AVGVSTINVS
BARBOSA,
I.V.D. LVSITANVS,
EPISCOPVS VGENTINVS,
D E
OFFICIO ET POTESTATE
EPISCOPI.

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI;
& à Conſiliis D. PHILIPPI IV. *Hiſpaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc vltimùm ab ipſo Auctore recognita, variis reſolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, alyſque acceſſionibus illuſtrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, ſequens pagina indicabit.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD,
PETRI BORDE, & GVILIELMI BARBIER.

M. DC. LXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PARTE PRIMA CONTINENTVR

INDICVLI NONNVLLI.

Epiſcoporum inſtitutio, electio, conſecratio, munus, Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiſcopalis præſtantia.

PARTE SECVNDA.

Omnia quæ ad Epiſcopi poteſtatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad diſpenſationes elargiendas pertinent.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

PARTE TERTIA.

Quicquid ad caſuum reſeruationem, reſidentiam Epiſcopalem, beneficiorum collationem, Eccleſiarum viſitationem, Vicarij conſtitutionem, monitoriorum conceſſionem, denique ad totius iuriſdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque conſeruatores pertinet.

FORMVLARIVM EPISCOPALE.

BVLLÆ, CONSTITVTIONES, ET DECRETA SVMMORVM PONTIFICVM.

MARIÆ VITÆ EXORDIO,
CVRSV, DECESSV, VNICO PRIMÆVÆ SANCTITATIS EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT, PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, ET eiuſdem Eccleſiæ Theſaurarius maior, D. D.

PROSPHONETICON AVCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

LÆTA mihi ſignanda dies adamante perenni,
Inſolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Vt minimus TIMARANE tua AVGVSTINVS in Vrbe
Altus, & ipſe tua ſub tegmine adultus OLIVÆ
Hinc, vbi Mauortē ſuperās, patrióq; recingēs
Robore pacipotens toto caput extulit orbe.
Religio, teſter Domīnam, agnoſcamque puſillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina. vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane ſuos extollat honores.
Iactet Hyperboreis creaſſe ab origine Gothis
Mœnia; Luſiadūmque olim ditionis habenas
Belligera tractaſſe manu, primumque parentis
Ex vtero cœpiſſe ſuum, qui lucida prima
Sceptra tulit Luſis; ſeroſque ſubinde nepotes,
Imperiūmque patens latè dedit, hoſte repulſo:
Qui quoque poſt vno victos certamine Reges
Quinq; ſimul, monſtrante Polo, vexilla ſalutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli ſophia, & pietate ſecūdum
Decantet Damaſum, & tāto ſe iactet alumno,
Qui quondam ſummo Petri in temone reſedit,
Et ſecare piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatus ſit in ore frequēs, Iacobe, tibi ingēs
Aſſecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax ſacri monimenta ſepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile buſtum
Gualteri, qui ſigniferi cæleſtis amicum
Franciſci texit latus, & veſtigia preſſit,
Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure ſuo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quam ſit, VIRGO, tibi VIMARANE ſacrares,
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere iuſsiſti? Teſtis domus aurea, quam Rex
Luſitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Cōdidit, ac multos, qui ſanctā altare miniſtros
Excolerēt, modulíſque alternis Sacra referrēt
Carmina, conſtituit, cēſúque & honore beauit.
Teſtis OLIVA ſacrā qua omnes complectitur vmbrā.
Vnde vetus famam peperit, noménq; per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde ſuis pacémque vocata
Æthercam diuina parens patitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe, virenti
Cùm quatiens terram frondeſcere fecit, Oliua;
Luce nigrans nox euaneſcat: inania cedant
Hiſtoria figmenta, & OLIVÆ cedat Oliua;
Palladis illa, MARIÆ hæc, hæc ſacra, illa profana:
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias ſpatioſior Vmbra,
Qua procul à patria, Auſoniiſque moratus in oris
Attingor, foueórque. Alma nouus incola Romæ
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas ſacræ ædis opes tuearq; tegámq;
Eligor. Agnoſco munus; memoríque rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexúque putem: ſed vt inde fateri
Me vinctum incipiā. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

AD

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune deſiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effuſi vbique terrarum riuuli in fontem, capútque noſtrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyſſipone diſceſſus, Romámque appulſus, eius Curiæ formam, praxímque addiſcendi, librorum notitiam comparandi, meóſque edendi in lucem ſingulare ſtudium in cauſa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuerſi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuiſam, typis mandare decreui. Itaque Illuſtriſſimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum ſtudioſi patronum ſemper, & auctorem experti sũt, in me ſolita benignitate vſus, hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuiſſimè volumina diſcuti, recognoſci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impreſſionem proſequendam mihi deeſſet, idẽ Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Theſaurarij Maioris inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim menſem peregeram) in Vrbe eſſem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio reſidendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris; & potiſſimùm controuerſia, quæ mihi iſthic coorta eſt, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiuſmodi labores publicarentur, remanere conſtitui, veritus ne ſi infecta re proficiſcerer, potiùs meo inſeruiendi commodo, quàm libros excudendi cauſa veniſſe Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, diéque ad prælum aſſiduus fui Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuiſſet; tamen quòd hoc *De Officio, & poteſtate Epiſcopi* opus eſſet exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Eccleſiaſtico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud abſolui; totum quidem, vt ex lectione manifeſtum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita ſint, ſi quid fortè defecerit, id certè & ætatj meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excuſum eſt, ignoſcendum; omninò quidem in iure, quod promiſi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, ſtudiorum acceſſione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compenſandum. Quæ de Collectaneis ſuper Iure Canonico edendis promiſi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuerſum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iuſtiniani in lucem edidi, ſed modò in hac Matritenſi Curia negotiorum mole præpeditus, ſtudiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; ſi quod verò inter negotiandum ſupererat, in hoc tractatu reuidendo conſumpſi, eúmque variis reſolutionibus, & Doctorum citationibus illuſtraui: quibus bone Lector fruere, & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P.M.Sacri Palatij Apoſt.
A. *Epiſc. Hieracen. Vicesg.*

EGo Marcus Antonius Petilius V.I.D. ad Reuerendiſſimi P.F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S. Apoſtolici Palatij Magiſtri mandatum, præſens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, ſiue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita deſcriptio, Auctore Auguſtino Barboſa I.V.D.Luſitano,&c. relegi,& in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduerſans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipſius Domini Auguſtini nominis celebritatem, & doctrinam inſignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIVS qui ſuprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij Ord. Prædicat. S. Apoſt. Palat. Magiſtri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magiſtri S. Palatij Apoſt.
A. *Epiſc. Bellicaſtrenſ. Vicesg.*

EGo Melchior Lotterius I.V.D. de mandato R.P.F.Nicolai Ridolfij S.Apoſtolici Palatij Magiſtri perlegi haſce Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compoſitas per D. Auguſtinum Barboſam I.V.D. Luſitanum,eiuſdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduerſetur,vnde & typis publicis excudi cenſeo.In quorum fidem me propria manu ſubſcripſi, Romæ pridie Kalendas Maij 1628.

MELCHIOR LOTTERIVS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfius Ordinis Prædicatorum,
Sacri Apoſt.Palatij Magiſter.

APPROBATIO.

AVguſtini Barboſæ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam antea impreſſus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia ſana ſint, & nihil quod à fide diſcrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit,& ita ſentimus. Lugduni 27. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magiſter & Prior Præd. Lugd.
Fr. IOANNES TESTE-FORT, S.Theologiæ Doctor.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari Priuilegio ſanxit, ne quis per vniuerſos Regnorum ſuorum fines, intra decem annos à die finitæ impreſſionis computandos imprimat,ſeu typis excudendos curet,& venales habeat Libros,tam editos,quàm edendos, *D.D. Auguſtini Barboſæ Luſitani I.V.D. Epiſcopi Vgentini,&c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunenſem,aut illos quibus ipſemet concelſerit:Prohibuit inſuper eadem auctoritate Regiâ omnibus ſuis ſubditis eoſdem libros extra Regni ſui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit,ad id agendum impellere ac inſtigare, ſine conſenſu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis contra delinquentes expreſſis, vti latiùs patet in litteris datis Pariſiis,die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio deſiit excudi die 26. Aprilis 1665.

INDICV

INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & poteſtatem Epiſcopi, tractârunt.

APHORISMATA Epiſcopalia ſcripſit *Scipio de Rubeis.*
de ſacra Auctoritate Epiſcoporum *Ioan. Fileſacus.*
de Cauſis Epiſcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lælius Iordanus.*
de Conſecratione Epiſcopi *Staniſlaus Socoluius.*
de Dignitate Epiſcoporum *Troylus Maluetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Epiſcoporum edidit *Bartholomæus Gauantus.*
de Epiſcopis, & miniſtris Eccleſiaſticis *Alphonſus Madrigal.*
de Erectione Epiſcopatuum in Belgio *Arnoldus Alaluenſis.*
de Examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Lena.*
de Fugâ Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum ſpeculum, *Rutilius Benzonius.*
de Inſtitutione Epiſcopi, ſeu Canon. Epiſcop. *Petr. Bleſenſis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iuriſdictione Epiſcopi *Franciſcus Vargas.*
de Iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione *Antonius de Pratis.*
de Officio Epiſcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & poteſtate Epiſcopi, *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*
de Officio, & poteſtate Vicarij Epiſcopi, *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Epiſcopo per dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
de Ordine, iuriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum, *Antonius Paganus.*
de Penſionibus Epiſcoporum *Camillus Cautius.*
de Poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regularium, necnon Abbatiſſarum, *Fr. Steph. Dalum.*
de Poteſtate Epiſcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſibus commiſſa, *Ioſeph. Vela.*
de Præcellentia Epiſcopalis dignitatis *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Epiſcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
de Reſidentia Epiſcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
de Statu, & munere Epiſcopali, *Lælius Zechius.*
de Statutis Epiſcoporum *Henric. Botthæus.*
de Epiſcopis Titularibus *Hieronymus Vielmius.*

CATALOGVS
Auctorum, qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Aeſius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*, Luſit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alagona* Societ. Ieſu.
Alordus *Alarnenſis.*
Ioannes Heronymus *Albanus.*
Albornoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloyſius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Aleiatus.*
Franciſcus *Alcoçer.*
Petrus de *Alcoçer.*
Sylueſter *Aldobrandinus.*
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete* Societ. Ieſu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionyſius *Alexandrinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guillelmus *Aloſus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthaſar *Altamiranus.*
Marius *Alterius.*
Iacobus *Aluaretus.*
Alphonſus *Aluarez Guerrero.*
Blaſius *Aluarez Mirabel.*
Didacus *Aluarez.*
Emmanuel *Aluarez*, Luſitan. Soc. Ieſu.
Stephanus *d'Aluin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis.*
Franciſc. de *Amaya.*
Alexander *Ambroſinus.*
Ouidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Ioannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludouicus ab *Angelis*, Luſit.
Antonius *Angelus*, Gratus.
Ioſephus *Angles.*
Chriſtophorus *Anguianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Aninon.*
Abbas *Antiquus.*
S. Antoninus Archiep. Florent.
Donat. *Antoninus de Marinis.*
Marius *Antoninus* Macetaten.
Ioannes Baptiſta *Antonnectus.*
Matthæus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciſcus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononienſis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aretinus.*
Franciſcus *Aretinus.*
Cæſar *Argelus.*
Gonzalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Auguſtinus *Ariminenſis.*
Nicolaus *Ariminenſis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptiſta *Aſinius.*
S. *Aſterius.*
S. *Athanaſius.*
Petrus Nuñez de *Auendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Proſper de *Auguſtino.*
S. Auguſtinus.
Antonius *Auguſtinus.*
Stephanus de *Auila* S. Ieſu.
Philippus *Aureolus.*
Balthaſar *Ayala.*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonſus *Azeuedo.*
Petrus *Azuarius.*
Ioannes Azorius. Societ. Ieſu.
Martin. *Azpilcueta* Nauarrus.

B

Gaſpar *Baëça.*
Ioannes *Balbus.*
Franciſcus *Balduinus.*
Octauianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptiſta* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioann. *Baptiſta* Aſinius.
Arias *Barboſa*, Luſitan.
Emmanuel *Barboſa*, Luſitan.
Simon Vaz *Barboſa*, Luſitan.
Petrus *Barboſa*, Luſitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæſar *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Baruzanus.*
Ioannes de *Barros*, Luſitan.
Aloyſ. *Barzius.*
Cæſar *Barſilius.*
S. Baſilius.
Albertus *Baſſanus.*
Ludouicus de *Bauia.*
Martinus *Becanus.*
Franciſcus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludouicus de *Beia*, Luſit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus*, Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius Petrus *Bellonus.*
Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliuerius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Beluiſo.*
Iac. *Benechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneuentanus.*
Cornelius *Benincaſius.*
Petrus *Benintendis.*
Iacobus *Benuius.*
Rutilius *Benzonus.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Ioannes Baptiſta *Bernardinus.*
S. Bernardus.
Oliuer. *Bernart.*
Auguſtinus *Berous.*
Ioannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucenſis.

Stephanus

Stephanus *Bertrandus.*
Bernardinus de *Beſſa.*
Petrus Antonius *Beuter.*
Antonius *Biaggius.*
Petrus de *Biuxio.*
Gabriel *Biel.*
Camillns *Bilotta.*
Petrus *Bimius.*
Laurentius *Bimius.*
Laurentius *de Binnis.*
Petrus *Binsfeld.*
Fructuoſus *Bisbe.*
Franciſcus *Blancus.*
Marcus Antonius *Blancus.*
Baptiſta de *S. Blaſio.*
Petrus *Bleſenſis.*
Andreas *Bobadilla.*
Caſtillo *Bobadilla.*
Hieronymus *Bocerus.*
Virgilius *Boccacius.*
Nicolaus *Boerius.*
Hieronymus *Bœkelius.*
Petrus *Bollus.*
Albertus *Bolognetus.*
Ludouicus *Bologninus.*
Bened *Bommathaeus.*
Martinus *Bonacina.*
Hippolytus *Bonacoſa.*
Homobonus de *Bonis.*
Sigiſmundus à *Bononia.*
Marcellus *Bonus.*
Ioannes *Borcholt.*
Camillus *Borrellus.*
Ignatius *Borace.*
Ægidius *Boſsius.*
Iacobus *Boſsius.*
Ioannes Angelus *Boſsius.*
Henricus *Bosteus.*
Ioannes *Bosterus.*
Cæſar *Botten.*
Bouerius.
Thomas *Bozius.*
Ioannes *Brachaus.*
Sebaſtianus *Bransius.*
Henricus *Breulaus.*
Barnabas *Briſſonius.*
Bernardinus de *Britto*, Luſit.
Didacus de *Britto*, Luſit.
Ioannes *Briz Martinez.*
Ioannes *Brauellus.*
Conradus *Brunus.*
Matthæus *Brunus.*
Vincentius *Brunus.*
Hieronymus *Buccaronius.*
Guillelmus *Budaus.*
Matthæus *Buratsus.*
Antonius *Burgos.*
Franciſcus *Burſatus.*
Ioannes *Burſatus.*
Bernardus *Buſto.*
Antonius *Busrius.*
Iacobus de *Butrigariis.*
Abrahamus *Bzonius.*

C

Ioannes Baptiſta *Caballinus.*
Gaſpar *Caballinus.*
Petrus *Caballus.*
Georgius de *Cabedo*, Luſitan.
Petrus *Cabrera.*
Ioannes Baptiſta *Caccialupus.*
Octauianus *Cacheranus.*
Boſchius *Cadecha.*
Bartholomæus *Capola.*
Sebaſtianus *Caſar*, Luſitan.
Hieronymus *Cagnolus.*
Franciſcus de *Caldas Pereira.*
Ednardus *Caldeira.*
Gaſpar *Calderius.*
Ioannes *Calderinus.*
Ambroſius *Calepinus.*
Iac. *Calidonius.*
Michaël *Calidonius.*
Marcellus *Callaca.*
Vitalis de *Cambanis.*
Ioannes Hieronymus *Campanile.*
Thomas *Campanella.*
Ioannes *Campegius.*
Thomas *Cananus.*
Antonius de *Canario.*
Henricus *Caniſius.*
Petrus *Caniſius.*
Melchior *Cano.*
Benedictus *Canophilus.*
Didacus *Cantara.*
Claudius *Cantiuncula.*
Marcus Antonius *Capella.*
Ioannes Franciſcus *Capiblanca.*
Ioannes de *Capiſtrano.*
Benedictus *Capra.*
Iulius Cæſar *Capuccius.*
Antonius *Capycius.*
Hieronymus *Carrancia.*
Ludouicus *Carbo.*
Hieron. *Cardanus.*
Horatius *Carpanus.*
Alphonſus *Carranza.*
Ludouicus *Carrerius.*
Gaſpar *Carrillo* de Villerpando.
Ioannes de *Carthagena.*
Proſper *Carauita*,
Thom. *Carlanaſius.*
Vincentius *Carocius.*
Bartholomæus *Caranza.*
Franc. *Carpius.*
Camill. *Caroſius.*
Alexander *Carrerius.*
Martinus *Carrillo.*
Bartholomæus *Carthagena.*
Martinus de *Cauarlho*, Luſit.
Ioannes Baptiſta *Caſalis.*
Caſarub.
Iacobus *Caſtellanus.*
Franciſcus del *Caſtillo.*
Gaſpar *Caſalius*, Luſit.
Guillelmus *Caſſadorus.*
Bartholomæus *Caſſaneus.*
Alexander *Caſſaneus.*
Ludouicus de *Caſſanate.*
Reſtaurus *Caſtaldus.*
Didacus de *Caſteion.*
Lucas *Caſtellinus.*
Didacus de *Caſtillo.*
Ferdinandus de *Caſtillo.*
Ioannes del *Caſtillo.*
Alphonſus de *Caſtro.*
Mendez à *Caſtro.*
Paulus de *Caſtro.*
Ferdinandus de *Caſtro Palao* Societ. Ieſu.
Ambroſius *Catharinus.*
Cathecismus Pij V.
Borgnius *Caualcanus.*
Horatius *Caualcanus.*
Iacobus *Caualerius*, Card.
Camillus *Causius.*
Camillus *Celſus.*
Cornelius *Cencius.*
Ludouicus *Cencius.*
Hieronymus *Cenedo.*
Petrus *Cenedo.*
Ioannes *Cephalus.*
Ioannes Ludouicus de la *Cerda.*
Hieronymus *Cenallos.*
Matthæus *Charianus.*
Domitius *Chamerota.*
Flaminius *Chartarius.*
Balthaſar *Chauatius.*
Flauius *Cherubinus.*
Laërtius *Cherubinus.*
Laurentius *Chirconius.*
Rhenatus *Chopinus.*
Petrus *Chryſologus.*
Ioannes *Chryſoſtomus.*
Paulus *Chriſtinaus.*
Io. Bapt. *Ciarlinus.*
Paulus *Ciera.*
Michaël *Ciſuentes.*
Paulus de *Citadinis.*
Iulius *Clarus.*
Angelus *Clauiſius.*
Chriſtophorus *Clauius.* Soc. Ieſu.
Aſcanius *Clemens.*
Iodoc. *Clicthoueus.*
S. Ioannes *Climacus.*

Barboſ. de Epiſcopo.

Ioannes Baptiſta *Coccinus.*
Iodocus *Coccius.*
Eraſmus à *Cochier.*
Ioannes *Cochier,*
Antonius *Coelho*, Luſitanus.
Matthias *Coletus.*
Bernardus *Comenſis.*
Felicianus *Comenſit.*
Paulus *Comitolus.*
Bernardus *Compoſtellanus.*
Franciſcus *Conanus.*
Iacobus *Concuatius.*
Ioannes Baptiſta *Confettius.*
Ægidius *Conunck.* Societ. Ieſu.
Franciſcus *Concius.*
Cæſar. *Contardus.*
Felix *Conſelorius.*
Antonius *Contius.*
Ioannes *Copus.*
Franciſcus *Coquetius.*
Antonius Maria *Corasius.*
Petrus Michaël *Corbonel.*
Aurelius *Corbulus.*
Antonius *Corduba de Lara.*
Barnabas *Cornazanus.*
Petrus Philippus *Corneus.*
Ioannes *Corraſius.*
Antonius *Correa*, Luſitanus.
Ludouicus *Correa.* Luſit.
Antonius *Corſetus.*
Emmanuel de *Coſta*, Luſitan.
Ioannes Baptiſta *Coſta.*
Ioannes Martinus à *Coſta*, Luſitanus.
Ioſephus à *Coſta.*
Sebaſtianus *Cotta*, Luſitanus.
Stephanus *Cotta.*
Catellianus *Cota.*
Didacus *Couarruuias, y Leyua*
Didacus do *Couto*, Luſitanus.
Michaël *Craſſus.*
Aymon *Crauetta.*
Creſcentius.
Petrus *Creſpetius.*
Ioannes *Crosus,*
Hieron. à *Cruce.*
Ludouicus à *Cruce*, Luſit.
Ioannes de la *Cruz.*
Marcus Antonius *Cuchus.*
Iacobus *Cuiacius.*
Raphael *Cumanus.*
Ioſephus *Cumia.*
Rodericus à *Cunha*, Luſit. Primas Hiſpaniarum.
Laurentius *Cupers.*
Rodulphus *Cupers.*
Alphonſus *Curiel.*
Rochus de *Curte.*
Franciſcus *Curtius.*
Quintus *Curtius.*
Marius *Cutellus.*
S. *Cyprianus.*

D

Stephanus *Daluin.*
Andreas *Dalerius.*
S. Ioannes *Damaſcenus.*
Iodocus *Dambouderus.*
Petrus *Damianus.*
Auguſtinus *Dauila.*
Tiberius *Decianus.*
Deciſiones Rotæ.
Philippus *Decius.*
Antonius *Delre.*
Claud. *Deodatus.*
Paulus *Diaconus.*
Bernardus *Diaz.*
Blaſius Flores *Diaz* de Mena.
Petr. *Diaz.* Noguerol.
Ioannes *Dilectus.*
Marcellus *Donatus.*
Hugo *Donellus.*
Directorium Inquiſitorum.
Iuniperus à *Drepano.*
Ioannes *Driedonius.*
Leonardus *Duardus.*
Franciſcus *Duarenus.*
Petrus *Dueñas.*
Guillelmus *Durandus.*
Ioannes Stephanus *Durantes.*
Andr. *Daualli.*

E

Paulus *Eleazarius.*
Epiſc. de *Elna.*
Henricus *Enriquez*, Luſ. Soc. Ieſu.
Petrus *Enriquez.*
Boëtius *Epo.*
Petr. da la *Eſclara*, Gueuara.
Ioan. de *Eſcobar à Corro.*
Petrus Muñez *de Eſcobar.*
Gaſpar *Eſtacius*, Luſit.
Nicolaus *Euerardus.*
Auguſtinus *Eugubinus.*
Andreas ab *Exea.*
Nicolaus *Eymericus.*

F

Antonius *Faber.*
Iacobus *Faber.*
Ioannes *Faber.*
Philippus *Faber.*
Anton. *Fabricius.*
Andreas *Fachinaus.*
Stephanus *Fagundez*, Luſitan. Societ. Ieſu.
Ioannes *Fatardus.*
Æneas de *Falconibus.*
Ludouicus *Falconius.*
Martinus de *Fano.*
Emman. *Faria, y Soſa*, Luſit.
Proſper *Farinacius.*
Franciſcus *Felicianus.*
Hector *Felsetus.*
Ioan. Franc. *Ferentilius.*
Antonius *Fernandez*, Luſit.
Benedictus *Fernandez*, Luſit. Societ. Ieſu.
Hieronymus *Fernandez*, de Ottero.
Baptiſta *Ferrarienſis.*
Ioannes Petrus de *Ferrariis.*
Ioannes *Ferrarius.*
Franc. *Ferrer.*
Maurus *Ferrer.*
Æmilius *Ferretus.*
Ioannes Baptiſta *Ferretus.*
Iulius Camillus *Ferretus.*
Ioannes *Ferus.*
Michaël *Ferrus.*
Nicolaus *Feſtaſius.*
Marſilius *Ficinius.*
Seraphinus de *Freitas.* Luſit.
Emmanuel *Figneira*, Luſit.
Ioannes *Fileſucus.*
Vincentius *Fillucius.*
Ioannes Donatus à *Fina.*
Lactantius *Finellus.*
Ioannes Baptiſta *Finus.*
Lactantius *Firmianus.*
Lucas *Floronus.*
Lucius *Florus.*
Lazarus *Fœnutius.*
Ioannes Petrus *Fontanella.*
Stephanus *Forcatulus.*
Franciſcus *Foreiro*, Luſit.
Martinus *Fornarius.*
Valentinus *Forſter.*
Auguſtinus *Fortunius.*
Baptiſta *Fragoſo*, Luſit.
Lauretus de *Franchis.*
Vincentius de *Franchis.*
Marcellus *Francolinus.*
Philippus *Francus.*
Valentinus *Francus.*
Paulus *Fraxinellus.*
Martinus *Freccia.*
Anton. de *Fuertes.*
Raphaël *Fulgoſius.*
Bartholomæus *Fumus*, Armilla.
Vincentius *Fuſarius.*
Paulus *Fuſcus.*

G

Antonius *Gabriel.*
Hieronymus *Gabriel.*
Stephanus de *Gaeta.*
Ioannes *Gaguanus.*

Andreas *Gail.*
Franciſcus *Galetus.*
Leander *Galganettus.*
Petrus *Galleratius.*
Camillus *Gallinus.*
Æmil. *Gallus.*
Antonius *Gama*, Luſit.
Horatius *Gambacurta.*
Petrus Andreas *Gambara.*
Barthol. *Gauantus.*
Gammachaus.
Henricus *Gandauenſis.*
Didacus *Garcia* de Traſmiera.
Fortunius *Garcia.*
Franciſcus *Garcia.*
Gregorius *Garcia.*
Ioannes *Garcia.*
Martinus *Garcia.*
Nicolaus *Garcia.*
Stephanus *Garibai.*
Aulus *Gellius.*
Ioannes *Geminianus.*
Dominicus de *S. Geminiano.*
Nellus de *S. Geminiano.*
Cornel. *Gemma.*
Genebrardus.
Nicolaus *Genoa.*
Marcus Antonius *Genuenſis.*
Franciſcus *Georgius.*
Anaſtaſius *Germonius.*
Franciſcus *Ghiſlerius.*
Hieronymus *Giach.*
Hieronymus *Gigas.*
Giouagno Luſit.
Bartholomæus *Gipſius.*
Garcia *Gironda.*
Marius *Giurba.*
Octauius *Gloritius.*
Damianus *Goes.*
Antonius *Gomez.*
Balthaſar *Gomeſius* da ameſcua.
Emmanuel *Gomez Cardoſo*, Luſitan.
Ludouicus *Gomez*, Epiſc. Sarn.
Michaël *Gomez*, de Arellano.
Sebaſtianus *Gomez de Figueiredo*, Luſit.
Remigius de *Conni.*
Franciſcus *Gonzaga.*
Hieronymus *Gonzales.*
Ioſephus *Gonzales.*
Antonius de *Gouuea*, Luſit.
Antonius *Goueanus*, Luſit.
Ludouicus de *Graſſis.*
Donatus *Grammaticus.*
Thomas *Grammaticus.*
Ludouicus *Granada.*

* *Barbeſ. de Epiſcopo.*

Iacobus *Granado.*
Paulus *Granutius.*
Achilles de *Graſſis.*
Carolus de *Graſſis.*
Iacobus de *Graſſis.*
Ioannes de *Graſſis.*
Michaël *Graſſus.*
Stephanus *Gratianus.*
Hieronymus *Gratus.*
Nicolaus Antonius *Granatius.*
Gregorius XV.
Petrus de *Gregorio.*
Petrus *Gregorius Tholoſanus.*
Iacobus *Gretſerus.*
Bernardus *Grenæus.*
Paulus *Grilandus.*
Grilenzonius.
Paulus *Gryſaldus.*
Iacobus *Gualterus.*
Sebaſtianus *Guarzinus.*
Antonius *Guenara.*
Guido *Papa.*
Coſmas *Gutmier.*
Ioannes *Gutierres.*
Guzman.

H

Dionyſius *Halicarnaſſeus.*
Franciſcus *Hallier.*
Ioannes *Harprecht.*
Henricus *Henriquez*, Luſit.
Franciſcus *Herculanus.*
Antonius *Heringius.*
Antonius de *Herrera.*
Ioannes Hieronymus de *Hencauelano.*
S. Hieronymus.
Alphonſus *Hojeda.*
Signorolus de *Homodeis.*
Antonius *Honcala.*
Vincentius *Hondedaus.*
Ioannes *Honorius.*
Staniſlaus *Hoſius.*
Hoſtienſis, Cardin.
Bartholomæus *Humada.*
Gaſpar *Hurtado.*

I

Dominicus *Iacobatius.*
Petrus *Iacobus* à Montepeſſulano.
Cornelius *Ianſenius*
Peregrinus *Iannuus.*
Thomas de *Ieſu Maria.*
Iulius Cæſar *Imbrianus.*
Alexander de *Imola.*

Ioannes de *Imola.*
Ioannes de *Indagine.*
Nicolaus *Intrigliolo.*
Læſius *Iordanus.*
Andreas *Iſernia.*
S. Iſidorus, Hiſpalen.
Aurelius de *Iſtria.*
Marius *Italia.*

K

Melchior *Kling.*

L

Imola *Laderchius.*
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus *Lancellotus.*
Robertus *Lanchus.*
Hieronymus *Lanchus.*
Bernardus de *Landriano.*
Iulius *Landrinus.*
Iafredus *Lanfrancus.*
Lapus Abbas.
Cornelius à *Lapide.*
Camill. de *Larasha.*
Ioannes Baptiſta de *Larrea.*
Ignatius *Laſarte.*
Martinus *Laudenſis.*
Paulus *Laudenſis.*
Iulius *Lauorius.*
Hieronymus *Laurentius.*
Valentinus *Laurentius.*
Paulus *Laymann.*
Ioannes Baptiſta *Luzuanus.*
Petrus Antonius *Lazarius.*
Bartholomæus à *Ledeſma.*
Martinus de *Ledeſma.*
Petrus *Ledeſma.*
Petrus *Ledeſma.*
Leo Imp.
Benedictus *Leo.*
Hieronymus *Leo.*
Ioannes Franciſcus *Leo.*
Alphonſus de *Leone.*
Baſilius Pontius de *Leon.*
Ioannes Baptiſta *Leonellus.*
Paulus *Leon.*
Leonardus *Leſſius.*
Petrus *Lenarder.*
Ioannes *Leuriel.*
Ioannes Baptiſta *Lezana.*
Andreas *Libanius.*
Ioannes de *Lignano.*
Iacobus *Lanius.*
Iuſtus *Lipſius.*
Hieronymus *Llamas.*
Garcia de *Loayſa.*

** 3 Athanaſius

Athanaſius de *Lobera.*
Eudoxius *Locatellus.*
Vmbertus *Locatus.*
Petrus *Lombardus*, Magiſter ſentent.
Ioannes de *Londris*,
Franciſcus *Longus à Gorielano.*
Auguſtinus *Lopez.*
Didacus *Lopez de Stunica.*
Gregorius *Lopez Madera.*
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Touar.*
Ignatius *Lopez de Salzedo.*
Ludouicus *Lopez.*
Petrus de *Lorca*, Societ. Ieſu.
Iodocus *Lorichius.*
Ioannes *Lorinus*, Societ. Ieſu.
Melchior *Lotterius.*
Franciſcus *Lucanus* de Parma.
Ioan. de *Lucena*, Luſ. Soc. Ieſu
Ioſephus *Ludouicus.*
Ioannes de *Lugo*, Societ. Ieſu.
Ioannes Baptiſta *Lupus.*
Ambroſius *Lutius.*
Horatius *Lusius.*
Stephanus. de *Lycio.*

M

Maccabrau.
Iacobus *Machado.*
Carolus *Macignus.*
Iulius Cæſar *Madius.*
Alphonſus *Madrigal.*
Coſmas *Magallanicus*, Luſitanus Societ. Ieſu.
Petr. Dominicus *Magdalenus.*
Hieronymus *Magius.*
Hieronymus *Magonius.*
Simon *Maiolus.*
Ioannes *Maior.*
Ioannes *Madderus.*
Ioannes *Maldonatus*. Luſitan. Societ. Ieſu.
Petrus *Malferitus.*
Thomas à *Maluenda.*
Thomas *Maluetius.*
Troilus *Maluesius.*
Celſus *Mancinus.*
Vincentius *Mancinus.*
Hieronymus *Manfredus.*
Guillelmus de *Mandageto.*
Iacobus *Mandelus.*
Quintilianus *Mandoſius.*
Victorinus *Manſus.*
Franciſcus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua.*
Paulus *Manutius.*
Ioannes Petrus *Maphaei*, Societ. Ieſu.
Robertus *Maranta.*
Carolus *Maranta.*
Chriſtophorus *Marcellus.*
Ioannes Baptiſta *Marcheſanus.*
Philip. *Marchinus.*
Franciſcus *Marcus.*
Hercules *Mareſcottus.*
Ioannes *Maria Belletus.*
Ioannes *Maria Monticellus.*
Ioannes *Maria Nouarius.*
Ioannes *Maria Politianus.*
Ioannes de *Mariena.*
Thomas de *Marino.*
Ludouicus *Marinus.*
Petrus *Mariſius*, Luſit.
Ioannes *Marquez.*
Antonius de *Marinis.*
Hippolytus de *Marſiliis.*
Marcus Antonius *Marſilius Columna.*
Marta.
Gregorius *Martinez.*
Petrus Ludouicus *Martinez.*
Martinus Martini.
Aldetanus *Maſcardus.*
Ioſephus *Maſcardus.*
Antonius *Maſſa.* Galeſius.
Ioan. Antonius *Maſſobrius.*
Garcia *Maſirillo.*
Angelus *Matheacius.*
Matthæus *Matheſilanus.*
Ioannes *Matienzo.*
Iac. Ant. de *Mauro.*
Pyrrhus *Maurus.*
Ioannes *Mauritius.*
Marcellus de *Mauro.*
Rabanus *Maurus.*
Philippus *Maynardus.*
Iaſon de *Mayno.*
Franciſcus *Medices.*
Sebaſtianus *Medices.*
Bartholomæus *Medina.*
Ioannes de *Medina.*
Michaël *Medina.*
Marcellus *Megala.*
Pomponius *Mela.*
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca.*
Emmanuel *Mendez de Caſtro*, Luſit.
Gonçalus *Mendez de Vaſconcellos y Cabedo.* Luſit.
Alphonſus de *Mendoſa.*
Ferdinandus de *Mendoça.*
Franciſcus de *Mendoça*, Luſitanus Societ. Ieſu.
Franciſcus *Menoſius.*
Iacobus *Menochius.*
Thomas de *Mercato.*
Didacus *Merlanes.*
Mercurialis *Merlinus.*
Marinus *Merſennus.*
Gaudentius *Merula.*
Georgius *Merulus.*
Martinus *Meſuartius.*
Ludouicus *Meſſia.*
Ioannes *Metina.*
Petrus *Mexia.*
Ioannes *Moreno.*
Thomas *Mieres.*
Franciſcus *Milanenſis.*
Nicolaus *Milis.*
Ludouicus *Miranda.*
Balthaſar *Mogollon.*
Ioannes *Mobedanus.*
Vincentius *Moles.*
Andreas *Molfeſius.*
Ioannes Petrus *Molignatus.*
Franciſcus *Molinus.*
Ludouicus *Molina* Theolog.
Ludouicus *Molina* Iuriſconſ.
Antonius *Monachus.*
Ioannes *Monachus.*
Petrus *Moncada.*
Ioannes Petrus *Moneta.*
Henricus *Monroi.*
Dominicus *Montagnolus.*
Fabianus de *Monte.*
Hieronymus de *Monte*,
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celſo.*
Paulus de *Montepico.*
Martinus *Monter à Cueua.*
Gabriel *Montereozo Aluarado.*
Ludouicus *Monteſinus.*
Sebaſtianus *Monticulus.*
Ioannes *Montolinus.*
Hieronymus *Montinus.*
Ambroſius *Morales.*
Petrus Auguſtinus *Morla.*
Auguſtinus *Morlanet.*
Iſidorus *Moſconius.*
Didacus de la *Motta.*
Emmanuel de *Moura.*
Petrus *Mozzius.*
Aloyſius *Mondella.*
Didacus *Murillo.*
Franciſcus *Munus de Eſcouar.*
Bernardinus *Muſcatellus.*
Marius *Muta.*
Dynus Muxellanus.

N

Sebaſtianus *Nanius.*
Antonius *Naldus.*

Alphon

Alphonſus *Narbona.*
Ioannes *Narbona.*
Didacus *Narbona.*
Gregorius *Natta.*
Marcus Antonius *Natta.*
Petrus *Nauarra.*
PetrusFernandes *Nauarrette.*
Iacobus *Nauclantus.*
Ioannes *Nauclerus.*
S. Gregorius. *Nazianzenus.*
Alphonſus à *Neapoli.*
Ælius Antonius *Nebriſſa.*
Antonius *Neguſancius.*
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Neuiſanus.*
Alexander de *Neuo.*
S. Gregorius *Nicenus.*
Ioannes *Nicolaus.*
Nicolaus Notarius S. Bernardi.
Ioannes *Nider.*
Niger Ciriacus.
Petrus Diez *Noguerol.*
Ioannes Antonius *Nouarius.*
Ioannes Maria *Nouar.*
Baldus *Nouellus.*
Iacobus *Nouellus.*
Didacus *Nuñez.*
Duardus *Nuñez.*

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano.*
Antonius *Olibanus.*
Hieronymus *Onuphrius.*
Ambroſius de *Opizionibus.*
Lanfrancus de *Oriano.*
Nicolaus *Orlandinus.*
Sebaſtianus *Orozco.*
Ioannes *Orozco.*
Abrahamus *Ortelius.*
Ioannes Gaſpar *Ortigas.*
Franciſcus *Ortiz*, Lucius.
Hieronymus *Oſorius*, Luſit.
Ioannes *Otalora.*
Franciſcus *Othomanus.*
Hernandus de *Oxea.*

P

Chriſtophorus de *Pace.*
Gondiſaluus Soares de *Pace.*
Marchus Salon de *Pace.*
Fuluius *Pacianus.*
Statilius *Pacificus.*
Anton. Meneses de *Padilla.*
Balthaſar *haez*, Luſit.
Antonius *Paganus.*
Laurentius de *Palacio.*

Michaël de *Palacio.*
Gabriel *Paleothus*, Cardin.
Alphonſ. *Paleothus.*
Petrus *Paludanus.*
Ioſephus *Pamphilus.*
S. Raymundus de *Penafort.*
Guido *Pancirola.*
Abbas *Panormitanus.*
Onuphrius *Panuinus.*
Ioannes *Panonius.*
Flaminius *Pariſius.*
Petrus Paulus *Pariſius.*
Philippus *Paſcalius.*
Franc. *Patritius*, Senenſ.
Ioannes Franciſcus *Pauinus.*
Ioannes Baptiſta *Pauliani.*
Hieronymus *Paulus.*
Dionyſius *Paulus Lopys.*
Ferdinandus *Paez*, Luſit.
Petrus *Pechius.*
Achilles *Pedrocha.*
Haſpar. *Pegado*, Luſit.
Ludouicus *Peguera.*
Laurent. de *Peirinis.*
Melchior *Pelaez.*
Aluarus *Pelagius.* Luſit.
Theodorus *Peltan.*
Iſidorus *Peluſiota.*
Franciſcus *Penia.*
Lucas de *Peña.*
Guillelmus *Penaldus.*
Gabriel *Penotus.*
Petrus *Peralta.*
Marcus Ant. *Peregrinus.*
Benedictus *Pereira*, Luſitanus Societ. Ieſu.
Gabriel. *Pereira de Caſtro*, Luſitan.
Antonius *Perez.*
Didacus *Perez.*
Ildephonſus *Perez de Lara.*
Achilles *Perſonalis.*
Franciſcus *Perſonalis.*
Gaſpar *Peruſinus.*
Baldus de *Peruſio.*
Petrus de *Peruſio.*
Alexander *Peſantius.*
Antonius de *Petra.*
Petrus de *Petra.*
Petrus Antonius à *Petra.*
Petrus Geraldus de *Petraſancta.*
Franciſcus *Petrarcha.*
Melchior *Phœbos*, Luſit.
Panucius de *Phanutiis.*
Hieron. *Pharonius.*
Coſmas *Philiarchus.*
Bartholomæus *Philippus*, Luſ.
Anton. *Piagius.*

Paulus *Piaſecius.*
Antonius *Picheureus.*
Gregorius *Pictor.*
Ioan. *Picus Mirandula.*
Albertus *Pighius.*
Ioan. *Pineda* Societ. Ieſu.
Arias *Pinellus*, Luſit.
Benedictus *Pinellus.* Luſit.
Hector *Pinto*, Luſit.
Franciſcus de *Piſa.*
Andreas *Piſcarus*, Caſtaldus.
Ferdinandus *Pizarro.*
Franciſc. de *Piſigianis.*
Thadæus *Piſo.*
Petrus *Placa.*
Franciſcus *Planeta.*
Ioan. *Platea.*
Baptiſta *Platina.*
Hieronymus *Plato.*
Ioannes Baptiſta *Plotus.*
Nicolaus *Plouans.*
Plutarchus.
Gregorius *Poluchus.*
Reginaldus *Polo.*
Lancelotus *Polytus.*
Ludouicus *Pons.*
Arnaldus *Pontanus.*
Baptiſta *Pontanus.*
Iacobus *Pontanus.*
Amadæus à *Ponte.*
Io. Franciſcus à *Ponte.*
Ioannes à *Ponte.*
Ludouicus de la *Ponte.*
Oldradus de *Ponte.*
Laurent. à *Portel.*
Chriſtophorus *Portius.*
Iacobus *Portio.*
Iacobus *Portius Imola.*
Philippus *Portio.*
Hieronymus *Portoles.*
Ioannes Bapt. *Poſſeuinus.*
Ludouicus *Poſtius.*
Anton. de *Pratis.*
Simon de *Pratis.*
Gabriel *Prateolus.*
Franciſc. de *Prato.*
Philippus *Probus.*
Dominicus de *Puteonibus.*
Adrianus *Pulnans.*
Ioan. Franciſcus *Purpuratus.*
Paris de *Puteo.*
Iacobus *Puteus.*

Q

Didacus *Quantera.*
Stephanus *Quaranta.*
Antonius de *Quebedo y hoſes.*
Georgius de *Quebedo.*

Antonius *Queſada.*
Antooius *Quintaduenas.*
Marcus Fęlius *Quintilianus.*
Ioannes *Quinsinus.*
Gaſpar *Quiroga.*

R

Ioannes de *Rada.*
Iacobus *Ranardus.*
Antooius *Ragucius.*
Iulius Cæſar *Rainerius.*
Theophilus *Raynaudus* Soc. Ieſu
Calixtus *Ramirez.*
Manuel *Ramierez de Carrion.*
Ioannes *Ramierez.*
Stephanus *Ranchinus.*
Alexander *Raudenſis.*
Iacobos *Rauennas.*
Petrus de *Rauenna.*
Ferdinandus *Rebellius*, Luſitan.Soc.Ieſu.
Ioannes *Rebell.* Soc.Ieſu.
Petrus *Rebuffus.*
Guillelmus *Rodoanus.*
Valerius *Reginaldus.*
Melch. *Reinoſo*, Luſit.
Scipio *Rendina.*
Repertorium Inquiſitorum.
Garcia de *Reſende*, Luſit.
Caſtaldus *Reſtaurus.*
Nicolaus *Renſuerus.*
Fauſtious *Rhegienſis.*
Pétrus *Ribadeneira.*
Antonius *Ricciulus.*
Ioannes Aloyſius *Riccius.*
Hippolytus *Riminaldus.*
Ioannes *Riolanus.*
Ioannes Franciſcus *Ripa.*
Polydorus *Rspa.*
Antooius *Ripoll.*
Æneas *Robertus.*
Blaſius *Robles*, de Salzedo.
Angelus *Rocha.*
Antooius *Rochus.*
Rodericus, Archiepiſcop. Toletanus.
Rodericus, Epiſcopus Zamoren.
Amator *Rodericus.*
Hieronymus *Rodericus*, Luſit.
Ludouicus *Rodolphinus.*
Didacus *Rodriguez*, Aluarado,
Emmanuel *Rodriguez*, Luſit.
Franciſcus *Rogerius.*
Ioannes *Roias*,
Franciſcus *Roizius.*
Ægidius *Romanus.*
Hieronymus *Romanus.*
Ludouicus *Romanus.*
Rota Romana.
Guillelmus *Roſeus.*
Albericus de *Roſatis.*
Aotonius *Roſcius.*
Antonius de *Roſellis*,
Emericus à *Roſenthal.*
Bernardious *Reſignolius.*
Hieronymus de la *Rua.*
Scipio de *Rubeis.*
Ioaooes Antonius *Rubens.*
Palatius *Rubeus.*
Theodoſius *Rubeus.*
Chriſtophorus *Rufinacius.*
Conſtantinus *Rugerius.*
Iulius Cæſar *Ruginellus.*
Ioſephus de *Ruſticis.*
Petrus *Ruyſius*, Maureoſis.
Syluanus *Ruyzius.*

S

Emmanuel *Sà*, Luſ. Soc.Ieſn.
Iacobus *Sà*, Luſit.
Didacus *Sahagun.*
Bartholomæus *Salonius.*
Ioannes de *Salas*, Socier.Ieſu.
Ferdinandus Quintinus de *Salazar*, Socier.Ieſu.
Franciſcus *Salazar.*
Petrus *Salazar.*
Franciſcus *Salgado.*
Io. *Salgado*, de Arauio Luſit.
Bartholomæus *Salicetus.*
Paulus *Salodius.*
Michaël *Salon.*
Robles de *Salzedo.*
Petrus *Sanchez.*
Thomas *Sanchez.* Soc.Ieſu.
Ioanoes *Sancius.*
Gaſpar *Sanctius*, Societ.Ieſu.
Ioannes à *Sande.*
Felinus *Sandaus.*
Prudentius de *Sandoual.*
Ludooicus de *San.Iuan.*
Antonius de *San.Roman.*
Paulus *Sanctorius.*
Petrus *Sanz Morquechus.*
Sebaſtianus *Sapia.*
Ludouicus de *Sardis.*
Fraociſcus *Sarmienco.*
Bartolus de *Saxo Ferrato.*
Gregorius *Sayro.*
Iacobus *Sbrozius.*
Sigiſmundus *Scaccia.*
Franciſcus *Scaccius.*
Ioſephus *Scaliger.*
Antonius *Secapus.*
Ioannes Baptiſta *Scortia*, Soc. Ieſu.
Fridericus *Scotus.*
Carolus *Scribanus.*
Didacus *Segura.*
Ioannes *Segura Daualos.*
Ioanoes *Selua.*
Fredericus de *Senis.*
Oliu. *Seraphinus* Cardin.
Seraphious de *Seraphinis.*
Claudius *Seyſſelius.*
Diodorus *Siculus.*
Lucius Marinæus *Siculus.*
Ioannes Bapt. *Signius.*
Carolus *Sigonius.*
Iacobus *Simanchas.*
Octauianus *Simoncelus.*
Iacobus *Simoneta.*
Emmanuel *Soarez*, Luſit.
Franciſcus *Soarez*, Soc.Ieſu.
Gonçalus *Soarez de Paz.*
Ioannes *Soarez*, Luſit.
Bartholomæus *Socinus.*
Marianus *Socinus.*
Staniſlaus *Socolonius.*
Octauius *Spartharius.*
Alexander *Sperellus.*
Petrus Anrooius *Spinellus.*
Antonius de *Sola.*
Brunorus à *Sole.*
Claudius *Soler.*
Felicianus de *Solis.*
Ioanoes Fredericus *Solis.*
Ioannes *Solorzanus.*
Franciſcus *Sonsbechius.*
Hieronymus *Sorbo.*
Alphonſus *Soto.*
Dominiens *Soto.*
Petrus *Soso.*
Lodouicus *Sotomaior*, Luſitanus.
Aotonius de *Souſa*, Luſitaous.
Franciſcus *Souſa.* Luſit.
Paulus *Squillante.*
Ioannes *Staphilaus.*
Achilles *Ssatius*, Luſit.
Gaſpar *Ssasius*, Luſit.
Didacus *Sstella.*
Ioſephus *Stephanus.*
VValfridus *Strabo.*
Beuuenutus *Stracha.*
Theodor. *Studita.*
Ioannes *Suarez*, Luſit.
Ioannes *Suarez*, Hiſpan.
Goncal. *Suar.* de Paz.
Ioannes Petrus *Surdus.*
Hieronymus *Surita.*

Laurentios

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sutor.*
Æneas *Syluius.*
Franciſcus *Syluius.*

T

Aſcanius *Tamburinius.*
Adamus *Tannerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciſcus *Tarapha,*
Theodulphus.
Antonius *Theſaurus.*
Gaſpar Antonius *Theſaurus.*
Capella *Tholoſana*
Thomas de *Thomaſſeſis.*
Io.Bapt. *Thoro.*
Michael *Timotheus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciſcus *Tiſelmanus,*
Franciſcus *Toletus*, Soc. Ieſu.
Guilbertus de *Tornaco.*
Auguſtinus *Torniel.*
Gabriel.del *Toro.*
Franciſcus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludouicus de *Torres.*
Raphael de la *Torre.*
Alexander *Trensacinquius.*
Thomas *Triuiſanus.*
Auguſtinus *Triumphus*, dictus de Ancona.
Albertus *Trotius.*
Io.Ægidius *Trossus.*
Alexander *Turamini.*
Ioan. de *Turrecremasa.*
Horatius *Turſelinus.*
Aloyſius *Turrianus*, Soc. Ieſu.
Franciſcus *Turrianus.*
Vincentius *Tursurettus.*
Franciſcus *Turzanus.*
Dominicus *Tuſchus*, Cardin.

V

Aluarus *Valaſcus* Luſit.
Gaſpar *Valaſcus*, Luſit.
Thomas *Valaſcus*, Luſit.
Rodericus *Valaſquez de Auendaño.*
Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdeſius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Ieſu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valensiuus.*
Ioannes Bapt. *Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciſcus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Valle*, Luſit.
Rolandus à *Valle.*
Franciſcus *Valleſius.*
Sebaſtianus *Vautius.*
Franciſcus *Vargas.*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vaſconſellos*, Luſitanus, Societ. Ieſu.
Petrus Alphonſus de *Vaſconſellos*, Luſit.
Ioannes *Vaſaus.*
Gabriel *Vaſquez*, Societ. Ieſu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomeus de *Vecchis.*
Alphonſus à *Vega.*
Franciſcus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioſeph *Vela.*
Ludouic. *Velaſquez* de Auendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Lyeua.*
Alphonſus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronenſis.*
Octauius *Vestrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanchinus *Vgolinus.*
Matthias *Vgonius.*
Hugo de S. *Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciſcus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blaſius *Viegas.* Luſit.
Auguſtinus *Vigianus.*
Ambroſius *Vignate.*
Henricus *Villalobos.*
Alphonſus *Villadiego.*
Gonçalus *Villadiego.*
Alphonſus *Villagus.*
Ioannes Bapt. *Villarobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonſus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Viſchis.*
Martinus Alphonſus *Viualdus.*
Ioannes Bapt. *Viuianus.*
Iulianus *Viuianus.*
Franciſcus *Viuius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vrauius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octauianus *Vulpellius.*

VV

Thomas *VValdenſis.*
Stephanus *VVeyms.*
Hieronymus *VVellerus.*
Matthæus *VVeſembecius.*
VViggers.

X

Sebaſtianus *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciſcus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Sylueſter *Zachias.*
Paulus *Zachias.*
Melchior *Zambranus.*
Michaël *Zauardus.*
Baſilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zecchius.*
Hieronimus de *Zenetinis.*
Zenzelinus.
Thomas *Zerola.*
Franciſcus *Zypaus.*

SERIES

SERIES
Titulorum, Capitulorum, & Gloſſarum, quæ in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.

De Inſtitutione Epiſcopalis officij, Epiſcoporum nominis ſignificatione, & etymologia, Electione, Confirmatione, & Conſecratione Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

CAP. I. *De Epiſcopalis officij inſtitutione.* pag. 1
2. *De Epiſcopi nomine, etymologia, & ſignificatione.* 7
3. *De Epiſcoporum electione.* 11
4. *De Confirmatione qua Epiſcopus electus confirmatur.* 20
5. *De Conſecratione Epiſcopi.* 24
6. *De Epiſcopalium graduum diuiſione.* 34
7. *De Epiſcopatuum diuiſione.* 40
Epiſcopatuum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia. 43

TITVLVS II.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requiſitis; ſuper Apoſtolū 1. *ad Tim.* 3.

GLOS. I. *Si quis Epiſcopatum deſiderat.* 55
2. *Bonum opus deſiderat.* 60
3. *Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.* 65
4. *Vnius vxoris virum.* 72
5. *Sobrium.* 73
6. *Prudentem.* 77
7. *Ornatum.* 80
8. *Pudicum.* 84
9. *Hoſpitalem.* 88
10. *Doctorem.* 94
11. *Non violentum.* 98
12. *Non percuſſorem.* 100
13. *Sed modeſtum.* 105
14. *Non litigioſum* 106
15. *Non cupidum.* ibid.
16. *Suæ domui bene præpoſitum.* 107
17. *Non neophytum.* 110

TITVLVS III.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

CAP. I. *De Patriarchis in communi, & eorum præcedentiis, ac priuilegiis.* 119
2. *De Primatu S. Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pont. Poteſtate in vniuerſum Orbem.* 126
3. *De Conſtantinopolitano Patriarcha.* 144
4. *De Alexandrino Patriarcha.* 147
5. *De Antiocheno Patriarcha.* ibid.
6. *De Hieroſolymitano Patriarcha.* 149
7. *De Patriarchis minoribus.* 151
8. *De mirabili S. Eccleſiæ Bracharenſis erectione, & de eius Primatu in vniuerſa Hiſpania.*

TITVLVS IV.

De Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in Suffraganeos, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia. 168.

SYLLABVS

SYLLABVS

Omnium Allegationum, quæ in ſecunda, & tertia Parte continentur.

Iuxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, poſterior eiuſdem partis Paginam deſignat.

A

ABSOLVENDI facultas conceſſa Epiſcopus per *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? 2.434. à n. 21
Abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, quibus caſibus poſsit Epiſcopus? 2.441
Abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis qui poſsint? 3.74
Abſoluere occultos hæreticos virtute Concilij Trid. an poſsit Epiſcopus? 2.430
Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueuerint reſeruare Epiſcopi? 3.47
Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſsit Epiſcopus? 3.401
Alienationem factam à prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit, an teneatur Epiſcopus ratam habere? 3.542

B

BEnedictiones matrimoniales quomodo imperiendæ? 2.392. à n. 179
Benedictionem ſecundis nuptiis Sacerdos impertiens; vel aliquos in matrimonium coniungens ſine Parochi licentia, quas pœnas incurrat? 2.393. *à n.* 186
Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an vllus poſsit vltra eum hanc benedictionem impertiri? 2.333
Beneficia, quæ poſsit Epiſcopus conferre? 3.144
Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus prouidere? 3.181
Beneficia ſimplicia vt quis plura habere poſſit, an Epiſcopus diſpenſet? 3.213
Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant, an Epiſcopus poſsit diſpenſare? 3.222
Beneficia vnire quando poſſit Epiſcopus? 3.226
Beneficiarios quales cogere poſsit Epiſcopus ad Fidei profeſsionem, in ſuis manibus faciendam? 3.208
Beneficij ſub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2.280. à n. 23
Beneficiorum reſignationes quando poſsit Epiſcopus recipere? 3.238
Beneficij vacatio quibus modis poſsit euenire? 3.259. à n. 3.

C

CAnonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.364
Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur? 3.100. à n. 107
Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro aliis ex iuſtitia celebrãdas? 2.395. à n. 28
Caſtitatis votum qualiter ſacris Ordinibus annexum ſit? 2.262
Cathedraticum ius quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.370. à n. 40
Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Roman. Pontifice, Sedeque Apoſtol. ſunt cognoſcendæ? 3.527
Cauſas criminales Clericorum, an poſſit Epiſcopus laico delegare? 3.511
Cauſarum matrimonialium cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus? 3.355
Celebrãdi in capella domus priuatæ quãdo poſſit Epiſcopus facultatẽ cõcedere? 2.296
Cenſum nouum imponere, vel antiquũ augere in Eccleſiis an poſſit Epiſcopus? 3.361
Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant? 2.245
Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis? 2.255
Coadiutor cum futura ſucceſſione, an & quando Epiſcopis dandus ſit, de coadiuti auctoritate? 3.549
Coadiutores quando illiteratis Epiſcopus dare poſsit? 3.218
Commendatitiis ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere? 2.194
Commendare ad quod tempus, & quas Eccleſias poſſit Epiſcopus? 3.184
Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates? 3.350

Concurſus

Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ quomodo ab Epiſcopo accipiendus. 3.187
Confeſſiones an vllus Sacerdos audire poſſit ſine Epiſcopi approbatione; 2.309
Confeſſio Epiſcopi an, & quando Eccleſiæ præiudicet?
Confirmationis ſacramenti Miniſter an proprius ſit Epiſcopus? 2.356
Conſeruatores Regularium an in aliquo ſubſint Epiſcopo? 3.493
Criminales Clericorum cauſas an poſſit Epiſcopus delegare? 3.511

D

Decimas laïcis concedere, & earum compoſitiones inter Eccleſiaſticos & ſæculares, an & quando facere poſſit Epiſcopus? 3.556
Defunctorum pias voluntates quando poſſit Epiſcopus commutare? 3.350
Degradare Clericos quomodo & quando poſſit Epiſcopus? 3.515
Delegati, an verò Ordinarij iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus, in quibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedunt? 3.391
Denuntiationes matrimoniales quomodo faciendæ, & quando in eis diſpenſare poſſit Epiſcopus? 2.366
Dignitas, & qualitas Præſulum eligendorum qualis eſſe debeat?
Dimiſſorias litteras quando, & quibus concedere poſſit Epiſcopus? 2.217
Diſpenſare in Pontificia, vel Concilij lege quando poſſit Epiſcopus? 2.396
Diſpenſare in ſuis Conſtit. an validè poſſit Epiſcopus ſine cauſa? 2.400
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in impedimentis matrimonij? 2.402
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in iuramentis, & votis? 2.405
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in votis ſolemnibus? 2.489
Diſpẽſare in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie poſſit Epiſcopus? 2.417
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum infantibus? 2.452
Diſpenſare cum ſibi ſubditis an poſſit Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſeu defectu corporis? 2.446
Diſpenſare ad Ordines an poſſit Epiſcopus cum Sodomitis de nefario crimine conuictis? 2.455
Diſpenſare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando poſſit Epiſcopus? 3.459
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiteratis ad Ordines? 2.465
Diſpenſare cum promoto per ſaltum an poſſit Epiſcopus? 2.466
Diſpenſare quando poſſit proprius Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati? 2.468
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum bigamis? 2.470
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, vt quis habeat plura beneficia ſimplicia? 3.213
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, vt filij beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint? 3.222
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum monialibus ſibi ſubiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſſitatibus? 3.471

E

Eccleſias, & Altaria, quãdo & quomodo conſecrare debeat Epiſcopus? 2.333
Eccleſiæ pollutæ quando reconciliari debeant per Epiſcopum? 2.342
Eccleſias reparare an teneatur Epiſcopus, & quas perſonas ad id cogere poſſit? 3.219
Eccleſiæ an ſine Epiſcopi conſenſu ædificari poſſint? 2.326
Eleemoſynarum prauos quæſtores an poſſit Epiſcopus punire? 3.513
Epiſcopatus an ſit dignitas & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur, & quot priuilegia habeant Epiſcopi? 2.186
Epiſcoporum & ſubditorũ nomine, qui contineantur in diſpenſationibus elargiendis irregularitatum, & ſuſpenſionum? 2.417
Epiſcopus proprius an neceſſario ſit adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat? 3.560
Euchariſtiæ ſacramentum, vt ſeruetur in Eccleſia non Parochiali, an poſſit Epiſcopus licentiam concedere? 2.295
Examini quarum rerum Ordinandos ſubiicere debeat Epiſcopus? 2.231
Exemptos ſi extra locum exemptum delinquant, aut contrahant, ãn poſſit Epiſcopus ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere? 3.562
Eximere à ſua poteſtate an poſſit Epiſcopus? 3.385

F

Familiam armatam an habere poſſit Epiſcopus? 3.504
Familiarem ſuum triennalem quando poſſit ordinare Epiſcopus? 2.522
Fines Epiſcopatuum, ſeu diœceſum, an & quando præſcribi poſſint? 3.600
Fiſcum, & carcerem an habere poſſit Epiſcopus? 3.507. à n.16

H

Hæretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere? 2.430
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem

tatem non habeat? 2.353

I

INdulgentias quales poſſit Epiſcopus concedere? 3.389.
Inimicitias extinguere, & ad concordiã compellere quando debet Epiſcopus? 3.324
Inſtantia prima an ſemper cognoſcat Epiſcopus de cauſis ſuorum ſubditorum? 3.333
Inſtituere præſentatos à patronis quando teneatur Epiſcopus? 3.256
Inſtitutio in beneficiis quando, & à quibus facienda? 3.177. à n. 172
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum, an poſſit Epiſcopus ſuſpendere? 2. 414
Interſtitiis temporum ſeruatis Ordines conferre debet Epiſcopus, & quando in eis diſpenſare poſſit? 2.271
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares, & exemptos? 3.479
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in Regulares, prætendentes ſe per vim ingreſſuros Religionem? 3.474
Iuriſdictionem quando habeat Epiſcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis? 3.341
Iuriſdictio competens Epiſcopo ſi inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio iudicanda ſit quæſita cumulatinè, vel potiùs priuatiuè? 3.569
Iuſpatronatus an acquiri poſſit ſine Epiſcopi conſenſu? 3.246
Iuſpatronatus an ſine Epiſcopi conſenſu in aliquem poſſit transferri? 3.252
Iuriſpatronatus exiſtentia quando probanda? 3.156
Iura Epiſcopalia. & iuriſdictio, an & quando ab inferioribus præſcribi poſſit? 3.590

L

LEgatum relictum Epiſcopo, an & quando intuitu Eccleſiæ ſuæ, vel perſonæ propriæ relictum cenſeatur? 3.543
Libros prohibitos legendi facultatem an poſſit Epiſcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare? 3.386
Licentia Epiſcopi, ſeu eius Vicarij quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à nouitiis faciendis. 3.433
Licentia ad aſſiſtendum matrimonio, cui, & à quo concedi debeat? 3.383. à n. 107
Licentia ordinandi ſuffraganeo conceſſa an expiret morte Epiſcopi concedentis? 2. 224.
Locationi prædeceſſoris an teneatur ſtare Epiſcopus?

M

MAtrimonium abſque Parocho, & teſtibus, an ſemper ſit irritum? 2.387 à n. 140.

Matrimonialium cauſarum cognitionem, an ſolus habeat Epiſcopus? 3.355
Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Epiſcopus iuriſdictionem? 3.389
Miracula noua approbare an poſſit Epiſcopus? 3.425
Miſſam quotidie an debeat celebrare Epiſcopus, vel eam audire? 2.428
Miſſæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter ſe habere debeat? 2.303. à n. 16
Miſſarum numerum quando poſſit ad minorem reducere Epiſcopus? 2.353
Monialium circa clauſuram Epiſcopus quam habeat cognitionem? 3.451
Monitoria pro rebus deperditis ſub pœna excommunicationis quando concedere poſſit Epiſcopus?

N

NEgligentia Epiſcopi an & quando per alios ſuppleatur? 3.573

O

OBedientia debita Epiſcopis an & quando poſſit à ſubditis præſcribi? 3.595
Olea Sancta qualiter conſecrare debeat Epiſcopus? 2.363
Ordinans ſine titulo aliquem, & ab eo promotus, quas pœnas incurrat? 2.288
Ordinans alterius ſubditos ſine licentia, & dimiſſoriis litteris, quam pœnam incurrat? 2.224
Ordines, vel Pontificalia exercens in aliena Diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia, quam pœnam incurrat? 2.214
Ordinare ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo poſſit Epiſcopus? 2.275
Ordinis ſacramenti materia in communi? 2. 195
Ordinis ſacramenti Miniſter quis ſit? 2.199
Ordines vt conferre poſſit quis proprius dicatur Epiſcopus? 2. 203
Ordines ſacros in qua ætate conſtitutus conferre valeat Epiſcopus? 2.265
Ordines ſacros quibus temporibus dare poſſit Epiſcopus? 2.270
Ordines ſacros quibus, & qualiter conferat Epiſcopus? 2.258

P

PArochiales Eccleſiæ, quæ abſque concurſu poſſint conferri? 3.193. à n. 18
Parochias multiplicare quando poſſit Epiſcopus? 3.235
Parochus ad reſidentiam an ſemper teneatur? 3.95. à n. 65
Parochus, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, quam pœnam incurrat? 2.390. à n. 160
Parochus matrimonio aſſiſtens ad quid teneatur? 2.395 à n. 168

Parochus proprius contrahentium qoalis?2. 375 à n.56
Parochus in ſua Parochia ad quid teneatur? 2.303.à o.16
Parochi præſentia in matrimoniis contrahendis qualis habenda? 2.380.à n.78
Patrimonij ſub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2.283.à n 52
Penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, an & quaodo tenaetur Epiſcopus ſoluere? 3 554
Præbēdas ſupprimere, & beneficia diſmembrare, quando poſſit Epiſcopus? 3.233
Pœnitētiarium in Cathedralibus quomodo inſtituere teneatur Epiſcopus? 3.134.
Prædicandi muous quando Epiſcopo incumbat? 3.307
Præſentati habilitas qualis requiratur? 3. 266. à n.72
Præſeotatio facta in tempore quando dicatur? 3.271.à n.126
Præſcriptio an currat contra Eccleſiam Epiſcopali Sede vacante? 3.603
Primam Tonſuram, & minores Ordines quando & quibus conferat Epiſcopos? 2. 239
Proceſſiones publicas quando indicare valeat Epiſcopus, & quas perſonas ad illas compellere poſſit? 3.318
Procuratio Epiſcopis debita ratione viſitationis, an & quando præſcribi poſſit? 3. 598
Profeſſionem Fidei quales beneficiarij coram Epiſcopo facere teneantur? 3.218
Profeſſioois Regularium cognitio an aliqua cadat ſub Iuriſdictione Epiſcopi? 3.244

Q

QVare decima, quando, & à quibus debeatur Epiſcopo? 3.368.à n.33

R

REligionem, vel Monialiom numerum, an poſſit Epiſcopus in quolibet monaſterio conſtituere? 3.440
Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Epiſcopus exponere poſſit? 3.427. à n.10.
Reſeruatis caſibus à Iure. vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Epiſcopus abſoluendi Iuriſdictiooem? 3.1
Reſidere an ſemper teneatur Epiſcopus? 3.79
Reſignationes beneficiorum quando poſſit Epiſcopus recipere? 3.238
Reſignationes Epiſcopatuum ex quibus cauſis poſſint facere Epiſcopi? 3.531
Reſignanti Epiſcopatum, ſed potius reſignatario, & ſucceſſori, an & quando debeantur fructus naturales, induſtriales, ſeu ciuiles, & quid in aliis beneficiis? 3.547

S

SEdere pro tribunali in quouis loco ſuæ Diœceſis, quamuis exempto: an poſſit Epiſcopos? 3.328
Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Epiſcopus?
Subſidium charitatiuum quando, & à quibos exigere poſſit Epiſcopus? 3.342
Suſpenſionem quando incurrat Epiſcopus ob illicitam ordinationem, & ob paruum Paſtoralis officij vſum? 3 520
Syoodum Diœceſanam qualiter, & quando teneatur congregare Epiſcopus? 3.394

T

TEmpora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum eſt, beoedictioneſque nuptiales non ſunt faciendæ? 2.394.à n.193
Teſtamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando poſſit per Epiſcopum cogi? 3.341
Teſtari an poſſit Epiſcopus de boois intuitu Epiſcopatus acquiſitis? 3.532
Teſtes ad matrimonium adhibendi quales? 2.386. à n.137.
Theologalis Præbenda, & Lectio ſacræ Scripturæ, vt habeatur, quibus io Eccleſiis curare debet Epiſcopus? 3.138
Tranſlatus Epiſcopus ad aliam Eccleſiam quando primæ Eccleſiæ deſignat eſſe Epiſcopus? 3.551

V

VEſtium clericalium honeſtatem qualem conſtituere debet Epiſcopus, & de pœnis contra non deferentes? 2. 228
Vicarium generalem qualem conſtituere debeat Epiſcopus? 3.110
Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Epiſcopus teneatur explorare? 3, 440
Viſitare quādo teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat? 3. 282
Viſitandi exemptos quando ios habeat Epiſcopus? 3.293
Viſitandi Hoſpitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Epiſcopus? 3.297
Viſitatio Epiſcopi an præſcribi poſſit? 3.597
Viſitatorem Epiſcopali Sede vacante quis poſſit deputare? 3.607
Vnire beneficia quando poſſit Epiſcopus? 3. 216

RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæſareo, Conciliis Aurelianenſi, & Tridentino, Bullis item & Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon Ordinationibus Regiis Luſitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, poſterior paginam notat, tertius eſt marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

Cap.22.diſt. part.1.pag.133.num.29
1.93.diſt. 1.40.4
Clericus 81 diſt. 3.470.83.
cùm ad verum,69.diſt. 1.133.30
ecce,in princ.99. diſt. 1.35.5
in illis,80.diſt. 1.40.4
in nono,diſt 21. 1.3.7
mos antiquus,65 diſt. 1.146.9
obitum,61.diſt. 3.608.12
ordinationes il.1.§.tempus,75.diſt. 2.194.41
Presbyter.28.diſt. 2.264.10
prima ſedis,in fin.99.diſt. 1.35.5
quod die,75.diſt. 2.194.43
quo in omnibus,32.diſt. 3.55.38
renouantes,22.diſt. 1.145.6
ſacratas,23.diſt. 2.35.27
vnic.diſt.85. 3.88.30.33
vlt.61.diſt. 3.608.12
1.28.q.1. 1.22.13
Adiicimus 16.quaſt.1. 2.318.43
caſellas 10.q.2. 3.410.57
charitatem 12.q.2. 3.609.16
Clericos 1.q.2. 3.541.37
cùm ſimus 9.q.3. 3.77.13
cùm ſimus,verſ.ſimiliter,9.q.3. 3.580.29
Diaconiſſa, 27.q.1. 2.235.27
illi autem 12.q.2. 3.541.38
placuit il.2.16.q.3. 3.602.18
quàm ſit neceſſarium 18.q.2. 3.482.12
qui Epiſcopatum, 8 q.1. 2.189.14
ſine exceptione 12.q.2. 3.410.57

Ex Decretalibus.

1.§.verùm quia, de heret. 2.432.8
Barboſ. de Epiſcopo.
1.de præſcript. 3.602.15.16.17.57
1. qui filij ſint legit. 3.359.28
1.de reliq. & vener.Sanct. 3.426.4
1.de ſuppl.neglig.Prælat. 3.578.21
1.de voto. 2.406.4
2.de donat. 3.616.27
2.de tranſact. 3.580.30
ad audientiam 34. de appellat. 3.567.28
ad hæc.verſ.viuentes,de teſtam. 3.541.34
antiqua,de priuileg. 2.124.29
auditis,in fin.de præſcript. 3.59.21
auditis, de præſcript. 3.571.6
Capellanus, de ferijs. 2.395.102
cauſam,qui filij ſint legit. 3.358.26
cùm acceßiſſet, de conſtitutionib. 2.331.16
cùm Apoſtolus,§.prohibemus,de cenſib. 3.374.41
cùm ex officij,de præſcr. 3.598.13
cùm non ab homine, de iudic. 3.518.17
cùm non liceat, de præſcript. 3.386.8
cùm olim,de præſcript. 3.592.13
cùm olim,il 2.de priuileg. 3.596.13
cùm ſatis,de iurepatr. 3.278.186
cùm ſatis.de offic. Archid. 3.912.13
cùm venerabilis,de cenſib. 3.386.9
cùm venerabilem, verſ.quod autem, qui filij ſint legitimi. 2.197.15
cùm vobis 19.de elect. 3.610 27
dilecti,de temp.ordin. 2.398.19
dilectis,verſ quia verò,de appell. 2 416.7
ea noſcitur,de iurepatr. 3.270.115
at ſi cleri.§ de adulterijs,de iudic, 3.56.39
ex frequentib 3.de inſtitut. 3.391.10
ex litteris,de in integr.reſtit. 3.557.14
ex parte,de decimis. 2.397.12
innotuit.de elect. 2.193.35
iuuenis,de ſponſalib. 3.73.179
nobis 25.de iurepatr. 1.16.35

nonit, verſ. Non enim, de iudic. 1.136.50. & 1.
141.97
nullus, de iurepatr. 3.250.28. & 3.579.27
nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excom. 2.399.21
per tuas, de ſimon. 2.292.19
per tuas 10. de voto. 3.88.26
prælatum, qui filij ſint legit. 3.358 29.30
prohibemus de cenſib. 3.363.14
quanto de conſuetud. 3.591.8
quia circa, de bigamis. 2.264.9
recipimus, de priuil. 3.567.23. & *ibid.* 18
Romana, §. caueant, de ſentent. excomm. in 6.
3.499.34
ſi de terra, &c. accedentibus, de priuilegiis, concordantur. 2.331.12
ſignificauit, gloſſ. verb. noſtram, de cord. vit. 2.
452.58
ſignificauit, de offic. Ordin. 3.579.26
ſi quis Presbyterorum, in fin. de reb. Eccleſ. non alien. declaratur.
ſi verò, verſ. verum, de iureiur. 2.407.5
tua nos, de clerico ægrot. 3.219.12
tuam, de ord. cognit. 3.359.27
verum 15. de iureiur. 2.407.5
pen. de ſimon. 2.292.29
vlt. §. cæterùm, de offic. deleg. 2.405.17
vlt. de offic. ordinar. *ibid.*
vlt. de præſcript ibi, quas abſque peccato mortali, &c. 3.142.100
vnic. de Cleric. per ſaltum promot. 2.267.6

Ex VI. Decretalium.

1. de vſuris. 3 328 27
cùm perſona, de priuileg. 3.568.35
is cui 42. de elect. 3.608.11.15.
licèt canon, de elect. 3.201.84
& 3.584.58
ſi Papa, verſ idem dicimus, de priuil. 3.566.25
vlt. de ſuppl. negl. Prӕl. 6. 3.608.10 15
generi, de reg. iur. 3.570.4.5

Ex Clementinis.

Clem. 1. & 2, de cenſib. 3.375.46
3. §. verum, de ſepult. 3.366.15
dudum, de ſepultur. 2.319.47
vnic. de ſuppl. negl. Prælat. 3.586.66

Ex Extrauagantibus.

Extrau. ad euitanda ſcandala, Martini V. 2.
322.61
ambitioſæ, ibi nullius momenti, de reb. Eccleſ. non alien. 3.404.16
execrabilis, verſ quantum, de præben. 1.117.42
vnam ſanctam, de maior. & obed. 1.133.29
vnic verſ ſanè, ne Sede vacante Ioann XXII.
ibid.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digeſtis.

LEX, *de bonis, de Carbon. edicto. & l. legatis, de alim. & cibar. leg. componuntur.* 2.290.7
& quia, de iuriſd. omn. iud. 3.392.7
filij liberorum, §. relegatus, & l. eius, qui manumiſſus, §. 1. ff. ad munic. componuntur. 3.303.35
inter ſtipulantem §. ſacram. de V.S. 2.336.16
qui res, §. aliam, de ſolut. *ibid.*
ſi ſeruus, §. fornarius, ad leg. Aquiliam. 2.
345.14
vt vim vi. de iuſt. & iure. 3.53.11
vlt de iur immun. 3.390.6
Tit. de offic. de legati, & Dig. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. &c. eod. differunt. 3.119.43

Ex Codice.

L. 1. & 2 de iis, qui ſponte mun. ſub. 2.332.17
vlt de fund. limitroph. 3.601.8
vulgare illud, Quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuuant. 3.567.14

Ex Concilio Aurelian.

Can. 3. c. omnes fideles, de conſecr. diſt. 5. 2.358.7

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

In decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum. 3.388.12. & *ſeqq.*

SESSIO V.

De Reformat. *cap. 1.* 3.139.1. & *ſeqq.*
c. 5. 3.308.1. & *ſeqq.*

SESSIO VI.

De Reform. *cap. 1. in princ.* 1.65.3
3.38.105
c. 2. 3.284.5
c. 4. 2 216.10
c 5.
ibi, In perſonas eidem Ordinario ſubiectas.
2.211.64

SESSIO VII.

De ſacramento Confirmationis, *cap. 2.* 2.
363.2
Can. 3. 2.357.1
De Reformat. *cap. 3. ibi, omninò irritetur.* 3.
218.4
Idem cap. 3. & ſeſſ. 22. de Reform. cap. 4. in fin. conciliantur. *ibid.*
c. 4. 3.284.5
c. 8. 3.298.1. & *ſeqq.*
c. 10. 2.219. *à n.* 10
& quod comprehendat primam Tonſuram.
2.198.17
c. 11. 2.218.2
c. 16. 3.298.1. & *ſeqq.*
c. 14. 3.485.22
Diſputatur an deroget textus in cap. 2. de priuil. lib. 6. *ibid.* 23

SESSIO

SESSIO XIII.

De ſacramento Euchariſtiæ *cap.6.& can 7.* 2.294.1.*& ſeq.*

De reformat. *cap.4.* 3.519 23

c.5. 2.231.1.*& ſeqq.*

SESSIO XIV.

De ſacramento Pœnitentiæ, *c.7.ibi,vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis.* 2.324.78

De Extrema Vnctione, *cap.1.* 2.312.13

De reformat. *cap.2.* 2.215.1. *& ſeqq.*

Ibi,etiam prætextu familiaritatis.

c.7. verſ.ſi verò homicidium, &c. 2.428.54

c.9.ibi,beneficia vnius diœceſis,&c. 3.228.9

De caſuum reſeruatione *cap.7.* 3.497.78

SESSIO XV.

De Regularibus, *cap.3.* 3.431.2

SESSIO XXI.

De reformat. *cap.2.* 2.278.4.*& ſeqq.*

c.3. 3.103.154

c.3. verſu iis. 3.219 1

c.7. 3.222 *& ſeqq.*

c.9. 3.523.*& ſeqq.*

SESSIO XXII.

De obſeruandis in celebratione Miſſæ, *ibi néve patiantur priuatis in domibus, &c.2.296.1.cum ſeqq.*

Ibi, Deinde vt irreuerentia vitetur, &c.2.294.1 cum ſeqq

Ibi,ab Eccleſiis verò muſicas,&c. 2.304.24

De reformat. *cap.2.ibi,verum etiam in ſacro Ordine,&c.* 2.194.*& ſeqq.*

c.3. 3.103.154

c.4.in fine. 3 221.4

c.8. 3.301.*& ſeqq. &* 3.347.13. *& ſeqq.*

SESSIO XXIII.

De ſacramento Ordinis, *cap.3.ibi. gratiam conferre dubitare nemo poteſt.* 2.196.3

c.4.ibi,character imprimitur. *ibid.*4.

De Reformat. *cap.1.*3.105.160.*& à principio allegationis.*

c.4.ibi,qui ſacramentum Confirmationis,&c. 2.197.14

Ibi,& Fidei rudimenta. 2.240.4

*c.6.ibi,is etiam priuilegio fori,&c.*2.246.2.*& ſeqq.*

Ibi, ante decimumquartum annum beneficium,&c. 3.201.72.*& ſeq.*

c.7. 2.234.20

c.8.ibi,in Cathedrali Eccleſia. 2.261.12

Ibi,à proprio Epiſcopo ordinetur. 2.205.2 *& ſeqq.*

Ibi,ſtatutis à iure temporibus. 2.270.1. *& ſeqq.*

c.9. 2.212.1.*& ſeqq.*

c.10. 2.201.8.*& ſeqq.*

*c.11.*2.266.1. *& ſeqq.*

c.14.ibi,ad minus annum integrum. 2.273.4. *& ſeqq.*

c.15. 2.262.1.*& ſeqq.*

c.16. 2.293.1

c.18. 3.314.1.*& ſeqq.*

SESSIO XXIV.

Can.1. 2.394.199

De Reformat. Matrimonij *cap.1.*2.369.1. *& ſeqq.*

c.3. 3.609.18

c.4. 3.72.164

c.9. 3.37.242

c.10.

De Reformat. *cap.6.* 2.433.9

Ibi,idem & in hæreſis crimine. 2.431.1.*& ſeqq.*

Ibi,verſ.vniuerſitates autem. 3.501.42.43

c.8. 3.135.*& ſeqq.*

c.12.ibi,Alioquin primo anno priuetur. 3.104.146

Ibi,prouiſi etiam de beneficiis,&c. 3.209.1.*& ſeqq.*

*Ibi, Hortatur etiam ſancta Synodus,&c.*3.197.58.*& ſeqq.*

Ibi,Archidiaconi etiam,&c. *ibid.*60.

Ibi, vltra tres menſes, &c. 3.100.107. *& ſeqq.*

c.13. 3.227.1.*& ſeqq.*

c.15. 3.233.1.*& ſeqq.*

*Ibi,vel aliquot ſimplicia beneficia, &c.*3.234.14.

c.17. 3.214.1.*& ſeqq.*

c.18. ibi, debeat Epiſcopus ſtatim, &c. 3.186.24

Ibi,per reſignationem in Curia. 3.193.26

Ibi,nec illis poſſeſſio ſuffragetur. 3.212.26

Ibi,Porro Epiſcopus,&c. 3.189.1.*cum ſeqq. vbi latè de examine per concurſum.*

c.20.in princ. 3.333.1.*& ſeqq.*

Ibi,in verſ.ad hæc. 3.355.1. *& ſeqq.*

SESSIO XXV.

De Reformat. *c.1.* 1.83.23

De inuocatione,& veneratione Sanctorum, *verſ.Hæc vt fidelibus,&c.* 3.425.3

De Regularibus *cap.3.* 3.431.1.*& ſeqq.*

Ibi, In prædictis autem monaſteriis, &c. ibid.

c.11. 3.286.18

c.12. An deroget priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandam tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina. 3.487.44

c.12.verſ.Exempti. 3.319.8.*& ſeq. &* 3.326.26.*& ſeq.*

c.14. 3.284.19

c.15. 3.445.1.*& ſeqq.*
c.16. 3.431.1.*& ſeqq.*
c.7. 3.441.1.*& ſeqq.*
c.18. 3. 38.247.*& ſeq &* 3.483.1
c.19. 3.475.9.*& ſeq.*
De reformat.*c.6.* 3.284.5
c.3. 3.366.18
c.4. 2.354.1.*& ſeq.*
c.6. 3.284.5
c.7. 3.550.1.*& ſeqq.*
c.9. 3.286.1.*& ſeqq.*
c.11. 3.223.1
c.13. 3.266.18.
c.15. 3.223.1.*& ſeqq.*

Ex Bullis,& Conſtitutionibus Apoſtolicis.

Martini V. *inc. Ad reprimendas.* 3.25.115
Pii II *incip. Pius.* 2.271.11.*& ſeqq.*
Pii IV. *incip. Ea qua.* 3.23.120
Eiuſd. inc. Rom. Pont. 3.26.138
Ivlii III. *incip. In multis.* 3.63.99
Leonis X. *inc. Inter ſolicitudines.* 3.388.9
Pii V. *incip. Horrendum.* 2.462. *à n.*21. *vſque ad fin.*
Eiuſd incip. Licet omnibus. 3.26.141
Eiuſd. incip Cum primum. 3.63.100
Eiuſd. incip. Cum ex Apoſtolatus. 3.169. 136. *& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Inconferendis. 3.190.12.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Quanta Eccleſia. 3.240.21.*& ſeq.*
Eiuſd incip. Super gregem. 3.389.1.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Sanctiſſimus. 3.413.3.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Pivs V. 3.449.33
Gregorii XIII. *incip. Incumbenti.* 3.27 152
Eiuſd. incip. Non ſine graui. *ibid.*153
Eiuſd incip. In tanta. 3.308.2.*&* 3.449.33.34
Eiuſd incip. Circumſpecta. 3.445.4.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip Vbi gratia. 3.460.33.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Dubiis. 3.455.13.*& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Quæ Sanctimonialium 3.460.34
Eiuſd. incip. Expoſcit. 3.322.32.*& ſeqq.*
Sixti V. *incip. Sanctum, & ſalutare.* 2.205.2 *& ſeqq.*
Eiuſd. incip. Cum Sacroſanctum. 2.230.12
Eiuſd inc Paſtoralis. *ibid.*13
Eiuſd. incip. Cæli, & terra, 3.67.134
Eiuſd. incip. Sixtus Epiſcopus. 3.450.47
Eiuſd incip Effrenatam. 3.55.26
Clementis VIII. *incip. illius vices.* 3.83.120
Eiuſd incip. In his. 3.451.42
Eiuſd. incip. Eccleſiaſtici Ordinis. 3.115.10
Vrbani VIII. *incip. Decet. Rom. Pontificem.* 3.115.10
Pavli V. *incip. Eccleſia vniuerſa.* *ibid.*
Gregorii XV. *incip. ſuprema Eccleſia vniuerſa.* *ibid.*
Eiuſd incip. Suprema diſpoſitionis. 3.138.36
Bullas & Conſtitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.

Ex Ordinationibus Regiis Luſitaniæ,

Lib.1. tit.62.§.39. in fine. 3.300. 14.15
Ibi Proœm. *ibid.*13
Ibi, eſta de determinaçaon, &c. *ibid.*16
Lib.2. tit.1.§.25. 2.247.6
Eod. tit.1.§.27. *ibid.*2.*&* 26
& tit.2.§1. 2.252.34
& tit 11. in princ. 2.256.4.*& ſeqq.*
& tit.11.§.vlt. 2.258 13
Lib.3. tit.56.§.7. verſ. E declaramos. 2.443.9
& tit.64. in princ. 1.142.96
Lib.5. tit.2. in princ. 3.62.102
& tit.103. 3.515.13

SYLLO

SYLLOGE

Deciſionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Deciſionibus S. Rotæ Romanæ.

ABVLEN. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589. 3.135.2. *Mantica.*
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622. 3.316.24 *Coccino.*
Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625. 3.298.5 *Merlino.*
Aliphana Iuriſpatr 4. Iulij 1629. 3.261.30 *Ghiſlerio.*
Andrian. Archidiaconatus 5. Decembr. 1625. 3.156.62 *Merlino.*
Aquilana Capellaniæ 26. Martij 1629. 2.308.44 *Merlino.*
Arboren. Spolij 17. Iunij 1614. 3.541.35 *Manzanedo.*
Aſculana Plebaniæ 17. Ianuarij 1604. 3.237.9 *Merlino.*
Aſſiſien. Beneficij 11 Maij 1607. 3.317.30 *Marquemontio.*
Aſteri. Fructuum 15. Martij 1613. 3.107.172 *Manzanedo.*
Aſtorien. Prioratus 18. Decembr. 1598. 3.165.105 *Seraphino.*
Archidiaconatus 6. Nouembr. 1602. 3.166.116 *Lancellotto.*
Reſidentiæ 6. Iunij 1616. 3.102.153. & 3.104.154 *Coccino.*
Auerſana Parochialis 12. Martij 1562. 3.167.187 *Oradino.*
Barbaſtren. Canonicatus 26. Ianuarij 1616. 3.104.154 *Duran.*
Barcinon. Parochialis 29. Nouembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615. *Buratto.* 3.203.95.
Vicariæ 9. Febr. 1624. 3.232.55 *Merlino.*
Fructuum 4. Iulij. 1607. 3.548.5 *Iuſto.*
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590. 3.207.103 *Oradino.*
Beneficij 15. Nouembr. 1597. 3.163.101 *Seraphino.*
Bergomen. Capellaniæ 18. Maij 1629. 3.264.64 *Merlino.*
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595. 3.274.158 *Litta.*
Canonicatus 28. Iunij 1610. 3.270.119 *Coccino.*
Beuenen. 13. Nouembr. 1617. 3.215.10
Bracharen. Beneficij 3. Martij 1603. 3.273.140 *Ludouiſio.* nouiſſime refertur in collectione deciſionum per Beltramin. deciſ. 94.
Fructuum 18. Aprilis 1625. 3.548.9 *Buratto.*
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594. 3.409.49 *Penia.*
Brunduſina Gabellæ. 2.253.7 *Penia.*
Burgen. Abbatiæ 19. Nouembr. 1588. 3.166.76 *Penia.*
Beneficij 22. Maij 1603. 3.167.120 *Litta.*
Reductionis beneficiorum 15. Nouembr. 1610. 3.233 *Ludouiſio.* nouiſſimè refertur in collectionę deciſionum per Beltramin. deciſ. 483.
Abbatiæ de Salæs 14. Maij 1614. 3.296.32. *Vbaldo.*

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595. 3.169.136 *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589. 3.234.8 *Penia.*
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604. 3.150.10 *Penia.*
Fructuum 26. Maij 1614. 3.104.153 *Vbaldo.*
Calciaten. beneficij 25. Febr. 1611. 3.285.10 *Attrebaten.*
Iuriſdictionis 10. Maij 1624. 3.346.25 *Remboldo.*
Camarinen. 21. Febr. 1617. 3.469.76
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612. 3.104.153 *Pirouano.*
Caurien. beneficij 9 Decembr. 1598. 3.262.40 *Corduba.*
Colimbrien. penſionis 27. Ianuar. 1605. 3.108.177 *Merlino.*
Canonicatus 13. Iunij 1616. 1.115.19 *Sacrato.*
Præſtimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632. 3.603.2 *Dunozello.*
Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627. 2.321 *Vbaldo.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1616 3.265 *Penia.*
Capellæ 9. Febr. 1620. 3.163.106. & 3.296.35 *Remboldo.*
Compoſtellan. Canon. 10. Maij 1600. 3.159.78 *Lancellotto.*
Parochialis 20. Febr. 1630. 3.275.161 *Merlino.*
Conch. deciniarum dell'Infantado 19. Decemb. 1617. 3.375.34.36
& 7 Febr. 1618. *Andrea.*
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620. 3.548.8 *Caualerio.*
Capellaniæ 5. Decembr 1629. 3.266.72 *Coccino.*
Dimidiæ portionis 11. Febr. 1628. *Duran.*
Deltruſen Archipresb. 16. Nouembr. 1594. 3.219.10 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembr. 1603. 3.280.193 *Ortembergo.*
Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624. *Remboldo.*
& 21. Martij 1627. 2.463 *Virili.*
Bonorum 19. Ianuarij 1615. 3.557.4 *Dunozetto.*
Archipresbyteratus 16. Iunij 1628. 3.265.66 *Coccino.*
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594. 3.272.136 & 3.269.105 *Dunozetto.*
& 9. Iunij 1608. 3.231.32 *Marquemontio.*
Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. 3.175.186 *Granutio.*
Gerunden. perſonatus & cauſæ piæ 17. Maij 1630. 3.170.141 *Veroſpio.*
Fructuum 24. Maij 1599. 3.547 *Iuſto.*
Diſtribution. 16. Febr. 1604. 3.104.152 *Ludouiſio.*
nouiſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin.
deciſ. 154
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. 3.200.77 *Marquemontio.*
Hiſpalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604. 3.150.11 *Iuſto.*
Diſtributionum 2. Maij 1603. 3.106.167 *Coccino.*
Legitimitatis 4. Febr. 1613. *Vbaldo ſen.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1616. 3.262 *Iuſto.*
Imolen. Iuriſpatr. 19. Nouembr. 1594. 3.266.77. *Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593. 3.406.32 *Pamphilio.*
Lecien. fructuum 21. April. 1603. 3.104.153 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. 3.167.117 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618. 3.268 *Coccino.*
Legionen. puritatis ſanguinis 26. Martij 1671. *Queipo.*
Parochialis 18. Decembr. 1623. 3.271.128 *Merlino.*
Canonicatus S. Dionyſij 23. Martij, & Iulij 1623. 3.186.15 *Coccino.*

Leodien.

Leodien. Canonicatus 28. Iunij 1621. 2.281.34 *Remboldo.*
Lucana beneficij 4. Nouembr. 1579. 3.216.18 *Seraphino.*
Optionis domus 24 Ianuarij 1607. 3.140.12 *Manzanedo.*
Diſmembrationis 18. Nouembr. 1600. 3.235.1 *Iuſto.*
Iuriſpatr. de podiis 15. Martij 1621. 3.265.65 *Coccino.*
& 18. Maij 1628. 3.257.30 *Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590. 3.316.26 *Pamphilio.*
Maioricen. Canonicatus 15. Nouembr. 1593. 3.135.2 *Millino.*
Mediolanen Iuriſpatr. 23. Ianuarij 1596. 3.275.162 *Mantica.*
Præpoſituræ 16. Martij 1590. 3.259 19 *Bubalo.*
Diſmembrationis 28. Ianuarij 1595. 3.235.19 *Seraphino.*
Fructuum 9. Martij 1592. 3.548.5 *Orano.*
Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629. 3.170.141 *Dunozetto.*
Meten. profeſſionis 2. Iunij 1636. 3.475 *Carillo.*
Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613. 3.170.141 *Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ 19 Decembr. 1609. 3.263.49 *Ortembergo.*
Nepeſina Canonicatus 25. Februarij 1615. 3.203.92 *Merlino.*
Nouarien. decimarum 15. April. 1611. 3.368.34 *Ludouiſio.*
nouiſsimè refertur in collectione deciſionum apud Beltramin. deciſ. 519.
Nullius. ſeu Squillacen. iuriſdictionis 4. Maij 1616. *Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600. 3.323.36 *Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619. 3.515.12 *Remboldo.*
Oueten mercedis 12. Decembr. 1605. 3.203.13 *Coccino.*
Pacen. decimarum 12. Febr. 1608. 3.368.34 *Sacrato.*
Palatina fructuum 16 Febr. 1580. 3.548.5 *Lancellotto.*
Pampilonem celebrationis Miſſæ 7. Februarij 1594. 3.301.21 *Mantica.*
Iuris viſitandi 15. Decembr. 1623. 3.286.20 *Merlino.*
Papien. reſidentiæ 10. Martij 1603. 3.101.138 *Ortemberbo.*
Fructuum 21. Febr. 1622. 3.548.5 *Remboldo.*
Beneficij 10. Aprilis 1617. 3.91.45 *Andrea.*
Parmen. Tranſactionis 20. Decembr. 1657. 3.437.17 *Duran.*
Peruſina beneficij 4. Iulij 1608. 3.227.3 *Penia.*
Piſtorien. Parochialis... Febr. 1623. 3.202.91 *Merlino.*
Placentina Paroch de Mal partita 28. Iunij 1585. 3.183.5.18 *Seraphino.*
Salarij 7. Maij 1608. 3.204.153 *Penia.*
Theſaurariæ 25. Maij, & 16. Nouembr. 1609. 3.166.116 *Ortembergo.*
Decimarum perſon. de Trugillo 18. Martij 1616. 3.369.36 *Buratto.*
Archipresbyteratus 4. Iulij 1614. 3.208.104 *Pamphilio iun.*
Præpoſituræ 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628. 3.236 *Pirouano.*
Reatina 9. Maij 1609. 2.337.26
Reginen. Paroch. 7. Octobr. 1589. 3.273.140 *Blanchetto.*
Romana Iuriſpatr. 8. Iulij 1584. 3.265.63 *Seraphino.*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589. 2.304.43 *Pamphilio.*
& 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630. 3.296.33 *Pirouano.*
Computatorum 10. April. 1630. 3.348.36 *Merlino.*
Præcedentiæ 24. Maij 1690. 3.323 *Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27. Nouembr. 1602. 3.168 *Pamphilio.*
Beneficiatus 22. Maij 1623. 3.301.22 *Coccino.*

Donatio

Donationis de Mongellis 14. Ianuarij 1636.	3.437.17.31	*Carillo.*
Rothomagien. 13. Iulij 1601.	2.352.56	
Salamantina del Pedroſo. 25. Decembr. 1567.	3.98.105	*Seraphino.*
Beneficij 4. Febr. 1630.	3.273.143	*Ghiſlerio.*
Parochialis de Geratis 1. Decem. 1578.	3.150.10	*Brauo.*
Beneficiorum Salman. & Abulen. 9. Iunij 1599.	3.262	*Penia.*
Segobien. Canon. 24. Nouemb. 1588.	3.158.73	*Plato.*
Seguntina Archid. 19. Martij 1601.	3.163.107	*Lancellotto.*
Spoletana beneficij 28. Maij 1590.	3.272.137	*Blanchetto.*
Salmonen. 4. Maij 1612.	3.90.36	*Cantucio.*
& 14. Maij 1610.	ibid.	*Lancelloto.*
Theatin. Iuriſd. 4. Maij 1612.	1.40.7	*Coccino.*
Abbatiæ S. Ioannis in Venere 11. Septembr. 1621.	3.594.29	
Tiburtin. Parochialis 27. Iuuij 1629.	3.212.27	*Pirouano.*
Tiraſſonen. Capellaniæ 9. Iunij 1603.	2.305.30	*Sacrato.*
Toletana beneficij 12. Octobr. 1579.	3 234.13	*Seraphino.*
Canonicatus 10. Decembr. 1608.	2.115 29	*Marquemontio.*
Matrimonij 10. Decembr. 1625.	2.378.72	*Merlino.*
Tuden. Parochialis 7. Nouembr. 1611.	3.262	*Vbaldo.*
Tuderten. Parochialis 21. April. 1595.	ibid. 40	*Penia.*
Valentina de Satiua 3. Ianuarij 1590.	2.296.31	*Bubalo.*
Vallisoletana Decanatus 10. Decemb. 1600.	2.185.98	*Millino.*
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouemb. 1602.	3.408.43	*Pamphilio.*
Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.	3.163.102	*Lancellotto.*
Vicen. Parochialis Caſtri Tertiole 14. Ianuarij 1611.	3.183.6	*Manzanedo.*
Matrimonij 11. Martij 1624.	2.385.127. & 386.123	*Dunozetto.*
& 23. Iunij 1636.	2.253.41	*Merlino.*
Viſen hæreditatis 24. Maij 1629.	3.538.22	*Pirouano.*
Viterbien. & Tuſcanen. Vicarij 3. Martij 1617.	3.125.125	*Caualerio.*
Vlisbonen. Iuris conferendi 13. Iunij 1607.	3.194.31	*Lancellotto.*
Concurſus 1. Iunij 1611.	ibid. 32	*Coccino.*
& 1. Iunij 1615.	ibid.	*Remboldo.*
Quartenarij 15. Ianuarij 1624.		*Coccino.*
Vrgellen. Canon. 7. Maij 1583.	3.166.116	*Blanchetto.*
Zamoren. Capellaniæ 12. Iunij 1589.	3.104.149	*Mantica.*
Beneficij de Moralis 30. Maij 1586.	3.275.162	*Orano.*

Ex ſacra Congregatione Cardinalium.

AGrigentin. terræ nou. 4. April. 1615.	3.226.28
Amelien. 4. Ianuarij 1608.	3.466.63
Cameracen. 9. Februarij 1608.	2.352.57
Conuerſana 27. Iunij 1626.	3.237.9
Cuſentin. 1. Martij 1614.	3.324.37
Feretran. 13. April. 1630.	2.475.25
17. Auguſt. 1617.	3.72.164
Ferrarien. 17. Iulij 1609.	3.319.2
Foglinen. 22. Nouembr. 1619.	3.368

Hydruntin.

Hydruntin. 15. Decembr. 1632.	2.352.57
Ianuen. 10. Maij 1631.	3.462.42
Maceraten. 18. Nouembr. 1628.	3.224.17
Monopolitan. 23. Martij 1619.	3.253.37
Neapol. 12. Martij 1619.	3.368.65
Nullius, ſiue Conuerſanen. 20. Auguſti 1627.	3.593.29
2. Auguſti 1631. & 24. Auguſti 1632.	2.454.15
1. Febr. 1631.	3.447.22
11. Ianuar. 1620.	3.450.34
Nucerina 24. Ianuarij, & 19. Maij 1617.	
Oritan terræ Trallæ, 29. Septembr. 1619.	
Piſana 5. Febr. 1628.	3.192.17
4. Septembr.	3.325 2.352.57
Regien. 17. Iunij 1631.	2.250.25
Romana 22. Maij 1629.	2.257.11
Roſſanen. terræ nouæ 14. Febr. 1615.	3.226.28
Spoletana 16. Auguſti 1618.	
Tarentin. 12. April. 1619.	3.368
Tudeſtina terræ Alazza. 16. Ianuarij 1620.	
Verulen 29. Ianuarij 1633.	2.476
Viterbien. 9. Septembr. 1628.	3.208. in fin.
12. Febr. 1598.	3.224.12
16. Maij 1623.	3.443.12
Vrgentin. 23. Maij 1603.	3.324.38

Auctoris Opera quæ adhuc luci commiſſa.

D*ictionarium Luſitanico-latinum*, impreſſum Bracharæ Auguſtæ apud Fructuoſum Laurentium de Baſto, 1611.

Remiſſiones Doctorum in varia loca Concilij Trid. Vlyſſipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Caſtigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Luſitanorum. Vlyſſipone, apud Petrum Crasbeck, 1620.

Remiſſiones Doctorum de Dictionibus, & Clauſulis. Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zannetti, 1621.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſiue de officio, & poteſt. Epiſcopi tripartita deſcriptio Romæ, apud impreſſores R. Cameræ Apoſtol. 1623. deinde Pariſiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand 1641. & nunc poſtremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656.

Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum in Ius Pontificium vniuerſum, in quatuor tomos diuiſa. apud Impreſſores R. Cameræ Apoſt. 1626. & 1629. poſtea accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de nouo excuſa cum ſexto Tomo Lugduni apud Ph. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1656.

Selecta Iuris Canonici interpretationes addenda Collectaneis Doctorum ſuper quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciſcum Corbelletum, 1626. & deinde Lugd. apud Hæred. Proſt, Borde, & Arnaud. 1648.

Varia Iuris tractationes, in quibus continentur quinque tractatus Legales, iuxta ſeriem Alphabeticam breui methodo diſpoſiti; videlicet,

I. De Axiomatibus Iuris vſufrequentibus.

II. De Appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignificatione.

III. De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clauſulis vſufrequentibus.

V. De dictionibus vſufrequentioribus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1651.

Allegatio Iuris in propria cauſa Bracharen. regreſſus, ſiue ingreſſus, ad Theſaurariam, Romæ apud Franciſcum Caballum. 1631.

Paſtoralis ſollicitudinis, ſiue de officio, & poteſtate Parochi, tripartita deſcriptio. Romæ apud Guillelmum Facciottum, 1632. poſtea auctiùs & accuratiùs, Lugduni apud Laurent. Durand, 1634. nunc denuo defœcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excuſum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1655.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, eorumque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Franſc. Corbellettum, 1632. poſtea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Laurent. Durand. 1634. & tandem pariter defœcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Proſt, Borde, Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Eccleſiaſtico vniuerſo. in quo de Perſonis, locis, & Perſonis Eccleſiaſticis pleniſſimè agitur. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & denuo nouiter excuſus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

Collectanea Doctorum qui in ſuis operibus varia loca Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1640. & accuratius apud eundem 1640. & adhuc apud Philip. Borde Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud. 1651.

Collectanea Bullary, aliarúmve Summorum Pontificum conſtitutionum, necnon præcipuarum Deciſionum, quæ ab Apoſtolica ſede à Sacris Congregationibus S.R.E. Cardinalium Roma celebratis vſque ad annum 1633. emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & deinde ſub titulo ſummæ Apoſtolicarum deciſionum in fol. Lugd. apud. Hæred. P. Proſt. Borde & Arnaud. 1645.

Praxis exigendi penſiones, contra calumniantes & differentes illas ſoluere, cui acceſſerunt vota aliquot deciſiua Canonica. primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. poſtea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratius apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1653.

Votorum deciſiuorum Tom. II. Lugd. apud Hæred. P. Proſt, Philippum Borde & Laurent. Arnaud 1647. & accuratius apud dict. Philip. Borde, Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud 1653.

Collectanea Doct. in Ius Ciuile vniuerſum, in decem Tomos diuiſa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi nouiſſ. apud Hæred. Proſt, Philip. Borde & Laurent. Arnaud 1648.

II. Tom. Collectanea in quartum & quintum eiuſdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boiſſat, 1637. 1638. & accuratius Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA:

In qua de Epiſcoporum inſtitutione, electione, conſecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiſcopali præſtantia.

TITVLVS PRIMVS.

De inſtitutione Epiſcopalis officij; Epiſcoporum nominis ſignificatione, & Etymologia; Electione, confirmatione, & conſecratione, Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

CAPVT PRIMVM.

De Epiſcopalis officij inſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Medicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia.*
2 *Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum ſanctiſſima vita ſua exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*
3 *Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inſeruiret.*
4 *Officia vbi ſunt peculiaria, & certa adminiſtrationes ad tuendam pacem, & concordiam, poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.*
5 *Vniuerſalis Eccleſiæ poteſtatem, ſummámque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum principe collocauit.*
6 *Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit.*
7 *Petro eius Vicario dedit Chriſtus Dominus ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos:*
Cap. in nouo diſt. 21. *declaratur ibid.*
8 *Epiſcopos eſſe de Iure diuino inſtitutos, qui teneant? oſtenditur.*
9 *Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis.*
10 *Ordinis poteſtas in Epiſcopis, quæ ſit? oſtenditur.*
11 *Iuriſdictionis poteſtas in Epiſcopis quæ eliciatur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem; de aliis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus & confirmatus, licèt nondum conſecratus.*
13 *Excommunicare poteſt ſubditos de Iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus.*
14 *Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus.*
15 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ dicantur? oſtenditur.*
16 *Diſpenſatio eſt de lege iuriſdictionis.*
17 *Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſana.*
18 *Iuriſdictionis poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro.*

19 Apoſtolos omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit.

20 Papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta; cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt ab ipſo etiam inſtituta, ſed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata.]

21 Papa cùm eligitur, ſuppoſita legitima electionis conditione, accipit à Chriſto Domino immediatè iuriſdictionem.

22 Epiſcopus cùm eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius, electio & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit.

23 Iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali.

24 Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio vt ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali, eſt inſtituta à Chriſto Domino.

25 Epiſcopali Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare.

26 Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſi ſumatur in particulari non eſt de Iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.

27 Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu creat, & transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, minuit, ſublimat, ac deprimit.

28 Papa poteſt extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem Epiſcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei.

29 Epiſcopi vbi probetur quod ſucceſſerint Apoſtolis oſtenditur.

30 Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ ſancti Apoſtoli condiderunt.

31 Apoſtoli, vt tenet probabilior ſententia, immediatè habuerunt à Chriſto Domino poteſtatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quos etiam ipſe Petrus agere poterat, quamuis diſpoſitioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, ſubordinata.

32 Epiſcopi impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem, & proportionem dicuntur Apoſtolis ſuccedere.

33 Apoſtolorum dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa.

34 Epiſcopis Apoſtolis ſuccedere dicuntur, reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis.

35 Inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam, quæ fit Apoſtolis, diſcrimen conſtituitur.

36 Epiſcoporum iuriſdictio in particulari immediatè à Summo Pontifice.

1 QVEMADMODVM amãs ac peritus medicus non ſatis habet ſingulari induſtria, & labore medicamenta temperaſſe, quę valetudini ægroti operam ferant, ſed etiam illi vult aſſiſtere, vt eum inſtruat quo pacto pharmacum ei ſit ſomendũ, quę victus ratio ei ne obſeruanda, quod genus ciborum ſectãdum, quod fugiendũ, quæ ſuſcipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiuſmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœleſtis noſter Medicus, cùm proſpiceret medicinæ vtilitatem, ſi ipſe in terras non veniſſet, eamque vulneribus, plagiſque noſtris homo factus non applicaſſet, magna ex parte inutilem euaſuram, propter ingenium hominis ductum moroſum, & contumax, voluit pro eximia pietate ſuæ exemplum ſanctiſſimæ vitæ ſuæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam ſalutem adipiſceretur, ſicut dicit S. Leo ſerm. 1. de Natiuit. *niſi eſſet verus Deus, non afferret remedium; niſi eſſet verus homo, non præberet exemplum.* Et S. Auguſt. ſerm de tempore, *vt non ſolùm doctrinæ auxilio & gratia, ſed etiam exemplo ſuo ad ſtudium ſanctitatis aſcenderet, vt nos non ſolùm præcipientem Dominum, ſed etiam exemplo ſuo ad virtutis faſtigia prouocantem maiori alacritate ſequeremur.* quod ipſum per Oſeam *cap* 11. eſt expreſſum, enim ait: *Et ego quaſi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & neſcierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis: & ero eis, quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum, & declinaui ad eum vt veſceretur.*

Voluit igitur Dominus IESVS, ac Redemptor noſter in hunc mundum veniens ſe Auctorem, Doctorem, ac Medicum ſalutis noſtræ præbere, ac Sanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo nos docere modò patientiam, modò ſobrietatem, modo conſtantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, ſinceritatem, iuſtitiam, zelum Dei. & deſpicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Eccleſia Catholica ab eodem inſtituta exemplar perfectiſſimum haberet, quod cæteri tam Præſules, quàm ſubditi imitarentur. Hincque ſæpè ipſemet ſancto ore ſuo in ſacro Euangelio Ioann. 10. id monet dicens: *Ego ſum paſtor bonus. Ego cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis.* Et Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis quemadmodum ego facio, ſic & vos faciatis* Eum denique ſenſum ſæpè inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini noſtri actionem, noſtram eſſe inſtructionem, eumque nobis reliquiſſe exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. Et S. Gregor. *homil.* 17. *in Euang.* ait: *Ipſa acta Domini præcepta eſſe, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeam, innoteſcit.* Omnis enim illius actio, noſtra debet eſſe inſtructio, *cap. Deus omnipotens, §. cuius exemplo monemur.* 2. *quæſt.* 1. *cap. ſignificaſti*, vbi Abb. *numer.* 1. *ad fin. verſicul. nota* 4. *de elect.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 33. *num.* 43. 2

Quemadmodum etiam Lege veteri ſapienter Populus in duos ordines diſtributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebuſque familiaribus, ſeu publicis adminiſtrandis inſeruiret, alter eſſet diuino cultui, Sacrificiis, cæteriſque actibus religioſis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo CHRISTVS IESVS tempore gratiæ eandem rationem conſeruauit, quamuis ſublimioribus myſteriis ſociatam, ac mediis longè præſtantioribus, ac venerabilioribus, munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Epiſcopum ſacro, & ſpirituali quaſi connubio deuictum, ſolemnibus cæremoniis, legitimáque manuum impoſitione initiari, ac veluti prolem Eccleſiaſticam propagari, quæ Sanctæ ipſius Eccleſiæ ſucceſſione perpetuò ſeruiret. 3

Sed quia neceſſe eſt vbi peculiaria officia ſunt, & certæ adminiſtrationes ad communem vtilitatem inſtitutæ, 4

inſtitutæ, poteſtatem aliquam vnioerſalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt aſſerunt D.Thom. *contra Gentes, lib.4.c.76. in fine.* Auguſt.de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ, q.71. artic. 4.* Igitur † cùm vniuerſalis Eccleſiæ corpus
5 vnum ſit, hanc vniuerſalem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter IESVS CHRISTVS in S. Petro Apoſtolorum Principe collocauit, hunc Vicarium ſuum in terris reliquit, ac poſt eum ſucceſſores eius in Pontificatu, & gubernatione Eccleſiæ ſuæ, itavt in eo plenitudo omnis poteſtatis in Eccleſia vigeret, & perpetuò conſtans permaneret, quam ipſe aliis Eccleſiaſticis gradibus communicaret, ac diſtribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fideliumque ædificationi conducere, S. Leo *epiſt.54. ad Anaſtaſ. In nouo Teſtamento* (inquit Anaclet. Papa *epiſt.2. ad Epiſcopos Italiæ*, relatus *c. in nouo 21.diſt.*) *poſt* CHRISTVM *Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſùs eam, & tibi dabo claues Regni Cælorum. Hic ergo ligandi ac ſoluendi poteſtatem primus ſuſcepit à Domino, primuſque ad Fidem populum virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe diſperſi Euangelium prædicauerunt. Ipſiſque quoque deſcendentibus in locum eorum ſucceſſerunt Epiſcopi.* Hæc Anaclet. *in dict. cap. in nouo*, & ideò Chriſtus creando plures Apoſtolos, inſtituit formam creandi plures Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores. Henriq. *in ſumm. lib. 6. c.5. §.5. in com. litt. B.*

6 Quam quidem Epiſcoporum inſtitutionem, & ſucceſſionem perpetuam in Eccleſia à Chriſto Domino inſtitutam fuiſſe ſolent ſacri Doctores deducere tum ex verbis eiuſdem dicentis Matth. cap.28. in fine, *Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi*: tum ex Apoſtol. Paulo *ad Epheſ. 4.* dum ait: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Vnde manifeſtum eſt, ſic Chriſtum Eccleſiam inſtituiſſe, vt eſſet vſque in ſæculum duratura, ſecundùm illud Iſai.9. *Super ſolium David, & ſuper regnũ eius ſedebit, vt cõfirmet illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia, amodo, & vſque in ſempiternum*; patet ergo quòd ita illos, qui tunc erant in miniſterio, conſtituit, vt etiam eorum poteſtas deriuaretur ad poſteros, vtilitate Eccleſiæ, vſque ad ſæculi finem, facit text. *in cap. quodcumque 24 quæſt.1.* vbi dicitur quòd *quando Petrus Claues accepit, Eccleſiam ſanctã ſignificauit, quia ſcilicet non tantùm pro ſe, ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus vſque ad finem ſæculi datura eſt Eccleſia.*

7 Sapienter igitur ne vnquam in Eccleſia Miniſtri deeſſent, dignitas, & auctoritas, quæ Epicopalis dicitur, ab ipſa ſapientia Chriſto IESV inſtituta eſt, & eo ipſo quòd Petrum ſibi Vicarium ſubſtituit, ipſi dedit ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos, quibus tum inferiores Miniſtri, tum ipſi etiam Sacerdotes parerent: ſicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps conſecratur, cæteris Sacerdotibus poteſtate ſuperior, iſque appellatur Epiſcopus, qui hanc ob cauſam non ſolùm veſte vtitur cum aliis Eccleſiaſticis miniſtris communi, ſed aliis etiam ornamẽtis, quæ maiorem eius auctoritatem oſtendunt aliis in functionibus, ad quas ſimplex Sacerdotum poteſtas minimè extenditur. Vnde ſumitur intellectus *in cap. in nouo, diſt.21.* ibi, *à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo*; illud enim loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id eſt, Presbyterorum; conſtat enim Apoſtolos in vltima cœna ſimul omnes ordinatos Sacerdotes; ſed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id eſt, Epiſcoporum, qui à Petro dicitur incœpiſſe; nam ſolus Petrus à Chriſto fuit Epiſcopus ordinatus, cæteri autem Apoſtoli à Petro Epiſcopalem conſecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in ſum. de Eccleſia, lib.2.c.42.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont.c.23. verſ. quid ergo.* Henriq. *in ſumm. lib.10. c.4.§. 2. & ſeq.* Cùm ergo pateat, vt ex modò dictis apparet, non Eccleſiam, ſed ipſum Chriſtum Epiſcopos inſtituiſſe, & ius ac poteſtatem inſtituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & ſucceſſoribus in poſterum dediſſe, non poteſt dubitari quin † illi 8
ſint Iure diuino inſtituti, vt per text. *in d. c. in nouo & in c. videntes 22. quæſt.1.* probant Mai. *in 4. diſt.17. quæſt.7. concl.1. & diſt.24. quæſt.3. concl. 2.* Duen. *reg. 71. verſ. fallit in dignitate.* Gregor. Lopez *l.1. gloſſ. 3. & l.17. gloſſ.2. tit.5. p.1.* Barbat. *in tract. de præſtantia Cardin. quæſt.1.* Gig. *de penſionib. quæſt.1. n.3.* Couarru. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §.9. à n.6.* Suar. *tom.4. de Pœnit. part.1. diſput.25. ſect.3. à num.7.* Card. Bellarm. *de controuerſiis Chriſtianæ Fidei, tom.2. controuerſ.3. generali, lib.4. de Romano Pontif. c.25.* Valentia *tom. 4. diſp.7. q.10. puncto 2. p.g.2.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.6. à n.1.* Henriq. *in ſumma lib.9.c.5.§.5.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæſ.13.* Guillelm. Rodoan. *de ſimon. c.18. numer.4.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. tit. de Epiſcopatu num. 1. & 51.* me citato *in hoc loco*, Mant. de Alzedo *de præcellentia Epiſcopalis dignit. part. 1. c.1 à princip. & c. 8. numer. 3.* qui ſub diſtinctione hanc quæſtionem dirimunt, vt infra oſtendetur.

Verùm, vt Epiſcopalis auctoritatis origo, & ſucceſſio facilius percipiatur, ſciendum eſt in Epiſcopis 9
aliam eſſe poteſtatem Ordinis, aliam iuriſdictionis.
† Ordinis ea eſt poteſtas, vt ſciat, & poſſit omnia 10
Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Euchariſtiam ſumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuerſi Presbyteri pares ſunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotium, ſed remotius, quatenus hoc perficit; & poteſtatem conſecrandi per Sacerdotum inſtitutionem confert: vnde ad poteſtatem Epiſcopalis Ordinis tria propriè, & inſolidum pertinere, ſcilicet, ordinare, conſecrare, & confirmare, tradit gloſſ. *verb. de talibus in c. tranſmiſſam, de elect.* referunt in Pontif. Romano *in rub. de conſecration. Epiſcopi.* Verùm conſecrare Eccleſias, & Calices, quamuis annexum ſit Ordini Epiſcopali, cùm tamen ſit Sacramentale, poteſt à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *diſt. cap 5 §.6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex ſola poteſtate Ordinis conferuntur non poſſunt miniſtrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requiſitum non habeat, nec Summus Pontif. poteſt

Epiſcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus, vel Papa ordinans, habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio notum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt: nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, ita vt nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliòve iure ſpeciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. poſt num.* 2. vbi Add. Alex. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit tex. *in c. quanto, de conſuet. & in cap. aqua, de conſec. Eccl. ſiæ, vel altaris.*

11 Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, opòrtuit pro locorum amplitudine, Regnorúmque frequentia, illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cuius meminit text. *in d. c. accedentibus*, ſcilicet, *cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam, quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis, nempe, *iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſallis, confirmare, inueſtire, beneficia conferre, inſtituere* cætetáque his ſimilia, quæ ſuo quæque loco explicabo.

12 † Inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſionem illa eſt differentia, quòd de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem, ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis Indulgentiis, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 25. art. 2. & diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. verſic. ad ſecundam quæſtionem*, ſequuntur Sot. *ibi diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. verſic. hinc fit.* Auguſt. de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ quæſt.* 21. Syluest. *verb. Indulgentia, num.* 13. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi. cap. 41. in princ. num.* 1. De illis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licèt nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 243. quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem, Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de*
13 *collation. verb. nominationes, pag.* 186. & ideò † poterit ſubditos de Iure communi excommunicare. Nau.
14 *in man. cap. 27. num.* 5. † & beneficia conferre, Coſm. *d. tit. de collation. verb. iuriſdictio, pag.* 181. Rebuff. *d. tit. de pacificis poſſeſſ. num.* 251. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. num.* 27. Vbi verò apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationemque continentes, habere debet; alioqnin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdictionem aliquam exercere non poteſt, à nemineque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiave ei præſtari, atque audiri debet, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 2. §. 1.

15 Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, puta legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis à *gloſſ. 2. in cap. dilecto, de offic. Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum. De definitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, variè olim fuit à Doctoribus elaboratum, aliis aſſerentibus quod illa conſiſtat in recipiendo, hæc verò in dando, ſeu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre eſt apud Bertachin. *tract. de Epiſcopo, lib. 4. p. 2. num. 80. cum ſeqq.* Boter. *tract. de ſynodo, p. 1. num. 61. cum ſeq. & p. 2. à num. 4.* Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib. 1. tit. 12. verſ. hæc iura*, Dan. Venator. *in analyſi iuris Pontificij, lib. 1. tit. 31. num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regulae. tom. 2. quæſt. 63. art.* 2. Azor. *inſtit. mor. part. 2. lib. 3. cap. 31. quæſt.* 1. Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Iura Epiſcopalia.* Ex quorum dictis illa eſt verior definitio, quòd lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria Iure communi ſunt exempta: lex verò iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, pœnitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem,
eaque omnia complectitur, in quibus † monaſteria 16
diœceſana Iure communi ſubiiciuntur; vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis, per *cap. ex tranſmiſſa, de tranſlat. Præl.* & gloſſ. *in Clem. 1. de reſcript.* reſoluit Paul. Borgaſ. *de irregular. p. 2. rub. an diſpenſatio ſit de lege diœceſana, num.* 4. † Idem eſt dicendum 17
de Canonica Epiſcopali, Petr. Vbald. *de Canon. Epiſcop. c. 3. n. 4. & c. 4. q. 5.* Lap. de Caſtell. *de Canon. port. num.* 5.

Poteſtas, hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſ- 18
cunque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter, & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur *Matth.* 16. ſic loquutus eſt. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & Ioan 21. *Paſce oues meas*, nō ſemel ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit, Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor*; & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: *Paſce oues meas*: & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui: ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit Ioan. *Ego ſum Paſtor bonus*; alij namque Apoſtoli fuerunt coadiuuantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quòd Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij.* Vnde licèt omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus, vt notat gloſſ. *in d. cap. in nouo, & in cap. loquitur* 24. 1. † ea quidem, quamuis ſpiritualis, ſa- 19
cra, & Diuina poteſtas ſit, hoc eſt, à Chriſto Domino inſtituta, non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet, ita vt inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quòd iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt Iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, ex reſolutis per Henriq. *in ſumm. lib. 3. de Pœnit. cap.* 5. §. 5 & Card. Bellarm. *lib. 4. de ſummo Pont. cap.* 23. ac Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, p. 2. lib. 7. cap. 1.*
num. 11. † Cæterorum verò omnium Epiſcoporum 20
iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti è fonte Chriſti præcepto in illos deriuata; & hinc eſt vt ſummi Pontificis iuriſdictionem nulla

humana

humana poteſtas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, reſtringere, mutare, variareve poſſit: at Epiſcoporum iuriſdictionem Romanus Pontifex Iure poteſt tollere, minuere, mutare, reſtringere, aut variare, prout maiorem minoremve illis facultatem concedit, vt docent S. Thom. 2.2.*q.*184.*art.*6.*ad* 3. & *q.*39.*a.* 3. Iordan. *de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papā deferendis c.*7.*n.*8. & 9. Bannes 2.2.*q.*1. *art.* 10. *puncto* 2. *dub.*5. *concl.*5. Fagundez *d. c.* 1. *n.* 25.

21 Ratio autem cur iuriſdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Chriſto, & non iuriſdictio alicuius alterius Epiſcopi, illa eſt, quia cùm Romanus Pont. eligitur, ei iuriſdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: ſed dat ei immediatè Chriſtus Dominus, ſuppoſita ea conditione electionis legitimæ, cùm electio tantum ſit veluti conditio, ſine qua Romanus Pontifex à Deo iuriſdictionem non acciperet: ſed † cùm ali-
22 quis Epiſcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius; electio, & confirmatio non eſt veluti conditio, ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit. Henriq. *d. cap.* 5. §. 6. Hæc verò iuriſdictio non eſt neceſſariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali,
23 vt videre licet † in Epiſcopo titulari, qui nullius diœceſis eſt Ordinarius Paſtor, & in Epiſcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati ſunt Epiſcopatu; quia, vt ſupra dicebamus, poteſt Romanus Pontifex Epiſcopalis iuriſdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud ſe radicatam habens, & à ſe tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio, vt Ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in generali, ſit inſtituta à Chriſto Domino, ad effectum, vt Petrus, & Succeſſores Eccleſiam eius per Epiſcopos gubernarent, vt conſtat ex verbis Pauli *ad Ephеſ.*4. &. 1. *ad Corinth. cap.* 12. dicentis poſuiſſe Chriſtum in Eccleſia Paſtores, id eſt, Epiſcopos, & poſt Hieron. & alios exponit Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. p.* 2. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *à n.* 7. & ex loco *Actorum* 20. ibi, *poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam*; quem locum in idem adducit Concil. Triden. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4 Cardin. Bellarmin. *d. lib.* 4. *de Romano Pontifice c.* 25. Suar. *d. loco.* vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Eccleſia per Chriſtum dominum inſtitutæ, inde meritò ex omnium conſenſu re-
25 ſoluens † non poſſe totam etiam Eccleſiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam poſt alios obſeruauerat Con. *in reg. peccatum part.* 2. §. 9. *num.* 6.
26 † Tamen ſi Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſumatur in particulari, prout ſcilicet in hoc, vel illo ſubiecto, reſpectu horum, vel illorum ſubditorum collocatur, non eſt de Iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeat; ſed totum pendet à Summo Pontifice, perquè idem munus immediatè habetur in particulari, & a quo ipſius iuriſdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt poſt D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos reſoluunt Con. *vbi proximè*, Suar. *d. ſect.* 1. *n.* 10. *cum ſeqq.* Card. Bellar. *d. lib.* 4. *c.* 24. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 10. *puncto* 2. *par.* 2. *col.* 1.

27 Hæc quidem veriſſima reſolutio *primò* probatur *in cap. ita Dominus* 19. *diſt.* & *in cap. quoties* 24. *q.* 1. & ex aliis pluribus adductis per Doctores ſuprà citatos. *Secundò* probatur ex eo, quia ipſe Romanus Pontifex ſolus eſt, qui per ſe, vel per alios ſua auctoritate & conſenſu, creat, & transfert Epiſcopos vt conſtat ex vſu Eccleſiæ Romanæ, & ex *tit. de tra. ſlat. Epiſcop.*; ipſe eſt, qui diœceſes diuidit, erigit, auget, min[illegible] ſublimat, & deprimit, ſiue in totum, ſiue in parte, coarctando ſcilicet territorium, vt vltra eundem Eccleſiæ vſum conſtat ex D. Bernard. *epiſt.* 131. *ad Mediolanenſes*, dum inquit, *poteſt Romana Eccleſia nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt; poteſt eos, qui ſunt, deprimere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictauerit, ita vt de Epiſcopis Archiepiſcopos creare liceat, & è conuerſo, ſi neceſſe viſum fuerit*, ſubſcribunt Card. Bellar. *d. cap.* 24. *col.* 2. *circa finem.* Suar. *d. num.* 10 *col.* 2. is tantus vir inſignis ſacræ Theologiæ in Conimbricenſi Academia Magiſter, die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyſſipone in domo Profeſſa ſancti Rochi Societatis Ieſu, in qua ille erat, vitam cum morte feliciter commutauit, vt refert Benedict. Ægid. *in tract. de priuileg. honest. art.* 11. *n.* 14.

Deinde poteſt ipſe Summus Pontifex extendere, 28
vel limitare ipſam etiam iuriſdictionem Epiſcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinſece, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei; dum ſcilicet poſtulat intrinſecè officium Paſtoris animarum, & gubernatoris in ſpiritualibus, ad quod Epiſcopus aſſumitur, reſpectu eorum, quorum fit Epiſcopus, prout ſatis conſtat ab experientia; tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in diſpenſationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines ſuſcipiendos, & ſimilia, vel in abſolutionibus à cenſuris, aut in conceſſionibus Indulgentiarum: tum etiam in his, quæ ſpectant ad forum internum, videlicet in reſeruatione caſuum conſcientiæ; quæ quidem omnia, cùm non fiant niſi per extenſionem, vel limitationem Epiſcopalis iuriſdictionis, vt patet; & nihilominus fiant per Summum Pontificem, ſignum præbent manifeſtum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à Iure diuino; aliter enim ſi ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria diſpēſatione poſſet Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam *c. ſunt quidam* 25. *quæſt.* 1. prout bene argumentantur Cardin. Bellarmin. & Suar. *vbi proximè*, & conſtat ex his, quæ circa eandem regulam proſequuntur D. Thom. 1. 2. *quæſtione* 97. *art.* 4. *ad* 3. Sylueſt. *verb. Papa quæſt.* 16. Almin. *de poteſtate Eccleſiæ c.* 23. & alij plures, vt per Con. *de ſponſalibus p.* 2. *c.* 6. §. 9. *n.* 4. Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 17. *quæſ.* 7. & *lib.* 4. *c.* 18. *q.* 2. & *lib.* 5. *c.* 3. *à princip.*

Sed inſurget aliquis obiiciendo, quòd Epiſcopi 29
ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum, iuxta text. *in d. cap. in nouo, verſ. ipſis*, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *in med.* Can. *lib.* 6. *de locis Theolog. cap.* 8. *ad decim.* Bellar. *d. lib.* 4. *cap.* 25. Suar. *in d. ſect.* 1. *num.* 12. & ante eos docuerat Auguſtin. *in Pſ.* 44. dum exponens illud, *pro patribus tuis nati ſunt tibi filij*, inquit, *Patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi, conſtituti ſunt Epiſcopi*, habetur *in cap. quorum vices* 68. *diſt.* At iuriſdictio Apoſtolorum, vt infrà oſtendetur, eſt immediatè à Iure diuino poſitiuo: igitur ab eodem immediatè, & abſque vlla limitatione conceſſa debet cenſeri poteſtas Epiſcoporum, & per conſequens independens à Summo Pontifice, prout aliàs iuriſdictio cæterorum, qui poſt eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Chriſto accepta: probatur ex illa maximè ratione, quia ſuccedunt Petro, qui immediatè a Chriſto Domino eandem iuriſdictionem habuit. Confirmatur difficultas;

30 cultas, quia † non poteſt Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ ſancti Apoſtoli condiderunt, vt probant text. *in cap. ſunt quidam 25. q. 1. ibi, Vbi verò apertè Apoſtoli Domini, & eos ſecuti ſancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, ſed potiùs, quod prædicatum eſt vſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet*; & *in cap. contra ſtatuta, & in cap. nunquod, eâd. cauſa, & quæſt. & in cap. ſuper eo, de bigamis*, vbi ait Lucius III. *cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet*, idemque dicit Innoc. III. *in cap. nuper, & in cap. à nobis, eod. tit.* At iuriſdictio Epiſcopis competens eſt illa, quam Apoſtoli à Chriſto Domino receperunt, & habuerunt, cùm eis ſucceſſerint; ergo Iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis eſſe tributam videbatur dicendum.

31 Pro reſponſione tamen ſupradictæ obiectionis fatendum eſt, cum probabiliori, & receptiori ſententia, omnes Apoſtolos immediatè habuiſſe à Chriſto Domino poteſtatem, quæ quidem licet ex ipſa Chriſti inſtitutione eſſet Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Paſtoris diſpoſitioni ſubordinata, ad hoc, vt Concilium conuocaret, & alia obiret Præſidentis officia, vt poſt alios reſoluunt Sot. *in 4. diſt. 20. q. 1. art. 2. col. 5. poſt med.* Cou. *in d. reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 5. verſ. quartò*, ſic intelligentes illud Ioan. 21. *Paſce oues meas*, provt etiam procedunt text. *in cap. in illis, in fine, 80. diſt. & in d. cap. ita Dominus. & in cap. ſacroſancta, verſ. inter, 22. diſt.* Tamen huiuſmodi poteſtas ſic ad Petrum ſubordinata Apoſtolis à Chriſto Domino conceſſa in nihil ſecundùm ſe erat poteſtati eiuſdem Petri inæqualis, ſed potiùs abſque vlla limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non ſolùm quoad Ordinem, & dignitatem conſecrationis, vt ſuprà dicebamus, & exiſtimarunt gloſſ. *verb. pari, in d. cap. in nouo*, & gloſſ. *verb. Petrus, in cap. loquitur 24. q. 1.* & gloſſ. *vlt. in cap. in illis*; ſed etiam quoad iuriſdictionem, & poteſtatem adminiſtrandi, cùm eius etiam functiones ſint de eſſentia muneris Apoſtolici, & propterea non ſit dubium eaſdem contineri in ea ſumma poteſtate, cum qua Chriſtus miſſus eſt à Patre, ac eam omnem, quoad erat poſſibile, communicaſſe, & conceſſiſſe omnibus Apoſtolis, vt conſtat, Ioan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*: provt ex his, & aliis fundamentis reſoluunt plures, vt per Sot. *d. art. 2. maximè col. 4. in fine cum ſeqq.* Cou. *d. verſ. quartò*, Bellarm. *d. lib. 4. cap. 22. in fine, & cap. 23.* & conſtat etiam ex Iuribus ſic abſolutè, & abſque vlla vtriuſque poteſtatis diſtinctione loquentibus, & proinde ſic diſtinctè intelligendis *in d. c. in nouo.* ibi, *Pari conſortio, & in dict. cap. loquitur*, ibi, *parem poteſtatem*, & ibi, *pari conſortio*.

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem parem Petro, & abſque vlla limitatione in Apoſtolis fatemur, ſed non inde ſequitur idem fore dicendum in aliis Epiſcopis, quamuis dicantur Apoſtolis ſuccedere. Nam inprimis hæc ſucceſſio non eſt propria eo modo, quo vnus, v. g. Rex ſuccedit in omnibus ad anteceſſorem pertinentibus: neque enim eis ſucceſſerunt in dignitate Apoſtolatus, nec in facultate vtendi iuriſdictione ſua, prædicandi, & fundandi Eccleſias in toto orbe, quam ipſi Apoſtoli immediatè habebant a Chriſto Domino, vt habetur *Marc. vlt. & Matth. vlt.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in poteſtate ſcribendi libros Canonicos. Deinde ſi Apoſtolis propriè ſuccederent, planè hæc ſucceſſio in omnibus Epiſcopis reperiretur; conſequens autem hoc non eſt verum, vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui tempore iam creari Epiſcopi, quo tempore adhuc viuebant Apoſtoli, non poſſunt dici illis ſucceſſiſſe, quia ſcilicet propriè non ſucceditur niſi præcedenti, & non exiſtenti.

Licèt tamen ſupponeremus hanc ſucceſſionem 33 propriè dari ex parte Epiſcoporum, tamen quod attinet ad iuriſdictionem, de qua ſermo noſter eſt, non aderat ex parte decedentium Apoſtolorum aliquid, in quo ab Epiſcopis ſuccedi poſſet. Apoſtolorum enim dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa, non vt perpetuò in Eccleſia, qua talis, duraret, ſed vt cum Apoſtolorum perſonis extingueretur, provt ſolent priuilegia perſonalia iuxta vulgares regulas extingui, niſi quatenus per auctoritatem, & conceſſionem Summi Pontificis in vim humanæ iuriſdictionis poſtmodum concederetur, provt ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de ſucceſſione Epiſcoporum ſoluunt eleganter Sot. *d. col. 5. in fine.* Suar. *d. num. 12.* Cardin. Bellarm. *d. c. 25.* & ante eos cenſuerant plures, vt per Couarru. eoſdem ſequutum, *d. §. 9. num. 6.*

Ex quibus clariùs colliges Iura ſuprà allegata ad 34 probandam Epiſcoporum ſucceſſionem cum Suar. & Bellarm. *vbi proxime*, intelligenda, & referenda eſſe ad aliam ſucceſſionem, quæ ſcilicet fit reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis, vel ad aliam, quæ fit ſolum impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem & proportionem, quia nimirum Epiſcopi poſt Summum Pontificem ſunt Ordinarij Principes Eccleſiæ, ſicut Apoſtoli ex priuilegio fuerunt ſub Chriſto, & poſtmodum ſub Petro: provt etiam ob ſimilem proportionem dicuntur Preſbyteri ſuccedere ſeptuaginta duobus diſcipulis, ex Anacleto *epiſt. 2.* & ex Beda *in cap. 10. Luce*, cùm tamen conſtet Preſbyteros non potuiſſe propriè ſuccedere illis Diſcipulis reſpectu preſbyteratus, ſiquidem hi non non fuerunt Preſbyteri, nec vllum Ordinem, aut iuriſdictionem a Chriſto ſuſceperunt, immo poſtea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apoſtolis Diaconi ordinati fuerunt, *Actor. 6.*

Neque obſtat comparatio ſuprà adducta de ſucceſſione, per quam Summi Pontifices Petro ſuccedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur eos ſuam certam, & illimitabilem iuriſdictionem accipere immediatè à Iure diuino, provt Petrus eandem acceperat ab eodem; quia reſpondetur ex mente Soti *d. col. 5. ante finem*, & ex verbis Cardin. Bellarmin. *d. cap. 25. col. 2. poſt principium*, magnum eſſe diſcrimen inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apoſtolis, propter quod de illa ad hanc argui non poteſt: cùm enim Paſtoralis Petri dignitas fuerit ei non ſolùm tanquam Apoſtolo, ſed tanquam Chriſti Vicario tradita, & inſtituta ab eodem Chriſto Domino tanquam ordinaria, & perpetuò manſura in Eccleſia, iuxta illud, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum*, iuncta explicatione Sot. *d. col. 5. ante fin.* & aliorum quos refert Couar. *d. n. 6.* conſequitur quòd dum Romanus Pontifex ſuccedit Petro, ſuccedit eidem, vt Chriſti Vicario, & Paſtori Ordinario totius Eccleſiæ, & per conſequens quòd ab illo immediatè habet iuriſdictionem, à quo eam habuit Petrus: contrà verò in Epiſcopis reſpectu Apoſtolorum dicendum eſt iuxta ſupradicta, quia nec ex parte Epiſcoporum datur propria, ſed tantùm ſimilitudinaria ſucceſſio, nec ex parte Apoſtolorum ſuperfuit aliqua iuriſdictio

ctio ordinaria, in qua poſſent Epiſcopi ſuccedere; cùm tota fuerit delegata, & à Chriſto Apoſtolis data ex perſonali priuilegio in Eccleſia perpetuò non duraturo, iuxta ſupra reſoluta, & reſoluit Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 13. verſ. dices.* Ex quibus patet reſponſio ſicut ad confirmationem prædictæ obiectionis ſuprà relatam.

63 Conſtat igitur ex huculque dictis Epiſcopos habere ſuam iuriſdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindéque eorum poteſtatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPVT II.

Epiſcopus quid ſignificet, & quibus appelletur nominibus? & de eius dignitate, vita, & moribus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Epiſcopus Græcè dictus eſt qui Latinè dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quòd illius præcipuũ munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi ad differentiam ſimplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Epiſcopi, cùm ipſi Eccleſiaſticos Ordines diſtribuant & diſponant, & præordinatores ſint in cunctis.*

5 *Præſules dicuntur Epiſcopi, quia in Concilio præſident.*

6 *Antiſtites appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes proeminent populo.*

7 *Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Chriſti nonnunquam appellantur Epiſcopi.*

9 *Paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum appellet.*

12 *Illuſtres, & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi.*

13 *Præco Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Epiſcopus, vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna ſuper candelabrum poſita ideò appellatur Epiſcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Epiſcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Epiſcopus, vt rectum iter ſubditis oſtendat.*

18 *Medici appellantur Epiſcopi, vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Epiſcopum quem eſſe oporteat à Chriſto Domino, oſtenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apoſtolo multis in locis.*

21 *Epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei, & hominum eſſe dicit beatus Clemens Petri ſucceſſor.*

22 *Epiſcopum virum diuinum, ac diuino nomine afflatum dicit Dionyſius Areopagita.*

23 *Epiſcopum eſſe dicit Ignatius, qui omni principatui & poteſtati ſupereminet, & quod homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Epiſcopus quot nominibus ſignificetur, Nazianzenus, & ſacer Baſilius oſtendunt.*

25 *Epiſcopi dignitas, poteſtas, & iuriſdictio inſtitutione Diuina presbyteratum ſupereminet.*

EPISCOPI nomen Græcum eſt, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Iureconſultus recenſens munera perſonalia *in l. munerum 2. §. Irenarcha, ff. de muneribus & honoribus,* ſic ait: *Epiſcopi, qui præſunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatũ populis ad quotidianum victum vſui ſunt, perſonalibus muneribus funguntur.* Et Cicero ſcribit *lib. 7. ad Atticum, epiſt. 10. Vult me Pompeius eſſe, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ad quem delectus, & ſumma negotij referatur.* 1

Hodie verò vocabulum iſtud factum eſt quodammodò proprium Chriſtianæ religionis, veteri penè ſenſu obſeruato, tranſlatum à profano ciuili Magiſtratu ad ſacros Eccleſiæ Præſules, & Antiſtites, eò quòd illorum præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere; & ideò Epiſcopus Græcè dictus eſt, qui Latinè dicitur Speculator, *c. cleros §. Epiſcopus, 21. diſt.* vel ſuperintendens, *c. qui Epiſcopatum 8. quæſt. 1.* Ita hanc Epiſcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de reſidentia Epiſcoporum, c. 1. à num. 1.* Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. c. 8.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 2. c. 11. à num. 1.* Alphonſ. Aluarez Guerero *in ſpeculo iuris Pontificij, lib. 1. c. 4.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 42. num. 18.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 1. c. 5. quæſt. 2. num. 1.* Franciſc. de Mendoſa *lib. 1. Regum c. 7. ſect. 2.* Magalaes *in epiſt. ad Timoth. cap. 3. ſect. 1. num. 2.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſiaſtica Hierarchia, p. 1. diſp. 6. §. 1. ex num. 1.* Lotter *de re benef. lib. 1. qq. num. 106.* D. Acuña *in commentar. ad c. clericos, num. 7. diſt. 21.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præſtantia Epiſcop. dignitat. p. 1. c. 9. num. 2.* Vnde D. Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali, c. 6.* Epiſcopum dici putat quaſi ſuperinſpectorem; ideóque & in ſolio eum in Eccleſia editiori reſidere, vt ipſe cunctos reſpicit, ita & cunctorum oculi ipſum reſpiciant. Speculator item dictus, teſte Auguſtin. *lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9.* quaſi populorum, quibus præpoſitus eſt, obſeruator, cuſtos, & præfectus, qui ſpeculetur, & proſpiciat populorum ſubditorum mores, & vitam. Hinc & Vrbanus Papa *in epiſt.* ait, *Sedes Epiſcopis in Eccleſiis erecta indicant ſpeculatorem, & poteſtatem iudicandi & ſoluendi, atque ligandi à Domino eis conceſſam.* 2

Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi ratione Ordinis, *in c. 1. §. verſ. ſentis, de ſacra Vnctione in c. vlt. 3. q. 1. & in c. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per Azor. *d. cap. 27. quæſ. 1. verſ. quæres.* Ioſeph. Ludon. *Perſin. deciſ. 74. num. 11.* Pacian. *de probat. lib. 2. c. 28. num. 8.* Rodoan. *de ſimon. tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3.* Zerol. *p. 2. verb. Epiſcopus num. 13.* Alzed. *d. p. 1. cap. 9. num. 7.* Ad differentiam ſimplicium Sacerdotum, quia licèt ſex ſint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædica- 3

re,conficere,ſoluere,ac ligare; tamen ad Epiſcopum ſpecialiter ſpectant, ſcilicet,clericos ordinare,virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere,Baſilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes, & vaſa ſacrare,in fronte chriſmare, & benedictionem ſolemnem ante pacem dare, *c. perlectis, verſ.ad Epiſcopum 25. diſt. c. quamuis 68. diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia vltra eos nullus eſt Ordo, *c. de his, c.manus,de conſec. diſt.5.* Nam Epiſcopatus eſt maior Ordo quàm ſit in Eccleſia Dei;gloſſ.*verb. Epiſcopus,in proœm.lib.6.*gloſſ. *verb.de Epiſcopis,in c.quia periculoſum,de ſentent.excom.eod.lib.*Caſſan.*in catalogo gloriæ mundi p.4.conſid.25.*Hoieda *de incompat. benef. p.1.num.5.*me citato *in hoc loco* Alzed.*d.part.1.cap.8. num.23.*

4 *Pontifices* etiam appellantur *in c. Pontifices 7. q.1. & in c. Meſſana, de elect. & ſud.c.quia periculoſũ,ibi, Pontificalis officij,de ſentent.excom. in 6.* & Iſid.*in d.c. cleros.verſ. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt,maximos Sacerdotes; Fileſac. *de ſacra Epiſc. auctor.c.9.§.5.in fine*, Alzed. *d.part.1.c.9.num.8.* ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas,ipſi officia, & Eccleſiaſticos Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis, ipſi quod vnuſquiſque facere debet oſtendunt,Durand.*d.c.11. n.3.*Azor.*vbi proximè.*

5 *Præſules* dicuntur, quoniam in Concilio præſident, *c.quod tranſlationem, de tempor. ordin.* Durand. *d.c.11.num.4.* Sebaſt.Cæſar.*d.diſſ.6.§.1. num.4.* Vel quaſi præ aliis ſalientes, Ignat. Borace *in tract. de la etymologia de nomine Papa & Pontifex. c.7.pag.85.*& Prælati cùm præſint vniuerſo populo ſibi commiſſo ratione diuinorum, & peccati.Lotter.*de re benef.lib.2. q.6. n.38. cum ſeqq.*

6 *Antiſtites* etiam nominantur,quia ante alios ſtantes præeminent populo;vel ab *ἀντί*, quod eſt *contra*, quoniam hæreticis contradicunt, vt Paſtores lupis, Durand. *d.c.11. n.5.* Viuian. *in praxi Iuriſp. lib.3.c.1. num.10.*

7 *Sanctiſſimi* vocantur *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat.9.& in Clem.1.§.nec ſuper,de pœnis.*Pacian.*d. c.28. num. 12.* Nam qui alios Sanctos efficere debet, neceſſe eſt,vt ſit Sanctiſſimus; & maxima ſanctitate præfulgere debet is,qui velut ſol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere tenetur. Hinc rectè *Eccleſ.* 2. dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui ſimile eſt illud Greg.*mor.lib.7.* *Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere. maculam non conſiderat; ita mundus debet eſſe,qui vult aliena corrigere,* Alzed. *d.p. 1.c.11. n.7.*

8 *Legati Chriſti* nonnonquam appellantur, prout *in c.accuſatio quoque.in fine.2.q.7.& in d. Clem.1.*Specul.*in tit.de legatis §.1.*Alphonſ.Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij lib.1.c.28.paulò poſt prin.* Pacian.*d.c.28.n.12.*Sebaſt.Cæſar.*d.diſſ.6.§.1.n.4.* [illegible] ia *de exhiben.auxil.fund.3.*me citato *in hoc loco* Al[illegible] *d.d. p.1.c.9.n.20.*

9 *Paſtores* Epiſcopi non impropriè dicuntur ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine, oues appellantur ab ipſo Chriſto Domino *Ioan.* 11. & 21. & ibi omnes ſacri interpretes; neque verò ſecundùm illam abuſiuam ſignificationem, qua Dominos gregis paſtor dicitur,vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: *Paſtores ſumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu,lanáque fruebantur: ſed potiùs officio,& cura, quam bonus Paſtor perſeipſum, non vt mercenarius debet exhibere,vigiliáſque perferre vt Epiſcopi nomen ſonat,ideſt, Speculator, vt ſuprà diximus: & vt *paſcere* ſonat, ideſt, per [illegible] Scripturæ gregem deducere, eiúſque fontibus [illegible] que oleo ſcabiem inungere,docendo verbo [illegible] operum exẽplo, verbi Dominici prædicatione, [illegible] rum adminiſtratione, vt Paſtoris officij eſſe proprium docet, & monet, & ſæpiùs inculcat Concil. Trident.*ſeſſ.6.de reformat.c.1.& ſeſſ.23.de reform.c. 1.*proſequuntur Sot.*de iuſt.lib.10.q.3.art.1. ad med.* Fuſc.*de viſitat.lib.1.c.4. à num.23. & lib.2.c.23. numer.* 2. Faciunt multa, quæ de paſcendi verbo in prædicta Chriſti Dominis auctoritate explicat Card.Bellarmin. *tom. 1. de Roman. Pont.lib.3. cap.15.* In cuius officij Paſtoralis ſignum Baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt,& explicat text.*in cap. vnico,in fine,de ſacra Vnct.* Durand.*in rationali diuin. lib.3. c.15.* Guido de Pancirola *in theſauro variarum lect.lib.1.c.19.*melius Durantes *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à num. 36.* Apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtoriæ, cuius meminit text. *in cap. vnico*,Quare ſcilicet Romanus Pontifex Baculo non vtatur,cùm tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt eruditè comprobat Bonif. VIII. *in Extrauag.vnam ſanctam,de maiorit. & obed. inter communes.*

Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi 10
ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, *cap. quam grauis 6.de crimine falſi*,Felin. *in proœm.Decretal.num.1.* Deci.*in cap.cùm venerabilis, n.2. de ex cept.* Coſm.*in pragmat.titul.numer.Cardinalium gloſſ.Cardinales*,Sot.*in 4.ſentent.diſt.21.quaſt.1.a.4.col.2.in fine.* Lancel.*in templo omni iud.lib.2.c.5.num.6.*Alzed.*part. 1.c.8.num.27.*Nam † cùm nulla maior dignitas ſit in 11
Eccleſia ipſo Epiſcopatu,*cap.1.de priuileg. c.ep.per.de præbend.*cum citatis *ſup.n.3.in fine.*Summos ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur; aliquando enim vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſię Epiſcopum ſeipſum appellat,*c.ſi Epiſcopus 2.q.9.c.tranſmarinos,c.Apb oi 98. diſt.* Gambarupt.*de caſibus reſeruatis c.1.n.7.& 8.*

Illuſtres dicuntur, Bart. *in l. omnes populi. ff. de* 12
iuſt.& iure,Angel.*conſ.276.Punctus talis*.Card.Tuſc. *tom. 3. lit. E. concl. 237. num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. dignitas numer. 3.* Quamvis Bald.*in l.ad ſimilitudinem, C.de Epiſcop.& cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quod ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, gloſſ.*in l.ad egregias ff.de iureiur.* Azor. *d.c.17.quaſt. 1. propè finem.* Dicuntur etiam (vt ait Clemens V. *in Clement. 1. §. pen. de pœnis.*) *Sanctiſſimi* ſpirituales patres fratres, & Coëpiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, *c.1. 2. quaſt.8. c.accuſatio 2. quaſt. 7.* Vnde à ſacris Canonibus *Reuerendiſſimi* appellantur *in c.perlatum 88. diſt. & in c.1.7. quaſt.1.& in c.generaliter 16.quaſt.1.*Alzed.*d.part.1.c.10.num.24.* perfectiores namque cenſentur Fratribus religioſis propter [illegible]endi officium, ait idem Clemens V. *in Clem.exiui,de verb.ſignif.*Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine aliis in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cæteris actibus loco cedere, vt ſtatuit Greg. Papa *in c.fin.17. diſtinct.* ſe quoque inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio ſubtrahere debere ſacri Canones admonent, vt *in epiſt.Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten.c.13.& in epiſt. Alex. Papæ.* Dicuntur quoque *perſonæ magnæ*.Cephal.*conſ.1.num.57.lib.1.tom.1.* *Excelſi*,*conſ.2.num.8.eod.lib.1.* *Eminentiſſimi*, Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. c. 9. pag.101.* Vnde quam-

v is

vis ſint titulares, vocantur de iure Hiſpaniæ *Señoria l.18.tit.1.lib.4.noua Recop.* vbi Narbona *gloſſ.*11. Garc. *de nobilit. gloſ.*38.§.3.*num.*55. Valenzuel. *conſ.*12.*n.*95. *tom.*2.& ſunt Regij Conciliarij, *l.4. tit.4. lib.2. noua Recop.* Parlad. *differ.*10. *n.*27. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2.*c.*17. *n.*10.

13 *Præco* etiam Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera eorum, prout Iſai. dixit *c.*58. relatus *in c.ſi rector.*43. *diſt.*

14 *Sal terræ*, Matth. vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis, Alzed. *d.p.*1.*c.*9. *num.*31.

15 *Lucerna* ſuper candelabrum poſita, Matth. *eod.c.*5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 *Angeli* dicuntur, *Lucæ* 9. qui mittuntur, vt nuncij prædicaturi verbum Dei, Alzed. *d.part.*1.*c.*9. .23.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter ſubditis oſtendat, ne (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant; *c.poſt tranſlationem, verſ.item ſi quis, de renunt. c.cùm ſit, de ætate, & qualit.* Alzed. *d.p.*1. .9.*n.*55.

18 *Medici*, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *c.diſciplina, diſt.*45. Alzed. *d.c.*9. *num.*54.

Milites armati, Cuſtodes, Leones, Angeli, & aliorum, quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerãtur in carmine ad Epiſcopos: vt ſua inſoperabili poteſtate dæmonum impetus infringat.

Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Eccleſiæ, oculus & miniſter Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. *d.gloſ.*48.§.3.*num.*55. Fileſac. *d.tract.cap.*1.§.2.*pag.* 3. Aggia *de exhibendis auxil. fundam.* 3. Mar. Alter. *de cenſur. tom.*1. *lib.*5.*cap.* 1. *diſp.*17.*col.*1.*lit. E.* Vnde Epiſcopus eſt perſona excelſa. Cephal. *conſ.*2.*num.*8. *lib.*1. *tom.*1. & egregia, *l. ad perſonas, ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitr. caſu* 70.*numer.*5. Gambar. *de officio legati lib.*1.*numer.*3.& ſpectabilis, Greg. Lop. *l.3. tit.*14. *part.*4.& *l.*11.*tit.*5. *part.*3. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.*48. §. 3. *numer.* 55. à Ponte *tom.*1.*conſ.*14.*numer.*26. & Clariſſimus, *l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & Cler.* Valenz. *conſ.*82. *n.*63.*tom.*1. ac proinde Magnates & proceres Regni ſunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. *l.6.titul.9.part.*2. Mar. Alter. *de cenſur. lib.*5.*tom.*1.*cap.*1.*diſp.*12.*col.*1.*lit. E.* qui cùm antiquitus reſidentiam facerent circa perſonam Regiam cum Magnatibus Regni, conſulendi gratia, vt colligitur ex *l.*19.*tit.*3.*lib.*1.*Ordin. verſ. y entonces*, ideo in Hiſpania Regis conſiliarij dicuntur; apud nos *del Conſejo de ſu Mageſtad*, *l.*31.*tit.*3.*lib.*2.*ordin.* ibi, *Pero ſo fuere Obiſpo*, *l.*4.*tit.*4.*lib.*2.*noua Recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.*9.*num.*49. Parlador. *de different. differ.* 10.*numer.*27. Bobadil. *in ſua politica lib.*2.*c.*17.*numer.* 10. & 15.*c.*18. *numer.* 61. quod idem obſeruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *conſ.*122.*num.* 30. Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selu. *de benefic. p.*3. *quæſ.*3. *num.*12. Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ.*2.*num.*50. Auil. *ad c.*1. *prætorum, gloſſ. mandamientos numer.*9. & 10. Azeued. *l.*3.*tit.*3.*lib.*4.*noua Recop.* Lancel. *in templo omn. iudic. lib.* 1. *cap.* 2. *de Rege* §.3. *de magnitudine Regali*, Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.*9. *num.*48. Bobadil. *d.lib.*2.*cap.*18.*numer.*61. Et in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot ferè nomina attributa ſunt Epiſcopis ex eadem ſimilitudine, venerint ſe totidem officia obtinere, quæ ne ſingula proſequamur cùm ſe in omnes fere cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundunt, infra commodioribus locis tractabimus.

Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus Dominus *Ioan.* 10. cum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ouium, qui intret per oſtium, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, cui oſtiarius Spiritus ſanctus aperiat, qui cognoſcat oues ſuas, & cognoſcant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum ſit, vadat ante eas, & oues eum ſequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honorémque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deſerat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam, (ſi ita opus ſit) libenter, & promptè pro ouibus ſuis ponat, atque profundat. *Matth.*5. Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſeruando omni Chriſtiano populo comparatum, *Ioan.*8. Qui ſit lux mundi. Lucerna ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui ſit in illa ciuitas inexpugnabilis in monte poſita, vndequaque illuſtris, & quæ obſcurari nullo modo poſſit, *Matth.*5. Oculus vniuerſi, quo ſano, & ſimplici totum corpus ſit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum ſit tenebroſum. *Matth.* 6. Qui claues Regni cœleſtis habeat, vt cui aperiat apertum ſit, cui claudat perpetuò ſit obſeratum; qui poteſtate ligandi, & ſoluendi ſit præditus, vt quodcúnque ligauerit ſuper terram, ſit ligatum in cœlis, & quodcúnque ſoluerit in terris, ſit ſolutum & in cœlis, quorum detinuerit peccata detenta ſint: quorum dimiſerit, dimiſſa ſint, *Ioan.* 20. quem qui audit, Chriſtum audit, quem qui ſpernit, Chriſtum & qui miſit eum Deum Patrem ſpernit, & conculcat, *Lucæ* 10. Qui fidelis ſit ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui ſit operarius meſſis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan.* 25. Qui de mundo non ſit, ſicut & Chriſtus de mundo non eſt, *Ioan.*17. 19

Hunc eundem Paulus hominem dicit eſſe ex hominibus aſſumptum, pro hominibus conſtitutum in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, ſacrificia pro peccatis, qui condolere poſſit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipſe circumdatus eſt infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populó, ita etiam pro ſemetipſo pro peccatis: qui non ſumat ſibi eum honorem, ſed vocetur tanquam Aaron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Pſalm. 2. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, Pſalm. 109. Qui ſit miniſter, & adiutor Dei, ac diſpenſator miniſteriorum eius, Apoſt. 1. *ad Corinth.*4. Sapientibus, & inſipientibus debitor, idem *ad Roman.* 1. cui datum eſt miniſterium reconciliationis, & poſuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Chriſto, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. *Corinth.*5. 20

Illum etiam Clemens Petri ſucceſſor *Conſt. Apoſt. lib.*2. *cap.*30. omnis ſacræ ſcientiæ cuſtodem eſſe dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, miniſterio, doctorem pietatis; ſecundùm Deum parentem noſtrum; qui per aquam, & ſpiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem; atque Dynaſtam, 21

naſtam, *Θεὸν ἐπίγειον*, hoc eſt, *terreſtrem Deum*, poſt Deum, cui à nobis primus debeatur honos, de eo enim, & illis & ſimilibus ſcriptum eſſe docet, Pſal. 18. *Ego dixi, Dij eſtis, & filij Altiſſimi omnes vos.* Et illud Exod. 20. *Diis non maledices.* Qui primus in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas eſt, particeps vniuerſi Cleri caput; totius autem populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionyſius Areopagita *de cæleſti hierarchia. c. 5.* Epiſcopum dicit eſſe virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni ſacra diſciplina ſit præditus, perficiens ea, quæ perficiũtur, omnemque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item ſacra pro cuiúſque eorum dignitate, qui ſcienter, & integre traditi ſunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia, pure abſoluitur, & cognoſcitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis diſcipulos *in epiſt. ad Smirnenſes*, definiens Epiſcopum eſſe dicit, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator Chriſti veri Dei princeps Sacerdotum imaginem Dei referens, Dei quidem propter principatum, Chriſti verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam ſimilis ei in rebus creatis; nec Epiſcopo quicquam maius in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium ſit ſecundùm Deum, non ſecundùm carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo, quemadmodum vbi Chriſtus, ibi omnis aſtat exercitus cœleſtis veluti Imperatori poteſtatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori diſpenſatorique, quem vereri oportet vt Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apoſtoli. Cui qui non obtemperet, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, eiúſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio; abſque cuius auctoritate, qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infideli deterior: qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cũ illis excidentur, nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotiũ enim eſt, omnium bonorum, quæ in homine ſunt ſupremus apex; qui aduersùs illud facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum IESVM primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri, ſubiicitur.

24 Pulcherrimè Nazianz. *in Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanaſij: in funere item patris, & in exhortatione ad Epiſcopos*, atque ſacer Baſilius *in Epiſt. 61.* eundem Epiſcopum depingentes illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtrem animarum cuſtodem, magni Dei figmentum in manibus ſuis portantem; Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem: magnam vocem, & tubam ſermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, ſcopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & perſecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, cuſtodem patriarum legum omnis nouitatis hoſtem, ſecurim petram ſcindentem, linguam flumini irriganti ſimilem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, ſacri conſilij apicem, ſermonum myſticorum interpretem, ignem malæ, & vitioſæ materiæ purgantem, ventilabrum, quo à granibus dogmatibus leuia diſcernuntur, gladium vitiis radices exſcindentem, percutientibus Adamantem, diſſidentibus, omnia inungentem Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes neceſſitatum ſuarum nominibus confugientes, eum coniugis moderatorem, monachi legiſlatorem, ſimplicis itineris ducem, ſpeculationi debitum Theologum, hilaris frænum, calamitoſi conſolatorem, canitiei baculum, iuuentutis magiſtrum, pauperis ſuppeditatorem, diuitis diſpenſatorem, viduæ patronum, popilli patrem, peregrini hoſpitem, fratris fratrum amatorem, ægrotantis medicum, ſanæ valetudinis cuſtodem appellant. Nam, vt ipſe Saluator ait *Matth. 5.* Epiſcopus eſt velut ciuitas quædam ſupra montem poſita, ad quam omnes in anguſtiis tum corporis, tum animæ conſtituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes ſitientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes membrorum ſuorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij conſilium, inopes ſubſidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

Ex quibus colliges, quàm magna ſit Epiſcoporum dignitas, poteſtas, & iuriſdictio, quos Presbyteris ſuperiores eſſe ex inſtitutione diuina definiuit Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* & cõtra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. *controu. Cathol. tom. 1. libro de Clericis, cap. 14.* & ante eum Petr. Sot. *de ſacram. Ordinis, diſt. 1. lect. 2.* Caſtr. *aduerſus hæreſes, verb. Epiſcopus*, & alij, de quibus Henriq. *in ſumm. libro 10. cap. 7. §. 2. litt. M.* Suar. *tom. 4. de pœnit. diſt. 25. ſect. 5. à numer. 4.* Magalaes *in epiſt. 1. ad Timoth. c. 3. ſect. 1.* vbi Sotomaior *inper verb. fidelis ſermo, pag. 508.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. Hierarch. part. 1. diſc. 6. §. 1. num. 12.* 25
Non obſtat text. *in c. olim 95. diſt.* vbi D. Hieronymus in hæc verba: *olim idem erat Presbyter, qui & Epiſcopus*: quia reſpondetur ſecundùm D. Thom. tantummodò Diuum Hieronymum dicere nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum, Apoſtolorum tempore incœpiſſe, non verò rem, ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem, vel quòd primo tempore omnes Presbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Presbyteratum ſolum, alij in Epiſcopos cœperint ordinari, ſequitur Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ, lib. 1. cap. 78. cum ſeqq.* Vel reſpondetur, quod magis placet Bellarmino *vbi proxime obiect. 6.* nunquam D. Hieronymum negaſſe Epiſcopos Presbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, vt Aërius negabat, & alij negant hæretici, ſed ſolùm egiſſe de poteſtate iuriſdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. cap. olim.* ibi, *vnus de Presbyteris ſupponeretur omnibus*, & quia conſtat ex *cap. legimus 93. diſtinct.* intentum Hieronymi eſſe, refellere audaciam Diaconorum, qui ſe Presbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & in alia illud adducit argumentum, quò in Eccleſia primitiua nomen Epiſcoporum, & Presbyterorum non erat diſtinctum, & ad Presbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiarum regimen ſecundùm diuerſas functiones, de quibus *cap. ſeq.* Diaconorum verò omnis ſolum

lum erat menſis miniſtrare, non profanis quidem, & conuiuiis, vt impiè Lutherus, & inconſideratè Caietan. tradunt: ſed Altari aſſiſtendo Sacerdoti celebranti, & ſacram Euchariſtiam fidelibus diſtribuendo, vt meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c. 4. verſ. neque eſt*. Bellarm. *vbi proximè, c. 13.* Quod verò realiter diſtinctus eſſet ex Chriſti inſtitutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quòd ſi in aliquo minus tribuit iuriſdictioni Epiſcoporum, quàm poſtea declarauit Eccleſia in re illis temporibus non admodum perſpicua, non ideò dicendum eſt cum Aetio, vel hæreticis ſenſiſſe, vt contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. *vbi proximè*, & ante eum latè Pigh. *d. lib. 2. c. 9.* vnde dicta *infrà alleg. 1. n. 9.*

CAPVT III.

De Epiſcoporum electione.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtol. auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt & crearunt.*
2 *Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri.*
3 *Papa ſecundùm varia tempora ac varias temporum occurrentes circumſtantias diuerſis perſonis ius eligēdi Epiſcopo, conceſſit, vel permiſit.*
4 *Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Clerici, & populi auctoritate fiebant.*
5 *Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarēt, & eligerent: aliquando vero, vt Clerus eligeret, populus vero conſentiret.*
6 *Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando verò ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi, & nominandi Epiſcopos concedebat.*
7 *Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos.*
8 *Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus.*
9 *Eligendi Epiſcopos poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos & ſæculares Principes abrogata noſcitur, optimis rationibus.*
10 *Eligendi Epiſcopos abrogata laïcis poteſtate illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, vt in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati.*
11 *Eligendi demum Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*
12 *Papæ electio licèt olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit.*
13 *Papa ſoli Cardinales eligunt, non Concilium generale, ſi tempore, quo fuerit Congregatum, Apoſtolica Sedes vacauerit.*
14 *Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem.*
15 *Auctor* cap. 1. de electione, *non conſtat quis fuerit, Canonici eligunt Eccleſia viduata Paſtore, Sede vacante, ſepulto mortuo Epiſcopo, non priùs ibid.*
16 *Eligendi Epiſcopum poteſtas, non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolùm earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt.*
17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo ſunt.*
18 *Dignitates, quæ de communi menſa præbendam non habent, licèt habeant ſtallum in choro, vocē non habent, nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione.*
19 *Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtant vocandi non ſunt.*
20 *Pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare oſtenditur.*
21 *Furioſi eligere non poſſunt.*
22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine cōſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt, cum declarationibus ibi poſitis*
23 *Canonici ſupernumerarii, item ſuſpenſi, vel excommunicati, an poſſint eligere? remiſſiuè.*
24 *Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad eligendum an poſſint admittere, ſub diſtinctione reſoluitur.*
25 *Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel alias extranei, cum ipſis ad eligendum admittantur.*
26 *Laici ius eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt.*
27 *Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacii VIII & Clement. V.*
28 *Electionis canonica conſuetudo ſolùm in Germania ſeruatur.*
29 *Reges Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant oſtenditur.*
Regibus Franciæ ius nominandi Epiſcopos indultu Pontificis conceſſum, ibid.
30 *Hiſpaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt.*
31 *Eligendi, ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus cōpetens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*
32 *Iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ facta ſunt.*
33 *Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos iuſpatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus auxerunt.*
34 Cap nobis 25. de iurepatron *declaratur.*
Rex Hiſpaniarum ſub mortali tenetur nominare ad Epiſcopatus non dignum, ſed digniorem, ibid
35 *Electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falſo contendunt huius tempeſtatis hæretici.*
36 *Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum, & n. 37. & 8.*
37 *Epiſcopi ſibi eligere, vel nominare ſucceſſores nō poſſunt niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, & n. 40.*
41 *Succeſſores Diuus Auguſtinus, ac Beatus V l ius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt: vel meliùs ſecundùm alios ſibi ſucceſſores ſolùm non elegerunt, ſed potiùs perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit.*
42 *Poteſtas aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit.*

Clemens

43 *Clemẽs an Diui Petri ſucceſſor extitiſſet oſtenditur.*
44 *Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, referuntur.*
45 *Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi.*
46 *Diſpenſari propter merita perſonarum cum laicis, & neophytis vt poſſint Epiſcopi fieri.*
47 *Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt.*
48 *Epiſcopus nullus inuitis dari debet ſubditis.*

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt: nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, qui in *cap. quorum vices, 68. diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris p. 2. lib. 15. c. 1. 2. n. 7.* dum ait ius eligendi Epiſcopos primum penes Apo-
2 ſtolos fuiſſe, † Deinde verò primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam, prout dicitur *in cap. omnes 21. diſt.* Semper enim, & omni tempore prouiſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedrales, Metropolitanæ, aut primates ſint, ad Summum Pontificem pertinuit, & vſque in hanc diem pertinet, tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, vt in eodem propoſito expendit Pontifex *in c. 1. 22. diſt.* tum quia, licèt fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Diuina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à Presbyteris inferioribus, vt definit Concil. Tridentin. *ſeſſ. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* vt dixi ſuprà *c. 2. n. 25.* diuiſio tamen plebium, & diœceſum, ac erectio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, atque ita ab Eccleſia, & iure Eccleſiaſtico facta noſcitur, vt probant text *in d. c. 2. 22. diſt. & in c. 1. cum ſeq. 80. diſt.* & oſtendam infra *c. 7.*

3 Poſtea verò ſecundùm varia tempora diuerſi modi in electionibus Epiſcoporum ab ipſis Summis Pontificibus fuerunt præſcripti, & iuxta varias temporum occurrentes circunſtantias variis perſonis ius eligendi Epiſcopos ab eiſdem Pontificibus conceſſum, ſiue permiſſum reperitur: vt tangit Petr. Greg. *d. lib. 15. c. 11. à n. 7. cum ſeqq.*

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant: vt conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum, nam Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit, vt refertur *in c. vlt. 79. diſt.* dum ait, *electionem*, (ſic enim legendum eſt non *electionem* cum Petro Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 1.*) *Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licèt electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet*, conſonant ſequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. noſce* ibi, *conuocato Clero, & populo*, Cœleſtinus I. *in cap. cleri*, Leo I. *in cap. vota, cum ſeqq. 63. diſt.* & eſt optimum Concilij Toletani decretum *in cap. vlt. §. ſed nec 51. diſt.* qui mos, & conſuetudo ex D. Pauli iuuatur auctoritate *1. ad Timoth.* dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, vt habeant bonum teſtimonium, etiamſi ab eis, qui foris ſunt. Item D. Hieronymus relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, *& populi præſentia*, iuncta ibi, *ne qua poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret*, & Gratianus *in c. qui longè in fine* ibi, *tunc enim in Eccleſia Dei ritè præficietur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegit*, *63. diſt.* explicat benè Petr. Gregor. *d. cap. 5. numer. 10. & 16.* vbi rei hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt Franciſc. Burſat. *conſ. 126. à num. 8. tom. 2.* Azor *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. c. 17. q. 3.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. part. 1. lib. 3. c. 1. num. 25.* Iul. Lauor. *variar. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 15. num. 1.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 330.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. part. 1. c. 3. num. 1.* rectè aduertentes †, non pariformiter, ſed diuerſimodè electionem Clero, & populo datam eſſe; aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuiſſe, ita vt tam hi,
quàm illi Epiſcopum nominarint, deſignarint, & elegerint, *c. Epiſcopos*, ibi, *poſt electionem Cleri, & populi, electis*, ibi, *Clerum, & plebem, eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe, 63. diſt. c. factus*, ibi, *de plebis, quæ tunc adfuit, ſuffragio, 7. q. 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato conſtitutum eſt, vt Clerus eligat, populus verò conſentiat, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. c. noſce 63. diſt.* ibi, *Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus non ſequendus*; optimus tex. *in d. c. vota eadem diſt.* vbi vota ciuium teſtimonia populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian. *lib. 4. epiſt. 2.* Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can. 1. Apoſtolor.* legitur, *Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum*, quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcoporum interpretandum eſt, & in eo canone verbum χειροτονεῖν non electionem ſed *conſecrationem* ſignificat. Ita Vincent. Capot. *variarum public. & priuati iuris diſputationum lib. 1. c. 3. in princip.* 5

Circa præſumptam auctoritatem Principum ſecularium in electionibus Epiſcoporum ſimilem reperies varietatem: nam aliquando vel ipſi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de Conſtantio Conſtantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Nicephoro, Euſebio, Socrate, & Theodoreto explicat Petr. Gregor. *d. c. 5. num. 5.* Aliquando verò ipſa Romana Eccleſia aliquibus fecit poteſtatem eligendi, & nominandi Epiſcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Adriano Pontifice conſtat, qui Carolo Magno, 6
† hoc priuilegium indulſit remunerationis ergò, ob inſignia beneficia ab eo in ipſam Sedem Apoſtolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus 2. 63. diſtinct. & in cap. hinc eſt 16. quæſt. 1.* primum Pipinum illud ius ex conceſſione Zachariæ Summi Pontif. habuiſſe, referunt Lup. Ferrar. Abbas à conſiliis Calui Imper. Vincent. Capot. *d. tract. cap. 5.* quod poſtea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum eſt: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciſcum Primum Francorum Regem initis, electiones ſublatæ ſunt: & eius nominationis in Epiſcopatibus, monaſteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibuſdam, Regibus Galliæ attributum eſt. † Hiſpaniarum etiam Regi- 7
bus *in d. c. cùm longè*, id conceſſum reperitur, ibi, *quoſcumque regalis poteſtas elegerit*: vnde Duar. *de ſacris Eccleſiæ miniſteriis lib. 5. cap. 11.* conatur deducere ius regaliæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouiſionibus beneficiorum in ipſo iure communi habere fundamentum; ſed omnino falſum eſt tum ex *cap. nobis 25. de iure patronat.* ibi, *non electionis faciendæ, ſed iam factæ honeſtiùs præſtatur aſſenſus*: tum, quia ſecundùm poſteriora tempora, in quibus hæc poteſtas laïcis omnino adempta eſt, multò magis falſum apparet, vt ſtatim dicemus. Aliquando 8

do verò Principibus conceſſum eſt, vt electio à Clericis facta valida non ſit, niſi Principis accederet cõſenſus, *c. quia agitur*, ibi, *totius Concilij; inito conſenſu, & Sereniſſimi Principis voluntate*, conſonant, *d. c. nobis, d. c. electis, c. Abbatem 18. q. 2.* text optimus *in c. quod ſicut 28. in princip.* ibi, *debet principi præſentari*, &c. *de elect. c. cum terra 14.* ibi, *auribus Patriarchæ, vel principis exprimendas, eodem tit.* Eiuſque rei ratio prima, ad diſſenſiones inter ipſos Clericos auertẽdas, aliquãdo in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere ſolitos, mox & quamque partem, ſuum electum defendentem: ſed & poteſt eſſe, quia multæ poſſunt occurrere cauſæ, ob quas non expediat, ſed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti ſi electus ſit ex aduerſariis, vel Regni hoſtibus, vt late explicat Petr. Greg. *d. c. c. n. 51.*

9 Verùm huiuſmodi poteſtas laïcis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſeculares Principes abrogata neſcitur: quoad populos ex *cap. non eſt permittendum 63. diſt.* & ex antiquiſſimo Sardicenſi Concilio habito ſub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Oſius 2. de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifeſtum eſt potuiſſe plures eorum, qui ſynceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconſtantia, & vanis populi vocibus non audiendis per tex. *in l. Decurionum. C. de pœnis & in l. ad beſtias, in princip ff. eod. tit.* cum ſimilibus, latè proſequuntur Petr. Greg. *d. cap. 5. à numer. 18.* & ex Platone, & aliis Philoſophis Marc. Mant. *ſing. 194.* Facit etiam ratio, quia præſentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. ſi primatus ff. qui & à quibus*, ceſſante verò libertate, ceſſat & eſt irrita electio, *cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6.* Et ex eadem ratione iam apparet iuſtiſſimè ſacris Canonibus reuocatum eſſe priuilegium illud Principibus ſecularibus conceſſum eligendi Epiſcopos, aut ne valeat electio ſine eorum conſenſu, quia ſcilicet per importunationem, & metum facta cenſetur, vt probat text elegans *in cap. 1. & 2. cap. ſi quis per ordinationem 63. diſt.* contrariaque damnatur conſuetudo *in cap. cum terra 14. & in cap. quiſquis 43. & in cap. Maſſana 56. de elect.* Ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Epiſcopos, ſpirituale eſt, quod ſubinde non cadit in laicum, cui nulla diſpenſandi de rebus Eccleſiaſticis competit poteſtas, *cap. benè quidem 96. diſtinct. cap. Eccleſia, de conſtitut. cap. vlt. de rebus Eccleſiæ*, cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus ſecularibus adeptum eſſe notat idem Petr. Gregor. *d. cap. 5. à numer. 16.* vel quia iidem Principes ſponte ſua ei renunciarunt vt de Valentiniano probat tex. *in cap. Valentinianus 63. diſt.* vel quia conceſſa ſibi poteſtate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eóque facto priuilegium amittere voluerunt, iuxta regulam tex. *in cap. priuilegium 11. q. 3. & in cap. ſuorum 11. de priuilegiis, & in cap. contingit 5. de ſentent. excommunicat. & in l. qui ſine 40.* ibi, *videntur abuti*, iuncta gloſſ. *ff. de negotiis geſtis*, cum aliis citatis per Card. Tuſch. *practicar. concluſ. tom. 6. lit. P concl. 754.* & per P. Soar. *de legibus lib. 8. cap. 36. principio.* Vnde Conſtat non bene dixiſſe Hiſpanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem ſcilicet, poſſe Epiſcopum ſeditioſum de regno eſpellere, id enim expreſsè contradicit Romanorum Pontificum decretis *in cap. olim. de iniur. & in Clem. 1. de pœnis, & in cap. nouerit. de ſent. excom-*

& latè probat Marta *de iuriſd. par. 2. cap. 34 num. 54. cum ſeqq* vbi *num. 48. in fine* concludit quòd caueant Principes ſeculares expellere, vel parum honorare Epiſcopos, ſi volunt eorum Regna, & ſtatus longo tempore poſſidere. Et licet aliqui ex præcitatis doctoribus hoc temperare velint, vt ſcilicet Rex non cum poteſtate iuriſdictionali, ſed œconomica & politica poſſet expellere à confinibus ſuorum Regnorum Epiſcopos, & Eccleſiaſticas perſonas perturbatores, & ſeditiones ac conſpirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis ſtatus Regni, & Regis, ex quorum numero videntur eſſe Corſet. *de poteſt. Reg. q. 81.* Greg *l. 57. gloſ. 2. tit 6. part. 1.* Guillem. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, deciſ. 2. nu. 156. 246. & 169.* Oliban. *in deciſ. fiſcal. c. 12. num. 1.* Aueo. *de exeq mand. lib. 6. c. 6. nu. 11.* Caſtald. *de Imper. q. 110. priuil. 36.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 9. numer. 33.* Cenall. *ex diſcurſu ad Regem num. 56.* Bobad *in polit. lib. 2. cap. 19 num 32. & cap. 18. num. 65.* Ioſeph. Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 98.* Giurba *conſ. 49 n. 16.* plures per me *in collect. ad l. quicunque, C. de Epiſcop. & cleric.* nihilominus ſemper in his negotiis magna conſilij maturitate, & non ex leui cauſa, procedendum.

Abrogata ſic laicis prædicta poteſtate eligendi Epiſcopos primùm eam penes omnes Clericos, & Religioſos diœceſis remanſiſſe, per text. *in d. c. obeuntibus 63. diſt.* ſcribunt Burſat *d. conſ. 124. num. 16. ad finem*, Petr. Gregor *d. tract. de elect. c 6. numer. 1. & 2.* Azor. *d. quaſ 3 verſ. quæ quidem* Deinde verò Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, vt prædicti Doctores aſſerùnt, & conſtitutum eſt vt Religioſos ſuorum Abbatum, Priorum, ſeu Pæpoſitorum, Canonici verò ſuorum Epiſcoporum faciant electionem, vt conſtat ex *d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.* 10

Nouè autem hæc eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, *cap. congregatio vlt. 16. q. 7. & cap. cùm Eccleſia 3. de cauſa poſſeſſ. & propr cap. cùm terra 14. verſ. ſtatuentes, cap. cùm inter, verſ. quia verò, cap. auditis, cap. quia propter, c. in Geneſi, cap. congregato, & per totum de elect.* gloſſ *verb. deuoluetur in cap. quamquam 18. eod. tit. in 6.* Bertachin. *de Epiſcopo lib 1. p. 3. à princ.* Petr. Gregor. *de elect. c. 6. num. 9.* Duar *de ſacris Eccleſiæ miniſt. lib. 5 c. 1.* Guillelm. Mandagotius *de elect. nouorum Prel. cap. 1.* Corraſ. *de Sacerdotio part. 4. cap. 1. à num. 28.* Petr. de Bizxio *in director elect. part. 1. cap. 2. cum ſeqq.* Læl. Zech. *de Repub. Eccleſiaſt cap. 24.* quod de Canonicis inſcribit, *verſ. ſeptimo.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5 c. 4 à n 6.* & optimo ſimili confirmat Gratian. *in c. ſacrorum 63. diſt.* 11

Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato *in cap. in nomine Domini 23. diſt.* electio Romani Pont. fieri non poſſet à Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum: deinde tamen tota Pontificis electio ad ſolum Collegium Cardinalium redacta eſt, *cap. licèt 9. de elect. cap. vbi periculum, eod. tit. in 6. Clem. ne Romani, eod. tit.* Cardin. Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ, lib. 2. c. 43.* Card. Bellarm. *tom. 1. de Clericis, lib. 1. c. 9. cum ſeqq.* Cardin Paleot. *de conſultationibus Sacri Palatij, part. 3. quæſt. 4. 5. & eo magis*, latè Burſat. *d. conſ. 126 num. 6. & 7. à princip. & conſ. 108. à princip.* & omnino *à num. 18.* notabiliter amplians poſt Iacobat. Seluam, & alios etiam † ad caſum, in quo Apoſtolica Sede vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales, eorum- 12

que collegium pertinere electionem ibi compro-
bat,& de facto ſeruatum fuiſſe in ele_tione Maximi
Pontif Leonis X. tempore vltimi Lateranenſis
Concilij atteſtatur. Hæ igitur conſtitutiones ſta-
tuentes vt ſoli Canonici Cathedralium ſuos eligant
Epiſcopos, omnium ſunt nouiſſimæ, & ideo ſuper
hoc nihil ſtatutum reperiri poteſt Niceno Concilio
II cùm ſit antiquiſſimum, quod aliàs *ſeptima Sy-
nodus*,ſoler appellari, celebratum circa annum ſalu-
tis Chriſtianæ 780. & verba illa quæ referontur *in
cap.ſacrorum 63.diſt.in verſ.ex conſtitutionibus*,vſque
ad finem,non ſunt alicuius Pont. aut Concilij, ſed
14 Gratiani, † quæ ſubinde nullam habent iuris au-
ctoritatem,Cened,*ad Decretum collect.16.num.8. &
collect.48.num.1*.Fr.Emman *quæſt.Regular tom 1.q 6.*
15 *art.2.* † Nec etiam ex *cap.2.de elect.* vllum firmum
capi poteſt argumentum quoad temporum compu-
tationem: minimè enim conſtat quiſnam Pontifex
illius fuerit Auctor,vulgò Lucio Papæ tribuitur,ſed
ab aliis Pio,vel Gregorio,vel Alexandro,vt conſtat
ex Antonio Auguſtino *in notis ad Collect.1.Decreta-
lium,ſub eod.tit.*vbi ſimiliter teſtatur in libris Conci-
liorum verba illa non inueniſſe.

Eligunt Canonici Eccleſia viduata Paſtore Sede
vacante,ſepulto mortuo Epiſcopo, non priùs,*cap.
bona 2. de elect.* infra tres menſes à die vacationis,
*cap.ne pro defectu,cap.cum in cunctis,de elect.cap poſt-
quam 10 diſt.* Congregatis illis in Eccleſia vel alibi
in ciuitate,loco idoneo,*cap.cùm terra,cap.quod ſicut,
de elect.* abſentibus Canonicis, veluti in actu alio
capitulari vocatis,cum tempore & dilatione ad ve-
niendum ſufficiente ſecundùm loci intercapedi-
nem,*cap. 1.de dilat* cautione adhibita, ne nimium
prorogetur electio,cùm periculum eſt in mora,*cap.
cum in ter,cap.ne pro defectu,de elect.*dummodo fiat in
prouincia,vel extra, commode vocari, & venire fa-
cile poſſint,non aliter,gloſſ. *in cap. cùm in Eccleſiis,
de prebend in 6* gloſſ.*in cap.quod ſicut,§. ſi autem, de
elect.*In ciuitate citantur,vel vocantur Canonici per
campanæ pulſationem;extra ciuitatem per litteras,
vel per nuncium,gloſſ & Doctores *in cap.cauſam,&
in cap.Cumana, de elect.*Duplexque citatio prima,vt
adſint certo loco ad electionem faciendam,altera vt
ad electionem veniant; & quamuis abſentes com-
modè venire non poſſint,tamen vocari debent,*cap.
quod ſicut,§ ſi autem,& c cùm inter vniuerſos,de elect.*
quia abſcos iuſto impedimento, vel non legitimo,
conſentientibus aliis Canonicis,poteſt vocis ſuffra-
gium aliis committere per litteras,*cap.ſcriptum,cùm
gloſ.cap.quia propter,de elect.*ſi committat vni de Ca-
pitulo,*d cap.quia propter*,non enim alteri poteſt inui-
tis præſentibus Canonicis,*cap.conſtitutus, de appel-
lat.*nec etiam per litteras ipſe vocem, vt dicunt,ſeu
ſuffragium fert abſens,*cap.ſi quis iuſto, de elect. in 6.*
Colliguntur hæc ex Petro Greg.*ſyntag iuris.p.2. lib.
15.c.12,n.19.*

16 Poteſtas hæc eligendi Epiſcopum non omnibus
Clericis Cathedralium, ſed ſolùm earum Canoni-
cis, ſeu Capitulo facta eſt; & ideo ſoli Canonici
qui vocem habent in Capitulo, non autem Capel-
lani:vel perpetui beneficiarij,qui de Capitulo non
ſunt, ſemota ſpeciali conſuetudine, ad Epiſcopo-
rum electiones admittendi ſunt, notauit gloſ.*verb.
conſuetudinem*, per tex. *ibi in cap. Cumana 50. de
elect.* quam ibi ſequuntur omnes, & comprobatur
ex text.*in cap.cùm Eccleſiis, de preb. in 6.*Petr. de
Biaxio *d.part.1.cap. 2.à numer.1.* Firmian. *de Epi
ſcopo, part. 5.à numer.1.* & poſt Abb.*in cap.ſcriptum
num.4 de elect.*Zechi.*d.cap.24. de Canonicis, num.4.*
17 *verſ.ſeptimo.* nam conſtat † plures Clericos in Ec-
cleſiis Cathedralibus reperiri,qui de Capitulo non
ſunt,nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam
nomine, quam ad effectus Iuris diſtinguuntur; qui
enim de Capitulo ſunt, Canonici propriè dicuntur
cæteri communi nomine beneficiarij,vel Capellani,
& aſſiſij;& manſionarij, quaſi aſſidui, & perpetuò
manentes in choro,vt per text.*ibi* notauit gloſ *verb.
aſſiſios in cap pen. de clericis non reſid.* explicat benè
Alberic.*in diction.eodem verb* Mantu *obſeru.67.*Selua
*de benefic part.2 quæſt.2.num.47.*Zechi *d cap. de Ca-* 18
*nonicis numer.2.*quod etiam apparet † in Dignitati-
bus, quæ de communi menſa præbendam non ha-
bent,& ideo licèt ſtallum habeant in choro,vocem
non habent in capitulo,nec conſequenter in huiuſ-
modi Epiſcoporum electionibus, vt poſt Abb.*in c.
1.n.11.de elect.& in d.c.ſcriptum n.4.*notat idem Ze-
chi *vbi proximè.*

Vnde ſequitur ad hanc Epiſcoporum electionem 19
non omnes Canonicos eſſe vocandos,ſed illos tan-
tùm, qui vocem habent in Capitulo, & ad com-
munes congregationes ſolent,& debent vocari, in
eiſque intereſſe,vt cautè loquitur Pontifex *in d.cap.
quia propter*,ibi,*qui debent*, &c. vt ſcilicet ſignifica-
ret aliquos eſſe Canonicos de eadem Eccleſia, qui
vocandi non ſunt, veluti ſi in pupillari ætate e i-
ſtant (ſcilicet ex Summi Pontificis diſpenſatione
promoti; vt explicant ex aliis Selu.*de benefic part.3.
quæſt 12.numer.16.*)non enim debent ideo admitti
ad electionem propter iudicij, & diſcretionis defe-
ctum,vt decidit tex.*in cap. ex eo 32 de elect in 6.*
notant omnes *ibi*.& latè Biax. *d part 1. cap. 1[illegible]* Petr.
Gregor.*cap.8.* Mandagot *cap.7.* Corraſ. *numer. 14.
citatis locis*.ex generali autem ratione tex.*in eod.cap.
ex eo*,non ſine difficultate tranſit reſolutio, quam
praxi receptam teſtatur noſter Gam.*Luſit. deciſ.14.*
& de rigore veram comprobat Cald Pereira *de no-
min emphyt. quæſt.4.à numer.7. & in l.ſi curatorem,
verb cùm non abſimilis numero 34.* ſequitur Benedict.
Ægid. *in repet.l. 1. C de ſacroſ. Eccleſ. part.1.§.2.
num.19. cum ſeqq* quod † pupillus ad emphyteuſim 20
nominare poteſt: obſtare enim videbatur idem de-
fectus iudicij, niſi dicas nominationem emphyteu-
ſis eſſe quid facti, quòd non tantam expoſcit iu-
dicij maturitatem, ſicut Epiſcoporum electio, Si-
militer etiam ex eadem ratione † furioſos eligere 21
non poſſe reſoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, poſt
gloſ.*ibi,verb diſcretionem*,Petr. Greg. *numer.2.*Biax
cap. 15. Mandagot. *proximè citatis locis.* Eſt etiam
aliud optimum eiuſdem doctrinæ exemplum † de 22
Canonico,qui maior, & mentis compos,in Sacris
tamen ſaltem Subdiaconatus Ordine conſtitutus
non eſt;quòd enim vocem non habeat in Capitulo,
nec eligere poſſit, decidit tex.*in Clem.2.de ætate,&
qualit.* conſonat Concil. Trid.*ſeſſ. 22. de reformat.
cap 4.*notant vltra Ordinarios Biaxi *d.part.1.cap 17.*
Firmian *d p.4.à num.17.* Corraſ. *d.cap. 3 numer. 15.*
Rebuff.*de nomin.q.8 num. 3.*Azor *inſtit.moral part.2.
lib.3.cap.11.quæſt.10.* Fr. Emman *quæſt. Regular. tom.
2.quæſt.51.art 5* Nicol.Garc. *de benefic. part.3. cap.
4.à num 24.*optimè Moneta *de diſtribut.quotid part.
2.quæſt.10.num. 2.cum ſeqq.*vbi *num.5.cum gloſ verb.
conceditur, & verb. nullo modo in d. Clem 2.* reſoluit
Clericum non Subdiaconum non poſſe expectan-
dum, quamuis velit primis temporibus promoueri,
ſi immineat tempus electionis, & *num.6. cum gloſ.
verb conſtitutus,verſ.fortius quæro, in ead. Clem 2.*te-
net Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non
tempore vacationis, ſed tempore electionis, &
*num.6.*ex tex.*in dicta Clem. 2. §.illi verò* iuncta in-
terpretatione gloſſæ *ibi* communiter receptæ *in verb.*
ex

ex rum, *& in verb. nullo modo*, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem ſuperiorem requiſitum, admittere vocem in Capitulo, donec ad illum requiſitum fuerit pro-
23 motus. † De Canooicis ſupernumerariis diſputant gloſ. *verb. vltra numerum*, *in cap. cùm M. de conſtitut.* vbi Felin *n.* 23. Firmian. *à n.* 21. Biaxi. *c.* 17. cum quo reſolue diſtinguendo, vt *ibi* per eum. De ſuſpēſis etiā, & excommunicatis dubium non eſt per tex. *in d. cap cùm dilectus*, *de conſuetud.* reſoluunt gloſ. *verb. maiores, in c. vnic. ne Sede vacante lib.* 6. Doctor. *in c. illa quotidiana, de elect.* Monet. *d. q.* 20. *numer.* 10. & 11.

24 Vtrùm autem poſſint Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios eatraneos ad coëligendum admittere, ita vt electio facta cum eis valida ſit? Quæſtio eſt non diſſimulanda, in qua reſoluendum eſt cum communi ſic diſtinguendo, an ſcilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coëligendi in perpetuum? vel vtrùm vacante Eccleſia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum cenſent illicitum per text. *in conſtitutis* 47. *de elect.* vbi expreſsè decidit teat. friuolam eſſe rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, ſibi conceſſam fuiſſe ab eis, ad quos ius eligendi de iure ſpectabat: deinde, quia talis conceſſio in perpetuum continet ſpeciem alienationis, & mutat Eccleſiæ ſtatum, quod fieri non poteſt à Capitulo ſine Superioris auctoritate, & ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum, de quibus *in cap. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *& in cap nulli, de rebus Eccleſiæ non alienandis & in cap* 1. *& per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò caſu, vt ſcilicet pro illa vice admittantur eatranei, licitum eſſe probant per tex. *in cap. cùm VVinton.* 25. *verſ. nos igitur*, vbi notauit Abb. *n.* 3. *de elect & in cap. ſcriptum* 40. *verſ. etſi partes*, vbi etiam notauit Abb. *num* 3. *eod. tit.* ſequuntur Firmian. *d part.* 3. *q.* 3. *num.* 4. Lambertin *de iure patronat. part* 1. *lib* 2. *quæſt.* 3. *princ art.* 17. *à num.* 3. Villagut *in tract. de rebus Eccleſiæ malè alienatis recuperandis*, *cap.* 48. *numer.* 20. *cum ſeqq* Petr. Greg *ſyntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 12. *numer.* 19. *in princ.* Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non reſiſtit, ſed habiles ſunt, & capaces, quamois ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas *in d. cap. cùm VVinton. num.* 3. & exemplum patet in laicis per tex. *in cap. Maſſana, de elect* proſequitur plenè Villagut. *d. c.* 48. *à princ* ac etiam in ſuſpenſis, & excommunicatis, iuxta *d. c. cùm dilectus*, & tandem hoc expreſsè decidit in clericis ſacrum Ordinem non habentibus, tex. *in d. Clem.* 2. *in princip.*

25 Vtrùm etiam conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poſſit, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extraneis cum ipſis ad coëligendū admittantur? In quo dubio vera eſt ſententia affirmatiua, quam approbat tex. *in d c. cùm dilectus, verſ mādamus, de cōſuetudine, & in c cùm Eccleſia*, ibi, *niſi alibi ſecus obtineat de cōſuetudine ſpeciali, de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis.* Ratio eſt, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Eccleſiarum prouiſio pertinebat, ita fuit ſtatutum, & ſatis probat *d cap cùm Eccleſia.* ibi *ſecundùm ſtatuta Canonica*, conſtat autem ea, quæ legibus Canonicis ſunt ſtatuta, contraria conſuetudine limitari, vel in totum poſſe abrogari, iuxta teat. *in cap. vlt. de conſuetudine*, cum ſimilibus Aduerte tamen cum Abb. *num* 45 *ad finem*, & Rip. *num.* 114. poſt gloſſ. *verb conſuetudine in dict. cap. cùm Eccleſia*, & eodem Abb. *in d. cap. cùm dilectus, num.* 21. *verſ. in gloſſ. fin* conſuetudinem hanc propriam non eſſe conſuetudinem, ſed veriùs præſcriptionem, ad quam præſcriptionem, ſeu conſuetudinem Impropriam quadraginta annos eſſe neceſſarios, iuata generalem regulam in hac materia, de qua *in c. illud, & in cap. ad aures, de præſcript. & in c.* 1. & 2. *eodem tit. lib* 6. notauit poſt Abb Firmian. *de Epiſcopo, part* 3 *q.* 6. licèt inaduertenter agens de tex. *in d. cap. cùm dilectus*, aſſerat decem annos ſufficere. Molin. *de primogen. l* 2. *c.* 6. *n.* 58. eo fundamento, quia de ſola agitur conſuetudine interpretatiua, quod falſum eſt, cum appareat conſuetudinem hanc eſſe iuri communi contrariam, & cōſequenter quadraginta annos eſſe neceſſarios.

Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Epiſcopum in laicum non cadit, vt decidit text. *in cap. ſacroſancta* 51 *verſ. attendentes, de elect* & ideò rationabilis non poteſt cenſeri conſuetudo hæc, cùm ſit contra Eccleſiaſticam libertatem, & in grauem Eccleſiarum perniciem cederet, iuata text. *in cap.* 1 *de conſuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, conſuetudinem improbant Pontifices *in cap. cùm terra* 14 *& in cap. quiſquis* 44. *& in c. Maſſana* 50. *de elect.* & vltra ordinarios explicant Firmin. *d. lib.* 1 *de Epiſc part* 3. *q.* 60. *& lib.* 1. *p.* 1 *q.* 31. Biaxi. *d p.* 2. *q* 11 Balbus *de præſcription.* 1. *p quinta. q.* 7. *& q.* 10. *num* 4. Selu. *de benefic part.* 1. *quæſt.* 23. *nu.* 2. & 21. 26

Conſuetudo hæc eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt conſtat ex titulis *de electione*, *in* 6. *& in Clementinis*, & me citato Viuian *d cap.* 1. *num.* 34. Lauor *d. cap.* 15. *numer.* 22. Verùm vt tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. *in ſuis Inſtitut. Canon. tit qui eligere, eligive poſſunt, in princip.* Ideò poſtea cœpit Romanus Pontifex ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales *Extrauagan. Ad regimen, de præbend.* addita clauſula ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurū vacaturas*, quæ reſeruatio poſtea facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales, tam apud Sedem Apoſtolicam, quàm extra Curiam, *in regula* 1. *Cancellariæ*, quæ nunc eſt 3. in nouiſſimis regulis S. D. N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Luſitaniæ, in quibus Summorum Pontificum conceſſione vel conſuetudo tolerata eſt, vel poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt, vt infrà oſtendemus: omnes enim ea potiri facultate, ſolumque † in Germania veterem conſuetudinem canooicæ electionis ſeruari teſtatur Azor. *d. q.* 3. & me citato *in hoc loco* Lauor. *d. cap.* 15. *nu.* 23. Paul. Laimann. *de Prælat. Eccleſ. elect. cap.* 15 *q.* 162. D. Rodet, à Cunha *ad cap.* 2 *num* 8. *diſt.* 12. *& in hiſtoria Eccleſiaſt. Epiſcoporum Portugalenſis ciuitatis c.* 15. *fol* 147. qua io re Concil Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 1. nihil pro præſenti temporum ratione duxit innouandum, ſed omnes tantùm, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque ius obtinēt, hortatur & monet vt bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant, quovſque digniores & Eccleſiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent. 27 28

Optimis quidem rationibus defendi poteſt ius illud, quo Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur in Eccleſiis Cathedralibus nominandi, ſeu 29

præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes. Probatur; quia, vt ſupra dictum eſt, ius prouidendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat, vel ad eos, quibus ciſe Pontifex] permiſerit: conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Eccleſias Cathedrales, eſſe permiſſum, ergo de iure iuſto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primò ex *cap. cùm longè 63. diſt* & ex *gloſ.* 1. per tex. *ibi in cap. principali, eadem diſtinct* deinde, quia ſimile priuilegium conceſſum reperitur Carolo Magno, & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus *in cap. Adrianus in 63. diſt.* vbi rationes huius conceſſionis narrat Pontifex, alias etiam ponit tex. *in cap. vota, §. principalibus, eadem diſt.* vt ſcilicet Eccleſia muniatur aduersùs hæreticos, eiuſque hoſtes, à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maxime conuenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus, quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe, vt meminit *gloſ. penult. in d. cap. Adrianus, in fine*, & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latiſſimè proſequuntur Thom. Boſſi. *de ſignis Eccleſia lib. 20. ſigno 87. cap. 6.* Valdeſ *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap.* 21. Vnde non ſolùm ex ſingulari priuilegio Romani Pōtificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzales de Auila *en la hiſtoria de Salmanca lib. 3. cap.* 18. Nicol Garcia *de benefic. pag. 5. cap. 1. num.* 218. D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num* 1. Alzed. *d. cap. 3. num* 8. ſed etiam ex generali Iuris communis conceſſione, qua conſtruentibus, aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem, videtur hoc ius Principibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ competere, vt voluit Archidiacon. *in cap. electio 12. diſt.* & poſt Bald. & alios Pilat. *in introduct. rub. de donat inter virum, & uxorem, num* 24. Couar. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 10. à numer.* 5. & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect. 64. numer.* 1. quibus adde Camill. Borrell *de præſtantia Regis Catholici, cap. 50. à numer.* 4. Azeued *ad leg. 1. tit. 6. lib. 1. noua recopilat.* Quintanad. *Eccleſ. lib 1. cap. 5. num.* 4. Bobadil. *in ſua politica, lib 2. cap. 18. num.* 215. Anton de Fuertes *Canonic. lect. lib. 2. c.* 28. *cum ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2 q. 15. num.* 32. & de Eccleſiis Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap. 37. num. 2. & per totum.* quibus ius præſentandi competere cœpit a tempore Regis Alphonſi V. ex Gabr Pereira *de manu Regia, tom. 1. pag. 234. n. 76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1. & ad c. 2. num. 8. diſt. 23. & in d. hiſtoria Eccleſ. Epiſcoporum Portugalenſ. c. 15. fol.* 147. Facit tandem ratio, quia maximè intereſt vniuerſæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Epiſcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut ſuſpecti non ſint, propter periculum ſeditionis, & ne Regni pandantur conſilia, vt poſt alios aduertit Borell. *vbi proximè* Cabed. *d. c. 37. n. 5.* Regibus Franciæ idem nominandi Epiſcopos Summi Pont. indultu conceſſum eſſe tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de teſtam. verb. & uxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. ex n.* 88. Rebuff. *in concord. tit de nomin. Reg. ad prælat. In gloſſ. vocantibus pag.* 84 Petr. Gregor. *in tit. de elect. c. 5. n.* 23. Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib. 1. tit. 10. & de ſacra polit. lib 1 tit. 7. ex num.* 22. Boët. Eppo *de Iure ſacro, lib. 1. tit de Regularib ex n.* 26. Lotter. *vbi ſuprà.*

30 Non obſtat ſi dixeris illi priuilegio conceſſa Carolo Magno renunciaſſe Ludouicum, vt refertur *in cap. ego Ludouicus. ead. diſt. 63.* & latè explicat Petr. Gregor. *d. tit. de elect. c. 6. à num.* 9. & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo ius hoc diriuare contendunt ſcriptores varij, Ferrant. Graſſal. & alij, quos refert Borell. *d. cap. 50. n.* 34. Quia reſpondetur verum nō eſſe Hiſpaniæ Reges à Carolo ius hoc accepiſſe, vt diligenter comprobat Cou. *d §. 10 n. 6.* & Borell. *d. c. 50. n.* 35. atque etiam Cened *ad Decretum collect. 51. n.* 3. Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic priuilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod Cened *d collect.* 64. aſtruere nititur, videlicet quòd Ludouicus ſolùm renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationē Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, & *ibi* latè proſequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obſtat reſolutio, quam ſuprà probauimus, quòd iuſtiſſimè Eccleſia, & ex iuſtis rationibus priuilegium conceſſum laïcis, & Principibus ſecularibus abrogauit *in d. cap.* a. incip *Adrianus, 63. diſtinct.* Quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri, ſed potius exceptum cenſeri ius nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eiſdem rationibus inuiolabiliter eis eſſe ſeruandum, vt iubet Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 9. verſ. exceptis patronatibus*, notat in ſpecie Azeued. *dict tit. 6. l. 1. num.* 4. 32 † Sicut etiam receptum eſt non comprehendi idem ius in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiúſque diſpoſitione; nam exceptum eſſe iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans, reſoluunt Rebuff. *in praxi benefic. par 3 ſignatura, n 61. cum ſeqq.* Lambertin. *de iure patronat. lib. 2. part. 3. q 9 art* 11. Couarr. *pract. c. 36. num.* 2. & alij, de quibus Cened *ad Decretal. collect. 79 n.* 2 quibus adde Gonzal. *ad reg 8. Cancell gloſ 14. à n.* 153. Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 10. n. 1. & c. 35. n. 7.* & plures alios, quos refert Nicol. Garc *de benefic. part. 5. cap. 5. num.* 219.

33 Nec denique obſtant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſiis Cathedralibus, ſicut nec in collegiatis, admittendum eſſe iuſpatronatus, auctoritate tex. *in cap. nobis 25. de iurepatronat.* Viuian. *in praxi iuriſpatronat part. 1. lib. 3. cap.* 1. & quia iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non cōſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque iuriſpatronatus reſeruatione erectas, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis tēporibus. Facilis enim eſt ſolutio, conſtare potiùs ab ipſis Regibus Alphōſo I. & ſucceſſoribus, qui eas à Maurorum poteſtate eripuerunt de nouo erectas, & locupletiſſimis reditibus fuiſſe exornatas, & exinde ius nominandi, ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde iuſpatronatus non ſola fundatione, & dotatione acquiri, ſed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collatam non eſt dubium, ex *d c cùm longè*, & aliis, de quibus ſuprà, atque etiam ex præſcriptione, & conſuetudine, iuxta text. *in c. cura paſtoralis 11. de iurepatr. & in d.*

cap.

cap.cion Eccleſi.s, ibi, *niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali*: præcipuè ſi præſcriptio, vel conſuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noſcitur, ex reg. text. *in cap. ſuper quibuſdam §. præterea, de verb. ſignificat.* Ex dictis autem conſtat Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges omnibus his rationibus eſſe munitos, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, vel ab hoſtium poteſtate ereptas reædificarunt, vel propriis reditibus auxerunt, vel Eccleſiaſticos reditus propriis expenſis à Sede Apoſtolica impetrarũt: quapropter iuſtiſſime meruerunt hoc Sedis Apoſtolicæ priuilegium, vt ad eaſdem, Prælatos nominare, aut præſentare valeant: conſtat etiam ex temporè antiquiſſimo, quod omnium memoriam excedit, ita vſu, & conſuetudine ſemper obſeruatum fuiſſe. Tex. verò *in d.cap.nobis*, contrarium non probat;
34 non enim negat† in Eccleſiis Collegiatis ex fundatione iuſpatronatus acquiri, ſed ſolum ait honeſtius electioni factæ conſentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præſcribit honeſtiorem in patronatu Eccleſiæ Collegiatæ, ſicut & non excludit legitimam præſcriptionem, aut conſuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

Et ſic Rex noſter ſub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Epiſcopatus non dignum, ſed digniorem ex propoſitis a Conſiliariis ſuis, vel ſaltem perquirere tenetur à ſuo Confeſſario, & ab aliis piis, & eruditis viris quis ſit dignior, vt feciſſe Philippũ II. compertum eſt. Ita Fr. Emman *in ſum.tom* 4. *c.67. de los Obiſpos n.16* Maurit. Alzed. *de præcellent. Epiſc. dignit.c 3 n.13 & 14.p.1.*

35 Ex quibus omnibus conſequens eſt falſam omnino eſſe hæreticorum huius tempeſtatis ſententiã, qui contendunt electionem Epiſcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam, vt ſuprà oſtendimus, ex lege diuina, ex Chriſti Domini inſtitutione prouiſio omnium Eccleſiarum ad Summum Pontificem, velut Eccleſiæ caput pertinet, ex teſtimonio, & auctoritate text. *in d.cap.1.21.diſt.* deinde oſtenditur ratione, quia ex eadem lege diuina conſtat Epiſcopos paſtores eſſe, populum verò oues, *Ioan vltim.* & ſæpè alibi, ouibus autem minimè conuenit paſcere, regere, ſeu docere; ſed regi, & paſci, quod in hoc propoſito bene docuit Cœleſtinus *in cap. docendus 62. d.cap.noſce, in fine 63. diſt. 61. docendus eſt populus, non ſequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apoſt. *ad Hebr.5.* dum ſcribit neminem debere ſibi aſſumere honorem, niſi vocetur a Deo tanquam Aaron. conſtat autem à Moyſe iuſſu Dei electum fuiſſe Aaron abſque popoli multitudine, *Exod. cap.4 cum ſeqq.* ſicut etiam idem Moyſes alios miniſtros ſolus legitur elegiſſe *Exod.cap.18.* qui vt præcedens Chriſti Domini Vicarius, Pontificis Succeſſori Vicarij eiuſdem formam quandam præſignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc poteſtatem iuſtiſſime populo, & laïcis interdixit Eccleſia, quas ſuprà retulimus; & conſtat ex *d c.2.de elect.c 2.c.non eſt permittendum, 61. diſt.* cum aliis, quæ repetere non oportet: ex quibus ita contra Lutherum, Caluinum, & alios eorum ſectatores, late comprobat Card. Bellar. *d lib.1.de clericis c.7. per totum.* & eſſe conſtantem, & veram omnium Catholicorum ſententiam teſtatur Azor. *d.p.2. lib.3.c. 28.quæſt.4.*

36 Leuiſſima ſunt fundamẽta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remittẽs Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & ſingula latiſſimè proſequitur *citato loco.*

Primum eſt ex Apoſtolorum exemplo, qui *Act.1.* non ſoli, ſed cum tota Eccleſia legerunt Matthiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus aſſumeret, ſuper quem caderet ſors Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, *elegerunt Stephanum.* Reſpondetur enim cum Chryſoſt. *ad idem cap.1.* vtrumque illud ex Diui Petri conceſſione, non ex neceſſitate factum fuiſſe. Deinde quòd minimè probatur de lege Diuina eſſe, quód aliquando ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. ſicut Apoſtolis 11.q.1.* iam alibi diximus: licet per contrarium rectè ſequatur de lege Diuina non eſſe, vt populus eligat, vel quid ſimile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipſis Apoſtolis; hoc enim poſterius directè offenderet legem Diuinam, ſi ipſa talem præſcriberet formam, & ea omiſſa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex conceſſione ipſius Pontificis ad quam pertinet, fieri potuit, vt illis caſibus factum fuiſſe aduertimus, & deducitur ex ipſo Beato Luca *ad cap.6.* ibi, *conuocantes autem duodecim multitudinem diſcipulorum dixerunt, &c.* quæ verba probant non ex neceſſitate, ſed ex conceſſione, & permiſſu Apoſtolorum plebem interfuiſſe, aduertit Card Bellarm *dict c.7.verſ.quartum argumentum.*

Secundum argumentum deducunt ex Conciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Epiſcopus à populo, & Clero ſimul eligatur, vt conſtat ex *cap.nullus 13. d.c. quanto, cap.plebs, cum ſeqq. 63.diſt* & aliis de quibus ſuprà. Sed omiſſa illa ſolutione, quòd in illis Iuribus non electio datur populo, ſed eius teſtimonium, & votum, ſeu poſtulatio exigitur, vt ex *cap. vota,* & aliis, *eadem diſt.* ſuprà notauimus: facilè reſpondetur concedendo totum, quòd ſcilicet ex Summi Pontificis, & Eccleſiæ conceſſione à principio Clerus, & populus eligebant Epiſcopos, ſicut & hodie ex permiſſu eiſdem Pontificis idem faciunt Hiſpaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum eſt, minimè verò inde ſequitur ad eoſdem laïcos, vel ſæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod eſt intentum, neque conſequenter ſequitur non potuiſſe eundem Summum Pontificem eandem poteſtatem laïcis abrogare, ex rationibus, quas ſuprà notauimus. 37

Tertium argumentum deſumunt ex auctoritate Cypriani, quam integram ex *lib.1.epiſt 4.* refert Bellarmin. *argum 7.& ex epiſt.68.* Azor *quæſ 4.dicto loco.* vbi diſertis verbis videtur docere ex ipſa Diuina lege deſcendere, vt plebs habeat poteſtatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi. Nam reſpondetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem deſcendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, ſed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando ſi factum ſit, non infert neceſſarium eſſe quòd ſic ſemper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert, Azor. clarè ſignificant ſolum exigere in Epiſcoporum electionibus præſentiam, & teſtimonium plebis, ſed non inde ſequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo ſuffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia ſupradicta confirmabis ex Triden. *ſeſſ 23 can.7.& 8.* vbi damnat eorum errorem, qui, docebant Ordines collatos ſine popoli, aut poteſtatis ſæcularis conſenſu, aut vocatione, irritos eſſe, & alterum eorum, qui dicebant Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos, & veros Epiſcopos; atque ita apertè oſtendunt damnati ibi hæreſim, 38

quam impugnamus, dicentium ad populum Epiſcoporum electionem pertinere, & Epiſcopos ſine populi auctoritate à Romano Pontifice aſſumptos veros Epiſcopos non eſſe, vt vltra citatos ex eodem decreto poſt alios notauit Henriq. *in ſum. lib. 6. c. 5. §. 5. in ill'o commento lit. D.*

39 Vnde etiam conſequens fit longè à veritate alienam videri reſolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt ſinguli Epiſcopi ſibi eligant, ſeu nominent ſucceſſorem, & conſequenter eum eligere potuiſſe, niſi à Sede Petri, ſeu lege Eccleſiaſtica aliter eſſet prouiſum, quod tenuerunt Ledeſm *in 24. quaeſt. 20 art. 4. pag. 313 concluſ. 2. 3. & 4.* Azor *d. cap. 28. quaeſtion. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Epiſcopum eligere ſucceſſorem. Deinde confirmat exemplo Beati Petri, qui Clementem ſibi ſucceſſorem deſignauit, vt refertur *in cap. ſi Petrus 9. quaeſt. 1.* & Valerij, qui Beatum Auguſtinum coadiutorem, & ſucceſſorem ſibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus *in cap. nunc autem 7. quaeſt. 1.* & pleniùs idem Auguſtinus *epiſt. 120.* vbi etiam narrat de Seuero Mileuitano Epiſcopo, quòd ſimiliter ſucceſſorem ſibi deſignauit, exultátque gaudio ipſe Auguſtinus, quòd opera ſua populus cum pace illum acceperit, & de ſe ipſo commemorat modum, quo ſibi poſt mortem nominauit ſucceſſorem Heradium, ſeu Heraclium, vt monet Luſitanus noſter Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Auguſtiniana, *in vita eiuſdem Auguſtini, lib 4. cap 16.* poſt mortem autem dixit Auguſtinus ne de illo fieret, quod de ſe factum dolet, quòd viuo Valerio in Epiſcopatu factus fuerat coadiutor, ſeu Coëpiſcopus neſciens eſſe prohibitum in Nicena Synodo, quo benè aduertit Poſſidonius *in vita Auguſtini, cap 8.* & clarè fatetur ipſe Auguſtinus *d. epiſt. 110.* quòd diligenter aduerte pro intellectu *d cap nunc autem*, & concordat cum text. *in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non eſſe facturos tot factos Patres ſi legi Diuinæ repugnaret, ſed potiùs pro ea vſque ad vitam & ſanguinem pugnarent, iuxta text. *in c. ſunt quidam 25. quaeſt. 1.*

40 Sed conuincitur iſtorum reſolutio ex omnibus ſupradictis: reſoluimus enim ſecundùm legem Diuinam poteſtatem eligendi Epiſcopos, & prouidendi in Eccleſiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipſe Pontifex permiſerit, vnde non eſt regula affirmatiua ſtatuenda, quòd Epiſcopi ſucceſſorem ſibi nominare poſſent, ſi lex Canonica non prohiberet, vt illi conſtituunt, ſed contraria negatiua, quòd ſucceſſorem nominare non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, vt de Zacharia Pontifice dicitur *in princip. 8. quaeſtion. 8.* vbi ex verbis Zachariæ Papæ conijcitur, quibus Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo permiſit adiutorem ſibi ſtatuere, qui ei defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet, & integra Zachariæ epiſtola refertur *in cap periſti 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici poteſt antiquiſſimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. ſtrictiſſimè prohiberi ne quis Epiſcopus, etiamſi in extremis ſit conſtitutus, nominet, vel deſignet ſucceſſorem, ſed ſeruetur ius Eccleſiaſticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Epiſcoporum, & electione clericorum: quibus verbis oſtendit non contineri, ibi nouam prohibitionem, ſed iam antea ab Eccleſia, Summóque eius Capite Romano Pontifice hanc poteſtatem eligendi datam eſſe Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Auguſtino atque aliis, qui ſibi ſucceſſores elegerunt, reſpondent multi ſimiliter ex conceſſione Romani Pontificis factum fuiſſe, quòd innuit Frat. Lud. ab Angel. *dict loco*, ibi, *Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum ſibi coadiutorem haberet*; ſed diuinatio eſt, cùm ex dictis planum ſit ſine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Auguſtinum doluiſſe. Meliùs igitur reſpondebis conſtare ex *dict epiſt. 110* Diuum Auguſtinum neque ipſum, neque Valerium, neque Seuerum ſibi ſolos ſucceſſores elegiſſe, ſed potiùs Clero, & populo propoſuiſſe perſonas, quas tanto munere dignas iudicabat, populúmque & clerum per acclamationem conſenſiſſe, eo modo elegiſſe, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipſo Summo Pontifice permiſſum; de quo ſuprà Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipſorum verbis, quæ referuntur *in cap Epiſcopo 1. & 28. quaeſtion. 1.* ibi enim poſtquam conſtituunt non licere Epiſcopo in vita ſibi ſucceſſorem conſtituere, addunt limitationem, niſi cum conſilio, & iudicio Epiſcoporum, & clericorum, qui poſt obitum poteſtatem haberent eligẽdi cõſonat *c. plerique, eadem cauſa, & quaeſt.* ibi, *ſed populi gratificatio pro populi habeatur aſſenſu* quibus ſignificatur improbari morem, vt ſolus Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligeret, non verò ſi populi accederet conſenſus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Auguſtinus *in dict. epiſt.* ſæpè ac ſæpiùs repetit deſignationi Heradij, quem ſibi ſucceſſorem nominauit, poſt obitum populum multis repetitis vicibus acclamaſſe, & quare exultat populum Mileuitanum, cum pace accepiſſe ſucceſſorem, quem ſibi Seuerus deſignauit.

Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quòd nulla lex Diuina reperitur, quæ Epiſcopis prohibeat ſucceſſorem deſignare, reſpondetur, conſtare lege Diuina hanc poteſtatem aſſumendi Epiſcopo ad ſolum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus conceſſerit, vt iam comprobauimus, ac ſubinde ne hoc poſſint Epiſcopi, non oportet dare legẽ, quæ prohibeat, ſed vt poſſint, oporteat dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permiſſorij, de quo Doctores per tex. ibi *in l. cum Prætor, verſ. iudicẽ. ff de iudiciis, & in l necnon 28. in princip. verſ quod eis ff. ex quibus cauſis maiores.* 42

Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax eſt argumentum; quia Beatus Petrus à Chriſto Domino, & ante, & poſt mortem familiariſſimè inſtructus ita erat, & Spiritu ſancto plenus, vti in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios petri ſucceſſores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipſa hiſtoria, quam refert text. *in d. cap. ſi Petrus, cum ſeqq. 8 quaeſtion. 1.* conſtat Petrum non ſolum elegiſſe Clementem, ſed in præſentia totius Eccleſiæ, ita de conſenſu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipſe cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt oſtenderet Pontificem non debere ſibi ſucceſſorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè ſucceſſit Linus, & deinde Cletus, & poſt ipſos Clemens, notauit gloſſ. *in d. cap ſi Petrus*, & Card Turrecremat. ibi, *& de poteſtate Eccleſiæ lib 2. cap. 51. verſ. nec oberit*, proſequitur latiſſimè Card Iacobat. *de Conciliis, lib. 10. articul. 7 in ſolut. 11. argumenti. pag 734.* Ioann. Driedonius *de libertate lib. 1. cap 3. ad finem.* Quamuis poſt alios contradicant Mendoza *quaeſt quarta ſcholaſtica §. 9. verſ quarto*, Onufr. Panuin. *de Primatu Petri p. 3. c. 2. diſſuaſione 1. pag. 211.* 43

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, & qui eligi poſſint 44

Epiſcopi,

Epiſcopi,& qui minimè , reſtat retractare. Primum igitur de multis , quæ in Epiſcopo deſiderantur, loquitur Apoſt. *ad Timoth.& ad Tit.* prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas ſanctiones expoſuimus, infrà *tit.* 1. per 17. gloſſas pleniùs explicabimus; & interim hac de re vide Gulielm. Roſſæ. *de Rege excommunicando cap.* 8. Bernardin. Roſignol. *de diſciplina Chriſtiana perfectionis lib* 5. *cap.* 2. *§. etſi Epiſcopi.* Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap.* 1. *§.* 1. Ioann. Marian. *lib.* 3. *de Rege cap.* 1 *ad finem,& cap.* 2. *per tot.* Sotomaior. *in comment. epiſt.* 1. *ad Timoth. cap.* 3. *per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus , quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel ſaltem animaduertenda ſunt in ipſa electione Epiſcopi facienda.

Requiritur ergo *primò* in Epiſcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus ſit , quæ in Presbytero quoque ſimplici neceſſariò exiguntur, quas quidem videbimus *alleg.* 10. *num.* 24. *& ſeqq.* Sed ſupra illos, & cæteros clericos requiritur in Epiſcopo ætas triginta annorum completorum, vt *alleg.* 1. *numer.* 26. *cum ſeqq.* oſtendemus; in ea namque ætate Chriſtum (cuius Vicarius Epiſcopus conſtituitur) & baptizatum fuiſſe, & prædicaſſe legimus *in cap. Presbyter* 78. *diſt.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus eſſet , vt tradit Clemens Papa *in Conſtitutionibus Apoſt. Secundo* attendendum , vt ſi legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus *d. alleg.* 1. *n.* 32. *cum ſeqq.* & quòd non ſit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *t.* 1. 2. *gloſ.* 4. *&* 17. quæ etſi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Epiſcopis attenduntur. *Tertiò* quòd in ſacro Presbyteratus Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio fuerit conſtitutus, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 1. vt dictum extat *d. alleg.* 1 *num.* 36. *Quartò* Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia , vel Iure Canonico eſſe debet Conc. Trid. *d. cap.* 2. iuxta ea, quæ exponemus *d. alleg.* 1 *num.* 24. *cum ſeqq.* & cuius vita prior ac omnis ætas a puerilibus exordiis Eccleſiaſticæ , ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *cap. miramur, verſ. merito* 61. *diſt.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de reformat. c.* 1. & denique cauendum eſt ne ex iis ſit, qui aliqua ex cauſa ab omni electione penitus excluduntur. Quamuis enim ex quocumque loco, & natione ſint Epiſcopi eligendi, vbi alias idonei reperiantur, Sot. *de Iuſtit lib.* 3 *q.* 6. *art.* 2. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 165. *cum ſeqq.* nihilominus tamen bonum, commodius , ac vtilius erit, ſi Epiſcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, ſi idonei ad ſint, arg *cap. bona el.* 2 *§. intelleximus, de poſt. Præl.* Camil. Borel. *de præſt. Regis Cathol. cap.* 51. *& in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 6. *numer.* 2. multis probat D. Marius Cutell *in codice legum Sicularum , ad leg. Martini cap.* 66 *& vltim nota* 70. *à num.* 1. *pag.* 615. vbi plures refert.

45 Ex his colligitur laïcum non poſſe in Epiſcopū eligi , vt habetur *in cap. hoc ad nos* 59. *diſt. & in cap. miramur, & in cap. Statuimus §. iis omnibus* 6. *diſt & inc exiguit* 12. *quæſt.* 7. *Miſerum eſt enim*, inquit Innoc. Papa, *in cap. miſerum,* 61. *diſt. eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eumque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnquam obſequutus fuerit Sacerdoti*; & Cœleſt. *Quid* inquit *proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe,& omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem , ſi ii, qui futuri ſunt Sacerdotes ex laïcis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem Eccleſiaſticum Ordinem neſciunt,* &c. *in cap. quid proderit.* 61. *diſt* qui iterum ait, *Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur facilius imbuatur.* Verùm cùm S. Nicolaus laïcus fuerit in Epiſcopū electus, & B. Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiſcopum aſſumptus , & S. Ambroſius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiſcopus factus, & plures alij ſanctiſſimi viri, dicit Gratianus *in d. §. iis omnibus* quòd cùm quilibet laïcus ex merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit , vt prædictis Sanctis contigit , eius poteſt rata haberi electio, *cap Oſius, cum ſeqq.* 61. *diſt.* Vnde Ambroſius de ſua electione dicebat. *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam , ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, vbi cauſa non hæret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidentales Epiſcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt, vt in c. Neophytus eadem* 61. *diſt.* Martinus namque Turonen. Epiſcopus, & Auguſtinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Epiſcopi conſtituti. Vide quæ dicemus infrà *dict. gloſſ.* 17. Concilium verò Aurelianen. *cap* 9. de laicis ad Epiſcopatum aſſumēdis ſic ſtatuit, dicens, *Nullus ex laicis abſque annua cōuerſatione præmiſſa Epiſcopus ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpatium à doctis & probatis viris, diſciplinis , & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur, aut cum ſupplēda eſt clericalis penuria, præmiſſa ſex menſium conuerſatione*; concordat *auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis, § dar us autem licentiam.* Qui verò meretur aſſumi Epiſcopus non eſt ordinandus, niſi primò fuerit Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde Acolytus , deniū verò Subdiaconus , deinde Diaconus , poſtea Presbyter, vt Caius Pont. conſtituit , teſte Damaſo: in neophytis verò eſt conſtitutum, vt qui in infirmitate poſitus ſuſcipere Baptiſmum diſtulerit, Presbyter non ordinetur , *in cap.* 57. *diſtinct.* vnde nec facilè erit Epiſcopus eligendus ; ſicut *dict. gloſſ.* 7. innuimus.

Diſpenſatur ergo cum laïcis, & neophytis, vt poſ- 46
ſint Epiſcopi fieri propter merita perſonarum , & Eccleſiarum vtilitatem , vel neceſſitatem , *cap. cùm nobis, in fine, de elect* quibus de cauſis etiam cum illegitimè nato diſpenſatur, *cap. tali coniugio* 1. *q.* 7. *c. innotuit, verſ. quamuis, de elect.* & cum eo, qui ſit minoris ætatis, nec adeò eminentis ſcientiæ, arg. *dict. cap. cùm à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non caſtè vixit, ſi tamen longam poſtea continentiam ſeruaſſe probetur, *cap. priuſquam* 28 *diſt* & diſpenſatus ſimpliciter ad Dignitates non intelligitur etiam ad Epiſcopatum diſpenſatus , ſecundum Hoſt. & Panorm *in cap cùm VVinton de electione* , & ea quæ dicentur *alleg.* 1 *num.* 18. ſed habens filios non eſt Epiſcopus eligendus , quoniam per filios Prælatorum Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia, vt ait Pelag. *in c. Syracuſanis,* 28. *diſt.* & nos latiùs dicemus *tit.* 2. *gloſſ.* 9 *n.* 30.

Poteſt etiam Religioſus in Epiſcopum eligi, *cap.* 47
pen in fine de vita , & honeſt clericor. Camill. Borell. *in ſumm. deciſ tom.* 1. *tit.* 6. *num.* 1. declarando iuxta ea, quæ dicemus *cap ſeqq. num* 11. *cum ſeqq.* Verùm ſi aliquis vouerit Religionem, non poterit Epiſcopatum acceptare antequam ſit Religionem ingreſſus niſi diſpenſetur in voto, *cap per tuas, de voto*, & dicemus infrà *allegat.* 53 *numer.* 25. Qui verò ob crimen commiſſum Epiſcopatui renuncians Religionem intrauit, non poterit amplius Epiſcopum eligi, *cap. hoc nequaquam* . *quæſt* 1. *cap. poſt tranſlationem, de renunciat.* Secus ſi nō propter crimen id fecerit, Poteſt autem eligi in Epiſcopum Religioſus etiam in nouitiatu exiſtens, & nondum profeſſus , quāuis Abbas eligi non niſi profeſſus valeat, *c nullus Religioſus, de elect. lib* 6.

Illud quoque eſt in electione Epiſcopi obſeruan- 48
dum, vt nullus inuitis detur Epiſcopus ſubditis , vt

dicitur *in cap. nullus 61. diſt. & in cap. fin. 63. diſt.* nec emeritis cimbos, qui concioium ſu rum benemerentes teſtimoniom in his Eccleſiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Cœleſtinus Papa conſtituit *in cap. nec emeritis 61. diſt* Nec tamen ex loco ipſo, vel præſtantioris gradus eſt eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, *quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegantior, ſed vita melioris actio comprobatur.* Nec eſt eligendus in Epiſcopum qoi Principi ſeculari nimis fauorabilis dignoſcatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap porrò*, vbi gloſſ. *63. diſt.* nec ille, qui ſuſpectus Principi fuerit, Xuar. *alleg. 8. num. 14.* Cabed. *de patronat Regia corona c 37. num. 5.* Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem perſonarum ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latiſſime infrà *tit. 2. de munere Epiſcopali.* explicabimus. Quomodo autem fabricandus ſit proceſſus, & inqoiſitiones ſuper promouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium? Vide *caput 4. num. 4.*

CAPVT IV.

De confirmatione, qua Epiſcopus electus confirmatur.

SVMMARIVM.

1 *Electus Epiſcopus in tres menſes poſt conſenſum electionis de ſe celebrata præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet.*

2 *Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato electum à pœna excuſet, oſtenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui ſubiicitur, confirmationem, aut ſecundum alios à Sede Apoſt. de iure antiquo petere debeat.*

6 *Electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formã iuris iam ab aula receſſit.*

7 *Epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus, quæ agere poſſit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Epiſcopalẽ dignitatem habet vim electionis, nominationis, & cõfirmationis.*

9 *Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis exercere, debet obtinere litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collata conſequi poteſt.*

10 *Capitulum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quod litteræ prouiſionis intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſa, remiſſiuè.*

11 *Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus.*

12 *Monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus,*

13 Cap. 1. 18. quæſt. 1. *declaratur.*

14 *Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiuniis Religionis oſtenditur.*

15 *Monachus factus Epiſcopus ob onere recitandi Officium propria religionis liberatus.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalẽ dignitatem aſſumpti, tenentur ante conſecrationem libros, & bona Ordinis relinquere,*

17 *Habitum Monaſticum non amittit Monachus factus Epiſcopus.*

Generalis, Prouincialis, ſeu alias Prælatus inferior, ſi ad Epiſcopatum præſentatur, & acceptat, ſtatim vacat Prælatura. ibid.

18 *Monachus Epiſcopus factus renuntians Epiſcopatui, an teneatur ad Monaſterium reuertere oſtenditur.*

QVICVMQVE ab alio, quàm à Superiore in Epiſcopum electus fuerit, debet poſtqoam præſentauerit electionis de ſe factæ conſenſum, à Superiore ſuo confirmari, *cap. poſtquam, cap. nihil eſt, de elect.* Petr. Gregor. *ſyntagm Iuris part. 2. lib. 17. cap. 13. à num. 1.* Conſenſus autem intra menſem à præſentatione electoris præſtandns eſt, alias elapſo menſe redditur electio nulla, ne ſcilicet diu differatur Eccleſiarum prouiſio, vt dicitur *in c. quam ſit, eod tit in 6.* Menoch, *de arbitr. c. 477.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloſſ. 19. num. 50.* Maſſob. *in praxi habendi concurſum requiſ. 1. dub 2 num 11. ſecundum Rom. impreſſ.* Maur Alzed. *de præcellent Epiſcop. dignit part. 1. c. 3. numer. 55.* Quare etiam ſtatutum eſt in eodem *cap. quam ſit*, vt infra tres menſes à conſenſu præſtito, petatur confirmatio, & obſeruant Menoch. *de arbitr. caſu 477.* Azor *inſtit moral part. 2. lib. 3. cap 19. quæſt. 16.* & citat infra *alleg. 2. num. 39. cum ſequentib.* 2
† Qui quidem tres menſes computari debent prout in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel ſtatutum concedens menſem diſponit à quo tempore menſis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem aſſignanda, tunc accipitur menſis ſecundum quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno menſe deficit, accipitur de ſequenti, gloſſ *verb menſem, in d. c. quam ſit.* Menoch. *de arbitr. caſu 50. num. 11.* Sanch. *de matrim. lib. 2 diſp. 24. n 15.* Gonzal. *ad reg 8 Cancel. gloſſ. 11. n. 7.* Nicol. Garcia *de benef p. 10. c. 2. num. 42. & ſeqq*

Si intra prædictos tres menſes electus Epiſcopus 3
confirmationem non petat, ius, ſi quod ex electione acquiſierat, amittit, & electio penitus eſt inanis, etiamſi poſtea conſenſum præſtet electus, vt notat gloſſ. per tex. *ibi in d. cap. quàm ſit.* † ſatis ta- 4
men erit ſi electi amicus eius nomine confirmationem petat, ſine mandato, modò electus ratum habeat infra illos tres menſes, gloſſ. *verb. petere*, ibi, *ſed pone quod amicus, in dict. cap quàm ſit*, Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 22. numer. 37.* Azor. *dict. cap. 16. quæſt. 11.* quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Coo. *variar. lib. 3. c 16. n. 5.*

Confirmare autem electos non ſolum Romanus 5
Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de Iure communi poteſt, *cap. quoniam 100. diſt cap. cum dilectus 32. de elect. c. cupientes, in princip* per locum ab ſpeciali, *eod. tit. lib. 6.* Biax. *in direct. elect. part. 3. cap. 43. numer. 6.* Corraſ. *de Sacerdot. part. 2. cap. 4. à num. 3.* Selo *de benefic part. 2. quæſt. 21. num. 1.* Mandagot. *de electione noui Prælati cap. 65.* Petr. Gregor. *ad tit. de electione cap 19. à num 10.* Paul. Layman. *de Eccleſiaſt. Pral. elect. cap. 13. quæſt. 162.* & ideo olim in partibus Hiſpaniæ confirmationẽ huiuſmodi per Archiepiſcopum Toletanum fieri ſolere atteſtatur Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctorit. cap. 7. §. 6. fol. 77* Mariana *en la hiſtoria general de Eſpaña lib. 6. cap. 17. verſ. la ſegunda coſa*, Ioan. Moreno *de Patriarch. origine exercit. 32 fol. 276.* Sed eodem Iure attento huiuſmodi confirmationem à Sede Apoſtolica eſſe petendam probat tex. *in c. cum Eccleſia Sutrina*, ibi,

ibi, *petentes ipſam electionem à Sede Apoſtolica confirmari, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & reſoluunt Franc. Leo *dict. part.* 1. *cap.* 3 *num* 5. Maurit. Alzed. *d. part* 1. *cap.* 3 *num.* 56. Nihilominus tamen primum verius; & pro reſponſione Card Imol. & Rip. *n.* 6. ac Rebuf. *num* 12. *in eod. cap. cum Eccleſia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuiſſe confirmationem peti à Sede Apoſtolica, vel quia Eccleſia Sotrina, quæ prope Romam eſſe noſcitur, immediatè ſubiecta eſt eidem Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum eſt etiam in Eccleſiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omiſſo medio ad Sedem Apoſtolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. *in cap. per principalem* 9. *quæſt.* 3. iuncta pleniſſima poteſtate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex tex. *in cap.* 2. *de præb in* 6. & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit Matta *de iuriſd. lit. p.* 3 *cap.* 21. *à n.* 15. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *à num.* 32 & §. 2. *per totum.*

Si quis autem diuina fuiſſet inſpiratione manifeſte electus Epiſcopus, non ageret confirmatione, quia quæ Spiritu ſancto aguntur, non ſunt ſub lege, *cap niſi cum pridem, de renuntiat.* Bertachin. *de Epiſcop.* vbi *de eius confirmatione.* Sed ſi quis ſimpliciter ad clamorem populi eligeretur, de diuina inſpiratione nihil appareat, nullo modo eſt confirmandus, nec habendus Epiſcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Oſius, de elect.* Nec quiſquam per ambitum ad Epiſcopalem honorem eſt permittendos accedere, *cap. nullus itaque* 1. *quæſt.* 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requiſitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap de Petro* 46. *diſt.* & *in cap.* 2. & *in cap. cum à nobis, de elect.* Quòd ſi aliqua ei tanquam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare ſe debet cum requiſito numero Epiſcoporum, vt traditum eſt in Concil. Carthaginen. IV. relato *in c illud* 23. *diſt.* quando verò electus poſtulat confirmari cum alio, quomodo ſit procedendum, declaratur in Conſtit Bonifacij VIII. relata *in c fin. de elect. lib* 6.

6 Hæc pauca de confirmatione aduertiſſe ſufficiat, electio enim Epiſcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula receſſit, tum ex *reg.* 2. alias 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruat prouiſionem omnium Cathedralium, tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Epiſcopos conceſſis, & ideo vbicunque Reges huiuſmodi (quales eſſe conſtat Hiſpaniæ, Galliæ, Luſitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Epiſcopos, & deſignant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos inſtituit, Azor *d. c.* 29. *quæſ.* 1. *in fine* Et ſi qui Epiſcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor *d. c.* 29. *quæſ.* 2.

7 Sic etiam quamuis Iure communi Epiſcopus poſtquam fuerit Canonica inſtitutione confirmatus, habeat ea, quæ ſunt iuriſdictionis (veluti excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Eccleſias minores coniungere, annectere, diuidere, voti, & iuriſiurandi vincula ſoluere, quorundam peccatorum abſolutiones ſibi reſeruare,) vt probant *cap. ex transmiſſa. cap. noſti, & cap qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de tranſlat Epiſcop.* Aloyſ. Rice *in praxi aurea reſolut.* 236. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 17. *capit.* 7. *numer.* 7. Vgolin *dict. part.* 1. *cap.* 1. § 3. *numer.* 2. Franciſ. Leo *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. Maurit, Alzed. *d. part.* 1. *c.* 3. *n.* 59. Azor. *d. c.* 29. *quæſ.* 5. vbi *quæſt.* 6. reſoluit † collationem factam à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, deſignationis, præſentationis, inſtitutionis, & confirmationis 8

† Tamen de Iure nouo, quod habetur *in Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, opus eſt vt Epiſcopus, ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, obtineat litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt D. Barboſ. *in l. diuortio, in princ. part.* 2. *num.* 50 *ff ſolut matrim.* Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt* 5. *num* 33. Azor *d c.* 29. *quæſ.* 9. *verſ ceterum*, latè Azeued. *conſil.* 14. *per tot.* & præcipue *à num* 13. vbi reſoluit collationes ante litterarum receptionem nullas eſſe, & in prouiſione Epiſcopatuum Hiſpaniæ refert quòd Rex nominationem à ſe factam mittit Papæ, & ipſe Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipſi Regi, & eius Conſilio mittitur, & ibidem prouiſus ſe præſentat, fidelitatémque præſtat Regi & Regno, & recipit litteras, & non ante, quos cum mandato Regio præſentat in Capitulo ſuæ Eccleſiæ, & poſſeſſionem capit per ſe, vel per alium ſuo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad adminiſtrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extrauag diſpoſitio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obſtante, potuerunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum, vt reſoluit Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio q.* 66. *n.* 26. & fuiſſe deciſum *in vna Burgen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1583. coram *Illuſtriſſ. Lancelloto*, refert Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 24. *n.* 7. 9

Quæſtio eſt admodum controuerſa, an Capitulum iure debeat, vel ſaltem poſſit Epiſcopo contradicente, adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eò quòd litteræ prouiſoriæ non oſtendantur, iuxta clauſulam in eis inſertam, intra ſex menſes à die datæ Breuis Apoſtol de more concedi ſoliti ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopis apud Sedem Apoſtol prouiſis? Ad vtramque partem latiſſimè diſputat Nau. *in cap accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit.* 2. *numer.* 11. quem vide. Illud hic aduertendum duxi, electum ſcilicet, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum, repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioann Andr. Anton. Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & ſequitur Nauarr. *in c. ſi quando, except.* 10. *n.* 13. *de reſcript* Vnde idem *in Manu. c.* 27 *n.* 67. *verſ octauo*, reſoluit percutientem Epiſcopum electum, & confirmatum, ſed nondum conſecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamſi iam adeptus ſit Epiſcopatus poſſeſſionem. 10

Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen 11 deſinit eſſe Monachus, & verus Religioſus. Hoſt. *in cap. clerici il* 2. *de vita, & honeſt cleric.* Cou. *in cap.* 1. *num* 18. *de teſtam.* Surd *de alim. tit.* 8 *priuil* 79. *nu.* 10. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib* 3. *cap* 16. Lezana *in ſum. quæſt Regular. cap.* 17. *à princip* † Sed perma- 12 net Religioſus, & inde incapax dominij, & paupertatis adſtrictus voto, vt tenent gloſ. *in cap ſtatutum* 18. *quæſt.* 1. & *verb. Mendicantium in cap. quorundam, de elect. in* 6. Cou. *in cap.* 1. *numer.* 18. *de teſtam* Pelag. 13 *de planctu Eccleſ lib* 2. *cap.* 24. Læl. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. de Regularib. cap.* 3. *num.* 14. Petr. Rebuff. *conſ* 14 *per tot* Stephan. Durant *quæſt Iur. q.* 10. Nicol. Gare. *de benef. part* 7. *c.* 10 *num.* 89. Aloyſ. Ric *in praxi rerũ fori eccleſ. deciſ.* 596 *in* 1. *edit.* alias *reſolut.* 523 *num.* 2. *in* 2. *edit. tomo.* 3 *ſuæ praxis reſol.* 18. *n.* 1. & 2

Marta,

Marta tom.2.de ſucceſſ.legati p.4.q.1.art 4. numer.13. Laurent. de Franchis in controuerſ. inter Epiſcop. & Relig.q 1ii.Cened.de paup.Relig.dub.44 num.5.& ex numer.31.Laurent.de Peirinis de Relig.ſubdito tom.1. q.1.cap.10.§.unic Lezana d.cap.17.numer.5. Hieron. Roderic.in compend.quaſt Regul. reſol.60 n.9. Campan.in diuerſ iuris Canon rub.12. cap.14. Gregor.XV. deciſ.109.num.5.Rota deciſ.87 num.2.tom.2 recentior. Molin.de primog.lib.1.c.10.n.28. Capic. deciſion.100. Fulu.Pacian.conſ.132.num 24 cum ſeqq Surd d priuil. 79.num 9.Carol.Tapia in auth ingreſſi,verb ſua cap.6. num.85.C.de ſacroſanct. Eccleſ.Fab.de Anna conſ.45. ex numer.84. Gabr Pereira Luſitan deciſ.75.numer.1. Thadæ.Piſo lib.1.vari.c 8 num.58.Ioan.Harptechtus ad Iuli.Clar.in § teſtamentum q.58. Mari Cutelli in tract.de donat.tom.1.tractat.1.diſc.1.part.3. num.135. & 150.Ex Theologis D.Thom.2.2.quaſt.185.art.8. Azor inſtit moral.part.1.lib.12 cap.7.quaſtion.1.Fr.Emman.quaſt.Regul.tom.2.quaſt.58.art 3. Sanch.in pracepta Decalogi lib.6.cap.6.à princip vbi plures refert DD.Lopez de Texeda tom.1.lib.2.tractat.1.contron 2. numer.3. Barthol. à S.Fauſto in theſauro Religioſorum lib.6.q.188 cum ſeqq.Molin.de Iuſtit tom.1.diſput.140. Ioan.de la Cruz de ſtatu Relig.lib.1 c.2 dub.4. Ægid. de Coninx diſp.27.dub.1.n.200. Ferdinand de Caſtro in opere morali tract 6.diſp.2. puncto 8.ex num.3. Cuius ſententiæ ea communiter cum S Thoma dict. art.8. redditur ratio. quia cùm ſtatus Religioſus tribus illis paupertatis,& caſtitatis,& obedientiæ conſiſtens votis,c.inter Monaſterium,de ſtatu Monach ad perfectionem pertineat, quaſi quædam via in perfectionem tendendi, & Epiſcopalis ſtatus ſit perfectior, vt ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magiſterium; hinc eſt quòd illius perfectio non ſupprimitur, aut ſupplantatur per iſtius adeptionem, ſed potiùs conſeruatur,cuſtoditur,& validatur. Et ideo ſi carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ(eò quòd obedictia, quam antea præſtare cogebatur Superiori Regulari, commutata eſt in ſupremum Pontificem) peccabit non tantùm vt exteri, ſed inſuper tanquam voti tranſgreſſor,Barthol.à S.Fauſto 1.lib.7.q.21. Sanch. d.lib.6.c.6.num.1. cum ſeqq.Ego ipſe in collect ad cap. ſtatutum 18.quaſt.1.num.9.cum ſeqq Lezana d.cap 17. num.3. & 4. atque ita ſi poſtremum de paupertate tranſgrediatur;non tamen ita & taliter cùm Monachus erat, ſed longè aliter; cùm factus Epiſcopus oporteat pro ſuo,& familiæ victu expendere, vt infrà part.3.alleg.114.n.19. cum ſeqq. Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium, locum habere à die confirmationis docent Leſſ.de iuſtit lib.2.cap.40 dub 14.num.113. Sanch.d. cap.6.num.32.aduertentes tex in cap.vnic.18. quaſt.1. habentem,eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi confirmata à Papa & ſic Epiſcopum Religioſorū teneri tria eſſentialia vota ſub lethalis culpæ reatu obſeruare, reſoluunt Fulu Pacian.conſ.132.à n.124.Fab.de Anna conſ.45. à n.82.vol.1. Quamuis eum ab obedientiæ, & paupertatis votis eſſe ſolutum exiſtimauerint Charon.lib.7.reſponſ cap.127. Ærix. Robert. lib.4. rerum iudic. cap.3. Stephan.Durant. dict. quaſtion. 10. in fine.

Non obſtat tex.in cap.1.18.quaſt.1. vbi ita habe-
14 tur. Statutum eſt vt Monachus, quem electio canonica à iugo regula monaſtica abſoluit, & ſacra Ordinatio è Monacho Epiſcopum fecit, &c.quia reſpondetur cum D.Thom.d.quaſt.185.art 8.& quaſt.88.artic.11.ad 4.
15 † procedere in clauſura,ſilentio,vigilia,ieiuniis,abſtinentiis, & aliis ſimilibus vitæ aſperitatibus; non verò in illis Religionis obſeruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem,ſed magis iuuant ad vitam perfectam,qualia ſunt ſupradicta tria ſubſtantialia vota ſequuntur Azor.d.quaſt.4.Capic. deciſ.200.n.5. Lezana d c 17. numer.8. Cened.de pauper.Relig dub 44.Sanch dict. cap.6 num.8.& ſic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, profeſſione, ſeu obligatione ſeruandi tria eſſentialia vota,cùm tendant ad muneris noui iniuncti exactiorem perfectionem, ſed de Religionis obſeruantiis, quæ munus Pontificale eiuſque exercitium impediunt, nam ſi non impedirent, obſeruari deberent, Vaſquez in opuſc.de reddit. cap.3.dub.1.Azorius dict lib.12.cap.7.quaſt.4.Cened. dict.dub.44.ex numer 15.Sanchez dict.lib 6. cap.6 ex num.16.Barthol.à S.Fauſto dict lib.6.quaſt.194 Diana moral.reſolut part.3.tit.1.reſolut.50. verſ.ſed quaret aliquis,Franc.de Souſa in libello de la obligacion conque quedam los Religioſos Obiſpos num.49.cum ſequentib. Laurent.de Franchis vbi ſuprà quaſt.114. quod extenditur ad Epiſcopum titularem,& ad illum, qui Epiſcopatui renuntiauit. Ratio eſt, quia iſti omnes legitimè diſpenſati ſunt, & exempti ratione dignitatis Epiſcopalis ab huiuſmodi obſeruantiis; dum ergo perſeuerauerit iſta dignitas, perſeuerat diſpenſatio.Ita Sanchez dict.lib 6.cap.6.à num.16.Lezana in ſumm.quaſt.Regular.cap.17.numer.8.prope fin. Ideòque reſpectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus,quibus antea aſtringebatur ex vi regulæ,& ſtatutorum,reſoluunt Sot. de iuſtit lib 10. quaſtion.5 art.8. verſ.de tertiò verò,Couarru poſt dict. num.18.Gregor.de Valent ſuper D.Thom diſp 10. quaſt.3.puncto 8.verſ fin.Fr.Emman d.art.1. Sanchez d c 6.num.17.ob quod in ſpecie defluxerunt ad eam ſtatuendam concluſionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua cenſeatur deobligatus à ieiuniis, & prohibitione eſus carnium in quibuſdam Religionibus conſtitutis, quod inſuper ſcripſit gloſ. in cap.de Monachis 16. quaſt.1. & fatetur Alphonſ. Aluarez Guer.in cap.12 in ſpec iur. Pont. Nau.conſ.6. ſub tit.de donat. in nonis. Et conſequenter facultatem vniuerſis Chriſti fidelibus conceſſam in cap. vlt. de obſeruat ieiun. edendi carnes in die Natalis Domini occurrente ſub die Veneris,vel Sabbati(exceptis his, qui ex voto,aut Regulari obſeruantia carnes comedere nequeunt, ex eo deducunt Fr. Emman. quaſt. Regular.tom.3 quaſtion.45.artic.3.& 4. Beja reſponſorum caſuum conſcientia p.1.caſu 6.Sanchez in pracepta Decalogi lib.4.c.11.numer.59 & lib.6.num.20. Alzed. d.part.1.cap.5.num.81.)extendunt ad huiuſmodi Epiſcopos, qui obſtricti ſunt ieiunare ea regula obſeruantia, nempe ex regularis obſeruantiæ legalis debito, vt explicat Sot. loco proximè citato. Si verò ratione regulæ, Conſtitutionisve abſtinere à carnibus ſemper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc paſtoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege ſolutum eſſe credit Azor. d.quaſt.4.prope finem, vbi cum Archid.in cap.2.de Monachis 16.quaſt.1. & Abb in cap Clerici officia, numer.18. de vita & honeſt. cleric.ſentit,quòd quando citra aliorum offenſionem ab eſu carnium ſe cōtinere non queat,eas edere debet: quòd ſi omnis aliorum offenſio procul abſit, veſci eis non tenetur. Vnde poſt Sanch. d.lib 6.c.6. num.15.aduertit Lezana d.ſumm.quaſt Regul. cap.17. numer.10. vota alia ſolemnia, præter tria generalia, quæ ſolent in aliquibus Religionibus emitti, quale eſt Minimorum de vita quadrageſimali, & Patrum Societatis, de obediendo ſpecialiter ſummo Pontif. circa omiſſiones,non obligare Religioſos aſſumptos ad Epiſcopatum, quia illa vota emittuntur vt anne-

xa,

ra,& acceſſoria Regulæ,quam profitentur Religioſi,& ad perfectionem illius,cùm ergo tales aſſumpti maneant liberi ab obligatione regulæ(niſi ſolùm ſecundùm decentiam,vt dictum eſt)imò etiam manebunt liberi ab huiuſmodi votis,præſertim quia credendum eſt ſolum ea emiſiſſe Religioſum pro tempore,quo eſt ſub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur, cùm regere Eccleſiam debeat iuxta morem, & vſum Clericorum, quibus præeſt: ſic Abb. in dict.cap.clerici officia, Laur.de Franchis quæſt.115. Sanch.d.cap.6.numer.25. Azor.dict.quæſtion.4. in fine, Vgolin.d.part.1.cap.3.n.1 Fr.Emman. in ſum tom.4. cap.68.num 9.Alzed.d part.1.cap.5.num.117. Anton. Diana moral reſolut p.1 tr.2.de dub.Regular.Gauant.in comment.in rub.Breuiarij tom 2.ſect.5.c.5 tit.2. num.2. Lezana in dict ſum.quæſt.Regul.c.17 n.11.Turrecren. in ſum 91 diſt.c.12. vbi dicit fuiſſe ſecum diſpenſatum ab Eugenio Papa,vt poſt Cardinalatum liceret ſibi in poſterum continuare recitationem Officij ſuæ Religionis Prædicatorum,refert Fuſc.de Viſit. lib.2. c.15 n.81.

16 An Epiſcopus poſſit tunc nouam formam recitandi Horas Canonicas in ſuo Epiſcopatu inducere? Reſpondet negatiue Nauar.de oratione, & oris can. c.11.n.26.cum ſeqq Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiſcopatus,& alias Prælaturas Eccleſiaſticas aſſumptis mandat Clemens IV. ne conſecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia,quæ tempore promotionis retinent,contingētia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus aſſumpti fuerūt,integre reſignauerint,niſi forte iidem Priores de conſenſu ipſorum Conuentuum vſum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipſo ab executione Pontificalis miniſterij nouerint ſe ſuſpenſos, referunt Confect. in collect.priuil Mendic.fol 15.Fr Emman.quæſt.Regul. tom.1 q.86 art.6. Alzed.de præcellent. Epiſc.dignit.q.1. c.3 n.38.

17 Monaſticum habitum non amittit, immo illum geſtare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non eſt ex ſolo mandato regulæ,ſed ex iure in d.cap.clerici officia,in fine,Boër.deciſion.158. num 5. Alphonſ.Aluarez Guerrero citato loco, Can.in comm. de Regular.com.4.num 27. Azor. d.quæſ.4.verſ.verum, Henriq.lib.10.cap.32.num.5 & cap.34.in fine.Leſſ.de Iuſtit.lib.2 q.40.dub.14.num.113. Sanch.d.lib 6.cap.6. num.22.Fr.Emman tom.1.q.58.articul 3.Barthol.à S. Fauſto in theſauro relig.lib.6 q.199. Ioann.de la Cruz d lib.1.cap.2.dub.4. verſ.ſecundò ſequitur, Ferdinand. de Caſtro Palao in opere morali tr.6.diſput.2.punct.8. num.3.verſ.probo,Franc.de Souſa in lib de la obligacion. con que quedan los Religioſos Obiſpos num.29.cum ſeqq. Lezana d.cap.17.num.9. Vſus verò Italiæ, & totius Orbis admittit huiuſmod Epiſcopum etiam titularem poſſe incedere non in habitu, & veſtitu,vt antea, dum monachus erat, incedebat; ſed eo modo, quo alius quiuis Epiſcopus retento tantùm colore veſtium Religionis,atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto euſdem coloris Religionis; Rochetum verò portare minimè poteſt, ſed cottam, nempe ſuperpelliceum ſuperimponit in actibus explendis Eccleſiaſticis: Cæremon. Clementis VIII. lib.1.cap.1.part.2 Fr Emman.in ſumm tom.4.c.68.n.6. Vgolin.de officio Epiſcopi part.1.cap 3.num.6. Alzed. d part.1.cap.5.num 8. Lezana d.cap.17.num.9.Quòd ſi præfatus Antiſtes aliis quàm Religionis veſtibus indui audeat, aſſumendo illam albam & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exteriùs defertur,excommunicationis vinculo ſubiaceret,de qua in cap. 1. ne clerici,vel mon.lib.6. vt reſoluunt Card. in Clem.2. §. ſed & tales,& de vita & honeſt.cleric.Iaſ.in authent ingreſſi.C.de ſacroſ.Eccleſ.Selu. verb religio 7. quæſt.11. Surd.de alim.tit.8. priuil.79.n.10.Maiol. de irreg.lib. 2.cap.1.num.15. Sed probabilius eſt eam non incurrere,vt tenent Con dict.numer.18. Azor vbi proximè, Tap.in auth ingreſſi.verb.ſua cap.6 num 61.C de ſacroſ. Eccleſ.Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.1.quæſt.58 art.3. Sanctarel.de apoſtaſ cap.1 num.15.Bonacin.de cenſur. extra Bull.Cœnæ diſp.2 q.8 puncto 6.num.17. Sanch. d.cap.6.num 13.Barthol à S.Fauſto d lib.6.quæſt 200. Diana part.3 tit.2 reſol.50 ante fin.Franc.de Souſa vbi ſuprà num.44 cum ſeqq. peccabit tamen grauiter, vt opinatur Fuſc de viſitat lib.2.cap.15.poſt num 11. me citato Alzed d.part.1.cap 5.num.74. Generalis, Prouincialis, ſeu alius Prælatus inferior, ſi ad Epiſcopatum præſentetur, & accepat,ſtatim vacat Prælatura, ſecundùm Fr.Emm.in ſumm.tom.4.c 67 n.34.Maurit. Alzed d p.1.c.3 n.40. ſed vide infrà alleg.57.num 73. prope finem.

18 Verùm ſi alicui ex prædictis contingat renuntiare Epiſcopatui, quibuſdam viſum eſt illum debere ad monaſterium reuertere; quia vt ſupra diximus, adhuc permanent monaſticæ vitæ, & obligationis vincula,& onera,quæ Epiſcopi munus neque impediunt, neque dedecent: tum quia ſic feciſſe multos perhibetur: vt noſtris temporibus fecit eximiæ ſanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus,qui depoſito Pontificio munere, & renunciato Bracharenſi Archiepiſcopatu, ad priſtinum Dominicanæ Religionis ſtatum ſe contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipſum fecit Cœleſtinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu depoſito ad priſtinum etiam ſuæ religionis ſtatum ſe retulit. Et ita Epiſcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monaſterium redire videntur tenere Abulen cap 30.num....q 109. Maiol.lib.3.de irreg.cap.6 num.7. Aragon.2.2. q.88. art.31.Pacian.conſ.132.num.60.vol.1. Alzed.d.part.1, cap 5.n.84. cum ſeqq. vbi pro hac opinione me citat cum contrariam veriorem dicam. At verius exiſtimo ad id non teneri, ſed manere in perpetuum exemptum ſicut prius, prout melioribus rationibus tuentur Imol.in Clem.1.num.2 de elect Frider.de Senis conſ.38.numer.2. & conſ.19 à num.3 Barthol à S. Fauſto d.l.6.quæſt.107 Henriq.lib.10.cap.32 §.4. Fr. Emman.tom 3 q.52 art.26.Sanch dict.cap.6.num.26. vbi num.30. contrarium reſoluit ſi ex propria culpa depoſitus degradaretur, Emman. Sà in aphor.verb. Epiſcopus,num.11.Villalob in ſumm part 2 tract.15. diffic.43 num.2 Paul.Layman. in Theologia moral lib. 4.tract.5.cap.1.de ſtatu Relig num.9.Laurent de Peirinis in formular.Regul.lit.G.cap.6 num.7. Ideò ſi huiuſmodi Epiſcopo, Epiſcopatu renunciato, haud ſibi neceſſe eſſet redire ad clauſtrum, non propterea exiſtimandus erit apoſtata, vt conſuluit Nauar. conſ.6.num.11.ſub tit.de donation in nouis. & reſoluit Emm.Sà in aphoriſmis, verb.Epiſcopus, & ſi ex Apoſtolica conceſſione redierit, inhabilis profectò eſſet ad Dignitates,& officia Religionis,iuxta Conſtit.45. Pauli IV. incipit.in ſacra, quæ pœnas addit aduerſùs eos,qui illum eligere non omitterent; refert me citato in hoc loco Maurit Alzed. d part.1. cap.3.n.41. Quarant in ſumm.Bullarij, verb.electio, Laurent.de Peirinis tom.1.priuileg.Minimor. Conſt.4. Sixti IV.§. 10.num.44.Lezana in ſum quæſt.Regul. c.17. num 13. idem Laurent.de Peirin d.lit.G. num.4. notat quòd illa Conſtitutio Pauli IV. quatenus dicit quòd non

poſſint

poſſint Epiſcopi Regulares huiuſmodi ex Apoſtolica conceſſione ad Religionem redeunt s ad eius Dignitates, etiam obtinuiſſent ad hoc facultatem à Sede Apoſt. quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas caſſat: vnde tenet idem p. de Peirinis *citato loco num.* 3. quòd Epiſcopus Regularis, ſi Epiſcopatu renuntiato, aut etiam retento, ſeu cum ſolo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt poſſit habere cellam, & victum in ſua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non poteſt tamen prædicta impetratione frui ſine licentia Prælatorum dictæ Religionis: Fr. Emman. *in ſuis tom* 4. *c.* 68. *n.* 10. Portel. *in addit ad dubia Regul verb. Epiſcopus nu.* 15. & expreſſius idem Laurent. de Peirinis *in Conſtit.* 4. *Sixti IV.* §. 10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam cōcedere, ſunt ſoli Generales, ita ſtatuit Calixtus III. vt refert Fr Emman. *q. Regul tom.* 1. *q.* 34. *a* 5. vbi addit quòd ſi dicti Epiſcopi abſque prędicta licentia ſe immiſceant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, ſunt ipſo facto excommunicati, tam ipſi admiſſi, quàm admittentes

---

CAPVT V.

De conſecratione Epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant? oſtenditur.*

4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos quomodo formandus, oſtenditur.*

5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit.*

6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſu creatus.*

7 *Examen Fidei, & ſalutis principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare.*

8 *Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induatur, oſtenditur.*

9 *Actiones, & ſigna ſacra quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur? oſtenditur.*

12 *Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter ocium, ſed propter negotium ſuſcipere.*

13 *Baculum in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur? oſtenditur.*

15 *Annulus ſacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur? oſtenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet? oſtenditur.*

18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*

19 *Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirotechis nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quod faciat eius dextera*

21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

ELECTVS & canonicè confirmatus 1
Epiſcopus, licet aſſequatur plenam adminiſtrationem omnium, quæ ad iuriſdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. tranſmiſſam* 15 *de elect.* non tamen ante conſequitur poteſtatem actiuæ conſecrationis, quam ipſe ſit perfectè, & abſolute conſecratus, id eſt, tota ſolēnitate confirmationis conſummata, *c quod ſicut,* §. *ſuper eo, eod tit. de elect.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 27. *num.* 7. & 8. quod quidem conſecrationis munus tenetur ſuſcipere infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, etiamſi ſit S Romanæ Eccleſiæ Cardinalis: & ſi intra tres alios menſes id non impleuerit, ad reſtituendos perceptos fructus tenetur, prout conſtitutum olim fuerat in Calcedon. Concilio relato *in cap. quoniam* 100 *diſt.* 75. & nouiter in Concil Trid. *ſeſſ* 23. *de reform cap* . de quo plures citaui Doctores *alleg.* 1 *num.* 39. quibus adde Camil. *in ſuorum deciſ. tom.* 1. *tit* 6. *num.* 11. Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij, cap* 10 *paulo poſt princ pag.* 31 A qua reſtitutione deobligatur ſi ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili cauſa conſecrationem poſt tres menſes diſtuliſſet, *d c. quoniam, diſt.* 75. Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.* 1 *in princ n* 2 *verſ excipitur.* Elapſis autem ſex menſibus, ſi ex propria negligentia non conſecratus, Epiſcopatu ipſo iure ſpoliatus manet, Concil. Trid *d loco.* Petr Greg *ſyntagm. Iuris, p.* 2. *lib.* 17. *c.* 14. *n* 6. vbi hoſtilitatem, ſeu diſcordiam circa electionem, aut confirmationem pro iuſto reputat impedimento.

Trimeſtre prædictum, intra quod conſecrationis 2
munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus, vel principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, ſi idoneè ſint electi, confirmati, vt oſtendimus infrà *alleg.* 1. *num.* 40. & 41. Ad Epiſcopatus verò, qui 3
ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur Epiſcopi cùm in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Conſiſtorio, fabricato priùs proceſſo ſuper vita, & moribus promouendi, expeditur cedola, quam in Vrbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur.

Fabricantur proceſſus, & inquiſitiones ſuper pro- 4
mouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apoſtolica, Dat. Romæ M D. XC die* 1. *Maij*, quam refert Quaranta *verb electio, pag.* 309. *Primò* ſuper ætate, cùm debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleuiſſe, *cap. cùm in cunctis,* § *præſenti decreto, de elect.* & dixi *d. alleg.* 1. *n* 26. ac *ibi* relatis adde Anton. Auguſtin. *in epit. iuris Pontif. veteris, lib.* 4. *titul.* 10. *Secundò* ſuper legitimis natalibus, Concil. Trid. *ſeſſ.* 7 *de reformat cap.* 1. dixi etiam *d. alleg.* 1 *num.* 12. & an ſit ex Catholicis parentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij XIV.*

XIV. Tertiò, an antea ſex mẽſibus fuerit in ſacro Ordine conſtitutus, Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. c. 2.* dixi eadem *alleg. 1. à n. 56. Quartò* ſi antea in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academię teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur, Concil. *d. cap. 2 ſeſſ. 22. de reformat.* dictum eſt *d. alleg. 1. à num. 24. Quintò*, an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixoſus, & non criminoſus. *Sextò*, an in rebus gerendis, pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cùm ſit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *ſeſſ. 6. de reform c. 1. paulò poſt princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla; vbi habetur vtile eſſe ad huiuſmodi Inquiſitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, ſi Prælatus, qui eam facturus eſt, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, confici curet ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen promouendi, cognomen, patria, parẽtes, ętas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologię, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore verſatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipſum, quàm parentes eius intimè norint. Quòd ſi promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipſius ætas, gradus, dignitas, ſacri Ordines, functio, officia, muneráque, aut aliquod huiuſmodi comprobetur, admittendum, ac proceſſui inſerendum erit, modò documentum publicum, ſeu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum cenſet, ac expreſsè prohibet, ne ad teſtimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Eccleſiam quilibet homines admittantur, ſed viri tantùm graues, pij prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & ſincerum, ac fidele teſtimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in verſ. quod autem*, agit quomodo facienda ſit inquiſitio, & proceſſus Regularium, cùm ad Eccleſias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita ſubiiciemus.

Circa perſonas, ad quas ſpectat dictos Proceſſus conficere.

SI Proceſſus Inquiſitionis conficiendus ſit extra Romanam Curiam, hoc munus ſpectat ad Legatos Sedis Apoſtolicę, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur; ſi non adſint Legati, neque Nuncij, ſpectat ad Ordinarios perſonarum promouendarum, & ipſis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim ſeruandus eſt, nec quiſdam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per ſpeciale mandatum alicui alteri illud demãdare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio Proceſſus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine ſupradicto ſpectat proceſſum conficere, conſanguinitate, vel affinitate vſque ad tertium gradum incluſiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo caſu deferatur ad illum, qui proximè ſequitur, ſeruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam ſit legitime impeditus, vt per ſe ipſum Proceſſum conficere non poſſit, & ea idimplere, quæ continentur in §. inferius ſcripto, qui incipit, *Quicumque profecturus eſt*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Proceſſus ſit conficiendus in Romana Curia, videndum eſt, an Eccleſia, vel Monaſterium, cui eſt prouidendum, ſit ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo caſu munus conficiendi Proceſſum in Curias ſpectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apoſtolicam eſt Protector illius Prouinciæ, in qua ſita eſt Eccleſia, vel Monaſterium.

Quòd ſi Eccleſia, vel Monaſterium non ſit ad nominationem, aut præſentationem, vt præmittitur, Proceſſus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiuſmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel ſaltem vigore ſuæ aſſertionis aliquid narrari à Notario in principio Proceſſus.

Quando contingat Proceſſum confici debere de qualitatibus Archiepiſcopi, vel Epiſcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Eccleſiam ſit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apoſtolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi ſita eſt Eccleſia, à qua aliquis transferendus erit, ſpectat ad Metropolitanum; ſi perſona transferenda eſt Epiſcopus, ſi verò eſt Metropolitanus, ſpectat Epiſcopum ſuum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum diſtantiam, non poſſet commodè per ſe ipſum teſtes examinare ſuper aliquo articulo, vt puta, ſuper legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiuſmodi, licebit ei partem illam alteri perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare, non autem vniuerſam inquiſitionem.

Quoad Proceſſus conficiendos, pro habenda informatione ſtatus Eccleſiarum, vel Monaſteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui Proceſſum de qualitatibus promouendorum confecturi ſunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno eſſe Eccleſiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquiens poterit ſubdelegare Epiſcopum, qui erit vicinior ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, munus conficiendi Proceſſum ſuper ſtatu dictæ Eccleſiæ, vel Monaſterij.

Quomodo conficiendi ſint Proceſſus, vt dici poſſint, & videantur confecti per viam Inquiſitionis?

QVicumque confecturus eſt Proceſſum Inquiſitionis in qualitates promouendi, etiamſi ſit Legatus, non per ſuos Vicarios, Auditores, vel alios Miniſtros, ſed per ſeipſum id munus exercere debet, licèt poſſit ab huiuſmodi perſonis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in ſpecie ſeruanda ſunt.

Non recipiantur teſtes à promouendo, vel pro parte ſua inducti, neque articuli ab ipſo, vel nomine ſuo producti, ſed Prælatus inquirens interrogatoria, ſeu articulos per ſe ipſum formatos habeat, & ſuper eis examinet teſtes, quos de rebus Inquirendis ſincerum, & fidele teſtimonium daturos eſſe exiſtimet: ipſe ex officio ſuo ſecretò vocari mandet, & ſecretò examinet, ipſemet recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium iuramentum, quod ab Epiſcopis præſtetur tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuſcumque qualitatis ſint, tactis ſacris Scripturis, & ita reſpectiuè referat Notarius Proceſſum ſcripturus, qui etiam aſſerat, teſtem fuiſſe ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: inſuper Prælatus ipſe teſtes interroget ſuper

vnoquoque articulo : ipſorum autem teſtium dicta vna cum reliquis hoc negotium tangentibus ſcribat aliquis Notarius publicus,& qui debebit etiam tam dicta teſtium, quam ſcripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur, in Proceſſum, & in publicum inſtrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs diſcribentur.

Circa qualitates teſtium vocandorum, & examinandorum quoad perſonam promouendi.

TEſtes ſunt viri graues, pij, prudentes, docti,& qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, ſincerúmque, ac fidele teſtimonium veriſimiliter ſint daturi, præſertim verò huiuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Eccleſiam: ſcire enim debent ipſi teſtes, quæ requirantur in eo, qui recturus Eccleſiam Cathedralem, ad hoc, vt ſit idoneus ad alios docendum, aptus ad illã gubernandã,& dignus qui ad eam promoueatur.

Non ſunt recipiendi in teſtes cognati, vel nimiũ familiares, aut inimici, ſiue æmuli perſonæ promouendæ.

In inueſtigandis teſtium qualitatibus, adhibenda eſt diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoſcere poſſit quam ſint erga promouendum effecti, exindéque coniicere, vtrùm ex affectu, an ex veritate teſtimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, teſtibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipſos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, ſi vel falſa narrando, vel reticendo vera, cauſa erunt, vt homines indigni, vel minus idoneis Eccleſiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere poſſit per viam inquiſitionis, quando non habet notitiam perſonæ promouendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem, non habere ſufficientem notitiam perſonæ promouendæ, ad hoc, vt poſſit deligere, & vocare teſtes ex officio, abſque ſcientia ipſius promouendi, & ſecretò, poterit curare, vt ipſe promouendus, vel aliquis alius det ei ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologię, vel iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore verſatus fuerit, amici, & familiares, aliæve perſonæ, quæ tam ipſum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiuſmodi ſchedula petenda ſit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem ſcire oportet pro inquiſitione facienda, non debebit ipſa ſchedula inſeri proceſſui, neque de ea aliqua mentio in dicto proceſſu fieri, ſed ad partem ſeruari, donec inquiſitio perficiatur,& ea perfecta, poterit lacerari, ſi Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur?

PRimò, An teſtis cognoſcat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odioſus?

2. An ſciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœceſi promouendus ſit natus,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. An ſciat ipſum natum eſſe ex legitimo matrimonio, atque honeſtis,& Catholicis parentibus,& quę ſit cauſa ſcientiæ?

4. An ſciat cuius ætatis ſit, præſertim, an expleuerit annum 30. & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An ſciat eum eſſe in ſacris Ordinibus conſtitutũ, quibus, à quo tempore citra, præſertim an ante ſex menſes,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

6 An ſciat eum eſſe in Eccleſiaſticis functionibus,& in exercitio Ordinum ſuſceptorum diu verſatum, in ſuſceptione Sacramentorum frequentèm, & deuotum,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7. An ſciat eum ſemper catholicè vixiſſe, & in fidei puritate permanſiſſe,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An ſciat eum præditum eſſe innocentia vitæ boniſque moribus, an ſit bonæ conuerſationis & famę,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat eum eſſe virum grauem, prudentem,& vſu rerum præſtantem,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

10. An ſciat eum aliquo gradu in Iure canonico, vel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. An ſciat eum aliquo munere aliquando functum eſſe vel circa curam animarum, aut regimen alterius Eccleſiæ ſe exercuiſſe,& quomodo in eis ſe geſſerit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12 An ſciat eum aliquando publicum aliquod ſcandalum dediſſe circa fidem, mores, ſiue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus poſſit ad Eccleſiam Cathedralem promoueri,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An eum idoneum exiſtimet ad bene regendam Eccleſiam Cathedralem,& præſertim eam, ad quam ipſe eſt promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur,& an ipſius promotionem eidem Eccleſię vtilem, & proficuam futuram eſſe cenſeat,& quare ita exiſtimet. Depoſitiones teſtium ſeriatim,& per extenſum ſcribantur : neque præciſæ affirmationes, ſeu negationes tantummodo admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquiſitionem præter ea, quæ ex teſtibus habebuntur?

QVoad ſacros Ordines, petendæ ſunt à promouendo; & proceſſui inſerendæ, originales Bullæ, vel litteræ teſtimoniales collationum ipſorum Ordinum, vel ſaltem earum exemplaria in forma authentica, præſertim ſi teſtes in ſufficienti numero non depoſuerint, ſe non modò vidiſſe eum cantantem Epiſtolam,& Euangelium, vel celebrantem, ſed etiam legiſſe dictas bullas, vel litteras teſtimoniales, vel interfuiſſe collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum ſimiliter inſerendum eſt proceſſui priuilegium originale, vel eius exemplari in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, proceſſui etiam adiungantur aliqua Breuia,

Litteræ

Litteræ patentes, vel aliæ ſcripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouẽdi, vel aliud eiuſmodi, præſertim ſi teſtes circa ea ſufficienter, & plenè non depoſuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in iure Canonico, neceſſe eſt, vt præter probationem aliunde habendã circa eius doctrinam, iuxta præinſertum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ teſtimonium, quo idoneus eſſe declaratur ad alios docendos, quæ populũ Chriſtianum ſcire oportet. Perſona promouendi enuntietur hac notar, videlicet ſi ſit Prælatus admodum R. P. ſi verò non ſit R. N. N. Promouẽdus nunquam vocetur Electus, neque ipſe ſe talem vel nominet, vel ſcribat, niſi vbi præceſſerit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid ſeruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti ſunt in prouinciis, in quibus non ſunt Vniuerſitates ſtudiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem?

IN huiuſmodi locis, & perſonis ſufficiet, ſi teſtimonio virorum grauium, & ſacræ Theologiæ vel Iuris Canonici peritorum conſtet promouendos ea ſcientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei ſint ad ea docenda, quæ populũ Chriſtianum ſcire oportet, ac muneris ſibi iniungendi neceſſitati valeant ſatisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc ſenſum, iuxta quod ſi teſtes depoſuerint ſed ſcientia promouendorum certos additos eſſe, ex eo, quòd prædictos promouendos ſpeciem ſuæ doctrinæ publicè, vel priuatim dediſſe cognouerint: hoc modo ſufficiens cauſa ſciẽtiæ dici poterit, aliàs non plene probabunt doctrinam ad mentem ſupradictæ Conſtitutionis Gregorij XIV.

Quid ſeruandum ſi promouendus ſit Regularis?

OMnia, quæ ſeruari debent in promouendo ad Eccleſiam Cathedralem, ſi ſit ſecularis, ſeruanda etiam ſunt, ſi ſit Regularis.

Sed quia Regulares non ſolent, vtplurimum ſuſcipere inſignia doctoratus in Vniuerſitatibus ſtudiorum, neceſſe eſt iuxta decretum Concilij Tridẽtini, vt promouendus Regularis à ſuis Superioribus Regularibus teſtimonium habeat ſufficientis doctrinæ, & quòd ſit aptus ad alios docẽdos Nominẽ autem Superiorum intelligendi ſunt dumtaxat qui nullum ſui Ordinis Superiorem agnoſcunt, ſiue ij cuiuſuis Ordinis Abbates, Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti generales, vel quarumlibet Congregationum Præſidentes, ſiue Deſinitores, aut Viſitatores capitulum generale repræſentantes, ſiue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum abſentia ipſorum Vicarij, ſeu commiſſarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinũ, aut Congregationum ſuccedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter ſuprascripta Superiorum teſtimonium eſt etiam aliunde inquirendum in huiuſmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum eſt de ſeculari, qui habet ſuæ doctrinæ teſtimonium à publica aliqua Academia.

Quid ſeruandum in tranſlatione alicuius Epiſcopi ad alteram Eccleſiam?

SEruanda eſt eadem forma inquirendi ex officio quæ ſuperiùs dicta eſt.

Si Epiſcopus transferendus promotus fuit poſt publicationem Concilij Tridentini, & conſtat in proceſſu tunc temporis confecto plenè probata eſſe omnia requiſita, ſufficiet, inquirere, & teſtes examinare ſuper infraſcriptis articulis: ſi verò non conſtet de huiuſmodi probatione in totum, vel in partem expediens erit teſtes examinare ſuper omnibus articulis ſuperiùs deſcriptis, vel ſaltem ſuper illis, de quorum probatione non conſtiterit, & præterea ſuper articulis ſequentibus erunt vtroque caſu omnino examinandi teſtes, & de contentis in eis facienda inquiſitio ex officio, videlicet,

1. An teſtis cognoſcat Epiſcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odioſus?
2. An ſciat ipſum conſecrationis munus ſuſcepiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
3. An ſciat per quot annos fuerit Epiſcopus illius Eccleſiæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
4. An ſciat eum in ſua Eccleſia, & diœceſi aſſiduè reſediſſe?
5. An ſciat eum diligenter, & ſæpè, dictam ſuam Eccleſiam, & Diœceſim viſitaſſe opportune omnibus neceſſitatibus occurriſſe, & prouidiſſe, eiuſque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curaſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
6. An ſciat eum ſæpè ſolemniter celebraſſe, Ordinationes iuxta neceſſitatum exigentiam habuiſſe, confirmationis ſacramentum miniſtraſſe, cæteraque Pontificalia exercuiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
7. An ſciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando ſpecimen dediſſe, ac verbo, & exemplo profeciſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
8. An ſciat eum prudenter vbilibet, & diligenter ſe geſſiſſe in defendendis, conſeruandis, & degẽdis iuriſdictionibus ſpirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus ſuæ Eccleſiæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
9. An ſciat verè ea doctrina ipſum ad præſens pollere, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?
10. An dignum eum exiſtimet, qui transferatur ad Eccleſiam N. & an cenſeat eius tranſlationem fore ipſi Eccleſiæ N. vtilem, proficuam, & quare ita exiſtimet, & cenſeat?

Quid ſeruandum circa inquiſitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Conſiſtorio promouendi ſunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monaſteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

EAdem omnia ſeruanda ſunt, quæ dictum eſt ſeruari debere in promouendis ad Eccleſias Cathedrales, præſertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa eſt monaſterio iuriſdictio ſpiritualis, vel temporalis in populum

Ideò ſuper eiuſdem interrogatoriis examinandi ſunt teſtes, mutatis tamen mutandis, reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & reſpectu Monaſterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa profeſſionem Ordinis, & tempus à quo eam emiſit: circa verò

ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire . cuius ætatis ſit,non reſtringendo ſe ad trigeſimum annum expletum ; poſtea enim videbitur , an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam , cùm promouendi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Concilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſiue licentiæ,vel ad publicæ Academiæ teſtimoniũ, & nihilominus æquum ſit , vt ea doctrina polleant , qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant,Prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebũt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam,vt Romanus Pontifex habita informatione , quænam ſit promouendi doctrina , iudicare poſſit,an ſit talis,qualem dignitas illa exigit,& requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promouendis , tam ad Eccleſias Cathedrales , quàm ad dignitates Regulares.

FIdei profeſſio debet amitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio(ſeruato ordine ſuperiùs dicto)pertinet , à quo ſi promouendus longe diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis Ordinario,cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipet profeſſionem fidei à promouendo , præſente Notario publico,ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum , & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Euangelia , & ſpondendo, vouendo,& iurando , prout in forma,ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen , & cognomen ſuum exprimendum erit , ea duntaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur,eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma . Ego M.fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R.P D.N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtrumento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis,extenſo fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione , ac receptione,præſentibus teſtibus,quorum nomina,& cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt , vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mendis , ne leuibus quidem , cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam,nimiſque non modò notarij ſcribentis,ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio,quando in eo fit relatio proceſſus, & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre,ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbique imprimantur exemplaria,iuxta formam Romæ impreſſam,& maxima diligentia adhibeatur,ne mendosè imprimantur,cùm verò tranſmittenda ſunt inſtrumenta profeſſionis fidei,hæc ipſa ſubſcribantur à profitente,& à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum,prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

PRimò , An teſtis in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitu,qualitatis , & magnitudinis ſit,quot conſtetur domibus,& à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ ?

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem,vel Metropolitanam , ſub qua inuocatione, cuius ſtructuræ, & qualitatis,an aliqua reparatione indigeat,& quæ ſit cauſa ſcientiæ ?

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis , an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat,& qui ſint,ſi eſt Epiſcopalis,an ſciat cui Archiepiſcopo ſic ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, Canonicatus,& alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Preſbyterorum , & Clericorum inibi in diuinis inſeruientium,quæ ſit dignitas maior poſt Pontificalem,quales ſint redditus dignitatum,Canonicatuum,& aliorum beneficiorum,& an adſint præbendæ Theologalis,& Pœnitentiaria , & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur,per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis,& quæ ſit cauſa ſciẽtiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficienter inſtructum ſacra ſupellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum,& etiam ad Pontificalia exercenda neceſſariis chorum,organum,campanile cum campanis,& cœmeterium,& quæ ſit cauſa ſcientiæ ?

7. An ſint in ea corpora,vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum , quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi,vel Epiſcopi habitatione,vbi,& qualem,quantum diſtet ab Eccleſia,& an reparatione indigeat,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat verum valorem redituum menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis , ad quam ſummam annuatim aſcendent, in quibus conſiſtant , an ſint aliqua penſione onerati,ad cuius,vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata,& quæ ſit cauſa ſciẽtiæ?

10. Quot exiſtant in illa ciuitate Eccleſiæ Parochiales,& an vnaquæque habeat fontem Baptiſmalem,quot item in illa exiſtant Collegiatæ,quot Monaſteria virorum,& mulierum,quot Confraternitates,& Hoſpitalia,& an ibi ſit Mons Pietatis,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot , & quæ loca complectatur,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12. An in ea erectum ſit Seminarium;quot in eo Pueri alantur,& quæ ſit cauſa ſcientiæ ?

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra,& quæ ſit cauſa ſcientiæ .

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium,quantum fieri poterit , diligens examen inſtituatur , neque admittantur Tituli in Prouinciali non deſcripti , vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

PRimò, in qua Prouincia,& Diœceſi ſit monaſterium,& quæ ſit cauſa ſcientię?

2 Cuius ordinis ſit, & quę ſit cauſa ſcientiæ?

3. Quis ſit numerus Monachorum , & quis eos tanquam,

tanquam caput regere conſueuerit,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4 Sub qua inuocatione ſit Eccleſia ipſius Monaſterij,cuius ſtructuræ,& qualitatis, An indigeat reparatione,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5 Qui ſint redditus menſæ Abbatialis,vel Prioralis,qui redditus menſæ Conuentualis,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

6 An Monaſterium habeat aliquã iuriſdictionem temporalem,aut ſpiritualem,quam,& in quos, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7 An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8 An vacet,quomodo, & à quo tempore citra,& quæ ſit cauſa ſcientiæ?

Quid agendum perfecta Inquiſitione?

CVm totum examen, ſeu inquiſitio de perſona promouenda, & informatio de ſtatu Eccleſiæ, ſeu monaſterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vna cum ſcripturis,& documentis publicis,& authenticis,ac Profeſſione Fidei in inſtrumentum publicum rediget.

Si proceſſus Inquiſitionis confectus fuerit extra Rom. Cur Prælatus,qui eam confecerit,ad Pontificem clauſum,& obſignatum tranſmittet,ſi Eccleſia, vel Monaſteria non ſint ad nominationem,vel præſentationem Imperatoris,vel alicuius Regis;ſi verò de huiuſmodi nominatione,vel præſentatione,tranſmittet proceſſum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem,in qua eſt Eccleſia,vel Monaſterium prouidendum.

Ipſe autem Prælatus,vel per litteras ſeparatas,ſimul tamen cum proceſſu mittendas,vel per ſubſcriptionem huiuſmodi proceſſus ſignificabit, quanta fides teſtibus examinatis,eorúmque dictis,& ſcripturis productis ſuo iudicio habenda ſit,ſimul etiam quid de promouendo ipſe ſentiat.

Proceſſus ſic formatus,, & tranſmiſſus primum à Cardinale,cui illum in Conſiſtorio referendi munus incumbet;deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum ſubſcribetur, & poſtea fiet relatio in Conſiſtorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, ſi præſens in Curia ſit, vt iuxta Concilium Lateranenſ. nouiſſimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Eccleſia, vel Monaſterium proponatur,vt quæ à referente Collega ſunt audituri, oculata fide quantum ad perſonam ipſius promouendi attinet, cognoſcere poſſint.

Poſtquam prædictis expeditis de commiſſione conſecrandi conſtiterit conſecratori, ſiue per litteras Apoſtolicas,ſi ſit extra Curiam,ſiue per mandatum à Camera Apoſtolica emanatum in ipſa Curia, ſiue per commiſſionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice conſecratori factam, ſi conſecrator ipſe ſit Cardinalis,alioquin ei non debet credi, Dominica die,vt dixi *d. alleg.1. à num.*42. vel feſtiua ſi Summus Pontifex hoc ſpecialiter indulſerit, vt habetur in Pontificali; Epiſcopalis fiet conſecratio:nam hodie qui à Papa eliguntur, ſolent de eiuſdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio conſecrari, vt habetur in Cæremoniali: attento verò Iure communi conſecratio Epiſcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus eſt ſuffraganeus,*cap Epiſcopi* 14 *diſtinct.* Petr. Gregor.*ſyntagm. iuris,part.2.lib.*7. *cap.*14. *num.*7. Sed ſi fuerit ipſe Metropolitanus impeditus, id alteri Epiſcopo committere poteſt,*cap.quod ſedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Epiſcopis congregatis in Sede Metropoleos eſt ordinandus,vt Anicetus Papa decreuit *in cap.*1.66.*diſt.& in c.ſi Archiepiſcopus, cum ſeqq.de tempor. ordinat.* Petr. Gregor *d c.*14.*n* 8.

In ipſa quoque Eccleſia,ad quam fuit electus,eſt conſecrandus Epiſcopus,ſi id commode fieri poterit,aut ſaltem in prouincia ipſa, ſecundùm Concil. Trid.*ſeſſ.*23.*de reform c.*2 Leſſ.*de iuſtit lib.*2.*c.*34. *n.*103. Vgolin. *de officio Epiſc.c.*1. *in princ.n.*4.niſi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in c.quod ſicut,de elect.*

Fieri autem debet cuiuſlibet Epiſcopi conſecratio à tribus Epiſcopis,& non paucioribus, vt habetur *in cap.*1 *& in cap. Comprouinciales* 64 *diſt. & in cap.porrò* 66.*diſt. & in d. c. ſi Archiepiſcopus, & in c nec Epiſcopi,de tempor.ordinat.* alias nulla eſt conſecratio,etiamſi à duobus fieret, *c Chorepiſcopi, in fine* 68.*diſt.* Sylueſt.*in ſum.verb.conſecratio* 1.*in princ.* Azor.*inſtit.moral part.*2.*lib.*2,*cap* 30.*quaſ.*3.*verſ.quaeras item*, Ægid.de Coninch. *diſp.*20 *dub.*9.*concl.*5. Layman.*in ſum.Theolog mor.lib.*5 *tr* 9.*c.*5. *num.*1. *verſ.nota*,Sebaſt.Cæſ.*in relect.de Eccleſiaſt. hierarchia part.*1 *diſp* 6.§.2.*num* 8. Trium enim Epiſcoporum præſentia requiritur,ratione, & exemplo Ratione, tantum beneficium videatur ſurtinè præſtitum; vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo,quia & Iacobus frater Domini à Petro,Iacobo, & Ioanne Apoſtolis ordinatus fuit, *cap. porrò* 66.*diſt* vbi ſic dicitur:*Porrò Hieroſolymitanus primus Archiepiſcopus Iacobus,qui Iuſtus dicebatur,& ſecundum carnem frater Domini nuncupatus eſt, à Petro Iacobo,& Ioãne ordinatus eſt,ſucceſſoribus ſuis formam dantibus,videlicet,vt minus, quàm à tribus Epiſcopis Epiſcopus non ordinetur*, referunt Duran. *in rationali diuinorum,lib* 2.*c* 11. *numer.* 7. *&* 9. Anton. Auguſt. *in Epitome iuris Pontificij veteris,l.*4 *tit.*17. aliud verò eſt in terris nouiter ad Fidem conuerſis,aut aliis, in quibus penuria eſſet Epiſcoporum, tunc diſpẽſat ſummus Pont. ſicut diſpenſauit Gregor. Papa cum Auguſtino Angelorum Epiſcopo, cuius diſpenſationis pars habetur *in c vlt.*80. *diſtinct.* Auctoritate enim Sũmi Pont. concedi poteſt vt vnus Epiſcopus iuſtis de cauſis Epiſcopum conſecret, eo quòd non Chriſtus Dominus, ſed Apoſtoli conſtituerunt, vt Epiſcopus à tribus Epiſcopis conſecraretur, Azor. *inſtit moral p.*2.*lib.*3.*c.*30.*q.*3. Ægid.de Coninch *de Sacram & cenſur.tom.*2. *diſp.*20.*dub.*9. *concl.*5. Paul. Laymann *in Theolog moral.lib.*5 *tract.*9 *c.*3. *numer.*1. *verſ.nota*,Sebaſt. Cæſar *d diſp.*1.§.2. *num.*8. Sed non poteſt Papa concedere ſimplici Sacerdoti conſecrare Epiſcopum Coninch.*de Sacrament.diſp.*20. *dub.*9. *n* 86. Alzedo *de praeminentia Epiſc. dignit.p.*2. *cap* 5. *n.*8 *in princ* Circa proceſſũ verò in ordinatione Epiſcopali primitiuæ Eccleſiæ eleganter Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij,c.*1.*col* 8 *verſ. quod auctoritatibus*, in hæc verba *Petrus fuit ſolus Epiſcopus à Chriſto factus ante Aſcenſionem,poſt Spiritus ſancti autem miſſionem, ſiue ipſa prima die Dominica,ſiue alia,ſolus Petrus fecit Ioannẽ Epiſcopũ,deinde Petrus conſecrato Ioãne fecit Iacobum Zebedai. quibus tribus factis tunc ordinauit Petrus quod deinceps ordinaretur Epiſcopus niſi à tribus Epiſcopis*,vt in d c.porrò,*licèt tunc propter paucitatẽ Epiſcoporũ,quando Apoſtoli fuerunt non poterit hæc forma ſemper ſeruari:ideò Paulus ſolus Timotheum,& Titum Ordinauit Epiſcopos qui ſeparatus à Barnaba non habebat in ſocietate ſua Epiſcopos, niſi quos poſtea fecit.Ratio autẽ quare fili*

Zebedæi fuerunt priùs à Petro in Epiſcopos ordinati, eſt quia illi poſt Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hoc cum Petro Chriſtus præ cæteris preferebat vt patuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filiæ Archiſynagogi, in oratione in Horto Matth. 9. 16. 17. Chryſoſt. ſuper illud, *Aſſumpſit* I E S V S *Petrum. Iacobum, & Ioannem dixit: Hos aſſumpſit, quia aliis potiores erant:* Hæc Alphonſ. Aluarez, Guerrero *dicto loco.*

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali; neque enim in primæua Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. Auguſt. *in epitomeiuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 3.* Vnde Cyprianus Cornelium ſic laudat. *Non iſte*, inquit, *ad Epiſcopatum ſubitò peruenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatum coactus acciperet. Qui autẽ ille eſt* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antiſtitẽ, & propugnatorem vnius diecula ſpatio, veluti ſimulacrum ex argilla fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad ſupremum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet; & ſuperno mundo opificem aget: & quod maius eſt, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidẽ obſeruãdũ maximè eſt ne ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur niſi qui Eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eueniat quod idem Gregor. Nazianz *in laudibus Athanaſij*, dicit: *Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios ante purgant, quàm ipſi purgati fuerint; heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antiſtites*, veteres vitio, pietate rudes & (quod gratiæ ac fauoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cùm cæteraomnia violenter perſuaſerint, ad extremum ipſam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtruit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quàm pro populi ignorantiis ſacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I *epiſt. 1. ad Michaelem Imper.* damnat plurimum Photium, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem*, inquit, *auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere priùs elegit, & deinde cœpit doceri priùs ſanctificare curauit, ac deinde ſanctificari, prius illuminare voluit, & poſtea illuminari.*

6 Cùm, vt inquit Cyprian. *lib 4. epiſt. 2.* de clericorum omnium teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione, creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideò ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit: *Reuerendiſſime Pater, poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, vt hunc præſentem Preſbyterum ad onus Epiſcopatus ſubleuetis* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcopum conſtituere, illorum teſtimonium tantum huius auctoritatem eſſe.

6 Deinde, cum, vt inquit Gregor. *in laudibus Athanaſij: Abſurdum ſit, & ſalutis Doctorem, & Antiſtem, ſalutis principia ignorare, adeo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & baſis totius ædificij, eſt promouendus ſeſe confert, ſitque inquiſitio an doctrinã Veteris, & Noui teſtamenti, cuius Magiſter, & interpres eſſe debet, rectè norit? Et num prudentiam ſuam, quantũ illius capax eſt natura, diuinæ Scripturæ ſenſibus accommodare velit?* Hæc dum ſanctè profeſſus fuerit, proponitur illi vniuerſæ Fidei ſumma, eorum præſertim capitum, quibus vniuerſa Religio Chriſtiana continetur, Summæ, ſcilicet, ac diuiniſſimæ Trinitatis confeſſio, Incarnationis, ſalutiſque noſtræ œconomia, ſpes vitæ, & reſurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius ſanctæ Catholicę, & Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritatis. Interrogatur num ea, quę ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus eſt, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apoſtolicæ Sedis conſtitutiones veneranter ſuſcipere, docere, ac ſeruare? Num B Petro Apoſtolo, cui à Deo data eſt poteſtas ligãdi ac ſoluendi, eiuſque Vicario Domino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus, fidem, ſubiectionem, & obedientiam ſecundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, caſtitatem, & ſobrietatem cum Dei auxilio cuſtodire, & docere, Diuinis ſuper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus eſſe, ne ſcilicet oculos, qui moderandis greſſibus precum, cura pulueris obſcuret? Num humilitatem, & patientiam in ſeipſo cuſtodire, & alios ſimiliter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibuſque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & miſericors eſſe: Quæ omnia vbi ille ſanctè, & bona fide ſeruaturum ſe quantum humana fert conditio, promiſerit, ſumma eius oneris, quod ſubeundum eſt, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Epiſcopum oportere iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac conſecratione Epiſcopos nullum votum emittere, neque ſe ad aliquid obligare, niſi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apoſt. & ſe honoraturos Legatos de latere, & Eccleſiam ſuam indemnem habere, *cap ego N. de iureiur.* Vgolin *de offic. Epiſcopi part. 1. cap. 1. §. 1. in princ.* Alzed. *d par. 1. c. 4. n. 18.*

Fidei abſoluto examine anguſtiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annunciandum Euangelium pacis; vt eat, non ſtet; laboret, non otioſus deliteſcat. Induitur interioribus quibuſdam tunicis; interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius ſolus Deus puratum animarum vnicus ſponſus inſpector eſt; & cuius ſuauitatem illi ſolùm norunt, qui experiuntur: intus enim eſt, qui iudicat, intus quod iudicatur, internorum cura in externorum nimia occupatione non minuat. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Epiſcopum, vt inquit Apoſt. *ad Titum 1.* ſicut Dei diſpenſatorem hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, diſperſit, dedit pauperibus, diſpenſationis autem huius, inquit Chryſoſtomus, modus ille, ſi Eccleſiaſticæ facultates neque redundent, neque temporibus neceſſariis deſint. 8

Poſtquam ordinandus ſic veſtitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè ſanctæ ſunt, Sanctóſque efficiunt; quæ ex antiquiſſima, & 9

Apoſtolica

Apoſtolica traditione, ſacris primū ſignis,& actionibus, deinde myſticis vnctionibus continentur. Actiones, & ſigna ſacra à Dionyſio tantorũ myſteriorum Diuino interprete, hæc numerãtur; genuflexio ad Altare, manuum impoſitio, Crucis obſignatio, benedictio, & precatio: vnguntur poſtea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò fruſtra, aut ſine cauſa tam prolixis, tam frequẽter repetitis precibus, hic ipſe, qui conſecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. *Plus enim*, inquit Chryſoſt. *in cap. 1. ad Titum ſerm. 1. euiſdẽ precibus indiget, quàm cæteri omnes; nam quantò eſt celſior dignitas, tantò Sacerdotis maiora ſunt pericula.*

10 Vngitur in capite primum is, qui conſecratur, vt auctoritas,& dignitas eius declaretur, cum ſcilicet eſſe caput,& principem Eccleſiæ ſuæ, quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt: & vt oſtendatur eum eſſe Vicarium Chriſti, eiúſque dignitatem,& auctoritatem gerere, qui eſt ſuper omnia,& quem conſti-
11 tuit Deus caput ſuper omnem Eccleſiam. Ideò † Reges non iam in capite, ſed in humero vnguntur: primum vt is proprius honor ſit illius, quem Deus conſtituit excelſum ſuper omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & auguſtius vnxit præ conſortibus ſuis. Deinde vt oſtendatur quòd primò antè omnes Reges, & Principes perſona capitis Pontificali officio repræſentetur. Vngitur tamen,& Rex in humero, vt neque ipſe planè excludatur à repræſentatione einſdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit Iſai. 6. ſint ſuper humerum eius,& vt ſciat ſe eſſe miniſtrum ad portãdam Crucem IESV CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apoſt. *ad Rom. 13.*

12 Deindè in manibus vngitur; primum propter officium,& miniſterium eius, vt ſe ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere, vt ſciat ex illo ſe numero operariorum eſſe debere, qui ſuſtinent pondus diei,& æſtus: deindè vt illis manibus adſit virtus Spiritus ſancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid ſanctificauerit, ſanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidẽ, ſed maximè domeſticos Fidei; vt manus ſuas mittat ad fortiora; vt panem otioſus non comedat, vt manus eius diſtillent myrrham, vt ſit beatus ſeruus ille, quẽ cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem,& operantem. Materia autem & forma conſtat hoc Sacramentum; nã impoſitio manuum trium Epiſcoporum eſt materia qua Epiſcopus conſecratur: at verba illa, *Accipe Spiritum ſanctum*, forma ſunt huius Sacramenti: Ita Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 6. §. 3.* Vaſq. *in 3. part. tom. 3. diſputat. 240. cap. 5. num. 58.* Laymann. *lib. 5. tractat. 9. cap. 5. num. 1.* Sebaſt. Cæſar. *dict. part. 1. diſputat. 6. §. 2. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* ſubdit quòd cæteræ ſolemnitates ſubſtantiales non ſunt, ſed tantùm quædam cæremoniæ ad maiorem reuerentiam, prout de Miſſa dicunt Henriq. *d. lib. 10. c. 54. §. 3.* Sebaſt. Cæſar. *d. §. 2. num. 13.*

Peracto conſecrationis Sacramento, conſecratus
13 iam ad ſpiritualem œconomiam, ſanctæque prolis gubernationem ſe confert. Armatur igitur, & inſtruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ inſtrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antiſtitis conſecratum baculum, auctoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt ſi in coërcendis vitiis piè ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, regat iuſtos, pungat,& ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta Ezechiel. *c. 34.* attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum, portet in humeris ſuis exemplo principis Paſtorũ ægrè, & debile, *vt increduli*, inquit Bernard. *lib. 3. de conſiderat. conuertantur ad Fidem conuerſi non auertantur, auerſi reuertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant auctoritatem facultatémque alios ſubuertendi. Negligenter paſcens toties commendatum Dominicum gregem*, inquit Magnus Leo, *conuincitur Summum non amare Paſtorem.* Quòd verò Baculus eſt acutus in fine, rectus in medio, & retortus in ſummo, deſignat quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles, ſui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmius *de Epiſcopis titularibus p. 2. fol. 13.* Moſcon *in tract. de maieſt. militantis Eccleſ. part. 1. lib. 1. cap. 8. verſ. item baculus*, Barthol. Gauant. *in comment. rubric. Miſſal. & Breu. tom. 1. part. 2. tit. 1. num. 9. & part. 5. tit. 3. §. 3.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 10. quæſt. 1. num. 4. & q. 2. in fine.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 13. numer. 4.* vbi *numer. 5.*
dicit quòd †. Romanus Pontifex Baculo non vtitur, 14
tum propter hiſtoriam; tum propter myſticam rationem, *c. vnic. in fin. de ſacra Vnctione.* Hiſtoria eſt, quoniam Beatus Petrus Apoſtolus Martialem diſcipulum ſuum, quem Dominus inter Diſcipulos conſtituit cùm dixit: *niſi efficiamini ſicut paruulus iſte, non intrabitis*, &c. miſit cum quibuſdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad viginti diætas defuncto Fronto, collega eius rediit ad annunciãdum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica*, ille verò in quadrageſimo die à tempore mortis illius tetigit eum,& ſurrexit,& prædicauit, & ita Petrus Baculum à ſe remouit,& ſubditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. ſcripſit in Eccleſiæ ſpeculo quòd Beatus Petrus miſit Baculum ſuum Euchetio primo Treuerorum Epiſcopo, quem vna cum Valerio,& Materno ad prædicandũ Euangelium genti Teutonicæ deſtinauit, cui ſucceſſit in Epiſcopatum Maternus, cui per Baculum Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem Baculum vſque hodie cum magna veneratione Eccleſia Treueren. ſeruat, & ideo Papa in illa Diœceſi vtitur Baculo, & non alibi. Hæc Durand. *vbi proximè*, & me citato *in hoc loco* refert Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 13. n. 70.* Hieronym. Venero *de exam. Epiſcop. lib. 4. c. 10. n. 21.*

Verùm cùm hoc regimen nõ tam timoris, quàm 15
amoris ſit, non tam ſeueritatis, quam charitatis, nam & Chriſtus Dominus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea, Ioann. *vlt.* & eum quem Vicarium loco ſui relicturus erat priuſquam illi deſpondiſſet, ter interrogauit nũ ſe diligeret, & propter ſe ſponſam ſuam? quod cùm ille ſumma aſſeueratione ter profeſſus fuiſſet, tunc demum illud audiuit: *Paſce oues meas, paſce agnos meos*: eius igitur amoris,& charitatis ſymbolum ſacer Conſecrator nouo ſponſo tribuit conſecratum Annulum, Fidei ſcilicet ſignaculum, quatenus ſponſam Dei, ſanctam videlicet Eccleſiam intemerata fide ornatus illibatè cuſtodiat, Durand. *d. lib. 3. c. 14.*

Hinc Conſecrator nouo Præſuli Euangeliorum 16
librum tradit. *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica populo tibi commiſſo. Potens eſt enim Deus vt augeat tibi gratiã ſuã.* Quaſi dicat: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chryſoſtomo, &

Auguſtino munus, & functionem Apoſtolicam deſiiſſe: ne putes cœleſtem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris ſublatam eſſe, quo illi ſubnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerſo mundo: potens eſt Deus etiam tibi dare gratiam ſuam, ac per te ſimilia operari *Etſi enim illi plus omnibus*, inquit Bernardus *lib. 2. de conſiderat. laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus eſt. Neque te illud tantoperè terreat, quòd ſublimibus humanæ ſapientiæ verbis careas, quod ſeriùs ad ſacrarum litterarum lectionem acceſſiſti, quod nunquam Cathedram Doctoris conſcenderis Aude, & fac aliquid. Potens eſt enim Deus tibi augere gratiam ſuam Nihil agentem impoſſibile eſt bene operari. Melius ſerò, quàm nunquam: nam, & vndecima hora operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20

17 Poſtea accipiens nouus Pontifex à ſuo Cõſecratore, ac reliquis aſſiſtentibus oſculum pacis, recedit ab altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Chriſtianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eóque laudatiſſimo, offerre ſolet: ipſe quoque ſuo Conſecratori, tanquam ſpirituali Patri munera offert, ſunt autem ea, ex antiquiſſima Melchiadis Pontificis inſtitutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum, vel vt oſtendat ſe in eius Sacerdotis functionem, & munus ſuccedere, cui ſine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech: vel, vt quidem ego iudico ad deſignandam paupertatem Epiſcoporum primitiuæ illius Eccleſiæ, in qua ſummæ opes, ſummæ diuitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accenſis, ne quid inter hæc leuia munera ſpecioſius colore, pondere precioſius (ſcitis quid intelligam) ſubrepat ac ſubiiciatur. Malè enim agitur, cùm ea, quæ virtuti, & pietati debentur, aſino onuſto auro conferuntur. Aſſumitur demum ſacer Antiſtes à ſuis collegis in communionem, & participationem orationis, ac myſticæ menſæ.

18 Cœleſti myſterio refectus Mitra armatur, deinde nouus Præſul, eiuſque capiti imponitur ſacra Cydaris, bicorniſque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara eſt bonitas, & virtus immenſa, totiúſque decoris ornamentum. Mitra hæc ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat Duo namque illius cornua duo ſunt Teſtamenta, anterius nouum, poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *c. Epiſcopus 23. quaſt. 1.* & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmius *de Epiſcopis titularibus, part. 2. fol. 13.* His cornibus, armatus Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio, Leo Genſerico, atque Attilæ, aliiſque quamplurimi reſtiterunt, terribiléſque apparuerunt. Illud quoque notandum eſt, quòd † Romanus Pontifex in ſignum imperij, vtitur re-
19 gno, id eſt, Corona Imperiali; & in ſignum Pontificij vtitur Mitra: ſed Mitra ſemper vtitur, & vbique; Regno verò non ſemper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior eſt dignior, & diffuſior imperiali poteſtate, Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 13. num. 8.* In ſignum ergo Ordinis Epiſcopus habet Mitram, & Baculum, quæ eius commiſſionis arma ſunt, vt dixit *gloſſ. vltim ad fin. in c. diſciplina 45. diſt.* & in ſignum adminiſtrationis ſubiectus, curæ habet cathedram, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. à n 97.* Hinc quando prædicat *Epiſcopus*, cùm cauſam Dei agat, & alleget, nimis id *facit*, & ideò Baculum, & Mitram aſſumit; quando verò offert in Altari, quia tunc cauſam populi apud Deum precibus agit, & allegat, & ideò vt humilitatem oſtendat, in conſpectu Dei omnipotentis, deponit iudicia, & inſignia altitudinis, & terroris, Baculum ſcilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict. c. diſciplina*, de Moyſe, qui quando Dei cauſam apud populum allegauit, gladiis vſus eſt, quando verò apud Deum cauſam populi precibus, & humilitate rem totam conficit, vide Turrect. *n. 2.* Præpoſ. *n. 11.* & Acuña *in d. diſciplina, num 12.*

Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard. *epiſt.* 20
126. quàm Epiſcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideò nouus Prælatus manus operit chirothecis, vt neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, Durand. *d lib. 3. c. 12.*

Deinde collocatur Epiſcopus, id eſt, inſpector 21
omnium, in editiori ſupra omnes loco, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali cap. 6.* vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant. Cuius loci conſideratio, inquit Bernard *lib. 2. de conſiderat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo: In alto poſitum, non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum; ſed quantò inuſitatius, tantò glorioſius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit, quàm placere ipſam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis, ipſa humilitate; quò enim celſior cæteris, eò humilitate apparet illuſtrior, & ſe ipſo. Blanditur Cathedra, ſpecula eſt, non domus qui eleuauit deiicere poteſt. Conſideras gradum, & caſum metue, conſideras faſtigium dignitatis, & vide faciem abyſſi deorſum, occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec perſonæ.

Poſtquam in ſua ſede ſic collocatus fuerit Paſtor, 22
prorumpit vniuerſa Eccleſia in laudes, & confeſſionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & inſtitutum meritò deſinere debet. Ducitur per templum nouus Antiſtes, vt omnibus innoteſcat, commendatur Summo Paſtori, & Rectori omnium Deo; vt quẽ Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, propitius reſpiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præeſt, proficere, & ad vitam vna cum grege ſibi credito, ſempiternam peruenire. *Quamtumlibet enim fuerit peritus gubernandi*, inquit Chryſoſt. *ſerm. 1. ad Tit. niſi inter huiuſcemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo eſt, & nauiculam ſimul, & nauigantes procellâ inuoluet, mergétque profundo.*

Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuam 23
proficiſci quamprimùm tenetur ad ſuam diœceſim, & officium ſibi commiſſum ſuſcipere, & ſi in Romana Curia fuerit electus, non debet proficiſci ſine litteris Apoſt. *extrauag. iniunctum, de elect.* inter cõmunes, ſicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem ſuam ingreditur, eſt à Clero, & populo honorificè ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam deducendus Specul. *in titul. de legat arg. cap. omnes qui, & cap. Epiſcopi 7. q. 1.* Epiſcopi enim pro Chriſto legatione funguntur in terris, vt ait Apoſtol. & habetur *in d. cap. omnes qui, & in cap accuſatio quoque 3. q. 7 & in c. nouo 21. diſt.* cum ſimilibus: quare ſicut eodem Chriſto Hieroſolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus *Matth.* 11. & Chriſti legatus honorificè eſt ſuſcipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, ſecundùm Bald. *in l. fin. C. de bon. quæ lib.* de qua ſolemnitate & forma ſuſcipiendi nouum Epiſcopum, vide in Pontificali Epiſcoporum.

Alia

Alia circa tempus, & locum in quo ſit huiuſmodi conſecratio celebranda, dicam infrà *alleg.* 1. *n.* 38. *cum ſeqq.* Poſt plures huius tractatus impreſſiones nouiſſimè ad manus noſtras peruenit Panoplia Epiſcopalis, continens de ſacro Epiſcoporum ornatu libros ſeptem, Auctore Andrea du Sauſſay, in quorum primo de Mitræ Epiſcopalis antiquitate, in ſecundo de virga Epiſcopali, vel Paſtorali Baculo, in tertio de annulo Epiſcopali, in quarto de Epiſcopali Cruce paſtorali, in quinto de chirothecis Epiſcoporum, in ſexto de Dalmatica, & Tunicella, in ſeptimo de campagis, caligis, & ſandaliis Pontificum.

Voluit Dominus IESVS pro ſua ſumma pietate me indignum Presbyterum ad hanc ſupremam euehere dignitatem, nam die 23. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquageſimæ, in qua Ego vt Præfectus Congregationis Sacerdotum exiſtentis in Collegio Imperiali Societatis IESV Madritenſis, decantabam Miſſam maiorem in Eccleſia dicti Collegij in ſolita feſtiuitate Iubilæi quadraginta horarum, Dominus noſter Rex Philippus IV conſultationē à ſupremo Concilio Italiæ tranſmiſſam de Epiſcopatu Vgentino tunc vacante, informante Reuerendiſſimo & doctiſſimo, ac Religioſiſſimo P. M. Fr. Ioanne Martinez eius Confeſſario, in mei fauorem expediuit, & ſubſcripſit. Deinde Feria quinta Cinerū die 26. eiuſdem mentis excellentiſſimus D. Emmanuel de Fonſeca & Zuniga, Comes Montis Regalis. Præſes dicti ſupremi Conſilij nominationem huiuſmodi notam fecit; & vt pro impetranda illius proviſione à Sede Apoſt. Romam venirem. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctiſſimo D Papæ directarum talis eſt.

Muy sãto Padre. En mi Reyno de Napoles ha vacado la Igleſia y Obiſpado de Vgento por morte de Obiſpo Don Geronimo de Martino ſu vltimo poſſeedor, y tocandome ſa preſentacion y nominacion por ſer de mi patronazgo Real, è eligido y nombrado al Dotor Don Aguſtin Barboſa por la buena relacion que tengo de ſu virtud, grandes letras, y vida exemplar, y eſperar que mediante eſto ſera por el la dicha Igleſia bien regida y adminiſtrada, como lo entendera V. Santitad del Cardenal Albornoz; muy humilmente ſupplico à V. Beatitud, que dandole entera fe y credito en lo que de mi parte dixere cerca deſto, tenga por bien de proveer à mi preſentaciō al dicho Dotor Don Aguſtin Barboſa à la dicha Igleſia de Vgento y mandar le deſpachar la Bulas, y de mas recandos neceſſarios en la forma que conuenga en la gratification que hubiere lugar, que to recibiere en ello ſingular fauor y gracia de V B cuja muy ſanta perſona nueſtro Señor guarde de al proſpero y felice regimento de ſa vniuerſal Igleſia de Madrid à 4. de Iulio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, &c.

EL REI.

ZERATE Secret.

Die 14. menſis Octobris è Madritenſi Curia cum Regis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam Petiuij & die prima Ianuarij incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiā ſaluus, & incolumis perueni: die verò ſabbati decima eiuſdem menſis Ianuarij Eminentiſſimus D. meus Card. Albornotius me cum prædictis Regiis litteris Sanctiſſimo D. N. Innocentio X. præſentauit, & poſtmodum die 9. Februarij tremendum, ſed optatiſſimum examen ſubiui, coram eodem Sanctiſſimo D. N. præſentibus Eminentiſſimis, & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus Barbarino, Roche, Garrafa, Eſpeda, Ginetto, Lugo, Cornaro, Carpegna, Veroſpio, Iuſtiniano; examinantibus, & interrogātibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reuerendiſſimis Patribus, quod examē, Deo gratias quotidie referre non ceſſo, feliciter peregi. Poſtmodum die 12. eiuſdem menſis fuit factus proceſſus coram Eminentiſſimo D. Card. Mathæo Regni Neapolitani protectore. Et die prima Martij ſequentis fuit facta præconizatio in Conſiſtorio per Eminentiſſimum D meum Card. de la Cueua, loco d. Eminentiſſimi D. Card. Mathæi infirmi. Et in illo Conſiſtorio ſequenti, quod factū fuit die Lunæ 12. eiuſdem Martij facta propoſitio per eundem D. meū Card. de la Cueua, & eodem die accepi habitū Prælatitium, & Rochettum de manu Sanctiſſimi D. N. Innocentij X. & Eminentiſſimos DD. Cardinales ac nonnullos Curiæ Prælatos de more ſolito inuiſere cœpi: & demum die quinta menſis Aprilis, ſecunda feria infra octauam Paſchæ in Eccleſia Beatiſſimæ Virginis de Populo monaſterij Ordinis S. Auguſtini Congregationis Lombardiæ Epiſcopalis conſecrationis munus accepi à dicto Eminentiſſimo D. meo Card. de la Cueua, magno hominum concurſu, & ſumma litterarum iubilatione & gaudio; & die 17. eiuſdem menſis iter ad Epiſcopatum proſequutus ſpero inter quindecim dierum ſpatium, faxit Deus, illuc appellere, & quia Paſtoralem litteram ad populum, & Clerum meæ diœceſis ſcripſi, eam hic inſerere operæ pretium duxi, tenoris ſequentis, videlicet.

AVGVSTINVS BARBOSA

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

Epiſcopus Vgentinus à Conſiliis D. Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

Clero, & Populo Diœceſis ſalutem.

GRATIÆ ſuæ addidit Dominus nouam gratiam, cùm dignatus eſt me de ſubdito Prælatum, de oue facere Paſtorem.[a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet ſtatui excubitorem ſuper gregem Chriſti, & præfici animabus pretioſo agni immaculati ſanguine tanquam litro pro eis appenſo redemptis, vt de captiuitate, quia miſerè genus humanum tenebatur eductæ, in veram, perfectam que filiorum Dei libertatem aſſererentur. Nihil eo munere ſublimius reperiri inter homines poſſit, cùm ſit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Chriſtus aſſertor generis noſtri in ſalutis humanæ concreditam ſibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus

a Petr. Celenſ. *ad Alba* [illegible] *electum epiſt.* 34 apud R. P. Theophil. Raynaud *in diſſert. de bono regimine* [illegible] 3 *punct.* 4. *pag.* 160.

optatus ex pretij annumeratione per illum facta ſequatur effectus, ſubiungenda eſt eius, quod contribuendum per nos eſt, applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi ſunt fideles ſenſibilibus monitis, quæ à Chriſto poſt eius in Cœlos digreſsũ non ſunt expectanda, ſuffecit ſibi ſubrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipſi magno Paſtori, & Epiſcopo animarum noſtrarum ſuccentiuos, per quos pro Chriſto, ac eius intra cuiuſque modulum vicaria poteſtate, dirigerentur fideles, & ad finẽ ſuum, ac fructuum Chriſti meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla poteſt cogitari inter homines occupatio, aut cura ſublimior, eámque Chryſoſtomus,[b] Gregorius Theologus,[c] ac Gregorius Magnus[d] iuſtis de Sacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinam, id eſt, ſupra ſortis humanæ conditionem dicere. Iſidori Peluſiotæ[e] viri & Sanctiſſimi, & doctiſſimi vox eſt. *Epiſcopus, & nomen, & res ipſa, cum diuinum quiddam ſit, atque omni alio munere, ac dignitate præſtãtius, paucis quibuſdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curtæ ſupellectilis, ac tenuitatis conſcius, meritò agnoſco, (vt præmittebam) collatam mihi eſſe gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro ſua benignitate præindită, nullis eam prolicientibus meritis meis, diues in miſericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis, & muneris ſublimitati admenſis obnoxiũ deprehendo, cùm non de vna ſolùm anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgẽtinæ Eccleſiæ gubernaculo præpoſitus ad Deum pro peccatis alienis interceſſur venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum.[f] Ad vigilias ſuper gregem Domini vocor, ad excubias admoneor inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac diſpergere tentantes; cui ſi per dormitantis incuriam aliquid decedat, oſcitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei ſuæ, & quodcunque in grege diſpendium ei vni adſcripturo Domino cui totius curæ molem cõmiſit. Dormiebant Apoſtoli, inſtante Domini paſſione: vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?*[g] Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippè qui in tanto fidei, rerumque omnium diſcrimine, non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.[h] Haud ſecus igitur propoſiti cuique particulari gregi Paſtores, quorum eſt ex munere omnibus, quos rectioni ſuę obnoxios habent, inuigilare, ſi vel altè ſtertant, vel ſemiſopiti damna ouibus rationalibus ſemper impendentia non aduertant, repoſcetur ab eis diſpendij ratio ſeueriſſimè: itavt bono operi, hoc eſt, de grauiſsimorum Patrum ſententia, duro, prægraui, ac humanis humeris propè importabili ſe ſuppoſuiſſe videre debeant. Agnoſco pondus impoſiti muneris, nec diffiteor Imbecillitatem meam. Quare per Chriſti charitatem, periclitanti mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis.[i] Accingar ego ſanè pro viribus è Cœlo communicatis nec partem vllam ſolicitudinis deſiderati à me patiar, cum bono Deo. Subiungimini & vos ſtudio meo, & curæ curam ſubnectite. In hoc operis enim genere, caſsi ſunt niſus præpoſiti, niſi eos ſubditorum docilitas dictis audiens prõpta voluntate ſecundet. Cooperamini igitur mihi chariſsimi, & deſideratiſsimi, vt ego indignus, & infirmus, non deplorem cum Gregorio[k] quòd ſuſceperim nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quã vndique fluctus intrant, in eáque valida tẽpeſtate quaſſata, putridæ tabulę naufragium ſonant. Operabor & ego in Domino, vt diuina ope, & auxilio efficiamini firmiſsimum Eccleſiaſticæ ſoliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nomen enim & munus Paſtoris magnam ſolicitudinẽ pro commiſsis ouibus depoſcit,[l] Quam ſicut in meo Paſtorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioſo ſtudio pro veſtra ſalute adhibendam ſpero, vt his freti animi, corporiſque ſubſidiis, vno ore, & voto vnico honorificemus Deum & Sponſum Eccleſiæ noſtræ IESVM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curę ſit, vt humilem ſimul & vtilem in iniuncto me faciat miniſterio perſeuerare; humilem vera de me ſentiendo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad noſtram vtilitatem illud inſpicet cordi, hoc miniſtret ori.[m]

b libris ſex de Sacerdotio, ſiue Epiſcop.
c Apologia de fuga ſua.
d in paſtorali.
e lib. 2. epiſt. 215.
f Greg. epiſt. 24. lib. 1 ad Epiſcop. Conſtantin, apud me di. eſt. 11, & propoſ. Epiſcopi p. 1. ſ. 11. 2 gl 2. 2. n. 12.
g Matth. 14.
h Chryſoſt. lib. 3 & 6. de Sacerd. apud me d. gl. 2. n. 16.
i Greg. epiſt. 7. ad Anaſt. Epiſc. Ant. apud me d. gl. 2. n. 11.
k Epiſt. 4. ad Ioan. Epiſc. Conſt. apud me d. gl. 2. n. 9.
l Bernard. Eugen. lib. 3. apud me d. ſtatu. gl. d. n. 23.
m Guerric in ſer. de rogat. apud R. P. Th. Rayn. vbi ſup. ſup. 4 puncto 7. prop. fin. pag. 517.

CAPVT V.

De Epiſcopalium graduum diuiſione.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtinctè reperiuntur per quos alij aliis Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuerſalis, ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur.*
5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce, in princ. 99. diſt. *declaratur.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina, ſecundum vnam ſententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet ſententia, licèt patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem.*
8 *Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, &*

Hiero

Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euãgeliſtas in Eccleſia Dei.

9 *Patriacha dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum.*

10 *Archiepiſcopi dicuntur quaſi Principes Epiſcoporũ,*

11 *Prouincia, cui præeſt Archiepiſcopus, quas ſub ſe debeat habere ciuitates. & Epiſcopos, oſtenditur,*

12 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus iidem ſunt.*

13 *Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiſcopis ſunt ſubiecti, non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpeciatim expreſſis.*

14 *Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupãtur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare.*

15 *Titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus.*

16 *Titulares Epiſcopatus quare hodie conferantur, ratio aſſignatur.*

17 *Titulares Epiſcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis.*

18 *Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui renunciarunt ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem eligant.*

19 *Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo & Clero, cùm iuriſdictionem teneant, ex in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos uti poſſunt, ac eis Ordines conferre.*

20 *Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint, & admittendi, oſtenditur.*

21 *Chorepiſcopi dicuntur à χώρα, Græcè pagum, ſeu villa, quaſi in pagis, & in villis, ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi.*

22 *Chorepiſcopi poteſtas qualis fuerat, oſtenditur.*

23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſerunt.*

24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius diuinum eſſe referendas qui teneant, oſtenditur.*

25 Cap. 1. 99. diſt *Declaratur*

26 *Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem.*

1, ADMINISTRATIONIS genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ eſſe inductum oſtendunt ſacri Doctores, quæ cum variis Ordinibus diſtinctæ ſint, Archangelorum ſcilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœleſtium ſpirituum ſimilis Ordinũ diſtinctio in militanti Eccleſia conueniebat, vt hæc Eccleſiaſtica Hierarchia quatenus poſſet, illius cœleſtis imaginem referret. Quemadmodum enim in ſæculari ordine ſunt multæ Vniuerſitates, ac Collegia, quórum alia in aliis inſunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, conſtat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus ciuitatibus conſtituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Ariſt. *Polit. lib. 1. cap. 1. & 2.* adeò quòd vnaquæque Vniuerſitas ſuos habeat præfectos ſeu poteſtates, quibus obtemperat, ita olim ad ſpiritualem fidelium gubernationem Parochiæ inſtitutæ ſunt; ex multis Parochijs pleriſque in locis Plebanatus, ſiue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Epiſcopi præfecti fuerunt, Epiſcopis Archiepiſcopi, Archiepiſcopis Patriarchæ; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentiſſima præpoſita fuit, atque in graduum omnium poſita faſtigio, vt ſuprema illius in omnem gregem Chriſtianum, cunctoſque eius gradus, ac Ordines, poteſtas habetur.

Vnde à tempore Apoſtolorum quamuis omnes 2
Epiſcopi in iis, quæ ſunt Ordinis, parem receperint poteſtatem, & in hunc ſenſum vera ſit ſententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, verſ. ſi auctoritas 93. diſt.* nonnulli tamen honoris, ſeu poteſtatis gradus inter ipſos Epiſcopos diſtincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princip. & per totum 21. diſt.* Nã S. Iſid. *lib 7. etymolog. c. 12.* hæc ſcripſit verba, videlicet. *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, id eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis,* vt refert Gratian. *in c. cleros verſ. Ordo 21. diſt.* intelligendo de gradu Epiſcopali, non autem de Ordine, quia Epiſcopalis Ordo vnus tantùm eſt, vt conſtat ex Anacleto Papa *in epiſt. 3. in c. 3. in verſ. Epiſcoporum verò,* explicant Turrec *in d. c. cleros numer. 14. in paruo libello de dignitate Epiſcoporum cap 4* tetigit Cuch. *in inſtit. maior lib 1. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante nu. 1.* Præterea gradus quatuor conſtituit Epiſcopalis dignitas, quorũ primus eſt in Patriarchis, ſecundus in Archiepiſcopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Epiſcopis: vel potiùs, ſecundum alios, Primus eſt Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiſcoporum Quartus eorum, qui ſimpliciter Epiſcopi dicuntur; & ex his alij, titulares, alij item Chorepiſcopi, Petrus Gregor *ſyntag iuris lib. 15. c. 2. n 8.* Alphonſ Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificis c. 8 pag. 25.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 8. n. 1. cum ſeqq.*

De primo, ſcilicet Summo Pontifice, quòd Epi- 3
ſcopus ſit, conſtat ex iis, quæ notat gloſ. *in verb. Epiſcopus in proœm. Sexti:* tum quia licèt aliæ dignitates in Eccleſia ſint quoad iuriſdictionem Epiſcopali
maiores, † nullus tamen Ordo Epiſcopali maior, 4
vel æqualis reperitur, notat gloſ. *in verb pari, text. ibi in cap. in nouo 21. diſtinct.* & docent Sot. *in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art 4. concl. 1.* Henriq. *in ſum lib. 10. cap. 7. §. 2. & c. 25 § 1.* me citato *in hoc loco* nouiſſimè poſt hæc impreſſa viſus Mich. Ferrus *de præced. Eccl. q. 25. n. 6.* Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuerſalis, ſeu OEcumenicos Epiſcopus dicitur, vt antiquiſſimam Calcedonenſem Synodum Beato Leoni acclamaſſe teſtatur D. Thom quem refert *addit. ad c. ecce 99. diſtinct.* & explicant Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ lib. 1. c. 17. ad 5.* Bellarmin. *in controuerſ. Cathol. lib. 2. c. 31. verſ. 15.* Mich. Ferrus *d. tract. de præcedent. Eccleſiaſt. quæſt. 32. num. 31.* & alij, ex quibus confirmant Alphonſ. Mendoſa *in quodlib. qu. q. 4. Scholaſt. §. 3.* Petr. Gregor *d. cap. 2. à numer. 9. & c. 9. & cap. 3. in princip.* cum quo notabis rectè in hunc ſenſum Panepiſcopum dici poſſe Romanum Pontificem, id eſt, Summum & omnium præcipuum inſpectorem; licèt enim Dionyſius Areopagita hoc referat ad CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium ſalute ſe Patri obtulit in ſacrificium, huicque de omnibus cura eſt: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali poteſt applicari ſecundùm tantæ dignitatis menſuram.

Non obſtat text *in c. prima Sedis, in fine 99. diſt.* 5
vbi prohibetur ne quiſquam etiam Romanus, Pontifex ſe vniuerſalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *c. ecce, in princip ead. diſt.* vbi Beatus Gregorius ait ſuperbiam eſſe appellationem

nem,qua Romanus Pontifex dicitur vniuerſalis Papa,ideoque petit,& iubet ne ſic amplius appelletur. Quia ad primum ex *d c prima ſedis*,facile reſponderi poteſt vltra illius verba non eſſe Concilij Africani, ſed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice,ſed de Primatibus,ſeu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij reſpondetur humilitatis cauſa recuſaſſe illud nomen, ad conuincendam contumaciam Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi,qui ſuperbo illo titulo ſe cognominabat : ſed generaliùs reſpondebis cum D. Thom. Turrect. Cardin. Bellarm.& aliis,quos refert Mendoſa *dicto loco*,intelligi poſſe vniuerſalis Epiſcopi appellationem, vel quòd ſolus ſit omnium Chriſtianarum vrbium ſpecialis,& immediatus Epiſcopus,itaut reliqui excludantur,& ſint ipſius Vicarij;aut quòd ſit generalis Epiſcopus omnium,& ſupra omnes,neque particulares ſingularium vrbium Epiſcopos excludat:primo modo intelligitur auctoritas Gregorij,& conſtat tum ex originali *lib.7 in dict.1 epiſt.30.*tum ex *d.cap. ecce*, ibi quia vobis ſubtrahitur, quòd alteri pluſquam ratio exigit,præbetur:non ergo vetat vniuerſalem Epiſcopum ſe appellari,niſi quatenus particularium Epiſcoporum poteſtatem ſubtrahit: in poſteriori verò ſenſu antiquiſſima eſt, veriſſima appellatio , tum ex dictis,tum *ex reg c cuncta per mundum 9 q.3.*cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ, ſeu Primates,vtroſque enim eodem eſſe , & nullam inter eos dari differentiam,licèt diuerſa ſint nomina, probat tex.*in cap.1.& 2.99.diſt.& in cap.duo ſimul, de officio Ordin.*vnde gloſ.*in cap.coram, de in integ.reſtit.*auctoritate *d.c.1.* notauit inter Primates , & Patriarchas non dari realem differentiam,ſed vocalem,vt etiam comprobant Caſſan.*in catalogo p.4.conſid.9.in princ.* Lancel.*de inſtit.canon lib.1.tit.5. in princip.* Verùm 7 † licet Primates quodammodo Patriarchæ poſſint appellari,non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ,nec idem habent officium , eandemve auctoritatem:ſed propriè Patriarchas eſſe quatuor,vi-8 delicèt † Antiochenum , Conſtantinopolitanum, Alexandrinum,Hieroſolymitanum,relatos *in c.antiqua.de priuileg.* aſſerit Gonzal.*ad reg.8. Cancell.gloſ.41.n.11.*quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei,*cap ſcriptum 40.dele.ect.* quibus poſtea ſuperadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus,de quibus Gonzal.*d.gloſſ.41.num.14.* Alij autem Patriarchæ ſunt minus principales , qui cum Primates propriè appellentur minus propriè Patriarchæ nominantur,quales ſunt in *Italia* Aquilienſis, in *Anglia* Cantuarienſis , & Bituricenſis, in *Gallia* Gradenſis,& Lugdunenſis , in *Hiſpania* Toletanus & Bracharenſis , de quibus ſuo loco agemus.Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod ferunt inter Primates Patriarchas nullam eſſe differentiam,ſed verbalem tantùm,vt per Gig.*de reſidentiâ Epiſcop.c.18 num 5.*Gonzal.*d.gloſſ.41.n.13.*Azor. *d.c.35.q.2.*Bouet.*cenſura parenet p.2.c.10. pag. 493. verſ.quæro*,Sebaſt. Cæſ.*in relect. de Eccleſ. hierarchia, diſp.4 §.1.n.2 ad fin.*Illuſtriſſ. D. Acuña *de primatu Eccleſia Bracharen c.3.à princ.*

9 Patriarchæ ideò poſt Summum Pontificem ſecundum locum obtinent,quia dicti ſunt quaſi patres Patrum,ſeu Principes Epiſcoporum,iuxta text. *in cap.Cleros,verſ.Patriarcha 21. diſt.* notant Anton. Auguſtin.*in epit. veteris Iuris Pontif. tom.1.lib.1. de Patriarchis,& Primat.*Zachar.Bouet.*in cenſura paraenetica.p.2.lib.3.c.10.*Iacob. Hermond. *aduersùs Salmaſ.hæreticum , lib.1.cap.6.& 7.*Illuſtriſſ.D.Acuña *in catal.Portucalenſ.Præſulum,part.1.cap.6.& de primatu Eccleſia Bracharen.cap.1.num.1.*Petr.Gregor.*ſyntagm. iuris,lib.15.c.2.num.11.* Fuſch.*de viſit. lib.1.cap 2. à num.9.*Læl Zech.*de Republ.Eccleſ. tit. de ſtatu Reuerendiſſ Patriarcharum,num 1.*Gambat.*tract de Legat. lib.2.num.11.*Sigiſm.Scacc. *de appellat.q 8. à num.99.* Gonzal.*dict.gloſſ.41.num,11.* Modern *de ſacra Epiſcoporum auctoritate,c.9.§.6.*alij citati infrà *tit.3.cap.1. num.28.*

Tertio loco ponuntur Archiepiſcopi,qui ſic dicuntur,quaſi principes Epiſcoporum , docente Iſid. *in dict.cap.Cleros , verſ. Archiepiſcopus 21. diſt.* Homobon.de Bonis *de humana vita ſtatibus part.1.cap.6. verſic hi dicuntur*,Galgan *de Iure publico,lib.3.tit.18. num.1.* Azor *inſtit. moral part.1. lib.3.cap.33.quæſt.1. in princip.* Sebaſt. Cæſar. *in relect de Eccleſ. hierarch. part.1. diſputat.5. §.1.* Paul. Laymann.*de Prælator. Eccleſ.elect.cap.14.quæſt.151.*nouiſſimè Mich Ferrus *de præcedent & Prælat. Eccleſ q.4.num.1.*quia ſcilicet quemadmodum Primates pluribus præſunt prouinciis , ſeu Archiepiſcopis , ita Archiepiſcopi pluribus præſunt Diœceſibus, ſeu Epiſcopis , qui Suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagius II. *epiſt.1.* omnibus Epiſcopis , relatus *in cap. ſcitote 6. quæſt.3.*aſſerit Prouinciam eſſe, cui præeſt Archiepiſcopus,quæ habet ſub ſe decem , aut vndecim ciuitates,& totidem Epiſcopos,notauit Rebuff.*in concord.tit.de collation §,1.verb. Metropolitana.* Sed meliùs Petr.Gregor.*ſyntagm.lib.15.c.11. num.3.*tenet ex aliis hanc Conſtitutionem perpetuam non fuiſſe ſed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Epiſcoporum fuiſſe conſtitutum in vnaquaque Prouincia,prout ſingulis magis expedire videbatur. Vnde † Metropolitanum non à numero ciuitatum, vt Iſidor dicebat *in d.c.Cleros*,ſed à matrice ciuitate appellari obſeruant Couar. *pract. cap. 19 numero 2.* & Forcatul.*dial 61.numer.4.*quos refert, & ſequitur Dionyſ Paul *de vera quatuor Patriarchal.Sedũ erect. cap 1.num.23.*Gambar.*de offic. legati de latere , lib.2. tit.de variis Ordinariorum nomin. nu.34. & ſeq.*Hinc colliges, quod Metropolitanus , & Archiepiſcopus idem ſunt,vt deduci poteſt ex text.*in cap paſtoralis, in princ. de offic. Ordin & in Extrauag Saluator, de præb.inter comm.*vbi etiam habetur , quòd Metropolitana Eccleſia eſt grandioris honoris , tituli ſuffraganea,quæ eſt ſub iuriſdictione,poteſtate,& ſubiectione Archiepiſcopi,& Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ,Imol. Zabarel.& Vital *in Clem.Archiepiſcopi , de priuileg.* & in terminis quod Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſint , expreſsè docent Bart.*in l.vnica , numer.2.de Metropoli Beryto. num.2. lib.11.* Gomez *in repet.cap.1.numer.20.de Conſtit.in 6.* Panorm *de officio,& poteſt.Capituli ſede vacante, prælud.6.num.14.*Raban.Maur.*de inſtit.Cleric.lib.1.cap.5. de ordine tripartito Epiſcoporum*,Petr. Gregor.*ſyntag. part.2.lib.15 cap.11.à num.2.* Monet. *de conſeruator. c.5.à num.43.*Mich.Ferrus *d q 4.nu.2.*bene Dionyſ. Paul.*de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.c.5. n.23.cum ſeqq.*Sunt tamen aliqui Archiepiſcopi,qui non ſunt Metropolitani,Azor.*inſtit.moral p.2. lib.3. c.33.quæſt.1* Homobon *d.cap.6.verſ.ſi dicuntur*, inter alios,& Roſanen. & Lucianen.qui nullum habent Suffraganeum.

Ex quibus iam apparet,quoad poteſtatem iuriſdictionis Archiepiſcopos Primatibus eſſe inferiores, Epiſcopis verò ſuperiores:nam præcedunt veteres Epiſcopos honore,Gemin.*in cap.ſingulas il 2.9.q.3.* & ſunt perſonæ magis priuilegiatæ, *cap ſeruatis , & cap.igitur 25.quæſt.2.* quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas,*cap fin de purgat.canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitano,

cap.

can.fin.51.diſt.cap.ſollicitudinem, de appellat. probat etiam text.in cap.1.80.diſt c.1.99.diſt de offic. Legati,cap ad reprimendam.cap duo ſimul, c.paſtoralis, de officio Ordin.cum aliis,quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiſcopis eſſe ſubiectos, non ita eorum ſubditos, exceptis caſibus ſpeciatim Iure expreſſis, de quibus huiuſque dignitatis priuilegiis agunt ſcribentes in d cap paſtoralis,plene Ruſſæ.in tract.de præeminentia Archiepiſc. dignitatis, Stephan. Quaranta in tract de præſtantia Archiepiſcopi, & eius auctoritate in ſuffraganeos,eiuſque ſubditos,& in tota prouincia,& in ſum.Bullar.verb Archiepiſcopi auctoritas,Læl.Zech.tit.de ſtatu Reuerendiſſ. Archiepiſcoporum,Ma[...] Anton. Genuenſ.in praxi Archiepiſcopali Neapolitana, cap 70 per.totum in nouiſſ.edit.Petr. Gregor.d c.11. Henriq.in ſumm.lib.11.cap. 10. cum ſeq. Caſſan in catalogo gloria mun.di.part.4.conſid. 20. cum ſeqq Azor.inſtit.moral.part.1 lib.3.cap.34 quaſ.9. cum ſeqq qui omnes,præcipuè Læl. Zechi bene notant Archiepiſcopos in propria Diœceſi Epiſcopalem iuriſdictionem exercere, in aliis verò ſuffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen poſſe exercere antequam pallium recipiant,de quo in cap. ſignificaſti de elect & in c.niſi ſpecialis,de auctor.& vſu pallij.& in cap. antiqua. de priuileg.& latiùs dicemus infrà tit.4. Et quòd Archiepiſcopus ſit iudex Ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ tradunt Anaſtaſ.Germon.de ſacr.immun.lib.3.c.7.numer.33.& 44.Marc Anton.Genuenſ de praxi Archiep.c.71.n.1 Gonzal ad reg.8 Cancel gl 42.n.16.& plures, quos citat Monet.de commutat.vltim volunt.cap.5.numer.28.

14 Quarto deinde loco Epiſcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione ſuperiores, ſuprà c.1.num.16.diximus, vbi etiam oſtendimus eorum nomen deduci à verbo Græco σκοπεῖν,quod attendere,inuigilare,ſeu ſpeculari ſignificat; & meritò Eccleſiarum prælati Epiſcoporum nomine nuncupantur,quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare, iuxta illud Actor.20. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei. vt ſcilicet exceſſus corrigant, moreſque in melius reforment,ne ſubditorum ſanguis de manibus Prælatorum requiratur, vt ait text in c. irrefragabili, in princ.iuncto c.inter cætera,de officio Ordin. Vnde primo habet officium ducis,c.poſt. tranſlationem, de renunt.vt rectum iter ſubdito oſtendat,ne ambo in foueam cadant, c.quæ ipſis 38. diſt c. cùm ſit,de ætate, & qualit.Secundo,habet officium magiſtri,cum regimen animarum ſit ars artium, c pen de ætate,& qual. Tertio,habet officium præfecti vigilum,vt ſic caueat à negligentia, cùm pretioſiſſimæ omnium animæ ſint ei commiſſæ,& culpa eius ſit ſi oues auferantur, & ipſe neſcit,c.pen.de reg iur.l.1 ff de offic præf.vig. Quartò, habet officium militis armati, cuius tamen arma ſunt lachrymæ, & orationes, c. 1. & 2. 23. quæſt.8. Quintò,habet officium gladiatoris,cuius mucro eſt excommunicatio. c.viſis 16.q. 2.Sextò agricolæ, vt euellat,diſſipet,& plantet,c.ſolitæ, verſ.poſtiſſes,de maiori. Septimò correctoris, c. tranſmiſſam de electio.c qualiter 2.de accuſat. vt ſic corrigat peccantes: ſunt etiam Epiſcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apoſtolus dixit Zacchæum vobis ordinaui Epiſcopum,quẽ quaſi Chriſti locum ſeruantem,honorare debetis, obedientes ei ad ſalutem veſtram. quod S Clemens retulit lib. 3.recognition.ro Idem Clem.epiſt.3.Omnis Pontifex Sacro Chriſmate perunctus, & in Ciuitate conſtitutus, charus,& pretioſus hominibus oppidò eſſe debet,quem quaſi Chriſti locum tenentem honorare omnes debent. S. Anacletus epiſt.1.& 3.Epiſcopi à Chriſto miſſi ſunt, & eius funguntur legatione;& Apoſtolis decedentibus in eorum locum ſucceſſere Epiſcopi.Euariſtus Papa epiſt.1. Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia:& ſic vt ei ſua eſt coniuncta ſponſa,hoc eſt Eccleſia:ſic Epiſcopi iunguntur Eccleſiæ vnicuique proportione ſua.Euſebius Papa epiſt.3 Caput Eccleſiæ Chriſtus eſt,Chriſti autem Vicarij Sacerdotes(id eſt Epiſcopi ſunt,qui vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia: ſunt item Angeli,& oculi Domini,claues Eccleſiæ,atque columnæ. Vnde Sacer Dionyſ.lib.2 de Eccleſiaſt.hierarchia cap.7 pag.3. Diuinus Antiſtes,vt ſcripta diuina teſtantur, interpres eſt Diuinorum iudiciorum, Angelus enim eſt Domini Dei rerum omnium præpotentis.Sanctus Clemens epiſt.1 Petrus Apoſtolus Epiſcopos claues Eccleſiæ,& oculos Domini eſſe dicebat.Pius Papa,Epiſcopi à Deo ſunt iudicandi,qui eos ſibi oculos elegit Clemens V in Clem. §.nec ſuper,de pœnis Epiſcopi ſpirituales ſunt patres,noſtrique fratres,& Coepiſcopi,columnæ comprobatur Eccleſiæ.Et S.Gregor.ad Maurit. Auguſt lib.4.epiſt.75. Quid ergo mirum ſi illos veſtra pietas dignatur honorare id eſt,Epiſcopos,quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipſos etiam appellat Deus. Idem Clemens lib.2. Conſtit.Apoſtolicarum cap. 30. Epiſcopus eſt poſt Deum Pater veſter, is Princeps,& Dux, & Rex veſter, deinde is terrenus Deus poſt Deum,cui à vobis honor debetur,S.Ignat.epiſtol.7.Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Epiſcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginẽ Dei ferentem principatum quidem ſecundum Deũ, Sacerdotium verò ſecundùm Chriſtum Proſper Aquit. lib.2.de vita actiuæ,& contemplatiuæ c.2. ſic ait: Epiſcopi per Dei gratiam ſiũt Diuinæ voluntatis iudices,Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores,fideles populi duces,veritatis adſertores.prauæ doctrinæ hoſtes,õnibus bonis amabiles,& malè ſibi conſciis etiã ipſo viſu terribiles,vindices oppreſſorum,Patres in Fide Catholica regeneratorum,Prædicatores cœleſtiũ præmiorum,exempla bonorum operum,documenta virtutum & forma fideliũ. Ipſi ſunt Eccleſiæ Decus,in quibus amplius fulget Eccleſia,ipſi columnæ firmiſſimæ,quibus in Chriſto fũdatis,innititur omnis multitudo credẽtium: ipſi ianuæ ciuitatis æternæ,per quas omnes,qui credunt ingrediuntur ad Chriſtum:ipſi ianitores, quibus data ſunt claues regni Cælorum:ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus,& officia ſingulorum.Hæc libenter ex Proſper.deſcripſerunt Cõcil. Pariſ.lib.1.c.4.& lib 3.c.9. & Concil.Aquiſgran.II. ſub Ludou.Pio p 4.c.5.

Vt igitur commodiùs Epiſcopi pro ſubditorum ſalute inuigilare poſſent,ſingulis ſingulæ Diœceſes diſtinctæ fuerunt,quæ ſub ſe plures Parochos continent, itaut quemadmodum omnes Orbis Eccleſiæ vni ſubſunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ,& Archiepiſcopi ſuo Primati,& plures Epiſcopi ſuo Metropolitano: ita ſuo Epiſcopo plures ſubeſſent Parochi, vt omnia cum ordine, & ſine confuſione ad laudem Dei,& Eccleſiæ ædificationem fierent,& ne Clerici,cæterique fideles acephali,id eſt, ſine capite eſſent,vt bene explicat Concil.Trident. ſeſſ.14.de reform c.9.& ſeſſ.14.etiam de reform.c.13.in fine.proſequitur Petr Greg d.lib.15 c.12.n.32.& alij quos refert Henriq.d lib. 0.c.32.

Ex his autem Epiſcopis aliquos diximus titulares eſſe,quia ſcilicet ſolum titulum Eccleſiarum habent,populo tamen carent,& Clero Chriſtiano,atque etiam facultatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur,ſecundùm Iacobat de Conciliis lib. 1 pag.70. & 84.& Mandoſ.l.1 reg.26.Cancel.de. beneficiis va- 15

cantibus per promotionem q.4.num.5. quales ſint illi, qui aſſumuntur ad titulum Eccleſiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. *in Clem. in pleriſque, de elect.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex iſtorum prouiſionibus. Et quòd Papa poſſit conſtituere Epiſcopatus in terris infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli *in l. ad quod ff. de legatis 1.* latè reſoluũt Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpecul. iuris Pontificij c.31. pag. 77 cum ſeqq* Valenzuel. *conſ. 26. n.32. tom. 1.* Maurit. de Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit pag. 1. cap. 3. num. 43.* & late Ego ipſe *infrà hac parte 1. tit. 4. cap. 2. num. 47.* & quamuis hos Epiſcopos ſine cauſa eſſe in Eccleſia libere ſcripſerit Can. *de locis theologicis lib. 5. c. 2. pag. 291.* illoſque aliquibus minus honorificis epithetis ſoleant alij efferre, cùm aliquando dicantur portatiles, ſeu commodatitij, vt refert Ioan. Quintin. *in rep. c. de multa n. 50. de præbend.* nõnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 15 c. 12 de Epiſcopis num. 44.* nec defuerint qui aſſererent illos proprie non eſſe Epiſcopos, ſed abuſiue, vt conſtat ex adductis à Mandoſ. *d. n. 5.* & Ludou. Gomez *in reg. de annali profeſſore q. 57. accedit etiã, & ex libro* qui inſcribitur, *Piorum clypeus q. 34. a. 3.* Attamẽ vere Epiſcopi ſunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt tetigit Ioann. Quintin. *in repet. c. de multa n. 44. de præb.* itaut contrariũ cum pertinacia aſſerere eſſe hæreticũ aduertat Paul. Gryſald. *in deciſ. Catholica Fidei, verb. Epiſcopus n. 10.* & ſic meliùs eorum neceſſitatẽ cõtra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat Pet. Bollus *in*
16 *OEconomia Canonica claſſe 3. c. 2. §. 4.* † Finis autem principalis, quo eiuſmodi titulares Epiſcopatus conferri & acceptari debent, ille eſſe oportet, vt benè monet Petr. Greg *d. c. 12. n. 45.* vt eò, vbi ſunt prouiſi, proficiſcãtur, & experiantur, ſi ex grege Dominico oues aliquas, vel vnam priſtinæ ſaluti reſtituant, exemplo boni paſtoris: vel qui ibi ſunt fideles, in fide, & religione ſollicitè conſeruent, aut nutriant, vt ſanctè, nec ſine fructu, feciſſe Bartholomæum Bononienſem declaratum Armeniæ Archiepiſcopum, ex Turriano refert Bollus *vbi proximè:* qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Cathalogo Beatorum Epiſcopatus Bononien. relatus eſt, vt apparet *in fine* Archiepiſcopalis Bononienſis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Gabrielis Paleothi S.R.E. Cardinalis, vbi refert dictum Beatum Bartholomæũ flo-
17 ruiſſe anno Domini MCCCXXXV. † Nec minus iuſta cauſa eſt inſtitutionis horum titularium Epiſcoporum, quam probat ipſe Bollus, & apud nos frequentior eſt, vt ſcilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis, vt deducitur ex text *in c. paſtoralis, & in c. petiſti, & in c. non autem 7. q. 1. & in c. ex parte, de clero ægrotante.*

18 Vnde quamuis propriam Diœceſim non habeant vbi nomine proprio functiones Epiſcopales exerceant, non tamen debent debito Epiſcopali honore fraudari: indignum namque eſt quod accidens pecuniæ magis, quàm ſubſtantia Ordinis Epiſcopalis habeatur, arg text. *in cap. acceſſorium, de regulis iuris, in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epiſt. ad Euagrium Epiſcopum,* quòd potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, vt habetur *in c. legimus in Iſaia. verſ. vbicumque 93. diſt.* vbi notabiliter gloſſ *in verb. eiuſdem meriti,* dicebat quòd viri ſapiẽtes, periti, ac diſcreti ita ſentiant; idiotæ verò ac vulgares homines ſolent contemnere Epiſcopos abſque magnis redditibus, vide Petr. Anch. *in Clem. in pleriſque num. 5 de elect.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib. 2 c. 17.* Mandoſ. *dict. quæſt 4. n. 2.* De his titularibus Epiſcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradit Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij, cap. 31.* His proximi ſunt Epiſcopi, qui loco Epiſcopatus renuntiarunt, de quibus *in c. 1 de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renũciarunt,* de quibus *infr. alleg. 48. n. 1.* Conueniunt autem omnes, quia nullus poteſt alienos ſubditos ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia ad Ordines promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedẽ ſibi eligant, vt obuiãs fraudibus decidit Conc. Trid. *ſeſſ. 14 de reform. c. 2.* & dixi *ſupr. alleg. 6.*

Huiuſmodi titulares, qui à ſedibus ſuis propter- 19
uia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo, & Clero, ad quam tamen propter perſequentium metum accedere non poſſunt, de quibus text. *in Clem. ment. 3. de foro competent.*, ab illis, de quibus egimus *ſupr. ex num. 15.* diſſentiunt, quia iuriſdictionem retinent, eaque in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, eiſque Ordines conferre, petita, quamuis non obtenta licentia Diœceſani, iuxta differentiam eiuſdem Clem. notat Iacobat. *de Concilijs lib. 1. p. 0.*
hinc reſoluens quæſtionem difficilem, † an omnes 20
Epiſcopi ad Concilium vocandi ſint, & admittendi etiam titulares? Quamuis enim partem negatiuam in aliis, quos nulla tenentes appellan, ſequantur Doctores communiter, vt per Can. *d. loco,* Ban. *1. q. 1. a. 10. notab. 2. pag. mihi 101.* quem refert Cened. *ad Decretal. collect. 108. num. 3.* & controuertant alij, de quibus Iacobat. *dict. tract. lib. 2 pag. 85.* ea ratione quia ſecundùm multos hoc magis Ordinis poteſtatem reſpicit, quàm iuriſdictionis, quod falſum puto ex modò relatis; ceſſat tamen difficultas in expulſis à ſuis ſedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & iuriſdictionem retinent Epiſcopalem, ſubindeque nulla eſt ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *inf. alleg. 63. ſub n. 1.*

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 21
Epiſcopos poni Chorepiſcopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferebant, aliaque exercebant munera ſolis Epiſcopis propria, vt probat text. *in c. quamuis 68. diſt.* & apud Antiochenum Concilium *can. 10* relatum *tom. 1. Concil pag. mihi 322.* vbi etiam legitur Chorepiſcopos manuum impoſitionem Epiſcoporum percepiſſe, & vt Epiſcopos conſecrari ſolitos, ſcribuntque ſic dictos à χώρα quod Græcè, pagum, ſeu villam, aut locum ſignificat, quaſi in pagis, & in villis, & loco Epiſcoporum, atque eorum Vicarij, ſint conſtituti ad Epiſcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie eſſe Epiſcopos titulares, de quibus proximè. Ita Petr. Greg. *dict. c. 12. a num. 46.* Illeſc. *in hiſtor. Pontific. lib. 2. c. 6.* Alzed. *d. p. 1. c. 3 numer. 47.* Pet. Sot. *lect. 2. de ſingulorum ordin. officiis, verſ. illud*
etiam. † Verùm non de omnibus hoc verum eſſe, ſed 22
de aliquibus, qui conſecrationem Epiſcopalem accipiebant, verùm agnoſcit Cardin. Bellarm. *in controuerſ. Catholic. tom. 1. controuerſ. 5. de clericis lib. 1. c. 27.* Sed obſtat, quòd ſi Epiſcopi ſunt, cur non Diaconatum, & reliqua Epiſcopalia munia exercere poſſunt, vel in locis ſibi deputatis, vel ſaltem conſentiente Epiſcopo Diœceſano, exequuntur, quod tamen prohibet *d. c. quamuis;* deinde ſi Epiſcopi ſunt, quomodo in pagis, & villis conſtituuntur, contra regulam text *in c. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Epiſcopi 80 diſt.* quibus probatur ſolum maioribus Ciuitatibus eſſe præficiendos. Obſtat tandem

cap.

*c.Chorepiſcopi,ead. diſt.*68. vbi Damaſus Papa Chorepiſcoporum inſtitutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus,& Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, ſed potiùs conſtat ſolos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Chriſtum Dominum inſtituiſſe: vnde cum Synodo Neocæſarienſi ſic liceat colligere, CHRISTVS Dominus ſolos duos gradus, Epiſcoporum ſcilicet,&Presbyterorum inſtituit, Chorepiſcopi nó ſunt Epiſcopi, vt ipſa nominis etymologia ſonat, quia loco ſunt Epiſcoporum, ergo vt Presbyteri ſint oportet, quòd ſi deſpiciunt eſſe Presbyteros, nihil ſunt: nam tertius Ordo nec Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum eſt, Chorepiſcopos ex Eccleſiæ inſtitutione nihil aliud fuiſſe quàm Presbyteros, quibus credebantur res præcipuæ temporales,& cura pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, veluti vt conferrẽt minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *c.erubeſcant 32. diſt.c miramur.de ſeruis nõ ordinandis*.& dixi *pag.2.alleg.*14.*in princ* & ſic poſtea eorum ambitione creſcente gerebant ſe pro Epiſcopis, ſuóque officio non contenti audebant maiores Ordines,& omnia Epiſcopalia exercere,& aliquando conſecrationem, quæ Epiſcoporum eſt propria, extorquebãt, & ideò meritò eorum Ordo ab Eccleſia damnatus eſt *in d. cap. Chorepiſcopi.* & poſt antiqoiotes explicat Conrad. Brun.*de Cæremoniis l.1.c.4.*Carranz.*in ſumma Conc in Damaſi epiſtol 4.pag mihi* 77. Bolhus *vbi ſuprà*,& latè poſt multos, quos refert Henriq.*in ſum. l.*10 *c.*13.§ 2.

23 Prædictos omnes Epiſcoporum gradus quamuis quoad Ordinis poteſtatem ipſo iure Diuino inſtituti non differant, vt ſuprà *cap.*1. probauimus, quoad tamẽ prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſiſſe probant text *in c.in illis,& in cap.nulli 99 diſt.*vbi primatuum inſtitutio refertur ad Apoſtolos,& eorũ ſucceſſores. Nam certum eſt omnem poteſtatem regiminis, ſeu iuriſdictionis immediatè prouenire ab ipſa Eccleſia,& ſaltem quoad modum, & inter ſingulos inferiores diſtributionem à Romano Pontifice pendere,& conſequenter ab humano iure, *cap ita Dominus* 19.*diſt.c.quoties* 24.*q* 1 explicat Suar.*tom* 4. *diſp* 25.*ſect.*1.*à n.*4.*& præcipuè n.*10. Igitur quamuis fateri oporteat iſtos Prælatos quoad Epiſcopalem Ordinem qui apud omnes vnius eſt, iuris Diuini eſſe, quoad poteſtatem tamen iuriſdictionis, ſeu regiminis per quam diſtinguuntur, iuris eſſe humani, vt bene explicant Franciſc Burſat.*conſ.*125.*n.*45.*vol.*2.Onuphr.Pauin. *de Primatu Petri pag.*3. *diſſuaſ.*6. *pag.*243.

24 Verùm huiuſmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad Ius Diuinum eſſe referendas contendunt Ruſæ *d.tract.in præfat.in princip.*Pigh *de Eccleſiaſt.hierarch.lib.*3.*cap.*1. Henriq. *d. lib.*10.*cap.*30.*in princ.*Duen *reg.*72.*limit.*2. Pro qui-
25 bus facit auctoritas tex.† *in c.*1.99.*diſtinct* ibi *diuinæ, & Eccleſiaſticæ leges poni, & eſſe iuſſerunt*, cum aliis, quæ ex D.Paul *ad Epheſ.*4 tradit Pigh.*de diuerſitate miniſtrorum in Eccleſia Dei*, refertur *in cap.cùm ex iniuncto, de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione vti veriori retenta Burſat. *d.conſ.*125.*à num.*16. reſpondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum inſtitutionem ad legem diuinam eſſe referendam, vt ſcilicet loquantur de lege Diuina latiſſimè ſumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat ſecundum primum, prout dicitur de lege Canonica, vt *in c.ni-*

mis,de iureiurando,& cap.in ſcripturis 19.*diſt.*Verùm meliùs conſiderabis in Patriarchis, ſeu Primatibus duo diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet Ordinem omnibus communem, ex ipſius CHRISTI inſtitutione, & regimen Prælationis ex Apoſtolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iuſſerunt, ſi Ordinis poteſtatem reſpicias, atque ſollicitudinem Epiſcopalem, quæ omnibus Epiſcopis communis eſt, atque etiam Eccleſiaſticæ, quatenus ad prælationem ſpectat. Neque nouum eſt quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuerſos reſpectus diuerſimodè accipiatur, ſcilicet, reſpectu legis Diuinæ, quoad Epiſcopatus Ordinem, reſpectu Eccleſiaſticæ quoad prælationem, ſicut videmus *in cap.in aliquibus § ille quippe,de decimis*, quia decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, vt poſt Couarr. *lib.*1. *var.cap.*17.*num.*2.teſtatur tenere Theologos omnes, Gutier.*Canon.lib.*1.*cap.*21.*num.*9.& ſub prædicta diſtinctione docent Zerol *in praxi Epiſcop.pag.*1.*verb. decimæ,in princ* Antonius Fernandez Luſitan.*in examine Theologiæ moralis p* 1. *ad* 7.*præceptum Decalogi cap.*11.§.1.Malderus *de iuſtitia,& religione tractat.*10. *tit.de decimis dub* 2 §. *contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c.*1.*q.*2.*n.*57.

Poſt Summum Pontificem, triplicem ordinem Epiſcoporum ſuprà conſtituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter ſe infrà egimus hac *p* 1.*tit.*3 *c.*1.*à princ.*& ex profeſſo Mich.Ferrus *de præcedent.& prælat Eccleſ.q.*33.*per tot.Secundò* Archiepiſcoporum, tertiò Epiſcoporum, illi enim præferuntur qui fuerint Primates, ſeu Patriarchæ; Ferrus *tract q.*4.*n.*7. ſed ſi fuerint ſimpliciter Archiepiſcopi elatior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ ſubditus fuerit;& inter Archiepiſcopos, Primates, ſeu eiuſdem Patriarchæ ſubditos, præcedet ille, qui aliquod prioilegium, exemptionem, dignitatem, ſeu officium præter Archiepiſcopatum habuerit: tandem data iterum paritate recurrendum erit *primò*, ad antiquitatem promotionis, *ſecundò*, ad gradum, *tertiò*, ad virtutem; *quartò*, ad nobilitatem; ita Mich.Ferrus *d. tract.q.*4 *n.*18.*&* 19. 27

Inter ipſos autem Epiſcopos ordo prioritatis, & ordinationis, ſeu conſecrationis erit obſeruandus, Cæremon Roman.*lib.*1 *cap.*31.§ *in ſeſſione verò*, citati *hac ead.p.*1 *tit.*3.*cap.*8.*num.* 66. & nouiſſimè Ferrus *d tract q.*27 *n.*6. vbi ſubdit quòd etſi alter Epiſcopus ſit prior in data, & in conſecratione poſterior, alter verò in conſecratione prior,& in data poſterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quòd vnus maiorem habeat diœceſim,& maiorem iuriſdictionem, ſeu vberiores fructus *cap.legimus* 93 *diſt.*ibi, *potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopũ non facit*, &c. *cap. ſicut* 96.*diſt.*vbi quòd parua ciuitas prærogatiuam Regni non minuit, Decian *Reſp.* 19 *num.*107.*cum ſeqq.vol.*3.Ferrus *d.tract. quæſt.*9 *nu.*31 *& q.*27.*num.*9. Minuſque de præcedentia habenda ratio in Concilio ſi Epiſcopus ſimul ſit alicuius Regis conſiliarius; nam ſedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent. de Franchis *deciſ.*138.*num.*5 Campſ. *in diuerſ.Iuris Canon.rubr.*12.*cap.*12.*num* 11. Aloyſ. Ricc.*in praxi aurea reſol.*201.*num.* 2.*in fine*, D. Contelor *de præcedentia num.*20 *cum ſeqq.*Ferrus *d. quæſt.* 27.*num.*10. 28

Limita *primò* in Epiſcopo exiſtente intra ſuã diœceſim, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Epiſcopos conſecratione prio- 29

res,& etiam Archiepiſcopos, vt colligitur ex Cærem.Romano *lib.1.c.23.fol* 40. vbi Epiſcopus proprius thurificatur ante Archiepiſcopum & Epiſcopum hoſpites,quando omnes præſentes ſunt in Veſperis,& Miſſa ſolemni,nam quiſque in ſuo territorio maior eſt altero, gloſſ. *verb.poteſt in l.apud ff. de manum.iſſ.*Boër *tract.de authorit.magni Concil num.*54. Beſold.*diſſert.de praced.c.*3.*n.*5.Ferrus *d tract.q.*4.*numero.*6.

30 Limita *ſecundò*,eo caſu,quo concurrant duo Epiſcopi, quorum vnus ſit titularis tantùm, cleroque carens, & ſit prior in conſecratione,alter autem habeat populum & clerum,& ſit iunior;nam tunc hic poſterior erit proponendus, quia licet antiquitati deferatur in præcedentiis,hoc inter pares intelligitur, non autem vbi modernior eſt dignior;ita illuſtriſſ.D.Acuña *in cap.*7.*num.*1.*diſt.*18.Ferrus *d tract. quaſt.*27.*num.*7.vbi *num.*8.ſubdit inter Epiſcopos titulares tantùm pro prærogatiua danda inſpiciendum,an quis ſit exemptus, vel an habeat illud officium, ſeu dignitatem præter Epiſcopatum, vel ſit ſubditus maiori Archiepiſcopo & Patriarchæ, vel ſit Doctor,virtute clarus, aut nobilis:quamuis Menoch.*conſ.*52 *num.*89. exiſtimet Epiſcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Epiſcopum alias ditiſſimum.

31 Limita *tertiò*, in Epiſcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Epiſcopis præfertur, vt conſuluit Menoch. *conſil.*126. *num.*14.

CAPVT VII.

De Epiſcopatuum, & Diœceſum diuiſione.

SVMMARIVM

1 *Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro ſancta fuerat? oſtenditur.*
2 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant? oſtenditur.*
3 *Prælatorum Eccleſiaſticorũ gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia.*
4 Cap.in illis 80. diſt. & in cap. 1. 99.diſt.*declaratur.*
5 *Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis,Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti? remiſſiuè.*
7 *Diœceſes,& Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præſertim à Dionyſio I.diſtincta fuerunt.*
8 *Diœceſis quid ſit? oſtenditur.*
9 *Diœceſis vna non eſt in duas diuidenda.*
10 *Diœceſum fines,de quibus conſtat,præſcribi non poſſunt.*
11 *Diœceſum fines qualiter probentur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopi in maioribus populis,& frequentioribus ciuitatibus ſunt præficiendi.*
13 *Parochi ſeu Plebani in Caſtellis,& modicis Ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*
14 *Plebani non omnes ſunt Parochi,ſed illi tantùm,qui manum habent beneficium.*
15 *Parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont.incœpit.*
16 *Ciuitatis ad ſubſtantiam requiritur, quòd habeat Epiſcopum,ſecundùm vnam ſententiam,cuius contrarium ponitur* num.17.*& ſub diſtinctione reſoluitur* num.18.

VT meliùs,quæ vniuerſo Chriſtiano 1 populo opus ſũt,prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confuſio tolleretur, vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Epiſcopus, illicò ſciret quatenus facultas ſua,iuriſdictioque extenderetur, rectè Diuus Petrus vrbes, & loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradibus conſtituit, ita vt, iis, in quibus apud Ethnicos erat primi eorum Flamines,& prima iudiciaria poteſtas,ſcilicet Rectores Prouinciarum,Proconſules, eorumque Legati præeſſent Patriarchæ, ſeu Primates: in iis verò in quibus erant Archiflamines eſſẽt Archiepiſcopi:in ſingulis verò reliquis ciuitatibus præeſſent Epiſcopi,vt referunt Clemens Papa *in cap. in illis* 80 *diſt* & Anacletus *in cap.*1.99.*diſt.*† Vnde, 2 ad imitationem Gentilium,eorúmque Flaminum,& Archiflaminum, Diuum Petrum ordinaſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus exiſtimant Petr. Gregor.*ſyntagm.iuris,lib.*15.*cap.*11.*num.*1.Henriq *in ſum. lib.*10.*cap.* 30. *in princ* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Mich.Ferrus *de præcedent. Eccleſ.q.*27.*n.*1. & ſic huiuſmodi diuiſionem vſque ab exordio naſcentis Eccleſiæ inductam fuiſſe per conſtitutionem locorum & aſſignationem Diœceſeon iuxta antiquam partitionem factam ab iſtis ethnicis Principibus tenent Petr.Gregor.*de benefic.cap.*4.*ſub num.*5 Lotter.*de re benef.lib.*1.*q.*10. *num* 7. & agnouit Rota *in Conchen. decimarum del Infantado* 7.*Febr.*1618. coram *Martino Andrea.*

Verùm huiuſmodi Eccleſiaſticorum Prælatorum 3 gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe magis pium, & Chriſtianæ Religioni conſentaneum eſt vt dicamus: quemadmodum enim in triumphante Eccleſia ſunt Angeli,Throni, Principatus;ita congruentiſſimo ordine in militante miniſtrorum Eccleſiaſticorum officia diſtinguuntur per Epiſcopos,Archiepiſcopos,Primates,& cæteros gradus,de quibus *in cap.Clericos* 21 *diſt.*comprobant Ruſæ,*in tract.de præeminentia Archiep.dignitatis in præfat.à princ.* Pigh *de Eccleſ hierarchia. lib.* 3.*cap.*1.† Auctoritatem verò Clementis,& Anacleti 4 in præcitatis Iuribus meliùs explicabis, ſi dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinaſſe, vt in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines ſacra faciebant,eiſdem nominibus,diuerſo tamen,ſanctóque Sacerdotio,veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei conſtituerentur:ſicut † Romæ de- 5 iecto ſummo idololatriæ Pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex,vt eleganter ait D.Ambroſ.relatus *in cap.Beati,* 2.*q.*7.& Leo Pontifex *in ſermone* 1. *de Natali Petri.*† Quid autem fue- 6 rint Flamines, à quibus, & ad quid inſtituti? Vide apud Alexand ab Alexandro *dierum genialium, lib.*6. *cap.*12. & Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib.*4. *cap* 24.

Eſt igitur *primò* ſciendum olim à Summis Pon- 7 tificibus, præſertim verò Dionyſio I vt habetur *in cap.*113 *q.*1.& *in eius vita* Platina exiſtimauit, fuerunt Diœceſes,& Parochiæ diſtinctæ,& vnicuique gregi proprij aſſignati paſtores, & inferiorum Eccleſiarum Rectores,vt dicitur *in cap.paſtoralis,de iis quæ fiunt à Prælatis,*qui ſuarum omnium ſinguli curam haberent,vt inquit Concil.Trid.*ſeſſ.*24.*de reformat. cap.*9.& cum Dionyſio videtur tranſire Rota

in

in Theatine iuriſdictionis 4. *Maij* 1612. coram *R. D.*
meo Coccino Decano. Vnde male ſentiunt, qui par-
titionem, & aſſignationem Diœceſeon attribuunt
Magno Conſtantino, quos reprobat poſt Baron.
Spondan. *in an* 675. *numer.* 2. Quare cùm Epiſcopus
non habeat Diœceſim ex ſe, aut ab alio inferiori, ſe
ab ipſo Summo Pont. non poterit auctoritate ſua
illam minuere, aut diſmembrare, conſtituendo ter-
ritorium diſtinctum à proprio territorio: nam id ſo-
lum pertinet ad Papam ex ſpeciali eius priuilegio,
Hoſt. *in cap cùm contingat, numer.* 1. *de foro comp.* vbi
Ioan. Andr. *ſub num.* 4. *verſ. alij dicunt.* Butr. *ſub n.* 22.
verſ. ſi quæritur, quos refert, & ſequitur Lotter. *d. lib.*
1. *q.* 10. *num.* 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pēdet
mutatio Diœceſeon, qui multorum annorum euolu-
tione ducti non ſemel nouas Eccleſias Cathedrales
conſtituerunt, mutarunt, & alterarunt, Petr. Greg.
ſyntagm iuris lib. 15. *cap.* 12. *num.* 4 Lotter *d. q.* 10. *n.* 1:.
1 *&* 18. vbi *à num* 19. diſſerit ex quibus cauſis Summi
Pont. diſmembrationes iſtas nouaſque erectiones
Cathedralium facere poſſint? & *q.* 11. *à num.* 30 ait
cauendum eſſe a gloſ. *in verb. diuiſiones, in c. ſp. lege Im-*
peratorum 10 *diſt.* quæ pronuntiauit Papam inuito
Epiſcopo, non poſſe diuidere Epiſcopatum præter-
quam ex cauſa.

8 Diœceſis autem eſt ciuitas, & territorium vbi
Epiſcopus iuriſdictionem habet in ſpiritualibus,
Clem. vnic. de ſuppl. neglig. Prælat. Diœceſis enim dici-
tur, vbi eſt Epiſcopus, & Epiſcopatus, *cap. cum pro*
vtilitate 16. *q.* 1. gloſſ. *verb. Presbyteri in Clem.* 1. *de*
priuileg. dicta a verbo Græco latine quaſi adminiſtra-
tio, vel ſecundum aliquos, diuiſio. quia fines Epiſco-
patuum diuiduntur, vt *in c. vnico* 19. *q.* 3. *& in c. pro-*
uinciæ, & ibi gloſ. 99. *diſt.*

9 *Secundò*, eſt ſciendum quòd vna Diœceſis non eſt
in duas diuidenda, *c. vnic. vlt. diſt. c.* 1. 10. *diſt. c. quoniã,*
de offic. Ordin, facilius enim duæ inuicem vniuntur,
quam vna in duas diuidatur. quomodo autem diui-
dantur Diœceſes inter Epiſcopum hæreticum con-
uerſum, & eum, qui ei fuerat ſubſtitutus, docet Con-
cil. Aphricanum, de quo *in c.* 1 *de paroch.*

10 *Tertiò*: quòd fines Diœceſum, vel Parochiarum, de
quibus conſtat, præſcribi non poſſunt, *c. licet, cum ſeq.*
21. *q.* 3. *c ſuper eo, de paroch.* gloſ. *in c. præterea* 2. *de trãſ.*
Parlad, *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 1. §. 17 *num.* 3. Hieron. de
Monte *de finibus regundis c.* 107. *nu.* 2. Menoch. *conſil.*
147. *num* 44. Marta *de iuriſdict p.* 1. *cap.* 16. *num* 2. vbi
n. 1. poſt Abb. *in c. ſuper eo n.* 6 *de paroch.* dicit quòd
vnus Epiſcopus cum titulo, vel ſi tantum effluxerit
quòd non ſit memoria hominum, poterit Epiſcopale
eius præſcribere in Eccleſiis alterius Diœceſis etiã
in alieno territorio, & exemplificat in Epiſcopo Fe-
ſulano, qui in ciuitate Florentiæ habet Eccleſiam ſi-
bi ſubiectam cum toto illius Parochiæ populo Si
verò non ſint certi, huiuſmodi limites præſcribun-
tur ſpatio triginta annorum, *cap.* 1. *cum ſeqq.* 11. *q.* 3.
quod intra limites tantùm eiuſdem prouinciæ lo-
cum habet: ſed ſi Epiſcopus locum alterius Diœceſis
conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præ-
ſcribit ſpatio trium annorum, niſi intra hunc termi-
num repetatur, *cap.* 1 *de præſcript.* Balb. *de præſcript.* 1.
p. quarta q. 1 *in fine*. Cou. *in reg. poſſeſſor. p.* 2 §. 11. *n.* 8.
Mench *Illuſtr c.* 72 *n.* 6.

11 *Quartò*, quòd probentur fines Diœceſum per li-
bros antiquos, *cap. cùm cauſam de probat.* Duen, *reg*
157. Valaſc. *de iure emphyt quæſt.* 5 *num.* 16 Maſcard.
concl. 396. & alij citati per me *in collect ad d cap cùm*
cauſam num. 1. *cum ſeqq.* & per teſtes *d. c. cùm cauſam*
etiamſi ſint de auditu, Maſcard. *concl.* 395. Farin. *in*
praxi crimin p:g. 1. *quæſt* 69. *numer.* 130. Cald. Pereira

de empt. c. 21. *n.* 15. & etiamſi ſint regulares, dummo-
dò rationem dicti ſui afferant Maſcard *d. concl.* 395.
n. 3 *& concl.* 369. *n.* 24 Farin. *d. pag* 2. *q.* 70. *n.* 18. &
per famam *d. c. cùm cauſa*, Hieron de Monte *c.* 55 *n.*
10. *& c.* 66. *n.* 1. Aluar *alleg* 6. *n* 9. *&* 10. Maſcard *concl.* 1
396. & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d.*
c cùm cauſam.

Quintò, quòd Diœceſum fines & diuiſiones, ſi
contingat dominia, aut regna temporalia mutari,
non ſunt immutandæ: neque enim Eccleſias Dei per
diſcordias Regum diuiſionis aliqua pati damna ne-
ceſſe eſt, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hæc quippe in fine*
3. *q.* 6. *& in c.* 19 *diſt.*

Sextò, quòd præcepit Carthaginen Concil. *in c.*
placuit 2. *q.* 1. vt nullus Epiſcopus alienas plebes
vſurpet nec aliquis Epiſcoporum ſupergrediatur in
Diœceſi collegam ſuum.

Septimò, quòd ſtatuit Anacletus Papa *in cap. Epi-* 12
ſcopi cum ſeqq. 80 *diſt.* & habetur *in cap.* 1. *de priuileg.*
ne Epiſcopi in caſtellis, nec in modicis ciuitatibus
conſtituerentur; ad honorabilem verò locum Epi-
ſcopus eſt titulandus & nominandus, ne vileſcat no-
men Epiſcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacle-
tus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap illud*
3. *quæſt* 2. *Epiſcopalia*, inquit, *gubernacula non niſi in*
maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet
præſidere: nam † in caſtellis, & modicis ciuitatibus 13
ab Epiſcopis ponuntur Preſbyteri, quos Parochos
dicimus, ſeu Plebanos, de quorum officio vide mul-
ta, quæ tradunt Lælius Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt.*
cap 27. *cum ſeqq.* Lotter *d quæſt.* 11. *à num.* 24. Boll. *in*
OEconomia Canonica claſſe 2 *cap.* 1. §. 1. Petr. Gregor.
d. lib. 15. *cap* 24. bene aduertens *à num.* 12. † Plebanos 14
Parochos eſſe, non tamen omnes, ſed illos, qui ma-
ius habent beneficium, in quo ſunt capellę, & de-
ducitur ex text. *in cap.* 2. *ne clerici, vel monachi in* 6. li-
cet Abb & alij *in c. cum ab Eccleſiarum de officio Or-*
din vtrumque id eſſe, & non differre exiſtiment. Ti-
tuli verò, ſeu Eccleſiæ, in quibus Parochi ponuntur,
dicuntur parochiæ, † quarum diuiſionem tam in Vr- 15
be, quam in Orbe actuſe feciſſe auctor eſt Diony-
ſius Pontifex, *in cap.* 1. 13. *quæſt.* 1. de quo meminit
text *in cap paſtoralis, in princ de his, quæ fiunt à Prælat.*
& latè explicant Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum.*
lib. 4. *cap.* 9 Nauar. *in c. placuit à numer.* 3. *de pœnit. diſt.*
6. & multi apud Cenced. *ad Decretal. & collect.* 104. *n.*
5. quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom.* 1.
tract. de decimis lib. 1. *c.* 21. *à n.* 4.

Octauò, quod Diœceſes Epiſcopatuum non diſtin-
guuntur iuxta terminos dominij temporalis, ſed ple-
rumque vna diœceſis ſeſe extendit intra fines alte-
rius dominij, gloſſ. *verb. Diœceſis in Clem. Romani de*
elect Hieron de Monte *de finibus regun. quæſt.* 75 *n.* 9.
Seraphin *deciſ.* 1341. *n* 10.

Hinc opportunè quæres, an ad ſubſtantiam, & 16
eſſe ciuitatis requiratur, quòd habeat Epiſcopum?
Et prima facie videbatur affirmatiuè reſpondendum
per tex. *in d cap. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis,
& maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiſco-
pi ponantur, per ſingulas verò alias Epiſcopi, con-
ſonat *cap.* 1. *de officio Ordin.* ibi, *ſingularum Vrbium,*
ex quibus in terris Chriſtianorum ſolas illas dici ci-
uitates, quæ habent Epiſcopum, dicit Bald *in l. ex*
hoc iure num. 12. *ff de inſtit.* & de iure Canonico ve-
rum eſſe profitetur Alciat. *in d. cap.* 1 *de officio Ordin.*
num. 1. *verſ. aut loquimur de iure Canonico*, & de vſu
Italiæ teſtatur Bart. *in l. vltim num.* *verſ. nam in vſu,*
ff. de collegiis illicitis, & in extrauag qui ſint rebelles
verb. Lombardia, ſequuntur Rebuff. *in concord tit de*
collation. §. *volumus verb in Ciuitatibus*, Card. Toſch.

pract.concluſ.tom.1.litt.C.concluſ.280.num.15. & alij, quos refert Cened *ad Decretal.collect.* 101 *nu.*1. me citato *in hoc loco* Alzed.*p.*1.*c.*6.*c.*2.

17 Verùm contrarium, imò non requiri ad ſubſtantiam,& eſſe ciuitatis,quod habeat Epiſcopum,probatur à Doctoribus communiter *in d. cap.*1. *de priuileg.*vt poſt Abb.concludit ibi Deci.*num.*8.qui pro ſua opinione illum text. dupliciter inducunt. *primò* dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac ſubinde in modicis, ſeu paruis contrarium apponit;*ſecundò*, dum decidit in Ciuitatibus ponendos eſſe, videtur ſupponere iam antea fuiſſe Ciuitates in quibus ponuntur:*tertiò*,& fortiùs probatur ex *d.c.Epiſcopi* 80.*diſt.*dum prohibet ne in caſtellis,& modicis ciuitatibus Epiſcopi conſtituantur, ſicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Epiſcopum non habent: *quarto* oſtenditur, quia ſi ad eſſe,& ſubſtantiam Ciuitatis requireretur Epiſcopus, ſequeretur quòd ſi ob delictum,vel aëris intemperiē, vel aliam cauſam ciuitas priuaretur Epiſcopo deſineret eſſe Ciuitas,iuxta generalem regulam tex.*in l.Iulianus* §. *ſi rem ff.ad exhibendum*,cum ſimilibus,& tamen ſine Epiſcopo priuata adhuc Ciuitas remanet,vt in caſu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Epiſcopum, probat tex. *in c.ita nos* 22.*q.*2.

18 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis ſeparentur,aduertendum eſt, quòd vel quæritur de iure gentium,& certum eſt eo attento Vrbes ſine Epiſcopis fuiſſe, quos deinde in lege Euangelica ordinatos eſſe conſtat ex *cap.Vrbes* 80.*diſt.*Aut quæritur de iure ciuili, dicendum eſt quoad priuilegia, Principis ſecularis requiri ac ſufficere auctoritatem,vt ſub diſtinctione reſoluunt Rebuff.*in concord.tit. de collat.*§. *ſtatuimus* 2.*verb in Ciuitatibus*, Caſtr.*in d.c.*1.*de priuileg.n.*7.Abb.*n.*2. Deci.*à n.*18. Duenh.*reg.*32. Aut quæritur de Iure Canonico, & verior eſt contra Bald.& Aciat ac alios poſt illos adductos.

19 Qua opinione retenta non obſtat text.*in d. cap. in illis*; tripliciter enim reſpondet Deci *in d.cap.*1.*à num.*13. duo intellectus ſunt principaliores.Primus quòd ad ratione boni regiminis pertineat, quòd Ciuitas habeat Epiſcopum, idque ſolum te vera concludere ibi teſtatur.Alter verò quod ſenſus eorum ſit negatiuus, quod Epiſcopi non ponantur in illis,ſed in ſolis Ciuitatibus,atque ita quod ſine Ciuitate Epiſcopus eſſe non poteſt: vnde quando nouus erigitur Epiſcopatus,villa,vel oppidum, in quo erigendus eſt,prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat text.*in d.Extrau.Saluator,verſ. volētes,de præbendis, inter commun.* & poſt Bart. notat Petr.Gregor.*rei benefic.c.*17.*n.*2. non tamen è conuerſo ſequitur, quòd Ciuitas non poſſit eſſe ſine Epiſcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tādem de conſuetudine quæritur, & fatemur ex teſtimonio Bart. & aliorum in locis ſupra relatis, Ciuitates dici omnes,& ſolas illas,quę habent Epiſcopum,vel habuerunt;& ſic intelligūtur,quæ docent manifeſtum ſignum demonſtrationis quod ſit Ciuitas,eſſe illud,quod habeat Epiſcopum,ſecundùm Peruſ Deci *in d.c.*1 *n.*17. 20

Hucuſque egimus de diuiſione Diœceſeon, & erectione nouorum Epiſcopatuum, nunc verò ſupereſt vt aliquid dicamus de tranſlatione Cathedralium Eccleſiarum ex vno loco in alium, quæ plures extant,& domeſtica noſtri Portugaliæ Regni exempla comprobant,in eo enim ex antiqua Egitanienſi ciuitate ad Guardiam, & ex Sylueſi ad Faraonenſam tranſlatæ Epiſcopales Sedes fuerunt, quæ quidem tranſlationes ſine Papæ auctoritate fieri non poſſunt,*cap.*1.*de tranſlat. Epiſc.*ibi, *& ſedium commutationes*, &c *c.vnic.de exceſſib.Prælat.lib.*6. Lotter. *d.lib.*1.*quæſt.*12.*num.*38.nec aliter fit quàm ex cauſis à Iure approbatis,de quibus latè agit Lap. *alleg.*68. *eſt* Mandoſ.*de ſignatura gratiæ*,§.*tranſlationes in* 1.*col. verſ.tranſlatio Eccleſiæ*,Rebuff.*in praxi.tit de tranſlat. Epiſcop.numer.*4.*cum ſeqq.* per quam ſanè tranſlationem remanet deſtructus prior ſtatus reſpectu loci, Lap *d.alleg*,68.*num*,8.vbi addē.*in verb chorus. verſ. vltimus ſtatus Eccleſiæ*,in tantum vt non ſit neceſſaria aliqua eius execratio: ſeu prophanatio ædificij: nam illa conſecratio, quæ priùs adiacebat,ſeu ſimplex accidens,ſimul deficit,vt bene conſiderat Vgolin *de officio Epiſcopi,c.*28.*ſub num.*4 *in* 1. *argument. verſ poſtremò conſecratio*,niſi fortè prima Eccleſia verius dimiſſa quàm tranſlata videri poſſet, Lap *ibidē*, *ſub eod.n.*3.quod fieri intelligitur cùm non transferretur titulus, ſed prior Eccleſia dumtaxat ſecundæ pro commodiori ſeruitio circa diuina ſubiicitur, quo caſu retinetur in prima Presbyter, in quo repræſentatur ſemper imago quædam antiqui ſtatus Lap.*ſub eod n.*3.Lotter.*d.q.*12.*à n.*41. 20

Huic capiti ſubſequenter annectendam duximus nouam Epiſcopatuum omnium totius Orbis Chriſtiani notitiam, quam variarum Nationum in Vrbe exiſtentium Collegio conſulentes, multis additis Epiſcopatibus, aliiſque nouiter in Archiepiſcopalem dignitatem euectis nō ſine magno labore in moderniorem redegimus ſtatum, paternaque eorum vocabula ſumma diligentia inueſtigantes. Illud maximè in præſentiarum aduertendum duximus, noſtræ intentionis non eſſe in Archiepiſcopatuum vniuſcuiuſque Regni ac Suffraganeorum ordine diſponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre,cùm horum aliqua inueſtigandi veri gratia vt alieno iudicio ſcripſerimus,

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Epiſcopatus, qui à ſex antiquioribus S.R.E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Oſtienſis.	*Oſtia.*	

Decano Sacri collegij Illoſtr. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus eſt Vellitern. Vulgò *Vellerri.*

Portoenſis.	*Porto.*	vniti.
S. Rufinæ.	*S Rufina.*	
Tuſculan.	*Fraſcati.*	
Sabinenſis.	*Sabina.*	
Prænestini.	*Poleſtrina.*	
Albanenſis.	*Albano.*	

Epiſcopatus, qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non ſunt in alterius Prouincia conſtituti.

IN SABINA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*
Farfenſis.	*Farfa.*

eſt Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus.	*Agnani.*
Segninus.	*Segni.*
Terentinus.	*Terentino.*
Alatrinus.	*Alatri.*
Verulanus.	*Veruli.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaieta.*
Terracinenſis.	*Terracina.*
Subiacenſis.	*Subiaco*

eſt Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN TVSCIA

Hortanus.	*Orti.*	vniti.
Ciuitatis Caſtellanæ.	*Ciuita Caſtellana.*	
Nepeſinus.	*Nepi.*	vniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbienſis.	*Viterbo.*	vniti æquè.
Toſcanenſis.	*Toſcanella.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Caſtrenſis.	*Caſtro.*	
Ciuitatis Plebis.	*Ciuitta de la Piebe.*	
Montis Faliſci.	*Monte Fiaſcone.*	vniti.
Cornetanus.	*Corneto.*	
Lucanus.	*Luca.*	
Lunen Sarzanen.	*Luna & Sarzana.*	
Politianenſis.	*Montepulciano.*	
Balneoregienſis.	*Bagnarea.*	
Vrbeuetanus.	*Oruieto.*	
Peruſinus.	*Peruggia.*	
Ciuitatis Caſtelli.	*Cieta di caſtello.*	

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	*Spoleto.*
Aſſiſienſis.	*Aſſiſi.*
Fulginatenſis.	*Foligno.*
Nocerinus.	*Nocere.*
Reatinus.	*Rieti.*
Tudertinus.	*Todi.*
Amerinus.	*Amelia.*
Narnienſis.	*Narni.*
Interamnenſis.	*Terni.*

IN VMBRIA SVPERIORI.

Camarinenſis.	*Camerino.*
Æſinus.	*Ieſi.*
Fanenſis.	*Fano.*

IN PISCENO, SIVE MARCHIA.

Anconitana.

Auximanus.	*Oſimo.*	
Aſculanus.	*Aſcoli.*	
Anconitanus.	*Acona.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	vniti.
Recanatenſis.	*Recanate.*	

Lauretanam Eccleſiam in Epiſcopalem erexit Sixtus V. *conſtit.* 24. incip *Pro excellenti.*

Sunt & alij Epiſcopatus exempti in aliis Prouinciis, qui ſub Archiepiſcopis, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiſcopatus cum ſuis ſuffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA

Archiepiſcopatus Piſanus.

PISA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Adiacenſis.	*Aiazzo.*	In Corſica.
Alerienſis.	*Alteria*	
Sagonenſis.	*Sagona.*	

Archiepiſcopatus Florentinus.

FIORENZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Feſulanus.	*Fiſole.*
Piſtorienſis.	*Piſtoia.*
Cortonenſis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo.*
Collenſis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis.	*S. Miniato.*

Archiepiſcopatus Senen.

SIENA.

De Epiſcopali in Archiepiſcupalem erectus fuit à Pio II. *ſua Conſtit.* 3. incip. *Triumphans*, eſt in Bullar. nouo *tom.* 1. *pag.* 315.

Epiſcopatus Suffraganei.

Suanenſis.	*Suana.*
Cluſinus.	*Chiuſe.*
Groſſetanus.	*Groſſeto.*
Maſſanus.	*Maſſa.*
Ilcinen.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiſcopatus Genuenſis.

GENOVA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bononienſis.	*Bobio.*	
Albinganenſis.	*Albenga.*	
Naulenſis.	*Noli.*	
Nebienſis.	*Nebbia.*	In Corſica.
Marianenſis.	*Mariano.*	
Accienſis.	*Acci.*	

Archiepiſcopatus Taurinenſis.
Torino.
Epiſcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	*Mondou.*
Caſſalen.	*Caſſale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*
Foſſanenſis.	*Foſſano.*

Archiepiſcopatus Mediolanenſis.
Milano.
Epiſcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Sauona.*
Vutimilenſis.	*Vintimilia.*
Aquenſis.	*Acchqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Nouarienſis.	*Nouara.*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ipporrigienſis.	*Iurea.*
Viglieuanenſis. eſt ad Reg præſent.	*Vigenano.*
Papienſis. eſt exemptus.	*Pauia.*

IN PROVINCIA MARCHIÆ.
Anconitanæ.
Archiepiſcopatus Firmanus.
Fermo.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. *in ſua Conſtit.* 95. incip. *Vniuerſi Non. Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 363.

Epiſcopatus Suffraganei.

Marceratenſ	*Macerata.* } vniti.
Tolentiſi.	*Tolentino.* }

Hæc vltima Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto *V. ſua Conſtitut.* incip. *Super vniuerſas Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2 *pag.* 564.

Ripan. *Ripatranſona.*
in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 2. incip. *Illius* 3. *Kal Auguſti* 1571. in appendice.

Montis Alti. *Montalto.*
in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 48. incip. *ſuper vniuerſas* 8. *Kal. Decemb.* 1586.

S. Seuerini. *S. Seuerino.*
in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 49. incip. *Suprema* 6. *Kal. Decemb.* 1586.

IN VMBRIA SVPERIORI, Flaminea, ſiue Romandiola.
Archiepiſcopatus Vrbinatenſis.
Vrbino.
Epiſcopatus Suffraganei.

Piſaurien.	*Peſaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Foroſempronien.	*Foſſombrone.*
Senogallien.	*Senegaglia.*
Callien.	*Cagli.*
Feretranus.	*Montefeltro.*
Vrbanien.	*Vrbania.*

Primum Caſteldurante, Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam iuriſdictionem habente in Epiſcopalem erexit S. D.N. Vrbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiſcopatus Rauennatenſis.
Ravenna.
Epiſcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*
Comaclenſis.	*Comachio.*
Forolmenſis.	*Forli.*
Foropopilienſis.	*Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis.	*Ceſena.*
Sarſinatenſis.	*Sarſina.*
Fauentinus.	*Faenza.*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrarienſis.	*Ferrara.*
Ariminenſis.	*Rimini.*

Hos duos vltimos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten ſub *die* 18. *Kalend. Ianuarij* 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis.	*Imola.*
Cervienſis.	*Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

Galeacenſis. *Galiatas.*
Abbas priuilegio Sedis Apoſtol. ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.
Archiepiſcopatus Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Greg. XIII. anno 1586. eámque Rauennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

Bologna.
Epiſcopatus Suffraganei.

Placentin.	*Placenza.*
Parmenſis.	*Parma.*
Rhegienſis.	*Reggio.*
Mutinenſis.	*Modena.*
Cremenſis.	*Crema.*

Burgi S. Domini, *Borgo S. Domino.*
Inter Parmam & Placentinam ſita eſt hæc Ciuitas ad Ducem Parmenſem pertinens, quam Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla Suffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSVLA.
Archiepiſcopatus Calaritanus.
Callari.
Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiſcopatus Turritanus.
Torre.
Epiſcopatus Suffraganei.

Alguarenſis.	*Alguer.*
Boſſenenſis.	*Boſſa.*
Ampurinenſis.	*Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.
Arborea.
Epiſcopatus Suffraganei.

Vſſellenſis. *Ales.*

IN

IN DALMATIA, FORO IVLIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileienſis.

AQVILEIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantoua.*
Comenſis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronenſis.	*Verona.*
Patauinus.	*Padoua.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Taruiſanus.	*Treuiſi.*
Concordienſis.	*Concordia.*
Cenitenſis.	*Ceneda.*
Feltrenſis.	*Feltro.*
Bollunenſis.	*Ciuidal de Belluno.*
Polenſis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergeſtinus.	*Trieſte.*
Iuſtinopolitanus.	*Capode Iſtria.*
Guaſtalenſis.	*Guaſtala.*

Eſt Abbas priuilegio Sedis Apoſt. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiſcopatus Corcirienſis.

CORFV.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cephalonienſis.	*Cefalonia.*
Zacynthienſis	*Zante.*

IN ISTRIA SVPER MARE.

Patriarchatus Gradenſis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctā ſcribont Eginharius & Rheginus, demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Eugenij IV beneficio Venetorum vrbis clariſſima Patriarcharum hunc adepta eſt ann. 1450.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cledienſis.	*Chiozza.*	
Ciuitatis nouæ, ſiue	Æmonienſis.	*Citta nuoua.*
Torcellanus.	*Torcello.*	
Caprulienſis.	*Caorli.*	
Mauranus.	*Murano.*	

IN CANDIA INSVLA.

Archiepiſcopatus Cretenſis.

CANDIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caneen, ſiue	
Argien.	*La Canea.*
Retimenſis.	*Rettimo.*
Sittienſis.	*Sitia.* } vniti.
Hierapetrenſis.	*Hierapetra.* }
Cheronenſis.	*Cheroneſſo.*
Mellipotenenſis.	*Molipetamo.*
Archadienſis.	*Archadia.*
Ciſſamonenſis, ſiue	
Sicchimenſis.	*Sicchimo.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui eſt apud Regiam præſentationem.

Iſclanus.	*Iſchia.*
Auerſanus.	*Auerſa.*

eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſc.

Archiepiſcopatus Capuanus:

CAPVA.

Epiſcopatus Suffraganai:

Theanenſis.	*Theano.*
Caluenſis.	*Calui.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſſinen.	*Montecaſino.*

Epiſcopus Caſſinen. eſt Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioann. XXII. exemptus.

Archiepiſcopatus Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

SALERNO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Caputaquenſis.	*Capaccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcan.	*Nuſco.*
Arcenenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Gauenſis.	*la Caua.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Rauellenſis.	*Rauello.*

eſt exemptus, & vnitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vican.	*Vico Equenſe.*
Maſſalubenſis.	*Maſſa.*
Caſtelli maris.	*Caſtelli à mare.*

Archiepiſcopatus Beneuentanus.

BENEVENTANO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*
Thelesinus.	*Teleſe.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis.	*Monte Verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino.* } vniti.
Friſentinus.	*Fricento.* }
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianenſis.	*Ariano.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Boianen.	*Boiano.*

Bouinen.

Bouinen. *Bouino.*
Leſinen. *Leſina.*
Tulturarien. *Volturara.*
Varinen. *Larino.*
Thermularum. *Termuli.*
S.Seueri. *S.Seuero.*
Guardien. *la Guardia Alferes.*
Lucerinus. *Lucera de Pagani.*
Troianus. *Troia.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Lancianenſis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit.eſt ad regiam præſentationem,& nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcop. erigitur à Clement VII.ann.1526.

CIVITA DE CHIETI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ortonen. *Ortona.* } vniti.
Camplenſis. *Campli.* }
Hi verè ſunt Suffraganei,ſequentes verò prætendunt ſe exemptos.
Ciuitatis Pinnæ. *Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Arienſis. *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Valuenſis. *Valua.* } vniti.
Sulmonen. *Sulmona.* }
Aprutinus. *Terano.*
Ciuitatis Ducalis. *Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Compſanus.

CONZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Muranus *Muro.*
Satrianenſis. *Satriano.* } vniti.
Campanienſis. *Campania.* }
Laquedonenſis. *Lacedognia.*
S.Angeli Lombardorum. *S.Angeli di Lombardi.*
Biſacienſis. *Biſſacia.*

Archiepiſcopatus Acherontinus, cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentationem.

ACERENZA, ET MATERA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Venuſinus. *Venoſa.*
Anglonen. *Anglona.*
Nunc tranſlatus ad Turſim,vnde dictus Turcēſis.
Potentinus. *Potenza.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Grauinenſis. *Grauina.*
Tricaricenſis. *Tricarico.*

Archiepiſcopatus Tarentinus, eſt ad Regiam præſentationem.

TARENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montulenſis. *Montula.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Caſtellanatenſis. *Caſtellaneto.*
Oritanus. *Oria.*
eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brunduſino Archiepiſcopatui.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem

BRINDISI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hoſtunenſis. *Oſtuni.*
Neritonenſis. *Nardo.*
eſt exemptus.
Monopolitanus. *Monopoli.*
eſt exemptus,& ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Hydruntinus.

eſt ad Regiam præſentationem.

OTRANTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caſtrenſis. *Caſtro.*
Gallipolitanus. *Gallipoli.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Vgentinus *Vgento.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Lycienſis. *Lecce.*
Aleſſanenſis. *Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

BARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.*
Melphiten. *Malfetta.*
exemptus,vt aſſeritur.
Iuuenacenſis. *Giouenazzo.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Rubenſis. *Ruuo.*
Polignanenſis. *Polignano.*
Minerbiſienſis. *Mondoruino.*
Conuerſanus. *Conuerſano.*
Bitetten. *Bitetto.*
Andrien. *Andri.*
Vigilienſis. *Biſeglia.*

Archiepiſcopatus Tranenſis.

TRANI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis Piloſi. *Montepiloſo.*
Rapollenſis. *Rapollo.*
cui eſt vnitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.

Archiepiſcopatus Sypontinus.

MANFREDONIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Veſtanus. *Veſte.*
Melphenſis. *Melfi.*
eſt exemptus, cui vnitus eſt Rapollenſis ſub Archiepiſc Tranenſi.

Archiepiſcopatus Nazarenus.

NAZARETH.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Barol Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth,cum Capitulo, Canonicis, Dignitatibus; & Clero,intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignibus Archiepiſcopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiſcopatus Rheginenſis

eſt ad Regiam præſentationem.

REGGIO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Neocaſtrenſis *Nicaſtro.*

Catha

Cathacenſis. *Catanzaro.*
Cotronenſis. *Cotrona.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Tropienſis. *Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis. *Oppido.*
Bouenſis. *Boue.*
Hieracenſis. *Geraci.*
Squilacenſis. *Squillace.*
Caſtri Maris. *Caſtell'à mare.*
Nicoterenſis. *Nicotera.*
eſt exemptus Archiepiſcop à iuriſdictione.

Archiepiſcopatus Cuſentinus.
COSENZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maturanenſis. *Mortorana.*
Caſſanenſis. *Caſſano.*
eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.
Militenſis. *Melito.*
eſt exemptus.
S.Marci. *S.Marco.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Roſſanenſis.
ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Biſignanen. *Beſignano.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus S.Seuerinæ.
SAN SEVERINO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vmbriaticenſis. *Vmbriatico.*
Strongulenſis. *Strongoli.*
Inſulanus. *l'Iſola.*
Cariatenſis. *Cariati.*
Bellicaſtrenſis. *Belcaſtro.*

IN SICILIA.

Archiepiſcopatus Panormitanus.
PALERMO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus. *Gorgente.*
Mazarenſis. *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiſcopatus Montiſrealis.
MONREALE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Syracuſanus. *Syracuſa.*
Catanienſis. *Catania.*

Archiepiſcopatus Meſſanenſis.
MESSINA

Epiſcopatus Suffraganei.

Cephaluenſis. *Cefalu.*
Pactenſis. *Patti.*
Liparenſis. *Lipari.*
eſt in Regno Neapol. ad Regiam præſentiationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.
ANTIVARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Stephanenſis. *Stefani.* } vniti.
Bondonenſis. *Benda.* }
Albanenſis. *Albano.*
Alexienſis. *Aleſſio.*
Scutarenſis, vel Scordenſis, *Scutari.*
Sapatenſis, ſeu Sardanenſis, *Sapata.*
qui omnes ſunt in Albania.
Prozrinenſis. *Priſcina.*
Sardicenſis. *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Budnanenſis. *Buda.*
Culcinenſis. *Dulcigno.*
Driuaſtrenſis. *Derivaſto.*
Soacinenſis. *Suacino.*
Bullaſtrenſis. *Bolaſtro.*
Sierbienſis. *Serbia,*
qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.
RAGVSI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Stagnenſis. *Stagno.*
Mercanenſis. *Marcana.*
Trebinenſis. *Trebigne.*
Roſonenſis. *Riſano.*
Corzolenſis. *Corzola.*
Cattarenſis. *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren. in Apulia.
Garzalenſis. *Gazzola.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.
SPALATRO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barenſis. *Leſina.*
Traguirienſis. *Trau.*
Sibenicenſis. *Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.
Segnienſis. *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonenſis. *Scardona.*
Boſnenſis. *Coſna.*
Samadienſis. *Semederruo.*
Modriſſienſis. *Modruſſa.*
Corbauienſis. *Corbaua.*
Damnenſis. *Dumnoes.*
Macorenſis. *Macarſa.*
ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſien ac Damnen ac præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
ZARA.

Epiſcopatus Suffraganei:

Arbenſis. *Arbe.*
Veglianenſis. *Veglia.*
Auxarenſis. *Oſſaro.*
Nonenſis. *None.*
Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopatus Dinchienſis.
DVRAZZO.

Epiſcopatus Suffraganei ſunt Bendenſis, Crotenſis, Liſienſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore, præter Metropolitanum. Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopatus Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
GENIEZNO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vratiſlavienſis, *in Sileſia.* *VVroclavv.*

Vradiſla

Vradiſlanienſis, *in Cuiauia.*	*VVlocavv.*
Lubuſſenſis, *in Marchionatu Brandeburg.*	*Lubuſa.*
Vilnenſis, *in Lithuania.*	*Vilna.*
Medinenſis. *in Smogitia.*	*Zmudz.*
Plocenſis, *in Maſouia.*	*Plocko.*
Craconienſis, *in Polonia.*	*Krakovv.*
Proſnanienſis, *in Podolia minori,*	*Poznan.*
Camanecen. *in Podolia maiori.*	*Kamien RZ.*
Vendenſis, *in Liuonia.*	*Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſsia.

L V V O V V.

Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis, *in Pomerania.*	
Culmenſis, *in Pruſſia.*	*Chelmno,*
Varmienſis, *ibid.*	*VVarmia,*
VVlodomicienſis.	*VV.odzimirz.*
Luceocienſis.	*Luc o.*
Polocenſis.	*Polok,*
Præmiſtienſis. *in Ruſſia.*	*Pozemiſl.*
Kionienſis, *ibid.*	*Kiovv.*
Chelmenſis, *ibid.*	*Chelm.*
Piſcenſis.	*Pinsko.*

Ex his Leopolienſis, Premiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*, qui ann. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem. VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus coniungere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, ann. 1578. in Comitiis Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati? atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primum illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus ſuprà dictum eſt.

Craconienſis.		Præmiſſienſis.
Vladiſlanienſis.	} altern.	Mednicenſis.
Vilnienſis.		Culmenſis.
Poſnanienſis.		Chelmenſis.
Plocenſis.	} altern.	Kionienſis.
Varmienſis.		Camenecenſis.
Luceorienſis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi frequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus, Primus.

SAINT ANDROVVES

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis.	*Dunkeld.*
Aberdonenſis.	*Aberdon.*
Moravienſis.	*Moray.*
Dumblanenſis.	*Dumblane.*
Brechinenſis.	*Brechin.*
Roſſenſis.	*Roſſe.*
Cathanenſis.	*Cathnes.*
Orcadenſis.	*Orkney.*

Archiepiſcopatus galſcoenſi.

GLASCO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ.	*Quinth horn*, vel *Gallovvay.*
Liſmorienſis, ſiue Argadiæ.	*Argyle.*
Inſularum, ſiue Sodorenſis.	*Of the Iſles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Eſtergam, *Germanicè* Gran

Archiepiſcopus Strigonien. eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrien.	Vngaricè.	*Egher.*
	Germanicè.	*Erla.*
Nitrien.	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacien.	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*VVatzen.*
Laurinen.	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluuium.		
Quinque Eccleſien.	Vng.	*Pets.*
	Germ.	*Tunfzirchen.*
ad Drauum fluuium.		
Veſprimien.	Vng	*Veſprin.*
	Germ.	*VVeiſbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam coronare ſolet.

Archiepiſcopatus Colocen. Vngaricè. Colotſa.

Epiſcopatus Suffraganei.

Zabragienſis Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.

Vradienſis.	Vng.	*Varad.*
	Germ.	*GroſſVVardein.*
Chianadienſis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmienſis.	Vng.	*Szerem.*
Boſnenſis.	Vng.	*Boſzna.*

in Regno Boſniæ.

Tranſſiluaniæ, ſiue Albæ Iuliæ, in Trãſſiluania, Vng. *Feiernar Erdelyen.* Germ. *VVeiſſemburg. in Sibenburgen.*

Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſſiluania, Vng. *Sbern.* Germ. *Hermanſtad.* Verum neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſſiluaniæ vnus, & alter.

Tinnienſis. Vng. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN BRITANNIA.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

CANTERBVRY.

Epiſcopatus Suffraganei,

Londinenſis.	*London.*	
Vintonienſis.	*VVinchester.*	
Elienſis.	*Ely.*	
Linconienſis.	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Linchfield.*	} vniti.
Couentrienſis.	*Couentry.*	
Saliſburienſis.	*Saliſbury.*	
Bathonienſis.	*Bathe.*	} vniti.
VVellenſis.	*VVelles.*	
Exonienſis.	*Exceter.*	
Nordouicen.	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*VVorceter.*	

Here

Horefort. dien.	*Hereford.*
Chiceſtrenſis.	*Chicheſter.*
Roffenſis.	*Rocheſter.*
Oxonienſis.	*Oxford.*
Glouceſtrenſis.	*Glouceſter.*
Petriburgenſis.	*Peterborough.*
Briſtolienſis.	*Briſtol.*
S. Dauidis.	*S. Dauids.*
Landaffenſis.	*Landaff.*
Bangorienſis.	*Bangor.*
Aſſaphenſis.	*S. Aſſaph.*

Archiepiſcopatus Eboracen.

YORCH.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunelmenſis.	*Durham.*
Carleolenſis.	*Carlile.*
Caſtrenſis.	*Cheſter.*

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopatus Moguntinus.

MAINTZ.

Epiſcopatus Suffraganei.

Eiſtatenſis.	*Aichſtet.*
Herbipolenſis.	*Virtzburg.*
Conſtantienſis.	*Coſtnitz.*
Curienſis.	*Cur.*
Argentinenſis.	*Straſburg.*
Spirenſis,	*Speyer.*
VVormatienſis.	*VVormbs.*
Verdenſis.	*Verdun.*
Hildeshemenſis in VVeſtphalia	*Hildesheim.*
Paderbonenſis ibid.	*Paderborn.*
Halbeſtadienſis.	*Halberſtat.*
Auguſtanus.	*Augſpurg.*
Bambergenſis. est exemptus,	*Bamberg.*
Miſneoſis. est exemptus.	*Meiſſen.*

Archiepiſcopatus Pragenſis in Boëmia.

Vrbs Regia.

PRAG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Olonenſis Morauia.	*Olmutz.*
Vratiſlauienſis in Sileſia.	*Breſlau.*

Archiepiſcopatus Colonienſis.

COLN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Leodienſis.	*Luttigh.*
Monaſterienſis.	*Muiſter.*
Mindenſis.	*Minden.*
Oſnaburgenſis.	*Oznaburg.*

Archiepiſcopatus Bremenſis.

BREMEN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Balduicenſis, nunc ſuppreſſus.	*Barde Vviſſ.*
Seluicenſis.	*Slevvich.*
Raſeburgenſis.	*Ratzemburg.*
Lubicenſis.	*Lubeck.*
Rigenſis, ſiue Liuonienſis.	*Riche.*

cui olim Metropôli Epiſcopatus ſequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei Reualienſis, Curienſis, ſiue Gerladenſis, Oiſelenſis, Doptenſis, ſiue Topatenſis, Curomenſis. & alij in Pruſſia, qui nunc ſubſunt Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Barboſ. de Epiſcopo Pars I.

Archiepiſcopatus Magdeburgenſis.

MAGDEBVRG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hauelburgenſis.	*Hauelburg.*
Brandeburgenſis.	*Brandeburg.*
Merſeburgenſis.	*Merſburg.*
Ciczenſis, ſiue Naumburgenſis in Miſnia.	*Cicz. Naumburg.*

Archiepiſcopatus Salſeburgenſis.

SALSBVRG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus.	*Regenſpurg.*
Paſſauienſis.	*Paſſau.*
Frizingenſis.	*Freiſingen.*
Brizinenſis.	*Brixen.*
Gurgenſis.	*Gurckh.*
Lauantinus.	*Lauant.*
Secouienſis.	*Seckauvv.*
Chiemenſis.	*Chiemſe.*
Nouæ ciuitatis in Auſtria.	*Neiſtadt.*
Viennenſis ibid.	*VVien.*

Qui duo vltimi à Paulo II. circa ann. 1648. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiſcopatus Treuerenſis.

TRIER.

Epiſcopatus Suffraganei.

Metenſis.	*Metz.*
Tullenſis.	*Toul.*
Verdunenſis.	*Verdun.*

IN BVRGVNDIA.

Archiepiſcopatus Tarentaſienſis.

TARENTAISE.

Epiſcopatus Suffraganei,

Sedunenſis.	*Sedun.*
Auguſtanus.	*Oſta.*

Archiepiſcopatus Biſuntinus.

BESANÇON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baſilienſis.	*Baſel.*
Lauſanenſis.	*Loſanne.*
Bellicenſis.	*Bellay en Breſſe.*

IN SVETIA.

Archiepiſcopatus Vpſallenſis.

VPSHOLM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Scarenſis, ſeu Scaranenſis.	*Schar.*
Lincopenſis.	
Strunienſis.	
Aloënſis.	
Agarienſis.	
Abduenſis.	

Archiepiſcopatus Nidroſien. in Noruegia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bergenſis.	*Bergen.*
Stauagienſis.	*Straffanger.*
Hamarienſis.	*Hamar.*
Anſloënſis.	*Anſlo.*
Holamenſis.	*Holan*
Horcadenſis.	

Sodrenſis.
Gronelandenſis, inſul. *Groenlandt.*
Scalholtanus in Iſland. *Scalholt.*
Hemetenſis.
Eaenſis.

IN BELGIO.

Poſtquàm è Belgio in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de nouiſque Epiſcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Diœceſes, lociſque pro Epiſcopatibus, & Eccleſiis Cathedralibus cum dote deſignatis, mittitur Romam ann. 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Vltraiectenſem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchinienſem planè nouam, quam etiam primatialem eſſe voluit, refert Arnoldus Hauenſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopatus Cameracenſis.

CAMBRAY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Attebatenſis, in Arteſia. *Arras en Artois.* } antiq.
Tornacenſis apud Neruios. *Tournay.* ad fluuium Scaldim.
Namurcenſis ad Moſam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarenſis in Arteſia. *S. Omer.*

Archiepiſcopatus Vltraiectenſis ad oſtia Rheni.

VTRECHT.

Harlemenſis, apud Hollandos. *Harlem.*
Dauentrieſis, apud Tranſyln. *Deuenter.*
Leouardienſis, apud Friſios. *Leeu VVarden.*
Grœningenſis apud eoſdem. *Groningen.*
Middelburgenſis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vnà cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiſcopatus Melchlinienſis.

MECCHELEN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauenſis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brugenſis in Flandriâ. *Bruges.*
Iprenſis, ibid. *Iper.*
Boſcoducenſis in Brabantiâ. *Bolduc.*
Ruræmundenſis, in Geldria ad Moſam flmi. *Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiſcopatus Ardhmachanus.

ARDMACHA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Medenſis. *Midhe.*
Kylmorenſis. *Cillmhor.*
Cluanenſis. *Cluaines.*
Ardachadenſis. *Ardach.*
Clochorenſis. *Clochar.*
Rapotenſis. *Rathbogh.*
Derenſis. *Doire.*
Dunenſis. *Dun.* } vniti.
Conorenſis. *Conaire.*
Dromorenſis. *Drommor.*

Archiepiſcopatus Dublinienſis.

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, ſeu ath Cliath Diubhlinen dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiſcopus ex priuilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Epiſcopatus Suffraganei.

Kylldarenſis. *Cill Dara.*
Fearnenſis. *Fearna*
Laehlenſis. *Loch da lachan.*
Oſorienſis. *Oſrudhe.*

Archiepiſcopatus Caſilenſis.

CASIL.

Epiſcopatus Suffraganei.

Limorenſis, dictus etiam VVaterforienſis. *Limor, & Port laigre.*
Culainenſis, dictus Coreagenſis. *Cluiane, Corcach.*
Roſſenſis. *Roſſ.*
Ardfeartenſis. *Ardfearta.* } vniti.
Acadenenſis. *Achade*
Limiricenſis. *Luimneach.*
Laonenſis. *Gill da luagh.*
Imilicenſis. *Imle.*
Finibrieenſis. *Fimbre.*
Finuarenſis. *Cill Fionnrach.*

Fuit olim in hac Prouincia Epiſcopatus celebris. Iniſcatenſis: ſed iam diuiſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcopatus Tuamenſis.

TVAIM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Duacenſis. *Cill much Duach.*
Cluanfeartenſis. *Cluaim Feart.*
Mayonenſis. *Maidhgheo.*
Elinenſis. *Oil Finn.*
Achacloenſis. *Achaidgheo.*
Aladenſis. *Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiſcopatus Lugdunenſis.

LYON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Educenſis, ſiue Auguſtodunenſis. *Autun.*
Matiſconenſis. *Maſcon.*
Cabillonenſis. *Chalon ſur Saoſne.*
Lingonenſis. *Langres.*

Archiepiſcopatus Pariſienſis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepiſc. dignitatem euectus de anno 1622.

PARIS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carnotenſis. *Chartres.*
Aurelianenſis. *Orleans.*
Meldenſis. *Meaux.*

Archiepiſcopatus Senonenſis.

SENS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Niuernenſis. *Neuers.*
Antiſiodorenſis. *Auxerre.*
Trecenſis. *Troyes en Champagne.*

Archi

Archiepiſcopatus Burdegalenſis.

BOVRDEAVX.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pictauienſis.	*Poictiers.*
Sanctonenſis.	*Sainctes.*
Engoliſmenſis.	*Angouleſme.*
Petracoricenſis.	*Perigeux.*
Condomenſis.	*Condon.*
Malleacenſis.	*Mallezed.*
Agennenſis.	*Agen.*
Lucionenſis.	*Luçon.*
Sarlatenſis.	*Sarlat.*

Archiep. Arelatenſis, in Prouincia Prouincia.

ARLES.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maſſilienſis.	*Marſeille.*
Arauſicenſis.	*Orange.*
Tricaſtinenſis.	*Triaſtin.*
Tolonenſis.	*Tolon.*

Archiepiſcop.tus Aquenſis.

A I X.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aptenſis,	*Apt.*
Regenſis.	*Riez,*
Foroiulienſis.	*Freiuls.*
Vapincenſis.	*Gap.*
Siſtarienſis.	*Siſteron.*

Archiepiſcopatus Viennenſis.

V I E N N E.

Epiſcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Viuarienſis.	*Viuarois.*

Nam Albenſi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euerſa Sedes inde viuarium eſt tranſlata.

Dienſen.	*Die.*
Gratiannpolitanus.	*Greneble.*
Maurianenſis.	*Maurienne.*

Gabennenſis, ſiue Geneuenſis. *Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Epiſcopi eſt Aneſſiacum Sabandię oppidum.

Archiepiſcopatus Ebredunenſis,

EMBRVN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dignenſis.	*Digne.*
Nicienſis.	*Niſſe.*
Graſſenſis.	*Graſſe.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, ſed poſtea Graſſum Prouincię Vrbem tertio inde milliari tranſlatus eſt, vnde Graſſienſis

Glandeuenſis.	*Clapdeſue.*
Senetenſis.	*Senez.*
Vencienſis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiſcopatus Auenionenſis.

AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionenſem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia ceſſit Clementi VII. Summo Pont. ad compenſationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non ſoluti.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carpentoractenſis.	*Carpentras.*
Vaſionenſis.	*Vaiſon.*

Cabellicenſis, ſiue Cabellionenſis. *Cauaillon du Contat.*

IN CAMPAGNIA.

Archiepiſcopatus Rhemenſis.

RHEIMS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Sueſſionenſis.	*Soiſſons.*
Cathalonenſis.	*Châlons ſur Marne.*
Siluanetenſis.	*Senlis.*
Tornacenſis.	*Tournay.*
Ambianenſis.	*Amiens.*
Morinenſis.	*Terona.*
Nouionenſis.	*Noyon.*
Belluacenſis.	*Beauuais.*
Laudunenſis.	*Laon.*
Atrebatenſis.	*Artois.*

Archiepiſcop. Rothomagenſis, in Normandia.

R O V A N.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baiocenſis.	*Bayeux.*
Abrincenſis.	*Auranches.*
Ebriacenſis.	*Eureux.*
Sagienſis.	*Sais.*
Lexouienſis:	*Liſieux.*
Canſtantienſis.	*Contances.*

IN BRITANIA.

Archiepiſcopatus Turonenſis:

TOVRS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cenamanenſis.	*Mans.*
Redonenſis.	*Rennes.*
Andegauenſis.	*Angers.*
Nannetenſis.	*Nantes.*
Coriſnpitenſis.	*Cornouailles.*
Venetenſis.	*Vennes.*
Maclouienſis.	*S. Malo.*
Briocenſis.	*S. Briu.*
Trecorenſis.	*Triguer.*
Leonenſis.	*S Paul. de Leon.*
Dolenſis.	*Doles.*

Archiepiſcopatus Bituricenſis, in Ducatu Aquitaniæ.

B O V R G E S.

Epiſcopatus Suffraganei.

Claromontenſis.	*Clermont en Auuergne.*
Ruthenenſis.	*Rodez.*
Cadurcenſis.	*Cahors.*
Lemouicenſis.	*Limoges.*
Mimatenſis.	*Mende de Guinauldan.*
Albienſis.	*Alby.*
Caſtrenſis.	*Caſtres.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellenſis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Sainct Flour.*
Anicienſis.	*le Puy en Auuergne.*

eſt exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiſcopatus Auxitanus.

A V X.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aquenenſis.	*Aqs.*
Lectoratenſis.	*Letoure;*
Conuenenſis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conſeranus.	*S. Leger de Conſerans.*

Bigoricenſis, vel Taruienſis. *Tarbe.*

Olorenſis	*Oleron en Bearn.*

Laſcarenſis.	*Leſcar en Bearr.*
Vaſatenſis.	*Baſas.*
Baionenſis.	*Baione.*
Adurenſis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiſcopatus Narbonenſis.

NARBONNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carcaſſonenſis.	*Carcaſſonne.*
Britereenſis.	*Beſiers.*
Agathenſis.	*Agde.*
Ledonenſis.	*Lodeue.*
Nemanſenſis.	*Niſmes.*
Vticenſis.	*Vſez.*
S.Pontij Tomeriarum.	*S.Pont.*
Alectenſis.	*Alex.*
Montis Peſſulani.	*Montpelier.*

Ex inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Toloſanus.

THOLOSE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mirapiſcenſis.	*Mirepoix.*
Montalbanenſis.	*Montauban.*
Vaureoſis	*Vaure.*
Riuenſis.	*Rieux.*
Lomberienſis.	*Lombet.*
S.Pauli.	*Sainct Paul.*
Appamiarum.	*Appamus.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiſcopatus Tarraconenſis.

TARRAGONA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barcinonenſis.	*Barcelona.*
Gerundenſis.	*Gerona.*
Illerdenſis.	*Lerida.*
Elnenſis.	*Elna.*
Vicenſis.	*Vich.*
Vrgellenſis.	*Vrgell.*
Dertuſenſis.	*Tortoſa.*
Solſononſis.	*Solſona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiſcopatus Valentinus.

inſtitutus ab Innocent. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segobricenſis.	*Segorbe.*
Oriolenſis. à Paulo III.	*Origuela.*
Maioricenſis. in Inſula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiſcopatus Cæſarauguſtanus.

inſtitutus à Ioanne XXII.

CARAGOÇA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Oſcenſis.	*Hueſca.*
Iacenſis.	*Iaca.*
Teruleoſis.	*Teruel.*
Tyraſonenſis.	*Taraçona,*

Barbaſtrenſis.	*Barbaſtro.*
Albarracinen.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiſcopatus Granatenſis.

inſtitutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Malacitanos.	*Malaga.*
Almerienſis.	*Almeria.*

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis.

SEVILLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cadicenſis.	*Cadix.*
Guadicenſis.	*Guadix.*
Canarienſis. Inſula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

TOLEDO.

Cordulenſis.	*Corduba.*	
Segobienſis.	*Segobia.*	
Carthaginenſis.	*Cartagena.*	vniti.
Murcenſis.	*Murcia.*	
Seguntinus.	*Seguença.*	
Oxomenſis.	*Oſma.*	
Conchenſis.	*Cuenca.*	
Giennenſis.	*Iaen.*	
Abulenſis.	*Auila.*	
Valliſoletanus.	*Valladolid.*	

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiſcopatus Burgenſis.

inſtitutus à Gregor XIII.

BVRGOS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pampilonenſis.	*Pamplona.*	
Calagurritanus.	*Calahorra.*	vniti.
Calceatenſis.	*Calcada.*	
Palentinus.	*Palencia.*	

IN GALLICIA.

Archiepiſcopatus Compoſtellanus.

inſtitutus à Calixto II. an. 1124.

COMPOSTELLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placentia.*
Lucenſis.	*Lugo.*
Aſturicenſis.	*Aſtorga.*
Zamorenſis.	*Zamora.*
Aurienſis.	*Orenſe.*
Pacenſis.	*Tui.*
Mondonienſis.	*Mondeñedo.*
Corienſis.	*Coria.*
Ciuitateoſis.	*Ciudad Rodrigo.*
Legionenſis.	*Leon.*
Ouetenſis.	*Ouiedo.*

Hi duo vltimi ſunt exempti.

IN

IN LVSITANIA.

Archiepiſcopatus Bracharenſis.

Hiſpaniarum Primas,

BRAGA.

Olim in diuiſionem Eccleſiarum Hiſpaniæ de tempore magni Conſtantini, Bracharenſis Eccleſia in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in hiſtoria generali Hiſpaniæ *p.1.c.143.verſ.à los treinta años*, Moreno de Vargas *in hiſtor. Emeritenſi,lib 2.c.11.* Illuſtr. D. Rod. à Cuña *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiep. Bracharenſ p.1.c.8.n.2.* vbi *n.3.* refert in illa diuiſione aſſignatos fuiſſe in ſuffraganeos, Aſturicenſem, Tudenſem, Lucenſem, Conimbricenſem, & Iſtriæ Flauiæ, Poritonienſem, aliàs Ouetenſem, Viſenſem, Lamacenſem, Egitanienſem, & Aurienſem Epiſcopos. Poſtea verò regnante Theodomiro in Concilio Lucēſi *de anno 569* ſolùm ſex Eccleſiæ in Suffraganeos Bracharenſ. aſſignatæ fuerunt, videlicet, Conimbricenſis Viſenſis, Lamacenſis, Egitanienſis, Portugalenſis, & Dumenſis. Deinde varietate temporum nonnunquā immutati fuerunt huiuſmodi Suffraganei, qui modò ſunt qui ſequuntur, ex eodem D. Acunha *in d hiſt.p.1.c.57.n.2.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Portugalenſis. *Porto.*
Viſenſis. *Viſeu.*
Conimbricenſis. *Coimbra.*
Mirandenſis. *Miranda.*
à Paulo III. inſtitutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illuſtriſ. D. Acuña *d p.2.c.79.n.5.*

Archiepiſcopatus Vlixbonenſis.

LISBOA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiſcopalem dignitatem erectus regnante Ioanne Primo Portugaliæ Rege *de anno* 1390. vt refert Illuſtr. & Reuerend. D. meus Roderic. à Cuña *in hiſtoria Eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ.p.2.c.57.n.6* Aſſerens tunc in Suffraganeos ei fuiſſe aſſignatos Eborenſem, Egitanienſē, & Lamacenſem Epiſcopatus: nam prius Emeritenſis deinde Bracharenſis Metropolitanis dum eſſet Epiſcopatus, ſuffraganeus extitit, vt per eundem D. Roder. à Cunha *in hiſtoria Eccleſ Epiſcoporum Portugalenſium, c.23.pag.218.* modò ſuffraganei ſunt qui ſequuntur.

Epiſcopatus Suffraganeus.

Egitanenſis. *Guarda.*
Lamacenſis. *Lamego.*
Lerienſis. *Leirea.*
Portalegrenſis. *Portalegre.*
Septenſis. *Ceuta.*
in Berberia erectus ab Eugenio IV. ſed exemptus, & immediate ſubiectus Sedi Apoſt. poſt. modum per Sixtum IV. de Anno 1475. fuit in ſuffraganeum Bracharenſi Eccleſiæ deſignatus, vt refert Illuſtr. Dom à Cuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiepiſc. Bracharen.c.59 n.7. & 9.* Denique Vlixbonenſi Metropolitanæ deſignatus Suffraganeus reperitur.
Funchalenſis. *Funchal.*
in inſula Materiæ.
Angrenſis *Angra,*
in inſula Tertia.
Congenſis. *Congo.*
in Æthiopia.
Capitis viridis. *Caboverde.*
in eadem, & ciuitate S. Iacobi.
S. Thomæ. *S. Thome.*

in Guinea.
Braſilienſis. *Brazil.*
in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Sanctos.*

Archiepiſcopatus Elborenſis.

EVORA.

Ex Epiſcopali ad Archiepiſcopalem dignitatem erectus à Paulo III. inſtante Henrico Cardinale, primo Archiepiſcopo, vt refert Illuſtr. D. Acuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiep. Brachar. p.1.1 c.6 75. in princ.*

Archiepiſcopatus Suffraganei.

Syluenſis, ſiue
Faraonenſis. } *Faro.*

Hic Epiſcopatus olim erat in ciuitate Sylnenſi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonenſem tranſlatus tempore Epiſcopi D. Alphōſi de Caſtelobranco modò dicitur Faraonenſis, & aliquando Algarbienſis à Regno denominatur, vt refert Illuſtriſſ. D. Acunha *in hiſtoria Eccleſ. Archiepiſc. Bracharenſ.p.2.c.61.n.6.*

Tingitanus. *Tangere.*

Hic Epiſcopatus licèt ſit Alborenſi Archiepiſcopo ſuffraganeus, attamen Septenſi ſub Vlixbonenſi vnitus eſt, & hic Septenſis & Tingitanus ab vno tùm reguntur Epiſcopo.

Eluenſis. *Elnas.*

in Epiſcopalem erexit Pius V. regnante Sebaſtiano Portugaliæ Rege, vt refert Illuſtr. D. Rod. à Cuña *in de hiſtor Archiep. Bracharenſ p.2.c.106. n.9.* Conſtit. incip. *Super cunctos 5. Idus Iunij* 1575.

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopatus Goenſis.

Indiarum Primas inſtitutus à Paulo III.

GOA

Epiſcopatus Suffraganei.

Cocinenſis. *Cochin.*
Malacenſis. *Malaca*
Sinenſis.
Machienſis. } *China.*
ſic etiam dictus, quia habet Sedem in ciuitate Machao.
Iaponenſis. *Iapon.*
inſtitutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangaſachi.
Malahanenſis. *Malaham.*
in Regno de Malaos.
Meliaporenſis. *Meliapor.*
S Thomæ. *S. Thoma.*

Archiepiſcopatus Angamalenſis.

AMGAMALA.

Inſtitutus fuit à Paulo V. *de anno* 1607. & alio nomine Granganorenſis appellatur, volgò *Graganor*, & aliquando eius Archiepiſcopatus denominatur Archiepiſcopus Chriſtianorum S. Thomæ, cui in Suffraganeos deſignari debebunt Epiſcopi, qui in illis partibus ventura tempeſtate inſtituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopatus Mexicanus.

inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1547. & in hac ciuitate reſidet prorex, & Cancellaria Regia.

MEXICO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Tlazcalenſis, ſiue
Angelopolitanus. *Tlazcala.*
ſic dictus quia habet Eccleſiā Cathedralē in ciuitate Angelorum, vulgò *la puebla de los Angelos.*

Mechoacanenſis. *Mechoacam.*
Antiquerenſis. *Antequere.*
Guadalaxarenſis. *Guadalaxara.*
eſt in Prouincia nouæ Galleciæ.
Guatimalenſis. *Guatimala.*
eſt in ciuitate S. Iacobi Equitum, & in ea reſidet Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanenſis. *Iucatan.*
eſt in ciuitate Emeritenſi Prouinciæ Iucatanenſis.
Chiappenſis. *Chiappa.*
Truxillenſis. *Truxillo.*
eſt in Prouincia de Honduras.
Veræ pacis. *Vera pax.*
Nicaraguenſis. *Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S. Dominici

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui vnita fuit Eccleſia ciuitatis de la Vega, nunc ſuppreſſa, hic reſidet Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Epiſcopatus Suffraganei.

S. Ioannis de Portu diuite. *S. Iuan de Portorico.*
S. Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
eſt in inſula Cuba, in qua adeſt magnus portus S. Chriſtophori de Habana.
Venenzolanus. *Venenzuela.*
Iamaicenſis. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiſcopatus Limenſis, ſiue ciuitatis Regum.

inſtitutus à Paulo III.

LIMA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cuſcenſis. *Cuzco.*
Quitenſis. *Quito.*
à Paulo III.
Panamanenſ. *Panama.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Chilenſis. *Chile.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial ciudad.*
hac vrbe deſtructa ceſſauit.
Arequipenſis. *Arequipa.*
à Paulo V.
Guamanganenſis. *Gamanga.*
Trugillenſis. *Truxillo.*
ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Pletenſis, ſiue Argenti nus.

Inſtitutus à Paulo V. hic eſt Regia Audientia.

CHARCAS, O. PLATA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pacenſis. *de la Pax.*
à Paulo V. dicebatur olim Chaquiago.
Barracenſis. *Barranca.*
ab eodem eſt in Prouincia S. Crucis de la Sierra.
S. Iacobi Eſterenſis. *Santiago del Eſtero.*
eſt in Prouincia de Tucuman.
Bonorum aërum, ſiue Fluminis argentei. *Buenos ayres o Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiſcopatus S. Fidei.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

SANTA FEDE BOGOTA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Popayanenſis. *Popayan.*
Carthaginenſis. *Cartagena.*
S. Marthæ. *Santa Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

MANILA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segouiæ nouæ. *Segouia nueua in inſula Luzonis.*
Nominis Ieſu. *El nombre de Ieſus.*
in Prouincia de Zebu.
Carcerenſis. *Caceres.*
in Prouincia de Gamarines.

Poſt hæc ſcripta nouiſſime prodiit tractatus *de Iure Indiarum, tom.* 1. à doctiſſimo D. Ioanne de Solorzano in lucem editus, vbi *de Indica gubernatione* pleniſſimè tractat, & *lib.* 3. *c.* 4 *n.* 6. agens de Eccleſiis Cathedralibus illarum partiū, ita loquitur. *Atque in hunc planè modum, eo, quo hæc ſcribimus, tempore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ, & triginta duæ eiſdem Suffraganeæ erectæ ſunt, videlicet in inſulis, quas vocant de Barlauento Archiepiſcopalis Inſulæ Hiſpaniolæ, aliàs ſancti Dominici, quæ Suffraganeas habet, Cubienſem, Portus diuitis, Caraquenſem, ſiue de Veneçuela, & Adbatualem de Iamaica. In nouo Regno Granatenſi Archiepiſcopalis S. Fidei de Bogota, quæ ſuffraganeas habet Carthaginenſem, S. Marthæ, & Popaianenſem. In prouinciis nouæ Hiſpaniæ Archiepiſcopalis Mexicana, quæ ſuffraganeas habet Tlaxcalēſem, ſiue de la Puebla de los Angeles Guaiacenſem, ſiue Antiquariæ, Mechoacanenſem, Tucapanan, Guathemalenſem, Chiapenſem, Nicaraguenſem, nouæ Galleciæ, ſiue de Guadalajara, nouæ Calabriæ, Hondurenſem, ſiue Sancti Saluatoris. In latiſſimis Peruanis Prouincialis Archiepiſcopalis Limana, aliàs de los Reyes, quæ Suffraganeas habet Panamenſem, Quitēſem, Truxillanam, Guamanguenſem, Arequipenſem, Cuzquenſem; & in prouinciis de Chile duas alias, quæ appellantur Sancti Iacobi, & Conceptionis: nam alia quæ ibidem erecta fuit, & dicebatur Imperialis Vrbe deſtructa, ceſſauit. In eiſdem Prouinciis Peruanis Superioribus, vulgò de Arriba, Archiepiſcopalis Argentina, aliàs, de los Charcàs, vel de la Plata, quæ Suffraganeas habet Pacenſem, ſiue de la Pax, Tucumanenſem, Sanctæ Crucis de la Sierra, aliàs de la Barranca, Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata, ò Buenos ayres, & Paraguaia. In Inſulis Philippinis, quæ vltra vndecim mille eſſe referuntur, Archiepiſcopalis de Manila, quæ Suffraganeas habet, Eccleſiam nouæ Segouiæ Inſulæ Luzonis, Sancti nominis Ieſu in Inſula de Zebu, & Carcerenſem in Prouincia de Camarines earundem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ ducentas dignitates, trecentum & octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiūtur, vltra alios Capellanos, Parochos, Beneficiatos, & Miniſtros, quos vix cenſere poſſumus, & alias minores Eccleſias, quæ ſeptuaginta millium numerum excedere dicuntur:* Hactenus D. Ioann. de Solorzano. * RENTAS

TITVLVS

TITVLVS SECVNDVS.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requiſitis.

QVALEM oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, quibúſve qualitatibus Epiſcopale munus rectè obire poſſit, inueſtigandum eſt Apoſtoli regulam ſequendo, qui in huiuſmodi re, 1. *ad Timoth.* 3. ita ſcribit: *Fidelis ſermo: Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, Doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſed ſuæ domui bene præpoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, &c. Quę quidem qualitates requiſitæ in Epiſcopo ſequentibus verſibus continentur, relatis per Hoſtienſ. *in ſum. de temporibus ordinat.* §. *& cui* 7. *in fine*, & per D. Acuña *in commentar. ad c. omnes* 6. *n.* 2. *diſt.* 38.

Primum præcipitur, quòd ſit ſine crimine Præſul,
Monogamus, ſobrius, prudens, ornatus, & hoſpes,
Caſta docens, non percuſſor, non litigioſus,
Non cupidus, bene diſpoſitus, non neophytúſve,
Talis Apoſtolica quòd præſit, regula iuſſit.

GLOS. PRIMA.

Si quis Epiſcopatum deſiderat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium ſumma eſt omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt.*
6 *Epiſcopatus dignitatem qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contra rem ſe ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Epiſcopatus appetentes ratione honorum, & ſufficientiæ honorum, illicitè faciunt.*
9 *Epiſcopatum optans non propter officij dignitatē, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat.*
10 *Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus, eo fine, vt poſſint ſuis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem.*
12 *Epiſcopus nemo læto animo creatur, ſi pericula, & ſupplicia ſibi propoſita conſideret, & n.* 13.
14 *S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit.*
15 *Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.*
16 *S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus.*
17 *S. Ephrem furorem ſimilauit ne fieret Epiſcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur, auriculam ſibi amputauit, linguámque ſibi reſciſſurum eſſe adiurans, ſi adhuc inſtarent.*
21 *S. Franciſcus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem.*
22 *S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ vbertim lachrymatus eſt.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. ſibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſcop. Bracharenſem nominaretur grauiter obſtitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Cōſolatione eget, qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit.*

NE quiſquam pronus ſit ad Epiſcopatum deſiderandum declarat Apoſtolus in citatis verbis, qualem oporteat eſſe Epiſcopum, quatenus Epiſcopatum nemo affectet, niſi virtutibus ſupradictis ornetur. *Honor enim*, vt aſſerit Sanctus Ambroſius, *de dignitate Sacerdotum* 1

cap. 2. *& ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; ſi Regum fulgori compares, & Principum diademati, longe erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares.* & SS. Chryſoſt. *lib.* 3. *de Sacerdot.* & Nazianz. *in orat.* 17 *ad ciues Nazianz.* hoc ipſum affirmant, his verbis: *quantum cælum terra pretioſius eſt, quantumque anima corpori, ſpiritus carni, diuina humani præſtant; tantum Epiſcoporum principatus omnia ciuilia regna, & poteſtates antecellis, & quanta eſt differentia inter Solem, & Lunã, tanta inter Sacerdotium, & imperium c ſolita, de maiorit. & obed* Idem Chryſoſt. *in Iſai. homil.* 4. *&* 5. ad hoc propoſitum ſic ait: *Alij ſunt termini Regni, alij Sacerdotij; ſed hoc ideo eſt maior, nam Regis corpora commiſſa ſunt Sacerdoti anima.* Ac rurſum: *Expende modum poteſtatis vtrique traditæ & videbis Sacerdotem multo ſublimius Rege ſedente, admirandus videtur thronus Regius; ſed rerum terrenarum adminiſtrationem ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cælis collatus de cæleſtibus negotiis habet pronunciandi authoritatem, cùm Sacerdotium à ſupernis deſcendat, eiuſque vinculum animam contingat, atque ad cælos vſque perducat* Et S.
2 Ignatius *in epiſtola ad Smirnenſes* ſcripſit† Sacerdotiũ ſummũ eſſe honorum, qui in hominibos cooſtant. S. Ephrem *tom.* 1. *ſerm de Sacerdotio* exclamat Sacerdotiũ eſſe miraculũ ſtupẽdum, poteſtatẽ ineffabilẽ, venerãdum miniſteriũ, cœlũ attiugere, cũ Angelis verſari. Et S. Gregor. Nazianz. *apolog.* 1. ſic ait: *Mediatorem inter Deum, & hominem agere, vt opinor, Sacerdotis munus eſt.* Et Gregorius Nyſſen. *lib. de vita Moyſis*, probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non rem humanam eſſe, ſed diuinam. Vnde dicit S. Thom. 3. *part quæſt.*
3 22. *art.* 1. *ad* 1. † Sacerdos in quantum eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S. Chryſoſt *hom.* 2 *in* 2. *ad Timoth. An ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur, ſi deſpicis, non illum deſpicis; ſed Deum, qui illum ordinauit.* Et S. Hieronym. *in epiſt. ad Nepotianum de vita clericorum*, inter Regem & Epiſcopum hoc ponit diſcriminis, quòd ille nolentibus præeſt, hic volentibus, ille terrorem ſubiit, hic ſeruitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem, hic animas ſernat ad vitam.

4 Vnde ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio Principes Catholici verbis, & factis ſemper oſtenderont quantum Epiſcopis tribnendum eſſet, in omnibus ſe illis inferiores profitentes. Ac primum Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentu erectus conſtitit; ac cùm parua quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita, non prius conſedit, quàm Epiſcopi ad id annuiſſent, vt eſt apud Euſeb *lib.* 3. *de vita eiuſdem, cap.* 10. Nec ſolùm Epiſcopos, vt Patres, imò verò, vt Dei Prophetas omnino honorificè reuenerabatur, vt idem Euſeb. in eadem hiſtoria memoriæ prodidit, *lib.* 4. *cap.* 12. Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus geſtis vbique clarus ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe, *lib.* 9. *tripartita hiſtoria, cap.* 8. In noſtris Hiſpaoiarũ Regnis, & vbicumque religio Catholica viget, Epiſcopi reuerenter, & honorificè ab omnibus coluntur, è Dynaſtis etiam, & Principibus, qoi quò magis pij, & orthodoxi ſunt, eò magis Epiſcopos honorare ſolent.

Hinc S. Ambroſ. *lib de dignit. Sacerdot. cap.* 3. pro-
5 fitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe, & nihil eſſe Epiſcopo excellentius, & *in cap.* 6. ait Epiſcopum oculorum in corpore, id eſt, in Eccleſia officium voluntarium accepiſſe, vt reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. Dionyſ. Areopag. *c.* 7. *Eccleſiaſt. hierarchiæ*, *p.* 3. eum & Scripturis diuinis diuinum Antiſtitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S. Gregor. Nazianz. *in apolog.* 1. *de fuga ſua* ait. *Quis ille eſt, qui virtutis Antiſtitem, ac propugnatorẽ vnius diecula ſpatio, velut ſimulacrum ex argilla fingit: illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, atque ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad ſupremum Altare Sacrificia tranſmittit, ſimulque cũ Chriſto Sacerdotio fungitur, qui figmentum inſtaurabit, imaginémque creatori ſiſtet, & ſuperna mundo opificẽ aget; & vt quod maius eſt dicam, Deus erit, alioſque Deos efficiet.* 6

Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen aſcendere, eiuſque munus ſubire curat, cogitare debet, quæque tum facultates ſuppetant, tum difficultates officiant, ne forte cùm exiguæ ſtaturæ ſit, gigantum induat arma, quæ tum in curſu tum in prælio impedimento ſint, cum in his permulti decipiãtur ea tentantes, quæ ſunt ſupra vires. Ideò S. Nazianz. *in orat. de moder. in diſp. adhib.* de his loquens dicebat. *Quid in cælum preuolas cùm pedes ſit? quid turrim extruis, cùm iis rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris, & cælum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiuſmodi, vt ea creator ſolus demetiri poſſit? Si enim tunc primum,* inquit Bernardus, *haſitare incipias, id quidem ſerò, ante iuxta conſilium Saluatoris,* Lucæ 15. *ſediſſe debueras, ante æſtimaſſe opus, metiri vires, ponderaſſe ſapientiam, merita comparaſſe, ſumptus computaſſe virtutum.* Quis enim ſanus, & ſobrius, cum perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere, aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat? quis cùm vix reddendis domeſticis rationibus ſuis ſe parem agnoſcat, in publicis, vel alienis ſponte operam profiteatur? Quiſnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius eſt? quid maiori pœna dignum, quàm in conſpectu Dei, & Angelorum eius, in conſpectu Eccleſiæ vniuerſæ, id ſe ſcire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id poſſe quod nullo modo poſſis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt, dum iam diuino adſtamus Altari, ſed tunc dum ambitioſè diſcurrimus, penſamus, cœlum, & terram modò optatis potiamur. Neque enim erit adeò deſperatus, & perditus animus, qui ſi maieſtatem, & amplitudinem earum rerum ſecum diligentiùs conſiderauit, & expenderit, qui non concidat, qui ſe dare præcipitem velit, qui ſententiam futuri iodicis, quam veloti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat, ne illud exaudiat, neſcitis quid petatis, *Matth.* 20. Tardè, cunctanterque eundum ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex ſponſæ modeſtia colligitur, cui non ſemel dictum *veni, in amoris Cantico cap.* 5. *Veni,* inquit Sponſus, *de Libano Sponſa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Vides vt idem verbum ingeminet, vt Sponſæ morẽ indicet, ægrè ituræ ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas *ſerm.* 19 *in Cãtic. Vide,* inquit, *ſi nõ moroſè egreditur de Libano, quæ toties vocatur, & forſitan ſponſa mora feſtinationem noſtrã ſuggilat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires, noſtrã minus penſantes feſtinamus ingredi in labores prælationis, in ſollicitudinum moleſtias, & moratoriam lapſus, nec expectantes, vel ſemel vocari vltrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem vel preuenientes, vel arte procurantes,*

Vnde S. Bernardus *in ſerm. ſuper Cant,* contra eos, 7
qui ſe ingerunt Prælaturis, ita dicit: *Miror, audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis etiã ſe ingerere*

ingerere non vereri, fures ſunt, & latrones, non cuſtodes nec cultores. Væ (inquit Gregor. *in epiſt.* 126 *lib.* 7.) *qui tudmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit, ſed ad appetitum gloriæ, & tranſitorij honoris. Væ qui dux Chriſtianæ militiæ fieri ſuſtinet, nondum veteranus miles, id eſt, diu exercitatus in omnium victoria: Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præſit, ſed vt proſit.*

8 Prædicti igitur Prælaturis temere ſe ingerentes, illaſque ambientes, rudes tamen & imperiti; aut corruptis, & depravatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur, magis oberunt, quàm proderunt Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus apparentes illicitè faciunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Phariſæos Dominus dicit, Amans primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi! Sic denique ad celſitudinem gradus appetere Epiſcopatum præſumptuoſum eſt. Vnde Dominus arguit Diſcipulos *Matth* 20. Primatum quærentes, dicens *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum*, vbi Chryſoſtom. *hom.* 66. ait per hoc oſtendere, quòd gentile eſt primatus cupere. Et idem hom 35. in hæc verba *Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt: Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.*

9 Verùm ſi quis Epiſcopatum opter non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat; ſic enim hunc Apoſtoli locum interpretantur, D. Thom. 2. 2. *quæſ.* 185 *art.* 1. Azor *inſtit. moral. p.* 2 *lib.* 1. *cap.* 18. *quæſ.* 2. latè Claud. Iaius *in ſpeculo Præſulis ſub tit. de eo qui Epiſcopatum appetit, & ad Prælaturam munere procurat; an peccet mene:* Alphonſ. Aluarez, Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij cap. apoſt princip.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *de præcl. c. Epiſcop. dignitat part.* 2 *cap.* 3. *num.* 33. Ideò quivis Epiſcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, ſed propter adminiſtrationem, quia optat prodeſſe, & non præeſſe. Vnde Apoſtol. non dicit, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderium habet, ſed *bonum opus*, ſcilicet vtilitatem

10 plebis.

Hinc etiam Navar. *de orat miſcel.* 42 *num* 1. aſſerit grauiter peccare Epiſcopos ambientes, alios Epiſcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea poſſent ſuis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina *in ſum. lib.* 1. *cap.* 16 §. 2. idem ferè reſoluit. At Homobon. *de examine Eccleſ part.* 3 *tract.* 15. *c.* 7. *q.* 24. *reſol.* 1. quem videtur ſequi Diana *reſol mor p.* 4: *tract.* 4 *reſol* 10 cenſet Epiſcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Epiſcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Navarr. *con.* 17 *num* 7. *ſub tit. de ſent. excom. in nouis.* reſoluit abſque peccato, etiam veniali, poſſe appeti Epiſcopatum ab illo qui eſt eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt proſit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Navar Iacob. de Graff Tolet & aliis comprobat Homobon de Bonis *de humana vita ſtatib.* 5 *p. r.* 1 *c.* 6 *verſic. quando autem.* Quamuis Epiſcopatum ambire propter bona temporalia ſit delictum, tamen oblatus citra culpam poteſt ſuſcipi, Morla *in emporio iuris part* 1. *tit* 2. *de iuriſd. omn. indic. quæſt.* 29 *in princ.* Pro quorum maiori luce optimè diſtinguit Lezana *in ſum. quæſt Regul. part.* 1 *cap.* 17. *num.* 12. his verbis. *Primò enim indignus Epiſcopatu, vel quia illiteratus, vel vitioſus eſt, Epiſcopatum deſiderans grauiſſimè peccat mortaliter, quia appetit, id quod non poteſt ſine peccato mortali adminiſtrare* Tolet. *in ſum lib.* 5. *c.* 3. § *prima eſt. Secundò qui dignus eſt, & appetit Epiſcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat. Ratio eſt non ſolùm, quia perversè vult rem ſpiritualem, & ſuperioris Ordinis eſſe medium in Ordine ad rem temporalem; & inferioris Ordinis, ſed etiam, quia ſic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus eſt, ſi neceſſe fuerit dignitatem Epiſcopalem negligere, ſi bona temporalia non obtinentur.* Sot. *lib.* 10. *de Iuſtit. q.* 2. *art.* 1. Syluest. *verb. Epiſcopatus* §. 4. *Tertiò, qui appeteret Epiſcopatum, quamvis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipſius Epiſcopatus, ſed tanquam finem ipſius appetitionis, ſaltem ſecundarium, etſi non peccaret mortaliter, cùm non appeteret ſpiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale deſiderium ambitionis, auaritiæ, vel præſumptionis eſſet*, Valentia *tom.* 3 *diſp.* 10. *q.* 5 *punct.* 2. *concl.* 3. §. *nihilominus tamen. Quartò, qui etſi dignus efficaciter appeteret Epiſcopatum non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, ſed propter ſalutem animarum procurandam, adhuc peccaret eo quod magno periculo ſalutis, quale in adminiſtratione Epiſcopatus occurrit, ſe obijcere præſumptuoſum & temerarium eſt.* &c Hactenus Lezana.

Vtrùm autem Prælatus Religionis poſſit ſubditum obligare ad acceptandum Epiſcopatum? ſolet ab aliquibus dubitari? Ergo tamen non poſſe veriùs ſentio, quia Religioſus tenetur obedire Prælato in iis quæ ſunt ſecundùm regulam; at fieri Epiſcopum, non eſt ſecundùm regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immò ab illa eximit; & prorſus contra rationem eſt poſſe Prælatum in ſubdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia poteſtas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per ſe ad commune bonum Religionis, aut bonũ particulare ſubditi: nec ex vi officij habet cõmuni Eccleſiæ neceſſitati prouidere. Sed Epiſcopatus non ordinatur ex ſe ad bonum religionis, aut ſubditi, ſed ad bonum commune Eccleſiæ; ergo, nec obſtat quod S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 2. docet Religioſum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Epiſcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem reſpondet Sot. *de Iuſt lib.* 10. *q* 2. *art.* 2. 11

Acceptatio Prælaturæ (vt inquit S. Bernard. *ſerm.* 58. *ſuper Cant.*) *procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos æmulari fraternam ſalutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorũ eius, incrementa frugum iuſtitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & deſtruat, ædificet & plantet.* Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, Vicarium in terris conſtituere, & Petrum vniuerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere, dicit illi: *Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit ei: etiam Domine, tu ſcis, quia amo te. Dixit ei: Paſce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, tu ſcis quia amo te Dixit ei iterum: Paſce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dicit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia noſti, tu ſcis, quia amo te. Dixit ei: Paſce oues meas* quem locum Bernard. *ſuper Cant. ſer.* 76. ſic interpretatur. *Non otioſè toties repetitum eſt, Petro amas me, in commiſſione ouium, & ego quidẽ id ſignificatũ perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Ieſus: Niſi teſtimoniũ tibi perhibeat conſcientia quod me ames, & valdè perfectéque ames, hoc eſt, pluſquàm tua, pluſquàm tuos, pluſquàm & te, vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curã hanc, nec te intromittas de ouibus meis pro quibus ſanguis vtique*

meas

meus fuſus eſt. Hinc etiam Modern quidam *in annot. ſuper Ioan* ibi. *Paſce agnos meos,* ſic ait: *Qui ex loco gloriantur ſibi commiſſum gregem Domini, eos primum oportet meminiſſe à Petro ter exactum amorem erga Chriſtum, neque quemlibet amorem, ſed ardentiorē cæteris. Deinde ter item cōmiſſam illi curam gregis, illud nimirū ſignificatū eſt, non eſſe idoneū Sacerdotio, niſi qui neglectis omnibus nihil amet, niſi Chriſtū, hoc eſt, veritatem, innocentiam, pietatē. Nihil magis requiris in Paſtore, quàm amorem: Oues Chriſti docere poteſt & malus Paſtor, & qui eas, odit, & rapit; paſcere autem non poteſt, niſi qui diligit. Doctos multos, & nobiles, facilè eſt reperire Paſtores, amatores Eccleſiæ paucos. Hos potiſſimū elegit ad Eccleſias ſitas Ieſus, qui potiſſimum diligunt; diligit Ioānem, elegit Petrum, diligit ſibi cariorem, elegit Eccleſiæ vtiliorem: diligit innocentem, elegit lapſum, vt qui ipſe pœnituerit, facilius pœnitēti indulgeat, ac benignius nouerit miſereri, qui ſecum miſericorditer actū meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an ſe diligat, vt ei declaret quanta ſollicitudine, deſiderióque expeteret quòd toties interrogaret, ſimulque omnes admoneret ardentiſſimum ſui amorem in Paſtore requiri, maximè enim quæritur, quod maximè deſideratur. Ter exigit amorem à Petro Ieſus, nec quemlibet amorem, ſed ardentiorem, quàm aliorum Apoſtolorum ſit, priuſquam gregis ſui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quòd amorem ſuum non crederet, quem ſciebat falli non poſſe, ſed quòd non tantum amorem in ſe ipſo Chriſtus eſſe intelligeret, quantum habere ſe crederet, vnde reſpondit,* Domine tu omnia noſti. Tu ſcis quia amo te: *quaſi diceret, ego falli poſſum, qui amare me dico: Tu qui omnia noſti, ſcis num verum ſit quod dico. Certè tu ſcis, ſe à me amari, ego verò neſcio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit IESVS,* Paſce oues meas. *quaſi diceret. Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, vt nouerint omnes, me tibi paſcendas oues meas non fuiſſe daturum, niſi à te mirificè amari certò ſcirem. Noui namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet. Rapere quidem poſtea mercenarius, fur, & latro; paſcere verò non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea, qui dixi tibi: Paſce agnos meos, dico pariter, paſce oues meas. Iidem enim ſunt agni, quæ & oues meæ: ſicut ego quoque & agnus ſum, & ouis; Agnus, qui verè Paſcha immolatus peccatum mundi tulit. Ouis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.*

12 Quamobrem rectè S. Gregor. Nazianz. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* ſcripſit: *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſiderat, atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S. Chryſoſt *ad Hebræ. homil. 34.* latè proſequitur, inter cætera dicens: *Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum, poſt tantam enim comminationē, quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod Petrarcha dicit *de remedio vtriuſque fortunæ lib. 1. dialog. 170. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.*

13 Hoc idem etiam D. Bernardus *ad Epiſcopum Londonen. epiſt. 24* elegantibus, & horrendis proſequitur verbis, dum ait: *Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine curis iam quiſque victurus ſit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti ſunt, videntes alios, qui iam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolum non gemere tanquam ſub onere, ſed inſuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ inſania eſt? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quo aſcendis miſer? vt ab altiori gradu ſit caſus grauior: neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Satanas) ſubitò deiicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent, & onera, grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope, quia peccata populi comedis: ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi quantum deſudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis: Venies miſer ante tribunal Chriſti, & audietur grauis querela populorum, accuſatio dura eorum, quorum vixere ſtipēdiis, neque diluere peccata; quibus facti ſunt duces cæci, & fraudulēti mediatores. Quid tibi inſipiēs deliciæ ſapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam dura temetipſum obligans rationi? Vniuerſa quidem vſque ad quadrantem nouiſſimum exiges?*
Vnde idem Bernard *epiſt. 8.* cuidam Brunoni docto viro cōſulenti an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſis, omnino recuſauit dare ei conſilium; ſed ſolùm dixit ſe oraturum pro eo; quia, tamen ipſe nihilominus acceptauerat, ſequenti epiſtola terret eum electione Sauli, & Iudæ, ſuper omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quòd nulla cura eum magis ſollicitabat, quàm cum ad conſecrandum Epiſcopum eius expectabatur arbitrium.

Cùm profectò tot ac tanta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus, & muneris eius, ac officij ratio, tam multa poſtulet, quiſque ſibi meritò timere debet ne dicam exhorreſcere, cùm tantum munus aſſumit, quæ cauſa multis ſanè ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi. 14

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Vrbano II. Pont. Max quem diu ante coluiſſet, & eius opera in Concilijs celebrandis vſus fuiſſet vſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iterato adiiſſe eiuſdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtantur Petr. Scutor *de vita Carth. tr. 3. c. 3.* Laurent. Suri. *de probatis Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 22.* Meleager Pentimalli *in vita S. Brunonis, tr. 1. c. 10 pag. 88.* Cardin. Cæſar. Baron. *annal. Eccleſiæ, tom. 11 annor. 109. pag. 635.*

Nazianzenus etiam è patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur. 15

S Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit. 16

S. Ephrem Syrus cùm intellexiſſet ſe ad Epiſcopatum electum, tantiſper furorem ſimulauit, donec alius electus eſſet. Sozom. *lib. 3. hiſtoria Eccleſ. c. 15.* 17

S. Goaris Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirenſem Epiſcopatum vocaretur. Surius *in eius vita.* 18

S. Gregorius Magnus ad Pōtificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit, & inter ſyluarum ſaltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex conſecratur. Ioan. Diaconus *in eius vita. lib. 1. cap. 44.* Card. Bellarm. *an. Eccl. tom. 8. An. 590.* 19

20 S. Ammonius Eremita ad Epiſcopalem conſecrationem adducendus, cum diſſuadere nō poſſet, dexteram ſibi auriculam amputauit, & cum adhuc inſtârent, linguam quoque ſibi reſciſſurum eſſe adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *l.* 11. *Eccleſiaſt. hiſt. c.* 37. Palladi *hiſtoria Lauſiaca, c.* 12.

S. etiā Malachias cùm ad Archiepiſcopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros ſubmiſit, dicens: *Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrij.* Sur. *in eius vita, tom.* 6. *die* 3. *Nouebr.* Sbroz. *de officio vicarij in proœm.* Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum c.* 1.

21 S. Franciſcus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidiſſimo liquore plena ſibi miſſum dicentem: *Vide Frāciſce, quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramēta adminiſtrare, ita purus eſſe debet in anima, ſicut liquor iſte*; noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ ſuæ non putauit eſſe puritatem.

22 S. Auguſtinus notus ob virtutem, & doctrinam cùm adhuc laicus eſſet, ab eis tantum Eccleſiis, quę non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinebat præſentiam, manu iniecta à populo Epiſcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus eſt, conſiderans, quam magna ſuæ vitæ pericula de gubernatione Eccleſiæ impenderent, ita Poſſidonius *in eius vita, c.* 4. & teſtatur ipſe Auguſt. *epiſt.* 147

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus eſſet, vt aſſenſum præberet electioni de ſe factæ in Epiſcopum, reſpondit, vt per diem ſpectarent, vt interea ſua componeret: tranſacto tempore adhuc requiſitus, vt tandem Epiſcopatum acceptaret, ait, ſine me prius Deum paululum alloqui: in oratione autem poſitus à Domino petit, vt potiùs eum mori pateretur: quàm Epiſcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater ſurgeret, Deo ſpiritum reddidit, & mortuus eſt, referunt, Niceph. *lib.* 3. *c.* 17. nouiſſimè Ioann. Baptiſta Fino *de regulis iuris veſpertina homilia homil.* 5. *in fine*, Sozom. *lib* 8. *Eccleſiaſt. hiſtor. cap.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Epiſcopatum ſibi vltro oblatum reſpuit.

S. Bonauentura ſemel quàntum potuit, refutauit ſed poſtea tandem Romani Pontifi. iuſſu coactus recepit S. Auguſtinus *epiſt.* 204. aſſerit quòd multi, quia nolebant accipere Epiſcopatum, perducebantur, includebantur; & cuſtodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Epiſcopale munus, vel recuſarūt, vel inuiti ſuſceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.* 1. extant exempla, & hac ætate multòs nō defuiſſe nouit parens meus, ex quibus duos tantùm attingàm, qui cùm Eccleſiarum omnium ferè aliarum opulētiſſimarum, ac nobiliſſimarum gubernacula conſtantiſſimè recuſauerint, multorum poterunt eſſe aliorum inſtar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiſcopatum Toletanū Carolus Quintus imperator ſecretò deſignaſſet, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulſiſſet, perſtitit vir egregius conſtātiſſimè in priori propoſito; cuius animi magnitudinem, ſtabilémque omnino ſententiam, ac minimè fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, iuſſit illum tuto animo eſſe, quem iam libertate donabat: tunc ille ſumma perfuſus lætitia, nouum munus à Cæſare poſtulauit, vt ſcilicet nemini, ſe viuente quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fideliſſimè præſtitit, ſed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum, eſſe putauit referunt Hernandus del Caſtillo in *hiſtoria generali S. Dominici p.* 2. *lib* 2. *c.* 26. *fol.* 202. Ludouic. Muñoz *en la vida del Padre Fray Luis de Granada lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 37.

Alter fuit pius ille Ludouicus Granatenſis eiuſ- 25
dem Dominicani Ordinis alumnus, is cùm à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiuſdēque Caroli Imper. ſorore in Archiepiſcopum Bracharēſem, & Hiſpaniarum Primatem nominaretur, grauiter obſtitit, ab eaque ſummis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta propoſitione, quod ad illud rectè obeundum, inſignis, & probatæ vitæ viri eiuſdem Ordinis ſibi notitiam
daret; obtulit † Fr. Bartholomæum à Martyribus 26
qui Superiorum iuſſu coactus, poſtquam ſemel quātum potuit refutauit, Archiepiſcopatum ſuſcepit, ſtatimque totis viribus, & inſtanter Summum Pontif. ſupplicauit, vt ſibi reſignandi licentiam cōcederet, qua obtenta Epiſcopatui renunciauit reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, qua in Monaſterium a ſe conſtructum eiuſdē Ordinis ſe recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis, hiſtoriam narrat Ludouic. Muñoz *diſt. lib.* 1. *c.* 11. *&* 12.

Gregor. igitur *epiſt.* 45. *lib.* 4. cogens quendam 27
Marinum Monachum omnino renitentem ſuſcipere Epiſcopatum, ſcribit cuidam, quod conſoletur eum; quia, ait, cuiuſlibet officij valde onerosa eſt nouitas: præſertim quia poſt longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempeſtatum ſæcularium procellas fugiens, ſemper apud veſtram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum enutriet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epiſt.* 4. *lib.* 6 *ad Epiſcopum Conſtant.* qui dixerat ſe infirmum ad tantum onus, reſpondet; *Prima virtus eſt cognitio infirmitatis, atque ex hoc collegimus vos bene poſſe ſuſceptum miniſterium implere, quia hoc cognoſcitis. Ille omnibus infirmior, qui ſuam non cognoſcit infirmitatem.* Et *epiſtol.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Paſtorale, aſſerens illud: *Si Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, reſtat vt qui viuunt, non ſibi viuant*, &c. Et quia ille ſcripſerat in epiſtolis ſuis, quòd ſemper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, reſpondet, *quod Paſtor non poteſt funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia ſcriptum eſt, quod etiam gigantes gemūt ſub aquis*, ideſt, populis: dicit tamen *quod huic cura modus ponendus eſt, ne nimis excreſcat: quia boni Paſtores afflāte Spiritu ſancto inter medias turmas populorum, & negotiorū non obruuntur, neque caput mentis ſubmittunt: ambulans per ſiccum in medio mari, & impletur in eis illud*. Iſa. 45. *Cùm tranſieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te.* Et quantum ad periculum officij Paſtoralis, & ſecuritatem ſolitudinis, reſpondet, *quòd vbique eſt periculum, & ſola Dei gratia ſaluat. Nam Loth. in peruerſa ciuitate fuit iuſtus, & in monte peccauit.* Quid enim paradiſo iucundius? Quid cœlo ſecurius? & tamen homo ex paradiſo, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in cap. qualibet* 40. *diſt. Nuſquam enim eſt ſecuritas*, inquit Bernard. *nec in cœlo, nec in paradiſo, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus ſub potentia diuinitatis: in paradiſo Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de ſchola Saluatoris. Tuti tandē erimus à malis omnibus ſi Deo noſtra omnia committamus.* Hinc Caſſiodorus *Nihil poteſt eſſe ſecurius, quàm illi omnia committere, qui nouit ſuis cultoribus congruè profutura præſtare.* Et Regius Propheta Pſal. 56

Clamabo

Clamabo,inquit, *ad Deum altiſſimum . Deum,qui beneſecit mihi.* Quod autem beneficium Dauidi ſit collatum,Chaldaica docet tranſlatio dicens: *Clamabo ad Deum,qui præcepit aranea , vt conficeret in ore ſpeluncæ telam ad defenſionem meam.* Sane cùm in ſpelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit,quandoquidem aranea tela Dauidem tegerat. O admiranda Dei protectio In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui ſecum Deum habet , araneæ tela ſibi fortiſſimus eſt murus , & antemurale , vbi è contra illum,qui ſine Deo eſt,fortiſſima mœnia, etiam adamantinus paries , minus quàm araneæ tela defendunt.

28 Verè ita eſt, locus ſanctitatem non conciliat,nec ſanctitatis neglector loci ſanctitate excuſatur,nemo ſibi de loco blandiatur,Samaritana Meſſiam cognouit,ad fontem,quem Iudæus in Templo cognoſcere noluit: hinc illud S.Hieronymi *epiſt*.4.quæ eſt de viuendi forma. *Quid*,inquit,*Samaritana vilius ? non ſolum ipſa crediderit,& poſt ſex viros vnum inuenit,Dominum , Meſſiamque cognouit ad fontem , quem vt in templo populus ignorabat , ſed & auctor fit ſalutis multorum*-Et.S.Chryſoſt.*homil*.4.*ad populum Antiochenũ*, hoc verbis monitum offert. *Licèt in Paradiſo ſis, ne confidas,etenim in Paradiſo erat Adam,& poſtquam Deum irritauit , nihil profuit Paradiſus , in fornace erant iſti tres pueri,& poſtquã bona egerunt,nihil officit fornax.In Paradiſo erat Adam & quia ſegnis erat,ſubplantatus fuit:fimo inſidebat Iob,& quia vigilabat,ſuperauit:atqui quanto paradiſus è fimo melior ?ſed nihil loci virtus inhabitanti profuit.*

GLOS. II.

Bonum opus deſiderat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi munus non tam honor,quàm onus eſt.*
2 *Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium,& principatus nihil aliud eſt præter merum laborem.*
4 *Epiſcopus miniſterio,& labori inſeruire debet.* *Epiſcopatus munus quod,ibid.*
5 *Sanctus Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatẽ,ſed honeſtum illius munus atque opus laudare voluit.*
6 *Epiſcopi non ad propria commoda,ſed ad labores , & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus ſuum multis depingit lachrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus & intolerabile iniunctum eſſe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem ſuam , cum Epiſcopus ſit,& n.*10.11.*&* 12.
13 *Sanctus Bernardus grauius,& periculoſius periculũ cum ad Epiſcopatum promouetur,deplorat.*
14 *Epiſcopus nemo ſapiens læto creatur animo.*
15 *Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum.*
16 *Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum: & abyſſus ærumnarum.*
17 *Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctoriè agatur , & ſi vt decet,nihil periculoſius.*
19 *Sanctus Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis vberrim lachrymatus eſt,& n.*20.
21 *Homo natus ad labores,& dolores.*
22 *Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio,ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem , puſillanimitas perturbationem,perturbatio deſperationem.*
23 *Onus Chriſti leue eſt,quod portantem non grauat,ſed leuat.*
24 *Fortis vir non eſt,cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate.*
25 *Humilis an ſit ille,qui supernè nutus arbitrio,vt debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit.*
26 *Prodeſſe qui poteſt non debet Epiſcopatum renuere.*
27 *Eccleſiæ gubernaculo , periculum peccati timens ſuſcipere refugiens , ſui tantummodo habet conſiderationem,& non quod in commune omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat,virtutibus varo vacuus,nec coactus accedat.*

OPus dixit , non imperium,non dominationem , non dignitatem (quamuis ſit præclara dignitas) laborem , non delicias,opus per quod humilitate decreſcat , non intumeſcat faſtigio , vt habet Hieron. *ad Ocean.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet,qui fertur ad culmina,& magis qui ſeſe obtrudit Scite Petrus Bleſenſis epiſt. 102. *Sciebam*,inqoit,*omnem honorem huius ſæculi eſſe impedimentum graue,& quoddam peremptorium ſalutis æternæ* & Senec.*c*.1.*de breuitate vitæ. Eſt inter onus,& honorem non tam alluſio vocis quàm rei ipſius expreſſa veritas*,& S.Iſidor.lib.1.cap.26.*Honor ex onere venit ,an potius ex honore onus.*Inter vocem *Honos,& onus* alluſionem ſiue paranomaſiam notant Rotil. Lup lib.1. *de Paranomaſia*,Beda *in figura* 9.*de Paranomaſia*, & Ioan.Andr.*in cap ad aures,de reb. Eccleſ. & in cap ſi religioſus,de elect.lib.*6 *ſuper gloſſ verb. obtenta*, dicit quod *Honor* ſcribitur cum aſpiratione, quia omnes aſpirant ad honores ; dictio autem Onus ſcribitur ſine aſpiratione;qoia pauci aſpirant ad onera. Hinc Iſai.9.verſ.6.*Factus eſt principatus ſuper humerum eius.* Appoſitè Oleaſter noſter hic. *dicitur principatus ſuper humerum eius,quia illi fuit potius oneri,quàm honori,ſolẽt enim ſerui onera ſuper humeros geſtare.*Et in annot. *morali* ita ſcribit *Fu t principatus.ſuper humerum eius. Putant vſque hodie inſenſati filij Adam , imperia Regna,& principatus huius ſæculi honores eſſe,non onera; quos puer noſter arguit,qui ſuum principatum quaſi graue onus ſuper humerum gerit.* Vnde rectè à Patribus deſinitum eſt Epiſcopi munus non tam honorem eſſe, quàm onus;nec tam principatum,quàm miniſterium nec tam dominium,quàm liberam,& ingenuam ſeruitutem,ſic enim noſter Apoſtol ait 1.ad Corioth.9. *cùm liber eſſem ex omnibus,omnium me ſeruum feci, vt omnes facerem ſaluos.*Et Origen *in Pſalm. hom.*7.*Qui vocatur ad Epiſcopatum , non ad principatum vocatur, ſed ad ſeruitutem totius Eccleſiæ.* 1

Seruus ideò ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus,nam D.Bernard *ſuper illa verba Hierem.vt euellas & deſtruas*,& c. ſic ait: *Qui laborum factum ſonat ; Ruſticani magis ſudoris ſchemate quodã labor ſpiritualis expreſſus eſt.* Et ſequitur *Diſce Prælate non tam ad imperitandum,quàm ad factitandum , quod tempus requirit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe,non ſceptro , vt opus facias Prophetæ,& quidẽ nõ ille regnaturus aſcendit,ſed extirpaturus.Puta ne,& tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui:& plurimum,non planè totum quiescere emendare Propheta,quando ergo libet gloriari,vbi otiari non licet ? Ne putet igitur Prælatus gradum illum, vt vacet obtinuiſſe,ſed vt in obſequiũ Dei,& proximi laboret.* Attributa eſt dignitas in opus miniſterij,ait Apoſtolus 2

ſtolus in opus miniſterij, id eſt, in miniſterium operoſum. Proptereà Paſtores appellantur Prælati, vt vigilent, & ita laborent, ac ſi Paſtores re vera eſſent. Hanc ſeruitutis conditionem Ethnici etiam Principes faſſi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait, *Scito regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſer-*
3 *uitutem.* Satis ſciunt Principes † imperium, & principatum aliud eſſe nihil præter merum laborem. Hinc etiam ſeruum ſe agnoſcebat Alexander, qui (vt Arianus Philoſophus *lib. 8. de rebus Alexandri* ſcribit) ſuis dixit, *Plus vigilare quàm vos me certò ſcio, vt ipſi quietos ſomnos capere poſſetis.* Seruum etiam ſe nouit Cæſar, de quo Seneca *lib. de breuitate vitæ*, ait. *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius induſtria, omnium vacationem illius occupatio.*

4 Labori ergo, ac miniſterio, & ſeruituti inſeruire debet Epiſcopus, quod Bernard. *in epiſt. ad Roman. hom.* 1 admonet, dum dicit: *In omnibus exemplo Apoſtoli honorificabitis miniſterium veſtrum. miniſterium, inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis, non vos. nam qui quæris quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, non miniſterium.* Et S. Chryſoſt. ſic ait: *Differentia dignitatis facta eſt inter Sanctos, vt vnus ſit Epiſcopus, alius miniſter: contumacia verò carnis coegit, & peruerſitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur eſſe, ſed reuera non ſunt niſi miniſteria.* Et D. Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit, *Clericus, qui ſeruit Eccleſiæ, interpretetur primò vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe quod dicitur. Ita Epiſcopus vt reſpondeat nomini, quod gerit, totus in eo eſſe debet, vt vigilet, vt paſcat, vt exploret, ac quod vulgò dicitur; ſuperintendat gregi Chriſti*; operarius dicitur *Matth.* 10. Eſt opus bonum Epiſcopatus, quia omnibus benè operari debet. *Bonum exiſtimandum eſt id ſolum*, inquit Gregor. Nyſſen. *in orat. de mortuis, quod omnibus ſemper & vbique prodeſt, nulli vnquam nunquam obeſt, & non mutatur.* Epiſcopatus munus, opus Apoſtolus vocat, ne ludum eſſe quis exiſtimet, aut animi oblectationem, id quod expendebat S. Iſidorus Peluſiota *lib. 3. epiſt. 216. Opus eſt*, inquit, *hæc res, vir optime, non ludus; atque animi oblectatio, cura, non luxus, munus, non imperium.* Iuo Carnotenſis *epiſt. 17.* Epiſcopatum ita deſcribit *Quid eſt Epiſcopatus niſi cruciatus; quid aliud eſt hic honor niſi onus? quid eſt hæc ſublimitas, niſi naufragoſa tempeſtas? vnde ſi inuenta honeſta occaſione huic honori te ſubtraheres, & tibi ſoli vacares, nullo impediente, ſtadium vitæ percurrens ad brauium ſupernæ vocationis expeditius peruenires. Aſſume ergo tibi pennas columbæ, & auolabis à moleſtiis, & requieſces, & habitabis in ſolitudine mentis.*

5 Non igitur Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus, atque opus laudare noſter Apoſtolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vllo modo poſſit, appellant non ſolùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipſam ſignificationem Sacris Litteris ita ſcriptum eſt: *Virum fidelem inuenire opus eſt.* Opus negotium eſt, non otium; animi ſollicitudo, non delectatio; munus publicum, cuius ratio redditur, non magiſtratus, in quem inquiri non licet. paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non poteſtas, quæ temerè, nulloque conſilio regatur. Ego ſanè verò Epiſcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam diuinum eſt: eum autem, qui illius aſſequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum benè agere cenſeo, quia non inimis animi ſenſibus ali, ſed omnino eiici eiuſmodi cupiditas debet. Si quis Epiſcopatum deſiderat, ſecum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos ſuſtinere rectè ipſe poſſit: tum pericula animaduertat, quoniam aduerſatij, & apertè, & occultè eum oppugnant: neque mente ſolam reputet, quanta ſit illa dignitas, verùm etiam quot ſe mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio ſe fore putet; ſed deſpiciat, quæ inſidiæ, quæ curæ, & ſollicitudines ſibi parentur; ſciátque omnino ſi quis in illo dignitatis gradu ſit collocatus, eum ideò Epiſcopum creatum eſſe, vt legitime ipſe certet, non vt otioſus voluptatem capiat; qui enim ſolum honorem adeptus eſt, cæteráque omnia, quæ ad Epiſcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehenſionem incidet.

Sciant denique Epiſcopi ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & 6
ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe. Paſtores ſunt non ſui, ſed gregis curam habentes. Epiſcopi ſunt ad regendam Eccleſiam Dei, in qua poſuit eos Spiritus ſanctus. Paſtores ſunt opus naturæ attendentes, non dignitatem, laborem, non delitias, non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, vt fiant ſerui, & miniſtri hominum propter Chriſtum, vt intermiſſa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyſe deſcendam ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis Hæres es, & Vicarius Petri, ô Epiſcope, fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris; non erubeſcas Euangelium, ſi erubeſcendum non credis Paſtoris Officium. Inſta importunè, opportunè; miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quàm honoris Si affectas honorem, mercenarius es: ſi onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quòd ſi abhorreas onus, & inſufficientem te reputes, ſera quetela eſt, priùs ſediſſe debueras, & æſtimaſſe opus, ſarcinulam ponderaſſe, & computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

Quàm verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo ſuo Chriſtus, qui cum à Diſcipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à ſuo Magiſtro inaudierant, quo eo vti Magiſtro & Doctore poſſent, dixit illius humilis Saluator. *Quid quæritis?* quæ loquendi formula acutè à gloſſa ordinaria premitur; quòd nempè potiùs dixerit, quid quæritis, quàm quem quæritis. *Quid non, quem ne ſe videatur oſtendere.* Ne videretur ſeſe ſpontè obtrudere ad honores: ac contra cùm proditoriè ad ſupplicia, ad Crucem, ad mortem dixit, *Quem quæritis*, non quid, vt ſe videretur oſtendere, vt ſuo exemplo doceret honores defugiendos eſſe, Cruces, Paſſiones, oblatas æquè ſuſcipiendas animo, & alacri, & libenti adeundas. Plerique contra obtrudunt ſe ad honores, aſpera quæque, at quæ aliqua humilitate adſperſa ſunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens ſponſa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & moroſè egreditur, ad honores potiùs trahi, quàm ire ſe velle præ ſe fert; nam in amoris Cantico cap. 4. ſic eam ſponſus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba vtiliter expendit Gillebertus *ſerm.* 29. dum ait. *Vide ſi non moroſè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non eſt contumacia, ſed cautela, & forſitan ſponſæ mora feſtinationem noſtram ſuggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires noſtras minus*

penſantes feſtinamus ingredi in labores Prælationis, in ſollicitudinum moleſtias, & materiam lapſus, nec expectantes vel ſemel vocari, vltrò nobis ipſi honorem ſumimus vocationem, vel præueniemus, vel arte procurantes. Hoc ipſo honore minus digni, dum nimis ſollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, ſi fugerint. Qui ad Epiſcopale culmen traderetur, S. Anſelmus ipſe ſuis verbis ſignificauit *lib. 3. epiſt. 1.* ait enim. *Quod ignorare nequiuerunt illi, qui & die vultum meum inſpexerunt, quando me Epiſcopi, Abbates, aliique Primates ad Eccleſiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: itavt dubium videri poſſet, vtrùm ſanum inſani, an inſanum traherent ſani: niſi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viuenti colore ſimilis, ſtupore & dolore pallebam, & illi, qui poſteà ipſa die me inuſitatè lugentem, dolore rationem ſuperante, cùm intentè mihi licuit cogitare, & veſtram dilectionem & onus, quod meæ imbecillitati imponebatur, de longè audiens accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut ſenſum amiſſurum timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aſpergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Meliores Præſides haberemus, ſi eos huius notæ haberemus, huius mentis. Verus ille, *Beatè imperant, qui non libenter imperant.*

7 Vnde Greg. *ex regiſt. lib. 1. epiſt. 5.* his verbis depingit onus ſuum. *Sub colore Epiſcopatus ad ſæculum ſum reductus, & in paſtorali cura tantis terræ curis inſeruio, quantis me in vita laica nequaquam deſeruiſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens aſcendiſſe videor exterius, vnde me à conditoris mei facie expulſum deploro. Conabar námque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & non ſolùm vocibus, ſed medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans dicebam: Tibi dixi, cor meum quæſiuit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens. Videbar mihi in quodam rerum vertice ſtare, itavt in me plenè impletum crederem quod per* Eſa. 54. *Dominus promittit, ſuſtollam te ſuper altitudines terræ (ſuper altitudines enim terræ ſuſtollitur, qui ipſa quæ alta, & glorioſa præſentis ſæculi videntur; per meatus deſpectum calcat.) A quo vertice corrui in timores, & pauores, impulſus turbine huius tentationis; quia etſi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commiſſi ſunt, multùm formido. Vndique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, itavt rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus excluſus, redire non poſſum, itavt obedire nequeam voci Prophetæ* Eſai. 46. *Redite præuaricatores ad cor: ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodò exclamare compellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cùm mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſæcularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt: Deiecisti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur ſurgere, intùs cadunt, ſimiles fumo, qui aſcendendo deficit, & ſeſe dilatando euaneſcit.* Ideò ſcriptum eſt Pſalmo 36. *deficientes quemadmodùm fumus deficient.* Et illud Pſalm. 82. *Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur; quia quantò eleuantur in bonis præſentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamvis aliqui ſint, qui ſic exteriores prouectus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interiùs corruant, ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valdè oneroſa: & quod mens ſponte non recipit, congruè non diſponit.*

S. Antonin. *in ſum. part. 3. tit. 20 cap. 2. §. 1.* & ante Ioan. Monach. *in prato ſpirituali, in cap. 194.* vt refert Cardin. Cæſar. Baron. *tom. 6. Annalium Eccleſ. an. 461. num. 6.* narrat quòd cùm deſcendiſſet Abbas Amos Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus. *Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum eſt, Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationum ſarcinam. Nam inueni ſcriptum, quod beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeuerarit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigiliis, & Orationibus inſiſtens, petiáſque ab Apoſtolo, vt pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens: Oraui pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuum, hoc enim à te ſolùm requiritur ſiue benè, ſiue fortaſſe aliter egeris.*

Idem Gregor. *epiſt. 4 ad Ioann. Epiſcopum Conſtantinop.* deplorat quòd indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, putridæ tabulæ naufragium ſonant. 9

Idem *epiſt. 6. ad Patr.* ſic ait: *Dum contemplationis dulcedinis altè deſcribitis, ruina mea mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intùs perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tanto autem me percuſſum mœrore agnoſcite, vt vix loqui ſufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile appareo: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi deiectus ſum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominationis miſſus, quaſi deſtituta vidua vocibus cum Propheta* Pſalm. 68. *dico, qui conſolabatur me, longè receſſit à me.* 10

Idem *epiſt. 7 ad Anaſtaſ. Epiſcopum Antiochenum. Depreſſus ſum vſque ad terram ſuperpoſito onere, itavt mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta* Pſalm. 118. *Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque: tanta quippè occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſa vita tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis. Quod verò me os Domini, quod lucernam, dicitis quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.* 11

Idem *epiſt. 24. lib. 1. ad Epiſcopum Conſtantinop. Conſideranti mihi quòd impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrat, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum niſi pro delictis populi interceſſor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum?* &c. 12

Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis: *Quid ego infelix? quo me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit, contigerit negligentius cuſtodire; ſi ſtillantem in Cruce Domini ſanguinem collegiſſem, eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret, quid animi habiturus eſſem in diſcrimine* 13

tantò? Et certè id ſeruandũ accepi, pro quo mercator non inſipiens, ipſa vtique ſapientia ſanguinem illum dedit, ſed & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis immunere pericula videantur. Accedit ſanè ad ſolicitudinis cumulũ, & pondus timoris, quod cùm & meam, & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Vtráque abyſſus eſt imperſcrutabilis Vtráque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me vtriúſque cuſtodia, & clamatur: Cuſtos quid de nocte. Cuſtos quid de nocte? nõ eſt mihi dicere cũ Cain: Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? ſed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.

14 Vnde S. Gregorius Nazianz. *in Apologia*, ſcripſit: *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret: atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cùm viam ingredi poſſit complanatã, & expeditã, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S. Chryſoſtom *ad Hebr. homil.* 54. latè proſequitur, inter extera dicẽs: *Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum: poſt tantam enim comminationem, quam negligentia videmus illatã, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantã molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod dicit Petrarcha *de remedio vtriuſque fortunæ, lib.* 1. *dialog.* 107. *O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, unde nunc retrahi non poſſunt.*

15 Et S. Bernard *ad Renaldum Abbatẽ, epiſt.* 73 *Onus animarum eſt infirmarum; nam quæ ſana ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt. igitur ægros moribus exhortando, increpãdo, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis verò ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quam iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoſcas, tamen in ſanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minus: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.*

16 Et ipſe Chryſoſtom. *lib.* 3. *&* 6. *de Sacerdot.* Onus Epiſcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum, quia ſicut alijs præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus alijs cernere, & plus alijs laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de vna ſolum anima, ſed de tot animarum gregibus, rationem redditurus eſt? Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri inſtante Domini Paſſione, vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidei, rerũmque omnium diſcrimine non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.

17 Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit Auguſt. ſuper *Pſalm.* 58. *Gallina ſuper omnes oues materna charitate circa pullos ſollicitatur; itavt tota ægrotet ex labore, raueſcit vox, fit, hiſpidum, nigrum corpus, dimittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Epiſcopus eſſe illa Euangelica gallina, ſolicita, & anxia, vt ſub alas colligat, foueatque pullos ſuos* Eius eſt ſatagere, moliri, in omnia ſe vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittendo ſe, ad vocem cum Paulo commutando, vndequaque occaſiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item S. Auguſtinus, Doctorum Eccleſiæ anteſignanus, *in cap. ante omnia* 40. *diſt.* dicit nihil eſſe miſerius, triſtius, & damnabilius apud Deum Epiſcopatus officio, ſi perfunctoriè agatur: &, ſi vt decet, nihil periculoſius. Et Sanctus Vincentius *in ſerm.* 7. *Dominica* 1. *poſt Octauam Paſchæ*, miratur quomodo Epiſcopi poſſunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod ſupra ſe portant: nam à circulo Lunæ, vſque ad centrum terræ non eſt perfecta ſecuritas, ait Fulgentius; in aëre non, quia ibi dæmones inſidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non quia ibi ventus, & tempeſtates; in inferno non, quia ibi ſunt tortores animas cruciantes. Ergo ſuprà Lunam quære ſecuritatem, quia circa Lunam minimè reperies.

Hinc S. Gregorius *lib.* 1. *epiſt.* 24. *ad Conſtantinop.* onus Epiſcopale timens, ſic eos alloquitur: *Quod me ad Epiſcopatus Ordinem cognoſcis perueniſſe, ſi me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tanta ſunt occupationes, vt per Epiſcopatus Ordinem penè ab amore Dei me videam eſſe ſeparatum, quod inceſſanter defleo, atque, vt pro me Dominum exoretis, rogo.* 19

Idem *in epiſt.* 30. *ad Ioan. Patric.* ſic ait: *Gemo quotidie occupationibus preſſus; & reſpirare non valeo. Ecce quo me patrocinia veſtra perduxerunt. ſed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quiſque profecerit, tantò, vt ideo, ab amore Dei amplius decreſcit.* 20

Verùm homo natus eſt ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem conſideras) labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Ad vtrumque ſe paratum dicebat Dauid, ad labores actionum cum dicebat Pſalm. 118. *paratus ſum, & non ſum conturbatus, vt cuſtodiam mandata tua: ad dolores verò paſſionum, dicens: Ego in flagella paratus ſum.* Pſalm. 27. *Nemo ex filiis Adæ viuit ſine labore, & ſine dolore*, neque illi de quibus Propheta dicit; *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur*, nam ſequitur, *Tenuit eos ſuperbia* (grauis enim labor eſt ſuperbia) *operti ſunt iniquitate, & impietate ſua*, & hæc grauia flagella ſunt, quia non eſt gaudere impiis, dicit Dominus. Quòd ſi neque laboris anxietatem, neque flagelli ſentiunt læſionem, ipſa iam inſenſibilitas, vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard *tom.* 1. *fol.* 164. *teneamus obedientiam in laboribus patientiam in doloribus; ſciant gentes quoniam homines ſunt, id eſt nati ad labores actionum, & dolores paſſionum* Vtilis nobis labor eſt, quo virtutes nutriuntur, vt B. Iſaias Abbas *Orat.* 16. *Labor*, inquit, *ſecundùm Deum ad virtutem auxilio eſt, deſidia vitiorum eſt mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus pro ſunt: & inertia pullulat vitia.* Nulli ſe libentius virtutes credunt, quàm labori, nulli ſe vitia facilius committunt, quàm deſidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem*, verba ſunt Sancti Petri Damiani *opuſc.* 13. *c.* 8 *non niſi per labores, & certamina peruenitur, quomodò quis ad requiem perueniet, qui nec dum ad certamina ipſa, quæ in medio ſunt, conſtituta, deſcendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, ſi eam, quæ præ foribus eſt, nondum tranſiuit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitum ſarmenta non ſeruit, qui glebas ſarculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non ſulcauit, quomodo excuſſis paleis in horeo frumenta recondere, aut plenis muſto carnalibus poterit annectere.* 21

Bernardus *epiſt.* 12 conſolans quendam Abbatem in tribulatione conſtitutum, dicit, quòd ſicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit Apoſt *Ad Rom* 5.) ita è conuerſo in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem Igitur non vincaris à malo, ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta. 22

23 Item *epiſt.72.ad Abb. Aſniacen. O vere leue onus Chriſti, quod portantem non grauat, ſed leuat Quid eo leuius onere, quod non ſolùm non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut penna auium, quæ ſeruant à quibus ſeruantur. Virtus*, ait idem *epiſt. 126. ad Epiſcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille eſt, qoi contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis conſtantia militat præmunitus, ait Tullius; è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait Seneca *in Prouerbiis. Quid horres* (inquit Auguſtinus *Pſalm. 61.*) *laborem? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? ardeat palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus: quid vult ergo (inquit) artifex facie, vbi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo; ſubiecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.*

24 *Legi*, ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quemdam ſapientem non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate; ego autem dico, quòd fidelis hominis magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis nõ ſuccedant ad votum, quæ ſecundùm Deum conamur, Deo flagellante nos, numquid ideo nõ debet bono facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, & ſi videmus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum Dei; vbi ſpiritus ille, de quo Apoſt. ait* ad Rom.8. *Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore?* &c *Animus igitur, qui ſolum Deũ præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitiis euiſcerabitur: cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur?* in Pſalm 54. *vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proiice onus tuum in Dominum, id eſt, fidens animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarum in Domino proiice. Quòd ſi antè paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Auguſtini, ſic dicentis. Nec etiã veſtris neceſſitatibus Eccleſia præponatis: cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte, leuatis manibus orans cum Moyſe, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cũ Ieſue pugnaturus cũ Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abſque timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus; & in monte ſolus agens, fuit inceſtuoſus.*

Humilis neſcio an ſit ille, qoi ſuperni notus ar-
25 bitrio, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cùm ſibi regiminis culmen impetratur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & aliis proſit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *A a Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum?* Eſaias Domino quærenti, quem mitteret, vltrò ſe obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſauit, plenè non reſtitit, & is, qui mitti voluit, ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut nõn purgatus adire quiſque myſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbè contradicat. Quia verò difficile admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant eum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi ſancti Viri plebeium ducatum ſuſcipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt, primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. *Deiecisti eos, cùm eleuarentur*, inquit Pſalm. Cum eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, ita vt poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciũnt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire poſſe, & velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire & poſſe, & nolle humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt humilitatis eſt quòd renuunt, inertiæ verò cum ſciunt, & omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitiæ ſi velint quod nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

De hoc Gregor. *in Paſtorali part.1.cap.5.* pulchrè 26
loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerumque ipſa dona ſibi auferuntur; quia nõn pro ſe tantùm ſed etiam pro aliis acceperas. Vnde Dominus dicens:* Si diligis me, paſce oues meas, *clarè docuit, quòd ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur, non amare.* Vnde idem Gregor. *lib.6. epiſt. 5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit: *Et Paſtori ſanctæ Eccleſiæ dicitur: Simon Ioannes, amas me? Paſce oues meas ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philipp.1. *& vbi erit illud eiuſdẽ* ad Rom.14. *nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur & illud eiuſdem* 1. ad Corinth. 10 *non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant? & illud denique* 2. ad Corinth.5. *Vt qui viuunt iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt?*

Illud intuere, dicit Clem *epiſt.1.ad Iacob. in princ.* 27
quia

quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto, quia amplius peccas, quam ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cùm iuuare poſſit, ſubterfugis, tui tantummodò habens conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouiden. *Vir Eccleſiaſticus*, refert Iſidor. *l. 3. de ſummo bono cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propria carnis debet, diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis, gubernandam ſuſcipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui eorum verbis, atque exemplis inſtrui poterant.

28 Vnde ait Gregor. *lib. 1. Paſtoralis cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniã in ſudario ligans de eius occultatione iudicetur*, &c. *Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exẽplum bonum operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta ſummi Magiſtri vocem* Matth 23. *nec ipſi intrant; nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cùm cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere, paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus, portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Epiſcopus irreprehenſibilem eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſua præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quam verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior.*
Præſules, Superioreſque maiori reprehẽſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis, ibid.
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo praire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet? oſtẽditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5.* Vos eſtis ſal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida alteram non lauat.*
14 *Charitas vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exẽplar probitatis ſua Epiſcopus ſuis præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolis cur in præſenti loquatur tãtùm de Epiſcopis & Diaconis, non verò Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.*
23 *Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccãs tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.*
25 *Paſtor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex ſequitur.*
26 *Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt, niſi vt plebis populandæ prædonibus permaneat, & vnde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium.*
27 *Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Epiſcopi ſunt aſtra cœli, quorum vita inter peccata & errores hominũ quaſi inter noctis tenebras lucet.*
29 *Dignum, an verò digniorẽ ad paſtorale munus eligere teneamur? oſtenditur*, & num. 30. 31. & 32.
33 *Cardinales an peccato commaculẽtur, reſtitutionique obligentur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur, oſtenditur.*

EPISCOPATVS cùm omnes curæ ſuæ ſubiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non ſolùm mortifero, ſed illius etiam ſuſpicione carere; 1
nam, vt ait Gregor. Naz. *in apolog. 1 Cuius vita deſpicitur, fieri vix poteſt, vt etiam prædicatio nõ contẽnatur*, affirmátque non ſufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt ſe ab omni peccati labe purum conſeruet, niſi alios longè antecellat virtute, & ibi Elias Cretenſis, inquit, quod † *Antiſtitis eſt nõ ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſentia multitudinem erudire*, qui, vt ait D. Hieronym. ſcribens *Oceano epiſt. 83. futurus Paſtor Eccleſiæ talis eligitur, ad cuius comparationẽ rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Iſidor. *lib. 3. de ſummo bono c. 42. Qui præficitur ad regimen, aliter erga diſciplinã ſubditorum præſtare ſe debet, vt non ſolùm auctoritate, verùm etiam humilitate clareſcat; ſed tamẽ ita erit, ne eos virtus humilitatis ne diſſoluatur vita ſubditorum in vitiis, atque ita auctoritas adeſit poteſtatis, ne per tumorem cordi. ſeueritas exiſtat immoderationis* Summa igitur Epiſcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam eſt referenda: 2
cùm † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib. 1. diuin. inſt.* quia, vt admonet Auguſt. *ad Paſtores tom. 10. Epiſcopus honeſtè, & vt Chriſtianum Antiſtitẽ decet, viuat, caueátque ne ſuo exemplo ſubditis noceat* Et Abimelech Rex cũ ligna excideret, & portaret, dicebat ſuis Iudic. 9. *quod me vidiſtis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipſe præcepit *Matth. 5.* dicens: *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Epiſcoporum enim vita norma atque exemplum eſt ſubditorum, *c. cùm paſtoris 2. q. 7. & miramur 61. diſt.* Concil. Trident. *ſeſſ. 6. de reform c. 1. in princ. ibi, integritas enim Præſidum, ſalus eſt ſubditorum* Gamb. *de officio legati lib. 2. n. 50.* Sot. *de iuſtit lib. 10. q. 1 art. 1. fol. 4.* Ioann. Fileſac. *de ſacra Epiſc auctor. c. 1. §. 1. in fine fol. 2.* vnde colligi poteſt 3

in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eus eſſe oportet, vt hunc Apoſtol locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud poſſint dicere cum Chriſto Matth. 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Et Ioan. 13. *Exemplũ dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apoſt. 1. & Corinth. 4. *Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nã ſi Paſtor,* inquit Gregor. 1. *par. Paſtoralis c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia ſequetur:* aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantúmque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, ac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nulli que illicitum videtur,* inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum pertractatur.*

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & diffinita, cogitetis; quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris, ex Anſelmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit iuris Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 13.* Et S. Hieron. *ad cap. 3. Michææ* ita dicit: *Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debeat ſanctitate. Prouidendum igitur,* ait idem Ambr. *vbi proximè c. 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus; quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellẽtius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſolicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.*

5 Præſules igitur, Superioreſque maiori reprehenſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris ipſi dignitatis fuerint, Eua peccauit, peccauit poſt ipſam & Adam, ſed priùs Deus ambos inſequens ad auram poſt meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens. *Vbi es? Geneſ. 3. 9.* cur prius non vacat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis eſſe apud Deum reprehenſibiles, ſi peccent Ita B. Dionyſ. Carthuſ. *in Geneſ. Vocauit,* inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principalior fuit ad inſinuandum, quòd Superiores dum peccant, ſpecialiter fiant reprehenſibiles apud Deum* Quàm ſit periculoſum cæteris præeſſe, in alios tenere imperium ex Chriſti fuga, cùm eum vellent Regem conſtituere; ita colligebat B. Laurentius Iuſtinianus *lib. de regimine Prælat. c. 1. Humilitatis magiſter, & forma, Dominus videlicet Ieſus, ſciens humanam infirmitatẽ ignorantiæ caligine obuolutam ſemper alta capere, & potius præeſſe, quàm ſubeſſe, ambire ſeruis ſuis, ac fidelibus vniuerſis indicans, quàm periculoſũ ſit Principũ regimen, quamque Prælatorum onus graue, nã irruentibus turbis, & vt ipſum ſibi in Regem proficerent ad ſe venientibus deliteſcendo fugit, ſe que ab eorum aſpectibus occultauit, non quidem vt honoris propter ſe Magiſtratum formidaret, ſed vt in illo diſcerent cæteri quanta ſit in prælatione anxietas, quàm laborioſum pondus, quantúmve periculum manifeſtum.*

Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Imò locus regiminis, cùm regẽdus offertur in ſe priùs neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eò poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mũdi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur qui per proprietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam, pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; ſed ab aliis perpetratà, vt propria, deplorat; qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur, qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltẽ in tranſactis mens erubeſcat, qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit. 6

Audi Prælate illud Brunonis *in Exod. ſuper verba illa, ſuperhumerale,* &c. vbi ait. *Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ. Vides ibi hyacinthum, intuere cælum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguinis Martyrij. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera & affige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſempérque cãdidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale operè polymito, multiſque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, facilius Epiſcopus intelligere valeat.* 7

Heu me (exclamabat quidam Sanctus Præſul) *quia nondum excitatus ſũ ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cæleſti carbone purgatur cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Greg. *in dialog. lib. 4. cap. 4. p. 4.* quò ſetit ſibi à Deo tentari linguam, vt ſe deinceps nõ poſſet continere) *cùm nihil horum haberẽ, in magiſtrum populorũ datus ſum. Praui,* ait Greg. *non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.* 8

Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit, Apoſtolus, vt hoc vno ſermone, teſte S. Hieronym. *epiſt. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omnes peccatum etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt, qui abſque peccato verſetur in hoc mondo? Vnde S. Hieronym *lib. 1. aduerſus Pelagium cap. 8. Primum quod dixit irreprehenſibilis, aut nullus, aut rarus; quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore aut næuũ aut verrucã habeat?* S. Chryſoſt. *homil. 10. in 1. Timotheicam.* ibi, *irreprehen-* 9

ſibilem

ſibilem. *Hoc vnico verbo*, ait, *genus omne virtutis expreſſit.* Itaque qui ſibi vel leuis culpæ conſcius eſt, malè profectò facit eam rem appetens, qua indignum ſe per opera fecit. Non enim docet eiuſmodi regere, ſed potiùs regi. Eum quippè qui regendos alios ſuſcipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt inſtar Solis cæteros veluti ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret. Debet huiuſmodi vitam habere immaculatam, atque compoſitam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò abſque ratione Apoſtolus huiuſmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei deſiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui ſe ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi euadendum eſſet, agnoſcerent.

10 Vnde Plutarchus *lib de doctrinâ Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quàm profani inſtar lucentium gemmarum; atque adeò ſi quis in illis næuus apparet, detractioni patet, & calumniæ.* Et Clemens *lib. 2. Conſtit. c. 11 O Epiſcope, ſtude munditia operum excellere, cognoſcens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod praes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magiſtris, atque ſubditis ſimul omnibus.*

11 Ideò virtutum omnium abſolutionem ab Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus iure ſuo poſtulat Saluator noſter Matth. 5. *Vos eſtis Sal terræ*, vt ſicut Sal inſipidis ſaporem rebus dat, eaſque ne corrumpātur, conſeruat, ita & vos inſulſos homines ſapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando *Ibid. Vos eſtis lux mundi*, vt eum doctrina, & probitate veſtra illuſtretis. Deinde, *Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita*, cui ſcilicet vos ſimiles eſtis. Itaque neque latebras ſceleribus quærere poteſtis, neque vt veritatem non doceatis vos abſcondere, & occultare. Poſtremò: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper Candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt.* Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, ſed doctrina, & ſanctitate luceatis.

12 Conſtat ita eſſe natura comparatum, vt omne agens agat ſibi ſimile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quòd non ſolùm in iis, quæ à natura, ſed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre eſt; pictor enim eſſe debet, qui alium pictorem faciat, & Philoſophus, qui Philoſophum, & muſicus, qui muſicum: quiſquis ergo alios ſanctos efficere debet, ſanctiſſimus vt ſit neceſſe eſt, cùm nemo aliis dare poſſit, quod ipſe non habeat. Neque vulgari aliqua, ſed eximia atque excellenti ſanctitate opus eſt, vt alios tui ſimiles efficias. Semper enim effectus in cauſa ſua eminentior, atque fortior eſt: vt fulgor ipſe ſyderum, qui à ſole dimanat, longè ſplendidior in ipſo ſole, quàm in aſtris eſt. Ergo maxima ſanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat ſanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Numer. 19.* Dominus, aquas expiationis, & cineres vaccæ ruffæ ad purificationem hominum deſignaſſet, munus tamen hoc mundis hominibus cōmiſit: vt ſic mundus luſtraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodò mundum eſſe oportet, qui aliorum ſordes debeat expiare, Rectè enim Eccleſiaſtic. c. 14. ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui

13 ſimile eſt illud Gregor. *mor. lib. 7. † Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non cōſiderat; ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere.*

Nihil enim eſt, vel ad perniciem Eccleſię nocentius, vel ad decorem monſtruoſius, vel ad publicam ſalutem infenſius, quam ſi is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita ſubſit quam quidem indignitatem appoſitiſſimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* teſtatur hoc modo. *Monſtruoſa*, inquit, *res eſt gradus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum, facies rugoſa, & lingua nugoſa: ingens authoritas, & nutans ſtabilitas.*

14 Sanctitas Epiſcopi præſertim conſiſtit in charitate, quia vbi charitas eſt, ibi & ſanctitas omnis, ac vitæ puritas eſt, adeò vt quantum quiſque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *ſuper Cant. Quantitas vniuſcuiuſque animæ æſtimatur ex menſura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna ſit; quæ parum, parua; quæ verò nullam, nihil, omnino ſit, dicente noſtro Apoſt.* 1. ad Cor. 13. *Si charitatem non habuero, nihil ſum*: quod manifeſte patet in Euāgelio Ioan. 21. Volens enim Dominus conſtituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Paſce oues meas, & Chryſoſt. *de Sacerdot. lib. 1.* inquit, *Certe Chriſtus prodigiis, & miraculis poſthabitis, quæ ab Apoſtolis edenda eſſent, oſtendit his verbis: In hoc cognoſcent homines quod diſcipuli mei eritis, ſi charitatem inter vos mutuam habueritis*, Ioan. 13.

15 *Ille*, inquit Gregor. *in paſtor. lib. 1. c. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus moriēs, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mundi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola æterna concupiſcit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec valde per contumeliam ſpiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem paſtoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur, qui per pietatis viſcera, citiùs ad ignoſcendum flectitur, ſed non plus, quàm decet, ignoſcens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis aliena infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis prouectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltē de tranſactis rubeſcat. Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrina valeat fluentis rigare. Qui orationis vſu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ popoſcerit, poſſit, &c. Qua mēte apud Dominum interceſſionis locum, pro populo arripit, quē familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritū neſcit? aut ab eo quomodo aliis veniam poſtulat, vtrum ſibi ſit placatus ignorat? Qui in re eſt adhuc aliud ſolicitus formidandum, ne qui placare irā poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquidò nouimus, quia cùm is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc deſideriis terrenis aſtringitur, caueat ne diſtricti iram iudicis grauiùs accedens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo quiſque metiatur, ne locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter, regnat, neis, quem crimen deprauat proprium, interceſſor fieri audeat pro culpis aliorum.*

Prodat igitur ita ſe publicè Epiſcopus, vt quæcumque populo inciderint, ſiue ſint res iucundæ, aut aduerſæ, ſiue lætæ, aut triſtes, ſeu morbi, lues publica, perſecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac ſtatus aliique humanæ vitæ caſus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari poſ-

ſit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda ſit, tunc vnoſquiſque poſſit in Præſulem ſuum oculos coniicere, ab eoque veram in omnibus petere diſciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem, ob id enim docet noſter Apoſt. 1. *ad Timoth* 4. his verbis: *Eſto exemplum fidelium, in verbo, in conuerſatione, in charitate, in Fide, in caſtitate*, & S. Petrus 1. *cap*. 5. *Forma facti gregis ex animo*. Ieiunia aliis qui indicat, defungi illis ipſemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Miſſas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum ſeruari, ipſe præire debet, ipſe idem ſuis in ſe familiamque ſuam ſtatuere exemplo denique ſuo præcepta omnia ſancire, & confirmare. Ex his intelligi poteſt, oportere ipſummet, cuius eſt præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quaſi curriculo eſſe perfunctum, vt ordinis locique ſui muneri reſpondeat, quod admonet D. Hieronym. *ad Nepotianum epiſto*. 1. his verbis: *Non confundant opera tua ſermonem tuum ne cùm in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet mera ſe dicere poſſit; cur ergo hac, quæ dicis, ipſe non facis? delicatus magiſter eſt, qui pleno ventro diſputet de ieiuniis*. Et idem *ad ſecundum. Ignominia, & confuſio eſt Ieſum crucifixum, pauperem, & eſurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre*.

16 Exemplar probitatis ſuæ (vt ſuprà, dicebam) Epiſcopus præbere debet, quia homines, vt inquit Lactantius *loco ſuprà relato*, malunt potius exempla, quam verba; quia loqui facile eſt, præſtare verò difficile: quantoque alterum altero difficilius eſt, tantò vt illius, atque præſtâtius. Vnde grauiſſimè, & prudentiſſime Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quē magis admireris cùm videris, quàm cum audieris*. Talis ergo debet eſſe Epiſcopi vita, quam D. Hieronym depinxit his verbis: *Ea debet eſſe conuerſatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa eius opera notabilia ſint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina ſit populorum*. Virtutis enim ſpecies pulcherrima eſt, & quæ ipſa per ſe homines non ſolum ad amorem, ſed etiam ad imitationem ſui trahat; finis igitur Epiſcopalis adminiſtrationis alius non eſt, quam enimmiſſos populos doctrina, & exēplo ad Deum dirigere; atque Moyſis exemplo è tenebris Ægypti, ideſt, huius ſeculi caligine eripere, vt ad cœleſtem promiſſionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom*. 1. *tract. de vita ſpirituali cap*. 37. *Nihil*, inquit, *æquè animum hominis ducit ad ſalutem, iunioreſque ad laborandum incendit, quàm ſi Doctorem re ipſa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint*.

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo ſuo populum ſibi ſubiectum ad Fidei confeſſionem incitauerit. *Cum procedis*, Inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confeſſorum populum ſuaſeris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri*.

18 Hinc etiam dicitur *in cap*. 1. *Concil. Tridcnt. de reformat. ſeſſ*. 22. *Nihil eſt quod magis ad pietatē, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm ſuperiorum vita, & exemplum*, &c. adeò, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos ſit quàm probi Principis vita, ſicut nullius peſtilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latius ſerpat contagiom, quàm improbi. Sic etiam S. Iſidor. relatus *in cap*. 21. *diſt*. ait quòd *Epiſcopi dicuntur Pontifices. & viam ſequātur eo quòd viatoribus Chriſtianis verbo & exemplo partē faciunt, viamque ſternunt ſalutis*. Germon. *de ſacror. immun. lib* 3. *cap*. 8 & quæ Epiſcopus aliis præcipit, debet prius in ſe ipſo exequi; nam vulgatum eſt illud: *patere legem, quam ipſe tuleris, cap. cùm omnes, de conſtitut*. Et de S. Ludouico Epiſcopo Tholoſano ſcribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur, volebat ſuos ille caſtos, ipſe erat, legem tulit, ipſe paruit. Recta facere Princeps ſuos faciendo docet. Henriq. Sedul. *in eius vita c*. 14. Et rectè Claudianus,

In commune iubes, ſi quid, cenſeſve tenendum;
Primus iuſſa ſubi, tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipſum
Auctorem parere ſibi.

Epiſcopus ſicut vitæ ſuæ integritatis alios ad virtutis ſtudium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib*. 7. *regiſtri epiſtol*. 107. his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videat dignitatibus eminere, ita vt quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere, vt exemplo ſui nulli nocere, ſed vitam potiùs valeat componere ſubditorum*. Nā ſatis noxium, atque perniciosum eſt, vt imitatione ipſius, quæ ædificari debuerant, deſtruantur. Sacerdotium eſt, ait Venerab. Beda *cap*. 8. *ſuper Eſdram*, ſua opera ſanctificatione ſpeciali præ cæteris digna facere, atquè inſigniter agere, vt quicunque ſibi iungantur, nomen Domini in ſe ipſis bene viuendo ſanctificent. Quod & eximie docet S. Ioan. Chryſoſt *lib*. 3. *de Sacerdotio Sacerdotis animi pulchritudinem ſplendeſcere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare poſſit illorum animos, qui ſuos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commiſſa auctores ſuos ſolos perdunt: cæterùm hominis illuſtris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccatis magnitudine, ſed peccatis potiùs, dignitate peccatum plerique omnes metiuntur*. Eleganter id docet S. Ambroſ *lib*. 1 *Offic. cap*. 50 *Decet actuum, operumque noſtrorum teſtem eſſe publicam exiſtimationem, & atteſtationem, ne derogetur muneris vt qui videt miniſtrum Altaris, congruis ornatum virtutibus, Auctorem prædicet, Dominus veneretur, qui tales ſeruulos habeat, Liuerim Domini, vbi mūda poſſeſſio, & innocens familiæ diſciplina*. Et S. Chryſoſt *homil*. 10. *operis imperfecti in Matth. Propter bonam*, inquit, *conuerſationem ſuam Sacerdotes ſunt ſal, quoniam bona conuerſatio Sacerdotum conditura populi eſt. Propter verbū autem doctrina lux, quoniam verbum ignorantia lumen eſt. Prius autem vocauit eos ſal, poſtea autem lux, aut quia prioris loci eſt ſeruare, quos habes, ſecundi autem vocare, quos non habes, aut quia prius eſt benè viuere, ſecundò autem bene docere*. 19

Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apoſtolus de Epiſcopo tractans nullam in præcepti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Epiſcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antiſtitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & ſanctimoniæ documenta conſtituit; hoc ipſum ſuper hunc Apoſtoli locum 1. *ad Timoth. cap*. 3 docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, ſed eos in Epiſcoporum nomine comprehenderit, quia ſecundus, imo penè vnus eſt gradus*, & S. Ioan. Chryſoſt. *hom*. 11. *in priorem Timotheicam*. Poſtquam, ait, de Epiſcopis dixit, eoſque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abſtinere neceſſe ſit dictās, omiſſo interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos tranſit. *Cur id quæſo? quia ſcilicet inter Epiſcopum, atque Presbyterū* 20

interest

intereſt ferme nihil. Quippe, & Presbyteris Eccleſia cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiã Presbyteris congruunt, ſola quippe ordinatione Superiores illi ſũt atque hoc habent plus, quàm Presbyteri habere videtur. Conſentit & Ambroſio adſcriptus in eundem locum commentarius. Poſt Epiſcopum, ait, Diaconi Ordinẽ ſubijcit, Quare :niſi quia Epiſcopi, & Presbyteri vna ordinario eſt. Vterque enim Sacerdos eſt; ſed Epiſcopus primus eſt, vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit, non tamen omnis Presbyter Epiſcopus. Hæc Apoſtoli monita, & decreta licet quoad obligationem, & munera Epiſcopis, & Presbyteris communia eſſe non diffiteamur, Epiſcopatum tamen Ordinis, poteſtatis, iuriſdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoſcimus, vt de Fide definit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. can. 7.* & docent S. Dionyſ. *cap. 4. Eccleſ Hierarch.* Anaclet *epiſt. 2.* Auguſt. *in Pſalm. 44.* Leo *epiſt.* 88 Beda *in cap. 10. Lucæ,* Iſidor. *lib. 2. de diuinis Offic* quatenus docent Epiſcopus tenere locum Apoſtolorum, Presbyteros verò ſeptuaginta diſcipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos paſtores exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim noſtra (vbi per peccatum lapſa eſt) plus ad vitia, quam ad virtutes procliuior exiſtit Nihil enim ait quidam, tam facilè diſcimus, quàm turpitudinem, & nihil tam difficile dediſcimus. Idemque, vt Gregor. *in Paſtorali* ait, nemo in Eccleſia magis nocet, quàm qui peruersè viuens, nomen, aut gradum ſanctitatis tenet, Nam ex mala, & improba Prælatorum vita ſæpe hæreſes ortas eſſe tradit Alphonſ de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib 3 c. 5.* ſicut è contra ex eorum ſanctitate & probitate fit vt Princeps & populus Deum colant, & in Chriſtianis virtutibus proficiant Hinc Auguſtin *lib. de Paſtor. Omnis qui malè viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt occidit, & fortè qui imitatur, viuit: tamen quantũ ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib 3. de legib* eadem de Principe ſeculari dicit, quæ ad Eccleſiæ Principes non minus pertinent: nec ſolùm inquit, vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in ciuitatem: neque obſunt, quòd ſolum ipſi corrumpuntur; ſed etiam quòd cor-
22 rumpunt, plus exemplo, quàm peccato nocent. Facit illud Claudiani,

—— Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus,
Humanos edicta valent, quàm vita regentis

Et illud Platonis, *Quales in Rep Principes, tales reliquos ſolere eſſe ciues.* Qui ſuperior dignitate aliis eſt, debet eſſe & vita, ne infra illos manibus ſit, ſupra quos eſt officio Rex comparatione priuati hominis eſt velut exemplar & regula, ad cuius vitæ, & operum normam ſe ſubditi componunt, & conformant, & velut vmbra corpus ſequuntur ab ipſo corpore morum, figuramque habentes, itaque ſi probos ſit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque ſi malus *nam facile facit inferior*, inquit S. Ambroſ. *in cap. 1. epiſt. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Alte inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc ſunt verba *in concione in Dom. 8. poſt Penteceſt. O magnus Prædicator Rex plus proficis verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores,* Vulderinus *ad Salomonem Epiſcopum* ſcribens ſic *Talis erit populus, qualem te viderit eſſe* Labitur cum labente Principe populus qui eum ſtante ſtare ſolet. Præclarè Egeſippus *lib. de excid Heroſol. c. 5. Sicuti boni Principis vita probitatis quadam præſcriptio, & per vniuerſos viuendi forma eſt: ita Imperatoris colluuio, lex flagitiorum eſt* Egregie Baſilios Imp. *ad Leonem filium cap. 62. Principis,* ioquit, *innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam nominis æternam tranſmittunt ad poſteros.* Scite B. Laurentius Iuſtinianus *de caſto connubio c. 2, Eſt qui præeſt quaſi ſpeculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Traiani*) 23
cenſura eſt, ad quam dirigimus, ad quam conuertimur, quia, vt idem inquit, *Non tam imperio opus eſt, quàm exemplo. Vnde neceſſe eſt,* dicit D. Gregor. *lib. 24. moral. c. 30. vt is, qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt. Oportet Principem,* dicit Pittacus, *moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt,* dicit Quintil. *decl. 9 præcipere videntur. Vitæ ſplendor, & claritas,* ait S. Baſil. *in Pſalm 1 pleroſque eorum qui proni & lubrici ſunt ad peccandum, ad cõſimilem æmulationem inuitat:* Sicut enim bona Principis vita, ſcripſit Egeſip. *lib. 2. de excid. Hieroſolym cap. 5.* probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos forma viuendi eſt, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum eſt. *Studiosè plerique,* ait Cicero *lib. 1. de offic. facta Principum imitantur A capite,* ait Seneca *lib. 2. de clem. cap. 2. bona valetudo.* Nam, vt dicit S Gregor. *lib. 24 moral cap. 10. Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines bene viuendo præire Nihil enim magis eſt, quod ad pietatem & Dei cultum alios aſſiduè inſtruat, quam eorũ vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt.* Conc *ſeſſ. 22. de reform. c 1.* Vnde Ieſus Dominus noſter cœpit primum facere, & poſtea docere, *Act. 1.* & Apoſt *ad Hebr c. 9* Si ipſi filij eius ſumus, quæ ipſe facit, imitari debemus *c. Dominus, in fine 56 diſt.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere poſſint, nihil permittendo, quod à ſancto inſtituto ſit alienũ. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform cap. 1.* reſpiciendo etiam ad exempla, vt à nobis ſequatur, ex illo Ezech *c. 47.* abſtinendo in factis & dictis non ſolùm ab omni malo, ſed ab omni, quod ſpeciẽ habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiui à Paradiſo §. cum annis, de verb ſignif.* Cùm ipſorum ſit propriũ facere, exemplisque monſtrare: non more Phariſæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, ſed digito ſuo nolũt ea mouere, *Matth. 23.* & S. Bernard, *in feſto omnium Sanctorum ſerm. 1 Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnant, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: nãque pulcherrimus eſt ordo, & ſaluberrimus, vt onus, quod portandum imponas, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat, aliis moderari, vt ſic oues cõmiſſas arguere poſſis. c. 1. 25 diſt* quia (vt dicit Greg. *lib. 2 moral. §. 36.* relatus *in c hoc habet proprium 46. diſt.*) *doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum iaculis magiſtrum ſequitur elationis. Prælati igitur,* vt dicit Greg *in ſuo Paſtorali plus occidit exẽplo, quàm gladio.* Pauin. *de viſitat. part. 2. quæſt. 9. num. 29. verſ & dicit* Et plus peccant exemplo, quàm culpa Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib 1. quæſ. 9.* quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis, *cap. magnæ, de voto,* iuxta illud *Eccleſiaſt. 10.* ſecundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector ciuitatis eſt, tales inhabitantes in ea, *cap præcipuè 11. qu. 3.* & ideo ſubditorum errata Prælatis imputantur *c. quicquid 1. quæſt. 1. cap. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt cùm tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe,

quæ

quæ corripit, *c. vlt. 25 diſt* Nullum inquit B. Gregor. *homil. 17. in Euangel. puto Fratres chariſſimi ab aliis maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit, quando ipſi peccamus,*
24 *qui compeſcere peccata debuimus.*

Prælatus peccans, vt dicit Gregor *part. 3. adm... toto mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exẽpla tranſmittit* Vnde tanto cautius debet ſe à peccato cuſtodire, quanto peccando nõ ſolus tantùm moritur, ſed omnium animarum, quas prauis exemplis deſtruit, reus eſt, & S. Chryſoſt, *lib. 6. poſt med de Sacerdot* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus eſt, peſtilentiſſimum eſſe ſcribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum, aut lanam ſicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti ſunt.

25 Sunt nonnulli, vt ait Gregor. *lib. 1. Paſtor. cap* 2. qui ſolerti cura ſpiritualia præcepta perſcrutantur, ſed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, ſed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cùm Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. *c.* 34. Dominus contra contemptibilem Paſtorum ſcientiam quæritur, dicens Cùm ipſi limpidiſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbauerant, hæc bibebant Aquam limpidiſſimam Paſtores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: ſed eandem aquam pedibus perturbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia malè viuendo corrumpere. Aquam ſcilicet Paſtorum turbatam pedibus, oues bibunt, cùm ſubiecti quique non ſectantur verba, quæ audiunt, ſed ſola, quæ conſpiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cùm dicta ſitiunt, & per opera peruertuntur, quaſi corruptis fontibus in potibus lutum ſumunt. Nemo amplius nocet in Eccleſia, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quanto pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quàm ſacra officia in culpis cæteris imitabilem demonſtrarent, &c.

26 Idem Gregor. apud Gregor VII. *lib. regiſt. epiſt.* 34. *ante finem*, ſic ait. *Malus ſubeſſe Paſtoribus quid aliud eſt, niſi vt plebs poſtulanda prædonibus permaneat; & inde ſumat interitũ, vnde protectionis debuit habere ſubſidium: Sacerdotes enim mali cauſa ſunt ruina populi.* Cõtra quos Iſid. *de ſummo bono, c.* 36. in hæc verba. *Plerique Sacerdotes & Clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum exiſtunt, qui in bonis exemplum eſſe debuerant. Hi enim quoſcumque exemplo malæ conuerſationis ſuæ perdunt, de illis rationem ſine dubio reddituri ſunt. Eò carnalium præpoſitorum exemplo plerumque fit vita deterior ſubditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum deſtruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Epiſcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui ſequuntur, capite langueſcente, cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde, & ſcriptum eſt Eſai. 1. *Omne caput languidum. & omne cor mœrens, à planta pedis vſque ad verticẽ, non eſt in eo ſanitas.* Caput enim languidum, doctor eſt agens peccatũ, cuius malũ ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, peſtifer languor plebes ſubditas tranſit. Deteriores ſunt, qui ſine doctrinis, ſiue exẽplis, vitam moreſque bonorum corrumpunt, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c. 44 Ezech dignitas Sacerdotis, ſed grandis ruina ſi peccet, lætamur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe, quàm mœroris de ſublimibus corruiſſe. Nec enim ſolum pro delictis noſtris reddemus rationem, ſed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſoliciti.*

Porrò cùm Princeps id ſit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. Hect. Piu *in Ezech.* 38. 27
Chryſoſt. *in Matth. homil.* 2. 1. eum ſicuti ſi nitidus fuerit, ſubditorum corpus illuſtrare, ſic & ſi ſordidus obumbrare totum eſt neceſſe; fermenti inſtar, quod quamuis modicum, totam inficit maſſam, Apoſt. 1. *ad Corinth.* 5. *& ad Galat.* 5. Sicut igitur oculo cæco, ſicut intellectu obfuſcato, neque corpus videt, neque anima intelligit, ſic & Principe corrupto, Reip. nulla ſalus. Nam ſi lumen, quo clarificatur, tenebræ ſunt, tenebræ ipſæ quantæ erunt? Certum eſt enim delinquente Principe, populum effici delinquentẽ; delicto tamen longe grauiore ſolius ipſius, quam populi vniuerſi exiſtimando.

Quid ſunt Epiſcopi, quærit Gregor. *ad Epiſcopum Conſtantinopol* niſi aſtra cœli, quorum vita ſimul, & 28
lingua inter peccata, erroreſque hominum, quaſi inter noctis tenebras, lucent. Hinc Bernardus *epiſt.* 127. *ad Guillelmum Comitem*, ita dicit: *Si quis de populo deuiat ſolus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obeſt, quantis præeſt, Quocirca tot mortibus dignus, eſt iudicandus improbus Princeps, quot ad ſubditos perditionis exempla tranſmittit, ſicuti & tot gloria coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. *in Paſtor* 3. *c.* 1. *admon.* 5. relatus *in c præcipuè* 11. *q.* 3. *Quod autem quot ſubditos habet, tot interemit, tot enim ſpiritum ſingulis exemplis eſt homicida, quot præeſt, & tot interitibus interimendus, cogita.*

Ex dictis opportunè quæri poteſt, an ad officium 29
paſtorale dignus eligi poſſit, an digniorem eligere teneamur: Ad cuius quæſtionis deciſionem præmittendum eſt cum Rebello *de obligat iuſtit. part.* 1 *l.* 3 *quæſt.* 1. *num.* 1. quem refert Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubr. 7 cap. 6 n.* 73 quòd dignus vocatur, quicumque habens ſufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, miniſtranda, licet comparatione alterius, maiorem ſufficientiam habentis (qui hoc caſu dicetur dignior) vtiliuſque adminiſtraturi, minus dignus exiſtat. Quo ſuppoſito relictis multis, quæ ad hoc propoſitum adducunt ex fonte ſacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Raudenſ. *Piſana deciſ 34. in princ. & à n.* 179. Rebell. *d lib. 3. quæſt.* 4. Videtur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens ſatis officio ſuo functus eſſe videatur, ſi dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Epiſcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longe ſuperet, non modò dignum, ſed etiam digniſſimum eſſe deſtinandũ, & maximis rationibus comprobari, & ſacrarum literarum apertiſſimis teſtimoniis demonſtrari ſatis poteſt. Sed lectorem remitto ad Homobon *de ſtatib. humana vita p. 1. c.* 5 Campan *in diuerſ. Iuris Canon. rubr 6 c. 3. à n.* 32. Stephan Gratian *diſcept. forenſ c.* 111. *n.* 10 10. & 31. *cum ſeq.* Valaſq. *de priuileg pauperum p.* 1. *c. 7 num.* 2, nouiſſimè Mich. Ferr. *de præcedent eccleſ. q.* 25 *à n.* 4.

Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan.* 30
21 abundè ſanè noſtrum probat inſtitutum, quia non quidem ſimpliciter, ſed per comparationem caute, & vigilanter interrogat: Simon Ionni. diligis

ligis me plus his? hac enim prima Paſtoris Eccleſiaſtici electione formam cæteris præſcribere volens non ſimpliciter interrogat, Diligis me? ſed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, ſed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus diligendum eſſe declaret. Natura enim ipſa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros, vitæ ſplendore anteeat, quemadmodum Paſtor grege ſuo præſtantior, & dux milite ſuo fortior, & Rex ſubditis ſuis debet eſſe ſublimior. Qui ergo maiorem in Paſtores quàm in ouibus claritatem ante electionem requiſiuit, aperte docuit digniorem ſanctioremque ſubditis eſſe debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt D. Ambroſius ait, credam eum conſilio ſuperiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet eſſe, cui me cõmittere paro; cuius rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci poſſint, nullum tamẽ aut maius, aut illuſtrius eſt, quàm ipſius Dei Opt. Max. qui cum Eccleſiæ ſuæ prouidere Pontificem, & Paſtorem voluiſſet, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium ſuum, quem non modò auctorem ſalutis noſtræ, ſed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum diſtinauit: cùm tamen alios ad hoc ipſum delegare potuiſſet. Quod idem ipſe filius per Eſaiam *c.41.* ſignificauit, dicẽs: *Ego ſum, Ego ſũ, qui deleo iniquitates tuas propter me*, vbi alius Interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego, ille ipſe ſũ, qui deleo*, &c. aperte intelligas, nulli alij medendi peccatis noſtris curã creditam fuiſſe, quàm ipſi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum noſtrarum ſalutem fecit, vt cùm Angelos, aut Archangelos, aut Sanctiſſimos Patres ad hoc deſtinare potuiſſet, omnibus his prætermiſſis, eum elegit, quo dignior eſſe, aut cogitari nemo poteſt; qua, quæſo, fronte tu in Vicarium, & Succeſſorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cùm poſſis eligere digniorem? Cur minoris facias, minúſque charam ipſe habeas ſalutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil ſalus tua pertinebat? Super Apoſtol. vetatem quẽquam inconſideratè, ſubitò, temerè, ſine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari 1. *ad Timoth* 5. ibi *Manus citò nemini impoſueris* S. Chryſ *homil. 16. in 1. Timoth* ita dicit: *Quid ſibi vult citò? non ex prima ſtatim probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed vbi conſideratio diuturna præceſſit exactiſſimaque diſcuſſio huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 1. eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare aſſerit, qui digniores, & Eccleſiæ magis vtiles Paſtores præficere non curauerint, his verbis: *Si in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus prouidenter, ſciẽtérque curandum eſt, vt in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; multo magis elaborandum eſt, vt in electione eius, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, nõ inueniatur in capite.* Vnde & ſi aliàs Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiuſmodi eſſe cenſet, vt ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, vt cum primum Eccleſia vacauerit, ſupplicationes, ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populúſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes verò, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apoſtol. habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis pro præſenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quàm ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeãt: eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint hactenus Concilium. Et ad hoc propoſitum S. Hieron. *in commentar. ad c. 1 epiſt. Titi* ad ſic ait: *Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus eſt, potuit vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poterit propriã relinquere dignitatem, ſed extraneus de alia Tribu eligitur Ieſus, vt ſciremus principatũ in populos, nõ ſanguini, aut humano affectui deferendum eſſe ſed vitæ.*

Optimè S Thom. 2. 2. *quaſ.* 185. *a.* 3. circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderat, ex parte eius, qui aſſumitur, & aliquid ex parte illius, qui aſſumit Ex parte enim eius, qui aſſumit vel eligendo, vel prouidendo, requirit quòd digniorem eligat, & meliorem aſſumat quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eam & inſtruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quoſdam S. Hieronym. dicit quòd quidem non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius, qui aſſumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota ſit maculatus; grauius enim cõdemnabitur, qui indignus ſuſcepit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit apparere, ante in ſe diſcutiat ſi vita honori ſit congrua: plerique Sacerdotes ſuæ magis vtilitatis cauſa, quam gregis præeſſe deſiderant. Quomodo autem vires ſuas periclitari, & expendere debeat, docet S. Greg *in præfatione ſui Paſtoralis*, dicens: *Cùm rerum neceſſitas expoſcit, pen ſandum valde eſt ad culmen quiſque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniẽs, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat, & rectè docẽs infirmitatem ſuã quotidie valet quanta conſideratione cognoſcat: ne aut humilitas acceſſũ fugiat aut peruentioni vita contradicat, aut vitã doctrina deſtituat, aut vitam præſumptio extollat.* Nunc verò vt proſint Præſules fieri non cupiunt, ſed magis vt ciuites fiant, & honorentur; ſuſcipiunt enim ſublimitatis culmen non pro Paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis ſolam nominis ſuperbè appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoſcuntur reiiciendi, illi verò, qui antequam altiſſimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & poſtea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoſcere non poteſt ſit, nec ne integrum vas, niſi illud liquore impleatur; ſi nec hominem, niſi illi gubernandi munus fuerit commendatum. 32

33 Dubitari non abs re poteſt, an Cardinales peccato commaculentur, reſtitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem reſpondet Paleoth. *in tract. de Sacr. conſiſt. conſult. p. 4. q. 1. verſ. quo loco* & ait ad Cardinalitiam auctoritatẽ & officium, non propriè pertinere aliquem ad

Epiſco

Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ conſiliarios non vlterius obligari, quàm vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur, fidele præſtent reſponſum, per tex. *in cap fundamenta §. decet, de elect. 6.* itaque cum Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant: imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promouendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius vxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigami ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non conueniat.*
2 *Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non eſt per ſe de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Coniugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiā ſi eius vxor ætate prouecta, nec ſuſpecta de incontinentia caſtitatem in ſeculo voueat, ſed requiritur, vt ea ſimpliciter religionem profiteatur,*
6 *Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi, quæſtio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV & Alexander. VI filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem ſententiā ſequitur, & contrariis fundamentis reſpondetur.*

1 CVM bis coniugatus non poſſit aptè ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa: quia non eſſet vnicus, ex quo diuiſit carnem ſuam in plures *cap. acutius 26. diſtinction. cap. debitum, & ibi gloſſa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noſter Apoſtolus dicit vt is Epiſcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuiſſe, aut eſſe conſtiterit: tam ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur ſeruanda conditio: ne fortè illa prius, quàm in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuiſſet vxorem, alterius viri eſſet experta coniugium. Si etenim in veteri Teſtamento *Leuit.* 21. hæc Sacerdotalium coniugiorum forma ſeruata eſt, quanto magis ſub reuelata iam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſeruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Preſbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuiſſe conſtiterit, vt ex Leone *epiſt. 85 vel 87. c. 1. ad Epiſcopos Africanos* refert Anton. Auguſt. *in epitom. Iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. c. 7.* Et ideò Iſidor. *lib. 2. c. 6. de Eccleſ. offic.* aſſerit quod vt vnius virginalis matrimonij ſint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quęrit Eccleſia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate ſanctum *Nullo pacto* ait D. Hieronym. *ad Oceanum, bigamos, vel concubinarios cateris inſertos decet ſubire Sacerdotij miniſterium.* In Leuitico 21. ſcriptum ac præfinitum eſt, quales eligi debeant Sacerdotes; *ſi ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius bigama, noli eum ad miniſterium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ teſtari videtur Surius in illud Virgil.

Huic vni forſan potui ſuccumbere culpa.

exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio ſecūdò nuptæ, Et Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod neſas erat attingi niſi ab ea, quæ ſemel nupſiſſet.

Quomodo poterit eſſe hortator viduitatis, caſtitatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit; 2
c. vna, c. fin. 26. diſt cùm dicamus quòd habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. ſicut, verſ vnde cùm Paulus 47. diſt.* Habebit igitur Epiſcopus, vt inquit Iſidor. *de Eccleſiaſt offic lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamenta, & caſtitatis eminentiam, itavt mens Chriſti corpus cōfectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus meritò in membris eius intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioris celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebium: vnde quanto ipſi ſequētium fiunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam, plenè tractaui *alleg.* 49. 3

Continentiam, & cœlibatum ſcio non poſſe per ſe annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in vſu quantum ad Epiſcopos, qui ſi vxorati aſſumpti ſūt, vxores poſtea ſolum vt ſorores retinuerunt: ſuadent & perſuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia, itavt Græcorum Eccleſia, licet inferiores Sacerdotes vxoratos retineāt, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quos propterea Monachos ſemper habet. Quocirca laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſimè, & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi notam, vt omnibus Sacris Ordinibus cōtinentiæ propoſitum annecteretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat. † Et adeò verum eſt nullo modo in Epiſcopum eligi coniugatum, itavt nō ſufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec ſuſpectā de incontinentia, caſtitatem in ſęculo vouere, ſed requiri vt ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & vt auferatur occaſio, vt Epiſcopus viſitetur à fœminis. Ita Hoſt. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. ſanè de conuerſ. coniug.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 3. numer. 3. verſ. in Epiſcopi* Maiol. *de regul. lib. 1. c. 34. n. 2.* Petr. de Ledeſm. *de matrim. q. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor. *inſt moral. p. 1. lib. 13. c. 13. q. 7. prope fin.* plures alios refert, & ſequitur Sanch. *de matrimon. lib. 7. diſp. 41. n. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed, *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 3. n. 74.* 4 6

Vnde.

6 Vnde, quia poſſibile fuit Epiſc opos ne dum vxorem, ſed etiam filios habere ante Epiſcopatũ. Quæſtio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens poſſit in Epiſcopum promoueri? Pro parte affirmatiua eſt tex. *in cap. 1 de teſt. in* ibi, *nerum, c. ſint manifeſtè, verſ. fortaſſis* 12. q. 1. vbi gloſſ *verb aut filios, cap. Epiſcopos qui filios* 12. q. 2. noſter Apoſtolus in præcitatis verbis, & in ſequentibus, ibi, *filios haben-*
7 *tem*, & refertur *in c. 1 in princip. 26. diſtinct.* † Idque
8 pleriſque conſtat exemplis, patet in Diuo Petro, qui vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipſius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI id ipſum legitur: & cum hac ſententia tranſire Doctores communiter poſt Hoſt. fatetur Abb. *in dict. cap* 1. *n. 2.* affirmat communem eſſe vſu receptam Nao. *de ſpoliis clericorum* §. 19. *num.* 1. vbi teſtatur ſe plures vidiſſe Epiſcopos, & alios Prælatos, filios habentes qui promoti fuerunt à Sede Apoſtolica nulla facta de filiis mentione, neque aliqua ſuper eo habita diſpenſatione.

9 Obſtant tamen tex. *in c prius quoniam* 28. *diſt.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit ad Epiſcopatũ eligatur, melior tex. *in cap. de Siracuſana* 28. *diſt.* qui habentem filios & vxorem ad Epiſcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinenſis* 61. *diſt.* ibi, *qui nec vxorem habeat, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod, Auth de Sanctiſſimis Epiſcopis, in princip collat.* 9. ad quem ſe refert *dict. cap. de Siracuſana*, ibi, *principalis cõſtitutio.* Deinde obſtat quod etſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, ſatis inordinatum videtur illos ad Epiſcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupiditate, & auaritia miſere detinentur: hi ſunt Clerici, & Epiſcopi erga filios, & nepotes *gloſ. vlt in cap. peruenit* 1. q. 3. Perett. *ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis, verb ac de rebus, & bonis n.* 64.
10 expendit Nau. *dict. n* 2. † nam paternus amor omnem alium vincit *l. vlt. C. de curatore furioſi, l. iſti quidem* §. *fin. ff. quod metus cauſa*, notatur *in c. afferte, de præſũpt.* Mex. *in tract. ſaſſa pan. concluſ.* 1. *n.* 58. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ* 590 *n.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 2. *lib* 21. *tit.* 10. *n.* 21. Flamin. *de confident q.* 20. *n.* 44. Gutier. *de tutel. p.* 2. *c.* 8. *n.* 9.

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob ſuos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap.* 2. Inde etiam probabile reſultat periculũ, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere diſſipabuntur, vt ſatis inſinuat *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, *per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia*, Vlterius offenditur finis prætenſus à Concil. Trid. *ſeſſ.* 15. *de reform. cap.* 1 *in princip & in Extrauag* Pij V. aduerſus illegitimos *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala ſequantur, omnino affirmandum eſt, nequaquam fore eligendos eo maximè cùm omnino oporteat, non ſolùm ad inferiora beneficia, ſed multo magis ad Epiſcopatus, iuxta *reg. cap. cùm in cunctis* 7 *de elect. c. graue* 29 *de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem ſequuntur Innocent. *in dict. cap.* 1. *de teſta.* & *ibi* Abb *n.* 2. Nau *d. loco*, vbi affirmat hanc partẽ eſſe magis conſonam Iuri; & ideò hodie attento Iure communi tales non eſſe promouendos affirmat gloſ. *verb. paruulam in dict. c. priuſquam.*

12 Verùm licèt hæc vltima ſententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hoſtienſis opinionem etiam attento Iure communi vti veriorem ſequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facilè reſpondetur tex. non agere de habente vxorem, ſed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuerſum eſt à caſtitate coniugali. Ad ſecundum ex *dict. cap. de Siracuſana* reſpondetur tex. illum quoad intentum nihil de nouo ſtatuiſſe, ſed retuliſſe ſe ad Imperialẽ Conſtitutionem. de qua *in dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Epiſcopatum, iuxta *reg. cap. Eccleſia Sancta Maria*, 10. *de conſtitut. cap. vlt. de rebus Eccleſiæ*, cum ſimilibus; deinde, ſi rectè aduertas, Iuſtinianus ibi abſolute non prohibuit talium promotionem, ſed ſolummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò ſi vnicam, & primam, vt patet *ibidem in verſ. Sed & ſi prius* Ad tertium ex *dict. cap. Catinenſis, cum gloſ. pen. ibidem* tex. procedere propter præſumptionem, quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & vt ceſſet labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap de Syracuſana*; & tãdem, quia datis paribus terminis ad bene eſſe, meliùs erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus eſt ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quòd etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Epiſcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionẽ aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos, affirmamus tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

GLOS. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat ſobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione diſtentus.*
6 *Podagra ob ſatietatem, ac aucta edulia hoc tempore naſcuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & comeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noſter conuiuia addit. vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illa eſca ſint adducenda? oſtenditur.*
13 *Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vſum admiſit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.*

17 *Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantia ſtudium coluere.*

18 *Eremita antiqui tenuiſſimo victu vſi fuere.*

1 INTER Epiſcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa ſercitatis virtus, quia, vt ait S. Thom 2.2.*quaſt*.189.*artic*.4. Epiſcopis, & alijs Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officiis inſiſtere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpiritualiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſer-
2 uari pudicitia, *cap. Eccleſia* 35.*diſt*. † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, vt dicit D. Hieronym. *in epiſt. ad Amandum. Epiſcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr. *& Dei miniſtri non debent comeſſationibus, & vinolentiis incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate.* Moderate omnẽ cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, vt iuxta Apoſt. *ſobrij ſitis, & parati ad ſeruitium Domini*. Hinc Sapiens *Eccleſ*. 37 *Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcã*. Et Apoſtol. 1 *ad Corinth*.6. *Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem & hunc, & hos deſtruet*. Et *ad Romã*. 14. *Regnum Dei nõ eſt eſca, & potus*. Et 1. *ad Corinth*.8 *Eſca nos non commendat Deo*. Et *ad Hebr*.13. *Optimum eſt gratia ſtabilire cor, non eſcis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula pernicioſius*, ait S. Chryſoſtom *homil*.44. *in Ioan. nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animã reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit, vt quicquã perſpiciat*. Et *homil*. 58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores*. Hinc S. Hieron *epiſ*. 10. quæ eſt ad Furiam, *de viduitate ſeruanda Non Ætnei ignes, nõ Vulcania tellus non Veſeuus, & Olympus tantis ardoribus æſtuant, vt iuueniles medulla vino plena, & dapibus inflammata*. Et S. Ambroſ. *lib*. 1. *de pœnit.cap*.14. *Paſcitur*, inquit, *libido conuiuiis, nutritur delitiis, vino accenditur, ebrietate flammatur*. Hinc vocat illud, quod Noë accidit B. Alcuin. *Noe quippe priùs bibiſſe refertur, deinde femora ſua nudaſſe*. Geneſ. 9.21. *Bibenſque vinum inebriatus eſt, & nudatus in tabernaculo ſuo*. Ab hoc ordine colligit hic auctor ſatietatem ad libidinis viam eſſe, ſic ille ſcribit *interrogat*. 137. *Cur nudatio femorum poſt ebrietatem ſecuta eſt?* reſpondit, *quia ſæpiùs ſatietatem libido ſubſequitur*. & S. Nilus *orat*. 2. *de luxuria*, ait, *Pudicitia parit temperantiam, quia mater eſt impudicitia*. Nam, vt ait Cicero *lib*.1. *offic Victus cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem*. Atque etiam ſi conſiderare volumus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligimus quàm ſit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quãque honeſtum parcè, continenter, ſeuerè. Philo *lib. de Sacerdotũ honoribus*, ita ait. *Venter porrò nil aliud eſt, quàm præſepe bruta concupiſcentiæ, qui potationibus rigatur, & ingluuie*. Ne belluis, brutiſque pares ſimus ore vti debemus, Dei laudibus celebrandis potius, quàm cibis glutiendis, ſcitè Tertullian. *de reſurrectione carnis, c*.6. ſic dicit. *Accepiſti homo os ad vorandum atque potandum; cur non potiùs ad eloquendum; vt à cæteris animalibus diſtes, cur non potiùs ad prædicandum Deo? vt etiam hominibus antiſtes.*

Venter pinguis, vt Hieron ait, *epiſt*.2. *ad Nepotian*.
3 *cap* 14. *craſſum ſenſum generat; & non gignit mentẽ tenuem, cùm Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat & tenuis*, atque ideò edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent, *cap. non liceat* 44. *diſt*. *Anima ſicca*, dicebat Heraclytus, *ſapientiſſima*. Et Clemens Alexand. *lib*.2. *Pædag. Iubar eſt*, inquit, *anima ſicca ſapientiſſimum, & perſpicax*. Vnde S. Hieron. *lib*.2. *aduersùs Iouinian.c*.7. ſic dicit: *Quod ſi quis exiſtimat, & abundantia ciborum, potionúmque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientiæ, hoc eſt, & verſari in delitiis, & delitiarũ vitiis non teneri, ſe ipſum decipit* Et c.7. *Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiã cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cito expletur natura neceſſitas Nihil enim*, ait S. Ioan. Chryſoſt. *homil*.29. *in epiſtol ad Hebræos*, & habetur *can*.28. *de cõſecr. diſt*.5. *ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus aut decoctus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen ope-*
ratur, nihil ſic ægritudinem fugat, † ſicut moderata refe- 4
ctio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem Abundantia verò morbum facit, & moleſtias ingerit & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, exceſſus verò ciborum conſumit: & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conſumit Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

Quare Galenus 1. *Aphoriſm*. dicit in exhortatio- 5
ne medicinæ, quorum vita, & ars ſagina eſt, nec viuere poſſe dici, nec ſanos eſſe, animaſque eorum ita nimio ſanguine, & dapibus quaſi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleſte, ſed ſemper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *cap ne tales, de conſecrat. diſt*. 5. Et Cicero *in* 5. *Tuſcul*. ſcribit fieri non poſſe, vt mente quis, & ratione rectè vtatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione diſtentus. Qui ægrotat, ait S. Hieronym non aliter recipit ſanitatem, niſi tenui cibo, & caſtigato victu, quæ λεπτοδίαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur ſanitas, his & ſeruari poteſt, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclare id docet S. Ioan. Chryſoſt. *hom* 49. *in* 1. *Cor. vbi. Nõ mẽtis*, inquit, *ſed ipſi corpori inimica, & infeſta eſt voluptas, ex forti debile reddit, è ſolido eneruatum, morbidum è ſano, tenue ex compacto, ex florente, & formoſo deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum; ex abſoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robuſto flaccidum, ex celeri tardum, & ex ſano languẽs, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille parrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata menſa, & victus ſimplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimum iuuat, Quę quum videmus fratres, quid non voluptates, pernicioſaque conuiuia vitamus, & ſimplicem potius proſequimur victũ? vt corpore ſimul, & animo rectè comparati, virtutibus pleni, futuris aliquãdo bonis potiamur, A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat*.6. *de gula*. Et nimia ciborum copia mentem, rationémque obrui aſſerit ſanctus Auguſtinus *epiſtol* 86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem eſſe, qui ventri indulget, affirmat B Ambroſ. *lib*.6. *exaem. capite* 3. & Petrus Bleſenſis *epiſt*.85.

Quotidiano experimento probatur potus ſatie- 6
tate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati, S. Leo Papa *ſerm*. 8. *de ieiunio*

decimi

decimi menſis. Frequentes igitur podagræ hanc ob cauſam hac noſtra tempeſtate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidiſſe legitur *Aphor.* 6. *comm.* 28. vbi ſic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, noſtris verò temporibus, vſque adeò auctis edulijs, vt nihil eis addi poſſe videatur, infinita eſt podagrorum multitudo, cum nonnulli ſint, qui nec exerceantur quidem, ſed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè. Legimus quoſdam,* ait S. Hieronym. *lib.* 2. *in Iouin. c.* 8. *morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos conualuiſſe; caruerunt enim ſolicitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum.* Irridet Horatius appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occaſio amittendæ ſobrietatis fugienda, vt ſunt conuiuia, & cætera, vbi ſolum comeſſationibus, & potationibus inſeruitur. Nam, vt ait Sapiens 23.
7 *Prouerb.* † *Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferũt.* Et S. Hieron. *epiſtol.* 2. *ad Nepotian. de vita Clericorum cap.* 23. *Conuiuia,* inquit ille, *tibi vitanda ſunt* Et S. Ambroſ. *lib.* 1. *offic. cap.* 20. *Conuenire Eccleſiaſticis,* ait, *& maximè miniſtrorum officijs arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſuis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus ſit opprobrijs locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem Surrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbiæ: ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius eſt domui tuæ ſemel excuſes, neceſſitati ſatisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipſe ſobrius ſurgas, tamen ex aliena inſolentia condemnari non debet præſentia tua. Et refert Poſſid. *in vita S. Auguſtini* eum in patria ſua petitum ad conuiuium nunquam ire voluiſſe, ne per frequentiam in patriæ conuiuijs conſtitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 48. *&* 49. quòd clerici in conuiuijs debent ſe oſtendere honeſtos, ſobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & ſobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo ſalutare pronuntiarunt? audi S. Athanaſ. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, dæmones fugat, malaſque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit.* Et S. Ambroſ. *lib. de Helia & ieiunio cap.* 8. *Quid eſt ieiunium niſi ſubſtantia & imago cœleſtis, continentiæ magiſterium, pudicitia diſciplina, humilitas mentis, caſtigatio carnis, forma ſobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miſerationis expenſa, lenitatis inſtitutio, charitatis illecebra, ſenectutis gratia, cuſtodia innocentiæ. Ieiunium denique eſt infirmitatis alleuiamentum, alimentum ſalutis.* Hæc Ambroſ. Principalis ergo ieiunij fructus eſt, quod temperantiam corporis ſanitatem, vel conſeruet, vel recuperet, illudque ſanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris ſtatim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutiſſime vixerunt, qui ſeueriſſime etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romoaldus, & alij. Vnde à veritate alienum eſt dicere
9 † neminem per ieiunium debilem reddi, quia vt ait S. Leo, Sanſon ita fortis à Deo eſt factus, quandoquidem mulier ieiunijs eius mater macerabat corpus è contra argutè Diogenes ventrem vitæ Charybdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil eſt animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magiſque pudorem confundat, nihil quod ſtoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Preſbyt. *Ventrem,* inquit, *diſtentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium ſequitur pro membrorum ordine, ordo vitiorum eſt.* Caſtra ieiunia eſſe, in quibus contra hoſtes inſidias ſtamus, & contra Satanam pugnamus, aſſerit S. Ambroſ. *ſerm.* 25. *Caſtra nobis ſunt noſtra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique ſtationes vocantur, quod ſtantes, & commorantes in eis inimicos inſidiantes repellamus. Caſtra planè ſunt ieiunia Chriſtianis, à quibus ſi quis aberrauit, à ſpirituali Pharaone inſidiatur, aut peccatorum ſollicitudine deuoratur.* Chriſti caſtra ieiunium appellat S. Petrus Chryſologus *ſerm.* 12. Deique arcem. *Ieiunium Fratres ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra, murum ſpiritus, vexillum Fidei, caſtitatis ſignum, ſanctitatis trophæũ. Hoc Adam ſeruauit in Paradiſo, quem inde detraxit gula: hoc in arca cuſtodiuit, hoc mũdum ebrietas cum demerſit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatẽ inceſti eſt aduſtus incendio.* Scite Hiperitius *lib.* 4. *Apoph. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & ſiccat fiſtulos delectationum ieiunium Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentum eſſe 10
Sacerdotem, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginenſ. cap.* 15. vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S. Clement *in Apoſtolis conſtitut. libr.* 8 *cap.* 50. *Cùm ſitis Presbyteri, & Diaconi Chriſti, ſobrij eſſe debetis, & priuatim & cum alijs, vt poſſitis intemperantes coërcere.* Liberator enim noſter Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, idcirco conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt ſeipſum paſceret; qui vt modeſtiam victus præſcriberet, & ipſe continuis quadraginta diebus nihil guſtauit, *Matt.* 4 *Sumite cibum, aut potum,* vt ait Apoſtol. 1. *ad Cor.* 10. *in laudem Dei.* Quomodo, quærit S Baſil. *interrog.* 196 *in regulis,* manducat, quis & bibit ad gloriam Dei, & ſimul reſpondet? Nimirum
† quando diuinorum beneficiorum erga ſe memo- 11
riam conſeruat eiuſmodi animi affectionem retinet, quæ ex compoſitione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam ſecurus omnino manducet, ſed vt qui inſpectorem habeat Deum. Et quando in ſumendo cibo illud ſibi propoſitum habet, vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, ſed tanquam operarius Dei, vt in operibus quæ ſunt ex mandato Chriſti, exequendis eſſe firmior poſſit Vnde Proſp. *lib.* 2. *de vita contemplatiua c* 17. *de abſtinentia* ita dicit: *Quicquid ſine quo poteſt viui percipitur, non ſuſtentãdæ naturæ, ſed luxuriæ cauſa ſumitur.* Veram abſtinentiam inſtar cytharæ temperandam docet Gregor. *lib.* 20. *moral. c.* 31. *Penſandum,* inquit, *eſt quod chorda in cythara ſi minus tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat; ſic virtus abſtinentiæ, aut omnino nulla eſt ſi tantũ quiſque corpus non edomat, quãtum valet, aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit pluſquam valet.*

Vos ô Præſules ſi ſanctorum Conciliorum de- 12
creta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthaginen. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Epiſcopus vtilem ſupellectilem & menſam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt Concil. Trident *ſeſſ.* 25 *de reform. c.* 1 his verbis *Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti,* &c. *Menſa Epiſcopi,* ait quidam modernus,

frugalis ſit & temperata, quam illis accedens de more piè benedicat: & in qua nihil prater primam eſcam, & vnum cibum inrulentum, & duo fructuū genera, vel ad ſummum alterum obſonij ſimplicis ferculum apponatur; placenta, eſca nimis lautè condita, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus iocis, & huiuſmodi longè a'de remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratia ſupplices reddantur. Quæ tamen Conciliaris diſpoſitio non tollit, quin Epiſcopus poſſit aliis & diuerſis vti ferculis, ſi Epiſcupatus redditus ſufficientes ſint, vt aduertit Alzed *de præcellent. Epiſcop. dignit p.* 1 *c.* 5. *à n.* 29. & præcipuè *n.* 41. & decidit Anchar. *Clem ad noſtram n.* 11 *de cenſib.* quòd Epiſcopi non debent cogi veſci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religioſi, ſed in hoc caſu præcipuè quantitatis redditurm, & Epiſcopi qualitas debet conſiderari, vt dicit Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 5. *n.* 176.

13 Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes tam ſimplici cibo pellebant inediam. *Matth.* 12. *Marci* 2 *Lucæ* 6. Cum numero duodecim eſſent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, quoſque piſces babuere in deſerto, *Ioann.* 16 *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam ſeptem, panes, & pauculos piſciculos, quando quatuor millia virorum ſatiata ſunt, *Matth.* 15. *Marc.* 8. Rurſum transfretantes obliti ſunt panes ſecum ferre *Matth.* 16 adeò non erat ipſorum animus in patinis, ſed in doctrina, & exemplo Chriſti, vt cibariorum curam non haberent, quin & ſæpe ita obruebantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 16. ait Apoſtolis Ieſus: *Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum*; erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ ſtudium in Beato Auguſtino fuerit, locuples ipſe teſtis eſt *lib.* 10. *confeſſ. cap.* 31. *Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo, & bibendo, & ſuauis eſt mihi iſta neceſſitas, & aduerſus iſtam ſuauitatem pugno, ne capiar, & quotidianum bellum gero in ieiuniis, ſæpius in ſeruitutem redigēs corpus meum. Hoc me docuiſti, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam, ſed in ipſo tranſitu inſidiatur mihi laqueus concupiſcentiæ, ipſe enim tranſitus voluptas eſt Et cùm ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi, adiungit ſe tanquā pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerumque præire conatur vt eius cauſa fiat quod ſalutis cauſa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriuſque eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpe incertum fit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat. Ad hoc incertum hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere, quid ſatis ſit moderationi valetudinis, vt obtentu ſalutis obumbret negotium voluptatis His tentationibus conor quotidie reſiſtere, & inuoco dexteram tuam ad ſalutem meam: conforta me vt poſſim, da quod iubes, & iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, vt eſt in eius vita apud Surium *tom.* 1. nec morbo quidem afflictas, carnis, vel vini vſum admiſit, veritus ne infirmitati blandiens ſemel intermiſſum vitæ rigorem ſanus poſtea repetere nollet ſuperatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini ſepulchrum quindecim annos manſit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui poſtea Traiectenſis Epiſcopus creatus abſtinentiam non minuit, ſed auxit, Surius *tom.* 1. *in eius vita.*

S. Ioannes Chryſoſtom. vno tantum ferculo hordei quotidie veſcebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Baſil. contentus erat pane, & aqua. Ambroſius ſingulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuarienſis, quamuis primum delicatis cibis vteretur poſtea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidie ſecretum diſcumbere faciebat. 17

Tenuiſſimo item victu vſi ſunt antiqui Eremitæ, & teſtatur D. Hieron. ſe in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidiſſe Monachos, de quibus vnus per triginta annos clauſus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in ciſterna veteri, quam gentili ſermone Syri *cubam* vocant quinque caricis, id eſt, aridis ficubus, per ſingulos dies ſuſtētabatur. Et idem Hieron. *in vita D Pauli Eremita*, aſſerit illum in orationibus, & ſolitudine duxiſſe vitam, cibum, & veſtimentum ei palma præbente. Et in vita S Hilarionis eius miram abſtinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum hiſtoria c.* 51. *Videmus*, inquit, *alium quoque ſenem in ſolitudine Antinoi, quæ eſt Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa ſigna quotidie peragebat, nec ceſſabat mederi ægrotantibus. Comedebat in ſenectute tres vncias panis, tres oleas veſpere. In iuuentute autem ſemel comedebat in hebdomada.* Et c. 68. *Euagrius Diaconus Angeli monitu in ſolitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in ſolitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omnino aliquid ex iis, quæ per ignem tranſeunt, præter quædā olera cruda, & modicum aquæ. Poſt autem ſextum decimum huius inſtituti annum propter corporis & ſtomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Chriſtum, non niſi ptiſanam, id eſt, coctum hordeum, vel legumina ſumpſit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ auſteritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym *lib.* 2. *aduerſus Iouinianum cap.* 9. Et multa de temperantia tradunt Guillelm. Alotus *in ſuo theſauro verb temperantia*, Ioā. Suarez Epiſc Conimbricenſis *in Matth. c.* 14 *tract.* 2. Didac. Stella *enarrat. in c.* 6 *Lucæ*, Ludou. de la Poure *in lib. inſcripto Hiſpanico idiomate, Quia ſpiritual tract.* 4. *c.* 15. §. 3. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 1. *cum ſequent.* Ioan. Gagnæ *in epiſt. ad Galat. c.* 5. *& ad Romanos, c.* 13. Bernardin. Roſignol. *de diſciplina Chriſtianæ perfectionis, lib.* 5. *c.* 33. *per totum.*

Vocem illam, *ſobrium*, de qua in text. monet Hieronym. ambiguam eſſe, & ſignificare non ſolùm ſobrium, quo ſenſu eam ſuprà explicabimus, ſed etiam vigilantem. Sic Chryſoſt. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit; hoc eſt clariſſima mentis acie præditum innumeroſque habentem omni ex parte oculos, quibus acutiſſimè cuncta proſpiciat; ſunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiſcētia, quotidiana cura, rerūque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur eſſe neceſſe eſt, illū qui non tantùm ſui curā habet, verū etiam aliquorum. Decet eſſe peruigilē eum, qui eiuſmodi eſt, ac ſpiritu viuere, & affectus ſui flammam operibus ipſis oſtendere, ducéſque omnes ſolertia, atque induſtria ſuperare, vt dio noctúq; exercitū, & caſtra perluſtret, laboret, & ſui officij munus diligentiſſimè impleat, atque omnium curam, & ſolicitudinem gerat.* Cum Chryſoſtomo ſentiunt Theodoretus, reliquique Græci: ille enim vigilantem expli- 19

cat

cat, qui poſſit conſiderare quid agendum ſit. Theophylactus. perſpicacem quique ſuis rebus attentus ſit, nulliſque huius ſæculi curis addictus.

GLOS. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatiſſam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non exiſtente nulla eſt virtus.*
3 *Epiſcopus debet eſſe tantæ eruditionis, vt in omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius ſint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
5 *Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit, ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.*
6 *Prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur, oſtenditur.*
7 *Propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur quis ab Epiſcopatu.*
8 *Sacerdotium Summum Eccleſiæ aſpirare nullus præſumat qui Eccleſiaſticis diſciplinis per Ordinem non ſit imbutus.*
9 *Prudentia eſt in Epiſcopo, vt non ſit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Epiſcopo eſt, vt in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum.*
11 *Conſilio & alieno iudicio in arduis ſemper procedendum.*
12 *Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Epiſcopi eſt in maligrorum calumniis patiens eſſe.*
14 *Epiſcopus aduerſitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum & ſpiritualium.*
16 *Vigilantia & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolùm in diſtribuendis beneficiis, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus requiritur.*
17 *Peritiam ſæcularium negotiorum oportet Epiſcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat.*

1 PRVDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum Abbatiſſam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus neceſſaria eſt, vt hanc vnam Salomon (optione ſibi a Deo data petendi quod vellet) popoſcerit, qua populum ſibi commiſſum regere, & in officio continere poſſet. Quæ ſane eius petitio ita Deo placuit, vt non ſolum, quam petiuit prudentiam, ſed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatiſſimè fuerit impertitus. Eſt enim hæc virtus adeò Principibus neceſſaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de ſe ipſa teſtetur, *Reges omnes per ſe vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iuſta decernere.* Ipſius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iuſtitiæ moderationem tenere. Et haud multò poſt virtutis huius vim idem Salomon per eiuſdem prudentiæ perſonam ita exaggerat Prouerb. 1. *Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit.* Et rurſùs Prouerb. 17. *Seruus ſapiens dominabitur filiis ſtultis, & inter fratres hæreditatem diuidet.* Cúmque filius natura ſuperior ſit, & ſeruus inferior, adeò tamen potens eſt ſapientia, vt ex ſeruo non modò liberorum, ſed etiam liberis ſuperiorem faciat. Hinc Ariſtotel. *lib.* 3 *Politicor. c.* 3 ait prudentiam eſſe virtutem propriam eius, qui cæteris præeſt.

Nulla eſt virtus, inquit Modernus quidam, *prudentia non exiſtente.* Et Cicero *lib.* 1. *Tuſcul. quæſt. Nihil eſt hominis prudentia dulcius.* Et Caſſiodor. *epiſtol. lib.* 6. *epiſt.* 10. *Sola eſt prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur,* Hinc Salom. *Prouerb.* 16. aſſerit: *Acquire prudentiam, quia pretioſior eſt argento*; & *cap.* 7. *Prudentiam voca animam tuam*, & *cap.* 9. *Ambulare per vias prudentiæ.* Quamobrem meritò D. Gregorius *in paſtorali* aduersùs eos, qui tantæ huius virtutis præſidio deſtituti Paſtoris officium inuadunt, clamat, dicens: *Nulla res doceri præſumitur, niſi intenta prius meditatione diſcatur.* Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium, qua temeritate ſuſcipitur, quando ars artium regimen animarum? Quid ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi quod à Domino dictum eſt, *Matth.* 16. *Cæci ſunt, & duces cæcorum; cæcus autem, ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt*? Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Eſa.* 29. comminatur, dicens: *Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & ſtupendo*: peribit enim ſapientia à ſapientibus, & intellectus prudentum abſcondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclare poteris adminiſtrare, etiamſi omnibus aliis virtutibus inſtructus ſis? Hæc enim virtus vbique in litteris ſanctis fortitudini antefertur, quoniam, efficacior eſt ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quàm quæcumque ſiue potentia, ſiue fortitudo huiuſmodi conſilio deſtituta. Vnde ſcriptum eſt *Prouerb.* 21. *Ciuitatem fortium aſcendit ſapiens, deſtruxitque robur fiduciæ eius.*

Sit igitur Epiſcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius notabilia ſint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina ſit populorum. Paſtor ſit in tranquillitate, omnia diſponens, in omnibus viis ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epiſcopus ſit temperans, & non ſuperbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens exiſtat † Prælatus (inquit Modernus quidam) ita vt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas, & conuentus hominum taciturnis ſollicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus triſtem vultum, triſtioribus alacriorem oſtendat? leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat ſolidis & conſtantibus ne deneget, induſtriis & laborioſis vt remiſſionem ſæpius det, relaxationem, ſegnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuioſos vt lautioribus menſis nunquam admoneat, frugales & ſobrios ne repellat: officioſis, quietis, manſuetis, vt multa, quæ vel ad veſcendum, vel amiciendum, vel conuerſandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet eſſe Prælatus, vt ſit auſterus ſine triſtitia, comis ſine ſcurrilitate, ſeuerus cum iucunditate, iucundus cum ſeueritate: iraſcatur, ſed modicè: obiurget, ſed non contumelioſè: corrigat, ſed non acerbè: diſſimulet interdum, ſed cautus: laudet etiam, ſed non profuſus: blandiatur quoque, sed grauius; remittat, ſed non licentius. 4

Vnde in cap qui Epiſcopus 23 diſt ſic legitur Qui 5

Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudẽs, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil ſit ſemper ſuis negotiis cauens Item *in princip. diſt.* 36. ibi: *oportet ordinandum eſſe prudentem.* vbi D. Acuña, & citat Menoch *de arbitr lib. 2. caſu* 426. Nau. *in c. ſi quando, de reſcript. except.* 11. *n.* 3. Nam vltra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe, cum ſcientia & ſapientia inter ſe differant ſecundùm Ariſtot *de Anima Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens verò, qui alterius iudicio rem percipit* Terent. *in Eunuch Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pereo:* cum adductis per Bobadil *in ſua politica l. 1. c. 5 à princ.*
6 *& cap. 9.* † Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars eſt artium, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*, volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circumſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit, circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſe,
7 malo, ſaluus conſiſtat. Nam † propter ſtultitiam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in c. Petrus* 39. *diſt.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quẽ à vobis electũ aſſeritis, omnino, vt dicatur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus, ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus Scripturarum cautus, & acutus* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.*

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait Zozimus Papa *in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum*, relatus *in c. 2.* 35. *diſt* Vnde Dauid 1. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc etiam Salomon. *Eccleſ.* 3 *priùs, ait, tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi*, quia veritas priùs tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur Hinc etiam Dominus 1. *Paralip.* 1. priùs ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper Regna.* Et Saluator noſter ipſe Dominus I E S V S *Lucæ* 2. priùs in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit; quia priùs quiſque diſcere, & poſteà prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: *Eſtote ergò prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sic etiam poſt Reſurrectionem priùs illis ſenſum aperuit, & Scripturas explanauit, & poſteà dixit eis: *Euntes in vniuerſum mundum*, &c. Vnde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 *Primò* ex prudentia permanet, vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait Diuus Bernardus *ad Eugenium lib. de conſiderat. c.* 13. his verbis: *Eſt ò Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſenties immunem, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: hoc eſt, facilitas credulitatis; cuius callidiſſimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias: ex qua ipſiſmet pro nihilo multa naſcuntur ira. Inde innocentium frequens addictio, inde præiudicia in abſentes*, &c. Ioannes in *Extrauag. Diuinis de pœnis*, ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

Secundò ex eadem prudentia fluit, quòd Epiſcopus 10
in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandũ ſpatio, diu multùmque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare, iuxta Sapientis dictum. *Prou.* 4. *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos*, & *Prouerb.* 93. *Qui feſtinus eſt pedibus, offendit*, & docet noſter Apoſtolus *ad Timoth.* 1 *c.* 5. *Nemini citò manum imponas, nec communices peccatis alienis.*

Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſco- 11
pus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat, iuxta illud *Prouerb.* 22 *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui Eccleſ.* 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* & *ibidem: Ante omnem actum conſilium præcedat te*, & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiente requirat. *Tob cap.* 4. *Qui agunt*, dicit Sapiens *Prou.* 3. *cum conſilio, reguntur ſapientia.* Et Horat. *lib.* 3. *carm. od.* 4.

Vis conſilij expers mole ruit ſua.

Et S. Bernardus *non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnius ſententia omnia gerit*, ait Liuius, *ſuperbum hunc ꝑ dicabo magis, quàm ſapientem.* Et alibi: *Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, extremi eſt ingenij.* Nemo adeò ſapiens, qui aliorum conſiliis non indigeat nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam monita demittere ſe non debeat; incipit eſſe minimus, qui inferiorum conſilia minimè quærit, vt ſcitè Symmachus *lib.* 4. *epiſt.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4 *omnem actionem conſilium antecat, inconſulta enim rerum tractatio haud ſatis tuta eſt.* Attende tamen à falſis Prophetis, id eſt, conſultoribus, quorum conſilia, vt ait idem Bernardus, Deo non ſunt odorifera: cautè igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij ſunt.

Quartò ex eadem prudentia enaſcitur, vt Epiſco- 12
pus in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus, nam Chriſtus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, Ioan. 21. *Si diligis me, paſce oues meas*, hoc eſt in quo mihi ſummè placere potes, ſi eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere, quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Nam vnicus finis, vnicus ſcopus, vnica conſolatio, vnicum refrigerium paſtoralis officij eſt, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apoſt. *ad Philipp.* 5. vocabat conuerſus à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium leuamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò extorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccant, nobis demonſtrat Chryſoſt. *homil.* 3. *in Acta*, his verbis: *Quando aliquos veſtrûm peccare contingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore examinatis, niſi attonitus, itavt etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum; nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis.*

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calum- 13
niis malignantium ſit patiens; non enim arbitretur

Prælatus

Prælatus, quantacumque polleat ſanctitate, poſſe ſe omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, ſed contemnat ſe à talibus contemni, nec extimeſcat eorum ſcandalum, quia in tali caſu Dominus dicit Matth. 15. *Cæci ſunt, & duces cæcorum.* Quid mirum ſi omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucæ 2. *Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur?* Et David, *Aſtiterunt Reges terræ*, &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi*; & Actuum vlt. *De ſecta hac notum eſt nobis, quod vbique ei contradicitur.* Si igitur citra culpam tuam Apoſtolicos mores ſectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum David Pſalm. 118. *Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, tamen iuſtificationes tuas non ſum oblitus.* Et Pſalm. 68. *Domine propter te ſuſtinui opprobrium, operuit confuſio faciem meam, extraneus factus ſum fratribus meis* &c. Quare *Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me*, id eſt, zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apoſtolicam ſectandam, Scio Domine quòd non ex ore potentium, ſapientium, ac pompaticè incedentium ſed ex ore infantium, & lactentium, id eſt, ſimplicium, & contemptorum Apoſtolorum voluiſti ſapientiam tuam ac gloriam perfectè manifeſtari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas doloſas tenderit, & non potius intentioni ſuæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo
14 inſeruiet, neque hominibus vtilis erit Nam † aduerſitates & tribulationes perpeti debet Epiſcopus, vnde Bernard. *ad Eugen lib. 2. cap. 5. Agnoſce*, inquit, *hæreditatem tuam Chriſti Cruce, in laboribus multis.* D. Paul *ad Corinth. 2. cap. 7. Omnem tribulationem paſſi ſumus, foris pugnæ, intus timores.* Et ipſe Chriſtus Apoſtolis ſuis, quorum vices repræſentant Epiſcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, ſicut oues in medio luporum* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando 2. de accuſationibus*, dicit Prælatos non poſſe omnibus complacere, cum ex officio ſuo non ſolùm arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam verò ligare debeant, & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur, in quibus diffidendum non eſt, imò in labore, & ærumna, in fame, & ſiti laborandum, impendentes ſua, & ſeipſos pro animabus, quamuis dura fronte ſint, quia noſter Apoſt. 1. *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, ſed *plus omnibus laboraui*, &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. *Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes ſuas explet cum Propheta *Mich.* 6. decere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & feci? Eget*, inquit Bernard. *ſerm. 10. ſuper Cant. paſtor eruditione, ſed multo magis unctione; quæ ſola docet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigor quidem, ne cedat tribulationi, ſed pro iuſtitia perſecutionem viriliter ſuſtineat; feruore autem, vt nullis cupiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non ſibi viuere ſtudens, ſed ei, qui pro eo mortuus eſt. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum ſcandalizatis, fiat etiam (ſi oportet) Iudæis Iudæus, cum Iob ſit frater draconum, & ſocius ſtruthionum, non timeat pro fratribus cum Moyſe deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema eſſe à Chriſto.*

Sexto ex eadem prudentia ſinit, vt Epiſcopus circa c
15 ollationem beneficiorum præcipuè curatorum, & ſpiritualium officiorum debitam adhibeat ſolicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum ſit tantum diſpenſator, iuxta illud noſtri Apoſt. 1. *ad Corinth* 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei.* Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth.* 5. *Teſtificor coram Deo, & Chriſto Iesv, & electis Angelis, vt hæc cuſtodias ſine præiudicio* (id eſt, ſine præcipitatione iudicij) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id eſt, nihil agẽs præcipitanter) *manus cito nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum eſt. *Oſtende Domine quem elegeris*, &c. *Act.* 1. *Tu Domine noſti, quod in hac diſtributione ego prorſus nolo attendere ad carnem, & ſanguinem, ſed eligere miniſtrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo ſanguine redemptis*, Animaduerte Paſtor vigilantiſſime quomodo *Lucæ* 6. pernoctauit Dominus in oratione & manè elegit Apoſtolos. *Elige*, vt commodat Bernard. *ad Eugenium lib.* 3. *viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Aſſume potius cunctantes, & renuentes, quàm volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, nihil ſperent niſi à Domino: in cunctis bene morati; qui ſint in conſilio prouidi, in iubendo diſcreti, in diſponendo induſtrij, in agendo ſtrenui, in loquendo modeſti, in aduerſitate ſecuri, in proſperitate deuoti, in zelo ſobrij, in miſericordia non remiſſi, in otio non otioſi, in conuiuio non effuſi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excuſant, obſtinatius non recuſent: qui vulgus conſpernant, ſed doceant: diuites non palpent ſed terreant: pauperes non grauent, ſed foueant: qui orandi officium reuereant, & in omni re plus fidant orationi, quàm ſua induſtria, vel labori: qui ſe amabiles præbeant, non verbo, ſed opere: ſe reuerendos exhibeant, ſed actu, non faſtu, qui humiles cum humilibus duros durè arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem ſuperbis: qui non de dote vidua, & patrimonio Crucifixi, ſe, vel ſuos ditare feſtinent.* † Vigilantia, & ſolicitu- 16
do ab Epiſcopis non ſolùm in diſtribuendis beneficiis, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex variis ſacrarum litterarum locis clarè dignoſcimus. Nam in *Actibus Apoſtolorum* dicitur *cap.* 20. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Et paulò pòſt *Propter quod vigilate*, &c Et Apoſt. noſter 2 *ad Timoth.* 4. *Tu verò vigila, in omnibus labora, miniſterium tuum imple.* Et *ad Rom.* 12. poſtquam officia ſingulis Eccleſiæ gradibus conuenientia enumerauit, Epiſcopo tribuit præ omnibus nominatim ſolicitudinem, dicens: *Qui præeſt in ſolicitudine.* Et *ad Philipp.* 2. ait quòd Timotheus ſincera affectione ſolicitus erat pro illis Et *ad Hebr.* 3. *Obedite præpoſitis veſtris: ipſi enim peruigilant pro animabus veſtris.*

Aduertendum denique duxi, etiam ſæcularium 17
negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm ſubditis ſuis non ſolùm ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare debeant, exemplo Chriſti qui turbas ſequentes non ſolùm verbo docebat, ſed etiam virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plenè poſſint perficere, ſæcularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam, vt eorum cautela, & Eccleſiæ ſeruentur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo miniſtrentur. Vnde Gregor ſcribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. epiſt.* 40. relatus *in c. Petrus* 29. *diſt.* ſic ait, *Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino (vt dicitur) ſimplex eſt, & nobis, quia talis hoc tempore in regimine debet arce conſtitui, qui non ſolùm de ſalute animarum, verùm etiam de extrinſeca ſubiectorum vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus*, &c.

GLOS. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi. vt ſcilicet raro, & moderato greſſu incedat.*
2 *Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ aut diuerſo colore.*
3 *Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis.*
4 *Veſtitus non debet eſſe effectatus, ſed naturalis, & ſimplex.*
5 *Religio non eſt in habitu, ſed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi molliciam indicant.*
7 *Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum.*
8 *Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vel iniuſtorum.*
9 *Epiſcopi ſuppellex qualis eſſe debeat? oſtenditur.*
10 *Honor non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur.*
11 *In veſtibus non eſt gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, expedientius, & efficacius*
13 *Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſæculi, quã ædificat.*
14 *Eccleſiæ auctoritas non conſiſtit in faſtu Prælati*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & veſtibus.*
16 *Moyſes Iſraelitici populi Princeps in veſtitu, veſtibuſque quotidianis nihil faſtus, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes ſine faſtu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe prius fuerat.*
19 *Sanctus Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa.*
20 *Sanctus Baſilius victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus*
21 *Sanctus Exuperius veſtitu moderato vſus fuit.*
22 *Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum aut mores hominum.*
23 Concil. Trid. 25. de reform cap. 1.

NON ſolùm Epiſcopus debet eſſe ornatus in interioribus, quæ conſiſtunt in virtutibus, & vitæ ſanctimonia, vnde inquit Hieronym. *ad Nepotianum.* Vis ſcire quales Deus quærat ornatus? habeto iuſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc nonniſi pretioſius, nihil hac gemmarum varietate, diſtinctius, hæc enim ornamenta tibi ſunt & ſcota. Sed etiam in exterioribus, quæ conſiſtunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus *Alleg.* 5. & in inceſſu, & habitu, de quibus agemus in præ-
1 ſenti. † In inceſſu debet eſſe grauitas, vt ſcilicet raro & moderato greſſo incedat, vt ſic grauitate itineris oſtendat grauitatem mentis. † In habitu debet eſſe
2 honeſtas, vt non ſint veſtes inciſæ, vt ioculatorum; aut diuerſo colore, vel non aptæ religioni clericali; fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſti-
3 bus ornet. Nã, vt ait Cicero *lib. 1. offic.* † *adhibenda eſt munditia non odioſa, neq; exquiſita nimis, tantũ quæ fugiat agreſtem, & inhumanam negligentiam.* Eadem ratio habenda eſt veſtitus, in quo, ſicut in pleriſque rebus, mediocritas optima eſt: quæ mediocritas ſecundùm S. Ambroſ. *lib. 1. offic cap. 19.* in eo poſita eſt, vt † 4
veſtitus non ſit affectatus, ſed naturalis & ſimplex, neglectus magis, quàm expetitus, vt honeſtati, vel neceſſitati nihil accedat nitori. Capituli igitur Eccleſiaſtici parũ æſtimentur pudici, ſibi quo probro ſunt & ignominiæ. Patent, ait B. Cyprian. *lib. de habitu Virginum, ſe integritas in omnibus præſtet, nec bonum corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renunciauimus, cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac veſtium inſignia, & lenocinia formarum non niſi proſtitutis & impudicis fœminis congruum. Et nullarum ferè pretioſior cultus, quàm quarum pudor vilis eſt Nitens cutis,* S. Hieron. *epiſt. 47. c. 3. ſordidum oſtendit animum.* Et. S. Bernardus *in apologia ad Guilelm. Abbatem, Apoſtolus*, ait, *ita loquitur 1. ad Timoth. 9. habentes victum & veſtitum, his contenti ſimus Nobis autem eſt pro victu ſatietas, nec veſtitum appetimus, ſed ornatum. Quæritur ad induendum non quod vilius, ſed quod ſubtilius inuenitur: non quòd repellat frigus, ſed quòd ſuperbire compellat; non denique, iuxta regulã, quod vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtiùs, imò vanius oſtentari. Quiuis de ſeculo, quãtumlibet honoratus, etiãſi Rex, etiamſi Imperator ille fuerit, nõ tamen noſtra horrebit indumenta ſi ſuo ſibi modo præparata fuerint & aptata. Caeterum† in habitu*, inquit, *non eſt religio, ſed in* 5
corde, bene, ex cordis theſauro ſine dubio procedit quicquid foris apparet vitioſum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis indicium eſt. † *Mollia indumenta, animi mollitiem* 6
indicant. Non tanto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Quòd verò nõ ſolùm vanitatis, ſed etiam ſuperbiæ ſit pretioſis indui veſtibus, collegit S. Gregor *tom 4. in Euangel.* dom ait, *Quod pro ſola inani gloria veſtimentum pretioſius quæritur, res ipſa teſtatur, quia nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xanthippem coniugem ſingulari ſe veſte induentem, vt ad pompam ſpectandum prodiret, dictum. Hanc*, inquit, *non ſpectandi cauſa, ſed potius vt ſpecteris, deleas*, ſicut habet Ælian. *in lib. de varia hiſt.*

Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque, medium quoddam eſt capiẽdum, quod eleganter deſcribit S. Hieronym. *epiſt 2. ad Nepot. cap. 11 Veſtes pullas æquè deuita, vt candidas Ornatus & ſordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Non abſque amictu lineo incedere, ſed pretium veſtium linearum non habere laudabile eſt. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris eſt, refeſto marſupio quod ſudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod monet & Euſtoch. *epiſt. 22. cap. 12 Veſtis*, ait, *nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diuerſitate notabilis; ne ad te obuiam prætereuntium turba conſiſtat, & digito monſtreris.* Vnde de S. Auguſtino Poſſidius Calamenſis Antiſtes ita ſcribit *in eius vita, veſtis eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimũ: quia his plerũq; vel iactare ſe inſolẽter homines ſolẽt, vel abiicere, ex vtroque, non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt iidem quærentes. At iſte beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in ſiniſtram declinas.*

Id ſapienter docet S. Baſil *homil 24.* quæ eſt de legendis libris Gentilium *Comarum* inquit, *aut veſtium extra neceſſitatem, curam gerere, vel infeliciũ eſt vt ait Diogenes, vel iniuſtorum Nam cinædum item & comptum eſſe atque appellari æquè turpe cenſendũ aſſero, atque impudicum eſſe, aut alienis nuptiis inſidiari.* 8

Qnid

Quid enim apud eum, qui ſapit, differre poteſt tenuem, ſumptuoſamque veſtem induere, an vilem ferre, modò ſatis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid neceſſitatis vſum excedit vitandum, neque corporis plus ornatus dandum eſt, quam quantum animæ proſit. Nam viro generoſo, & vere hac digno appellatione nō minus fuerit probrum laſciue ornari, aut corporis curam ſuperuacuam gerere, quàm alia aliqua nota ſeu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque ſtudium adhibere, vt corpus quàm optimè ſe habeat, ſe ſe cognoſcentis non eſt. Neque ſapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti enim quadam opus eſt ſapientia, per quam noſtrûm quilibet (quicunque ſit) ſe ſe cognoſcat: quæ profecto mente minime purgatis non magis euenire poteſt, quam lippienti ſolem aſpicere. Hanc verò animæ purgationem, vt ſemel, & quod vobis ſatis ſit dicam, voluptates per ſenſus eripiunt.

9 Hæc † ſupellex Epiſcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum exiſtat, vel ſericum, vel ſerico diſtinctum, abſit colorum varietas: aulæa vel tapetia, nil acu ſit pictum, vel variè contextum, nec ſtudioſè elaboratum vt pluris ſit artificium, quàm res ipſa; menſæ ſimplici corio, vel panno ſternantur; ſigna & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vſum hoſpitum pretioſius ornati, quàm reliqua domus exiſtant; equi tantum neceſſarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, picturæ, & inania ornamenta ac delicias euitet, nil demum in eius domo ſit, niſi parum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum ſæculi contemptum præ ſe ferat. Conſuetudinis tamen loci ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſtica vileſcat *c. Epiſcopi 80. diſt.* maximè vbi Epiſcopi etiam principes temporales ſunt, vel Cardinales me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 13.*

10 Inde S. Bernardus *ad Epiſcopum Londonien. epiſt. 24.* ſic ait: *Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere; ſed ſolum viuere: non licet ditari, non licet conſanguineos extollere, nō licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt:* Et Chryſoſt. *homil. 15. ad Timoth. 1.* inquit: *Ego auctaliter dixerim Eccleſiæ Præſules nihil præter victum, & veſtitum habere oportere, ne ad iſta erſhantur deſideria. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epiſt. 18.*) *non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplius ædificiis, ſed grauitate morum, maturitate conſiliorum, actuum honeſtate, ſtudiis ſpiritualibus, & operibus bonis. Paſtores enim pompoſorum ſæculi ſectatores deſtruunt illud Eccleſiæ encomium* Cantic. 1. *Nigra ſum, ſed formoſa, nolite me conſiderare quod fuſca ſim; quia decolorauit me Sol: id eſt, Chriſtus, quod ad litteram ſignificat Eccleſiam eſſe exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum exter[illegible]gorum, interius tamen formoſam, propter doctrinam cæleſtium pulchritudinem.*

11 Vos o [illegible] tales de veſtibus ne glorîemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte, quàm incerta, quamque inſtabilis ſit præſentis vitæ gloria, gloriantur gentes in re, quam vermes & gignunt, & perdunt, vt ponderat religioſiſſimus P. Fr. Dominicus de IESV MARIA *in il ſententiar. de ſpiritude p. 1. c. 8. punc. 5. n. 7.* Igitur ſi ſanctorum Conciliorū decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthag. IV. (cui Beatus Auguſt. interfuit) in imo corde deſigite, vbi ſic habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in Concil. Trid *ſeſſ. 25. de reformat. c. 1.* ita cautum eſt: *Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod non ſimplicitatem Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat. Hoc ſequendū eſt documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exēpla; itavt damnāda ſit eorum ſingularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori ſeruire quaſi Spiritus Chriſti Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum ſeruire, cum potius omnia tempora ſint Euangelicæ inſtitutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apoſtolici Spiritus reformanda.*

Quoniam Ioannes Gerſ. *in ſecunda parte ſuorum operum* collegit egregium opuſculum, cuius titulus eſt de temperantia, & modeſtia Prælatorum, in quo multa ſcitu digniſſima ad hoc inſtitutum refert, & ab eo in vnum collegit vtiliſſima noſter Præſul inſignis ſāctitatis, & ſpectatæ virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium exiſtimaui, pauciſſimis verbis ſummam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc concluſionem. Expedientius & efficacius eſt Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in mēſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, & reliquis pertinentibus ad ſtatum ſuum, quam hominibus ſæcularibus in talibus confirmari. Quam quidē concluſionem multis probant, & duo, quæ potiſſimū Prælatos ad illam non ſequendam mouere poterant, in medium adducunt, illiſque ſuo ordine eleganter reſpondent. 12

Non igitur ſpiritualis profectus ſubditorum poteſt Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa diſcedant concluſione, quia conſtat hac ratione eos nihil proficere, cùm huiuſmodi pompa plus ſcandalizet homines ſeculi, tam Principes, quàm alios omnes, quàm ædificet. Ex hac enim cōcitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap. 5. Non dominātes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur eſſe forma humilitatis, & ſobrietatis. Viuentes autem faſtuosè, potius ſunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipſo ſubditos ſuos ad ſimilia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad ſimilia, iuxta illud Pauli *ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudaizare*, &c. Sed quorſum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipſum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum ſæcularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, niſi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos eſſe fideles diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum, largiſſimè eis communicabant diuitias ſuas. Poſtea verò videntes eos in pompis eas conſumere, non ſolum retraxerunt manum, ſed ipſa etiā Eccleſiaſtica bona inuaſerunt. Sed vt excuſentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc reſpondet noſter Apoſtolus ad *Roman. 12. Nolite cōformari huic ſeculo*, &c. Nec deferendū eſt malignantibus, *quia*, vt inquit Plutarch. *in aphor. regium eſt audire malè cùm feceris bene*, & Saluſt. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus eſt*, & Mim. *Malis diſplicere laudari eſt. Nondum felix es*, iungit ille, *ſi nondum te turba deridet.* Et ideo de ſe ipſo ſuæ beatitudini attribuens dicebat Seneca *de vit. beat. c. 23. Mihi* (quod argumentum eſt recti) *contingit malis diſplicere.* Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubeſcamus, cui 13

reſpon

reſpondetur quòd non eſt erubeſcenda humilitas Chriſti, neque vilitas, quæ propter eum ſuſtinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputentur auari,& hypocritæ, ſi fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, ſi non eſſet alius modus rationabilior, & iuſtior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Veriſſimum enim eſt oportere Prælatos amouere debere à ſe ſuſpicionem auaritiæ,& hypocryſis,cùm debeant proximis bonam famam, ſicut Deo bonam conſcientiam. Vnde fateor quod ſi Prælatus parce viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias,& theſaurizat,iſte ſine dubio abominabilior eſt coram Deo,& coram hominibus contemptibilior,quam illi,qui ſplendidè viuunt. Quamobrem ita vitam ſuam inſtituere debet, ne auarus æſtimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi ſplendidum propter Eccleſiæ auctoritatem, quia cum honor ſit præmium virtutis, ipſi tenentur oues ſuas ducere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter faſtum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues ſuas ſcilicet,vt putent ſplendorem vitæ,veram eſſe cauſam honoris. Hinc Dominus *Lucæ* 16. dicit *quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum.* Beatus Iacob. *cap.* 2. damnat illos tanquam acceptatores perſonarum,qui honorant diuites ob veſtem fulgidam, &c. & ſpernunt pauperes, & Bernard. *ad Eugenium libr. de conſiderat. Tu Paſtor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate.Oues quid hic capiunt? ſi auderem dicere dæmonum magis, quàm hominum paſcua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ſuadebat? Abſque his crediderunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri poſſe impleri ſaluare illud mandatum: Paſce oues meas,* Ioan. 21. *Neque enim ſine Epiſcopali honore,& gloria Apoſtoli fuerunt,qui tamen dicere potuerunt,* 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta,& quibus tegamur, his contenti ſumus.* Et illud *Act.* 3. *Argentum & aurum non eſt mihi,quod autem habeo,hoc tibi do Item ſi Epiſcopi in hoc zelant authoritatē Eccleſiæ,cur ſuos curatos in ſordibus,& abiecto ſtatu derelinquant; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quòd principes,ac nobiles potius irrident, quàm reuereantur faſtum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere,vt ab eis paſtum vitæ ſuſcipiant. Et videntes eos in otio,& epulis viuere, ſe verò egenos,& in laboribus vitam ducere,inuident eis, atque detrahunt: quos ſi viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores ſuos æquanimiter ferrent.*

15 Si enim ex omnium Philoſophorum, & gentium communi conſenſu vni tantùm virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina ſit, ac regina: quo iure magis hanc Epiſcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac ſanctitatis præſtantia? Nam qui diuitiis, qui veſtibus, qui faſtui exhibetur honor, is planè falſus, indignus, & fucatus eſt. Rectiſſimè enim a Seneca dictum eſt. *Non faciunt equum meliorem aurea frana, nec hominem meliorem fortuna ornamenta.* Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipſa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras,& adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipſa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæſitam: ita ſanè mirari nemo debet, ſi honor aliquis, atque auctoritas vera ſit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam ſtulti & imperiti rerum æſtimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Epiſcopi Eccleſiæ Principes veris honorum fontibus omiſſis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inaniſſimis ſplendoris inſignibus adipiſcuntur; exquirere non debent. Id enim calamitoſa illa ætate ſub Anthioco tyranno, quando Sacra omnia violata ſunt, contigiſſe memorant hiſtoriæ Machabæorum 2.*c.*4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant,qui virtuti,qui Religioni,qui Fidei,& meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes deſtituti eſſent,ad falſos hominum titulos,nempe opes,apparatus, pompáſque Ethnicorum confugiebant.

De primo Iſraëlitici populi Principe Moyſe non ab hominibus,neque per hominē,ſed a Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum diſertiſſimus *lib.*1. ſcribens,ſic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum geſſerunt,non aurum,nō argentum in theſauros condidit,non tributa exegit, non palatia,nō latifundia, non greges,non famulitia,non reditus, non alias opes ſibi parauit, quamuis poſſet habere omnium harum rerum copiam; ſed exiſtimans animæ pauperis iudicium eſſe mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempſit, illas verò naturales,perſpicacéſque honorauit: in veſtitu, victúque quotidiano nihil præ ſe ferens faſtus tragici,ſed ſimplicitatem,frugalitatémque exercens priuati hominis. Regem autem in his ſolis agebat,quæ verè ſunt regia: ea ſunt continentia,fortitudo,ſobrietas, ſolertia, prudentia, ſcientia,induſtria,tolerantia, iuſtitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, caſtigationéſque peccantium legitimè, & rectè facientium laudes atque præmia* Hactenus ille. Sed vt in viro ſingularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri poſſunt, & quæ ita facilè omnes imitentur eadem gratia non ſuffulti, videamus † an & ex [illegible] 17

libus inueniri poſſint, qui paria quaſi fecerint, & certè numerus non omnino paucus ſeſe perſcrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere ſatis eſt. Socrates ſibi gratulabatur,quod iuxta naturā vinēs, ac paucis aſſuetus,aurum,purpuram, gemmas,ebur, aulæa,reliquaſque diuitum delicias nec cuperet,nec egeret,quas dicere ſolebat magis neceſſarias agēdis tragœdiis,quam ad vſum vitæ, Bruſon *lib.*5 *c.*22.& refertur *in theatro vitæ humanæ tom.*1 *lib.*9. *pag.*863. Cariæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obſonia, fercula opipara,coquoſque optimos miſiſſet,his haud opus eſſe Alexāder Macedo dixit, cùm cibo cōmuni, pane & aqua latrantem ſibi ſtomachum conciliare poſſet, Bruſon *lib.*1. *Facetiarum.* Alcamenes Teleucri filius rogante quodā cur adeò parcè viueret,tantas opes poſſidens? *Quia*, inquit, *qui multa poſſidet,non ex libidine, ſed ex ratione viuere debet*, Bruſon *lib.*5.*c.*22. Alexāder Seuerus Auguſtus, & Princeps orbis in conuiuiis ſuis aurum planè neſciuit Potan *c.*2. *de ſplēdore.* Si ergo terreni illi Principes Chriſtum ignorantes,& in ipſis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes ſolo rationis lumine,hoc & viderunt & ſequuti ſunt: quis ferat Epiſcopū pauperis Chriſti vices gerētem, & exemplo,atque doctrina ſua homines ad contemptū terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas,ſplendidaſque miniſtrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex noſtris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores forte nos oſtendere poſſent.

De diuo Martino (quem Apoſtolis parem fuiſſe canit Eccleſia) in eius vita ſcribit Sulpitius: *Fallax*

verò

verò Epiſcopus Turonenſis idem conſtantiſſimè perſeuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in veſtitu vilitas, atque ita implebat Epiſcopi dignitatem, vt propoſitum Monachi non deſereret.

19 De Diui verò Auguſtini ornatu, frugalitate, & parſimonia ſcribit *in eius vita* Poſſidonius in hunc modum: *Menſa vſus eſt frugali & parca: quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hoſpites, vel quoſque infirmiores cõtinebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtēs, cætera vaſa, quibus menſa eius cibi inferebantur, vel teſtea, vel lignea, vel marmorea erãt, non neceſſitatis inopia, ſed propoſito voluntatis. Denique morti iam proximus teſtamentum nullum facit, quia vnde faceret pauper Chriſti, non habuit.*

20 De Diuo Baſilio ſic ſcriptum legimus: Erat autē Baſilius in victu & cultu abſtinentiſſimus, vna tantùm tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis ſæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abſtinentiam conſumpto, cùm oſſibus, ac pelle tantùm ſuperſtes eſſet.

21 De ſancto Exuperio ita ſcribit Hieronym. *epiſt. tom 1. Sanctus Exuperius Toloſæ Epiſcopus viduæ Sareptenſis imitator, eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena, omnémque ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro.* Huius ſectare veſtigia, & cæterorum, qui virtutis illius ſimiles ſunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius quis non obſtupeſcat corpus Domini, quod nec ipſis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, caniſtro vimineo circunferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Chriſti, qui Chriſtum tã humili vaſe circumferebat? quomodo ſuis parceret facultatibus, vt pauperes alere poſſet, qui nec ipſis quidem altaribus pepercit? quomodo ſplendidam domum, atque familiam eſurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudóſque veſtiret, altaria quoque ipſa nudauit? Tales ergo Præſules iſtis ſuis exeſis corporibus, iſta vitæ ſobrietate, & parſimonia aduersùs mundi Monarchas Eccleſiam Chriſti tutati ſunt; nos vtinam eorum labore conſeruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certiſſima via eſt eorum inhærere veſtigiis, quando (vt nobilis ille hiſtoricus dixit) imperium eiſdem artibus retinetur, quibus initio partum eſt. Quæ vbi defuerunt, nec ipſa quidem caput mundi Roma ſtare diu potuit: imperium enim ſummis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudeliſſima bella, ſed luxus, & opulentia bellis pernicioſiora diſſoluerunt.

22 Nulla poterit ſe tueri excuſatione, qui aduersùs prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuerſitatem obiiciat, quia, etiamſi alicuius fortaſſe momenti eſſet ſi cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem ſit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, faſtus, & intemperantia, eaſdem cauſas eodem modo [illegible], hoc eſt, ad idem inclinare neceſſe eſt [illegible] faſtus faſtu, non luxus luxu, non opes [illegible], non deliciis deliciæ; ſed humilitate faſtus, [illegible] luxus, paupertate auaritia, & aſperitate deliciæ ſuperandæ ſunt. Quis autem adeò mentis inops eſt, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuiſſe? quando enim tot hæreſum monſtra Eccleſiam ita infeſtarunt, vexarunt, ac pene oppreſſerunt? quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido deliciæ, ludi, epulæ, ſplendor veſtium, cæteráque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipſa malorum omnium ſeminarium inundauerunt?

Quantum verò Eccleſiæ proceres, & miniſtri (qui his malis opem ferre debuerunt) è maioribus ſuis hoc ipſo tempore degenerarunt, ſiue probitatem ſpectare velis, ſiue docendi facultatem, ſiue eleemoſynarum largitatem, ſiue ſobrietatem vitæ, ſiue infractum animum ad omnia pro ſibi commiſſo grege pericula ſubeunda? Denique ſi Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut ſenectute, ac vetuſtate conficiente in deteriora prolapſus eſt. Sic enim ſcribit aduersùs Demetrianũ: *Breuiatur in dies ſingulos, & decreſcit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in caſtris, innocentia in foro, iuſtitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus diſciplina. Putáſne tu tantam poſſe ſubſtantiam rei ſeneſcentis exiſtere, quanta priùs potuit nouella adhuc; & vegeta iuuenta pollere? Minuatur neceſſe eſt quicquid fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occaſu ſuo radios minus claro, & igneo ſplendore iaculatur; ſic declinante iam curſu exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, areſcẽtibus ramis, fit poſtmodum ſterilis ſenectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis, largiter profluebat, ſenectute deficiens vix modico ſudore deſtillat. Hæc ſententia mundo data eſt, hæc Dei lex eſt, vt omnia orta occidant, & aucta ſeneſcant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.* Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, ſolicitudine, vigilantia, temperatione, ac diſciplina eget, quiſquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus eſt. Meliori enim nauclero in ſæuiori tempeſtate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præſtantioréque duce in deſperata victoria opus eſt. Quare non habet quiſquis faſtuosè viuit, & quotidie ſplendide epulatur, magnoſque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Eccleſiæ reditus, pauperibus profuturos, inſumit, quo ſe illa ratione tueatur.

Eleganter hoc ipſum apertiſſimis declarat verbis, omnémque penitus excuſationis anſam præripit Concilium Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 1.* in hæc verba. *Optandum eſt, vt ii, qui Epiſcopale miniſteriũ ſuſcipiunt quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt fideles reliquos ad religionem, innocentiámque facilius inflammandos, ſi præpoſitos ſuos viderint non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, ac cœleſtem patriam cogitantes. Hæc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe, Sancta Synodus animaduertat, admonet Epiſcopos omnes, vt ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus (quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus,) ſe muneri ſuo conformes oſtendant: in primis verò ita mores ſuos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis modeſtia, continentia, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint, Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi non ſolùm iubet, vt Epiſcopi, modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc inſtituto ſit alienum, quódque non ſimplicitatem, Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat.* 23

GLOS.

GLOS. VIII.

Pudicum.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximáque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modò corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia in primis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido ſanus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit? oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtrà oſtentatur ſine temperentia.*
7 *Caſtitas omnibus per neceſſaria, ſed maximè Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas honorem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtas agmen ducunt.*
11 *Diſcipuli Apoſtolica caſtitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſua conuerſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugienda.*
21 *Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*
25 *Mulieres ſunt via iniquitatis.*

1 MAGNVS Baſilius *lib. de Virginitate* repetitis, & elegãtibus verbis ſuos hortatur, vt caſtitatẽ pretioſiſſimã omniũ, maximãque poſſeſſionẽ naturalẽ diuinæ effigiei pulchritudinem, quæ hominẽ incorruptibili Deo ſimillimũ facit, tenere ament, arctè cõplectantur, cautè cuſtodiãt. Et noſter Apoſtolus perpetuus caſtimoniæ cultor, & laudatur eximius ſuum amantiſſimum hortatur Timotheum, vt ſit *pudicus.* Hanc vocẽ *pudicũ*, ideſt, verecundum, interpretantur ibi Anſelmus, & quidã Latini, quique nihil admittat, quod caſtitati vllo modo repugnet. Tertullianus *lib. de cultu fœminarum*, ita de pudicitia ſcribit: *Cum omnes templum ſimus illato in nos & conſeruato Spiritu ſancto, eius templi æditnus & Antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatã ſedẽ derelinquat.* Hoc, ait S. Hieron *lib. 1. aduerſus Iouinian. c. 20.* ſignificat εὐσχήμονα, ornatum caſtitate, & moribus, vt nimirum
2 non modò † corpus illibatum conſeruet; ſed neque intuitu, voce, geſtu leuitatem caſtimoniæ inimicam, & probroſam oſtendat, quia in omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apoſtol. *ad Timoth. c. 4. verſ. 12 Eſto exemplum fidelium in caſtitate, vt vel ex te vno diſcant, quam purè, & integrè, viuendum ſit.* Et *c. 5. verſ. 1.* cauet vt neceſſitatis ac monitionis tempore cum iuniuribus fœminis agat, *in omni caſtitate*, hoc eſt, eximia mẽtis, aſpectus, ſermonis, operis puritate, vbi S. Chryſoſt. *homil. 13.* in omni caſtitate. *Non modò, ait, obſcœni congreſſus vitium caue, verum omnem ſuſpicionis, vel obſcœni aditum claudo, quia adoleſcentularum colloquia turpi ſuſpicione difficile carent.* Et idem Apoſtolus *ad Titum 1. verſ. 7.* ait *oportet eum eſſe continentem*, vbi S. Hieron. *in comment* intelligit, ideſt, *ab vxoris amplexibus*, quod etiam in Concil Carthaginenſi II *can. 2.* ſtatutum fuit in hæc verba. *Omnibus placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contractant pudicitia cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant, vt quod Apoſtoli docuerant, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus*, habetur, *in cap. cum in præterito, & in cap ſeq. 84. diſt.*

Doctiſſimi viri, inquit S. Hieron *lib. 1. contra Iouin.* 3
c. 30. vox eſt, pudicitiam in primis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.

Vnde S. Ambroſ. *de Caino, & Abele, c 5.* ſic ait: *Sa-* 4
nus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat. de ſomno excitat, à negotio abducit, è ratione reuocat, at fert cõſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccãdi modus, & inexplebilis ſcelerum ſitis, niſi morte amantis extingui non poteſt. 5

Et S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 31.* impuriſſimæ huius belluæ execrandos fœtus enumerans: De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi. timor autem, vel deſperatio futuri generantur. Et S. Ambroſ. *in cap. 4. Luca*, ſic ait; *Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus. & cùm ſemel adhaſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcendit, ſine Dei fauore reuolare Actuum enim ſuorum vincta laqueis, & ſacularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.*

Vnde S. Hieron. *epiſt. 10 ad Furiam c. 3.* affirmat fruſtrà oſtentari pudicitiam ſine temperantia. Quid, inquit, neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine comitibus, & appendiciis ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt.

Hinc S Auguſt *ſerm. 249. de tempore. Ordinibus, in-* 7
quit, caſtitas perneceſſaria eſt, ſed maximè miniſtris Chriſti Altaris, quorum vita aliorum debet eſſe eruditio, & aſſidua ſalutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Miniſtros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, ſed potiùs continentia caſtitatis ſplendeant, & totis honeſtis fulgeant in populo exemplis. Magna enim eſt caſtitatis dignitas, vt inquit S. Bernard. *epiſtol. 42. ad Henricum Senonenſem Archiep.* in hæc verba: *Quid caſtitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum ſemine de hoſte domeſticũ, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter ſe homo pudicus, & Angelus, ſed felicitate, nõ virtute. Sed & ſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat* S Cyril Hieroſolym. *catecheſi 12 illuminatorum: Non ignoremus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſuper hominem hæc perfectio parcamus corporibus, quæ lucere debent ſicut Sol. Ne propter paruam voluptatem, tantum, ac tale corpus polluamus. Paruum enim eſt ad horam peccatum*

tum longæua autem eſt ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris ſunt caſtitatis operatores. Beatus Ambroſius lib. 1. de Virginib. Neque mirum, ait, ſi pro vobis Angeli militant: quæ Angelorum moribus militatis. Caſtitas enim Angelos fecit, qui eam ſeruauit, Angelus eſt: qui perdidit, diabolus. S. Baſilius
8 lib. de Virginitate. † Magnum re vera, quidam ait, ac præclarum virginitas eſt, quæ, vt totum ſimul explicem, hominem incorruptibili Deo ſimillimum facit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manat, ſed cùm incorporalis animæ propria & præcipua ſit eius pretioſiſſima integritate corpora quoque incorrupta ſeruantur. Et quia caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit, facit & chariſſimum, quia morum ſimilitudo amorem conciliat & glutinat, quæ charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas eſt, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo, Ioan. 4.

9 Deo ſimillimum hominem reddit caſtitas, non enim ipſe auctor & hortator, ſed etiam Eccleſiæ præcipue, & caſtiſſimis caſtorum ſponſus eſſe voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. Auguſt. lib. de Sanct. Virgin. c. 27. Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in ſe retinuit auctus, quod matri non abſtulit conceptus & natus. Meritò eum ſequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit. Et Sanctus Ambroſius lib. 1. de Virginib. Quid eſt, inquit, caſtitas, virginitas, niſi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem poſſumus exiſtimare niſi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non eſt experta contagionẽ? Chriſtus Virgo Virginis ſponſus. Inter caſtos agmen ducunt Apoſtoli, de quibus S. Hieronym. lib. aduerſus
10 Iouin. c. 14. † in Excepto Apoſtolo Petro, cùm non ſit manifeſtè relatum de aliis Apoſtolis, quod vxores habuerint intelligere debemus ſine vxoribus eos fuiſſe, de quibus nihil tale Scriptura ſignificet. Aſſũpti in Apoſtolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum perſona Petrus dixit ad Dominum Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, inter quæ omnia, & à Chriſto numeratur vxor. Et in fine Apologiæ ſuæ pro libris in Iouinianum ad Pamachium. Chriſtus Virgo, Virgo Maria vtriúſque ſexus virginitatem dedicauere Apoſtoli, vel Virgines, vel poſt nuptias continentes: Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè poſt Sacerdotium in æternum pudici.

11 Eiuſdem Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fuerunt ipſorum Diſcipuli, vt refertur Sanctus Cyprianus hæreſi 58. & Tertullian. lib. de Monogamia De ſancto Luca, & Marco ita ſcribit ſanctus Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſ. Vixit Lucas octuaginta, & quatuor annos, vxorem non habens, Marcus primum Alexandria Chriſtum annuntians, conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vita continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

12 Clemens Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex caſtiſſimis ſui Magiſtri Pauli Apoſt. vberibus ſuxerunt, quem perpetuum coluiſſe cœlibatum teſtes ſunt Tertull. lib. vtroque ad vxorem, Epiphan. hæreſi 58. Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtoch. Auguſtinus lib. de gratia, & libero arbitrio c. 4. Hilar. in Pſal. 127. Ambroſ. in c. 7. prioris Corinthiaca Chryſoſt. Theodor. & alij Græci in c. 4. ad Philippenſes.

12 Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit, de quo S. Hieronym. in catalog. Scriptorum Eccleſiaſticorum, ita ſcribit: Pontius Diaconus Cypriani vſque ad diem paſſionis eius, cum ipſo exilium ſuſtinens, egregium volumen vitæ & paſſionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fides ſuæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quam ſi continentiam tueretur. Tunc enim idoneum poſſe fieri pectus & ſenſum ad plenam veri capacitatem peruenire, ſi concupiſcentiam carnis robuſto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

Sanctus Auguſtinus caſtitatis fuit vigilãtiſſimus 14
cautor, de quo in eius vita ita ſcribit Poſſidonius eius diſcipulus, cap. 26. Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuerſata eſt, nulla manſit, nec quidem germana, quæ vidua Deo ſeruiens, multo tempore vſque in diem obitus ſui præpoſita ancillarum Dei vixit, ſed neque patrui ſui filia, & fratris ſui filia, quæ pariter Deo ſeruiebant: quas perſonas Sanctorum Epiſcoporum Concilia in exceptis poſuerunt. Dicebat verò nũquam debere cum ſeruis Dei, etiam caſtiſſimis, in vna manere domo, ne aliquod ſcandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertinerent. Et ſequenti cap. 27. pergit narrare idem Poſſidonius in hæc verba: In viſitationibus vero modum tenebat ab Apoſtolo definitum Iacobo 1. vt nonniſi pupillos, & viduas in tribulationibus conſtitutas viſitaret. Et ſi fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel ſalutaretur, & rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus nunquã eſt loquutus, nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet. Et ſi fortè ab ægrotantibus ab hoc peteretur, vt pro eis in præſenti Deum rogaret, eiſque manus imponeret, ſine mora peragebat. Fœminarum autem monaſteria nonniſi vrgentibus neceſſitatibus viſitabat. Vnde ipſe Auguſt. lib. 8. Confeſſion. c. 12. amariſſima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam vt inchoaret, ſubmiſiſſimè Deo ſupplicans, tantum etiam beneficium conſequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: Conuertiſti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam ſpem ſæculi huius.

S Gregor. Naz. in carmin. de calamitate animæ ſuæ. 15
Mihi inquit, in ſomnis aliquando huiuſmodi quiddam videre viſus ſum, & ex quo facilè in virginitatis amorẽ exarſi. Virgines duæ in propinquo ſtabãt candidis veſtibus indutæ, ambæ formoſæ, atque eiuſdem ætatis, quarum zona ſubſtringebantur, ſéque ad talos vſque demittebant. Ad hæc ipſa capitis velo non modo caput, ſed genas quoque ipſas obtexerant, oculoſque in terram defixos tenebant. Quarum ex aſpectu mira ſanè voluptate perfuſus ſum: ſic enim mihi perſuadebant eas humana conditione multo maiores, atque auguſtiores eſſe. Hæ porrò quoniam me aſpectu ſuo exhilaratum ſenſerunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium ſuum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam eſſent, vnde veniſſent, altera caſtitatem ſibi nomen eſſe dixit, altera temperantiam, quæ Chriſto Regi aſſiſtentes cœleſtium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuerſæ: Age, inquiebant, fili, mentibus noſtris mentem tuam, & faciebus faciem iunge: ita futurum eſt, ex mio quodam, & ſingulari ſplendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.

Vrſinus Preſbyter, vt refert S Gregor. lib. 4. dialog. 16
cap. 11. ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, quæ cùm autem admonuiſſet iam moribundũ, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo ſpiritus eſſet, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & ſic viſis Apoſtolorum Principibus Petro, & Paulo eorum inuitatu, & comitatu, in cœlum euolauit. Et idẽ Greg. lib. 3. dialog. c. 16. refert de Martio, ſiue Martino ſolitario, quod è petra ei aquam neceſſariam præbuerit Deus, qui cùm decreuiſſet mulierem vltra non videre, & quædam hoc cognito ad eius ſpeluncam audacter

acceſſit, & cùm humi depreſſa facie deprecantem, eiuſque conſpectum fugientem ad fatigationem vſque intuita fuiſſet, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo auſu contriſtaſſet. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Euirati c. 217.* dixit ſenior quidam: *Filioli, ſal ex aqua eſt, & ſi appropinquauerit aquæ, continuò ſoluitur, & deficit; ita monachus ſimiliter ex muliere eſt, itaque ſi appropinquat mulieri, ſoluitur & ipſe, atque in id deſinit, vt iam Monachus non ſit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & caſtitas donum Dei eſt. Vnde & ipſe Paulus Apoſt. deprecans carnis ſtimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S. Auguſtin. *lib. 10. Confeſſ. c. 29.* his pro caſtitate obtinenda Deo verbis ſupplicat: *Tota ſpes mea Domine, nonniſi in magna valdè miſericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cùm ſcirem,* ait

18 quidam (ſcilicet Salomon. *Sap. 8. verſ. 21.*) *quia † nemo poteſt eſſe continens niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cuius hoc eſſet donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illum. Per continentiam quippè colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen, *Qui vult,* ait, *capere verbum quod de caſtitate poſitum eſt, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit, Matth. 7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum tibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S. Auguſt. *in Pſal. 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo,* ait, *præſumat viribus ſuis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipſe adiuuat, vt reddas.* Quod ſe ante conuerſionem ſuam non intellexiſſe, deplorat *lib. 6. Confeſſ. c. 11. Propriarum,* inquit, *virium credebam eſſe continentiam, quarum mihi non eram conſcius, cum tam ſtultus eſſem, vt neſcirem, ſicut ſcriptum eſt, Sap. 8. neminem poſſe eſſe continentem niſi tu dederis. Vtique dares ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobiſque operantibus illibatam caſtitatem tueamur, eámque adminiculis, & præſidiis ſuſtentemus, & conſeruemus, efficax eſt adiumentum, vt quis cum Apoſtolo *1. ad Corinth. 9.* caſtiget corpus ſuum, & in ſeruitutem redigat, dicátque ſibi cum S. Hilarione, cuius ſenſus titillabat diabolus, & pubeſcenti corpori voluptatum incendia ſuggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aſelle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, ſed paleis: fame te conficiam, & ſiti: graui onerabo pondere: per æſtus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quàm laſciuiam cogites.* Herbarum ergo ſucco, & paucis caryeis poſt triduum, vel quatriduum deficientem animam ſuſtentabat, orans frequenter, & pſallens, & raſtro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiuſmodi à diabolo carnis ſtimuli, & afflictiones in feruente adoleſcentia, ſed etiam in frigeſcente ſenectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonniſi morte extinguitur; vnde S. Gregor. Nazianz. *in carmine de vita ſua calamitate*, ægre ac vi ſenex multis lachrymis, vigiliis, & rationibus aliiſque aſperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monaſticæ diſciplinæ cuſtodia carnis ſtimulos coërcere potuit. Et S. Hieron. *epiſt. 22. ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis cap. 4.* ſic ait: *O quoties ego ipſe in vaſta ſolitudine, & Solis ardoribus exuſta, putabam me Romanis intereſſe delicijs! ſedebam ſolus quia amaritudine repletus eram, horrebant ſacco membra deformia, quotidie lachrymæ quotidie gemitus, & ſi quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat in frigore corpus, & ante hominem ſua iam carne præmortuum ſola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio deſtitutus ad Ieſu iacebam pedes, rigabam lachrymis crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia ſubiugabam. Memini me clamantem diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec priùs à pectoris ceſſaſſe verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

Vnde ad effugiendas huiuſmodi carnis afflictiones diuerſa pœnitentiæ opera plures Sancti egerũt. 20

Euaſiſlus Preſbyter hybernis noctibus in puteum, S. Bernardus in lacum deſcenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent caſtitati infeſtum, vt refertur *in vita ipſius lib. 1. c. 3. & 4.* 21

Audomarus Taruanenſis Epiſcopus in vepribus. 22

B. Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit, ex S. Bonauent. *cap. 5.* in eius vita, vt hac caſtigatione voluptatẽ carni inſitam edomarent. Gregor. *lib. 2. dialog. cap. 2.* narrat de S. Benedicto Abbate, quòd malignus ſpiritus magno amoris igne ſerui Dei animum in ſpecie fœminæ olim ab ipſo viſæ accenderit, ſed ille vrticarum & veprium iuxta denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, nudum ſe in illis ſpinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibíque diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit à corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religioſus nomine Dominicus à ſcorto ſolicitatus in ardentes prunas ſe iniecit, & illæſus permanſit, vt refert Thom. Cantipr. *lib. 2. Apum. c. 30.* Simile quid præſtitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt eſt apud Surium *in eorum vita 14. Ianuar. & 13. Febr.*

Et quanta iniquitas (ait S. Auguſt.) *& quàm lugenda peruerſitas, vt animam, quam Chriſtus ſuo Sanguine redemit, luxurioſus quiſque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat! Verè enim nimium plangenda, & miſeranda conditio eſt, vbi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet ſine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus tranſit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiuſmodi incidas iniquitatem, ſi Sanctos prædictos carnis ſuæ ſtimulos aſperrimè à ſe abiicientes, imitari non valueris, bonorum ſaltem conſortia quære,* conſulente S. Gregor. Nazian. *in carmine de anima ſua calamitate*, in fine, his verbis: *Cum caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poſſet, primum cum his hominibus vitæ conſuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, ſeque à mundi contagione abruperunt, vt Chriſtum Regem animi pennis ſequantur, hìc non ſine magna gloria pedem efferentes: hoc ego ſingulari amore, ac toto pectore complectens, ſpei cœleſtis duces habebam, excuſſáque omni huius vitæ beatitudine temperantia ac frugalitate collum ſubieci. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad ampliſſimam gloriam prouehebat, me denique in Chriſti manibus accuratè collocabat. Poſt quæſita bonorum conſortia occaſiones libidinis vniuerſas deuita, quod eſt tutiſſimum propugnandæ caſtitatis aſylum, & perfugium. Fugite,* ait Apoſtol. *1. ad Corinth. 6. fornicationem.* Et S. Auguſt. *ſerm. 2. Dominica 25. poſt Trinit.* qui eſt *250. cap. 1. Quod libidinem,* inquit, *fugiendam eſſe ſuggerimus, Apoſtolus Paulus euidenter oſtendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit reſiſtendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Reſiſtite, ſed fugite fornicationem, &c. ſic contra reliqua vitia* 23

Deo

Deo auxiliante debemus in præſenti reſiſtere, libidinem verò fugiendo ſuperare Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum ſit fugere, ſi caſtitatis palmã deſideras obtinere Vnde Fratres chariſſimi ab omnibus Chriſtianis, præcipuè tamen clericis, ſiue Monachis indigna, & inhoneſta familiaritas fugienda eſt: quia ſine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna & rarà victoria. Grauem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ ſe pudicus Ioſeph dedit, mulierem fugit, & vicit, S. Gregorius. Nyſſenus in illud Apoſtol. *omne peccatum quod fecerit homo*, ſic inquit. *Tanta malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem victricem nobis modo fugam, clamabat, fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere in libidinis caſtris pugnantis fortitudo in fuga eſt ſita. Ita S. Baſilius Seleuciæ Epiſcopus *homil.* S. Ioſephum eſſerens ait. *Tenacibus manibus retentam permittas veſtem, libidinis effugit anſas, fuga vſus pro armis, tradit veſtem, vt temperantiam teneat, denique nudatur veſte ne nudetur à temperantia.*

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctiſſimorum hominum factis edocemur, & probat ex ſacris litteris Alzed. *de præcellẽt. Epiſcop digent. part.* 1. *cap.* 5. *num* 3. Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt eſt *in Romano officio, & eius vita* 7. *Martij; apud Surium* in graui caſtitatis certamine quadam cum tentante muliercula, victor euaſit, & poſtea flexis ante Crucis ſignum genibus orans, ibique ſomno correctus per quietem ſentire viſus eſt ſibi ab Angelis conſtringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis ſenſu caruit: narrat Benedict *in ſum. peccat. lib* 4 *cap.* 9 §. 1. Eremitam matri in tranſeundo riuo auxiliaturum veſte manum obtexiſſe ne eam attingeret, cauſámque rogatu: *Caro,* inquit, *fœmina ignis eſt, manus autem viri ſtupa, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis ſuboriatur.* Refert D. Antonin *part.* 4. *tit* 13. *cap.* 3. §. 1. accuſatum apud S. Iordanum Religioſum de contracta fœminæ manu excuſaſſe ſe quòd pia illa eſſet, cui B. Iordanus, *Bona,* inquit, *terra eſt, bona & aqua, ſi verò commiſceantur, putre lutum efficitur.* Chriſtianus adoleſcens (vt auctor eſt S. Hieronymus *in vita S. Pauli*) ſuperatis tormentis in amœniſſimo horto nudato corpore in molli lectulo expanſus fuit à ſcortillo irritandus, qui cœlitus inſpiratus præciſam morſu linguam in oſculantis ſe faciem expuit, & ſic libidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitudo ſuperauit; quod exemplum etiam quidam religioſus imitatus eſt, de quo Niceph. *lib* 7. *cap.* 15. S. Leo Papa, cùm viduæ oſculandam manum præbuiſſet, hanc ſibi præſcidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S. Antonin *in ſum. tit.* 13. *cap.* 3. § 2 Ioan. Naucler *tom.* 2. *generat.* 15. Andreas Fundanæ ciuitatis Epiſcopus in quale quantúmque Sanctimonialis tactu diſcrimen venerit narrat S. Gregor *lib* 3. *dialog. cap.* 7. Ioannem Boſnenſem Epiſcopum cùm meretricula ſolicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum II. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom Cantipr. *l* 2. *cap* 3. §. 43 Ab inſolentiis igitur carnis noſmetipſos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib.* 11. *Eccleſiaſt. hiſtoriæ cap.* 6. quòd interrogatus cur quotidie corpus ſuum duris, aſperrimiſque affligeret pœnitentiis, reſpondit; *quia id me necare contendit*, ac ſi diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, 25
ponat inimicitias inter ſe & mulierem. Sufficiat igitur deceptam ſe à ſerpente hactenus decepiſſe; non det aliquis ſanguiſugæ ſanguinem ad ſugendum, ſeipſam ſemiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quaſi mollier, quod actiuè intelligitur & paſſiuè, vt facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliẽdo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, ſic & mulier animos quantumcunque duros effœminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipſa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea laſciuis molleſcunt corda ſagittis.

Eſt igitur malleus mulier per quam diabolus mun- 26
dum mollit, & malleat vniuerſum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuerſationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim ſunt via iniquitatis, percuſſio 27
ſcorpionis, arma diaboli, per quas faciliùs conſueuit fortes animos ſuperare, flammigero igne percutit cùm proxima ſtipula ignem accendit: ego indico quod ſpinas germinent cum vitiis fœminæ habitantes, & in tali conuictu viſcarium diaboli deeſſe non poteſt Vnde præclarè S. Gregorius Nazian. in ſentent. *Horrendi ſunt dracones, ſubdola aſpides, vtriuſque fera vim mulier amplexa eſt.* S. Cyprian *de ſingularitate clericorum, morbos aſpides ſibi lant, & mulier fũdit concupiſcentia peſtilentiam.* Et S. Chryſoſt. *homil* 15. *Et quidem ego exiſtimo in hoc mundo nullam beſtiam eſſe mala mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone ſæuius? ſed nihil ad hanc, Aut in ſerpentibus quid dracones atrocius? ſed ne hoc quidem cum muliere mala conferri poteſt.* Adeò vt facilius feræ edomentur, quam mulier, hinc illud eiuſdem S. Patris eodem loco. *Scio ego & aſpides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate manſueſcere, non item mulier mala.* S. Ephræmus Syrus *in tract aduersùs improbas mulieres*, ſic in eas inuehitur, *leones in lacu Danielem veriti ſunt, at Naboth Ieſabel occidit. Cete ventre ſuo Ionam ſeruauit, Dalila verò Sampſonem ſeptem crinibus capitis eius abraſis tradidit alienigenis. Dracones, & aſpides, ac beſtia cornuta Ioannem in eremo timuerunt, Erodias verò in conuiuio ipſum decollauit. Corui Eliam in monte ſuſtentarunt, vt Iezabel ipſum, poſt beneficium pluuiæ acceptum ad internecionem perſecuta eſt.*

Attendendum eſt igitur, quod aduerſarius, qui 28
B. Iob filios & poſſeſſiones abſtulerat vniuerſos, ſuam ei reliquit vxorem, non ad ſolatium, ſed ad ſuæ malitiæ propoſitum conſummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat ſuperare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occaſio, quàm per familiarem inimicum, & domeſticum proditorem; ſcriptum eſt enim: *Ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quòd natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior eſt ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt ple- 29
niſſimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioſeph incarceratus eſt, Naboth occiſus, Sanſon vinculatus Hysboſeth interfectus, Salomon factus apoſtata, Dauid homicida & proditor Siſara clauo confoſſus, Conſtantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus,

Antigonos ſtrenuiſſimus armis proditoriè iogulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatos, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum cōſortium molieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, delicti mater deſtructio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hoſpitalem.

VMMARIVM.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*

2 *Hoſpitalitas laudanda, amplectanda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*

3 *Exempla ſacra Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maximè incitantia.*

4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum ſpirituale, & cœleſte.*

5 *Hoſpitalitatem vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*

6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*

7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*

8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*

9 *Circumſtantia, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione, oſtenditur.*

10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*

11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur.*

12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & n. 13.*

14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*

15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*

16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimumquartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*

17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*

18 *S. Paulinus Nolanſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*

19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*

20 *Hoſpitalitatis, & beneficentia laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*

21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*

22 *Beneficia homines ligant.*

23 *Hoſpitalitatis, eleemoſyna, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine.*

24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus*

25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe turba canere.*

26 *Magnopere dolet Auctor, quòd, vbi quis in Epiſcopatum deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, & conſanguinei occurrunt.*

27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*

28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*

29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*

30 *Filios habens, & nepotes, an poſſit in Epiſcopum eligi? oſtenditur.*

31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt.*

32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit? oſtenditur.*

33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. DD. Cardinalium conſuluit, poſſet ne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*

34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes vt eis ſubueniat.*

35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur.*

36 *Generoſi animi eſt, & malefici iuuare, & prodeſſe.*

37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis haret.*

OPORTET Epiſcopi domum hoſpi- 1
tium eſſe commune fidelium, vt in expoſitione huius loci dicit Diuus Hie-
ronymus. † Et ſecundùm quendam 2
modernum, hoſpitalem noſter Apoſtolos quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit, amanſque hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinus, ciuibuſque ſuis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum Hoſpitalitatem*, inquit, *neſciens non fiat Epiſcopus.* Et Hieronymus *ad Occanum: Ante omnia*, inquit, *hoſpitalitas futuro Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euāgelij audire deſiderant: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quanto magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes recipiat, inhumanus eſt.* Et enim hoſpitalitas multum laudanda, amplectanda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10. *qui vos recipit, me recipit.* & Matth. 5. *qui receperit vnum talem paruulum in nomine meo, me ſuſcepit.* Vnde Hieron. *ad Nepotianum. Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum illis Chriſtus conuiua erit.* Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de Officiis. Rectè*, inquit, *laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illuſtrium hominibus illuſtribus.*

Epiſcopi igitur in Sacra Scriptura, & Sanctorum 5
Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ.* 19. quorum domus ſemper hoſpitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt, 3. *Regum* 16. Deinde exemplo Rahab, quæ quia recipit nuntios filiorum Iſraël, ideo cum parentibus ſuis ſeruata eſt, *Ioſue* 6. & omnes alij ciues occiſi ſunt. Denique quia hoſpitalitas diſponit ad ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt *Luca vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt Dominum coactum hoſpitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor. *in homilia: Ipſe quoque*

Demitas

Dominus non eſt cognitus à Diſcipulis in via dum loqueretur. & in domo cognoſci dignatus eſt, dum paſcerretur: ſic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hoſpiti. vel hoſpitis gratia alicuius Sancti viri in hoſpitio recepti Et S. Auguſtinus *ſer.* 140. *de tempore* ſita ait. *Tene hoſpitem ſi vis agnoſcere Saluatorē, quod tulerat infidelitas, reddit hoſpitalitas, Dominus ergo præſentauit ſe ipſū in fractione panis* Scite etiam S. Ambroſ. *l.* 2. *offic. c.* 21. ſic dicit. *Tanta eſt apud Deum hoſpitalitatis gratia, vt ne potus quidē aquæ frigidæ à præmiis remunerationis ſit. Vides, quā Abraha Deū recepit hoſpitio, dū hoſpites quærit? Vides, quia Loth Angelos ſuſcepit? quī ſcis an & tu cum ſuſcipis hoſpitem, ſuſcipias Chriſtum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epiſt. ad ſuos Presbyteros. Sciant ſanè quicumque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere.* Et illa S. Auguſtini *l. contra hæreſes* 5. *Diſce Chriſtum ſine diſcretione inhibere hoſpitalitatem, ne fortè cui domum clauſeris, cui humanitatem negaueris, ipſe ſit Chriſtus.*

4 Hoſpitalem quærit noſter Apoſtolus Epiſcopum, qui cupidus ſcilicet ſit amāſque hoſpitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donū ſpirituale, & cœleſte. Vnde quod ait Apoſt. 2. *ad Cor.* 9. *Augebit incrementa frugū iuſtitiæ veſtræ*, interpretatur ibi *Theophylactus: Dabit Deus hic incrementa iuſtitiæ & gloriæ in cælo. Nō ſit porrecta manus tua ad accipiēdum*, inquit, Eccleſiaſt. *c.* 4. *& ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit a ſuis Diſcipulis *Matth.* 5. *Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos* Et *Matth.* 24. *Beatus ille ſeruus, qui Chriſti familiæ dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambroſ. *l.* 2. *de offic. c.* 16. *Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio pleroſque Sacerdotes, quò plus cōtulerint, plus abundaſſe quoniam quicunque bonum operariū videt, ipſi confert, quod ille officio ſuo diſpenſet, ſecurus quod ad pauperem ſua perueniat miſericordia. Nemo enim vult niſi pauperi ſuam proficere collationem*

5 Cùm Epiſcopi exemplo Chriſti laborare debeāt vt non ſolùm verbo, ſed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, ſecundum Philoſoph. 7. *ethic.* vnde dicitur, *Credibiliora ſint facta, quàm verba, ideo nō poterunt alios exhortari conuenienter ad hoſpitalitatem ſicut debent, niſi ipſi hoſpitalitatē teneant. Epiſcopus enim ſequendo Apoſtolum exhortantem cæteros ad hoſpitalitatem ſequendam ad Roman.* 12. ibi, *hoſpitalitatem ſectantes, debet alios inducere ad tenendum hoſpitalitatem, quod malè poterat ſi ipſe non teneat. Si enim Sacerdos primum à ſeipſo, & à domeſtica Eccleſia ſua debet exigere, quod poſtea populis impertiat: ſi primū imitando Chriſtum ipſe debet facere, quā poſtea populum doceat, neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat, quo ad hoſpitalitatem faciliùs ſuo exemplo ſubditos attrahat.*

6 Vnde hoſpitalitas vſque adeò Epiſcopis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari Gratian. *in princip.* 85. *diſt.* Si enim vidua in Eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recèpit hoſpitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non eſt exequuta; multò magis ſunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probātur alieni. Vnde hoſpitalitatis opera deſpicientes *in Gangrenſi Concilio c.* 11. excōmunicātur. Hinc etiam Ioan. Euangeliſta *in epiſt. ſua.* quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipiētes de Eccleſia eiiciebat Caueat igitur Epiſcopus ne ſit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me, *Matth.* 25.

7 Epiſcopus largam habeat manum, neceſſitatem patientibus ſuccurrat, alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hoc non habet, in vacuum nomen Epiſcopi tenet. In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum & perſonarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, ſed ſingulis quædam præſtentur, vt pluribus prodeſſe poſſimus, iuxta illud *Pſal.* 111. *diſperſit, dedit pauperibus* perſonarū verò, quia primò iuſtis debemus dare, &c. ita Gregor. ſcribit *lib.* 5. *epiſt.* 29 *ſeu c.* 129. *Secundino ſeruo Dei*, relatus *in c. fratrem* 86. *diſt.* 8 Nam† domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morſibus, & latratibus canum, ſed hymnis cuſtodienda eſt domus eius, ne hi, qui confidunt tibi ſe inuenturos leuamen miſeriarum ſuarum, verſa vice morſibus canum lanientur.

9 In liberalitatis executione attendendæ ſunt multæ circumſtantiæ, videlicet, fides, cauſa, locus, tempus, modus, neceſſitudo, ætas, debilitas, conditio. Grādis culpa eſt, fidelis egeat te ſciente, ille præcipuè, qui egere erubeſcit. Item probanda eſt alia liberalitas, vt proximos ſanguinis tui non deſpicias, quibus pudor eſt ab aliis poſcere, non vt illos diuites facias, ſed vt pauperem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras D. Ambroſ. *lib.* 1. *de officiis c.* 30. relatus *in c. non ſatis, & in c. eſt probanda* 86. *diſt.* Conſidera ætatem, vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi iàm nequeūt victum quærere. Cōſidera etiam debilitatem, conſidera verecūdiam quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, & in ipſo pauperis dato menſuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora ſunt, quæ ſparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac ſincero fiat eleemoſyna, non conciliandi fauóris gratia, vltra modum effundendum Omnia hæc ex D. Ambroſio *d. loco.*

10 Gregor. *in* 3. *part. Paſtoralis, cap.* 21. ponit prudentiam largiendi. *Primò* enim attendendum ne ſerò præbeatur, quod citò dandum eſt, iuxta illud; *ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere cras tibi dabo, cùm ſtatim poſſit dare. Secundò* ne ſub ſpecie largitatis inutiliter ſpargant ſua, aut multa dent, vbi pauca ſufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita ſua effundunt, vt poſtmodum egeant, frequenter in impatientiā præcipitātur. *Tertiò*, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui ſemper aliquid, vel parum dandum eſt, iuxta illud Luc. 6. *Omnia petenti te tribue. Quartò* ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum eſt, vt hiſtrioni, &c.

11 Induitur igitur Epiſcopus Dalmatica latas manícas habente, quia oportet, vt noſter Apoſt. ait *ad Titum* 1. illum ſicut Dei diſpenſatorem Hoſpitalem eſſe benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij diſpenſatorem plura expendere oportet; qui diuitias opéſque veras eſſe putet, ſi non ſtudio omni aliena bona corrodat, ſed vti indigentium penuriam ſua liberalitate adimat, quia ſua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ ſermo non ita facile penetrat, inquit Gregor. *in* 1. *part. Paſtoralis cap.* 7. ſi hunc apud eius animum manus miſericordiæ non commendat. Tunc autem verbi ſemen facilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Pſalm. 111 *Diſperſit, dedit pauperibus.* Non fiſco, non hæretico potenti, & non factioſo ciui, non carni, & ſanguini, non tenaci, & quæ nunquam complerı poteſt, areæ: tantò minùs non libidini, & cupidi-

tati;ſed diſperſit, dedit pauperibus: hoc eſt, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoleſcentes præſtantes ingenio quamplurimos domi, foriſque opibus ſuis educauit: Parochiis deſertis ac depopulatis Paſtores, & Sacerdotes ſuis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne,& liberaliter ſuſcepit,captiuos redemit,& virgines orbas elocauit,peregrino hoſpitio ſuſcepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Diſperſit, dedit pauperibus,iuſtitia eius manet in ſęculum ſeculi, cornu eius exaltabitur in gloria.Fœnus hoc ſolum,inquit S.Leo *epiſt.1.cap* 4. aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet,recipere valeamus Neque enim nos hæreditate poſſedimus Sanctuarium Dei, ſed alienæ ſortis diſpenſatores ſumus. *Cunus peculij vſus quidem*, ait Bernard.*lib.2. de conſiderat. eſt bonus,abuſio mala, & ſolicitudo pejor, quæſtus autem turpiſſimus,*

12 *Pondera hæc ô Paſtor,*ait Gregor *epiſt.21. lib. 11. non largiris tua, ſed aliena. Quid ergo mirum, quòd tota die luſtrent domum Epiſcopi pauperes,cùm ſit ea domus diſpenſatoris rerum ipſorum? Poſſent enim vociferari ad valuas,imò vſque ad ſecretum cubiculum,dicentes: Da nobis noſtra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum,tuæ diſpenſationi commiſſarum,dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret,dediſti.*

13 *Clamant pauperes ad Pontifices*, ait Bernardus *ad Henric.epiſt.42. cur in ſuperfluitates veſtras conſumitis,quæ noſtris debentur neceſſitatibus? noſtris enim neceſſitatibus detrahitur,quicquid accedit vanitatibus veſtris. Quid conferunt tot mutatoria? noſtrum eſt,quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expeditis: nos ſumus fratres veſtri, & vos de noſtra portione paſcitis oculos veſtros, & ita vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Duo mala, ex eadem radice prodeunt:dum vos ipſos vanitatem ſequendo perditis,& nos ſpoliando perimitis Et quæ ſic conſumitis,neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio,neque iure hæreditario poſſidetis:ſed bona noſtra ſunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modò non audeant aperire os aduerſum vos, & exigere partem ſuam; quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potiùs ſupplicare:tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia aduerſus eos,qui ſe anguſtiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum,qui dicet vobis* Matth.23. *Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.*

Et per eundem Bernardum *ad quendam Canoni-*
14 *cum,*ſic dicitur:*Conceditur tibi ſi altari ſeruias, vt de altario viuas, non tamen quid emas frena deargentata,griſea, variaque pellicia; quicquid ergo præter neceſſarium victum,& veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Quibus verbis quid acrius dici potuit?Idem etiam penè Hieronym. *in Eſaiam*, relatus *in cap. ſi cupis* 16. *quæſt.* 1. his verbis. *Præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant Idem etiam ſuper illud* Eſai. 3. *Rapina pauperum in domo veſtra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum,qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſeruant, vel propinquis diſtribuunt,& aliorum inopiam ſuas, vel ſuorum diuitias faciunt.* His addo Apoſtolorum canonem relatum *in cap.quiſquis 12 quæſ.2.* hac ipſa de re ità ſtatuentem: *omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat Epiſcopus,& ea velut Deo contemplante diſpenſet nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere,aut parentibus propriis, quæ Dei ſunt, condonare: quòd ſi pauperes ſint,tanquam pauperibus ſubminiſtret, nec eorum occaſione Eccleſiæ deprædentur.*Diuus etiam Auguſtinus *in ſerm.ad Herem.* ait: *Memento quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo ſi ſuperbam habet, ſi magno gaudet beneficio,præter victum, & veſtitum, pauperibus dare non differat.*

Diuus Ambroſius, vt captiuos redimeret,non 15
ſolum vaſa dominica conflauit, ſed etiam libentiſſime inuidiam, & calumniam ſuſtinuit,vt ipſe ait *lib.2.de officiis* in hæc verba: *Nos aliquando in inuidiam incidimus,qui confregerimus vaſa myſtica,vt captiuos redimeremus, quod Arrianis diſplicere poterat: nec tam factum diſpicere, quàm vt eſſet quod in nobis reprehenderent. Quis autem eſt tam durus,immitis, & ferreus, cui diſpliceat, quòd homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte ſunt,)adoleſcentula, vel pueruli, vel infantes ac idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur. Quam cauſam etſi non ſine ratione geſſimus,tamē ita in populo proſequuti ſumus, vt confiteremur, multóque fuiſſe commodius aſtrueremus,vt animas Domino,quam aurum ſeruaremus. Qui enim ſine auro miſit Apoſtolos, & Eccleſias etiam ſine auro congregauit. Aurum Eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt roget, & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid opus cuſtodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Aſſyrij ſuſtulerint? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum(ſi alia ſubſidia deſint)quàm ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus: Cur paſſus es tot inopes fame mori? Et certè habebas aurum vt miniſtrareſſes alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium ſunt, nec redempti? tot ab hoſte occiſi ſunt? Meliùs fuerat,vt vaſa viuentium ſeruares, quàm metallorum. His non poſſet reſponſum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deeſſet. Reſponderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent quæ auro non emuntur,ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum eſt. Et verè illa ſunt vaſa pretioſa, quæ rediunt animas à morte. Ille verus Theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis eius operatus eſt. Tunc vas Dominici ſanguinis agnoſco, cùm in vtroque videro redemptionem,vt calix ab hoſte redimat, quos ſanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum,vt cùm agmina captiuorum ab Eccleſia redimuntur,dicatur: Hos Chriſtus redemit. Ecce aurum, quod probari poteſt, ecce aurum vtile;ecce aurum Chriſti,quod à morte liberat,ecce aurum,quo redimitur pudicitia,quo ſeruatur caſtitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reſeruare Hic numerus captiuorum, hic ordo præſtantior eſt,quàm ſpecies poculorum Huic muneri proficere debet aurū redemptoris,vt redimeret periclitantes. Agnoſco Infuſum auro ſanguinem Chriſti non ſolum irrutilaſſe, verùm etiam diuinæ operationis impreſſiſſe virtutem redemptionis munere.*

S.Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomen- 16
to Miſericors, ſiue Eleemoſynarius apud Suriū 23. *Ianuarij*,cùm quintumdecimum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit ipſo ſuæ in Patriarcham electionis die. *Non iuſtum eſt*,inquit, *Fratres ante alterius cuiuſquam curam habere, quàm Chriſti. Euntes ergo per totam ciuitatem, conſcribite mihi ad vnum omnes dominos meos,& auxiliatores*(ita vocabat pauperes.)Mira autem celeritate annotati ſunt ſupra ſeptem millia quingentos, quibus cum annonam, & ſingulos dies per ſuum procuratorem ſuſtentationem conſtituiſſet, ad Templum conſecrandus perrexit. Teſtamentum eius,teſte Simeone Metaphr.ſic habebat: *Ago tibi gratias Domine Deus meus,*

meus, quòd me dignum cenſueris, qui tua tibi offerrem,
& quòd ex mundi donis nihil aliud ſit mihi reliquum,
niſi tertia pars nummi, quam ipſam iubeo quoque dari
pauperibus, qui ſunt mihi fratres in Chriſto.

17 S. Auguſtinus *epiſt.89.ad Hilarium quæſt 4. Ego,*
inquit, *qui hæc ſcribo, perfectionem, de qua Dominus lo-*
quutus eſt, quando ait diuiti adoleſcenti. Matth. 19.
Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, &
habebis theſaurum in cælo, & veni, ſequere me: vehe-
menter adamaui, non meis viribus, ſed gratia ipſius
adiuuante ſic feci: & ad hoc propoſitum, quantis poſ-
ſum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo
conſortes. Et Poſſidonius illius diſcipulus, & quadra-
ginta annis contubernalis Calamen. Epiſcopus in
eius vita *c.23* ſic ait: *Pauperum verò ſemper memor*
erat, eiſque inde erogabat, vnde & ſibi, ſuiſque omnibus
ſecum habentibus erogabatur, hoc eſt ex reditibus poſ-
ſeſſionum Eccleſiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium.
Et *c. 24. interea dum Eccleſiæ pecunia deficeret, hoc*
ipſum populo Chriſtiano denunciabat, non ſe habere, quod
indigentibus erogaret. Et *c. 31. Teſtamentum nullum fe-*
cit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit.

18 S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus, vt teſtis eſt S.
Gregorius Turonenſ. *lib. de gloria Confeſſorum, cap.*
107. cùm audiuiſſet prædictum Domini conſilium
Matth. 19. ampliſſimas diuitias ſuas, quas in fun-
dis, domibus, & aliis rebus poſſidebat, diuendidit,
& pauperibus erogauit, tamque prolixâ in miſeros
benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno
lib 2. dialog cap. 1. vt cuncta, quæ ad Epiſcopi vſum
habere potuit, captiuis indigentibus largiretur,
eúmque iam nihil omnino ſupereſſet, viduæ pre-
tium pro redemptione vnici filij captiui à VVanda-
lis poſtulanti. Mulier, inquit, quod poſſim dare
non habeo, ſed memetipſum tolle ſeruum, me
iuris tui eſſe profitere, méque vt filium tuum reci-
pias, me vice illius in ſeruitium trade. Vnde illum
S. Auguſt. *lib. 1. de ciuitate Dei, cap.* 10. vocat ex
opulentiſſimo diuitem, voluntate pauperrimum, &
copioſiſſimè ſanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad
menſam adhibebat, in quibus & Angelum, & An-
gelorum Dominum peregrini facie accepit. Paupe-
res, & vrbanos, & externos, quorum numerum de-
ſcriptum habebat, benigniſſimè ſuſtentabat. Ita
Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, l.1.c 10. & l. 2 c. 22.*
& 23. Hoſpitalitatem ſe præſtitiſſe Baſſianus Ephe-
ſinus Epiſcopus *act. 11. Conc. Chalced.* his verbis de-
clarat. *Ego*, inquit, *à iuuenili ætate mea vixi cum pau-*
peribus, & ptochium feci, & in eo poſui ſeptuaginta
lectos, & omnes languentes, & vlceratos hoſpitio ſuſci-
piebam.

20 Hoſpitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato
præcipuè fulgere debet, cùm nihil ſit quo æquè
amabilem illum populo reddat, ac ſubueniendi, be-
neque de aliis merendi ſtudium, vulgus ſiquidem
vix putat alios eſſe bonos, quàm beneficos. Vnde *in*
Prouerb. 22. dicetur: *Victoriam & honorem accipiet,*
qui dat munera. Et Dominus noſter cùm ſigna mul-
ta feciſſet, dixit Ioan. *Quæritis me, non quia audiſtis*
ſigna: ſed quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis.
Quid, quæſo, vel mirabilius, vel magnificentius, vel
maiori honore dignius quàm ſigna illa ingentia,
quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana
tanto ſeipſam amore complectitur, ſuiſque commo-
ditatibus vſque adeo intenta, & infixa eſt, vt omni-
bus ſignis portentoſiſque miraculis ſuas rationes
anteferat: maióríque Dominum beneuolentia, &
honore proſequatur quòd populorum famem ex-
pleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit.

Hinc vulgata illa Philoſophi ſententia. † *Amabile* 21
bonum, vnicuique autem proprium. Vnde manauit &
illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò &*
aliquid compedibus maius. Vincula enim hæc pedes
tantùm ligant, † beneficia verò non modò corpus, 22
ſed etiam mentem, animum, atque præcordia ipſa
nexibus charitatis vinciũt. Et ideò Epiſcopis tanto-
pere eleemoſynarum largitio commendatur, vt per
eam potiſſimum, & populârium ſuorum beneuolen-
tiam, & probitatis opinionem, ſibi maximè neceſ-
ſariam conciliarent, qua illorum animos & ad obe-
diendum alacriores, & ad imitandum promptiores,
& ad doctrinam percipiendam paratiores redde-
rent. Et dicit Chryſoſt. *homil 53. ſuper Matth. Li-*
beralis anima non ſinit noſtras lampades extingui, in-
ternas veſtes ex rubeis candidiores niue facit. Hæc eſt,
quæ in perpetuum tibi ſeruat, quæ hic poſſides, hæc
facit præclaros homines hic, & in futura vita. Me-
lius namque eſt habere famam miſericordis huma-
ni, benigni, quàm eloquentiſſimi oratoris. Huius 23
† hoſpitalitatis, eleemoſynæ, ac cuiuſvis beneficij
meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam
doni magnitudine: nam, vt inquit S. Ambroſ. *lib. 1.*
offic. cap. 30. & habetur *in can. 14. diſtinct. 86. Non*
ſatis eſt bene velle niſi ſtudeas etiam benefacere, ne-
que ſatis eſt iterum benefacere, niſi id ex bono fonte
procedat, hoc eſt, ex bona voluntate proficiſcatur:
hilarem enim datorem diligit Deus, 2. ad Corinth. 9.
Docuit Scriptura, vt ait idem Ambroſ. *lib. de viduis,*
quàm miſericordem in pauperes, & liberalem eſſe
conueniat, nec paupertatis debere contemplatione
reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij,
ſed largitatis definitur affectu. Denique Dominica
voce illa vidua omnibus anteſertur, de qua dictum
eſt, *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus miſit, in
qua moraliter Dominus inſtituit vniuerſos, ne quis
à collatione miniſterij paupertatis pudore reuoce-
tur, nec ſibi diuites blandiantur, quòd plus videan-
tur conferre, quam pauperes: vberior eſt enim
nummus è paruo, quam theſaurus è maximo; quia
non quantum detur, ſed quantum reſideat expen-
ditur. Et S. Gregor. *homil. 5. in Euang. Exteriora no-*
ſtra, inquit, *Domino quamvis parua ſufficiunt, † cor* 24
namque, & non ſubſtantiam penſat. Nec perpendit,
quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur.
Ante Dei oculos nunquam eſt vacua manus à munere,
ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quip-
pè Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum pro-
inde D. Aug. *in Pſal. 103. concl. 1.* conſilium. *Suppli-*
cem, inquit, *nullum ſpernas; & cui dare non potes, quod*
petierit, non eum ſpernas; ſi potes dare, da: ſi non potes,
affabilem te præſta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi
non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; chari-
tas non de ſacculo erogatur.

Hinc refert Gerſon. *in 2. part. ſuorum operum in* 25
egregio opuſculo, cuius titulus eſt, *de temperantia, &*
modeſtia Prælatorum, quod Prælatus non ſolùm licitè
poteſt dare eleemoſynas in publico, & ante ſe tuba
canere (hoc eſt, ſe manifeſtare cùm dat eleemoſynas)
ſed etiam ad hoc ipſum tenetur pro loco, & tempo-
re, quoniam poſitus eſt in exemplum aliorum, velut
lucerna ardens ſuper candelabrum, vt omnibus lu-
ceat, qui ſunt in Eccleſia. Quod ſi fecerit, omnis vti-
que auaritiæ ſuſpicio tolletur. Ille enim, qui dixit,
Matth. 6. *Cùm facis eleemoſynam, noli tuba canere,* &c.
etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux veſtra coram homi-*
nibus, &c. Per hoc docens opera Chriſtianorum,
& ſpecialiter Prælatorum in abſcondito eſſe facien-
da (quoad intentionem non captandæ laudis huma-
næ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ

gloriæ. Vnde Gregor. *Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.*

26 Illud magnopere dolendum eſt, quòd vbi primum quis in Epiſcopum deſignatus eſt, velut prædam quandam Epiſcopatum eſſe arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, conſanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliuſque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius ſeruum offerunt: inſtant, obſecrant, vrgent, atque omni ratione miſerum Paſtorem vexant, famuliſque onerare contendunt (quos vt ſemel admiſerit, excludere perpetuò non poſſit) vt niſi conſtanti, & infracto animo ſit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus preſſus, tantiſque expenſis addictus, vix quicquam ei ſuperſit, quò & multorum inopiæ, & periclitanti Eccleſiæ ſubuenire poſſit.

27 Epiſcopus igitur debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, ſuperando teneros affectus erga conſanguineos. Imò Dominus vt ſuos erudiret Vicarios, ſemper aſperè loquutus ad conſanguineos ſuos, quoties interceſſit negotium cum eis. Aliquando enim dixit Marc 10. *Neſcitis quid petatis.* Et Lucæ 2. *Quid eſt quòd me quærebatis?* Et Ioan. 2. *Quid mihi & tibi mulier?* Et Marc. 3. *Quæ eſt mater mea, aut fratres mei*, &c. quaſi dicat, non habeo alios conſanguineos, niſi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S. Auguſt. *ſerm. 21. de Eremit.* ſic ait: *Conſanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater, caro enim tua ſumus; & tamen Dei gratia, & veſtris orationibus nondum ditaui aliquem conſanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quàm diuites, quia bona Eccleſiarum patrimonium pauperum ſunt. Non enim ſubterfugiis Deum fallere*
28 *poſſumus: nam in omni loco* † *oculi Domini contemplantur bonos & malos*, Prouerb. 15. Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius, omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius, Apoſtol. *ad Hebr. c. 4. Nihil eſt*, ait S. Ambr. *lib. 3. offic. c. 26. quod magis ad vitam honeſtam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honeſta delectent.* Et Cicero *l. 3. Offic. Satis*, inquit, *modò in Philoſophia aliquid profecerimus, perſuaſum eſſe debet, ſi omnes Deos, homineſque celare poſſimus, nihil tam auarè, nihil iniuſtè, nihil libidinosè, nihil incontinenter eſſe faciendum.*

29 Longa ſæculorum multorum experientia docuit multa in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum inuecta fuiſſe: ſiue quia non eos ipſi mores indicant, quos Epiſcopus aliis prædicat? ſiue quia beneuolentia, & charitas Paſtorum, quæ in gregem ſuum congrua quadam proportione diſtribuenda erat, à cognatis vt plurimùm abſorbeatur. Per filios enim ſolet Eccleſiarum ſubſtantia periclitari, *c. de Syracuſana 28. diſt.* Et Epiſcopi ſolent eſſe cæci circa nepotes, ſecundùm gloſſ. *in c. peruenit 1. quæſt. 3.* Bald. *in auth. quicumque, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Iaſ. *in vſibus feudorum, tit. qui feudum dare poſſ. ante num. 14.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. par. 1. c. 3. num. 27.* Vnde *in auth. quomodo oportet Epiſcopos,*
30 *§. 1. collat. 1* conſtituitur, ne quis † habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Epiſcopum eligatur, ſumpta voce *nepotes* propriè pro filiis filiorum, *l. Iuriſconſultus, ff. de gradib. cogn.* ſecundùm Abb *in c. 1. de teſtam. n. 3.* quæ conſtitutio refertur *in d. cap. de Syracuſana.* Et non poſſe de Iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Epiſcopum, niſi diſpenſatiue tenet Innoc. *in d. c. 1.* quem ſequitur Abbas *ibi num. 2.* & Nau *de ſpoliis clericorum, §. 19. num. 2.* vbi dicit hanc opinionem Iuri ſcripto eſſe magis conſonam, licèt contrarium diſponat *cap. Epiſcopus, qui filios 12. quæſt. 2.* & contraria vigeret conſuetudo. Quapropter multi Epiſcopi habentes filios, a Sede Apoſt. ad Epiſcopatus fuerunt promoti, ex opinione Hoſt. quæ communiter eſt recepta, vt teſtatur Nauar. *dict. §. 19. num. 2.* & illis, dummodo idoneis, conferant beneficia, Abb *in cap. quia cleric. de iure patron. & conſ. 96.* quem refert Flamin. *de reſign. l. 9. quæſt. 17 n. 123.* Hæc igitur Eccleſiarum bona non debent male impendi; illa enim non ſunt data vt Prælatorum diteſcant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum ſunt ad hoſce vſus. Audi S. Concilium Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 1* in hæc verba: *Omnino vero eis interdicit ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant, cùm & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed ſi pauperes ſint, iis vt pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: imò quàm maximè poteſt, eos ſancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres nepotes, propinquoſque carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant.* Hactenus Conc. † Qui donant œconomi 31
ſunt, & ſerui Domini Dei ſui, cui rationem reddituri ſunt bonorum adminiſtratores. S. Gregor p . *Paſtor. cap. 21. Admonendi ſunt*, inquit, *qui iam quæ poſſident, miſericorditer tribuunt, vt à cæleſti Domino diſpenſatores ſe poſitos ſubſidiorum temporalium agnoſcant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena eſſe intelligant, quæ diſpenſant. Cumque in illorum miniſterio, quibus accepta largiuntur, conſtitutos ſe conſiderant, nequaquam eorum mentes tumor ſubleuet, ſed timor premat.* Et Theophylact. *in Lucam Opulentos*, ait, *Dei comparatione non eſſe dominos diuitiarum, ſed alienarum rerum diſpenſatores, quæ à Domino Deo nobis concreditæ ſunt, vt illas bene diſpenſemus, ſicut ipſe imperat, & iuxta mentem ipſius cuius voluntas eſt, vt datis vtamur in conſeruorum vſus, & non in proprios.* Et S. Ambroſ. *in fine l. 7. comment in Lucam, In quo* ait, *diſcimus non ipſi eſſe domini, ſed potius alienarum villici facultatum.*

Nam prouentus Eccleſiaſtici aliud non ſunt, 32
quàm ſanguis Chriſti, & Sanctorum; ſicut opes, quas quis parauit laboribus ſuis, dicuntur eius ſanguis; ſit pretium vniuerſitatis, ſanguinem, inquam, Chriſti marſupiis includi, & exitiali Iudæ imitatione, Chriſtum prodi denuò dicit S. Bernardus. Ditantur hinc à pleriſque nepotes errore non nouo: nam etiam ante quatuor ſecula, Petrus Bleſenſ. *epiſt. 51.* dixit: *Hodie pro filiis, quos abſtulit Prælatis Eccleſiæ Deus habere nepotes in diſſipationem patrimonij Chriſti, & in ſuæ ſalutis diſpendium permittantur.*

Hæc omnia nonnulli Prælati ſilentio prætereuntes pretium vniuerſitatis ſuis marſupiis includentes, patrimonium crucifixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut diſtribuunt conſanguineis indiſcretè, Nónne conſiderant infelices quòd morituri ſunt? nónne cogitant quòd requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde ſuo: Non requiret; ſed certè requiret exactiſſimè vſque ad nouiſſimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam; malos vtique malè perdet, vineam ſuam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, ſi cum ſarmentis abſcindantur, & in ignem mittantur. Væ Paſtoribus ſi numerentur in ſiniſtra cum hœdis.

Væ

Væ cultoribus Dominicæ meſſis, ſi cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum eſt Benedicti X I. qui nullum ex ſuis propinquis ad aliquod Eccleſiæ munus accerſiuit: dicere námque ſolebat Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp. *in ſpeculo Eccleſiaſt. ſigno 104.* & hiſtoriam de aduentu ſuæ matris ad illum in habito humili, quam primùm videre noluit in altiori narrant Fray Hernando de Caſtillo *en la hiſtoria de la Orden de ſanto Domingo lib 1. c.50.* Muñoz *en la vida de Fray Luis de Granada lib.2.c.1. in fine.*

Nicolaus I V. Pontifex in cognatos, & affines ità ſemper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere ſe diceret, quàm cuivis bono: itaque hoc quaſi domeſtico vinculo expeditus, eo faciliùs omnes ſuas curas in communibus Eccleſiæ commodis curandis defigebat Clemens I V. qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numeranit, & hac conditione ne quid ampliùs peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit; inſtantibus amicis, vt potius nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni, & ſanguini acquiſiturum, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, Fulgent. *lib.4.c.3.* Ignat. *lib.4 c.1.* Plut. *de Cardin.c.15.* Matth. Tymp. *in ſpeculo exemplorum, ſigno 13.* Pelag *de planctu Eccleſia lib.2.c.15.* Vnde, quia lectu iucunda, & fructuoſa eſt epiſtola, quam ad nepotē Petr Groſſum ſcripſit, eius verba ſubiunxi. *Multis de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui certiùs immenſitatem oneris experimur: idcirco quod aliis gaudium, nobis ſubminiſtrat metum, & fletum. Sanè vt ſcias qualiter his auditis, debeas te gerere, ſcire te volumus quod humilior ſolito debes eſſe; neque enim quod nos vehementer humiliat, debet noſtros extollere, maximè cùm honor huius ſæculi momentaneus ſit, & ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis noſtris aliquem venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato, quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeret, oporteret vt rediret confuſus. Sed nec in ſororis tuæ nuptiis quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores, ſi tamen eam filio militis deſponſaueris, in trecentis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris, nec à nobis denarium ſperes vnum, & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolūmodo notum eſſe. Illud etiam ſcias, quod nullum, nullámque de ſanguine noſtro, ſub noſtra ſublimationis obtentu inflari volumus, ſed tam Mobiliam, quàm Cæciliam illos viros habere volumus, quos haberēt, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sibyllam viſita, & dic ei quòd locum non mutet, ſed remaneat apud Suſam, & omnem maturitatem, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere: nam & ei, pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis, qui rogauerint, damnoſa. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere. Saluta matrem, & fratres.* Hæc ille: cuius auctoritas in tantis operibus & poteſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere ſe debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis ſibi adiutorē ſic adhibuit, vt ſuam ipſe auctoritatem retinēdo non vni omnia deferret, ſed grauiora quæque ipſe cognoſceret, cunctáque ampliſſimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſubiicerent dotes & alia propinquis data ſubſidia tenuiora videri, quàm talis, tantique Principis cognatos deceret, poſſeque largiori manu cum illis agi, reſpondit: Quin etiam de his modicis an ſalua conſcientia dederimus ſæpè nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantùm ſacros vſus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à ſanctis legibus deſtinata: ſe ad Summum Pontificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ, non vt conſanguineorum, aut commodis inſeruiret, aut cupiditati, Gabuti. *in eius vita lib.6.c.14.* Meritò igitur Aluar. Pelag. Conluſitanus noſter *lib. 2. de planctu Eccleſ. c. 15.* ſic ait: *Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum verſum tenerent. Quæ vtilitas in ſanguine meo cum deſcendero in corruptionem.* Pſal. 29. *quem verſiculum allegauit quidam ſanctus Prælatus, cuidam ſuo conſanguineo ipſum de promotione inquietanti.*

Cùm maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, 34
quàm in extraneos exercere quis debeat, *cap non ſatis 86. diſt.* omni ſcilicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat, text. *in c. quiſquis 12. quaſt. 2. cap. in canonibus 16. q. 1.* poterit Epiſcopus cæteris paribus conſanguineos in officiis, & muneribus aliis extraneis præferre, modò ſint digni, & de illis confidere poſſit; qui etiam ſi ſint pauperes, poterit illis Eccleſiæ redditus diſtribuere, & vberiori manu ratione ſtatus, ſed non augere nimis, nec ditari, ne videatur ædificare Sion in ſanguinibus, arg *cap Epiſcopus & ſi manifeſtè, c. res, Eccleſia 12. q. 2.* poteritque bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim potiùs in conſanguineos, quàm in extraneos alienare. Burſat. *conſil. 127 n. 4 & 78. lib. 2.* Menoch *conſ. 18. num. 19. verſ. non obſtat, & conſil. 79. num. 1. & 4. cum ſeqq.* Barthol. Perett. *in comment. ad extrauag. Ambitioſa, de rebus Eccleſia non alien. verb. ac de rebus, & bonis à n. 60.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil. 92. num 2.* Hamin. *d. quaſt. 17. n. 124.* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verb. emphyteuſis, n. 11.* Cald Pereira *de poteſtate elig. cap. 13. n. 2. 8. & 11.* & modicas inter viuos facere donationes, vt eis ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluunt Ceuall. *Communium contra commun. quaſt. 388. n. 33.* Fr. Ludouic. Beja *in reſponſis caſuum conſcientia p. 2. caſu 25.* Paul Comitol. *reſponſ. moral lib. 1. q. 70. n. 2.* Cald. Pereira *d. c. 13 n. 11.* Molina *de primogen. lib. 2. c 10. à n. 33.* Molin. Theologus *de iuſtitia tract. 2. diſp. 148. concluſ. 4.*

Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi 35
proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt dicit Cicero *in Lel. Fructus ingenij, & virtutis, omniſque præſtantia, tum maximè capitur, cùm in proximum quemque confertur.* † *Generoſi animi eſt*, dicit Seneca, 36
& magnifici iuuare, & prodeſſe. Nec ob beneficia iterum collata à poſtulatis de nouo abſtinendum. Etenim, dicit Plin *lib. 3. epiſt. 4.* natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia ſubuertas, niſi illa poſterioribus cumules. Et conſeruandū eſt veteris beneficij meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolum meminerunt, quod negatum eſt, ſed hoc ex mundi legibus petitum, Chriſtiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

Sic demus, ait Seneca *lib. 2. de benefic cap. 1. quomodo* 37
vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, ſine vlla dubitatione. Et alibi: *Noluit, qui diu diſtulit, ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægrè dimittere viſus eſt, & ſic, tanquam ſibi præciperet.* Et paulò poſt: *Illud melius occupare antequā rogemur.* Et appellat rogatum, moleſtum verbum, oneroſum, demiſſo vultu dicendum, quia nulla res carius conſtat,

ſtat, quàm quæ precibus empta eſt, & vt dicit Apul. *Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretiū accipit, qui rogatur*, & Cic. *act. 7. in Verrē. Malo emere, quàm rogare*. Vnde Hildeſ. Epiſc Turonen. *epiſt. 27.* ſic ait: *Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis citò facere. Tarde velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quàm importunus extorqueat.*

GLOS. X.

Doctorem.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, id eſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*

2 *Fortuna nulla eſt, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrina ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*

3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe præditus.*

4 *Mitra Epiſcopi vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*

Scripturas ſacras, & Canones ſcire, omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens eſt, & neceſſarium, ibid.

5 *Scriptura ſacra lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*

6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radiis ignorantia tenebras ab omnibus pellat.*

7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vita ſua doceat, laborétque in verbo & doctrina.*

Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Iſidoro. ibid.

Sermoni vita reſpondere debet., ne aliud loquamur, aliud operemur. ibid.

8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*

9 *Scientia vera afficit, non extollit.*

10 *Scientia ſine charitate inflat.*

11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*

12 *Prædicare ſæpiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet præditus.*

13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*

14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alueo.*

15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus, & n. 16. 17. & 20.*

18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*

19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*

21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*

22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*

23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*

24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

1 DOCTOREM, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorū culpæ in eum refundantur, qui docēdi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait Gratian. *in prin. 68 diſt.* Vnde Turrecr. *n. 46* Præpoſ. *n. 2.* & D. Acuña *in princ. diſt. 43 num. 4.* tenent quòd Epiſcopus debet docere; rectè enim Cicero ſic ait: *Vt ager quamuis natura fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt*, inquit Lactantius, *quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur, ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quo perueniendum ſit, nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet.* Cùm ipſe ſummus inter Philoſophos Socrates rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur? *Homo*, inquit, *ſcientia exornatus.*

Si doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, 2
& nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit, non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit Concil. Trident dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos: *Summa enim*, inquit, Hilar. *lib. 8. de Trinit. omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina.* Et Hieronym. *ad Oceanum. Abſque ſermone*, inquit, *conſeruatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentium nocet. Eſt enim doctrina*, inquit Theoph *in cap. 1. ad Titum. virtus, & character Epiſcopi. In litteris enim* (ait Chryſologus *in quadā epiſt.*) *prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat, nec aliqua in mundo poteſt eſſe forma, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.*

Quoniam (inquit diuinus ille Areopagita) perfi- 3
ciens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio ſcientérque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam ſanctam; diuina, & ſacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtrà habet Dei benefici conceſſu, ac munere: quòd diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrari modò, verùm etiam aliis, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere, perficeréque diuinis ſententiis, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent Cùm † in 4
Epiſcopo Mitra vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſuprà tetigi *tit. 1 cap. 5 num. 18.* illam tenere debet, & in ſacræ ſcripturæ lectione eſſe verſatus Magiſter, & interpres, qua & alios ad veritatem erudire poſſit. *Legite*, ait S. Auguſtin. *tom. 10. Fratres mei Scripturā ſacram, legite, ne cæci ſitis, & duces cæcorum Legite ſacram Scripturam, in qua quid tenendū, & quid fugiendum ſit, plenè inueníetis: egite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur*, &c. Et quod omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens & neceſſarium ſit, ſacras Scripturas & Canones ſcire, cùm omne opus eorum imitatione, & doctrina conſiſtat, & ædificentque cunctos tā Fidei ſcientia, quàm operum diſciplina, ex Bernard. *lib. 1. de conſid. ad Eugen.* tradit Moya *de concordia ſacrar. editionum contr. 14. poſt princ.* quem refert D. Acuña *in comment. ad cap. 1. num. 1. diſt 38.* † *Sacra Scriptura*, ait idem Auguſtin. *con. 2. in Pſal. 90 ſu. 1*

littera

litterâ Dei ad nos de cœlo miſſa, exhortantes, vt bene viuamus Optime & S. Iſidor. Peluſ. *l. 2. epiſt. 73. Sacrarum*, ait, *Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ eorum, qui eam ſtudioſe, atque diligenter audiunt probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illuſtribus exemplis parat.* & B. Iſidor. Hiſpalen. Epiſcopus *lib. 3. de ſummo bono c. 8. Geminum confert bonum lectio ſacrarum Scripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſiue quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit.* Rectè verò monet Theodoretus, Epiſcopũ ab Apoſtolo Doctoris nomine vocari non qui ſit eloquentia præditus, qui verborum floſculos pueriliter ſectetur, ſed eum, qui eſt eruditus in diuinis, & poteſt ea ſuadere, quæ conuenit; nam, vt ait Hieronym. *epiſt. 83. ad Oceanum Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perſpicua docent Sacerdotibus neceſſariam eſſe doctrinam. Innocẽs enim, ait, & abſque ſermone cõuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet, nam & latratus canum, baculoque paſtoris, luporum rabies deterrenda eſt.*

6 Epiſcopi iidem inſtituti ſunt, vt lucis radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen oſtendant; vnde Saluator dixit *Matth. 5 Vos eſtis lux mundi.* Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento poſuit, vt lucerent ſuper terram: ita in firmamento Eccleſiæ Epiſcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & ſydera, ad illuminandas mentes hominum, deſignauit: vt lucem quam ipſi à Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina ſapientia cuncta diſpoſuit, vt infirma dirigat, guberneteque per media: & in ſupremo quidem rerum cardine Deus eſt, in imo autem populus, medius verò, atque ſequeſter (vt alter Moyſes) Epiſcopus eſt, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus eſt.

7 Hinc Chryſoſtom. 1. *ad Timoth homil. 15.* ſic ait: *Vt quid dicit Apoſtolus: Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi vt doceat? nec ſatis eſt quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò ſi Præſul nõ polleat gratia doctrinæ, plurima Eccleſiaſtica diſciplina exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, ſi non lucet? profectò inſeparabile eſt lucere à lucerna: ea enim ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ* Et, vt modernus quidã addit: *Sicut fieri non poteſt, vt Sol illuminet, ſi obſcurus ſit, & caligenoſus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demerſus. Quod ſi ita ſit, quid ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi id quod Saluator ait* Matth. 6. *Si lumẽ, quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Ridiculoſa* (ait Sanctus quidam) *res eſt, & ſic certè periculoſa, ſpeculator cæcus, doctor inſcius, præcurſor claudus, Prælatus negligens, & præcomutus.* Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Iſidorus Peluſiota *lib. 2. epiſt. 28.* dum ait. *Neque docentium oratio perinde animos acuere ſolet, vt vita & mores.* In eandem ſententiam hæc quoque habet idem ſanctus Pater *eodem lib. epiſt. 275. Vita ſine ſermone magis prodeſſe ſolet, quàm ſermo ſine vita.* Hinc Caſſiodor. *l. 11. epiſt 8. Non poteſt auctoritatem habere ſermo, qui non iuuatur exemplo.* Det ergo ſuis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quæ docet, ducem ſe auditoribus ſuis præbeat, & veri Doctoris ſuſtineat partes. *Magiſterium*, ait S. Petrus Chryſologus *ſerm 167. ſtat de ſcientia, ſed magiſterij auctoritas ſtat de vita, docenda faciens obedientem proficit auditorem, docere factis eſt ſola norma docentium; doctrina inditus ſcientia eſt, in factis virtus; ſcientia ergo illa vera eſt, quæ fuerit mixta virtute, &c.*

Reſpondere ſermoni vita debet ne aliud loquamur; aliud operemur; ſcite S. Hieron. *epiſt. quæ eſt ad Nepotianum*, ita ſcribit. *Non confundant opera tua ſermonẽ tuum, ne cùm in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet reſpondeat: cur ergo hæc quæ dicis ipſe non facis? Delicatus magiſter eſt qui pleno ventre de ieiuniis diſputat; accuſare auaritiam & latro poteſt: Sacerdotis Chriſti os, mens, manuſque concordent* Nicolaus Notarius S. Bernardi *epiſt. 39. Scio illum eſſe beatum, cui pulchro ſermone vita ſit pulchrior*, & S. Iſidor Peluſiota *lib. 1. epiſt. 148 ſi ſermonibus noſtris fidem haberi volumus, rectè viuamus.* Vnde B. Alcuinus *in Poemate n. 179.*

Doctor erit magnus, factis qui quod docet implet.

Et ſanctus Proſper *libro epigr. n. 7.*

Non prodeſt cuiquam ſolis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat quod bene lingua ſonat.
Nam fari rectè, miſerum eſt, & viuere prauè.
Damnat, nota malum regula iuſtitiæ.

Cùm ab Apoſt. 1. *ad Corinth.* 8. diſcamus, quòd *ſcientia inflat*, non quidem ſuo, ſed hominum vitio, 8
qui bonis ſæpè rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera eſt, vt hæc ipſa ſcientia humilitatis virtute condiatur, ne turgeſcat faſtu, & eam habenti noceat, quæ aliis præſidio eſſe ſolet, & ſalati: id quod Gregor. *in Moral.* admonet his verbis. *Summa cura prouidendum eſt ne accepta ſapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam ſapiẽtia eſſe nequeat, quæ & ſi locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquẽtis obſcuret.* Et alibi: † *Vera ſcientia afficit, non extollit, nec ſuperbiẽtes, quos impleuerit, ſed lamentantes facit, quia quiſque cum repletus fuerit, prior, loco ſe ſcire appetit: & iam ſui conſcius, tantò per illam robuſtius ſapit, quantò ſe infirmũ in illa verius recognoſcit.* † *Scientia enim ſine charitate inflat,* 10
charitate verò formata ædificat: quantum verò charitas perficiat, iuuetque ſcientiam, apertè docet Auguſtinus *de laude charitatis*, his verbis: *Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam latiſſimamque doctrinam ſine vllo errore comprehendit, & ſine vllo labore cuſtodit, cuius cor plenum eſt charitate.*

Non ſolùm igitur operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & 11
illuſtrat: ideóque ait Pſalmiſta *Pſalm. 118. Super omnes docentem intellexi, quia teſtimonia tua meditatio mea eſt*, id eſt: non quia in ſcholis diu inter præceptores verſatus ſum, ſed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus ſum, ideo omnes Doctores meos lõgè ſuperaui. Ait etiam idem Propheta *Pſalm. 32. Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Et iterum Pſalm. 118 *A mandatis tuis intellexi*, hoc eſt, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctiſſime legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiuſdem legis auxi; quemadmodum quotidianus armorum vſus & frequens conſuetudo bellandi rei militaris ſcientiam parit. Si ergo diuitiam vis ſcientiam aſſequi, cognoſce, & ama ipſum ſcientiæ principem & auctorem, illum enim agnoſcit, quiſquis eum vehementer amat; quod rectiſſimè Plato ſenſit, cùm amare Deum philoſophari eſſe dixit, & ipſum agnoſcere: quod Regius Propheta ſignificauit, cùm dixit *Pſalm. 33. Guſtate & videte quam ſuauis eſt Dominus.* Prius enim Dominum amando guſtamus, deinde guſtu ipſo, quanto ſit eius bonitas, & ſuauitas, edocemur. Vnde conſequi videtur, vt quem Deus chariſſimum habeat, eum etiam ſecretorum ſuorum participem faciat; ſicut ipſe Diſcipulis teſtatur dicens Ioan 15. *Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius, Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Auguſtinus

ſtinus *contra Manich. lib. 1.* ait: *Si voluntatem Dei quiſque noſſe deſiderat fiat amicus Deo, quia ſi voluntatem hominis noſſe quiſque vellet, cuius amicus non eſſet, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, niſi purgatiſſimis moribus nullas diuinas res videre ac intelligere poteſt, niſi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur: nam purgato igne charitatis affectu, neceſſe eſt purgari etiam intellectum, cuius pleraque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriuntur: quæ vbi ad malum propenſa eſt ſuo etiã põdere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, ſibique obſequentẽ facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque, ſanior, & perſpicacior reddatur intellectus, iuxta illã Prophetæ vocem* Pſalm. 110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc eſt, caſto & puro affectu colentibus Deum.*

Sic præditus, quia docet ſcientia Epiſcopus veluti
21 ſuæ diœceſis ſol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Chriſto animabus intentus exemplo ſemper & verbo ſæpiſſimè prædicare debet. Vnde noſter Apoſtol. 1 *ad Timoth. 4 Attende*, inquit *lectioni, & exhortationi, & doctrinæ* Et iterum: *Attende tibi, & doctrinæ, inſta in illis, ſic enim te, ſaluũ facies, & eos qui te audiunt.* Vnde Greg. *epiſt. 27. l. 6.* ſic dicit *Tantò celerius quiſque ab omnibus ſuis peccatis abſoluitur quanto per eius vitam & linguam aliorum animæ, ſuorum peccatorum nexibus ſoluuntur.* Et alibi: *Lingua Epiſcopi fomentum ſit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac deſides exacuat ac ſuccendat, aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur.*

13 Prædicandi munus Epiſcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex ſe ad illud adſtrictum agnoſceret, dum ſcribens ad Dominicum Epiſcopum Carthaginen. ſic ait *epiſt. 19. lib. 2. indic. 10. Epiſcopi eſt de prædicationis miniſterio ſemper cogitare, intentiſſimo timore conſiderans, quod receſſurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta ſeruis diſtribuens dicat* Luc. 19. *Negotiamini dum venio: quod profectè negotiũ tunc verè nos agimus, ſi viuendo, & loquẽdo proximorum animas lucramur, ſi infirmos in ſupremo amore roboramus: ſi proteruos, & tumidos gehẽnæ ſupplicia terribiliter inſonãdo flectimus: ſi nulli contra veritatẽ parcimus, ſi ſupernis amicitiis deditis humanas inimicitias nõ timemus. Sed ad hæc ego põdus meæ infirmitatis expaueſco, cogitans rationẽ, quam ſum redditurus. Qua enim mẽte illum ſuſtinebo, cum de ſuſcepto negotio animarum lucrum nullum reperio* Idem Greg. *epiſt. 37. lib. 4.*
41 comparat † Eccleſiam ſine Epiſcopo arenti alueo. Cùm autem is venit in Eccleſiam ſuam, eſt velut cum fluuius reuertitur ad arida ſaxa, qui iuxta poſitas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigeſimum, aliud ſexageſimum, & aliud centeſimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vſque ad fructus maturos. Quòd ſi dicat Epiſcopus, prædicationi inſto, ſed fructum non video: recolas pulcherrima illa Bernardi verba *ad Eugenium* ſic dicentis: *Fac quod tuum eſt: nam Deus quod ſuum eſt, ſatis abſque tua ſolicitudine, & anxietate curabit: planta, riga, fer curam, & tuas expleuiſti partes, ſanè incrementum Deus, quando voluerit dabit. Deus*, inquam, *non tu; quod ſi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cæleſte triticum ſine inuidia, & ſine deſidia: de ſolo tibi credito talento reſpondere tibi para. Si multum accepiſti, multum da; ſi modicum, & id retribue; etenim, qui in modico fidelis non eſt, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum eſt vſque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi ſcilicet, atque exempli, ſummam tui officij ad conſcientiæ ſecuritatem pendere intellige. Tu tamen ſi ſapis, iunge, & tertium, ſtudium ſcilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio: maior autem horum eſt oratio, nam & ſi vocis virtus ſit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciámque promeretur oratio.*

Exemplo, vt ſuprà dixi, intentus prædicare debet 15
Epiſcopus, quia ſicut neceſſitate loci compellitur ſumma docere, ideo eadem neceſſitate compellitur eandem vita, & opere monſtrare: tria enim hinc colligit S. Gregorius; *primò*, cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius quoque prædicatio contemnatur. *Secundò*, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui ſemina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur: quando vox opere non adiuuatur *Tertiò*, ſi negligis implere, quod doces, aliis meſſem ſeminas, & ipſe à frumenti participatione ieiunas Quid inſanius quàm docere contemnendum faſtum, & epulas ſplendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus ſectari: imò credere neceſſaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur aſcendere ſuper montem excelſum, videlicet, vt ſit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non ſolùm debet vita tranſcendere malos, ſed etiam omnes bonos ſubditos, quia ſicut eos ſuperat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abſtinentior, largior, &c. quique nulla proſpera præſentis vitæ appetat, nulla aduerſa pertimeſcat: blandimenta mundi (conſiderato intimo terrore, ac periculo ſtatus ſui) deſpiciat: terrores autem mundi (conſiderato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illum proſpera eleuent, non aduerſa perturbent, non blanda vſque ad voluptatem demulceant, non aſpera vſque ad deſperationem premant: contra vitia clamet, neque ceſſet, quaſi tuba exaltet vocem ſuam: non ſit ſicut illi, de quibus *Iſai. 56.* dicitur: *Canes muti nõ valentes latrare*; & noſter Apoſt. *ad Tit. 1. Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere.* Admonendi ſunt, ait S. Greg. *lib. 30. Moral. cap. 5. & part. 3. Paſt. admonit.*
25. † qui rectè quidem verba legis intelligunt, ſed 16
hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis ſermonibus priuſquam aliis eos proferant, ſemetipſos requirant, ne inſequentes aliorum facta ſe deſerant. Et cum rectè cuncta de ſacra Scriptura ſentiunt, hoc ſolum quod per illam contra elatos dicitur, nõ attendant. Improbus quippe, & imperitus eſt medicus, qui alienum mederi appetit, & ipſe vulnus, quod patitur, neſcit; qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi ſunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus ſuæ peſtis inſpiciant, ne alios medendo ipſi moriantur. Admoneri etiam debent, vt conſiderent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate diſcordent, ne loquendo aliud, & oſtendendo aliud prædicent: idem S. Doctor, & Pontifex, & Gregorius *lib. 23. Moral. cap. 4.* ipſum proſequitur his verbis: *Sancta vniuerſalis Eccleſiæ ſpiritualis quiſque prædicator in cunctis, quæ dicit, ſolerti cura ſe inſpiciat: ne in eo, quòd recta prædicat, vitio ſe elationis extollat, ne vita à lingua diſcordet: ne pacem, quam in Eccleſia annunciat, in ſe ipſo dum benè dicit, & malè viuit, amittat. Sed ſtudeat ſummopere contra maledicos rumores aduerſantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.*

Epiſcopus iuxta ſui nominis rationem in ſpecula Eccleſiæ conſtitutus, aliorum pericula & proſpicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes ſuo modo munus hoc indicat planè D. Auguſtinus *de ver. relig.* his verbis: *Hæc eſt lex diuina prouidentiæ.*

dentia, vt nemo à ſuperioribus adimetur, ad cognoſcendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores admonet. Hinc etiam D. Gregor. *in Moral.* ait: *Miles Dei ſuperna gratiæ nixus auxilio, ſic vulnera infirmitatis ſuæ curet, vt aliena non deſerat. Certum eſt ad ſanitatem animæ* (qui Apoſtoli huius officij finis eſt) *dono Dei hominibus contingere, nec vllam, aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc ſine Dei præſidio poſſe ſufficere, nam quò quiſque ſanctior fuerit, eò plures oratione ſua Chriſto animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præſtantior. Vnde euidenter agnoſcimus, neminem ſine ſpeciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari poſſe.* Sic
18 enim apud *Ioan.* 6. legimus: † *Nemo poteſt venire ad me, niſi pater, qui miſit me, traxerit eum.* Et ideo propter hoc Dominus Diſcipulos ſuos, quos prædicatores inſtituebat, hic verbis admonet apud Ioan. 15. *Sicut palmes,* inquit, *non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia ſine me nihil poteſtis facere.* Quamlibet ergo diſertus, quamlibet potens in ſermone quiſque ſit, fruſtrà tamen loquitur, fruſtra ſudat, fruſtra clamat, niſi cœleſtis huius magiſterij vox interiori hominis aure ſonet. Sic enim D. Gregor. *in Moral. lib.* ait: *Incaſſum homo exterius monetur, ſi intus cor eius gratia non repletur. Eſt enim mutum omne, ſi ille intus in corde non clamat, qui aſpirat verba, quæ audiuntur;* ruſuſque idem *in homil. Niſi Spiritus ſanctus adſit cordi audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris.* Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia niſi intus ſit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi ſententiam repetit his verbis: Niſi Spiritus ſanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris incaſſum ſonat. Formare enim vocem magiſtri exterius poſſunt, ſed hanc interiùs imprimere non valent.

19 Non ſolum igitur oris, ſed totius Ezechiel, etiam hominis ſanctitas, & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus ſit immaculatus, & purus, qui puritatis ſuæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. *ſuper Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem nouit qui priùs benefaciendo didicit, & tunc verbi ſemen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluiſſet, priùs illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt ſingulari quadam puritate, & ſanctitate eſſet inſignis, qui alios ad ſanctitatem, puritatemque vocare deberet. Eſaiæ quoque labia cæleſti igne, & angelico miniſterio purgantur vt ſic idoneus redderetur, qui alios à peccati ſordibus purgare poſſet. Paulus verò vltra humana raptus eſt ad tertium cælum, & cæleſtia ſecreta cognouit, vt Eccleſiarum futurus Doctor inter Angelos diſceret, quod inter homines prædicaret.* Meritò ergo D. Gregorius Nazianzenus mores optimi Concionatoris deſcribens, ait Mundari prius oportet, & ſic alius mundare: ſapientem prius fieri, & ſic alios facere ſapientes: lumen fieri, & ſic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: ſanctificari, & ita ſanctificare, manus habere rectas, & ſic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere, & exemplo in prædicando Epiſcop. In ipſa prædicatione debent quatuor conſiderare; *Primum* tempus, vt non ſemper loquantur, ſed temporibus opportunis. *Secundum*, locum, quia in Eccleſia prædicatio fieri debet, vel in alio loco publico, & honeſto, non autem in priuatis domibus; ne ex hoc naſcatur ſuſpicio hæreſis. *Tertium* qualitatem audientium, *Quartum* modum, & qualitatem dicendorum, ſapientibus enim, & dignis poteſt Prædicator alta, & profunda prædicare, ſimplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vtilia, vt per Præpoſ. *num.* 3. Turrecr. *num.* 4. D. Acuña *num.* 5. *in princip. diſtinct.* 43. Nec à propoſito deuiet inſtituto, etiam quòd corda ſubditorum terrenis rebus ſiue ſecundis, ſiue aduerſis irretiri videantur; nam maioris erit occaſio damnationis ſic audita doctrina, & non recepta, & maximo ſuo damno percipient lucem, quam reijciunt, ſalutem quam deſpiciunt, doctrinam quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam reſpuunt. Rectè Diuus Auguſtinus ſic ait: *Ab exordio propagationis humanæ vſque ad finem quibuſdam ad præmium, quibuſdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipſe alibi eleganti explicat ſimilitudine, dicens: *Simul pluit Dominus ſuper ſegetes, & ſuper ſpinas: ſed ſegeti pluit ad hordeum, ſpinis ad ignem non quod ipſe Dominus ad hoc pluat ſed quod terra ipſa cæleſtem deſuper bibens imbrem, proferens autem ſpinas, & tribulos, his à quibus colitur reproba eſt, & maledictio proxima, cuius conſummatio in combuſtionem, vt Apoſt. ait.*

Inter paſtorales curas, & virtutum exercitium 21
præcipuum locum habet ſolicitudo diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ouium commodis, & vtilitatibus, † verus quidem Epiſcopus dum exit ad 22
diſcurrendum per omnes parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis ſplendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præſentia, vt luti ſpiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, ſacro Chriſmate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta adminiſtrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad conſolandum omnes lugentes, & egentes, tam ſpiritualibus, quàm temporalibus commodis. † Innumerabiles itaque ſunt vtilitates, quæ ex 23
perſonali Epiſcopi viſitatione proueniunt, per illam enim Baſilicæ inſtaurantur, dierum feſtorum cultus reſtituitur, tenuiorum oppreſſiones arcentur, diſſidia componuntur, concubinarij corriguntur, blaſphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota pernicioſeque ſerpentia deteguntur, atque eliminantur, nam ſolis dumtaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non eſt, ſed potius verbis, auctoritate, & charitate, obſecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Paſtor, & ſponſus animarum excogitat, amans gregem quaſi ſponſam, quam non ita curat mercenarius viſitator. † Non 24
ſufficit igitur Epiſcopum mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet, & ipſum ire, iuxta illud Lucæ *cap.* 10. *Miſit Dominus Diſcipulos ſuos in omnem ciuitatem & locum, quò erat ipſe venturus,* & Ioan. 15. *poſui vos vt eatis, & fructum afferatis:* Id enim eis conuenit quatenus Paſtores ſunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoſcat vultum pecoris ſui, ſuoſque greges conſideret, vt videlicet earum morbos: pericula, pabula, cuſtodes, & cætera, quæ illis neceſſaria ſunt, diligenter prouideat.

Ait ipſe Saluator Ioan. 10. *Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim.* Multa prætetea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuinſlibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirunt, quoniàm ſolitis maiora ſunt, maiori etiam auctoritatem tractanda, & componéda ſunt. Quod autem in Epiſcopo requiratur ſcientia bene gubernandi domum ſuam, & familiam, vide infra *hoc eod. tit. gloſ.* 16. Et quòd etiam in eo requiratur ſcientia ſæcularium ſcripturarum, probatur *in cap legimus* 7. §. *hinc etiam, diſt.* 37. vbi D. Acuña *num.* 3. & citat Gregor. Lop. *l.* 37. *tit.* 5. *part.* 1. Si verò ignarus ſit eorum, quæ ſunt ad Paſtorale munus neceſſaria, an debeat ſe ab Epiſcopatu abdicare? vide Azor. *inſtit moral part.* 2. quem refert, & ſequitur D. Acuña *in c. omnes* 6. *n.* 5. *diſt.* 38. vbi tenet debere Epiſcopatum dimittere, aut ſibi idoneum adiutorem adſciſcere, alioquin ſuo muneri, & officio non ſatisfacit.

GLOS. XI.

Non vinolentum.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur.*
4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori, & animæ præſtare poteſt.*
5 *Vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*
6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*
7 *Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.*
8 *Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres, ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt.*
9 *Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit.*
10 *Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quod Vinum bibiſſet, fuſte percuſſam interemit.*
11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibiſſet è doliо, & à Romulo cædis abſolutus fuit.*
12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.*
13 *Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt, tam in viro quàm in fœmina.*
14 *Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt.*
15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.*

1 IPSAM propenſionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam eſſe admonet Apoſt. *in præſenti*, quod iterum inculcat, *ad Titum* 1. *Non dixit*, teſte Theophylacto, *temulentos, aut ebrios, hoc enim eſt omnino indignum: verùm non vinolentos, & multum potantes, potatio ſi quidem multa animæ, mentiſque vim, & vigorem, licet non eripiat, laxat tamen & debilitat, malique eſt exempli.* Neque ſolùm Deus vino obrutis, ſed & multum vinum citra temulentiam ferentibus ſempiternum comminatur exilium, Iſai. 5. † *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendum ebrietatem.* 2
Non ergo ſolùm à crapula, & ebrietate ſe abſtinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti ſint, ſed etiam illud in primis ab eis cauendum eſt, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, ſed maleuolentiæ indicium eſt, vt more ſuo optimè docet S. Auguſtinus *ſerm.* 231. *de tempor* † Qui alterū cogit, vt ſe plus, quàm opus eſt, bibendo inebriet, minus malum eius erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebrioſos & luxurioſos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante oſtium pauperibus potentibus, vel vnum calicem diſſimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxurioſis videntur ingerere, Chriſtus in pauperibus deberet accipere, qui dixit Matt. 25. *Quod feciſti vni ex minimis meis, mihi feciſti*, &c. Et idem Auguſt. *in ſerm. inſequent*, ſic ait *Qui amico ſuo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animum probatur occidere, qui enim ebrietatibus incumbunt, vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerãtur* Athenæus igitur *in ſua hiſtoria de temulentis, lib.* 10. aſſerit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidiſſe, ac tandem ex ea deceſſiſſe, & *ibi* idem Athenæus refert, quòd cùm Calliſthenes vir ſapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, roganti quodam cur non biberet, reſpondit nolle ſe dum Alexandri poculum ebiberet. Æſculapio indigere. 3

Quemadmodum enim vinum moderatè ſumptum multa bona corporis & animo præſtare poteſt, vt propterea apud Athenæum *l.* 11. Socrates vino moderatè ſumpto has tribuit qualitates, vinum animos rigans triſtitias & dolores, quemadmodum Mandragoras ſopit, & hilaritatem, ſicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ rectè augeſcunt, & florent, ad frugémque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundiſſimum eſſe, Ariſt. 30. *ſect. problem*, aſſerit vinum moderatè ſumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & ſpiritus vitales fouere, ſomnum conciliare. Plato 2. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quaſi optimum præſidium conſeruandi ſenectutem, quòd vino iuueneſcere videatur, & abolere mœſtitiam. Plin. *l.* 23. *cap.* 1. ſic ait: *Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi, ſtomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; triſtitia cura hebetatur, vrina ac algor expellitur ſomnus cōciliatur præterea vomitatē ſiſtit; collectiones extra lanis humidis impoſitis mitigat.* Deinde ſubiungit: *Aſclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia poſſe pronunciatur.* Galenus *lib. de cauſis morborum, cap.* 3. affirmat vinum modicè ſumptum colorem naturalem augere. Et *libr. de compoſit pharmacorum ſecundum locos, cap.* 3. ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni reſiſtit, & in intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnē moleſtiam, ac ſecurè perſonat* Auicēna 1 *primi doct.* 3 *c.* 11. *Vinū, inquit, ex ſui eſsētia fortes efficit ſanos, & viuificat virtutē: propter ea quod velociter præbet augentū in* 5

ſub

ſubſtantia ſpiritus. Et Proſp. *lib.* 2. *de vita contempl. cap.* 22. *Paulus*, inquit, *Timotheo diſcipulo ſuo qui ſe longa abſtinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abſtinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, ſed tantum pro corporis ſalute bibunt.* Et quòd vinum moderate potatum plurimas corporis præſtet vtilitates, probat Gutierr. *canon. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 32. *cum ſeqq.* & *à n.* 52. ait vina de per ſe eſſe excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorem, & refert quorum locorum vina Hiſpanica ſint excellentiſſima, de hac re Petr. Mex. *in ſylua var. lect. p.* 1. *n.* 16. Fr. Ioan. de Pineda *in agricultura Chriſtiana, dialog.* 10. § 16.

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo; nam eſt excitatiuum diſcordiarum, *c. luxurioſa* 25. *diſt.* Aufert cor, ſicut fornicatio 3. *Eſdr.* 3. *Oſea* 4. Et mentis inducit exilium, *cap. vinolentum* 35 *cap ſanè*, §. *neſciunt* 15. *quæſt.* 1. Eſt incitatiuum ad luxuriam, Apoſt. noſter *ad Epheſ.* 5. & *Prouerb.* 20. *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*, *cap. etſi Chriſtus, ante fin. de iureiur. cap luxuriari* 35. *diſt. cap. à crapula, de vita & honeſt. cleric* Apul. *lib.* 2. *aſini aurei*, tradit vinum liberum eſſe hortatorem, & armigerum Veneris. Et S. Hieronym. *in epiſt ad Oceanum*, ſic ait: *Vinolentia ſcurrarum eſt, & comeſſatorum, ventérque mero æſtuans citò deſpumat in libidines* In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia eſt. Affert huius rei exempla S. Hieronym. *epiſt.* 83. *ad Ocean. Noe*, inquit. *ad vnius horæ ebrietatem nuda femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat. Geneſ.* 9. *Loth per temulentiam neſciens libidini miſcet inceſtum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, Geneſ.* 19. Ex his & aliis concludit idem B. Hieron. *in cap.* 1. *Titiana epiſt. Nunquam ego ebrium caſtum putabo, qui etſi vino conſopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quiſque quod volet, ego loquor ſecundum conſcientiam meam, ſcio mihi abſtinentiam & nocuiſſe intermiſſam, & profuiſſe repetitam. Et vinum*, ait idem Hieronym *epiſt. ad Euſtoch. ac adoleſcentia duplex incendium voluptatis eſt, quod oleum igitur flammæ adiiciam? qui ardenti corpuſculo fomenta ignis adminiſtramus? Obſtat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum. & ſenſus, dict. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ac ſecreta pandit, provt de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbitr. caſu* 404. *à num.* 8. Farinac. *fragm. crimin. part.* 7. *lit. C, num.* 253. Leſſ. *de iuſtitia, lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap* 15. *à num.* 39. ac alij citati per me *alleg.* 28. *num.* 9. & 10 latiſſimè Gutierr. *canon. lib.* 2. *cap.* 4. *per tot.* & præcipuè *num.* 46. vbi ait quòd vino, ciboque ſe immergunt, ſtolidi, ignaui, obtusique fiunt, raróque longæui ſunt, facile ægrotant, difficiliter euantur, à corporis viribus, animæque virtute quamprimum deſtituuntur, fiúntque deliri, & omnibus contemptui, ludibrióque ſunt, adeò, vt neceſſarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior *epiſt.* 1. *ad Timoth. cap.* 3 *verb non vinolentum, in princ.* Audi D. Ambroſ. *lib. de Helia, & ieiunio, cap.* 14. *Rogas*, inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad ſepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena ſuffundis; omne enim quicquid nocet, venenum eſt Tollit ſenſus, viſcera exurit, ſomnium infert, caput vexat. Noxia eſt ebrietas ad corporis ſanitatem, menti etiam crimen adiungit.* Nam, vt ait Salomon *Prouerb* 23. *Vinum ingreditur blandè, ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. *lib. de plantat. Noë*, & *lib. de temulentia*, vini abuſum damnat, & Clemens Alexand. *lib.* 1. *de Pædag. cap.* 2. multa contra temulentiam atque ebrietatem ſcribit, allatis Salomonis, & Poëtarum teſtimoniis Iſidor. Peluſiota *lib.* 1. *epiſt.* 203. commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, ſubdit omnia veſana crimina à vino promanare. Multa aduerſus ebrietatem ſcribit Seneca *epiſt.* 84. & inter alia inquit: *Non eſt animus in ſua poteſtate ebrietate deuinctus: quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in ſummam partem vis caloris eiectat; ſic vino æſtuante quicquid in imo iacet abditum affertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec ſecretum quidem, quod ſuum, alienúmque eſt pariter effundunt.*

Ebrietas hæc multis ſignis cognoſcitur. Hipp. 7
lib. 2. *prænotionum num.* 8. ebrium cognoſci aſſerit, quia ſudabit, magis quàm antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſe ipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. Galen. 2. *de meth. med.* ebrietatis ſigna eſſe dicit ſupinum iacere, hiare, & ſtertere, & 1 n. *de ſimpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conſpicitur. Ariſtotel. denique *ſect.* 3. *problematum* multa ſigna colligit, quibus ebrietas innoteſcere poteſt, præter quæ, alia etiam ſigna in vinolentis conſpiciuntur, nempe ſtupiditas quædam, nimius riſus abſque cauſa, furor talis quandóque vt alios pulſent, mictio inuoluntaria, tortuoſa deambulatio, oculorum inconſueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus ſequuntur ſecundùm naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeo vt iure meritò, vt refert Ariſtot. 2. *Politic. cap. vltim* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, ſi quem pulſaſſent, quàm ſi ſobrij feciſſent: quòd enim pluries delinquant ebrij, quàm ſobrij, non ad id reſpexit, quòd magis eſſe debeat ebriis venia, ſed ad vtilitatem.

Patet igitur ex ſuperiùs dictis quanta mala ab 8
immodico vino oriantur, & ideo iure merito Plato *in extremis. de potione ſermonibus*, & Ariſtot. *lib.* 1. *œconomicorum cap.* 5. Carthaginenſium legem de abſtinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Verùm etiam potius Cretenſium, Lacedæmoniorúmque vſui, Carthaginenſium legem antepoſuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem guſtet, ſed toto illo tempore, aquæ potione vtatur: & in ciuitate neque ſerui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio ſunt, vinum guſtent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum ſuo funguntur munere, vini quicquam aſſumant, nec quiſquam de re aliqua inſigni conſilium initurus, nec interdiu quiſquam omnino, niſi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi cauſa. Item neque noctu quiſquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi ſunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene inſtitutus à vino abſtinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non ægrotis, ſed rectiſſimè valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itavt quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat, non rectè faciat, & idcirco ab ipſo tanquam ab hoſte cauendum Plato ait. *Nam ſi ſemel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt*

decet, nanis gubernacula dirigat; milites r.o in acie mo-
deſte ſe gerant, conturbas. Iudicet cum iuſtos eſſe opor-
tet, aberrare, & omnes Principes vitioſe dominari, ni-
8 *hilque ſani imperare cogi.* † Vini igitur abſtinentiam
Hiſpani omnes, & præcipue noſtri Luſitani, præ-
ſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, ac mulieres
ſaltem donec viro copulentur, excolunt, & quod
ab antiquo etiam tempore Hiſpani abſtemij fue-
rint, refert ex Philarchu Athenæus *lib.* 2. in hæc ver-
ba: *Hiſpanos quamuis hominum ditiſſimos, aquam bi-*
bere, ſolos cibum capere ob parſimoniam; indui tamen
9 *ſumptuoſa veſte.* † Fœminis ignominioſum ſemper
fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Roma-
norum tempore ingenuis mulieribus vinum erat
interdictum, vt refert Valer. Max. *lib.* 2. *cap.* 3.
10 † Vnde Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam
eo quod vinum bibiſſet, iuſtè percuſſam interemit,
& quemadmodum Plinius refert *lib.* 14. *cap.* 13. in-
11 ter exempla legitur † Egnatij Mecennij vxorem,
quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à
marito, eúmque cædis à Romulo abſolutum. Et
Cato, vt *ibidem* Plinius atteſtatur, aſſerit propterea
tunc temporis ex vſu fuiſſe, vt propinqui fœminis
oſculum darent, vt explorarent an temetum ole-
rent. Plutarchus etiam *in quæſtionibus Romanis* oſcu-
landi morem eandem ob cauſam inſtitutum fuiſſe
affirmat. Et non alia certè ratione priſcis illis tem-
poribus vini vſum mulieribus interdictum fuiſſe
exiſtimo, niſi quia vinolenta, & comeſſatrix mu-
lier, ſi nupta fuiſſet, adultera, ſi ſoluta meretrix
reputabatur, idque propterea, quòd vt Tiraquell.
refert *de legibus connubial. part.* 9. *l.* 9. *connub gloſ.* 1. *num.*
206. contra vini vſum apud mulieres lex ab ipſo
Romulo poſita fuerat in hæc verba: *ſi vinum biberit*
domi, vti adulteram punito. Quibus verbis, inquit
12 Tiraquell. oſtenditur † mulierem vinoſam & adul-
teram, eiuſdem criminis reas eſſe, veluti alterum
ex altero prodeat, quam legem rationi valde con-
ſonam, & iuſtiſſimam fuiſſe teſtatur S. Chryſo-
ſtom. qui enarrans illud, *Matth.* 1. *Cum eſſet de-*
ſponſata Mater eius MARIA, &c *Omnis,* inquit, *mu-*
lier, quæ vinolenta comeſſatrix eſt, eadem quoque mere-
trix eſt. Multa in deteſtationem mulieris ebrioſæ
cumulat Gutierrez *dict. lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.* 22. *cum*
ſeqq.
13 Ex quibus colliges abſtinentiam à vino laudabi-
lem valde eſſe tam in muliere, quàm in homine, vi-
nóque potius vtendum Medici iuſſu, ac recuperan-
dæ valetudinis gratia, quàm aliam ob cauſam, quē-
admodum factum fuiſſe apud Locros Epizephirios
teſtatur Athenæus *lib.* 10. *Deipnoſoph.* idque propter-
ea quòd Zeleuco Aſiæ Rege ſancitum fuerat, vt
ſi quis iniuſſu Medici, & non recuperandæ vale-
tudinis cauſam merum bibiſſet, capite plecteretur:
hic meri vſus à noſtro Apoſt. etiam indicari vide-
tur, dum *ad Timotheum* ſcribit inquiens: *Noli adhuc*
aquam bibere, ſed modico vino vtere, propter ſtomachum
tuum, & frequentes tuas infirmitates. Vnde clarè patet
Timotheum in ſanitatis ſtatu aqua vti conſueuiſſe,
eíque propter aduerſam valetudinem vinum com-
mendari, idque modicum, ad ventriculi ſcilicet cru-
ditatem corrigendam, aliáſque infirmitates debel-
landas, ita vt D. Paulus vino vt medicamento vten-
dum ſenſerit, aqua autem ad quotidianum potum,
quod ſi crebrius fiat, ad ſanitatem magis condu-
cit, quia Athenæus *lib.* 1. *Deipnoſoph.* refert eos,
qui † ſolum aquam bibunt inueniendis rebus ſa-
gaces, ac ingenioſos eſſe, vinum autem noſtram
obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambroſius
de Elia & ieiunio, cap. 9. inquit, potentes vinum
prohibentur bibere, ne cùm biberint obliuiſcantur
ſapientiæ; & D. Hieronymus *in comment. ad Titum,*
ſic ait: *Prohibet Paulus Epiſcopum eſſe vinolentum,*
ne vel ſenſu occupato exaltet riſum contra grauitatis de-
corem & labiis diſſolutis cachinnet, vel ſi paululum
triſtis cuiuſdam rei fuerit recordatus, inter pocula in
ſingultus prorumpat, & lachrymas. Longum eſt ire
per ſingula, & inſanias, quas ebrietas ſuggerit. expli-
care.

Vnde & clericos ebrietatibus incumbere prop- 14
ter eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in*
c. fin. in fine 4. *diſt. & in cap. Epiſcopum, in cap. luxurio-*
ſa, in cap. vinolentum, & in cap ſexto, in fine, 35. *diſt. &*
in c. à crapula de vita & honeſt. cleric. & in c. 1. *ne cle-*
rici, vel Monachi, cum ſimilibus, quæ Iura refert, & la-
tè exornat Gutierr. *d. lib.* 2. *canon c.* 4. *n.* 48. *cum ſeqq.*
Qua autem pœna ſint puniendi? Vide Bernard. *in*
pract. c. 77. Menoch. *de arbitr. caſu* 404. Albert. Trot.
de vero & perfecto cleric. lib 2. *cap.* 59. Suar. *de cenſur.*
diſp. 1. *ſect.* 2. *n.* 12. Et à comeſſationibus abſtinere ei
maximè commendatur *Prou.* 23. D. Paul. *ad Rom.* 13.
§. 1 *cap. comeſſationes, c. multis, c non oportet* 1. *& c. non*
liceat 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excel-
lentiora debentur, *c.* 1. *de priuileg.* qui ſuper omnes
gradus dicuntur conſtituti, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.
de reform. cap. 1 *c venerabilis, de præbendis,* qui non
vulgari aliqua, ſed eximia ac excellenti ſanctitate
alios ſui ſimiles efficere, ac temperate in cibo, &
potu ſe habendos inducere debet; animaduertat
vnuſquiſque, & ſecum præponderet.

GLOS. XII.

Non percuſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi percuſſio licita eſt ex charitate. & corre-ctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt eas manus violenter alicui iniiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecrata ſunt.*
4 *Regimen omne omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuria ſoboles, inſolentia mater, radix impudentia, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ab benefaciendum paratur.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre effectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitia rigor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus, multis connivere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à perſonarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis bene viuentibus putet ſe æqualē,*
erga

erga peruerſos verò iura rectitudinis exercere non formidet.

17 *Prælati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corripere debent.*

18 *Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*

19 *Iuſtè iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*

20 *Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & Zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri.*

21 *Manſuetudo, & diſtrictio adinuicem non debent ſeparari.*

22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam*

23 *Contra illos inſurgit auctor, qui dum viles erãt, molles, & tractabiles exiſtebant, ſed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt.*

24 *Cum ſenibus quomodo procedendum oſtenditur.*

25 *Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat? & num. 26.*

1 EX charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur, licita eſt percuſſio Epiſcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in ſuos ſubditos, *c. cùm Beatus 45. diſtinct. c. ante omnia 35. diſtinct.* ex-
2 cepto quòd † Epiſcopus neminẽ propria manu debet percutere *c. non licet 86. diſtinct.* & hoc propter reuerentiam ſanctitatis beneficij Epiſcopalis, cui Sanctitas ignoſcendi gloriam reliquit, *l. ſi quis in hoc genus, C. de Epiſcopis, & cler.* vel propter ſuã manſuetudinem, & humanitatem oſtendendam, vnde Dominus Epiſcopis ait Matth. 5. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.*

3 Clericalem enim ordinem ſummopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus Numini ſupplicant, quæ interius honorem tremẽda corporis, & Sãguinis Chriſti myſteria peragunt Percuſſorem Epiſcopum, ait S. Hieron. *epiſt. 83. ad Oceanum c. 4.* ille condemnat, qui dorſum ſuum poſuit ad flagella, & maledictus, non re maledixit Et *Octauus Canon.* qui Apoſtolorum eſt, hunc in modũ habet: *Epiſcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deiici ab officio ſuo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus, ſed è contrario ipſe cùm percuteretur, non repercutiebat cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Vnde vocem hanc Chryſoſt. Theodor. & Hieron. *ad Titum 1.* non ad manus violentiam ſed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Epiſcopus nemini maledicat, nec ſit ſæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modeſtia, & lenitate corrigere.

4 Cùm omne regimen, omniſque adminiſtratio auctoritate, & amore contineatur.

Oderunt peccare mali formidine pœna,
Oderunt peccare boni virtutis amore.

In manus noui Antiſtitis conſecrati Baculum traditur; auctoritatis ſcilicet, & diſciplinę inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt ſi in coërcendis vitiis piè ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, tegat iuſtos, pungat. & ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocẽtes: ac iuxta *Ezech. 34.* attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum, portet in humeris ſuis exemplo Principis Apoſtolorum ægrum, & debilem. *Vt increduli*, inquit Bernard. *lib. 3. de conſiderat. conuertantur ad Fidem, conuerſi non auertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant auctoritatem, facultatémque alios ſubuer-*
tendi. † Impunitas enim, inquit idem Bernard. *vbi proximè*, incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſſionis nutrix, matrix noxiæ, libertatis peſſima ſoboles hæc. Nã, vt dicit Senec. *in Troad. act. 9. qui non vetat peccare, cùm poſſit, iubet*, & D. Bernard. *in ſerm. de S. Ioan. Bapt. ſilere, cum arguere poſſis, eſt conſentire.* & Philo Hebr. *contra Flac. Qui caſtigare, aut ſaltem cohibere cùm poſſit, non cohibet, palam eſt, eum permittere, penè mandare.* 5

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere ſubditorum, iuxta Apoſtol. *Peccantem coram omnibus argue.* Et alibi *Auferte malum de medio veſtri*, corrigendo ſcilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores ſunt à Domino inſtituti, vt euellant ac deſtruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent bonos inſtruendo. Prælatus ſiquidem ad inſtar Medici, qui ex dilectione ſanandi phreneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere ſubditorum. Debet ſiquidem vagas errantium mentes ſub diſciplina debitæ coërcere cenſuræ, & ſibi ſubditos viuere in vinculo charitatis. In veteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in vna domo, vt in habitantibus conſonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendiſſimi Patres ſunt inſtituti Paſtores, vt oues paſcant, fractos alligent, & reducant ad propria diſſolutos, & coram malos ſe clypeum & murum defenſionis opponant, & aduerſitatis tempore contra potentes pro debilibus ſe promptos, & ſine pretio, conſtituant aduocatos.

Epiſcopus puniens, vt ait Gregor. *epiſtol. 16. lib. 12.* 6
ad Abbatem montis Sinai, debet aſſimulari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona ſua ſeruat, & eum hæredem habere deſiderat. His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente ſeruare debemus. Verbum dulce, dicitur Eccleſ. 6. *multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua gratioſa in bono homine abundat.* Plus *erga corrigendos*, docet S. Leo *epiſt. 84.* agit *beneuolentia, quàm ſeueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas*, ex quo
dicit gloſ. *in cap. 3. 86. diſt.* † iuſtus in miſericordia 7
corripiat, & arguat, qui non verbis aſperis ſunt homines procurandi, *cap. qui ſincera 45. diſt.* & ſanguinem elicit, qui nimis emungit. *cap. niſi cùm pridem, de renunt.* gloſ. *verb. ſalubriter, in extrauag. ſi fratrum, §. quia igitur, ne ſede vacante Ioan. XXII.* & dixit notanter Phil. Corne. *conſ. 296. circa primum 4 vol.* quod, qui impedit miſericordiam, dicitur negare Chriſtum, proprium eſt miſericordis dare lachrymas alienis calamitatibus, nam ipſe Chriſtus videns miſerias humanæ naturæ propter peccatum, lachrymatuſque eſt, Ioan. *cap. 11.* Inde Stoïci dixerunt miſericordiam eſſe ægritudinem ex miſeria alterius.

Debet igitur Prælatus eſſe benignus, & ad bene- 8
faciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos ſciat ſua attrectare dulcedine; nam Princeps Apoſtolorum *ad Clementem, de vniuerſis Epiſcopis*, inquit: *Eccleſiarũ omnium curam habentes miſericordes, & beneuoli eſtote in omni verbo, & opere pro viribus agite, omniſque Pontifex ſacro Chriſmate perunctus, charus, &*

pretioſus omnibus eſſe debet;hac eſt voluntas Dei vt benefacientes obmuteſcere ſaciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde Apoſtol. *ad Titum cap.*1. inter Epiſcopi conditiones hanc oumerat *Non præfractum* (vbi nos habemus,non ſuperbum)id eſt, non durum & ſui ſenſus plus ſatis tenacem. Item *ad Philip.*4. vbi dicit*: Modeſtia veſtra ſit nota omnibus hominibus* Græcè habetur; τὸ ἐπιεικὲς *manſuetudo*, & ſignificat, hîc quandam virtutem mirabilem, qua modo redditur habilis ad Chriſtianè cum omnibus conuerſandum;ac etiam amabilitatem, & quendam promptitudinem, qua homo paratus eſt omnibus omnium moribus ſe accommodare, neminem faſtidire, omnibus benefacere,libenter cedere, & quæcunque poteſt ſine offenſione Dei ferre,& permittere etiam cum iactura ſua, ſiue rerum ſuarum : hoc enim eſt non quærere, quæ ſua ſunt,ſed quæ aliorum, nulli oneroſus,aut odioſus eſſe,ſed æquus, & commodus, hoc eſt quoad *Romanos* 12. dicitur*: Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.*Et 1 *ad Corinth.* 10.*Sine offenſione eſtote Iudæis, & 2. ad eoſdem 4. commendantes nos metipſos ad omnem conſcientiam hominum*, id eſt,ea faciamus,quibus omnes homines(ſi conſcientiam velint teſtari) non poſſint non nos commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accuſare poſſint. *Charitas,*inquit Bernardus,*patiens eſt,benigna eſt : patiens eſt cum diſſimulat, ſpectat, ſuſtinet delinquentem: benigna eſt,quando trahit,adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas,ſed ex amore,non ex mærore:flet ex deſiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas,quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos, ſiue arguat inquietos, diuerſis diuerſa exhibens, ſicut filios diligit vniuerſos. Cum te arguit mitis eſt, cum tibi blanditur,ſimplex eſt, piè ſolet ſæuire,ſine dolo mulcere, patienter nouit iraſci, humiliter indignari,læſa non prouocat, ſpreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur* Eſai.42.*Non erit triſtis,neque turbulentus:calamum quaſſatum non conteret, & lignum fumigans non extin-*
9 *guet.*Et idem Bernard.*ſerm.*23.*ſuper Cantic.*† *Paſtor,* ait,*bonus omnibus ſe conformat, omnium in ſe transfert effectus;matrem ſe probat non minus deficientium, quam proficientium.*Et D.Gregor.*in Paſtor part* 2 *cap.* 6. dicit quòd Paſtor bonus æqualem ſe cernat, peccantibus autem zelo vltionis ſe anteferat, imitans Paſtorum Principem Petrum, cui cum bonus Corne-
10 lius ſe proſterneret,dixit;†*Surge, ne feceris,& ego ipſe homo ſum.* Diuina igitur prouidentia permiſit, vt primus ipſe Petrus laberetur,ac rueret in peccatum, quo ergo peccantes duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperaret,vt dicit S. Ambroſ *in ſerm. de temp.*124.*in ſerm.*2.*de Cathedra B.Petri,qui eſt* 16. *de Sanctis*,in hæc verba : *Tanquam bonus Paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipſe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.* Scitè S. Max. *homil.* 3. *de pœnitentia Petri. Ecce nihil nobis Apoſtolus nocuit, quod negauit,& plurimum profuit quod emendauit.* Lapſus non rectè monuit ne laberemur, pœnitens lapſos ad pœnitentiam prouocauerit. Cadi & labi permittitur Petrus quòd populorum multitudo illi credenda erat, ne ſeuerus, & à venia propriis fratribus impartiendo alienus eſſe,vt ait S.Chryſoſtomus *homilia in SS.Petrum, & Eliam,* ſi innocens fuiſſe,nimium in nocentes ſæuiſſet S.Petrus Damianus *ſerm.*17. *de ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo,*ita rem expendit. *Quid eſt quòd ſic labuntur qui perficiuntur Eccleſiæ? ſapientia ſuauiter diſponens omnia, hac ideo fecit vt in ſeipſis prædicti Principes diſcerent qualiter aliis miſeri deberent,*&c. Franc. Abbas *ſerm.*12.*de gratia Dei*,ita ſcribit. *In Petri momentaneo lapſu pius Paſtor gregi ſuo pie conſuluit,vt humana præſumptio labente Petro trepidet, & imbecillitas prolapſa reſurgente Petro non deſperet.*

Paſtor erit fiſtula dulce, canens, & baculo fir- 11
miores imbecillitates infirmorum firmiter ſuſtinens, & non ſibimet placens, etenim Chriſtus non ſibi placuit. Epiſcopus erit eiuſmodi moderationis erga ſubditos,vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata ſeueritas odioſum. Tres ſunt Paſtoris voces, ſuauis, dulcis, & alta ſuauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad ſurdum pertinet alta. In Epiſcopali ceruice nihil ſplendidius fulget humilitate, patientia,& benignitate, ſciunt boni, ac veri Prælati diſcipulorum ſubditorum ſe matres eſſe debere, nec dominos,ideo ſtudent magis amari, quàm metui;& ſi interdum ſeueritate opus eſt,paterna ſit,non tyrannica,matres fouendo,patres exhibent ſeſe corripien-
do † Melius eſt propter miſericordiam dare ratio- 12
nem,quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem.*Beati miſericordes*,inquit Saluator Matth.5.*quoniam miſericordiam conſequentur* Et è contra : *Iudicium ſine miſericordia,* inquit Iacobus,*ei qui non facit miſericordiam,*ſæpe ſubditos frangunt, dum plus iuſto rigorem tenent, qui profectò iam rigor iuſtitiæ non erit ſi ſe ſub iuſto moderamine non cuſtodit. Neſcientes autem vim diſcretionis per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt:& vnde emendare ſubditos poſſunt,inde potius vulnerant. Epiſcopus itaque miſcebit bonitatem ſeueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamẽtum,vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi neque omnia benignitate ſoluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca ſignificabat,in qua cum Tabulis Virga ſimul & Manna erant : quia ſcilicet cum Scripturæ ſacræ ſcientia & diſciplina in pectore boni Rectoris cuſtoditur,& virga directionis,& Manna dulcedinis,iuxta illud *Pſalm. Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt*;virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Moyſes idcirco ſic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec parceret : & delinquentes ſic perſequutus eſt, quo amarit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret :vtrobique legatus fortis, vtrubique mediator admirabilis : cauſam populi apud Deum precibus,cauſam Dei apud populum gaudiis allegauit. Hæc ſunt, quæ Paſtori conueniunt, bonitas, diſciplina,ſcientia. Bonitas trahit,diſciplina corripit,ſciẽtia paſcit. Bonitas amabilem,diſciplina imitabilem,ſcientia docilem reddit; Epiſcopo & iſta conueniunt amor,ſed non emolliẽs; rigor,ſed non exaſperans;zelus,at non immoderatus pietas, verum non pluſquam conueniat, indulgens, Hinc D.Bernard *in ſerm.*23. *in Cantic.* ediſſerens verba *Pſal.* 2. *Erudimini, qui iudicatis terram*, ait *Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini,vtilitati rarò, diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere,non dominos, ſtudete magis amari, quàm metui, & ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite,ponite feritatem, ſuſpendite verbera,producite vbera, pectora lacte pingueſcant,non typho turgeant.*

Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, mul- 15
tis conuenire,& omnia ſic moderari pro loco,& tẽpore,vt charitas,& pax illibata ſeruetur. Hinc illud Terent. *Heauton act.*4 *ſcen.*5.

Ius ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt.
& illud *Sap. Noli eſſe nimium iuſtus, ne plus ſapias, quàm oportet.* Si Deus ius ſuum rigide exequeretur, quis hominum viueret? & Dauid ſæpè omiſit facere, quæ optimo iure potuiſſet in Saulum, Ioab, & alios. Sommis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda eſt à Domino, quam nemo habet, niſi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. ſolebat dicere:
14 *Qui noſcit diſſimulare, neſcit temperare.* †Cauete tamẽ omnes à perſonarum acceptione, Prælati præcipuè: in veſte enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabola cum malis puniceis intentis poſita erant ad ſignificandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatos æqualiter ad omnes ſe habeat: mala granata etiam, in quibus multa gratia ſub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem ſignificant fidelium, ſignificatur ergo, vt innuere videtur S. Greg quod Prælatus quærere vnitatem ſubditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non ſcandalorum materiam ſeminare.

15 Solerter tamen ait Gregor. *in Paſtor. c. 6. part. 2.* intueri debet Prælatus, nedum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis, & dum Prælatus quiſque plus ſe, quàm decet, deiicit, ſubditorum vitam ſtringere ſub vinculo diſciplinæ non poſſit. Teneatur ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiont: ſeruent interiùs, quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt. Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpentibus eos apud ſe eſſe humiles, etiam ſubditi deprehendant, quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, vident, & in humilitate, quod imitentur, agnoſcant. Cùm autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, ſolicitè obſeruare debet; vt ſic iura diſciplinæ contra delinquentes exercent, vt pietatis viſcera non amittat: ſimul enim ſe exhibere debet, & matrem pietatis, & patrem diſciplinæ: atque inter hæc ſolicita circumſpectione prouidendum, ne aut diſtinctio ſit rigida, aut pietas remiſſa, nam diſciplina & miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Inſit ergo Rectori circa ſubditos, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt ſcilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui ſanandis vulneribus præficitur, in vino morſum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueãtur ſananda. Miſcenda ergo lenitas cum ſeueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate excluderentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Vnde ſicut in arca Teſtamenti erat ſimul virga, & manna; ſic in pectore paſtoris rigor, & dulcedo.

16 Prouidendum igitur monet idem Gregor. *vbi proximè*, quatenùs & honore ſuppreſſo æquales nos ſubditis bene viuentibus putemus, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præeſſe non hominibus gaudeamus, ſed prodeſſe. Summus enim locus ità bene regitur, cum is, qui præeſt vitiis potius, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde ſeruetur humilitas, & in opere diſciplina, vt eos, quos corrigimus, tacitâ nonnunquam cogitatione nobis ipſis præferamus: ſic iura diſciplinæ exerceatur contra delinquentes, vt pietatis viſcera non amittantur: ſit amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed exaſperans; ſit zelus, ſed non immediatè ſæuiens; ſit pietas, ſed non plusquam expedit parcens, vt in arce regiminis iuſtitia clementiæ permiſceatur: nam ſecta immaturè vulnera deterius inferueſcunt, & niſi cum tempore medicamenta conueniant, conſtat quod medendi officium amittunt, vt non de ſubditis creſcamus, ſed ipſi de nobis: Principem ſe conſtituerunt, ſed ſibi, non tibi.

17 Vnde Gregor. *lib. 11. epiſtol. 15.* relatus *in c. qui ſincera 45. diſt. Qui ſincera intentione extraneos a Chriſtiana religione ad finem cupiunt rectam perducere, blandimentis, non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine à conſueta ritus tui volunt cultura ſuſpendere, ſuas illi magis, quàm Dei cauſas probantur attendere.* Et *in cap. licet 45. diſt. Licet plerúmque accidant in Sacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm ſeueritas, plus cohortatio, quam comminatio; plus charitas, quàm poteſtas, cum nemo noſtrûm ſine reprehenſione, aut ſine peccato viuat: nam ſi Dominus ſtatim poſt trinam negationem Beatum Petrum Apoſtolum Præceptorem noſtrum iudicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet; expectandi ergo atque corrigendi magis ſunt Rectores Eccleſiæ, quàm ſtatim iudicandi.*

18 Idem *lib. 2. epiſt. 52.* relatus *in cap. quid autem 45. diſtinct.* ſic ait: *Quid autem de Epiſcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas veſtra nouit. Paſtores etenim facti ſumus, non percuſſores: & egregius Prædicator dicit* 2. ad Timoth. 4. *Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina: noua verò atque inaudita eſt iſta prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.*

19 Hinc Iſidor. *lib. 3. ſentent. de ſummo bono cap. 45.* relatus *in c. omnis 45. diſt.* ita ait: *Omnis, qui iuſtè iudicat, ſtateram in manu geſtat, & in vtroque penſo iuſtitiam, & miſericordiam portat; ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per miſericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis ſuis proponit ſemper timens, & tremens, in omni negotio formidat ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur.*

20 Ex his omnibus apparet quòd nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine manſuetudine in Prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab Epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parari intelligendi ſunt, qui flagella, non vitia corrigere, ſed timeri appetunt, quibus Petrus ſcribit: *Ne ſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral. lib. 19. p. 4. c. 23.* relatus *in c. ſunt 45. diſt.* ita ſcribit: 21 † *Sunt namque nonnulli ita diſtricti, vt omnem etiam manſuetudinem, benignitate amittant, & ſunt nonnulli ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplina vigore, benignitatem manſuetudinis, nec rurſum manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ, quatenus nec à compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt: nec diſciplinæ vigorem molliant, cùm infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ rigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.*

22 In increpandis delictis non ſuperbia, non ſeueritas vindicat ſibi locum; ſed comitas, & humanitas

potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S. Gregorio Niſſeo. Morum grauitas atque maieſtas cum moderata animi demiſſione coniuncta non auertat oculos intuentium, ſed locundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & ſeueritatis ſplendor obſcuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem deſpiciatur, ſed alterum æqualiter in vtroque tum in celſitudine, & ſoblimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & ſeueritas animaduertatur. Et dicit Cicer. 1. *Offic. Rectè præcipere, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſubmiſſius geramus*, nam iuxta illud Poëtæ Græci:

Quantò maior fueris, tantò moderatior eſto.

22 Mitis Moyſes fuit, vt in mititatis exemplum nobis proponatur, eamus poſt eum, qui tam inſigni manſuetudine nobis præluxit. Præclare S. Gregor. *homil. 15. in Ezechiel. Manſuetudinem obtinere quærimus? Moyſem ante oculos deducant, qui exceptis paruulis, ac mulieribus ſexcenta millia armatorum regens mitis fuiſſe deſcribitur ſuper omnes homines, qui habitabant ſuper faciem orbis terræ.* Scitè Ol.aſter oſtet *in 12. Numeror.* vbi expêdeos Moyſis in ferendis contumeliis, & Aaronis Mariæque detractionibus fortitudinem ait. *Docet hic ſanctus Moyſes pulchrè Prælatos murmura diſſimulare, iniurias in faciem perpeti, neque ipſa curare, ac ſi non in ſe dicta fuiſſent, neque mireris talem Moyſem, quoniam cum eo conuerſabatur, qui omnia hæc, & multo deteriora æquo animo nouerat tolerare, nempe cum Deo.* Manſuetudinis laudes ſcite congerebat S. Ioann. Climacus *gradu* 24. in hæc verba: *Manſuetudo eſt prominens aduersùs iram maris rupes, quæ omnes illius fluctus diſſoluit, ac frangit, nec ipſa interim mouetur, aut frangitur. Manſuetudo eſt ſtabilimentum patientiæ, charitatis ianua, imo verò parens, prudentiæ argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias ſuas: procuratrix veniæ peccatorum, fiducia in precibus Spiritus ſancti domicilium, ſuper quos enim reſpiciam, niſi ſuper manſuetum, & quietem? manſuetudo eſt adiutrix obediêntiæ, dux religioſæ ſocietatis, furentium frænum, iraſcentium expultrix, magiſtra gaudij, imitatrix Chriſti, cæliũm proprietas, vinculum & modus dæmonum, ſcutum aduerſus amaritudinem, ſeu animi acerbitatem. In cordibus manſuetorum requieſcit Dominus, anima autem turbulenti nidus eſt diaboli.*

23 Quidam verò ſunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & ſuperbiam cooperiebant, qua vti non ſolebant, eam, cùm ad dominatum aſcendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes ſub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignémque excitantibus exardeſcunt, micant, & vrunt: ſic ſuperbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperiique poteſtate, crudeles emittit flammas: ſimiles ſunt iſti, dũ in profundo ſunt, & viles, molles, & tractabiles exiſtunt, ſed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo ſunt ingenio præditi, vt in iis etiam, quæ ritè faciunt non modo teneri, ſed & acerbi & ſint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cùm eſſet phaleris, & ornamẽtis deſtitutus, equiſonem interdum admittebat; inſtratus verò Regio ornatu neminem præter vnum Alexandrum in ſedem recipiebat, auctore *Plinio lib.* 8. Sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacẽtes ſtatu, quamvis obſeruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis ſimulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatémque. At diuites facti, & in mundi honoribus conſtituti, omnes præter vnum, cui lege principatus ſunt ſubiecti, deſpiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, ſuperbiam, atque immanitatem, naturam, quam ſpecie ſubmiſſionis prius operuerunt, apertiſſimè demonſtrant, quos tamen Deus deiicere ſolet, dicente Propheta *Pſal. 72. Deiecisti, &c.*

Cum ſenibus cautè ambulandum, nam, vt dicit 24
Ambroſ. propter honorificentiam ætatis maiorem cum manſuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs ſuſcipiat admonitionem. Aſperum enim eſt ſenibus cum corripiuntur à iunioribus. Et Chryſoſt. *in epiſt. 1. ad Tit. Graue quoddam, & moleſtum eſt argui, atque tum maximè, cùm ſenex arguitur, atque ab adoleſcente* Cum illis tamen nullo modo diſſimulandum, quia, vt inquit Gregor. *in regiſt. Sicut laudabile, decretúmque eſt reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quid in eis correctione indiget, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, ſi languor non fuerit curatus in capite.*

Argue, obſecra, increpa, dicit noſter Apoſt. 2. *ad* 25
Timoth. 2. aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit* 2. interdum ob beneuolentiam, & in ſpiritu lenitatis, *ad Galat.* 5. tanquam ſi nutrix foueat filium ſuum 1. *Theſſ.* 1. In omni patientia, & doctrina, 2. *Timoth.* 4. Nam, vt inquit Chryſoſt. *ſi arguas vehementer, & increpes, & obſecrationem ſubducas, rurſus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehenſio per ſe intolerabilis eſt, niſi habeat admixtam obſecrationem, ſicut ſectio ſalutaris licet ſit, niſi plurima dolorem conſolentur, non eam ſuſtines languidus.* Vnde S. Proſper *de vita contempl. lib. 2. c. 5. Aſperitate autem nimia & increpatione offenſus, neque increpationem recipit, neque ſalutem.* Et paulò poſt: *Argue æquales, obſecra ſeniores, increpa iuniores, in omni patientia, iuxta Apoſtolum, quia leniter caſtigatus exhibet reuerentiam caſtiganti.* Qui delinquentem ſuperbo, vel odioſo animo corrigit, dicit Iſidor. *lib. 3. de ſummo bono c. 92.* non emendat, ſed percutit, & obiurgantis furor eſt; non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis *Vos ô Prælati*, ait S. Anſelm. *in comment epiſt ad Galat. cap. 7 inſtruite leniter ſubditum, ſi deliquerit, & vos ſubditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduerſus eum iratum non iraſceris, vt rurſum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate ſupportet. Ita diuerſis temporibus eadem infirmitas poteſt inuicem ab vtroque portari.*

Piè, cautéque vigilandum eſt, vt cum aliquem 26
reprehendere, vel obiurgare nos neceſſitas cogit, cogitemus, vtrùm tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: ſi autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eodem nos eſſe vitio, in quo eſt ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; ſed tantùm congemiſcamus, & non illũm ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemos. Nihil eſt minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ repoſcere eum, qui non poſſit ſuæ reddere. Vnde S. Auguſt. *in Pſal.* 50. ita dicit: *Et ille iuſtus reprehenſor eſt, qui non habet in ſe quod in illo reprehendatur. Improborum eſt*, dicit Iſidor. *lib. 2. de ſummo bono c. 32. arguere quicquam in alio, quod adhuc in ſeipſo deprehendit.* Et docet S. Ambroſ. *de Sacerdot. Peccantes liberè poteſt arguere, qui non meretur audire, hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere feſtucam de oculo fratris tui.* Et S. Aug *lib 50. homil 5. Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.*

Glos.

GLOS. XIII.

Sed modeſtum.

SVMMARIVM.

1 *Modeſtia quid ſit oſtenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*
3 *Modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt omnis geſtus ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, oſtenditur.*
5 *Modeſtiæ regula præſcribuntur.*
6 *Riſu grauitatis neruus eliduntur.*
7 *Modeſtia in humilitate creſcit.*
8 *Humilitas ſola eſt officij ſacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas eſt cuſtos pudicitia, & mater patientia, ac virtutum bonum quoddam & ſtabile fundamentum.*
10 *Humilitas ditiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus.*

1 MODESTIA eſt virtus quæ internas animi paſſiones, & externas actiones ſerias, & ludicras, ſermonem, riſum, luſum, motus item, & geſtus corporis, atque huius cultum veſtitumque ac totum externus hominem honeſtè, ac decenter componit, & moderatur Vnde dicit Tullius *lib 1. offic.* Modeſtia, quo in verbo modus ineſt. Et S. Ambroſ. *lib. 1. offic. c.* 18. Modeſtiã à modo ſciendi quid deceret, appellatam arbitror. Vult. Apoſtolus Epiſcopum eſſe modeſtum, quia, vt eſt apud Salomon. *Prouerb.* 22. *Finis modeſtia timor Domini, diuitia, & gloria, & vita* Hoc vt omnibus pateat, admonet idem Apoſt. *ad Philip.* 4 *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus* qua alios ad Chriſtianiſmum capeſſendum, ipſamque imitandam modeſtiam inuitetis Et *ad Coloſſenſ.* 3. *Induite vos modeſtiam, vt inſtar veſtis vos cingat, & tegat, ne quicquam in vobis immodeſtia cernatur*, quia,
2 vt ait S. Gregor. Nazianz. *epiſt.* 139. † *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*

3 Geſtus igitur omnis, ac motus corporis eadem modeſtia gubernatrix; ac moderatrix eſt, qua in re ait Cicero *lib. 1. officior.* duo ſunt maximè fugienda, ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid durum, & ruſticum ſit. Cauendum etiam in greſſu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in feſtinationes nimias ſuſcipiamus tarditates. Et S. Ambroſ. *libro primo, Offic capite decimo octauo*, mo-
4 net † ne ſenſim ambulando imitemur hiſtrionicos geſtus, aut ſtatuárum motus uiſtantium, aut gradum transferendo, quaſi modulos quoſdam ſeruemus. Nec curſim ambulemus, niſi cum ea cauſa exigit alicuius periculi, vel iuſta neceſſitas. Eſt enim in ipſo motu, geſtu, inceſſu tenenda verecundia. Et *capite decimo nono.* Vt molliculum, & infractum, aut vocis ſonum, aut geſtum corporis non probo, ita neque agreſtem, ac ruſticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula diſciplinæ, forma honeſtatis eſt. Sanctus Baſilius epiſtol. 1. Inceſſus eſto nec ſegnis, ne animum diſſolutum declaret, nec curſus vehemens inſolentérque incitatus, ne cõſternatos impetus animi ſignificet. Et Sanctus Auguſtinus *reg.* 4. In omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum, ſed quod veſtram deceat
5 ſanctitatem. † Regulæ denique modeſtiæ hæ præſcribi poſſunt, vt caput rectum, oculi dimiſſi, manus quietæ teneantur, Vitetur corrugatio frontis, labiorum compreſſio, vel deductio, inceſſus feſtinatio: ſit ſerenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compoſitio in veſtibus, in ſermone pauciloquium, ſales ſine dente, ioci ſine vilitate, vox ſine clamore verborum ſuauitas, ac in geſtu, & motu exemplar virtutis.

Riſu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt 6
docet Sapiens in ore ſtultorum abundat. Et Eccleſiaſt. 7. *Cor ſtultorum, vbi lætitia,* & 21. *Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, vir autem ſapiens vix tacitè ridebit.* Et Prouerb. *cap.* 2. *Riſum reputaui errorem.* Et *cap.* 7. *ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti.* Peſſimum ſignum tunc eſt cum quis nulla adueniente cauſa ſummè lætatur, atque ridet: tunc enim naturæ maximam ſpectant tempeſtatem, cum ſine ventorum flatu, mare deſpumat, ac ſtridet, tacitum prius, & quietum; hinc Plato *in lib. de regib.* affirmat in riſu maximum ineſſe ſignum, tum grauitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis riſum commouet vehementiorem, declarat ſe eſſe inconſtantis animi, nec conſiderare cauſas triſtitiæ quas miſerrimus hominum ſtatus ſecum trahit, quas quia ſapiens meditatur, hic non nunniſi rarò, & modice ridet.

Modeſtia item in, humilitate creſcit: vnde Eccle-
ſiæ Præſides quantò honoratiores, tantò modeſtio- 7
res, & ſubmiſſiores eſſe debent, vt eos monet Scriptura *Eccleſ.* 3. quãtò magnus es, humiliate in omnibus, & Chriſtus Dominus *Luca* 22. Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Optimè S Baſilius *ſerm. de abdicatione rerum Non tibi Cleri gradus vllus, ait, animos in altum extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progreſſus, in humilitate progreſſus eſt: contraq; in poſtremis relinqui, & inhonoratum eſſe id non aliunde, quam elatione progignitur. Quãtò ad maiores Sacerdotis gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis dimittito, idque tertius exemplo filiorum Aaron. Num.* 10 Nec minus bene S. Greg. *lib.* 2. *epiſt.* 34 *ad Ioann.*
Rauennatè Epiſcopum † *Sola*, inquit, *humilitas, vt bene* 8
noſtis, eſt officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio volumus forsã moribus indecora, dũ nihil in Epiſcopalis ceruice ſplendidius fulget, quàm humilitas Nam. vt inquit
S. Bernard. *de ordine vita,* † *humilitas eſt cuſtos pudici-*
tia, & mater patientia, & in fine lib. 5. *de conſider Vir-* 9
tutum bonum quoddam, & ſtabile fundamentũ humili-
tas. Et *ſerm.* 1. *de Natiuit* † *Studete*, inquit, *humilitati,* 10
qua fundamentum eſt, cuſtoſque virtutum, & gratioſus omnibus & iucundus, & perpetua pacis ſocius, nullam bellum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo animo praſert, & incredibili in omnes pace vtitur. Hinc S. Auguſt. *ſerm.* 175. *de tempore,* qui eſt *ſecundus de Domini Aſcenſione Videte fratres,* ait, *magnum miraculũ. Altus eſt Deus, erigit te, & fugit à te: humilias te, & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta de longe cognoſcit,* Pſalm. 137. *humilia de proximo aſpicit, vt attollat: alta, ideſt ſuperba, de longe cognoſcit, vt deprimat.* Dunm Auguſtinũ ſectatus B. Gregor. *part. Paſtoralis admon.* 10. *dum ſe,* inquit, *humiles deiiciunt, ad Dei ſimilitudinem aſcendunt.* Quid humilitate ſublimius, quæ dũ ſe in ima deprimit, auctori ſuo manenti ſuper omnia coniungitur? Sternit dæmon, qui ſe deiicit, certè Iob cùm in ſterquilinio ſedit, tentandi artem in dæmone caſſum reddidit, vt nihil aliud contra illum valeret, rem his verbis expendit S Paulin. *epiſt.* 10. *ad Sulpitium Seuerum Poſtquam Iob ſedit in ſtercore, tentari deſtitit, conſumpſerat tentatoris inuidiam humilitate*

militate perfecta, quæ facilius ſurgere quàm dici poteſt, quia in firmo ſedens, vnde cadat non habet, & habet vnde conſurgat per eum, qui ſuſcitat de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem Apud Deum euehitur qui ſe demittit, & ferè ſuper homines effertur, qui infra homines ſe leuat; iſtuc accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque ſe vocauit, quod expendebat S. Baſilius Seleuciæ Epiſcopus *orat.* 28. vbi humilitatem laudans ait. *Quando Abraham ſuo illud ſermoni prætexuit: ſum puluis, & cinis, tunc naturæ agnitione, naturæ terminos eſt meritò ſupergreſſurus.* Denique cæterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas eſt, idem dicta *orat.* 28. ita dicit. *Alius manſuetudinem amat, & in ſacris litteris in admiratione eſt: alius zelo cœleſti obarmatur: & Deum laudatorem ſibi comparat. verùm etſi plures ſoluti congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione eſt, & fides fit amabilior, & iuſtitia purgatior, & verior miſericordia fructus.*

GLOS. XIV

Non litigioſum.

SVMMARIVM.

1 *Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

1 A IVRGIO, & litigio Epiſcopum nedum, ſed omnes etiam Eccleſiaſticos temperãdos eſſe multis in locis Apoſtolus noſter admonet, provt 2. *ad Timoth.* 2. *Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes Et *ad Titum* 3 *Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita* Et 1 *ad Corinth.* 11. *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* Sanè Apoſtolus cenſuit potiùs iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præſertim cum ſiniſtra opinione 1. *ad Cor.* 6. doctus vtique à Chriſto Matth. 5. *Ei*, inquit, *qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeò
2 verum eſt, vt neque Gentiles fugerit. † Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis conſecrata fuere. Primum: *Noſcere ipſum.* Secundùm. *Ne nimium cupias.* Tertium: *Æris alieni, atque litis miſeriam fac vt effugias.*

3 Plura enim ſunt mala, quæ ex litibus oriuntur, eatúmque prouocatores mali, ſuperbi, & arrogantes cenſentur: nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 11. *Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.* Et c 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia quærit malus.* Et c. 20. *Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus, omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis.* Vnde Eccleſiaſt. c. 28. *Abſtine te à lite, & minues peccata.* Et S. Auguſt. *tom.* 1. *reg.* 37. & *epiſt.* 109 *Lites*, inquit *aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ id hoc propoſitum conducere poſſunt, tradidi *in hoc tract. de offic. & poteſt. Epiſc p.* 3. *alleg.* 79.

GLOS. XV.

Non cupidum.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur oſtenditur.*
2 *Epiſcopi, & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.*
3 *Auarus non ſolum eſt qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupide ſeruat ſua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium ſcelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia naſcitur.*
6 *Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur? oſtenditur.*
8 *Sacerdotium nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

OPORTET quoque Epiſcopum nõ eſſe cupidũ, quia tales facilè à iuſto deuiarent, Gratian. *in princ.* 43 *diſt.* Secũdùm quoſdam cupiditas dicitur tripliciter quandoque pro auaritia, ſecundùm quod eſt ſpeciale peccatum, ſcilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque provt eſt genus omnium peccatorum, ſecundùm quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia eſt conuerſio ad bonum commutabile, ſed ſic non eſt radix, ſed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiſcendum bona temporalia inordinatè. & hæc eſt habitualis paſſio, ſeu pronitas ad paſſionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in acto, ſed radix omnium peccatorum; dicitur igitur auaritia radix omnium malorum. † Fugiant igitur, 2
& execrentur tanquam funeſtam peſtem non ſolùm Epiſcopi, ſed Clerici omnes peruerſam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate eſſe debeant, vt dicit Apoſt. *non turpe lucrũ ſectantes*, quò fit, ait ibi Ambroſ. quando ſub pia profeſſione quæſtui ſtudetur, vt clericus mercaturæ vacet ſibi à Canonibus probibitæ, ſordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum, ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non conſiſtit, vt Dominus noſter *Luca* 12. admonet his verbis: *Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quæ poſſidet.* Neque etiam eo quòd quiſque ditior eſt, eo diutiùs viuit. S. Auguſt *ſerm.* 28. *de diuerſis*, hanc domini explanans ſententiam, ſic ait
† *Non ſolùm auarus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille auarus eſt, qui cupidè ſeruat ſua.* 3

Pecunia, vt habetur Eccleſiaſt. 10 *obediunt omnia* 4
quo loco S. Ambroſ. dicit auaritiã, quia omnia mala poteſt admittere, ideò radicem omnium malorum eſſe. Accinit S. Petrus Chryſolog. *ſerm.* 162. *Auaritia, Fratres ſicut dicit Apoſtolus, radix eſt omniũ malorum, quæ cùm radicari cœperit in corde, ſic morum diſſipat ornamenta, ſicut arbor noxia feralibus radicibus nexa ſoluit, & diſſipat monumenta maiorum* Luculentiùs rem verſat S. Alterius *homil. aduerſus auaritiam*, vbi hæc habet. *Auaritia iuxta Apoſtolum idololatria eſt.*

eſt, omniumque radix malorum, innumera ex ſeſe vitia progignens: ſicut enim ij, qui aurum in ſinu, viſceribúſque terræ ſcrutantur, auream glebam circa Principem, & proprium generationis locum cumulatum repoſitam inuenire narrant, & aliquos inde velut venas in longum hinc inde produci ſicut arborum à ſtipite latè ſeſe explicant, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritia multa video germina, multóſque ſurculos vna, eademque ſtirpe auaritia coniunctos. Et optime auarum definit S. Baſilius *homilia, quæ eſt 11. ex 29. Aurum autem quid retinere poterit? Igne vehementior eſt, omnia continuando finibus ſuis occupat, ea, quæ ſunt vicini, ſibi auferr. Mox vbi alium ſortitur vicinum, & quæ illius ſunt, de ſe rapit, non ea quæ retro ſunt, attendit, ſed quæ his deſunt, quæve ante proſpicit à vicinis poſſeſſa deſideras.* Eleganter Seneca *lib. 2 de benefic. c. 27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerũt, multóque comitatior eſt auaritia in magnarum opum congeſtu collata, vt flamma infinito acrior vis eſt, quo ex maiori incendio emicuit.* S. Auguſt. *lib. de ſalutaribus documentis, c. 30. Auarus enim vir inferno eſt ſimilis, infernus enim quantocumque deuorauerit, nunquam dicit, ſatis eſt. Sic ſi omnes theſauri confluxerint in auarum, nunquam ſatiabitur.*

5 Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur illa omnium ſcelerum procreatrix ſuperbia, vt tradit S. Auguſt. *ſerm. 5. de verb. Domini, c. 9. Nihil eſt*, inquit, *quod ſic generent diuitiæ quomodo ſuperbiam omne pomum, omne granum, & omne frumentum, omne lignũ habet vermem ſuum, vermis diuitiarum ſuperbia. Auaro* dicitur Eccleſiaſt. 10. *nihil eſt ſceleſtius, nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam ſuam venalem habet.* S. Ambroſ. *2. offic cap. 25.* Dominus ad Diſcipulos ſuos ait: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis ſuccidit auaritia* Et idem Ambr. *in Apoſtoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil*, inquit, *tam aſperum, tam pernicioſum eſt, quàm ſi Eccleſiaſticus, maximè qui in ſublimi loco eſt, diuitiis huius ſæculi ſtudeat*, &c Valerianus *hom. 19. de bono martyrij. Cupiditas*, inquit *corda hominum diuitiarum ſtimulis inquietat.* Scite S. Chryſoſt. *homil. 13. in epiſt. ad Epheſios*, ait, *Diuitiæ ſunt tinea, ſicut tinea corrodit omnia, ita hæ quoque.* Præclare S. Nilus *in Parænes. Ne leteris diuitiis, cura enim, quæ ipſis impenduntur à Deo ſeparantur plurimum & præter hominum expectationem.* Diuitiarum fere comes faſtus, & ſuperbia eſt. Seneca *epiſt. 86.* de diuitiis agens, ſic ait: *Inflant animos, ſuperbiam pariunt, inuidiam contrahunt.* Non aberrabit, qui diuitiarum morbum ſuperbiam dixerit, ex S. Auguſtino *ſerm. 111. de Tempore*, vbi ita loquitur. *Nihil tam timendum eſt in diuitiis, quàm ſuperbia. Denique Apoſtolus hoc admonet Timotheum. Præcipe*, inquit, *diuitibus huius mundi ſuperbè non ſapere, non enim diuitias expauit, ſed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum eſt ſuperbia magna.* Scitè Petr. Bleſenſis *ſerm. 32.* ſic ait: *Vermis diuitiarum eſt ſuperbia.*

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non ſolum, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, ſed etiam illi, qui iuxta ſuum ſtatum habentes quo vitam honeſte tranſigerent, ſine Eccleſiæ neceſſitate ſe beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* tuti enim non ſunt, etiamſi cum illis diſpenſatum fuerit, dummodo ſine vrgenti cauſa fiat. Audi S. Ambroſ. *lib. de conſiderat. ad Eugenium, cap. 4. Quid, inquis, prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, vt ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur: † vbi neceſſitas vrget, excuſabilis diſpenſatio eſt: vbi vtilitas prouocat, diſpenſatio* 7
laudabilis eſt; vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt Vnde Thom Cantipr. *lib. 1. Apum cap. 10. pag. 6. 7. & 10.* non paucos plura beneficia poſſidentes infeliciſſima morte extinctos, & ſe idcirco damnatos eſſe commemorantes allegat.

Virum Catholicum, inquit S. Leo *epiſtol. 51.* relatus *in cap. virum 47. diſtinct* & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente ſancta Scriptura: 8
Poſt concupiſcentias tuas non eas. Mens enim potentiæ auida, nec abſtinere nouit à vetitis, nec gaudere b
conceſſis, nec pietati adhibere conſenſum. Et S. Greg *lib. 7. epiſt. 110* relatus *in c. honorum 47. diſt.* ita ait: † *Honorum auctori inhærere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix eſt, abſcindamus.* Et *lib. 2. epiſt. 25. ad Ioannem Epiſcopum Squilatinum, in fine Admonemus fraternitatem tuam vt in commiſſis ſibi animabus ſolerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præſentis intendat.* Et *lib 12. epiſt. 6.* Archidiaconum Florentinum ob tentationem, Epiſcopatus indignum indicauit. 9

GLOS. XVI.

Suæ domui bene præpoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Domum ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut ſolis interioribus occupatis, quæ foris debet proximus non impendat*, & n. 3.
4 *Epiſcopus debet eſſe ſolicitus ad orationem.*
5 *Familiares Epiſcopi quomodo edocendi? oſtenditur.*
6 *Familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales.*
7 *Boni in conſilio, obſequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua*
9 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere Epiſcopi? oſtenditur.*
11 *Regiminis Eccleſiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici deſumitur.*

DILIGENTER, vt inquit D. Bernard. *ad Eugen. de conſid lib 4.* Epiſcopi domum ſuam gubernare debent, noſter enim Apoſtolus *1. ad Timoth 5.* ſcribens dicit, *qui ſuorũ maximè domeſticorum curam non habet, fidẽ negauit, & eſt infideli deterior* Iure ergo, qui domui ſuæ neſcit præeſſe, in Epiſcopũ ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua ſibi familiariter debet cura ineſſe, fidelis non eſt, quomodo in Eccleſia Dei (vbi tot ſunt, & alieni) ſolicitam diligentiam adhibebit: Vnde Hieroymus. Non enim iuſtus polluitur ex filiorum vitiis, ſed libertas ab Apoſtolo Eccleſiæ Principi reſeruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere 1

dere, quod tunc fiet, ſi non erit, quod ſibi imputetur, cùm enim greſſus hominis à Domino dirigantur, nec ſint in homine eius viæ, corripere quidem poteſt, corrigere autem non valet, pulſare poteſt, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit D. Bernardus *de conſid ad Eugen.lib.*4.nam, vt dicit Apoſt. *ſi quis domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?* Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum ſis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac terum tuarum, cùm oporteat te habere animum liberum, quem nulla ſibi vendicet violenta occupatio: nobilem quem nulla deorſum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatig.t etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amiſſio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus *ſerm.* 3. *de aſſumpt. Virg.* qui bene miniſtrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus eſt in vtroque. In bono per minima ad magna eundum docuit Deus Moyſis exemplo, quem in paſtorali prius exercuit arte, vt præparet ad principatum, quod expendebat S. Baſilius Seleuciæ Epiſcopus *orat.* 9. his verbis. *Oues in monte paſcenti conſpicuus Deus obiicitur, illi enim conceſſit Deus paſtorem agere, vt ex pecorum paſtore Iſraelis paſtor crearetur, vtque poſt artem paſtoritiam in modicis exercitum tribuum ſuarum principatum ei crederet.*

2 Duo extrema, vt ait Gregor. cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum ſunt illi, qui obliti ſe datos eſſe in Prælatos propter ſalutem animarum diebus ac noctibus ſolis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, vt ſubditi non proficiant; ſed potiùs in ſpiritualibus torpeant: quia non habent Paſtorem eorum animas ad cœleſtia ſubleuantem, & ducem viam perfectionis oſtendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus ſequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis quam cœleſtis ducis officium exercens terrenis ſtudiis ſuis excæcat oculos ſudditorum. Vnde Dominus *Luc.* 21. non ſolùm Paſtores, ſed & omnes admonet, dicens: *Videte ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius ſæculi*, & Apoſt. noſter 2.*ad Timoth.*2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus*, &c. & item: *Quæ ſurſum ſunt ſapite, quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terram, mortui enim eſtis*, &c. Quòd ſi Epiſcopi dixerint: Multa nobis ſæcularia negotia commiſſa ſunt; reſpondet Gregor. *in Paſtor. p.* 2. *cap.* 7. adducens illud noſtri Apoſt. 1.*ad Corinth.*6. Sæcularia iudicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum, vt ſcilicet illi in terrenis & ſæcularibus negotiis occuparentur, qui penetrate intima nequeunt. Ideò meritò Ietro arguebat Moyſen, quia terrenis populi negotiis, labore ſeruiebat nimio, conſulens, vt ad iurgia dirimenda alios conſtitueret iudices, vt ipſe liberius vacaret arcanis cœleſtibus cognoſcendis ad populum erudiendum. Igitur à ſubditis inferiora gerenda ſunt, à Rectoribus ſumma cogitanda, vt ſcilicet oculum, qui prouidendis greſſibus præeminet, cura pulueris non obſcuret; pedum namque eſt puluere inuolui; monſtruoſum autem eſt, quod caput (id eſt, Paſtor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Paſtoribus dicitur: *Quomodò obſcuratum eſt aurum*, &c. Et *lapides Sanctuarij diſperſi ſunt in medio platearum*, id eſt, in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes ſecreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. *vbi proximè*, ſæcularia negotia aliquando ex compaſſione toleranda ſunt nunquam verò ex amore requirenda: ne cùm mentem diligentis aggrauant, hanc ſuo vitam pondere ad ima de cœleſtibus mergant. Ideo ſemper cauendum Paſtoribus, ne dum temporali ſolicitudine incautè deſeruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigeſcant, & foras fuſi, obliuiſci non metuant ſe eſſe animarum Paſtores.

3 Cauendum etiam eſt alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. *d.loco*) quidam, qui ſic ſibi vacare ad ſpiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerúmque deſpicitur: quia ſubditis neceſſaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem ſermo prædicantis non penetrat, quem miſericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno paſtu ſaginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: ideo Paul. 1.*ad Timoth.*5. *Si quis autem ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet.* Igitur Paſtores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech* 44. vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, ſed duntaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ ſignificantur: quæ ſi nimis creſcunt, oculos internos impediunt, ne videre poſſint. Non ſunt ergo radendæ ex toto, ſed tondendæ, id eſt, ſub certa menſura tenendæ. Vnde D. Bernard. *lib.* 1.*de conſiderat. ad Eugenium*, ſic ait. *Itaque conſido tibi, non fias ſeruus hominum, non conſumas totum tempus in audiendo leges Iuſtinian, lites, & cauillationes:* dic illud Pſalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Tuum principale munus eſt ædificare Eccleſiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ ſola eſt immaculata conuertens animas. Non dico quòd totum te ſubtrahas illis ſæcularibus occupationibus, ſed quòd non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, eſto etiam tui: alioquin quid tibi prodeſt, ſi vniuerſos lucreris, & te ipſum perdas? Habe igitur te, & ſi omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo. bibe etiam & tu, tu ſolus ſitiens permanebis. Qui ſibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque ſemper; ſed conſiderationi aliquid tui cordis, & temporis ſequeſtra, vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda ſunt ſecundùm Deum, ne præcipitanter fiant, ibi primò ſcrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos.* Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere eſt. Imitare S. Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obſcuriſſimam in otio expoſuit, eo tempore, quo Vrbs erat obſeſſa, & in ſumma tempeſtate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

4 Epiſcopus igitur debet eſſe ſolicitus ad orationem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipſum cuſtodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det ſibi ſapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit S. Chryſoſt. *lib.*7.*de Sacerdotio*. Vnde ter ſaltem in die in oratione aſſiduus ſit, manè meridie, & veſperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Miſ-

ſam

ſam celebret,& de obligatione Epiſcopi celebrandi Miſſam agit Marc. Anton. Gennen. *in man. Paſtorum c.11.*

5 Circa familiares ab Epiſcopis aſſumendos D. Bernard. *lib. 4. de conſid. ad Eugenium*, hæc monet: *Studeas ſcire mores, & ſtudia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus ſcias, quod quamplurimos nouimus contigiſſe. Alius alia diſpenſet, tu de diſciplina prouide, illud nemini credas: ſi inſolentior coram te vel ſermo ſonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua ſuper huiuſmodi; vlciſcere iniuriam tuam, impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Domum Epiſcopi decet ſanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant à te Coepiſcopi comatulos pueros, & comptos adoleſcentes ſecum non habere: certè inter mitratos diſcur-*

6 *rere calamiſtratos non decet.* Et † maximè conuenit, vt familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; nam, vt dicit Gregor. *ſuper Ezechiel. Qui Sanctis adhæret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accedatur in Deum, vitia fugiat, minuſque ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.*

7 Hinc Bernard *ad Epiſcopum Gebenen. epiſt. 18.* ſic ait: *Omnia fac cum conſilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, ſed tantum bonorum. Bonos in conſilio, bonos in obſequio, ac contubernio, qui vitæ, & honeſtati tuæ cuſtodes ſint, & teſtes. Summa*, inquit Sanctus Baſilius *ſerm. de abdicatione rerum; vigilantia, accerrimaque in omnes partes animi circumſpectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ ſtudiis certiſſimum ducem ſequare, eiuſmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere. ſciatis commonſtrare: qui ornatus virtutibus ſit, cuius vniuerſa totius ipſius vitæ actiones teſtimonio ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui diuinarum litterarum ſcientiam habeat, virum integerrimum, nec ulli diſtractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minimè libenter gerendis ſe negotiis admiſcentem, quietum, amantem Deum, egentium ſtudioſum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, ſeuerum, atque conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius honore Dei.*

8 Idem Bernard *de conſid. lib. 4 ad Eugenium*, ſic ait: *Tales ſtudeto habere familiares, qui ſi velles aliquatenus deuiare, non ſinerent, frænarent præcipitem dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum conſtantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum ſanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua; immo nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt quærunt, & ea venantur adulationibus.*

9 Commin. *in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius iudicium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quam vt adiungat ſibi viros virtute, fama celebres; nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe, quales ij qui apud illum ſunt Et Caſſiodor. *lib. 4. var. epiſt. 3.* Ad ornamentum palatij pertinere ait aptas dignitatibus perſonas eligere, quia de claritate ſeruientium creſcit fama dominorum. Laudat Claudian. Stiliconem ſuum *lib. 2 in Stilic.* qua in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, ſed tantùm meritis famulorum. Et Iſocrat. *ad Nic.* ita conſuluit: *Principatū adeptus nullius improbi miniſterio vtitor: nā quicquid ille deliquerit, ſibi veluti auctori imputabitur.*

10 Erit igitur Epiſcopus domui ſuæ bene propoſitus, ſi attendat diligenter ne in ea ſint rixoſi, vinoſi, impudici, cupidi, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores, vt docet Concil. Trident. *ſeſſ. 2. cap. vni.* obſeruant Fuſch *de viſitat. lib. 1. c. 3. nu. 7.* Marc. Anton. Gennen. *in manuali Prælat. c. 12.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 4. n. 44.* Vgolin. *de officio Epiſcopi p. 1. c. 3. n. 5.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcell. Epiſcop. dignit p. 1. c. 5. n. 39.* proinde cùm tantum numerum habeat, quo & Eccleſiæ vtilitati, & ipſius neceſſitati conſuli poſſit, & in eo mulierem nullam nec aliquē qui viginti annis minor ſit natu, & quàm plures fieri poteſt clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuerſationis, qui quaſi teſtes ſint ſanctæ eius conuerſationis & ſtudij, *c. Diaconi 93. diſt.* & in primis litteratos ſecum habeat, *c. eſte*, vbi gloſ. *95. diſt.* alterum præterea habeat moribus ſpectatum, qui familiæ præfectus ſit, & eā piè inſtruat, & corrigat, ac in ſacris edoceat. Nullus familiæ Epiſcopi arma ferat, niſi in itinere neceſſitatis cauſa Epiſcopi arbitrio, nigro tantùm, vel fuſco colore vtens, à ſerico, auro, argento, & vario colore abſtinens, & ſimplici veſtitu contentus. Curet Epiſcopus vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo, ſemel in hebdomana ieiunent, ac bis in Aduentu, præter ſtata Eccleſiæ ieiunia, vtque ſemel ſaltem in menſe ſacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu, & Quadrageſima diebus Dominicis clerici ſaltem, ac dum familia cibum capit ſacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis, vbi turpiter viuitur, nec ſotiis pernoctantes, & abſtinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus religionem & pietatem præ ſe ferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe, qui populi duci miniſtrent. Quotidie verò Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur cum iis litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac ſalutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Chriſtianas excitandas accendat, & curet, vt quolibet die poſt orationem vnus, aut alter clericus ſermonem in Oratorio habeat, quò piè ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur; vt verè certior fiat Epiſcopus quomodo familia eius viuat, viſitet eam frequenter & eius greſſus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Epiſcopus egreditur, familia eidem aſſiſtat, & modeſtè comitetur. Cùm aliquis ex ea ægrotat, Epiſcopus eum paternè inuiſat, & omni eius neceſſitati opportunè ſuccurrat.

Poſtquam noſter Apoſtolus oſtendit Epiſcopum domui ſuæ bene præpoſitum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate ſumpſit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Eccleſiæ induſtria *Si quis autem*, ait, *domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?* Qui etiam eiuſdem epiſtolæ *Timothei c. 5. Si quis autem*, ait, *ſuorum maximè domeſticorum curam* (vt corporis, & potiſſimum animæ ſaluti prouideat, & conſulat) *non habet, fidem negauit,*) ſi non verbo negauit, ſaltē facto, quia & ſuam, & Chriſtianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio naſcitur) *& eſt infideli deterior*, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulſu ſuæ familiæ potius, quam exteriorum rationem, & prouiſionem habent.) Vnde S Chryſoſt. *homi 4. in hanc epiſt* ſic ait: *Plerique virtutem ſuam ſibi ſatis eſſe ad ſalutem putant, & ſi vi-* 11

ram ſuam ritè diſponãt, deeſſe ſibi nihil arbitrantur, ſed hi profectò falluntur, idque apertè ſatis indicat ſeruus ille qui talentum vnum ſibi à domino creditum fodit in terram, Matth. 25. *neque enim imminutum illud, ſed integrum, & huiuſmodi quale acceperat, retulit.* Euidenter & Beatus Paulus hoc locu id ipſum aſſerit, dicens *Si quis ſuorum ad ſe pertinentium curam non habet, (cura nomine prouidentiam animæ, & corporis ſignificatur) fidem negauit. Deum,* ait ad Titum 1. *verbis ſe ſcire confitentur, factis autem negant.*

Ex aptitudine, inquit Modernus quidem, & dexteritate regiminis œconumici ſumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & Eccleſiaſticũ; qui enim bene domum ſuam moderatur, ſignum eſt quòd idem benè reget Eccleſiam. Vnde Hieron. *ad Oceanum: Vult, inquit Apoſtolus, Epiſcopum domum ſuam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt calatas patinas ſtruat, nõ vt phaſides aues lẽtis pauonibus coquat, qui ad oſſa perueniant, & ſuperficiem carnis non diſſoluant artifici temperamẽto; ſed vt quod populo præcepturus eſt, priùs à domeſticis exigat.* Vnde ait Theodoret. *qui parua neſcit adminiſtrare, quomodo poterit ei credi cura præſtantiorum, ac diuinorum?* Et Ambroſ. *Manifeſtum eſt, quia tunc poteſt idoneus Rector futurus probari, ſi priùs domum ſuam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis eſt, & in magnis fidelis erit.* Paulus enim omninu neceſſariò à minori negando concludit, nam qui familiam non poteſt rectè adminiſtrare, is Eccleſiaſticæ præfecturæ quæ multò eſt tum difficilior, tum laborioſior, par eſſe nun poteſt: ſic namque Chryſoſt. *Eccleſia, inquit, eſt velut domus quadam, & ſicut in domo vxor eſt, & filij, ac ſerui, omniumque cura, ac regimen incumbet viro; ita ferme & in Eccleſia videas Eſt autẽ longè facilius domum, quàm Eccleſiam regere. Qui igitur rẽ, vt dixi familiarem diſpenſare congruè neſcit, is quo pacto Eccleſiæ præeſſe conuenienter poſſe putandus eſt?*

GLOS. XVII.

Non neophytum.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt Fides, quaſi nouus in Fide.*
2 *Neophytus eſt ille, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ militiæ nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Chriſtianiſmum fuit conuerſi.*
4 *Neophyti nuncupari non poſſunt qui à natiuitate ſacro Baptiſmate fuerant abluti.*
5 *Neophytus quare ad Epiſcopatum non ſit promouendus? oſtenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines ſacros non eſt promouendus*
7 *Neophyti vita qualitas quando oſtendit illum eſſe talem, qualem docet eſſe bonum Sacerdotem, tunc poteſt ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Epiſcopatum, videtur cum eo diſpenſare.*
9 *Alexander de Franciſcis, vulgò Hebræus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum promotus.*
10 *Baptiſmum ſolemne familiæ cuiuſdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont Max. factum.*
11 *Salomon Corcoſſus Hebræus à Gregor XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratiis amplioribus honorandi. qui renati ſunt fonte Baptiſmatis priſtina cæcitate dimiſſa.*
13 *Homines vndecumque naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum rectè colant, honeſti, & ſalui erunt.*
14 *Familia nulla cognatio patriave ſapientis eſt, præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas ſumma eſt clarum eſſe virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex ſanguine, & carne, ſed ex virtute animi accipit formam, & claritatem*
17 *De vitio parentum non eſt quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus eſt in Eccleſia, qui eam diligat, non deglubat.*
19 *Generis differentia ad Eccleſiaſtica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum diſſidia.*
20 *Communio in omnibus eſt diligenda.*
21 *Unitas à Domino, & per Apoſtolos tradita, quantum poſſibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia probanda non ſunt.*
23 *Lex conſtituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum perſonarum, & eſt nulla.*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non poteſt eſſe rationalis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt, ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias.*
27 *Conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi: niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt.*
28 *Fundator in limine fũdationis poteſt apponere quaſcumque conditiones etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, vel aliàs à iure improbata.*
29 *Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis, non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, ſunt pœnalia, exorbitantia, & ſtrictè accipienda.*
30 *Conſtitutiones aut breuia contra deſcendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*
31 *Præbenda dimidia, portionaria, & tertionaria non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Luſitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere Parochiales Eccleſias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ ſunt vnita in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.*
35 *Cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incũbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, id eſt adminiſtratio Sacramentorum.*
36 *Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & ſuppreſſus eſt, ita vt amplius non cenſeatur vocare nec in eo vllus poſſit inſtitui.*
37 *Vnionis littera non dicuntur de beneficio, ſed de proprietate, & re profana.*
38 *Vnionis cauſa non dicitur amplius beneficialis.*
39 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non vero habitu.*

40 *Cura animarum vbi ſimpliciter fit mentio, intelligitur ſemper de cura actuali, & non habituali.*

41 *Epiſcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*

42 Extravag. execrabilis, verſ. quantum, de præbend. *declaratur.*

43 *Beneficiatus qui habet annexam Parochialem ſuo beneficio, non intitulatur in Parochia, ſed in beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum.*

44 *Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, dignitas verò Vicariatus perpetua iudicatur.*

45 *Capitulum excludens proviſum ob impuritatē ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis.*

46 *Nemo natus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis.*

47 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo,* progenie, *non exigit probationem macula in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta.*

48 *Capitulo volente repellere proviſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi proviſo onus probandi ſe purum, oſtenditur.*

49 *Informatio de genere nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ.*

50 *Exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari, & num. 45. quando per famam poſſit probari.*

51 *Impuritas ſanguinis per famam concludenter probari non poteſt niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

1 NEOPHYTUS deducitur à verbo,
neos, quod eſt *nouum*, & phytos,
quod eſt *fides*, quaſi nouus in fide,
iuxta gloſ. Nicolai de Lyra *ſuper
hunc Apoſtoli locum*, Turrecrem. *in
ſum 48. diſtinct. num. 2.* Salzed. *ad Bernard. in pract.*
2 *c. 21 num 1. in nouiſſ. edit.* Dicimus igitur † neophy-
tum, qui à reprobata religione conuerſus de recen-
ti Chriſtianæ militiæ nomen dedit, *cap. ſicut* 48.
3 *diſt.* † nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate
4 ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi, † neophyti nun-
cupari non debent, quamvis iniurioſè hoc nomine
appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis ar-
guunt Turrec. *d. loco num. 1. verſ. ex qua deſcriptione*
Nau. *in man. cap. 27. ſub num. 295. verſ. dixi recenter
conuerſus*; multòque minus hoc nomine poſſunt
appellari eorum filij, & deſcendentes, qui nati à
parentibus conuerſis à natiuitate ſunt Sacro Baptiſ-
mo lauati. Cou. *in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 7.
verſ prima concluſio*, Nau. *d. num. 205. verſ. tertiò dico*,
Hojeda *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 24. num. 2.*
Greg. de Valentia *tom. 4. diſp. 7 puncto 3. §. 3.* Sayr. *de
cenſuris lib. 6 c. 13. ſub n. 11.* Flamin. *de reſignat. lib. 4.
quæſt. 4. n 22.*

5 Ad Epiſcopatum non eſſe promouendum neo-
phytum dicit Apoſtolus *in præſenti*, ne in ſuperbiam
elatus in iudicium incidat diaboli, fortaſſe credens
Fidem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine
eo regi minimè poſſe, vt *hic* gloſſauit Lyrinenſ. &
gloſ *in ſum. 48 diſt.* Rectè autem metuit Apoſtolus
timorem ſuperbiæ, nam, vt ſcribit Hier. *epiſt. 83.
ad Ocean. Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem,
& manſuetudinem ruſticorum, ignorat blanditias Chriſtianas, neſcit ſe ipſum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores ſuos ſæpe reprehendit, & aſſidua meditatione correxit, non ſubſtantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, ideſt, de ſuperbia ad ſuperbiam.* Et in eandem ſententiam Ambroſ. *Verum eſt, ait, quia rudis in Fidei ſolet extolli ſuperbia, maximè ſi accipiat Ordinem: nouitate enim, & poteſtate inflatur arbitrans ſe præ cæteris digniorem.* Videns enim primo anno natiuitatis collatum in ſe honorem, putat non magis ad ſuum, ſed aliorum profectum ſe vocatum, quaſi beneficium religioni det magis quàm accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occaſione ſuperbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet; quia ruit murus, cùm pondus tignorum humore nondum exſiccato opponitur, ex Felino *in cap. eam te, verſ. limita ſecundo, ſub num. 12. de reſcriptis*; tum quia, vt tradit D. Hieron. *ſuper epiſt. Pauli ad Titum*, & refertur *in ſum 48 diſt.* non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Epiſcopus, qui heri erat in theatro, hodie ſedeat in Eccleſia, qui veſperi erat in circo, hodie miniſtret in Altari, qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie ſit conſecrator Virginum; tum etiam quia, vt *ibi* ait gloſſa *verb. prohibentur*, is alios edocere non poteſt, qui nunquam ipſe didicit: tum denique, quia aliis ſe conformare non poterit, cùm nunquam ipſe ſtatum Eccleſiæ tegendo expertus eſt. *Nec nuper*, inquit Anſelmus, *baptizatus, nec nuper à ſæcularibus negotiis, vel à malitia ſeparatus fieri debet Epiſcopus quia vnuſquiſque talis eſt neophytus.* Hinc emanauit Canon Apoſtolicus 80. cuius ſententiam explicat Origen *lib. 3. contra Celſ.* his planè verbis: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Chriſtianus, aut ex vita praua ad honeſtam conuertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat: indignum eſt enim, vt qui nondum documentum vita ſua dederit, aliorum fiat magiſter.* Vn-
de † ad Ordines ſacros non debere neophytum 9
promoueri, probare videtur tex. *in cap. neophytus* 61.
diſt. & per illum tradunt Turrect. *in cap 1. num. 1.
58. diſt.* Ripa *in cap. eam te, num. 31. verſ. tertio reſpondet, de reſcript.* vbi Dec. *numer. 32.* Couar. *d. num. 7. verſ. ſecunda concluſio*, Hojeda *de incompatib. benefic part. 1. cap. 24. numer. 3.* Majol. *de irregularit. lib. 2. cap. 31.* Marquar. *de Iudæis part. 3 cap. 5. ſub num. 8.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 5.* reſoluit in neophyto volente ſe ordinare tam ad ſacros Ordines, quàm ad minores, requiri tranſactum biennium a ſua conuerſione Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 4. num. 7.* ait cum neophyto bene inſtructo, & confirmato in Fide poſſe Epiſcopum diſpenſare: verùm optimè ex Couar. *d. §. 2. numer 8. concluſ. 3.* & Auila *de cenſur. p. 7 diſput. 4. dub* 4 tenent Sanch. *in præcept. Decalogi tom 1. lib. 2 c. 18. numer. 12.* neophytos deſcendentes ex Iudæis, vel Mauris, quamvis non ſint ante vſum rationis baptizati, ſed poſt, poſſe ad ſacros Ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Epiſcopi, nec in hoc caſu eſſe expectandam ſummi Pont. diſpenſationem, ſed tantùm Epiſcopi arbitrio conſecrandos eſſe huiuſmodi nouiter ad Fidem conuerſos, ſi ſint tales, vt meritò dicendi ſint veterani Chriſtiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ inſtructione, vel ex antiqua Chriſtianæ religionis profeſſione. Optimè P. Zapata *de inſtit. diſtributiua p. 1. c. 11. n. 7.* ibi. *Qui iam à natiuitate Chriſtianam Fidem profeſſi fuerint, & ab ipſa infantia Fidei ſe addixerint, tamen ſi patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, vel Sarracenum habuerint, irregulares non ſunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Eccleſiaſticis dignitatibus, aut officiis ſæcularibus prohibentur, neophyti non ſunt, nec dici debent, cap. fin. 48. diſt. Nec attento iure communi à*

ſacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Eccleſiaſticis & honoribus publicis ſæcularibus repelluntur, & refert R. P. Hieronym. à Croce *in defenſ. ſtatutorum, & nobilitatis Hiſpan. lib. 1. cap. 9. pag. 106.* Optimè Didac. de la Morta *in tract. de confirmatione Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 1. c. 1. §. 1. ad 1. num. 15. pag. 113.* ibi, *Quòd ſi placet, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiuſdem Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non aſſumitur ad Epiſcopatum, iam ex hoc non licet inferre quod nullus neophytus in Epiſcopum aſſumatur, vide quod ſequitur in littera D. Pauli, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce cauſam, ne ſuperbiat, putans quòd Religio Chriſtiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non ſolùm ſunt neophyti ætate*, ſed etiam perfectione, *vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo ſequitur quòd ſi ſit humilis & moribus, ac integra Euangelica legis inſtitutione præditus, aliis ſe conformare valens, iam poterit in Sacerdotem & Epiſcopum aſſumi, vt inter alios explicant Couar. in Clem. ſi furioſus pag. 1. §. 1. num. 7 Nauar. cap. 27. num. 105. Maiol. lib. 1. cap. 32. ratio eſt, quia ceſſat cauſa inhabilitatis, vt diſt. 61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad iſtum effectum iſte homo non eſt neophytus, ſed veteranus miles Chriſtianæ Religionis, & in Chriſtiana Religione & diſciplina neophytus non eſt, nec ſic appellandus: facit etiam tex. in cap. ſtatuimus, eadem diſt. 61. quod laici prohibentur eligi in Epiſcopum: ceſſantibus autem cauſis prohibitionis ceſſat ipſa conſtitutio, vt ſi laicus merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, eius electio poteſt rectè haberi*, &c.

Quando igitur qualitas vitæ neophyti oſtendit illum eſſe talem qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter ceſſat prohibitio propter rationem inducta, vt ſunt expreſſa verba *dict. cap. neophytus*, vbi Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij; quia neophytus erat, quibus reſpondit idem Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerant propter honores ſuperbire, ſed ſi humiles inueniantur, bene poſſunt ordinari, refert Alphonſ. Aluarez Guerreto *in ſpeculo iuris Pontificij cap. 10. paulò poſt princ. pag. 31.*

8 Cùm prohibitio hæc Apoſtoli quòd neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundùm legem communem, quia ipſe hoc pronunciauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Chriſti, *d. cap. neophytus.* Turrecr. *in ſumm. 48. diſt. num. 4. verſ. ad ſecundam patet*, Azor. *part. 2. lib. 4. cap. 6. q. 12. verſ. verius tamen.* Ideo eo ipſo quòd Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, quia illius irregularitas non eſt ſimilis, aliis, quæ requirunt diſpenſationem, ſed remittitur arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declaraſſe eum eſſe in Fide ſolidatum, ac proinde impedimentum in eo ceſſaſſe. Cou. *d. num. 7. verſ. ſecunda concluſio*, Hojeda *d. cap. 14. n. 3.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. part. 10. c. 1. n. 3. & 18.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Epiſcopatus neophytos promouerunt poſt longam vitæ probationem, & poſtquam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide ſolidati apparerent, vt vidimus ætate noſtra Alexandrum de Franciſcis, vt vulgo Hebraïnum nuncupatum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Forolinienſem aſſumptum, qui quamvis eſſet in Hebraïſmo natus, & altus; ad Fidē tamen conuerſus non ſolum Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed Sanctiſſimam Dominicam familiam ingreſſus, ibi euaſit homo charitatis inſignis, & prædicator egregius, quod ſufficere viſum fuit, vt illi Epiſcopale munus committeretur.

Si etiam iidem Summi Pontifices propagandæ 10
religionis zelo huiuſmodi neophytos ex primariis
Iudæorum familiis conuerſos ad honores promo-
uebant, tam vt ipſi animaduerterent Chriſtianam
religionem ſibi terrenas dignitates non ſuſtuliſſe,
iuxta illud: *Non eripit mortalia, qui regna dat cæle-*
ſtia; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fi-
dem capeſſendam allicerentur. Vnde ſanctæ memo-
riæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter
Iudæos ad Fidem Chriſtianam conuerſam in Ec-
cleſia S. Petri magno populorum concurſu, & ap-
paratu propria manu baptizauit, ac deinde ſtem-
mate nobilitatis, priuilegiis inſignioribus, proprio-
que cognomine decorauit, vt teſtantur Genebr. *in*
chron. Surius *in compendio hiſtoria*, & omnes, qui eius
vitam ſcripſerunt. Sic etiam Gregorius XIII. æter-
næ mem. Pontifex † Salomonem Corcoſium inter 11
eoſdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac
multis opibus florentem, ad Fidem venientem ba-
ptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma,
& nobilitatem Romanam pro ſe, ſuiſque donauit,
qui poſtea vti nobilis electus fuit Conſeruator
Vrbis.

12 Dignum & Iuri conſonum eſt, vt renati fonte baptiſmatis, priſtina cæcitate dimiſſa; amplioribus fauoribus, & gratiis proſequantur, vt ſic de ſeruitute ad libertatem tranſire videantur, *Extrau. 1. de Iud. inter communes.* Illis igitur, quæ Chriſtianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipuè ſi eorum conuerſio ſit plenè probata, & multò magis, & à fortiori ſi ipſi eorumque parentes Chriſtianam profeſſi fuiſſent religionem, quamvis è gente Iudæorum genus deduxerent. *Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Apoſt. *ad Rom. c. 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles*, &c. *idem 1. ad Cor. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt Act. 10. in fine*, quibus in locis Apoſtolum mira ſemper dexteritate ſtuduiſſe æqualitatem in vtroque populo ſtabilire docent DD. Hieron. Auguſt. & Anſelm. *in d. c. 10 ad Romanos.*

13 Cùm Tobias interrogaſſet Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu eſſet, reſpondit ei Angelus: *Genus quæris mercenarij, an ipſum mercenarium, qui cum filio erat?* quaſi diceret, non genus hominum, ſed perſonas eſſe perpendendas. Et D. Auguſt. *lib. de bono coniug. cap. 16.* relatus *in cap. vndecumque 46 diſt.* ſic ait: *Vndecumque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum rectè colant, honeſti & ſalui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura eſt.* Et Chryſoſt. *homil. 20. in Matth. Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cùm dignatur omnium pater vocari.*

Sacra Scriptura *Geneſ. 5.* poſtquam de Sancto Patriarcha Noë loquuta fuit, hæc dicit: *Hæ ſunt generationes Noë Genealogia varius modus*, dicit Chryſoſt. *homil. 15. in Geneſ. nam vbi Scriptura dixit, Iſtæ ſunt generationes Noe, & aures noſtras ſpe quadã impleuit, quaſi genealogiam illius narratura; & qui eius pater fuerat, & alia, quæ mos eſt recenſere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noe homo iuſtus, & perfectus in generatione ſua, placuit Deo. Vidiſtis admirabilem generationem; ſequamur igitur & nos diuina Scripturæ regulas,*

regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, ſed virtutes, & benefacta exponamus, hunc optima genealogiæ mos eſt. Philo *lib. de Abrah.* hunc eundem obſeruat locum, & affirmat Moyſen virtutes Noë poſuiſſe, ita vt in ſtemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioreſque cæteros recenſeat, ſed virtutes quaſdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve ſapientis eſſe, præter virtutes, & actiones eius: hunc locum ad hoc propoſitum refert Ioan. Salgado de Araujo *in lege Regia Portugalliæ, diſcurſu* 1. *n.*185. Hinc D. Chryſoſt. *ſuper illud Matth.* 4. *Patrem habemus Abraham. Quid,* inquit, *Timotheo nocuiſſe creditur quòd fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultarem? nonne ſeparatus à genere ſuo poſitus eſt in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, ſed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam ſordidare paterni erroros?*

Egregie Petrus Bleſenſis *epiſt.* 3 ad hoc propoſitum ſic ait: *Sicut non portabit filius innocens iniquitatem patris, ſic nec filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Et quæ nobis argumenta prætendit vt eius te filium probes, cuius pompoſam memoriam magnificas, & extollis; ſanè ideò Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duabus etiam vxoribus, & duabus ancillis voluit Iacob prolem ſuſcipere, vt vniuerſitatis humana ſucceſſio de parentum conditione incerta, & ignara virum à libera, vel ancilla deſcenderit, ſe de generoſitatis vbique gloria non extollat, titulos enim Saræ, aut Rachelis, quos ſibi quandoque adſcribit, vaga & vulgaris opinio proſcribit, & abolet nequitia in moribus, ſeruitus in peccatis, vt ſe filios ancillarum conuerſione teſtentur, qui de aliorum virtute, quem apud ſe non nouerint, inflantur. Præterea in domo Iacob ſpuriis pariter cum legitimis funiculum hereditatis ſortiti ſunt, & communiter inter ſe familiæ iudicium dictauerunt.* Fatui, delirique Hebræi, qui habere ſe patrem iactant Habrahamum, filij prorſus degeneres, ſcitè dictum ab Auctore operis imperfecti *homil.* 3. *in Matthæum. Ipſe ſe vacuum ab omnibus bonis actibus oſtendit, qui gloriatur in patribus, ingloria hæc gloria eſt, quæ in parentum meritis tantùm ſua.* Iure Hebræos premit S. Cyrillus Alexandrinus *in Amos cap.* 1. *Et clementia miſeri proceſſerunt, vt ſibi ad felicem ſtatum, & ad gloriam ſatis fore arbitrarentur ex radice Abrahami produiſſe.* Non eſſe inaniter de patrum nobilitate gloriandum oſtendit Chriſtus, cùm in ſua genealogia etiam iniuſtos voluit recenſeri, quod ſcitè expendit idem Petrus Bleſenſis *dict. epiſt.* 3. dum ait: *Quid inter parentelas hominum variando diſtinguis? ab vno patre deſcendimus vniuerſi, & ſinguli. Certè ſpecioſus forma præ filiis hominum Chriſtus Ieſus, de quo ſcriptum eſt, quia vir nobilis eſt in portis eius, cuius nobilitatem, & generationem Propheta non ſufficit enarrare, & qui vnius noſtræ generoſitatis eſt auctor, de iuſtis & iniuſtis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Paſchalis iuxta ſeptuaginta Interpretes de ouibus & capris aſſumebatur, in quo manifeſtiſſimè vides quod apud Chriſtum omnis fortuna, omniſque conditio acceptatur: vt quid ergo te in aliorum virtute commendas, & aduerſus pauperem de tui generis excellentia gloriaris.*

15 Virtutis laus nobis ipſis parienda eſt, non aliunde ſumenda, quia generoſi homines ex ſua, propriaque, non aliena, aut aſcititia virtute indicandi: Vnde D. Hieron. *ad Celant. Nulli te vnquam de generis nobilitate proponas, nec ne obſcuriores quaſque, & humiliore loco natas te inferiores putes. Neſcit religio noſtras perſonas accipere, nec conditiones hominum, ſed animos inſpicis ſingulorum, ſeruum & nobilem de moribus pronuncias. Sola apud Deum libertas eſt, non ſeruire peccatis. Summa apud eum eſt nobilitas clarum eſſe virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piſcator & pauper fuit? Quid in fœminis Beata Maria illuſtrius, quæ ſponſa fabri deſcribitur? ſed illi piſcatori, & pauperi cæleſtis Regni à Chriſto creduntur claues, hæc ſponſa fabri meruit eſſe mater illius, à quo ipſa claues datæ ſunt. Elegit enim Deus ignobilia, & contemptibilia huius mundi vt potentes, ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam & alios fruſtrà ſibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cùm vniuerſi paris honoris, & euſdem apud Deum pretij ſint, qui vno Chriſti ſanguine ſunt redempti, nec intereſt quæ quis conditione natus ſit, cùm omnes in Chriſto æqualiter renaſcamur; nam etſi obliniſcimur, quia ex vno omnes generati ſumus, ſaltem id ſemper meminiſſe debemus, quia per vnum omnes regeneramur* Et Ambroſ. *de Noe, c.* 4. *Probatis viri genus virtutis proſapia eſt, quia ſicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes ſunt.* Et iuuenis ille Alexãdrinus, teſte Baronio *tom.* 8.
ann. 600. dicebat † *Vera nobilitas non ex ſanguine &* 16
carne, ſed ex virtute animi accipit formam & claritatẽ. Et Oſor. noſter *lib* 2 *de nobilitate ciuili Omnis generis ſplendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortũ habet.* Et paulò pòſt: *Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis inſignia poſteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius,* inquit. Ezech 81. *non portabit iniquitatem patris.* Et Aug. *ſuper Matth.* ait: *Nunquam de vitiis erubeſcamus parentum, ſed vnum illud quæramus,*
amplectamur virtutem. Et idem Aug *ibid.* † *Non eſt* 17
omnino nec virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obſcurus, aut clarus eſt, lilium eſt inter ſpinas religio, ait idem Aug. *ſi ſpinæ ibi pungunt, ibidem flores ſolent, & ſanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam ſplendidum lumen de fumo, lilium candens de ſentibus, rubens roſa de ſpinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili proſapia quandoque gignitur.* Hac de re Franc. Patrit. Senenſis *tom* 2. *de Regni & Regis inſtitut.* ſic ait: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti muneribus honoribúſque honeſtandi ſunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi ſunt, parcendum eſt tamen eorum poſteris, fieri enim poteſt, vt optimis parentibus orti, peſſimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi,* &c. Et paulò inferiùs. *Non igitur poſteri arcendi ſunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem deſperent, cùm videant nullam veniam ſperandam eſſe, nullaque virtute ſeſe redimere poſſe. Fit enim ſæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptiſſimi ſint, & deſperatio aliquando in virtutem conuertitur, facilè enim, qui periclitantur, Maronis doctiſſimi Poetarum ſententiam vſurpant:*

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

18 Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Rectoribus Eccleſiæ ſuæ nobilitatem generis, patriæ ſplẽdorem, fumoſas Maiorum imagines, nihil eorum, curæ eſt IESVS, quæ ad rem Eccleſiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? felix Eccleſia ſi in eligendis eius Paſtoribus Sanctiſſima hæc obſeruaretur forma, quam obſeruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Eccleſia, qui diligeret, non degluberet Eccleſiam.

19 Generis differentia, vbi fit ad Eccleſiaſtica beneficia, ac publica officia obtinenda, non ſolùm operatur grauia diſſidia inter vtrumque populum, ſed efficit, vt qui noui habentur Chriſtiani minus ſe credant aliis, & difficiliùs in Catholica puritate ſolidemur: cùm diſtinctio non paruam vim habeat ad

excitandum inter homines diſſidia; ex ciuium diſcordia Reipubl. omnium excidium conſequutum fuit, non facilè enim diſſentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mari. Cuteli *in C. legum Sicular. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, num 23. propè fin.* Hinc S. Leo *in ſerm. 5 de*
20 *Quadrageſimæ*, ſic ait: † *In omnibus hominibus natura eſt diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis ſunt quacumque conditione ſubiecti, quia ſimul cum iſtis habemus quod ad imaginem Dei conditi ſumus: nec carnali, nec ſpirituali natiuitate à nobis dimiſſi ſunt, imò hoc ipſo nos per omnia faciunt mitiores, quod eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubiicimur ſeruitute.* Et Seneca *lib. 3. de benefic. c. 28.* ſic dicit: *Eadem omnibus principia, eadémque origo, nemo altero nobilior, niſi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus eſt, ſiue per ſplendidos, ſiue per ſordidos gradus, ad hunc prima cuiuſque origo perducitur.* Audiamus hac de re S. Cyprian. *in tr. de orat. Dominica*, qui ita ait: *Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes eſſe in domo ſua Deus præcipit, & quales non fecit ſecunda natiuitate, tales vult renatos perſeuerare, vt qui Filij Dei eſſe cœpimus, in Dei pace maneamus: & quibus ſpiritus vnus eſt, vnus ſit & animus, & ſenſus. Sic neque ſacrificium Deus recipit diſſidentis, & ab altare reuertentem prius fratri reconciliari iubet vt pacificis precibus Deus poſſit eſſe placatus. Sacrificium Deo eſt pax noſtra, & fraterna concordia, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus ſancti plebs adunata*, &c. Plutarch. de Homer. *Omne bonum concordia cognatum, omne malum ex diſſidio oritur.* Optime Franc. Patrit. Senenſis *in lib. de Regni & Regis inſtitut. tom. 2.* de hac inter ciues inæqualitate loquens, ſic ait: *Non laudandum cenſeo quod in pleriſque ciuitatibus noſtro tempore vſurpari ſolet, & à nonnullis doctiſſimis viris argumento etiam defendi, vt familiæ complures perpetuò ab omni publica functione excludantur; quâ in re in primis peccatur, & iniuſti ſumus erga conciues noſtros, qui cum onera nobiſcum ferant, à muneribus omnino excluduntur.*

21 Si enim vnam fidem, vnum Baptiſma, vnũ Deum, & Patrem omnium profitemur, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apoſtoli auctoritatem *ad Epheſ. cap. 4.* cur hæc Fides, & vna Eccleſia à Chriſto Domino ſuper Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuerſas Chriſtianorum ſpecies ab hominibus diuidi, ac ſeparari poſſit, verè neſcio. Audi D. Cyprian. *lib. 1. epiſt. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim vel maximè Frater, laboramus; & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis ſucceſſoribus traditam, quantum poſſumus obtinere curemus, & quod in nobis eſt, palabundas, & errantes oues; quas quorundam pervicax factio, & hæretica tentatio à matre ſecernit, in Eccleſiam colligamus, illis ſolis foris remanentibus, qui in obſtinatione ſua, vel furore perſeuerarunt, & ad nos redire noluerunt diſcretionis, & ſeparationis à ſe factæ, & Eccleſiæ derelictæ ipſi rationem Domino reddituri.* Idem *in lib. de vnitate Catholica Eccleſiæ*, ſic ait: *Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus. Eccleſia eius vna, Fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, ſcindi vnitas non poteſt, nec corpus vnum diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſta diſcerpi.* Collotius *in ſua Hierarchia lib. 3. cap. 4. §. 1. pag. 671* ex S. Anſelmo ita ait: *Neque verò illius quaſi deſpecti perſona contemnenda, aut vllius quaſi perfecti perſona præferenda eſt, quando in omnibus vnus, atque idem eſt Deus glorioſus.* Et ideo exclamat Brauo *lib. 2 de regẽdi ratione fol. 40. ſtulta hominum differentia, veriùs honorum monopolia.*

Quare ſtatuta, quòd neophyti, & deſcendentes 22
ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, non eſſe probanda cenſuerunt Turrecr. *in cap. conſtituit 17. quæſt. 4.* Toſtat. *in Leuit. cap. 19. quæſt. 32.* Alphonſ. Carthag. *in defenſorio vnitatis Chriſtianæ.* Henric. Monroi *in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum*, Montaln. *in lib. 2. verb. tornadizo, tit. 3. lib. 4.* Auendan. *de exequen. mandatis, part. 1. cap. 19. num. 20.* vbi eleganter. Perez *l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin.* Torreblanca *de iure ſpirit. lib. 13. cap. 22.* nouiſſimè D. Mari. Cuteli *in Codice legum Sicul. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, pag. 211. cum ſequentib.* & præcipuè *num. 2.* ibi: *Idcirco nimium illam ſtatutorum obſeruationem, quibus deſcendentes ex Hebræis, vel infidelibus ab honoribus, ac Ordinum Militarium inſignijs excluduntur, tanquam Reip. perniciosam ſemper ſuſpectam habui.* Ea tamen multis defendere nituntur D. Petr. de la Eſcalera Guevara, *en vn particular tratado que ſcriuio del origen de los Monteros de Eſpinoſa, ſu calidad, preeminencias, y eſſenciones, part. 2. cap. 12.* nouiſſime D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illuſtr. noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, c. 5. obſeru. 1 pag. 106.* Roias *ſing. 104.* Hojed. *de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23.* Simanc. *de Catholicis inſtitut. tit. 47. num. 82. & 83.* Otalor. *de nobilit. 2. part. 3 par. cap. 7. num. 26.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4 num 16.* Perez de Lara *de anniuerſ. & Capell. lib. 2. cap. 4. à princ.* Metina *part 2 quæſt. 105. art. 1.* Pacian. *de conſilio ſapientis, lib. 1. cap. 1.* latiſſimè Ignatius del Villar *in ſylua reſponſ. lib. 1. reſp. 12. num. 37. cum multis ſeqq.* Caſtill. *controuerſ. tom. 4. part. 2. lib. 5. cap. 123 ex num. 16.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 900 ex num. 84.* Valenzuel. *tom. 1. conſ. 90. ex n. 89.* Chriſtoph. de Paz *de tenuta tom. 1. cap. 32. ex num. 89.* Negari enim non poteſt quin
† lex conſtituens talem differentiam generaliter di- 23
catur facto in odium certarum perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt cenſuit Abb. *in cap. cùm omnes, num. 2. de conſtitut.* vbi Aretin. *notab. 4.* vel ſaltem eſt iniuſta, vt tenent Bart. *in lege omnes populi, ſub num. 53 ff de iuſtit. & iure.* Andr. ab Exea *in dict. cap. cum omnes, num. 164. & 167.* vbi Riminald. *num. 71. verſ. ex hac expoſitione.* Iuuat etiam, quia probationes puritatis ſanguinis ſunt difficiles, vt optimè conſiderauit Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 14. cap. 22. ex num. 7.* his verbis: *Probatio autem huiuſmodi adeò omnibus difficillima viſa eſt, vt vix vnus ex millibus dari poſſit, qui in rigoroſa ſtatutorum acceptione poſſit ſatisfacere; nam ad hoc vt quis dicatur non deſcendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet anteceſſores ſuos, qui primi Euangelium ſuſceperunt, non fuiſſe ex Iudæorum, aut Mahumetanorum proluuie, ſed ex Gentiliſmo, ſeu Paganiſmo conuerſos; quod omnino eſt improbabile; tum tempore promulgationis Euangelij tota Hiſpania Iudæis ſcatebat, Ioſeph lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11 & lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & ſeqq. & contra Apion. lib. 1. Philo in Flaccum, Strabo Geographia lib. 5. Lorin. in actis Apoſtol cap. 8. Garibai lib. 5. cap. 4 Mariana lib 4. cap. 4. Puente de las Monarchias tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1. Peñaloſa libro de las excelencias de Eſpaña, cap. 4. Tum etiam, quia poſt Maurorum inuaſiones, fideles adeò in eorum captiuitate oppreſſi fuerunt (vt multi eorum qui ad Mahumetanos ritus non tranſierunt) cum eorum filiabus ſe copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur: & qui in eorum inuaſione ad Montana Legionis, & alibi ſe receperunt, dum Hiſpaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cum inter ipſoſmet Hiſpaniæ Reges talia connubia non fuiſſent indigna, vt probat Serarius de matrim. hæret cap. 1 & 2.*

Thom.

Thom. Sanch. tract. eod. tom. 2. lib. 7. diſp. 72. ex num. 2. D. Ioan. Solorzan. noſtro ſæculo ingeniorum Phœnix rara facundia, & exquiſita eloquentia vir in ſuo doctiſſimo tract. de iure Indiarum, lib. 3. cap 5. ex n. 13. Tum denium, quia licet non ſit tam longa ſucceſſio quatenda (quamuis macula aſcendentium ob Adamo impedimentum faciat) quia nec teſtes, nec inſtrumenta de illis reperiri poſſunt, quamuis ad poſteriora ſæcula nos conuertamus, non minoris difficultatis eſt probare nullum ex ſuis progenitoribus maculam contraxiſſe; nam vt ait Pe aloſa in libro relato (quem edidit poſt memorialem, quem ſcripſi D. noſtro Regi infra referendum) d cap 4 Porque es verdad que a doze generationes viene a tener cada perſona quatro mil y nouecientos, y ſeis aſcendientes y es poſſible que tengua otros tantos linages, porque no auia de y Andaluzia no ay millon, y medio de vezinos, y por poco que ſe eſtiendas cada linage tendra mas de trezien perſonas, no ſe que teſtigo en el mundo pueda deponer de ſemejante calidad, ni que eſcrituras ſe puedan hallar que lo allanen todo. Hactenus Torreblanca.

24 Verum tribus caſibus huiuſmodi ſtatuta probanda mihi videntur, *primò* quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, veluti intra ſecundum, vel ad ſummum intra quartum, quia intra hos gradus poterit eſſe rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commiſſi, §.*

25 *credentes, & in cap. ſtatuimus il 2. de hæretic. lib. 6.* † Vltra verò quartum gradum prohibitio generalis non poteſt eſſe rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Eccleſia *cap. cito 1. quæſt. 1.* D. Cutelli *d. nota 73. n 6. pag. 11* tum quia vltra illum gradum, ſi quæ macula parentes tetigit, præſumitur extincta *l. non facilè ff de gradibus, cap. non debet, de conſanguinit & affinit* tum denique, quia impoſſibilis deſcendentiæ redderetur probatio, iuxta tex. expreſſum *in cap. licet ex quadam, de teſtibus*, ibi, *cum propter hominum breuem vitam teſtes de viſu vſque ad ſeptimum gradum deponere non valerent.*

26 *Secundò*, quando eorum prohibitio eſt reſtricta ad certas Eccleſias, veluti quia non præcipit ſimpliciter, quod neophyti, & deſcendentes ab eis non poſſint obtinere beneficium; ſed prohibet ne poſſint illa obtinere in tali, vel in tali Eccleſia, ex eo quod Eccleſia ſit valde celebris & hoc ſibi vſui pat in ſignum ſuæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam *in vna Hiſpalen. voti 11 Aprilis* 1597. coram *Gyptio*, qua ratione Eccleſiæ Toletanæ, & aliarum in Hiſpania exiſtentium ſtatuta probantur.

27 *Tertiò*, quando generis diſtinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Eccleſiæ; quia conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quòd non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt, vt reſoluunt Otalor. *dict. cap. 7. num. 26.* Perez de Lara *de Capel-*

28 *lanis, lib 2. cap. 4. n. 1. & 10.* tum quia † poteſt fundator in limine fundationis apponere quaſcumque conditiones, etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt reſoluit Lambertin. *de iurepatron. lib 1. part. 1. art. 1. quæſt. 9. num. 52.* Rot. *in Romana iuriſpatronatus 31. Maij* 1613. coram *Card. Sacrato.*

29 In ſupradictis caſibus, quibus ſtatuta, quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda eſſe reſoluimus eadem pœnalia ac exorbitantia eſſe, & ſtrictè accipienda nullus eſt qui dubitet; tum ex eo, quia auferunt prædictis deſcendentibus habilitatem, quæ aliàs ſibi competeret de Iure communi *in cap. cum te, de reſcriptis*, quod cum loquatur de Eccleſia Tornacen. ſatis probat hæc procedere etiam in Eccleſia nobili, cùm Eccleſia illa in Belgio ſit pluribus nominibus inſignis, & qualificata; & tum multò magis, quia iſta pœna illis infligitur propter delicta alterius. *cap. non debet*, & ibi gloſ. *verb. non debet, de regul. iuris, in 6. cum concordant.* & in ſpecie, quòd talia ſtatuta ſint contra Ius commune probant Abb. *n 7.* Felin. *n 12.* Rip. *n. 29. verſ. vltimo noto, in d. c. cum te*, Lambert. *l. 1. part. 1. q 2. art. 19.* Perez de Lara *de Capellan. lib. 2. c. 4. n. 39.* ſæpè Reſpondet Rot. vt *in Saguntina admiſſionis ad capitulum 26. Iunij* 1587 coram *Gyptio. & in Placentina Canonicatus 8. Aprilis* 1575 coram *Cardin. Blancheto, & in Toletana portionis 27. Ianuar* 1597 coram *Illuſtriſſ. Mantica* quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 307. n. 1 & in alia Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608. coram *R. P D Marquemontio*, nunc Archiepiſcopo Lugdunen. & ſignanter in terminis quarundã Conſtitutionum contra deſcendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas cenſuit eadem Rot. *in Columbrien Canonicatus 13. Iunij* 1616. coram *Illuſtriſſ. Sacrato*, & iterum *in ead. 5. Decembris eiuſdem anni* 1616 coram *Card. Veroſpio* Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi, ex reſolutis per Federic. de Senis *conſ. 72. n. 2.* Alexand. *conſ. 77. v. non obſtat. l. 1.* Pariſ *conſ. 19 n. 14 l. 4. & conſ. 30. n. 16. eod. lib.*

Quare Conſtitutio, ſeu Breue fel. recor. Clementis VIII. *ſub dat. 18. Octobris anni* 1600. (quatenus prohibet ne prædictis deſcendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vſque ad ſeptimam generationem, aliqua collatio, ſeu prouiſio fiat de Canonicatibus, Præbendis, ac Dignitatibus Cathedralium, & de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, & de Parochijs, ac earũ perpetuis Vicariis, cæteriſque Eccleſiaſticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacantibus, quam poſtea extendit fel. record. Paulus V. *ſub die 17. Ianuarij* 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad ſæculares, quam ad cuiuſuis Ordinis Regulares Eccleſias curam animarum habentes) 30

non comprehendit † dimidias præbendas, tertianarias, & quartenarias, aut portionarias in Cathedralibus quæ non ſunt Canonicatus, nec habent vocẽ in Capitulo, ex citatis per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ 45. in princip à num. 29.* & in terminis Rota *in Vlixbonen. quartenaria 15. Ianuar. 1624.* coram *Reuerendiſſimo D. Decano.* Vnde dimidios Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus virtute Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 12.* non teneri Fidei profeſſionem emittere, cùm non ſint Canonici, neque de Capitulo, reſoluunt Garcia *de benef. p. 3. c. 3. num. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 1. ſub num 1.* Circa intellectum dictæ Conſtit. Clementis VIII. adeſt in terminis Rotæ *deciſ. 307. p. 2. recentiſſ. in poſthum.* aliàs *p. 4. recent.* vbi *nu. 5.* dicitur dictam Conſtitutionem non habere locum ſtante diſpenſatione Papæ, & *num. 7.* cenſet eam non comprehendere filios Iudaïzantium, ſed ſolùm filios Iudæorum, & in alia *deciſ. 355. d. p. 2 recentiſſ. n. 5. & 6.* vbi *n. 6.* ſubdit quòd licet dicta Conſtitutio de iudaïzantibus loqueretur non tamen eſſet intelligenda de iis, qui Eccleſiæ fuiſſent incorporati. 31

Et dum prædicta Conſtit. loquitur de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, comprehendit vnam tantum principalem in quali- 32

bet Collegiata, qui pluritas illa reſol iuit in ſingularitates, & reſpicit tantùm pluralitatem Eccleſiarum, à ſimili deducto ex *reg. 3. Cancellaria, aliàs 4. in nouiſſ.* vbi per illa verba, *principales in Collegiatis Eccleſiis*, reſoluunt Doctores vnam tantùm principalem reſeruari, quos ego ipſe refero *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 45. num. 16. & allegat. 57. num. 7.* Principalis verò dicitur dignitas, quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præſcripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam habet, prout ipſamet *reg. 4. Cancellar.* declarat: in noſtra
33 Luſitania dicitur † Prior, qui præeſt toti Canonicorum Collegio, vt in noſtra Vimaranenſi Eccleſia, in quibuſdam verò Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpoſitus.

Item ſub prædictis Conſtitutionibus tam Cle-
34 mentis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Eccleſiæ, quæ perpetuò, & acceſſoriè alicui ſimplici beneficio, Canonicatui, vel Dignitati, vltra principalem in Collegiatis vnitæ reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipſis beneficiatis, Canonicis, ſeu Dignitatibus deputandos: quia parochiales Eccleſiæ ab illis tantùm prohibitæ ſunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intitulentur in parochialibus annexis, ſed in beneficio principali, ideo nullo modo cenſentur habere curam animarum, per ea quæ dixi infrà *p. 3. huius tract. allegat. 66. num. 39.* ſed tunc ipſa actualis remanet penes Vicarios. Vitalin. *in Clem. 1. à num. 8. de exceſſ. Prælat.* quia cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, ideſt, adminiſtratio Sacramentorum, Maſcard. *de proba-*
35 *tion. concl. 468. num. 1.* tum quia † prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe Curatum, quia tale non eſt quoad ſe. Rota *in Conchen. beneficij 12. Maij 1609.* coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato.* Quod quidem aſſumptum ſequenti comprobo ſyllogiſmo. Nullus poteſt in animarum cura ſe ingerere, niſi habeat immediatum titulum ad illum, Felin. *in cap. poſtulaſti, de reſcript. num. 1. verſ. & hoc videtur certum, quando titulus Prælaturæ eſt immediatus ad*
36 *curam.* Sed habens acceſſoriè, & in perpetuum annexam Parochialem Dignitati, vel Canonicatui, non ſolùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipſius Parochialis, ſed nec vllum Eccleſiaſticum, cuius prætextu ſe in ipſius cura intromittere poſſit: nam poſt vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & ſuppreſſus, Doctores *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut.* gloſ. *verb. Eccleſias in Clem. per litteras, de præbend.* Beltramin. *ad Gregor. XV decif. 112. numero 6.* poſt Oldrad. & Caſſador. tenuit Rota *in Burgen. ſeruitij Decanatus 13. Iunij 1594.* coram *D. Litta*, refert Nicol. Garc *de benefic. p. 3. cap. 2. numer. 510.* vt in ea nullus ampliùs poſſit inſtitui, Franch. *in cap. 1. num. 7. verſ. non obſtat, de filiis Presby. lib. 6.* Nicol. Garc *d. tract. de benefic. part. 11. cap. 5. num. 193.* aut alicui conferri, Rot. *in Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.* coram *Illuſtriſſ. Card. Lancelloto*, relata per Nicol. Garc *p. 5. cap. 1. num. 270.* nunquam enim vacare cenſetur Rot. *decif. 214. numer. 5 p. 1. diuerſ.* Gom. *in reg. de triennali q. 8. ſub num. 2.* Gonzal. *ead reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 7. num. 7.* Nicol. Garc. *p. 12. cap. 2. num. 5.* Beltramin *ad Greg. XV. d. decif. 112. num. 5. verſ. hinc etiam* Ergo, &c. Nec argumentum euitabit ſi ali-
37 quis dicat pro titulo ſufficere † vnionis litteras, quia reſpondebitur illas dici non poſſe litteras de beneficio, ſed de proprietate, & re profana, Rot. *decif. 2. nu. 5. de rebus Eccleſ. non alien. in antiq.* Practicab. *Rota* impreſſa *poſt. 1. p. Deciſionum diuerſ. tit. de. vnio. lib. n. 13.* Nicol. Garc *p. 12. cap. 1. n. 33.* tum quia Parochialis præbenda poſt vnionem ita tranſiuit in temporalitatem, Rot. *decif. de exceſſib. Prælat. in nouis*, Caſſad. *decif. 3. num. 1. de iudic.* Mantic. *decif. 159. num. 1.*
vt † cauſa vnionis non dicatur amplius cauſa benefi- 38
cialis, Caſſad *d. decif. 3. num. 1.* Gonzal. *d. gloſ. 5. §. 7. numer. 17.* & lis introducta ſuper beneficio vt vnito, non ſit lis ſuper beneficio. Rota apud *Mantic. loco proximè citato & in Legionen. præſtimoniorum de Palacios 26. Ianuarij 1595.* coram *Illuſtr. Card. Pamphilio*, quam refert Nicol. Garc *p. 12. cap. 2. num 31.*

Et conceſſo quòd in his terminis penes benefi- 39
ciatum, ſeu Canonicum remaneat habitualis cura, tranſlata ſolummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur ſub diſpoſitione prædictarum Conſtitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia, id eſt, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu tenet, vt clarè inſinuant illa verba Clementinæ Conſtit. ibi, *cæteraque beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia*; cùm illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, gloſ. *verb. habentia, in Extrau. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 4 de officio Vicarij*; tum quia habere eſt cum effectu, *l. nomen, §. habere ff de verbor. ſignificat.* Hoſt *in cap. quia nonnulli, de cleric. non reſid.* quem refert & ſequitur Capra *commun. concl. 90. num. 76.* tum, quia prædictæ Conſtitutiones videntur proſectare periculum animarum, ibi, *animarumque periculis occurritur*: quod non videtur ſubeſſe niſi actu & habitu ſint curata beneficia, vt in propoſito bene docet Capra *d. concl. 90. num. 76. in fine*; tum denique, quia id clariùs colligitur ex Conſtit. Pauli V. ibi, *ſub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti*, &c. Vnde cum habeamus claram diſpoſitionem, & verba apertè actum deſignantia, non ſufficit habitus, niſi etiam ſubſit actus, bene Gemin. *in cap. licet canon in fine, de elect. lib. 6.* & *ibi* Franch. *num. 2. verſ. ſed Ioannes Monach.* Et ideò habentem Parochiales Eccleſias acceſſoriè ſuo beneficio annexas non cenſeri ratione illarum curam animarum habere conſulit Nauarr. *conſ. 14. num. 4. verſ. qui habet, de rebus Eccleſ. non alien. in nobis*; ex eo quia, vt ait idem Nau. *conſ. 10. num. 3. de maiorit. & obed. etiam in nouis*, per illam annexionem Canonicatus, ſeu beneficium, quod per ſe eſt ſimplex, non creſcit, nec fit Curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipſa recipit ſimplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur, & annectitur beneficio ſimplici. Facit etiam, quia cum huiuſmodi Canonicus teneatur reſidere tantummodo in Collegiata vbi exiſtit Canonicatus, non verò in Parochiali acceſſoriè, & in perpetuum illi vnita, Rebuff. *in repert. cap. extirpanda, § qui verò, notab. 4 de præbend. Sacra Congreg.* apud Nicol. Garc. *p. 11. cap. 2. num. 23.* ideò ſolus Vicarius in ipſa Parochiali conſtitutus dicitur habere quod ſpiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam quippe quod ille, non verò Canonicus ex neceſſitate officij adſtringi poteſt ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cogere ad ſe venire Parochianos iuxta gloſ. *verb. impendant, in Clem. dudum, de ſepultur* receptam Card. *ibi queſ. 9.* Imol. *numer. 31.*
Abb.

Abb *num.* 41. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel gloſ.* 6. *num.* 36. Rot. *deciſ.* 52. *n.* 10. *p.* 2. *diuerſ.* & apud Mantic *deciſ.* 48. *num.* 5.

40 Non obſtat quòd prædictæ Conſtit. indiſtinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali poſſint intelligi; quia reſpõdetur quòd vbi indiſtinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè reſoluit Capra *d. concl.* 90 *num.* 78. ex illa ratione, quia verba ſemper accipienda ſunt in potiori ſignificatione, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. cum aliis citatis à Monet. *de diſtribut. quotid p.* 1. *q.* 11. *n.* 100. & à Card. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè, quia dicta Breuia ſint odioſa, & exorbitantia à iure, ac proinde reſtringenda, iuxta ſupradicta *n.* 29. tum etiam, quia materia hæc eſt pœnalis, in qua verba in potiori ſignificatu accipi debent, vt euitetur pœna, *c. ſtatutum, de elect. lib.* 6. Capra *d. concl.* 90. *n.* 76.

Nec obſtat quòd Vicarius deputetur temporalis;
41 quia quando Parochialis acceſſoriè & in perpetuũ alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura eſt penes principalem tam ſi conſtituatur perpetuus Vicarius, quàm ſi deputetur ad nutum amouibilis. Ratio eſt, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant conſtitui perpetui Vicarij, *cap. extirpanda* § *quia verò, de præbend. cap ad hæc de officio Vicarij, cap.* 1. *de capellis Monach. lib* 6 attamen ſi de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel conſuetudine, aut priuilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc caſu vbi perpetuus conſtitui debebat, nõn ſufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantùmodo Curę exercitiũ, habitualem verò ac actualem penes Rectorem exiſtere: nam beneficium vnitum in temporalibus poteſt habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo caſu poſſit Epiſcopus, ſi illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obſtante priuilegio, iuxta Concilij Trid. diſpoſitionem *ſeſſ.* 7 *de reformat cap.* 6. ibi *etiam perpetuos, niſi ipſi,* &c. Flores de Mena *var. l.* 1. *quæſt* 10. *numero* 39 & ideò ſacra Congregatio declarauit relinqui arbitrio Epiſcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeu aliis dignitatibus, teſte Garc. *part.* 11. *cap.* 2. *num.* 9. Si autem quæras penes quem ſit hoc caſo beneficij titulus, reſpondebitur iam non exiſtere, cùm fuerit ſuppreſſus & extinctus per vnionem acceſſoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ verò titulum eſſe penes Epiſcopum. Rot. *deciſ* 309. *num* 3. *p.* 2 *diuerſ.* quem ipſe Vicarius recipit ab eo, nõn autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *conſ.* 404. *num.* 11. In hac materia (ſi dubium ſit penes quẽ reſideat hæc cura) eſt multum notanda reſolutio, quam firmat Card. *Clem. vnic. de offic. vic. numero* 10. *quæſt.* 9. quòd quando primitiæ, decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali aſſignata certa portione Vicario iuxta *cap. ſuſcepta, de præbend. in* 6. tunc cura dicitur eſſe penes ipſum principalem, ſecus ſi eas perciperet Vicarius, & aſſignaret portionem principali, tunc enim diceretur cura eſſe penes Vicarium, ita Seraph. *deciſ.* 1304. *num.* 1.

42 Nec denique obſtat *Extrauag execrabilis, in fine, verſ. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia Eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipſa eſt non per Vicarios perpetuos, ſed per Rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit ibi gloſ *verb. temporales,* quia Rector principalis per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſe ipſum deſeruire cenſetur; quia reſpondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primò, & principaliter eſt intitulatus, qui etiam aliquando propter iuſtam abſentiæ, aliámve ſimilem cauſam ad certum tempus exercere poteſt per Vicarium temporalem. Et in hoc caſu, procedit illa reſolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſeipſum deſeruire cenſetur, quòd nullam habet ſimilitudinem cum caſu propoſito, in quo principalis Canonicus, ſeu † beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, ſed in Canonicato, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè & in perpetuum, 43
Franch. *in cap.* 1. *numero* 7. *verſ. non obſtat, de filiis Presbyt. lib.* 6. Nicol. Garc. *p.* 11. *cap.* 6. *numer.* 193. nec deputat Vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vſque ad quod vicaria durat, quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo poſſit parochianos curam per ſe exercere, prout in terminis *cap cum ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. ſed deputat Vicarium, quamuis temporalem, neceſſariò tamen ponendum, qui licet ex conſuetudine immemoriali, ſeu priuilegio, aut Epiſcopi permiſſu poſſit eſſe ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen eſt perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quòd † Vicarij dicantur temporales, & 44
Vicaria perpetua ſit, quia eodem modo Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. *conſil.* 31. *num.* 19. *vol.* 2. quem refert Sbroz *de officio Vicarij lib.* 1 *q.* 4 *in fine.* Sic etiam procedit S. Congreg. deciſio, quæ habet *Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarũ arguere curam eſſe penes deputantem,* quod & manifeſte oſtenditur in eius fine, dum ibi dicitur quòd reſidere ipſe deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *de beneſic p.* 5. *cap.* 2. *num.* 179. *declar.* 11. & quòd ſi Vicarius non ſit perpetuus, ſed amouibilis, ſignum ſit manifeſtum curam penes eum non reſidere, ſed ſolùm eius exercitium cenſuit Rota coram Seraph. *deciſ.* 1304. *num.* 2.

Prouiſi in Eccleſiis habentibus ſtatuta, quod in 45
eis non poſſint recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, excluſis ſemper deſcendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, nec ſe qualificãt eſſe tales, ſed petunt immiſſionem vigore ſuæ prouiſionis, quam ſi Capitulum vult excludere, tenetur probare cauſam excluſionis, *cap. dilecti, de except.* ſi *in princip.* vbi gloſ. *ff. ſi quadrup. paup. fec. dic.* de iure enim † nemo natus inter Chriſtianos grauatur one- 46
re probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis, ſed hoc in dubio præſumitur, *cap veniens, in fine, de Presbytero non baptizato,* vbi Cardin. *nu.* 6. Anchar. etiam *num.* 6. Butr. *num.* 5. Abb. *num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. *l. ab ea parte ff. de probation.* & *l.* 2. *de except.* & ita ſæpiſſimè reſpondit Rota *part.* 1. *diuerſor. deciſ.* 176 & apud Seraphin. *deciſ.* 50. & 335. & *in vna Legionen. denegatæ poſſeſſionis* 8. *Martij* 1591. coram *Card. Blanchetto,* & *in Toletana portionis* 2. *Martij.* 1592. coram *Card Mantica,* eſt inter eius impreſſas deciſiones *deciſ.* 264. *num.* 1. & *in Oxomen. ſtatuti* 27. *Iunij* 1601. coram *bonæ mem Peña,* & *in Legionen Canonicatus* 3. *Iunij* 1602. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Rotæ Decano,* & *in Toletana puritatis ſanguinis* 10. *Martij*

nij 1504.corã *bonæ mem. Litta,& in Toletana Canoni-*
catus 10. *Decembris* 1608. & 23. *Apr lis* 1609. co-
ram *Archiepiſc.Lugdun* & ſæpe alibi: quæ quidẽ re-
ſolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit
prouiſum tanquam impurum,nam ſi prouiſus appel-
lauit in cauſa appellationis,onus probãdi impurita-
tem incumbit Capitulo , ſicut incumbebat in prima
inſtantia , vt cenſuit Rota *in Toletana portionis* 18.
Aprilis 1561.coram *Gropperio.*Sic etiam in terminis
prædictarum Conſtit.quæ ſe reſtringunt ad ſeptimũ
gradum, incumbit probatio aſſerenti aliquem eſſe
intra illum ad beneficiorum excluſionem,cùm hæc
qualitas ſit fundamentum ſuæ intẽtionis,iuxta text.
in l.fin.§.in eum ff ne quis eum, qui in ius vocatus eſt,
*vi eximat.*gloſ *in l.cum actum ff de negot.geſtis,* Bart.
in l denuntiaſſe,§.qui tamen ff.de adulter. Mer ech *de*
*præſump.lib.*2.*q.*49 *& conſ.*301.*n.*10.& qui ſe fundat
in tempore,illud probare debet Rebuff *in tract. no-*
47 *minat.q.*14.*n.*10 *cum ſeqq.*†Statutum verò Toletanũ
cùm vtatur verbo,*progenie,*quod accipitur pro linea
deſcendentium,*l vlt.C de emendat.liber.*Franch.*in c.*
*ſi pater,n.*10.*verſ quarta,de teſtam.in* 6.ideo non exi-
git probationem maculæ in certo gradu,ſed ſufficit
quòd ipſa progenies ſit infecta , Rota *in Toletana*
portionis 20. *Nouembris* 1691. coram Card. Mantic.
quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.*154.*n.*
7.*&* 8.In hoc autem ſtatutorum huiuſmodi obſer-
uentiam Reip. pernicioſam & ſuſpectam eſiſtimat
D.Mari Cutel. *in ſuo Cod. legum Sicularum ad c.*63.
nota 73.*legum Federici n.*2. eo quòd ex curſu imme-
morialis tẽporis,ac poſt quinque generationes,qua-
rum omnes piè vixerunt,ſuſpicio trãsfuſæ per aſcẽ-
dentes perfidiæ,ac Fidei ſrangendæ periculum, per
quæ ſucceſſores honoribus arcentur,penitus ceſſat,
vt multis probat idẽ D.Cutellus *vbi ſuprà n.*5.*&* 6.
quare *n.*15.ſe exoptaremaximè aſſerit vt clementiſ-
ſimus Rex hæc ad determinatam formam redigere
faciat,nẽ generis puritas vltra immemorabilem,vel
certum annorum ſpatium curioſus inquiratur , vt-
que omnes cuiuſcumque ciuitatis,vel villæ incolæ,
qui in hac quaſi poſſeſſione manent,in Albo conſ-
cribantur,ne ſine optimatum voto , ac ſummorum
ordinum probatione deinceps admittantur,vel qui
recẽti ſuorum impuritate notati ſunt,ac vt admiſſo-
rum poſteri puberes facti,filiatione probata,coaptẽ-
tur;ad quod inducẽdum nimium defatigatur Frater
Hieron.à Cruce,Religionis S.Hieron.alumnus in li-
bro,quem ſcripſit *in defenſionem ſtatutorum,& nobi-*
*litatis Hiſpanæ,*Cæſaraugustę impreſſo *de an* 1637.
Quod autem non ſinę dolore in mentẽ quandoque
venit,illud eſt quod in noſtra Hiſpania plebei,qua-
leſcunque ſint,ſpurciſſimi etiam ordinis,ob ignotũ
aſcendentium genus, nullam ex hoc capite contro-
uerſiam patiantur,nobiliſſimi tamen,ac generoſiſſi-
mi viri in dies ob remotiſſimam,ac ſæpe confictam
affinitatem cauillantur , ac honoris augendi ſtudio
mirificè dehonorantur,vt ingenioſè aduertit D.Cu-
tellus *d.loco n* 8 *&* 9.

48 Illa principalis reſolutio , quatenus habet Capi-
tulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum
incumbere onus probandi impuritatem,non proce-
dit quando cauſa appellationis interpoſitæ per pro-
uiſum eſſet deſerta : tunc enim ipſe grauatur onere
probandi ſe purum,Rota apud Seraphin.*deciſ.*355.
*ante n.*2.*& in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris,*
1609.coram *Card.Lancelloto,*ex ea ratione,quia hoc
caſu inſurgit præſumptio pro geſtis pro Capitulo,
& prouiſus venit per vim reſtitutionis in integrum
vel querelæ,& tunc tenetur iuſtificare cauſam ſuã,
& oſtendere plenè iuſtitiam ſententiæ,Innoc. *in c.*
tenor,de ſentent.& re indic. Item etiam non procedit
eadem principalis reſolutio,quando pro parte Capi-
tuli eſt probata aliqua macula,quia tunc ſi prouiſus
vult illam diluere,tenetur probare ſe purum expli-
citè,& poſitiuè,Rota *in Toletana Canonicatus* 13.*No-*
uembris 1609.coram *Card Lancellot iun.*& apud Se-
raphin.*deciſ.*50.*verſ.quòd ſi Capitulum.* Nam etiam
facta probatione impuritatis ex parte Capituli po-
teſt prouiſus contraria probatione probare ſuã pu-
ritatem,Rota coram Card.Seraph *loco proximè citat.*
Et ſi contingat fieri duplicem probationem æqualẽ,
nempe puritatis,& impuritatis,ſemper præualet illa
quæ pro puritate,quia in concurſu ſemper præualet
fama bona,*c.cùm in tua,*vbi Abb.*n.*10.*de ſponſ.*Rota
*in præcitata Toletana Canonicatus,*coram *Card. Mar-*
quemontio,& in alia Toletana portionis 22.*Iunij* 1509.
coram *Card Sacrato , & in altera Toletana portionis*
2.*Maij,*1592 coram *Card.Mantica,*quę eſt inter eius
deciſiones impreſſas *deciſ.*274.*n.*12.

Cùm probatio,ſeu informatio de genere fiat per 49
commiſſarios à Capitulo deputatos, ſummarie , &
ſine cauſæ cognitione , & conſequenter exceptio-
nem rei iudicatæ nunquam præſtare poſſit,ſi ea ſe-
mel facta prætendens ſi fuerit in ea impurus reper-
tus,poterit petere iteratò fieri informationem,Pe-
rez de Lara *de anniverſ & Capellan l.*2.*cap.*4.*nu* 98.
vbi *numer.*20. *&* 21.ex eadem ratione reſoluit ſe-
mel admiſſum ad vnam Eccleſiam , ſi petat ſe ad-
mitti ad aliam, egere noua probatione , niſi fortè
fuerit admiſſus per ſententiam latam in contradi-
ctorio iudicio , quia tunc facit ius quoad omnes
cauſas,*cap in cauſis de ſentent & re ind. l.fin.* vbi
Doctores *C.de legibus.* † Exceptio impuritatis ſan- 50
guinis cùm ſapiat obiectum, debet plenè , & con-
cludenter probari;*cap.ſuper his,de accuſat cap. acce-*
*dens,de elect.cap.*2.*& cap. vt circa,eod. tit.in* 6. & in
ſpecie fuit dictum *in prædicta Legionen* coram *Blan-*
chetto & in Toletana portionis 6. *Nouembris* 1595.
coram *Illuſtriſſ.D.meo Cardinali Millino,& in d.To-*
letana Canonicatus 16 *Septembris* coram *Card. Mar-*
quemont ideo † per famam concludenter probari 51
non poteſt , niſi ſit perpetua,& illęſa apud omnes,
& appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa,
quæque contrariis probationibus non debilitetur,
vt tenuit Rotã *in dicta Toletana portionis* , coram
Card Mantica *d. deciſ.*274. *numer.*9. *& in Oueten.*
Canonicatus 24 *Iunij* 1607. coram *Card. Cauallerio,*
& in d. Toletana Canonicatus 10. *Septembris* 1608.
coram.*Card.Marquemõt.& in Legionen,puritatis sã-*
guinis 26 *Martij* 1631. coram *Rmo D. Queipo* nunc
Epiſcopo Pampilonen. *& in Corduben. dimidiæ por-*
tionis 11.*Febr.*1618 corã Rmo Duran.olim Epiſcopo
Vrgellen.nũc vero Tarraconenſi Archiepiſcopo,eſt
inter eius impreſſas *deciſ.*131.nouiſſimè poſt aliquas
huius tract. impreſſiones Eſcobar *de puritate & no-*
*bilit proban.p.*1.*q.*10 § 4 *n.*9.*&* 11.

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium ſedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum præcedentiis, poteſtate, & priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 Patriarchæ præcipui & veri, quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & de quaternario numero.
2 Papam non eſſe Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum eſt dicere.
3 Patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontificem, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt.
4 Romana Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus
5 Alexandrina Eccleſia Parochiali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt.
6 Antiochena Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri ſedes.
7 Conſtantinopolitana Eccleſia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem primatus haberet honorem.
8 Hieroſolymitanus Epiſcopus quartus Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem habuit.
9 Hieroſolymitana Eccleſia, ſi antiquitas ſpectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.
10 Epiſcopus primus fuit S. Iacobus in Hieroſolymitana Eccleſia conſtitutus.
11 Antiochia primum ſedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.
12 Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, oſtenditur.
13 Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſiis à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ beati Petri.
14 Romana Eccleſia quare primatum obtineat, oſtenditur.
15 Alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam Antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris inſignis.
16 Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.
17 Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.
18 Patriarcha vnde dicatur remiſſiuè.
19 Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiſcopi verò ab eiſdem Patriarchis accipiunt.
20 Pallium à ſolo Romano Pontifice dari poteſt.
21 Patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pontifice conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt.
22 Doctores referuntur, qui de Pallij etymologia, & vſu tractarunt.
23 Crucem elatam Patriarchæ præ ſe ferre liberè poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.
24 Archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præ ſe ferre non poſſunt.
25 Crux, quam Patriarchæ vbique præ ſe liberè ferre poſſunt, qualis eſſe debeat, oſtenditur.
26 Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum.
27 Appellatio gradatim non omiſſo medio eſt interponenda.
28 Patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis poſſit appellari.
29 Cap. antiqua de priuileg. declaratur.
30 Patriarchæ Regibus, aliiſque Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparantur.
31 Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.
32 Patriarchis Romani Pontificis inſigniis, & ornamentis vti fas eſt.
33 Legatus de latere inſigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti poteſt.
34 Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos eſt ordinaria, & ſuprema.
35 Patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus.
36 Excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ.
37 Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum primariis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vſitata voce appellari ſolent.
38 Patriarchales quinque Eccleſiæ quare in Vrbe conſtitutæ? oſtenditur.
39 Patriarchæ etiam hodie non tantùm debent eſſe, ſed de neceſſitate ad Concilium generale vocandi ſunt.
40 Patriarchalium Sedium tractatio quare adhuc vtilis? oſtenditur.
41 Schiſmatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pſeudopatriarchas de facto eligere.
42 Pſeudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis conſtituti aliquando diuerſis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.
43 Moyſes Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei profeſſionem fecit.
44 Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595 per ſuos Legatos Fidei profeſſionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Conſiſtorio promiſit.
45 Patriarchales prouincias redituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.

QVATVOR ſunt in vniuerſo orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus Durand. *in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num.* 18. Hoſt. 1

in

*in ſum tit.de auctoritate , & vſu pallij num.*4.Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu Pij V. editus *part. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento, n.27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum,* Matth. Vgoni. *de præſtantia Patriarch colum.3. verſ poſteaquam , & col.4.verſic. ſi de primariis ,* Couar.*variar. lib.4. cap.14. num.13.* Petr Gambar. *de officio Legati l.2.c.1 num.13.tit.de variis ordin.num....*Aluar.Pelag. *de planctu Eccleſiæ l.1.ar.11.& ar.17.* Auguſt.Beroi *in cap.1. num.2. de iudic.* Ioan. Monach. *in cap. fundamenta num. 6.* & *ibi* Archid. *num. 8. de elect. l.6.* S.Antonin *in ſum.part.3.tit.20 cap.4. in princ.* Paul. Orian. *in repet. l.1. num.23.ff.de officio eius, cui mandata eſt iuriſd.* Rebuff. *in repet.cap.cum ſuper in princip.notab.1.de cauſa poſſeſ. & in concord. Gallia in rub. de collation. in §. ſi quis verò , in verb. Patriarchalis,* Rodulph. Cuperſ. *de ſacroſancta Eccleſia ad c. oportebat 79.diſt.in §.ad quem caſum num.16.& in §.pateт.n.2.* Medices *de legib part.1.quæſt 12.num.1.* Flamio *de reſign. lib.2. quæſt.1. num.51.* Marc. Anton. Marſil. *de Eccleſiaſticis reddit. part.1.cap.16 num 1.* Raym. Ruffus *in Molinaeum pro Pontif. Max. ſub num.14.pag.75.*Anton.Auguſtin *in epis.veteris Iuris Pont. p.1. lib.2.tit.2. 3.4.& 5.* Ioan. Paul. Lancelot. *in inſtit.Canon.lib.1.tit.de Epiſcopis verſ. Patriarcha,* Bertach. *de Epiſcopo in probl.num 5.* Mant.*de Concil. num.76* Gig.*de reſident. Epiſcoporum, cap.18. num 8.* Gregor. *l.12. verb. que ſe llamen Patriarchas tit.5. part.1.*Redoan.*de ſimon.part.1 cap.16.n.5.*Petr Greg. *in cap.conquerente, de offic. Ordin.cap.2.n.5.& ſyntag. Iuris lib 15 cap.5.num.3.* Anaſt.Germon.*lib.2.de ſacrorum immun.cap.5. num.17.* Selu.*de benefic. part.1. q.2. num.40.* Chaſſan. *in catalogo gloria mundi p. 4. conſid 9.* Ludou. Gom. *in cap cum in multis p.92.de reſcript. n.6.* Filliuc.*de benefic tract 41.cap.2.num 35.* Gaſp. Valaſc. *in repet. l. imperium num. 100. ff. de iuriſd. omnium iud.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iud. l. 2. cap. 2. §.3. num. 2. & cap. 3. num. 4.* Dionyſ.Paul.*de vera quatuor Patriarch.Sedium erect. cap.2.* Filliuc.*in quæſt.moralib tract.41.cap 2.num.35.* Monet.*de conſeruator. cap.5.* Aubert.Mitæ.*in lib.cui titulum fecit. Notitia Epiſcopatuum lib.1.c.1.* Lotter. *de re benef. lib.1.q.9.à n.12.*

De quaternario numero multi multa ſcripſerunt exemplo Democriti , qui librum integrum de illo compoſuit , videndi ſunt S. Thom. *in opuſc. 71.* S.Bernard. *in ſerm.de quadruplici debitore,& in ſerm. de quatuor modis orandi , & in ſent.* Cœli. Rhodig. *lib.12. lectionum antiq.c.9.* Petr Bung *de myſtica numerorum ſignificat. ſub tit de numero quarto,* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi p. 12. conſid. 37. in princ. in verſ. de laude veræ quaternarij.* Ludou.Gom. *in repet. cap. cum in multis num 74. cum ſeqq.*maximè *n 95 de reſcript. in 6.* Thom. Actius *de ludo ſchaccorum q. 6. num.103. cum ſeqq.* & maximè *num 107 & 108* ex quibus præcipuè deducuntur , quòd quatuor ſint flumina Paradiſi, quatuor Cœli partes,quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti, elementa quatuor , complexiones hominum quatuor , anni tempora quatuor , tempora magna ab Adam vſque ad finem ſæculi quatuor,liberi arbitrij ſtatus quatuor , charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, muſicæ artis voces & tationes quatuor , conuiuij partes quatuor, Aſtrologiæ partes quatuor , affinitatis , conſanguinitatis gradus quatuor. Animus conſtat ex quatuor , cognoſcitur Deus per naturæ modos quatuor , idem operatur modis quatuor,& apud omnes fere gentes eius nomen ſcribitur litteris quatuor : denique quatuor ſunt præcipuè regulæ Mendicantes, quatuor ſancti Domini noſtri Euangeliſtæ , quatuor primi Eccleſiæ Doctores , quatuor memorabiles in ſacra Scriptura quadrigæ , quatuor Rotæ , quatuor Cherubini,& quatuor admiranda animalia oculi plena, quæ ſignanter prædictos quatuor Patriarchas repræſentant Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè , & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine , & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias 2
immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, pluriſque antiquorum Canonum,& generalium Conciliorum decretis concluſio , vt infra *hoc tit. cap.2.* probabimus;interim tamen quoad hoc propoſitum illud eſt obſeruandum quod Romanus Pontifex non ſic eſt habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum , ſicuti eſt Conſtantinopolitanus reſpectu Alexandrini,& Alexandrinus reſpectu Antiocheni,& Antiochenus reſpectu Hieroſolymitani. quia in illo non eſt ſola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum , verum etiam eſt vera maioritas , ſupremáque poteſtas,vt optime contra hæreticos adoerunt Franciſc. Turrian. *in ſchol ad 39. Niceni Concilij,* Læl. Zech.*in tract. de Romano Pont. in hæreſi 3.in reſp.ad 17.* Card.Bellarm *tom.1.controuerſ. 3. lib.2. cap.18. verſ. argumentum 1. & verſic. ſeq.* Hic etiam eſt verus , & Catholicus ſenſus Iuſtinique Imper. *in nouella 131.de Eccleſiaſticis titulis collat.9. in princip.* in illis verbis , *Sanctiſſimum ſenioris Romæ Papã primum eſſe omnium Sacerdotum*, nam quamuis Dionyſ.Gotofred.verba illa interpretatus fuerit in hunc modum, *Primum eſſe omnium*,id eſt, *primum ſedere* , allegando Iulianum *ibid n.507.* ita exponentem ; innuunt tamen ſine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis , prout illum iiſdem verbis docuit S. Thom. *contra errores Græcorum*, quem citant Paul. Gryſald *in decisionibus Catholicæ Fidei ; verb Papa,num.1.* Lotter. *dict. lib.2.quæſt 9. à num.7.* Sebaſt.Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia, p.1. diſp.1.* Iacob. Sermond. *apolog. in Euchariſtic. Salmatij , lib. 2. cap.27.* Illuſtriſſ. D. Acuña *de primatu Eccleſ. Bracharen. cap.4. à princ.* Vnde Gabriel ille nonageſimus ſeptimus (ſecundùm ſuam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione , & epiſtola obedientiæ miſſa S.D. Clementi VIII *ſub dat. Alexandria 22. Nouemb. 1593.* & lecta Romæ in ſacro Conſiſtorio *die 15. Ianuarij 1595.* ſtatim in principio eundem ſanctiſſimum in titulo & inſcriptione epiſtolæ ;principem Patriarcharum appellat. Hæc enim ſunt eius verba: *Tibi Domino Patrum Patri , Patriarcharum principi, tertio decimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti , & quatuor ſanctorum Euangeliſtarum, S.Petri Apoſtoli ſucceſſori*,quæ refert Card Baron. (ſcholium faciens ad Catholicum dictorum verborum ſenſum) *tom 6. annal pag. 691. & ſeq.* Hæreticum eſt enim aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis poſt S.Thom. adortit Paul. Gryſald. *in deciſionibus Catholicæ Fidei,verb. Papa num 4.& 10.& verb Patriarcha,*& deteſtando impium Carolum Molinæum; probat Raymon Ruffus *in Molinæum pro Pontifice Max.ſub num.8.pag.19.verſ.primatum.*

Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio 3
cur eorum Eccleſiæ , Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena , & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ : ponunt nonnulli in eo , quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent,ad ſimilitudinem quatuor

animalium , quæ Ioannes vidit *Apocal. cap.* 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex *in c.ſcriptum* 40.*in princip de elect.* & poſt Roman. *conſil.vlt.* hoc eſt,*ſermone Baſilea habito num.* 20. ſcribit Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*41. *num.* 2.& ante eum Caſſan.*in catalogo gloria mundi part.*4. *conſid* 9
Verùm alij meliùs conſiderant tres tantùm Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe,quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam,& Antiochenam , quarum meminit text. *in cap.cleros,*
4 *verſ Patriarcha*, 11.*diſt.* †Romanam, quia ad eam, iubente Domino , ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, vt refertur *in cap.per venerabilem, verſ.ſane,qui filij ſunt legitimi*;tum quia Petri,&Pauli glorioſo martyrio coronata eſt, & ex aliis rationibus , quas expendemos infrà *hoc capite.* † Alexandrinam; quia beati Petri nomine à Marco Euange-
5 liſta eius diſcipulo conſecrata eſt. † Antiochenam,
6 quia prima fuit beati Petri Sedes , & ideo eius nomine eam celebrat Eccleſia , ibidémque primum Chriſtianorum nomen accipit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus *in cap ſacroſancta,verſiculo prima ergo ſedes*,22.*diſt.* & deducitur ex antiquiſſimo Nicæn.Concilio *cap.*6.refertur *in cap mos, antiquus* , 65. diſtinct. me citato *in hoc loco* Illuſtriſſ. D.Acuña *de Primatu Eccleſ.Bracharen.cap.* 2.*num.*2.
7 Poſtmodum idem honor Imperatorum precibus † Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt,vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primatus honorem haberet , refertur *in cap. Conſtantinopolitana*,22.*diſt.* explicat latè Card.Bellarm. *tom.*1 *de Romano Pontif.lib.* 1. *cap.* 24. & multi quos refert Henriq.*in ſum.lib* 10 *cap.*29 §.1.*&* 2.Deinde,
8 quia moribus , & antiqua traditione † Epiſcopo Hieroſolymitano(quamvis Cæſareę Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet) honos deferebatur , vt ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſuum Archiepiſcopum, huiuſmodi honorem ſeruandum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus relata *in d cap.quoniam mos* 65.*diſt.* quia Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum , ac honorem habebat,non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis,quæ Metropolitana erat,exemptus.
9 Verum huiuſmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè diſpoſitus eſſe videtur,quia in eis conſtituendis vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum , qui eis præfuerunt , vel locorum amplitudinem , vt conſiderare videtur Anacletus *in cap. illud, & in cap.Epiſcopi* 80. *diſt.* Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes , ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates David *Pſalm.* 109. *verſ.*4. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion* , quod de Chriſti regno,& Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard.*ibidem*, adducens auctoritates Iſaï. *cap.*2. *verſ.*3. *& Michæ. c.*4.*verſ.*2. *ex Sion exibit lex* : & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſumpſit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens *lib.*1.*recognit*, *cap.*10. *fol.*17. (ſi huiuſmodi libros ab eo eſſe conſcriptos vere aſſerere poſſimus) Hieroſolymitanum Epiſcopum appellat Principem Epiſcoporum,dum ait Iacobum Epiſcoporum Principem , Sacerdotum Principes orabat. Sic etiam in Conſtantinopolitano Concilio Theodoſij temporibus in epiſt.ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.
10 Si verò Prælatorum dignitas ſpectetur , eadem Hieroſolymitana Eccleſia præferenda videbatur , quia ibi primus Epiſcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus , & frater ipſius Domini,vnde ſequitur Alexandrinam debere præcedere , in qua ſedit Marcus
Apoſtolorum diſcipulus. † Immo & ipſam Roma- 11
nam omneſque alias videtur præcedere Antiochena,in qua Petrus Apoſtolorum Princeps Primò ſedit , priuſquam Romani cathedram transferret , vt conſtat ex *d cap ſacroſancta,verſ.tertio* , text.optimus *in cap rogamus* 24.*q.*1. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium *in addit ad Platin am de vitis Pontificum* , tenentem priùs Petrum Romæ inſtituiſſe Sedem , diligenter comprobat Cardinalis Cæſar. Baron.*anno Chriſti* 39.*pag.mihi* 311.& ex D. Hieron. Bede , Cano , Cordub. & Couar. plurimiſque aliis confirmat Henriq.*d cap.*29. §.1. *litera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Conſtantinopolitanam præcedere non debuiſſe Antiochenam,& Hieroſolymitanam,neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangeliſta nomine ipſius Petri fundata eſt , eique primus præfuit , vnde primum locum poſt Romanam tenere probat text. *in dict. cap. ſacroſancta.*
Si denique ad locorum amplitudinem attenda- 12
mus,plures alias repetiremus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes, fuerunt : in Oriente ſcilicet , Nicomediam , vbi ſedit Diocletianus : in Occidente Mediolanum , vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat,& Treveris, vnde Conſtantius Conſtantini pater Gallias , & Britannias gubernabat , vt proſequitur latiùs Card. Bellarm. *mihi epiſt.* 52.inter opera S.Clementis *fol.*361. *ad med.*,& ante eum difficultatem ſenſit Card. *in cap. antiqua opoſit.*1. *&* 2. *de priuil.* Mendoz.*q* 4.*ſcholaſt.*§.4 *in* 5. *argum* Tum etiam, quia in diuinis rebus ſtatuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex *epiſt.* 54. ſecundum eundem Bellarm. *loco proximè citato.*
Pro perfectiori igitur prædictorum reſolutione à 13
nobis inquirendum eſt, quare certis Eccleſiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius , quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Eccleſias eligi voluerit , quibus præhabitis facile conſtabit ordinem Patriarchalium Sedium ſupra poſitum rectè conſtare. Ad primum igitur reſpondetur,à principio quando primis Patriarchis datus eſt,& attributus titulus Patriarchalis dignitatis reſpectum habitum fuiſſe ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apoſtolorum , vt ſcilicet ,& merito maior honos illis deferretur Eccleſiis,quas ipſe per ſe erexit,& rexit, vel per diſcipulos erigi iuſſit , vt de Romana, Antiochena , & Alexandrina ſuprà diximus ; & ideo tres has ſolummodo à principio Patriarchales fuiſſe probat *dict cap.ſacroſancta*,& latè explicat Bellarm. *dict.cap.*24. licèt deinde aliis idem honor ſit attributus,de quibus ſuprà , & notauit Polydor.Virgil. *loco citato.* Ad ſecundum reſpondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potiùs quàm aliis totius Orbis Patriarchales Eccleſias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem reſpexiſſe,vt ſcilicet in eis locis,in quibus erant Gentilium primates,primi eſſent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam,& ad maiorem Chriſtiani nominis gloriam,ac faciliorem Euangelij prædicationem,vt docent Lucius Papa,Beatus Clemens,& Anacletus *in c.*1.*& per totum* 80.*diſt & in c.*1. *diſt.* 99.eamque rationem latè confirmat in eodem propoſito Cardin. Baron. *dict. tom.* 1. *pag.*310 *cum ſequentibus.*

14 Ex qnibus iam facilè conſtat iure optimo Eccleſiam Romanam obtinere Primatum ſuper omnes alias vniuerſi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apoſtolorum Principis, & ipſius Chriſti Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apoſtolicam conſtituit, eamque martyrio ſuo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia eſt Imperatorum Sedes, & elegantiſſima Hieronymi verba *lib. 2. aduerſus Iouinianũ, in fine* de monſtrant, *Vrbs potens, Vrbs Orbis domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata*. Hinc Patriarcha. *Hoc affirmo*, inquit, *quòd totius humana magnificentia ſupremum domicilium Roma eſt, nec eſt vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget* Propterea idem Patriarcha *in inuectiua contra Gallum*, ait: *Roma mundi caput, Vrbs Regina, ſedes Imperij, arx Fidei Catholica fons omnium memorabilium exemplorum*. Quòd autẽ caput mundi meruerit appellari, ex eo factum videtur, quòd Romulus iam vita functus Proculo apparuerit, dicens: Abi, nuntia Romanis, Cæleſtes ita vello, vt mea Roma caput ſit Orbis terrarum vt iiſdem verbis de Romulo agẽs, refert Titus Liu. *lib. 1. ab Vrbe cõdita*. Vel ex eo quòd humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obſeruauit Mynſing. *in §. quam formam. Inſtit de ſatiſdat.* Vtcumque ſit, indubia res eſt, quòd Roma iuris vtriuſque authoritate caput mundi appelletur, patet *in c. fin. de foro comp. & in l. Roma, ff ad municip.* tradunt Alciat *lib. 2 diſpunct. c. 21* & Mandoſ *in reg. 10. Cancel. c. 10. n. 4.* in ea ſiquidem, tanquam in communi omnium patria, ſunt ferè omnès nationes de mũdo, vt dixit Burgoſ. de Pace *in repet. cap. cognoſcentes, n 210. de conſtit.* Et Ioan Qu intin (licet cũ aliqua nota Curiæ) *in repet. c. de multa n. 110. de prabendis*. Nec mirum eſt, ſi aliqui, qui domi manentes illuſtres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamvis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingreſſi, ita & Doctores domi clari, & inter ſuos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Conſtat etiam ratio, quare Alexandrina Eccleſia pręcedat Antiochenam, quamvis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit inſtituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Auguſtalis dicebatur, ab Auguſto ſuo nomine inſignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Ægypti prouinciis, & vniuerſo eius imperiu ius dicebat, vt conſtat ex text. *in l. 1. ff de offic. Praefecti Auguſtalis*, quem diligenter exornat Cardin. Baron. *Martyrol. die 20 Octobris in Beato Archenio*, merito ſuperior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & conſequenter eadem conſideratione, primus etiam honos poſt Romanã Eccleſiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus eſt, vt explicat idem Baron *dict tom 1 pag 310.* Neque ſatis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Chriſti pag. 407.* quæ etiam placuit Cardinali Bellarm. *citat. loco c. 24.* quòd Alexandrina primum obtinet locum poſt Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideò ſequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipſe primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde conſtat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena pręcedebat Conſtantinopolitanam, quia tunc Conſtantinopolis non erat, quin Bizantina Eccleſia, etiam poſtquam Conſtantinopolitana dicta eſt, diu fuit ſemper Epiſcopatus ſub Archiepiſcopo Heracleenſi; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæſtina, & ipſa Hieroſolyma ſubiacebat, vt apertè voluit ſignificare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus *in dicto c. quoniam mos, 65. diſtinct.* dum conſtituens, vt Hieroſolymorum Epiſcopo honor iſte deferatur, addit manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron. *dict pag. 310. cum ſeq.*

17 Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipſam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter eaſdem Eccleſias, non neceſſariò ex antiquitate ſingularum deducendam eſſe, ſed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem proferant nouiori, vel e conuerſo: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat Leo Pontifex *dict epiſtol. 52.* in eiſdem terminis, & in noſtro propoſito, & Anacletus, quos refert Gratian. *in cap. priuileg. p. 1. & 2. 25. quaſt. 2.* in ipſo enim Romano Pontif. omnes theſauri dignitatum potiſſimè Eccleſiaſticarum reconditi ſunt, vt ex Baldo, & Barbat. obſeruat. Mandoſ. *in reg. 6. Cancel. de reſignat. quaſt. 3. num 2.* ſolus namque poteſt Prælatos mutare, & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ *in epiſtol. ad Epiſcopo Bethica*, de qua *in cap. mutationes 7. quaſt. 2.* refert Dionyſ. Paul *cap. 10. num 80.* Neque enim ſemper, & indiſtinctè vera eſt regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, ſed ex aliis qualitatibus contrarium ſæpè obſeruatur, vt notant omnes *in reg. qui prior, lib. 6. & in c. 1. de maior 1. & obedien.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo ſeruetur, lib. 12.*

18 Omiſſa etymologia, quòd Patriarcha Græca lingua πατριάρχης, id eſt, Summus, ſeu Princeps Patrum interpretatur, vt cum Iſidoro loquar *lib. 7. etymolog. cap 12.* tranſcriptus *in cap cleros 21 diſtinct.* vbi obſeruant communiter Doctores, Summiſtæ omnes *in verb Patriarcha*, plures quos retuli ſuprà *tit 1. cap. 6. num 9.* quibus adde Paul. Gryſald. *in deciſion. Catholica Fidei, verb. Clericus, num. 2.* Lancelot. *in inſtit Canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis, §. appellantur.* Gambat *de officio & poteſt legati de latere, lib 2. tit de variis Ordinariorum nominib. à num. 11.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 1 à num. 41.* vbi *num. 15.* cum Card Baron. *tom. 2 annalium Eccleſia anno Chriſti 111. verſ 2. incipit, Leguntur*, obſeruat Patriarchale nomen ab ipſo ortu Eccleſiæ receptum, vſitatumque fuiſſe: omiſſa etiam quæſt. illa, an Patriarchæ re, an verò nomine tantùm differant a primaribus, quam tetigimus ſuprà *tit. 1 c. 6. num. 7. & 9.* deueniendum eſt ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipſis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, conceſſa ſont.

19 *Primum* igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium eſt, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne; Archiepiſcopi verò ab eiſdem Patriarchis accipiunt, *cap. antequam 23. de priuileg.* Abb *in rub. de auctoritate, & vſu pallij, num 2.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 4. num. 13. & c. 4. per totum.* Gambat *de offic. & poteſt Legati de latere, lib. 2 tit. de variis ordinariorum nominat. num. 21.* Chriſtoph. Marcel *in carem Romano, lib. 1. cap. 8 per tot* Azor *inſtit moral part 1. lib. 1. cap. 34 quaſt. 4.* Sebaſt. Cæſ. *in relict. de Eccleſ. hierarch p 1. diſp 4. §. 4. num. 2* D. Acuña *ad c 2. num. 4. diſt. 100.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris part. 2. lib. 15. cap 9. num. 6*, non obſtat

quòd

20 quòd † pallium à ſolo Romano Pont. vniuerſaliter dari poteſt, iuxta text *in cap. niſi, de auctorit. & vſu pallij*, cùm detur in ſignum plenitudinis poteſtatis, iuxta text. *in cap. ad honorem, illo tit. & in d. c. antequā*, quæ poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Petri ſucceſſore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Eccle- 21 ſiaſtica iuriſdictio, *c. in nouo 21. diſt.* Quare reſpondetur, † Patriarchas ex auctoritate ab ipſo Romano Pont. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedere, ac ſubinde dici non poſſe quòd ab alio accipiūt, quàm à Romano Pont. & in ipſius B. Petri corpore, iuxta 22 prædictum ſenſum, iuncta reg. *Qui per alium facit, lib. 7.* Cætera † de pallij etymologia, & vſu vide Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 17.* Conrad. Brun. *de ceremon. lib. 3. cap. 4. ad finem.* Polydor. Virgil. *de inuentoribus rerum, lib. 12. cap. 12.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib. 15. cap. 9. à num 6* Læli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum, à num. 5.* Stephan. Durant *de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 9. à n. 41.* Henriq. *in ſum lib. 10. cap. 31. in princ* optimè Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum, lib. 1. c. 30. per tot.* & infrà *tit. 4. præſt. 22.*

23 *Secundum* priuilegium eſt, vt vbique Crucem elatam præ ſe ferre liberè poſſint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus vtens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis, præſens fuerit, & habetur *in d. cap. antequam*, notant *ibi* Anton, & Abb. *in princip.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi part. 2. conſiderat. 38 concluſ. 4.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib. 15. cap. 9. num. 6.* Læl. Zech. *vbi proximè, num. 1. ad finem,* Henriq. *d. lib. 10. cap. 26. §. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 41. num. 25.* Sebaſt. Cæſar *in relect. de Eccleſ. hierarchia, part. 1. diſp. 4 §. 4. ex num. 18.* D. Acuña *de Primatu Eccleſ. Bracharenſ. cap. 6.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 33. n 20.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 29. num. 3.* Alzed. *de præcell. Epiſcop. dign. part. 2. cap. 1. num. 35.* Pancirola *d lib 1. cap. 20. §. habent & aliud*, malè notans Abb. *in cap. 1. vt lit. non conteſt. num. 7.* contrarium voluiſſe, quòd ſcilicet Patriarchæ ſolùm intra Prouincias ſui Patriarchatus poſſunt deferre Crucem, nam Abb *ibi* apertè loquitur de Archiepiſcopis, in quibus veriſſimam tradit & vtilem, atque receptam diſtinctionem, quam etiam recepit *in d. cap. antequam, num. 10.* quòd ſunt quædam inſignia denotantia ſuperioritatem, ſeu poteſtatem in loco, & iſtis vti poteſt extra ſuam prouinciam, abſque ſpeciali priuilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, niſi communi iure eis conceſſum reperiretur: quòd autem hic ſit ſenſus *d. cap. antequam*, & particulæ illius, *vbique*, patet non ſolùm ex ipſius proprietate, quæ accipitur pro quocumque loco, ego ipſe *in meis Remiſſionib. de clauſulis & dictionibus, diſt 358. num. 2.* ſed magis ex limitatione, quam inferiùs facit text. ille *ibi*, niſi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton. Auguſtin. *in notis ad illum poſt collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè. § vlt. ff. de penu legata*, cum citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, litt. C, num. 5.* Quædam autem ſunt inſignia denotantia dignitatem perſonæ, & his vti poteſt Archiepiſcopus, vel ſimilis Prælatus extra loca ſui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloſſ quam ſequuntur omnes *ibi, in Clem. Archiepiſcopo, de priuileg.* plures me citato *in hoc loco* refert. Alzed. *d. part. 1. cap. 13. num. 88.* vide infra *alleg. 20. num 56.* vel etiam quòd poſt ſe eandam portari faciat; pertinet enim hoc ad perſonæ dignitatem, & inceſſus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola *loco proximè citato*, aduertens habitum hunc fuiſſe quorundam Palatinorum Principis Conſtantinopolitani, ſed ad Græcos recurrere non oportet, & ſatius eſt dicere illos ex noſtris ſumpſiſſe. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi crucem inter Archiepiſcopos, & Patriarchas illa apparet differentia, quòd † Patriarchis 24 Iure communi datum eſt vbique, Archiepiſcopis verò intra Prouinciam, iuxta text. *in dict. Clem. Archiepiſcopo*, Zech. *d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num. 6.* me citato *in hoc loco* Illuſtriſſ. D. Acuña *de primatu Eccleſ. Bracharen. cap. 6. num. 5.* nam extra Prouinciam Archiepiſcopi Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, vt probat text. *in dict. cap. 1. vt lite pendente.* Alia quoad hoc inter eos eſt differentia, quia † Patriarchæ Crucem ligno tranſ- 25 uerſario gemino conſtantem præ ſe ferunt, cuius lignum ſuperiùs tranſuerſum breuius eſt, inferius longius; Archiepiſcopis verò intra ſuam Prouinciam vnius duntaxat tranſuerſi ligni Crucem præ ſe ferre permittitur, vt optimè obſeruarunt, Cuiac. *in paratitl ad titulum, de foro competen. in cap. ſanè 2. in fine*, Iuſt. Lipſ. *in notis ad ſuos de Cruce libros.* Iacob. Gretſer. *de ortu S. Crucis, part. 3. in deſcriptione Crucis VVerdeanæ, verſ. verùm cùm circa*, Iaym. Bleda *in tract. Sanctæ Crucis, cap. 7.* Hieron. Roman *part. 2. de Republ. ad finem*, me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcell. Epiſcop. dign. part. 1. c. 10. n. 43.*

Tertium priuilegium eſt, quòd ad eos in omni- 26 bus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari, vt refert text. *in dict. cap. antiqua, verſ. in omnibus.* Sebaſt. Cæſar *dict. §. 4. numer. 8.* Petr. Gregor. *dict. part. 2. lib. 15. cap. 9. numero 9. verſ. ad hos quoque.* Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia † ſecundùm ordinarias regulas appel- 27 latio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda, *l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios Socin, *reg. 19.* Maranta *de ordine iudicior. part. 6. cap. de appellat. à numero 368.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 892.* quibus adde Garciam Falconium *reg. 32.* & pleniſſimè poſt multos, quos refert Sigiſmundus Scaccia *de appellat. quæſtio. 7. à princip.* ita ſcilicet, vt inter Eccleſiaſticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad Superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap. dilecti 66. de appellat. cap. Romana, in princip. & §. ab Archidiacono, & §. debet, & §. vlt eod. tit. lib. 6.* proſequuntur Petr. Gregor. *de appellat. lib. 4. cap. 2.* Scaccia *dict. quæſt. 7. à numero 32. & 86.* † Patriarchis tamen ipſo iure 28 ſingularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum Prouinciarum locis licita ſit appellatio, atque ita text. *in dict. cap. antiqua*, eſſe intelligendum; quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius text. ibi, renouantes priuilegia, & hanc eſſe communem ſententiam computatis Auctoribus poſt Innoc. Hoſt concludit *ibi.* Abb. *n. 7. & 8.* ſequitur Petr Greg *ſyntagm. lib. 15. c. 5. num. 6.* Læli. Zechi. *dict. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num. 4. ad finem*, Maranta *d loco, num 271.* & poſt Gambar *de offic. Legat. l. 8. q. 22. n. 106* de communi

teſtatur Scaccia d.q.7.n.104. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2.c.3. n.9. Matth. Vgoni. in tract. de præſtantia Patriarchali col. 29. verſ. dixi iam quedam.

29 Non obſtat text. in d. cap antiqua, ibi, ſaluis appellationibus ad Sedem Apoſtol. interpoſitis, quatenus hoc vt appelletur omiſſo medio ſolo Romano Pont. concedere videtur, quòd omiſſo medio ad Rom Pont. appellari poſſit, probant text. in cap. omnis, 2 quæſt. 6 cap ſi duobus, de appellat. lib 6. gloſ. verb reſeruata in cap. quod tranſlatione 4. de officio Legati. Anton. Scapp. in tract. iuris non ſcripti cap. 41. num. 7. Sigiſm. Scacc. de appellat. quæſt. 7. à num. 46. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A, concl. 352. numer 51. Reſpondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouinciis ſibi ſubiectis, nihil eis ſpecialiter concederet text contra mentem Pontificis in proœmialibus verbis, ibi, Patriarchalium ſedium priuilegia renouantes; quare audiendi non ſunt contrarium reſoluentes, Anton in d. cap. antiqua num. 11. refert, & ſequitur Hen. d. lib. 10 c. 19 §. 3. Id colligentes ex gloſ vlt. in d. cap antiqua.

30 Quartum priuilegium eſt, vt Patriarchæ Regibus, aliiſue Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparentur, cùm coram inſtar redacti ſint, quòd multarum prouinciarum regimina ſubeant Bald. in lib. 1. §. iis cunabulis numero 3. ff. de offic. Præf. Prætorio, Andr. Barbat. de præſtantia Cardin. quæſt. 1. Baſilica 2. num 43. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap 3. num. 21. Iacob. de Nigris in repet. lib. 1. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, num. 16. Caſſan. in catalogo gloria mundi part. 4. conſid. 9. verſ. & iſti. Læl. Zechi. d. loco num. 1. circa finem, Iacobat. de Concil. lib. 2. artic. 1. numer. 137. Sebaſt. Medices in tract. de legibus & ſtatutis part. 1. quæſt. 11. numer. 9. Gaſp. Valaſc. in repet. legis imperium num. 21. ff. de iuriſd. omnium iudic. Andr. Gambar. lib. 2. de officio & poteſt. Legati, in princ. num. 15.

31 Imò & Summorum Pontificum priuilegiis, ac prærogatiuis vtuntur, iuxta text. in cap. renouantes, 22. diſt. ſub illis verbis, ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat. & Iuſtinian. in auth. de Eccleſiaſt. titulis §. 1. collat. 9. Honor. & Theodoſ. in l. omni innouatione 6. C. de ſacroſ. Eccleſ. ibi non abſque ſcientia viri Reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſia Vrbis Conſtantinopolitana, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, l. 2. & ibi gloſ. verb. lætetur, C. de priuileg Vrbis Conſtantinopolit. lib. 11.

32 Vnde ratione huius Papalis ſimilitudinis Patriarchis Romani Pontificis inſigniis & ornamentis vti fas eſt, ſiquidem veſte rubea indutis incedere, & equo albo phalerato, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat, Abb. Panorm. Hoſt. & alij ſcribentes communiter in d. cap. antiqua, obſeruant Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. num. 184. Petr. Gambar. lib. 2. de poteſtate Legati tit. de variis Ordinar. nomin. 11. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap 5. num 61. quibus inſigniis

33 † Legatus de latere vti poteſt, vt notant Anton. num 10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij in d. cap. antiqua. Læli. Zechi. de Repub. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati n. 2 verſ vlterius, & poſt Martin. Landenſem reſoluit Pancirola lib. 1. cap. 19. Quid amplius? addo communem, ac receptam fuiſſe olim Doctorum ſententiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illuſtriſſimis S. R. E. Cardinalibus præferebat, vt Henriq. Card. Hoſt. ſcripſit in d. cap. antiqua, quem ibid. Abb. num 6. & alij ſequuntur, Paul. Orian. in repet. l. 1 n. 23. ff de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in c. ſtatutum n. 21 verſ item in ſedendo, de reſcript lib. 6. Lancelot. in Inſt. Canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis §. Patriarchæ ſunt, vbi gloſ in verb. locum, Gig. de reſident. Epiſcoporum cap. fin. n. 7. & 8. Caſſan. in d. catalog. part. 4. conſid. 9. verſ. alia de iis, Matth. Vgo de præſtantia Patriarch. col. 2. verſ eſt igitur, Sebaſt. Medices dict. quæſt. 12. num. 4. Decian. reſp. 8 num. 184. vol. 1. Iacobat. de Concil. lib. 1. art. 2 num. 95. & ſeq. vbi tamen num 252. quem refert, & ſequitur Paleot. de ſacri Conſiſtorij conſultationibus in concl. operis memb. 5. in princ. verſ. ad cuius ſimilitudinem, & in §. 2. incip. Conſiſtorium in fine, notat Eugenium IV. prætuliſſe Illuſtriſſimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

Patriarcharum iuridictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria eſt, & ſuprema, vt ſatis colligitur ex cap 9. Concilij Niceni, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidē octoginta cautè legendos eſſe moneo: verè enim non ſunt Niceni, qui viginti tantummodo fuere, ſed ex Nicænis, aliiſque longè poſterioribus conflati, & vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, qui aut generales non ſunt, aut ab Apoſt. Sede approbati nō fuerunt, quędam etiam ſunt interpretationes Nicænorum Canonum, eadémque parum vera) in hæc verba, Conſideret Patriarcha, quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi eius in prouinciis ſuis faciūt, & ſi quid reperiat ſecus, quàm oporteat factum, mutet, & diſponat, & ſibi videbitur, ſi quidem ipſe eſt pater omnium, & illi filij eius, ſicque praeſt Patriarcha his omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt, ſicut ille, qui tenet Sedem Romæ, caput eſt & princeps omnium Patriarcharum. 34

Vnde † Patriarchæ prætextu huius ordinariæ iuriſdictionis diſpēſare poſſunt cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, cap. graue ad fin. de præbend. ibi, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur. 35

Item etiam excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt, licèt eis Suffraganei abſolutionem concedere recuſent, vt docent communiter Doctores per text. in cap ad reprimendam 8. de officio Ordinar. tradit Matth. Vgoni d. tr. de præſtantia Patriarchal. verſ. ita quandoque. 36

Priuilegia ſupra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Conſtantinopolitano ſcilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquileienſi Gradenſi, Toletano & ſimilibus, competere videtur deduci ex text in dict. cap graue 19 in fine de præbendis, ibi, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur. & ex Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter communes, vbi Benedictus IX. poſtquam dictas quatuor Patriarchales Sedes ſanctam Romanā Eccleſiam inſtituiſſe refert, ipſaſque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quaſi diceret, prædicta priuilegia, quibus Patriarchę fruuntur, propriis Patriarchis, non verò improprijs fuiſſe conceſſa, ita Caſſan. d. conſider 9. verſ alij autē. Redoan. d. cap 16. numer. 1. Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperā vſitata voce Patriarchę ab omnibus ſolent appellari. Alber in diction. verb. Patriarcha, verſ. Patriarcha & Primas, Ia- 37

cobat

bar. *lib. 1. de Conciliis à n. 256.* Anaſtaſ. Germon. *lib. 2. c. 5. n. 17. & lib. 3. de ſacrorum immunit. c. 7. n. 11.* Læli. Zech. *d. n. 2.* Pauin. *de officio & poteſt Capituli Sede vacante prælud. 6. n. 12.* Redoan. *de ſimonia mentali p. 1. c. 16. n. 5.* excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis, ac inſigniis; quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licitéque poteſt, vt infra dicam *hoc tit. cap. 8. num. 11.*

38 Obſeruandum maximè eſt, veram cauſam conſtituendi Romæ quinque. Patriarchales Eccleſias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epiſtolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus *in libello de ſeptem Vrbis Eccleſiis, ſtatim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: *Quinque ſunt in Vrbe Eccleſiæ, quæ ob inſignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Baſilicæ vocantur, Lateranenſis, Vaticana, S. Pauli via. Oſtienſi, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mœnia, vt & aliunde conſtat, & ex epiſtolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca aſſeruantur. Eadem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranenſis quidem Romano Pontifici (qui & ateɩ Barcha aliquando vocatus eſt) ad habitationem attributa erat, cætera ad hoſpitium, ac diuerſorium aliis quatuor Reipub. Chriſtianæ Patriarchis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, qui poſt Romanum ex ſacrorum Conciliorum decretis principem in Eccleſia locum obtinebant. Quod ideo factum eſt, vt ſi quando contigiſſet generalia Concilia Romæ celebrari, quibus intereſſe ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de cauſa ad Vrbem accederent, ſuas quiſque ibi ſedes haberet. Eſt enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miſerabiliter Chriſtiana Reſpubl. afflicta eſſet) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent, haberent vbi ſuum agnoſcerent ducem, & Paſtorem.* Hæc Attilius Serranus, *vbi ſuprà*, cui conſonat Rodulph. Cupers *in tract. de ſacroſanct. vniuerſali Eccleſia in §. quæ ſint Cardinalium partes, n. 29. pag. 211.* Matth. Vgoni. *de præſtantia Patriarch. 13 verſ. in nomine Domini.* Verùm cum ſuprà Attilius Serranus aſſerat huiuſmodi quatuor Patriarchas Concilio generali
39 intereſſe teneri, aduertendum duxi † etiam hodie de neceſſitate vocandos eſſe ad generale Eccleſiæ Concilium celebrandum: licèt enim actu iuriſdictionem, ac ſubditos non habeant, ad bonum tamen vniuerſalis Eccleſiæ, cuius cauſa agitur, cuiuſque verè ſunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac deciſiuam habent, vt obſeruauit Iacobat. *in tr. de Conciliis lib. 4. a. 2. n. 58. & ſeq. & n. 72. & ſeq.* ſequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 3.* & ex Cæremoniali Romano deſumpſit Franciſc. de Padilla *in chronographia Conciliorum in princip. ſub tit. Conciliis qui intereſſe debeant.*

40 Plura alia in hoc propoſitu de præcedentia Patriarcharum, eorúmque priuilegiis adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quam infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio, vt aduertit Andr. Gamb. *in tr. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus n. 19.* Verùm licet quatuor inſignium Patriarchalium ſedium cauſa attento præſenti ſtatu, quo eſt Patriarchalibus prouinciis deſtituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, ſicque diſputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinſecus latent, conſiderant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, ſed vt melioribus, ac ſapientioribus adæquanda, ac comparanda videtur, arg. *c. 50. Prouerbiorum*, vt ſic etiam apertiſſime contra Andr. Gambar. conſtet fructuoſam eſſe de hac materia ſuſceptam diſputationem, ac Catholico viro dignam.

Illod autem omittendum non eſt, quod licet in 41
dictis Patriarchalibus prouinciis degentes ſchiſmatici audeant quendam Pſeudo-patriarcham de facto eligere contra diſpoſitionem *Clem. in pleriſque, de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert Matth. Vgoni. *de præſtantia Patriarch. dignitatis, verſ. nec ab alio*, & tetigit Paul Burgenſis Epiſcopus *in addit. ad cap. 13. Apocalypſis, poſita poſt gloſſ. ordinariam, & apoſtillam Nicolai de Lyra in verſ. ſecundo verò*: † tamen ſæpiùs 42
præuaricatores prædicti redeuntes ad cor, reſpicientéſque petram, ex qua exciſi fuerant, vt habetur *Iſaiæ cap. 51.* diuerſis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apoſtolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Chriſti Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet *in Lateranenſi Concil. ſub Leone X. ſeſſ. 11. tom. 5. Concilior. pag. 161.* † Moſes etiam Mardenus 43
Antiochenus Patriarcha *anno* 1552. fidei Catholicæ profeſſionem fecit, vt habetur *in Bibliotheca SS. Patrum noua edit. tom. 7. pag. 1177.* vbi paulo poſt alia legitur ſimilis alterius Patriarchæ profeſſio, & de aliis conſtat etiam in Florentino Concilio. Nouè verò † Gabriel Alexandrinus Patriarcha (ſecundùm 44
ſuam computationem à S. Marco nonageſimus ſeptimus) Fidei profeſſionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S D. Papæ Clem. VIII. promiſit Romæ 15. *Ianuar.* 1595 in Conſiſtorio per Legatos ſuos Ioſephum, & Abdelmaſiam miſſos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit Card. Baron. *tom. 6 annal. non Eccleſiæ pag. 691. & ſeq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum miſſis ad hoc authenticis inſtrumentis in Ægypto receptis *die 14 Ianuarij* 1597. & in ſacro Conſiſtorio Sanctiſſimo exhibitis *die 15. Iunij eiuſdem anni.*

Sed & venturum eſſe deſideratum illud tempus 45
quo Patriarchales prouinciæ redibunt ad Catholicos Patriarchas, prædixit B. Brigitta *lib. 7. ſuarum reuelationum cap. 19.* dicens, promiſiſſe Dominum noſtrum quod quando Græci verè redierint ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ, & ſummi Pontificis, quem in Eccleſia Vicarium ſuum reliquit, quòd tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppreſſione liberabuntur, & ex ea refert inſignis ille Roffenſis Epiſcopus Ioannes Fiſcherus *in confutatione aſſertionis Lutheranæ art. 25. verſ. miror impudentiam tuam, circa fin.* Prædictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem ſentit etiam Benedictus XI. *in extrauag. ſancta Romana, de electione*, in illis verbis: *vt quamdiu ciuitates ipſæ ſchiſmaticorum, aut infidelium ſubſunt, aut ſuberunt ditioni, aut detinebuntur per vos.* Hæc Pontifex. Vt hæc verba in caſu iuſtæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata *in l. ſi quando ff. de legatis 1.* iuncta etiam vulgata doctrina ſumpta ex *c. ab exordio. 35. diſt.* qua dicitur quòd res de facili reuertitur ad priſtinam naturam, infertur apertiſſimè quòd dicta & dicenda ſuper hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio ſunt habenda, & non otioſa iudicanda.

CAPVT II.

De primatu Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pontif. poteſtate in vniuerſum orbem.

SVMMARIVM.

1 *Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur.*

2 *Eccleſiæ Claues Petro præcipuè & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt.*

3 *Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauit? oſtenditur.*

4 *Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*

5 *Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cœpit regere Eccleſiam.*

6 *Eccleſiæ vnitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.*

7 *Petrus 15 Kalend. Februar. anno Chriſti 44. Romam venit.*

8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25 & an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit oſtenditur.*

9 *Roma laudatur.*

10 *Petrus iuſſu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*

11 *Vado Romam iterum crucifigi reſpondiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur.*

12 *Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.*

13 *Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma aliò transferre? oſtenditur.*

14 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater.*

15 *Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.*

16 *Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.*

17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt Summus Pont.*

18 *Seruus ſeruorum Dei nominatur Summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus Dominorum.*

19 *Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto Domino, qui defendant? oſtenditur.*

20 *Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat.*

21 *Chriſtus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.*

22 *Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus? oſtenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatu officio directè non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſæcularem ab ſpirituali diſtinctam*

25 *Summus Pont vt Chriſti vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolùm, quam in lege gratiæ Chriſtus Dominus. quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Chriſtus Dominus per ſe & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Auctoritas Chriſti Domini* Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cœlorum, *intelligitur de poteſtate ſpirituali ſuprema, non verò temporali directa.*

29 Cap. 1. 22. diſt. Extrauag. vnam ſanctam. de maioritate, inter comm. & extrauag. vnic verſ. Sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII. *non agunt de poteſtate aliqua ſæculari Summi Pontificis, ſed ſolùm de Eccleſiaſtica.*

30 Cap. cum ad verum 69. diſt. *intelligitur de poteſtate ſæculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in Summo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſæcularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum.*

32 *Summus Pont. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici poteſtas competens qua talis non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem.*

35 *Summus Pontifex non habet poteſtatem in homines, niſi qui ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſalutari Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite.*

36 *Infideles immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.*

37 *Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.*

38 *Infideles non poteſt Summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolunt in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Eccleſiaſtici* 10. *Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de ſola poteſtate, & permiſſione diuinæ Maieſtatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poteſt infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari miſerunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander VI. commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, negotium, & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum poſitiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Luſitanus laudatur.*

47 *Titulares Epiſcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pont. conſtituere poſſit oſtenditur.*

48 *Summus Pontifex in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſæculari latam reuocare.*

49 *Lis mota ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pont. ſi ex contentione, & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima.*

50 Cap. nouit. verſ. Non enim, de iudiciis, *declaratur.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſæculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontifex dare, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex* in cap. grandi, de ſupplẽda neglig. Prælat. lib. 6. *proceſſit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo tex poterat ſummus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Luſitanis.*

54 *Eccleſiaſticus iudex ex proterua ſæcularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere.*

55 *Petrus Barboſa Regius conſiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus aſſerentis ideo ſummum Põtificem proceſſiſſe ad prædictam coadiutoris dationem in terminis* d. cap grandi, *quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an vere fuerit, oſtenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apoſtolici de prædicto cenſu à ſe recepto.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit.*

60 *Electio per Rempub. Luſitanam de Alphonſo I. in ſuum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri abſque auctoritate ſummi Pontificis.*

61 *Chriſti quinque ſtigmata in cœlo oſtenſa ab Alphõſo Portugaliæ Rege I. in regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt.*

63 *Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Variato.*

64 *Alphonſus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abque vlla obligatione ciuili ſe eiſdem Chriſti vicario B. Petro, & ſucceſſoribus ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere.*

65 *Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant. ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hiſpaniæ regnum non recognoſcit Imperatorem, aliumque ſuperiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in perſonam Magni Caroli Imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis.*

68 *Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita eſt, & inualida.*

70 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.*

71 *Rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.*

72 *Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum. & populorum eiuſdem regni.*

73 *Eccleſia cum læditur vincit; & magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſæculi erit producta.*

74 *Reſpondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem.*

76 Franciſcus de Caldas Pereira *laudatur.*

77 *Conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum munita eſt.*

78 *In Sanctiſſimis Eccleſiis optima menſura eſt donatarum rerum immenſitas.*

79 *Eccleſiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet.*

80 *Conſtantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, licet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Eccleſias munifici & liberales extiterunt, de hoſtibus ſuis triumpharunt, & Imperium, ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt.*

82 *Conſtantinus non ſolum fecit donationem, ſed cum eo ſatrapæ, optimates, ſenatus, ac populus.*

83 *Populus poteſt Regis electionem facere, ex aliquo iuſto capite.*

84 *Leo III Summus Pont ex circumſtantiis ſuo tempore occurrentibus poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V. Summus Pont. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſæcularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem*

86 *Imperator defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à ſummo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas poſt Imperij tranſlationem à ſummo Pontifice habetur, & ab eo inſtituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à ſummo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem poteſt deponere.*

91 *Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliam gentẽ poteſt ſummus Pont.*

93 *Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad Summum Pontificem*

94 *Summus Põtifex in ordinem ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges Ciuiles peccata venialia ſolum approbantes.*

96 *Lex Canonica in foro ciuili ſeruanda eſt, quando agitur de peccato etiam attenta Or. in Regia Luſitanorum, quæ de quantumvis veniali etiam eſt intelligenda.*

97 Cap. nouit. verſ. Cum enim, de indic. *declaratur.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat niſi pro loco, & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum à contrario ſenſu non valet, quando ex illo ſequeretur abſurdum.*

100 Cap. vlt. de præſcriptionib. *ibi*, quæ abſque peccato mortali, *&c. declaratur.*

101 *Papa poteſt laicos legit mare ad temporalia.*

102 *Papa poteſt leg timare Principem ſupremum.*

103 *Legitimatio à Pontifice præſtita, non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, &c. non prodeſt ad ſucceſſionem hæreditariam, & alios ſæculares effectus*

104 *Pontifex nequit leg timare laicos in feſtis Imperij non ſolùm ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſæculares.*

105 *Pontifex poteſt legitimare laicos ad temporalia, ſi aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

1 AD Patrem, & ad cœleſtem Eccleſiam IESV Chriſto ex terrena reuerſuro, neceſſe omnino fuit aliquem Eccleſiæ à ſe in terris conſtitutæ Præſulem relinquere, qui eius Vicariam poteſtatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in terrena Eccleſia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & ſolum ſibi ſubſtituit & in officio Vicarium, & in Magiſterio ſucceſſorem, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis. cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur: vt quamvis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus. Hic igitur primus Apoſtolorum appellatur ab Euangeliſtis *Matth.* 10. *Marc.* 5 & *Luca* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apoſtolorum enumerant, ſemper primo loco recenſent Petrum. Et Dominus noſter IESVS Chriſtus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium ſuum deſtinauerat, in terris vidit ad ſe à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*, Baron. *tom.* 1. *annal. Eccl. an. Chriſti* 31. *c.* 10. *Chriſtus enim, vt* docet Paulus, *Petra fuit, nomen ſuum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Chriſtus nobis oſtenderet (ſe Petro) ſuas vices, & poteſtatem aliquando commiſſurum.* Hic enim cùm interroganti Domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus cùm eum eſſe Chriſtum Dei viui Filium reſpondiſſet, audire promeruit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, Matth. 16. quod D. Auguſt *de verbis Domini* exponens ita ait: *Tu es Petrus à petra dictus, quam confeſſus es, quam cognouiſti, dicens: Tu es Chriſtus Filius Dei viuus, & ſuper hanc petram id eſt, ſuper me ipſũ Filium Dei, ædificabo Eccleſiam meam Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*, Luc. 22. Ex quo manifeſtum eſt in Petro omnes contineri. rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. *Simon quia diligis me plus his paſce agnos meos*, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, vt caput. & Princeps reliquorum Apoſtolorum pro omnibus ſolicitus, auſus eſt à Chriſto petere, qua mercede ipſum ſequuturi eſſent, *Matth.* 19. Ab illo initium tanquã à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus in lotione diſcipulorum Baron. *tom.* 1. *Annal. Eccleſiæ ann Chriſti* 33. *cap.* 38. *in fin.* verbaque ſingulariter ei dixit, tanquam vni Paſtori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus ſpeciatim nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præſtantiæ Petri indicium quóque eſt, quòd primus in monumentum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice, id eſt, auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit, *Ioan.* 20.

Eccleſiæ claues, id eſt, Ordinis, & iuriſdictionis, a ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis Petro præcipuè, & per eum Eccleſiæ datas fuiſſe Sanctorum Patrum teſtimoniis facile probare poteſt; nam Beda *in homilia de officio Apoſtolorum* ſuper illud *Matth.* 16. *Quodcúmque ligaueris*, &c. ſic ait: *Qui regem cælorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus eſt meritò præ cæteris ipſe collatis clauibus regni cæleſtis donatus eſt. Quòd ſi omnibus Apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen aliis ſine ipſo ſed ipſi ſine aliis attributum eſſe cognoſces ligandi & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine aliis poſſet ex priuilegio ſibi collato à Domino, & conceſſa plenitudine poteſtatis Huic Dominus oues ſuas paſcendas vocabulo tertio repetito commiſit, vt alienus à grege Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerint habere Paſtorem.* Sic etiam † dum Dominus ap- 3 paruiſſet in littore diſcipulis nauigantibus ſciens Petrus quòd Dominus eſſet, ſe miſit in mare, & aliis nauigio venientibus ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit, *Ioan* 21. Cùm enim mare mũdum deſignet, per hoc, quòd Petrus ſe miſit in mare, priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum Orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris Apoſtolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuerſus fuerit Orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel Eccleſiæ potius deputatæ. Iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicariũ deſignaret, ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ ſunt populi multi, congregationéſque aquarum ſint maria: per hoc quòd Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe mõſtrauit. Sic etiam *Luc.* 5. legitur ſoli Petro Dominum dixiſſe, *Duc in altum*; quod cum feciſſet, conduxit piſcium multitudinem copioſam, qui admirans ipſe cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, ſecundùm Matth & Marci narrationem proceſſit ſolus ad genua IESV, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum* cui etiam ſoli reſpondit IESVS: *Noli timere. ex hoc iam homines capiens eris*, id eſt, caput eris. Et hic aduertendum duxi † Petrum 4 ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuiſſe, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua *ibi*, fuit propriè ad Apoſtolatum, duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioann.* 1. altera in captura piſcium, quam deſcribit Lucas *c.* 5. non fuerunt propriè ad Apoſtolatum, ſed ad quandam familiaritatem; ita Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij. cap.* . Deinde ipſe ſolus Petrus interrogauit IESVM Matth. 18. *Si peccauerit in*

me

me frater meus , dimittam ei vſque ſepties ? & ei ſoli Ieſus reſpondit : Non dico tibi vſque ſeptiès , ſed vſque ſeptuagies ſepties ; cùm profectò ſeptenarius vniuerſitatis ſit numerus , eò quòd omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi ; igitur ſeptenarius numerus in ſeipſum multiplicatus in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Denique Apoſtolis omnibus à Domino mandabatur , vt prædicarent Euangelium omni creaturæ , principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præſtabat prærogatiua principatus,& cui ſoli iniunctum fuerat à Domino, vt paſceret oues ſuas. Quare S. Petrum Theodorus Studita *epiſt ad Leonem*,omnium capitum caput vocat. S. Ambroſ. *ſerm. 66.* caput ſanctitatis. S. Epiphanius *lib. 2.* diſcipulorum Principem , & Apoſtolici ſodalitij coryphæum. S. Chryſoſt *homil. in Petrum Apoſt.& Eliam*, Apoſtolorum verticem, Eccleſiæ columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens *epiſt.1. ad S. Iacobum* , Primitias electionis Apoſtolorum,æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epiſt.ad Mediolan.*Fidei petram. S.Ioannes Damaſcen. *in hiſtor. Barlami cap.*11. columnam ad ſuſtentaculum,lapidem ad fundamentum,clauem ad Regnum. S.Auguſt. *ſerm.1. in feſto SS. Petri & Pauli* , confeſſorem primum Filij Dei , amatorem Domini. S.Iſidorus *lib.de vita & morte*, Sanctæ Eccleſiæ ſolem,& luminare maius. S.Ambroſ.*ſerm* 68. Fidei firmamentum.

5 Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam , ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens , & faciens ſubrogari , & recepto Paraclito Diſcipulos Spiritus ſancti Gratia illuſtratos ex verbis Ioëlis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit , & baptizari credentes *Act.* 2. Hic inter diſcipulos curando claudum fuit miraculum operatus , *Act.*5. & in Ananiam , & Saphiram vxorem ipſius tanquam primus & præcipuus inter eos,qui mentiti fuerant Spiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit *Act.*5. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pollulantem Apoſtolica falce ſuccidit, ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans, licèt non ei ſoli , ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet, *Act.*8. Huic ſoli viſio cœlitus oſtenſa fuit, *Act.*9 *&* 10. qua innuitur,quòd Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus : ipſéque admonebatur omnes gentes ſuæ fidei commiſſas Chriſti Eccleſiæ vnire, & inſerere, cùm vas illud viſionis Orbem terrarum,& vniuerſa in eo contenta animalia, vniuerſas ſignificaret, tam Iudæorum , quàm Gentium nationes : gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ , pérque beſtias , reptilia , & volatilia Cœli ſignificabantur , & illas iam Deus intra linteum Eccleſiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iuſſum erat vt mactaret eas primùm, hoc eſt, per verbum Dei, quod gladio quovis ancipite penetrabilius eſt , tetrum peccati ſanguinem effunderet, eiſque ſubinde veſceretur, hoc eſt,more cibi traduceret eas in Eccleſiæ corpus, & incorporaret eas Chriſto. Quamobrem ipſe,vt primus Iudæos , ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt ſupra vtroſque fideles ſe paſtoralem curam accepiſſe monſtraret.

6 Conſtituto ſic à Chriſto Domino tot locis Summo vniuerſalis Eccleſiæ Paſtore Beato Petro Apoſtolo , Vnitas , ſiue Primatus eius in Eccleſia vnica conſtituitur , à qua tanquam capite reliqua ipſius membra regenerent : Eccleſia vna eſt,quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur : quomodo Solis multi radij ſunt , ſed lumen vnum;& rami arboris multi ſunt, ſed robur vnum tenaci radice fundatum ; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt , numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate , vnitas tamen ſeruatur in origine : ſic & Eccleſia Domini luce perfuſa per Orbē totum radios ſuos porrigit,vnum tamen lumen eſt,quod vbique diffunditur,nec vnitas corporis ſeparatur , ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit , profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput eſt, & origo vna , & vna mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa : illius fœtu naſcimur,illius lacte nutrimur, ſpiritu eius animamur. Et quod Eccleſia vna ſit veritatis Magiſter teſtatur per Spiritum ſanctum , dicens : Vna eſt columba mea, vna eſt perfecta mea. Item Eccleſiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap.legimus* 93. *diſt.* Et ab vnitate ſpei,de qua Apoſt.*cap.*4.*Vocati eſtis in vnam ſpem vocationis veſtræ* Et etiam vna vnitate charitatis , qua annectitur,& viuificatur,de qua inquit Apoſt.*ad Philip.* 2. Eandem charitatem habentes vnanimes,idipſum ſentientes. Hinc D.Cyprian. *lib.*1 *epiſt.*8 *ad plebem. Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus , & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata : ſicut etiam in Cœlorum vniuerſitate à primo mobili dicuntur inferiores*, Ariſt. 2. *de Cœlo text.*35. *In corporibus mixtis vnum ſemper elementum eſt , elementariſque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet.* Ariſt.*de partu animalium lib.*2.*cap.*2. potentiatum animæ vna eſt princeps, nempe ratio. D Auguſt.*lib.*2.*de liber. arbit.c.*3. & vt ait Apoſt.*ad Epheſ* 4. *Vnus eſt Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma , vnus Deus , & pater omnium , qui eſt ſuper omnes , & per omnia, & in omnibus nobis ; ita quoque vnus Præſidens, Paſtor, Rector, & Gubernator in vnica , & vniuerſali Eccleſia vicem Chriſti gerens, Summus Pontifex eſt , & ſuper vnicam & vniuerſalem Chriſtus ædificat Eccleſiam , quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius ſucceſſores melius conferre potuiſſent ipſo Domino iubente quantum Roma, quæ tunc, & diu poſt Orbis terrarum imperium obtinuit , à qua facillimè Chriſti pietas & religio in reliquas ei ſubiectas prouincias traduci poſſet*, quod innuere videtur Beatus Leo Papa *in ſerm.* 1. *de natali Apoſtolorum Petri & Pauli*,dum ait: *Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad arcem Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.*

Anno igitur nono à Chriſti paſſione exacto , à 7
natiuitate eius 43. poſtquam Iacobum Ioannis fratrem ab Agrippa Rege occiſus fuit,ipſe Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem coniicitur , vt feſto celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus,exiens ad Romam iter inſtituit , vt Herodis vim , furorémque declinaret , ſimul & vt Simonis Samaritæ veſtigiis ſubuertendis inſiſteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epiſtolam ſcripſit , Cappadoces ſcilicet, Galatas,Aſianos, Ponticos,& Bithynos Vrbem peruenit 15.*Kalend Febr. ſequentis anni*, qui fuit Chriſti 44 & ſecundus penè huius Imperij Claudij ; ſtatim Chriſtianæ religionis fundamenta iecit, vt poſtea ad Romanos ſcribens Paulus gratias agit Deo , quod illorum Fides in vniuerſo mundo nunciaretur Ab hoc tempore vſque ad eius obitum,

obitum,(qui fuit Auctoribus penè cunctis conſentientibus 3. *Kalend. Iulij* nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, id eſt, tertiodecimo, Chriſti verò 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethſaide vico Galilææ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occaſione rurſus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit tranſitui Beatiſſimæ Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout melius computant citati per me *alleg.* 50. *num.* 112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cæſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Inde diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata, quorum mors anno ſalutis 69. ſucceſſit ex Lotter. *de re benef. lib.* 1 *quæſt.* 46. *num* 15. Quicquid hæretici huius temporis impudenter negent
8 † Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe, & quod magis eſt, neque Romam vnquam veniſſe, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter cõuincunt Onuphrius Panuinus *de Primatu Petri lib.* 3. *c.* 1. Cardin. Cæſar. Baron *annal tom.* 1. *anno Chriſti* 44. *cap.* 22. *cum ſequentibus*, & ex profeſſo latiſſimè comprobat omnibus contrariis ſatisfaciens Card. Bellarmin *tom.* 1. *de Romano Pont lib* 2. *à princip.*

9 *O felix Roma*, inquit D. Hieron. *lib.* 2. *aduerſ. Iouinianum*, in fine, *Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata*, illa enim caput mundi appellatur, vt patet *cap. fin. de foro comp & ex l. Roma ff. ad munic.* tradunt Alciat. *lib.* 2. *diſpunct. cap.* 21. & Mandoſ. omnino videndus *in reg.* 20. *Cancel. quæſt.* 10. *num.* 2. in ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt ferè omnes nationes de Mundo, vt dicit Burgos de Pace *in repet. cap. cognoſcentes num.* 210. *de conſtit.* & Ioan. Quintin. (licet cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, num.* 110. *de præbend.* refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 16. *à num.* 23. de qua S. Ioannes Chryſoſt. *in comment. epiſtola ad Romanos cap.* 16 *hom. vlt.* id eſt, 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametſi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter geſtis, ſed relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam prædico, quòd erga illos Paulus dum viueret adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram diſſeruit, & poſtremò vitam apud eas finiuit: vnde & ciuitas iſta hinc facta eſt inſignis, pluſquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illuſtres; Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cœlum ſpendeſcit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens*, &c de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia,

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſſ. *verb. Romana, in Extrauag. execrabilis, de præbend.* ita ait: *ipſam Vrbem Apoſtoli Petrus & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, ſub vno perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt.* Hinc etenim Roma eo glorioſo cruore reſperſa in hanc gloriam prouecta eſt, vt ſi gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per ſacram B Petri Sedem in Romano iam proprio ſolio collocatam caput totius Orbis effecta, vt dicit text. *in cap. fundamenta, in princ. iuncto* §. 1. *de elect. in* 6. & refert Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 46. *num.* 16. Nullam denique decentiorem, aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus, quàm quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illuſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam prouexit, vt inde eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latiùs præſideret religione diuina, quàm dominatione terrena, ad quod refert aliqua Læli Iorda *de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & de Romana Sedis origine, c.* 11. *num.* 10.

Quamvis ex *Matth. cap.* 16. *& Ioan.* 21. ſolùm 10
conſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe, non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa tamen Iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe, vt inquit Nicolaus II relatus *in cap. omnes,* 22 *diſtinct.* ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis: *Omnes ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apices, ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſlibet Ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia: illam verò ſolus ille fundauit & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit, qui beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul, & cœleſtis imperij iura commiſit.* Id ipſum oſtendit Gelaſius relatus *in cap. quamuis*, 21. *diſtinct.* omnibus Orthodoxis ita ſcribens: *Quamuis vniuerſæ per Orbem Catholicæ Eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſint: ſancta tamen Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus*, &c Item Anacletus *ad omnes Epiſcopos epiſt.* 3. *cap.* 3. relatus *in cap. ſacroſancta* 22. *diſtinct.* ita ait: *Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipſum atteſtantur* Marcell. I. *in cap. rogamus*, & Leo I. *in cap. cum Beatiſſimus*, 24 *quæſt.* 1 præterea Alexand I. Iulius I. Pius I. *in ſuis epiſtolis*, & demum Innoc. III. *in cap per venerabilem, qui fil. ſint legit.* his verbis: *Locus, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur.* Confirmatur, nam cùm Petrus Vrbem fugiens exiuiſſet, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: *Domine quò vadis?*
respondit: † *Vado Romam iterum crucifigi*; quod 11
intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reuerſus, quam hiſtoriam referunt Linus Papa *in actis paſſionis Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli*, Egeſip. *lib* 3. *de excidio Hieroſolymitano*, D. Ambroſ. *lib.* 5. *epiſt* 32. Læl. Iordan *de maioribus Epiſcoporum cauſis ad Papam deferendis, cap.* 12. *n.* 24. Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij pag.* 8. & ex S Athanaſio *in apologia pro fuga ſua*, & S. Greg *in explicatione quarti Pſalmi pœnit.* comprobat Cardinal. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pont. cap.* 23. *in fine*

12 *fine*, Lotte.*d.lib.1.quaſt.46.num.9.* Quare † primam
Sedem, & vniuerſalem Eccleſiæ Primatum Romæ
Iure diuino eſſe collocatum tenent Abb.*in d.cap.per
venerab.lem*, Ioan. Andr. *in cap. fundamenta, de
elect.in 6.* vbi Anchar.*num.12.* Albertus Pyghius *de
Eccleſiaſt hierarch lib. 5.cap.12.& 13.* S. Antoninus
part.3 tit.23.c.5.§.7. Turrecrem *de poteſtate Eccleſia,
lib.2. cap 40. cum ſequentibus*, Can. *de. locis Theolog.
lib.6 cap.8. verſ.10.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia
lib.1.cap.32* Cordub.*in quaſt.lib.4.quaſt.2. propoſit.8.*
Iacob.*de Concil lib 8. art. .& 7.* latiſſimè Alphonſ.
Mendoza *in quaſt. quod lib. quaſt.4.ſcholaſt.* Azori.
inſtitut. moral. part 2. lib 4.cap.11. quaſt.2. Cardin.
Cæſar. Baron. *in addit ad Martyrologium Romanum
die 18. Ianuarij, pag.mihi 50.* Cardin. Bellarmin.
tom. 1 de Romano Pontif. lib.2. à princip. Card.Tuſch.
pract.concluſ.Iuris tom.3. concluſ.3. num.19. & tom.7.
13 *lit. R. concluſ.362.* quorum aliqui agunt † an lici-
tum ſit è Roma aliò Sedem Apoſt. transferre,
quod ex inſtituto diſputarunt Alphonſ. de Men-
doza *d. diſput.4* Cardin. Iacobat *de Conc.lib.8. in 6.
art.* Cardin.Bellarmin.*dict.tom. 1 de Romano Pontif.
lib.4. cap. 4. verſ.2. hoc idem*, & alij citati à Cened.
ad Decretum collect.11 num.4. à Lotter.*dict.quaſt.46.
num.19.*

14 Et quòd Romana Eccleſia omnium aliarum,
omniumque fidelium mater ſit, & magiſtra, atque
ſuper omnes Primatum obtineat, probant text. *in
d. c. quamuis, & in dict.cap ſacroſancta, in cap.2. de
Summa Trinit. & in cap. antiqua 23. de priuileg.* cum
multis aliis adductis pleniſſimè per Cordub. *dict.
quaſt.1.art.2.* Mendoza *d quaſt.4 ſcholaſt.§.4.* Turre-
crem.*de poteſt.Eccleſ.lib 2.cap.56.* Albertus Pyghius
d.cap.12. Can.*de locis Theolog.lib.2. cap.4.* Bannes *in
2. 2. D. Thoma quaſt. art. cap. 2. concl. 5.* Com.
lib.4.var cap 14.numer 1. Illuſtriſſ.Cardin.Bellarmin.
virtute & litteris inſignis, Catholicæque religio-
nis ſtrenuus propugnator, *d.tom 1.de Romano Pont.
cap.12.* cum ſequentibus, Cardin. Tuſch. vtriuſque
Iuris conſultiſſimus, prout præclari, indefeſsique
laboris monumenta atteſtantur, *in pract. concluſ.
tom.7. lit. R. concluſ.363.* Cardin. Mantica aſſidua
negotiorum experientia eruditiſſimus *de conjecturis
vlt.volunt.lib.8.tit.6.num.4.* Iacob.de Graffiis *tom.2.
conſil lib.3. tit. de clericis non reſid. conſ.1. num.4.* ple-
niſſimè Marta *de iuriſdict. part.1. cap.13. à num.19.*
vbi permulta ſequentia capita omnia argumenta
in contrarium pleniſſimè reſoluit. Valeri Regi-
nald. *in praxi fori pœnitent. lib.1. num.22.* Fr. Pau-
lin. Berti Lucenſis *in praxi criminali Regul tit.2.
cap.14.n.4 & 5.* Victorin.Manſ.*de Eccleſiaſtic. magi-
ſtrat.lib.2. cap.4.* & 5. Homobon. *de ſtatib.humana
vita, part.1.c.4.num.1.& c.6.verſ.in primo gradu* no-
uiſſimè Mich. Ferr.*de precedent. Eccleſiaſt quaſt 31.*
plures ex antiquioribus refert Cened. *d. collect.11.
n.4.& 5.*

15 Romæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem ſuc-
cedere Petro in Eccleſiaſtica monarchia tam ex di-
uino iure, quàm ratione ſucceſſionis, Conciliorum
auctoritate, Summorum Pontif. Græcorum, &
Latinorum Patrum, aliorumque teſtimoniis, & au-
ctoritatibus probat idem Cardin Bellarm. *d. tom.1.*
16 *lib.2.c.12. & 14.* † Nullum enim In terris ſuperio-
rem habet, *cap. cuncta per mundum 9. quaſt.3. cap.
licet, cap. Venerabilem, de elect.* Flamin.*de reſignat.lib.
7.quaſt.5.num.1.& 2.* Don. Garſi. Maſtrillo *de ma-*
17 *giſtratib.lib. lib.1. cap.1. num.4.* Et eſt † Ordinarius
Ordinariorum, & totius Orbis, cùm totus mundus
Papæ ſit territorium, *d c cuncta per mundum, cap. per
principalem 8.quaſt.3.* Camill.Borrel.*in ſum.omnium*
deciſ.tit.4.n.10. Gonzal.*ad reg.8. Cancel.§. 2. proœm.
n.44.* † Et omnes eidem parere, ipſumque in Prima- 18
tem recognoſcere debent, *c. ſacroſancta, c. de Con-
ſtantinopolitano 22.diſt* Gonzal.*§.1.proœm num.8.* Li-
cèt autem *in proœmio Decretalium*, aliiſque in locis
ſeruus ſeruorum Dei nominetur, intelligitur quan-
tum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem
eſt Dominus dominorum, Azori.*inſtit moral p.2.lib.
3.c.19.quaſ.1.verſ.Baldus*, Flamin.*d.lib.8.quaſt.7.nu-
mer.102.*

Vnde Summum Pont. ſaltem in habitu directè
habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto 19
Domino ſibi commiſſam, ita vt poſſit per ſeipſum
eam, vt directam reducere ad actum, licèt frequen-
tiùs illam exerceat per Imperatores, & Reges ab
eius manu eandem accipientes, tenent Innocent.*in
cap.licet, num. 8. & 9. de foro comp.* & poſt Hoſt.
Panor.*in cap. nouit numero 13. de iudic.* poſt.gloſ.ibi,
& poſt *gloſ.1. in cap. cauſam qua, in 2. qui filij ſint
legit*, cui ſimilis *verb Eccleſia, in Clem. ad noſtram, de
hæretic.* Bart.*in l.1.§ Præſides, ff. de requir. reis*, Hie-
ron Alban *tract de poteſtat. Papa, p.2.num.15. cum
ſeqq.* Aluar. Pelag. *lib. 1. de planctu Eccleſ. cap. 24.*
Palat. *de obtentione regni Nauarræ, §.6.* Con *in reg.
peccatum part. 2. §.9. num.7.verſ.1.* Nau.*in d c nouit.
notab.3.ſub num.19.* Menech.*illuſt.lib.1.cap. 20. num.
2 & cap.11.num.1.* Marta *de Iuriſdict.part.1. cap. 19.*
quo loci iunctis capitulis ſequentibus vſque ad *cap.
25.* incluſiuè, & iunctis præcedentibus, pluribus
mediis hanc ſententiam tenaciter defendere inten-
dit, Leonard.Duard.*in comment. ad Bull. Cœnæ lib.1.
can.14. quaſt. 8. num. 13. & can. 15. quaſt. 18.* Tor-
rebl.*de magia lib. 3. cap.4.* Solorzan. *de iure Indiar.
tom.2.lib.2.cap.22 cum ſeqq.* Lorrea *Granat. deciſ.1
à num.5.* ex Theologis S. Antonin. *tit. 3.de dominio
regnorum, cap.2.& p.3.ſum tit.22.cap.5.§.17.* S. Au-
guſt. Triumph. *in princ. ſum. de poteſtate Eccleſia.*
S. Bonauent. *in 4.diſt.37. in expoſit. lit.dub.4* Hen-
ric.Gandau. *in quod lib. 6. quaſt. 23.* Roder. Sanc.
Epiſcop.Zamoren. *lib. de origine, & differentia prin-
cipatus, p.1.* Alexand. Alenſ.*4.p.ſumm. quaſ.19 part.
2.§.1.* B. Ioann. à Capiſtrano *de auctoritate Papa,
part.1.ſecunda partis, num.4.& 5.* Aluar. Pelag.*de
planctus Eccleſia lib.2. cap 13.* Celſ. Manc. *de iuribus
principatuum, lib.3.cap.1.& 2.* Paulus Ciera *in tract.
de iure Principum, cap.6. cum ſequentibus*, Alexand.
Peſanti. *de poteſtate Romani Pont.* Thom. Bozi.*de
ruinis gentium, & regnorum, lib. 2.* Sot *lib.4.de Iuſtit.
quaſ. 4 art. 1.* ibi, *Arbitrati ſumus Chriſtum quate-
nus hominem non fuiſſe Regem, non quòd non potuerit,
erat quippe Deus, ſed quia neque eum decuit, neque ſub-
inde voluit*, &c. Ioſ.Raguſ.*in 3.p.S.Thoma diſput.22.
art 6 q.22.*

Probatur hæc ſententia. Summus Pontifex Petri 30
ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum re-
præſentat qualis erat dum hîc inter nos viueret: at-
qui in Chriſto Domino noſtro dum vixit fuit Re-
gia poteſtas temporalis: ergo Summus Pont. Petri
ſucceſſor habet temporale dominium, maior per ſe
patens eſt, & conſtat ex dictis, & præcipuè ex illo
Ioan.21.*Paſce oues meas*, & Matth.19.*Tu es Petrus,*
&c. vbi Dominus loco ſui Petrum conſtituit vni-
uerſalem ſuæ Eccleſiæ Paſtorem, illimitatámque
relinquit hanc ſibi promiſſam, & traditam poteſta-
tem, vnde D. Auguſt. *Sicut*, inquit, *in Saluatore erant
omnes cauſa Magiſtri, ita & poſt Saluatorem in Petro
omnes continentur.* Et Chryſog. *ſuper Acta Apoſtolo-
rum. Ita*, inquit, *Petrus à Filio ſuper omne quod eſt Filij
poteſtatem accepit, non vt Moyſis in gente vna, ſed in
vniuerſo Orbe.* Quamobrem neceſſe eſt fateri ean-
dem

dem eſſe anctoritatem Petri, quàm Chriſti, & Sommi Pont. quàm Petri. *Manet*, inquit S. Leo, *diſpoſitio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perſeuerans ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſeuerat videlicet Petrus, & viuit in ſucceſſoribus ſuis* Et Philippus Presbyter Apoſtolicæque Sedis legatus in *Concilio Epheſino circa an.* 430. vt habetur *tom* 2 *c.* 16. ſic dicit: *Nulli dubium, imò ſæculis omnibus notum eſt, ſanctum Beatiſſimúmque Petrum Apoſtolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, à Domino* IESV *Chriſto Saluatore noſtro, humanique generis Redemptore, cæleſtis regni Claues accepiſſe, ſoluendique, atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe, necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſque decernere ſempérque victurum eſſe.*

21 Minor verò, quatenus habet Chriſtum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuerſalem fuiſſe mundi Dominum, ac Regem vniuerſorum probatur Matth. cap 10. *Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo* Et cap. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra.* Probatur etiam ex pluribus Apoſt. locis, qui præcipuè ſcribens ad *Coloſſ. cap.* 1. inquit de Chriſto: *Qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cælis, & in terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue dominationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant: & ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis.* Et ad *Hebr. cap.* 1. *Multifariam, multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouiſſimè loquutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula.* Ioannes etiam *in apocal. cap.* 1 dicit, quòd IESVS Chriſtus eſt teſtis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & *cap.* 11. *quod audiuit vocem multorum dicentium: Factum eſt Regnum huius mundi Dei noſtris, & Chriſti eius.* Et *c.* 19 *Cùm prius exaraſſet quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.*

22 Quòd ſi inſurgat aliquis dicens, quomodo Chriſtum Regem dicimus ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. reſpondet Iſai. Propheta *cap.* 9 *factus eſt principatus ſuper humerum eius*; quem locum Nicetas in Nazianzenum *in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Chriſti, vires eius intelligens ait, *omnes alij Reges non in propriis viribus imperium ſuũ, & regnum habent conſtitutum, ſed in aliis, putà in militibus, & ſatellitibus, & propugnatoribus: Chriſtus autem ſolus principatum ſuum ſuper humerum habuit.*

23 Conſequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc perſeuerat, & viuit in ſucceſſoribus ſuis, vt ſuprà probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Chriſtiani, & in Vicarium electus fuit Chriſti, cuius iuriſdictionis ſunt omnia regna mundi. Vnde in eius ſolemnitate exultans Eccleſia canit: *Tu es Paſtor ouium, Princeps Apoſtolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et ſuper illa verba, *Tibi dabo Claues*, infert Chryſolog. *Filius Dei vbique terrarum Petro conceſſit poteſtatem, & homini mortali omnium, quæ in cælo ſunt, dedit auctoritatem, vt poteſtate Clauium Eccleſiam amplificaret.* Inde D. Auguſtin. *ſerm. Fortis & humilis*, admirans ait: *O mira potentia, ô ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piſcatorem Apoſtolorum facilè crederet Principem, & Regibus obſiſtere, Reges ſanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Chriſtus accepit à Patre Dux ſceptrum Eccleſiæ gentium ex Iſraël egrediens ſuper omnem principatum & poteſtatem, & ſuper omne quodcunque eſt, vt ei genua cuncta curuentur: ſic & Petro, & eius Succeſſoribus pleniſſimè commiſit.* Si igitur Chriſtus Dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, vt monſtratum eſt euidentiſſimè, totius mundi, & omnino hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad ſpiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: nam, vt infert Chryſog. in perſona Chriſti loquentis ad Petrum, *qui amas me coram ipſis, iam tibi confirmo quod meum eſt plenum*, & ideò D. Thom. *in fine l.* 2. *ſentent.* dicit quòd Papa vtriuſque poteſtatis apicẽ tenet, ſcilicet ſpiritualis, & ſæcularis, hoc illo diſponente, qui eſt Rex, & Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech & Dominus dominantium, cui poteſtas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

Nihilominus tamen veriùs dicendum puto Summum Pontificem ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu poteſtatem ſæcularem ab Spirituali diſtinctam per quam more aliorum Regum poſſit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & ſtatuere, quæ proximè ſpectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum; & hanc ſententiam tenent D. Thom *in opuſculo de regim ne Principum lib.* 3. *cap* 2 *cum ſequentibus, & p. quæſt* 50 *art* 1 t. *de iuſtitia lib.* 3. *quæſt.* 4. *art* 1. *colum.* 4. *verſ. quod ſi, & in* 4. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concluſ.* 3 Driedoo. *de libertate Chriſtiana lib* 1. *cap.* 9. *& cap.* 15. Caietan. *tom.* 1. *tract.* 2. *de auctoritate Papæ, & Concilij cap.* 13. *ad* 8. Victoria *in relect. ſuper cap. vlt. Matthæi numero.* 27. *& de poteſtate Eccleſiæ relect.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 8. Alphonſus Alu. Guerrero *in ſpeculo Principum cap.* 16. Cardin. Bellarmin *controu* 3. *generali lib.* 5. *de Romano Pontifice cap.* 1. *verſic. Tertia ſententia, & cap.* 3. *& cap* 6. Molina *de iuſtitia tract.* 2 *diſput.* 29. *colum.* 4; *verſ his prænotatis*, Suarez *de legibus lib.* 3 *c* 6. *ſub num.* 3. *cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib.* 3 *cap.* 5. *num.* 8. Rebell. *de obligationibus iuſtitiæ, part.* 2. *lib.* 18. *quæſt.* 23. latè Angnian. *de legib. lib.* 2. *controu.* 17. *per tot. & præcipuè à num.* 29 Azor. *inſtit moral. p.* 2. *lib.* 11. *cap* 5. *quæſ.* 6. Param. *de orig. Inquiſ. lib.* 3. *quæſt.* 3. *opin.* 4. Morl. *in emporio iuris part* 1. *tit. de iuriſdict. quæſt.* 4. Ceuall. *de cognit. per viam viol in prolog. num* 9. *in fine, & num.* 12. Maynard *de priuileg Eccleſ. p* 1. *art.* 6. *n.* 1. Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *p.* 1. *c.* 1. *præl.* 1. *nu.* 55. Gabr. Pereira *de manu Regia p* 1. *præl.* 1. *num.* 4. *&* 5. Antonin. Diana *moral reſolut. p.* 1. *tract* 2. *reſolut.* 121. Benedict. Ægid. *in repet l ex hoc iure part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 17. *ff de iuſtit. & iure*, nouiſſimè R. P. Iuniper à Drapano *pro Iuris Pontificij defenſione quæſtie.* 1. *capite* 2. *numero* 9. *cum ſeq.* 24

Huius ſententiæ plura, & validiora ſunt fundamenta, & à priori oſtenditur, quia Summus Pontifex, vt Chriſti Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolùm, quam in lege Gratiæ Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. *in cap.* 1. *&* 3 *de officio Vicar l* 6. delegatio enim nullam aliam in delegato iuriſdictionem ponit niſi eam, quæ à delegante conceſſa eſt, iuxta text. *in l.* 1, *§. qui mandatum, ff. de officio eius*, 25

26 *tius, cui mandata eſt iuriſdictio.* Planè † Chriſtus Dominus, quamuis potuerit inſuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum ſuprema poteſtate ſæculari ſuper vniuerſum Orbem, & ſuper omnes Principes ipſius principaliter, & directè exercere, tamen huiuſmodi temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. *regnum meum non eſt de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria *de poteſtate Eccleſiaſtica relect. 1. quæſt. 5. n. 16. cum ſequentibus*, Valentia *d. puncto 6 colum. 2.* Tolet. *in cap 18. Ioan. annot. 25. & 16.* Cardin Bellarm. *d. lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 4.* Licèt oppoſitum, imò quòd Chriſtus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam ſuper vniuerſum Orbem, defenderint Albert. Pyghius *lib. 5. hierarchia Eccleſiaſtica cap. 3.* Almayn. *de poteſtate Eccleſiaſt. cap. 8.* Nauar. *in cap nouit, notab. 3. n. 130. de iudiciis.* Modernus *de iuriſdict. part. 1. cap 18* quorum fundamentis dilucide reſpondent Victoria, Bellarminus, & cæteri ſuprà citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, *data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra*, vt intelligatur de poteſtate Chriſto data ſuper regnum ſpirituale, & ſuper omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipſius ſupernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere poſſunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem ſaltem in habitu directè habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto Domino, quam de facto ipſe habuerat ſuper vniuerſum Orbem; licèt enim negare non poſſimus eum per ſe, & directè habuiſſe ex domo Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem in res omnes creatas, & ſuper omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, ita vt non ſolum ad finem ſupernaturalem Eccleſiæ vniuerſalis, ſed etiam abſolutè potuerit, & poſſit de rebus omnibus temporalibus ad libitum diſponere, & ea ratione dici poſſit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt Molina *d. diſp. 28 col. 4. in fine, verſ. reſtat, & concl. 4. & 5.* Suar. *diſp 48. ſect. 2. col. 3. verſ. dico ſecundo, cum ſequentibus.* Sic intelligentes locum *Matth. vlt.* ibi, *data eſt mihi*, &c. & illud *Apocal. 1. Princeps Regum*, &c *& in cap. 10. Rex Regum, & Dominus dominantium*, tamen ea non communicauit Vicario, prout eſdem non communicauit alia pleraque etiam pertinentia ad poteſtatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. *in opuſculo de regimine Principis, l. 3. c. 10.* quem ſequuntur Nauar. *d. notab. 3. n. 13.* Molina *d. diſp. 29. col. 14. in princ.* Suar *d. diſt. 2. ante finem.*

28 Deinde hanc noſtram ſententiam non infringit auctoritas Chriſti Domini *Ioan. 21.* ibi, *Paſce oues meas*, quia in ea ſolùm impletur illa promiſſio, quæ Petro à Chriſto Domino facta fuerat *Matthæi 16.* ibi *tibi dabo Claues regni cœlorum*; vt poſt alios reſoluit Suar. *de legibus lib. 4. c. 6. n. 4 & lib. 4. c. 2 n. 10. & c. 3. n. 1.* Per has autem Claues ſolùm ſignificatur poteſtas ſpiritualis ſuprema, non verò temporalis, directa, vt poſt alios reſoluit idem Suarez *d. lib. 4 c. 1. n. 3. cum ſequentibus.*

29 Nec enim nos deterrent pleraque Iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorum mentem Summo Pontifici tribuere videntur ſæcularem poteſtatem, vt *in cap. distinct. 22. & in Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes. & in Extrauag. vnic. poſt princip. verſ. ſanè, ne Sede vacante Ioan XXII.* Nam text. *in d cap. 1. & in d. verſ. ſanè*, dum inquiunt *quòd Chriſtus Dominus Summo Pontifici in perſona Beati Petri æterna vitæ clauigeri commiſit iura terreni ſimul, & cœleſtis imperij* non agunt de Poteſtate aliqua ſæculari Summi Pontificis, ſed ſolùm de Eccleſiaſtica, quam Chriſtus Dominus eidem conceſſit *Matthæi 15.* dum ei promiſit, & tandem dedit Claues regni cœlorum, vt poſſit ligare, & ſoluere ſuper terram, id eſt, omnes fideles exiſtentes in imperio terreno: & quandocumque ligaret, & ſolueret ſuper eam eſſet ligatum in Cœlis, id eſt, in imperio cœleſti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriuſque imperij iura haberet Eccleſiaſtica, vt conſideret ſic illos textus intelligens, Card. Bellarm. *vbi ſuprà* & Anguian. *d. controu. 27. n. 54.* vbi *n. 64.* agit de intellectu *d. Extrau. vnam ſanctam*, quem etiam refert, & ſequitur Diana *p. 1. tract. 1. reſol. 122.*

Quo retento ſenſu dici poteſt Nicolaum Papam 50
(qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor eſt prædicti *cap. 1.*) non videri ſibi ipſi aduerſari *in cap. cùm ad verum, 96. distinct.* quatenus ibi aſſerit Chriſtum Dominum diſtinxiſſe poteſtatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præſumeret vſurpare: nam in hoc textu loquitur de poteſtate ſæculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: In illo verò loquitur de poteſtate materialiter tantùm ſæculari in ordine ad finem ſupernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

Primò, ex dictis infertur Summum Pontificem, 51
qua talem ex vi Pontificalis officij habere ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, etiam inter ſæculares, vt de illis iudicet, & diſponat, quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum, & vltra Ordinarios per text. ibi *in cap. cùm ad verum 96. distinct. & in Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit.* ac Theologos *in 4. diſt. 24.* latiſſimè diſputarunt, ſic reſoluentes Cardin. Turrecrem *de poteſtate Eccleſ lib. 2. cap. 113. cum ſeq.* Albertus Pyghius *de Eccleſiaſtica hierarch. lib. 5.* Driedon *de libertate Chriſtiana, lib. 1. cap. 15. cum ſeq. & lib 2. cap. 1.* Sot. *de iuſtitia lib. 4. quæſt. 4. art. 1.* Henric. de Gandauo *quodlib. 6. quæſt. 23.* Caietan *in apologia, tom. 1. opuſculorum, tract. 2. cap. 13. ad 8. & 2. 1. quæſt. 43. artic. 8.* Fr. Anton. de Corduba *in quæſt. lib 1. quæſt. 57.* Victoria *relect. 1. ſect. 5. & relect. 5 ſect. 2 à numero 3. & in relect. de Indis, & Inſulanis, part. 1. à numero. 26. & ad cap. vlt. Matthæi num. 29.* Molina *de iuſtitia tract. 2 diſp 29. verſ. Tertia concluſio*, Rebell. *de obligation. iuſtitia, part. 2. lib. 14. quæſt. 23. ſect. 1. num. 2, & 5 & ſect. 5. nu. 29.* Aldrete *in allegatione pro commoda Regularium exemptione, part. 1. cap. 5. num. 13.* Suarez *de legibus lib. 3. c 7 n 5. & de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22.* Illuſtriſſ. Card. Bellarm *de Romano Pontifice, controuerſ. 3. generali, lib. 5. c. 5.* Ex noſtris Canoniſtis Couar *practicarum c. 1. n. 2. concluſ. 2. & in reg peccatum, p. 2. §. 9. n. 7.* Nauarr. *in d. cap. nouit, notab. 3.* Ioann. Salgado de Araujo *in l. Regia Luſitana diſcurſu 1. n. 41. cum ſeqq.* Ceuall. *communium contra communes q. 779.* Morla *in emporio Iuris Ciuilis, tit. de iuriſdict. omnium iudicum q. 4.* Cardin. Tuſc *practicarum concluſ. tom. 6. concl. 45.* Valenzuel. *pro monitorio Pauli V. p. 7 à n. 45.* Balbo a *ad c fin. n. 4. de præſcrip.* Petr. de la Eſcalera Gueuara *in didaſcalia de vtroque brachio, p 2. c. n. 87.* late Ioannes Faiardo *ad c tanta, qui filij ſint legit. membr. 1. n. 71. cum ſeqq.* vbi ſæpiſſimè me citat. *in hoc loco*; qui omnes latiſſi-

mè agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere *d. c. cum ad verum, d. c. nouit*, cum ſimilibus eam tamen habere caſualiter, & indirectè in ordine ad Spiritualia, quoties ſcilicet ad ſpiritnale bonum fuerit neceſſaria, & procedere *d. Extrauag. vnam ſanctam, & c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.*

32 *Secundò* infertur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuam, proindeque poſſe cognoſcere, iudicare, & diſponere de eorum negotiis ſæcularibus, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſæcularium, & Regnorum, aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & ad expediendam prædicationem Euangelicam. Ita Couar. *in reg. peccatum par. 2. §. 10. ſub numer. 4. & § 9. ſub num. 6. propè finem* Nauar *d. notab. 4. n. 58.* Gregor. Lopez *l. 2. gloſ. 3. col. 6. tit. 23. part. 1.* Victoria *ſuper cap. vlt. Matthæi num. 17.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *controu. 3. generali l. 5 de Romano Pontifice cap 2.* Suar *de legibus lib. 3. c. 6. n. 1. & c. 50.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. Eccleſiaſt. quæſt. 616.*

33 Directè tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis poteſt cognoſcere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſuprà citatos; ex eo, quia quæ-
34 cunque poteſtas gubernatiua competens ſummo Pontifici, quia tali, non competit ei, niſi quia eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem, id eſt, in ipſam Eccleſiam militantem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *d. controu. 3. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 12. cum ſequentibus*, maximè *cap. 16. & 31. col. 3. ante medium*

53 † Vnde eam poteſtatem non habet in homines, niſi qui ſunt membra huius corporis, & Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite, iuxta text. *in cap. Dominus noſter 56. diſt. & in c. vlt. de Presbytero non baptizato.* Deinde Chriſtus Dominus *Ioan. 10.* inquit quod in fine ſæculi fiet vnum ouile, & vnus paſtor, quia ante ſæculi finem non omnes ſunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes Summn Pontifici eiuſdem Paſtori directè ſubiiciuntur quoad aliquam poteſtatem gubernatiuam, vt ſunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptiſmum, ſed in infidelitate perſi-
52 ſtunt. † Nec in qualibet Republica infidelium etiam barbarorum, licet opinione noſtra videantur viuere more ferino abſque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè poteſtatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra ſuas Reſpubl. alium, quàm ſibi proprium & immediatum ſuperiorem non recognoſcentes, habent namque immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem, & ſic iſtis infidelibus eſt vera iuriſdictio, vt comprobat Garc. Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. c. 9 per tot.*

37 Hinc per tranſennam admonerem noſtros Luſitanos quàm iniuſtè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præſertim in Guinea, ſolent ex malitia, vel ex craſſa ignorantia emere Æthiopes, & in ſeruitutem iniuſtam reducere, illos ſcilicet, quos vident ad propria eorum niet Luſitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abſque culpa pro delicto patris familias perpetuæ ſeruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominũ iniuſtos venatores arguit Rebell. *de obligat. iuſtitia, p. 2. lib. 18 quæſt. 23. ſect 5. num. 30. cum ſequentibus*, unde bene aduertens oportere quòd Regij magiſtratus habita huiuſmodi iniuſti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet Molina *d. tract. 2. diſp. 35.* vbi *diſp. 36. & 34.* latè proſequitur caſus, in quibus Luſitani mercatores poſſunt abſque peccato emere, vendere, vel aſportare, aut retinere prædicta mancipia.

Hinc etiam conſequens eſt Summum Pontificem 38
non poſſe huiuſmodi infideles debellare, & eos in ſuam recognitionem compellere per ſe, vel per alios Principes fideles, pro eo ſolùm quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem. Ita tenuerunt ex noſtris Ioann. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. de Iudæis col. 2. prope finem.* Innoc. *in c. quod ſuper his, de voto*, Couar. *in reg. peccatum 2. p. §. 10. ſub num. 4. & §. 9. ſub numer. 6. prope fin.* Nau. *d. notab. 3. n. 58.* Gregorius Lopez *l. 2. gloſſ. 3. col. 6. in princip. & col. 14. poſt princip. tit. 23. part 2.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. quæſt. 916.* Tapia *de conſtit princip. cap. 1. numer. 54.* Garc. Maſtrill. *d. cap. 9. numer. 10.* Ex Theologis D. Thom. 2 *2. quæſt. 12. art 2.* vbi Caietan. *quæſt 66. ſuper 8. verſ circa 1.* Victoria *ſuper cap. vlt. Matth. num. 27.* Auguſtin. de Ancona *in tract. de poteſtate Papæ quæſt. 23. art. 3.* Suar. *de legibus lib. 3. cap. 10. & cap 6 num. 1.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. *d. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2.* Anguian. *de legib. lib. 2. contr 17. num. 11.* vbi limitat niſi diripuerint ea loca à Chriſtianis, & ita male re-
tineant. † Nec obſtat quòd poſt aduentum Chriſti 39
Domini omnia principatus, dominium, & iuriſdictio tranſlata ſunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Eccleſiaſtic. 10. *Regnum à gente in gentẽ transferetur propter iniuſtitias*, conſonat *cap. tranſlato, de Conſtitut.* quia reſpondetur prædictam principatus tranſlationem referẽdam eſſe ad ſolam poteſtatem, & prouiſionem diuinæ Maieſtatis: hæc autem cùm nobis occulta ſit, conſequitur quod licèt Deus poſſit ob iniuſtitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium,
tamen † Romanus Pontifex, aut quilibet alius fi- 40
delis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum, iuxta reg. tex *in l. vlt ff. de iuriſdict. omnium iudicum, & in c. vlt de conſtitut.* iuncta reg. text. *in l. id quòd noſtrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit Couar. *d. § 10. ſub n. 2.*

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure po- 41
tuiſſe Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Caſtellæ (regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Eliſabetha) & Reges Portugaliæ (regnante Ioannes II) diuidere terras infidelium eaſque eiſdem donare ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere perſonas idoneas, quæ Fidem Chriſti eiſdem prædicarent, & ſuaderent, vt teſtatur Ioannes de Ocboa *in Carolea part. 1. fol. 141. pag. 2. in medio* Gregor Lopez *dicta gloſſ. 3. col. 1. poſt med.* Cardin Bellarmin. *lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. in fine*, Marta *de Iuriſdict. part. 1. c. 24. n. 32.* Suri. *in comment. rerum in Orbe geſtarum pag. 10. verſic porrò*, & plenius Luſitanus noſter Ioannes de Barros *decade 1. lib. 3. cap. 11.* quem latinè tranſcripſit. P. Maphæus *lib 1. hiſt. Indiana* in hæc verba. *Is* (ſcilicet Alexand. VI.) *cognita rerum cauſa, ne quæſtio lis ad arma deduceretur. vltra Hiſperidum inſulas ad trecenteſimam ferè leuc. m, & quadrageſimam ducto à ſeptẽtrionibus ad Auſtralem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam fecit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta ſibi ob iuris antiquitatem optione deſumpſit.*

occidua

accidens Ferdinando relicta, &c. pleniſſimè rem hanc à ſuis primordiis proſequitur Rebell *d. par 2. lib. 18. quæſt. 23. ſect. 2. cum ſequentibus. iuncta ſect. 1.* Conſtat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuiſiſſe, non ad eum finem ſimpliciter, vt Reges illic proficiſcerentur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna abſolutè occupanda, ſed ſolùm conditionaliter, prout ſcilicet poſtularet ordo, & proceſſus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium inibi prætenſæ, & eiſdem Chriſtianis Regibus à Summo Pontifice commiſſæ, & ita ſeruatis ſeruandis, & in caſibus, in quibus in ordine ad eam licita eſſet illa conceſſio, & belli indictio, videlicet quando aliter non poſſent eò adduci Prædicatores Fidei Chriſtianæ, nec rurſus protegi, ac defendi, tam ipſos, quàm Chriſtianos ad Fidem conuerſos, vt benè in effectu reſpondet Victoria *in relect. 1 ſuper cap. vlt. Matthæi, de titulis, quibus barbari potuerint venire in ditionem Hiſpanorum, n. 12. cum ſequentibus*, ſequitur Gregor. Lopez *d. gloſ. 3. col 6. in princip. & col. 13. à verſ. quarta concluſio*, expreſſit Card. Bellarm. *d. cap. 2. ad finem*. Eſt enim receptiſſima omnium Doctorum ſententia quòd licet ipſi infideles ad Dei veri cultum, & ſacri Baptiſmatis ſuſceptionem inuiti compelli nequeant, nihilominus tamen ſi impediant, & reſiſtant Prædicatoribus miſſis ad ſanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicámque Fidem ſuſcipere recuſent, poſſunt Principes Chriſtiani, vt miniſtri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant Ita Cou. *in reg. peccatum p. 2. §. 10 num. 13. verſ. quartò licitum, & §. 11. n. 5. verſ. fateor planè.* Bañes *in 2. 2. q. 10. art.* 10. *col.* 528. *verſ. tertia, & quarta concluſio*, P Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſt.* 105. & in materia *de fide q. 20. art.* 8. Azor. *inſtit moral p. 1. lib. 8. c. 26. quæſt. 7.* Lorca *in 2. 2. q. 11. a. 1. ſect.* 3. Suar *de Fid. lib. diſp.* 18. *ſect.* 2 *n.* 8. & *contra Anglic. ſectæ errores 1. c. 10.* Solorzan. *de iure Indiar. lib. 2 c.* 10. Benedict. Ægid *in rep. l ex hoc iure p. 1. c. 3. n. 15. ff. de inſtit. & iure*, Fr. Thomà Ieſv Maria *l. 5. de procuranda omnium gentium ſalute p. 1. dub. 3.* Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Aſiatico c. 9. num. 6. & 7.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elizabeth Chriſtophorum Columbum, & Emmanuel Rex Luſitanus Petrum Aluarium, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occaſum ſcrutari miſerunt, nouaſque in Oceanum Reges claſſes pararunt, ſempérque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri poſſet, extenderent, verbúmque Dei longè & latè diſſeminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depoſitum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America ſola dicta ab Americo Veſputio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat, ex Genebrardo *lib. 4. anno* 1497. quod feliciter conſequuti ſunt, nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabuloſi illi Argonautæ, neque in cœleſtium numero falsò relati Bacchus, Herculeſve vnquam aſpirarunt) effectum eſt, vt cùm Orbem terræ vniuerſum tres in partes diuiſerit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, ſi quarta appellanda eſt, quæ vna reliquis omnibus magnitudine fermè par eſt, cùm plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges ſimul poſſideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem ſumma cum admiratione amplecti ſolebant, illam fœdè maculant, damnatas ſectas Lutheri, & ſequacium ſectantes violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Eccleſiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea ſint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectunt: Hiſpania nouas plantas, nouoſque filios matri Eccleſiæ affert, & acquirit, deteſtabilique Deorum inanium cultu ſublato ex regione eorum, qui falſam doctrinam docent ad inſulas longè, vt inquit Iſaias, atque ad vltimas terras per Hiſpanos, & Luſitanos illata migrat Religio Chriſtiana, vt impleatur illud Eccleſiaſtici *cap.* 10. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ*; & apertius Matth *cap.* 8. *Amen dico vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno Cælorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Quod quidem tempore Emanuelis inuictiſſimi Regis Luſitaniæ vlteriùs proſequutum, ampliſſimaque terrarum ſpatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Epiſcopos, Preſbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta prouinciæ cum totidem Regib. ſint ad Fidem redactæ, illique Luſitaniæ Regibus ſubiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt, pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Aſia manus conſeruere, non ſolùm Mauros à finibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia, Arabia, ac vniuerſo Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando proprio ſanguine Chriſti Fidem ferè per vniuerſum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionyſius, nec Magnus Aleſander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem ſuperarint. In Occidentali verò parte Caroli V. ſæculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem ſunt profeſſæ, & in ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominum millia, itavt in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaſſe ſepties centena hominum millia, alium tercena millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores; vt refert Laurentius Surius *in commentariis hiſtoria, an.* 1518. *fol.* 515. & Chriſtianam diligentiam extollunt Paulus Iouius *lib. 12. hiſtoriæ*, Boſſius *de ſignis Eccleſiæ lib. 17. ſigno 78. cap. 4.* Curia *lib 1. in hiſtoria Catholic. Regum cap. 13. & 19.* Natalis Comes *in hiſtoria ſui temporis, lib. 1. fol 6. & lib. 21. an. 1570. fol.* 445. Anaſtaſ. Germon, *de ſacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num.* 10.

Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus committere, & inſuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines ſe in eam conquiſitionem, vel commercium intromitterent cùm tamen Chriſtus Dominus *Marci vltimo.* Apoſtolis dicens: *Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*, &c. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtolos, eorumque ſucceſſores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. *in l. ex hoc iure ff. de iuſt. & iure*, itavt regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi, & prohiberi poſſit, iuxta reg. text. *in §. ſed naturalia, Inſt. de iure naturali*, vbi Faber, Angelus, 43

gelus,& cæteri,poſt alios Couar *de ſponſalib p. 2 cap. 6.§.9.n.3.* Suar *de legibus lib.2.cap.14*

44 Dicendum ergo Alexandrum VI ex poteſtate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles,vt ſupra reſoluimus, iuſte id facere potuiſſe, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V.Calixti III. & Sixti IV. qui eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſcriniis Regiæ Curonæ,vt refert Rebell. *d q.23.ſect.1 numer.* 4. quorum etiam meminit Benedict.Ægid *ad l. ex hoc iure ff de iuſt & iure,part.1.cap.3.num.* 18. omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis,& conuerſionis progreſſui conueniens erat prædicta conceſſio;tum quia cedebat in præmium dignum,& quaſi in ſtipendium infiniti pene ſanguinis,& pecuniæ,laboris,induſtriæ,& negotij in explorando,& aperiendo Oceano,& luce Euangelij ad gentes illas deferenda;qoe ſanè beneficij genere iidem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti,prædicationi Euangelicæ,& prædictæ conuerſioni liberiorem aditum aperient: tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſenſiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſenſionibus in ea diuiſione idem etiam Alexander VI.intendit obuiare,reſpectu eorundem etiam Principum Portugaliæ,& Caſtellæ, vt referunt Maphæus,Cardin. Bellarm. *vbi ſuprà*, & Rebell. *d ſect. 2.numer.*7. tum denique ne contingeret, quòd eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia,ferrum,arma,ligamina,aliaſque res,& bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel tranſmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliæ,& Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuerſionis proſequutio impediretur,vel fortè ceſſaret,non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict.q.23.ſect.2.n* 8.

45 Non obſtant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem,& conceſſionem tam iuſtam,& cum ipſomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci d.cap.vlt.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus conceſſam, reſpondetur hæc omnia ceſſare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiuſdemmet iuris diuini poſitiui, & gentium id apertè poſtulantium, propter rationes ſupra relatas, iuxta ea, quæ circa poteſtatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauiſſima cauſa ius naturale, aut gentium, aut diuinum poſitiuum, reſoluunt plures citati per Couar. *d. num.*3. Franciſc. Molin. *de ritu nupt lib.2.different.7.num.* 4. Sanch. *de matrimonio,lib.6.diſp.6.num.*5. Azor. *inſtitutionum moralium, part.2. lib.5.cap.18. col.* 473. *& lib 5.cap.3. & part.3 lib.1.quæſ.3.col.*13. Suar *d. cap. 23.iuncto cap.* 24. ſic explicantes text.*in d.§. ſed naturalia, & in cap.ſunt quidam 25. quæſt.*1.cum ſimilibus, & concordantes eadem Iura cum text *in l. manumiſſiones. & in l.ius ciuile,ff.de iuſtitia & iure*,& in noſtris terminis bene reſoluit Rebell. *d. quæſt.* 18. *ſect. 4 num.* 28. alia ſuper hanc quæſtionem adducit
46 Luſitanos noſter † Benedictus Ægidius omnium litterarum ſcientia egregiè præditus, multiiugaque virtute præcellens,is inquam *in comment. ad l.ex hoc iure ff.de iuſtitia & iure,part.1.cap. 3. per tot.* eleganter,& ex profeſſo eam pertractauit, id quem in decidendis ſupradictis rationibus non adhoc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus,quæ anno tranſacto Vlyſſipone & vidimus, & legimus, Ideò in deſideratis ad eum confugito.

47 Ex quibus colligi poteſt ideò poſſe Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Epiſcopos conſtituere Titulares, vt Itali vocant, & Hiſpani Annulares, ac Galli Portatiles, quia ſcilicet ſuper eos habet poteſtatem quatenus dirigitur ad finem ſupernaturalem aſſequendum, cùm ergo finis conſtituendi huiuſmodi Epiſcopos, datis ſibi ſubditis infidelibus, ſit ad eorum conuerſionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, ſuper eos plenam habere quoad hunc finem poteſtatem, neceſſarium eſt vt dicamus, dicente Domino *Marc.*19.Apoſtolis,atque etiam qui eum ſequuntur in concionando Epiſcopis, *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ,qui crediderit,& baptizatus fuerit, ſaluus erit:qui verò non crediderit, condemnabitur*,& Matth.vlt. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti,docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Et ne vllo vnquam tempore miniſtri hæſitarent fore ſe certis, & conſtantibus probationibus deſtitutos, quibus Dei internuntios, & præcones ſe eſſe & euincerent, & declararent ſine quibus nec proficerent in diſſeminando Euangelio, neque Orbis eſſet illud recepturus,adiecit è veſtigio: *Ecce vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.* Non obſtat, quòd huiuſmodi Epiſcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Epiſcopatus adminiſtrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, ſed prudentia opus eſt, & charitate, ac zelo animarum; quanquam denique nihil pulchrius ſit,nihil Chriſtiano Paſtori optabilius, quàm pro Chriſto, & ſibi credito grege mortem oppetere,ſed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non ſunt hæc loca,& dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ Rectè ſanè Gerſon.*de poteſtate Prælat.conſid.*8.ita ſcripſit: *Status Epiſcopalis,licet eſſe poſſit in aliquo ſine plebe,& ſine vſu,vel exercitio;hoc tamen fieri non conuenit,quia inane,& monſtruoſum hoc in Eccleſia videretur, quoniam fruſtrà eſt poteſtas,cui non ſubeſt operatio;*& de his Epiſcopis titularibus dixi ſuprà *tit.1.c.6 n.15. cum ſeqq.*

48 *Tertiò* infertur poſſe ſummum Pontificem in caſu ad ſpirituale bonum neceſſariò iniquam ſententiam à iudice ſæculari latam reuocare, vel cauſam temporalem ad ſe aduocare, vel originaliter cognoſcere,& ſententiam coactiuè etiam proferre in qualibet graui cauſa, etiam temporali, veluti † ſuper iure alicu- 49
ius principatu, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoſcentes, ſi ex contentione,& diſcordia eorum nolentium in alium ſæcularem iudicem, aut arbitrum conſentire, probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima, qualia ſolent oriri ex bellis inter Chriſtianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Eccleſiæ iactura, dum eam interim hoſtes Fidei deuaſtant, & alia ſpiritualia detrimenta conſequuntur ex populi ſeditione, & Reipubl. perturbatione & meritò hanc illationem tenent Sot.*in 4 diſt.24 q. 2.artic.2.concluſ* 4. Molina *dict. diſput.29. verſic. Ex dictis Soto*, Suar. *de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. c.22.n.*14.

Quibus non obſtat text. *in cap. nouit, verſic. non enim*, 50

enim, de iudic. dum ſcilicet expedit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis. vt eo præmiſſo poſſit Summus Pontifex cognoſcere de cauſa, & diſcordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc perſiſtentem poſt legitimam monitionem: quâſi aliter huiuſmodi cognitio, etiam inter ſupremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia reſpondetur ideo in eo textu id ita locum habere, qnia de facto non proponebantur ea damna ſpiritualia. de quibus ſupra; vnde nil mirum ſi ad fundandam Summi Pontificis iuriſdictionem, quoad caſum illins text. expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ, quippe qnòd aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de cauſa temporali bonum ſpirituale grauiter non offendente, cognoſcére non
51 poſſet.

Quartò infertur Summum Pontificem poſſe dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſæculari Superiorem non recognoſcenti, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, vel aliqua cauſa concernens Eccleſiarum, ac perſonarum religioſarum defenſionem, vt probat optimus text. *in cap grandi, de ſupplenda negligentia Prælat. lib.6.*
52 quamuis ad eum viderim varias, ac diuerſas decidendi rationes aſſignari. Nonnulli dicnut † ideo proceſſiſſe Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem. quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt Oduardus Nuñez de Leun *in chronica Regum illius regni in vita Regis Sanctij II. Garibai in ſuo compendio hiſtoriali lib. 34. cap. 19.*

53 Nihilominus tamen verius eſt ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis noſtris Luſitanis, in eo rext procedere de iure potuiſſe, ea ea ratione, quia vt in effectu conſiderat noſter Cald. Pereira Senator Regius meritiſſimus *in l ſi curatorem, verb. hunc contractum, num. 48. in fine, C. de in integrum reſtitut.* ſuppoſito notorio Luſitani populi ſcandalo, & ruina etiam ſpirituali iam res attingebat non ſolum finem in temporalibus naturalem, ſed etiam in ſpiritualibus ſupernaturalem, vtpote concernentes defenſionem Eccleſiarum, monaſteriorum, aliorumque piorum locorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, tam religioſarum, quàm ſęcularium, vt conſtat ea tenore ipſiuſmet text vel etiam † ex capi-
54 te miſerabilium perſonarum, nempe orphanorum, & viduarum, occaſione proteruæ Regis negligentiæ, & remiſſionis offenſarum, & non defenſarum pertinebant ad forum Eccleſiaſticum, iuxta text. *in c. tenore, de foro competenti.* & quæ notant Couarr. *practicarum cap. 6. num. 1.* Antunius Olibau. *in commentar. ad vſaticum, alium namque de iure fiſci, cap. 3. num. 45.* doctiſſimus dominus meus † D. Petrus Bar-
55 boſa vtriuſque Iuris conſultiſſimus, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in ſupremo Regio Madritij Conſilio Senatorem, & in Portugaliæ Regno ſummam Cancellarij maximi præfecturam ſuſcipere coëgit, *in comment. ad lib. 1. part. 1. num. 40. & in lib. 2. part. 1. num. 140. ff. ſoluto matrim.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 27. num. 106. cum ſequentibus.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione, num. 464* Dedit ergo Pontifex curatorem, vt indea inter Reges eſt, & euitandæ ſeditionis & peccati cauſa, & ſicut inutilem Regem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Papino, *cap. alius 15. quæſt. 7.* ita Valdeſ. *d. cap. 18 num. 15. in fine.* latè Anguian. *de legibus lib. 2. controu: 17. num. 57. cum ſeqq.* à me poſt plures huius tractatus impreſſiones viſus.

Hoc retento intellectu ad text. *in dict. cap. grandi* 56
non venit admittendus alius, quem nouè adducit Mart. *in tract. de iuriſdict. part. 1. cap. 16. numer. 95.* ex Carolo Graſſal. *lib. 1. reg. Franciæ iure 63.* quod ideo ad ſummum Pontificem in terminis illius text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire ſuper huiuſmodi recognitionem, quæ videtur probari ex quibuſdam verbis illius text. quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inſerta non ſunt acta Concilij Lugdunenſis V. in quo ille text. conditus fuit, conſtant tamen ea integra Bullæ aſſeruatæ Vlyſſipone in ſcriniis Regiæ Coronæ, *verſ. Nos cupientes* ibi, *& regnum tot tribulationibus oppreſſum, maximè cùm ſit Romana Eccleſiæ cenſuale*, &c. quibus verbis probari videtur † regnum Portugaliæ in temporalibus ſubie- 57
ctum eſſe Romano Pontifici propter prædictum cenſum, qui ſanè inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam ſub quodam pecuniario onere in ſignum ſubiectionis annuatim Sedi Apoſtolicæ ſoluendo à ſe, & ſucceſſoribus ſuis Rex Primus Alphonſus obtinuit à ſummo Pontifice Innocentio II. qui quidem cenſus à Regibus Portugaliæ per multos annos ſolutus ſuit, vt conſtat ex quadam † Nuntij cuiuſdam Apoſtolici liberatione, 58
quæ habetur in dictis ſcriniis Regiæ Coronæ in hæc verba: *Ego Frater Hiſpanus familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuerſis iſtas litteras inſpecturis, quòd cùm fuiſſem Domino meo Papa Innocentio III. in Hiſpaniam deſtinatus cauſa pro recolligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus, & quibuſdam aliis negotiis Eccleſiæ generalis, recipi à Domino Alphonſo Rege illuſtri Portugaliæ quinquaginta ſex marchas auri, quæ faciunt triamillia & trecentos & ſexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis tranſactis*, &c *Actum Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incarnationis 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo ſexto, in præſentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiſcopi.*

Sed his non obſtantibus neganda eſt prædicta 59
illius regni recognitio & ſubiectio in temporalibus cum Nauar *ad cap. nouit, notab 3. num. 28. de Iudiciis*, Parlador. *lib. 2. rerum quotid an cap. 21. num. 3.* Ioann. Garſia *de nobilit. gloſ. 21. numer. 55.* Ceuall. *communium contra communes quæſt. 1. numer 391.* Suar. *de legib lib 2 cap. 8. numer. 3 in fine*, Petr. Mariz. *in ſuis dialogis variæ hiſtoriæ, dial. 1. cap. 6.* Cabed. *Luſitaniæ deciſ. 7. numer. 4 part. 2.* Valdeſ. *de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 18. num. 15.* bene obſeruantes illud Regnum eiſdem titulis ſupremum eſſe, quibus regnum Hiſpaniæ. † Electio enim per ipſammet Rempubl Luſitanam de Alphonſo primo in ſuum Regem, veluti in publicis Comitiis legitimè congregata, fieri potuit abſque auctoritate & conſenſu ſummi Pontificis, quæ quidem per Deum ipſum ſupernaturaliter approbata fuit, provt euincunt quoque † Chriſti ſtigmata in Cœlo tunc oſtenſa præ- 60
dicto Alphonſo, & ab eadem in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta, prout in argumentum tradit Nauar. *d. notab. n. 149.* & ſentit Valdeſ. *de dignitate Regum Regnorumque Hiſpaniæ, c. 15. n. 22.* Quæ quidem Regum Luſitanorum inſignia habent ſcutula

quinque armigerum decuſſata, Crucíſque formam exhibentia maiori ſcuto concluſa in campo argenteo,ſcutulū verò vnoquoque quinque denarij circūſepti tenentur decuſſatim conſtituti.Hæc autem non modò quinque vulnerum Chriſti hieroglyphica ſit; ſed & triginta denariorum, quibus ipſe venditus fuit,ſymbolum exhibent; adde & denarios quinque ſcutulo circumſcriptos eius eſſe victoriæ ſpecimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auſpiciis reportauit. Septē verò Caſtellorum auctione inſignia Alphonſi Tertij temporibus accepta fuerunt Rex autem Emmanuel in ſtemma ſuum ſphæram aſſumpſit,quod ad poſterorum etiam inſignia percrebuit,latiſſimi videlicet imperij ſymbola,quod in omnes Orbis partes Rex Luſitaniæ ſortitus eſt.Inde nouiſſime R.P.Angel.Manrique *in annalibus Ciſtercienſibus anno Chriſti* 1142.*c.*1.*n.*2.4. & 5. Et quoad inſignia Regum Franciæ Guillelmus Benedictus *in cap. Raynutius part.* 1. *verb. & vxorem nomine Adelaſiam num.* 35. *de teſtamen.* Coſm *in pragmat.Concilij Baſilien.in proœm gl.*2.*ante finem*, pari argumento notant Regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum eſſe,ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Chriſtiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ea Garibai refert noſter Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb.hunc contractum num.* 46. *C. de in integrum reſtit.*conſentit Valdeſ. *de dignitate Regum Regnorumque Hiſpaniæ cap.*25.*n.* 12.
62 & 14.Deinde† Reges noſtri inuictiſſimi Portugaliæ regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt; tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorū po-
63 teſtati fuerunt ſubiecta, immo † Maiores noſtri Luſitani pertinaciſſimè ſemper Romanis, præcipuè Viriato duce, reſtiterunt, vt ſenſit Nauar. *d. notab.* 3.*n.*161.

94 Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberationis ſuprà relata, & quòd Rex noſter Alphonſus Primus pro confirmatione ſui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificē (non quidem Eugenium III. vt minus diligenter exiſtimauit Marta *de iuriſdict. cap.*1.*cap.*26.*n.* 96 ſed potiùs Innocentium II. vt conſtat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Epiſcopus*, &c. tranſcripta in chronica Ciſtercienſi per F. Bernardum de Britto *lib.* 3. *ſub c.* 5. iuncto *cap.* 6. *col.* 8. *in medio.*) quia reſpondetur hunc prædicti Alphonſi recurſum proceſſiſſe non quidem ex eo quòd neceſſarius eſſet de iure, ſed ex eo,quia vel ipſe Rex ex deuotione, pietate,& animi gratitudine, quam exhibebat Chriſto Domino, à quo ſe regnum ante prædictum præmium viſibiliter accepiſſe profeſſus eſt, voluit libens & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario Beato Petro, & eius ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolùm ſubiectione ſubmittere eiuſque defenſionem & ſolatium habere, vt latius conſtat ex dicta Bulla; & ideo ea ſubiectio & recognitio per Regem illum ſponte exhibita & promiſſa operari non poteſt, vt Reges illius Regni ſummum Pontificem recognoſcerēt in temporibus quaſi in eis eſſent eius vaſalli,ſed ſolum,vt tanquam Chriſti milites,deuoti,& grati,ſub illius,vtpote eiuſdem Vicarij,protectione militarent,& Maurorum expulſioni, & Chriſtianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hiſpaniæ per verba ſimilia ſubiectionem Sedi Apoſtolicæ debet ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuaſionem, vt conſtat ex quadam epiſtola ſummi Pontificis Gregorij VII. tranſcripta per Cardin. Cæſar. Baron *annalium Eccleſiaſt. tom.* 8. *fol.* 640. *ibi, non latere vos credimus regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc, licèt diu à paganis ſit occupatum,lege tamen iuſtitiæ non euacuata nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere.* Et turſus ex alia Bulla ad Reges Hiſpaniæ,quæ habetur apud eundē Card. Cæſar.Baronium *vbi proximè*, ibi, *præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non eſt liberum, vobis autem non ſolùm ad futuram, ſed etiam ad præſentem gloriam valde neceſſarium, videlicet regnum Hiſpaniæ antiquis conſtitutionibus Beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem eſſe traditum*, &c. Quibus tamen verbis non obſtantibus,vtpote agentibus de ea ſolùm ſubiectione, quæ in ſignum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hiſpanis ſimiliter ac à Luſitanis, vt ſupra diximus,
promiſſa,& exhibita fuit, nemini dubium eſt † Re- 66
gnum Hiſpaniæ non fuiſſe nec eſſe in temporalibus ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt ſatis exprimunt Nauar. & Suar. *dictis locis* nullumque præter vnum Deum maximum, illiuſque Pontificem Eccleſiæ ſuæ in ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit, vt per Franciſcum Molinam *de ritu nuptiarum lib.* 1. *comparat.* 2.*numer.*18.nec deinde Imperatorem, aliumque Superiorem recognoſcit, vt tradit gl *verb per ſingulas, in cap. Adrianus* 63.*diſt.* & tenent Cou. *in reg. peccatum p.*2.§.9.*num.*9. Auend. *de exequendis mandatis lib.*1.*cap.*1.*num.*7. Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri à num.*12. Parlador *lib.*1.*rerum quotidian.cap.* 3. *num.*12. & plures, quos citat Cened *ad Decretum collect.*64. *num.* 4. quibus adde omnium pleniſſime diſputantem Valdeſium *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap.*18.*per totum.*

Quintò infertur potuiſſe ſummum Pontificem 67
transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis,inſimul præſcribendo formam, & conditiones,quas iuſtè in his omnibus adhibuit, ſic poſtulante fine ſupernaturali,& conſeruatione, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo,quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret.nevè inter ipſoſmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum,aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *c.venerabilem.de electione, & Clem.* 1.*in princ.de iureiur. & Clement. Paſtoralis ad fin.de re iudic.*conſiderant Nauar.*d notab.*3. *num.*3. Molina *de iuſtitia tract.*2.*diſp* 24.*& diſp.*29.*verſ. ad primam,col. penul* ſentit Suar. *de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib.*3.*c.*23.*num.*23.Sed quia aliqui hæretici noſtri temporis de hoc dubitare non erubeſcunt, in hac veritate enucleanda immorandum eſt, ac altiùs fundamenta iacienda.

Conſtantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei, 68
motus deſiderans Apoſtolicam Romanam Sedem temporali quoque adiutorio, ac maieſtate ſplendeſcere,in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij Iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit, vt refertur *in cap.Conſtantinus,*96 *diſtinct.*laudat,& approbat Pontifex *in c.fundamenta, de elect.lib* 6.*& in Clem.* 1. *de iureiur.*facit text *in cap. Ego Ludouicus,*63. *diſt.* & *in cap. futuram,*16 *quæſt* 1 quorum Iurium argumento hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latiſſimè de ea agentes, Turrecrem.*de poteſtate Eccleſiæ lib.*2.*cap.*41.Corſet.*in tract*

de

*de poteſtate Regia q.fin n.3.*Pelagius *de planctu Eccle-
ſiæ lib.1.c.43.& lib.2.cap.29.*Hieron de Monte *de fi-
nibus regundis cap.15.n.12.cum ſequentib.* Alberic. de
Roſate *in l.2.§.initio num.6 ff.de officio Præfecti urbis,*
explicans gloſ.*ibidem verb pertinere.*Arnald.Albertin.
in repet.rub.de hæreticis q.2.n.27. Paul.Gryſald.*in de-
ciſionibus Catholicæ Fidei verb.Imperator,*Dionyſ.Paul.
*in floſculo de clericorum excellent p.1. §.2.n.58.62. &
72 & de vera quatuor Patriarchal.Sedium erect. c.10.
n.10 cum ſeqq.*Caſtal.*de Imperatore q.52.* Couar.*lib.4.
vari.c.16.n.8. verſ.ſecundo loco* Alphonſus de Men-
doſa *in quodlibeticis.q.4.ſcholaſtica.§.4. verſ.5.* Drie-
don.*de libertate Chriſtiana lib.1.c.9. pag.10.* Azeued.
ad l.5 in princip tit.2.lib.1.nona recopil. Franciſc. Leo
*in theſaur.fori eccleſiaſt p.1.c 1 à n.1.*Nau.*ad c.nouit,de
iudic.notab.3.n.77* Menoch *conſ.49.n.39.*Bellacomba
tom.2.commun opin.lib.8 tit.2.num.83.pag.414 Cenall.
communium contra comm.q 345. Bobadil.*in ſua politi-
ca lib.2.c.17.n.11.litt.C.*Marta *de iuriſdict.p 1.cap.30.*
Molina *d.tract.2.diſput.25.*Illuſtriſſ.Card.Bellarm.*in
controuerſiis Fidei tom.2.lib 2.de translatione Imper.c.3.*
Card.Cæſar. Baron *annalium Eccleſiæ tom. 4. anno
Chriſti 324.Conſtantini 19.* & alij citati per Cened.
ad Decretal.collect.309 num.4.

69 Aliqui tamen, præcipuè noſtri temporis hæretici
dubitant de veritate & validitate huius donationis,
an ſcilicet verè fecerit Conſtantinus, & an facere
potuerit, duobus moti fundamentis. *Primò*, quòd
apud illorum temporum Scriptores nulla huius do-
nationis mentio reperitur *Secundò*, quòd non potue-
rat Conſtantinus in damnum Imperij tam amplam
facere donationem, cum donatio de terris, & ciuita-
tibus Imperij illicita ſit, & inualida, vt probat text.
in c.intellecto de iureiur ex quo ita notant omnes *ibi,*
vt per Felin.*in c. ad audientiam, n.4. de præſcription.*
Tiraq.*de iure primogenior q.35 n 19 & 20.* Couarr.*in
cap quamuis pactum p.2.§.1.n 4.* Gutier *de iuramento
confirm p.1.c.52 num.7.*

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare
nequit, Tiraq *de iudicio in rebus exiguis.verſ.74.* Petr.
Martin.*in c.afferte,de præſumpt.verb reſpondit Rex, à
num.3.*Bartholom Humada *l.8 gloſſ.3 à num.1. tit. 2.
part.2.& l.54 gloſ.2 tit.5 part.2.& l.18.tit.13.part.3.*
Caſſan *in Catalogo gloriæ mundi p 2.conſider.19.*Fran-
ciſc.Marc.*deciſ.87.*Molina *de primog. lib.1. c.3. n.17.
& 18.* Kirchoui *tom. 2. communium opinionum lib. 8.
tit.32.n.132 pag.416.*Menoch *conſ.1 n.40.& 307.&
conſ.2 n.274.cum ſeqq.* Mench.*illuſtrium cap.3.n.8.&
c.4.à princip & c.5 n.25.*Rebuff.*in comment. ad l. 28.
ff.de verborum ſignific.pag.162.*Ioan.Garcia *de nobilit.
gloſ.1 §.2.n.10.*Matien *lib.3. gloſ.7. tit.10. lib.5 nona
recop.*Peregrin *de iure fiſci. lib.1. tit. habentes iura fiſci
n.70.pag.269.*Valaſc.*conſult.132 n.2.* Cabed *Luſita-
niæ deciſ.17 & deciſ.40.n 16.part.2.* nouiſſimè Marc.
Anton. Gennen. *in practicab. Eccleſiaſt. capite 1
quæſt. 3.*

71 Sic etiam Rex abſque populorum conſenſu Re-
gnum priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec
illud ſeruituti ſubiicere, nec etiam illius bona do-
nare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licèt
poſſit modicè, vel etiam non modicè, ex iuſta ta-
men cauſa in ordine ad Regni vtilitatem prædicto-
rum honorum donationem facere Ita Caſtal. *de
Imperatore q 104. à princip.* Anton. Gabr. *lib.3. com-
mun. opinion. tit. de iure quæſito non tollendo concl.5.
n.48.*Molina *d c 3.n.18.* alter Molina *de iuſtitia tr 2.
diſp.25 col.1.ſub verſic. Cùm autem.* Marta *in tract. de
Iuriſdict. p.5.c.29. à n 1.* Cald. Pereira *de extinctione
emphyteuſis, cap.11.n 5.* Valaſc. *vbi proximè*, Cabedo
dicta deciſ.40.num.16.& deciſ.30 num.2 part.2. & ha-
betur apud Luſitanos *in Ordinatione Regia lib.2.tit.
35.in princip & §.1.* & apud Hiſpanos *l.2. & 3. titu-
lo 9. lib.5. nona recopilat.* Provt etiam † non poteſt 72
caſtra Regni, & ciuitates alienare abſque conſen-
ſu omnium Principum, & populorum, eiuſdem re-
gni, imò etiam, & illorum, qui ſunt in terris aliena-
tis, vt poſt Alexandrum, & Paulum reſoluit Gregor.
d.lib.3.gloſ.2.& plures, vt per Tiraq *de retractu lign.
§.26.gloſ.1.n.78.*Mench.*d cap.4.n.4.& 5.* & alij. vt
per Cabedum *d part 2 deciſ.17.num.1.* Quare huiuſ-
modi Conſtantini donationem non valuiſſe, nec vn-
quam fuiſſe, negarunt hæretici, & ex his, qui Chri-
ſtianam profitentur pietatem, Laurentius Valla per
integrum tractatum, Ign.*in l.donatione,n.22.C de do-
nation.inter virum,* Baldus *in tract de Coronatione Im-
perator.pag.79.*Cagnol *in proœmio Digeſtorum à num.
79.*& de ea dubitare videtur Hieron. Paul. *in pract.
Cancellariæ Apoſt. ante med. verſ quod donatio Con-
ſtantini.*

Sed his non obſtantibus à communi Doctorum 73
ſententia, quæ veritatem hiſtoriæ, ac donationis
Conſtantini agnoſcit, non eſt recedendum. Paueant
verò aduerſantes illud Hilarij *de Trin t. lib.4.* vbi ita
ait: *Hoc Eccleſiæ proprium eſt, vt tunc vincat cum læ-
ditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum de-
ſeritur, dum proſequutur floret; dum opprimitur, creſcit;
dum contemnitur proficit tunc ſtat, cùm ſuperari videtur.*
Quare & Aug *ſuper Matth.* ait. *Adhuc habet Eccle-
ſia, quod creſcat, donec illud impleatur, dominabitur à
mari vſque ad mare* & Caſſiod. *ſuper Pſalm.30. Eccle-
ſia magis incipiet eſſe vberrima cum ad finem ſæculi erit
perducta.*

Primò ergo ſupra relato contrariæ opinionis fun- 74
damento facillimè reſpondetur non eſſe inconue-
niens, quòd in antiquis illorum temporum Scripto-
ribus de ea mentio non reperiatur. cum non bene
ſequatur, non apparet ſcriptura huius donationis;
ergo nunquam facta fuit: plures enim poſſunt eſſe
modi, quibus factam eſſe probari poteſt, conſtanti
ſcilicet, ſequentium ſæculorum traditione, & com-
muni omnium fama, ex reſolutis per Maſcard. *de
probationib concl.753.*Nam † fama in factis antiquis, 75
nempe centum annorum, plenam efficit probatio-
nem, Duen.*reg.199. limit. 7.* Maſcard. *de probation.
concluſ.105.* Menchac.*illuſtr. cap.84. num.15.*Aoen-
dan.*de exequend.mand.part.1. cap.6. num.6.* Brunor. à
Sole *in locis communib. verb fama 2.* Farinac.*in praxi
crimin. quæſt.47. num.106. & 117.* Steph. Gratian.
diſceptat forenſ.cap.68. num.35. & 36. Card.Tuſch.
*practicar.concluſ.tom.3. lit. F. concl.66. num.10. cum
ſeqq.* Ex noſtris Luſitanis Gama Palatij Senator
meritiſſimus *deciſ.190 num.1.* Valaſc. Senator Re-
gius, & in Conimbricenſi Academia Cæſarei Iuris
primarius Profeſſor, *de iure emphyt. quæſt.9. num.15.
& 16.* † Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobili- 77
tate clarus, vtriuſque Iuris conſultiſſimus, omnium
rerum, ac litterarum humanarum ſtudio clariſſimus,
qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæ-
ſarei Iuris meritiſſimus Profeſſor extitit, *de empt. &
vendit.cap.21.num.16.*

Ratio autem quare de hac donatione apud Scri- 78
ptores illius ſæculi mentio non reperiatur, eſſe po-
tuit, quod in vltimis annis Imperij Conſtantini fa-
cta fuit, curabantque ſequentes Imperatores eius
memoriam abolere, provt facere intendit Henricus
Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, &
obedientiæ iuramentum, quem tamen Pontifex
conuincit *in Clem.1. de iureiur.* Deinde reſpondetur
non eſſe deſtitutam omnino huius donationis veri-
tatem auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimo-

rumque Patrum, ſcilicet Damaſi Pontificis, Beati
Iſidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pon-
tificum *in d cap Ego Ludouicus, & in d. Clem. 1. verſ.*
porro, vbi commemorat Carolum I. Henricum II.
Othonem IV. Federicum II. Carolum vlt. dona-
tionem à Conſtantino factam confirmaſſe, & inno-
uaſſe, ſic Imperator *in l. Diui, in princ. C. de natural.*
lib. ibi, *Romanum muniuit imperium, l. minuit*, vt legunt
Bald. *in proœmio Digeſtorum*, & Marta *de iuriſd. part. 1.*
cap. 30. num. 27.

78 *Secundò*, aduerſæ & iniquæ opinionis fundamen-
to deſumpto ex *d c. intellecto*, reſpondetur in dona-
tione ab Imperatore facta Pontif. Maximo, & Petro
Apoſtol. minimè poſſe conſiderari graue Imperij
præiudicium; tum quia in ſanctiſſimis Eccleſiis op-
tima menſura eſt donatarum rerum immenſitas,
quia ſi plura dent Imperatores Deo, eiuſque Eccle-
ſiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait
text. *in auth. de non alienan. rebus Eccleſiæ, §. fin. mnu,*
collat. 2. tum quia Conſtantinus donando, non tam
Eccleſiæ dedit, quam reddidit, Genuenſis *d. c. 1. q. 3.*
79 *num.* 2. tum quia † quod Eccleſiis donatur, Deo
redditur, à quo omne bonum, & donum optimum
prouenire Apoſtolus docet, & ideo cum Dauid *Pa-*
ral. 1. cap. vlt dicere potuit Conſtantini, *tua ſunt om-*
nia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus
tibi, refert in hoc propoſitum Genuenſ. *d q. 3. num. 3.*
tum quia terræ, quas donauit, præcedeorum Prin-
cipum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione
vtitur exquiſitum dicens Abb. *conſ. 82. part. 1.* & ante
eum Hoſtien. *in ſumma tit. de immunitate Eccleſiar.*
num. 12. ad fin. Pyghius *de eccleſiaſt. hierarchia lib. 5.*
80 *cap. 16. verſ. de Conſtantini*; tum quia † ingentibus
beneficiis à Deo acceptis, ſcilicet in curatione le-
præ, & victoria contra Maxentium diuinitus pro-
motus eſt ad donationem illam faciendam, quia
oportebat Romanam Eccleſiam Imperatorum ty-
rannide male vexatam temporalium bonorum mo-
niri præſidio, vt inquit text. *in cap. fundamenta, de*
electione lib. 6. tum denique, quia vt meritò alij ob-
81 ſeruant † Principes omnes, qui in Eccleſias muni-
fici, & liberales extiterunt, de hoſtibus ſuis trium-
phaſſe, & imperium, ſeu regnum ad longiſſimam po-
ſteritatem traduxiſſe, ita longo diſcurſu proſequun-
tur Boſſius *de ſignis Eccleſiæ tom. 3. lib. 20. cap. 89.* &
Illuſtriſſ. Card. Bellarm *tom. 1. controu. 4. generali de*
Eccleſia militante, lib. 4. c 18.

82 Deinde conſtat huiuſmodi donationem non ſolo
Conſtantino factam fuiſſe, ſed ab eo cum ſatrapis,
optimatibus, ſenatu, ac populo, *d. c. Conſtantinus,*
d. c. fundamenta, qui quidem populus conſentiente
Imperatore, in quem omnem poteſtatem tranſtulit,
iuxta *l. 1. ff. de conſtitut. Principum*, ipſam poteſta-
tem, & dominium in alium transferre poterat, ex
83 regula text. *in cap. 1. de regulis Iuris*; ſicut etiam † po-
teſt regis electionem facere ex aliquo iuſto capite
prout reſoluunt Antun. Gomez *l. 40. Tauri, num. 9.*
Meneh. *illuſtr. lib. 1. c. 22. n. 3. &* 12. Gutier. *de tutelis,*
& curis p. 1. c. 18. n. 10. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem,*
verb. hunc contractum à n. 48.

84 Poſt prædictam Conſtantini dnnationem ita ab
hæreticorum impugnationibus defenſam Summus
Pontifex Leo III. ex circumſtantiis ſuo tempore oc-
currentibus, & relatis à gloſſ. *verb. transtulit, in cap.*
venerabilem, de elect. & à Doctoribus infrà citandis,
poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſio-
ne, rectóque ipſius regimine in ſpiritualibus, potuit
transferre in perſonam Caroli Magni imperium à
Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris
electione, confirmatione, coronatione, & iuramen-
to fidelitatis, inſimul præſcribendo formam & con-
ditiones, quas iuſtè in his omnibus adhibuit, eaque
omnia ſibi reſeruando, præter eligendi poteſtatem,
quam quidem Summus Pontifex † Gregorius V, 85
poſt prædictam imperij tranſlationem primus con-
ceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempè
tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſæcularibus, quos
nuncupatim refert gloſſ. *verb. autem, in cap. Apoſto-*
licam, de re iud. lib. 6. quam ſequitur Nauarr. *d. notab. 3.*
n. 3. & poſt alios referunt hoc totum Molina *dict.*
tract. 2 diſp. 24. & diſp. 29. col. penult. verſ. ad primum.
Franciſc. Len *d. p. 1 c. 1. n. 15. &* 16 Azor. *inſtit. moral.*
p. 2. lib. 4. cap. 19. q. 7. & lib 1. c. 8 q. 4. Fr. Ludou. Mi-
randa *de ordine iudiciario q. 2. art. 3. concl. 5. in fine.* Pe-
trus Marizius *in ſuis dial vera hiſtoria, dialogo 1. c. 5.*
fol. 55. & cap. 6. fol. 60. Anguian. *de legib. lib. 2. contro-*
uerſ. 17. à num. 39. poſt plures huius tractatus im-
preſſiones à me viſus. Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmine
d. l. 5. c 8. verſ. 7. cum ſequentibus, & in tract. de tranſlat.
imperij, lib. 1. cap 4. cum ſequentibus, iuncto cap. 12.
& iuncto lib. 2. per totum, ac etiam lib. 3. per totum, ma-
ximè *c.* 3. vbi latiſſime de prædicta imperij tranſla-
tione, progreſſu, & delatione Et licèt hæc omnia ex
ſe temporalia ſint, tamen per Summum Pontificem
fieri oportuit iuxta ſupradicta, ne aliter imperium,
cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur,
ad Græcos rediret, néve inter ipſoſmet Latinos
contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreti-
cum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbu-
tum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni
detrimento, vt bene conſiderant Nau P. Molina, &
Card. Bellarm. *dictis locis*, & ſentit P. Suar. *de defen-*
ſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores,
lib. 3. cap. 22. n. 23.

Vnde Imperator, defenſor, & aduocatus Eccleſiæ 86
dicitur, vt probat text *in d. c. venerabilem*, ibi, *Sedes*
Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, dum de Im-
peratore eligendo agitur, Clementin. ne Romani, de ele-
ctione, ibi, *ipſius Eccleſiæ debeant eſſe promptiſſimi de-*
fenſores, notat Valdeſ. *de dignitate Regum Regnorum-*
que Hiſpaniæ, c 1. n. 4: aduertens *c. 14. à n. 2.* quòd
oleum, quo vngitur Imperator, ſignificat lætitiam,
& promptitudinem ad debellandos inimicos Eccle-
ſiæ, & propugnandum pro Fide.

Quamuis olim ante prædictam imperij tranſla- 87
tionem Imperialis dignitas attenta ſua natura non
fuerit à Summo Pontifice, ſed ad ipſo Deo median-
te iure gentium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure ff. de iuſti-*
tia & iure, & l. 2. C de veteri iure enucleando. proſe-
quitur Mench. *illuſtr lib. 1. c. 21 à n. 23.* † Poſt hu- 88
iuſmodi tamen tranſlationem à Summo Pontifice
factam cum prædictis conditionibus, & dependen-
tiis, Imperialis dignitas, vt ſic à Summo Pontifice
habetur, & ab eo in hunc ſenſum inſtituta dicitur,
vt in effectu conſiderant Nauar. *d. notab. 3. num. 127.*
cum duobus ſequent. Molina *vbi proximè*, expreſſit
Card. Bellarm. *ſub d. verſ. 7.* Suar eleganter explicans,
de legibus lib. 3. cap. 7. ſub num. 7. iuncto num. 12. & 13.
ita vt immeritò obſeruent Nauar. *dict. num. 127.* Mo-
lina *d. diſp. 29. ſub verſ. ex dictis infero*, † Imperium 89
Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis
pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet
Regnum.

Hinc fit, quòd Summus Pont. Imperatorem po- 90
teſt deponere, vt *in cap. ad Apoſtolicam, de re iudic.*
lib. 6. Reſtaur. *in tract. de Imperat q. 81.* Garc. Ma-
ſtrill *de magiſtrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & in aliis exem-
plis adductis ab Illuſtriſſ. Card. Bellarm. *d lib. 5. c. 8.*
& à Marta *de iuriſdict. p. 1. c. 23.* ac Suar *de defenſione*
Fidei Catholicæ, l. 2. cap. 23. num. 14. † Poteſtque ele- 91
ctionem

ctionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videtur, arg. tex. *in d. c. venerabilem*, ibi, *ius, & auctoritas examinandi perſonam electam*, probat Peregr. *de iure fiſci lib. 1. tit. de his, qui intra fiſcalia habēt n. 5. pag. mihi* 10. Et ex rationali cauſa alium eligere, vt ſentit Don Garſ. Maſtrillo *d. cap. 2. num 7.*
92 † Et in aliam gentem Imperium transferre, Caſſan. *in catalogo gloria mundi, pag. 5 conſider.* 28. Lancelot. *in templo omnium iudicum lib. 1. §. 31. de oblig. imper.* Aluarez *in Speculo Pontificum, & Regum cap. 16. n. 13. & cap. 13. n. 17. & cap. 56* Garſias Maſtrillo *d. cap. 2. num* 8.

93 Ex qua Imperatoris dependentia ſic in eo reſpectu finis ſupernaturalis fundata, Summi Pontifices & ſcripto, & non ſcripto iure conſtituerunt, quòd vacante imperio iuriſdictio, regimen, & diſpenſatio eius deuoluatur ad ſummum Pont. iuxta text. *in cap. licèt, de foro compet. & in d. Clemen paſtoralis. in fine, verſ. nos tamen, & in Extrauag. vnica, verſ. ſanè, ne ſede vacante, Ioann. XXII.* Don Garſias Maſtrillo *d lib. 1. cap. 2. num.* 10. eo maximè, quia cùm Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit ſucceſſorem, neque aliquem, qui illud tamen ſibi debitum gubernet, pro vt ſolent relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per electionem populi aſſumuntur, quippe quòd per ſuorum regnorum ſtatura relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda, quod cùm aliter ſe habeat in imperio, conſiderarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum inſurgeret, ne ſcilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac ſcādala, quibus à vita æterna, & ita fine ſupernaturali impediatur; & etiam quòd imperio ſic vacante non erat ſæcularis gubernator ad quem eo tempore recurſus haberetur; & iden quaſi ex reg. text *in cap ex tenore, de foro compet.* conſtituerunt ad ſe ipſos pertinere regimen Imperij vacantis, vt conſtat ex *d. cap. licet, & ex d. verſ ſanè*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium conſiderant Caſtald. *de Imperatore quæſt.* 90. Nauar. *dict. notab. 3. num.* 107. Molina *dict. diſput. 29. columm. penult. verſic. ad vltimum.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. *dicto lib. 5. cap. 5. verſ. vltimo.* Ad quæ autem extendatur iuriſdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos, vide Menoch. *illuſtrium lib. 1. cap. 22. num. 1. cum ſequentib.*

Sextò infertur Summum Pontificem in ordine
94 ad finem ſupernaturalem poſſe abrogare leges Ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono ſpirituali aduerſantes, ſi earum conditores à Summo Pont. moniti, & requiſiti noluerint reuocare, vt poſt *gloſſ. 1. in reg. poſſeſſor, de regulis iuris lib. 6. & gloſſ. verb. torneamenta, verſic. ſed ſuppoſito, in Extrauagant. 1. Ioannis XXII. de torneamentis*, reſoluunt Mantua *dialogo* 64. Menoch. *ſucceſſ. creat. §. 10. num.* 649. Padil. *in l. 2. num. 78. C. de ſeruitutib.* Pinel. *in auth. niſi n. 11. & 56. C. de bonis maternis*, Molina *d. diſput. 29. verſ. ex dictis Soto*, Suar. *de legibus, lib. 3. cap. 6. num 6. cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ l. 3. cap. 22. n. 10.* latè Anguian. *de legib. 2. controuerſ. 17. à num.....*

Amplia hanc ſextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia ſolùm approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiuſdem ſæcularis Legiſlatoris abrogare poteſt, quia per eas in ſua proportione etiam offenditur bonum ſpirituale, dum ſubditos inuitatur, aut cogunt ad illud, quod abſque peccato veniali, & ita abſque iniuſtitia fieri nequit. in quo ſanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis ſubſtantia, quæ pro hac parte conſiſtit in eo, vt ipſæ ferantur de re tali, quæ iuſtè & honeſtè fieri poſſit, ita vt aliter nullæ ſint, iuxta text *in cap. erit autem lex, 3. diſt.* vbi notant omnes. Vnde meritò hanc ampliationem, poſt Butrium tenuit Abb. *in cap. vlt. de præſcript. ſub num.* 2. & alij, quos refert Alciat. *paradox. lib 5. cap. 3. num.* 1. Padil. *in d l. 2. num.* 79. dicit communem Anton. Gomez *l. 61. Tauri ſub num.* 52. Sic etiam Ordinatio Regia Luſitanorum *l. 3 tit. 64.*
in princ ſtatuens † legem Canonicam in foro Ciui- 96
li ſeruandam, quando agitur de peccato, ſic deſumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciation* & gloſſ. *in cap. 1. de arbitris, lib.* 6. & ex Surd. *deciſ. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quæſt. 19. num.* 11. Azeued *ad tit 1 num. 17. lib 2. noua recopilat.* Camil. Borel. *in ſumma omnium deciſionum tit. 12. de legibus num.* 8; intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene amplia præceptor communis Ludouicus Correa *in priuat. ſcholiis ad d. c. vlt de præſcript.* ſuper illis verbis, *cum generaliter &c. verſ. Ad tertium verò fundamentum.*

Sed aduerſùs hanc ampliationem tenuit Alciat. 97
& alij ab eo relati, *cap. 3. num.* 4. Pro quibus non facit text cui plurimum innituntur *in cap. nouit. de iudiciis*, dum Pontifex *ſub verſ. Cum enim*, videtur polliceri ſe iudicaturum tantùm de peccato laïcorum, quod mortale fuerit. Reſpondetur enim illum text. procedere vniuerſali in iudicio, & ſententia à Summo Pontifice ferenda in cauſa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmiſſa correctione fraterna; in hac etenim cauſa ipſe iudicare poterit de peccato mortali tantùm, non verò de veniali commiſſo ex ſola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cùm peccata venialia quotidiana ſint, iuxta text *in cap de quotidianis, de pœnis diſtinct.* 3. ſi poſſent ad forum contentioſum deduci vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno ſuæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppoſitum
poſtulat, vtpote † continens præceptum affirma- 68
tiuum, non obligans quoad actum, ſeu exercitium, niſi pro loco & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuſlibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non eſt, iuxta tradita per D. Thom. 2. 2. *quæſt. 33. artic. 2. in corpore*, Sot. *de ratione tegendi memb. 2. quæſt. 2. verſ. Ad quæſtionem, & de iuſtitia lib. 2 quæſt. 3. art. 7. verſ. In primo.* Nauar. *in man cap. 24. num. 12. & in d. cap. nouit* 4. latè Fr. Bernard *in tract. de correctione fraterna concluſ. 5. condit.* 6. Fr. Ludouic. *in inſtructorio conſcientiæ part. 1. cap.* 69. quod tamen ſecus eſt in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis; quippe quòd ad huiuſmodi abrogationem nec opus eſt correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legiſlatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requiſitum, nec multiplici per diuerſas lites ad ſummum Pontificis iudicium delatione, ſed vna ſolùm, vel altera ſufficit, vt abſque Reipublicæ perturbatione poſſit ab eo taliter abrogante exterminari ſcandalum ſupradictæ legis.

Nec etiam facit text. per argumentum à contra-
rio ſenſu *in cap. vltim. de præſcription.* ibi *quia abſque* 99
mortali

100 *mortali peccato*, &c † quia reſpondetur in propoſito non valere prædictum argumentum, quia ſcilicet ex illo ſequeretur abſurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & ſimilibus terminis tradunt Menoch. *de præſumpt. lib.4. quæſt 83. num.55.* Gama *Luſitaniæ deciſ.167.num.8.* Valaſc.*conſult* 136. *num.7.* plures alij citati *in libello de principiis vtriuſque iuris, littera A, num* 131. Ideo autem *in dicto c vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia ſecus ſit in veniali, ſed quia voluit aſſignare rationem vndique proportionatam præſcriptioni cum mala fide per eum reprobatæ, quæ quidem præſcriptio cùm non verſetur circa res minimas, ſed circa res notabilis valoris, ſemper ſuppoſita mala fide includit peccatum mortale reſultans ex iniuſta earum retentione.

Septimò infertur ſuadente cauſa boni ſpiritualis
101 poſſe Summum Pont. laïcos ad temporalia legitimare, probat tex. *in cap.per venerabilem, verſ rationibus*, ibi, *certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus*, & *c. qui filij ſint legit.* tex. elegans *in Extrauag. vnam ſanctam, verſ. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Chriſti Domini *Luc.* 22. accommodans ad duplicem poteſtatem Eccleſiaſticam & Ciuilem, infert contra eos, qui in poteſtate Eccleſiaſtica gladium temporalem eſſe negant, & concludit oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubiici poteſtati, in quam rem adeſt elegans Caietani doctrina, quam refert, & auream dicit Ceuall. *communium contra communes q.*739.*n.*41. Quare hanc illationem tenent Abb.*in d.c.per venerabilem, n.*25. Molina *de iuſtitia tract.*2.*diſput.*173. *in princip.* Garc. Maſtill.*de magiſtr.lib.*3.*cap.*10. *à num.*41. me citato *in hoc loco* Iañez Faiardo *ad cap.tanta, qui filij ſint legit memb.* 1. *num.* 45. Exempla autem huius boni communis ſpiritualis accommodabis ex his, quæ in ſimili tradit Sayr. *de cenſuris lib.*6.*cap.*11. *num.*19. & ex his, quæ in hoc propoſitum cumulant Sanchez *de matrim lib.*8. *diſp.*7.*num.*1. Garc. Maſtrill. *d.c.*10. *num.* 41. vbi exemplificat quando cauſa ardua accideret, in qua valde Religioni Chriſtianæ expediret ea legitimatio: veluti ſi Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum ſuo Regno ad Fidem vult conuerti; vel ſi maximæ diſcordiæ, & bella timeantur inter Chriſtianos Principes in Eccleſiæ perniciem, quod tamen limitat Molina *vbi proximè*, vt procedat ſi non detur poteſtas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tam citò concedat, vt oportet; quod Ego non reciperem attenta principali huius corollarij reſolutione.

102 Rectè etiam poteſt Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit Superiorem, & probat. tex. *in d. c. per venerabilem* §. *inſuper*, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, *quia cum Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubiicere potuit*, iunctis iis, quæ tradit Anguian. *de legib l.*2.*contr.*17. *à num.* 79. Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directè laïcos legitimare non poteſt, eſt illud ex defectu poteſtatis, quam ſubditi prorogare non poſſunt in reſeruatis Principi, cui ſubiiciuntur in ſignum ſupremæ poteſtatis, atque ita in graue eiuſdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum ceſſet in ipſo Principe ſupremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoſcit, & iuriſdictioni Pontificis ſe ſubiicit ideo meritò decidit Pontif. *in d. verſ. inſuper*, poſſe filios ſupremi Principis legitimationem petentis, & ſe Pontificiæ iuriſdictioni ſubiicientis legitimare, notant omnes *in d. cap. per venerabilem*, vt per Abb. *ibi num.*11. Anchar. 12. Præpoſ. 111. Tiraq. *de nobilit. gloſſ.*21.*num.*44. Ceruantes *l.*12. *Tauri num.*101. Ex quibus colliges iuſtè Summum Pont. Clementem IV. potuiſſe filios Alphonſi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitimè ſuſceptos, viuente adhuc Matilda, Bononiæ Comitiſſa ipſius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoſcebant Superiorem; vt ſupra probaui *hoc cap. n.* 59. Sunt tamen, qui hanc veram reſolutionem in his terminis ſumptam infringere intendant, eo moti argumento, quia ſi Papa poſſet filios Superiorem non recognoſcentes ad temporalia legitimare, eſſet præcipuè ad hæreditatis paternæ, & Regni ſucceſſionem; ſed hoc non poſſe fatentur omnes, argum. text. *in cap. grandi*, ibi, *ipſius legitimo filio, de ſupplen. negl. Prælat. in* 6. vbi notant Iaſ. Domin. & alij, quos refert Ioan Garc. *de nobilit. gloſſ.*21. *num.*45. & deducitur ex his, quæ ad maioratus ſucceſſionem reſoluunt Molina *de primog. lib.*3 *c.*2 *n.*11. Rojas *in epitome ſucceſſion.cap.*13. *num.*15. & latè Peregr *de fideicom. art.*23. *à num.*50. Adducunt etiam contra huiuſmodi aſſumptum non facere tex *in d.cap.per venerabilem*, quem pro noſtra opinione ſuprà allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Auguſtino in regno non ſucceſſiſſe, ſed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Iſabella I. eiuſdem Philippi legitima vxore, vt teſtatur Cuiac. *ibi*, & plenius refert Paul. Æmil. *in vit. Philippi Auguſt.* cùm tamen dicendum videretur ad Philippum, ſi ex legitima vxore natus eſſet, Regni ſucceſſionem pertinere, quia natus eſt poſtquam pater ad Regiam dignitatem euectus eſt, ac ſubinde aliis ſenioribus antea ſuſceptis debuit præferri, ex doctrina gloſſ. *verb. nata ſunt, in l. imperialis, C. de nupt.* quam ſequuntur plures, quos refert Tiraq. *de primog. quæſt.*31 *à princip. & num.*8. Sed facilè ſatisfit negando conſequentiam, quia non ſequitur eos, qui ad temporalia legitimare poſſunt, poſſe legitimare ad Regni, maioratúſve ſucceſſionem, in quibus ſequentium, ſeu vocatorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, ſeu aliis ſupremis Principibus, ad quos abſque vlla controuerſia pertinet poteſtas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiuſmodi ſucceſſionem regnorum, maioratuum, & ſimilium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

Ex quibus ſequitur à Summo Pontifice legitima- 103
tionem præſtitam non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, aut inter Principes nullum recognoſcentes Superiorem, vel extra caſum in quo diſpenſat in radice matrimonij, in tertis imperij minimè prodeſſe ad ſucceſſionem hæreditariam, & alios ſæculares effectus, quod tenet *gloſſ.*2. *in d. cap. per venerabilem*, quam de ſubtilitate Iuris plus ſibi placere, & in praxi ſeruari profitetur *ibi* Abb. *num.*22. *in fin.* & ante eum Anton. *num.*10. Ancharan *n.*21. & Cardin. *n.*9. Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, n.*198 Couar. *de ſponſalib part.*2.*cap.*8.§.8. *à num.* 14. Rojas *in epitome ſucceſſ.cap.*2. *à num.* 12. Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 11. ait. Molina *de iuſtit. diſput.*173. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.*21 *n.*42. Peregr. *de fideicom. art.*23.*num* 5 & *num.*31. Sanch. *de matrimon lib* 8 *diſput.*7 *à num.* 1. Cabed *Luſitan. deciſ* 69. *num.*14 *parte* 2. Garc. Maſtrill *d.lib.*3.*cap.*10.*num.*40.

&

& confirmant ex *d. c. per venerabilem*, *verſ. inſuper*, vbi Summus Pontiſ. reſcribit legitimationem pro filio Regis Fraociæ ea ratione concedere potuiſſe, quòd ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognoſcebat, cui læſio, vel iniuria ex legitimatione fieret, ſic plane oſtendens quòd eam non poſſet concedere illis, qui Imperatori, vel aliis ſæcularibus dominis fuerint ſubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriúſque poteſtatis Eccleſiaſticæ, & temporalis diſtinctione, ſecundum quam Imperator, & ſæculares Principes de ſpiritualibus ſe nequeunt intromittere, nec Pontifex de temporalibus, *c. cùm ad verum 99. diſtinct. cap. ſolita, de maior. & obed.* tum quia generaliter receptum eſt legitimationem à quocumque Principe ſupremo factam ad bona in terris alterius imperij exiſtentia non extendi, vt poſt Abb. Anchar. Præpoſ. Alexand. Deci. & alios, quos referunt, & explicant Couarr. *d. §. 8. n. 14.* Cabed. *d. deciſ. 69. n. 19.* & magis communem latè diſputantes reſoluit Fachin. *controuerſ. lib. 3. c. 48* conſtat autem Sommum Pontiſ. extra Eccleſiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d. c. per venerabilem, in verſ. rationibus*, & per ſe notum eſt ex *d. c. cùm ad verum.*

104 Ex quibus rationibus, quamvis hæc opinio communiter a Doctoribus recepta ſit, contrariam verò, quòd ſcilicet Sommus Pont non ſolum ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſæculares ſacros poſſit legitimare in terris Imperij, non vulgares ſuſtinent Doctores, eam confirmantes ex text. *in dict. cap per venerabilem, verſ quod autem*, ibi, *vt eos ad actus legitimare valeat ſaculares, & in verſic. præterea, & in verſic. rationibus*, ex quorum numero ſunt Hoſtienſ *ibi*, & Præpoſit. *à numer. 17.* Alex. de Neuo *numer. 17* idem Hoſt. *in ſumm. tit. qui filij ſint leg. §. qualiter & à quo, ſub num. 11. verſ. ſalua reuerentia*, vbi ponit rationem, quia ſi potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multo magis poteſt facere legitimos remouendo impedimentum Canonis prohibitiui, Celſ Nugo *conſ. 31. numer. 7.* Martin. Laudenſ. *de illegit. ſub numer. 85.* Pute. *deciſ. 483. numer. 4. lib. 1.* Valentin Forſter. *de ſucceſſ. lib. 6. cap. 34. q. 2. num. 17. verſ. aut legitimat*, latè eleganter Rota *in Hiſpalen legitimitatis 4. Februarij* 1613. coram *Vbaldo ſen.* impreſſa per Marcheſ. *de commiſſion. p. 3. pag. 355 cum ſeqq.* Anaſtaſ Germon. *in paratit. Iuris Canonici tit. qui filij ſint legitimi*, multis ſuffulti rationibus.

105 *Prima*, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa ſurgit legitimorum, & illegitimorum differentia, ex reg *l. filium definimus, ff. de his, qui ſunt ſui.* Sed diſponere de matrimonio ſolius eſt Papæ, & Eccleſiaſticæ poteſtatis, *cap. tuam, de ordine cognit.* ſicut de ipſius defectu, *cap. 3. de donation. inter virum & vxorem*, iuncta regul *cap quanto, de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad ſolum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad ſæculares Principes. nam cùm ſupponamus matrimonium fuiſſe nullum propter impedimentum iuris poſitiui, impedimentum renocare, ac ſi tempore matrimonij poteſt Pontifex diſpenſando in radice matrimonij contracti non exiſteret, & conſequenter filij ex eo ſuſcepti, quod omnia ſpiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. *num. 12.* Cardin. *quæſt. 9.* Præpol. *à numer 74. in d. cap per venerabilem*, Molina *d. cap 2. numer. 12.* Peregrin. *artic. 24. à num. 77.* Nauarr. *conſ. 2. ſub titul. qui filij ſint legitimi.* Henriquez *in ſumma lib. 11. cap. 2. §. 2.* Sayr *de cenſuris lib. 6. cap. 11. numer. 6.* & plenè relati à Sanchez *d. diſp. 7 num. 4.* atteſtante ſic in Granatenſi, & ſupremo Rotæ Prætorio, & aliis prouinciis fuiſſe iudicatum: nam, vt bene dicit Rota *in d. Hiſpalen. legitimitatis*, cùm per legem Canonicam eſſet inducta illegitimitas filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita, ſequitur vt ea ſublata per diſpenſationem in radice filij remaneant in eo ſtatu, in quo eſſent, ſi nulla adeſſet Canonica prohibitio.

Secunda, quia apud omnes eſt indubitatum poſſe 106 Papam legitimare laicos ſubiectos Principi ſæculari quoad omnia ſpiritualia, Ordines, Epiſcopatum, & ſimilia, monſtruoſum autem, (vt text *in d. cap per venerabilem*, ait) videretur legitimatum quoad omnia ſpiritualia, quæ maiora ſunt, & excellentiora, ex reg. *cap. ſolita, de maior.* non eſſe legitimum ad temporalia, quæ minora ſunt, contra *reg. cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus 54 de regulis iuris, in 6.* quàm etiam in materia priuilegiorum, & diſpenſationis procedere probat text *in c. ex parte 27. de decimis*, cum traditis per me *part. 2. alleg. 33. num. 11.*

Tertia, quia id quod poteſt Summus Pontifex 107 per viam legis generalis, poteſt etiam data iuſta cauſa efficere per reſcriptum in caſu particulari: patet, quia defectus poteſtatis ex vtriuſque diſtinctione, Eccleſiaſticæ ſcilicet, & ſæcularis, vel vtrumque concluſit, vel neutrum; æquantur enim hæc duo, ſcilicet diſponere ſuper aliquo actu, vel ſuper illum legem ferre, ex notatis *in l. vlt. Cod. de legibus*, ſicut etiam poteſtas iudicandi de aliqua cauſa, vel ferendæ legis ſuper illa, exæquantur ex Archidiac. Innocent. & aliis, quos ſequitur Dec. *in cap. 2. n. 27. de iudic.* Sed conſtat per legem generalem poſſe Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt conſtat in exemplis, de quibus *in c. tanta, & in cap. quod nobis, & in cap. ex tenore, qui filij ſint legitimi*, ergo, &c.

Quarta, quia legitimare non eſt iuriſdictionis 108 contentioſæ, quæ in inuitum, ſed voluntariæ, quæ in ſolos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiantur ſui, § generaliter, collat. 7.* iuncta reg. text. *in l. vlt. ff. de his, qui ſunt ſui*, notat Coſta *in §. & quid ſi tantùm, part. 2. num. 109. & 117.* Duen. *reg. 350. limit. 9.* & poſt Dec. Cabed. *dicta deciſ. 69. num. 14.* Conſtat autem ea, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ, licitè exerceri, volentibus partibus, extra territorium. *l. 2. ff. de officio Proconſ.* cum aliis, de quibus Couar. *lib. 3. variar. cap. 20 à num 8.* ergo & in terris Imperij, & extra Eccleſiæ patrimonium poterit Papa ſe ſubiicientibus, & volentibus legitimationes concedere.

Propter quas rationes ad vtramque partem ad- 109 ductas difficilis redditur hæc quæſtio, variaſque pariunt diſtinctiones, inter omnes *prima*, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa eſt, quod directè ad temporalia extra Eccleſiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & caſualiter diſpenſat aliquibus caſibus, vt ait text. *in d. c. per venerabilem, verſ. rationibus*, me citato *in hoc loco* Faiard. *d. memb. 1. num. 94.* & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro ſecunda opinione conſideraui, & deinde generalis illa regula eſt, quod quis non poteſt directè, & principaliter, poteſt indirectè, & in conſequentiam alterius, quod ſibi licitum eſt *l. quoties, Cod. de iudic. c. pen. de reſtit. in integr.* iuncta vulgari regula, quod ea quæ veniunt in conſequentiam, non attenduntur, *l. 1. in princ. ff. de auctorit. tutor.* cum ſimilibus, de

quibus

quibus Mantua *Paralipom. dialog.* 47. q æ quidem regula intelligenda eſt in his, quæ ſequuntur neceſſariò,& ſine quibus principale maneret inutile,non ita tamen diſpenſatio comprehenditur, vel trahitur ad conſequutiua, quæ ſeparabilia ſunt, & ſine quibus diſpenſatio,& diſpenſandi poteſtas ſtare poteſt, & vtilis eſt,vt arg text. *in l.vlt.§ Lucius.ff.de condict. indeb.* ex Oldrad. & aliis explicant Rebuff. *in praxi, tit.de diſpenſ.ad plura, n.*77. & adducti per Sanch.*d. lib.*8 *diſp.*1.*à n* 20.

110 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pontif laicos legitimare ad temporalia,quia cum ad eum pertineat explicare dubia ſuper matrimonij validitate, *cap tuam , de ordine cognit.* poteſt in huiuſmodi conſequentiam legitimare prolem ad omnia tam ſpiritualia,quàm temporalia, deinde hæc reſolutio colligitur ex auctoritate *d. cap. per venerabilem , in verſ. verùm ſi veritas,* iuncto infra ibi, *de filiis ergo eiuſdem Regis vtrùm fuerint legitimi , vel illegitimi , quandiu pendet quæſtio affinitatis obiecta , poteſt non immeritò dubitari :* quibus verbis vt Pontifex aſtrueret poteſtatem , qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipuè conſiderat dubium,quod vertebatur coram ipſo Pont.ſuper matrimonij validitatem, & ex profeſſo eandem rationem confirmat *in verſ Rationibus,* ex auctoritate *Deuteron* 17.vbi continetur : *ſi difficile & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris* , &c. *venies ad Sacerdotes Leuitici generis , & apud iudicem qui fuerit illo tempore* , quam auctoritatem poſtquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid eſt difficile,& ambiguum ad Sedis Apoſtol.iudicium eſſe recurrendum, indéque infert quòd cum filiis Regis diſpenſauit , quia dubium erat an matrimonium,ex quo nati ſunt, ab initio fuerit validū: eadem ratione dubij ſuper matrimonium non ſolum legitimos filios , ſed etiam hæredes patris iudicauit Pont.*in c* 1. *&* 2. *& in c.perlatum, & in c quod nobis, qui filij ſint leg.*Ex quibus hanc reſolutionem ſequūtur, & comprobant Anton. *n.*10.*in fine* , & Prepoſ. *n.*6 *ad med.in d.c.per venerabilem.* Molin. *d.c.*2.*n.*22. Sayr.*d.c.*11.*n.*7·Sanch.*d.diſp.*7.*n.*10.Quicquid aliud teneat Ceruantes *in d.l.*12.*Tauri , n.* 99. exemplum adducens de ſolemni illa ſententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ , quam refert Caſtro *de lege pœnali lib. 1. c.* 11. In ſuppoſito dubio ſuper matrimonio ex eo trahi fundamentum poteſtas Pontificis , vt verbis vtar Antonij *citato loco.*

Hæc pauca in materia adeò ampla prælibare ſufficiat,quæ quidem abſolutiùs,Deo fauente,in lucem aliquando dabimus.

CAPVT III.

De Conſtantinopolitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Conſtantinopolis ciuitas à Conſtantino Imper qui eam reparauit,ſic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Conſtantinopolis appellata fuit.*
3 *Conſtantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.*
5 *Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus fuit.*
6 Cap.renouantes 22.diſt.*declaratur.*
7 *Conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris.*
8 *Conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſia parem dignitatem cum Eccleſia Romana non habuerunt.*
9 Cap.mos antiquus 65.diſt.*declaratur.*
10 *Conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.*1453.
11 *Conſtantinopolitano Patriarcha quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerunt ſubiecti,oſtenditur.*

CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuiſſe tradit Sozomen. *Eccleſiaſtica hiſtoria lib.* 1. *cap.* 2. Hæc 1
cùm † Bizantium prius diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apoſtolus Epiſcopum miſit, vt ſcribit Cardin.Baron. *annalium tom.* 1. *ſub anno Chriſti* 44. *pag.* 304. *in verſ.* 1. *deſcribit*) à Dauſanio Spartano primum condita , ſi ſequamur Iuſtinum , vel ſecundùm Euſtathium à Brize Megarenſium claſſis Præfecto , ſi credamus Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.*15.*cap.* 5. *num.* 7. ob nobilitatem tamen , amplitudinémque à Magno Conſtantino Imper. poſtea mirificè conſequutam , ab illo quoque nomen feliciter mutauit , cœpitque Conſtantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. *Eccleſiaſtica hiſtoria lib* - *cap.* 48.*& ſeq.* Petr.Gillius *in lib de Conſtantinopolitana ciuitate*,& Petr.Gregor. *d.num.*7 Et licèt à principio Pontifices iuſtiſſimè moueri potuerunt , vt ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ,& Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles , & capita ; poſtea tamen ex iuſtis notabilibuſque cauſis Conſtantinopolitana Eccleſia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto aſſumpta fuit,vt obſeruat Franciſ. Torrenſ *de actis veris ſancta Synodi ſub can.* 36. *in verſ. poſtea Vigilius* , contigit autem id poſt Alexandrinam , Antiochenam , & Hieroſolymitanam,vt docet Catechiſmus Roman.*p.*2.*c.*7. *de Ordinis ſacrament.num.* 17.& ſenſit integra *cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien.* arguendo ex ordine litteræ, quamvis Hieroſolymitanam vltimo loco fuiſſe admiſſam non ſine fundamento ſentiant alij , de quibus iam memini. Ad erectionem autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in veram Patriarchalem, duabus potiſſimum cauſis ac conſiderationibus motam fuiſſe Apoſtolicæ Romanæ Sedem conſidero, quibus inſitam ſuam Eccleſiarum & Chriſti fidelium maternam ſolicitudinem iudicauit. Hæc vna eſt publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætenſione inter Græcam ad Latinam Eccleſiam cum magno Orbis ſcandalo turbatæ ac deperditæ , conciliandæ. Altera principalior eſt vis gratitudinis in Conſtantinum Imper. à quo inſignia beneficia acceperat in munificentiſſima ab eo donatione ſibi facta , de qua agimus ſuprà *hoc tit.c.*2.*à n.*68. iuſtiſſimum namque ac congruentiſſimum fuit , vt tam illuſtre Conſtantini Magni ſeruitium , tam larga manus, tam beneficus in Romanam Eccleſiam Imperator,qui Romanum Imperium venerandæ Chriſtianorum fide muniuit, *l.diu. C.de naturalib liber.*& qui poſt ædificatas, dotataſque nobiliores Vrbis Eccleſias, aſſiduis quóque laboribus , ac expenſis in vtraque toga Chriſtianam Remp augere, tueri , & conſeruare non deſtitit , hac afficeretur ſaltem gratitudine quod Sedes Epiſcopi ſui poſt Romanam Sedem primum Eccleſiaſticarum prærogatiuarum , & Patriarchalium Sedium locum aſſequeretur , quod

qood in terminis tetigit VVolfgang. Lazius *de Reſpubl. Romanorum lib. 1. c. 2. verſ. atque hac de Orientis pratorio*, & latius Matth. Vgoni. *de Patriarchal praſtantia col. 2. verſ. rectè inſtat.* Vnde cùm Conſtantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantium (id eſt, Conſtantinopolim) tranſtuliſſet, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant Lancelot. Cont. *in templo omnium Iudicum lib. 1. c. 1. §. 1. verb Imperator eſt mundi Dominus q. 1 num. 5.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris part. 2. lib 15. cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantium ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque priuilegiis Conſtantinus exornauit, & non ſolùm
3 † Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt *in prima Conſtantinopolitana Synodo can* 3. alias 5. relato *in cap. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.* vbi ſic habetur. *Conſtantinopolitana Ciuitates Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quòd ſit noua Roma,* refert Iuſtinian. Imper. *in auth. vt ordinaria praefectura, verſ. renouantes collat. 5.* ibi, *Vrbana praefectura ſenioris Roma, & non videlicet huius noſtra.* Idem *in auth. de Eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat. 6.* dum ait, *Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos noua Roma, iuncta l. 1. §. ſed etſi qua, verſ. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt Hieron. Cagnol. *in procemio Digeſtorum §. hac autem tria num. 235. cum ſeqq* Ludou. Gomez *ad c. 1 numer 44. de conſtit. in 6.* Iacob. Spieg. *in lexi. Iuris verb Roma noua.* Petr. Greg.
4 *d c. 5. num. 7.* Et † Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt ex *c. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloſſ. 34. quaſt. 2.* docent Socrat. *in hiſtoria tripartita lib. 2. c. 9.* Sotomen. *lib. 2. hiſtoria Eccleſiaſt. c. 2.* Hieron Berucc. & Barnab Briſſon. *de verborum ſignificat verb. Roma autem duplex,* Azeued. *ad Curiam Piſanam lib. 1. c. 11. lit D.* Cardin. Cæſar. Baron.
5 *annalium Eccleſia anno Chriſti* 330. Vnde † primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primùm in Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori *Can.* 5. refertur inter opera Beati Clementis *pag.* 226. & à Caranza *in ſumma Conciliorum pag. 78. in fine*, & à Gratiano *in d. c. Conſtantinopolitana*, de quo videndus eſt Couar. *lib. 4 vari c. 14. num. 13.* quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes 22. diſt.*

6 Verùm quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegiom vſurpare contendebant, imò Superiores eſſe Romano Pont. vt ex Paulo Diac. Platina, & aliis diligenter comprobat Ruffus *in apologia contra Molinaeum pag. 50. cum ſeqq.* ſentit Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pont lib. 2. c. 18. in fine ſecundi arg.* pro bono pacis Innoc. III. *in generali Concilio Lateran.* de quo *in c. antiqua 23. de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt obſeruant Patres, qui iuſſu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. c. Conſtantinopolitana*, qui etiam rectè aduertunt *in d. c. renouantes* legendum eſſe *ſimilia priuilegia, qua Superior Roma habet, nec nō in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa*, quamvis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & nō tamen in Eccleſiaſticis rebus. vt etiam bene aduertit Anton August *ad Decretum lib. 1. dial.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optimè probat noſtrum diſcurſum, quòd ſicut noua Roma, id eſt, Conſtantinopolis Romæ ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma à Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit Florimundus Remondus *in fabulam Ioanna Papa c 25. num. 3.* vnde † ipſa Conſtan- 7
tinopolitana Eccleſia mater Chriſtianorum orthodoxæ Religionis appellatur *in l decernimus C. de ſacroſ Eccleſ* id tamen intelligendum eſt ratione Eccleſiarum Orientis, vt optime aduertit Cardin. Baron. *tom. 7. annalium Eccleſia anno Chriſti 534. in verſ dum ergo, pag.* 208.

Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit Imper. *in auth vt deter. ſit numerus cleric. collat. 1.* ibi, *Sancimus non vltra quidem ſexaginta Presbyteros in ſanctiſſima maiore Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & inſuper decē ex iis, qui vocantur oſtiarij.* Et idem Imper. *in l. non plures C. de ſacroſ Eccleſ.* loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait: *Non plures quàm nongenti quinquaginta Decani ſacroſancta huius ampliſſima Vrbis deputentur Eccleſia, nullique his condendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia*, quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt ibi gloſſ. & Doctores; ſed meliùs exploſo ſenſu Alciati *lib 1. Parerg. cap.* 50 dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optimè declarat Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum lib. 2. c. 163.* Licèt in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habeot in Eccleſia, de quibus loquitur text. *in cap. ex parte de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli, *c poſt electionem, de conceſſ prab.* gloſſ *in cap cum vniuerſas, de elect.* Sunt & Decani, hoc eſt, Archiepresbyteri rurales, qui ſunt longè inferioris dignitatis, & preëminentiæ, de quibus *in Clem. 2. de reſcrip. & in c. ad hac, de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſiis Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. *de reſignat. lib. 1. quaſt. 1. num. 86.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 3. de Repub. Chriſtiana cap. 10. in princ.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt *in tit C. de decanis lib. 11.* Ratio verò (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Conſtantinopolitana, colligitur ex tex. *in d. auth vt determ.*, quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi fortè erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimodè habitabāt, & deſeruiebāt prędicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconiſſæ, atque Presbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiuſdem maioris Eccleſiæ reditibus nutriebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſacris cæremoniis inſtruerentur, quæ omnia innuere videntur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores ibi

8 Hine exierunt aliqui perperam arbitrantes Conſtantinopolitanam,& Alexandrinam Eeeleſiam parem habere dignitatem cum Eccleſia Romana, hoc deducentes ex Concilio Conſtantinopolitano, quod aliàs ſexta Synodus dicitor, ad quod ſe refert *d.c.renouantes*,provt refertur à Carranza *in ſum. Con-*
9 *ciliorum fol.169.& in † d.c mos antiquus 65. diſtinct.* quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis reſpondetur auctoritatẽ illorum Canonum, qui Turlani dicuntur,probatam & certam non eſſe, neque legitimam alicuius Romani Pont. fuiſſe auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, ſed potiùs plures ibi reperiri errores,ita reſpondet Card.Bellarm. *vbi ſuprà.* Sed melius reſpondebis indigniſſimè Canonem illum adduci ad hoc propoſitum, qnia ex ipſius verbis cõſt ſimilia priuilegia dari Epiſcopo Conſtantinopolitano poſt Romanum Ponr. & ad effectum,vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ,quæ tex.commemorat.*in d c.antiqua, in verſ. ſeruata*, & dedncitur ex *c.c nqueſt.9 q.3.* ita tamen vt Romana Eccleſia ſemper ſuperior maneat, vt conſtat ex verbis, quæ Carranza refert *citato loco*, ibi *equalia priuilegia cum antiqua Roma throno obtineat, & in Eccleſiaſticis negotiis, vt illa emineat ſecundus poſt illam exiſtens*; atque ita ex his moltiſque aliis rectè concludit Card.Bell.*vbi proximè*, nollo vnquã tempore ab vllo Romano Pont. datum fuiſſe Conſtantinopolitanæ Eeeleſiæ priuilegium æqualitatis cum Romano, neque etiam primum locum poſt hanc obtinuiſſe,niſi poſtquam Romani Pont.ratum habuerunt, qood confirmat auctoritate Niccphori *lib 17. c.9.* dum narrat Ioanoem Papam cum Conſtãtinopolim veniſſet rogatom à Iuſtiniano,vt Epiphanio Patriarchæ Conſtantinopolitano aſſiſteret, non antea voloiſſe,quàm ſibi pro prærogatiua Sedis Apoſt.thronus ſupra Epiphaniũ collocatus fuiſſet.

10 Hodie diuina ſic permittente prouidentia pulſis Cæſaribus ab illa ſede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt ſub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Conſtantinum VIII. Orientis vltimom Chriſtianum Imper. interfecit cum ſuis, & Orientale Imperium ſuſtulit *anno* 1453. & Conſtantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200 Vrbes,Chriſtianis ademit,florente Republ. Romana, refert Petr Gregor *d.c 5.*

11 Foerunt Conſtantinopolitano Patriarchæ olim ſubiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Aſiæ minoris, qoibos acceſſeruot aliæ Prouinciæ,provt fuerunt ad Chriſti Fidem, & religionem conuerſæ, Moſcouia, Ruſſia, & aliæ vltra Poloniam ſitæ. In his prouinciis paucis exceptis Patriarcha Conſtantinopolitanos,Epiſcopos,& Archiepiſcopos, & alios dignitate Eccleſiaſtica præditos conſtituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamvis ſchiſmaticus, illos conſtituit, præficit;vel confirmat, refert Azor. *inſtit. moral p.2.lib.3.c.35. q.5.in princip.* D.Roderic. à Conha *in hiſtoria Eccleſiaſtica Epiſcoporum Portugalen. p.1.c.6.verſ.facil.pag.70.*

Sequuntur Metropoles olim Conſtantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæſarea Cappadociæ.
Epheſus in Aſia.
Heraclia in Thracia, vel Macedon.
Aneyra in Galatia.
Corſicus in Helleſponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedon. ibid.
Nicomedia ibid.
Syda io Pamphilia.
Sebaſten in Armenia.
Amaſſea in Helenoponto.
Melitene in ſecunda Armenia.
Tyana in ſecunda Cappadocia.
Gangra Paphlagonia.
Theſſalonica in Theſſalia.
Claudiapolis io Honoriade.
Neocæſarea in Pooto Polemonico.
Piſſinos in ſecunda Gallatia.
Myra in Litia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia,Cappatiana, ſeu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Piſidia.
Silæum, ſiue Perga in ſecunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneſo.
Athenæ in Hellade.
Mociſſus in Cappadocia.
Creta inſula.
Selencia in Pamphilia.
Rheggium in Calabria.
Patra in Peloponneſo.
Trapezus in Larica.
Lariſſa in ſecuoda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Aſia.
Carana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Leſbo.
Neopatræ, ſeu nouæ Petræ io Hellade.
Euchaita.
Amaſtris Chonæ.
Hydrus, ſeu Hydruntum in Calabria.

Kelzene.	Alaniæ.
Coloniæ.	Ænus.
Thebæ.	Tiberropolis.
Serræ.	Achaia.
Pompeiopolis.	Ceraſus.

Roſſia.
Nacolia in Phrygia magna
Germanicia, ſiue Germania.

Madyta.	Methymna.
Apamea.	Chriſtianopolis.
Baſileum.	Roſium.
Dryſtra.	Lacedæmonia.
Nazianzenus.	Naxia.
Corgra.	Artalia.

Abydus.

Archiepiſcopatus.

Bizia.	Dereos.
Leontopolis.	Catabizia.
Moronea.	Lemnus inſula.
Miletus in Ionia.	Germia.
Præconenſis.	Arcadiopolis.
Selybria.	Parium.

Chios.

Chios, ſiue Chion, Inſula.	Lencas.
Apros.	Miſthea.
Clypſella.	Cudræ.
Nice.	Soteropolis.
Neapolis.	Pedachthoa.
Selga.	Germa.
Cherſan.	Boſporns.
Meſſana in Sicilia.	Cortradic.
Garella.	Eroina.
Briſſis.	Carpathus.
Corthia.	Mezembria.
Sugdaia.	Ægina.
Phullæ.	Pharſala.
	Mattache.

CAPVT. IV.

De Alexandrino Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africa contermina, magna, illuſtris.*
2 *Alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra C C C. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarcha Sedes cur, & à quo Alexandria poſita fuerit? oſtenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præſit Prouinciis, oſtenditur.*
5 Cap. mos antiquus 65. diſtinct. *declaratur, & num. 6.*

1 ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas eſt in Ægypto Africæ contermina, magna & illuſtris, quam Strabu *lib. 14. Geographia*, Vrbem po-
2 tentem, ac populoſam nominat, † ante ſalutarem IESV Chriſti aduentum anni viginti ſupra C C C. ab Alexandro Macedone, Iuſtino atteſtante, cognita, & cognominata, omniom Alexandriarum, quarum in hiſtoria paſſim plores, qoàm ſeptemdecim (vt Euſtathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentiſſima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebiſque ſanctimoniam, frequenter Paradiſum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braonius *in ſuo Theatro Vrbium*, & Petr Greg. *Syntagm. iuris lib. 15. c. 6. à n. 1.* & ideo ob loci inſignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò conſluit, Sedes ibi poſita eſt principalis, vel à Petro per ſe ipſum, vt Nicephor teſtatur *lib. 14. c. 3.* vel per diſcipulũ ſuum Marcum Euangeliſtam, quem eò miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam vt docet S. Gregor. *lib 6. epiſt. 37. ad Eulogium Alexandrinum.* cuius verba refert Card. Bell *tom. 1. lib. 1 de Romano Pontif. c. 24. verſ vera igitur.* & tradunt Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia diſp. 4. n. 9.* Illuſtriſſ. D. Acuña *de*
3 *Primatu Brachar. Eccleſia c. 4 num. 4.* † Poſita ibi eſt principalis hæc ſedes, vt præeſſet ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Greg *ſyntagm Iuris 15.*
4 *c. 9.* Item † præeſt Alexandrinus Patriarcha Neſtorianis, Iacobitis, Cophitis, aliiſque Chriſtianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus aſſerit in notitiã Epiſcopatuum totius Orbis.
5 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti poſſe, & quod magis eſt, parem cum Eccleſia Romana habere dignitatem videretur, vt conſtitutum apparet in Concilio Conſtantinopolitano, quod aliis ſexta Synodus dicitur; & refertur à Carranza *in ſumma Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. diſt.* vbi ſic habetur. *Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem & Epiſcopo Romano parilis mos eſt.* Quæ verba adeò nonnullorum ingenia torſerunt, vt exiſtimarent ab hæreticis clanculum, ac doloſè adiecta fuiſſe, vt paritatem inducerent inter Romanum Pont. & Alexandrinum Patriarcham, quaſi Alexandrinus non eſſet Pontifici ſubiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita exiſtimarunt Franciſc. Turrianus *in monumentorum veterum inueſtigatione & ſanctorum Patrum lectione, in tr. de poteſtate Papa lib. 3. pag. 11. verſu Videamus ergo* Barthol. Carranza *in parua Summa Conciliorum in ſcholiis ad d. ſextum canonem Concilij Nicæni* Sebaſt. Cæſ. *diſp. 4. §. 2. n. 3.* Azor *d. lib 2. c. 35. q. 5.* me citato *in hoc loco* Illuſtriſſ. D Acuña *d. cap. 4. num. 5.*

Sed occurrunt alij reſpondentes text. non decidere 6
quòd perduret mos Alexandrinæ Eccleſiæ, vt parem habeat poteſtatem cum Romana, ſed narrare more, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, *perdurat*, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & ſic *perdurat* emendatum eſt in nouiſſimis iuſſu Gregorij VIII. impreſſis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Epiſcopo Romano parilis mos eſt, legi verba, quæ ſolùm important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vſitatum eſt) quæ ſanè nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quòd ſi vulgari litteræ eſſet adhærendum, reſponderi poteſt quòd ſcilicèt æqualis mos importat ſimilitudinem poteſtatis quoad iura ſupra Eccleſias ſibi ſubiectas, & ad effectum, vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, de quibus *in cap. antiqua, de priuileg.* vt deducitur ex *cap conqueſtus 9. quæſt 3.* & ex eo poſt Ruffum *in libro quem ſcripſit pro Pontifice Romano, n. 8 verſ. ſed videamus, pag. 44 cum ſeqq.* explicant Burſat. *conſ. 109 num. 14 cum ſeqq vol. 1.* Marta *de iuriſdictione part 1. cap 16 à n. 4.* Sedes ſubiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor. *d. cap 35. q. 5. verſ. porro,* Miræus *in notitia Epiſcopatuum, lib. 1. c 21. & lib. 3. c. 3.* Illuſtriſſ. D. Acuña *in catalogo Epiſcop. Portugal. p. 1. cap. 9. pag 71.*

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syria Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur.*
3 *S. Petrus Antiochia primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat? oſtenditur.*
5 *Antiochena Eccleſia Germana Romana meruit appellari.*
6 *Antiochena Eccleſia Antiſtes dicebatur Catholicus.*
7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpania.*
8 *Antiocheno Patriarche Sedes ſubiecta referuntur.*

1 ANTIOCHIA,vt refert Abrahamus Or-
telius , Syriæ Metropolis ſuper Oronte
fluuio , Epidaphne à Plinio cognominatur.
2 † Magno epitheto eam exornat Philoſtratus *in vita*
Apollonij,Petr,Gregor.*Syntagm.Iuris lib.*15.*c.*7.*à n.*1.
Reblatha,vel Rebla Hebræis,vt ſcribit D.Hieron *in*
Ezechielem Iuſtiniani Imper.tempore Theopolis ab
eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus,
Nicephorus,Caliſtus,& Euſtathius , qui addit illam
quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquarum
3 dictam fuiſſe. Hic † S. Petrus primùm Sedem fixit
anno à natiuitate Domini 35.eamque ſeptem annis,
non tamen completis , adminiſtrauit. Bar[…] *anno*
Chriſti 39.*à n* 9.Bellarmin.*lib de Romano Pontif c.*5.
Ideò tertiã hanc Sedem B. Petri nomine honorabi-
lem haberi refert Anaclet. *epiſt.* 111. quia ibi priuſ-
quã Romã veniret,habitauit,& Ignatiũ Epiſcopum
cõſtituit,atque primũ nomen Chriſtianorum nouel-
4 læ gentis exortum eſt.Nec mirum ſi † Alexandrinus
Patriarcha Antiochenum præcedat,quia ita poſtulat
ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda,vt ſuprà
oſtendi.tum quia,verba ſunt Card. Bell.*lib.*1.*de Ro-*
mano Pontif.c 14. cùm omnes tres ſint Sedes Petri,
Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtrauit,
Alexandrinã per Marcum Euangeliſtam,Antioche-
nam per Euodium;ſicut ergo maior eſt Petrus Apo-
ſtolus Marco Euangeliſta , & Marcus Euangeliſta
Euodio,qui neq; Apoſtolus, neque Euangeliſta fuit
ità quoque Romana Eccleſia Alexandrinam, Alexã-
drina Antiochenã auctoritate & dignitate ſuperat.
5 Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit
appellari ab Innoc.*in epiſt.*14.*ad Bonifaciũ Presbyt.*
vt habetur *tom.*1. *Concil. pag.* 781. ex quo vtriuſque
Cathedræ officium ordinatum fuit , vt in Breuiario
Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum
vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt VVal-
frid.*de exordiis increm. rerum Eccleſiaſt. cap* 25. *verſ.*
*dicendum.*Amalar.Fortunat.*de Eccleſiaſt. Offic.lib.* 4.
*c.*7 *verſ. vt Tripartita* , Rodulph. Riuo *de Canonum*
*obſeruantia propoſ.*12.Huius Patriarchatus encomium
6 minimũ non eſt,quòd eius Antiſtes dicebatur† Sa-
croſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus,de quo
meminere Petr.Greg.*d.lib.*15.*cap.*7.*n.*5. *& lib.*1.*c.*1.
*n.*2.Guillerm.Tyrius *lib.*14. *belli ſacri cap.* 12. Pro-
cop.*lib.*1.*de bello Perſico*, Valdeſ. *de dignitate Regum*
*Hiſpania c.*15.*n.*30.ad quam in ſimili Gregorius Pa-
pa Childeberto Regi Francorum *in epiſt* 6. dicebat,
videlicet : Eſſe autem Regem , quia ſunt & alij,
non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum , quòd alij non
merentur , hoc ſatis eſt , referunt Aluar. Pelag. *de*
*planctu Eccleſia lib.*1.*c.*37.*n.*1.*col.* 4. Petr.Rebuff. *in*
*Concord.Gallia rub.*1.*de approbat. Conuentorum* , *verb.*
7 *benemeritis,verſ.item legimus.*Qui tamen † Catholici
Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica
conceſſione factus fuit in Ferdinando & Elizabeth,
vt notorie conſtat Quinimò ex Gothorum tempore
Reges Hiſpaniæ illo honorifico titulo acclamati
fuerant,& Alphonſum Regem Hiſpaniæ 734. Ca-
tholicum nuncupatum conſtat ex Auctoribus omni-
bus,vt Garibai *lib.*9.*c.*6.& Morales *lib.*13.*c.*10.13.*&*
15.*hiſtor.*diſſerunt, quòd autem illi hoc cognomen
eſſet ab Eccleſia inditum, vno ore fatentur Beuter.
*lib.*1.*c.*11.Zurita *p.*3.*annal. lib.*1. *c.* 40. Vaſæus *anno*
737 Palat.*de obtentione Regni Nauarra, part.* 6.§. 10.
Marian *de rebus Hiſpania,lib* 7.*cap.*4. Genebrard. *in*
Chronico lib 2.*an.*759. & alij , quos refert Valdeſ. *de*
*dignitate Regum,Regnorũmque Hiſpania,cap.*13.*n* 19.
nouiſſime Alexand Patrit. *de iuſtitia armorum &*
*fœderum Regis Gallia lib.*1 *c.*13.& patet in epitaphio
ſepulchri , vbi ita legitur : *Alphonſus Catholicus.* Et
ab hoc Alphonſo continuatus fuit titulus Catholi-
ci , & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illeſcas *in*
*hiſtoria Pontificali,p.*1.*lib.* 2. *cap.*85. Renat. Chopin.
*de ſacra politia,lib.*1. *tit.*7. *num.*18. & patet in Ordo-
nio I in quodam priuilegio , cuius exemplar refert
Ambroſ. Morales *lib.*14.*cap.* 34. vbique Catholicus
cognomine nuncupatur , & Rex Sanctus Caſtellæ,
dictus Craſſus , in priuilegio conceſſo monaſterio
de Samos Ordinis D.Benedicti eo titulo cognomi-
natur , & Rex Alphonſus VI.Toletanæ vrbis expu-
gnator,ita appellatur Catholicus in Concilio apud
oppidum de Huſillos, & Alphonſus VIII. qui inſi-
gnem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas
de Toloſa obtinuit , Catholicus nuncupatur in in-
ſcriptione ; quæ habetur in Cœnobio vetuſtiſſimo
S. Facundi, Rexque Henricus III, ita patrem Ioan-
nem primum Regem Caſtellæ appellat Catholi-
cum cognomine in teſtamento ab eo condito , &
ſic de ſubſequentibus,ita vt cùm diceretur Rex Ca-
tholicus ab Alphonſo I.Rex Hiſpaniæ intelligeba-
tur,vt notant Caſſan *in catalogo gloria mundi, p.*5 *con-*
*ſid.*33.Anaſtaſ.Germon.*de ſacrorum immunit. l* 4. *in*
*proœm.n.*8.Garibai *in compendio hiſtoria,lib.*18. *cap.* 1. 8
Huiuſmodi Antiocheno Patriarchæ ſubiecta erat
pars Aſiæ,quæ Carmaniam,Armeniam maiorem,&
minorem,Lyciam,& Ciliciam continet, & prouin-
ciæ, Syria, Aſſyria, Meſopotamia, Media, Parthia,
Perſia vſque ad Indiam Orientalem. In totum ſunt
Sedes tredecim,Metropoles octo, Archiepiſcopatus
tredecim, referunt Franc. Gratian *in compendio Iuris*
*Canon.p.*3.*diſt.*1.*n.*9.Alberic de Roſate *in rub. ff. de*
*ſtatu hom.ſub n.*11 *verſ in Antiocheno*, F.Philipp. Ber-
gomen.*in ſupplem.chronic. lib.* 6. *in fine* , *verſ. Antio-*
chia,Redoa.*de ſimonia mentali* , *p* 1.*c.*16.*num.*10.Petr.
Greg. *ſyntag.iuris lib.*15.*c.*7.*n.*1 . Aubert Mir. *in no-*
titia Epiſcopat.lib 2. vbi de Patriarcha Antiocheno,
& lib. 3.*c.*4. Illuſtriſſ D. Acuña *in catal. Praſulum*
*Portugalenſ p.*1.*c.*6.*pag.*70.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarcha ſubiecta.

Sedes prima.

Tyrus olim , hodie *Sor* , antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat , vt expertus eſt Alexander Magnus. Fuit Romanis fideliſſima ; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis; inſtar ciuitatum Italiæ. Sub qua ſunt Epiſcopales Vrbes duodecim.

Porphirion Sydon
Archis Sarepta
Pælamais, ſiue Acon Biblium
Botrienſis. Antaradenſis,ſiue Tortoſana
Ortaſia. Paneas , ſeu Cloſazea Philippi
Aradenſis. Heraclia Araclia Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarſus,noſtris Tarſo,incolis Teraſſa,Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbis, haud procul mari diſtans, olim nobiliſſima,& ſtudiis florens,quam D. Paulus ornauerat. Sub qua ſunt Epiſcopatus quinque

Sebaſte,Caput Samariæ , hìc prope ciuitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob , vbi Saluator noſter Samaritanam alloquutus eſt.

Malos Choicos
Thina Poderados.

Sedes Tertia.

Edeſſa hodie Rhoais , ſeu Rhaſi , Vrbs Meſopotamiæ olim nobiliſſima , vltra Euphratem fluuium ſita.Sub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Virchi

Virchi	Hlmeria
Conſtantia	Cuercuentia
Capron	Tapſaron
Marcopolis	Celimeos.
Varnon	Cedmaron

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad amnem Marciam Laodiciæ,& Antiochię,ad Meandrum eſt finitima. Sub qua ſunt Sedes ſeptem.

Epiphania	Mariania
Seleuconuila	Ruphania
Lariſſa	Arethuſa
Valanea	

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Loadicem, Cybirsm, & Apamiam ſita eſt. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua ſunt Epiſcopatus octo.

Zeuma	Petri
Suron	Ormion
Varnalis	Donchi.
Neocæſarea	Europe.

Sedes Sexta.

Boſtra ſub qua ſunt Epiſcopatus xix.

Ceraſſon	Eutimij
Philadelfia	Conſtantia
Adraon	Paramboli
Midanon	Dionyſia
Anſi midon	Conohatù
Be mundon	Maximopolis
Zoroyma	Philippopolis
Hetry	Heylon
Iceny	Lorea

Sedes ſeptima.

Anauarra, ſub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Epipbania	Flauias
Alexandris	Roſſas
Irenopolis	Caſtraualet
Cambriſopol s	Egnas
Syſia.	

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem ſita, Patriarcham habens,hodie eſt adhuc ingens,& celebris *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhauſit, eam Turcæ vocant *Sa yros.* Sub qua ſunt Epiſcopatus xxiij.

Claudinpolis
Diœceſarea
Oropi
Dalyſanidos, ſeu Daliſandi
Seriula, ſiue Seuila
Colenderis, ſiue Celenteris
Anemory, vel Anemoæ
Titopolis, ſeu Tityopolis
Lamoſy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Riſtra
Selinuntis
Hieropy, ſiue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolia, ſiue Irenopolis
Germanicopolis
Moſoda
Demenopolis, ſiue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, ſiue Synonopolis
Adraſon, vel Adraſſi
Myin

Neapolis, eſt in Palæſtina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes noua.

Damaſcus, quem Turcæ *Scham*, noſtri Damaſco nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquiſſima, hortis pulcherrimis cincta. Hic reſidet hodie Belerbus, qui & huic regioni præeſt vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua ſunt Epiſcopatus vndecim.

Ably	Danabi
Palimpon	Carathea
Loadicea	Hardam
Euria	Suria
Renocora	Quiul
Hiabanda.	

Sedes decima.

Amida,vulgò *Caramit*, hodiéque maxima eſt Meſopotamiæ Vrbs, ad Saocaram flumium inter Cartas, & Mirdinum Vrbes eiuſdem prouinciæ nobiles. Meſopotaniæ autem Regno Enphrate, & Dygri fluminibus continetur, & Diarbech à Turcis nominatur. Sub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Hynilon	Caytaris.
Valentinm	Ryphi
Arſamoſata	Zecuma
Sophin.	

Sedes vndecima.

Sergiopolis, ſic dicta à S.Sergio Martyrij palmam ibi adepro ſub Maximiano Imperatore,olim Barſalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Enphratem fluuium inter Melitam, & Samoſatem.Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Bizononias	Venethal
Marcopolis	Ermenia

Sedes duodecima.

Theodoſiopolis, ſub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Orieos	Axieri
Naznimi	Taroſia
Maureocaſtron	Politinios
Agyamaria	

Sedes decimatertia.

Eueſa, ſiue Emiſa, vulgò Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum.Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Arqui	Mergem
Oriſon	Oragiſon

Metropoles per ſe ſubſiſtentes.

Piericus	Heliopolis, vulgò Betſames
Laodicia	Pompeiopolis
Samoſate	Mopſpheſtia
Cyros	Adama.

Archiepiſcopatus decem.

Verea	Anaſar
Calquis.	Phon
Gabala	Paltos
Seleucia	Germanicia
Piperia	Salamias.

CAPVT VI.

De Hieroſolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Hieroſolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit? oſtenditur.*

2 *Hieroſolyma in medio totius orbis ſita.*
3 *Hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita.*
4 *Hieroſolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta manſit.*
5 *Hieroſolymitano Patriarcha, quæ Sedes Epiſcopales ſubiectæ fuerint? oſtenditur.*

1 HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile ſui excidium bis milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo anno à Melchiſedech Chananæo & Gētili Rege & Pontifice extructa, olim Sedē, poſtea Iebus, deinde compoſito nomine Ieruſalem, ac demum melioris ſoni gratia Hieruſalem appellata fuit, Ioſeph. 1. & 7. *antiquit.* Perer. *in Geneſ. c. 14. num. 66. & 67.* Euſeb. *Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 4. c. 6* Ioan. Ludou. Viuald. *in opere regali in tract. de magnificentia Salomonis not. 6. §. vt ex dictis Ioſephi.* Hãc vrbē in medio totius vniuerſi ſitam, adeóque quaſi terræ vmbilicum eſſe auctoritate Scripturę *Ezech cap. 5.* Iſta eſt Hieruſalem, in medio gētium poſui eam, item *Pſalm 73. Operatus eſt Deus noſter ſalutem in medio terræ*, notarunt Hieron. *ibid.* Ioſeph. *de bello Iudaico lib. 3. cap. 2.* Georgius Brauoius *in theatro Vrbium.* Poſtquam autem clementiſſimus Dominus noſter dignatus fuit hãc ciuitatem ad opus noſtræ ſalutis & redemptionis faciendum eligere, vt ſacra teſtatur Euangelica hiſtoria, & tetigit videndus Arnald. Albertin *in repet. rub. de hæret. q. 13. in errore 3. Iudæorũ n. 4.* Illuſtrioribus nominibus eſt Inſignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis Matth. *c. 5.* Diuina, ac ſanctæ Reſurrectionis, vt iuxta Iuſtiniani *nouellas 40. & 123.* obſeruauit Prateus *in lexico Iuris, verb. Patriarcha.* Quinimo ab ipſis Turcis proprio idiomate, *Leconſt.* appellatur, hoc eſt, Vrbs ſacra, vt aduertit Abraham Orthel *in theſauro geographico, ver. Hieroſolyma*, qui etiam refert dictam fuiſſe Quadrimbem.

2 Vnde tanta fuit Hieroſolymitanę Eccleſię dignitas, quòd olim aliarum Eccleſiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Eccleſias regere videretur, quod non obſcurè ſentit S. Clemens Papa *in epiſt. ad Iacobum fratrem Domini, in inſcriptione*, in illis verbis: *Epiſcopo Epiſcoporum, regenti Hebræorum ſanctam Eccleſiã Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidētia fundatæ ſunt*; & expreſse habetur *in epiſt. Conſtantinopolitani Concilij ad Damaſum Papam & Romanum Concil. in verſ. in ea verò Eccleſia*, vbi Hieroſolyma mater Eccleſiarum appellatur, quæ habetur *tom. 1. Concil pag. 731. col. 2.* refert Conluſitanus noſter Fr. Gregor. Nonius Coronel *de optimo Reip. ſtatu p. 1. lib. 3. c. 4.* quibus concordat Iuſtinian. Imp in epiſtola ad Hormiſdam Papam incip. *Quod ſumus, circa finem*, in illis verbis: *Et Hieroſolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impendunt quaſi matri Chriſtiani nominis, vt nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere*, habetur *tom. 2. Conciliorum pag. 516.* & Tertullian. *lib. 4. aduerſus Marcionem*, Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem Religionis appellat, vt refert Cou. *pract. c. 19.*

3 Magna igitur celebritas huius Vrbis eſt, quòd eius Eccleſia mater omnium Eccleſiarum habita ſit, eo quòd primus Epiſcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & poſt eum Simon frater etiam ipſius Domini, ideóque Hieroſolymitana Eccleſia per annos ferè quingentos non re, ſed nomine, non poteſtate, ſed honore dumtaxat, vſque ad Iuuenalem eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopum, quarta Patriarchalis habita eſt, ex eo quia *in Nicæna Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hieroſolymitanus quartum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, & eximeretur. Iuuenalis enim Prailio defuncto in Sede Hieroſolymitana ſubrogatus eſt anno Domini 429. in Concilio Epheſino totius Syriæ Palæſtinæ Primatum quæſiuit, ideò quòd cũ ſuſceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hieroſolymitana Eccleſia frequentaretur maiori honore, officiiſque dignioribus, quam Cæſarienſem Metropolitanam colendam eſſe ambitioſè iudicaret. Reſtitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epiſt. Leonis 72.* Vnde S. Hieronymus *in epiſtol. ad Pammachium contra Ioannē Epiſcopum Hieroſolymitanum*, ſic eum alloquitur: *Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas, & Nicæni Concilij Canonibus uteris, reſpōde mihi: Ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæſtina Metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſarienſē Archiepiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos nouerat, aut ſi procul expetēdum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæſaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Malu iſti occupatis auribus moleſtiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hieroſolymorum Eccleſiæ contulit, niſi vt honor, qui ex antiquo vſu ei deferri ſolebat, iuribus, & ſubiectione Metropolitani ſaluis eidem deferatur. Idque propterea quòd Hieroſolymitana Eccleſia mater omnium aliarum Eccleſiarum (ſic enim nominatur in epiſt. Synodali Concilij Conſtantienſis OEcumenici ad Damaſum, quæ extat apud Theodoretum *lib 5. c 9*) appellata fuerit, adeóque non immeritò ipſius Ciuitatis Epiſcopum eum honorem, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antiſtites ſederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus conſequutum fuiſſe iudicatur, vnde colligitur Genebrard. *in chronologia, lib. 3.* vbi de anno Chriſti 44. erraſſe, dum dicit huiuſmodi Eccleſiã ex tempore Iacobi Apoſtoli Patriarchalem fuiſſe.

Creſcente denique in ipſam Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, Imperatoris Iuſtiniani tempore dē Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexādrino tantùm fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atque largitum, totque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac poteſtatem conſequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. *in fine ſuæ practicæ Cancellariæ*, & Alberic. de Roſate *in rub. ff. de ſtatu hominum poſt n. 11. in fine*, iuxta traditionem veterum, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, part. 2. lib 15. cap. 8 n. 3.* vbi refert Hieroſolymam vſque ad tempora Iuſtiniani Auguſti Epiſcopum habuiſſe, nulla, vel modica dignitatis prærogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuiſſe Synodum generalem Conſtantinopoli ſub Vigilio Papa, & Elicio Conſtantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Euſtachio Patriarcha Antiochenſi, & in illa inter alia placuiſſe honore Patriarchali donandam Sedem Hieroſolymitanam. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatuum Antiochiæ, & Alexandriæ, nec illi eſſent ſufficiēter Epiſcopi ſuffraganei, ex communi omnium conſenſu ab vtróque Patriarchatu vicino placuit eam dēcerpere, & vt in formam Patriarchatuum aliorum ille ordinaret Eccleſias ſibi ſubiectas.

Ex tunc quatuor fuerunt ei ſubiecti Archiepi- 4
ſcopi, vt refert Redoan. *de ſimonia mentali, p. 1. c. 16. num.*

*num.*10, quorum duo antea ſuffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex teſtimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obſeruauit Raymundus Ruffus *in duplicat. in patronum Molinæi pro Pont. Max. fol.* 31. *col.* 2. & explicans locũ ipſius Tyri *de bello ſacro lib.* 14. *cap.* 11. obſeruauit Card. Bar. *annal. Eccleſ. tom.* 7. *anno Chriſti* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iuſtiniani *Imp. anno* 27. *pag.* 441. *verſ. acta illa,* vbi ita ait. *Tempore prædicti Principis, Iuſtiniani videlicet, congregata eſt Synodus generalis apud Conſtãtinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Cõſtantinopolitani, Apollinaris Alexãdrini, Pauli Domni Antiocheni, & Euſtochij Hieroſolymitani Patriarcharũ ſuper tribus capitulis,* &c. In qua Synodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgãdas decreuerat ſanctorum Patrũ, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilẽ Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quaſi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret ſuffraganeos, vnde niſi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, viſum eſt expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharũ ordinaret ſubiectos Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæſarienſem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarchã oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos familiares ſuffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, ſubtraxerunt prædictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de nouo erexerunt vſque ad vigeſimum quintum. Hæc ex diuo Guillelmo Tyro refert Card. Baron, *citato loco,* addens hæc eadem reperiſſe ſcripta in Bibliotheca
5 Vaticana in codice, cui eſt titulus, *Liber cenſuum.*

Non obſtat Hieroſolymitano Patriarchatui, quòd voce Domini admoniti diſcipuli fuerint transferre Eccleſiam Hieroſolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex teſtimoniis Euſebij, & Epiphanij factum fuiſſe refert Melch. Cano *de locis Theolog lib.* 6. *cap.* 8. *in ſolut. ad decimum, verſ. quòd ſi ſententia,* & Card. Baron. *tom.* 1 *annal. Eccleſia ſub anno Chriſti* 74. *verſ. quod igitur,* quia reſpondetur mutationem illam, ſeu tranſlationem nõ in perpetuum, ſed ad breue tantum tempus factam fuiſſe, quoad vſque videlicet ablatis ex vrbe ſanctis, & iuſtis viris vindictæ cœleſti fieret locus, vt aduertit Euſeb. *Eccleſiaſtica hiſtoria lib.* 3. *cap.* 5. quo fit vt cùm ſtatim Hieroſolymam redierit; ab ea diuertiſſe vltra illum effectum non videatur; iuxta ea quæ adduco infra *p.* 2. *alleg.* 53 *n.* 91. Maximè cùm legamus vituperatum fuiſſe Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum viliſſima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obſeruauit Tiraq. *de nobilit. c.* 12. *n.* 7.

Sequuntur Epiſcopales Sedes Hieroſolymitano Archiepiſcopo ſubiecta.

Lidda	Diocæſarea
Ioppe	Legionum
Aſcalon	Capitolina
Gaza	Mauronenſis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Caraca, vel Petrea
Sebaſtea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlem Epiſcopali honore à Paſchale II. donante petente Balduino Hieroſolymit.

Sedes prima.

Cæſarea Palæſtinæ, vbi Angelus percuſſit Regem Herodem, & ſanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charſar, inter Aconem & Ioppem ſitum habuit. Sub qua Sede ſunt Epiſcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico.	Eſtomaſon
Regium Linas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Aſotus	Conſtantinianus.

Sedes ſecunda.

Scytropolis, vulgo Bethſar, Vrbs in Iudææ, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua ſunt Epiſcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes Tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deſerta ponitur, ſub qua ſunt Epiſcopatus duodecim.

Auguſtopolis	Zota
Arnidilla	Viroſſa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapſon
Memſidos	Mitrotomitas
Eluris	Saltum Hieraticon

Sedes quarta.

Berytus Phænicis Libani Metropolim eſſe conſtat ex vetuſtis Geographis ſub qua ſunt Epiſcopatus xxxv.

Adraſſon	Enacomias
Dias	Comogannas
Medanon	Comogeros
Hieraſſon	Comoſtanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoreatos
Phenuſtus	Comiſcopion
Elnos	Cómis Iulianos
Neapolis	Comiſpigmatethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionyſius	Comis Anathon
Conſtantianis	Comis Neothis { ſimon
Pentacomias	Climas anatalis quemſ-
Tricomias	Comis Anochis
Conaſados	Comis Tralicones
Saltum Veaneos	Comis Nephdomos
Hexacomias	

CAPVT VII.

De Patriarchis minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos ſunt ſex.*

3 *Aquileienſis Patriarcha cur ita dictus?*
4 *Gradenſis Patriarcha vbi fiat mentio? oſtenditur.*
5 *Gradenſis ciuitatis deſcriptio.*
6 *Gradenſem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangeliſtæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iuſtinianum parentem, fundatoremque ſuum agnoſcit.*
9 *Bituricenſis Patriarchæ vbi fiat mentio, oſtenditur.*
10 *Piſanus Archiepiſcopus quarum prouinciarum Primas dicatur? oſtenditur.*
11 *Piſana ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt.*
12 *Sardinia, an verò Corſica dicatur Primas Piſanus Archiepiſcopus? oſtenditur.*
13 *Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur.*
14 *Toletanus Archiepiſcopus ex priuilegio Martini V Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis conceſſis.*
15 *Dictio* quomodolibet, *vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, & quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

1 PRÆTER quatuor primarios & ma-
ximos Patriarchas, de quibus egimus
in Capitulis præcedentibus, alij ſunt
minores: nam ſectæ Armeniorum
tres habent Patriarchas, vnuſq; eorũ
reſidet in Cilicia, & Armenia minore, ſecundus in
Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham,
ſed *Catholicũ* appellant, præſidet in Ruſſia Prouin-
cia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent
Maronitæ, qui commoratur & præeſt in Syria in
Monte Libano. Habent etiam Æthiopes vnum Pa-
triarcham, qui ſedem ſuam habet in curia Magni
Imperatoris Specioſi Ioannis, & vocatur Patriarcha
Abyſſinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexan-
drino Eſt etiam ſecta Cophorum, qui ſimul cum
Baptiſmo Circumciſionem tuentur & retinent, &
duos habent Patriarchas, quorum vnus commora-
tur in Magno Cayro Ægypti, alter verò apud
Æthiopes Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctiſ-
ſimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis pa-
ret, quorum vnus in Cayro reſidet, alter in Syria,
videlicet in Vrbe Damaſco.
Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriar-
chæ minores, qui vel Romani Pont indulgentia, vel
inueterata conſuetudine Patriarchale nomen ven-
2 dicarunt, Aquileienſis, Cantuarienſis, Gradenſis, Bi-
turicenſis, Piſanus, & Toletanus, Iacobat. *de Concil.
lib. 1. ex n 154* Vgonius *de præſtantia Patriarchali
tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 281. verſo.* Anaſtaſ.
Germon *de Sacrorum immunit lib 3. c. 7.* Homobon.
de Bonis *de humana vita ſtatibus p. 1. c. 6. ſtatim in
princip* Filliuc. *tract. 41. de benef. c. 2. n 35.* Lotter. *de re
benef. lib. 1. q. 9 n. 31.*
De Aquileienſi Patriarcha agit text. *in cap. nunc
3 verò 9. q 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam
aduentum, qui accidit anno ſalutis 566. Aquileiẽſis
Archiepiſcopus more Græcorum & Orientalium
Patriarcha nominabatur; irruentibus verò Longo-
bardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aqui-
leiam cœpit, propter quod Aquileienſis Sedem
hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum
permanſit. Vide illuſtriſſ. D. Acuñam *de primatu
Eccl. Bracharen.*
De Gradenſi Patriarcha meminit Vrbanus II. *in* 4
cap. erubeſcant 31. diſt & Cæleſtin. III. *in c ex litteris.
de officio deleg.* † Gradenſis ciuitas breui ambitu 5
clauditur, paludibuſque & flumine circumſepta, ſi
demas piſcatores homines, vix hodie vllos habet
incolas, vt qui duorum millium numerum ægrè
expleant, nihilque habet inſigne antiquitatis, aut
ſplendoris argumentum, præter ciuium germanam
& aureo ſæculo conſentaneam ſimplicitatem, & in-
nocentiam, vbi nec factiones, nec vere alias morum
corruptelas conſpicias: ita accepiſſe à Franciſco
Auantio Veneto refert Anaſtaſ. Germon. *dict lib. 3.
cap. 7. n. 5. & 6.* † Sed propter huius ciuitatis aëris 6
intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451.
Nicolaus Pontifex Max. eiuſdem nominis V ad in-
clytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit, quæ antea
per annos ſexcentos ſeptuaginta nouem in circa
Epiſcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis
prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vo-
catur Patriarcha Gradenſis, ſed Venetiarum, ita
Gig *in tract de reſidentia Epiſcoporum c. 18. num 12.*
Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium
erect. cap. 2. à n. 34* Nec obſtat quod dicit gloſ. *verb.
ſingulos in cap. in illis 80. diſt* nempe Patriarcham
Gradenſem non eſſe Patriarcham Venetiarum, cùm
locus Gradi multum differat à Venetiis, quia re-
ſpondetur poſtea illis temporibus Nicolaum V. vni-
uiſſe Patriarchatum Graden. & Epiſcopatum Vene-
tiarum, de cuius Patriarchatus inſtitutione latè
Bern. Iuſtinianus *in ſua de Venetorum geſtis hiſtoria l.*
12 ſic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique,
aſſiſtentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Epiſco-
pus Obeliatus Encagrij, Tribuni Mathermaceni filius.
Conſtituitur autem Epiſcopalis ſedes in inſula Caſtella-
na, quæ, vt antea diximus, Oliuolus appellabatur, vnde
& Epiſcopo Caſtellano ſēper nomen manſit. Vrſus Parti-
ciacus, qui eum Epiſcopatũ tertio tenuit loco, Eccleſiam
erexit, quæ nunc extat, & quam ciuitate & Epiſcopo eam
Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit, vbi perſeuerauit do-
nec ætate noſtra Nicolaus V. Pōtifex Max. Patriarcha-
li titulo auxit: tranſtulit enim Gradenſis Eccleſiæ dig-
nitatẽ in hãc Venetiarum Vrbẽ, ſuppreſſo vtroque titulo
& Gradenſi, & Caſtellano. Primumq; Venetiarũ Patriar-* 7
*cham creauit Laurentium Iuſtinianum, qui viuẽs, mo-
riensque multis claruit miraculis. Tranſlatio facta eſt
anno 1451. octauo Idus Octobris.* Hæc in d. hiſtoria.
Hic fuit ille B. Laurentius Iuſtinianus, Ordinis Cæ-
leſtini, vitæ ſanctitate, miraculorum, & ſinceræ eru-
ditionis gloria clariſſimus, à quo † Congregatio 8
S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit,
quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agno-
ſcit Congregatio eorundem Canonicorum S. Ioan-
nis Euangeliſtæ in noſtro Luſitaniæ Regno, vt ha-
betur in eius officio recitando in dictis Congrega-
tionibus ex indulto Clementis VIII. felicis record.
die 8 Ianuarij Aduertere tamen oportet in errorem
lapſos fuiſſe Ioan. Muntaignum *in tract. de auctori-
tate magni conſilij, n. 50.* & Alberic de Roſate *in rub.
ff. de ſtatu hominum, num. 11. in verſ. Yſtria,* aſſerentes
Patriarcham Gradenſem, vnum eſſe ex quatuor
præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *l. 13. tit. 5.
part 1.* & *ibi* Gregor Lop *in gloſ. verb que ſe llamar
Patriarchas,* expreſſe reprehẽdunt Rodoan. *de ſimo-
nia mentali p. 2 c. 16. n. 5. & 6.* & poſt illum Dionyſ.
Paulus *d. cap. 2 n. 31.* & colligitur ex adductis ſuprà
eod tit c. 1. num. 1. vbi oſtendi ex communi ac rece-
pta Iuriſconſultorum ſchola veros ac præcipuos
vniuerſi

vniuerſi Orbis Patriarehas poſt Romanum Pont. tantùm eſſe, Conſtantinopolitanum ſcilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hieroſolymitanum.

Patriarehæ Indiarum, ſeu noui Orbis dignitas erecta fuit à felic. record. Paulo III. vt refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 41. num. 14. in fine.* Et his noſtris temporibus creatus fuit Patriatcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Luſitanus, vt tefert Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarchia, p. 1. diſp. 4. p. 3. n. 2.* Et quatuor iſti ſolùm tetinent hodie Patriarehæ nomen, cæteri verò infrà referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eo vel maximè, quia primas tenent ciuitates. Gaſp. Statius *de antiquit. Luſit. c. 64. n. 7.* D. Acuña *ad c. 2. n. 1. diſt 99.*

9 De Bituricenſi Patriarcha mentio fit *in cap. conqueſtus, 9. q. 3.* vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonenſis Archiepiſcopus, quòd Bituricenſis tanquam Primas, & Patriareha ipſo inuito Clericos ab tribunal ſuum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiſcopum Bituricenſem primatem & Patriarcham, hoc eſt, primæ Sedis Epiſcopum, Alberic *in rub de ſtatu hominum, col. vlt.* dicit Archiepiſcopum Bituricenſem eſſe Primatem in Prouincia Burdigalenſi, Cardin. Alexand. *in cap. definimus. 22. diſt* Bituricenſem ponit primum Patriarcham poſt quatuor antiquos Patriatchas. Nicol. Boër. *in addit ad tract. de auctoritate, & praeminentia magni Conſil p. 1. n. 14.* ait Bituricenſem eſſe Primatem in Burdigalenſi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt de dilation & cap vlt. de dol & contum.* & eſſe Primatem in Prouincia Narbonenſi ex *d. cap. conqueſtus*, & habere ſub ſe quatuor Metropolitanos, videlicet Burdigalenſem, Narbonenſem, Auxitanum, & Tholoſanum; & vndecim, vel duodecim ſuffraganeos.

10 De Cantuarienſi facit verbum gloſ. *verb. Archiepiſc. in c Cleros 22. diſt.* & refert Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in hiſt. Eccl. Epiſcop. Portugalenſ p. 1. c. 6 pag. 75. in fine*, quod olim inter Archiepiſcopos Cantuarienſem, & Eboracenſem ſuper Primatiæ iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, quòd pro Cantuarienſi meliùs ſentiebatur, licèt olim vſque ad annum 1447. Eboracenſis Scotiæ Primatum obtinuerit, vt refert Leſli *lib. 8. de rebus Scotor.*

De Piſano Archiepiſcopo quòd ſit Primas, tradunt addit. margin. ad gloſ. *in cap. definimus 22. diſt.* vbi Archid. & Domin. idem Domin. *in c. Cleros, n. 20. in gloſſ. Primatibus diſt. 22.* Præpoſ. *in cap Concilia 5. Epiſcopos ſub n. 5 diſt.* Turrect. *in cap. prouincia, verſ. ſed inſurgit queſt diſt. 99.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 19. in fine.* Boer. *de ordine & pracedentia graduum p. 1. n. 13. de auctoritate magni Concilij num. 54.* Panin *de officio & poteſtate Capituli prel. 6. n. 13* Caleſat. *de equeſtri dignitate num. 94.* Petr. Greg. *ſyntag iuris lib. 15. cap. 10. num. 30. in fine.* Gig *de reſid. Epiſcoporum q. 18. n. 10.* Marc. Anton. Cuch. *inſt. Iuris Canon. lib. 1. tit. 3.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 3. n 24. & 25.* Anaſt. Germon *d cap. 7 n. 8.* Gonzal. *ad reg 8 Cancell. gloſſ. 41. num. 14.* D. Roderic. à Cunha *d. cap. 6. pag. 75.* Verùm, quia hac de re variant Doctores, non erit à propoſito noſtro alienum, vt aliquid de eo agamus, cùm in exquirenda ſui Primatus ratione apud quoſdam eſſet exorta dubitatio: pro cuius ſolutione à primordiis repetentes aduertendum duximus † Pi-
11 ſanæ ciuitatis Epiſcopatum antiquiſſimum eſſe, Gaudentius enim Piſanus Epiſcopus *anno* 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Piſano Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus
12 circiter *annum* 1078. † Gregor. VII. vices ſuas commiſit in inſula Corſica, & pro labore, quem primus in ea reſtituenda ad Romanæ Eccleſiæ dominium ſuſcepit, medietatem, duobus verò eius ſucceſſoribus quartam partem omnium redituum largitus eſt: arces tamen ſub ditione Romanæ Eccleſiæ reſeruauit, quorum cuſtodes illis, ſi neceſſitas exegerit, vult obedire, vt conſtat ex *lib. 6. epiſt. Gregor. VII. epiſt. 12.* Poſtmodum Vrbanus II. *Conſtit. ſua*, incip. *Vrbanus Epiſcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij ann.* 1091. *Pontificatus ſui* 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Epiſcopo mentionem faciens, ita ait: *quia multis iamdudum obſequiis Piſanorum glorioſa nobilitas Romana ſibi Eccleſiam fecit obnoxiam, prædictam inſulam de conſilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Piſana Eccleſia commiſit, & condonauit; ea conditione interſita, vt per annos ſingulos libras quinquaginta Lucana moneta Lateranenſi Palatio perſolueret*, Deinde *anno ſequenti* 1092. idem Vrbanus alia ſua Conſtit. ſub Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Epiſcopum Piſanum in Archiepiſcopum promouit, palliumque conceſſit, cum ſuppoſitione omnium Epiſcoporum Corſicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apoſt. Legatus cum perpetua ſucceſſione exiſteret. Sed Calixtus II. quoad ſuppoſitionem Epiſcoporum Corſicæ inſtantibus Genuenſibus factum Vrbani reuocauit. Inſurgunt Piſani, & ab Honorio II. Genuenſium ſpreta contradictione reſtitutionem obtinuerunt, vt conſtat ex Conſtit. ipſius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi, & Cancellarij 12. *Kalend. Aug. ann.* 1126. Pontificatus ſui ſecundo. Verùm, quia huius rei ſumpta occaſione bella inter Piſanos, & Genuenſes mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Chriſtianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiſcopus Piſanus ceſſit Genuenſibus tres Corſicæ Epiſcopatus, remanentibus ſibi aliis tribus, ſcilicet Alerienſi, Aiacenſi, & Sagonenſi. Vnde Innocentius Secundus *ann.* 1187. in recompenſationem trium ſubtractorum Epiſcopatuum Corſicæ, Balduino Piſano Archiepiſcopo cum variis aliis priuilegiis ampliando conceſſit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Epiſcopatus duos, ſcilicet Cartellenſem, & Ciuitatenſem, & demum Epiſcopatum Populoniæ ſupponens eos Piſano Archiepiſcopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. conceſſam confirmauit, & Primatum ſuper prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium *ann.* 1146. & Adrianum Quartum *ann.* 1156. Et Alexander Tertius priuilegio ſuo Pontificali aſſeruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiæ *Dat. Anagn.* per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, & notarij *3. Id. Aprilis ann.* 1167. Pontificatus ſui ſeptimo, ampliando conceſſit Vbaldo Piſano Archiepiſcopo Primatum quoque præter turritanam prouinciam etiam ſuper Calaritanam, & Alborenſem in dicta inſula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & poſtmodum fecit Lucius Tertius *an.* 1181. Vrbanus Tertius *ann.* 1186. Cœleſtinus Tertius *ann.* 1191. & Innocentius Tertius, *ann.* 1198. prout conſtat ex libro *ann.* 6. Epiſtolarum, qui aſſeruatur in bibliotheca Vaticana *epiſt.* 110. Turritano Archiepiſcopo ſcribens poſt alia ſic ait: *Abſenti autem, vel alio tempore venienti* (ſcilicet Piſano *Archiepiſcopo*) *non teneberis auctoritate legationis aliquatenus reſpondere, auctoritate verò Primatia non plus poteſt in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuerſis concedunt Canonicæ ſanctiones* Similiter etiam Honorius Tertius *an.* 1217. ſcribens Archiepiſcopis,

& Epiſ

& Epiſcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Callaren. iudicibus, aliiſque nobilibus per Sardiniam conſtitutis, eoſdem monet, quatenus eidem Piſano Archiepiſcopo in iis, quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apoſtolica Sede tanquam Primati ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato conceſſa, debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiuſque ſalubribus monitis curent deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epiſtolarum Honorij, qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana *pag.* 215 Quibus priuilegiis, & conceſſionibus Piſani Archiepiſcopi euixi ſuæ Primatiæ iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes, vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus *ann.* 1265. qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus Ioannes *an.* 1302. qui Archiepiſcopum Guartellinenſem ex Sardinia citauit. Et Piſanus Archiepiſcopus, qui *an.* 1400. Eccleſiam S. Mariæ ex diœceſi Turritana contulit. Sed vltra litteras Apoſtolicas, & priuilegia ſupradicta, Rofredus Beneuentanus, qui vixit de *ann.* 1215. & viuus permanſit etiam longo tempore poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit Aduocatus in cauſa Primatiæ de qua *in c. fin de dilation.* vt habet in ſuo opere *in tit de iuribus quæ competunt Prælato, n.* 2. dicit, quòd Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ. Vide quæ poſt primam huius tract. impreſſionem diximus *in coll. ad c. ſi diligenti ex n.* 3. *de præſcripto.*

13 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt Specul. *tit. de diſpenſat.* §. *ſunt quoque, verſic. & nota quòd Primas*, Matth. Vgoni. *de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom.* 13. *tractatuum Doctorum pag. mihi* 284. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 1. *cap.* 7 *n.* 7. Fileſac *de ſacra Epiſcop. auctor cap.* 9. §. 7. *fol.* 105. me citans *in hoc loco* Alzed. *de præcellentia Epiſc. dignit. p.* 1. *cap.* 10. *n.* 41. Ve-
14 rùm † Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra, & veluti veros, & primarios ex priuilegiis Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui, præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. *Martinus, Kalend. Aprilis anno Domini* 1422. & ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegiis veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis: *Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis priuilegiis, & inſigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere liberè licitéque poſſe.* Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. *in litteris ad Alphonſum Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini* 1448. vbi ita habetur: *El dicho Papa Martino V. conſtituto, & decernio, que el dicho Don. Iuan Arcebiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmente ſin otra differentia pudieſſen gozar, gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier manera pueden competer*, &c. refert Garſia de Loayſa *in collectione Conciliorum Hiſpaniæ in decreta Gundemari Regis pag.* 196. Vnde apertè colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione
15 illa † *quomodolibet*, quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit, omneque diſtribuit. Rebuff. *in comment. ad l. creditorum* 11. *verſ. quomodolibet ff. de verborum ſignific.* Cened. *practicarum, & canon quæſt ſingul.* 95. *n.* 3 & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non ſolùm priuilegia, & prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quas inſtar aliorum obtinebant, quia
16 † habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet, Oldrad. *conſ.* 300. Mandoſ. *in tract. de priuilegiis ad inſtar gloſ.* 15. *n.* 9. Suar. *de legibus lib.* 8. *cap.* 15. *n.* 2. Illud tamen in præſentiarum aduertendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſiæ, conceſſis oppoſitam eſſe clauſulam tacitè vel expreſsè, *ſaluo iure Metropolitanorum*, &c. vnde conſtat (prout infra *c.* 8. *num.* 71. *cum ſequentibus* probabimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, non priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper primatia in Regnis Hiſpaniarum, *eodem cap.* 8. habetur, apertè oſtendentes a principio naſcentis Eccleſiæ, inſtitutione S. Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia, ea eſt, quia † Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Go- 17
thorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas proſequitur Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib.* 4. *cap.* 17. ac aliis in locis: immo & ipſa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in exaltatione, vt demonſtrare videntur verba *lib.* 2. *in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors contigiſſet, in hæc verba prorupit: *Dotas ſtablecemos, que de aqui adelante los Rejes deban ſer elegidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c.* ex qua obſeruarunt Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ.* 19 *princip. numero* 73. Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 12. licèt prædicta verba (forſan meliùs) aliter legant, & intelligant Alphonſ. à Villadieg. *in ſcholiis ad eand. l.* 2. *n.* 19. Molin. *in annot. ad d. c.* 2. *n.* 12. Gutier. *pract. l.* 3. *q.* 13. *n.* 53 Bobadil. *in ſua politica l.* 2 *c.* 18. *n.* 224. Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, *El Rey en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arcobiſpo; o Catredral de Obiſpo*, vt refert Ambroſ. de Morales *in compendio generalis hiſtoriæ lib.* 13. *c.* 2.

Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti 18
Ildefonſi apud Surium *tom.* 1. *die vigeſima tertia Ianuarij*, vbi quatenus oſtenditur D. Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanam Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe, ſic dicitur: *Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regali violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex ſubrogatus, cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & velut facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit* Hinc etiam quia Roma, Vrbs Regia dicebatur, *l. ſi duas* 6. § *hoc amplius ff. de excuſ tutorum.* vbi dum Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerum tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens, ſic ait: *Quorum ſanctioni illa poteſt quis rationem afferre, quod cùm communis ſit & exiſtimetur patria Regia Vrbs, æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat, ac immunitate frui*, vbi docet gloſ. *verb. Roma*, gloſ. etiam *verb anterior, in authen. vt Eccleſia Romana cent. an. gaudeat præſcr. collat.* 2. quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit Balthaſar de Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum l.* 2 *c.* 23 *n.* 23 *verſ. hinc interpretatur, cum num. ſeq.*

Verùm licet prædicti Archiepiſcopi lato modo 19
Patriarchæ nuncupari poſſint, ſtrictè tamen tantùm ſunt Primates, Aquileenſi, & Gradenſi exceptis

Quare

Quare in Occidenti abſque vllo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gneſnenſis, in Vngaria Strigonenſis, in Germania olim Magdeburgenſis, hodie Salſeburgenſis, in Hibernia Armacanus, in Africa Carthaginenſis; refert Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in hiſtoria Eccleſiaſt. Epiſcop. Portugalenſ p. 1. c. 6 pag. 73. verſ. ot Primates.* In Gallia verò, & Hiſpania non conſtat qui ſine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniæ inter Archiepiſcopos Bituricenſem, & Burdegalenſem, contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunh. *vbi ſuprà*, & de Bituricenſi diximus *n.* 9. In prouincia Senonenſi eiuſdem Regni lis quoque pendet ſuper eodem Primatiæ iure inter Archiepiſcopos Lugdunenſẽ, & Senonẽſem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco pag.* 74. In Italia an primas ſit Archiepiſcopus Piſanus dixi ſuprà *n.* 10. In Hiſpania antiqua controuerſia eſt inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos, ſed quis eorum meliùs ius foueat, ex profeſſo tractaui infrà hoc *tit.* 3. *c. ſeq.*

CAPVT VIII.

De Primatu ſanctæ Eccleſiæ Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM

1 *Origo & principia cuiuſque rei in primis ſunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat.*
2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere.*
3 *Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrima.*
4 *Romani prope Limam fluuium caſtra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi ſecuros latices & longa patria potauerint obliuia.*
5 *Brachara à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Humilione relictis initium ſumpſit, a fluuio Africa, Bragada, cognominata.*
6 *Auguſta titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit.*
7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquiſſima negociatione.*
8 *Brachara habuit vnum è ſeptem conuentibus iuridicis Hiſpaniæ.*
9 *Flamines, protoflamines archiflamines in iuridicis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſolici erant conſtituere,*
10 *S. Petrus Apoſtolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, inſtituit, vt Primates præeſſent.*
11 *Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, ſecundùm dignitatum gradus à S. Petro conſtitutos adepta eſt.*
12 *Bracharæ deſcriptio Georgij Brauuij refertur.*
13 *Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit.*
14 *Bracharenſes ſuffraganei qui.*
15 *Vicarios quinque in quinque diœceſis prouinciis triennales creat Bracharenſis Archiepiſcopus.*
16 *Bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas.*
17 *Cauſæ ciuiles quantumcunque graues in ampliſſimo Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deferuntur.*
18 *Laudantur D D. Senatores Bracharenſes.*
19 *Sedes Eccleſiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*
20 *Apoſtoli potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*
21 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apoſt. qui multis iam ſeculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis ſuſcitatus.*
22 *Fragmentum quoddam S. Athanaſij refertur.*
23 *Diſcipuli, quos S. Iacobus in Hiſpania habuit, nominantur.*
24 *D. Petrus primus Brachar. Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Bracharenſi ſede collocaret, fuit Antiquus Propheta, cui nomẽ Samuel vel Malachia filius Vriæ Prophetæ, de quo Hier. c. 26.*
25 *Samuel hic venit cum tranſmigratis in Hiſpaniam duce Nabucoçordan, vel Pyrrho Hiſpanarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*
26 *Petrus Diſcipulus inſtituit.*
27 *S. Iacobus cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Galiecia prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit,*
28 *Hiſtoria Compoſtellana atteſtans de miraculoſa nauigij delatione ad Iriẽſem portum cum corpore S. Iacobi, refertur.*
29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes.*
30 *Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis, tribus menſibus. & aliquibus diebus.*
31 *S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus, vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam cæteri Apoſt. diuiderentur.*
32 *S. Iacobus primum ad Irienſem portum in Gallecia appulit ibique inſtituit primum Epiſcopum Bracharæ S. Petrum.*
33 *S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyrij palmam conſecutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt.*
34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*
35 *S. Iacobi martyrij dies 25. Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.*
36 *Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit, ſed die 1. Auguſti, quo catena Romam ſunt adducta.*
37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Epiſcopum, primamque totius Hiſpaniæ Eccleſiam S. Iacobi iuſſu obtinuit.*
38 *S. Iacobus peragrata Gallecia parte, relictòque Petro Bracharenſi Epiſcopo, cum iam ad Hieroſolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæſarauguſta ciuitate B. Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*
39 *Cæſarauguſtana ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc vitæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac Beati Petri Apoſt. adhuc viui Eccleſiam conſtructam prius obtinuit.*
40 *S. Petrus primus Bracharæ Epiſcopus martyrij palmam conſequutus fuit ann. Chriſti 44.*
41 *S. Baſilius ſecũdus Bracharæ Epiſc. paſſus eſt an. 58.*

42 S. Ouidius tertius Brachara Epiſc. paſſus eſt an. 65.
43 S. Eugenius primus Toletana Eccleſia Epiſcopus à quo ſit conſtitutus, non inuenitur.
44 S. Eugenius antequam in primum Toletana Eccleſia Epiſcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.
45 Valdeſius in annorum computatione decipitur.
46 S. Eugenius primus Toletana Eccleſia Epiſcopus ſecundum veriorem relationem martyrio coronatur an. 97.
47 Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharenſi Eccleſia conſtitiſſe.
48 Primatia ius Bracharenſi Eccleſia ineſt ex inſtitutione ſancti Iacobi.
49 Sæcularis poteſtas ad Eccleſiæ iura non poteſt manum adhibere.
50 Felix Brachara Archiepiſcopus in inuaſione Maurorum cum 27. viris paſſus eſt.
51 Bracharenſis Eccleſia non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hiſpaniam occuparunt.
52 De Argemiro Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.
53 De Hero Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa an 980.
54 Bracharenſis Eccleſia licet Maurorum inuaſionibus Paſtore aliquando caruiſſet, in priſtinum poſtea decus reſtituta, iacentem, ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialem dignitatem.
55 Concilium primum Bracharenſ. celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412.
56 Concilium ſecundum Bracharenſe celebratum fuit in Vrbe Lucenſi an. Domini 569.
57 Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.
58 Regum, ſummorúmque ſæcularium cauſa ex Regis conſultatione in Conciliis ſolebant tractari.
59 Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Conciliis præſentes erant.
60 Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea ſedê habebant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos ſolum inuitati conueniebant Epiſcopi.
61 Dignitas maior in ſuperſcriptione, & prima voce dignoſcitur.
62 Dextera pars nobilior eſt.
63 Dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere.
64 Epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouinciæ, quam ſuſtinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas.
65 Epiſcopi frequentiùs in Conciliis ſedem ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque.
66 Epiſcopi ſecundum ſuæ conſecrationis antiquitatem ſcripſerunt, & ſederunt in Concilio Trid.
67 Bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam tranſlatus fuerit? oſtenditur.
68 Priuilegia ſi quæ ſunt Primatia ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.
69 Primatiam Hiſpaniarum Toletana Eccleſia de iure competere putauerunt ſummi Pont.
70 Priuilegium, ſeu gratia precibus non veris ipſo iure ſunt nulla.
71 Priuilegium conceſſum à ſummo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio.
72 Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio.
73 Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat, conſeruat.
74 Nullum quod eſt confirmari non poteſt.
75 Confirmatio ex certa ſcientia an actum nullum confirmet? oſtenditur.
76 Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ.
77 Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.
78 Primatiæ contentio inter Archiepiſcopos Bracharẽſem, & Toletanum, à quo tempore incæpit? oſtenditur.
79 Bracharenſis Eccleſia cur ſuum Primatiæ ius non fuit proſecuta? oſtenditur.
80 Res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet.
81 Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpici debet.
82 D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit.
83 D. Fr. Alexius de Meneſes Bracharenſis Archiepiſcopus Primatiali Cruce Matritij ſepultus.
84 D. Alphonſus Hurtado Mendoza vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtes coram Rege Catholico Philippo III Vlyſſipone Primatus ſui ius defendit.
85 Illuſtriſſimus D. D. Sebaſtianus de Mattos de Noronha ſuæ Eccleſiæ ius acerrimè defendit.

SI vera eſt Iuriſconſulti regula *in l. 1. ff. de regulis iuris, & in l. 2. ff. de verbor. ſignific.* quòd in quibuſque rebus principia maximè ſunt ſpectanda tanquam quæ cuiuſque rei potiſſima pars ſint, veriora in his certè dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis inuolucris magis ſunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem, ac principia debeat, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pareat. † Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere, vt Vlpianus eloquens Iureconſultus *in l. 1 ff. de cenſibus*, Syriam patriam ea laude exornat, *nobilis regionibus, certe ſæculorum antiquiſſima.* Arcades igitur ſe, Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur, ex Statio *lib. 4. Thebaidos.* 1 2

Arcades hinc veteres aſtris, Lunáque priores. 3

Plura narrat in hoc propoſitum Tiraquel. *de nobilitate cap. 19. num. 22.* & Plinius *lib. 8. Epiſtolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuertere gloriã veterem, & hanc ipſam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cùm plures afferre poſſem, qui propter ſibi propoſita principia ſemper altiùs petiuêre, ne tamen longè à ſemita diſcedere videar, cùm præcipue quibuſuis ſint obuia, Intendens Bracharenſis Eccleſiæ cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolùm, ſed neceſſarium duxit illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura expoſtulare videtur.

In amœniori Regni Portugaliæ parte ſita eſt Interamnenſis prouincia, quã Durimincã appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. † Domitores enim orbis Romani cum ad Luſitaniam oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, propè Limam fluuium caſtra poſuerunt, loci amœnitate capti, ſingulaque per otium contemplantes per Eliſeos campos & vireta Poëtarum figmentis celeberrima ſpatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi ſecuros latices, & longa patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terra- 4

rum

rum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ergo Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ, ſi ad primæuam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantùm alias inter caput euehis vrbes, quam tum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeò inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt proſpero curſu ad finem ducant, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerunt.

De hac Interamnenſi Prouincia, vt aliis omiſſis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etſi anguſtis finibus, videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & ſex latitudine circunſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longè latéque patere notum ſit iis, qui eam oculis perluſtrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum ditiſſima, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſteriis adauctæ: amœnitatem verò non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratiſſimi decurſus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiſſimo lapide conſtructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cùm ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licèt patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, cùm omnium ſocietatum nulla ſit arctior, nulla ſanctior, quàm ea, quæ cùm patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait Cicero. Quod grauiſſimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare non deſtiterunt, quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non adſimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cùm Galli hac Vrbe incenſa Capitolium obſiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, piiſque parentibus naſci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barboſa, nonageſimum circiter annum nunc agens, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes, rectitudinem, & ſummam in vtroque iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia Aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atqoe aliis arduis negotiis ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctrinæ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros non vulgarem ſibi virtutis, & eruditionis formam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorum mea opera & diligentia in lucem editi, Teſtis vnus pro millibus eſt perilluſtris Dominus Senator Regius meritiſſimus Doctor Gabriel Pereira à Caſtro noſtræ Luſitanicæ gentis decus, & ornamentum illius quondam celeberrimi Iuriſconſolti Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filios, in ſuis eruditiſſimis deciſionibus *tom.1. deciſ.83.* Ex filiis ergo natu maior, qui dum puſillus puer, & in cunabulis benè verſans Luſitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philoſophia, & ſacra Theologia de ſe multa, & grauia indies pollicentur. Inter quos prætereundus non eſt Doctor Simon Vaz Barboſa, in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Baccalaureorum, Licentiatorum eiuſdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conſcribendis vſus fuiſſem, in hanc curiam ſocium elegi. Reſtabat & ſoror vna, non ſolùm nobis fratribus, cæteriſque propinquis, ſed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieria Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyſſiponenſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas, quarum vna nupſit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini noſtri Ieſu Chriſti Commendatoris, & domini opidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cùm omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera verò nupſit Coſmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Extitit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratiâ apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, qui poſtea fuit Rex, cuius erat cliens: huius filius fuit Doctor Antonius Barboſa eiuſdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorum Auerij, & Brauiorum Aſturicæ Auguſtæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbiqoe notis) in noſtra familia litteris inſignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis noſtræ in medium proferam, Doctorem ſcillicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrinum, quem tantis augmentis fortuna extulit, vt intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij eximius Profeſſor, ac publicus Magiſter extitiſſet, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitanæ Vlyſſiponenſi, cuius fuit Apoſtolico Munere gubernator, hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatum tranſlatus, poſtea Regij Palatij Senator, & à conſiliis Regiæ Maieſtatis creatus fuit, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem faceret monimenta virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalenſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem, in qua auus, ac proauus nobilia Reip. officia obierunt; & hac tempeſtate matris meæ patrueles fratres conſules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonniſi nobilitate inſigniores illius S. Confraternitatis voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores deſcriptus, Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, ataois, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maieſtatem crimen vllum committeret.

In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti

Maiores

Maiores mei coluerunt, ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis: vt Florianus Campenſis autumat *in Chronica Hiſpanie, lib.3.c.57.* & Garibai *lib. 5.c.* 10. à flumio Africæ Braganda cognominata, teſte Ario Barboſa Luſitano *in ſuis poëmatibus*, Auguſtino Pacenſi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Britto *in monarchia Luſitana, lib.2.cap.6.* Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ.p.1. c.1.n.5.*

6 Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam cohoneſtatam meminit Plinius *lib.4. cap.20.* & latè alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana.p.1. lib.4. c.18.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in ipſa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambroſius Morales Hiſpanus hiſtoriographus *in deſcript. Hiſpaniæ cap.* 24. Elias Vinetus *in annotation. ad Auſonio vrbes*, vbi de Hiſpali agit *num.*204. Doctor Bernard. de Britto *p.2. lib. 5.c.9.11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negotiatione, & magnitudine appellat Auſonius illo carmine,

Quoque ſinu pelagi iactet ſe Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vſque ad mare, quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negotiabantur., vt refert Ælias Vinetus *ad dictum locum Auſonij*, vbi ait ſe extra vrbem fragmentum lapidis reperiſſe cum inſcriptione ſequenti: *Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Auguſta.* Non enim nouum eſt ſi ciuitas hæc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta mercatorum copia freqoentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abundet.

8 Vnum è ſeptem conuentibus ioridicis Prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe refert Plinius iunior *naturalis hiſtoria lib.3.c.3. Nunc*, inquit, *vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem, Carthaginenſem, Taraconenſem, Cæſarauguſtanum, Cluniensem, Aſturum, Lucenſem, Bracharum*; ſunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Caragoça do Aragon, Coronna, Aſterga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad ſua ſacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines

9 ſoliti erant conſtituere, teſte D. Iſidoro *etymolog. lib. 7.c.12.* relato *in c.1. & 2. diſt.21.*

10 Pro ſingulis prælationis ac dignitatum gradibus D Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, ſcilicet Rectores prouinciarum, Proconſules, eorumque Legati, præeſſent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis verò reliquis ciuitatibus præeſſent Epiſcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis.80. diſt.* & Anacletus *in cap.1.99. diſt.* Cùm ergo † Bracharenſis ciuitas

11 caput Prouinciæ ioridico conuentu ornata fuiſſet, iuxta auctoritatem Plinij ſuprà relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundùm dignitatem gradus à Diuo Petro conſtitutos optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de Primatia contendere poſſet, prout late probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana.p.1.lib.6.c.5.*

In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ Georgius Braunius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mundi*, ſic ait. *Bracharam vnam de antiquioribus Hiſpaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Auguſtæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem citerioris Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutóque Romano: unde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hiſpaniæ partes deſcribuntur. Illam vrbem Auſonius poëta diuitē, atque opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annalibus præſcriptū extat Regum Sueuorum antiquam Sedē fuiſſe Bracharā annos 70. ſupra centū; & ſub Gothis annos 127. floruiſſe, quā & Alphonſus huius nominis primus cognomento Catholicus Hiſpanorū Rex primam ante omnes Hiſpaniæ Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in priſtinā libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus ſater Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernobenſis, & Brionenſis filius) Alphonſi Henrici primi Luſitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe erexerat, ſepultus eſt. Sed longè maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Christi Opt. Max. Fidē complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idem Dominus ſubacta morte in cœlum victor aſcenderat. Colit igitur Brachara, vt patronum eūdem D. Petrū Martyrē ſuum primum Archipræſulem, vna cum tribus aliis ſuis itidem ſacris Paſtoribus, Martino, Fructuoſo, & Gerardo, qoibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effudit, diues eſt ſanctorum corporibus, aliiſq; innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Cōciliis, decorata ſodalitiis vitè inſtitutis totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vendicat, quo de re cum Toletana Sede vetus ei lis eſt, & contentio*, cuius meminit Honor. III. *in c. corā, de in integr. reſtitut. quæ tamen lis ab eiuſdem Pont. Max. tempore, ad noſtram vſque ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis; iſta in quinto climate, gradus habens longitudinis ſex, latitudinis duos, & quadraginta ac ſemis, diſtátque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure Archiepiſcopo paret, ſiue ſpiritualem iuriſdictionē ſpectes, ſiue temporalem multò quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aërisque clementia, inſigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune eſt, cum hac tota Regione Interamni.* Hæc Georgius Braunius *d. loco.* 12

Cuius Braunij deſcriptioni addendum duxi, Bracharenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam conſuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria diſtat cauſarum ciuilium, & criminalium Senatum ſemper habuiſſe, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumera negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt: hunc Senatum, 13
ſiue relationis domum † quatuor Suffraganei Co- 14
nimbricenſis, Viſenſis, Portuenſis, & Mirandenſis Epiſcopi per appellationes agnoſcunt, & ſemper caſus occurrunt grauiſſimi: ideo munus hoc perſpectæ virtutis, ac maturi conſilij viris commendatur.

Præter iſtos alios quinque Senatores inferiores, 15
quos vicarios appellamus, in quinque diœceſis prouinciis triennales creat de more, inſtitutóque antiquo illuſtr. Bracharenſis Archiepiſcopus, quorum ſinguli

ſinguli cum certo ſcribarum, & apparitorum numero pro tribunali ſedentes ſuum vicariale munus egregiè præſtant, ſuam vnuſquiſque prouinciam annua viſitatione perluſtrat, atque in id præcipuè inſudat, vt omnium animæ à vitiis expieentur: ab his vniuerſæ lites, ad Curiam Bracharenſem per appellationem deferuntur.

16 Habet & temporalem iuriſdictionem Bracharenſe tribunal ampliſſimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vſu, & experientia præditi, & iuriſconſultiſſimi, qui omnes in tam vaſta forenſium negotiorum mole Primatem haud ſegniter adiuuãt. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magiſtratus, ſcribas vtriuſque fori. Decuriones item & Conſiliarios tam in Bracharenſi ciuitate, quàm in tredecim oppidis aſyli titulo decoratis (*coutos* noſtro idiomate vocamus) in quibus temporalem iuriſdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Cauſæ ciuiles quantumuis graues in ampliſſimo Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum inſtantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iuriſdictionem deferuntur. Cauſæ verò omnes tredecim aſylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent Primates, ſicut & ipſe Rex in ſuis. †

18 Quapropter hac noſtra tempeſtate Illuſtriſſimus Dominus Alphonſus Furato de Mendoza meritiſſimus Bracharenſis Archiepiſcopus viros omnigenæ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ eruditionis ad hunc ampliſſimum Senatum ſelegit, ex quibus viua apud noſtros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Souſa, Iuris vtriuſque conſultiſſimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, poſtquam illum in generalem Archiepiſcopatus Eboren. Vicarium elegit, ad ampliſſimum Bracharenſem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & aſſenſu tranſtulit. Alter adeſt meritiſſimus Curiæ Bracharenſis Senator, Doctor ſcilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum ſtudio clariſſimus, & ingenij acumine inſignis. Nec tamen à memoria noſtra vnquam elabetur clariſſimus Doctor Gaſpar do Rego da Fonſeca, in Curia, & tota Bracharenſi diœceſi officialis in ſpiritualibus, & temporalibus generalis, vtriuſque Iuris prudentiſſimus, qui ob rerum forenſium, domeſticarúmque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, nunc Portugalenſis Epiſcopus meritò eſt creatus. Emicat denique in illa ampliſſima Curia Doctor Bernardus da Funſeca Saraiua, vir legalis, & Pontificij iuris ſcientia conſpicuus, & diſciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis ſcientiam nulla ſatis æquare poſſit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, aſſiduáque negotiorum experimenta Vicarij generalis honore Bracharæ eſt inſignitus.

19 Priori in Fide recipienda Eccleſiæ potiorem Sedem deberi, exemplo ipſiuſmet Eccleſiæ in eius Sede habenda inſtruimur, in qua Beatus Paulus *cap.8. ad Romanos.* Apoſtolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatos oſtendit, ibi, *non ſolùm autem illa, ſed & nos ipſi primitias ſpiritus Dei habentes.* quo loco Beat. Thom. *p.1. quæſt.44. art.7.* cæteráque Theologorum ſchola *in 1. ſentent. diſt. 16. art.2.* do-

20 cet † potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ Apoſtolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochenſis *cap.11. Actuum Apoſtolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ Diſcipuli Chriſtiani, & ideo, qua primi potiores conſtituti ſunt cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauit, & Romam poſtea Sede tranſlata, vt ſupra oſtendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manſerit in Eccleſia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D. Chryſoſtom. *homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apoſtolos primus Chriſtum prædicauit: ſic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Chriſtianorum tulit appellationem, & homilia 7. in Matthæum. Vos autem ſiquidem aliquod de honore certamen initur omni ambitione contendentis, vt vel vniuerſo præſideatis orbi, ille ſcilicet vobis primùm blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Chriſtianorum nomen impoſuit.* Et ab ipſomet legiſlatore diuino legis Euangelicæ Chriſto optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide, & vocatione Petro, ex *cap.4. Matth. & Marci cap.1.* prior dignitas, & maior collata ſit, vt Pontifex ſucceſſor eiuſdem Chriſti, & caput eius Eccleſiæ eſſet.

Quam regulam ad noſtrum propoſitum dirigentes 21
dicere tutò poſſimus, ſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ primordio ſint iacta fundamenta, nullam in Hiſpania antiquiorem Bracharenſi reperiri. Habet enim Diuum Petrum ſuum Epiſcopum diuinitus ſibi datum a Diuo Iacobo Apoſtolo, à mortuis ſuſcitatum, multis antea ſæculis defunctum, vt ex epiſtola Vgonis Portugalenſis Epiſcopi conſtat, cuius meminere Ioſeph. Pelicier. *in panegyrico Gongora ſtanc. 42. col.655. & 659.* & Illuſtriſ. D. Acuña *de primatu Eccleſiæ Bracharenſ. cap.12. numer.2. & in hiſtoria Eccleſiaſt. Archiepiſcopor. Bracharenſ. part.2. cap.16.* Et ex relatione Diui Athanaſij primi Cæſaraugustanæ ciuitatis Epiſcopi compertum eſt, quæ in Inſula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Oliuenſa reperiſſe refert Illuſtriſſ. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Epiſcopus, olim Tudenſis, nunc Pampilonenſis, *in libr.* quem inſcripſit, *de antiquitate Tudenſis Eccleſiæ, in principio*, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides ſit penes lectorem, illud etiam poſt aliquas huius tract. impreſſiones inueni apud Illuſtriſſimum D. Acuña *in hiſtoria Eccleſiaſtica Epiſcoporum Portugalenſ. lib.1. cap.12.* verba Athanaſij ſequuntur: † *Ego noui ſanctum Petrum primum Bracha-* 22
renſem Epiſcopũ, quem antiquum Prophetam ſuſcitauit ſanctus Iacobus Zebedæi filius magiſter meus, hic venerat cum duodecim tribus miſſis à Nabuchodonoſor in Hiſpaniam Hieroſolymis duce Nabucocerda, aut vel Pyrrho Hiſpanorum præfecto, dictus eſt hic propheta Samuel iunior, vel Malachias ſenior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vrie prophetæ filius, factus Epiſcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens ſe veniſſe cum eorum Maioribus, & prædicaſſe tranſmigratis, obiiſſe verò viginti annis poſt aduentum eorum in Hiſpanias. Hic vir Apoſtolicus acceptis à ſancto Iacobo inſtitutionibus Apoſtolicis Euangelio, & ordine Miſſæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epiſtolas Apoſtolica plenas Spiritu ſcripſit ad Eccleſias, in quibus Epiſcopos inſtituit, vt Iriẽnſem, Amphilochienſem, Eminienſem, Portuenſem, vbi ſanctum Baſileum condiſcipulum poſuit (qui illi per martyrium ſublato ſucceſſit in Sede Bracharenſi) Epitacium in Tudenſi. Iſti viri diuini, plenéque Apoſtolici, inſtar Apoſtolorum, non in vna ſemper vrbe morabantur, ſed quò rapiebat illos Spiritus Sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui nõ ſolũ in Tudẽſi Eccleſia, ſed in vrbe Luſitaniæ Ambracia prædicauit, qui ſignis, & varietate

linguarum prædicationẽ illuſtrabant, nec ſoli ibant prædicatũ,ſed multis diſcipulis comitati, vt fecit Chriſtus, Petrus, Iacobus,& cæteri Apoſtoli.

23 Rem ſtupendam, & multis ſeculis abſconditam & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanaſius, qui in iſto fragmento ſe nominat ſancti Iacobi diſcipulum, & vltra Petrum Bracharæ Epiſcopum, dicitur Baſilicum fuiſſe condiſcipulum;ſunt ergo ibi tres ſancti Iacobi diſcipuli, & licèt Pelagius Ouetenſis Epiſcopus relatus ab Ambroſio Morales *part.1.Chron. a Hiſpania lib.9. cap.7.* ſeptem tantùm dicat fuiſſe diſcipulos à Diuo Iacobo in Hiſpaniam ſuſceptos,Colocerum ſcilicet,Baſileum, qui eſt prædictus Baſileus, Pium Chryſogonum, Theodorum, Athanaſium, qui eſt prædictus Athanaſius, & Maximum; conſtat tamen fuiſſe etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte ſancto Granatenſi, *anno Domini* 1595. alij etiam nominantur diſcipuli, ſanctus ſcilicet Hiſcius ſanctus Theſiphõ, ſanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in diſcurſibus dicti montis ſancti c.1.* Fr. Didacus Murillo *en la fundation milagroſa de la capilla Angelica del Pilar c.8.pag.62.*Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib.2.c.7.* Iacob. Valdeſius *de dignitate Regum,regnorumque Hiſpaniæ c.6.n.29. cum ſequentibus* Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana p.2. lib. 5.c. 5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem diſcipulos Diuum Iacobum elegiſſe in Hiſpania, è quibus ſeptem ſecum duxit Hieroſolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina iſtorum ſeptem ſunt Torcatus,Theſiphon,Secundus, Indaletius,Cecilius.Eſicius,Euphraſius:in laminis in monte ſancto repertis de Theſiphonte,Cæcilio, & Heſicio ibidem martyrio ſublatis mentio habetur, & pro diſcipulis Diui Iacobi nominantur,qui autem fuerint duo,qui deſiderantur in Calixti Papę relatione incertum eſt, cum & alij etiam nominentur, inter quos Baſileus, & Athanaſius reperiuntur, & de beato Petro,Iacob. Valdeſius *dicto capite 6. numero* 40. in hæc verba: *Cùm Petrus Martyr etiam diſcipulus Beati Iacobi Bracharenſis Epiſcopus, vulgò Braga in Luſitania legatur apud Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum,ſanctum Petrum fuiſſe antiquum Prophetam, quem ſanctus Iacobus ſuſcitauit,vt eum in Sede Bracharenſi collocaret,illique nomen fuiſſe Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta;de quo *Hierem.c.26.* dicitur fuiſſe occiſum iuſſu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonoſor; &

25 iſtum † Samuelem veniſſe cum tranſmigratis in Hiſpaniam duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonoſor annis ante Chriſti Seruatoris noſtri aduentum 388. iunctiſque 36.poſt illius natiuitatem quo tempore ſanctus Iacobus venit in Hiſpaniam, ſunt *an.* 624. veniſſe Nabuchodonoſor in Hiſpaniam, prout referunt Ioſeph. *de antiquitatibus lib.10.c.11.in fine.* Petrus Matthæus *in ſcholiis ad Motum proprium 32. Pij Quinti pag.* 605. Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtica lib.4.c.20.§.1.* Mariana *p.prima hiſtoria Hiſpaniæ lib.1.c.17.* Doct.Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana p.1.lib.1.c.28.*

26 Ex diſcipulis, quibus ſanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Epiſcopos, & in locis in fragmento nominatis conſtituit, vbi ex illis duo nominantur, ſcilicet Baſileus & Epictacius, quos inſtituere non potuerat,niſi priùs à Diuo Iacobo fuiſſet ordinatus, illique traditum ius Primatiæ quo ſemper vſa eſt Eccleſia Bracharen. quæ ergo poteſt eſſe contentio, vbi liquidò conſtat Eccleſiæ Bracharen. edicto tam inſigni miraculo illud fuiſſe tributum?pro cuius fragmenti defenſione multa adducit D.Cunha *d.p.1.c.16.& 17.*

In illa Gallecię prouincia quæ Durio flumine 27 terminabatur, illam partem Interamnenſis regionis includens, vbi ſita eſt Bracharenſis ciuitas cum ſuo territorio,Diuus Iacobus cum in Hiſpaniam ſe contuliſſet, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam poſt obitum ſuum elegit ad ſui corporis depoſitionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit conſequutus,à diſcipulis,quos illic inſtituerat,& ſecum Hieroſolymam duxerat, voluit non ſine maximo miraculo nauigio delatus ad Irienſem portum,vbi Diuum Petrum iam Epiſcopum conſtituerat,appellere,quod narrat hiſtoria Compoſtellana, quam etiam Vaſſeus refert ſeruatam in archiuio eiuſdem Eccleſiæ, prout teſtatur Iacob.Valdeſ.*d.c.6.num.*25. cuius verba hæc ſunt † *Occidit Herodes Iacobum Fratrem Ioãnis gladio,* 28 *cuius Beatiſſimi Apoſtoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec ſepeliri voluerunt, nec à Chriſtianis,qui tunc temporis Hieroſolymis erant,ſepeliri permiſerũt,ſed ſicut Leo Papa in epiſtola,quam de eius paſſione & corporis ipſius in Hiſpaniam tranſlatione ad Hiſpanos deſtinauit affirmat integrum corpus cũ capite extra ciuitatem proiicientes canibus,auibus, atque feris deuorandũ conſumendũmque expoſuerũt; ſed eius diſcipuli ab eo adhuc viuente promoniti, vt corpus ſuum in Hiſpaniam transferrent,tumulandum totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vſque maris citato calle peruenerunt, vbi dum ſoliciti de nauigio,que transfretarent in Hiſpaniam, eſſent,nauẽ diuinitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes impoſito ſacratiſſimo corpore læti conſcenderunt,& Scyllam cum Charybdis, ac periculoſis ſyrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Irienſem portum felici curſu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum,nunc Compoſtella dicitur, deferentes,ſub marmoreis arcubus ſepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hiſpaniam, cum de hoc in dicto fragmento conſtet, libróſque integros ediderint † Domini Ioannes à Velaſco Ca- 29 ſtellæ Comeſtabilis, Hernando Oxea *en la hiſtoria del glorioſo Apoſtol. Sanctiago Patron de Eſpaña, y de ſu venida à ella*, Didacus del Caſtillo *en el libro de la venida de Sanctiago à Eſpaña*, Bartholame Llorente *en el indice de los Autores, que affirman la venida de Sanctiago à Eſpaña*; Ioannes Beltran. de Gueuera Archiepiſcopus Compoſtellanus, Franciſcus de Xodar Carmelitanus, Fr. Franciſc. de IESVS; & eiuſdem ſententiæ ſunt, eámque ab impugnationibus defendunt Ferreolus *in libr. de Maria Auguſta Virgine Deipara lib.2.cap.2.* Vaſſeus *in chronica Hiſpaniæ anno* 37.Mutius Iuſtinus *part.7. hiſtoria ſacra fol.* 136. S. Iſidorus *de vita & morte Sanctorum cap.*73.Taraſa *de Regibus Hiſpaniæ part.1. in Claudio Caligula*, S.Antonin.*part.1.hiſtoria titul.6. cap.7.* Fr. Henric. de Monroy *in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum*,Gregorius Lopez Madeira *in diſcurſibus montis Sancti Granatenſis, cap.3.fol.* 144.Lucius Marinæus Siculus *en la hiſtoria de las coſas de Heſpaña lib.5. cap. de ſan Trocato, y ſus companeros, y cap de la fundacion de la yglesia del Pilar*, Ambroſ.de Morales *in chronicis Hiſpaniæ part.1.lib.9.cap.7.fol.*228. Antonius Beuter *en las chronicas de Heſpagna part. 2. cap.* 23. Rhades de Andrada *en la hiſtoria de las tres Ordines Militares en la de Sanctiago cap. 1.* Eſtebon. de Garibai *lib. 7. cap. 3. & 4. & lib.23.cap.72.* Hieronymus Zurita *lib. 1. de*

los

los annales de Aragon cap.44. fol.28. Biuar, & Caro
anno Chriſti 37. Hieronymus Romanos en la chro-
nica de las Republicas lib. 1.c.2. & 3. Fray Fernando
del Caſtillo en la hiſtoria de Sancto Domingo lib. 1.c.
1. P. Ioannes de Mariana par.1. hiſtoria Hiſpaniæ lib.4.
cap.2. Prudentius de Sandoual in libr. quem inſcri-
pſit, de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol.12.verſo.
Doctor Bernardus de Britto in monarchia Luſitana
p.2. lib.5. cap.3. Don Maurus Ferrer en la hiſtoria de
Sanctiago, Fr. Didacus Murillo en la fundacion mila-
groſa de la capilla Angelica del Pilar c.5. Ioan Belet.
in explicat. diuin. offic.cap.140. Fr. Ioan. de Ponte de
conuen. vtriuſque Monarchiæ lib.2.c.14. & 15. Ioſeph.
Stephan. Valentin. in lib. de poteſtate coactiua Romani
Pontif.c.8. Thom. Bozz. lib.4. de ſignis c.1. pag.125.
Ioan. Broz Martinez in hiſtoria S. Ioannis de la Peña
pag.569. Caliſt. Ramirez de leg. Reg. in init. num. 42.
cum ſeqq. nouiſſimè illuſtriſſ. C Roderic. à Cunha in
hiſtoria eccleſiaſtica Archiepiſcop. Bracharen. par.1. c.
14. Torreblan. de magia lib.2. cap.27. num.42. latè, &
eleganter Iacobus Valdeſius de dignitate Regum, Re-
gnorumque Hiſpaniæ cap.6. num.18. cum ſeqq. vbi con-
trariis reſpondet fundamentis; plures alios Docto-
res de hoc aduentu Diui Iacobi in Hiſpaniam atte-
ſtantes, refert diligentiſſimus Cened. ad Decretum
collect.43. num.2. Alphonſ. de Mendoça in ſuis quod-
lib. quæſt.5 Fr. Didac. de la Mota en el libro de la Or-
den de Sanctiago, c.1. Fr. Frãciſc. Diago en ſu hiſtoria
de los Condes de Barcelona, lib.1.c.6. Ferdin. de Men-
doça in defenſ. Concilij Illiberit. lib.1. cap.10. & lib.2.
cap.45. Fr. Franciſc. Ximen lib.10. cap. de diuiſ. Apo-
ſtolor Fr Ioan de Pineda en ſu monarchia eccleſiaſtica,
part.2. lib.10. cap.25. Petr. Caniſ. de. Virgine. lib 5.
cap.21. Petr. de Natalib. in catal. Sanctor. lib.6. c.133.
idem Gregor. Lopez Madera en las excellencias de
Eſpaña, cap.6. Anton. Poſſeu. in Bibliotheca ſelecta,
tom.1. lib.4. cap.2. Coſmus de Magallanes in commẽt.
ſuper epiſt. ad Timoth. in prœm. ſect.15 Iacob Pamel.
in annot. ad Tertullian. de Iuda cap.7. num.14. Martin.
Delr. diſquiſ. magicar. lib.1. quæſt.16. ſect.5. Stephan.
Durant de ritib. Eccleſ. lib.1. cap.2. num.4. P. Pineda de
rebus geſtis Salomonis, lib.8. cap.1. ſelecta 7. Maluenda
de Antichriſto, lib.3. cap.6. D. Ioan. de Solorzano de
iure Indiarum. lib.1. cap.14. n.34. nouiſſimè Michaël
de Salinas Viñoela en el libro intitulado, España pri-
mogenita de Ieſu Chriſto, con deciſion de la venida, y
predication de Sanctiago. Et in Vrbana Breuiarij Ro-
mani recognitione in feſto ſancti Iacobi Apoſtoli
die 25. Iulij reſtituta eſt lectio de certa profectione
Sancti Iacobi in Hiſpaniam vno omnimodo con-
ſenſo, & applauſu comprobata, opera & diligentia
Doctoris Michaëlis de Eire Ximenes; vnde affir-
matiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de præ-
dicatione eiuſdem Apoſtoli in Hiſpania, & per re-
cognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad tra-
ditionem Eccleſiarum illius prouinciæ, nunc meri-
tò reſtituta à S. D. N. Vrbano VIII. in ampliori for-
ma cognoſcitur, dum in electione quinta eiuſdem ſic
habetur. Poſt Ieſu Chriſti aſcenſum in Solum, in Iudæa,
& Samaria eius diuinitatem prædicans, plurimos ad
Chriſtianam Fidem perduxit. Mox in Hiſpaniam pro-
fectus, ibi aliquos ad Chriſtum conuertit, ex quorũ nu-
mero ſeptem poſtea Epiſcopi à B. Petro ordinati in Hi-
ſpaniam primi directi ſunt, &c.

30 Anno poſt natiuitatem Chriſti 36. & vltimo im-
perij Tiberij Cæſaris, ex Vaſſeo anno 37. vel anno 38.
in primo Caij Caligulæ ex Ambroſio de Morales,
tribus, aut quatuor annis poſt Chriſti paſſionem,
quæ anno 34. ætatis ſuæ accidit completis 33. annis,
& tribus menſibus, & aliquibus diebus anni 34. vt
computant diligenter Cardinalis Cæſar. Baron. tom.
1. annalium Eccleſiæ anno 34. & Ambroſius de Mora-
les lib.9. c.4. P. Azor. moral. par.2. lib. 1.c. 7. verſ. dua
ſuperſunt. Campan. diuerſ. Iuris Canon. in rub.7. cap.6.
n. 160. antequam cæteri Apoſtoli diuiderentur anno
36. † Beatus Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit, 31
ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt
eo tempore nondum Apoſtoli diſtributi fuiſſent, vt
gentibus prædicarent, quia c. 15. Actuum Apoſtolo-
rum diuiſi, & ſortiti prouincias ſunt, tamen aliquã
Apoſtoli priuatim ex Hieroſolymitana ciuitate ad
prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Bar-
nabas Antiochiam profecti ſunt cap. 11. Actuum
Apoſtolorum, & alibi; animo tamen ſtatim reuerten-
di, & reddendi rationem prædicationis apud Pe-
trum, & Apoſtolos Hieroſolymis, non dicuntur
hoc modo exeuntes diſceſſiſſe, nec diuiſos ab aliis
extitiſſe; tunc enim diſceſſiſſe, & diuiſos eſſe poteſt
dici, cùm omnino ſepararentur, ſortitique eſſent pro-
uincias animo ibidem manendi, vt Aſiæ B. Ioan-
nes Euangeliſta commoratus eſt.

Qua autem ciuitate, vel oppido Hiſpaniæ ſit pri- 32
mùm exceptus S. Iacobus & per quæ loca prius am-
bulauerit, non ſatis liquet, ſed pro certo dici poteſt
ad Irienſem portum in Gallecia appuliſſe, ibiquè
Epiſcopum primum conſtituiſſe B. Petrum, & ad
Bracharam illum miſiſſe ab illo portu diſtantem
circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuita-
tem illius prouinciæ celeberrimam, Auguſtam, iuri-
dico conuentu ornatam, in qua Ethnici ſuos habe-
bant Flamines quo loco D. Petrus Apoſt. Primates,
& Patriarchas conſtituere ſolitus erat, vt ſuprà
oſtenſum eſt. Et ideo Diuus Iacobus poſt eius paſ-
ſionem, ac ſacrum martyrium, cum Hieroſolymis
ab Herode Agrippa gladio occiſus fuiſſet c.12. Act.
Apoſtolorum, anno à Chriſti natiuitate 44. ex Nice-
phoro lib.1. cap.11. & 12. Morales lib 9.c.7. Cardin.
Cæſar. Baron. annalium Eccleſiæ tom.1. ann. Chriſti 44.
& in martyrologio die 25. Iunij, non ſine magno mi-
raculo nauigio delatus voluit ad dictum Irienſem
Portum appellere, & patronum mortuum illic ſer-
uiorum ſe oſtendere, vt qui dum vixit primus fuit ad
eiuſdem portus incolas conuertendos, mortuus eos
protegat, & ab omnibus calamitatibus ſecuros, ac
firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experien-
tia cognitum eſt. Item etiam non ſine magno mi-
raculo eodem anno, quo † Sanctus Iacobus Hiero- 33
ſolymis martyrij palmam conſequutus fuit, eodem
etiam eius diſcipulus Beatus Petrus, quem primum
Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt, vt te-
ſtatur Doctiſſimus Iacobus Valdeſius de dignitate
Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 6. n.22. his verbis:
Iſtõ & Petrus martyr primus Bracharenſis Epiſcopus in
Luſitania diſcipulus Iacobi, colitur in eu Eccleſia, qui
† anno 44. Hiſpania coronã martyrij accepit, & die 26. 34
Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, &
aliis, celebraturque, quod in honorem B. Petri Apoſtoli
viui condidit templum, vt in manuſcripta hiſtoria Com-
poſtella Hieronymi Romani c.4. aſſeritur. Hæc Valde-
ſius. Et ex Dextro refert Illuſtriſſ. D. Acuña in hiſtoria
Epiſcop. Portugalen. p.1. c.2. pag.18. quod ſanctus Pe-
trus Ratẽſis primus Epiſcopus Bracharenſis occiſus
fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Apri- 35
lis vt conſtat ex Card. Baron. quem citat Valdeſius
vbi proximè, triginta & duobus diebus tantum poſt
paſſionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigeſima-
quinta Martij ſolemnis fuit, quia & Chriſtus car-
nem humanam accepit, & paſſus eſt: & quia cele-
britate feſti Domini non poteſt dies Apoſtoli; quia

decet feſtioitate celebrari , transfertur feſtum in
diem 25.Iulij, qua Eeclesia exultat memoria huius
incliti Apoſtoli , quia eo die inuentum fuit eius cor-
36 pus; ſicut † dies vinculorum S. Petri non celebra-
tur eo die , quo accidit propter ſolemnitatem Pa-
ſchatis, in quo euenit, *c.12. Act. Apoſtolorum*, ſed
die prima Auguſti, qua catenæ Romam ſunt ad-
ductæ.
37 O felicem Bracharam, quæ primam ſancti Euan-
gelij prædicationem, ac primum Epiſcopum diuini-
tùs tibi datum , primámque Eccleſiam ex B. Iacobi
iuſſu obtinere meruiſti , quæ omnia euenere ante-
quam in alia Hiſpaniæ , ac totius Europæ parte Epi-
ſcopus extiterit , aot Eccleſia conſtrueretur. Nam
38 † Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte , reli-
ctóque Petro Bracharenſi Epiſcopo , conſtituens
Hieroſolymam proficiſci , rationem redditurus, &
paratus accipere prouinciam in diuiſione generali,
quæ ſibi credita eſſet, Aragoniæ regnum petiuit,
eumque in littore ingentis, & celebris Iberi flumi-
nis Cæſaraugustæ cum ſociis ſederet nocte quadam
ſolicitus, & quodammodo ſibi ſuccenſens, eo quòd
ex Hiſpanis exiguas oues ad ouile Chriſti, & Hie-
roſolymam reportaret , ad leuandam mœſtitiam
eius Beatiſſima Virgo Maria adhuc in carne viuens,
ei apparuit innumeris Angelis circumdata in qua-
dam columna exiſtens , præcepitqoe conſobrino Ia-
cobo eo loco in memoriam, & honorem eius tem-
plum ei dicatum conſtruere , quod his verbis nar-
rat Iacob. Valdeſ. *d.c.6.n.21.* Guibert. *in chronica
Reg. Arag. prol. 3.* Raph. Volater. *lib.11.Geograph.
fol.110.* Ambroſ. Moral. *in chron. Hiſp. lib. 9. c. 7.*
Mariana *de rebus Hiſp. lib.4. cap.6.* Caniſ. *lib.5.de
Virgine Deip. c.23.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſ.*
39 *lib.1.c.2.n.4.* Don Fernand.de Mendoza *de confirm.
Concil. Illiberit. lib.2. c. 45.* Madera *de excell.Hiſp.c.
6. fol. 4.* plures refert Solorzan. *de iure Indiar.tom.1.
lib.1. cap.14.num.53.* Ex quibus colligitur † Diuum
Iacobum quando ad Cæſaraugustam peruenit , ali-
quas Hiſpaniæ partes peragraſſe,& ad Chriſti Fidē
aliquos conuertiſſe , nec in illam primùm abiiſſe , vt
aliqui volunt , nec ibi primam Eccleſiam conſtruxiſ-
ſe,vt alij tenent, cùm iam in Galleciæ prouincia ad
Irienſem portum B.Petrum Epiſcopum inſtituiſſet,
ad Bracharamque miſiſſet,vbi ſtatim & prædicatio-
ne Euangelica , ac innumeris Chriſti miraculis plu-
res ad Fidem conuertit , Eccleſiamque primus con-
ſtruxit. Si ergo Cæſaraoguſta ciuitas gloriatur ſe
primam Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis
adhuc viuæ Hiſpanię conſtructam habere , glorietur
etiam noſtra Brachara ſe primam Hiſpaniæ , & to-
tius Europæ habuiſſe Eccleſiā in ipſiuſmet Chriſti
Domini, & Beati Petri Apoſtoli adhuc viui , hono-
rem conſtructam,primámque Euangelij prædicatio-
nem audiuiſſe, vt ex hiſtoria Compoſtellana Hiero-
nymi Romani tradit Iacob. Valdeſ. *d.c.6.n.22.* Prima
ergo Eccleſia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate
Cæſaraugustana,& ita intelligenda ſunt, quæ de eius
mirabili erectione tradunt Garſia Loaiſa *a margine
decreti Gundemari,fol.292.in conciliis Hiſpaniæ.* Ma-
rinæus Siculus *de laudibus Hiſpaniæ, lib.5. tit. de ſa-
cris adibus.* P. Mariana *de rebus Hiſpaniæ, lib.4.c. 2,*
Ex hiſtoria Compoſtellana citata à Iacobo Val-
40 deſio conſtat Diuum Petrum primum Bracharen-
ſem Epiſcopum martyrij palmam conſequutum
fuiſſe anno a natiuitate Domini 44.quod & verum
iudico , licet de hoc aliqua ſit inter hiſtoriographos
variatio : nam aliqui tenent martyrium ſubiiſſe an-
no 45.provt ex Dextro , quem citat,affirmant Her-
nando Oxea *en la hiſtoria de Santiago,c.55.num.1.&*

Ambroſius de Morales *lib. 9. cap. 8.* quem etiam ſe-
quutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiuſdem Ec- 41
cleſiæ Epiſcopus , † qui paſſus eſt an.58.reſte Reue-
rendiſſ. Domino Epiſcopo Fr. Prudentio de Sando-
ual *in d.libro,* quem ſcripſit, *de antiquitatibus Eccle-*
ſiæ Tudenſis, pag.16. Deinde tertio loco ſucceſſit † ſā- 42
ctus Ouidius Romanus , qui mortuus eſt anno ſexa-
geſimo quinto à natiuitate Domini.
A qoo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ 43
Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus non inuenitur ; ſci-
mus tantùm à Clemente Summo Pontifice poſt Pe-
trum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95.cum
Dionyſio Areopagita in Galliam miſſum fuiſſe ad
Euangelium prædicandum, † antequam Epiſcopus 44
crearetur,vt teſtantur Illeſcas *in chronica Pontifi. ali,
lib. 1.cap.6.in fine* Doctor Franciſcus de Piſa *en la hi-
ſtoria de Toledo, p.1.lib.2.cap.9.* Nec in hoc Hiſpani
cōcordant, cùm inter ſe in varias ſint diuiſi opinio-
nes.Nam † Iacobus Valdeſius *d. cap.6. num. 46. &* 45
47. ita refert. *In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ
Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vſ-
que ad annum 99.) poſt primā Neronis crudelitatē Eu-
genius Antiſtes Toletanus primus inſignis fuit ſecundū
quoſdam diſcipulus Dionyſij Areopagita, ab alia verò
ſocius,cùm ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, &
Petrus Dionyſium in Galliam, Eugenium in Hiſpaniā
miſit,viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius
autem cùm plures ad Fidem reduxiſſet , elegit Sedē To-
leti in medio Regni,vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diſ-
funderetur per vniuerſum corpus regni , martyrio poſtea
clarus extitit, vt referunt Vſuardus, Ado, Cardin.
Baronius , & omnes ſcriptores in Martyrologio die 9.
Nouembris , & noſtri , idque anno 68. accidiſſe Gar-
ſia Loaiſa Toletanus Archiepiſcopus meritiſſimus aſſe-
ris in Conciliis Hiſpaniæ chronologia Toletanorum Præ-
ſulū, eiuſque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hiſpa-
niā ad Toletanam Sedē religioſiſſimo cultu,& triumpho
auguſtiſſimo delatū eſt anno 1565. religioſiſſimique Re-
gis Philippi II. humeris ad Eccleſiam ingreſſum fecit.*
Hactenus Valdeſius , non ſibi conſtans in annorum
computatione ; ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit
tempore Domitiani Imperatoris,qui cœpit impera-
re ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit an-
no 68.hæc incerta ſunt , † martyrio tamen corona- 46
ri anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius duco
cum Doctore Franciſco de Piſa *en la hiſtoria de To-
ledo,p.1.lib.5.c.36.in princ.n.1.& lib 2.c.8. per totum,*
quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Epiſco-
pos martyrio coronatos,nimirum Petrum Baſileum,
& Ouidium Cœlo reddiderat , à quo diuinitus acce-
ptos in prima Fidei Catholicæ plantatione creden-
dum eſt.
Probatis iam , & patentibus antiqoiſſimæ Bra- 47
charenſis Sedis fundamentis , aliqui qui Primatiæ
ius tetigere, vt videre eſt apud Ambroſium de Mora-
les *p.2. lib. 11.c.73.* coacti fatentur tempore tantùm
Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharenſem
Archiepiſcopum conſtitiſſe : hoc eſt ſomniantis di-
ctum, † Primatiæ enim ius,quod Bracharenſi Eccle- 48
ſiæ ineſt , nouum non fuit, & à Sueuis inſtitutum;
iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli , & Petri primi
Bracharenſis Antiſtitis ibi Primatia radices egerat,
quas Gothorum imperiom per extinctionem Sue-
uorum euellere non poterat , ſecúmque traducere
Toletum : † non enim ſæcularis poteſtas ad Eccle- 49
ſiæ iura poteſt manum adhibere,quia diſtinctæ ſunt
iuriſdictiones, *c. ſolitæ , de maioris. & obed.* ſecundùm
veram opinionem.
Sic etiam huiuſmodi ius & primatialem ſedem 50
extinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones
per

per totam illam Interamnenſem regionem, qui pro-
pe annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem
Bracharæ Archiepiſcopum cum viginti & ſeptem
viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à
dicto anno 710. vſque ad annum 888. in poteſtate
Sarracenorum eſſet, à Rege Alphonſo Magno in-
ſtaurata dicto anno 888. vt refert P.Mariana *d. p. 1.*
51 *lib. 7. cap. 19.* † tamen mediis illis temporibus non
penitus Paſtoribus caruit hæc ſancta Eccleſia aliis
in locis reſidentibus, provt de aliquibus mentio
52 reperitur apud noſtros hiſtoriographos, & † de Ar-
gemito Archiepiſcopo Bracharenſi anno 863. fa-
ciunt mentionem Ambroſius de Morales *in Chroni-
cis Hiſpaniæ lib. 9. c. 7. fol. 239.* Garibai *in compendio hi-
53 ſtoriali, lib. 9. c. 22. pag. 443. in anno* 877. Et † de Hero
Archiepiſcopo Bracharen. de Æra 880. mentio fit
apud D. Prudentium de Sandoual *in libro*, quem
ſcripſit, *de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ, fol. 61.*
54 & † licet aliquibus annis temporum iniuria Paſtore
careret, in priſtinum poſtea decus ante omnes re-
ſtituta, vt colligitur ex dictis per Marianam *d. p. 1.
lib. 9. cap. 16.* iacentem ac penè dormientem ſtatum
reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatia-
lem dignitatem, nec vlla præſcriptio cucurrit donec
impedita, & captiuitate apud hoſtes detenta fuit, *c.
1. de præſcript. cap. porrò 16. q. 1.* Valdeſ. *de dignitate
Regum, regnorúmque Hiſpaniæ, & c. 3. numer.* 11. & 12.
fuerat enim titulo hoc inſignita, cùm in ea Chriſtia-
næ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edi-
to tam inſigni miraculo in inſtitutione primi ſui
Epiſcopi, vt ſupra oſtenſum eſt, ſeruato more, quem
idolorum cultores relictis idolis, Chriſto Optimo
Max. nomen dantes in inſignibus vrbibus loco Fla-
minum, & iudiciariæ poteſtatis, Primates ab Apo-
ſtolis inſtitutos in prædicationem Euangelij miſſos,
excipiebant.

55 Primum Bracharenſe Concilium ante omne aliud
in Hiſpania fuit celebratum. Diligentia enim Docto-
ris Bernardi de Britto *in monarchia Luſitana, p. 2. lib.
6. c. 2.* repertum eſt in cœnobio Alcobacenſi Ordinis
Diui Bernardi primum Bracharenſ. Concilium ce-
lebratum ann. Domini 412. in fano ſanctæ Mariæ
Bracharen. à Pancratio Epiſcopo primæ Sedis, vbi
propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam & Lu-
ſitaniam irruptionem, congregatio facta eſt Epiſco-
porum ſuper reliquiis Sanctorum in loco tuto repo-
nendis, & occultandis ab illis barbaris, erat enim tūc
gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen.
Archiepiſcopus dixit: *Nunc ſi placet vobis omnibus,
ſtatuatur quid agendum ſit de reliquiis Sanctorum, præ-
cipuè de Patre noſtro, & Apoſtolo huius Regionis Pe-
tro Ratiſtenſi, quē ad ſaluandas animas Iacobus Domini
conſāguineum dimiſit*, &c. Ex quibus apparet Diuū Pe-
trum primum Bracharæ Epiſcopum Apoſtolum illius
regioins vocari, quod & in aliis etiam prouinciis fa-
miliare & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus face-
ret Euangeliſtæ, & Primas ſeminaret doctrinam
Chriſtianam, conſtat etiam ex verbis ſequentibus
Pancratium Primatem eſſe, & ad eum vti talem
confugiſſe Conimbricenſem, Egitanienſem, Portu-
galenſem, Emeritenſem, Lamacenſem, Irienſem, &
Numātinum Epiſcopos; celebratum etiam fuit aliud,
de quo Valdeſ. *de dignitate Regum, regnorū que Hiſpa-
niæ c. 9. n. 51.* his verbis agit. *Item, & Baronius ſummo
cum iudicio, obſeruat. tom. 6. anno 447. aliud fuiſſe con-
cilium, quod prouinciis, Carthaginenſi, Luſitana & Cæ-
tica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracha-
56 renſe. Poſtodque † in vrbe Lucenſi anno 569. celebratum
fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepi-
ſcopus, de quo meminit Cardin. Cæſar. Baronius tom. 7.
annalium Eccleſiæ ann. Chriſti 563. in primo Concilio
Bracharen. p. 486.* Licèt autem *in tom. 1. Concil.* etiam
pro primo concilio Bracharen. habitum fuit aliud ce-
lebratū anno 566. regnante Theodomiro Rege Sue-
uorum, pro ſecundo Concilio Bracharen. numerari
debet, ex reſolutis accuratiùs per Doct. Bernardum
de Britto *d. p. 1. lib. 6. c. 13. & 14.*

Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano 57
habetur *d. tom. 1. Conciliorum*, contra Priſcillianiſtas
congregatum circa annum Domini 450. (vbi con-
gregati ſunt plures ex Epiſcopis Luſitaniæ, & Galle-
ciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiſſ. Epiſcopus
Fr. Prudentius de Sandoual *in ſuo libro de antiquitati-
bus Tudenſis Eccleſiæ fol. 17. verſo*, aſſerit eſſe in Tu-
denſi diœceſi, vocaríque nunc, *Vanhos*, aut fontes cali-
das, prope Archiepiſcopatum Bracharen. quindecim
milliariis) rationale fuit iuſſu Leonis Papæ congrega-
tum, & confirmatum; & Balconi Archiepiſcopo
Bracharen. tanquam Primati tranſmiſſum; de quo
Doct. Bernardus de Britto *dict. p. 2. lib. 6. c. 8.* Ideoque
illud rationale, non verò prouinciale vocat Doctor
Franciſcus de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib. 2. c. 14.
poſt princip. pag. 89.*

Olim enim Regum, ſummorúmque ſæcularium, 58
ac Magiſtratuum cauſæ in Conciliis ex Regis con-
ſultatione ſolebant tractari, vt patet ex annotationi-
bus Garſiæ Loaiſæ Toletanæ Eccleſiæ Antiſtitis, ex
quibus, & Roderici Toletani *lib. 2. cap. 19.* hiſtoriâ
colligitur, quòd cùm Cinthilæ, qui primus ex om-
nibus Regibus Gothis pulſis Romanis totum Hiſpa-
niæ regimen obtinuit, ſucceſſerit Siſenandus, vt im-
perium ſuum confirmaret, rationale illud Concilium
ex Epiſcopis Hiſpaniæ, & Galliæ Gothicæ conuoca-
uit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, &
Genaloſa fratre eius actum eſt, vt *canone* 75. eiuſdem
Concilij extat.

Deinde in prouincialibus, & nationalibus Conci- 59
liis Gothorum Reges antiquiori ſæculo præſentes
extiterunt, provt anno Domini 589. Recaredum
Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano ad-
ſtitiſſe ex actis Concilij omnium editionum notiſſi-
mum, eſt, & apud omnes hiſtoriographos, præci-
puè Vaſſeum *anno* 589. P. Marianam *lib. 5. cap. 15.*
Morales *lib. 12. cap. 3.* vbi refert Pantacardum Bra-
charenſem Epiſcopum in eo interfuiſſe. Antiquita-
ti igitur Bracharenſis Eccleſiæ non obſtant hæc, ac
reliqua † Concilia Toleti celebrata tempore Go- 60
thorum Regum ibi Sedem Regiam conſtituentium;
non enim ad alicuius Epiſcopi conuocationem, ſed
ad Regis ſupplicationem excitati ſæpiſſimè in hu-
iuſmodi Conciliis aſſiſtebant, teſte Iacobo Valdeſio
*de dignitate Regum, regnorúmque Hiſpaniæ cap. 1. num.
13. & numer. 22.* exemplo Conſtantini Imper. qui
Niceno adſtitit. Nam Principes ſæculares ratione
ſui muneris, & officij poſſunt pro negotiis Reip.
communibus rogare Epiſcopos, eóſque vocare, vt
ad ſe veniant, non tanquam Epiſcopi, ſed tanquam
proceres, quia opus illis habent, ita Peſant. *de immuni-
nit. Eccleſiaſt. quæſ. 21.* ideóque plerúmque Toleta-
nus tertio, vel quarto loco ſe ſubſcribebat, provt
fecit Mlancius Epiſcopus Toletanus, qui in Con-
cilio Elibeririano ſeptimo loco firmauit, provt refert
P. Marian. *dict. part. 1. lib. 9. cap. 19.* ſi tanquam Primas
aſtitiſſet, primo loco conſtituendus erat; quia in
ſubſcriptione, & prima voce dignitas maior ag-
noſcitur, *l. 1. ff. de albo ſcrib.* Afflict. *deciſion.* 10 Bel-
luga *in ſpeculo Principum, rubr. 6. numer.* 14. Valdeſ.
*de dignitate Regum, regnorúmque Hiſpaniæ in proœmio
num. 25.* Quod apertè oſtenditur ex Concilio cele-
brato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritenſis,

& Hiſpalenſis Metropolitani in ſubſcriptione appoſuerunt. *Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occurſu Regis veniſſem, ſubſcripſi.* In quo occurrere voluerunt futuris controuerſiis, ſi ſequentibus ſæculis vellit aliquis ex hoc capite Primatis ſibi iura vſurpare.

61 Verùm in prædictis prouincialibus, aut rationalibus Conciliis ex ſuperioritate loci nullum poteſt ſumi argumentum maioris d gnitatis. Nam licet fre-
62 quentius † dextera nobilior ſit, argum. text. *in c. ſolitæ, de maiorit. & obedient.* cum reſolutis per Caſtald. *de Imperatore q.* 88. *n.* 9. Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.* 13. *&* 14. Azeuedo *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *t.* 2. *n.* 9. Fului. Pacian. *de probation. lib.* 2. *c.* 25. *num.* 90. Ioan. Garſiam *de nobilitate, gloſſ.* 68. *n.* 84. & colligitur ex *c.* 25. *Matthei*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *c.* 26. *Amodo videbitis filium*
63 *hominis ſedentem à dextris virtutis Dei.* Tamen † ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter Cardin. Cæſar. Baronius *annalium Eccleſiæ tom.* 3. *anno Chriſti* 325. *fol.* 273. *& tom.* 6. *anno* 451. *fol.* 141. *& tom.* 2. *anno* 213. *fol.* 301. & ex Nicæna, & Chalcedonenſi Synodo, *act.* 1. notat ibi Legato; Pontificis ad ſiniſtram ſedere, ſtante in media aula Conciliorum Euangeliorum codice, Chriſtum figurante, vt præeſſet Conciliis ſic conciliari plura poſſe loca Conciliorum de dextera, & ſiniſtra aſſerens; & ideo in ſacrificio Miſſæ id paſſim inſpici poteſt cum Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram, & læuam canantur. Et in Bullis, in quibus adeſt ſigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuiſſe, rationem exquirit Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pontif. c.* 27. & poſt multa concludit poſſe dici non fuiſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad ſiniſtram, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtram. Et fortaſſe conſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo ſignificarent hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet; nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Item in ludo ſcacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexteram viri, videndus tamen eſt Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.* 1. *c.* 69. *in fine*, Caſſan. *in catal. gloriæ mundi part.* 3. *conſid.* 31. *& ſequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuiſſe ſedendi locum, quàm qui eſt his noſtris temporibus, & hodie ſecundum communem ciuitatis, & regionis reputationem eſſe regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt, locus dextræ ſit nobilior, in aliis vero ſiniſtræ: & vbi tres incedunt in quibuſdam locus medij, in aliis vero, qui parieti eſt proximus.

64 Pro cognoſcendo ſubſcriptionum ordine aduertendum eſt, quòd aliquando Epiſcopi non ſuo ſubſcribunt nomine, nec ſuffragium ferunt, nec ſedem occupant; ſed nomine prouinciæ, quam ſuſtinent: & eo caſu non perſonæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; ſed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *cap. Concilia, §. hinc inde* 17. *diſtinct.* & ex *cap. bene quidem*, 96. *diſtinct.* vbi Mediolanenſis priuſquam Rauennas præſul ſubſcripſit, quia licet antiquior conſecratione Rauennas extitiſſet, ſi perſona, & dignitas Epiſcopi attenderetur, prius ſubſcribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior ſit Mediolanenſis eius nomine, priùs Mediolanenſis Præſul ſcripſit: & hic vſus in Legatis imperij, & Regnorum viget, vt ſedes eis non ex nobilitate perſonæ, ſed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex reſolutis per Iacobat. *de Conciliis lib.* 1. *ante fin. verſic. ſed quare circa præmiſſa.*

Frequentiùs tamen Epiſcopi ſubſcribunt & ſedẽt, 65
vt non gradus prouinciæ, nec diœceſis conſideretur, ſed antiquitas conſecrationis, ita vt antiquior conſecratione, licèt diœceſi recentior prius ſubſcribat, & ſedeat, & iure ita decretum eſt à Gregorio I. *in cap. fin.* 17. *diſtinct.* & ſatis colligitur ex reſolutis à gloſſ. *in data Sexti, verb. Pontificatus, & in proœm. Clement. verb. Pontificatus, & in Clement.* 2. *de celebrat. Miſſarum, verb. Pontificum, & in Clement.* 1. *de pœnis, verb. quamuis Pontificem*, Iacobat. *de Conciliis, lib.* 2. *art.* 12. Selua *de benefic. part.* 1. *quæſt.* 2. *numer.* 31. Cardin. Cæſar. Baron. *tom.* 6. *anno* 451. *& anno* 465. optime Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſ. quæſt.* 610. Gam. *Luſit. deciſ.* 1. *num.* 50. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *cap.* 298. *num.* 63. Illuſtriſſ. D. Acuña *ad cap.* 7. *n.* 1. *diſt.* 18. Nouiſſimè Mich. Ferros *de præcedent. & prælat. Eccleſ. quæſt.* 27. *num.* 6. Et ita † in Me- 66
diolanenſi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus ſeruatum eſt: vnde cùm Sedes, & ſubſcriptio antiquitati conſecrationis, & perſonæ debeatur, non ſumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac ſuperioritatem, præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum ſupplicationes congregatis, quibus Toletanus Epiſcopus ſæpe infimo loco ſe ſubſcribebat.

Nec ad rem facit, quòd aliquando acciderit Bra- 67
charenſem Archiep. fuiſſe tranſlatum ad Hiſpalenſem Eccleſiam, quia per hoc non fuit derogatum iure Bracharen. Eccleſiæ, potuit enim Bracharenſis id acceptare, quia reditus Hiſpalenſes vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior eſſe vellet, vt tempore Excellentiſſimi Principis Henrici Infantis euenit, cùm à Bracharenſi ad Emborenſem Eccleſiam fuit tranſlatus.

Minus etiam obſtant priuilegia, ſi quæ ſunt, Pri- 68
matiæ ius alicui Prælato concedentia, quæ ſi attentè legantur, ex eorum tenore rectè colligi poteſt Summos Pontifices noluiſſe aliis Eccleſiis præiudicium inferre, ſed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de ſimili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Marina *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 19. Azor. *inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 36. eius tenorem refert Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib.* 3. *cap.* 23. ex quo & aliis epiſtolis ac confirmationibus conſtat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælatis ſuggeſtos fuiſſe, exiſtimantes ab exordio naſcentis Eccleſiæ, & ſubſequentibus temporibus, vſquequò Toletana ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius in illa radice egiſſe. Secundò conſtat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum, quòd exiſtimarent Summi Pontifi- 69
ces Eccleſiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius habuiſſe, in primis conſtat ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis. ibi, *teque ſecundum quod eiuſdem vrbis antiquitus conſtat extitiſſe Pontifices, in toto Hiſpaniarum Regnis Primatem priuilegij noſtri ſanctione ſtatuimus.* Et in epiſtola miſſa ad Alphõſum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata,*

liberata, & tuis precibus Bernardum in Prelatum recepi dato pallio, & conceſſo priuilegio antiquo maieſtatis, quā Toletana ciuitas habuit. In quo ſtatutum fuit, vt Primatiæ iure in omnibus Hiſpaniæ regnis vteretur, & omnia quæ antiquitus habuiſſe noſcitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apoſtolicæ, vt nunc etiam liberè decernit, vt habeat in futurum. Ita P. Mariana *dicta p.1.lib.10.cap.6.* Idem etiam conſtat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ ad inſtantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiſcopi Toletani, in illis verbis: *Quod ſicut Eccleſia tua tempore antiquo Primatum in tota Hiſpania prouincia, ita etiam pro dicta Eccleſia, quam Dei ordinatione adminiſtras, eandem poteſtatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus,* vt refert Mariana *dicto.lib.9.c.19.* Quod quidem cùm ab omni veritate alienum eſſe ex hucuſque dictis clarè appareat, ne-
70 ceſſe eſt vt dicamus ex precibus non veris, vel narratione facta contra veritatem, † gratiam, ſeu prædictum priuilegium ipſo iure fuiſſe nullum, ex reſolutis per Azeued. *lib.1.tit.14.lib.4.noua recopilat.* Brunor. *à* Sole *verb.ſubreptio.* Menoch. *conſ.1.num.399. & conſil. 201.à num.16.* Ioannem Garſiam *de nobilit. gloſſ.1.§.1.num. 72.* Sanch. *de matrimon.lib.8.diſp.21. num.64.* in vnoquoque enim reſcripto, & mandato, gratia, vel priuilegio intelligitur clauſula illa, *ſi preces veritate nitantur*, ex tacitaque conditione ineſt, ad quod multos citaui Doctores *in tract. de clauſ. vſufreq.clauſ.166.n.2.*

71 Ad ſecundum, quòd ſcilicet Vrbanus Secundus declarauit ſe noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre, conſtat ex ipſomet priuilegio ab eo conceſſo, in illis verbis ibi, *ſalua tamen Romana Eccleſia auctoritate*, & Metropolitanorum priuilegiis ſingulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac conceſſio à Summo Pontifice facta intelligitur ſine præiudicio tertij, vt probant text. *in c.ex tuarum, de auctorit. & vſu pallij*, ibi, *dummodo is, ad quem Eccleſia pertinet, hoc permittat, cap. ſuper eo, de officio delegat.* ibi, *non tamen eſt noſtra intentionis diœceſis Epiſcopo, vel Archipresbytero, vel Archidiacono præiudicium generare, c. paſtoralis, in fine, de priuileg.* ibi, *quia per indulgentiam huiuſmodi Epiſcopali iuri non cerdimus derogari, c.in his, eodem titulo,* ibi, *dum tamen ab aliis, quæ iure parœciali proueniunt, prorſus abſtineant, c. quia intentionis noſtræ, 29. eodem titulo*, vbi integra habet hæc verba. *Non extitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuiuſdam ſcripti monaſterij SS.Caldonen. quod in regiſtro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus cōtineri, derogaretur Eccleſia Baiocen.* cum aliis citatis à Maſcard. *de probation. concl.1003. num.22.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel gloſſ.38.* Cabed. *Luſitan. deciſ.93. num.2.part.2.* Garſ. Gironda *in tract. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. n.87. & ſequenti*, Menoch. *de præſumpt. lib.2. quæſt.9.à num.5.* vbi *n.1.* reſoluit, quòd etiamſi ipſo priuilegio, vel conceſſione diceretur, non obſtante iure, & præiudicio tertij, tunc etiam non cenſeretur præiudicari tertio, in his quæ ſunt maximi ponderis. Sicut nec cenſeretur præiudicare, etiamſi adeſſet clauſula, *ex certa ſcientia*, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium ſubreptionis, aut ſupplet erroneam, & falſam informationem, vt reſoluunt per me citati *clauſul. 59. à num. 29.* Sicut nec cenſeretur præiudicari, quamuis adeſſet clauſula, *Motu proprio*, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæſitum alteri, ego ipſe *clauſul.79.num.42.* Sicut nec cenſeretur, quamuis adeſſet clauſula, *de plenitudine poteſtatis*, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *clauſ.41.n.24.cum ſeqq.*

Nec aliquo modo prædictum prætenſum priuile-
gium corroborare poſſunt confirmationes de eo fa- 72
ctæ à Paſchali II. & Gelaſio II. ac aliis Summis Pont. de quibus Azor. *d.cap. 30. verſ. extat;* quia reſpondetur, quòd cùm confirmatio ſit iuris quæſiti corroboratio, vt poſt Hoſt. & alios antiquiores explicat Deci. *in rub. de confirmat. vtili à num. 2.* & *ibi* Bero. *à n.3.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.2. lit. C. concl. 705.* Cabed. *Luſit. deciſ.1. num.4.p.2.* † nouum ideò
ius non tribuit, ſed quod antea erat, conſeruat, *cap.* 73
præceptis, ibi, *non nouum aliquid, 22.diſt. cap. inter dilectos, verſ. cæterum, de fide inſtrum.* ibi, *confirmari tanquam prius habita, c. quia diuerſitatem, in princip.* ibi, *non obſtante confirmatione, de conceſſ. præb.* † qui enim
confirmat, nihil addit de nouo, Menoch. *conſ.1.num.* 74
6. & conſ.191.num.46. & conſ.251.num.19. Gutiert. *pract.lib.3. quæſt.17.num.40. & quæſt.23.n.6.* Cabed. *d.deciſ.1.n.vlt.p.2.* Ioſeph. Seſſè *Aragonia deciſ.15. num.vlt.* Et nullum quod eſt, confirmari non poteſt. Molina *de primogen. lib.2.c.7.num.7.* Menoch. *conſil. 351.num.19.* Surd. *de aliment. tit.8. priuileg. 22.n.34. & deciſ.53.num.11. & deciſ.289.num.8.* Cald. Pereira *de poteſtate nom.u. in reſponſo pro Duce Paſtrana, verſ. qua ſententia.*

Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas
Summorum Pontificum confirmationes, tanquam 75
ex certa ſcientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. *in cap.1. in fine, de tranſact.* quod in hac confirmatione procedere notauit gloſſ. *in cap. quia intentionis, 29. de priuileg.* & ſequuntur *ibi* omnes & latè, Deci. *in c.2. de confirmat. vtili à num.46.* & poſt alios Suar. *de legib.lib.8.cap.18.à num.12.* Reſpondebitur † confir-
mationem ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitio- 76
ne illam dici, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſſione, iuxta text *in c.penult. de confirmat. vtili.* & quæ reſoluunt Nicol. Garc. *de benefic.p.3.c.2.n.226.cum ſequentibus*, Cardinal. Tuſch. *tom.2. litera C, concluſ. 341.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſion. p.5. collect. 1592.* Gutiert. *conſ.11.n.7. & 8.* Cabed. *Luſit. deciſ.2.n.3.p.2.* & ideò operatur præſumptionem informationis in Principe, vt tenuit Rota *apud Farin. deciſ. 180.n.2. tom.1.p.2.* quia non niſi cauſa cognita apponi poteſt, Molina *de primogen. lib.3.c.3.n.12.* Menoch. *conſ.1.n. 434.* quod in huiuſmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa ſcientia eſſe conceſſas non eſt dicendum, cum non præſumatur, ex Hippol. *ſing.37.*

Dato ſine veri præiudicio, quòd illæ confirma-
tiones factæ fuiſſent ex certa ſcientia, & cum cauſæ 77
cognitione, ac expeditæ præcedente ſolita diſcuſſione, adhuc mihi operarentur in tertij præiudicium, prout reſoluit Nicol. Garcia *d. cap. 2.num. 231.* Nec ſupplerent erroneam, ac falſam informationem, ex Valaſc. *conſult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium ſubreptionis, vt per Molin. *de primogen. lib. 2.c. 7. n. 15.* Gutierr. *conſ.11.n.13.* Ludou. Rodolphin. *de ſuprema, & abſoluta principis poteſtate, c.5.n.13.* Nicol Garc. *d.p.2 n.233.* Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.15. n.7. tom.1.*

Quare non obſtante prætenſo priuilegio, poſt
illius conceſſionem tranſactis iam centum annis, 78
emanauit conſtitutio *cap. coram, de in integ. reſtit.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Domini 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat, litem inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos ſuper Primatiæ iure motam, & conteſtatam, & ad probationem deductam fuiſſe, id enim

ing

inſinuant procemialia illius text. verba ibi. *Corā felicis memoria Innocētio Papa prædeceſſori noſtro*, &c. Et vt ex annalibus Hiſpaniæ deducitur, Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes ſummæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionēſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit ann. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnam expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuſquiſque ad ſui iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; ſed cauſæ ſilentium impoſuit Honorius III. datis ſuper hoc litteris vnicuique directis de anno 1218. vt refert Illuſtriſſ. D. Roder. à Cunha *in hiſtor. Archiepiſc. Bracharenſ. part. 2. c. 21. n. 6. cum ſeqq.* plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit, vt per decennium in tota Hiſpania ſuum Legatum ageret; & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib. 4. cap. 17.* & licèt maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. *an. Domini* 1216. reſcripſit Archiepiſcopo, & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ paratas: quid in futurum actum fuerit conſtabit è proceſſu; ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tam in Luſitania, quam in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni Concilium ad inſtaurationem belli ſacri cōmorantem, Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſſit, vt deducitur ex text. *in c. grandi, de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononienſem fuerat aſſequutus, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & hucuſ-
80 que retinet. Sed † cùm omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat, *c. conſultationibus, de iure patron.* iunctis quæ Cald. Pereira *de poteſtate eligend. c. 5. n. 1. & de renouat. emphyt. q. 15. n. 20. & ſequenti*, & finis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo*, gloſ. *in c. ſcienteos, de conſibus*, Franc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 4. n. 6.* qui quidem in omni materia inſpicitur, *l. illud, C. de collat.* Grammat. *dec. 67. n. 6.* Parlador. *lib. 1. rerum quotidian. c. 5. n.* 10. & † in beneficialibus præcipuè, in 81
quibus maximè conſideratur Gonzald. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 2. n. 12. & §. 5. n. 18. & gloſ. 45. §. 2. n. 14.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitana, c. 100. verſ. quod ſi, in nouiſſ. impreſſ.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 153. n. 46. in 1. edit. & reſolut. in 2. edit.* Anton. Monach. *Bonon. deciſ. 36. num. 13. cum ſeq.* Videndum igitur eſt quomodo hac tempeſtate vigilantiſſimi Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtites in publicis actionibus, ac in præſentia Hiſpaniarum Regum Primatiæ dignitate, ſuoque iure liberè vſi fuerunt, quod ex infra ſcriptis exemplis dilucidè apparebit.

Anno poſt Chriſti natiuitatem 1558. ex Domini- 82
cana familia ad Archiepiſcopatum Bracharenſem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac ſummæ vitæ integritate præclarus D. Fr. Bartholomæus à Martyribus ſpectata fide, ſingularique prudentia inſignis. Qui etiamſi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua ſemper vſus fuit ſuppellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta ſui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem neceſſitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non veſtiebantur parietes, non opiparis veſcebatur menſis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; ſed ſolicitus tantum intendebat populum ſuum diuinis enutrire alimentis, ſanctiſſimis corroborare exemplis, hoſpitalitatem aſſeruare, ac pauperibus ſubuenire, ſicque à recta via aberrantes vitæ ſuæ integritate ad bene & Chriſtianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans ſaluandi animas deſiderium, & in cognoſcendis ſuæ diœceſis Eccleſiaſticis perſonis maximam ſemper curam adhibuit, & ob id non ſine magno labore Archiepiſcopatum totum, qui ſub ſe habet 1226. parochias, perſonaliter viſitabat. Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, non ſolum Sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & ſumma charitate erga Chriſti pauperes in Bracharenſi ciuitate vt verum ſydus in firmamento collocatum floruit, ſed etiam Primatiæ ſuæ ius, Bracharenſis Eccleſiæ præeminentiam Domini prouidentia aduerſationem conſpectu oſtendit, & ab eis vti talem venerari permiſit, cum in aliis omnibus humilitate profeſſus fuiſſet: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedémque ſuam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon. *de rebus notabilibus Luſitaniæ in eius vita.* Denique cum graue Epiſcopalis dignitatis onus ſuſtinere non auderet, Archiepiſcopatu renūciato, reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, acceptóque iterum cubiculo Viennenſi in oppido intra monaſterium ſui Ordinis à ſe conſtructum, vitam feliciter cum morte cōmutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiuſque vita librum edidit Religioſiſſimus, & doctiſſimus P. Fr. Lud. à Souſa.

Poſt feliciſſimam illius Præſulis ex hac vita ad 83
cœleſtem beatitudinem tranſmigrationem, & Illuſtriſſimis DD. Ioanne Alphonſo Meneſio, & Fr. D. Auguſtino à Ieſu, immediatè ſucceſſoribus, vita functis, ex Goenſi Archiepiſcopatu, Orientaliumque Indiarum primatu, ad Bracharenſem Eccleſiam Hiſpaniarum Primatem euectus fuit illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. D. Fr. Alexius de Meneſes, omnibus ingenij, virtutiſque dotibus ornatiſſimus; qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Chriſti Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ ſanctitate ſemper extitit,

extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Chriſtiana ſentientes, ſumma in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclarè geſtarum teſtatur Reuerendiſſimus Fr. Anton. de Gouuea, Syrenenſis Epiſc. in libro quem ſcripſit, typiſque mandauit ſub titulo *Iornada do Arcebiſpo de Goa.* Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, qui munitiſſimas arces dũ clariſſimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hoſtium poteſtate eripuit, Gentiliũ idola confregit, eorum fana euertit, infractis animo barbaris Fidem annunciauit, Perſis primus ab Apoſtolis Euangelij lumen intulit, ſchiſmaticos Malabares, qui ab Apoſtoli Thomæ temporibus ab Eccleſiæ gremio deſciuerant innumeris exhauſtis laboribus ad matrem reuocauit. Poſtea Regis iuſſu coactus ex Orientali India ad Vlyſſiponenſem portum manu Domini gubernante felici curſu peruenit, vbi ſumma omnium lætitia, communique populi exultatione exceptus eſt. Accepta deinde Bracharenſis Eccleſiæ, ad quam tranſlatus fuit, poſſeſſione, Matritum ad vocationem Potentiſſimi Regis noſtri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictiſſimo, ac Catholico Regi charus euaſit, vt omnia Regni negotia, magni ſcilicet ponderis, & momenti, eius ſingulari conſilio, & prudentia expediri iuſſerit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum ſcientia, ac ſanctitate ſe admirabilem omnibus præbuiſſet, ibi eum mors inopina rapuit die 3. Maij 1617. ætatis ſuæ anno 58. cuius promerita magno animo, ſanctáque vita digniſſima, & memoria vigebunt hominum ſempiterna, & omnium gentium, poſterorumque ſæculorum litteris clareſcent, in illa præcipuè Catholicorum Regum Curia, vbi diem clauſit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta ſepultus fuit in Toletano Archiepiſcopatu, & in Hiſpanorum omnium conſpectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria; & rem narrat D. Acuña *in hiſtoria Eccleſiaſtica Archiepiſcopor. Bracharen. p. 2. c. 101 n. 11. pag. 449.*

84 Alter nunc datus eſt eidem Eccleſiæ digniſſimus Præſul, Illuſtriſſimus ſcilicet Dominus D. Alphonſus Furtado de Mendoza vnus totius Luſitaniæ nobilitatis inſtar, illuſtriſſimorum Primatum excellentiſſimus Princeps, & inter excellentiſſimos Principes illuſtriſſimus Primas, qui ob admirabilem vtriuſque Iuris ſcientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliaſque inſignes animi ſui dotes intra breuem temporis curſum Conimbricenſis Academiæ Rector, inde ad ſupremum Regij Status Conſilium adſcitus, mox grauiſſimi, quod Conſciẽtiæ vocant, Tribunalis Præſes; deinde Egitanienſis Eccleſiæ Præſul; hinc ad Conimbricenſem Epiſcopatum tranſlatus: poſtremò Bracharenſis Archiepiſcopatus, Hiſpaniarumque Primas, Diis, hominibuſque fauentibus anno 1618. creatus eſt, nimirum, vt quod noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem faceret monumenta virtutis ſuæ. Hic digniſſimus Præſul non minus laudabiliter, quam conſtanter Vlyſſipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuerſi ferè Orbis conſpectu Primatus ſui ius defendit, inuiolatumque conſeruauit, ac aduerſantes, cùm ſumma gentis noſtræ lætitia, & totius Luſitaniç gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, illi etiam Apoſtolici Legati ſententia ſuffragante, cuius oculatus teſtis egò ſum D. Acuña *in dicta hiſtoria Eccleſiaſt. p. 2. c. 103. n. 4. pag. 458.*

85 Nouiſſimè illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. D. Sebaſtianus de Mattos de Noronha, ipſius Bracharẽſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Bracharæque dominus, ac Hiſpaniarum Primas, ſui Primatialis iuris acerrimus defenſor extitit, qui è nobiliſſimo, ac Regio Notonio genere ortus præclaroque ingenio ornatus, in Conimbricenſi Academia, me tunc ſtudente, & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico glorioſiſſimè eſt adeptus. Deinde poſtquam Conimbriæ contra hæreticam prauitatem Inquiſitor Apoſtolicus deſignatus Durimineam prouinciam viſitauit, è ſupremo & generali ſancti Officij conſilio in Epiſcopum Eluenſem promotus fuit, in quo Epiſcopatu ita egregiè circa Paſtorale officiũ ſe geſſit, Synodumque Diœceſanam celebrauit, necnon Primatias conſtitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noſter PHILIPPVS IV. tanti Præſulis prudentiam & vigilantiam admiratus, eum omni honorum genere vt digniſſimum, ita ornatiſſimum ad Bracharenſem Eccleſiam nominauerit, obtentaque Sedis Apoſt. gratia ineunctanter Paceſem adiuit ciuitatem (vulgò *Badaiox*) Fidei iuramentum præſtaturus, eoque emiſſo in manibus D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritiſſimi illius ciuitatis Epiſcopi, tota applaudente ciuitate, & pulſatis campanis, pro tanti Primatis reuerẽtia, ſtatim coram omnibus Rochetto diſcooperto, à pectoreque Primatiali Cruce pendente ſe ſe exhibuit videndus, & inuidendus, & iure ſuo vtens continuata Anteceſſorum poſſeſſione ipſum Epiſcopum, cæteroſque adſtantes, deinde peragratam ciuitatem, nemine contradicente pateter benedixit. Poſtea cum ciuitatem peteret Bracharenſem Primatiali Cruce præeunte per Epiſcopatus & Archiepiſcopatus ſecurus ingrediens, variiſque in ciuitatibus ſplendido acceptus apparatu ſolemni pompa ſub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo fuit ad Cathedralem vſque Eccleſiam comitatus, & ipſam Bracharenſem ciuitatem feliciter ingreſſus, ſolito iuſtitiæ zelo, & eximia in pauperes liberalitate, miniſterio ſuo, & labori ſeruire incœpit indefeſſus, & haud ſenilibus annis ad ea peruenit ad quæ effœta ætate viri per ſummam contentionem aſcendiſſe tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1637. per Tudenſem Epiſcopatum Primatiali incedens maieſtate frequentes hominum concurſus videndi ſtudio turmatim ruentes, benedicens, eum Hiſpaniarum Primatem plenò ore publicè acclamabant. Eique velut Primati ſuo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per quod pulſatis campanis, & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingreſſus eſt, tota nobilitate comitante, & in monaſteriis Oiæ, & Guardiæ tanquam Primas receptus fuit cum hymno, *Te Deum laudamus*, & ab Altari ſolemniter populum benedixit, idemque fecit variis in locis eundo, & redeundo. Nunc verò hoc præſenti anno 1638. dum Paſtorali, incredibilique ſolicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noſter pro negotiis magni ponderis, & momenti ad hanc Matritenſem Curiam, illum aduocat, iter ſtatim, Regio mandato obtemperans, Patriarchali Cruce præeunte aggreditur, eaque erecta ac benedictione paſſim emiſſa per Abulenſem, Salmanticenſem, & Segobienſem Epiſcopatus, necnon per ipſum Toletanum Archiepiſcopatum frequenti omnium conſpectu ſine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipſomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto diſcooperto (quæ ſunt Primatialis Dignitatis extra propriam diœceſim, & prouinciam inſignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teſte non ſemel conſpiciente hoc eodem anno publicè incedit, quod adhuc

nemo

nemo ex prædeceſſoribus, ita intrepidè, & virili animo fuit aſſequutus.

6 Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quæſtionem, præteritis ſæculis adeo diſceptatam, & præſentibus penitus conſepultam, licet ſciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas poſſit: hic autem non ambitio priuata, ſed publicus Regni, & patrius honos eſt diſputationis argumentum, quod ſacra pagina commendatur ab Iſaia *cap.* 24. præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, &c. 4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ*; prædo enim ſui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura ſua alteri relinquit, *cap. Sacerdos, 1. quæſtion. 2. cap nolo. 12. q. 1.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par. 1. conſid.* 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defenſionem ſuſcipere legitimum, ac naturale ius ſit, idque omni æuo vter alteri præferendus eſſet decertatum, & controuerſum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, Inſtit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptiis, vel cum Phrygibus huiuſmodi quæſtionem multis & diu agitatam ſcribunt Herod. *lib.* 2. & Trog. Pompe. *lib. item* 2. & in dirimendis circa primas ſedes excitatis controuerſiis multi excellentes vtriuſque iuris Doctores diſputationes, & conſilia in lucem ediderunt, ex quibus quæſtionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant Com. Natal. *lib.* 14. *in fine*, Port. *conſ.* 167. Decian. *conſ.* 19. *lib.* 3. Marzar. *conſ.* 26. Et inter Duces Mediolanenſes, & Sabaudiæ aliam recenſet Ægid Boſſ. *in praxi tit. 1. de Principe.* Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauenſem refert contentionem ſuper ſedem Boër. *de autoritate magni conſilij n.* 110. *&* 207. & inter Marchionem de Tranſio, & Vicecomitem de Tallardo Ioan. Garſia *de nobilit. gloſ.* 35. *n.* 59. Deus enim Opt. Max. *Matth.* 24. *Luc. & Marc.* 10. vt flagitioſum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro ſalutationes, primas in rebus publicis ſedes more Phariſæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumeſcere.

Poſt primam huius tract. impreſſionem pro iure Bracharenſis Primatiæ tractatum integrum edidit Illuſtriſſ. Roderic. à Cuña, cui titulus eſt, *de Primatu Eccleſiæ Bracharenſis*, & eleganter de ea egit Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarchia part. 1. diſputat. 4. §. 5. per tot.* aliqua tetigere Cald. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 22. num.* 5. Anton. de Souſa de Macedo *in libro*, quem inſcripſit, *Flores de Heſpaña cap. 9. excell.* 13. Emman. de Faria *in epit. hiſtor. Portugal. part. 4. cap.* 13. Gaſp. Stati. *de antiquit. Luſit. cap.* 57. qui omnes poſt hæc ſcripta, & impreſſa pro Bracharenſi Eccleſia latè decertarunt; quamuis minus bene pro Toletano ſcripſerint Garcia Loayſa *in notis ad decretum Gundemari.* Gaſp. Carrillo de Villapando *in comment. ad Conc. cap.* 28. Thomas Tamajo de Vargas *en ſus nouedades antiguas de Eſpaña nouedad.* 6. Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. Eccleſiaſt. q. 4. num. 8. cum ſeqq.* Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. cap. 9. §. 13. fol.* 124. Alzed. *de præcell. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 10. à num.* 44. Ioan. Moren. *de patriarch. origine exerc.* 32. & nouiſſime Illuſtriſſ. D. Didacus de Caſtejon Caſtellæ Præſes in particulari tract. à ſe hac de re edito, & Matriti impreſſo de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert. 87

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in ſuffragáneos, & eorum ſubditos, ac in tota Prouincia.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamẽ executionis, & exercicij maiorem habet ſolicitudinem.*

2 *Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*

3 *Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat.*

4 *Electione non celebrata intra tres menſes iuſtos, tamen impedimento ceſſãte, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximũ.*

5 *Electo confirmato in Epiſcopum Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere.*

6 *Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*

7 *Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei tenentur.*

8 *Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur.*

9 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana.*

10 *Concilij Prouincialis cauſa celebrandi Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos.*

11 *Abſentiam Epiſcopi Suffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis.*

12 *Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet.*

13 *Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere.*

14 *Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere.*

15 *Suſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum.*

16 *Vicarius generalis Archiepiſcopi poteſt ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare non præſente Archiepiſcopo.*

17 *Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus excommunicare.*

18 *Cauſæ rationabiles excommunicandi Vicarium Epiſcopi Suffraganei, quæ ſint referuntur.*

19 *Negligẽtia Epiſcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum.*

20 *Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus, ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior.*

21 *Epiſcopo negligente in executione vltimarũ voluntatum Archiepiſcopus exequitur.*

22 *Metropolitanus adiri poteſt vt Epiſcopum cogat Iudici ſæculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*

23 *Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere.*

24 *Diſpenſationem debitam Epiſcopo denegante poteſt Archie-*

Archiepiſcopus diſpenſare.

25 *Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus, cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere non poteſt.*

26 *Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus.*

27 *Iudex eſt ordinarius omnium Epiſcoporum ſua prouincia Archiepiſcopus.*

28 *Archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis Suffraganeorum cognoſcere poteſt.*

29 *Diſpēſare in votis & iuramentis Epiſcoporum Suffraganeorum poteſt Archiepiſcopus.*

30 *Diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſiam, poteſt Metropolitanus eos cogere vt concordent.*

31 *Iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*

32 *Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganeὸ notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ.*

33 *Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitana Eccleſia in diuinis Officijs.*

34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi procedit contra Canonicos ſui Suffraganei ceſſantes à Diuinis cauſa rationabili.*

35 *Crimina quando ſunt notoria, poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos Suffraganeorum in tota prouincia.*

36 *Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente.*

37 *Quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ.*

38 *Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus.*

39 *Crucem ante ſe deferre poteſt Archiepiſcopus in tota ſua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*

40 *Pallio vti poteſt Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ.*

41 *Pallio quibus diebus, & actionibus vti poſſit Archiepiſcopus, oſtenditur.*

42 *Benedicere populo per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus.*

43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto.*

44 *Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat.*

45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam.*

46 *Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis Suffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus.*

47 *Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat.*

48 *Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe, quàm per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes.*

49 *Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat.*

50 *Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi Suffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus,*

51 *Diſpenſare in foro conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim Suffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus.*

51 *Abſoluere ab hereſi, & caſibus conceſſis Epiſcopis* in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. *poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos Suffraganei.*

53 *Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraneo poteſt Archiepiſcopus ſi Eccleſia ſuffraganea vacat.*

54 *Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacante ſede Metropolitana Capitulum ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſacris, &c.*

55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus compellere vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubiectis monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus.*

56 *Seminarij vnum vel plura Collegia poteſt Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia erigere ob Eccleſiarum paupertatem.*

57 *Regulares poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus conuocare, in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſtol. protectione ſita ſunt, ſi ſint negligentes exequi decretum* Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular, cap. 8.

58 *Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad ſua monaſteria &c.*

59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus.*

60 *Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea, ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.*

61 *Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos Suffraganeorum.*

62 *Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus.*

63 *Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus.*

64 *Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam.*

65 *Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos.*

66 *Appellationis in cauſa interlocutoria Archiepiſcopus pronuncians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*

67 *Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei.*

68 *Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*

69 *Sententia de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos Suffraganeorum abſque appellatione.*

70 *Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſus ſententiam Epiſcopi.*

71 *Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem.*

72 *Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui Suffraganei Epiſcopi coram ipſo.*

1 ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi ſuprà, tit. 1. c. 6. à n. 10.) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, id eſt, reſpectu characteris, nihil plus habeat, quàm Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, Card. Zabarel. in Clem. Archiepiſcopo, n. 7. de priuileg. & præcellit cæteros Epiſcopos honore. Gemin. in c. per ſingulas il 2. quaſtion. 3. & eſt perſona magis priuilegata, c. ſernatis, & cap. igitur 25. quaſtion. 2. præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas, c. fin. de purgat. Canon. nonnunquam auctoritas Metropolitana, c. de his 12. diſtinct. c. fin. 51. diſt. c. ſolicitudinem, de appellation. alibi dicitur Metropolitanicum ius, c. cùm à nobis, de arbitr. auth. de Eccleſiaſt. titul. in princ. nouiſſimè Mich. Ferr. in tractat. de præcedent. Eccleſiaſt. q. 4. num. 2.

2 Sed cùm Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure, c. Romana, c. venerabilibus, de ſentent. excommun. in 6. c. 1. de ſupp. neglig. Prælat. eod. lib. Iacobat. de Concil. lib. 2. art. 5. numer. 34. Gambar. de officio Legati à latere lib. 2. numer. 33. Lotter. de re benef. lib. 1. quaſt. 22. num. 37. vbi n. 102. aduertit quòd vbicumque Archiepiſcopus intendit concedere contra ſubditum Suffraganei ſui in aliquo caſu de expreſſis in iure, tenetur in ſua citatione exprimere caſum ipſum exceptum, per quem concludatur ſua iuriſdictio, cùm aliàs poſſit citatio huiuſmodi ſperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. de appellat q. 8. ſub n. 98. deciſ. 4. Quarant. in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, nu. 12. & Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 70. alias 71. nu. 7. quem refero Ego ipſe in collect. ad c. paſtoralis, num. 3. de officio Ordin. & dicit Felin. in c. paſtoralis ſub n. 3. de reſcriptis, provt eum refert proſper de Ang. in addit. ad Quara t. d. verbo, eſſe periculoſum aſſerere idem eſſe in ſimilibus, prout Archiepiſcopi auctoritas in fine, & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui Suffraganei, aſſerit Sigiſm. Scac. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & quaſt. 19. remed. 1. conſil. 6. n. 85. poſt princ. cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui Suffraganei nullam habet iuriſdictionem, etiam ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus Suffraganei, idem Scac. d. tractat. q. 19. remed. 2. n. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. numer. 11. ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in Suffraganeus, eorumque ſubditos, & in tota prouincia, & incipiendo à perſonis Suffraganeorum.

3 Prima præſtantia erat, quod electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat. c. 1. 64. diſt. c. innotuit, & in c. cùm dilectus de elect. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, c. qua fronte, de appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 70. n. 1. Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas n. 2. verſic. prima.

4 II. Præſtantia erat, quòd electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab iis, qui eligere debuerant; eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, c. ne pro defectu, de elect. c. quanquam, eod. tit. in 6. Quarant. dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, n. 3. verſic. ſecunda, vbi obſeruat quòd antea deuoluebatur ad Papam, per c. dilectus, de conceſ. præbenda.

5 III. Præſtantia erat, quòd confirmato electo in Epiſcopum Archiepiſcopus in conſecratione ſui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant, vt habetur 64. & 65. diſt. c. qui in aliquo 51. diſt. c. ſuffraganeis, de elect. c. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordin. cum ſimilibus citatis à Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, n. 3. verſic. quarta, vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ait ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Epiſcopo conſecretur.

IV. Præſtantia eſt, quòd ad conſecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei, c. qui in aliquo, in fine, 51. diſtinction. c. ſi Archiepiſcopus, cum ſeq. de temp. ordinat. Quarant. d. verb. Archiepiſc. auctoritas num. 4. verſic. ſexta, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 70. ſecundum Romanam impreſſ. n. 26. Ego ipſe in collect. ad dict. c. ſi Archiepiſcopus n. 2. 6

V. Præſtantia eſt, quòd vocati Suffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei tenentur accedere, c. non debet, cum ſeq. 65. diſt. d. c. ſi Archiepiſcopus, Quarant. dict. verb. Archiepiſc. auctoritas n. 4. verſic. ſeptima, Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. n. 17. obſeruantes quòd vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet. Ego ipſe in collect. ad d. c. ſi Archiepiſcopus, n. 6. 7

VI. Præſtantia eſt, quòd Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, c. cùm longè 63. diſtinct. Quarant. dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas n. 6. Marc. Anton. Genuenſ. dict. c. 70. num. 28. obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere Suffraganeos, vnde in Cæremon. Epiſc. nuper edito c. 4. fuit decretum quòd præſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quòd illi coram ſuo Metropolitano, non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie in Cæremoniali Epiſcoporum lib. 1. c. 3. pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij Prouincialis coram Archiepiſcopo vti poſſe Rochetto coopertum cum mozzeta. 8

VII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt iniungere ſui ſuffraganeis, vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitana Eccleſia, c. dilectus il 2. de ſimon. Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas n. 7. verſic. decimum, Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. nu. 21. vbi obſeruat text. illum in d. c. dilectus, procedere vt poſſit iniungere, quæ de Iure ſeruanda ſunt, nempe vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti textus. 9

VIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, 18. diſtinct. per totam. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 2. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. numer. 22. In quo ipſe eſt præſidens, c. placuit 18. diſtinct. gloſ. verb. exceptis, in c. paſtoralis, de Officio Ordin. & eſt caput Concilij, Abb. in cap. graue numer 8. & Imol. numer. 10. de præbend. Card. Alex. in cap. ſi quis Epiſcoporum 18. diſtinct. ac omnibus Epiſcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præeſſe dicitur, Beroi. in cap. 1. de iudic. & eſt iudex principalis in Concilio, cap. 1. 34. diſt. ipſe habet principaliter iudicare de conſilio aliorum Epiſcoporum, Cardin. Alexand. in cap. de eo, 50. diſt. & latè de Concilio Prouinciali 10

agit

agit Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Concilium Pro-
uinciale.*

11 IX. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus pro-
bat in ſcriptis abſentiam Epiſcopi Suffraganei, Con-
cil. Trident. *ſeſſ.6. de reform. c.3. & ſeſſ.21. etiam de
reform. c.1.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas
n.7. verſic. vndecimum.* Et abſque legitima cauſa eo
non reſidente Archiepiſcopus poteſt applicare fru-
ctus fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus locis, & creſ-
cente contumacia denunciare ſummo Pont. iuxta
prædicta decreta Concilij Trid. *& Conſtit. Pij IV.*
incip. *De ſalute gregis, pridie Nonas Septembr. 1560.*
Quarant. *vbi ſuprà verſ. duodecimum.*

12 X. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt
compellere Epiſcopum ad faciendum id, quod de-
bet, Abb. *in cap. ſi quis contra clericum, num. 40. de foro
compet.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas n.9.
verſ.14.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict. cap.70. num.*
13 *3.* Vnde † poterit compellere Epiſcopum ad facien-
dam Synodum quotannis, *cap. ſicut, de accuſat.* & eum
cogere vt conſtituat œconomum, *cap. in noua 16. q.7.
& cap. cùm ſimus 9. quæſ.3.* Sbroz. *de Vicario Epiſc. lib.1.
quæſt.46. num.4.* Et Archipreſbyterum ruralem, *cap.*
14 *fin. de officio Archipresbyt.* & denique † poterit coge-
re Epiſcopum negligentem in erectione Seminarij,
ex Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reform. c.18.* & ſic de ſi-
milibus.

15 XI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt
Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommuni-
care, *cap.1. §. fin. de officio Ordin. in 6. cap. venerabili*
vbi Abb. *de ſent. excomm.* Lancelot. Conrad. *in templ.
omnium iudic. lib.2. cap.4. ſub n.28.* Rozæ. *de Synodo
part.1. num.45.46. & 47.* vbi tenet quod Epiſcopus
omittens congregare Synodum, eſt ſuſpendẽdus ab
executione officij, & poterit ſuſpendi per Archiepi-
ſcopum, cui ſubeſt, Quarant. *d. verſ. Archiepiſcopi au-
ctoritas, num.8. verſ.13.* Marc. Anton Genuenſ. *dict.
cap.60. num.5.* vbi obſeruat in coërcitione Suffraga-
neorum debere Archiepiſcopum ſeruare formam
cap.2. de offic. delegat. in 6. videlicet quòd primò de-
bet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale
miniſterium interdicere, deinde poterit ſuſpendere
ab officio vltimo loco excommunicare, additque
idem Genuenſ. cum Ioan. Andr. & Domin. *in. d. c.1.*
hoc ita ſeruari debere, licèt Epiſcopus adhuc non
fuerit conſecratus, excommunicationem tamen in
Suffraganeum latam contra talem formam tenere.
16 Amplia primò † in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit
Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommu-
nicare, ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente, *d.
§. fin.* Bertachin. *de Epiſcopo, part.7. lib.4. tit. de Vi-
cario Epiſcopi, q.10.* Picard. *10. inter conſilia Meno-
chij 52. num.187.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.2.
quæſt.58. num.3.* niſi Epiſcopus non fuerit conſecra-
tus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepi-
ſcopo excommunicari potèrit, Archid. Domin. &
Franc. *dict. §. fin.* Cuch. *inſtit. Can. lib.4. tit. de con-
ſecr. Epiſcopi, n.6. & tit. de Vicario Epiſcopi, n.123.*
17 Sbroz. *d. num.3.* Amplia *ſecundò*, † vt Archiepiſcopus
poſſit excommunicare Vicarium, vel Officialem
Epiſcopi Suffraganei ſubſiſtente cauſa rationali,
cap.1 & ibi gloſſ. *verb. rationabili, de officio Vicar. lib.
6.* Archid. *in cap.1. in verb. iuriſdictione, de officio
ordin. eod.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.2. quæſt.59.
num.9.* Cauſas autem rationabiles excommuni-
candi Vicarium recenſet gloſ. *in d. cap.1.* & *ibi* Ar-
chid. & Gemin. *num.6. in princ.* videlicet quando
Vicarius impedit cauſam appellationis delatam ad
Archiepiſcopum, vel ſi deliquit circa officium com-
miſſum, ſi peccaret in iis, quæ ſunt iuriſdictionis, ſi

vteretur iuriſdictione Epiſcopi ſui excommunica-
tur, ſi non ſeruat Sedis Apoſt. priuilegia, & ſit cri-
minoſus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè
citato.*

Verùm propoſitio illa quòd Archiepiſcopus ſit 18
Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeo-
rum, quando delinquunt in officio, non eſt indiſtin-
ctè accipienda, ſed diſtinguendi ſunt duo caſus cum
Lotter. *d. lib. quæſtion.22. numer.100. Prior* eſt quando
Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iuriſdi-
ctionem Metropolitani, veluti ſi nolit deferre ap-
pellationi ad eundem legitimè emiſſæ, vel illius in-
hibitionem ſpernat, & tunc fatemur Archiepiſco-
pum eſſe eum coërcere cenſura Eccleſiaſtica, & hic
eſt verus ſenſus *cap.1. de offic. Vic. lib.6.* qui venit con-
iungendus cum alio text. idem Innocent. IV. in ea-
dem controuerſia inter Archiepiſcopum Remen. &
eius Suffraganeos, ſiue eorum Officiales, *in cap. Roma-
na, in princip. de appellat. Alter* eſt ſi deliquit in officio
præiudicando ſimpliciter partibus & iuſtitiæ, &
hoc quidem caſu niſi propter notorietatem, &
grauitatem criminis facta ſit deuolutio, cognitio. &
punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum, qui habet fa-
cultatem à Iure, prout quiuis alius Magiſtratus, coër-
cendi Officialem ſuum appellatione remota, *leg. nul-
li Officialium. Cod. quor. appel. non recip.* regiſtrata per
Gratianum *in cap. ei qui appellat. §. nulli quoque, 2. quæ-
ſtion. 6.*

XII. Præſtantia eſt, quòd per negligentiam Epi- 19
ſcopi circa id, quod facere debet deuoluitur iuriſdi-
ctio ad Archiepiſcopum, *cap. cum ſimus 9. q.3. & cap.1. §.
notoria. de cenſib. in 6.* in ratione decidẽdi, & eſt Com-
munis, de qua teſtatur Felin. *in c. Paſtoralis, n.6. de of-
ficio Ordin.* dicens ſic tenere vniuerſum, refert & ſe-
quitur Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.70. n.4.* Quarant. *d.
verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.21.* Gambar. *de offic. &
poteſt. Legati de latere, lib.2. tit. de variis Ordin. nomi-
nibus, n.32.* Ego ipſe *in Collectan. ad cap. paſtoralis 11.
n.8. deciſ.1222. n.2.* vbi *n.1.* docet Epiſcopũ poſſe co-
gere Suffraganeum ad compellendum ſubditos ſuos
pro perhibẽdo teſtimonio, & alia opportuna in cau-
ſis faciendo, & Epiſcopo negligente poſſe vtrum-
que cogere, *& deciſ.1237. n.2.* vbi quòd ius cogendi
teſtes, & alios non ſibi, ſed Epiſcopo Suffraganeo
ſubditos, non eſt penes Metropolitanum, niſi in caſu
negligentiæ Epiſcopi Suffraganei. Quicquid teneat
Abb. *in c. ſi quis contra cleri num, n.7. & in repet. à n.40.
de foro compet.* aduertit Proſp. de Auguſtino *in addit.
ad Quarant. citato n.41. lit. M.* poſt Pauin. quẽ refert
de Viſitat. p.2. q.5. quod propter negligentiam ſolam
non deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, niſi
poſt terminum aſſignatũ per ipſum Archiepiſcopũ;
quando tamen crimina non ſunt notoria. Hinc colli-
go, *primò*, quòd † ſi Epiſcopus voluerit inſtituere præ- 20
ſentatũ, ipſum inſtituet ſuperior proximus, id eſt, Ar-
chiepiſcop. Abb. *in c. ex parte, de conceſſ. prob.* Roch.
*de iure patron. pro eo quod de diœceſani conſenſu quæſ.5.
n.12.* Mandoſ. *conſ.7. ſub n.13.* Campan. *in diuerſ. Iuris
Canon. rub.21. cap.13. n.475.* Ego ipſe *in Collect. ad c.
nullus 17. numer.2. de iure patron.* Ab Epiſcopo tamen
exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. *d. cap.13.
num.484.* & in beneficiis Curatis debet inſtituere in-
fra duos menſes, aliàs patroni poſſunt adire Archie-
piſcopum, qui inſtituet, ex Conſtit. Pij V. incip. *In
conferendis, ſub Dat. 16. Maij 1567.* quam refert
Quarant. *verb. beneficiorum parochialium collatio. Se-
cundò* colligo † Epiſcopo negligente in execu- 21
tione vltimæ voluntatis Archiepiſcopum exequi,
vt per Abb. *in d. cap. paſtoralis, in princ.* Lancel.
Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2. cap.4.*

*ſub num.*22.Marc.Anton. Genuen. *d.num.*4.Ego ipſe *d.n.* 8.*verſ. velati.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.*28. *n.*42. Marta *de iuriſd. part.*2. *cap.*10. *n.*4. nouiſſimè
21 Franc.Carpi. *de executorib. teſtamentar. lib.*1.*cap.*22. *num.*77. Tertiò colligo † Metropolitanum adiri poſſe, vt Epiſcopum cogat iudici ſæculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per Couar. *pract. c.*10. *ſub num.*10.quem refero. Ego ipſe *d.nu.*8. *Quartò* colligo
23 † Archiepiſcopum abſoluere quem non vult abſoluere Epiſcopus, *cap.ad reprimendam. de officio Ordin.*
24 *Quintò* colligo † Epiſcopo denegante diſpenſationem, quando eſt debita, Archiepiſcopum diſpenſare poſſe, vt per Borgaſ. *de irregul. in* 2.*p.princ. in princ.* quem refert Marc. Anton. Genuenſ. *d. num.* 4. *poſt med.*obſeruans diſpenſationem dici debitam ratione perſonæ ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ, Sanch, *in præcepta Decalogi*
25 *tom.*1. *lib.*4.*c.* 38.*numer.* 13. *Sextò* colligo † Archiepiſcopum poſſe cogere Epiſcopum, vt conſtituat ibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commode regere non poteſt, vt per Abb.*in cap. quoniam, de officio Ordin.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.*1. *quæſt.*57.quos refero.Ego ipſe *in Collect.ad d.cap.*
26 *paſtoralis n.*9.*Septimò* colligo † Archiepiſcopum non poſſe ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, vt probat *d.cap.nullus*, vbi Epiſcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoſcebat alium Superiorem niſi Papam, ac proinde cùm fuerit exẽptus, negligentiam Metropolitanus ſupplere non poterat, vt aduertunt Lambertin. *de iurepatron.libr.*1. *p.*2. *artic.* 20.*n.*9. Stephan Quarant. *d.verb. Archiepiſcopi auctoritas n.*21 *in fine.* Marc. Anton. Genuenſ. *d.n.*4.*etiam in fine.*Ego ipſe *in Collect.ad d.c.nullus n.*2.
27 XIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus Ordinarius Iudex eſt omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, *cap.qua cognouimus* 20.*q.*3. *cap.paſtoralis, in princip.* vbi Abb.*nu.*2.*de officio Ordin. c.ſolicitudinem, de appellat.*Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.*2. *quæſt.*58. *in princip.*Bottæ.*de Synodo p.*3.*art.*2.*ſub n.*27.Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.gloſ.*42.*n.*16.Soar. de Pace *in pract. tom.*2.*prælud.* 1.*n.*17. Marc. Anton. Genuen. *d c.*70. *n.*7. Ego ipſe *in Collect. ad d.cap. paſtoralis n.*4.Cambar *de offic. & poteſtate Legati de latere libr.*2.*tit. de variis Ordinariorum nominibus n.*31.Quarant.*d.verb. Archiepiſcopi auctoritas n.*10.*verſ.de ima ſexta*,vbi tamen *in fine d.num.*10.per gloſ.*verb.menſa ſua in Clem. ſi vna, de rebus Eccleſ.non alien.*& Hoſt.*in c.*2.per text. *ibi, de tranſlat. Epiſcopi.* obſeruat Archiepiſcopum in ipſos Suffraganeos & reſpectu ſuarum cauſarum nullam habere poteſtatem, niſi quatenus expreſſum in Iure reperitur, & ideò illi procedere volenti reſpõderi poſſe, quia ſufficit quòd caſus iſte non inueniatur expreſſe conceſſus, quod & probat Lotter. *d.lib.*1.*q.* 22.*à num.*38.Seraph.*deciſ.*1212.*n.*2.*& deciſ.*1222.*n.* 3. Vnde pro declaratione maioris aduerto *primò*
28 † Archiepiſcopum de ciuilibus cauſis tantùm Suffraganeorum cognoſcere poſſe, vt per Abb. *in d.cap. paſtoralis n.*2.Sbroz.*d.q.*58.*n.*6.Quarant. *d.numer.*10. Læli Iordan. *in tract.de Romana Sedis orig.c.* 13. *& vlt.n.*7.*tom.*13.*p.*1.*fol.* 18. Lotter.*d.quæſt.* 22.*num.*29. Verùm Scacc.*de appellat.q.*8.*num.*98.*verſ.in hac contrarietate*,citans Abb.*in cap.paſtoralis* 11.*ſub nu.*1. *de offic. Ordin.* concludit quòd Archiepiſcopus indifferenter cognoſcit de cauſa ciuili, etiamſi ſubditus Epiſcopi conueniat Epiſcopum; nam debet eum conuenire coram Archiepiſcopo à quo appellabitur ad Patriarcham, ſecus tamen dicit ſi Epiſcopus ageret contra ſuum ſubditum, quia non decet, vt Epiſcopus conueniat eum coram Epiſcopo, cùm Archiepiſcopus non ſit iudex ſubditorum Epiſcopi, neque Epiſcopus debeat eſſe iudex in cauſa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à ſententia arbitrorum appellatur ad Papam omiſſo medio. Gemin.*in cap. Romana* 3. §. *ab Archidiaconis, ſub n.*4. *verſ. quare quarò*, ibi Franch. *ſub n.*4.*limit.*4. *de appellat.lib.*6. Brederod. *de appellat.p.*1.*tit.*18. *in verb. ab arbitris col.*202.Scacc. *de tract. quæſt.*7.*num.*107. De cauſis etiam criminalibus minoribus, in quibus nulla imponenda pœna depoſitionis venit, cognoſcit Archiepiſcopus, Rodoan.*de ſimonia cap.*17.*n.*5. Lotter.*d.quæſt.*22.31. Ad Curiam verò non poſſunt hodie Epiſcopi conueniri, citari, aut moneri, ſiue ex officio procedatur, ſiue per denunciationem, vel accuſationem, niſi ob cauſam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à ſolo Summo. Pont. terminandam, ex diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform.c.*6.*&* 7. *& ſeſſ.*24. *de ref.c.*5. notant Sbroz.*d.q.*58.*num.*7.& Quarant.*loco proximè citato.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Archiepiſc. Neapol deciſ* 142.*part.*4.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſ.*41.*num.*75. Eraſm.à Cochier *de iuriſdict. Ord.in exemptos p.*1.*q.* 42.Scacc. *de tract. de appellat.q.*8.*n.*98.*verſ.ſecus.Secundò* aduerto † Archiepiſcopos poſſe diſpenſare in
votis & iuramentis Epiſcoporum Suffraganeorum; 28
vt cum Palud. S. Antonin. Henriquez Auil. Sayr.& aliis reſoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*4. *c.*3.*n.*16.Sequitur Molfeſ. *in ſumma morali Theologia in tract.*11.*cap.*15.*nu.*111, licèt Suar.*de Relig.lib.*6.*de voto, c.* 11. *n.*3. dicat in hoc caſu conſulendam eſſe conſuetudinem. *Tertiò* aduerto, quòd † quando eſt
diſcordia inter Epiſcopos Suffraganeos ſuper per- 30
ceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſum, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent, Bellencin.*in tr. de charitatiuo ſubſidio,q.*52. Proſper.de Auguſtino *in addit.ad Quarant.d.verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 40. *Quartò* aduerte iuriſdictionem contentioſam reſpectu perſonæ cuiuſlibet ſuffraganei, defuncto Metropolitano, veluti naturalem tranſmeare in Capitulum, Bertachin.*de Epiſcop.in prælud.n.*13.Lotter.*lib.*1.*q.*22.*n.*33.

XIV. Præſtantia eſt, quòd in concernentibus to-
tam Prouinciam poteſt Archiepiſcopus exercere iu- 31
riſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, vt in tollendo prauam conſuetudinem, *cap.ad extirpandas, & c.fin.de filiis Presbyt.c.ex. frequentibus, de inſtit.*Abb. *in c.paſtoralis, in princip.de officio Ordin.* vbi Felin *n.* 7.Quarant.*de verb. Archiepiſcopi auctoritas n.*23.*verſ.* 20.Marc.Anton.Genuenſ.*d.c.*70.*n.*10.

XV. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus dum in
prouincia ſuam iuriſdictionem exequitur, poteſt pu- 32
nire ſubditos Suffraganei notorios iniuriantes ſibi, nunciis, & familiæ ſuæ, tam, ſi ob id ſua iuriſdictio impediatur, quàm non, *cap.*1.*de pænis in* 6.Quarant. *d.verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.*21. vbi Proſper de Ang.*in addit.*cum Hoſt.& Archid.*in d.c.*1.obſeruat poſſe Archiepiſcopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis conſtare poſſit, Marc.Anton. Genuen.*d.c.*70.*n.*11.

XVI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus po-
teſt punire deuiantes à conſuetudine Metropolitanę 43
Eccleſiæ in diuinis Officiis *c.de iis* 12.*diſtinct.* Syluest. *verb. Archiepiſcopus ſub n.*2.Ego ipſe *in collect.ad c. paſtoralis in* 6.*de officio Ordin.* Quarant.*d.verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.*22.vbi obſeruat hodie hac de re attendendas Conſtitutiones Pij V.ſuper recitatione Romani Breuiarij, & Miſſalis.

XVII. Præſtantia eſt, quòd Metropolitanus ad
querelam Epiſcopi tanquam delegatus Papæ pro- 34
cedit contra Canonicos ſui Suffraganei ceſſante à

Diuinis abſque cauſa rationabili, & manifeſta, *c. irrefragabili §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto ego ipſe *in collect. n.* 14. Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 3. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 13.

35 XVIII. Præſtantia eſt, quòd quando crimina ſunt notoria poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos Suffraganeorum in tota prouincia, *cap. 1. §. notoria, de cenſib. in 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 24. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 11. & illum poſſe procedere in omni tempore etiam extra viſitationem aſſerit Abb. *in c. ex frequentibus, n. 10. de inſtitut.* quod tamen admittit Genuenſ. *loco proximè citato*, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo; ſed Syluest. *verb. Archiepiſcopus ſub n. 3. in fine*, quem videtur ſequi Quarant. *d. verſ.* 24. illud intelligit quando Epiſcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in Prouincia, conſuetudine ſibi permittente, *cap. de foro compet. c. 1. de pœnis lib. 6.* vbi notant Gemin. & Franch. Marc. Anton Genuen. *d. c.* 70. *n.* 23. Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 25. vbi Proſper. de Auguſtino *in addit.* limitat vt non poſſit Archiepiſcopus, ſiue alius Prælatus conſuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Eccleſiis ſine priuilegio Apoſt. *per cap. contra morem* 100. *diſt.*

37 XX. Præſtanda eſt, quòd Archiepiſcopus, vel eius Officialis poteſt mittere quæſtores eleemoſynarum per totam Prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, quibus ſi à ſubditis Suffraganeorum reſiſtitur, vel non paretur, non poſſunt eos citare, *cap. 1. de Pœnit. & remiſſ. lib. 6.* vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imola *in Clem. abuſionibus n.* 28. & Zabarel. *n. 9. eod. titul.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 26. vbi etiam obſeruat quòd licèt Archiepiſcopus punire poſſit ſubditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iuriſdictione contentioſa, vel quaſi, *d. c.* 1. non tamen poterit iuriſdictionem exercere contra ipſos ſubditos Suffraganeorum impedientes eum, vel officiales circa charitatem & exhortationem, ſed bene poterit coërcere ipſos Suffraganeos, & eorum officiales, ſi abſque cauſa iuſta non permittunt, cùm poteſtas ipſorum Archiepiſcoporum circa exhortationem eſſet aliàs eluſoria, vel quia ſunt iudices Suffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi *ſup. præſtantia* 13.

38 XXI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam Prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. *in c. 1.* per text. *ibi, de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 27. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 14.

39 XXII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus in tota ſua Prouincia poteſt ante ſe deferre Crucem, & populo benedicere, etiam locis exemptis intra Prouinciam, *Clem. Archiepiſcopo, de priuileg.* vbi Zabarel. *ſub num.* 5. & latè explicat Ruſæ. *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis, priuil.* 2. Læli. Zech. *de Repub. Eccleſiaſtica tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum nu. 6. in verb. Archiepiſcopus*, Lotter. *d. lib. 1. q.* 22. *n.* 27. Vincent. de Franchis *deciſ.* 711. *à nu.* 4. vbi dicit quòd delatio Crucis Dominicæ ſignificat quamdam præeminentiam eius, qui ante ſe facit illam deferre, & ſic poteſt Archiepiſcopus illam deferri facere per loca exempta, licèt non poſſit extra Prouinciam ſuam, quia locus exemptus non deſinit eſſe intra prouinciã Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas. verſ.* 28. vbi ampliat etiam extra viſitationem, & limitat, niſi eſſet præſens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati de latere, quod etiam tradit Gratian. *Marchia deciſ.* 29. *nu.* 5. & aduertit Alzed. *d. part. 1. c. 13. n.* 87. quod Archiepiſcopus electus confirmatus, & conſecratus donec pallium accipiat, non poteſt facere portare Crucem.

XXIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam Prouinciæ ſuæ poteſt vti pallio, *cap. 1. de auctorit. & vſu pallij*, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiſcopo. de priuileg.* Durand. *in rationali Diuinorum lib. 5. cap.* 17. Ruſæ. *de prærogatiuis Archiepiſcop. dignitatis priuileg.* 21. Petr. Greg. *ſyntagm. lib. 15. c. 9. à n.* 5. Guid. Pancir. *in theſauro variarũ lect. lib. 1. cap.* 20. Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 32. Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à n.* 41. Sanch. *in opuſc. moral. lib. 8. c. 1. dub. 16. n.* 4. Lotter. *de re benef. l. 1. q. 22. n. 2. cum multis ſeqq.* nouiſſimè Nouar. *in praxi var. fori q. 11. n. 6. ſect.* 1. † Non autem ſemper, ſed in certis tantummodo diebus *c. ad honorem, & c. vlt. de auctorit. & vſu pallij*. Qui autẽ hi dies ſint, licèt ſatis in Iure expreſſum non eſſe aduertat gloſſ. *in d. c. vlt.* eos tamen recenſet Durand. *d. c. 17. n.* 13. & alij ſuprà poſt eum citati, quibus addo Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. q. 2. verſ. quares quinam ſint.* Maſcon. *de maieſt. militantis Eccleſiæ p. 1. lib. 1. c. 8. pag. 236. lit. B.* D. Acuña *ad c. pallium n.* 1. *diſt.* 100. *in praxi cerem. lib. 1. ſect. 10. cap. 10. numer.* 10. Sanchez *d. dub. 16. ex numer.* 5. Alzedo *de precellent. Epiſcop. dignit. part. 1. c. 13. n.* 72. Sed meliùs eſt recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantùm in conceſſione pallij expreſſis eo vti liceat, vt expreſſit tex. *in d. c. vlt.* & aduertit *gloſ. vlt. in d. cap.* 1. Non etiam eo vtuntur Archiepiſcopi in omnibus actionibus, ſed tantùm in Miſſarum ſolemniis, *cap. pallium* 110. *diſt.* Sanch. *d. dub.* 16. *num.* 5. Vel ſi Epiſcopum contigerit conſecrare, vt ex Gregor. *epiſt. 2. ad Bonifac.* notant Durand. *d. cap. 9. in fine.* Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta tex. *in c. quod ſicut 28. §. ſuper eo, de elect.* ex quo & tex. *in c. bona 4. in fine, de poſtulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæſtio, de qua iam diu vidimus dubitare, vtrùm ſcilicet Epiſcopus factus Archiepiſcopus ante receptum pallium Ordines conferre poſſit; nam *in dict. §. ſuper eo*, decidit Pontifex quòd non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus Ordines conferre, & alia Pontificalia exercere non poteſt: ante receptionem pallij non poteſt verè dici Archiepiſcopus, vt ex tex. *in cap. niſi ſpecialis*, vbi gloſ. *verb. nominis, de auctor. & vſu pallij*, Decian. *conſ. 90. num. 11. lib.* 2. Genuenſ. *d. c. 1. nu.* 19. Lotter. *d. quæſt. 22. num.* 24. At verò *in d. cap. bona*, decidit fortiùs Archiepiſcopum tranſlatum in aliam Eccleſiam antiquo pallio vti non poſſe, neque ſua vti poteſtate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam ſuos ſubditos ordinando de plano procedit; quæ intelliguntur vera cùm intendit exercere actus Ordinis Epiſcopalis iure ſuo, & ex propria perſona tanquam Archiepiſcopus, ſecus verò ſi tanquam Epiſcopus vice alterius Epiſcopi, qui eum inuitaret in ſua diœceſi, Ferret. *conſ. 90. ſub n.* 3. Genoenſ. *d. c. 71. num.* 18. Lotter. *d. q. 21. n.* 25. Et ideo hoc caſu videtur mittendum quòd Ordines conferre poſſit ante pallium acceptum, velut Epiſcopus nullius Diœceſis, & ne Archiepiſcopus deterioris conditionis ſit quàm huiuſmodi Epiſcopus, vt aduertit Ruſæ. *dict. priuileg. 21. verſic. vnum eſt.* & non diſſentit Proſper. de Auguſtino *in addition. ad Quarant. d. verſ.* 32. In proceſſionibus autem quando, proceſſionaliter Archiepiſcopum Eccleſiam exire contigerit, pallio vti non poſſe decidit text. *in dicto cap.* 1. Sanchez *dict. dub. 16. n.* 6. licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus conceſſum lega-

mus, vt in proceſſionibus, vtantur palio, vt aduertit Durand. *loco proximè citato.* Non obſtat text. *in dict. cap. vltim. ibi, vbicumque fuerit*: vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in aliena Prouincia vti poſſe pallio de conſenſu eius ad cuius prouinciam declinat, iuxta text. *in dict. cap. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipſe text. ſi aduertas, procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare meliùs reſpondetur cum gloſſ. ibidem, quam ſequuntur Doctores communiter, teſte Roſeo *d. priuileg. 21. verſicul. iſtud tamen*, quòd verba generalia, *vbicumque fuerit*, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloſſ. 1. in lib. 1. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & gloſſ. vltim. in cap. 1. de conſtitut.* Aduertit Proſper de Aguſtino *eodem loco* Archiepiſcopum, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco, & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum pallio in diœceſi, & Prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & Suffraganeorum, ſed tantùm exercere Pontificalia ſine pallio cum conſenſu prædictorum, quemadmodum in aliis diœceſibus de conſenſu Diœceſanorum, quia illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri, Caſtal. *d. cap. 10. nu. 13.* vbi adnertit debere pallium apud ſe retinere, & cum eo ſepeliri ſub capite ipſum tenendo: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Eccleſiæ prouentibus recipere poſſe, vt *in Extrauag. 1. in fine, de elect. inter commun.* Poſſe Archiepiſcopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non verò cogere Concilium, & exercere quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, obſeruat Sanchez *in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 38. n. 9.* Caſtald. *dict. cap. 10. num. 3.* vbi *nu. 9.* adnertit ipſum pallium dignè, & honorificè aſſeruari debere ſerico obuolutum in capſola intus, & extra pulchrè ornata, vt ipſo vti poſſit Archiepiſcopus temporibus ſuis. Et quia pallium eſt perſonale, non poteſt accommodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. cap. 7. num. 12.* Quarant. *d. verb. Archiepiſc. auctoritas, verſ. 32.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. quæſtion. 8.* Layman. *de Præl. Eccleſ. elect. cap. 14. quæſ. 159.* nec in morte alicui relinqui, ſed cum eo Archiepiſcopus ſepeliri debet: in ſua Prouincia ipſum habebit circa humeros infra Planetam; ſi verò extra Prouinciam ſepeliatur, ponendum erit pallium ſub capite Archiepiſcopi defuncti Caſtald. *dict. c. 10. num. 12.* Tres quæſtiones hac de re diſputat eleganter D. Acuña *ad c. pallium. 10. diſ. 100.* vide apud illum. Alia de hac materiam congerit Alzed. *dict. p. 1. c. 13. n. 71. cum ſeqq.*

42 XXIV. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus de Iure communi poteſt benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiſcopo, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 29.* vbi intelligit tam de benedictione ſolemni, per illa verba, *ſit nomen Domini benedictum*, quàm ſimplici, quæ iterando præſtatur, & habetur expreſsè *in Ceremon. Epiſcoporum, l. b. ... c. 4.*

43 XXV. Præſtantia eſt, quòd poteſt Archiepiſcopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & aliis in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrari facere, *Clem. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 30.* vbi adnertit quòd pro celebratione in Pontificalibus poteſt collocare ſedem, quia ſpectat ad honorem Epiſcopalem, & eſt de acceſſoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur ſine iuriſdictionis exercitio, vel officio, vt Miſſam celebrando, & prædicando: ſed ſi iuriſdictione, vel officio vti vellet, id non poterit ſine licentia Epiſcopi, vel ſuperioris loci exempti, vt ordinare, chriſmare, degradare, vel ſimilia facien lo, gloſ. eſt celebris, & magiſtra *in d. Clem. Archiepiſcopo*, Panin. *de viſitat. p. 2. q. 4.* Couarr. *practic. c. 9. ſub n. 2.* vbi hoc intelligit, etiamſi vellet illa exercere in ſubditum ſuum non ſolùm in loco exempto, ſed etiam in diœceſi ſui Suffraganei. 44

XXVI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias per totam ſuam Prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat, *cap. noſtro, de Pœnit. & remiſſ.* Roſel. *de Indulgent. num. 274.* Cordub. *q. 14.* Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 32. §. 1.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 31.* vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuenſ. *dict. c. 70. numer. 15.* Bonacin. *de Sacrament. diſput. 6. de Indulgent. q. 1. punct. 3. num. 2. verſic. obſeruat.* Azor. *inſtitut. moral. 2. lib. 3. c. 55. quæſ. 6.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. c. 7. n. 18.* Lotter. *d. q. 21. n. 28.* Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 11. n. 28.* dixi infrà *alleg. 88. n. 15. & 16.* 45

XXVII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt per totam Prouinciam ſuam prædicationis officium aliquibus interdicere; prout *in c. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 34.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 16.* 46

XXVIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt viſitare Prouinciam, & procurationem à ſubditis Suffraganeorum ſuorum exigere, *c. cùm Apoſtolus*, vbi gloſſ. *verb. Archiepiſcopi, c. ſopita, & cap. ſuper eo, de cenſib. c. cùm ex officij, de præſcript. c. 1. & c. fin. de cenſib. lib. 6.* Vbi dicitur quòd † Archiepiſcopus dum viſitat Prouinciam, poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & cenſuris, Panin. *de viſitat. part. 2. q. 4.* Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 33.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict. c. 70. n. 9.* Henriq. *lib. 11. c. 3. §. 5.* Et † poſſe Archiepiſcopum dum actu viſitat diœceſes Suffraganeorum, abſoluere illorum ſubditos tam per ſe, quam per alios, probant Suarez *tom. 4. diſput. 25. ſect. 1. n. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. n. 23.* Molfeſ. *in ſum moralis Theolog. tract. 7. c. 14. num. 75.* † Non poteſt tamen ordinare, nec concedere litteras dimiſſorias, quia non reperitur à Iure ei permiſſum, Franch. & Gemin. *in d. c. fin.* Marchin. *de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 5. n. 7.* nec poterit conferre Ordines ſuis ſubditis in Diœceſi Epiſcopi Suffraganei abſque eius licentia, quia non poteſt ſolemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Epiſcopalem intra alienam diœceſim, Con. *pract. c. 9. num. 2.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 30* neque chriſmare, Petr. Subert. *in tract. de cultura Vineæ Dei, part. 1. c. 9.* † Nec poterit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi Suffraganei, Quarant. *dict. verſ. 33.* niſi in duobus caſibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem, vt notatum eſt *ſup. præſtantia 12. & 17.* Hodie verò attenta noua diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ. 24. reformat. c. 3.* Archiepiſcopus non poteſt viſitare diœceſes Suffraganeorum, niſi cauſa cognita & probata in Cōcilio Prouinciali, & tunc viſitando habebit eaſdem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, nec non alia, quæ à Concil. Prouinciali in ſpecie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipſum Prouinciale Concilium, vt obſeruant Henriquez *lib. 6. de pœnitentia c. 14. n. 9. in texto, & in commento lit. Z*, Sanch. *in precepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. in fin.*

47

48

49

50

51

XXIX.

51 XXIX. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim Suffraganei andiendo Confeſſione in pœnitentialibus, poteſt diſpenſare in foro conſcientiæ, vt per Gambar. *de offic. legati lib. 2. ti. de variis Ordina. nom. n. 33.* Abb. *in c. ad extirpandas, de filiis Presbyt.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. num. 9.* Borgaſ. *de irregular. part. 5. in tit. de diſpenſat. Archiepiſcop.* aduertens quòd quando in foro exteriori diſpenſatio eſt debita ratione cauſæ & perſonæ, debet remittere ad Suffraganeum eius ſubditum vt diſpenſet cum eo, qoo recuſante, vel negligente, ipſe Archiepiſcopus diſpenſabit; additque quòd vbicunque Suffraganeus culpa ſua ius diſpenſandi perdidiſſet, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare: adiungit denique ipſe Borgaſ. quòd quando Epiſcopus eſt ſuſpēſus ad tempus, ea diſpenſatio pro magno bono fiendo, vel magno ſcandolo vitando celeritatem requireret, tali caſu ſit deuolutio ad Metropolitanum, refert Proſ-
52 per de Auguſtino *in addit. ad Quarant. de verb. Archiepiſcopi auctoritas, poſt verſ. 40.* Vnde † poſſe Archiepiſcopum dum viſitat, vt ſuprà ſubditos Suffraganei abſoluere ab hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. c. 6.* quia tempore, quo viſitat, cenſetur illa diœceſis tanquam ſua, & habet in ea iuriſdictionem Epiſcopo ſuperiorem; ita Suar. *tom. 4. diſputat. 30. ſect. 1. n. 8. & tom. 5. diſput. 41. ſect. 2. num. 12.* qui addit in hoc *n. 12.* hoc eſſe verum quoad forum Pœnitentię, & ſic quoad abſolutionem à reſeruatis, ſecus autem quoad diſpenſationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 6. c. 10. num. 9.* ſequuntur Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 21. n. 80.* Genuen. *d. n. 9.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 14.* contra Henriq. Anton. Gom. & Auilam citatos per Sanch. exiſtimantes poſſe in hoc caſu Archiepiſcopum diſpenſare.

53 XXX. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo, ſi Eccleſia ſoffraganea vacat, ſi tamen eſt conſuetudo, *cap. ſicut tuis,* vbi gloſ. *verb. Colonienſem, de ſimon.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ. 35.*

54 XXXI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem, & vacāte Sede Metropolitana Capitulum, ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in Sacris in Eccleſia ſuffraganea, vt per Pannin. *de officio, & poteſt. Capituli Sede vacante part. 2. q. 10. ſub n. 5.* Proſp. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, poſt verſ. 40.*

55 XXXII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Prouincialibus ſubiectis monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus, concil. Trid. *ſeſſ. 5. de reform. c. 2.* Quarant *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas verſ. 37.*

56 XXXIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis poteſt in Prouincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij ob Eccleſiarum paupertatem, iuxta decretū Concilij Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 18.* de quo multa dixi *p. 3. huius tr. alleg. 77.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſi. 38.* & Marc. Anton. Genoenſ. *d. c. 70. n. 20.*

57 XXXIV. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſtol. delegatus poteſt conuocare Regulares, in cuius Prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione ſita ſunt, negligentes exequi decretum Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 8.* refert Quarāt. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas. verſ. 37. in med.*

XXXV. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus in 58
tota prouincia poteſt monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos Suffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipſe compellet Regulares, & etiam Superiores, per text. *in c. quanto, de officio Ordin.* refert Marc. Anton. Gennenſ. *d. c. 70. n. 20.*

XXXVI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus po- 59
teſt exules facere à tota Prouincia delinquentes in ſua diœceſi *c. 2. de arbit. c. tuarum, de priuil.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 39.* Marc. Anton. Gennen. *d. c. 79. n. 17.*

XXXVII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus 60
poteſt deputare Vicarium, ſeu Officialem in Eccleſia ſuffraganea, ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 16.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas. verſ. 36.* & Marc. Anton. Gennenſ. *dict. c. 70. n. 6.* Raguſ. *de iure canonicorum in capitulo, quæſito 37. n. 1.* vbi *n. 8.* cum Gem. *in c. fin n. 8. de ſuppl. neglig. Prelat.* obſeruant quòd ſi moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum poteſt infra octo dies creare vt priùs, quia pro prima vice tantum amiſit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p. 5. huius tr. alleg. 54. 163 cum ſeqq.*

XXXVIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus 61
cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum, *c. paſtoralis, de officio Ordin. c. dilectus, c. cùm cauſam, cap. ſolicitudinem, de appellat. c. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appell. it. eod. libr.* cum ſimilibus, referunt Couarr. *pract. c. 9. n. 2.* Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 18.* Marc. Anton. Genoen. *d. c. 70. n. 7.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarch. diſp. 5. §. 2. n. 10. verſ. primus,* Sigiſmon. Scacc. *d. appellat. q. 8. n. 86. cum ſeqq.* & Petr. Greg. *in ſimili tr. lib. 4 c. 2. ſub n. 1. verſ. ab Epiſcopis.* Seraphi. *deciſ. 1183.* vbi tenet quod Archiepiſcopus poteſt cauſas ad ſe per appellationem, aut alias delatas ab Epiſcopo Suffraganeo per ſe, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoſcere, & terminare in totum, vel io partem, etiam in Diœceſi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro exercenda iuriſdictione.

Amplia *primò*, vt ab Epiſcopo in tantum appelle- 62
tur ad Archiepiſcopum, vt ipſemet Epiſcopus ſi poſt interpoſitam appellationem promoueatur in Archiepiſcopum, ſit iudex appellationis à ſententia, quam ipſe protulit, dum erat Epiſcopus, ex debito tamen tenetur alteri illam cauſam delegare, & ipſe abſtinere ab illius cognitione, Franch. *in c. ad hæc 6. col. ult. q. 4. ſub n. 7. de appell.* Petr. Greg. *d. lib 4 c. 17. à num 9.* Scacc. *d. tr. de appell. q. 2. n. 15. & q 8. n. 86. verſ. extende primò.*

Secundò amplia, quod nedum in ſpiritualibus, ſed 63
etiam in temporalibus ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum appellari poſſit, Quarant *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas. n. 13. verſ. ampliatur tamen,* latè Scaccia *d. q 8. à n. 90.* hinc inferens Archiepiſcopum eſſe Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Epiſcopus etiam ex iure accidentali, ſeu non ſolùm in his quæ exercet de iure communi, ſed etiam in iis, quæ exercet de iure ſpeciali, ex priuilegio, & *n. 92.* aſſerit hoc eſſe verum, quando iuriſdictio temporalis eſt totaliter tranſlata in Eccleſiam, adeò quòd pro illa nō re-

cognoſcit

cognoſcit Superiorem temporalem, & *numeris ſequentibus* hoc multipliciter declarat, & reſtringit.

64 *Tertiò* amplia, vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum, etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit a Papa excitata in ea cauſa, in qua Epiſcopus protulit ſententiam, quia Papa committendo cauſam Epiſcopo, quam ipſe Epiſcopus poterat cognoſcere ex iuriſdictione ſua ordinaria, regulariter dicitur excitaſſe eius iuriſdictionem, & non delegaſſe cauſã, & conſequenter eſt appellandum ad Archiepiſcopum, vt per Scacciam *dict.q.8.n.87.verſic. extende ſecundo*, & faciunt per me adducta *allegat.92. à n.12.* & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.18. verſ.item ſi Papa.* Secus eſt ſi non excitaret, ſed delegaret, quia tunc Epiſcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur cauſa, quam ipſe potuiſſet cognoſcere iure Ordinariæ iuriſdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachin.*de Epiſcopo. lib.4. p.4.num.18 tom.13.n.2.fol.51* Albert. Brun.*tract. de augmento, n 3.concluſ.princip.ſub n.21.verſic & primo tom.17.fol.352* quos refert & ſequitur Scacc.*d tract. de appellat q.8.n 86.verſ ſecus eſt, & de iudiciis cauſarum ciuilium lib.2 c.16 n.5 in fine*, ac proinde appellandum eſt ad delegantem, ad tradita per eundem Scacc.*dict.q.8.* .14.

65 *Quartò* amplia, vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch.*in c.Romana §.in aliis, de appellat lib.*6.Marc. Anton. Genuenſ. *dict.c.70.n. 7.in principio.*

66 *Quintò* amplia vt Archiepiſcopus in cauſa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dict.tr.q.18. limitat.47. memb.3.n.7.* vbi *n.9. & 11.*an omiſſo articulo appellationis de conſenſu partium poſſit procedere in negotio principali? &c.*n.* 13. quid ſi Epiſcopus horum detulerit appellationi?

67 Limita *primò* in cauſis ſanctæ Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *In direct.Inquiſit.p.3.commentar.31.*Marc. Anton.Genuenſ.*dict.q.8.n.88.*

Limita *ſecundò* quoad alios, qui partes non fue-
68 runt, ac proinde in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſſe ad Epiſcopum obſeruans Abb.*in cap.paſtoralis,n.12 de officio ordin.*Marc. Anton. Genuenſ.*d.ict.c.70.n.7. verſ. declara primo*, vbi hinc refert non poſſe Archiepiſcopum compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis, niſi aliud ſit de conſuetudine; eo tamen caſu poſſe Archiepiſcopos quãdo Epiſcopus nollet compellere.

Limita *tertiò*, vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ inter ſubditos Suffraganeorum abſque appellatione, vt per Franc.*in c. 5.§.poſt hæc, ſub n.7.verſ.ſed aduerte, de appellat. in 6. & in c.dilecto 63.ſub n.67.verſ.ſecundus caſus, eod.tit. in antiq.* dicentem quòd non poteſt adiri Archiepiſcopus per viam querelæ, ſeu nullitatis ſententiæ, Epiſcopi, & *ibidem* Card. Alexand.*n.58. prope fin.* & Felin. *in c. in litteris 9.prope fin. verſ. ſecundus caſus, eſt de offic. deleg.* Marc. Anton. Genuenſ. *d.c.70 n.7. verſ.limita quartò*, Scacc.*dict. tract.de appellat. q.19. remed.1.concl.6.num.85.*Sebaſt. Cæſar.*d.§.2.num.* 14 69

Limita *quartò*, vt Archiepiſcopus non poſſit reſtituere in integrum aduerſus ſententiam Epiſcopi, quia Archiepiſcopus adiri non poteſt niſi per viam appellationis, vt per Abb.*in c.vlt.in fine, de reſtit.in integrum*, Scacc.*d. concl.6.n.85. in fine, & remed.2.n. 61.verſ.ad quartum.* 70

Limita *quintò*, vt à delegato Epiſcopi non appelletur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem, Franch. *in c.dilectus il 3. de appellat.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict.c.70. n.7. verſ. limita ſecundò*, vbi reſtringit, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem, non appellaretur ad Archiepiſcopum. 71

Limita *ſexto*, quando Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui Suffraganei Epiſcopi coram ipſo, quia iſto caſu non appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, quia eſſet appellare ad aduerſarium, & ideo omiſſo Archiepiſcopo Iudice Superiore, proximè appellatur ad Superiorem Archiepiſcopi, vt ſcribũt Gemin.*in c.Romana 3.§.ab Archidiaconis, ſub n.4.caſu 2.* vbi Franch.*n.4.limit.8.de appellat.lib.6.* Socin. *reg.23. fallent.8.* Brederod. *de appellat. p.1. tit.18.in verb.ab Archiepiſcopo, column.202. & in verb.ab Epiſcopo, column.203.* quos refert & ſequitur Scacc.*dict. tr.de appellat.q.7.n.107.* 72

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS SECVNDA:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Epiſcopi poteſtatem, vel ad Sacramenra, & ad Ordines conferendos, vel ad diſpenſationes elargiendas pertinent, breui, & eleganti methodo comprehenſa ſunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ cura, & officio Epiſcoporum in ſequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

1 *Ius Eccleſiaſticum totum ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinet.*

2 *Officium, ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda: ſecundò in paſcendis ac regendis ouibus ſibi commiſſis.*

3 *Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt.*

4 *Officium Epiſcopi circa fidem, & venerationem Dei eſt curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ Fidem Chriſtianam ſuſcipiant, & rudimenta ſciant, ac de illa inanes diſputationes tollere.*

5 *Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio ſacra Scripturæ ac Theologiæ habeatur.*

6 *Curare etiam ne verba, & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, & alia profana adhibeantur.*

7 *Diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœceſibus ſuis penitus eradicare.*

8 *Miracula noua, & reliquias, & imagines approbare.*

9 *Vouentes vt vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, & vt iuramenta licita ſeruentur, abſoluendo eos qui poſſunt abſolui.*

10 *Feſta in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè, & rectè celebrentur.*

11 *Curare debent Epiſcopi vt Miſſæ purè & piè celebrentur modo, loco, ac tempore debito.*

12 *Diuina officia, & horæ Canonicæ, vt debitè, ac deuotè ſuis horis celebrentur.*

13 *Epiſcoporum curæ mandatur, vt populis diuerſarum linguarum, Miſſæ, & officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*

14 *Epiſcoporum officium eſt miniſtrare Sacramenta, ſpecialiter vero confirmationem, & attendere vt ea à miniſtris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*

15 *Curare ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*

16 *Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur.*

17 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*

18 *Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus litteris ſuſcipere non debent.*

19 *Rationes ab teſtamentorum executoribus etiam regularibus exigant.*

20 *Abbatum negligentiam ſuppleant.*

21 *Confeſſorem monialibus aſſignent.*

22 *Immunitates & Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tuer., & conſeruare debent.*

23 *Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere eiſque monita ſalutis tradere, præcipuum eſt Epiſcoporum officium.*

24 *Animarum curæ prouidere debent Epiſcopi, bonos & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo.*

25 *Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, etſi oporteat publicare.*

26 *Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, & errantes corrigere.*

27 *Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi.*

28 *Prouidere debent Epiſcopi ne ſubditi ſui inanibus & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant.*

29 *Epiſcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum ſuis ſubditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.*

30 *Epiſcopi debent generaliter oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre.*

31 *Viſitare totam diœceſim ſæpius perſonaliter debent Epiſcopi.*

32 *Synodum quotannis conuocare debent Epiſcopi.*

33 *Reſidere debent Epiſcopi.*

34 *Poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad quot capita reducantur.*

35 *Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violata fuerint, ad Epiſcopum ſolum ſpectat*

36 *Chriſma conficere & Baptizatorum fontes Chriſmate ſignare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.*

37 *Ordines Clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.*

38 *Epiſcopus, quæ non poſſit alteri demandare? oſtenditur.*

39 *Abbates ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt.*

40 *Cardinales S.R.E. etiam non Epiſcopi ex priuilegio Ordines minores conferre poſſunt.*

41 *Virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi.*

42 *Pœnitentes publicè in Miſſa conciliare Sacerdos ſimplex ſine licentia Epiſcopi non poteſt.*

43 *Calices, patenas, Corporalia & veſtimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel conſuetudine benedicere poteſt non Epiſcopus.*

44 *Eccleſiarum pollutarum, ſi fuerint conſecratæ, reconciliationem non delegat Epiſcopus ſine indulto Apoſt.*

45 *Subiectas habere omnes & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopi.*

46 *Eccleſias omnes & parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine habere debet Epiſcopus.*

47 *Bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiaſticarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus.*

48 *Dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere pertinet ad Epiſcopum.*

49 *Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum.*

50 *Conſuetudines bonas circa perſonas, & loca, ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum.*

51 *Epiſcopis licent circa celebrationem diuinorum & adminiſtrationem ſacramentorum multa quæ annexa Ordini communia ſunt Preſbyteris.*

52 *Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre ſpectat ad Epiſcopum.*

53 *Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de Iure ſpectantes cognoſcere, & omnino ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare eſt Epiſcopi.*

54 *Viſitatio omnium Eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum & perſonarum ſpectat ad Epiſcopum.*

55 *Clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, & beneficiis priuare poteſt Epiſcopus.*

56 *Capituli negligentiam ſupplere quando poteſt Epiſcopus.*

57 *Adulteria & ſcelera inquirendi, vlciſcendi & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcopus poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ diœceſis.*

58 *Eccleſias ædificandas deſignare ſpectat ad Epiſcopum.*

59 *Vniones Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere ſpectat ad Epiſcopum.*

60 *Monaſteria Regularium reformare, & quandóque gubernare poteſt Epiſcopus.*

61 *Res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari ſpectat ad Epiſcopum.*

62 *Diſpenſare in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos quando poſſit Epiſcopus?*

63 *In irregularitate ex delicto manifeſto quod non ſit grauius adulterio poſt peractam pœnitentiam diſpenſat Epiſcopus.*

64 *Irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifeſto diſpenſat Epiſcopus, ſi aliqua iuſta excuſatione minuatur.*

65 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in irregularitate ex quacunque etiam cauſa, abſque delicto tamen proprio veniente, vel vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, vt n.66, vel propter Eccleſiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt n.67.*

68 *Epiſcopi non minus diſpenſare poſſunt ad miniſtrandum in Ordinibus iam ſuſceptis, quàm ad eoſdem ſuſcipiendos.*

69 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimis in beneficiis ſimplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.*

70 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium, quod obtinet, tenetur infra annum ordinari ſi abeſſe velit cauſa ſtudij, vt num.71. & vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa, vt num.72.*

73 *Diſpenſare in Matrimonio contrahendo quibus caſibus poſſint Epiſcopi oſtenditur.*

74 *Epiſcopi in multis caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis diſpenſare poſſunt, vbi neceſſitas magna coegerit, & periculum ſcandali.*

75 *Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones, & Concilia, niſi in tribus caſibus relatis.*

76 *Diſpenſare necne an debeant Epiſcopi in multis caſibus arbitrio eorum relinquitur.*

77 *Diſpenſat Eccleſia facilius ad retinendum, quàm de nouo acquirendum.*

78 *Abſoluunt Epiſcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus ſolus Papa abſoluit: & circa iuramentum in caſibus, qui non ſunt maximi momenti, aut vale de dubiis, vt n.79.*

80 *Abſoluere à cenſuris in quibus poſſint caſibus Epiſcopi? & n.81.*

Caſuum

82 *Caſuum reſeruationem de grauioribus poſſunt deli-ctis Epiſcopi ſibi facere.*

83 *Pœnitentias publicas iniungere,& ſolemniter pœni-tentes abſoluere poſſunt Epiſcopi.*

84 *Pertinentia ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſco-porum multa ſunt quæ ſine eorum permiſſione, & conſenſu fieri præcipuè à clericis legitimè ne-queunt.*

85 *Epiſcopi in quibus caſibus tanquam Sedis Apo-ſtol.delegati procedere poſſint? oſtenditur multis numeris ſeqq.*

102 *Negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſibus tanquam Sedis Apoſt.delegati.*

103 *Iuriſdictio Epiſcopi in quibus reſtringatur? oſten-ditur.*

104 *Epiſcopi iuriſdictionem in priuilegiatos & exem-ptos exercere,& manus in iis,quæ ſuperiori reſer-uantur, apponere prohibentur.*

105 *Epiſcopi Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſub-iectione ſine cauſa liberare non poſſunt.*

106 *Epiſcopi à multis grauaminibus Religioſorum ceſ-ſare iubentur,quæ in Canonibus exprimuntur, & n.107.108.109.110.111.112.*

1 CVM totum ius Eccleſiaſticum, & ſingulæ eius partes ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinere dignoſcantur, breuiter igitur hæc omnia, vt potuerimus, colligemus, annotantes ſcilicet ea ſummatim, quæ Epiſcoporum curæ, & officio demandantur, eadem verò pleniùs ſuis in locis infrà pertractabimus.

2 Obſeruandum IN PRIMIS eſt officium, ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtere, videlicet *primò* in cultu diuino,& Chriſtiana Religione augenda, & conſeruanda: *ſecundò* in paſcendis, ac regendis ouibus ſibi commiſſis, & eas in æternæ ſalutis viam perducendis.

3 Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt, *primò* ad ea, quæ fidem,& venerationem Dei concernunt: *ſecundò* ad diuinorum Officiorum celebrationem: *tertiò* ad Sacramentorum adminiſtrationem: *quartò* ad ea, quæ ad harum rerum miniſtros,& res,ac loca Eccleſiaſtica pertinent.

4 Officium Epiſcopi circa fidem, & venerationem Dei eſt, *primò* curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ fidem Chriſtianam ſuſcipiant, ſi ſit in terris infidelium; alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta ſciant,& ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum Curatos animarum ſpecialiter compellere, *cap.ante Baptiſmum, de conſecrat. diſt.3.* Concil.Trid.*ſeſſ.24.de reform. cap.4.* latiùs infrà *alleg.76.num.57.* Fidei quoque diſputationes inanes, ac periculoſas tollere,& prohibere, dubitationémque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap.palam, cap.quoties 24.q.1.c.cum quibus, in fine, vbi gloſſ.14.q.3.c.quicumque.§.1. de heret. lib.6. l.nemo. C. de ſumma Trinit.* cum ſimilibus.

5 *Secundò*, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latiùs *allegat.76.*& lectio ſacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg.56.*

6 *Tertiò* ne verba, & ſcientiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, incantationes, ac diuinationes, vel ſortes, & in alia profana, & ſcurrilia adhibeantur, & conuertantur, taléſque verbi Dei violatores coërcere, Concil. Trident. *ſeſſ. 4. de editione, & vſu ſacrorum librorum, in fine.* Fraſch. *de viſit.lib.2. cap.21.num.34.* Azor.*inſtit.moral. part.2.lib.8. cap.2. quæſ.4.*

Quartò, diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & ſuperſtitionibus aliiſque ſimilibus operam dantes ex diœceſibus ſuis penitus eradicare. *cap. contra, & capite Epiſcopi 25.quæſt.5.* Ita & hæreticos, & hæreſes omnes ſimiliter extirpare, ſecundùm ea quæ diximus *alleg.40.num.35.cum ſeqq.* Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis ſeruandis, quæ & Chriſtianis erga illos, & illis erga Chriſtianos iubent, vel prohibent ſacri Canones, *in c.Iudæi 25.q.1.* cum ſimilibus. 7

Quintò, noua miracula, Reliquias, & Imagines approbare, *cap.fin.de reliquiis & venerat.ſanct. c. placuit, de conſecrat. diſt.1.* Concil.Trid.*ſeſſ.25.de inuocat. & venerat.ſanct.* de quo latiùs *allegat. 97.* & abuſus ac ſuperſtitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias,& celebrationem Miſſarum plerumque verſantur, tollere, Concil.Trid, *ſeſſ.22.de obſeruandis & euitand.in celebr. Miſſar.* 8

Sextò, vt vouentes vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, aut commutare in quantum facultas Epiſcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falſa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem licite ſeruentur, abſoluendo tamen eos, qui poſſunt abſolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt ſuis locis videbimus, & præcipuè *alleg.36.* 9

Septimò, vt feſta in Dei,& Sanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis interſint, atque in ſeruilibus operibus, & aliis illicitis abſtineant, de quibus aliqua infrà *alleg.105.n.36.cum ſeqq.* 10

CIRCA SECVNDVM, de celebratione Miſſarum & diuinorum Officiorum, curare debent Epiſcopi, *primò* vt Miſſæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his ſuperſtitiones,& abuſus tollere, Concil. Trident.*ſeſſ.22. de obſeruãd.& euitat.in celebr. Miſſ.* de quo aliqua *alleg.24.* & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittãt, Conc.Trid.*loco proximè citato,* & nos *alleg. 21.à princip.* 11

Secundò, vt reliqui diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis, & ſecundùm Canonum diſpoſitionem celebrentur, ac recitentur, abuſus ſimiliter omnes circa huiuſmodi profligando, *Clem.1 de celebrat. Miſſar.* 12

Tertiò mandatur Epiſcopis curare, vt populis diuerſarum linguarum,& rituum, qui nonnunquam in eadem ſimul diœceſi morantur, Miſſæ, & Officia, ac Sacramenta ſecundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac miniſtrentur, inſtruendo eos pariter verbo & exemplo, *cap.quoniam in pleriſque, de offic. Ordin.* vbi Abb.*not.3.* ponens exemplum in ciuitate Conſtantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adſunt Theutonici & Itali,& in ciuitate Meten. in qua ſunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz *de officio Vicarij, lib.1.q.31.n.16.& 17.* 13

CIRCA TERTIVM, de adminiſtratione Sacramentorum; officium Epiſcoporum *primò* eſt miniſtrare, ſpecialiter verò Confirmationem, de qua *allegat. 30.* & Ordinem, prout dicimus *allegat. 3. cum ſeqq.* atque attendere vt Sacramenta reliqua à miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis,& habilibus miniſtrentur, idem cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & ſpecialiter, vt ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum honorificè, ac decenter conſeruetur, *cap.ſanè, de celebrat. Miſſar.* & latè *alleg.22.* 14

15 *Secundò*, ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *cap. placuit, il 2. 1. quæſt. 1.* & ſpecialiter vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. matrimon.* ſeruentur, de quibus latè *alleg. 32.*

16 *Tertiò*, vt eis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis ſuis populis exponatur, vt admonet Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 7.* & vt ſæpiùs explicetur & publicetur decretum eiuſdem Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 7.*

17 CIRCA QVARTVM de Eccleſiaſticis perſonis ac rebus, ſeu locis, attendere debent Epiſcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium perſonarum inſtitutione, infrà ſuis locis exponemus, in hiſque ſeruandis curam ac diligentiam impendere.

18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem *in c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem. 1. eod. tit. cum ſimilibus.* Regularis enim extra monaſterium degens etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quò minus ſi deliquerit ab Ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato ſecundùm Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi, vt valeat noue diſponit Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reform. c. 6.* & infra latè *alleg. 105. n. 14. cum ſeqq.* & curare vt ea ſeruent circa honeſtatem ſeruandam in veſtibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*

19 *Tertiò*, ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris clericos peregrinos ſuſcipere non debent, vt dicemus *alleg. 21.*

20 *Quarto*, officio Epiſcoporum eſt iniunctum, vt ſi quando contingat Regulares perſonas fieri teſtamētorum executores, rationes de huiuſmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. vnica, de teſtam.* latè infrà
21 *alleg. 71. n. 34. cum ſeqq.* † Negligentiam quoque Abbatum ſuppleant, confeſſorem Monialibus aſſignent, prout *alleg. 25. circa finem*, monaſteria omnia viſitent *alleg. 74.* & plura alia, quæ magis ad poteſtatem pertinere videntur; de quibus omnibus ſigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.

22 *Quintò*, quantum ad loca Eccleſiaſtica curæ Epiſcoporum iniungitur Eccleſiaſticas immunitates tueri, *cap. decet, de immunit. Eccleſ. lib. 6.* Et Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conſeruare, & augere, & quid circa Eccleſias conſtruendas, & reparandas, conſeruandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum ſeqq.* & quid circa gubernationem hoſpitalium, & locorum piorum curare debeat Epiſcopus, vt *alleg. 75.* diximus; & quid denique eorum curæ circa res omnes Eccleſiaſticas conſeruandas, tractandas, & non alienandas committatur, oſtendemus *allegat. 95.*

23 NVNC VERÒ de cura in paſcendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Epiſcoporum *primò* eſt prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, *c. audire 35. diſt. c. inter cætera, de offi io Ordin.* Concil. Trident. *ſeſſ. 5. de reform. c. 2. & ſeſſ. 24. etiam de reform. c. 4.* de quo latè *alleg. 76.*

24 *Secundò*, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo, qui curam ſuam non negligant, *c. nullus omnino 16. q. 7.* iuxta ea quæ *alleg. 72. n. 72. cum ſeqq.* dicemus. Sed & ipſimet Epiſcopi in multis caſibus ſi neceſſe ſit curam animarum, vt Parochi exercere tenentur, iuxta *c. illud 95. diſt.* cum ipſi veri ſint animarum Paſtores, eiuſque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores verò potius coadiutores ſunt, quam Paſtores qui ſæpiùs mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſuo theſauro c. 9.* Caiet. *verb. beneficium, verſ. momento quoque.* Vnde prouidere debent Epiſcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter miniſtrentur, & præcipuè morientibus; & ſi qui ſint in diœceſi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo ſupplicio deputati, curare debent ne ſine reconciliatione, aut abſolutione, & viatico pereant. *c. de his 26. q. 6. Clem. 1. de pœnit. & remiſſ.*

25 *Tertiò*, ſi qui excōmunicationis vinculo detinentur, officium eſt Epiſcoporum eorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis, ſi oporteat, publicare, & ea præ foribus Eccleſiæ affigere, vt quiſque communionem eorum valeat euitare. *c. cura 11. q. 3. Clem. vnic. de conſanguin. & affin.*

26 *Quartò*, vitia ſubditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omninò curare obſecrando, increpando, arguendo, vt ad ſalutis viam reuertantur, Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 1.* præcipue verò pacem inter eos ſemper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace.* Diſſidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare, *cap. ſtudentes, cap. præcipimus, & per tot. 90. diſt. cap. fin. de tranſact.* de quo latè *alleg. 79.*

27 *Quintò*, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, Concil. Trident. *ſeſſ. 23 de reforma. cap. 1.* circa quod ſpecialiter curæ eorum demandat Aurelianum Conc. vt dum conſpexerint Iudices, ac potentes huiuſmodi miſerabilium perſonarum oppreſſores exiſtere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & ſi emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. iudices. C. de Epiſcop. audien.* monet Epiſcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes ſcilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus miniſtrandum, & his ſimilia. Infantium quoque expoſitorum curam agere, & curare ne ſerui fiant colligentium. *l. nemini liceat, C. eod. tit.* de quibus *allegat. 51. num. 143. cum ſeqq.*

28 *Sextò*, prouidere ne ſubditi ſui vanis, & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant, & ne quis vltra quàm gradus perſonæ, & facultates patiantur, expendat, *Clem. 2. de magiſtris* Illud quoque præceptum Epiſcopis inuenitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib. 6.* † vt ſtatim audita morte 29
Romani Pontif. ipſi cum ſuis ſubditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

30 *Septimò*, generaliter debent Epiſcopi oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & Sacrificia Deo offerre, eaſque continuis monitis, & adhortationibus in viam ſalutis dirigere, Concil. Trid. *ſeſſ. 2. de reform. c. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouaſque Conſtitutiones à Pontificibus in dies emanantes ſeruare debent, vt idem Trid. Conc. admonet *ſeſſ. 24. de reform. c. fin.*

31 *Octauò*, vt omnia cognoſcere valeant, quæ in tota ſua diœceſi dirigenda ſunt, ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum ſequent. 10. q. 1.* & Concil. Trident *ſeſſ. 24. de reform. c. 3.* vt Epiſcopi omnes totam ſuam diœceſim debeant ſæpiùs perſonaliter viſitare, exemplo Apoſtolorum *Actor. c. 15.* de qua materia ſpecialiter *alleg. 73. & ſeq.*

32 *Nonò*, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium

ſpectant,

ſpectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abuſus quoque tollere, & bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, mandatur Epiſcopus *in cap. annis ſingulis, & in c. quoniam* 18. *diſt.* vt ſemel ſaltem quotannis Synodum, ſeu Concilium totios Cleri debeant conuocare, in qua de huiuſmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg.* 93 Et quia hæc omnia per ſeipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud* 95. *diſt.* præcipitor eis *in cap. inter cætera, de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat.* vt per perſonas idoneas plora exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeũdo ſecum habeant, de quibus latè *alleg.* 54.

33 *Decimò*, illud quoque ſuper omnia præcipitur Epiſcopis, ſine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debent, ſicut infrà videbimus *alleg.* 53. & hoc inſuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod vſque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affecti, nec metu perſecutionum perterriti derelinquere gregem ſuum debent, & pondus Epiſcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & tripliciter fructus, vt inqnit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fine* 7. *q.* 1. ſed perſeuerare vſque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infeſtationibus aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, vt qoieti & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Epiſcopos Liberius Papa *in cap. ſuggeſtum* 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur *in c. niſi cum pridem*, & *ibi* Doct. *de renuntiat.*

De officio, ac onere Epiſcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potiùs ad poteſtatem, & iuriſdictionem referri videntur, ea ſequentibus numeris exponemus.

34 Epiſcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima ſunt iniuncta, verùm poteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præminentia à Canonibus eſt conceſſa, vt faciliùs ea, quæ ad ſuum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubditis exhibeatur, omnis antè poteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non autem Epiſcopo omnino ſunt interdicta; quædam vero competunt ei ratione iuriſdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant, ſunt hæc, videlicet *primò* Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 *Secundò*, Chriſma conficere, & baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infrà latè oſtendemus *alleg.* 31.

37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg.* 3. & Epiſcopos conſecrare, *p.* 1 *tit.* 1. *c.* 5. & huiuſmodi clericos ſolemniter degradere, *alleg.* 110.

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius quamois ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur, *c. Pontifices* 7. *q.* 1. *c. interdicimus* 16. *q.* 1. *c.* 1. 26. *q.* 6. *c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. c. is cui, de elect. lib.* 6. Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere, *c quanto, de conſuet. c. aqua, de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus *allegationibus* 3. 31. & 110.

Alia verò ſunt, quæ etſi propriè, & præcipuè ad 39
Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine, aut delegatione competere poſſunt, ſunt autem hæc, videlicet.

Primò, minores Ordines & primam tonſuram 40
conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *n.* 5. *cum ſeqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

Secundò, virgines benedicere, & conſecrare eſt ſo- 41
lius Epiſcopi, *c. perlectis. §. ad Epiſcopum* 25. *diſtinct.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundum aliqoos, contra quos tamen verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.* 27. *à n.* 52.

Tertio, publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare, 42
c. quamuis 68. *diſt.* quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap.* 1. *& ibi gloſ. cap Aurelius* 17. *q.* 6.

Quartò, Calices, & Patenas, & Corporalia, pal- 43
las Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat, nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *num.* 35. *cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet, *eadem allegat.* 27. *à num.* 46. quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

Quintò, Eccleſias pollotas reconciliare, quæ ſi 44
fuerint conſecratæ, non delegat earum reconcilationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ, ipſe delegat, vt colligitur ex dicta *alleg.* 28 *n.* 55. *cum ſequentibus*

NVNC circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere *primo* iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam multis caſibus delegatam, videbimus autem priùs Ordinaria, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas

Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariam Epi- 45
ſcopi *primò* ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunqne ſint gradus, & qoalitatis, in foro animæ, & in foro etiã exteriori qooad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantùm in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam qooad ciuiles caoſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundùm tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus.

Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, mona- 46
ſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat. *cap. regenda* 10. *q.* 1.

47 *Tertio* res,& bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiarum quod quædam ſob ſuo regimine continere, *cap.nullius omnino 16.q.7. & p. 3.* oſtendemus.

48 *Quartò* circa perſonam ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinet formatas litteras dare,id eſt,dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis, de quibus latè *alleg.7.* aut pro alia exemptione à iuriſdictione Epiſcopi ſui, *alleg.49.*

49 *Quintò* Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere, *c.2.de conſtit.in 6. c.Catholica 11. diſt.c.2.* vbi gloſſ.& Doct. *de maiorit.& obed.* Bertachin. *in tr.de Epiſcopo lib.4. p.2.* Rot. *apud Farinac. deciſ.757.p.2.recent.* & dicemus *alleg.93. n.23. cum ſeqq.*Et an valide in illis ſine cauſa diſpenſare poſſit? *alleg.34.*

50 *Sexto* bonas conſuetudines introducere circa perſonas,& loca,& res Eccleſiaſticas,& omnia ſibi ſubiecta, & propter hæc, & alia neceſſaria Synodum conuocare,de quo *d. alleg.93.*

51 *Septimò* (adhuc generaliter circa omnia) quæcumque Preſbyteris licèt quoad celebrationem diuinorum, & adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia ſunt Preſbyteris, & Epiſcopis exequi, vt eſt catechizare, baptizare, prædicare, Euchariſtiam conficere, ſoluere, & ligare, & omnia Sacramenta miniſtrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ ſolis Epiſcopis competunt, vt *alleg. 3. & 30.* oſtendemus.

52 *Octauò* beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis,& habilibus legitimè conferre,vt *alleg.57.* dicemus, & perſonas in Eccleſiis,& beneficiis inſtituere,& deſtituere. *c.cùm ex iniuncto,in fine,*vbi gloſſ.*de heret.c.3. de inſtit.*.& aliqua dicemus *alleg.68.* Et non idoneos præſentatos à patronis reiicere ſecundùm ea quæ adducemus *alleg.72.*

53 *Nonò* omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere, & omninò ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg.81.*

54 *Decimò* viſitationem omnium Eccleſiarum, & quorumcumque locorum Eccleſiaſticorum,& perſonarum, ac rerum facere, & in viſitando omnia neceſſaria,& opportuna ordinare,atque diſponere, ſaluo iure exemptionum, provt latè explicabimus *alleg.73.& 74.*

55 *Vndecimò* clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere & carcerare, *c.in memoriam 19.diſt.c.in ſingulis, cum ſeq. de ſtatu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.107. à nu.16.* ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, vt *alleg.100.* & beneficiis priuare,& alias pœnas, & cenſuras imponere ex cauſis,modis, & formis, quas per diſcurſum operis videbimus.

56 *Duodecimò* Capituli negligentiam quandoque ſupplere Concil. Trident.*ſeſſ.5.de reformat.cap.2. & ſeſſ.24 de reformat.cap.16.*ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis,vt *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1.* & controuerſias de præcedentiis inter Eccleſiaſticas perſonas componere. Concil.Trident.*ſeſſ.25.de Regular.cap.13.*& nos latè *alleg. 78.à num.16.*

57 *Decimotertiò* ſuper omnes perſonas ſuæ diœceſis non exemptas liberam habent poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius, & ſi opus fuerit publicum auxilium inuocandi. *c. 1.& c.conquerente, & cap. dilectus,de officio Ordinar. c.eos.qui 32.diſt. c.fraternitatis 34.diſt.cum ſimilibus*, Concil.Trid.*ſeſſ.24. de reform.c.8.*Habent enim canonicam obedientiam, ſubiectionem,ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, *d.cap. conquerente.*

Decimoquartò Eccleſias ædificandas deſignare, vt 58
infra *alleg.16.* & de letigioſis Eccleſiis cognoſcere, & litigare, *c. ſi plures 16.quæſt.7.* † & vniones Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere, provt latè dicemus *alleg. 66.* & nouas parochias inſtituere.

Decimoquintò monaſteria Regularium reformare, 59
& quandoque gubernare, *d.cap.in ſingulis,cum ſeq.de ſtatu monach.*& ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare.*c.viſitandi 18.quæſt.2.*& eorum vtilitates diſponere.*c.cognouimus, ead.cauſa & quæſt.* de quo aliqua dicemus *alleg.74.* Ita & hoſpitale, & pia loca regere,vt *alleg.75.* & ab eorum adminiſtratoribus & viſitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg.75.à num.57.*

Decimoſextò res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac mo- 60
derari,ſiue earum omnium curam, & prouidentiam habere,& curare, vt legata ad pias cauſas exequantur, & per ſe etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæredes etiam per cenſuras cogere, *cap.cum quidem.c.ſi heredes,de teſtam.l.nulli,C. de Epiſcop.& Cler.*& latè infrà *alleg.82.num.13. cum ſeqq.*

NVNC circa ſecundam partem iuriſdictionis 61
Ordinariæ Epiſcoporum,quæ in diſpenſatione,& abſolutione conſiſtit, ſciendum eſt quòd circa auctoritatem diſpenſandi variæ videntur eſſe Canonum diſpoſitiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum ſententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur,quibus in caſibus Epiſcopi poſſint diſpenſare, vel minimè.

Cadit autem Epiſcoporum diſpenſatio *primò* in irregularitate, vt ſcilicet quis poſſit Ordines ſuſcipere, vel in ſuſceptis miniſtrare.*Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia conſequenda. *Tertiò* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè diſpenſatio Epiſcoporum cadere, nam in voto, & iuramento eſt potiùs abſolutio, vel commutatio, in aliis erit conceſſio, vel licentia, aut remiſſio, & huiuſmodi.

In primis igitur in irregularitate ad Ordines ſuſ- 62
cipiendos diſpenſare poſſunt Epiſcopi de iuriſdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his cauſis, videlicet *primò* ex quocumque delicto occulto in quo diſpenſare poſſunt poſt peractam pœnitentiam, *cap. de his vero 50.diſt.* excepto tamen homicidio voluntario, quantumvis occulto, ex ſententia antiquorum Canonum, *in cap.1.de homicid.& in cap.fin.de temp.ordinat* & Concil.Trident. *ſeſſ.24. de reform.c.6.* de quibus latè agemus *alleg.39.*

Secundò ex delicto etiam manifeſto, quod non ſit 63
grauius adulterio, ſimiliter poſt peractam pœnitentiam diſpenſat, *cap ne ſi clerici*, vbi gloſſ.& Doctores *de iudic.*

Tertiò ex quocumque etiam delicto grauiori 64
quantumuis manifeſto, quod tamen ex aliqua iuſta excuſatione minuatur, nam diſpenſant Epiſcopi cum hæretico, vel Apoſtata à Fide,vt promoueri poſſint, vel in ordinibus miniſtrare, ſi timore vel periculo compulſi à Fide defecerunt & poſtea ſponte reluctati ſunt, niſi ſe periculo præſumptuosè expoſuerunt. *cap.Presbyteros aut 50.diſt.* Item cum homicida qui non per ſe, ſed per alium in duello aduerſarium occidit, vt notatur in *c. Henricus,de Cler.pugnant.in duello.* Item cum homicidia qui

qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *c.ſtudeas 50. diſt. & c. interfeciſti, de homicid.* Item cum Simoniaco, ſi cùm paruulus eſſet, cupiditate parentum Eccleſiam pecunia ſit adeptus, vel ſi etiam adultus emptam dimiſerit & canonicè rexerit, aut ſi ignoranter, vel coactus id fecerit, & ſic ſimilibus, qui quidem caſus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie verò tutius eſt in illis ad Papam remittere.

65 *Quartò* ex quacunque etiam cauſa, abſque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionē approbatam profeſſi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuerſati, cum quibus etiam pro culpa ſuſcepti Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem de ſuſceptorum contra edictum ſuum cum excommunicationis pœna promulgatum diſpenſant Epiſcopi, *c.1. de eo qui ordines furtiuè ſuſcepit.*

66 *Quintò* ex quacunque etiam cauſa irregularitas proueniat, vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, veluti ad vitanda ſcandala, & in ſimilibus caſibus, in quibus periculum eſſet in mora; *c. vt conſtitueretur 50. diſt.*

67 *Sextò* propter Eccleſiæ vtilitatem & meritorum prærogatiuam diſpenſant Epiſcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod ſit grauius adulterio, vt ſuprà eſt declaratum, vnde diſpenſat cum illegitimo, ſed ad minores ordines tantùm, *cap. tali coniugio 1. quæſ. 7. c. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infrà latè dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis, ſiue defectum in corpore patientibus, ſine eorum culpa, niſi magna eſſet deformitas, vel defectus, per *tot. titul. de corpore vitiat.* & dicemus infrà *alleg. 42.* in tempore autem ordinationis non poſſunt Epiſcopi diſpenſare præterquam quòd ante annum expectatum ſacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi poſſint, vt infrà dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de diſpenſatione Epiſcoporum in irregularitate pro Ordinibus ſuſcipiendis, ad miniſtrandum verò in Ordinibus iam ſuſceptis non minus diſpenſare poſſunt, quàm ad eoſdem ſuſcipiendos diſpenſat: nam in quibuſdam caſibus diſpenſatio ad ſuſcipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad miniſtrandum in ſuſceptis poſſunt diſpenſare, imò faciliùs diſpenſatio conceditur ad miniſtrandum, quàm ad promouendum ad Ordines, argumento *c. ſi quis Presbyter 50. diſt. & c. primi, in fine, de ordin. ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui* Vnde diſpenſare poſſunt Epiſcopi etiam cum Sacrilego quandóque, vt in ordine ſuſcepto miniſtret, *d. c. ſi quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Epiſcopo depoſito, vel ſuſcepto in ſacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infrà dicemus *alleg. 48.* In aliis caſibus hîc non expreſſis ſolus Papa diſpenſat, vt latè *alleg. 50.* videbimus.

69 CIRCA habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Eccleſiaſtica conſequenda diſpenſare poſſunt Epiſcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis ſimplicibus tantùm, *c. penult. de elect. & c. 1.* vbi DD. *de filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curiatis, nec in dignitatibus Eccleſiaſticis, vt *alleg. 45.* dictum eſt.

07 *Secundò* cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere, ſecundùm Innocent. *in c. quiſquis, de elect.* arg. *c. nuper, de ſent. excomm.*

71 *Tertiò* vt quis poſſit plura ſimplicia, vel vnum curatum & aliud ſimplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62.* dicemus.

Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, ſi abeſſe velit cauſa ſtudij, *c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia ſimplicia, *cap. vnic. de ætat. & qualit. lib 6.* quod hodie non eſt recipiendum, cùm Concilio Trident. ætas ſit definita, vt *alleg. 60. n. 66. & 79.* demonſtrabitur.

72 *Sextò* vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa, *cap. licèt Canon, in fine de elect. lib. 6.*

73 IN MATRIMONIO verò contrahendo regulariter non diſpenſant Epiſcopi, niſi in tribus caſibus; *primus* eſt, vt contrahi poſſit contra interdictum Eccleſiæ generale, id eſt, Feriarum; ex cauſa; vel ſpeciale à ſe factum, aut à ſuo inferiori, vt infrà probabimus *alleg. 32. n. 194.* *Secundus* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *c. ſi contra in fin. 36. quæſ. 2.* Caiet. *verb. Matrimonium §. ſecundum verò c. in fin.* *Tertius*, ne contrahi poſſit non præmiſſis denunciationibus in Eccleſia, prout plenè dicetur *d. alleg. 32. n. 27. cum ſeqq.*

In iis omnibus conſiſtit omnis Epiſcoporum poteſtas ordinaria diſpenſandi, circa quam nihilominus diſpenſationem quædam ſunt notanda.

74 *Primò* quòd licèt in prædictis tantum caſibus Epiſcopis diſpenſandi facultas concedatur de ordinaria poteſtate, in multis tamen aliis Sedis Apoſtolicæ reſeruatis poterunt diſpenſare, vbi neceſſitas magna coëgerit, & periculum ſcandali ſi differatur, *cap. vt conſtitueretur 50. diſtinct. & c. quadam. verſ. quod ſumpſi 35. q. 3. & c. ipſa pietas 23. q. 4.* niſi contra ius diuinum, aut præcipuas grauéſque Eccleſiæ ſanctiones eſſet diſpenſandum, *c. ſunt quidem*, & *ibi* gloſſ. notabilis *25. q. 1.*

Secundò quòd vbi in ſimili caſu neceſſitatis diſpenſant Epiſcopi, intelligitur talis diſpenſatio cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt *in c. ſi de eo, qui ordines furtiuè ſuſcepit*, & ſalua eiuſdem Sedis authoritate, vt *in c. 1. q. 5.*

75 *Tertiò* quòd contra Canones & Concilia non poſſunt diſpenſare Epiſcopi, niſi in tribus caſibus; quorum *primus* eſt, vbi Canon exprimi poſſit diſpenſari, licèt hanc poteſtatem expreſsè ipſi Epiſcopo non concedat, arg. *c. nuper, de ſentent. excomm.* & gloſſ. *in c. poſtulaſti, de elect.* & dicemus infrà *alleg. 33. num. 16. cum ſeqq.* *Secundus*, vbi expreſsè Epiſcopo diſpenſationem permittit, vt *in c. ſi autem, in fine 36. q. 2. & in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* & in multis locis Concilij Trident. vbi de irregularitate agitur: alius eſt ratione magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg. 33. n. 16.* *Tertius* eſt ratione conſuetudinis legitimæ præſcriptæ in talibus diſpenſandi, *cap. quicunque 11. quæſtion. 1. c. fin de conſuetud.* conſuetudo enim facit valere diſpenſationem quæ aliàs non valeret, arg. *c. fin de tranſact. & c. pernicioſus, de celebrat. Miſſar.* Caſus autem in quibus conſuetudine diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ſunt qui in iis conſiſtere videntur, quæ ſunt merè iuris poſitiui, ſecundùm Caietan. *in verb. Matrimonium, §. ſecundum verò c. in fine.*

76 *Quartò*, quòd in multis caſibus arbitrio Epiſcoporum dimittitur an debeat diſpenſare nec ne, vt patet *in c. fin. q. 5. & in c. Presbyteros qui 50. diſt. & in c. cum de tua, & in c. ſignificauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis diſpenſari debent ad Papam remittere.

77 *Quintò*, in diſpenſando diſtinguere debent de ſtatu, ſeu caſibus diſpenſandis; nam ad beneficium

cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, ſi aliàs honeſtæ ſint vitæ, quod & ante fuit conſtitutum de coadiutore Epiſcoporum eadem auctoritate deputando, *in cap. vnico, de clerico ægr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

93 *Nonò*, in viſitandis monaſteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obſeruantia, ſed & vbi in ſimilibus vigeret Regularis obſeruantia, ſi eorum ſuperiores admoniti intra ſex menſes non viſitauerint, aut correxerint, Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 8. *in prin. in fine.*

94 *Decimò*, in viſitandis beneficiis exemptis nullius diœceſis, ſi ſit proximior Epiſcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 9.

95 *Vndecimò*, in prohibendis, & ordinandis quæ in Miſſarum celebratione, vel euitanda, vel ſeruanda ſunt, Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis & vitand. in Miſſ.*

96 *Duodecimò*, in examinandis Notariis Iudicum Eccleſiaſticorum, & ſi idonei non ſint ab officio cohibendis, Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 10.

97 *Decimotertiò*, in his omnibus ordinandis, & moderandis, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 10.

98 *Decimoquartò*, in reſtituenda & ſeruanda clauſura Monialium in monaſteriis etiam exemptis, *c. vnic. in fine, de ſtatu Regular. lib.* 6. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 3. & in regendis monaſteriis Monialium ſedi Apoſt. immediatè ſubiectis, *Clem. attendentes, de ſtatu Monach.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 15. *de Regular. cap.* 99.

99 *Decimoquintò*, in cognoſcendo de patronatibus de quibuſcumque beneficiis, & dignitatibus minus legitimè conſtitutis, & acquiſitis, Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 9.

100 *Decimoſextò*, in Clericis concubinariis quibuſcumque à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendendis, Conc. Trid. *ſeſſ.* 15. *de reform. c.* 14.

101 Delegati verò an Ordinarij Iudices ſint cenſendi Epiſcopi in aliis caſibus, in quibus etiam tanquam ſedis Apoſt. delegati procedunt oſtendam, *alleg.* 92.

102 Et generaliter negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis tanquam ſedis Apoſt. delegati, *Clem. quia contingit, de relig. domib. Clem* 1. *iure patron.* Negligentiam verò delegati Papæ ſupplent auctoritate Ordinaria, non delegata, vt eſt caſus notabilis *in c. ſignificauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Epiſcopus in cauſa delegata. *c. ſanè, de officio deleg.* immo eius ſententiam quamuis iniuſtam exequi tenetur, ſi ſibi exequutio illa committatur. *c. paſtoralis* §. *quod verò, illo tit. de officio deleg.* non tamen tenetur eius iuſſa exequi, niſi litteras ſuæ delegationis oſtenderit, *cap. cùm in iure, de officio deleg.* Notandum eſt autem, quòd ſi quandóque Papa mandet Epiſcopo, vt ſubditos ſuos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere ſedis Apoſt. delegatum in hac parte cap. licèt in corrigendis *c. graue gerimus, de officio Ordin.* nec ei iuriſdictionem concedere in exemptos, niſi hoc exprimat, *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Epiſcopi maximam habeant auctoritatem & iuriſdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc ſpecialiter quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iuriſdictione ordinaria non poſſunt, nec debent. *c. pen. de officio Ordin. cap. ſanè, de exceſſ. Prælat.* Priuilegia enim ſubditorum ſeruare tenentur, *cap. dilecti, de priuileg* alias poteſt eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari. *cap. ſanè. & c. cùm quorundam, eod. tit. de priuileg.* Nam Epiſcoporum auctoritas (& reſpectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui ſuper illos ſunt) dicitur ſemiplena, & in partem tantum ſolicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem poteſtatis, vt dicitur *c. decreto, & in c. qui ſe ſcit* 2. *quæſtion.* 6. *c. ad honorem, de auctor. & vſu pallij, cum ſimilibus.* Vnde vtuntur baculo paſtorali deſuper recuruo, per quod eorum poteſtas limitata oſtenditur, & depreſſa, *c. vnic. in fine*, & *ibi* gloſſ. & Doct. *de Sacra Vnct.* Quare multa ſunt quæ facere prohibentur Epiſcopi, ſunt autem illa omnia, quæ Papæ reſeruata ſunt, de quibus *alleg.* 50. videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiſcoporum tantum ſpectat officium, de quibus vidimus *ſup. p.* 1. *titul.* 3. *&* 4.

NVNC VERO quædam alia ſpecialiter & expreſsè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet ſi facta fuerint non ſunt valida; alia verò ſunt multa, quæ facere non debent, ſed ſi fierent certè valerent, ea tamen colligere ſuperuacaneum viſum eſt.

Epiſcopi igitur, *primò* iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ 104 ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur, vt ſuprà diximus.

Secundò, Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione ſine cauſa liberare non poſſunt. *c.* 2. *de exceſ.* 105 *Prælat.* gloſſ. *verb. obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.* gloſſ. *verb pleno iure in cap.* 1. 12. *quæſt.* 2.

Tertiò à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur. *c. nimis* 1. *&* 2. *de exceſſ. Prælat.* 106

Quartò, ſubditis ſuis interdicere non poſſunt, ne ſuis ſuperioribus ſtatum ſuarum Eccleſiarum denuntient. *c. quia plerumque, de Officio Ordin. in* 6. 107

Quintò, quemquam excommunicare non poſſunt pro iniuria propria, niſi talis iniuria magis Eccleſiã, 108 quàm ſeipſos lædere videretur, *c. inter querelas, & c. Guiliſarius* 23. *quæſt.* 4. vel niſi pro tuendis iuribus propriis contra poteſtatem temporalem, vbi aliàs temporalis defenſio non ſufficit, vide *c. dilecto, de ſent. excom. lib.* 6.

Sextò, exactiones, & taleas, & alia ſimilia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videan- 109 tur in Eccleſia Dei exactores potius, quàm Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato *in c. quia cognouimus* 10. *q.* 3. & vide *c. nulli Epiſcoporum cum ſeq.* 16. *q* 1. *& c de exceſſ. Prælat. & c. cum Apoſtolus* §. *prohibemus, de cenſib.*

Septimò, Epiſcopalia in aliena diœceſi exercere non poſſunt ſine proprij Epiſcopi licentia, nec ſimi- 110 liter alienos Clericos ordinare. *cap. Epiſcopus il* 1. 7. *quæſt.* 1. Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *de reform. cap. fin. & ſeſſ.* 13. *etiam de reform.* 2. de quo diximus *allegat.* 6. *&* 8.

Octauò, non poſſunt ſibi ſucceſſorem eligere. *c.* 2. 111 *cum ſeqq.* 8. *q.* 1. de quo diximus ſupra *p.* 1. *titul.* 1. *c.* 3. *à num.* 39.

Denique pleraque eis prohibentur abſque ſedis 112 Apoſt. licentia, vt eſt Epiſcopatui renunciare, *cap. niſi cum pridem, de renunc. & c.* 2. *de tranſlat. Epiſcopi*, & infrà dicemus *alleg.* 113. Religionem intrare, vt probabimus *alleg.* 55. *num.* 23. longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar. *de Relig. tract. de voto lib.* 3. *cap.* 4. *à n.* 4. Barthol. à Fauſto. *in theſauro Relig.*

lig.lib.1.q.3.37.Sanch.in præcepta Decalogi,tom.1.lib.4.c.25.n.39.cum ſequentibus, & metipſo in collect. ad c.magna 7.de Vrbe n.11.

9 Electus autem Epiſcopus non poteſt ante confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere. cap.noſtri,cap.tranſmiſſam,in fine,& cap.nihil, in fine, de elect. cap.auaritia, eod. tit.in 6. de qua confirmatione diximus part.1.tit.1 cap.4. nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua eod.tit.1.cap.5. quia nec ante Epiſcopus nominatur, vnde ſi nomen non habet, nec habere officium poteſt, vt inquit Damaſus Pont. in cap. Corepiſcopi, in fine 68. diſtinct.

ALLEGATIO PRIMA.

Epiſcopatus an ſit dignitas & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacumque alia dignitate, & honore ſæculari.*
2 *Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur.*
3 *Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur.*
4 *Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum, & n.12.*
5 *Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt.*
6 *Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem, & tribunal ordinarium.*
7 *Matrimonialium cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos.*
8 *Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos,*
9 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur.*
10 *Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites.*
11 *Epiſcopatus dignitas eſt, & n.12.*
13 *Papa quare Epiſcopum ſe appellet.*
14 Cap.qui Epiſcopatum 8.q.1.*declaratur.*
15. *Epiſcopus dicitur à verbo Græco ἐπισκοπεῖν, & ſignificat eum qui ſpeculatur, & inſpicit.*
16 *Dignitatis appellatione in iure, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis.*
17 *Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcumque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam.*
Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcumque beneficiorum in odioſis, ibid.
18 *Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus.*
19 *Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſecundum Sacramentū. Cardinalatus an ſit verus Ordo? ibid.*
20 *Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit.*
21 *Nobilitas filij non prodeſt patri.*
22 *Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*
23 *Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio cōſiderata in generali, & in cōmuni eſt inſtituta de iure diuino.*
24 *Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & gymnaſij publ. ſuffragio, & authoritate Magiſter, aut Doctor, vel licentiatus in ſacra Theologia, aut iure Canonico creari;*
Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus.
25 *Examinantur ad Epiſcopatus munus euehendi coram Sanctiſſimo in Curia, aut eius Nuntijs in partibus iuxta nouam Conſtit.Clement.VIII.*
26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum.*
27 *Franciæ in Regno idoneus ad Epiſcopatum iudicatur qui in 27.conſtitutus anno reperitur.*
28 *Ætas 30.annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa.*
29 *Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem. Epiſcopus ante 30. annum conſecratus non fit irregularis, ibid.*
30 *Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant.*
31 *Theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in alijs verò pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſta Theologis præferre debent.*
32 *Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet.*
33 *Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur.*
34 *Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimoniū iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*
35 Cap.innotuit,de elect.*declaratur.*
Cardinalatus ad celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere.ibid.
36 *Ad Epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatium conſtitutus eſſe debet de iure Concil.Trid.*
37 *Promouendus ad Epiſcopatum in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.*
38 *Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt.*
39 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes.*
40 *Prædictum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis.*
41 Cap.Ordinationes il 1. §.tempus 75.diſtinct. *declaratur.*
42 *Epiſcoporū conſecratio die Dominica eſt facienda.*
43 Cap.quod die 75.diſt. *declaratur.*
44 *Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliud haberet.*
45 *Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet.*
46 *Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus.*

SI Clericatus Ordo nobilitat, & eſt maior quacumque alia dignitate, & honore ſæculari, *cap. denique 4. diſtinctione, capite 1. in fine 17. diſtinct. cap.quis dubitet 96. diſtinct. capite duo ſunt 12.quæſt.1. capite 1.quia verò, de ſacra Vnction.* Tiraquell. *de nobilitat. c.9. num.4.* Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris, lib.4.tit.8. cap.6.gloſſ.5.* Fulu. Pacian. *de probation.lib.2.cap.34.num.5.* Beller. *diſquiſit. clerical.p.1.tit. de diſciplina clericali, §.1.à n. 1.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb.clericus 1.* Thom Valaſc.*allegat.ſuper diuerſas materias, tom.1.alleg.6.num. 1.& 2.*Phœb.*Luſit.deciſ.162. n.25.* † Et Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper, & vbique ſumma reuerentia debetur, quia † perſonis illuſtribus clerici æquiparantur, *l. apud ſimil iudicem,* 1 2 3

nem,C.de Epiſc. & cleric.l.3.C.de ſum. Trinit. Socin.
reg.322.in 8.limit.Farin.in praxi crimin.part.1.q.99.
num.118. Quid erit in Epiſcopis quibus excellen-
4 tiora debentur, vt dicit text.in cap.1.de priuileg.ibi,
cui debet excellentiora;ea ratione , quia † Epiſcopa-
tus culmen eſt omnium dignitatum,c.venerabilis,de
præbend.ibi , ad culmina dignitatum , vbi omnes ex-
plicant,id eſt,ad Epiſcopatum,vt per gloſſ.verb.di-
nitatum in c.2.eod.tit.6.cum ſimilibus, quibus exor-
nant Caſſan in catal gloria mundi, part.4. conſid.25.
Paul.Fuſc. de viſitat.lib.1.c.2.num.12. Vnde Epiſco-
patus non dicitur dignitas,ſed Dignitatum culmen,
Ioſeph Ludou.Peruſ.deciſ.74.num.11.Anaſtaſ. Ger-
mon.de ſacror.immun.l.3.cap.9.numer.9.Camill.Bor-
rel.in ſumm. deciſ.tom.1.tit.6. n.6. Maſtrill de magi-
ſtrat.lib.5.c.10. numer.12. Lotter.de re benef.l.1.q.9.
num.68.& q.26.num.29.Alzedo de Epiſcopat.orig.c.
1.num.19.

5 In Conc.igitur Trid.ſeſſ.25.de reformat. c.6.verſ.
præterea , præcipitur vt Epiſcopis vbique is honor
tribuatur,qui eorum dignitati par eſt, & à Canoni-
cis exemptis,vt ſcilicet eis in choro,& in Capitulo,
in proceſſionibus,& aliis actibus publicis ſit prima
ſedes & locus,& præcipua omnium rerum agenda-
rum auctoritas. Iam enim ab Arelatenſi Conc.ſan-
citum fuerat ipſos præfectos prouinciarum Epiſco-
pis ſubiici, vt habet Cardin. Baron. annal. Eccleſia
anno 324.numer 8. Nam quoſcumque Barones, ſiue
Duces , ſiue Marchiones , ſiue alio quocumque
titulo decoratos præcellere debent, Marc.Anton.
Burg de offic Præfecti Prætor. lib 1.cap.27.numer.31.
Ioan Franciſc.à Ponte de poteſt.Prorreg.tit.de elect of-
ficial.num 34.Et proprio id exemplo longè prius pa-
tefecerat Maximus Imperator : is enim cùm anno
386.B. Martinum Epiſcopum conuiuio excepiſſet,
ſimul diſcumbentibus Enodio Præfecto,& Conſu-
le,eodemque ipſius Maximi fratre , ac duobus Co-
mitibus ſumma poteſtate præditis , & medio inter
ipſos Presbytero ipſius Martini , iuſſit Pocillatori
qui ſibi auream pateram , tanquam omnium , qui
aderant,longè excelſo , obtulerat,eandem ipſi Epi-
ſcopo,veluti digniori offerre geſtiens , cùm ille bi-
biſſet , ex eius Sanctis manibus poculum ſumere:
quod neque ea ſententia ei ſucceſſit ; nam vir ſan-
ctiſſimus ſuæ non immemor dignitatis,primus bi-
bere non recuſauit , mox verò non Maximo , ſed
Presbytero ſuo pateram tradidit, nullumſcilicet exi-
ſtimans digniorem , qui poſt ſe biberet,neque inte-
grum ſibi fore:ſi autem Cæſarem,aut eos,qui à Cæ-
ſare erant proximi,prætuliſſet Presbytero,vt recen-
ſet in vita S. Martini Seuerus c.13.cuius verba re-
ſcripſit Card Baron d.anno 386.num 32.& ex Sulpi-
tio in eadem vita , refert etiam ad demonſtrandum
iſtud ius Prælationis Epiſcoporum,Cardin.Bellarm.
controu.tom.1.de Romano Pontifice , l.1.cap.7.in 2.col.
verſ.denique Maximus. Vnde Innocent.III.in c.ſoli-
ta.de maior,& obed.grauiter reprehendit Conſtanti-
nopolitanum Imper. eo quòd eiuſdem Vrbis Patri-
archam ac ſcabellum pedum ſuorum in parte ſini-
ſtra ſedere permitteret,latè oſtendẽs quàm dignior
ſit poteſtas Eccleſiaſtica tẽporali,& ſæculares Prin-
cipes Eccleſiaſticis ſubmitti debere Principibus,
quod & in multis ſacrorum Canonum locis 69.diſt.
per tot.& Sanctorum Doctorum ſententiis compro-
batur , ſpecialiter ex B Gregorio & Gelaſ.in c quis
dubitet , cum ſeqq. ead diſt. vbi habetur Sacerdotes
Chriſti Regum & Principum,& omnium fidelium
Patres,& magiſtros cenſeri,& Ioannes Papa in c. ſi
Imperator, ead. diſt dicit Imperatorem Catholicum
filium Eccleſiæ,non Præſulem,& quod ad Religio-
nem competit , dicere ei conuenit , non docere, &
poſtmulta : Imperatores Chriſtiani , inquit , ſubdere
debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus , non
præferre ; vnde in quolibet loco ſuæ iuriſdictionis
non exempto pro tribunali ſedere , & iuriſdictio-
nem exercere poſſe ait tex in cap.cùm Epiſcopus , de
officio ordin. in 6. de quo latè alleg. 80. & per ſuas
diœceſes liberam habere poteſtatem , & tribunal
Ordinarium ex aliis comprobat Corn.de abſolut. iu-
ramenti part.3.quæſt 13.à num.9.& Angelis præcel-
lere quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus
communicata datum eſt, obſeruat. Thom. Boſſi. de
ſignis Eccleſiæ tom.2. lib.16 cap.9. Eius igitur digni-
tas ampliſſima eſt,Menoch.cõſ.201.n.133.omnem-
que tollit infamiam,idem Menoch.conſ.137.n.16.
itavt in Eccleſia patri exhibere reuerentiam non te-
neatur,ſecùs verò in domo, idem Menoch.conſ.521
n.101.& conſ.257. n. 68. Nec dubium eſt quin ma-
gna ſit huius gradus excellentia, & profectò ſi Or-
dinem , & Ordinis poteſtatem ſpectemus,maior eſt
Epiſcopus, quàm Cardinalis : ille enim Sacerdotes
conſecrat,baptizatos confirmat , & alia huiuſmodi
facit,quæ Cardinalis non poteſt : idémque ſentien-
dum ſi attendatur iuriſdictio ferendi leges,punien-
di,diſpenſandi, indulgendi , quæ nullatenus licent
Cardinali , quoniam diœceſi caret, Auguſt de An-
cona de poteſtate Eccleſ.quæſt.102.art.2.Plat.de Car-
din.cap 3. licèt Cardinalatus ſit culmen dignitatum,
Lotter de re benefic.lib.1.q.8.n.81.

Vnde noſtri,& Theologi deducunt vulgare axio- 6
ma , quòd Epiſcopi in ſuis diœceſibus omnia poſ-
ſunt,quæ poteſt Summus Pontifex in vniuerſo Or-
be,exceptis ſpecialiter reſeruatis, argum text.in cap.
ad honorem, de auctoritat. & vſu pallij . & in cap. no-
uit,ad finem de iudiciis , & poſt Sot. de Iuſtit.lib.10.
quæſt.1.art. 3. concl.1. & aliis locis, quæ commemo-
rat Henriq in ſum.l.10.c.35.§.2. in commento lit. D.
Ludou.Gomez in rep.cap.1 num.33. de conſtit lib.6.
Steph.de Gaëta in reper.c.ad limina 30.q.1.prima.n.6.
intelligendo,vt per Dionyſ.Paul.de vera quatuor Pa-
triarchalium ſedium erect.cap.17.à n.54. infinitos re-
fert Sanch de Matrim.lib.1.diſp 9.num. 3.quibus ad-
de Suar.tom.4.de pœnit. diſp.25 ſect.1. & de legib.lib.
6.cap.14.num.6.

Ex quibus conſequens fit Epiſcopos in ſua diœ- 7
ceſi debere honorari ab Archiepiſcopo,dum eſt in
illa,Capr. deciſ.27.n.24.& 25. Aloyſ.Ricc. in praxi
aurea,reſol.203. n.3.verſ.7. Habent eadem priuile-
gia circa officium Inquiſitionis , quæ habet Inquiſi-
tor delegatus,& maximè abſentibus Inquiſitoribus,
vel vbi illi non adſunt, Peña in direct. Inquiſ part.3.
ſchol.112.Aloyſ.Ricc.d.reſol.203.num.4.verſ.11.pro-
cedunt enim ſimul , vnde quærit Diana reſol.morâ.
p.4.tract.7.reſol.17. quid faciendum in imponendis
pœnis,quando diſcrepant Inquiſitores , & Ordina-
rij?Et ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in
poſterum tali dignitate , c ita 25.q.2.Cou.lib.2.var.
c.8.in fine,Aloyſ. Ricc.d.reſol.103. n 4.verſ.13. de
quo infrà all.57.n.237.† Hinc pariter infertur Epi- 8
ſcopos in ſuis Diœceſibus pleniſſimã exercere iuriſ-
dictionem puniendi quæcumque & omnia crimina,
c.1.de offic ordin.cenſuras proferre poteſt contra Sa-
cerdotẽ, niſi iuriſdictionem habeat, c.cùm ab Eccle-
ſiarum,de officio Ordin. Indulgentias concedere va-
let,cap.quod autem, c. cùm ex eo,c pœn.de pœnit.& in-
frà alleg.88.necnon cognoſcere de cauſis matrimo-
nialibus infr.alleg.34.diſpenſare in omnibus caſibus
minoribus adulterio, cap.at ſi clerici,§. de adulteriis,
de iudic. & in irregularitatibus occultis. Concil.
Trident.ſeſſ.24.de reformat. cap. 6. vt infrà alleg.59.
& 40.

& 40. Abſoluere ad omni cenſura legis non ſeruata, c. nuper, de ſentent. excommun. poſt Nauar Couar. Vgolin & alios Suar. de cenſur. lib. 2. cap 19. Suar eodem tract. tom. 5. diſp. 7. ſect. 5. latè alleg. 50. numer 271.
9 cum ſeqq. ac demum † diſpenſare quoties diſpenſandi facultas conceditur, vt notant omnes in c. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudicijs, & in c. dilectus, de tempor. ordin. Card. Tuſch. pract. concl. tom 3. cōcl. 276. Suar. de legib. lib. 6 cap. 14. num. 3. & 8, vide infrà alleg. 33.

Quare ex his omnibus colligitur Epiſcopos, tam in poteſtate iuriſdictionis, quam in poteſtate Ordinis, Sacerdotibus, ſeu Presbyteris ſuperiores eſſe: conſtat enim tam Ordinis, quam iuriſdictionis poteſtatem competere Epiſcopis in ſuis diœceſibus; Sacerdotibus verò eſſe communem Ordinis poteſtatem cum Epiſcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnulliſque aliis miniſteriis: ergo fit conſequens manifeſtiſſimum quoad poteſtatem iuriſdictionis Epiſcopos ſuperiores eſſe Presbyteris, cùm ex dictis conſtet hos nullam, illos plenam in ſuis diœceſibus habere iuriſdictionem. Quoad poteſtatem Ordinis idem oſtenditur, ſiquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis miniſteria ſolis Epiſcopis fuere reſeruata, & Preſbyteris omnino denegantur. Quare hanc veritatem multis docēt Card. Bellarm. tom. 1. controu. 5. lib. 1. cap. 14 Petr. Sot. de inſtit. Sacerd. vbi de ſacram Ordinis, ſect. 1. & alij, quos plene refert Henriq in ſumm. lib. 10 c. 7. §. 2. lit. L, latè nouiſſimè Philibert. Marchin. de ſacram. Ordinis, tr. 2 p. 8. cap. 4 per tot. qui poſt nonnullas huius tractatus impreſſiones in lucem prodiit, ideò nil mirum ſi adinuicem nos citemus: & de Fide definiuit Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4 & can. 6. & 7. Nō obſtant illa, quibus impij hæretici hanc Epiſcoporum, & Preſbyterorum diſtinctionem & pulcherrimam Catholicæ Eccleſiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërius, qui cùm Epiſcopatum fruſtrà & impotenter ambiiſſet, ab Eccleſia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam conſequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem cauſa promotus ſuſcitauit VViclepb, cùm Epiſcopatum Vigorienſē impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli 1 ad Philipp. ibi, cum Epiſcopis & Diaconibus; quaſi nomē Epiſcopis, pro Presbyteris ponanit; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus feciſſet mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, Epiſcopis, qui tamen in eadem ciuitate plores eſſe non poſſunt, iuxta ea quæ notantur in c. quoniam, de officio Ordin. Adducunt deinde Paul. 1. ad Titum cap. 1. ibi, conſtituas per ciuitates Preſbyteros, & inferiùs, oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, &c. quaſi illi, quos ſuperiùs Presbyteri nomine ſignificabat, iidem ſint atque illi, quos modò Epiſcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. in cap. legimus 93. diſt. & in cap olim 95. diſtinct. vbi expreſsè inquit, eoſdem eſſe Epiſcopos, atque Presbyteros. In primis enim pro ſolutione difficultatum, quas ſuprà ex locis Apoſtoli adduximus, aduertendum vniuerſum clerum, omnéſque Ordines ad duo primaria genera reuocari; ad Sacerdotes ſcilicet, & miniſtros, quorum priores, videlicet Sacerdotes ſubdiuiduntur in maiores, & minores; poſteriores verò ſcilicet miniſtri, in ſex alias ſpecies, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorciſtas, & Oſtiarios, quibus noſtris addūt Pſalmiſtas, habetur in c cleros. 21. diſt. quamuis nomen, Epiſcopi, principalibus tantùm Sacerdotibus tribui ſoleat, & nomen Diaconi principaliori tātùm Miniſtro, vtrumque tamen ſuo modo aliis conuenit, nam etiam Pre byteri ſuperintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuerſum populum ſalutare, ſeu magis Clerum, ne cogeretur ſingulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Epiſcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes miniſtros. Ad ſecundum ex Paulo ad Titum reſpondetur Paulum illis verbis vſum fuiſſe tanquam generalibus, non verò tanquam diſtinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi reſponſum eſt ſuprà part. 1. tit. 1. cap. 2. num. 36.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Eccleſia præcipit, vt Epiſcopos ſuos diligant, eiſque obdientiam debitam exhibeant, ſic etenim docet Clemens Papa in c. Sacerdotes 2. quaeſt. 7. Sacerdotes, inquit, & reliqui Eccleſiæ miniſtri, omneſque plebes Epiſcopos ſuos diligere debet, & eorum præceptis obedire, etiamſi ipſi aliter, quod abſit, agant, niſi in Fide errauerint Et B. Apoſtolus Petrus hortabatur, dicens: Obedite præpoſitis veſtris, non ſolùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Euariſtus quoque Papa in cap ſicut vir, in fine 7. q. 1. dicit Eccleſiam cum tanta reuerentia Epiſcopi ſui doctrina ſuſcipere debere, eamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis; ſi quis autem Epiſcopo non obedierit, ſiue ſit Sacerdos, ſiue alius clericus, ſiue etiam Princeps, Canonum ſententia pronunciatur infamis, & à liminibus Eccleſiæ eſt reiiciendus, vt dicit idem Clemens in cap ſi autem 11. quaeſt. 3. excommunicandos eſſe dicit Anterus Papa in c abſit, eadem cauſa, & quaeſt. ita & in c. ſi quis, & in c. omnes, de maior. & obed. Nec poteſt ſubditus contra Prælatum ſuum præſcribere obedientiam, cap. cum non liceat, de præſcript. vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infrà alleg. 128. latiùs agemus.

Epiſcopi igitur multis nominibus appellantur, 10
nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, aliquando ſummi Sacerdotes, vt per text. in cap cleros, verſ. Epiſcopus, cum ſeqq. 21. diſt. c. quod tranſlationem, de tempor. ordinat. c. 1. § per frontes, princip. de ſacra Vnct. tradunt, & explicant ſigillam poſt alios, Card. Bellar. tom. 1 de controuerſ. Chriſt. fidei. l. 4. de Rom. Pōt. c. 24. & l. 2. de Concil. auct cap. 1 ad fin. Azor. part. 2. l. 3 c. 21. q. 1. Henriq in ſumm l. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1. Durand in rationali diuinorum l. 2. c. 11. à princ. vſque ad numer. 5. & quòd Epiſcopi dicantur ſummi Sacerdotes, nuncupatim tradunt Ioſeph. Lud Peruſ. deciſ. 74. n 11. Azor. inſtit. moral p. 2 l. 3, cap. 28 col. 299. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt in c Pontifices 7. quaeſt 1. cap. Maſſana, de elect. & c quod tranſlationem, c. quia perículoſum. ibi, Pontificalis officij, de ſentent excomm lib. 6. Imò Iſidor. in d c. cleros, verſ. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt, maximos Sacerdotes, & in verſ. Presbyter, addit eoſdem Pontificatus apicem habere notant Gom in cap. 1. num. 18 de conſtit. lib. 6. Aloyſ. Ric in praxi aurea reſolut. 203. num. 2. Azor. dict. q. 1. verſ. quæres etiam. Durand numer. 3. vbi proximè, cuius nominis deriuationem idem Iſidor. in dict. verſ. Pontifex explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quaſi via ſequentium, &c quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia ſiue ſequamur Quinti Mutij Scæuolæ ſententiam, qui à poſſe, & facere Pontifices dictos putauit, & quod illis poteſtas fuiſſet ſacrificandi, id eſt, Sacra faciendi, l. 2. ibi, Pontificem dum Sacra facit, ff de in ius vocando, (facere enim apud veteres ſacrificare eſt) ſequuntur multi, cum quibus Aleia. lib. 2. Parag. c 6. indeque Pontificium dictum pro iure, & poteſtate aliquid faciendi: ſiue ſequamur aliam eiuſdem nominis rationem,

quæ

quæ Marco Var. placuit, de qua Notiores *in l.2.§.*
deinde ex his legibus, ibi, *apud collegium Pontificum*
erant, vbi Corraſ. *num.*16.*&* 17. Cagnol. *numer.*96.
ff. de origine iuris, Lexicographi iuris *verb. Pontifices*:
in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontifices appel-
lantur, vel quòd ſacra faciant, *dict. cap. cleros, verſ.*
Presbyter, vel quia viam aliis conſtruant & oſten-
dant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. *in*
cap. inter cætera, de officio Ordin. Cum ſimilibus tra-
dit Corraſ. *lib.*3 *miſcellan. c.*12. *num.*6. *&* 8. quo pa-
cto declarandus erit text. *in dict. cap. cleros, verſ. Pon-*
tifex, ibi, *quaſi via ſequentium*, intendit Durand. *d.*
*lib.*2. *cap.*11. *numer.*3. Vocantur Principes Eccleſiæ,
Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſolut.*203. *num.*1. Dicun-
tur etiam perſonæ egregiæ, itaut ad eos domi mit-
tatur pro iuramento accipiendo ſi quandoque in
teſtem vocantur volentes, gloſſ. *in l. ad egregias ff. de*
iureiur. Bald. *in Auth. ſed index, C. de Epiſcopis & Cle-*
ric. Gambar *de officio & poteſt. Legati de latere lib.*2.
*titul. de variis Ordinariorum nomin. n.*38. Item dicun-
tur illuſtres, ſecundùm Bart. *in l. omnes populi* 2. *de iu-*
ſti. & iur Gambar *citato loco num.*39. & comitari de-
bent à ſuis Canonicis in publicis proceſſionibus, vt
latè probat Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.*51. & di-
cuntur habere paſtoralem curam, & dignitatis faſti-
gium, *cap. ordinatos* 59. *diſt. c. miramur, verſ. principa-*
*tus, diſt.*6. *c. principatus* 1. *q.*1. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.*203.
*num.*2.

11 Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopúſque digita-
tis, & poteſtatis nomen habet, non officij tantum, vt
probant text. *in c.*2. *de officio delegat. lib.*6. ibi, *Pontifi-*
cali dignitate, &c. *& Clement.*1. ibi, *Pontificali*, *de*
renun. Clem. in plerisque, ibi, *Pontificalis dignitas*, *de*
*elect. Extrauag.*1 *verſ. non volentes, Ne Sede vacante,*
Ioannis XXII. cum multis aliis, ex quibus ita poſt
Ioan. Andr. notant Franch. & Dominic. *in d. cap.*2.
*numer.*1. Azor. *inſtit. moral. tom.*2. *lib.*3. *cap.*27. *quaſ.*2.
Henriq. *in ſumm. lib.*10. *de Ordinis Sacramento, c.*32.
12 *num.*1. Quinimo † Epiſcopatum non tantum digni-
tatem, ſed culmen eſſe dignitatum videtur probare
text. *in cap. pen.* ibi, *ad culmina dignitatum, de præben-*
dis, quem ad hoc notat gloſ. *verb. dignitatum in c.*2.
*eodem titul. lib.*6. & ſingularem dicit Barbatia *in cap.*
dilectus, colum. pen de officio Legati, ad notabilem ca-
ſum applicat Ripa *lib.*2. *reſponſorum cap.*16. maio-
rémque eſſe Ordinem, quam ſit in Eccleſia Dei, aſſe-
rit gloſſ. *verb. Epiſcopus, in proœmio libri ſexti*, gloſſ.
verb. de Epiſcopis in c quia periculoſum, de ſententia
*excommunicat. eodem lib.*6. Caſſan. *in catalogo gloriæ*
*mundi, part.*4 *conſiderat.*25. inde afferentes rationem
13 † quare Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, at
cæteros Epiſcopos vocet fratres; quaſi ſibi æquales,
Cardinales verò & Reges filios, iuxta text. *in c. quam*
grauis 6. *de crimine falſi.* tradunt Felin. *in proœmio*
*Gregoriano, num.*1. Dec. *in c. cùm venerabilis, num.*2. *de*
excep. Coſm. *in pragmatica tit. de numero Cardinalium*
gloſ. Cardinales.

14 Neque obſtat text. *in c. qui Epiſcopatum*, ibi, *quia*
nomen eſt operis, non honoris, 8. *q.*1. ex quo nonnulli
huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi no-
men ſolùm eſſe functionis, muneris, ſeu officij, non
verò poteſtatis, ſeu dignitatis, refert Cardin Bellar-
min. *de controuerſ. Chriſtianæ fidei, tom.*1. *lib.*3. *de Rom.*
*Pontif cap.*24. Azor. *d. cap.*27. *quaſ.*2. Reſpondetur
enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis ety-
mologia, quam ſolùm voluit deſignare D. Auguſt.
15 *in d. c. qui Epiſcopatum*: nam etſi nomen † *Epiſco-*
pus, ſumptum à verbo Græco ἐπισκοπεῖν quoad no-
minis etymologiam ſignificet eum, qui ſpeculatur,
& inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpecu-
lator ſit, & inſpiciens ſubditorum mores, *cap. Cleros.*
§. Epiſcopus 21. *diſtinct.* Azor. *dict. cap.*27. *quæſtion.*1.
Durand. *in rationali Diuinor. lib.*2. *cap.*11. *numer.*1.
& 2. Attamen reipſa, ſicut olim apud Ethnicos
nomen erat Magiſtratus & præfecturæ, nimirum
Prætoris, ita & hodie ſumptum etiam eſt ad deſi-
gnandam poteſtatem, & dignitatem, & præfecturam,
quæ eſt in Epiſcopo: ita vt Epiſcopatus non ſit ſim-
plex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubdito-
rum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura
Eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi
eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis,
& imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex
illo D. Paul. *ad Corinth. cap.*13. ibi, *ſecundùm pote-*
ſtatem, quam dedit mihi Dominus, &c. & ex aliis
locis intendit vtrumque text, *in dict. c.*2. ibi, *Ponti-*
ficali dignitate, &c. iuncto ibi, *ſacri officij, quod exer-*
cent, &c. *cap. quia periculoſum*, ibi, *Pontificalis offi. ij*,
*de ſentent excommunicat. lib.*6 & ex variis Scripturæ
teſtimoniis, & ſimilitudine nominis, *Rex*, ex quo
etiam hæretici arguebant, oſtendit idem Illuſtriſſ.
Cardin. Bellarm. *d. c.*24. notant Henriq. & Azor. *dictis*
locis.

Ex eo autem quòd Epiſcopatus dignitas ſit, in- 16
ferunt DD. ſub appellatione dignitatis in Iuris, vel
hominis diſpoſitione etiam Epiſcopalem venire, vt
per Dominic. & Franch. *d. cap.*2. *numer.*1. de quo ta-
men videri poteſt gloſſ. *verb. dignitatum*, & *ibi* com-
muniter omnes, *in cap. de præbendis lib.*6. Simo-
net. *de reſeruat. quaſ.*11. *per totam*, Mandoſ. *reg.*32.
*Cancel. quaſ.*15. Gambar. *de poteſtate legati libr.*2.
*num.*41. *cum ſeqq. & lib.*7. *à n.*212. Hojeda *de incom-*
*patibilitate benefic.*1. *cap. part.*14. *numer.*64. qui magis
communiter diſtinguunt inter materiam fauorabi-
lem, & odioſam, ita vt in illa, non verò in iſta ſub
appellatione dignitatis, Epiſcopalis comprehenda-
tur, iuxta deciſionem text. *in c. dilectus.*12. *de conceſ.*
præbenda, c. Inquiſitores 16. & ibi gloſſ. *verb. expreſsè*,
*de hæreticis lib.*6. *cap. ſi compromiſſarius* 37. *verſ. huiuſ-*
*modi, d. elect. lib.*6. *de cap. periculoſum, de ſentent. ex-*
communic. eodem lib. Marc. Anton. Genuenſ. *in practic.*
*cap. Eccleſ. quaſ.*9. *numer.*3. & diſpenſationes vide
doctrinam Abbat. *in d cap. dilectus num.*1. *& in c. cùm*
VVinton. de elect. vbi docet † diſpenſationem etiam ad 17
omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extendi ad
Epiſcopalem propter excellentiam, & culmen illius,
ex regula *c.*1. *§. vltim. de filiis Presbyter. lib.*6. ſequun-
tur Peregrin. *de fideicomm. art.*23. *numer.*8. Hojeda *de*
*incomp. benef. p.*2. *c. vltim. num.*77. Maurit. Alzed. *d. p.*1.
*c.*3. *n.*19. Nicol. Garcia *de beneficiis p.*1. *cap.*6. *num.*66.
Sic etiam Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione, ſiue
interdicto, niſi de illis mentio fiat, *d. c. quia periculo-*
ſum, Sayr. *de cenſuris lib.*1. *c.*8. *num.*25. Bellet. *diſquiſit.*
*Cleric. p.*1. *tit. de diſciplina clericali §.*2. *n.*47. Nec etiã
ſub diſpoſitione generaliter loquente de perſonis,
venit perſona Epiſcopi, *c. Inquiſitores de hæret. in* 6.
vbi gloſſ. *verb. expreſsè* Lotter. *de re benef. lib.*1. *q.*8. *n.*
82. Nec denique Epiſcopalis dignitas venit ſub am-
pliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in
odioſis, *c.*2. vbi gloſſ. *verb. dignitatum, de præbendis in*
6. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*5. *in princip. num.*36.
Bellet. *d. §. n.*43.

Sed an Epiſcopatus Ordo ſit, controuertitur in- 18
ter Theologos, & Canoniſtas. Theologi enim in
Eccleſia ſeptem tantùm Ordines ponunt, quattuor
videlicet minores, & tres maiores, & ſic negant Epi-
ſcopatum eſſe ordinem diſtinctum, ſed eundem cum
Sacerdotio, & per conſecrationem in dignitate Epi-
ſcopali recipere Epiſcopum non ordinem diſtin-
ctum, vt eſt Sacramentum, ſed potiùs diſtinctum of-

ficium, & nouam dignitatem ac præeminentiam exercendi ex officio plures Eccleſiaſticas functiones, quas ex officio certum eſt nec ſimplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere poſſe. Ita tenent ipſi *in 4. Sentent. diſtinct. 24.* S. Thom. *in addic. ad 3. p. quæſt. 40. art. 5. in corpore*, vbi Nugnus, Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 2. in princip.* Coſm. Philiarch. *lib. 1. cap. 10.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 1. quæſt. 98. ſub num. 21.* Sanch. *in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 8.* Lotter. *de re benef. l. 3. q. 35. à num. 32.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. num. 8.* Molfeſ. *in ſumm. moralis Theolog. tract. cap. 1. num. 31.* Homobon. de Bonis *de humana vita ſtatibus part. 1. cap. 20. in princ.* Fillinc *tom 1. tract. 9. numer. 12.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30 tract. 1. num. 5.* Bonacina *de Sacramentis diſp. 8 quæſt. vnic. punct. 1. num 3.* Verior tamen eſt ſententia Canoniſtarum aſſerentium Epiſcopatum eſſe Ordinem à Sacerdotio diſtinctum, vt probat expreſsè Tridentini locus (cui ſe neſcire, nec poſſe bona fide reſpondere aſſerit Nauarr. *in loco infrà citando*) *ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 4.* ibi, *Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locis ſucceſſerũt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, &c.* text. *in cap. illud 77 diſtinct. & in c. 1. iuncta gloſſ. verb. à cap. 32. diſtinct.* Quòd autem imprimat characterem probatur, quia Epiſcopalis ordinatio non poteſt repeti, & eſt indelebilis, & Epiſcopus ex ſua ordinatione poteſt duo Sacramenta conferre, ſcilicet Ordinem, & Confirmationem, quæ non poſſunt Sacerdotes inferiores miniſtrare, Fr. Eman. *in ſumm. tom. 4. cap 67. num. 21.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. numer. 7.* Denique confirmatur optimè ex eo, quia Epiſcopi multò magis, quàm alij inferiores ad ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum ordinantur: ipſi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vaſa ad vſum eiuſdem Sacramenti conſecrant. Ex quibus ita ex noſtris, & Theologorum pluribus hanc ſententiam defendunt in effectu gloſſ. *verb. Epiſcopus, in proœmio, lib. 6. & gloſſ. 2.* vbi Doct. *in cap. quoties 3. de purgat. canonic.* Durand. *in 4. diſt. 24. quæſt. 6.* & *ibi* Palud. *quæſt. 7.* VValdenſ. *tom. 2. de Sacram. cap. 116.* Nauarr. *in manual. cap. 12. numer. 18.* Petrus Sot. *de inſtit. Sacerd lect. 3. & 4. de ſacram. Ordin.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de ſacram. Ordinis, num. 10.* Emanuel Sà *verb. Ordo, n. 7.* Valent. *tom. 4. diſput. 9. quæſtion 2. punct. 4.* Martin. Fornar. *cap. 1. de Ordine*, Cardin. Bellarmin. *de ſacramento Ordin. cap. 5.* Vaſq. *part. 3. diſputat. 240. c. 3.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. diſput. 2. dub 2. num. 9.* Medina *lib. 1. de cælibatu cap. 16.* Domit. Chamerot. *de Sacrament. tract. 11. de Ordine ſacro, cap. 1. dub. 3.* Laym. *in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 9. cap. 4. numer. 3. & cap. 7. in fine.* Rendina *in promptuar. receptarum ſent. titul. 38. de Epiſcopis & Prælatis, numer. 15.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub. 2. num. 7.* Vaſconcel. *in harmonia rub. ad tit. de tranſlat. Epiſcopi, num. vlt.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccl. part. 2. cap. 4. num. 17.* nouiſſimè me citato *in hoc loco*, Torreblanca *in prælectcab. Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 11. num. 16.* Quicqoid aliter diſtingunt Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 27. quæſ. 3.* & Lotter. *de re beneſic. lib. 1. quæſtion. 9. à num. 75.*

19 An autem ordinatio Epiſcopalis verè, & propriè ſit Sacramentum? Vide Balduin Iunium *ſuper opera controuerſiarum.* Cardin. Bellarm. *part. 2 lib. 6. cap. 3. verſ. primum ergo*, poſt Michaelem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vaſq. tractat Coninch. *d. diſp. 20. n. 43.* inter quos receptior tenet opinio Epiſcopatum eſſe de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum, & vltra eos docent Cardin. Bellar. *Sacrament. lib 1. c. 5.* & Gregor. de Valentia *tom. 3. diſp. 9. q. 1. punct. 4 verſ. ſecundò controuerſum*, quos refert & ſequitur Campan. *rub. 1. n. 7. ante verſ. Epiſcopatum*, Fillinc *d. tract. 9. n. 24.*

Verùm autem Cardinalatus ſit verus Ordo, non videtur ab inſtituto noſtro alienum diſputare. Quidam inter Eccleſiaſticos Ordines Cardinalatũ enumerant, ex quorum numero ſunt Turrer. *lib. 2. ſum. c. 80.* Card. Alban. *in tract. de Cardinalib. quæſt. 5. circa med.* Anton. Barbat. *tract. de poteſt. Cardinal. p. 1. quæſt. 1. num. 20. vſque ad 37.* Villadieg. *de origine, dignitate, & poteſt. Cardinal. q. 1.* Cardin. Iacobat. *tr. de Concil. lib. 1. art. 12.* Auguſt. Triumph. *tract. de poteſt. Eccleſ. q. 102.* S. Antonin. *3. part. ſum. tit. 21 c. 1. & 2.* Sed alij multo meliùs tenent Cardinalatum non eſſe Ordinem ſacrum, nec imprimere characterem, nec fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum, vt per Cardin Zabarel. *in Clem. ne Romani, §. porrò, de elect.* Sot. *in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art. 4* Card Bellarm. *lib. 1. de clericis, cap. 16. contron. 5.* Domit. Chamerot. *de Sacrament. tract 11. cap. 1. dub. 2* Sanch. *in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 11.* Azor. *inſtit moral. p. 2. lib. 4. c. 1. quæſ. 3. verſ. ſecunda opinio*, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 12. num. 75. verſ. tamen primum*; ex ea potiſſimum ratione, quia Cardinalatus non habet conſecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde ſimiliter Papatum non conſtituere Ordinem diſtinctum ab Epiſcopatu, nec imprimere diſtinctum characterem, reſoluunt Sot. *d. q. 2. art. 4. concl. 2.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. 8. vnica, punct. 3. num. 5.* quia etſi Papa habeat maiorem poteſtatem iuriſdictionis, quàm habeat Epiſcopus; tamen in poteſtate conficiendi corpus Chriſti conſecrandi Epiſcopos, confirmandi, & ordinandi, ſunt æquales.

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia 20
Epiſcopis conceduntur, & plures prærogatiuæ eis competunt de Iure. *Primò* enim electus Epiſcopus eximitur à patria poteſtate, ex lege Canonica *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, & lege Imper. *in auth. ſed Epiſcopalis dignitas, C. de Epiſcopis & cler.* obſeruant Cou. *in cap. quia nos, num. 5. de teſtam.* Bernard. & Salzed. *reg. 235.* Garc. Falcon. *reg. 198.* Cott. *in memorabilib. verb. Epiſcopalis dignitas*, Viui. *tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria poteſtate, n. 4. p. 403.* Menoch. *remed. 15. recuperandæ, numer. 321.* Aſcan. *de patria poteſtate, c. fin. num. 49.* Pinel. *in l. 1. p. 1. num. 42. C. de bonis matern.* Gutier. *in repet. §. ſui, num. 10. & 11. Inſt. de hered. qual.* Valdeſ. *ad Xuar. p. 2. pag. 62* Molin. *de Iuſt. tractat. 2. diſp. 229. verſ. 6.* Rebell. *de oblig. Iuſt. p. 2 lib. 1. q. 8. num. 6. verſ. 8.* Milis *verb filius, verſ. filius, eximitur*, Sà *eod. verb. num. 11.* Anton. Gom. *var. tom. 1. c. 9. num. 11.* Alzed. *part. 1. c. 12. num. 10.* vbi *numer. 19.* dicit quòd filij Epiſcopi antea vxorati per conſecrationem patris non liberantur à patria poteſtate. Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 29 num. 79.* Mart. *de Iuriſp. p. 4. cent. 1. caſu 27. n. 4.* nouiſſimè Barth. de Angelis *ad d. auth. ſed Epiſcopalis, num. 1. pag. 82.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Eccleſ. q. 374. nu. 1. in princ.* Idem in Cardinalibus in his, quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen vt omittant ius ſuorum hæredum, Cuch. *in Inſtit. canon. lib. 1. tit. 4. nu. 87.* Molin. *de Iuſtit. tr. 2. diſp. 229. num. 8.* Lxl. Zech. *de Repub. Eccleſ. tom. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 8.* nouiſſimè amicus meus ſapientiſſimus P. Diana *moral. reſol. part. 5. tract. 2. reſol. 31.* *Secundò*, in ſignum dignitatis Epiſcopalis, & ſpiritualis quoque Matrimonij cum Eccleſia ſua annulum portare poteſt in digito, & Mitra, ſeu infula, & aliis Epiſcopalibus ornamentis atque inſignijs decoratur, *c. clerici officia, de vita, & honeſt. cleric.* *Tertiò* in Altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantauit, nullus eadem die poteſt Miſſam celebrare, *cap. in altari, de conſec. diſt. 2.*, & infrà dicemus *alleg. 24 in princip.* Poſſunt autem ipſi Epiſcopi cum Altari portatili

vbique

vbique locorum, & extra Eccleſias celebrare, per ſe, vel per alium in præſentia ſua, *c. fin. de priuileg. in 6.* quod an ſublatum fuerit per Concil. Trid *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis, & euit. in ſacrificio Miſſæ*, dicemus infrà *alleg.* 23. *num.* 5. Et in ſuis diœceſibus populo ſolemniter benedicere *Clem. fin. de priuil.* de quo aliqua notabimus *alleg.* 27. *num.* 63. Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in ſua præſentia facere celebrari, *cap. quod nonnullis, de priuileg.* & poſſunt ſibi quem volunt eligere Confeſſorem, *c. fin. de pœnit. & remiſſ.* de quo tamen vide quæ dicemus infrà *alleg* 25. *num.* 20 *Quartò*, habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia ſimilia, quæ ad legem diœceſanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg.* 86. *Quintò* non poteſt Epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitari: nam, inquit *l. nec honore. C. de Epiſcopis & cleric. & auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis §. nulli verò iudicum*, & perſona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quæ diximus in noſtro *tract. de Iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 12. *num.* 30. quòd ſi quandoque eius neceſſaria ſit atteſtatio, non iureiurando, ſed Euangelijs tantùm coram poſitis teſtimonium eius eſt accipiendum, *cap. teſtimonium, cum ſeq.* 11. *quæſt.* 1. *Sextò*, cuicumque licitum eſt iudicium Epiſcopi in quacumque cauſa eligere, & eius ſententia non eſt retractanda, & teſtimonium ipſius tantùm eſt recipiendum, vt Theodoſius Imp. decreuit *in c. quicumque, cum ſeqq.* 11. *q.* 1. niſi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in cap. fin.* 6. *quæſt.* 2. hæc enim ſic quoque intelliguntur cum ſententia ab Epiſcopo ſecundùm ius legitimè fuerit prolata; dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur quod à ſacroſancto homine ſecundùm ſcientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, *in c. omnes, in fine, ead. cauſa & quæſt.* Epiſcopi quoque tantùm, vel alij in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti, Conſeruatores Iudices dantur, *c. hac conſtitutione, de officio deleg. in* 6. *Septimò*, ſi Epiſcopi à quoquam rebus proprijs ſpolientur, vel à ſuis ſedibus eijciantur, ſunt ſtatim in omnibus reſtituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimẽ obijci poſſit, *cap. ſi quis ordinatus, cum ſeq.* 91. *diſt. Clem. vnic. de foro compet.* Nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *cap.* 1. *cum ſeqq.* 7. *q.* 1. *Octauò*, Epiſcopus poteſt aſſiſtere Inquiſitoribus in negotio Fidei. Alex. IV. *Bulla* XIII. & habet eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus, & vbi Inquiſitores non adſunt, Penia *in* 3. *part. direct. Inquiſit. ſchol.* 112. Aloyſ. Ricc. *in prax. aurea reſol.* 103. *verſ. duodecimo. Nonò*, Epiſcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Cameræ abſque mandato ſummi Pontif. Pius IV. *Bulla* 74. Aloyſius Riccius *dict. reſolut.* 203. *num.* 1. *Decimò*, Epiſcopi præcedunt Protonotarios, etiamſi ſint de numero participantes tã in Vrbe, quàm extra, Pius II. *Bulla* 2. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 203. *verſ. ſexto. Vndecimò*, Epiſcopus in ſua diœceſi debet honorari ab Archiepiſcopo dum eſt in illa, Capyc. *deciſ.* 17. *n.* 28 & 25. Aloyſ. Ricc. *dict. reſol.* 203 *n* 3. *verſ. octauo. Duodecimò*, Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propria ſuæ Eccleſiæ, vt dicemus *alleg.* 87. *num.* 6. *Decimotertiò*, Ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate, *cap. ſtatuimus* 15. *q.* 2 Con. *lib.* 2 *var. c.* 8. *in fine*, Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 202. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 30 *num* 11. Alzedo *dict. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 17. vbi *num* 18. id intelligit, ſi Epiſcopus iam erat conſecratus: qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria; cùm in alijs ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. peruenit. de ſentent. excomm. Decimoquartò* poteſt Epiſcopus ſententiam ſuam per alium legere, Vgolin. *de officio Epiſc. part.* 1. *cap.* 2. §. 2. *num.* 4. Alzed. *d. part.* 12. *cap.* 11. *num.* 45. vbi *num.* 46. intelligit de Epiſcopo conſecrato. *Decimoquintò* dum iurat non tenetur tangere librum, ſed ſat eſt quòd pectus ſuum tangat, vel à longè manus eleuet verſus illum, *cap. in cauſa, de iuram. c.* 1. gloſſ. *in cap. quoties* 1. *quæſt.* 7. Vgolin. *d. p.* 1. *cap.* 2. §. 1. *num.* 4. Hieron. Venero *de exam. Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 19. Alzed. *d. c.* 12. *num.* 38. vbi *numer. ſeqq.* id limitat quando Epiſcopus conſecratur, dum fidelitatem, & alia Papæ promittit, vt *in cap. Ego N. in fine, de iureiur.* vel quando ſpecialiter eſt ſtatutum quòd Epiſcopus Scripturam tangat. Immo Epiſcopo ſine iuramento credi in cauſis ciuilibus reſoluunt Aggia *de exhib. auxil. concl.* 4. Bobadil. *in politic. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 15. *Decimoſextò*, Epiſcopus accuſatus non debet ſtare, ſed ſedere ſimul cum Iudice aliquantulum inferiùs, Seln. *de benef. part.* 1. *q.* 3. *num.* 12. *in fine*, Anton. Corſet. *de poteſt. Regia part.* 4. *num.* 12. Alzed *d. cap.* 11. *num.* 36. *Decimoſeptimò*, non poteſt cogi ad tutelam cuiuſcumque perſonæ ſuſcipiendam, *auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Deo autem, collat.* 9. *l.* 95 *tit.* 5. *p.* 1. Paul. Montan. *de tutel. c.* 35. *reg.* 1. *n.* 194. Galganet. *eod. tract. lib.* 1 *tit.* 6. *n.* 36. Alzedo *d. cap.* 12. *num.* 31.

Quamuis Tiraq. *de nobilit. cap.* 16. latè diſputet an 21
nobilitas liberorum aſcendat ad parentes? & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phœbus *Luſit. deciſ.* 155. *per tot. tom.* 2. *per auth. conſtitutio qua, de dignit. §. generaliter*, illud certò certiùs eſt quòd † Dignitas 22
Epiſcopalis filij prodeſt patri, ita quòd parens filium habens Epiſcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius, ita Gam. *Luſitan. deciſ.* 112. vbi Flores de Mena, benè Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 545. *in* 1. *impreſſ. & reſolut.* 467. *per tot. an, in* 2. *impreſſ.* & faciunt quæ Farinac. *in praxi criminali part.* 5. *lib.* 1. *tit.* 5. *q.* 1. *n.* 60 me citato *in hoc loco* Alzed. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 17.

Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio conſide- 23
rata in generali, & in communi eſt inſtituta de iure diuino, vt conſtat ex D. Paulo *ad Epheſ.* 4. & 1. *ad Corinth.* 12. quem poſt alios exponit Suarez *tom.* 4. *de Pœnit. p.* 2. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *à num.* 7. & ex loco *Act.* 20. quem in idem adducit Card. Bellarmin. *d. tom.* 1. *controuerſ.* 8 *generali lib.* 4 *c.* 25. Henriq. *in ſum. lib* 6. *cap.* 5. *n.* 5. Si verò iuriſdictio Epiſcopalis ſumatur in particulari, eſt inſtituta de Iure humano. Suarez *dict. ſect.* 1. *num.* 10. *cum ſeqq.* iuncto *num.* 3. Card. Bellarm. *d. lib.* 4. *cap.* 14. Valent. *tom.* 4. *diſpenſ.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 2. *pag.* 2. *col.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib* 3. *c.* 30. *q.* 13. Camill. Borrellus *d. tit.* 6. *à n.* 1. Ludouic. Miranda *de ordine iudiciario q.* 2. *a.* 5.

Ad cunctis formidandum Epiſcopale munus eue- 24
hendum, ſingulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum ſcientia ſunt commendandi, *cap. cùm in cunctis, de elect.* Quamobrem is, qui dignitate Epiſcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio, & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia, aut in Iure Canonico creari: quòd ſi ad nullum literarum gradum promotus ſit, ſufficit ſi alicuius Academiæ teſtimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita diſponit Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 2. & tenent Menoch. *de arbitrar. caſu* 429. *num.* 35. Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *cap.* 16. §. 2. *in comment. littera B*, & *cap.* 33. §. 2. & *lib* 13.

cap.9.§.1. verſic. gradus, Petr. Alphonſ. de Vaſconc. in harmonia rubricar. Iuris Canon. tit. de ætate & qualitate, num.4. Azor. inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.28. q.9. col.906. & lib.6. cap.6. quæſ.1. col.683. Leſſ. de Iuſtit. lib.2. cap.34. dub.24. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ.4. nu.67. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.171. plures alios refert Cened. ad Decretum collect.51. num.4. in fin. Campanil. in diuerſ. Iuris Canon. rub.3. cap.4. num.1. cum ſequentib. Bellet. diſquiſit. clericali. part.1. tit. de clericali diſcipl. §.4. à num.33. Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſtico p.1. tract.1. cap.9. quæſ.52. vbi quæſ.53. an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat: quorum plures refero Ego ipſe in collect. ad cap. cum in cunctis, num.10. de elect. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tractat. 2. cap. 13. num.6.

Hodie cum priuilegium Doctoratus non faciat
25 Doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens VIII. ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur quoad Epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum. In Gallia verò, & Hiſpania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S. Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt Franc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſtici part.1. cap.3. num.10. & 11. Campan. d. cap.4. num.4. Maurit. Alzed. d. part. 1. cap.3. num.24. idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere, Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Religio ſem peza, Galinza ſem azas, Latinè Prælatus ſine litteris, nauis ſine clauo, horologium ſine aquilibrio, gallina ſine alis. Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur, ſanè ab Epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. ab Honorio III. de quo in cap. fin. de ætat. & qualit. toleraretur tamen ſi ex longo vſu, & rerum experientia ſciat rectè exercere omnia ad Epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt per Hojedam. de incomp. benef. p.1. c.24. n.32. & 33. Maiol. de irreg. c.32. num.4. & 10.

26 Ad Epiſcopatus culmen ex Concil. Agathenſi c.16. & 17. nemo promoueri poteſt ante annum trigeſimum, habetur in cap. quicumque 77. diſt. Poſtmodum verò ex Conſtit. Alexandri III. in Concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exegerit 30. in cap. cùm in cunctis, de elect. Ita Coſmus in pragmatic. ſanction. tit. de elect. cap. ſicut, § deinde, verb. legis pag.99. verſa, Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris part.1. lib.17. c.9. num.12. Menoch de arbitr. caſ.427. num. 34. Rebuff. tract. de pacificis poſſeſſorib. num.184. Armend in additionibus ad recopil. legum Nauarræ ad lib.1. tit.2. l.1. de ætatibus num.18. Franc. Leo dict. c.3. num.7. Henriq. in ſum. lib.10. cap.19. §.3. & lib.14. cap.9. in princ. verſ. ad Epiſcopatum. Azor. inſtitut. moral. pag.2. lib.6. cap.5. in princip. Gutier. canon. lib.1. cap.28. num.36. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. Epiſcopus num.2. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. quæſt.4. art.2. concl.3. Leſſ. de iuſtit. tit.2. cap. 34. dub.10. num.103. Reginald in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.163. verſic.1. Viuian. in praxi Iuris patronatus part.2. lib.6. cap.7 num.4. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg.10. dub.11. à num.19. me citato in hoc loco Caſtr. Palao in opere morali tom.2. tract.13. diſput.4. punct.9. num.1 Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 2. cap.11. num.4. & 5 Filliuc. tom.3. tract.41. cap.5. n.32. nouiſſimè Balthaſ. ab Angelis ad authent. Presbyterum C. de Epiſcopis & cleric. num.1. pag.51. Stephan. VVeyms ad Conſtitutiones 24. Iuris communis per Concil. Trident. innouatas, Conſt. 2. num. 3. nouiſſimè Alzad d.p.1. cap.3. num.22. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub.7. cap.3. num.3. & rub.7. cap.6. num.44. vbi ex Rebuff. d. tract. de pacificis poſſeſſoribus, n.184.
aſſerit † in Regno Franciæ (quod in omnibus Gal- 27
licanis Epiſcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Epiſcopatum iudicari, qui in vigeſimoſeptimo conſtitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem: & Petr. Gregor. ſyntag. Iuris part. 2. lib.17. cap. 6. num. 16. addit Regem Franciæ poſſe virum ætatis 17. annorum nominare ſummo Pont. ad Prælaturam obtinendam, dummodo aliæ qualitates de-
ſideratæ adſint. Itaque non amplius ſatis eſt † at- 28
tigiſſe prædictos triginta annos, niſi expleuiſſe pateat, ex Rebuff. in praxi beneficiali rubr. requiſita ad collationem bonam num.37. & dict. tract. de pacific. poſſeſſorib. num. 184. licèt gloſ. in cap. vnico, verſ. compleuerint, de ætate & qualit. in 6. dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate d. cap. cum in cunctis, cuius quidem verbum, exegerit, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua Gregorius XIV. 15. Maij 1591. expreſſis declarauit verbis, ibi. annum trigeſimum expleuiſſe, &c.

Impubes autem ſi conſecraretur Epiſcopus, nihil 29
ageret, ex D. Thom. ad 3. part. ſum. q.39. art.2 Henriq. in ſum. lib.1. cap.21. §.4. & lib. 10. cap.14 §.3. Syluest. verb. ordo 4. num.1. Menoch. de arbitr. cent. 5. caſu 427. numer. 10. eo quòd in Epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa Corpus myſticum Chriſti, & cõſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit Bonacina de Sacram, diſp.8. q. vni. p.5. n.5. ex eo, quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem, vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, non fieret irregularis, ex citatis per Suar tom.5. diſp.31. ſect.1. num.29. Campan. rub.7. c.4. nu.17. Mari. Alter. de cenſur. tom.1 diſp.10. c.1. dub.3. Bonacin. de cenſur. extra Bullam diſp.3. q.1. puncto 2. n.10. & quod plus eſt, Sanch. in opuſc. moral. lib.7. c.1. dub.32. n.4. reſoluit quod ſi puer in cunis conſecretur Epiſcopus, tenebit factum.

Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quòd 30
in aſſecutione Epiſcopatus, Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant. Ita Henriq. in ſum. lib. 10. c.33. §.2. in com. littera E, Azor. inſt. moral. p.2. lib. 3. c.28. q.10 Fr. Eman. quæſt. Regularium tom.1. q.11. a.4. Bobadil. in ſua politica lib.1. c.6. n. 14. plures refert Cened. ad decretum collect.51. n.5 Quintil. Mandoſ. ad l. 16. Cancel. q.16. ſub n.5. verſ. contrarium tamen, cum ſeqq. optimè Lotter. de re benef. lib.3. q.7. n.56 cũ ſeq. Alzed. d.p.1. c.4. n.25.

Seu in his quæ pertinent ad forum conſcientiæ 31
Theologi præferuntur Canoniſtis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas, Canoniſtæ Theologis præferre debent, vt per Menoch de præſumpt. lib.2. præſ.71. n.49. Fr. Eman. d. art.4. Azor. inſt. moral. p.1. lib.2. cap.17. q.3. & p.3. lib.1. cap.3. q.4. nam vt dicit Lotter. c.7. num.97.

num. 97. Theologus non eſt tanti, vt ſine Iuris Canonici facultate poſſit Ius diuinum, quantum pertinet ad mortalitatem, interpretari, & in hoc præſtantior eſt Iuris Canonici Doctor.

32 Requiritur deinde vt Epiſcopus legitimo ſit Matrimonio natus, vt decidit Concil. Trident. *ſeſſ. de reform. c. 1.* illegitimum namque ſine Papæ ſpeciali diſpenſatione (quam vix ad Epiſcopatus obtinendos concedit inhabilem eſſe vt ad Epiſcopatum aſſumatur probant textus *in cap. cùm VVitonien. Eccleſia, de elect.* gloſ. *in c. grandi, verb. legitime, de ſupplen. neglig. Prælator. lib. 6.* Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſia ſtici p. 1. c. 3. n. 8.* Bertachin. *de Epiſcopo lib. 2. de cauſa mot. Epiſcop. n. 81.* Vgolin. *de officio Epiſcopi p. 1. c. 1. § 1. n. 5.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. lib. 3. c. 2. n. 12.* Maurit. de Alzed. *de præcellentia Epiſcop. dignit. p. 1 cap. 3. num. 16.*

33 Legitimatos verò per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatus abſque aliqua diſpenſatione promoueri poſſe, arg. text. *in c. tanta, qui filij ſint legitimi*, tenent Peregrin. *de fideicom. articul. 24. numer. 12.* Couarr. *de ſponſalib. part. 2. cap. 8. §. 2. num. 24.* Menoch. *conſ. 16. num 5. & 17. & conſ. 799. num. 12.* Franc. Leo *d. p. 1. cap. 9. n. 14.* Fr. Eman. *in ſum. tom. 1. cap. 67. nu. 6.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *d. p. 1. cap. 3. n. 18.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 50. ſect. 5. à num. 10.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina. cleric. §. 2. nu. 18.* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici rub. 12. c. 13. numer. 117.* Baſil. Pont. *de Matrim. lib. 1. cap. 11. num. 5.* Sanctarel. *var. reſolut. quæſt. 42. num. 18.* Ego ipſe *in collectan. ad cap. tanta n. 24. qui filij ſint leg.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. q. 11. ſuppoſ. 4.* Defectus enim natalium tollitur per ſubſequens matrimonium, vt latè probat Marchin. poſt hæc ſcripta, & non ſemel impreſſa, in lucem editus, *in tract. de ſacram. Ordinis tractat. 1. part. 10. cap. 1. à numer. 20.* Ioan. Baptiſt. Lup. *de illegitimit. & natur. comment. 4. §. 3. num. 8.* Matienſ. *l. 10. gloſſ. 3. n. 3. & 11. titul. 8. lib. 5. nouæ Recop.* Montealgre *de exercit. practic. action. lib. 2. cap. 1. §. 3. num. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib. 30. num. 70.* Trentacin. *var. reſolut. lib. 2. titul. de legitim. reſolut. 1. num. 18.* Gall. *de except. titul. 1. part. 1. except. 2. numer. 12. & 23.* Paſchal. *de viribus patriæ poteſt. p. 2. cap. 4. numer. 58.* Ratio eſt, quia legitimati per ſubſequens matrimonium ea omnia conſequens poſſunt, quę ſunt Iuris Ciuilis, vt per tex. *in leg. cum ex oratione ff. de excuſat. tutor.* & *in lib. 4. & fin. tit. 13. p. 4.* reſoluunt Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 21. num. 11.* Ioan. Borcholt. *in tract. de feudis cap. 1. num. 19. poſt med.* Franc. Ferret. *ad conſtit. de los impuberes, ſub rub. de ſubſtit. gloſſ. 6. num. 80. & 93.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 143. num. 72. & cap. 751. num. 12. & cap. 754. numer. 15. & 16.* cùm huiuſmodi legitimatio naturam imitetur, Surd. *de aliment. tit. 2. q. 15. num. 32. & tit. 8. priuil. 67. num. 5. & 10.* & ſic legitimati primordia habeant naturalia, idem Surd. *titul. 1. q. 111. n. 7.* Vnde eos iure eſſe legitimos tenent Surd. *d. q. 111. n. 10. & tit. 8. priuil. 67. n. 8.* Annel. Gall. *d. except. 2. p. 1. n. 1. & 14.* Mieres *de maior. p. 2. q. 1. n. 12. ad med.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 21. n. 62.* Fr. Baſil. *de matrim. lib. 11. c. 11 n. 2. & 3.*

Neque obſtat argumentum, ex quo contrarium tenuit Raymund. quem refert Abb. *in cap. ad extirpandas, in fine, de filiis Presbyter.* & ſequitur Maiol. *de irregularit. lib. 1. c. 4. num. 13.* ſcilicet ex text. *in d. c. cum in cunctis, in princ. de elect.* vbi requiritur vt quis fiat Epiſcopus quòd ex legitimo matrimonio natus ſit; nam ex *d. c. tanta, in princ.* ibi, *poſt contractum Matrimonium legitimi habeantur*, inſpectis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter † legitimationem, quæ fit per ſubſequens matrimonium, Iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati ſunt, per Matrimonium poſtea ſubſequutum non ſolùm ex tunc legitimi fiant, ſed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant Anton. *num. 2. & 4.* Card. *num. 2.* Abb. *7.* Anchar. *10. in d. cap. tanta*, idem Anchar. *conſ. 223.* Deci. *in d. cap. cùm in cunctis, num. 11. de elect.* quòd ex Legiſtis docuit Bart. *in l. 2. num. 10. ff. de vulgari*, quos refert Tiraquel. *de primogen. q. 34. num. 34.* & poſt Fortun. Graciam *in §. & quid ſi tamen, n. 17.* tenent Couar. *de ſponſalib. p. 2. cap. 8. §. 20. num. 26.* Mantica *de coniect. vltim. voluntat. lib. 11. tit. 12. num. 18.* Roland à Valle *conſ. 10 num. 14. volum 2.* Surd. *conſ. 309. n. 24.* Campanil. *d. num. 127.* Bellet. *d. §. 3. num. 10.* Et, quod magis eſt, in legitimatione per ſubſequens matrimonium illud tempus attendendum eſt, quod magis proli prodeſſe poterit, ſiue illud ſit conceptionis, ſiue natiuitatis, vt per *l. nuper, C. de natural. liber.* reſoluunt Fachin. *controuerſ. lib. 3. c. 50.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 10. num. 29.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 7. n. 19. & diſp. 34. numer. 47.* Baſil. Pont. *in ſimili tractatu lib. 11. cap. 3.* Marchin. *d. tract. 1. p. 10. cap. 1. num. 37. cum ſqq.* Ioan. Borcholt. *in tract. de feudis, cap. 7 n. 19. à num. 52. ad fin.* Paſchal. *d. part. 2. c. 4. nu. 57. & 58* Cenall. *comm. contra comm. q. 606. n. 6.* qui plura fundamenta pro hac parte adducunt; licèt contrarium defendant Peregrin. *de fideicom. art. 24. num. 34.* & Fachin. *controuerſ. lib. 4. c. 54.* 34

Magis fortaſſe obſtat text. *in cap. innotuit, de elect.* ex quo conſtat M. de quo ibi, ſuſceptum fuiſſe ex ſoluto & ſoluta, & ex integra textus apparet poſt quadriennium inter parentes matrimonium fuiſſe ſubſequutum, vt refert Anton. Auguſt. *collect. ad Decretal. tit. 6 c. 5.* & colligi videntur ex corpore Iuris Canonici ſine gloſſis Venetiis, & alibi impreſſo poſt annum 1587. vbi poſt illa verba *quaſi furtum*, legitur *quo facto cum ipſa infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit*. Sed reſpondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua verò fidem non facere, iuxta eiuſdem Gregor. proœmium, nec originalia, quæ referuntur, inter ſe conſonant; nam apud Anton. Auguſt. legitur, & *ipſam infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit*, quæ Grammatica vitioſa eſt, & legendum videbatur, *hæc ipſa*, & tunc nihil nobiſcũ pugnat: cum enim concludit eam contraxiſſe matrimonium cum milite, ex quo M. filium ſuſceperat, in integra verò appoſita in corpore Iuris Canonici legitur, *cum qua poſtea Matrimonium contraxit*, quę ſi vera eſſet, noſtram reſolutionem deſtrueret: ſed non probatur vnde ſumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanſerunt, ex diametro pugnare, ibi. *idem quoque M. adiicit quòd nunquam pater eius habuit vxorem*, vnde fit ea verba omiſſa fuiſſe in noſtra compilatione, quia à patre allegabantur: ſed tamen minimè ſunt probata. Potuit enim Pontifex in deciſione ea commemorare ad diſpenſationem, petitam iuſtificandam inter alias cauſas, quas adduxit: veroſimilior eſt littera Anton. Auguſt. ſi, *ipſa*, legas, non *ipſam*, quia conſonat verbis verſiculi præced. & noſtram reſolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celſitudinem filij legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſe aſcendere ſtatuit Sixtus V. *in ſua Conſt. 50.* quæ incip. *Poſtquam*, de qua Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 10 n. 13. & 14.* Bellet. *d. §. 3. n. 22.* Henriq. *lib. 11. c. 20. num. 2.* Campan. *d. c. 13. n. 128. ad fin.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 409. n. 8.* 35

36 Oportet etiam promouendum ad Epiſcopatum in ſacro Ordine antea ſaltē ſex menſium ſpatio conſtitutum fuiſſe, ex Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2. tradunt Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 1. cap. 3. numer. 9 Camp. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 45. Vgolin. de officio Epiſcopi, part. 1. cap. 1. §. 2. num. 1. Maurit. Alzed. d. part. 1. cap. 3 num. 28. & cap. 4. numer. 3. Didac. de Arroyo de Sacram. cap. de Epiſcop.
37 numer. 6. † Sed per Bullam Gregorij XIV. publicam 15. Maij 1590. cùm plurali numero vtatur, ſicut etiā vtitur text. in c. à multis, de ætate & qualit. oporteret omnibus Sacris initiatum fuiſſe ante ſex menſes; quemadmodum & ante Concilium diſpoſuerat text. in c. Oſius 61. diſt. ibi, ſed non eligetur aliquis, niſi in ſacris Ordinibus conſtitutus; ita Campan. d. tr. rub. 11. c. 7. n. 8.

38 Si verò Sacerdotium non præceſſerit, valida tamen erit Ordinis Epiſcopalis collatio; etenim præpoſteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat; ita poſt Ioan. Andr. Anchar. & alios Rendina in prompt. recept. ſent. rub. 38. numer 6. Fornar. de ſacram. Ordinis, nume 5. cap. 6. Campan. d. tract. rub. 10. c. vnic. n. 3. Cou. lib. 1. var. c. 10. num. 16. me citato in hoc loco Alzed d. p. 1. cap 4. n. 4. poſt gloſ. & Doctores in cap. ſolicitudo 52. diſt. Quamuis contrarium, imò Epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere, qui Sacerdotio caret, teneant gloſſ. fin. in cap. vnic. de clerico per ſaltum promoto, D. Thom. in 4. ſentent. diſt. 24. Borg. de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per ſaltum prom. n. 5. Sylueſt. verb. Ordo 2. n. 1. Emm. Sà eod. verb. n. 25. Maiol. de irreg. lib 4. cap. 12. num. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 7. §. 1. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 30 quæſ. 9. Salzed. ad Bern. cap. 24. addit. 1 Suar. d. loco numer. 53. Bonacin. de cenſur. extra Bull. diſputation. 3. quæſ. 1. puncto 2. num. 7.

39 Deinde conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes ſub pœna amiſſionis fructuum, & negligentes per alios tres menſes Eccleſiis ſunt ipſo iure priuati, cap. quoniam 75 diſt. cap. quoniam, 100 diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 2 de quo Nauar. in man. cap. 25. num. 118. verſ. 8. Bertachin. de Epiſcopo, tractat. 2. lib. 3. quæſ. 1. fol 82. Rendina in prompt. recept. ſent. titul. 38. n. 13. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 97. n. 52. Zerola in praxi Epiſcop. part. 1. verb. conſecratio Prælatorum, pag. 89. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 3 num. 22. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 743. Gonzal. ad reg. 8. Canc. gloſſ. 24. numer. 141. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 58. Campan. in diuerſoria Iuris Canonici, rub 6. cap 6. num. 9. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap. 2. in princ. à nu. 2. Sanch. in opuſcul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. conſecratio, numer. 3. & verb. Epiſcopus, num. 6. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 2. Galgan. de Iure publico, l. 3. tit. 108. Suar. de legib. lib. 5. cap 8. num. 13. Vaſq. in opuſculo de benefic. c. 3. §. 3. nu. 27. Molfeſ. in ſum. Moralis Theologiæ, tract. 6. c. 7. n. 4.

40 Illudque trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloſſ. in c. cùm in cunctis, §. cum verò, verſ. tempore, de elect. & reſoluta per Flamin de reſignat. lib. 7. quæſt. 1. num. 92. in terminis Sanch. d. lib 7. cap. 1. dub. 15. num. 13. vbi in puncto tradit tres iſtos menſes non eſſe computandos a die electionis, ſed à die confirmationis, niſi negligens fuerit ad petendam confirmationem; quia tunc computandi erunt à die electionis, & poſt Turrecr. in cap. quoniam diſt. 100. intelligit niſi neceſſitas cogat amplius differre, veluti propter morbum Epiſcopi conſecrandi, vel
41 ſi impediatur ab hoſte. Nec obſtat text. † in cap. Ordinationes il 1. §. tempus 75. diſt. dum præcipit ne conſecratio vltra tres menſes poſt electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quæ ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electione Papæ, cuius prouiſio electionis, & confirmationis locum habet, vt per Abb, in c. cùm in cunctis, § cùm vero, num. 3. & in cap. eam te, num. 3. de reſcript. & in c. noſti, num. 4. de elect. Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 1394. & deciſ. 1395. etiam n. 3. Cætera de confirmatione habes ſuprà hac p. 1. tit. 1. c. 4.

Conſecrationi Epiſcoporum Canones conſtituerunt peculiare tempus, ſcilicet Diem Dominicam, 42
cap. qui in aliquo 51. diſt Sanch. d. dub. 15. num. 14. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, p. 2. lib. 17. cap. 14. num. 10. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 9. Suar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1; num. 30. Bocacin. d. quæſt. 1. part 3. num. 3. Nec obſtat † cap. quo die 75. diſt. dum præcipit benedictio- 43
nem conſecrandis non niſi in die Dominica Reſurrectionis tribui, quia reſpondetur quòd Dominicam diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non ſolùm in Paſchate celebramus, verùm etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentamus, cap. ſabbato, de conſecrat. diſt. 3. & propterea viſum eſt Dominicam celebrari in memoriam continuam Paſchæ, Henriq. in ſumma lib. 9. c. 25. §. 1. in commento lit D. Hinc videtur quòd ſi die Sabbato factus ſit Sacerdos, die Dominico immediatè ſequenti in Epiſcopum conſecrari poteſt, gloſſ. in cap. quod à Patribus in fine diſt. 75. Sylueſt. verb. Ordo 2 quæſt. 6. dicto 2. Sanch. d. dub. 15. num. 15. Vnde ſi ex diſpenſatione, vel aliàs liceret die Dominica conſecrari Sacerdotem, non eſt alicubi vetitum eadem die conſecrari Epiſcopum, vt firmat idem Sanch. d. num. 15. in fine. Quicquid dicat Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 6. c. 4. n. 5.

Locus autem idoneus pro illorum conſecratione 44
eſt Eccleſia, quam Metropolitano placet eligere, cap. fin. 51. diſt. Concil. Trident. dict. c. 2. niſi conſuetudo probata illud haberet in vſu, Sylueſt. verb. Conſecratio 1. num. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 23. §. 5. in princ. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 34. n. 103. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 2. in princ. n 4.

Hæc tamen conſecratio à minori numero, quàm 45
trium Epiſcoporum fieri minimè debet, ſaltem neceſſitate præcepti, c. Archiepiſcopus, de tempor. ordin. cap. 1. 64. diſt. Henriq. d. lib. 10. c. 24. §. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 48. num. 13. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi curia Archiep. Neapol. cap. 70. n. 26. vbi num. 27. reſoluit etiam per text. in d. cap. Archiepiſcopus, vocatos ſuffraganeos ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei teneri accedere. Vgolin. part. 1. cap. 2. num. 5. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 11. Sanchez d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 10. vbi num. 17. ſubdit quòd † vnus Epiſcopus principaliter. 46
totam conſecrationem perficit; & alii ſunt quaſi coadiutores: & à n. 25. diſputat an ſit de eſſentia, & neceſſitate Sacramenti quòd conſecratio fiat à tribus Epiſcopis.

De conſecratione Epiſcopi latè diximus ſuprà tit. 1. cap. 5.

Circa veſtes, quibus Epiſcopi vti poſſunt, eſt ad- 47
uertendum in omni loco vti poſſe veſtimentis violacei coloris, rubeis tranſuerſis, Cærem. Epiſc. lib. 1. cap. 1. & 2. Lancel. in templo omnium Iudicum lib. 2. c. 5. §. 3. num. 14. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 48. §. 3. n. 52. Hieron. Venero de examine Epiſcop lib. 4. c. 71. n. 2. ac Rochetto, quod eſt indumentum lineum & album, cap. clerici, de vita & honeſt. cleric. l. 39 tit. 5. p. 1. Ioan. Trull. in reg. Canonic. Regular. lib. 1. cap. 23. Lancell. vbi ſuprà n. 11. cum hoc tamen temperamento

quòd

quòd in propria diœceſi incedunt Rochetto diſcoperto, extra diœceſim verò, vel in præſentia Legati de latere portant Manteletum ad Rochettum comperiendum; nam loco Manteleti in propria diœceſi vtuntur Mozzetta ſupra Rochettum, Cæterm. Epiſcop. *lib.1.c.1.& 2.* Vgolin. *de officio Epiſcopi p.1. cap.3. num.6.*

48 Galero nigro, laneo ſerico viridi ſuffulto vti poſſunt cum chordulis, ac floccis ſericis, viridibuſque, quamuis Epiſcopus ſit Regularis, Cæterm. Epiſcop. *d.loco*, Hieron. Veron. *d.lib.4.c.17.n.1.* & infrà *alleg. 6.n.9.* aduerto quòd debent habere galerum duplicis formæ, vnum quo in ſolemnibus equitationibus vtatur, alterum ſimpliciorem; vtrumque tamen ex lana, & ſerico viridi exornatum: Et poſſunt portare annulum gemmatũ in quarto digito à pollice manus ſiniſtræ, *cap. clerici, de vita & honeſt. cleric.* Lancell. *d. lib.2.c.5.n.14.* Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris part. lib.5. cap.12.num.59.*

49 Extra diœceſim igitur, ſine licentia Ordinarij loci poterit Epiſcopus portare Rochettum coopertum cum Manteletto, Mozettam, galerum cum chordulis, ac floccis viridibus, & ſericis, annulum gemmarum, & cappam longam, & facere ſibi deferri à cappellano eandam; iſta enim non ſuperioritatem, ſed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato greſſu grauitatem oſtendit mentis, Lancell. *lib.2.c.5.n.17.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 467. in fin. tom.3.*

50 Quid autem dicendum ſit de Epiſcopis Regularibus. Vide quæ dixi *p.1.tit.1.c.4.n.16.cum ſeqq.*

ALLEGATIO II.

Epiſcopus circa Ordinis Sacramentum in communi quæ conſiderare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit ſicut Baptiſmus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit.*
Ad Ordinis ſacramentum cogi nemo poteſt, ibidem.
8 *Ordinis Sacramentum nequis accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerat, ſi Ordines procurauerit an eos recipiat, Chriſtive corpus celebrando conficiat? & n.10.*
11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino ſuppleri non poteſt.*
12 *Abſolutio Sacramentalis præſtita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla eſt.*
13 *Abſolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
Puer ante vſum rationis, vel amens an validè poſſit ordinari? ibid.
Hermaphroditus an ordinari valeat? ibid.
16 *Gradus, quos continet Ordo, ſunt nouem ſecundum Canoniſtas.*
17 *Clericum prima Tonſura percutiens incurrit excommunicationem* can. ſi quis ſuadente 17.q.4.
18 *Prima Tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reliqui.*
19 *Ordines ſinguli an ſint Sacramenta? oſtenditur, &* num.20.& 21.
22 *Ordines Sacri qui, & quare ſic dicantur?*
23 *Ordines minores quare ſacri non dicantur?*
24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant?*

DE Sacramento Ordinis, eiuſque ma- 1
teria agunt Theologi *in 4.diſt.24.* vbi D. Sot. Durand. Bonau. Palud Richard. & alij, ac Summiſtæ *verb. Ordo*, & ex modernis Barthol. à Ledeſma *in ſum. de Sacramen.* vbi *de ſacramento Ordinis*, Viuald. *in Candelabro aureo, tit. de ſacramento Ordinis*, Martin. Fornarius *de Ordine*, Zerola *in praxi Epiſcop. part.1.& 2.verb. Ordo*, Henriq. *in ſum. p.2. lib.10. de Ordinis ſacramento*, Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Ordo*. Card. Tuſch. *practic. concluſ. lit. O, concluſ.189.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p.1. vbi de ſacramento Ordinis*, Vaſquez *in 3 part. D.Thoma tom.3.diſp.235.cum ſeqq.* Valent. *tom.4. diſput.9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30.* Ægid. de Coninch *de Sacramentis & cenſuris, tom.2. diſp.20* Balduin. inn. *ſuper opera controuerſ. Bellarm. p. 2.lib.5.c.3.& 4.* Thom. Valaſc. *tom.1. alleg. ſuper varias materias, alleg.1.cum ſeqq.* nouiſſimè poſt aliquas huius tract. impreſſiones à me viſus Philibert. Marchin. *de ſacram. Ordinis*. Bonacina *de Sacrament. diſp. 8.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.1.c.1. de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus ſtudioſo commendo lectori, Reuerendiſſ. ſcilicet D. Hieronymum, Campanilli Epiſcopum Laquedonenſem, qui in laborioſo, ac doctiſſimo opere ſuo inſcripto, *Diuerſorum Iuris Canonici*, multa ad ordines, beneficiaque pertinentia ſubtiliter & eleganter melius quàm omnes tractauit, Miranda *in manuali Prælator. part.2. quæſt.38.cum ſeq.* Fernãdez *in examine Theologiæ moralis p.3.c.11.* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi c. 26.* Vincent. Filliuc. *quæſt. moral. tract.9.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpiritualis lib.2.c.12. cum ſeq.*

Ordinis ſacramentum fuit inſtitutum à Chriſto 2
Domino Saluatore noſtro, vt de Fide definiuit Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis, cap.2.* tradunt Iacob. de Graff. *aureæ deciſ. part.2. lib.1. cap.9. num.4.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de ſacram. Ordinis num.5.* Thom. Valaſc. *d.tom.1.alleg. 2. num. 3.* Sayr. *de Sacramentis in genere, lib.2. quæſt.3.a.1. verſ. de Sacram. Ordinis*, Victoria *de Sacramentis n.216. ad finem* Henriq. *in ſum. lib.10. in proœm.§.2.littera M, & c. 2.num.6.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali part.1.cap.1. de conferendis Ordinibus num.1.pag.15.* Valent. *tom.4. diſp.9.quæſt.1.punct.4.* Vaſq. *tom.3.diſp.239.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30 à num.3.* Coninc. *de Sacram. & cenſur. tom.1. quæſt.83. num.106* Bonacina *de Sacram. diſp.8.quæſt. vnica punct.1.num.7*

Torreblanca *d.lib.1.c.12.num.4* Filliuc. *tom.1.tract.9. cap.1. num.3.* Inſtitutum eſt autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium: Sacrificium enim & Sacramentum ità Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni lege ſemper extiterit, Concil. Trident. *ſeſſ.23.de Sacram. Ordinis cap.3.* Vnde Chriſtus Dominus in nouo Teſtamento cum Euchariſtiæ ſacrificio etiam Sacerdotium inſtituit, quando Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus poteſtatem tradidit conſecrandi Corpus, & Sanguinem ſuum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cùm autem diuina res tanti Sacerdotij miniſterium, vt inquit Concil. Trident. *d. cap.1.* conſentaneum fuit quo dignius, ac maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſia plures & diuerſi eſſent miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirent, ita videlicet diſtincti, vt qui iam clericali Tonſura inſigniti eſſent, per minores ad maiores aſcenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum miniſtrorum exorta ſunt nomina, de quorum officiis, ac miniſterio infra tractabimus *alleg.11.* & Dionyſius Papa *in epiſt. ad Seuerum Epiſcopum*, relatus *in cap fin.89. diſt.* licèt Gregorio, & Bonifacio adſcribatur inquit, *ad hæc diuina diſpenſatione conſtitutum eſſe gradus diuerſos, & ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuerſitate contextio, & rectè officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum; neque vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret, ſicut in cœleſti Angelorum militia aduertere poſſumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil. Trident. *d.ſeſſ.23.de Sacramento Ordinis c.4.*) *omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipſum à Chriſto Domino originem, & inſtitutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apoſtolis *Actor.6.* fuit inſtitutus, Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipſis Apoſt. & ab eorum primis ſucceſſoribus introducti fuerunt, *cap.1.* & ibi gloſſ. *verb. Subdiacones 35. diſtinct.* Concil. Trident. *dict. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis cap.2.* Omnes verò Ordines à Chriſto inſtituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in ſe ipſos quodammodo geſſiſſe probatur.

3 Hoc Sacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat Apoſt. *1. ad Timoth.4. Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij*, & alibi, *admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum*, definiuit Concil. Trid. *ſeſſ.23. de Sacram. Ordinis cap.3.* ibi, *gratiam conferre dubitare nemo poteſt.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib.5. cap.1. quæſt. vnic. art.1. verſ. de Sacram. Ordinis*, Henriq. *in ſum. lib.10.c.1.§.3. lit. R. & c.14. in princip.* Valer. Reginald. *d.lib.30. tract.1.n.16.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract.1.p.3.c.1.* Gaëta *in c. ad limina. 30.q.1. ex n.10.* nouiſſimè Torreblanca *d.lib.1. cap.9. num.19.*

4 Præterea imprimit characterem ſicut Baptiſmus, & Confirmatio in ſingulis Ordinibus in anima ſuſcipientis; id eſt, quandam ſpiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in ſuſceptione illius ſigni exterioris, ad quod concurrunt alicuius inſtrumenti traditio, & expreſſio verborum, vt infrà *alleg.11.* Vnde duplex ſignum clericorum notatur, interius, & exterius: interius eſt character, exterius eſt conſura: vide Concil. Trident. *d. ſeſſ 23.c.4.* Victor. *de ſacram. Ordinis n. 231.* Magiſt. *in 4. diſtinct. quæſt. 1. cum ſequentib.* Henriquez *in ſum. lib.10.c.7. in prin. & c.14.§.2. lit. P.* Bellet. *diſquiſit. clerical p.1 tit. de diſciplina clerical. §.3. num.2.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali part.1. num.52. pag.60.* Vaſq. *in 3. parte in D. Thom. tom.3. diſp.243. à num.2. & diſp.244. num. 17.* Bellarm. *part.1. lib.4. cap.10. verſ. ſeptimo Ordo Sacerdotum eſt, & tom.2. lib. vnico de ſacram. Ordin. c.10.* Balduin. Iun. *ſuper opera controu. Bellarmin. part 2. lib.3. cap.11. verſ.7.* Reginald. *d. lib.30. num. 3. verſ. quod attinet, & num.16. verſ. & idem.* Bonacina *d. quæſt. vnica punct.6. num.3.* Filliuc. *tract. 9. num.54.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 1. cap. 12. num.18.* nouiſſimè Philibert. Marchin. *de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 3. cap.4. cum ſeq.* nouiſſimè etiam Sanch. *in opuſcul. moralib. lib.7. cap.1. dub.1. num.4.* hinc Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 50.* tenet clericum reſuſcitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud ſit in Religioſo, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinato, eſt indelebilis, & nunquam extinguitur, nec poſt mortem anima relinquit effectum conſecrationis.

5 Qui tamen abſoluta coactione compulſus promouetur, nempè ſi vi teneatur, & ordinetur, is vtique Ordinem minimè recipit, eiuſque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile ſignum, gloſ. *in c. vnico verb. diſcretionis, in fine, de clerico per ſaltum promoto*, Angel. *verb. coactio num.1.* Sylueſt. *verb Ordo 4.n.1. verſ ſecunda.*

6 Promotus tamen conditionali adductus coactione, ſcilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam ſibi comminatam pœnam patiatur, Ordines ſibi conferri permiſit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit gloſ. *verb. vel aliquod, in Clem. in pleriſque, de elect.* Paul Comitol. *reſponſ. moralium lib.1.q.45. poſt n.1.*

7 Excommunicatum, ſi Ordinem ſuſceperit, characterem quoque recipere reſoluit Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub.11.c.15.n.140.*

Sacramentum Ordinis eſſe ſacramentum voluntatis, neminémque ad illud cogi poſſe probant text. *in c. geſta 74. diſtinct. & in c. quamuis. de ætat. & qual.* Lambert. *de iurepatr. part.1. lib.2. art 18. quæſt.7. princip. num.4.* niſi in caſu neceſſitatis, cùm v.g. in Rep. Chriſtiana defecerint clerici, qui Sacramenta adminiſtrent, quia tunc poterunt compelli laïci prudentes & digni ab Ordinariis Eccleſiaſticis vt ordinentur, & miniſtri fiant Sacramentorum, Hojeda *de incomp. benef parte 2.c 9. numer. vlt.* Lambert. *vbi proximè num.6. verſ. falſis.* Henriq. *in ſum. lib. 10.c.5.§.3.*

8 Ad hoc ſacramentum Ordinis nequit aſcendere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, quique ſi promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *cap.1. de Presbyt. non baptizato*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis num 8.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis tr.1.p.4.c.3.* Sed ille, qui natus eſt inter Chriſtianos, & inter eoſdem conuerſatus, non dubitandum illum eſſe baptizatum, quouſque euidentiſſimis argumentis contrarium appareat, ex text. *in cap. fin. de Presbytero non baptiz.* etiamſi ſit expoſitus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, vt tradit Henriq. *in ſum. lib.2.c.31. §.1.*

9 Qui verò non baptizatus, ſe tamen baptizatum credens, Ordines procurauit aſſumere dubitatur an illos receperit, Chriſtive corpus celebrando conficiat, quod ſibi, aliiſque profit tanquam Sacramentum

tum? Et hunc Sacerdotio inſignitum conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ, putat Angel *verb. Baptiſmus 7. num. 12. Gloſ.* verò *final. in cap. Apoſtol. de Preſbyt. non bapt.* arbitratur iſtum non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed bene quoad ſe, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, ſibique, & recipientibus prodeiſſe. At verò D. Thom, *in 4 ſentent. diſtinct.* 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam abſoluere, piè tamen credendum cenſet ſummum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum ſupplere, neque fore permiſſurum, hoc ita latere, cùm inde maximum Eccleſiæ poſſit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (ſalua ſemper S. Romanæ Eccleſiæ correctione) iſtum de facto non ſuſcepiſſe, quamuis communi errore haberetur baptizatus: nec in contrarium me poteſt inducere gloſſa *ver. decepta, in cap. dudum 54. de elect.* propter inſtantiam, quam facit de Baptiſmo; quia reſpondetur quòd licèt Baptiſmus flaminis (ſic per quandam metaphoricam tantum, non autem ſpecificam ſignificationem nuncupatus) miniſtretur à Spiritu ſancto inuiſibiliter ei, qui dum non habet facultatem ſuſcipiendi verum Baptiſmi ſacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum propoſito ſuſcipiendi illud; ſicque huiuſmodi Baptiſmus flaminis ex ſola diſpoſitione operantis cum diuino auxilio ſecum afferat gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccati, itaut ſic baptizatus nullum interim patiatur animæ diſpendium, iuxta tradita per Suar. *tom. 3. de Sacram. quæſt. 66. diſp. 22. ſect. 1. ante finem*; tamen id contingeret non ex eo capite quòd communiter habebatur baptizatus, nec ex permiſſione Eccleſiæ, ſed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis d. *cap. dudum*, dicendum eſt, pœnitentem ibi animæ diſpendium non pati, imò gratiam ſanctificantem obtinere, non ex vi abſolutionis nullæ de facto præſtitæ clerico, de quo in eo textu, ſed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens poteſt efficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,
11 † cùm habilitas hæc procedat de iure diuino, quæ ſuppleri non poteſt etiam interueniente communi errore, de quo *in l. Barbarius, ff. de officio præſidis*, ibi, *cùm etiam potuit Populus Rom. ſeruo decernere hãc poteſtatem*; hi enim Legiſlatores non poſſunt ſupplere defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg text. *in cap. cum inferior, de maioris. & obed.* & ex text. *in cap. ſunt quidam 25. q. 1.* & tenent Abb. *in cap. 2. in fine, de Presbyt. non baptizato*, & alijs, quos refert, & ſequitur Maſcard. *de probation. concl. 649. n. 98. & 99.* Sanch.
12 *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. ſub num. 27* † Sic etiam nulla erit abſolutio Sacramentalis præſtita à non Sacerdote, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, ſecundùm quod ſoli Ordini Sacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. diſtinct. 1.* Trident. *ſeſſ. 14. de Sacrament. Pœnitentia cap. 10* adeò vt
13 † nec in mortis articulo poſſit huiuſmodi abſolutio iuſtè, & validè præſtari à non Sacerdote, etiamſi deſit Sacerdos, vt poſt gloſſam *verb. mortis in fine, in cap. paſtoralis §. præterea, de officio ordinarij*, obſeruant Sot. *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 1. concl. 2. & 3.* Nauar. *in cap. 1. in princ. à num. 74. de Pœnit. diſt. 6.* Viuald. *in candelabro aur. part. 1. tit. de abſolutione n. 74. & tit. de Confeſſione à num. 30.* plures, vt per Cened. *ad Decretum collect. 42. num. 3.*

14 Interdicitur quoque promotio cuicumque non Confirmato in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 4.* ibi, *prima tonſura non initientur, qui Confirmationem non ſuſceperint*, Piaſec. *in praxi Epiſcop. part. 1. c. 3. nu. 24. verſ. ad minores*, Molfeſ. *in ſum. moralis Theolog. tract. 2. c. 3. numer 25.* Homob. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract. 3. quæſ. 1.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. c. 3.* Zambran. *de caſibus in articul. mortis c. 2. dub. 3. numer. 1.* Ordo enim characterem Confirmationis præſupponit de neceſſitate præcepti, non autem de neceſſitate Sacramenti. Ita Nauar. *in man. cap. 22. num. 9.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. poſt reſol. 276. in notabilib. de materia ſacramenti Ordinis*, Henriq. *lib. 10. c. 14. numer. 2.* Fr. Emman. *in ſumm. part. 2. c. 17. ſub n. 10.* ac proinde Ordinis ſacramentum validè, ſed non licitè conferri poſſe illi, qui non eſt confirmatus, docent Sot. *in 4. diſt. 22 q 2. art. 4 prope fin.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 14. §. 2. in com. lit. P.* Valer. Reginald. *lib. 28. n. 24* Bonacin. *de ſacram. diſp 8. q. vnic. puncto 5. n. 9. in princ.* nouiſſimè Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul. pagin. 78. in reſp. ad 15.*

Quinimò † ſi ex negligentia, & citra contemptum prætermitteret quis Confirmationem recipere 15
ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obſeruant Nauar. *d. num. 9.* Vict. *de ſacram. Ordin. num 212.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de Confirmat. n. 4.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali part. 1. c. 1. num. 24. verſ. ad minores*, Gregor. de Valent. *ad 3. partem D. Thom. d. 5. q. 5. quæſ. 2. puncto 2. verſ. characterem*, Henriq. *de irregularit. lib. 14. c. 6. numer. 3.* Suar. *tom. 3 diſput. 38. ſect. 1. & tom. 5. diſp. 42. ſection. 3. numer. 14.* Fornar. *de Ordine c. 8. §. 7.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. quæſtion. 1.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moral. tract. 2. c. 11. num. 7.* Zambran. *d. c. 2. dub. 3. numer. 3.* Laurent. de Franchis *in d. reſp. ad 15. in fine.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 3. c. 3. §. 5.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 269.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. Ordo, pag. 194. col. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. numer. 24* Coninch. *de Sacram. tom. 1. q. 72. art. 9. numer. 90* Bonacina *de Sacrament. diſput. 8. quæſ. vnica punct. 5. nu. 8. cum ſequentibus*, me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Eccleſiaſt. tr. 12. c. 3. q. 15. ſupp. 1.* Antonin. Diana *moral. reſol. tom. 1. tr. 16 miſcel. reſolut. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. reſolut. 55. verſ. nota etiam.*

An puer ante vſum rationis, vel amens poſſit validè ordinari? Quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda: in qua communis ſententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proinde poſtquam puer ad annos diſcretionis peruenerit, vel poſtquam amens ad mentem venitet, non eſſe repetendam ordinationem. Ita colligitur ex *cap. vnic. de clerico per ſaltum prom.* vbi ordinatus ante annos diſcretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari abſque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. *in 4. diſt. 25. quæſ. 2. art. 1. & 3.* Valent. *tom. 4 diſput. 9. q. 4. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tr. 30. ſub n. 30.* Vaſq. *tom. 3. in 3 diſp. 246. n. 3.* Molfeſ. *in ſumm. Theolog. moral. tract. 2. c. 12. n. 1.* Marchin. *d. tr. 1. p. 4. c. 4.*

De Hermaphrodito dic quòd ſi præualet in fœmineo ſexu, non poteſt validè ordinari, quia, vt fœmina eſt habendus, *l. quæritur 20. ff. de ſtatu homin.* Idem ſi æquè vtrumque ſexum participaret. Syloeſt. *in ſum. verb. hermaphroditus*, Nau. *conſ. 8. de ætate, & qualit. Ordin.* Auila *de cenſur. p. 7. diſp. 3. dub. 5.* Et in his caſibus cùm hermaphroditus ſit irregularis, vel ordinetur, opus eſt Apoſt. diſpenſatione, Nauar. *in man. c. 27. num. 203.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 8. num. 25.*

Suar.

Suar. de conſur. diſp. 23. ſect. 3. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſput. 245. cap. 2. nu. 3. Molfeſ. d. tr. c. 1. n. 48. Marchin. d. tr. 1. p. 4. c. 2.

16 Gradus autem, quos continet Ordo, ſunt nouem
ſecundùm noſtros Canoniſtas, videlicet Pſalmi-
ſtatus, ſeu prima Tonſura, Oſtiariatus, Lectoratus,
Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diacona-
tus, Preſbyteratus, & Epiſcopatus. Ita illi *in c. cùm cō-
tingat, de ætate, & qualitate.* gloſ. *in proœmio Sexti De-
cretalium verb. Epiſcopus, gloſſ. final. in ſumm. 32. diſt.*
Couart. *in c. quia nos, num. 3. de teſtament.* & hæc eſt
verior opinio, vt dixi *ſup. alleg. 1. nu. 18.* quo ſuppoſi-
to dico primam Tonſuram eſſe clericatum, & Or-
dinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cùm contin-*
17 *gat*, inquiens † per primam Tonſuram iuxta ordinem
Eccleſiæ datum à talibus clericalem Ordinem con-
ferri, & confirmatur ratione illa, quia conſtitutione
*c. non dubium, de ſentent. excommun. & cau ſi quis ſua-
dente, 17. q. 4.* probatur manus violentas in clericos
iniicientes incurrere ſententiam excommunicatio-
nis, ligatur etiam percutiens clericum tonſuratum,
gloſ. finali in d. c. cùm contingat, Couar. Bellng. Gonzal.
& plures alij, quos refert & ſequitur Torreblanc. *de
magia l. b. 4. c. 6. de los Clerigos de Corona, numer. 50.*
Rainer. *de excommunicat. extra Bullam Cœnæ Domini
c. 9. verſ. nota ſecundò.* Deinde Concil. Trident. *ſeſſ. 7.
de reformat. cap. 10* quoad principalem diſpoſitionem
comprehendere primam Tonſuram, tenent Marc.
Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit. cap.
85. num. 15.* Maiol. *de irregularit. lib. 4. c. 2. num. 3.* Mi-
col. Garcia *de benefic. part. 5. c. 7. num. 95.* vbi in addi-
tione dicit ita accepiſſe à D. Fagnano Sacrario Sa-
cræ Congreg. Concilij Tridentini; præterea ſub ver-
bo, *Ordo* ſeu *Ordines*, & *Ordinare*, generaliter, & ab-
ſolutè prolato, venire Tonſuram, tam in Iure, quam
in Concil. Trident. vt *in c. 1. ſeſſ. 21. de reformat. & c.
37. & 9. cap 8. ſeſſ. 23. verſ. vnuſquiſque autem*, refert
Garcia *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 7.* Et ſic Tonſu-
rati appellatione clericorum comprehenduntur, &
gaudent omnibus priuilegiis, quæ clericis in Sacris
conſtitutis conceduntur, Anfrer. *in Clem. 1. de offic. or-
din. reg. 1. fallent. 12. ex num. 11.* Olan. *in concord. lit. C,
num. 41.* Gregor. Lop. *l. 54. gloſſ. 12. ex num. 7. tit. 6 p. 1.*
Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin.* ita vt omnia Iura quæ
loquuntur in clericis, locum habeant ſimpliciter
in Tonſuratis, Roland. à Valle *conſ. 61. numer. 4.* latè
Torreblanca *de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de
Corona, à numer. 41.* Quod demum ſequenti confir-
matur ſyllogiſmo. Laici ſunt incapaces beneficio-
rum, quia non habent Ordinem, *cap. ex litteris, de
iuriſdiction. cap. 2. de inſtitution.* vbi Abb. & alij; ſed
ſic eſt quòd clerici ſaltem primæ Tonſuræ poſſunt
habere beneficia, Torreblanc. *d. cap. 6. numer. 56.*
ergo illos non eſſe laïcos, ſed Ordinem habere di-
cendum eſt. Quibus & aliis fundamentis hanc par-
tem tenent noſtri *in d. cap. cum contingat.* Couar. *in
d. c. quia nos, num. 4.* Gregor. Lopez *in proœmio titul. 6.
partita 1.* M. Anton. Cuch. *inſtit. canon. min. libro 1.
titul. 3.* Ioan. Lopez *in tractat. de libert. Eccleſ. part. 2.
quaſ. 5. numer. 3.* Nicol. Plouæ. *in tract. de Sacram.
part. 6. cap. 1. numer. 3.* Iul. Cæſ. Madius *de ſacris Or-
din. cap. 2. num. 8.* Viualdus *in candelabro aureo, titul.
de ſacram. Ordinis, numer. 10.* Fulu. Pacian. *de probat.
lib. 2. cap. 34. numer. 8.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb.
Sacramentum Ordinis, num 3* latè Torreblanc. *de ma-
gia, lib. 4. cap 6. de los clerigos de Corona, à numer. 151*
Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali, part. 1. cap. 1. num. 3.
pag. 26.* Viuian. *in praxi iuriſpatronatus, part. 2. lib. 6.
cap. 1. num. 3.* Mendez Caſtro *in l. cùm oportet, numer.
166. Cod. de bonis, quæ liberis*, Cald. Pereira *in leg. cu-
ratorem, verb. laſit, numer. 103.* optimè Nicol. Garcia
de benefic. part. 7. cap. 1. numer. 1. Rendina *in prompt.
recept. ſent. numer. 1. tit. 34. de Epiſcopis, num. 15.* Fornar.
de Ordine, cap. 1. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.
part. cap. 4. numer. 17.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 3.
numer 8.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 2. num.
7.* Vaſconcel. *in harmonia rubric. ſub tit. de tranſlat.
Epiſcopi, num. vlt.* Marta *voto 14. à num. 2.* Rota *in
Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624.* coram Bi... *nem.
Rembeldo, & deciſ. 731. num. 5. & 6. part. 1. diuerſ.* vbi
apertè docet quòd prima Tonſura, quæ aliàs dicitur
Pſalmiſtatus, eſt Ordo, & hinc infert *num. 16.* fami-
liaritatem ſolam ſine beneficio non ſufficere in pri-
ma Tonſura.

Quamuis hæc Canoniſtarum opinio ſit vera in 18
ſe, tamen non poſſumus negare primam Tonſuram
ſemper, & quoad certos effectus propriè Ordinem
non dici, ſeu ſaltem diſtingui à minoribus Ordini-
bus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt
colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.*
dum inquit: *nullus prima Tonſura initiatus, aut
etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus*; nec non *in
c. 10 eadem ſeſſ.* in illis verbis, *Tonſuram, vel minores
Ordines conferre*, & In hoc euentu poſſumus accipe-
re Theologorum opinionem aſſerentium indiſtinctè
primam Tonſuram non eſſe Ordinem, ſed tantùm
præambulum, ſeu diſpoſitionem ad Ordines, ſicut
nouitiatum ad Religionem. Ita cum D. Thom *3. part.
q 40. artic. 2.* Epiſcop. de Elna *in ſuo direct. de ſacram.
Ordin. §. 2.* S. Raymund. *lib. 3. ſua ſum. ſub tit. de ætate,
§. 3.* Martin. de Ledeſma *2. 4. quaſ. 39. art. 2.* Iacob. de
Graff. *d. cap. 9. à numer. 5.* Vaſquez *tom. 3. diſp. 236. c. 1.
num. 9. & diſp. 237. c. 2.* Fr. Emman. *in ſum. part. 2. c. 13.
num. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 4. num. 7. & lib. 6. cap. 1.
numer. 19.* Card. Bellarm. *lib. 1. de cleric. cap. 13.* Suar. *de
Sacram. diſp. 1. ſect. 2. & tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis
Canonic. cap. 9. num 5.* Homobon. de Bonis *de humana
vita ſtatib. p. 1. c. 20. & tract. de exam. Eccleſ. quaſt. 4.*
Domit. Chamerot *de Sacram. tract. 11. de ſacro Ordi-
ne, c. 1. dub. 1. verſ. prima verò Tonſura.* Paul. Layman.
in Theolog. moral. lib. 5. tract. 11. c. 13. numer. 3. Sanch.
in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 6. nouiſſimè Marchin.
d. tract. 1. part. 1. c. 5. cum ſeqq. nouiſſimè etiam Marcel.
Vulpe. *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. c. 7. num. vlt. verſ.
ſunt autem* Bonac. *de Sacram. diſp. 8. q. vnica. punct. 1.
numer. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30.
tract. 1. nu. 5.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis,
part. 3. c. 11. §. 1. num. 3.* Molfeſ. *in ſum. moralis Theolog.
tract. 2. c. 1. numer. 35. & cap. 3. à num. 14.* Fillinc. *tom. 1.
tractat. 9. numer. 13.* & alij relati per Nicol. Garciam
d. c. 1. num. 5. Vel generalius loquendo cum D. Tho-
ma *in ſupplem. ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. ſent. diſt. 24.
art. 2.* ſi aliquis voluerit ſequi Theologorum doctri-
nam, & Canoniſtarum non improbare ſententiam,
dicere poterit Ordines eſſe ſeptem propriè ſum-
ptos, & pertinentes ad conſecrationem Hoſtiæ: no-
uem autem impropriè ratione quarundam actio-
num. Vnde Canoniſtæ rectè ſentiunt Tonſuram
conferre Ordinem, id eſt, gradum aliquem, & ſta-
tum & imprimere characterem, ideſt, ſignum extrin-
ſecum, Lap. *alleg. 138. n. 11. & 12.* Mandoſ. *ad reg. 24.
Cancel. 1. numer. 7.* Neuiz. *conſ. 59. nu. 5.* Surd. *conſ. 259.
numer. 4. & 22.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quaſtion. 35. à
num. 22.* Quoad Epiſcopatum, vide dicta ſuprà *alleg.
1. num. 18.*

Quæſtio controuerſa eſt, an ſinguli Ordines ſint 19
Sacramenta? In qua quæſtione Doctores in varias
diuiſi ſunt ſententias.

Prima tenet, ex ipſis Ordinibus non niſi ſacerdo-
talem eſſe Sacramentum, ita Durand. *in 4. ſentent.
diſt. 24.*

*diſt.*24.*q.*2.*num.*6. & probabiliſſimum dicit Victoria *de ſacram.Ordinis n.*127.ex ea ratione, quia difficile intelligi poteſt,quomodo ab Eccleſia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum,ſi concedamus omnes eſſe Sacramenta;hæc ratio nihil euincit,quia facilè poterit reſponderi,Ordines ab Eccleſia numerati tanquam vnum Sacramentum propter reſpectum, quem ſinguli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod eſt præcipuum Sacramentum.

20 *Secunda* verò ſententia tenet tres Ordines maiores eſſe Sacramenta, minores verò eſſe ſacramentalia,ita Sot.*in* 4.*diſt.*25.*quæſt.*1. *art.*2.*rat.* 4. *& art.*4. *verſ.dubium ergo*,Nauar.*in man.cap.*22. *num.*18. *verſ. quare probabilis*.Mich.Medina *in lib.de ſacrorum Ordinum contin.cap.*46.Vaſquez 3.*part.tom.* 3.*diſp.*237. *cap.*2.*in princ.* ex ea ratione , quia ſi minores Ordines eſſent Sacramenta , ſequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos ſuſcipiendos cum conſcientia peccati mortalis , aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigoroſum. Sed nec hæc ratio concludens eſt , provt ſentit Nauar.*d.loco*,cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter , quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt ſinguli Ordines , cum ſint Sacramentum.

21 *Tertia* igitur , & verior ſententia aſſerit omnes tum maiores , tum minores Ordines eſſe ſacramentum , characterémque imprimere , & gratiam conferre ; ex eo , quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propoſitione concludunt Ordinem eſſe Sacramentum : Florentinum etenim hoc explicat his verbis,*ſextum n nona legis Sacramentum eſſe Ordinem*,& Trid.*ſeſſ.*23.*de reform.c.*5. poſtquam recenſuit nomina ſingulorum Ordinum , abſolute dicit Ordinem eſſe Sacramentum . & ita omnes Ordines licèt ſint per ſe ſinguli Sacramentum ; tamen vnum Sacramentum cenſentur, quia vnum ſunt vel genere , vel quia ad vnum finem omnes referunt, Ita D.Thom.*in ſupplem.ad* 3.*p.quæſt.*37.*art.* 3. *in med. & q.*22.*a.*2.*quæſt.*4.vbi Palud. *quæſt.*1.& Riccard.*art.* 3. Emman. Sà *verb. Ordo. num.* 1. Card. Bellarm *lib.* 1. *de ſacram.Ordinis cap.*8. Petr. Soto *de inſtit. Sacerd. lect.* 4.*de Ordine*,Valen.*tom* 4.*diſp.*9.*quæſt.*1 *punct.* 4. Henriq.*in ſum.lib.*10.*cap.*2. Coninch *de Sacrament. tom.* 2.*diſp.*28.*dub.*9. Bonacina *de Sacram.diſputat.*8. *q.vnica puncto* 2.*n.*2:Miranda *in man.Prælator.tom.*1. *quæſt.*38. *art.*10. Fernandez *d.cap.*11.§. 3. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part.*1. *tract.*3.*cap.*8. *quæſt.*69.*in princip.* Fillinc. *tom.*1. *tract.*9. *numer.* 15. Thom. Valaſc. *tom.*1. *alleg.* 2. *num.*9. Torreblanca *d.lib.*2.*cap.*12.*num.*1. nouiſſimè Sanch. *in opuſc.moral.lib.*7.*cap.*1.*dub.*1.*num.*7. *& dub.*7. Quæ quidem in hac quæſt. reſoluenda à me tradita maximè conducunt ad ſolutionem alterius quæſtionis,vtrùm ſcilicet Epiſcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat ? Si minores Ordines non ſunt Sacramenta,ſed ſacramentalia , vt ſecunda tenet opinio,certum erat Epiſcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.

22 Ex his porrò Ordinibus tres ſacri & maiores dicuntur , quatuor verò minores, & non ſacri propriè appellantur : Sacri ſunt & maiores , Sacerdotium , ſeu Preſbyteratus , Diaconatus, & Subdiaconatus : huiuſmodi enim perſonæ ad Altaris miniſterium accedunt , *cap. à multis ; de ætate , & qualitat.* & ſacra contingunt , atque ob id votum Caſtitatis emittunt, *cap.*1. 31. *diſt.* Et dicuntur ſacri, quia ordinati in eis , aut habent ſacra tangere , aut Sacramentum proſpicere , Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontif. c.* 81. *verſ. circa illum articulum* , ſed Flamin. Pariſ. *de reſignat.benef.lib.*5.*quæſt.*6.aliam ponit rationem, quia ſcilicet in eis eſt annexum votum caſtitatis,non vt eſſentialiter , ſed accidentaliter ex ſtatuto Eccleſiæ,refert Marcell. Vulpe *d cap.*7.*num.*28. *verſ. & hi poſtremi.* Olim verò Subdiaconatus inter ſacros Ordines non numerabitur,vt dicitur *in d.cap. à multis*,quamuis eſſet antiquitus inſtitutus,cùm de eo meminerint Anaclet.*in cap. Epiſcopus Deo,de conſecr. diſt.*1 præter can. Apoſt. vt *in cap.*155.*diſt.* Sed Gregorius Pontifex,atque Vrbanus II. eum inter ſacros retulerunt,vt Innoc.III.teſtatur *in c.miramur, de ſeruis non ordin.*Gregorius namque conſtituit vt is caſtitatem voueret, *d c.*1.31.*diſt.* Vrbanus verò eum Ordinem expreſsè in ſacrorum numerum retulit , vt *in c.erubeſcant.*32.*diſt.& in c.fin.* 60. *diſt.*de quo aliqua dixi *alleg.*14.*num.*1.

Reliqui vero quatuor ordines , minores dicuntur , nec ſacri propriè nominantur , eo quòd eorum officium ad ſacra contingenda non pertingat , Concil.Trid *ſeſſ.*23.*de ſacram.Ordinis* , *cap.*1. Etſi omnes ſeptem ſacri. propter Sacramentum, dicantur *in c.*1. *de filiis Presbyt. lib.* 6. Sunt autem quædam inter ſacros,& minores Ordines differentiæ. *Primò* enim in maioribus maior ætas requiritur , & ſcientia , vt dixi *alleg.*16. *Secundò*,officia ſacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non poſſunt impunè ; *cap.*1. *&* 2. & *ibi* gloſſ.& Doct.*de clerico non ordinato miniſt.* Minorum verò officia quamuis ab his , qui ordinati non fuerint , prohibeantur exerceri , non tamen pœna aliqua , vel cenſura imponitur , & faciliùs permittuntur , nam minores clerici aſſiſtentes dicuntur,maiores verò miniſtri,*cap.*1. *diſtinct.*24.*c.*1.§. *deſeruientes* 31. *diſt.Tertiò*, vbi diſpenſatio circa Ordines Papæ eſt reſeruata , de maioribus tantùm intelligitur,veluti vt extra ſtatuta tempora , & irregularibus conferatur, vt *alleg.*50.*à num.*15. videbimus. *Quartò* , in degradatione cum ab Ordinibus ſacris ſolus Epiſcopus degradare non poſſit , à minoribus verò id ſolus cum conſilio Capituli poteſt , vt *alleg.*110.*num.*22.dicemus. *Quintò*, differunt in voti emiſſione , vt *alleg.*15. oſtendemus : in minoribus namque Ordinibus tantummodo conſtituti poſſunt contrahere Matrimonium , vt probant Doctores citati *alleg.*31.*num.*202.*Sextò*, in Horarum Canonicarum recitatione,cùm ad id non teneatur, qui in Sacris non ſunt conſtituti , niſi beneficium obtineant; vt docent per me citati *in collect. ad c. ep. dolentes , n.*2. *de celebrat. Miſſar. Septimò* , in beneficiorum acquiſitione,cùm aliqua ſint beneficia , quæ maiores Ordines requirunt,vt ſuo loco dicemus. *Octauò*, in poteſtate conferendi , nam maiores Ordines ſolus Epiſcopus confert , minores verò etiam non Epiſcopus ex priuilegio poteſt conferre , vt *alleg. ſeq.* oſtendemus. 23

ALLEGATIO III.

Epiſcopus an ſolummodo verus ſit Sacramenti Ordinis Miniſter ?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Sacramenti verè , & propriè eſt Epiſcopus miniſter.*

2 *Eiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in Eccleſia.*

3 *Poteſtas conferendi Ordines penes Epiſcopum reſidet.*

det, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit.

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri, non ſic maiores.*

5 *Primam Tonſuram, & minores cæteros Ordines de Iure communi poſſunt conferre Abbates non ſolum Monachis ſuis, ſed etiam ſæcularibus in quos ordinariam habent iuriſdictionem.*

6 *Abbates vt Ordines minores conferre valeant quæ requiſita habere debeant?*

7 *Abbates hodie ex noua Tridentini diſpoſitione non poſſunt Ordines minores conferre niſi illis, qui Regulares ſibi ſubditi ſunt.*

8 *Abbates nouitios in propriis monaſteriis degentes ordinare non poſſunt.*

9 *Niſi priuilegium habeant concludi ſuis Monachis dimiſſorias litteras ad quemcumque Epiſcopum.*

10 *Abbates facultatem non habent Tonſuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus ſibi non ſubditis, vel clericis ſuorum ſuperiorum & Ordinariorum dimiſſorias afferentibus.*

11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis ſibi non ſubditis Regularibus, eſt irrita & inualida.*

12 *Abbati ordinanti ſuos ſubditos Regulares fas eſt diſpenſare in interſtitiis.*

13 *Epiſcopus carens minoribus Ordinibus poteſt validè eoſdem aliis conferre.*

14 *Coepiſcopi an ſint veri Epiſcopi remiſſiuè.*

15 *Cardinales Presbyteri ex conſuetudine poſſunt Ordines minores ſuis familiaribus tradere.*

16 *Parochi primam Tonſuram ſuis ſubditis conferre non poſſunt.*

17 *Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, veramque dat eorum executionem.*

18 Cap. 2. de ordinatis ab Epiſcopo qui rem. Epiſc. *declaratur.*

19 *Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, ſi publicè pro tali habebatur non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordinis ſuſcepti.*

20 *Epiſcopus Sacramentum conferens licèt iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur.*

1 SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Epiſcopum eſſe diſpenſatorem de fide definitum eſt Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis can. 7.* & latè probant D. Thom. *3. p. quæſt. 56. art. 3. arg. 2.* Bonau. *in 3 diſtinct. 25. artic. 1. quæſt. 1.* vbi Ric. *art. 1. q. 1.* & Palud. *q. 1. art. 2.* Victor. *de ſacra. Ordinis n. 2. 3. & 4* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 1. c. 1. num. 6 pag. 26.* Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 9. cap. 11.* Iodoc. Cucc. *in theſauro Catholico lib. 7. art. 18.* Bonacina *de Sacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 5. n. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 21.* Vaſquez *in. 3. p. D. Thom. tom. 3. diſp. 243. & 245.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 23.* Petr. Gregor. *ſyntag. lib. 16. cap. 9. num. 1.* Filliuc. *com. 1. tract. 9. à num. 91.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. cap. 8. q. 71.* Molfeſ. *in ſum. moralis Theologia tract. 6. c. 16. nu. 63.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 70.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. à n. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 6.* nouiſſimè Marchin. poſt aliquas impreſſiones huius tractatus in lucem editus, *de ſacram Ordinis, tract. 1. p. 2. c. 1. cum ſeqq.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Epiſc. dignit. p. 2. c. 5. n. 1.* nouiſſime etiam me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicat. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. n. 4.* Nam Chriſtus Dominus cùm duo haberet Diſcipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero ſeptuaginta duorum, illos Apoſtolos nominauit, iſtos ſimplices Diſcipulos nuncupauit; illis fuit data poteſtas imponendi manus & conſecrandi, non autem Diſcipulis ſimpliciter, vt conſtat ex *c. 8. Actuum Apoſt.* ſed Apoſtolis decedentibus

2 †ſucceſſerunt Epiſcopi in eũdem locum, Diſcipulorum verò ſeptuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum ſunt conſtituti in Eccleſia, iuxta *cap. in nouo 21. diſtinct.* Euidenter igitur patet ex hoc, quòd auctoritas ordinandi ſecundùm formam Eccleſiæ primitiuæ congruit Epiſcopis: huius autem diuinæ inſtitutionis ratio congruens fuit illa, quod ſicut ad ſummum Principem ſpectat non ſolùm ordinare viros bellatores in exercitu, verùm etiam & multò conuenientius Duces exercitus; ita ad ſolos Epiſcopos (qui ſunt in Eccleſia Principes) non tantùm pertinet ordinare homines ad certandum cum perſecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Chriſti fidem (quod fit per ſacramentum Confirmationis,) ſed etiam conſtituere Duces Eccleſiaſtici exercitus per collationem ſacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura *in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. art. 1.* & ibi Richard.

3 Hæc igitur poteſtas conferendi Ordines Epiſcopo tantùm regulariter competit, & penes eum Iure directo & proprio reſidet, etiamſi ſit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & poteſtatem conferendi Ordines, & formam Eccleſiæ ſeruans alium audeat ordinare, validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita text. *in c. ſecundum 19. diſt. & in c. Dominus §. memento 1. q. 1. cap. quomodo, de conſecr. diſt. 4.* Sot *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 1.* Henriq. *lib. 10 cap. 21. in princip.* Rodoan. *de ſimon. p. 1. c. 23. n. 21.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. p. 3. c. 8. n. 37.* Anton Raguc. *in lucerna Paroch tit. de ſacram. Ordin. quæſt. 18.* Gregor de Valentia *ad D. Thom. diſp. 9 q. 3. puncto 2. verſ. pen. tom 4.* Fornar. *de ſacram. Ordine cap. 4. n. 2. ad finem.* Ægid. de Coninch *de ſacram. tom. 2. diſp. 10. dub. 9.* Bonacina *d. puncto 4. num. 2* Beller. *diſquiſit. clerical. p. 2. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 25.* Vaſq. *tom. 3. in 3. diſp. 243. c. 1. & 2.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract. 2. cap 17. n. 11. & 12.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 91.* Hieron. Venero *de examine Epiſcop. lib. 1. c. 12. n. 27.* me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 2.* March in *d. tract. 1. p. 2. c. 15.* vide infrà *n. 17. & 18.*

4 Reſpectus tantùm minorum Ordinum etiam non Epiſcopis poteſt auctoritas illa conuenire, non quidem Epiſcoporum delegatione, ſed Apoſtolicæ tantùm Sedis priuilegio. Ita Victor. *de Sacram. n. 234.* Cou. *lib. 1. var. c. 10. n. 10.* Petr. Sot. *lect. 5. de Ordine,* Henriq. *d. cap. 23. §. 1.* Bellarm. *lib. 3. de clericis cap. 27.* Valen *d. diſp. 9. q. 2. puncto 1.* Did. Nugnus *in 3. par. D. Thom. quæſt. 38. art. 1.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 93. cum ſeqq.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 1. n. 70.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. num. 5.* Azedo *d. p. 2. c. 5 num. 8. & 10.* Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab aliis conferri, quàm ab Epiſcopis: & ita firmat D. Thom. *in ſupplem. ad 3. p. quæſt. 38. art. 1. ad 3. argum. & in 4. ſentent. diſt. 7. q. vnic. a 5. verſ talia verò in 2. ſcripto,* vbi Sot. *art. 1 1. ad 4. & diſtinct. 25 quæſt. 1. art. 1. ad 2.* Cou. *var. lib. 1. cap. 10. num. 10.* Fornar. *in tract. de Ordine cap. 5. in 3. dicto, n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. cap. 48. q. 16.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 6. num. 8,* Molfeſ. *loco proximè citato,* Nau. *conſ. 14. à num. 1. de priuileg.*

priuileg. Card. Bellarm. de Ordin. cap. 7 Suar. de Sacrament. diſput. 11. ſect. 3. §. ſolùm poſſet. Fr. Emman. in ſumm. part. 2. c. 13. numer. 9. Cuch. lib. 4. inſtitut. canon. tit. 11. num 8. Domit. Chamerot. de Sacram. tractat. 11. c. 4. dub. 2. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. numer. 13. Sanch. d. dub. 18. numer. 9. cum ſeq. Marchin. d. tractat. 1. parte 2. cap. 13. Alzedo d. p. 2. c. 5. numer. 6. Quamuis Abb. in c. quanto, numer. 9. de conſuetud. gloſ. fin. in c. manus, de conſecrat. diſtinct. & cap. peruenit, 95. diſtinct. & ex nouioribus Anguian. citato loco, Vaſq. in 3. p. diſp. 243. c. 4. n. 3. acriter faueant, opitulenturque ſententiæ contra D. Thom. eiuſque ſequaces, & concludant Papam poſſe indiſtinctè concedere poteſtatem Sacerdoti conferendi Ordines ſacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipſe habet; nam ſe decipiunt ex rationibus allegatis à ſuprà citatis; vnde non facile crederem Victor. in ſumma n. 237. quem ſequitur Viuald. in Candelabro aureo p. 1. tit. de Sacram. Ordinis n. 17. in fine, aſſerenti ſe vidiſſe quandam Bullam Papæ cõcedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum, & Subdiaconatum; niſi tamen dicere velimus opinionem Abb. & gloſſ. ſuſtineri poſſe in caſibus neceſſitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel ſpecifica poteſtate ab Apoſt. Sede emanata etiam non Epiſcopis, vt dixi, poteſt conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, provt illos præter Epiſcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliiſque Sacerdotes. Nam de Abbatibus quòd poſſint primam Tonſuram, & cæteros minores Ordines conferre non ſolùm Monachis, ſed etiam laïcis, in quos Ordinariam habent iuriſdictionem, de Iure communi probant c. 1. diſt. 69. c. quoniam. de ætate & qual. c. cùm cõtingat. c. Abbates, de priuil. in 6. qui text. probat eos poſſe etiam laïcos, in quos iuriſdictionem habebant, ordinare, c. 1. vbi gloſſ. verb. à non Epiſcopis. de ordinat. ab Epiſcop qui renunt Epiſcop. c. 1. vbi Gloſ. verb. alia, de ſuppl. negl. Præl. Bellarm. cùm cõtingat q. 1. vbi Cardin. not. 1. Abb. num. 2. & Butr. n. 13. Nau conſ. 13 incip. Abbatibus num. 1. de priuil. Azor. inſtit. moral. parte 2. lib. 3. c. 48. q. 15 Fornar. in tractat. de Ordine c. 5 §. 2. verſ. Abbatibus, Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſput. 243. num. 33. Molfeſ. d. tract. 2. c. 2. num. 18. Fr. Ludou. Mirand. in man. Prælat. 38. art. 9. concl. 1. tom. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. c. 791. num. 1. Sanch. in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. numer. 5. cum ſeqq. Cardin. Tuſch pract. concluſ. tom. 1. verb. Abbas, concl. 9. num. 5 Seraphin. deciſ. 980. num. 1. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 955. Flores de Mena var. lib. 2. q. 24. num. 4. Sic etiam Abbatem, qui datus ſit adminiſtrator in Eccleſia Cathedrali vacante, eoſdem, minores Ordines ſubditis illius Epiſcopatus dare poſſe tenent Gemin. in c. is cui, numer. 6. verſ vidi dubitari, de elect. in 6. Felin. in cap. eam te, numer. 8. de reſcript. & commendat Selua de benef. p. 2. q. 6. poſt n. 3. vbi dicit quòd eodem modo poterit, quo poteſt inuitatus in clauſtris aliorum exemptorum iure ſuo conferre Tonſuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. in d. c. Abbates, num. 6. de priuil. in 6. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 23. numer. 12. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 13. poſt numer. 15.

6 Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbatibus, vt hos Ordines conferre valeant. *Prima*, quòd ſint Sacerdotes. *Secunda*, quòd benedictionem acceperint, aut ſaltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere poſſint, quia tunc idem eſt ac ſi eſſent benedicti. *Tertia*, quòd ſint Mitrati, ſeu habeant ius ferendi annulum, Mitram, & Baculum paſtoralem; ita vt ſi vna earum deeſſet, ordinatio irrita foret, dict. cap. Abbates, de princ. in 6. Vide Franc. Marc. Delphin. deciſ. 1082. n. 2. lib. 1. Ricc. in praxi Epiſc. parte 1. c. 1. numer. 6. pag. 21. D Acuña ad c. 1. num. 6. diſtinctione 95. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 845.

Hodie ex noua diſpoſitione Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 10. non licet Abbatibus, & aliis quibuſcunque quantumuis exemptis in poſterum intra fines alicuius diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſibi ſubditis non ſit, Tonſuram, & minores Ordines conferre. Ita Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 791. n. 2. Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 3. n. 9. Ludou. Miranda d. tom. 1. q. 38. a. 9. concl. 2. Portel. in dub. Regul. verb. Abbas 2. Scip. de Rubeis in aphor. Epiſc. eod. tit. 13. Marcel. Vulp. in praxi iudic. c. 7. nu. 8. Suar. tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. c. 26. n. 19. Tambur. de iure Abbatũ, tom. 2. diſp. 2. q. 7. n. 1. D. Acuña ad c. 1. n. 6. diſt. 95. Et licèt Thom. Sanch. in opuſc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 10. exiſtimauerit hanc facultatẽ ordinandi non ſubditos minimè per Trid. fuiſſe reuocatam, nihilominus tamen eiuſmodi opinio (ſalua tanti viri pace) omni probabilitate deſtituitur; nam ſi Tridentinum hanc facultatem non reuocauit Abbatibus, quid diſpoſuit, dum ad ſubditos Abbatum hanc illis facultatem reſtrinxit? certè illa verba eſſent fruſtratoria: & ideò hanc partem ſuſtinent Henriq. in ſum. lib. 14. c. 18 nu. 2. Maurit. Alzed. in praxi Epiſc. p. 2. c. 3. nu. 78. Gauant. in man. Epiſcop. verb. Abbas n. 31. Diana mor. reſ. p. 4. tr. 4. miſcel. reſ. 147.

Ex qua conciliari diſpoſitione *primò* infertur per illa verba, *Regularibus ſuis*, intelligi profeſſos ſui Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante profeſſionem ordinare non poſſe tenent Henriq. in ſum. lib. 10. c. 23. §. 3. in comment. litt. G. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. q. 23. a. 2. in fine, Vgolin. de officio Epiſcopi c. 26. §. 19. numer. 2. & §. 20 num. 7. Aloyſ. Ricc. p. 2. deciſ. 253. n. 5. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 13. nu. 5. Miranda d. tom. 1. q. 38. a. 9. concl. 2. in fine, Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 9. Nald. in ſum. verb. Nouitius, n. 9. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 1. lit. A, concl. 9. Stephan. Gratian. d. c. 741. n. 6. Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 10. à num. 10. Tamburin. d. tom. 2. diſp. 2 q. 27. Barthol. de Vecchis in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp. 9 q. 8. numer. 4. Quicquid aliter ſentiat Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 29. numer. 12. † At verò 9
ſi Abbates huiuſmodi, aut alij Religionum Prælati habeant ſpeciale priuilegium concedendi ſuis Monachis dimiſſorias litteras ad quemcumque Epiſcopum, licèt in illo non exprimatur, quòd illud valeant nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas, vt à quocumque Epiſcopo, ordinentur, ſicut cæteris Monachis profeſſis concedere, vt bene reſoluunt Ioan. Bapt. Tiber. in inſtruct. pro ordinandis, c. 7. q. 4. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 10. in fine, Barthol. de Vecchis d. q. 8. n. 3. verſ. ſi verò, Tamburin. d. q. 27. n. 2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere reſoluunt Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 238. verſ. præter hos. Raor. inſtit. moral. part. 1. lib. 12. c. 2. q. 1. Ego ipſe de appellatiua verbor. vtriuſque Iuris ſignif. appell. 232. n. 16.

Secundò infertur Abbates huiuſmodi facultatem non habere Tonſuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus ſibi non ſubditis, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem licentiam Epiſcopi loci habuerint, nec etiam aliis ſæcularibus ſuorum Superiorum dimiſſorias afferentibus. Ita reſoluunt Campan. in diuerſor. Iuris Canon. rub. 6. c. 2. ante num. 7. Scipio

de Rubeis *d.verb. Abbas, num.13.* Ludou. Miranda *d. ar. 9.concl.2.* & voto Rotæ de mandato ſanctæ mem. Clementis VIII. reſolutum fuiſſe refert Seraphin. *de ciſ.983.p.1.* & Epiſcopo Engubino reſcripſiſſe *ſacram Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium prapoſitam ſub die 3. Nouembris 1593.* retuli *de Iure eccleſ. vniuerſo lib.1.c.18.num.67.* Quamuis contrarium exiſtimauerint Lezana *in ſum. quaſt. Regular. cap.14.num.13. & cap.18.num.65.* Azor. *inſtit. moral. part.1.lib.12. cap.20. quaſ.7.* Paul. Laymann *in ſum. Theolog. moralis, lib 5.tract.9.cap.9.num.1.* Alzed. *d. part. 2.c.5.n.78.* Quarant. *in ſum Bullarij, verb. Ordo, prope fin. verſ. Abbatibus* Grilenzon. *conſ.141.num.52.* Marcel. Vulpe. *in praxi iudiciali fori Eccleſ.c.7.num.8.* Vgolin. *de officio Epiſc. c.26.§.19.* Bonacin *de Sacrament. diſp 8.quaſt.vnic.puncto 4.n.3.* Marchin. *d.tract. 1.part.2.c.10. num 15 cum ſeq.* Ioan. Baptiſta Tiber. *inſtruct. Ordinand. cap.7. quaſt.48. in fine.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib.7.cap.1.dub.21.à num.3.* Tamburin. *de iure Abb: tom. tom.2. diſp.2. quaſ.7. ex n.3.* Diana *part.2.tract.2.reſol. 147. in fine,* quorum plures aſſerunt *ſacram Congreg. Concilij* cenſuiſſe quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, poſtquam Sacerdotalem Ordinem. & munus benedictionis ſuſceperint, poſſe Tonſuram, & minores Ordines ſæcularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre, ſi modò ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, & à dicto Epiſcopo quiſque litteras dimiſſorias impetrauerit, ita vt ſatis non ſit id generatim ab Epiſcopo conceſſum eſſe, ſed hac conceſſione ſemper opus ſit ſingulis, &c.

11 *Tertiò* infertur ordinationem Abbatis priuilegiati Ordines minores conferentis non ſubditis abſque litteris dimiſſoriis, vel cum illis, ſeu ſubditis ſuis non Regularibus, eſſe irritam, & inualidam, ac proinde repetendam defectu poteſtatis in ordinante, ex illis verbis Concil. Trid. *in d.c.10. Non liceat Abbatibus,* &c. quæ irritant actum quoad valorem ſubſtantialem; & nihil refert quod in Epiſcopis poteſtas ordinandi ſe extendat etiam ad non ſubditos quoad valorem ordinationis, quia poteſtas ordinandi conceſſa Abbatibus priuilegiatis, non eſt ad modum poteſtatis Epiſcopalis, nam illa procedit ex vi priuilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur ſentire Suar. *tom.4. de Relig. tract.8. lib. 2.c.19. n.8. & 22.* Laurent. de Peirinis *de Pralato Regulari tom.2.q.3.c.7.n.23.* & colligitur ex quadam deciſione *ſacra Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, Eminentiſſimo Card. Gypsio* referente *ſub die 27. Iunij 1631.* in qua fuit reſolutum *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Caleſtin. cum litteris dimiſſorialibus Vicarij Generalis Camplen. eidem Abbati directis, eſſe malè promotum, atque ideò indigere noua promotione,* Quicquid teneant Sanch. *d. lib.7 c.1.dub.19.n.17.* Fr. Emman. Molfeſ. Tamburin. Præpoſ. & Ludou. de San Iuan, quos refert & ſequitur Diana *moral. reſol. p.5.tract.13.reſol.93.* & diſtinguat Marcel. Vulpe *d.c.7.n.10.*

12 *Quartò* infertur Abbati ordinanti ſuos ſubditos Regulares fas eſſe diſpenſare in interſtitiis, non tamen id conuenire Epiſcopo, qui facultatem habet diſpenſandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infrà *alleg.18.n.10.* Illationem probant Hieron. à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicantium, verb. Ordines ſacri, verſ. quando verò Abbates,* & Miranda *in manu. Pralat. tom.1.q.38.art.7.concl. 3.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.12.c.13.n.42.* & ſic non ab Epiſcopis, ſed ab Abbatibus examinandos eſſe, non obſtante Concilio concludit Nau. *conſ.13 incip. Abbas cuiuſdam aliàs conſ.14. in nouis, n.1. de priuileg.*

13 Dubitari non abs re poterit, an Epiſcopus carens minoribus Ordinibus poſſet validè eoſdem Ordines aliis conferre? Suar. *de cenſur. tom.5. diſp. 31.ſoctiou.1.* & Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tr.3.q.61. in fine,* exiſtimant ordinationem huiuſmodi eſſe inualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus Iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe teneat, *l. fil. uſfam ff. de donat.* tum etiam, quia Epiſcopus non Sacerdos non poteſt alios Sacerdotio inſignire. Sed his non obſtantibus ordinationem factam ab Epiſcopo carente minoribus eſſe validam, quoad minores collatos, licet mortaliter peccaret, tenent Gabr. Vaſq. *tom.3.in 3 part. diſp.2430.n.24.* Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis, tract.2.cap 17.num.3.* quia Epiſcopus ordinatus per ſaltum eſt verus Epiſcopus, & habet characterem Epiſcopalem; ergo poterit habere actum ſecundum ſibi proprium, nempe ordinationem ſicut maiorum, ita & minorum Ordinum: tum quia collatio actiua minorum non fundatur eſſentialiter in paſſiua receptione minorum, nec eſt actus ſecundus illius, aut effectus, ſed ſolùm præſupponitur ex Eccleſiæ conſuetudine & ſtatuto, vnde nec abrogat ſubſequentem ordinationem; ergo erat valida cùm ſit ab illa independens: tum denique, quia hoc non eſt plus iuris transferre in alium, quàm ipſe teneat, aut dare aliquid quod ipſe prius non habeat, licet enim Epiſcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habeat tamen poteſtatem ſuperiorem, & eminentiorem, ſcilicet characterem Epiſcopalem. Et non eſt ſimile quod de Sacerdotio, reſpectu Epiſcopatus, dicebatur, ſiquidem Epiſcopatus claudit intrinſecè characterem Sacerdotalem, ita vt non Sacerdos Epiſcopus eſſe non poſſit, vt fuit aliquorum opinio, quos *ſuprà* retulimus *alleg. 1.n. 38.* quod tamen quatenus in iure non ſubſiſtat, vt eo in loco probauimus, magis ſecura manet hæc noſtra opinio, quam veriorem eſſe iudicamus de Epiſcopo qui renuntiauit loco tantùm, & loco & dignitati, vide infrà *alleg.113.n.1.*

14 De Corepiſcopis, an ſint veri Epiſcopi, & vti tales potuerint Ordines minores, Subdiaconatum, & cæteros maiores conferre, egimus *ſupra tit.1.c.6. num.22.* & *ibi* citatis addo Marchin. *d.tract.1.part.2. cap.9.*

15 Preſbyteri Cardinales ex conſuetudine poſſunt Tonſuram, & minores Ordines ſuis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij ſequuntur *in c.1. num.14. de ſuppl. Pral. negl.* Victor. *de Ordine, nu.234.* Syluin. *in ſum. verb. Ordo 3.q.2.* Martin. Laudenſ. *in tr. de Card.q.20.* Maiol. *de irregul. lib.4.c.20.nu.8.* Alzedo *d.p.1.c.5.n.9.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.4. q.2.n.88.* Monet. *de Conſeruator. c.5.n.31.* Squillante *de priuileg. cleric. c.4.n.273.* Sanch. *in opuſcul. moralib. lib. 7.c.1.dub 19.n.4.* Marchin. *tract.1.p.2.c. 20.num.1.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. hierarchia p.1.diſp.2. §.5. n.8.* Rota *deciſ.731. n.10. p.1. diuerſ.* Quidquid dubitent Anaſtaſ. Germon. *in tract. de indultis Card. verſ. tamen ratione, n.20. & ſeqq.* Azori *inſtitut. moral. p.2. lib.4.c.3.q.2. verſ. quaret aliquis* Familiaris autem vt quis ad hunc, & ſimilem effectum dicatur, duo requiruntur; *primum,* vt habeat victum; *ſecundum* vt fuerit deſtinatus ad aliquod certum ſeruitium; ita Rota *deciſ.584.n.3.p.1.roerntior.* vbi à *n.7.* diſputat an familiaritas probetur ex libris, in quibus ſunt deſcripti familiares alicuius domini: & *deciſ.464. nu.2.p.1. recentiſſim. in poſthum.* docet familiaritatem cum Cardinali cenſeri probatam per teſtes deponentes quem habuiſſe à Cardinale partem panis, & vini cum Iulio vno in ſingulos dies, & etiam ſalarium in domo Cardinalis illi actu inſeruiendo per triennium, vbi

citat

citat Mandoſ. *ſuper reg. 3. q. 19. n. 2.* Simonet. *de reſeruat. q. 35. n. 1. & 3.* vide infrà *alleg. 5. n. 19.*

16 Parochos primam Tonſuram ſuis ſubditis conferre poſſe non pauci ſcriptum reliquere, Archidiacon. *in cap. nullus Epiſcopus, de temporib. ordinat.* Panormit. *in cap. quanto, numero 9. verſ. quinimo dico, de conſuetud.* Immo licere cuicumque ſimplici Sacerdoti illam conferre docent gloſſ. *verb. lectoris, in c. quoniam 69. diſtinct.* Archid. *in c. Pſalmiſtæ, num. 2. in fine 23. diſtinct.* Innoc. *in c. cum contingat. numer. 2.* vbi Hoſtienſ. *nu. 1. de ætate & qual.* & ſtante conſuetudine admittit Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 2. c. 2. numer. 19.* Verùm vſus Eccleſiæ reſiſtit, & propterea eorum ſententia non eſt admittenda, imò eam iuſtè refellit Sot. *in 4. ſent. diſt. 25. quaſ. 1. art. 1. ad 2. argum* & Sanch. *d. lib. 7. c. 3. dub. 19. num. 1.* Marchin. *d. tract. 1. p. 1. c. 10. n. 3. &* 4. Sic etiam videtur reiicienda opinio Franciſci Marc. *d. deciſ. 1081. numer. 3.* aſſerentis Guardianos, & Priores de iure primam clericalem Tonſuram ſuis ſubditis conferre poſſe, quia nunquam audiui hoc ab aliquo factum fuiſſe, ideo miror cur contra Concil. Trid. ita pronuntiauerit.

17 Poteſtatem conferendi Ordines regulariter Epiſcopo tantùm competere, etiamſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, *ſuprà* diximus *ſub n. 3.* & valide Ordines conferre, licèt id minus faciat, & Ordinatus propterea executione careat. Attamen ſi huiuſmodi Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, ſimoniacus, & qualitercumque excommunicatus occultus ſit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem, itavt recipiens non ſolùm recipiat Sacramentum, ſed eiuſdem, abſque vlla ſuſpenſione, executionem, ac proinde quoad omnes actus ſpirituales. Ita Innocent. *in c. 1. numer. 3. de ſchiſmatic.* Panorm. *in c. veritatis numer. 46. de dolo. & in cap. ad probandum numer. 7. de re iudic.* Cou. *in cap. Alma mater, p. 1. §. 6. num. 7.* & alij per Garc. *de benefic. p. 11. cap. 10. num. 160.* & circa beneficiorum collationem *p. 5. c. 4. numer. 276. cum ſeqq.* plures, quorum ſententiam vt communem ſequitur Gutier. *Canon. lib. 1. c. 1. numer. 81. & 89.* eandem communem eſſe teſtatur Maſcard. *de probat. concl. 649. ſub numer. 45.* reſoluunt Sot. *in 4. diſt. 25. q. 1. artic. 3. verſ. in ordinatione,* Henriq. *in ſum. lib. 13. de excommun. c. 39. §. 1.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *lib. 3. de Matrim. diſp. 22. ſub num. 35.* Idem multò certius profitentes poſt *Extrauag. Ad euitanda ſcandala,* itavt poſt illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciatiant notorij clericorum percuſſores; eſtque veriſſima eorum ſententia, quoad quoſlibet actus, etiam ſpirituales: quamuis oppoſitum quoad omnes tenuerint abſque bono fundamento Anton. Bald. & alij relati à Sanch. *d. n. 35. in pr.* & aliter diſtinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur character, vt in Sacramento Ordinis, Innoc. ſibi contrarius *in c. nihil n. 3. de elect.* & alij communiter, vt per Maſcard. eoſdem ſequutum, & per Sanchez *vbi proximè.*

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, *in c. 2. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcop.* dum habet neceſſariam eſſe diſpenſationem; vt ordinatus etiam ignoranter ab Epiſcopo excommunicato poſſit in Ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum verum, non conferre Ordinis exequutionem, reſpondetur enim ex dictis per Sanchez *ſub num. 35.* illum text. non bene adduci ad hoc propoſitum d. conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato, & tolerato; quia intelligendus eſt non de hoc, ſed de illo, qui † licèt priuatim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicatio habebatur, in his etenim longè diuerſis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipſe loquitur, non liberat recipientem à ſuſpenſione Ordine ſuſcepti, & quidem meritò, cùm enim talis Epiſcopus non habeat vſum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul. text. *in c. Daybertum 1. quaſt. 7.* quem pro ratione decidendi ad *d. c. 2.* contra Innocent. *in d. c. 1. de ſchiſmat.* & Panorm Felin. & alios relatos per Couarr. *in c. Alma p. 1. §. 6. n. 6.* conſiderauit gloſſ. *in d. c. 2. verb. ignoranter,* reſoluunt gloſſ. *in cap. ſi qui à ſimoniacis 1. quaſt. 1. & in cap. ab excommunicatis 9. quaſt. 2.* & alij, quorum ſententiam, vt communem & tutiorem refert, & ſequitur Couarr. *vbi proximè,* & Suar. *de cenſur. diſput. 31. ſub n. 61.* maturè conſiderans id procedere, non quidem ex eo quòd prædicta ratio idem cōcludat intrinſecè, & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per Sanch. *ſub d. n. 35.* addendum putamus, concludit ſolùm vbi actum fuerit de cauſa principali, non autem de inſtrumentali, qualis eſt Epiſcopus Sacramentum conferens, qui proinde † licèt iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur: ſed ex eo quod eandem rationem etiam in huiuſmodi Epiſcopo, vt inſtrumento, conſiderauerint Iura, quæ irritant, vt poſſunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, ſed in iniuriam ordinantis; vnde nihil mirum ſi ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiuſmodi ſuſpenſione liberandum: licèt fatendum ſit plurimum conducere ad faciliorem diſpenſationem, iuxta text. *in d. cap. 2.* iuncto *c. 1. eod. tit.* & Iura ſic intelligenda *in d. c. ſi qui à ſimonia,* ibi, *miſericorditer ſuſtinemus, & & cap. ordinationes 9. quaſt. 1.* qui text. dum admittit ordinationem ordinari ignoranter ab hæretico, intelligendus eſt, mediante ſcilicet diſpenſatione, ex quibus facilè ſoluuntur fundamenta Innoc. Panorm. Felini, & aliorum *vbi proximè.* Quis autem poſſit diſpenſare cum Ordinatis ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico? Vide infrà *alleg. 48.* Quæ verò ſint ſubſtantialia Sacramēti Ordinis, quorum vnico deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur? Oſtendimus *alleg. 11. n. 9. in fine.* 19 20

ALLEGATIO IV.

Epiſcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœceſanus Epiſcopi tripliciter quis fieri poteſt, ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*

2 *Originis Epiſcopus eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt.*

3 *Originarius, ſeu oriundus dicitur à propria origine.*

4 *Origo patris etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itavt quis ratione paterna originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt.*

5 *Originis locus ſecundùm ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus eſt.*

6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

7 *Originarius vt quis dicatur non ſolùm requiritur, vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint.*

8 *Litteræ Apoſtol. diſpenſationis, vel beneficij, non*

ſunt ſubreptitia in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeuteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.

9 *Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat.*

10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuilis contenta.*

11 *Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.*

12 *Filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt, ſuccedítque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verùm etiam in ſpiritualibus.*

13 *Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiẽdos.*

14 *Originem patris, & non matris ſequitur filius.*

15 *Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis.*

16 *Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum.*

17 *Expoſitus cuius parentes ignorantur, non ſolùm indicabitur municeps, & ciuis loci, in quo ortus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, & n. 37.*

18 *Natus fortuito in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus.*

19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*

20 *Originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renunciari*

21 *Electus ab aliqua religione ob delictum Ord. & habitu exutus, ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodò habilis ſit.*

22 *Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit.*

23 *Domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit.*

24 *Domicilium & habitatio in quo differunt?*

25 *Domicilium non contrahetur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*

26 *Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi.*

27 *Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem, cum translatione maioris partis bonorum.*

28 *Decennalis habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium.*

29 *Scholares & Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam, niſi finito ſtudio decennali tempore, & maiori commorati ſint, & num. 30.*

Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.

31 *Abſentes ſi ex ſtatuto potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate vt filius abſens priuilegiis potiatur.*

32 *Baro aſſumi poteſt ad Ordines ab eo præſide in cuius diœceſi habet feudum.*

33 *Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.*

34 *Senator, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius.*

Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt. ibid.

35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manumiſſus, §. 1 ff. ad municip. *componuntur.*

36 *Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci vnde patronus trahit originem.*

37 *Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues.*

38 *Domicilium contrahi poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari.*

39 *Domicilia quando non ſunt æquè principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius.*

40 *Propoſitum aliò migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili vel familia ſua.*

41 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus ſi ordinari velit portare teſtimonium circa probitatem qualitatis, mores, & ſufficientiam ab Epiſcopo loci vnde digreſſus fuit.*

42 *Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet.*

43 *Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet.*

44 *Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud extat.*

45 *Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali.*

46 *Occaſione beneficij requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud poſſidet.*

47 *Domicilium contrahitur, quoad Ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat.*

48 *Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci vbi eſt ſuum præſtimonium, ordinari poteſt.*

49 *Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur.*

50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci, vbi ſitum eſt.*

51 *Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vnoquoque illarum Antiſtite promoueri poteſt.*

52 *Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium, poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad penſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo.*

53 *Beneficij vnius diœceſis vniti alteri diuerſæ diœceſis ratione efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale.*

54 *Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolùm poteſt ordinare, ſed etiã diſpenſare cũ illis in interſtitiis, & etiã in illegitimitate ad minor. Ord.*

55 *Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, nõ habita illius poſſeſſione.*

56 *Penſionis cauſa nullus ſubiicitur Præſuli, vt ab eo promoueatur.*

57 *Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum.*

58 *Religioſi vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.*

59 *Religioſi à propriis regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium.*

60 *Patres*

60 *Patres Societatis* IESV *à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt.*

61 *Regulares non poſſunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſint.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monaſteria, intelliguntur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione.*

63 *Nouitius infra annum probationis Ordinari poteſt ab Epiſc. in cuius diœceſi moratur, quamuis alibi natus ſit.*

64 *Epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolùm perſonas, eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias habentes.*

65 *Fratres ſacri Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani à quocumque Catholico Antiſtite, ſub Rom. Sedis obedientia conſtituto, ſacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt.*

66 *Ordines denegare non poteſt Epiſcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Eccleſiaſticam dignitatem.*

67 *Ordinare non poteſt Epiſcopus quemquam inuitum.*

1 TRIPLICITER quis quoad Ordines ſuſcipiendos, efficitur ſubditus Epiſcopi, ratione ſcilicet originis, domicilij, & beneficij, *cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib. 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 18. art. 4.* Pau. Comitol. *reſponſ. moral. lib 6. quæſt. 46.* Fornar. *de ſacram. Ordinis c. 5. n. 6* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. à num. 8. pag. 27.* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 24. num. 1.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Ordo,* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 1. lib. 3. c. 12. n. 6.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 5. à num. 16.* Coninch. *de ſacram. diſp. 20. dub. 9. n. 93.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 42. cum ſeqq.* Leon. Leſſi. *de iuſtitia lib. 2. cap. 44. dub. 18. num. 91.* Aloyſ. Ric. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 298. in 1. edit. & reſol. 257. in 1. edit. & in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 317. p. 4.* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi c. 16. §. 1.* Molfeſ. *in ſom. Theologia moralis tract. 1. c. 2. num. 5.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 8. num. 8. cum ſeqq.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. c. 13. cum ſeqq.* Bonacina *de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnic. puncto 4. à num. 8.* Alphonſ. Narbona *lib. 20. gloſſ. 1. n. 130. tit. 1. lib. 3. noua Recopil. pag. 409.* Saneh. *in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 22.* Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis 25.* latè Marchin. *de ſacram. Ordinis tract. 1. p. 2. c 1. cum ſeqq. & p. 5. c. 5. 6. 7. & 8.* nouiſſimè Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori eccleſ. c. 7. n. 24.* Addunt aliqui quartum modum, ſcilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præſentiarum, ſed *alleg. ſeqq.* commodiùs dicemus. Illud in hac materia eſt valde notandum quòd ſi ſubditus aliquo ex prædictis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum à quo aliquem Ordinem ſuſcepiſſet, non poſſet variare, & aſſumere alius Ordines ab alio ex dictis Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui priùs illum ordinauit, indicaſſet ceſſare cauſam ordinationis, & remitteret Ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt Archid. *in cap. nec captanda, de conceſſ. præb.* Achil. de Graſſis *deciſ. 13. de penſionib.* Quarantam, & Riccium obſeruat Molfeſ. *d. cap. 2. num. 10.* reddens rationem quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis, cuius eſt onus prouidere illi de beneficio; & ſic aliis iuribus Epiſcopalibus, non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci, in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, gloſ. *in cap. 1. de vſuris lib 6. verb. alienigenas, l. qui ex vico ff. ad municip.* Ioan And *in d. c. cum nullus, num. 3.* Henriq. *d. lib. 10. cap. 22. §. 1.* Campan. *d. cap. 8. num. 9.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. cap. 1. num. 9.* Bonacina *d. puncto 4. num. 13.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c. 16. §. 1. n. 3.* Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. quæſ. 5. num. 1* latè Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c 6.* D. Acuña *in comment. ad princ. diſt. 71. n. 2.* † Originarius enim ſeu oriundus dicitur à ſua propria origine, vt probant text. *in l. 4. C. de incolis lib. 10. & l. 1. ff. ad municip.* 2

Boer. *deciſ. 272.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 3. num. 15.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 257. num. 2.* Thom. Valaſc. *d. alleg. 5. n. 17.* D. Acuña *d. princ. diſt. 71. n. 4. in fine,* vbi etiam quis baptizatus eſt, inde trahere originem dicitur, & per librum Baptiſmi probari poteſt origo, Rebuff. *in tract de pacificis poſſeſſ. num. 217.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1 à num. 105.* Greg. per text. *ibi in l. 2. verb. Chriſtiano tit. 24. part 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. c. 75. à num. 16.* latè Alphonſ. Narbona *dict. loco num. 148 cum. ſeqq. pag. 413.* 3

Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poſſit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt Ita Thom. Valaſc *d. alleg. 5. num. 21.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. ſub n. 24.* Zerola *in praxi Epiſc. p. 2. verb. dimiſſoria pag 40.* Paul. Comitul. *d. lib. 6. q. 45.* gloſ. *in d. c. cùm nullus, verb. alienigenas.* Bonacina *d. puncto 4. num. 13.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 1. num. 4.* Gutier. *de matrim. cap. 63. num. 29.* Campan *d. cap. 8. n. 9.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 257. num. 4 & d. Neapol. deciſ. 317. num. 2. p. 4.* Molfeſ. *d. num. 5.* Proſper de Auguſtino *ad Quarant. in ſumma Bullarij verb. Ordo. verſ. quoad tertium,* Nau. *conſ. 19. incip. N filiusfam. de tẽpore ordinat.* in nouis; Ioan. Franc. *in ſuo enchirid. caſuum verb. Ordo, verſ. ordinari nemo poteſt,* Antonin. Diana *moral. reſol. p. 4. tract. 4. reſol. 148.* Marchin. *d. tract. p. 5. c. 6. n. 1. 14 & 15.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. cap. 5. n. 44.* † Ius enim ciuile indicat locum originis eum eſſe, in quo eius pater natus eſt, ex *l. aſſumptio §. 1. ff. ad municip. & l. ſi vt propónis C. de incolis lib. 10.* Alciat. *in l. 147. num 4. ff. de verbor. ſignif.* Petr. Greg. *in tract. de vſuris lib. 3. cap. 1. num. 15.* Campan. *d. c. 8. num. 8.* Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna, Iaſ. *in l. huiuſmodi §. legatum n. 18. ff. de legatis 1.* Mandoſ. *ad regul. Cancel. reg. 16 quæſt. 40* Ioſeph. Gonzal. Flores *var. cap. 36. à num. 3.* Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ. 30.* Lexicon Iuris *verb. oriundus,* Sichard *eod. verbo.* Garcia. Toletan. *in lucerna rubricarum trium librorum Codicis ſuper d. rub. de incolis lib. 10. num. 2.* Marchin. *d. c. 6. n. 13.* Imò † vt quis originarius dicatur, non ſolùm requiritur, vt ſit natus in loco; ſed quòd parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores *in cap. Rodulphus, de reſcript.* Rot. Rom. *deciſ. 327. n. 3 p. 1. diuerſ.* 4 5 6 7

Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri ſi eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus ſit, vt tenet Mari. Ant. *variarum reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu 33.* me citato *in iſto loco* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. c. 6. n. 23. cum ſeqq.* quamuis Nicol. Garcia *de beneſic. q. 7. c. 9. n. 25* aſſerat particula, *oriundus,* ex ſtylo accipi pro 8

orto , nam de tali ſtylo non conſtat , nec de eo
teſtatur Mandoſ. *dict. quaſt.* 4. *num.* 5. quem ad hoc
refert.

9 Hinc etiam ſequitur pariter, ſubreptitias non cē-
ſeri Apoſtolicas litteras , ſi aliquis dicat ſe eſſe de
tali loco,cùm in illo non fuiſſet natus , ſed tantùm
eius parens , quia etiamſi dictio , *de* , naturalitatem,
ſeu originem importet , vt probat text *in.l.1. ff. ad
municip.* Surd. *deciſ.*129.*num.* 15.ſub nomine *origo*,
non tantùm intelligitur propria , ſed etiam paterna,
vt dictum eſt:ita etiam dicerem quando addita fue-
10 rit dictio , † *ex* , quæ etiamſi naturalitatem exigat,
nec ſit ciuili contenta : vt poſt multos probat Cald.
Pereira *de poteſtate eligendi c.*13.*num* 21. quia præ-
dictæ dictiones verificari poſſunt data in illo loco
origine paterna , non tamen ad illarum verificatio-
nem ſufficere ibi beneficium,ſeu domicilium habe-
re, & etiamſi illud habitum ſit per decem annos, &
11 vltra;illa enim † habitatio ſolum facit incolam, ſeu
domiciliarium, non tamen ortum ſeu oriundum , ex
l.1.cum ſequentibus, C.de munic.p.l 2. *C.de incolis lib.*
10.tenet Gregor.Lopez *l.2.verb.maguer,verſ.aduerte
tamen,tit.*24.*partita* 4.

12 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriun-
dus , ſeu originarius illius loci , in quo pater natus
eſt , vt *ſupra* diximus , ſuccedatque in honoribus &
muneribus tam perſonalibus , quàm realibus, non
modò temporalibus , ſed etiam ſpiritualibus , quem-
admodum notant Boër. *deciſ.*13.*n.*13. *&* 15. & Gu-
13 tier. *conſ.*7.*num.*1.†tamen ex origine aui non dicitur
nepos originarius illius loci , in quo auus natus eſt
ad Ordines ſuſcipiendos:ita Cou .*de ſponſalibus p.*2.
*c.*7.§.1 *n.*15.quem refert , & ſequitur Aloyſ.Ricc.*d.
reſol.*257.*num* 5 Marchin.*d.tract.*1.*p.*5.*cap.*6. *num.* 2.
Vgolin.*d.c.*16.§.1. *poſt n.*4.*verſ. excipitur* , vbi agens
de libertinis , ſeu libertis , dicit illos poſſe Ordines
ſuſcipere non ſolùm ab Epiſcopo ſuæ originis , ſed
dominorum : nam illorum originem ſequuntur , &
non patris,vt probat tex.*in d.l.aſſumptio,in fine,iūcta
l.ſeq.ff.ad municip.*

14 Cùm filius originem patris,& non matris ſequa-
tur , vt probat text. *l.*2.*C.de munic.ip. & originar. lib.*
10.cum latè traditis per Pichard.*de nobilitate cōmu-
15 nicatiua , num.*9.*cum ſequentib* †non poterit ordinan-
dus apud Epiſcopum originis ſuæ matris Ordines
accipere , niſi pater non eſſet legitimus , quia tunc
non eius origo,ſed matris , quoad illegitimum filium
inſpicitur.*l.*1.*in fine ff.ad municip. & l.eius qui , ff.eo-
dem*,vbi Neratius inquit. *Eius , qui iuſtum patrem
non habet,prima origo à matre , atque eo die quo ex ea
editus eſt , numerari debet*, Thom. Valaſc.*d.alleg.*5.*n.*
21.Marchin.*d.tract.*1 *p.*5.*c.*6.*n.*3. Marcel. Vulpe *d.c.*
7.*n.*14.*in fine*.Alzedo *d.p.*2.*c.*5 .*num* 45. Sic etiam di-
cendum de vulgò quæſito;talis enim matrem ſequi-
16 tur,*l. cùm legitimè ff. de ſtatu hominum.* Ita etiam †
quando deeſt patris domicilium , maternum eſt ſe-
quendum,iuxta reſoluta per Gonzal. *dict.*§.1. *à num.*
14 & Piaſec *in praxi noua Epiſcopali d.c.*1.*n.*19.*verſ.
ratione.*

17 Expoſitus tamen,cuius parentes ignorantur , non
ſolùm iudicabitur municeps , & cuius loci , in quo
natus eſt,ſed etiam loci,in quo eſt expoſitus, Steph.
Gratian.*diſc ept forenſ.c.*75.*n.*12.Mandoſ. *de atate mi-
nor. c.*1.*a n.*22.Parens meus *in romiſſ. ad Ordin. Reg.
Luſit.lib.*2.*tit.*55.*in princ. n.*1. Alphonſ. Narbona *d.
loco n.*156.*cum ſeqq pag.*414.

18 Qui verò fortuitò natus eſt aliquo in loco , per
quem mater pertranſibat,aut illuc non animo per-
manendi iuerit ; aut pater ad matrem acceſſerat
abſque animo ibi permanendi , & interim filium pe-
periſſet , quem poſtea abſque eo quòd contraheret
domicilium, eius parens cum tota familia emigraret
ad locum vnde digreſſus fuerat , talis filius non di-
ceretur ciuis illius loci , in quo ſic per tranſennam
natus fuit,neque ratione originis ſequeretur forum
dicti loci , ſed patris originem : ita Panorm.*in c.Ro-
dulphus,n.*9.vbi Felin.*num.*13.*de reſcriptis*, Gutier.*d.
conſil.*7.*num.*7. Ceuall. *communium contra commun.q.*
458.*n.*27.non enim inſpicitur quod per accidens eſt,
ſed quod per ſe iuxta vulgaria Iura,reſoluit Vgolin.
d.§.1. *n.*5. vbi etiam aſſerit originem habere filium
in domicilio patris , † ſi in mari natus ſit;quare non 19
ab illius ciuitatis Antiſtite , vbi ſic per tranſennam
natus fuit , nec ab alio de ipſius licentia promoueri
poſſe tenent Nauar.*conſ.*31.*de temporibus ordin.*Hen-
riq *in ſum.lib.*10.*cap.*22.§.1. Campan. *d.cap.*8. *n.*10.
Thom. Valaſc. *d.alleg.*5.*num* 19. Alia plura ad hanc
materiam ſpectantia videbis apud Maſcard. *de pro-
bation.concl.*1141.*n.*6.*cum ſequentib.* Rebuff. *de priui-
legiis ſchol.priuil.*75. *n fine.* Stephan.Gratian. *d.c.*75.
Ceuall. *d.quaſt.* 458. Cald. Pereira *in reſponſo pro
Ioanne,Taſſo n.*13.D.Barboſ.*in l.heres abſens.* §.*proin-
de,in art.de foro ratione originis, n.*9. *cum ſequentibus,
ff.de iudic.*

Domicilium originis eſt immutabile , ex text. *in* 20
l.aſſumptio,ff.ad municipalem,Nauar.*commont.*2.*de re-
gularibus num.*34.Sanch.*de matrim. lib.*3. *diſput.*23.
*num.*4. Marchin *d.c.*6. *n.*9. nunquam enim cenſe-
tur mutatum,ex Maſcard.*de probat.concl.*534.nec illi
poteſt renuntiari,vt per Bernard. Græuæ. *ad practia.
Camera Imperialis,lib.*1.*c.*36.*n.*2. Steph.Gratian. *d.c.*
75.*n.*10.

At quid de profeſſis in aliqua Religione à qua 21
eiecti ob delicta fuerunt Ordine , & habitu exuti?
Dicendum eſt ab Epiſcopo ſuæ originis eſſe ordi-
nandos , dummodo habiles ſint. Ita tenent Portel.
*in dubiis Regul.verb. Ordines num.*11. Vgolin. *d.*§.1.
*num.*6.*& cap.*20.*num.*9.*in fine*,Aloyſ.Ricc. *d.reſolut.*
257.*num.*4.*in fine,& in praxi aurea reſol.*185.Nauar.
*conſ.*84.*de Regularib.in nouis,aliàs* 9. *de atate & qual.
in antiq.*Sayr.*in floribus deciſ.ſub illo tit.de atate deciſ.*
9.Barthol. à S.Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 6. *quaſt.*
185. Campan.*in diuerſ. Iuris Canon.rub.* 12. *cap.* 15.
*num.*7.Fr. Ludou.Miranda *in man.Pral. tom.*1. *quaſt.*
52.*art.*4 *concl.*2.Sanch.*in opuſc.moral. lib.*7.*c.*1. *dub.*
24.*n.*3.Laurent.de Franchis *de controu.inter Epiſc.&
Regul.pag.*220.*in reſp.ad* 7.Ego ipſe *in collect.ad cap.
vlt.n.*11.*de Regular.*Marta *de Iuriſdict.p.*4.*caſu* 192.
*num.*4.Contra Fr.Emman. Azor.Molin. & Leſſium,
quos refert , & ſequitur Sanch. *in pracepta Decalogi
tom.*2.*lib.*6.*cap.*9.*num.* 29. aſſerentes hos minimè te-
neri Epiſcopo alicui certo obedire , ſed tantùm in-
ſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubiici , in cuius
diœceſi habitauerint. Sed aduerte hodie ex Bul-
la S.D.N.Vrbani VII.hos eiectos eſſe ſuſpenſos , ac
proinde ordinari non poſſe ; quam Conſtitutionem
habes in fine huius tractatus , & per illam ſic docet
Laurent.de Franchis *ubi ſuprà*,qui etiam *in reſp.ad* 1.
pag 219.monet Regulares per ſuos Superiores à Re-
ligione ſeruata forma dictæ Bullæ Vrbani VIII. eie-
ctos præſentare ſe debere coram Epiſcopo loci , &
ſubdere ſe illius obedientiæ , & ab eo expectare
quid agere debeat,& *in reſp.ad* 3 ſubdit pertinere ad
Epiſcopum perquirere an iuſtè , vel iniuſtè fuerint
eiecti?

Secundo modo efficitur quis ſubditus & diœce- 22
ſanus Epiſcopi , ratione ſcilicet domicilij. Quod
quidem contrahitur ſi quis transferat ſe ad habi-
tandum in aliquo loco , & declarat expreſsè ſe
habere animum ibi contrahendi domicilium. Eſt
enim

23 enim † habitatio animi deſtinatione perpetua, in
qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſti-
tuit l.1. vbi Bart. nu. 11. l. aſſumptio § Iuriſprudentibus,
ibique idem Bart. num. 2 ff. ad municip. l. ciues. C. de in-
colis lib. 10. c. cùm nullus, vbi gloſ verb. domicilium, de
tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ, in
tr. de domicilij elect. in præf. num 9. Menoch. de arbit.
caſu 86. à num. 6. & lib. 6. de præſumpt. quæſt. 42. num. 2.
Cenal. commun. contra commun. quæſt. 604. à num. 54.
Decian. tractat. crim. lib. 4. c. 16. numer. 8. Maſcar. de
prob. concl. 535. n. 13. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 23.
à princip. Stephan. Gratian diſcep forenſ. c. 181. nu-
mer. 20. cum ſequentibus. D. Didacus de Britto in conſil.
in cauſa maioratus Regiæ coronæ, quæſt. 3. à n. 1. Marta
in votis nouiſſimar deciſ. voto 5. Farin. fragment. crimin.
p. 1. littera D. num. 208 Gut. in tract. de gabellis q. 114.
num. 7. nouiſſimè Torrebl. d. lib. 2. c. 13. n. 10. Rot. in
Granaten. Capellaniæ 1. Decembr. 1606. coram. Card.
Marquemont. impreſſâ per. Farin. deciſ. 188. num. 1.
& 2. p. 2. recent. vbi aſſerit tantùm domicilium pro-
bari ex animo habitandi, & permanendi, quando
ſcilicet quis cum tota familia mobilia bona tranſ-
24 portauit, & habuit domum apertam; & in eo † dif-
ferunt domicilium, & habitatio; quia domicilium eſt
locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio
verò eſt commoratio in loco per accidens, & animo
aliò ſe transferendi. Vnde ad habitationem ſufficit
habitare pro aliquo tempore ex aliqua cauſa, putà
litis, vel ſtudiorum: at vt aliquis in aliquo loco do-
micilium habere dicatur, requiritur animus perpe-
tuò permanendi, ſine quo non contrahitur domici-
lium, l. ciues C. de incol. lib. 10 Menoch. de præſ. 42. n. 2.
& de arbitr. caſu 86. Sanch. d. diſp. 23. n. 1. Vbi enim
conſtat de animo & voluntate abſque aliquo lapſu
temporis, acquiritur domicilium, Bald. conſ. 313. n. 1.
lib. 4. Sim. de Brettis conſ. 119. n 8. lib. 1. Rot. deciſ. 150.
n. 7. p. 2. diuerſ. & deciſ. 188. n. 3. p. 2. recent.

25 Quando enim quis habet animum recedendi, li-
cèt per mille annos, non contrahit domicilium, Io-
ſeph. Lud. Peruſina deciſ. 76. num. 1. cum ſequentibus
Menoch. de arbitr. caſu 86. n. 7. Marchin. de ſacram.
Ordinis tr. 1. p. 5. c. 7. n. 1.

26 Ex quibus quoad noſtrum propoſitum ſequitur
illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco,
dum tamen habuerit animum perpetuò in eo per-
manendi, quamuis illum ſtatum mutet dum actu
non mutauerit habitationem, poſſe ab illius Antiſti-
te, aut eius accedente conſenſu ab alio ordinari. Ita
Nauar. conſil. 10. in antiq. & conſil. 2. in nouis, de tēpo-
ribus ordinat. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici
reſol. 263. Bonacina d. puncto 4. num. 4. cum ſequenti-
bus, Vgolin. d. c. 26. § 1. Campan d. c. 8. num. 18 Hen-
riq. in ſum. lib. 10. capite 27. § 1. Maiol. de irregular. lib.
4. c. 2. Iacob. de Graff In aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 2.
num. 2. verſ. ſextum, Cened. canon. quæſt. lib. 2. quæſt. 38.
num. 38. Alphonſ. Narbona ad l. 20. gloſ. 2. num. 9. cum
ſeqq. tit. 1. lib. 4. nouæ Recop. pag. 388. & ſeq. Marchin.
de ſacram. Ordinis tract 1. p. 5. c. 7. Nald. verb. Ordo
num. 10. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico
tractat. 2. c. 1. quæſ. 5. num. 2 Molfeſ. in ſum. Theologiæ
moralis tractat. 2. c 2. n. 5. optimè Fagundez in quin-
que Eccleſiæ præcepta lib. 1. cap. 8. num. 12. vbi totus eſt
in oſtendendo domicilium huiuſmodi animo, & fa-
cto ſemel acquiſitum, non poſſe deſeri ſolo animo,
27 ſed animo, & facto. † Qui in Vrbe, ſiue alibi per de-
cem annos reſederit, poteſt ibi à Vicario Sanctiſſi-
mi ordinari, vt teſtantur deciſum Armend. in add. ad
recop. legum. Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 49. Molfeſ. in
ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 32. Breuiori tem-
pore domicilium contrahere intendens animum

ibi perpetuò manendi, ſuamque voluntatem verbo,
vel facto declarare debet, ex Bald. conſil. 393. incip.
Punctus talis n. 2. lib. 1. atque ideò ſi vltra verba emit
illic domum, aut aliam poſſeſſionem, vel eam con-
duxerit, vt per Rotam Roman. deciſ. 150. incip. Do-
mini dixerunt, num. 8. p. 2. diuer. Proſp. de Auguſtino
in addit. ad Stephan. Quarant. in ſumma Bullarij verb.
Ordo, verſ. circa tertium, Vgolin. d. § 2. n. 2. Campan.
d. num. 8. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 6. & hoc intel-
ligitur cùm quis in locum aliquem maiorem par-
tem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies feſtos
celebrat; aliter enim ſola emptio domus, vel alicu-
ius partis bonorum domicilium non facit, capite di-
lectus, de reſcript cap. ſi Epiſcopus, de parochis, d. cap.
cùm nullus; ita Piaſec. d. c. 1. num. 9. verſ. vel ſui, Aloyſ.
Ricc. d. reſol. 263. n. 2. Præcipua enim coniectura, &
præſumptio propenſi animi ad acquirendum domi-
cilium ea eſt, ſi quis non ſolùm habitationem tranſ-
tulerit, ſed & ſimul ſecum familiam, & omnia bona
ſua, vel eorum maiorem partem tulerit; nam ex illa
rerum ſuarum tranſlatione coniecturatur, & præſu-
mitur animus alicubi permanendi, & ibidem domi-
cilium, & vicinitatem acquirendi, d. l. ciues C. de in-
colis lib. 10. l. 2. C. vbi ſenat. vel clariſſ. Vgolin. de offi-
cio Epiſcopi part. 2. c. 26. § 2. num. 2. D. Barboſ. in l.
heres abſens, § fin. num. 80. de iudic. Narbona dict. lo-
co num. 64. Marchin. d. tract. 1. § 5. c. 7. num. 7. verſ. ſe-
cundò.

Quòd ſi dubitetur de animo, quem nuſquam 28
verbis, vel facto inſinuauit, ad coniecturas recurren-
dum eſt, & in primis ſi aſſidua probetur habitatio
in aliquo loco non minori tempore decennij, vt te-
nent Doctores per text. ibi in d. l. 1. C. de incol. lib. 10.
reſoluunt Maſcard. de probat. concl. 534. num. 7. Piaſec.
vbi proximè, Surd. conſ. 346. num. 4. Rot. d. deciſ. 188.
n. 3. p. 2. recent. Vgol. d. c. 26. § 2. n. 1. Narb. citato loco
n. 68. Marchin. d. c. 7. n. 3. Rot. in Ariminen. gabellæ 19.
April. 1627. coram Card. Verulî Aloyſ. Ricc. dict. loco
Bonacina d. punct. 4. n. 11. Campan. d. c. 18. verſ. quòd ſi
Menoch. de arbitr. caſu 68 nu. 13. vbi obſeruat quòd
quando ſumus in dubio ex curſu decem annorum,
dummodò ſint continui, præſumitur quòd ille no-
luerit recedere, niſi adſit aliquod indicium nullum
non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit in ſcholaribus, & Caſtellanis, qui 29
ſemper cogitant de redeundo ad patriam; vt per
Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 181. numer. 4. & 5. Fari-
nac. fragment. criminal. part. 1. littera D, num. 215. &
221. Piaſec. in praxi noua Epiſco. vbi proximè, Al-
phonſ. Narbona vbi ſuprà n. 23. verſ. ſic & ſcholaris,
Ignat. de Villar. in ſylua reſponſorum lib. 1. reſp. 7. p. 5.
n. 21. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus
domino ſeruit; quamuis credit ſcholarem decennio,
aut longiori tempore ciuitatem habitantem ſtudij
cauſa inibi acquiſiuiſſe domicilium propter hoc
temporis ſpatium, Ioan. And. in cap. quod clericis poſt
n. 4. vbi Aretin n. 7. de foro comp. Bart. in l. ex Cornelio,
§ ſi tamen, n. 1 ff. de iniur. Menoch. de caſu 86. ſub nu
22 Quos quidem Doctores intelligerem quando
huiuſmodi ſcholaris ſtudio finito, decennali tempo-
re, & maiori commoratus ſit, ex quo deduci poſſit
magis habere animum domicilium contrahendi,
quàm ſtudendi, vt ex Stephan. Gratian. d. c. 181. n. 6.
& 7. reſoluit Alphonſ. de Narbona loco proximè cit. 30
† Animum autem recedendi à ciuitate non habet il-
le, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. in l. ſi vnquam, in
princip. C. de reuocat. donat. vbi etiam reſoluit, quòd
† ſi ex ſtatuto abſentes non potiantur priuilegiis Ci- 31
uitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate, vt filius ab-
ſens priuilegiis potiatur.

32 Baro an poſſit aſſumi ad Ordines ab eo Præſule in cuius diœceſi habet feudum? Et poſſe reſoluit Campanil. *d.c.8. num.20.* vbi ampliat etiamſi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium, me citato *in hoc loco* Marchin. *d.tract.1.part.5.cap.7. num.15.*

33 Sic etiam alij horum Baronum adiſpiſcuntor domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento tex. *in d.l.aſſumptio §.filius, & in l.libertus §.patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non ſolùm requiritur, vt ſit natus in loco, ſed quòd parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. *diverſ.deciſ.327. num.3.p.1.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.1.reſol.final.caſu 33.in fine*; quibus fundamentis hanc partem ſequitur Campan. *dict.cap.8.numer.21.* quamuis ipſe in inueſtiganda huius quæſtionis veritate diu moratum eſſe aſſerat, me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe. *d.c.7.n.26.*

34 Senator etiam, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo Senatoriam exercet dignitatem, minimè ſit ciuis, ex text. *in l.ciues, C.de incolis lib.10.* domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, reſcribens votum ternum *in obſeruat.7.incip. Placuit,* per text. *in l.Senatores, eodem tit. de incol.* & per conſequens ordinari poſſe ab Epiſcopo loci in quo huiuſmodi domicilium contraxit, reſoluit Campan. *d.c.8.nu.22. & n.23.* aduertens ad illorum filios hoc extendi, latè in terminis Thom. Valaſc. *d.alleg.5.num.38.cum ſeqq.* & Marchin. *d.c.7.n.16.*

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, vbi habitat relegationis cauſa, ex tex. quem ad hoc clarum ſuſpicor, *in l.filij librorum §. relegatus ff. ad municip.* cuius verba ſunt. *Relegatus in eo loco, in quem relegatus eſt, interim neceſſarium domicilium habet*; ad quod dicendum impellor dict. illa, *interim,* verboque illo, *neceſſarium*; nam quamuis poſt quæſitum domicilium mutari poſſit, attamen dum quæritur & retinetur, abeſſe debet animus ab eo diſcedendi, & ideo deſtinatus animus, illicque permanendi adeſſe dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt ſuprà dicitur. Non tamen obliuiſcor Vlpiani auctoritatem *in l.eius qui manumiſſus, §.final.ff.ad municip.* qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arcetur, habere vbi *gloſſ.vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur,* dicit, id eſt, in quo; ſed huiuſmodi Vlpiani reſponſio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iuriſconſulto *in dict. §. relegatus*; reſecta enim gloſſæ diſtinctione dicentis in perpetuo relegato planum eſſe, quod *in dicto § relegatum,* aſſerit Paulus Iuriſconſultus, aliàs non ita, quaſi inſinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur eſt relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, ſcilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus eſt; excluſa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim,* de qua *in d.§. relegatus*; de quo tamen vide Petr. Gregor. *in tract.de beneficiis c.36. num.20.* Campan. *d.cap.8. num.25.* licèt ſuperfluam hanc quæſtionem putem, cùm relegatum ordinari non poſſe certum ſit, tanquam ſubiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, niſi aliud Canonicum obſtet impedimentum.

36 Libertus inſuper ſi promoueri petat, in illis caſibus, quibus poteſt, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci eſt ipſe libertus municeps, non vbi patronus habet domicilium; ita Campan. *d.cap.8.numer.23.* vbi etiam aſſerit † expoſitos ab eo poſſe ordinari Antiſtite, qui eius eſt loci Ordinarius in quo expoſiti ſunt, cùm parentes ignorentur, quia illius ſine dubietate effecti ſunt ciues, ex Bart. *in l.1. n.21.ff.ad municip.* Hippol. *in l.infans numer.10.ff. ad legem Cornel.de ſicar.* Mandoſ. *in tract. de minori ætate cap.1.num.34.* Stephan. Gratian. *d.75. num.12.*

Duobus in locis domicilium habitationis habere quis poteſt, ſi æquè is in duobus locis habitaret, *l. habeo, l.aſſumptio, l.eius §.Celſus, ff.ad municip. cap.2.de ſepultur.lib.6.gloſſ.verb. domicilium, in c.pen.de temp. ordin.eod. lib.* Socin. *in cap.fin.num.21. de foro compet.* Alphonſ. Narbona *vbi ſup.nu.58.* Marchin. *d tract.1. p.5.cap.7.n.10.* Sanch. *de matrim.lib.3.diſp.24.num.2.* Vgolin. *d.c.26.§.2.n.3.* Lotter. *de re benefic.lib.1.q.20. à n.48.* Rot. *d.deciſ.188.num.4.p.2.recent.* & ita apud Epiſcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines ſuſcipere, vt videtur inſinuare Vgolin. *d.c.26. §.2.num.3.* Torreblanca *d.lib.2. .13.num.:1.* Quandò verò † huiuſmodi domicilia non ſunt æquè principaliter contracta, & illis ſcilicet circumſtantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius ſemper inſpiciendum eſt, Menoch. *conſil.398. num 23.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſin.deciſ.85.num.5.* nec illo priuatur ſi iuſta ex cauſa ad alias migraſſet ciuitates, & prouincias; propoſitum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman. *conſil.264.num.3.* Campan. *d cap.8. num.18.verſ.cum itaque*; † propoſitum verò aliò migrandi, & non redeundi, præſumitur ex eo quòd quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili, ex Maſcard. *concl.99.num.6.* vel familia ſua, Farinac. *fragmen.crimin.p.1.lit. D.num.214.* Hinc ſi quis duo domicilia ſub diuerſis Epiſcopis haberet, in quibus ſi non æquis Mathematicis temporibus, ſaltem propè æqualitatem habitaret, poſſet indifferenter à quocunque ex his duobus Epiſcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriuſque domicilij, fit ſingulis ſubditus, Molfeſ. *in ſum.tract.2.c.2.n.6.* Marchin. *d.tr. 1.p.5.cap.7.n.13.* 37

38

39

Quæſito iam domicilio ex ſupradictis cauſis, poteſt Epiſcopus domiciliario prædicto Ordines conferre, Vgolin. *dict.cap.26.§.2.per tot.* Piaſec. *dict.c.1. numer.9.verſ.vel ſui,* Alphonſ. Narbona *vbi ſuprà numer.131.* 40

Nullus tamen ratione domicilij ordinari poteſt, niſi priùs conſulto priore Epiſcopo, cùm locum ſuum primum illo inconſulto deſerere non poſſit, Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reformat.cap.16.* Zerola *in praxi Epiſcop.p.1.verb.dimiſſoria §.1.* Alphonſ. Narbona *d. loco num.132.* Piaſec *d.c.1.n.10.verſ.ampliatur 2.* Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, ſuam probant intentionem; verius enim eſt non requiri Epiſcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur *in cap.fin.* vbi notat Abb. *numer.1. de parech.* & obſeruant Vgolin. *d. c.16.§.2.numer.2.* Campan. *dict.cap.8. numer. 25.* tenetur tamen portare veritatis teſtimonium circa mores, ſufficientiam, ac natalia, niſi à teneris annis domicilium fuerit tranſlatum, & illic habitatio continuata, vſque ad tempus promotionis, in quo poteſt tunc ſeruari quod diſponit Conc. Trid. *ſeſſ.23.de reform.cap.5.* circa diligentias ordinandorum præmittendas. 41

Illud tamen conſideratione dignum exiſtimauimus in hac materia, quòd ſcilicet Epiſcopus ratione domicilij tantummodo poteſt aliquem prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò aliis ordinibus, vbi Epiſcopus originis eundem ordinaſſet ad titulum beneficij requirentis reſidentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & ne-

ceſſitate

ceſſitate ſuæ Eccleſiæ; tunc enim etſi dictus clericus domicilium ad alium Epiſcopatum transferret, non poſſet ab eo Epiſcopo ratione domicilij contracti promoueri ad Diaconatum, vel Preſbyteratum; quia tunc remitti debet ad priorem Epiſcopum, vt inſeruiat Eccleſiæ, cui prius fuit adſcriptus. Ita tenent Quarant *in ſum Bullarij, verb. Ordo, verſ. circa tertiũ*, Piaſec. *d.p.1.c.1.n.9.verſ. ampliant. ſecundò*, Iulius Cæſar Medius *de ſacris Ordinibus c.8.n.11.verſ. quod de clerico*, quos refert & ſequitur Marchin. *d.tr.1.p.5.c.7.n.14.*

42 Tertio modo, habito reſpectu ad Ordines ſuſcipiendos, quis ſubiectus eſt Epiſcopo Diœceſis, in qua beneficium ipſe habet, & poteſt ab illo ordinari, ſeu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo ſubditus non ſit, probat text. *in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib.6.* tenent Burg. de Paz. *l.3. Tauri num.398. cum pluribus ſeqq.* Alphonſ. Narbona *d. loco n.204. cum ſeqq. pag.420. & ſeq.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.1.c.1.num.10.verſ. ratione beneficij.* Mari. Antonin. *var. lib.1 reſolut. fin. caſu 28.* Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.9.cap.8.num.11.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib.1 titul.18.lib.7.in declar. n.61.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol.258. in 2. edit. & in praxi aurea reſ.49.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.26.§.3.* Nicol. Garcia *de beneſic. part.1. c.4.4 num.1.* Bonacina *de Sacrament. diſputat 8. quaſ. vnic. punct.4.num.14.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract 2 c.1. quaſ.5. numer.3.* Molfeſ *in ſum. Theologia moralis tractat.2.c.2.numer.7.* Squillante *de priuileg. cleric. c.4.num.237. cum ſeqq.* Scip. de Rubeis *in ſuis aphoriſm Epiſcopalib. verb. Ordo, ſub num.18.* Thom. Valaſc. *alleg.5. à numer.26* Sanchez *dict. lib.7. c.1. dub.23.* vbi *num.25.* ſubdit domicilium comparatum ex beneficio finiri beneficio dimiſſo, latè Marchin. *d. tract.1.part.5.c.8. per tot.* nouiſſimè Marcel. Vulpe. *d.c.7.numer.27.* Torreblanca *d.lib.2.c.13. numer.12.*

43 † Clericus enim habet domicilium, & eſt ciuis illius Diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet, Bart. *in l. heres abſens §. proinde num.5.ff. de iudic. & in l.1.num.13.ff. ad municip.* Palat. *in repet. rub.§.39.num.1.* Boër. *deciſ.260. incip. Præſuppoſito numer.20.* Cardoſ. *in praxi iudicum & aduoc. verb. domicilium nu.6.* Thom. Valaſc. *d. alleg.5, num.19.*

44 Amplia *primò* procedere in beneficio tenui, ratione cuius ſit beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu extat, quia *d.c. cum nullus*; & alia huiuſmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, ſed ſimpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, putà tex. Concil. Trident. *in c.6 ſeſſ.23. de reformat.* concedens

45 tonſurato, † vel poſſidenti beneficium gaudere priuilegio clericali nedum in ciuili, ſed in capitali etiam cauſa; qui intelligitur, ſi quodcumque quamuis exiguum poſſideat beneficium, vt per Nauar. *in tractat. de beru canon. cap.21.numer.11.* Azor. *inſtitut. moral. part.1. lib.10.cap.3.verſ. ſecunda opinio*, Nicol. Garcia *de beneſic. part.1.cap.6.numer.37. & part.2.c.2. num.3.* Quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia *d. part.2.c.4.num.8.* Henriquez *in ſumm lib.10.c.22.§.1. iuncto commento litter. C, & c.17. in commento lit. Q*, Campanil. *dict. cap.8.numer.12. & rub.8.c.5.num.19.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 49 num.1.* Diana *moral. reſol. p.4.tract.4, reſol.51.* Marchin *d. part.5.c.8.n.14.* vbi ſecus dicit ſi beneficium ſit tenuiſſimum, Vulpe *d. cap 7.numer.27.* Quamuis contrarium, imò præfatum Epiſcopum ratione beneficij tenuis factos Ordines conferre non poſſe teneant Piaſec. *dict. cap.1.num.10. verſ. ratione beneficij*, Proſper de Auguſt. *addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verb. Ordo*, Vgolin. *d.c.26 §.3. in fine.* Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſ. reſol.260 & part.3. deciſ.77.* Squillante *de priuil. cleric. cap.4. dub.18. numero 238.* quorum opinionem illo tantum caſu reciperem, quando ſcilicet beneficium eſſet tenuiſſimum, ratione præſumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducata in anno, vt exemplificat Zerola *in praxi Epiſcop. part 1. verb. beneficia, §.3.* vel ad ſummum in reddente ſeptem ducata, ex Soto *de Iuſtitia lib.11. quaſt.3.*

Secundò amplia etiamſi beneficium reſidentiam non requirat, nec in illo, aut Diœceſi reſideat, ex generalitate *d. cap. cum nullus*; quamuis enim ob beneficium requirens reſidentiam requirat beneficiatus domicilium in loco, vbi illud poſſidet, prout reſoluunt Innoc. *in c. ex ore, poſt numer.1, verſ. item in caſibus, de priuileg.* vbi Butr. *numer.10* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. de non reſid. nu 74. verſ. ad hæc clericum.* Vgolin. *d.c.26.§.3* Mauri. Antonin. *var. reſol. lib.1. reſol. vlt. caſu 28. verſ ſecundò, nã ratione beneficij*, D. Acuña *ad princip dist.71. nu 8.* Maſcard *concl.534. num.5.* Cardin. Tuſc. *verb domicilium concl.596.à n.1.* Farin. *fragment. crimin. part.1. lit. D. num.226* † Quo- 46

ad capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij ſimplicis, & reſidentiam non requirẽtis, Henriq. *in ſum. lib.10. de ſacram. Ordinis, cap.22 §.1.* Piaſec. *d. cap.1. num.10. verſ. ſecundò.* Campanil. *d. cap.8. numer.12.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.49. num.1.* Thom. Valaſc. *tom.1. allegat.5. numer.30. cum ſeqq.* Vgolin. *d. cap.26.§.3. verſ. ſecundò locum habet*, Alphonſ. Narbona *d. loco num.214. pag.421.* Sanchez *d. lib.7.c.1. dub.23. num.7.* Marchin. *d. tract.1. part.5.c.8. num.3. & 4.* Quamuis Marc. Anton. Gennenſ. *in ſua praxi c.48. num.1.* aſſerat ſeruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur abſque dimiſſoriis ratione beneficij ſimplicis, nam huiuſmodi praxis non eſt Iuri conſona; ſi enim text. *in d. c. cum nullus*, eiuſque conditor comprehendere tantùm voluiſſet obtinentem beneficia cum reſidentia, non vtique adiunxiſſet verba illa, *de beneficio Eccleſiaſtico*, ſed domicilij duntaxat, & originis meminiſſet; quia ſub domicilio comprehenderet obtinentem beneficium cum reſidentia, vt *ſuprà* probauimus.

Tertiò amplia in poſſidente præſtimonium, quia ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, vel Ordines, vel dimiſſorias obtinere poteſt; vt reſoluunt Henriq. *in ſumm. lib.10. c.22.§. in commento litter. H*, Campanil. *d.c 8. numer.19. verſ. & qui*, Marchin. *dict. c.8.n.5.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſolut.258. in fine*, † Præſtimonia enim inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, *c. fin. de conceſſ. præbendæ in 6.* cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores refert, *de benefic. part.1.c.2. num.117.* Idem dicendum in Capellania, quæ eſt perpetua, & in titulum collata, Aloyſ. Ricc. *p.2. deciſ.190.* Alphonſ. Narbona *d. loco n.215. pag.422.*

Quartò amplia, vt procedat etiamſi non habeat beneficium in titulum, ſed in commendam, ſi eſt ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, quia iſta reputatur titulus canonicus, ſeu habet vim tituli, vt reſoluit Nicol. Garcia *part.4. de benefic. c.4.* & in noſtris terminis hoc fundamento ita tenet *p.2. cap.4. num.10.* vbi *num 11.* ampliat principalem reſolutionem procedere, ſiue iſtud ſit beneficium propter quod Ordinem recepit, ſiue non, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.49 numer.4.* Sanch. *dict.*

lib.

lib.7.cap.1.dub.23.num 8.Marchin *dict.part.5.cap.8. num.16.*

51 *Quintò* ampliat, vbi plura beneficia habet in diuerſis Diœceſibus, quia ab vnoquoque illarum Antiſtite promoueri ſine dubio poſſet; ita Anchar.*d.c. cùm nullus num.1.verſ. circa ſecundum*.Campanil.*d.c.* 8.*n.*14.Sanch.*d.lib.7.c.1.dub* 23.*n.*17. Marchin.*d.p.* 5.*c.*8.Nic.Garc.*de benef.p.2.c.4.n.2.*D Acuña *in comment.ad princip.diſt.71.n.7.in initio*;exploſa diſtinctione Felin.*in c.dilectus el 2.n.3. de reſcriptis*, commendata à Bernard *in pract.c.10.ſub n.1.*& Vgolin.*d.c.*26. §.2.*verſ.quarto loco habet.*

52 Aduertendum tamen eſt, quòd Epiſcopus,in cuius Diœceſi eſt beneficium, poterit ordinare beneficiatum, etiamſi beneficium eſſet ſubiectum alteri Epiſcopo quoad prouiſionem,id eſt, etiamſi ſpectaret ad prouiſionem alterius Epiſcopi, ſecus ſi etiam quoad Iura Epiſcopalia, vt per Proſper. de Auguſtino *in addit.ad Quarantam verb. Ordo,verſ circa ſecũdum*,Campanil.*d.cap.*8.*n.*15.Nicol. Garcia *d. part.*1. *cap.*4.*num.*15.Sanch.*d.dub.*23.*num* 12. Quamobrem
53 † ſi beneficium vnius Diœceſis vnitum fuerit alteri, vel præbendæ diſtinctæ Diœceſis,non niſi Epiſcopo ſubeſſet, in cuius Diœceſi extaret beneficium,vel præbenda, cui annectitur. Ita Campanil.*d. num.*15.

54 *Sextò* amplia, vt non ſolùm poſſet eum ordinare Epiſcopus beneficij, ſed etiam cum eo diſpenſare in interſtitiis,& etiam in illegitimitate ad minores Ordines; nam cùm ratione beneficij ſit ſubditus illius quoad Ordines, eſt etiam ſubditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per *l.2.ff.de iuriſd.omn.iud.*Ita Nic.Garcia *d.p.2.c.4. n.* 14. Aloyſ. Ricc *in praxi aurea,reſol.*49.*n.* 3. D. Acuña *in princ. diſt.*71.*n* 7.*verſ.*3.

55 *Septimò* amplia ſupradicta procedere habita beneficij poſſeſſione, itavt non ſufficiat ſola collatio, ſeu titulus, ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita D. Acuña *vbi ſup.num.*7.*verſ.*4. Nic.Garc.*d. part.*2 *c.* 4. *n.*16.vbi *n.*17.reſoluit ſolam poſſeſſionem ſine titulo iuſto ſufficere. Quicquid teneat Aloyſ. Ricc. *part.*2. *decis.*189.

56 *Octanè* amplia etiamſi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Epiſcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin.*num.*9.& Franch.*num.*3.*in dict.cap. cùm nullus.* Aloyſ. Ricc.*in dict.praxi aurea, reſol.*49. *numer.* 3.Marchin.*dict.tract.*1.*part.* 5.*cap.*8. *numer.* 6. D.Acuña *in comment.ad princ. diſt.*71. *num.*7.vbi tenet quòd licèt beneficium non requirat niſi primam Tonſuram, adhuc Epiſcopus beneficij poterit omnes Ordines tam minores, quàm maiores conferre beneficiario.

57 Limitatur tamen *primò* ex cauſa penſionis, quia illius ratione nulli ſubiicitur Præſuli, & promoueri ab eo non vtique poteſt.Ita Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ.deciſ.*302.*in 1.impreſſ.& reſolut.*261.*in 2. impreſſ.*Vgol.*de poteſtate Epiſcopi,c.*26.§.3.*verſ.excipitur tamen primò*,Campan.*in diuerſ. Iuris Canon.lib.*9. *c.*8.*n.*17.*verſ.ex cauſa.*Marchin.*d.tract.1.p.5.c.8.n.*10. D.Acuña *in princ. diſt.*71.*n.*9.

58 *Secundò* limita, ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem,quia tunc non iuuat, quoad ſuſceptionem Ordinum,ex gloſſ.*in cap cos qui.verſ.figmento,in fine, de tempor.ord* Franch.*in dict.cap.cùm nullus,prope n.*4. Piaſec.*in praxi noua Epiſ. part.*1.*cap.*1. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 261. quamuis dubitet Campanil. *vbi ſuprà num.*17.

Tertiò limita ratione patrimonij,non enim poteſt quis ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi patrimonium habet, ſi ratione originis,aut alia de cauſa ſubditus non ſit,Hieron.Venero *de exam.Epiſcop.lib.*1.*c.*12.*n.*44.Campan.*d.rub.*9.*n.*8.*n.*17.Alzedo *d.p.* 2. *c.*5.*n.*61.

Quartò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Diœceſis,in qua eam habet, vt in terminis reſoluit Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea, reſol.*49.*num.* 3.eo quòd nihil ſpiritualitatis habeat, cùm æquiparetur prædio, & commoditati temporali pro ſoluendis ſalariis Aduocati, Procuratoris,muſicorum, & ſimilium, vt obſeruat Gonzal.*ad regul.Cancell.gloſſ.*5.§.1. *num.*9. 59

Sicut poteſt quis ordinari ab Epiſcopo originis, vel domicilij, ſeu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimiſſorias accipere poterit, vt ab illo valeat ordinari,vt notat Molfeſ.*in ſum.Theologiæ moralis tract.*2.*c.*2.*num.*21.obſeruans *ſacram Congr.*cenſuiſſe, vt ſemper in hoc præferatur Epiſcopus loci,in quo quis habet beneficium.

Non modò ſæculares clerici, ſed Religioſi prætereà vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, Anchar. *in cap. cùm nullus, num.*3.*verſ.quartò, de tempor.ordin.in* 6. vbi Franch. *poſt n.*5.Syluest.*verb.Ordo* 3.*num.*3. Miranda *in man. Prał.q.*38.*art.*2.*tom.*1.Sanch.*in opuſcul.moralib.lib* 7. *cap.*1. *dub.*20. *num.*44. & 45.quamuis text. *in dict. cap.cùm nullus,§.religioſi,* videatur per argumentum à contrario ſenſu probare, vt hoc procedat in Religioſis non exemptis,ſecus verò in exemptis; nihilominus in exemptis hoc verum eſſe dicit ibi gloſſ. & Anchar.Franch. ac Gemin. Ipſi tamen licèt dimiſſorias à propriis Regularibus Superioribus obtinuerint,ordinari debent ab Ordinario loci,in quo ſitum eſt monaſterium, licet in eis non requirantur alij modi quæſitæ Diœceſis, vt ex *decreto Sacræ Congreg.* conſtat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranenſi in Bulla moderationis priuilegiorum Religioſorum, refert Piaſec. *in praxi. noua Epiſcop. part.*1.*c.*1.*num.*10.*verſ.quartò extende*, vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos eſſe Patres Societatis IESV, quibus Gregor. XIII. indulſit, vt à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſint, refert Fr.Eman.*quæſt.regul. tom.*1.*quæſt.*18.*art.*6. & ita alij 60
† Regulares ad quos prædicta exemptio non exten- 61
ditur, promoueri debent ab Epiſcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente conſenſu, Henriq. *lib.*10.*cap.*23.§.1.Thom Valaſc.*d.alleg.*5.*num.*84.*cum ſeqq.* accedentibus tamen litteris dimiſſoriis ſuorum Regularium Superiorum,Maiol.*de irregul lib.*4.*c.*20. *n.*2.Nauar.*conſ.*21.*in antiq. alias* 36. *in notis de tempor.ordin.*Sayr.*in floribus deciſ.ſub illo tit.de.iſ.*24.Campan.*rub.*12.*cap.*13. *à num.*33.Fr. Ludou. Miranda *in man.Prælat.tom.* 2. *quæſt.* 39. *art.* 2. Campan.*rub.* 9. *c.*3.*& rub.*12.*c.*13.*à numer.*33. Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici,part.*1.*cap.*4. *num.* 36 Homobon. *d. tract.*2.*c.*1.*q.*2.*in fine*,Aloyſ.Ricc.*Neap.deciſ* 18. *n.*3. *part.*4 Lezana *in ſum.quæſt.Regul.c.*14.*n.*12 per text. *in cap. nullus* 58.*diſt.* iuxta modum & formam traditam à Clem.Papa VIII.in ſua ordinatione, quam refero *alleg.*7.*n.*18.

Si autem Regulares degant in monaſteriis ſitis in locis nullius diœceſis,debent ordinari ab Epiſcopo viciniori,vt ſuprà Nald.*in ſum.verb. Ordo*, *n.*26. Lezana *d.c.*14.*n.*12.*in fine.* 62

Quamuis Pius V. *Conſtitutione ſua* 37. incip. *Etſi Mendicantium Ordo*, decreuiſſet Fratres huiuſmodi etiam ſacros Ordines à quolibet Antiſtite, gratiam

&

ac communionem Apoſtol. Sedis habente, Ordinarij loci minimè requiſita licentia, in locis, ſiue domibus Fratrum huiuſmodi, ſiue alibi, recipere poſſe: hæc tamen Conſtitutio reuocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. *in ſua Conſtit.* 15. incip. *In tanta rerum*, vbi diſpoſitionem præfatæ Bullæ Pij V. reduxit ad terminos Iuris communis, ac Concil. Trident. quo attento hodie Regulares non poſſunt ab Epiſcopis ordinari etiam in ſuis domibus ſine licentia Diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſunt, refert Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 3. Lezana *d. cap.* 14. *n.* 11.

63 An Epiſcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, ſi tamen in eius Diœceſi moretur, & probationem faciat? Et licèt videatur dicendum non poſſe, cùm non ſit Religioſus, indéque exire valeat, ita quòd Iura loquentia de ingredientibus monaſteria intelligantur cum effectu, ſequuta ſcilicet poſſeſſione, vt per text *in auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* reſoluunt Gutierr. *Canon. lib.* 2. *c.* 1. *à num.* 20. Peregr. *var. lib.* 6. *num.* 69. Petr. Cened. *pract. pract. & Canon. qq. lib.* 1. *q.* 6. *n.* 17. Attamen Anchar. *in c. cùm nullus n.* 4. *de tempor. ordin. lib.* 6. ibique Franch. *in finalibus verbis*, affirmatiuam tuentur partem in hoc ſpecifico caſo, cùm ſatis ſit poſſe inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipſo tanquam de perpetuo iudicari debeat, ſequitur Campan. *d. tract. rub.* 9. *c.* 3. *n.* 1. & nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Archiep. Neapol. dec.* 118. *n.* 6. *p.* 4. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.* 24. *n.* 6. vide *alleg.* 7. *n.* 31. non poſſe tamen huiuſmodi nouitios minoribus inſigniri Ordinibus ab Abbatibus ſuis dixi *alleg.* 3. *n.* 8.

64 Difficultas inſurgit, an Epiſcopus faciens Ordines in aliqua Diœceſi de licentia Diœceſani, ordinare poſſit non ſolùm perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum Diœceſum legitimas licentias, atque dimiſſorias portantes? Affirmatiuam partem tenent Fr. Emman. *in ſum. p.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. Miranda *in man. prælator. tom.* 1. *quæſt.* 38. *art.* 5. *concl. vnic. in fine*, afferentes Concilij verba *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 5. ibi, *in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm*, ad hunc ſenſum eſſe intelligenda, quòd prædicti Epiſcopi ordinare non poſſunt eos, qui Epiſcopo Diœceſano non ſunt ſubiecti, niſi etiam ipſi à ſuis propriis Ordinariis litteras dimiſſorias habent legitimas ad recipiendos Ordines, illaſque repræſentent ante Epiſcopum Ordinarium, refert Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 31. vbi declarat. Vide Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 144.

65 Circa Ordinum ſuſceptionem magna ſunt à Summis Pontificibus priuilegia concesſa ſacræ Religioni Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quæ omnia cum ſtatutis prædictæ Religionis accepi in hac Romana Curia à perilluſtri, & Nobili D. meo Emmanuele Barboſa, conſanguineo meo, eiuſdem ſacræ religionis Equite digniſſimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatori meritiſſimo, & inter alia inueni Pij IV. Bullam incip. *Circumſpecta, ſub Dat. Romæ* 24. *Martij anni* 1561. vbi quoad hoc propoſitum ſic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quòd Magiſtri Baiuliuorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hoſpitalis Fratres Capellani, à quocunque Catholico Antiſtite ſub Romanæ Sedis obedientia conſtituto ſacros Ordines etiam extra tempora à Iure ſtatuta tribus diebus feſtiuis ſuſcipere, & in quibuſuis tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, etiam Altari portatili celebrare poſſint*; quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædeceſſorum Cõſtitutiones, & priuilegia illis conceſſa, confirmata fuerunt per Pium V. *in ſua Conſtit.* incip. *Etſi mandata ſub Dat. Romæ Nouembris anno* 1568 & per Gregor. XIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Quo magis ſub Dat. Romæ* 23. *Martij* 1580. ac per Sixtum V. *in ſua Conſtit.* incip. *Etſi, ſub Dat. Romæ* 20. *Septembris ann.* 1586. & per Gregor. XV. *in ſua Conſtit.* incip. *Quanta Chriſtianæ, ſub Dat. Romæ vltimo Aprilis* 1591. & per Clement. VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Paſtoralis, ſub Dat. Romæ* 27. *Iunij* 1592. Quibus Conſtitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis conceſſa inuenies, vltra alia priuilegia ſibi à ſancta Sede Apoſtolica liberaliſſimè conceſſa, quæ in eius ſcriniis aſſeruantur. Nequit Epiſcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum ſuſcepit à Papa ſine eius expreſſa licentia, *cap. ſiluum* 2. *quæſt.* 1. *cap. in diſtribuendis, de tempor. ordin.* 1. 1. *tit.* 3. *part.* 1. Gambar. *de poteſt. legati à latere lib.* 2. *n.* 267. Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.* 1. *c.* 5. *num.* 29.

Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimiſſorias non poſſe Epiſcopum ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, vt probat *cap. ex tenore*, & ibi gloſſ. *de tempor. ordinat.* niſi deſint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Canonicum impedimentum. Aliis verò non tenetur Ordines conferre Epiſcopus, *c. ad aures, eod. tit.* maximè ſtante diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 2. ibi, *niſi illis, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos*, quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc eſt voluntatem rationi ſubmiſſam, *l. fideicommiſſaria* 2. *ff. de fideicommiſſ. libert.* gloſſ. *verb. viſum in c.* 2. *de corpore vit.* Lap. *alleg.* 60 *n.* 3. ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo Iudicem habebit, gloſſa *verb. relinquitur, in c. ſtatutum* §. *aſſeſſorem, de reſcript. in* 6 Calcan. *conſ.* 38. *n.* 7. ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non poteſt animum, & conſcientiam inferioris immutare, Bald. *in l.* 1. *n.* 10. *verſ. ſcias tamen. C. de ſent. ex breuicul. recit.* Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 3. *verſ. & ab eo*, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quòd illum ordinare nolit, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 587. *in* 2. *edit.* aliàs *deciſ.* 693. *in edit.* & cenſuit Rot. *in Elboren. Ordinum* 24. *Iunij* 1618 coram *R. P. D. Remboldo, &* 18. *Februarij* 1619. coram *R. D. meo Decano.* 66

Vnde fit non poſſe Epiſcopum quemquam ordinare inuitum, *princip.* 74. *diſt. & ibi gloſſ.* 1. quamuis cogere ad ſuſcipiendos voluntariè Ordines poſſit eum, qui beneficium Eccleſiaſticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter neceſſitatem Eccleſiæ, *cap. de ætat. & qualit. cap. quæris*, vbi gloſſ. & Doctores, *eod. tit.* niſi legitimè excuſetur, qui ſi promoueri contempſerit, erit ab Ordine, quem habet, ſuſpendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. ſi quis clerico* 74. *diſt. d. cap. quæris.* Cæterùm ſi inuito velit Ordines conferre, ſuſpenſus ipſe eſſet à celebratione Miſſarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap.* 1. *&* 274. *diſt.* & citati infrà *alleg.* 111. *num.* 3. & ille eſſet deponendus, *cap. denunciamus* 25. *quæſt.* 2. imprimitur ſiquidem character inuito, ſi adſit voluntas, quamuis coacta, ſecus ſi nullatenus præſtaret aſſenſum, iuxta ea, quæ reſoluimus ſuprà *alleg.* 2. *num.* 5. *&* 6. 67

ALLEGATIO V.

Epiſcopus familiarem ſuum triennalem quando ordinare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria poteſtati ſubiiciuntur, vel dominica, & expenſis domini continuò aluntur indéque commenſales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli.*

4 *Et per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris.*

5 *Item per fidē quòd ſit deſcriptus in rotulo familiarium.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in praeſenti, dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & praeſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, & ſi ſumptibus Epiſcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trid. fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoque intra domum commoratus, & praeſens ſit.*

Familiares, vel famuli familiarium Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.

8 *Triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopis, ad effectum de quo in praeſenti, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus.*

9 *Triennium huiuſmodi debet eſſe continuum.*

10 *Epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur.*

11 *Epiſcopus ſtatim reipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt.*

12 *Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum.*

13 *Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.*

14 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis.*

15 *Epiſcopus diſpēſare poteſt quoad interſtitia cū familiari iā ordinato, cui collatum fuit ſtatim beneficium.*

16 *Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimiſſorias concedere.*

17 *Epiſcopus titularis praetextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continua commenſalitatis ſua, aliquem abſque proprij Praelati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ordinare non poteſt.*

18 *Magiſter actorum Curia Epiſcopalis, an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari?*

19 *Familiares Papae, vel Cardinalium, necnon Epiſcoporum in curia reſidentium poſt triennium ſeruitutis poſſunt à Vicario ſanctiſſimi ad quoſcumque Ordines eleuari.*

20 *Cardinalis etiam Epiſcopus familiarem ordinat, ſicut Epiſcopus non Cardinalis.*

1 EPISCOPVS ſuum familiarem ſibi non ſubditum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, vt diſponit Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 9.* de cuius materia vide Nauarr. *conſ. 10. aliàs 2. & conſ. 24. aliàs 11. & conſ. 27. aliàs 11. & conſ. 28. aliàs 13. ſub tit. de tēpor. ordinat.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 12. 26. 28. & 29.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 12. §. 1.* Fr. Emman. *part. 2. ſum. cap. 14. num. 10.* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 1. tit. de ſacram. Ordinis cap. 5. concluſ. 9. verſ. eſtan,* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. verſ. tertius caſus,* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31.* Iacob. de Graff. *part. 2. deciſ. aurearum lib. 3. c. 12. num. 7.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. dimiſſoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, verſ. 6. pag. 78.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. quaeſt. 2. n. 91.* Vgolin *de poteſt. Epiſcopi, cap. 16. §. 4.* Quaranta *in ſumm. Bullar. verb. Ordo, verſ. limita in eo, pag. 375.* Cardoſ. *in praxi Iudicum. verb. ſacramentum Ordinis, num. 16.* nouiſſimè Philiber. Marchin. poſt aliquas huius tract. impreſſiones in lucem editum, *ac ſacramento Ordinis, tract. 1. part. 4. cap. 9. per to:.* & nouiſſimè etiam Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori eccleſ. c. 7. à num. 18.* Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de ſacram. Ordinis, q. 18.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib. 1. cap. 11. num. 58.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 3. quaeſt. 1. puncto 11. num. 7. cum ſeqq.* Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis à num. 33. & n. 46. cum ſequent.* Franciſ. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 1. cap. 4. num. 25.* Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. n. 2.* Nicol. Garciam *de benefic. part. 2. cap. 5. num. 80. cum ſequent.* Auilam *de cenſur. 3. part. diſp. 6 dub. 7. fol. 23.* Suar. *eodem tract. diſp. 52. ſect. 2. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. cap. 10. verſ. 30.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Epiſcop. deciſ. 288. p. 2. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 307. cum ſeqq. in 1. impreſſ. & reſolut. 266. cum ſequentibus in 2. impreſſ. & in deciſ. p. 2. deciſ. 283* Martin. Fornar. *de ſacram. Ordinis cap. 5. ad finem.* Cened. *pract. & canon. quaeſt. lib. 1. q. 38. à n. 29.* Reginald. in *praxi fori poenit. lib. 32. n. 69.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 9. c. 9* idem Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnica, puncto 4. n. 14. cum ſeqq.* Molfeſ. *tract. 2. c. 2. n. 8. cum ſeqq.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 1. tract. 1. cap. 1. quaeſ. 3. in fine.* Nouar. *in ſing. Canon. concl. 103.* Alzedo *in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. n. 32. cum ſeqq.* Garant. *in manuali Epiſc. verb. familiaris,* Alphonſ. Narbona *l. 53. gloſſ. 1. n. 26. cum ſeqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8.* Sanch *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 10. cum ſeqq.* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. num. 11. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 731. à num. 3. part. 1. diuerſor.* vbi *num. 16.* ſubdit familiaritatem ſolùm ſine beneficio non ſufficere in prima Tonſura.

Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominicae poteſtati ſubiiciuntur, & expenſis Epiſcopi continuò aluntur, indeque commenſales dicuntur, *cap. vlt. de verb. ſignif. in 6.* Rot. Roman. *diuerſ. part. 2. deciſ. 303. num. 2.* Maſcard. *de probat. concl. 755.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. littera F, concl. 71.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 31. à n. 16.* Chriſtoph. de Pace. *ad leges ſtyli, l. 32. n. 16. cum ſeqq.* Marc. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 75.* & probat Concil. Trid. *d. c. 9.* ibi, *continua commenſalitatis.* 2

Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli, quòd, ſcilicet, deſcriptus ſit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom *diuerſ. deciſ. 619. incip. Quoniam. Garcias, lib. 3. p. 2* licèt probatio negatiua deſumi ex eo nequeat, ſi non reperiatur in eo deſcriptus. † Item per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel Calculatoris, & ſimilis, eadem Rot. Rom. *d. deciſ. 619. num. 2.* item per teſtes, ex eadem 5 4

dem Rot. Rom. *diuerſ.416. incip.dubitatur lib.3.p.3.*
maximè ſi deponant non comedisſe in tinello, ſed
illis perſolutas fuiſſe annuatim pecunias pro victu
& veſtitu,iuxta eádem Rot.Rom. *in deciſ.145.* incip.
5 *In cauſa lib.2 p.1.diuerſ.& deciſ.54.lib.1.p.3.* † Item
per fidem quòd ſit deſcriptus in rotulo familiarium,
iuxta *deciſ.Puteo* 421. incip. *Ioan lib.1.*qui *deciſ.134.*
incip. *Eadem die, lib.3.* aliquos inſimul modos, cen-
ſet.

6 Familiaris ad effectum de quo in præſenti, ille de-
bet eſſe, qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, &
præſens inſeruierit, non tamen is,qui abeſt,etſi ſum-
ptibus Epiſcopi vixerit ita Salzed. *ad Beraard. in
pract.c.26.verſ.1.caſus* Maiol.*de irregul.lib.4.c.2.nu.5.*
Burgaſ.*eodem tract.quæſt.27. numer.13.* Vgolin.*d.§.4.*
Piaſec *in praxi Epiſcop.d.c.1.numer.15.p.31.* Fr. Em-
man.*in ſumm.p.2.c.14.numer.10* Proſper de Auguſti-
no *in addit.ad Quarantam in ſumm. Bullar.verb.Ordo
verſ.item ta in eo, pagin.352.* Aloyſ Ricc.*in praxi fori
Eccleſiaſtici deciſ.307.in 1 impreſſ. & reſolut.266.n.2.
ac reſol.267.numer.2.in fine in 1 impreſſ & d p.2.deciſ.
281.à numer.2.*Bonacio.*d.diſp.8.q.vnica,punct.4.n.18.*
Molfeſ.*d.c 2 num.8 prope fi em* Sanch.*d dub.20 n.21.*
late Gregor.XV.& ibi Bellarmin.*deciſ.166.*Bonacina
7 *d.q.1.puncto 10.num.7 verſ.prima.* † Mens enim, ac
ratio finalis Concilij fuit, vt cognoſceretur ab Epi-
ſcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei
inſeruierit, cum illóque intra domum commoratus
& præſens ſit. Ita Maiol.*d n.5.*Vgolin.*d.§.4* Henriq.
*lib.10 c.22.n.1.*Suar.*de cenſur.tom.5. diſp.31.ſect.1.n.
85.* Fornar. *de ſacram.Ordin.c 5.* Piaſec.*in praxi noua
Epiſcop.parte 1.cap.1.n.25.*Aloyſ.Ricc.*d.reſolut.267.
num. 2.*

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium
Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur
familiares Epiſcopi, & fruuntur priuilegio Trident.
*in d.c.9.*Ita Sanch.*in opuſcul.tom.2. lib.7.c.1. dub.20.
n.24.*Diana *moral.reſol.p.4.tr.4.reſol.145.* Marchin.*d.
tr.1. p.5.c.9. n.vlt.*

8 Huiuſmodi triennium, in quo debent cum Epi-
ſcopis commorari familiares, ad effectum de quo
ſuprà, ſufficit quòd inceperit antequam fuiſſet Epi-
ſcopus: ita deciſum referunt Bonacina *d.q.1. num.9.*
Aloyſ.Ricc.*in collect.part.2.collect.596 ver.amplia 5.*
Nic.Garcia *d.c.5.n.83.* Galett.*in marg.caſuū conſcien-
tia,verb.Ordo pag.194.colum 2.*Molfeſ.*d.c.2.numer.8.*
Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.309.in 1. im-
preſſ.& reſ.268 in 2.impreſſ.*Marchin.*d c.9. n.1.* Mar-
9 cel.Vulpe *d c.7.n.19.*† debet tamen eſſe continuum,
vt per Campanil.*d.rub.9.c.9.numer 12.*Marchin.*d.c 9.
n.2.*Bonacina *d.q.1.n.7. verſ.tertia* Molfeſ. *d.c.2.n.8.*
Aloyſ.*in praxi fori Eccleſiaſtici deciſion.108.in 1 im-*
10 *preſſ.& reſ.297.in 2.impreſſ.*vbi *n.2.*aſſerit†quod ver-
bis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem non
creditur,& allegat Pariſ.*conſil.136.n.31.vol.4.*de quo
etiam Bonac.*c.8.*

11 Debebit tamen Epiſcopus ſtatim re ipſa familia-
ri ſuo beneficium conferre, prout deciſum referunt
Zerol. *in prax. Epiſcopali p.1.verb. dimiſſoria ad Or-
dines numer. 1. & 2. verb.Ordo verſ.5.dubitatur*, Ar-
mend. *vbi ſuprà numer.51.*Farinac. *nouiſſima* Rot. *de-
ciſ.22.*Flamin.*de reſignationibus lib.4. queſtion 2.nu-
mer.92* Nicol.Garcia *d p.2.c.5.num.85.* Quod habet
locum etiam in minoribus, & prima Tonſura, Na-
uar.*conſil.21.de temporibus ordinat.* Rot. Roman.*de-
ciſ 732.p.1.diuerſ.*Fr Emman *d.cap.14 numer 10.* Ze-
rola *in praxi Epiſcop.p.2.verb.Ordo verſ.5. dubitatur,
poſt med* Cened. *d quæſt.38.n.30. verſ.quod decretum,*
Sayr *deciſ 16.ſub titul.de temporib.ordinat.* Bonacina
d.puncto 11.ſub n.9. Alzed.*d.c.5.num.33.* Vgolin.*d.§.*
4. dicens ſtatim, ſeu paulò poſt Epiſcopum debere
beneficium conferre: ſi enim conferret, ratione
beneficij conferendi poteſtatem haberet, & non ra-
tioni terminij,de quo etiam Sanch *vbi ſup.num.15.*&
Diana *d.reſol.145.verſ. notandum.* Quamuis Gabriel
Vaſq.*p.3.diſp.241.n.49.*intelligat ſtatim beneficium
aliquod ſine fraude ei conferendum,nimirum quam-
primum vacauerit, ne poſtea mendicare cogatur ſed
beneficium quacumque fraude ceſſante, ſtatim re
ipſa eſſe conferendum,refert deciſum Armend.*d.loco
n.45.*Vnde notat Molfeſ.*d.c.2.numer.9* collationem
factam beneficij poſt ſex menſes non dici factam ſe-
cundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat
ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio Epiſco-
po, quia tempus ſex menſium eſt longum tempus,
& dictio, *ſtatim*, dicitur ad ſummum intra decem
dies, & Aloyſ.Ricc. *in deciſ.p.2.deciſ.291.à n.3.*poſt
Pariſ.*de reſignat.benef lib.4.q.2.n.92.* refert deciſum,
Epiſcopum non ſatisfacere decreto Concilij, qui
ordinauit, & poſt lapſos vndecim menſes contulit
beneficium.

Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad 12
titulum patrimonij, poſſunt etiam ordinari familia-
res triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Ec-
cleſiis, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati, ita
ferunt deciſum Nicol. Garcia *d.c.5. numer.81. & 81.*
Armend.*d.loco num.47.*& me citato *in hoc loco* reſol-
uit Marchin.*d.c.9.n.13.* Vnde falſum videtur, quod
ait Gabriel Vaſquez *d. diſput.243. num.49.* videlicet
familiarem ab Epiſcopo ordinari poſſe, etiamſi pa-
trimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſi-
tas vrgeat, obſeruans ſolùm concedi licentiam Epi-
ſcopo eum ordinandi, quatenus melius ſeruitio eius
vti poſſit, prout eum reprobat Narbona *dict. loco
num 29.*

Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad 13
titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate
ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita refe-
runt deciſum Garcia *d.cap.5.numer.81.*Armend.*d.loc.
num.46.& lib.1.tit.8.de patrimonio clericor.numer.20.*
Bonacina *dict.puncto 21. numer. 11.* Alzedo *dict, c.5.
num.36.*

Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo 14
familiari triennali, alias non ſubdito, ſuper illegiti-
mitate,etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſti-
tiis.Ita reſolutum referunt Alzed.*d.p.2.c 5.n.35.* Ni-
col.Garcia *d.c.5.numer* 86 Cened. *tract. & canon.qq.
lib.1.quæſt.38.num.31.*Sayr.*deciſ.28.& 29.ſub titul.de
temporib.ordinat.*Vgolin *d.§.prope finem*,Nauar.*conſil.
11.& 13. ſub tit.de temporib.ordinat in nouis*,Zerola *d.
verſ.5.dubitatur, & verſ.6.* Galet. *in margarita ca-
ſuum conſcientia, verb. Ordo pag. 194. colum.1.* Ar-
mendar.*d.loco num.48.* Bonacin.*de ſuſpenſion.in parti-
cul.diſp.3.q.1.puncto 11.num.23.*Sanch.*in opuſc.moral.
lib.7.c.1.dub.27.n.2.*March.*d.c.9.n.11.& 12.& tract.
1.p.7.cap.4.* Aloyſ.Ricc.*d.reſol.226.in fine*, Piaſec. *d.
cap.1.numer.15. verſ.ſublimitari*, vbi quòd † cùm
familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim benefi-
cium, poterit poſtea Epiſcopus quoad interſtitia di-
ſpenſare, quia ratione beneficij collati, illi iam eſt
ſubditus,quod etiam refert deciſum Armend.*num.50.*
& ſeotit March.*d.c.4.n.10* & Cāpan.*diuerſ.Iuris Ca-
nonici,rub.9.cap.9.num 3.& 4.*vbi etiam *num.6.* quod
† vbicunque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familia-
rem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem con-
cedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines; me citato *in
hoc loco* Alzedo *d.p.2.c.5.num.39.*& in terminis quod
Epiſcopus non poſſit cum familiari ſuo triennali
non ſubdito in interſtitiis diſpenſare, præter plures
ex citatis reſoluunt Vgolin. *d. can.26.§.4.* Stephan.

Quarant. verb. Ordo, verſ. quintò limita, Nicol. Garc. c. 5. n. 87. Mari. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol. 112. cum 28. Iul. Cæſar. Med. de ſacris Ordinib. c. 19. Alphonſ. Narbona citato loco ante n. 32. pag. 8. Bonacina d. q. 2. puncto 11. n. 13. quamuis præter citatos Molfeſ. d. n. 8. in fine, Ioan. de la Cruz in directt. conſcient. p. 1. de ſacram. Ordinis dub. 4. Diana moral. reſolut. p. 2. tr. 4. reſolut. 190. & Sanch. de matrimon. lib. 8. diſp. 1. num. 15. in fine, exiſtiment poſſe Epiſcopum cum familiari quoad interſtitia diſpenſare. Aduertit poſt Mari. Alter. Bonacina d. q. 1. puncto 11. n. 12. quòd familiaris bona fide cum ſpe beneficij ſtatim obtinẽdi ordinatus ab Epiſcopo, cuius eſt familiaris, non manet ſuſpenſus ab Ordinis executione, ſi Epiſcopus beneficium ei ſtatim non conferat, aut ſi Epiſcopus moriatur nondum collato beneficio.

17 Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſine aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel primam Tonſuram promouere, ſeu ordinare non valet; quia ei qui tantum eſt titularis, talis promotio eſt interdicta, per Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 1. Ita Aloyſ. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 396. & d. reſol. 286. n. 2. verſ. limita 2. Campanil. d. c. 9. numer. 6. Piaſec. in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. n. 15. in fine. Seraph. de Freitas in addit. ad tract. de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione Illuſtriſſimi D. mei Roderici à Cunha q. 12. n. 27. Valer Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. tract. 2. n. 69. verſ. ſunt autem aliqui Alphonſ. Narbona d. loco n. 32. pag. 8. in fine. Cardoſ. d. verb. ſacramentum Ordinis, num. 26. Marchin. d. c. 9. n. 16 Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 18 in fine, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. c. 4. n. 24. & part. 3. c. 8. num. 16. Hieron. Venero in examine Eccleſ. lib. 1. cap. 12 n. 28. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 6. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 40. Torreblanca d. lib. 2. c. 14. n. 14.

18 Vtrùm autem magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis, vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? Poſſe tenet Aloyſ. Ricc. collect. 596. verſ. amplia 4. & in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 471. in 2. impreſſ. Stephan. Gratian. Marcb. deciſ. 233. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 75. Campanil. d. cap. 9. numer. 14. Marchin. d. cap. 9. num. 17.

19 Familiares etiam, ſeu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etſi Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam Epiſcoporum in Curia reſidentium, qui ſaltem per triennium habitauerint in Vrbe, poſſunt de licentia ipſorum à Vicario Sanctiſſimi promoueri, dum tamen ſupradicti omnes Sufficientem titulum habeant, & alia à Iure requiſita; refert deciſum Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarra, l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, in declar. num. 49. Molfeſ. in ſum. Theologia moralis, tract. 2. c. 2. num. 52. in fine, me citato in hoc loco Marchin. d. c. 5 poſt n. 15. verſ. ſextò. De Cardinalibus autem Preſbyteris quòd poſſint ex conſuetudine Tonſuram, cæteroſque minores Ordines ſuis familiaribus conferre, dixi ſuprà allegat. 3. num. 15. nam ratione familiaritatis videtur quòd Cardinalis etiam Epiſcopus ſuum familiarem ordinare non poſſit, niſi in modo, quo poteſt quilibet Epiſcopus non Cardinalis, hoc eſt, ſi huiuſmodi familiaris per triennium ſecum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota deciſ. 731. ferè per tot. p. 1. diuerſ. ſed ſcio contrarium decidiſſe ſacram Congreg. Concilo, vt dixi in collectan. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 9. numer. 5. Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Preſbyteri Tonſuram, & minores Ordines ſuis familiaribus conferre valeant? Vide eadem alleg. 3. num. 13. Cuch. in inſtit. canon. lib. 2. tit. 4. num. 66. Lorich. in theſauro, verb. Cardinalis, §. 7. Hieron. Llamas in ſumma part. 3. §. 3. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 6. cap. 2. num. 18. Sebaſt. Cæſar. in relect. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 1. diſp. 2. §. 5. num. 2. Granad. de Sacram. in 1. part. contr. 9. tract. 3. diſp. 2. num. 1. Mercat. tom. 3. tract. de ſacramento Ordinis, diſp. 8. ſect. 1. nu. 8. Pintus de Ordine quæſt. 6. art. 1. n. 46. Monet. de conſeruator. c. 5. n. 35. me citato in hoc loco, nouiſſimè Diana moral. reſol. part. 5. tract. 2. de poteſt. & priuileg. S. R. E. Cardinal. reſol. 3. verſ. notandum, vbi reprobat Ledeſmam, & Sanch. contrarium tenentes, & in principio illius reſolut. tenet Cardinales conferre poſſe primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis.

ALLEGATIO VI.

Epiſcopi titulares, aliique extra ſuam diœceſim, an ſine Epiſcopi proprij licentia vllum ordinare poſſint?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi.*

2 *Pius V. ſummus Pontifex conſtitutionem edidit ſuper creandis huiuſmodi titularibus Epiſcopis.*

3 *Suſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi alias vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis.*

4 *Suſpenſus à Pontificalibus poteſt baptizare, Confeſſiones audire, Miſſa ſacrum facere.*

5 *Suſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur.*

6 *Miſſam cum Mitra, & Baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus.*

7 *Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à ſuſpenſione non excuſatur.*

8 *Pontificalia inſignia quæ ſint oſtenditur.*

9 *Epiſcopus ordinarius ordines conferens, ſeu Pontificalia exercens in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarij loci, aut in perſonas eidem Ordinario ſubiectas, ſuſpenditur ipſo iure ab exercitio eorundem Pontificalium.*

10 *Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licet puniri poſſint.*

11 *Dimiſſoriis ſi concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non tamen additum ſit,* vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, *an poſſit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente.*

12 *Epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam ſuperioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt.*

13 *Epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vacante, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus.*

14 *Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad*

ſubeunda

*ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius
Epiſcopi Suffraganei, niſi de ipſius licentia.*
15 *Prima clericalis Tonſura ſecundum aliquos poteſt
conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœ-
ceſi.*
16 *Epiſcopus, & Vicarius habens facultatem faciendi
actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium,
poſſuntque concedere dimiſſorias.*
17 *Excommunicare, & abſoluere poteſt ſubditum ſuum
Epiſcopus extra territorium exiſtens.*
18 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exer-
cere contentioſam iuriſdictionem?*
19 *Suſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat
irregularis?*

1 EPISCOPI Eccleſiarum, quæ in
partibus infidelium conſiſtunt, qui
Titulares vocantur, de quibus egi-
mus *ſuprà p. 1. tit. 1. c. 6. num. 15. cum
ſeqq.* in quocunque loco etiam quan-
tumcumque exempto, & nullius diœ-
ceſis, ſi quem promoueant ad quemcunque Ordi-
nem, etiam primam Tonſuram, cuiuſuis priuilegij,
etiam familiaritatis prætextu, ſine licentia ipſius
proprij Ordinarij, ſunt ab exercitio Pontificalium
per annum ſuſpenſi, vt docet Concil. Trident. 14.
de reform. cap. 2. & per illud tenent Franc Leo *in the-
ſauro fori Eccleſiaſtici p. 3. cap. 8. num. 16. & p. 1. c. 4.
numer. 24.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48 quæſt. 6.*
Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine littera A*, Ga-
lett. *in marg. caſuum conſcientiæ, verb. Epiſcopus pag.
100. colum. 1* Campan. *in diuerſ. rub. 9 c. 5.* Aloyſ Ricc.
*in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 495. in notabilibus de
materia Epiſcoporum n. 1. in 2. edit.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p.
diſp. 143. c. 45. cum ſequentib.* Molfeſ. *in ſumm. Theolo-
giæ moralis tract. 2. c. 2. num. 15. prope fin.* Nauar *in ſin-
gularib. Canon. concl. 106. & 107.* Narbona *l. 35. gloſ. 1.
n. 32. tit. 3. l. b. 1. noua Recol.* Hieron. Venero *in examine
ne Epiſcop. lib. 1. c. 12. n. 18* Alzed. *de præcellẽt. Epiſcop.*
2 *dignit. p. 2. c. 5. num 40.* † Pius V. decreto ſuo conſi-
ſtoriali ſancivit huiuſmodi Epiſcopos titulares non
eſſe creandos, neque ſuffraganeos dandos niſi Ec-
cleſiis Cardinalium, & illis, quæ eos ſolent habere,
& cum certo ſtipendio perpetuo ad minus ducento-
rum aureorum de Camera ſuper fructibus illius Ec-
cleſiæ, qui propria auctoritate ab ipſo percipi poſ-
ſint.

Quid autem ſub nomine Pontificalium in præ-
ſenti materia intelligatur, eſt indagandum In primis
gloſ. *verb. à Pontificalibus, in extr. iungimus. ſuſcepti re-*
3 *giminis, de elect.* docet † ſuſpenſum à Pontificalibus
prohiberi etiam ab his, quæ ſunt ſibi aliàs, vt Ponti-
fici permiſſa, & dependentibus ab eis, veluti ab
Ordinum celebratione, frontis Chriſmatione, Baſi-
licarum, ſeu Virginum conſecratione, & ſimilibus,
de quibus Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 3. verb. Epiſco-
pus. verſ. 2.* Mari. Alter. *d. tom. 2. diſput. 16. cap. 3. col. 6.*
Bonacin. *d. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 12. n. 2. verſ. hinc ſequi-*
4 *tur* vbi *num. 3.* hinc refert † Epiſcopum à Pontifica-
libus ſuſpenſum poſſe baptizare, Confeſſiones au-
dire, Miſſæ ſacrum facere, iuxta morem aliorum Sa-
cerdotum inferiorum, cenſuras ferre, beneficia con-
ferre, & alios iuriſdictionis actus exercere, quia hæc
non ſunt Pontificalia, Paul. Layman. *in ſum. Theolog.
moral. lib 1. tract. 5. part. 3. c. 2. nu. 6.* & nouiſſimè ami-
cus meus doctus Diana *moral. reſolut. part. 5. tract. 10.
reſol. 4. in princ.* vbi tenet ſuſpenſionem ab Ordine
Epiſcopali extendere ſe ad eos actus tantùm Ordi-
nis, qui Epiſcopo proprij ſunt, & Sacerdoti inte Or-
dinario competere non poſſunt; additque, ſuſpen-
ſionem à Pontificalibus illam eſſe, per quam per ſe
ac directè prohibetur vſus inſignium Epiſcopalium,
videlicet, Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò
& conſecutiuè omnia Epiſcopalia ſolemnia officia,
quæ ſine huiuſmodi inſignibus exerceri non debent,
qualia ſunt Ordines conferre, confirmare, Eccleſias,
Altaria, Virgines conſecrare, &c. Præpoſit. *p. 3. q. 3. de
ſuſpenſ. dub. 2. n. 13.*

Vnde licèt huiuſmodi ſuſpenſus Miſſam priua- 5
tim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. text. *in cap.
ſignificauit, de corpore vit.* poſt Syluest & Nauar. do-
cent Henriq. *lib. 13. cap. 32. nu. 2* Auila *de cenſur. p....
diſp. 2. dub. 1 concl. 10.* aut alia facere ſine ornamen-
tis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis offi-
cij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & ſi-
milia, & etiam iuriſdictionem forenſem exercere,
vt aduertit Diana *d. reſolut. 4.* † Miſſæ tamen ſacrum 6
cum Mitra & Baculo celebrare non poteſt; ita Aloyſ.
Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtic. deciſ 467. in 1. impreſſ.
& reſolut. 440. in 2. impreſſ* vbi *num. 3.* aſſerit ſub hac
ſuſpenſione non prohiberi exercitium iuriſdictio-
nis Epiſcopalis, & poſt alios citat Vgolin. *de cenſur.
eab. 4 cap. 6. §. 6. n 5.* Epiſcopus enim in aliena diœ-
ceſi non poteſt celebrare Miſſam in Pontificalibus
cum Baculo & Mitra abſque licentia Ordinarij, vt
per Antonin. Diana *moral. reſol. part. 4. tract. 4. reſolut.
143. verſ. notandum eſt*, Gauant. *in enchirid. Epiſcop.
verb. functiones Epiſcopales n. 11.* Quicquid teneant
Paul. Layman. *in quæſt. Canon. c. 17. numer. 214.* Mau-
rit. de Alzedo *in praxi Epiſcop. p. 1. c. 13. n. 88.* & plu-
res ab eo citati. † Nec ab hac ſuſpenſione excuſatur 7
Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Ca-
lices, vel corporalia benedicat. Ita Zerol. *in praxi
Epiſcop p. 2. verb. Epiſcopi, verſ. ſecundo*, Franc. Leo *in
theſauro fori Eccleſ. p. 3. c. 8. n. 15.*

Pontificalia inſignia, quibus Epiſcopi vti poſſunt, 8
eſſe Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, &
ſandalia, teſtatur Iſidor. Moſcon. *in ſuo tract. de maieſt.
militantis Eccleſiæ, p. 1. lib. 1. cap. 8.* ornamenta, qui-
bus doctiſſimus Campan. *d. cap. 3. num. 3.* addit muz-
zetam, cappam Pontificalem, galerum, quem dupli-
cis formæ habere oportet, alterum, quo in ſolem-
niotibus equitationibus vtantur, alterum ſimplicio-
rem, vtrumque tamen ex lana, & ſerico viridi ex-
ornatum, iuxta modum in Cæremoniali deſcriptum
lib. cap. 3. de quibus indumentis, & inſignibus vide
ſup. alleg. 1. n 46. cum ſeqq à quarum veſtium vſu non
repellitur ſuſpenſus à Pontificalibus, ſed ab vſu au-
ctoritatiuo. id eſt, ab iis actibus, qui cùm præfatis in-
ſignibus fieri conſueuerunt. † Similiter Epiſcopus 9
Ordinarius Ordines conferens, ſeu Pontificalia
exercens in aliena diœceſi abſque licentia Ordina-
rij loci, aut in perſonas eidem Ordinario ſubiectas,
ſuſpenditur ipſo iure ab exercitio eorumdem Pon-
tificalium, ex Concil. Trident. *ſeſſ. 6 de reform. c. 5.* ibi,
*Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu Pon-
tificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij
loci expreſſa licẽtia, & in perſonas eidẽ Ordinario ſub-
iectas tãtùm; ſi ſecus factũ fuerit, Epiſcopus ab exercitio
Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum
ſint ipſo iure ſuſpenſi*, referunt Nauar. *conſil. 69. de
ſent. excommun. in antiq. aliàs conſ. 12. de clerico excom.
miniſt. in nouis.* Cened. *ad Decretum collect. 52. num. 1.*
Petr. Gregor. *ſyntag. lib. 16. c. 9. nu. 5.* Coninch. *de ſa-
cram. diſp. 10. dub. 9. n. 93.* Henriq. *in ſum. par. 2 lib. 11.
cap. 3 §. 2. in fine, iuncto comment. littera S*, Salzed. *ad
Bernard. in pract. cap. 26 littera A.* Gutier. *canon. lib. 1.
cap. 26. num. 16.* Flamin. *de reſig. lib. 1. quæſt. 27. num. 17*
Zerol. *in praxi Epiſcopali part. 1. verb. Archiepiſcopus
num. 2. pag. 16. & part. 2. verb. Epiſcopus pag. 25.* Atta-

guian.de legib.2.contr.1.num.71. me citato *in hoc loco*
Alzedo *de precell. Epiſcop.p.2.cap.5.numer.17.* Mol-
feſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.2. cap.2.num.12.*
Petr.de Ledeſm. *in ſumm.p.1.de ſacram.Ordinis cap.8.*
*concl.4.dub.4.*Bonacina *de cenſur.diſp.3. q 6.punct.3.*
*num 27.*Armend. *in addit.ad recopil. legum Nauarræ*
*in lib.1.tit.18 l.7.de Epiſcopis num.68.*Piaſec.*in praxi*
*noua Epiſcop p.1.numer.46.pag.55.*Campan.*rub.9.c.5.*
*n.6.*Aloyſ.Ricc.*deciſ.188.num.10.p.1.* Epiſcopus in
alterius diœceſi exiſtens, poteſt præuia licentia il-
lius tam ſubditos proprios, quam Epiſcopi licen-
tiam concedentis, abſque incurſu pœnarum ordi-
10 nare, *S. Cong. Conc.22.Febr.1650* † Si tamen contra
prohibitionem, de qua per Concil.Trident. *in d.cap.*
5. ordinatio proprij Epiſcopi extra territorium fiat,
valida erit, licet puniri poſſit; vt reſoluunt Henriq.
lib.11.cap.3.§.2.in fine littera S, Vgolin. *de poteſta-*
te Epiſcopi c 4.§.14.numer.2. Fornar. *in tract de ordi-*
*ne c.8.§.8.*Molfeſ.*d.c.2.n.11.*de quo *ſuprà alleg.211.*
num.13.
11 Vtrùm autem ſi in litteris dimiſſoriis concedatur
licentia & facultas promouendi à quocunque Ca-
tholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non
tamen additum ſit, *vel ab alio pro eo ibi Pontificalia*
exercente, poſſit is, cui talis facultas conceditur, pro-
moueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia
Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente?
Hanc quæſtionem ad partes diſputat Gutier *canon.*
lib.1.c.26.n 25.cum ſeqq.verſ.dubitatum, vbi eam ſe-
quitur ſententiam quòd prædicta in ſpecie ordinari
hic non debeat, niſi iuxta tenorem dimiſſorialium
nempe à Catholico Antiſtite in propria diœceſi Pō-
tificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de li-
centia proprij Epiſcopi ibidem Ordines celebrante;
itau tſi aliter fiat, ſuſpenſus maneat donec Epiſcopo
proprio ordinari iuſtum videatur, iuxta diſpoſitio-
nem Conc.Trid. *ſeſſ.23.de reform.c 8.*ſequitur Sanch.
in opuſcul.moralib.lib.7.c.1.dub 20.n.8.
12 Vnde ſi maluerit Epiſcopus conferre Ordines in
loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam
Superioris loco exempti, ſed etiam illius Epiſcopi,
intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus. Ita
referunt deciſum Molfeſ.*dict.cap.2.numer.12.in fine,*
Aloyſ.Ricc. *in praxi fori Eccleſ.poſt reſol.495.in no-*
tabilibus de materia Epiſcop. Galett. *in marg.caſuum*
conſcientiæ,verſ. Epiſcopus pag.100. col.2. Armend. *d.*
13 *loco n.35.*vbi *num.68* refert etiam deciſum † non poſ-
ſe Epiſcopum Pontificalia exercere in loco exem-
pto, & iuriſdictionis non Epiſcopi, ſed inferioris,
vocatum tamen ab ipſo inferiore, ſine licentia Epi-
ſcopi, iuxta cuius diœceſis fines eſſet locus ille, et-
iamſi ille inferior prætenderet ratione exemptionis
vocare Epiſcopum, quem maluerit adminiſtrandum
ſacramentum Confirmationis, dummodo locus iſtius
exempti ſit infra fines diœceſis alicuius, ita vt nō ſit
nullius, quia tunc non poſſet. Non tamen me latent
verba illa poſita *in d.c.3.Conc.Trid.*ibi, *Ordinarij lo-*
ci, intelligenda de Epiſcopo, in cuius diœceſi locus
eſt conſtitutus, & non de Prælato inferiori otiā exē-
pto, ſi fides adhibenda ſit Galett. ita deciſum atte-
ſtanti *verb.verba 1.*
14 Nec etiam Epiſcopus alienus poteſt à Patriarcha
induci ad ſubeunda munera Pontif. in diœceſi ali-
cuius Epiſcopi Suffraganei, niſi de ipſius licentia,
quod etiam deciſum referunt idem Galett. *d.verb.*
Epiſcopus,& Aloyſ Ricc.*vbi proximè.*Nec Archiepi-
ſcopus hoc ipſum facere poteſt, cùm ſub eadem pro-
hibitione, quæ Epiſcopum ligat, comprehendatur,
quoque Archiepiſcopus quoad materiam, de qua
agimus, vt reſoluit Piaſec.*in praxi Epiſcopali part.1.*
verb. Archiepiſcopus, verſ.ad ſecundum, & cenſuit *S.*
Cong. Epiſcoporum, cuius memini *in collect.ad Concil.*
Trident.in d.c.5. num.17. erit autem Ordinarius lo-
ci, de cuius licentia Pontificalia in ſua diœceſi alie-
nus facere poteſt, *primò* Epiſcopus in cuius diœceſi
conſtitutus eſt locus, in quo Pontificalia exercen-
da ſunt. *Secundò* Capitulum ſede vacante, qui cum
ſuccedat in locum Epiſcopi demortui, exceptis qui-
buſdam caſibus, bene poterat concedere licentiam
Epiſcopi extero exercendi Pontificalia in ſua Eccle-
ſia, ita Bonacina *d. quæſ.2. punct. 12. numer.4.* An
comprehendatur ſub hoc nomine Prælatus habens
iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, dixi *ſupra hac*
alleg.n.12.
Primam Clericalem Tonſuram Epiſcopo in alie- 15
na diœceſi, ſine diœceſani licentia, ſuis ſubditis con-
ferre poſſe, ac proinde non eſſe ſuſpenſum, non de-
ſunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium
loquitur de Epiſcopo conferente Ordines, & prima
Tonſura non eſt Ordo, ſed initiatus ad Ordines, &
ſolet concedi ſine exercitio Pontificalium, ex quo-
rum numero ſunt Barbat.*in canone, n.18. de offic.o le-*
gati Rebuff.*in tr.nom.nat.quæſ.14.num.29.& 65.&*
in praxi beneficiali tit.de Eccleſiaſticis, & a quibus,
& quomodo ordinetur,num.13 Henriq. *in ſum.lib.3.c.*
6.§ 6. quem refert, & ſequitur Bonacina *de ſacram.*
*diſp.3.quæſ.unica p.2.num.13.*quibus addo Tolet.*lib.*
*1 ſumm c.49.n.4.aliàs 48.numer.6.*Azor.*part.2.lib.3.*
c.48.quæſ.5.verſ.quares. Fornar. *de Ordine cap.5.§.4.*
*in 4.notab.*Molfeſ.*d.c.2.nomer.15.* Villalob. *in ſumm.*
tom.1.tract.8.diff.7.numer.7. Maurit. Alzed. *in praxi*
*Epiſcop.p.2.c.5.num.18.*Diana *moral.reſol.p.4.tract.*
*4.reſol.143.*Quæ ſententia ex dictis *alleg.2.num.18.*
non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſ-
plicere aſſerit Campanil.*in diverſ.Iuris Canonici rub.*
6.cap.1. numer.2. & ſic non licere Epiſcopo initiare
ſubditum ſuum prima Tonſura extra propriam diœ-
ceſim, & abſque diœceſani licentia reſoluūt D.Barb.
in l.1.art.3.num.218.ff.de iudic. Narbona *l.20.gloſ.2.*
numer.135.tit.1.lib.4 Recop. Salzed *ad Bernard.in*
*pract.cap.26.*Nauar.*conſ.29.numer.1.de tempor.ordin.*
Garc *de benef.part.1.c.5.numer.142.*Acuña *ad c.illud*
*n.2.diſt.2.*Sanch.*in opuſcul.moral.tom.2.lib.7.c.1.dub.*
*5.num.2.*Iul.Cæſar.Madius *de ſacris Ordinibus c.2. n.*
*4.*qui teſtatur de ſtylo, & conſuetudine. Vnde confe-
rentem primam Tonſuram non ſibi ſubdito ſuſpen-
ſionem incurrere tenent Martin. Fornar. *in add. ad*
*Tolet.de ſacram.Ordin.c.6.n.3.*Azor. *inſtit.moral.p.2.*
*lib.3.c.49.quæſt.5.*Leſſi.*de Iuſtit.lib.2.cap.44.dub.19.*
*n.91.*Bonacin.*de Sacramentis.diſput.8.quæſt.4.punct 4.*
num.26.
Epiſcopus, & Vicarius habent facultatem facien- 16
di actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium,
prout reſoluunt Vgolin.*d.§.14.nu.4.* Cardin.Tuſch.
lit.I. concl.546. Stephan.Gratian.*diſceptation.forenſ.*
cap.127. à princip. & *numer.6.* aſſerit quòd poſſunt
concedere dimiſſorias in aliena diœceſi. † Sic etiam 17
Epiſcopus extra territorium exiſtens poteſt excom-
municare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet
Gonzal.*ad regulam 8. Cancel.gloſſ.62.n.12.*vbi *n.11.*
reſoluit quòd poteſt † Epiſcopus extra ſuam diœ- 18
ceſim iuriſdictionem contentioſam exercere, quan-
do cauſæ cognitio non vertitur, & effectus confer-
tur in ſuam diœceſim, de quo etiam Gratian *d. cap.*
127.num.8 me citato *in hoc loco* nouiſſimè mei ami-
ciſſimus Diana *d.p.5.tract.9.reſolut.34. verſ.ſecundo,*
vbi ex Vgolin.*de cenſur.tab.1. cap. 27.§.1. numer 4.*
ait Epiſcopum, vbi cauſæ cognitio non adhibetur,
& pro tribunali non ſedetur, ac propterea alienum
territorium non læditur, extra diœceſim poſſe iu-
riſdictio

riſdictionem exercere, vel quando Epiſcopus diœceſis permitteret, modò litigantes in id conſentiant; vt poſt alios reſoluit Vgolin. *d. §. 14. n. 4. verſ. ſecundo excipitur.*

In caſu notabili Marcheſan. *de commiſſion. p. 1. c. 6. n. 84. pag.* 255. ſic loquitur. *Sed pone, degit Epiſcopus extra ſuam diœceſim, ac iuriſdictionem, & pro aliqua cauſa cognoſcenda illi Breue dirigitur, puta Epiſcopo ciuitatis Caſtelli, vel alij. Quæro an ille extra ſuam diœceſim degente cauſam ſiue alias cauſas præfato modo ſibi commiſſas cognoſcere poſſit? & reſolutiuè dico quòd non, quia cùm Epiſcopus ille certo ſit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra ſuam diœceſim illam exercere nequeat, per conſequens in loco, vbi extra eam moratur, cauſam non valebit cognoſcere, Quod declara, niſi in Breui mentio fieret de mora ſua reſidentia extra præfatam iuriſdictionem, vel diœceſim, aut ſi eſſet ſolitus ab aëris intemperie extra illam reſidere, vel ſi fuerit nominata perſona, & ſpecie eius induſtria electa,* &c. & ibi; *Quod tamen limita, niſi de partium conſenſu electus fuerit, & commiſſio in eiua perſonam impetrata, ſicque in eum extra diœceſim, & propriam iuriſdictionem manentem conſentiendo.* Card. *cõſ.* 71. Abb. *in c. nonnulli, n. 4. & 7. de reſcript.* &c. & idem Marcheſ. *d. loco n. 118. pag.* 260. reſoluit quòd ſi cauſa Epiſcopo demandetur trahenti moram extra ſuam diœceſim, neque per alium exercere ibi iuriſdictionem poteſt, niſi in Breui apponantur verba, *etiamſi extra diœceſim propriam moretur.*

19 Quæſtio eſt in hac materia difficilis, an ſcilicet ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloſſ. *verb. Sacerdotale, verſ. ſcias, in c. 1. de officio deleg. lib. 6.* ſequuntur Innoc. *in c. 1. verſ. à diuinis, de ſentent. excomm. eod. lib.* D. Antonin. *part. 3. ſum. tit. 28. c. 4. vltra med.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 1. num. 1. verſ. ſecundum*, Iacob de Graffiis *in aureis deciſ. lib. 4. cap. 25. n. 3.* Ioan. Præpoſ. *in 3. part. q. 3. de ſuſp. dub. 1. n. 13.* Diana *dict. part. 5. tract. 10. reſol. 4. verſ. ſed difficultas*, qui in eo præcipuè nituntur, quòd Pontificalia non ſunt de ſubſtantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum ſine illis quodlibet officium fieri poſſit. Contrariam verò ſententiam tenuerunt Calderin. *in tract. de interdicto, memb. 2. quæſt. 3.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 163. verſic. ex quo infertur primò*, Viuald. *in candel. de ſuſpenſ. n. 146.* moti ex eo, quia cùm Epiſcopatus per ſe Ordo ſit, celebrare in apparatu Epiſcopali, ſeu Pontificali eſt exercere actum proprium Ordinis Epiſcopalis, à quo Epiſcopus ſuſpenſus eſt: ſucceditque proinde regul. text. *in c. in fine, verſ. ſciturus, de re iudic. lib. 6.* Inter quas tamen opiniones elegantem diſtinctionem tradit Vgolin. *de cenſuris, tab. 1. n. 14. §. 1. n. 2.* quam melius explicat Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 17. cum duobus ſeqq.* vbi plenè videri poterit.

20 Denique aduertere oportet Epiſcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœceſim, debere habere expenſas, vt docent Archid. *num. 2.* Turrecr. *num vlt.* & Bellamer. *in c. nullus Primas 9. quæſt. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part. 2. lib. 1. cap. 10 num. 3.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 5. num. 55.* vbi *num. 56.* ſubdit Epiſcopos titulares in aliena diœceſi Ordines miniſtrantes de conſenſu proprij Epiſcopi, & eius ſubditis, debere obtinere expenſas.

21 Et ex eodem Concil. Tridentin. *dict. cap. 5.* ſuſcipiens Ordines à proprio Epiſcopo, ſed in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi Ordines conferuntur pœnam ſuſpenſionis ab executione Ordinis incurrit; vide Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 21.* Suar. *de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. num. 11.* Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. diſputat. 9. c. 4. ad fin.* Bonacin. *d. diſput. 3. q. 2. puncto 12.* vbi ampliat, etiamſi Ordines recipiantur ab Archiepiſcopo in diœceſi alicuius ſui Epiſcopi Suffraganei, & procedere ait non ſolùm in maioribus, ſed etiam in minoribus Ordinibus ſubditque in fine iſtam ſuſpenſionem non eſſe Papæ reſeruatam, ſed Iure communi poſſe ab Epiſcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Epiſcopus dimiſſorias litteras quibus & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & conſenſu proprij Epiſcopi, poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre.*
3 *Dimiſſoriarum vſus antiquiſſimus.*
4 *Dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimiſſoria ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato non ſunt valida, poßúmque ſubditi ſe facere ordinariam viciniori Epiſcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitima præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodie huiuſmodi dimiſſorias clericis ſæcularibus concedere non poſſunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato huiuſmodi dimiſſorias concedere non poteſt.*
10 *Capitulum Sede vacante nonniſi elapſo anno à die obitus Præſulis, poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficiis ſub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamſi ſtatim poſt vacantem Sedem dimiſſorias impartiri.*
24 *Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem à Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apoſtolica ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis literis dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante poteſt concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias.*
17 *Capitulum Sede vacante poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores ſuis monachis dimiſſorias concedunt.*
19 *Dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.*

20 *Epiſcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum.*

21 *Epiſcopus ex alia legitima cauſa, quàm ægritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos.*

22 *Epiſcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare.*

23 *Dimiſſoria ſemper valent, tam viuente, tam defuncto dante. Declaratur infr. n. 39.*

24 *Dimiſſoria data à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant.*

25 *Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcumque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas, reuocare.*

26 *Pro dimiſſoriis ad Ordines recipiendis, nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiúſue miniſtris.*

27 *Notarius pro ſingulis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi.*

28 *Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur accipere.*

29 *Epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere.*

30 *Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſoriis ordinati fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimiſſorias concedere.*

31 *Dimiſſoria littera à quibus per Regulares obtinẽda ſit.*

32 *Nouitius ante profeſſionem an poſſit cum dimiſſoriis ſui Prælati Regularis ordinari?*

33 *Cuius Epiſcopi originis, an domicilij pertineat dimiſſorias nouitiis concedere.*

34 *Vtrùm licentia ordinandi ſuffraganeo conceſſa expiret per mortem Epiſcopi concedentis contingentem poſt deſcriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc caſu res dicatur adhuc integra.*

35 *Delegatio facta perſonæ prohibitæ Pontificalia exercere, & in tempus ac locum prohibitum, non ſortitur effectum.*

36 *Iuriſdictio Epiſcopalis expirat morte Epiſcopi, & mandatum morte mandantis.*

37 *Sede vacante non licet ordines conferre ſubditis intra annum*, ex diſpoſitione Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.

38 *Epiſcopus tranſlatus non poteſt Pontificalia exercere in Epiſcopatu, à quo fuit tranſlatus.*

39 *Littera dimiſſoria expedita, & ſubſcripta manu Epiſcopi, ordinando tradita, & directa Epiſcopis non impeditis Pontificalia exercere, ſemper valent, nec expirant morte concedentis.*

1 DE materia huius allegat. latè agunt Vega *tom. 2. de Curis c. 14. §. 8. num. 31.* Rebuff. *reſp. 2.* Fr. Emman. *in ſum. p. 1. c. 11. n. 1. & quæſt. Regular. tom. 1. q. 18. a. 1*, Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 23. §. 3. p. 1.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis c. 8.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 7. & part. 2. lib. 3. cap. 48. quæſ. 5. verſ. cæterum*, Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Abbas*, Flores de Mena *var. lib. 4. quæſt. 24. n. 4. & num. 32.* Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 3. num 6.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. à n. 11.* Molfeſ. *in ſum. Theologia morali tract. 2. cap. 2. à n. 20.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. num. 1. cum ſeqq.* pluréſ ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect. 105.*

2 Etiamſi teneatur Epiſcopus per ſe ipſum ordinare ſuos clericos, vt admonet Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 3.* ſi tamen fuerit legitimè impeditus, de eius conſenſu poterit alienus ſubditis ſuis Ordines conferre, *cap. Epiſcopum 9. quæſt. 2. & cap. 1. iuncto cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* hic autem conſenſus literariè præſtandus eſt, ex Felino *in cap. ſuper his, verſ. ſexta, & vltima concluſ. ſub num. 13. de accuſat.* vbi Innoc. Rebuff. *in praxi benefic. rub. forma dimiſſ. litterar. num. 34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimiſſoriæ vocantur à Concilio Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 10. & ſeſſ. 7. de reformat. c. 10.* vbi etiam *Reuerenda* dicuntur, quo nomine Hiſpani vtuntur. In his litteris debet cauſa exprimi rationabilis quare proprius Epiſcopus dimittẽs nolit, aut nequeat dimiſſum ordinare, *ex c. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Sanchez *in opuſculis moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 15.* & licet in aliquibus Prouinciis ſit conſuetudine receptum, vt nulla cauſa aſſignetur, ex Rebuff. *in praxi tit. de litter. dimiſſor. num. 28.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. verb. ſiue licentia, verſ. oportet.* Gratian. *March. deciſ. 98. num. 21.* nihilominus tamen hodie videtur hæc conſuetudine non obſtante diſpoſitionem dicti *c. 1.* eſſe ſeruandam, cùm Concil. Trid. idem videatur ſtatuere *ſeſſ. 7. de reform. c. 11.* ibi, *Facultates de promouendo à quocumque non ſuffragentur niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam a propriis Epiſcopis ordinari non poſſint, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur niſi ab Epiſcopo in ſua diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prævio examine,* &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valaſc. *d. alleg. 3. num. 53.*

Dimiſſorialium vſum antiquiſſimum fuiſſe non 3
dubitatur tempore quidem Diui Auguſtini eas extitiſſe, atque in vſu fuiſſe teſtatur ipſemet *in epiſtola ad clerum Hipponen. 137 verſ. cum iſtämet cauſa*, & tempore Concilij Niceni *in c. 2. diſtinctione 73.* Et docent Franc. Turrian. *lib. 3. pro epiſtolis Pontific.* F. Bernardin. Ferrer. *de antiqua Eccleſiaſticarum epiſtolarum genere*, Cardin. Cæſ. Baron. *tom. 2. anno Chriſti 142. num. 6 & tom. 3. anno Chriſti 245. n. 162.* Et ne fraus aliqua intercederet, erat enim certa dimiſſoriarum huiuſmodi litterarum forma à Canonibus introducta *73. diſtinct. per totam*: quæ ab Epiſcopis ſingulis ſeruanda eſt, quamuis hodie non eadem præcisè ſeruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimiſſorias poſuimus in formulario noſtro in calce huius operis impreſſo *form. 11. cum ſequentib.* quæ quidem dimiſſorialium formulæ adeò neceſſariæ ſunt, vt non ſufficiat Epiſcopo promoti cognoſcere, & ordinandum pro idoneo habendum, ſed ſi abſque legitima dimiſſoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipſe quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinantes non ſuum, vel ordinatos abſque ſeu cum falſis dimiſſoriis, Cherubin. *ad Conſtit. 40. Clemen. VIII. ſchol. 1. & 2.* Continebant olim litteræ dimiſſoriæ cauſam propter quam non poſſet proprius Epiſcopus ſuos ſubditos ordinare, *c. 1. de temp. ordin. lib. 6.* quam conſuetudinem ſapientiores Epiſcopi etiam nunc ſeruant.

Dimiſſorias concedere poſſunt cuncti Epiſcopi, 4
quos attenta Iuris ſanctione, priuilegio, vel conſuetudine, ad Ordines valent aſſumere, ex *gloſſ. fin. in c. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6.* is enim poteſt dimiſſorias concedere, qui & ordinare valet, *c. 1. 62. diſtinct.* Seraph. *deciſ. 985. num. 1.* Campan. *rub. 6. c. 3. num. 13. prope finem*, eo quòd poteſt quis per alium facere, quod per ſe ipſum exequi non detinetur, ex *reg. poteſt quis, de regulis Iuris in 6.* † Niſi fue- 5
rit excommunicatus, vel ſuſpenſus declaratus, tunc

enim

enim dimiſſoriæ ipſius non valerent, ſed ſubditi poſſent ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo: incumbit tamen ipſi onus probandi Epiſcopum fuiſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum. *c.2.de tempor.ordin. in 6.* Piaſec. *d.c.1.n.13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, niſi à Sede Apoſt. fuerit eiſdem ſpecialis data poteſtas, ex *d.c.cùm nullus §.inferiores*, aut niſi aliquo peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſet eas dandi, per ea, quæ ſcribit Panorm. *in cap.accedentibus, n.2.de exceſſ.Prelat.* præſertim ex conſuetudine legitimè præſcripta, iuxta gloſ. *verb. inductum in d.§.inferiores*, reſoluunt Capell. Tholoſ. *decis.451.* Petr. Gregor. *Syntagm.iuris lib.40.c.2.n.19.* Campanil. *d.rub 9.c.8.n.2.*

7 Exemptis olim licebat huiuſmodi dimiſſorias impartiri, ex *d.c.cùm nullus*, vbi Ioann. Andr. *numer.2.* Anch. *var.in exemptis, ſub num.3.*&c Franch. *numer.5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reformat. c.10.* neque ipſi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias clericis ſæcularibus, vt ab aliis Ordines ſuſcipiant, concedere valent: vnde Henriquez *in ſumma lib.10.cap.21.§.3.* affirmat perſonas quaſlibet extra Præſulem, etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem contentioſam & voluntariam nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* atteſtatur ita Romæ obtinuiſſe Epiſcopum Salmanticen. de anno 1581. contra Capitulum ſuæ Ec-

8 cleſiæ; † niſi tamen eſſet Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum, iuſque haberet viſitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confeſſiones, & exequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare diſpoſitionem Concilij Trid. *ſeſſ.23.c.10.* defendit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.tom.2.c.112.* quem refert & ſequitur Campan. *d.cap 8.num.4.* Grilenzon. *conſ.142.num.28.&* 30. nouiſſimè Ciarlin. *forenſ.lib.1.c.46.num.19.* & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var.14.per totam.* Molfeſ. *in ſum.tr.1.c.1.numer.17.& 18.& c.17.à numer.19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom.2.diſp.11.q.10.*

Nec hoc ita abſolutè conceptum videtur verum, ſed requiritur quòd inferiori huiuſmodi Prælato territorium ſeparatum cum plena iuriſdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit conceſſum; Epiſcopuſque omne ius, omnemque iuriſdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à ſe penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad conſecrationes, ordinationes, cæteráſque Epiſcopales officij indigentias, ſed eas à quocumque voluerit Epiſcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apoſtolicis confirmationibus munitas; quo caſu poſſe inferiorem dimiſſorias concedere cenſuit Rota *in nullius, ſeu Squillacen.iuriſdictionis 4. Maij* 1616. coram *Martino Andrea.* Et nouiſſimè cùm Patres Ordinis Carthuſien. ſupplicarent ſacram Congreg. Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſ. DD. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regular. præpoſitorum pro reuocatione cuiuſdam Ordinis ab eadem ſacra Congr. emanati, & directi Priori Monaſterij S. Stephani de Buſco ne auderet dimiſſorias concedere ad Ordines ſubditis ſæcularibus eiuſdem Monaſterij, attento quòd deciſionibus, & ſententiis Rotalibus fuerat iam reſolutum dictum Monaſterium habere proprium territorium, & in ſuos ſubditos exercere omnimodam iuriſdictionem. *Eadem igitur ſacra Congr. Eminentiſſimo Gypſio referente cenſuit reuocandam, & tollendam eſſe, prout præſentis decreti virtute reuocatur, & tollit ſuſpenſionē, per quā prædicto Priori Carthuſiēſi Monaſterij S. Stephani de Buſco ab eadem ſacra Cōgr. prohibitum fuit ſub die.21. Februarij 1631. concedere litteras dimiſſoriales ad Ordines ſubditis propriis ſæcularibus, Romæ 18. Iunij* 1632. At caſu, quo ipſo Prælatus inferior dimiſſoriales litteras concedere nequit; tenentur ordinandi ſubditi eidem Prælato, Ordines vel eaſdem litteras accipere ab Epiſcopo viciniori, vt in ſequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij cēſuit licere Epiſcopis viciniorib. Ordines cōferre ſubditis ſæcularibus Abbatum, & aliorū inferiorum, vtā nullius diœceſis, ſine conſenſu, ſeu litteris teſtimonialibus eorumdem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 22. Februarij 1651.*

Vicarius generalis Epiſcopi huiuſmodi dimiſſo- 9
rias litteras concedere non poteſt, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, niſi de ſpeciali mandato Epiſcopi, vel ipſo Epiſcopo in remotis agente, *d.c.cum nullus*, vbi, *officialis*, *& in §. Epiſcopo*, vbi gloſſ. *verb.in remotis*, Anton. Cuch. *lib.2. inſtit. maiorum, tit.8.num.310.* Mandoſ. *ad reg.24.Cancel.quæſt.5. num.9. & 10.* Rebuff. *in praxi benefic.tit. forma vicariatus, num.47.* Iacob. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.2.q.41.* Petr. Gregor *ſyntagm.iuris, lib.16.c.9.poſt num.31.* Gutiet. *canonic.lib.2.c.17.num.14 cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop.part 2.verb. Vicarius, §.4.* late Thom. Valaſc. *tom.1.alleg 5 n num.7.* Sanch *in opuſc.moral. lib.7.c.1. dub.10. num.40.* Azor. *inſtit p.2 lib.3.c.45. quæſ.7.* Vgolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi, c.4.§.7. verſ.quinto dimiſſorias*, Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.d. c.1.num.13.verſ.concedit*, Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.1.n.197.* Campanil. *d.c. 8.n.3.* Molfeſ. *in ſum.tract.2.n.21.* Fr. Emman. *in ſum. tom.4. c.61.* aliàs 62. *num.4.* Venero *in examine Epiſcop lib.1. c.16.num.21.* Stephan Gratian. *Marchia deciſ.98. à num.14.* me citato *in hoc loco* Alred. *d. p.2.c.5.n.97.* Bonacin. *de cenſur.extra Bull.diſp.3.q.2. punct.21.n. 23.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt.part.1. tract.2.c.2.quæſ.6.in fine.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 28. vbi quando Epiſcopus dicatur agere in remotis: de quo etiam poſt gloſſ. *verb.in remotis ad fin. in dict.c.cùm nullus*, Petr. Greg. *lib.4.partit. Iuris Canon.tit.2.c.4.lit.K.* Menoch. *de arbitr.caſu 222.n.26.* Gutiet. *dict.lib.2.c.17.num.15.* Sanch. *dict.dub. 26. num.42.*

Capitulo Sede vacante antiquitus libera conce- 10
debatur facultas dimiſſorias illico concedendi, per *d. c. cùm nullus*, quæ nouiſſimo iure Concil. Trident. *ſeſſ.de reformat c. 10.* reſtricta eſt, vt non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis numerando, queat dimiſſorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & ordinati ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi. Vide Emman Sà *verb.Ordo num.29.* Rebuff. *in praxi benef. tit.de deuolut. num. 97.* Gard Tolet. *in ſum.lib.1.cap.49. num.1.* Nauarr. *conſ.18.& 44.de tempor.ordinat.* Sayr. *deciſ.65.eod.tit.* Fr. Emman *in ſum.tom.2.c.14. concl.2*, Lel. Zech. *de Repub.Eccleſ.c.24. verſ.non poteſt.* Salzel. *ad Bernard. in pract.c.26.verſ.ſine licentia, verſ. poterit tamen Capitulum.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verb. Capitulum, in princip.pag.73.* Petr. de Ledeſma *in ſumma part.1. de ſacram. Ordinis c.8.concl.3.* Henriq. *lib.10.c. 22. num.3.* Azor. *d.part 2.lib.3.c. 9. quæſ.5.* Suar. *tom. 5.de cenſur.diſput.31. ſect.1.num. 10.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.part.1.c.1.num.15.verſ.Capitulum.* Fortaſ.

nat. de ſacram. Ordinis, c.5.§.4. numer.4. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.3.c.8. numer.47. cum ſeqq.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.1. tit. 10.à num.1.* Campanil. *d.c.8. numer. 5.* Bonacina *de Sacram. diſp.8. quaſt. vnic. puncto 4.n.22.& dicto puncto 11. num.24.* Filline. *tract.41. de benefic. c.2. num.44.* Homobon. *de examine Eccleſiaſt. tractat. 2.c.1. queſ.6. prope fin.& tract.11. in fine reſol.3* Sanch. *in opuſc. moral. lib.7.c.1. dub.20. numer.36.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 10. numer.164. cum multis ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.106.& deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.185. part.4.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tractat.2.c.2. num.25.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Capitulum, num.5.* Molin. *de iuſtit. tract.5. diſp.11. num.4.* Flores. *var. q.24. num.4.* Thom. Valaſc. *tom.1. alleg.5. num 12.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, verſ. decimò quarto*, vbi ampliat procedere † etiamſi Capitulum haberet territorium 11 diſtinctum, & exemptum ob immemorialem poſſeſſionem, & ſint iudices Ordinarij, refert Aloyſ. Ricc. *Neapol. deciſ.185. part.4.* & quamuis velint ad primam Tonſuram dimiſſorias concedere, & nuncupatim, quòd non poſſit dare dimiſſorias etiam ad primam Tonſuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. *de irregul. lib.4.c.3. numer.3* Nicol. Garc. *de benefic. part.5.c.7. numer.95.* Fr. Emman. *in ſum. tom.2. c.14.n.6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.106.* Monet. *d.c.10.n.173.*

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis poſſe Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimiſſorias concedere per Concil. Trid. *ſeſſ.7. de reformat. c.10* ibi, *arctatus non fuerit*, obſeruant Salzed. *d.c.26. lit. C. verſ. poterit.* Zerol *in praxi Epiſcop. part.1. verb. Capitulum, in princip.& verſ. ſecundum,* Quarant, *d. verſ. decimò quarto.* Garc. *de benef. part.5.c.7.à num.96.* Molin. *d. tract. 5. diſp.11. numer.4. verſ. quamuis.* Sanch. *d.c.1. dub.20. num.37.* Monet. *de commutat. vlt. volun. c.10. numer.180.* vbi reſoluit poſſe huiuſmodi Capitulum pro arctatis litteras dimiſſorias ei concedere, qui habeat Epiſcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas poſſet obtinere.

Arctatos occaſione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens ſeruitium perſonale, ratione cuius de iure, conſuetudine, priuilegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fundatione intra annum tenetur ſe promoueri facere, aſſerunt Nicol. Garc. *d. part.5.c.7. numer.98.* Vgol. *de poteſt. Epiſc. c.26.§.20. numer.5. verſ.& primò.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Eccleſiam, quòd ſit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, ſeu cappellaniis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu aliquem Ordinem. latè Monet. *d.c.10. numer.166. cum multis ſeqq.* vbi cum Garc.& Vgolin. *citatis locis*, idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo ſuſcipiendus beneficio eſt ita annexus, vt tempore prouiſionis in eo conſtitutus eſſe debeat, qui beneficium obtinet, ſed impetrans diſpenſatus fuit, vt hoc non obſtante huiuſmodi beneficium poſſet obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa, *non obſtantibus, &c. per quæ effectus gratiæ noſtræ impediri valeat quomodolibet, vel differri*, aut ſimilis.

Arctatos occaſione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, ſeu ſunt vocati ad aliquod beneficium vacans, ſeu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm ſint ordinati prima Tonſura, ſunt præſentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia, atteſtantur Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.98.* Monet. *d. c.10. numer.173.& 176.* Nicol. Garc. *d.c.7. à num.99.* obſeruantes etiam electum in concurſu ad beneficiũ Curatum, cuius collatio facienda eſt à Papa, non poſſe interim dici arctatum tam occaſione beneficij recepti, quàm recipiendi; necnon minimè dici arctatum occaſione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult reſignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

12 Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens prædictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, ſi fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo ſupra relatas imponendas, expreſſaſque *in d. c. cùm nullus*, ab officio, & beneficio per annum eſt iure ſuſpenſus, vt habetur in Concilio Trident. *ſeſſ. 23.c.10.* etiamſi is, cui conceſſit, vſus non fuerit, prout refert deciſum Nicol. Garcia *in addit. ad d.c.7. num. 91.* ſed poſt annum non impeditur, vt demonſtrant aperta verba eiuſdem Concil. *ſeſſ.7. de reformat. capit.10.*

13 Vicarius tamen Papæ ad hac reſolutione excipitur, qui non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias impartiri, eo quòd Concil. minimè reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamuis vacantis. Maiol. *de irregul. lib.4.c.6.* Henriquez *lib. 10.c.22.§.3.* Campanil. *d.c.8. numer.6.* Salzed. *d.c.26. lit. C, verſ. poterit*; & nuncupatim de his Vicariis Papæ in Vrbe, ac de Vicariis Epiſcoporum deputatis per Papam, quos Apoſtolicos vocamus, reſoluunt Mandoſ. *ad reg 24. Cancel. c.3. de malè promotis quæſtio 6. numer.13.* Iacob. de Graff. *in aur. deciſion. parte 2. lib.3.c.13. de cleric. circa Ordines*, quos refert & ſequitur Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. c.7. num.15.*

14 Capitulum Sede vacante, ante lapſum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apoſt. de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarij, poteſt huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere; ita Nauar. *conſ.19. de tempor. ordinat.* quam refert Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. Et.c.1. numer.13. verſ. capitulum*, me citato *in hoc loco* nouiſſimè doctus Diana *moral. reſol. part.5. tract.10 reſol.46. verſ. tertiò.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib.7.c.1. dub.26.* vbi reſoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapſum poſſe licentiam concedere alicui Epiſcopo, vt in ea diœceſi ad Ordines promoueat alienos habentes dimiſſorias proprij Epiſcopi, aut ſui Prælati Regularis, vel perſonas eiuſdem diœceſis habentes dimiſſorias Epiſcopi mortui, vel Nuncij Apoſtol. vt à quocumque Antiſtite ordinentur.

15 Qui enim à Sede Apoſt. priuilegium obtinuit ad ſuſcipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſoriis, indiget verò teſtimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. *de Sacram. diſp.8. quaſt. vnica puncto 4. num.27.* Ciarlin. *controu. forenſ. lib.1.c.46. numer.23.* Alioquin ſi ad Ordines ſine litteris teſtimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet ſuſpenſus ab executione ſuſceptorum Ordinum, & ordinans incurrit ſuſpenſionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. c.8 ad finem*, tenent Henriq. *lib.14.c.28. num.2.* Tolet. *lib.1.c.49. numer.4.* Fornar. *de Ordine c.4. num.2.* Quaranta *verb. Ordo verſ. ſuſpenſionis pœnam.* Rectiſſimè agunt ſupremi Pontifices cùm in Breuibus appellatis, *extra tempora*, aliiſque, *in temporibus* nominatis, mandans clauſulam apponi, *& de licentia ſui Ordinarij*; quæ

multos

multos retinet à ſuſceptione Ordinum, auferturque abuſus complures, etenim imperiti, infames, aliave ex cauſa inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Ordines ſuſcipere, externas petūt regiones, Ordineſque fraudulenter extorquent ab alienis Epiſcopis, neſcientibus quanta ſit in hominibus perverſitas; illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antiſtite, per Breve, addita clauſula, *abſque literis dimiſſorialibus ſui Ordinarij*, attentè videant quibus cauſis in ſuis ſupplicationibus relatis prædictam licentiam impetrāt, quia in gratiis & priuilegiis omnis cauſa præſumitur impulſiua, ex Franch. *in c. docet n. 3. de regulis iuris in 6.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa lim. 1. n. 81.* quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 7. num 6.* vbi *n. 5.* reſoluit quòd ſi poſtea eſſet cauſa, qua adductus Papa licētiam elargitus eſt ſuſcipiendi Ordines à quocumque ſine dimiſſoriis proprij Epiſcopi, non propterea cenſenda eſt reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, ſeque promoueri facere à quo maluerit

16 Obſerua tamen Capitulum Sede vacante, ſiue Vicarium, qui eius vices gerit, poſſe intra annum concedere litteras commendatitias, ſiue teſtimoniales, licèt concedere nequeat dimiſſorias; nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoriæ. Ita Nauar. *conſ. 27. de tempor. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacr. diſp. 8. q. vnic. puncto 4. number. 24.* Læl. Zech. *d. c. 24. num. 11. verſ. non poteſt concedere.* Thom. Valaſc. *dict. alleg. 5. num. 15.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Neapol. c. 87. number. 15. verſ. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q. 20. verſ. tertiò limita,* Tiber. *de inſtruct. ad Ordin. c. 7. quæſt. 51. verſ. his autem*, me citato *in hoc loco.* Ciarlin. *controu. forenſ. lib. 1 c. 46. num. 12.* Et poteſt etiam idoneitatis teſtimonium facere, Nauar. *conſ. 17. ſod tit.* Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Capitulum 5* Molfeſ. *d. tract. 2. c. 2. num. 29.* Molin. *d. tract. 5. diſp. 11. num. 4. verſ. quamuis,* Bonacin. *d. puncto. 11. num. 24.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 10. num. 181.* vbi refert modernum Curiæ Rom. ſtylum habere, vt Sede Epiſcopali vacante ipſæ quoque teſtimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

17 Item poteſt intra annum Epiſcopo extero concedere exercitium Pontificalem, & ordinationem propriorum ſubditorum vacantia Sedis poſt annū, Henriq. *lib. 10. de ſacram. Ordinis, c. 21. §. 1.* Quaranta *verb. Capitulum. Sede vacante q. 11.* Genuenſ *in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 13.* Piaſec. *in d. praxi noua Epiſcop. d. c. 1. n. 13. verſ. Capitulum,* Fornar. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 28.*

18 Dimiſſoria etiam concedunt Regulares Superiores ſuis Monachis, provt infrà oſtendo *num. 31.* iuxta modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ ſequitur. *De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papa VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium ſuperioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant, ea, quæ in Decreto ſacræ Congreg. Concily Trident. continentur, cuius tenor eſt talis Congregatio Concilij cenſuit ſuperiores regulares poſſe ſuo ſubdito dūtaxat regulari, qui prædictus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempè illius monaſterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit, & ſi Diæceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum, dū tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines cōtulerit, examinentur, quoad d. Erinam, & dum ipſi Regulares non diſſideriis de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tēpus quo Epiſcopum Diœceſanus vel abfuturum, vel nullas habiturus ordinationes eſſet. Verum cū à ſuperioribus Regularibus Epiſcopo Diæceſano abſente, vel ordinationes non habente, littera dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſā abſētia Diæceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiua, & paſſiua priuationis, ac aliis arbitrio eiuſdem S. D. N. Papæ reſeruatas pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat. Romæ die 15. Martij an. 1596.* referunt Laurēt. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul pag. 71.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c. 14. num. 18.* Marcel. Vulpe *in dict. ſua praxi iudic. cap. 7. num. 181* Nald. *in ſum. verb. Ordo, num. 16* Antonin Diana *moral. reſol. tom. 1. tract. 16. alias 9. miſcell. reſol. 15. per tot.* Et aduertit Iul. Cęſar Madius *de ſacris Ordinib. c. 10. n. 8* ad ordinationem Regulariū ſufficere ſi in litteris dimiſſoriis Prælatus Religionis, ſiue Conuentus teſtetur de abſentia Diœceſani, vel quod nolit habere ordinationes, vt poſſit ab alio Epiſcopo ordinari, nec eſſe neceſſarium habere hac de re ex Curia Epiſcopali inſtrumentum, vel fidem authenticam, Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 14.* Campanil. *in d. uerſerio Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 37.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 20. num. 8.* Capuccin. *in addit. ad compend. verb. Ordines ſacri, §. in fin.* Miranda *in manual. Prælat. quæſt. 28. art. 2. tom. 1.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tract. 2 cap. 2. num. 23.*

Has autem dimiſſorias, cùm Epiſcopi antiquitus 19
dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. *in c. Sanctiſſima 37. diſt.* Poſtea verò *in Conc. III. Carthaginenſi*, ſācitum fuit ne Epiſcopus ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum, eiuſque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 3. & ſeſſ. 23. de*
reform. c. 3. † præcipiens Epiſcopis, vt per ſemet- 20
ipſos Ordines conferant, quòd ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter quàm iam probatos, & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. dimiſſoriæ §. 10. verſ. ſecundum,* Petr. Ledeſma *in ſum. part. 1. de ſacram. Ordinis, c. 5. concl. 10* Thom. Valaſc *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 12.* Et licèt Concilium *d. ſeſſ. 23. c. 3.* videatur dicere Epiſcopo tantum ægritudine impedito licere litteras dimiſſoriales ſubditis concedere ad Ordines, apud alienos Epiſcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alias legitima cauſa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit vt deciſum referunt Aunendar. *in addit ad recop. legum,* Nauar. *ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis, in declarat. n. 42.* Vgolin. *d. §. 20. n. 11.*

Concedendæ ſunt igitur dimiſſoriæ ex iuſta cauſa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti, non 21
vtique tutus erit in conſcientia Antiſtes ille, qui ſuum ſubditum non examinatum, aut nullo præcedente ſcrutinio dimiſiſſet, ſi ille poſtea reperiretur inhabilis maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clauſulam, quæ Ordinatoris conſcientiam oneraſſet, vt adnotarunt, & iuſtè quidem, Viuald. *p. 3. ſui candelabri c. 8 num. 12.* Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 5. num. 4.* Quare in concedendis litteris dimiſſoriis quatuor ſeruanda ſunt, & maximè attendenda requiſita. *Primò* legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi ſuprà *n. 19. & 20.* *Secundò*, vt in illis addatur cauſa ob quam proprius Epiſcopus per ſe ipſum Ordines conferre nequit, ex iis,

quæ

quæ adduxi ſuprà *n.* 2. *Tertiò* exprimẽdi sũt Ordines, ad quos ſuſcipiendos Epiſcopus litteras dimiſſorias concedit. *Quartò* exprimendum eſt, an Epiſcopus intendat facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Epiſcopo; nam ſi facultatem ſpecialem tantùm ab aliquo Epiſcopo: nam ſi facultatem ſpecialem recipiendi Ordines à tali Epiſcopo concedat, non poſſunt Ordines ab alio ſuſcipi, alioquin pœna ſuſpenſionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. *d. punct.* 11. *n.* 25.

22 Dubium ex dictis oritur, poſſitne Præſul ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimiſſum? In primis Iure communi attento negatiue eſt reſpondendum cum *gloſſ. vltim. cap. Epiſcopo 9. quæſt.* 2. quam ibi ſequuntur Præpoſ. *num.* 3. & Gemin. *num* 2. admittit Molſeſ. *in ſumma Theologia mor alis tract.* 2 *c.* 2. *num.* 21. *ſe*[illegible] *med.* vbi refert Sixtum V. audita ſententia Congregat. declaraſſe, quòd ſi Epiſcopus litteras dimiſſorias concedens ſubditum examinauit, & in litteris dimiſſorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Epiſcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere ſuper idoneitate, & litteratura. Verùm attente conſiderato nouiſſimo Concil. Trident. decreto *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 11. credo ordinantem Epiſcopum tutius agere, ſi eundem denuò examini ſubiiceret, propter expreſſa verba dicti decreti diſponentis ne ab extraneo quis ordinetur niſi diligenti præuio examine, cui ſubſequitur alter canon *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. & iubet nemini non examinato concedendas eſſe dimiſſorias, ex quibus ita iunctim conſideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent Fr. Emman. *i ſum. tom.* 4. *cap.* 61. *num.* 5. Laur. de Franchis *dicto loco verſ.* 13. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p.* 1. *n.* 12. *pag.* 29. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *n.* 31. *verſ. ſed re.* Bonacina *d. punct.* 4. *n.* 33. Iul. Cæſar Madius *de ſacris Ordin. c.* 4. *n.* 2. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 72.

23 Dimiſſorias autem iſtas ſemper valere, tum viuente, tum defuncto dante, reſoluunt Zabar. communiter receptus *in Clem. fin. poſt num.* 9. *quæſt.* 5. *de elect.* vbi Imola *num* 5. & Bonif. *num.* 43. Villadieg. *de legat. q.* 16. *n.* 15. Bonac *d. p.* 11. *num.* 26. Nau. *in c. placuit num.* 34. & 163. *de pœnit. diſt.* 6. & *conſ.* 5. *de reſcript. in nouis* Zerola *in praxi Epiſcop p.* 1. *verb. dimiſſoria* § 9. Rebuff. *in forma litter. dimiſſor. num.* 43. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib* 2. *ordin.* & *l.* 6. *tit.* 12. *lib.* 3. Piaſec. *in praxi noua Epiſc. d. c.* 1. *num.* 14. *in fine*, Pauin. *de poteſtate Capituli Sede vacante, p.* 1. *n.* 9 *fol.* 18. Laurent. de Franchis *d. loco verſ. ad* 12. Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *cap.* 22. §. *fin.* Gutier. *practic. lib.* 3. *quæſt.* 75. *num* 5. & *canon. lib.* 2. *cap.* 17. *à num.* 14. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 5. *num.* 4. Stephan. Gratian. *March. decif.* 98. *n.* 20. Alzed. *d. cap.* 5. *num.* 48. Fr. Emman. *quæſt. regular. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 1. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap* 26. *verſ. poſtquam*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 12. *n.* 56. Vgolin. *d. c.* 26. §. 10. *num.* 9. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract.* 2. *c.* 1. *q.* 7. Fagundez *in quin-*
24 *que Eccleſiæ præcepta part.* 2. *lib.* 7. *c.* 8 *n.* 16. † Etiamſi à Capitulo Sede vacante datæ fuiſſent, quia per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant. Ita Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Capitulum Sede vacãte verſ. ſecundò dubitatur*, Petr. de Ledeſma *in ſum. p.* 1. *de ſacram. Ordinis cap.* 8. *concl.* 4. Molina *de iuſtitia tract.* 5. *diſp.* 12. *num.* 4. Gonzal. *d. gloſſ.* 12. *num.* 37. Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 10. *n.* 179. Bonacina *d. puncto* 10. *num.* 17. Fagundez *d. num.* 16. Thom. Valaſc. *d. alleg.* 5. *num.* 13. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *n.* 13. & me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 95.

Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 12. † vbi conſulit Or- 25
dinatoribus, vt ſi tempore præſentationis dictarum litterarum coram eis, ſciuerint nouum Prælatum, atque ſucceſſorem poſſeſſionem eiuſdem Epiſcopatus cœpiſſe, vel in Epiſcopatu adeſſe, illas non admittant, niſi reualidatæ, vel nouiter à ſucceſſore conceſſæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id ſpeciale mandatum habente: à nouo enim Antiſtite reuocari poſſunt per edictum omnes & quæcumque dimiſſoriæ à prædeceſſoribus Præſulibus, ſiue Capitulo Sede vacante conceſſæ, quæ nondum ſortitæ fuerunt effectum, prout reſoluit Rebuff. *in praxi rub. de forma litter dimiſſ. num.* 44. & intelligunt iuſta ſubſiſtente cauſa, Campanil. *d. rub.* 9. *c.* 8. & Gutier. *d. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 10.

Pro litteris dimiſſoriis ad Ordines recipiendos 26
nihil recipi debere ab Epiſcopo, eiuſve miniſtris, diſponit Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 1. & deciſum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ in lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Epiſcopis in declarat. n.* 35. *in reſp. dub.* 3. † Notarius verò pro ſingulis dimiſ- 27
ſoriis, ſeu teſtimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi; vt habetur *in dict. cap.* 1. & copioſe P. Suar. *de Religione lib.* 4. *de ſimonia c.* 35. *num.* 6 *cum ſequentibus*, Nauar. *in man. c.* 23. *num.* 101. Vgolin. *in tract. de ſimonia tab.* 1. *c.* 41. §. 1. Sbroz *de officio vicarij lib.* 2. *quæſt* 42. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. op.* 2 *tract.* 1. *c.* 6. *quæſ.* 21. *reſol.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 200 Zerol *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. dimiſſoria* §. 7. *pag.* 112 Leſſi. *de Iuſtitia lib.* 2. *c.* 25. *dub.* 10. Piaſec. *in praxi noua Epiſc. p.* 1. *c.* 1. *num.* 55 Cened. *ad Decretal. collect.* 177. *num.* 1. vbi etiam addit, † licèt 28
dubius, poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus poſſe Notarium, quod ab ordinatis ſpontè offertur, recipere, de quo Matien. *in dialoge Relatoris p.* 3. *c.* 25. *n.* 5. Perez *l.* 1. *gloſſ.* 1. *poſt med. tit* 9. *lib.* 2. *Ordin.* Sanch. *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 14. Homob. *d. c.* 6. *q.* 21. *reſol.* 1. *in fine.*

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, 29
quòd Epiſcopus abſens à ſua Diœceſi poteſt dare litteras dimiſſorias, ſi abſentes ſubditi eas petierint, vt ordinari poſſint ab alio; poteſt etiam illorum examen demandare Epiſcopo loci, in quo degunt, ſi propter abſentiam valdè eis incommodam voluerit examini illos ibi ſubiicere, ita deciſum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 17. *de Epiſcopis num.* 59. Conceſſio enim dimiſſorialium eſt voluntariæ iuriſdictionis, & ideo poſſunt extra diœceſim, & alieno territorio concedi, vt multis probat Stephan Gratian. *Marchia decif.* 98. *per tot.* quem refert Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 6. *n.* 43.

De abſolutione ſuſpenſionis contractæ ſuſcipien- 30
do Ordines abſque litteris dimiſſoriis, dixi *allegat. ſeq. num.* 24. Nota quòd abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius Diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſoriis ordinari fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimiſſorias concedere, vt refert deciſum Armendar. *d. loco n.* 61.

Patentes litteræ dimiſſoriæ, ſiue commendatitiæ, 31
quibus Regulares ordinandi ſunt, eſſe debent ſuorum Prælatorum Ordinarium, non verò Epiſcopi Diœceſani; Concilium enim *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. quatenus dicit quòd *nullus etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiã ſtatutis temporibus, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur*; intelligendum eſt de Generalibus

libus, & prouincialibus, ſeu etiam inferioribus prælatis Regularibus, quia negari non poteſt, quoad hoc Prælatos eſſe Ordinarios, qui ſuorum ſubditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoſcunt, & de illis atteſtari poſſunt iuxta diſpoſitionem Concilij *dicto loco* refert me citato *in hoc loco* Ciarlin.*controuerſ. forenſ. lib.* 1. *cap.* 46. *num.* 21. non verò Epiſcoporum Diœceſani, qui nec reſpectu Regularium Ordinarij dici poſſunt, nec de illorum vita, & moribus teſtimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco *d. ſeſſ.* 23. *c.* 10. argumento deducto à contrario ſenſu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimiſſorias concedere aliquibus clericis ſecularibus, vt ab aliis ordinantur; ergo cum propriis ſubditis Regularibus non id ipſum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda *in man.*
32 *Prælator. tom.* 1. *q.* 38. *a.* 2. Molfeſ. *in ſum. Theolog ia moral. tract.* 2. *c.* 2. *à n.* 23. Et peculiaris declaratio ſuper hoc edita fuit à Clemente VIII. conceſſa ad inſtantiam Regij monaſterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. *Vt ea. quæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum 9 Martij anno* 1592. *Pontificatus ſui ann.* 1. vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimiſſoriæ Abbatis prædicti monaſterij à quibuſcumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæſt.* 39. *a.* 3. vbi *art.* 4. aſſerit per Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 12. huiuſmodi Regulares licèt habeant patentes litteras dimiſſorias à propriis Prælatis, bene poſſe ab Epiſcopis nihilominus de Grammatica, & ſufficientia examinari, additque quòd quamuis poſt d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus conceſſa, ordinari vt poſſint nullo præuio Epiſcoporum examine, vt dicitur conceſſiſſe olim Gregor. XIII. pro Religioſis Societatis Ieſu, huiuſmodi tamen priuilegium, & omnia alia, ſi quæ ſunt, poſtmodum fuerunt reuocata per nouam Conſtit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed. *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 73.

Regularis igitur qui ab Epiſcopo ordinari deſiderat, afferre debet litteras dimiſſorias à ſuo Superiore de ordine ſuſcipiendo, quo eorum quiſpiam initiandus eſt: quæ litteræ, ne vetuſtiores ſint, duobus, tribuſve menſibus à die ſacræ ordinationis computandis, obtinendæ ſunt; niſi ob abſentiam Superioris, aliamve cauſam eas longiori tempore datas, renouataſve accipi, probarive debere cenſuerimus; teſtimonium etiam ſcriptum à Superiore ſuo, qui oſtendat eum vita & moribus præditum eſſe, qui dignus ſit vt illi Ordini adſcribatur, quo iis initiari vult; ſit verò hoc teſtimonium non antiquius quobus menſibus, ſi verò diutius à monaſterio abfuerit, hoc teſtatum afferat à Superiore monaſterij, in quo proximè commoratus eſt. Teſtificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam ſuſpecto. Si verò ſtatutum tempus præſcriptum à Concilio Trident. quod interiectum eſſe debet inter ſuſceptionem vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum eſt, tunc à ſuo Superiore ſcriptum afferat, quo teſtatum fiat vtile ac neceſſarium Eccleſiæ ſuæ monaſteriove eſſe ſecum diſpenſari ſuper eo interſtitio: item in Religione cum laude verſatum eſſe, loco tituli afferat teſtificationem præſtitæ, ritéque emiſſæ profeſſionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè ſuſcepit. Ita nouiſſimè Laurent. de Franchis *in controu. inter Epiſcop. & Regular. pag* 83. *verſ. ad primum* Et latè de interſtitis reſpectu Religioſorum per Epiſcopum diſpenſandis egimus infrà *alleg.* 18. *n.* 10.

Vtrùm autem nouitius ante profeſſionem poſſit cum huiuſmodi dimiſſoriis ſui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non eſt de promotione ad ſacros Ordines, quia illos recipere ante emiſſam profeſſionem nouitiis interdicitur ſub variis pœnis à Pio V. *in ſua Conſtit.* incip. *Romanus Pontifex ſacrorum, de an.* 1568. ſed de Ordinibus minoribus qui nullo iure eis prohibentur, ſecundum Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 4. *in fine*, Suarez *de cenſur. diſp.* 50. *ſect.* 15. *n.* 23. *& tom* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 19. *numer.* 17. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.* 24. *n.* 6. Sanch. *in præcepta Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 19. Barthol. de Vecchis *in praxi de admittendis nouitiis ad ſtatum Religionis diſp.* 11. *dub.* 8. *n.* 1. ad quos ſuſcipiendos non egere licentia, aut litteris dimiſſoriis Prælati Regularis, ſed Epiſcopi tenent Iacob. de Graff. *in append. deciſ. aur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 69. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 21. *art.* 11. Vgolin. *de officio Epiſcopi p.* 2. *c.* 35. *num.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *quæſt.* 10. Nald. *in ſum verb.* Nouitij, Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 34. *art.* 15 Coriolan *de caſibus reſeru. p.* 3. *ſect.* 3. *a.* 18. *in* 2. *edit.* Aloyſ. Bariola *in ſuis aphoriſm. verb. Nouitij* §. 15. Homob. *de caſibus reſeru. p.* 1. *c.* 12. *verſ. quo etiam ſit, & p.* 3. *c.* 12. *in* 2. *excep. verſ. non incurrit. verb.* Diana *moral. reſol. p.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 4. *& p.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 3. Quicquid dicat Barthol. de Vecchis *d. tract. diſp.* 9. *dub.* 26. Pereg. *in addit. ad conſtit. ſui Ordinis p.* 3. *q.* 8 Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimiſſorias, ſi Religio priuilegium haberet mittendi ſuos ſubditos ad quoſcumque Epiſcopos vt ordinentur, nam nomine ſubditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent profeſſorum priuilegiis, Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 16. *n.* 17. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 22. *in fine*, Bapt. Tiber. *in inſtr. Ordin. c.* 7. *q.* 50. Barth. de Vecchis *d. dub.* 8. *n.* 3. Aſcan. Tambur. *d. tom.* 2. *diſp.* 1. *q.* 27. *n.* 2. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *de dub. Regul. reſ* 7. *tr.* 4 *reſ* 4. *p.* 4.

In caſu autem, quo Prælato Regulari non competit dimiſſorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Epiſcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Epiſcopum habitationis, ſeu loci in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *de regular. n.* 94. Sanch *d. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 21 Homobon. *conſult. moral. p.* 4. *reſp* 99. *vol.* 1. & alij, quos ſequor *ſup. alleg.* 4. *n.* 63. Quamuis id munus ſpectare ad Epiſcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c.* 23. *n.* 3. *in com. lit. F.* Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. *& tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 17. & Barthol. de Vecchis *d. diſp.* 11. *dub.* 8. *n.* 2. 33

Cum die 9. Februarij currentis anni 1649 hic Romæ coram ſanctiſſimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Eminentiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend. Patribus, tremendum, ſed tamen mihi optatiſſimum examen ſubiiſſem, vltimo loco Eminentiſſimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & ſcientiæ magiſter, me interrogare voluit de ſequenti dubio. Quidam Epiſcopus dum viueret licentiam conceſſit Epiſcopo titulari, qui in eius Epiſcopatu ſuffraganei ſui vices gerebat, ordinandi aliquos ſibi ſubditos, qui iam examinati, & approbati in matricula deſcripti reperiebantur, ſed antequam dies ordinationis adueniſſet, Epiſcopus, qui licentiam conceſſerat, è viuis diſceſſit, & Capitulum illico Sedis Epiſcopalis vacationem publicauit? quæſiuit à me an Suffraganeus ille poſſit dicta licentia à mortuo Epiſcopo ſibi cõceſſa, poſt dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute, in matricula deſcriptos in ea diœceſi ordinare, nonobſtante decreto *Concilij Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 10. 34

In

35 In quo dubio reſpondi licentiam ordinandi prædictos in matricula deſcriptos expiraſſe morte Epiſcopi concedentis multis, ſed his potiſſimum fundamentis. Primò, quia huiuſmodi licentia & mandatũ, quamuis dici poſſit perfecta reſpectu Suffraganei, vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus reſpectu ordinandorum eſt imperfecta, cum ea vti non poſſint poſt ipſius delegantis mortem nulla habita in ſcriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in ſcriptis & cum ſubſcriptione Epiſcopi expediretur, adhuc non ſuffragaret poſt eius mortem, tum quia dirigitur nominatim perſonæ Sede vacante Pontificalia exercere, & ſic non poteſt tranſire in tempus prohibitum; tum etiam quia dirigitur in locum ſimiliter in quo prohibetur ſine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Epiſcopi mortui fuit, vt ſuffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in ſuo Epiſcopatu ſubditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt ſolebat, quæ tamen facultas ſuffraganeatus expirat pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione ſactæ Cõg. Concilij in vna Vilnen. 12. Februarij 1632 in qua fuit deciſum ſuffraganeum datum Epiſcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diœceſi & ciuitate Vilnen. de expreſſo conſenſu & licentia moderni, & pro tempore exiſtentis Epiſcopi, non poſſe eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Epiſcopo poſt illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iuriſdictio, & poteſtas Epiſcopo conceſſa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valent, cum tota in Capitulum transfuſa ſit, & ab eo exinde dependeat, vnde ſequitur quòd non licet Epiſcopo dum viuit actum aliquem iuriſdictionalem delegare, vel ordinariam poteſtatem concedere perſonæ, quæ illam exercere valeat poſt eius obitum, quia conceſſio fit in tẽpus, quo illam non habet, tum quia redundet in præiudicium transfundendæ iuriſdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò, quia aliàs ſi liceret Epiſcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in ſua diœceſi, quæ duraret poſt eius obitum, vtique hoc eſſet ex diametro contrauenire diſpoſitioni *Conc. Trid.d.c.*10. quod prohibet infrà annum à die vacationis ordines conferre ſubditis, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi occaſione arctati non fuerint.

38 Quartò, quia ſicut Epiſcopus, qui tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum, aut ſuo renunciauit, non poteſt in eo à quo fuit tranſlatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap.*1.*de ordin.ab Epiſcopo, qui Epiſcop. renunt.* Abb. *ibi n.*3. Fuſc. *de viſitat.lib.*1.*c.*28.*num.*10. Maiol. *de irregular.lib.*3.*c.*6.*nu.*8.*verſ.iſti igitur*, Flamin. *de reſignat. lib.*1.*q.*17.*n.*19. ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam conceſſit ante tranſlationem, vel renunciationem ad Ordinandum, videtur enim abſurdum quod quis de mandato alicuius poſſit actum gerere, quem mandans efficere non poteſt.

39 Quintò, quia non obſtat quod dimiſſoriæ litteræ ſemper valent tum viuente, tum defuncto dante vt per citatos ſuprà hac *alleg. n.* 23. reſpondetur enim procedere in litteris expeditis & ſubſcriptis manu Epiſcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Epiſcopis non impeditis; ex quo non videntur oriri inconuenientia ſuprà memorata; nam ſi huiuſmodi dimiſſorias habentes ordinentur illarum vigore ab Epiſcopo alienæ diœceſis, dici non poteſt quod iuriſdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contraria diſpoſitioni Concilij dicto loco. Vlterius hoc caſu litterarum dimiſſorialium cõceſſio confertur in locum & perſonam non prohibitam; at verò in caſu propoſito executio ordinationis ſubditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis miniſterium confertur in perſonam, quæ illud tunc temporis facere non poteſt, cùm poteſtas delegantis Sede plena vigeat, & quamdiu penes Epiſcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc ſentẽtiam defendi, & ex diametro contrariam ſuſtinebat dictus Eminentiſſ. D. meus Card. de Lugo ex eo quod gratia erat perfecta, & res deſiderat eſſe integra per conceſſionem, exemplo licentiæ conceſſæ ad confitendum, ad prædicandum. & ad teſtandum, ſcio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuiſſe adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent; ego tamen in mea opinione ſemper immobilis perſiſto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere conſtituo.

ALLEGATIO VIII.

Epiſcopus qui alterius ſubditis ſine licentia, & dimiſſoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum.*

2 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus à collatione omnium Ordinum ſi aliquem alieno clerico ſine dimiſſoriis contulit.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum ulterius Diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori punietur pœna, quàm ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam Tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium & annexorum; tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipientes ſine proprij licentia, ſeu litteris dimiſſoriis pœnam ſuſpenſionis à ſuſceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suſpenſio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines ſine licentia proprij Epiſcopi ſuſcipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non ſolùm qui furtiones* Ordinum

Ordinum ſacrorum abſque dimiſſoriis ſuſceptorum exercuerit, antequam abſoluatur à ſuſpenſione, ſed etiam qui exercuerit ſolemniter actam Ordinis minori ſic ſuſcepte deputatum.

13 *Suſpenſio non incurritur quando qui bona fide Ordines recipit ab alieno Epiſcopo abſque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines ſic bona fide ſuſceptos ab alieno Epiſcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui etſi temerariè ordinatus bona fide, & ex ſimplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti abſque dimiſſoriis ſui Superioris Regularis quas pœnas incurrunt.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religioſos exemptos.*

18 *Epiſcopo atteſtanti ſe ordinaſſe clericũ alienæ diœceſis de licentia proprij Epiſcopi creditur.*

19 *Fori priuilegio gaudet, qui paſſus eſt ſine licentia proprij Epiſcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus ſine licentia proprij Epiſcopi eſt inhabilis ad beneficia conſequenda, &* num. 22.

21 *Suſpenſus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia conſequi.*

22 *Beneficia ante ſuſpenſionem obtenta retinentur.*

23 *Abſolutio ſuſpenſionis contracta à ſuſcipiente Ordines abſque licentia proprij Epiſcopi, à quo ſit obtinenda? oſtenditur.*

1 EPISCOPVS alienum Clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorialibus ſui proprij Epiſcopi ſcienter, vel affectata ignorantia ordinare præſumens, eſt ſuſpenſus per annum à collatione Ordinum, ita probat tex. in *cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6.* innouatus à Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *ſi ſecus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed *part. 2. c. 3. numer. 17.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in ſimili tr. to. 2. diſp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6* Bonacin. *de cenſur. extra Bull. diſp. 3 q. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, ſi id efficiat in alia diœceſi, ſuſpenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reform. c. 5.* cuius memini ſuprà *alleg. 6. n. 4. cum ſeqq.* quo loci egi de Epiſcopis in aliena diœceſi Ordines conferentibus ſine licentia ipſius proprij Ordinarij; hic verò ago de ordinantibus in propria diœceſi alterius ſubditos ſine eius licentia, & dimiſſoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eo qui*, ſi Epiſcopi ſuſpenſio manifeſta ſit ipſo iure conceditur ipſius ſubditis, vt ab alio Ordines recipere valeant ſine licentia ſui Prælati (modò reliqua ſeruentur, ideſt, modò præcedat debitum examen, ſcrutinium, & tempora debita.) par enim eſt vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita gloſ. *d. c. eos qui*, Syluest. *verb. irregularitas*, §. 9. Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 15.* Bonacin. *d. puncto 11. num. 6.* vbi addit opus eſſe, vt ſuſpenſio ſit manifeſta, ſcilicet per euidentiam facti, vel per iudicis ſententiam; non verò dubia, ita vt ordinato incumbat onus probandi ſuſpenſionem Epiſcopi per ſententiam Metropolitani, quia præſumptio non eſt contra Epiſcopum.

Quam quidem ſuſpenſionem incurrit Epiſco-
2 pus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem ſine dimiſſoriis alieno clerico contulit, vt exiſtimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. c. 1.* Nauarr. *conſ. 31. & 39. de tempor. ordin.* Sayr *in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 21. & 32.* Molfeſ. *in ſum. tractat. 2 c. 2. numer. 12.* Marchin. poſt hæc impreſſa in lucem editus, *in tract. de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 10. numer. 3.* ſed à collatione omnium Ordinum, gloſſ. *verb. omnium in d. c. 2.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. numero 30.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.*

Verum ab huius ſuſpenſionis incurſu liberatur 3
Epiſcopus probabiliter ignorans clericum eſſe alterius diœceſis, vtpote, quia parentes eius de ſua diœceſi eum eſſe dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita reſoluunt, & *ſacram. Congreg.* deciſiſſe atteſtantur Nauar. *conſil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deeſt in antiq.* Vgolin. *d. §. 22. num. 2. verſ. excipitur*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 297. in 1. edit. & reſolut. 256. numer. 4. in 2. edit.* Molfeſ. *d. cap. 2. numer. 13.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de temp. ordin. deciſ. 62.* vbi aduertit hodie conſulendam eſſe hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & ſalutare*, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus ſcienter, aut ignoranter, niſi debita diligentia adhibita iuſtus error, & probabilis facti ignorantia excuſet à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipſius Tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipſo ſuſpenſus eſt: cuius tamen Bullæ rigorem temperauit poſtea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obſeruaui *alleg. 20. num. 1.* nouiſſimè Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcopos & Regul. pag. 83. in reſp. ad 25.* aduertit Epiſcopum hac ſuſpenſione in duobus caſibus non teneri, *primò*, quando ipſo probabiliter ignorante alienus clericus furtiuè, vel ex ſimplicitate ſe in multitudinem ordinandorum ingeſſerit; *ſecundò*, ſi deceptus eſſet, iuxta ignorantiam facti; potuit enim eſſe quòd ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario ſui Epiſcopi.

Sic etiam Epiſcopus à prædicta ſuſpenſione ex- 4
cuſatur ſi ordinet extraneum bona fide ſub ratihabitione proprij Epiſcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui ſubditum alterius in aliena Diœceſi ordinauit *in c. fin. 9. quæſt. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. cap. 2. numer. 3.* Reginald. *d. numer 69. verſ. ſunt autem*, Azor. *inſtit. moral. parte 2. lib. 3. capite 43. quæſ. 4. §. dubio. quæſtionis*, Fornar. *in tract. de Ordine, capite 5. §. 4. ſub notab.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tractat. 2. cap. 2. numer. 14.* & alij apud Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. numer. 16 & 17.* Iul. Madius *de ſacram. Ordinis, cap. 4. numer. 18.* Turrian. *de cenſur. lib. 5. diſp. 46. dub. 1.* Cherubin. *ad Conſtit. 40. Clementis VIII. ſchol. 2.* Diana *moral. reſol. tom. 2. tractat. 4. reſol. 191.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. numer. 23.* Verùm ante factum debent Epiſcopi hoc maximè effugere, tum quia in iis, quæ ſunt contra ius, & iuriſdictionem alterius, non facilè præſumenda eſt ratihabitio; tum etiam, quia datur anſa Epiſcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæſito colore, Ita Mandoſ. Rebuff. & alij apud Quarantam *in ſumma Bullarij verb. Ordo, verſ. amplia hanc extran.* Bonac. *d. punct. 4. num. 28 verſ. ſecundo, & d. q. 1. punct. 11. num. 14.* reſpõdentes Epiphanium poſſe excuſari in foro conſcientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret 5
clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiùs punitur, quia ſicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm ſi Italus ab Italo, vt ſtatim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. *in c. 1. numer. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *ante num. 1. verſ. condigna*, quos refert Campanil. *d. rub. 9 c. 1. num. 46.* imò arbitraria pœna puniendum, à collationéque

Ordinum ſuſpenſum eſſe tenet Vgolin *d.§. 22.n.3.* † Vltramontani enim ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint à non ſuo ſine dimiſſoriis proprij Superioris, ex decreto Clementis *in d. cap. 1.* declarantur ſuſpenſi ipſo iure, eorumque diſpenſatio eſt reſeruata Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregulares: vt per gloſſ. *verb. ſuſpenſus in d. cap. 1.* Nauarr. *conſ. 36. num. 2. de temper. ordin.* Campan *d. c. 1. num.* 8. vbi *num* 9. aſſerit illius Canonis ſuſpenſionem non ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, ſed medij; veluti, qui in montibus ipſis degunt, & *n. 10.* cum Ioan. Monach. *n. 3. verſ. ſed quæro,* & Franch. *n. 13. in fine in d. c. 1.* contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquiſiuit in Italia, poſſe Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius eſt ſuperior, aut ab altero de eius licentia, & *num. 13.* aſſerit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines, & primam tonſuram aſſumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi extante Conſtitutione Sixti V. contra male promotos, comprehendente laïcos, ibi, *quemcumque ſæcularem.* Quamuis contrarium teneant Nauar. *conſil. de tempor. ordinat. & conſ. 15 & 26. eod. tit. in antiq.* Vgolin *d. §. 22. num. 3. in fine,* nouiſſimè S D N. Vrbanus V I I I. *in ſua Conſtitutione contra male ordinantes, & malè ordinatos,* incip. *Secretis, ſub dat. 13. Decembris* 1624. approbans & innouans dictam Clementis Bullam ac in ſuo valore, & efficacia permanere declarans dictam Pij II. Conſtitutionem, ſic ait, *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione, noſtra deque Apoſt. poteſtatis plenitudine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſq; quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundos non ſolùm ad ſacros, ſed neque etiā ad minores Ordines, vel clericalem characterē promouere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius S. Sedis Nuntiis, ſeu Collectoribus in illis partibus commorātibus recognitas, probatas & ſcriptas habeant, eorumve Nuntiorum, ſeu Collectorū ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in alma Vrbe Vicario, in ſpiritualibus generali ſimiliter examinata, recognita, & probata fuerint, alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verè perpetua ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſt. obtinenda incurrant eo ipſo. Inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis ſcitèr ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, nō ſolùm prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtētis Romani Pont. infligendis pœnis; Italos verò ſi quos in poſterum clericali charactere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſoriis contigerit, etiamſi qualitatibus per Concilij Trid. decretū c. 16. ſeſſ. 23. requiſitis præditi ſint, nihilominus, ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt ante, plenè in omnibus ſubiicere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus, ſicque & non aliter per quoſcumque Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.*

7 Epiſcopus titularis, ideſt, earum Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium exiſtunt, clero carens, & populo Chriſtiano, ſi Ordinem, vel primam Tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine expreſſo eius conſenſu, aut litteris dimiſſoriis conferat, etiamſi in loco exempto, vel nullius Diœceſis: vel in aliquo monaſterio cuiuſcumque Ordinis reſideat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt, vt habetur in Cōc. Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 1.* latè dixi *alleg. 9. à p.*

Ne cuiquam laïco alienus Prælatus auderet primam conferre Tonſuram, monuit gloſſ. *verb. clericum, in cap. cùm nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. & verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro,* Rebuff. *reſponſ. ſeu conſ. 1. num. 2. verſ. & ſic malè,* Nauar. *conſil. 30. num. 1. in antiquis.* aliàs *conſil. 99. in nouis, ſub illo tit. de tempor. ordinat.* ita vt ſi eam non ſibi ſubdito conferret ſuſpenſionem incurreret per annum à collatione Tonſuræ, vt expreſsè probat text. *in cap. fin. dict. tit. de tempor. ordinat. lib. 6.* Rebuff. *de litter. dimiſſor. num* 5. Martin. Fornar. *in addition. ad Tolet. de Sacrament. Ordinis, c. 5. numer. 3.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæſ. 4.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2. cap. 44. dub. 91. numer. 19.* Bonacin. *de Sacrament. diſput. 8. quæſt. vnic. puncto 4. numer. 16. & d. quæſt. 1. puncto 13. numer. 19.* Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rubric. 9. c. 1. numer. 16.* † Laïcus enim proprium habet Epiſcopum, cum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum maximè pro ſuſcipiendis Ordinibus; nam ſicut laïcum nonniſi proprius Epiſcopus excommunicare valet, (eo quòd nonniſi in ſubditos fertur excommunicatio, *cap. à nobis el 2. de ſentent. excommun.* cum citatis ab Vgolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 2. §. 11.*) ita & ordinare, cum conſtet laïcum ſuum habere Prælatum. Et hæc opinio attento Iuris rigore verior eſt, quamuis contrariam abſque aliquo bono fundamento tenuerit Guid Papæ *deciſ. 449.* Lap. *alleg. 138. num. 11.* Nauar. *conſ. 25. in antiq.* alias 21 *in nouis, incip. Hiſpanus, ſub illo tit. de temporib. ordin.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 430. n.* 8. Vgolin. *de poteſt. Epiſc. 26. §. 23. num. 1.*

Hactenus egimus de Epiſcopo ordinante ſubditos alterius Epiſcopi ſine licentia proprij, & ſine illius litteris dimiſſoriis, aut commendatitiis; nunc verò agemus de ſuſcipientibus Ordines ab alieno Epiſcopo ſine proprij licentia, ſeu litteris dimiſſoriis, quos incurrere pœnam ſuſpenſionis ab executione Ordinum ſuſceptorum probat Pius II. *in d. ſua Conſtitut. incip. Cum ex ſacrorum,* quam ad litteram poſui infrà *allegat. 17. num. 11.* ibi, *Si ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſuorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt.* &c. & Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8.* ibi, *ſi ſecus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus,* &c. Quorum Iurium ſuſpenſio ipſo iure incurritur, vt colligitur expreſſe ex *dict. Conſtitut.* Pij II. ibi, *ipſo iure ſuſpenſi ſint,* &c. & ex Concil. Tridentin. *in dict. cap. 8.* ibi, *ſit ſuſpenſus;* quæ verba inducunt profectò ſuſpenſionem ipſo iure, ex Felin. *in cap. Rodulphus, numer. 33. de reſcript.* & aliis citatis per me *de dilection. vſufruct. dict. 374* & tenet Rota *deciſ. 371. in fine p. 1. diuerſ.*

Ex quo infertur quòd attenta dicta Conſtit. Pij II. incurritur iſta ſuſpenſio ab eo, qui maiores Ordines ab alieno Epiſcopo abſque debita facultate ſuſcepit, nam ibi ſermo eſt de promotis ad Sacros Ordines; at verò attenta diſpoſitione Concil. Trid. *in d. cap. 8.* generaliter loquentis, incurretur etiam ab eo, qui minoribus Ordinibus initiabitur: vt aduertit Bonacin. *d. tract. de cenſuris extra Bullam diſp. 4. quæſt. 1. punct. 11. numer. 17.* Nulla habita ratione Conſtitutionis Sixti V. contra clericos malè promotos, eo quòd in hac parte redacta ſit ad terminos decretorum

ſacri Concilij Trid. & dictæ conſtitutionis Pij II. per Clementem VIII. *in d. ſua Conſtit.* incip. *Romanum decet Pontificem, pridie Kal. Martij ann. Incar-*
12 *nat. Dom.* 1595. Vnde incurret irregularitatem non ſolùm qui functiones Ordinum ſacrorum abſque dimiſſoriis ſuſceptorum exercuerit antequam abſoluatur à ſuſpenſione, vt expreſsè ſtatuit Pius II. verbis *ſuprà* relatis, & referunt Suar. *de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 19. *numer.* 19. *ad fin.* Fillinc. *tractat.* 17. *c.* 5. *queſ.* 3. Vgolin. *d.* §. 23. *verſ. qui denique.* Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. quibus ſic ſpecialiter,* Bonacin. *d. punct.* 11. *num.* 1. *verſ. ex quo ſequitur*; ſed etiam qui exercuerit actum Ordini minori ſic ſuſcepto deputatum proprium, & peculiarem, ſolemniter attenta generalitate decreti Concil. Trid. *in d. cap.* 8. vt reſoluunt Nauarr. *in man. c.* 17. *n.* 163. quem refert Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric.* §. 3. *n.* 62. Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. ſecundo limita.*

13 Suſpenſio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Epiſcopo, vt ſi neſciat prohibitum eſſe Ordines ab alieno Epiſcopo abſque proprij licentia ſuſcipere, aut ſi ignorantia inculpabili exiſtimet Epiſcopum habere debitam facultatem ordinandi, ſeu tales litteras dimiſſorias eſſe ſufficientes; quia iſta ſuſpenſio lata eſt *in dicta Conſtit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modum cenſuræ, cenſura autem non incurritur abſque lethali culpa. Ita Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 155. & *in c accepta, de reſtit. ſpoliat. prop.* 8. *numer.* 32. Suar. *d. diſputat.* 31. *ſect.* 1. *num.* 15. Aoila *de cenſur. part.* 7. *diſput.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 7. Mari. Alter. *d. tom.* 2. *diſputat.* 9. *c.* 6. *verſ. aliqui cenſent,* Fillinc. *tr.* 19. *numer.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Epiſcopo ſine debita facultate ſoſcepit, ſi ſuſceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic vt diximus, non detinetur vinculo cenſuræ, cum eam non contraxerit, excuſante illum bona fide. Ita Quarant. *d. verb. Ordo. verſ. quibus ſic ſpecialiter,* Bonacin. *d puncto* 11. *num.* 15. *verſ. ex quo.*

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus eſt, poſtea tamen bona fide, & candida ſimplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ ſuſceptionis, Ordinem exercuerit, exiſtimans id ſibi licitum eſſe, maximè attenta dicta Conſtit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præſumpſerit.* Ita Nauar. Quarant. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *numer.* 16.

16 Pœna autem aduersùs Regularem promotum abſque dimiſſoriis ſui Soperioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Conſtit.* Sixti V. qua clerici ſæculares puniuntur, *in verſ. vt igitur,* ibi, *vel cuiuſuis ordinis, ſeu militia Regularem.* Verùm cùm eius diſpoſitio hodie ceſſet, ob aliam Clementis VIII. ſanctionem, vt *ſuprà* dixi, recurrendum eſt ad deciſionem text. *in cap. fin.* 58. *diſtinct.* vbi dicitur ne valeat perſeuerare in Ordine; & Epiſcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione ſeiunctus, ſuæ tantummodo plebis communione ſit contentus, ibi, *vbi priuatus ſit communione cæterorum,* id eſt, *Epiſcoporum,* vt interpretantur Syluest. *verb. ſuſpenſio, poſt numer.* 6. & Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

17 Vnde pœnas ſoſpenſionis irregularitatis cum ſuis declarationibus *ſuprà* relatas extendendas eſſe ad Monachos, & Religioſos exemptos, qui ſine ſui Abbatis, ſuorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Epiſcopo illius, vel alterius diœceſis, reſoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. quibus ſic ſpecialiter, in princip.* Bonacin. *de p∴n∶lo* 11. *num.* 5. vbi *nu.* 4. extendit etiam ab eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Epiſcopalia Ordines recipiunt, quia iſti non dicuntur ordinati à proprio Epiſcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta *ſuprà alleg.* 3. *n.* 10.

Quando Epiſcopus ordinans clericum alienæ diœ- 18
ceſis in litteris clericatus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi ordinaſſe, eius atteſtationi ſtandum eſt, vt reſoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 76. *numer.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effect. b. clerical. effectu* 1. *n.* 638.

Qui paſſus eſt ſine licentia, aut litteris dimiſſoria- 19
libus proprij Epiſcopi ab alieno ordinari, licèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines à non ſuo Epiſcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *dict. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Baiard. *ad Clar. Paragraph. fin. quæſtion.* 36. *numero* 25. Carol. de Graſſ. *d. effectu* 1. *num.* 634. *cum ſeqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *numer.* 29 Diana *reſ. moral. part.* 4. *tractat.* 1. *reſolut.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Conſtit S.D.N. Vrbani VIII. *de de ann.* 1624. *ſub die* 11. *Decembris,* ſecundum quam ſic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Maſcard. *de probat concl.* 1140. *numer.* 4. Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 4. *quæſt.* 2. *numer.* 83. Gabr.
Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 26. *numer.* 18. † Ni- 20
hilominus tamen fit inhabilis ad Beneficia conſequenda, Hieron. Gabr. *conſil.* 181. *numer.* 5. & *lib.* 2. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 58. Rebuff *conſil.* 1. *incip. Ordinatum,* & *in praxi benef. tit. de litteris dimiſſor. num.* 22. & *de pacif. poſſeſſ. n.* 127. Petr. Greg. *de re benef. c.* 36. *n.* 11. Carol. de Graſſ. *d. effectu* 1. *numer.* 636. & *effectu* 15. *num.* 18. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 9. *c.* 2. *numer.* 1. Seraph. *deciſ.* 742. *n.* 1. vbi tenet quòd clericatus collatus à non ſuo Epiſcopo, non eſt legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam ſolemnitatis extrinſecæ.

Ratio autem huius reſolutionis ea eſt, quia omnis 21
à iure ſuſpenſus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla, *cap. cùm dilectus, verſ. quia nobis, de conſuet.* vbi gloſſ. *verb. ceſſauimus,* gloſſ. *verb. ſuſpenſi, in c. cùm bona, de ætat. & qualit.* gloſſ. *verb. beneficiis, in fine, in cap. cupientes,* § *cæterum, de elect. in* 6. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 133. & *conſ.* 25. *num.* 5. *in antiq.* aliàs *conſ.* 10. *in nou. de tempor. ordin.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 10. Vgolin. *de cenſur. tab.* 4. *de ſuſpen. c.* 6. §. 7. *n.* 4. & *c.* 8. §. 6. *numer.* 1. Flamin. *de reſign. lib.* 5. *quæſtion.* 6. *num* 84. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 6. *c.* 7. *quæſ.* 2. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116 Planè huiuſmodi promotus eſt ſuſpenſus, vt *ſuprà* dixi. Ergo beneficia conſequi non poteſt.

Amplia hanc inhabilitatem non ſolùm ad eum 22
extendi, qui abſque licentia, ſeu litteris dimiſſorialibus proprij Epiſcopi ab alieno Ordines ſacros receperit, ſed etiam ad illum, qui prima Tonſura, ſeu minoribus Ordinibus inſignitus fuerit; illi enim prouiſiones factæ non ſubſiſtunt, additio ad Nauar. *conſ.* 27. *ſub d. tiտl, de tempor. ordin.* Vgolin. *d. Paragr.* 34. *num.* 4.

Limita quoad beneficia ante ſuſpenſionem obten- 23
ta, quibus propter huiuſmodi inhabilitatem ſpoliari non debet, ni voluntariè ſteterit ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, *d. cap. cùm bona, de ætat. & qual.* vbi Anan. *num.* 5. Si verò tali durante ſuſpenſione miniſtrauerit, quia factus eſt irregularis, etiam non expectato anno, poſſet illico beneficiis priuari, per dictam Conſtit, Pij II.

24 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ à ſuſcipiente Ordines abſque litteris dimiſſoriis, obtineri poteſt ab Epiſcopo; ratio eſt, quia *in d.Conſtit.* Pij II. non reſeruatur abſolutio ſuſpenſionis, immo neque diſpenſatio irregularitatis; tum quia licèt Sixtus V. abſolutionem ſibi reſeruauerit, nihilominus ea Conſtitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad terminos Iuris communis redacta, per Clementem VIII. vt *ſupra* notaui: tum denique quia hæc facultas datur Epiſcopo in Concil. Trid. *d.c.* 8. *ad fin.* ibi, *quadiu proprio Ordinario videbitur expedire*, ideſt, *quando ſuo placuerit Ordinario, vel futuro ſucceſſori*, Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 20. Petr. de Ledeſm. *in ſum* vbi *de ſacram Ordinis c.*8. *concl.*3. Tiber. *de inſtruct. ad Ordines c.*7. *q.*5. *verſ. tertio*, Marcel. Vulpe *in praxi c* 8. *n.*1. me citato *in hoc loco* Ciarlin *c ntrou. forenſ lib.*1. *c* 46. *n.*17. & ſic ad hoc vt talis fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, Maiol. *de irregul lib.*1. *c.*10. *n.*1. Bonac. *de ſacram. diſp.*8. *q. vnic. punct.*4. *n.*15. Ciarlin. *d.lib.*1. *c.* 46. *n.*16.

ALLEGATIO IX.

Epiſcopus quam honeſtatem in veſtibus à clericis ſeruandam conſtituere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatur.*

2 *Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis.*

3 *Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur.*

4 *Veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares.*

5 *Concilium Bracharenſe deſcribit modum, & formam veſtium clericorum.*

6 *Pilei quadrati ſanctæ Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.*

7 *Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua.*

8 *Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes.*

9 *Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur.*

10 *Corona vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia.*

11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter.*

12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur.*

13 *Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum* 60. *ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*

14 *Parapbernarij, & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſtolico inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*

15 *Pœnam conſtitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat.*

16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*

17 *Clerici propter infirmitatem, tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes.*

18 *Transformari coactus propter aliquod veriſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur.*

19 *Domi ſuæ, & occultè clericales veſtes non deferens, nullam pœnam incurrit.*

20 *Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*

21 *Ex neceſſitate itineris, vel Peregrinationis licitum eſt clericis habere veſtes breuiores.*

QVis proprius ſit clericorum habitus 1
nullibi determinari referunt *gloſſ. pen. in Clement.*1. *de elect.* Farinac. *in praxi crimin. p.*1. *q* 8. *n.*69. Mari. Antonin. *var. reſol. lib.*3. *reſol.*49. *n.*1. nouiſſime doctiſſ. Sperell. *deciſ.*17. *num.*44. niſi quòd nimia breuitas, & longitudo reprobatur *in cap. clerici, de vita, & honeſt.*
cleric. Quare † & honeſtas veſtium clericalium pon- 2
derabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, vt notauit gloſſ. *in cap ſi quis virorum*, 10. *diſt.* gloſſ. ſimilis *verb. deauratis, in c. penult. de vita, & honeſt. cleric.* gloſ. *verb. deauratis in d. Clem.*1. *de elect.* quas commendant, & communiter receptas poſt antiquiores teſtantur Couar. *pract. c.*31. *num.*7. *ver.*4. Salzed. *ad Bernard. cap.*78. Farin. *in praxi crimin. q.*8. *n.*69. Sanch. *de Matrim. lib.*7. *diſp.*46. *n.*5. & alij de quibus Sperel. *d. deciſ.*17. *n.*44. & *deciſ.*66. *n.*8. Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom.*1. *alleg.*11. *per totam*, Camill. Borrell. *in addit. ad Bellug. in ſpeculo Princip. rub.* 11. §. *videamus, lit. B.* Roland. *conſ.*4. *n.*27. *lib.*1. Viuald. *in candelabro aureo part.*3. *ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonſura num.*9. *verſ. tertia aſſertio*, Rendin. *in promptuario Iuris tom.*1. *tit.*17. *n.*15. Zerola *in praxi Epiſcopali part.*1. *verb.* Clericus §.14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*30. *tract.*3. *n.*14 & 15. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.*2. *c.*3. *n.*14. *pag.*129. Scacc. *in tr. de iudic. p.*1. *c.*1. *num.*84. & 87. Fr. Paulin. *in praxi crimin. Regul. tit.*4. *c.*33. *num.*10. *cum ſequentib.* Cened. *pract. & canonic. quaſt. lib.*1. *q.*4. *nu.*30. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de diſciplina clerical.* §.16 *à n.*12. & 16. Vioian. *in praxi iuriſpatronatus p.*3. *lib.*15. *c.*4. *à num.*9. Decian. *tr. crimin. tom.*1. *lib.*4. *c.*9. *n.*96. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. n.*171. *in prælud.* Filliuc. *tract.*41. *de benefic. c.*6. *n.*14. nouiſſimè Sanch. *in opuſc. moralibus*
*lib.*7 *c.*1. *dub.*49. *n.*2. Vnde † in clericis coniugatis eſt 3
obſeruandum, quòd vtantur illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, & ſuo ſtatui conueniunt, neque etiam oportere, quòd illis vtantur, quibus vtantur clerici in ſacris, vel beneficiarij, vel aliàs ſoluti, vt bene aduertunt Cou Farin. Sanch. & alij, quos ipſi referunt *proximè citatis locis.*

Ambigendum tamen non eſt veſtes clericales 4
maioribus Ordinibus congruentes cenſeri talares, dimiſſas ſcilicet vſque ad talos, vt expreſſit Sixt. V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cùm ſacroſanctum, infrà* citanda, & notant Fulu. Pacian. *in tractat. de probat. lib.*2. *cap.*34. *num.*38. & 39. Carol. de Graſſis *vbi ſup. num.* 271. Iacob. de Graſſ. *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*3. *cap.*3. Guid. Pancirol. *var. lect. lib.*1. *c.*21. *per totum*, Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *titul. de diſciplina clerical.* §.16. *num.*13. Decian. *tract. crimin. tom.*1. *lib.*4. *c.*9. *numer.*96. & 97. Moſcon. *in tractat. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.*1. *part.*2. *cap.*2. *verſ. de habitu autem* Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tom.*1. *tit.*21. *de vita & honeſtate clericorum, n.*39. *cum ſeq.*

Pro conſtitutis verò in minoribus egregiè etiam 5
modum, & formam iſtarum veſtium deſcribit Concil. Bracharen. vltim. *part.*2. *actione* 4. *cap.*8. his verbis: *Hortatur ſancta Synodus eos, qui ſunt in minoribus Ordinibus*

dinibus conſtituti, præſertim in via ad maiores Ordines, talarem veſtem portent, rotunde pileo, cæteriſque, & interioribus, & exterioribus Indumentis modeſtius vtantur, & ad Eccleſiaſticum cultum accommodatis, &c. Nec
6 mireris quod † in regione illa iobeatur clericis pileos rotundos portare, qoia licèt multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis ſignum voluerit denotari, ſecundùm Pancirol. *citato loco*; rotundi tamen non ignotum habent myſterium, ſed ſtatui, quem profitentur, ſunt maximè conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, ſecundum eundem Pancirol. quibus clerici Luſitaniæ, & vniuerſitatis Conimbricenſis ſcholares ſemper
7 vtuntur. Igitur † Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, debent deferre veſtes, de conſuetudine, & ſtatutis totius Hiſpaniæ, quæ ſaltem tegant tota genua, vt ex Pij II. Conſtit. refert, Coronæ etiam magnitudinem depingens *Extrauagans Regni Luſitanæ 5. tit. 4. p. 2.* his verbis. *e quo o veſtido clerical que erã obrigados à trozer hauia de ſer que lhes cobriſſe de todos os giolhos e que à Corea auia de ſer*, &c. apud Hiſpanos verò *in l. 1. tit. 4. lib. nono recopil.* ita cautũ eſt. *Y anſi meſme ſe an las veſtiduras, y boneto como las que coſtumbran traher los clerigos de Miſſa, y que de otra manera no goz. en del priuilegio del facro.* refert Thom. Valaſc. *d. alleg. 11. num. 4 & 5.* Qui quidem habitus, & tonſura clericalis ne à laicis deferatur, poteſt Epiſcopus, ac quilibet Prælatus prohibere, vt obſeruat Marc. Anton. Gennenſ. *in praxi Archiep. cap. 53. n. 4.* quem refert, & ſeqoitur Carol. de Graſſis *d. effectu 1. num. 1290.*

8 Ad honeſtatem vitæ clericorum ſpectat, vt ipſi concedenti habitu vtantur, & ſic qui dignitati, profeſſioni, atque ætati conueniat: non enim veſtibus, aut calceamentis decorem quærere debent, ſed eorum profeſſionem habitu, & inceſſu probare, *c. clericus. 31. diſt.* inquit enim Bald. *in rub. numer. 9. de vita & honeſt. cleric.* quem refert Bened. Ægid. *in tract. de priuileg. honeſtatis, art. 11. num. 1. verſ. circa veſtes*, quod à ſordibus abſtineant, quia veſtes ſordidæ inducunt pudorem, *l. veſtem ſordidam ff. de iniur.* & è contra quòd debent abſtinere à veſtibus nimis pretioſis, ſed medioeribus indui debent. Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam boneſtatem præferant, Conc. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. c. 6.* & faciunt tradita per Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 11. §. 1.* Bened. Ægid. *de priuil. honeſtatis art. 11. num. 1.* Quamuis autem Concilium *eo loco* præcipiat, vt clerici veſtes congrueotes proprio Ordini ſemper deferant; ſano tamen modo hoc debet intelligi, noo de continua ſine intermiſſione habitus, & Tonſuræ delatione, ſed pro tempore, & loco quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum eſt, & niſi iuſta ſubſit cauſa, vt explicat Vinald. *dict. loco n. 10.*

9 Requiritur præterea honeſtas io veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſsè improbat text. *in d. cap. penul. verſ. per annos, de vita & honeſt. cler. in Clement. 2. in fine, eodem tit.* vbi per totum text. Clemens V. molta de hac veſtium honeſtate tradit, & ne clerici virgata & partita veſte vtantur, explicat Bernard & alij de quibus Salzed. *d loco*, & Vinald. *verſ. quinta aſſertio*, ac. Thom. Valaſc. *d. alleg. 11. num. 7. citatis locis*; rubeus enim color permittitur ſolùm Cardinalibus, & viridis Epiſcopis tantùm, Menoch. *de arbitrar. caſu 392. num. 12.* Pacian. *in tr. cui incumbat megat. lib. 2. c. 24. numer. 39.* Scacc. *de indic. part. 1. c. 11. num. 85. & 86.* quos refert Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. in prælud. num. 272.* Cùm ergo non ſit Iure determinatum quales in colore debent eſſe clericorum veſtes, ideò relinquendum eſt conſuetudini regionis, gloſ. *in ſum 12. q. 4.* Fuln. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 54. numer. 38.* Thom. Valaſc. *d. allegat. 11. num. 7.*

Coronæ vſus antiqoiſſimus eſt in Eccleſia, vt 10
multorum Auctorum referendo verba, & loca probant Gregor. Valent. *tom. 4. diſp. 9. quæſt. 5. punct. 3.* & optime Carol. de Graſſis *de effectib. Clericalib. in prælud. num. 281.* quin Beda *in lib. 5. de hiſtoria Anglorum, cap. 22.* aſſerit S. Petrum in memoriam ſpineæ Coronæ Chriſti, coronam capillorum geſtaſſe, toto reliquo capite detonſo, & id alios clericos fuiſſe imitatos: additque vniuerſum Clerum honoris cauſa ob reuerentiam illius raſuræ in capile S. Petri à Iudæis contumelioſè factæ, coronam deferre, vt referunt Durand. *in rationali Diuinorũ, lib 2. c. 1. n. 31.* Polydor. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 4. c. 8.* Dionyſ. Paul *in floſculo de clericorum excellent. p. 1. n. 133. & de quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 15. numer. 7.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 42. numer. 2.* & latè D. Acuña *in hiſtoria Epiſcoporum Portugalenſ. part. 1. cap 7. pag. 82. cum ſeq.* Vnde S. Iſidor. verè Apoſtolorum inſtitutum eſſe inquit *lib. 2. de officio, c. 4.* ſequuntur Bonacina *de Sacramentis diſp. 8. quæſt. vnic. puncto vlt. num. 4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 17. num. 19.* Nihilominus in Eccleſia Tonſura prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif. vt habetur *in c. prohibita 23. diſt. & in c. clericus 5. de vita, & honeſt. cleric.* referunt Platina *in vitis Pontif. in einſdem. Aniceti vita.* Illeſc. *in hiſtoria Pontif. part. 1. lib. 1. c. 7. & c. 14*, Menoch. *de arbitr. caſu 392. num. 26.* & latiùs de hac conſuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt Ioan. Bernart *ad Statium lib. 4. Theb. pag. 106.* Card. Baron. *annal. Eccleſ. to. 5. an. Chriſti 398. pag 48.* Ioan. Pineda *in Iob. c. 1. verſ. 2. pag. 86.* Fr. Bernard. de Britto *in monarchia Luſit. part. 2. lib. 5. capit. 2. fol. 39. verſo.*

Quam quidem Tonſuram, vel habitum clericus 11
in maioribus, aut beoeficium habens non deferat ad longum tempus ſine iuſta cauſa, peccabit mortaliter, provt reſoluunt Abb. *in cap. ſi quis num. 1. de vita, & honeſt. cleric.* Nauarr. *commento 4. de Regularib. num. 17.* Henriq *lib. 13. c. 39. numer. 3.* Vaſq. *3. part. tom. 3. diſp. 250. cap. 3.* Reginald. *lib 30. num. 10.* Bonacina *d. punct. vlt. num. 3.* me citato *in hoc loco* Sperell. *deciſ. 99. num. 11.* quicquid teneant Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 11. lit. M.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 16. num. 5.* Diana *part. 2. tract. 4. de Sacram. reſol. 183.* & neceſſitas iſta portandi Coronam intelligitur in eo, qui crines habet, non in eo qui crinibus caret, quia vel canitiem caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt, Iul. Clar. *in pract. §. fin. quæſt. 36. num. 17.* Hippol. Bonacoſ. *inter communes opin. verb. clericus*, Nicol. Vigel. *lib. 3. methodi Iuris contron. capit. 2. de priuil. & rebus cleric. reg. 25. quinta replicatio eſt*, Thom. Valaſc. *d. alleg. 21. numer. 16.* Iacob. Granad. *de ſacram. in 3. part. contron. 9 tract. 4. diſp. 3. num. 8.* quem refert & ſequitur P. Diana *moral. reſolut. part. 5. reſol. 60.* ibi, *Vſus Coronæ tanquam rei magni momenti eſt antiquiſſimus, & in his, qui Ordinem ſacrum receperunt, vſu receptiſſimum geſtare Tonſuram, adeò vt vix ſine graui ſcandalo omitti poſſit, quæ ſano indicant rem hanc non eſſe leuis momenti, nec ſolùm obligare ſub veniali, non tamen indicari debet lethale peccatum ſi per vnum, aut paucos dies non geſtaretur Corona*, &c.

12 Contra non deferentes habitum clericalem diſponit Concil. Trident. *d. cap.6.* quòd ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſceptionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coërceri poſſint, & debeant; poſtea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Conſtitutio Sixti V. incip. *Cum ſacroſanctam, die 5. Ianuarij* 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præſentes, in habitu clericali & tonſura, ac Militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, ſine vlla alia monitione, ipſo facto priuatos declarat quibuſcunque dignitatibus, adminiſtrationibus officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam ſimplicibus, & præſtimoniis per eorum quemlibet in titulum Commendam, vel alias pro tempore obtentis, necnon penſionibus, & fructibus, ac prædiis, boniſque Eccleſiaſticis huiuſmodi, quocunque modo ex reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 56.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 158. *num. 5.* & quòd talis non inceſſerit in habitu, debet concludentiſſimè probari, quia eſt materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis, Rot. *deciſ.* 8. *&* 9. *de except. in nouis*, Gregor. XV. *deciſ.* 20. *num.* 3. vbi *num.* 4 reſoluit quòd penſionatius non amittit penſionem ex eo, quia non incedat in habitu, niſi conſtet de exactione penſionis, quia Bulla Sixti V. priuat tantùm illos penſionarios, qui penſiones exigunt, vel per quos ſtat quominus exigant.

13 Poſtea verò idem Sixtus V. per aliam ſuam Conſtitut. eiuſdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Paſtoralis*, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes penſionem, fructus, aut prædia, vel bona Eccleſiaſtica ſibi in vna, vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa, ſummam, ſeu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera

14 inſimul non excedentes, ſeu excedentia.† Et inſuper declarat non teneri in habitu, & Tonſura clericali incedere inſeruientes Palatio Apoſtolico in inferioribus miniſteriis, vt ſunt paraphernarij, credentiarij, & ſimiles, qui penſiones, aut fructus, bonave Eccleſiaſtica loco penſionum, vſque ad quamcunque ſummam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus penſiones, aut fructus, bonave, aut prædia Eccleſiaſtica ad quamcunque ſummam reſeruata, aut reſeruari conceſſa ſunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, poſtquam penſiones, fructus, aut alia præſata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Conſtitutionum tenorem referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 2 c. 3. numer. 13. pag. 129. &* 130. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt Viuian *in praxi iuriſpatronatus p. 3. lib. 5. c. 5. numer* 4. Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. habitus* Bellet. *d. §.* 16. *num.* 23. Sed Conſtitutionem illam Sixti V. de habitu & tonſura diſponentem cum pœna priuationis ipſo iure beneficij, hoc reſpectu & parte, non eſſe vſu receptam in Hiſpania, probat Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. numer.* 14. quem refert nouiſſimè Salgado *de ſupplicat. ad Sanctiſſim. p. 1. c. 2. n.* 137. *verſ. item conſtitutionem.*

Verùm autem ad euadendam pœnam priuationis ipſo iure beneficiorum contra non deferentes veſtes talares ſtatutam in dicta conſtit. Sixti V. requiratur, quòd plures, & omnes veſtes talares ſint, pallium ſcilicet, & toga? In dubium reuocari ſolet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam ſuadere videtur ſupradicta Conſtitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi *veſtes talares*, iuncta reg. *c. pluralis loquutio, de regul. iur. lib. 6.* & ideo hanc partem ſuſtinent Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſ. lib. 1. p. 2.* Cæpol. *verſ. 11. numer.* 30. Vener. *in examine Epiſcop lib. 5. c. 5. num. 2.* Thom. Valaſc. *alleg. 42. num.* 4. Sed contrarium, nempe ſufficere quod pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenent Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis p. 1. lib. 3. c. 3 numer. 5.* Viuald. *vbi ſuprà, verſ. 4. aſſertio*, Petr. de Ledeſma *in ſum p. 1. tract. 7. c. 2. propè 14. concluſ. circa finem*, Nauar. *de nouo Iure Pontif. cōcl.* 117. *num. 6.* Diana *part. 4. tract. 1. reſ.* 91. Non eſt enim neceſſarium portare duas veſtes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. n.* 23. imò ſufficit, quòd veſtis ſuperior clericalis ſit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigiſm. Scaccia reſoluit Carol. de Graſſis *d. effectu 1. n.* 1186. 15

Primò limita prædictam Sixti V. Conſtitutionem, & diſpoſitionem text. *in d. Clement.* 2 non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, vt deciſum infertur Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Archiepiſc. Neapolitan deciſ.* 119. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 2. num. 5. verſ. 5.* Carol. de Graſſis *d. effectu 1. num.* 1175. Decian. *tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando clericus eſſet ita pauper, vt non poſſet propter paupertatem alias veſtes inuenire, niſi laicales ſibi donatas. 16

Secundò limita ſi non poſſet propter infirmitatem Tonſuram deferre, quod etiam refert deciſum Capella Tholoſ. *deciſ.* 104. quam citant, & ſequuntur Vgolin. *d. c. 12. numer. 3. verſ. quoad Tonſuram*, Viuian. *in praxi iuriſpatron. p. 3. lib. 15. c. 4. num.* 8. Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 17. n. 9.* Thom. Acti. *in tract. de inſign. p. 2. in verb. clerici n.* 12. Carol de Graſſis *d. effectu 1. n.* 1171. Thom. Valaſc. *d. alleg. 11. n. 9.* 17

Tertiò limita, & declara excuſari clericum ab habitu decenti, ſi propter aliquod veroſimile periculum transformari cogeretur; ita Piaſec. *in praxi noua Epiſc. d. c. 3. n. 14. verſ. excuſaretur.* Viuian. *d. praxi iuriſpatronat. p. 3. lib. 6. c. 10 n. 6. & 7. & p. 5. lib. 15. c. 4. num. 5. & 6.* 18

Quartò limita, ſi domi ſuæ, & per conſequens in occultò dimitteret, quia *dicta Clement.* 2. de deferente publicè alienas veſtes loquitur: ergo ſecus ſi occultè; tum quia iſte talis non dimittit habitum ne deferat, ſed vt paulò pòſt aſſumat; quo caſu non dicitur dimiſiſſe, ſicut etiam abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, *l. poſtliminium §. captiuis, & l. nihil. ff. de captiuit. & poſtlimin. reuerſis*, cum traditis à Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. num. 5.* & ita in propoſito hanc opinionem tenet Vgolin. *d. c. 12. n. 3. verſ. 4.* 19

Quintò limita in illo, qui ſemel habitum dimiſit, qui non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio prout ordinat dicta Conſtitut. Sixti V. propter vnam habitus dimiſſionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perſeueret, quòd publicè pro laico exiſtimetur. ita Piaſec. *in dicto c. 3. numer. 14. verſ. excuſaretur*, Farin. *in praxi crimin. q. 8. num.* 68. Proſper de 20

Auguſtino

Anguſtino *in addit.ad Quarant.in ſum. Bullarij verb. habitus clericalis*, Vgolin.*d.c.*12.*n.*3.§.§.5.Viuian.*d.c.* 4.*n.*7.

21 *Sextò* limita ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis propter quã licitum eſt clericis habere veſtes breuiores, *c.Epiſcopi* 21.*q.*4. Addit.*ad Capell.Tholoſan. quaſ.*456. Bellet.*diſquiſit.clerical.part.*1. *titul.de diſciplina clerical.*§.16.*n.*14. *ibi n.* 15. etiam tenet licitum eſſe habitum mutare, ac etiam deponere, ſi ex delatione habitus clericalis iuſta eſſet cauſa timoris, per *d.Clem.*2.*verſ.niſi cauſa rationabilis*, Hieron.de Laurent.*Auen.deciſ.*125.*n.*9. Iacob.Maſſul.*in add.ad Capyc.deciſ.*181.*in vltimis verbis*, Carol.de Graſſis *d.effectu* 6.*n.*1174.

ALLEGATIO X.

Epiſcopi quarum rerum examini ſubiicient ordinandos?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcoporum munus eſt ordinationis facienda diligens ſcrutinium ordinandorum proponere.*

2 *Ordinandi quo tempore debent conuenire.*

3 *Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudentes viri ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriã, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debent.*

4 *Genus ordinandorum ſcrutari debet, an ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint.*

5 *Verbum*, genus, *de quo in Concil.Trident.* ſeſſ.23. de form.cap.7. *idem ſignificat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebraorum.*

6 *Deſcendentes è Iudæis an ſint ab ordinatione excludendi.*

7 *Neophytus, qui recenter ſuſcepit habitum Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt.*

8 *Neophytos intendens ordinare, qua perquirere debet.*

9 *Natalitia perſcrutari debent, id eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint.*

10 *Perſonam, id eſt, an ſint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus.*

11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Dominus prohibuit.*

12 *Apud Ethnicos, & Gentiles praceptum erat, vt Sacerdos integer eſſet.*

13 *Inſtitutio accipitur pro titulo.*

14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto.*

15 *Parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur.*

16 *Dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum.*

17 *Doctrina cum ſit quid extrinſecum homini ineſſe alicui non præſumitur.*

18 *Doctrina non per teſtes, & famam, ſed ex actuali examine probari debet.*

19 *Epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines.*

20 *Suſcipiens minores Ordines ſine intentione aſcendendi ad Superiores non peccat.*

21 *Examinis alter modus an ſeruetur?*

22 *Ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat.*

23 *Ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam.*

24 *Ordo ſi de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente ſexu.*

25 *Clauium poteſtas fœminis non competit.*

26 *Fœmina Iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt Ordinis.*

27 Cap. Diaconiſſæ 27. quæſt.1. & in c.ſacratas 23. diſt.*declaratur.*

28 *Hermaphroditus, qui habet vtrumque ſexum parilem, aut prænaleret in fœmineo, ordinari non poteſt.*

29 *Ætas quæ in ordinandis requiratur? remiſſiuè.*

30 *Illiterati prohibentur ordinari.*

31 *Epiſcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet?*

32 *Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non poteſt.*

33 *Infideles & heretici ab Ordinibus repellantur.*

34 *Hæretici ſunt irregulares*

35 *Irregularitas, quam contrahunt hæretici, an duret poſtquam per pœnitentiam reuertuntur.*

36 *Hæreticorum fautores, credentes, & defenſores clericatu habentur indigni.*

37 *Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu? oſtenditur.*

38 *Neophyti à clericatu non ſimpliciter repelluntur.*

39 *Excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab Ordinibus ſunt repellendi.*

40 *Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.*

41 *Criminoſi ordinandi non ſunt.*

42 *Pœnitentes ſolemniter ordinari prohibentur.*

43 *Bigami non poſſunt ordinari, quod multipliciter declaratur.*

44 *Coniugati non ſunt ad Ordines promouendi.*

45 *Serui ordinati non poſſunt, niſi plenæ libertati fuerint reſtituti.*

46 *Cardinales an ſint ordinandi, & declaratur latè.*

47 *Obligati ad reddendas rationes non poſſunt fieri clerici, multipliciter declaratur.*

48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*

49 *Arrepitij prohibeantur ordinari.*

50 *Illegitimi non poſſunt fieri Clerici.*

51 *Ordinandus non eſt qui beneficium Eccleſiaſticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere poſſit.*

52 *Peregrini, & ignoti ordinari non debent.*

VT in Eccleſia Dei miniſtri adſint vitæ integritate, moribus, & doctrina inſignes, nullóque impedimento adſtricti, munus eſt Epiſcoporum ordinationi faciendæ diligens ſcrutinium ordinandorum præponere; 1
conſtitutum eſt enim *in cap.*2.*Epiſcopus* 24. *diſtinct.* & *in cap.placuit, fin.*], *in cap.eſtote* 3. *quæſtion.*1. *cap. aures, & c.vt noſtrorum, de officio Archid.c.nihil*, §.*Epiſcopi, de elect.cap. vnic. de ſcrutin.in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem ſcrutinium, ſeu examen per Archidiaconum, & ipſum Epiſcopum faciendum præcedere debeat. Oportet igitur ordinantem Epiſcopum illud Apoſt. *ad Timoth.* 5. meminiſſe, *nemini citò manum impoſueris*, refertur *in c.quid eſt* 78. *diſt.* & illud animaduertere quòd ſanctus Pontifex Clemens, vt refertur *in cap.tales* 23.*diſt.* præcipiebat dicens; *Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui dignè poſſint dominica Sacramenta tractare, cap.cum ſit, de ætate & qualit.c.quibuſdam, in fine* 1.*quæſt.*1. *cap.ex*

multis,verſ nec eligatur 1.*q.*1. melius eſt enim in Do-
mini Sacerdotio paucos habere miniſtros, qui poſ-
ſint dignè opus Dei exercere; quàm multos inutiles
qui onus graue ordinatori adducant, Zoſimus quo-
que Pontifex relatus *in c. ſi officia* 59. *diſt.* hac de re
loquens, poſt multa ſic ait: *Facit hoc nimia remiſſio con-
ſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quæ-
runt, & putant ex hac turba aliquid dignitatis acqui-
ri, & poſt pauca, quibus aliud præſtare non poſſunt, diui-
nos Ordines largiuntur, quod oportet diſtricti ſemper eſſe
iudicij.* Concil. Hiſpalen. *cap.* 2. *rarum eſt enim omne
quod magnum eſt* Et Hieronym. *in Michæam* relatus
in c. hi quoſcumque, 1.*q.*1. *Hi quoſcumque*, inquit, *de aſ-
ſeclis ſuis ordinantes, & vitam eorum in ſcandalum po-
puli exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcanda-
lizantur.* Cum igitur Epiſcopus diſponit ordinatio-
nes facere, omnes volentes accedere ad ſacrum mini-
2 ſterium † debent conuenire feria quarta præcedenti
ad examinationem coram eo, qui Viros prudentes
diuinæque legis gnaros, & exercitatos in Eccleſiaſti-
cis ſanctionibus eliget, vt illa inueſtigent, quæ infe-
riùs dicam, *c. quando* 24. *diſt. Et one* Concilium verò
Trid. requirit, vt per menſem antea adeant Epiſco-
pum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire vi-
debitur, committat, vt de nominibus, ac deſiderio
eorum, qui velint promoueri, publicè in Eccleſia pro-
poſitis requiſitis diligenter inquirat, & litteras teſti-
moniales ipſam inquiſitionem factam continentes
ad ipſum Epiſcopum quamprimum tranſmittet, iux-
ta *cap.*5. *ſeſſ* 13. *de reformat.* & de materia latè Vgolin.
*de officio Epiſcopi c.*16.§.18. *à num.*1. Sanch. *in opuſc.
moralib lib.*7.*c.*1.*dub.*46. *numer.*7. Marchin. *de ſacram.
Ordin. tract.*1.*part.*6.*c.*11. Homobon. de Bonis *de exa-
mine Eccleſiaſtico tractat.*1.*cap.*3. *quæſ.*26. Salzed. *ad
Bernard. in pract. c.*55 *lit. A, verſ. hoc autem*, cuius diſ-
poſitio in Bracharenſi Prouincia ad vnguem obſer-
uatur, vt conſtat. ex eius Concil. Prouinc. vltim.
actione 4.

3 Debent igitur Epiſcopi, aut ab ipſis deputati
prudentes viri, *ordinandi genus, natalitia, perſonam,
inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fi-
dem ſcrutari*, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.*13. *de reform.
cap.*5. *&* 7. & antè *cap. quando* 24. *diſtinct.* & rigoroſè
hoc examen inſtitui debet, *cap. inſtitutus, de purgat.
canon. c. cùm in cunctis, de elect.* Epiſcopi enim inter-
eſt ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa
examinatorum, *cap. ad hac, iuncta gloſſ. verb. examinen-
tur, de officio Archid.* & probat latè Carol. de Graffis
de effectibus clerical. in prælud. à numer. 343. *cum multis
ſeqq.* & præcipuè *num.*358. Peccabit namque morta-
liter ſi ordinauerit ſcienter indignos, id eſt, non
habentes ſufficientiam ſcientiæ, & bonitatis, quia
infideliter in re grauiſſima agit officium diſpenſa-
toris, S. Thom. *in* 4. *diſtinct.*24. *quæſ.*1. *articul.*3. *quæ-
ſtiunc.*4. Syluest. *in ſumm. verb. Ordo* 3. *quæſ.*8. Sanchez
*in opuſcul. moral. lib.*7. *cap.*1. *dub.*46. *numer.*2. ita vt
non ſatis ſit quòd neſciat Epiſcopus ordinandum
eſſe malum; ſed quando ordinandus eſt igno-
tus, tenetur Epiſcopus adhibere diligentiam &
examen, vt habeatur certitudo moralis de ſufficien-
tia, vita, ac moribus ordinandi. Ita Sanch. *d. dub.*46.
num. 3.

Genus namque primo loco relatum requiſi-
4 tum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel
proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint,
iuxta expoſitionem Maioli *de irregularit lib.*4. *cap.*2.
Henriq. *in ſumma lib.*10. *cap.*17.§.2. *in commento lit-
tera.* G. Auila *de cenſur. part.*7. *diſput.*4. *dub.*4. latè &
benè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*2. *cap.*28.
num. 15. vbi ait citatis ſupradictis Doctoribus Con-
cilium Trid. *d.c.*7. ſolùm voluiſſe vt Epiſcopi inqui-
rant an promouendus ſit ex filiis, aut nepotibus hæ-
reticorum, fautorum, defenſorum, receptatorum,
quos Ius à ſuſcipiendis Ordinibus excludit, vſque
ad ſecundum gradum via maſculina, vel vſque ad
primam via fœminina? † Verbum enim, *genus*, de 5
quo *in d. cap.*7. *Concil. Trid* propriè idem ſignificat,
quod legitimus, vel liber; non autem refertur ad
deſcendentes ex genere Hebræorum; prout tenet
Cened. *ad decretal collect.*77. *num.*20 quem refert D.
Acuña *in cap. quando num.*6. *diſt.*24. & videtur tenere
Sahagun. *in cap. cum te, numer.* 21. *de reſcriptis.* Ideò
† non ſunt illi ab ordinatione excludendi (niſi 6
aliud Canonicum obeſſet impedimentum) qui à
Iudæis originem trahunt, vel quorum Maiores, etſi
hæretici fuerint, emendatos tamen eſſe conſtat, &
reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſ-
modi ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſ-
ſe, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius inſi-
ſtunt, aut paratos fuiſſe ad recipiendum eandem,
iuxta Conſtit. Bonifac. VIII. *in c. poſtarntum, de hæ-
ret. lib.*6. ita poſt alios deciſum refert Armend. *in
additionibus ad recopil. leg. Nauarræ lib.*1. *tit.*21. *l. vni-
ca. num* 6. vbi id intelligendum dicit, niſi aliquo pri-
uilegio Apoſtolico, aut confirmatione aliud cauere-
tur: & nouiſſimè Laurent. de Franchis *in controu. in-
ter Epiſcop. & Regul. pagin.* 8 *verſ. ad* 14. aduertit
Concilium Catholicum non induxiſſe circa hoc no-
uum Ordinis impedimentum, ſed duntaxat quæ
antiquo Iure ſtatuta erant, ſeruari ad vnguem præ-
cepiſſe, additque, *quod non vulgariter notandum cen-
ſeo, quia multi circa hoc hallucinantur?* Vide multa,
quæ ad dictorum comprobationem *ſuprà* diximus *p.
1. tit.*2 *gloſſ.*17.*n.*5. *cum ſeq.*

Neophytus tamen, qui recenter ſuſcipit habitum 7
Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt.
*cap. ſicut.*48 *diſt.* ea ſcilicet ratione, ne in ſuperbiam
elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apoſt. 1.
ad Timoth. 3. fortaſsè credens fidem Chriſtianam
eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minimè poſſe,
vt ſuper eadem Epiſtola gloſſant Lyrenſis, & gloſſ.
*in ſum.*48. *diſt.* quod non procedit in eo, qui diu an-
tea, aut etiam ex ipſa natiuitate iam baptizatus eſt,
quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit: hi
enim non ſunt incapaces Ordinum, etiamſi paren-
tes ipſorum in Iudaiſmo, vel Mauriſmo adhuc per-
ſiſterent, vt per Couar. *in Clement. ſi furioſus part.*1.§.
2. *num.*7. *verſ.*1. *conclſ.* Nauar. *in man. c.*27. *numer.*205.
*verſ.*3. *dico*, Gregor. de Valent. *tom.*4. *diſp.*7. *punct.*3.
§.3 Sayr. *de cenſur. lib.*6. *cap.*13. *ſub num.*11. Sanch. *d.
cap.*28. *num.*11. Suar. *de cenſur. diſp.*43. *ſect.*3. *numer.*8.
Auila *eod. tract. p.*7. *diſp.*4. *dub.*4. nouiſſimè poſt hæc
impreſſa in lucem editus Marchin. *de ſacram. ordinis
tractat.*1. *part.*10. *cap.*2. *numer.*6. ideò promotos legi-
mus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambroſium, *in
cap. ſtatuimus*, §. *fin* 61. *diſtinct.* ipſeque Ambroſius
comprobat, inquiens ordinationem ſuam occiden-
tales iudicio Epiſcopos, orientales verò exemplo
probaſſe *in cap. neophytus* 61. *diſtinct.* vbi gloſſa, tum
in figuratione caſus, tum in fine addit exemplo pro-
baſſe, qui multos tales elegerunt: & nos legimus
de Iudæis conuerſis Eccleſiam fundatam eſſe, iuxta
gloſſ. final. in cap. cum te, de reſcript. exemplo Beati Pe-
tri, & aliorum *in c.*9.71. *diſtinct.* † Igitur qui eos in- 8
tendunt ordinare (quorum arbitrio ſunt inferiùs
relata conſideranda, non expectata ad hoc vlla Pon-
tificis diſpenſatione ex adductis per Sanchez *d. cap.*
28. *num.*12.) debent perquirere, & diligenter inueſti-
gare, quamplura circa illorum vitam, & vſum, atque
ea præſertim, quæ illi ad primæuam ſectam mente
&

& ſecretè conuerſi nonnunquam obſeruant, & ex quibus dignoſcit Eccleſia eos iterum reuerſos ad illa, ſigna autem huiuſmodi nonnulla recenſet Eymeric. quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos in 3.par.directorij, num. 114. vbi ſubſcripſit Pegna quamplura, & notabilia adducens in comment. num. 25.

Supereſt vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Epiſcopus cum verè neophyto diſpenſare valeat? Quoad *primum* multi multa dixerunt; nonnulli exiſtimarunt ſatis eſſe lapſum vnius anni, vt quis deſinat dici nouus Chriſtianus, ſicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, poſt annum inter veteranos enumeratur, l.qui cum vno §. fin. ff. de re milit. Chriſma dicitur nouum quod annum non excedit, quo elapſo fit antiquum, & eſt renouandum, cap.litteris, de conſec.diſt. 3. Vinum vetus dicitur poſt annum, l.vetus ff.de tritico, vino, & oleo leg. Alij requirunt lapſum bienníj, Roman.ſing. 412. Campan. in diuerſ. Iuris Canon.rub.11.cap.3.num.4.& 5.Ricciul.in tract. de Neophytis cap.16. n.9. Spatium ſaltem decem annorum à ſuſcepto Baptiſmo ad ſacram Ordinationem requirit.Nau. in man.cap. 17.num. 205. Verius tamen eſt durationem huius impedimenti arbitrio Epiſcopi diiudicandum relinqui, vt dixi ſup. p.1.tit. 2.gloſ.11.num. 8. Quoad *ſecundum* verò dubium dic neophytum poſſe ab Epiſcopo admitti ad minores Ordines, quia huiuſmodi ordinatio nullo textu cauetur, cùm ſolum ſacri Canones loquantur de maioribus Ordinibus, Decian.in cap.eam 10, num.31.de reſcript.Felin. in cap.cum ſit, in princ.de Iuda.Roman. d.ſing.421.Maſcard. de Iuda.p. 3.cap. 5.ſub num. 8. Ricciul.d.tract.cap.2.numer.12.Bellet.diſquiſit.cleric. part.1.§.12.num.9.Quicquid contradicant Cou.in d. Clem.ſi furioſus p.1.§.2.num.7.concl. 2.Hojed. de incompatib.p.1.cap.24.n.3.Campan. dict. rub.11.cap.7. num. 2.

9 *Natalia*, hoc eſt, an ligitimi, vel illegitimi ſint, gloſ.in cap.quando 24.diſtinct. filij enim Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur in cap.1.de filiis Presbyterorum, ſanxerunt etiam Gregor.IX.in cap. fin. eodem tit. & Alexander III.in cap.cum in cunctis, de elect.necnon Pius V.abundè in ſua Conſtit.120. incip. Quæ ordini, ac Sixtus etiam V. in Conſtit. contra clericos malè promotos, incip.Sanctam, & ſalutare; & anteà recenſuerat Catecheſis Rom.ſub tit.de ſacramento Ordinis §.ſequitur, his verbis, Spurij quoque, & ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non ſunt procreati, excipiuntur à ſuſceptione Ordinum. Patriam ordinandorum eſſe inueſtigandam, vt ſciatur quibus ipſi ſint imbuti moribus, probat d.c. quando 24. Tiraq.l.7. connub.gloſ.1. n.47 nam propter natiuitatem, vel patriam præſumitur quis bonus, vel malus, Simanch. de Cathol.c. 50. n.8.& 9.

10 *Perſonam*, ideſt, an ſint corpore vitiati ex gloſ. in d.cap.quando; Canonicis enim ſanctionibus conſtitutum eſt, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderent Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos, cap. præcipimus. 34.diſt.c.1.355 diſtinct.c.2. vbi gloſ.verb. deformitatem, & notant Doctores in c.1.& 2.de corpore vitiat.& Albert.Troc.de vero, & perfecto cler.lib.

11 2.cap. 16.Sic etiam † in lege veteri Dominus alloquens Moyſen Leuit. cap.21. maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Domino in hæc verba prohibet: Omnis, qui habuerit maculam è ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat hoſtias offerre Domino, cuius ſeriem morali interpretatione proſequitur

12 D.Gregor.relatus in c.hinc etenim 49.diſtinct.† Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer eſſet, tanquam mali ominis res vitanda, ſi non integri corporis erat, vt refert Plinius lib.7.naturalis hiſtoriæ cap.28.Sic etiam Romani, qui de Veſtali virgine capienda ſcripſerunt, negarunt fas capi eſſe, quæ lingua debili, ſenſuve aurium diminuta, aliave quauis corporis labe intincta eſſet, cuius hiſtoriæ relator eſt Aulus Gel. lib. 1 noctium Atticarum cap.12. illiuſque auctoritate adductus D. ille Hieronymus ad Demetriadem virginem ſcribens, grauiſſime inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes, ſolent enim (inquit ille) miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt virginitati tradere.

Inſtitutionem, ideſt, titulum, iuxta gloſ. in dict.cap. quando, prout reſoluit Campanil.in diuerſ.iuris Canonici rub.cap.1.num. 3. vbi etiam refert, munus Epiſcoporum eſſe in ſcrutinio faciendo circa perſonam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus alleg.19.cum ſequenti. 13

Vitam moreſque. Vita propriè hic accipitur pro actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto, ex interpretatione Luc.de Pen.in l.neque furioſi C.de dignitatibus lib. 12. quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, ſi honeſtas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conſeruationem ſpectat, ex ſententia D. Thom.2.2. quæſt. 145.art.1. in 3.arg. Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non deſiderauit generalis, ideſt, vt careat peccato mortali; hoc enim neceſſarium eſt ad omnia Sacramenta; ſed requiritur morum honeſtas, hoc eſt, vt ſit ſobrius, caſtus, &c. de quo in tit. de vita, & honeſt.cleric.Ita Sot.in 4.diſt. 25. quæſt.1. art.4.Sanch.d.lib.7.cap.1.dub.46 num.1. Valer. Reginald.in praxi fori pœnit. lib.30.tract. 1.n. 32. verſ. quarto, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conſcientiæ teſtimonio non agnoſcat ſe in peccato publico aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores ſunt neceſſarij in Ordinatis, & beneficiariis, vt per Coſin. in pragm ſanct.tit. de elect. cap. ſicut §. deinde, verbo, moribus, fol.99.verſo, Selu.de benef p. 3. q.5.n.35. Nau.in cap.ſi quando, except.11. num.3. de reſcript. Flamin.Pariſ de reſign.lib 4.quæſt.11. à num. 15. Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, Vide Plat.de legib. Dial. 2 & 3.Ariſto. in problem. ſect.14.num.1.Ioan. Pic.Mirandul. in Aſtrolog.lib.3 cap.12. 14

Inquirendum eſt igitur ſi ordinandus ſit caſtus, 52.diſt.vſque ad 35.per tot.Si prudens, 36.diſtinct. vſque ad 40.per tot.Si ornatus virtutibus, 40.diſtinct. vſque ad 42.per tot.Si hoſpitalis, 42. diſtinct. & 86. per tot.& domui ſuæ bene præpoſitus, 66.diſt & 81. 86.& 91. diſt. per tot.Ne etiam ſit ebrioſus, aut litigioſus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, ſcurrilis, aut iocalator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum ſuarum vltor. Præterea ne ſit cupidus, aut vſurarum exactor, cap.peruenit 76.diſt.cap. ſeditionarios, cum ſeqq. 46.diſt.Sed neque nimium ſimplex, cap. Epiſcoporum, vbi gloſ.& Doctores, & cap. Petrus, 74.diſtinct. & aliis huiuſmodi careat, & ideo olim, qui erat Ordines ſuſcepturus, prius ſe victurum ſecundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur in cap. quamquam 23. diſt. quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Eccleſiaſticam dignitatem, vel curam animarum ſeruatur; vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent teſtimonium & famam, examinatione non indigent, vt ex decreto

Conci

Concilij Carthaginenſis III. colligere licet, de quo
15 *in c.2.cũ gloſ.24 diſt* † Simplici verò aſſertioni paro-
chianorum teſtificantium de fama bona ſtatut, quia
16 nimirum cum iſtis concurrit Iuris præſumptio; † il-
lum enim præſumere debemus dignum, quem ne-
ſcimus indignum, *c. cùm deputati, de iudic. c. dudum*
de præſumpt. l. cùm pater §. rogo. ff. de legat. 2. ex ea ra-
tione ſecundùm Hoſt. *in ſum. tit. de ſcrutinio in Ordi-*
ne faciendo, in fine, quia virtutes naturaliter homini
debent ineſſe, maximè poſt Baptiſmum. *c. 2. de conſe-*
crat. diſt. 4. & ita teſtimonia morum, quæ ſolent ex-
hiberi tempore ſcrutinij, requiruntur ad licitè ſuſ-
cipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 5.*
communi praxi dicit receptum Bonacina *de Sacram.*
diſp. 8. q. vnic. a punct. 5. n. 17.
17 *Doctrinam.* Cuius materiam interpretor agens de
ſingulis Ordinibus in particulari, veluti *alleg. 11. n.*
4. & alleg. 14 poſt num. 9. quæ cùm ſit quid extrinſe-
cum, & accidentale homini ineſſe alicui non præ-
ſumitur; nemini enim doctrina ineſſe creditur, niſi
18 labore quæratur; vnde † non per teſtes & famam,
ſed ex actuali examine probari debet, ita quòd nec
Regulares excuſantur quominus de doctrina poſ-
ſint examinari, vt habetur in Concil. Trident. *ſeſſ. 23.*
de reform. c. 12. Sunt igitur ſinguli examinandi de
qualitatibus & requiſitis Ordinum ſingulorum, &
de cuiuſque Ordinis officio, quem ſunt ſuſcepturi,
vt in *ſequentibus allegat.* oſtendimus, quod etiam re-
ſpectu Regularium Ordines ſuſcipere volentium,
locum habet, vt dixi infrà *alleg. 11. ante num. 7.*

Quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Regni
Neapolitani, & obligationẽ eis incũbentem confe-
rendi Ordines benemeritis extra decretum *S. Con-*
gregationis Cardinaliũ negotiis iuriſdictionalibus Regni
Neapol. præpoſitorum, quæ inſtis, grauibuſque adducta
cauſis, de S. D. N. Gregorij XV. ſpeciali ordine viuæ vocis
oraculo deſuper habito, expreſsè præcipit, & mãdat om-
nibus, & ſingulis eiuſdem Regni Archiepiſcopis. & aliis
inferioribus legitimã facultatem habentibus, vt ante-
quam primam Tonſuram, ſiue ad minores Ordines ali-
quem promoueant, Parocho, ſeu alteri, cui magis expe-
dire videbitur, committant vt nominibus, & deſiderio
eorũ, qui volunt promoueri publicè in Eccleſia propoſi-
tis de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus,
& vita à fide dignis diligẽter inquirat, & litteras teſti-
moniales ipsã inquiſitionem factam continentes, ad ipsũ
committentem quam primum tranſmittat, ad hoc vt tam
ab iis, & aliis ex ſacri Conc. Trid. præſcripto in c. 7. ſeſſ.
3. de reform. *adhibendis diligentiis ſibi conſtet promo-*
uendos illis eſſe qualitatibus præditos, quæ per ſacros
Canones, idemque Concilium requiruntur, quod & ob-
ſeruent, & in litteris dimiſſoriis concedendis, in quibus
exprimatur præfatas diligentias præceſſiſſe: dictæ autem
litteræ dimiſſoriæ vni tantùm & certo Ordinario ad ele-
ctionem concedentis inpoſterum dirigantur, & pluribus
directæ ſint nullæ, prædictaque vult inuiolabiliter obſer-
uari, donec aliud fuerit ordinatum: ſi qui verò contra
formam præſentis decreti fuerit ad primam Tonſurã, ſi-
ue ad minores Ordines, & ab exequutione collati Ordi-
nis, & à ſuſceptione ſuperioris perpetuò ſuſpenſus ſit, &
vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel
dimiſſorias concedens vltra diuinam vltionem, quam
incurret, à collatione Ordinum per annum ſuſpenſus ſit
eo ipſo. Romæ 10 Kal. Iulij 1633. Octau. Card. Bandi-
nus. Laurent. Campegi Secret.
19 Epiſcopi, ſeu ab ipſis deputati inquirere debent
intentionem ordinandi, hoc eſt, an illi adſit, vel de-
ſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines cùm ap-
20 tus fuerit; † ſi enim ea careret intentione non de-
bent ordinari, vt tenet Henriq. *ſum. lib. 10. cap. 17.*
n. 2. quia aliter faciendo peccaret mortaliter, præci-
puè ſi eo tantùm fine faciat vt frueretur exemptio-
ne fori, & eximeretur à ſolutione tributorum, &
vectigalium, de quo vide infra *alleg. 11 n. 16.*

Examen circa mores Clerici ſæcularis volentis
ad ordines promoueri, ſic debet fieri: Si ad Ordines
minores eſt promouendus, bonum à Parocho, & Ma-
giſtro ſcholæ, in quia educatur, teſtimonium habeat,
vt definitur in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. c. 5.* ſi
verò ad ſacros Ordines eſt promouendus, per men-
ſem ante ordinationem Epiſcopum adeat, qui Pa-
rocho vel alteri, cùm magis expedire videbatur,
committat, vt nomen, & deſiderium promouendi
publicè in Eccleſia proponat, & de illius natalibus
ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inqui-
rat, & teſtimoniales litteras de inquiſitionẽ facta
ad Epiſcopum mittat, vt habetur in Trid. *d. c. 5.* &
iam diximus ſuprà *n. 2. in fine.* Aliud verò ſcrutinium
habetur feria quarta ante ipſam ordinationem,
vel quando Epiſcopo videbitur, vocatis peritis, &
probis, ac in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis,
qui diligenter inueſtigent, & examinent ordinando-
rum genus, perſonam, ætatem, mores, fidem, ſicut do-
cet idem Trid. *ſeſſ. 23 de reform. c. 7.* de quibus omni-
bus iam ſuprà egimus *à n. 4.*

Alter verò examinis modus ſeruatur ipſo die or- 21
dinationis, dum prior Diaconorum, ſeu maior Dia-
conus, aut Archidiaconus, ordinandos repræſentat
Epiſcopo, & examinat iuxta *cap. noſtrum, de offic. e*
Archid. quod tunc ſanè euenit cùm prædictus cla-
ra, & intelligibili voce monet adſtantem populum,
vt ſi quis contra ordinandorum aliquem ſciens im-
pedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret,
proponat, & ibidem Epiſcopus interrogat Archi-
diaconum num ſciat ordinandos eſſe dignos? ipſe
verò reſpondet, & ſcio & teſtificor quantum hu-
mana fragilitas noſſe ſinit ipſos eſſe dignos, *cap.*
vnic. de ſcrutinio in Ordine faciendo: in qua reſponſio-
ne non peccat, licèt ipſe non examinauerit, dum-
modo ab aliis examinatoribus deputatis ſciat fuiſ-
ſe approbatos, & dummodo contra conſcientiam
non loquatur. Si verò ſciret aliquod impedimen-
tum, illud debere Epiſcopo ſecretò nunciare, dum-
modo malitioſè nihil faciat, Hoſtien. *d. loco num. 1.*
Et tamen veriſſimum hoc minimè ſeruari ab om-
nibus Epiſcopis tantummodo deſtinãtibus perſonas
ſibi beneuolas, & non ipſos Archidiaconos, & qua
adducti ratione id faciant me latet, eo quòd eorum
vſus contradicit Iuri communi, & potius abuſus, ſeu
corruptela dici poſſit.

Ad Regulares minimè extendi diſpoſitionem 22
Concilij *d. c. 5* cùm in illis ſatis ſit Epiſcopo teſtimo-
nium habere ab ordinandorum Superioribus Re-
gularibus affirmantibus, & atteſtantibus prædictos
nullo requiſitorum indigere, eiuſque fidei ſtandum
ſit, præterquam circa doctrinam pro qua ſubiiciun-
tur Epiſcoporum examini, referunt deciſum Fr Em-
man. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 24. art. 1.* Sanch. *d. dub. 46.*
num. 5. Vgolin. *d. §. 18. num. 1. verſ. tertio excipiuntur*
Regulares. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12.*
c. 13. n. 35.

Peracto præmiſſo examine, nullaque præhabita
inquiſitione ſi quis fuerit ordinatus; ſi ignotus eſt,
quamuis dignus, deponẽdus eſt, ex Sylueſt. *verb. Or-*
do 2. num. 2. vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi im-
pedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauit
expreſsè, *cap. ſi ſine examinatione 81. diſtinct.* Hen-
riq. *d. lib. 10. cap. 18. §. 1. iuncto commento lit. B.* Atta-
men ſi eſſet cognitus, & dignus, nec peccaret, nec
deponetur, ſi abſque præcedenti ſcrutinio fuerit
Ordinibus

Ordinibus inſignitus, vt probat text. iuncta gloſſ. *in c.nullus,24.diſt.* Syluest. *d.n.2* Maiol. *de irregular.lib.4. c.9.n.6.*

23 Et quidem ſi ab Epiſcopo ante incœptam ordinationem inhibitum fuerit, vt ſolet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, vel ſine litteris dimiſſoriis, & aliis requiſitis, ſub excommunicationis pœna; ordinatus contra huiuſmodi prohibitionem contraheret ſuſpenſionem non niſi à Papa diſpenſandam, iuxta *cap.1.& 3. de eo qui furtiuè Ordines ſuſcep.* Quæ quidem excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu ſubduntur Epiſcopo, Nauar. *in man.cap.25.n.72.* Laurent. de Peirinis *tom 1. priuil. Minimor. conſtit.2. Iuly II. §.16.num.39.* Lezana *in ſum.quæſt.Regul.c.14. num.22.* Monet tamen Hoſtienſ. *d.tit.de ſcrutinio in Ordine faciendo, in fine.* vt Epiſcopi ab huiuſmodi excommunicationibus ſe abſtineant ne laqueos pareant; ſed alias pœnas inhibendo comminari debent. Verùm ſi poſtea Epiſcopus eum ſic contra dictam inhibitionem malè ordinatum abſoluat, & diſpenſet, an talis diſpenſatio valeat? Vide Lauret. de Franchis *in controuerſ.inter Epiſcop.& Regul.pagin.84 in reſponſ.ad 29.* vbi *in reſp. ad 28.* ait quòd ſi Epiſcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*; tunc qui ſe ingeſſit, non erit ordinatus, ideò oporteret denuò ordinari, iniungendáque priùs illi erit pœnitentia, quia valde deliquit ſe ingerendo Ordinum ſuſceptioni ante approbationem. Aduertit Ioann. Præpoſ. *in 3.p.D. Thomæ q.vnic.de ſacrament.Ordinis, dub.17. num.171.* quòd hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Epiſcopo non ſubiectos; additque quòd ſi Epiſcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares,* &c. intelligitur ſi aliquem talem eſſe cognoſcat, non verò ſi ſit ignotus, vel occultus, latè Ioan. de Lugo *de Sacram. diſput.8.ſect.7.n.129.* Diana *reſol.moral p.5.tract.13 reſ.66.*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ *ſuprà diximus*, colligere licet quod nõ omnes perſonæ ad Ordines ſunt promouendæ, & pleriqué diuerſis de cauſis ordinari non poſſunt, de quibus omnibus eſt in præſenti loco tractandum.

24 *Primum*, igitur, & præcipuum, quod in ordinandis perſonis requiritur, & eſt de eſſentia Sacramenti, eſt ſexus virilis, ac proinde mares tantummodo ſunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino, & ſi de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non reciperet characterem impediente ſexu, *cap.1.circa princ.15. q.3. cap.vxoratus, in fine, de conuerſ.coniug. gloſſ. fin.in cap.Diaconiſſam 27.q.1.* S.Thom. *in 4.diſt.25.q.2.a.1. & 2.* Suar. *de cenſur. diſt.51.ſect.2.in princ.* Bellet. *diſquiſit.clerical.part.1.tit.de diſciplina clericali, §.8.n.5.* Thom. Valaſc. *tom.1.allegat.45.n.22.* & Sanch. *in opuſculis moral.lib.7.cap.2.dub.30.* Marchin. *d.tract.1.p.4. cap.1.* ex eo, quia ſuſceptio Ordinum tacitè coniungit clericum Eccleſiæ tanquam ſponſæ, *cap.ſeriatim, in fine,* ibi, *vt fiat de carnali 32.diſt.cap.2.* iuncta *gloſſ. fin.de pœnit.* Abb. *in cap.inter corporalia, num.31.* & *ibi* Butr. *in 2.notab.col.5.de tranſlat. Prœl.* quod myſticum cadere non poteſt in fœmina: tum quia clerici nemini debent ſubiici, *c.1.54.diſt.* mulieres autem ſunt ſubditæ viris, *Geneſ.3.* D.Paul. *ad Timoth.2. cap.manifeſtum, cap.eſt ordo, cap.hac imago,* & *ibi* Archid. *nu.3.*

25 cum aliis pluribus *33.q.5.* † Vnde Clauium poteſtatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in cap in noua, de pœnit. & remiſſ.* vbi reprobans conſuetudinem, ſecundùm quam Abbatiſſa audebat benedicere Moniales, Confeſſiones audire, & publicè prædicare; ſubiungit rationem, quia licèt Beatiſſima Virgo Maria dignior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis Dominus Claues Regni Cœlorum commiſit, docent S.Thom. *in addit.ad 3.p.q.39. art.1.* Victor. *relect.2.de poteſt. Eccleſ q.2.n.3.* Sot. *in 4. diſt.25.quæſt.1.art.2.concl.1.* Angles *in florib.Theolog. q.de Clauibus art.1.diffic.5.* & alij, quos refert Henriq. *in ſum.lib.1.c.21.§.5.litt.N, & lib.6.c.2.§.3. & lib.10. cap.16.§.1.lit.A,* Suar. *tom.1.diſp.5.ſect.2.n.5* hinc notantes † fœminas ipſo iure diuino incapaces eſſe 26
eorum, quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiam ob quamcunque cauſam ſuperuenientem, quæ eſſet ſufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; eſt enim irregularitas impedimentum Canonicum, id eſt, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur, à regula, ſecundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò ſexus fœmineus ipſa lege diuina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit Sot *vbi proximè art.2.in princ.* & multis adductis latè Henriq. *lib.14. cap.2.in princip.* eleganter Suar. *d.tom.5 diſp.40.ſect.7.* multiplicique ratione confirmat Viuald *in candel.aureo p.3.c.3.à princ.* † Quod autem de Preſbytera, & 27
Diaconiſſa, ac de ſacratis fœminis dicitur *in cap. Preſbyterorum 23. diſt. & in cap.Diaconiſſam 27.quæſt.1.& in cap.ſacratas 23.diſt.* eſt intelligendum, non quòd Ordinem, vel characterem ſacramentalem ſuſcipiant, ſed propter officium quod gerebant, legendi, v.g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod deſtinabantur certis quibuſdam benedictionibus, non autem quòd fuerint ſpeciali ritu conſecratæ, quemadmodum in Preſbyteris, & Diaconis obſeruatur, nam propter officium Preſbyteræ dicebantur, quia ſeniores, & aliis præfectæ, notant ex S.Thom. Sot. *vbi ſuprà*, Caſtr. & plures alij, quos refert Henriq. *d. § 2.lit.P, & ſeq.* Verùm non ineleganter intelligebat VValdenſ. *de Sacram.tit.7.c.58.nu.7.* quòd Diaconiſſæ *in dict.c.Diaconiſſam*, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum conſtat Preſbyteras dici vxores Preſbyterorum, vt apertè probat text. *in c.vlt. 31.diſt.*

Hermaphroditus verò, ideſt, qui habet vtrumque 28
ſexum, ordinari nequaquam poteſt, niſi in eo præualeat ſexus virilis, non autem ſi fœmineus præualeret, aut eſſet parilitas, gloſſ. *verb.teſtimonium in c.teſtis, §.hermaphroditus,* vbi Card. Prep & Turrecr. *4 quæſ.3.* Syluest. *verb.hermaphroditus*, Sot. *in 4 diſt.25.q.1.a.3.* Bellet. *d.titul. de diſciplina cleric.§.8. à princ.* Sanch. *d. lib.7.c.1.dub.31.* Marchin. *d.tr.1.p.4.c.2.* De Eunuchis verò paulo *infrà* videbimus.

Non autem omnes maſculini ſexus ſunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, ſeu maculæ quædam deeſſe debent eiſdem, vt ritè valeant, ſecundùm ſtatuta Canonum ordinari, de quibus omnibus ſummariè habetur *in c.maritũ 33.diſ.& in c. præcipimus 34.diſt.& in c.non confidat.50. diſt.& de ætate, & qualit. per tot.*

Et *in primis*, vt à qualitatibus requiſitis ſumamus 29
exordium, ſciendum eſt certam in ordinandis perſonis ætatem requiri, vt ſacri Canones ſtatuerunt, & nos ſigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg. 11. à princip.* & de Ordinibus maioribus *alleg.16.*

Secundò, ſciendum non ſolam ſufficere ætatem in 30
iis, qui ſunt ordinandi, niſi aliæ adſint qualitates, *cap quicumque,* ibi, *ſi tamen per hæc tempora 77. diſt.*

Cone,

Conc.Trid.*ſeſſ.23.de reform.cap.*12.quarum præcipua litterarum ſcientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg.* 46. *à n.*5. Hæc ſunt duo quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in ſexu virili, ſcilicet ætas, *cap. fi.cum gloſſ.de tempor.ordin.lib.*6. & litterarum ſcientia, *cap. illiteratos* 36.*diſt.*

31 Aliæ autem ſunt qualitates, & requiſita quoad vitam & mores,quæ arbitrio,& inquiſitioni Epiſcopi reliquuntur, qui in ſcrutinio, ſeu examine faciendo de huiuſmodi inquirere debet; vt videlicet ſint continentes, ſobrij, prudentes, modeſti, pudici, hoſpitales, miſericordes, ac liberales pacifici, domui ſuæ bene præpoſiti, & virtutibus ornati, vt *ſuprà* innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui ſunt ad Ordines promouendi, ſunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laïcos ab omni Ordine ſuſcipiendo repellunt, breuiter referemus.

32 *Primò* ergo ordinandus non eſt homicida, qui videlicet homicidium per ſe, vel per alium etiam conſilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad ſui defenſionem commiſerit, de quo diximus latè *alleg.* 39 *num.*60.*& alleg.*51.*num.*4. nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris ſpirit. lib.*1. *cap.* 13.*n.*38 vbi *num* 39. idem de iudice dicit ſententiam ſanguinis proferente, quæ ſuum ſortita eſt effectum, de aduocato,procuratore,ſcriba,lictore,vel teſte,& de Medico,cuius negligentia,vel imperitia eius infirmus mortuus eſt.quamuis in arte fuiſſet peritus.Idē quoque cenſetur de mutilatione membrorum principalium,aut debilitatione notabili,quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, ſecundùm gloſſ.*in Clem.vnica,de homicidio.*

33 *Secundò* Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur,*cap.Arrianos* 1.*quaſt.*1. Peñia *in direct.Inquiſit.par.*3.*commento* 163. *verſ. ob has rationes*, Bellet. *d.tit.de diſciplina clericali*,§.10. *num.*28. Efficiuntur
34 enim † irregulares illa irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ,& eſt ſecundum ſe annexa hæreſi. Ita Nauar.*in man. cap.*27.*numer.*205.*verſ.*3. Valent. *tom* 4.*diſput.*19.*punct.*3.*in* 3.*ſpecie irregularitatis*. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*2.*cap.*15.*numer.*2. quos refert, & ſequitur Ricciul.*de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten.lib.*5. *cap.*17.*num* 1.2. Vgolin.*de irregul.cap.*36.*num.*6.Suar.*tom.*5.*de cenſur. diſp.*43. *ſect.*1.*numer.*4 Azor.*inſtit moral.part.*1.*lib.*8. *cap.*11.*quaſ.*13.Farin.*de hæreſi q.*192.*numer.*78.Diana *moral.reſol.tom.*1 *tract.*15.*reſol.*24.Sanch.*in opere morali lib.*1.*c.*25.*n.*1.Contra Perez *l.*3.*tit.*4.*lib.*8. *ordin. fol.*98 *ad finem*.Henriq.*in ſum lib.*14.*de irreg.c.*4 § 6. *& c.*5.§.2.Sayr.*de cenſur.lib* 7.*c.*11. *num.*16. & Auil. *in ſimili tract.part.*7.*diſp.*14.*dub.*1.Garc.*de benef.p.*11. *c.*10. *num.*85. exiſtimantes hanc irregularitatem non eſſe annexam hæreſi, ſed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum eſſe irregularem,vt docent Sanch. *d.c.*25.*nu.*2. & Ricciul. *d.c.*17.*n.*6.dummodo non ſit merè mentalis,ſed quæ proceſſerit ad actum viſibilem, ſiue cognoſcibilem, vt rectè obſeruant Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib.*8.*cap.*11. *quaſ.*11.*& cap.*21 *quaſ.*8.Suar.*tom.*5.*diſput.*43.*ſect.*1. *n.*4.Sanch.*d.c* 25.*ſub num* 2.*ad finem*. Quod quidem impedimentum extenditur ad illos, qui de hæreſi formaliter ſunt ſuſpecti ante abiurationem, & purgationem, non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehementi, quia iſti non habentur pro hæreticis formalibus. Ita contra Azor. reſoluunt Farin.*de hæreſi q.*192.*n.*80.Vinc.Fillinc.*tom.*1.*tract.*20. *cap.*9.*num.*233.Ant.Diana *moral.reſol.tom.*1.*tract.*15. *miſcel.reſ.*24.*in fine*, Sanch.*in opere morali lib.*2.*c.*15. *in* 11.

Verùm autem huiuſmodi irregularitas duret poſt- 35
quam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide Sanch.*d.c.*25.*n.*2.latè Ricciul.*d.lib.*5.*c.*18.*per totum.*
†Hæreticorum item fautores, credentes, & defen- 36
ſores clericatu habentur indigni, *d.cap.ſtatutum* 2.*de*
*hæres.lib.*6.†Neque Hæreticorum,eorumdemque fau- 37
torum,& defenſorum filij poſſunt fieri clerici vſque ad ſecundam generationem lineæ paternæ, etiamſi crimina parentum non fuerint imitati.*cap.quicumque*, §.*hæretici*,*& d.c.ſtatutum* 2.& *ibi* gloſſ. *verb. nanc, de hæret.in* 6. Peñia *d.commento* 163. *verſ. rurſus textus.* Quando autem mater eſt hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à clericatu, non autem nepotes,gloſſ.*verb.nanc,in d.c.ſtatutum.* Peñia *d.verſ.rurſus textus.* Bellet. *d.tit.n.* 27. *&* 28. Suar.*de cēſur.d.diſp.*43.*ſect.*3.*n.*1.Coſm.Philiarch. *de offic.Sacerd.part.*1.*lib.*4.*c* 9. Auila *de cenſur.p.*7.*diſp.*4.*dub.*3.
Sanch.*d.lib.*2.*c.*28.*q.*1.*n.*1.†Neophyti verò,id eſt,qui 38
noui ad Chriſtianam fidem venerunt, quamuis non facilè ſint ordinandi, non tamen à clericatu ſimpliciter repelluntur,intelligendo iuxta ea,quæ diximus *ſuprà* hac *alleg.n.*7.

Tertiò. Excommunicati, ſuſpenſi,vel interdicti ab 39
Ordinibus ſunt repellendi,81.*diſt.per tot.*& ſi de facto ordinentur,licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg.* 2.*numer.*7. ſuſpenſi ſunt eo ipſo ab Ordinum executione,præſertim excommunicati; immo ſi tales ſint ſæculares,& ſcienter id egerint,ſunt deponendi,*cap. cùm illorum,de ſent.excomm.* Cardoſ.*in praxi iudicum, verb Sacramentum Ordinis,n.*21.Torreblanca *d.lib.*2. *c.*13.*n.*44.

Quartò. Infames infamia Iuris, quorum ſtatus ſci- 40
licet vita, & moribus eſt reprobatus, aut qui de crimine fuerint accuſati, omnino ordinari non debent. *cap.omnipotens Deus, de accuſat. c.fin.de teſtib.c.tantis Daniel.*81.*diſt.*& idem dicitur de infamia facti,id eſt hominum, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit, ſpecialiter autem illi exprimuntur, qui in ſcena luſerunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras,ſeu infames habuerunt,*c.maritum* 33.*diſt.* Cardoſ.*in praxi iudic ũ,verb.ſacram.Ordinis,n.*20.de his vide *alleg.*43.

Quintò. Quilibet criminoſus, & qui notorie per- 41
manet in peccato mortali.*cap.ex tuarum*, *& c.ad aures,de tempor.ordinat.*Cardoſ.*vbi ſuprà numer.*20 Torreblanca *dict.lib.*2.*cap.*13.*num.*42.*&* 43. Sed ſi peccatum eſt occultum, non debet talis ab Ordinibus repelli, ſi publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat; monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, ſed pœnitentiam agat, niſi ſit homicidium voluntarium, quia quantumuis ſit occultum, talis non debet vllatenus ordinari, *c.fin.de tempor.ordinat.* Cardoſ. *eodem loco.* Specialiter autem qui crimen vſuræ commiſerint,*d.cap.maritum*; aut ſimoniaci, præſertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines promoueri,*cap.ſanctorum* 7.*q.*1. & qui publicè concubinarij, vel fornicarij extiterint, *c.præter hoc diſt.* 32. *cap. fin. de cohabit. cleric.* quæ Iura videtur innouare Conc.Trid.*ſeſſ.*25.*de reform.c.*14.& latè multis relatis Marchin.*de ſacram.Ordinis,tr.*1 *p.*8.*cap.*3.*per tot.* Vel obſcœniſſimo ſodomiæ crimine coinquinati, de quo *infrà alleg.*44.

Sextò. Solemniter pœnitentes, id eſt, qui publi- 42
cam & ſolemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap.ex pœnitentibus,cap.illud,c.maritum.* cum ſimilibus 33.*diſt.* Maiol.*de irreg.lib.*3.*cap.*2. *ſub num.*4. Sebaſt.Medices *in ſumm.p.*2.*tit.*9.*quaſt.*31.*verſ.*1.Sayr.*de cenſur.lib.*7. *cap.*

de cenſur. lib.7. cap. 11. *numer.* 19. & 20. Carduſ. *d. verb. ſacramentum Ordinis num.*20. Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.*3. *quæſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 4. propter Ordinis dignitatem, cùm tales infamiæ nota laboreſſit, vt diximus *alleg.* 43. *num.*6. tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec ſine populi offenſione in tali miniſterio deſeruiunt, nec alios redarguere poſſunt, *c.fin.* 25. *diſtinctione, c. de his verò* 50. *diſtinct.* Intellige etiam pœnitentia peracta, iuxta ea, quæ adduximus *d.alleg.*43. *num.*7. Et ideo ſciẽter ordinans peragentem ſolemnem pœnitentiam, incurrit ſuſpẽſionem per annum à celebratione, provt adnotauimus *alleg.* 11. *n.* 15.

43 *Septimo.* Bigami, ſeu digami, id eſt, qui plures habuerunt vxores, ſiue diuerſis temporibus, ſiue eodem tempore, non poterunt ordinari, *c. Acutius* 26. *diſtinct. c.*1. & 2. 33. *diſt. c. curandum, cum ſeqq.* 34. *diſt.* & *per totum, de bigamis non ord.* nouiſſimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap.*45. *à n.* 1. & Traſmiera *de Polygamia quæſt.* 2. *num.* 3. Torreblanca *d. lib.*2. *c.*13. *numer.* 56. *cum ſeqq.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit, *d. cap. curandum, cap. ſi quis viduam* 50. *diſtinct. cap. tam litteris, de teſtib.* Quòd ſi tales de facto ordinentur, nomen quidem cum charactere habebunt, officium verò minimè, vt dicit Agathenſe Concilium, nec gaudent priuilegio clericali, *cap.*1. *de bigamis lib.*6. nec deferre poſſunt tonſuram, & habitum clericalem niſi diſpenſationem à Sede Apoſt. obtineant. Hæc autem conſtituta fuerunt propter continentiæ, & honeſtatis legem miniſtris Altaris impoſitam, *cap. lex continentiæ* 31. *diſt. cum ſimilibus*, vide quæ latè diximus *infrà alleg.*49. Vnde circa hoc ſunt quædam notanda. *Primo* quòd inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem profeſſam fuerit præuaricatus, *cap. quotquot* 27. *quæſt.*1. expreſsè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem poſt factam continentiæ profeſſionem ducere auſus fuerit, *cap. monacho, ead. cauſa & quæſtio.* nouiſſime Traſmiera *de Polygamia quæſt.*3. *num.*8. *lib.*1. Ita & clericus, qui in Sacris conſtitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap. nuper, de bigamis*, Campan. *diuerſ. Iuris Canon. rub.*11. *c.*6. *n.*12. Flamin. *de reſignat. lib.*5. *q.*3. *num.* 190. Traſmiera *d. p.*3. *n.*6. *Secundò* quòd qui plures habuit concubinas, eſſe bigamus non cenſetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, *cap. quocirca, de bigamis*, qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè proteſtatur, arg. *cap. nuper, eod. tit.* quod in concubinario ſolo non præſumitur, quamuis nec talis facilè ſit ordinandus. Vnde *tertiò* eſt notandum quòd is, qui poſt mortem vxoris fuerit fornicatus, non eſt facilè ordinandus, *c. ſi quis de laicis*, 34. *diſt.* qui verò longam continentiam poſt mortem vxoris, aut poſt incontinentiæ vitia ſeruaſſe probatur, poterit arbitrio Epiſcopi ordinari, arg. *cap. priuſquam* 28. *diſt.* & *cap. fraternitatis* 34. *diſt.* *Quartò* quòd qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut ſpectaculis publicis mancipatam, aut etiam ſimpliciter viduam, non eſt ordinandus, *cap. maritum* 33. *diſt. cap. ſi quis viduam* 1. & 2. & ferè per tot. 34. *diſt.* Sic nec ille, cuius vxor commiſerit adulterium, *cap. ſi quis vxorem, cum ſeq.* 34. *diſt.* *Quartò* quòd clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Epiſcopi, (vt continentiæ vinculo alligetur) ad ſacros Ordines promoueri, præſertim ſi eius ætatis ſit quæ futuræ incontinentiæ auferat ſuſpicionem, *cap. fraternitatis.* 34. *diſt.*

44 *Octauo.* Coniugati non ſunt ad Ordines promouendi, *per tot.* 31. 32. 33. & 34. *diſt. c. coniugatus, de conuerſ. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib.* 9. Doctores *in cap. quod à te, de clericis coniug.* Miniſtris enim Altaris, quibus quotidiana neceſſitas orandi & ſacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. ſi laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus, c. nam ſicut & per tot.* 32. *diſtinct.* cum citatis à Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali* § 9. *à princ.* niſi Religionem intrauerint de conſenſu coniugis, aut de eius conſenſu clerici velint in ſeculo fieri, *c. coniugatus, de conuerſ. coniug. cap.*2. *de clericis coniug. c. aſſumimus* 28. *diſt. c. fin. de tempor. ordin. in* 6. Bellet. *d.* § 9. *à num.*18. Nam ſi vxor eſt ſenex, non ſuſpecta de incontinentia, ſufficit votum continentiæ ipſius in ſeculo; ſi verò ſit iuuenis, deſiderabitur ingreſſus ipſius in Religionem, vt colligitur ex text. *in c. vxoratus, & in cap. ad Apoſtolicam, de conuerſ. coniug.* & iuxta hæc intelligendus eſt text. *in d. c. coniugatus.* dum ſolius voti caſtitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt ſcilicet procedat, quando vxor eſt ſenex, nec de incontinentia ſuſpecta, ita docent Nau. *in man. c.*22. *num.*52. Con. *de ſponſal. b. part.*2. *c.* 6. §. 3. *numer.* 3. Azor. *inſt.* 1 *moral. p.*1. *lib.* 13. *c.*13. *q.*7. Cald. Pereira *de empt. c.*30. *numer.* 15. Gutier. *de matrim. c.*96. *in princip.* Sanch. *in ſimili tract. lib.*7. *diſput.* 39. *num.* 6. vbi *num.*8. reſoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in ſeculo cum voto caſtitatis poſſe ſimul habitare cum ea, ſi ſuſpecti minimè ſint, ſecus ſi ſuſpecti ſint, tunc enim nullatenus ſunt permittendi ſimul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad ſacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà oſtendimus *alleg.*15. Sed neque minores Ordines, neque clericalis Tonſura eſt conferenda alicui coniugato, *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis in his Ordinibus conſtituti poſſint contrahere matrimonium. *cap. ſi quis eorum, cap. lectores, cap. ſeriatim.* 32. *diſtinct. cap. à multis, de ætate & qual.* Bellet. *d.* §. 9. *num.*5. Si verò coniugatus de facto ordinetur in Sacris, & non ſeruata formâ *ſuprà* poſita, erit perpetuò ab Ordinum executione ſuſpenſus *Extrau. Antiqua, de voto, Ioan. XXII.* etiã matrimonio ſoluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines ſuſcipiendos, & ad quodcumque beneficium, aut officium Eccleſiaſticum conſequendum; ſed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonſura, durante coniugio ordinatus, eſt tantùm ab Ordinis executione ſuſpenſus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib.*6. & ordinator illius eſt ipſo iure ab eius Ordinis collatione ſuſpenſus, vt diximus *alleg.*11. *n.*10.

45 *Nonò* Serui, vel mancipia ordinari non poſſunt, niſi plenè libertati fuerint reſtituti, toto *tit. de ſeruis non ordin.* & 54. *diſtinct. per tot.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.*19. *in nouiſſ. edit.* Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali* §. 14. *à princip.* Bonacin. *de cenſur. diſp.*7. *quæſt.*2. *puncto* 4. *num.*2. Cãpan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.*8. *à princ.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. ſacramentum Ordinis num.*45. latè Marchin *d. tract.* 1. *part.* 10. *c.*3. Debet enim eſſe immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ eſt aggregandus, vt à caſtris dominicis, quibus adſcribitur, nomen eius nullius neceſſitatis vinculis abſtrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap.*1. 54. *diſtinct.* Si autem de facto ſeruus aliquis ordinetur, quid iuris ſit ſub hac diſtinctione eſt ſciendum; ſi ordinans ſciebat illum eſſe ſeruum, & eum ordinauit domino ſciente, nec contradicente ad quoſcunque Ordines ſtatim fit liber, *cap. ſi ſeruus ſciente,*

54. diſtinct. Azot. inſtit. moral. p. 1. lib. 1. c. 4. §. ſi paſſus verſ. item ſi ſeruus; ſi verò domino id ignorante, vel contradicente, ſciente verò ordinatione, vel præſentatore, ſimiliter fit liber, ſed illi tenentur duos ſeruos æque bonos eius domino tradere. cap. ſi ſeruus, abſentes, ead. diſt. ipſis verò ignorantibus, ſed ſciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc diſtinguitur de Ordinibus; ſcilicet quòd ſi ad minores tantum Ordines eſt promotus, redigitur in priſtinam ſeruitutem, domino volente, & deponetur, c. ex antiquis, cum ſeqq. diſtinct. 54. c. 1. vbi gloſſ. de ſeruis non ord. Gam. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis q. 5. num. 9. Sed ſi ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipſe dabit domino ſuo pro ſe vicarium. cap. miramur, de ſeruis non ordin. vel pretium ſi poteſt, alioquin ipſe quoque domino volente deponetur, & ſeruituti reſtituetur, ſecus ſi ad Presbyteratum aſcenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij ſui amiſſione mulctatus, eo quòd ſciens ſe ſeruum paſſus eſt ordinari d. c. ex antiquis; quòd ſi peculium non habebit, ſeruiet domino in diuinis tantùm officiis, cap. frequenter 54. diſtinctione, c. nullus, de ſeruis non ordin. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 8 § 7. in princip. Verùm ſi dominus eius poſt annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, ſed is liber erit. d. cap. ſi ſeruus ſciente. Hæc autem de illis ſeruis intelliguntur, qui ex vtroque parente ſeruo ſunt nati: cæterùm natus ex patre ſeruo, matre verò libera, liber eſt, & licite poterit ordinari, cap. fin. vbi gloſſ. Doct. de ſeruis non ordin. Paleoth. de nothis & ſpuriis cap. 15. num. 4. Læl. de Zanchis de priuileg. Eccleſ. priuileg. 34. num. 24. quos refert, & ſequitur Campan d. cap. 8. num. 10. verſ. vt tamen. Hæc eadem, quæ de ſeruis ſunt dicta, de originariis quoque, adſcriptitiis, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo ſunt adſcripti, intelligenda videntur, ſecundùm Raym. & Angel. in ſum. verb. ſeruitus, propter eandem rationem, quæ & in ipſis videtur exiſtere: de qua in d. c. 1. 54. diſt. Sed & liberti ſine patronorum conſenſu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis ſicut in ſeruis eſſe videatur circa hoc obſeruatio, cap. fin. 44. diſt.

46 *Decimò* Curiales, id eſt, qui propter aliquod officium curiæ ſunt addicti, non ſunt ordinandi, cap. 1. c. 2. & per tot. 51. diſtinct. c. vnic. 53. diſt. c. ſi quis 77. diſt. c. infames 6. quæſt. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina cleric. §. 11. num. 6. vbi hoc intelligendum eſſe exiſtimat de his Curialibus, qui exercuerunt ſæua, vel turpia, ſiue vilia; vt ſunt nuntij, lictores, & id genus ſimilia, ſeu qui fuerunt officiales in cauſa ſanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam aſſumi. l. omnes, C. qui militare poſſunt lib. 12. Qui ergo oblati ſunt Curiæ alicuius publicæ poteſtatis, ſiue ſint milites, ſiue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, ſiue honeſtum, ſiue inhoneſtum, vel indecens, præſertim verò in cauſa ſanguinis, non ſunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiuſmodi perdurant officiis, aut ſunt in his Curiæ obligati, nec à Curia abſoluuntur, Oſius 61. diſtinct. qui nec eo caſu poterunt ordinari, ſi inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, niſi cum eis fuerit diſpenſatum, vt infrà videbimus, ſed & adeò debent à Curia eſſe ſoluti, vt repeti omnino non poſſint, c. 2. & 3. 51. diſt.

47 *Vndecimò*. Obligati ad reddendas rationes alicuius adminiſtrationis publicæ per ipſos geſtæ non poſſunt fieri clerici, niſi priùs depoſito onere, & ratione reddita, c. non ſidat. 50. diſtinct. c. legem 53. diſtinct. c. magnus 54. diſt. c. 1. vbi Doct. de obligatis ad ratiocin. docent Bernard. & Salzed. in pract. cap. 20. Nauar. conſ. 1. aliàs 4. numer. 7. de Regular. Henriq. lib. 14. c. 5. §. 5. Eſcobar. de ratiocin. c. 4. numer. 1. cum ſeqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum ſeq. Curi. Philip. p. 2. lib. 2. cap. 9. numer. 7. cum ſeqq. Bellet. tit. de diſciplina cleric. §. 12. à princip. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 9. num. 2. & 3. Bonac. de cenſur. diſput. 7. quæſt. 2. puncto 5. num. 2. verſ. quartu Amplia vt raciociniis implicati propter adminiſtrationem rerum etiam ſingularium perſonarum, non ſolùm promoueri nequeant dum gerunt, exercentque officium, ſed etiam expleta adminiſtratione, & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non poteſt, immo ſi de facto promoueretur, dignus eſſet depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vinceret. gloſ. verb. obrepſit in c. tantis Daniel. & ibi Archid. 81. diſt. Malol. de irregul. lib. 2. c. 11. numer. 4. verſ. in priuatis. Salzed. d. c. 20. numer. 3. Campan. d. c. 9. numer. 3. & cum huiuſmodi obligatis, qui ſcilicet adminiſtrationis ſuſceptæ rationem non præſtiterint, vt ad ſacros Ordines promoueantur, vel in Religione ſuſcipiantur, non diſpenſat Epiſcopos, l. 4. tit. 5. part. 1. Muños de Eſcobar. de ratiocin. c. 4. numer. 4. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 8. numer. 38. Alzedo de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 2. c. 6. numer. 65. Limita *primò*, in eo, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus ſacris minimè arcetur, vt per Abb. in d. c. 1. quæſtione antepen. Salzed. d. c. 20 num. 4. verſ. inter; niſi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis ſatisfaciat. Campan. d. c. 9. numer. 9. *Secundò* limita in eo, qui rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum, vel cuiuſlibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtrator fuerit, quia adminiſtratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, cap. vlt. 86. diſtinct. c. iudicatum 89. diſtinct. Salzed. d. c. 20. num. 5. verſ. idem, Bellet. d. §. 11. numer. 5. Campan d. c. 9. verſ. prædicta autem prohibitio. *Tertiò* limita in eo, qui publicis ratiociniis adſtrictus fideiuſſores præſtiterit, vt per Abb. num. 10 in d. c. 10. de oblig. ad ratioc. Maiol. d. c. 13. numer. 14. ſubdens hoc procedere ſi fideiuſſor conſtituat ſe principalem, ita vt poſſit ante principalem debitorem conueniri, Campan. d. c. 9. numer. 12. vbi num. 13. reſoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detinere Ordinibus inſigniri. *Quartò* limita in eo, qui in aliquo licet minori conſtitutus ordine, alicuius etiamſi liberalis perſonæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator, tametſi nondum cœptum ſit de adminiſtratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus aſcendere poterit, vt per Ioan. Fabr. in l. quiſquis, num. 8. C. de Epiſcopis & Clericis, Campan. d. c. 9. numer. 11.

Duodecimò corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, cap. illiterat. 36. diſt. Doctores citati alleg. 42. num. 31. quibus addo Cardoſ. in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 12. nouiſſimè Torreblanca d. lib. 2. c. 13. numer. 47. cum ſeqq. hi autem ſunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis ſunt, vel infirmi, vt toto tit. de corpore vit. c. maritum 33. diſt. veluti ſi quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut ſi claudus, vel adeo debilis ſit, aut deformis, vt vel miniſtrare non poſſit, vel nonniſi cum ſcandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id poſſit 48

efficere;

efficere : ſic namque & in lege veteri *Leuit.21.* præcepit Deus *ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad miniſterium eius, ſi cæcus fuiſſet, ſi claudus, ſi vel paruo, vel grandi, vel torto naſo, ſi fracto pede, vel manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore,* (id eſt, morbum ſquammoſum corpus dehoneſtantem vt ſcabros) *ſi ſit hernioſus,* id eſt, cuius inteſtina labuntur, vel deorſum confluũt, quæ omnia, & ſimilia moraliter explicat S. Gregor. *in Paſtorali,* & habetur *in c. hinc etenim 49. diſtinct.* & infrà ſigillatim percurremus *d. alleg.42.* & ſunt àb Epiſcopo in ordinandis animaduertenda, etſi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi verò præſertim non ſunt ordinandi, qui ſe ſponte in quacumque parte corporis quamuis de cauſa vitiarunt, & ſi non eſſent propriè deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apoſtolorum habetur expreſſum, & refertur *in c. ſi quis abſciſſione 53. diſt. & in c. qui partem, & d. c. maritum 33. diſtinctione* quod tamen de vitio notabili eſt accipiendum. Eunuchi verò, ſiue caſtrati, aut ſpadones non prohibentur ordinari, ſi non ſponte, ſed caſu, vel ab alio inuiti caſtrati fuerint, *c. eunuchus,* & ibi gloſſ. *in verb. in perſecutione 54. diſtinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem ſeruent, Bellet. *dict. tit. de diſciplina clericali, §.7. num.16. cum ſeqq.* Quòd ſi corpore vitiatus de facto fuit ordinatus, erit (ſi magnum fuerit vitium) deponendus, *c. pœnitentes 55. diſtinct.* Romanus tamen Pontif. ſecundùm gloſ. notabilem *verb. corpore vitiati, in princip. 55. diſtinct.* diſpenſat in caſibus, quibus non omnino aliquis eſſet inutilis ad miniſtrandum; etiamſi ſeipſum abſcidiſſet, & niſi maxima eſſet deformitas, ex cauſa tamen neceſſitatis, aut vtilitatis Eccleſiæ, vel meritorum perſonæ. In leuibus verò maculis poterit Epiſcopus diſpenſare, *c. 1. & 2. de corpore vit.* & reſoluimus *d. alleg. 42. n. 5. cum ſeqq.*

49 *Decimotertiò* arreptitij, ſiue à dæmone obſeſſi prohibentur ad Ordines promoueri, *c. maritum, c. communiter, c. clerici, 43. diſt.* plures Doctores, quos citauimus infrà *alleg. 62. n. 51. cum ſeqq.*

50 *Decimoquartò* illegitimi non poſſunt fieri clerici, ſed ad clericatum promouendi, debent eſſe ex legitimo coniugio, legitimiſque natalibus orti, *c. Presbyterorum, & c. ſeq. 56. diſt. c. cùm in cunctis. de elect. c. per venerabilem, in fine, qui filij ſint leg. c. 1.* & *ibi* Abb. *n. 1. de filijs Presbyt.* Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. c. 5.* Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali, §. 3. à princip.* Cardoſ. *d. verb. ſacramentum Ordinis, n. 11.* Marchin. *d. tract. 1. par. 10. cap. 1. cum ſeqq.* Torreblanca. *d. lib. 2. c. 13. n. 42.* Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia poſſit Epiſcopus diſpenſare? egimus *alleg. 45.*

51 *Decimoquintò* Ordinandus non eſt, qui beneficiũ Eccleſiaſticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere, ac ſuſtentari poſſit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur. *c. 2. & c. Epiſcopus, de præbend.* Concil. Trident. *ſeſſ. 21. d. reformat. c. 2.* Sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Epiſcopus ordinare poſſit? latè egimus infrà *alleg. 19.*

25 *Decimoſextò.* Peregrini, & ignoti ordinari non debent, niſi bonum habeant plurium Epiſcoporum teſtimonium, *per tot. 98. diſt.* & per totum tit. *de clericis Peregrin.* nec ſtatur eorum iuramento, niſi literas teſtimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere. Canonicum impedimentum, *c. inter quatuor, de clericis peregrinis:* ſunt autem peregrini in hoc quidem propoſito, qui non ſunt ſubditi Epiſcopo à quo petunt ordinari, *c. cùm. nullus. de ætate & qual. lib. 6.* Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Epiſcopo non eſt nota, *c. Epiſcopus 14. diſt. c. quærendum 2. q. 7.* Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reform. c. 5.*

Hæc ſunt, quæ de Ordinibus ſuſcipiendis impediunt, & quæ præcipuè ſunt animaduertenda in admittendis perſonis ad Clerum; vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima Tonſura locum habet; alia verò ſunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à miniſterio ſuſceptorum Ordinum repellit, de quibus ſuo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ ſupra expoſuimus, à ſuſceptorum miniſterio expellunt, vt infrà dicemus. 53

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua ſunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, ſolemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc *perpetua* appellamus quia ſemper durant, niſi per diſpenſationem, aut per Religionis ingreſſum tollantur, vt ex dictis per diſcurſum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam ſine diſpenſatione tolluntur, vel in eis facilius diſpenſatur. Vnde notandum eſt prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locũ habere vno excepto; quod in ſacris tantùm Ordinibus obſeruatur, & eſt defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines faciliùs diſpenſetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & ſeruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum eſſe impedimentum irritans ipſo iure ordinationem, id eſt, quod characterem impediat præter impedimentum ſexus, vt ſuprà expoſuimus, modò in aliis ſeruata ſint ſubſtantialia Sacramenti, quæ ſuprà innuimus *alleg. 11. n. 9. in fine.* 54

ALLEGATIO XI.

Epiſcopus primam Tonſuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Prima Tonſura non confertur, niſi habenti ætatem ſeptem annorum.*

2 *Oſtiarius, Lector, & Exorciſta debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.*

3 *Primam Tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mort. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus tamen ſic; nullam verò ſuſpenſionem incurrit ſuſcipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.*

4 *Sciens non præſumitur quis, niſi probetur.*

5 *Prima Tonſura non danda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire, in lingua ſaltem vulgari, & minores Ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam Latinam intelligunt.*

6 *Confirmationis ſacramentum ſuſcipere prius debet qui ordinari vult.*

7 *Materia remota ſacramenti Ordinis eſt res illa, quæ traditur illum ſuſcipienti, traditio verò eſt materia prima.*

Clericus prima Tonſura quæ priuilegia nanciſcatur.

8 *Pſalmiſtæ officium, forma, & materia quæ?*

9 *Oſtiarius quis dicatur, & quæ ſit forma, & materia, officium huius Ordinis, oſtenditur.*

10 *Lector quis dicatur, & quæ ſit eius forma, materia, & officium, oſtenditur?*

11 *Exorciſta quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia?*

Exorciſta munus exorcizandi exercere poteſt præſente aliquo in ſupremo Ordine conſtituto.

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio?*

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur.

13 *Contactus materia an ſit de eſſentia?*

14 *Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri.*

15 *Maiores Ordines de neceſſitate præcepti, non verò Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi.*

16 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus primam Tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

17 *Minores Ordines vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo.*

18 *Interſtitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima Tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam Tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrere irregularitatem.*

Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur ſi conſuetudo vigeat.

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod ſit.*

22 *Dies Dominici, & feſtiui in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, ſunt omnes dies feſtiui de præcepto.*

23 *Prima Tonſura in omni tempore poteſt conferri.*

24 *Minores Ordines poſſunt cõferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali, de conſuetudine.*

25 *Ordinis ſacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.*

26 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima Tonſura ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur.*

27 *Sabbato ſancto vbi eſt locus interdictus an Ordines conferri poſſint.*

28 *Ordinandi miniſtros ſi immineat neceſſitas, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri, niſi in loco interdicto an in eo licitè conferantur, oſtenditur.*

1 PRIMA Tonſura quæ ex minoribus primus Ordo eſt, non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, *cap. nullus, de tempor. ordin. in 6.* & 27. *tit. 6. part. 1.* nouiſſimè Balthaſ. de Angelis *ad auth. Presbyterum C. de Epiſcop. & cleric. tom. 4. pag* 51. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg. 7. n. 5. & alleg. 9. num. 1.* Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul. pag.* 79. *in reſp. ad* 10 quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur ſufficiens, vt habetur *in cap. in ſingulis* 77. *diſtinct.* quem ibi ſic intelligunt gloſſa & Doctores; & in hoc nihil reperiiſſe immutatum dicit Moneta *de diſtrib. quotid. p. 2. quæſt. 19. num. 11.* licèt inueniatur *in cap. nemo* 78. *diſt.* Lectorem non minorem 18. annis eſſe aſſumendum, quod accipi poteſt non quidem de Ordine, ſed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordinati, non ſunt aſſumendi; nam in ſecundo Toletano Concil. relato *in cap. de his* 28. *diſtinct.* in minori ætate ſtatuitur poſſe ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit *d. c. ſingulis.* Vide gloſſ. *verb. infanti in c. cùm nullus, de temporib. ordin. lib. 6. gloſſ. fin. in Clem. fin. de ætate, & qualit.* Syluest. *verb. ætas n. 2 verſ. tertiò quantum ad Ordines,* Bertachin. *in tract. de Epiſcopo lib. 1. p. 1. cap. 31. num.* 56. Gambar. *in tract. de poteſt. leg. lib. 7. n.* 432. Vitald. *in candelab. aureo tit. de ſacram. Ordinis n.* 27. Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. num.* 15. Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 16. §. 7. n. 2.* Rebuff. *conſil. 2. num. 3.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. quæſt. 9 num. 1.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnic. punct. 5. num.* 12. Thom. Valaſc. *d. alleg. 9. num. 1. in fine.* Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 29. à princip.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33. nu. 11. cum ſeqq.* D. Acuña *in comment. ad c. in ſingulis num. 3. cum ſeqq. diſt.* 77. Marcel. Vulpe nouiſſimè *in praxi iudic. fori eccleſiaſt. cap. 8. num. 4.* idem Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 3. quæſt. 1. punct. 1. num* 4. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. in prælud. num.* 184. Molfeſ. in *ſumma Theolog. moralis tract. 2 cap. 11. num. 1.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, &* 2
cap. 2. vbi *in fine* dicit † promouendos ad Oſtiariatum, & Exorciſtatum ætatem annorum 13. habere debere, ad Acolytatum verò quartumdecimum attingere; ſed cùm hæc ætas non ſit præſtituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda eſt, quæ à Canone præſcribitur, prout deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib 1. tit. 10. l 1. n. 5.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop part. 1. c. 1. num. 22. in fine.*

Primam Tonſuram recipiens ante ſeptennium non 3
peccat mortaliter, ſi nondum peruenit ad vſum rationis, quia nullibi præceptum hoc grauiter prohibens inuenio, Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 12. n. 10.* D. Acuña *ad d. cap. ſingulis n 5* Epiſcopus verò conferens Tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat, cùm videatur facere contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, vt tenet Bonacina *de cenſur. diſp. 3. quæſt 6. punct. 5. num. 7. verſ. neque* Sayr. *citato loco.* D Acuña *ad d. cap. in ſingulis num.* 7. Nec etiam fit ſuſpenſus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem ſuſcipit, Suar. *tom. 5. diſp. 31. n. 23. ſect. 4* vbi *n.* 29. idem ſubdit in Epiſcopis, Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1. in comm. lit. B.* D. Acuña *in d. cap. in ſingulis n. 6.* Nec Bulla Sixti V. incip. *Sanctum, & ſalutare,* obſtat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. vt aſſerit Bonacina *d. punct. 5. num. 6.*

Prima clericali Tonſura (verba ſunt Concilij) *non* 4
initientur, qui Fidei rudimenta edocti nõ fuerint, quique legere, & ſcribere ſciant c. 4. ſeſſ. 23. de reformat. Vnde cum non præſumatur quis ſciens, niſi probetur, *cap. ſi forè,* iuncta gloſ. *verb. ſcientia, de elect. in 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 91. num.* 18. Piaſec *in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine.* Flamin. *de reſignat. lib. 10. quæſt. 3. n.* 64. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 4. num.* 105. † ad primam Tonſuram non debet 5
admitti, qui non oſtenderit ſe legere, & ſcribere ſcire, vt obſeruant Franciſc. Leo *in theſau. fori Eccleſiaſtici p. 3. cap. 8. n. 6.* Bonacin. *de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num.* 16. Molfeſ. *d. tract. 2. c* 13. *num.* 2. Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 9. à num. 1.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 9* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1 num. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap. 7. n. 1.* Laurent. de Franchis *vbi ſupr. in reſp. ad 19. verſ. & vt à primo,* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori*

fori Eccleſiaſtici deciſ. 390. *in* 1. *edit.* & *reſol.* 329. *nu.* 9. *in* 2. *edit.* vbi etiam aſſerit ad beneficium ſimplex requiri, quòd ſciat legere & conſtruere, de quo etiam Nauar. *in cap. ſi quando, except.* 13. *numer.* 13. *de reſcript.* Piaſec. *dict. num.* 40 Cùm autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua; videntur intellexiſſe linguam vulgarem, ſeu maternam, ita quòd valeat Tonſura inſigniri quiſquis, ſi in ſua lingua materna legere & ſcribere ſciat: ſic Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *quæſ.* 2. quem refert Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 5. *cap.* 3. *numer.* 2. & multis nouiſſimè comprobat Sanch. *d. c.* 1. *dub.* 45. *numer.* 11. me citato *in hoc loco* nouiſſimè Diana *moral. reſol. part* 5. *tract.* 14. *reſol.* 27: Minores verò Ordines iis, qui ſaltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. *d. ſeſſ.* 23. *capit.* 11. & ſigillatim ſcientiam vnicuique Ordini requiſitam explicant Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *artic.* 4. *verſ. tertia concluſio*, Azor. *d. cap.* 6. Molfeſ. *d. tractat.* 2. *c.* 13 *numer.* 3. Sanch. *d. dub.* 45. ferè *per tot.* Marchin. *d. p.* 5. *cap.* 1. Aduertit tamen Menoch. *de arbitrar. caſu* 525. *num* 58. arbitrari Epiſcopum poſſe magis expedire Eccleſiæ ſi Ordines conferat ei qui, etſi adhuc Latinam linguam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique oſtendit proficere ſe poſſe. Vide *infrà alleg.* 46. *num.* 9. *cum ſeqq.* De ſcientia ſingulis Ordinibus maioribus conueniente dixi *infrà alleg.* 14. *ante numer.* 10. Et notandum eſt quòd examen de ſcientia & doctrina Regularium Ordines ſuſcipere volentium debet fieri ab Epiſcopo, vt per Vaſq. *in* 3. *p. tom.* 3. *diſput.* 246. *c.* 6. *n.* 55. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tr.* 11. *dub.* 14. *n.* 5. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines ſacri, n.* 1. Diana *moral. reſol. p.* 2. *tr.* 2. *miſcel. reſ.* 31. *in fine.*

6 Neminem quoque debere illum Ordinem, immo nec primam Tonſuram ſuſcipere, qui non ſit confirmatus, docet Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 4. & reſoluunt Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *c.* 1. *num.* 24. *verſ. ad minores*, Molfeſ. *in ſum. Theolog. moral. tract.* 2. *c.* 3. *num.* 25. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *n.* 24. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract.* 5. *q.* 1. qui ſecus tamen faceret (ſecluſo contemptu) non peccaret mortaliter; quia nec Concilium ipſum Trid. id prohibet ſub alia cenſura, aut alia forma, quæ obligationem ad mortale indicet, ſolúmque eſt indecentia quædam. Ita Nauar. *in man. cap.* 22. *numer.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *c.* 6. §. 3. Suar. *tom.* 3. *diſp.* 38. *ſect.* 1. Auil. *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.* 369. Galet. *in margar. caſuum Conſcient. verb. Ordo pag.* 194. Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 3 *c.* 48. *q.* 1. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 72. *a.* 8. *numer.* 90 Fernand. *in exam. Theolog. moral. p.* 3. *c.* 3. §. 5. Valer. Regin. *citato loco*, Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 2. *n.* 26. Diana *reſol. mor. p.* 2. *tr.* 2. *miſcel. reſ.* 4. latius *ſup. alleg.* 2. *n.* 14.

7 Materia remota ſacramentis Ordinis eſt res illa, quæ traditur cum ſuſcipienti, traditio verò eſt materia proxima, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 8. §. 2. Card. Bellarm. *tom.* 3. *de Ordine cap.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tr.* 2. *n.* 7. *cum ſeqq.* Vaſq. *p.* 3. *tom.* 3. *diſp.* 239. *c.* 3 Ægid. de Coninch. *tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 3. Sanch. *in opuſcul. mor. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 1. *n.* 10. vbi ait quòd cùm forma ſit imperatoria, *Accipe poteſtatem*, applicatio materiæ debet eſſe traditio vaſorum & inſtrumentorum, quibus vſus eiuſdem poteſtatis deſignatur: quæ vt meliùs percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis ſpecialiter agendum eſt.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, ſciendum Pſalmiſtam, ſeu Cantorem eum dici, qui primam clericalem Tonſuram tantummodo ſuſcepit; ideò ſic dictus, quia Pſalmos & cæteras laudes in Eccleſia cantat, *cap. cleros* 21. *diſtinct.* Thom. Valaſc. *alleg.* 3. *num.* 7. Cuius officium impertitum inuenitur, eſt enim, qui vocem præmittit, & qui canendo ſubſequitur, & qui conſonat, primus dicitur præcentor, ſecundus ſuccentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Pſalmiſtæ officium eſt canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap.* 1. 25. *diſtinct. dict. cap. cleros*, Nauar. *in man. c.* 25. *numer.* 108. & *de orat. capit.* 7. *numer.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. In eius ordinatione fit capillorum tonſura in modum coronæ, & veſte linea induitur, vt in Pontificali. Poteſt tamen quiſque ſola iuſſione Presbyteri officium pſallendi exercere, *cap. Pſalmiſta* 23. *diſtinct.* Tonſuram verò deferre nullus debet, niſi eam prius ab Epiſcopo acceperit, prout conſtitutum fuit in ſeptima Synodo relata *in cap.* 1. 69. *diſtinct.* Et quamuis primam Tonſuram minimè habere materiam & formam eſſentialem, ac proinde ſine prolatione aliquorum verborum validam eſſe tonſurationem teneant illi, qui affirmant eam non eſſe Ordinem, & præcipuè Nau. *conſ.* 4. *de ſacrament. non iterand. in nouo*, Fornar. *tract. de Ordine cap.* 7. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tractat.* 1. *c.* 3. *numer.* 20. Ego tamen iuxta meam ſententiam contrarium libenter amplector, eo maximè, quia Epiſcopus in eius collatione dicit in perſona clerici initiandi, vt habetur in Pontificali: *Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis mei: tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi.* Vnde minus benè aliqui exiſtimarunt Pſalmiſtatum idem eſſe cum Lectoratu, inter quos eſt VValdenſ. *de ſacram. Ordinis c.* 46. *n.* 6. *tom.* 2. *ſum.* De prima Tonſura vide quæ dixi *de Iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 38. *num.* 31. *cum ſeqq.* 8

Priuilegia, quæ clericus primæ Tonſuræ nanciſcitur, hæc ſunt. *Primum* quòd in Religioſam Domini ſortem cooptari certum eſt, atque ex laicis, & profanis perſonas fieri Sacras. *Secundum*, quòd Sacerdotij, ſeu beneficij Eccleſiaſtici capaces euadunt. *Tertium*, quòd Eccleſiæ iuriſdictionis participes ſunt, id eſt, poteſtatis excommunicandi, interdicendi, ſuſpendendi. *Quartum*, quòd in eos Imperium, & ius Magiſtratus ſæcularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. *Quintum*, quòd nemo iis violentas manus poteſt inferre quin in cenſuram incidat excommunicationis. *Sextum*, eſt priuilegium immunitatis ſuorum bonorum omnium, ſiue illa iure patrimonij, ſiue beneficij Eccleſiaſtici poſſideant. Ita Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 54. Diana *reſ. moral. part.* 4. *tract.* 1. *reſ.* 20.

Oſtiarius, ſiue ianitor eſt is, qui præeſt oſtiis, vel ianuis templi; de quo meminerunt S. Dionyſ. Areop. *cap.* 3. *eccleſ. hierarch.* Tertul. *in lib. aduerſus hæreſes*. & de eo ſcripſerunt Onuphr. *lib. de offic. Eccleſ.* Raban. *de inſtit. cleric. cap.* 12. Alcuin. *lib. de diuin. offic. cap.* 35. Troil. *lib.* 1. *de perf. cleric. c.* 19. Marcel. Vulpe *d. cap.* 7. *n.* 10. *verſ. oſtiarius.* cuius officium eſt bonos, & fideles in Eccleſia recipere, infideles verò, & criminoſos, atque excommunicatos repellere; non quidem ſuo iudicio, ſed ſuperioris iuſſu, & auctoritate, *cap. oſtiarius* 23. *diſt.* S. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 37. *art.* 2. *in corpore*, & alij, quos ſequitur Valer Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 1. *numer.* 11. Vaſq. *tom.* 3. *in* 3. *diſp.* 236 *c.* 2. *num.* 17 & 18. & Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 17. *n.* 3. Materia huius Sacramenti ſunt claues, quæ cùm ordinatur ei porriguntur; & forma ſunt verba prolata per Epiſcopum in traditione clauium, videlicet: *Accipe* 9

poteſtatem aperiendi Eccleſiam, & ſacrarium, & claudendum infidelibus. Vel: *Sic age quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur,* vt in Pontificali referunt Molfeſ. *d.tract.1.cap.4.* Filliuc. *tract 9.n.12 & 51.* Sanch. *in opuſcul moralib.lib.7.c.1. dub.12.numer.4* Marchin. *de ſacram.Ordinis,tract.2. part.2. cap 1.cum ſeqq* Hic vocatur etiam Sacriſta, cum ei curá committitur ſacrorum vaſorum, & theſauri Eccleſiæ, *cap. vnic. de officio Sacriſta.* Vnde & Theſaurarius appellatur, qui Græcè Cimeliarcha nominatur, *in c.1.in fine, 25.diſt.* Et ad eius officium ſpectat etiam Baſilicarum ordinatio, vel ornatio, & incenſi præparatio, cura Chriſmatis conficiendi, ac baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum, id eſt, ceræ, & olei pro ipſis luminaribus, & huiuſmodi, *d.cap.vnic.de officio Sacriſta.* Cuſtos verò eſt quaſi miniſter Sacriſtæ, ad cuius officium pertinet ea cuſtodire, quibus in dies Eccleſia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Eccleſia accendere, campanas, & tintinnabula ſuis horis ad iuſſum Archidiaconi pulſare, & his ſimilia, vt habetur *toto tit.de officio Cuſtodis.*

10 Lector, qui poſt Oſtiarium ſequitur, eſt is, qui poteſtatem habet legendi lectiones veteris Teſtamenti in Eccleſia: eius namque officium eſt lectiones illas clarè, & diſtinctè pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, *c.1.25.diſtinct.c.cleros 21.diſt.* S.Thom.& alij apud Vaſquez *diſp.236.cap.2. numer.19. cum ſequentib.* Hugo de S.Victore *lib.2.de Sacram.parte 3.c.6.* Vnde S.Iſidor. *in epiſt.ad Ludifridum,* quæ refertur *in c.perfectis diſt.25.* tradit Lectoris officium eſſe vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortaſſis autem pro prædicatione accipitur ipſa recitatio Prophetarum alta, clara, & diſtincta voce prolata, vt *ibi* exponit Cardin. Turrecr. & ideò qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, *cap.non liceat 21.diſt. cap.1.69.diſt.* Huius etiam Lectoris munus erat baptizandis Chriſtianæ religionis rudimenta tradere. Catechiſm.Roman. *de ſacram.Ordin.numer.16.* Sot. *in 4.diſt.24.q.1.art.3.verſ.1.* Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis, *cap.lector.23.diſtinct.* & ſic materia remota eſt liber continens prophetias veteris & noui Teſtamenti, proxima eſt traditio eiuſdem libri. Diſcrimen autem eſt inter materiam Lectoratus, & Subdiaconatus quia Subdiaconi eſt legere vtriuſque Teſtamenti Epiſtolas in ſolemni Miſſæ ſacrificio: Lectoris autem extra Miſſam inter nocturna Pſalmodia, vt ſcribit Amalar.Fortunat. *lib.4.de officiis Eccleſ.cap.3.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: *Accipe, & eſto verbi Dei relator, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officium tuum, partem cum his, qui verbum Dei bene miniſtrauerunt,* vt in Pontificali, referunt Clemens Papa *lib.8.conſtit.c.22.* Molfeſ. *d.tractat.2.c.5.* Filliuc. *tr.9.nu.21.& 51.* Sanch. *d.lib.7.c.1.dub 11.n.5.* Marcel. Vulpe *d.c.7.num.18.verſ.Lector.* Vide dicta *d.c.38.n.23.cum ſeqq.*

11 Exorciſta Græca voce ſic dictus, qui Latinè Adiurans dicitur, ſiue increpans, *d.c.cleros,* in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorciſmorum, *cap.exorciſta 23.diſtinct.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos,* vt in Pontificali referunt Sanch. *in opuſcul.moral.b.lib.7.c.1.dub. 12.n.6.* Marchin. *d.tract.2.p.3.c.2.* Rodulph.Cupers *in ecopiſtolat.79 diſt.de Exorciſtis,* Marcel. Vulpe *d.c.7. numer.18* Molfeſ. *d.tract.2.c.6.* Filliuc. *d.tractat.9.numero.& 51.* Huius enim officium eſt, vt habetur *in cap.1.35.diſt.* manus ſuper energumenos, id eſt, lunaticos, ſeu à dœmonibus obſeſſos cum inuocatione nominis Ieſu imponere; ſpecialiter autem ſuper baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorciſmus, *d.cap.1.nec quemquam, ad fin.verſ.nec autem, de conſec. diſt.4.* Hug. *lib.2.de ſacram.p.3.c.8.* Stephanus Eduenſ. *tract.de ſacram.Altaris cap.3.* Eſt enim exorciſmus, vt inquit tex. *in c.ante viginti. ead. diſt.4.* adiuratio contra dœmones, quæ non ſolùm circa corpora obſeſſa, verùm etiam circa obſeſſas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum poteſtas, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus, *cap. ſicut nobis eadem diſt.4.* Sed exorcizare quidem dœmones in baptizandis officium eſt Sacerdotis, *c.Sacerdotes, ead.diſtinct.* quamuis & ſimplex Exorciſta id valeret efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt. *d.c.1. 25.diſtinctione,* qui verò non eſt in hoc Ordine conſtitutus exorcizare, nec in Eccleſia, nec in domibus poteſt. *c.fin.69.diſtinct.* Laodicen.Conc. *cap.25.* Aquiſgran. *c.79.* Victor. *de Magia n.23.* Sanch. *in opere morali, lib.2.c.42.n.18.* Suar. *tom.2.de Relig.lib.4.de abiurat.c.2.n.11.*

Præſente aliquo in ſupremo Ordine conſtituto non debet clericus exorciſta munus iſtud exorcizandi exercere, ſed id relinquere Sacerdotibus, qui ſoli hac noſtra ætate officium iſtud pellendi dœmones præſtant: munus autem exorcizandi in Eccleſiæ primordiis remittebatur clericis Exorciſtis, quia tunc tanta erat energumenorum copia, vt quaſi greges ad Eccleſiam accederent, teſte Greg. de Valentia *tom.4. diſp.9. q.1.puncto 3.* licèt regulariter Epiſcopo minimè liceat prohibere clericis Exorciſtis, vel Sacerdotibus ne ſine illius facultate energumenos exorcizent; poteſt tamen videre quam exorcizandi formam ſeruet Exorciſta, an ab Eccleſia inſtitutam, & receptam, vel an vtatur ſuperſtitionibus, vel aliquod cùm dœmone pactum habeat; & ſi videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Epiſcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nauar. *conſ.6.de officio Ordin.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c.47. numer.6.* Licet Exorciſtæ, quando dœmon eſt ligatus aliquo ſigno, talia ſigna à dœmone reuelata perquirere, frangere, & deſtruere, vt iis ablatis maleficiatus incolumitatem conſequatur, Nauar. *in man.cap.11.numer.29.* Petr.Binsfeld. *in tit.de malefic. & mathemat. lib.4.quæſt.5.concluſ.4* Suar. *tom.1.de Relig.lib.2.de ſuperſtit.c.17.* latè Sanch. *de Matrim.lib.6.diſp.96.* cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorciſtæ rogare magum, vt tollat maleficium per aliud maleficium, vbi alia via maleficiatus ſanari non poteſt; quia hoc nihil aliud eſt, quàm dœmonis auxilium per magum inuocare, Sylueſt. *in ſum.verb.maleficium quæſt.8.* Nauar. *d.num.29* Petr.Binsfeld. *d.q.5. concl.3.* Martin.Delri. *diſquiſ.magic.lib.6.c.2.ſection.1. quæſtion.2.* Suar. *vbi ſuprà cap.18.* Sanch. *d.diſputat.95. num.7.*

Acolytus*, qui Græco vocabulo ſic appellatus, 12
Latinè Sequens poteſt intelligi, eo quòd Subdiaconum ſequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, *cap.clero 21. diſtinct.* in eius ordinatione pro forma: porrigitur candelabrum, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari, *c.Acolytus 23. diſt.* Aliqui verò dicunt materiam huius Sacramenti eſſe cereum extinctum ſimul cum vrceolis vacuis: alij tenent ſolùm eſſe vrceolos vacuos; in Pontificali tamen videtur ſignificari vtramque ſimul eſſe materiam, prout ex eo colligere videtur Vaſq. *d.diſput.236.num.29.& 30.& diſp.237. ſub num.32. verſ.caterùm,* Molfeſ. *d.tract.2.cap.7.numer.10.* Filliuc. *d.tractat.9.num.19.& 51.* Vide dicta *de iure Eccleſ. lib.1.c.38.num.13.cum ſeqq.* Forma autem ſunt verba

ab

ab Epiſcopo prolata in traditinne materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum tereo, vt ſcias te ad accendēdum Eccleſiæ lumi aria mancipatum in nouino Domiri.* Et quando traditur vrceolus vacuus, Epiſcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrceolos ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti ex nomine Domini*, vt in Pontificali. Sed dubitari poteſt in quonam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei, & prolatione ſuæ formæ, vel in traditione vrceoli, & prolatione formæ? Vna ſententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione ſuæ formæ. Ita Bonauēnt. *in 4. diſt. 24. 2. part. diſti Ei nu dub. 5.* Angel. *in ſum verb. Ordo 1. num. 4.* Alia ſententia tradit characterem hunc imprimi in traditiooe vrceolorum, quia per iſtos Acolytus principalius, & immediatius, quam per candelabrum, quod defert, Euchariſtiæ deſeruit. Sic S. Thom. *in 4. diſtinct. 24 quaſt. 2. ad cap. 3 ad 6.* Palud. *ibid. art. 2. n. 15.* Heoriq. *lib. 10 cap. 9. num. 1.* Syluest. *in ſum. verb. Ordo 2. quaſt. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7.* *Tertia*, cui magis adhæreo, habet characterem imprimi in vtriuſque materiæ traditione ſimultanea, quam ex nouiotibus amplectuntur Viguer. *in ſumm. Theologica cap. 16. § 6.* Vaſq. *tom. 3. in 3. part. diſp. 237. c. 3. num. 36.* Eius eſt officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum eſt Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, & ipſe ſuggeſta pro Euchariſtia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos, *d. c. cleros, cap. 1. 25. diſtinct. cap. 1. §. deſeruientes 23. diſtinct. cap. Acolytus 23. diſtinct.* Sanch *d. cap. 1. dub. 17. n. 6.* Quos etiam familia deferre ſolitos tradit Durant. *de ritibus Eccleſ. lib. 1. cap. 13.* Vide circa hunc Ordinem, quæ dixi *de Iure Eccleſ. lib. 1. cap. 38. num. 3. cum ſeqq.*

13 Contractus materiæ eſt de eſſentia, ita vt non cenſeatur Ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, vt docent S. Thom. *part. 3. quaſt. 38. art. 14.* Syluest. *verb. Ordo 2. q. 5.* Ægid. de Coninch. *diſp. 20. dub. 7. num. 7.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 2. num. 1.* Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 4.* Valent. *tom. 4. diſputat. 9 quaſt. 1. puncto 4. ad 1. argum.* Quamuis hunc materiæ contactum non eſſe de eſſentia teneant Henriq. *lib. 10. c 9. n. 1. litt. D*, Vaſq. *d. diſp. 246. num. 19.* Piaſec. *in praxi Epiſcop part. 1. c. 1. num. 51. pag. 59.* Sed in Ordine Preſbyteratus ſuſcipiendo aliter reſoluimus *in alleg. 14. num.* 8 Non opus eſſe contingere materiam quando verba proferuntur, ita vt ſint ſimul contactus, & verba, ſeu forma, ſed ſufficere, vt ſint ſimul moraliter, id eſt, ſine mora interpoſita, obſeruant Emman. Sà *verb. Ordo n. 5.* Nugn. *part. 3. quaſt. 34. art. 5. diffic. 2.* Henriq. *d. cap. 10 § 1.* Valer. Reginald *d. tract. 5. num. 9.* Granado *in 3. part. de ſacram. contron. 9. tract. 1. diſp. 6. num. 16.* Diana *moral. reſolut. part. 5. tract. 13. reſol. 48.* vbi tenet in Sacramento Ordinis ſufficere ſimultatem materiæ moralem, & formæ. Et in minoribus Ordinibus ſufficit ſi prædicta inſtrumenta tradantur per Archidiaconum Epiſcopo traditionis verba proferente, & ex *d. cap. Acolytus:* docent Syluest. *verb. Ordo 2. quaſt. 5.* Viuald. *in candel. tit de Sacramento Ordinis. num. 14.* Nauar. *conſ. 3. de Sacram. non iter.* Eſt autem notandum ſex eſſe ſubſtantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non ſuſcipitur; nec character imprimitur. *Primum* eſt, poteſtas ordinantis, de qua *aſe . . Secundum* materia, id eſt, inſtrumenta tang n l, & in Preſbyteris vnctio, de quibus egimus num is præcedentibus, *& alleg. 14. Tertium* forma verborum, vt diximns *locis proximè citatis. Quartum* ſexus virilis, quia fœmina non ſuſcipit characterem, vt obſeruauimus *alleg. 16. n. 25. Quintum* intentio recta. *Sextum* Baptiſmus in ordinato, vt probauimus *alleg. 2. à num. 8.*

Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri, 14
etiam à non ieiuno, Armil. *verb. Ordo num. 9.* Angel. *verb. Ordo 4. n. 5.* decet tamen conferri intra Miſſam, & ab Epiſcopo ieiuno, Madius *de ſacram. Ordin. c. 5. n. 9.* † Maiores verò non niſi in Miſſa conferuntur; 15
c. quod ſicut, de elect. & conſulit Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 8.* de neceſſitate videlicet præcepti, non de neceſſitate Sacramenti, gloſ. *verb. diuidatur, in d. cap. quod ſicut*, Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 2. n. 36. & rub. 6. c. 2. n. 19.*

16 Quamuis Epiſcopi, ſeu ab ipſis deputati debeant inquirere intentionem ordinādi, hoc eſt, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad alios Ordines, vt ſuprà dictum eſt; ſi tamen initiandus ſuam non aperiēs mentem, primam Tonſuram recipiat, eo tantùm fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout reſoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 33. verſ. 16. & 17.* Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Ordo pag. 194. col. 2.* Coninch. *de Sacramēt. tom. 2. diſp. 20. n. 104. & 105.* Bonacina *eod. tract. diſput. 8. q. vn. punct. vlt. in fine.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. quaſt. 2. & 3.* Villalob. *in ſum. tract. 11. diffic. 14. num. 2.* Anton. Diana *Moral. reſol. p. 1. tract. 16. reſol. 10.* ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 4.* ibi, *Tonſura non initientur, &c. de quibus probabilis coniectura non ſit, eos non ſæcularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe*, &c. Contrarium verò tutius mihi ſemper viſum fuit, ex citato Tridentini decreto, quòd hanc appellat fraudem ſęcularis iudicij, & ſic videtur crimen eſſe mortiferum, cum in maximum Reipublicæ detrimentum, necnon in grauem Eccleſiæ iniuriam vergat; & ideò hanc partem ſuſtinent Victor. *in ſum. tit. de ſacram. Ordinū, n. 240.* Bañes *2. 2. q. 12. art. 1. concl. vlt.* Fr. Emman. *in ſum p. 2. c. 17. n. 2.* Petr. de Ledeſm. etiam *in ſum. part. 1. de Sacram.* vbi *de ſacram. Ordinis, dub. 5. concl. 2.* Molfeſ. etiam *in ſum. Theolog. moral tract. 2. c. 18. num. 1.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis, tractat. 1 part. 8. c. 1. à num. 2.* vbi *à num. 9.* diſputat an ſecluſo contemptu, & alia praua intentione, lethalis ſit Tonſura, & minorum Ordinum receptio abſque voluntate aſcendendi ad ſacros Ordines, & *à numer. 22.* an retroceſſio à Clericatu ſit lethalis, vel venialis.

Ordines minores licèt vno die omnes vni poſſint 17.
conferri, ſecundùm gloſſ. *verb. minores in cap. 2. de eo, qui furtiuè Ordines ſuſcepit*, Mandoſ. *ſuper reg. Cancel. 24. de malè promotis, quaſt. 2. n. 9.* Rebuff. *ſuper reg. 13. Cancel. verſ. item cupiens*, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32.* Henriq. *lib. 10. cap. 11. n. 4.* Bonacina *de Sacram. diſp. 8. quaſt. vnic. puncto 5. num. 36.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 53. n. 11.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 21.* Nihilominus propter verba Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 11.* ibi, *Atque ita de gradu in gradum aſcendat, vt in eis, cum ætate vita meritum, & doctrina maior accreſcat*; † laudabilis erit abſtinere, niſi immineret neceſſitas, vel alia vrgens cauſa benè viſa Epiſcopo, vt in ſpecie poſt Azorium firmant Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quaſt. 38. art. 5. concl. 2.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1 reſolut fin. caſu 26.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtica p. 1. tract. 3. c. 2. q. 14.* Marchin. *d. tract. 1. p. 7. c. 1. à num. 6.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. n. 7. verſ. quatenus*, vbi quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper interſtitiis in mi-

noribus ob quamlibet leuem cauſam; & in Concil. Brachar. vlt. *art. 2. p. 1.* relinquitur prudentiæ Epiſcoporum an ſimul, vel per interſtitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit eſſe internallum, quod daretur de vno die feſto, ad alium proximum, cùm ſingulis diebus feſtis conferri poſſint, vt diximus Ita Sorbus *in comp. Mend. c. verb. Ordo, verſ. & ſic bene.* Campanil. *rob. 6. c. 3. n. 13.* quod verum indico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin *de poteſt. Epiſcopi, c. 26. §. 27. n. 4.* & Maiol. *de irregular. lib. 3. c. 24. n. 13.*

Si conſuetudo tamen adeſſet, (qualis in aliquibus
19 locis Germaniæ, & Hiſpaniæ vigere conſtat) quæ permitteret minores Ordines, & primam Tonſuram vnica die conferri, ſeruandam eſſe aſſerunt Alzed. *d. cap. 1. n. 22* Sylueſt. *verb. ordo 3. num. 7. verſ. tertium,* Rebuff. *vbi proxime,* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 3. nu. 1.* Henriq. *d. §. 4.* Campan. *diuerſ. iuris Canonici rob. 6. c. 2. n. 10.* & deciſum refert Armendar. *ad recopi. legum Nauarra lib. 1 tit 18 lib. 7. num. 5.* Et etiam, illa
20 non ſtante, † ſi quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonſuram cum minoribus receperit, nullam incurrere irregularitatem aſſerunt Auila *de cenſuris p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub 4.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 22.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3.* Bonac. *de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. puncto 5. numer. 35.* An idem dicendum, ſi conſuetudo vigeat in eiſdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna ſententia tenet conſuetudinem non excuſare, quia hæc fuit ſublata à Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 11. & 13.* Ita Syluest. *in ſumm verb. Ordo 2. quæſt. 7* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 11. n. 2.* Hieron. Venero *in exam. Epiſc. lib. 1. cap. 18. n. 13.* Cardin Tolet. *lib. 1. cap. 71. num. 1.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 25. verſ. vna & eadem die.* Alzedn *d. part. 2. c. 5 n. 24* Menoch. *de arbitr. cent. 6. caſu 564 num* 8. Altera ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ex iuſtiſſima cauſa id licere Epiſcopis in iis locis, in quibus iſta viget conſuetudo; quia conſuetudines ambiguæ non tolluntur à Tridentino *ſeſſ. 23. de reform. c. 6. & 9.* Sic Hieron. Sorbo *verb. Ordines ſacri.* Nau. *in man. cap. 15. numer. 71.* Fr. Emman *in ſum. part. 2. c. 16. numer. 3:* Gutierr. *canon. lib. 1. c. 16. num. 34* Sayr *de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 25. & lib. 7. cap. 10. num. 26.* Suar. *in ſimili tract. diſp. 32. ſect. 1. num. 41.* Sanch *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 7. cum ſeqq.* Miranda *in man. Prælat. part. 1. quæſt. 38. a. 8. concl. 2.* Fornar. *de Ordine c. 8. n. 3.* Quamuis alij ſecluſa conſuetudine exiſtimauerint noſtra iam tempeſtate licere Epiſcopo eadem die ex cauſa iuſta minores omnes, & ſimul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero ſunt Molfeſ. *in ſum tract. 2. c. 8. n. 17. & c. 14. n. 3.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p. diſp. 246. c. 5. n. 48.* Diana *tom. 1. tr. 16. reſol. 28.*

Tempus idoneum ad conferendum minores Or-
21 dines illud idem eſſe, quod ad maiores requiri conſtat, necnon quamlibet Dominicam, aut feſtiuam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III. *in c. de eo, de temp. ordin.* Syluest. *verb. ordo 2. n. 6.* Rebuff. *in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis ad ſacros Ordines male promotis, n. 2. & 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de ſacram. Ordinis, n. 36. verſ. tertia concluſio.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. ſacramentum Ordinis, num. 42.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 1. num. 26.* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. cap. 5. num. 2.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 4. quæſt. 8 punct. 3. num. 5.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 16. num. 3.* Henriq. *lib. 10. cap. 12. §. 1.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, lib. 3. part. 2. c. 12. num* 20. Thom. Valaſc *allegat. Iuris to. 1. alleg. 4. num. 4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico, tract. 3. c. 8. quæſt. 69. verſ. item minores.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 10. num. 184.* Sanch. *opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 51. num. 1.* vbi *n. 8.* ſubdit poſſe Epiſcopum diebus Dominicis, & feſtis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd videatur Ordines generales celebrare, Ochagan. *de ſacrament. Ordinis quæſt. 9. n.* 8. Caſtald. *in praxi cærem. lib. 2. ſect. 15. c. 3. num. 3.* Paul. Laymann. *lib. 6. tract. 10. c. 8. numer. 1.* Madi. *de ſacram. Ordinis, cap. 3. numer. 4.* Ioan. Suar. *in enchirid. caſuum conſc. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonſura,* nouiſſime mei amiciſſimus Diana *moral. reſol. part. tract. 13. reſol. 97. in princ.* Concedit etiam conſuetudo recepta, vt feria ſexta veſpere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies Sabbati pridie veſperi, Henriq. *d. lib. 10. cap. 12. §. 2.* vbi reddit rationem huius conſuetudinis permittentis Epiſcopis in die Veneris veſperi conferre minores Ordines, vt ſcilicet ipſa ea cura vacarent, poſſintque in Sabbato maiori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare, refert Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract. 1. c. 14. numer. 7.* & idem Henriq. *in d. §. 1.* ex communi praxi, & conſuetudine atteſtatur Epiſcopos habere poteſtatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, refert Sanch. *d. dub. 52. num. 3.*

Dubitari poteſt, quinam ſint iſti dies Dominici, 22
& feſtiui, in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt: etenim gloſſ. *verb. ad ſacros in cap ſanè, de temp. ordinat.* dicit diebus ſolemnibus Syluester verò *verb. Ordo 2. num. 6. verſ. ſecundum,* dicit præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. *in cap. de feriis,* vbi, *diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis feſtiuitatibus.* Alij tandem intelligunt de omnibus feſtiuitatibus expreſſis *in cap. fin. de feriis.* Ego tamen ſemper intellexi hos dies feſtiuos debere eſſe de præcepto, prout reperi tenuiſſe Viuald. *in candelabro aureo part. 1. tit. de ſacram Ordinis, num. 35. verſ. tertia concluſio,* & me citato. *in hoc loco* Ferentil. *ad Buratt. deciſ. 758. numer. 14.* Nald. *in ſum. verb. Ordo, num 15.* Syluest. *in ſum. verb. Ordo 2. q. 2.* Zanard. *in direct. p. 1. de ſacram Ordinis, cap. 3.* Barthol. à Ledeſma *de ſacram. Ordinis, dub. 15.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 13. num. 4.* & non contradicit Azor. *inſtit. moral. part. 2 lib. 1. cap. 17. verſ. vlt.* Et ſufficit ſi in Diœceſi ſua ſit ſolemnitas diei feſti, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. *lib. 9. cap. 28. §. 1.* Quamuis ſupradicta ſententia ſecurior ſit, non deſunt tamen plures ſummæ auctoritatis viri, qui contrarium, nempe dictos dies feſtiuos tam in Ordinibus maioribus, quàm in minoribus ex priuilegio ſumendis ſufficere, vt ſint de feſto duplici, licèt non ſeruetur Eccleſiæ præcepto, nempe in illis abſtineatur ab operibus ſeruilibus, vt per Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta, præc. 1. lib. 1. c. 2. numer. 15.* vbi hoc probabilius aſſerit, Homobon. de Bonis *in reſp. caſuum conſcient. vol. 2. p. 5. reſp. 207.* Ganant. *in Enchir. Epiſcop. verb Ordines minores, n. 15.* Tanner. *to. 4. diſp. 7. q. 3. dub. 2. num. 44.* Franc. Hallier *de ſacris Ordinib. p. 2. ſect. 7. c. 1. a. 1. n. 2.* Ioan. Præpoſit. *in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de ſacram. Ordinis dub. 15. num. 150.* vbi aduertit diſpoſitionem *c. de eo, de temp. ordinat.* dum minores Ordines diebus feſtis dandos ait, non tantùm intelligendum de feſto quod ſeruatur in populo, ſed etiam de eo quod ſeruatur in choro, tetigi ſuprà *alleg. 17. ſub n. 7.*

Pro prima Tonſura non deſignatur certum tem- 23
pus,

pus,ſed in omni poteſt conferri, provt reſoluunt Armil, *verb. Ordo, num.* 8. Tabien. *eod. verbo*, §. 2. Barthol. à Ledeſma *dub.* 15. *de ordine*, Sanch. *in opuſcul. moralib. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 52. *num.* 1. Valer. Regin. *d. lib.* 30. *tr.* 1. *num.* 26. *verſ. certum eſt.* Laurent. de Franchis *d. pag.* 79. *in reſp. ad* 17. Henriq. *q. lib.* 10. *cap.* 12. §. 1. Thom. Valaſc. *d. alleg.* 4. *num.* 3. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 5. *num.* 1.

24 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet, & eſt quælibet Eccleſia, tametſi non Cathedralis, Tabien. *verb. Ordo* 5. §. 1. Sylueſt. *eod. verbo* 2. *n.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tractat.* 1. *num.* 27 nouiſſimè Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul pag.* 79 *in reſp. ad* 18. Licebit tamen Epiſcopo eos dare vbi libuerit, dummodo ſit in ſua Diœceſi, vel in aliena de Epiſcopi conſenſu, iuxta *gloſſ. fin. in cap. ordinationes il* 1. 75. *diſt.* per text. *in cap quando, ea diſt.* etiam in domo, dummodo Epiſcopalis ſit, Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 11. §. 8. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 274. imò & in domo non Epiſcopali de conſuetudine licere, & ſe non ſemel ſeruari vidiſſe refert Campanil. *d. rub* 6. *cap.* 2. *n.* 17. Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7. *c.* 1 *dub.* 50. *n.* 1.

25 In loco verò interdicto, & perſonis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non poteſt: tum quia interdictum prohibet vſum omnium Sacramentorum, exceptis ſpecialiter à Iure conceſſis, in quo nullibi reperitur conceſſum, vt in loco interdicto Ordines conferantur; tum quia hoc Sacramentũ non de neceſſariis ad ſalutem; ita meritò reſoluunt noſtri per text. ibi *in c. non eſt, de ſponſalib.* & Theologi *in* 4. *diſt.* 18. Poſt Palud. *ibi q.* 8. *art.* 2. *concluſ.* 2. D. Ant. 3. *p. tit.* 26. *c.* 24. *ad medium*, Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 179. *in fine*, Cou. *in cap. alma mater p.* 1. §. 3. *n.* 6. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 45. §. 4. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 7. §. 2. Auil. *eod. tr. p.* 5. *diſp.* 4 *ſect.* 1. *dub.* 8. Suar. *eod tract. diſp.* 33. *ſect.* 1. *à n.* 44. Sayr. *eod. tr. lib.* 5. *c.* 7. *à n.* 34. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *n.* 3. Benzon. *de Iuſtitia Parcificis interdicti, cap* 6. *verſ. nec Epiſcopo, cum ſeqq.* vbi reſoluit non licere Epiſcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores, ſeu minores, etiam primã Tonſurã quibuſcũque etiã Regularibus. Quãuis autẽ neceſſaria non ſit in hoc propoſito diſtinctio inter generale, vel ſpeciale interdictum, vt oſtendit Suar. *vbi proximè*, quia quocumque modo ponamus perſonas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nunquam ab eis, vel in eis Ordines ſuſcipi, aut conferri poſſunt. Contemnendus tamen non eſt ad maiorem explicationem diſcurſus, quem latè proſequitur Sayr. *d. cap.* 7. *à numer.* 36. & ante eum Abb. *in d. cap. non eſt, num.* 8. *verſ. dubitatur*, & latiùs Alexand. de Næno *ibi à numer.* 23. nam † ſi generaliter interdi-
26 catus populus, clerici etiam primæ Tonſuræ, ſicut & laïci alterius populi, in eodem, vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur, ſicut etiam, interdicto generaliter loco, laïci, & clerici eius loci alibi Ordines ſuſcipere non prohibentur, quia omnes iſti eo interdicto non ligantur, iuxta receptiſſimas traditiones, deſumptas ex text. *in cap ſi ſententia, de ſentent. excommun. lib.* 6. quando autem perſonæ perſonaliter interdictæ ſunt, & ſpecialiter, certum eſt & indubitatum eis & ab eis Ordines conferri non poſſe, ſicut nec in loco interdicto ſpecialiter.

27 An in Sabbato ſancto, vbi eſt locus interdictus, Ordines conferri poſſint? Dubitant nonnulli, quia videtur feſtum Paſchatis à Miſſa eius Sabbati inchoari, & conſequenter iuxta conceſſionem *cap. alma mater*, §. *in feſtiuitatibus, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Diuina omnia in eo prohibita non eſſe. Sed quicquid ſit in ea quæſtione, vnde feſtum Paſchale incipiat, in propoſito negatiuè eſt reſoluendum; quia *in d. c. alma mater in princip.* regula negatiua conſtituitur circa Sacramenta, & diuina Officia: deinde *d.* §. *in feſtiuitatibus*, ſolùm concedit Miſſæ ſacrificium, & diuina Officia, atque ita vſum Sacramentorum denegare videtur, iuxta reg. *cap. nonne, de præſumpt.* cum vulgar. Quo fundamento ſic poſt Palud. communiter receptum reſoluit Couar. §. 3. *num.* 4. *verſ. tertium d. loco.*

Vtrùm autem ſi immineat neceſſitas ordinandi 28
miniſtros, veluti ſi tempore peſtis non adſit copia miniſtrorum, qui Sacramenta adminiſtrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec exiſtat locus, præter illud interdictum, in quo poſſunt Ordines conferri, controuertunt Doctores, an in eo licitè conferantur? Negatiuam partem tenent Sylu. *verb. interdictum* 5. *q.* 7. quem dubitans magis ſequi videtur Couar. *d.* §. 3. *num.* 4. *verſ. tertium*, & Vgolin. *d. cap.* 7. §. 2. *in fine.* fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem ſecurè tuentur Abb. *in d. c. non eſt, num.* 8. *in fine*, & alij quos refert Henriq. *d. cap.* 45. §. 4. & data vera neceſſitate Miniſtrorum fatentur Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 38. Auil. *d. dub.* 8. *concluſ.* 2. Fr. Emman. *quæſt. regular. tom.* 2. *q.* 109. *art.* 1. & ad hæc reducendus eſt Villad. *de irregul. cap.* 5. *n.* 3. licèt generaliùs loquatur.

ALLEGATIO XII.

Epiſcopus quæ efficere debeat, vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant?

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, ſi coniugati non ſint, Iure communi attento, fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ſicut & clerici in maioribus.*

2 *Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici prima Tonſura, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum ſæculare non ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem.*

5 *Beneficiatus, qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionem ſi collatio beneficij ſit valida, fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & Tonſuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamſi beneficium ſit modici valoris.*

8 *Penſionem habens ſolitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor poſitus per Papam, qui eſt primâ tonſura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum, gaudet fori priuilegio.*

11 *Præſtimonium, vel fratantium habens gaudet eodem fori priuilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus, ſed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat.*

13 Liten

13 *Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia inſeruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quod fuerit oretenus conceſſa.*

14 *Eccleſiæ non ſufficit inſeruire ad hunc effectum bis, vel ter, ſed requiritur perſeuerantia ſaltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonſuram tempore capturæ.*

16 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus, in quo fuit repertus, ſit conueniens.*
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus, ibid.

17 *Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & Tonſura, amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis ſolitus Tonſuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent.*

22 *Ordinatio Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat, oſtenditur.*

23 *Clericus enormia committens ſine habitu, & tonſura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice ſæculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum eſt per Concil. Trident.*

25 *Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus cõiugati, vt fori priuilegio gaudeant neceſſe eſt quod cum vnica virgine contraxerint, veſtes deferant & tonſuram.*

27 *Ordin. Reg. Luſitanorum attenta vt huiuſmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur quòd tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonſuram deferant.*

28 *Clericus coniugatus incedens ſine habitu, & tonſura ſi pro crimine capiatur, deinde à carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat, an fori priuilegio gaudeat.*

29 *Clerici coniugati negotiis ſæcularibus ſe immiſcentes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in caſibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an poſſit puniri à iudice ſæculari nulla præcedente degradatione.*

31 *Clerici qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an conſeantur priuati diſputatur.*

32 *Cognitio, & deciſio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineat, Eccleſiaſticumne, an ſæcularem? diſcutitur.*

33 *Remiſſio clerici facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit.*

35 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſæcularis in clerico remiſſo.*

36 *Clericus coniugatus an ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici, remiſſiuè.*

37 *Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuerſi veri religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci, quando gaudeant fori priuilegio?*

42 *Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſæculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes ſæculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint.*

46 *Militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus, an veri Religioſi ſint.*

CLERICI in minoribus, ſi coniugati non ſint, attento Iure communi fori priuilegio gaudebant, *ſicut* & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à poteſtate ſæculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia cleros idem eſt, quòd ſors, *cap. cleros* 21. *diſt.* & ideo cùm omnes clerici etiam in minoribus in ſortem Domini, diuináque miniſteria exercenda, vocentur. *d. c. cleros, cap. perlectis* 21. *diſt. c. cùm ſecundùm, de præbend.* ibi, *etiam in minoribus propriè clericos nuncupari.* ſequitur eiſdem priuilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text *in cap.* 3. *de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, ſi intelligas ampliatiuè, ad clericos in Sacris, de quibus immediatè egerat, & inſuper conſideres vniuerſalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ reſultat ex vniuerſali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, *ex hac enim nullus iudicum ſæcularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut clericũ vllum diſtringere, aut condemnare præſumat*, ſequitur vniuerſalis affirmatiua, *omnis clericus, tã in maioribus, quàm in minoribus poſitus priuilegio fori, ne à ſæculari iudice diſtringi valeat, aut condemnari*; quamuis aliter prædicta verba intelligat Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 17. *n.* 12. & ita clarum eſt de Iure clericos prima Tonſura, vel in minoribus conſtitutos, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à ſæculari poteſtate exemptos eſſe, vt probant text. *in cap. clerici, & in cap. cùm non ab homine, de iudic. & in d. c.* 1. *de foro comp.* cum ſimilibus, reſoluunt Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 79. Aym. *conſ.* 616. *num.* 13. *lib.* 4. Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *tral.* 2. *n.* 16 Menoch. *de arbitr. caſu* 246. *num.* 1. Camill. Borrell. *conſ.* 15. *n.* 23. Ioann. Garcia. *reg.* 9 Thom Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 10. *n.* 1. Cou. *pract. cap.* 31. *num.* 5. *in fine*, Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 8. *n.* 5. me citato ſæpiſſimè *in loco citato* Caſtr. Palao *in opere moral. tractat.* 12. *quæſt. vnica puncto* 2. *in princip.* Perez de Lara *de capellan. cap.* 5. *num.* 2. nouiſſimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in Practicab. Iuris ſpirit. lib.* 15. *c.* 5. *n.* 19. 1

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 6. propter multitudinem forſan clericorum, huiuſmodi clerici in minoribus non gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus a

nalibus,niſi beneficium Eccleſiaſticum habeant : aut clericalem habitum,& Tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant,vel in Seminario clericorum ,aut in aliqua ſchola vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi , quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos verſentur:conſonat apud noſtros Luſitanos Ordinatio Regia lib.2.tit.1.§.27. & apud Hiſpanos l.1.tit.4. lib.1.nouæ recopil.tradunt Salzed.ad Bernard.cap.62.num.9.Garcia de nobilitate gloſ.num.50.Henriq.in ſum.lib.10.cap.15.§.2. & lib. 14.c.49.§.1.in fine,Suar.de Pace in praxi tom.2.prælud. 2.num.6.& 7.Morl.in emporio Iuris part.1.tit.2. in præludiis num.138.Ceual.commun. contra commun. quæſt.496.num.579.tom.4 Curi.Philip.part.3.§.1.n.3. Garcia Maſtrillo Siciliæ deciſ.113 D.Barboſ.in l.Titia numer.36.ff.ſoluto matrim. Valaſc.conſult.131.nu.32. Fr.Emman.quæſt,Regularium tom.2.quæſt.139.art.2. Carol.de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1.à n.167: Nicol.Garcia de beneficiis part.1.cap.2.num.2.Thom. Valaſc.alleg.Iuris tom.1.alleg.10. num.2.& alleg.14. numer.1.Marc.Anton.Genuenſ. in praxi Neap.cap.7. Leo in theſauro fori Eccleſ.part.1.cap.11.num.2.& 3. Farin.in praxi crimin.quæſt.8.numer.5. & à numer.60. Vgolin.de poteſt. Epiſcopi cap.12.num.3.Aloyſ.Ricc. Neap.deciſ.111.p.4 Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract.2.cap.3.n.17. nouiſſimè Sperell.deciſ.26.per tot. Ciarlin.controu.forenſ.c.10.à n.2.Bonac.in 8. præcepto Decal.diſput. 20. quæſt.1.part.1 § 4.num.10.cum ſeqq. me citato in hoc loco Torreblanca dict.lib.15.cap.5.à num.2.

3 Clerici igitur primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes,gaudent priuilegio fori in ciuilibus,& criminalibus, vt probatur ex Concil.Trident.d.cap.6.& tradunt Maſcard.de probation. concl.302.num 14.Gutier.practic.lib.1.quæſt.7. Mari. Antonin.var.lib.1.reſol.48.nu.22. à Ponte lib.1.conſ. 24 Bobadil.in ſua politica,lib.2. cap.18. numer.102.in gloſ.lit.E.Diana reſol.moral.p.1.tractat.2.de immunit. reſol.28.Garcia d.cap.2. num.3. vbi ampliat,& deciſum refert,etiamſi clericatui renuntiauerint, Molfeſ. in ſum lib.2.lib.3.num.17.Durand.in Bullam Cœnæ d. Canon.15.quæſt.15.num.64.Thom.Valaſc.d.alleg.10. num 9.

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum ſæculare,non ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem,vt diſponit Ordin. Reg.Luſitan. lib.2. tit.1.§.25. & ita reſoluunt Clar. in §.finali quæſt.37.num.21.verſ.hac autem, in fine,& verſ.Regulariter autem,vbi Baiard.num.14.Menoch. conſ.350.num 6.cum ſeq. Sigiſmund. Scacc.de iudic. cauſar.ciuil.lib.1.cap.11. num.82. Maſcard.de probat. concl. 302 num.16.& 17.Farin.d.quæſt.8.numer.45.& 70. Carol.de Graſſis d.effectu 1. numer. 1187. Card. Tuſch.in pract.concluſ.lit.B,concl.78.numer.8.Thom. Valaſc.d.allegat.10.ex numer.10.me citato in hoc loco Marchin.de ſacram.Ordinis p.2.tractat.1.cap.diffic.3. Caſtr.Palao vbi ſuprà num.5.Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.388.in 1.edit.& reſolut.327.num.1. in 2.edit. & limitat † vbi collatio beneficij eſſet va-
5 lida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem,quia mouit litem contra intruſum ; & ita deciſum fuiſſe referunt Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Arch.Neapol.c.7.numer.6.Flamin.de reſignat. lib.7.quæſt.1.numer.47. Franciſc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part.1.cap.11.num.2.Nicol.Garcia d.c.2. n.14. Quamuis contrarium, imò collocationem beneficij obtinentem , etiamſi poſſeſſionem non habeat , priuilegio fori gaudere reſoluant Mil. in ſuo repertor. verb.obtinere dicitur quis beneficium.Flamin. d.q.1.num.47.Gig.de penſionib.q.94.num.12. Cened. practic.& Canon.quæſtionum lib.1.q.4.n.21. Vilar.del Patronado de Calatajud.4 p.in princ.n.10. Diana moral.reſol.p.1.tract.de immun.Eccleſ.reſol.29. Bonacin. d.diſp.10.q.2.punct.1.§.4.n.13. Quæ quidem opinio poteſt procedere in incedente in habitu,in quo ſufficit collatio beneficij,vt gaudeat priuilegio fori,nec opus erit conſtare de validitate illius , ſed ſatis erit eſſe coloratam,& apparenter validam,cùm non agatur de ea principaliter.

6 Amplia primò huiuſmodi clericum primæ Tonſuræ,ſeu minorum Ordinum Beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus,etiamſi habitum clericalem,&Tonſuram non deferat,nam in habente beneficium id non requirit Concilium : ſed ſolùm in inſeruiente alicui Eccleſiæ, vel in Seminario, aut in ſchola,vel vniuerſitate verſante,vt conſtat ex ipſo contextu Concilij, & illa disiunctiua, aut , quæ disiongit. Ita in his terminis reſoluunt Clar. §. final. quæſt.36.n.16.& 19.Lælios Zecchius de Repub. Eccleſiaſtica,tit.de clericis,verſ.ad hæc,de Ponte conſ.24. vol.1.Fr.Emman.in ſum.part.1.cap.155.concluſ.2.Salzed. ad Bernard. d.cap.61.num.9.verſ.ſi tamen,me citato in hoc loco Caſtr. Palao d.diſp.vnica punct.2.n.6. Curia Philipp.p.3.§.1.num.3.ad finem,Azeued.lib.1. n.9.verſ.ſed ſi beneficium tit.4. lib.1. nouæ recopil. Carol.de Graſſis d. effectu 1.num.1195.cum ſeqq.Farin. d q.8.n.7.Gonzal.ad regular.8.Cancellariæ gloſſ.5.§.5. num.6.Ceuall.q.563.num.3.Nouar.in nouo luce Pentiſ.eccl.117.num 6. Squillante de priuileg.cleric.c.7. dub.1.num.23 Diana part.4.tract.1.reſolut.89.Thom. Valaſc.d.alleg.10.n.9.Marchin.me citato in hoc loco, de ſacram.Ordinis tract.1.part.1.c.15.diffic.1.Bonacin. in d.8.præc Decalogi diſp.10.q.2.pun.1.§ 4.n.11.Bobadil.in ſua politica lib.12.cap.8.num.102. lit. E.Cened. d.q.4.num.49.Bellet.diſquiſit.cleric.p.1.titul.de fauore clericor.perſon.§.8.num.7. verſ.diſtinguendo, Garcia d. c.2. n.4. vbi n.5. dicit procedere etiam ſtante hodie Conſtit.30. Sixti V.de habitu, & tonſura, latè multos referens Torreblanca lib.15.c.6.à princ.Inueni tamē deciſum fuiſſe clericos in minoribus beneficium habentes eo ipſo priuari priuilegio fori,ſi ſe immiſceāt enormitatibus,& ſeditioſi ſint,refert Bellet.diſquiſit. cleri.titul.de fauore cleric.perſonali,§.8.n.7.in fine p.1. Et nota quòd ſi tempore commiſſi delicti erat beneficiatus , proindeque de foro Eccleſiaſtico , etiamſi poſtea ducat vxorem,cauſa eſt tractanda coram Iudice Eccleſiaſtico, Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap. 224.per tot.Squillante de priuileg.cleric.cap.10.n.38. Bonacin.in Bullar.Cœnæ diſp.1.qu.16.ſect.1. punct.3. n.14.Gauant.in enchirid.Epiſcop.verb.fori priuilegium n.31.Sanch.in opuſcul.tom.2.lib.6.c.1.dub.3.numer.1. Diana reſolut. moral part.4. tract.1.reſol.6.Quicquid contrarium teneat Pereira de manu Regia p.2. c. 42. num.8.

7 Secundò amplia procedere etiamſi beneficium ſit modici valoris , quia ad effectum gaudendi fori priuilegio ſufficit ſolus titulus abſque redditibus. Ita Marc.Anton.Genuenſ.d.cap.7.in fine. Aloyſ.Ricc. in deciſ.Curiæ Archiep.Neap.deciſ.7.& in praxi fori Eccleſiaſt.reſol.327.verſ.ſufficere 3. Campanil.in diuerſ. Iuris Canonic. rub.8.cap.5.numer.19. Nicol.Garcia de benefic.par.1.cap.6.num.37.& p.2.cap.2.num.3.Carol. de Graſſis d.effectu 1. numer.1124. vbi idem reſoluit de clerico habente beneficium ſine redditibus , de quo etiā Aloyſ.Ricc.in deciſion.Curiæ Archiep. Neapol.part.2.deciſ.189.& part.4.deciſ.28.Diana reſolut. moral.1.tractat.3.reſolut.19. Squill.de priu.cler.cap 7. num.17.

8 Tertiò amplia in habente penſionem ſolitam concedi clerico,prout reſoluunt Salzed. ad Bernard.cap. 67.num.

67.num.10 aliàs 64.incip.Coram ſæcularibus, numer. etiam 10.Lazarte de Alcauala c.19.n.24. Creſcent. deciſ.14.de ſem.& re iudicata, Vilar.del Patronado de Calatajud p.4.§.3.n.12.Portel.in tract.de competencias de las iuriſdiciones quæſt.3. nu.20. Fr.Emman.in ſum. tom.1.c.155.numer.11.Zerol.in praxi Epiſcop.part.1. verb.clericus §.2.dub.2.me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.diſp.vnic.punct.2.num.4. Torreblanca d.lib.15. c.6. n.10. Et pro hac opinione ſcio ſacram Congreg. decidiſſe obtinentem penſionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.2.tit.19. de foro comp.num.3.& 7.& vide nouiſſimam eiuſdem Cong.deciſionem, de qua infrà alleg.57.numer.151. ſequitur etiam nouiſſimè Stephanus VVeymus ad Conſt.24.Iuras communes per Concil.Trident.innouatas, Conſt.9.n.15.Marchin.me citato d.tract.2 p.1.cap.15. diffic.2.Diana moral.reſol.p.1.de tit de immun. Eccl.reſ. 11.t de immun. Eccleſ. reſol.30 Sed non obſtante veriori hac opinione, quam ſequimur, alij contrariam tenent, & receptiorem affirmant, atteſtantes etiam pro hac parte fuiſſe deciſum, ex quorum numero ſunt Azeued.l.1.numer.5.verſ.ſed an penſio tit.4.lib.1. nouæ recopil.Flamin. de reſignationib. lib.1.q.11.n.70. & lib.1.q.15.n 13.latè, & eleganter Carol.de Graſſis d.effectu 1.n.198.cum n alijs ſeqq. vbi plura adducit, contrariiſque reſpondet, Gonzales ad reg.8.Cancell. gloſſ.5.§.5.n.6. Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neapol.p.1.deciſ.71.num.11.& deciſ.192.num.10.ad fin.Bonacin.d.§.4.num 10.Nicol.Garcia.de benefic.p.1. cap.5.num.70.Cened.d.q 4.numer.32.cum ſeqq.quam intelligerem de penſionariis non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla Sixti V.quæ incip.Paſtoralis de anno 1580 cum Bellet.in loco infrà citato §.8, num.1. Duard.d.can.15. q.11 n.64.

9 Quartò amplia in coadiutore poſito per Papam, qui eſt primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum. Ita Nicol.Garcia.de benefic. p.2.c.5.n.98. Armendar.vbi proximè n.26 Sebaſt.Cæſar.de Eccleſ.hierarch.diſp.14. §.9.n.8. Squillante de priuileg.cleric.c.7.n.21. Caſtr. Palao d.punct.2.n.3.in fine, me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.15.c.6.n.7.

10 Quintò amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam; aut Epiſcopum.Ita Salzed.ad Bernard. cap.64. incip. Coram ſæcularibus, num.11.& 12.Armendar.vbi proximè num.15.Cened.d.q.4.numer.37.me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.15.cap.6.num.6. Squillante d. c.7.num.18.Aloyſ.Ricc. p.2.deciſ.190. num.10.Dian. vbi ſuprà reſol.31. Caſtro Palao d.puncto 2. n.3.verſ. ſecundò.

11 Sextò amplia in clerico habente præſtimonium, vel fratantiam, & ita reſoluit Aloyſ. Ricc. d.reſolut. 327.verſ.ſufficeret tertiò, Marc. Anton. Genuenſ. in tract.c.7 n.7.& me citato in hoc loco Squillante d.c.7. n.19.Diana d.p.1.tit.de immun. Eccleſ. reſolut.31. me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.punct.2.n.3.in princip. Torreblanca d.lib.15.c.6.n.8.Præſtimonia enim quę, in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, beneficia nominantur, Flamin.de reſignat.lib.2.q.1.n.123.cum ſeqq. Gonzal. ad reg.8.Cancell. gloſſ.5.§.1.n.11. Azor. inſtit.moral. p.2.lib.3.cap.7.q.1.Nicol.Garcia de benef.p.1. cap.2. num.117.

12 Clericus verò non beneficiatus, ſed in prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus tantùm conſtitutus, vt fori priuilegio gaudere debeat, neceſſe eſt vt clericalem habitum, & Tonſuram deferens, per Epiſcopum ſeruitio alicuius Eccleſiæ deputetur, vel in ſeminario clericorum, vel aliqua ſchola, aut vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines verſetur, vt habetur in Concil.Trident. d.c.6.& ſuprà iam innuimus n.2.

13 Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico vt ad húc effectum in Eccleſia inſeruiat, ſufficit quòd fuerit oretenus conceſſa, ita deciſum refert Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ.601.in 1.edit.& reſol.525.in 2 edit.me citato in hoc loco Caſtr. Palao in opere mor. tom.2.tract.12.q.vnic punct.2.n.8 verſ.hoc tamen mandatum, Diana d.p.1.tract.2.reſol.34 Debet tamen eſſe expreſſa, vt reſoluunt Menoch.de præſumpt lib 6. q.76.n.41.Cened.Canon.lib.1.q.4. n.24.& 26. Marchin.d.cap.16.difficul.7.non verò requiritur ſpecialis Epiſcopi affixatio ad certum miniſterium in Eccleſia obeundum, ſed ſufficit generalis, vt contra Pereiram de manu Regia p.2.c.26.num.7.tenent Diana part.4. tr.1. reſol.2.in princ.me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.n.8.in fine.

14 Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædictæ licentiæ bis, vel ter inſeruiat Eccleſię, quia verba Concilij d.c.6.ibi, alicui Eccleſiæ inſeruiat, ſunt ſignificantia actum perſeueratiuum, quo requiritur frequentia, & perſeuerantia in ſeruitij præſtatione, Bonacin.d.§.4.num.14.Cened.d.quæſ.4 nu.15. Carol de Graſſis d.effectu 1.n.183. me citato in hoc loco Caſtr. Palao d.num.8.in princ Non verò omni tempore, ſed pro maiori parte ipſius, quia verba Concilij non ſunt intelligenda, ita litteraliter, & rigide. Ita Capibl.in tract.de officio Baron.prag.8.p.3.nu 30.Steph. Gratian.diſcept.forenſ.tom.3.c.440.nu.6.Aloyſ Ricc. p.4.deciſ.154.n.5.Diana moral.reſol p.1 tract.2.reſol. 34.verſ.notandum eſt.Quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatum fuerit huiuſmodi ſeruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout deciſum refert Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verb.clericus, pag.42. col.2. Et huiuſmodi ſeruitium debet præſtari de præcepti, cùm Concil.d. cap.6. loquatur per verba temporis præſentis, ibi inſeruit, & ibi, verſetur, Menoch.conſ 912.nu.27.Carol. de Graſſis d.effectu 1.num.1179 ibi n.1177. reſoluit quòd huiuſmodi ſeruitium debet omnino conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus, & num.1170.tenet non ſufficere ſi ſeruitium præſtetur alteri Eccleſiæ, quàm illi, in qua mandauit Epiſcopus, quod etiam reſoluit Bonacin. in Bullam Cœnæ diſp.1.q.16.lib.1.ſect.1.punct.5.n.34.& d.§.4.n.21.Sed contrarium, immo ſufficere quòd clericus inſeruiat in Diuinis, etiam alteri Eccleſiæ quàm illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus, tenent Nouar.de Iure Pontif.titul.de foro compet.concl.6.alias 92.n.5. Anton.de Marinis quotid qq.c.58.num.12. Marius Anton. var. reſol.lib. 3.reſol.48.& Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.111.num.5.& deciſ.154. numer.2. part.4 Ricciul.de iure perſon.lib.2.cap.6.n.15. Squillante d.cap.7.num.13.& 14. Diana reſolut.moral.p.1. tr.2 .reſol. 34. quorum opinio in hac vltima impreſſione magis placet, prout diximus de iure Eccleſ.lib. 1.c.39.§.2.à n.34. & refert me citato in vtroque loco idem Diana p.4.tr.1.reſol.1.

15 Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habitum, & Tonſuram deferat, nec ſufficit ſemel, aut bis deferre, (debet enim eſſe actus ſucceſſiuus, & frequentatiuus,) ex dictis per Menoch.de præſumpt. lib.6.præſ.78.n.38.verſ.requirit plura copulatiuè Eccl. Carol.de Graſſis d.effectu.1.num. 183. verſ ſic pariter eſt dicendum, Farin.d.quæſt.8 num.68. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.172.concluſ.1.Bonacina d § 4.n.15. Et ideò ſi delinquat, requiritur vt habitum & Tonſuram prædictam tempore capturæ ferret, vt diſponit

ſit Ordinatio Regia Luſitanorum *lib. 2. tit 1. §. 17.* ibi, *E for achado em habito, è tonſura*, notant Gomez *tom. 3. variarum cap. 10. numer. 5.* Barboſ. *in l. Titia, n. 43. verſ. ſecunda principalis concluſio, & verſ. ex quo infertur, ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 10.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 190. num. 10.*

16 Si controuerſia fuerit orta ſuper probatione habitus clericalis, an ſcilicet ille in quo fuit repertus, ſit conueniens, tunc iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere, vt firmant Stephan. Gratian. *d. c. 190. n. 13.* Farin. *in praxi criminali q. 8. num. 34.* Cauale. *dec. 10. n. 12. cum ſeq. & deciſ. 21. num. 18. & 21. p. 3.* Cened. *d. q. 40. num. 32.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. clericus, num. 3.* Laymann *in Theolog. moral. lib. 4. tr. 9. c. 7. num. 6.* Diana *reſol. moral p. 1. tract. 1. reſol. 27.* latius infrà *num. 33.* Bondcin. *d. §. 4. numer. 19.* latè & eleganter Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 48. n. 1. & 2.* refert deciſum Armendar. *d. l. 1. de foro comp. n. 2. in fine.*

17 Hæc ſuprà relata procedunt dato caſu, quòd huiuſmodi clericus captus ſit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet eſſe inuentus, & captus in habitu, & tonſura, & licèt Ordinatio noſtra *d. §. 17.* loquitur ſolùm per verbum, *inuentus*, ibi *for achado*, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. *in l. ſi Barſatorum, C. de fideiuſſ. & mandator.* cum latè reſolutis per Vin. *tom. 1. com. opin. lib. 1. tit. 17. num. 218 p. 219.* Mex. *in tract. taſſa panis, concl. 1. num. 31. cum ſeqq.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 9. cum ſeq.* Thom. Valaſc. *allegat. Iuris tom. 1. allegat. 14. n. 10. & 11.*

18 Quando tamen clericus non captus, ſed tempore delicti commiſſi habitum, & Tonſuram non deferebat, ſed eam poſtea reaſſumpſit, eum fori priuilegio gaudere reſoluunt Ciar. *d. quæſt. 36. verſ. ſed hic quæro*, Farin. *d. quæſt. 8. num. 66. verſ. item quid*, Mari. Anton. *d. reſol. 39 num. 8.* Thom. Valaſc. *alleg. 44. n. 5.* vbi contrarium firmat de Iure Luſitano, vt infrà oſtenditur *num. 28.* Ti verò captus ſit, & eo tempore Tonſuram, & veſtes clericales non deferebat, tunc inquirendum eſt, an illas detulerit tempore delicti commiſſi, & hoc ſufficit vt fori priuilegio gaudeat, ſicut reſoluunt Sanch. & plures ab eo citati *de matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 10.* Mari. Antonin. *var. reſolution. lib. 3. reſol. 48. num. 7.* Diana *moral. reſol. part. 1. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 32. verſ. notandam eſt etiam.*

19 In tantum verum eſt clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonſuram deferre, vt non ſufficiat geſtatio habitus, vel coronæ, ſed vtrumque neceſſarium ſit, ex regula *l. hæc verba 124 ff. de verbor. ſignificat.* docèt Bellet. *diſquiſit. cler. p. 1. tit. de fauore cleric. perſon. §. 8. num. 7.* me citato Caſtro Palao *d. puncto 2. num. 7.* D. Barboſa *in d. l. Titia n. 35. verſ. vltima concl.* Aloyſ. Ricc. *d. Neapolit. deciſ. 154. p. 4.* Armendar. *dicto loco num. 13.* Aloyſ. Ricc. *tom. 4. deciſ. 154.* & Garant. *in enchirid. Epiſcop. verb. fori priuilegium n 8.* Quicquid dicant Mari. Antonin. *var. lib. 3. reſol. 48. num. 9. & 10.* Diana *part. 4. tract. 1 reſol. 93. & part. 1. tract. 1. reſolut. 32.* itavt ſi huiuſmodi clerici, vel habitum clericalem, vel tonſuram dimittant, priuilegium fori amittant, etiamſi priùs eos Epiſcopus non admoneat, vt habitum, Tonſuramve ſumat; trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & Tonſura amittat clericale priuilegium, attenta diſpoſitione Concil. *dict. cap. 6.* neceſſaria non eſt, prout tenent Cuc. *in inſtit. maior. lib. 1. tit. 6. de priuileg.* clerie. *n. 66.* Lælius Zechius *de Republica Eccleſiaſt. tit de clericis, num. 6. verſ. amittitur autem.* Nauar. *conſil. final. num. 6. de priuileg.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 190 num. 11. verſ. licet, & cap. 440. num. 7.* Giurba *conſ. 41. n. 28.* Alderan. Maſcard. *de ſtatut. interpr. concl. 1. num. 108.* Bellet. *diſquiſition. clerical. perſon §. 8. n. 6. verſ. propterea*, nouiſſimè Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 10. n. 3. & cap. 36. num. 49.* Diana *d. p. 1. tract. 1. reſol. 33.* & ita pluries fuiſſe deciſum teſtantur Marius Antonin. *d. reſol. 48. num. 7.* Aloyſ. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 606. in 1. edit. & reſolut. 530. num. 4. in 2. edit.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 12. num. 5. verſ. 3.* vbi limitat † in Eccleſiaſtico 20
portante veſtes laicales aliqua rationabili cauſa: ſicut etiam limitarem in clerico etiam capto ſine habitu, & Tõſura, ſolito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere deciſum referunt & reſoluunt Mar. Anton *d. loco n. 7.* Carol. de Graſſis *de effectibus 1. num. 910.* Tapia *in conſtit. Regni de perſonis, n. 57.* Donat. Anton. de Marinis *reſolut quotid. c. 30. num. 3.* Diana *reſol. moral part. 1. tract. 3. reſol. 23. & part. 4. tr. 1. reſol. 18.* Nam ſola perſeuerantia incedendi in habitu laicali, vt publice exiſtimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex reſolutis per Farin. *d. quæſt. 8. num. 66* Proſp. de Auguſtino *in additionib. ad Quarant. in ſum. Bullar. verb. habitus clericorum limit. 3.*

Licèt iure communi attento clerici ſoluti in 21
minoribus fori priuilegio gauderent, etiamſi neque habitum deferant, neque Tonſuram, D. Barboſa *in d. l. Titia n. 31. verſ. & ideo*, &, nunc attendat Concil. Trident. *d. cap. 9* conſtitutum ſit, vt in minoribus conſtituti fori priuilegio non gaudeant, niſi beneficium habeant Eccleſiaſticum, aut clericalem habitum, & Tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, &c. vt *ſuprà hac ead. alleg. n. 1 & 2.* oſtendimus; nihilominus quoad noſtros Luſitanos ſciendum eſt plus diſponere Tridentinum, quàm concedebat Pij II Conſtitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus Alphonſi. V. quòd ſcilicet clerici in minoribus non beneficiati, ſi non geſtarent habitum, & Tonſuram, à ſæculari Iudice capi & puniri poſſent; ſimileſque conceſſiones Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leone X. factas refert D. Barboſ. *num. 35. ad finem*; quibus iam hodie non ſuffragantibus ſecundùm Concilij deciſionem iudicandum eſt, cùm in vltimis verbis *d. c. 6.* abrogentur omnes conſuetudines, & priuilegia in contrariũ, vt aduertit Thom Valaſc. *allegat. 11. n 5. & 11.* & innuunt Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 19. à num. 15.* & Suar. *aduerſus Anglicanæ ſectæ errores lib. 4. c 27. n. 12.*

Sic etiam licèt attento Iure Communi clericus 22
incedens ſine habitu, & Tonſura non eſſet clericali priuilegio priuandus, niſi ter monitus fuiſſet, *cap. fin. de vita, & honeſt. cleric. cap. in audientia, cap. contingit. 2. de ſentent. excommunic.* attamen poſt Concilium Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* propter dict. *niſi*, quæ excipit, iuxta *l. actione, C. de action.* nihilominus ſi non incedat clericus in habitu, & Tonſura, vt priuetur, non requiritur alia monitio, ex Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit de fauore cleric. praſ. § 8. num. 6.* Thom Valaſc. *alleg. 14. n. 25.* Marchin. *d. tr. 2. p. 1. c. 25. diffic. 5.* Bonacina *d §. 4. n. 16.* & *ſuprà* dixi *n. 19.*

Clericus verò enormia crimina committens ſine 23
habitu, & Tonſura incedens de Iure communi poterat à Iudice ſæculari non præcedente trina monitione puniri, ex tex. *in c. ex parte il 1. in ordin. 27. de panil.* poſt Abb. Roland. Foler. & Clarum, commu-

nem dicit Farin. *in d.8.n 56.* ac de ea teſtantur Decian. *tract.crimin.tom.1.lib.4 c.9. n* 90. Couar. *pract. c.32.n.2.verſ.3.* Clar. *d.q.56.verſ.quinto modo.* Marius Antonin. *d.reſol.48.n.6 verſ. limitatur* 2. Aloyſ Ricc. *in praxi aurea reſol.172. num.2.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.15.c.5.numer.13* adducentes etiam tex. *in c.1.de apoſtat.* ibi, *relicto Ordine clericali, & habitu,* iuncto fine, ibi, *per cenſuram Eccleſiaſticam non præcipimus liberari,* id eſt, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem ſtatuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt, ſed potiùs eo non obſtante capi poſſe à iudice laïco, omnique priuilegio clericali priuari; vt interpretantur ibi omnes, atque Bernard. *in pract. cap.111.* & meliùs ad noſtrum propoſitum ex eodem textu communem eſſe, ac conſuetudine receptam, poſt alios, quos refert, fatetur Salzed *in addit.ad eundem Bernard.c.139.lit.B.* qui omnes, & præcipuè Farin. hanc differentiam inter iſtum caſum, & alium de clerico deprehenſo in crimine non enormi ſine habitu & Tonſura notant intereſſe; nam quando crimen enorme non eſt, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & Tonſuram non reaſſumit, amittat priuilegium clericale. At verò quando crimen enorme eſt abſque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem ſic interpretantur *in cap. perpendamus, de ſent.excommun* Intelligunt præterea hanc ſententiam procedere, vbi clericus non vllum, ſed plura commiſit crimina, ita vt quaſi inueteratus in illis perſeueret, extendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita eſſe intelligenda iuxta mentem Doctorum, quos latè referunt comprobant Farin. *d. quæſt.8. num.55.* Caball. *reſolut. criminal.caſu 60. n.17.* Alexand. de Neuo *conſ.59.n. 11 & 12.* Bellet. *d.tit. de fautore clericorum perſonali §.7.n.3.verſ.ſecundum.*

24 Sed ſupradicta communis ſententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. *d.verſ 3.* Salzed. *d.lit.B.* Capic *deciſ.161 n.2.* Boër. *deciſ.69.n.17.* Bellet. *diſquiſ.cler.p.1.tit. de fautore clericorũ perſonali §.7.num.2.* ex eo, quia nullibi expreſſum reperitur, quod non præcedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice ſæculari valeant carcerari: imò videtur expreſſus in contrarium ordo ſcriptus à Pontifice *in cap.cùm non ab homine, de iudic.* & fundamentis quibus communis nititur, bene reſpondent Cou. & Salzed *dictis locis*: ad praxim tamen, quam ſolùm intendimus demonſtrare, ſatisfit pro comperto haberi Iuri communi, (ſaltem, vt non requiratur trina monitio,) per Concil. Trident. fuiſſe derogatum, vt diximus, & ita pluries fuiſſe deciſum refert Marius Antonin. *d.reſol.48.n.17.*

25 Quoad clericos in minoribus coniugatos Conc. Trident. *dict.ſeſſ.23.cap.6.* iubet obſeruari Conſtitutionem Bonifacij VIII. *in cap.vnico, de clericis coniugatis lib. 6.* vbi ſtatuitur quòd ſi clericus coniugatus cum vnica, & virgine, deferat habitum, & Tonſuram clericalem, gaudet priuilegio clericali, Burg. de Paz *conſ.22.num.1.* Garc. *de nobilit.gloſ.9.num.50.* Decian. *in tract.crimin.tom. 1. lib.4.c.9.num.40.* Cur. Philip. *part.3.n.7.* Suar. de Paz *in pract.tom.5.cap.22. num.6.* Sanch. *de matrim.lib.7.diſp.46 num.1.* Ciarlin. *controuerſ.forenſ.lib.1.c.53.num.10.cum ſeqq* Farin. *in praxi crimin.part.1.quæſt.8.num.8:* Aloyſ Ricc. *in praxi aurea reſol.172.in princip.* *l.Hiſpan.35 tit. 5 p. 1.* Ordin. Regia Luſit. *lib.2.tit.1.§.27* Tridentinum autem ſtatuit *d. loco* & exigit vt huiuſmodi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, & Tonſura vtantur; nouiſſimè materiam proſequitur. Steph VVeyms *ad Cõſt.n.5. Iuris communis per Concil. Trident.innouatas, Conſtit.9.* ſuper textum *in d.c.vnic.* & Conc. Trid. *in d.c.6.* late Camill. Borrell. *in ſum.deciſ.tom.1.tit.8.* Marta *de iuriſdict.p.2.c.32.n.29.* Quæ quidẽ Conſtitutio Bonif. VIII. *in d.c. vnico* priuilegium hoc multis modis reſtrinxit.

Primo, vt eo gaudeant clerici coniugati ſolùm in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt conſtat ex eodem text. ibi, *pro commiſſis ab eo exceſſibus, vel delictis,* iuncto fine, ibi, *in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio,* &c. Farin. *d.q 8.n.6.* Azeu. *l.2.tit. 4.lib. 1. Recop.* Cened *dict.lib.1. quæſt.4.num. 18. & 19.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccleſiaſt.part.1.num.32.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.4 tract 9.cap.8 n 5.* Donat. Anton. de Marin. *quotid.reſolut.c.58.* Gabr. Pereira *de manu Reg. p.2.c.26. n.10.* Thom. Valaſc. *tom.1.alleg.39.n.4. & alleg.43.n. 1.* Ratio autem iuſtiſſima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonſura, & minoribus Ordinibus initiatorum; qui ſi priuilegio fori gauderent, maxima ex parte minueretur Principum ſæcularium iuriſdictio, explicat latiſſimè confirmans Couarr. *d. cap.31.n.6.* & alij, de quibus Farin. *d.quæſt.8. num.7.* Neque obſtat argum. quo contrariam ſententiam, quòd ſcilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio, tenuit Lapus & alij, de quibus proxime citati, & *in d.tract.de iure Eccleſ.lib1.cap.39 §.2.n.18* & nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol. deciſ. 320.p.4.* Marcel. Vulpe *in praxi c 40.n.7.* ex verbis text. *in d c.vnico*, ibi, *criminaliter*: nam debet intelligi ſecundùm eoſdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba, ibi, *pro commiſſis ab eis exceſſibus* &c.

Quamuis ſupradicta hæc noſtra ſententia procedat attento Iuris communis rigore, nihilominus tamen hodie poſt Concil Trid. *d. ſeſſ.23. de reform. c. 6.* videtur probabile clericos coniugatos habẽtes neceſſaria requiſita gaudere ſimpliciter priuilegio fori tam in cauſis criminalibus, quàm merè ciuilibus, & pecuniariis: nam hanc partem ſequitur etiam communis Doctorum in Iure noſtro multæ auctoritatis, videlicet Lap. *alleg.40.n.1.& alleg.118.n.2.* vbi Mãdoſ. *in addit.lit.A,* Burg. de Paz *conſ. 22. per tot.* Ioan. Garc. *d. gloſ.9 n.90.* Marta *de Iuriſdict.4.p.caſu 151. n.1.& 15* Carol. de Graſſ. *de effect.clericali, effectu 2. num.81.* Duard. *in Bullam Cœn.15. quæſt.4.n num.121* Ciarlin. *d.lib.1.cap 53.num.34.* idem Aloyſ Ricc. *p.3. deciſ.170.num.1.* Squillante *de priuileg.cleric.c.7.dub. 2.n.27.* Diana *p.4.tr.1.reſol.78. & aureæ p 1. tract.2. reſol.50.* me citato *in hoc loco* Caſt. Palao *d.p.2. n.2. verſ.de tertia.* Quorum ſententiam ſequuta fuit *ſacra Cong. controuerſiis iuriſdictionalibus propoſita in vna Regien.17.Iunij 1631.* ſequẽti declaratione. *Sacra Cõg. Eminentiſſ.Card.Iuriſdict. controuerſiis prępoſitorũ cẽſuit Oratorẽ gaudere debere priuilegio fori etiã in cauſis ciuilibus, ſi habet requiſita c. vnic. de cleric.coniug. lib.6.* Vnde de mandato eiuſdem *ſacræ Cong.eodẽ die Eminentiſſimus D. Cardin. Gipſius* ſcripſit litteras Reuerend. D Paulo Coccapanio tunc Epiſcopo Regien. quibus id idem ei enunciabatur, quarum tenorẽ refert Ciarlin. *d.c.53.n.38.* per hæc verba. *Illuſtr. & multo Reuerẽdo Mõſignore come fratello. Sè il clerico coniugato Giacomo Gian Maſſetti dalla Mirandola ha tutti li requiſiti di clerico coniugato eſpreſſi da ſacri Canoni, ſenza dubio egli deue poder goder il priuilegio del fuero in tutte le ſue cauſe ancorche ciuili, conforme l'opinione di queſta ſacra Congregatione, ſopra le controuerſie giuriſditionali, che ho quanto accorre dir*

à S.P

à V.S. in queſto particulare, alla qualle mi offero, è prego ogni proſperita Roma 17. di Giugno 1631. Di V.S. come fratello. Il Card. Geſſi. Franceſco Paulucci Secretario. Extrà, *All Illuſtre & multo Renerendo Monſignore como fratello il Voſcuo di Regio.*

26 *Secundo* reſtringitur dictum priuilegium ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quòd etiam diſponit Ordinatio Regia *Luſitanorum lib.* 2. *tit.* 1. §. 27. & apud Hiſpan. *l.* 35. *tit* 5. *part.* 1. & notant Ant. Gomez *tom.* 3. *variarum cap.* 10. *n.* 4. Alphonſus Aluarez *in ſpeculo iuris Pontific. c.* 35. *verſ. ſi verò clericus*, Curia Philipp. *p.* 3. §. 1. *num.* 6. Farin. *d. quæſt.* 8. *n.* 8. Sanch. *de matr. lib.* 7. *diſp* 46. *n.* 1. Carol. de Graſſis *d. effectu* 1. *n.* 8. Steph. VVeymus *ad d. conſtit.* 9. *n.* 10. Ciarlin, *forenſ. contron. lib.* 1 *cap.* 53. *n.* 12. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi Iudic. fori Eccleſ. c.* 40. *n.* 1. Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſionum tom.* 1. *tit.* 8. *de clericis coniug. n.* 24. vbi ampliat etiamſi poſtea ipſa adulterium committat. Quoad hanc materiam reputabitur virgo ea; quam priùs huiuſmodi clerici coniugati defloraueiunt, nec fuit ab alio cognita, niſi ab eo ipſo, quoniam non diuiſit carnem ſuã in plures, & eſt vnus vnius, & illa eſt vnica vnius. Ita Nau. *in man. c.* 27. *num.* 195. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 56. *verſ. quæro an clericus.* Farin *d. q.* 8. *n.* 8. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 46. *num.* 3. *& diſp.* 84. *n.* 13. Thom Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 41. *n.* 3. *&* 4. *l. Hiſpan.* 35. *tit.* 55. *tit.* 5. *part.* 1. ibi, *fuera ſi el miſmo la hubiere antes virgen.* Reputabitur quoque virgo quoad propoſitum vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vtpote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium diſſolutum, vel quia primus vir mortuus eſt antequam carnaliter illam cognouiſſet. Ita Decian. *d. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 135. Sãch. *d. diſp.* 83. *n.* 4. Thom. Valaſc *d. alleg.* 41. *n.* 6. In dubio autem, niſi aliud probetur, præſumitur virgo ea, cum qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes naſcuntur cum habitu virginitatis, & in eo durare præſumuntur quouſque deflorentur, Cou. *pract. c.* 33. *n.* 7. *verſ. ſeptimò*, Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 3. Farin. *d. q.* 8. *n.* 8. vbi ſubdit quòd etiam præſumitur vnicum matrimonium, refert Thom. Valaſc. *d. alleg.* 41. *n.* 2. Ciarlin. *d. c.* 53. *n.* 14. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib.* 2. *can.* 15. *q.* 4. *n.* 2.

27 *Tertiò* reſtringitur priuilegium *d. c. vnici*, vt tunc demum eo fruuntur coniugati, ſi veſtes deferant, & Tonſuram, explicant Couar. Suar. Bobadil. Barboſ. *à n.* 43. Carol. de Graſſis *d. effect. n.* 84. latè Farin. *à n.* 64. *d. locis*, Scacc. *in tract. de iudic. p.* 1. *c.* 11. *num.* 20. *&* 81. Thom. Valaſc. *alleg.* 44. *à princ.* benè Ciarlin. *d. c.* 53. vbi quòd non ſufficit quælibet habitus dimiſſio, niſi ſit continuata, Marcel. Vulpe *citato loco*, Steph. VVeymus *d. conſtit.* 9. *n.* 5.

28 Dubitari tamen poteſt, an huiuſmodi clerici coniugati, ſi ſine habitu, & Tonſura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonſuram poſtea reaſſumant, priuilegium retineant clericale? In qua quæſtione communis ſententia tenet huiuſmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notant ex textu, iuncta gloſ. *verb. quamdiu, in Clem* 1. *de vita, & honeſt. clericor.* recepta ex multis, de quibus Couar. *d. cap.* 31. *num.* 7. D. Barboſ. *num.* 33. *verſ. quinimò*, Farin. *n.* 66. *d. loc.* Marta *de iuriſdiction. part.* 2. *cap.* 32. *num.* 41. Diana *d. p.* 1. *tract.* 2. *reſol* 79. Thom. Valaſc. *alleg.* 43. *à num.* 1. vbi poſt alios reſoluit quòd ſi vir cum virgine, & vnica contraxerit nuptias de præſenti, habitumque & Tonſuram depoſuerit, & mortua eum & illum reaſſumat, recuperabit priuilegia clericis conceſſa initiatis prima Conſura, vel in minoribus Ordinibus conſtitutis, & Armendar. *d. loco num.* 13. Ciarlin. *d. c.* 53. *num.* 21. alios ex antiquioribus refert Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 1. *num.* 84. Sicut etiam priuilegio gaudere dicendum eſt, quamuis per aliquod tempus ante, vel poſt delictum, habitum, & Tonſuram dimiſerint, ſi tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur. Ita ex mente tex. *in d. cap. vnico*, & ex Alex. Hipp. & Claro *in d.* §. *final quæſt.* 36. *num.* 15. magis receptum ex Ordin. Luſit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 15. concludit D. Barboſa *d. l. Titia num.* 33. *verſ. & per contrarium*, & poſt eum Thom. Valaſc. *d. alleg* 44. *num.* 4. Ratio videtur eſſe, quia Iure communi, ac etiam Regio Luſitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *ſup. n.* 22. habitus, & Tonſura illis duobus tantùm temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cautum reperitur, vt propter dimiſſum habitũ, & Tonſurã ſtatim priuilegium amittatur, vt conſtat ex ſupradictis. At de Iure communi verius eſt quod *ſuprà* diximus *n.* 18.

Quæſtio non leuiter controuerſa eſt in hac materia, vtrum ſcilicet ſi clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & Tonſura, & deinde è carcere fugiens, habitum, & Tonſurã reaſſumat, & in ea iterum capiatur, gaudere poſſit priuilegio clericali, itaut prima captura, an verò poſterior ſit attendenda? In qua quæſtione, quòd priuilegio non gaudeat, non rarò accipi teſtatur Cabed. *part.* 1. *deciſ.* 58. *num.* 8. aſſerens pro hac parte eſſe expreſſum text. *in d. cap. ex parte, de priuil.* dum probat clericos deprehenſos in crimine ſine habitu, & tonſura, à ſæculari poteſtate puniri poſſe, licèt poſtea eam reaſſumant, quem etiam ad hoc propoſitũ adducit Marta *de Iuriſdict. p.* 3. *cap.* 32. *numer.* 41. aliaque tradit Bellet. *d.* §. 8. *à num.* 12. Sed parum facit, ſi aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam iſtos, quam ſolutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: ſicut etiam attento Iure commoni non concludit ratio, qoam ex Imola adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. *d. quæſt.* 8. *num.* 66. *verſ. dummodo tamen*, quòd ſcilicet per capturam præuenta videtur iuriſdictio, & per præuentionem ſæcularis factus eſt competens, vnde reaſſumptio Tonſuræ cenſetur facta in fraudem iuriſdictionis ſæcularis. Nam ſtando in Iure communi dimiſſio habitus ſatis non erat, vt iudex ſæcularis contra clericum fiat competens, non præmiſſa prædicta trina monitione, & conſequenter cum omnino ſit incompetens, non poteſt Eccleſiaſticum præuenire, ex his, quæ notantur *in cap. propoſuiſti, de foro comp.* maximè quia abſugiens dedit ſe in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non poſſit dici facta præuentio: vnde hãc Cabedi deciſionem reprobat Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 46. *per tot.* 29

Addunt multi ad hoc, vt clerici coniugati gaudent priuilegio clericali, requiri quòd nullatenus negotiis ſæcularibus ſe immiſceant, quia his ſe immiſcentes eo redduntur indigni, iuxta text. *in cap. Ioannes, in fine, de clericis coniug.* Ita Ioannes Andr. & infiniti, quos refert Sanch. *d. diſputat.* 46. *num.* 15. ſequuntur Thom Valaſc *alleg* 44. *num* 13. Camil. de Curte *in diuerſorio, ſeu comprehenſorio iuris feud. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 83. *circa finem*, Camill. Borrell. *ad Bellug. in ſpeculo Principum. rub.* 11. §. *videamus num.* 1. *lit. A, verſ. & tunc d. num.* Scacc. *in tract. de iudic. p.* 1. *cap.* 11. *numer.* 20. *verſ. tertio.* Sed melius contrarium probant Cauarru. *pract. cap.* 31. *numer.* 8 *verſ.* 6. pluresque alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 46. *numer.* 26. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. can.* 53. *numer.* 27. optima quidem ratione, quia huiuſmodi 30

clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, vt bene probat textus *d.cap. Ioannes, in fine*, & cõſequenter priuilegio à Iure conceſſo priuari non debent, ex eo quòd licitam, honeſtam, & neceſſariam, ſecundum ſuæ perſonæ qualitatem, exercent negotiationem, Carol. de Graſſis *d. effectu* 1. *num.* 87.

31 Vtrùm in illis caſibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri poſſint à iudice ſæculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap. 2. de pœnit in* 6. Vide Canar. *pract. cap* 32. *num.* 6. Farinac. *d. quæſt* 8. *num.* 57. Thom. Valaſc. *alleg.* 51. *per. totam*, affirmatiuè reſpondentes, quod ſine degradatione, ea recepta conſuetudine, à ſæculari iudice puniri poſſunt, præuia tamen declaratione ſui Ordinarij amiſſionis priuilegiorum, vt ex infrà dicendis apparebit, me citato *in hoc loco* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib.* 15. *cap* 4. *n.* 12. *&* *c.* 5. *n.* 27.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio, etiam Canonis intelligantur priuati? In qua quæſtione negatiuam partem tenent, & ſecundùm illam deciſum fuiſſe teſtantur, Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cleric. perſ.* §. 8. *n.* 19. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 7. Nicol. Garcia *de benefic. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 607. *in* 1. *edit. & reſol.* 511. *num.* 7. *in* 2. *edit.* Molfeſ. *in ſumma Theologia moralis tr.* 2. *cap.* 3. *n.* 18 me citato *in hoc loco* Torreblanc. *d. lib.* 15. *c.* 6. *num.* 12 Contra Felician *de cenſib. lib.* 2. *c vltimo num.* 14. Sic etiam clericus primæ Tonſuræ, etiamſi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen poteſt priuilegio *c. Odoardus, de ſolutio.* vt reſoluit Gallettus *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. clericus pag.* 40. *col.* 2. & referunt deciſum Armẽdar *in addit. ad recep. legum Nauarra lib.* 2. *tit.* 19 *de foro compet. n.* 2. *pag.* 93. & Molfeſ. *loco pridem citato.* Marchin *d. tract* 2 *part.* 1. *cap.* 15. *diffic.* 8. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 15. *capite* 6. *num.* 11.

33 Quæſtio denique in hac materia controuerſa, difficilis, & quotidiana eſt, ad quem ſcilicet iudicem, Eccleſiaſticumne, an ſæcularem pertineat cognitio & deciſio dubij circa clericatum, quando ſcilicet deprehenſus in crimine à ſæculari iudice clericum ſe eſſe dicit, & ad iudicem Eccleſiaſticum remitti petit? Vel ſi dubium ſit an habitum, & Tonſuram deferat, cæteraſque habeat qualitates neceſſarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi ſemper ſententiam, ad Eccleſiaſticum iudicem pertinere cognitionem huiuſmodi per expreſſum text *in cap ſi iudex laicus, de ſent. excommunic. lib* 6. vbi reddit rationem ſummus Pontifex, quia de ſpirituali, & Eccleſiaſtica agitur: de ſpiritualibus autem nulla ratione laïcos cognoſcere poſſe generalis eſt Iuris regula conſtituta *in cap.* 2. *de iud ciu*, cum vulgaribus; atque ita noſtram hanc ſententiam firmant, ac latè probant poſt antiquiores Couar. *pract. c.* 33. *n.* 1. & poſt Ripam Salzed. *ad Bernard. c.* 61. *n.* 14. Nao. *in cap. nouit, de indic. notab.* 66. *n.* 4. Marc. Anton. Genoenſ. *in pract. Neapol. cap.* 38. *n.* 5. *in fine*, Molin. *de iuſtitia tract.* 3. *diſputat.* 19. *num.* 11. Suar. de Paz *in practic. tom.* 2. *prel.* 2. *numer.* 6 Seraph. *deciſ.* 74. *num.* 5. Ioſeph. Seſſe *de inhibitionibus cap.* 5. §. 6. *num.* 78. Bellet. *d. tit. de fauore clericor. perſon.* §. 14. *a princip.* D. Barboſ. *in d. l. Titia num.* 18. *&* 20. Cur. Philip. *p.* 3. §. 1. *num.* 11. latè & eleganter Anaſt. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 15. *à num.* 55. Steph. Gratian *diſcep. forenſ. cap.* 190. *à num.* 13. Marius Antonin. *variar. reſol. lib.* 3. *reſolut* 48. *à principio*, Farin. *d. quæſt.* 8. *num.* 33. vbi *num.* 34. ampliat procedere non ſolùm quando quæſtio eſt ſuper clericatu, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & Tonſura; Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. c.* 13. *n.* 25. Melch. Lotter. *de re benef. lib.* 32 *q.* 26 *n.* 69. Caſtr. Palaus *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 12. *diſp. vnic. punct.* 4. *num.* 7. Duard. *in Bullam Cœna lib.* 21 *can.* 19. *q.* 8. *num.* 19. Bonac. *in eand. Bull. diſp.* 1. *qu* 16. *sect. punct.* 16. *n.* 31. Sanch. *in opere mor. tom.* 1. *lib.* 6 *c.* 1. *dub.* 3.

Verior tamen in hac quæſtione reſolutio habet, quòd coram iudice Eccleſiaſtico de clericatu, & aliis neceſſariis cognitio ſemper eſt habenda, citatis tamen iudice, & fiſco ſæcularis Curiæ, nam verificatis verificandis iudex Eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde eſt petenda remiſſio, cum intimatione dicti decreti, iuxta *d. cap. ſi iudex*; ita refert ex Farinac. & aliis Marin. Anton. *d. reſolut.* 48. *numer.* 24. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. c.* 52. *n.* 19. Quæ remiſſio facienda eſt ſine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro *d. quæſ.* 39. *verſ. quare quomodo*, dicit Mari. Anton *d. loco n.* 25. & intra certum terminum, nempe 20. horarum, aliàs iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, *d. cap. ſi iudex*, *c. nuper, de ſent. excomm.* Sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiatus repertus in flagranti delicto à iudice ſæculari, debet ſtatim, & incontinenti, ante cognitionem de Clericatu Eccleſiaſticæ Curiæ reddi, *d. cap ſi iudex.* In flagranti verò deprehendere dicuntur, quãdo nec fugere, nec inficiari potuerit, Menoch *conſ.* 82. *n.* 179. Ant. Menoh. *Lucenſi deciſ.* 38. *n.* 2. † Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſæcularis in clerico remiſſo, Cur Philipp. *part.* 3. §. 2. *n.* 11. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 19 *n.* 21. Soar. de Paz *in praxi tom.* 2. *Prel.* 2. *n.* 11 *&* 12. Valaſc. *conſ.* 48. *n.* 9. 34 35

Vtrùm clericus coniugatus ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici? Vide infra *alleg.* 72. *poſt n.* 78. 36

Vltra clericos in minoribus, de quibus hucuſque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere poſſunt, ſunt & alij, qui huiuſmodi priuilegio capaces exiſtunt, ac proinde à tributis, & ſæculari poteſtate exempti, quamuis clericali tonſura, vel minoribus Ordinibus inſigniti non ſint

Nouitij, quamuis dici nequeant Religioſi, vt reſoluit Angel. *verb. relig num* 24. rectè tamẽ & valide nominantur Eccleſiaſticæ perſonæ, per gloſſ. *in cap. relig. §. quamuis non poſſit, de ſent. excom. in* 6. & priuilegio fori gaudent, vt non poſſint conueniri coram iudice ſæculari. Ita Iaſ. *in auth. ſi qua mulier, n.* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Bruno à Sole *in locis com. verb. nouitius*, Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. nouitius* 2 me citato *in hoc loco* Caſtro Palao *d. punct.* 2. *num.* 10. *verſ. ſecundo*, Marta *de iuriſdict. p.* 4. *caſu* 121. *num.* 14. Curia Philipp. *part.* 3. §. 1. *num.* 12. Sayr *in flarib. deciſ. lib.* 2. *tit.* 2. *deciſ.* 3 Cenal. *commun. contra com. tom.* 4. *q.* 897. *num.* 1026. Azor. *inſt. mor part.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 2. Gut. *de gabell. q.* 95. *n.* 22. *cum ſeqq.* Franc. Emman. *qq. reg. tom.* 3. *q.* 51. *a.* 12. Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub.* 12. *cap.* 3 *n.* 27. nouiſſimè Tamburin. *de iure Abbatiſſarum, diſp.* 17. *dub.* 6. *n.* 1. etiam nouiſſimè Lezana *in ſum. quæſt. Regular. tom.* 1. *c.* 24. *num.* 4. Mari. Giurba *conſ. deciſiue.* 15. *n.* 8. Farin. *in praxi criminal q.* 8. *n.* 46. *ampl.* 16. Bonacin. *in. Bullam Cœna diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 3. *num.* 12. Gāczin. *de defenſ. reorum tom.* 1. *defenſ.* 20. *c.* 19. *n.* 22. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 10. *cum ſeqq.* Laurent. de Franchis *in* 37

cõtra

controu.inter Epiſcopos, & Regulares q.46. vbi quid ſi extra clauſtra delinquant, an poſſint ab Epiſcopo puniri? affirmatiuè reſoluit, & quaſt. 40. tenet nouitium admiſſum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis priuilegio gaudere, niſi iuxta Religionis inſtitutione impubes admitti nequeat, Aloyſ. Ricc. part. 2. deciſ. 121. Nouar. de variat. fori ſect. 2. quaſt. 46. per tot. in vlt. impreſſ. & ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impoſitis, Bertachin. de gabell. p. 7. princ. n. 56. Flores de Mena var lib. 2. q. 21. n. 598. Molin dict. tom. 3. tr. 2. diſp. 671. n. 2. Malder. in 2. 2. tr. 2. c. 6. dub. 81. Turrian. in 2. 2. tom. 1. diſp. 44. dub. 4. Barthol. à Fanſto in ſpecul. confeſſ. diſp. 33. q. 14. n. 2. Sanch. in præcepta Decalogi to. 1. lib. 6. c. 10. n. 10. Diana reſ. mor. p. 1. tr. 2. reſ. 37. Nouar. d. q. 46. n. 10. Laurent. de Franchis vbi ſuprà q. 48.

38 Conuerſi, qui veri religioſi ſont, eo quòd tria illa vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ emittunt; priuilegio fori, & exemptionis à poteſtate ſæculari, & à tributis gaudent, prout reſoluit Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. num. 94. Hi vulgò dicuntur Fratres laici, non quòd Eccleſiaſticæ perſonæ, & Religioſi non ſint, ſed quia Ordinibus carent, & clerici non ſiunt, ſicut alij monachi, & Religioſi. Ita Peregr. variar. lib. 6. num. 70. Bellug. in ſpeculo Princip. rub. 11. §. videndum num. 6. verſ. item comprehendi, me citato in hoc loco Caſtro. Palao d. num. 10. in princ. Decian. tr. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 18. Eugen. conſ. 29. n. 10. Lezana in ſumm. quaſt. regular. cap. 2. num. 4. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu comprehenſ. iuris feud. p. 2. cap. 2. num. 92. Carol. de Graſſ. d. effectu 1. num. 96. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 4. n. 11. Nouar. d. ſect. 2. q. 63. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quaſt. 29. a. 1. concl. 2. Sic etiam huiuſmodi Conuerſos gaudere priuilegio Canon. ſi quis ſuadente 18. q. 4. per c. Parochia n. 9. de ſentent. excomm. reſoluunt Nauar. in man. c. 77. n. 79. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à n. 59. Paolin. Berti Lucenſ. in praxi crim. regular. tit. 1. c. 3. n. 2. Bonacin. de cenſuris diſp. 2. quaſt. 4. punct. 1. n. 6. Miranda d. q. 29. art. 2.

39 Oblati, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori, Marta de iuriſdict. p. 4. caſu 213. num. 37. Nouar. d. ſect. 2. q. 64. Card. Tuſch. pract. concl. lit. O, concl. 16. Peregr. variar. lib 6. n. 71. Fr. Paulin. d. cap. 3. num. 3. Caſtr. Palao me citato in hoc loco, d. n. 10. verſ. tertio. Duard. in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 13. q. 7. concl. 3. Squillante de priuileg. cleric. cap. 7. num 43. Ricc. p. 2. deciſ. 88. Anton. de Marinis quotid. reſol. c. 214. num 6. Diana p. 4. tract. 1. reſol. 31. Alphonſ. Narbona l. 8. gloſſ. unic. n. 17. tit. 5. lib. 1. Recop. Tamburin. de iure Abbatiſſ. diſp. 74. De his latiſſimè in meo tract. de iure Eccleſ. vniuerſo lib. 1. c. 39. §. 2. n. 44. cum ſeqq.

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt Valaſc. conſult. 105. n. 32. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 117. diximus d. tract. lib. 1. c. 39. §. 2. n. 51. vbi n. 52. cum ſeqq de inſeruientibus Eccleſiæ, me citato in hoc loco Caſtr. Palao d. n. 10 in fine, verſ. quarto.

41 Fratres tertij Ordinis S. Franciſci in communitate viuentes, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudentque fori priuilegio, vt diſponit Ordinatio Regia Luſitan. lib. 2. tit. 1. §. 1. ibi. Porem ſe algum de terceira Ordem viuerem em cõmunidade, &c. reſoluunt Graſſis in deciſ. vineis lib. 2. c. 49. num. 27. Curia Philipp. p. 3. §. 1. n. 15. Suar. d. ſect. 1. num. 20. Mirand. in manuali Prælat. tom. 1. q. 36. concl. 1. Molin. de Iuſtit. tom. 4. tr. 3. diſp. 50. num. 4. in princip. Fr. Paulin. d. tit. 4. cap. 30. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 663. in 1. edit. me citato in hoc loco Caſtro Palao d. num. 10. verſ. quinto. Donat. Anton. de Marinis reſ. quotid. cap. 214. num. 12. Nouar. de elect. fori ſect. 2. q. 66. n. 13. in vlt. edit. Dian. p. 1. tr. 2. reſ. 84. & p. 4. tr. 1. reſ. 31. in fine, Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit de diſcipl. clericali, §. 2. num. 19 & 20. me citato in hoc loco nouiſſimè Ciarlin. controuerſ. forenſ. c. 18. n. 16 & me etiam citato in hoc loco Boſſi. de triplici Iubilæi priuilegio, ſect. 3. caſu 22. §. 6. num. 59. Bonac. in Bull. Cœnæ diſp. 2. q. 16. ſect. 1. punct. 3. n. 17. nouiſſimè Tamburin. de iure Abbatiſſ. diſp. 7. q. 3. & diſp. 17. q. vlt. n. 2.

Controuerſum autem eſt an prædicti Fratres, ſi in communitate non viuant, ſed ſuæ quiſque domi, fori priuilegio potiantur? Affirmatiuam opinionem, quòd ſcilicet tunc verè ſint Religioſi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. Emman. quaſt. regul. tom. 2 quaſt. 65. a. 4. Marc. Anton. Eugen. conſ. 26. num. 1. tom 1. Petr. de Vbald. de portien. Canon. q. 17. num. 13. & alij, quos refert ad vtramque partem Card. Tuſc. tom. 4. lit. F, concl. 470. Marta de Iuriſd. p. 4. cent. 2. c. 113. numer. 36. & latius quàm omnes, ex profeſſo 20. conferens argumenta pro hac parte Beatus Ioan. Capiſtr. in tract. quem ſcripſit, defenſorium tertij Ordinis diui Franciſci. Negatiua verò pars, immò prædictos Fratres non eſſe exemptos à poteſtate ſæculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo ſuadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota ſubſtantialia, ſecundum modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicam, vt ait gloſ. verſ. obedientiam in Clement. 1. de religioſis domib. gloſ. ſimilis verb. tertio in Clement. 3. de ſentent. excomm. quas communiter receptas pluribus adductis teſtantur Duen. regul. 100. limitat. 18. Azeued. ad l. 1. n. 4. tit. 14. lib. 6. nouæ recopil. Ex facit optimè text. in d. Clement. 3. quatenus decidit huiuſmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laïcos admitti non poſſe à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdicti. Quibus & aliis fundamentis hanc negatiuam ſententiam tuentur Duen. reg. 100. limit. vlt. Calderin. conſil. 4. de Regularib. & conſ. 7. de foro comp. Abb. in cap. 2. num. 11. & Felin. n. 10. de foro comp. Marian. in cap. 1. num. 12. eodem tit. Decian. tr. criminal. lib. 4. c. 9. num. 34. Bologn. conſ. 12. num. 12. Vulpell. de libertate Eccleſ. p. 1. num. 29. Intrigl. deciſ. 30. num. 4. Franciſcũ. Vin. Neapol. deciſ. 49. num. 10. Maſc. de probat. concluſ. 957. num. 9. Nicol. Feſtaſ. in tract. de extimo. p. 4 cap. 1. à num. 10. Grileoz. conſ. 4. num. 2. & 3. Giurba ad ſtatuta Meſſanen. cap. 3. gloſ. 4. num. 25. verſ. contra, & nu. 26. & n. 27. Herinq. de fideiuſſ. cap. 7. num. 148 nouiſſimè me citato Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 18. à num. 3. Mol. dict. diſp. 30. n. 4. verſ. de his, Camill. Borell. in ſum. omnium deciſ. tit. 43. de foro competenti num. 139. latè Carol. de Graſſis dict. effectu 1. à n. 92. Miranda d. q. 36. concl. 2. verſ. tantum erge, Caſarub. in compend. priuileg. mendicãt. verb. Tertiarij, Rota in Vlixbonen. iuris conferendi habitum 23. Iunij 1636. coram R. P. D. Merlino, impreſſa per Tamburin. poſt tract. de iure Abbatiſſar. deciſ. 9. n. 2. Vnde exemptionem à tributis conſequi non poſſe decidit apud Hiſpanos l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordin. & l. 2. tit. 14. lib. 6. nouæ recop. vbi Azeued. Lazarte de decim. venditionis c. 19. à num. 90. Auendan. de exequen. mandatis lib. 2. c. 14. n. 28. de gabell q. 95. num. 5. & 6. Flores de Mena d. q. 21. n. 197. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 214. num. 54. & c. 363. num. 19. De his latè dict. tract. de Iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 39. §. 2. numer. 41. & 42.

Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, nullóque Ordine clericali ſunt inſigniti, nec habent 42

certum viuendi modum ab Eccleſia approbatum, exempti non ſunt à poteſtate ſęculari, nec priuilegio fori gaudere poſsũt. Ita Duen. reg. 100. limit. fin. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. Couar pract. cap. 34. num. 4. verſ. 2. intelligo, Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 15. Boër. in tract. de ſtatu, & vita Eremit. num. 13. & 14 Carol. de Graſſis d. effectu 1. à num. 102. Fr. Emman. d. tom. 2. quæſt. 62. art. 2. Flores d. quæſt. 21. à num. 194. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 142. Mol. de iuſt. tract. 2. diſput 141. verſ. eremita, & d. tract. 3. diſp. 5C. num. 4. in fine, Ceual. commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. num. 585. cum ſeq. Camil. de Curt. d. p. 2. c. 2. num. 93. Zerola in praxi. Epiſc. verb. Eremita, Sãch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 20. Fr. Paulin. d. tit. cap. 3. n. 4. Bellet. disquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 2. num. 25. nouiſſimè Nauar. d. praxi de variat. fori ſect. 2. q. 67 Bonac. d. punct. 3. num. 18. me citato in hoc loco Caſtr. Palao d. num. 10. verſ. ſeptimo. Sic etiam priuilegio Canon. ſi quis ſuadẽte, minimè gaudere reſoluunt Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. lib. 2. cap. 28. num. 17. p. 1. Suar. d. ſect. 1. num. 11. Molin. d. diſp. 39. num 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. tom. 5. lib. 1. num. 214. Et à collectis, & gabellis immunes non eſſe tenent Auendan. d. cap. 14. num. 24. Gutier. de gabell. quæſt 95. num. 7. Flores d. quæſt. 21. à n. 192. & n. 204. Fr Emman. quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 74.
43 art. 11. † Si tamen huiuſmodi Eremitæ profeſſionem emittant, vel votum aliquod apud Prælatum Eccleſiaſticum, prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monaſteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere diſponit Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. tit. 11. in princip. & fatentur omnes ferè ſuprà relati, quibus addo Laymann in Theolog mor. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5 n 4. Duar. in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 6. n. 2. Bonac. in eandẽ Bull. diſp. 2. q. 19. ſect. 1. pũct. 3. n. 18. Squillan de priuil. cleric. c. 7. n. 44. Donat Anton de Marinis reſol. quotid. c. 114. n. 8. Laurent. de Franchis in ſuis contr. p. 1 q. 41. pag. 355. nouiſſimè me citato in hoc loco Boſſi. de triplici Iubilæi priuilegio ſect. 3. caſu 22. §. 6. n. 60. in quo euentu credo accipiendas eſſe reſolutiones præſtitas à Marta de Iuriſdictione d. caſu 113. n. 1. Vide quę dixi d. c. 39. §. 2. n. 45.

44 Pœnitentes ſæculari iudicio eſſe ſubiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere reſoluunt Couar. d. cap. 34. num. 4. Decian tract. criminal. lib. 4. c. 9. n. 35. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præludiis numer. 143. Carol. de Graſſis d. effectu. 1. num. 127. poſt Simanch. Roia, & Azeued. Cened. ad Decretum collectan. 34. Et in eo generè mulierum, quas Luſitani vocant Beatas, & Itali Pinzocchere, idem reſoluunt Parlad. lib. 3. rerum quotid. diff. 9 §. 1. num. 5. Farin. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 46. Bobadill. in ſua politica lib. 2. c. 18. n. 199.

54 Militares Religioſos ex Ordinibus Militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac aliis ſimilibus, fori priuilegio gaudere reſoluunt Nauar. conſ. 11. & 13. & 22. de Regularibus. Carol. de Graſſis d. effectu à n. 109. Mendoſ. à Caſtro. in praxi Luſitaniæ lib. 2. cap 1. n. 12. Curia Philipp. p. 1. §. 1. num. 13. Ioan. Sancius in ſelect. diſp. 49. num. 13. Diana p. 3. tract. 2. reſol. 61. & p. 4. tract 1. reſol. 85. Bonacin. in Bullam Cœnæ diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 3. n. 16. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. qu. 61. art. 13. cum ſeqq. Petr. Gambacurta de immunit. Eccleſ. lib. 7. cap. 10. n. 2. Leonard. Duar. ad Bullam Cœnæ Dominican. 15. quæſt. 28. num. 2. quæſt. 5. concluſ. 5. & q. 27. num. 50. Mench. illuſt. cap. 105. num. 46. Cæſ. de Graſſis deciſ. 47. à num. 16. Menoch. de arbitr. caſu 135. num. 31. in addit. Ioan. Maria Nouar. de elect. & variat. fori quæſt. 37. num. 2. aliàs ſect. 2. q. 69. num. 31. in vlt. impreſſ. Ceuall. in criminal. reſol. caſu 56. num. 9. & 10. & caſu 225. à num. 11. adde per me citatos d. cap. 39. §. 1. num. 46. me citato in hoc loco nouiſſimè Sperell. in deciſ. fori Eccleſiaſt. deciſ. 2. n. 97. vbi n. 120. refert Sacram Congreg. immunitatis Eccleſiaſticæ in Mantuana ſub die 25. Septembris 1627. ſic cenſuiſſe. Sacra Congregatio cenſuit Equitem inquiſitum & carceratum à miniſtris ducalibus conſignari Epiſcopo Mãtuano, vna cum originali proceſſu facto, quatenus nullo, qui vt delegatus cauſam cognoſcat audito procuratore Ducali, & facta conſignatione vt ſupra, abſoluatur Dux, & omnes complices ab Epiſcopo. Et confirmatur ex quibuſdam litteris à Rege Catholico de an. 1618. bonæ mem. Cardinali Carrafæ olim Archiepiſcopo Neapolitano tranſcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex eſſet, quarum litterarum exemplum conſcripſit idem Sperell. vir ſanè doctus, & diligens, d. deciſ. 2. n. 134. vbi num. 125. refert Hiſpaniæ Reges per litteras in forma Breuis Clementis Papæ VIII. ſub dat. 31. Ianuarij. 1600. & à Paulo V. cõfirmatur die 5. Ianuarij 1608. priuilegium obtinere vt in poſterum cauſæ criminales & mixtæ cuiuſcunque generis Equitum Ordinum Militarium sãcti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in prima inſtantia cognoſcantur a ſuis Iudicibus, in ſecunda à duobus de Conſilio dictorum Ordinum, & ab aliis duobus de Conſilio Status in tertia inſtantia ad Maieſtatem ſuam deuoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad cauſas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit ſeruari cuiuſcunque loci ſtylum & conſuetudinem in ſuo diplomate Regio, quod regiſtrauit Maſtrill. dec. 290. poſt n. 165. Cui quidem fori priuilegio renuntiare, & ſe ſubmittere iuriſdictionis alterius Iudicis nõ poſſunt, Creſcent. deciſ. 3. de foro comp. Camill. Borell. in ſum. deciſ. tom. 1. tit. de iuriſdict. & imper. n. 132. qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloyſ. Ricc in collect. deciſ. collect. 216. verſ in fine ſextò, vbi de Equitibus S. Ioannis, Gazzin. in tr. de defenſione reorum, defenſ. 20. n. 17. Caball. reſolut. crimin. tom. 3. caſu 225. n. 12. cum ſequentib. Felician. de cenſib. tom. 2 lib. 2. c. 3. num. 13.

Amplia procedere in nouitiis Ordinum Militarium huiuſmodi, per text. in cap. Religioſo §. 1. vbi Archid. de ſent excomm. lib. 6. me citato in hoc loco doctiſſimus Sperell. d. deciſ. 2. num. 130. verſ. contrarium tamen, vbi atteſtatur hanc noſtram ſententiam eſſe veriſſimam, ſeque accepiſſe eſſe de mente Sacræ Congregationis Valent. conſ. 95 n. 33. cum aliis per me citatis d. c. 39 §. 2. num. 48. quibus addo Ambroſ. Marchin. in reſol. pro nouitiis Ordinum Militar. in fine, ibi. de todo loqual conſta que todos los Novicios de todas las tres dichas Ordines Militares ſin diferẽcia in diſtincion alguna, en todos y qualeſquiera delictos, ſin exception alguna dellos, gozan del priuileg. del fuero, &c. latè Thom. Carleualius de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 6 ſect. 3. à n. 139. vſque ad n. 445. nouiſſimè Diana moral. reſol. p. 1. tract. 1. reſ. 49. in fine, & p. 3 tract. 2. reſol. 30. n. 4. & p. 4 tract. 1. reſol. 36. verſ. ſed. hos milites, & p. 5. tract. 1. reſol. 18. & eoſdem Equites gaudere etiam priuilegio Canonis, etiamſi profeſſionem non emiſerint, poſt eundem Marchin. tenent Bonacin. tom. 3. in Bullam Cœnæ diſp. 1. q. 19. punct. 1. §. 3. num. 3. Duar. in eãd. Bullam lib. 2. can. 28. q. 8. Turrian. 2. 2. tom. 2. diſp. 59. dub. 2. Caſtr. Palao. tom. 2. tract. 12. diſp. vnic. punct. 9. nouiſſimè Diana reſolut. moral. p. 4. tract. 1. reſol. 27. & tract. 13. reſol. 44. & faciunt quæ Iaſ. in l. cum quedam. n. 13. ff. de iuriſdict. omnium iud. Tiraquell. de retract. 46

tract.lig.§.1.gloſſ.8.n.32. Coria Philip. *p.3.§.1.n.13.* & quæ *ſuprà* notauimus *num.*37. Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalenſis fuit iudicatum præfatos nouitios fori priuilegio gaudere, vt refert Parens meus *Ordin.Luſit.lib.2.titul.*12. *§.1.n.*2. Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fori gaudere teneant Cened.*canonic.q.4.n.*40. Giurba *in conſil.criminal.conſ.77.n.*21. Bobadil.*in ſua politica lib.2.c.18.n.86.& in c.19.n.17.in fine*, Fr.Emman. *d.q.62 artic.*14. Gabr.Pereira *de manu Reg.p.2.c.58. n.27.verſ.illud ſemper.*

47 In noſtrò Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potiuntur priuilegio exemptionis, niſi habuerint præceptoriam Militarem, vulgo, *Comenda*, aut aliquam continentiam, ſeu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgò *tença*. Ita atteſtantur Valaſc.*conſult.*231.*num.*5. Melch.Phœbos *Luſit.deciſ.85.num.6 cum ſeqq.tom.*1. per Ordin.Reg. *lib.2.tit.12.§.2.* vbi refertur ita fuiſſe conceſſum Regibus Luſitaniæ per Bullam Leonis X. ſummi Pont. quæ quidem Bulla de ſolis Ordinibus Militaribus S.Iacobi & S.Benedicti de Auis loquitur, vnde Ordinatio præfata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Ieſu Chriſti referens ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dubia redditur ex defectu poteſtatis in legiſlatore, vt modò obſeruarunt aliqui Luſitani Senatores.

48 De his militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religioſi? In ea ſemper fui opinione illos verè dici Religioſos, quam quidem tenent Couar. Nauar. Auend. Menoch. Fortun. Garc. Bellug. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi lib.4.cap 16.numer.12.& lib.7.cap.29.num.*105. alios citat Cened.*ad Decretal.collect.29.n.*4. Iul.Cæſ.Imbrian.*in tract.de iudic.Regni in proœ.num.*42. Motta *in tract.de confirmat.Ordinis diui Iacobi lib.2.per totũ,& præcipuè cap.2.§.29.* Bambacar.*in repet.c.1.§.qui clericus quæſt.2.n.31. cum ſeqq.ſi de feudo def.contr.fuer.* Gutier.*practic.lib.2.quæſt.111.num.*2. Lezana *in ſum. quæſt.Regul.c.2.num.*2. Diana *moral reſol.part.1.tract. de immun.reſ.*49. nouiſſimè Traſmiera *in tract.de polygamia lib.3 quæſt.11. n.*26. Bobadil.*in ſua Politica lib.2.cap.19. n.*11. latè Carol.de Graſſis *d.effectu 1.n.210.cum ſeqq.* Fr.Emman. *quæſt.Regular.tom.1.quæſt. 1.art.6.& q.13.art.1.* Ioan.Ramirez *in tractat.de fundat.Ordinis S.Ia. obi cap.1.f.l.18.num.*20. Ayala *en la declaracion de la orden de Santiago,per tot.*& præcipuè *cap.1.& 2.* Ioan.Sane.*in ſelectis diſp.49. à n.*11 Rebel. *de obligat.Iuſtit.part.2.lib.3.quæſt.4.num.*13. nouiſſimè Mendez à Caſtro *in praxi Luſitanio lib.2.cap.1.n.*10. & vide pro hac parte reſponſum D.Equitis Ioannis Sanctinij in Romana Curia Aduocati, quod ad me miſit, doctiſſimis ſanè fundamentis refertum. Vtrum huiuſmodi Milites non eſſe verè Religioſos, ſed ſecundùm quid, non improbabiliter Sarm. *de reddit. Eccleſiaſt. p.4.cap.1.num.*23. Lazarte *de decim.vend. c.19.num.*92. Girond.*de gabell.par.7.in princip. n.*47. Burg. de Pace *conſ.17. num.1.* Arag. *2.2.quæſt.88.art. 1.pag.138 ad ult argum* Valent.*tom.3.in 2.2.diſp.10. quæſt.4.punct.2.* Molin. *de Iuſtit. tract.2.diſputat.*141. *verſ.eſt in verò rigida,& diſp.623.à num.5.& tom.4. tract.3 diſp.50.n.5.* Fr.Ludou.à Cruce *in expoſ.Bullæ diſputat.1.cap.6.dub.111.num.*5. Azor.*inſtit.moral.p.2. lib.13.cap.4.quæſ.4.* Acened.*l.14.n.3.tit.5. lib.3. nouæ recopil.* Marta *de iuriſdict.p.2.c.32.num.15.& n.4.caſu 114.num.*33. Nicol.Garcia *de benefic.p.4.nu.15.cum ſeqq.* Iacob. de Graſſis *tom.1. conſil.lib.3.titul.de Regularib.conſil.11.num 8.& 15* quorum ſententiam ſequitur Rota, vt coram Seraph.*deciſ.*583. & apud Poſti.*in tract.mandati de manut.deciſ.*526.*num.*3. Sed ex cuiuſque Ordinis regulis, & Apoſt confirmationibus dignoſcere facilè eſt, qui ſint veri Religioſi.

ALLEGATIO XIII.

Epiſcopus quæ efficere & conſiderare debet vt Clerici in minoribus gaudere poſſint exemptione à gabellis & tributis?

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam primæ Tonſuræ non coniugati ſunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis ſimilibus oneribus.*

2 *Clerici in minoribus apud Caſtellanos non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nullitati ſubiici videntur.*

5 *Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente ſummo Pontifice fuerunt ſemper obſeruatæ, confirmataque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiuſmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis.*

7 *Murorum, & pontium ad reparationem non ſunt tributa imponenda clericis abſque ſummi Pontificis auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus ſui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuáque induſtria collectos ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum.*

14 *Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *Exemptio à tributis an concedatur vxoribus viduis prædictorum militum?*

16 *Clericus in Regnis Hiſpaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat.*

17 *Clerico non manifeſtante tenebitur multo eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire.*

18 *Clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum eas portare ad ſuum vſum, & illius iuramento ſtatur itaut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint.*

CLERICI etiam primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum non coniugati, de Iure communi ſunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis ſimilibus oneribus, vt probat text. *in cap. non minus, & in cap. aduerſus, de immunit Eccleſ. in cap. quamquam, de cenſibus lib.6.l.Presbyteros.Cod.de Epiſcop. & cler.* reſoluunt Cou.*pract.c.*31 Bertach.*de gabellis, part.6.num.*12. Guid.Papæ *deciſ.*385. Remig.*de cha-*

ritatiuo ſubſidio quæſt.64.& 65.Ioſeph.Ludouic.tom. 3.comm.opinion tit.de gabellis, concl.vnica,verſ.infertur.pag.479.Anend.de exequend.mand.p.2.c.14.r.30. Gitond.de gabellis p.7.numer.4.Matienz.l.11 gloſſ.1. num.4.tit.4.lib.5.noua recopil. Alexand.Trentacinq. variar.reſolut.lib.1.tit.de iure fiſci,reſol.5.n.7.cum ſequentib.Molin.de inſtit.tom.3.diſp.671.n 5. me citato in hoc loco Caſtr.Palao in opere moral.tom.2. tract.11. diſp.vnica puncto 9.num.13. me etiam citato nouiſſimè Trullench.in expoſit. Decalogi lib 7.cap.12.dub.5. numer.11.Torreblanca in practicab.iuris ſpir.lib.15 c. 6.num.43.Thom.Valaſc.tom.1.alleg.28.num.1. Molin. de Iuſt.tom.3.tract.2.diſp.270.num.5. Malder.in 2.2. tr.c.6.dub.8.Leſſi.de iuſtit.lib.2.c.33.dub.5. num.39. Alderan.Maſcard.de ſtatut.interp. concl 1.num.93.& 103. Grilenz conſ.53: numer.16.me citato in hoc loco nouiſſimè Ciarlin.controu.forenſ.cap.22.numer.1. nouiſſimè Marcel.Vulpe in praxi iudic.fori Eccleſ.c.27. à princ.

2 Verùm apud Hiſpanos attenta l.1.tit.4. lib.5.noua recop. huiuſmodi clerici non ſunt exempti à prædictis,ſed contribuere debent,ſicut laïci,niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum , & ita per illam legem tradunt Olan.in antinomia iuris verb. clerici n.23 Humada ad Greg.l.49.gloſſ.3.nu.4. & l.54. gloſſ.2.n.10.tit.6.part.1. Gut. pract.lib.1.q.8.Parlad. quotid.p.1.cap.3.n.16. Flores de Mena variar.lib.1 q. 11.num.199.Dom.Chriſtoph.de Pace in ſcholiis ad leges ſtyli l.212.nu.1.& 3. Felician.de Solis de cenſ bus lib.1.cap.fin.n.13. Gutier. de gabellis q.91. Sanch.de matrim.lib.7.diſp.46.n.16 Azor.inſtitut.moral.part.1. lib.3.cap.vnic.q.fin.Torreblanca d.lib.15.cap.6.n 45. Cardoſo in praxi Iudicum, verb.clericus n. 74. Vaſq. in opuſc.de reſtitut.c.6.§.1.dub.2.numer.33.Thom.Valaſc.d.allegat.28.n.3 cum ſeqq.Ioan.de la Cruz in direct.Conſcient.p.1.proe.7.q.7.art.3. dub. 1. concl.1. Bobadil.in ſum.politica lib.2. c.18.n.263. & 282.Villalob.in ſum.tom.2.tract.8 diffic.14.n.5.me citato in hoc loco Trullench.dict.lib.7. dub.5. numer. 12. Molfeſ.in ſumma Theologiæ moralis tract.6.c.10.n.65.in fine.vbi tamen refert in Regno Neapol. iam eſſe immunes, 3 vt eſt notoria praxis in Regia Camera. †Idèm quod in Caſtella , ſtatutum eſt in regno Portugaliæ per Ordinationem Reg.lib.2.tit.11. in princ. vt referunt Mol.d.diſput.671.num.5.Aluar.Valaſc.conſult.131.& Thom.Valaſc.d.alleg.28.num.5.me citato in hoc loco Caſtr.Palao d.punct.9.n.14.

4 Quæ leges,tam Hiſpaniæ, quàm Luſitaniæ Apoſtolicam diſpenſationem , ſiue tacitam , ſiue expreſſam præſupponunt, alioquin militari ſubiicerentur, quatenus prædictos clericos in habentes beneficium aſtringunt ad ſolutionem gabellæ , & tributorum, maximè eos qui gaudent priuilegio fori, iuxta decretum Conc.Trid.ſeſſ.23.de refor.cap.6.Caſtr.Palao to.2.tract.12.diſp.vnic.pun.9. n.4. & n.14.verſ.hæ tamen leges,me citato Trullench.d.dub.5.n.12.in fine, & ſic eaſdem leges, & conſuetudinem, quam à Romano Pont. ſcitam & toleratam dicunt , defendunt Vaſq.in opuſc.de reſtit.cap.6.§.1. num.33. Leſſi.de iuſtit.lib.2.cap.33.dub.5.n.39.Molin. de iuſtit.tractat.2. to.3.diſp.270.n.5.Salas de legib.q 96.tract.14.diſp.14. ſect.11.n.121.Turrian.2.2.tom.1.diſp.44. dub.4.n.121 Gutier.de gaboll.q.91.à n.5. Torrebl. de magia lib.4. cap.6.numer.71. ſed eam clarè aduerſari ſummorum Pont. decretis, de quibus ſuprà, aſſerunt illam damnantes Nicol.Garc.de benef.p.2.cap.3. à n.1. Megala in p.2.lib.2.c.17.q.6.n.101.Diana moral.reſolut.part.1. tract.2.reſolut.35. referens talem conſuetudinem in Segno Siciliæ non extare , plures citat Doctores Ciarlin.d.c.1.n.2,

Quoad Ordinationem tamen Luſitanam poſſum 5
atteſtari ex antiquorum relationibus , ita ſupra hominum memoriam ſemper fuiſſe obſeruatum, ſciente, & patiente Summo Pontifice, ex Valaſc.conſult. 141.n.11.& etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes,hoc idem diſpoſitum , & obſeruatum erat,prout conſtat ex Articulis gabellarum c.11. & ex l.11.tit.3.p.5.Extrauagantium:quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cõcordatis factis in Romana Curia, ipſo Summo Pontifice approbante, inter Clerum , & Regem Dionyſium , prout referunt Anaſt.Germon. in aſſer. libertatis Eccleſ. cap.7.verſ. maior,cum ſeqq.D.Barboſ.in priuatis ſcholiis ad l.filiusfamilias ff.de legatis 1.quem citat Bened.Ægid.in repet.l.1.C.de ſacroſ.Eccleſ.p.5.§.2.n.12.& Cald.Pereira de empt.c.8.num.36.& faciunt tradita per Dianam mor.4 tr.11.reſ.13.

Clerici igitur gaudentes dicto priuilegio immu- 6
nitatis , & exemptionis, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus , & vtilitatibus publicis , & communibus, non obſtantibus legibus ciuilibus,& Regiis contrarium diſponentibus : nam Iure Canonico,cui in hoc ſtandum eſt,ita clarè diſponitur,vt in d.cap non minus, & in cap.aduerſus,de immunit.Eccleſ.me citato in hoc loco Caſtr.Palao in opere mor.tom.2.tract.12.diſp.vnica puncto 9. num. 3. vbi num.7.reſoluit Pontifice inconſulto Epiſcopi & clerici conſenſum non ſufficere ad illas exactiones ſoluendas, quia ad hanc obligationem inducendam requiſitus eſt conſenſus Pontificis propter imprudentiam quorumdam ; ita vt etiam † ob reparationem 7
murorum, pontium, viarum,&c. licitum non ſit tributa illis imponere , etiam cum laïcis communia ſine conſenſu Summi Pontificis , quamuis laïcorum bona ad illorum reparationem non ſufficiant , niſi tanta ſit neceſſitas , & pietas,& quod ſine periculo, aut ſcandalo ad illum recurri non poſſit, tunc enim ſufficit Epiſcopi cum clericis cõſenſus Bart. & Paul. in l.ad inſtructionem C.de ſacroſ.Eccl. Angel.in ſumm. verb.immunitas §.57. Sylueſt. eodem verbo 1.num.20. Gregor.l.54.verb.en las calçadas tit.6.part.1. Petr.de Ledeſm.in ſum.tom.2.tract.7. cap.2. concl.17.Gutier. pract.lib.1.q.3.D.Sahag.in c.2.de iudic.à num.15. Fr. Emman. in addit.ad explicat. Bullæ Crucis §.9.n.72. Dard.Tolet.in ſum.lib.1. c.29. Lancel.Gallia conſ.6. num.54.& 55.Laderch.conſ.145.n.4.in fine, Duard. in Bullam Cœnæ Can.18.q.3.num.3.& q 12.num.2.& Homobon.in examine Eccleſ.p.3.tr.15.quæſt.30.in fine, nouiſſimè me citato in hoc loco Ciarlin. d.cap.22. n.53.Molin.de iuſtit.tract.2.diſp.679.Guid.Pancir.in theſauro var.lect.lib.3.c.31.Ceual.commu. contra commun. q.415.& tom.4. q.896.n.617.cum ſeqq. Padill. in ſumma leg.pœnalium p.2.caſ.48. n.12. Azor.inſtit. moral.p.2.lib.10. c.7. col.1080. Flores de Mena var. lib.3.q.31.à num.213.Morl.in emporio iuris p.1.tit.1. q.16.num.12. & conceſſum fuiſſe à Clemente VIII. anno Domini 1600. quòd Eccleſiaſtici de mandato Eccleſiæ ſoluant tributum , quando laïcorum bona non ſufficiunt, refertur Marta de iuriſd.p.4. cent.1. caſu 1.numer.55. & latiùs caſu 9. Bernard.Græuæ ad pract.Cam.imperial.lib.5.numer.15. latè Fr.Auton.de Souſa in collect. de cenſur. Bullæ Cœnæ c.10. diſput.92. plures Doctores refert Cenod. ad Decretal. collect. 153.n.4.

Verùm quia hæc materia periculoſa eſt , & Rota Romana articulo maturè diſcuſſo eam certis conditionibus declarauit in vna Brunduſina gabellæ coram Peñia,impreſſa per Dianam moral.reſolut. in fine partis quintæ, Lectorem ideo ad illam remitto , verba autem deciſionis , quia ſingularis eſt , ſubnectam.

Ad

Ad effectum enim vt clerici ſeu perſona Eccleſiaſtica legitimè poſſint ſubire iſta onera, & ad ea perſoluenda cōpelli, inſpecto iure Canonico, ſequentia copulatiuè requirunt. Primò vt adſit magna neceſſitas, cui alias facile ſubueniri nō poſſit, tunc clerici cū laicis contribuāt, probatur in d.c.non minus, vbi expreſsè notat Abb.n.5. verſ.quando requiritur, & d.c.aduerſus, de immun. Eccleſ. vbi Abb.num.4. & clericis apparet per Extrauag. Benedicti XI. Sub ſtatutio, de immun. Eccleſ. Secundò debet concurrere cōmunis vtilitas, vel ſaltem pietas, vt in d.c.non minus, & c.aduerſus, & de pietate conſiderauit tex. in l.ad extructiones C.de ſacroſ. Eccl. Tertiò oportet quòd onus illud ſit reale, & illud ſuſtinendum laici non ſufficiant, quia clerici & Eccleſiæ ſolū tenētur cū laicis contribuere in ſubſidium, & vbi laicorum non ſuperſunt facultates, vt in d.cap.non minus, & cap.aduerſus, quas conditiones conſiderationes Benedict. in d. Extrauag. de immun. Eccleſ. ibi, cæterum attendant ſoliciti Eccleſiarum Prælati & clerici Lateranen. Concilij quod in huiuſmodi ſubuentionibus ſolum caſum neceſſitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id nō ſuperſunt facultates, deliberatione prouida neſcitur expreſſiſſe. Quartò requiritur quòd ad onus huiuſmodi imponendū vocetur, & conſentiat clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cū Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, c.cum omnes, de conſtit. c.quod omnes, de regul. iur. in 6. & probatur in cap.aduerſus, ibi, verum ſi quando forte Epiſcopus ſimul cum clericis, & conſiderant Abb. in d.c.non minus 4. & 5. Quintò & vltimo in iſtis oneribus imponendis, ad effectum vt clericus teneatur, potiſſimū requiritur vt Papa conſulatur, & ipſo conſulto, & non aliàs clerici contribuant, d.c.aduerſus, vbi notat Abb.n.5.verſ.quartò requiritur, & ſic fuit expreſſe cautum per Benedictum XI. in d. Extr. de immun. Eccleſ. & merito, quia ſi arbitrio Epiſcopi & clerici hoc relinqueretur, facilè contingeret huiuſmodi impoſitiones, & onera per ambitum, & preces Principū, & miniſtrorū laicorum, quibus occurrere ſolent Romani Pont. qui non aliter quàm cauſa cognita ipſas facultates, vt clerici contribuant, concedere ſolent. &c.

8 Limita tamen in clericis, negotiatoribus, qui non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, vt probat expreſè text. in cap. quamquam, de cenſ. lib.6. ibi, quas non cauſa negotiandi deferunt, reſoluunt Duen. regul. 100.verſ.fallit.11. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de gabel. concl. vnic. verſ. infertur 10. ibi, fallit quando, Lazarr. de decima vendit. c.10. numer.65. & 66. Girond. de gabel. part.7. nu.8 Foler. ad Marant. de ordine iudic. p.4. num.85. pag.184. Matienz. l.11. gloſ.1. num 3. tit.10. lib.5. recop. Bobadil. in ſua politica lib.2. cap.18. num.123. lit. F, & num.124. Garcia de nobilit. gloſ.9. numer.53. Nauar. conſ.1. de immunit. Eccleſ. Mexia in tract. taxæ panis concl.5. num.23. Cened. ad Decretum collect.37. num.2. Marta de iuriſd. p.4. caſu 3. à num.1. Cabed. p.1. decis.189. & p.2. areſto 45. Alex. Trentacinq. var. lib.1. tit. de iure fiſci reſol.5. num.8. latè Gutier. de gabell. quæſt.93. me citato in hoc loco Caſtro Palao in opere mor. tom.2. tract.12. diſp. vnica punct.9. num.11. & alij citati de Iure Eccleſ. lib.1. c.39. §.1. n. 63. nouiſſimè Marcel. Vulpe in d. ſua praxi cap.17. num.16. & Sperell. in deciſion. fori Eccleſ. deciſ.94. nu. 7. & nouiſſimè Trullench. d. dub.5. num.17. cum ſeqq. me etiam citato in hoc loco Torreblanca dict. lib.15. c. 6. n.46.

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè diſſerunt Girond. d. part.7. num. 31. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. cap.62. Cur. Philipp. tom.2. lib.1. cap.1. numer.10. Cened. d. numer.2. Molin. de Iuſt. tract.2. diſput.341. verſ. cum ſeq. latè Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 6. Paul. Comitol. reſp. moral. lib.1. q.51. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.23. §.15. cum ſeq. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.375. in 1. edit. & reſol.317. in 2. edit. Marcel. Vulpe dict. cap.15. numer.17. & cap.33. per tot. Camil. Borel. in ſumma omnium deciſ. tom.1. tit.7. de clericis num.68. cum ſeq. & dixi dict. §.5. num. 64. me citato in hoc loco Caſtro Palao dict. parte 9. numer.16.

Non dicitur clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus ſui beneficij collectum, prout reſoluunt Bonacoſ. commun. criminal. p.2. verb. gabella fol.32. tergo, Gregor. l.49. verb. las franquezas tit.6. part.1. Ioſeph. Ludou. tom.3. commun. opin. tit. de gabell. concl. vni. verſ. infertur 10. Roland. con.72. numer.10. vol.4. Carol. de Graſſis d. effectu 6. numer.33. Marcel. Vulpe d.c.33. num.10. Vgolin. de offic. Epiſc. cap.13. §.16. num.4. in fine, Mexi. in tract. taxa panis, concl.5. num.29. Marta de iuriſdict. part.4. caſu 3. num.9 Cabed. p.2. areſto 45. Gutier. de gabell. quæſt.93. numer.24. cum ſeqq. & numer.36. verſ. quo fit, Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Archiep. Neap. c.62. numer.7. Bobadil. in ſua polit. lib.2. cap.18. numer.113. Squillante de priuileg. cleric. c.8. num.38. Quod procedit etiamſi clericus fructus ſui patrimonij, & Eccleſiæ tranſuehat, & portet aliò quàm vbi naſcuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiari, Bonacin. in Bull. Cœna Domini, diſp.1. quæſt.19. puncto 3. §.3. num.6. & de contract. diſp.2. quæſt.9. puncto 2. Souza in Bull. Cœna cap.19. diſp.91. num.4. Vener. in examine Epiſcop. in tit. de clerico negotiatore, numer.5. me citato in hoc loco Caſtr. Palao d.n.16. verſ.2. & me citato relato in hoc loco Torreblanca d. lib.15. cap.6. num.49. 10

Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa paſcat in propriis prædiis, & rum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, me citato in hoc loco Caſtr. Palao d. punct.9. num.16. verſ. tertio, Molin. de Iuſt. tract.2. diſp.342. numer.14 Carol. de Graſſis d. effectu 6. numer.17. Rodoan. de ſpol. Eccl. ſ.q.1. n.1. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. lib.2. cap.18. num.8. Marcel. Vulpe d. cap.33. numer.12. vbi num 8 atteſtatur Eminentiſſimos Cardinales decidiſſe in hæc verba: Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum præpoſita cenſuit Oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiuſdē culturæ vſu animalia neceſſaria tenere, eorumque animaliū fœtus pro ſua, & familiæ ſuſtentatione vendere, nec propterea illicitæ negotiationis prætextu vexari poſſe. Romæ 22. Iunij 1619. Nec etiam qui ſemel tantùm emeret, aut venderet, Salzed. ad Bernard. in pract. c.55. verſ. & huius cap. Cened. p.1. collect.37. n.2. in fine, Carol. de Graſſis d. effectu 6. numer.19. vbi numer.28. dicit quòd clerici poſſunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus ſuorum fundorum, vt reſoluunt Molin. d. diſp.342. num.21. Claud. Tuti. alleg.14. n.1. Ioſeph. Ludou. concluſ.15. verſ. fallit quando, Cened. ad Decretum collect.37. num.2. in fine, Valaſc. conſult.131. in num.6. Marcel. Vulpe d. cap.33. num.10. Trullench. d. dub.5. num.19. Aloyſ. Ricc. dict. reſol.317. num.8 vbi num.10. reſoluit non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod ſupereſt, de eo quod vilius ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc currente carius vendat, quam emit, nouiſſimè Sperell. dict. deciſ.84. num 9. & 10. vbi reſoluit quòd in fructibus ex propriis, vel Eccleſiaſticis prædiis recollectis non cadit mercatum, vel negotiatio, nec lucri captandi auiditas, itavt illos liberè poſſit clericus vbique locorum vendere & num.12. ex Mactabrun. conſil. 18. 11

num.

numer. 291. *& ſeq* tenet quòd clericus deferens rem
ſuam de loco ad locum cauſa vendendi, & habendi
maius pretium, non dicitur negotiator, quia hunc
effectum requiritur, vt rem illam emeret, vel vende-
ret, & *num.* 15. concludit ad hoc vt clericus dicatur
quoad hunc effectum negotiator, duo copulatiuè
requiri; prius eſt, vt rem vendat, nõ ex propria re or-
tam, ſed ab alio comparatam: alterum vt eo fine eme-
rit, quo carius reuenderet, quorum altero deficiente,
deficit quoque negotiatio.

12 Fructus clerici ex ſuo ſemine, ſuáque induſtria
collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellam
ſoluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier.
de gabellis, quæſt 63. *numer.* 68. *&* 72. Bellet. *disquiſit. cleric. titul. de diſcipl. cleric* §. 21. *numer.* 38. Quic-
quid in contrarium ſentiant Macrabrun. *conſil.* 18.
num 196. *cum ſeqq* Sperell. *dict. deciſ.* 94 *numer.* 16.
13 Sic etiam† non tenetetur clericus ſoluere gabellam
ex emptione ædium, quas emit ad ſuum vſum, ſecus
ſi emat ad locandum; quia ita in ſupremo Portugaliæ
Senatu iudicatum refert Cabed. *deciſion* 189 *parte* 1.
de cuius deciſionis veritate vide Valaſc. *conſult.* 131.
num. 10. Denique quæ negotia ſint permiſſa, aut
etiam interdicta clericis, tractat diffuſè Redoan.
de ſpol. Eccleſ. quæſt. 2. *per tot.* vbi *num.* 12. tenet quòd
licèt clerici non poſſint conducere terras, poſſunt in
conducta, in qua ſuccedunt, remanere, & *numer.* 13.
quòd poſſunt conducere poſſeſſiones recolendas ad
ſui ſuſtentationem, & *num.* 15. quòd poſſint emere
equum pullum nutriendum, & rem vt melioratam
vendant carius, & *numer.* 49. quòd ementes pro ſuo
vſu poſſint vendere propter aliquam neceſſitatem
pro maiori pretio.

14 Regulares quoque à datiis, gabellis, vectigalibus,
& oneribus tam realibus, quàm perſonalibus ſunt
exempti, ex Iuris communis diſpoſitione, *cap. quanquam, de cenſib. in 6. Clem. præſenti, de immun. Eccleſ.*
Abb. *conſ.* 13. *part.* 1 Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *Cod. de contrah. empt.* Bertazz. *de gabell. ſeu vect. q.* §. 7 *princ. n.* 10 Rota
in Bononien. exemptionis 25. *Maij* 1618. coram Card.
Verospio. ſen. Equites etiam ex Ordinibus Militari-
bus Chriſti Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, &
aliis ſimilibus eximi à tributis, & gabellis, diſpo-
nit apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 2. *titul.* 11. §. *vlt.*
& apud Hiſpanos *l.* 9. *titul.* 18. *lib.* 9. *noua recop* reſol-
uunt Menoch. *illuſt. cap.* 105. *num* 45. Pallad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadill. *in ſua politica,*
lib. 2. *cap.* 18. *num.* 264. Diana *reſolut. moral. p.* 1. *tract.*
1. *reſol.* 49. vbi ſaltem quoad bona commendarum ad-
mittere videtur, Gutier *de gabellis q* 95 *à n.* 12. Nauar.
conſ. 23. *de Regular.* vbi de Militibus Sancti Stepha-
ni, Valaſc. *conſult.* 131. *n.* 3. Trullench. *dict. dub.* 5. *num.*
27. de his omnibus dixi *d. tract. de Iure Eccleſ. lib.* 1.
c. 39. §. 5. *num.* 16. vbi *n.* 23. 24. *&* 25. de Regularibus,
Conuerſis, nouitiis, Monialibus Tertiariis, & Eremi-
tis, me citato *in hoc loco* Caſtro Palao *d. punct.* 9. *numer.* 18.

15 Dubium tamen eſt, an huiuſmodi exemptio à tri-
butis concedatur vxoribus viduis horum Militum?
Praxis Regni Luſitaniæ obſeruat illas hoc priuile-
gio non gaudere; ſed contrarium verius eſt, per
ea quæ tradunt Perez *l.* 1. *titul.* 3. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 57.
& tit. 2. *lib.* 4. *pag.* 795. Azeued. *l.* 9 *numer.* 4. *titul.* 11.
lib. 2. *nouo recopil.* D. Barboſa *in l. quia tale, numer.* 23.
ff. ſoluto matrim. Cabed. *part.* 1. *Luſit. deciſ.* 98. *& p.* 2.
areſto 71. me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. n.* 18. *in fine.*

16 In Regnis Hiſpaniæ, quando clericus aliquid por-
tat, ex quo gabella debetur, ſi non fuiſſet exemptus,
tenetur id ipſum denuntiare gabellariis, quod
& in aliis Prouinciis obſeruari teſtantur Ioſeph. Lu-
don. *tom.* 3 *commun. opinion. tit. de gabellis, concluſ. vnica,* §. *inferius* 10. *verſ. iſti etiam,* Brunor à Sole *in locis communibus, verb. gabella* 4. Stephan. Gratian. *diſcept.*
forenſium, cap. 17. *num.* 8. *cum ſeqq* †Illo verò non ma- 17
nifeſtante muliones manifeſtabunt, & ſi hoc non fe-
cerint, tenebuntur reſarcire damnum, ex traditis per
Vez. *in tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 12. *pag.*
651. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 72. *num.* 19 † Et ipſi 18
clerici in manifeſtatione rerum, vel mercium, quas
ſecum portauerint, tenentur iurare ſe illas ad ſuum
vſum, ac neceſſitatem emiſſe, & illius iuramento ſtã-
dum eſt, niſi per partem aduerſam contrarium pro-
baretur, vel militaret aliqua præſumptio in contra-
rium, vide Maſcard. *de probation. concl.* 953. *n.* 13. Se-
raphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 14. *numer.*.. Farin. *in praxi crimin. q.* 172. *n.* 30. Marta *de iuriſd. part.* 4. *caſu*
83. *n.* 7 me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controuſ. forenſ. c.*
21. *n.* 58 Et ſi falſum iurauerit, non poteſt de eo que-
relari, Valaſc. *conſult.* 131. *n.* 11.

ALLEGATIO XIV.

Epiſcopus ſacros Ordines quomodo conferre debeat?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Vrbani.*
3 *Materia Subdiaconatus eſt propria Calix vacuus etiam conſecratus cum Patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt.*
5 *Ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad Sacros, quis promoueri non poteſt, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permiſerit.*
6 *Diaconi materia eſt liber Euangeliorum.*
7 *Sacerdotalis ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia verò proxima eſt illorum traditio.*
8 *Ordinatus in Presbyterum non manet, cui non traditur Patena cum Hoſtia, & Calix cum vino.*
9 *Sacerdos manet initiatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa,* Accipe Spiritum ſanctum, *&c. peractis aliis.*
10 *Ordines duo ſacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.*
11 *Ordines duo ſacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.*
12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior.*
13 *Locus vbi Epiſcopus Ordines confert an in litteris ordinandorum ſit exprimendus, remiſſiuè.*
14 *Hora pro ſacrorum collatione quæ ſit oſtenditur.*
15 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*
16 *Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur, non eſt de ſubſtantia.*
17 *Ordines maiores quare ſacri appellantur, oſtenditur.*

SVBDIACONATVS, qui inter Ordines 1
ſacros primo loco numeratus eſt in primiti-
ua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur, vt inquit
Vrbanus Papa *in cap. nullus* 460. *diſtinct.* ideo legi-
mus

mus tempore Syricij antiquiſſimi Pontificis Cathedram Pontificiam tenentis anno Chriſti 386. & in ordine 40. poſt Petrum, ſubdiaconatum minimè eſſe Sacrum Ordinem *in c. quicumque*, vbi gloſ. *verb. ad Diacon 77. diſt.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Leodicen. *cap. 21.* non permittitur Subdiaconis ingreſſus in Sacrarium, nec contactus vaſorum dominicorum, & tamen conſtat vaſa ſacra ab aliis tangi non debere, quàm à ſacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epiſtola ad Hilarium.*

2 † Inter ſacros igitur Ordines numeratum fuiſſe à Conſtitutione Gregorij atque Vrbani dixi Innoc. *in cap. miramur, de ſerun non ordin.* vbi gloſſ. refert prædictas Conſtitutiones, & latiùs Marc. Anton. Caper. *in tract. de perpetua caſtit. Sacerd. c. 7.* Vaſq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 248. cap. 3.* Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis tract. 2. c. 2. num. 25.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tr. 2. p. 6. c. 1*

3 Dicitur autem Græcè Hypodiaconus, quaſi ſubminiſtrans Diacono, *c. cleros 21. diſt.* In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, *cap. Subdiaconus 33. diſt.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. c. 9. num. 6.* Rodulph. Cupers. *in repet. c. apertebat 79. dict. in §. Subdiaconatus Ordo art. 1.* Sanchez *in opuſ. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. numer. 11* Marchin. *vbi ſuprà c. 2.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccleſ cap. 7. n. 18. verſ. ſubdiaconus,* Vaſq. *tom. 3. in 3. part. diſput. 236. c. 3.* ac Molfeſ. *in ſumma Theologia moralis tr. 2. cap. 8. numer. 14. & 15.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. nu. 288. & ſeqq.* vbi addit onus eſſe pertinens ad hunc Ordinem ad Sacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis adminiſtrare, & manile & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit IESVS CHRISTVS Dominus noſter, quando linteo ſe præcinxit ad lauandos pedes Diſcipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non eſſe neceſſe Calicem eſſe conſecratum, vt ait Sot. Ledeſm. & Emman. Sà, quos refert, & ſequitur Henriquez *in ſumm. lib. 10. c. 5. in commento littera F, & c. 8. n. 3.* Cōtra Syluest. *verb. ordinatio 2 §. 4. verſ. 3.* & alios, quibus adhæret Fornarius *de Ordin. cap. 2 §. 6. ad finem,* & illo citato Molfeſ. *d. c. 28 numer. 23.* Homobon. *de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 19. verſ. Subdiacon,* ex eo, quia nullo Iure conſtat neceſſariam eſſe Calicis conſecrationem ad eſſentiam Sacramenti; tum quia ſicut validè confici poteſt Sacramentum in Calice non conſecrato, ita validè conferri poteſt character Ordinis per traditionem Calicis non conſecrati: attentè tamen inuigilandum ab Epiſcopo, ne Calice non conſecrato vtatur, cum non ſine maxima cauſa conſtitutum ſit, vt Calices conſecrentur, & nonniſi à perſonis ſacris tractentur, *cap. in ſancta, de conſecrat. diſt. 1.*

4 Forma autem ſunt verba prolata ab Epiſcopo in traditione materiæ; & iis vtitur, in traditione libri Epiſtolarum: *Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Patris,* &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Epiſcopus: *Vide cuiuſmodi miniſteriū tibi traditur, ideo te admoneo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere poſſis,* referunt Molfeſ. *d. cap. 8. nu. 16.* & Vaſq. *dict. tom. 3. diſput. 238. c. 5. à num. 48.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. num. 1.*

5 Subdiaconatus Ordo, & alij minores, vna, eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt, *cap. 2. de eo, qui ordin. furtiuè ſuſcepit.* Quinimo hodie nedum ſimul dari non poſſunt, ſed nec infra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoueri poſſit, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat, vt habetur in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 11.* cuius Concilij Trident. arbitrio Epiſcopi remittit facultatem abbreuiandi interſtitia, non autem promouendi, vel diſpenſandi, vt promoueantur vna die, ad duos Sacros, vel vltimum minorum cum primo Sacrorum: ita Menoch. *de arbitr. caſu 564. num 6.* Maiol. *de irregularit. lib. 4. cap. 11. poſt num. 1. & lib. 3. c. 24. poſt numer. 13.* Salzed. *ad Bernard. cap. 25. verſ. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert conſuetudinem, quæ permitteret, vt poſſint ſimul minores dari cum Subdiaconatu; nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eo ſimul conferret Epiſcopus, vt tenent Nauar. *in man. cap. 25. num. 71. verſ. 8.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promot. gloſſ. 1. num. 18.* Sorb. *in comp. priuil. mendicantium, verb. Ordines ſacri, verſ. & licet.* Gutier. *Canonic. lib. 1. cap. 26. 31. & 32.* Viuald. *in Candel. aureo titul. de ſacramento Ordinis n. 36.* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 11. §. 4.* Suar. *tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 43.* Fr. Emman *quæſt. Regularium tom. 3. q. 23. art. 4.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q 38. art. 8. concluſ. 2.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 4 n. 2.* Bonacin. *de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica puncto 5. n. 36.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p. diſput. 246. à numer. 46.* Fornar. *de Ordine c. 8. §. 3. in 1. notab.* Molfeſ. *d. tract. 2. cap. 8. num. 37.* Quamuis ab ipſo Concil. ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem exiſtiment Maiol. *d. lib. 4. cap. 11. n. 1.* Menoch. *d. caſu 564. n. 8.* Salzed. *d. c. 25. verſ. vna eademque die.* Reginald *lib. 3. n. 28.* Cætera de hoc Ordine vide *in tract. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 37.*

Diaconos græcè, miniſter latinè appellatur, *cap. cleros 21. diſt.* quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo adminiſtrat: nam licet alij quoque Clerici miniſtri exiſtant, ſolus tamen Diaconus propriè ſortitur hoc nomen, 6
quia ſolus circa res ſacras Presbytero miniſtrat, eaſque fidelibus diſtribuit, *cap. Diaconi ſunt 93. diſt.* Alij verò potius aſſiſtentes dicuntur, vt Syluest. Summus Pontif. docet *in cap. nullus Acolytorum. 24. diſt.* Hic & Leuita vocatur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxeront, *d. cap. cleros, c. Diaconi ſunt 93. diſt.* Elegerunt autem Apoſtoli ſeptem Diaconos *Actor. 6.* quorum primus, & ſanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & poſt aliquot tempora inſignis eiuſdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; ſed locum quidem illorum ſeptem tenere videntur Archidiaconi, qui miniſtri ſunt ſpirituales Epiſcoporum, ſicut illi in Apoſtolorum locum viduis miniſtrabant, arg. *cap. Diaconi Eccleſia 93. diſtinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, *cap. Diaconum, 23. diſtinct.* Sanchez *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 15.* vbi aduertit hunc eſſe actum ſecundarium, & minus principalem Diaconi; nam actus principalis Diaconi, qui eſt porrigere Calicem, & patenam cum hoſtia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materiæ explicari, quia cum Presbytero Calix cum vino, & patena cum hoſtia tradatur, Subdiacono verò eadem vaſa vacua, modus non reſtabat medios, quo poſſet tradi Diacono, quam ob cauſam propter Euangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem ſuſcipitur Diaconatus, cuius officium eſt publicè legere Euangelium in Eccleſia, & miniſtrare in Sacrificiis, verbum

geritibus

gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſiæ actibus deſeruire, ad quos actos omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noſter exercuit, quando poſt Cœnam Sacramentum Sanguinis, & Corporis miniſtrabat Diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideò eis aſſignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Creſpet. *in ſum. Eccleſiaſt. diſcip. verb. Diacon.* Homobon. de Bonis *de bon. & mala vita ſtatibus part. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in d. cap. oportebat, rub. Diaconus inſtitutum, art. 1. numer.* 38. Haſſiis *d. cap. 9. num* 7. Vulpe *d. c. 7. numer.* 28. Carol. de Graſſis *d. prælud num.* 290. Marchin. *d. tr. 2 part. 7. cap. 1. cum ſeqq.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p. diſp.* 236. *c. 4. cum ſeqq.* Molfeſ. *d. tr. 2. cap* 9. Sanch. *d. lib. 7. cap. 1 dub. 17. n.* 8 Forma autem ſunt verba Epiſcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. a. 35.*

7 Presbyter græcè, latinè ſenior dicitur, *cap. cleros, 21. diſtinct.* non tam ætate quàm moribus, & officio, qui etſi ætate plerùmque ſit iunior, ſic tamen viuere, ac conuerſari debet; vt eius probata vita ſenectus ſit, vt inquit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quaſi ſacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in ſacris Canonibus non ſolum inferiores Presbyteros, ſed etiam Epiſcopos comprehendit. Propriè verò, & ſtrictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum poſt Epiſcopum, ſed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. ſi quiſpiam 81. diſt. cap. Subdiaconum, 77. diſtinct. cap. 1. in fine 15. quæſtion. 5 cap. 1.* vbi gloſſ. *de cohab. cler.* præſertim, vbi de fauorabili agitur, in re verò odioſa ſtrictè fiet pro ſolo Presbytero. Panormit. *in dict. cap. 1.* Ordinandus eſt Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt *infrà allegat. 26. num.* 1. dicitur, & qui bonum habeat teſtimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum miniſtrauerit (niſi aliud Epiſcopo videretur, vt dicitur *allegat.* 18.) ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conſpicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo poſſint expectari, vt inquit Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14.* Is quoque ex Toletano Concilio VIII. *cap* 9. Pſalterium, & Cantica vſualia, vel hymnos didiciſſe debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hoſtia, *cap. præterea, iuncta gloſſ. 23. diſt. c. generaliter, §. vtriuſque 15. quæſt.* 1. Et forma illa verborum adijcitur: *Accipe poteſtatem offerendi, &c. cap. Presbyteri, cum ſeqq. 23. diſtinct.* Cùm ergo materia Sacerdotij ſit traditio patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino, ſi in patena non ſit Hoſtia triticea, & in Calice vinum vitis deſideretur, non manere ordinatum reſoluunt Ioan. de la Cruz *in directhor. conſcient. par. 2. de ſacram. Ordin. dub. 2. concl.* 1. Tanner. *in 3 par. D. Thom. diſp. 7. quæſt. 2. dub. 4. num.* 94. Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4 num.* 1. Turrian. *in ſelect. diſput. Theolog. part. 1. diſput. 21. dub.* 1. Camyan. *in diuerſ. Iuris Canon rub. 2. numer.* 17. quicquid dicat Henriq. *in ſumm lib. 10. cap.* 6 §. 1. cuius opinio nob. aliquando placuit, in prima ſcilicet huius [illegible] tus impreſſione, ſed modò propter tan[illegible] rum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coninch. *de Sacrament. diſp. 20. dub 7. num 7: concluſ.* 6. reſoluat ordinandum de neceſſitate præcepti teneri tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de neceſſitate Sacramenti non eſt neceſſarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram, tract. 11. c. 3. dub.* 4. Zambran. *in deciſ. caſuum conſcient. cap. 6 dub. vnico, n.* 11. Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 2. nu.* 10 Diana *moral. reſol. p. 2. tract. 1. miſcell. reſol.* 3. vbi ſubdit poſt Henriq. Reginald. Vaſq. Molfeſ. & alios, non eſſe neceſſarium vt ordinandus tangat phyſicè materiam, ſed ſufficere vt extenſione manuum oſtendat ſe eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, ſed tantùm de traditione.

Manus quoque ipſius ſacro Chriſmate inunguntur, oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio ſolis Presbyteris in ordinatione præſtatur, non autem inferioribus clericis, *d. cap. præterea*, & Sacerdotali veſte induitur, vt in Pontificali. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & Presbyteri ſtantes, *cap. Presbyter 23. diſt. c. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Hoſt. *numer.* 10. aſſerit ſufficere etiamſi non omnes ſtantes, ſed duo tantùm manus imponant, & ſic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, ſi his peractis moriatur Epiſcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum ſanctum, quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. licèt his verbis prætermiſſis imperfecta ſit Sacerdotalis poteſtas, cum Sacerdos à peccatis nequeat abſolutionem impendere prætermiſſis ab Epiſcopo præcitatis verbis. Ita Valent. *tom. 4 diſp. 9. q. 1. puncto* 5. Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine.* Suar. *tom. 5. diſp. 42. ſect. 4. &* 11. Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem*, Henriquez *in ſum. lib. 10 c. 6. §* 1. Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n* 20. Officium Presbyteri eſt, vt habetur *in cap. perlectis 25. diſtinct.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, ſuper populum orare, à peccatis abſoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis miniſtrare præter Confirmationem & Ordinem, vt ſuo loco oſtendimus; & denique verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia, etſi in potentia in Presbyterij charactere conſiſtãt; quia videlicet harum rerum poteſtas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum abſque iuriſdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de poteſtate abſoluendi diximus, eſt à Concilio Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 15. conſtitutum, vt nullus Sacerdos cuiuſcunque audiat Confeſſionem, nec abſolutionis beneficium valeat impertiri, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re conſequatur; vt latè *alleg.* 25. videbimus. Alia ſimpliciter Sacramenta miniſtrare non poteſt Sacerdos, niſi ſimilem habeat ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ auctoritatem, ſed nec Miſſæ Sacrificium eum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Epiſcopo permittatur, Concil Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 2. Neque coram Epiſcopo ſuo celebrans benedictionem ſuper populum dare poteſt, non obtenta ab eo licentia. Nicol. I. *ad Michael. Imper.* & habetur *in Hiſpalen. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non poteſt antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce 95. diſt.* Cæterùm ſi nihilominus in ſolo charactere confiſus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iuriſdictio requiritur de eſſentia, vt ſuis in locis exponitur.

De ſcientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus latinè ſciat, & quæ legit, intelligat: ſic Sot. in 4. diſt. 25. q. 1. art. 4. concl. 3. Menoch. de arbitr. caſu 425. num. 50. Sanch. in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 15. vbi n. 16. poſt Sot. citato loco, ſubdit ad Sacerdotium vltra dicta deſiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & ſic requiri vt benè legat contenta in Miſſa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem ſcientiam, vt poſſit ſeruare ritè, ea quæ ſpectant ad Miſſam conficiendam, & quòd ſciat defectus occurrentes in Miſſa, materiam & formam conſecrationis, diſpoſitionem neceſſariam ex parte animæ, & corporis, & antea num. 5. dixerat peccare mortaliter Epiſcopum ordinantem eum, qui neſcit officium, & neceſſaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. de Sacram. Ordinis p. 5. tr. 1. p. 1. c. 1. n. 6. cum ſeqq. Quod examen de ſcientia etiam reſpectu Regularium fit ab Epiſcopis, vide ſuprà alleg. 11. n. 5.

10 Duo ſacri Ordines eodem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de Iure probat c. litteras, & c. dilectus, de tempor. ordinat. docet Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 13. & reſoluunt Henriquez in ſumm. lib. 6. c. 10. §. 3. litt. Q. & lib. 13. c. 38. in fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ, fol. 238. & quæſt. regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5. And. Gambar. de officio, & poteſtate legati, lib. 2. n. 264. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. titul. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloſſ. 1. n. 18. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 1. c. 4. num. 29. & p. 3. c. 8. num. 50. Piaſec. in praxi noua Epiſcopali, p. 1. c. 1. num. 50. verſicul. hue ſpectat Galet. in margar. caſuum conſcientiæ, verb. Ordo 3. Marcel. Vulpe d. tract. c. 8. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 198. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5. Molfeſ. in ſum. tract. 2. c. 14. num. 13. nouiſſimè Marchin. de Sacram. Ordinis, tract. p. 7. c. 1. à nu. 1. & Lezana in ſum. quæſtionum Regular. p. 1. c. 14. n. 14. & dixi alleg. 18. num. 1.

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines ſacros, licèt à Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonicò erat impoſita pœna ſuſpenſionis, vt in dict. c. litteras, ibi, ab executione officij Sacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſum, donec de illo diſponatur, &c. in c. innotuit, de eo, qui furtiuè ord. ſuſcepit, ibi, in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non debeat, &c. ex quibus poſtremis verbis rectè colligitur hanc ſuſpenſionem eſſe latæ ſententiæ, & ipſo facto, vt per illum text. reſoluunt Nau. in man. c. 25. num. 71. Marchin. d. c. 1. num. 2. Bonacin. de cenſur. extra Bullam diſp. 3. q. 1. punct. 4. §. 17. n. 1. Quicquid dicat Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 41. Quam quidem ſuſpenſionem incurrit etiam ille, qui continuato eiuſdem diei ieiunio Dominica die ſequenti quatuor temporum recipit duos Ordines ſacros, vt aſſerunt citati infrà alleg. 18. nu. 1. in fine, quibus addo Henriq. d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fine, & Salzed. ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104. vbi dicit etiam tunc ſuſpenſum eſſe Epiſcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apoſtolica Sedes diſpenſationem ei indulgeat. Sed dubium eſt an ſuſcipiens vna die duos ſacros Ordines ſit ſuſpenſus ab vtróque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur fieri ſuſpenſum ſolùm ab vltimo Ordine ſuſcepto Ita Suar. de cenſur. diſp. 31. ſection. 1. num. 40. Sayr. eod. tr. lib. 4. c. 14. nu. 23. cum ſeqq. Molfeſ. in ſum. tr. 2. c. 18. numer. 9. quos refert, & ſequitur Marchin. d. tract. 1. part. 7. c. 1. num. 2. in fine. quibus adde citatos in Collect. d. Conc. ſeſſ. 23. c. 13. num. 15. Poterit tamen Summus Pontifex diſpenſare vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de Iure poſitiuo eſt, in quo ipſe diſpenſare poteſt, Molfeſ. d. tract. 2. c. 14. num. 4. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 5. Epiſcopo verò neque ex rationabili cauſa id licet, c. cum dilectus, de tempor. ordin. Fr. Emman. d. q. 24. art. 5. Marchin. d. tr. 1. p. 7. c. 1. num. 4. Vtrum autem conferri poſſint vna die minores cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viget conſuetudo vt conferantur. Vide ſuprà alleg. 11. poſt num. 10.

Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt de Iure Eccleſiæ Cathedralis, vt aſſerit Syluest. verb. Ordo 2. num. 8. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 50. num. 3. de conſuetudine tamen licere in ea Eccleſia eos dare, quam Epiſcopus eligere maluit, tenent D. Antonin. 3. p. ſumm. tit. 14. c. 16. §. 17. Tabiena verb. Ordo 5. §. 1. Rebuff. in regul. 23. Cancellariæ verſic. & minores. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 14. num. 2. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 3. Piaſec. in praxi noua Epiſcopali p. 1. c. 1. n. 46. pag. 55. Sed hodie hac in re habemus claram diſpoſitionem Conc. Tridentin. d. ſeſſ. 23. de reform. c. 8. vbi in hæc verba. Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibus ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrantur; ſi autem in alio Diœceſis loco præſente clero, loci digniori, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur, referunt Barth. à Ledeſma dub. 15. de Ordine, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 26. verſic. minores verò, Sanch. d. num. 3. Garcia de benef. p. 8. c. 1. num. 17. in fine, Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. de Epiſcopis, verſic. ad 10. 12

13 † Dubium deinde reſtat, an locus vbi Epiſcopus Ordines confert, ſit in litteris ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira de empt. c. 5. num. 10. vbi poſt Rebuff. in praxi tit. de forma litter. Tonſur. num. 7. & Meneſ. l. 4. C. de diuerſ. reſcript. num. 12. reſoluit exprimendum eſſe.

14 Hora verò pro ſacrorum collatione eſt circa nonam, per gloſſ. 1. in c. quod à patribus, vbi Archid. 75. diſtinction. Sed vſus ſeruat, vt conferantur manè quacumque hora; non eſt tamen tempus hoc de ſubſtantia collationis Ordinum, ſecundùm doctrinam Hoſtienſ. in c. conſultationi num. 1. de temp. ordinat. vbi habetur, 15 † quòd tempus, ætas, & Epiſcopi qualitas, non eſt de ſubſtantia Ordinum; ideóque character imprimitur; ſi quocumque tempore, à quocumque Epiſcopo, dummodo in forma Eccleſiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia tranſgreſſores ſunt Canonum, de quibus ſuo loco tractabimus: ſic etiam 16 † Miſſa cum ſacris Ordine conferuntur, non eſt de eorum ſubſtantia, vt notant Doctores in c. quod ſicut, de elect. Armilla verb. Ordo. num 8. licet tamen requiratur de honeſtate, & vſu, vt firmat. Imol. dict. c. quod ſicut num. 16. Sot. in 4. diſt. 24. q. 2. a. 1. concl. 2. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 4.

17 Prædicti maiores Ordines ideo ſacri appellantur à ſanctimonia, id eſt, caſtitate, & continentia, quam inducunt gloſſ. fin. in ſum. 32. diſtinct. Bellarm. lib. 1. de Sacram. Ordin. c. 8. verſicul. reſpondeo. 1. quia illis annexum eſt caſtitatis votum, vt alleg. ſeq. ob idque rectà ratione ſacer Ordo peculiariter in Eccleſia is dicitur, cui eſt annexum ſacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & ſacratur Deo, vt inquiunt Valentia tom. 4. diſput. 9. quæſt. 1. puncto 4. verſ. Innocentius verò, Fornar. de Sacram. Ordinis c. 1.

n.3. Bonacina de Sacrament. diſput. 8. q. vnic. puncto 2. n. 2. ad fi. Flamin. de reſign. lib. 3. q. 6. quamuis prædictos Maiores Ordines dici Sacros, quia ordinati in eis ſunt, quorum actus, aut habent Sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere dicant Alphonſ. Aluarez in ſpeculo boni Pontificis cap. 82. verſic. circa iſtum articulum, Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus in prælud. n. 296.

ALLEGATIO XV.

De caſtitatis voto Sacris Ordinibus annexo.

SVMMARIVM.

1 Continentia Sacro Ordini quando cœpit eſſe annexa, oſtenditur.

2 Continentiam antiquitus promouendi expreſsè cogebantur polliceri.

3 Continentia Sacris Ordinibus Eccleſiaſtico præcepto fuit annexa.

4 Ordinibus Sacris inſignitus ante pubertatem an aſtringatur ad continentiam, oſtenditur.

5 Ordinatus vi metûue, qui in conſtantem virum caderet, eſſe ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur diſputatur.

6 Ordinibus Sacris inſignitus tenetur in Confeſſione circumſtantiam Ordinis Sacri detegere, non ſolùm cum actuale peccatum carnis patrauit; ſed etiam cum conſenſum præſtitit.

7 Clericus fornicans ratione voti committit inceſtum.

8 Concubitum clerici Sacris inſigniti eſſe ſimplicem fornicationem, ſunt qui tentant.

9 Cap. quia circa, de bigamis, declaratur.

10 Cap. Presbyter 28. diſt. declaratur.

11 Fornicatio clerici cum ſoluta non eſt adulterium.

12 Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum, & n. 13.

Filius clerici in Sacris conſtituti ſuæ matri poteſt ſuccedere, ibid.

14 Contrarium oſtenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.

15 Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur.

16 Filius ut non ſuccedat matri, ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili.

17 Componuntur opiniones hac de re diametricè contrariæ.

18 Clericus caſtitatem & continentiam Sacro Ordini annexam ſeruare debet.

19 Sancta qui non ſunt ſancti, tractare non poſſunt.

20 Continentia in clericis eſt de Iure poſitiuo.

21 Subdiaconatus de eſſentia, vt ſubſtantia non eſt continentia, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ.

22 Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant.

23 Papa poteſt diſpenſare cum Religioſo, vel Moniali ſuper voto caſtitatis & continentia vt matrimonia contrahant.

24 Cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu monach. declaratur.

1 CONTINENTIA Sacro Ordini cœpit eſſe annexa ex inſtitutione Siricij ſummi Pontificis, circa annum 388. in c. plurimos 82. diſt. vt dicit gloſſ. in c. cùm in præterito. verb. qui Sacramento 84. diſtinct. eamque poſtea confirmauit Innocentius I. anno 408. vt videtur deduci ex cap. propoſuiſti 82. diſtinction. vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupauit anno Chriſti 440. vt colligitur ex quadam ipſiuſmet epiſt. 83. c. 4. ad Anaſtaſ. Epiſcop. Theſſalonienſem, cuius verba refert Marchin. de Sacrum Ordinis tractat. 1. part. 6. c. 8. difficul. 5. Sed relicta in hoc temporum varietate, quam referunt Sot. de iuſt. lib. 7. quæſtion. 6. artic. 2. verſicul. probatur, & Valentia tom. 4. diſputat. 9. quæſt. 5. puncto 5. §. 2. verſicul. cæterùm multis teſtimoniis ſacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, ſanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiuſmodi continentiæ votum ſacris Ordinibus æquiſſimo iure annexum fuiſſe; illiſque magnopere continentiam expedire tenent Iodoc. Clicthoux. de cœlibatu Sacerdotum, Claud. Spencæ. de continentia Sacerd. Marchin. de Sacramento Ordin. tract. 1. p. 6. c. 8. Sot. d. quæſtion. 6. artic. 2. verſic. & quoniam, Valentia d. puncto 5. §. 3. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 19. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. quæſt. 1. art. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 12. nouiſſimè Torreblanca in pract. Iuris ſpirit. Lib. 2. c. 15. per tot.

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expreſſè polliceri, c. nullum, c. præterea, & c. quando 28. diſtinction. Poſtea verò ex Conſtitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expreſſis promittere verbis, ſed tacitè, vt ſilentium ordinari pro conſenſu reputetur, ſubdens ne promouere aſſeuerans ſe non velle continentiæ promiſſione detineri, c. Diaconus 27. diſtinction. c. Diaconi 28. diſt. Et ita cum clerici ad ſacros Ordines promouentur, tacitè caſtitatem promittere cenſetur, hoc eſt non expreſſè, ſed facto ipſo; nam licèt non voce voueant, at facto & opere profitentur caſtitatem per ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, c. quando, c. de his & c. præterea 28 diſtinction. Decian. in cap. at ſi clerici num. 127. de iudic. Alphonſ. Cupers in repet. c. oportebat. 79. diſt. verſicul explicatur de Cardinalibus art. 1. cap. 16. Monald. conſil. 69. num. 6. libr. 1. quos refert Carol. de Graſſis de effectib. clerical. in prælud. numer. 41. Franc. Mendoça in lib. 1. Regum. c. 1. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 2. cap. 15. numer. 57. quibus addo Mich. Medin. de Sacrorum vir. continent. lib. 5. c. 2. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Matrimon. cap. 21. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 13. c. 12. quæſtion. 6. Vaſquez tom. 3. in 3. part. diſput. 249. c. 2. & 3. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 27. num. 10. Baſil. Pont. in ſimili tract. lib. 7. c. 27. numer. 7. Marchin. d. tract. 1. part 6. c. 8. difficul. 6. vbi difficultat. 7. inquirit in quo conſiſtat ſolemnitas voti continentiæ, quod in ſuſceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto caſtitatis ſolemni in approbata Religione? Vtrùm autem Epiſcopi, interueniente Clerici conſenſu, ſtatuere atque decernere poſſint, quod promoti ad minores Ordines continerent? Negatiuam partem ſuſtinet Angnian. de legib. lib. 2. contron. 2. n. 26. vbi reprobat & reprehendit Archidiacon. in c. certè n. 1. 12. q. 1. contrarium tenentem. 2

Ex quibus iam primò colliges falſam ſententiam illorum, quia aſſerunt cœlibatum ſacro Ordini Iure diuino adiunctum fuiſſe, ideóque nulla poteſtate humana etiam Papali diſpenſari poſſe; quia ex dictis contrarium veriùs eſſe conſtat, & ſolò præcepto Eccleſiaſtico Sacris Ordinibus fuiſſe annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. quæſtion. 88. articul. 7. & 11. Antonin. Capet. de perpetua caſtitate Sacer. c. 15. Claud. Spenſæus lib. 1. de continent. ſacerd. c. 3. Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 38. q. 1. artic. 1. verſ. 3

verſ.dubium. Valentia d.puncto 5.§.2. verſ.ſed his argumentis. Card.Bellarm.lib.1.de Clericis cap.18.Henriq.in ſum. lib.10. cap. 14.§.6. Azor. d.cap.14.quaſ.1. Marchin.d.cap 8.diffic.6.num.1.idem me citato in hoc loco videtur aſſerere eod.cap.8.diffic. 10.n.10.

4 Secundò colliges illum,qui ante pubertatem, Epiſcopi incuria, vel contemptu, Sacris eſt inſignitus, ad continentiam non arctari, poſtquam peruenerit ad illam, niſi cum pubertatem attingit, promotionem ratam habuerit, tum expreſsè, tum tacitè non contradicendo;quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſæculum retrogredi,& vxorem ducere. Ita Abb.in cap. vnic. num. 3. de clerico per ſaltum promoto vbi Ioan. Andr.num.5. & Hoſt.num.2. Sot. 4. diſt. 25.quaſt.1. art.2.concl.3. verſ.quod ſi reges, Rebuff.in praxi beneſ. tit. de clericis malè promotis gloſſ.2.numer.10. Nauar. conſ.2.num.4. de his,quæ vi, Henriq.in ſumm.lib.1.cap. 22.§.3.Sanch.de matrim. lib.7.diſp.30.numer.1.& 8. Squillante de cleric. obligat. p.1. num.83. Bonacin. de matrimon.q.3. puncto 9.num 8. Baſil. Ponti.eod. tract. lib.7 cap.29.num.15 vbi expreſsè tenet quòd ſi puer, ſi ad vſum rationis perueniat, non reclamet, ſed conſcius obligationis continentiæ, ſtatum ſequatur Eccleſiaſticum, tunc ex iſta tacita profeſſione ſtatus ſacri, cenſetur in prædictum onus conſenſiſſe, conſequenter ab Eccleſia ad obſeruantiam caſtitatis compelli poſſe, refert & ſequitur Marchin.d. cap.8. diffic 10.num.1.& 2. vbi tamen num.4.cum ſeqq.contra Maiol. Sanch.& Squillan.tenet impuberem, qui habens plenum vſum rationis ſua voluntate ſacros Ordines recepit, ſciens onus caſtitatis illis annexum, voto caſtitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilicet ordinatus vi, metúve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? In qua quæſtione affirmatiuam partem tuentur D.Antonin.3. part. ſum.tit. 14.cap.16.§.18. verſ.de ſic coacto ordinato, Sot.de inſtit.lib.7.quaſt.2. art.5. verſ.quapropter, Armil.verb.Ordo 8.num.4 Tabiena eadem verbo 2.num.27.Archid.in cap.de Iudæis, in fine, verſ in gloſſ.145.diſt. Syluest.verb. Ordo 4.n.1. & 1.Henriq.Boich.in cap. maiores n.5. de Baptiſmo, vbi Butr § fin.num.7.& Abb.in §.Item quæritur, etiam num.7.Alberic.in ſuo dictionar. verb. ordinatus, verſ. virum coactè ordinatus, Rebell. de obligat.inſtit.par.2. lib.3.quaſt.12.num.9.Petr.Ledeſma de matrim. quaſ. 55.art.4. Paul. Comitol.reſponſ.moralium lib.1.quaſt. 55.à num.3. Baſil.Pont. de matrimon. lib.7. cap. 29. Diana moral reſol.tom.1.tract.4.reſol. 193. Negatiua verò pars, quòd ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ſuadetur primò exemplo matrimonij, quod graui metu extortum irritatur in Iure, c.uerum, de Regular. cap. veniens, de ſponſal. Secundò exemplo voti metu tali iniecto facti, quod nullum eſt, cap.1. & 2 vbi gloſſ.verſ.coactus verſ.Item,& in voto, de his, quæ vi; quam ſequitur Abb.ibi num.11.verſ.& quartus caſus. Tertiò, exemplo ſolemnis profeſſionis, quæ pariter ipſo iure eſt irrita, ſi per vim, vel metum grauem emittatur, c.inſinuanti, qui cler vel vou. ſicut, c. qui monaſteria 20.q.1. Nec obſtat quòd vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Chriſtianæ Religionis, cap.de Iudæis 45. diſt. nam diſpar eſt ratio, quia Baptiſmus eſt Sacramentum neceſſitatis, & ſimiliter legis Chriſtianæ obſeruantia. At Ordo & continentia eſt de conſilio, & voluntate: tum quia Baptiſmi ſuſceptio, & profeſſio legis Chriſtianæ non eſt votum, quod natura ſua petat plenam libertatem, ſicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent gloſſ.verb.conditionaliter. in d.cap.maiores §.item quæritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea reſidere, Hieronym. Paul. in praxi Cancellariæ fol.55.Henriq.in ſum.lib.10.cap.14. n.5.& lib.12.c.5.n.9.in com.lit. Q. Nau.conſil.1.n.8.& conſ.2.n.2.& conſ.3.num 8.de his quæ vi, in nouis, Petr. de Ledeſm.in ſum.p.1. tract. de ſacram.Ordin.cap.6. diffic. 3.dicto 2. Sayr. in Claui Regia lib.6.cap.4. ſub num.20.Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.13.num.3. Cæſar. de Graffis deciſ.19. de his quæ vi,& deciſ.20. Rot. Rom.deciſ.561.p.1 diuerſ.Sanch.de matr. lib.7. diſp.29.num.5.Bonac.de matr quaſ.3. puncto 9. num. 14. Coninch.tom.2. diſputat.20. dub.14.à num.143. Squillante de obligat.cleric.part.1.numer.80.Marchin. loco cit.diffic.9.Iul.Cæſar Madius de ſacris Ordinibus cap.3.num.7 Hinc Rota deciſ.105.numer.2. part.1.in recentiſſ. cenſuit conſtare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cùm aliàs ſolus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam ſine patris expreſſo præcepto, ſufficiat in materia ſuſceptionis Ordinis.

Tertiò, colliges conſtitutum in Sacris, quia debet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolùm circunſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cùm actuale peccatum carnis patrauit, ſed cùm mente tantùm libidinoſa actui conſenſum præſtitit, argumento tex.in cap.qui viderit 32.q.4aſt.5. & iuxta tradita per Sot. in 4. diſtinct.18. quaſ.1.art.4. vers. enimuero, Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib.2. cap.20.num.32. † Ratione enim voti clericus fornicans committit ſacrilegium, vt per Vincent.de Franch.deciſ.27.n.2.Luſit. Suar.tom.1.commun.opinionum lib.1.art.7.de clericis coniugatis num.20.pag.175.Cald. Pereira de nominat.emphyt.quaſ.19.numer.51.cum ſequent.Azor inſtit.moral.part.1.lib.13.cap.12.col.1332. & part.3.lib.3.cap.17.quaſ.7. Fr. Emman. quaſ. Regular.tom.2.quaſ.29.art.2 Sanch.de matrim.lib.7 diſp. 27.num.9. plures ex antiquioribus refert Cened. ad decretales, collect.102.n.2. 6 7

Hinc fit non eſſe veram ſententiam Cardin. in Clement. ad noſtrum verſ.7. numer.1.de hæreticis, vbi Imola num. vlt. & eiuſdem Imolæ in cap. vt clericorum, nu.8.verſ.aduertat tamen, de vita & honeſt.cleric. Clar.in §.fornicatio num.4.& 18.& in §. inceſtus n. 2. verſ.ſed nunquid, Bermond. de public. concubin.rub .de ſacrileg. num.1.Paleoth.de nothis & ſpur.cap.16. num. 14.cum ſeqq. Griland. in tract.de pœna omnifar. coitus quaſt.15.num.2. Gotier.poſt alios Canon.lib.2.cap.7. num.44. & aliorum, quos refert Sanch.d.diſp.27. num.11. aſſerentium concubitum clerici Sacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem, per tex. in cap. quia circa, de bigamis, ibi, cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis,&c.& per text.in cap. Presbyter 28. diſtin.ibi, Presbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit. Quæ tamen opinio falſa eſt, & ideo contrariam, nempe talem coitum eſſe ſacrilegum, meliùs ſuſtinet Menoch. de arbitr.cent 5.caſu 418.nu.7. Thom.Doct.conſil.197.n.4 Carol.de Graffis de effect. cleric.in prælud.num.40, Azor. inſtit.moral.p.1.lib.13. c.12.quaſt 6.ad finem,& part.2.lib.6.c.7. quaſtion.12. verſ.ſed dubia.Petr.de Ledeſma in ſumm.p.2. tract.27. c.14.concl.2. Bened. Ægid. in tract de priuileg.honeſt. art.11.num.10.citati à Gutier. d.cap.7. à numer.7.cum ſeqq.Sayr.in Claui Regia lib.8.c.2.num.vlt.ad fin.Suar. de Relig lib.1.c.6 .n.12.multi, quos refert, & ſequitur Sanch.diſp.17.num.19. aſſerentes teneri clericum illam circunſtantiam voti annexi Ordini ſacro tanquam mutantem ſpeciem, in Confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in Sacris, & illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius 8

rei ratio eſt, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem Religionis violans caſtitatis votum, ac per conſequens ſacrilegium commiſit, quod eſt rei ſacræ violatio, iuuat text. *in cap. de his*, ibi *et ſacrilegi*, 27. *diſtinct.* Vnde profeſſus in Religione, & Sacris initiatus, ſi caſtitatem violet, ſi votum ſacri Ordinis & Religionis differunt ſpecie, vtramque circunſtantiam tenetur confiteri, aliàs ſecus. Ita Iacob. de Graff. *in deciſ. aur. lib. 1. cap. 20. num. 11.* Ægid. de Coninch. *de ſacrament. diſp. 20. dub. 3. n. 131.* Henriq. *in ſum. lib. 5. de Pœnit. cap. 7. numer. 6.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 40. dub 6. num. 40.* Sanch. *d. diſp. 27. nu. 25. cum ſeqq.* Homobon. *in exam. Eccleſiaſt. tract. 4. c. 3. quæſ. 27.* Filliuc. *in quæſt. moralib. tom. 2. tract. 40. cap. 9. num. 124.* Diana *moral. reſolut p. 1. tract. 7. reſol. 4.*

6 Neque obſtat text *in d. cap quia circa*, reſpondetur enim, quòd ideo ibi dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab aliis luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate, & ſubſtantia affectis, in quæ incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu. Ita Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 17. quæſ. 7. verſ. in hac.* Sed meliùs accedendo menti & diſpoſitioni textus dicendum puto in eo vocari ſimplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, ſuppoſito quòd non habuit animum contrahendi matrimonium de facto & ita vocabitur ſimplex fornicatio ex parte effectus, & vt diſtinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta *cap. nuper. de bigamis*; non tamen vocatur ſimplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille tex. non vocat clericum ſimplicem fornicarium, ſed tanquam ſimplici fornicatione notatum. Ad text. verò *in d. cap. Pres-*
10 *byter.* reſpondetur † nihil aliud ſignificare, niſi quod fornicatio clerici cum ſoluta non eſt dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Me-
11 noch. *d. caſu 428.* † quia videbatur dari quoddam coniugium ſpirituale inter clericum & Eccleſiam, imò dicebant dari ſtuprum cum inceſtu, vt per Menoch. *dict. loco*, Gutier. *dict. cap. 7. numero 37. cum ſequentibus.*

12 Verùm licèt communis opinio, de qua *ſuprà*, teneat coitum clerici dici ſacrilegium, tamen reſpectu perſonæ mulieris, cum qua fornicationem committit, vt ſimplex reputatur, Benedict. Ægid. *d. art. 11. numer. 10. verſ. vtcumque* & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adſtipulantur Menoch. *in addit. ad tract. de arbitr. caſu 209. num. 6. verſ. tertia opinio*, Surd. *de alim. tit. 5. q. 7. n. 44.* & Steph. Gratian. *d. cap. 35. num. 24.*

13 Hinc à Doctoribus communiter reſoluitur, & vt æquius recipitur filium clerici in Sacris conſtituti ſuæ poſſe matri ſuccedere, ex eo, quia reſpectu illius talis coïtus non eſt damnatus, neque punibilis; & ita hanc opinionem tenent Perez *tit. 2. lib. 6. Ordin. pag. 69.* & latius *tit. 8. verſ. verum autem, lib. 8. pag. 297.* Auend. *d. l. 9. Tauri gloſ. 5. cum ſeq.* ac proinde cum huiuſmodi fornicatio ex parte ipſius mulieris non ſit coïtus damnatus, & punibilis, poteſt filius matri ſuccedere, iuxta tradita per Negreitos *in introduct. vltim. volunt. lib. 2. cap. 11. num 5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imò filium clerici in Sacris conſtituti non ſuccedere matri, tenent Anton. Gomez *l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & *ibi* Fernandez *num. 34.* Matienſ. *l. 9 gloſ. 4. & numer. 6. 7. 8. tit. 8. lib. 5. nouæ recopil.* Mench. *de ſucceſſ. creat. §. 10. num. 47.* Peregr. *de iure fiſci lib. 3. tit. 8. numer. 37. in medio*, Gam. *deciſ. 136.* vbi Flores. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 167. verſ. licet, aliàs numer. 8.* Spin. *in ſpeculo teſtam gloſſ. 16. princip. num. 18. & 19. 89. & 90.* Gutier. *practicab. lib. 2. quæſt. 102. per totam*, Bernard. Greuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2 concluſ. 115. conſil. 1. num. 2.* Azor. *moral. inſtit. part. 2. lib. 2. cap. 6. quæſ. 5.* Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56.* Et ex eo confirmatur, quia non poteſt negari huiuſmodi coïtum etiam ex parte matris punibilem eſſe, & damnatum, cum in Iure multæ ſint contentæ pœnæ contra clericorum concubinas: dicitur enim † coïtus 15
dãnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem Iuris imponitur, vt per Beru. *de publicis concubinar. propè finem, in verb. qui etiam filios, numero 73.* Boſſ. *de coitu damnat. numero 38.* Clar. *in § fornicatio, numero 5.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 11. num. 16.* Stephan. Gratian. *d. cap. 35. num. 20.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp. 167. verſ. licèt in*
concluſione. Et † vt filius non ſuccedat matri, ſufficit 16
eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque ſimul, ex Valaſc. *conſult. 29. num. 13.*

Quare has contrarias opiniones diſtinctionis 17
fœdere componendas duxi cum doctiſſ. D. meo Petro Barboſa *in priuatis ſchol. ad l. ex facto § ſi quis rogatus il. 1. verſ. ad Ord. ff. ad Treb.* quod ſcilicet *prima* opinio procedat in clerico, qui ſuſcepit filium ex muliere ſoluta, quam pro concubina non habebat; nam in his terminis verum eſt mulierem non puniri, nec reſpectu illius poteſt dici talis coitus damnabilis, aut punibilis. *Secunda* verò opinio habet locum in clerico, qui ſuſcepit filium ex concubina ſua, cum in noſtris Hiſpaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur; quæ quidem reſolutio ſemper intelligenda eſt de clericis in Sacris conſtitutis, nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Eccleſiaſticum habentis ſuccedere matri abſque dubio reſoluunt Azor. *d. c. 6. q 5. verſ. accedit.* Stephan. Gratian. *d. c. 36. n. 48.*

Caſtitatem & continentiam Ordini per ſe acce- 18
pto annexam clericus obſeruare debet, cùm enim templum & vas Domini, ac ſacrarium Spiritus ſancti eſſe debeat, indignum eſt dici eum cubilibus, & immunditiis deſeruire, D. Paul *ad Romam. 13. cap. decernimus, & per tot. 28. diſt. cap. propoſuiſti, cum ſequentib. 82. diſt. cap. 1. & per totam 15. quæſ. 8 cap. à multis, de ætate, & qualit. cap. vt clericorum, de vita & honeſt. cleric.* plura refert Bened. Ægid. *de priuil. honeſtat. art. 11.* Demoſth. *in oratione contra Timocratem* ſit ait: *Ego enim arbitror, qui ſacras ædes ingrediatur, qui curam diuinarum rerum præſit, eum non modo ad certum aliquod dierum tempus caſtum eſſe debere, ſed per omne ſpatium ætatis ab iſtiuſmodi ſtudiis fuiſſe purum, oportere*, & Cicer. *2. de legibus, ad Diuos*, inquit, *adeunto caſtè, qui ſecus faxit, Deus ipſe vindex erit.* Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibull. *lib. 2.*

Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
Queis dedit heſterna gaudia nocte Venus,
Caſta placent Superis, &c.

Mundamini, qui fertis vaſa Domini, *Eſai. 52.* 19
neceſſe eſt, vt munda ſtudeat eſſe manus, quæ alios mundare debet, *c. neceſſe 1. quæſ. 1.* D. Auguſt. *ſerm. 36. ad Presbyt.* D. Chryſoſt. *lib. 6. de Sacerd.* & qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni effici debent à miniſterio, quod viuendo illicitè polluunt, *c. p. Maximianus 81. diſtinct.* circa quam clericorum caſtitatem multa ſcribunt Thom. Doct. *conſ. 147. n. 4.* Carol de Graſſis *d. prælud. à n. 25.*

Continentia in clericis, quia non eſt de Iure diuino,

nino, ſed duntaxat de iure poſitiuo, vt præter citatos *ſuprà num. 3.* reſoluunt Abb. *in cap. vt clericorum n. 5. de vita & honeſt. cler.* & *in c. cum olim n. 5. de cler. coniug.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 2. tit. de diſciplina clericali §. 8. num. 6.* Homobon. de Bonis *de hum. vita* [illegible] *prope finem verſ. quod ſtcundum,*
21 † non eſt de ſubſtantia, & eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantùm accidens ex ſtatuto Eccleſiæ, D. Thom. *2. 2. quæſt. 88. art. 11.* Rota *diuerſ. part. 1. deciſion. 560. num. 10. & deciſ. 561. num.* [illegible] Bellet. *d. tit.*
22 *de diſciplina clericali § 8. num. 9.* † Ideoque Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonium contrahant, Ita Sot *lib. 7. de iuſt. quæſt. 4. art.* [illegible] *verſ. hoc poteſt, & in 4. ſententiar. diſt. 38. quæſtion. 1.* [illegible] Abb. *in c. cum olim numer. 5. de clericis coniug.* Henriquez *ſum. lib. 10. c. 14. §. 5. & §. 8.* Bellet. *d. §. 8. n. 12.* [illegible]
23 † Proinde etiam ſummum Pontificem poſſe diſpenſare cum Religioſo profeſſo, vel Moniali ſuper voto caſtitatis, & continentiæ, vt matrimonium contrahant, tradunt D. Thom. *in 4. diſtinct. 38. quæſt. 1. a. 4. circa med.* vbi Rich. *art. 5. q. 1.* & Sot. *q. vnic.* Duran. *q. 2.* Pal. *q. 4. art. 4. concl. 11. & 12.* D. Antonin. *p. 2. tit. 11. cap. 2. §. 2.* Borgas *in tr. de irregul. p. 6. rub. de ſponſal. & matrim. n. 7. & 22.* Nauar. *com. 2. de regul. n. 57. & de reddit. Eccleſ. q. 1. monit. 55. n. 9. & conſil. 5. de ſtatu monach. n. 7. & conſil. 16. de ſponſal.* Gama *deciſ. 379. num 1.* Graffiis *in deciſ. aureis lib. 2. c. 31. num 22. & 23.* Ioan. Ramirez *de confirm. Ordinis D. Iacobi c. 5. n. 25.* Motta *eod. tr. lib. 2. c. 1. §. 22. à nu. 7. & c. 2. §. 7. à n. 7.* Cald. Pereira *de nominat. quæſt. 20. num. 29. & 32.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 12. numer. 16. cum ſeq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 25. art. 1. & 2. & quæſt. 26 art. 1. & tom. 3. quæſt. 1. art. 5. & 8. & quæſtion. 29. art. 6.* Henriquez *lib. 10. c. 14 §. 5. in gloſſ. litt. A, & lib. 11. cap.* [illegible] *§ 11. & lib. 12. cap. 5. §. 7.* P. Ribaden. *in lib. pro defenſione Societatis IESV, cap. 25. 17. & 18.* Leſſi. *de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dubit. 14.* Cened. *ad Decretal. collect. 124. num. 4.* latè Traſmiera *in tr. de polygamia lib. 2. quæſt. 27. à num. 29.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 3. quæſt. 36.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. diſpenſatio differ. 6 numer. 5.* Baſil. Pont. *de impedim. Matrim. cap. 2. §. 5.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 10. num. 83.* Rebel. *de obligat. iuſtit. part. 2. lib. 3. quæſt. 4. num. 8.* Gutier. *de Matrim. cap. 122. num. 2.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 8. num. 6. & in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 2. num. 9.* Bellet. *d. §. 8. num. 12.* Quamuis D. Thom. ante locum *ſuprà* citatum *in 2. 2. quæſt. 83. art. 10. & quæſt. 88. art. 11.* contrarium reſoluat per
24 tex. *in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Regul.* † intelliguntur enim illius verba finalia, & ibi, *quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere,* in ſenſu compoſito, ideſt, cum monacho manente monacho; nam in ſenſu diuiſo, ideſt, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione, bene poteſt Papa diſpenſare, Valent. *tom. 3. diſp. 10. quæſt. 4. puncto 2.* Vaſquez *diſp. 165. num. 104.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib 12. cap 7.* Leſſ. *de iuſtitia lib. 2. cap. 41. à num. 4.* Motta *lib. 2. c. 2. §. 7. num 10.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. verſ. neque verò.* Baſil. Pont. *d. §. 5. verſic. ſed quamuis,* Nicol. Garc. *dict. c. 10. numer. 92. & 93.* Sanch. *d. lib. 5. cap. 1. numer. 16.* Barth. à S. Fauſto *d. quæſt. 36. num. 12. & lib. 7. q. 48.* Et ideo diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Epiſcopatu, Regnum ſuſciperet, & vxorem, atteſtantur Palud. *in 4. diſt. 38. quæſ. 4. art. 4.* Luc. Marinæ Sicul. *lib. 8. de mirabil. Hiſpaniæ, c.* vlt. Ioan. Vaſæ. *in chronica c. 18.* Barthol. à S. Fauſto *d. q. 36. n. 6.* Ac etiam cum Conſtantia profeſſa in Monaſterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deſerta nuberet Henrico VI. Frederici Imp. filio, diſpenſaſſe Cœleſtinum III. referunt Cened. *ad Decretal. collect. 124. numer. 5.* Pineda *in vita D. Ioan. is Bapt. lib. 1. ar. 1. c. 6. pag. 84.* Didac. de la Motta *in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 2. c. 2. §. 7. ad 7. nu. 13. pag. 243. ibi, Et quod Cœleſtinus Papa III. diſpenſauerit cum Conſtantia filia Rogerij Regis Henrici Sexti, quæ erat Sanctimonialis in Palermo, & natus eſt ex tali coniugio Fredericus XI. certum eſt,* & inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. *2. 2. quæſ. 88. art. 11.* Fr. Mich. de Medina *de ſacrorum hominum continent. lib. 5. c. 28. 31. & 33.* Illeſcas *in Hiſt. Pontif. lib. 5. c. 31.* &c. Franciſ. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 124.* Barthol. à S. Fauſto *dict. q. 36. n. 6. in fine.* Traſmiera *vbi ſuprà n. 33.* Et diſpenſatum etiam fuiſſe per Alexandrum III. cum Nicolao Iuſtiniano Sacerdote Monacho in Monaſterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad inſtantiam Vitalis Venetorum Ducis, tradunt Barthol. à S. Fauſto *d. q. 36. n. 5.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, lib. 5. c. 5. n. 7.* Pineda *in monarch. Eccleſ. p. 5. lib. 6. c. 7. §. 1. pag. 34.* Traſmiera *d. q. 27. n. 34.* & Alexandrum VI. diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert Cened. *d. n. 5.* & nouè diſpenſaſſe Gregorium XIII. cum fratre Illuſtriſſimi Card. Ioyoſæ Galli Sacerdote profeſſo, & Prouinciali Ordinis Capucinorum aſſerunt Barthol. à S. Fauſto *d. q. 36. à n. 8.* Traſmiera *d. q. 17. n. 55.*

ALLEGATIO XVI.

Epiſcopus in qua ætate conſtitutis Ordines maiores conferre poſſit, & de pœna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. inchoatos, Presbyter ante 25. per diem inceptum promoueri non debent.*
2 *Anni biſſexti dies computandus non eſt pro legitima Ordinis ætate.*
3 *Anni an ſint computandi iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ?*
4 *Ætates pro ſuſcipiendis ſacris Ordinibus poſitiuo Iure ſunt conſtitutæ.*
5 *Ordinis ſacramentum ſi pueris, furioſis, & his, qui vſu rationis carent, adminiſtretur, characterem imprimi in eorum anima.*
6 Cap. vnicum, de clericis per ſaltum promotis, *declaratur.*
7 *Infanti Tonſuram conferens, quam pœnam incurrat?*
8 *Suſpenſio, quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipſo iure.*
9 *Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebrat, vel Ordines conferat, an fiat irregularis? eſſe dicitur.*
10 *Promotus ante legitimam ætatem eſt ipſo iure ſuſpenſus, intellige de promoto ad maiores Ordines,* vt, num. 14.
11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans, fit irregularis.*
12 *Suſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione;*

riſdictione , vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent.

13 *Promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. Intellige vt num. 14.*

15 *Papa ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam incurrit promotus ante legitimam ætatem.*

16 *Irregularitatem contrahit , qui inexpleto anno 24. ſuſcepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit.*

18 *Verba* temerè præſumpſerit, *dolum, ac temeritatem ſignificant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id ſibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem , bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi ſine diſpenſatione.*

24 *Regulares , ſicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines ſuſcipientes ſunt ſuſpenſi ipſo iure.*

1 SVMMVS Pontif. Clemens V. conſtituerat olim *in Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obſtante impedimento Canonico , poſſet quis liberè in decimooctauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri , in vigeſimo ad Diaconatum , & vigeſimoquinto ad Preſbyteratum. Iure verò nouiſſimò Concil. Tridentin. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 12.* præcipitur , vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Preſbyteratum ante 25. ætatis ſuæ promoueatur ; ac inſuper ſtatuit eadem in ſingulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque perſonis eſſe attendenda , priuilegiis quoad hoc penitus excluſis, cùm olim meritis exigentibus poſſent in minori ætate promoueri , *in cap. monachus 71. diſtinct.* Prædictum verò annorum numerum in ſingulis Ordinibus ſufficit attigiſſe , niſi contrarium exprimatur in Canone, ſicut olim expreſſum erat *in d. c. 1. 78. diſtinct. & in c. cum in cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur *d. c. in ſingulis, cum gloſſ.* Ratio huius reſolutionis eſt, quia propria ſignificatio dictionis, *ante*, de qua *in Trid.* eſt excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus *de diction. vſufreq. dict. 33. n. 5.* nam quando perfectum, & conſummatum annum requirit idem Concilium , hoc ipſum exprimit addendo particulam, *expletum*, prout *ſeſſ. 25. de Regular. c. 15.* ibi, *ante decimumſextum annum expletum*, &c. tum quia ſi annus adimpletus requireretur , non poſſet quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, niſi in 23. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Preſbyteratum in 26. quod manifeſtè aduerſatur Concilio Trident. & hoc non eſſet antè, ſed poſt. Quare ita docent Nauarr. *in c. 25. num. 69. cum ſequentib. & num. 103.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verb. Ordo §. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 30. numer. 8* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 1. c. 4. num. 31.* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 3. & lib. 13. c. 38. §. 2.* Petr. de Ledeſm. *in ſumm. p. 1. tr. de ſacram. Ordin. c. 7. princ.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali p. 1. c. 2. rub. de requiſitis ætatis, num. 23. pag. 34.* Moneta *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 19. num. 11.* Fr. Emman. *quæſt. regular. tom. 3. q. 23. artic. 6.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætate, in declarat. n. 4.* Bonacina *de Sacram. diſput. 8. quæſt. vnic. punct. 5. num. 12.* Nicol. de Garcia *de beneficiis p. 7. c. 4. n. 2.* Auila *de cenſur. part. 3. diſput. 5. dub. 7. not. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tr. 3. n. 166.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. diſp. 20. n. 102.* Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp. 3. q. 1. punct. 1. numer. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 12. num. 3. & 4.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis p. 1. tract. 2. c. 12. numer. 3.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæſ. 39. art. 2.* Carol. de Graſſis *de effect. clerical. in prælud. nu. 289. 291. & 295.* Zipæ. *in analytica poſtremi Iuris Eccleſ. enarrat. ſub titul. de elect. num. 11.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c. 26. §. 6. num. 4. & 5.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 1. num. 10. q. 60. verſ. ad maiores*, latè Gutier. *canon. lib. 1. capit. 26. numer. 8. cum ſeqq.* Albert. Trott. *de vero & perfecto clerico c. 17. n. 2.* Philiarch. *de officio ſacerd. tom. 1. p. 2. lib. 1. cap. 13. in fine*, latè Philibert. Marchin. poſt hæc ſcripta & impreſſa in lucem editus, *in tract. de ſacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 2. per tot.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. num. 3. & c. 8. num. 4.* nouiſſimè Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33.* D. Acuña *in commentar. ad cap. Subdiaconatus n. 1. diſt. 77.* Aduertas tamen quòd ſufficit ad ſingulos Ordines per vnum medium diem annum neceſſarium à Concil. Trid. inchoatum fuiſſe, Coninch *de Sacram. diſp. 20. dub. 10. n. 102.* Bonac. etiam *de ſacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 5. num. 12.* Petr. Ledeſm. *in ſum. tom. 1. de ſacram. vbi de Ordin. c. 7.* Diana *d. p. 2. tract. 2. miſcel. reſol. 29.* nam regula eſt in Iure noſtro quod ſiue agatur de materia fauorabili, ſiue de materia odioſa, vel pœnali, vbicumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitium, ſufficit attigiſſe primum diem vltimi anni , quia annus cœptus habetur pro completo, gloſ. *verb. decimumoctauum annum, in Clem. fin. de ætat. & qualit* gloſ. *in Clem. ad noſtram, de Regul.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 26. num. 3.* Ceuall. *commun. contra comm. q. 523. poſt n. 4.* Gironda *in tr. de priuilegiorum, & exempt. explicat. n. 1142.* vbi *n. ſeq* id limitat quando pro eſſentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute ſuorum antiquorum priuilegiorum non poſſe ordinari ante legitimam ætatem præſcriptam a Concil. Trident. *d. c. 12.* tenent Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 23. art 6. & 8. & in addit. ad ſumm. tom. 4. c. 77. concluſ. 1.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 12. n. 14. & 15.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 1.* vbi aſſerit ſe neſcire de aliqua conceſſione , quæ id concedat Regularibus poſt Trid. & Sixtum , refert Portel. *in dubiis irregularib. verb. Ordines ſacri n. 1* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. p. 1. cap. 3. num. 6.*

Pro legitima Ordinis ætate non eſt computandus dies Biſſextilis, nec de illo curandum, cùm annus à Iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis : ita Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 19 §. 2.* Aloyſ. Rice *in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſol. 276. in notabilib. de materia Sacram. Ordinis verſ. quoad interſtitia in 2. edit.* Martin. Fornar. *de ordine cap. 3. n. 6.* Quamuis contrarium, immò diem biſſextilem in ætate ordinandorum ſemper includendam , exiſtimauerint Bonacin. *d. puncto 5. n. 14.* & Molfeſ. *d. tr. 2. c. 12. n. 8.* Marchin. *d. p. 5. c. 4. n. 13.* & qualiter ſit computandus annus ad Ordines recipiendos an more aſtrologico per tot menſes, & dies, an verò more Eccleſiaſtico, iuxta quod accidit in Kalendarium ? Vide *infrà alleg. 18. n. 2.* 2

Sed dubitans an habeat legitimam ætatem ad 3

Ordines

Ordines & beneficia, vel alium actum requiſitum, non poteſt cum huiuſmodi dubio Ordines ſuſcipere, donec conſtet de ætate; quia poſſeſſio eſt pro præcepto, & ideo illud ſeruare oportet; ſecus in eo caſu, quo quis facta debita diligentia dubius adhuc eſt an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum; quia tunc non eſt poſſeſſio pro præcepto ieiunij, ſed pro libertate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. *de matrim. l. 2. diſp. 41. n. 38.* Ioan. Sanch. *in ſelect. diſp. 43. n. 6. & 7.* Caſtro Palao *tom. 1. diſp. 3. punct. 8. num. 7.* & plures quos refert, & ſequitur Antonin. Diana *Moral. reſol. p. 4. tract. 3. reſol. 21. per tot.* Quare ſi in ætate ad ordines vnus dies aut hora deſideretur, vitiatur factum, quia hîc non habet locum regula illa, quod parum diſtat, nihil diſtare videtur, ſicut nec in aliis in quibus ius tempus præfinitum exigit: ita Henriq. *in ſum. lib. 7. c. 20. §. 2. in gloſ. lit. O,* Baſil. Ponti. *de matrim. lib. 7. cap. 65. num. 1.* nouiſſimè Diana *moral. reſol. p. 5. tract. 5. reſol. 17.*

4 Huiuſmodi ætates pro ſuſcipiendis Ordinibus requiſitæ non alio quàm poſitiuo, & Canonum Iure conſtitutæ ſunt; nec quidem de iure diuino aliquo ſunt determinata ætas ad neceſſitatem Sacramenti Ordinis, vt bene firmat Sot. *in 4. ſentent. diſt. 25. q. 1.*

5 *art. 2. concl. 3.* Vnde † ſi huiuſmodi Sacramentum pueris, furioſis, vel amentibus, qui vſu rationis carent, adminiſtretur, characterem in eorum animam imprimi certò credendum eſt, ex S. Bonauent. *in 4. ſentent. diſt. 25. q. 2. art. 2* vbi Sot. *q. 1. art. 2 concluſ. 3.* Ioan. Andr. *in cap. 1. n. 5. de clerico per ſaltum promoto,* Catecheſis Rom. *ſub tit. de ſacram. Ordinis §. ſequitur,* Gregor. de Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 4. punct. 1.* Nauar. *conſ. 2. n. 4. de his quæ vi metúſve cauſa fiunt, & conſ. 7. n. 3. de temporibus ordin.* Coninch *d. diſp. 20 dub. 10. n. 94. & 97.* Vaſq. *3. p. tom. 3. diſp. 246. cap. 1.* Bonacina *d. diſp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 18.* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. c. 13. n. 36.* Ex ea ra-

6 tione, quia † *in cap. vnic. de clericis per ſaltum promotis,* habetur illos non eſſe reordinandos, qui intra, id eſt, ante diſcretionis annos, acceperunt minores Ordines; tum quia vſus rationis videtur ſolummodo requiri in ſuſcipientibus Sacramenta, quæ conſiſtunt in aliquo actu ipſius ſuſcipientis, ſicut eſt matrimonium, quod conſiſtit in mutuo contrahentium conſenſu, & Pœnitentia, ad quam neceſſarius eſt dolor, & confeſſio, qui ſunt actus pœnitentis: in ſuſcipientibus verò Sacramenta, per quæ datur aliqua poteſtas, quæ eſt prior actu, non videtur neceſſarius vſus rationis, ſed ſufficit capacitas potentiæ, ſeu poteſtatis, quæ confertur, & ita colligitur ex reſolutis per Doctores ſupra allegatos.

Vnde fit Epiſcopum non poſſe diſpenſare ſuper ætate ordinandorum, ſed requiri Papæ diſpenſationem, *c. delectus, de temp. Ordin.* Emman. Sà *verb. Ordo num 19.* Alzed. *de præcell. Epiſc. dignit. p. 2. cap. 6. num 64.*

7 Reſtat iam, vt videamus, quæ pœna Iure ſit conſtituta aduerſus Epiſcopos ordinantes aliquem nõ habentem ætatem requiſitam, & contra ſic promotos? Et agendo prius de ordinante, adduco deciſionem tex. *in cap. vel non eſt compos, de temporibus ordinat.* & *ibi* Abb. *num. 4.* vbi probatur infantem in Diaconum ordinans, à collatione cæterorum Ordinum ſuſpenſione dignum eſſe, in conferente verò infanti clericalem Tonſuram Bonifac. VIII. ſanciuit ne per annum Tonſuram alteri dare poſſet, *in cap. final. de tempor. ordinat. lib. 6.* Sed difficultas eſt, quare conferens infanti clericalem Tonſuram ab illius collatione tantùm ſuſpendatur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantùm à collatione illius, ſed etiam cæterorum ſuſpenſione dignus ſit? De quo vide Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 7. cap. 4. num. 2.* vbi rationem reddere multis nititur.

Suſpenſio hæc, quam de Iure contrahit promo- 8
bens ætate carentem, non incurritur ipſo iure, prout reſoluunt Tabien. *verb. Ordo 3.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9.* Vnde non incurrebat irregularitatem ſi in Ordinibus, à quorum collatione erat ſuſpenſus, miniſtraret, ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promotis gloſſ. 2. n. 7.* remiſſiuè Quarant. *in ſum. Bullarij verb. Ordo, in princ. verſ. an.*

Si tamen prædicta ſuſpenſione durante auderet alium Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis; 9
ſuſpenſus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Syluest. *verb. ſuſpenſio num. 5. verſ. Si verò ab Ordine,* cum Concil. Trident. nullam in hoc caſu apponat pœnam, nec Conſtitutio Pij II. & cum altera Sixti V. quæ in illo loquebatur, redacta ſit ad terminos Iuris communis, per Clement. VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Romanum Pontif. ſub Dat. pridie Kalend. Martij 1565.* vt refert Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de tempor. ordinat. deciſ. 27.* viget tantùm ſuſpenſio *dict. cap. vel non eſt compos.*

Pœna verò promoti ante legitimam ætatem erat ſuſpenſio de Iure communi ab illorum exequutione vſque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non eſt compos,* talis tamen ſuſpenſio non erat ipſo facto, ſed ferenda, vt per gloſ. *ibi,* & Nau. *conſ. 24. n. 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 1. & 2.* Auila *p. 3. diſp. 5 dub. 7. verſ. de ſecunda,* D. Acuña *in dict. cap. ſubdiaconus num. 4. diſt. 77.* Per Conſtit. verò Pij II. *incip. Cum ex ſacrorum,* relatam *alleg. ſeq. num. 10.* fit ipſo iure perpetuò ſuſpenſus, donec abſolutionis beneficium impetretur, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus part. 1. §. 1. numer. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. part. 2. tit. de cleric. ad ſacr. Ordines promotis gloſſ. 4. num. 3.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 61. num. 5. & 6.* Graff. *in aur. deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 23.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 19.* Nauar. *in man. cap. 25 num. 70. & cap. 27. n. 155.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 38. §. 1.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 14. n. 11* Auila *eod. tract. p. 3. diſp. 5. dub. 7. per tot* D. Acuña *vbi proximè num. 6.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 8. p. 2. & 3.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap. 14. num. 2.* Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. colligitur ex dictis,* Bonacin. *de ſacrament. diſputat. 8. quæſt. vnica punct. 5. n. 13.* bene Rot. *in Illerden. portionis de Bonauarre 8. Nouemb. 1613.* coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Mazanede,* impreſſa per Farin. *deciſ. 481. num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam ætatem? Vide Rot. *in Meluen. Abbatia 72. Nouemb. 1592.* coram *D. Gypſio,* impreſſa per Marcheſan. *de commiſſion. part. 1. pag. 140. ſecundum nouam impreſſ.*

Si hac durante ſuſpenſione promotus ante le- 11
gitimam ætatem, in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare præſumpſerit, fieret irregularis, ex dicta Pij II, *Conſtitutione,* vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 105. num. 1.* Gutier. *dict. lib. 1. cap. 16. num. 22.* Quidquid teneat Diana *moralium reſol. tom. 2. tract. 4. de Sacram. reſol. 182. in fine.* nam † ſuſpenſus impe- 12
ditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent, ac proficiſcuntur, ex traditis per Vgol. *de cenſur. tab. 4. c. 6. in princ. & §. 1.* Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. diſp. 4. c. 1. verſ. & ſtatuendum eſt,* Suar. *tom. 5. diſp. 26. ſect. 1. num. 3.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. 1. de clericali diſcipl. §. 5. num. 53.* Monetam *de diſtribut. quotid. part. 2. q. 15.*

num.7. cumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, ſi interdum ſe ingeſſerit Diuinis, irregularem fieri ſanciuit Pontifex in cap. de eo qui. & re iudic. lib.6. Vnde excommunicatus ſolummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui ſunt ſpecialiter deputati alicuius Ordinis miniſterio, Miranda d. quæſt. 59. art. 9. Quinimò
13 † aſcendendo ad altiores Ordines eandem incurret irregularitatem, cùm dicatur miniſtrare in promotis, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 4. c. 33. num. 2.

14 Intellige de promoto ad ſacros Ordines, ante ætatem, vt patet ex d. Bulla Pij II. ibi. ſe fecitur ad ſacros Ordines promoueri; cuius pœna non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide reciperent, vt per Nauar. conſ. 31. num. 4. de tempor. ordinat. in nouis, Suar. tom. 5. diſputat. 31. num. 23. Bonacin. de cenſur. diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 5. verſ. quintò. Salzed. ad Bernard. cap. 26. verſ. tertiè erit, Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 12. num. 9. Marchin. d. cap. 3. numer. 9. Bellet. dict. §. 5. num. 6. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part. 4. deciſ. 93. num. 5. Diana moral. reſol. p. 5. tract. 10. reſol. 10.

15 Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cùm remaneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temerè Ordines recepit, neceſſarium eſt, vt priuſquam Ordinem exerceat, à ſuſpenſione abſoluatur, neque ante, etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & S. Concil. Tridentin. requiſitam, abſque abſolutione prædicta alium poteſt Ordinem ſuſcipere, aut in ſuſcepto miniſtrare, Miranda d. q. 39. art. 10. Cornejo tom. 2. in 3. part. diſp. 4. de ſuſpẽſ. dub. 1. Lezana in ſum. quæſ. Regul. cap. 14. num. 2. in fine. Nec ſufficit diſpenſatio deſumpta ex tolerantia Epiſcopi per longum tempus, quia cum non probetur illius ſcientia de huiuſmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Roman. conſ. 216. num. 6. & 7. verſ. mihi autem, Paril. conſil. 136. num. 14. lib. 4. Gabr. conſ. 189. num. 1. & 4. lib. 1. Beroi. conſ. 183. num. 15. lib. 3. Vltra quòd ex diſpoſitione dictæ Bullæ Pij II. ſuſpenſio incurritur ipſo iure, & celebrans efficitur irregularis, & à ſolo Papa abſoluendus, Couar. d. num. 4. Nauar in man. c. 25. num. 70. & in cap. accepta oppoſit. 8. n. 34. de reſtit. ſpoliat. Rot. d. deciſ. 481. num. 5. ac proinde incapax ad obtinendum beneficium, Caputaq. deciſ. 238. numer. 4. p. 2. Paril. conſ. 125. num. 40. & 41. lib. 4. Rot. d. deciſ. 481. n. 3. p. 2. recent. & latiùs alleg. ſeq. num. 14. Poterit nihilominus per Epiſcopum diſpenſari, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licèt celebratio ſit publica, vt reſolui alleg. 39. poſt num. 44. verſ. decimò. Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, ſi exerceat actus ſolùm in Sacerdotio conſtitutis conuenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. conſ. 9. de clerico excomm. miniſt. in antiq. alias conſ. de ætate & qualit. in nou. 5, Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 166. concl. 1. & quæſt. regul. tom. 3. q. 23. art. 12. Bellet. diſquiſit. cler. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 5. num. 58. Marchin. d. cap. 3. num. 14. An ſuſpenſus ab aliquo Ordine, ſi aſcendit ad altiorem Ordinem abſque eo quod illos exerceat, efficiatur irregularis? Effici irregularem tenent Maiol. de irregul. lib. 4. c. 34. num. 1. & 2. Cou. in cap. alma mater, part. 1. §. 1. n. 3. verſ. ſeptimò; ſed contrarium meliùs ſuſtinent Sayr. de cenſuris, lib. 4. cap. 16. num. 22. Marcel. Vulpe in praxi iudiciali fori Eccleſiaſt. cap. 8. num. 32.

16 Quæſtio in hac materia difficilis eſt, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno ſuſcepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore ſeu dicto, vel ſine titulo: ſiue ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis, vel extra tempus ſtatutum? In qua quæſtione verior opinio eſt affirmatiua, quam tenent Couar in cap. Alma mater p. 1. §. 3. num. 5. verſ. 9. Salzed. ad Bernar. cap. 26. verſicul. 5. qui ibi atteſtatur, ſe alios, & prudentiſſimos Viros, maximè è Societate IESV, alloquutum eſſe de hac re, & iſtam omnino firmaſſe reſolutionem, quamque tuentur Hieron. a Sorb. in compendio priuil. Mendicantium. verb. Ordines ſacri, verſ. ſed hic aduertendo, & verſ. idem notandum ſecundo. Nauar. conſil. 4. in antiq. alias conſ. 8. de clerico excomm. miniſt. Bonac. de Sacr. diſp. 8. quæſt. vnica puncto 5. num. 13. non quia huiuſmodi Sacerdos concelebrat hoc caſu Epiſcopo ordinanti, ex reſolutis per D. Thom. 3. part. quæſt. 82. art. 2. & in 4. ſentent. diſt. 13. quæſt. 1. art. 2. vbi Palud. quæſ. 4. art. 2. Atque ideo ſimul cum ipſo Antiſtite eandem Hoſtiam verè conſecrat, vt explicat Caiet. ſuper d. art. 2. quæſ. 82. Vnde bene Ludouic Mæratius in D. Thom. tom. 3. tract. de Sacramen. Euchar. diſputat. 18. ſect. 8. num. 4. quem refert, & ſequitur nouiſſimè Diana Moral. reſol. part. 5. tract. 14. reſolut. 112. tenet quòd dum plures Sacerdotes ſimul conſecrant, & conſecrando ſimul vnum idemque Miſſæ Sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, ac ſi ſolus offerret, quia quilibet eſt illius totius vera cauſa per ſe independenter ab alio; vnde & poteſt independẽter ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit, applicare; quod proinde ſic à ſingulis applicatum diuerſis perſonis, proderit omnibus, quibus applicabitur; quia prodeſſe debet alicui: nulla autem ratio eſt, cur vni potius proſit, quam alteri. Quare contraria opinio non eſt recipienda, neque eam ſatis confirmãt rationes pro ea, cuius partes qui tuentur, in ea ſe fundant ratione, quia Eccleſia non eam reputat primam Miſſam, quam tunc vnà cum Epiſcopo ordinante celebrauit, quæ potiùs videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non ſufficit, imò contrarium apparet ex ſupradictis, ex quibus venit reiicienda, & per conſequens Doctores, qui illa ducti negatiuam ſcilicet opinionem in hoc euentu, tenuerunt, prout ſunt Medina in ſumm. lib. 1. cap. 12. §. 8. Quaranta in ſumma Bullarij, verb. Ordo, verſ. ampliatio illa, Fr. Emman. in ſum. part. 1. cap. 68. concluſion. 2. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 6. in fine. Suar. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. numero. 71. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 19. numero. 23. & lib. 6. cap. 11. numero 11. Auila eodem tract. part. 3. diſputat. 5. dub. 7. verſ. dico 2. Bellet. diſquiſit. clericalium part. 1. tit. de diſcipl. clericali. §. 5. numero. 57. pag. 60. Portel in dubiis regularibus verb. Ordines ſacri numero 7. Nald. in ſum. verb. ſacerdos, Homobon. de examine Eccleſ. tract. 4. cap. 9. quæſ. 73. Marchin. dict. tract. 1. part. 5. cap. 3. numero 26. Marcel Vulp in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. cap. 8. n. 31. nouiſſimè Laurent de Franchis in controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. pag. 82. in reſp. ad 22. Cornejo d. diſp. 4. de ſuſpenſ. dub 2. Lezana d. cap. 14. no. 8 Hurtaq. in tract. de ſuſpenſ. diffic. 13. numero 361. Diana part. 5. tract. 10. reſol. 37.

Verùm ſi quis probabiliter credens ſe habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret ſuſpenſionem, etiam hodie poſt relatas Pij, & Sixti Conſtitutiones; ex eo, quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à ſuſpenſione excuſatur. Ita Nauar. in man. cap. 27. num 156. & in cap. accepta, oppoſit. 8. numer. 34. de reſtit. ſpoliat. & conſ. 9. numer. 3. de temp. ordinat. & conſ. 3. num. 1. de ætate, & qualitat. Cardinal. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 15. num. 4. Henriq. in ſumm. lib. 13. 17

cap.

cap.28.§.1.in fin. Salz. ad Bernard. cap.26. verſicul. 11: quòd diſpoſitio, Graffis in deciſ. aureis part.1. lib.4. cap. 27. num.22. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract.2. num.22. me citatò in hoc loco Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.11. cap.20. quæſ.22. reſol.1. Miranda in manuali Prælat. tom.1. quæſ.39. art.6. in fine. Ludou. Beia in reſponſ. caſuum conſcientiæ in caſu incip. Petronius Presbyter. Sanchez de Matrim. lib.7. diſp.30. propè finem: tum etiam, quia ad incurrendam hanc ſoſpenſionem, opus eſt dolo, Nauar. d. c.27. numer.154. & d. conſil.3. de ætat. & qual. Bernard. in pract. c.26. litter. C, verſicul. primò quòd eius, Auila de cenſuris part.3. diſput.5. dub.7. verſ. pro intelligentia Soar. d. diſput.31. ſect.1. num.26. in fine, D. Acuña in d. c. ſubdiaconus n.7. diſtin.77. Hurtad. in tract. de ſuſpenſ. diffic.13. num.36. Villalob. in ſum. tom.1. tract. 23. diffic.11. num.6. nouiſſimè Diana d.§. tract.16. reſolut.32.
18 Præpoſ. in 3. part. quæſt. vnica, de Sacram. Ordinis, dub. 07. num.167. tum denique quia verba illa, † temerè ſumpſerit, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Conſtitutiones, dolum ac temeritatem ſignificant, iuxta gloſſ. penult. in c. ſolet. de ſentent. excommun. in 6. Card. Zabarell. in Clement.1. quæſtion.38. de priuil. Hippolyt. in leg. de minore, in princ. num.39. ff. de quæſtion. Sanchez de Matrim. lib.9. diſp.32. num.38. & citati per me diſt.278. ac ſubinde † non comprehen-
19 dere illum qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter aliquid facit, obſeruat Cened. ad Decretales collect.45. num.3. Vnde ad hanc ſuſpenſionem incurrendam requiritur præſumptio, ita vt non ſufficiat ignorantia vincibilis, modò ſit non affectata, Nauar. d. c.27. num.154. Emman. Sà verb. ſuſpenſio numer.2. Auila d. diſput.5. dub.7. & alij citati à Bonacina de cenſur. diſputat.3. quæſt.6. puncto 5. numer.5. verſic. aduertendum, quamuis ipſe teneat ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem, vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam moraliter culpabilem: & quamuis Lezana d. cap.24. num.4 non ſine fundamento exiſtimauerit ad incurrendam dictam ſuſpenſionem non requiri dolum, aut malitiam. Hinc Rota d. deciſ.481. num.6. reputauit doloſam ignorantiam cuiuſdam ante legitimam ætatem ordinanti, qui procurauit fieri informationem ab Officiali de ſua ætate, quem facile ſibi erat decipere, cùm de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptiſmi, & cum iret ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, & admonitus eſſet ab amicis, non obſtantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. in alia deciſion.100. numer.2. apud Farin. part.2. recent. cenſuit quòd promotus ad Sacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipſum doloſè, & in contemptum ſuſcepiſſe Sacros Ordines, & miniſtraſſe, & numer.3. & 4. ſubdit dolum, & contemptum ceſſare in eo, qui habuit iuſtam credendi cauſam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, ſi promotus ille credebat ſe eſſe legitimæ ætatis.

Sic etiam, qui teſtimonio parentum, vel ſui Su-
20 perioris bona fide ordinatus eſt ante legitimam ætatem, non remanet ſoſpenſus, cùm non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta in ſum. Bullarij, verb. Ordo, verſic. quibus ſic ſpecialiter, Laurent. de Franchis d. pag.81. in reſp. ad 23. & ex Nauar. Cou. & Tolet. Bonacina de Sacram. diſp.8. q. vnica punct.5. num.13. verſic. verum. Bellet. diſquiſit. cleric. p.1. tit. de diſcip. cleric.§.5. num.60. Iacob. de Graff. in aureis deciſion. lib.4. c.27. num.22. Suar. de cenſur. diſp.31. ſect.1. n.26. Sanch. de matr. lib.7. diſp.30. prope fin. Vgolin. de offic. Epiſcopi c.26.§.6. num.5. Miranda in man. Prælat. tom.1. q.39. art.6. Vincent. Marchin. d. c.3. n.10. Filliuc. tom.1. tr.17. c.5. n.84. Ratio eſt, quia Pontifex ſolùm ſcandala tollere & exceſſus reprimere intendit, aut nimiam ordinãdi temeritatem, quę omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia Iuris, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur; immo Auil. de cenſur. p.3. diſputat.3. dub.7. & Diana d. tractat.4. reſolution.192. docent excuſare ab hac ſuſpenſione, & irregularitate ignorantiam craſſam, dummodo non ſit affectata.

Nec etiam bona fide celebrans, credens id ſibi 21
licere, irregularitatem incurret, vt reſoluunt Couarr. in Clem. ſi furioſus p.2.§.2. n.4. Nauar. Salzed. & Graffiis d. locis, Bellet. diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſcip. clericali.§.5. n.59. Ricc. in praxi aurea reſol.105. n.2. Miranda d. q.39. a.10. in fine. Sed quia Fuſc. tr. de viſitat. lib.2. c.28 n.37. tuetur hunc eſſe irregularem tanquam ipſum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes ſui ordinis ſciunt; ideò conſulerem tutius eſſe diſpenſationem petere, ſi Papa relatis circunſtantiis illam duxerit concedendam.

Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem 22
ordinatus eſt, non fiat irregularis celebrando, cùm non dicatur violare cenſuram, peccat tamen mortaliter celebrando, ſciens ſe non habere legitimam ætatem, ſi credimus Fr. Emman. in ſum. part.2. cap.10. concluſ.2. Nugn. part.3. quæſt.9. artic.10. Soar. de cenſur. diſp.31. ſection.2. num.4. Bonacina d. puncto 5. n.13. verſic. verum. Vnde ſi quis Sacris ordinetur ante legitimam ætatem habeat bonam fidem à principio, ob quam à ſuſpenſione ipſo facto liberatus fuerit, ſi poſtea aduenerit mala fides, & ſciens ſe non habere legitimam ætatem celebrauerit, non contrahit irregularitatem, ex Fr. Emman. quæſtion. Regul. tom.3. qu.23. art.14. Laurent. de Franchis vbi ſuprà pag.83. in reſp. ad 24. † Iuſta tamen interueniente ætate re- 23
ctè poterit Ordines exequi, ſine aliqua abſolutione, aut diſpenſatione, non obſtantibus dictis Conſtitutionibus, vt acriter defendit Couar. in d. Clementina ſi furioſus, part.1.§.1. num.4 & tenent. Scort. in Bullis Pontif. theor.109. Cornejo in 3. p. tr.5. de ſuſpenſ. diſp.4. caſu 3. Diana d. reſol.181. & d. part.5. tract.10. reſolut.34.

Quæſtio eſt non contemnenda, an Regulares
ſicut & clerici, ante legitimam ætatem ſacros Ordi- 24
nes recipientes ipſo iure ſint ſuſpenſi? In qua quæſt videtur dicendum illos non eſſe ipſo iure ſuſpenſos, cum pœna hęc ſuſpenſionis inflicta reperiatur ſolùm contra clericos in d. Bulla Pij II. de qua alleg. ſeq. n.11. ibi, nonnulli clerici, &c. monachi enim, & clerici ſunt diuerſa, vt conſtat ex rub. & titul. ne clerici. vel monachi, ſicut Conſtitutio loquens de Regularibus ſolummodo, non comprehendit clericos ſæculares, vt habetur expreſsè in Clem.1. iuncta gloſ. verb. religioſus, de rebus Eccleſ. non alien. Bellet. diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſcipl. clerical.§.2. num.5. Ita etiam Religioſi in Conſtitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili, Abb. in c.2. n.7. ne clerici, vel monachi, & in c.1. n.9. de iuramen. calum. Bellet. d.§.2. n.2.

Sed his non obſtantibus verius eſt huiuſmodi Re- 25
gulares ante legitimam ætatem promotos ſuſpenſos ipſo iure fieri, ſicut & clericos; nam licet, quantum ad alia, quàm maxima ſit differentia inter clericos, & monachos, ſiue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantùm concernit clericos, vel tantùm monachos: at quando materia eſt, quæ æqualiter reſpicit vnum, & alterum, qualis eſt materia Ordinum recipiendorum, & vt non reci-

piant re:

piantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſorijs, nulla prorſus inter ipſos eſt differentia; quod ſi prædictus Pius II. vſus fuit nomine clerici, non verò expreſsè monachos, ſiue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc ſenſu vniuocum eſt, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam ſæculares, quàm Regulares. Quo fundamento hanc ſententiam tenuere Fr. Emman. *in ſumm. par. 1. c. 165. & q. Regul. tom. 3. q. 24. art. 8.* latè. Lezana *d. c. 14. n. 2. cum ſeqq.* Miranda *d. q. 39. a. 6.* & nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archip. Neapol. deciſion. 150. p. 4.* Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Ordines ſacri, n. 13.*

26 Vtrùm autem Prælatus Regularis poſſit diſpenſare cum ſuo ſubdito ordinato ante ætatem, abſoluendo illum à ſuſpenſione; ac etiam cum eo in irregularitate contracta diſpenſando ex adminiſtratione illius Ordinis durante ſuſpenſione? In quo dubio Capucin. *ad compendium, verb. Ordines Sacri, fol. 282.* tenet huiuſmodi Prælatum non poſſe diſpenſare, vel abſoluere ordinatos ante ætatem, immò nec id poſſe Epiſcopos, & citat gloſſ. *in Clem. fin. de ætate,* Syluest. & Nauarr. refert, & ſequitur Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 12. n. 13. & 14.* vbi expreſse dicit Prælatum Regularem non poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, ſubditque hæc priuilegia eſſe derogata per Concil. Trid. *d. cap. 12.* pariter reſoluens ſolum Papam, non verò Epiſcopum poſſe in hoc diſpenſare. Quicquid dicant Portel. *vbi ſuprà nu. 14.* Hieron. Roderic. *in compendio qq. Regul. reſolut. 106. num. 26.* Diana *mor. l. reſol. p. 3. tract. 2. reſol. 35.*

ALLEGATIO XVII.

Epiſcopus quibus temporibus Ordines ſacros dare poſsit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Ordines Sacri in ſex anni ſabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur, num. 2.*
3 *Diebus ſabbati Eccleſia potiùs conſtituit Sacros Ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem.*
In quodam caſu fas eſt die Dominico ſequenti poſt Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, ibid.
4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec conſuetudine conferri poſſunt.*
5 *Papa poteſt licentiam, & diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad Sacros Ordines promoueri.*
6 *Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, poſſunt extra ſtatuta tempora Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus Sacros Ordines ſuſcipere.*
7 *Patres Societatis* IESV *eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*
8 *Tempus præſtitutum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum.*
9 *Promotus extra tempora, an ſit ſuſpenſus ipſo iure? reſoluitur, & de promouente.*
10 *Suſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta, ſi celebret irregularis ſit.*
11 *Bulla Pij II. refertur.*
12 *Suſpenſo ob caſus in d. Bulla comprehenſos, non poſſunt beneficia conferri.*
13 *Bulla Pij II. ſemper fuit obſeruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*
14 *Suſpenſus per dictam Conſtitutionem an ab alio quàm à Papa abſolui poſſit? reſoluitur negatiuè, niſi ſuſpenſio, vel irregularitas fuerit occulta, numer. 17.*
15 *Conditor Canonis, quoties non reſeruat abſolutionem cenſuræ poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe.*
16 *Lex abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuò infligere.*

SACROS Ordines non niſi in ſex ſabbatis anni conferri licere ſtatuêre Canones *in cap. quod dic. & in c. fin. 75. diſtinction.* nempe in ſabbatis quatuor temporum quæ ſunt poſt tertiam Dominicam Aduentus, poſt primam Dominicam Quadrageſimæ, poſt Dominicam Pentecoſtes, & poſt feſtum Exaltationis ſanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Paſſione, & in ſabbato ſancto, quorum Canonum ſtatuta Concil. Trident ſeruari iubet *ſeſſ. 23. de reformat. c. 8.* & comprobat Henriquez *in ſumm. lib. 10. c. 12. in princ.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. c. 4. num. 20.* †Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 25. n. 1. verſ. 3.* Bonacina *de Sacram. diſput. 8. q. vnic. punct. 6. numer. 1. verſ. 1.* Sanchez *opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 51. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neap. deciſion. 93. part. 4.* Summa ratione prędicti Sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt ſcilicet Chriſti fideles Sacrarum rerum miniſtri, qui ad tanti miniſterij poteſtatem aſſumuntur, piis, & ſanctis precationibus intenti, rectè, & cum Eccleſiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores ſint, prout dicit Catecheſis Rom. *ſub titul. de Sacr. Ordinis §. ſequitur nunc,* & hæc ſanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradit gl. rep. *in c. quoniam §. cæterorum 75. diſtin.* & Rebuff. *in praxi beneficialitis. de clericis malè promotis gloſ. 1. n. 8. & 9.* 1

(The marginal numbers in this passage: 1 beside "SACROS Ordines non niſi in ſex", 2 beside "20. †Vgolin.")

3 Diebus ſabbati Eccleſia potiùs conſtituit Sacros Ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem; legitur enim *Geneſ. 2.* quòd requieuit Deus die ſeptimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit gloſſ. *verb. pertinere in cap. litteras, de tempor. ordinat.* Requies enim conſideratur dupliciter, vno modo pro ceſſatione ab operibus, alio modo pro implemento deſiderij, ex D. Thom. *p. 1. ſum. quæſt. 37. a. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cùm de labore ſęcularium negotiorum tranſit ad Eccleſiaſticam requiem, cùm illi non amplius negotiari permittatur, *c. fornicari, 88. diſtin.* qua non potiuntur conſtituti in minoribus, cùm poſſint retrogredi ad ſæculum, *c. Ioannes, de clericis coniug. c. ſi qui 32. diſtinct.* Et ideo quocumque etiam die feſto poſſunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicimus *alleg. 11. num. 21.* Alterum verò requiri modum, nec Sacris initiati aſſequuntur, quouſque ipſi, aliique triumphantem ingrediantur Eccleſiam, ex D. Thom. *vbi proximè;* cuius deſiderij complementum Apoſtolus conſequi animo concupiſcenti concupiſcens, in ea prorupit verba, *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* In quodam caſu fas eſt die Dominica ſequenti poſt ſabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, nempe ſeruato, & continuato ieiunio ſabbati cum Dominica ſequenti ab ordinatore, & ordinato; tunc enim fictione Canonica manè Dominicæ ſequentis traditur ad Veſperam ſabbati præcedentis, & ſic dicuntur conferri in ſabbato; non expedit

lis tamen hoc facere, quia eſt magnum ieiunium, niſi adſit neceſſitas, vt quia fuit tanta ordinandorum copia, vt non potuerint Ordines die ſabbato perfici: *ex quod à Patribus diſt.* 75. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 16. *verſ. iſta autem,* Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 1. 7. *c.* 3. *dub.* 51. *num.* 4. vbi *n.* 5. ſubdit hoc ieiunium non frangere Epiſcopum facientem ſacrum die ſabbati, & in eo ſumentem ablutionem, Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 11. *dub.* 13. Diana *moral. reſol. p.* 2. *tract.* 2. *miſcel. reſol.* 30.

4 His igitur temporibus ſacri Ordines conferendi ſunt, ita vt nec conſuetudine contrarium induci poſſit, vt probat tex. *in cap.* 2. *de temporibus ordin.* Rebuff. *in praxi beneſ. p.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis, gloſ.* 1. *num.* 14. & 15. Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Ordo, verſ. deuente ad ſecundum,* Vgolin. *dict.* §. 15. *num.* 1. *in fin.* Henriq. *lib.* 10. *cap.* 12. §. 2. Aloyſ. Ricc. *d. Neap. deciſ.* 93. *num.* 2. *p.* 4.

5 Excipitur tamen vbi ſpeciatim ſummus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout reſoluunt Maiol. *de irregularit. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 9. Rebuff. *dict. gloſ.* 1. *num.* 12. Quaranta & Vgolin. *dictis locis.* Homobon. de Bonis *de Examine Eccleſiaſtico p.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *quaſ.* 12. Molfeſ. *in ſum. moralis Theolog. tract.* 2. *cap.* 1. *num.* 53. & 55. Papa enim quolibet tempore Ordines conferre poteſt, Rebuff. *dict. gloſ.* 1. *num.* 1. Salzed. *ad Bernard. cap.* 26. *verſ. Et licet, pag.* 110. & diſpenſare, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri, *cap.* 1. *de temp. ordin.* Rebuff. *ſuper reg.* 23. *Cancell. verſ. item hoc concedere poteſt*, quam diſpenſationem in hac Curia appellant Curiales, *extra tempora.* Etiam ſi quis habuerit vt à quocumque Antiſtite initiari poſſit, quamuis non egeat litteris dimiſſoriis proprij Prælati, eget tamen litteris eiuſdem teſtimonialibus de vita & moribus, ex Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 8. ſine quibus ordinans ſuſpenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vſu Ordinis ſuſcepti, Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. *numer.* 2. Suar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 20. Fornar. *de Ordine cap.* 5. *num.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 6. Madius *de ſacris Ordin. c.* 8. *num.* 10. *verſ. quid in eo.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis conceſſis, & concedendis fruuntur, ex Conſtitutione Clem. VIII. felicis mem. poſſunt extra tempora à Iure ſtatuta Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere, referunt Fr. Emman. *quaſ. regul. tom.* 3. *q.* 23. *art.* 5. Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 184. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 8. *dub.* 1. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 12. *num.* 8. & *diffic.* 12. *numer.* 6. Hieron. Rodic. *in compend. quaſ. Regul. reſol.* 106. *num.* 7. me citato *in hoc loco* Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 31. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract.* 2. *cap.* 1. *quaſ.* 13. Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines ſacri, num.* 4. me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 7. *num.* 1. vbi *num.* 4. de ſimili priuilegio conceſſo monachis S. Hieronymi, S. Benedicti. Virtute tamen aliorum priuilegiorum à ſummis Pontificibus ante Concil. Trident. conceſſorum non poſſe Regulares nunc ab Epiſcopis ordinari Ordinibus ſacris extra tempora, reſoluunt Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quaſt.* 38. *art.* 4. & Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 93. *num* 6 *p.* 4. Lezana *in ſum. quaſ. Regular. tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 1.

7 Item Patres Societatis IESV ordinari poſſunt ad quoſuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora ex indulto Greg. XIII. ipſis conceſſo, ſub *dat. Tuſculi* 22. *Septembris* 1583. refert Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.* 1. *cap. num.* 88. *pag.* 56. & *ſeq.* & Aloyſ. Ricc. *d. Neapol. deciſ.* 93. *num.* 7. *part.* 4. Marchin. *d. cap.* 7. *num.* 4. Verba autem indulti ſic refert nouiſſimè Stephan. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. *Præcipimus Epiſcopis, vt extra tempora à Iure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus continuis ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant* (videlicet Religioſos Societatis Ieſu) *Nos enim illis Ordines prædictos ſic ſuſcipiendi, ac prædictis Antiſtitibus eos Ordines ipſis conferendi facultatẽ tribuimus, non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus quibuſcumque contrariis &c. Præſentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino.* Vnde Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 8. & Vaſq. *tom.* 3. *in* 3. *diſp.* 246. *cap.* 5. *numer.* 50 ſcriptum reliquerunt hoc priuilegium recipiendi Ordines extra tempora ita eſſe Societati proprium, vt aliis Regularibus non communicetur, etiamſi in priuilegiis eiuſdem participent, ſed hoc improbat Diana *d. par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 31. Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ Portugaliæ conceſſit Clem. VIII. *de menſe Nouemb.* 1596. vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumque Epiſcopum tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus continuis, vel interpolatis, non ſeruatis interſtitiis, &c. referunt Portel. *loco citato,* Diana *moral. reſolut. p.* 2. *tract.* 2. *de dub. Regularib. reſol.* 31. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *c.* 7. *n.* 3. de quo *infrà alleg.* 18. *n.* 11.

An autem in ſupradictis Indultis nomine diei feſti intelligatur feſtus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus ſeruilibus ceſſat? an verò ſufficiat quòd ſit dies duplex, licet non ſit feriatus? Quæſtio eſt dubia, in qua probabilis eſt ſententia Azor *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. exiſtimantis neceſſe eſſe hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos, & non ſufficere quod ſint duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet ſufficere quòd ſint dies duplices, & feſti in ordinem ad Officia diuina, licet non ſint à laboribus feriati, non videtur improbabilis ex eo, quia *in Clem. vnica, de relig. & venerat. ſanct.* feſta Doctorum Eccleſiæ, & Euangeliſtarum æquiparantur feſtis Apoſtolorum, non quidem in feriatione horum feſtorum, ſed in celebratione eorum ſub officio duplici: tum quia Eccleſia celebrat feſta S. Lucæ Euangeliſtæ, S. Ambroſij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis ſub officio duplici, & tamen in *dicta Clem. vnica*, hi dies horum Sanctorum, dies feſti appellantur. Ita docent Fr. Emman. *quaſ. Regular. tom.* 3. *quaſt.* 23. *art.* 5. Suar. *tom.* 1. *de Religione lib.* 2. *de diebus feſtis, c.* 9. *num.* 21. Stephan. Fagundez *d. c.* 2. *n.* 11. Vide *ſuprà alleg.* 11. *n.* 12.

Tempus huiuſmodi conſtitutum à Iure ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum, ex gloſ. *in cap. ordinationis* il 1. 73. *diſtinct.* ideò ſi illis non ſeruatis conferantur, vtique imprimetur character, vt tenent gloſ. *verb. ætatem in cap. non eſt tempus, de temporibus ordinat.* Vgolin. *d.* §. 25. *num.* 1. *in princip.* 8

Sed dubium occurrit, an promotus extra prædicta tempora ſit ſuſpenſus ipſo iure? Quicquid tamen ſit de Iure communi, vt infrà dicemus, non eſt dubium quin attenta Conſtitutione Pij II. incip. *Cùm ex ſacrorum,* quæ ad litteram refertur *infra num.* 19. ſit ſuſpenſus ipſo iure, idque ex ea deducunt Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 241. *verſ.* 5. *dico,* & *conſil.* 40. *num.* 7. *verſ.* 22. *de temporib. ordinat. in antiq.* & *conſil.* 7. *ſub tit. de clerico excommun. miniſt.* Marcel. Vulpe *d. cap.* 8. *num.* 12. Poſtea verò Sixtus V. de Conſtitut. contra clericos malè promotos, incip. *Sanctum & ſalutare,* 9

re,ſub Dat. Nonis Ianuarij 1588. non ſolùm ſuſpendit ipſo iure pro notos extra tempora, verùm etiam illos ita promouentes ad Sacros; vt *in §. Vt igitur* cum duobus ſeqoentibus prædictæ ſuæ Conſtitutionis continetur: verùm quia ſucceſſit Clementis VIII. ſanctio, incip. *Romanum Pontificem, ſub Dat. pridie Kalend. Martij* 1595. dictam Sixti V. Conſtitutionem reſtringens, ac modificans, & ad terminos tantùm ſacrorum Canonum, Sanctioniſque Pij II. & Concil. Tridentin. redigens, vt refert Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de tempor. ordinat. deciſ.* 27 ideo videndum eſt quæ pœnæ ſtatutæ ſint in prædictis legibus aduerſus promouentem, & promotum ad ſacros Ordines extra tempora à Iure ſtatuta. De Iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora ſuſpendendi ſunt, ex ſententia *gloſ. penultim. in Clem. final. de ætate, & qual.* aut meliùs promouens ſuſpendatur, promotus verò ſit ſuſpenſus ipſo iure, vt affirmant Hoſt. Ioan. And. & Butr. *cap. cum quidam, de temp. ordin.* vbi licèt videantur primo aſpectu tenere contrarium, nihilominus quia poſtmodum eorum ſententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras, illo tit.* vbi Ioan. And. *num.* 25. Bur. *num.* 7. & Hoſtienſ. *in final. verbis* quo loci affirmant promotum ipſo iure ſuſpenſum, hoc itidem eos tenere *in d. cap. cum quidam.* affirmandum eſt, ſequitur Vgolin. *d. §.* 25. *num.* 2. Sed Pij II. lex præteriens ordinatorem, aduerſus ordinatum pœnam indixit ſuſpenſionis ipſo iure. Concil. verò Trident. nullam aduerſus eos infligit pœnam, & tex. *in cap. 8. ſeſſ.* 23. *de reformat.* qoi primo aſpectu aduerſari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. *ad Beraard. cap.* 26. *littera A, verſ. his verè, qui extra tempora,* dum ait hunc ſuſpenſum eſſe per annum: ea enim pœna refertur ad eum, qui ſine teſtimonio ſui Ordinarij Ordines ſuſcipit, & declarat Vgolin. *vbi proximè,* ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 6. *pun.* 5. *n.* 5. vbi etiam reſoluit ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem, vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines ſe promoueri faciens, & prædictam ſuſpenſionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & ſi celebret, irregularis fit: imò Eccleſiaſticis priuatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris ſequentis, videlicet.

11 *Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum Ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimatur, ſacra miniſteria diſpenſentur, & ipſorum cura tribuatur animis in eorum ſuſceptione, exceſſus graues tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur; cum itaque (ſicut fide dignorum relationes non niſi moleſte accepimus) nonnulli clerici extra tempora à iure conſtituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero ſine dimiſſoriis, contra ſanctiones Canonicas ſe faciant ad ſacros Ordines promouere, nos eorundem temeritatem, tali caſtigatione reprimentes, vt aliis in poſterum committendi ſimilia aditus precludatur; auctoritate Apoſtolica hac Cõſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris, etiam Citramontani, à Citramontanis (præterquam ſi in hoc vltimo caſu per Cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint) ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſacrorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis Eccleſiaſticis poſſint iure priuari. Volumus autem, quod præſens noſtra Conſtitutio in Romana Curia exiſtentes poſt quindecim dies; abſentes vero Italos poſt duos menſes; alios vero vltramontanos poſt ſex menſes, ab ipſius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apoſtolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Milleſimo quadringẽteſimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.*

Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius ſuſpenſione, clerico non poſſe conferri beneficia, cùm ille careat Ordinum exequutione, ſecundùm reſoluta per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 7. *num.* 1. contra Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 160. Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: nam ſi in minoribus conſtitutis conferantur, collatio valida erit, vt reſoluit Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæſ.* 39. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.* 12

Hæc Bulla Pij II. obſeruatur ſemper in hac materia, eamque confirmarunt poſtea Iulius Papa III. in ſua *regul. Cancel.* 25. & alij ſucceſſores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem *reg.* 23. per hæc verba. *Item de clericis extra tempora à Iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimã, aut abſque dimiſſoriis litteris ad ſacros Ordines ſe promouere facientibus pro tempore etiam voluit Conſtitutionem piæ memoriæ Pij II. ſimiliter Prædeceſſoris ſui deſuper editam, & in dicta Cancellaria Apoſt. libro deſcriptam,* quæ incip. *Cum ex ſacrorum,* &c *pari modo obſeruari,* &c. 13

Dubitari poteſt, an ſuſpenſus vigore dictæ Conſtitutionis ab alio quàm à Papa abſolui poſſit? Et videtur dicendum quòd ſic, ex ea ratione quod Pius II. ſibi non retinuit abſolutionem in ea Conſtitutione iuxta doctrinam Armil. *verb. ſuſpenſio num.* 22. Sylueſt. *eod. verbo num.* 8. *verſ. tertium* gloſ. *Clem.* 1. *§. pen. verb. excommunicationis, de hæret.* ſicut in excommunicatione animaduerſum reperitur quoties conditor Canonis ſibi ſpecialiter non reſeruauit; † quia eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis abſoluendi, *cap. nuper, de ſent. ex. excomm.* cum citatis à Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 4. conceſſum enim dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur *l. nec non, §. quod eius, ff. ex quibus cauſis.* Sed his non obſtantibus in contrarium ſe habet communis Doctorum reſolutio, aſſerentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè ſuſceptis, & inſuper à ſuſpenſione per dictam Conſtit. incurſa non niſi Summum Pontificem diſpenſare poſſe, vt videre eſt apud Syllueſt. *verb. irregular.* 1*ae, n.* 12. *verſ. hodie autem,* Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 70. Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. *in fine* Iacob. de Graſſiis *in deciſ. aureis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 15. & nuncupatim de ſuſpenſione agentes firmant Rebuff. *in praxi benefic. tit. ne clericis malè promotis, gloſ.* 4. *num.* 3. Gutier. *Canonicarum lib.* 1. *cap.* 16. *ſub numer.* 21. Bonacin. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 3. *q.* 1. *puncto* 3. *in fin.* Ratio eſt, quia in illa Conſtitutione non ad aliquod tempus ſuſpenſionis cenſuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit; ex quo euenit, vt perpetuò cenſeatur inflicta, & Rota Romana generìcè loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Conſtitutionis perpetuò eſſe per eam ſuſpen- 14 15

16 ſos *in Meliten. Abbatia* 24. *Ianuarij* 1590. coram *R. P. D. Gypſio.* † Lex enim abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuò infligere, *l. ſeruus, C. de pœnis*, gloſſ. *verb. perpetuò, in cap. cupientes, §. cæterum, de elect. gloſſ. verb. in perpetuum, in cap. ex litteris, de conſtit.* vbi Abb. *numer.* 10. Felin. *in cap. cum litteris, num.* 1 *in fine, de teſtibus*; ex quo ſequitur neminem poſſe illius Bullæ diſpoſitionem infringere, Pontificiſque ſupremi factum reuocare: ſi tamen huiuſmodi ſuſpenſio, vel irregularitas occulta
17 fuerit, in ea poterit † Epiſcopus diſpenſare, virtute Conc. Trident. *ſeſſ. 24 de reformat. cap. 6.* vt firmat Bonacina *de cenſuris diſp. 3 quæſt. 6. puncto 5. num. 5. verſ. tertiò.* Ex lapſu verò viginti annorum præſumi diſpenſationem cenſuit Rota in his terminis apud Fatin. *deciſ. 200 n 3. & 2 recent.*

18 Aduertere oportet prædictam Pij II. Bullam ſolummodo loqui de ſuſcipientibus Ordines Sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut ſine litteris dimiſſorijs, vel cum falſis, quod eſt idem; non tamen loquitur de prima Tonſura, vel de minoribus Ordinibus, ſtando etiam in Iure communi in dictis caſibus non incurrebatur ſuſpenſio à ſuſcipientibus minores Ordines, vt latè probat Nauar. *in man. cap. 15. n. 70. & cap. 27. n.* 241. vbi etiam aſſerit ſolummodo Pium II. ſuſpendiſſe ordinatos Ordinibus ſacris in dictis caſibus, & declaraſſe eos eſſe ipſo facto ſuſpenſos, atque irregulares ſi celebrent, non tamen ibi mentionem feciſſe de prima Tonſura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citaui plures DD. *ſup. alleg. 16. n. 14* quibus adde Campan. *rub. 6. c. 1. n. 21.* & Miranda *d. a. 7. concl. 1* & quamuis *concl. 2.* dicat per Conſtit. Sixti V. ordinatos prima Tonſura, minoribuſque Ordinibus, tam ſæculares, quàm Regulares, Epiſcopóſque eos ordinantes in dictis caſibus ipſo facto eſſe ſuſpenſos, hodie prædicta Conſtitutio Sixti V. reſtricta eſt ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. dixi *ſuprà alleg. 19. n. 6.*

ALLEGATIO XVIII.

Epiſcopus in interſtitiis quando diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Interſtitiis temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare.*
2 *Anni curſus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, oſtenditur.*
3 *Abbates, qui ſubditis ſuis primam Tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem interſtitiis diſpenſare.*
4 *Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa poteſt in huiuſmodi interſtitiis diſpenſare: & quæ ſit legitima cauſa.*
5 *Cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines.*
6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitiis.*
7 *Epiſcopus ſuper interſtitiis temporum cum ordinando diſpenſare cenſetur, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum.*
8 *Impedimentum omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud ſciens ordinauerit.*
9 *Ordinat. . . ſuper temporum interſtitiis non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illi in dimiſſoriis diſpenſandi facultas concedatur.*
10 *Epiſcopus cum Religioſis diſpenſare poteſt in interſtitiis.*
11 *Regulares qui poſſint non ſeruatis interſtitiis Ordinari.*
12 *Abbates an cum Regularibus ſibi ſubditis poſſint in interſtitiis diſpenſare, oſtenditur.*
13 *Epiſcopus cum familiari ſuo triennali ſibi non ſubdito an poſſit diſpenſare in interſtitiis tremiſſinè.*
14 *Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interſtitiis, quas pœnas incurrant?*

SERVATIS temporum interſtitiis conferendi ſunt Ordines, videlicet vno anno elapſo poſt ſuſceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum poſt annum, & poſt alium ad Presbyteratum, vt habetur in Concil. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 11. 13. & 14.* nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum ſit Ordinis, quem ſuſcipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior acceſcere poterit, vt dicit idē Concil. Trid. *citato loco.* quem ad hoc citat Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 29. §. 27. numer. 2.* & plures rationes aſſerunt Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tr. 2. c. 14. num. 2.* & Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. in prælud. n. 329. cum ſeqq.* Sim. Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 11. à princ.* nouiſſime Valenzuel. *tom. 2. conſil. 107. num. 1.* Nullus igitur Epiſcopus abſque ſpeciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo conceſſo conferre poteſt alicui, etiam Regulari, duos ſacros Ordines in vna, & eadem die, etiamſi ad id faciendum prætendat habere ſe quantumcumque legitimam, nimis vrgentem, & rationabilem cauſam. Ita habetur *in cap. dilectus, & in cap. per litteras, de tempor. ordinat.* in aliis Iuribus, quæ innouata fuerunt à Conc. Trid. *dict. c. 13.* ibi, *Duo Sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, atque indultis quibuſcunque non obſtantibus,* &c. plures Doctores citauimus *ſuprà alleg. 14. n. 10.* vbi etiam aduertimus quoad propoſitum eandem diem dici non ſolùm quando eadem die ſabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines ſuſcipit aliquis, ſed etiam ſecundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die ſabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ ſequentis accipit Diaconatum: præſumitur enim vna & eadem dies, ſi continuato ieiunio hoc fiat. Ita Suar. *tom. 5. diſput. 32. ſect. 1. n. 40.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 10. n. 22* Molfeſ. *d. c. 14. n. 5.*

Anni curſus, qui inter vnum, & alterum Ordinem 2
debet interuenire, non oportet vt habeat, trecentos ſexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, ſed ſufficit aduenisſe eandem ſolemnitatem, & diem ſubſequentis anni, in qua, anno tranſacto alium ſuſcepit Ordinem, & ita interſtitia non ſunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, niſi inter vnum & alterum Ordinem moram traxerit duodecim menſium completorum; ſed moraliter, & iuxta ritum Eccleſiæ, videlicet ab vna Quadrageſima ad aliam, à Pentecoſte ad Pentecoſten, &c. quamuis inter primam, & ſecundam Pentecoſtes ſolemnitatem nondum ſint elapſi duodecim menſes. Ita tenent ac deciſum referunt Hier. Sorbo *in compendio Mendic. verb. Ordines ſacri, verſ. circa id,* Proſper de Auguſt. *in addit. ad Quarantam in ſum. Bullarij, verb. Ordo, in fine,* Zerola *in praxi Epiſc. part. 1. verb. Ordo, verſ. ad quartum, circa medi.* V. . . .

*d.§.27.numer.6.*Fornar.*de ſacram. Ordinis, cap.3.§.6. num.4.*Marcel.Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſiaſtic. cap.7.numer.3.* Companili *in diuerſorio Iuris Canonici rub.6.cap.3.num.12.*me citato Bonacina *de Sacramentis diſp.8.quæſt.vnica,puncto 5.num.33.* Molfeſ.*d.c.14. numer.8.*Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſ. poſt reſolution. 279.in not.ad de materia ſacram.Ordinis, verſ.quo ad.* Iul.Cæſ.Mad.*de ſacris Ordinibus,cap.4. numer.17.*nouiſſimè Laurent.de Franchis *in controu. inter Epiſcop. Regular.pag.77.verſ.ad 7.*Lezana *in ſum.quæſt. Regul. c.14.n.17.*

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interſtitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citaui *ſuprà alleg.11.à n.17.*me citato *in hoc loco,* nouiſſime Nouar.*in lucerna Regul.verb.diſpenſare,n.1. & 2.*

4 Epiſcopus cum ordinandus in huiuſmodi interſtitiis diſpenſare poteſt, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima cauſa; duæ referuntur à Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform.cap.11.13.& 14.* nempe neceſſitas, & vtilitas particularium Eccleſiarum. Per Eccleſiæ vtilitatem intelligit, quando pauci ſunt miniſtri Eccleſiaſtici idonei, & tunc vtile Eccleſiæ eſt aliquos ordinare ad Eccleſiæ miniſterium, & maiorem etiam ornatum, ac ſplendorem. Per neceſſitatem intellexit quando deficerẽt miniſtri,nec poſſent ſuppleri ſuper iam ordinatos Eccleſiæ onera in Miſſarum celebratione, quam in aliis Eccleſiaſticis miniſteriis, vt explicat Sorb. *in compendio priuileg.verb.Ordines ſacri, pag.276.num.3.*Vide Nauar.*conſ 11.de temp.or.ordinat. & adasio ad eum conſ.19.de voto,*Marcel.Vulpe *d.c.7. num.7.*Miranda *d.art.8.concluſ.3 & 4* Vgolin.*d.§.27. n.3.*Sanch.*in opuſc. moral. lib.7. cap.1. dub.55.*Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ.decis.561. in 1.edit. & reſol. 483.num.2.in 2.edit.*Molfeſ.*d.cap.14.num.11.* Bonacina *de Sacramentis diſp.8. quæſt.vnica punct.6.numer.1.*
5 *verſ.grauiorem,* vbi dicit † grauiorem cauſam requiri in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum,& Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines:nam Tridentinum Concilium in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores Ordines requiri ſolum arbitrium Epiſcopi, in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit neceſſitatem, aut Eccleſiæ vtilitatem, in diſpenſatione verò interſtitiorum inter Diaconatum,& Presbyteratum, poſtulat Eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem; itavt non ſufficiat Eccleſiæ vtilitas, verum etiam requiratur neceſſitas, quæ tamen neceſſitatis, vel vtilitatis cauſa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, poſita vtilitate Eccleſiæ,& neceſſitate, quam Epiſcopus ſecundum circumſtantiam loci, & temporis,aut iuxta conditionem perſonæ ſufficientem iudicauerit: vtrumque approbant Sorb.*in compendio priuil.§.Ordines ſacri,ad fin.*Fr.Emman.*quæſt.regul.tom.* *.quæſt.24.art.6. & 7.* Menoch. *de arbitrar.caſu 427.n.30.*Miranda *d. quæſt.38 art.8.concluſ.1.*eleganter Carol.de Graſſis *d. præl*ud*.à num.334* Homobon.*de examine Eccleſiaſtico tract.2.c.2.q.14.& 15.* Præter has cauſas diſpenſandi in interſtitiis,quæ deſumuntur ex Concil.Trid. *in dictis cap.11.13.& 14.* adeſt alia fauore ſtudij in aliqua Vniuerſitate,Menoch. *d.caſu 427.num.31.* Et ætas ordinandi prouecta, iuncta cum eiuſdem integritate; nec non arctatio ad recipiendum Diaconatum, vel Presbyteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi,Conc.Tr. *ſeſſ.* *.de reform.c.7.*

6 Facultas prædicta remittendi interſtitia Epiſcopo conceſſa modo ſupra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Epiſcoporum; nam licet Tridentinum ſolùm loquatur de Epiſcopo: attamen non videtur electa induſtria perſonæ aut gradus dignitatis Epiſcopalis. Ita Sbroz.*de offic.Vicar.lib.1.quæſt.43. num.18.& 29.& quæſt.111.num.16.*Marchin. *d.part. 7.cap.1 numer.8.*Iulius Cæſ.Madius *de ſacris Ordinib. cap.9.numer 12.* Eadem etiam facultas tranſit ad Capitulum Sede vacante, ſeu eius Vicarium. Ita Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.part.1.cap.1.num.50.verſ.eadem.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum, verſ. quæro 10.*Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſ.decis.715.in 1.edit.& reſolution 606.in 2.edit. & deciſion.561.in 1. edit.*quæ eſt *reſolut 483.numer.6.in 2. edit.*vbi allegat Thoming.*con* *.num.4.* Attam.*conſil.13. numer.6.* Suar.*tom.4.diſp.18.ſect.5.in prin*c Sanchez *de matrim. lib.3 diſput.19.num.14.*latè Valenz.*tom.2.conſil.107. num.11.cum ſeqq.* & in Vicario Capituli Sede vacante Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis in declarat.num.57.* & reſoluunt Marta *de iuriſdict.par.2.cap.9.n.13.*Marchin. *d tract.1.part.7.cap 2 numer.8.* Carol.de Graſſis *dict. prælud.num.339.in fine.*Sanch.*in opuſc.moral. lib.7.c.1. dub.54 num 6.*

Super interſtitiis temporum neceſſe eſt, vt Epiſcopus clarè diſpenſet, vel vt aſſumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, ſciens nondum
eſſe lapſum tempus ab antea ſuſcepto Ordine ad ſe- 8
quentem; quia ſi ignorauit, tacitè diſpenſare non videtur; tum quia † omne Canonicum impedimentum, cuius diſpenſatio ad Epiſcopum pertinet, cenſetur ſublatum, ſi illud ſciens Epiſcopus ordinauerit, iuxta reſoluta per Abb.*in cap. veniens, num.2.& 3.de filiis Presbyt.* Felin.*in cap. præterea, numer.7.cum ſequent.de teſtib.cogend.* Bart. *in l.Barbarius numer 12. ff.de offic. Prætor.*vbi Iaſ.*numer.10.*Put.*decis.448 lib.1.* Menoch.*de præſumpt lib 2 quæſt.20.num.7.* Quare in propriis terminis, de quibus agimus, ita reſoluunt Laurent.de Franchis *in controu.inter Epiſcop.& Regul. pagin.76.ad 5.*Maiol.*de irregularit. lib.3.cap.24.n.14.* Salzed.*ad Bernard. in practic. cap. 25. verſ.opportunè.* Menoch.*de arbitrar.caſu 563.num.10.* Madius *de Sacris Ordin. cap.9.numer.10.*Carol.de Graſſis *d.prælud. num.342.*Vgolin.*de poteſt. Epiſcopi,cap 26.§.28.* Molfeſ.*tr.1.c.1.n.12.* Homobon.de Bonis *de examine Eccleſiaſtico,tr.2.c.2.q.15.*Molfeſ.*d.c.14.n.10.* Marchin. *d.c.2 n.14.*

Ordinator ſuper temporum interſtitiis cum non 9
Diœceſano ad ſuſcipiendos Ordines diſpenſare non poteſt, niſi hoc in dimiſſoriis expreſsè concedatur, ſic fuit reſponſum à *ſacra Congregat.Epiſcoporum Epiſcopo de Aleſo die 9. Auguſti 1593.* refert Piaſec.*in praxi noua Epiſcop.part.1.cap.1.num.17. pag.29.*vbi dicit ita communiter ſeruari in praxi; & reſoluunt Miranda *in man. Prælator. tom.1. quæſt.38. artic.7.concluſ.2.*vbi latiſſimè probat Alzed.*d.part.2. cap.5.num.11.*Marta *de iuriſd.part.2.c.9.nu.14.* Carol. de Graſſis *dict.prol.n.339.*Marchin.*dict.tractat.1.p.7. c.2.n.5.*

Diſpenſatio hæc interſtitiorum pertinet ad Epi- 10
ſcopum, etiam reſpectu Religioſorum, cum quibus diſpenſare poteſt ex cauſa ſibi per atteſtationem ſuorum Superiorum manifeſta, ita quod nefas ſit Præpoſitis Regularibus in hoc caſu diſpenſare. Ratio eſt, quia hæc facultas eſt annexa Ordinum collationi, & ideò ſicut ad Epiſcopum ſpectat conferre Ordines, ita ad eum ſpectat diſpenſare in interſtitiis: tum quia Concilium Trident.hanc diſpenſationem iudicio, & arbitrio Epiſcopi ſemper relinquit.

Quare

Quare ita tenẽt Menoch. *de arbitrar. caſu* 564. Hieron. à Sorbo *d. verb. Ordines ſacri, verſ. quoad ſecundum*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciata, ad finem, & quæſt. Regularium tom* 3. *quæſt.* 27. *art.* 3. Marc. Antonio Genueuſ. *in pract. c.* 83. *numer.* 1. Gabr. Vaſq. *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 246. *num* 57. Villalob. *in ſumm. part.* 1. *tr.* 11. *diffic.* 12. *a n.* 4. Petr. de Ledeſm. *in ſumm. part.* 1. *de Sacram. Ordinis, c.* 8. *verſ. la dificultad*, Lezana *in ſum. Regul. c.* 14. *n.* 15. referunt deciſum Piaſec. *in praxi noua Epiſc. part.* 1. *c.* 1. *num.* 50 *pag.* 58. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 81. *num.* 1. *& in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 561. *in* 1. *edit. & reſolut.* 483. *num.* 5. *in* 2. *edit* Henriq. *in ſumm lib.* 10. *c.* 23. §. 4. *in comment. litt. L.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, c.* 20. §. 1. *num.* 2. *c.* 26. §. 27. *num.* 3. Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij, verb. Ordo, prope finem, pag.* 395. Marcel. Volpe *d. c.* 7. *num.* 12. Ioan. Baptiſta Confectius *in Collect. priuilegiorum Sacri Ordinis, fol.* 136. Peirinis *de priuileg. Minim. tom.* 1. *conſt.* 1. *Sixti IV.* §. 22. *nu.* 35. Diana *reſolut. moral. tom.* 2. *tract.* 2. *de dub. regularib. reſ.* 112. Sanch. *in opuſculis moralib. lib.* 7. *c.* 1. *dub* 54. *num.* 4. licèt *num.* 8. contrarium videatur aſſerere, & me citato Bonac. *de Sacram. diſp.* 8. *quæſt. vnic. punct.* 5. *n.* 34. Molfeſ. *in ſumm. tract.* 2. *c.* 1. *numer.* 56 Hieron. Roder. *in compend. reſolut.* 106. *num.* 20 & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *d. tract* 2. *c.* 2. *quæſtion* 15. *in fine*, Portel. *in dubiis Regularib. verb. Ordines Sacri, num* 5. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *c.* 2 *numero* 2. Miranda *d. artic.* 7. *concluſion.* 1. & aduertit Molfeſ. ex declaratione *S. Congreg.* debere Epiſcopos ſe conformare cum ſupplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipſos Superiores ſpectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiarum ſuarum: & non eſſe Epiſcopi, ad quem nullus eſt ordinandus, hoc iudicium facere, ſed mittentis, latè Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcopum, & Regulares, pag.* 75. *in fine, verſ. ad ſecundum*, vbi teſtatur *Sacram Congreg.* cenſuiſſe, Superiores Regulares non poſſe diſpenſare ſuper interſtitiis Regularium ordinandorum, ſed id pertinere ad Epiſcopum ordinantem, qui tamen quoad cauſam diſpenſationis iudicium ſuum formare debet ex atteſtatione Superiorum Regularium, & *in verſ. ad tertium*, ex *eadem Sacra Congreg.* addit, debere fieri mentionem in huiuſmodi litteris dimiſſorialibus ſuorum Superiorum petentium ab Epiſcopo vt ſuper interſtitiis diſpenſare dignetur, attenta neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſeu Religionis.

11 Eſt tamen hic valde obſeruandum, Regulares ex priuilegio conceſſo à Gregorio XIII. Societati Iesv, & ex alio conceſſo à Clemente VIII. *die* 23. *Nouembr.* 1596 Congregationi S. Ioannis Euangeliſtæ in Portugalia, quod refert Portel. *in dub. Regular. verb. Ordines Sacri, num.* 4. poſſe ordinari non ſeruatis interſtitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam abſque præuia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod priuilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obſtante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſtion.* 13. *articul.* 5. Hieronym. Roderic. *in compend. quæſt. Regul. reſolut.* 106. *numer.* 20. Diana *reſolut. moral. tom.* 2. *tractat.* 2. *de dub. Regul. reſolut.* 112. Marchinus *dict. tract.* 1. *part.* 7. *c.* 2. *numer.* 4. Quicquid dicant Suarez & Vaſquez citati *ſupr. allegat.* 17. *numero* 7.

12 Quæſtio ſupereſt, an ad Abbates Regulares, qui per ſe ipſos Ordinibus minoribus ſubditos ſuos Regulares poſſunt ordinare, ipſóſque ordinauerint, ſpectet, non verò ad alium, cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare? Affirmatiuè decidunt Lezana *d. c.* 14. *n.* 15. Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 15. *nu.* 42. Sorb. *verb Ordines Sacri, fol.* 278. Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 54. *nu.* 7. Marchin. *d. c.* 2. *num.* 9. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 38 *art.* 7. *concluſion.* 3. quem citaui *ſuprà allegat.* 3. *num.* 12. vbi etiam eleuat dubium, ſed non reſoluit, vtrum ſcilicet, quando huiuſmodi Abbas, quia infirmus, ſiue occupatus, ad alium miſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitiis diſpenſare, an hoc competat Epiſcopo ordinaturo?

An poſſit Epiſcopus cum familiari ſuo triennali aliàs ſibi non ſubdito diſpenſare in interſtitiis: dixi *ſuprà allig.* 5. *n.* 14. *&* 15. 13

De pœnis, quas incurrit ordinans, vel ordinatus non expectatis temporum interſtitiis ſupereſt, vt videamus. Quamuis Henriq. *in ſumm. lib.* 6. *c.* 10. *num.* 3. *litt. C.* indicare videatur tales nullam pœnam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licet quoad pœnam id abſque dubio procedat, quia nulla eſt in Iure appoſita aduersùs tales; quod verò ad aliam partem, contra eum ſentio vtrumque grauiter peccare, quia eſt tranſgreſſor Sacrorum Canonum in materia Ordinum, quæ eſt grauiſſima, & ideò Epiſcopus Ordinatum culpabiliter non ſeruatis temporum interſtitiis poterit ſuſpendere, & aliis pœnis ob Canonis tranſgreſſionem punire. Vide Nauarr. *conſil.* 4. *de tempor. ordinat. in nouis*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. titul. deciſ.* 56. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 31. *ſection.* 1. *numer.* 43. Zerol. *in praxi Epiſc. part.* 1. *verb. Ordo*, §. 8. *& part.* 2. *eod. verb. ad quintum*, Piaſec. *in ſimili praxi part.* 1. *c.* 1. *numer.* 50. *verſ. nullam*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 576 *& in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.* 483. *num.* 7. *in* 2. *edit.* Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 8. *quæſt. vnic. punct.* 5. *numer.* 35. *& de cenſur. diſput.* 3. *quæſtion.* 9. *punct.* 5. *num.* 7. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 6. *c.* 3. *n.* 23. Filliuc. *in qq. moralib. tom.* 1. *tr.* 10. *c.* 7. *n.* 190. *& ſeq.* Iul. Ceſ. Mad. *de Sacris Ordin. c.* 7. *n.* 11. Antonin. Diana *moral. reſol. part.* 4. *tr.* 2. *reſol.* 55. *verſ. nota etiam*, Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 7. *c.* 2. *n.* 12. Marcel. Volpe *in praxi iudiciali fori Eccleſiaſtici, c.* 8. *n.* 17. me citato Alzed. *de præcellent. Epiſc. dignitatis p.* 2. *c.* 5. *num.* 25. 14

ALLEGATIO XIX.

Epiſcopus ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.*

2 *Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*

3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*

4 *Titulus huiuſmodi requiritur, quotieſcumque Clericus ſæcularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus.*

5 *Regularis, tam non profeſſus, quàm nulliter profeſſus ſine titulo ad Sacros Ordines promoueri non poteſt.*

6 *Regularis non profeſſus titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis.*

7 *Patres Societatis IESV ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad Sacros Ordines poſſunt promoueri.*

Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum,

dum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.

9 *Titulus ad Ordines requiritur, non ſolum ſufficiens pro victu, ſed etiam ad honeſte viuendum.*

10 *Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter, ſunt diuerſa.*

11 *Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure preſcripta non ſit.*

12 *Epiſcopus, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo concedenti, quo debeat attente rimari.*

13 *Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, qua Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribúſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat.*

14 *Beneficium inſufficiens patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum.*

15 *Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet pacificè poſſideri.*

16 *Poſſeſſor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra.*

17 *Beneficium litigioſum, & non pacificè poſſeſſum, fit citatione.*

18 *Citatio circunducta nulla, vel cum falſo procuratore, non efficit litiſpendentiam.*

19 *Litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.*

20 *Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis.*

21 *Poſſeſſor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij.*

22 *Ad promotionem infra annum arctatur, qui curata Eccleſia plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit.*

23 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione ad titulum poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem.*

24 *Beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis ad titulum poteſt quis promoueri.*

25 *Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium ad titulum nemo poteſt ordinari.*

Præſtimonij ad titulum poteſt quis promoueri ſi detur in perpetuum; ſecus ſi ad tempus, ibid.

26 *Seruitij in aliqua Eccleſia præſtandi ad titulum non poteſt quis ordinari, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum.*

27 *Epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare.*

28 *Ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa.*

29 *Ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines poteſt quis promoueri ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem.*

30 *Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulũ ordinari.*

31 *Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ad illius tit. ordinari, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum.*

32 *Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, reſignari non poteſt, niſi facta mentione, quo fuerit ad illius titulum promotus, aliàs reſignatio erit nulla.*

33 *Reſignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij.*

34 *Deciſio rotæ in Leodien. Canonicatus refertur.*

35 *Concilio Triden.* cap. 2. de reform. ſeſſ. 21. *non eſt ſatisfactum mediante clauſula, conſtito quod reſignans habeat aliunde, &c. ſi non fuerit expreſſum, quod ad titulum beneficij reſignati fuit promotus.*

36 *Concilium Trident.* d. loco *non poteſt adimpleri per equipollens.*

37 *Concilium* dicto loco *comprehendit etiam reſignationes factas in manibus Papæ.*

38 *Affectio per appoſitionem manus non intrat, quando reſignatio eſt nulla.*

39 *Conſtitutus in minoribus Ordinibus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit.*

40 *Conſtitutus in ſacris non poteſt beneficium reſignare etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus niſi aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit.*

41 *Reſignatio alicuius in ſacris conſtituti in Curia non admittitur, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commodè viuere poſſit.*

42 *Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non eſt valida, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.*

43 *Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla eſt.*

44 *Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erit equiualens.*

45 *Concilium* dict. cap. 2. *comprehendit tantum reſignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renunciationibus inductis à iure.*

46 *Iurans reſignare beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.*

47 *Superiores cauere debent, ne renunciationes admittant, niſi antea ſibi conſtiterit reſignantem habere, vnde commodè poſſit ſuſtineri, quo non perquiſito ſi acceptauerint, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſi tenebuntur eidem miniſtrare alimenta.*

48 *Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capi, vt in illis executio fieri poſſit, ſi Clericus egeat, vt num. 49.*

50 *Miles condemnatus eatenus, quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur.*

51 *Iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus.*

52 *Patrimonij vocabulo intelligitur non ſolum quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt.*

53 *Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum ordinari poſſit, titulo ſaltem patrimonij, permittente Epiſcopo, ordinari poteſt.*

Ad quem tunc Epiſcopum, beneficij ſcilicet, an patrimonij pertineat ordinatio, ibid.

54 *Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.*

55 *Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet.*

Patrimonij ad titulum, quod conſiſtat in cenſu tam vitalitio, quàm perpetuo, & redimibili, poteſt quis ordinari. ibid.

56 Denatio

56 *Donationis vere ad titulum poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſie.*

57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo.*

58 *Peccatum graue eſt cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*

59 *Suſpenſio nulla incurritur cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda, vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit.*

60 *Filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis habeat patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & proxime.*

61 *Pater poteſt filio donare ad ſuſcipiendos Ordines.*

62 *Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irreuocabilis eſt.*

63 *Pater nolens filio volenti ſe promoueri iuſtum patrimonium conſtituere, poteſt conſtringi iuris remediis, vt illud aſſignet.*

64 *Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam.*

65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera Matrimonij, non ſunt conferendi.*

66 *Expenſa facta pro doctorando filio non ſunt conferenda.*

67 *Data pro ingredienda militia non ſunt conferenda.*

68 *Data ad conſequendam dignitatem etiam non ſunt conferenda.*

69 *Expenſe facta à patre, vt filius acquireret aliquod beneficium Eccleſiaſticum non ſunt conferenda, &* n. 70. *reſpondetur contrariis.*

71 *Patrimonium ſuper rem certam conſtituendum eſt, & non ſufficit, quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammatica, Pictor, aut alterius licita profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem.*

72 *Litteratura ad titulum etiam inſignis non poteſt quis ordinari.*

73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum.*

74 *Penſionis ad titulum poteſt quis ordinari, dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum.*

75 *Bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt.*

76 *Dictio,* nullatenus, *inducit nullitatem actus ipſo iure.*

77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida.*

78 *Patrimonium vt alienari, ſic vendi non poteſt.*

79 *Promiſſio de vendendo venit appellatione alienationis.*

80 *Tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis.*

81 *Diuiſio venit appellatione venditionis.*

82 *Vendere prohibitus cenſetur prohibitus diuidere.*

83 *Alienare prohibitus non poteſt permutare.*

84 *Datio in ſolutum venit appellatione alienationis.*

85 *Patrimonium non poteſt hypothecari.*

86 *Alienare qui non poteſt, non poteſt hypothecare.*

87 *Patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario.*

88 *Alienatio, ſeu renunciatio Patrimonij, an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi nunc habeat beneficium ſeu aliàs, vnde commodè viuere poſſit.*

89 *Dictio,* donec, *eſt reſtrictiua temporis.*

90 *Verba Concil.* d. cap. 2. *ibi,* atque aliqua deinceps ſine licentia Epiſcopi alienare, *declarantur.*

91 *Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Eccleſiaſticis.*

HVIVS allegationis materiam, quæ 1
ampliſſima, neceſſaria, & quotidiana eſt, tractant Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 17. §. 3.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 2. cap. 15.* Flamin. *de reſign. lib. 2. quæſt. 6.* Petr. Ledeſm. *in ſumm. part. 1. de Sacramento Ordinis, c. 7. concluſ. 6. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſion. part. 3. collect. 566. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſion. 312. cum ſeqq. in 1. edit. & reſolut. 270. cum ſequentib. in 2. edit.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 26 § 8. cum ſequentib.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. l. 3. c. 4.* Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tractat. 2. numer. 72. cum ſeqq.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l. 1. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, numer. 1. cum ſequentib.* latiſſime Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 5.* eleganter Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 8. c. 1. cum ſequentib.* Bonacina *de Sacramen. diſputat. 8. qu. vnica punct. 5. num. 18. cum ſeqq.* Sanctarel. *var. reſol. qu. 49.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 2. q. 19. cum ſequentib.* Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis, tract. 2. c. 15.* Thom. Valaſc. *tom. 1. allegat. 35.* late Alphonſ. Narbona *l. 35. gloſſ. 1. tit. 4. lib. 1. Recop. pagin. 4. cum ſeqq.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. l. 7. c. 1. dub. 34. cum ſeqq.* Marchin. nouiſſimè poſt plures huius tractatus impreſſiones in lucem editus *de ſacram. Ordinis, tr. 2. part. 6. c. 5 cum ſeqq.* Marcel. Vulpe *in praxi iudicialis fori Eccleſ. cap. 8. à nu. 6.* Alzed. *de præcellen. Epiſc. dignit. p. 2. c. 5. n. 49. cum ſeqq.* idem Bonacin. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ diſp. 3. quæſt. 1. punct. 8.* Torreblanca nouiſſimè *in Practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. c. 13 n. 24. cum ſeqq.*

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in 2
plateis clericus, & ſeruili operi mancipatus publicè à quolibet poſcat eleemoſynam, vt ſcriptum eſt *in cap. Diaconi ſunt, 99. diſtinct.* debet quàm maximè poſſibile fuerit Epiſcopus laborare, ne quis titulo ſufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, ſi quis autem contrarium fecerit, talis ordinario vacuam habebit manus impoſitionem, vt conſtitutum eſt *in c. neminem 70. diſtinct.* Ordinatio enim ſine titulo facta irrita habetur *in c. Sanctorum, ead. diſtinct.* vbi gloſſa vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. *de irregul. l. 4. c. 15. in princ.*

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos 3
controuerſiam reperio, qualis debeat illo titulo potiri; nam illo carere non poſſe Tonſuram, aut quatuor minores Ordines ſuſcipere ambientem reſoluit *gloſſ. 1. in d. cap. neminem,* & Panorm. *in c. 2. n. 2. de prabend.* Sed verior eſt opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis exiſtens poteſt procedere ab Ordine clericali, iuxta *cap. 1. de cler. coniug.* & tenet *gloſſ. 1. in cap. Pſalmiſta, 23. diſtinct.* vbi Præpoſ. *num. 3. gloſſ. in c. 2. de prabend.* & ibi Decius *numer. 29.* & ita ſeruari de conſuetudine teſtantur Salzed. *ad Bernard. cap. 38. numer. 5.* Vgolin. *de irregularit. cap. 61. numer. 1.* Franc. Emman. *in ſumm. tom. 2. cap. 15. numer. 16.* Quintan. *Eccleſiaſticon. libro 3. numero 17.* Petr. Ledeſm. *in ſumm. part. 1. de Sacramento Ordin. capite 7. ad finem,* Nauarr. *conſil. 14. incip. Quæſitum eſt, numero 1. de temp. ordinat.* Franciſc. Marc. *Delphinali deciſion. 1080. incip. Quaritur an Abbates, part. 2.* Flamin. *de reſignat.*

lib 9 q.6.nu.4 C.Acuña in comment.ad cap.rem itaq, n.5 diſt.70. Alzedo d p.2.c.5.nu.50 Comitol.lib 6 q. 38.Bonacin.de cenſur.extra Bull.diſp.5.q 1.puncto 8. n.9 Nicol.Garcia d.c 5.n 4 cum ſeq Aloyſ. Ricc.in d. praxi reſol 271.n.3 Campan.d.rubr 8.c.1.n.5 Henrbon.d tr 2 q.20 Thom.Valaſc.d.alleg 35.n.3 Sanch. d.lib.7 c.1 dub.37.

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris diſpoſitione, quotieſcumque clericus ſæcularis Ordines ſacros procurrat ſuſcipere, ſecus verò ſi Regularis perſona, quæ vouere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per Henriq. in ſum.lib.10.c.17.§ 3. vbi addit quòd voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarúmque ſubingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus ſeſſ. 21. de reformat. cap.2. expreſſè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſæcularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: idémque Sixti V. Conſtitutio tradidit, in illis verbis, aut quoad ſæculares ſine titulo ſufficientis beneficij vel patrimonij. Eſt tamen indubitati iuris, quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona inſigniri Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoueri abſque titulo ſufficienti, per Bullam Pij V. incip. Romanum Pontifex de anno 1568. pridie idus Octobris, quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requiſito in clericis ſæcularibus, extendit ad omnes & ſingulos etiam cuiuſcumque Ordinis clericos Religioſos, ſiue ſæculares more Religioſorum viuentes in communi, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emiſerunt, & ex clauſtro exire poſſunt, quam Conſtitutionem refert Piaſec. praxi noua Epiſcop.p 1 c.1. de conferendis Ordinibus num.43 nouiſſimè Laurent.de Franchis in contro.ſi.inter Epiſcop.& Regul pag 89 & & per eam ita reſoluunt Vgolin. d.§.8 n.1. verſ.hac autem regula, Salzed.ad Bernard.in pract.c.19 n.1. Nicol.Garc. p 2.c.p 5.n.11.Nald.verb.Ordo nu m.18 Bonacina d. puncto 8.n 17.Molfeſ.in ſumm tract.2.c.15.n.11.Sanctarel.d.q.49.num.10.in fine Henrbon.d.tract.2.q. 21.Sanch.d.c.1.dub 35.n 9 Alzedo d p.2. c.5 nu.51.

5 Lezana in ſum.quæſt.Regul cap.14.n.10 † quam quidem Conſtitutionem habere locum tam in non profeſſis, quàm in nulliter profeſſis cenſuit Rot. in vna Vigilien.Canonicatus 3.Martij 1595.coram Illuſtriſſimo Blancheto, quam refert Nicol.Garcia d c 5.n.11. & 12.tenent Sanctarel.d q.49.nu.10. in fine. Molfeſ. d.n.11. Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſcop.Neapol.p.2.deciſion.283.& in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.270. n.1. vbi n.3, cum Maiol.de irregularit.lib 4.

9 c.15 n.1 reſoluit ſic † ordinatos Regulares non profeſſos ſine titulo in illo Ordine miniſtrantes effici regulares. Vnde Regularis, qui ſcit ſuam profeſſionem irritam eſſe, ſi ordinetur, peccat mort. & incurrit pœnam, quam ſæculares clerici incurrunt ſi ordinentur ſine beneficio, aut patrimonio, Portel. in dub. Regul.verb.Ordines ſacr.num.8. Diana moral.reſolut.par.1.tract.2.reſol.113. Lezana d.c.14. num.10.in fine.

Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto Gregorius XIII. excepit Patres Societatis Iesv, per ſuam Bullam, quæ incip. Aſcendente, an.1584. octauo Kalen. Iunij, & Gregor.XIV. Conſtitut. incip. Eccleſiæ Catholicæ, de ann. 1591. quos antea exemerat Paulus IV à tali obligatione; ſupponebant quia cognoſcebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari: ſimplicia licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religioſi. Ita Henriq. lib. 10. cap.17.§.3. Flamin.lib.2. quæſt.9.num.19. Fornar.de Ordine cap.8.§.9. Piaſec.in praxi noua Epiſcop.p.1.cap.1.nu.44 Fr.Lu. Miranda in ſum tom.2.cap.15.num.1.& quæſt.Regul.tom.3.quæſt.15. art.3. Garcia d cap.5.numer.13. Suar. tom.5.de cenſur. diſp.31.ſect.1.num.18. Mandoſ. conſil.13. Sanch. dict. dub.35 num.9 Marchin.d.tract.2. part.6.cap.5. cap.5. Alzedo d p.2 cap.5.num.51. Lezana d cap.14.num.10. Bonac.d.puncto 8.n 17. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 26.§.8.num.1.verſ.excipiuntur tamen Ieſuitæ, Sanctarel.d.quæſt.49.num.6.& 11. Vaſq.tom.3.in 3 p.diſput. 246.num.62 Torrebl.d.lib.2.cap.13.num.20 Molfeſ. d cap.15.num.11. vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. ſic declaraſſe: Quoad Ieſuitas, cum poſt Sacerdotium exire non poſſint, etſi à Superioribus eiiciantur, prouidemus illis de reddìtu 40 aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui nobis inſcijs exire, quando volunt, poſſunt, ne detur illis occaſio exeundi, vt fruantur illo reddìtu, vocentur priùs, & intelligatur, quòd alia via proficiſci poſſit, deinde mature deliberandum.

Vnde colligitur, quòd ſi contingat è Societate eiici in Sacris iam conſtitutos, & carentes beneficio, tunc Prælati eiuſdem Societatis de honeſto victu ſaltem de reddìtu 40. aureorum annuorum illis prouidere debēt, donec ſufficiens beneficium fuerint conſequuti; ſicut forſan per dictum Sixti V. decretum aduertit Marchin.d.c.5.n.5.

Beneficium, patrimonium, vel penſio, ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantùm, vt ſufficiat, ad honeſtè viuendum, vt docet Concil. Trid. ſeſſ.21.de reform. cap.2 quod ſcilicet ſufficiens ſit ad honeſtam, & commodam ſuſtentationem cuiuſlibet clerici, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum ſolùm requirit ſufficientiam ad honeſtè viuendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr.Ledeſm.d concl.7. quem refert, & ſequitur Nicol Garcia d cap.5.num.114. Vnde Concil. d.cap.2. loquitur de beneficio ſufficienti ad victum, non autem ad honeſtè viuendum, vt explicat Flamin. de reſign.lib.5 q.vlt.n.156 & iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharenſi Archiepiſcopatu, in quo adeſt Conſtitutio, ne ad ſacros Ordines promoueatur ſit aliquis, niſi beneficium habeat Eccleſiaſticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris ſit ducatorum 25. & ſaltem realiter, & cum effectu poſſideatur. Et Iacob.de Graff. conſil 4.n 5 de temporib. ordinat. refert ſe vidiſſe in aliquibus locis aſſignatum patrimonium ſcutorum 18. alibi 25. alibi 36. At Marc Anton.Genuenſ. in pract. Archiep.Neapol. cap.81.& Molfeſ. in ſum.tract.2.cap.15.num 6 teſtantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad ſacros Ordines, niſi aſſignato priùs patrimonio ſcutorum 36. In prouincia Mediolanenſi, vt habetur in Concil. Prouinciali, requiritur patrimonium ſcutorum 50. vt refert Marchin.d tract.2 part 6.cap.7.diff.2 nu.5. Sed ſcrupulum maximum mouent verba illa Concilij dict.cap.2.ibi, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat, & alia ſimilia relata in cap.17 ſeſſ.14.de reform ibi, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiant; adducebitur illud, honeſtè, idem ſignificat, quod decorè, & laudatè, & ſynonyma cenſentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honeſtè. per Doctrinam Decij in c 2 de Monachis numer. 8. de præbend ideò Concilio Tridentino

† non ſatisfit ſi ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui ſufficiat ad honeſtè viuendum, quia tunc diceretur tantùm habere titulum ad viuendum ſimpliciter, abſque eo quòd honeſtè, vel decenter viueret; quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima conſideratur differentia. Vel 9

cùm dicimus † viuere commodè, viuere competenter 10

ria, vel *viuere ſimpliciter*, vt ait gloſ. *in c p.1. verb. abſque penuria, de ſtatu Regul. in 6.* Quare attendendam eſſe qualitatem clerici decentem, & honeſtam, non ſuam in particulari, videtur probabile, quaſi hodierna ſuſtentatio honeſta debeat eſſe reſpectu cleri-
11 calis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et quoniam præſcripta certa quantitas non eſt, † Epiſcopus ipſe arbitrabitur, argum *l. 1.* & quæ *ibi* notantur, *de in e deliber.* Menoch. *de arbitr. caſu 216. n. 12.* Flamin *de reſignat. l.b. 6. quæſt fin. num. 132. & 181.* Iacob de Graff. *conſ. 4 de tēporib. ordin. vol. 1. & de arbitr. confeſſ. lib. 2. c. 49.* Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſ. reſ. 271.* Marchin. *d. caſ. 6. diffic. 2.* Ludou. Beia *reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 26. fol. mihi 442.* Henriq. *in ſum. lib 10. cap. 17. §. 3. in commento lit. N.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. n. 41.* Nicol Garcia *d. cap. 5. n. 112. cum ſeqq.* Sanch *d. c. 1. dub. 35. num. 7.* Acuña *in d. c. nemi- nem n. 12 cum ſeq.* Thom. Valaſc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 35.* Vgolin. *d. c 8 n. 1.* Alphonſ. Narbona *d. loco n. 14 pag. 9* Molfeſ *in ſum. mor. Iu Theolog. tract. 1. cap. 15 num. 6* Nam examen patrimonij ad Epiſcopum priuatiuè quoad alios pertinet, *S. Congreg. Concilii in Placentina 16. Martij 1630.* apud me *in Collectan. Bullarij. verb. patrimonium.*

12 Epiſcopus verò, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, & neceſſario, antea complura debet attentè rimari, nempè loci conſuetudinem, vt tenent Archidiac. *in c. ſi Epiſcopus num 3. de præbend. in 6.* Gemin *in cap. ſicut num. 7. de ſ. vol. negligentia Prælat.* Anchar. *in cap. 1. verſ. tertiò poteſt quæri, ſub num. 2. de præbendis in 6* Menoch. *d. caſu 216. numer. 14.* item qualitatem cuiuſque ordinandi, per gloſ. *in cap. Epiſcopo, verb. victu 10. q. 2.* Caputaq *deciſ. 6 incip. Beneficium n. 2 part. 1.* Reboff. *in praxi beneſ. rub. de reſeriet. in forma pauper n. 2.* licèt iuxta gradum, & nobilitatem ordinandi non eſſe aſſignandum exiſtimet Flamin. *d. lib. 5. q. 2 ſ. n. 155* Garc. *d. loco numer 114. & 206.* Bonac. *d. punct 8. num. 20* quin ne tantùm ſibi, ſed ſuis etiam ſatis ſit, vt per Hoied. *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 19 a num. 22.* poſt Sot Nau. & alios Menoch. *d. caſu 116. ſub num. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2 lib. 6. c. 10 q. 8.* vbi
13 exprimit † decentem beneficij valorem eam pertingere debere ſummam quæ clerico ſuſtentando, ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hoſpitio ſuſcipiendis, iuribuſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat. O vtinam hæc in noſtro Luſitaniæ Regno ſeruarentur: multi enim ibi ad clericatum non aſpirarent, niſi in bonis haberent, quæ ſufficerent ad clericalem Ordinem honeſte tractandum, & ſe commodè ſuſtentandum, ſed adeò tenue ibi deſideratur patrimonium, vt nulli quamuis pauperrimo deficiat: & ſic pro maiori parte ordinati ad titulū patrimonij egeni & pauperes ſunt, debet enim ſpectata clericalis ſtatus decentia, & vbertate regionis patrimonij quantitas ab Epiſcopo definiri; quamuis poſt definitam patrimonij quantitatem in modico deficiat, Sanch *in opuſc. moral. tom. 2. lib. 1 c. 1. dub. 75. n. 8.* Antonin. Diana *moral. reſol. par. 4. tract. 4. reſol. 72.*

14 Si verò ſufficienti titulo beneficiali quis careret, habere tamen tantundem patrimonij, quod beneficio adiunctum ſufficientem conſtitueret titulum, permittendum eſt ad ſacros Ordines promoueri: ita Proſper de Auguſtino & Quaranta *in ſūma Bullarij verb. Ordo verſ. circa. 2.* Molfeſ. *in ſum. Theol. mor. tr. 2 c. 15. num. 7.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 3. in fine. & § 8. num. 2.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. à miſſaria verſ. 2.* Armend. *d. loco n. 16. in princip.* Bonacin. *d. diſp. 3. q. 1. punct. 3. n. 21.* Secus ſi cum beneficio, aut patrimonio inſufficienti iungantur pitantiæ, eleemoſynæ anniuerſaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Miſſarum in exercitio ſacrorum Ordinum (ſi ad eos promoueantur) percipere, & lucrari poſſint, quæ omnia ad victum honeſtè ſufficiant, tunc non poſſe promoueri referunt deciſum Garc. *d. c. 5. numero 126.* Armend. *dict. lib. num. 16. princ.* vbi *n. 17*, dicit pariter reſolutum minime poſſe promoueri etiamſi Epiſcopus obliget ſe ſuppleturum, quod ad alimenta ſufficiat, quovſque habeat vnde ſe ſuſtentare poſſit. In ſumma, cum clericorum penuria adeſt, poſſe Epiſcopum ob neceſſitatem Eccleſiæ ordinare ad Subdiaconatum ſuos clericos cum aſſignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus ſufficiant ad ſuſtentationem refert deciſum Armendar. *dicto loco n. 30.* vide *infrà num. 73.*

Circa titulum ordinandi edocet Concil. *d. cap. 2.* 15
vt pacificè poſſideatur, quamobrem litigioſus titulus reppelleret ordinandum, Nauarr *in tract. de orat. notab. 13. num. 69.* † Ille verò dicitur pacificus poſſeſ- 16
ſor, qui nullam patitur Iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra, Felin. *in cap. cum Ioannes n. 33. de fide inſtrum.* Zabarel. *in Clem. gratiæ q. 13. n. 8. de reſcript.* Decian. *in c. 1. num. 19. & 20. de confirmat. vtili*, atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit qui ſine lite poſſidet, nam text. vtentem hoc verbo, *pacificè*, Rebuff. exponit & dicit: hoc eſt, *ſine lite, in tract. de pacificis poſſeſ. num mihi 106 5. verſ. quandoque,* Guido Papa *deciſ 85* incip. *Curia*; gloſ. *in Clem. vnica, verb. amico, de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.*

Litigioſum ergo beneficium fit, & non pacificè 17
poſſeſſum, citatione, ſi ipſe iudex, & reus facti ſint certi de re ipſa, pro qua conuenitur. Ita Mynſinger. *cent. 4. obſeruat. 26.* Marth. Coler. *de proceſſibus execut. p 3. c. 11. numer. 29.* Gail. *lib. 1. obſeruat. 74.* Cardinal. Pute. *deciſ. 229. lib. 3.* Viui. *deciſ. 459. n. 5. cum ſequentibus* Lancel *de attentatis, p. 2. c. 4. in præfat. num. 3.* & Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. c. 2. num. 34. & 35.* Cabed. *Luſitan. deciſ. 15. num. 11. cum ſequentib. p. 2.* Cald. Pereira *de empt. c. 9. numer. 18.* † Si tamen circumdu- 18
cta ſit, non efficit litis pendentiam, teſte Afflict. *deciſ. 366* incip. *In pleno concilio num. 14. & in conſtitutionibus Regni, ſi quem noſtrorum, num. 4.* Caran *ritu 181. poſt numer 1.* nec ſi lis cum falſo procuratore contrahatur, Ozaſc. *Pedem. deciſ. 144.* Lis autem nulla dicitur, cum non adeſt iuriſdictio, Veral. *deciſ. 7. p. 3.* & dicitur beneficium litigioſum quando quis petit beneficium vt ſuum, Rota *deciſ. 366 n 2. par. 1. recentiſſ. in poſthum.* vbi etiam habetur beneficium dici litigioſum, quando lis fuit ſuper titulo beneficij, & quod dicitur eſſe ſuper titulo beneficij ſi cauſa ſit commiſſa cum clauſ. *quam & quas*, &c. *& deciſ. 537. num. 1. cum ſeq & deciſ. 343. à num 4 p. 2.* etiam *recentiſſim.* vbi quòd beneficium dicitur litigioſum per commiſſionem ſuper titulo, & in petitorio, & per citationem ad dicendum contra commiſſionem, niſi lis per calomniam mota fuerit.

Litigioſa etiam dicitur res, quoties de eius domi- 19
nio controuertitur in iudicio: non tamen conſtituit ipſam proprietatem litigioſam in poſſeſſione, † quia 10
lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed eius poſſeſſionis, *gloſ. 1. in cap. 1. de confirmat. vtili*, vbi Decian. *num. 3. & 4.* Butr. *n. 3.* & Abb. *num. 5.* Rot. Bonon. *deciſ. 48. numer 5. cum ſequent.* Ozaſc *deciſ. 144* Cachetan *deciſ. 143. num. 10.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 68. num. 9.* Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſorib num. 166.* Menoch. *de arbitr. caſu 202. n. 8.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 3 num. 52. cum ſequentibus.* Sed Ego ipſe non propterea inclinarem, poſſe ali-

quem ſacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei ſuper cuius poſſeſſione mota fuit quæſtio iudicialis, cum certum ſit primò poſſeſſorium, deinde petitorium eſſe decidendum, iuxta *c ſignificauerunt, de teſtibus.*

21 Ille verò, cuius lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij: vtique pacificus dicitur poſſeſſor, ex Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſor. num.* 168. ad inſtar illius, qui beneficium detinens, eiuſque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis poſſeſſionem habeat, iuxta gloſ. *verb. pacifico in Clement. gratia de reſcript.* & gloſ. *in cap. commiſſa de elect. lib. 6.* Dec *in c. 1. n. 20. de confirm. vtili.* Zabar. *in Clement. vt h. qui, §. illi vero, num. 9. de ætate, & qualit.* quamobrem licere huic ſuſcipere ordines ad titulum dicti beneficij conſtat ex gloſ. *verb. pacificam in d. c. commiſſa, & ex gloſ. fin. in c. ſi tibi conceſſo, de præbenda in 6.* dum firmaur † 22 arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, quod etiam tradunt Franc. *in d. cap. ſi tibi conceſſo, verſ. & nota, ſub num.* 5. vbi Gemin. *verſ. nota iſtam gloſ. ſub num.* 7.

Beneficij ſub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

23 CVM *ſupra* dixerim oportère ordinandum habere titulum conſiſtentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem eſſe, qui ſufficiat honeſto victui, ipſumque pacificè ille poſſideat, reſtat modo oſtendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et ad hoc incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poſſe quem promoueri, vt per Nauar. *in tract. de orat. cap. 20. num.* 8. Salzed. *ad Bernard. cap. 18. num.* 7. Moneta *de optione cap 4. quæſ.* 8. *num.* 169. Acoſta de Andrada *ad Bullam Cinciata g.* 75. Vgolin *de officio Epiſcopi c. 29. n.* 8. Narbona *citata loco num. 65. pag.* 12. Sanch. *in opuſcul. moral. l. 7. cap. 1. dub. 35. num.* 4. Bonacin. *dict. quæſt. 1. puncto* 8. *num.* 11. Gonzal *ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 5 §. 9. num.* 6. vbi intelligit, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, quem ſic interpretatur Garcia *de beneficiis part. 2. cap. 5. num.* 132. & requiritur quòd ſit perpetua, vt per Petr. Ledeſm. *in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 7. concl. 1. dub.* 2.

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri poſſe ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota *deciſ. 134. ſiue 8. de præbend. in nouis, & deciſ. 766. aliàs 39. antiq.* in hoc tamen caſu prædictæ diſtributiones vtique in valorem computantur, cum ſatis ſit beneficiatum illarum cauſa non laborare inopia: ita Campanil. *dict. rub. 8. cap. 5. n.* 29. March in *dicto tractat. 21 part. 6. c. 6. diffic. 5. n.* 19.

25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium, nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, ex text. *in cap. conſtitutus.* vbi Abb. *num. 5. de filiis Presbyter.* ita tenet Maiol. *de irregular. l. 4. cap. 15. num.* 3. Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici, rub 8. cap. 4. n. 8. in fine.* Azor. *d. p. 1. lib. 2. cap 6. q. 5. &* 6. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis deciſ. 190. p. 2.* & Henriq. *d. cap. 17. §. 3. lit. L.* Narbona *d. loco num. 168 pag.* 13. Bonacin. *d. puncto. 8. numer.* 24. Salzed. *ad Bernardum cap* 18. *num. 2. verſ. & ea ratione vicariæ temporalis.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num.* 2. Sanch *d. dub. 35. n.* 5. Gonzal. *d. gloſ. 5. §. 3. numer.* 42. Læl. Zech. *de republ. Eccleſ. c. de clericis ſub num.* 7 Fr. Emman. *in ſum. p. 2. c. 15. numer.* 12. Marchin. *d. tract. 2 p. 6. c. 6. diff. 5. n.* 28. Zerol. *in praxi Epiſc. 2. verb. dimiſſoria ſub §.* 9 Marc. Anton Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol c. 81. num.* 2. D. Acuña *ad princ. diſt. 71. num. 8. &* 9. Nicol. Garc. *d. p. 1. c. 2. num.* 83. Si verò de facto ordinetur, ab ipſa Vicaria temporali amoueri non poterit, niſi habita alia prouiſione, vt ex Flamin. *d. q. 4. numero.* 86. tenet Piaſec. *in praxi Epiſcop p. 1. cap. 1. numero 45. in fine,* quod in pœnam factum iudico cum aliàs non poſſit prædeceſſor Epiſcopus aſſignare officium, quod eſt temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta reſoluta per Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25 à num.* 17. Gonzal Mendez de Vaſconcel. *diuerſ. iuris argumentor. lib. 4. cap 8. num. 8. &* 9. Narbona *loco proximè citato,* optimè Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 396. in 1. edit. & reſolut. 334. num. 3. in 2. edit.* vbi aſſerit, quòd ſi quis de facto ordinetur ſacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, ſeu qualitas, maximè ſi id fiat ſine expreſſo patroni conſenſu, & citat Nicolaum Garc. *de beneſ. p. 1. c. 2. n. 91. &* 112.

Præſtimonij ad titulum poteſt quis promoueri ſi detur in perpetuum, ſecus ſi ad tempus, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 26. §. 8. numer. 1. in fine* Marchin. *d. par. 6 cap 6. diffic. 5. n.* 22. Huiuſmodi etiam præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, vt diximus *alleg 4. num.* 49. Sic etiam poteſt quis promoueri ad titulum penſionis perpetuæ, & ad victum ſufficientis, vt infra dicetur. *n.* 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui adſcribatur, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum, & non dependens à voluntate Epiſcoporum, & ita intelligendi ſunt Doctores, qui de hoc agunt, prout ſunt Zerol. *in praxi Epiſcopali par. 1. verb. dimiſſoriæ. §. 5. dub.* 1. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali Neapol. cap. 81. ſub n.* 2. Flamin *dict. quæſt. 6. num.* 33. Vilar *del Patronado de Calatayud. par. 4. §. numer.* 22. Campanil. *part. 4. num.* 14. Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum conceſſum, quod adducit Campan. *vbi proximè,* aliud comprobat, quia eſt gratia ſpecialis: quare ita reſoluit Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 8. num.* 6. vbi refert Epiſcopum tantum poſſe ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. † *Primum,* vt interueniat conſenſus 26 Rectoris eius Eccleſiæ. *Secundum* licentia ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. 27 *Tertium,* vt ex ſeruitio Miſſarum, & diuinorum Officiorum, & eleemoſynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde ſe ſuſtentet. *Quartum,* vt ne inde amoueatur, vel diſcedat, niſi de beneficio competenter, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus. Vnde bene Quarant. *verb. Ordo, verſ. ſecundò extende.* Zerol *verb. dimiſſoria §. 5. dub.* 2. Nicol. Garcia *d. cap. 5. num.* 125. reſoluunt non poſſe quem ſacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de ſe ad victum inſufficientis, quod poſtea ſufficiens redditur ob eleemoſynas, & Miſſarum, vel anniuerſariorum ſtipendia quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia ſunt incerta, & non firma, & perpetuo. Hinc etiam Marc. Ant. Genuen. *in d. praxi c. 81. n.* 9. Iul. Cæſ. Madius *de ſacris Ordin. c 5. num.* 20. meritò tenent quòd poſſet fortè quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos, & caſuales defunctorum, & anniuerſariorum, ſi cum vniuer-

rer

ter ad certam ſummam pro victu ſufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulum de futuro, & in ſpe etiam certa, puta ad beneficium quod quis ſpectat, ſeu ad quod eſt præſentatus, nominatus, vel poſtulatus; cum Concil. clarè requirat titulum de præſenti habitum, & poſſeſſionem, Ita Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *n.* 6. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 25. *num.* 10. Vgolin. *dict.* §. 8. *num.* 3. *in fine*, Petrus de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de ſacram. Ordinis cap.* 7. *poſt* 8. *concluſ.* Nicol. Garcia *dict. cap.* 5. *n.* 130. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 4. *q.* 9. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 8. *num.* 3. Alphonſ. Narbona *d. loco num.* 64. *pag.* 13. Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 24. *n.* 5. *& dub.* 35. *n.* 2. Marchin. *d. tract.* 2. *p.* 6. *cap.* 6. *diffic.*, D. Acuña *in d. c. neminem diſt.* 70. *num.* 13. Quamuis contrarium, nempe poſſe quem promoueri non ſolum ad titulum beneficij iam quæſiti, ſed etiam quærendi, ex gloſ. magna *circa medium in cap. Oſius*, 61. *diſt.* tenent Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 14. *numer.* 19. Campanil. *dict. cap.* 4. *num.* 10.

29 Poterit tamen quis promoueri ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem, vt deciſum referunt Garcia *dict. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 110. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *lege* 1. *de patrimonio clericor. n.* 11. Marcel. Vulpe *d. c.* 8. *num.* 11.

30 Obtinens Capellaniam in capella Papæ, licèt ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari, provt reſoluunt Nauar. *conſ.* 20. *de tempor. ordinat.* Sayr. *decíſ.* 50 *eodem tit.* quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 334. *in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ordinari ad titulum Seminarij, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iunctum: poterit verò ordinari ſub certa aſſignatione fructuum in Seminario facta causâ inſeruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inſeruiat donec ſibi prouiſum fuerit de congrua ſuſtentatione; ita referunt deciſum Zerola *in praxi Epiſcop. par.* 1. *verb. Seminarium.* §. 6. Lxl. Zech. *de repub. Eccleſiaſtica, rub. de clericis, ſub num.* 7. *verſ.* 84 Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 9. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt* 6. *n.* 32. Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Ordo, penult.* Piaſec. *d. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 28. Marchin. *d. p.* 6. *diffic.* 5. *num.* 33. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 56. Armend. *ubi ſupra num.* 9. *&* 10 Marc. Anton. Genuenſ *in praxi Archiepiſcopali. cap.* 81. *ſub num.* 2. Garcia *dict. par.* 2. *cap.* 5. *num* 204. vbi in additionibus refert declaraſſe Gregorium XIII. clericos Seminarij non poſſe promoueri ad aliquem Ordinem ſacrum ad titulum ipſius Seminarij, niſi pro ſeruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum aſſignatione certi annui reditus, vnde ſic promotus viuere poſſit, quæ tamen aſſignatio ceſſat poſtquam ille aliunde ſe æquè ſuſtentare poterit. Hinc forſan Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. *num.* 10. reprobat Cordub. *in ſum q.* 36. minus bene tenentem, collegialem ex aliquo collegio maiori Salmanticenſi, aut Complutenſi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus ſuos actus cum ſatisfactione defendit, poſſe ad titulum illorum ſatis ordinari abſque beneficio, vel patrimonio.

32 Iuſtè profectò Trident. Synod. *d. c.* 2. ſanciuit, *ne beneficium, ad cuius titulum quiſquam promotus fuerit ipſe reſignare valeat, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem caſu minimè tunc erit admittenda iſta reſignatio, niſi conſtito, quod aliunde viuere commode poſſit renuntians, & aliter facta nulla ſit.* iuxta clauſulam illam annullatiuam Concilij *in d. cap.* 2. ibi. *ſi aliter fiat renuntiatio irrita erit*, ex quo tex. ſic reſoluunt Flamin. *de reſign. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 36. ſubiungens ita fuiſſe reſolutum per Rot. Rom. *in vna Salmantina*, coram *D. Orano de menſe Maij an.* 1588. Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 314. *in* 1. *edit. & reſolut.* 272 *num.* 1. *in fine, & num.* 2 *in* 2. *edit.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 14. §. 3. *& cap.* 16. §. 8. *num.* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 991. Valenzuela *conſ.* 32. *num.* 21. *tom.* 1. Sanch. *in opuſc. moral. lib* 7. *cap* 1. *dub.* 38 *num.* 1. vbi ſubdit quòd ſi fiat renunciatio beneficij non facta mentione quòd ad illius titulum eſt ordinatus, & habet aliunde vnde viueret, non eſt valida in foro conſcientiæ, Rota coram Gregor. XV. *deciſ.* 441. *num.* 1. & ibi Beltramin. *num.* 9. Nicol Garcia *dict. cap.* 5. *numer.* 217. vbi *num.* 214. quod eſt nulla etiam in foro conſcientiæ, Campanil. *dict. rub* 8. *cap.* 6. *num.* 1. Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 1. *de ſacram. Ordinis, c.* 7. *concl.* 20. Marchin. *diffic.* 7. *d. loco* Armend. *ubi ſuprà numer.* 21. vbi *numero.* 22 cum Garcia *numer.* 191. atque aliis deciſum refert pro forma traditum eſſe, vt reſignans teneatur facere mentionem ſe ad titulum illius fuiſſe promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non poſſit, quod etiam tradit Maſſobr. *in praxi habendi concurſum reg.* 5. *anb.* 1. *num.* 45 Vnde † reſignatione de tali beneficio facta non habita mentione, quòd in illud fuit promotus, vltra quam 33 quòd ſit nulla, vt ſupra oſtenſum eſt, reſignanti competit actio ſpolij; & fuiſſe declaratum à *ſacra Congregatione*, & deciſum in Rota coram. *Illuſtriſſ. mo Domino meo Cardin. Millino* 19. *Nouembris* 1602. *in Aretina Plebis*, referunt Garc. *d. cap.* 5. *num.* 438. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 44. *verſ. ampliari poſſet, pag.* 53. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 10. *n.* 35. latè Gratian. *diſc. forenſ. tom.* 5. *c.* 991. Burat. *dec.* 830. *n.* 13. quia cùm reſignatio non teneat, ius non abdicatur à reſignante, vt dicit Garcia *d. cap.* 5. *n.* 225. & in hac materia eſt bona ſacræ Rotæ Rom. *deciſio in Leodien. Canonicatus S. Ioannis* 28. *Iunij* 1621. coram *R. P. D. Remboldo*, tenoris ſequentis. 34

Domini Dixerunt Canonicatum eſſe adiudicandum Theodoro, quia ipſe fuit de eo prouiſus per obitum Balduini à Sereniſſimo Electore Colonien. vigore Indulti ampliſſimi, quod habet à Sede Apoſtolica.

Nec obſtat quod dicitur dictum Canonicatum vacaſſe per reſignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipſius obitum, quia dicta reſignatio fuit nulla, ideóque nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta reſignatione abdicatum, ſed vacauit per mortem, Caputaq. *deciſ.* 215. *part.* Cardin. Seraph, *deciſ.* 1498. *n.* 8.

Quod autem reſignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini *c.* 2. *de reform. ſeſſ.* 21. ex quo non fuit in ea expreſſum quòd Balduinus eſſet promotus ad titulum dicti Canonicatus, provt in dicto Concilio expreſsè diſponitur, & quòd hoc caſu reſignatio ſit nulla; tradunt Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 36. *&* 39. Garz. *de benef. c.* 5. *num.* 192 *& ſeq.* & Gonzal *ad reg.* 8. *gloſ.* 5. §. 10. *num.* 35. & tenuit Rota *in Aretina Plebis* coram *Illuſtriſſ. mo Cardinale Millino*, relata per eundem Garz. *dict. c.* 5 *part.* 2. *n.* 438.

Nec obſtat quod dictum ſacrum Concilium decreuit, quòd dicta mentio fieret in reſignatione ad effectum tantùm, ne clericus in opprobrium Ordi- 35

nis

nis clericalis mendicare cogatur, & cum huic inconuenienti ſatis fuerit prouiſum mediante clauſula, *Conſtito quod reſignans habeat aliunde*, &c in dicta reſignatione apposita, videatur dictam reſignationem ob defectum dictæ expreſſionis non poſſe dici nullam, eo quòd forma poteſt adimpleri per æquipollens, quando habetur effectus à lege deſideratus; quia fuit reſponſum, quòd dictum Cōcilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non ſolum diſpoſuit, quòd reſignationes non admitterentur, niſi conſtito, quòd reſignans haberet aliunde vnde commodè viuere poſſet, ſed vlteriùs decreuit, quod in reſignationibus mentio fieret, quòd reſignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo reſignatio erat admittenda, ſi ita videretur, patrimonium reſignantis, quod aliàs potuiſſet diſtrahere; perinde atque fuiſſet vinculatum, ſi ad titulum illius fuiſſet ordinatus; vnde non poteſt dici quod mediante dicta clauſula, *Conſtito*, &c. fuerit intentioni dicti Concilij ſatisfactum, quia ex duobus requiſitis non ſufficit alterum adimpleuiſſe. *l. cùm hi, §. ſi Prator, & ib. gloſſ. ff. de tranſact. l. ſi haredi plures, ff. de condit. inſtitut.* Dec. *conſil.* 433. *num* 6. Sarnen. *in reg. de public. reſigna. q.* 8. *num.* 2. Put. *deciſ.* 193. *lib.* 1. Et imò † cum dictum Concilium vlteriùs etiam procedendo annullet reſignationes aliter factas, ſicque contineat decretum irritans, non potuiſſet forma ab eo tradita per equipollens adimpleri, ſed debebat ſeruari ad vnguem. Aldobr. *conſ.* 92. *num.* 27. *lib.* 1. cum aliis per Marcſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 58. *n.* 10. & in terminis dicti Concilij, quod non poſſit adimpleri per æquipollens firmat ex ſententia *ſacra Congregationis Illuſtriſſimorum Sacri Concilij Interpretum*, quam refert ad extenſum Garc. *loco prox. mè citato, numer.* 195. Gonzalez *vbi ſupra num.* 35. fuit dictum *in dicta Aretina Plebis*, coram *Illuſtriſſ. Cardinale Millino*.

36

37 Non obſtat quòd Concilium non comprehendit reſignationes factas in manibus Papæ, quia hoc eſſet nimis reſtringere diſpoſitionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus reſignationibus, & propterea generaliter intelligi debet: maximè cum eadem ratio militet in omnibus, nec ſubſit cauſa dictæ reſtrictiuæ, & quod locum habeat etiam in reſignationibus factis coram Papa, firmat Garz. *vbi ſuprà n.* 193.

Non obſtat quòd Conſtitutio Pij V. ſolùm mandat apponi clauſulam *Conſtito*, &c. quia non eſt correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum reſignans eſt promotus.

Non obſtat quòd Papa in genere cogitare potuerit, quod reſignans eſſet promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, quia Concilium, vt dictum eſt, requirit pro forma, quod fiat expreſſio dictæ qualitatis, vnde illa ſeruari debet, ex allegatis: vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod reſignans non eſſet promotus ad titulum illius beneficij, eo ipſo quod ſibi hoc non fuit expreſſum.

38 Non obſtat quòd ſaltem Canonicatus remanſit Sedi Apoſtolicæ affectus per appoſitionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appoſitionem manus non intrat quando reſignatio eſt nulla, & per conſequens beneficium vacat per obitum, & non per reſignationem, Achil. *deciſ.* 14. *ſub n.* 1. *vt lit pendent. in nou.* & 419. *p.* 1. *diuerſor.* & *deciſ.* 570. *n.* 8. *verſ. vel diuerſa euenat, p.* 1. *in recent.*

Non obſtat quòd etiam quòd reſignatio ſit nulla, tamen locus eſt affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa reſignantis, Garz. *d. tract. de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 1. *num.* 170. quia hoc procedit quando reſignans eſt in culpa, quominus reſignatio ſortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium reſignantis, & per conſequens abdicatur Ius à reſignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reſeruatum, ſecus eſt quando reſignatio fuit nulla de per ſe, & ex alia cauſa quàm ob non implementum; tunc enim per huiuſmodi reſignationem non abdicatur ius à reſignante, vt benè per eundem Garc. *part.* 11. *cap.* 3. *n.* 117. vt exemplum adducit in reſignatione ſimoniaca, per quam non abdicatur ius à reſignāte, etiam quòd ſit pura, & per conſequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, niſi in euentum in quem vacaret per reſignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuerſam, vt in *d. deciſ.* 570. *n.* 8. *p.* 1. *in recent.*

Vnde cùm in caſu de quo agitur, reſignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, ſed quia non fuit in ea ſeruata forma Concilij, meritò non fuit ius abdicatum à reſignante, & per conſequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per reſignationem, neque, vt dictum eſt, remanſit affectus ex allegatis. Hactenus dicta deciſio Rotæ.

In minoribus Ordin. conſtitutus non ligatur diſpoſitione text. *in d. cap.* 2. imò poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit ita Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 35. *num. vlt.* Hermoſil. *ad Greg. Lop. l.* 15. *gloſſ.* 1. *num.* 104. *tit.* 5. *part.* 5. Flamin. *d. quaſt.* 6. *num.* 178. Vgolin. *d. cap.* 16 §. 8. *n.* 4. *verſ. poſtremò*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *quaſt.* 7. Fr. Emmanuel *m.* 2. *c.* 15 *numer. vlt.* Steph. Gart. *d. c.* 159. *à numer.* 9. Cenall. *q.* 561. *numer.* 26. Garcia *d. c.* 5. *num.* 203. Paul Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 14. *num.* 4. † In Sacris verò conſtitutus non poteſt vllo modo beneficium reſignare, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit, ſancivit Pius V. *in Conſtit.* quæ incip. *Quanta Eccleſia Dei*, ibi, *ſed nec horum vllus ſacro Ordine inſignitus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficiū, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commodè ſuſtentari*; quæ Conſtitutio licet loquatur de reſignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in propoſito, prout de ſtylo Curiæ ſeruari teſtantur Flam. *de reſignat. benef. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 3. & *lib.* 5. *q. vltim. n.* 176. Nicol. Garcia *d. c.* 5. *num.* 298. quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *diſt. reſolut.* 271. *in fine.* † In qua quidem Curia non admittitur reſignatio alicuius in Sacro conſtituti, niſi cum clauſula, *quod reſignāt aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit*, quæ clauſula intelligitur de illa neceſſaria ſuſtentatione, quæ ſine penuria ſufficit, inſpecta qualitate perſonæ, & loci, vt fuiſſe in Rota reſolutum dicit Nicol. Garc. *dict. cap.* 5. *num.* 207. & 208. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui conſiderata qualitate perſonarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Cenall. *communium contra commun. q.* 561. *à n.* 17. Menoch. *de arbitr. caſu* 216. *num.* 12. & 13. Stephan. Grat. *d. c.* 159. *n.* 15. Ex quibus:

39

40

41

42 *Primò* colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non valere, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum eſt pro forma, & indiſtinctè annullatur reſignatio aliter facta;

Ita deciſum eſſe tenet Garcia *dict.part. 2. cap.5. num.515.* & refert etiam add.tio ad Nauar. *conſ. 4. de renūt.* ſequuntur Vgolin *de poteſtate Epiſcopi,c.26. §.8.num.4.* & Homobon. *d.tract. 2.cap.2.q.23.in fine,* & tenuit Rota *in d. Leodien.* Quamuis contrarium imò talem valere renūtiationem exiſtimauerint minus bene, Nauar. *dicto conſil.4.de renunt.in nouis,* Flamin. *dict.lib.2.quaeſt.7.num.41.* Fr.Emman. *tom.2.ſum. cap.35.num.12.* Campanil. *dict.cap.6. num.61* nouiſſimè Marchin *dip.6.cap.6.diffic.7.num.40.* ex ea ſcilicet ratiòne, quia tunc ceſſat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam conſtat eo in textu Concilium vetuiſſe reſignationem beneficij aſſignati in titulum; ceſſante enim cauſa finali, debet ceſſare & effectus, ſicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa,limit.1.n.1.* & alij plures relati per me *axiom.40.num.4.* Sed huic obiectioni ſatis reſponſum eſt *ſuprà in dicta Rota deciſ.num.35.*

43 *Secundò* colligo procedere in permutatione, quæ nulla eſt, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit ſacris Ordinatus, ex verbis Conc. *d.c.2.* ibi, *id verò beneficium reſignare non poſſit;* reſignationis enim nomen ſimpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex cauſa permutationis factam Rebuff. *ſuper reg. de infirmis reſign.gloſſ.4.n.2. & 3.* cum aliis per me adductis *de appellatiua verbor. appel.237.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis reſignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præſtito conſenſu, vt inualidus ſit actus, habere etiam locum ſi ex cauſa permutationis fecerit, vt demonſtrant verba dictæ regulæ, & ſuccurrit ratio, quia, qui permutat, reſignat, nam duo actus conſiderantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boër. *deciſ.2. num.16* Ita tenent, ac deciſum referunt Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curia Archiepiſc. Neapol.part.3.deciſ.17.n.2.* vbi quòd permutans beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, tutus erit in foro conſcientiæ, ſi illud quod de nouo habuit, eſt æquiualens, Gonzal. *ad reg.9. Cancel.gloſſ.5.§.10.à n.43* Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.cap.150.num.3.* Rota Romana *apud Farin.deciſ.614.in nouiſſ.* Nicol.Garcia *d.cap.5.num.218.* & quod diſpoſitio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacram Congreg.* declaraſſe 18. *Iulij* 1402. ait Steph.Gratian. *d.c.159.num.5.& in addit.ad deciſ.189.* per quam etiam dictum fuiſſe refert *d.n.3.*

44 quòd † permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus eſt in foro conſcientiæ; ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam teſtatur Armendar. *vbi ſupra num.31* Hinc non immeritò limitāt *ſuprà* poſitam reſolutionem, quando permutans conſequitur validè poſſeſſionem pacificam alicuius beneficij ſufficientis ad congruam, cum Rota *in Mutinen.Canonicatus 4.Decemb.1609.* coram Greg XV. *deciſ.441.num.3.* Vgolin. *d.cap.26. §.8.num.4.verſ ſecundò excipitur.* Mallob. *d.requiſ.5. dub.1.num.45.* Coccin. *deciſ.317.* Buratt. *deciſ.830. num.14.*

45 *Tertiò* colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure cum ſub *d. cap. 2.* comprehendatur tantùm reſignationes voluntariæ, prout deciſum refert Nicol.Garcia *d.cap 5. num. 219. & ſeq.* Si tamen veniat priuandus per ſententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, eſt illi aliquid relinquendum, vnde ſe alat, prout bene reſoluit Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curia Archiep. Neapol. deciſ.18. p.1.* Vnde *ſacra Cong.Conc. ſub die 5.Febr.* 1604 cuius memini *in collect.Bullar.verb.patrimoniū,* cenſuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit quis ad ſacros Ordines promotus, non poſſe capi in executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expenſas à Iudice condemnatus, etiamſi nihil aliud præterea poſſideat.

Quartò colligo, quòd iurans reſignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem conſtituit ad reſignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minimè poterit, vt cùm effectu renuntiet, verum etiam procurationem reuocare valebit, præmiſſa tamen abſolutione à iuramento, cuius quippe abſolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra abſolutionem ſit etiam valida reuocatio. Ita deciſum referunt Flamin. *dict.quaeſt.6.num. 43.* Nicol.Garcia *d. cap.5. num.232.in 2.declar.* Armendar. *d.loco num.29.* Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.7.c.22. quaeſt.6.* Vgolin. *dict c.16. §.8.ſub numer.4* Campanil. *dict.cap.6.numer 4.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ.reſol.272.numer.2.* Marchin. *d.part.6.c.6.diffic 7.n.39.* 46

Beneficium igitur ad cuius titulum eſt facta promotio, ſi reſignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum aſſumpſiſſe Ordines, vt oſtenſum eſt, qua declaratione facta caueat Superior, ne ipſum admittat, niſi antea ſibi conſtiterit illum habere vnde poſſit commodè ſuſtentari, quo non perquiſito, ſi acceptauit illam, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſe tenebitur eidem miniſtrare alimenta, eo quòd non caret culpa, & ita ſæpe deciſum fuiſſe ipſas declarationes aſſerentes referunt Flamin. *de reſignat.lib.1.quaeſt.6.poſt num. 41.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.272.num.2.* Campan. *d.cap.6.n.3.* Marchin. *d. p.6.c.6.diffic.8.* 47

Quinto colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſe hypothecari, nec obligari; quia ille, qui non poteſt bona alienare, nec etiam poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, argum. *l.vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt Pinel. *in l.1.C.de bonis mat.part.3.numer.19.* D. Barboſa *in l.1.p.3.num. 39.ff. ſoluto mat.* Rebello *de obligat.iuſt.part.2.lib.6.quaeſt. 3. num.15.* † Tanta eſt enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione non liceat, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capere, & in illis executionem fieri, ſi clericus egeat, ac petitam ſummam, qua ſe alit, excuſare non poſſit, Abb. *in cap.cum olim el ſecundo,num.5.de reſtitution. ſpoliat.* Franch. *in cap. reprehenſibilis poſt num.21.de appellation.* Iaſ. *in l.commodatis poſt num.12 ff.de re iudic.* Gail. *lib.1.obſeruat.117.num.9.* † Si enim miles, qui ſub armata militia ſtipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur, ex *l.miles. ff.de re iudicat* ſic & clerici iuxta *gloſſ.2.in fine in dict.l.miles,* cùm militibus aſſimilētur *in cap.2 de pœnis,lib.6* † Et ideo clericus, qui iurauit ſe Titio ſoluturum mille, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem adeptus ſit dignitatem; non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopatus, vt conſuluit Bald. *conſil.208.incip.Super prædicto, vol.2.* 48 49 50 51

Patrimonij ſub vocabulo quid veniat in præſenti materia?

PAtrimonij vocabulo in hac rè intelligitur, non ſolùm quicquid ex patris bonis filio obuenit, verùm etiam omne id, quod aliunde, hæreditate ſcilicet, vel donatione, & quamuis ex cauſa, illi delatum eſt; ex ea ratione, quia ſatisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecumque habeat victum, 52

ne

ne mendicet. Ita Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.8.cap.4.num.1.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c.26. §.9.numero 3.* Bonacin *d. diſput. 3. quæſt.1.puncto.9. num.13.*

53 Qui enim beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio Epiſcopalis præcedat, per verba Concil. Trident. *ſeſſ.21.de reformat.cap.2.* ibi, *patrimonium verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſt hac non poſſint*; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi, *niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*; quare cùm Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas, per reg. *cap. cùm ceſſante, de appellat.* & firmant in propriis terminis me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d.cap. 8.numer.10.* Nauar. *conſil.34. num.2.de tempor. ordin.in nou.* vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe negatam cuidam facultatem aſcendendi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum, quæ Nauarri reſolutio colligitur ex Concil. *d.c.2.* ibi, *niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos,* quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam. *l. fideicommiſſaria ff. de fideicom. libert.* gloſ. *verb viſum in c. 7. de corpore vit.* Lap *alleg.60 n 3.* ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem habebit, gloſ. *verb. relinquitur in cap. ſtatutum §. acceſſorem, de reſcript. in 6.* Calcan. *conſ.38. n.7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia Superior non poteſt animum & conſcientiam inferioris immutare. Bald. *in l.1.num.10.verſ. ſcias tamen, C. de ſent. ex breuic. recit.* Couar. *var. lib.1.cap.11.num 3.verſ. & ab eo,* ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut de illo conquerere ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare non reſoluit Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. decis.393 in 1. edit. alias reſol 587 in 2. edit.* & cenſuit Rota *in Elboren. Ordinum 14. punct. 1618* coram *R. P. D. Rembolde, & 18. Februarij 1619* coram *R. D. meo Concino Decano.*

Quæſtio tamen contingibilis eſt, an vbi beneficium ſit tenue, & extra patriam, cui ad congruam ſuſtentationem iungatur patrimonium, ad quam ſpectabit tunc ordinatio, num ad Epiſcopum beneficij, vel ad Epiſcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, ſed de alterius licentia, tenent Quarant *ſum. Bullarij verb. Ordo verſ. ſecundo extende,* Iolius Cęſar Madius *de ſacris Ordinibus cap. 5. num.28. & 29.* ſed ad Epiſcopum beneficij ſpectare videtur, cum ratione patrimonij nullus acquirat forum, & efficiatur ſubditus Epiſcopi loci, in quo exiſtit.

54 Quantitas Patrimonij, ad cuius titulum Ordinem ſacrum quis ſuſcepturus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat Concil. Trident. *d cap. 2.* & diximus ſuprà *num.8. cum ſeqq.* Sed an ſufficientia patrimonij ſit attendenda [illegible] initio impetrationis dimiſſorialium, vel ſufficiat [illegible] ordinandus obtineat, poſt dimiſſorias, ſed tamen antequam ordinetur: Vide Iacob. de Graſſ. *de temp. ordin. conſ.4. tom.1.*

55 Patrimonium [illegible] bili conſtitui debet? nam ſi [illegible] conſtituatur, non eſſet ſatisfactum [illegible] Trident. cum res mobiles facile vel extingui [illegible], vel conſumantur. Ita Nauar *conſil. 34 de tempor. ordinat.* [illegible]

ral.p.2.lib.3.cap.4.q.7. Graſſis *conſil.4 de tempor. ord. tom.1.* Vgolin. *d.c.26.§.10.num.1.* Molfeſ. *d.cap.15.n.4. & 5.* Nicol. Garc. *d.p.2.cap. 5.n.105. & 111.* D. Acuña *in comment. ad cap. ordinem diſt.70.num.11.* Bonac. *d.puncto 8.num.15. in fine,* vbi etiam quòd huiuſmodi bona debent eſſe frugifera, Aloyſ. Ric. *in praxi fori Eccleſiaſt. decis.315. in 1. edit. & reſolut. 273. in 2. edit.* vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens, ſi promiſſionem habuit de aliquo, quòd ſuppleret id, quod deerat. Neque bona, ex quibus patrimonium huiuſmodi conſtituitur, debent eſſe hypothecæ ſubiecta pro debito, poſito autem onere hypothecæ non poteſt ordinatus ali & ſuſtentari ex iis bonis, ſi creditor velit ſolitudinem ſibi fieri, nec Concil. *in d.c.2.* prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum, qui promotus eſt, tollit obligationem antea contractam, aut iuri alteri quæſito derogat. Nau. *conſ.18. de tempor. ordinat.* Si verò bona non ſunt hypothecæ ſubiecta; quamuis dominus ſit ære alieno ita grauatus, vt non remaneat ſoluto debito patrimonium ſufficiens ad ipſius ſuſtentationem, ſeu ad patrimonium conſtituendum, arbitror titulum in huiuſmodi bonis validè conſtitui poſſe, quia ordinatus habet illorum dominium, & ius ad fructus, & poteſt illa validè alienare, & multo fortius titulum conſtituere, quamuis fortè fieri poſſit, vt grauiter peccet, ſi aliunde nequeat creditoribus ſatisfacere. Ita Suar. *de cenſur. diſp.4 ſect.1. num.15. verſ. contrarie,* Garc. *d p.2.c.5.n.1;9. cum ſeqq.*

Ad titulum patrimonij, quòd conſiſtat in cenſu tam vitalitio, quàm in perpetuo & redimibili, poſſe quem ordinari reſoluunt Nicol. Garc. *de benef. p.2. cap.5.num.45.* Alzed. *d.part.2.q.5.num.55.* Cenci. *de cenſib. part.1. cap.3.q.1.art.2 à num.4. vſque ad n.34.* ex ea ratione, quia eſt titulus per ſe frugifer, certus & firmus, ex quo quis acquirit ius habendi certam penſionem, ex qua congruè viuere poſſit. Quicquid teneant Vgolin. *de officio Epiſcop cap.26.§.10.num.2. & §.11.n.3.* Bonacin. *d.puncto 8.num 14. verſ. ego verò.* Nam licèt cenſus perpetui redimi, & extingui poſſint, poteſt tamen in ipſa tituli erectione hæc cautio adhiberi vt in caſu redemptionis & extinctionis pecunia ex Epiſcopi decreto iterum quamprimum in beneficium eiuſdem promoti implicetur, & reinueſtiatur, ita declarauit *ſacra Cong. Concil. ſub die 2. Iunij 1619.*

Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, dummodo donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt Zech *de repub. Eccleſiaſtica cap. de clericis ſub num.3. verſ.* S4. Campanil. *d rub.* - *cap.4.numer.3.* Moſcon *de maieſt. milit. Eccleſ. lib.1.p.1.cap.1.pag.380.* Vgolin. *de officio Epiſcop. cap.26.§.9.num.4.* Azor. *inſtit moral. part.2. lib.3. cap.4 q.1.* Alphonſ. Narbona *citato loco num.9. pag.5.* Alzedo *d.p.2.c.5.num.57.* Nicol. Garcia *de benef. p.2. c.5.num.79.* 56

Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imò re vera eſſet tanquam ordinatus ſine titulo, proindeque incurret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. Sixti V. contra clericos malè promotos. Sic docent Viuald. *in Candel. aureo in explicatione d. Conſt. notab.14.* Spin. *in ſpeculo* 57

teſt.1 cu.

*teſtament.gloſ.*18.*num.*75.Petr.Ledeſma *in ſum.tom.*2.
de ſacram. Ordinis, capite 7.*concl.*6.*difficult.*5 Carill.
*in itinerario ordinandorum ſect.*2.*c.* 2.*numero* 17. Vaſ-
58 quez *p.*3.*tom.* 3.*diſp.*243.*in fine,*† vbi ait graue pecca-
tum eſſe, ſi ficto patrimonio, vel beneficio ordine-
tur, Ceuall.*q.*527.*n.*13. Suar.*de cenſur.diſp.*31.*ſect.*1.
*n.*34.& 35.Fillinc.*tract.*17.*c.n* 89.Franc.Leo *in the-
ſauro fori Eccleſ.p.*3.*c.*39.*n.*33.Vgolin.*de offic. Epiſc.*
26.§.18. Sanch.*de Matrim.l.*6.*diſp.*32.*n.*8.*in fine* vi-
de tamen *alleg.ſeq.n.*18.*cum ſeqq.*

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio ad-
ſit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit bene-
ficium ſufficiens, vel aliàs, vnde viuere poſſit, nulla
tunc incurritur ſuſpenſio, cùm non ſit contra men-
tem, & diſpoſitionem Concil. Trid.*in d.c.*2.prout re-
ſoluunt Nicol. Garcia *d.c.*5. *n.*169.D. Acuña *in d.c.
neminem, diſt.*70.*n.*21.

60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bonis paternis maternîſve?
Et videtur dicendum quod ſic; cum enim viuente
patre quodammodo dominus videatur, §.*ſui autem
& neceſſarii*, vbi gloſſ. *Inſtitut, de heredum qualitate*;
& æſtimum patris, æſtimum filij exiſtimetur, gloſſ.
*in l.*2.*C. qui ætate, lib.*10.Alexand. *in l. ſuis ff.de li-
beris, & poſth.*vbi Alciat.*num.*10. dicit quod validum
eſt argumentum, pater eſt diues, ergo & filius, de
quo etiam Flamin.*de reſignat. lib.*2.*q.*6. *num.*13. *cum
ſeq.* Molin.*de iuſtit.tract.*2.*diſp.*246.*verſ.illud.prater-
ea,* Bened.Ægid.*ad l.*1.*C.de ſacroſ.Eccleſ.p.*6.§.1.*num.*
30.*in fine.*D.Acuña *ad c.neminem numer.*10.*in princ.
diſt.*70. Ideo poſſe quem ordinari abſque patrimo-
nio, ſi habeat patrem diuitem, reſoluit Surdus *de
alimentis, tit.*7.*quæſt.*37. *num.*2. Sed contrariam opi-
nionem veriorem dico: imò ordinandum non eſſe,
quamuis haberet patrem diuitem, nihil aſſignantem
pro victu, & portione, quia Concil.*d.loco,* vult pa-
trimonium verè obtineri, & non fictè, & ita melius
hanc partem tenet Flamin. *dict.quæſt.*6.*numero.*28.
Vgolin.*d.c.*26.§ 9.*num.*3.Campanil.*d.rubric.*8.*cap.*5.
*numer.*3.Molfeſ.*in ſumm.tract.*2.*c.*15. *num.*5. Sanch.
*de matrim.lib.*8.*diſput.*19.*numer.*21. Nicol. Garc.*d.c.*
5.*num.*91.& 92. Alphonſ. Narbona *d.loco à num.*47.
*pag.*11.*in princip.*Alzedo *d.part.*2.*c.*5.*numero* 62.*cum
ſeqq.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inua-
lida ſit, iuxta vulgaria Iura, quæ referunt Gutier.
*de ſacram.infirm.part.*1.*c.*4.*numer.*1. Fontanel.*de pa-
ctis nupt.clauſ.*4.*in princip.à num.*1.*cum ſeq.& gloſſ.*7.
*part.*1.*numer.*1.nihilominus poteſt pater donare filio
quod ad patrimonium ſat ſit, & donatio valebit,
prout reſoluunt Flamin.*dict.quæſt.*6.*num.*9. Narbona
62 *d.loco num.*19.*in fine,* Vgolin.*d.*§.9.*n.*4. † Melioratio
enim facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam
non interueniente traditione, erit irreuocabilis,
iuxta *l.*17.*Tauri,* quæ nunc eſt *l.*1.*tit.*6.*lib.*5.*noua Re-
copil.* in ea etenim verſatur cauſa onèroſa cum Epi-
ſcopo, qui aliàs non ordinaret, ne de ſuo aleret, &
ſic poſt ſacros Ordines ſuſceptos, à parentibus re-
uocari non poteſt. Ita Conat. *in cap.Raynaldus, de te-
ſtamentu,* §.2.*num.*7.Cifuentes *dict.l.*17.*Tauri num.*1.
vbi Tello *numero* 81. & 82. Auendan. *reſponſ.*17. *in
fine,* Morquech *lib.*3.*de diuiſ. bonor.c.*6. *à numer.* 90.
Thom. Valaſc.*tom.*1.*alleg.*35.*numer.*6.Alphonſ Nar-
bona *d.loco.num.*23.*pag.*7.Sanchez *d.c.*1. *dub.*44. Fr.
Emman. *in ſumm tom.*2.*c.*13. *numero* 8 D.Acuña *in
c.neminem diſtinct* 10.*numer.*13. Gutier.*practic. lib.*2.
*quæſt.*15.*num.*7.Matienſ.*dict.l.*1. *gloſſ.*9.*num.*8.Men-
dez de Caſtro *in l.cum oportet.part.*4 *num.*163. Aze-
ued.*in l.* 10.*num.* 31.*tit.*6.*lib.*5.*recop.*Stephan.Gratian.
*diſcept.forenſ.tom.*1.*c.*1399.*numer.*29.Campan.*d.rub.*9.

*c.*6.*n.*10.*in fine.* Quicquid dicat Spino *in ſpec.teſtam.
gloſ.*18.*n.*75.& 76.

Vtrùm valeat aſſignatio bonorum in præiudi-
cium legitimæ aliis filiis debitæ, ſi pater totum pa-
trimonium ad ſacros Ordines aſſumendos alicui ir-
reuocabili donatione donaret? Vide Ceuall.*commun.
contra communes q.*527.& 682.

Si filius velit promoueri, parenſque nolit iuſtum 63
ei patrimonium conſtituere, poteſt filius genitorem
conſtringere Iuris remediis, vt illud ſibi aſſignet.
Confirmatur ex eo, quia argumentari licet à Matri-
monio carnali, ad ſpirituale, per *cap.inter corporalia,
de tranſlat.Præl.l. ſancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ.*cum
citatis *in libello de principiis iuris, lit. A, num.*188.
Sed cùm vxorem ducere intendit, illum poteſt co-
gere, vt ſibi conſtituat donationem propter nuptias
in dotis recompenſam, *l.fin.C. de dotis promiſſ.* Gu-
lielm Benedict. *in cap.Raynutius, verb.dotem, quam ei
dederat.* ergo ſimiliter poterit cogi, vt donationem
faciat filio pro ordinibus ſuſcipiendis, & ſuo Ma-
trimonio ſpirituali. Ita hanc opinionem tenent
Auendan.*reſponſ.*17.*numer.*4.Sanch.*de Matrim.lib.*1.
*diſput.*26.*ſub num*7.Campan.*d.rub.*8.*c.*5. *numero* 14.
latè Marc. Anton Genuenſ. *in practicab. Eccleſiaſt.*
*q.*624.Thom.Valaſc.*tom.*1.*alleg.*33.*nu.*4. & 5 Mar-
chin.*d.part.*6.*c.*7.*diffic.*1.D.Acuña *ad c.neminem diſt.*
70.*n.*13.

Quæſtio eſt in hac materia multum controuer- 64
ſa, vtrùm donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio
ſimpliciter facta conferri debeat, ſeu imputari in le-
gitimam? Partem negatiuam in hac quæſtione ſem-
per libenter amplexus fui, ex eo quia huiuſmodi
bona non erant libere aſſignata, vt de illis poſſet
ad libitum diſponere, quod requiritur in legitima,
Crauet, *conſ* 136.*incip. de anno.* tum quia † huiuſ- 65
modi bona ſunt data loco alimentorum, & ad ſup-
portanda onera Matrimonij ſpiritualis, cum cer-
tum ſit fructus filio datos loco alimentorum, & ad
ſupportanda onera Matrimonij, quia pauper, & non
habet aliunde, vnde ſe alat, non eſſe conferendos,
vt per Gama *Luſit.dec.* 140.*numer.*3.& *deciſ.*164.&
*deciſ.*310.*num.*13.Surd.*de alim.tit.*8.*quæſt.*57. *num.*2.
& *tit.*9.*quæſt.*34. *in princip.*Molin. *de Iuſtit. tract.* 2.
*diſp.*308.*verſ.Gama,* Thom. Valaſc.*alleg.iuris tom.*1.
*alleg.*59.*num.*10. Sic etiam † cum huiuſmodi bona 66
donata pro ſuſcipiendis Ordinibus non poſſint
vendi, nec alienari, ſequitur, quod non debent con-
ferri, prout in expenſis factis pro doctorando filio
reſoluunt Perez *l.*8.*tit.*2.*lib.*1.*pag.*48. & *tit.*7.*lib.* 5.
*Ordinam.pag.*206. Rebuff.*de priuil.ſcholarium, priuil.*
55.*numer.*3. Valaſc.*de partit.c.*13.*num.*175.Bonacin.
*de contractibus, diſp.*3.*q.*6.*puncto* 6.§.*vnico, num.*17.
† & in datis pro ingredienda militia reſoluunt idem 67
Valaſc. *d.cap.*13.*numero* 60. & 61. & plures relati à
Florez de Mena *ad Gam. deciſ.* 140.*in princ.* † Et in 68
datis ad conſequendam dignitatem firmat Rebuff.
*priuil.*56.*numero.*1. & in expenſis factis à patre, † vt 69
filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſti-
cum, tenent Gutier.*pract.lib.*1.*quæſt.*65.*nu.*10. Marc.
Anton. Genuenſ. *in practicab.l. Eccleſiaſt. quæſt.*657.
Quare fortiori ratione idem tenendum eſt in dona-
tis pro ſuſcipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in
legitimam eſſe imputanda tenent Anton Gomez *l.*
29.*Tauri numer.*21.vbi Tello *num.*16. & Valaſc. de
Auendan *gloſ.*3.*num.*8.Duen.*regul.*221.*num.*3.Garcia
*regul.*95. *num.*6. Polydor. Ripa *obſeruat.*234. Roias
*de ſucceſſionib.c.*7.*à num.*46.Azeued.*l.*10. *num.*29. &
30.*tit.*9.*lib.*5.*noua recopil.*Matienſ.*l.* 3.*gloſſ.*2.*num.* 14.
*tit.*8.*eodem lib* Spin.*in ſpeculo teſtament.gloſſ.*18.*à n.*
66.Quintanaduen. *Eccleſiaſtican.par.*2.*k.*3. *ad finem.*

Ioan. Garcia *reg.195.numer.6.* Parlad. *tom.3. q etid. d ffer.150.§.4.num.6.* Lotter.*de re benef. lib.1 q.2.n.43.* Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſtici.deciſ 594.in 1.edit.& reſolut 522.in 2. edit.*Cenall.*commun.contra commun.quaſt.*681. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.159.à num.32.* Mendez de Caſtro *in l.cum oportet, num.165.C.de bonis,quæ liberis,*Cald.Pereira *in l.ſi curatorem, verb. leſis, num.103. & 132.& quaſtionum forenſ.in commentar ad §.ſed hoc,part.2. num.48.verſ. ex qu*,*inſtit.de inofficioſo teſtam.* Campan.*in diuerſ.Iuris Canonici,rub.8.c.6.n.12.* nouiſſime Merlin.*de legitima lib.2.tit.2.q.23.*Duard.*in Bullam Cœnæ can 8.q.6. n.3. ad fin.cum ſeqq.*

70 Quamuis contrarium, imò donationem pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter factam conferri debere, ſeu imputari in legitimam, teneant infra citandi, ex eo tantum fundamento, quod ſcilicet donatum filio non conſumitur in adeptione Ordinum: ſed datur, vt illud poſt ſuſceptos Ordines habeat ob ipſius alimenta, & congruam in eo ſtatu ſuſtentationem, & quamuis non ſit alienabile, eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes; cui fundamento facilè reſpondetur, quod huiuſmodi bona ſic donata ſuccedunt loco alimentorum, ne ſcilicet ordinandus egeat, vt inſinuat Concil. Trident. *in d cap 2.* & ita non ſunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine diſcrepante, & nihil intereſt, quòd ſint tranſmiſſibilia ad hæredes, cum hoc in præſenti caſu non requiratur, ſed ſolum ſufficiat, quod non poſſint alienari; quia Iura, quæ id requirunt, habent locum, quando res non poteſt alienari ex prohibitione inſerta in ipſa re, at verò in noſtro caſu huiuſmodi bona non poſſunt alienari ex prohibitione ipſius rei, ſed perſonæ, quæ quidem incapax eſt tranſmittendi, & alienandi, cum in ipſis conſiſtant alimenta ſua, & ideo non eſt tuta, nec Iuri conſona, aut æquitati reſpondens opinio hæc contraria, quam ſequuntur Couar.*in cap.Raynaldus,de teſt.§.2. n.7.*Ayora *de partitionib.p.2.q.13.* Auendan.*reſponſ. 17.*Perez *l.4.tit.12.lib.3.Ordinan.*Fr.Emman.*in ſum. tom.1.c.15.numer.8.* Ioſeph.Gonzal *var.c.12.numero 25.* Alphonſ. Narbona *citato loco numer. 15. pag.6.* Salzed.*ad Bernard.c.18.numer.16.* Petr. de Ledeſma *in ſum.part.1. de ſacram. Ordinis.c.7. concluſ.6.ad finem,*Mench.*de ſucceſſionum creat.lib.3.§.22.limit.17. num 44.*Gutier.*practic.lib.2.quaſt.65.*Molin.*de Iuſtit. tract.2.diſp.238.& diſput.241.ad finem,*Nicol Garcia *d.c.5.numer.159.*Valaſc.*de partit.c.13.numer.77.cum ſequentib.*Marc. Anton.Genuenſ.*in practic. Eccleſiaſt. quaſt.62.* Vgolin.*de poteſtate Epiſcopi cap.16.§.9. in fine.* Bonacin.*de contract.diſp.3.quaſt.6. puncto 6.§ 5.* & in Bullam Cœnæ *diſp.1.quaſt.19.puncto 3.§1.n.14.* Thom.Valaſc.*tom.1.allg.35.n.6.in fine.* Marchin.*d.tr.2.p.6.c.7.diffic.10.*D.Acuña *in d.c.neminem,diſt.70. num.3.*

71 Patrimonium hoc ſuper rem certam conſtituendum eſt, itaut ſciri debeat, an ad ſuſtentandum clericum ſufficiens ſit, vt tenet Concil. Trident *d.cap.2.* Sed ſi res incerta ſit, id ſciri minimè poteſt, vt per ſe patens eſt: vnde nullus poteſt promoueri ex induſtria ſua, vel honeſto labore, putà quòd ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ, ita deciſum referunt Armend *in ad tit.ad.recopil legum Nauarra lib.2.*
72 *tit.8.l.1.de patrimonio clericorum,n.18.* Nicol.Garcia *d.c 5.n.126*

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litteraturæ quantumcunque ſit litteris, gradu, & collegio inſignis, prout tenent Salzed.*d. cap.18.n.71*

Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. capit.81 numer.2.* Petr.de Ledeſma *dict.c.7.ante vltimam concluſ.* Fr.Emman.*d.c.15.numer.15.* Bonacina *d part.8.numer.18* Sanch.*in opuſ.tom.2.lib.7.c.1.dub. 45.num.10.* Diana *reſol.moral.par.4.tract.4.reſol.51.in fine.*Piaſec.*in praxi Epiſcop.1.c.1. num.45.in fine.*Alphonſ.Narbona *d.loco num.73.pag.14* Marchin.*dict. part.6.cap 6.diffic.5.à numer.16.* Garcia *d.c.5.numero 128.* vbi refert ita cenſuiſſe *Sacram. Congregationem. Et ideò decretum Concilij Viſbonen.quo ſtatutum erat poſſe quem ad titulum litteraturæ promoueri, iuſſit Sanctiſſimus deleri & dixit ſe daturũ Breue Cardinali Portugaliæ, vt ſolis Doctores in iure Canonico, vel Theologia poſſit ipſe Card.prauio examine è facto promouere ad ſacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ, in qua re ſuam grauat conſcientiam.* Non deſunt tamen qui teneant fas eſſe ad ſacros Ordines aſſumere virum litteris inſignem, & collegio illuſtri cooptatum, vel gradu Licentiaturæ ornatum, honeſtiſque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quia habet vnde ſe poſſit ſuſtentare, ac loco patrimonij, ſiue beneficij, illi eſt titulus, quo ſine dedecore decenter viuat, & facilè valeat beneficium, ac dignitates obtinere. Quare hanc tuetur partem, & ſecundum illam Iuriſperitos, ac Theologos doctos conſultos reſpondiſſe refert Henriq.*in ſum.lib.19.cap.17.§.4. in comm. lit.G,*ſequuntur Vega *in ſum. part.1.c. 57.caſu 1.* Fr. Emman.*d.c.15.numer.15.*Gonzal.*ad regul.8 Cancell. gloſ.5.numero 36.*vbi dicit ita conſuluiſſe, Campanil. *dict.rub.8.c.4.num.6.* Alzed. *in praxi Epiſcop part.2. cap.5.numer.66.*Auil.*de cenſur.part.3.diſp.5.dub.6.ad fin.* Villar. *del patronado de Calatajud p 4. §.3. num. 22.ad fin.* Gratian.*diſcept forenſ c.57.num.30.*Lotter. *d.lib.1.q.2.numer.41* Mihi primum verius ipſa Concilij conſtitutio apertè inſinuat *ſeſſ. 21. de reformat. cap.1.*in illis verbis, vbi, *ne quis deinceps clericus ſæcularis, quamuis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros Ordines promoueatur, niſi prius legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat, pacificè poſſidere;* quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum inſignem in hac Curia Romana etiam in Hiſpania habentem annuam penſionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illuſtriſſ. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturæ noluit ordinare propter *ſuprà* dicta Concilij verba, quæ, vt reſpondi, id non permittunt.

Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patri- 73
monium, aut donationem, poteſt cum penuria Sacerdotum ex iſtis, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum, ita per *ſacram Congregationem* deciſum eſſe referunt Flamin.*de reſign.lib.2.q.7.n.11.* Lotter. *dict. lib.1.q.1.n.10.*Armend.*d.loco n.2.& 30* D.Acuña *ad dict.c.neminem,n.11.in fine.*Campanil.*d.c.4.n.6.* Ceſſante enim hac penuria, verum eſt ad Ordines ſacros illum non eſſe admittendum, qui cum ſufficienti patrimonio, & beneficio careat, impetrat ab amico cedulam, in qua promittit ſe illi neceſſaria vitæ ſubſidia miniſtraturum; nam obligatio iſta perſonalis, non eſt res immobilis, & pacificè poſſeſſa, & per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, ſed non ius in re. Ita Nauar.*con.34.de temp ordin.*Azor.*inſtit.moral. part.1.lib.3.c.4.quaſt 7* Vgolin.*de offic.Epiſcopi,c.26. §.14.numer.2.*Molfeſ.*in ſum. tractat.2. capite 15.numer.4.*

Ad titulum penſionis perpetuæ Ordine ſacro ini- 74
tiari quis poteſt, vt tenet Concil.Trident.*d. cap.2.* ibi, *patrimonium verò, vel penſionem*, &c. dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, prout

de

de beneficio, & de patrimonio *ſuprà* dixi, & reſoluunt Vgolin. *d. cap.* 16. §. 14. Marchin. *d. tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 6 *diffic.* 5. *num.* 25. Garc. *de benefic. d. c.* 5. *num.* 93. & 94. Alzede *d. part.* 2 *c.* 5. *num.* 58. Ad huiuſmodi tamen penſionis Eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſunt, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiarum ſuarum, iuxta *d. c.* 2. prout deciſum teſtatur Armend. *d. loco num.* 3. vbi *n.* 4. refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad Sacros Ordines promoueatur, niſi certi fructus ad honeſtam promouendi ſuſtentationem ſufficienter ſuper certis redditibus fuerint in forma legitima, & valida aſſignati, & *numer.* 7. *in fine*, dicit pariter reſolutum poſſe Epiſcopum ordinare familiarem ſuum etiam ad titulum penſionis, ſi pro commoditate, vel neceſſitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, vt habetur *in d. c.* 2. ibi, *atque deinceps ſine licentia Epiſcopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſit*; quæ verba inducunt nullitatem actus ipſo iure, propter aduerbium illud † *nullatenus*, quod tollit
76 omnem potentiam alienandi, ex gloſſ. *in Clem.* 1. *verbo, nullatenus, de ſequeſt. poſſeſſ.* & reſoluunt Gratian. *diſceptat. forenſ.* 159. *num.* 18. Ceuall. *commun. contra communes q.* 517. *num.* 10. & *q.* 900. *num* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ. vltim. num.* 61. Sanch. *de matrimon. lib.* 6. *diſp.* 32. *num.* 7. & Ego ipſe refero alios quamplures *de diſtinctib. vſufrucq. dict.* 236. *num.* 4. Quo
77 fundamento liquidò conſtare † alienationem patrimonij, aut extinctionem penſionis ſubſequentem promotionem eſſe inualidam ipſo iure concludunt Nauarr. *in man. c.* 22. *num.* 18. & *conſil.* 14. *n.* 2. & *conſ.* 41. *num.* 3 alias *conſil* 17. *num.* 1. & 4. & *conſil.* 28. *num.* 2. *de temporib. ordinat. in nouo*, Valenzuel. *conſil.* 32. *à n.* 1. *tom* 1. Sanch. *d. c.* 1. *dub.* 28. Flam. *d. q.* 6. *num.* 1. & 35. Campan. *dict. rub.* 8. *c.* 6. *n.* 8. Garc. *d. c.* 5. *n.* 176. Gutier. *lib.* 2. *pract. q.* 65. *n.* 10. Ceual. *q.* 527. *n.* 9. Alphonſ. Narbona *citato loco n.* 85. *pag.* 15. Menoch. *de ſu coj. creat.* §. 22. *n.* 43. Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 1. *n.* 4. *titul.* 25. *lib.* 5. *Recop.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 10. *n.* 13. Gratian. *diſcept.* 159 *n.* 2.

78 Et quoniam alienatio nomen generale eſt, ideo complectitur alienationem quacumque ratione factam, *cap. nulli liceat, de rebus Eccleſiæ non alien. l. vlt. Cod. de rebus alienis non alien.* & ſic omnem actum, per quem dominium transfertur, *leg. alienationis ff. de verbor. ſignif.* citati per me *de appellatione verbor. vtriuſque Iuris ſignificat. appellat.* 14. *numer.* 1. Amplia igitur *primò*, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium aſſerere auſi fuiſſent, ob gloſſam, quæ illum vendere poſſe abſolute reſpondet *in cap. in quæſtionibus, verb. congru. in fin. de præb.* prout ſunt multi relati a Ceuall. *q.* 527. *numer.* 1. tanquam rem habere ipſam videatur, dum pretium habet, ex ſententia Caij *in l. quia qui pretio ff. de vſufructu*, tamen verior eſt ampliatio, cum enim huiuſmodi patrimonium expreſſe fuerit aſſignatum in titulum, nulla habenda eſt conſideratio illius rationis, quod pretium ſuccedat loco rei, eo quod facilius conſumitur pretium, quàm res immobilis, cum pecunia ſit inter res, quæ ſeruando nequeunt conſeruari, *lib.* 1. § *fuit quæſitum ff. ad Trebel.* & noſtram ſententiam hoc fundamento poſt alios, quos citat, tenet Campanil. *dict. rub.* 8. *cap.* 6. *numer.* 7.

Secundò amplia in promiſſione de vendendo, quæ
79 appellatione alienationis continetur, vide Tiraq. *de retractu tit.* 2. *ad finem num.* 30. Bellacom. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 14. *num.* 359. *pag.* 583. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 230. Valaſc. *conſult.* 77. *n.* 7. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. p.* 3. *num* 57. Cald. Pereira *de extinctione emphyt. c.* 1. *num.* 36. & *c.* 16. *n.* 84. & *de emptione*, *c.* 8. *n.* 5. & *c.* 13. *n.* 21. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſium*, *c.* 115. *n.* 17.

Tertiò amplia in tranſactione, ſi patrimonium dimittat, ex reſolutis per Cald. Pereira *de reſolutione Emphyteuſis*, *c.* 9. *n.* 36.

Quartò amplia in diuiſione ipſius patrimonij ex citatis à Gama *Luſitania deciſ.* 300. *n.* 4. Valaſc. *conſult.* 81
53. *n.* 4. quia † prohibitus vendere, cenſetur prohibitus diuidere, ex Tiraq. *ad leges connub. gloſ.* 5. *e.* 216 vide *d. appellat.* 14. *n.* 6. 82

Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non poteſt permutare, Tiraquel. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 30. Cal. Pereira *de emptione*, *c.* 8. *n.* 26. & 27. & in noſtris terminis Steph. Gratian. *d. c.* 159. *n.* 1. Aloyſ. Ricc. *p.* 1. *deciſ.* 17. Gonzales *ad regul.* 8. *Cancellariæ*, *gloſſ.* 5. §. 10 *n.* 35. *cum ſequenti*, Rot. *apud Farinac. deciſ.* 614. *in* 1. *collect. nouiſſimarum*, alias *p.* 4. *diuerſ.* & dixi *ſupra n.* 43.

Sextò amplia in donatione in ſolutum, ex citatis 84
per Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſ.* 14. *n.* 2. Menoch. *de arbitrar. c.* 171. *n.* 51. Viu. *tom.* 2 *communium opin. lib.* 8. *tit.* 27. *n.* 29. *verſ.* & *quia*, † *lib.* 4. *tit.* 26. *n.* 155. *verſ.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1142. *num.* 14. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæſ.* 157. Cald. *de reſolutione emphyteuſis c.* 5. *num.* 47. & *de empt. c.* 8. *num* 26. Vide *d. appell.* 14. *num.* 14. & 15.

Septimò amplia in hypotheca, prout reſoluit 85
Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapolit.*
deciſ. 112. *part.* 2 & dictum eſt *ſuprà num.* 48. † qui 86
enim non poteſt alienare, nec etiam poterit hypothecare, ſeu obligare, prout ex *l. vltim. C. de rebus alienis non alienandis*, reſoluunt Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis maternis*, *part.* 3. *num* 19 D Barboſa *in l.* 1. *ff ſoluto matrim part.* 3. *num.* 39. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ*, *p.* 2 *lib.* 6. *q.* 3. *num.* 15. Vide citatos per me *dict. appellat.* 14. *numer.* 9.

Octauò amplia, vt non tantùm huiuſmodi patri- 87
monium alienari prohibeatur, ſed nec præſcribi tempore ordinario, prout in ſupremo Luſitaniæ Senatu iudicatum fuiſſe refert Melch. Phœbus *eiuſdem Senatus deciſ. tom.* 1 2. *deciſ.* 1.

Vnde fit Epiſcopos antequam huiuſmodi bona in titulum patrimonij ſuis ordinandis admittant, publica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod in dicta bona habet, intra certum tempus comparere teneatur, & docere de iure ſuo, quo tempore elapſo omni iure in dicta bona ſe eſſe ſpoliatos meminerint. Atque hac ratione Epiſcopi non modò ordinandis, ſed ſibi ipſis etiam optimè conſulent, quia ab onere alimentorum eximentur, ſic poſt alios notat Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. quod intellige, in fine.* Quare poſt prædictam diligentiam ſi creditores huiuſmodi patrimonium euincerent, talis reuocatio irrita foret, & Epiſcopus ad nihil teneretur, Nau. *conſ.* 14. & 46. *de tempor. Ordin.* Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 32. *num.* 7. & 8. Molfeſ. *in ſum. tract.* 2. *cap.* 15. *num* 5.

Quæſtio eſt in hac materia, an valeat alienatio, 88
ſeu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum, quis Sacris fuit ordinatus, facta ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc alienans habet beneficium, ſeu aliàs vnde commodè viuere poſſit? In qua quæſtione videtur reſpondendum, prædictam Epiſcopi licentiam, in euentu de quo agimus, neceſſariam non eſſe: nam

Conc.d.cap 2. ſolum ſtatuit, quod deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit, donec aliunde habeat, vnde viueret; atque adeò, cùm aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum
89 dictio illa, donec, ſit reſtrictiua temporis, habeàtque naturam ſuſpenſiuam, ex notatis per Caſſan. in conſuet. Burgundiæ rub.6.§.6.num.8.pagin.219. Menoch. conſil.151.num.40.& conſil.166.numer.1. Surd.conſil.186 num.15 & conſil.319.num.16. Bertaz. de clauſul. inſtrum. clauſ.15.gloſſ.4.num.1. Deinde prædicta dictio, donec, habet in ſe temporis reuolutionem, & intercapedinem, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commodè poſſit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi. Quare hanc partem tenent Flamin. dict. q. 6.n.16. Ceuall.q.527.n.8.& q.561.à n.22.& de cognit. per viam q.151.à n.16.p.2. Alphonſ. Narbona d.loco n.88.& 89.pag.16. Valenzuel. conſ.12.n.21.& 22.tom. 1. D.Acuña ad c.nemminem n.26.diſt 70. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.c.159.n.14. Azor. inſtitut. moral.p 2. l.3.c.4 q.3. Nicol. Garcia d.c.5.n.186. Molfeſ. in ſum.tr. 2.c.18.

90 Licèt hæc opinio recepta ſit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis deſtituta apud me eſt, & præcipuè, quia ſi huiuſmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud poſſet diſtrahere, nullius eſſent effectus verba illa d.c.2. ibi, ſine licentia Epiſcopi. imò fruſtratoriè addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur ſuperfluum, & meritò hanc opinionem tenent Burſat. conſil.178 num.55.lib 2. Iul. Cæſar. Madius de Sacris Ordinib. in quodam diſcurſu ſuprà cap.5. eiuſdem libri ad finem operis pag.151.num 2. Marchin. d.tract. 2.part.6.cap.7.diffic.9. Quintan. Eccleſiaſt.lib.3.n.72. Cened. pract.& canon.quæſtion.lib.1.quæſt.11.numer.9. Vgolin. d.cap.26.§.13.numer.4. dicens patrimonium alienari non poſſe, nec valere alienationem, ſine Epiſcopali licentia, etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet, niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe; tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationem fieri poſſe cenſet, licet tutius erit, vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat; ſi enim contingeret profundere, quod deinceps acquiſiuit, clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indiſtinctè tamen ſequitur Campan. d.rub 9.cap.vlt.num.9.verſ.& obuiam, propè finem, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione; alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu; alterum quod Epiſcopus cognoſcat, & comperto ita eſſe aſſentiat: explicationem igitur illorum verborum, atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, ita eſſe faciendam dicit, atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari, &c. vel, non poſſint ſine licentia, donec, &c. cùm duæ negationes affirment; voluerit dicere Concilium, vt poſſint cum licentia, quando beneficium Eccleſiaſticum, &c. nam dictio illa, donec, reſtringit vſque ad illud tempus; ergo eo elapſo permittit, ex text. ſingulari in l.generaliter, ff. de decurion.

An donatio patrimonij abſolutè & illimitatè facta clerico cauſa ſuſcipiendi ſacros Ordines ad hæredes tranſmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur? Tranſire ad hæredes donatarij poſt eius mortem, & nullomodo ad donantem, vel ad illius hæredes reuerti, tenent Galet. in margarita caſuum Conſcient. verb. conditio verſ.2. latè Iulius Cæſar. Madius de ſacris Ordinib. fol.245.

Bona patrimonialia, ad quorum titulū fuit quis ſacris initiatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Eccleſiaſticis, & non poſſunt à Principe ſeculari collectari, vt per Menoch. remed.15.recup.n.21. Mat.Ant. var.reſol.lib.1.reſolut.88. Steph Grat. diſcept. forenſ.c.159.n.27. Marta de iuriſdict.p.4.caſu 11. n.45. Mari Antonin. var.reſol.lib.1.reſol.88.num.1. Duard. in Bullam Cœnæ lib.2.can.18.q.5.n.17. Sanch. in opuſcul. moral.lib.7.c.1.dub.36.in princ. Lotter. de re benefic.l.1. q.2.n.27.& 36. Saltem interim quòd non extinguitur titulus per adeptionem beneficij Eccleſiaſtici, Spin. d. gloſ.18.n.72. Azeued. l.2.n.9.tit.4.l.1.nouæ Recop. Ceuall. commun. contra comm. q.527.n.4. quos refert, & ſequitur Cened. pract.q.lib.1.q.11.num.6. nouiſſimè Ciarlin. controuerſ. forenſium c.22.num.48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe in ſua praxi iudic. Eccleſiaſt.c.17. num. 24. Regiam Cameram Summariæ Neapol. obſeruare quòd de donatione facta clerico vt poſſit aſcendere ad Ordines Sacros, donatarium eſſe immunem à gabella à die promotionis, & non à die factæ donationis. 91

Quoad decimam verò Parochialem certum eſt clericum de huiuſmodi bonis patrimonialibus illam ſoluere debere, gloſſ. vlt.verſ. credo quòd propter clericatum cap.tuo, de præbend. vbi Abb. numer 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.605.in 1.edit. aliàs reſol.529. in 2 edit Azor. inſtit. moral.p.2.lib 3.c.4 q 1. me citato in hoc loco Lotter. de re benef.lib.1.q.2.n.16. 92

ALLEGATIO XX.

Epiſcopus ad ſacrum Ordinem aliquem aſſumens abſque titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, & ſic Ordinatus, quas pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, oſtenditur?*
2 *Clemens VIII. Sixti V. conſtitut. conſtrinxit, & reduxit ad terminos Iuris communis, ac Conſtit. Pij II. & Concil. Trid.*
3 *Ordinantes ſine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria.*
4 *Etiamſi ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione.*
5 *Pater viuens filium alere conſtringitur.*
6 *Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio.*
7 *Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, qui de eius licentia incepit politioribus Muſis operam nauare.*
8 *Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum.*
9 L.de bonis, ff.de Carbon.edicto, & L.legatis, ff.de alim.& cibar.legatis *componuntur.*
10 *Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte alimenta denegare.*
11 *Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem*

quem promotus fuit, chaſmate vel alluuione periit.

12 *Pater qui patrimonium filio aſſignauit, tenetur de altero prouidere ſi primum conſumptum ſit ſilius.*

13 *Pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere.*

14 *Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere? diſcutitur.*

15 *Donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt.*

16 *Donator tenetur de euictione, ſi expreſsè promittat ſe velle de illa teneri.*

17 *Donata bona, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur, dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitiis exhibendis.*

18 *Donatio ob cauſam inſinuari non debet.*

19 *Donatio cauſa dotis, vel contemplatione Matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur.*

20 *Epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines Sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Epiſcopus.*

22 *Epiſcopus tenetur prouidere Ordinato à ſe ſine titulo, quamuis illum ſtatim promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, ſi antea ſine illo promotus fuerat.*

23 *Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit.*

24 *Pœna quam incurrit ab ordinato ſine titulo?*

25 *Concil. Trident.* ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2. *ſecundùm primam opinionem innouat pœnas* cap. neminem, & cap. ſanctorum 70. diſt. & cap. cùm ſecundùm, de præb. *cum diſtinctione.*

26 *Innouat, iuxta ſecundam opinionem, pœnam ſuſpenſionis, de qua* in d. cap. neminem, & in d. cap. ſanctorum.

27 *Innouat tandem, ſecundum tertiam & receptam opinionem, pœnam* dict. cap. cùm ſecundum.

28 *Suſpenſus fieret ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, ſi conuenirent ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum.*

29 Cap. pen. de ſimon. & cap. per tuas, eodem tit. *declarantur.*

30 *Ordinatum cum pacto & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit illam pœnam, ſeu ſuſpenſionem.*

31 *Donans patrimonium alicui, rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit.*

32 *Patrimonium poſt ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem.*

33 *Religioſi, ſiue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciunt promoueri ad Ordines Sacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Patres Societatis IESV excipiuntur.*

SIXTVS V. felicis mem. in ſua Conſtit. quam edidit contra clericos male 1
promotos incip. *Sanctum, & ſalutare, ſub Dat. Nonis Ianuar.* 1588. ordinatorem ſine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipſius Tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipſo ſuſpenſum, atque ab ingreſſu Eccleſiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſum pronuntiat. Sed † 2
quia Conſtitutio hæc nimis rigida multis viſa fuit, & ſcrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam poſtea Clemens VIII. noua quadam Conſtit. incip. *Romanum Pontificem, de anno* 1595. *Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa ſcientia de Apoſtol. poteſtatis plenitudine, ſua perpetuò valitura Conſtitut. ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitut. Pij Papæ II. quæ incip. *Cum ex ſacrorum*, relata *ſuprà alleg.* 17. *num.* 10. & ad diſpoſitionem decretorum S. Concil. Trid. reſtrinxit, & reduxit: nec non cenſuras, & pœnas in eadem Sixti Conſtitutione contra quoſcumque (præterquàm contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas, quas voluit in ſuo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Conſtitutionem Clementis refert Saur. *de cenſuris, lib.* 4. *cap.* 17. *ad finem.* & de ea meminerunt Fr. Emman *quæſt. Regul. tom.* 1 *quæſ.* 20. *art.* 13. Sanch. *de Matrim. lib.* 7 *diſp.* 49 *numer.* 10. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *num.* 128 & poſt Suar. *tom.* 5. *diſp. vlt. ſect.* 4. *n.* 41. Nicol. Garcia *de benef. part.* 1. *c.* 5. *n.* 70. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. part.* 1. *deciſ.* 9. Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos ſine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi ſtatutæ, de quibus *infrà* à nobis agendum eſt.

Et vt ab Ordinatoribus incipiamus, ſciendum eſt 3
quod contra ordinatos ſine præfato titulo de Iure ſtat pœna conſtituta *in cap. ſi quis ordinauerit, de ſimon.* vbi expreſsè decernitur quòd ordinans aliquem abſque titulo cum pacto vt ordinatus nihil ab eo petat, ſuſpenditur per triennium à collatione Ordinum, præſentator præſentans cum præfato pacto ſuſpenditur per triennium ab executione Ordinum. Præterea ſtatuitur *in cap. cùm ſecundum, de præbend.* vt ſic ordinantes teneantur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, nempe ſecundum qualitatem perſonæ, loci conſuetudinem, Eccleſiæque redditum. Ita gloſſ. inſignis *verb. neceſſaria in cap. Epiſcopus, de præbendis*, vbi Abb. *numero* 1. Anchar. *in d. c. cùm ſecundum, notab.* 5. Ripa *lib.* 1. *reſp. c.* 14. *numero* 7. Cardoſ. *in praxi iud. cum, verb. Epiſcopus, num.* 16. *& verſic. ſacramentum Ordin. n.* 34. Menoch. *de arbitr. caſu* 169. *numer.* 14. *& caſu* 520. *poſt numer.* 10 Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c.* 26 §. 15. *numero* 1. late Sanchez *in opuſcul. moralib. lib.* 8 *c.* 1. *dub.* 34. *num.* 6. *cum ſeqq.* vbi *numer.* 7. intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Epiſcopus ſciens, & debens ſcire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & *num.* 9. intelligit tamen eandem obligationem habere locum, quando nullo præſentante ordinauit, per *cap. cùm ſecundum, de præbend.* nouiſſime Marcel. Vulpe *d. c.* 8. *a numero* 7. me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 49 Bonacin. *de cenſur. extra Bull. diſput.* 3. *quæſt.* 1. *puncto* 9. *num* 25.

Primo amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere 4
ordinato ſine titulo, etiamſi ordinatus patrem ha-

beret diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro victu, aut ſua portione: Concilij enim diſpoſitio ſeſſ. 21. de reform. c. 2. requirit, vt patrimonium ab ordinato verè obtineatur; & in hanc ampliationem probat Flamin. de reſignat. l. 2. quæſtion. 6. num. 28. Sed quamuis hæc opinio in Iuris rigore verior ſit, contraria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex verbis Diui Hieronymi relatis in c. cleros, 2. quæſtion. 2. & in c. vltimo in fine 16. quæſtion. 1. vbi clericos illos conuenit ſtipendiis Eccleſiæ ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona; qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem tales iudicium ſibi manducant, & bibunt: ſed iſte parentis opibus commodè alimentari valet; ergo non debet ex ſtipendiis Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi. Sic etiam a ceſſante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices ſanxerunt Epiſcopum compellendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti; poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere poteſt, neque cum Ordinis clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, mendicare;
5 † nam viuens pater filium alere conſtringitur, l. cùm oportet, §. cùm autem, C. de bonis, quæ liberis, l. ſi quis a liberis ff. de liberis agnoſc. Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſputat. 229. verſ. autem
6 † Quin etiam poteſt filius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, l. de bonis, §. non ſolum, ff. de Carbon. edicto, quã quidem text. quamuis non meminit patris, nihilominus id ipſum ampliant gloſſ. Doctores ibi, & reſoluunt Bologn. repet. auth. habita, Codic. ne filius pro patre, numer. 167 Rebuff. de priuilegiis ſcholar. priu. 53. etiamſi filiusfamilias inuito parente litteris operam daret, cum hoc poſſit facere, vt firmat Rebell. de obligationib. iuſtit. par. 1. l. 1. quæſt. 8 ſect. 3. numer. 33. præcipuè
7 † ſi incepit politioribus Muſis operam nauare de eius licentia, quia tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè reſoluunt Corduba in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, numero 32. cum ſequent. bus. Cald. Pereira quæſtionum foreaſ. conſil. 14. numero 32. cum ſeqq. Menoch. de præſumpt. libro 3. quæſtion. 29. numero 86. & libro 4. quæſt. 191. numero 18. vbi numero 30.
8 † idem dicit in illo naturali. Nam huiuſmodi expenſæ cauſa ſtudij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta d. leg. de bonis, ibi,
9 † non ſolum alimenta præſtari debent pupillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impenſas debent impendi pro modo facultatum. cui conſonant text. in leg. qui filium, & leg. officio, ff. vbi pupillus educari valeat, nec contrarium firmat text. in leg. legatis, ff. de aliment. & cibar. legatis, ibi, legatis alimentis cibaria, veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali corpus non poteſt, cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, legato non continentur; quia reſpondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil expenſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit, minimè ſub legato alimentorum comprehenduntur: at verò diſpoſitio text. in d. leg. de bonis, cum ſimilibus, procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

10 Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati parentem debet inducere, vt filio patrimonium conſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio conſtringat; ſi tamen ſuæ iuſtæ petitioni aſſentire renueret, nec hoc Iuris remediis procurare poſſit, quia parens omnia bona conſumpſiſſet, vel ob filij in patrem commiſſum delictum, eidem iuſtè eſſent alimenta denegata; non prætermittat ordinato in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta elargiri.

Secundò amplia, vt Epiſcopus teneatur prouide- 11
re illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione periit; ita affirmat gloſſ. notabilis in cap. cum quæſtionibus, verb. de patrimonialibus, de præbend. vbi Henric. Boich. n. 1. Imol. num. 7 intelligendo vt per Sanch. de matrimon. l. 6. diſput. 32. num. 8. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap. 15. §. 15. verſ. ſeptimò excipitur. Marchin. de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6.
cap. 7. diffic. 4. numer. 7. verſ. hinc deducitur. † Ad inſtar 12
patris, qui patrimonium filio aſſignauit, & illud conſumſit, Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, verb. in eodem
teſtamento, il. 1. num. 122. de teſtament. † Ad in- 13
ſtar etiam dotis filiæ conſtitutæ, quàm amiſit, quia teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt firmant Guillelm. Bened. in d. cap. Raynutius, verb. dotem, quam ei dederat, num. 19. Rebell. de obligat. iuſtitia, par. 2. lib. 5. quæſtion. 4. numer. 21 & 22. Prædictam tamen ampliationem intelligerem, ſi parens ſoluendo non ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul; ſi verò pater poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus ab onere beneficium illi conferendi; alimentaque interim ſubminiſtrandi. Epiſcopus enim non tenetur alimenta Subdiaconis abſque titulo ordinatis ſubminiſtrare, vbi parentes habuerint diuitem, vt me citato in hoc loco firmat Marchin. d. p. 6. c. 7 diffic. 4 n. 7. verſ. 4. vel ſi ordinatus bona habeat, quo ſe valeat ſuſtentare, arg. c. Epiſcopus ſi aliquem, de præbend. reſoluit Bonacin. d. punct. 9. numero 26.

Tertiò amplia, vt compellatur Præſul denuò pro- 14
uidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta gloſſ. final. in capite præſentium 7. quæſt. 2. & in capite cum ſecundum, de præbend. Nan. conſil. 14. de tempor. ordin. Mar. Alter. de cenſur. tom. 2. diſput. 10. cap. 3. dub. 4. Bonacin. d. puncto 9. num. 17. Sed aduerſùs hanc ampliationem maximè obſtat text. in l. ad res donatas, ff. de ædilitio
edict. vbi † in re donata, licèt appareat vitioſa non 15
habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, ne liberalitas donatoris ei ſit nociua; quod quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictione aduerſus illum agi poſſet, iuxta regulam text. in l. venditor, 8. l. euicta 70. ff. de euiction. leg. non ad uetatur, l. ſuper, Codic. eodem. Igitur nulla aduerſùs donatorem poteſt competere actio, ex text. in l. Ariſto 18. § fin. ff. de donation. h. l. 2. C. de euictionib. probant gloſſ. in §. 1. vbi Riminald. à n. 69. Inſtitut. de donationibus Viu. communium tit. de donationibus, n. 221. Couar. lib. 1. variarum, c. 15. n. 1. Gomez tom. 2. variarum, c. 2. n. 35. & c. 4. n. 2 Pinel. in l. 1. p. 3. num. 61. illat. 12. C. de bonis matern. Mol. de Iuſtit. tr. 2. diſ. 252. verſ. 3. ſumitur, D. Barboſa in l. ſi æſtimatis § 1. n. 17. ff. ſoluto matrim. Valaſc. de par-
titionib. cap. 37. num. 3. vbi extendunt † etiamſi donator 16
ſcienter rem alienam donauerit; quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æſtimationem tenebitur.

Quare noſtram ampliationem non extenderem ad bona donata: & ideò conſulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator expreſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quo caſu, modò donatio incipiat à traditione, modò à promiſſione, indiſtinctè de illa tenebitur, vt pro-

bat

hat text. *in l. 1. de euictionib.* & gloſſ. Alberic. Bald.
& Salicet ibi annotarunt, reſoluunt Iaſ. *in §. fuerat, num. 35. Inſtitut. de action.* Gozadin. *conſil. 6. col. 2.*
Boër. *deciſ. 67. in princip.* Gomez *d. num. 35. ad finem,*
Molin. *d. diſput. 252 verſic. 2. ſumitur, ad finem,* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 4. verſ. verum.*

Non me latet bonam cauſam fauere, qui etiam
in donatione contrariam ſequeretur opinionem;
17 quia † bona donata, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur, dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium, pro ſeruitiis Eccleſiæ exigendis,
gloſſ. *in cap. Epiſcopus, de præbend.* Felin. *in c. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, n. 13. ibi* Anton. Burg. *num. 131. cum ſeq. de conſtitut.* Nauar. *conſil. 12. num. 1. de cenſib.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 10* quos refert, & ſequitur Marius Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 88. num. 1.* Ideò hæc bona non dicuntur donata liberaliter, ſed ob cauſam, & conditionaliter, in qua
non habet locum *d. l. ad res donatas*, vt in ſimili reſoluitur quoad donationes inſinuandas, quæ licèt
inſinuari debeat, per text. *in l. ſancimus, C. de dona-*
18 *tion.* † tamen hoc in donationibus ob cauſam limitant Doctores, vt per Viu. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 11. num. 10. verſ. 5.* vbi Suar. *num. 171.* Surd.
de aliment. tit. 8. priuil. 72. num. 5. & deciſ. 290. num. 19.
Mol. *de Iuſtit. tractat. 1. diſput. 179. num. 9.* Stephan.
Gratian *diſcept. forenſ. cap. 82. à num. 25.* Cald. Pereira *quæſtion. forenſ. conſil. 19. num. 10.* Item talis donatio videtur ſimilis donationi propter nuptias, quia
ſicut fit ob cauſam matrimonij carnalis, ita hæc ob
cauſam matrimonij ſpiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat text. *in cap. inter corporalia, de translat. Prælati,* & arguit Marius
19 Antonin. *dict. reſolut. 88. num. 4.* & † ſicut eſt priuilegiata donatio facta propter nuptias, & cauſa dotis carnalis, ita hæc facta cauſa dotis ſpiritualis, & ideò inſinuatur donatio facta cauſa dotis, vt tenent Gama *Luſitania deciſ. 120.* Suard *de alimentis, tit. 8. priuileg. 71. num. 9. & conſil. 361.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. donatio, num. 10. & 11.*
Rebel. *de oblig. iuſtitiæ, p. 2. lib. 18. quæſt. 6. num. 6.* Cabed. *Luſitania deciſ. 135. n. 6. part. 1.* Sic etiam donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex
cauſa ingratitudinis non poteſt reuocari. Gregor. *ad l. 10. verb. Alguna, tit. 4. part. 5.* Gama *deciſ. 163. nu. 1. & 3.* Pinel. *d. p. 3. num. 61. verſ. 31.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part. 1. collect. 197. verſ. 2. limita,* Molin. *de iuſtit. tract. 1. diſput. 281. verſ. ac etiam.*

20 *Quartò* amplia, vt Epiſcopus teneatur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, per *gloſſ. finalem in dict. c. ſuis quæſtionibus,*
vbi Imola *num. 8. verſ. in gloſſ. final.* Vinald. *ſuper Bullam Sixti V editam contra clericos male promotos, n. 11. verſ. quære.* Iacob de Graff. *in deciſ. aureis lib. 3. cap. 2. num. 19.* Henriquez *in ſum. lib. 10 cap. 17. § 3. lit. Q, & R,* vbi refert, quòd quamuis tenue beneficium ſatis ſit ad acquirendum domicilium, non tamen eſt
idoneum pro titulo, Sanch. *dict. libr. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.*

21 *Quintò* amplia in Capitulo Sede vacante, eiúſve
Vicario, vbi litteras dimiſſorias dederunt ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret; nam eadem
ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum quæ in
dante huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt Proſp. de Anguſt. *in addit. ad Quarantam*, reſoluit Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi. cap. 16. § 15 num. 1.* vbi etiam *in verſic. verum,* tenet quòd ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim, nullis perſonis expreſſis,
vt ſuo nomine Ordines in ſua diœceſi celebret,
& is, cui id commiſſum eſt, titulum non habenti
Ordinem ſacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem, qui commiſit, quia
in culpa fuit, non inueſtigando an haberet titulum,
per *cap. ſi Epiſcopus, de præbend. lib. 6.* cum quo, &
eius gloſſa poteris hunc caſum intelligere, & limitare, refert me citato *in hoc loco* Marchin. *dict. cap. 7. difficul. 4. numer. 7. verſ. 5.* & Alzed. *dict. part. 2. cap. 5. num. 70.*

Sextò amplia, vt procedat etiamſi Ordinem con- 22
tulerit ei, qui iam in Sacris conſtitutus erat: nam
ſi fuit ſine vllo titulo ordinatus; alij Ordines ſacri
illi conferendi non ſunt, quia Iura ſimpliciter prohibent promotionem ad ſacros Ordines ſine vero
titulo: ita deciſum referunt Fornar. *de ſacramento Ordinis, cap. 8. num. 10.* Bonacina *de Sacramentis diſput. 8 quæſt. vnic. punct. 5. num 30.* poſt Henriq. reſoluit Quaranta, *verb. Ordo, verſic. an verò,* & Vgolin.
d. § 15. verſ. tertio locum.

Septimo amplia, vt non tantùm Epiſcopum pro- 23
mouentem deuinciant Canones ad prædicta, verùm
ipſo mortuo, etiam eius ſucceſſorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta iſta præſtare Capitulum, ſi
tali promotioni non reſtitit. Henriq. *in ſumm. lib 10. cap. 17. § 4. in comment. lit. F.* Bonacina *d. punct. 5. n. 17. verſ. reſpond. 2* Sanch. *d. dub. 34. num. 12.* Marchin. *in d. num 8. verſ. at in caſibus,* me citato *in hoc loco* Alzed.
d. part. 2. cap. 5. n. 68 Bonacin. *d. punct. 9. num. 29.* optimè Campanil. *d. rub. 8. cap. 5. num. 21* vbi dicit quòd
ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia tranſiturus ad
alterius Eccleſiæ regimen, vel ſi loco, & dignitati
ceſſit, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinantis
locum ſubſortitus fuerit: ſed ipſemet ordinator,
quamuis & tali egreſſus loco, & Eccleſia, per Innoc.
in cap. cum ſecundum, num. 1. de præbend. & Anchar.
in cap. ſi Epiſcopus, n. 3. verſ. ſed numquid. de præbend. in 6 ac Henriq. *d. § 4.* & poſt hæc ita reperi tenuiſſe
Vgolin. *d. § 15. verſic. 6. excipitur.* Alzed. *d. part. 2. cap. 5. num. 69.*

Contra perſonam ordinatam ab Epiſcopo, ſine 24
titulo, quæ pœna ſit in Iure ſtatuta controuerſum
eſt apud Doctores; nam Summi Pontifices *in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. diſtinct.* voluerunt irritas, & inanes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur.
Succeſſores tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum prouideri
ordinatis conſtituerunt, donec ipſi Eccleſiaſtica ſint
aſſequuti beneficia, vt aſſerit Innocent III. *in d. cap. cum ſecundum,* cui ſucceſſit poſtea Conciliaris in hac
re diſpoſitio Trident. Synodi. *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2.* certam non exprimentis pœnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innouantis: ex cuius verbis non ineptè dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pœnas dicti *cap. neminem, & cap. Sanctorum*? An verò *d. cap. cum ſecundum*? an demum
omnium prædictorum Canonum.

Prima opinio tenet omnium relatorum Cano- 25
num pœnas innouare Concil. *in dict. cap. 2.* tum
quia vtitur plurali numero, inquiens, *pœnas innouando,* quod in vna quam vnuſquiſque ex illis textibus infligit, verificari nequit per *l. vbi numerus, ff. de teſtibus, & l. libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. Iuris in 6* cum citatis ab
Eſcob. *de ratiocin. cap. 18. num. 43.* pluralis enim numerus ſaltem qualitatem requirit nec vno contentatur, dicta *l. vbi numerus,* cum citatis per me *axiom. 178 num. 1.* tum etiam, quia pœna *dict. cap. cùm ſecundum,* tantùm promouentem afficit, promotique reſpicit fauorem, ideo iuſtè credendum eſt il-

lam quoque pœnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus *in c. neminem, & in cap. Sanctorum.* Quo fundamento ita hanc opinionem, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, tenent Nauar. *conſ. 14. incip. quæſitum eſt, num. 4. & conſil. 46. incip An promotus, num. 1. & 3. de temp. ordinat.* Suar. *de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. poſt numer. 35.* Sanch. *dict. lib. 7. c. 1. dub. 35. numer. 12.* optimè Campan *d. rub. 8. c. 5. numer. 1.* qui præhabita diſtinctione hanc ſententiam ſequitur, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum*, quoties neque ordinatus tantùm in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellendusque ſit prouidere illi de victu: pœnam verò ſtatutam *in dict. cap. cùm ſecundum* innouare dicit, cùm ipſe ordinator fuit in culpa, eo quòd ſciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitiosè ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 16. §. 8. num. 5.*

26 *Secunda* opinio tenet Concilium Trident. *dict. c. 1.* tantùm innouare pœnam ſuſpenſionis, de qua *in dict. c. neminem, & in cap. Sanctorum*, & eam ſuſtinent Maiol. *de irregularit. lib. 4. c. 15. in princip.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 5. num. 1.* Zerola *in praxi Epiſc. p. part. 1 verb. dimiſſoriæ. § 6. & part. 2 eod. verbo, § 6. & verb. irregularitas, § 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. diſputat. 12. in fine*, Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ. 18. num. 75* Bonacina *d. ct. punct. 5. numer. 24.* Iacob de Graſſ. *conſ. 4. num. 14. & 15 de temp. ordinat.* Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 35.* Fr. Emman. *in ſum. part 2 c. 15. numer. 2.* Paul Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 38.* Vaſq. *tom. 3. in 3. part. diſp. 246. numero. 61.* Steph. Fagund. *de quinque Eccleſ. præc. part. 1. lib. 3. c. 8. ſub num. 7* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub 8. c. 1. num. 5.* Scortia *in Pontif. conſtit. epit. 147. theor. 139.* Ioan. de la Cruz *in direct. Conſcient. p. 2. tit. de ſacram. Ordinis dub. 6. concl. 2.*

27 *Tertia* opinio ſuſtinet per Concil. *d. loco*, ſolùm eſſe innouatam pœnam *dict. cap. cùm ſecundum* & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere; quam tuentur Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 37. §. 2.* Gutier. *practic. lib. 2. quæſt. 65. num. 11 verſ. nec opinio Mona*, Cened. *ad Decretales collect. 33. num. 2. & 6. ad finem*, Viuald. *in candel. p. 2. tit. de ſuſpenſ. num. 28. & in nouis numer. 35.* Auila *de cenſuris part. 3. diſp. 5. dub 4. & 5.* Marcel. Vulpe *in d. praxi c. 8. numer. 9.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 4. c. 14. num. 26.* Sbrozz. *de officio Vicarij lib. 1. quæſt. 56.* Coninch *de Sacram. diſp. 16. dub. 5. num. 38.* Homobon. de Bonis *de exam. Eccleſ part. 2. tract. 11. c. 10. qu. 22.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 15. miſcel. reſolut. 5.* Marchin. *d. part. 6. c. 7. diffic. 6. à num. 9.* & ſecundum hanc opinionem deciſum fuiſſe in *ſacra Congregat.* teſtatur Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. num. 42.* Ilam. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 6. num. 18.* Addit. ad Nauar. *conſ. 2 quæſt. 6. de conſtitut.* Sayr. *dict. num. 16.* Sanctar. *variar. reſolut. quæſt. 49. num. 15.* Armentl. *in addition. ad recopil. legum Nauarra lib. 2. tit. 8 lib. 1. de patrim. clericorum, num. 19.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. numer. 22.* Tolet. *lib 1. c. 49 num. 5.* Fornar. *de Ordine, c. 8. n. 8.* Emman. Sà *verb. ſuſpenſio num. 19.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 5. numer. 27.* Bonacina *dict. punct. 5. numer. 12 verſ. 1.* Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum ita deciſum eſſe atteſtantium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in Iure veriorem primam reputem. Non obſtat Conſtit. Sixti V. contra clericos promotos, qua ſtatuitur clericos ſine ſufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines ſacros ipſo iure ſuſpenſos eſſe; quia per aliam Conſtit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. conſtat fuiſſe redactam ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtit. Pij II. quæ incip. *Cùm ex ſacrorum* & ad diſpoſitionem Concilij Trid. & cenſuras ac pœnas impoſitas in d. Conſtit. Sixti V. contra quoſcumque præterquam contra ſimoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuiſſe abolitas, memini *ſuprà n. 2.*

Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod Iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quæ eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpenſus ſanè fieret ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta text. *in cap. penult. de ſimonia*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb ſacramentum Ordinis. num. 35. & 36* Marchin. *d. tractat. 2. part. 6. c. 7. diffic. 7. numer. 10. in prin.* Bonacin. *d. puncto 9. numer. 2.* 28

† Item ſi cum præſentante ad Eccleſiam idem pactum faceret, iuxta *c. per tuas, 3. eodem tit.* Bonacina *de cenſur. diſp. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 4.* Campanil. *d. rub 8. c. 2. numer. 31.* vbi *num. 32.* dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere non ſolùm ſi ordinatus cum ordinante, vel præſentante prædictam pactionem fecerit; ſed etiam aliis promiſerit donata ſibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt Nauar. *in man. c. 27. numer. 158. & conſ. 1. num. 45. de conſtitut.* Viuald. *in candelab. p. art. 2. tit. de ſuſpenſ. num. 28.* Sayr *de cenſur. lib 4. c. 15. numer. 25.* Sed verius eſt prædictus textus minimè complecti paciſcentem cum donatore, parte, & aliis, ſed caſum duntaxat inibi expreſſum, de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore; atque ideò affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum aliis pactus eſt, maximè quod à ſimonia prodite illorum Canonum pœnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori; aut præſentatori remittentes committunt, meritòque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quamplures Theologos, & vtriuſque Iuris peritos conſultos approbaſſe refert Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 17. §. 5. in commento litt. O*, & tenent Tolet. *lib 1. c. 15. poſt numer 5.* Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 2. poſt numer. 35.* Nauar ſibi ipſi contrarius, *conſil. 7. n. 2. verſ. non igitur, de temp. ordin. in nouis, & conſ. 41. in antiq.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 5. numer. 168.* & ideò malè docet Suar. *de Relig. tract 3. lib 4. c. 38 numer. 4. & 5.* dum ait *d. c. pen. & c. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, aſſeritque tunc non ſolum committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimoniam, quod etiam malè probat Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12 c. 15. quæſt. 1* Addit Bonacina *d. puncto 9. num. 4 verſ. tertiò.* prædictam ſuſpenſionem incurrere ordinatum, tam à proprio, quam ab alieno Epiſcopo etiam cum litteris dimiſſoriis proprij Epiſcopi, & *num. 6.* ſubdit illum in irregularitatem incidere, ſi functionem Ordinis ſuſcepti exerceat antequam abſoluatur. 29

Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, 30

cum

cum pacto,ſeu conditione de illo reddendo, & reſtituendo poſt ordinationem, vel non ſruendi bonis donatis,ſeu non petendi quicquam, non poteſt dici ordinatus ſine titulo, nec incurrere vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem,etiam ſtante dicta Conſt. Sixti V. nam iſte re vera eſt ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; illa enim eſt vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium,licèt cum illo pacto,ſeu modo,iuxta *tit. de donationibus quæ ſub modo*. Ita Fr. Emman. *dict. c. 15. numero* 3. Cardin. Tolet. *d. l. lib. 1. c. 48. verſ.* 5. Petr. de Ledeſm. *in ſumm. part. 1. de ſacramento Ordinis, c. 7. concluſ. 6. diffi. vlt.* 3. Nicol. Garcia *d. l. c. 5. à num.* 161. Bonac. *d. puncto* 9. *num* 8. vbi intelligit modò non reſtituat ante ordinationem, vel pactum non inierit cum ordinante, vel præſentante ad Ordines Quamuis contrarium teneant Sayr. *dict. c.* 15. *numer.* 3. Ceuall. *quæſt.* 527. *numer.* 13. Nauar. *d. c. 2. num.* 158. *& conſil.* 14. *numer.* 1. *& conſil.* 21. *& vltim. numer. 2. de tempor. ordinat*, atque alij,quos refert Nicol. Garcia *d. c. 5. num.* 166.

31 vbi *num.* 169. reſoluit † donantem patrimonium alicui ad Ordines rectè poſſe apponere pactum,& conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit, quia tunc non eſt contra Concilium, de quo etiam Bonac *d. puncto* 8 *n.* 15.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui poſt ordinationem illud retrodonat, ſeu renunciat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & ſic puniri poſſit per Epiſcopum, non incurrit tamen vllam ſuſpenſionem:ita Nauarr. *in man. c. 27. numer.* 158. *verſ. 2. & conſ.* 21. *ſub tit. de tempor. ordin. in nouis, quod deeſt in antiq.* Sayr *ſub eod. tit. deciſ.* 60. Salzed. *ad Bernardum, c.* 18. *numero* 13. Graſſis *in deciſ. aureu part. 2. lib. 2. c. 97. numer.* 67. Auila *de cenſuris part. 3. diſp. 5. dub.* 5. Bonacina *d. puncto 9 numer.* 7 Fr. Emman *d. c. 15. n* 4. Gutier *d. quæſt. 65. num.* 10. Sayrus *de cenſur. lib. 4. c. 15. numer. 13 ad finem*. Ceual. *quæſt.* 527. *numer.* 9. & poſt Quintanad. Tolet. Petrum Ledeſma, Suarez, & alios Nicol. Garcia *d. c. 5. numero* 161. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 159. numer. 16. & 17.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. num. 72. verſ. porro*, Sanch. *in opuſc. mor. lib. 7. c. 1. dub.* 40.

33 Ex dictis *ſuprà num.* 26. iam infertur clericum, qui nullo præuio pacto cum ordinante, vel præſentante, Ordines ſine titulo accipit, veluti titulum patrimonij confingendo, mentiendo,aut falsò probando habere, quod non habet,vel plus habere quàm habeat,cum tamen id, quod habet, ad ſuſtentationem non ſufficiat, aut fictam donationem ab aliquo accipiat,in præfatam ſuſpenſionem non incidere. Ita Tolet. *de inſtitut. ſacerdot. lib. 1. c. 49. numero* 5. aliàs c. 48. *num.* 16 Emman. Sa *verb. ſuſpenſio num.* 10 Henriquez *in ſumm. lib. 13. c. 37. §. 2.* Fr. Emman. Rodrig. etiam *in ſum. part. 2 c. 15. numer.* 5. Gutier. *pract. lib. 2. quæſt. 65. numer.* 11. Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloſſ.* 5. §. 10. *num.* 26. *cum ſeqq.* Auila *de cenſur. part. 3. diſp. 5. dub 5. concluſ.* 2. Squillante *de obligat. clericor. parte* 2. *dub.* 4 Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. part. 1. tractat. 11. c. 10. quæſ.* 22. Nicol. Garcia *d. part. 2. c. 5. numer.* 162. Antonin. Diana *moral. reſol part. 2. tract. 2. in miſcel. reſolut. 5. & tractat. 4. de Sacrament. reſol.* 184. Quamuis illum ſuſpenſionem ipſo facto incurrere ab Ordine ſic ſuſcepto exiſtimauerint Nau. *conſ.* 14. *&* 46. *de tempor. ordinat. & in man. c. 27. numer.* 158. Bernard. *in pract. cab. c* 18. *in princ.* Maiol *de irregul. lib. 4. c.* 5. Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis lib 2. c.* 97. *numer.* 56. Suar. *de cenſur. diſputat* 1. *ſect.* 1 *num.* 31. *cum ſeq.* Mar. Alter. *eod. tractat. tom. 2. diſp. 10. c. 3. col.* 3.

Sanch. *de matrim. lib. 6. diſp. 32. numer.* 8. D. Acuña *ad dict. c. neminem numero* 12. & plures citati *alleg. præcedenti num.* 47. Quorum ſententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis allatas, ſed propter Conſtitutionem quandam,quam edidit S. D. N. Vrbanus VIII. incip. *Secretis æternæ prouidẽtiæ, ſub die.* 11. *Decembris* 1624. vbi impoſita eſt ſuſpenſio perpetua contra promotum ficto,falſo,ſeu fiduciario patrimonio, his verbis. † *Promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpẽſationis à Sede Apoſt. obtinenda incurrant, eo ipſo inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos,qui cum falſis,vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis ſciẽtes ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis,* &c. quanquam in præfatis verbis ſermo videtur eſſe tantummodo de noſtris Loſitanis, Hiſpanis, Gallis, & aliis Vltramontanis. 34

Vtrùm autem qui ementito patrimonio ad ſacros Ordines aſſumitur data antapocha, quæ vulgo dicitur contraſcriptura, aut data fide, vel iuramento ſe poſt ordinationem patrimonium illi aſſignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur ſtare promiſſis? In qua quæſt. Diana *moral. reſol. part. 2. tract. 2. de Sacrament reſol.* 184. poſt multos, quos refert, reſoluit non teneri, quia donato tali patrimonio in titulum, Epiſcopus ius ad illud acquirit, fitque illi hypothecatum; tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donatione donans propriæ culpæ imputare debet, ſi tale patrimonium recuperare minimè poſſit. 35

Religioſi Canonici, ſiue Clerici Regulares, ſeu intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſæculum liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu religionis, ante profeſſionem ſe faciunt promoueri ad Ordines ſacros,abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij,iuxta decretum Concil. Trid. *ſeſſ. 21. de reformat. cap.* 2. ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrauerint,eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt ſtatuit Pius V. *in ſua Conſtit.* 74. incip. *Romanus Pontifex*, publicata *die 18. Nouemb.* 1568. de qua teſtatur Bellet. *diſquiſ. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. num.* 65. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſiaſtici, c. 8. numero* 16. Vnde Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 35. numer.* 9. tenet per illam Conſtitut. dicta de clericis ſæcularibus obſeruanda eſſe in Regularibus non profeſſis. 36

Excipiuntur Religioſi Societatis Iesv, etiam ſcholares, & primam ſolummodo profeſſionem emittentes, qui ordinari poſſunt, & debent ſine titulo patrimonij, & beneficij; quamuis enim ſtatim poſt biennium non emittant profeſſionem ſolemnem,ſed ſimplicem, nihilominus profeſſio illa cum triplici voto ſimplici in hac parte ſufficit, & ſufficientem titulum præbet ex priuilegio, & conceſſione Gregorij XIII. cuius meminerunt Suar. *de cenſur. diſp* 31. *ſect. 1. num.* 38. Bonacin *d. diſp 3. quæſt. 1. puncto 8. num.* 17. Compendium Societatis, Iesv, *verb. Ordo*, 2. Miranda *in manuali Prælator. quæſt. 29. art. 5. concluſ.* 1. *tom.* 1. & diximus *ſuprà alleg. 19. num.* 7. 37

***

Alii

ALLEGATIO XXI.

Epiſcopus ſine commendatitiis proprij Ordinarij litteris, an poſsit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus ſine Commendatitiis ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus.*

2 *Fidem iuſtam faciens de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinat. nullo eſt iure ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare.*

4 *Commendatitia litteræ ſunt obtinendæ ab eo, qui præſentis clerici Ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitia litteræ ab Epiſcopo deneganda non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia.*

6 *Beneficium ſimplex habens, non poteſt cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet.*

7 *Epiſcopi poſſunt admittere ſacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda.*

8 *Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis litteris commendatitiis, admiſſi fuerint.*

IN Concil. Calcedonen. relato *in cap. extraneo, 9. diſtinct. n. 71.* ſancitum erat ne extraneo clerico ſine commendatitiis litteris proprij Epiſcopi vlla-
1 quam penitus liceret miniſtrare, & in Concil. Agathen. relato *in cap. Monachum, 20. quæſtion. 4.* actum ſuit ne clericis ſine commendatitiis litteris proprij Epiſcopi licentia pateat euagandi: non enim poſſunt clerici, vt poſſunt laïci, ſine ſui Epiſcopi licentia domicilium mutare extra diœceſim, *c. non oportet, c. ſi qui vero, c. ſi quis Presbyter 21. c. propter eos 7 quæſtio. 1* & illis locis notant Archid. & Gemin. Carol. de Graſſis *de effect. lib. clerical. effecta 25.* Carlaual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 3. quæſt. 8. ſect. 2. num. 1085 prope fin.* vbi per *c. ſi quis in clero, ead. cauſa & quæſt.* ſubdit nec poſſe clericos ſine eiuſdem licentia à ſua Eccleſia abeſſe, nouiſſimè Concil. Trident. *ſeſſ. 23 de refor. c. 16. verſ. nullus,* iubet nullum clericum peregrinum ſine commendatitiis ſui Ordinarij litteris, ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda eſſe admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena diœceſi Miſſarum ſacrificia facere, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. capit. 49 quæſ. 1.* Epiſcopi igitur in ſuis diœceſibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſa celebrare liceat, Concil. Trident *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruan. & vitan. in celebr. Miſſæ,* Azor. *inſtit. moral. p. 1. libr. 22. cap. 18 quæſ. 9.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. c. 10. num. 30.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 47. numero 1.* illis enim minimè licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in ſua diœceſi, niſi de promotione conſtet, vel commendatitias litteras à proprio Ordinario portet, *d. c. extraneo, cum duobus ſeqq. c. tuæ fraternitatis, de cleric. peregrinis,* Concil. Brachar. *vltim. act. 2. cap. 12.* Fr. Emman *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 121. a. 1.* Marc. Ant. Genuē *in praxi Archiep. cap. 40. num. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine,* Suar. *de Religione tract. de voto lib. 3. cap. 4. numer. 9* Igitur huiuſmodi commendatitias litteras eſſe de forma, inſinuat Mandoſ. *reg. 24. Concel. quæſt. 5.* † At verò ſi illis careret, & faciat fidem de 2
ſua ordinatione, poteſt admitti ad celebrandum Nauar. *conſil. 1. num. 1. tit. in fine de celebr. Miſſar.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. parte 1. deciſ. 150.*

Si tamen commendatitias litteras clericus pere- 3
grinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare, prout reſoluunt Nauar. *conſ. 5. ſub tit. de celebrat. Miſſar.* quod eſt in nouis, *conſ. vnic. de clericis peregr. & in man. c. 27. n. 151.* Henriq. *d. §. 6. in comm. lit. I.* Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 29. num. 42. verſ. tametſi,* Sayr. *deciſ. 5 de celebr. Miſſar.* Sanch. *d. dub. 47. num. 2.* vbi *num. 4.* reſoluit talem clericum, ſi fuerit notus, non indigere litteris commendatitiis ſui Epiſcopi, prout nec etiam indigere ait ſi litteræ dimiſſoriæ ad Presbyteratum ſuſcipiendum fuerunt paulo ante datæ, quia Epiſcopus approbans ad Presbyteratum, ſatis videtur approbare mores, &c. Secus ſi magnum interuallum interfuit, quia eæ dimiſſoriæ non approbant mores præſentes, vt ſi per decem annos antea fuiſſent datæ. Poteſt dubitari an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius diœceſi ſine litteris ſui Epiſcopus, qui non vult exercere Ordines, ſed tanquam aduena ibi commoratur, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius diœceſi: in qua quæſt. negatiue, non data iuſta cauſa, reſpondet Marc. Anton *d. c. 40. à 4. 1.*

Hæ commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab 4
eo qui præſentis clerici Ordinarius fuerit, prout deciſum refert Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7 de Epiſcop. num. 56.* † Nec ſunt 5
denegandæ ab Epiſcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, prout etiam deciſum refert idem Armendar. *num. 36* & iterum *in ſacra congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita,* decretum fuit illos non poſſe reuocare ſubditos Eccleſiaſticos alibi degentes, nec eos cogere, ſed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua diœceſi reſidere, dicit ita in cauſa propria obtinuiſſe Campanil. *in diuerſ. iuris canon. rub. 9. c. 6. n. 4.* Sic etiam in facti contingentia reſpondiſſe aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 598 in 1. edit. & reſolut. 524.* vbi ampliat † ad clericum obtinentem ſimplex 6
beneficium, qui etiam non poterit cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet, ſed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota deciſum *in vna nullius beneficij 28. Maij 1604* coram *Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio,* nunc S.D.N. Greg. XV. inter eius impreſſas *deciſ. 175.*

Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes ex- 7
teros habentes litteras teſtimoniales ſuorum Ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert deciſum idem Armendar. *d. tit. 7. de Epiſcopu, num. 83.*

Miſſam ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis 8
Regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint; ita deciſum referunt Galet. *in ſua margarita caſuum conſcientiæ, verb. Miſſa,* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 750. in 2. edit. & reſol. 635. in 2. edit.* Armend. *in addit. ad recop.*

legum

legum Nauarra lib.2.tit.18.l.7.de Religion.n.53. Nald. *verb. Miſſa n 35.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.298.p.4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt.p.2.tr.12.c.4.q.16.reſol.3 pag.459.*

ALLEGATIO XXII.

Epiſcopus an poſsit concedere licentiam aſſeruandi ſanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali?

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur.*
2 *Tabernaculum, vbi eſt aſſeruandum, quale debeat eſſe, oſtenditur.*
3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminariis, ſonante campana, Parocho ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes inter eundum recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricenſi Epiſcopatu eſt Conſtitutio, quæ præcipit haberi lumen accenſum diu noctúque ante ſanctiſ. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali, quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in Capellis, & aliis Eccleſiis non parochialibus pro adoratione aſſeruetur.*
9 *De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc ſanctiſſ. Sacramento.*
11 *Miraculum Neapoli factum refertur.*
12 *Miraculum refertur in diœceſi Bracharen. ſucceſſũ.*
13 *De inſtitutione, excellentia, tranſſubſtantiatione, & præparatione ſanctiſſ. Sacramenti agentes Doctores referuntur.*

1 SANCTISSIME ex antiqua conſuetudine ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Sacrario aſſeruari ſancta Eccleſia morem retinuit, iuxta Conſtit. Innoc. III. *in conc. Gangr. de cuſtod. Euchar. cap.1.* Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 13. c.6. & canon.7.* tractant Durand. *in rationali diuinorum, lib.4.c.41. numer.53.* Fuſc. *de viſitat. lib.1. cap.5. num.9.* aliaque in hoc propoſitum adducunt Henriq. *in ſumm. lib.8.c.39. lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Chriſti corpus dum in Sacrario aſſeruatur, Ægid. de Coninch. *de Sacr. & cenſur. q.76. n.85. cũ ſeqq.* Balduin. iun. *ſuper opera cõtrou. Bellarm.* 2 *part.2. lib.3.c.5.* † Tabernaculum, vbi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum conſeruatur, Altari maiori, vel ſi commode ibi non poterit, ſaltem in aliquo Eccleſiæ conſpicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, bene clauſum, & clauis ipſius non relinquatur in Altari, ſeu alio communi loco, ſed penes Capellanum, vel Parochum cuſtodiatur. Intus etiam decenter ornari debet; & tenendæ ſunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides iſtæ nonniſi ſuper Altari viatico, vel ſuper Corporali collocentur: ita Fuſch. *dicto lib.1.c.5. à numero 3.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.2.c.3. numer.24. verb. vnde 1.* vbi admonet † ne ibidem alia Sacra teneantur, ſed 3 in alio ſeparato decenti loco, dicitque reſpondiſſe *Sacram Congreg. Rituum Epiſcopo Acenis. 22. Febr.* 4 *1563.* per plateam in qua habitant Iudæi, † Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non eſſe deferendum, ſed per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminariis, ſonante campana, parocho ſeu Capellano ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes inter eundum recitante, nouiſſimè *die 13. Septẽbris 1642. in vna Calaguritana Collegiata de victoria ſacra Rituum Cong. decretis antiquis inhærendo reſpondit. Clauem Tabernaculi in quo ſanctiſſimũ Euchariſtiæ Sacramentum feria quinta in Cœna Domini aſſeruatur, nequaquam laicis etiam illuſtribus tradendam eſſe, ſed potius dignitati vel canonico in craſtinum celebraturo, & ita in Eccleſiis prædicta ſeruari mandauit.*

5 Tenetur Parochus habere in publico Sacrario aſſeruatas formulas Euchariſtiæ, † vt ad infirmos opportunè deferat etiam tempore peſtis cum proprio periculo, Henriq. *in ſumm. lib.8.c.55.§.2.* Cùm Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cened. *ad Decretal. collect. 51. num.2.* 6 & ſemper † cum luminibus debet deferri, ſiue extrahatur à Sacrario, ſiue à cuſtodia, Zerola *in praxi Epiſcop. p.1. verb. Euchariſtia, §.2.* Et refert Nauar. *de Orat. c.18. num.67.* in Conimbricen. Epiſcopatu Conſtitutionem eſſe, quæ præcipit haberi lumen accenſum diu noctúque ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & hoc perpetuò obſeruandum dicit Fuſc. *dict. c.5. num.6.*

7 Semper laborandum eſt, quantum fieri poterit, vt ſicut in conſpicuo, & nobiliori Eccleſiæ loco ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Eccleſia, potius quàm in alia, aſſeruetur, quia magis decet, vt ſolemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Eccleſia Cathedrali, quàm in alia, ex eáque ſumatur, & in proceſſione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Eccleſiam referatur, totiuſque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout deciſum refert Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.4. tit.29. l.1. §.1. in declarat. num.8.* Omnia hæc poſt primam huius tractat impreſſionem ex nobis mutuatus eſt Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. deciſ.23. p. 4.* De feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti quod ex inſtitutione Vrbani IV. celebratur feria quinta proxime ſequenti octauam Pentecoſtes, agunt *Clem. ſi duas, de reliq. & venerat. ſanct.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.1. c.14.* Vincent. Fillinc. *in ſum. tom. 2 tract.27. c.3. numer.43.* Illeſc. *in hiſtor. Pontific. lib.5. c.38.* Bzoui. *annal. tom.13. anno 1164. n. 13. cum ſeqq.* Carril. *in annalib. chronolog. lib 4 ann. 1264. in princ. fol.364. verſo,* nouiſſimè Camargo *en el epitome hiſtorial de la Igleſia Militante anno 1264. pag. 239* Et officium huius feſtiuitatis fuiſſe compoſitum à S. Thoma Doctore Angelico iuſſu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam, refert Ragua. *de Miſſa Eccleſia quæſt.109. numer.3.* & Carillo *loco citato.*

8 Quare cùm hæc decentia in aſſeruando ſanctiſſimum

mum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali vix inueniri poſſit; igitur ſomma cum ratione Epiſcopo non datur poteſtas concedendi licentiam vt illud in Capellis, & aliis Eccleſiis non parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur, niſi ex auctoritate, & conceſſione Papæ, & ita reſponſum fuiſſe à *Sacra Congreg. de anno* 1609. referunt Piaſec. *in praxi nona Epiſcop. part. 2. cap. 3. numero* 32. *verſ. hoc pertinet, pag.* 161. Marc. Anton Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap.* 92. *in* 1. *edit. & cap.* 110. *in* 2. *edit.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1216. *& in praxi fori Eccleſiaſt. poſt reſol.* 495. *in notabilibus de materia Epiſcopor. in fine, in* 2. *edit.* nouiſſimè Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. part.* 2. *capit.* 6. *numero* 74.

9 De cultu, & veneratione huic ſanctiſſimo Sacramento exhibenda agit S. Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *de ſanctiſſ. Euchar. c.* 5. Suar. *tom.* 3. *diſputat* 35. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 73. *n.* 15. *& q.* 76. *n.* 95. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29 *num.* 37. *in fine*, Fr. Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom* 2. *q.* 99. *art.* 3. *diſp.* 4. *in princ.*

10 † Innumera penè miracula de hoc ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento refert Luſitanus noſter Petrus Marizius *in lib. miracul. Sanctarauenſis*, referunt & alia Beja *in reſponſis caſuum conſcientiæ p.* 3. *caſu* 38. Auctor Enchiridij temporum *in an.* 1510. *fol* 266. *verſo*, Illeſcas *in chronica Pontificali, part.* 2. *lib.* 30. *c.* 30. *§.* 3. *fol.* 448. *& c.* 14. *fol.* 85. *verſo, fol.* 190. *verſo*, Ludou. de Bauia *in* 3. *p. eiuſdem chronica Pontificalis in vita Papæ Gregor. XIV. c.* 13. *pag.* 519. Bleda *de speciali tract. de los milagros del ſanctiſſimo Sacramento.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. c.* 49. *nu.* 1.

11 vbi ait quòd † anno 1601. in Eccleſia ſanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Miſſam celebraret, & iam ſumpſiſſet ſanctiſſimam Hoſtiam, antequam ſumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen, Capellam, & Altare diruens, comburenſque partem corporalis ſub Calice proſtrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam ſilentio præterire non poſſum maximum huius ſanctiſſimi Sacramenti miraculum, quod Bracharenſi in Archiepiſcopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cùm Quinta feria maioris hebdomadæ in Eccleſia illius oppidi manifeſtum eſſet ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum pro adoratione fidelium, ſuper altiori menſa, pro ſepulchro, ibique circumeſſent accenſa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Eccleſiæ portis clauſis, in eadem menſa ex luminaris ignis accenſus eſt, ac deinde combuſtis totius Eccleſiæ paramentis, atque ipſa menſa, vbi erat collocatum ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus ſuper quibus erat impoſitum, illæſis, cæteris omnibus in dicta Eccleſia admiſſis penitus exuſtis, extructa remanſit menſa, cuius materies licèt combuſta, integrè ſuſtinebat noſtræ ſalutis pondus, ac futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini ſui erga homines amoris ſignum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & ſanctitate ad hoc ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; eſt enim, vt inquit Bernardus, ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem ſanat, per hoc homo manſuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior; referunt Caniſ. *in lib. de Euchariſtia, §.* 9. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 12. *c.* 7. *n.* 28.

Alia de venerabili Euchariſtiæ Sacramento, de eius inſtitutione, excellentia, tranſſubſtantiatione, præparatione, & vſu, vide in Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. *cum ſeqq.* & apud Card. Bellarm. *in controuerſ. Cathol. tit. de Euchariſtia*, Galett. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Euchariſtia*, Emman. Sà *in aphoriſmis verb. Euchariſtia*, Vigner. *ad verb.* Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dialog.* 4. *de Euchariſtia*, Angles *in floribus Theologicis, tit. de Euchar.* Valentia *tom.* 4. *diſp.* 6. Victor. *in ſum. de Euchariſtia.* Vinald. *in candelabro aureo, tit. de Euchariſtia*, Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij, titul. de ſacramento ſanctiſſ. Euchariſtiæ, à pag.* 180. Fr. Emman. *in ſum p.* 1. *c.* 67. *de Communione.* Camerota *de Sacram. vbi de Euchariſtia.* Henriquez *in ſum. lib.* 8 *de ſanctiſſ. Euchar.* Poſſeuin. *de Communione.* Gabr. Vaſquez *in* 3. *p. D. Thomæ quæſ.* 73. *diſp.* 177 *cum ſeqq* Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 1. *del excellentiſſimo Sacramento del Altar, que ſe llama Euchariſtia* Ægid. de Coninch. *de Sacramentis, & cenſuris q.* 73 Bonacin. *de Sacramentis diſp.* 4. Barthol. Gori *de auguſtiſſimo ſacroſancta Euchariſtia ſacramento.* 13

ALLEGATIO XXIIII.

Epiſcopus an, & quando poſsit facultatem concedere celebrandi in Capella domus priuatæ?

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiam, locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum.*

2 *Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum.*

3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis* IESV, *conceditur, vt vbicumque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*

4 *An poſt Concilium Trident. ſublata ſint huiuſmodi conceſſiones, diſputatur.*

5 *Epiſcoporum priuilegium, de quo* in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. *an ſit per Concilium Trid. ſublatum oſtenditur.*

6 *Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur.*

7 *Facultas hæc, an ſit reuocata per Concilium Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*

8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*

9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt prior procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa: poſterior verò illa ſtante.*

EXTRA Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, prohibitum eſt ſacrificium ſacroſanctæ Euchariſtiæ celebrare, text. optimus *c. ſi ut, & inc. Miſſarum, cum ſeqq. de conſecr. diſt.* 1. Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *de obſeruandis in celebratione Miſſæ.* D. Thom. 3. *p. q.* 83 *art.* 3. *ad* 1. Durand. *in rationali diuin. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 41. Petr. de Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *de ſacram. Euchar. c.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *c.* 27. *§.* 1. Suar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *&* 5. Ioan. de la Cruz *de ſtatu relig. lib.* 2. *c.* 5. *dub.* 7. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *q.* 1. Cened. *canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 4. *à num.* 5. Chamerota *de Sacrament. tract.* 4. *de Euchariſtia, tit. de ſacrificio Miſſæ dub.* 15. 1

Piaſec.

Piaſec. in praxi Epiſc. part. 2. c. 3. numer. 21. in fine. Bonacin. de Sacram. diſp. 4. quaſt. vlt. puncto 9. n. 9. & 10. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. quaſt. 41. art. 9. concl. 1. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 78. p. 4. Nald. verb. Miſſa, n. 31. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſt. tr. 4. q. 137. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verb. Miſſa differ. 2. in princ. verſ. Miſſa. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia q. 57. in princ. Fernandez in examine Theologia moralis p. 3. c. 5. §. 10. nouiſſimè Fagundez in quinque Eccleſia pracepta p. 1. lib. 3. c. 13. n. 1.

2 Vnde mortale eſſe extra caſum neceſſitatis in loco non ſacro celebrare, licet non detur ſandalum, tenent Nauarr. in man. c. 25. numer. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6. num. 4 Syluest. verb. Miſſa 1. n. 5. Suar. d. ſect. 3. in princ. Henriq. d. c. 17. §. 1. Vaſq. 3. p. diſp. 233. c. 3. numero 4. & 6. Fr. Emman. in ſumm. part. 1. c. 249. numero 1. & quaſt. Regularium tom. 1. quaſt. 43. art. 4. verſ. ex quo infertur, Hieron. Llamas in ſum. p. 3. methodi c. 5. §. 15. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. c. 42. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. numer. 178. Chamerota vbi ſuprà, Barthol. ab Angelo de Miſſa dialogo 5. §. 617. & 619. Conineh. de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 1. numer. 114. Salzed. ad Bernard. c. 37. Nugn. quaſt. 83. art. 3. Fagundez d. c. 13. n. 2. Azor. dict. c. 26. q. 8. nouiſſimè Trullench. in expoſit. Bulla Cruciata lib. 1. §. 3. dub. 4. Contra Sotum in 4. diſt. 11. quaſt. 2. art 3 aſſerentem vix poſſe contingere mortale ex celebratione Miſſæ extra Eccleſiam, ſi ceſſet ſcandalum, quem ſequitur Sà in aphoriſm. verb. Miſſa, numer. 20.

3 Extra caſum igitur neceſſitatis ſolitum eſt impetrari, & concedi pleriſque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab Epiſcopis, vt in ſuis diœceſibus, cum Altari portatili liceat celebrari; de lege conſtat in priuilegio Epiſcoporum, de quo in c. vlt. de priuil. lib. 6. Diana moral. reſol. part 4. tract. 4. reſol. 15. De Summo autem Pontifice probat optimè text. in cap. in his 30. de priuileg. ibi, cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicumque fuerit ſine Parochialis iuris præiudicio cum altari viatico celebrare, &c. de quo priuilegio meminerunt omnes de hac materia agentes, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. VIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. dict. q. 43. art. 4 alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis IESV, quorum etiam meminerunt Henriq. d. cap. 17. §. 3. iuncto commento lit. T. Suar. d. ſect. 3. verſic. quarta exceptio. De forma concedendi Breue in Romana Curia per Signaturam ſupplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis perſonis, habendi Oratoria, multa ſcribunt Staphil. de lit. gratia tit. de reſcriptis Apoſtolicis in forma Breuis. num. 8. Ludou. Gomez in tract. Breuium, num. 26. Mandoſ. in ſignatura, tit. de Altari portatili. Steph. Durantes de ritibus Eccleſia c. 15. num. 7 & alij recentiores. Vtrùm autem ſi quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus ſuæ in certa ciuitate, poſſit vti hoc priuilegio ſi transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quia hoc non eſt priuilegium locale, ſed perſonale, ſuſtinent Anton. Nauar. in ſum. Bullarum, tit. de Oratoriis priuatis n. 6. Megal. var. reſol. tom. 1. reſol. 67. Diana moral. reſol. p. 4. tr. 4. reſol. 208.

4 Poſt Concil. Trid. in d. decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ ſeſſ. 22. non ita licitus & liber eſt vſus horum priuilegiorum: ſed potius maximè controuerſum, vtrum ſublatæ ſint huiuſmodi licentiæ Iure communi, vel priuilegio Pontificio conceſſæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in dict. c. in his? Et in primis quòd ſint derogatæ tenent Nauar. dict. n. 81. in fine. Durant. de rebus Eccleſia lib. 2. c. 3. n. 3. verſ. quo etiam decreto, & num. 8. Henriq. dict. §. 3. in commente lit. T, Suar. dict. ſect. 3. verſic. quarta exceptio, Azor. dict. c. 26. verſ. 7. Chamerota dict. dub. 15. Beia in reſponſ. caſuum conſcientia p. 4. caſu 33. verſ. & quamuis, Coninch. dict. q. 83. n. 226. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quaſito 57. n. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Pralat. tom. 1. q. 41. a. 9. concl. 4. Molfeſ. in ſum. tr. 3. c. 10. n. 39. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Miſſa, differ. 2. in princip. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſt. tr. 4. q. 137. Fagundez in quinque Eccleſia pracepta p. 1. lib. 3. c. 13. à n. 16. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 30. num. 15. comprobantes ex verbis Concil. verſ. neminem, dum præcipit Epiſcopis, ne patiantur extra Eccleſiam, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria, Sacrificium fieri à ſæcularibus quibuſcumque, adiecta in fine clauſula generali derogatoria, quorumcumque priuilegiorum: quare ipſo inee aduertunt Azor. & alij proximè citati, iam hodie Religioſos prædictos his priuilegiis vti non poſſe, niſi poſt Trident. à Sede Apoſtolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis IESV confirmaſſe Paulum III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. teſtantur Henriq. in d. §. 3. in comment. lit. T. Fagundez d. c. 13. num. 17. Contrarium tamen, quòd Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit Fr. Emman. d. q. 43. art. 5. ſed friuolo fundamento, inquit enim Concil. ſolum præcipere Ordinariis, vt non obſtantibus priuilegiis compellant Regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij: non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, ſed ne permittant extra Eccleſiam ſæculares, vel regulares celebrare, adiecta clauſula, non obſtantibus priuilegiis. Deinde quia ſi dicamus hæc priuilegia reuocata non eſſe, conſequenter dicendum eſt non poſſe ab Ordinariis eorum vſum impediri, iuxta text. in c. decet, de reg. iuris, lib. 6. cum vulgaribus.

Quoad priuilegium Epiſcoporum in d. c. vltim. de priuil. lib. 6. dubitat Nauarr. conſil. 5. ſub illo tit. in nouis. 5
Sed quod per Tridentinum Concilium. ſublatum non ſit, vt certiſſimum reſoluit, deciſúmque refert Azor. d. c. 26. quaſt. 4. & multiplici ratione confirmat Beja d. caſu 33. fere per totum, & ita declaratum à ſacra Congreg. atteſtantur Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Miſſa, differ. 2. verſ hac tamen regula Fagund. in quinque Eccleſia pracepta, parte 2. lib. 3. c. 13. num. 19. Armend. in additionib. ad recop. l legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis. n 73. vbi etiam ampliat illo priuilegio poſſe Epiſcopos vti ob inualetudinem, & n. 74. aſſerit deciſum fuiſſe die 19. Iunij 1586. poſſe Epiſcopum non valentem commodè accedere ad Eccleſiam, domi celebrare, vel celebrari ſibi facere, certè ante Concil. Trid. id Epiſcopis licebat, præſertim ex c. concedimus, & c. Miſſarum, de conſecrat. diſtinct. 1. Azor. c. 26. quaſt. 5. Emman. Sà verb. Epiſcopus, num. 14. Fr. Emman. in ſum. tom. 4. c. 51. num. 18. me citato Alzed. d. p. 1. c. 13. numer. 4. & nuncupatim quòd Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens domi celebrare, vel ſibi facere celebrari poſſit 6
ſine licentia Ordinarij, per d. c. vlt. reſoluunt Vgolin. de officio Epiſc. par. 1. c. 1. §. 2. num. 4. Hieron. Venero de examine Epiſcop. libr. 4. c. 17. numero 14. dum non ſit in Vrbe, Alzed. d. p. 1. c. 13. num. 6. Sic etiam poteſt Epiſcopus, dum iter agit, Miſſam ante auroram, vel poſt meridiem dicere, ſeu alteri concedere, vt eam ſibi dicat, docent Fr. Emman. d. tom. 1. q. 43.

art.3. Azor. *d.lib.10.cap.25. quæſ.5. verſ. ſi quæras*, per gloſ. *in d.cap.ult. verb. indulgemus, de priuil. lib.6.* Emman. Sà *verb. Miſſa, num.27.* Miranda *in man. Prælat. tom.1.q.40.art.1.concl.1.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d.part.1.cap.13.num.12.*

6 Poterat etiam Epiſcopus concedere, vt in ſua diæceſi extra locum ſacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex *d.c.Miſſarum*, ibi, *in locis ad Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, cap. his ergo*, ibi, *niſi in quibus Epiſcopus iuſſerit, de conſecr. diſt.1* expreſſiùſque probatur ex *dict.cap. in his*, ibi, *id Prælatis annuentibus licere eiſdem*, vbi notat Antó. *num.7.* & communem teſtatur Abb. *numer.2.* ac poſt Lap. Card. Tuſc *pract.concluſ.tom 1.litt. A concluſ.31.* Manduſ. *in tract. de ſignat. gratiæ. §. Altare portatile.* & ante Concil. Trident. hanc fuiſſe receptam omnium traditionem fatentur Gutier. *Canon. lib.1. cap.30. numer.5.* Nauar. *d.cap.25.num.81.* Henriq. *d. cap.25. num.81.* Azor. *q.2.* Beja *d.caſu 33 verſ. tertiò dico*, Suar. *verſ. ſecundo obſeruandum, dictis locis*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Epiſcopus, num.9.* Fagundez. *in quinque Eccleſiæ præcep. cap.1.lib.13.cap.4.num.6.* qui rectè notant male Sylueſt. *in ſum. verb. Miſſa, num.4. verſ. tertiò*, deducere ex littera *d.cap. in his*, poſſe Epiſcopum dare hanc licentiam extra ſuam diœceſim: nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apoſtolicæ, dum verò inferius ait ſine ea permiſſu Epiſcopi celebrare potuiſſe, ſolum concludit id poſſe intra propriam diœceſim concedentis, iuxta regulam *c.2. de conſtit. in 6.*

7 Verùm magna eſt controuerſia, an facultas celebrandi extra Eccleſiam, quam diximus concedere poſſe Epiſcopum intra ſuam diœceſim, ſit reuocata per Concil. *dict. loco*? Reuocatam eſſe abſolutè tradit Nau. *dict. num 81.* ſequuntur Fuſc. *de viſitat.lib.1. cap.2.numer.8.* Gutierrez *dict.cap.30.num 15.* Cened. *canon.quæſt.lib.1 quæſt 44.à num.6.* Cardoſ. *dict.verb. Epiſcopus, num 9.* Lotter. *dict.lib.1.q.30 num.13.* Fagundez. *in quinque Eccleſiæ præcepta, part.2. lib.3.c.13. à num.8.* Azor *dict.cap.26. quæſ.3.* referentes verba Concil. ſupra citata, quæ abſolutè præcipiunt Epiſcopis, ne permittant extra Eccleſiam, & Oratoria ad diuinum tantùm cultum dedicata, & ad eiſdem deputata Ordinariis, & viſitanda, hoc ſanctum Sacrificium fieri, & ita ſæpiùs reſponderunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper eo decreto. Et nouiſſimè emanaſſe decretum *Congreg. Concilij Tridentini*, quo declaratur de oraculo Sanctiſſimi ſpectare ſolum ad Summum Pontificem, & non ad Epiſcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, refert. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.538. num. vlt. in 1.edit. & reſolut.460. in fine. in 2.edit.* & ita nec iuſta de cauſa poſſe Epiſcopum dare facultatem celebrandi in Capella domus priuatæ, & ſub dio, etiam adhibito vtroque Altari, firmo ſcilicet, & portatili, tenet Azor. *dict.cap.26 q 3* Reginald. *d.lib.29.n.176.* Coninch *d quæſt.83.nu.225.* Miranda *in man. Prælat. tom.1 quæſt.40.art.9.concluſ.3. in fine.*

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco prædictæ poteſtati concedendi has licentias Epiſcopis iure communi competenti derogatum non eſſe tuentur Henriq. *d.cap.27.§.4.* Sà *verb. Miſſa, n.20. in fine.* Beia *d.caſu 33.verſ. tertiò dico.* Nauar. *conſ.5. num.2 ſub tit. de priuileg. in nouis*, poſt multos Cened. *d.quæſt.44 à num.4.* cum quibus conſentire videtur Suar *d.ſect.3.verſ. addit vero*, quem ſequitur Fr. Emman. *d.quæſt.4. art.6.* & non diſſentit Aloyſ Ricc. *reſolut. 160.num.2.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſito 57.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum. verb. Miſſa different.2.verſ. vno tamen in caſu*, Bonacin. *de Sacram. diſp.4.quæſ.vlt.punct. 9.num.10.* Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.1.cap 5.n 8.pag.77. & part.2.c.3. num.21 in fine*, vbi refert magna circumſpectione vti debere Epiſcopum in ipſis concedendis licentiis, & nonniſi ex cauſa grauis neceſſitatis concedere, vtpote graſſante peſte, prout reſoluit Zerola *in praxi Epiſcop.part.1. verb. Miſſa pag.226.* & faciunt quæ Fr. Emman. *quæſ.regul.tom.3 quæſt.32. art.12. in fine*; Ordinarij enim arbitrio permiſit Papa perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel Altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere poſſit, vt refert deciſum armend. *in additionib. ad recopil. leg. Nauarra lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcopis num.72.* præcipuè autem in huiuſmodi conceſſionibus apponi debet, vt Oratorium decenter ſtructum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domeſticis liberum exiſtat; tùm vt conceſſio intelligatur ſine Parochialis alterius præiudicio excipiens dies natalis Domini noſtri, Reſurrectionis, Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat, ſed parochialis frequentetur; quodque alij, præterquam ſeruitio perſonæ, cuius intuitu Oratorium conceditur neceſſarij, ibidem audientes Miſſam ab obligatione audiendi cum in Eccleſia per hoc non liberentur, quæ ex ſtylo Rom. Curiæ in facultatibus conſtituendi Oratoria huiuſmodi apponere conſueuerunt.

Mouentur præcitati Doct. quia Concilium lo- 9
quitur de communi modo celebrandi, non verò abſtulit Epiſcopis poteſtatem rationabiliter diſpenſandi, ſtante iuſta cauſa, maximè cum moraliter fuerint neceſſariæ, & quia Concil. intendit ſolum tollere abuſus in celebratione Miſſarum, non autem caſus licitos; ex quibus diſtinctione poſſunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt ſcilicet poſterior, quæ hanc poteſtatem facit Ordinariis, procedat ſtante neceſſitate, vel iuſta cauſa; prior verò, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente, vt me citato *in hoc loco* conciliat Alzed. *d. part.1.cap.13.*
numer. 9. verſ ſed. Negari enim nequit etiam hodie 10
poſſe Epiſcopum in ſuo Epiſcopatu concedere talem vſum ex aliqua iuſta cauſa, ex text. *in cap. concedimus, de conſec diſt.1.* vt aduertunt Nauar. *d. conſ.5. num.2. de priuileg.* Lotter. *d.lib.1.q.30.num.15. in fine.* Et quod magis eſt, etiam ſine Epiſcopi licentia propter neceſſitatem aliquam celebrari poterit ſuper Altare portatili, ex Nauarr. *d.cap.25. num.82.* vbi ait hoc eſſe notandum pro terris, in quibus frequentiſſimè ſupplicationes fiunt ad aliqua parua eremitoria, præ quorum foribus ſolet dici Miſſa, vt ab omnibus audiatur, ſeu pro primis Miſſis Sacerdotum ad quas maxima multitudo ſolet conuenire, quam poſſit capere Eccleſia, ſequuntur Gutierr. *canon.lib.1.*
cap.40.num.15 Lotter. *d. quæſt.30. num.15.* Et quod 11
magis eſt poſſe Vicarium generalem libere dictam facultatem concedere ex cauſa graui, & neceſſaria reſoluunt Nauar. *d.cap.25.n.82.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.lib.2.c.41.n.7* quos & alios refert Mari. Antonin. *var. reſol lib.1.12.caſu 5.*

ALLEGATIO XXIV.

Epiſcopus an debeat quotidie celebrare Miſſam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Miſſis pro aliis celebrandis?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſingulis diebus de congruentia, & bene eſſe dicere, vel audire Miſſam debet.*
Sacerdos eſt miniſter ſacrificij Miſſæ, ibid.
2 *Eleemoſyna, ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactoque exigi, ſine labe ſimoniæ.*
3 *Pitantia taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine accepta, & approbata eſt.*
4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui citatè.*
5 *Contrarium verius, etiamſi accedat Superioris conſenſus, ſecus ſi peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.*
6 *Sacerdos vnica Miſſa ſatisfaciens multis, à quibus diuerſa accepit ſtipendia, tenetur ad reſtitutionem.*
7 *Miſſa pro multis dicta, non tantumdem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.*
8 *Epiſcopus poteſt legem concedere, vt certum ſtipendiū pro Miſſæ ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*
9 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*
10 *Sacerdotes exigentes importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccant mortaliter.*
11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſcijs Sacerdotibus celebrantibus.*
12 *Miſſas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*
13 *Conſuetudo celebrandi anticipatè non eſt approbanda, nec toleranda.*
14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſitarum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipatè dicere.*
15 *Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitato Matutino.*
16 *Parochus obligatur populum monere, vt Miſſas frequentet, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia.*
17 *Verbum* moneo, *inducit conſilium, & non præceptum.*
18 *Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*
19 *Miſſam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter.*
20 *Conſtitutio Leonis X. qua declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, refertur.*
21 *Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio Miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*
22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo.*
23 *Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium.*
24 *Parochi ab Eccleſiis arcere debent Muſicas eas, vbi ſiue Organo, ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur.*
25 *Repræſentationes in Eccleſiis fieri prohibentur.*
26 *Saltationes in Eccleſia permitti non debent.*
27 *Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare, peccatum eſt mortale.*
28 *Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*
29 *Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, vt ipſemet celebret, licèt in eius fundatione diſponatur, quod Capellani celebrent.*
30 *Verba erectionis quando expreſsè ſignificarent intentionem eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poterit.*
31 *Capellanus, qui tenetur quotidiè celebrare, quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere?*
32 *Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, malè agit ſi alias celebret.*
33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.*
44 *Cauſa legitima non celebrandi in Altari deſignato referuntur.*
35 *Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, malè agit.*
36 *Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quam loco deſignato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem.*
37 *Capellania Sacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent, vt in ea* præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos.
38 *Statutum habens quòd prouiſus de Capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos.*
39 *Idem ſi dixerit, quod* ſit Capellanus, vel Sacerdos.
40 *Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, præſentetur Presbyter, tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſecus verò, ſi Presbyterum ſignificantia poſtea tempus præſentationis reſpiciunt.*
41 *Contrarium tenent aliqui reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, ſufficiet ſi præſentetur non Sacerdos.*
42 *Sed prima ſententia verior, contrariiſque reſpondetur fundamentis.*
43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos.*
44 *Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus.*
45 *Epiſcopus de conſenſu patroni an poſſit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? & n. 46.*
47 *Capellania an, & quando ſit incompatibilis cum beneficia?*
48 *Doctores de ſacrificio Miſſæ agentes referuntur.*

DOMINICIS, & feſtiuis diebus ſolemnibus debere Epiſcopos celebrare, & tam frequenter quòd ſuo muneri ſatisfaciant, data opportunitate, reſoluunt Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Prælat. c. 12.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea ... fol. 203. n. 6.* vbi etiam obſeruat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout ante cenſuerat Nauar. *in man. c. 22. n. 2. & de horis Canon. c. 39. n. 29.* Non obſtat *c. vlt. de priuil. lib. 6.* vbi dicitur quòd Epiſcopus ſingulis diebus dicat, vel audiat Miſſam, Alzed. *de præcell. Epiſc. dignit. p. 1. c. 13. n. 1* quia intelligitur de congruentia, & de conſilio; 1

& bene eſſe, vt reſpondent Aloyſ. Rice. citate locos & nouiſſime Conſulitanus noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 1. lib. 3. c. 2. n. 11. vbi citat Nauar. in man. c. 21. num. 2. prope finem. Syluest. verb. Miſſa 1. quæſtio. 1. verſ. dicitur tertiò, Roſell. eodem verbo §. 23. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 7. c. 4. quæſ. 3. cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire, poſſunt cùm iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem, ſpatio videlicet vnius horæ; eſt enim hoc vnum ex priuilegiis Epiſcopo Iure conceſſis. Ita gloſſ. in d. c. vlt. Syluest. d. verb. Miſſa 1. q. 6. Palud. in 4. diſtinct. 13. q. 1. concl. 1. art. 1. Henriq. in ſum. lib. 9. de Miſſa c. 24. §. 5. lit. O, Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 10. c. 25. verſ. ſi quæras. Nauar. in man. c. 25. num. 85. vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas, quas refert gloſ. in d. c. vlt. quod etiam concedi Cardinalibus quamvis iter non faciant, aſſerunt Sot. in 4. diſtinct. 13. q. 2. a. 2. Palud. & Henriq. citatis locis. Illud aduertere oportet quod in Altari, in quo Epiſcopus ſacrificat, non poteſt ea die ſacrificare alius Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, c. fin. de conſec. diſt. 2. Henriquez d. lib. 9. c. 28 §. 1. Fagundez d. præc. 1. lib. 3. c. 12. numer. 5. vbi intelligit de Miſſa ſolemni, & Pontificali, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 27 q. 10. Bonacin. de Sacram. diſp. 4. q. vlt. p. 6. n. 25. Baſil. de Leon. var. diſp. lib. 1. c. 2. in princ. Vgol. de offic. Epiſc. p. 1. c. 1. §. 2. n. 4. Alzed. d. p. 1. c. 13. n. 24. vbi hoc intelligit quando Epiſcopus in Pontificalibus celebrauit ſolemniter.

Sacerdos eſt miniſter conſecrationis, quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus Sacrificij, c. 1. §. vna verſic. & hoc, de Summa Trinitate, Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. 1. & can. 1. S. Thom. 3. p. q. 83. a. 1. Chamer. de Sacram. tract. 4. de Euchariſt. c. 9. de Miniſtro dub. 1. diſp. 1. Barthol. ab Angelo in examine Confeſſ. dialog. 5. de Miſſa, & de miniſtro ſacrificij ipſius Miſſæ §. 105. Henriq. d. lib. 9. c. 18. §. 1. in princ. Azor. inſtit. mor. p. 1. libr. 10. c. 23. in princ. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 3. lib. 3. c. 1.

2 Pro celebratione Miſſarum poteſt Sacerdos eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem accipere, mercedémque ex pacto abſque ſimoniæ labe exigere, vt per Mich. Timoth. de ſacrificio Miſſæ tract. 3. q. 48. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 96. num. 32. Gutierrez canon. lib. 1. c. 29. à numer. 3. Vgolin. de ſimonia tab. 1. c. 9. Henriquez dict. lib. 9. c. 21. §. 4. & c. 22. §. 1. Morla in emporio Iuris Ciuilis p. 1. tit. 2. quæſt. 13. in princip. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Euchar. c. 18. verſ. quarta concluſio, Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 14. & part. 3. q. 83. art. 6. diſp. 86. ſect. 1. verſ. circa alium modum, & ſect. 3. Vaſq. to. 3. diſp. 234. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 5 e 8. Cened. ad Decret. collect. 44 num. 3. Fraxinel. de obligat. Sacerd. ſect. 3. prænot. 1. num. 2. & 5. Ægid. de Coninch de Sacram. to. 1. q. 83. num. 193. cum ſeqq. Azor. inſtitut. moral. part. 3. lib. 12. c. 3. quæſ. 5. Leſſi. de Iuſt. libr. 2. c. 35. dub. 8. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſt. p. 1. tract. 4. c. 13. num. 116. & nouiſſimè Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 1. libr. 3. c. 7. à numero 5. Lezana in ſum. q. Regular. c. 21. numero 4.

3 Iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt à Viris prudentibus & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiore habente poteſtatem. Ita Petr. de Ledeſma d. c. 18. concluſ. 7. & 8 Aragon. 2. 2. q. 85. de ſacrif. art. 3. verſ. ſed dubitabit aliquis, Zerola in praxi Epiſcopor. parte 1. verb. Miſſa §. 3. concluſ. 2. & 3. Vaſquez diſp. 324 c. 4. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 251. concluſ. 4. Suarez tom. 3. in 3. part. diſput. 86. ſect. 2. verſ. ſed circa. & verſ. dico ſecundò Gutierrez d. c. 29 num. 3. Nugn. de Sacram. tom. 1. ad q. 83. art. 1. part. 3. tract. de ſacrif. dub. 9. concl. 1. Cened. canon. q. lib. 1. q. 17. numero 4. Fraxinel. d. ſect. 3. prænot. 5 §. 1. Franc. Ludou Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 41. art. 23. concluſ. 1. Fagund. d. c. 7 num. 6.

Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones, aut ſtatuta præcipere, vt ne plus donetur quàm pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauar. in man. c. 23. numer. 206. Fr Emman. d. parte 1. c. 231. num 2. Cened. d. q. 17. n. 3. poſt multos, quos refert. idem tenet Fagundez d. c. 7. num. 8. vbi num 9. hinc infert iniuſtum eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum, ac ſimoniacum ſi ſtatueretur, quòd nulli alij Sacerdotes Miſſas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant niſi pro certo ſtipendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent duntaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ, excluſis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ, vt optimè docent Syluest. in ſum. verb. immunitas 2. ſub num. 7. & verb. ſimonia num. 11 Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Arch. Neapol. c. 48. n. 5. quos refert Fagund. d. c. 7. n 9. in med.

Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione, poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere ſentiunt aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quantitatem neceſſariam ad ſtrictam ipſius Sacerdotis ſuſtentationem pro vnico die, & remoto ſæcularium ſcandalo ex Sacerdotum auaritia: ex eo, quia neminem defraudat, cùm ſacrificium Miſſæ ſit valoris infiniti extenſiuè; tum quia videretur damnanda conſuetudo Eccleſiæ, quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam; tum denique, quia qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet ſecundum Apoſtolum relatum in c. cum ſecundum, de præbend. Quibus potiſſimum fundamentis hanc partem tuentur Sot. de Iuſt. lib. 9. q. 1. art. 1. dub. 7. reſp. 1 & 2. Angel. verb. Miſſa n. 51. poſt Syluest. & alios Ludouic. Beja reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſ. n 11. Cano de locis Theolog. lib. 12. c. 13 Fr. Emman. in ſumm. tom. 1 c. 251. num. 4. concl. 4. ad finem, Ioan Dominic. Montagn. c. 16. Nugn. in 3 p. q 89. art. 1. dub. 9. concl. 4. & 5 Petr. Nau. de reſtit. lib. 1. c. 2. n. 433. 4

Contrarium tamen verius & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalúmque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiens eleemoſynas, neſcientibus offerentibus facit contra ipſorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis benè reſpondentes, hanc ſententiam melius defendunt Nauar. in man. c. 25 num. 90. & conſ. 8. de celebr. Miſſar. in nouis Emman. Saa verb. Miſſa, num 44. D Anton. part. 1. tit. 10. c. 1. n. 4. Nald. verb. Capellania num. 11. Tolet. lib. 2. c. 8. n. 3. Henriq. dict. lib. 9. c. 21. numero 4. & c. 21. numero 5. Graff. in deciſ. aureis, part. 2. lib. 2. c. 45. Bellarm in contron. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Miſſa, c. 4. propoſit. 4. Chamerot de Sacram. tr. 4. de Euchariſt. tit. de Miſſæ ſacrificio dub. 11. pag. 176 Suar. tom. 3. diſp 86. ſect. 2. & 3. Vincent. Fagund. in mixt. diſp. de ſacrific. Miſſæ ad repet. text. in can. cùm frangitur, de conſecr. diſt. 2. 5

p. 4.

p.4.dub.vnic.ad 6.in fin. Vaſq. *3.p.tom.3.diſp.134.c.4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part.1. tr.4. c.13.q.119.* Fagundez *in quinque Eccl.præcepta lib.3. cap.2.num.7.* Mirand. *in man. Prælator. tom.1.q. 41.artic.13.concluſion.5.* Dian. *reſolut mor. part.1.tra. ctat.14.reſolut.8.* Lezana *in ſumm.quæſt. Regular.c.21. num.5.* Bartholom. ab Angelo *dial. 5.§. 509. & §.749.* Reginald *in praxi fori pœnitent.lib.23.n.234. & lib.29. num.157.* Paul. Fraxinel. *de obligationib.Sacerd.ſect.4 concluſ. 1.§.1.* Coninch. *dict. quæſt.83. num.191.* Quod adeò verùm eſt vt neque Sacerdos pauper, excluſa extrema neceſſitate, poſſit pro vnica Miſſa tot ſtipendia accipere, quot ſufficiant ad ſui ſuſtentationem, Azor *inſtit. moral.p.1.lib.10.cap.20 § quod primum.* Gutier. *canon.lib.1.c.26.nu.10.* Steph. Fagundez *d.p 1.lib.3.c.9 nu.7.& 8.* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practi ab. Iuris ſpirit. lib.2 c.9.n.70.* Item procedit etiamſi ſciente, & concedente Superiore id faciat, cum non poſſit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. *dict. conſil.8.* & Fraxinell. *dict. ſect.4 concluſ.2.§ 2.* Secùs tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio; tùm quia ſicut poteſt ſtipendia, quæ pro Miſſis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, ſi expedire iudicauerit, ita poteſt in illis diſpenſare, propter alicuius Eccleſiæ, vel Monaſterij beneficium, quando iuſta cauſa, vel neceſſitas intercedit; tùm quia Papa in reſtitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis cauſis propter commune Eccleſiæ bonum diſpenſare poteſt, & tenent Syluest *verb. Miſſa 1.n.20.* Henriq. *d cap.22.n.7.* Reginald. *lib.23.nu.239* Fraxinell. *de obligationib.Sacerd.ſect.4 §.11.& 12.*

6 Hinc etiam adeò verum eſt Sacerdotem accipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione non poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere, vt ſi hoc faciat, teneatur ad reſtitutionem: ex violatione enim iuſtitiæ cum damno alterius conſurgit obligatio reſtituendi. Ita Petr. Nauar *de reſtit. lib.2.cap.2. num.329.& 382.* Graſſis *dict.cap.45.num.17.* Fr. Emman. *p.1.cap.251.de Miſſa concluſ.2.& 4.* Vaſq. *tom.3. diſp.213. cap.4.* Fraxinel *d.ſect. 4. concluſ 5 § 1.* & aliis locis ſupra citatis, qui Fraxinel. § 4. cum Petr. Nauar. quem citat, & ſequitur, reſoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat reſtitutionem, teneri Miſſas prætermiſſas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel reſtituere eleemoſynas acceptas, admonitis his, qui ea dederunt, Miſſas non fuiſſe celebratas.

Nouiſſimè *Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trid. interpretum S.D.N.* Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa hac in re ita decreuit. *Deinceps vbi pro pluribus Miſſis etiam eiuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuſcumque tā Sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. ſub obteſtatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obſeruetur exactius, Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac locis piis tam Sæcularibus, quàm Regularibus cuiuſcumque Ordinis, Congregationis & Inſtituti quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.* Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Miſſarum, apud Typographiam R. Cameræ Apoſt. impreſſis de anno 1625.

Poſtea eadem *Sacra Congreg.* ſuper prædictis decretis de celebratione Miſſarum, S.D.N. Vrbano VII. approbante, declarauit *permittendum non eſſe vt Eccleſia, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum vllam, vt nunque minimam portionem, retineant ratione redituum, quos in vſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint, & tunc quam portionem retinebunt, nullotenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſaria ſunt ſubeunda, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecunia, quæ ſuperſuat, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcripta fuerint ab offerentibus eleemoſynas.*

Deinde declarauit ſatis eſſe, vt Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, niſi ex fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius cenſuit Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolito pro celebratione Miſſæ, debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebrāti: & nullam illius partem ſibi retinere poſſe, Declarans pariter quando tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendiū minus congruo teneri Miſſas illis ab offerente præſcriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impreſſas vidi in Typographia Cameræ Apoſt. *de anno* 1626. Quod rectorem beneficij certum eſt ſatis eſſe vt ille, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem ciuitatis, non ad rationem redditunm beneficij: ita poſt Fagundez, Barthol. à S. Fauſto, & Dianam, reſoluit Alphonſ. de Leone *de officio Capellani q.5.ſoll.19.num.302.* vbi *n.ſeqq.* id ampliat etiam Capellanos Capellaniæ non collatiuæ.

Quamuis Miſſæ valor extenſiuè, ſeu indeterminatè, vel, vt aiunt, ſyncategorematicè acceptus, infinitus ſit, hoc eſt, non tantum prodeſt, quin magis poſſit prodeſſe, ſiue non tantum fructum exhibet, quin poſſit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodeſſe poſſit; tamen dum Sacerdos, vt cauſa proxima ſpecialiter vnam Miſſam offert pro ſeipſo, aut pro alio reſpondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente; habet non ſolum effectum finitum, ſed virtutem, efficaciamque, & valorem ſimpliciter finitum, qui effectus in plures diuiſus, minus vtilis eſt ſingulis, & ita qui Miſſam pro multis offert, non tantundem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur; de quo vide Nauarr. *in man.c.15. num.92. & num.111. verſ.33.& conſil.8.num.2. & conſ.9.num.2. de celebrat. Miſſarum, in nouis.* Petr. Nauar *lib.2.de reſtit.cap.2.à num.362.* Narc. Anton. Cuch. *lib.5. inſtit. maiorum, tit.6.num.77.* Ioann. Medin. *in Cod de oratione, cap. de valore Orationis pro multis fuſa,* Spin. *in ſpeculo teſtamenter. gloſſ. 13. princip. à num.15.* Ludouic. Lopez *part.1.cap 78 de Eucharistia, verſ. nam;* Hieronym. Llamas *in 3.part. methodi cap.13. §.17.* 7

Dimas *in tr. de Purgat cap. 37. per totum*, Fr. Emman. *dict. cap. 252. num. 2.* Graff. *dict. lib. 2. cap. 45. a num. 16.* Humad. *l. 42. gloſſ. 2. nu. 3. tit 4. p. 1.* Nugn. *in 3. partem Diui Thomæ, quæſ. 83. a. 1. dub. 8. §. in 3. parte, concluſ. 3.* Dominic. Montagn. *in tract. de Miſſa, cap. 30.* Henriq. *d. lib. 9. c. 19. §. 5.* Suar. *tom. 3. quæſ. 79. ſect. 12. & tom. 4. diſp. 48. ſect. 6.* Greg. Valentia *tom. 4. diſp. 6. q. 11. p. 1. §. 25.* Fraxinell. *ſect. 1. præc. 4. §. 7.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 21. quæſt. 1.* Chamerot. *dict. tit. de Miſſa ſacrificio dub 10. pag. 272. cum ſeqq.* Vaſq. *3. p. tom. 3. diſput. 230. cap. 1.* Zerola *in praxi Epiſcop. dict. verb. Miſſa, §. 4.* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 1. de Euchariſtia, cap. 17. concl. 23.* Galet. *in margarita caſuum conſciẽtiæ, verb. Miſſa, pag. 142. col. 2.* Pelant. *3. part. quæſt. 83. a. 6. diſp. 4.* Coninch. *dict. quæſ. 83. num. 186. in fine.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 19. & 20.* latè Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum ſeqq.* Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis p. 2. lib. 8. nu. 3. verſ hoc loco* nouiſſimè Alphon. de Leone *de officio Capellan. q. 7. ſect. 5. num. 26. cum ſequentibus.*

8 Ad euitanda ſcandala, quæ facilè poſſent ſuboriri in exigendis pro Miſſæ Sacrificio ſtipendiis, poteſt Epiſcopus legem condere, qua certum ſtipendium arbitretur, ita vt laïci non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita Corduba *lib. 1. quæſt 4. dub. 4.* Suar. *diſput. 86. ſect. 2. concl. 1.* Reginald. *lib 23. n. 241.* Miranda *dict quæſt. 41. art. 22.* quamuis contrarium teneant Nauarr. Sot atque alij.

9 Non poteſt tamen Epiſcopus ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia eſſet occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cùm Sacerdotes liberalitatem exercere poſſint in remittendis eleemoſynis ſibi debitis, ita vltra Suar. & Reginald. citatis locis, reſoluunt Fr Emman. *d. cap. 252. numer. 4.* Bartholom. ab Angelo *d. dialog. 5. §. 527.*

10 Vnde ſi Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccabit mortaliter, ad reſtitutionémque tenebitur, ſecùs ſi ex liberalitate offerentis recipiat eleemoſynam pinguiorem ſupra taxam, quia ſicut liberum eſt Sacerdoti minus ſtipendium accipere, ita etiam liberum eſt maius accipere à ſponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & conſuetudines non conſiſtunt in indiuiſibili, eſt aliud ex iuſtitia exigere, & aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iuſtitiæ non impedit opera liberalitatis, & Chriſtianæ miſericordiæ, Reginald. *lib. 23. num. 132.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælatorum tom. 1. quæſ 41. art. 43. concluſio. 1. & 2.* Suar. *diſput. 86. ſect. 2. concluſio. 1.* Poſſeuin. *cap. 2. num. 25.* Fraxinell. *de obligationibus Sacerdot. ſect. 3. prænot. 5. §. 3.* Leſſ. *de iuſtitia lib. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37.* Mich. Zanar. *p. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Miſſa verſ. 10. dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi ſummo mane, vel in loco à ciuitate diſtãti pro labore præuio in itinere, vel etiam certis diebus, & in determinatis locis poſſe pinguius recipere ſtipendium quàm lege ſit, aut conſuetudine receptum, tenent Fraxinel. *d. ſect. 3. prænot. 1. §. 1.* Graffis *d. lib. 2. c. 96. num. 34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per ſe, vel per alium, pro dicendis Miſſis, vel vt eas faciat celebrare per alios, poteſt per alios Sacerdotes ſatisfacere minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum, inſcio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus; modo illis tantam tradat eleemoſynam, quantam fecit communis taxa, & modo ſit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel conſuetudine aſſignante ſibi certam quantitatem ex quaque Miſſæ pitantia; ſecùs verò ſi Sacriſta, vel alius ſit, qui ſtipendia colligat, vt per alios curet Miſſas celebrare: quia tunc non poteſt ſibi partem retinere, iuxta quæ reducenda ſunt dicta per Sot. *de iuſtitia lib. 9. q. 3. art. 1. verſ. ſed hoc propterea*, Nauarr. *in man. c. 25. num. 91. verſ. 24.* Ludou. Lopez *in inſtruct. conſcient. a p. 2. tit. de Euchariſtia cap. 78. verſ. inſuper.* Fr. Emman. *p. 1. ſum. cap. 252. concl. 4.* Sà *verb. Miſſa n. 45.* Lud. Beja *in reſp. caſuum conſcientiæ, p. 1. caſu 12. in fine*, Aragon. *2. 2. q. 85. de ſacrificiis a. 3. p. 683.* Nald. *verb. Miſſa n. 20.* Henriq. *lib. 9. c. 22. nu. 8.* Suar. *p. 3. diſp. 88. ſect. 3 3.* Gutier. *canonic. lib. 1. c. 29. n. 32.* Reginald. *lib. 23. num. 240.* Vega *in ſum. tom. 2. cap. 41. caſu 3.* Fraxinel. *ſect. 3. prænot. 5. §. 4.* Vaſq. *p. 3. diſp. 234. c. 4. n. 30.* Poſſeuin. *de officio Curati c. 2. n. 19.* Bart. ab Angelo. *dial. 5. §. 513.* lat: Ioan. Valer. *de differrent. inter vtrumque forum, verb. Miſſa different. 1.* Bonac. *de Sacram. diſp. 4. q. vlt. puncto 8. diffic. vlt.* Homobon *de examine Eccleſ. tr. 4. c. 14. q. 111.* Cened *Canon. q. 27. n. 10.* Fagundez *d. p. 1. l. 3. c. 9. nu. 17.* Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis p. 3. tit. 12. n. 34. & 35.* Diana *d. p. 1. tract. 14. reſolut. 10. cum ſeqq.*

Nouiſſimè *Sacra Congreg. Illuſtriſſ. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum*, omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, *prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat*; prout reperitur in decretis de celebratione Miſſarum apud Typographiam R. Cameræ Apoſtol. impreſſis de anno 1625.

Quæſtio est in hac materia controuerſa; vtrùm ſcilicet liceat Sacerdoti Miſſas celebrare anticipatè? 12
Super qua quæſtione emanauit *à Sacra Congregat. Concilij Trident.* deciſio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis eſt. *Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam ſenſim receptam, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam præbituri ſunt, tametſi antequam Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud poſtulaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam remiſiſſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem congregat. ſententia huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem exploſit ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras aut alias ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſtilicet, & ipſi Regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis, interdicant. Quæ omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturum ſperantes Omnipotentem Deum rogamus, eam quotidie cœleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorem. Romæ die 15. Nouemb. 1605.* de qua declaratione meminerunt

minerunt Laurent.de Peirinis *tom.2.priuileg. Minim. inter Conſtit.Vrban VIII.n.9.*Gauant.*in theſaur. tom. 1.p.3.tit.12.à n.34.* Lezana *in ſumm.quæſ.Regul.c.21. num.7.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi conſuetudinem celebrandi anticipatè non eſſe approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem, tum quia par eſt, vt qui tradit eleemoſynam, ſciat Miſſam pro ſe celebrandam, vt melius ſe diſponat ad recipiendum ſacrificij fructum, qui poteſt eſſe maior vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius diſpoſitionem, ex citatis per Nugn. *3.p.q.83.art.1.§.in 3.p dub 5 verſic. reſpondeo*, Coninch.*tom.1.quæſ.83. num.172. concluſ.15.* tùm quia homines retrahi poſſent ab eleemoſynis in futurum tradendis pro celebratione Miſſarum, ſi Sacerdos offerenti eleemoſynam reſponderet, *applico tibi Sacrificium, quod alias celebraui.* Quamobrem homines facilè ſibi perſuaderent Sacerdotem accipere ſtipendium, & non perſoluere onus, pro quo ſtipendium accepit. Ita Henriq. *lib.9.de Miſſa,c.21.n.2.* Soar. *diſp.29.ſection 9.* Reginald.*lib.23.n.237.* Aragon.*de iuſt.q.85.a.3.dub. de illis, qui dicunt Miſſas anticipatas*, Homobon. *d. tract.4.c.16.q 147* Diana *moral.reſol p.1 tract.14. reſol. 15.*

14 Exciperem tamen vnum caſum, in quo Sacerdoti licet Miſſas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ quis tenetur Miſſas certas ſingulis hebdomadis celebrare, vel in poſterum pro certa intentione, quia tunc, ſi aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri poſſit, ſatisfacere poteſt illas in hebdomoda antecedente celebrando. Ita Petr.de Ledeſm.*in ſumm.p.1.de Sacrament. Euchariſtiæ c 18. concluſion.17.verſicul. La duda de vn Sacerdote.* Fr.Emman.*in ſumm tom.1.c.252.concluſion 8.* Reginald.*d.lib.13.num 237.* Diana *d.p.1. tract.14 reſol.16.* & expreſsè in Capellano, quod poſſit præuenire tempus celebrationis reſoluit Aloyſ. Ricc.*in praxi deciſ.400.in 1.edit.& reſolut.338.in 2. edit.*

15 Quæſtio etiam eſt in hac materia magis difficilis, an ſcilicet peccet mortaliter, qui celebrat Miſſam ante Matutini Officij recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent.Perez Seco, qui inſcribitur, *An liceat Miſſa celebrare non recitatis Matutinis.* Partem negatiuam, videlicet non eſſe peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem ſemper cenſui; quia non videtur tanta connexio inter Miſſam, & horas Canonicas, vt connertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ ſit; tùm quia nulla lege ſancitum eſt ſub mortali celebrantem Miſſam ante Matutinas horas grauiter peccare, quamuis fieri poſſet, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt ſi recitet Matutinum tardiùs, quàm par ſit: vnde meritò hanc ſententiam tenent Sot.*lib. 10.de Iuſtit.quæſt.5.a.4. concluſion.2. & in 4.diſtinct. 23.quæſtion.2.a.2.* Llamas *in p.3.methodi, cap.5.§.15. il primo,pag.501.* Medina *p.1.inſtruction. Confeſſorum, cap.16 §.2.in fine*, Vega *in ſpeculo Curatorum, cap.10. §.28.num.254.verſ tambien*, Ioan Baptiſta Conrad.*in reſponſ.caſuum conſcientiæ,caſu 142.* Cuch.*inſtitut.Canon.lib.5.tit.6 num.16.* Ludou. Lopez *in inſtruct conſcientia,p.2.cap.79.de Euchariſtia,verſicul.denique neque hic, cap.105. de horis Canon.verſicul.nunc tamen*, Emman.Sà *in aphor verb. Miſſa. num.22.* Petr.Aragon.*2.1.quæſtion.63.a.12.verſicul.de Ordine,pag.832.* Alphonſ.Vega *in ſum p.2.c.41.caſ.16.* Scott.*de ſacrif. Miſſa,lib 2. cap.6* Valent.*2.2.diſputation.6.quæſt.2. punct.10.* Vaſquez *in opuſc.de benef.cap.4.§.1.a.2.n.6.* Paul.Comitol.*reſp.moral.lib.1.quæſt.50.* Fr.Emman.*in ſumm.p.1.c.149.num.12.& quæſ. Reg.tom.1. q 4.a. 3.* Macign. *de Horis Canon. cap.46.* Bartholom.à S. Fauſto *eod.tract.lib.2.q 214.* Paul.Layman. *in Theol. moral.lib.5.tract.5.c.4.aſſert.4* Poſſeuin.*de officio Curati,c.1.num.16.* Bonacin.*de Sacram.diſp 4.quæſ.vltim. puncto 9.num.7.* Paul.Squillante *de obligat. cleric p.1. dub.27.num.56.* Fernandez *in examine Theolog moral. p.3.c.5.§.4.* Villalob.*in ſumm.tom 1 tract 8 difficul.30. num.1.* Raph de la Torre *in 2.2 tom.1.queſtion 8.diſp. 2 num 6.& 7* Diana *moral.reſol.p.1.tract.14.reſol.36.* Lezana *in ſumm.q.Regul.p.1.cap.21.num.3.* Galet. *in margarita caſuum conſcientia,verb. Miſſa,pag.171.col. 2.* Nugn.*in 3.p quæſt.83 a.2.* Suar.*p.3. qu.83.a.3. diſp. 82.ſect.1.& tom.2.de Relig.lib.4.cap.14.num.6.* Homobon.de Bonis *de humana vita ſtatib.p.1. c.18.verſicul.quartò*, late Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.1.lib.3.c.17 à num.22.* Petr.Ledeſm. *in ſumm p. 1.de ſacrament. Euchariſtia,c.23.verſi. Octauo*, Nald. *verb. Miſſa,nu.8* Miranda *in man. Prælator p.1. q.40. a.12.concluſ.vnic.* Chamerota *dict.tit.de ſacrificio Miſſa dubio 14.* Leſſ.*de iuſtit.lib.1.c.37.dub.12.n.81.* Coninch.*de Sacram.tom.1.q.83.n.200* Molfeſ.*in ſum.tr. 5.c.1.n.31.*

Licèt affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum eſſe ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D Anton. *p.3. tit.13 cap.6. §.4.in fine*, D.Raymund.*in ſua ſumm.lib.3.tit.de Sacram. iterand.in gl ſſ.verb.pro defunctis,pag.326.* Armil.*in ſumm.verb. Miſſa,num.3.* Tabien.*eodem verbo, n.7.* & Angel.*num.42.* Nauar.*in cap.25.num.83 verſic. 18.& de horis Canon.cap.3.num.70.& cap.21.num.30.* Maiol.*de irregul lib.3.c.24 num.1.* Antonin.Bernard. *in ſumm.cap.27.num.16* Petrus Boll.*in Oeconomia Canon.claſ 1.cat.3.§ 6.pag 82.verſicul.Primum eſt*, Melchior.de Huelan. *in epitome Ceremon. & myſteriorum Miſſa,§ 2 verſib.La q a es maytines,pag.355.* Ludouic.Beia *reſponſ.caſuum conſcientia,p.1.caſ 4 verſicul. quia celebrare ante Matutinas*, Michael.Timoth.*de Sacrificio Miſſa tract 1 q 2.* Læſ.Zech.*de Sacrament. tr.de Miſſa c.16.in princ.* Stephan Duran. *de ritibus Eccleſiæ,l.3.c.24.n.13.* Barthol.ab Angel. *dialogo 5.§. 340.* Iacob.de Graff.*in deciſion.aureis,lib 2. c.40.num. 6.* Henriquez *in ſumm.lib.9 de Miſſa,c.24.n 7.* Pitighian.*diſput.13.q.4.a.10* Azor.*inſtit.moral.p.1 lib.10. c.28.quæſt.17.* Card Bellarm.*lib.1.de bonis oper.c.28.* Francolin.*de tempore Horar.Canon c.14.* Homobon. *de examine Eccleſ tr.4.c.16.q.148* Gauant.*in comment. ad rubricas Miſſalis tit.1.in verb. Matutino cum Laudibus p.2.*

De obligatione Parochi.

Populum monere obligatur Parochus, vt Miſſas 16
in parochia propria frequentet, & inſtruere præcepto Eccleſiæ ſub peccato mortali diebus feſtis
Miſſam audiendi, cogere tamen non poteſt, vt Miſ-
ſam audiat in parochia ſua, quia Concil.Trid. *ſeſſ.22.*
in decreto de obſeruandis, vbi hæc habentur, vtitur
† verbo, *moneant*, quod inducit conſilium, & non 17
præceptum, prout Cened. *ad Decretales coll ct.*
104.num.1. quem ego ipſe refero *in tract de dictionibus v.ſufreq.dict.301.* Ideò ita merito hanc reſolutio-
nem tenet Luſit. Ferdinan.Paez. *in repet. cap Miſſas,*
de conſecrat.diſtinct.1.num.133. Cened.*d collect.104.*
Gutierr. *Canonic.cap.30. num 7.lib.1.* Fr.Emman.*in*
ſumm.tom.1.cap.249.n.25.& quæſt.Regul.tom.1.q.4 ad
a 7. Suar.*tom.3.diſput 87.ſect 2. in dub.circa fundam*
Miſſa d iuiſionem, me citato *in hoc loco*, Homobon.*de*

examine Eccleſiaſtico tract. 8. cap. 5. quaſt 14 verſic. ſecundo. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 7. c. 6. quoſ. 4. Henriquez lib. 9. de Miſſa c. 25. §. 9. Matth. Suar. in pract. & in o. dine viſitandi c. 3. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. q. 3. n. 22. Coninch. de Sacram. to. 1. q. 85. n. 312. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curio Neapol. p. 2. deciſ. 152. Zetola in praxi Epiſcopal. p. 1. v. Parochia, & p. 1. verb. Miſſa. §. 6. vbi aſſerit deciſum, non poſſe Epiſcopum cogere populum mulctis & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua.

Miſſæ igitur audiendæ præceptum ad'mpletur
18 quocumque in loco Miſſæ Sacrum audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut loco vbi celebretur. † Poteſt tamen fieri aliunde, vt
19 quis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, vt ſi quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenẽtur. Ita Fr. Emman. d. tom. 2. ſum. c. 123. n. 6. Nauar. c. 21. n. 5. Graff. d. c. 35. n. 5. Nugn. 3 p. q. 83. a 6. dub. 2. concl. 4 Suar. diſp 88. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Miſſa §. 789.

Extat tamen Leonis X. Conſtitutio, qua declarat
20 ſatisfieri huic præcepto ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus apud Confect in collect. priuil Mendic. fol. 149. & apud Piaſec. in praxi noua Epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 22. eſt huiuſmodi. Intelleximus quoſdam in dubium reuocare, & proinde conſcientiis timoratis ſcrupulum inicere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis diebus extra Eccleſias ſuas parochiales Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſia præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos ambiguitatem huiuſmodi penitus tollere volentes, vt cum ſinceriori conſcientia fideles quique Deo Creatori ſuo ſeruiant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati pœnamve propterea incurrere, in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque, &c. dat. Romæ ſub Annula Piſcat. die 13 Nouembr. 1517. Et hoc idem declaratum fuiſſe à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apoſtolicę inferioris Germaniæ de anno 1592. die 2. Septembr. refertur in collect. priuil Fr. Emman. pag. 520. ſub num. 4 † Poteſt ta-
21 men Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit Fr. Emman. quaſt. Regul. tom 1. q. 43. a. 7. vbi refert ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren. Portel. in dubiis Reg. verb. Epiſcopus n. 7.

Sacerdotes curam animarum habentes tenentur
22 per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo, vt habetur in Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reform. c. 14. ibi, curet Epiſcopus, vti ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent, non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtiualij autem non tenentur celebrare, niſi ſpecialem habeant obligationem. Ita Nauarr. in man. c. 25 num. 135. Fr. Emman. in ſumm p. 1. c. 252. n. 1. Spin. in ſpec. teſtament. gloſ. 3. principali num 63 Azorius inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 24. quaſ. 2. & 3. Iacob. de Graffiis d. lib. 2. c. 39. num. 7. Vaſquez 3. p. diſp. 232. c. 1. n. 52. Bonacin. de Sacram. diſput. 4. q. vlt. punct. 7. n. 3. Homobon. de Bonis de examine Eccleſia p. 1. tr. 14. c. 14. q. 133. Molfeſ. in ſumm. moralis Theolog. tr. 3. c. 14. n. 16. Fagundez in quinque Eccleſia præcepta p. 1. lib. 3. c. 15. à num. 8. † Non tamen videntur obligandi ad appli- 23
cationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ac applicandum, videntur diuerſæ, cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo iure poſitiuo, neque beneficij inſtitutione præcipitur: inſtituitur enim beneficium Curatum ad animas doctrina, & Sacramentorũ adminiſtratione paſcendas, niſi aliud conſuetudo præſcribat, cui ſtandum eſt. Ita Nauarr. c. 15. num. 92. Anton. de Corduba in q. lib. 1. q 4. Henriquez in ſum. lib. 9. c. 22 §. 6. Nald. verb. Parochus n. 18. Suar. diſp. 86. ſect. 2. verſ. de beneficiis igitur, Reginal. l. 13. n. 238. Vaſquez 3. p. diſp. 234 a. 6 c. 6. verſ. vera tamen ſententia. Fraxinel ſect. 3. pronot. 2. §. 2. Poſſeuin. de officio Curati c. 2. n. 4. Aloyſ. Ricc. in dec. Curia Archiepiſ. Neap. deciſion. 101. p. 4. Coninch. de Sacram. q 83. art 1. dub. 11. concluſion. 3. Vgolin. de offic. Epiſcop. c. 16. Gauant. in comment. ad rub. Miſſalis p. 3. tit 12. n. 17. Layman in Theologia moral. tr. 5. de ſacrificio Miſſæ c. 3. num. 3. Fillinc. tr. 4 n. 174. Ego tamen ex Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reform c. 1 exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium: hanc reſolutionem me citato in hoc loco, ſequitur nouiſſime Alphonſ. de Leone de officio Capell. q. 1. ſect. 3. n. 46 ſed poſtea q 8 ſect. 10. à num. 60. aliud videtur tenere, vide quæ diximus de Parocho, c. 1. n. 13.

Curent deinde Parochi ab Eccleſiis arcere Muſi- 24
cas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur, vt admonet Concil. Triden. ſeſſ. 25. in decreta de obſeruandis, comprobant Nauar. in man. c. 12. n. 87. Caietan. 2. 2. q. 91. a. 2. verſicul. inter hoc, Valent. 2. 2. diſput. 6. q. 9. punct. vnic Soar tom. 2. de relig. l. 4 de Orat. c. 13 num. 16. & 17 latè & eleganter Sanch. in præcepta Decalogi l. 2. c. 37. n 7. Bonacin. de Horis Canon. diſp. 5. q. 1. puncta 3. n. 1. Ego ipſe in collectan. ad c. dolentes n. 15 de celeb. Miſſar. vbi n. 16. plures refero DD. qui agunt de Muſicis inſtrumentis, quæ in Eccleſiis licita ſint.

Et repræſentationes in Eccleſiis nec debent per- 25
mittere; in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 3. lib. 39 c. 11 Nauar. in tr. de Orat. c. 5. n. 55. Zetol. in praxi Epiſc. p 1. verb repræſentationes pag. 302. Gauant. in enchirid. Epiſcop. repræſentationes ſacræ n. 1. Diana reſol moral. p. 4. tract. 4. reſol. 184.

Ita etiam ſaltationes in Eccleſiis non debent 26
permitti, ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt Pineda in Monarchia Eccleſiaſtic. p. 3. l. 19. c. 17 §. 1 fol 180. Fr. Alph. Venero en el enchiridion de los tiempos. fol. 139. Inſtrucion de la muger Chriſtiana libr. 1 c. 16 Compendio de las hiſtorias prodigioſas pag. 5. c. 13.

Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia 27
loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale, ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium fiat ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non

eſt

eſt alius locus ſufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphaël de la Torre in 2.2. Diu. Thom. tom.2.q.99. art.3.diſp.7.pag 621.cum ſequent. Et licet olim pernoctationes,& vigiliæ in Eccleſiis fieri ſolitũ eſſet, vt referont Pinel. in Monar. b. Eccl. ſ.lib.12.cap.12. §.3 Fr Hieron Roman. de republ.Chriſt.lib.5.cap 13. Illeſce.in Cronica Pontif lib.4.c.11. fol. 143.Cened. ad Sextum collect.11.num 4 Cardin.Cæſar.Baron. in addit.ad Martyrol.Rom.in die 15. Ianu.pag.13.tamẽ hodie remouendus eſt abuſus in quibuſdam Eccleſiis, in quibus propter Sanctorum feſta vigiliæ hominum,& mulierum tota nocte permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis, ex Fuſe de viſitat.lib.1.c.28.n.8.

De obligationibus Capellani ad Miſſas pro aliis ex institia celebrandas.

28 CApellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare ſecundum inſtitutioné Capellaniæ, & intentionem fundatoris Ita Fr.Emman.in ſum.part.1.c.249.num.8. Henriq.lib.9.c.23. num.5.& cap.24.num. 4. Azor. inſtit moralium p.1. lib.10.c.24 q.7.Suar.diſp 80.ſect. 2.Reginald.lib.29. num.164 Et qui alieni Eccleſiæ, vel Altari inſeruit, & onos Miſſæ quotidianæ ſoſcepit, ſub mortali debet quotidie celebrare, niſi legitimè ſit impeditus: & nulla alia ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere poteſt, Vaſq.in 3.p. tom.3. diſp.231. cap.4. Graff. in deciſ.aur.p.1.lib.2.cap 45.num.20 Obligatio quotidianæ Miſſæ,vel refertur ad locum.vel ad perſonam Sacerdotis · ſi referatur ad locum,vcluti quando dicitur,celebretur quotidie Miſſa in Eccleſia in tali Altari,vel in tali Capella,tunc Sacerdos,qui huiuſmodi onus habet Miſſæ celebrandæ,ſine vacantia quotidie celebrare tenetur,vel per ſe,vel per aliũ.Nauar. conſ 25.de prabend.in nouis,Beja p.1.reſponſ.caſu 23. quos,& alios refert & ſequitur Fraxinel. dict ſect 4. concl.4 §.1. Si verò Miſſæ quotidianæ inſtitutio ad perſonam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere poteſt : primo modo his verbis,vel per ſe,vel per alium, & tunc fundatio Miſſæ vacantiam non agnoſcit.Secundo modo abſolutè,& ſimpliciter inſtituitur his,vel ſimilibus verbis, eligatur Capellanus, qui quotidie celebret, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, ſed quanto frequentius poteſt, ſalua ſua honeſtate,& debita Sacramenti veneratióne;per ea quæ D.Augoſt. de Eccleſiaſt.dogmat.c.53. relatus in cap quotidie 13.de conſecr.diſt.2.& text.in cap.ſignificatum,de praben.tenent Nauar. conſ.6.n.2. de prabend.in nouis.Iacob. de Graffiis in deciſ.aureis part.1.lib.2.c.19.n.0.Azor.inſtit.moral.part.1.lib. 10. c,24.queſt.7. Vgolin.de poteſt. Epiſ.c.14. numero. 3. Fraxinel.dict.concl.4.§:2.num.2.Henriq.d.lib 9.c.24. §.4 & conſ.21.num.4. Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.403.num.1.in 1.edit.& reſol.340.in 2. edit.Et poſſunt, imò debent Prælati præcipere ſubditis Sacerdotibus, vt ſecundum obligationes certa intentione celebrent,& ipſi obedire tenentur,vt reſoluunt Fr. Emman in expoſit. Bul.compoſ.§. vnico num.50. Fraxinel.ſect.7.§.6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes ſtrictius proceditor;poſſunt enim Prælati eorum intentionem in Miſſarum celebratione irritare,vt Sacrificij applicatio ei valeat,cui à Regulari Prælato applicatur non cui à Sacerdote Regulari, nam Prælati huiuſmodi ſunt domini operationum ſubditorum,quæ poſſunt officere obedientiæ, quæ illis promittitur inſolemni voto.Ita Cordub lib.1.quæſt.3.notab.5. Con-fect,in ſum.priuileg. Ordin.Mendicant.tit.19.de diuinis Offic,& celeb.Miſſ.cap.5.ad finem.Fr Emman. in ſumm. part.1. cap.251. concl.10. vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum ſubditorum iotentionem irritare, ſi cum ſua intentione non reguletur, antequam ab eis Miſſa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Suar. in 3.part.tom.3.diſp.79.ſect.9. niſi eum intelligamus de ſobditis Sacerdotibus nõ Regularibus,qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto ſolemni, ſicut Regulares,ſed ex illius iuriſdictione.Non obſtat quod Sacerdos etiam Regularis eſt tã proprius mioiſter Chriſti in ſacrificio Miſſæ,vt quamuis nolit Prælatus,conſecratio ab eo legitimè, & realiter fiat: ergo Miſſæ ſacrificium erit validum,& vtile illi,cui à Sacerdote applicatur, etſi Prælatus eius irritet intentionem.Reſpondetur enim non eſſe ſimile de conſecratione per inteotionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Miſſæ ſecundum intentionem eiuſdem : nam intentio Sacerdotis in conſecratione eſt de eſſentia ipſius ſacrificij,ideò non poteſt à Prælato irritari,aliàs non eſſet ſacrificium:at quod valor ſacrificij huic, vel illi applicetur, non eſt de eſſentia ſacrificij : ideò ſi à Prælato alteri,qnam ei,in qoem Sacerdotis dirigitur inteotio,applicetur,eſt ſacrificium:quare intentio hæc applicandi valorem Miſſæ poteſt à Prælato irritari,non aotem intentio conſecrandi;de hac materia vide noniſſimè Alphõſ.de Leone de officio Capellani q.1.ſect.4.& q.2.ſect.20.

Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem 29 Capellaniam,vt ipſemet celebret,licèt io eios fundatione diſponatur,qood Capellani celebrent,nam iſti oneribus Miſſarum rectè per ſubſtitutum ſatisfit. ita deciſum referunt in ſacra Congregat.Concilij. Piaſec. in praxi noua Epiſcop.q.2.cap.3.numero 33. Gonzal.ad regul.8. Cancel.gloſ.5.num.84. Galet. in margarita caſuũ conſcientia.verb.Capellania 2. Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.50.§.8.num.5.Garcia de benefic.part.7.cap.1.num.87.Azeued.conſ.20. n.4. in fine, eleganter.Campanil.in diuerſ. Iuris Canonici, rub.7.c 9.num.13. me citato Bonacina de Sacram. diſput.4.quæſt.vlt.punct.7.§.1.num.1.Monet.de commutat.vltim.volun.c.10.q.4.num.156.& 161. & me citato in hoc loco Diana d.part.1.tr.14.reſol.18. cenſuitque Rota in Roman.Capellania 23.Ianuarij 1599. coram Card. Pamphil.ſen. & in Lucana Capellania 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gyptie, & in Tyraſſonen. Capellan.9. Iunij 1603. coram Illuſtriſſ. Card. Sacrato, reſoluunt Franciſc. Marc.deciſ 799. part.2. Anna conſil.22.num.10. Monald. conſil.329. volum.2.Steph.Gratian.diſcept.forenſ.c.73. n.10. & cap.133.num.1. Quod quidem procedit etiamſi teſtator mandauerit dari Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Miſſam pro anima ſua, poterit enim celebrari facere per alium, cum non ſit veriſimile quod diſponens ſe voluerit arctare magis ad Miſſam vnius, quam alterius, Lap.alleg.35.quaſi illa verba potius ſint appoſita ad denotandum onus impoſitũ celebrandi, non perſonam celebrantis. Ita ex nonnullis S.Rotæ deciſionibus reſoluit Gratian.d.c.73. num. 10. vbi refert ſacram Congreg. Conc. cenſuiſſe quod Epiſcopi non compellant tales ad celebrandum per ſe ipſos, & idem Gratian.cap.133.num. 1. tenet quòd per onus celebrandi Miſſas, & diuina Officia nõ dicitur electa induſtria perſonæ,itavt teneatur quis reſidere, cum ſufficiat quod per alium hoc poſſit fieri,quaſi in vtroque modo ſatisfit menti,& animæ teſtatoris.

Quando verò verba fundationis expreſsè ſignificareot intentionem illius eſſe,vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, perſonæque induſtriam 30

ſtriam electam fuiſſe, tunc bene verum eſt Capellanum debere celebrare per ſe ipſum, in quibos terminis videtur loqui Gutier. *conſ.1. ſub n.11. & conſ.2. ſub n.18.*

31 Sed dobium remanet diſcutiendum, vtrùm † ſi ipſe Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Miſſæ celebrationem, vel ſemel in hebdomada, titulo boneſtatis, aut alia inſta de cauſa, intermittat, an teneatur per alium eo die ſupplere? Reſp. quòd ſi in fundatione Capellaniæ nõ fuit electa perſona ſed ſolum habita fuit ratio loci, aut Miſſæ celebrandę, vt accidit quando in fundatione dicitur, *Volo Miſſam quotidie celebrari in tali altari*. vel ſi dicatur. *Obligo haredem, aut Sacerdotem ad prouidendũ de Miſſa ſacrificio*, vel ſi dicatur *Capellanus quotidie celebret per ſe, vel prouideat per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Miſſam celebrandam per ſe, vel per alium, quia in loco non accedit indiſpoſitio ad Miſſæ celebrationem, ſicut in perſona Sacerdotis, ergo ſi ad miſſam dicendam in tali loco vnus Sacerdos eſt impeditus; poteſt per alium obligationi ſatisfieri; ergo Miſſa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa ſit perſona, vt ſi dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*; Cùm Capellanus non poſſit facere per alium, ſi ſemel in hebdomada iuſta de cauſa Miſſæ ſacrum intermittat, non tenebitur illud per alium ſupplere: colliges hæc ex reſolutis per Suar. *diſp.86. ſect.1. col.3. verſ. de beneficiis*, Azor. *d.c.24.q.7.* Beja *p.1. caſu 23. verſ. quare obligatio* Graff. *in deciſ. aur. p.1. l.2. c.39. n.8.* Diana *d.p.1. tract.14. reſ.27. cum ſeqq.* Paul. Fraxinel *de oblig at. Sacerd. ſect.4. concl.4 §.1.* Vgol. *de poteſt. Epiſc. cap.14. nu.3.* Capellanus obligatus ſingulis diebus Miſſam pro aliquo celebrare, poteſt in quolibet anno aliquando pro ſe, vel pro aliis ſacrificium applicare. Ita Nald. *in ſum. verb. Miſſa n.7.* Homobon. *de examine Eccleſ. p.3. tract.14. c.1. q.3. reſ.2.* Diana *moral. reſ. p.4. tract.4 reſ.86.* vbi etiam Fraxinel. *de ſacerd. oblig. ſect.4 concluſ.4. §.21.* ſubdit qoòd ſacerdos obligatus ad dicendum Miſſam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Miſſas in natiuitate Domini pro eo celebrare.

Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.47.* Petr. Nauar. *de reſtit. lib.2. c.2. n.216.* Hurtad. *de Sacram. diſp.4 de ſacrific. Miſſa diffic.2.* Galet. *in marg. caſuum conſcientia verb. Miſſa*, Aloyſ. Ricc. *part.2. deciſ.210 & dict. reſol.340.* Fraxinel. *d. ſect.4. concl.4. §.15.* ex quorum mente reſolue Capellanum infirmitate præpeditum poſt octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod eſt datum ob cauſam, repetitur, ſi ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. ſi pecuniam in princ. ff. de condict. cauſa data*. Vnde *Rota in Pampilonẽ. celebrationis Miſſa Luna 7. Febr. 1594.* coram *Illuſtriſſ. Mantica*, vt videre eſt in eius *deciſ.262.* cenſuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Miſſam in qualibet quinta feria ad honorem ſanctiſſimi Sacramenti pro ſuffragio animæ teſtatoris, teneri celebrare Miſſas, quas lite pendente prætermiſerunt, me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *dict. diſput 1. puncto 6. n.21.*

32 Capellanus, qui ex promiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, veluti *de Spiritu ſancto, de Beatiſſ. ma Virgine, vel de Requiẽ*, malè agit, ſi alias celebret, abſque iuſta cauſa; qualis erit ſi in eum diem incidat ſolemnitas alicuius Sancti, etiamſi de eo celebretur officium ſimplex, tunc etiam videtur poſſe Miſſam illius diei celebrare. Colliges hæc ex Nauar. *in man. cap.25. num.135.* Sà *verb. Miſſa num.48.* Fr. Emman. *in ſum. tom.2. c.248. num.9.* Henriq. *lib.9. de Miſſa cap.23. num 6.* Suar. *tom.4. diſp.83. ſect.5. verſ. in quo eſt magnus*, Azor. *p.1. lib.10. cap.32. quaſt.5.* Ludou. Miranda *in man. Pralat. tom.1. q.41. a.21. concl.2.* Reginald. *lib.29. n.208.* Poſſeuin. *cap.2. num.44. ad finem*, Barthol. ab Angel. *dial.5. de Miſſa §.740. & 806.* Fraxinel. *de oblig Sacerd. ſect 4. concluſ.4.* Beja *p.1. caſu 23. verſ. primum oſtendo*, Vgolin. *d. cap.14. num.4.* me citato *in ho. loco* Caſtr. Palao. *d. diſp. 1. puncto 6. num.16.* Ioan. Baptiſt. Scott. *de ſacrif. Miſſa lib.2. c.17. nu.4* Perez de Lara *de Capellan. & anniuerſar. lib.2. cap.8. n 33.* Fagundez. *de quinque Eccleſia praceptis, part.1. lib.3. c.9. num 6. & cap.10. num.12.* Quamuis contrarium, immo ex iuſta cauſa licitam eſſe hanc permutationem exiſtimauerint Timoth. *de ſacrific. Miſſa tract.3. q 43.* Sot. *in 4. diſt. 55. qu.2. art.3. concl.1.* Molfeſ. *in ſum. tom.1. tr.3. c.15. n.16* Alex. Segala *de triumpho anim. purgantium, a. 6 dub.6.* Homobon. *de examine eccleſ. part.1. tract.4. cap.14 quaſt.126.* Gauant. *in comment. ad rub. Miſſal. part.3. tom 12. n.20.22.24. & 15.*

Verùm qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare, niſi hoc faciat ex iuſta, & rationabili cauſa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem teſtatoris, nec præſtat id, ad quod fuit electus, & aſſumptus. Ita Syluest. *verb. Miſſa 1. quaſt.10 ad finem.* Nauarr. *in man. cap.25. num 134. & de Orat. cap.5. num.2. & 12.* Henriq. *lib.9. cap.23. num.5.* Graff. *in deciſ. aureis part. 1. lib.2. cap.53. n.9. & tom.2. conſil. ſub tit. de prabendis conſil.4. num.1.* Poſſeuin. *dict. c.2. num.15. verſ. quaeritur 1.* Vgolin. *dict. cap.14. num.4. verſ. verum*, Azor. *de lib.10. cap.24. q.8. & part.2. lib.6. cap.14. quaſt.7.* Fraxinel *de obligationib. Sacerd. ſect.4. concluſ.4 §.9.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. diſp.1. punct.6. n.16.* Marc. Anton. Cuch. *lib.5. inſtit. maior. tit.6. num.69.* Ceuall. *communium contra commun. quaſt.686. num.6.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom.1. cap.73. num.4* Ludou. Beia *in reſp. caſuum conſcient. part.2. caſu 12. in fine, & caſu 23. verſ. nec obſtat*, Bonacin. *de Sacram. diſput 4. quaſt vlt. puncto 7. §.4. num.2.* Monet *de commutat. vltim. volunt. cap.5. q.11. concl.10. num.394 & c.10. q.5. concl.4. num.242.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract.4. cap.13. q.123.* Stephan. Fagundez *de quinque Eccleſ. preceptis part.1. lib.3 cap 9. nu.2.* Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis part.3. tit.12. n.7.* Diana *d. part.1. tract.14. reſ.29.* Melch. Phœbus *Luſit deciſ.134. num.13. cum ſeqq. part.2.* vbi probat eſſe peccatum mortale celebrare Miſſarum ſuffragia vltra locum à defuncto electum, & qoòd hoc etiam procedit cõtra cauſam piam, & fauorabilem, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.405. in 1. edit. & reſol.342. in 2. edit.* vbi *num.4. & 5.* † legitimas cauſas 34
nõ celebrandi in Altari deſignato connumerari poſſe ait, ſi Altare ipſum eſſet deſtructum, vel adeſſet inundatio aquarum.

In eadem tamen Eccleſia, Altari impedito, ſi fieri 35
poteſt, propter teſtatoris deuotionem celebrandum eſt, donec Altare conſtruatur, vel reparetur, Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum cap.72. num.4.* quem citat Fraxinel *d. ſect.4. concl.4. §.12.* Si verò in ea celebrari non poſſit, veluti quia violata eſt, vel aliud iuſtum adeſt impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio teſtatoris circa hoc eſt dubia: nam credibile eſt omninò fundatorem principaliùs voluiſſe Miſſarum fructum ſibi, & ſuis defunctis applicari, quàm loci particularis

venera

venerationem, Azor. *d. cap. 24. quæſ. 4.* Fraxinel. *d. concluſ. 4. §. 11.* Sed ſi principaliùs intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut miniſterium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus ſignatum non currit obligatio, Galet. *dict. verb. Miſſa 2.* Quæ quidem principalis reſolutio vera eſt, etiamſi Sacerdos velit celebrare alibi, quam in Altari deſignato de conſenſu hæredum; nam adimplenda eſt voluntas teſtatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita poſt Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap. 27. num. 12.* tenent Fraxinel. *d. concl. 4. §. 10.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 341. n. 5. in fine.*

36 Si verò abſque iuſta cauſa alibi celebret, peccabit mortaliter, ſi ſæpiùs faciat, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Eccleſia celebrare, aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet Sacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu Sacrificij. Ita Poſſeuin *cap. 2. numer. 25. verſ. quæritur 2.* Fraxinel *d. ſect. 4. concluſ. §. 3.* Contra Azor. *part. 2. lib. 6. cap. 24. quæſt. 7.* atque alios aſſerentes teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen poſſe in his Epiſcopum diſpenſare; puta, vt qui in Academia ratione ſtudij abeſt, ſatisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora. Ita Henriq. *d. lib. 9. cap. 24. §. 4. in fine,* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *dict. diſp. 1. puncto 6. num. 27.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. cap. 51. numer. 21.* Bonacin. *d. punct. 7. § 1. num. 3.* Moneta *d. cap. 5. quæſ. 12. num. 368.* Homobon *d. q. 123.*

37 Capellania Sacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent, *vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos,* quamuis non alia adeſſent, quæ apponi plerumque ſolent, nempe, *qui celebret Miſſas,* aut his ſimilia, quia his adiunctis certior apparet reſolutio: tunc enim Capellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore prouiſionis, & impetrationis. Ita Mandoſ. *in tract. annalium caſuum num. 8.* Dec. *in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 22. de elect.* & *conſ. 129. incip. proſequens, numer. 5.* Rebuff. *in reper. cap. extirpa de §. qui verò, notab. 2. de præbendis.* Spin. *de teſtam. gloſ. 4 numer. 67* Perez *lib. 1. verſ. notabile eſt etiam dubium. tit. 6. lib. 1 Ordin.* Gutier. *conſil. 1. num. 11.* & *conſ. 2. per totum.* Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. cap. 1. à num. 58* Monet. *de comm. c. 10. n. 145.* Campan. *in diuerſ. Iuris Can. rub. 7. cap. 6. num. 10.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere moral. tom. 2. tract. 13. diſput. 1 puncto 6. num 11.*

38 Sic † quoque ſi teſtator leget, aut ſtatutum, vel conſuetudo habeat, quod *prouiſus de Capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus,* oportet, vt ſit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per Zechium *de Repub. Eccleſ. tit. de beneficiatis num. 4. notab. vlt. verſ. quo verò ad Ordinem,* Cardin. Tuſch. *pract. concl. lit. B, concl. 57.*

39 Sic etiam † quando fundator, vel ſtatutum diceret, *quod prouiſus de Capellania ſit Capellanus, vel Sacerdos,* requiritur quòd ſit actu Sacerdos, cùm dictio, *vel,* ſtet declaratiuè. Ita Zerola *in praxi Epiſcop. par. 1. verb. beneficium §. 7. concl. 5. principal. 8.* Perez de Lara *de Capellaniis lib. 2. c. 5. à n. 12.* & ita ſæpiùs in Rota

40 deciſum eſt † quãdo verba reſpiciunt actum præſentationis, ſcilicet, *præſentetur Presbyter,* tunc præſentãdus debet eſſe actu Sacerdos; ſi verò verba Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciãt, vt ſcilicet, *præſentetur, qui celebrare teneatur,* tunc ſatis eſt quòd ſic habitu Presbyter, quamuis nõ ſit actu. Ita Gratian. *dict. cap. 233. num. 5.* Monet. *d. cap. 10 quæſ. 4 num. 138.* & *145.* tantũ fuit *in d. Lucana capellania 4. Decembris 1585.* coram. *D. Gypsio,* & *in Foroliuien. Capellania 10. May 1589.* coram *Illuſtriſſimo Seraphino,* inter eius impreſſas *deciſ. 871.* & reperitur apud Nicol. Garc. *d. cap. 1. num. 66.* & *in d. Romana Capellania 19. Martij,* & *14. Nouembris 1586.* coram *D. Pamphilio, ſen.* & *in Parmen. iuriſpatron. 8. Iunij 1573.* coram *Card. Blanchetto,* quam refert, hanc ſententiam ſequutus Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut. 359.* Iuuat deciſio *Sacra Congreg. Concilij in vna Maseranen. 8. Ianuarij 1618* quam refero *in Collect. ad Concil. Trid. ſeſſ. 15. de reformat. cap 5. num. 9.* in qua fuit deciſum *Sacerdotium actu requiri ſtante diſpoſitione teſtatoris in fundatione duarũ Capellaniarum, vt per beneficiatos prouideantur clerici Sacerdotes qui teneantur, & debeant Miſſas celebrare, & arbitrio Capituli deſeruire, vel ipſis impeditis per alios ſubſtituendos à Capellanis eiſdem, & à Capitulo approbãdos.*

Contrarium tamen ſuſtinent multi Doctores 41
ſummæ ſapientiæ, & auctoritatis, reſoluentes quòd ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella abſolutè Presbyter Capellanus, ſufficiat ſi præſentetur non Sacerdos, dummodo ſit clericus primæ Tonſuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum poſſit Ordinem Sacerdotalem conſequi, dummodò etiam verba non ſint concepta negatiuè. Ita per text *in c. fin. de inſtit. in 6.* ibi, *defectus ſacrorũ Ordinum non repellit præſentatum quando eſt ætatis legitimæ vt poſſit intra annum ordinari,* &c. reſoluunt Lamber. *de iurepatron. part. 1. l. 2. fol. 79. quæſt. 7. princip. art. 27 à num. 1.* Roland. à Valle *conſil. 47. num. 6. vol. 1.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ. 4. principali num. 68.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 9. numero. 3.* Ceuall. *commun. contra communes quæſt. 693. num. 9. cum ſequentibus,* Ioann. Batpt. Ferret. *conſ. 305. num. 3.* vbi quod Ordo annexus beneficio cenſetur per modum aptitudinis requiſitus & non actu, id eſt non contemporaneè cum ipſa electione, Gironda *de priuilegiorum, ſeu ex eptionum explication. num 1172.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ gloſ. 5. in princip. num. 74.* & *à num. 104.* Stephan. Gratian *diſ. ept. forenſ. cap. 133. num. 2. cum ſequ.* Hoieda *de incomp. benefic. part. 1. cap. vlt. numer 19.* & *20.* Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 2.* & *4.* Zerola *in praxi Epiſcopor. verb. beneficium §. 7. concluſ. 4* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. part. 3. tract. 14. cap. 1. quæſ. 3. verſ. reſpondetur quoad primam partem,* Fagundez. *in quinque Eccleſiæ prec. part. 2. lib. 3. cap. 9. n. 5,* Lotter. *de re benefi. lib. 1. quæſt. 47. n. 51* Diana. *reſolut. moral. part. 4. tract. 4 reſolut. 226* Quaranta *in ſum. Bullarij part. 2. verb. ſeruitium Capellaniæ,* Perez de Lara *dict. cap. 5. num. 16.* qui poſt Ioan. Baptiſt Ferret. *citato loco* ait quòd ſi fundator requirit Presbyteratũ per verba affirmatiua, ſeu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, ſufficit præſentare idoneum, ad Presbyteratum: ſi verò vtatur, ſeu incipiat verbis negatiuis, ſeu aliàs quando verba ſunt clara, debet præſentari actu Sacerdos, multis ad id impulſus rationibus, ea præſertim, quòd vna quælibet perſonam ſua diſpoſitione videtur velle adhærere diſpoſitioni Iuris communis, ex Bart. *in l. heredes mei §. cum ita, num. 4 ff. ad Trebel.* Afflict. *deciſ. 44. num. 20.* Decian. *conſil. 18. num. 7. 20. lib. 1.* in terminis noſtris Perez de Lara *de Capellan. lib. 2. cap. 5 à num. 20.* Canaler. *deciſ. 251.* Alphonſ. de Leone *dict. quæſt. 4. praxi 6. num. 26.* Sed beneficium, cui eſt annexum Sacerdotale miniſterium, impetrare à Iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die poſſeſſionis requiſito Ordine inſigniri, per *cap. cum in cunctis, de elect.* & *Clement. generalem, de ætate, & qualit.* ac Concilium Trident. *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 4.* & *ſeſſ. 24* ſimiliter *de reformat. cap. 12.* Ergo ſequitur quòd iſte

iuris

iurispatronatus inſtitutor velle viſus eſt, vt huiuſmodi Capellanus eueheretur ad Presbyterium infrà annum, & ſic quòd eſſet aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen ſententiam declarat multipliciter Gratian. *discept. 133. à n. 13.* vt procedat dummodo per conſuetudinem non ſeruetur contrarium, quod debeat per ſe ipſum celebrare, & reſidere, quia talis conſuetudo eſſet ſeruanda: vel dummodo non ſimus in Capellaniis exiſtentibus in Eccleſiis Cathedralibus, quarum redditus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruire per ſubſtitutum in celebrando, vel reſidendo Vel dummodo qualitas Sacerdotij non ſit annexa beneficio actualiter ad ipſam præſentationem; nam tali caſu oporteret quod tempore præſentationis ſit Sacerdos.

42 Sed à prima ſententia non eſt recedendum, quæ multis ſacræ Rotæ Roman. & S. Cong. deciſionibus innititur, quas ſupra retulimus: ad fundamentum verò contrariæ opinionis ſupra relatum reſpondetur nequaquam illum, qui non eſt actu, ſed aptitudine Sacesdos, dici verè, abſolutè, & ſimpliciter Sacerdotem, vt patet, & ſic in eo non verificantur verba requirentia Sacerdotium, & ideò allegata per Flamin. *dict. quæſt. 9. num. 36.* nec non Concil. Trident. ac Iura ſupracitata loquuntur de beneficio Sacerdotium requirente, non tamen actu, nec etiam obſtat deciſio Rotæ relata à Gonzalez *vbi proxime numer. 85. in Pampilonen. Sacriſtiæ 11. Februarij 1591.* coram *Card. Mantica*, vbi fuit tentum, vt non obſtante fundatione quod ad Capellaniam præſentarentur, & inſtituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non ſit Sacerdotalis: non ſolùm ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt ſententiam, quò per illa verba non dicatur neceſſarius Ordo Sacerdotalis, ſed inſuper, quia obſeruantia ſubſequens opitulata eſt, quandoquidem licet ſæpe fuiſſent in ea præſentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen Capellania fundata ſit, quòd Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, tenet vna ſententia Capellaniam debere eſſe Sacerdotalem actu, ex eo quòd fundator volens quòd Capellanus Miſſas debeat celebrare, videtur voluiſſe præſentandum eſſe Sacerdotem, vt illas poſſit celebrare. Ita Perez *d. l. 2. gloſſ. 2. ad finem, verſ. notabile etiam eſt dubium*, Quintanaduen. *Eccleſiaſticorum lib. 4. numer. 67.* Gutierr. *conſil. 1. num. 12. & conſ. 2. num. 15.* Fr. Emman. *quæſt. Regularium tom. 2. q. 122. art. 2. ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, Capellaniam eſſe Sacerdotalem, non tamen actu, ſed aptitudine, ex quorum numero ſunt Spin. *d. gloſſ. 4. num. 68.* Cenall. *d. q. 693. à num 6.* & Parlad. *differ. 120. à num. 14.* & faciunt quæ Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 24. q. 3. & 4.* quatenus refert procedere in fundatione perſonæ Eccleſiaſticæ, & primam aſſerit locum habere in fundatione laici. Sed verior ſententia eſt Capellaniam non eſſe Sacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina Officia, ſed poſſe prouideri ſimplici clerico 14 annorum. Ita Sà *verb. beneficium, num. 18 & verb. Reſidentia, num. 10.* Nicol. Garc. *de beneſic. part. 7. cap. 1. num. 85.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. punct. 6. num. 18. in princ.* Monet. *de commut. vlt. m. volunt. cap. 10. num. 140 & 143.* Azor. *p. 2. lib. 3. cap. 8. quæſt. 5. ad finem*, dicens nunc conſuetudine receptum eſſe, vt Cappellani ſimplex tantùm beneficium habentes liberi ſint ab obligatione reſidendi, aſſerénſque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum reſidēdi eſt impoſitum ex peculiari ipſarum inſtitutione, vel ſtatuto, ſeu conſuetudine ſpeciali, Azeued. *conſ. 20. à num. 4.* Perez de Lara *d. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42.* me citato *in hoc loco.* nouiſſimè Alphonſ de Leone *d. q. 4. praxi 6. n. 212.* & quia elegans ſtat pro hac parte Rotæ Rom. *deciſio in Roman. Capellaniæ die Lunæ 23. Ian. 1589.* coram *Card. Pamphilio ſen.* aliqua illius verba hic ſunt ſcribenda, & ſequuntur. *Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum ſacri Concil. interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus neceſſario non debet eſſe Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat.* Lap. *35. niſi expreſſè caueatur, quod per ſe ipſum hoc agat, ſatis cenſetur prouiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit*, &c & tradit Card. *in cap. de multa, in fine, verſ. quinto quæro, de præbend. Receſſerunt à reſolutis in hac cauſa, & dixerunt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum Capellæ in diuinis, & Miſſas celebrandas per ſeipſum, & cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex generali quaſi totius Orbis conſuetudine, non requiritur reſidentia*, vt poſt Card. tradit Imol *in cap. fin. num. 9. de cler. non reſid.* ſufficiet, quod deſeruiat per ſubſtitutum, ad notata *in cap. ſi per eo, de præbend. in 6* Lap *d. alleg. 35 n. 4. cap. 117 ſub num. 2.* Card. *d. cap. de multa in fin.* Decius *in cap. cum omnes in 2. dec. num 55 de conſtit. cum alijs alligatis*, &c. Quam deciſionem refert Martius Antonin. *reſolut. var. lib. 1. reſolut. 4 in fin.*

Ex qua collige, † Capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadis, cum poſſit per ſubſtitutum deſeruiri Ita Zerol. *in praxi Epiſcop. par. 1. verb. beneficia, §. 8 pag. 51.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 299. in 1. edit. & reſol. 337. in 2. edit.* Azor. *dict. cap. 8. q. 6* Gonz *dict. gloſ. 5. n. 89.* vbi *num.* 100. limitat, niſi expreſsè contrarium eſſet diſpoſitum in fundatione, limitat etiam *num.* 108. in Capellaniis exiſtentibus in Eccleſiis Cathedralibus, quarum redditus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruiri per ſubſtitutum in celebrando, neque reſidendo. Ita Grat. *d. dict. cap. 33 à numer. 13* Et licet idem Gonz. *vbi ſuprà num.* 107. aſſerat conſuetudine legitimè introducta poſſe Capellaniam fieri reſidentialem; melius tamen contrarium ſequerer cum Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 137. in fi.* vbi dicit, quòd Capellanus ex eo quòd geſſerit actum gratuitum in eius libertate conſiſtens, nulla poteſt dici acquiſita ſeruitus reſidendi, iuxta reſoluta per Cyn. *in l. 2. quæſt. 3. C. quæ ſit longa conſuetudo* Bald. *in l. 1. C. de ſeruitutibus, & aqua*, Abb. *in cap quod tranſlationem colum. 2. de officio legati.* Vide bonam deciſionem Rotæ *in Aquilana Capellaniæ 26. Martij 1629.* coram *R. P. D. Merlino*, & Alphonſ. à Leone *d. q. 4 praxi 6. num. 217. cum ſeqq.* 44

45 Vtrùm verò ex conſenſu patroni poſſit Epiſcopus pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? Poſſe tenent Lambert. *de iurepatron. lib. 2. part. 1. q. 7. princ. art. 30. num. 11. & q. 10. art. 10.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. beneficia, §. 7. verſ. tertia concluſio fallit, & verb. iuſpatronatus verſ. decimoquinto dubio.* Perez de Lara *de Capell. lib 2. cap. 5. à num. 28* Seraphin. *deciſ. 871. num. 4.* Antonin. Diana *moral. reſol. part. 4. tract. 4. reſol. 227. verſ. & tandem* Conditio namque appoſita in fundatione poteſt mutari cum conſenſu Epiſcopi, & patroni, Miles *in repert. verb. Patronus*, Roch. *de iure patr.*

ſurrpatr. in verb. pro eo quòd diœceſanus, n. 32. cum ſeqq. Perez de Lara *d.c.5.n.30.*

46 Verùm contrarium, immo non poſſe Epiſcopum cum conſenſu patroni diſpenſare, etiam pro vna vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex *Clem. quia contingit, de relig. domib* & tenent Azeued. *l.5. num. 2 tit. 6. lib. 1. noua recop.* vbi teſtatur ſe iam vidiſſe per Cancellariam Pincianam in gradu de ſuetea, iuſſum annullari ſimilem prouiſionem de patroni conſenſu per Epiſcopum factam contra fundationis qualitates, & quòd obſeruarentur qualitates illius, & ſecundùm eandem formam iterum prouideretur, licèt aliter ſentire videatur *conſil. 16. n. 35.* Gutier. *conſ. 1. n. 19.* Franciſc. de Carpi *de executor. teſtament. lib. 3. c. 4. num. 34.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iud. c. 49. numer. 25.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. c. 1. num. 107.* vbi reddit rationem, quia text. *in dict. Clem quia contingit*, generaliter loquitur, & non probatur Iure quòd in vno caſu auctoritate Epiſcopi poſſint relaxari diſpoſita per fundatorem, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 5. numer. 302.* Caſtrus Palao *in more morali tom. 1. tr. 13. diſput. 1. puncto 6. numer. 22.* Et fauet diſpoſitio Concilij Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 5.* dum decidit non poſſe iam Epiſcopum tollere qualitates appoſitas in fundationibus beneficiorum, ſuper quo *ſacra Congregatio Concilij*, quam refert Nicol. Garc. *d. part. 7. c. 1. num. 99. verſicul. quarto*, vbi *num. 111. verſicul. ſecundo*, cenſuit nec de conſenſu patronorum poſſe Epiſcopum diſpenſare cum minore 25.. annis ad Capellam ſimplicem obtinendam, ad quam ex fundatione eſt præſentandus Sacerdos.

47 Supereſt nunc vt videamus an & quando Capellania ſit incompatibilis cum alio beneficio reſidentiam requirente? In quo dubio vera ſententia tenet Capellaniam fundatam cum onere celebrandi non eſſe effectam reſidentialem, cum ſufficiat quòd in tali Eccleſia Miſſæ, & diuina Officia celebrentur per alium, nec ob id eſt electa induſtria perſonæ, cum poſſit per quemlibet Sacerdotem explicari Ita Hoied. *de incomp. benef p. 1. c. 1. n 2.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. num. 14.* Steph. Gratian. *Marcb. diſcept. 155. num. 4. cum ſeqq. & d. diſcept. 133. a n. 16. ad num. 19.* cum Nauarr. & Gonzalez. tenet quòd vt dicatur beneficium ſub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem: eſt neceſſarium vtrumque beneficium requirere idem miniſterium in eodē loco, & Capella, itavt beneficiati, & Capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, ſecus ſi Capellaniæ eſſent intra eandem Eccleſiam inſtitutæ ad diuerſas cauſas & fines diuerſos, & ad faciendam ſeparatam congregationem. Vnde *Sacram Congregat. Conc.* de qua *in meis Collect. ad Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reform. c. 4. num. 10.* cenſuit quòd Capellania habens onus celebrandi certas Miſſas, coadiuuandi in cura animarum Eccleſiæ Plebanatus, eſt beneficium incompatibile cum alio beneficio perſonalem reſidentiam requirente. Et *in eadem S. Congreg. Ferrar. 4. Decembr. 1627.* fuit reſolutum quòd Capellanus in Eccleſia Cathedrali tenetur ad reſidentiam ſtante fundatione ſuæ Capellæ cum onere quarumdam Miſſarum, & inſeruiendi in choro.

48 Plura de ſacrificio Miſſæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus veſtibus, ac vaſis ſit celebrandum, & quando fideles eius præcepto ſatisfaciant, vide Innoc. III. Mich. Timoth. Ioan. Baptiſtam Scort. Alexand. Alen. Antonium Huncal. & Martin. de Friaz. *in ſuis tract. de ſacrificio Miſſæ*, Floron. *in expoſit. Miſſa* Serran. *Epiſc. Arcenen. in expoſit. Miſſæ ſacroſancta*, Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia*, Iodocum Coccium *tom. 2. theſauri Catholici lib. 6. a. 4.* vbi plures auctoritates ex ſacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquiſit. *verb. Miſſa*, Caietan. *in opuſc. de ſacrificio Miſſa*, Barthol. ab Angelo *in examin. Confeſſ. dialog. 5. de Miſſa*, Card. Bellarm. *in controuerſ. Cathol. lib. 1. de Miſſa*, Sot *lib. 9. de iuſtit. quaſt. 2. art. 1.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 242. de Miſſa*, Henriq. *in ſum. lib. 9. de vero Miſſa Sacrificio*, Gab. Vaſq. *in 3. p.* S. Thom. *tom. 3. quaſt. 85. diſput. 220. cum ſequentib.* Coninch. *dict. quaſt. 83.* & *ibi* Nugnus, Iacob de Graff. *in aureis deciſ. p. 1 lib. 2. c. 39. cum ſequent.* Domit. Chamer. *in tr. de ſeptem Sacrament. noua Legis tr. 4. de Euchariſt. tit de Sacrific. Miſſa*, Nald. *verb. Miſſa*. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 18. cum ſequent.* Luc. Pinel. *tr. de Miſſa*, Mich. Zanar. *p. 1. direct. Theolog. Euchariſtia c. 13. de Miſſa*. Ioan. Domit. Muntagnol. *in diſputat. de valore Miſſa*, Binsfeld. *Enchirid. Theol. paſt. de Sacram. Euchar. c. 6.* Miranda *in manuali Prælat. part. 1. q. 40. cum ſequenti*, Suar. *tom. 3. diſput. 82.* Sà *in aphor. verb. Miſſa* Galet. *in margar. caſuum conſcientia eodem verbo*, Læl. Zech. *de Sacrament. tractat. de Miſſa*, Cardin. Tolet. *in inſtruct. conſcientiæ. lib. 2.* Franciſc. de Pitigianis *de Sacram. diſtinct. 13.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. part. 1. de Sacrament. Euchariſt. c. 17. cum ſequentib.* Balduin Iun. *ſuper opera controuerſiarum Bellarmini p. 2. lib. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 143. cum ſequentibus*, Fernandez *in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 5. de Sacrificio Miſſa*, Vincent. Filliuc. *q. moral. tract. 5.* Molfeſ. *in ſum. moralis Theolog. tr. 1. c. 9. cum ſequentibus*, Bonac. *de Sacram. diſput. 4. q. vltima*, Ioan. Baptiſta Bertis *de Miſſa*, Paul. Fraxinel. *de Sacerdotum obligationibus ad Miſſas pro aliis ex iuſtitia celebrandas*, Vincent. Ferdin. *in mixt. ſup. de Sacrific. Miſſa ad c. cum frangitur, de conſec. diſt. 2. p. 4.* Ioan. Poſſeuin. *de officio Curati c. 2.* Anton. Ruteum *de fructu Sacrificij Miſſæ.*

ALLEGATIO XXV.

Epiſcopi approbatio, an & quando requiratur, vt Sacerdos Chriſti fidelium Confeſſiones audire valeat?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi ſua inſtitutionis, & Ordinis ſacerdotalis non eſt ſufficiens, ac idoneus miniſter Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbatur ab Epiſcopo.*

2 *Verbum,* non poſſe, *indicat carentiam, & actum contra geſtum omnino reddit nullum.*

3 *Confeſſiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus quoad Deum eſt abſolutus.*

5 *Confeſſarius, qui abſoluit ſine ſufficienti iuriſdictione, ad quod teneatur.*

6 *Sacerdos ne inualidè adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo, ſaltem electo, licet nondum conſecrato.*

7 *Archiepiſcopus dum actu viſitat, poteſt abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe, quã per alios.*

8 *Vicarius Epiſcopi poteſt ex generali commiſſione facultatem audiendi Confeſſiones aliis concedere.*

9 *Abbates ſæculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones approbare.*

 10 *Capitu*

10 *Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum.*

11 *Licentia audiendi Confeſſiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus moadens alicui Epiſcopus ſciens, & volens, cenſetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, idem eſt, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas.*

14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famoſique prædicatores tenentur petere ab Epiſcopo approbationem ad audiendas Confeſſiones.*

15 *Doctores inſignes licentiam petentes ad audiendas Confeſſiones non cenſentur approbati quamuis illis iniuſtè negatur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confeſſiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non ſufficit habuiſſe.*

17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat, oſtenditur.*

18 *Prouiſus de Parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur approbatus idoneus maiſter ad audiendas Confeſſiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt Parochia.*

19 *Prouiſus de Parochiali, an ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi ad Confeſſiones audiendas.*

20 *Epiſcopi vigore priuilegij de quo* in cap. vlt. de pœnitent. *in ſuum Confeſſarium eligere an poſſint Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus? &* n. 21. *vbi reſoluitur negatiuè.*

22 *Approbatio ad audiendas Confeſſiones non requiritur vt fiat in ſcriptis.*

23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrat credens Superiorem ratam habere abſolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confeſſionis miniſtros nullus preter Epiſcopum approbare poteſt.*

25 *Parochus non poteſt alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.*

26 *Approbatio ad Confeſſiones audiendas cuius Epiſcopi ſit neceſſaria, valde dubium eſt.*

27 *Sufficere cuiuſcumque Epiſcopi probatur ſecundum vnam opinionem.*

28 *Approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis requiri ſecundum alteram opinionem, oſtenditur.*

29 *Approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris neceſſariam eſſe, ſecundùm tertiam ſententiam refertur.*

30 *Approbationem Epiſcopi illius loci in quo fit Confeſſio, neceſſariam eſſe tenet probabilior ſententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confeſſionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti.*

32 *Scholares dimiſſo Sacerdote in patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, &* n. 34. *pro contraria ſententia referuntur Doctores.*

35 *Confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum poteſt eligere Confeſſarium ab Ordinario propria diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum.*

36 *Parochus exiſtens extra territorium poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non ſortitur.*

38 *Parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi.*

39 *Intruſus in beneficio ſine auctoritate ſuperioris, an habeat iuriſdictionem ſufficientem, ita vt Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda, oſtenditur.*

40 *Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio ſciente non eſſe idoneum non cenſetur approbari.*

41 *Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam exterius approbare.*

42 *Approbare poteſt Epiſcopus quemcumque Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas abſque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confeſſiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

44 *Religioſus, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Epiſcopus facultatem non reuocet.*

45 *Regulares indigent approbatione Epiſcopi, ſi Sæcularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi ſæcularium Confeſſiones, poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari.*

47 Clem. dudum, de ſepult. *an ſit derogata per Conc. Trid. oſtenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus ſemel per Epiſcopum prœuio examine ad audiendas Confeſſiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*

49 *Succeſſor in Epiſcopatu poteſt vocare ad examen omnes approbatos, quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reijcere.*

50 *Regulares Confeſſarij ab Ordinarijs ſemel approbati non poſſunt ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indiſtinctè, vel determinatè ad locum ſeu tempus quomodo dandæ? oſtenditur.*

52 *Regularium iuriſdictio ad audiendas Confeſſiones reſtringitur, ſeu dilatatur per ipſam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confeſſiones ſub conditione data, illa non impleta, ceſſat facultas.*

54 *Regulares ſemel approbati extra diœceſim Epiſcopi approbantis poſſunt Confeſſiones audire.*

55 *Licentia conceſſa ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, poteſt per illum reuocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Sæcularibus, ſemel per Epiſcopos impenſa, an poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? oſtenditur.*

58 *Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus validè abſolutionem proferat illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt: oſtenditur, &* n. 60.

59 *Geſta per Iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur ex errore communi.*

61 Extrauag. ad euitanda ſcandala, Martini V. *declaratur.*

62 *Abſolutio Sacramentalis inualida eſt practica ab eo qui huic miniſterio propria auctoritate ſe inijcit abſque approbatione legitimi ſuperioris.*

63 *Error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet vt illum præceſſerit titulus officij exerciti.*

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confeſſiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religioſi Confeſſores non approbati ab Episcopo, ſæcularium qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non poteſt tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem.*

67 *Confeſſarius Religioſus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo oſtenditur.*

68 *Confeſſores in monaſterijs Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo.*

69 *Episcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum, oſtenditur, & refertur S. Congreg. deciſio n. ſeqq.*

78 *Sacerdos quilibet abſque ſui Episcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſcis peccatis abſoluere.*

79 *Licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans.*

82 *Doctores de confeſſione agentes referuntur.*

1 NON omnis Sacerdos ex vi ſuæ inſtitutionis & Ordinis Sacerdotalis per ſe loquendo eſt de Iure diuino ſufficiens, & idoneus miniſter Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iuriſdictio, vt validè illud adminiſtret, cum nullus abſque illa iudiciales actus valeat exercere. Iuriſdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Epiſcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 7. dum ait nullius momenti abſolutionem eſſe, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 15. vbi dicitur nullum poſſe Confeſſiones Sæcularium audire niſi ſit approbatus. Ita docent Suar. *tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 4. *n.* 9. Vaſq. *tom.* 3. *diſp.* 219 *n* 55. *& ſequent.*, Chamer. *de Sacram tr.* 7. *de Confeſſ dub.* 12 *pag.* 477. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 19. *n.* 15. Valer. Reginald. *in praxi ſor pœnit. lib.* 1. *n.* 169. *cum ſeqq.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *à num.* 14. Stephan. Danila. *de poteſtate Epiſc. c.* 23 *n.* 5. vbi ait Sacerdotē non approbatum ſi tentet hoc conficere Sacramentū, nihil facere non ſolùm per accidens ob indiſpoſitionem, & malam conſcientiam pœnitentis, ſed etiam per ſe ex defectu poteſtatis in Confeſſario, *&* *c.* 2. *n.* 7. Trullench. *in expoſit. Bullæ S. Cruciatæ lib.* 1. *§.* 7. *c.* 1. *dub.* 1 Ioan. Lugo *de Pœnit. diſp.* 5. *ſect.* 2. *n.* 16. *cum ſeq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. tract.* 1. *c.* 11. *concl.* 1 *num* 2. Zambel. *in rep. moral. verb. Confeſſor quoad auctoritatem n.* 5 Franc. Zype *in conſult. Canon. lib.* 5. *tit. de Pœnit. & remiſſ. com.* 1. Diana *moral. reſol. p.* 6 *tr.* 6. *reſol.* 52.

Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c.* 15. vi-
2 tur particula illa, *non valere*, quæ cum ſit negatio potentiæ indicat carentiam iuriſdictionis, & actum contra geſtum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vſufrequent. dict.* 168. *num.* 2. nam licet an ipſa Ordinis ſuſceptione Preſbyteri duplicem recipiant poteſtatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram abſoluendi à peccatis, Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 16. *puncto* 2. Ægid. Coninch. *de Sacram. diſp.* 8. *n.* 2. Ioan. Sanch. *in ſelect. q* 40. *à princip.* Suar. *in par.* 3. *tom.* 4 *diſp* 25. *ſect.* 1. *ex num.* 7. Torreblanca nouiſſimè *in practicab. Iuris ſpirit. l.* 14. *c.* 1. *numer.* 12 nihilominus licèt poteſtas abſoluendi à peccatis habitualiter ſit cum poteſtate Ordinis, non tamen manet actualiter vſque dum ſuperadditur explicatio ſubiecti circa quem exerceatur, Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 4. *diſp.* 9 *ſect.* 3. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 13. *& c.* 4. *à num.* 8.

Quare non approbatum inualidè Confeſſiones
audire reſoluunt Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 38. *n.* 3
20. Ægid. de Coninch. *de Sacram. tom.* 2. *diſp* 8. *n.* 49. Coriolan. *de caſibus reſeruat. p.* 1. *ſect.* 1. *art.* 20. *num.* 2. Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſc. & Regul. pag.* 28. *ad* 8. & deciſum fuiſſe de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœceſis Leodien. teſtantur Capeau. *de caſibus reſeru. c.* 3 *q.* 1. Piaſec. *in praxi Epiſc. p.* 2. *c.* 1. *n.* 9. *pag.* 92. Paul. Santo *de caſibus Papalib. & Epiſc. c.* 1. *n.* 28. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ.* 5. *n.* 1. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 62. nouiſſimè me citato *in hoc loco* Boſſi. *de triplici Iubilæi priuilegio ſect.* 3. *caſu* 2. *n.* 79. & Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 5. *n.* 11. Vnde iterandam eſſe Confeſſionem factam cum Confeſſario, qui cum falſa licentia Ordinarij excipit aliorum Confeſſiones, reſoluunt Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 22. *q.* 2. Megala *in* 1. *p. lib.* 5. *c.* 19. *n.* 11. Homobon. *de examine Eccleſ p.* 1. *tr.* 5 *c.* 3. *q.* 30. Ad quod notabis S.D.N. Vrbanum VIII. reuocaſſe indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis conceſſa Militiis, hoſpitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibuſuis tam Mendicantibus, quam non Mēdicantibus, cæteriſque locis piis, & eorum ſiue earum reſpectiuè perſonis audiendi ſæcularium perſonarum Confeſſiones abſque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in ſua *Conſtit.* incipien. *Cùm ſicut accepimus, ſub dat. die* 12. *Septemb.* 1628. quam refert Laurent. de Franchis *in controu. inter Epiſc. & Regul. pag* 272. *cum ſeqq.*

Ille, qui ſic confeſſario non approbato ignoran-
ter confeſſus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sa- 4
cramento, quoad Deum eſt abſolutus, & ſi deinde ſciuerit confeſſarium illum non eſſe approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confeſſionem, prout deciſum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ.* 5. *number.* 2. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tr.* 7. *c.* 13 *n.* 10. Stephan. Danila. *d. cap.* 23. *num.* 5. *verſ. qua in re*, vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio ſimpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iuriſdictionis ex parte miniſtrantis, ſed bene ex parte Dei miſerantis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritionē attendentis, & approbantis. †Confeſſarius verò, qui abſoluit ſine ſufficienti iu-
riſdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc de- 5
fectum ſopplere poſſit? Vide Sot. *in* 4. *d.* 18. *q.* 4. *a.* 6. Cordub. *in ſum. q* 7. Nauar. *in c.* 1. *de pœnitent. diſtin.* 6. latè Coriolan. *d. p.* 1. *ſect.* 3. *art.* 19. *n.* 3. *&* 4 Et qualiter puniuntur? Vide Laurent. de Franchis *dicto loco pag.* 281.

Quapropter Sacerdos vt validè adminiſtret Pœ- 6
nitentiæ Sacramentum Laïcis, aut Clericis, debet

eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente iuriſdictionem, iu a Concil. Trid. in d. c. 15. ſufficit autem quod Epiſcopus electus, licet nondum conſecratus, committat alicui iuriſdictionem ad adſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, qoam Epiſcopus electus iam habet. Ita Suar. d. q. 4. art. 2. Chametot. vbi ſup. dub. 15. Fagundez d. lib. 7. c. 2. n. 47. nooiſſimè Boſſi. de triplici iubilæi priuilegio ſect. 3 caſu 2. n. 59. vbi n. 64. cum ſeqq. diſſerit quid dicendum ſi Epiſcopus ſit excommunicatus non toleratus, & ſuſpenſus ab officio, & iuriſdictione. Nouiſſimè Paſtor Ioannes Machad iuáceſſi ſtudij, in libro del perfecto confeſſor, y Cura de almas, lib. 1. p. 1. tr. 3. docum. 3. à princ.

7 Archiepiſcopum, dum actu viſitat, poſſe abſoluere ſubditos Soffraganeorum tam per ſe, quam per alios, poſt Syluest. & alios docent Suar. tom 4. diſput. 25. ſect. 1. num. 14. Valer. Reginald. d. lib. 1. numer. 34. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. n. 21. verſ. vota Archiepiſcopum, Quarant. in ſumma Bullarij verb. Archiep. auctoritas verſ. 33. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 14. n. 75.

8 Vicarium Epiſcopi poſſe ex generali commiſſione facultatem Confeſſiones audiendi aliis concedere, tenent Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 14. cum ſeqq. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. c. 13. à n. 73. Narbona de appell. à Vicario ad Epiſcopum p. 1 n. 201. Monet. de commut. vltim. volunt. c. 7. n. 4. Boſſi. d. ſect. 3. caſu 3. num. 60. vbi limitat in Vicario foraneo Torreblanca d. lib. 14 c. 2. n. 13.

9 Abbates ſæculares, & Priores magni exempti, qui in ſuas oues habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt in Luſitania eſt Prælatus Thomarienſis, & Prior, ſeu Vicarius generalis Prioris Cratenſis Ordinis S. Ioannis Hoſpitalitij; & in Caſtella Abbas Complnti Regij, & Metinæ Campeſtris, comprehenduntur ſub nomine Epiſcopi in præſenti, vt citatis Henriquez & Suar. obſeruant Campan. d. c. 11. num. 76. Fagundez d. lib. 7. c. 1. num. 55. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 22. num. 4. p. 4. & in ſua praxi aurea reſ. 301. Tamburin. de iure Abbatum tom. 4. diſp. 6 q. 11 latè Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. n. 62. cum ſeq. & cenſuit Rot. apud Farinac. deciſ. 332. p. 1. recent. & quod Priores de Velez & Merida habeant iuriſdictionem approbandi Confeſſarios pro ſæcularibus, docent Ioan. de la Cruz. in ſumm. de Sacram. pœnit. dub. 6. concl. 3. fol. 197. & dub. 8 concl. 4. & Ioan. Sanch. in ſelect. diſp. 49. n. 9. in fine. An autem peccet Epiſcopus excommunicatus toleratus, ſuſpenſuſve ab officio Sacerdotes approbans in Confeſſarios iuxta formam Concilij d. c. 15. Vide Fagundez d. c. 2. n. 53.

10 Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum, cum ſuccedat in omni iuriſdictione Epiſcopo competente præter caſus in Iure expreſſos, & hic actus approbandi non eſt actus formaliter Ordinis, & dignitatis Epiſcopalis, ſed iuriſdictionis ordinariæ. Ita Suar. d. diſp. 28 ſect. 5. num. 2. Henriq. lib. 3. de pœnit. c. 6. in princ. Fagondez d. c. 2. num. 54. Campan. d. c. 13. numero 74. Marchin. in er. temp. peſtilent. p. 5. c. 4. numer. 15. Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. n. 61. Torreblanca d. lib. 14. c. 2. n. 15.

11 Gratis oportere concedi huiuſmodi licentias refert deciſum Armendar. vti addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis num. 10. reſp. 5. Reſtat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. in d. c. 15. ibi, quæ gratis detur, in quibus prohibetur huiuſmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita ſint ſubſtantialia, vt ſi fortè pro pecunia obtineatur, nolla prorſus ſit? In quo dubio Suar. d. tom. 4 diſp. 28. ſect. 5. n. 10. in fine, quem refert, & ſequitur Fagundez d. lib. 7. c. 1. num. 66. reſpondet in illis verbis ſolum contineri præceptum, quo præcipitur Epiſcopis vt huiuſmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem neceſſariam, qua non ſeruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec eſſet neceſſarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, gratis detur, exponuntur præceptiuè, vt dictum eſt: erit ergo ex ſuo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit eſſe ſi aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. An ſi quis petat licentiam per alium vt Confeſſiones audire poſſit, validè eas audiat, antequam ſciat licentiam eſſe conceſſam, eſto Confeſſiones audiat poſt huiuſmodi conceſſionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce in expoſ. Bullæ Cruc. diſp. 1. c. 2 dub. 21. à n. 1. vbi à n. 6. diſputat an talis licentia ſi extorquetur ſit valida? & à num. 8. an ſit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis? Pro faciliori præſentis materiæ declaratione aliqua duxi obſeruanda prout ſequitur.

Primò obſeruandum eſt Epiſcopum cenſeri ſufficienter aliquem approbare eo ipſo quòd ſciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum, & ſufficientem ad hoc munus ſuſcipiendum. Ita Valer. Reginald. d. lib. 1. n. 107. Ægid. de Coninch d. diſp. 8. n. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 21. nouiſſimè Boſſi. d. ſect. 3. c. 2. n. 48. 12

Illud autem aduertere oportet idem eſſe approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas; vnde cum Epiſcopus ita dicit, Approbamus N. ad adminiſtranda Sacramenta in hac noſtra diœceſi, vel in tali aut tali loco, ſeu parochia; ſolummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, quæ ſunt Sacramenta maximæ neceſſitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. lib. 11 c. 3. §. 5. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 35. n. 8. quos refert Fagundez d. lib. 7. c. 3. n. 6. 13

Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licétiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famoſique Prædicatores, de quorum ſcientia conſtat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Epiſcopis, ſiue Sæculares Sacerdotes ſint, ſiue Regulares, vt idonei Confeſſarij euadant; & an ij etiam in decreto Concilij d. c. 15. comprehendantur? Solet in hac materia aliquibus in dubium reuocari; in quo communis ſententia tenet prædictos omnes indigere ſuorum Epiſcoporum approbatione, & comprehendi ſub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq. l. 3. de pœnit. c. 6. §. 2. Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. dub. 7. n. 49. Suar. d. diſp. 28. ſect. 4. n. 5. Gutier. canon. lib. 1. c. 6. n. 9. Menoch. de arb. tr. caſu 465. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. n. 4. in fine. Fagundez d. lib. 7. c. 2. n. 68. cum ſeqq. Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. §. 1. n. 32. nouiſſimè me citato in hoc loco Ioan. de Solorzano de Iure Indiarũ tom. 2. l. b. 3. c. 8. n. 29. 14

Hinc fit vt ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ex odio, vel maleuolentia ei negetur, non cenſeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. d. diſp. 28 ſect. 5. à nu. 5. Valer Reginald. d. lib. 1. num 192. Ægid. de 15

Coninch

Coninch.*d.diſput.8.numer.68.*Fernandez *in examine Theologia moralis p.3.cap.9.§.8. num.2.* Tamburin.*de iure Abbatum tom.2.diſp.6.q.12.num 6.* Ioann.Valer. *de different.inter vtrumque forum,verb nullitas differ.5.num.2.* & in Clericis ſæcularibus admittit Fagundez *dict. lib.7. cap.2.numer.58.*Sanc.*in ſelect.cap.48. num.16.* Filliuc.*tom.1.tract.7.cap 9.numer. 257.*Trullench.*d.cap.1.dub.8.*Vnde non rectè Nauar *in man. cap.27.num.246.verſ.tertium,*Eraſm.à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p.4.q.77.*Cened. *canon. quæſt.lib.1 q.38.num.20.& 21.*& alij quos refert, & ſequitur Fagundez loquens de Religioſis *d.præc.2. lib.7.c.2.num 15.*quibus addo Finel.*de caſibus reſeru. cap.3.num.3.* Villal.*in ſum.tom.1.tract.1.diffic.53. n.3.* Laurent de Peirinis *de Religioſo ſubdito, tom.1.q.1.c.21.§.2.*Diana *part.3.tract. 2. reſol.24.*Ioan.Bapt.Lezana *in ſum.quæſt.Regular.cap.19. num.3.* Layman.*in Theol.moral.lib.5.tract.6.cap.11.numer.4.* Miranda.*d.tom.1.q.45.art.6. & 8.* Boſſi.*d.ſect.3.caſu 2.num.17.* exiſtimant Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos,eos poſſe omnia perinde exercere, aeſi admiſſi,& auctorizati eſſent.Hinc & minus bene exiſtimarunt Fr Emman. *ad Bull.Cruc.§ 9. num. 30. & quæſt.Regul. tom.1.q.59. art.3.*Gammachæ. *de Sacram.Pœnit.cap.18* Cæleſtin.*in compendio Theolog. moral.tract.1.cap.16.numer.1.& cap.14.num.4.* Diana *moral.reſol.p.5. tract.13. reſol.45.*quòd Epiſcopi tenentur approbationem dare,ſi Religioſi illis præſentati ſecundum formam *Clem.dudum, de ſepult.* poſt examen inuenti ſint capaces & idonei ad officium Confeſſionum audiendarum, & ſi ſuam approbationem abſque rationabili cauſa dare recuſent,poſſunt religioſi audire Confeſſiones.

26 Concil.Trident. *dict.cap. 15.* ſtatuit *nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire,nec ad id idoneum reputari,niſi aut parochiale beneficium habeat,*&c. ex quo colligunt Floron.*de caſibus reſeruat.part.1.cap.4 §.11. numer.1.* & alij citati à Boſſi.*d.ſect.3.caſu.2.num 49.* beneficium Parochiale obtinentes eo ipſo ad Confeſſiones audiendas approbatos cenſeri. Intellige modo illud actu habeat & non ſufficere habuiſſe,vt obſeruant Viuald. *in candelabro aureo.* vbi *de Confeſſ.num. 27. concl.2.*Suar *tom 4.de Pœnit. diſp.28. ſect.4. num.20.* Henriq.*lib.3.de Pœnit.c.6.§.3.in fine,* quos refert,& ſequitur Fagundez *d.precepto 2. lib.7.cap.2. num.38.* Torreblanca *d.lib 14.cap.2.num.18.cum ſeqq.* Nouiſſimè Stephan. Dauila.*d.c.23. n.14.*vbi refert rationem , quia cum Concilium clarè dicat nullum ad Confeſſiones idoneum niſi Parochiale beneficium habeat,quod eſt præſentis temporis,ſi quis iam beneficium Curatum quod habebat,dimiſerit , non eſt idoneus reputandus ; & deinde reprobat reſolutionem Henriq.*d.§. in commente* , dum tenet quod, ſi qui beneficium Curatum abdicauit,verè ſit doctus, & communi errore vulgi cenſeatur adhuc approbatus,tunc valere abſolutionem , & exaudiri poſſe ait de validitate abſolutionis coram Deo,durante bona fide,& ignorantia inuincibili pœnitentium, cui ſubplet diuina bonitas, non autem de validitate ſimplici.& abſoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem , aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph Dauila,deciſionem S.Congregationis, quæ interrogata. *An Sacerdos , qui aliquando approbatus, & idoneus iudicatus ſit,atque ideò in Parochum aſſumptus fuerit,dimiſſa poſtea Parochiali,haberi etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confeſſiones ſæcularium audiendas , itaut hæc particula decreti Concilij , beneficium obtineat , extendatur etiam &c.vel obtinuerit? Reſpondit non haberi.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda ſunt etiam ſuperiora beneficia habentia curam animarum, vt ſunt Archiepiſcopatus,& Epiſcopatus,& vt ſunt etiam aliqui Abbates, Archipreſbyteri,& Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem , vel fortaſſe maior eſt ratio,vt per Suar *d.ſect.4. num.21.* & Fagundez *d.c. 2.num.41.*Filliuc.*d.part.1. tract.7.cap.9.n.257.* Boſſi. *d.ſect 3.caſu.2.num.52.*vbi *num.52.* id limitat in Prælatis Religionum , qui ex vi ſuæ dignitatis non habent iuriſdictionem ordinariam in ſæculares, & expreſsè illos non poſſe ſine approbatione Ordinarij audire ſæcularium Confeſſiones ſuſtinent Suar. *tom. 4.diſp.28.ſect.4.num.21.*Fr.Emman *in Bull. Cruc.§.9. dub.1.num.4.* Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.de Indulgent.cap.12.num.3.in comm.lit. R.* Ioann. Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb.nullitas differ.5.num.3.*Diana *moral. reſol. p.2.tract. 2. miſcell. reſol.45.*Stephan. Dauila.*d.c.23.n.6.*

Prouiſum de parochiali Eccleſia per concurſum cenſeri approbatum idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones duntaxat in ea ciuitate , vel oppido,vbi ſita eſt parochia, non autem paſſim per totam diœceſim , declaraſſe *S.Concilij Congregationem* referunt Piaſec *in praxi Epiſcop.p.2. cap.1.numer.10. pag.92.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.5. cap.3. quæſ. 15.* Fagundez *in examine Theologia moralis p.3.cap.9.§.8.num 1.*Fagundez *d.lib.7.c.2. à numer.35.* Quamuis Zerol.*in praxi par.1.cap. 16. quæſt.4.*extendat ad totam diœceſim,& Boſſ. *d.ſect. 3. caſu.2. num. 50.* reſtringat ad ſubditos tantum ſuæ Parochiæ. 15

Vtrum autem ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi ? Affirmant Gutierr *lib.1 canon.cap.27.num.21.*Suar. *dict.ſect.4.dub.16.in fine,* quos refert, & ſequitur Fagundez *dict. cap.2.numer. 35.*adde F. Emman.*in Bullam Cruc.§.9.numer.4. dub. 1.in princ.* Homobon. *d. part. 1.tract.5.cap.3.q. 15.* Floron.*de caſib.reſeru.part.1.cap.4.§.12.num.2.* Boſſ. *d.ſect.3.caſu.2.n.233.* 19

Vtrùm autem ſit eligibilis extra diœceſim & vbique terrarum vi Bullæ,Iubilei, aut alterius priuilegij Papæ , vel ex licentia aliorum Parochorum ſuis ouibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum , aut ipſimet Sacerdoti in ſpecie ſuas oues committentium ? Negant Gutierr.Homobon.& Floron.*locis citatis.*Fr. Emman *in Bull. Cru .§.9.num. 6* Layman.*d.lib.5.tract 6.cap.11. n.7.* Affirmant, & meritò. Viuald *in candel.aureo.tit.de Confeſſ.n.28.concluſ.1.*Henriq.*d.lib 6.c.6.§.7.*Ioan.Valer. *de differenti. vtriuſque fori,verb. abſolutio,differ.1. num.16* Suarez *d.diſp.28.ſect.4.num.18.*Fagundez *d. cap. 2.num.36.* Boſſ *d.ſect.3.caſu.2.num.235.*nouiſſimè Trullench. *in expoſit.Bulla S.Cruc.lib.1.§.7.cap.1.dub.4.num 3.*

An inualida ſit abſolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum titulum,vt quia de facto cum Bullis falſis gerebat pro Parocho ? Negatiua pars eſt verior,quia adeſt error communis,qui tribuit iuriſdictionem , & bona fides pœnitentis , Molfeſ.*in ſumm.tom.1.tract.7.cap.13.n.21.*Sanc.*in ſelect.diſp.94 num.3.* Diana.*d.part.3.tract.3.reſolut.112.*Henriquez *in ſum.lib.6.de Pœnitent.cap.6.§.3.*Stephan.Dauila.*d. cap.23.n.9.verſ.quoad primum.*vbi ex Henriq.Emman. Sà , & Suarez cenſet beneficiarium Curatum iuxta intentionem Concilij eſſe idoneum reputandum ſimpliciter , & pro quocumque loco ſiue diœceſi; ita vt ſit vbique proximè capax iuriſdictionis,ſi aliunde conferatur ab eo,qui poteſt delegare,vel mediante Bulla, aut ſimili priuilegio eligendi Confeſſorem ; hancque fuiſſe ſententiam grauiſſimorum,

quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iuriſperitorum Salmaticenſium;& inter Hiſpanos, Luſitanoſque hanc etiam eſſe conſuetudinem, Parochi ſeſe mutuò iuuent ex ſolo ſuo conſenſu non ſolum intra eandem diœceſim (quod eſt certios, & frequentius etiam pluribus in locis Galliæ & Lotharingiæ) ſed etiam in confinio diuerſarum Diœceſum. Vtrùm hęc reſolutio procedere poterit ex vi conſuetudinis, maxime hoc videntibus Prælatis, tacentibus, tolerantibus, & conſectariè (implicitè ſaltem) conſentientibus; qua quidem non interueniente, ſequenda, & amplectenda eſt ſacræ Congregationis deciſio, de qua teſtantur citati numero præcedenti, quæ aliquando conſulta reſpondit, *Prouiſum de Parochiali Eccleſia per concurſum cenſentium eſſe approbatum & idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones duntaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, non autem paſſim per totam diœceſim*, cuius etiam meminit Stephan. Daluin. *d.c.23.n.13 vel cuius quidem.*

20 *Secundo* obſeruandum in rigore diſputationis optimè defendi poſſe Epiſcopos vigore priuilegij, de quo *in c.vlt.de pœnit.& remiſſ.* in ſuum Confeſſarium eligere paſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. *d. cap.15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt, quia diſpoſitio *d.cap.15.* eſt generalis, ac proinde limitanda per *d. cap.vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo. Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt, quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatione reſoluunt Sanch *de matrim.lib.8.diſp.3.* Suar *to.5. diſp. 42.ſect.2.num.9.& tom.4.diſp.52 ſect.1.n.10.* Salas *de legib.diſp.20.ſect.12.num.103.* & in Indulgentiis Nauar *de Iubilao notab.20.num.11.* Sot. *in 4. diſt.21.q.1. art.4.verſ.poſtremum,* Suar. *diſp.52. ſect.1.à n.14.* Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuos ſubditos, vt probatur *in d.cap.* 15. etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur, ex Suar *tom.1.diſp.28.ſect.5.num.12,& 13.* Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Confeſſarium, nam eligendo, ipſo facto illum approbat. Quare hanc partem ſuſtinent Villalob. *in ſum.tom.1. tract.9 diffic.55.numer.4.* Ioann. Valer. *de different. vtriuſque fori, verb. nullitas, diff.5.n.2.* Coriolan. *de caſibus reſeru.p.1.ſect 1.art.21. num.5.* Boſſ. *d.ſect.3.caſu 2.n.102.* De Cardinalibus quòd ex conſuetudine poſſint ſibi, & familiæ ſuæ de Confeſſario prouidere, quia reſpectu familiæ, & domeſticorum ſuorum quaſi Paſtores ſunt, reſoluunt, Manfred. *de Cardinalib.deciſ.118.* Albran. *eod.tractat. quaſt.41.* Suar. *tom.4.diſp.27.ſect.2.num.6.* Vaſq. *in 3. part.tom.4.q.93.art.1.dub.4.num.2* Comitol. *reſponſ. moral.lib.1.quaſt.101.num.4.* Filliuc. *tom.1.tract.7.c.7. nu.197.* Turrian. *de Pœnit.diſp.23.dub.3.* Præpoſ. *in 3. p.q.8.de approb.miniſt.dub.7.n.53.* Ludou. à Cruce *in Bullam Cruciata diſp.1.cap.2.dub.22.n.11.cum ſeqq.* Boſſ. *de Iubilao ſect.4.caſu 2.§.4.n.111.* Anton. Nald. *in ſum.verb.Cardinalis,n.8.* Adam. Tanner. *tom.4.diſp.6. q.9. dub.3.n.58.* vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus, & electus, facultatẽ habet tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium, & commenſalium Confeſſiones audiendas, P. Ludouic. de ſan. Iuan mei amiciſſimus *q.6.a 2. de ſacram. Pœnit.diffic.5.concl.2.* ibi. *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confeſſor para ſy y para ſus familiares, yo lo ſe por eſperiencia pues fue Confeſſor del ſeñor Cardenal Deria, y de otros Cardenales ſin mas autoridad que ſolo ſu nombramento,* &c.

21 His tamen non obſtantibus contrarium à *Sacra Congregat.* deciſum fuiſſe circumfertur, cuius declarationis verba ſunt quæ ſequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Epiſcopum vigore priuilegij, de quo* in cap.fin.de Pœnit. & remiſſ. *non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi ſubditum, qui à proprio Diœceſano non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones* referunt Aloyſ. Rice. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.584.in 1.edi. alias reſ.470.in 2.edit.* Ægid de Coninch. *dict. diſput.28 ſect.4.num 7.& 8.* Proſper. de Auguſtino *in additione ad Quarantam in ſumma Bullary, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſic. nonum, in fine,* Azor. *inſtit.moral. part.2.lib.4.cap.3. d.16. verſ. queres,* Armendar *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.1.tit. 8.lib.7.de Epiſcopis num.59.* Galet. *in margarita caſuum.Conſcient.verb. Epiſcop.6.* Coriolan. *de caſibus reſeru.part.1.ſect.1.art.11.num.5. verſ.ac contra.* Iul. Lauor. *de Indulgent.& Iubilaeo p.1. c.21.num.58.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb.abſolutio differ.1.& verb. iuriſdictio differ. 14.& verb nullitas differ.4.n.2.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tract.7.cap.15. numer.34.* Fagundez *dict. lib.7. cap.2. à numer.78.* Iacob. de Graff. *tom.1.lib.5. tit.de pœnit.& remiſſ.conſ.4.num.3.* Filliuc. *tom.1.tr.7. cap.9 num.256* Megala *in 3.part.lib.1.c.10.numer.18.* Alphonſ. de Leone *de Iubileo part.1.quaſt.9.num.28.* Fauſtus *eod.tract.lib.4.q.73.* Diana *moral.reſol.part.3. tract 2.reſol. 3.* vbi etiam de Prælatis Regularibus, nouiſſimè Fr. Ludouic. à Cruce *in expoſit. Bulla Cruc. diſp.1.cap.2 dub.12.& 24.* vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui ſunt de eorum familia, Doctores ſuprà hoc numero citati, loquuntur in Epiſcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor *d. quaſt.16.* & Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop.verb.Cardinalis, num.5.* contrarium tamen obſeruat conſuetudo, prout de ea teſtantur Doctores *num.præcedenti, in fine* citati

Tertiò obſeruandom non eſſe de eſſentia appro- 22
bationis, vt ea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur; ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita reſoluunt Iacob de Graffiis *in aureis deciſ.part.1.lib.1.cap.13.n.51.* Valer. Reginald. *d.tr. lib.1.num.198.* Lezana *dict.c.18. num.10.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis part.1.ſect.1. art.7.num.3.* Homobon. de bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.5. cap.2. quaſt.10. prope finem*, vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſſarium approbationem in ſcriptis dari, vt ipſe eam exhibere poſſit quoties expedire, & opus eſſe iudicauerit, & iterum *tract.11.quaſt.12.reſol.1.* Boſſi. *dict.ſect.3. caſu 2 §.1.num.11.* Nauar *in nouo Iure Pontificio concl.68. numer.8.* nouiſſimè Diana *moral.reſolut. part.5.tr.14. reſol.41.*

Quartè obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœ-
nitentiæ Sacramentum miniſtrare credentem Supe- 23
riorem ratam habere abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo. Ita Nauar. *in manual.cap.9.n.5. & in cap.placuit.nu.106.* Nugn. *in addit.ad 3.part.quaſt.8.art.5.dub.1.* Peſant. etiam *in addit. ad 3.part.q. 10. diſp. 5.* Henriq. *in ſumm lib.6. cap.13 §.13.* Suar. *tom 5. diſp.25. ſect.1. ſub num. 13. & diſp.77. ſect.4.in 4.ſub num 6.* Coriolan. *d.ſect.2.art.20.n.2.cum ſeqq.* Valer. Reginald. *dict.l.1. num.89.& 90.* Paul. Santor. *de caſibus Papalibus,& Epiſcop part.1. à numer.39.* Fagundez *d. lib.7. cap.2.numero 71.& 72.* Chamerot *d.loco dub.20. pag. 488.* & *dub. 30.* tenet quòd delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare, latè Fr. Ludou. à Cruce *in expoſit.Bulla Cruc.diſp.1. c. 2. dub.20.*

per tot. Floron. *de caſib. reſeru. p. 1. c. 4. §. 17. num. 3.* Paul. Laym. *lib. 5. tract. 6. c. 10. num. 16.* Boſſi. *ſect. 3. caſu 2. num. 135.*

Sed quid ſi Epiſcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confeſſiones ſæcularium, & tacens, re vera internè non conſentiat, nec det licentiam, eritne tunc Confeſſio inualida ex defectu approbationis, & iuriſdictionis? Iure innalidam affirmant Medina *tr. 2. de Confeſſ. quæſt. de multiplici licentia aliena confitendi.* Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 45. articul. 5. puncto 3. dub. 4.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib. 5. tractat. 6. c. 10. numer. 16. §. deinde, verſu idemque.* Verum probabilius eſt eſſe validam; quia ea ratihabitio de præſenti reputatur in Iure, & apud peritos vera licentia, ſicut licentia expreſſè conceſſa. Ita Baſil. Pont. *de matrimon. lib. 5. cap. 19. numer. 14.* Sanchez *eodem tractat. lib. 3. diſputat. 22. numer. 65.*

24 *Quintè* obſeruandum nullum præter Epiſcopum ſe interponere debere in iis, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros; ita deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib. 4. tit. 19. lib. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno n. 15.* & tenet nouiſſimè Boſſi. *dict. ſect. 3. caſu 2. ſub n. 55.*

25 Hinc fit Parochum non ſolùm Iure communi, ſed etiam particulari non poſſe alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum: Ita Floron. *de caſib. reſeru. p. 1. c. 4. §. 16.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 8. artic. 5. dub. 6.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 19. diff. c. 49. n. 9.* Sancius *in ſelect. diſp. 48. n. 51.* Boſſi. *d. ſect. 3. caſu 2. n. 132.* Trullench. *d. dub. 2. n. 15.* Gambarupt. *de caſibus reſeru. c. 2. n. 29.* nec diſſentire videntur Ægid. de Conineb. *d. diſp. 8. n. 28.* & Valer. Reginald. *d. lib. 1. n. 67. & 68.* Zanard. *in director. p. 1. de Sacram. Pœnit. c. 26.* Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 43.* Diana *dict. p. 3. tract. 3. reſol. 110. & 146.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. c. 2. dub. 10.* In contrariam tamen ſententiam videtur poſſe allegari Nauarr. *in c. placuit num. 140. de Pœnit. diſt. 6.* dum ait Parochum, etiamſi nondum ſit initiatus Ordine Sacerdotali, poſſe Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ſubditos: in hoc tamen, nihil contradicit ſuprapoſitæ reſolutioni; intelligendus eſt enim ſuppoſitis terminis habilibus, habita ſcilicet approbatione Epiſcopi: nam certum eſt Parochum poſſe dare licentiam ſuis ſubditis, vt cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, *c. placuit, de Pœn. diſt. 6. c. omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſ.* Nauar. *in d. c. placuit, n. 49.* Suar. *tom. 4. in 3. p. diſp. 26. ſect. 1. n. 3. & diſp. 27. ſect. 1. n. 2.* nouiſſimè Trullench. *in expoſitione Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 3. n. 11.* Quamuis Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. de ſacram. Pœnit. c. 12. verſ. acerca deſta concluſion,* Ludou. de ſan. Iuan. *in ſum. q. 7. a. 2. de Pœnit. diff. c. 12.* affirment etiã perſpecto iure nouiſſimo Concilij Trid. licere Parocho concedere ſimplici Sacerdoti non approbato, vt ſuorum parochianorum Confeſſiones audiat. Intellige primam, quam ſequemur, opinionem procedere in Sacerdote à ſuo vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de la Cruz *in direct. p. 2. de ſacram. Pœnit. quæſt. 5. dub. 6. concluſ. 3.* Coninch. *de Sacrament. diſp. 8. dub. 6. n. 57.* vbi pariter declarant eam locum habere ſeclusa prohibitione Epiſcopi, Diana *dict. reſ. 11.* Ioan. Sanch. *in ſelect. diſp. 48. n. 52.* Trullench. *dict. lib. 1. § 7. c. 1. dub. 3. num. 16.* vbi idem dicit quod Coninch.

26 *Sextò*, obſeruandum in hac materia valde dubium eſſe, cuius Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, an ſcilicet confeſſarij, vel confitentis, vel loci in quo ſit Confeſſio, ſeu vnius eorum? In quo reperiuntur quatuor opiniones ad inuicem ſibi contrariæ.

27 *Prima* tenet ſufficere cuiuſcumque Epiſcopi approbationem, & conſtat ex eorum opinione, qui reſoluunt Sacerdotem ab vno Epiſcopo approbatum, eſſe vbique approbatum, & eligibilem: qui vnica mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. *d. c. 15.* dum ſimpliciter requirit Epiſcopi approbationem, nec exprimit quòd ſit Epiſcopus loci pœnitentis, aut Confeſſoris: ergo data approbatione cuiuſuis Epiſcopi ſatisfit verbis Concilij, & per conſequens cum ſit lex noua exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet ſufficere quæcumque approbatio, quæ ſecundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ ſufficiens erit: quam ſententiam tenere Theologos omnes ex familia Auguſtiniana, & Dominicana, & omnes Iuriſperitos Salmanticenſes teſtatur, & ſequitur Henriq. *lib. 6. c. 6. §. 7. & lib. 7. c. 11. §. 4.* & probabilem dicunt Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 34. num. 16.* Anton. Gom. *in explicat. Bullæ ad clauſ. 10. num. 8.* Petrus de Ledeſma *in ſumm. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c. 13. poſt 1. concl.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. numer. 88.* & in Hiſpania conſultum Commiſſarium generalem Cruciatæ reſpondiſſe ſic Papam declaraſſe ait Viuald. *in candel. aureo,* vbi, *de Confeſſ. num. 28. concl. 3.* ſequitur Sà *verb. Confeſſor. num. 6.* & multis defendere conatur Ioan. Valer. *dict. verb. abſolutio differ. 1. n. 62. verſ. patet.* citati per Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. numero 1.*

28 *Secunda* requirit approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iuriſperitos legendo, & conſulendo ſentire, eſſeque valde conſentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideòque ſemper, & ſimpliciter ſibi placuiſſe aſſerit Suar. *d. diſp. 27. ſect. 6. num. 5. & 6.* ſequitur Filliuc. *tract. 7. c. 9. quæſt. 11. num. 262.* & mordicus defendit Gutierr. *canon. lib. 1. c. 27. numer. 6.* Villalob. *in ſumm. parte 1. tract. 4. dub. 53. num. 3.* Ludou. à Cruce *in expoſit. Bullæ diſputat. 1. c. 2. dub. 25. num. 1.* dum ait approbationem à Concil. requiſitam & neceſſariam, ac ſufficientem eſſe Ordinarij loci. Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Epiſcopi, ſeu Prælati mentio fit, de Epiſcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus ſuis, atque etiam alia de confuſione euitanda, ſolum concludunt neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi ipſius Pœnitentis, cui de congruis miniſtris prouidere incumbit cura proprio Epiſcopo.

29 *Tertia* aſſerit neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris, vt declaraſſe videntur *Illuſtriſſimi Cardinales Concilij Tridentini,* referentibus Suar. *dict. num. 6.* Ægid. de Conineh. *diſp. 8. dub. 8. n. 50. & 51.* Fr. Iuan. à Cruce *dict. c. 6. dub. 5.* Bonacina *de Sacram. diſp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num. 15.* Molfeſ. *dict. tr. 7. c. 16. à n. 18.* Valer. Reginald. *dict. l. 1. n. 185.* Filliuc. *in q. moral. p. 2. tr. 7. c. 9. n. 260.* Boſſi. *dict. ſect. 3. caſu 2. n. 214.* Fagundez *dict. c. 2. num. 91.* Quam quidem ſententiam expreſſè probat, & variis rationibus confirmat idem Suar. *dict. diſp. 28. ſect. 8. à n. 1.* inter quas illa præcipua eſt, quia huiuſmodi approbatio actus eſt iuriſdictionis, quam propriè, & directè in ipſum Sacerdotem Epiſcopus exercet, & quam non habet Epiſcopus pœnitentis, ſed Epiſcopus, cui Sacerdos ipſe ſubiicitur: ergo ſi à ſuo Epiſcopo ſit approbatus, ſatisfactum eſt formæ Concilij Trid. quæ Epiſcopi approbationem requirit.

30 *Quarta* ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo

hæreo) dictat neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi eius loci, quo fit Confeſſio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primò, quia vbi Epiſcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Epiſcopo loci in quo actus gerendus eſt, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs ſequatur confuſio contra vulgares Regulas text. *in c. 11. quæſ. 92. & in c. 1. 13. q. 1.* & Concilij Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 9.*

Secundò, quia extra territorium ius dicenti non paretur, *l. vlt. ff. de iuriſd. omnium iudic. c. 2. de Conſtit: lib. 6.*

Tertiò, quia licèt Sacerdos in vno Epiſcopatu approbatus, & idoneus ſit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maiorémque expoſtular caſuum occurrentium experientiam, vt bene docent Nauar. *in man. c. 4. n. 4.* Iacob. de Graff. *d. lib. 1. c. 15. n. 2.* Suar. *d. diſp. 28. ſect. 7. n. 19.*

Quartò, quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Epiſcopo; ſed habens beneficium parochiale non poteſt audire Confeſſiones extra locum, vbi eſt beneficium, & multò magis extra diœceſim ex ſuprà reſolutis; *num. 19.* igitur nec approbatus ab vno Epiſcopo poteſt audire Confeſſiones in Epiſcopatu alterius.

Quintò, quia patres Societatis IESV habent priuilegium, vt iter facientes vbique audiant Confeſſiones, ergo in contrarium eſt Ius commune. Quare ſecundum hanc ſententiam tenuiſſe Prælatos maximæ auctoritatis, quos ſuis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenſes ita tenuiſſe teſtatur Henriq. *d. l. §. 4. lit. O*, quamque tenetur Fr. Emman. *in explic. Bulla Cruciata, §. 9. numer. 5.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 266. verſ. ſextum.* Gambarupt. *d. c. 2 n. 30.* Homobon. *de examine Eccleſiaſtico p. 2. tr. 5. c. 2. q. 14.* Campan. *dict. c. 13. n. 77.* Torreblanca *d. lib. 14. n. 12.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 7. §. ſecundò, n. 8.* Ioan. Valer. *dict. verb. abſolutio, diff. 1. n. 9. & 14.* Nicol. Garc. *de beneſic. p. 5. c. 8. n. 232.* Zerol. *in praxi Pœnit. c. 16 q. 3.* Flores *de caſib. reſeru. p. 1. c. 4. § 12. n. 16.* Lezana *in ſum. q. Regular. c. 19. n. 4. & 19.* Paul. Laym. *in ſum. Theolog. mor. lib. 5. tr. 6. c. 11. n. 9.* ex eo, quia pœnitentes ſua valent confiteri peccata Sacerdoti exiſtenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamſi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ ſint, vt tenet Bonacina *d. q. 7. puncto 2. n. 4. & 5.*

Vnde fit vt Regulares ſimpliciter approbati in vno Epiſcopatu, dum ibi morantur, poſſunt audire Confeſſiones fidelium ſæcularium, vndecumque venientium, etiamſi non ſint ſubditi illius Epiſcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diœceſi morantur, F. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. num. 32.* Peregr. *in compend. priuil. Theatin. p. 1. tit. abſolutio quoad ſæculares, §. 1.* Ioan. Valer. *verb. abſolutio differ. 1. num 14.* Lezana *in*
31 *ſumm. quæſtion. Regular. c. 19. num. 1.* † ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confeſſionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, nec poſſunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch. *conſil 398. n. 25.* Sanchez *de ma-*
32 *trim. lib. 3. diſp. 23. num. 12.* † Hinc etiam ſcholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri, Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuileg. 193.* Denique pro hac parte facit Illuſtriſſimorum Cardin. deciſio, quæ dictat *approbatum ab alio, quàm a Valentino Epiſcopo in diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario*, prout eam referunt Beia *p. 4. caſu 20. verſ. tandem*, Ægid. de Coninch. *d. diſp. 8 num. 52.* & alij citati *n. ſeq.* Boſſius *dict. ſect. 3. caſu 2. n. 133.* qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalenſi in diœceſi Bracharēſi, perſpicuè apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio. *Vnde die 6. Iunij 1608. in vna Calagurritana Congreg. Concilij* cenſuit *tam ſæcularem, quam Regularem in vna diœceſi approbatos ad audiendas perſonarum ſæcularium Confeſſiones non poſſe in alia eaſdem Confeſſiones audire abſque Epiſcopi Diœceſis approbatione.*

Septimò obſerua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, 33
vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poſſe eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, quia vſu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœceſi approbatus, ſi in aliam ſe transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœceſim transfertur. Suar. *diſput. 28. ſect. 7. num. 8* Filliuc. *dict. part. 1. tract. 7 cap 9. num. 263.* Fagundez *dict. cap. 2. num. 22. & 87.* & facit deciſio infrà *num. 34. in fine.* tum etiam Religioſi Societatis IESV priuilegium obtinuerunt a Gregor. XIII. vt ſemel approbati & à Superioribus expoſiti poſſint audire Confeſſiones fidelium, dum per alias diœceſes tranſeunt, vt atteſtantur Fr. Emm. *in Bullam Cruciata §. 9. n 144* Fagundez *dict. cap. 1. num. 85.* ergo ſignum eſt ipſos non potuiſſe Confeſſiones in alia diœceſi audire ſine tali priuilegio, & conſequenter Confeſſarium approbatum in vna diœceſi non cenſeri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi; quod ſemper ſolet concedi cum facultate eligendi Confeſſarium approbatum ad Ordinario, qui neceſſariò debet eſſe approbatus ad Ordinario loci in quo Confeſſiones audit: nam approbatum ad alio, quàm à Valentino Archiepiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ad Ordinario refertur deciſum Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Confeſſor, verſ. preter*, Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruc § 9. num. 5.* Ægid. de Coninch. *tom. 2. diſp. 8. n. 51* Vgolin. *dict. §. 2. num 8.* Fr Ludou. à Cruce *dict. diſp. 1. c. 2. dub. 24. n. 5. verſ. tertiam* Armendar. *in addit. ad recop legum Nauarra lib. 4. tit. 29 l. 1. §. 1. n. 12.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. c. 13 n. 77. in fine*, Molfeſ. *in ſum Theologie moralis tr 7. c. 14. n. 67.* Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia *dict. caſu 20.* Quaranta *vbi proxime* Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnit. c. 16. q. 8.* Petr Ledeſma *in ſum. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c. 11. concl. 5. & c. 13. dub. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 27. n. 6.* Villalob. *in ſumm. tom. 1. tr. 9. dub. 56. n. 3.* Ludouic. Beia *part. 1. reſp. 20.* F. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9 n. 5.* Acoſta *q. 38.* Fr. Ludouic. à Cruce *in expoſ. Bulla Cruc. diſput. 1. c. 2. dub. 15. à num. 9.* & cenſuit S. Congreg. Concil. *in Liman. 20 Iannar. 633.* Præſentatio enim Confeſſariorum Regularium facta in vno Epiſcopatu non ſufficit pro aliis Epiſcopatibus, vt ait Ludou. Miranda *dict. tom. 1 q. 44. art. 8.*

Contrarium tamen, imò Confeſſarium approbatum ad Ordinario, cuiuſcumque loci ſit, poſſe 34
Confeſſiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confeſſarium approbatum ad Ordinario, tenent Corduba *in ſua ſumm. quæſt. 10. ad 2. dub.* Henriq. *dict. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 12. §. 4.* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Confeſſ. num. 28. concluſ. 3.* latè Ioan. Valer. *dict. verb. Abſolutio differ. 1. per totam.* Fr. Emm. *in expoſitione Bulla Cruciata, § 9. dub. 2.* Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſection. 4 n. 18. & ſect. 7. num. 6. & 10.* Nug. *in additionib. ad tertiā partem, quæſt. 8. artic. 5. dub. 9.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7 cap. 9. num 261.*

*num.*261.Gutier.*canon.lib.*1.*cap.*17.*nu.*5 Ludou. de S. Ioan.*in ſum.pare* 1.*quaſt.*5.*art.*2. *diffic.*13 *fol* 452. latè. Ioan. Sanc *in ſelectis diſp.*44.*num.*1 *verſ.in primis,cum ſeqq.*Fagundez *in examine Theolog. moralis, part.*3.*cap.*9.§ 8.*num.*4.Ioan.à Cruce *in direct.conſcient.part.*2.*tract.de Pœnit.quaſt.*5.*dub.*9.*concl.*2 Reginald.*dict.lib.* 1.*num.*186.*&* 188.Coninch.*d.diſp.*8. *dub.*7.*num.*53.Ex ea ſcilicet ratione,quia Bulla non requirit Sacerdotẽ approbatum ab Ordinario illius loci ſed ſimpliciter. & in communi requirit Sacerdotem approbatum,quæ verba,cum ſint generaliter prolata,generaliter videtur eſſe intelligenda;igitur hæ opiniones ſunt probabiles,prima tutior, & ſecunda non reiicienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem,reſignationem,vel aliam cauſam,ſit eligibilis in Confeſſarium virtute Bullæ:Negantem partem docent Henriq.*in ſum.lib.*6.*c.*6.*ſub num.*3.*lit.l.* Suar.*tom.*4 *diſp.*28. *ſect.*4. *n.*2. Fagundez *in quinque Eccleſ. præc.part.*1.*lib.*7.*cap.*2.*nu.*38.Filliuc.*in quaſt. moral.tom.*1.*tract.*7.*cap.*9.*num.*257. Fr. Ludouic. à Cruce *in expoſit.Bulla Cruc.diſp.*1.*cap.*2.*dub.*7. Floron.*de caſibus reſeruatis part.*1.*cap.*4.§.12.*n.*7.nouiſſimè Boſſi.*d.ſect.*3.*caſu* 2.*num.* 56.nouiſſimè etiam Trulench.*in expoſit.Bulla Cruc.lib.*1.§ 7.*cap.*1.*dub.* 3. *n.*7.*verſ.dico tertiò*,vbi Fr.Emman.& Acoſtam citat pro contraria parte.

35 *Octauò*, obſerua fœminam, quæ virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium ab Ordinario approbatum,poſſe eligere Confeſſarium ab Ordinario propriæ diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum,quia verum eſt dicere hanc eſſe approbatum ab Ordinario, tum quia verſamur in materia fauorabilium quia non eſt idem omnino approbatio, vel iuriſdictio, quia iuriſdictio ſupponit approbationem; ad Confeſſionem autem alicui faciendam tempore iubilæi non requiritur, vt eligatur Confeſſarius aliàs habens iuriſdictionem in ipſum pœnitentem; ſed ſufficit vt eligatur Confeſſarius ab Ordinario approbatus,cui Summus Pontifex confert iuriſdictionẽ:ita Henriq. *in ſum m.lib* 6.*de Pœnitent.cap.*6.*n.*8. *&* *lib.*7.*cap.*12.*nu.*4. Nugn.*addition.ad tertiam partẽ,quaſt.*8.*art.*5.*dub.*9.*verſ.ad* 10.*argum.*Petr. de Ledeſm.*in ſum.part.*1 *de ſacram. Pœnitent. cap.*13.*dub.* 8.*&* 9.Sanch.*de matrim.lib.*8.*diſput.*34. *nu.*16.Boſſ. *d.ſect.*3.*caſu* 2.*num.*238.Coninch.*d.diſp.*8.*n.*57.Fagundez *in quinque Eccleſia præc.part.*2.*lib.*7 *c.*2.*n.*19. *&* 45 Fr.Ludou à Cruce *d.diſp.*1.*cap.*2.*dub.*7.*nu.*7. refert plures Trullench *in expoſit. Bulla S.Cruciata lib.*1.§ 7.*cap.*1.*dub.*3. *num.* 6 ſubdens quòd ſi quis tantùm approbatus eſſet ad audiendos viros nõ defectu ſolius ætatis,ſed quia non adeò prudẽs,& aliquo modo leuis eſſet,non poſſet eligi à fœminis per Bullam,quia non cenſetur ſimpliciter,vt requiritur, approbatus ſecus tamen eſſet,ſi eſſet idoneus,ſufficiens,prudens,pius,& doctus, licet *n.*7.id in praxi nec conſulendum,nec admittendum aſſerat, *& ibidem in verſ.dico tertio*,addit approbatum ad annum, ſi abſolutè, & ſimpliciter approbatus eſt, eligi poſſe indifferenter intra annum ratione Bullæ, quia amplè,& non ſtrictè approbatus eſt.Inuenio tamen *die 7.Septembris 1625. in vna Cæſaraugustana*,expoſitum fuiſſe *S.Congr.Concilij Archiepiſcopũ ſolere in aliquibus caſibus ſæcularibus Sacerdotibus licẽtiam concedere audiendi Confeſſiones certi generis perſonarum, ſeu limitatum tempus,& non obſtante huiuſmodi limitatione Sacerdotes præfatos, Confeſſiones audire ſub prætextu quod in eo liceat vigere Bulla Cruciata; eamque ſacra Congregatio cenſuit Confeſſariis prædictis minimè licere pœnitentium Confeſſiones audire vltra facultatem ipſis ab Ordinario conceſſam.*

Nonò, obſerua proprium Sacerdotem, ſeu Paro- 36
chum exiſtentem extra territorium poſſe abſoluere Parochianum ſuum confiteri volentem.Ita Victor. *de Sacram.num.*137. Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruc.*§.9.*dub.*4.*fol.*78. Zerol. *in praxi Epiſc.part.*1. *verb.Parochus,pag.*274. Sanch.*de Matrim.l.*3. *diſp.* 34.*num.*1.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſ.*62.*numer.*9. Torreblanca *d.lib.*14.*cap.*1. *num.*20.*&* 26.In foro enim conſcientiæ non requiritur remiſſio, nec forenſis ſortitur forum delicti,Clar.*lib.*6.§.*final quaſt.* 38.*nu.*5. Bonacoſ.*commun.crimin.part.*2.*verb.forum, fol.*30.*&* 32.Mich.Graſſ.*tom.*1.*commun.opin.lib.*3.*tit.* 13.*num.*7.*pag.*400.† & forum pœnitentiale in locu 37
delicti non ſortitur,Abb.*in cap. cum contingat num.* 29 *& in repet.cap.ſi quis contra,num.*50.*verſ.aut quæritur,de foro competen.* Roch. *de conſuet. num.*709. quos refert Eraſ.à Cochier *de iuriſdict. Ordinary in exemptos,par.*4.*quaſt.*25.*num.*2.Torrebl.*d.lib.*4.*c.*2. *num.*27.

Poteſt enim Parochus Confeſſiones audire ſuo- 38
rum ſubditorum in aliena diœceſi, ſecundum Capyc.*deciſ.*103.*num.* 15.Henriq *lib.*6.*cap.*7.§.1.Tolet. *in inſtruct.Sacerd.lib.*3.*cap.*13.*in fine*, Fr Emman.*in Bull. Cruc.*§.9.*num.*7. Ioan. Valer *de different.inter vtrumque forum,verb.abſolutio differ.*1 *num.*4 Floron. *de caſib.reſer.part.*1.*cap.*4.§.12.*num.*3.Boſſ.*d.ſect.*3. *caſu* 2.*num.*195.Homob.*d.tract.*5.*cap.*3.*q.*16.Zerol. *de pœnit.cap.*16.*quaſt.*5.*verſ.dico quartò*,Campan.*d. rub.*12.*cap* 13.*ſub num.*71 Chamerota *d.loco dub.*14. Victor.*de Confeſſione,num.*152.Sanch.*d.diſp.*24.*n.*1. *&* 3.*& eod.lib.*3.*diſp* 19.*num.*8. Valer. Reginald.*d. lib.*1.*nu.*93.*&* 94 Ægid.de Coninch.*d.diſp.*8.*n.*22. Marcel.Megal.*p.*1 *inſtit.Confeſſ.lib.*1.*cap.*7.*num.*25. *& cap.*9.*num.*12. Molfeſ.*in ſumm. Theologia moralis tract.*7.*cap.*16.*num.*89.Piaſec.*in praxi noua Epiſcop. part.*1.*cap.* 1.*num.*10. *verſ. ſunm.* vbi etiam aſſerit, quòd ſi dimiſerit aliqua cauſa ipſum beneficium Curatum,deſinit ipſius poteſtas,nec poteſt accipere Confeſſiones abſque alia licentia, nec etiam tunc cenſetur ſufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occaſione Confeſſiones, excepto mortis articulo: nam Concil, Trident.*ſeſſ.*23.*cap.*15.illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale,ſed hic non illud retinet,aut ſaltem ipſius vſum, nec ipſius approbatio durat, Henriq.*lib.*7.*cap.*12.*num.*3.*&* 4 Reginald.*d, lib.*1.*num.*190.Suar *diſp.*28.*ſect.*4. *num.*10.*& ſect.*6. *num.*13.

Verum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confeſſiones in certo Epiſcopatu poſſint ſubditos illius in alieno abſoluere,ſicut poſſunt Parochi?Negant Syluest. *in ſum.verb. Confeſſor.*1. *num.*12.Nau. *in man.cap.*27.*poſt num.*266. Vital.*in ſuo candel.aureo part.*1.*rub.de abſolut.num* 50.vbi ait ita declaratũ Romæ *de anno* 1587. Miranda *d.tom.*1.*quaſt.*45.*art.* 8.*concl.vnica*,Campan *d.rub.*12.*cap.*13.*n.*71. Nicol. Garc.*d.part.*1.*c.*8.*nũ.*132.per *Clem.dudum,de ſepul.* dum habet quòd extra ciuitates & diœceſes,in quibus ſunt præſentati & deputati, audiendi ſecularium Confeſſiones facultatem non valent exercere. Quamuis contrarium ſuſtineant Henriq. *d.l.*6.*c.*7. §1.*lit. D.*Sanch.*d.diſp.*34.*numer.*2. Suar.*tom.*4.*diſp.* 28.*ſect.*6.*numer.*4.Munet.*de commui.vltim.volunt.c.* 5.*nu.*232.Homobon.de Bonis *de examin.Eccleſ.p.*1. *tract.*5.*c.*3.*q.*16.Ioan.Valer.*d. verb. abſolutio differ.* 1.*nu.*8.10.*&* 13. Fagundez *in quinque Eccleſia præc.* *p.*2.*lib.*7.*c.*2. *n.*91. Tamburin.*d tom.*2.*diſp.*6.*quaſt.* 14.*num.*4. Floron.*de caſibus reſeru.p.*1.*c.*4 §.13.*num.*

vnic. Lezana in ſum.quaſt.Regul.c.10 num.5 Diana d.par. 3 tract.4.reſol.144.Boſſi.d.ſect 3.caſu 2.n.10.

An etiam Epiſcopus poſſit ... ſuam diœceſim Confeſſiones eorum audire, qui erunt ſui ſubditi? Hanc quæſtionem a Præſule præſtantiſſ.mo in Matritenſi Curia ſibi fuiſſe propoſitam refert Alzed.d. p.1.c.13.num.94.& reſpondiſſe ſine dubio poſſe ait, quia ſacramentalis Confeſſio & abſolutio ſine ſtrepitu iudiciali fit,& inter volentes exercetur, & ſic quia de voluntaria iuriſdictione eſt, exerceri extra territorium poſſe,Greg.Lop.l.21. verb. parochianos tit.4.part.1.Menoch.de arb tr.lib.1 q.43.num.16.& 17. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.62. num 10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus,qui ſe de facto intruſit in beneficio ſine auctoritate Superioris, habeat iuriſdictionem ſufficientem,itaut Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda? Inualidam eſſe tenent Angel.verb. Confeſſio,§.11.Nauar.cap.9.num.1.& in cap.placuit. de pœnit.diſt 6. nu.176 quos refert,& ſequitur Chamerot.d. loco dub.22 ſed verius quæ ſuprà num.19. reſoluimus.

40 Decimò, obſerua approbatum ad Epiſcopo abſque iudicio,vel etiam contra iudicium,ſciente non eſſe idoneum, non cenſeri approbatum ioxta probabiliorum ſententiam; nam Concil. dict. cap 15. exigit, vt Confeſſarius, qui non habet Parochiale beneficium,iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus,ſed ficte,cùm Epiſcopus interius ſentiat, & iudicet non idoneum. Quare ita teoent Suar tom.4.diſp.28.ſect.5 n 7.verſ & ſ rtaſſe, Reginald.dict.lib.1. num.197. Bonacin. de Sacram. diſp. 5 q.7.puncto 4.§.1.num.19 Boſſi d ſect.3.caſu.2.6.1. num. 1. qui etiam reſoluunt validam eſſe approbationem,quando Epiſcopus verè aliquem iudicat,& approbat tanquam idoneum,ſed re ipſa non eſt idoneus. Valebit tamen Confeſſio facta Sacerdoti cui Epiſcopus facultatem audiendi Confeſſiones ficte conceſſit,ideſt,ſolis externis verbis abſque vera intentione concedendi;quia tunc adeſt licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas eſt occulta, ac proinde adeſt titulus præſumptus cum communi errore,ſicut adeſt etiam in alio caſu Epiſcopi videntis & tacentis,non tamen internè conſentientis:ita Sanch lib 3 de matrim.diſp.21.n.65 Boſſi.d.ſect.3.

41 caſu 242. † Aliàs enim debet Epiſcopus Confeſſarium non ſolùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare,& iuriſdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident.d.cap. 15.in illis verbis,ibi,aut indicetur idoneus,& approbationem obtineat:ita Suarez,& Reginal.vbi proximè Coninch. de Sacram.& cenſur.tom.2.diſp.8 n.49.

42 Poteſt tamen Epiſcopus approbare quoſcunque Sacerdotes voluerit ſæculares, vel Regulares,etiam nō laureatos Theologia,vel Iure Canonico abſque vllo examine, ſufficit enim quod illi ſibi videantur apti ab hoc munus exercendū, cùm Concil d.c.15. expreſsè dicat, per examen,ſi illis videtur,neceſſariū, aut alias idoneus ab Epiſcopis iudicetur.Ita Palat.in 4 diſt.17.diſp.7 pag.265. quem refert Fagundez.d.lib. 7.cap.2.num.70.

43 Vndecimò, obſerua licentiam delegatam audiendi Confeſſiones non expirare mortuo, vel amoto delegante,quia eſt quædā gratia.ita Sot in 4.diſt.18. quaſt.4.a.3.col.7. Graffis in deciſ.aureu,lib.1.cap.13. num.49.Chamerot.d.loco,dub.17.pag.488.Fr. Ioan. Valer.d.verb.abſolutio differ.1.n.18.verſ. obſeruo,Fr. Ioan de la Cruz de ſtatu relig.l.2 cap.3.dub.1.concl. 3.verſ.ex dictis.Coriol.d.part.1.ſect.2.a.8 Sanch.de matrim.lib.8.diſp.28.num.74.& 70.Cened.canonic. quaſt.lib.1.q.38.num.20.& 21.Fagundez d.p 2.l.7. num.14.Campan d.rub.12.cap.13.num.69.Homob. d.tract.5.cap.3 quaſ.17.Boſſi d.ſect.3.caſu 2.§.2.n.9. Lezana in ſum.quaſt Regul.cap.28.num.10. in princ. Henriq.d.lib.6.c.6 §.7.in fine, vbi etiam limitat, niſi Epiſcopus ad tempus tantùm vnius anni approbaſſet,aut ad tempus vitæ ſuæ, vel ad ſuum beneplacitum.

Hinc fit Religioſum, qui ſemel fuit generaliter 44
approbatus,ſi recedat à diœceſi, in qua fuit ſimpliciter approbatus,& poſtea iterum redeat,non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamſi interim mutati fuerint Epiſcopi in illa diœceſi:ita Nugn. in addition.ad 3. par.qu.8 art.3.dub.1. concl.2 Beneuen. in praxi de Sacram. pœnit.cap.16. quæſtio 2.verſ.quinto ſi verò.Henriq d.c.6.§ 7. Ioan. Valer.verb.abſolutio differ.5.num.29.verſ.& obſerua, Tamburin.d.tom.2.diſp 6 q.14.num. 2. Boſſi d ſect.3. caſu 1.num.46. Hoc tamen limitandum eſt modò Epiſcopus facultatem non reuocet; ille enim poteſt aut eius ſucceſſor iuſta de cauſa revocare approbationem, ſeu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale,hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando poſſit ſuſpendi:ita Suar.diſp.18. ſect.2.& 8 Beneuent.d.loco.Reginald.d.lib.1.numer. 201 Fagondez d.cap.2 num.31.Boſſi.d.n.46.

Duodecimò,obſerua Regulares indigere approba- 45
tione Epiſcopi cùm ſæcularium, quamuis Sacerdotum,peccata audire cupiunt,iuxta decretum Concil. Trident.ſeſſ.23.de reformat.c.15. reſoluunt Ioan de Graff.in aureis deciſ.p.1.lib.3.cap.5.num.109 Piaſec. in praxi Epiſcop.part.2.cap.1.num.10.Fr.Ludou Mirāda d.quaſ.45 art.8.in fine,Vgolin.de officio Epiſcopi,c.20.in princip. Fagūdez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.8.cap.2.num.13.vbi num.12.cū Henriq. lib.5.de pœnit.cap.6.§ 6.obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſario, niſi a Prælato ſuo ſaltē interpretatiuè exponatur, præſētanturque ipſis Epiſcopis,Steph.Danila de poteſt. Epiſcop.c.35. num 2.dom ait,quòd Regulares non approbat Epiſcopus in Confeſſarios,niſi à Prælato ſuo exponantur ſaltē interpretatiuè, iuxta Clem. dudum,§.ſtatuimus,de ſepultur.quę eſt alia plana Papæ intentio,ne alia proprio præiudicetur Prælato, à quo pendet ſubditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench.d. lib.1.§.7.cap.1.dub.5.n.4. & ſtatutum fuit in Concil.Lateranen.à Leone X.vt in ſua Bulla incip.Dum intra mentis arcana,quod & Pius V.innouauit ordinatione ſua de anno 1561.octauo idus Augusti. Quare Religioſus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite abſque approbatione,& conſenſu ſui Prælati audire Cōfeſſiones.& abſoluere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus alias rite confeſſis.Ita Henriq.in ſum l. 6.cap 6 § in fine,Fr.Emman.quæſ Regul.tō.1.quæſ.66. art.1 Campan. in diuerſorio Iuris Canon.rub.12 c.13. num.59 Fagundez d.præc.2.lib.7 cap.2.num.22.Paul. Layman.lib.6.tract.6.cap.10.num.14. Tamburin de iure Abbatum tom 2.diſp.69.dub.15.num.142. Boſſi.d. ſect. 3.caſu 2.num.178. vbi num.179.ampliat vt ob eandem rationem idem Religioſus licite non valeat inuito eodem ſuo Prælato audire Confeſſiones etiam habentium ab ipſo ſummo Pontifice priuilegium eligendi quemcumque Confeſſarium idoneum Piaoæ autem Conſtitutionis verba ſequuntur.Romani Pontificis prouidentia,& infrà Hac noſtra Cōſtitutione perpetuò valitura,decernimus, & declaramus decretum Concil.Trident. de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſæcularium propoſitū ab Epiſcopis

copis faciēda, obſeruari debere etiam in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam ſub Regulari diſciplina viuentibus, etiamſi ſint Lectores, aut in Teologia, etiam de Superiorum ſuorū licentia graduati, vel promoti, vel à ſuis Magiſtris generalibus, vel Prouincialibus Miniſtris ſecularium Confeſſionibus audiendis expoſiti. Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari; ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientia ſua quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuſcumque regularibus, quorūuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eiſdem Magiſtris, & Miniſtris Prouincialibus, etiam quod illarum occaſione ab Ordinariis hucuſq; tolerati fuerint, abſque ſpeciali in poſterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, ſecularium Confeſſiones audire præſumant. Decernentes irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nō obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac noſtris litteris prædictis, & aliis poſtea quibuſcunque regularibus cōceſſis, & forſan extenſis, quas ad ea, quæ præſentibus aduerſantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouiſſimè Salgado *de ſupplicat. & de ſanctiſſi. p. 1. c. 4. numer. 4.* quod Philippus II. Hiſpaniarum Rex ſupplicauit à dicto Breui, & inſtanter petiit humiliter, à Sede Apoſt. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. *de anno 1572.* vt in Bullario *tom. 1. pag. 1208. & ſeq.*

46 Ex qua Piana Conſtitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbari in ſæcularium Confeſſarios deſiderant, poſſe † ab Epiſcopis, ſi voluerint, examinari, vt tenent Suar. *tom 3. diſp. 28. ſect. 4.* Miranda *d. q. 45. art. 9 concl. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 9* Henriq. *lib. 3. cap. 6* §. 2. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 5. verſ. ſexto,* Lezana *in ſum cap. 19. num. 6.* & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 2. tr. 12. c. 3. quæſ. 13. reſolut. 1. in fine, pag. 447.* An Religioſus præſentatus à ſuo Prælato, & ab Epiſcopo approbatus poſſit virtute Bullæ eligi poſtquam ei à ſuo Prælato prohibitum eſt ne Confeſſiones ſæcularium audiat? Vide Trullench. *d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6 per tot.*

47 Formam datam *in Clem. dudum, de ſepult.* circa Confeſſariorum Regularium coram Epiſcopis, & Ordinariis faciendam præſentationem, nullatenùs eſſe per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipſum confirmatam, & approbatam, & eidem quàm maximè conformem, tenet Nauar. *in man. c. 27. num. 264. in fine,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 59. art. 2. & in add. ad explic. Bull. Cruc. §. 9. num. 30.* Fr. Ludou. Mirand *quæſt. 45. art. 6.* Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vſus edocet, & poſt Parıſ. Flam. firmant Cochier *de iuriſdict. Ordinary in exemptos part. 2. q. 45 num. 82.* Hermoſil. *ad Greg. Lop. l. 53. gloſ. 6. nu. 32 tit. 5. part.* quia hæc approbatio non eſt gratia vt poſſit pēdere a voluntate concedentis, ſed tantùm authenticum Inſtrumentum ſufficientiæ talis perſonæ, teſtimonium verò ſemel datum non poteſt reuocari, Docu. *reg. 233* Cordub. *in addit. ad compēd. verb. abſolutio §. 16. & verb præſentatio.* Vega *tom. 1. cap. 62. caſu 8.* Villalob. *in ſum. tract. 9. diffic. 73.*

48 Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cōcil. Trident. factam, vt declarauit *Sacr. Congreg* relata per Confect. *in ſumm. tit. 17. cap 5* Circa illam quæſt an Epiſcopus, etiam † idem, qui approbauit, poſſit non ſolum ſæculares, ſed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videndum eſt *Sacr. Cong. decretum,* quod ſequitur. *Congregatio Concily cenſuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœceſi ſecularium Confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuia examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Cæterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari, iuxta Conſtit. Pij V. datam. 8. Idib. Auguſt. Pōtif. ſui anno 6. quæ à felicis record. Greg XIII. non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil* referunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata §. 9. num. 32. & queſ. Regular. tom 1. quæſt. 59. art. 4.* Ludou. à Cruce *in expoſit. Bulla diſp. 1. c. 2. dub. 9. num 2* Trullench. *in ſimili expoſit. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 10.* Lezana *in ſum. c. 18. num. 7.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta. part. 2. lib. 7. c 2. numer. 20.*

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict. rub. 12.* 49
c. 13. numer. 70. & dicit deciſum Armend. *in adit. ad recop. legum Nauarr. d. tit. 19. l. 1 nu. 14.* & nouiſſimè *de anno 1629.* in ciuitate Corduben. fuiſſe obſeruatum refert Hermoſill. *vbi ſuprà num. 34.* † poſſe ſcilicet ſucceſſorem in Epiſcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere, reſoluunt Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæſ. 45. art. 7. concl. vnica,* Vgolin, *de poteſt. Epiſcopi, c. 20. num. 5. & 4.* Fernandez *in exam. Theolog. moral. part. 3. c. 19. § 8. num. 5* Villalob. *in ſum. tract. 9. diffic. 63. num. 7.* Diana *part. 3. tr. 2. reſol. 27.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canonic. rub. 12. cap. 13. num. 70.* Boſſi. *d. ſect. 3 caſu 2. 4. num. 43.* Ioan. Sanc. *in ſelect. q. 40. nu. 15. & diſp. 48. nu. 18. verſ. decent,* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 14. c. 3. num. 6. cum ſeqq.* vbi *num. 24.* refert S.D.N. Vrbani VIII. Breue Epiſcopo Corduben. tranſmiſſum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diœceſi Corduben à prædeceſſoribus Epiſcopis examinatos, & approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, ab Epiſcopo ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuę quiete poſſe iterum examinari, ac ſi minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamuis Henriq. *dict. c. 6. §. 6.* dicat ſucceſſorem non poſſe reuocare, niſi cauſa ſuppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta in tantum quod neque generalis ſufficiat reuocatio, quem videtur ſequi Fagundez *dict. lib. 7. c. 2. n. 30* Sed aduerte ſolum ſucceſſorem in dignitate & iuriſdictione, non autem in iuriſdictione tantū, vt eſt Capitulum Sede vacāte, poſſe ſemel abſolutè approbatos præuio examine iterū ad examen vocare, & probare, vel reprobare, prout nouerit eſſe, vel non eſſe idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. reſoluit Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. num. 47.*

Circa Regulares Confeſſarios ab Ordinariis ſe- 50
mel approbatos ſimpliciter, & abſolutè, quod non poſſunt ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, ſtatuit Pius V. *in d. ſua Conſtit.* relata ſup. *n. 45.* & per eam idipſum reſoluunt Fr Emman. *in Bull. Cruciata, §. 9. nu. 3. & 39* Henriq *in ſum. lib. 6. §. 6.* Mirāda *d. tom. 1. q. 45. art. 7.* Philibert Mirāda *in tract. tem. por. peſtilent. part. 5. cap. 4. nu. 8 cum ſeqq.* Boſſi. *d. ſect. 3. caſu 2 num. 39.* niſi ex noua cauſa, eāque ad Confeſſiones ipſas pertinente, tenent Gauan. *in manuali Epiſcop. verb. Confeſſor, nu. 23 & 24.* Peirinis *de priuileg. Minim. tom. 1. conſtit. 2. Sixti IV §. 11. num. 45.* Lezana *in ſum queſ. Regul. cap. 19. num. 7 cum ſeqq.* Diana *reſolut. moral. part. 3. tract. 21. reſol. 12. & part 4. reſol 20.* Marchin *tract. temper peſtil. par. 5. c 4. nu 9.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. num. 40.* & ita declarauit *Sacra Congreg.*

Congreg. Illuſtr. Card. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, in hæc verba. *Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum innotuerit Confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confeſſionibus quauis de cauſa indiſcriminatim ſuſpendantur, & propterea ſæpe contingere, vt ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis omnibus ſimul vnius Conuentus Confeſſariis confeſſiones audiendi facultas adimatur; Illuſtriſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri poſſe, vt hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingat, re mature perpenſa ad omnem ſcandali materiam ſummouendam, & quo magis ſpiritualis piarum mentium conſolationi conſulatur, ſtatuunt, & decernunt, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis locorum, ad quos Confeſſarios approbandi ius ſpectat, Confeſſarios Regulares, alias ab ipſis liberè approbatos ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere poſt hoc minimè licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinariis poſitum. Statuunt inſuper eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, locorumque Ordinarios Cõfeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius conuentus Regularibus Confeſſariis, eadem Sacra Congregatione inconſulta nullo pacto adimere poſſe. Quod quidem decretum, vt iidem Illuſtriſſimi Patres opportunũ, & neceſſarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obſeruari. Romæ 20. Nouembris 1615.* Anton. Mar. Epiſcop Oſtienſ Cardin. Gallus. V. *Theatin. Secr.* refert. Marcell. Vulpe *in praxi c.35. numero 26* & Lezana *d. cap. 18. num 9.* & alias declarationes refero *de Iure Eccleſ. vniu. lib. 1. c. 43 n. 206. cum multis ſeqq.*

51 De approbationibus generaliter, & indiſtinctè, vel determinatè ad locum, ſeu tempus certum dandis extat decretum *Sacræ Congreg. Concil. Trident.* relatum apud Confect. *d. loc. cap. 4. de anno 1587. ſub die 2. Iuly*, & ſequitur. *Regulares qui ad Confeſſiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confeſſiones ex cauſa audierint, ſtatim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confeſſionis pro Medico aduenienti relinquere.*

52 Ex quibus conſequens fit Regularium iuriſdictionem à iure, vel à Papa eis tributam reſtringi, ſeu dilatari per ipſam approbationem Ordinarii: iuſta enim atque ligitima exiſtente cauſa certum eſt poſſe Epiſcopos Confeſſariorum Regularium approbationem, ac iuriſdictionem reſtringere & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas. Ita Gutier. *canon lib. 1. c. 27. numer. 18. & 19.* Suar. *tom. 3. diſp. 28. ſect. 7. dub. 6.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 59. art. 8.* Miranda *d. quæſt. 45. art. 10. conc. 1.* me citato Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract. 8. c. 2. quæſt. 7. in princip. verſ. ſecundo.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap. 20. num. 6.* Cened. *canon. lib. 1. quæſt. 38. num. 20. & 21.* Diana *par. 3. tract. 2. reſolut. 25.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c. 18 numero. 8.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, par. 2. lib. 7. c. 2. numero. 17.* & ita † quando ſub conditione fuit licentia data, illa non impleta, ceſſat facultas, vt per Gemio. *conſ. 106. verſ. 2. ad id. m.*

53 Vnde minus bene Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 59. art. 4. & tom. 3. quæſt. 32. art. 6.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Confeſſores. §. 2.* Fr. Ioan de la Cruz *de ſtatu relig. lib. 2. cap. 6. dub 4. concl. 3.* & alij aſſerere videntur ſemel approbatum ab aliquo Epiſcopo, minimè eſſe ab eodem poſtea examinandum; licèt autem eorum opinio poſſit procedere in approbato indiſtinctè, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione; quia ſi ad aliquod expreſſum tempus admiſſus fuerit, lapſo eo tempore, dicitur facultas ipſa denegata, ex reg. quam tradit Caloaſc. *Fin. ſ. deciſ. 1. num. 32. part. 5.* & ita cum ſemel ſit extincta, vt iterum concedatur, poteſt Epiſcopus talem examini ſubiicere. Et ſic declarauit S. D. N. Vrbanus VIII. *in dicto Breui Epiſcop. Cordubẽn.* directo ſtatuens approbationem huiuſmodi obtinentes ad certum tempus non poſſe Confeſſiones audire abſque noua ipſius Epiſcopi approbatione & licentia, præuio etiam, ſi ei libuerit, nouo examine, vt refert Torreblanca *d. lib. 14. c. 3. numer. 24.* Dixi, *ab eodem*; quia ab alio alterius Diœceſis benè poterit examinari, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. numer. 31. & quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 59. art. 5.* Gutier. *canon. lib. 1. quæſt. 27. num. 6.* Nicol. Garc. *d. part. 5. c. 8. num. 87.* quos refert, & ſequitur Hermoſil. *d. loco num. 33.* Intelligerem tamen ſupradicta, quatenus habent admiſſos ſine vlla reſtrictione tẽporis minimè poſſe impediri ne in poſterum Confeſſiones audiant, vt procedant, niſi iuſta reuocandi ſuperueniret cauſa: nam tunc huiuſmodi facultas etiam ſimpliciter conceſſa poterit ſine dubio eodem concedente ſuſpendi, aut retractari, vt loquiunt Sylueſt. *Confeſſ. 1. num. 11.* Henriq. *d. c 6. §. 6.* Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 8. numer. 3.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. num. 32.* Hodie attenta declaratione, de qua ſupra *nu. 50.* intelligendum eſt iuſta exiſtente cauſa ad Cõfeſſiones ipſas pertinente.

Sacerdos Religioſus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à ſuo Superiore Confeſſiones audire, licet peccet contra præceptum Prælati, validè tamen abſolutionem impartitur, quia licèt *in Clem. dudum, de ſepultur.* dicatur quòd Epiſcopus debet admittere ad audiendas Confeſſiones Religioſos præſentandos à ſuis Prælatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quòd non poſſit ipſe conferre iuriſdictionem Religioſis abſque tali præuia præſentatione, immo oppoſitum colligitur ex *d. Clem. in verſ. per huiuſmodi.* Ita Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 1. cap. 15. num. 88.* Nau. *in man. cap. 4. num. 2. & cap. 27. num. 266.* Fr. Emman. *in Bulla Cruc. §. 9. nu. 10.* Zerol. *in praxi de pœnit. cap. 16. q. 7. verſ. reſpondeo primo.* Salas *de legib. diſp. 16. ſect. 10. num. 43.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2.* Homobon. *de examin. Eccleſ. part. 1. tract. 7. c. 16. num 77.* Lezz. *in ſum. quæſt. Regul. d. c. 18. numer. 11. & c. 19. numer. 12.* Mirand. *in man. Prælat. tom 2. quæſt. 45. a. 11.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 9. dub. 50. num. 14.* Layman. *d. lib. 5. tract. 6. cap. 10. numer. 15. verſ. 2.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. num. 185.* Lodou. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſp. 2. cap. 2. dub. 16 à num. 5.* vbi *num. 8.* ſubdit per accidens contingere poſſe, vt abſolutio impenſa à Religioſo, cui prohibitum eſt à ſuo Prælato Confeſſiones excipere ſit inualida, vt ſi eſſet nominatim ſuſpenſus, aut excommunicatus, aut ſi pœnitens ſciens illi Religioſo eſſe prohibitum à ſuo Prælato ſub mort. audire Confeſſiones, nihilominus illi confiteretur. Quamuis Sylueſt. Lop. Corrad. Fr. Emman. Camban. & alij, quos refert, & ſequi videtur Boſſ. *d. loco. num. 186.* contradicant.

Adderem etiam Regulares ſemel ab aliquo Ao- 54
tiſtite approbatos, extra diœceſim ipſiuſmet Epiſ-
copi

ſcopi approbantis non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, prout tradunt Sylueſt. *verb. Confeſſor, 1. §. 14. & eod. verbo 2. §. 4.* Nauar. *in man. c. 27. poſt num. 266. verſ. 6.* Beneu. *de pœnit. c. 26. quæſtio. 3. d. 2.* Viuald. *in Candel. aureo, p. 1. ſub tit. de abſolutione, num. 50.* Mirand. *d. q. 45. art. 17.* Tamburin. *d. tom. 2. diſp. 6. q. 14. num. 1.* Lezana *in ſumm. quæſt. Regul. c. 19. num. 4.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. num. 36.* Trullench. *d. lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 5.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. n numer. 23*; & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio venet. Preſbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à Sixto V. quo indulgetur illis, *vt cum fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinarijs, ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas,* refert Quar. *in ſum. Bullar. verb. Confeſſor.* Si enim Iure id eis liceret, nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur, & ita reſoluit Miranda *d. q. 45. art. 8. concl. vnic.* Sed clarius id colligitur ex ſequenti decreto. *Die 22. May 1610. in vna Germonen. S. Congreg. Concilij cenſuit Confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones audiendas ſiue ſint Regulares ſiue ſæculares nullo pacto eas audire poſſe, extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis Confeſſores ſint eidem Epiſcopo ſubiecti.* Pro coronide huius duodecimæ obſeruationis te ſcire volo quæ ſuprà diximus de reſtrictione, & reuocatione licentiarum ab Epiſcopis ipſis Regularibus conceſſarum pro Confeſſionibus audiendis in caſibus enumeratis locũ habere quantum ad iuriſdictionem ab ipſis Epiſcopis delegatam tantum; quare poterit Generalis Religionis, aut Prouincialis expoſitum, & approbatum Confeſſorem ab Epiſcopo reprobare, & apud quoſdam (vt apud Patres Ieſuitas) etiam poteſt iuriſdictionem limitare circa perſonas certas audiendas, aut certos caſus, vt viuæ vocis oraculo declarauit Gregorius XIII. pro Societate IESV, vt refert P. Claudius *in compendio Societatis verb. gratia, §. 2.* Stephan. Dauila *de poteſt. Epiſcop. c. 35. numer. 3.* vbi ex ea ratione procedere ait, quia iuriſdictio in Regulares non deriuatur, niſi medio proprio Prælato ſaltem Generali, & cum conſenſu eius expreſſo, aut tacito, ne quid derogetur debitæ ſubiectioni, & obediẽtiæ erga proprios Prælatos, ſubditque ibidem *num. 4.* ex Syluest. Angel. Lopez, Nauar. Fr. Emman. Henriq. & aliis, quod ſi Prælatus expreſſis verbis non reprobet ſed tantum prohibeat audire Confeſſiones, aut ne iunior Sacerdos (licet ſit doctus, & pius) audiat fœminarum Confeſſiones, propter periculum, aut decentiam perſonæ, aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à ſe, vel ab Epiſcopo datam, & valet abſolutio poſtea data, quam prohibitus impendit ſæcularibus viris, aut fœminis; & quia peccat cõtra Prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſæcularium Confeſſiones? Negatiuam ſententiam ſuſtinẽt Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 4. n. 21.* Fr. Emman. *in Bull. Cruc. § 9. dub. 1. num. 4.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 16. reſol. 46.* Fr. Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. diſp. 1. c. 2. dub. 1.*

55 *Decimotertiò*, obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum conceſſam quandoque ab eo reuocari poſſe, iuxta tradita per Corn. *conſil. 92 ſub num. 31. vol 2.* non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. ſi gratiosè, de reſcript. lib. 6* &
56 † gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.* §. 1. *proœm. n. 9. cũ ſeqq & gloſ. 12. à princ.* alios Doctores refero *de clauſulis vſufreq clauſ. 3. n. 2. cum ſeq.* & infirmant in hac quæſt. Peirinis *ad priu Mi. tom. 1. conſt. 2. Sixti IV. § 2. n. 44.* Diana *p. 3. tr. 2. reſol. 26.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. §. 1. n. 10.* Campan. *d. rub. 12. c. 13. n. 64.* vbi *n. 67.* cum aliis tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quam expoſiti licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam; licèt enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſos, in tantum, quod ſi audeat pœnitentes abſoluere, ſit inualida abſolutio ab eo impenſa, nihilominus reuocatam propterea facultatẽ audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura, validè, & iuſte prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus 57
ſæcularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? Affirmat eſſe ad nutum reuocabilem Viuald. *in Candelabro aureo*, vbi *de Confeſſ. n. 27. concl. 2.* Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſæcularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare, data autem, & probata iuſta cauſa poſſe docent Henriq. *l b. 3 p. de Pœnit. c. 6 §. 6.* Suar. *d. diſp. 26 ſect. 7. n. 7.* quos refert, & ſequitur Fagundez *d. lib. 7. c. 2 nu. 61.* vbi *n. 93.* reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factum; ſi verò non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factam. Cauſa autem iuſta illa erit, quæ ad Confeſſiones ipſas ſpectauerit vt ſuprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n. 50.* Prout etiam erit ſi contingat Confeſſarium abiurari de vehementi, quia ampliùs ad audiendas Confeſſiones nõ debet admitti, vt reſoluit Lament. de Franchis *in controu. inter Epiſc. & Regul. pag. 179. in reſp. ad 4.* vbi etiam refert in *ſacra Congreg. generalis Inquiſitionis* fuiſſe deciſum *die 6 Martij 1596.* Sacerdotem intrãtem de leui non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſæcularium Confeſſiones audire, ſecus in abiurante de vehementi.

Dubium non parum controuerſum eſt, vtrùm ſci- 58
licet Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicẽdum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtros requiſitæ, quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe, id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet. Nauar. & Med. quos refert, & ſequitur, tenet Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 22. num. 19.* tenent etiam Suar. *de cenſur. diſputat. 11. ſect. 4.* Chamer. *d. loco dub. 15.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. de excomm. c. 6. ſub §. 4* contra Angel. & alios relatos ab eod. Sanch. *d. diſputat. 23. ſub num. 16.* pro quibus non facit, quòd † geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſti- 59
nentur ex errore communi, vt voluerant Innoc. *in*

c.cùm dilecta, n.1. de reſcriptis, Angel. & alij, vt per Gabr. tom.3. com.s.t. de probationib. n.31. & per Maſc. concl.649. n.57. quia reſpondetur oppoſitum verius eſſe, vt docent Anton. in d.c. dilecta, n.15. & alij, vt per Sanch. vbi proximè n.6. communis vt per Abb. in d.c. cum dilecta, n.10. & per Gabr. d n.31. ac Maſcard. n.58 dictis locis Deinde pro Angelo, & ſequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodeſt communis error, vt exiſtimarunt Innoc. in cap. cùm dilectus, num.4. & 5. de conſuet. Card. in Clem.1. ad finem, de regularibus, & alij, vt per Sanch. d. diſp.22. num.26. & per Maſcard. qui in hanc ſententiam magis inclinat, d concl.649. num.35. & 36. & concl.705. num.22 quia vltra quàm quòd oppoſita ſententia verior ſit, vt ſatis conſtat ex l.1. C. de teſtam. ſequitur Sanch. d. loco num.39. reſpondetur officium Confeſſoris delegati non eſſe priuatum, ſed potius publicum, dum ſcilicet vtitur iuriſdictione, quæ neceſſariò publica dicenda eſt, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute ſibi commiſſio facta fuit, vt optimè conſiderat Bart. in l. Barbarius, n.5. ff. de officio Præſidis Abb. in d.c. cùm dilecta, n.10. per text. in l.3. in fine, ff. de iuriſd. omnium iudic ſequitur Sanch d n.39.

60 Verùm licèt ſupradicta vera ſint ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occultè miniſtrante; attamen contrarium videtur reſoluendum ex parte materiæ, id eſt, ex parte contritionis requiſitæ in ipſo pœnitente, videlicet tunc inualidum eſſe Pœnitentiæ ſacramentum, niſi cum aliqua neceſſitate petatur ab huiuſmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia, vbi non adeſt hæc neceſſitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, malè facit petens Sacramentum ab huiuſmodi excommunicato, cum eum inducat ad ipſius adminiſtrationem, ad quam ſupponimus non teneri ex debito, proindéque non poſſe ab eo licitè exerceri, vtpote ſibi cum cenſura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perſeueret in huiuſmodi Confeſſione, non poteſt cenſeri ſufficienter contritus, ac ſubinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iuriſdictionis (cuius vſus ex communi errore in tali clerico ſuſtinetur) validum eſſe poſſet, ſi pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita reſoluit Nauar. in man. c.9. n.10. Suar. dict. ſect.4. n.12. & ſaltem in caſo, in quo totaliter excommunicatus paratus non ſit miniſtrare huiuſmodi Sacramentum, agnoſcunt Gutierr. canon. lib.1. capite 1. n.47. & Henriq. dict. c.6. §.4. licèt illorum reſolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non ſuo, poſtulare huiuſmodi Sacramentum, ſi ipſe paratus fuerit illud miniſtrare, mihi videatur in hoc euentu falſa, iuxta vulgares reſolutiones in hac materia de mercatore vſuras exacturo, aut malefico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo poteſt aliter effici, vbi enim poſtulatur actus, qui ſine peccato fieri non poteſt tunc promptitudo rogati, rogantem non excuſat à culpa, & eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens conſequentèr petit eius malitiam, vtpote ab ipſo actu inſeparabilem, proindéque ſit actor, & cauſa moralis eiuſdem actus, & malitiæ, prout ad varios caſos reſoluunt Suar. de Relig. tom.1. tr.3. lib.2. c.18. n.2. cum ſequentib & tom.2. tr.5. lib.3. c.13. n.2. Martin. del Rio diſquiſit. magicarum lib.6. c.2. ſect.2. quæſ. 2. verſic. dico igitur 3. Sanch. de matrim. lib.7. diſp.95. num....

Neque obſtat, quòd ex vi prædictæ Extrauag. Ad euitanda, licitum eſt cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percuſſor, proindéque fidelem, etiamſi abſque neceſſitate petat ab alio Sacerdote non ſuo Pœnitentiæ ſacramentum, vtpote in hoc vtentem iure ſuo, non peccare, nec poſſe cenſeri inductionem peccati: reſpondetur enim ex mente Suar. de cenſur. diſp.12. ſect.4. n.12. per dictam Extrauag non eſſe permiſſam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denunciato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non verò in fauorem excommunicati, planè vbi nulla adeſt neceſſitas, nec ſufficiens ratio, aut cauſa petendi huiuſmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, adminiſtratio eiuſdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, ſed dantis, quia in his terminis nihil intereſt petenti ab eo potius, quàm ab alio non excommunicato accipere; ergo ſibi permiſſa cenſeri non debet hæc ad ſic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiuſmodi excommunicatum ſuſtineatur onus, & grauamen, quod ſibi per illam relictum eſt abſtinendi, ſcilicet quantum moraliter poſſet ab huiuſmodi miniſterio, ac proinde illud ab eo taliter petens non poteſt dici vtens iure ſuo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: ſed potius cẽſebitur inductor, & particeps eiuſdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti adminiſtratione committet. Quod tamen ſecus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet, quamuis abſque neceſſitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure ſuo, videlicet illo, quod ſibi quæſitum eſt, ex eo quod huiuſmodi excommunicatus toleratus, ſibi in ſuum Sacramentorum adminiſtratorem datus eſt à lege. 61

Decimoquartò, obſerua inualidam eſſe abſolutionem Sacramentalem præſtitam ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate, vel abſoluèt, vel reſpectu huius, vel alterius loci, ſe iniecit abſque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus cenſeretur, vt reſoluit Sanch. de matrim. lib.3. diſputat.21. num.54. vnde ſi Sacerdos abſque vlla approbatione, ſiue ſine titulo, & auctoritate Superioris ad audiendas Confeſſiones, ſeu in officium Parochi ſe intruſit, licèt communis error facti adſit, Confeſſiones illi factæ ſunt inualidæ, retinendæ poſt habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanchez d. diſp.22. num.49. Nicol. Garc. de benefic. part.5. c.4. num.281. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ.7. numer.245. Boſſi. d. ſection.3. caſu 2. nu.153. Contra Abb. in Clem. dudum numer.35. de ſepultur. oppoſitum exiſtimantem reſpectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, pro vt eum refert Sanchez vbi proximè ſub num 48. Verùm Abb in prædictis verbis fortaſſe non diſſentit à ſententia eiuſdem Sanchez, licèt nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen conſtet ex ea non reſultare prædictam abſolutionem quoad Deum, id eſt, quoad gratiam ſanctificantem à Deo obtinendam, niſi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem. † Ratio huius obſeruationis ea eſt, quia non ſufficit ſolus communis error ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet, vt illum præceſſerit titulus officij exerciti, etiamſi huiuſmodi titulus inualidus ſit, propter inhabilitatem recipientis, 62

iuxta

iuxta reſoluta per Henriq. in ſum. lib. 6. de Pœnitent. c. 6. §. 2. in com. lit. E, & c. 7. ſub §. 2. Gregor. l. 21. gloſſ. verb. faſer. in fi. c. tit. 4. partita 1. Gabr. commun. lib. 3. tit. de probationibus concl 8. n. 10. Maſcard. concl. 649. n 91. & 101. Sanch. d. diſp. 22. n. 49. & contra Mocl. & alios ſequitur multos citans Nicol. Garcia d. c. 5. n. 181. cum ſequent. quibus adde Vgolin. de poteſt. Epiſc. c 4. §. 1. n. 3. & Leſſi. de iuſtitia l. 2. c. 29. n. 65. hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus reſoluũt errorem communem per ſe ſolum, abſque prædicto titulo, non operari validitatem geſtorum, vt videre eſt in Indulgentiis conceſſis ab eo, qui abſque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. in c. quod autem ii num. 9 de pœnit & remiſſ. minus vere in contrariam ſententiam citato, & ex Cardin. ac aliis reſoluit Sanch. dict. diſp 21. ſub num. 34. contra Felin. & alios ab ipſo relatos ſub num. 48. abſque bono fundamento oppoſitum tenentem: ita vt immeritò Maſcard. d. concl. 649. num. 4. in fine dubius in hac quæſtione manſerit, nec auſus fuerit priori ſententiæ adhærere. Ex quibus iam colliges valere Confeſſionem factam illi Confeſſario ſæculari vel Regulari, qui communiter exiſtimabatur approbatus, vt modo concurrat titulus approbationis, ſi non verus, ſaltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho, licèt titulum iam amiſerit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Epiſcopo, & ignoratur poſtea reuocatam eſſe ex cauſa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tẽpus, quod eſt iam elapſum, ſed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos ſciat eſſe elapſum extra verò hunc titulum malum, aut bonum, ſeu potiùs coloratum nullo modo valere talem Confeſſionem docent vltra ſuprà citatos, Nauarr. in man. c. 19. num. 8. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 60. num. 3. Ioan. Valer. d. verb. nullitas differ. 6. num. 6. & differ. 7. num. 2. Baſil. Pont. de matrim. lib. 5. c. 19 num. 2. 11. & 15. Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. num. 244. cum ſeqq. & poſt Medin. Petr. Sot. Angel. Vega, & plures alios, Fagundez d. c. 1. a num. 73. vbi num. 77. cum Sanch. reſoluit, vt detur communis error non ſufficere errorem vnius aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc eſſe approbatum, cum tamen non ſit, cæteris id non exiſtimantibus, ſed ſufficere ſi ſit communis error in eo loco, vbi Confeſſio facta eſt, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licèt in alio loco notorium eſſet, de quo etiam Ioan. Valer. d. verb. nullitas, differ. 6. numer. 7. Baſil. Pont. d. lib. 5. cap. 19. numer. 4. Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. num. 148. Non ſufficiet tamen error communis craſſus, & ſupinus, (vt ſi quis in eo oppido, vbi audit Confeſſiones, fuit publicè excommunicatus, & denunciatus de impedimento ob quod eſſet incapax illius officij audiendi Confeſſiones.) Ita Suar. tom. 5. de cenſur. diſp. 14. ſection. 2. num. 16. Ioan. Valer. d. verb. nullitas, differ. 6. numer. 6. Baſil. Pont. dict. lib. 5. c. 19. num. 4 Boſſi. d. ſect. 3. caſu 2. num. 147.

64 Decimoquintò, obſerua Regulares prædicta Epiſcopi approbatione indulgere cum ſæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt ſuprà oſtendi num. 24. non autem ſi eorundem Regularium, quia tunc diſpoſitio Concil. d. cap. 15. ceſſat, cum ſatis ſit proprij Superioris Regularis approbatio, vt ſcriptum reliquere Molfeſ. in ſumm. tract. 7. cap. 14. num. 60. Hurtad. de Pœnit. diſput. 10. diffic. 16. Lezana in ſum. c. 18. num. 27. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſt. p 1. tr. 5. c. 2. q. 12. Suarez tom. 4. diſp. 28. ſect. 4. num. 4. Vaſq. tom de Pœnit. q. 93. art. 3. dub. 3. num. 5. Valer. Reginald. l. b. 1. n 41. Campanil. in diuerſor. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 58. Villalob. in ſumm. tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num. 1. & diffic. 49. num. 10. Fernandez in examine Theolog. moral. c. 9. §. 8 n. 10. Ioſeph. de Ortu Parochi in Speculo Paroch. c. 10. n. 8. Coriolan. de caſibus reſeruatis, p. 1. ſect. 3. art. 16. Ragnc. in lucerna Paroch tit. de abſolut. quæſt 120. Ioan. Sanch. in ſelect. diſp. 49. n. 1. & ſentit Fr. Ludouicus Miranda in man. Prælat. tom. 45. art. 21. concl. 2. qui etiam art. 12. concl. 1. diſputat an Confeſſiones factæ Regularibus ab Epiſcopis præſentatis, atque ab eiſdem approbatis ſine ſuorum Superiorum Prælatorum licentia, & conſenſu irritæ ſint. Comprobatur præſens obſeruatio ex decreto à Clem. VIII. relato per Quaran. in ſum. Bullar. verb. Confeſſor

Hinc fit Prælatos, ſeu alios Religioſos Confeſſo 65
res cum approbatione tantum Prælati Regularis, non poſſe audire Confeſſiones ſæcularium, qui deſeruiunt ipſorum monaſteriis abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi; ſecùs verò ſi ſint verè de familia & communes commenſales; deciſum refert Armendar. in additionib. ad recop. legum Nauarræ lib. 4 tit. 28. l. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno, num. 10. De quo tamen conſule Fernandez in examine Theologia moralis p. 3. cap. 9 §. 8. num. 1. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tr. 8. cap. 2. q 7. in reſolut. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 2. c. 5. dub. 4 & c. 6. dub. 1. concl. 1. Suar. tom. 4. de Relig. tr. 19. lib. 9. c. 4. num. 18. Laurent. de Peirinis tom. 1. priuileg. Ordinis Minimor. in annot ad Conſtit. 8. Iulij II n. 12. Aſcan. Tamburin de Iure Abbatum tom. 2. diſp. 6. q. 16. n. 4. Boſſi. d. ſect 3. caſu 2. num. 32.

Ex quibus infertur poſſe Clericos Ordinum Militarium ſub clauſura viuentes abſque approbatione Epiſcopi auſcultare Confeſſiones aliorum virorum ſub eadem clauſura viuentium, ſiue etiam Monialium, Lezana in ſum. quæſt. Regul. cap. 18. num. 17. Thom. Sanch. de matrim. lib. 2 diſput. 18. num. 7. Ioan. Sanch. in ſelect. diſp. 49. nu 9. vbi etiam ſubdit facultatem etiam habere eligendi Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo. Sacerdotes Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. qui in communitate, & ſub clauſura viuunt, & num. 11. aſſerit ſe exiſtimare probabile eſſe horum Ordinum Militarium Sacerdotes poſſe audire aliorum Militum ſuorum Ordinum Confeſſiones abſque approbatione Epiſcopi, & ſe ſubiicere ad confitendum Sacerdoti ſæculari non approbato per Epiſcopum. & antea num. 7. reſoluit Sacerdotem ſæcularem, quamuis non approbatum per Epiſcopum, habilem eſſe ad Confeſſionem Regularis viri, vel fœminæ excipiendam, & hinc num. 9. infert quòd ſi alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi ſibi Cõfeſſarium, quem vellet in itinere, poſſet quidem tunc eligere Sacerdotem ſæcularem non approbatum ab Epiſcopo, & poſt alios citat Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 13. num 1. Vitald. in candel. aureo, tract. de abſolut n. 22 Ochagan. tractat. 9. q. 38. num. 4. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 176. & lib. 8. num. 38. Laurent. de Peirinis de Relig. ſubdito q. 1. de obedient. c. 21. concl. 7. Diana moral. reſol. part. 3. tract. 2. reſol. 30.

Vtrùm autem quando tempore Iubilæi cuilibet 66
tam Sæculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem conceditur, integrum ſit ipſi Regulari extra Religionem confi-

teri? Non poſſe ex decreto Clem. VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, reſoluunt: Vgolin. *de officio Epiſcop. c. 7. §. 1.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 34. a. 15.* Homobon. de Bonis *d. 11. 5. c. 2. quæſtion. 13.*

67 An Religioſus Confeſſarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, teneatur etiam approbari ab Epiſcopo? Negat Fr. Emman. *expoſit. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 6. num 9.* Affirmant Fr. Ludouic. Lopez *in inſtruct. conſcient. c. 26. verſic. ſecundo dico, in fine, pag. 139.* Henriq. *de lib. 3. de Pœnit. c. 6 §. 4. in cõment. lit. K, & §. 9. & de indulgent. c. 12. §. 4 verſicul. ſi verò Regularis.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. d. Sacr. vbi de Sacr. Pœnit. c. 23. lib. 6.* Suar. *d. d ſp 28. ſect 6. n. 11.* quos refert, & ſequitur Ioan. Valer. *dict. v. abſolutio different. 1. n. 33.*

An quicumque Confeſſarius ab Ordinario approbatus poſſit tempore Iubilæi abſoluere Moniales à peccatis, vel à caſibus, & cenſuris reſeruatis? Affirmatiuam ſententiam tenet Bonacin. *de ſacrament. diſp. 5. q. 7. puncto 1. §. 1. num. 12. in fine.* Negatiuam verò ſuſtinent Barthol à S. Fauſto *de Iubilæo lib. 4. quæſt. 78* Alphonſ. Leo *eod. tr. part. 2. q. 9 num. 15.* Suarez *in enchirid. caſuum conſcient. lib. 1. verb. Indulgentia, §. tempore Iubilæi,* Molfeſ. *in ſum. tom. 1. tr. 7. c. 16. n. 41.*

68 Vnde conſequens ſit Confeſſores in monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non eſſe examinandos ab Epiſcopo, prout deciſum refert Armendar. *d. §. 1. de confitendo ſemel in anno, n. mer. 17* Ex facultate tamen Concilij Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 10* poteſt Epiſcopus dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obſeruant Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb Confeſſio, & verb. Monialis,* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol. 638.*

69 *in 2. edit.* Armendar. *citato loco, n. 17. & 18.* † Et ſufficere ſi examinatus fuerit à ſuo Superiore ad audiendas Confeſſiones Monialium reſoluit Azor. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 13. cap 9 q. 2. verſ. quæres an Confeſſarij,* Sorb. *in ſuis annot. ad compend. Mendicantium verb. Moniales, verſ. quod præter.* vbi ſubiungit Confeſſores ordinarios deputandos ad Confeſſiones Monialium non ſubiectarum Epiſcopis, ſed aliis, non ab ipſis Epiſcopis approbandos eſſe, ſed à Superiore Ordinis, cuius dictum reſtringit Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 16. n. 33.* in caſu de quo ipſe teſtatur vidiſſe declarationem à *Sacra Congreg.* quæ cenſuit ex facultate decreti Concilij *d. c. 10.* poſſe Antiſtitẽ dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci poſſunt vt ſuis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel iuriſdictionem poſſe ſibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confeſſarios Monialium, quæ ſubiectæ ſunt Regularibus, refert deciſum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. n. 88.*

71 Hodie tamen aliter ſe res habet quoad approbationem Confeſſariorum in Monaſteriis Monialium deputandorum ex nouiſſima Gregorij XV. Conſtitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *Inſcrutabili, ſub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba, *Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue Sæculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Epiſc. ex rationabili cauſa ſuperiores Regulares admonere, vt huiuſmodi Confeſſores amoueant, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſc. facultatem prædictos Confeſſores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit.* Hactenus Conſtitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 24. n. 70. cum ſeq.*

Poſtmodum *Sacra congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum ſuper prædicta Conſtit.* inter alia cenſuit *Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt d. Conſtit. illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſc. diœceſano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſc. quod ſi contingat eorum facultas a Sede Apoſt. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſc. examinari, & approbari.* 72

Cenſuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſc. approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeu dignitatibus expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel alias legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſc. idonei iudicati, atque approbati fuerint. 73

Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas nequaquã cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſc. approbatione. 74

Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij. 75

Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire, ſed ab Epiſc. toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit. 76

Epiſcopum, cui licet ex rationabili cauſa iuxta dictam Conſtit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad eaſdem Moniales pertinentium, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare ſuperioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentia Epiſcoporum, quorum conſcientias Sacra Congreg. ſeriò onerauit Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & poſtea in Typographia R. Cameræ Apoſt impreſſas vidi. 77

Denique obſeruandum eſt conſtitutos in articulo mortis, etiamſi ſint excommunicati, & denuntiati ob hæreſim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamſi enormia & reſeruata, poſſe abſolui à quocumque Sacerdote ſimplici per Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. cap 7. verſ. vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*, docent Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 15. num. 1.* Azor. *inſtit. moral.* 78

tr. 1. par.

part.1.lib.8 cap.19.q.5.Ceuall. commun.contra commu-
nes q.82.n.61.cum ſeqq.Gutier.canon.lib.1.cap... n.59.
Ioan.à Chape.de modo adminiſtr.Sacramenta tempore
peſtis,vbi de Pœnit.quaſt.5.& 6. Cened. ad Decretal.
44 collect.103. n.3. verſ.in mortis, Auila de cenſuris p.2.
c.5.dub.3.diſputat 3.concl.4.Sayr.in ſimili tract.lib.2.
cap.18.Suar.tom.5.diſp.11.ſect.1.n.14.& tom.4 diſp.
26.ſect.4.Valent.tom.4.diſp.7.quaſt.10.punct.1.Zam-
bran.de caſibus in articulo mortis, prælud.1. Bonacin.
de cenſuris diſp.1.quaſt.3.punct.3.num.3. & di p.1.q.2.
puncto 2.§.4.num.3.verſ.ſecunda, & de cenſur.in Bull.
Cœna reſeru.diſp.1.q.22.puncto 2 à num.9.Paul. Lay-
man.in Theol.morali,lib.5. tract.6. cap.12. Philibert.
Marchin.de bello diuino part.3. cap.3. Filliuc. quaſt.
moral.tom.1.tract.7.cap.8.q.8. Coriolan.de caſibus re-
ſeruatis, part.1.ſect.1. art.16. Homobon. de Bonis de
humana vitæ ſtatibus part.1.cap.16.verſ.porro, & de
caſibus reſeru.part.1.cap.1. Ioan. Valer.de different in-
ter vtrũque forum,verb.excommunicatio, differ.14. no-
uiſſimè Torreblanca in practicab. Iuris ſpirit.lib.14.
c.10.num.16. Fagundez in quinque Eccleſiæ præce-
pta.part.2.lib.7.c.1.à num. 716. Anton. Ricciul. de
iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib 5.
c.14.num.18.Villalob. in ſum tom.1. tract.27.clauſ. 1.
§.12.me citato in hoc loco Trullench.in expoſit. Deca-
logi lib.1.cap.3.dub.7.numer.4. In mortis enim articu-
lo nullam eſſe reſeruationem per Concil Trid.citato
loco aſſerunt Gutier d.cap.1.numer.58. Paul.Comitol.
reſponſ.moral.lib.1.q.11.num.1. & q.22.nu.2.& lib.6.
quaſt.14.num.3.Valer Reginald in praxi fori pœnit.
lib 1.à num.58. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici
rub.1.num.210.Ægid.de Coninch de Sacram.& cen-
ſur.tom 1.diſp.8.num.60. cum ſeqq Sanch.in præcepta
Decalog. tom.1.lib.2.c.13. Petr. de Ledeſm. in ſum.
part.1. de ſacram. vbi de Pœnit.c.14. Fernandez in
examine Theolog. moralis part.2.c.9 §.18. & part.3.
c.6.§.9.à num.19.Ioan.Valer.de different.inter.vtrum-
que forũ verb.Pœnitentia,differ.9.Aloyſ.Ricc.in deciſ.
Curia Archiep.Neapol. deciſ.20.part.4. plures apud
Cened.d.collect.14.n.5.

79 Vnde colligitur poſſe ſimplicem Sacerdotem etiam degradatum, vel excommunicatum,ſeu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non ſit ſubuerſionis periculum, conſtitutos in articulo mortis abſoluere. Et probatur ratione adducta à Concilio Trid.d.ſeſſ.14. de ſacram. Pœnit.c.17.dicente in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuiſſe, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis,atque ideò tunc omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis,& cenſuris abſoluere poſſe,ne(& hæc eſt ratio) hac ipſa occaſione aliquis pereat; vbi apertè innuit Concilium Eccleſiam ratione neceſſitatis periculi mortis ſemper permiſiſſe cuilibet Sacerdoti facultatem abſoluendi ab omni peccato, & cenſura; & quamuis ſacramentum Pœnitentiæ non ſit ita neceſſarium ſicut Baptiſmus, quia ſufficit contritio ad iuſtificationem; tamen quia nemo ſcit vtrum odio,vel amore ſit dignus, & an verè ſit attritus, an contritus, & ſacramentum Pœnitentiæ de attrito facit contritum, Eccleſia ad reddendam ſecuriorem viam ſalutis, iure meritò cenſetur in articulo extremæ neceſſitatis permittere iuriſdictionem omni Sacerdoti etiam excommunicato, præciſo, ne alioquin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio ſaluti iniuſtè priuentur. Ita Henriq.in ſum.lib.6. c.11.§.8. Suar. de Pœnit. diſp. 26.ſect.4 & de cenſur. diſp.11.ſect.1.num.14.Sayr. etiam de cenſur. lib.2.c.1. num.18. & c.20.n.16. Molin de Iuſtit.tom.4.diſp.63. Cam.in relect.de Pœnitent.part.5.Nauar.in man.c.17. num.27.Tolet.d.c.15.numer.6. Paul. Comitol.reſponſ. moralium,lib.6.q.27.Azor.d.p.1.lib.8. c.3 q 12.Valer. Regin d.lib.1.d.60. Ægid de Coninch d tom.2. diſp. 14.à n.234. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.229.n.3. & dict. Neapol.deciſ.26.num.7. part.4. Torreblanca dict.cap.10.num.18.vbi me refert in hoc loco Bonacin. d. quaſt.3. punct.3. num. 3. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc.2.lib.7.c.1.n.61.nouiſſimè me citato in hoc loco Boſſi.in diſcept.moral.lib.diſcept.1 à n.44. Contra S.Thom.in 4.diſt.19. q.1.art.2.quaſt.2. ad 3. & p.3 q 82.art.7 ad 2.Turrecr.in c.præter hoc,32.diſt. Nau.ſibi contrarius in man. cap.26. num.26. Cou. in c.alma mater p 1.§.6.concl.8 Ioan.Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. Excommunicatio differ.23. verſ.ſecundò dubitant,& verb. Pœnitentia diff.9. Coriol.d.art.16.n.10 exiſtimantes in articulo mortis,& in extrema neceſſitate non conuenire hæretico Sacerdoti quemquam abſoluere.

Poſſe in his terminis ſimplicem Sacerdotem abſoluere conſtitutum in mortis articulo non ſolum in abſentia proprij Sacerdotis, ſeu Superioris, verùm etiam quando adeſt,reſoluunt Nau.conſ.15. num.3.de pœnit.& remiſſ.Sà in aphoriſmis verb.abſolutio,num.3. Sayr.in floribus deciſ.ſub illo tit.de pœnitent. deciſ.21. Marchin. de bello diuino p.3. c.3. n.11. & 12. Diana mor.reſol.p 1.tract.de abſolut ab hæreſ.reſol.5 Homob. reſp.moral.p.4.ſuper cenſuras reſp.23.Valer.Reginald. d.lib.1.num.60. Petr.de Ledeſma d.c.14. poſt 1. concl. num.3.Fr.Emman. in ſum.p.1.c.59.concl.3. Zerol. in praxi pœnit.c.15 quaſt.4. & 5. Chapeauil. de caſibus reſeru.c.7.in fine,fol.60. Ludou de S.Iuan part.1. ſum. tract.de pœnit.q.6.ar.6.dub.4.Ioan.Sanc.in ſelect.diſp. 44.num.5. Coriolan.d.art.16.num.7. me citato in hoc loco Boſſi. de Iubil.ſect.1. caſu 12. num. 12. Vega in ſumm.tom.1.c 6.caſu 10. Ioan.Valer. d. verb. Excommunicatio differ.13.n.1.verſ.dubitant tamen, obſeruantes conſultè facturum eſſe, qui præſente ſuo Parocho,vel Superiore ab eo potius, quàm ab alio ſe abſolui curet. Quamuis contrarium teneant Suar. tom. 4.diſp.30.ſect.3.num.1.Vgolin.de cenſuris.tab. 1.c.4. §.5.Valent.tom.4.diſp.7.q.10.punct.2.Anton.Ricciul. d.c.14.num.20 Benzon.in ſpeculo Epiſcop.lib.1. diſp. 1.q.6.ante 1.concl.Param.de origine Inquiſit.lib.3.q.8. num.109 Bellon.de Sacram tom.2.diſp.8.dub.1. n.16. Azor d.p.1.lib.8.c.19.q.5. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.229. Ægid. de Coninch diſp.8 de pœnit.dub.12. num.90. Bonac.vbi proximè, Vaſq.tom.de pœnit.q.83. art.1.dub.4.n 8.Zambran.de caſibus in art.mortis c.4. dub.4.num.1.Molin.de iuſt.tom.4. diſp.63.nu.2. Sayr. de cenſur.lib.2.cap.20. num.21. Mari. Alter.etiam de cenſur.tom 1.lib.1.diſp.6.cap.6.Duard.in Bullam Cœnæ lib.3.§.2.q.5.à num.11.Floron.de caſib. reſeru.p.1.c.4. §.19.n.5. Filliuc.in quaſt.moral.tom.1. tract.7.c.8.q.8. num.220.Sanch.d.lib.2.c.11. num.6. & 7. Molfeſ. in ſum.Theologia moralis,tract.7.c.15.num.79.Fagundez d.c.1.n.19.

Nec in huiuſmodi articulo abſolutus ſi conualeſcat,tenetur vt iterum abſoluatur, ad Superiorem accedere;ſed bene,ſi fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram Superiore ſe exhibere, 80
quod ſi non faciat, in eandem ſpecie excommunicationem incidet,cap.eos, de ſentent. excom in 6. vide Suar.tom.4.diſp.30.ſect.3.n.6.& de cenſ.diſp.21.ſect.1. n.62. Torreblanca.d.lib.14.c.10.num.19. vbi ait quod ſi pœnitens ſuperuiuat, tenetur adire Inquiſitorem, vel Epiſcopum, cui cenſura eſt reſeruata, Sayr. de cenſur.lib.2.c.20. numer.16. Bonacin. in ſimili tract. diſp.1.q.3.p.3.n.11.Mari. Alter.eod.tract. lib.1.diſp.6. c.7.& lib.5.diſp.22.cap.2.dubit.4. Auil. eod. tract.p.2. cap.7.diſp.3.dub.4.Duard.in Bull.Cœnæ lib.1.§.1.q 3. num.6. & 7.q.10. num.17. me citato in hoc loco Boſſi.

diſcept.1.num.337.cum ſeqq.Melch.Zambran. in deciſion.pro mortis articulo c.4.de pœnis. dub.4. vbi dub.2. tradit poſſe in articulo mortis abſolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, ſed tantum ſigna contritionis oſtendit.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos poſſit abſoluere à cenſuris, maximè ab excommunicatione? Affirmatiuam partem tuentur Vgolin.de cenſur. tab.1. cap.4. §.5. num.6. & de cenſur.Papæ reſeruatis part.3. cap.2.§.2. n.2. Henriq.in ſum.lib.6.c.9.num.3. & in comment. lit. S.T.& V.Sayr.de cenſur.lib.2.cap.21. num.2. Philibert. Marchin.de bello diuino p.3.cap.12. num.1. ex ea ratione, quia cum clericus ſit capax iuriſdictionis abſoluendi à cenſuris, vt in confeſſo eſt, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, ſuadet, vt etiam cenſeatur conceſſa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti; cum in vtroque caſu militet eadem ratio, nimirum remedium, & ſalus animarum; nec Concil.d.loco aliud inſinuat, dum facit mentionem ſolius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali abſolutione, tunc in tali articulo exiſtenti neceſſaria. Quare hanc opinionem valdè piam, probabilem, & in praxi ſequendam exiſtimo. Quamuis contrarium voluerint Molin. de Iuſt. tom. 4.diſp.63.num.3.Suar.de cenſur. diſp.7. ſect.6. Auila. eod.tract.part.2.cap.7.diſp.1. dub.3.concl.1. Mari. Alter.in ſimili tract lib 4.diſp.5. cap.1. verſ. ſupereſt alia dubitatio, Bonacin. eod. tract.diſp.1. quæſt.3. puncto 1. num.1. Coninch.tom.2. etiam de cenſur. diſp.14. dub. 16.num.236. Duard.in Bull Cœna lib.3.§.2. quæſt.5.à num.6.Laym.d.tract.5.p.1.cap.2.num.2.

81 Articulus mortis quis in præſenti materia dicatur differunt Syluest.verb.abſolutio 1. num.12. Con.in cap.alma,par.1.§.11.num.8. Vinald. in candelabro aureo,tit.de abſolut.num.60. Reginald. d.lib 1. num.59. Soar.de pœnit diſp.26.ſect.4.num.3.Graff.d.cap.13.n.2 latè Gamberupt.de caſibus reſeruatis, cap.2. à num. 56.Sanch.d.cap.13.num.1.Vaſq.de pœnit.quæſt.93.art. 1.dub.5.num.2.Nugn.in addit.qu.8.art.6.dub.6 Paul. Sanctor. de caſibus Papalibus ac Epiſcop.à num.138; Benen. in praxi de pœnit. cap.15. quæſito 7. Bonac. d. quæſt.7.punct.1.num 1.& d.quæſt.3. punct... num.4. Fr. Emman.in explicat.Bulla Cruciata,§.9.dub.3.Coriolan.de Caſibus reſeruatis part.1.ſect.2.art.16.a num.2. Ioan.Valer. de different.inter vtrumque forum, differ. a 3.in fine.Molfeſ in ſum. Theologia moralis tract.7.c. 15. num. 77. qui reſoluunt mortis articulum dici in præſenti, non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile periculum mortis,quod contingit, quando adeſt probabile dubium de morte, quæ vt plurimum ſoleat in eo euentu contingere: non igitur poterit ſimplex Sacerdos abſoluere omnem transfretare volentem,ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum:ſimiliter non quemlibet obſeſſum ab hoſtibus, ſed telis impugnatum, non quamuis mulierem prægnantem, ſed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus,ſtrictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo conſtituti, qui etſi viuant, & viuere poſſint,propter mortem tamen,quam ſecundum veriſimilem Medicorum peritiam,aut periculum,quod ſperant, inſtantem vident, iam ſe morientes arbitrantur. Ita Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar.18.num.18 Benzon. in ſpeculo Epiſcoporum lib.1. diſp.1.quæſt.6. concl.2. Bellet. diſquiſit. cleric. part.1. tit.de idſcop.cleric.§.1.num.52.Duard.in Bullam Cœna lib.3.§.2 q.2. nouiſſimè Boſſi. in diſcept. moralib. diſcept.2.num.6.cum ſeqq.vbi à n.14. de ſuſcipiente longam nauigationem,& n.16.de operam dantibus agitationi taurorum,haſtiludio, &c. & n.17.de his, qui voluntariè ſe offerunt caſtrandos,& nu.18.de obſeſſis,& obſidentibus, & num.19. de damnatis ad triremes,& n.21.de peſte infectis,vbi num.28. cum ſeqq. videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam ſententiam, nempe in loco peſtifero nequaquam omnes, & quoſlibet Sacerdotes, etſi minimè ab Ordinario approbatos, poſſe audire Confeſſiones eorum, qui ibidem reperientur ſani,eoſque abſoluere, ſed tantùm eorum, qui iam peſte ſunt infecti.

De Confeſſione,& eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magiſt.in 4.diſt.17.cum ſeq.vbi Sot & D.Thom.Syluest. Angel. Tab. Armil. & alij 82
Summiſtæ verb.Confeſſio.Luc.Pinell.de ſacram.Pœnitentia,tract.2.de Confeſſione,Nugn.in addit.ad.3.part. quæſt.7 cum ſeq. Henriq.in ſum.lib.5. Angel.Sayr. de Pœnit.Suar de Pœnitent. diſput.21.cum ſeq. Valentia tom.4.diſp.7.quæſt.9.cum ſeqq. Vaſquez quæſt.91. Beneuentan. in praxi de pœnit.cap.10. cum ſeqq. Franc. Pithigian. de Sacram.part.2.tract. de pœnit.diſt.17. quæſt.vnica.Petr. de Ledeſm. in ſum. part.1.tract. de Sacram.Pœnit. cap.8. Chamerota de ſeptem Eccleſia Sacram.tract.7.de Confeſſione, Ægid.de Coninch. de Sacram.& cenſuris tom.2.diſp.4.a num.27. Valer.Reginald. in praxi fori pœnit. lib.6.à num.18. Bonacina de Sacram.diſp.5.de pœnit.ſect.2. de Confeſſ. Vincent. Mazzol.in ſua breui regula ad Confeſſarii,& confitentis munus ritè obeundum. Alexand. Peſant. in tertia part.de Sacram. quæſt.10. Iacob de Graſſiis in aureis deciſion.p.1.lib.1. cap.19. cum ſeqq. Ioan. Maldonat. tom. 12. de Pœnit. in controuerſ. de Confeſſ. Marcel. Zambran.de caſibus in art. mortis, cap.4. de Pœnitent. Megal.part.1.inſtit. Confeſſ.lib.5. Molfeſ. in ſumm. Theologia moralis tract.7.cap.9. cum ſeqq.Vincent.Fillinc.quæſt. moral.tract.6.de Confeſſione, Galganet. de Iure publico lib.3.tit 91. Iul. Lanor. de Iubileo part.2. cap.14.Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta.part.2. lib.3.de qualit & integritate Confeſſion s.

ALLEGATIO XXVI.

Epiſcopi conſenſus, an & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & monaſteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt.*
2 *Epiſcopus locũ ædificationis aſſignet, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegari.*
3 *Religioſi exempti ſi in loco non exempto voluerint ædificari Eccleſiam, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere.*
4 *In erigendis Regularium Monaſteriis non ſufficit prædictus Epiſcopi conſenſus, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*
5 *Epiſcopus,quæ perpendere debeat in huiuſmodi licentia regularibus concedenda,oſtenditur.*
6 *Ordo Minorum de Obſeruantia quod priuilegium habeat,ne alia Monaſteria prope ſua ædificentur.*
7 *Epiſcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia,pro monaſteriis nouis ædificandis ordinauit Clem.VIII. in conſtitutione relata.*
8 *Eccleſia, ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & Diœceſani.*

9.Abbates

9 *Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod priuilegium ſuper hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium conceſſum alicui Religioſo ad ædificanda Monaſteria ſine licentia Ordinarij, an ex non vſu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum, inter vnum & alterum modum conſtituuntur differentia.*

12 Cap. ſi de terra, & cap. accedentibus, de priuileg. & n. 18. *concordantur.*

13 *Priuilegium non amittitur per non vſum, ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi illo.*

14 *Priuilegiarius ſi occaſione oblata ſuo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur ſufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 Cap cùm acceſſiſſet, de conſtitutionib. *declaratur.*

17 L. 1. & l. 2. C. de iis, qui ſponte munera ſubeunt, lib. 10. *intelliguntur.*

18 *Priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore priuilegio ſuo renuntiare videatur?*

19 *Priuilegia mere voluntaria per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis præſcribuntur.*

1 HOc in loco reſeruauimus videndum de conſtructione Eccleſiarum, ideſt, quibus de cauſis ſit noua Eccleſia conſtruenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo ſit ædificanda? quando verò & quomodo conſecranda videbimus *allegat. conſequenti.* Sciendum eſt igitur *primò*, quod pro Eccleſia, ſeu Monaſterio conſtruendo, vel ampliando Religionis fauore cogi poteſt quilibet ad vendendum domum ſuam, arg. *l. ſi quis ſepulchrum, ff. de relig. & ſumpt. fun.* Cæpol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 82. Vincent. de Franchis *deciſ.* 223. Valenzuela *conſ.* 18. *tom.* 4. Cabed. *deciſ.* 105. *n.* 2. & 3. *part.* 1. Valaſc. *conſ.* 22. *num.* 2. Cancer. *var. reſol. part.* 1. *tit. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Carot. *deciſ.* 26. *n.* 13. Mari. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 3. & 7. Marta *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 2. *caſu* 27. *n.* 3. Mari. Anton. *var. reſol. part.* 1. *lib.* 1. *reſ.* 112. *caſu* 24 Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæſt.* 10. *num.* 8. Gizzarel. *deciſ.* 38. *nu.* 1. à Ponte *de poteſtate Proregis. tit. de abundantia ciuit.* §. 4. *n.* 1. Hieron. Leo *Valent. deciſ.* 90. *num* 9. *cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica lib.* 3. *c.* 5. *num.* 16. Gaſp. Theſ. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 64. *num.* 6. Mari. Antonin. *var. reſ. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 29. Guzman. *de euict. quæſt.* 52. *num.* 19. *cum ſeqq* latè Hermoſill. *ad l.* 3. *gloſſ.* 1. *num.* 32. *cum multis ſeqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad clauſtrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 2. *ſuper pragmat.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. Laurent. de Franchis *de Controu. inter Epiſc. & Regul. pag.* 112. *in reſp ad* 7. Eandem licentiam Epiſcopi in reædificanda Eccleſia iam diruta, quaſi ſit noua, requirit Camill. Borel. *de præſtantia Regis Catholic. c.* 57. *n.* 10. *cum ſeqq.* vbi id probat ex *l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quòd quando ædificium eſt funditus deſtructum, ſi reædificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorũ *in l.* 1. *§. ſi quis ædificium, ff. de noui oper. nunciat.* dum dicunt, quòd ſi vetus ædificium eſt funditus deſtructum, & reficitur, tunc poteſt ei nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundò ſciendum eſt, quòd nouam Eccleſiam conſtituere quilibet poteſt duabus conditionibus obſeruatis; vt ſcilicet alteri Eccleſiæ non inferat præiudicium, *cap. Eccleſia, cum ſequentib.* 16. *quæſt.* 1. & vt adſit Superioris auctoritas, quæ quidem Eccleſiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò ſimpliciter, ſed quandoque etiam in alterius Eccleſiæ præiudicium. Sunt enim cauſæ, ob quas poteſt Superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Eccleſiam ædificare, veluti ſi caſtrum, aut noua ciuitas ſub alterius Eccleſiæ limitibus cõſtruatur, cuius incolæ ad priorem Eccleſiam difficilè conueniant, arg. *cap. vnic. § fin.* 10. *quæſt.* 3. & *cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædif.* ſicut quandoque etiam ob nimiam diſtantiam poteſt alia Eccleſia ſub eadem parochia ædificari, *d. c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Eccleſia vna non ſit euidenter ſufficiens propter nouarum habitationum diſtantiam, *cap præcipimus* 16. *quæſt* 1. Et denique ex aliis cauſis ex temporis qualitate, & ſitu locorum poſſunt accedere, noua poteſt Eccleſia conſtrui, *cap. & temporis, ead. cauſa & quæſt.* Sicut è conuerſo contrariis de cauſis duæ ſimul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. vnic § fin.* Si verò ſine cauſa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Eccleſia aliqua ſit conſtructa, eſt deſtruenda, ſi præſertim nec præceſſerit noui operis nunciatio, iuxta *cap. . . & per t. t. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Eccleſiæ inferri poteſt præter damnum ædificij cohærentis, eſt participatio ſumptuum in conſtructione, aut expenſarum pro ſuſtentatione Rectoris, vel damnum in iuriſdictione, aut in oblationibus, quæ fieri ſolent Eccleſiæ, *d. c. Eccleſia cum ſeqq.* Vbi verò aliquod præiudicium ſimile nulli generatur Eccleſiæ, poteſt quilibet in ſua proprietate conſtruere Eccleſiam, accedente permiſſione Epiſcopi, *d. cap. quicumque*; ſine illius enim conſenſu Eccleſiam ædificari non poſſe probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de conſecr. diſt.* 1. & *in cap. ad hæc, de religioſis domibus, & in c. cùm olim,* 14. *verſ. inſuper, de priuileg. Auth. de Eccleſ. tit. § ſi quis autem, collat.* 9. & *auth. de monachis, verſ. illud igitur coll.* 1. notant Roch. *de iure patron. verb. conſtruxit, n.* 8. Lambert. *eod. tract. a.* 3. 2. *q. princip. p.* 1. *n.* 3. *cum ſeqq.* Petr. Gregor. *in ſuis partib. lib.* 1. *tit.* 4. *c.* 5. Selu. *de benefic. part.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 10. *numer.* 2. Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Eccleſia, in princip.* idem Petr. Greg. *ſyntag. iuris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 1. *c.* 1. *num.* 7. & *cap.* 24. *num.* 3. & *c.* 25. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 11. Niſi ſit locus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi in quo Eccleſia ædificanda eſt, in eo namque nullus poteſt abſque Sedis Apoſt. auctoritate Eccleſiam ædificare, *cap. de locorum, cum ſeqq. de conſec. diſtin.* 1. *cap auctoritate, de priuil. in* 6. ſed in locis non exemptis ſufficit Epiſcopi auctoritas, etiamſi perſona ædificans ſit exempta; *cap. auctoritate*

In ædificanda igitur Eccleſia debet prius Epiſcopus ciuitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè deſignare, ibique Crucis Dominicæ ſignum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, gloſ. *verb. veniat. in d. cap. nemo,* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. *quæſ.* 4. vbi etiam reſoluit poſſe Epiſcopum per ſe, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & *quæſt.* 8. tenet poſſe Epiſcopum abſque rationabili cauſa nolentem primarium lapidem ponere, & ſuum conſenſum præſtare, compelli auctoritate ſuperioris Antiſtitis, videlicet Archiepiſcopi, vel Primatis. Vnde religioſiſſimus Iuſtinianus Impera-

tot ad ſacrorum Canonum exequutionem iuſſit Eccleſias non niſi Epiſcopi accedente beneplacito ædificari poſſe *in rub.auth.vt nullus fabr. et Oratorij domus præter voluntatem Epiſcopi*, Cuiac.aduertit, & Iulianus Patricius *in Conſtit.* 61. quod poſtmodum apertius in nigro, aſſeritur his verbis, *Sancimus igitur, præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam eſſe, neque monaſterium, neque Eccleſiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Epiſcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum proceſſum ibi faciens, & cauſam manifeſtam omnibus ſtatuens*, adſtipulaturque Concil. Agathenſe *can.* 27. regiſtratum *in c.de monachis* 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonenſe *act.* 11. *can.* 4. regiſtratum *in c.verè* 16. *q.* 1. *& in c.quidam* 18. *q* 2. & alia iura in hoc propoſitum, & ad alias quæſtiones conducentia refert Azor. *d.c.* 3. *à q.* 2.

2 Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus ſufficit ſi tacitus ſit, ſcilicet ſi Epiſcopus ſciuerit Eccleſiam conſtrui, & non impediuerit, nec cõtradixerit, cum tamen facile potuiſſet, Selu. *d.q.*6. *num.* 21. Azor. *d.c.* 3. *q.* 6 qui etiam ille *num.* 8. hic verò *q.* 5. aſſerunt conſenſum Epiſcopi ſufficere ſi accedat poſt conſtructam Eccleſiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Epiſcopus ſine rationabili cauſa non poteſt impedire quominus fundator, & patronus poſſit Eccleſiam ſufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & ſumptuoſioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt. de teſtam.* ceſſant enim rationes ex quibus conſenſus Epiſcopi in noua Eccleſia ædificanda, vel funditus deſtructa reficienda eſt neceſſarius, ne ſcilicet Eccleſia ſine dote condecenti conſtruatur, vel reficiatur, vel vt aliis Eccleſiis aliquod præiudicium nõ fiat, ita deciſum fuit in Sacra Rot.Rom. *in vna Toletan. Capel. Luna* 18. *Februar.* 1591. coram *Illuſtriſſ.mo Mantica*, quæ eſt in impreſſis *deciſ.* 131.

3 Amplia procedere etiam in Religioſis exemptis, ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam; id enim eos facere non poſſe ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu probat text. *in cap. auctoritate, de priuileg. lib.* 6. notant omnes *in d.cap. cùm olim*, poſt gloſ. *verb. reuocari*, ſi expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiaſſe monaſterium exemptum eſſe, & liberum à iuriſdictione, & obedientia Epiſcoporum ex priuilegiis conceſſis à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis; & tamen Eccleſias in Leirienſi Caſtro, & aliis locis fundatas ſine Epiſcopi Colimbrienſis aſſenſu in eiuſdem Epiſcopi, & ſuæ Eccleſiæ ius reuocandas explicat ibi Hoſtien. & Cardin. *num.* 3. Anton. *num.* 56. Abb. *n.* 9. & Socin. *num.* 19. nouiſſimè decidit Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 3. *in fine*, ibi, *Nec de cætero ſimilia loca tam mulierum, quàm virorum ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia primo obtenta.* de quo Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 23. *a.* 7. *& tom.* 2. *q.* 49. *a.* 3. Piaſec. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verb. Monachi*, § 1. & 2. Fr. Ioan de la Cruz *de ſtatu Religionis lib.* 2. *c.* 8. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *c.* 3. *num.* 47. Rot. apud Farinac. *deciſ.* 745. *p.* 2. *recent.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 182. *num.* 4. *& p.* 5. *deciſion.* 75. Campanil. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *numer.* 80. & 81. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 33. *art.* 1. *concl.* 3. Eraſm. à Cochier. *in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 36. Hieron. Rodez. *in compendio quæſt. Regul. reſol.* 55. *n.* 3 nouiſſime Tamburin. *de iure Abbatiſſar. diſp.* 33. *quæſ.* 1. *num.* 2. vbi etiam quòd Vicarius generalis non poterit ſine ſpeciali mandato Epiſcopi licentiam ædificandi noua monaſteria in loco diœceſis concedere, nouiſſimè me citato *in hoc loco* ſapientiſſimus D. Larrea *deciſ. Granatenſ tom.* 2. *deciſ.* 97. *n.* 16. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto ſine licentia, totum acquiritur Epiſcopo cum fructibus, Franc. *in cap. auctoritate, num.* 5. *de priuileg. lib.* 6. Fum. *verb. exemptio, numer.* 10. Anton. de Prætis *de iuriſdict. Epiſcopi*, *cap.* 1, *numer.* 3. & 4. quos refert, & ſequitur Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part.* 2. *q.* 45. *num.* 30.

Verùm prædictus Epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium monaſteriis niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam *in c.* 1. *de exceſſibus Prælator lib.* 6. *& in c.vnic. de religioſ. dom eod. lib.* ſtatutum eſt ne Prælati Religiorum recipere valeant Conuentum aliquem, ſeu locum abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulgentia, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, ſi de huiuſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentionem. Nec Concil. Trident. *d. ſeſſ. c.* 3. *in fin.* abrogauit diſpoſitionem Iuris communis, ſed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Epiſcopo loci, & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem referunt Zerol. *in praxi Epiſc. d.* §. 2. & Campanil. *dict. num.* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum diſcalceatorum obtinuerunt, vt vbique de ſola licentia Ordinarij poſſent noua conſtruere Monaſteria ex conceſſione S.D. Paul. V. felicis record. *Conſtit.* 30 incip. *ad Eccleſiæ de ann.* 1605 & Monachi Congreg B. Mariæ Fulienſis ex conceſſione eiuſdem Pauli V. *Conſt.* 51. incip. *Monaſterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat. Cleric. Regularium S. Pauli decollati ex conceſſione eiuſdem Paul. V. *Conſt.* 64. incip. *Eccleſia de ann.* 1610. quæ omnia ſuprà relata poſt primam huius tract. impreſſionem ab hoc loco tacite deſumpſit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.* 168. *p.* 4. & Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap.* 9. *num.* 44. Vide non ſunt audiendi Sorb. *ad compendium Mendicantium verb. ædificare in ſua annot. verſ. circa.* §. 20. & Fr. Emman. *dict.* 49. *a.* 3. *cum ſeqq.* exiſtimantes Epiſcopi tantùm licentiam eſſe neceſſariam. 4

Aduertendum maximè eſt *Sacram Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum* Gregorio XV approbante *ſub die* 17. *Auguſti* 1621. reuocaſſe prædictas & quaſcumque alias licentias à Paulo V. conceſſas erigendi nouos Conuentus, volens quòd de cætero non erigantur, niſi in eorum quolibet ſaltem duodecim Fratres, ac Monachi, ſeu Religioſi habitare, atque ex redditibus, &c. refert Caſtellin. *de elect. cap.* 15. *in fine.* Poſtea S.D.N. Vrbanus VIII. per ſuum Breue incip. *Romanus Pontifex; ſub Dat.* 28. *Auguſti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quaſcumque, cuius meminerunt Caſtellin. *in addit. ad d. tract. de elect. pag.* 501. Laurent. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos & Regulares pag.* 103. & Tambur. *d. diſp.* 34. *q.* 1. *in fine.* Breuis autem tenor talis eſt, vt ſequitur. *Romanus Pontifex, &c. Cum itaque ſicut nobis innotuit, complures licentiæ, ſiue facultates à nõnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris per diuerſos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium inſtitutorum Superiores, ſeu alios eorum nomine, vbique locorum monaſteria, domos, Collegia, Conuẽtus & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, ſeruata duntaxat ſacrorum Canonum, & Concil. Trid. decretorum forma de ſola Ordinarij licentia huiuſmodi, & contra decreta à Sede Apoſt. ſuper præmiſſis edita fundandi, erigendi, inſtituendi importunis precibus, ſeu etiam Motu proprio, vel aliàs obtenta,*

&

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quaſcumque licentias, ac facultates huiuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quam in huiuſmodi forma Breuis deſuper expeditas, eorumque tenores etiam veriores pro præſentibus,&c. ac ſi ſpecificè & ſigillatim exprimerentur, & inſererentur, pro plene & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habent, iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblata petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſciẽtia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, & quaſcumque licentias, & facultates huiuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quam in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & ſingula in eis quomodolibet contenta & expreſſa, etiam quoad erectiones, fundationes, & inſtitutiones monaſteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorũ Regularium locorum huiuſmodi, quæ ſuum nondum ſortita ſunt effectum, tenore præſentium perpetuò reuocamus, caſſamus, abrogamus, & annullamus, viribuſque, & effectu prorſus euacuamus. Præterea Ordinum etiã Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ inſtitutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, cæteriſque perſonis, ad quas ſpectat, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ, necnon officiorũ quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna, interdicimus, & prohibemus ne licentiarum, ſeu facultatum per Nos, vt præfertur, reuocatarum, & annullatarum, ſine alio quouis prætextu, vel cauſa, etiam quantumuis priuilegiata, noua Monaſteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiuſmodi, niſi de expreſſa Ordinariorum licentia, ac ſeruata in omnibus, & per omnia ſacrorum Canonum, & Concil. Trid. necnon Conſtitutionis felicis record. Clementis VIII. quæ incipit, Quoniam ad inſtitutam. ſub Dat. Romæ apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato eiuſdem Clementis, necnon ſimilis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædeceſſorum deſuper editorum forma recipere, erigere, fundare, ſeu aliàs quomodolibet inſtituere, ſeu incepta finire, & abſoluere audeant, ſeu præſumant, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris, die 28. Auguſti 1624. Pontificatus noſtri anno ſecundo V. Theatinus.

5 In concedenda huiuſmodi licentia debet Epiſcopus maximè attendere ſi monaſterium, aut alterius cuiuſcumque erectio præiudicet quoquo modo Eccleſiæ parochiali; eo namque caſu aſſentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendoſque eſt in ſua prætenſione, ex Guid. Pap. *deciſ.* 370. Deinde intueri debet ſi locus erigendus, & conſtruendus vicinus ſit, & propinquus alteri ob Clementis IV ſan-
6 ctionem ſecundam, mandantemq; ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monaſterium intra cannas ter centum ab alio Ordinis Minorum de Obſeruantia: ſucceſſiuo autem tempore ipſiuſmet Papæ Clementis *in Conſt.* 3. reſtrictum fuit ſupradictum ſpatium ad cannas centum quadraginta per aërem menſurandas, cuius reſtrictionem poſtmodum Iulius II. *in ſua Conſtit.* 2. declarauit non debere nocere eiſdem Fratribus Minoribus, ſed in odium aliorum inductam fuiſſe, ac propterea reſpectu eorumdem Minorum de Obſeruantia vigeat prior Clementis ſanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum ſpatio diſtare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minores de Obſeruantia poſſint, dummodo centum tantum quadraginta diſtent ab altero Mendicantis Ordinis monaſterio; de quo vide Sorbum *in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. ſuper verb. ædificare, verſ. quoad diſpoſitionem,* § 1 Confect. *in lib. priuilegiorum Mendicant. tit.* 3. *c.* 3. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 7. *& tom.* 2. *q.* 49. *art* 5. Fr. Miranda *dict. q.* 33. *art.* 4. Aduertit Lauren. de Peirinis *in formul. Regul in fine, num.* 3. *pag.* 524. huiuſmodi cannarum menſurationem eſſe intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his ceſſat ratio dictæ prohibitionis quæ fuit ne vnus Conuentus eſſet impedimẽto, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. *Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco nõ puto venire ſuburbia, quoad Conuentus in ipſis ſuburbiis exiſtentes, nam in his poſſet militare ratio prædicta, niſi fortè ſuburbia eſſent magna & populata: vnde in hoc caſu puto valere arbitramentum illud quod Epiſcopis reliquit Clemens VIII. Et aduerte quod hoc caſu debent Epiſcopi conſiderare non ſolum intereſſe, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, ſed etiã ſubiectionem, quam illis afferunt, quæ pretio æſtimabilis eſt, & ad damnum etiam temporale refertur*, &c Hac de re emanauit declaratio *ſacra Congregat.* in controuerſia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici & Fratres S. Auguſtini Congregationis Lombardiæ, & Fratres Carmelitas Diſcalceatos Saonen. ſuper eo, quòd prohibenda ſit conſtructio noui Conuentus per ipſos Carmelitas diſcalceatos intra mœnia eiuſdem ciuitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exoriretur præiudicia Conuentibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Auguſtini Congregationis antecedentis, rebuſque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præpoſita, Eminentiſſimo Bentiuolio referente, partibus auditis, ac re maturè diſcuſſa, cenſuit iniungendum eſſe Fratribus Carmelitis diſcalceatis prædictis, prout præſentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à prædicto loco, vbi nouum ſui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiuſdem ciuitatis illum erigere valeant, niſi ſeruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in conſtitutionibus, & decretis Apoſtolicis, ac præſertim in decreto S. D. N. ſuper erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romæ die* 14. *Decembris* 1615. M. Card. Ginettus. Adde Rot. *in Ianuen domorum* 20. *Decembr.* 1610 coram Patriarcha *Manzanedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes ſemel domum intra 140. cannas à monaſteriis, & domibus aliorum Regularium, iſtis ſcientibus, & patientibus acquirere quaſi poſſeſſionem contra illud ius generale, quod habent Religioſi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monaſteria conſtruantur, refert Ferentil. ad Buratt. *deciſ.* 691. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Epiſcopi in concedenda licentia pro monaſteriis nouis ædificandis, ordinauit Clemens VIII. in Conſtitutione ſua, quæ habetur *in Bullario nouo, tomo* 2. *pag.* 146. *& in ord.* 99. eſt prout ſequitur.

Quoniam ad inſtitutam Regularium locorum, & per- 7
ſonarum reformationem permanendum, & conſeruandã maximè pertinet, vt in quibuſque Domibus, & Monaſteriis is tantũ numerus Religioſorum, qui commodè ibidem ali poſſint, contineatur, adeò pariter ſpectat, vt in quibuſq; ciuitatibus, & locis noua domus, & monaſteria, præſertim Mendicantium non erigantur, niſi in eiſdem ciuitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione commodè ſuſtentari poſſe dignoſcatur. Hac igitur Nos conſideratione ducti, & in præmiſſis pro noſtro Paſtorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa noſtra ſciẽtia, ac matura deliberatione, déque Apoſtolica poteſtatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium ſuper

per

per conſultationibus, & negotiis Epiſcoporum, & regularium præpoſitorum, harum ſerie declaramus locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos conuentus cuiuſque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impartiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Si verò ab eis in huiuſmodi cauſis, & ſententia ad Nos, & Apoſt. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque à Nobis, & Apoſt. Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuerſis venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis per præſentes in virtute Sanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, vt præſentes noſtras litteras obſeruent, & obſeruari curent, & faciant, non obſtantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcũ, ſub annulo Piſcatoris die 23. Iulij 1603. Pont. ſui anno 12. refert Laurent. de Franchis *de contron. inter Epiſcop. & Regul. pag. 97* vbi *pag. 111. in reſp. ad 3.* reſoluit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare Monaſteria, non comprehendere hoſpitia, & *in reſp. ad 4.* tenet attenta eadem Clementis VIII. Conſtitutione Epiſcopum concedere non poſſe licentiam conſtruendi noua monaſteria abſque cauſæ cognitione, & *in reſponſ. 18. pag. 115.* reſoluit quòd conſtruens monaſterium, vel Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi non poteſt illud poſtea deſtrui facere. Aduertit Gratian. *diſceptat. foreaſ. cap. 517. num. 18.* quòd Ordinaries non poteſt licentiam impartiri, niſi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate exiſtentium, & cauſa cognita conſtiterit dictos nouos Conuentus erigendos commodè ſuſtentari poſſe ſine aliorum detrimento, addit hoc de forma procedere debere.

Verùm quia Religioſi plura Monaſteria ædificabant, quæ deinde ſuſtentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. *decreto ſuo*, incip. *Sanctiſſimus in Chriſto, die 4. Decembris 1605.* quod refert. Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regal. pag. 117.* & Tamburin. *d. diſp. 34. quæſt. 1. n. 3.* Deinde Gregorius XV. *alio decreto, ſub dat. die 17. Auguſt. 1622.* innouans dictam Conſtitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, ſeu quocumque loco monaſteria non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi inhabitare, atque ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi ſuprà pag. 101.* Nouiſſimè tandem *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi loca duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſuprà, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant ad præſcriptam decreti fel. rec. record. Gregorij XV. hac de re æditi. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſuprà ſuſtentari, atque inhabitare non potuerint, & acta non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur*

Circa erectionem monaſteriorum Monialium determinatum eſt à *ſacra Congregat. Eminentiſſimorum Cardinal. ſuper Epiſcopos & Regulares. Primò* ne erigantur noua monaſteria, quibus ad minus 300. ſcutorum redditus annus non aſſignetur pro duodecim ſuſtentandis. *Secundò*, ne erigatur ſine conſenſu Ordinarij. *Tertiò*, ne ſine ſpeciali Sedis Apoſtol. indulto. *Quartò*, ne erigantur niſi in locis muro cinctis, & vbi copia Confeſſariorum adeſt, & facultas conducendi Confeſſarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monaſteria prius erecta laborant inopia. *Sextò*, quod prope monaſteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimò*, quòd in collocutorio nullo modo ſit porta, per quam aditus ſit in monaſteria. Ita Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c. 25. n. 43. verſ. citato*. Gauant. *in man. Epiſcop. verb. Monialium monaſteria.*

8 Eccleſia, ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & diœceſani, vt probat text *in d. cap. vnic. de exceſſ. Prælat. in 6.* vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monaſteriorum mutatione, & de erectione, conſtructione, ſiue noua ædificatione, ibi, *ſeu hactenus recepta mutare*: quare ita reſoluit Laurẽt. de Franchis *d. tract. pag. 311. in reſp. ad 1.* Neque Concil Trident. prædicti text. conſtitutionem reuocat; ſolummodo enim ait quòd de cætero ſimilia loca non erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta, & ſic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluiſſe, vt id remaneret in diſpoſitione Iuris communis. argum. text. *in l. commodiſſime ff de liberis, & poſth. & l. cùm prætor. ff. de iudic. & l. ſi cùm dotem, ff. ſoluto matr.* cum ſimilibus citati *in libello de principiis vtriuſque Iuris, lit. C. num. 4.* De iure autem communi id ipſum clarè deciditur *in cap ſi quis vult. 16. q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monaſterium ſuum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum conſilio Epiſcopi. & Fratrum ſuorum. & dimittat Presbyterum in priori loco ad miniſteria Eccleſiæ.* vide Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* Portel. *in dub. Regul. verb. monaſterium n. 5 & 7.* Diana *reſol. moral. p. 3. tract. 2. reſol. 136.* Flan. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom. 3. Bulla 99. § 1.* Hieron. Rodetic. *in compendio quæſt. Regul. reſ. 55. num. 4.* Cardinal. Thuſc. *lit. M. concl. 195. nu. 1.* me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. dec. 97. n. 25.* qui omnes reſoluunt oportere nouam licentiam Epiſcopi ad Monaſterij tranſlationem, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 168. p. 4.*

Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. 9
an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. ſui an. 3. conceſſit Abbati Generali Cong. S. Benedicti noſtri Regni Portugaliæ, cum conſilio, & aſſenſu Capituli Generalis, *vt Monaſteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populoſis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Chriſtiano, magis vtilia futura ſint, & fructuoſa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuſuis alterius licentia minimè requiſita) cum eorum Monachis, ſupellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliiſque rebus neceſſariis, transferre, & mutare poſſit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monaſteriorum, ſeu cuiuslibet eorum, vel illorũ partim, Generalis, & Capituli prædictorũ arbitrio, alij, ſeu aliis eiuſdem Congregationis Monaſteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renuentibus Abbatibus*

Monaſt

Monaſteriorum eorundem, & quibuſuis alijs perſonis) applicare, & aſſignare. Proviſo tamen, quod *animarum curu perſonarum ſæcularium incumbens Abbatibus, & conuentibus Monaſteriorum transferendorum huiuſmodi, nullatenus obliuiſcatur, ſed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros ſæculares idoneos, & ab Ordinario probatos, laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apoſtolica authoritate, eorumdem tenore præſentium, licentiam conceſſit, & facultatem, non obſtantibus, &c.* refert Fr Miranda *dict. quæſt 33. artic. 1. concluſ. 2.* Quid ſi Regulares vellent ſolummodo ampliare ſua monaſteria? Dic licentiam non eſſe neceſſariam, quia additamentum diiudicatur, ſicut antiquum monaſterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de conceſſ præben* reſoluunt Fr. Emanan. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 49. art. 9.* Laurent. de Franch. *vbi ſupra pag. 310 in fine in reſp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium conceſſum alicui Religioni ad ædificáda monaſteria ſine licentia Ordinarij, ex non vſu amittatur? Hanc quæſt. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 3.* & eam reſoluit ſequenti concl. *quando arbitrium, ſeu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato conceſſa refertur ad priuilegium, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, ſi volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tum priuilegium ex non vſu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at ſi facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, ſed ad perſonam, ſeu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt ſi dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monaſteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligetur eſſe perpetuum, & non amittitur ex non vſu per decennium, neque per vllum tempus. præſertim ſi per illud decennium nulla ſeſe obtulerit ædificandi occaſio.* Hæc Miranda *dicto loco.* Sed quia ad plures quæſtiones decidendas deſeruit huius. dubij reſolutio, illud pleniùs diſcutiendum puto.

11 Priuilegium igitur poteſt amitti per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum, inter vnum, & alterum caſum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* eſt, quod quando priuilegium amittitur per modum præſcriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, ſed ex poteſtate, & diſpoſitione legis, iuxta verum intellectum text. *in l. alienationis 28. ff. de verbor. ſignificat.* ibi, *vix enim eſt*, &c. de quo agit Balbus *de præſcriptionibus, part. 5. num. 33.* Pinel. *in authent. niſi numer. 29. C. de bonis mater.* & alij. de quibus Alfan. *collect.* 814. At verò modus renunciationis neceſſariò ſupponit expreſſum, vel tacitum renunciantis conſenſum, ex iis quæ Flamin. *de reſign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam poſt *gloſſ. 1. in verſ. vel dic, in cap. vlt. 16. quæſt. 4* notauit latè explicans Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34. à num. 6.* Deinde ſecunda differentia eſt, quòd ſcilicet præſcriptio ſemper ſupponit, & requirit factum, & poſſeſſionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præſcribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præſcriptionis, ſeu vſucapionis, de qua *in l. 3. ff de vſuc.* text. optimus *in l. nec vtilem*, ibi, *cum ſic iniquiſſimum, auferre domino quod vſus non abſtulit, ff. ex quibus cauſis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiuſmodi factum, nec poſſeſſionem ex parte aduerſarij, ſed ſufficit, quod ex parte ipſius priuilegiarij interueniat factum, vel cauſa aliqua, ex qua ſufficienter colligatur voluiſſe priuilegium ſuum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de ſeruitut. vrbanorum*, cum ſimilibus, de quibus Gilchen *de præſcrip. part. membr. 1. cap. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud eſſe acquiri rem vſu, & facto poſſeſſoris, vel amitti ex non vſu domini, abſque facto poſſeſſoris.

Quibus ſic præhabitis intelliges, & concordabis 12
text. *in c. ſi de terra*, & text. *in cap. accedentibus 15. de priuileg.* quia ille agit de ſola amiſſione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vſu, ſeu magis contrario vſu eiuſdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præſcriptionibus neceſſarium, vt clare Pontifex ſignificat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis*, atque ita interpretatur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iſte, ſcilicet *in d. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præſcriptione: ideoque vt per eam Monaſterium amittat ſuum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in cap. de quarta*, cum ſimilibus, *de præſcript.* Pro vtriuſque deciſionis differentia conſiderari poteſt, quod Ciſtercienſes *in d. cap. ſi de terra*, per triginta annos contra formam ſui priuilegij decimas perſoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt ſibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria, ſed ſufficiebat, quòd priuilegium ceſſet per renuntiationem, vel amiſſionem, vel alium quemcunque modum vt eo ceſſante ſecundum Ius commune decimæ remaneant penes Eccleſiam Parochialem, iuxta regulam tex *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos perſoluerunt decimas contra ſuum priuilegium Monachis quibuſdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere poſſint, non ſufficiebat renunciatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorum ſed neceſſaria fuit præſcriptiò legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò eſt completam non eſſe præſcriptionẽ contra Eccleſias minori ſpatio, quàm quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum ſimilibus. Neque contra hunc intellectum obſtat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint, eis renunciaſſe tacito præſumentur*, quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione, ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolum in renunciatione priuilegij reſultante ex non vſu ipſorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè reſpondetur, ſi diligentius vtriuſque text. verba videantur; nam *in d. cap. ſi de terra*, ſolummodo Pontifex expendit contrarium vſum priuilegiorum, patet ibi. *per triginta annos eis decimas perſoluiſtis*, & deinde in ratione ſolum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluiſtis*; at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vſum, & poſſeſſionem Monaſterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè poſſederunt*, & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè poſſediſſent*; & in deciſione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuò perceperit.* quæ omnia apertè ſignificant reſpexiſſe Pontificem principaliter vſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam ſui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præſcriptionem ex parte Monaſterij poſſidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè perſoluentes, priuilegio, quo ab illis ſoluendis exempti erant, videntur renunciaſſe, in conſequentiam ſcilicet pacificæ poſſeſſionis, & iuris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti,

acquiſiti, vt regulare eſt in quacumque præſcriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum ſimilibus, *ff. de verb. ſignif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæſtionem noſtram de amiſſione priuilegij per non vſum, vel de eo amittendo per contrarium vſum dico, quòd in priori caſu de non vſu ſciendum eſt, an ſi occaſio, & opportunitas ſe non obtulerit, pro qua priuilegium datum eſt; hac enim non data ſi priuilegiatus eo minimè vtatur, certum eſt nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. *in l. & Atiliciunus, ff. de ſeruitutibus ruſticor. præd.* cum ſimilibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 1. c. 6. à num. 22.* & probat. Suar. *d. c. 34. numer. 4.* †. Si autem
14 vtendi occaſione ablata non vtatur priuilegiarius ſuo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præſcriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus ſcilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expreſſa requiruntur, & ſufficere potuerunt, ideſt, quod ſcienter voluntariè non vtatur, & poteſtatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cũ ſuper, de offic. deleg.* In alio verò caſu de amiſſione priuilegij per contrarium vſum regula certa eſt, & indubitata, quòd per illum, cæteris circumſtantiis neceſſariis concurrentibus, admittitur, gloſſ. per text. ibi *in c. gratum, verb. receſſum, de offic. deleg.* recepta, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumption. 41. num. 3.* Dicitur autem in propoſito contrarius vſus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. ſi de terra,* de non ſoluendis decimis, aut tributis; ſi enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium conceſſæ, veluti ſoluendo decimas, vel munera ſubeundo, à quibus priuilegio exemptus eſt, ei renunciare videtur, ac ſubinde rectè dicitur per contrarium vſum illud amittere, iuxta *l. 2. C. de iure domini.* Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium conceſſa;* quia nũ ſufficit puta omiſſio, ſed requiritur, quòd priuilegiatus actum gerat, tanquam ex neceſſitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, vt ſi quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber ſit, ſi enim in diebus, qui præcepti non ſunt, ieiunauerit, minimè dici poteſt actum facere priuilegio contrarium; vel ſi in diebus Quadrageſimæ cauſa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex neceſſitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam cenſetur amiſſum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarium factus à priuilegiariis ſcientibus videtur ſufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum acceſſiſſet, de conſtitut. & in c. ex ore, ante fin. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli,* ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præpoſito, iuri ſuo renunciaſſe videtur,* &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in ſum. in l. 2. C. de iure dominij impetrando, & in l. 3. C. qui ſponte publica munera ſubeunt, lib.* 10. ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæſt. 13. num. 113.* & Card. Thuſc. *tom. 6. lit. P. concl. 656. num.* 10. conſtituunt Doctores differentiam inter perſonas priuatas, quæ priuilegio ſuo liberè poſſunt renunciare, & inter alias, quæ huiuſmodi libertatem non habent; ita vt in illis ſufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. Ita Abb. *in d. c. cum acceſſiſſet, num. 6. & 8.* & Felin. *num. 28. reg. 3. & num. 29. limit. 3.* Sed meliùs Suar. *d. lib. 8. c. 35. n. 12. cum ſeqq.* contendit etiam contrarium vſum priuatorum non inducere amiſſionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denũtiationem, quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam ſufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quàm renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt, quam renunciationis, iuxta regulam *c. ſuper eo renunciat.* cum ſimilibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part. 3. c. 19. numer* 21 & ex ea ratione, quod ſemper renunciatio præſumitur, vt minus præiudicet, planè in noſtro propoſito rectè capi poteſt ea coniectura, quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præſentem tantum, non ſimpliciter, & in totum in futurum, vt in ſimili notat gloſſ. *verb. partibus, in Clem. 2. de iudiciis,* & ita, ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona non habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum, minimè ſufficit, neque, vt in futurum inducatur renunciatio, neque pro actu præſenti, ſi tamen fiat ab habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, ſiue priuatus ſit, ſiue monaſterium, neuter autem in futurum, & ſimpliciter, quãtumcumque perſonas ſit, quæ liberè priuilegio poſſit renunciare. Ita poſt Bartol. *in l. voluntariè, C. de excuſat. tutorum.* Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legendi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat, illud amittat, optime explicat Suar. *d. c. 35. num.* 14. Ac etiam in alio exemplo vſu frequentiſſimo de habente priuilegium non ſoluendi vectigalia; ſi enim patiatur ſe ſcribi in libro gabellarum, vel ſimilium grauaminum, quod non inpediatur in futurum ſuo vti priuilegio. Illud eſt ſingulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis conceſſum alicui Ordini per non vſum vnius Monaſterij non cenſetur ſublatum, cum ſufficiat reſpectu aliquorum Monaſteriorum quod ſit in vſu, Seraph. *decis. 951. n. 1.*

Nec obſtant Iura ſupra allegata, quibus videba- 16
tur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti: nam primò ad text. *in d. cap. cum acceſſiſſent* dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amiſiſſe, ſeu renũciare voluiſſe priuilegio, quod habebant, vt non eſſet in Eccleſia dignitas Primiceriatus, reſpondetur cum Suar. *num. 17. d. loco,* priuilegium, de quo in eo text. non habuiſſe tractum ſucceſſiuum, ſed vnico effectu conſtitiſſe, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuiſſe. Ad text verò *in l. vlt ff. de priuil. veteranorum,* reſpondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excuſentur, per vnam contrauentionem patiendo ſe in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos eſſe, ſed ſolum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod ſponte ſuſceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntariè,* & *in lib. 1. C. de iis qui ſponte munera ſubeunt. lib.* 10. vt optimè colligitur ex text. *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper ius publicum relaxauerit,* iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis
clare probat † publica munera ſubeuntem contra for- 17
mam priuilegij, quo ab illis excuſatur paul ſper, id eſt, pro ea vice priuilegio ſuo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit poſt Bart. ibi, bene diſtinguens Alex. *conſil. 33. num. 4. vol. 6.* quem refert, & poſt multos alios ſequitur Card Tuſc. *d. lit. P. concl. 756. num 43.* vbi etiam reſpondet ad text. *in d. l. 4. de iure dominij impetrando.* in illis verbis, ibi, *à beneficio impetrato receſſiſſe videtur,* vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad ſequentes in futurum, & in perpetuum.

Reſtat

18 Reſtat nunc videre, quodnam tempus ſufficiat, aut neceſſarium ſit vt priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum priuilegio ſuo renuntiare videatur? In primis text. *in d.c. ſi de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc diſponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum ſufficere, vt præſcribatur priuilegium, quod Religioſi, ſeu Monaſteria habent de decimis non ſoluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eiſdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præſcriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Eccleſiam neceſſarios eſſe de Iure certum eſt, neque Pontifices illos requirunt, vt neceſſarios, & ſine quibus renunciatio illa tacita non præſumeretur, ſed ſolum decidunt quod ſi Canonici, ad quorum Parochia decimę pertinebant probauerint, per triginta annos eas ab ipſis Religioſis recepiſſe, non prodeſt Religioſis priuilegium in contrarium, neque illo ſe poſſunt tueri, quia eidem videntur tacite renunciaſſe, neque inde efficax deduci poteſt argumentum, quod ſi tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex reſponderet, imò ex ſolo priuilegij non vſu per longum tempus eandem præſumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Eccleſiis, deducitur ex communi ſententia Doctorum, qui tradunt præſumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præſtationibus deducitur, (ſecundum quam ex eodem ſpatio omnia præſumuntur ſolemniter acta, iuxta reg. text. *in l. cum de in rem verſo, in princip. ff. de v ſuru, & in leg. filiusfamil. Cod. de petition. hæred. cum ſimilibus*, de quibus Gabr. *comm. tit. de præſumpt. con. 1.*) pariter procedere contra Eccleſiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict. concl.* 1. *n.* 3. & ſuadetur ex ea ratione quam adducit Suarez *d.c.* 34. *n.* 18. & 20. quòd priuilegia hæc à principio conceduntur ſub tacita conditione, vt per non vſum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Eccleſiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ ſcilicet aliquid faciendum ponitur in libera volũtate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius ſi voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloſſ. *verb. ſemel in anno, in fine*, ibi, *ſed ſi per centum annos*, &c. *in c. vt priuilegia, de priuileg.* quam ſequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Balb. *de præſ.* 2. *p.* 4. *part.* 5. *princip. q.* 4. *n.* 4. & alij, quos refert communem teſtatus Padil. *in l. falſo, num.* 5. *C. de diuerſis reſcript.* Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 60. *n.* 9. Tuſc.

20 *dict. concl.* 755. *n.* 1. Suar. *d.c.* 34. *n.* 18. † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præſcribi, vt per text. *in l.* 2. *ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib.* 5. *commun. tit. de vra ... concluſ.* 0. Menoch. *de arbitr. caſu* 44 *n.* 7 Card. Tuſc. *lit. P, concl.* 337. ad plura ſimilia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d. cap. vt priuilegia, n.* 4. ſequitur Dec. *in d.c. cum acceſſiſſem. n.* 17. *verſ. ... prædict., ubi ad num.* 76. *cum ſeq. ex l.* 1. *ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in poteſtate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia conſiſtunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio ſuo, vt probat text. *in dict. c. ſi de terra, & in l. ſi maior, ex* 42. *ff. de minoribus, & in l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſc. & Cleric.* cum ſimilibus. Ad text. verò *in dict. l.* 2. reſpondetur parum vrgere, ſi aduertas procedere in iis, quæ ſunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc reſolutio contra communem probabilis eſt, & ex prædictis omnibus poterit colligere veram reſolutionem ad concl. Fr. Ludou. Miranda, de qua ſupra, cuius occaſione paululũ digreſſus fui in hac materia, cum ſit vtilis, & quotidiana, & ad plura alia intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Epiſcopus Eccleſias, & Altaria, cæteraque ipſarum ornamenta an conſecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias conſecrare debet.*

2 *Conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quam ferialibus fieri poteſt.*

3 *Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet.*

4 *Eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt.*

5 *Eccleſia conſecrata non præſumitur, niſi probetur.*

6 *Conſecratio probatur per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte.*

7 *Teſtis vnus probat in omnibus caſibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*

8 *Baptizatus quis probatur vnico teſte.*

9 *Eccleſia, ſi dubitetur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda.*

10 *Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat, factum tenet.*

11 *Epiſcopus ſi pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit.*

12 *Eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari non debet.*

13 *Si Eccleſia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, conſecrationem amittit.*

14 *Domus, quæ in totum deſtruitur, ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius.*

15 *Eccleſia ſi inſimul, & in totum deſtruatur, vt ex eadem materia poſtea reædificetur, iterum eſt conſecranda.*

16 L. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. ſignificat, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de ſolutionib. *declaratur.*

17 *Eccleſia tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non eſt ipſa conſecranda.*

18 *Eccleſiæ conſecratio ad quæ reſpiciat?*

19 *Eccleſia, ſi non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, pars habita per modum acceſſorij, conſecrata habebitur.*

20 *Altare dicitur quaſi alta res, ſeu Alta ara.*

21 *Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud verò portatile.*

22 *Altare ſaltem maius debet Orientem mundi partem reſpicere.*

23 *Altaria ab Epiſcopis conſecrantur.*

24 *Altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum.*

25 *Altare portatile, quando execratur, & deſinat eſſe ſacrum?*

26 *Altare fixum, & ſtabile, quando deſinat eſſe ſacrũ.*

27 *Sepulchra hominum ſupra Altaria non ſunt erigẽda.*

28 *Eccleſia, ſeu Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit?*
29 *Cœmeterium quid ſit, & qualis eius inſtitutio?*
30 *Cœmeterium contiguum ipſi Eccleſia polluta, polluitum cenſetur, non tamen è contra.*
31 *Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis.*
32 *Delictum commiſſum in Cœmeterio, vel in Eccleſia veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa Eccleſia.*
33 *Cœmeteria duo ſi ſint contigua, quando polluto vno cenſeatur alterum pollutum.*
34 *Cœmeterium quomodo reconciliandum?*
35 *Epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet.*
36 *Abbates aliqui priuilegium habens benedicēdi quacumque veſtimenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi.*
37 *Calix, & Patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum.*
38 *Vaſa hac, ſi deaurata ſint, & v'u aurum amittant, ſi poſtea deaurentur quoad illam ſuperficiem, qua tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti, noua conſecratione indigent.*
39 *Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos actus à fabro infictos.*
40 *Calix amittit Conſecrationem, ſi cuppa ſeparatio fiat cum fractione, ſecus verè ſi torneatili ingenio.*
41 *Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſeruatur Sanctiſſima Eucharistia ſacramentum, debet eſſe conſecrata.*
42 *Veſtes ſacra debent benedici ab Epiſcopo, qui huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt.*
43 *Veſtium ſacrarum ſignificationes, qua ſint, remiſſiuè.*
44 *Pralati Regulares, quando huiuſmodi ſacras veſtes benedicere poſſint?*
45 *Veſtes ſacra benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint apta ad vſum, cui fuerunt deſtinata.*
46 *Campanas benedicit, & chriſmate vngit Epiſcopus*
47 *Campana quare benedicantur, & num. 49.*
48 *Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur.*
50 *Campana tempore interdicti non pulſantur.*
51 *Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Moniales.*
52 *Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre Ordines minores.*
53 *Benedictio hac Abbatibus dari debet illis diebus quibus Ordines maiores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine.*
54 *Epiſcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipſe Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium ſuum adminiſtrare.*
55 *Benedictio hac, & conſecratio Virginum ſunt Ordinis Epiſcopalis, & non poſſunt delegari non habenti illum Ordinem.*
56 *Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione non poteſt clauſtra monialium intrare.*
57 *Moniales virgines ante 25. atatis annum completum conſecrari non debent ex* Sacra Congreg.
58 *Conſuetudinem benedicendi virgines non amplius eſſe in vſu cenſuit* Sacra Congregatio.
59 *Minores annis quadraginta, & qua per octo ante profeſſa non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur.*
60 *Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda.*
61 *Epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, virgines, & conficiens Chriſma, vel benedicens veſtes, non peccat mortaliter, niſi eſſet ſcandalum.*
62 *Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus conſecrans Eccleſias, & benedicens veſtes, eſt irregularis.*
63 *Epiſcopus benedictionem ſolemnem dare poteſt in ſua diœceſi in fine diuinorum officiorum; & ſimplicem ſuis populis in itineribus.*
64 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans benedictionem dare poteſt.*
65 *Epiſcopus, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, nullam pœnam meretur.*
66 *Presbyter, praſente Epiſcopo, ſine eius aſſenſu, nec quidem ſimplicem benedictionem dare poteſt.*
67 *Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impartiri? oſtenditur.*

CONSECRARE Eccleſiam nemo poteſt, niſi ſolus Epiſcopus, *cap. nemo 1. de conſecrat. diſtinct. 1.* & a diœceſano Epiſcopo eſt conſecranda in cuius diœceſi ſita eſt, *cap. ius fraternitas, de conſecrat. Eccleſ.* nec enim in diœceſi aliena poteſt Epiſcopus conſecrare Eccleſiam, abſque proprij Epiſcopi permiſſione, *cap. pia mentis, & cap. ſi q. 16. quaſt. 7.* quamuis ipſe Epiſcopus in aliena diœceſi Eccleſiam ipſam conſtruxerit, *cap. 1. 16. quaſt. 5.* nec hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare, niſi Epiſcopo; eſt enim actus Ordini ipſius deputatus, *cap. aqua, de conſecr. Eccleſ.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id committi ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit Gregor. IX. *ibidem* potius eſſe dicendam corruptelam, quàm conſuetudinem; quia, inquit, licet Epiſcopus committere valeat, quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt Ordinis Epiſcopalis, non poteſt inferioris gradus clericis demandare. Ita Piaſec *in praxi noua Epiſcop. 1. c. 5. numer. 2. verſ. adificata.* Azor. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. quaſt. 10. & p. 2. lib. 9. c. 4. q. aſt. 1.* Bonacina *de Sacrament. diſp. 4. quaſ. vlt. punct. 9. n.* 8. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 28. à n. 1.* latè Fr. Ludou. Miranda *in man. Pralat. q. 39. art. 2. concl. 3. tom. 2.* 1

In conſecranda verò Eccleſia nonnulla obſeruare debet Epiſcopus. *Primò* prouidere, vt conſecrandæ Eccleſiæ facta ſit dotis competentis aſſignatio, ſi hoc prius in eius conſtructione factum non fuerit, *d. c. pia mentis*, & ibi gloſ. *verb. collata 16. quaſt. 7.* & infrà *num. 3.* de hoc latiùs agendum *Secundò* vt Eccleſiam non conſecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, ſed ſub tributaria conditione ſit conſtructa, id eſt, ad lucrum eleemoſynarum participandarum, aut pro alia re ſimili, *c. ſi quis baſilicam, de conſecrat. diſt. 1. Tertiò*, vt tam ipſe Epiſcopus conſecrans, quàm patroni Eccleſiæ conſecrandæ ſint ieiuni tempore conſecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex inſtituit *in epiſt. ad Diodor. Quartò* vt in conſecratione ipſa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Eccleſia in ea re fieri conſueuerunt, & habentur in Pontificali. *Quintò*, & vltimò, vt quicquam non exigat pro conſecratione Eccleſiæ, ſed tantùm ſponte oblatum ab his ſolùm, qui non ſint indigentes, *cap. 1. 1. q. 1. c. ſtatuimus 1. q. 1.* & procurationes canonicas licitè accipiat, *c. cùm ſit, de ſimon.* alioqnin labem ſimoniacam non effugiet, *d. c. ſtatuimus.*

Decet autem vt in die feſtiuo conſecretur Eccle- 2
ſia,

ſi, quamuis omni tempore, & qualibet die valeat conſecrari, cap. tua, de conſecrat. Eccleſiæ, Piaſec. eiuato loco, Salzed ad Bernard. cap. 26. lit. A, verſ. Virginum conſecratio. Miranda d. concl. 3. in fine, Azor. inſtit. moral. part. 2 lib. 9. cap. 4. quæſ. 3. Vgolin. d. cap. 28. num. 2.
3 † Non tamen conſecrari debet ſi dotem non habeat; compellendus eſt enim is, qui Eccleſiam petit conſecrari, vt eidem competentem dotem aſſignet, ad quod ipſe, & eius hæredes adſtricti tenentur, cap. cùm ſicut, & ibi Panor. de conſecrat. Eccleſ. quod non ſolùm de eo, qui eam conſtruxit, ſed de eo etiam, qui ab alio conſtructam curat conſecrari, merito eſt intelligendum, ſi dotem non habet, quia videtur eam in ſuam tutelam accipere; quamuis enim abſque dotis aſſignatione fortè admittatur Eccleſiæ ædificatio, nullatenus tamen eſt abſque tali aſſignatione ſacranda, ne locus conſecrationis dignitate donatus ſine debiti cultus impenſa, quaſi profanus maneat derelictus. Vnde in Bracharenſi Conc. vt habetur in cap. 1. 1. q. 2. ſic dicitur Meminit Epiſcopus vt non prius Eccleſiam dedicet, quàm dot m Baſilica & obſequium illius per donationem chartula confirmatam accipiat, nam non leuis culpa, inquit, eſt iſta temeritas, vt ſine luminaribus, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſunt ſeruituri tanquam domus priuata conſecretur Eccleſia: Ædificans enim, vel conſecrari curans dotem ſufficientem pro alendis miniſtris, ornamentis neceſſariis, & iuribus Epiſcopalibus ſubeundis aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari, vel illam conſecrans ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, c. cùm ſicut, iuncta gloſ. de conſecr. Eccleſ. Duen. reg. 225. Roch. de iure patron. verb. conſtruxit, quæſt. 4. num. 4 cum ſeqq. & verb. dotauit q. 5. num. 7. & in his terminis Piaſec. in praxi noua Epiſc. dict. num. 2. Vgolin.
4 dict. c. 38. n. 3. vbi etiam reſoluit, quòd † interdicti tempore conſecrari non poteſt.

Et cum Eccleſia conſecrata non præſumatur niſi probetur, Maſcard. concl. 182. à num. 1. Cened. ad De-
5 cretal. coll. 135. num. 6. † Probari igitur debet conſecratio per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, quæ dum conſecrantur in parietibus fiunt, vel vnico teſte, vt tenent Maſcard. de probationib. concl. 415. n. 4. Azor. d. p. 1. lib. 10. cap. 26. col. 1015. & dict. c. 4. q. 4. Vgolin. d. num. 3. Mar. Alter. de cenſuris, tom. 2. diſp. 3. cap. prope fin. me citato in hoc loco Alzed. de precell.
6 Epiſc. dignit. p. 2. cap. 4. num. 17. Nam † in omnibus caſibus vbi de præiudicio tertij non tractatur, vnus teſtis ſat eſt, vt reſoluunt Nell. de teſtib. num. 85. caſ. 9. & num. 87. in fine, Maſcard. de probat. in proœm. q 11. num. 14. Farin. in praxi crimin. quæſt. 63 num. 27. prout
7 etiam † in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo, vnicum teſtem ſufficere tenent Rebuff. in tract. nominat. q. 12. numer. 14. Maſcard concl. 303. num. 4. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 9. de clericis & Sacerdot. à num. 22.
8 Et † in probando aliquem fuiſſe baptizatum idem reſoluunt Baiard. ad Clar. §. Aſſaſſinium, num. 17. Farin. dict. q. 63. num. 24. optimè Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. queſt. 1. n. 5.
9 Si dubitetur an ſit Eccleſia conſecrata cùm nullum appareat conſecrationis indicium, ſiue argumentum, eſt in dubio conſecranda, gloſ. in c. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſ. Azor. dict. part. 1. lib. 10. c. 26.
10 quæſt. 12. & part. 2. lib. 9. cap. 4. quæſ. 5. Et † huiuſmodi conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, vt probat tex. in c. omnes Baſilica, de conſecr. diſt. 1. Si tamen aliter, fiat, licèt non careat culpa, factum tenet, vt reſoluit Miranda d. concl. 2. in fine. Azor. d. part. 2. lib. 9. c. 4 q. 2. Circa modum, quo Eccleſiæ debent conſecrari, nihil in particulari libet hic dicere, cum altiſſimè habeatur in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum.

Si Epiſcopus pro Eccleſiis conſecrandis à Fratri- 11
bus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit, prout ſpecialiter concceſſum fuit ab Honorio IV Fratribus Minoribus, vt ſi diœceſani requiſiti ab iiſdem cum debita humilitate, noluerint in Eccleſiis eorum primarium lapidem ponere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & Altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint Epiſcopos gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habentes, præmiſſa recipere, & refertur in compendio verb. Altare §. 2. Quod ipſum Ioan. XXI. conceſſit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latiùs, & refertur in eodem compendio verb. benedicere §. 3. Quæ quidem priuilegia aſſerit Miranda d. concl. 3. non eſſe reuocata per Concilium Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 5. dum habet quòd nullus Epiſcopus in alterius diœceſi Pontificalia poſſit exercere ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non cenſentur eſſe priuilegia, ſed Ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta cap. 1. de ſupplend. neglig. Prælat. & c. nihil eſt, §. vltim. de elect.

Eccleſia ſemel conſecrata non eſt iterum conſe- 12
cranda, vt probat text. in c. Eccleſia, de conſecrat. diſt. 1. vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptiſmi ſemel ſuſcepto; ad conſecrationem Eccleſiæ factam, vt in neutro caſu conſecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex tex. in cap. propoſuiſti, iuncta gloſ. & in cap. ligneis, de conſecrat. Eccleſia, vel Altaris, & vltra Ordinarios in dictis Iuribus, vide Paludan in 4. diſtinct. 13. quæſt. 2. art. 4. & Sot. art. 3. Henriq. in ſum. lib. 6. c. 17. Durand. in rational. Diuinorum lib. 1. cap. 6. n. 31. & 36. Suar. tom. 3. q. 83. & tom. 5. diſp 81. ſect. 5.

Quando verò ædificium ſiue caſu fortuito, ſiue 13
conſultò in totum deſtruitur, & corruit, quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, minime retinent antiquam conſecrationem, quæ ideò de nouo illis eſt adhibenda, de quo eſt gloſ verb. innouata in cap. de fabrica, per text. ibi, de conſecrat. diſtinct. 1. quatenus diſtinguit inter eum caſum, quando inſimul, & in totum deſtructa eſt Eccleſia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis; ſimilis gloſ. in cap. ligneis, & in cap. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſia, &
† in domo priuata quoties prædicto modo deſtrui- 14
tur, ſcilicet inſimul, & in totum, quod non cenſetur eadem domus, nec duret obligatio reſpectu illius, quamuis de nouo reficiatur, eſt tex. in l. inter ſtipulantem. § ſacram, ff. de verborum obligat. & in l. qui res, §. aliam, ff. de ſol. optimus tex. in cap. Iudæi, & in c. ſicut Iudæi, iuncta vtrobique gloſ. & Doctoribus, de Iudæ. quatenus concedunt prædictis veteres ſynagogas reficere, non verò nouas reædificare Quibus fundamentis hanc reſolutionem tenent Piaſec. in praxi noua Epiſcop. d. c. 5. n. 4. Henriq. d. lib. 9. c. 27. n. 5. in fin. Vgolin. d. c. 29. n. 4. v. 1. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art. 4. concl. 2. latè Mar. Alter. de cenſur. tom. 2. d. 3. c. 2. verſ. Sexta cauſa.

Amplia, vt procedat etiam, quando Eccleſia inſi- 15
mul, & in totum deſtruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim ſi parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Eccleſia execrata cenſenda, & nouiter conſecranda, pro

quo eſt optimus text. *in d.§.ſacram.* in final. verbis, vbi quando domus funditus, & ſimul deſtruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non cenſetur poſtea eadem reædificata, ſed diuerſa domus, & ideo expirat obligatio reſpectu eiuſdem, prout ibi notarunt ſcribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de ſolut.*

16 Nec obſtat, quòd † ſi nauis deſtruatur eo animo, vt ex iiſdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, cenſetur eſſe eadem nauis, & durat obligatio reſpectu eiuſdem, prout habetur *in d. §. ſacram, & in d. §. aliam*; vnde videbatur ſimiliter dicendum in domo eodem animo deſtructa, & per conſequens in Eccleſia materiali, maximè cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia 40. diſt. & in c. non turbatur. 24. q. 1.* ſatisfit enim ſi ex mente Bart. Pauli, Alexandri, & Iaſon. *ibidem* reſpondeas peculiariter, & vtilitatis cauſa introductum fuiſſe in naui, vt cum ſit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri ſoleat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio reſpectu eiuſdem ſi nouæ refectionis animo deſtruatur, & ex eadem materia reficiatur, quaſi potens ſit animus hoc operari; quæ ratio ceſſat reſpectu domus, cum ſit res immobilis, arg. text. *in l. ius ſingulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, ſeu potius declaratur ſupradicta ampliatio, vt procedat, quando Eccleſia in totum corruit, non verò quando tectum ſolummodo, integris, & illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua ſpecie minimè execrata cenſebitur Eccleſia, de quo eſt text. *in dicto cap. ligneis,* vbi gloſſ. & Doctores, & *in d. cap. propoſuiſti*, Gambarupta *de caſibus reſeruatis, cap. 15. caſ. 6. n. 26. fol. 204. verſo,* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 19. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in verſ. vt in dubium,* reſoluit quòd ſi parietes Eccleſiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non eſt iterum conſecranda, & dicit idem *in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.* Ratio huius limita-

18 tionis illa poteſt eſſe, quòd † Eccleſiæ conſideratio tantum habet reſpectum ad Eccleſiam ipſam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & conſtruitur, & ita potius reſpicit parietum formam, quam vniuerſi ædificij: per conſecrationem namque conſtituitur in ſtatu diuinæ domus, quam non aliter repræſentat niſi iuxta lapidum diſpoſitionem, ſecundùm illud quod in illius dedicatione decantat Eccleſia, *quæ conſtruitur in Cœlis viuis ex lapidibus*, & vbi *expoſiti lapides ſuis coaptantur locis*; & inde eſt, quòd ſolemnitas Conſecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt ſi parietes ipſi igne decruſtentur intus, & exterius, ſimiliter Eccleſia ex eo execrata cenſeatur, vt notarunt gloſ. *verb. exuſta, in cap. Eccleſiis,* per text. ibi, *de Conſecrat. diſt. 1.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. num. 24. verſ. 2.* Miranda *d. art. 4. concl. 2.*

19 Verùm quando Eccleſia non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, & ſic à primis fundamentis ſucceſſiuè reficitur, tunc pars habita per modum acceſſionis etiam conſecrata habebitur; vnde etiamſi curſu temporis vniuerſa materia, quæ antea erat, modo non extet, ſed noua in totum ſuperueniat, adhuc non erit Eccleſia iterum conſecranda, ſed ad ſummum aquæ tantum benedictæ aſperſione exorcizanda, de quo eſt text. *in cap. de fabrica, verſ. & ideo, iuncta gloſ. verb. innouata. de Conſecratione diſt. 1.* gloſ. *verb. reconciliari in dict. cap. propoſuiſti,* gloſ. *verb. parietibus in dict. cap. ligneis.* Quare hanc ſententiam tenent Syluest. *verb. Conſecratio 2. quaſt. 5. verſ. tertius eſt.* Azor. *dict. part. 2. lib. 9. cap. 4. quaſt. 6.* Mar. Alter. *dict. cap. 1. verſ. quando autem.* Ratio huius reſolutionis duplex aſſignari poteſt; prior eſt, quia dum Eccleſia paulatim, & ſucceſſiuè reficitur, magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, argum. text. *in cap. quod in dubiis, de Conſecrat. Eccleſ. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* Secùs igitur dicendùm videtur ſi modicæ parti parietis Eccleſiæ conſecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, ſed è contrario, Azor. *vbi proximè* Secunda ratio eſt, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò deſinit eſſe eadem Eccleſia, arg. text. *in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege. ff. de legat. 1.* quibus Iuribus conſtat à ſimili quòd populus, ſeu communitas, licet curſu temporis amittat perſonas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiuſdem communitatis fuit celebratus, & nouæ perſonæ ſuperueniant, non ideò minus deſinit eſſe eadem communitas, & ideò actus & obligatio ſemel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitudine, in eleuatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis ſuperis, quos ſibi effingebant, vt ex nonnullis Maronis locis comprobat Lotter. *de re benef. lib. 1. quaſt. 30. n. 4.* Latinis verò Altare à forma & ritu nomen iſtud ſortitum, quaſi alta res, ſeu alta ara: de cuius etymologia, inſtitutione, & vſu late Durand. *in rationali Diuin. lib. 1. cap. 2. & 7.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 7.* Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6.* Steph. Durant. *de ritibus Eccleſia lib. 1. cap. 15. & 25.* Henriq. *in ſumm lib. 9. cap. 28.* Suar. *tom. 3. deciſ. 81. ſect. 3. & 5.* Bellarm. *controu. tom. 3. de Miſſa lib. 1. cap 14. verſ. denique idem Paulus,* Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib. 2. c. 1. n. 6.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. a. 8. n. 2. & 3.* Lotter. *d. q. 30. n. 5.* vbi etiam dicit ſic in Eccleſia appellari reiecta voce Aræ, in qua veteres ſacrificabant ſuis falſis Diis. 20

Eſt autem † Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum; aliud portatile *Primum* dicitur tota menſa, in qua integrum Sacrificium fit, de hoc eſt intelligendus text. *in cap ſi motum, de conſecr. diſt. 1.* & *in cap. 1. de conſecr. Eccleſia,* dum probant quòd ſi motum fuerit Altare, debet iterum conſecrari, docet Suar. *dict. ſect. 5. verſ. ſed quari poteſt, vtrum abſque fractione, &c. Secundum* verò portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara*, dicimus, continens in ſe foramen cum conſecratione, & ſigno ſuperpoſito, & facilè de loco ad locum moueri poteſt, tantæque debet eſſe latitudinis, ſecundùm Palud. quòd in eo poni poſſit pes Calicis, & Hoſtia conſecrata: explicant Durant. *dict. cap. 25. num. 7.* Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. c. 42. num. 4.* Petr. Greg. *ſyntagm. lib. 2. cap. 1. à num. 15.* Suar. Henriq.. & reliqui *citatis locis*, Fagundez *in quinque Eccleſia pracepta part. 1. lib. 3. cap. 22. num 1.* 21

Altare ſaltem maius debet orientem Mundi plagam reſpicere, quia etiam antiqua conſuetudine ſeruatum eſt, vt verſus Orientem Eccleſiæ ædificentur, Piaſec. *dict. cap. 5. num. 2.* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quaſt. 12.* Bonacina *de Sacram diſp. 4. quaſt. vlt. puncto 9. num. 13. verſ. præterea.* Contra Vaſq. *in 3 part. diſp. 233. cap. 2. numer. 19.* Solent in conſecratione petræ aræ, Reliquiæ aliquæ in illa, aut, ſub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confeſſione Altare ſacrificaturus ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt*; ſed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, poteſt poni aliquod fragmentiolum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, vt aduertunt Syluest. *verb. Altare numero. 4.* Fagundez 22

in

in quinque Eccleſiæ præcepta part.1.lib.2.c.22.num.6. vbi *num.9.* cum eod. Syluest. *citato loco num.3.* aſſerit ſe reſpondiſſe celebrari non poſſe in Altari portatili, ſeu in ara ſacra facta ex duobus lapidibus inſertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ inſtar libri claudi poſſit, & aperiri, vt in vno lapide Hoſtia, in alio Calix conſecretur.

23 Conſecratio petræ aræ, ſicut & Calicis, & Patenæ, ad ſolos Epiſcopos de Iure ſpectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. poteſt per ſimplicem fieri Sacerdotem. Ita Henriq. *lib.9.c.28.§.1.* Suar. *tom.3. in 3.p.diſp.81.ſect.5.verſ.tertiò additur,* Fagundez *d.cap. 22.n.3.* Sic eodem Iure attento, Altaria ab Epiſcopis conſecrantur, ſiue ſola, ſiue vna cum Eccleſia, plura, ſeu vnum ſolum, *cap. cum ſit, de conſecrat. Eccleſia.* vnguntur chriſmate, *cap. Altaria, de conſecrat. diſtinct.1.* Fuſc. *d.lib.1. cap.22.num.9.* Vgolin *de poteſt. Epiſcop.cap.30. num.1.* Lotter. *d.quæſt.30. à num.22.* vbi quòd nulli Sacerdotum fas eſt cõſecrare Altare huiuſmodi, qui non ſit in Ordine Epiſcopali, *cap. nullus, de conſec.diſt.1.* in tantum vt nec facultas iſta poſſit per Epiſcopum cuiuis ſimplici Presbytero delegari; eſt enim Ordinis Epiſcopalis, non autem iuriſdictionis, Azor *d.part.1.lib.10.c.27.quæſ.6.* Lotter. *dict.quæſt.30.num.23.* Ritus in Pontificali præſcripti omnes neceſſarij ſunt adhibendi, quos ſi aliquis ſcire cupiat, conſulere poteſt eumdum Pontificalium librum, Vide Azorium *inſtit. moral. part.1. lib.10.c. 27.q.8.* Suar. *tom.3.diſp.80.ſect.5.* Reginald. *in praxi*

24 *fori pœnitent. lib. 29.num.190.* † Hoc autem Altare, lapideum debet eſſe, non autem ligneum, Fuſc. *de viſitat.lib.1.cap.11.num.0.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.30.num.1.* Lotter. *d. quæſt.30. num.20.* Permitti tamen poteſt Altare ligneum cum ara lapidea, non obſtante Conſtitutione ſynodali. Ita *S.Congreg. Rit. in Caietana* 10. *Nouembris* 1612.

25 Altaria conſecrata deſinunt eſſe ſacra, ſeu execrantur, itavt de nouo indigeant conſecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum eſt, itavt in reſiduo non poſſit commode contineri pes Calicis, & Hoſtia cum Patena ſine periculo labendi? aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, ſunt fracta, itavt moueatur ſigillum ſepulchri exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non: aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt Reliquiæ. Ita Henriq *in ſum.lib.9. cap. 28.num.1.* Bartholom. ab Angelo *de Miſſa dialogo 5.§.384.388,390.& 392.* Suar. *diſp 80.ſect 5.* Coninch. *de conſ.quæſt.83.art.3.dub.2.* Reginald. *dict.lib. 29.n.192.* Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.10.cap.26.quæſ. 10.& cap.27 quæſ.12.* Vaſq. *in 3.part.diſp.133.cap.3. num.13.* Nugnus *quæſt 83.art.3.dub.3.* Vgolin. *dict. cap.30. num.4.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæſt.39. art.3.concluſ.1.* Fuſc. *de viſit.lib.1.cap.22.num.3.* Altare hoc portatile, ſtantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri poteſt ſine execratione illius: nam idcircò porthale dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari poteſt, & in Eccleſia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari ſumi ſolet, & ea deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile conſecratum, petra ſacra, Vgolin. *d.cap.30.n.4.* Fuſc. *d.cap.21.nu.6.& c.22. num.2.*

26 Si Altare ſit fixum & ſtabile, vbi tota tabula Altaris conſecratur, execratur, ſeu violatur, ſi fuerit enormiter læſum, vel ſigillum, ſub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; ſeu lapis, ſub quo ſunt Reliquiæ, amoueatur, quod relinquitur Epiſcopi iudicio, qui ex re oculis ſubiecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecum execratio. Ita Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.d.cap.5.n.8.verſ.violatur,* Fr. Ludou. Miranda *d. art.3.concluſ.1.* Vgolin *d.cap.30.num.4.verſ.2.* Deinde violatur, & execratur hoc Altare fixum, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere Altaris, ſiue etiam & multò magis ſi ſit ſub ipſa menſa; vel ſi quid de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam moueatur; vt tenet Miranda *d.concluſ.1.* & denique aliis eiſdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.n.4.verſ. execratur.* Et cùm Reliquiæ in Altaris conſecratione ſint ponendæ, vt probat Fuſc. *d.cap. 21.n.2.* ſequitur ſublatis illis eſſe Altare execratum, vt dicit idem Fuſc *d.lib.1.cap.22. num.5.* vbi *num.6.* tenet noua reconciliatione opus non eſſe, ſi degradatus, aut interdictus, ſiue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expreſſum *in cap.2.in fine de Sacramentis non iterandis.* Lapis profanatus Altaris poteſt vendi & licitè teneri ab emptore, ſed in loco decenti & honeſto, *S. Cong.Rit. in Reatina 9. May* 1609. Eccleſia execrata, cenſetur etiam Altare execratum; non autem è contra; nam Altare habet ſe vt acceſſoriũ reſpectu Eccleſię, Eccleſia verò habet ſe vt principale, argumento tex. *in c.1.in 2.reſponſ. de Conſecrat. Eccleſ.* vbi habetur quòd propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Eccleſia de nouo conſecrari, faciunt quæ Fuſc. *d.cap.22.numer.7.* Intellige de Altari portatili; nam in ſtabili dicendum eſt, quod exacrata Eccleſia non proinde exacratur Altare, nec reconciliatione indiget. Syluest. *verb. Altare, quæſ.11.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſito 34.& 35.* Miranda *dict. quæſt. 39.art.7.* vbi reddit rationem, quia conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt a conſecratione Altaris; vnde illa violari poteſt combuſtis, vel collapſis parietibus, Conſecratione Altaris intacta remanente, & è contra poteſt deſtrui Altare, Eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. In Altari, in quo Epiſcopus celebrauit, non poteſt eo die celebrare Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, vt habetur *in cap.fin.de conſecrat.diſt.2.* Henriq. *d. cap.28.§.1.in fin.* Verùm *dict.cap.fin.* procedere, quando Epiſcopus in propriis Eccleſiis, & in ſua diœceſi & ſolemni cærimonia, hoc eſt Pontificaliter celebrat, aſſerit Azor. *inſtit.mor.part.1.l.10.cap.27.q.10.*

Permittendum non eſt ſepulchra hominum ſupra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi *in cap.non oportet, de conſecrat.diſt.1.* quem refert, & ſequitur Fuſcus *dict.cap.21.num.15.* & hinc reſpondit *Sacra Congregatio Archiepiſcopo Traaen.* 8. *Nouembr.* 1599. non eſſe conſecranda Altaria, ſub quibus ſepulta ſunt corpora mortuorum, niſi eis remotis, prout refert Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.d. cap.1.nu.7. in fin.* 27

Dubitari poteſt an Eccleſia; ſeu Altare pollutum cenſeatur, quando per Epiſcopum publicum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia proponitur? Affirmatiuè eodem modo dicendum eſt, ſicut quando excommunicatus, ſeu infidelis in ea ſepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq. *in ſumm.lib.9.cap.27.numero 6.in fin.* Tolet. *lib.5. inſtruct. Sacerd. cap.8.prope fin. verſ. quinta.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop.cap.29.§.6.num.1.* Gambarupt. *de caſibus reſeru. cap.15.caſu 6.num.15.pag.204.* Syluest. *verſ.conſecratio 2. verſ.5. caſus eſt,* Nauarr. *cap.27.num.259.* dicit etiam receptum Suar. *diſp 81. ſect.4.verſ.4.violatur Eccleſia;* cuius rei ea tantùm ſolet aſſignari ratio, quæ à ſimili deducitur, inquiunt enim, quòd ſicut ſepultura corporis excommunicati ſufficiens eſt ad polluendum Eccleſiam 28

vt in cap.conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſiæ,ſic à fortiori conſecrat io eiuſdem Eccleſiæ , ſeu benedictio emanans per os excommunieati , debet eſſe ad hoc ſufficiens. Verùm huiuſmodi ſententia contradictione non caret,eam enim impugnat Suar.d.loco,quem refert , & ſequitur Fr. Emman.in ſumm. tom 1. cap. 153.num.2.concluſ.1. poſt multos comprobat ooiuſſimè Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part.1. lib.3 c.14.num.56. & de rigore Iuris ſibi magis placere aſſerit Vgolin.vbi proximè, ex eo ſcilicet fundamento,quia pollutio Eccleſiæ habet ſe ad inſtar irregularitatis ,& irregularitas non habet locum niſi in caſibus à Iure ex preſſis,iuxta text.in c.is qui , de ſententia excommun. Sed à priori opinione noo eſſe recedendum aſſerit Mar. Alter.de cenſur.tom.1. diſp.3. cap.1 verſ.& quamuis , vbi latè contrariis reſpondet fundamentis.

29 Cœmeterium eſt locus conſecratus Eccleſiæ contiguus, vel ab illa ſeparatus,de cuius inſtitutione, & materia vide Durand. in ration. diuin. lib.1.c.5. num. 11.Azor. inſtit. moral. part.2.lib.9.cap.6 Bertach. in repertorio verb.Cœmeterium,Steph Durant. de ritibus Eccleſiæ lib.1.cap.23.Fr Hieronym.Romanum de Republica Chriſtian lib.4.c quartò, Spin.in ſpeculo teſtament.gloſ.2.principal. num 33. Decian. tractat. criminal.lib 6.cap.24 numer.28 Card.Tuch.lit.C,verb.Cœmeterium.conc luſ.318 Sanch.de Matrim.lib.9 diſput. 15.num.40 Cened.ad Sext.collect.11.num.7. Vgolin. dict.cap.29.§ 6.num.2.Fr. Ludouic. Miranda d. quaſt. 39.art.10.De illius verò conſecratione , pollutione, & polluti reconciliatione idem omnino tenendum eſſe,quod de Eccleſia diximus,affirmant Hoſtienſ. in ſumm.de conſecrat. Eccleſia num.9. Piaſec.in praxi Epiſcopali dict. cap.5. num.6. Durand.d.lib.1.cap.6.n. 45.Mar. Alter.d.diſp.3.cap.2. verſ.Secundò,niſi quod, Eccleſia polluta, cenſetur pollutum quoque Cœmeterium , non verò è contra , cap.vnic. de conſec.Eccleſ.lib.6 Mar. Alter.de cenſur.to.2.diſp.3.cap.1. verſ. quartò dubitatur.

30 Latius rem inueſtigando ſciendum eſt Cœmeterium etiam contiguum ipſi Eccleſiæ pollutæ pollutum eſſe,modo Cœmeterium ita propinquum ſit, & contiguum , vt extrema Eccleſiæ tangant extrema Cœmeterij;& ita polluta Eccleſia , & Cœmeterium pollutum eſt,non tamen polluto Cœmeterio contiguo Eccleſiæ,ipſa Eccleſia polluta cenſetur, d. cap. vnic. Henriq in ſumm.lib.9.cap.17.§.5. Gambarupt. de caſibus reſeru.cap.15.caſu 6.numer.10. Azor. inſtitution.moral part.1.lib.10.cap.26.quaſ.13. verſ.5. col. 1026.& d.c.6.quaſ.2. Cened. ad Sextum col.11.nu.7. Sayr.de cenſur.lib.5.cap.16. num.28. Vgolin d.§ 6. num.2.Fr. Ludouic. Miranda d. art.2. ex ea ſcilicet ratione , quòd acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis,ex reg. acceſſorium 42.de regul. Iuris lib.6. cum citatis per me de Axiomat. Iuris vſufreq. Axio-
31 mat.4.deinde quia † dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni , ſiue minus potentis, Gomez variar.tom.3.cap.10.numer.6. Sanch. de Matrimon.lib.3.diſput.19.num.8. Benedict. Ægid. in repet. l.vnica,C.de ſacroſanctis Eccleſiis part.3.§.1.num.14. Moneta de decimis cap.9.quaſ.5. num.158. Et ideò †
32 delictum commiſſum in Cœmeterio , aut Eccleſiæ veſtibulo,non eſt commiſſum in Eccleſia,vt reſoluit Cald.Pereira quaſt forenſ.lib.1 q.3.n.8.

33 Quando verò Cœmeterium Eccleſiæ pollutæ contiguum non eſt, tunc polluta Eccleſia,illud pollutum non cenſetur, quia acceſſorium Eccleſiæ tunc noo eſt,nec cenſetur eſſe,vt habetur in dict.cap.vnic. & tenent Doctores ibi , & cæteri ſupra citati. Si autem duo Cœmeteria ſint contigua , interueniente tamen pariete,cum cenſeantur duo, vno violato, aut polluto , non perinde aliud eſt pollutum , etiamſi porta eſſet in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat tranſitus. Ita Sylueſt. verb. Cœmeterium 2. queſt.2. num.3.Azor dict.cap.9.quaſ.2. Mar. Alter.dict.diſp.3. cap.2.verſ.poſtulabis , Fr. Ludou. Miranda dict. art.2. in fine Vgolin.dict.§.6. verſ.excipitur tamen il 1. vbi in verſ.ſeq reſoluit, ſi in porta, per quam ab vno ad aliud fit tranſitus , fuerit humani ſanguinis , vel ſeminis effuſio, vtrùmque pollutum eſſe, ſi porta in pariete extructa gratia vtriuſque facta videretur. Sed vltra diſtinctionem , quam afferunt Gemin. in dict.cap.vnic.num 6.& ibi Anchar verſ.quinto nota,& Franch.in fine,reſpondet Mar. Alter. dict.cap.2.verſ. hac difficultas , quòd ſi paries communis , in quo eſt porta, æqualiter extructus eſt in ſolo vtriuſque Cœmeterij,ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium , dimidia ad aliud , tunc ſi pollutio in vna parte contingat,illud tantum Cœmeterium erit violatum;ſi autem in vtraque parte fiat , vtrumque polluitur ; ſi verò paries , & porta pertinent ad vnum Cœmeterium ſolum, non ad aliud, tunc illud ſolum Cœmeterium polluitur. Si verò cœmeterium ab Epiſcopo benedictum , non ſit Eccleſiæ contiguum, ſed de per ſe reputabitur locus ſacer, & licet polluta Eccleſia,cui eſt proximum, illud non polluatur, polluitur tamen ſi in eo copula illicita , aut ſanguinis iniurioſa effuſio habeatur , prout reſoluunt Nauar. in man.cap.16.num. 3.verſ.interrogatus autem.Henriq. in ſumm lib.5.de Pœnit.cap.6.§.5.in commenta lit.H, Sanch. de Matrim. lib.9. diſput.15. num.40. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part.1. lib.3.cap.14. num.15.

Cœmeterium quoque reconciliatur ea ratione 34
qua Eccleſia:nam ſi per Epiſcopum ſolemniter conſecratum ſit,eo polluto , per Epiſcopum reconciliari debet aqua ſolemniter cum vino , & cinere per eum benedicta,cap.conſuluiſti,de conſecr. Eccleſ. Si verò ab Epiſcopo non eſt ſolemniter benedictum, ſed tantũ ad ſepeliendum deſtinatum,per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari : vbi verò pollutum eſt Cœmeterium non per ſe,ſed ob Eccleſiam pollutam ei contiguam , reconciliata Eccleſia, erit reconciliatum & ipſum Cœmeterium, & ita tenent Doctores omnes in dict. cap. vnic. & reſoluunt Azor.dict.cap.6.quaſ.4. Vgolin.dict.cap.29.§.8. num. 4.& 5.vbi num.6. ſubdit quòd ſumptibus eius , qui Eccleſiam polluit , illa reconcilianda eſt , & in eius defectu Epiſcopus ſoluet,& ſi non adſit , populus,& Parochus ſubminiſtrabunt ſumptus , ſeruata in hoc conſuetudine,vel ſtatuto, ſi quod adſit.

Ad Epiſcopos de Iure ſpectat Calices,ac Patenas 35
quorum altero Chriſti Domini ſanguis continetur, altero Corpus contrectatur, conſecrare , id quod fit ſacro Chriſmate in exteriori ſuperficie adhibito , vt de Calice habetur in cap.vnic. §. vngitur præterea, de ſacra vnctione , vide Barthol ab Angelo dialog. 5. de Miſſa,§.271.& 335.Llamas in ſumma methodi part.3. cap.5.§ 16. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap.31.num. 1. Henriq dict.lib.9 c.28.§.1.Azor. dict.par.2.lib.9.c.7. quæ.1. Iacob de Graſſis dict.lib.2.cap.43.num.4. Durand.in rationali diuinorum l.1.c.8. num.13. cum ſeq. Homobon. de examine Eccleſiaſt. tract. 11. cap. 7. quaſt.18. reſol. 4. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.1.lib 3.cap.21.num.14.quæ quidem Calicis,& Patenæ benedictio cum ſit Ordinis Epiſcopalis , vt dicit Sbroz de officio Vicarij lib 2 quaſt 7. num 8. non poteſt fieri per ſimplicem Sacerdotem , Fr.Emman. quaſt.Regul.tom.1.q.19.art.1.

Poteſt tamen hanc conſecrationem Calicis, & 36
Patenæ

Patenæ Summus Pont. ſimplici Sacerdoti committere ex cauſa, vt docent Syluest. verb. conſecratio 2.q.8. Suar. tom.3. in 3.p. diſp.81. ſect.5. verſ. tertiò additur, Fagundez d cap.21.n.14. Megal. in ſuo promptuario Theolog. moral. verb. Abbas, num.18. & verb. Calix, n.3. me citato in hoc loco Nauar. in Lucerna Regular. verb. benedicere, n.5. Vnde Innocent. VIII. priuilegio ſuo edito anno Dominicæ Incarnationis 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis conceſſit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris tẽporibus quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaque ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices conſecrare tam de dicto Ordine, quàm ſi ad eos aliunde nonnonquam deferantur, valeant, & poſſint, refert Fr. Ludou. Miranda in man. Prælator. tom.2.q.41.a.4. vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non poſſe alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel. in dubiis Regularibus verb. Abbas num.3. vbi num.4. cum Henriq. in ſum. lib.9.c.28. §.2. litt. H, ait quod Patres Societatis IESV in Indiis conſecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixiſſe gloſſ. in Clem. attendentes, de ſtatu Relig. dum habet ſecluſo priuilegio aliquo, de iure benedictionem Calicis & Patenæ ſpectare ad Abbates, qui Baculo Paſtorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt Gemin. in c. Abbates, de priuil. in 6. & Syluest. verb. Calix num.2. quos refert, & ſequitur Fagundez d c.22.n.14 quam hoc illis ex priuilegio ſolùm competere poſſe obſeruant Azor. inſtit. moral. p.1. lib.10.c.28.q.2. Fr Emman. d. tom.1.q. 36.a.6. Suar. tom.4. de Relig. tr.8. lib.2.c. vlt. à n.2. Lezana in ſum. c.18.n.58.

37 Calix, & Patena non ſolùm conſecrationem amittunt ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum præfixum, & conſtitutum, vt bene docent Vaſquez 3. part. diſp.233. cap.4. num.34. S. Thom.3. part. quæſt.83.a.3. ad 6. Bellarm. lib.2. Miſſæ cap.14. Fagundez dict. cap.21. num.16. obſeruantes quòd tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hoſtiam capere non potuerit, & Calix etiã quãdo in eo commodè ſanguis Chriſti conſecrari non
38 poſſit. Vetùm etiam, † quando hæc vaſa deaurata ſunt, & vſu aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, conſequenter opus eſt noua conſecratione ex eo, quia conſecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & ſanguinis, poſita autem noua deauratione contactus non poteſt fieri in parte conſecrata, cum aurum additum conſecratum non ſit. Ita Syluest. Angel. Armil. & Tabien. verb. Calix, quos refert, & ſequitur Barthol. ab Angelo dialog.5. de Miſſa §.324. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.10.c.28. quæſt.4. & part.2. lib.9. cap.7. quæſt.3. Durand. dict. lib.1. cap.6. num.35. Fr. Emman. in ſumm. tom.1. cap.249. num.21. Suar. tom.3. diſp.81. ſect.3. col.3. verſ. ſolet vero Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib.29.n.199. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap.31. num.3. verſic.2. Fagundez d cap.21. num.24. Quidquid contrarium teneant Emmanuel. Sà verb. Calix, Selu. de beneſic p.1. quæſt.5. num.99. & Coninch de Sacrament. quæſt.83. art.3. dub.3. n.246. Layman. in Theolog morali lib.5. tract.5. cap.6. num.7. Diana moral. reſol p.2. tract.1 miſcel. reſol.3. Nec pro illis facit, quod Calix conſecratus non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium: quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit, non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationem Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in acceſſorium & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proxime fuit inſtitutum ad continendum & tangendum Corpus, & Sanguinem Chriſti, quod præcipuè ſit à parte deaurata, vt tenent Suar. Vaſq. Reginald. Coninch, & alij apud Bartholom. ab Angelo citatis locis. Nec etiã obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis Eccleſiæ conſecratæ perire, eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam; nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos 39
ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill. in verbo Calix numer.4. Barthol. ab Angelo dialog.5. de Miſſa §.
323. Azor. part.1. lib.10. cap.28. quæſt.5 † Nec etiam 40
amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut altare; ſi remoueatur à tabula conſecrata, amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur. Ita Henriq. lib.9. cap.28. num.2. litt. H. Barthol. ab Angelo d. dial.5. de Miſſa, §.326. Reginald. d. lib.29. num.200. Suar. diſput.81. ſect.7. verſic. curſus inquiri poteſt, Nogn. quæſt.83. art.3. dub.4. & Coninch ibid. dub.3. n.248. Azor. d. p.2. lib.9. c.7. q.7. vbi ſe remittit ad dicta part.1. lib.10. c.28. q.7. Fagundez d. cap.21. n.17.

Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum 41
Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent Suar. diſputat.89. ſect.3. ad fin. Reginald. d. lib.29. num.201. quamuis contrarium aſſerant Vaſquez d. c.4. n.36. Nogn. q.83. a.3. dub.4. Coninch ibid. n.245. Henriq. lib.9. de Miſſa, cap.28. §. litt. O, Fagundez d. lib.3. c. 22. n.14.

Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, mani- 42
pulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illa benedicere non poſſint, ita Vgolin. cap.31. num.4. nec ipſius Epiſcopi delegatione, vt ibi probat num.6. & ita ſibi reſponſum fuiſſe in Sacra Rituum Congreg. teſtatur Poſſeuin. de Officio Curati cap.2. num.37. & me citato in hoc loco
Homobon. d. reſolut.4. & † qualiter benedicantur in- 43
uenies in libro Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vide Pinell. de Miſſa ſacrificio, cap.14. Iacob de Graffiis in deciſ. aureis lib.2. cap.41. part.1. Valent. tom.4. diſp.6. quæſ.11. puncto 3. Fr. Emmanuel. in ſum. tom.1. cap.249. nu.12. Suar. tom.4. diſp.82. ſect.2. & 3. Nogn. quæſt.83. articul.3. dub. vltim. & Coninch ibi. numer.250. Barthol. ab Angelo d. dialog.5 § 258. cum ſeqq. Chamerot. de Euchariſt. c.8. dub.10. Bonacin. de

Sacram.diſp.8.quaſt.vnica pu .Øo 5.num.43.cu ı ſeqq.
Azor.*4.part.1.lib.10.cap.38.quaſ.8.cum ſeqq.* Si cin-
gulum ita frangatur, vt reuera pars non ſufficiat ad
cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem,
ſecus ſi longior pars adhuc ſufficeret ad cingendum.
Ita Coninch.*de Sacram.quaſt.83.a.2.dub.3.num.25.*
Molfeſ.*in ſum.tom.1.tr.3.c.12 n.22.* Diana *mor.l.re-
ſol.p.2.tr.2.miſcel.reſol.4.*

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales,
quin verò Cuſtodes, & Guardiani, ſiue Priores, &
quicumque alij in aliis Religionibus illis correſpon-
dentes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſti-
ca paramenta, ſiue ornamenta ex conceſſione Leo-
nis X. relata *in compendio M. dic.verb.benedicere Ec-
cleſiaſtica,§ 14* vbi dicitur, quòd ſupradictus Leo X.
conceſſit Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſto-
dibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum
Obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, vt omnia, &
ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ Eccleſias,
Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque exi-
ſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramen-
ta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum
cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſ-
ma non interuenit, pro eorundem Fratrum vſu tan-
tum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo
priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui
priuilegium habent communicationis, & refert Fr.
Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom.2.quaſ.
40 art.1.concl.1.* vbi *concluſ.2.* reſoluit ſimplices Sa-
cerdotes, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non
fuerint Prælati, non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta,
& paramenta benedicere, & *art.2. concluſ.1.* aſſerit
certiſſimum eſſe quòd Prælati Generales, & Prouin-
ciales, & ſimiles Prælati, qui in aliis Religionibus
eiſdem correſpondent, & etiam Guardiani, & Prio-
res Conuentuales, aliiſque Prælati locales benedice-
re poſſunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pon-
tificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per Greg.
IX. provt refertur *in compendio verb.benedicere Ec-
cleſiaſtica §.1.* conceſſum eſt, quòd minores Fratres
Preſbyteri in terris infidelium exiſtētes poſſunt be-
nedicere non ſolum veſtes Sacerdotales, verum-
etiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe
eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non
habetur. Aduertendū tamē quod huiuſmodi Præla-
ti Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta
ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolem-
ni benedictione valent benedicere, vt conſtat ex cō-
ceſſione Leonis X. illis facta, de qua ſuprà, ex qua
colligitur minimè hoc ſibi concedi pro aliis. Tam-
burin.*de Iure Abbatum tom.1.diſp.12.q 2.num.2.* vbi
intelligit ſecluſa conſuetudine, Barthol. Gauant. in
comment.ad rub. Miſſal.tom.1.p.4.tit.19.num.21. vbi
adducit decretum *S.Cong.Rituum 24. Auguſti* 1609.
& *n.12.* in noua edit. ſubdit *eandem S. Cong. de 18.
Aug.* 1629. prorogaſſe contrariam conſuetudinem,
Lezana *in ſum.q.Regul.c.18.n.57.* Quicquid dicant
Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, &
Alphonſus à Vera Cruce, quos refert, & ſequitur
Fr. Emman.*q.reg.tom.1 q.19.a.1.* Laurent. de Peirinis
ad conſtit.Iulij II.§ 19.n 44.

45 Verùm huiuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar,
benedictionem, & noua indigent, quando ita fran-
guntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant
deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figu-
ram: ex quo verius eſt, Albam non indigere noua
benedictione, ſi ad eam reficiendam aliqua adiun-
gantur, quorum additione remanet adhuc prior fi-
gura, etiamſi quæ adduntur, non ſint benedicta; ac-
ceſſorium enim ſequitur principale, è contra tamen
deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica,
quamuis illi poſtea eadem manica aſſuatur; nam per
acceſſionem manicæ ita perſtringitur, vt non ſit apta
ad vſum, ad quem fuerat deſtinata, nec amplius reti-
net priorem figuram. Ita Armil. *verb. benedicere,
num.3.* Angel. *verb.benedictio, num.3.* Bartholom. ab
Angelo *d.dialog.5.§.165.* & ob hanc rationem ſtola
facta de planeta benedicta, debet iterum benedici,
quia ad ipſam eſt data particularis benedictio, & eſt
mutata forma, quæ dabat eſſe rei: ita Fuſc. *de viſit.
lib 1.c 23.n.15.* Vgolin. *d.c.32.§ 1.n.6.* vbi etiam re-
ſoluit, quod ſi huiuſmodi veſtes breuiores factæ
ſint, modo formam non mutent, benedicendas ite-
rum non eſſe, & in fine dicit, quod ſi vti illis ad Di-
uina non poſſumus, igne comburendæ erunt, ne ad
profanos vſus transferantur.

Campanas quoque benedicit, & Chriſmate vngit 46
Epiſcopus, vt ſcribunt Durand. *in rationali diuino-
rum, lib.1.c.4* Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.1.c.22.*
Vgolin. *de poteſt Epiſcopi cap.31.§.1.num.2.* Camill.
Borrell. *de præſtantia Regis Cathol.c.78.n.14.* late Cæ-
ſar. Baron. *annal. Eccleſia tom.10. pag 810.* latiſſimè
Angel. Roccha *in ſpeciali tractat de campanis, c.5. de
campanarum conſecrat,* vbi etiam tradit formam, &
verba conſecrationis; Marc. Anton. *var.reſol.lib.1.
reſol.112.caſu 3.* vbi etiam reſoluit Abbates non poſ-
ſe benedicere campanas, quia hæc benedictio vide-
tur eſſe Ordinis Epiſcopalis ratione inunctionis olei
ſacri. † Benedicuntur huiuſmodi campanæ, ait Con- 47
cil. Colonienſe *tit.de conſtit. & conſuetudinibus, c.14.*
vt vocetur populus ad conueniendum in Templis,
& Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles
omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius
inſtitutionis meminit liber Romani Ordinis relatus
in cap.1. de officio Cuſtodis, vbi Campanæ appellan-
tur ſigna, quia in eum finem pulſantur, vt ſint ſigna
temporis quo Cleri ad diuinas horas recitandas, &
fideles ad intereſſendum Sacris, debent conuenire,
conſonat text. *in cap.ſolent, de conſecr.diſtinct.1. & in
cap. 2. de officio cuſt.* cum aliis adductis per Steph.
Coſta *in cap.alma, §.adiicimus, num.10 de ſentent.ex-
communic.lib 6.* † Ait deinde Colonienſe Concilium 48
inſtitutas eſſe, vt timeant Dæmones, eoque ſonitu
territi diſcedant, & vt repellantur procul hoſtiles
exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbi-
num, impetus tempeſtatum, & fulgurum, infeſta to-
nitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus
procellarum, & aereæ tempeſtates proſternantur, vt
aſſerit Fuſc. *de viſitat.lib.1.cap.14.num.7.* & latiſſimè
poſt alios nouiores Martin. Delrius *diſquiſit. magic.
lib.6.cap.3.quaſt.33.ad fin.litt. F,* Binsfeld. *in confeſſ.
maleſic.poſt concl.fin.dub 6.* Thom. Boſſi. *de ſignis Ec-
cleſ.lib 2* Emman. de Cerda *in libros dos pos de Man.
p.1.r.6.fol.155.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab.
Iuris ſpirit, lib.12.c.27.n.97.* Aduertit tamen Sera-
phin. *deciſ.223.* quòd licèt Campanæ ſint benedi-
ctæ, non prohibentur retineri, & vti pro ſeruitiis
etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus
diuinus. Verùm *ſacra Congreg.negotiis Epiſc. & Re-
gul.propoſita de anno* 1581. cenſuit campanas conſe-
cratas etiam in turri profana exiſtentes nullatenus
vſui profano inſeruire debere, etiamſi in hunc vſum
à ſæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod
poteſt Epiſcopus prohibere ne campanæ pulſentur,
ſi non ſint benedictæ, cenſuit *S. Congreg. Rit. in
Aprutina 5.Iulij 1614.*

Hinc colligitur Campanas non baptizari Baptiſ- 49
mo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt
Caluiniſtæ, ſed benedici optimis quidem rationibus,
quas latè proſequuntur Martin. Delrius *vbi pro-
ximè,*

ximè, Durant. d.c. 22. num 6. Torreblanca d. lib. 1 2. c.
27. num r. 98. Deinde non deſunt, qui effectus præ-
dictos campanarum tribuant naturali virtuti ſoni-
tus illarum, quaſi eo attenuetur aër, & diſſipentur
turbinum, & tempeſtatum impetus, ac procellarum
ſpiritus, vt voluit Petr. Meſſ. in ſu ſyn. lio. 2. c. 20.
Quod gratis dictum iudico: nam prædicti effectus
tribuuntur benedictioni, ſeu conſecrationi, ſic diui-
no iuſſu, ſeu beneficio operante, vt de aqua benedi-
cta diximus infra a leg. 28 num. 58. cum ſeqq. ſi tamen
hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. d.c. 22. n.
4. & Deum ipſum, qui Numer. 10. ait, ſi clangetis, vlu-
lantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram Domino
Deo veſtro, vt eruamini de manibus inimicorũ veſtrorũ.
50 Cùm prædictæ campanæ ex principali ipſarum
inſtitutione inſtitutæ dicantur, vt vocetur populus
ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annun-
ciandas Dei laudes, ex ceſſante ratione meritò con-
ſtitutum eſt ne tempore interdicti illa pulſentur, vt
probat text. cap. alma. § ad idem, de ſent. ex excomm.
& bene tradit Stephan. Coſta ibi num. 2. & Couar.
p. 2. §. 4. n. 5 verſ. 13 & poſt eum, & Nauar Vgolin. &
Henriq. proſequitur latiſſimè Sayr. de cenſur. lib. 5.
c. 9. à princip. quibus adde, quæ breuiter reſoluit Aui-
la eod. tr. p. 5 diſp. 4. dub. 2. dub. 8. & latiùs Suar. eod. tr.
diſp. 34. ſect. 1. n. 15. cum ſeq Fuſc. d.c. 14. n 12. Angel.
Rocca d. tr de campan. c 25. cum quibus proſequere
ad omnia, quæ in hac materia occurri poſſunt, & vl-
tra omnes latiſſimè Mar Alter. de cenſur tom. 1. diſp.
5. c. 2. verſ. tertia concluſio, Borrel. d.c. 78. n. 13. & 15.
cum ſeqq.
51 Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Mo-
niales. & dat illis velum conſecrationis, vt probant
text. in c. deuotis 20 quæſt. 1. c. 1. de ſupp. neglig. Prælat.
Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt. 8. numer. 1. Hie-
ron. Roder. in compend. q. Regul. reſol. 3 c n. 2. Benedict.
Bommathæus de modo conſecrandi Virgines, c. 4. n. 5,
me citato in hoc loco Tambur. de iure Abbatiſſar diſp.
27. q. 5. Azor inſtit moral. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 6. nouiſſi-
me Marcel. Vulpe in praxi iudici. fori Eccleſ. c. 4.
n. 7. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi, c. 31. §. 2. n. 1. vbi etiam
cum Nauar. conſ. 1. de Sacram. non iter. concludit
hanc benedictionem iterari non poſſe, quod etiam
tenent Azor. d. p. 1. lib 13. c. 10. q 4. Tambur. d. diſp. 27.
q. 8. Ludouic. Mirand. loco infra citando, q 7. a. 7. concl,
2. in fine; nihilque pro hac benedictione recipere de-
bet alioquin ſimoniam committeret, c ſi ut certa, de
ſimonia, refert me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d.
c. 4. n. 7.
52 Ea benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt
poſſit conferre minores Ordines, c. quoniam 69.
diſt. c. cum contingat, de ætate & qualit. Clement. atten-
dentes, iuncta gloſſ. verb. benedici, de ſtatu monachor.
53 Angel. verb. Abbas, n. 4. † Debet autem benedictio
huiuſmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines
conferri poſſunt, gloſſ. in d. Clem. attendentes, verb. be-
nedici, & ſic Dominico die, & intra Miſſarum ſolẽ-
nia, vt de Virginum benedictione agentes reſoluũt
Salzed. ad Bernard. c. 26. verſ virginum, Piſcara in pra-
xi criminali lib. 2. c. 7. n. 1. Tamburin. de iure Abbatiſſar.
diſp. 27. q 6. verſ. Piſcara. Quæ quidem benedictio,
ſine aliquo examine danda eſt, Innoc. in d. cap. 1. de
ſuppl. negl. Prælat. niſi quod fidei profeſſionem emit-
tere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ
54 in Pontificali. † Si Epiſcopus tertiò requiſitus bene-
dicere ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas, non
expectata benedictione, officium adminiſtrare, &
Ordines conferre, ſed hoc in odium temeritatis Epi-
ſcopi ſine cauſa denegantis benedictionem Papa
concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædi-
ctum effectum non operetur, d. c. 1 de ſuppl neglig.
prælat. Et † eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt
delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz
d q. eſt 8. num c. hinc aſſerens Vicarium, qui non eſt
Epiſcopus, huiuſmodi benedictionem elargiri non 55
poſſe.
Non tamen poterit Epiſcopus intrare clauſtra
Monialium pro conſecratione, ſeu benedictione
ſororum, nec pro ipſarum confirmatione, iuxta
Concil. Trident. decretum ſeſſ. 25 de Regularibus c. 5. 56
verſ ingredi autem, vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus
Monialium Monaſteria ingrediatur, niſi in caſibus
neceſſitatis, & hic, de quo agitur, neceſſarius non
eſt, cum poſſit Epiſcopus conſecrare, benedicere,
aut etiam confirmare Moniales, ſeruata, & non vio-
lata ipſarum clauſura, conſecrando, benedicendo,
vel confirmando ipſas per feneſtram deputatam ad
imponendum eiſdem velum Ita Fr Ludou. Miranda
in manu. Prælat. poſt tom. 2. in tr. de ſacris Monial. b q.
2. artic. 14. Et † licet ſecundùm Canones non poſſint 57
conſecrari Virgines Moniales, niſi attigerint vigeſi-
mumquintum annum, vt in c. placuit, & cap. Virgines
20. q 1. nihilominus de vniuerſali conſuetudine poſ-
ſunt conſecrari ante vigeſimumquintum annum. Ita
Mar. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol. 4. caſu 14.
Cenſuit tamen Sacra Congreg. Moniales Virgines,
quas ſolas conſecrari fas eſt, ante vigeſimumquintũ
annum completum non eſſe conſecrandas, vt refert
Armendar. in addit ad recopil. legum Nauarræ lib. 1.
tit. 20. l. 1. de ætat. b. n. 2. † Conſuetudo verò benedi- 58
cendi Virgines non amplius eſt in vſu, & eam le-
uandam eſſe, ſi alicubi adhuc vigeret, reſpondit ſacra
Congreg. Epiſcoporum & Regularium in caſis propoſita,
Patriarcha Venet. 5. Decembris 1597. Piaſec. in praxi
noua Epiſcop 1. n. 4. verſ Virgines.
Similiter, & Abbatiſſæ benedicuntur, d. Clem. at- 59
tendentes, minores annis quadraginta, & quæ per
octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in
Abbatiſſas prohibentur, Concil. Trident. ſeſſ. 25. de
Regularib. c. 7 de cuius materia Ex. Emman. quæſ. reg.
tom. 1. quæſt 15. art. 5. Zerola in praxi Epiſcop. part. 1.
verb. Abbatiſſa § 1. par 16. Azor. d. par. 1. lib. 13. c. 10.
quæſt. 1 Valer Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30.
tract. 3. n. 166 Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2.
c. 1. à num. 45. Armendar. in addit. ad recopilat. legum
Nauarræ lib. 1. t c. 20. l. 1. de ætat. b. n. 19. Circa quam
ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert de-
ciſum Armendar. ad d lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. nu.
102. & in terminis reſoluit Nicol. Garc de benefic.
part. 7. c. 4. num 71. vbi etiam aſſerit prædictos qua-
draginta annos debere eſſe completos. † Abbatiſſa
temporalis (illa ſcilicet, quæ nonniſi ad triennium 60.
eligitur, ex ordinatione Gregor. X I I I. de an. 1583.
die 1. Ianu.) non eſt iure benedicenda, niſi Sancta
Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſeruet
contrarium, Nauar. conſ. 4. de Regul. in antiq. & conſ. 1.
de ſtatu monachorum nouis, Quaranta in ſumma Bulla-
rij verb. Abbatiſſa in fine, Piaſec. dict. cap. 2 numer. 3.
Franc. Ludouic. Miranda in man Prælator. in fine tom.
2. tractat. de Sacris Monialibus quæſt. 7. art. 7. concluſ.
vnic.
Quæri opportunè poteſt, an Epiſcopus non con- 92
tritus conſecrans Eccleſias, Calices, Virgines, con-
ficiens Chriſma, benedicens veſtes, & ſimilia, pec-
cet mortaliter? In qua quæſtione Medina in C. de
pœnitent. tract 1. q 6 dicit peccare mortaliter Epiſco-
pum, qui conficit Chriſma, benedicit oleum, aut
conſecrat Eccleſiam in peccato mortali; quia iſtæ
actiones

actiones videntur graoes, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quaten s per eas ſacratur materia Sacramenti. Verùm ceſſaote ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo eum Suar. *in 3. p. D. Thoma q. 64. art. 10. diſp. 16. ſect. 3.* quem refert Marc. Anton. Genuenſ.
62 *in man. Paſtorum, c. 63. n. 2.* vbi *n. 1.* reſoluit † Epiſcopum excommunicatum ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, Altaria, & benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem, me citato *in hoc loco* Homobon. *d. reſol. 4.*

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt, vt notat gloſſ. *verb. ſolemne in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.* Durand. *in ration. diuin. lib. 4. c. 59. n. 7.* Vgolin. *d. c. 31. §. 2. n. 1.* dummodo faciat in ſua diœceſi; in aliena enim Pontificalia exercere non poteſt, vt ſuprà latè diximus: quia benedicere populo competit Epiſcopo ratione dignitatis & iuriſdictionis, *cap. miniſtrare 26. quæſ. 6. cap. conuenit, de conſec. diſtin. 5.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 29. n. 8.* Hæc benedictio ſolemnis ab Epiſcopo datur in fine diuinorum Officiorum, his verbis. *Sit nomen Domini benedictum*, vt habetur in Pontificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis popolis in itineribus, eundo per ſuam diœceſim, Vgolin. *dict. loco num. 2.*

64 Verùm alij tenent poſſe Epiſcopum celebrantem priuatè in diœceſi aliena, (prout poſſe ſine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p. 1. verb. Epiſcopus, n. 15.* Alzed. *d. c. 13. n. 10. & 88.*) vti benedictione Epiſcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, cùm illa ſit potios Ordinis, quam iuriſdictionis; tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure, abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem, per cap. *cui licet, & ibi gloſ. de regul. iuris in 6.* Ita reſoluunt Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. p. 1. c. 2. n. 3. verſ. benedicit*, Zerol. *in ſimili praxi p. 1. verb. Epiſcopus num. 35.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 4. c. 67. n. 2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p. 1. c. 1. n. 11. & n. 89.* & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibos RR. Prælatis aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 203. n. 5.*

65 Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, vt poſt Ancharan. & Suar. atteſtatur Marc. Anton. Genuenſ *in manuali Paſtorum c. 63. num. 4.* Quamuis conſolerem ne Epiſcopus extra diœceſim benedictionem ſimplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Srephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 467. num. 58. tom. 1.* Vgolin. *de Officio Epiſcopi part. 2. cap. 32. §. 2. nu. 2.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib. 4. c. 17. num. 19.* qoos refert, & ſeqoitur Alzed. *d. part. 1. c. 13. num. 91.*

66 Preſbyter autem, nec qoidem ſimplicem benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *c. cùm ad celebrandas*, iuncta gloſſ. *de conſecration. diſt. 1 gloſ. verb. ſolemnitatem, in d. c. Abbates, de priuileg. lib. 6.*

67 Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem popolo impertiri in Eccleſiis ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum Sacrificia perfecta & abſoluta, poſt Veſpertinas preces, aut Matutinas decantatas non autem, alibi publicè, aut per vias, aut Cioitates, aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciali hanc poteſtatem ſit conſequutus. Ita probatur *in c. Abbates, de priuil. in 6.* Fr. Emman. *quæſt. reg. tom. 1. quæſt. 18. art. 1.* Azor. *d. lib. 11. c. 20. q. 7.* Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. dict. c. 1. in fine*

Præſente Legato de latere non poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi benedicere populoo, & deferre veſtes, ſcilicet Mozzetam ſignificantem iuriſdictionem illius ordinariam; quia præſentia maioris, deponetur poteſtas reuerentialis minoris, licet contentioſa non amittatur, latè Stephan. Gratian. *deciſ. 29. n num. 1.* vbi *num. 4.* quòd deferre candam non denotat ſuperioritatem, & *num. 7.* quòd Epiſcopi, aſſiſtentibus Cardinalibos, non portant Rochetum ſaltem diſcoopertum, & *num. 14.* quòd ſufficit præſentia in loco. 68

ALLEGATIO XXVIII.

Epiſcopus pollutas Eccleſias quando reconciliare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit.*
3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*
4 *Errore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam nõ polluit.*
6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus.*
8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*
9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi.*
10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*
11 *Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibentur.*
13 *Dormiens inter ſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, quia furioſo æquiparatur, Eccleſiã non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*
14 L. ſi ſeruus §. fornarius, ff. ad l. Aquiliam, *declaratur.*
15 *Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, diſputatur.*
16 *Eccleſia non polluitur ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*
17 *Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutela, inculpabile eſt.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*
19 *Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Eccleſia quare polluta dicatur.*
22 *Eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*

Orate

22 *Oraſeria, quæ domi habentur, nomine Eccleſiæ non veniunt.*

23 *Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario.*

24 *Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum.*

25 *Iudex roum ſuſpendẽs intra Eccleſiam, eam polluit.*

26 *Occidens ab Eccleſia hominem extra illam exiſtentem, eam non polluit, ſecus è conuerſo.*

27 *Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit.*

28 *Ratio differentiæ aſſignatur.*

29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo, illa polluitur quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſũ homicidium ex parte occidentis.*

30 *Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem.*

31 *Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui.*

32 *Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia, præſumptio eſt vehemens.*

33 *Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis.*

34 *Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa.*

35 *Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur.*

36 *Ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſè effundatur, Eccleſia non polluitur.*

37 *Sanguinis effuſio propter quam Eccleſia polluitur, debet eſſe publica.*

38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*

39 *Occultum in præſenti materia, quod dicatur?*

40 *Publicitas pollutionis, Eccleſiam non polluit, ſed potius, pollutam oſtendit.*

41 *Sacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam pollutam, in ea celebrare poteſt.*

42 *Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam.*

43 *Effuſio ſeminis in ſomnis non ſufficit, vt Eccleſia polluatur.*

44 *Effuſio ſeminis Eccleſiam polluit, ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali.*

45 *Eccleſia non polluitur, ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accidat ſupra tectum, vel infrà Eccleſias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, aut turri cymbalorum.*

46 *Coitus coniugalis an Eccleſiam polluat? affirmatiuè reſpondetur.*

47 *Contraria opinio receptior.*

48 *Vtraque diſtinctionis fœdere componitur.*

49 *Seminis effuſio requiritur, vt contingat in ſufficienti quantitate.*

50 *Eccleſia an per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem à parte rei polluatur? oſtenditur.*

51 *Eccleſia non polluitur, quando actus luxurioſus fit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat.*

52 *Eccleſia polluitur, ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percuſſor.*

53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes.*

54 *Celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non fit.*

55 *Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia.*

56 *Licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo.*

57 *Eccleſia non conſecrata, ſed tantùm benedicta reconciliari poteſt per quemcumque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ benedictæ aſperſionem.*

58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque, oſtenditur, &* num. 59.

60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem.*

61 *Reconciliatio vbi haberi non poteſt per Epiſcopum, quia longè abeſt, & venire non poteſt, an idem Epiſcopus ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur?*

62 *Quid tamen in hoc ſecurius ſit ſeruandũ? oſtenditur.*

63 *Sacerdos, ſi contingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi cœptam habeat conſecrationem, aliàs ſecus.*

64 *Prælati Regulares benè poſſunt conciliare Eccleſias quacumque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas diætas.*

65 *Diæta quælibet continet viginti milliaria.*

RECONCILIATIO, quæ eſt diuerſa à conſecratione, de qua *al eg. præcedenti* actum fuit, adhibetur per Epiſcopum in caſibus pollutionis Eccleſiæ, de quibus vltra gloſſ. & Doctores *in c. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſia, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.* tractãt D. Thom. *3. part. quæſt. 83. art. 3.* vbi communiter Theologi, præſertim Suar. *diſp. 81. ſect. 4.* diſputant iidem Theologi *in 4. diſtinct. 13.* vbi Sot. *quæſt. 2. art. 3.* & cæteri ſequaces, Syluest. *verb. conſecratio, q. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 4. cum ſequentib.* Nauar. *in manual. cap. 27. n. 251.* Iacob de Graff. *in aureis decif. part. 1. lib. 2. c. 48. numer. 21. cum ſequentib.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1 c. 123.* Henriq. *in ſum. lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 6.* Tolet. *in ſumm. lib. 5. c. 8.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 9. cap. 5.* Sayr *de cenſur. lib. 5. cap. 16.* Auila. *eodem tract. p. 5. d. 7.* Cened. *p. 3. Collect. 12.* Miranda *in man. Prælator. tom. 2 quæſt. 39. a. 5.* Vgolin. *de poteſtat. Epiſcopi, c. 29.* Gambarupta *de caſibus reſeruat. c. 15. caſu 5. fol. 201. cum ſequentib.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. d. 1. de interdicto, c. 1. cum ſeq.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præ. 1 lib. 3. c. 14.*

Prima cauſa, propter quam Eccleſia polluitur, 2 & reconciliatione indiget, eſt quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam Eccleſiam ab aliquo patratur, prout habetur *in d. cap. propoſuiſti, & in cap. ſi motum, de conſecrat. diſtinct. 1.* Fagundez *d. c. 14. numero* 8. Vel quoties ſanguinis effuſione fœdatur, vt probant text *in cap. eccleſiis, de conſecrat. diſtinct. 1. & in cap. ſuarum, de priuileg. & in cap. 1. de conſecrat. Eccleſia,* tenent Henriquez *dict. cap. 27. §. 5.* Tolet. *dict. c. 8. a numer. 12.* Sayr. *in claue Regia lib. 3. c. 7. numer.* 8. Vgolin. *d. cap. 29. §. 1.* Mar Alter. *d. cap. 1. verſ. ſex autem modis,* Miranda *dict. art. 5. conc. 1. 1. verſ. 1.* nouiſſimè Caſtr. Palao *in opere morali tract. 11. diſp. 3. puncto 2. num. 1.*

Dixi, *voluntarium*, quia aliàs ſi inuoluntarium ſit 3 homici

homicidium, vel inuoluotaria effuſio, nempe caſu contingens, & veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors contingat, vel ab aliqoo, qui non ſit compos mentis, qois exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minimè per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur: & ita reſoluunt Nauar. & Henriq. dictis locis; Gambarupta d. caſu 6. num. 9. Mar. Alter. vbi proximè, Vgolin. d. cap. 29. §. 1. verſ. locum non habet, Sayt. de cenſur. lib. 5. cap. 16. numer. 4 Farinac. in
4 praxi crimin. tit. de homicidio, quaſt. 125. n. 22. † Nam qui furore captus, & tempore eiuſdem malum gerit, palam eſt non conſentire ex defectu voluntatis, & inde eſt, quòd nullam pœoam meretur, l. illud, ff. de iniuriis, cap. illum, 15. quaſt. 1. l. ſed etſi, §. 1. ff. ad l. Aquiliam, l. penult. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de parricidiis, cum aliis citatis per Menoch de arbitr. caſu 325. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidii, num. 79. cum ſeqq. Molin. de Iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 38
5 Ex eadem ratione id ipſum dicendum videtur in homicidio patrato intra Eccleſiam ab illo, qui tunc temporis ebrius erat, nam ebrius non multum diſtat à furioſo; vbi enim ebrietas, ibi & furor eſt, cap. nentor, 35. diſt. Cui reſolutioni non obſtant varia Iura pœnam irrogantia patrantibus delictum, ebrietatis tempore, vt habetur in l. reſpiciendum, § delinquunt, verſ. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebriauerunt, 15. quaſt. 1. & in cap. à crapula de vita, & honeſt. Clericor. procedunt enim prædicta Iura, non quia tempore ebrietatis commiſſum delictum voluntarium dici poſſit, nec ob culpam ex ipſo delicto prouenientem, ſed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
6 malum fuit ſecutum, præſertim † ſi quis inebriari contingat ſciens ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere; quo caſo non erit immunis à culpa, & pœna homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, ſaltem extraordinariè, vt per Couar. in Clement. ſi furioſus. part. 3. in initio num. 31. Gomez tom. 3. de delictis c. 1. num. 73. Tiraquel. de pœnis temperandis cauſ. 6. nu. 9. cum ſeqq.

7 Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi reſolutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus; ſecùs verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum; tunc enim homicidium erit propriè voluntarium dicendum, & ex conſequenti per illud intra Eccleſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda erit, ex traditis per Bald. in repetit. l. prima, column. penult. verſ. extra quaritur. C. vnde vi, & l. data opera, C. qui accuſare non poſſunt, & Rip. in l. vltim. num. 79. C. de reuocandis donationibus, & Menoch. de arbitr.
8 caſu 326. num. 7. † Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, & ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit delictum, & magnum arguat defectum, nunquam præſumitur niſi probetur per indicia, & cõiecturas apparentes, argumento tex. in l. meritò, ff. pro ſocio, & in reg. e. ote, de regulis Iuris, in antiquis, iunctis traditis per Maſc. de prob. concl. 578.

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi, & omnia in materia deſiderata, vide apud Doctores per tex. ibi in l. omne delictum, §. per vinum ff. de re militari, Gregor. Lopez l. 5. verb. embriagarſe, tit. 8. part. 7. Gomez dict. cap. 1. nu. 73. Menoch d. caſ. 326. & caſ. 377 a num. 3. Perez tit. 8. in rub. lib. 8. ordinament. pag. 103. cum ſequentibus, & l. 1. in fine, in addit. illo tit. & lib. pag. 208. Azeued. lib. 1. num. 32. titul. 13. lib. 4. noua recopil. Bellacomb. tom. 2. commun. opin lib. 9. tit. 13. num 79. pag. 495. & Chirch. tit. 30. num 100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 77 verb. ebrij, Paulos Comitol. reſponſ. moral. lib. 5. quaſt. 5. & 6. Pined. in vita Diui Ioan. Baptiſta lib. 3. art. 2. cap. 1 pag. 142. Molin. dict. tract. 3. diſput. 38. à nu. 5. Petr. Caball. d. tract. 3. num. 187. nouiſſimè Nouar in praxi elect. & variar. fori ſect. 2. q. 41. in vlt edit. † 10
Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex qoo multa mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat ſenſom, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ſecreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, provt referunt Menoch. de arbitrar. caſ. 404. à n. 1. Pr. Emman. quaſtion. regul. tom. 1. quaſt. 36. art. 1. Farinac. fragmentor. criminal. p. 7. litt. C. n. 353. Leſſ. de Iuſtitia lib. 4. dub. 3. n. 13. cum ſeq. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda lib. 2.
cap. 15. à n. 39. Hinc † ſolitus inebriari ſacris Ordi- 11
bus inſigniri non poteſt, vt reſoluit Farinac. d. litt. C. p. 212. vbi allegat Rebuff. in praxi beneficiali p. 1. tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis, gloſ. 4. n. 8. Salzed. d. cap. 77. litt. A, verſ. vnde conſuetis, Ce-
ned. ad Decretum collect. 33. n. 4. Imò † ipſis Clericis 12
prohibetur, ne ad potus æquales bibant quod Galli vocant, brinder, vt probat text ſic intelligendus, in dict. cap. à crapula, & tenent Rebuff. ad l. 43 de verb. ſignific. pag. 134. Leſſ. dict. cap. 3 dub. 4. num. 31. cum ſeqq. Camil. Borrel. in ſumm. omnium deciſ. tit. 11. num. 31. tom. 1.

Similiter ex eadem ratione prædicta reſolutio, 13
quatenus habet ex homicidio voluntario intra Eccleſiam patrato, ipſam pollui, limitatur vt non procedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab aliquo dormiente inter ſomniandum; quia ſimiliter inuoluntarium dicendum eſt, & tanquam à furioſo commiſſum, cui æquiparatur dormiens, l. . § adipiſcimur, ff. de acquirenda poſſeſſione, Clement. ſi furioſus, de homicidio, cap meritò, & cap. ſanè, 15. quaſt. 1. cap. maiores, §. ſed adhuc, & §. item quaritur, de Baptiſmo, ideo excuſatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iaſon. in dict. §. adipiſcimur, obſeruant Couar. in dict. Clement. ſi furioſus, part. 3. in initio, num. 6. Gomez dict. cap. 1. num. 74. Tiraq. de pœnis temperandis cauſ. 5. Menoch. de arbitrar. caſ. 327.
Molin. dict. tract. 3. diſp. 38 à num. 10. † Nec obſtat 14
huic reſolutioni text. in l. ſi ſeruus. §. ſi fornarium, ff. ad l. Aquiliam, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res combuſta ſit, tenetur ad damnum; quia videtur eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictum incendij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tempore erat dormiens, ſed potiùs à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commiſit antequam dormiret, dum ignem relinquit accenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum ſequutum eſt, argumento regulæ, qui cauſam damni dat, de qua in c. vlt. de iniuriis.

Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam du- 15
bij, an ſcilicet per homicidium caſuale, attamen volitum in ſua cauſa, qoia aliquis dabat operam rei illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, cenſeatur Eccleſia polluta? Veluti ſi Clericus, aut Monachus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, provt in terminis c. tua nos, in princ. de homicid. vel ſi Magiſter correctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſerit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur, vt in terminis cap. Presbyterum, eodem tit. de homicid. iuncta l. præceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. ſed & ſi, §. vlt.

vlt.ff.eodem tit. Et ſanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Eccleſia ſit cenſenda, & per conſequens reconcilianda, cum non ſit merè caſuale, nec inculpabile, ſed potius volitum, ſi non in ſe ſaltem in cauſa; vt per D.Thom. *2. 2. quæſt. 64. art. 8.* Conſtat hoc etiam à ſimilitudine rationis; nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus cenſeatur, & per conſequens minimè aptus ad Miſſæ Sacrificium, & cætera diuina miniſteria peragenda: ſicut ergo Clericus, qui ſpirituale templum dicitur, domicilium committens in prædicta ſpecie pollutus dicitur, ſic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne ſimiliter in ipſo ante reconciliationem Miſſa celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum ſpirituale, & per conſequens quandoque pollui dicitur, ad quod eſt text. optimus *in cap. in eo 32. quæſt. 4 cap. non ſolum 32 quæſt 7.* Ex quibus omnibus bene conſtat prædicta reſolutio, nempe per homicidium caſuale patratum intra Eccleſiam, attamen ex illicito opere ſecutum, pollutam eandem Eccleſiam eſſe cenſendam, id quod videtur eſſe de mente Nauar. *d. c. 27. nu. 251.* quatenus idem affirmat dicendum homicidio ſecuto ex ludo illicito habito intra Eccleſiam.

16 Ex dictis etiam benè infertur minime pollutam eſſe cenſendam Eccleſiam ex homicidio intra eamdam contingente, ſecuto tamen ex defenſione proximi, dum ſcilicet quis ſe defendendo ſeruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo eſt gloſ. communiter recepta *in cap. vnico. de conſecrat. Eccleſiæ lib. 6.* quod triplici ratione confirmatur. *Prima*, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim ſe defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occiſionem proximi inuaſoris, ſed potius ſuam naturalem defenſionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium neceſſarium, & ordinatum ad ipſam defenſionem. *Secunda*, quia tale homicidium iniurioſum dici nequit, qui enim ſe defendendo, ſeruato prædicto moderamine, alium occidit, vtitur iure ſuo, argumento text. *in l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, & iure*, vbi Bar. Paul. & cæteri ſcribentes, D.Thom. *2. 2. quæſt. 64. art. 7* Sot *lib. 5. de iuſtitia. quæſt. 1. art 8.* habetur etiam *in cap ſignificaſti 2. lib 2. de homicidio, & in cap. dilecti, de ſentent. excomm. & in l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrup. pauperiem fec. dic* & ideo dicendus eſt taliter ſe defendens, quòd nemini facit iniuriam, argum. text. *in l. Proculus, ff. de damno infecto & in cap. cum Eccleſia 31. de elect.* & in aliis citatis à Maſcard. *de probationib. concl. 1052. num. 31.* Surd. *conſil. 374. num. 17.* Flamin. *de reſignation tom. 2. lib. 15. quæſt. 1. num. 165.* *Tertia*, & vltima ratio eſt, quæ deducitur ex ſimilitudine proximè adducta: nam ſicut Sacerdotes, qui templum ſpirituale dicitur minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur *in dict. Clement. ſi furioſus*; ſic ſimiliter Eccleſia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta cenſeri; ſicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in c. ſentet etiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, cum ſimilibus) neceſſariò peccaminoſum homicidium ſupponit, per quod homo, & ita ſpirituale templum polluitur, ſic etiam & à fortiori, hoc ipſum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiuſdem neceſſariò peccatum ſupponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum ſanctum* tuum; cuius peccati reliquias, & inimici fantaſias Eccleſiaſticus miniſter per aquæ benedictæ aſperſionem, exorciſmos & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict. cap. propoſuiſti, & in cap. pen. & vltim. de conſecrat. Eccleſia, & in dict. cap. ſi motum, & in cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt. 1.*

Diximus, *ſeruato moderamine*, &c. quia tunc demum homicidium ad defenſionem commiſſum impunibile eſt, quando ſcilicet fuerit in eo ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs ſecus, Clar. *in §. homicidium num. 27. verſ. ſcias tamen*, Maſc. *de probat. concl. 1166. num. 19.* Iacob. Alter. *de homicidio neceſſario part. 1. num 382. cum ſeqq.* † Circa modum, tempus & cauſam conſiſtit inculpatæ tutelæ moderamen, Kircbon. *tom 1. commun. opinio. lib. 9. tit. 10. n. 15. verſ. ſed primò*, Sayr. *de cenſur. lib 6. cap. 17. à num. 7.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 125. num. 149. cum ſeqq* Chriſtoph. de Paz *in ſcholiis ad ll. ſtyli, l. 58. n. 5.* Rebell *de obligat. iuſtitia. part. 1. lib. 3. quæſt. 12. nu. 7.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quæſ. 2.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis lib. 2. concl. 110. conſid. 1. à n 9* Petr. Gabal. *de omni genere homicidij num. 94.* Vnde ſi is, qui ſe defendit, modum defenſionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſariò Eccleſia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis † taliter homicida non ſit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, ſed extraordinaria propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. *regul. 191. ampl at. 5.* Hipp *conſ. 137. num. 22. cum ſeqq. & ſingul. 110. incip. Occidentes aggreſſorem*, Baiard. *ad Clarum, § homicid. n. 90.* Menoch *de arbitr. caſu 277.* Maſcard. *concl. 1126. num. 40.* Farinac. *dict. quæſt. 125. num. 393.* Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus, quòd etiamſi verum ſit, quòd homicidium ſequutum in defenſionem propriam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia, vbi ſit, reconcilianda non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi, ſi tamen aggreſſor mortuus percuteret prius aggreſſum, libenter tenerem ex huiuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniurioſa ſit. 17 18 19

Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium intra Eccleſiam contingat, quia aliàs ſi extra eandem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis iniurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ; vel ante ianuam, vel in ianua ipſa, controuerſum eſt: non cenſeri pollutam dicit Graſſ. *d. lib. 2. cap. 48. num. 11.* Sed Gambarupta *d. caſu 6. numer. 5.* cum Gemin. *in cap. vnic de conſecrat. Eccleſ. lib. 6.* ſic diſtinguit; aut iſta ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta: aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim ſancta ſit, coinquinari non poteſt, *cap. veſtra, de cohabitatione Clericorum*, cum ſimilibus citatis à Gambarupta *dict. caſu 6. numer. 1.* ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiſcantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum. Ita Durandus *in rationali Diuinorum, lib. 1. cap. 14. num. 10.* Verùm Suar. *d ſect. 4. verſ. ſi violatur*, exiſtimat † rationem, quare Eccleſia polluitur, non conſiſtere in eo, quod 20 21

quo eſt optimus text. *in d. §. ſacram*. in final. verbis, vbi quando domus funditus, & ſimul deſtruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non cenſetur poſtea eadem reædificata, ſed diuerſa domus, & ideo expirat obligatio reſpectu eiuſdem, prout ibi notarunt ſcribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de ſolut.*

16 Nec obſtat, quòd † ſi nauis deſtruatur eo animo, vt ex iiſdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, cenſetur eſſe eadem nauis, & durat obligatio reſpectu eiuſdem, provt habetur *in d. §. ſacram, & in d. §. aliam*: vnde videbatur ſimiliter dicendum in domo eodem animo deſtructa, & per conſequens in Eccleſia materiali, maximè cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia 40. diſt. & in c. non turbatur. 24. q. 1.* ſatisfit enim ſi ex mente Bart. Pauli, Alexandri, & Iaſon. *ibidem* reſpondeas peculiariter, & vtilitatis cauſa introductum fuiſſe in naui, vt cum ſit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri ſoleat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio reſpectu eiuſdem ſi nouæ refectionis animo deſtruatur, & ex eadem materia reficiatur, quaſi potens ſit animus hoc operari: quæ ratio ceſſat reſpectu domus, cum ſit res immobilis, arg. text. *in l. ius ſingulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, ſeu potius declaratur ſupradicta ampliatio, vt procedat, quando Eccleſia in totum corruit, non verò quando tectum ſolommodo, integris, & illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua ſpecie minimè execrata cenſebitur Eccleſia, de quo eſt text. *in dicto cap. ligneis*, vbi gloſſ. & Doctores, & *in d. cap. propoſuiſti*, Gambarupta *de caſibus reſeruatis, cap. 15. caſ. 6. n. 16. fol. 204. verſo*, Axor *inſtit. moral. p. 2. lib. 19. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in verſ. vt in dubium*, reſoluit quòd ſi parietes Eccleſiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non eſt iterum conſecranda, & dicit idem *in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.* Ratio huius limita-

18 tionis illa poteſt eſſe, quòd † Eccleſiæ conſideratio tantum habet reſpectum ad Eccleſiam ipſam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & conſtruitur, & ita potius reſpicit parietum formam, quam vniuerſi ædificij: per conſecrationem namque conſtituitur in ſtatu diuinæ domus, quam non aliter repræſentat niſi iuxta lapidum diſpoſitionem, ſecundùm illud quod in illius dedicatione decantat Eccleſia, *quæ conſtruitur in Cælis viuis ex lapidibus*, & vbi, *expoſiti lapides ſuis coaptantur locis*; & inde eſt, quòd ſolemnitas Conſecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt ſi parietes ipſi igne decruſtentur intus, & exterius, ſimiliter Eccleſia ex eo execrata cenſeatur, vt notarunt gloſ. *verb. exuſta, in cap. Eccleſiis*, per text. ibi, *de Conſecrat. diſt. 1.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. num. 24. verſ. 2.* Miranda *d. art. 4. concl. 2.*

19 Verùm quando Eccleſia non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, & ſic à primis fundamentis ſucceſſiuè reficitur, tunc pars habita per modum acceſſionis etiam conſecrata habebitur; vnde etiamſi curſu temporis vniuerſa materia, quæ antea erat, modo non extet, ſed noua in totum ſuperueniat, adhuc non erit Eccleſia iterum conſecranda, ſed ad ſummum aquæ tantum benedictæ aſperſione exorcizanda, de quo eſt text. *in cap. de fabrica, verſ. & ideò, iuncta gloſ. verb. innouata. de Conſecratione diſt. 1.* gloſ. *verb. reconciliari in dict. cap. propoſuiſti*. gloſ. *verb. parietibus in dict. cap. ligneis.* Quare hanc ſententiam tenent Syluest. *verb. Conſecratio 2. quæſt. 5. verſ. tertius eſt.* Azor. *dict. part. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 6.* Mar. Alter. *dict. cap. 1. verſ. quando autem.* Ratio huius reſolutionis duplex aſſignari poteſt; prior eſt, quia dum Eccleſia paulatim, & ſucceſſiuè reficitur, magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, argum. text. *in cap. quod in dubiis, de Conſecrat. Eccleſ. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* Secùs igitur dicendùm videtur ſi modicæ parti parietis Eccleſiæ conſecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, ſed è contrario, Axor. *vbi proximè* Secunda ratio eſt, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò deſinit eſſe eadem Eccleſia, arg. text. *in l. quod in rerum natura ff. de legat. 2. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege ff. de legat. 1.* quibus Iuribus conſtat à ſimili quòd populus, ſeu communitas, licet curſu temporis amittat perſonas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiuſdem communitatis fuit celebratus, & nouæ perſonæ ſuperueniant; non ideò minus deſinit eſſe eadem communitas, & ideò actus & obligatio ſemel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitu- 20
dine, in eleuatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis ſuperis, quos ſibi effingebant, vt ex nonnullis Maronis locis comprobat Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 30. n. 4.* Latinis verò Altare à forma & ritu nomen iſtud ſortitum, quaſi alta res, ſeu alta ara: de cuius etymologia, inſtitutione, & vſu late Durand. *in rationali diuin. lib. 1. cap. 2. & 7.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 7.* Iacob. de Graſſiis *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6.* Steph. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 1. cap. 15. & 25.* Henriq. *in ſumm. lib. 9. cap. 28.* Soar. *tom. 3. deciſ. 81. ſect. 3. & 5.* Bellarm. *controu. tom. 3. de Miſſa lib. 1. cap 14. verſ. denique idem Paulus*, Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib. 2. c. 1. n. 6.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. a. 8. n. 2. & 3.* Lotter. *d. q. 30. n. 5.* vbi etiam dicit ſic in Eccleſia appellari reiecta voce Aræ, in qua veteres ſacrificabant ſuis falſis Diis.

Eſt autem † Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum; 21
aliud portatile *Primum* dicitur tota menſa, in qua integrum Sacrificium fit, de hoc eſt intelligendus text. *in cap ſi motum, de conſecr. diſt. 1.* & *in cap. 1. de conſecr. Eccleſiæ*, dum probant quòd ſi motum fuerit Altare, debet iterum conſecrari, docet Suar. *dict. ſect. 5. verſ. ſed quæri poteſt, verum abſque fractione, &c. Secundum* verò portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara*, dicimus, continens in ſe foramen cum conſecratione, & ſigno ſuperpoſitu, & facilè de loco ad locum moueri poteſt, tantæque debet eſſe latitudinis, ſecundùm Palud. quòd in eo poni poſſit pes Calicis, & Hoſtia conſecrata: explicant Durant. *dict. cap. 25. num. 7.* Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. c. 42. num. 4.* Petr. Greg. *ſyntagm. lib. 2. cap. 2. à num 15.* Suar. Henriq.. & reliqui *citatis locis*, Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 22. num 1.*

Altare ſaltem maius debet orientem Mundi pla- 22
gam reſpicere, quia etiam antiqua conſuetudine ſeruatum eſt, vt verſus Orientem Eccleſiæ ædificentur, Piaſec. *dict. cap. 5. num. 2.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 12.* Bonacina *de Sacram diſp. 4 quæſt. vlt. puncto 9. num. 13. verſ. præterea.* Contra Vaſq. *in 3 part. diſp. 233. cap. 1. numer. 19.* Solent in conſecratione petræ aræ, Reliquiæ aliquæ in illa, aut, ſub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confeſſione Altare ſacrificaturus ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum. quorum Reliquiæ ſita ſunt*; ſed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, poteſt poni aliquod fragmentiolum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, vt aduertunt Syluest. *verb. Altare numero. 4.* Fagundez

in

in quinque Eccleſiæ præcepta part.1.lib.2.c.22.num.6. vbi *num.9.* cum eod. Sylueſt. *citato loco num.3.* aſſerit ſe reſpondiſſe celebrari non poſſe in Altari portatili, ſeu in ara ſacra facta ex duobus lapidibus inſertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ inſtar libri claudi poſſit, & aperiri, vt in vno lapide Hoſtia, in alio Calix conſecretur.

23 Conſecratio petræ aræ, ſicut & Calicis, & Patenæ, ad ſolos Epiſcopos de Iure ſpectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. poteſt per ſimplicem fieri Sacerdotem. Ita Henriq. *lib.9.c.28.§.1.* Suar. *tom.3. in 3.p.diſp.81.ſect.5.verſ.tertiò additur,* Fagundez *d.cap.22.n.3.* Sic eodem Iure attento, Altaria ab Epiſcopis conſecrantur, ſiue ſola, ſiue vna cum Eccleſia, plura, ſeu vnum ſolum, *cap. cum ſit, de conſecrat. Eccleſia,* vnguntur chriſmate, *cap. Altaria, de conſecrat. diſtinct.1.* Fuſc. *d.lib.1. cap.22.num.9.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop.cap.30. num.1.* Lotter. *d.quæſt.30. à num.22.* vbi quòd nulli Sacerdotum fas eſt cõſecrare Altare huiuſmodi, qui non ſit in Ordine Epiſcopali, *cap. nullus, de conſec.diſt.1.* in tantum vt nec facultas iſta poſſit per Epiſcopum cuiuis ſimplici Presbytero delegari; eſt enim Ordinis Epiſcopalis, non autem iuriſdictionis, Azor *d.part.1.lib.10.c.27.quæſ.6.* Lotter. *dict.quæſt.30.num.23.* Ritus in Pontificali præſcripti omnes neceſſarij ſunt adhibendi, quos ſi aliquis ſcire cupiat, conſulere poteſt eundum Pontificalium librum, Vide Azorium *inſtit. moral. part.1. lib.10.c.27.q.8.* Suar. *tom.3.diſp.80.ſect.5.* Reginald. *in praxi*
24 *fori pœnitent. lib.29.num.190.* † Hoc autem Altare, lapideum debet eſſe, non autem ligneum, Fuſc. *de viſitat.lib.1.cap.11.num.6.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.30.num.1.* Lotter. *d. quæſt.30. num.20.* Permitti tamen poteſt Altare ligneum cum ara lapidea, non obſtante Conſtitutione ſynodali. Ita *S.Congreg. Rit. in Caietana* 10. *Nouembris* 1612.

25 Altaria conſecrata deſinunt eſſe ſacra, ſeu execrantur, itavt de nouo indigeant conſecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum eſt, itavt in reſiduo non poſſit commode contineri pes Calicis, & Hoſtia cum Patena ſine periculo labendi? aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, ſunt fracta, itavt moueatur ſigillum ſepulchri exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non: aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt Reliquiæ. Ita Henriq *in ſum.lib.9. cap.28.num.1.* Bartholom. ab Angelo *de Miſſa dialogo 5.§.384. 388, 390. & 392.* Suar. *diſp 80.ſect 5.* Coninch. *de conſ.quæſt.83.art.3.dub.2.* Reginald. *dict. lib.29.n.192.* Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.10.cap.26.quæſ.10. & cap.27 quæſ.12.* Vaſq. *in 3.part.diſp.232. cap.3. num.13.* Nugnus *quæſt 83.art.3.dub.3.* Vgolin. *dict. cap.30. num.4.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæſt.39. art.3.concluſ.1.* Fuſc. *de viſit.lib.1.cap.22 num.3.* Altare hoc portatile, ſtantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri poteſt ſine execratione illius: nam idcircò porthale dicitur, quoniam de vno loco ad alium portati poteſt, & in Eccleſia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari ſumi ſolet, & ea deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile conſecratum, petra ſacra, Vgolin. *d.cap.30.n.4.* Fuſc. *d.cap.21.nu.6. & c.22. num.2.*

26 Si Altare ſit fixum & ſtabile, vbi tota tabula Altaris conſecratur, execratur, ſeu violatur, ſi fuerit enormiter læſum, vel ſigillum, ſub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; ſeu lapis, ſub quo ſunt Reliquiæ, amoueatur, quod relinquitur Epiſcopi iudicio, qui ex re oculis ſubiecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecum execratio. Ita Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.d.cap.5.n.8.verſ.violatur,* Fr. Ludou. Miranda *d. art.3.concluſ.1.* Vgolin *d.cap.30.num.4.verſ.2.* Deinde violatur, & execratur hoc Altare fixum, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere Altaris, ſiue etiam & multò magis ſi ſit ſub ipſa menſa: vel ſi quid de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam moueatur; vt tenet Miranda *d.concluſ.1.* & denique aliis eiſdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.n.4.verſ.execratur.* Et cùm Reliquiæ in Altaris conſecratione ſint ponendæ, vt probat Fuſc. *d.cap.21.n.2.* ſequitur ſublatis illis eſſe Altare execratum, vt dicit idem Fuſc. *d.lib.1.cap.22. num.5.* vbi *num.6.* tenet noua reconciliatione opus non eſſe, ſi degradatus, aut interdictus, ſiue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expreſſum *in cap.2. in fine de Sacramentis non iterandis.* Lapis porſanatus Altaris poteſt vendi & licitè teneri ab emptore, ſed in loco decenti & honeſto, *S. Cong. Rit. in Reatina 9. Maij* 1609. Eccleſia execrata, cenſetur etiam Altare execratum; non autem è contra; nam Altare habet ſe vt acceſſoriũ reſpectu Eccleſię, Eccleſia verò habet ſe vt principale, argumento tex. *in c.1. in 2. reſponſ. de Conſecrat. Eccleſ.* vbi habetur quòd propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Eccleſia de nouo conſecrari, faciunt quæ Fuſc. *d.cap.22. numer.7.* Intellige de Altari portatili; nam in ſtabili dicendum eſt, quod exacrata Eccleſia non proinde exacratur Altare, nec reconciliatione indiget. Sylueſt. *verb. Altare, quæſ.11.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſito 34. & 35.* Miranda *dict. quæſt.39.art.7.* vbi reddit rationem, quia conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt à conſecratione Altaris; vnde illa violari poteſt combuſtis, vel collapſis parietibus, Conſecratione Altaris intacta remanente, & è contra poteſt deſtrui Altare, Eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. In Altari, in quo Epiſcopus celebrauit, non poteſt eo die celebrare Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, vt habetur *in cap.fin.de conſecrat.diſt.2.* Henriq. *d. cap.28.§.1.in fin.* Verùm *dict.cap.fin* procedere, quando Epiſcopus in propriis Eccleſiis, & in ſua diœceſi & ſolemni cærimonia, hoc eſt Pontificaliter celebrat, aſſerit Azor. *inſtit.mor.part.1.l.10.cap.27.q.10.*

Permittendum non eſt ſepulchra hominum ſu- 27
pra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi *in cap. non oportet, de conſecrat.diſt.1.* quem refert, & ſequitur Fuſcus *dict.cap 21. num.15.* & hinc reſpondit *Sacra Congregatio Archiepiſcopo Tranen.* 8. *Nouembr.* 1599. non eſſe conſecranda Altaria, ſub quibus ſepulta ſunt corpora mortuorum, niſi eis remotis, prout refert Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. d. cap.1.n.7. in fin.*

Dubitari poteſt an Eccleſia, ſeu Altare pollutum 28
cenſeatur, quando per Epiſcopum publicum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia proponitur? Affirmatiue eodem modo dicendum eſt, ſicut quando excommunicatus, ſeu infidelis in ea ſepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq. *in ſumm.lib.9.cap.27.numero 6.in fin.* Tolet. *lib.5. inſtruct. Sacerd. cap.8.prope fin. verſ. quinta.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop.cap.29.§.6.num.1.* Gambarupt. *de caſibus reſeru. cap.15.caſu 6.num.15.pag.204.* Sylueſt. *verſ.conſecratio 2. verſ.5.caſus eſt,* Nauarr. *cap.27.num.259.* dicit etiam receptum Suar. *diſp 81. ſect.4.verſ.4.violatur Eccleſia;* cuius rei ea tantùm ſolet aſſignari ratio, quæ à ſimili deducitur, inquiunt enim, quòd ſicut ſepultura corporis excommunicati ſufficiens eſt ad polluendum Eccleſiam

Patenæ Summus Pont. ſimplici Sacerdoti committere ex cauſa, vt docent Syluest. *verb. conſecratio* 2.*q*.8. Suar. *tom*.3.*in* 3.*p*.*diſp*.81. *ſect*.5.*verſ*. *tertiò additur*, Fagundez *d*. *cap*.21.*n*.14. Megal. *in ſuo promptuario Theolog. moral. verb. Abbas*, *num*.18.*&* *verb*.*Calix*,*n*.3. me citato *in hoc loco* Nauar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere*,*n*.5. Vnde Innocent. VIII. priuilegio ſuo edito *anno Dominicæ Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis conceſſit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris tẽporibus quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaque ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices conſecrare tam de dicto Ordine, quàm ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & poſſint, refert Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom*.2.*q*.41.*a*.4. vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non poſſe alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel. *in dubiis Regularibus verb. Abbas num*. 3. vbi *num*.4. cum Henriq. *in ſum. lib*.9.*c*.28. §.2.*litt*.*H*, ait quod Patres Societatis IESV in Indiis conſecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixiſſe gloſſ. *in Clem. attendentes, de ſtatu Relig.* dum habet ſecluſo priuilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis & Patenæ ſpectare ad Abbates, qui Baculo Paſtorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt Gemin. *in c. Abbates, de priuil. in* 6. & Syluest. *verb. Calix num*.2. quos refert, & ſequitur Fagundez *d c*.21.*n*.14 quam hoc illis ex priuilegio ſolùm competere poſſe obſeruant Azor. *inſtit. moral. p*.1.*lib*.10.*c*.28.*q*.2. Et Emman. *d. tom*. 1 *q*. 36.*a*.6. Suar. *tom*.4.*de Relig. tr*.8.*lib*.2.*c*.*vlt*.*à n*.2. Lezana *in ſum*.*c*.18.*n*.58.

37 Calix, & Patena non ſolùm conſecrationem amittunt ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum præfixum, & conſtitutum, vt bene docent Vaſquez 3. *part*.*diſp*.233.*cap*.4. *num*.34. S. Thom. 3.*part*.*quæſt*.83.*a*.3.*ad* 6. Bellarm. *lib*. 2. *Miſſa cap*.14. Fagundez *dict*.*cap*.21. *num*.16. obſeruantes quòd tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hoſtiam capere non potuerit. & Calix etiã quãdo in eo commode ſangnis Chriſti conſecrari non
38 poſſit. Verùm etiam, † quando hæc vaſa deaurata ſunt, & vſu aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, conſequenter opus eſt noua conſecratione ex eo, quia conſecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & ſanguinis, poſita autem noua deauratione contactus non poteſt fieri in parte conſecrata, cum aurum additum conſecratum non ſit. Ita Syluest. Angel. Armil. & Tabien. *verb. Calix*, quos refert, & ſequitur Barthol. ab Angelo *dialog*. 5. *de Miſſa* §.324. Azor. *inſtit. moral. part*.1.*lib*.10.*c*.28.*quæſt*.4. *&* *part*.1. *lib*. 9.*cap*.7.*quæſt*.3. Durand. *dict*.*lib*.1.*cap*.6. *num*.35. Fr. Emman. *in ſumm. tom*.1.*cap*.249.*num*.21. Suar. *tom*.3. *diſp*.81.*ſect*.3. *col*.3. *verſ*. *ſolet vero*. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib*.29.*n*. 199. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop*. *cap*.31.*num*. 5. *verſic* 2. Fagundez *d cap*.21. *num*.24. Quidquid contrarium teneant Emmanuel. Sà *verb*. *Calix*, Sclu. *de benefic p*.1.*quæſt*.5. *num*.99. & Coninch *de Sacrament*. *quæſt*.83. *art*.3.*dub*. 3. *n*.246. Layman. *in Theolog moral. lib*.5.*tract*.5.*cap*.6.*num*.7. Diana *moral. reſol*. *p*.2.*tract*.1 *miſcel*. *reſol*.3. Nec pro illis facit, quod Calix conſecratus non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium: quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit, non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationem Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in acceſſorium & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proximè fuit inſtitutum ad continendum & tangendum Corpus, & Sanguinem Chriſti, quod præcipuè ſit à parte deaurata. vt tenent Suar. Vaſq. Reginald. Coninch, & alij apud Bartholom. ab Angelo *citatis locis*. Nec etiã obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis Eccleſiæ conſecratæ perire, eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam; nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio iuest in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos 39
ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill. *in verbo Calix numer*.4. Barthol. ab Angelo *dialog*. 5. *de Miſſa* §.
323. Azor. *part*.1.*lib*.50.*cap*.28.*quæſt*.5 † Nec etiam 40
amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice torueatili, cuius partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euento amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut altare; ſi remoueatur à tabula conſecrata, amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur. Ita Henriq. *lib*.9.*cap*. 28.*num*.2. *litt*.*H*. Barthol. ab Angelo *d*. *dial*. 5. *de Miſſa*, §.326. Reginald. *d*.*lib*.29. *num*.200. Suar. *diſput*.81.*ſect* 7. *verſic*. *rurſus inquiri poteſt*, Nugn. *quæſt*.81.*art*.3. *dub*.4. & Coninch. *ibid*. *dub*.3.*n*.248. Azor. *d*.*p*.2.*lib*.9.*c*.7.*q*.7. vbi ſe remittit ad dicta *part*.1.*lib*.10. *c*.18.*q*.7. Fagundez *d*.*cap*.21. *n*.17.

Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum 41
Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent Suar. *diſputat*.89.*ſect*.3.*ad fin*. Reginald. *d*.*lib*.29.*num*.205. quamuis contrarium aſſerant Vaſquez *d*. *c*.4. *n*.36. Nugn. *q*.83.*a*.3.*dub*.4. Coninch. *ibid*.*n*.245. Henriq. *lib*.9.*de Miſſa*, *cap*.28.§...*litt*. *O*, Fagundez *d*.*lib*. 3.*c*. 22.*n*.14.

Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, mani- 42
pulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illa benedicere non poſſint, ita Vgolin. *cap*. 32. *num*. 4. nec ipſios Epiſcopi delegatione, vt *ibi* probat *num*.6. & ita ſibi reſponſum fuiſſe in *Sacra Rituum Congreg*. teſtatur Poſſeuin. *de Officio Curati cap*.2. *num*.37. & me citato *in hoc loco*
Homobon. *d*. *reſolut*.4. & † qualiter benedicantur in- 43
uenies in libro Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vide Pinell. *de Miſſa ſacrificio*, *cap*. 14. Iacob de Graffiis *in deciſ*. *aureis lib*.2.*cap*.41. *part*.1. Valent. *tom*.4.*diſp*.6.*quæſ*.11.*puncto* 3. Fr. Emmanuel. *in ſum. tom*.1.*cap*.249.*nu*.12. Suar. *tom*.4.*diſp*.82. *ſect*.2.*&* 3. Nugn. *quæſt*.83.*articul*. 3. *dub*. *vltim*. & Coninch *ibi*. *numer*.250. Barthol. ab Angelo *d*.*dialog*.5 § 258. *cum ſeqq*. Chamerot. *de Euchariſt*. *c*.8.*dub*.10. Bonacin. *de*

*Sacram.diſp.*8.*quaſt.vnica pu.ſto* 5.*num.*43.*cum ſeqq.* Azor.*4.part.*1.*lib.*10.*cap.*38.*quaſ.*8 *cum ſeqq.* Si cingulum ita frangatur, vt reuera pars non ſufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, ſecus ſi longior pars adhuc ſufficeret ad cingendum. Ita Coninch.*de Sacram.quaſt.*83.*a.*1.*dub.*3. *num.*25. Molfeſ.*in ſum.tom.*1.*tr.*3.*c.*12.*n.*22. Diana *moral.reſol.p.*1.*tr.*1.*miſcel.reſol.*4.

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin verò Cuſtodes, & Guardiani, ſiue Priores, & quicumque alij in aliis Religionibus illis correſpondentes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta ex conceſſione Leonis X. relata *in compendio M. dic.verb.benedicere Eccleſiaſtica*, §.14 vbi dicitur, quòd ſupradictus Leo X. conceſſit Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ protempore exiſtentibus, vt omnia, & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ Eccleſias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorundem Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom* 2.*quæſ.* 40 *art.*1.*concl.*1. vbi *concluſ.*2. reſoluit ſimplices Sacerdotes, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art.*2. *concluſ.*1. aſſerit certiſſimum eſſe quòd Prælati Generales, & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in aliis Religionibus eiſdem correſpondent, & etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, aliíque Prælati locales benedicere poſſunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per Greg. IX. prout refertur *in compendio verb.benedicere Eccleſiaſtica* §.1. conceſſum eſt, quòd minores Fratres Preſbyteri in terris infidelium exiſtẽtes poſſunt benedicere non ſolum veſtes Sacerdotales, verumetiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur. Aduertendũ tamẽ quod huiuſmodi Prælati Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valent benedicere, vt conſtat ex cõceſſione Leonis X. illis facta, de qua ſuprà, ex qua colligitur minimè hoc ſibi concedi pro aliis. Tamburin.*de Iure Abbatum tom.*1.*diſp.*22.*q* 2.*num.*2. vbi intelligit ſecluſa conſuetudine, Barthol. Gauant. in *comment.ad rub. Miſſal.tom.*1.*p.*4.*tit.*19.*num.*21. vbi adducit decretum *S.Cong.Rituum* 14. *Auguſti* 1609. & *n.*22. in noua edit. ſubdit *eandem S. Cong.de* 18. *Aug.* 1629. prorogaſſe contrariam conſuetudinem, Lezana *in ſum.q.Regul.c.*18.*n.*57. Quicquid dicant Collector priuilegiorum Ordinis D.Hieronymi, & Alphonſus à Vera Cruce, quos refert, & ſequitur Fr.Emman.*q.reg.tom.*1.*q.*19.*a.*1. Laurent. de Peirinis *ad conſtit.Iulij II.*§.19.*n* 44.

45 Verùm huiuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius eſt, Albam non indigere noua benedictione, ſi ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamſi quæ addantur, non ſint benedicta; acceſſorium enim ſequitur principale, è contra tamen deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica, quamuis illi poſtea eadem manica aſſuatur; nam per acceſſionem manicæ ita perfringitur, vt non ſit apta ad vſum, ad quem fuerat deſtinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Armil. *verb. benedicere*, *num.*3. Angel. *verb.benedictio*, *num.*3. Bartholom. ab Angelo *d. dialog.*5.§.165 & ob hanc rationem ſtola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipſam eſt data particularis benedictio, & eſt mutata forma, quæ dabat eſſe rei: ita Fuſc.*de viſit. lib* 1.*c* 23.*n.*15. Vgolin.*d.c.*32.§ 1.*n.*6. vbi etiam reſoluit, quod ſi huiuſmodi veſtes breuiores factæ ſint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non eſſe, & in fine dicit, quod ſi vti illis ad Diuina non poſſumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vſus transferantur.

Campanas quoque benedicit, & Chriſmate vngit 46
Epiſcopus, vt ſcribunt Durand. *in rationali diuinorum*, *lib.*1.*c.*4 Durant.*de ritibus Eccleſiæ lib.*1.*c.*22. Vgolin.*de poteſt Epiſcopi cap.*31.§.1.*num.*2. Camill. Borrell.*de præſtantia Regis Cathol.c.*78.*n.*14. late Cæſar.Baron.*annal. Eccleſia tom* 10. *pag* 810. latiſſimè Angel.Roccha *in ſpeciali tractat de campanis*, *c.*5.*de campanarum conſecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba conſecrationis; Marc.Anton. *var.reſol.lib.*1. *reſol.*112.*caſu* 3. vbi etiam reſoluit Abbates non poſſe benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur eſſe Ordinis Epiſcopalis ratione inunctionis olei
ſacri.† Benedicuntur huiuſmodi campanæ, ait Con- 47
cil.Colonienſe *tit de conſtit. & conſuetudinibus*, *c.*14. vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius inſtitutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.*1.*de officio Cuſtodis*, vbi Campanæ appellantur ſigna, quia in eum finem pulſantur, vt ſint ſigna temporis quo Cleri ad diuinas horas recitandas, & fideles ad intereſſendum Sacris, debent conuenire, conſonat text. *in cap.ſolent*, *de conſecr.diſtinct.*1.*& in cap.* x. *de officio cuſt.* cum aliis adductis per Steph. Coſta *in cap.alma*, §.*adiicimus*, *num.*10 *de ſentent.ex-*
communic.lib 6.† Ait deinde Colonienſe Concilium 48
inſtitutas eſſe, vt timeant Dæmones, eoque ſonitu territi diſcedant, & vt repellantur procul hoſtiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatum, & fulgurum, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ tempeſtates proſternantur, vt aſſerit Fuſc.*de viſitat.lib.*1.*cap.*14.*num.*7. & latiſſimè poſt alios nouiores Martin. Delrius *diſquiſit. magic. lib.*6.*cap.*3.*quæſt.*33.*ad fin.litt. F*, Binsfeld.*in confeſſ. maleficio*, *poſt concl.fin.dub* 6. Thom.Boſſi.*de ſignis Eccleſ.lib.*2 Emman.de Cerda *in libros dos poe do Man. p.*1.*c.*6.*fol.*155 nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit*, *lib.*12.*c.*27. *n.*97. Aduertit tamen Seraphin. *deciſ.*223. quòd licèt Campanæ ſint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro ſeruitiis etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus diuinus. Verùm *ſacra Congreg.negotiis Epiſc. & Regul.propoſita de anno* 1581. cenſuit campanas conſecratas etiam in turri profana exiſtentes nullatenus vſui profano inſeruire debere, etiamſi in hunc vſum à ſæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod poteſt Epiſcopus prohibere ne campanæ pulſentur, ſi non ſint benedictæ, cenſuit *S. Congreg. Rit. in Aprutina* 5.*Iulij* 1614.

Hinc colligitur Campanas non baptizari Baptiſ- 49
mo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluiniſtę, ſed benedici optimis quidem rationibus, quas latè proſequuntur Martin. Delrius *vbi proximè*,

ximè, Durant. *d.c.22. num* 6. Torreblanca *d.lib.12.c.*
27. num r.98 Deinde non deſunt, qui effectus præ-
dictos campanarum tribuant naturali virtuti ſoni-
tus illarum, quaſi eo attenuetur aër, & diſſipentur
turbinum, & tempeſtatum impetus, ac procellarum
ſpiritus, vt voluit Petr. Meſſ. *in ſyn. lib. 2. c. 20.*
Quod gratis dictum iudico: nam prædicti effectus
tribuuntur benedictioni, ſeu conſecrationi, ſic diui-
no iuſſu, ſeu beneficio operante, vt de aqua benedi-
cta diximus infra *alleg. 28 num. 58. cum ſeqq.* ſi tamen
hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. *d.c.22.n.*
4. & Deum ipſum, qui *Numer. 10.* ait, *plangetis, vlu-
lantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram Domino
Deo veſtro, vt eruamini de manibus inimicorũ veſtrorũ.*
50 Cùm prædictæ campanæ ex principali ipſarum
inſtitutione inſtitutæ dicantur, vt vocetur populus
ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annun-
ciandas Dei laudes, ex ceſſante ratione meritò con-
ſtitutum eſt ne tempore interdicti illa pulſentur, vt
probat text. *ap. alma, § ad ic. num, d. ſ. n. et excomm.*
& bene tradit Stephan. Coſta *ibi num.* 2. & Couar.
p. 2. §. 4. n. 5 verſ. 13 & poſt eum, & Nauar. Vgolin. &
Henriq. proſequitur latiſſimè Sayr. *de cenſuris lib. 5.*
c. 9. a princip. quibus adde, quæ breuiter reſoluit Aui-
la *eod. tr. p. 5. diſp. 4. ſect. 2. dub. 8.* & latiùs Suar. *eod. tr.*
diſp. 34. ſect. 1. n. 25. cum ſeq Fuſc. *d.c. 14. n* 12. Angel.
Rocca *d. tr. de campan. c. 25.* cum quibus proſequere
ad omnia, quæ in hac materia occurri poſſunt, & vl-
tra omnes latiſſimè Mar. Alter. *de cenſur tom. 2. diſp.*
5. c. 2. verſ. tertia concluſio, Borrel. *d.c. 78. n. 13. & 15.*
cum ſeqq.

51 Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Mo-
niales, & dat illis velum conſecrationis, vt probant
text. *in c. deuotis 20 quaſt. 2. c. 1. de ſupp. neglig. Prælat.*
Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quaſt. 8. numer. 1.* Hie-
ron. Roder. *in compend. q. Regul. reſol. 31 n. 2.* Benedict.
Bommathæus *de modo conſecrandi Virgines, c. 4. n. 2.*
me citatn *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatiſſar. diſp.*
27. q. 5. Azor *inſtit moral. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 6.* nouiſſi-
me Marcel. Vulpe *in praxi iudici. fori Eccleſ. c. 4.*
n. 7. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, c. 31. §. 2. n. 1.* vbi etiam
cum Nauar. *conſ. 1. de Sacram. non ite.* concludit
hanc benedictionem iterari non poſſe, quod etiam
tenent Azor. *d. p. 1. lib 13. c. 10. q 4.* Tambur. *d. diſp. 27.*
q. 8. Ludouic. Mirand. *loco infra citando, q 7. a. 7. concl.*
2. in fine; nihilque pro hac benedictione recipere de-
bet alioquin ſimoniam committeret, *c ſi ut certa, de*
ſimonia, refert me citaro *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d.*
c. 4. n. 7.

52 Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt
poſſit conferre minores Ordines, *c. quoniam 69.*
*diſt. c. cum contingat, de ætate & qualit. Clement. atten-
dentes*, iuncta gloſſ. *verb. benedici, de ſtatu monachor.*
53 Angel. *verb. Abbas, n. 4.* † Debet autem benedictio
huiuſmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines
conferri poſſunt, gloſſ. *in d. Clem. attendentes, verb. be-
nedici*, & ſic Dominico die, & intra Miſſarum ſolẽ-
nia, vt de Virginum benedictione agentes reſoluũt
Salzed. *ad Bernard. c. 26. verſ. virginum*, Piſcara *in pra-
xi cærem. lib. 2. c. 7. n. 1.* Tamburin. *de iure Abbatiſſar.*
diſp. 27. q. 6. verſ. Piſcara. Quæ quidem benedictio,
ſine aliquo examine danda eſt, Innoc. *in d. cap. 1. de
ſuppl. negl. Prælat.* niſi quod fidei profeſſionem emit-
tere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ
54 in Pontificali. † Si Epiſcopus tertiò requiſitus bene-
dicere ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas, non
expectata benedictione, officium adminiſtrare, &
Ordines conferre, ſed hoc in odium temeritatis Epi-
ſcopi ſine cauſa denegantis benedictionem Papa
concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædi-
ctum effectum non operetur, *d. c. 1. de ſu. pl. neglig.*
prælat. Et † eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt
delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz
d. quaſt 8. num 2. hinc aſſerens Vicarium, qui non eſt
Epiſcopus, huiuſmodi benedictionem elargiri non 55
poſſe.

Non tamen poterit Epiſcopus intrare clauſtra
Monialium pro conſecratione, ſeu benedictione
ſororum, nec pro ipſarum confirmatione, iuxta
Concil. Trident. *decretum ſeſſ. 25 de Regularibus c. 5.* 56
verſ ingredi autem, vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus
Monialium Monaſteria ingrediatur, niſi in caſibus
neceſſitatis, & hic, de quo agitur, neceſſarius non
eſt, cum poſſit Epiſcopus conſecrare, benedicere,
aut etiam confirmare Moniales, ſeruata, & non vio-
lata ipſarum clauſura, conſecrando, benedicendo,
vel confirmando ipſas per feneſtram deputatam ad
imponendum eiſdem velum Ita Fr. Ludou. Miranda
in manu. Prælat. poſt tom. 2. in tr. de ſacris Monial q. 7.
2. artic. 14. Et † licet ſecundùm Canones non poſſint 57
conſecrari Virgines Moniales, niſi attigerint vigeſi-
mumquintum annum, vt *in c. placuit, & cap. Virgines*
20. q 1. nihilominus de vniuerſali conſuetudine poſ-
ſunt conſecrari ante vigeſimumquintum annum. Ita
Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. vltim caſu 14.*
Cenſuit tamen *Sacra Congreg.* Moniales Virgines,
quas ſolas conſecrari fas eſt, ante vigeſimumquintũ
annum completum non eſſe conſecrandas, vt refert
Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1.*
tit. 20. l. 1. de ætat. lib. 2. † Conſuetudo verò benedi-
cendi Virgines non amplius eſt in vſu, & eam le- 58
uandam eſſe, ſi alicubi adhuc vigeret, reſpondit *ſacra*
Congreg. Epiſcoporum & Regul. in cauſis propoſita,
Patriarcha Venet. 5. Decembris 1597. Piaſec. *in praxi*
noua Epiſcop 1. n. 4. verſ Virgines.

Similiter, & Abbatiſſæ benedicuntur, *d. Clem. at-* 59
tendentes, minores annis quadraginta, & quæ per
octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in
Abbatiſſas prohibentur, Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de*
Regularib. c. 7 de cuius materia Er. Emman. *quaſ. reg.*
tom. 1. quaſt 25. art. 3. Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1.*
verb. Abbatiſſa § 1. par 16 Azor. *d. par. 1. lib. 13. c. 10.*
quaſt. 1 Valer Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30.*
tract. 1. n. 166 Franc. Leo *in theſ. aur. fori Eccleſ. p. 2.*
c. 1. à num. 45. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum*
Nauarræ lib. 1. t. 10. l. 1. de ætat. lib. n. 19. Circa quam
ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert de-
ciſum Armendar. *ad d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. nu.*
102. & in terminis reſoluit Nicol. Garc. *de benefic.*
part. 7. c. 4. num 71. vbi etiam aſſerit prædictos qua-
draginta annos debere eſſe completos. † Abbatiſſa
temporalis (illa ſcilicet, quæ nonniſi ad triennium 60
eligitur, ex ordinatione Gregor. X I I I. *de an. 1583.*
die 1. Ianu.) non eſt iure benedicenda, niſi Sancta
Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſeruet
contrarium, Nauar. *conſ. 4. de Regul. in antiq. & conſ. 1.*
de ſtatu monachorum nouis, Quaranta *in ſumma Bulla-*
rij verb. Abbatiſſa in fine, Piaſec. *dict. cap. 2 numer. 5.*
Franc. Ludouic. Miranda *in man Prælator. in fine tom.*
2. tractat. de Sacris Monialibus quaſt. 7. art. 7. concluſ.
vnic.

Quæri opportunè poteſt, an Epiſcopus non con- 92
tritus conſecrans Eccleſias, Calices, Virgines, con-
ficiens Chriſma, benedicens veſtes, & ſimilia, pec-
cet mortaliter? In qua quæſtione Medina *in C. de
pœnitent. tract 1. q 6* dicit peccare mortaliter Epiſco-
pum, qui conficit Chriſma, benedicit oleum, aut
conſecrat Eccleſiam in peccato mortali; quia iſtæ
actiones

actiones videntur graues, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quatenus per eas ſacratur materia Sacramenti. Verùm ceſſante ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum Suar. *in 3.p. D.Thomæ q.64. art.10. diſp.16.ſect.3.* quem refert Marc. Anton. Gennenſ.
62 *in man. Paſtorum, c.63. n.2.* vbi *n.* reſoluit † Epiſcopum excommunicatum ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, Altaria, & benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem, me citato *in hoc loco* Homobon. *d. reſol.4.*

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt, vt notat gloſſ. *verb. ſolemne in cap. Abbates, de priuileg. lib.6.* Durand. *in ration. diui. lib.4. c.59. n.7.* Vgolin. *d. c.31. §.2. n.1.* dummodo faciat in ſua diœceſi; in aliena enim Pontificalia exercere non poteſt, vt ſuprà latè diximus: quia benedicere populo competit Epiſcopo ratione dignitatis & iuriſdictionis, *cap. miniſtrare 26. quæſt.6. cap. conuenit, de conſec. diſtin.5.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.29. n.8.* Hæc benedictio ſolemnis ab Epiſcopo datur in fine diuinorum Officiorum, his verbis. *Sit nomen Domini benedictum*, vt habetur in Pontificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis popolis in itineribus, eundo per ſuam diœceſim, Vgolin. *dict. loco num.2.*

64 Verùm alij tenent poſſe Epiſcopum celebrantem priuatè in diœceſi aliena, (prout poſſe ſine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p.1. verb. Epiſcopus, n.45.* Alzed. *d. c.13. n.10. & 88.*) vti benedictione Epiſcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, cùm illa ſit potius Ordinis, quam iuriſdictionis; tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure, abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem, per cap. *cui licet, &* ibi gloſ. *de regul. iuris in 6.* Ita reſoluunt Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. p.1. c.2. n.3. verſ. benedicit*, Zerol. *in ſimili praxi p.1. verb. Epiſcopus num.35.* Fr. Emman. *in ſum. tom.4. c.67. n.2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p.1. c.13. n.11. & n.89.* & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.203. n.5.*

65 Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, vt poſt Ancharan. & Suar. atteſtatur Marc. Anton. Gennenſ *in manuali Paſtorum c.63. num.4.* Quamuis conſulerem ne Epiſcopus extra diœceſim benedictionem ſimplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.467. num.58. tom.1.* Vgolin. *de Officio Epiſcopi part.2. cap.32. §.2. nu.2.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib.4. c.17. num.19.* quos refert, & ſequitur Alzed. *d. part.1. c.13. num.91.*

66 Presbyter autem, nec quidem ſimplicem benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *c. cùm ad celebrandas*, iuncta gloſſ. *de conſecration. diſt.1. gloſ. verb. ſolemnitatem, in d. c. Abbates, de priuileg. lib.6.*

67 Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem populo impertiri in Eccleſiis ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum Sacrificia perfecta & abſoluta, poſt Veſpertinas preces, aut Matutinas decantatas non autem, alibi publicè, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciali hanc poteſtatem ſit conſequutus. Ita probatur *in c. Abbates, de priuil.* §. 6. Fr. Emman. *quæſt. reg. tom.1. quæſt.18. art.1.* Azor. *d. lib.12. c.20. q.7.* Piaſec. *in praxi nou. Epiſc. dict. c.1. in fine.*

Præſente Legato de latere non poteſt Epiſcopus 68
in ſua diœceſi benedicere populum, & deferre veſtes, ſcilicet Mozzetam ſignificantem iuriſdictionem illius ordinariam; quia præſentia maioris, deponetur poteſtas reuerentialis minoris, licèt contentioſa non amittatur, latè Stephan. Gratian. *deciſ.29. a num.1.* vbi *num.4* quòd deferre caudam non denotat ſuperioritatem, & *num.7.* quòd Epiſcopi, aſſiſtentibus Cardinalibus, non portant Rochetum ſaltem diſcoopertum, & *num.14.* quòd ſufficit præſentia in loco.

ALLEGATIO XXVIII.

Epiſcopus pollutas Eccleſias quando reconciliare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit.*
3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*
4 *Errore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam nõ polluit.*
6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus.*
8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*
9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi.*
10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*
11 *Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibentur.*
13 *Dormiens inter ſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, quia furioſo æquiparatur, Eccleſiã non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*
14 L. ſi ſeruus §. fornarius, ff. ad l. Aquiliam, *declaratur.*
15 *Eccleſia an polluta conſeri debeat per homicidium caſuale volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, diſputatur.*
16 *Eccleſia non polluitur ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*
17 *Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*
19 *Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Eccleſia quare polluta dicatur.*
22 *Eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*

Orate

22 *Oratoria, quæ domi habentur, nomine Eccleſiæ non veniunt.*

23 *Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario.*

24 *Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum.*

25 *Iudex reum ſuſpendēs intra Eccleſiam, eam polluit.*

26 *Occidens ab Eccleſia hominem extra illam exiſtentem, eam non polluit, ſecus è conuerſo.*

27 *Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit.*

28 *Ratio differentiæ aſſignatur.*

29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo, illa polluitur quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſū homicidium ex parte occidentis.*

30 *Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem.*

31 *Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui.*

32 *Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia, præſumptio eſt vehement.*

33 *Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis.*

34 *Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa.*

35 *Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur.*

36 *Ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſè effundatur, Eccleſia non polluitur.*

37 *Sanguinis effuſio propter quam Eccleſia polluitur, debet eſſe publica.*

38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*

39 *Occultum in præſenti materia, quod dicatur?*

40 *Publicitas pollutionis, Eccleſiam non polluit, ſed potius, pollutam oſtendit.*

41 *Sacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam pollutam, in ea celebrare poteſt.*

42 *Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam.*

43 *Effuſio ſeminis in ſomnis non ſufficit, vt Eccleſia polluatur.*

44 *Effuſio ſeminis Eccleſiam polluit, ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali.*

45 *Eccleſia non polluitur, ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accidat ſupra tectum, vel infrà Eccleſiam in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, aut turri cymbalorum.*

46 *Coitus coniugalis an Eccleſiam polluat? affirmatiuè reſpondetur.*

47 *Contraria opinio receptior.*

48 *Vtraque diſtinctionis fœdere componitur.*

49 *Seminis effuſio requiritur, vt contingat in ſufficienti quantitate.*

50 *Eccleſia an per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem à parte rei polluatur? oſtenditur.*

51 *Eccleſia non polluitur, quando actus luxurioſus ſit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat.*

52 *Eccleſia polluitur, ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percuſſor.*

53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes.*

54 *Celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non fit.*

55 *Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia.*

56 *Licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo.*

57 *Eccleſia non conſecrata, ſed tantùm benedicta reconciliari poteſt per quemcumque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ benedictæ aſperſionem.*

58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque, oſtenditur, &* num. 59.

60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbo, & confert ſanitatem corporalem.*

61 *Reconciliatio vbi haberi non poteſt per Epiſcopum, quia longè abeſt, & venire non poteſt, an idem Epiſcopus ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur?*

62 *Quid tamen in hoc ſecurius ſit ſeruandū? oſtenditur.*

63 *Sacerdos, ſi contingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi cœptam habeat conſecrationem, aliàs ſecus.*

64 *Prælati Regulares benè poſſunt conciliare Eccleſias quacumque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas diætas.*

65 *Diæta quælibet continet viginti milliaria.*

RECONCILIATIO, quæ eſt diuerſa à conſecratione, de qua *el* [?] *alleg. præcedenti* actum fuit, adhibetur per Epiſcopum in caſibus pollutionis Eccleſiæ, de quibus vltra gloſſ. & Doctores *in c. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſiæ, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.* tractāt D. Thom. *3. part. quæſt. 83. art. 3.* vbi communiter Theologi, præſertim Suar. *diſp. 81. ſect. 4.* diſputant iidem Theologi *in 4. diſtinct. 13.* vbi Sot. *quæſt. 2. art. 3.* & cæteri ſequaces, Syluest. *verb. conſecratio, q. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 4. cum ſequentib.* Nauar. *in manual. cap. 27. n. 251.* Iacob de Graff. *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. c. 48. numer. 21. cum ſequentib.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 123.* Henriq. *in ſum. lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 6.* Tolet. *in ſumm. lib. 5. c. 8.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 9. cap. 5.* Sayr *de cenſur. lib. 5. cap. 16.* Auila. *eodem tract. p. 5. d. 7.* Cened. *p. 3. Collect. 11.* Miranda *in man. Prælator. tom. 2. quæſt. 39. a. 5.* Vgolin. *de poteſtat. Epiſcopi, c. 29.* Gambarupta. *de caſibus conſeruat. c. 15. caſu 5. fol. 201. cum ſequentib.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. d. 1. de interdicto, c. 1. cum ſeq.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præ. 3. lib. 3. c. 14.* 1

Prima cauſa, propter quam Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget, eſt quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam Eccleſiam ab aliquo patratur, prout habetur *in d. cap. propoſuiſti, & in cap. ſi motum, de conſecrat. diſtinct. 1.* Fagundez *d. c. 14. numero* 8. Vel quoties ſanguinis effuſione fœdatur, vt probant text *in cap. eccleſiis, de conſecrat. diſtinct. 1. & in cap. ſuarum, de priuileg. & in cap. 1. de conſecrat. Eccleſiæ,* tenent Henriquez *d. l. cap. 27. §. 5.* Tolet. *dict. c. 8. a numer. 12.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 7. numer. 8.* Vgolin. *d. cap. 29. §. 1.* Mar. Alter. *d. cap. 1. verſ. ſex autem modis,* Miranda *dict. art. 5.* [illegible] *verſ. 1.* nouiſſimè Caſtr. Palao *in opere morali tract. 11. diſp. 1. puncto 1. num. 1.* 2

Dixi, *voluntarium*, quia aliàs ſi inuoluntarium ſit homici- 3

homicidium, vel inuoluntaria effuſio, nempe caſo
contingens, & veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu
fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors con-
tingat, vel ab aliquo, qui non ſit compos mentis,
quis exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minimè
per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, cum illi nulla
iniuria inferatur: & ita reſoluunt Nauar. & Henriq.
dictis locis; Gambarupta *d. caſu 6. num. 9.* Mar. Alter.
vbi proximè, Vgolin. *d. cap. 29. §. 1. verſ. locum non ha-
bet*, Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 16. numer. 4* Farinac. *in*
4 *praxi crimin. tit. de homicidio, quaeſt. 125. n. 22.* † Nam
qui furore captus, & tempore eiuſdem malum ge-
rit, palam eſt non conſentire ex defectu voluntatis,
& inde eſt, quòd nullam pœnam meretur, *l. illud, ff.
de iniuriis, cap. illum, 15. quaeſt. 1. l. ſed etſi, §. 2. ff. ad l.
Aquiliam, l. penult. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de par-
ricidiis*, cum aliis citatis per Menoch *de arbitr. caſu*
325. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij,
num. 79. cum ſeqq.* Molin. *de Iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 38*
5 Ex eadem ratione id ipſum dicendum videtur in
homicidio patrato intra Eccleſiam ab illo, qui tunc
temporis ebrius erat, nam ebrius non multum diſtat
à furioſo; vbi enim ebrietas, ibi & furor eſt, *ap. ven-
ter, 35. diſtinct.* Cui reſolutioni non obſtant varia Iu-
ra pœnam irrogantia patrantibus delictum, ebrieta-
tis tempore, vt habetur *in l. reſpiciendum, § delin-
quunt, verſ. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebriaue-
runt, 15. quaeſt. 1. & in cap. à crapula. de vita, & honeſt.
Clericor.* procedunt enim prædicta Iura, non quia
tempore ebrietatis commiſſum delictum volunta-
rium dici poſſit, nec ob culpam ex ipſo delicto pro-
uenientem, ſed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
6 malum fuit ſecutum, præſertim † ſi quis inebriari
contingat ſciens ſe ebrietatis tempore, & vini furo-
re captum ſolitum eſſe hominem occidere; quo ca-
ſu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij,
vel alterius mali tempore ebrietatis patrari, ſaltem
extraordinariè, vt per Couar. *in Clement. ſi furioſus.
part. 3. in initio num. 31.* Gomez *tom. 3. de delictis c. 1.
num. 73.* Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ. 6. nu. 9.
cum ſeqq.*
7 Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi re-
ſolutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè
ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus; ſecùs
verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe
fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum;
tunc enim homicidium erit propriè voluntarium di-
cendum, & ex conſequenti per illud intra Eccle-
ſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda
erit, ex traditis per Bald. *in repetit. l. prima, column.
penult. verſ. extra quaeritur. C. unde vi, & l. data opera,
C. qui accuſare non poſſunt*, & Rip. *in l. vltim. num. 79.
C. de reuocandis donationibus*, & Menoch. *de arbitr.*
8 *caſu 316. num. 7.* † Qui omnes concludunt modicam
ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, &
ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinan-
dum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit deli-
ctum, & magnum arguat defectum, nunquam præ-
ſumitur niſi probetur per indicia, & cõiecturas ap-
parentes, argumento tex. *in l. merito, ff. pro ſocio, & in
reg. cùm ſit, de regulis Iuris, in antiquis*, iunctis traditis
per Maſc. *de prob. concl.* 578.
9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plecten-
di, & omnia in materia deſiderata, vide apud Docto-
res per tex. *ubi in l. omne delictum, §. per vinum ff. de re
militari*, Gregor, Lopez *l. 5. verb. embriagarſe, tit. 8.
part. 7.* Gomez *dict. cap. 1. nu. 73.* Menoch *d. caſ. 316.
& caſ. 377 a num. 3.* Perez *tit. 8. in rub. lib. 8. ordina-
ment. pag. 103. cum ſequentibus, & l. 1. in fine, in addit.
illo tit. & lib. pag.* 208. Azeued. *lib. 1. num. 32. titul. 13.
lib. 4. noua recopil.* Bellacomb. *tom. 2. commun. opin.
lib. 9. tit. 13. num 79. pag. 495.* & Chirch. *tit. 30. num
100. pag. 547.* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 77.
verb. ebrij*, Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib. 5. quaeſt.
5. & 6.* Pined. *in vita Diui Ioan. Baptiſtæ lib. 5. art. 2.
cap. 1 pag. 142.* Molin. *dict. tract. 3. diſput. 38. à nu. 5.*
Petr. Caball. *d. tract. 3. num. 187.* nouiſſimè Nouar *in
praxi elect. & variar. fori ſect. 2. q. 41. in vlt. edit.* † 10
Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa
mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat
ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam,
corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit
ſubſtantiam, eneruat corpus, ſecreta pandit, libidi-
nem prouocat, & rixas excitat, provt referunt Me-
noch. *de arbitrar. caſ. 404. a n. 1.* Fr. Emman. *quaeſtion.
regul. tom. 1. quaeſt. 36. art. 1.* Farinac. *fragmentor. crimi-
nal. p. 7. litt. C. n. 353.* Leſſ. *de Iuſtitia lib. 4. dub. 3. n. 13.
cum ſeq.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 2.
cap. 15. à n. 39.* Hinc † ſolitus inebriari ſacris Ordi- 11
bus inſigniri non poteſt, vt reſoluit Farinac. *d. litt. C.
p. 252.* vbi allegat Rebuff. *in praxi beneficiali p. 2. tit.
de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis, gloſ. 4.
n. 8.* Salzed. *d. cap. 77. litt. A, verſ. vnde conſuetus*, Ce-
ned. *ad Decretum collect. 33. n. 4.* Imò † ipſis Clericis 12
prohibetur, ne ad potus æquales bibant quod Galli
vocant, *brinder*, vt probat text ſic intelligendus, *in
dict. cap. à crapula*, & tenent Rebuff. *ad l. 43 de verb.
ſignific. pag. 134.* Leſſ. *dict. cap. 3. dub. 4. num. 31. cum
ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit. 21. num.
31. tom. 1.*
Similiter ex eadem ratione prædicta reſolutio, 13
quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ec-
cleſiam patrato, ipſam pollui, limitatur vt non pro-
cedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab ali-
quo dormiente inter ſomniandum; quia ſimiliter in-
uoluntarium dicendum eſt, & tanquam à furioſo
commiſſum, cui æquiparatur dormiens, *l. 1. § adipiſci-
mur, ff. de acquirenda poſſeſſione, Clement. ſi furioſus, de
homicidio, cap. merito, & cap. ſanè, 15. quaeſt. 1. cap. ma-
iores, §. ſed adhuc, & §. item quaeritur, de Baptiſmo*, ideo
excuſatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Ale-
xandrum, Aretin. & Iaſon. *in dict. §. adipiſcimur*, ob-
ſeruant Couar. *in dict. Clement. ſi furioſus, part. 3. in
initio, num. 6.* Gomez *dict. cap. 1. num. 74.* Tiraq. *de pœ-
nis temperandis cauſ. 5.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 327.*
Molin. *dict. tract. 3. diſp. 38 à num. 10.* † Nec obſtat 14
huic reſolutioni text. *in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad
l. Aquiliam*, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel
locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res
combuſta ſit, tenetur ad damnum; quia videtur
eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictum incen-
dij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tem-
pore erat dormiens, ſed potiùs à vigilante, & ita ra-
tione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam com-
miſit antequam dormiret, dum ignem relinquit ac-
cenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum ſe-
quutum eſt, argumento regulæ, *qui cauſam damni
dat*, de qua *in c. vlt. de iniuriis.*
Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam du- 15
bij, an ſcilicet per homicidium caſuale, attamen vo-
litum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei
illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, cenſea-
tur Eccleſia polluta? Veluti ſi Clericus, aut Mona-
chus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumorem ferro
aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, provt in terminis
c. ad nos, in princ. de homicid. vel ſi Magiſter corre-
ctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſe-
rit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur,
vt in terminis *cap. Presbyterum, eodem tit. de homicid.*
iuncta *l. praeceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. ſed & ſi, §.
vlt.*

vlt.ff.eodem tit. Et ſanè videtur dicendum, qood per tale homicidium polluta Eccleſia ſit cenſenda, & per couſequens reconcilianda, cum non ſit mere caſuale, nec inculpabile, ſed potius volitum, ſi non in ſe ſaltem in cauſa; vt per D.Thom.2.2.*quaſt.*64. *art.* 8. Conſtat hoc etiam a ſimilitudine rationis; nam quod pertale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus cenſeatur, & per conſequens minimè aptus ad Miſſæ Sacrificium, & cætera diuina miniſteria peragenda: ſicut ergo Clericus, qui ſpirituale templum dicitur, domicilium committens in prædicta ſpecie pollutus dicitur, ſic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne ſimiliter in ipſo ante reconciliationem Miſſa celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum ſpirituale, & per conſequens quandoque pollui dicitur, ad quod eſt text. optimus *in cap.in eo 32.quaſt.4 cap.non ſolùm 32 quaſt* 7. Ex quibus omnibus bene conſtat prædicta reſolutio, nempe per homicidium caſuale patratum intra Eccleſiam, attamen ex illicito opere ſecutum, pollutam eandem Eccleſiam eſſe cenſendam, id quod videtur eſſe de mente Nauar.*d.c.*17.*nu.*251. quatenus idem affirmat dicendum homicidio ſecuto ex ludo illicito habito intra Eccleſiam.

16 Ex dictis etiam benè infertur minime pollutam eſſe cenſendam Eccleſiam ex homicidio intra eamdam contingente, ſecuto tamen ex defenſione proximi, dum ſcilicet quis ſe defendendo ſeruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo eſt gloſ. communiter recepta *in cap.vnico, de conſecrat. Eccleſiæ lib.*6. qood triplici ratione confirmatur. *Prima*, qoia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim ſe defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occiſionem proximi ionaſoris, ſed potius ſuam naturalem defenſionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium neceſſarium, & ordinatum ad ipſam defenſionem. *Secunda*, quia tale homicidium iniurioſum dici nequit, qui enim ſe defendendo, ſeruato prædicto moderamine, alium cecidit, vtitur iure ſuo, argumento text. *in l.vt vim vi, ff.de iuſtitia, & iure*, vbi Bar.Paul.& cæteri ſcribentes, D.Thom.2.2.*quaſt.*64.*art.*7 Sot *lib.*5.*de iuſtitia, quaſt.*1.*art* 8. habetur etiam *in cap.ſignificaſti lib.*2.*de homicidio, & in cap.d lecti, de ſentent.excomm.& in l.*1.*§.cum arietes.ff.ſi quadrup. pauperiem fec.dic* & ideo dicendus eſt taliter ſe defendens, quòd nemini facit iniuriam, argum.text. *in l.Proculus, ff.de damno infecto & in cap.cum Eccleſia* 31.*de elect.* & in aliis citatis à Maſcard. *de probationib.concl.*1051.*num.*31. Surd. *conſil.*374.*num.*17. Flamin. *de reſignation tom.*2.*lib.*15. *quaſt.*1.*num.*165. *Tertia*, & vltima ratio eſt, quæ deducitur ex ſimilitudine proximè adducta: nam ſicut Sacerdotes, qui templum ſpirituale dicitur minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, provt habetur *in dict.Clement.ſi furioſus*; ſic ſimiliter Eccleſia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta cenſeri; ſicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in c. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, cum ſimilibus) neceſſariò peccaminoſum homicidium ſupponit, per quod homo, & ita ſpirituale templum polluitur, ſic etiam & à fortiori, hoc ipſum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiuſdem neceſſariò peccatum ſupponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum ſanctum tuum*; cuius peccati reliquias, & inimici fantaſias Eccleſiaſticus miniſter per aquæ benedictæ aſperſionem, exorciſmos & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict.cap. propoſuiſti, & in cap. pen. & vltim. de conſecrat. Eccleſia, & in dict.cap. ſi motum, & in cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.*1.

Diximus, *ſeruato moderamine*, &c. quia tunc de- 17
mum homicidium ad defenſionem commiſſum impunibile eſt, quando ſcilicet fuerit in eo ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs ſecus, Clar. *in §. homicidium num.*27. *verſ.ſcias tamen*, Maſc. *de probat. concl.*1126.*num.*29. Iacob. Alter. *de homicidio neceſſario part.*1.*num* 582.*cum ſeqq.*† Circa modum, tem- 18
pus & cauſam conſiſtit inculpatæ tutelæ moderamen, Kirchou. *tom.*1.*commun.opinio.lib.*9.*tit.*10.*n.*13. *verſ.ſed primò*, Sayr. *de cenſur. lib* 6.*cap.*17.*à num.*7. Farin. *in praxi crimin.part.*5.*quaſt.*125.*num.*349.*cum ſeqq* Chriſtoph. de Paz *in ſcholiis ad ll.ſtyli,l.*58.*n.*5. Rebell *de obligat.iuſtitia.part.*1. *lib.*3. *quaſt.*12.*nu.*7. Azor. *inſtiut. moral.part.*3.*lib.*5.*cap.*1. *quaſ.*2. Bernard.Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis lib.*2. *concl.* 510.*conſid.*1.*à n* 9 Petr.Gabal. *de omni genere homicidij num.*94. Vnde ſi is, qui ſe defendit, modum defenſionis execdat, iam tunc voluntarium, & iniurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſariò Eccleſia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quam-
nis † taliter homicida non ſit etiam tunc pœna or- 19
dinaria puniendus, ſed extraordinaria propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. *regul.*191.*ampliat.*5. Hipp *conſ.*137.*num.*25. *cum ſeqq. & ſingul.*110. incip. *Occidentes aggreſſorem*, Baiard. *ad Clarum, § homicid.n.*90. Menoch *de arbitr.caſu* 277. Maſcard. *concl.*1126.*num.*40. Farinac. *dict. quaſt.*115. *num.*393. Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus, quòd etiamſi verum ſit, quòd homicidium ſequutum in defenſionem propriam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia, vbi ſit, reconcilianda non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi, ſi tamen aggreſſor mortuus percuteret prius aggreſſum, libenter tenerem ex huiuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniurioſa ſit.

Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium in- 20
tra Eccleſiam contingat, quia aliàs ſi extra eandem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis iniurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ; vel ante ianuam, vel in ianua ipſa, controuerſum eſt: non cenſeri pollutam dicit Graff. *d. lib.*2. *cap.* 48.*num.*11. Sed Gambarupta *d.caſu* 6.*numer.*5. cum Gemin. *in cap. vnic de conſecrat. Eccleſ.lib.*6. ſic diſtinguit; aut iſta ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta: aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim ſancta ſit, coinquinari non poteſt, *cap.veſtra, de cohabitatione Clericorum*, cum ſimilibus citatis à Gambarupta *dict. caſu* 6.*numer.*5. ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiſcantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum. Ita Durandus *in rationali Diuinorum, lib.*1.*cap.*14.*num.*10. Verùm Suar.
*d ſect.*4.*verſ.*2.*violatur*, exiſtimat † rationem, quare 21
Eccleſia polluitur, non conſiſtere in eo, quod

prob.beatur in illa fieri percuſſionem illicitam.& ſacrilegam, ſed potiùs ex eo, quia actio turpis eſt, & ſacrilega, velut in pœnam, & facti deteſtationem ab Eccleſia ſtatutum eſſe polluta cenſeatur Eccleſia,& Diuina ibi non celebrentur, donec reconcilietur. Vtrùm, quòd deformitas, & ſpecialis ratio malitiæ hoc caſu non proueniat, ex eo quòd rationes illæ turpes ſint, & illicitæ, ſed ex eo, quia Lex Canonica ſpecialiter conſtituit, vt certis caſibus Eccleſia polluatur, voluerunt Selu. *de benef par.1.q.5.n* 10.Azor.*d.c.5.q.3.verſ.ſi reges*,& Valent.& Vaſquez quos refert,& ſequitur Sanch.*de matrim.lib.9.d.ſp.15.à num.3*.ex eo probantes,quia etiam furtum illicitum eſt,& Lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiamſi in Eccleſia fiat,Eccleſiam non polluit: ſicut nec hæreſis, quæ longe deteſtabilior eſt. Cui fundamento poſtea ſatisfacere intendens Suar.*tom.1.de Religione,tr.de reuerentia debita locis ſacris,l.3.c.1.à n 6.cum ſeqq* aduertit ſe non negaſſe hoc quod eſt Eccleſiam pollui per ſanguinis effuſionem ex legis humanę cõſtitutione prouenire,ſed docere actionem non eſſe ſacrilegam.ex eo quòd Eccleſiam polluit,ſed potiùs ideò ſtatutum eſſe,vt Eccleſia polluatur,quia actiones illæ illicitæ ſunt, & ſacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco ſacro. Sed quicquid ſit opinioni Sanch.magis adhæreo.

22 Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligitur illa,quia conſecrata eſt,vel ſpecialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita deducitur ex text.*in c.vltim.de conſecr.Eccleſ.* vbi notauit gloſſ.*verb.non conſecrata*, & poſt Nauarr.& alios Henriq. *lib.9.cap.27.§.5.in princip.* poſt Graff.Fr.Emman.& alios Sanch.*d.diſp.15.num.*24.Sayr.*d.cap.16.num.9*.Auil.*d.diſp.7.dub.2.concl* 1. Decian *tract.crimin.lib.6.cap.24.num.24*. Fagundez *d.cap.14.num.17*. vbi ait nomine Eccleſiæ intelligi totum illud ſpatium quod pertinet ad internum corpos Eccleſiæ à tecto interiori vſque ad pauimentũ, & à parte interna portę maioris ipſius Eccleſiæ, vſque ad vltimum parietem Capellæ maioris,vide infrà *num.45*.Nec obſtat text. *in cap penult.de immunit.Eccleſiar.*iuncta gloſ.*verb.admittitur*, dum probat ſufficere,vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod ibi Diuina celebrata ſint, licèt conſecrata, aut benedicta non fuerit, cuius ſenſum non percepit Henriq.*d.§.5.lit.H.* dum contrarium ex eodem colligit: nam melius Sanch. & Auila diuerſam eſſe rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim reſpectu latior ex loci ſacri interpretatio,quoad violationem verò ſtrictiùs accipitur, vt iidem optimè probant.

Oratoria,quæ domi habentur, nomine Eccleſiæ non veniunt, quamuis de Epiſcupi licentia in eis Miſſæ celebrentur,& ideò tanquam profana immunitate & priuilegiis Eccleſiæ non gaudere reſoluit Sanch.*d diſput.15.num.39*,vbi *num.35*.tenet Eccleſiam ab Epiſcopo benedictam cœptamque illius authoritate ædificari nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *numer* 37. reſoluit ſi Eccleſia deſtructa ſit copulam in ea habitam, aut effuſionem ſanguinis non eſſe ſacrilegam, nec locum violari,modo deſtruatur, vt iterum non ædificetur, & *num.38*. aſſerit quòd ſi Eccleſia amplietur ac diſtendatur, Capella aliqua,aut parte ſibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum, comprehenditur nomine Eccleſiæ Cœmeterium ab Epiſcopo benedictum reputari locum ſacrum, & ſic indigere reconciliatione ſi copula illicita, aut ſanguinis iniurioſa effuſione violetur,reſoluunt Nauar.*in man.* *cap.16.num.3.verſ.interrogatus autem*.Henriq. *l.5.de Pœnit.c.6.§.in commento lit.H*,Sanch *d.diſp.15.n.20*. Fagundex *dict.n.14.c.51*. declarando provt dixi *allegat.preced.à num.* 30. & de omnibus iterum idem Fagundez *dict.tract.præcepto 2.lib.4.cap.4.n.27.cum ſeqq.*

Ex quo fit, quòd ſi extra Eccleſiam quis lethale vulnus recipiat, poſtea ex eadem cauſa moriatur intra eandem minime per hoc ſit polluta cenſenda, quia tunc non homicidium, ſed ſola mors in Eccleſia contigit; cum tamen è conuerſo ſi quis intra vulnus lethale recipiat, & poſtea extra moriatur, polluta haberi debeat,ex ſententia gloſſ. cõmuniter receptæ *in d.c.vnic.* quam ſequuntur ibi omnes, & poſt illos Nauar. Iacob. de Graff. Fr.Emm.& Henriq.*d.locis*.atque etiam Vgol.*d.§.1.v.3. non polluitur*, Fagundez *d.c.14.n.89.& præcepto 2.l 4.c.4.n.16*.Azo. *dict.c.5.q.1.verſ.ſi quæras*. Gambar.*d.caſ.6.n.8*.Quidquid Suar.*d.ſect.4.ſtatim in prin.* in hoc vltimo caſu contrarium cenſeat, dum enim ibi tenet, & meritò non eſſe pollutam ex lethali percuſſione intra eandem citra ſanguinis effuſionem contingente, donec homicidium ſequatur,& conſummetur per mortem percuſſi: inſimul dicit, & eſſe quoque neceſſarium quod intra eandem Eccleſiam mors ſequatur; quia tunc, & non aliter dicitur vere,& propriè fieri homicidium in Eccleſia,cuius tamen contrarium tenet gloſ.communiter recepta *in d.c.vnic.*& eſt de mente DD.omnium citatis locis:dicitur enim vere homicidium commiſſum in Eccleſia,vbi intra eandem vulnus lethalis, ſeu lethale percuſſio contingit, à qua ipſum homicidium denominatur, non verò a morte poſtea ſubſecuta,licet per eandem, & non aliter cõſtet fuiſſe homicidium patratum intra Eccleſiam: ſicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur,vbi vulnus intra Eccleſiam infligitur,ex quo datur ſanguinis effuſio,licet ſanguis ipſe non cadat intra Eccleſiam quia vulneratus,vel ſtatim ab ipſa receſſit ante effuſionem,vel in vaſe aliquo ſanguinem collegit: licet è conuerſo contrarium dicendum ſit, nempè vbi quis extra Eccleſiam vulnus recipit, & poſtea, quia ad eam fugit,intra eandem ſanguis effunditur per hoc minimè remanet polluta;provt tenet citata gloſ.*in d.ict.c.vnico.* 23

Quæ tamen vltima reſolutio iudicio meo maiori indiget cenſura, ſi aduertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflictum ſe referunt, vt patet ex *dict.c.vnic*.ibi,*ſi Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione contingat*,& *in c.vlt.eodem tit*.ibi,*ſi Eccleſia non conſecrata cuiuſque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta*, & *in d.ict.c.tuarum, de priuileg*.ibi, *Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet*,& *in dict.c.Eccleſiis,de conſecr.diſt.1*.ibi,*aut ſanguinis effuſio,aut cuiuſque ſemine polluta fuerint*; vnde ſi ſermo ſit de pollutione Eccleſiæ non ratione homicidij, ſed potius effuſionis ſanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Eccleſiam inflictum Eccleſia ipſa polluatur, quoties ſanguis intra ipſam funditur, quamuis non cadat in templo ipſo materiali, dum in vaſe aliquo recipitur; ideóque ex eo, quia verum eſt dicere intra Eccleſiam dari ſanguinis effuſionem,contrarium tamen dicendum ſit ex eo,quod licet vulnus intra infligatur, ſanguis tamen extra Eccleſiam effunditur propter receſſum repentinum ab eadem, cum hoc caſu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodũ etiam non erit polluta cenſenda propter ſanguinis effuſionem in 24

ipſa

ipſam factam ex vulnere extra contingente:requiritur enim,quòd ipſa ſanguinis effuſio contingens intra Eccleſiam ſit eidem iniurioſa , id quòd minimè verificatur in hoc caſu, in quo non data opera , ſed potius caſu,& per accidens contingit. Vnde ſi quis intra Eccleſiam ſe ipſum occidat , polluetur Eccleſia per tale homicidium , quia licet reſpectu occiſi propriè iniurioſum non ſit, eſt tamen valde peccaminoſum, cum nemo ſit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *in l.liuer homo, ff.ad l.Aquiliam; & in cap.non eſt noſtrum,23. quæſt.5.* & ex conſequenti iniurioſum propter iniuriam , quæ fit loco ſacro.

25 Hinc etiam vbi iudex reum ſuſpenderet intra Eccleſiam, per hoc ſimiliter ipſa Eccleſia violata cenſeretur;quia licet huiuſmodi homicidium fieri licitè poſſit,& taliter ſuſpenſus ſupplicio dignus fuerit, fit tamen illi iniuria ; licet enim ſupplicio dignus ſit, Ius tamen habet,ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco ſacro,& ipſi Deo,in cuius honorem Eccleſia ſpecialiter dicata,& conſecrata eſt, ſecùs tamen dicendum ſi idem iudex , aut quiuis alius ſuper Eccleſiæ tectum, vel ex parietibus eiuſdem hominem ſuſpendat, cum in tali caſu non intra,ſed extra homicidium contingat,vt optimè tenent Syluest.& Nauarr. Mari.Alter. *d.c.1.verſ.Sed quid*,Suar.*d.ſect.4. in princ.*Fagundez *d.c.14.n.10.& p.2.lib.4.n.17.*

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum eſſet intra Eccleſiam , hominem exiſtentem extra iaculo occiderit,cum tunc verum ſit dicere, quòd homicidium non fuerit intra Eccleſiam patratum,licet intra eandem initium ſumpſerit, & per conſequens non erit per hoc violata cenſenda ; ſecus è conuerſo , vbi quis exiſtens extra Eccleſiam alium exiſtentem intra iaculo percuſſerit , aut vulnerauerit , itavt ſanguis intra eandem effundatur,quia iam tunc verificatur homicidium patratum,ſicut & ſanguinis effuſio contingens , vtcumque verò voluntarium,& iniurioſum intra Eccleſiam,provt tenent Nauarr. *dict. loco*,Vgolin.*d.verſ.4.non polluitur* , Fagundez *dict.c.14.n.11.*

27 Non obſtat doctrina Abb.*in c.vltim. de immunit. Eccleſiæ* quem ſequuntur Angel.*in ſum.verb.immunitas,q.13.*Syluest.*eod verb.3.n.6.in fin.*Remig *de immunit. Eccleſ.fallent.4.*Azeued.*lib.3.n.18.ad fin.tit.2.lib.1.noua recopil.*Gutier.*pract.lib.3.q.2.n.29* Deciā. *tr.crim.tom.1.l.6.c.8.n.6.* ſecundum quā non gaudet immunitate Eccleſiæ ille qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit:vnde ſimiliter videbatur dicendum per tale homicidium Eccleſiam pollutam eſſe cenſendam, ſumpta ratione deformitatis ab initio,& proxima delicti cauſa

28 Ratio enim differentiæ inter vtrumque caſum in eo eſt , quod in priori,vt polluta dicatur Eccleſia ſolum attenditur homicidium, vel ſanguinis effuſio, ſi vtrumque voluntarium ſit, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum,id quod propriè verificatur in homine occiſo,vel vulnerato exiſtente intra Eccleſiam, non verò quando exiſtit extra, licet occidens ſit intra : in poſteriori verò caſu , nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur ſpes,animus, & fiducia,quia quis delinquit,vt ab Eccleſia defendatur,& ſic euadat pœnam criminis condignam,id quod verificatur propriè in illo, qui cum ſit intra Eccleſiam, occidit alium exiſtentem extra eandem, non verò è conuerſo , licèt enim in hoc poſteriori caſu ſi quis exiſtens extra Eccleſiam occidat exiſtentem intra eandem, & ſtatim ad ipſam confugiat, præſumatur etiam ſpe veniæ feciſſe, & ideò iuxta veriorem ſententiam immunitate careat,vt per Cou. *variar.lib.2.c.20.n.15.verſ.27.*Gutier.*d.q.1.n.29.* Suar.de Pace *in pract.tom.1.p.5.c.3.§.3.n.99.*Bobad.*in ſua politica.l.2.c.14.n.29.*

Non leuis eſt difficultas,an ſi quis pro defenſione Fidei homicidium,& ita martyrium intra Eccleſiam patiatur, per hoc eadem Eccleſia debeat polluta cenſeri?In qua Abb.*in dict.cap.proposuiſti num.2.in fine* , in eo conuenit,vt non ſit cenſenda Eccleſia polluta per rationem ad ſanguinem in ea diffuſum, quo potius lauatur, & magis ſanctificatur Eccleſia, quàm polluitur,optimus ad hoc text.*in c.fundamenta verſ.aſſo ſunt*,ibi,*ipſam glorioſo cruore martyrij briſto Domino conſecrarunt,de elect.l.6.& in c.glorioſus*, ibi,*qui viuentes in carne prædictam Eccleſiam ſuo prætioſo ſanguine plantauerunt,de relig. & venerat.Sanct. & in c.quamuis 22.diſt.*Sed per rationem ad iniquā, & iniurioſam effuſionem (ſicut etiam in homicidio eiuſdem Martyris citra ſanguinis effuſionem patrato intra Eccleſiam) dicendum erit Eccleſiam pollutam eſſe,quia licèt per mortem illius, qui ſanctus eſt intra Eccleſiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Eccleſia, polluitur tamen quatenus iniuſtum conſideratur ipſum homicidium,& iniurioſum ex parte occidentis : vnde citari ſolet verſus. 29

Actio diſplicuit,paſſio grata fuit.

& in hoc ſenſu intelligenda eſt gloſſ. *verb.ſanguinis in dict.c.vnic.* & quæ reſoluunt Sayr. *dict.c.16.num.13.verſ.Item.*Graſſis *dict c.48.num.13.* Vgolin.*dict.§.1.,ſtatim in prin.verſ.id quod locum habet*,Azor.*dict.cap.5 quæſ.1.verſ.Rurſus*, poſt S.Antonin.& Nauarr. Mari.Alter.*dict.c.1.verſ.verum*,Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta p.1.lib.4.c.4.n.17.* & cæteri ſupra citati.

Secunda cauſa ob quam polluitur Eccleſia, & reconciliatione indiget,eſt propter voluntariam,& iniurioſam ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem,vt habetur *in dict.c.Eccleſiis,de conſecrat.diſt.1.in c.propoſuiſti,& in c.vlt.de conſecrat.Eccleſ.& in c.vnico, eodem tit.lib 6.*& vltra Ordinarios citatis Iuribus,proſequuntur Nauarr.*dict c.27.à n.156.* Iacob.de Graſſis *d.c.48.n.26.*Tolet.*in ſum.l.5.c.8. à n.12.*Ragul.*de Miſſa in Eccleſia quæſito 60.*Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.1.l.3.c 14.*Henriq.*d.c.27.§ 5.* Cened *d.p.3.collect.11.*Vgolin.*d.c.29.§.2.*Mar. Alter.*d.c.1.verſ.Secundo*, & cæteri ſupracitati : quod tamen vltra ſupra aſſignatas declarationes circa primam homicidij cauſam,quæ legitimè etiam ad hanc ſecundam adaptantur,videlicet,quod non ſit intelligenda de cauſali, naturali, aut medicinali effuſione per ſupradicta,ſubſequentibus tamen debet præſens cauſa intelligi declarationibus. 30

Prima declaratio eſt , vt intelligatur quoties humanus ſanguis effunditur ; nam ſi fuerit cuiuſuis alterius animalis irrationalis,non eſſe per hoc Eccleſia polluta cenſenda,quia licet horrorem pariat,non tamen eſt effuſio iniurioſa , cum animal nec actiuè, nec paſſiuè iniuriæ capax ſit , licèt aliquando etiam iubeatur comburi,ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur,& notari ſolet *in c.mulier ſi accesſerit.15.q.1.* & ita tenet ac declarat gloſſ. *verb.ſanguinis in d.c.1.* & poſt Nauar.Ledeſ.& Viuald. notat Raguſ.*d.quæſito 60.n.2.*Sayr.*d.c.16.num.6* Cened *dict.collect.12.in princip.*Vgolin.*d.§ 2 verſ.excipitur ergo.* Neque refert an alienus , vel proprius effundatur ſanguis: ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat , vel iniurioſè percu- 31

tiat, cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebat, vt notant gloſ. *verb. ſanguinis in dict. c. 1.* & Mar Alter. *dict. cap. primo, verſ. quaritur tertio,* Sayr. *c. 36. n. 4. in fine,* & confirmatur ea iis, quæ notant Doctores per text. *ibi in cap contingit 35. de ſenten. tia excommunicat.* Sicut nec etiam ſi mortuum corpus in Eccleſiam delatum ſanguinem effundat, quia iam vere non dicitur ſanguis humanus, non enim hominis eſt, ſed cadaueris.

Multoties accidit, vt cadauer ſanguinem effun-
32 dat, ſi coram eo occiſor ſit, & ita in illum occiſi cruor impetuoſam eiaculationem irruens illum ſic prodit, & poteſt eſſe hæc præſumptio vehemens, quod illum occiderit, ſi adſint alia indicia, de quo vide Leuin. Lemn. *de natura miraculis, lib. 1. cap. 7.* Boer. *deciſ. 166.* Fran. Marcum *part. 1. deciſ. 183. & part. 2. deciſ 190.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſion. part. 3. collect. 855. poſt medium.* Hippol. Marſil. *in praxi crimin § diligenter n. 81.* qui ſe hoc pacto homicidam aliquando deprehendiſſe affirmat, tempore, quo erat gubernator ciuitatis Albinganæ. Patis de Puteo *in tr. de ſyndicatu, verbo tortura c. 3. incip. Mandauit Rex, ad fin.* vbi dicit hoc fuiſſe Romæ obſeruatum, eo tempore quo occiſus fuit Cardinalis Sanct. Marc. Angel. *in tract. Maleſic. tit. de homicidio;* ubi teſtatur in quodam Ægyptiano ita contigiſſe Nouell. *in pract. crimin. in princip. n. 94. fol. mihi 55.* vbi dicit ſe ita alias vidiſſe in quodam cadauere dum eſſet Iudea maleficiorum Turni, *& in reg. 184.* in ciuitate Venetiarum dum eſſet Aſſeſſor Federici Rannerij Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 13. num. 15.* qui teſtatur his temporibus id cõtigiſſe in oppido de Ledeſma anno 1546. & vidiſſe proceſſum originaliter, in quo quidam mutus & frater eius in itinere publico quendam interfecerunt cauſa deprædandi, & torti confeſſi ſunt, & ad mortis pœnam ſagittæ condemnati, ſed antequam morti traderentur, poſitus coram occiſo ex eius cadauere ſanguis effluxit, Carrer. *in pract. in 2. tract. de indic. & tortura in 27. indicio num. 2.* dicit quod eſt verum indicium, & quod alias expertus fuit, Blanc. *in tract. de indic. comment. ad l. fin ff de quaeſt. num. 408.* vbi dicit quod hoc eſt magnum indicium, & quod ita ſe habet communis hominum ſermo, videlicet quod per præſentiam occiſoris cadauer emittat ſanguinem, & quòd iſta ſanguinis emiſſio non prouenit ab incantationem, ſeu ſortilegium, ſed eſſe quoddam à natura inſitum, de quo ratio reddi non poteſt, Menoch. *de arbitr. caſu 270. num. 16.* vbi atteſtatur, hoc indicium eſſe credibile, & proximum, *& lib. 1. part. 89. num. 128.* Beſſ. *tit. de indic. num. 73.* Theſaur. *deciſ. 173.* Bertaſol. *conſ. 320. n. 6.* & ibi eius additionator, Ioann. Zangerus *in tract. de quaeſt. & tortur. cap. 2. n. 161. pag. mihi 818.* latè Ioan. Steph. Durant. *var. q. 62. per tot.* Ioan. Mar. Notar. *in collect. ſuper prag. Regni Neapol. collect. 163 num. 13.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 29. dub. 17. n. 167.* Anton. Raguc. *in vaſe Eccleſiaſtica diſciplina in tr. de ſuperſtit. q. 123. de ebullitione ſanguinis occiſi ex vulnere pag. mihi 170.* Petr. Bongler. *lib. 4. praxis criminis proſequend. tit. 2. art. 15. pag. mihi 288.* Bernard. Zieritzium *in notis & obſeruat. nomicopoliticis ad conſtitut. criminalem Imp. Caroli V. cap. 149 pag. mihi 157.* Henric Boer. *in tr. de q. c. 3. n. 21. pag. 125.* Ant. Quenedo y Hojos *in libro indiciorũ, & tormentorum Hiſpano ſermone compoſito p. 1. c. 8. n. 9. fol. mihi 14.* Valeriol. Medicum *lib. 2. obſeruat. 9.* Petr Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 36. c. 20. n. 8.* Marcard. *de probat. concl. 867. n. 24.* Cened *ad Decretum collect. 65. n. 3.* Farinac. *in pract. crimin. lib. 1. tit. 5. q. 52. n. 154. cum ſeqq.* Fr. Hieron. de Yepes *in hiſtoria infantis à Iudais occiſi p. 3. c. 4 §. Otroſi fol. 58. verſo* Martin. Delr. *diſquiſit magic. lib. 1. cap 3. q 4. pag. 112. & lib. 5. ſect. 4. num. 20. pag. 680.* Hortenſ. Caualc. *de brachio regio p. 3. n. 103.* Emmanuel de Valle *de incantat. & enſalmis opuſc. 1. ſect. 1. c. 1. n. 31.* Anton. Sanctorell. *in poſt praxi medica c. 21. verſ. argumentum probo, cum ſeqq.* Georg. Pictor. *ſucceſſiu. lection. dial. 4. pag. 161.* Fragoſo *in ſua uniuerſ. chirurg. gloſſ. de los herodes q. 76.* Torreblanc. *de magia l. 1. c. 2. n. 33. cum ſeqq* Ramena *en el Iardin del Mundo c. 30.* Manuel Ramirez de Carrion. *in tr. mirabilium natura lit. S, verbo ſangre del hombre muerto num. 121.* Ioan Riolan. *in comment. ad libros Fernelij de abditis rerum cauſis c. 18.* Ioann. Iunſton. *in Thaumatograph. naturalis claſſi 10. de admirandis hominis c. 3. articul. 3. pag. 519.* Franc. de Pueyo *inter deciſ.* Ioſeph. Seſe *deciſion. 11. à num. 1. vbi num. 15.* mirandum refert† ac- 33
cidiſſe anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadauer exhumatum omnibus patebat, & poſitus ante eum Ioann. Franciſcus de Verga vnus ex delinquentibus illicò exiuit ſanguis ex vulneribus dicti cadaueris, quouſque dictus reus fuit ab occiſi conſpectu eductus. Et ſtatim adductus fuit ad conſpectum dicti occiſi Monſerat de Verga, alter accuſatus, qui cum ſe culpatum videret, tanto ſcelere cœpit obſecrare Deum, & Cœlum, vt in teſtimonium ſuæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri quo dicto illicò cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito ſignauit vulnera, ex quibus ſanguis illicò exiuit, & continuò eleuando idem brachium eodem digito ſignauit in dictum accuſatum. Aliud ſimile accidiſſe Mediolani anno 1610. refert Franciſc Collius *in tract. de ſanguine Chriſti lib. 4. diſputat. 3. cap. 1.* & caſum notabilem narrat Thom. Campanella *in tract. de ſenſu rerum & magia lib. 4. cap. 9.* & ſe teſtem de viſu de alio ſimili caſu dicit Franc. Valeriola *medicor. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 9.* Hoc intra ſeptem horas experiri debere tradunt Canon. *in tract. de indic. & tortura in præmiſſ. cap. 3. numer. 3.* Ioann Stephan. Durant. *d. quaeſt. 62* qui addit poſt ſeptem horas rariſſimè ſe extendere, Adam. Keller. *de offic iuridicopolit. lib 2. cap. 22. pagin. mihi 408. & 409.* Franc. Valeriola *d. lib. 2. obſeru. 7.* Ioann. Bapt. Bernard. *in ſeminario totius philoſophia tom. 3. lit. V. verbo vulnerans poſt aliquod tempus, fol. mihi 407. verſo,* Hieron. Cardin. *in tract. de ſapientia lib. 4. pag. mihi 230.* Anton. Nald. *in pract. quaeſt. lit. H. verba homicidium num. 4. pag. mihi 276* Huius rei, ac remiſſionis ſanguinis huiuſmodi rationem multifariam reddere conantur Leuin. Lemnius citato loco, Iacob Sprenger. *in malleo maleſic quaeſt. 1.* Cornel. Gemma *lib. 1. co, mocrit. c. 6. pag. mihi 78.* Ioann. Langius *epiſt. 40.* Ægid Roman. *quaeſt. 25. quodlib. 5.* Claud. Deodatus *in tract. de hominis vita ad 120. annos ſalubriter producenda lib. 1.* Panthi Hygiaſtici *cap. 11. pag. mihi 105. ad fin.* Collius *citato loco*, Campanella *d. lib. 4. c 9* Henric. Kornman. *in tract. de miraculis mortuor. pag. 9. c. 13 cum tit. ſeqq* vbi huius miraculi hanc rationem afferri poſſe ait, quod cum nondum calor omnis in recenti occiſo corpore extinctus ſit, neque agitatio omnis, viſque interior nobis occulta quieuerit, vltionem quidem tanta illa vis clamat, moxque ad vindictam bilis accenditur, ab ea ſanguis inflammatur, & ad vulnus cõfeſtim prorumpit, patefacto ad exitum per vulnus meatu, eodem concurrunt & ſpiritus, qui quoniam leues ſunt ad occidentem hominem ſi coram ſteterit volantes in eum migrant, ſeruanturque natiuo calore aliquandiu, nempe ad horas plus minuſve ſex, aut ſeptem; quo

quidem

quidem in tempore ſi qui interemit in conſpectum interempti veniat & incrementum intentè ſuſcipiat vulnus, cruorem verſus interimentem eiicit; quod quemadmodum dictum eſt nondum in cadauere recenter iugulato ad horas aliquot vis omnis interior, calorque extinctus ſit; qua quidem latente & interiori vi efficitur vt ſanguis ſpiritus ſuos repetat, atque etiam ſpiritus ipſi ſuum attrahant ſanguinem, vnde ipſius manatio, & effluxus conſequitur: Galleot. Martins *lib. de doctrina promiſcua cap. 22.* Thadæ. Florentin *in explicat. ſuis in Iſagog. Ioannitij*, Marſil. Ficin. *lib. 16. de immortalit. animor. cap. 5.* Thom. Garbus *lib. 2. ſum. medicinalis ſcient. tract. 4. quaſt. 11. & lib. 1 tract. 5. quaſt. 31.* Petr. Apono *in commentar. problem. 6 part. 3. Ariſtotelis.* Aloyſ. Mundella *dial. 1.* Marcel. Donat. *de medica hiſtoria mirab. lib. 2. cap. 1. pag. mihi 38.* Marin. Merſenn. *in Geneſim, cap. 4. verſ. 10. quaſt. 51. art. 1, pag. mihi* 1418. Hieron. Magius *lib. 3. miſcel. cap. 5.* Alphonſ. Paleoth. *in hiſtor. admiranda de* IESV CHRISTI *ſtigmat. c. 16. pag. 289.* Vair. *in tract. de faſcino lib. 1. cap. 4.* Gaudent. Merula *lib. 4. rerum memorabil. cap. 18.* Andr. Libauius *in tract. de cruent. cadauerum theſ. 130.* Iacob. Linius *lib. 1. de natura miracul. cap. 2.* Aſtur. Sipatios *de natura ſanguinis lib. 1. cap. 2.* Mizaldus *cent. 2. memorab. 4.* Cornel. à Lapide *in comment. in Deuteron. cap. 21. verſ. 4. vol. 1025.* Lorin. *in comment. in Leuit. cap. 24. verſ. 27. lit. E, pag.* 842. latè Guillelm. Bœxelius *in viſionibus publicis diſquiſit 6. à pag. 111.* Valeriol. *d. lib. 2. obſeru. 9.* Hieron. Montuus *cent. 1. de admirandis facult. num. 28.* Redempt. Baranzanus *tom. 1. part. 2. ſum. philoſoph. diſp. 9. theorem. 17.* Thom. Fienus *de viribus imaginationis quaſt. 24. pag. 198.* Euſeb. Nieremberg. *in 2. part. philoſophia occulta c. 46. cum ſeqq.* Vincent. Moles *in ſua philoſophia naturali ſacroſ. Corporis Chri-*
34 *ſti c. 14. dub. 3.*

Secunda declaratio eſt, vt intelligatur prædicta reſolutio non quidem de modica effuſione, veluti ſi gutta ſanguinis etiam iniuriosè intra Eccleſiam ceciderit, ſed potius de notabili, ſeu conſiderabili, hoc enim importat verbum, effuſio, nempe ſanguinis abundantiam, & copioſum fluxum, argumento text. *in cap. ſæpe 41. diſt. & in cap. reuertimini 16. quaſ. 1.* notat gloſ. *verb. effuſſionem ſanguinis, in cap. cum illorum 32. de ſentent. excommunic.* gloſ. in caſus
35 poſitione *in d. cap. 1. verſ. nota 1.* Tiraq. *in tract. de iudicijs in rebus exiguis verſ. 11. pag. 55.* & † ideò ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur, vt per Hipp. *conſ. 80. num. 26.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapolit. cap. 80. num. 2.* Quo fundamento in noſtris terminis reſoluunt Fr. Ludou Lopez *in inſtructorio conſcientiæ part. 1. cap. 33. verſ. ſed circa ſecundum*, Steph. Coſta *in cap. is qui, 18. num. 2. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Syluest. *verb. interdictum 4. quaſ. 1.* Nauar. *d. c. 27. num 256. verſ. dixi effunditur*, Gambar. *d. caſu 6. num. 8.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quaſ. 60. num. 1.* Mar. Alter *d. cap. 1. verſ. quæritur quintò*, Fagundez *d. cap. 14. num. 19 & part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 18.* Graff. *d. cap. 48. num. 25.* Suar. *d. ſect. 4. verſ. 2.* Vgol. *d. § 2. verſ. 2. excipitur*, Sayr. *d. cap. 16. num. 5* hinc optimè notantes non indigere Eccleſiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterentur, & oſſa confringantur, vel quia omnia ſupra relata ſanguinis effuſionem requirunt, & ſine lege pœnam hanc ad alios caſus extendere non licet, iuxta regulam text. *in cap. pœna, de Pœnitent. diſt. 1* & tenent Gamberupt. *d. caſu. 7. num 8.* niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit, vt tumor, ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deinde ſecuta eſt, vt aduertunt Zerol. *in praxi Epiſcopal, part. 1. verb. polluta Eccleſia* Sayr. *d. cap. 16 num. 8.*

Neque exiſtimes quamcumque copioſam ſangui- 36
nis effuſionem ſufficere, vt Eccleſia polluatur, & reconciliatione egeat: nam ſi percuſſio leuis fuerit, licet ſanguis copiosè effundatur, non ideò polluta cenſebitur Eccleſia, exemplum frequens eſt quando in rixa puerorum alterum percutit, & ex naribus multus effluit ſanguis, Nauar. *in man. cap. 27. n. 82.* Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1 reſol. 13. caſu 6.* Vitald. *in candel. p. 2. de interd. tit. de caſibus quibus Eccleſia, &c. num. 59.* Graff. *lib 2. cap. 48. numer. 25.* Fagundez *d. cap 14. num. 17.* ſi enim percuſſio lethalis non eſt, quæ ad mortalem culpam ſufficiat, neque ad pollutionem Eccleſiæ ſufficiens cenſeri debet, & ita reſoluit Suar. *d. ſect. 4. § 1. violatur, in fine.* Si tamen ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter maiores quatuordecim annorum, pollui Eccleſiam reſoluit, iudicatúmque refert Mat. Anton. *var. lib. 1 reſolut. 112, caſu. 6.* quem citat Gambar. *d. ct. caſu 6. num. 9.*

Tertia declaratio eſt, vt procedat prædicta reſolu- 37
tio in ſanguinis effuſione publica, & quæ publicè innoteſcat non verò in occulta, per quam non debet Eccleſia polluta cenſeri, ſicut nec per occultam ſeminis effuſionem, de qua erit infrà ſtatim agendum. Ita gloſ. *verb. pollui in d. c. 1.* Nauar. Sot. Henriq. Graff. Tolet & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *in d. c. 16. num.* 10 Stephan. Coſta *in d. cap. is, qui, num. 5.* Sayr. *d. ſect. 4. verſ. 2 dubitari ſolet*, Sanchez *d. diſput. 15. num. 10.* Fagundez *d. cap. 14. à num. 33.* probantes imprimis ex auctoritate text. *in cap. ſignificaſti, de adulter.* quatenus expendit mulierem publicè fuiſſe confeſſam adulterium, quod in Eccleſia commiſit, Suar. verò *vbi proximè*, ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Eccleſia polluitur, per quod in quantum tale eſt, minimè debet Eccleſia polluta cenſeri, quicquid frequentius Doctores aſſumant exemplum effuſionis ſeminis, quia illa frequentius occultè fieri ſolet; idem tenet Nauarr. *d. cap. 27. num. 291. in fin.* vbi peculiariter aduertit ſe publicè Salmanticæ prælegentem in ea fuiſſe ſententia fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis, vel ſeminis, modò occulta, abhinc octo diebus publica fieri poſſit, quia ſcilicet teſtes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam; & illum ſequuntur Suar. Auila, & Sayr. *num. 11.* citatis locis, indeque notant receptam eſſe ſententiam contra Alphon. de Caſtro, & aliorum quos non citatos ſequitur Sà *verb. Eccleſia num. 19.* qui putant Eccleſiam non indigere reconciliatione, ſi dum effuſio erat occulta in eadem Eccleſia ſemel fuerit celebratum, quaſi vna celebratione Eccleſia dicatur reconciliata: loquuntur enim contra Iura omnia, quæ formam reconciliatione præſcribunt in cinere, & aqua benedicta, vt *in dict. cap. propoſuiſti, & in c. vltim. de conſecrat. Eccleſ.*

Occultum, & publicum multis modis dicitur, 38
de quibus per Doctores *in cap. veſtras, & cap. vltim. de cohab. Cleric. & in cap. cùm olim 24. de verbor. ſignificat.* Menoch. *de arbitr. caſ. 166.* Maſcar. *de probat. concluſ. 1107. à numer. 13.* Gabr. *commun. tit. de reſtit. ſpoliator. concluſ. 1. numer. 117* Meneh. *illuſt. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num. 23.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 3. § 2. à numer. 6.* Farinac. in

*praxi crimin.quaſt.*21. *num.*1. Ad noſtrum propoſi-
39 tum occultum dicitur † non ſolùm per accidens, quòd propriè verificatur, vbi nulli teſtes adſunt, verum etiam in occulto, quod tale dicitur provt diſtinguitur à publico, hoc eſt, quod licet poſſet probari legitime per teſtes, id eſt, nulla publica fama notatum, cuius exemplum refertur *in c.*2.*de apoſtat.* & *in c.Chriſtiana*, ibi, *Latentia peccata* 32.*q.*1. vnde ipſum dicendum erit, ſi talis actus in præſentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus interim dum non publicatur propter ipſorum taciturnitatem occultus dicitur, ex gloſ. recepta *verb. ſecreta, in c. quis aliquando* §.*hæc ergo ſecreta*, *de pœnit. diſt.*1. & *in cap. de manifeſta* 2.*quaſt.*1. Verùm licet fauorem Concilij Conſtantien. ſeu extrauagantem *Ad euitanda* Martini V. his terminis applicari poſſe contendat Fr. Ioan. de Peña, quem refert, & probabile dicit Suar. *vbi proxime*; meritò tamen contrariam ſententiam concludit, & tutiorem atteſtatur, quia hæc pollutio à cenſuris, de quibus agit Extrauagans illa, longè differt; & ideò ad illam extendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam, *quæ a iure*, *de regulis iuris in* 6 cum ſimilibus. Igitur conſultè faciet Parochus, ſi cum primum hoc incepetit fieri publicum, ad Epiſcopum negotium deferat, qui præhabita inquiſitione, & commiſſione, determinabit an Eccleſia polluta ſit habenda, & recõciliatione indigeat, ſitque interim in ipſa à diuinis Officiis abſtinendum: nec ſibi ſuadet publicitatem pollutionis efficere tantùm Eccleſiam pollutam, nam
40 † notitia illa, & fama ſuperueniens de nouo, illam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem indicat ad diuina Officia ſuſpendenda; ſicut verè dicitur excommunicatus, qui talis eſt à parte rei, quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus, quia denunciatio excommunicationis minimè eum excommunicat, ſed potius excommunicatum declarat, *cap. paſtoralis* § *verùm*, *de appellationib.* & qui declarat non facit, ſed factum denunciat, ſicut, *in l. ſed ſi quæratur*, ibi, *quia per ſententiam non debet ſeruitus conſtitui, ſed quæ eſt, declarari*, *ff. ſi ſeruitus vind. l. heredes palam* §.1. ibi, *nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat, de teſtament.*

41 Vnde meritò notant Doctores communiter ſecundùm Sayr. *d. cap.*16.*num.*10. quòd † etſi Sacerdos ex Sacramentali Confeſione ſciat in Eccleſia effuſionem ſanguinis contigiſſe, poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus eſt; quamuis Hoſtienſ. & alij, quos refert Stephan. de Gaëta *in cap. ad limina* 20. *quaſt.*1.§.5.*nu.*521. dicant tutius eſſe, quòd Sacerdos in genere reuelet Epiſcopo talem Eccleſiam indigere reconciliatione: nulla enim probabili nituntur ratione; nam text. qui adduci ſolet, *in d. cap. ſignificaſti, de adulter.* conſiderat publicam mulieris confeſſionem, ex qua infamia publica orta eſt, & ideò inde ad ſacramentalem Confeſſionem ineptum eſt argumentum.

42 *Tertia* cauſa, ob quam polluitur Eccleſia, eſt propter voluntarium humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, ſiue hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, ſodomiam, aut beſtialitatem contingentem, de quo eſt text. *in d. cap. vnico, de conſecrat. Eccleſiæ lib.*6. & *in d. cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.*1. reſoluunt Nauar. Syluest. Graff. Fr Emman. Henriq & Suar. *d. locis*, Fr. Ludouc. Miranda *d. quaſt.*39.*art.*5.*conc.*2.*verſ.*2.*caſus*, Vgolin *d. cap.*29.§.3. Azor. *d part.*2 *lib.*9 *cap.*5. *qu.*3. Gambarupta *d caſu* 6.*n.*11. Mar. Alter. *d. cap.* 1. *verſ. tertio*. Fagundez *d. cap.*14.*num.*20. *cum ſequent.* Marta *de iuriſdict. p.*2.*c.*17.*a princ.* Caſtr. Palao *d. puncto.*1.*n.*1,

Dicimus Eccleſiam pollui propter voluntariam 43
humani ſeminis effuſionem, quia non ſufficit, ſi fiat in ſomniis, vt per F. Emman. *d. loco.* ex gloſ. *in cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſtinct.*1. *verb. ſemine*, quam communiter receptam dicunt Nauar. *d. cap.*27.*num.*251. Azor. *vbi proximè*, Gambarupta *d. num.*11. Mar. Alter. *vbi proximè*, Graff. *d. cap.*47 *num.*24. Fr Ludou. Miranda *d. verſ. ſecundus caſus eſt*, Vgolin. *d.*§.3.*verſ. excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi occaſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta oblectaretur, aut ob ægritudinem ſemen, aut men-
ſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam † huma- 44
num ad excludendum effuſionem cuiuſuis alterius animalis irrationalis, iuxta ſupra reſoluta circa ſanguinis effuſionem, & gloſ. *verb. ſeminis in d. c.*1. & F Ludou Miranda *d. verſ. ſecundus caſus eſt*, & Vgolin. *d* §.3. *in fine.* Semen hoc humanum, cuius effuſione Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in Eccleſia effundatur etiam intra vas naturale contingens, ſicut diximus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter polluitur Eccleſia, dummodò intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè
Gamb. *d. caſ.*6 *num.*2. † quam tamen minimè pollui 45
dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſanguinis effuſio accidat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, turri cymbalorum, tribuna, aut confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt poſt Sot. & Cordub. tenet Mar. Alter. *d. cap.*1. *verſ. requiritur*, ſequuntur Graff. *d. cap.*48 *à num.*23. Suar. *d. ſect.*4. *col.*2. *verſ. quod autem ſanguinis*, Sayr. *d. cap.*16. *num.*8. Auila *dict. diſp.* 7.*dub.*1. Sanch. *d. diſp.*15.*à numer.*21.*cum ſequentib*, vbi ſigillatim de ſingulis prædictis particulis latiſſimè diſſerit, & latè Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.*1.*lib.*3.*c.*14 *numero* 37. vbi de intertecto, & *num.*38 de Eccleſiæ ſupratecto, niſi ibi eſſet aliqua Capella, & *num.*41. de Cameris ad latus Eccleſiæ adhærentibus, & *num.*41. de porta Eccleſiæ, & *num.*34. de Confeſſionariis, & *num.*46. de choro, & *n.*53. de clauſtro.

Quæſtio non leuis eſt, an idem dicendum ſit, 46
quando intra Eccleſiam habitus eſt coïtus coniugalis? In qua videbatur dicendum non eſſe per hoc Eccleſiam pollutam; quia licet talis effuſio, & talis coïtus ſit voluntarius, non tamen eſt peccaminoſus; text. enim *in cap. ſi motum, de conſec diſt.*1. & *in d. c. ſignificaſti*, *de adulter.* ſolum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum videntur etiam intelligendi text. *in d. cap. vnico*, *de conſecrat. Eccleſia lib.*6. & *in c. vlt. eiuſd. tit. in antiquis.* & *in d. cap. Eccleſiis, de conſecr. diſt.*1. dum de ſeminis effuſione ſimpliciter loquimur, ita vt ſemper intelligamus, dummodò de ſe, & natura ſua ſit peccaminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccleſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contemptum, vel ſcandalum; nec enim circunſtantia loci ſacri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non reperiatur; & ideò cum ſimus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta Iura loquentia de copula illicita, & peccaminoſa, ad copulam coniugalem de ſe licitam, & honeſtam. Quare hanc partem ſuſtinent Emman. Sà *verb. Eccleſia n*14. Baſil. Pont. *de matrim. l.*10.*c.*10.*n.*13. Vaſq. *1.2. diſp.*98.*n.*6.

Contrariam tamen ſententiam tenuerunt gloſ. *in* 47
dict. cap. vnico, & *in cap. quoniam, verb. opportuno* 31. *diſt.*

*diſt.& in cap. Eccleſiis v.rb.ſemine 68.diſt.*ſequuntur Nauar.*d.cap.27 num* 252.Graff.*d.cap.48. numer.26.* Couar.*de ſponſalib.p.2.cap.7.§.1. num.3.* Perez *tit.1. lib.5.Ordinam.pag.12.*Fuſc.*de viſit.lib.1.cap.28.nu.9. & lib.1.cap.25.num.6* Sayr.*l.cap.16.à num.19.*Soar.*d.ſect.4 verſ.5. violatur*, Sanchez *de Matrim.lib.9. diſp.15.à num.7.* Tolet.*d.cap.8.numer.24.* Cened.*ad Sextum collect.11.num.2.* Marta *de iuriſdict.p.2. cap.27.numer.3.*Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia, quæſitu 58.* Fagundez *dict. cap.14.à num.22.& p.2.lib.4.cap.4. num.10.*Auila *d.diſp.7.verſ.ſecundus*, Azor.*d.cap.5. quæſ.2.verſ.dubia*, Gambarupta *d. ca u 6.numer.11.in fine.*Vgolin.*d.c.29 §.3.ver. locum habet*, Fr. Ludou. Miranda *d.quæſt.19 art.5. concl.2. verſ. ſecundum eſt*; quæ opinio ex eo ſuadetur, quòd coitus coniugalis licet de ſe licitus ſit,eſt tamen illicitus propter loci ſacri circunſtantiam, cui fit iniuria, argum. text in *cap. accuſatio 2.q. eſt.7 , cap.1.d inmun. Eccleſ. & cap.2.eod tit.lib.6* Vnde cùm ſit voluntarius,& peccaminoſus contingens intra Eccleſiam, videtur ex conſequenti per illum Eccleſiam pollutam cenſendam: facit quod diximus de iudice ſuſpendente, & ſuffocante reum intra Eccleſiam in qua ſpecie licet pœna mortis ſit crimini condigna,& ideo de ſe licita,attamen propter loci ſacri circunſtantiam redditur illicita,& iniurioſa. & ideò polluta cenſetur Eccleſia.Cui non obſtat,quòd coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi. & ita ſub pœna peccati mort. maximè ſi detur periculum incontinentiæ: ceſſat enim huiuſmodi obligatio reſpectu coniugis intempeſtiuè debitum petentis,& vbi redditio citra peccatum fieri nequit,per ea quæ notantur *in cap. inquiſitioni, de ſentent. excom m. & in cap. litteras,verſ.porrò,de reſtitut ſpoliator* facit text cum materia *in l.quod diximus,ff de ſolut.* per quem dici ſolet,quòd non ſemper debitor tenetur ſtatim creditori petenti debitum ſoluere, cum poſſit dari legi-
48 tima differendæ ſolutionis cauſa.

Cum magis communi, & vera ſententia hanc quæſtionem ſub fœdere diſtinctionis reſoluendam puto,videlicet faciendo diſtinctionem inter coïtum coniugalem intra Eccleſiam contingentem illicitum,& peccaminoſum; & coïtum,qui talis non ſit, imò potius licitus, & iuſtus. Prioris membri ſit exemplum quoties coniuges intra Eccleſiam mutuò cohabitant abſque vlla neceſſitatis cauſa, vel licet detur cauſa cohabitandi intra Eccleſiam,non tamen datur neceſſitas petendi,& reddendi debitum, quia nullum ſubeſt periculum incontinentiæ: poſterioris membri ſit exemplum,quoties coïtus coniugalis intra Eccleſiam ex neceſſitate contingit; veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ,ad quod tollendum fuit coïtus coniugalis iuſtus, & neceſſarius. quantumuis intra Eccleſiam contingens. In primo igitur caſu non eſt dubium quod Eccleſia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus,& peccaminoſus coïtus,ſecus verò in poſteriori à ceſſante ratione. Ita reſoluunt diſtinguendo Richard. *in 4.diſt.32.art.3 q.1* & *ibi* Maior etiam *q.1.*Syneſt.*verr. conſecratio, 2.q.5* Couar.*de ſponſal.p.2.c.7.§.2.n.3* Vict.*in ſum n.279.*Suar.*d ſect.4.verſ tertia opinio*, Sayr. *in clau. Reg. à lib.9.c.7.n.21.*Leſſi.*de iuſtit.lib.4. .3.dub.12.num.85.*Mar. Alter *d c.1.verſ.ſed eſt aliqua controuerſia*, Caſtr.Palao *d.puncto 1.n.1 in med.*

49 Hæc tertia effuſionis ſeminis cauſa omnes ferè recipit declarationes ſupra adductas circa præcedentem effuſionis ſanguinis cauſam;requiritur namque, vt effuſio contingat in ſufficienti quantitate, aliàs enim in minima non erit ſufficiens,vt Eccleſia polluta cenſeatur: id quod prouenit tam ex vi verbi, *effuſionis*, vt ſuprà expendimus, quàm etiam ex eo,quia licet modica effuſio ex parte interioris voluntatis ſit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci ſacri, non adeò res grauis eſt cenſenda,vt polluta per hoc fiat Eccleſia,prout optimè declarant.Suar.*d.ſect.4. verſ. tertiò violatur Eccleſia*, Fr. Emman.*in ſum tom.1.c.253.num.11.*Quicquid contrarium velit Mar.Alter. *d c.1.verſ ſed hæc opinio.*

Dicendum eſt inſuper, & declarandum,quòd licèt 50
per occultam,& peccaminoſam ſeminis effuſionem Eccleſia polluatur à parte rei, non eſt tamen talis reputanda, quamdiu ipſa effuſio occulta perſiſtit, iuxta ſupra reſoluta circa ſuperiorem cauſam effuſionis ſanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium cenſeant, nempe per occultam effuſionem Eccleſiam minimè pollui. quorum ſententiam iam *ſupra num.37* refutauimus, & apertè confunditur ex *d.c.ſignificaſti, de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Eccleſiam à principio occultè contigit; & tamen, quia ex poſtfacto per confeſſionem mulieris adulteræ publicè factam. de eo nunc conſtitit,præcepit Alexand. III. vt Eccleſia reconcilietur: id quod fieri non deberet,niſi à principio,& ita quando adulterium fuit patratum intra Eccleſiam, polluta eadem Eccleſia fieret, ſiquidem confeſſio criminis, & populi notitia de eo ſuperueniens minimè Eccleſiam violauit, ſed potius violatam oſtendit, iuxta ſuprà reſoluta,quæ ex deciſ. dict. *cap. ſignificaſti*, ſic ponderati firmiora redduntur.Deinde procedit quoque prædicta reſolutio,
† vbi peccaminoſa ſeminis effuſio contingit intra, 51
non verò extra Eccleſiam, iuxta ſupradicta.quæ ad hunc caſum ex eadem ratione legitimè adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Eccleſiæ pollutionem ex cauſa voluntariæ, & iniurioſæ effuſionis ſanguinis contingentis intra Eccleſiam reſoluimus contra communem ferè omnium Doctorum ſententiam, non aliter Eccleſiam fore pollutam conſendam, quam ſi vtrumque,copulatiuè ſcilicet, & vulnus,& ſanguinis effuſio notabilis intra Eccleſiam contingat nec ſufficere quòd vulnus tantum, ſi effuſio extra eueniat,idque ex eo, quia Iura de hoc loquentia principaliter ad effuſionem ipſam, non verò ad vulnus ſe referunt:ſic ſimiliter idem nobis dicendum videtur in præſenti ſpecie,itavt quamuis actus hic intra Eccleſiam effuſioni ita proximus ſit peccaminoſus, ſi tamen actualis effuſio non intra, ſed extra Eccleſiam contingat, minimè per hoc eſt Eccleſia polluta cenſenda,cum verum ſic dicere effuſionem ſeminis minimè intra eandem contigiſſe,quicquid communis ſententia ſit in contrarium.

Quarta cauſa ab quam polluitur Eccleſia eſt,quo- 52
ties intra eandem ſepultus fuerit fidelis excommunicatus,de quo eſt text.*in cap.conſuluiſti,de conſecrat. Eccl.* qui text. licet loquatur in Cœmeterio,procedit tamen,& habet locum maiori ratione,quando prædictus excommunicatus intra Eccleſiam ſepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Eccleſia polluta cenſeatur;tenent Nauar.*dict.c 27 num.212.*Victor. *verb. Euchariſtia,num 99* Henriq. *in ſumm.l.9. de Miſſa,cap.27.§ 5 & lib 13.cap.52.§.3.* Gambarupta *d.caſu 6.n.14.*Mar Alter.*d c.p.1 verſ quæritur* Azor *inſtit.mor.l.part .lib.10.cap.26 quæſ.14.verſ. tertio, par. 2. lib 9 cap. quæſ. verſ.quarto.* Sayr *lib.2.de cenſur.cap.4.num.11 & lib.5. 17 n 12.* Auila *d.diſp.7.dub. verſ.tertius caſus.*Suar *tom.3. diſp.81.*

ſect. 4. verſ. quarta cauſa. & de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 17. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 19. §. 4. Fr. Ludou Miranda d. quaſt. 59. art. 5 concl. 2. verſ. tertius caſus, Nald. verb. Eccleſia, num. 19 Homobon. de examine Eccleſiaſt. tract. 12. cap. 3. quaſ. 13. reſol. 5. pag. 447. Fagundez d. cap. 14. à num. 55. qui ferè omnes intelligunt prçfatam concluſionē procedere tantùm in excommunicato, vel notorio clerici percuſſore, vel nominatim denunciato, iuxta Martini V. & Baſilienſis Concilij Conſtitutionem incip. Ad euitanda ſcandala; per quam ſolùm in prædictis caſibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eiſdem tenemur non ſepelire, per reg. cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua in c. ex parte, in fine, 11. de ſepult. & in cap. à nobis, de ſent excomm. Ex cuius deciſione vltra Doctores in prædictis Iuribus limitanda venit ſupradicta reſolutio deducta ex d. c. conſuluiſti, vt non procedat in caſu, quo Eccleſia propter ſigna contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo oſtendit, ipſum abſoluerit, etiam poſt mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo ſit orandum, poterit ſimiliter intra Eccleſiam ſepeliri, quæ per hoc minimè polluta cenſebitur, cum talis verè ſit abſolutus ab excommunicatione, in qua deceſſit, & ex conſequenti ceſſet reſpectu illius prædicta reg. cui non communicamus viuo, &c. provt habetur in d. c. à nobis, iunctis traditis per Couar in c. alma, p 1. §. 11. n. 4. vbi agit, quo pacto talis poſt mortem valeat per Eccleſiam abſolui.

53 Procedit autem prædicta reſolutio non ſolùm in fideli excommunicato, ſed etiam quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, per quod erit ſimiliter polluta cenſenda, ac proinde reconcilianda, atque etiam Cœmeterium, ſi in ipſo talis ſepeliatur, provt habetur in c. Eccleſia il 1. & 2. de conſecrat. diſt. 1. tenent Fagundez d. c. 14. num. 57. Fr Ludou. Miranda d. concl. 1 verſ quartus caſus eſt, vbi addit in hoc caſu non ſolùm eſſe reconciliandam Eccleſiam, verùm etiam & illius parietes abradendos, Azor. d. c. 5. q. 1. verſ. quinto, & ſeq. Sayr. de cenſ. lib. 5. c. 6. n. 25. cum ſeq. vbi aſſerit locum habere etiamſi infantes infidelium ſint, qui ſepeliantur, Vgolin. d. 29. §. 5. vbi excipit, quando Catechumenus in Eccleſia ſepelitur, cum vi charitatis coniuncti nobis ſint, & ſeparari à nobis non debeant in ſepultura, de quo etiam Mar. Alter. d. c. 1. verſ. ſed poſt alabitur. Denique quod Eccleſia polluatur, vbi ab excommunicato denunciato, notoriòve Epiſcopo conſecrata eſt, dixi præcedenti allegat. n. 28.

54 Qui in Eccleſia publicè violata Miſſam celebrat, aut alia peragit diuina Officia, ſeu defunctum ſepelit (niſi vrgente neceſſitate id fiat de licentia Epiſcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur: ex ea ratione, quia nulla pœna Iure communi conſtituta eſt contra eos, qui celebrant in Eccleſia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Eccleſiæ non eſt propria cenſura, nec interdictum, quo fit, vt in Eccleſia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. lib 9. de Miſſa c. 27. §. 7. & lib. 13. de excomm. c. 51. §. 5. Sylueſt. verb. conſecratio q. 9. Vgolin. de irregul. lib. 1. c. 1. n. 2. & in tr. de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap. 29. §. 7. multi, quos refert Cened. dict. collect. 135. n. 5. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. a. 6. Azor. d. c. 5. q. 6. Mar. Alter. d. diſp. 3. c. 3. Fagundez d. c. 14. à n. 3. Quamuis celebrantem fieri ſuſpenſum, & ſi iterum celebret poſt ſuſpenſionem, contrahere irregularitatem aſſerat Piaſec. in praxi noua Epiſc. p. 1. c. 5. n. 5. verſ. ante. Nam text. in d. c. is qui. de ſentent. excomm. lib. 6. ſolummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Eccleſia polluta; Eccleſiam enim pollutam non egere reconciliatione, ſi in ea bona fide celebretur ait Caſtr. de lege pœnali lib. 2. c. vlt. cuius contrarium melius reſoluit Fagundez in quinque Eccleſia præcepta p. 1. lib. 3. c. 21. n. 13.

Eccleſia execrata, ſi fuerit conſecrata reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium Epiſcopum de ipſius licentia, & hoc cum aqua ab Epiſcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano; ita traditur expreſſè in c. aqua, & in c. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſia, & tenent Henriq in ſum. lib. 9. c. 27. n. 6. Sayr. de cenſur lib. 5. c. 16. num. 31. Azor. d. p. 2. lib. 9. c. 5. q. 5 Cened. dict. collect. 235. n. 1. Vgolin. d. c. 29. §. 8. n. 1 Gambar. d. caſu 6. n. 4. me citato in hoc loco Alzed, de præcell. Epiſc. dignit. p. 1. c. 4. n. 25 Miranda d. q. 29. art. 8 concl. 2. Filliuc. in q moral. tom. 1. tr 5. c. 4 n. 118 Diana reſol. moral. p. 2. tr. 1. miſcel. reſol 6. & cenſuit Sac. Cong Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608. & in Praten. 21. Iulij 1632. dum habet Eccleſias & cœmeteria conſecrata non niſi per Epiſcopū reconciliari poſſe. Et in Aretina 9. Aprilis 1633. vbi habetur Eccleſiam conſecratam non poſſe niſi per Ordinarium loci, vel alium Epiſcopum de conſenſu ipſius reconciliari. 55

Vnde infertur Epiſcopos huiuſmodi facultatem reconciliandi Eccleſiam conſecratam pollutam non poſſe ſimplici Sacerdoti delegare, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, per d. c. aqua, vbi dicitur quòd hæc conſuetudo potiùs dicenda ſit corruptela, quia licèt Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen ſunt Ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus Clericis demandare, vt cenſuit Sacra Congregat. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608 & reſoluunt Miranda d. concl. 2. Vgolin. d. §. 8. num 2. vbi addit Summum Pontificem id poſſe, ex quo de Iure poſitiuo eſt; & omnium quæ Iuris poſitiui ſunt, plenam habet poteſtatem, quod totum etiam tenet Mar. Alter. d. diſp. 3. cap 4. Quare eadem Sacra Congregat. Rituum in Gal illea. 24. Septemb. 1605. conceſſit Vicario generali licentiam reconciliandi Eccleſiam pollutam, attenta abſentia Epiſcopi, & in Rothomagica. 13. Iulij 1601. eandem facultatem conceſſit cuidam Abbati in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto, aqua tamen prius per Epiſcopum benedicta. 56

Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ luſtralis aſperſionem, cap. ſi Eccleſia, cum gloſſ. verb. lauetur, de conſecrat. Eccleſia, Mar. Alter. d. cap. 4. verſ. quod ſi, Henriq. d. cap. 27. §. 6. Sayr. d. cap. 17. num. 31. Tolet. d. cap. 8. num. 15. Fr. Ludou. Miranda d. artic. 8. concl. 1. me citato in hoc loco Homobon. de examine Eccleſiaſtico p. 2. tract. 12. c. 3. quaſ. 13. 1. reſol. quæſtionis pag. 447. & p. 3. tract. 14. c. 8. q. 27. reſol. 2. Tamburin. de iure Abbat. tom. 2. diſt. 23. q. 10. n. 11. Diana moral. reſol. part. 4 tract. 4. reſolut. 91. & antea part 2. tract. 1. miſcel. reſol. 6. Fagundez d. cap. 14. num. 60. Vgolin. d. § 8. n. 3. Auila d. diſp. 7. dub. 4. cum quo aduerte non eſſe neceſſarium, quòd aqua ſit per Epiſcopum benedicta, vt Eccleſia non conſecrata reconcilietur, licet hoc requirat Tolet. vbi proximè; conuincitur enim ex verbis c. vlt. de conſec. Eccleſ. ibi aqua vtcumque exorcizata lauetur; quod non liceret, ſi Epiſcopi licentia, 57

licentia benedictio, aut auctoritas eſſe expectanda, & exorciſmus aquæ per Epiſcopum eſſe faciendus. Hinc *Sacra Congregat. Rotæ Cameracen. 9. February 1608. cenſuit Eccleſia non conſecrata, & cæmetery ſimplicem benedictionem poſſe committi alicui Presbytero in dignitate eccleſiaſtica conſtituto, & in Hydruntina 15. Decembris 1632. fuit dictum Eccleſiam non conſecratam poſſe per Vicarium Capitularem reconciliari.* Et in hoc caſu, quo poteſt ſimplex Sacerdos reconciliare Eccleſiam benedictam, poſſe & Regulares Superiores idem facere tenent Portel. *in dub. Regular. p. 1. verb. Eccleſia Fratrum n. 1.* & Diaña *d. p. 4. tract. 4. reſol. 91.*

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand. *in rationali Diuinorum lib. 4. cap. 4. num. 10.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſia lib. 1. cap. 21. num. 2.* Hieron. Rom. *lib. 4. de repub. Chriſtiana cap. 22.* Henriq. *in ſum. lib. 4. cap. 15. § 8. lit. E*, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 12. cap. 26. num. 60.* vbi ait aquam benedictam tripliciter conſiderari, vel Epiſcopalem mixtam vino & cinere, qua Epiſcopus vtitur in conſecratione Eccleſiarum, ſeu Altarium, *cap. propoſuiſti, de conſec. Eccleſ.* vel Baptiſmalem, de qua fit mentio *in cap. Sabbato, de conſecr. diſt. 4.* vel communem, de qua *in c. iuxta aquam, d. diſt. 4.* Et de illius vſu apud Gentiles, & Hebræos ablutionem, & expiationem agit Ioan. de Pineda *ſuper Iob. part. 1. cap. 9. pag. 360* Et †
59 de antiqua eius inſtitutione in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque, vide Card. Cæſ. Baron. *tom. 2. annal. Eccleſiæ, anno Chriſti 132. pag. 62.* Martin. Delrium *diſquiſit. magicar lib. 2. cap. 1. ſect. 3. q. 3. pag. 513.* Emman. de Valle de Moura *de incantation. & enſalmis ſect. 2. cap. 11. num. 27.* Baſil. Ponc. *var. diſp. part. 1. quæſt. 2. cap. 5.* Emman. de la Cerda *in tract. dos pòs de Milao p. 2. cap. 5.* Bozz. *de ſignis Eccleſ. tom. 1. lib. 5. cap. 2. ſig. 15.* Raph. de la Torre *de vit. oppoſ. Relig. quæſt. 90. diſp. 12. num. 13. & diſp. 13. n. 5.* Torreblanca *in practicab. Iura ſpirit. lib. 12. cap. 26. à*
60 *num. 57.* † Remittit peccata venialia, Azor *d. lib. 9. cap. 15. quæſ. 5.* latiùs *part. 1. lib. 4. c. 10. quæſ. 4.* Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta part. 1. lib. 4. c. 4. n. 7.* Petr. Thyre. *de apparit. ſpirit. lib. 3. cap. 16. n. 42.* Durant. *de ritib. Eccleſ. lib. 1. c. 21. ex n. 2.* Torreblanca *d. lib. 12. c. 26. n. 62.* Liberat à morbis, Emman. de Valle *d. cap. 11. n. 6.* confert ſanitatem corporalem, idem Emman. de Valle *d. ſect. 2. cap. 13. n. 8.* & plura miracula per aquæ benedictæ virtutem facta referunt Henriq *d. lib. 4 cap. 15. num. 8. lit. E*, & Card. Baron. *tom. 3. anno Chriſti 327. pag. 284. & tom. 7. anno Chriſti 537. pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ haberi non poſſet per Epiſcopum, qui longè abeſt, & venire non poteſt, poſſe eundem Epiſcopum ex iuſta cauſa concedere, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur, poſt D. Thom & Sot notarunt Auila *d. diſp. 7. dub. 3. concl. 2.* Sà *verb. Eccleſia, num. 23. verſ. Epiſcopus*, Mar. Alter. *d. diſp. 3. c. 2. verſ. Sed non caret*, Zerol. *in praxi Epiſcopali vbi proximè.* Soar. *tom. 3. in 3. p. S. Thomæ diſp. 81. ſect. 4. verſ. his poſitis*, Fagundez *in quinque Eccl. præcepta p. 1. lib. 3. c. 14. n. 2.* Sed hoc non probari bene obſeruant Hen-
62 riq *lib. 13. c. 51. §. 5. lit. H* Quare † facilius erit attento Iure communi, quod concedat Epiſcopus, vt in loco non ſacro Altari portatili celebretur, vel poſt Concil. Trident in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis inſtitutis ad diuina celebranda, ſecundùm à nobis dicta ſuprà *alleg. 13. à num 8.*

63 Quomodo autem ſe gerere, & quid agere debeat Sacerdos, ſi contingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, veluti ſi orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communiter diſtinguitur, vtrum poſt cœptam conſecrationem, aut ante illam caſus contingat, ita vt in primo Miſſam teneatur proſequi, in ſecundo verò minimè. Ita Vgolin. *de cenſ. tab. 1. cap. 8. §. 4. & de poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 7. n. 3.* Suar. *d. ſect. 4. in fin.* Mar. Alter. *d. diſp. 3. c. 3. in fine.* Barthol. ab Angelo *dial. 5. de Miſſa, §. 643.* Mar. Ant. *var. reſol. lib. 1. reſ. 112. caſ. 60.* Nald. *verb. Eccleſia, nu. 23.* Scort. *lib. 2. de Miſſ. cap. 13.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæſt. 138.* latè Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta part. 1. lib. 3. cap. 8.*

Prælati Regulares benè poſſunt reconciliare Eccleſias quacunque ex cauſa violatas, atque pollutas, 64
aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas diætas, alias debent habere aquam benedictam ab Epiſcopo, prout conſtat ex conceſſione Leonis X. facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Goardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, quæ habetur inter priuilegia Mendicantium, *verb. benedicere Eccleſ. §. 14.* & refert Sayr. *dict. c. 16. num. 31.* & de ea teſtantur Vgolin. *d. §. 8. num. 2.* Mar. Alter. *d. c. 4. verſ. quamuis*, & Fr. Ludov. Miranda *d. art. 8. concl. 3.* & Henriq. *d. §. 6. lit. D*, Marchin *de ſacram. Ordinis tract. 3. part 3. c. 11 num. 14.* Diana *reſolut. moral. p. 6. tract. 6. reſolut. 22.* vbi etiam poſt Fr. Emman. Perſicum reſoluit Regulares poſſe vti dicto priuilegio non ſolum quando Epiſcopus diſtat per duas diætas, ſed etiam quando abeſt morte, renunciatione, depoſitione, &c. Quælibet autem diæta cõtinet viginti milliaria, ſeu circiter ſeptem leucas, gl. *verb. duas diætas in c. nonnulli, de reſcript.* Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 27. §. 6. in com. lit. E, & lib. 13. c. 51. §. 3.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. c. 19. num. 9.* Gregor. *l. 3. verb. queres vna legua, tit. 16 part. 2.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 1. tit. 90. §. 13.* ibi, *a ſeis legoas por dia*, commenſurando per viam vſitatam, Parlad. *d. num 9* Maſcard *de probat. concl. 1056. num. 6.* Cabed. *Luſitania deciſ. 13. num. 4. p. 1.*

ALLEGATIO XXIX.

Epiſcopus in Capellaniis, quando poſsit reducere numerum Miſſarum?

SVMMARIVM.

1 *Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus.*

2 *Cauſa iuſta eſt neceſſaria ad huiuſmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt.*

4 *Anniuerſaria, & officia pro defunctis ſub huiuſmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Miſſis, & legatis, tam ante Concil. quam poſt illud relictis oſtenditur.*

6 *Eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, ſi adeo tenuis ſit, ſub hac reductione comprehenditur.*

7 *Eleemoſyna pro Miſſis, ſi multum creſcat, vt conſtituta tenuiſſima ſit, quid agendum oſtenditur.*

8 *Epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur*

bretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto.

9 *Miſſarum numerum, & anniuerſariorum poteſt Epiſcopus reducere in donationibus, & aliis actibus inter viuos.*

10 *Anniuerſaria in totidem Miſſas poteſt Epiſcopus commutare.*

11 *Commemoratio defunctis ſemper eſt facienda in numero Miſſarum reductarum.*

12 *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas.*

13 *Epiſcopus non poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum.*

14 *Miſſæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, non poſſunt ad minorem numerum reduci.*

15 *Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

16 *Deciſio Sacræ Congregat.* de celebrat. Miſſarum *refertur.*

1 AD Epiſcopos in Synodo Diœceſana & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus pertinet Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in Conc. Trident. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 4.* & in Concil. Bracharen. IV. *act. 4. cap. 26. in fine*, comprobant poſt Nauar. & alios Henriq *lib. 9. cap. 22. num.* 6 Seraphin. *de* *ſ. 611.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18 q* *aſ. 61.* Fr. Emman. *in ſumm. p. 1. cap. 252. num. 13. & quæſt. Regul. tom. 1. quæſ. 43. art. 13.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. numero 239.* Quaranta *in ſumm. Bullarij, verb. Miſſa. verſ. poſſo.* Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 23.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 404. in 1. edit. & reſol. 341. in 2. edit.* Bonacina *de Sacrament. diſput. 4. quæſt. vltim. punct. 7. §. 2 num. 9.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Miſſa, §. 3. pag. 218.* Fr. Emman. *quæſ. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* latè Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 5. numer. 363. cum ſequentibus*, & me citato *in hoc loco.* Homobon. *de examine Eccleſiaſt. tract. 13. cap. 9. quæſ. 21. in fine.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part. 4. deciſ. 25.* vbi ex hoc loco me nõ citato plura deſumpſit, *& deciſ. 171. ead. p. 4.* Molfeſ. *in ſumm. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 16. n. 29. & 30.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap. 61.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 14. reſol. 1. cum ſeq.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. p. 1. c. 21. nu. 6.* Nald. *in ſum. verb. Miſſa n. 8.* nouiſſimè Alphonſ. de Leone *de officio Capellani q. 5. ſect. 20. n. 305. cum multis ſeqq.* etiã nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris ſpirit. l. 2. c. 9. n. 73. cum ſeqq.*

2 *Primò* amplia ſeu declara huiuſmodi reductionem faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris non poſſit abſque illa violari. Ita Fr. Emman. *d. c. 252. ad fin.* aliàs *c. 251. concl. 13.* Nau. *conſ. 9. num. 9. de celebrat. Miſſar. in nouis*, Fraxinell. *de oblig. Sacerd. ſect. 7. §. 5. num. 1.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 249.* Bonacina *dict. §. 2. nu. 11.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 25. num. 3.* Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt, Petr. Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. req. part. 1. c. 8. a num. 6.* Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 3.* Padil. *in ſumm. legum pœnal. part. 2. caſu 25.* Martin. Garil. *in la explication de la Bulla de los defuntos, part. 1. cap. 14.* Quapropter † Prælati

3 qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationibus iam inductis, prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet, ſi curſu temporis Clericorum, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi. Azor *inſtit. moral. p. 3. l. 12. c. 6. quæſ. 5.* quem refert *d. loco. verſ. tum tractatur.*

Secundò amplia habere locum in anniuerſariis, & Officiis pro defunctis, & ita declaraſſe *ſacram Congregat. ad inſtãtiam Archiep. Neapol. die 26. Nouembr.* 1583. referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 2. c. 3. num. 15. in fine.* Stephan. Quarant. *in ſum. bullarum, verbo Miſſa, pag. 291.* alias 402. Diana *part. 1. tract. 14 reſol. 5.* Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Miſſa* 4. Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 341. num. 2.* Monet. *dict. cap 5. num. 367.* Vtrum autem in vltima voluntate, vel pacto inter viuos liceat bona temporalia Eccleſiis, aut monaſteriis ſub eo modo, aut conditione dare vt anniuerſaria fiant, Sacraue certis diebus celebrentur? Vide latè diſputantem Anguian. *de legib. lib. 4. controuerſ. 7.* per tot. vbi *n. 24* refert ſanctiſſima ſtatuta Societatis IESV non pati quod illa ſe obliget ad anniuerſaria. 4

Tertiò amplia procedere huiuſmodi reductionem in Miſſis, & legatis, tam ante Tridentin. Concil. quàm poſt illud relictis; quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loquitur. Ita Polleuin. *c. 2. num. 25. quæſito 9.* Nald. *in ſumma verb. Miſſa num 9.* Garc. *de benef. part. 7. cap. 1 num 32.* Sed ex declaratione *Illuſtr. Cardinalium* reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridentinum relictis, tenent Miranda *dict. loco, concluſ. vnic. in medio*, Hieron. a Sorb. *in annot. ad compend. priuil. regul. verb. Miſſa* 3. Azor. *vbi proxime.* Fr. Emman. *d. art. 13.* Fraxinel. *d. ſect. 7. §. 5. num. 2.* Confect. *in ſumm priu. Ordinum Mendican. tit. 19 de diuinis Officiis, & Miſſarum celebrat. cap. 3.* Aloyſius Ricc. *d. Neapol. deciſ. 25. num. 3. in fine p. 4.* Fr. Emman. *qq. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* ex Gaſp. Paſſar. *cap 60. de remedio Miſſar.* qui aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illuſtriſſ. reſponſum fuiſſe *Romæ die 7. Februar.* 1573. Diana *d. p. 1. tract. 14. reſol. 2.* 5

Quartò amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, quæ ſi adeò tenuis ſit, vt non facilè inueniatur, qui velit ſe huic numeri ſubiicere, vt dicitur in Trident. *d. cap. 4.* tunc numerus Miſſarum moderandus eſt, iuxta vires legati, refert *a Sacra Congreg.* declaratum Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 341. à numer. 2.* vbi etiam dicit per eandem deciſum in huiuſmodi reductione debere. Epiſcopum Capituli Conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur. 6

Aduerte tamen quòd quando teſtator relinquit 100. aureos pro 100 Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi augeatur eleemoſyna præſtanda Sacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis ſupplere mercedem, quia teſtator non reliquit pecuniam ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluenda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore, quo præſtabatur minor merces, nam ſi præuidiſſet augmentum, non vtique diminueret numerum Miſſarum, cum hæreditas totum ſeddere poſſet: ita Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccleſiaſt. quæſ. 179.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. part. 1. tractat. 4 c. 13. quæſ. 18.* Ricc. *in praxi p. 1. reſolut. 164. num. 3.* Diana *dict. part. 1. tractat. 14. reſol. 17.* 7

Quintò amplia Epiſcopum poſſe aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, ſicut poteſt ex iuſta cauſa in caſo aliquo particulari 8

particulari commutare legata in alios æquales vſus pios, ſaltem quando non eſt acquiſitum ius tertio, Henriq. *in ſum. m. lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib. 9. cap. 22. num 6.* Graſſiis *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 12.* quos refert, & ſequitur Bonacina *d. quæſt. vlt. punct. 7. §. 4. num 4.*

9 *Sextò* amplia, vt poſſit Epiſcopus reducere numerum Miſſarum, & Anniuerſariorum non modò, quæ præſcribuntur in teſtamentis, & aliis ſimilibus diſpoſitionibus cauſa mortis, ſed etiam, quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quod in vtriſque eadem eſt ratio, ac proinde eadem diſpoſitio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* Ita Monet. *d. c. 5. num. 368.*

10 *Septimò* amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa poſſit Epiſcopus commutare Anniuerſaria in totidem Miſſas, Vgolin. *de officio Epiſc. par. 61. n. 2.* Monet *d. c. 5. n. 160. & ſeq.*

11 Declarabis tamen vt in huiuſmodi numero Miſſarum, ſeu Anniuerſariorum, qui remanet, facienda ſemper ſit commemoratio eorum defunctorum, qui pro ſuarum animarum ſalute legata illa ad pios vſus reliquerunt, vt expreſſe cauetur. Conc. Trid. *d. c. 4. in fine,* Monet *d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemorationi ſatisfieri poteſt, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol. *d. cap. 61. num. 1.* dicit Monet. *d. c. 5. num. 366.*

12 Limita *primò* ſuprà poſitam reſolutionem habentem Prælatos vt ſupra poſſe Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Miſſis in fundatione Eccleſiæ impoſitis, cum in his Epiſcopus, ac prædicti alij diſpenſare nequeant, & ita deciſum referunt Monet. *in dict. cap. 5. num. 176.* Piaſec. *in prax. noua Epiſcopali part. 2. cap. 3. numer. 41.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 341. à num 4.* Miranda *dict. art. 11. concl. vnic. prope finem.* Vgolin *de poteſt. Epiſcopi, cap. 61. num. 1.* Raguſ. *in vaſ. Eccleſ. diſcipl. cap. vlt. de Epiſcop. quæſt. 6. num. 86.* Homobon. *de exam. eccleſ. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 129.* Diana *dict. part. 1. tract. 14. reſol. 1. in fine.*

13 Limita *ſecundò* in beneficiis requirentibus in ſui fundatione certum numerum Miſſarum, quia in eo non poteſt Epiſcopus ex vi Concil. Miſſas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Miſſis ex defuncti diſpoſitione relictis. Ita *ſacram Congregat.* decidiſſe referunt Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. beneficium, part. 24. col. 2. & verb. Miſſa, c. 1. num.* Nald. *verb. Miſſa, num.* 18 Poſſeuin. *c. 2. num. 5. quæſito 9.* Bonacina *dict. §. 2. num. 10.* Torrebl. *d. c. 9. num. 74.* Contra Henriq *lib. 9. cap. 2. num. 6. in commento lit. P,* & Miranda *d. art. 12.*

14 Limita *tertiò* in Miſſis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iuſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur; niſi conſenſus eorum quibus illæ debentur, habeatur; quod raro, vel nunquam accidere ſolet; nam iuſtæ cauſæ Prælatis ad idem concedendum, non adſunt; quia hoc eſt contra illud ius naturale, id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, *l. id quod, ff. de reg. iuris,* Nau. *conſ. 9. n. 9. & conſ. 12. n. 1. de celebrat. Miſſ. in nouis,* Fraxinell. *d. §. 5. n. 3.*

15 Vtrùm autem, & quando poſſit Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata Miſſarum numerum minuere? Vide Nauar. *in man. cap. 25. num. 183.* Fr. Emman. *in ſum. part. 1. cap. 258. concl. 3. in fine, num. 17* Henriq. *dict. cap. 22. ſub §. 6.* Bonacina *dict. §. 2. num. 9.* vbi contra multos aſſerit Epiſcopum non poſſe abſque Synodi conſenſu commutare, & moderare Miſſarum numerum; & hanc partem pluribus defendit nouiſſimè Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta part. 1. lib. 3. c. 7. à num. 12.* plures apud Dianam *dict. part. 1. tract. 14. reſol. 5.* Ego tamen cum Nauar. *citatis locis,* quem refert, & ſequitur Miranda *d. quæſt. 41. art. 12. concluſ. vnic.* dicendum puto poſſe Epiſcopos abſque conſenſu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Miſſas in beneficiis, ſiue Capellaniis ſibi ſubiectis, prout ſtatutum erat iure communi; quod Abbates, & Generales nouiter diſponit Concil. *dicto loco* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Miſſarum quod quidem meritò tenent Perez de Lara *de anniuerſ. & Capellaniis lib. 1. cap. 14 num. 9* Monet. *d. cap. 5. n. 372.* Diana *part. 1. tract. 14. reſol. 4.*

Nouiſſimè *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. Concil. Trid. interpretum* S.D.N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa decreuit, ac primò diſtrictè prohibet atque interdicit, *ne Epiſcopi in diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Conc. impoſita, aut in limine fundationis, ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* 16

Præterea ne in Eccleſiis in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt; Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis ea tepidiores & ſegniores reddantur quod onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta, ſtatuit, atque decernit, vt pecunia ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis Conuentibus, ac locis omnibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cũ onere perpetuo Miſſarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes Ædem ſacram, vel perſonam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimùm inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſt. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium ſub eadem pœna, vt ſupra deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus iiſdem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat. 17

Ad hæc Sacra Congr. quibuſuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Cõgregationibus, nec nõ omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum tam Sæcularium, quam Regularium Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne in poſterũ onera perpetua ſuſcipiãt Miſſarum celebrandarum, Sæculares verò ſine Epiſcopi vel eius Generalis Vicarii, Regulares verò ſine Generalis Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis & gratis concedenda, alioquin ſæcularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo, Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vociſque actiuæ ac paſſiuæ abſque alia declaratione incurrat. Eleemoſynas verò manuales & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant, alioquin omninò abſtineant ad huiuſmodi eleemoſynas etiam ſponte oblatas in futurum recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa, Eleemoſyna pro Miſſis, vel alia ſimili, ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur. 18

Epiſcopus

Epiſcopus verò ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrādarum obligationibus cuique Eccleſia, Monaſterio, aut loco pio iniunctis oneribus, nec ante aſſenſum huiuſmodi, aut licentiam prabeant, quam eis legitimè conſtiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri ſuſcipiendo, quàm antiquis iam ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Eccleſiis, & locis piis relinquuntur, omninò reſpondeant oneribus adiunctis, ſecundum morem cuiuſque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, in nouiſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros, Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in Typograph R. Cameræ Apoſt. impreſſa vidi *de anno* 1615. Super quibus *eadem S. Congr. de anno 1626. declarauit, quod etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab iis ad quos pertinet, Sedes Apoſt. eſſet adeunda, quæ abſque vlla impenſa id ſtatuet, quod magis in Domino conuenire iudicauerit. Veruntamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſſe cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quàm decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſeruandam.*

ALLEGATIO XXX.

Epiſcopus ſacramenti Confirmationis miniſter an proprius ſit?

SVMMARIVM.

1 *Miniſter Ordinarius confirmationis eſt ſolus Epiſcopus ordinatus.*
2 *Etiamſi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus,*
3 *Et non Confirmatus.*
4 *Confirmationis ſacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplicitor Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij ſacramentum Confirmationis conferre poſſunt.*
6 *Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materia huius Sacramenti?*
7 *Sacramentum Confirmationis vtiliſſimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Chriſtiani.*
9 *Epiſcopus grauiter peccat, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare.*
10 *Epiſcopus tenetur Chriſmatis tantum conferendi gratia ad loca ſua diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non obligantur Eccleſiarum Rectores.*
11 *Confirmare debet Epiſcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali.*
12 *Epiſcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare.*
13 *Confirmationis ſacramentum in Eccleſia, vel loco honeſto, aut Palatio Epiſcopali poteſt Epiſcopus conferre.*
14 *Epiſcopus confirmans in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione, & culpa excuſatur.*
15 *Confirmare in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus ſuos ſubditos.*
16 *Epiſcopus poteſt in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali.*
17 *Epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus.*
18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel ſaltem ſe putare contritum.*
19 *Epiſcopus dum adminiſtrat debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem, ſaltem virtualem.*
20 *Muti, & ſurdi poſſunt Confirmari.*
21 *Amentes licitè poſſunt Confirmari.*
22 *Forma Confirmationis quæ?*
23 *Confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato vngantur.*
24 *Chriſmate frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.*
25 *Pannus Chriſmalis poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*
26 *Maxilla confirmati quare percutiatur?*
27 *Colaphi omiſſio non videtur peccatum mortale.*
28 *Confirmationis ſacramentum bis conferens, vel ſuſcipiens, an incurrat irregularitatem?*
28 *Rebaptizans, & rebaptizatus, accedente culpa, irregulares fiunt.*
30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem reſoluitur.*
31 *Doctores citantur qui de ſacramento Confirmationis tractant.*
32 *Baptizandus ſicut ſuſceptores habet vt eum erudiāt in Fide, ita Confirmatus, cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militia eget.*
33 *Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omitteret, peccaret grauiter.*
34 *Suſceptores in Baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent.*
35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis, non contrahit cognitionem cum patre, vel matre infideli.*
36 *Abbates & Monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, ac ſpiritualem contrahent cognationem.*
37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur, non poſſunt eſſe ſuſceptores.*
38 *Pueri, imò & infantes ipſi, ſi doli capaces ſint, & iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiuſmodi cognationem, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirm. teneant.*
39 *Patrinus poteſt eſſe minor baptizato.*
40 *Suſceptor vnus in Baptiſmo adhiberi debet, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina.*
41 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant.*
42 *Viri duo, quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris, poſſunt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere.*
43 *Confirmandus an poſſit tenere duos patrinos, ſicut in Baptiſmo?*
44 *Patrinos plures adhibens vltra permiſſos, peccat mort.*
45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes, contrahunt omnes cognationem.*
46 *Parentes tenentur patrinos deſignare, & illis non deſignantibus poterunt tunc parochi.*
47 *Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*
48 *Patrini ſi nulli deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*
49 *Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem?*
50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*

51 *Patrinus*

51 *Patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo.*

52 *Vnus quando poſſit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die?*

53 *Cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahitur?*

54 *Cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos cōtrahatur.*

55 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos.*

56 *Cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo.*

58 *Patrinus poteſt matrimonium contrahere cum ea, quæ ſimul alienum filium ſuſcipit.*

1 FRONTIS Chriſmationem, ſeu Confirmationem, per quam Spiritus ſanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnic. §. per frontis, de ſacra Vnctione*, nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris ſpiritualis, lib. 2. cap. 6. num. 1.* ad ſolum pertinere Epiſcopum, probant text. *in cap. Presbyteros, de conſecrat. diſt. 4. & in cap. quanto, de conſuet.* quia *Actor. cap. 8. & 19.* ſoli Apoſtoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Epiſcopi ſunt ſimpliciter ſucceſſores, *cap. in nouo 21. diſt.* ideò in Trid. Synodo *ſeſſ. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint ſanctæ Confirmationis ordinarium miniſtrum non ſolum eſſe Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem. Vnde miniſtrum ordinarium Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum multis comprobant Couar. *var. lib. 1. cap. 10. numer. 4. & 6.* Nauar. *in man. cap. 22. num. 8. verſ. dixi Epiſcopus.* Durand. *in rationali diuin. lib. 5. c. 81. n. 1.* Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179.* Cardin Bellarm. *controuerſ. tom. 1. lib. 2. cap. 12.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. c. 11.* Suar. *de Sacram. diſp. 36.* Zambran. *de caſibus in art. mortis cap. 1. dub. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 2. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. . de miniſtro Confirmat.* Iodoc. Cocc. *tom. .. ſui theſauri Catholici lib. 5. art. vlt.* Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 1. q. 72. n. 97. & 105.* Balduin. iun. *ſuper oper. controuerſ. Bellarmini p. 1. lib. 2. cap. 6. propè fin. verſ. Catholici omnes*, Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 4. numer. 110.* Filliuc. *quæſt. moral. tom. 1. tract. 3. num. 15.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 15. num. 1.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 2. cap. 4. numer. 1.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fine.* Bonacina *de Sacrament. diſput. 3. quæſt. vnic. puncto 2. n. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 718. num. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. numer. 69.* & Valent. *tom. 4. diſput. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. cap. 4.* Rota impreſſa per Poſtium poſt ſuum tract. *mandati de manutenendo deciſ. 60. num. 11.*

2 Qui quidem validè adminiſtrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus; quia per hæreſim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem; in quo datur poteſtas confirmandi: tum quia ſicut poteſt Ordines validè conferre, vt ſuo loco diximus; ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sà *verb. Confirmatio*, circa finem, Henriq. *d. cap. 6. num. 2.* Suar. *tom. 3. diſp. 36. ſect. 3. verſ. dicendum eſt ergo*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 20.* Bonacin. *d. punct. 2. num. 7.* Torreblanca *d. cap. 6. numer. 14.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2. lib. 1. cap. 3. diſp. 8.* vbi contrariis benè reſpondet.

Sic etiam validè confirmat, quamuis non ſit confirmatus; nam cum habeat characterem Ordinis Epiſcopalis, in quo fundatur poteſtas confirmandi, validè confert huiuſmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 2. num. 10.* poſt Henriq. & Suar. tenet Zambran. *de caſibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. numero 2.* vbi etiam quòd tunc peccat, non tamen mort. quia nullibi reperitur præceptum obligans ſub mortali. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert; ſuſcipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non ſit verus ſuſceptor, Sanch. *de Matrim. lib. 6. diſput. 70. num. 21.* & faciunt quæ infra *num. 32.* 3

Confirmationis Sacramentum ita eſt actus Ordinis Epiſcopalis, vt non poſſit adminiſtrari ab Abbate etiam conſecrato, qui non ſit Epiſcopus; nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expreſsè text *in cap. peruenit. 95. diſt.* vbi Greg. I. concedit vt vbi abſunt Epiſcopi, Presbyter confirment, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, ſeu priuilegio Pontificis Presbyteros conficere poſſe obſeruant D. Thom. *in 3. p. quæſt. 72. art. 11.* vbi Nugn. *dub. 2.* Coninch *num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. numer. 6. & 14.* Victor. *de Sacrament. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. concluſ. 3.* Cardin. Bellarm. *de Confirmat. c. 11.* Nauar. *dict. num. 8. & conſil. 12. numer. 2. de priuileg. in nouis*, Henriq. *d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. § 5. lit. G. & lib. 10. c. 23. §. 1.* Iodoc. Cocci. *in theſauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vltim.* Alphonſ. Aluarez *dict. loco*, Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. conſil. tit. de ſacra Vnctione conſ. 1. num. 5. cum ſeqq.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Franciſc. de Pitigianis *diſt. 7. quæſt. 1. art. 5. 10. & 13.* Tolet. *in ſumm. lib. 2. cap. 24. numer. 5.* Valent. *tom. 4. diſput. 5. q. 2. puncto 1.* Vaſquez *part. 3. quæſt. 72. art. 3. diſp. 219. cap. 1. num. 3.* Cardoſ. *d. verb. Sacramentum Confirmationis numer. 8.* Reginald. *d. lib. 28. cap. 4. num. 18.* Vgolin *dict. cap. 14. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. dict. n. 1. in fine*, Balduin. iun. *ſuper opera controuerſiar. Bellarm. part. 1. lib. 2. cap. 6. propè finem, verſ. Catholici omnes*, Suar. *tom. 3. diſput. 36. ſect. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 18. art. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæſ. 4. verſ. imprimis*, Chamer. *d. c. 5. in fine*, Miranda *dict. quæſt. 24. art. 4.* Cardin. Cæſar Baron. *annalium Eccleſiæ tom. 8. anno Chriſti 594. pag. 14.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 17. cum ſeqq.* Bonac. *d. puncto 2. num. 3. verſ. dixi*, Torreblanca *d. cap. 6. num. 26.* Monet. *d. cap. 4. num. 110.* Pineda *in monarch. Eccleſ. p. 2. tom. 2. lib. 11. cap. 1. §. 1.* Alzed. *d. cap. 4. numer. 2.* Filliuc. *dict. tract. 3. num. 12. & 26.* vbi *num. 27.* quòd inferior Sacerdote nec etiam ex diſpenſatione Papæ poteſt eſſe miniſter huius Sacramenti. Quam quidem principalem reſolutionem non obſcurè innuit Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de Confirmat. can. 3.* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti miniſtrum eſſe Epiſcopum, hinc ſignificans non eſſe inconueniens quòd non Epiſcopi ex Pontificis Maximi permiſſione extraordinarij, ſeu delegati fiant miniſtri nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 1. lib. 3. cap. 18. num. 34.* Anguian. *d. loco.* 4

† Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre

ferre poſſe deciſum refert Armendariz *in addit. ad recop.legum Nauarra lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis n.77.* Et priuilegio ſummorum Pontificum Fratribus Societatis IESV, atque Minoritis apud Indos commorantibus conceſſam adminiſtrationem huius Sacramenti poſt Felician. & alios, refert Henriq. *d.lib.9. c.27.§.6.ad fin.iuncta litt.H.*

6 Sed maius dubium eſt, an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? (quæ eſt Chriſma, quod conficitur ex oleo & balſamo per Epiſcopum benedicto, *cap.vnic.§. ad exhibendum de ſacram.vnct.*) Multi contendunt poſſe Summum Pontif. huiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia, commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verùm conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium Ordinis Epiſcopalis Vide tamen Henriq *lib.1.cap.2.§ 2. & cap.7.§.4.* Chamerot.*d. tract.3. de confirmat.cap.5. in fine,& cap.2.dub.5.* Barthol ab Angelo *dial.3.§. 12. & 13.* Alzedo *d.part.2.cap.4. n.7.* & 8.ac alios apud Bonacinam *dict. quæſt. vnica puncto* 2.n.4. Cardoſ.*d. verb.ſacram.Confirmationis num* 8. Gregor.de Valent. *tom.4 diſp.5.q.1 punct.*2.Valer Reginald.*d.lib.28.c.2. n.*8.vbi dicit rem eſſe, quæ definitionem Eccleſiæ requirere videtur, me citato *in hoc loco* Diana *d.p.3.tr. 4.reſol.23.in fine.*

Confirmationis Chriſma ex qua materia, & quomodo conficiendum dixi infrà *alleg.31.n.2.3.4.& 5.*

7 Cùm ſacramentum Confirmationis ſit adeò vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, Concil.Aurelianen.*can.3.cap. omnes fideles, de conſec. diſt.5.* & quia in eo deſcendit ſeptiformis gratia Spiritus ſancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D.Thom.*in 3.part.quæſt.72.*
8 *art.15.* † Licèt regulariter loquendo neceſſitas non ſit, eſt tamen complementum baptiſmi; per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit Vrban. Pontif *in princ.de conſecr. diſt.5.* & alij Sancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib.1. cap.1.§.2. iuncta litt.H,* & iuxta ſanum ſenſum contra Hæreticos benè explicat Suarez *tom. 3. diſputat.34. ſect.2.* non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt peruerſus Raymundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem Baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtantérque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum. Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem ſumere docere videntur Petr. Sot.*lect.2.de Confirmat.* Philipp. Gamachæ. *in ſum. Theolog.tom.3.q.69. cap.9.* quicquid aliter ſentiant citati à Diana *moral.*
9 *reſol.p.5.tract.3. reſol. 30.* † Peccat igitur Epiſcopus grauiter, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, Toler.*in inſtruct.Sacerd.lib.5.cap.4.* Suar. *ſuper 3.part.D.Thom.quæſt.71. artic.1. diſputat. 38. ſect.1.* quos refert, & ſequitur Marc Anton Genuenſ. *in man.Paſtorum c.54 num.2.* quibus addo Reginald.
10 *d.lib.28.num.19.* & Alzedo *d.part.2.c.4.num.20.* † Et tenetur, Chriſmatis tantum conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur, vt refert deciſum Armendariz *d.l.7. de Epiſcopis, in declar.n.77.*

11 Cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali eſſe confirmandum reſpondit Sacra Congreg. *Epiſcopo ſuffraganeo Brixien.19.Februarij* 1585.me citato *in hoc loco* Alzed.*d.p.2.c.4.n.23.*

In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopus quamuis non ieiunus, huiuſmodi Sacramentum 12
adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipientem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur; nam ſolum conſulitur, *in cap.vt ieiun, de conſecrat diſt.5.* Ita Syluest.*verb.Confirmatio q.vnic.* Chamerot.*d.cap.7.dub.3. in fin.* Henriq *d.cap.6.§.7. & cap.5.§.6.* Bonac *d.puncto 2.n.14.verſ.ſecundò* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg.ſeq.n.19.*

In Eccleſia Confirmationis Sacramentum eſſe 13
conferendum aſſerit Nogn.*in 3.part.D Thomæ quæſt. 72.art.12.circa finem, verſ.ſecundum ritus*, & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graui. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia confirmare, imò, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali Confirmationem poſſe conferre tenent Henriquez *d.cap.6.§.7. in fine,* Chamerota *d. dub.3.* Alzedo *d.part.2.cap.2. numer.3.in princ.* Bonacina *d.puncto 2.numero 15.* vbi aſſerit tutiùs eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimant receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem.

Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua 14
diœceſi confirmare, Tolet.*inſtruct Sacerd.lib.2.c. 14. num 5.* Aloyſ Ricc *in praxi aurea reſol.24.* Marchin. *de ſacram Ordinis, tract.1 part.5.cap.5 numer.7.* Pigolin.*de offic Epiſcopi, cap.25.§.3.num.3.* & ſi aliter faciat, ſuſpenſionem incurrere teſtantur Viuald. *ſub d tit.de confirm c.4.num.*8. Petr.de Ledeſm. *in ſumm. part.1.de ſacram Confirmat.cap.9. verſ ſeptima concluſio.* Barthol ab Angelo *d.dial.3 §.61.* quos refert, & ſequitur Bonacina *d. puncto 2.numer.11.* verùm confirmandum non ſuos ſubditos minimè fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub 3.* Ego tamen verius exiſtimo Epiſcopum confirmatum in ſua diœceſi ſubditum alterius à ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, præcipuè quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum. Ita Alzed.*d part. 2 cap.4.num.11.* Sà *verb Confirmatio, numer.2.* Henriq. *d.cap.6.§.6.* Zambran *de caſ.in art. mortis, cap. 2. dub. 2.numero 1.* Marc.Anton.Genuenſ.*d.cap.54.numer.7.* Layman *in Theolog.moral.lib.5.tract.3.cap.5. numer.2.* Tanner *in 2.part.D Thom diſp.4 quæſt.4.dub.3. num. 16.* Diana *moral.reſol.part.4.tract.4.reſol.50.* vel confirmat aliquem afferentem dimiſſorias ſui Epiſcopi, vt ordinetur; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem, Zambran. *de caſib.occurrentib.in artic.mortis, cap.2.dub.2. num 3.* Layman.*d. lib. 5.tract.2.c.6.numero 2.* Diana *moral. reſol.part.3.tr.4. reſol.24.*

In alterius verò diœceſi non poteſt Epiſcopus 15
confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *ſeſſ.6.de reform. cap.5.* tenent Sà *vbi ſuprà num.3.* Reginald *d.lib.28 nu.11.* Bonacina *d puncto 2.num.12.* dicit deciſum Armend. *in addit ad recop.legum* Nauar.*lib.1.tit.18 lib.7 n.68.*
& affirmant Henriq.*d.c.6.* † poſſe Epiſcopum in 16
alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum

ſtrepi

ſtrepitu iudicij ; de quibus Alzed *d.part.1.cap.13. à numer.*88. Quoad clericalem Tonſuram tantum eius reſolutionem non admitto, ex dictis ſuprà *alleg.6. num.15.*

17 Epiſcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus, *cap. omnes fideles, de conſecrat. diſtinct.5.* D. Thom. *dict. quæſt. 72. art.8.* vbi Nugn. & Piſant. Nauarr. *in manual. cap.22. num.8.* Valent. *tom.4. diſp. 5. quæſt.2. puncto 2.* Chamerota *dict. tract. de Confirmation. cap.6. dub.1.* Henriq. *dict. lib.3. cap.5. §.1. & 2.* Bonacin. *dict. diſput.3. quæſt. vnic. puncto 4. numer.4.* Cardoſ. *d. verb. ſacram. Confirmationis, num.4.* Barth. ab Angelo *d. dialog.3. §.29.* Reginald. *dict. lib.28. numer.22. & 23.* vbi quod Baptiſmo carens non eſt capax Confirmationis. Vtrùm autem poſſit ordinari qui non ſit confirmatus? Dixi ſupra *alleg.11. poſt num.6.* Olim confirmabantur infantes ante vſum rationis, quia nihil prohibebat dum eſſent infantes ſumere arma, vt cum adoleuiſſent poſſent pugnare, quia ſuſceptor pro eo profitetur, ſicut in baptiſmo. Vnde confirmare infantes non eſt prohibitum etiam ſine cauſa, Hurtado *de Sacrament. Confirmat. diff.10.* Granado *de Sacram. in 1. part. controu.5. tract.2. diſp. 2. nu.10.* nouiſſimè Diana *moral. reſol. p.5. tr.1. reſol. 31 in fine.* Magis his noſtris temporibus expedit, vt puer confirmetur illuceſcente rationis vſu, ſcilicet poſt ſeptennium quando gratia Sacramenti vti poteſt, & confiteri Fidem, & meminiſſe admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor. *de Sacram. num.48.* Henriq. *dict. lib.3. cap.5. §.2.* Petr. de Ledeſma *d. cap.7. verſ. quinta concluſio* Chamerota *d. cap.6. dub.3.* Regin. *d. lib.28. numer.23. verſ. tertia,* Bonacina *vbi proximè, numero 5.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.54. num.3.* vbi arbitratur, cùm hodie malitia multum creuerit, & omnes cõfirmati deſcribantur, poſſe puerum trium annorum confirmari Layman *in ſumm. lib.5. tract.3. cap.5. n.2.* Villalob. *in ſum. 1. tract.6. diffic.6. n.1.* Diana *moral. reſol. part.3. tract.4. reſol.13.* Zambran *de caſib. in art. mortis cap.2. dub.5. n.2.* vbi ait non expedire vt pueri communiter confirmentur ante ſeptennium, niſi ante habeant vſum rationis, ne citato *in hoc loco* Torreblanca *d. cap.6. n.31.*

18 Nihilominus tamen in infante rationis vſum non habente, cui Sacramentum Confirmationis confertur, loco diſpoſitionis ſufficit voluntas Chriſti, & Eccleſiæ; adultus vero tenetur habere intentionem, vt in baptiſmo, & accedere contritus, vel ſaltem ſe putare contritum, licet autem non ſit præceptum de Confeſſione præmittenda, quia *in cap. ieiunij, de conſecrat. diſtinct.5.* dicitur, vt admoneatur, non autem præcipit: debet tamen eſſe in gratia, vel putare ſe eſſe in gratia, de quo Epiſcopus adultos præmonere debet antequam miniſtret. Ita Chamerot *dict. cap.6. dub.1.* plures, quos refert, & ſequitur Bonacina *dict. puncto 4. num.7.* Zambran. *de caſib. in art. mortis cap.2. dub.5. num.5.* Nauar. *de pœnitent. diſtinct.5. in princ. part.2. in gloſ. num.16.* Henriq. *dict. c.5. §.6* vbi etiam

19 aſſerit, quòd † ſi adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiſcit ſemper effectus quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ quod fuit impeditum, redditur remoto obice, & §. reſoluit Epiſcopum dum adminiſtrat debere eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem.

20 Muti, & ſurdi poſſunt confirmari; quamuis enim

21 ore non poſſint, vita tamen & opere valeant Fidem profiteri, Chamerot. *d. cap.6. dub.3.* † Amentes quoque, ſi habent dilucida internalla, vel ante amentiam petierunt, poſſunt licite Confirmari, etiamſi in mortis articulo exiſtant, imò etiamſi ſint perpetuò amentes, quia de illis eſt idem iudicium, quod de infantibus, Chamer. *d. c.6. dub.3.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.54. numer.4.* Henriq. *d. c.6. §.3.* Bonacina *d. puncto 4. num.6.* Zambran. *de caſibus tempore mortis c.2. dub.5. num.3.* Villal. *in ſumm. tom.1. tract.6. diſt.6. num.2.* Layman *in Theolog. moral. lib.5. tract.3. c.5. n.3.* Filliuc. *in quæſt. moral. tom.1. tr.3. c.2. num.38.* Diana *d. p.3. tr.4. reſol.10.*

Forma Confirmationis ſunt verba: *Conſigno te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Referunt Cardoſ. *d. verb. Sacram. Confirmationis num.3.* Valer. Reginald. *d. lib.28. cap.3.* Diana *d. p.3. tract.4. reſol.17.* Valent. *tom.4. diſp.5. q.2. puncto 3.* Catechiſm. Pij V. *p.2. cap.3. numer.10.* Torreblanca *d. cap.6. num.22.* Quæ quidem expreſſio Sanctiſſimæ Trinitatis eſt facienda de neceſſitate Sacramenti, nam ſi verba prædicta quoad ſenſum ſubſtantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum. Ita D. Thom. *d. quæſt.72. art.4.* vbi Peſant. Emman. Sà *verb. Confirmatio, num.10.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. part.1. de Sacrament. Confirm. cap.3. verſ. tercera concluſion.* Barth. ab Angelo *d. dialogo 3. §.17.* Henriq. *dict. lib.3. cap.2. §.4.* Chamerot. *d. tract. de Confirmat. cap.7. dub.1.* Bonacina *dict. quæſt. vnic. puncto 3. à num.7.* Filliuc. *dict. tract.3. cap.1. num.20.* Et cum prolatione eorum verborum debet inſimul concurrere vnctio; nam ſi miniſter prius vngat, & poſtea proferat verba, aut prius proferat verba, & poſtea vngat, non fit Sacramentum, ſicut in Baptiſmo, & extrema Vnctione; quoniam ſemper verba debent concurrere ſimul cum Vnctióne. Nauar. *in man. cap.22. num.7. verſ. ſeptimo,* Barthol. ab Angelo *d. dial.3. §.14.* Cardoſ. *d. verb. Sacram. Confirmationis n.3.*

Vnguntur in fronte confirmãdi Chriſmate conſecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui eſt gratia collata ad audacter confitendum Chriſti nomen, cum enim frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt vt Confirmandus in fronte inungatur, vt ſine rubore, & verecundia Chriſti nomen confiteatur, & ideo de neceſſitate huius Sacramenti eſt in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq. *d. lib.3. cap.2. §.3.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.34. n.8.* 23

Bonacin. *d. quæſt. vnic. puncto 4. numer.8.* † Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & ſeptima die deponitur, & in Concil. Beluacen. relato *in cap. ſi quis voluerit 121. de conſecrat. diſt.4.* dicitur, quòd † pannus Chriſmalis, quo caput pueri in fronte per Epiſcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, poteſt iterum ſuper alium Chriſmatum, aut baptizatum imponi; refert Durand *in rationali diuin. lib.6. c.84. n.9.* 24 25

Aduertit Diana *d. p.3. tract.4. reſolut.22. verſ. notandum,* non ſolùm neceſſarium eſſe neceſſitate præcepti quod vnctio Confirmationis fiat manu immediate confirmantis in fronte ſub ſigno Crucis, ſed etiam neceſſarium eſſe neceſſitate Sacramenti. Item certum eſt obligari Epiſcopum ſub præcepto vngere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale. Ita Zambran. *de caſibus occurrent. tempore mortis cap.2. dub.1. num.1.* Laymann *in Theolog. moral. lib.5. tract.3. cap.2. num.5.* Vnde Confirmationis Sacramentum immediate manu Epiſcopi eſt conferendum, itavt ſit nullum, ſi conferatur medio alio inſtrumento, reſoluunt Layman *d. n.5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.28. cap.2. num.20.* Filliuc. *in quæſt. moral. tom.1. tract.3. cap.1. num.17.* Diana *d.*

tract 4 reſol 28. Quamuis Fernandez de Heredia *in diſputat de Sacramento Confirmat. diſſ* 5 *p*. 5. *dub. vnic. num*. 1. exiſtimauerit non pertinere ad neceſſitatem Sacramenti quòd vnctio fiat pollice dextro, vel ſiniſtro; vel alio digito, vel quouis alio inſtrumento ſiue coniuncto, ſiue ſeparato, &c.

26 Percutitur maxilla confirmati in ſignum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidē, & vt ſe recordetur hoc Sacramento ſemel initiatum eſſe, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand *dict. cap*. 84. *numer*. 6. Barthol ab Angelo *d. dialogo* 3. §. 14. Chamerota *d. tract. de Confirmat. cap*. 7. *dub*. 4. plures alios refert Bonac. *d.*

27 *quæſt. vnica puncto* 4. *num*. 9. vbi etiam reſoluit † omiſſionem alapæ non videri peccatum mortale: idem tenet Zambran *d. cap*. 2. *dub. vltim. num*. 1. vbi ſubdit etiam nullum eſſe peccatum mortale omittere cereum.

28 Quæſtio eſt, verùm is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? In qua quæſt. gloſ *in cap. dictum. de conſecration. diſt*. 5. cenſet irregularitatem contrahere ſequuntur Nauar *in manual. cap*. 27. *n*. 247. D. Antonin. *part*. 3. *tit*. 28. *c*. 6. Albert. Trot. *de vero. & perfecto Clerico, lib*. 2. *cap*. 14. *req*. 9. *in princ*. Maiol. *de irregulari. lib*. 3. *cap*. 15. qui omnes id probari cenſent *in dict. cap. dictum*, quo loci aperciſſima eſt deciſio ſacramentorum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam trangreſſoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, &

29 Confirmationis Sacramentum iterari, & † iteratio Baptiſmi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum*. 50. *diſt cap qui in qualibet* 1. *quæſt*. 7. *cap. ex litterarum, de apoſt*. Nauar *d cap*. 27 *num*. 246. Couarr. *in Clementin. ſi furioſus part*. 1. *in princip. numer*. 8. Maiol *dict. lib*. 3. *cap*. 4. Vict. *de Baptiſmo, numer*. 32. & 36. Viuald *in candel. aureo tit. de Baptiſmo à numer*. 45. Bernard. & Salzed. *in pract. cap*. 15. Zerol. *in praxi Epiſcop. part*. 1. *verb irregular tas*, §. 11. Cenc d *ad Decretum collect*. 63. *num*. 4. Zerola *in praxi Epiſcop. part*. 1. *verb. irregularitas*, §. 11. Bonacina *de cenſuris diſp*. 7. *quæſt*. 3. *punct*. 3. *num*. 1. Chamerot. *tract*. 2 *de Baptiſmo dub*. 8. *pag*. 71. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit lib*. 0 *num* 173. & *ſeq*. optimè Ægid de Coninch *de Sacrament. & cenſur. tom*. 2. *diſput*. 18. *dub*. 5. *à num*. 34. igitur mirum non eſt ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verùm contrariam ſententiam videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quàm accipientem non contrahere irregularitatem tenuerunt Couarr. *dict. numer*. 8. Valent *tom*. 4. *diſput*. 5. *q*. 1. *puncto* 4. *verſ fin*. & *diſput*. 7. *quæſt*. 9. *puncto* 3. *ad fin*. Henriq *in ſumm. lib*. 14. *cap*. 4. §. 5 *in med*. Suar *de cenſur. diſputat*. 41. *ſect*. 4. *num*. 6. Auila *eod. tract. part*. 7. *diſput. dub*. 5. Bonæ *dict. punct*. 3. *numer*. 8. Salzed. *ad Bernard. d. cap*. 15. *lit*. B. Zambran. *dict. cap*. 2. *dub*. 3. *num*. 4. vbi expreſsè tenet quòd iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam cenſuram, vel irregularitatem, licet peccet mortaliter, & grauiſſimè. Nec obſtat inductio text. *in d. cap. dictum*; quia licèt ibi ſacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde ſequitur, quod eadem Pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à ſimili non valeat in pœnis, præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur, niſi in caſibus à Iure expreſſis, *cap. is, qui de ſentent. excomm. lib*. 6.

31 Cætera de ſacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia deſiderari poſſunt, tractarunt Theologi cum Magiſt *in* 4. *diſtinct*. 7. D. Thom. *part*. 3. *quæſt*. 72. Syluest. Angel. Tablen. & alij Summiſtæ *verb. Confirmatio*, Petr. Sot. *de inſtit. Sacerd. verb Confirmatio. in duplici lect*. Couar. *lib*. 1. *var. cap*. 10. Nauar *in man. cap*. 2. *à num*. 8. Angl. *in florib. Theologicis part*. 1. *tit. de Confirmat*. Marc. Anton. Cucb. *lib*. 5. *inſtit. maior tit*. 3. *de Confirm*. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib*. 1. *cap*. 15. Durand. *in rationali Diuin. lib*. 6. *cap*. 84. Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij*, *c*. 50. *tit. de Confirmat. pag*. 279. Ioan Maldonat. *in tract. de Confirmat*. Galganet. *de Iure publico lib*. 3. *tit*. 86. Fernandez *in examine Theologia moralis part*. 2. *cap*. 5. Molfeſ. *in ſum. moralis Theologia tract*. 4. *cap*. 2. Filliuc. *quæſt moral. tom*. 1. *tract*. 3. Viuald *in candel. aureo tit de Confirmat*. Maiol *lib*. 4 *de irregular. cap*. 12. Card. Bellarmin. *lib. vnic. de ſacrament. Confirmat*. Henriq. *in ſumm. lib*. 1 *de Confirm*. Suar. *de Sacrament. diſp*. 32. *cum ſequentib*. Barthol. ab Angelo *in examine Confeſſ. dialogo* 3. Petr. de Ledeſm. *in ſum. part*. 1. *de ſacrament. Confirmat*. Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, cap*. 54. Chamerota *de ſeptem Eccleſiæ Sacram. tract de Confirmat*. Ægid. de Coninch. *de Sacr. q*. 72. Fernandez de Heredia *in diſput. mix. vbi de ſacram Confeſſ*. Zambran. *de caſibus occurrentibus in articulo mortis, c*. 2. *de Confirmat*. Zerola *in praxi Epiſc. part*. 1. *verb Chriſma*, Cardoſ. *in praxi iudic. verb. ſacramentum Confirmat*. Piaſec. *in ſimili praxi Epiſcop p*. 1. *cap*. 1. *de Confirmat*. Bonacina *de Sacrament. diſp*. 3. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit l b* 28. Vgolin *de poteſt. Epiſcop. c*. 26. Torreblanca *in pract. Iur. ſpiritualis lib*. 2. *c*. 6. *per tot*.

Sicut qui baptizatur ſuſceptores habet ad eum erudiendum in fide, *cap. vos ante omnia, de conſecrat. diſt*. 4 ex D. Auguſtino *ſerm*. 215. *de temp*. ita confirmandus, cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget; nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeant, alicuius indigent, cuius ope, & conſilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus ſaluis ipſis conficere aduerſarium poſſint: quantò magis fideles cum ſacramento Confirmationis, quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpiritnale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt, ducis ac monitoris indigebunt? Hæc in Catechiſmo Concilij Trident *ad Parochos*. Obligati autem inſtruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia Iure ſtatutum non reperitur, ſicut in patrino Baptiſmi, Layman *in Theolog. moral lib*. 5. *tract*. 3. *c*. 6. *n*. 1. Diana *d p*. 3. *tract*. 4. *reſol*. 21. *in princ*. 32

Huiuſmodi tamen ſuſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, Sot. *in* 4. *diſtinct*. 7. *quæſt. vnic. art*. 10 & *vltim*. Syluest. *verb. Confirmatio, quæſt. vnic*. Cardoſ. *d. verb. Sacram. Confirmationis, num*. 6. peccaret tamen ſi quis ſuſcipere eos omitteret, Chamerot *d. tract de Confirmation. cap*. 7. *dub*. 2. *in princip*. Eſt enim obligatio ſub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam confirmatus, quàm confirmans ſi id omittatur, niſi ignorantia excuſet, Petr. de Ledeſma *d. tr de Confirmat c. vl. concl*. 2. Zambran. *de caſibus in art mortis, c*. 2. *dub*. 6 *n* 2. 33

Diligenter ſemper fuit obſeruatum, ne puerum de fonte ſuſciperet, niſi qui baptizatus eſſet, neque in ſacramento Confirmationis, niſi Chriſmate etiam vnctus; quod adeò verum eſt, vt ſi non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualidè fiat, hoc eſt, nulla inde contrahatur cognatio, quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, ſecundum carnalem propagationem; ita ad ſpiritualem 34

exigitur

exigitur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, nempe Chriſto, ſecundum ſpiritualem regenerationem, mediante viſibili ſacramento Baptiſmi, tum quia cum cognatio hæc ſit ex mere Eccleſiæ inſtituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Eccleſiæ legibus minimè ſubduntur. Ita probat text. in cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſtinct. 4. & reſoluunt Navarr. in manual. cap. 22. num. 36. & conſ. 3. num. 2. ſub tit. de Baptiſmo, in 1. edit. & conſil. 1. num. 1. de cognation. ſpirit. in 2. edit. plures refert DD Sanch de matr. lib. 7. diſp 60. num. 7. & 20. quibus adde Zambran. d. cap. 2. dub. 6. num. 3. Rebell de obligation. iuſtit. p. 2. l. 3. q. 6. n. 6. & 7. Henriq. in ſum. lib. 12. c. 3. § 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. l. 21. n. 157. Coninch. de Sacrament. & cenſur tom. 2. diſput. 32. nu. 15. Fr. Baſil. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. verſ. Illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij ſacramento, quæſt. 5. puncto 5. §. 2 nu. 1. Ioan. Sanc in ſelectis diſputat. diſp. 40. num. 14. & 18. vbi num. 13. ſubdit catechumenum eſſe etiam cognationis ſpiritualis incapacem, & num. 26. extendit, vt nec etiam quamuis poſtea baptizentur, contrahant infidelis, & catechumenus cognationem ſpiritualem cum baptizato. Diana d. part. 3. tr. 4. reſol. 21 verſ. ſecundo, vbi reſol. 26. tenet quòd cõfirmatus ſuſcipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo eiuſque parentibus cognationem ſpiritualem.

35 Hinc reſoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli; nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim eſt veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno ſubiecto, niſi adſit terminos illius, infidelis autem non eſt terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & ſubiectus ſit Eccleſiæ, ſuſcipiendo, vel baptizando, cognationem contrahit, Sanch d. diſp. 60. n. 2. Bonacin. d. §. 2. n. 22. Reginald d. lib. 31. n. 157. Poſſeuin. de offic. Cur. cap. 6. n. 27. latè Antõ Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 2. c. 4.

36 Excluſi etiam ab eo munere ſunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres ſpirituales habeat in Concil. Antiſiodorenſi cap. 15. relato in cap. non liceat, de Conſecrat. diſtinct. 4. dummodo qui confirmãtur non ſint etiam Religioſi: quia tamen in illo text. nullum eſt verbum irritans factum, veri ſuſceptores erunt, & ſubinde contrahent ſpiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter ſuſcipiẽdo contra prohibitionem ſibi impoſitam. Ita Galleg. de cognat. ſpirit. cap. 9. in fine, & multi, quos refert, & ſequitur Sanch. d. diſput. 60. numer. 21. quibus addo Poſſeuin. d. c. 6. numero 27. verſ. ſecundo. Galet. in margarita caſuum conſcien. verb. Religioſus, pag. 225 in fine, Rebell. dict. quæſt. 6. num. 10 Reginald. dict. lib. 31. num. 157. verſic. quarto. Bonacina dict. §. 2. num. 13. Fr.
37 Baſil. Pont. vbi proximè, verſ. excluſi, vbi ſubdit † pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulſos eſſe à ſuſceptione in Concil. Pariſ. lic. 1. cap. 54. quamuis ipſe ibi malè exiſtimet prædictos omnes ſi forte ſuſciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuſcunque ætatis poſſunt eſſe ſuſceptores legitimi, & contrahunt cognationem ſuſcipiendo, modo habeant vſum rationis; imò & ipſi infantes, qui doli capaces ſunt intra primum ſeptennium, & iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter habentes, ſi quos in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, cum eiſdem ſpiritualem cognationem cõtrahunt. Ita Henriq. d. lib. 12. c. 11. §. 1. ad finem. Petr. de Ledeſma in ſum. part. 1. tract. de ſacrament. Matrim. cap. 17. concl. 7. dub. 3. Sayr. in floribus deciſion. ſub tit. de cognitione ſpirituali deciſ 1. Poſſeuin d. cap. 6. n. 29. Sanchez dict. lib. 7. diſput. 61. num 4. Bonacin. dict §. 2. num. 17. † Nec refert an patrinus ſit minor baptizato, quia non requiritur, vt ſit maior, Petr de Ledeſma d. concl. 7. dub 1. Sayr. ſub d tit. de cognation. ſpiritual. deciſ. 3. Contra Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1224 in fine. 39

40 At de ſuſceptorum numero inſtitutum fuit, vt vnus tantum eſſet, Leo I. in cap. non plures, de conſecrat. diſt. 4. & in cap vltim. de cognat ſpirit. in 6. & in Concil. Moguntino ſub Paulo III. ſtatutum fuit, vt non plures quàm vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum ſpiritualium pericula, & difficultates non rarò ſolent emergere; & Concil. Trid. ſeſſ 24. de reformat cap. 2. vnum tantum iuxta priſca Canonum ſtatuta adhiberi patrinum voluit, vel ad ſummum duos, ſcilicet, vnum virum, vnamque fœminam, Poſſeuin. d. c. 6. n 31. Nec Epiſcopus 41
poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cum ſuper Conciliari Conſtitut. diſpenſandi poteſtatem non habeat. Ita deciſum referunt Zerola in praxi Epiſcop part. 1 verb. Baptiſmus, §. 4. Sanch d. l. 7. diſp. 57. n. 7. Rebell. de obligat iuſt. part. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89. Reginald d. lib. 31. num. 154 Bonacin. d. §. 2. n. 33. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 4 tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 75. vbi num. 80. deciſum etiam refert, quòd † vnus procurator, qui ſit viri, & alter. qui ſit 42
procurator mulieris, baptizatum de Sacro fonte ſuſcipere poſſunt, ſed non duo viri, nec duæ mulieres; vnuſquiſque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

Sed dubitari poteſt an Concil. Trident. illo loco 43
diſponens ad ſummum duos patrinos in Baptiſmo eſſe adhibendos, vnum ſcilicet virum, vnamque fœminam procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia in d. c. vltim. de cognation. ſpiric. in 6. dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptiſmo poſſit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium eſt habendum: at Concil. de ſolo Baptiſmi patrino loquitur, & ideo cum ſit correctorium Iuris antiqui in dict. cap. vltim. debet reſtringi, nec ampliari poteſt vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluiſſe Trident. quoad omnia ſtatuere, in patrino Confirmationis, & totum dictum, cap. vltim. per illud reſtringi teneant Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11. Sanchez d. lib 7. diſp. 57 n. 9.

Tranſgreſſio huius præcepti adhibendo plures pa- 44
trinos, eſt peccatum mortale; quia præceptum Eccleſiæ in re magni momenti violatur, ex cuius tranſgreſſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 216. n. 1. Veg. p. 1. cap. 13. caſu 39. Bonacina d. §. 2. num. 32. & ita dicit deciſum Armendar in d. loco n. 84. quamuis Sanch. d. lib. 7. diſp. 57. n. 6. contrarium teneant.

Si tamen plures duobus ſuſcipiant baptizatum 45
de Baptiſmo, cum omnibus cognatio contrahitur: etſi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, l. non dubium, C. de legib. excipitur tamen, vbi lex actum non tollit; & pœnam extrinſecam addit, quæ poteſt cum actus valore conſiſtere, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus in l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt. & ita eſt in noſtro caſu, non tollit enim actum, ſed ponit pœnam Parocho admittendi plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, ſed ſuſcepti: quo fun-

damento hanc ſententiam tenet Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.15.§.1. num.5.* ſequitur Sayr. *deciſ.4. de cogn. ſpirit.* dicit deciſum Armendar *vbi proximè num.82.*

47 Ad parentes pertinet patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad Parochos, Poſſeuin, *d.cap.6. num.31.* Bonacina *d.§.2.num.27* & pater ex Concil. Trident. *citato loco* Et requiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur: qui enim tantummodo aſſiſtit baptizato, vel Confirmato, ipſumque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, ea quod vere non dicatur tenere, vel ſuſcipere Ita Henriq. *lib.12. c.11.§.3.* Verall. *deciſ.264.part.1.* Reginald. *d. lib.31. num.151.* Sanch. *d.lib.7.diſp.56.numer.5* Bonacina *d.* 48 *§.2.n.14.* Mar. Anton. *variar.lib.1.reſolut.fin caſu 33.* dicit deciſum Armendariz *dict.loco num.83.* † Si verò nullus ſpecialiter deſignatus eſt patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, ſeu Parochi, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æquè ſuſciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap.vltim. de cognat.ſpirit.in.6.* omnes contrahebant cognationem tangendo ſimul, cui ſtandum eſt, quando aliud non decernitur. Iure nouo Concilij Tridentini, ex text. *in l.præcipimus C. de appellat.* Ita Nauar. *in man.cap.22.numero 39.* Iacob. de Graſſis *in deciſ.aureis part.1.lib.2. cap.85.num.4.* Petr. de Ledeſma *de matrimonio. quæſt. 65. artic.3. verſic.eſt aliud dubium annexum, & in ſumm.part.1. de Sacrament. Matrimonij, cap 17.concluſ.6. dub. 2.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de impedimentis matrimonij num.5.verſ. cognatio ſpiritualis*, Henriq. *dict. §.3.* Coninch *tom.1.quæſt.32.num.37.* & pro hac opinione deciſum referunt Rebell. *de obligat. iuſtit.p.2. lib.3.q.6.num.5.& in oppoſ. d.d lib.4.num.95.* Regin. *d.lib.31.n.152.verſic.ſecundum*, Bonacina *d.§.2.n.24.* Quamuis contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & ſequuntur Sanchez *d.lib.7.diſp.67.num.15.* & Gutier. *de matrim.cap.100. num.7.*

49 Quæſtio eſt controuerſa, an cognatio ſpiritualis poſſit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna ſententia non poſſe hanc cognationem ſpiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem perſonalem, & præſentiam actualem patrini, Iura de hoc loquentia, vt demonſtrant text *in cap.de his 30.quæſt.1.* in hæc verba. *de his, qui filiaſtros ſuos ad Confirmationem coram Epiſcopo tenere id eſt, qui filios vxoris ſuæ, dum chriſmantur ſuper ſe ſuſtinent, & in cap.ad limina, eadem cauſa, & quæſt.* ibì *omnique ipſe propriis manibus retinendo ſuſcipit*, Quare ita reſoluunt Franc. Marc. *deciſ.830.numer.8. part.2.* Galleg. *de cognat.ſpirit.cap.13.numer.14.* Henriq *dict. lib.12.cap.11.num.vltim.* Couarru. *de ſponſalib.part.2. cap.6.§.4.numer.6.* Veg. *tom.1.ſumm. cap.33.caſu 44.* Fr. Emman. *tom.1.ſumm.cap.226. num.9.* Azor. *inſtitut.moral.part.1.lib.2.c.12.* paulò poſt *princip* Candelabr aur. *part.1.* vbi *de matrimon. num,190.* Poſſeuin. *d.cap.6.num.27.verſic.quarto*, Reginald. *d.lib.31.num. 156.* Rebell. *d.lib.3 quæſt.6. n.12.* Sanch *d lib.7.diſp. 59.num.4.* vbi in hanc ſententiam refert multos Doctores

50 At de conſuetudine vniuerſali verum eſt dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus, non verò procurator, & de hac conſuetudine, ſecundum quam decidiſſe *Sacram Cardinal. Congregat.* teſtantur Sà *verb. matrimonium, tit.de impedimentis matrimonij, n.5.* Rebel. *dict.lib.3, quæſt.6.num 12.* Mar. Antonin. *var.reſol.lib.1.reſol fin. caſu 23.* Coninch. *diſp.42.num.40.* Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſ part.2.cap 9.num.63. cum ſequentib.* Bonac. *dict. §.4 num. 34.verſ.ſed mihi*, Armendariz *dict. loco num.75.* & ita etiam cenſuiſſe *Sacram Rotam Romanam* referunt Veral. *deciſ.147.p.3.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. cognatio*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſol.630.in 2.edit.*

51 Aduertendum eſt maximè, quòd patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Catechiſmo, vel Baptiſmo ſecundom conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, *c.in Catechiſmo, de conſecr. diſtinct.4.* Chamerota *d.tract.de Confirm.cap.7.dub.2. verſ.debet.* Diana *d.part.5.tract.4.reſol.21. verſ.tertio*, Zambran. *de caſibus in articulo mortis, cap.1.dub.6.n.1.* 52 † Et quamuis vnus non poſſit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando verè conſtat volentem tenere eſſe aliquem virum probum, maximè Curatum, aut ſenem, in quo, iudicio Epiſcopi, ceſſat præſumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia ſpirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Epiſcopus ſi permittat tenere vltra duos. Ita reſoluit Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c.64.n.6.*

53 Cùm ergo ſuſceptores patrum vicem gererent, & ſuſceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter ſe coniungerentur, vt dixit Nicol I. *in cap.ita diligere 30.quæſt.2.* meritò conſtituit Eccleſia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum eſſe decreuit noue Concil. Trident. *cap.2.* dum conſtituit in Baptiſmo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipſum, & illius patrem, ac matrem. necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem 54 † Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi ſimiliter ſtatutum eſt, Chamer. *vbi proximè. verſ.tertio dico.* Cardoſ. *dict. verb. Sacram. Confirmationis, num.7.* Et huiuſmodi parentes debere eſſe carnales, quamuis illegitimos reſoluunt Gallec. *de cognat.ſpirit.d.cap.7.num.12.* Sanch. *d.lib.7.diſput.54.num.16.* Reginal. *d.lib.31.num.150. verſ.cæterum*, me citato *in hoc loco* Torrebianca *dict. c.6.num.33.*

55 Ex quibus conſeqoens eſt cognationem ſpiritualem non contrahi inter ipſoſmet patrinos, veluti ſi vir, & fœmina ſint ſimul patrini, quia non impediuntur inter ſe coniungi. Ita Lud. Lop. *in inſtruct. conſcient.part.2.cap.51.de matr.colum.2.* Gallec *cap.9. num.8.* Veg. *tom.1.ſum.cap.33.caſu 40.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. Matrimonium, pag. 165.colum.1.* Nugn *p.3.q.67.a.8.verſus finem*, Sanch. *dict.lib.7.diſp.54.numer.12* Reginald. *d.lib.31.n.150.* Bonacina *d.§.2.num.4.* Armendariz *vbi proximè n.84.*

56 Hinc etiam prouenit huiuſmodi cognationem ſpiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt reſoluunt Tolet. *in inſtruct. Sacerd.lib.7.cap.4. num.5.* Matienſ. *in rub.titul.1.gloſ.1.num.168 lib.5. nouæ Recop.* Henriq *dict. lib.12.c.11.§.1.* poſt Petr. Ledeſm. Suar. Fr. Emman. & alios Sanch. *dict.lib.7.diſput.54.numer.11.* Reginald. *dict.lib.31 num.149.* Coninch. *tom.2.diſputat.32.num. 54.verſ.inter fœminam*, Armendariz *dict.num.84.* vbi refert deciſum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis,

57 Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt optimè teneant Nauar. *in man.cap.22.num.39.* Armend. *dict. num.84.*

*n.*84.Sanch.*dict.l.*7.*diſp.*57.*n.*5.Bonac.*d.§.*2.*n.*5.

58 Et poteſt patrinus matrimonium contrahere cum ea,cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit,vt declarauit Pius V.*in ſua. Bulla*,incip.*Cùm illius vicem,edita 4.Kal.Decembris,an.*1566.& poſt Fr.Emman.ac Nugn.ita reſoluunt Sanch.*d.lib.*7.*diſp.*54.*n.*12.Bonacina *d.§.*2.*n.*6.

ALLEGATIO XXXI.

Epiſcopus ſancta olea qualiter conſecrare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Oleum ſanctum trina diuerſitate conſecratur.*
2 *Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo cuiuſque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato.*
3 *Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento Confirmationis,balſamum vero accidentarium.*
4 *Chriſma quod eſt Confirmationis materia, neceſſario benedicendum eſt Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote.*
5 *Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet.*
6 *Oleum Catechumenorum quale?*
7 *Reges ab Epiſcopis in ſuis Regnis hoc ſancto oleo Vnctionem accipiunt.*
8 *Oleum,quo vnguntur Reges quid ſignificet?*
9 *Gothorum Reges vngebantur.*
10 *Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ,& Siciliæ Reges vngebantur.*
11 *Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimiſſo vnguntur.*
12 *Pontificis caput Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo deliniitur.*
13 *Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota ſacramenti Vnctionis.*
14 *Oleum,& Chriſma de conſenſu Summi Pontificis an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari?*
15 *Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens ſacramenti Vnctionis,etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione.*
16 *Extremæ Vnctionis ſacramentum validè non confertur, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*
17 *Chriſma,& olea ſingulis annis confici debent,& peccabit Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat,non data neceſſitate.*
18 *Dignum magis attrahit ad ſe minus dignum.*
19 *Epiſcopus ſi abſens ſit,vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior eſt petendus,vt ea conſecret.*
20 *Exempti ſubiiciuntur Epiſcopo in illis omnibus,quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempè in petitione Chriſmatis,&c.*
21 *Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt.*
22 *Baptiſmi ſacramentum,tam paruulis,quam adultis tempore interdicti adminiſtratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis.*
23 *Confirmationis ſacramentum licitè, ſolemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*
24 *Chriſma tamen clauſis ianuis conſecrandum.*
25 *Contrarium verius.*
26 *Epiſcopus peccatne ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum,peccat mortaliter.*

1 OLEVM ſanctum ſua trina diuerſitate conſecratur; *aliud*, quod vocatur Chriſma ex oleo oliuarum, & balſamo,cuius mixturæ myſterium explicatur *in cap.vnic. de ſacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Eccleſiæ, Altaria,Calix,Patena, Fons baptiſmalis, Epiſcopus, dum conſecratur, in capite. & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, ſolo hoc vnguntur baptizati inter ſcapulas, & in pectore, Eccleſia, Altare ante chriſmationem,Sacerdotis manus,Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium.* eſt oleum Infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua inſtitutione Eccleſiæ, de qua *in Epiſtol. Can. Iacobi Apoſt. Infirmatur quis ex uobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ,& orent ſuper eum,vngentes eum oleo,* &c.De hac triplici olei conſecratione,& de eius proprietate, latè agit Durand. *in l.rationali diuinorum lib.*6 *c.*74. Camil.Bottel. *de præſtantia Regis Catholici c.*49.*n.*6. *cum ſeqq.*

2 Confirmationis Chriſma (quod attinet ad primum oleum ſanctum, de quo ſupra) conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo, cuiuſcumque loci ſit,benedicto ab Epiſcopo conſecrato: vt colligitur ex Concil.Trident *ſeſſ.*7. *can.de Confirmatione*, comprobant Tolet.*in ſumm.lib.*2.*cap.*24 *num.*2.Nauar *in man.cap.*22.*num.*8.Syluest.*verb.Confirmatio,numer.*2. Sot.*in* 4.*diſtinct.*7.*quæſt.*1.*art.*1.Victor. *de Sacrament. concluſ.*40. Viuald. *in candelabro aureo ſub tit.de Confirmat.cap.*2.*n.*1.Graff.*in deciſ aureis part.*2. *lib.*1.*c.*5. *num.*16.Sayr.*de Sacrament.in genere lib.*1.*cap.*3.*quæſtioni.art.*3.*verſ.de Confirmat.*Bellarmin.*in controu. Catholicis lib.de Confirmat.c.*8.Nugn.3.*part quæſt.*72.*art.*3.vbi Coninch.*nu.*29.*&* 30.Suar.*tom.*1. *diſp.*33.*ſect.*1.*&* 2.Barthol. ab Angelo *de Sacram.dialog.*3. §.4. Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib.*2.*c.*9. *col.*106.*&* 108.*& p.*2. *lib.*5.*c.*1.*quæſ.*4.*column* 510. Chamerota *de Sacramen. tract.*3.*de confirmat.c.*20 *e materia Confirmat. pag.*112. Cardoſ.*in praxi Iudicum verb.ſacram. Confirmationis num.*2.

3 Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento, balſamum verò eſt accidentarium,vt probatur ex *cap. Paſtoralis, de Sacrament.non iter.* vbi interrogatus Innoc.III. quid eſſet agendum de quodam Confirmato oleo tantum, reſpondit non eſſe iterandum, ſed cantè ſupplendum, ſi quid deeſſet; ergo ſi illud fuit Sacramentum ſine balſamo, certum eſt balſamum non eſſe de neceſſitate Sacramenti.Ita Angl.*de Confirmat.art.*22.*concluſ.*2.Valent.*tom* 4.*diſput.*5.*q.*1. *puncto* 2.*verſ.quæſtio eſt autem.* Nauarr.*cap.*22.*num.*8. *& conſ.vnico de ſacra Vnct.*4.*&* 8 Sayr *in dec.vnic.eod. tit.*Sà *verb.Confirm.num.*7. Chamer.*vbi ſuprà dub.*2. Cardoſ.*d.verb.ſacram.Confirmationis numer.*2. Valer. Regin.*in praxi fori pœnit.lib.*18.*c.*2.*num.*6.Philiarch. *de officio Sacerd.tom.*1.*p.*2.*lib.*1.*cap.*11. Fernandez *in examine Theolog.moral.p.*1.*c.*3.§.2. Licèt contrariam ſententiam,nempe Chriſma ex oleo & balſamo compoſitum eſſe materiam, & de eſſentia Confirmationis exiſtimauerint Zambran.*de caſibus tem.mortis c.*2. *n.*2. Fernand.de Heredia *in diſp.mixtis de ſacramen. Conf.diſt.*5.*p.*3.*dub.*1.*conclu.*1.Layman.*in Theol.mor. lib.*5.*tract.*3.*c.*5.*n.*1.Villalob.*in ſumm.tom.*1.*tr.*6.*diff.*2.*n.*2.

4 Chriſma hoc, quod eſt materia Confirmationis, neceſſariò benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote, D. Thom. 3.*part. quæſt.*72.*art.*1. Viuald *dict.cap.*2.*num.*4. *&* 5.Valen *tom* 4. *diſput.*5. *quæſt.*2 *puncto* 2. *ad finem.* Franciſc. de Pitigianis *diſtinct.*7.*q.*1.*art.*4.*concl.*2. Nugn.*in* 3.*partem D.Thomæ quæſt.*72.

quaeſt.72.art.3.difficult.4.vbi Conincb.num.43. Chamerot.dict.c.2.dub.3.& 5. Suar.dict.diſput 33.ſect.2. Bartholom.ab Angel.dict.dialog.3.§.12.Alzed dict p.2.c.4.n.7.An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis, quod eſt materia Confirmationis, vide alleg.praced.n 6.

5 De neceſſitate præcepti eſt, vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cœnæ Domini, cap.ſi quis, de conſecrat. diſtinct.4.c.omni tempore, eadem diſtinct. D.Anton.3.part.art.14. cap.14 §.2. Barthol.ab Angelo dict.dial.3.§.82. Cardoſ. dict.verb ſacram. Confirmationis num.8 Reginald.dict.lib.28. c.2.nu.8 in fine. Alzedo dict.part.2.cap.4.num.16.vbi num.15. ait quòd non licet Epiſcopo Chriſma conficere niſi Miſſam celebret, & numer.17. poſt Fr.Emman.in ſumm. tom.4 cap.67.num.14.quòd non peccat mort.Epiſcopus etiamſi Chriſma conſecret in peccato exiſtens, ſed peccabit ex eo, quia Miſſam, celebrat. Et ſi Epiſcopus habeat duos Epiſcopatus vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cœnæ Domini, & ibi Chriſma conficere, & altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere, & Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere, vt frequenter ſolet fieri, iuxta cap to reſerente,12.vbi Hoſtienſ.ante finem; Butr.& Abb in fine, de celebrat. Miſſarum, ita illis citatis refert Steph. Grat. diſcept.forenſ.tom.4.diſput 655 num.74. qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit, & me citato in hoc loco Alzedo dict.part.1. cap 4.num.19.Peccabit autem Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & non ex nouo illius anni. Ita poſt Suar.tenet Marc.Anton. Genuenſ.in man Paſtorum c.54.n.9.

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum, de quo ſupra) eſt illud, quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Presbyterorum, cùm ad Sacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ad conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis, & in ſcapulis, vt vndique muniatur per Dei gratiam ad bona opera facienda. Durand. in ration. diuin.lib.6.cap.74.num.21.Fuſch.de viſit.l.1. cap.6.num.4. † Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum: hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis, vt decidit Innocent.III. in cap.1.§.vnde, de ſacra Vnctione, Seloa de beneficiis prima part.quaeſt.5.num.164 & 165.Gregor.l.13.gloſ.1.tit 4.part.1.Petr.Alphonſ.de Vaſconcel.in harmonia rubricar.ſub rubric de ſancta Vnctione num. 9, Fuſch. dict.cap.6.num.5. Azor.inſtit. moral.par.2.lib.10.cap.5.quaeſ.2.& 3.† Significationes autem Vnctionis retulit Auguſtinus de Ancona de poteſtate Papa quaeſt. 38.art.2 Caſtald.de Imperatore quaeſt.27. nam oleum quo vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinē ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud. Pſ.44. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitia pra conſortibus tuis, oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc ſignificat oleo inungi, vt oſtendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta Matth 25. prudentes Virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis: & refertur in cap.1.§.1.de ſacr.Vnctione, Durand. dict.cap.74 num.10.& refert D.Thom.3. part.ſumm. quaeſt.108 artic.3 in addit.quòd ſicut cap.10. Actuum Apoſtol. dicitur de Chriſto, quod prædicauit Ioannes Ieſum a Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu ſancto, & virtute; & ſicut Chriſtus, id eſt, Vnctus appellatur Dominus noſter IESVS, ita Reges, inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant à Chriſto Vncto poteſtatem habere, & in eo regnare, quod declarat Innocentius antiquus in c.venerabilem, de elect.

Ius vngendi, omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculiariter ſcribitur, ius aliis adimit: ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa quia sūt Vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea, quæ notant Doctores per tex. ibi in cap.intelleximus, de iureiur.& citati ad Mart.Lauden. quaeſt.23. de Princip.& Reſtauro Caſtaldo de Imperat.quaeſtion. 19.num.6.& quaeſt.36.num.10 nouiſſimè D.Roder.à Cunha de Primatu Eccleſ. Bracharen.cap.36. num.1. Alex.Patrit.de inſtit.armorum & fœderum. Regis Galliæ l.1.c 9. vbi probat vnctionem pleriſque Regibus Chriſtiani Orbis vſitatam Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur prout de Rege VVamba, & Eruigio dicitur in Concil.Tolet XII. cap.1.& de Flauio Egica narrat Ambr.de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib.12.c.41.53.& 57. Camill.Borrel.de præſtantia Regis Cathol.cap.49.num.73.vbi quòd Hiſpaniæ Reges nihil dignius nihilque ſanctius putarunt, quam vt aliorum Regum more ſancto oleo vngerentur, & refert Bambam Regem vnctum fuiſſe per Epiſcopum Toletanum, nec paſſum ſe Regem nominari donec Sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus, & coronatus eſſet: ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionem recipere aſſerunt Garcia de Loayſa in ſynodo Toletana ſub Gundemaro, fol.277 & in notis ad Concilium Toletanum nonum cap.10. fol.495. Alex.Patrit. d.lib.1.cap.10.per tot. † De Regum Hiſpaniæ Vnctione, eorúmque vſitato ritu, & præcipue de Alphonſo IV. memorat Garibay in compendio hiſtoriali, lib.8. cap.1. ann. 1135. In Regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe, quòd ſcilicet omnes vngerentur, meminit idem Garib.lib.26.cap.1.& lib.17.cap. & 4 vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo III. De Vnctione Regum Aragoniæ agit Hieron.Curita in annal.eiuſd Regni.lib.10. cap.68.& lib.7.cap.1 & cap.28. & 29. mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando De Vnctione Regum Siciliæ aut Caſtald.de Imper.q.18.num.6. Curit.annal. Aragon. p.1. lib.5. cap.27. de omnibus meminit Illuſtriſſ.à Coña c.36.n.1.Et quòd Rex noſter Catholicus tamquam Rex Siciliæ oleo ſancto inungitur, refert Camil Borrel, de præſtantia Regis Cathol.c.49.n.1.& 67. at ibid.n.2.addit quòd Reges Galliæ & Angliæ inunguntur, alij verò minimè, niſi conſuetudine id obſeruatum fuerit. 9

10

11 Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi tantùm hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ Cœlo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum. lib.2. de dimanio Franciæ tit.2. numer.7. D.Anton.part.2.hiſtoriali titul.11. cap.2.§.7. Forcatul.de Imperio Gallorum, lib.6.fol.570.Caſſan.in catalogo p.5.conſid.30.& 31. Carolum Graſſal.de iuribus Regum Franciæ.lib.1.iure 2.Guidop quaeſt.114. Guillem. de Benedict.in cap Raynutius, verb.duas habens filias, n.77.Caſtald.de Imperat.quaeſt.18.num.6. Martin.Laudenſ.quaeſt.76.de Principe, Ioan Ferrault. priuileg.7.Franciſc.Marc.deciſ.456.nu.31.& deciſ.1024. num.5.& 7.Fuſc.de viſitat.lib.1.c.6.num.5. Petr.Greg. in præludiis optimi Iuriſconſulti, probique magiſtratus. lib.1.cap.11. Card. Baron. annalium Eccleſiæ tom.6. num.

à n.499. Thom.Corn.lib.rerum geſt.Henric.II.Regis
Galliæ,fol.18.Alex.Petrit.d.lib.1.c.4. vbi probat vn-
ctionem Regum non imprimere characterem,& c.
8.quod vnctio non tribuit Regibus ſummam pote-
ſtatem, ſed alias quaſdam prærogatiuas ſpirituales,
& c. 11. quod Pipinius primus Regum Francorum
innunctus fuit.

12 Solus Pontifex Chriſmate in capite vngitur ex
balſamo,& oleo confecto myſtica ratione,ſed Impe-
ratores tantùm oleo in brachio exorcizato in mo-
dum Crucis inunguntur,non Chriſmate ex Cæremo-
niali ſacro,lib.1.ſect.1.c.3. & ita ex text. in cap.1.de
ſacra Vnctione, non poteſt Rex Chriſmate inungi,
ſed ſolo oleo.Differt autem inter Pontificis,& Prin-
cipis Vnctionem, quia caput Pontificis Chriſmate
conſecratur,brachium verò Principis oleo delinitur,
vt oſtendatur quanta ſit differentia inter auctorita-
tem Pontificis, & Principis poteſtatem,notat Re-
ſtaur.Caſtal.de Imperatore q.19.n.3.

13 Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad ter-
tium oleum ſanctum,de quo ſuprà) benedictum ab
Epiſcopo,eſt materia remota ſacramenti Vnctionis,
vt habetur in Concil.Trident.ſeſſ.14.de extrema Vn-
ctione,c.1.Sayr.de Sacram.in genere,lib.2. c.3.q. vnic.a.
3.verſic de Sacram.Zerola in praxi Epiſc.part.1. verb.
Extrema Vnctio,verſ.1. Petr. de Ledeſma p.1.de ſa-
cram.Extrema Vnctionis,c.2.Azor.inſtit.moral p.1. lib.
2.c.9.verſ.quotieſcumque in fine pag.107 Valer.Regi-
nald.in praxi for. pœnitent.lib. 8. n.50.cum ſequentib.
Coninch de Sacram.tom.2.diſput.diſp.19 à n.5.Et de
oleo infirmorum, in quo ſunt facta multa miracula,
vide Martin.del Rio diſquiſit. magic. lib.6.c.2.ſect.3.
pag.512.

14 Quamuis ab Epiſcopo ſit oleum infirmorum be-
nedicendum,tamen probabile videtur Sacerdotem
ſimplicem poſſe de conſenſu Summi Pontificis
Oleum,& Chriſma conſecrare, vt ait Caietanus 3.
part.quæſt.73.art.1.tetigi allegat.præcedent.num.6. &
tenent aliqui apud Henriq in ſumm.lib.3.cap.8.num.
2.Bartholom.ab Angelo dialogo 1.§.98.Fuſc.d.cap.6.
numer.7.Chamer.dicto loco,dub.5.Bonacin de Sacra-
mentis,diſp.7.quæſt. vnic. puncto 2.num.3.vbi numer.4.
15 reſoluit † oleum oliuarum eſſe materiam ſufficien-
tem huius Sacramenti , etiamſi benedictum ſit ab
Epiſcopo alia benedictione , quàm benedictione
16 conſueta Eccleſiæ,& n.5 .aſſerit † non eſſe validum
Sacramentum extremę Vnctionis,ſi aliud oleum per
errorem adhibeatur pręter oleum infirmorum,ex ea
ratione , quia materia huius Sacramenti eſt oleum
benedictum ab Epiſcopo per ordinem ad hoc Sacra-
mentum , & cum careat benedictione ordinata ad
illud,videtur deficere materia requiſita, & in hanc
opinionem allegat, affirmans idem tenere Nugn.1.
p.q.29.art.6.Reginald.dict.lib.28.n.50. Franciſc.Pi-
tigian.diſt.23.q.vnic.art.3.verſ.debet,licèt Chamerota
dict.loco dub.4.aſſerat confirmatum oleo infirmorum
Sacramentum accipere , quamuis peccaret , qui ſic
vteretur.

17 Ex conſuetudine , & præcepto Eccleſiæ debet
prædictum oleum eſſe benedictum eo anno , per
text.in cap.literis,de conſecrat.diſt.3. Bonacina dict.
quæſt.vnic puncto 1.num.5. vbi etiam aſſerit non vi-
deri à peccato excuſandum parochum ſi oleum al-
terius anni adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas,
idem aſſerun Vgolin dict cap.7.§.2.num.1.Poſſeuin.
de officio Curati.cap 9 num. . Addo Parochum poſſe
licite oleum non conſecratum miſcere conſecrato,
quando timet fore vt oleum conſecratum non ſuf-
ficiat:vtrumque enim cenſetur conſecratum per ad-
mixtionem , modò quod additur ſit minoris quan-
titatis conſecrato : ita Pitigianus d.artic.3. Bartholl.
ab Angelo d.dialogo 3.§ 92.& 101.Poſſeuinus de of-
ficio Curati,c.9.num.2.Fuſch.d.c.6.n.10.† magis enim 18
dignum attrahit ad ſe minus dignum,c. quod in du-
biis,de conſecr. Eccleſia,Dec.in c.ex literis,n.4.de con-
ſtitut.Tiraq.de retractu lignag.§. 1. gloſſ.7.numer.82.
Hieron.Giach.in conſ Syndicatus,num.329. Menoch
conſ.2.nu.227. Ferret.in conſtitut.Cathaloniæ gloſ.2.n.
56.† At ſi abſens ſit Epiſcopus, vel Epiſcopalis Se- 19
des eo tempore vacet,quo hæc olea benedici debêt,
& illorum neceſſitas adſit proximus Epiſcopus adiri
poterit,& curare,vt conſecrentur eadem olea,gloſſ.
verb.ſpiritualibus,in c.ſi Epiſcopus,de ſuppl.neglig.Præ-
lat.& notat Vgolin.d.c.27.§.2.n.2. vbi etiam aduer-
tit,quod ſi hoc non fiat, & neceſſitas vrgeat,poteſt
interim veteri vti.

Exempti ſubiiciuntur Epiſcopo in eis omnibus, 20
quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis , nempe in petitione
Chriſmatis, conſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptio-
nis Ordinum,& ſimilium,vt probat c veniens 19.verſ.
Chriſma,de præſcript.vbi Abb.not.2.Balb.de præſcript.
1.part.5.partis,quæſt 11.n.fin. Rebuff.in praxi benefic.
p.1.tit de cleric.& à quibus,& quomodo creentur,n.22.
Cochier.de Iuriſdict. Ordin.exemptos.part.1.q 45.nu.
16. Nihil pro Chriſmate recipi valet ratione olei,
c.ea quæ,de ſimon †Nihilque pro eodem Chriſmate, 21
& aliis oleis ſacris recipi etiam poteſt a Parochis,
quamuis libere oblatum; quare eorum,qui præpoſi-
ti ſunt ad diſtributionem , conſuetudo tollenda eſt,
qui nolunt ea dare, niſi noua,aut aliquid aliud ipſis
tribuatur,vt per Fuſc.de viſit.lib.1.cap.6.num.13.quem
refert Vgolin.de poteſt.Epiſcopi, c.4.§.3. n.1.& opti-
me diſponit Concil.Prouinc. Bracharen. IV. act.4.
cap.28.

Reſtat ſciendum, an Chriſma tempore interdicti 22
publicè confici poſſit:In qua quæſtione communis
Doctorum opinio tenet, quod licèt Baptiſmi ſacra-
mentum tam paruulis,quàm adultis tempore inter-
dicti poſſit adminiſtrari, vt decidit text. in cap.quo-
niam,de ſent excom.lib.6. & lata proſequuntur Hen-
riq.in ſum lib.2.cap.16.§.3.Suar tom.diſp.26.ſection.2.
Vgolin.tabul.5.cap.7.§.4.num.2. Sayr de cenſur.lib.5.
cap.7.num.3.etiam reſoluentes fontem benedici, &
ſuſceptores, ſeu patrinos poſſe adhiberi,ex vulgari
reg. conceſſo vno , conceduntur omnia neceſſaria ad illud
vnum,de qua in l.ad rem mobilem,ff. de procurat. & in
cap.præterea,de officio deleg. & quia † cui vnum con- 23
ceditur, conceduntur omnia,cum quibus fieri ſolet,
l.ſi quando, Cod.de inoffic.teſtament. cum vulgaribus,
& etiam licet Confirmationis ſacramentum licitè,
ſolemniter,& publicè,& apertis ianuis eodem tem-
pore interdicti generalis loci, & in Eccleſia ſpecia-
liter interdicta conferri poſſit, ex d.cap. quoniam,vt
per Nauar.in manual.cap 27.num.178 Couar. in cap.
alma 2.part §.2.num.7.verſ idem de Confirmationis ſa-
cramento, Vgolin.dict.cap.7.§.5.Sayr.dict.cap 7.num.
6.Mar.Alter.de cenſur.tom.1.diſput.4.cap.2. Tolet.in
ſumm.lib.1.cap.53.Auila de cenſur diſput.4. ſect.1.dub.
4.concluſ.1.Henriq cap.6.§.7.lib.3 cap.45. §.1.iuncta
lit.I.Suar.d ſect.1.à num.7.†Chriſma tamen non ita, 24
ſed clauſis ianuis , iuxta moderationem in cap.alma
mater,verſ.adiicimus,de ſent.excommun.lib.6. Ita poſt
Archid.& Anchar ac alios communiter ibi reſoluit
Couar.Vgolin Henr.dict.§.1 lit. M.& Suar. num.8.
dictis locis,& poſt eos Bonacina de cenſur.diſp.5.pun-
cto 2.§. n 2.Mar.Alter dict c 1.verſ.communiter, Ben-
zon.de iuſtitia Pontificii interdicti,c.6.verſ præterea &
ſeq.vbi intelligit ſi Epiſcopus non ſit interdictus ſpe-
cialiter.

Verùm licèt huius ſententiæ nullum inuenerim 25
contra

contradictorem, ei acquieſcere non poſſunt: nam text. *in d. verſ. Adiicimus*, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos caſus, in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, ſed ad rigorem interdicti temperandum in caſibus, in quibus aliàs vſum diuinorum impediat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non poteſt, iuxta reg. *quæ ob gratiam, lib 6. & l. legata inutiliter*, iuncto ſummario, *ff. de adim. leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vſus Baptiſmi, & Confirmationis, quia ſimpliciter conceſſus reperitur, tempore interdicti à prædicti Doctoribus conceditur, publicè, & apertis ianuis, ita in conficiendo Chriſmate ex eadem ratione id ipsũ concedere debuerunt. Accedit quia forma præſcripta *in d. verſ. Adiicimus*, manifeſtè oſtendit applicari non poſſe Chriſmati conficiendo, agit enim *ibi* Põtifex de diuinis officiis, & Miſſa celebranda ſingulis diebus, quod Chriſmati minime conuenit, ſiquidem quotidie fieri non poteſt, ſed ſemel in anno Cœna Domini. Inſuper dici non poteſt contineri Chriſma in priori parte, qua agitur de Miſſæ ſacrificio faciẽdo, neque etiam in poſteriori de diuinis Officiis dicendis, quia Chriſma non dicitur, ſed fit, ſeu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia ſingulis diebus, propriè in toto rigore conuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex *verſ. & canonici*, ibi, *qui horis interſunt*.

26 Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum, peccat mort. quia id Iure diuino pertinet ad materiam neceſſariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res grauis annexa Ordini Epiſcopali: non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines conſecrat, quod non tã pertinet ad ſolemne officium Ordinis Epiſcopalis, ita Henriq. *in ſum. l.* o *c.* 23. §. 1. ſequitur Ioan. de Lugo *de ſacram. in genere diſp.* 8. *ſect.* 9. *n.* 156. Sed contrariũ, immo Epiſcopum ſiue conficiat Chriſma, ſiue conſecret Eccleſiam in peccato, non peccare mort. minus bene indiſtincte ſuſtinent Hurtad. *de ſacram. in genere diſp.* 4. *difficul.* 10. Granad. *in* 3. *part. S. Thomæ de ſacram. in genere contro.* 3. *tr* 5. *n.* 7. Merat. *tom. de ſacram. in genere diſp.* 8. *ſect.* 1. *in fine*, Præpoſ. *in* 3. *p q* 64 *art.* 6 *dub* 1. *n.* 37. Tanner. *tom* 4. *diſput.* 3. *q.* 4. *dub.* 3 *n.* 14. quos refert & ſequitur Diana *moral. reſol p.* 5. *tr.* 13. *reſol.* 73. *verſ. ſed ſententiam.*

ALLEGATIO XXXII.

Epiſcopus in matrimoniis contrahendis, & diſpenſationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij.*
2 *Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa.*
3 *Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*
4 *Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus.*
5 *Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus.*
6 *Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat.*
7 *Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium.*
8 *Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur.*
9 *Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab eius vicario de ipſius Parochi licentia.*
10 *Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum.*
11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, facienda ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta.*
12 *Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè.*
13 *Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat.*
14 *Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*
15 *Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quàm feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*
16 *Denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniant.*
17 *Matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrare poteſt*
18 *Ordinarius non poteſt præcipere, ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.*
19 *Quoties timetur impediendum malitioſè matrimonium coram Parocho, & teſtibus, celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant.*
20 *Parochus, quoties timetur malitioſè matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere vt fiant antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit.*
21 *Malitioſè facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt.*
22 *Animus malitioſè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur.*
23 *Animus non niſi iuramento probari poteſt.*
24 *Falſa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*
25 *Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifeſtare.*
26 *Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo, non tenetur detegere.*
27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa.*
28 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*
29 *Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.*
30 *Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſubditi, poſſunt remittere denunciationes.*
31 *Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*
32 *Abbates huiuſmodi titulares, & Commẽdatarij poſſunt*

ſunt remittere denunciationes.

33 *Magiſter ſchola Salmaticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti poteſt denunciationes remittere.*

34 *Archiepiſcopus in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt.*

35 *Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque quamuis ſint diuerſæ Diœceſis in denunciationibus diſpenſare.*

36 *Epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus.*

37 *Vicarius Generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare non tamen generaliter.*

38 *Ordinarij abſque iuſta cauſa denunciationes remittere non poſſunt.*

39 *Diſpenſandi cauſa ſufficit, quod extraiudicialiter cognoſcatur.*

40 *Iuſtæ ad diſpenſandum cauſæ quæ.*

41 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum eſt quando creditur matrimonium iniuſtè impediendum.*

42 *Vel quando Virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult.*

43 *Vel quando virgo erat à viro deflorata.*

44 *Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali.*

45 *Vel quando Magnates contracturi ſunt matrimonium.*

46 *Vel quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.*

47 *Vel quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo.*

48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.*

49 *Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus.*

50 *Epiſcopo incumbit cura indagandi, an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationali cauſa peccat mortaliter.*

51 *Ordinariis exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare.*

52 *Appellari poteſt de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum.*

53 *Andetur tam vrgens neceſſitas, vt ſolum coram Parocho, & teſtibus matrimonium contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione.*

54 *Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non ſtatim ea facta matrimonium eſt contrahendum, ſed per aliquod tempus differendum.*

55 *Qui intra quatuor menſes poſt denunciationes factas matrimonium non contraxit, non poteſt illud inire, niſi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Epiſcopi.*

56 *Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur?*

57 *Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis.*

58 *Scholares, dimiſſo Sacerdote in patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri.*

59 *Parochianus, ut verè aliquis dicatur, debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium.*

60 Cap. queſti, 16 quæſt. *declaratur.*

61 Cap. vlt de Paroch. *declaratur*

62 Cap. in noſtra, de ſepult *declaratur.*

63 *Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mendicare do teneatur contrahere coram Parocho loci, in quo eſt relegatus.*

64 *Parochiani verè efficiuntur ſtatim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint.*

65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, ſi in eius Parochia contrahatur, & Parochus viri, ſi in viri Parochia fiat.*

66 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*

67 *Fœmina coram Parocho ſuæ Parochiæ contraxit matrimonium inualidum poſtquam ſe tranſtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non poteſt poſtea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.*

68 *Amaſia, quæ tranſtulit ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori parte anni, poteſt coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amaſio, ſed cum alio extraneo.*

69 *Parochi duo quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi, vbi quis dimidium anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat.*

70 *Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.*

71 *Habitans in confinio duarum parochiarum, cenſetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, ſi duos habeat.*

72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius Parochia ſunt, vel commorantur.*

73 *Vagorum matrimoniis poteſt quicunque Parochus intereſſe diligenti inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia.*

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum.*

75 *Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet poteſt intereſſe Matrimonio vagi, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudent, qui ſecedunt aliò non habitaturi, nec manſuri, ſed ſolum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præſentia in Matrimoniis neceſſaria, non tantum corporea, ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*

79 *Non intelligens dici poteſt præſens.*

80 *Parochi præſentia quare hodie de eſſentia requiritur.*

81 *Præſentia Parochi pro forma actus exigitur, itaut Matrimonium contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit.*

82 *Parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamuis vi interſint, dummodo intelligant conſenſum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi affectum eſſet non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.*

85 *Parochi præſentia adducti dolosè, & renuentis, ſufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi præſentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, ſed vt videat.*

87 *Cæcus quamuis retineat dignitatem, & teſtificari poſſit de iis, quæ ante cecitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis ad Matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit.*

88 *Parochi præſentia ſufficit etiamſi ad aliam finem vocatus, vel caſu præſens ſit.*

89 *Doctores plures contrarium ſerentes, referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præſentia, etiam irregularis, ſuſpenſi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, ſufficit.*

91 *Matri*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo validum eſt.*

92 *Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit ut talis declaratus, & Parochia priuatus, validum eſt.*

93 *Parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat validè Matrimonio aſſiſtit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia Parochi & Epiſcopi loci validè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & teſtes in celebrandis coniugiis non ſuſtinent publicam alicuius offici: auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi loci aſſiſtens Matrimonio ſuorum Parochianorum, ceſſante ſcandalo non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præſentia ſufficit, quando contrahentes ſunt diuerſarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vice curatus poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuerſam Parochia curam poteſt delegare facultatem aſſiſtendi Matrimonio, & n. 115.*

101 *Vicecuratus inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochia curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare.*

103 *Parochus habens iniuſtum beneficij titulum, quamdiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

104 *Laicus communis errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio aſſiſtit.*

105 *Parochus non Sacerdos validè Matrimonio aſſiſtit.*

106 *Parochus aſſiſtens in peccato mort. validè Matrimonio aſſiſtit:*

107 *Parochus proprius Matrimonio intereſſe non valens, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit.*

108 *Regularis poteſt de licentia Parochi matrimonio aſſiſtere.*

109 *Parochus fictè concedens facultatem aſſiſtendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non toleratus, poteſt validè dare alteri licentiam aſſiſtendi.*

111 *Sacerdos degradatus validè aſſiſtit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poteſt concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis, eſt inualidum.*

114 *Parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos, non ſolum in propria Parochia, ſed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum Matrimonio, ſi illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi ſuorum diœceſanorum.*

117 *Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt Matrimoniis intereſſe, & alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*

119 *Epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius validè intereſſe Matrimoniis, aliiſque committere.*

120 *Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, non poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantùm Sacerdotem delegare.*

121 *Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimoniis ſuorum diœceſanorum.*

122 *Abbas Eccleſia nulli Epiſcopo ſubiecta poteſt huiuſmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede vac. poteſt etiam huiuſmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus reſpectu prouinciæ ſuæ legationis eandem habet poteſtatem.*

125 *Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, niſi actu viſitet.*

126 *Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa.*

127 *Licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia, ſufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis ſufficit, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

130 *Matrimonium nullum eſt cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret.*

131 *Licentia data ad intereſſendum matrimoniis non debet eſſe reuocata; quæ tunc talis cenſeretur, quando illis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium, aut litteras ſignificata ſit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Epiſcopi valida eſt.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requiſitam, non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Teſtium duorum, vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt, ad validè Matrimonium contrahendum.*

138 *Teſtes in Matrimoniis neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames*

139 *Teſtes ad matrimon. non requiruntur rogati & ſufficiunt repugnantes, ac per violentiam præſentes.*

140 *Matrimonium contrahens ſine Parocho, & teſtibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.*

141 *Parochi, & teſtium præſentia defectus non eſt impedimentum diriment ſponſalia.*

142 *Sponſalia clandeſtinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium abſque præſentia Parochi, & teſtium contractum, in vim ſponſaliorum non reſoluitur.*

144 *Obligatio nulla, nec ciuilis naturalis oritur ex conſenſu præſtito in Matrimonio clandeſtino.*

145 *Actus*

145 *Actus à principio nullus, nullum producit effectum.*

146 *Doctores aſſerentes Matrimonium clandeſtinum habere vim ſponſaliorum, referuntur, & illorum fundamentis reſpondetur.*

147 *Matrimonium in articulo mortis, vel tempore peſtis, aut belli, ſine Parocho, & teſtibus inualidum eſt.*

148 *Sponſalia non transeunt in Matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus.*

149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*

150 *Traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur.*

151 *Contrahentes ſine Parocho, & teſtibus, licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum.*

152 *Contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*

153 *Incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. ſi alio migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſunt validè contrahere clandeſtinè.*

154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus receptum eſt Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*

155 *Incola illius loci in quo non eſt promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & teſtibus, ſi diuertat ad locum in quo receptum eſt.*

156 *Matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vel validè fiat neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho, & teſtibus; quid ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito? ibid.*

157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus, aut metum, non tenetur iterum coram Parocho, & teſtibus contrahere.*

158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum, non eſt neceſſario facienda expreſſio, vel ratificatio conſenſus coram Parocho, & teſtibus.*

159 *Parochi, & teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum.*

160 *Parochus, vel quicunque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio.*

161 *Verbum,* ſuſpendatur, *cum ſit futuri optatiui importat ſententiam ferendam.*

162 *Pœna ſuſpenſionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandeſtino intereſt, non eſt ſublata per Concilium.*

163 *Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram.*

164 *Parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendatúrque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.*

165 *Suſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio.*

166 *Epiſcopus non valet diſpenſare à ſuſpenſione triennali.*

167 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporali intra tempus, nec virtute Decreti* Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reform. c 6.

168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, aliàs ſi omittat grauiter peccabit.*

169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus aſſiſtens, aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*

170 *Omiſſio verborum,* ego vos in matrimonium coniungo, &c. *eſt peccatum mort.*

171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad ſacramentum matrimonij accedant.*

172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confeſſionem, indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non verò quatenus adminiſtrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat.*

173 *Matrimonium an poſſit impedire donec contrahentes Orationem ſalutem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ, ſeptémque peccata capitalia*

174 *Parochus ſub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem mortis, & annum ſcribat.*

175 *Liber hic mortuis teſtibus & Parocho, probat matrimonium contractum.*

176 *Liber Baptiſmi à Parocho confectus plenè probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo ſit faciendus, oſtenditur.*

177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & ſepulturam.*

178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.*

179 *Contrahentes ante Eccl benedictionem, ne cohabitent hortatur Concil.*

180 *Conſilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad ſequendum.*

181 *Matrimonium conſummare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, non eſt peccatum mort.*

182 *Excipe ſi adſit contemptus, vel ſcandalum, vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*

183 *Benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit, etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum.*

184 *Benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta, ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta.*

185 *Benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſuis contrahentis.*

186 *Benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in cauſa non permiſſa, ab officio, & beneficio ſuſpenditur.*

187 *Sacerdos hanc ſuſpenſionem incurrit, ſi benedicat ſecundum matrimonium, non diſſoluto primo.*

188 *Suſpenſionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipſo iure.*

189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus manet quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debeat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.*

190 *Suſpenſionem à beneficio, etiam incurrit, Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque Parochi, vel Ordinarij licentia.*

191 *Epiſcopus, vel eius Vicarius ab hac ſuſpenſione abſoluere poteſt.*

192 *Regulares matrimonium adminiſtrantes, ſeu ſolemnitates, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, ipſo facto, ſunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata.*

193 *A prima die Aduentus Domini, vſque ad diem Epipha*

Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiue matrimonia non poſſunt celebrari.

194 *Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, tradictis temporibus conſummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum eſt, contrahentes verò peccabunt mort.*

197 *Interdicti tempore, & à perſonis interdictis Matrimonium abſque peccato mort. contrahi non poteſt.*

198 *Matrimonium quoad ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam.*

200 *Matrimonium ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquomodo illud adminiſtrat.*

202 Cap. capellanus de feriis, *declaratur.*

203 *Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicitè contrahatur.*

204 *Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione c. alma mater §. adiicimus, de ſentent. excommunicat. in 6.*

207 *Doctores referuntur qui de ſacram. Matrim. tractatus edidere.*

1 DENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, vt ſi quis ſciat inter eos qui matrimonio iungendi ſunt, aliquod impedimentum eſſe, illud in medium proferat, iuxta Concil. Trident. *ſeſſ. 24 de reform. matrim. cap. 1.* quæ quidem denunciationes de Iure antiquo non erant de ſubſtantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrarium: ideò non irritari matrimonium ipſarum omiſſione ex ioris reg. & ipſius Concil. decreto manifeſtè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clauſula illic inſerta *in verſic. quia aliter quam præſente Parocho*, &c. non denunciationum ſolemnitatem reſpicit, ſed Parochi, & teſtium præſentiam, quos ad ſic contrahendum inhabiles reddit, non obſcurè innuens alterum defectum minimè matrimonium vitiare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc caſu, in cæteris regulam firmare cenſetur, arg. *l. nam quod ad fin ff. de penu legata, l. quæſitum §. denique ff. de fundo inſtruct.* Et hoc multis rationibus comprobatur, prima, ipſaque verior omnibus eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent, poſt matrimonium interuenire non poſſent; ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap. audiris, cap. quia propter, de elect. gloſſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperatori offerendis*, Panorm. Anton. & Imola *in c. cum nos, de his quæ fiunt à Præl.* Paul. de Caſtro, Roman. Alezand. & Iaſon. *in l. ſi quis mihi bona § iuſſum, ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim eſt quicquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut ſeparari ab actu poſſit, *l. cum auctoritas, C. de teſtam l hæredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno & eodem tempore adiungi, & præſtari debent *l. cum hi §. ſi Prætor, de tranſact.* cum aliis citatis per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 21 n. 32.* Vnde fit vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cùm poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa prætermitti. Ideo hanc ſententiam tuentur, & ſequuntur Nauar *in man. cap. 22. n. 70. verſ. tertio, & conſil. 17. n. 4. ſub tit. de ſponſalibus in nouis.* Salzed. *ad Bernard. cap. 75.* alias 76. *in nouiſſ. imp. addit. 2. verb. ſuſpenditur ab officio, verſ. ante omnia,* Perez *l. 1 tit 15 lib. 5. ordinam* Hippol. Riminald. *conſ. 691. n. 34 lib. 6.* Caualcan. *deciſ. 29. de indic. n. 18 p. 1.* Henriq *in ſum. lib. 11. cap. 5. §. 1.* Vega *in ſum. lib. 3. caſu* 166. Viuald *in candelabro aureo tit. de matrim n. 84 & 85.* Sarmient. *ſelect lib. 1. cap. 6. num. 7.* Petr. de Ledeſma *de matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 2. dub. 1. concl. 2. & in ſum. part. 1. de ſacram. matrimon. cap. 6. concl. 6. in fine,* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 217 n. 2.* Foſc *de viſitat. lib. 2. c. 3. n. 21 in med.* Segura *in direct. Iudicum Eccleſiaſtic p. 2 c. 15. num. 36. & cap. 16. numer. 1* Matienſ. *in rub tit. 1 gloſſ 1. num 34 lib 5 noua recopil.* Spin. *in ſpeculo teſt. gloſſ. 15. princip. à num 24.* Gutier *de iuram. confirm p. 1. cap. 52. n 2 & canonic. lib. 1 cap. 19. n. 12. & pract lib. 1. quæſ. 4. num 13. & in tract de matrim cap 56. num. 1 & cap. 73. num. 1.* Chamerota *de Sacram. tractat. 12. de matr. mon. dub. 17. pag. 724.* Steph Gratian *diſcept forenſ. cap. 83. n. 7.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. 2 c 4. num. 29.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 9 num 45.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſion. 257 in 1. edit & reſol 224 num 6. in 2 edit.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 15. §. 11 nu 6.* Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. titul. 15 l. 1. de matrim num. 2. & 3.* Franc Molin *de ritu nuptiar. lib. 2 differ. 11. num. 45.* Martha *de iuriſdict part. 4. caſu 71 n. 11. cum ſeqq.* Campanil *in diuerſ Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. numer. 143.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſput 5.* Rebel *de obligat. iuſtitiæ part. 2. lib. 1. quæſt. 7 ſect. 2. n 8.* Valer Reginald *in praxi fori pœnitential. lib. 31. numer. 222.* Coninch. *de Sacram. tom. 1. diſp. 27. num 49.* Bonacina *de Matrimonio quæſt. 2. punct. 6. n. 6.* Fernandez *in examine Theologiæ moral part 3. cap 17. §. 2 num 5.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt cap. 15 num. 7.* Baſil. Pont *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon lib. 5 cap. 30. num 2.* Rot. *deciſ. 75 num. 18. part. 1. recentio. & deciſ. 390. num 5.* apud Farin. *part. 1. recent.* & apud Poſtium poſt *tr. mandati de manutenendo deciſ. 241. n. 11.* Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non bene ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe etiam hodie, iuxta Concilij diſpoſitionem, prout côſuluere Cephal. *conſil. 421. à num 1 lib. 3.* & Menoch. *conſil. 79. num. 70. lib. 1.* atque alius inter eiuſdem conſilia *lib. 4. conſil. 398.*

Peccatum tamen mortale eſſe, quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, qua violatur præceptum in re grauiſſima, tenent Salzed *cap. 76 addit. 2. verſ. peccaret*, vbi ſubdit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & teſtes ſcienter intereſſentes, Chamerota *dict. dub. 17. notab. 1.* Petr. de Ledeſma *in tract. de matr quæſt. 45. art. 5. verſ ſed aliud eſt dubium, & in ſumm part. 1. de Sacram matrimonij cap. 6 concluſ. 6.* Spin. *dict. gloſſ. 15. numer. 26.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 604. num 85.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. cap. 51 n. 29. & d tract de matr. c. 56. n. 4. & cap. 67. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut 224. num. 2.* Coninch. *diſp. 27 num. 51.* Reginald. *dict lib. 31 n. 223.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 3. cap 16. §. 2. num 11.* Baſil. Pont. *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon lib 5. cap. 10 n. 3.* Sanch *lib. 3. diſput. 5. num. 6.* & Bonacina *dict. punct. 6. numer. 8.* vbi *num. 9.* cum 2

Sanchez

3 Sanch. & Coninch contra Henriq. reſolnit † ſponſos mortaliter peccare, noo tantum prima vice conſummando mattimonium abſque præmiſſis denunciationibus, ſed etjam toties quoties habuerunt copulam.

4 Quod adeò verum eſt, etiamſi ipſe Parochus moraliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum, cum ex earum omiſſione poſſent ſequi multa mala, Sanchez *d. diſp.* 5. *num.* 6. Rebel. *d. quaſt.* 7. *n.* 10. Gutier. *d. cap.* 57. *num.* 1. Coninch. *d. num.* 51. *verſ. aliqui Reg. numer.* 223. *d. loco*, Banac. *d. quaſt.* 2. *punct.* 6. *num.* 7. contra Sotum *n.* 4. *diſtinct.* 28. *qu.* 1. *art.* 2. *ad.* 1. & alios aſſerentes non eſſe peccatum mortale, quando Parochus adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendom,
5 an aliquod eſſet impedimentum. † Quando verò Parochus omittit vnam tantùm denunciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimentum, tunc videtur à mortali excuſandus ratione paruitatis materiæ, quamuis reprehendendus, ſi hoc faciat. Ita Syloeſt. *verb. matrimonium* 6. *quaſt.* 7. Sanch. *d. loco num.* 7. Ledeſma *d. quaſt.* 45 *art.* 5. & alij, quos refert & ſequitur Gutier. *d. cap.* 67. *numer.* 1. Contra Coninch *d. numer.* 50. exiſtimautem mortaliter pec-
6 care. † Si verò Parochus timore mortis aſſiſtat matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum claninm; ita poſt Sanchez Galet. *caſuum conſcient. verb. Parochus*, §. 4.

7 Parochom, qui omiſſis tribus denunciationibus ſine licentia Ordinarij aliquos deſponſauit, poſſe ac Ordinario puniri, dicit deciſum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de matrim. numer.* 4. & ſuſpendendum eſſe ab officio per triennium, ex *cap. cum inhib tio, de clandeſt. deſponſat.* tenet Henriq. *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 6. quem refert, & ſeqnitur Bonacin. *d. punct.* 6. *num.* 3. Sahag. *ad tit. de ſponſalib.*
8 *num.* 56. Nam † quando propria auctoritate, & ſic illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dicitur matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœnas clandeſtinis matrimoniis appoſitas, etiamſi fiat coram Parocho. & teſtibus. Ita Petr. de Ledeſma *d. cap.* 6. *dub.* 3. *propè finem*, Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 6. *num.* 2 *lit. M*, Gutiert. *pract. lib.* 2. *quaſt.* 4. *& de matrim. cap.* 55. *n.* 5. Sanchez *lib.* 1. *diſput.* 1. *n.* 7. Coninch *d. tom.* 2. *diſp.* 18. *num.* 103. *& diſp.* 27. *n.* 83. Franciſc. Molin. *d. diſer.* 12. *à num* 40. Contra Sot. *in* 4. *ſent. diſt.* 28. *quaſt. vnic. art.* 1. & Alph. de Caſtro *de iuſta heret. punit l.* 2. *c.* 18.

9 Quæ denonciationes ſaciendæ ſunt, vt validè fieri debeant, à Parocho, vel ab alio de licentia ipſius Parochi, vt reſoluunt Fr. Emman. *in ſumm part.* 1. *cap.* 217. *num.* 6. Sanch *lib.* 3. *diſp.* 6. *à nu.* 4. Coninch *diſp.* 27. *dub.* 5. *num.* 10. Reginald *lib.* 31. *num.* 225. Bonac.
10 *d quaſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 12. † In vtraque ſponſi, & ſponſæ parochia, quando ſunt diuerſarum parochiarum; quia illis qui ſunt de parochia mulieris, fortaſſe neſciont impedimentum viri, & è contra. Ita Petr. de Ledeſma *quaſt.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *& in ſum. part.* 1. *de ſacram. matrim. cap.* 6. *concl.* 7. *verſ. haſe de aduertir*, Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap.* 15. §. 11. *n.* 2. Zerol. io praxi Epiſcop. *p.* 1. *verb. matrim.* §. 5. Poſſeuin *d. cap.* 10. *numer.* 8. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 7. §. 1. Sanch *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 4. Rebello *d. part.* 2. *lib.* 1 *quaſt.* 7. *numer.* 10. *verſ. quo loco* Reginald. *lib.* 31. *num.* 225. Chamerot. *d. dub.* 17. *verſ quintò*, Coninch *diſp.* 27. *num.* 40. Baſil. Pont. *de impedim. matrimon cap.* 26. §. 4. *in princip.* Gutier. *de matrim. cap.* 56.
11 *num.* 5. Bonacina *d. quaſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 10. † Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes, in ea, in qua diutius habitant, & principalliorem habent larem; vel potios in ea, in qua veroſimilius eſt ſciri impedimenta, vt in parochia, in qua fuit antiqua parentum habitatio; non verò in loco, quem modo, quaſi ignotus, cœpit inhabitare, quia tuoc antiquius domicilium eſt petendum. Ita Ledeſma *d. art.* 5. Fr. Emman. *c.* 217. *n.* 6. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 6 *à n.* 4. Reginald. *lib.* 31. *n.* 225. Coninch *diſp.* 27. *num.* 50. Gutier. *cap.* 56. *n.* 6. Bonacin *d. punct.* 6. *n.* 11. Sanchez *d. diſp.* 6. *num.* 6.

Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus feſtiuis continuis, Bonacina *d. puncto* 6. *num.* 14. 12
Chamerota *d. dub.* 17. *verſ. ſecundò*, Sanch *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 8. Reginald *lib.* 31. *num* 225. etiamſi ſibi ſuccedant, vt intellexit Baſil. Pont *d. cap.* 26. §. 4 *in princip.* Sed meliùs intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non ſuccednnt immediate, cum Reginald. *vbi proximè*, Segura *in direct indicum part* 2. *c* 16. *num.* 20. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclеſ reſol.* 224. *num.* 4 *in* 2. *impreſſ.* Coninch *d. tom.* 2. *diſp.* 18. *num.* 47. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccleſ. cap.* 15. *n.* 15 *in*
fine. Vnde ratione paruitatis materiæ credo Paro- 13
chom non peccare mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denuntiationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat, quia tunc faciendo contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, peccabit mortaliter: nam ob magnum temporis internallum, ſeu moram fieri poteſt, vt parochiani tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantut præcedentiom denunciationum Ita Sanchez *d. diſp.* 6. *n.* 8. Gutier. *c.* 56. *n.* 4 *ad fin.* Poſſeuin. *d. c.* 10. *n.* 4. *&* 5. Coninch *d. diſpm.* 27. *dub.* 5. *n.* 47. Regin. *lib.* 31. *n.* 226. Bonac. *d. punct.* 6. *n.* 15. Contra Henriq. *c.* 7. *n.* 11. *d. loco.*

Ex quo fit huiuſmodi dennnciationes diebus fe- 14
rialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, cùm ſuper hac Conciliari diſpoſitione diſpenſandi poteſtatem non habeat. Ita Zerol. *in praxi Epiſcop part.* 1. *verb. Matrimonium*, §. 4. nouiſſimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. cap.* 15 *numer.* 4. Chamerota *d. dub.* 17 *verſ. quartò*, Vgolin. *d. cap.* 15. §. 11. *num.* 3. Stephan. Gratian. *diſceptation. forenſ. cap.* 83. *num.* 28. Sanchez *lib.* 3 *diſput.* 6. *numer.* 9. & ſecundum hanc opinionem *Sacram Congregationem* decidiſſe refert praxis Neapol. *cap.* 26. *numer.* 10. quam citat Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 224. *n.* 5. *in noua*
impreſſ. Addo tamen † eas fieri poſſe alio die, quam 15
feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis concionator concionem habiturus eſt, vel eſt dies feſtus vocationis illius Eccleſiæ; etiamſi non ſeruetur, niſi vſque ad meridiem cùm Concilij fini hoc modo ſatisfactum ſit. Ita Sanchez *d. diſput.* 6. *numer.* 9. Reginald *dict. lib.* 31. *numer.* 227. Gutier. *de matrim. cap.* 56. *num.* 8. Bonacina *d. quaſt.* 2. *puncto* 6. *num.* 18. *&* 19. Poſſeuin *d. cap.* 10. *numer.* 11. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap.* 15. *num.* 9. *in fine.*

Hinc etiam fit, denunciationes validè poſſe fieri 16
extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magna adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniat. Ita Sanchez *d. n.* 9. Baſil. Ponc *d. c.* 26. §. 4. *in princ.* Reginald. *lib.* 31. *numer* 227. Gutiert. *cap.* 56. *num.* 7. Bonacina *d. quaſt* 2. *punct.* 6. *num.* 17. Hurtad. *de matrim. diſp.* 5. *diffic* 18. *num.* 61. *in fine*, vbi intelligit ſi id ſit conſuetudine introductum.

Sic etiam extra Eccleſiam matrimonium licitè 17
celebrari poteſt, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt in ipſa materiali Eccleſia,

cleſia, vel in eiuſdẽ limine celebretur, ſed ſufficit vt
coram aliqua fidelium multitudine. at, quæ tan-
quam quædam Catholicorum congregatio cenſeri
poteſt Eccleſia, iuxta text. *in cap. Eccleſia, de conſecr.*
diſtinct. 1. cap. relatum el. 2. de teſtam. gloſſ. *verb. præfa-*
tam Eccleſiam, in cap. fin. ne Prelati vices ſuas. Vnde
18 † Ordinarius non poteſt prohibere, quin matrimo-
nia domi celebrentur, ſeruata Concilij forma, ſed
cum maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, id
hortari debet, non præcipere: ita deciſum referunt
Franciſc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2.*
cap. 8. numer. 48. Baſil. Ponc. *d. cap. 26. §. 1. verſ. 3.* Re-
bell. *d. p. 2. lib. 1. quæſt. 7. num.* 11. Sanchez *lib. 3. diſput.*
15. num. 20, Reginald. *lib. 31. n. 142.* me citato *in hoc*
loco Diana *moral. reſolut. p. 3. tract. 4. reſ.* 279. nouiſſimè
Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. cap. 15.*
num. 15.

19 Cùm probabiliter timetur impediendum mali-
tiosè matrimonium, ſi trina monitio, vel vna tan-
tum præcedat, Parocho, & teſtibus præſentibus cele-
brari poteſt matrimonium, dummodo poſtea ante
conſummationem denunciationes fiant: niſi Ordina-
rius, cuius id prudentiæ committit Concilium ali-
ter iudicet debere fieri, vide Perez *l. 1. tit. 14. lib. 8.*
Ordinam. pag. 184 Menoch *conſ.* 69. Armendaria *dict.*
loco, num. 11. & 35. Gutier. *canonic. lib. 1. c. 19. & tract.*
de Matrim. cap. 37. num. 3. Franc. Molin. *diſſ. 11. n. 52.*
cum ſequentib. Sanch. *lib. 3. diſput. 9.* Coninch *dict.*
20 *diſp. 27. n. 52.* † Nullo modo tamen Parochus, quo-
ties timetur malitiosè matrimonium impediendum,
poteſt huiuſmodi denuntiationes omittere, vt fiant
antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè
obtineri poſſit, Henriq. *lib. 11. cap. 5. §. 5.* Sanch. *lib. 3.*
diſp. 7. num. 17. Coninch *dict. diſp. 27. num. 53.* Mar.
Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. final. caſu* 4. Menoch. *con-*
ſil. 69. n. 91. Nauar. *conſ. 1. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in*
vtraque edit. Gutier. *can. lib. 1. c. 19. n. 1.*

21 Qui non iuſtè impedire poteſt, is malitiosè face-
re dicitur, arg. text. *in l. 1. §. huius ff. de officio eius & l.*
qui teſtam. §. mulier ff. de teſtam. cum late traditis per
Cephal. *conſ. 321. num. 21. cum ſeqq. lib. 3.* Gutier. *Ca-*
nonic. lib. 1. c. 20. num. 12. Et cùm Sacrum Concil. in
ea cap. 1. non declaret, quibus verè, an malitiosè ani-
22 mus impedientium detegatur coniecturis †, rectè
facturos Ordinario exiſtimo, ſi iuſiurandum præ-
ſtent impedientibus, quo iurare eos cogant, non ma-
litioſo animo ſe impedimenta afferre, & propalare;
23 † animus enim nonniſi iuramento probari poteſt
ex Bart *in l. admonendi num. 9.* vbi Alexand *num. 19. ff.*
de iureiur. Menoch. *de arbitrar. caſu* 241. *num. 4. & ca-*
24 *ſu* 186. *num. 3. & 4.* † Qui tamen, vt matrimonium
impediat, falſa impedimenta denunciat, arbitraria
pœna punitur: vt habetur *in cap. cùm inhibitio, §. fin.*
iuncta gloſ. ibi, & Anch *numer. 13. de clandeſt. deſponſ.*
Menoch. *caſu* 453. *n. 1.* Vgolin *de poteſtate Epiſcopi.*
c. 15. §. 21. n. 6.

25 Vi harum denuntiationum, qui nouit aliquod
impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi
occultum ſit, & illud probare non poſſit, ſub pecca-
to mortali tenetur denunciare. Ita Gutier. *canon. lib. 1.*
cap. 11. num. 12. & 17. & de matrim. cap. 59. Sanchez
lib. 3. diſput. 13. num. 2. Coninch. *diſp. 17. dub. 7. num. 61.*
Reginald *lib. 31. numer.* 218. Chamerot. *dict. dub. 17.*
verſ. nono, Hurtado *de matrim. diſp. 5. diffic. 21.* nouiſſi-
mè Marcel. Vulpe *dict. cap. 15. num. 22.* Bonacina *d.*
quæſt. 2. punct. 6. num. 20. vbi etiam reſoluit cum aliis,
procedere, quando agitur de damno alterius vitan-
do, & quamuis impedimentum acceptum ſit ſub ſe-
creto vel auditum ab aliis, dummodo ſint perſonæ
fide dignæ; ſecus verò ſi audierit à perſona nihil cer-
tum ſciente, vel ſi non meminerit à qua perſona au-
diuit.

Cognoſcens aliquod impedimentum, vel ſub ſe- 26
creto, vel occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præci-
puè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, non tenetur
detegere, ſicut nec tenetur impedimenta denuncia-
re cum graui ſuo incommodo, vel aliorum ſcanda-
lo, vide Fr. Emman. *in ſumm. par. 1. cap. 217. num. 9.*
Chamerota *vbi proximè*, Bonacina *dicto punct. 6.*
num. 10. optime Baſil. Ponci *dict. cap. 26. §. 4. verſ.*
denique, vbi ex Paul. Comitol. *reſponſor. moralium,*
lib. 1. quæſt. 118. duo matrimonia vix opinabilia re-
fert, quæ etiam ego referrem; niſi breuitati ſtu-
duiſſem; obſtrictus tamen impedimento tenetur de-
ſiſtere à matrimonio contrahendo, & illud manife-
ſtare iudici interroganti, Sanchez *lib 3. diſputat.*
14. Coninch *diſput 17. numero 64.* Gutier. *cap. 69.*
num. 13. Reginald. *lib. 31. num. 328. ad finem,* Bonaci-
na *dict. punct. 6. num. 21.* & de hac re vide infra *alleg.*
96. num. 44. cum ſeqq. In denunciationibus Matrimo-
nij aſſertioni Parochi ſtandum eſt, concurrente ve-
riſimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non
reclamatione partium, Rot diuerſor *part. 2. deciſ. 91.*
n. 1. quam refert Belkt. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de clerico*
teſte, §. 1. n. 10.

Attento Iure antiquo non poterat Epiſcopus diſ- 27.
penſare, ne denunciationes prætermitterentur ma-
trimonio, quia erant præceptæ in generali Concilio
Lateranenſi, de quo *in cap. cùm inhibitio. de clandeſt.*
deſponſ. in cuius lege nequit Epiſcopus diſpenſare
vt ſuo loco dicemus. Ita Salzedo *dict. c. 76. verb. diſ-*
penſat. lit. D, Henriq. *lib. 11. c. 5. §. 5. in comm. litt. S.*
Sanchez *lib. 3. diſp. 7. nu.* 1. qui limitant in caſu vr-
gentis neceſſitatis, vel ex conſuetudine ſcita, & to-
lerata à Pontifice. Sed hodie poteſt Ordinarius ex
cauſa ſibi bene viſa diſpenſare, vt omittantur omnes
denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & poſt ma-
trimonij conſummationem, vt expreſſe definitur in
Concil. Trident. *dict. cap. 1.* Menoch. *conſil.* 413. *n. 5.*
Henriq. *d. cap. 5. §. 5.* Salzed. *vbi proximè*, Petr. de Le-
deſma *in ſumm. part. 1. de Sacramento Matrimonij c. 6.*
concluſ. 7. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 1.*
cap. 9. num. 51. Vgolin. *de poteſtate Epiſcop. cap. 60. à*
num. 3. Baſil. Ponc. *d. cap. c. 26. §. 4. verſ. debent*, Sanch.
lib. 3. diſput. 7. num. 4 cum ſequentib. Franc. Molin. *dict.*
differ. 11. num. 58. Reginald *dict. lib. 31. à num.* 232.
Campanil. *in diuerſor. Iuris Canon. rubr. 6. c. 3. n. 42.*
Poſſeuin. *de officio Curati cap. 10. de matrim. numer. 2.*
nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap.*
13. num. 8. vbi *num. 11.* ponit practicam; quæ ſolet
obſeruari in remittendis denunciationibus, quam
tamen non eſſe neceſſariam affirmat, quia ſatis eſt
quòd Ordinarius extraiudicialiter ſe infirmet, & fiat
certior de cauſa, me citato *in hoc loco* Alzedo *de præ-*
cellen. Epiſc. dign. p. 2. c. 7. num. 28. Hurtado *de matrim.*
diſp. 3. diffic. 16. in princ.

Ex his ſequitur, quòd cùm Ordinarij appellatio- 28
ne veniat etiam Epiſcopi Vicarius, poterit is in vim
dicti verbi denũciationes remittere, ſi ſibi videbitur
expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probant
gloſ. *verb. generaliter in cap. Romana, de appellation.*
in 6. & gloſ. *verb. Vicarij in cap. tua, de officio Vica-*
rij. Couar. *practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap*
20. num. 4. Sbroa. *de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 55.*
Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 11. numer. 19.* Sic etiam
quoties aliquid Epiſcopo conceditur, perſona Vi-
carij non excluditur, ſed potius ſub eadem diſpoſi-
tione comprehenſa videtur, ex Sanchez *dict. lib. 3.*
diſput. 7. num. 10 & diſput. 19. num. 16. Eraſm. à Co-
chier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 1. quæſt. 2. n. 10.*
niſi

niſi Vicarius reperiatur expreſsè excluſus, & dummodo materia Vicario ex eius officio conueniat, Sbroz de officio vicarij lib. 1. quaſt. 43. num. 18. & 19. & quaſt. 101 num. 2. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. num. 12. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Archiep. Neapol. cap. 16. num 1. Gutier. de matrim. cap 59 n. 11. nouiſſimè Sperell. in deciſ. fori Eccleſ. deciſ. 97. num. 1. vbi idem dicit, niſi appoſita eſſet taxatiua tantùm.

29 † Vnde poſſe Vicarium Epiſcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus cenſuerunt Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 217. n. 4. in 2 edit. Segur cap. 16. num. 2. & 3. Salzed. d. cap. 76. litt. D. verſic. ſed dubium, Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. 1. de Sacrament. Matrimon. cap. 6. concluſ. 7 dub. 1. Iacob. Sbroz. de Vicario Epiſc. lib. 2. quaſt. 101. num. 1. & ſequenti, & quaſt. 43. num. 18. & 19. Flores de Mena var. lib. 1. quaſt. 24. nu. 26. Gutier. canon. lib. 1. c. 19. n. 13. & de Matrim. c. 56. num. 11. Cochier. d. tr. de iuriſdict. Ordin. vbi proximè. Lazar. de monitoriis ſect. 1. quaſt. 6. num. 4. Baſil. Pont. d. cap. 26. §. 4. verſ. debent, Caualcan. deciſ. 29. num. 17 p. 1. Aloyſ. Ricc in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 259. in 1. edit. aliàs reſolut. 216 in 2. edit. Bonacina d. quaſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. dixit, Sanchez lib. 3. diſput. 7 n. 9. & 10. vbi num. 21. quod etiam poteſt delegare, Reginald. lib. 31. n. 233. Sahagun. ad tit. de ſponſalib. nu. 53. Cenal. commun. contra commun. quaſt. 604. numer 92 ad finem, Coninch. d. diſput. 27. nu. 55. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. num. 10 cum ſequentib. citati à Nicol. Garcia de benefic part 3. cap 8. num. 54. Molfeſ. in ſum. Theolog moral tract. 4. c 8 n. 30. vbi num. 22. limitat in Vicario foraneo, Gaſp. Hurtad de matrimon. diſp 5 diffic. 19. num. 63. nouiſſime Marcel Vulpe in d praxi cap. 15. num. 10 Alzedo d part. 2 cap 7. num. 32. vbi num. 33. limitat in Vicario foraneo, Sperell. d. deciſ. 97. num. 6. & hanc opinionem veram, & receptiorem eſſe teſtatur Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum part. 1. num. 216. Quamuis contrarium, imò Vicarium generalem Epiſcopi iure proprio, & auctoritate ſibi à Concil. conceſſa non poſſe denunciationes remittere, cùm generali conceſſione diſpenſandi poteſtas non includatur, teneant Cephal. conſil. 421. num. 72. cum ſeqq. volum. 3. Menoch. de arbitr. caſu 453. n. 5. & conſil. 69. n. 55 cum ſequenti. Franc. Molin. d. differ. 11 n. 64. cum multis ſequentib. Suar de Pace in pract. tom. 1. prælud. 3. in fine. Spin. d. gloſ. 15. princ. n. 29. Henriq lib. 11. c. 1. n. 5. Ant. Gomez in explic. Bull. Cruciata, c. 4. n. 19. & 21. Poſſeuin d c. 10. n. 2.

30 Hinc etiam fit habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nulliquæ diœceſano ſubditos, poſſe huiuſmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Nauar. conſil. 5. ſub tit. de ſponſal. in 1. edit. & conſ. 2. ſub titul. de clandeſtina deſponſat. in 2. edit. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 217. n. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5 Sanchez lib. 1. diſp. 7 n. 4. Sahagun. ad tit. de ſponſal. n. 51. Hurtado d. diſp. 40. diffic. 19. n. 63. in med. nouiſſimè Marcel. Vulpe d. c 15 n. 9 me citato in hoc loco Salgado de ſupplicat. ad Sanctiſſim p. 2. c. 4 n. 21.

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſuntque omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis, iuxta gloſſ. quam inibi commendant Bonifac. & reliqui in Clem. 1. verb. pro-
32 pri. de rebus, Eccleſ. non alienand. & dicit † ſolemnem Nauar. dict. conſil. 5. de ſponſalib. numer. 4. poterunt denunciationes remittere. Ita Sanch. d. diſput. 7. num. 4. Flores de Mena var. reſolut. lib. 1. quaſt. 14. numer. 26. Sayr. deciſ. 9. de ſponſalib. Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 60. Stephan. Gratian. dict. cap 83 numer. 15. Molfeſ. d. cap. 8. numer. 21. Hurtado d. num 61. prope fin nouiſſimè Marcel. Vulpe in d praxi cap. 5. numer. 9. Salgado d. cap 4. num. 21. qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, ſed ad Commendatarios, vt hi etiam poſſint denunciationes ex cauſa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quidquid poteſt titularis ratione dignitatis, poteſt illius Commendatarius, Panormit. in cap. querelam de electione, quem refert, & ſequitur Deci. in cap edoceri, de reſcript. tum & ſecundò, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuerſali æquipolleat, gloſſ. communiter recepta in cap. vt circa, de elect. Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, gloſſ. & text. in cap. Ordinarij, de officio Ordinarij, vbi iuncto text. in cap cùm Eccleſiam Prælatus, eod. titul. in antiq. id etiam poterit concedere; & in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledeſma in ſumma part. 1. de ſacram Matrimon. cap. 6. concluſ 7 dub 1. verſic ſegueſe lo ſecundo, Gonzal ad regul. 8. Cancell gloſſ 5. §. 8 num. 28. Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam iura Epiſcopalia, dictas denunciationes ſine ſpeciali conceſſione Apoſtol. remittere non poſſe, dicant deciſum Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt part 2. cap 9. numer. 55. Armendariz in addit ad recopil legum Nauarræ lib. 4 tit. 16 l. 1 de Matrimon in declarat nu 12. Nicol. Garc. de benefic part 5 cap 8. numer. 56. Hurta-
do d numero 61. in fine † Item ex eadem ratione 33
Magiſter ſcholæ Salmaticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula deſcripti ſunt, poterit huiuſmodi denunciationes remittere, vt per Fr. Emman. dict. cap 217 numer. 4. Sanchez dict. diſput. 7. numer. 4. Gutierrez de matrimon. cap 56 num. 9. Et de Vicario S. Ioannis Hieroſol. Baſil Ponc d. cap 26 §. 4. verſicul. debent Molfeſ. d tr 4 cap 8 num 21 in fine. Parochus neque inſtante neceſſitate, neque etiamſi interueniat iuſta cauſa diſpenſare valet in denunciationibus, Sanchez lib 3. diſput. 7. num 17. Coninch d diſput. 27. dub. 5. num 51. Alzedo d part. 2. cap. 7. numer 34.

Archiepiſcopus tamen in alterius Epiſcopatu de- 34
nunciationes remittere non poterit, quoniam niſi in cauſis appellationum, & aliis paucis a iure expreſſis, iuriſdictionem in Suffraganeos non habet, ex cap. paſtoralis, de officio Ordinar. reſoluit Franciſc. Molin. d differ. 11. n. 86.

Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtro- 35
que, etiamſi ſint diuerſæ diœceſis, in denunciationibus diſpenſare, quia ſicut alteruter Epiſcopus poteſt vtrumque coniungere in Matrimonium, vt ſuo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque diſpenſare in denunciationibus. Ita Sanch d diſp. 7 num 7. Regin. d. lib. 31. nu 232 verſ. ſecunda, Coninch d. diſp. 27. dub. 6. num 54. verſ nota quando. Gutier de matrim. cap 46. num. 10 ad finem, me citato in hoc loco Alzedo d p. 2. cap 7 num. 30 Bonac d q. 1. punct. 6. num. 7. verſic ſed modò, vbi contra prædictos Doctores putat reſtringendam hanc reſolutionem ad Epiſcopum, in cuius diœceſi celebrandum eſt Matrimonium, qui ſolum cum vtroque contrahente poterit diſpenſare; ille vero, in cuius diœceſi non eſt celebrandum matrimonium, ſibi ſubdito tantum diſpenſationem concedere poterit, cum nullam habeat iuriſdictionem directam, vel indirectam erga ſubditum alterius Epiſcopi, in cuius Diœceſi celebrandum eſt matrimonium.

Facultatem diſpenſandi in denunciationibus, po- 36

terit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio fit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accedit in facultate conceſſa Ordinariis ad diſpenſandum in denunciationibus. Ita Sanchez lib. 3. diſp. 7. num. 20. Suar. de Paz, & Petr de Ledeſm. quos refert, & ſequitur Cenall. communium contra commun. quæſt. 604. num. 93. & 99. Spin. dict. gloſſ. 15. princ. n. 29. Rebuff. in praxi benefic. in forma Vicariatus, num. 155. Reginald. lib. 31. num. 235. in principio, Coninch diſp. 27. num. 55. concl. 3. Gutier. de matrim. c. 56. num. 13. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. ſecundo me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. cap. 7.
37 num. 35. †Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quamuis non poſſit cōſtituere alium Vicarium generalem, c. Clericos, de officio Vicarij, nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex Sanch. Gutier. Reginal. reſoluit Bonacina. d. loco.

38 Illa verò facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur; nam Trident. hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, Henriq. d. cap. 5. § 5. Gutier. de Matrim. cap. 57. in princip. Bonacina d. puncto 6 num. 7. verſ. Dixi, il 1. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa; & ideò ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent Menoch. conſil. 69. numer. 62. & 63. & de arbitrar. caſu 453. n. 5. Segura in direct. iudicum Eccleſ. part. 2. cap. 16. num. 17. Salzedo in pract. cap. 71. verſ. diſpenſet, Fr. Emman. d. cap. 217. num. 5. Suar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 3. num. 11. Henriq. lib. 11. cap. 5. § 5. Spin. dict. gloſſ. 15. princip. num. 18. Antonin Gomez ſuper Bulla Cruciat. cap. 4. quæſt. 4. num. 26. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſion. 258. in 1. edit. & reſol. 225. num 1 in 2. edition. Sanchez lib. 3. diſput. 8. num 1. Cenal. d. quæſtion. 604. num. 103. Coninch diſput 27. dub 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. c. 19 n 6 cum ſeqq. & de Matrim. cap. 57. n. 1. & 2. Bonacina dict quæſt. 2. puncto 6 n. 7. verſ. ter-
39 tio, dubium eſt. Non tamen neceſſe eſſe, vt† iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpenſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, etiamſi nouerit extra iudicium; nam Concilium remiſit hoc negotiū conſcientiæ, & prudentię, Epiſcoporum, vt cum Sanchez n. 4. & Gutier. c 57. n. 2. dictis locis reſoluunt Bonacina vbi proximè, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. n. 1. Noguerol. tom. 1. allegat. 23. num. 107.

40 Iuſtæ verò ad diſpenſandum cauſæ multæ à Doctoribus afferuntur, eaſque recenſet Sot. in 4. diſt. 28. quæſt. 2. art. 3. Syluest verb. Matrimonium, 6 quæſtion. 7. Botte tractat. de Synodo Epiſcopal. part. 3 articul 1. Fr. Ludou. in inſtruct. conſcientia part. cap. 87. Piaſec. in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 4 num. 10 Petr de Ledeſma in ſumm part. 1. de Sacram Matrim c. 6. concl. 6 verſic. lo ſegundo Zerola in praxi Epiſcopal. p 1. verb. Matrimonium, § 9. Henriq. lib. 11. cap 16. Aloyſ. Ricc dict. reſolut. 225 Franciſc. Molin de ritu nupt. lib. 3 diff. 11. num. 50. Vgol. de poteſtate Epiſcopi cap. 60. num. 4 Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. numer 25. cum multis ſequentibus. Sanchez lib. 3 diſputat. 9. Coninch diſputat. 27 à num. 56. Reginald. lib. 31. num. 224. Gutier. de Matrim. cap. 57. à num. 1 Bonacina d. quæſt. 2. puncto 6. num. 7 dub. 3. Baſil. Pont. de impod. Matrim. cap 61. § 4. verſ. ſunt tamen, Hurtado d. diſput. 5. diffic. 20. à num. 68. Molfeſ. d. cap 8. num. 24 cum ſeq nouiſſimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccleſ. c. 15. à num. 10.

Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequentes, quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi. Prima eſt quando creditur Matrimonium iniuſtè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes; ita Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 51 Bonacina d puncto 6. numer. 6. verſ. rogabis, Vgol. d. cap. 60 numer 4. Baſil. Pont. vbi proximè verſ. tertius, Molfeſ. d. cap. 8. numer. 32. Nouar. dict. concluſ. 77. num. 1. Marcel. Vulpe dict. cap. 15. numer. 20. verſic. prima. 41

Secunda eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita Segura d. c. 16. numer. 15. Mozz. de contract. titul. de Matrim. col. 2. numer. 16. Spin. d. gloſſ. 15. numer. 31 quos referunt, & ſequuntur Sanch. dicto lib. 3. diſputat 9. num. 13. Aloyſ Ricc dict reſolut. 225. num. 3. vbi idem 42
reſoluit, † quando virgo erat à viro deflorata, de quo 43
etiam Sanchez d diſputat. 9. numer. 15 Vel† ſi filij eſ- 44
ſent ſub poteſtate nouercali, Segura dict. cap. 16 num. 23. Gutier. canon. lib. 1 cap. 10. num 29. & 30. Aloyſ. Ricc. dict reſolut. 215. verſ. ſecunda. Nouar. dict. concluſ. 77. n. 6.

Tertia eſt, quando Magnates contracturi ſunt Matrimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valde nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita Sanchez dict. lib. 3. diſp 9. numer. 6. Iacob de Graffiis in deciſ. aureis part. 1 lib. 2. c. 86. & de arbitr confeſſ lib. 1. cap. 41. Bonacina dict. num. 7. verſ. quinta. Aloyſ. Ricc dict reſolut 225. verſ Tertia Baſil. Pont. d. loco, verſ. Primus, Molfeſ. d cap. 8. n. 30 Nouar. d. concl. 77. n. 8. Hurtado d. diffic. 20. num. 70. verſ ſexta, nouiſſimè Marcel. Vulpe in d praxi c. 15. n. 20. verſic. quinta. 45

Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret. Ita Nauar. in manual. cap. 22. num 70. verſ aduertendum, Vega in ſumm lib. 1. caſ. 211. Salzed d c. 73 ad finem, verſ. d ſpenſet. Spin. d. gloſſ. 15. princ. n. 28 cum ſeq Zerol. in praxi Epiſcopalı p. 1. verb. Matrimonium, § 9 in fine, Sanchez d. diſp 9 n. 3. Stephan. Gratian. d c 83. n. 25. Franc. Molin. d diff. 11. n. 50. Menoch. conſil 69. à n. 7. Segura d c. 16. n 6. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 22. verſ quarta, Nouar in ſing. Canon. concl 77. n. 5. Hurtado d. diffic. 20. n. 69 verſ. quinta, Marcel. Vulpe d. c. 15. n. 10. verſ. ſecunda, & verſic. tertia me citato in hoc loco Noguerol. d. allegat. 23. numero 106. 46

Quinta eſt, quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo, Sarmi. lib. 1. ſect. c 6 n. 7. Couar. de Sponſalib p 2. c. 6 in initio n. 11. in fine, Spin. d. gloſſ. 15. n. 25. Azeued. lib. 1. n. 38. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil. F. Emman d. c. 217. n. 2. concl. 1. Petr. de Ledeſma d. concl 6 verſ. el tercero Henriq. lib. 11 cap. 5. § 5. Aloyſ. Ricc d reſol. 225. n. 3 verſ. ſeptima, Stephan. Gratian. d c 83. n. 16 Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop c 26 ſub n. 2. Sanchez d. lib 3. diſput 9. num. 19. Molfeſ. d c. 8 n. 33. Nouar. d concl. 77 n. 7. Hurtado d. diffic. 10. n. 68 in fine, me citato in hoc loco Noguerol. d alleg. 23. n. 5. 47

Sexta eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat; itavt nequeant omnes denunciationes præmitti, Zerola in praxi Epiſcopal. part. 1. verb. Matrimoniū, § 9. in med. Genuenſ. in praxi Archiep. c. 26. 48

ſub

ſub n. 3. Reginald. *lib.* 31. *n.* 235. *verſ. quarta*, Cenal. *dict. quæſt.* 604. *n.* 106. Coninch *d. diſputat.* 27. *n.* 56. *verſ. quintò*, Aloyſ. Ricc. *dict. reſol.* 215. *verſ. ſexta*, Bonacina *d. quæſt.* 2. *punct.* 9. *n.* 7. *verſ. tertia*, Vgolini. *d. c.* 60. *n.* 4. Molfeſ. *d. c.* 8. *num.* 31. Hurtado *dict. difficult.* 20. *n.* 69. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi c.* 15. *n.* 20. *verſ. quarta.*

49 *Septima* eſt, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Nauar *in man. cap.* 16. *num.* 37. Gutier. *de iuramente confirmat. p.* 1. *cap.* 51. *num.* 22. *verſ. & tenendo.* Sanch. *dict. lib.* 5. *diſp.* 9. *num.* 5. Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 225. *verſ. quarta*, Reginald. *lib.* 31. *numer.* 235. *verſ. prima.* Coninch *dict. diſp.* 27. *numer.* 56. *verſ. Secundò ſine infamia.* Cæteras verò cauſas videbis apud Doctores ſuprà in diſcurſu citato; quæ ſemper Ordinarij relinquuntur arbitrio, Gutiér. *canon. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 2. & *c.* 20. *nu.* 24. Menoch. *de arbitr. caſu* 453. *n.* 5. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *n.* 50.

30 Epiſcupo igitur incumbit cura indagandi, an verè ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationabili cauſa peccat mortaliter, Spin. *d. gloſ.* 5. *n.* 28. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 8. *num.* 2. Suar de pace *dict. prelud.* 3. *num.* 11. poſt Ledeſm. Gutier & alios Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 225 *n.* 1. Deinde probabiliter credere debet nullum ſubeſſe impedimentum; ad hoc autem credendum adduci poteſt præmiſſa inquiſitione, quam expedire iudicauerit; in omnibus enim caſibus, in quibus diſpenſatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio debet Ordinarius informari an aliqua impedimentá ſubſint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditus coniungendi, Sanchez *dict. libr.* 3. *diſp.* 9. *in fine.* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, ſed non conſummato matrimonio fiant, ſi cauſa ſolum poſtulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non poſſint ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibētur, & ex alia parte omninò conſtat ſubeſſe impedimētum. Ita Coninch *dict. diſp.* 27. *n.* 58 Reginald. *lib.* 31. *n.* 217. & 217. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 7 *in fin.* Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 11.

52 Exiſtente iuſta diſpenſandi cauſa tenetur Ordinarius ad petitionem partis ſub pœna peccati mortalis, diſpenſare, præcipuè ſi ſcandalum ſequeretur. vel eſſet ſuſpicio malitioſi impedimenti. Ita Sanch. *lib.* 3 *diſp.* 10. *num.* 6. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 7. *nu.* 27. & 31. vbi metipsũ citat, Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 20. *n.* 13. *verſ. propterea Ordinarij*, & *de Matrim. c.* 57. *n.* 4. vbi *nu.* 5.
52 reſoluit† quòd in prædictis caſibus poteſt ab eo appellari de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 10. *à n.* 12.

53 Aliquando tale periculum, & adeò vrgens neceſſitas eſſe poteſt, vt etiam ſine Ordinarij licentia cõiugium contrahi in præſentia Parochi, & teſtium, omiſſis denunciationibus ſine peccato poſſet; cum enim ea lex humana ſit, & quæ non præſcribit formam contractui, iuſta cauſa ab eius obſeruantia excuſare poteſt: vt accidit quando periculum eſt in mora, itavt non poſſit Epiſcopus adiri, & alioquin teneretur diſpenſare, veluti ſi Confeſſarius, & teſtes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iã moriturus duceret in vxorem concubinam; tum vt ad ſalutem æternam pateretur via facilior, tum vt legitima fieret proles ſuſcepta, & peccato, & cẽſura omnino eſſent immunes Ita Henriq. *lib.* 11. *c.* 5. *n.* 5. *ad finem* optimè Sanchez *l.* 2. *diſp.* 10. *à n.* 25. Gutier. *cap.* 56. *nu.* 2. & *cap.* 57. *num.* 6. Baſil. Pont *d.* §. 4. *verſ. ſunt tamen*, Reginald. *lib.* 31. *n.* 224. & 236. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 7. *verſ. dixi il.* Poſſeuin. *dict. c.* 10. *n.* 18. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 17. §. 2. *num.* 12. vbi etiam exemplificat ſi vigeat neceſſitas inſtantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad ſatisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter diſcedit, & voluntatem mutabit, Homobon. de bonis *in cõſult tom* 2. *p.* 5. *reſp.* 310. Marchanti *in reſol. Paſtor. tr.* 5 *de denunciat c.* 1. *q.* 4. Marchin *de peſte p.* 6. *cap.* 4. *n.* 5 vbi docet quòd ſi peſtiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere, vel ad prolem legitimandam, vel ad maiorem ſuæ conſcientiæ tranquillitatem, eſſe denunciationes relinquendas, nouiſſimè Diana *moral. reſolut. p.* 5. *tr.* 1 *reſol.* 98. vbi ait, non tamen ex hoc ſequi licere in articulo mortis vnquam contrahere ſine Parocho & teſtibus, neque ad hoc poteſt dare licentiam Epiſcopus.

Aduertendum eſt, quando de licentia Ordinarij vna tantum denunciatio præmittitur, non ſtatim ea facta contrahendum eſſe matrimonium, ſed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum eſſe, vt deferri poſſent impedimenta, ſi quæ extant inter contrahentes. Ita Segura *in direct. iudicum, p.* 2. *cap.* 16 *num.* 21. Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 224. *numer.* 4. poſt Sanch. Gutier. & alios Bonacina *dict. quæſt.* 2. *punct.* 6. *nu.* 16. 54

Et enim, qui intra quatuor menſes poſt peractas denunciationes non contraxit matrimonium, non poſſe matrimonium inire niſi nouas denunciationes præmittat arbitrio Epiſcopi, deciſum referunt Rebell. *p.* 2. *lib.* 4 *in declarat. Illuſtr. Card. ſect.* 1. *num.* 8. & Bonacina *de Matrimon. quæſt.* 4 *puncto* 6 *numer.* 1. *verſ quartò*, Poſſeuin. *dict. cap.* 10 *num.* 13. Et quando omittuntur denuntiationes, ſtatuit *S. Cong.* vt poſt contractum octo dies ante conſummationem ſemel fiant, & alibi iubet, vt niſi neceſſaria cauſa obſtet; bis aut ter fiant ante conſummationem, teſte Chamerota *d. dub* 17. *verſ. Sextò nota* Deinde aduertendum eſt quòd exteri antequam admittantur ad contrahendum matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus feſtiuis in propria patria & parochia, & coniuges diuerſarum Parochiarum non poſſunt contrahere matrimonium, niſi factis priùs denunciationibus in vtraque Parochia, Fuſc. *de viſitat lib.* 2. *cap.* 3 *num.* 21. Si verò matrimonium contrahendum eſſet inter perſonas diuerſæ diœceſis, non ſufficit fides Parochi affirmãtis denunciationes eſſe ritè factas, quia non probat, & nullius roboris eſſe cenſetur: niſi ab Epiſcopo, vel eius Vicario generali illius diœceſis ſubſcriptione, & ſigillo cõprobentur, & ab Epiſcopo, vel eius Vicario loci, vbi contrahitur matrimonium, recognita ſit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta: ita fuiſſe diſpoſitum per Paulum V. In Rituali refert Marcel. Vulpe *dict. cap.* 15 *num.* 19. 55

Proprius contrahentium Parochus qualis?

VAlde controuerſum eſt apud Doctores, quiſnam dicatur proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium. In quo dubio tenent aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio aliique licentiam coniungendi concedendum, qui *in c. omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſ.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, & dandam alteri Sacerdotis audiendi licentiam: ſicuti enim Concil. Trident. *d. cap.* 1. requirit, vt aſſiſtat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commiſſione, ita *d. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confeſſiones, vel alius 56

de eius licentia;ergo idem eſt proprius Parochus,de quo Trideut.loquitur,& proprius Sacetdos, de quo meminit *d cap omnis*.Ita docent Petr.de Ledeſma *de matrimon quæſt.45.art.5.punƈto.3 dub.3. concl.1.& 3.* Spin *in ſpeculo teſtamen gloſ.15 princip num* 38.Emman Sà *in aphoriſm,verb.Parochus ſub nu* 2.d m pronunciauit pro requiſitione Parochiæ ad effectum matrimonij contrahendi , ſufficere etiam modicam habitarionem; & ideo proprium Parochum , qui ad matrimonium hodie requiritur,eſſe Parochum, ſeu Sacerdotem , cui principaliter incumbir cura animarum loco domicilij,refert deciſom Piaſec.*in praxi noua Epiſc.part* 2.*cap.*4 *n.*25.Sed prædicta illatio, vt infrà probabimus,vera non eſt.

Quare pro vetiori præſenris quæſtionis declaratione ad quatuor enunciationes illius reſolutio reuocanda eſt.

Prima cùm aliquis aliò ſuum tranſtulit totum domicilium , tunc in loco , in quem tranſtulit , ſuam nanciſcitur Parochiam, *c vltim de paroch.*

Secunda cum retento domicilio primo,quærir ſecundum,& in vtroque ſe pariter collocat , in vtroque domicilio parochiam haber , *cap.2 de ſepult lib.* Licet enim per conſtitutionem vnius domicilij cenſeatur alterum deſtitutum , nihilominus tamen ſecus dicendum ſi vtrumqoe æqualiter ſit retentum, *l.aſſumptio,§. iuriſprudentibus,& l cius,27 §. vlt ff. ad municip.* Lotter *de re benefic lib* 1 *q.*10 *n.*48.

Tertia cum retento primo domicilio migrat alio tanquam peregrinus,nouam parochiam nequaquam adipiſcitur , *cap Romana §.contrahentes , de foro comp. lib 6.*

Quarta ſi priori domicilio retento migrat alio, ſed non animo illic perpetuò domicilium conſtituendi anceps relinquitur quæſtio, in qua duplex eſt ſententia

57 *Prima* tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non eſt, ſed in id oppidum ſe aliquis recipir cauſa alicuius negotij expediendi , vt eo expedito ad proprium domicilium redear. In primis probatur ex illatione ,quam ſopra fecimus de Parocho , quem requirit tex. *in d. cap omnis*,pro Confeſſionibus audiendis , ad Parochom, quem poſtulat. Concil. *diƈt cap.*1. cum vtroque loco eadem phraſi denominetur ; ſed *in d cap. omnis* , appellatur talis habens curam parochiæ , in quia aliquis per maiorem anni partem habitat , vt ibi tenent Ioan Andr *num.*13.Anron *num* 38. Card. *num.*6.& Anchar *num* 9.Menoch *conſ.*598. *num* 25.

58 pront † in Scholaribus , qui dimiſſo Sacerdote in patria,poſſont in loco ſtudij confiteri , reſoluir Rebuff *de priuil.ſchol priuil.*139. Nam ille dicitur proprios parochus Scholarium,& mercenariorum , vbi ipſi habitanr, quanquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam , reſoloit poſt alios Beller *diſquiſit cleric part.*1 *tit.de exempt.cler à ſtatutis ſacul.§* 5. *numer.*17. Ergo ſimiliter is erir proprius Parochus pro matrimonio,nec ad id requiretur animus perpetuò habitandi. Deinde probanır *in c.queſti ſunt* 16. *quæſt.*1. vbi dicitur decimas perſoluendas ſis, à quibus per anni circulom Miſſas audiunt, vbi ſola habitatio ponderatur *Et in c.fin de paroch* ibi, *cùm ad inhabitandum in ea ſe quamplurimi contuliſſent,vt ij,qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt,dicuntur Parochiani* Et *in cap in noſtra,de ſepult.* ibi,*ſoluta quarta parochiali Eccleſia,de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur*, vbi ſola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Quare hanc ſententiam defendit Sanch *lib.*3 *diſp* 13 *à num.*12.poſt Veg.Seg.& Conall. quos citat,& refert in quadam cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore matrimonij,Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſt deciſ.* 244 *in* 1.*edit.& reſol.*214 *n.*1.*in* 2.*edit.*ſequuntur Bonacina *de matrimon.q.*2.*punƈt.*8.*num.*1. Gutier *eod. tr. c* 63 *n.*19.Alphonſ.Narbona *ad l.*20 *gloſ.*2.*n.*52.*tit.* 5 *lib.*4.*Recopilat.pag.*389.

Secunda ſententia ait , vt verè aliquis dicatur parochianus , exigi animum conſtituendi ibi domicilium;quare ſi illud habeat in vno loco.& transferat ſe in alium,non animo permanendi,ſed ex cauſa limitata ad tempus , qua finita rediturus eſt ad proprium,non cenſeri illius loci, in quo ad tempus adeſt , parochianum , ſed loci dimicilij permanentis. Probatur *in cap is qui,de ſepult in* 6.vbi expreſsè habetur transfereotem ſe ad villam cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum,ſed proprij domicilij. Quare hanc partem(cui tanquam probabiliori ad hæreo) tenent Panormit. *in cap.in noſtra* 11.*de ſepult.*Ft. Emman. *in ſumm tom.* 1.*cap.*119.*num* 6.Spin.*d gloſ.*15.*n.*41.optime Henriq. *l.*11 *cap.*3 §.3. Stephan. Gratian.*diſcept. forenſ c.*76. *num.*18. Cened *praƈt. & canon lib.*1.*q.*30. *à num.*45. Franc.Molin.*de rit.nupt.lib.*2. *differ.*11.*num* 88. Hattado *de Matrim diſp* 5 *diffic.*6 *num* 19. Aloyſ. Ricc. *in deciſ part.* 2.*deciſ.*108.*à num.*5 Marchin.*de ſacram. Ordinis tract.*1.*part* 5 *cap* 6.*num.*20.vbi cum Sanch. *lib.*3.*de Matrim diſp.*24.*numer.*7.oſtendit non poſſe Parochum originis aſſiſtere matrimonio , ſed hanc aſſiſtentiam ſpectare ad Parochum illum ſub cuius Parochia quis habitat. Nam licet Parochialitas ex ſola habitatione conſtituatur quoad Sacramenta neceſſaria , veluti Confeſſionis , & Communionis, Abb *in cap in noſtra numer* 11 *de ſepult.*Sanch.*d.lib.*3. *diſp.*23.*ſub num.*11.*verſ tertiò probatur*,Lotter *d.lib.*1. *q.*20.*num.*41. nihilominus tamen ad effectum vſus Sacramentorum voluntariorum, quale eſt matrimonium , attenditur formale domicilium , Baſil.Pont. *de impedim.matrim.c.*16 §.5.Gutier *de matr. cap.* 63. quos refert Lotter *d q.*20.*num.*52.Qua retenta non obſtant quæ pro contraria adduxi : in primis ad illationem ,quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio,qui *in cap omnis vtriuſque ſexus*, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones,reſpondemus illum negando, quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout conſtar ex declaratione Eugenij IV.qui declarauir eos, qui tempore Paſchatis nequeunt commode ad ſuas Parochias accedere,iure poſſe in Parochia,in qua degunt, Sanctiſſimum Chriſti corpus accipere,vt docet cum aliis Azor *inſtit.moral p* 2.*lib.*7 *c.*30.*aliàs vlt. quæſt.*8.ergo illa in qua degebant,non erar propria Parochia: nam ſi fuiſſet,priuilegio opus non eſſet , aut indulgentia. † Ad tex.verò *in d c queſti*, reſpondetur eſſe 60 ſpecialem,& expreſſam diſpoſitionem Iuris decimas prædiales deberi , vbi prædia ſunt ; perſonales verò vbi Sacramenta miniſtrantur,*c.vlt de paroch.c. vlt.de ſepult in* 6. Deinde in tex.*in d.cap. vlt. de paroch.*reſpondetur ibi eſſe ſermonem de his , qui recuperata 65 † Aconenſi ciuitate , aliis occupatis ibi domicilium elegerant , alio relicto , quod in hoſtium poteſtare erat,itaque potius ibi cenſetur parochiam nanciſci ratione domicilij : idque conſtat, quia exiſtentibus aliarum Vrbium Epiſcopis , poſtea ad ea non ſunt reuerſi,quamuis in eis prædia haberent ; non autem idem eſt in aliquo loco prædia habere , & domicilium. Denique ad tex.*in d.cap.in. noſtra* , reſpondetur † in citatis verbis , innixis præcedentibus, non 62 probari eſſe ſoluendam quartam Parochiali Eccleſiæ , de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum ; expreſsè enim agitur de Parochianis alterius

rius Eccleſiæ, ſunt etiam verba illa in narratione facti, in reſponſione verò dicit Pontifex ſoluendam eſſe quartam Parochiali Eccleſiæ, vnde examinandum quæ ſit, & cuius Eccleſiæ, aliquis dicatur Parochianus?

63 . Verùm nouiſſimè in *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretũ die 26. Iunij 1621.* dum dubitaretur, *an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis menſurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur; an illius vbi domicilium habeat*, *deciſum fuiſſe coram Parocho loci, in quo erat relatus, Matrimoniũ eſſe contrahendum*; ex ea tantum ratione, quia ſufficit præſentia Parochi habitationis, iuxta primam ſententiam, quam ſupra retulimus, propter quam deciſionem hanc ſententiam in praxi ſequerer, ſed in Iuris rigore aliam Panorm. libentiùs defenderem. Ex quibus ad praxim.

64 *Primò* infertur non opus eſſe expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel diœceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiori anni parte habentes incipiant habitare, effici Parochianos, & poſſe omnia dicta erga illos, exerceri: ſicut enim ad domiciliũ nulla temporis habitatio requiritur, ſed ſtatim ac incipit habitare cum animo perpetuò manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *alleg. 4. nu. 22. cum ſeqq.* ſic ſtatim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuò manendi in Parochia, efficitur Parochianus. Ita Sanch *d. lib. 3. diſp. 23. num. 14.* Marcel. Vulpe *in d. praxi c. 1. n. 6. in fin.*

65 *Secundò* infertur ad inſtitutum Sacri Concilij proprium Parochum eſſe ad Matrimonium, Parochum vxoris, ſi Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando ſcilicet vir accepit ad domum vxoris pro contrahendo, vel conſummando matrimonio. Ita ex aliis deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopil legum Nauarræ lib. 4. tit. 1. lib. 1. de Matrimon. in declarat. num. 15. & 17.* Fernandez *dict. p. 1. cap. 18. §. 1. num. 11.* Ferentill. *in annot. ad deciſiones Buratti deciſ. 713.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi cap. 5. numer. 16.* Quando verò Matrimonium eſt contrahendum inter virum, qui ſit de vna Parochia, & mulierem, quæ ſit de alia, ſufficit quòd interſit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris, & ſufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum proprie Parocho committatur ſuum Parochianum Matrimonio coniungere, cenſetur etiam commiſſum alienum cum ſuo coniungere, cùm hæc neceſſariò connexa ſint, arg. *l. 2. de iuriſd. omnium iud. & cap. preterea, de offic. deleg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, litt. N, n. 5.* Ita ex mente Concilij declaraſſe *Sacram Illuſtriſſimorum Cardinal. Congreg.* referunt Salzed. *d. c. 76. verſ. decimoquartò*, Nauar *in man. c. 26. num. 144. & conſ. 4. ſub tit. de clandeſt. deſponſat. n. 2. in nouis*, Spin. *d. gloſ. 15. n. 47.* Segur. Daualos *in direct. iudicum Eccleſ. p. 2. c. 15. n. 47.* Armendar *d. locon. 17.* Triniſan *deciſ. 23. n. 1 lib. 1* Tgolin *d. cap. 15. §. 10. n. 3.* Franciſc. Molin. *d. differ. 11. n. 89* poſt Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledeſm. Vinald. & alios Sanchez *d. lib. 3. diſp. 19.* per totam, & præcipuè *num. 4.* Paul. Layman *in Theolog. morali lib. 5. tr. 10. part. 1. cap. 5. num. 10.* Hurtado *de matrim. diſp. 5. diffic. 6. n. 20.* Marcel. Vulpe *d. c. 15. n. 16.* & cenſuit Rota *deciſ. 390. num. 6.* apud Farinac. *part. 2. recent.*

66 *Tertiò* infertur Parochum ruralem non eſſe proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum eſt contrahentes non ſolere eſſe ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, ſed tantùm per tres, aut quatuor menſes. Quare ita cenſuit Rota Roman. *in nouiſſ. deciſ. 156 part. 1.* & tenent Menoch. *conſ. 98. n. 5. 16. 21. & 37.* Belle. *d. quæſit. cleric. p. 1. tit. de exempt. cleric. à ſtat. ſecul. §. 5. n. 8. cum ſeqq.* Seraphin *deciſ. 615.* Aloyſ. Ricc *d. reſol. 214. n. 2.* Franc. Molin. *d. differ. 11. n. 90.* Sanchez *d. lib. 3. diſputat. 23. num. 12.* Gutier. *de Matrimon. c. 63. nu.* Bonacina *d. quæſt. 2. puncto 8. numer. 3. verſ. tertio, & verſ. quarto*, Nauar *conſil. 7. numer. 2. ſub titul. de clandeſt. deſponſat. nouis.* Aloyſ Ricc. *d. part. 2. deciſion. 108. numero 5.*

67 *Quartò* infertur fœminam, quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, ſeque inde tranſtulit ad domum ſponſi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non poſſe poſtea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare; nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cùm fœmina mutarit, & amiſerit primum domicilium ſtatim, ac incepit habitare in Parochia ſponſi, cum intentione ibi perpetuò manendi. Ita Sanch. *d. diſp. 23. n. 15.* Bonacin *d. puncto 8. n. 3. verſ. ſecundo.*

68 *Quintò* infertur validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam amaſiæ, quæ tranſtulit ſe ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amaſio, ſed cum alio extraneo, quia ipſa habens animum commorandi maiori parte anni ſtatim effecta eſt parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita conſultus reſpondiſſe aſſerit Bonacina *d. puncto 8. numer. 3. verſ. ſecundo*, & reſoluit Aloyſ. Ric. *d. part. 2. deciſ. 108. num. 4.* Si verò huiuſmodi amaſia ſe ad amaſij parochiam transferret animo reuertendi ad ſuam, non expectata maiori anni parte, tunc non poſſet contrahere, niſi coram ſuo Parocho, non autem amaſij, vt reſoluit poſt alios Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 214. num. 3.* hinc aſſerens falſam eſſe omnino ſententiam Triniſ. *d. dec. 23.* volentis non poſſe contrahi Matrimonium abſque præſentia Parochi mulieris, ſi in parochia viri per annum habitauerit, vt amaſia, in domo eiuſdem amaſij.

69 *Sextò* infertur duos ſimul proprios Parochos quoad dictum effectum poſſe reperiri, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter ſic inhabitans duas proprias poteſt habere Parochias, & coram Parocho vtriuſque Matrimonium inire, quia vtraque eſt æquè parochia, *cap. cum quis. de ſepult. lib. 6* arg. *l. aſſumptio, §. fin. ff. ad municip.* Ita Coninch *diſp. 27. dub. 1 numer 19.* Segur. *in direct. iud. part. 2. cap. 15. numer. 47.* Franc Molin *d. differ. 11. numer. 91* Nauar. *conſ. 7. num. 7 ſub tit. de cland. deſponſ. in nou.* Sanch. *d. lib. 3. diſputat. 24.* Gutiert. *cap. 62. numer. 4. & cap. 64. num. 2.* Bonacina *d. puncto 8. num. 5.* Ferentill. *in annot. ad deciſ. Buratti 721. num. 4.* Rota *in Toletana matrimonij 10 Decembris 1615. & in Neapolitana matrimonij 30 Martij 1629.* coram *R. P. D. Merlino* †

70 Vbi verò inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit, arg. text. *in l. 1. §. æſtate ff. de aqua quotid. & æſtiua* Menoch. *conſil. 398. n. 16 & 17.* & *ibi* Cephal. *n. 24 & 24.* quos refert Franciſc. Molin. *vbi proximè.*

78 *Septimò*, infertur habitantem in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium cenſeri Parochianum

num illius, in qua domus aditum habet, ex notabili doctrina Bart.*in lib.6. numer.6.in fin ff.de damno infecto*; huius illationis ratio eſt, quia ex aditu indicatur de domo, cui cedat *l.ei, cui ædes, ff. de legat.* 3. Bald.*conſil.60.num.5.vol.1.* & ſecundùm Barthol. *in 1.prædij,§.qui domum.ff. de legatis* 3. domus, quæ habet duas portas in diuerſis Parochiis, iudicatur de ea Parochia, in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus refert Aloyſ Rice.*in praxi fori Eccleſ.deciſ.333. in 1.edit & reſolut.510.in 2. edit.*

72 Alienigenæ verò, ſeu vagabundi illum Parochum vocant in cuius parochia ſunt, vel commorantur, ex declaratione Illuſtriſſimorum Cardin. prout refert Baſil. Pont *de impedimentis Matrimon. cap.26. §.5.*
73 *verſ.Alienigenæ*: nam† quicumque Parochus poteſt matrimonio vagorum intereſſe, vt probat Sanch. *lib.3.diſput.25 num.11.* diligenti ſcilicet inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expreſsè in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformatione Matrim.cap.7.* ne fortè ſint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi. Ita Perez *l.1.in princ tit.14.lib* 8. *Ordinat.* Henriquez *lib.11.cap.3.§.3.* Petr. de Ledeſma *de Matrimon quæſtion.45 art 5.dub 2.verſ.dico ſecundo, & in ſumm p.1 de Sacrament de Matrimon.c.7 concl.4 dub.3.* Fr Emman.*in ſumm tom.1.c 219 n.3.* Zerola *in praxi Epiſcopal.p.1 verb Matrimonium,§.6.& part.2. verb.Parochus pag.81.* Sanch.*d diſput.15 à num.8.* Ccned.*canonic.& pract quæſt.lib.1.quæſt.30.num.66.cum ſeqq.* Coninch.*d diſput.27.numer.20* Rebell *de obligat. Inſtit. p.2 lib.2.quæſt.8.n.3.* Reginald.*d lib.31.num.239.* Gutier.*de Matrimon cap.65.* Bonacina *d punct.6.num.6.*
74 †Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal ſed valebit Matrimonium; ſic Verac.*in appẽd ad quæſt.quomodo qui vagantur admittendi ſint ad Matrimonium, verſ.quamuis ſic fiat*, Henriq.*d.c.3.§.1* Sanch.*d diſp 25 n.16.& 17* Cened.*d.q 3.nu. 68.in princ.* Baſil. Pont.*d.§.6 in fine.* Gutier. *d.cap.65. numer.15.& cap.67.num 2.* idem Baſil. Pont. *in nouiſſ. tr de Sacramento Matrimon.lib.5.cap.14. num.8.* Capeauil.*de adminiſt. Matrimon in neceſſitate quæſt. 14.* Filliuc.*tr.10 cap.6.q.5 n.212.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tr.11.cap.10 quæſt.23. reſolut. 1. & 2.*

75 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui priſtinum domicilium omnino deſerens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum. Ita colliges ex reſolutis per Henriq *d.§ 3.* Coninch *d Paragraph.* 3 idem *de Sacrament.tom 1.quæſt.8. nu 62.& tom.2.quæſt.27. num.20.* Cened.*d.quæſt 30.num.69 & 70* Sanchez *d.diſput.25.à num.* vbi *num.1.verſ intellige*, dicit Trident. loqui de his, qui vagantur, & incertas habent ſedes, D. Barboſa *in l.hæres abſens,§ proinde in art.de for delicti numer.14. & ſeq.ff de iud.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap.39.§.2.num.1* Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.1 num.64* Gutier.*d.cap.65. numer. 9.* Hinc in-
76 feres, † ſi aliter tantùm alienigena, vel vagus ſit, ſatis eſſe ſi quiuis Parochus interſit, cum valeat Matrimonium præſente Parocho cuiuſuis ex contrahentibus, Baſil. Pont.*d.loco.* Cened.*d quæſtion.30.*
77 *num.68.verſ.circa hanc,* Gutier.*d.cap 65 n.8.* † Quòd ſi qui, ne coram proprio Parocho contrahant, aliò ſecedant non habitaturi, nec manſuri, nonnulli cenſuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero ſunt Fr.Emman.*d.cap.219.num.1.*& Rebell.*d.lib.2.quæſt. 8.num.6.* ac alij ab illis citati. Aliis tamen ſecus videtur, quod magis placet, prout reſoluunt Sanch. *dict diſp.23.n.13.& 14.& diſp.25.n.11.in fine*, Gutier *c.65.n.11.* Bonacina *d.puncto 8.n.4.* Et pro cognoſcendo an & quando quis cenſeatur contrahere domicilium ad hunc effectum adeſt bona Rotæ deciſio tenoris ſequentis, videlicet,

R.P.D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, *1625.*

MAtrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac diſpoſitionem Sacri Concilij Trid *ſeſſ.24. cap.1. de reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parcho abſque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipſo iure irritum facit, adeò vt ſola declaratoria opus ſit, quemadmodum Sacra cenſuit Congregatio Illuſtriſ. Interpretum: quo tamen non obſtante poſt trinam cauſæ propoſitionem viſum fuit Dominis pro illius validitate reſpondere, & ſic ſententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum, eſſe reuocandam.

Quamuis enim ſit in confeſſo, quòd Parochus S.Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menſes antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus; quia D. Ludouicus ſemper, & continuò inhabitauit in Parochia S.Martini, D.Maria verò inhabitauerat in Parochia S.Sebaſtiani, nihilominus DD. exiſtimarunt ex depoſitionibus teſtium datis in ſummario D. Mariæ *num.12.13.& 14* probari ipſam per duos menſes circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, diſceſſiſſe animo non redeundi, & ſe contuliſſe ad domum Quintilij in dicta Parochia S Ludouici ſecum aſportando veſtimenta, linteamina, & omnia alia ad eius perſonæ vſum neceſſaria, ibique vſque ad diem contracti matrimonij habitaſſe, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vlterius etiam omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & ſic nouam Parochiam acquiſiuiſſe; ad hunc enim effectum non eſt opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, ſed ſtatim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, Card. *in Clem.1.de priuil q.16.num* 8.& *ibi* gloſſ.*in verb Parochiales,* Abb *in c.extirpandæ, §. qui verò in repet.n.11. verſ.quæro ſecundo quis dicatur, de præbend.* & ibi etiã Rebuff.*verſ contrariam opinionem, fol.385.in cap.omnis vtriuſque, n.23.de pœn.& remiſſ.* Federic de Sen. *conſ. 234.n.5.in fin.& n 6.* Sylueſt *in ſum.in verb domiciliũ, n.2.* Borgnin.*deciſ.11.n.22.verſ & aduertendum, lib. 2* Sanch.*de matrim.lib 3.diſp.23.n 14* Gutierr *eod.tr. de matrim.c.63.n.13.& 14.* Emmanuel. Sà *in ſumma in verb.matrimonium, num.2.* vbi refert ita declaraſſe dictam Sacram Congregationem, & *in verb. Parochus, numer 2.verſ.ad matrimonium verò,* Baſil. Pontius *de Matrimon.lib.5 de conſ.clandeſt cap.13.§ 1.nu.4.5. & 6.*

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipſe erat informatus dictam D. Mariam eſſe eius Parochianam à duobus menſibus citra, vt in dicto ſummario *num. 3.* cui multum videtur deferendum, cum atteſtetur de eo, quod ſpectat ad eius officium, *cap.cum inhibitio, de clandeſt.deſponſ.* Iaſ.

in

in repet. l. admonendi, nu. 132. ff. de iur. iurand. Rot. *deciſ. 340 num. 2. part. 2. diuerſ. & deciſ. 341. numer. 2. & deciſ. 390. num. 1. part. 1. recent.*

Vnde cùm dictus Parochus S. Ludouici eſſet proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius aſſiſtentia fuit legitimè contractum, etiamſi ille nullo modo eſſet proprius Parochus D. Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta cenſeatur, ſufficit matrimonium fuiſſe celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, Nauar. *in man. cap. 15. num. 144.* Salzed *in praxi canon. cap 63. verſ. 14* Henriq *lib. 11. de matrim cap 3. numer. 2.* Veg. *in ſum. lib. 6 caſ. 118.* Petr. de Ledeſma *de matrim. quæſt. 44. a 5. dub. 1. verſ. de quo ſit ſecunda concl.* Ludou. Lopez *1 part inſtruct. cap. 86. §. præterea, & 2 part. de matrim cap. 19. §. præterea aduertendum.* Sanchez *de matrim. d. lib. 3 diſput. 19. numer 4.* Rot. *d. deciſ. 390. numer. 6. part. 2. recent.*

Neque obſtant teſtes D. Ludouici *in eius ſummario num. 2. & 3.* qui videntur depouere continuata habitatione D. Mariæ in domo dicti Capitanei Didaci, aſſerentes pluries illam vidiſſe ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis ſuis. Quia omiſſis iis, quæ pro parte D. Mariæ opponebatur tam contra perſonas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omiſſio pariter, quòd etiamſi eſſemus in conflictu teſtium, adhuc viderentur præferendi teſtes D. Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & conſummati, & D. Ludouicus ſit actor, & inſtet matrimonium declarari nullum, ex eo ſolo capite, quòd non fuerit contractum coram proprio Parocho, &c. ſic ſufficiat quòd eius probatio ex dictis aliis teſtibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non poſſit ipſum defectum huiuſmodi plene, & concludenter probaſſe per teſtes omni exceptione maiores, provt probare debuiſſet, *cap. in litteris, &* ibi gloſſ. *fin de teſtib.* Conar. *in epit de ſponſal part. 10 cap. 8. §. 12. numer. 7. & ſeq* Maſcard. *de probat. concl 1033 num. 19.* Caputaq. *deciſ. 103. & deciſ. 150. num. 8. & 9 part. 2.* Perez *lib. 5. Ordin tit. 8. lib. 3. in fin* Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 45 quæſt. 4 num. 10* Gutierrez *eod. tract. cap. 44 num. 9. & ſequentib.* Rot. coram ſanct. mem. Greg. *deciſ. 351 num. 2.*

Fuit reſponſum teſtes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec ſufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia teſtes prædicti tam dati in vltima, quàm in aliis duabus præcedentibus poſitionibus ad ſummum nihil aliud videntur concludere, niſi quòd D. Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum menſium præcedentium, ac pluries viſa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci vnà cum D. Magdalena eius ſorore, & cum famulis, ac pediſſequis, mobilibus, & ſupellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio D. Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, provt fuiſſe affirmant ſupra dicti teſtes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optime informati. Stant enim ſimul iſta duo, quòd nempè D. Maria ex Medicorum conſilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ac eius domo diſceſſerit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, ſeſeque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & ſic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in poſterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis ſæpius redierit, ac permanſerit, eo quia ibi dicta D. Magdalena ſoror, quam maximo proſequebatur amore, inhabitabat, ipſaque etiam ſupellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius anguſtiam tranſportare non potuerat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto teſtes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci poſſint, provt ſemper quantum feri poteſt ſunt reducendi, Bart. *in l. de ætate, numer. 7. circa med. ff. de minorib.* gloſſ. & Doct. *in cap cùm ſic, de teſtib.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 4 numer. 5. de teſtibus,* Rota *deciſ. 321. numer 4. part. 2. recent. & deciſ. 351. numer. 31. & 38* coram ſanct. mem. Greg. Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc ſolùm reſultaret, quod D. Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia ſancti Sebaſtiani, & alterum in Parochia ſancti Ludouici, quòd tamen non obſtare, quia hoc caſu quo quis duo haberet domicilia, ad validitatem matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho fuiſſe contractum, Sanchez *de matrimon. lib. 3 diſput. 24. numer 2. & ſeq.* Pontius *eod. tract. lib. 5. cap. 13. num. 2. verſ ex quo conſequenter.*

Neque etiam obſtat, quod ex dicta non tranſportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præſertim recõciliatione cum dicto Capitaneo Didaco deprehendi videatur, vel D. Mariam nunquam habuiſſe animum deſerendi antiquam habitationem, vel ſaltem illum poſtea depoſuiſſe, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reaſſumpſiſſe. Quia vltra quod teſtes dicunt, mobilia ideò non fuiſſe tranſportata, quia domus Quintilij non erat capax, & ex eadem cauſa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuiſſe, ad conſtituendum alibi domicilium, ſiue habitationem non eſt neceſſarium, quòd quis res ſuas cum familia detulerit, hoc enim, & ſimilia conſiderantur in dubio ad eliciendas præſumptiones; ſecus verò quando adeſt aperta animi declaratio, tùm ex verbis ſæpius, & palam reiteratis, tùm ex facto per demigrationem perſonæ, ſi non cum tota ſupellectili, ſaltem cum veſtibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in ſummario D. Mariæ *num 14. ad l. ciues,* iuncta gloſſ. *C. de incol lib. 10 lib. 2 C. vbi Senat.* Bald *in rub C. ſi à non compet. iud.* Abb *in cap. fin. num 8 in fin de Paroch* Felin *in c dilectus il 2 n 12. verſ ſecundus caſus, de reſcript.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ 86 num. 2.* Henriq. *lib. 10. de ſacrament. Ordin. cap. 12 num. 2.* Sanchez qui alios congerit *d tract de matrim. lib. 2 diſput 23. nu 1. & 2.* & pulchrè Gutierr. *eod tractat dict cap 63. num. 13. 14. & 15.* vbi quòd ſtatim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem D. Maria huiuſmodi recedendi, ſe in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo teſtes conteſtes in dicto eius Summario *num. 12. & 14* affirmantes, ortam fuiſſe rixam, ac contentionem inter ipſam D. Mariam, & dictum Capitaneum Didacum dominum domus, eandemque D. Mariam acceptaſſe diſdictam, & monitionem de diſcedendo iſſuadente Religioſo quodam S. Franciſci de diſcalceatis pro ſedandis dictis diſſidiis, & etiam cum iuramento declaraſſe velle diſcedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo teſtium duo ſunt

Religio

Religioſi,& omni exceptione maiores,& in ſpecie idem affirmat ipſemet etiam Capitaneus Didacus. Et vlterius etiam conſtat D Mariam poſt diſceſſum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò poſſet inhabitare, & ſupellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari teſtes ſuper eo, quod ipſa erat Parochia eiuſdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè ſimul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium ſuadere videntur, in dubium reuocari non debeat: quod autem huiuſmodi animus fuerit poſtea depoſitus,ac mutatus,nullibi conſtat,& de Iure non præſumitur *l. qui voluntatem, ff de probat.l.cum his ſtatum, ff. de donat.inter vir. & vxor.* Præſertim ſtante dicta expreſſa declaratione præcedente,& quidem valdè enixa,etiam cum imprecationibus,& iuramento, quæ adeò potens eſt,vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ,quæ aliàs ex coniecturis,vel actibus ſubſequentibus deprehendi poſſe videtur, iuxta tradita per Bart. *in l. procurator,la 2. §.1.in 2. oppoſit ff. rem rat.hab.* Aret.*conſ.*128. Nauar. *conſ.*101.*n.*12.Surd *conſ.*35.*num.*9. & 10.Eaque tantò magis eſt attendenda,quia non eſt incompatibilis, ſed bene inſimul ſtare poteſt cum facto,de quo deponunt teſtes D. Ludouici iuxta ſuperius deducta, & faciunt tradita per Angel. *in l. iuriſgentium. § quod ferè in princ ff de pact.*cum aliis relatis à Surd.*conſ.*14. *num.*59.

Denique non fuit viſum obſtare, quod pro parte D.Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipſamet facti ſerie deprehendi dictam habitationem in Parochia S Ludouici præuia animi declaratione fuiſſe ſimulatam,& in fraudem dicti decreti S.Concilij Tridentini,& proprij Parochi præiudicium habitam, & conſequenter ad matrimonij validitatem ſuffragari non poſſe, iuxta opinionem Nauar *in conſ 1 in fine de decim.lib. 5.in nou.impreſſ.* Henriq. *in ſumm.lib.* 11 *de Matrimon.cap.*3. Petr de Ledeſma *de matrimon.quæſt.*45.*art.*5.*punct.* 3. *dub. vltim. concluſ.*1. & 3.Bartholom.à Ledeſm.*eod tract.dub.*11.*fol.*352. & Emman Rodrig. *tom.*1.*ſumm. in* 2. *edit. cap.*219. *numero* 2 *in fin.*Quia omiſſo quòd contrarium ſentit Sanch.*de Matrim.lib.*3.*diſp.*18.*num.*29.*verſ. cæterum diſplicet,& diſputat.*25 *ſub num.*11. *verſic verùm hæc limitatio*, Baſil. Pontius *de matrimon. tit. de conſ. clandeſt.cap.*14.*num.*6.& Petr.Eger *in tractat. de Sacrament tom.*2.*cap.*27 *num.*37.Ægid. de Coninch.*tom.*2. *de Sacrament.& cenſur. in fin.tract.de Matrimon. diſputat.*27. *de clandeſt. dub.*1. *numer.*14. Fillius *quæſt. moral.tom.*1.*tract.*10.*de Sacramen.matrim. part.*1.*cap.* 6.*de miniſtr.matrim.num.*199.Bonacina *de Sacramen. tit de matrim.quæſt.*2.*punct.*8.*propoſit.*1.*num.*. Et ſanè non videtur fraudem eſſe conſiderabilem, vbi quis vtitur iure ſuo, vt bene conſiderant Doctores ſuperius citati.

Domini exiſtimarunt fraudem aliquam in propoſito non adfuiſſe:certum eſt enim illam non præſumi,ſed probandam eſſe ab allegante, ex congeſtis per Maſcard.*de probat.concluſ.*531. *num.*1. & *pluribus ſequentib.*& Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.* 82. *num.*10.Gutier.*dict.cap.*63.*numer.* 34.*verſ.ſextum fundamentum*, & *numer.*38. & 39. Et quamuis ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent eſſe perſpicaces, & euidentes, Maſcard.*vbi ſupra concluſ.*530.*num.*6.8 & *ſequentib.* & Gutier.*dict.cap.*63.*num.*39.

Tales autem non ſunt coniecturæ, & præſumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd D Maria non receſſit à dicta domo dicti Capitanei Didaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam plures, & præſertim eadem die poſt contractum matrimonium redierit,& in ea permanſerit, &. demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo; nam vt ſuperius iam fuit dictum,ex teſtiũ depoſitione conſtat ipſam D.Mariam ob nimiam anguſtiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuerſa bona mobilia, ac ſupellectilia transportare,ibique cum tota familia permanere,& nuptias ſolemniter celebrare non potuiſſe,& hac de cauſa,& eorumdem bonorum occaſione, & germanæ ſororis amore ad domum antiquæ habitationis ſæpius rediiſſe, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanſiſſe, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egiſſe, quia eius conſilio, & opera ſitum in dicta Parochia S. Ludouici pro conſtruenda domo emere intendebat. Vnde cùm coniecturæ prædictæ nedum non ſint tales,vt non poſſint accipi niſi in malam partem, prout ad fraudem præſumendam requiritur, ſed imò potius appareat actus prædictos ex iuſta,ac rationabili cauſa factos,& ſic in bonam partem accipi poſſe,ac debere,non ſunt habendæ in conſideratione, vt in propoſito reſpondet Gutier.*d. cap.*63 *num.*39.

Præterea dici non poteſt D. Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle ſimulaſſe, ne, ſi denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebaſtiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouici deueniſſet, ab eoque matrimonium impediretur, quia ille non degebat in Parochia S. Sebaſtiani, ſed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt: vnde cum allata huiuſmodi cauſa ſit inepta,nec appareat aliam idoneam, ac ſufficientem afferri poſſe, ceſſat ipſius prætenſæ fraudis ſuſpicio, Crauett. *conſ.*73.*numer.* 3. & 17 Rol. *conſ.*18.*numer.*19.*lib.*1.Rot. *deciſ.* 111.*numero* 1.*part.*1.*diuerſ.*& *deciſ.*418.*numer.*2. *in fin.*& *deciſ.*529.*ſub numer.* 3. *part.*1. *recent.* Quæ etiam viſa fuit excludi ex eo, quia conſtat de primordio veritatis, & de cauſis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diſdictam, ac diſſidium verè, & realiter habitum, & ſe transferendi ad dictam Parochiam Sanct. Ludouici ex Medicorum conſilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiuſmodi cauſis verè præexiſtentibus, & ex quibus licitè, & ſine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, acceſſiſſe præſumitur, *l. quoties, de reb. dub l.merito, ff. pro ſoc.*Rot.*deciſ.*28.*num.*3.*part.*1. *recent.* ſtante præſertim dicta expreſſa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & aliis ſuperius ponderatis.

Et ita deciſum, vtraque parte, & quidem acerrimè informante,&c.

Parochi præſentia qualis?

PRæſentiam Parochi in matrimoniis neceſſariam non tantum corpoream,ſed etiam moralem requiri, cum intelligentia,& aduertentia actus reſoluunt Petr.Ledeſma *de Matrim. quæſt.*45. *art.*5. *verſ. eſt ſecundum dubium,*Henriq.*in ſumm.lib.* 11.*cap.* 3.§.1. Cened *practic.& canonic.quæſt.lib.*1.*quæſt.* 30.*num.* 33. *cum ſequentib.*Coninch *in* 2. 2. *D. Thom.diſput.* 17. *num* 44.Franciſc.Molin. *de ritu nupt.lib.* 2. *diſſer.* 11. *num* 113. Gutier *in tractat.de matrim. cap.*99.Baſil Pont.

79 Pont.*matrim.lib.5. c.21*. Et ratio eſt,quia † non in-
telligens præſens dici non poteſt,ex *l.fin.* vbi Alciat.
ff.de verb.ſignific.& præſentia intellectum, & ſcien-
tiam includit, *l. teſtes , C. de teſtibus.* Alciat. *in l.2.
§.voluntatem num.*20.*ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de ma-*
80 *trim.lib.3.diſpu.*40.†Nec ob aliam cauſam Parochi
præſentia hodie requiritur , quam , vt auctor qui-
dam inſignis ſuarum paſtor ouium ne quidquam
malè fieret , intereſſet matrimoniis , eandemque
auctoritatem præſtet ; ideò illius præſentia quouis
modo ſufficit , ex *l. coram Titio , de verb ſignific.*
& reſolutis per Tiraq. *in l. connub. gloſ.7 numer.* 31.
81 † Eius porrò præſentia pro forma actus exigitur,
ita vt matrimonium contractum in præſentia mille
teſtium,eo abſente , nullum ſit , cum eius præſen-
tia , vt quæuis forma, per æquipollens ſuppleri ne-
queat,Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel gloſ.*48.*num.*29.*&* 30.
ex quibus.

82 Infertur , *primò* huiuſmodi Parochi præſentiam
ſufficere , quamuis ipſe , vel teſtes , vi detenti in-
terſint,dummodo tamen intelligat conſenſum con-
trahentium. Ita reſoluunt Salzed *in pract. cap* 73.
aliàs 76.*verſ.tertio,* Poſſeuin.*d. cap.*10.*num.*20.Petr.
de Ledeſma *de matrim.quæſt.*45 *art.5.punct.1.dub.2.
verſ.quo ſuppoſito,* Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1.*cap.*
219.*numer.*11. *in 2. impreſſ.* Baſil. Pont *de impedim.
matrimon.cap.*39.§.5.*in fine,* & *in ſuo nouiſſimo tract.
de Sacramento Matrim. lib.5.cap.* 21. *num.*8.Spino.
*in ſpeculo teſtamen.gloſſ.*15 *num.* 48. *&* 49. Paul.Co-
mitol *reſponſ. moral lib.1.quæſt.*114. Ceual. *commun.
contra commun quæſt.*604. *numer.*70. Aloyſ Ricc. *in
praxi fori Eccleſ.reſolut.*213.*numer.*4. *in 2. editione.*
Sanchez *lib.3.de Matrimon.diſputat* 39.*num.* 9. Re-
bel *de obligat iuſt.tia part.2.lib.2.quæſt.*8.*num.*4. Gu-
tier.*dict. cap.* 69.*num* 10. Coninch *dict. diſput.* 27.
num 44.Franciſc.Molin.*dict differ.* 11.*num.*115.Vn-
83 de † non valere matrimonium ſi Parochus aſſiſtens
non intellexit ea , quæ agebantur , niſi tamen affe-
ctatum eſſet non intelligere tenet Salzed. *vbi ſupra
in 4.dubio.*deciſum refert Armendariz *in addition.ad
recop leg.Nauarra ad lib* 4.*tit.*15. *lib.*1. *de matr.in de-*
84 *clarat num.* 24. † Peccat tamen grauiter coram Pa-
rocho inuito contrahens, vt per Coninch *dict.diſp.*
37 *num.*25:Gutier.*d cap.*69.*numer.*13.Paul Layman.
d.lib.5.tract 10 *part.2 cap.4.num.6.verſ eſſet,*Hurtado
*d diſp.5.diffic.*15.*num.*51.

85 *Secundò* infertur ſufficere ſolam Parochi præſen-
tiam adducti dolosè , & trementis , dummodo pro-
be intelligat, & audeat contrahentium verba , niſi
claudens aures affectatus eſſet non intelligere , &
ipſe nulla verba proferat ,Ita Segura *in direct.iudic.
Eccleſiaſtic.part.2.cap:*15.*num.*15.Maſcard *de probat.
concl* 9.*num.*9.Vega *in ſilua caſuum lib.6.caſu.*114.*&*
115. & deciſum referunt Aloyſ. Ricc. *in praxi fori
Eccleſiaſt deciſ.*143.*in* *impreſ.& reſolut.*213.*num.*1.
*in 1. impreſ.*Salzed. *ad Bernard.d. cap.*76. *in 4. dub.
pag mihi* 296. Hurtado *d. diſp.5. diffic.*15.Rota *in
Vlizbonen.matrimon.*16.*Febr.*1622. coram *Patriarcha
Manzanedo.*

86 *Tertiò* infertur præſentiam Parochi in matrimo-
nio ita requiri , vt nedum intelligere oporteat eum
quid agitur , ſed vt videat : nam inſufficiens erit ſi
contrahentes matrimonium à tergo eſſent alicuius
parietis , vel vbi Parochus infirmitate , ſeu alio ca-
ſu cæcus effectus eſſet,& non videret;quia ideò Pa-
rochi præſentia requiritur , vt ea tot mala & ſcan-
dala,quæ in dies oriebantur , ex clandeſtino matri-
87 monio ceſſarent. Atque ideò † licet cæcus retineat
dignitatem *l qui furore ff de ſtatu homin.l cæcus ff de
iudiciis* ; licet etiam poſſit teſtificari de his , quæ
ante cæcitatem vidit , vbi notas contrahentium vo-
ces audiuit,in his autem in quibus facile decipi poſ-
ſet,non integer teſtis eſt,quo in caſu multum iudicis
arbitrio tribuendum eſt, quemadmodum ſcribit Al-
beric.de Merle *de teſt.lib.c.5.n.*35 *&* 36.& in noſtris
terminis reſoluit Franciſc.Molin.*d.differ.*11.*n.*120.
vbi *num.*124 idem exiſtimat , vbi Parochus furioſus
eſſet , niſi dilucida haberet interualla, & matrimo-
nio aſſiſteret tempore ſanæ mentis.

Quartò infertur quoad matrimonium Parochi 88
præſentiam ſufficere , etiamſi ad alium finem voca-
tus,vel caſu præſens ſit:ita reſoluunt Nauar *conſ.*20.
*num.*1 *ſub tit.de ſponſal in antiq.& conſ.*11 *ſub tit. de
clandeſt.deſponſat.in nouis.* Salzed. *dict.c.*73.*alias* 76.
verſ.tertiò licet , & dubio 5. Sayr *deciſ.* 4. *ſub tit.de
ſponſalibus.* Azeued.*l* 1. *num.*39. *tit.*1 *lib.5. nouæ re-
copilat* Piaſec *in praxi noua Epiſcop part.1.cap.4 num.*
32.*in fine.* Ceuall.*dict.quæſt* 604.*numer.*66.Spino *in
ſpec.teſtam gloſſ.*15 *num* 48.*&* 49.Henriq *in ſum.lib.*
11 *cap* 3.§.5 *in fine.*Sanch.*lib* 3.*diſput* 39 *numer.*10
Reginald *in praxi fori pœnitent lib.* . . *num* 82. Fran-
ciſc.Molin *dict.differ.*11.*num* 0.Gutier.*dict cap.*69.
*num.*3.*cum ſequen.tib* Nam Parochus,& teſtes tranſe-
untes, & caſu matrimonio intereſſentes , dicuntur
verè præſentes eſſe , cum ſufficienter aduertant ad
id , quod agitur , poſſintque de hoc ferre teſtimo-
nium,Sanch.*d.diſp* 39 *num.*11.Gutier. *dict. cap.* 69.
*num.*13.

Contrarium tamen imò Parochum neceſſariò ad 89
validitatem matrimonij formaliter adhibitum eſſe,
nec ſufficere,ſi forſan conuiuij,vel confabulationis,
vel aliud tractandi cauſa præſens audiat huiuſmo-
di contractum matrimonij geri,dicunt deciſum Ar-
mendariz *dict.loco,num.* 1. *&* 55 Gonzal.*ad regul.*8.
*Cancellaria gloſ.*48.*num* 35 Baſil.Pont.*d. cap.* 26.§.5.
in fine,&.nouiſſime *de ſacram Matrim. lib.5.cap.* 21.
*num.*4.Bonacina *dict.quæſt.2.puncto* 8 *num.*28.& in-
ualidum eſſe matrimonium contractum coram Pa-
rocho,& teſtibus tranſeuntibus, poſt Petr. Ledeſm.
aſſerit idem Bonac.*d.quæſt.2.puncto* 8 *num.*46.ex eo,
quia tranſeuntes non videntur præſentes humano
modo,nec formaliter. Sed primam opinionem ve-
riorem exiſtimo,& hanc ſecundam nec improbabi-
lem iudico.

Quintò infertur quoad matrimonium Parochi 90
præſentiam ſufficere , quamuis ſit excommunicatus
etiam non toleratus,ſuſpenſus,vel irregularis , mo-
do non ſit actualiter depoſitus ; tùm quia hæc aſſi-
ſtentia auctoritatiua non eſt proprie actus iuriſdi-
ctionis , ita vt non poſſit valide ab excommunicato
vitando exerceri , ſicut ab eo non poſſunt exerceri
actus iuriſdictionis ; tum quia Concil. Trid ſolum-
modo requirit præſentiam Parochi,quia etiamſi ſit
excommunicatus, vel ſuſpenſus,non deſinit eſſe Pa-
rochus propter cenſuras.Quibus fundamentis hanc
illationem tenent Armend *d l* 1. *de Matrim num.*5.
Gabr.Vaſc.*de excomm dub.*4.Baſil.Pont. *de Matrim.
lib.5.cap* 17.*num* 6.Petr de Ledeſm *de Matrim. q* 45.
*art.5 punct.3.dub.3.*Nauar.*conſ.4.de clandeſt. deſponſ.*
Ceuall *dict.q.*604 *num.*65.Sayr *deciſ.*13. *de ſponſalib.*
Henriq.*lib* 11 *cap.3.§ 4. &* 5. Galetus *in margarita
caſuum conſcientiæ,verb matrimonium pag.*16 . *col.* 1.
Bonacina *d.punct.*8.*num.*11.Sanch.*lib* 3.*diſp* 12.Co-
ninch *diſp.*27.*num* 24.Rebell *d lib.2.quæſt.9.num.*9.
Reginald *l.*31 *num.*177.Aloyſ.Ricc *in praxi fori Ec-
cleſiaſtic deciſ* 242.*impreſſ.& reſol.*213.*num.* . *in 2.
impreſſ.*Gutier.*de matrim cap.* 62.*num.*13. *& cap.* 66.
num. 19 Bonacina *d.quæſt.2.puncto* 8 *nu.*11.Mar Al-
ter *de cenſuris tom.1 lib 1 diſp.8. cap.* . *per totum.*Cor-
nejo *in 3.part.tract.5. de excomm. diſp.10.§.1.dub.5.*

Raynaud *de monitor part.* 2.*cap.* 2.*num.* 23. nouiſſimè
matrimonio non effici irregularem,& *num.* 21. ſub-
dit peccare tamen,& grauiter , de quo etiam Squil-
91 lante *de oblig Sacerd.part.* 3 *num.*20. † Vnde valere
matrimonium celebratum coram Parocho notoriè
fornicatore,non tamen adhuc in iudicio condemna-
to,& confeſſo,refert deciſum poſt alios Armendar.
in addit ad recopil.legum Nauarra ad lib. 4. *tit.*15.*l.*1.
92 *de matrim in declar. num.* 19. Sic etiam † Matrimo-
nium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſal-
tem coloratum titulum habente , ſi non fuit vt talis
declaratus , & Parochia priuatus , validum eſſe re-
ſoluit Nauar. *conſil.* 8. *num.* 2. *ſub titul. de clandeſt.
deſponſat.in nouis.*& Sayr. *deciſ.*13. *ſub.titul. de ſpon-
ſalib.*

93 *Sextò* infertur validè matrimonio aſſiſtere poſſe
Parochum interdictum , ſeu prohibitum ab Epiſco-
po,aut eius Vicàrio , ne aliquos matrimonio con-
iungat: tum quia poſito eo intèrdicto ſeu prohibi-
tione,Parochus adhuc retinet iuriſdictionem , tùm
quia multa fieri prohibentur , quæ tamen facta te-
nent,ita deciſum referunt Salzed *ad Bernard.cap.*73.
aliàs 76.*in nouiſſ pag mihi* 293. *in* 1.*dub.* Ledeſm. *d.
quæſt.*43.*art.*5. Poſſeuin.*d.cap.*10. *num.*14.*verſ.cura-
tus*,Fr Emman.*in ſumm.part.*1.*cap.*219 *num.*10. Hen-
riq *lib* 11.*cap.* 3.*num.*4.Ceuall.*d.quæſt.*604 *num.* 71.
idem Ledeſma *in ſumm part.*1.*de ſacram. Matrimonij
cap.*6.*concluſ.*4 *dub.*11.Sanch.*lib.*3. *diſp.*32.*num.*1. &
2.Rebell.*par.*1 *lib.*2. *quæſt.* 9.*num* 9. Aloyſ.Ricc. *in
praxi fori Eccleſiaſt.deciſ* 243. *in* 1.*impreſſ.* & *reſolut.*
211.*n* 2.*in* 2 *impreſſ.*Reginal *l.*31.*nu.*179. Coninch.
*diſp.*27.*dub.*2.*num.*28.Gutier.*tract de matr.m.cap.*63.
*num.*25.Baſil.Pont.*in nouiſſimo tract de Sacram. Ma-
trimonij l.*3 *cap.*17.*numer.*13. Bonacina *dict quæſt.* 2.
puncto 8 *num.*18. vbi etiam idem dicendum aſſerit,
quando huiuſmodi prohibitio fuit facta coadiutori,
vel Vicario Parochi, Armendar. *dict. loco num.*23.
vbi ampliat ſiue Parochus interueniat contra talem
prohibitionem volens, ſiue inuitus,vel licet interſit
inuitus & compulſus per vim , ſiue præcedat dicta
94 prohibitio,vel non † Verùm autem matrimonia ce-
lebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſint
valida?tractat Marc. Anton. Genuen. *in praxi Ar-
chiep.cap* 50.*n.*3. vbi affirmatiuè reſpondet;ſat enim
eſt pro matrimonio præſentia illius , qui communi
errore reputatur proprius Parochus , & toleratus
eſt ex titulo colorato per Superiorem dato , cuius
virtute accepit , & retinet poſſeſſionem beneficij,
vel officij , ſi notoriè conſtat minimè habere titu-
lum,& iuriſdictionem. Ita Henriq.*lib.*11.*cap.* 3.§.4.
Fr.Emman.*dict.cap.*219.*n.*8.Sanchez *lib.*3.*diſp.*22. *à
num.*60.

95 *Septimò* infertur poſſe Parochum validè aſſiſtere
matrimonio ſuorum parochianorum extra ſuam Pa-
rochiam, ſine licentia Parochi illius loci,in quo aſ-
ſiſtit; quia proprius Parochus adminiſtrare poteſt
Sacramenta ſuis ouibus vbicumque exiſtant,vt ſuo
loco dicemus : tùm quia ex decreto Trident. con-
ſtat formam ab eo præſcriptam , & ſeruandam in
matrimoniis, in eo intrinſecè , & eſſentialiter ſitam
eſſe, vt adſit Parochus,vel alius Sacerdos de licen-
tia Parochi,ſiue Ordinarij , & duo præterea teſtes;
igitur reliqua omnia,tempus,& locus , & alia acci-
dentalia ſunt. Ex quibus hanc illationem tenent
Salzed *d.cap.*76.*verſ. vndecimo* , Poſſeuin.*d. cap.*10.
*num.*17.vbi extendit etiam extra Epiſcopatum,Spin.
*dict.gloſ.*15.*num.*42.Sanch *lib.*3.*diſput.*19. *num.*8. &
14. Coninch *diſput.*27.*num.*22.Baſil.Pont.*de impedi-
ment matrim cap.*26.§.6. *verſ.addendum* , Reginald.
*lib.*31.*num.*177. Bonacina *dict.quæſt.*2 *puncto* 8.*num.*
14 Gutier *cap.*62. *num.*5. Hurtado *de matrim.diſp.*5.
*diffic.*6.*num.*22.Ioan.Sanc. *in ſelect. diſp.*44. *num* 8.
Amplia vt † non ſolùm proprius Parochus , ſed 96
etiam Sacerdos de illius licentia validè aſſiſtat ma-
trimonio extra Parochum.Ita Salzed. *d.cap.* 76.*verſ.
præmittendum*,Sanchez *dict.lib.*3.*diſp.*34.*n.*3.Contra
Seguram *p.*2.*cap.*13. *num* 49. Franciſc. Molin. *d.
differ.*11.*n.*13.*cum ſeqq.* & Baſil. Pont *de matrimon.
lib* 5 *cap.*16.*num.*4. ſcribentes id non eſſe Matrimo-
nium. Non obſtat id , quo potiſſimum indoctus vi-
detur Nauar.*conſ.*52.*de ſponſal.in* 1. *edit.*& *conſ.*14 *n.*
3.*ſub tit.de cland.deſponſ.in* 2.*edit.* ſcilicet Parochum,
vel Epiſcopum extra ſuam diœceſim eſſe perſonam
priuatam , & non pollere ea auctoritate publica,
quam in celebrandis coniugiis exigere videtur Cõ-
cilium.Reſpondetur enim,quòd Concil.eo perſona-
rum genere , quarum eſt in matrimonio præſentia
neceſſaria,non requirit alicuius publici officij aucto-
ritatem , aliàs neque ſimplex Sacerdos de licentia
Parochi , aut teſtes ex priuatorum numero eſſent
idoneæ perſonæ,quod ſtultum eſt;ſed tantum exigit,
vt huiuſmodi ſint perſonæ , quæ plenam Eccleſiæ
fidem faciant;abſtulit enim matrimonia præſumpta.
† Cùm igitur huiuſmodi aſſiſtentia nõ pertineat ad 97
iuriſdictionem contentioſam, nec alienus Parochus
iure offendi poſſit, ſi abſque illius licentia;vel Ordi-
narij in eius Parochia , alter Parochus celebret ma-
trimonium ſuorum Parochianorum, credo eum non
peccare ceſſante ſcãdalo,nec puniendum eſſe,vt re-
ſoluit Sanchez *vbi ſuprà n.* 18.

Octauò infertur Parochi vnius præſentiam ſuffi- 98
cere , quando contrahentes ſunt diuerſarum Paro-
chiarum , quia Trid. declarauit matrimonium con-
trahendum eſſe coram Parocho , & non magis ex-
preſſit, Parochum viri , quam fœminæ. Ita Salzed.
*vbi ſuprà dub.*14.Cauale *deciſ.*12 *num* 21 *par.*2.Spin.
*dict.gloſ.*15.*num.*41.Ceuall *d quæſt.*601.*in* 6.Henriq.
*lib.*11.*cap.*3 §.1.Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.
part.*2.*cap.*9 *num.* 39.*in fine* Armend *vbi ſuprà, nu.*7.
13.14.& 28. Zerola *in praxi Epiſcop.p.* 2.*verb. Paro-
chus*,§.1.Sanch.*lib.*3.*diſputat.*19.*à num.*1 Rebell.*par.*
2.*lib* 2.*quæſt* 8.Bonacina *dict.quæſt.* 2.*puncto.*8.*num* 7.
Paul.Comitol *reſponſ moral lib.*1. *quæſt.*131 *numer.*1.
Coninch *diſp.*27.*n.*10.Fagnndez *in quinque Eccleſia
præceptalib.*1.*c.*8 *n.*13.Aloyſ Ricc *in praxi fori Eccleſ.
deciſ.*244.in 1 impreſſ.& *reſol.*214.*n.*1 in 2.impreſſ.
Gutier *d c.*62.*n.*4.

Nonò infertur validè matrimonio aſſiſtere Pa- 99
rochum delegatum,quem Epiſcopus conſtituit , &
ad nutum ipſius amoueri poteſt , & Vicecuratum à
Parocho proprietario inſtitutum. Ita Rebell.*lib.*2.
*quæſt.*9.*num.*6.Poſſeuin.*d.cap.*10.*num* 14. *in fin.* Hu-
iuſmodi † Parochi , quoad matrimonium poterunt 100
alicui facultatem aſſiſtendi concedere ; quia etſi de-
legatus ad vniuerſam Parochiæ curam , non poſſit
alteri omnem curam , etiam ad modicum tem-
pus , dum abeſt , delegare , poterit tamen aliquas
cauſas , quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum
etiam poteſt vnam , vel alteram delegare cauſam,
gloſ.*verb.delegatus,in cap.cùm cauſam.de appellat.* vbi
Anton.*num.*11.Alexand.de Neuo *num* 16.hinc igi-
tur optimè Sanch.*d.lib.*3.*diſput.*31.*num.*16. reſoluit
† inſtitutum à Vicecurato ad vniuerſitatem cauſa- 101
rum,vbi eſt conſuetudo , vt abſens talis Vicecuratus
ſubſtituat aliquem ad vniuerſam Parochiæ curam,
poſſe delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut
miniſtrandi aliud Sacramentum , & *num.*17.reſoluit
huiuſmodi Parochum delegatum ad vniuerſitatem
cauſarum , licet poſſit delegare licentiam aſſiſtendi
matrimonio , aut aliud Sacramentum adminiſtran-

dij.

di,non poſſe dare illi ſubdelegato facultatem iterum
102 delegandi.& *n.*16.aſſerit, quòd† quando Parochus
præſens aſſumit Vicarium locantem operas,vt illum
adimet,hic Vicarius non poteſt delegare ; & con-
ſuluit Nauar.*conſ.*13.*numer.*4.*de clandeſt. deſponſat.*
in nonis, Vicarium Parochi contrahendis Matri-
moniis aſſiſtere poſſe, etiamſi ſit delatus ab eo,
qui ad modicum tempus ſine licentia Epiſcopi re-
ceſſit.

103 *Decimò* infertur validè matrimonio intereſſe poſ-
ſe Parochum habentem iniuſtum beneficij titulum;
vt accidit,quãdo commiſit aliquod delictum, ratio-
ne cuius eſt ipſo iure beneficio priuatus,vel quando
intra annum non eſt ad Sacerdotium promotus,vel
quando habet beneficium incompatibile,vel quan-
do acceptauit beneficium in excommunicatione;
quia adhuc eſt Parochus cum titulo colorato;& er-
rore communi vulgi, arg.text *in l.Barbatius, ff. de*
officio Prætoris,& quamuis ipſo facto priuatus bene-
ficio ſit, nundùm tamen poſſeſſione ſpoliatus eſt,&
quamdio illa non ſpoliatur, præſumitur habere iu-
ſtam retinendi cauſam,*cap.licet Epiſcopus,in fine, de*
præbẽd.in 6. Ita Coninch *diſp.*27 *dub.*2.*num.*26.San-
chez *lib.*3.*diſp.*22.*num.*62. Baſil. Pont.*de ſacrament.*
*matrim lib.*5.*c.*19.*per totum*,Bonacina *d quæſ.*1.*punct.*
104 8.*num.*14.vbi *num.*10.reſoluit † validum eſſe Matri-
monium contractum coram laico, cui Parochus
conceſſit facultatem aſſiſtendi Matrimonio,ſi com-
muni errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè
ſe gerens,quod etiam tenet Sanch.*diſp.*22.*num.*61.
verſ.valet.

105 *Vndecimò* infertur Parochum non Sacerdotem
(putà cui collata fuit parochia,non tamen eſt ordi-
natus Sacerdos) valide aſſiſtere Matrimonio: nam
aſſiſtencia Parochi pro forma huius contractus pen-
det ex Tridentini diſpoſitinne tantum, ex eo autem
ſolom colligitur debere eſſe Parochum, neqoe verò
eſt argumentum aliquod efficax, quo probetur de-
bere eſſe Sacerdotem, quod enim cõiongat contra-
hentes non eſt functio Sacerdotalis Ordinis,neque
ſe exponet periculo efficiendi nullum Sacramen-
tum;quamuis enim in Concil. Trident.dicatur, *vel*
alio Sacerdote,& illa dictio,*aliò*,qualitatem Sacerdo-
tij referre quidem videatur, id tamen ob freqoen-
tiam accidit; quod vt parochi intra primum annum
tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique ſint
Sacerdotes, atque ita vſui loquendi, non neceſ-
ſitati,aut qualitati id tribuendum eſt,propter qoem
vſum nonnunquam à propria ſignificatione recedi-
tur,*l.Labeo.ff.de ſupellect.leg.cap.ex literis, de ſpon-*
ſal. Hanc illationem tenet recentiorum ſchola, vt
videre eſt apud Nauar.*conſ.*30.*ſub tit.ſponſalib. in* 1.
*impreſſ.*9.*conſ.*9.*ſub tit.de clandeſt.deſponſat. in* 2.*im-*
*preſſ.*Vega *in Sylua lib.* 6. *caſu* 119. *in fine*,Henriq.
*lib.*11.*cap.*5.§.1.*& lib.*14.*cap.*6 *num.* 3. *in fin.* Ioann.
Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.par.*2.*cap.*9.*num.*
39.Piaſec.*in praxi noua Epiſcopali, part.* 2. *cap.* 4.
*num.*22.Armend.*vbi ſupra num.*8.Fr.Emman.*vbi ſu-*
*pra p.*1.*cap.*28.*numer.*9. Petri de Ledeſm. *in tract.de*
Matrim.quæſt. 45. *art.*5. *puncto* 3. *dub.*3 *concluſ.*3.
Sahagun *ad tit. de ſponſalibus num.* 88. Ceuall *dict.*
*quæſt.*904 *à num.*56.Baſil.Pont.*d.cap.*2.§.5.*verſ.Pa-*
rochus autem. & in nouiſſimo tract.de ſacramento Ma-
*trimonij,lib.*5.*cap.*17.*num.*1. Zerola *in praxi Epiſcop.*
part. 2.*verb.Parochus,verſ.*1.Gutier.*de iuramento con-*
*firm.part.*1.*cap.*14.*num.*13.*in fine,& in tract de Ma-*
*trimon.cap.*62.*ex num* 12.16.Sanch *lib.* 3. *diſput.* 20.
*num.*2.Layman.*d lib.*5.*tract.*10.*part.*1.*cap.*4.*numer.*4.
Hurtado *d.diſp.*5.*diffic.*7.latè Cened.*practic.& canon.*
*queſtion.lib.*1.*quæſt.* 30 *num.*54. *cum ſequentib.* Fran-
ciſc.Molin.*dict. differ.*11.*ex num.*128 Coninch *diſp.*
27.*dub.*2.*n.*21.Reginald *lib.*31.*nu.*177. Bonacina *d.*
*quæſt.*2.*punct*,8. *n.* 16. Nihilominus tamen *Sacram.*
Congreg. inclinaſſe io ſententiam, vt Parochos non
Sacerdos non poſſit Matrimonio cõtrahendo inter-
eſſe, referunt addit.*add.conſ.* 9. *Nauarr.*& Vgol.*de*
*poteſtate Epiſcopi,cap.*15.§.10. *nu.*5. ac Fernandez *in*
*examine Theologiæ moralis part.*3 *cap.*18 §.1.*n.* . Sed
dum mihi de hac declaratione *S.Congreg.*melius nõ
conſtat,illationem noſtram ſemper ſequerer.

Duodecimò infertur Parochum etiam in peccato 106
mortali exiſtentem validè Matrimonio aſſiſtere poſ-
ſe,quia Parochus non eſt eſſentialis miniſter ſacra-
menti Matrimonij, nec ipſe formam profert, ſed
tantùm ſolemnem ad actum auctoritatem lege eius
præſentiam requirente:ita Poſſ.*de officio Curati*, *c.*5.
*n.*40.Bonacina *in tract.de Sacram.diſp.*1.*q.*3.*punct.*2.
§.1.*n.*10.Contra Henriq *lib.*1.*c.*29.*n.*24.

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio, cui, & à
quo concedi debeat?

SI proprius Parochus matrimonio intereſſe non 107
poſſit,alium ſui vice,& loco Sacerdotem ſubſti-
tuere poterit, ex Concil. Trid. *ſeſſ.*24.*de reformat.*
*Matrim. cap.*1. cuios auctoritate Matrimonium ce-
lebratum coram Sacerdote à proprio Parocho de-
putato,& coram teſtibus valere deciſum refert Ar-
mendar.*in addit ad recop.legum Nauarra,lib.*4. *tit.*15.
lib 1.*de Matrim in declarat.num.*13.† quamuis de li- 108
centia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex
*Clem.*i.*de priuileg.* vbi ſtrictè præcipitur Religioſis
ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel
Euchariſtiæ miniſtrare,Matrimoniave ſolemnizare,
non habita ſuper his parochialis Presbyteri licen-
tia; contrario ſenſu ſatis colligitur, quod habita li-
centia ſpeciali,id ipſum facere erit ſibi licitum,licet
autem ibidem dicatur, *Matrimoniave ſolemnizare*,in-
telliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt
ibidem tradit gloſſ.& reſoluit Miranda *in man.Præ-*
*lat.tom.*1.*q* 48 *art.*1.

Declara *primò* Parochum etiam fictè concedẽdo 109
facultatem aſſiſtendi,non efficere inualidum Matri-
monium contractum coram eo Sacerdote, cui hu-
iuſmodi facultatem conceſſit; quia aſſiſtentia illa
non eſt actus iuriſdictionis,eum valeat etiam inuiti
Parochi,& reluctantis, ac contrariam habentis in-
tentionem,vt ſuprà oſtenſum eſt;ita contra Ledeſm.
tenent Sanch *lib.*3 *diſput.*21. *num.*64. Bonacina *de*
*Matrim.q.*2.*puncto* 8.*n.*14.

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110
etiam non toleratum, ſuſpenſum, vel irregularem
poſſe validè dare alteri aſſiſtendi licentiam: qoia hu-
iuſmodi licentia non eſt propriè actus iuriſdictio-
nis;& ſicut Parochus excommunicatus non eſt pri-
uatus auctoritate aſſiſtendi: ita nec poteſtate dan-
di prædictam licentiam; ob eandemque rationem
conſtat Parochum poſſe validè dare huiuſmodi li-
centiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari,
aut ſuſpenſo ad aſſiſtendum matrimonio. Ita San-
chez *lib.*3 *diſputat.*21.*numer.*6.Henriq. *lib.*11. *cap.*3.
*num.*5.*& lib.* 13. §. 7. Gutier. *de matrimon cap.* 62.
*num.*24.Baſil.Pont. *in nouiſſimo tract.de ſacram Ma-*
*trim.lib.*5. *cap.*17.*numer.*14. Hurtado *d.diſp* 5. *diffic.*
8.*numer.*26. *cum ſeqq.* Bonacina *dict.quæſt.*. *punct.*8.
numer. 21. idem Hurtado *d.diffic.*8.*num.*27. vbi ait
collationem dictæ licentiæ non eſſe actum pote-
ſtatis Parochi, vt Parochus eſt, ſed auctoritatis à
Tridentino annexæ officio Parochi, refert & ſequi-
tur nouiſſimè Diana *moral. reſol.p.*5. *tract.*9.*reſol.*80.

vbi ſubdit non ſolùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, ſed etiam licitè

Coutra Coninch.*diſputat.* 27.*numer.* 22. Auila *de cenſur.part.*2.*cap.*6.*diſp.*3.*dub.*1.*concl.*5. Petr. de Ledeſma *de Matrim.quæſt.*4.*art* 4.*punct.*3.*dub* 4. *& in ſum.p.*1.*de ſacram. Matrim.c.*6.*concl.*4. Layman.*dict. c.*4.*n.*5.*verſ credo*, Mar. Alter.*de cenſur.tom.*1.*l.*1.*diſp.* 8.*c.*6 *verſ Sed dubitatur*.exiſtimantes excommnnicatum, ant ſuſpenſum, ſi toleratus non eſt, alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi nec licite, nec valide committere.

111 *Tertiò* declara validum eſſe Matrimonium, cui de licentia Parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus eſt adhuc Sacerdos. Ita Sayr. *de cenſur.lib* 5.*cap.*22.*nu.*26. Bonacina.*d.q.*2.*punct.*8. *num.*23.

112 *Quartò* declara Parochum, ſiue Ordinatinm, huiuſmodi licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poſſe concedere clerico non Sacerdoti. Quamuis enim illa coniunctio, de qua ſupra *num.*43 non ſit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantùm ea forma eſt indncta, dicat, *vel alius Sacerdos de licentia Parochi*, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur. Ita Petrus de Ledeſm *in ſumma part* 1 *de ſacram. Matrim.cap.*6.*concl.*4. *verſ. ſigueſe lo ſegundo*, Sanchez *lib.*3.*diſput.*10.*num.*6.*cum ſequent* Ceuall.*communium contra commun.quæſt.*604. *num.*58. Franc Molin *de ritu nupt.lib.*2.*differ.*11 *num.* 133. Gutier.*tractat.de Matrim.cap.*62. *num* 22. Sayr. *deciſ.*41 *ſub tit.de ſponſalibus*, Baſil. Pont.*de impedim. Matrimon.cap.*26.§.6.*verſ.u autem*, Sahagun *in cap. quamuis num.*13.*de officio deleg.& ad tit.de ſponſ.n.*89. Layman.*d tract.*10.*p.*2.*c.*4.*num.*4 Hurtad. *d.diſp.*5. *diffic* 7.*in fine num.*25. Nauar *conſ.*6. *num.*2.*ſub tit. de*
113 *cland deſponſ.in nouis*, † vbi etiam à principio reſoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis coram Acolyto contractum eſſe nullum; quia verba Concilij videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

114 *Quintò* declara Parochum, vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & non loquitur de propria parochia, tum quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, & litigioſæ, ſed gratioſæ, ac voluntariæ, quæ exerceri poteſt vltra locum propriæ iuriſdictionis Ita ex his fundamentis noſtram illationem amplectuntur Fr. Emman *in ſum.tom.*1.*cap.*218 *concl.*6. Coninch *diſp.* 27.*dub.*2.*num.*23.& *dub.*3.*num.*38. Gutier.*cap.*62.*n.* 50. Homobon.de Bonis *de examine Eccleſiaſtico part.* 2.*tr.*11.*c.*10.*q.*23.*reſol.*3. Reginald.*l.*31.*n.*180. Bonacina *dicta q.*2.*punct.*8.*num.*13.

Coutra Nau.*conſ* 15.*de clandeſt.deſponſ.* Baſil. Pont. *de Matrim.lib.*5.*cap* 16. Seguram, quem refert, & ſequitur Franciſ. Molin.*dict.differ.*11.*num.*136.*cum ſequentibus*, exiſtimantes non poſſe Parochum, vel Ordinarium concedere licenriam ſuis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra ſuam Parochiam, vel diœceſim reſpectinè.

115 *Sextò* declara cogi poſſe proprium Parochum nolentem Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere; quoniam Sacramenta parochianis inuitus miniſtrare cogitur ex debito officij, prout reſoluit Franc. Molin.*dict.different.*11.*n.*85.*cum ſeq.*

An autem Parochi delegati, qnos Epiſcopi conſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt, & Viceeurati à Parochis proprietariis inſtituti, poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi matrimonio concedere? Agit latè per concluſiones Sanchez *lib.* 3. *diſp.*31.ad quem ſe remittit Gutier. *de Matrim.cap.* 66.*num.*18. vide Baſil.*in nouiſſimo tract de Sacramento Matrimonij lib.*5.*cap.*18.*num* 2. Hurtado *d. diſp.*5. *diffic.*10.*n.*54. & aliqua dixi ſuprà à *n.*100. & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati poſſit huiuſmodi facultatem concedere reſoluunt Rebell.*par.* 2.*lib.*2.*q* 8.*n.*8.*& in addit.lib.*4.*n.*67. Poſſeuin.*d.c.*10. *n.*14. *in fin.* Quando Epiſcopus eſt immediatè Parochus, vt in Regno Granatenſi, poteſt tunc Parochus non proprietarius Matrimonio aſſiſtere, & aliis licentiam concedere, quia licet delegatus ſit, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt delegare Epiſcopalem aliquam cauſam, ſubdelegare autem minimè; & de Curis, qui ſubdunt alicui parocho proprietario, an poſſint dare licentiam alio Sacerdoti vt aſſiſtat Matrimonio contrahendo? late agit nouiſſimè Zambran. Hiſpal.*in ſuis aureis deciſ.c.*7. *de Matrim.dub.*1 *per tot.*

Septimò declara ex facultate Concil. Trident. ſibi 116
conceſſa poſſe Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi Parochi loco ſibi ſubiecto, ex *cap.*1 *ſeſſ.*24. *de reform. Matrimon.* Vnde Rota *deciſ.*176.*num* 8.*p.*1 *recentiorum*, cenſuit validum matrimonium contractum coram alieno Sacerdote de licentia Epiſcopi.

Poteſt etiam Vicarius generalis Epiſcopi ex pro- 117
prio officio, abſque ſpeciali commiſſione intereſſe Matrimonii, & alij Sacerdotis aſſiſtendi licentiam concedere, Salzed.*ad Bern.in pract.cap.*75.*verſ. decimoquarto*, Petr.de Ledeſm.*in ſumma par prima de ſacram.Matrim.cap* 4.*concl.*4.*dub.*17. Henriq *lib.*11. *cap.*5.*num.*4. Sanchez *lib.*3.*diſput.*19.*numer.* 18. Armendar.*dicto loco num* 31. Baſil. Pont *dict cap.*26. §.6. *verſic idem etiam*, Azor *inſtitut. moral. part.* 1.*lib.*3. *cap.*45.*quæſ.*2. Sbroz *de officio Vicarij lib.*2. *quæſt.*44. *num* 8.*in fine*, Gutiec.*canon lib.*1.*cap.*19.*num.*13.*cum ſequentibus*, *& in tract de Matrim cap.*66.*ex num.*12. *& cap.*69.*ex num.*9. Narbona *de appellat.à Vicario ad Epiſcopum,p.*1 *num.*201. Hurtado *d.diſp.*5. *diffic.* 9. *num.*32. † Ordinarij enim appellatione venit Epiſco- 118
pi Vicarius, gloſſ.*verb.generaliter in cap. Romana*, *de appellat.in* 6. Couar *practicar. cap.*4. *num* 7 *& lib* 3. *variar.cap.*20.*num.*4. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi.lib.*2. *quæſt.*43 *& quæſt.*52.*num* 1. Flam.*de reſign.lib.*3. *q.*11. *num.*29.*cum ſeqq.* Fr Molin.*d.differ.*11. *n.*64. Bonac. *d q.*2.*punct* 8.*num* 10.

Quæri non abs re poteſt, an ſuſpenſa Iuriſdictio- 119
ne Epiſcopi per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poſſit eius Vicarius validè intereſſe Matrimonio, aliiſque committere? Dicendum eſt vtrumque poſſe, quia neutrum eſt actus iuriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, ant excommunicatus non toleratus inſtrueret Vicarium, aut Parochus ſic excommunicatus Viceeuratum, illeque aſſiſteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus iuriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valet; quare ille aſſiſtens Matrimonio non eſſe verus Vicarius, aut Viceeuratus, Mar. Alter.*de cenſuris tom.*1.*lib.*1.*diſp.*8.*cap.*6.*verſ ex dictis*, Sanchez *lib.*3. *diſp.* 30 *num.*10

Sed dubitari poteſt, an Vicarius Epiſcopi qui Sa- 120
cerdos non eſt, poſſit præſentiam Matrimonio contrahen

trahen

trahendo pręſtare? Matrimonio intereſſe non poſſe, ſed Sacerdotem delegare debere tenent Nauar. *conſ. 1. ſub tit. de Officio Ordin. in antiqu. & conſil. 10 ſub tit de deſponſat impud in nouis*, Salzed *dict cap. 76. verſ. decimoquarto*, Sayr. *deciſ. 1. ſub tit. de offic. Ordin.* Ceual. *quæſt. 604. num 59* Cened *practic. lib. 1. q. 30 num. 46.* ex eo tantum fundamento, quod non ſufficit in contrahendo Matrimonio præſentia parochi, qui non ſit Sacerdos, ſed hoc non eſt certum, vt ſupra oſtendi hac *alleg. num. 43.* & ideo dum mihi non conſtiterit de contraria deciſione, de qua ipſi teſtantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem valide Matrimonio aſſiſtere, quod nouiſſimè poſt primam huius tract. impreſſionem inueni tenere Baſil. Pont. *de ſacram. Matr. lib 4 c. 11 num. 11 in fine.*

121 Idem dicendum eſſe de habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledeſm. *d. dub 17. verſ. digo lo 2.* Henriq. *lib. 11. c. 3. numero 4.* Sanchez *lib. 3 diſp. 28. num 6.* Coninch *diſp. 17. num 17.* Gutier. *de Matrim. cap. 66 num. 7.* Bonacina *dict quæſt. 1. puncto 8 num 10.* Vgolin *de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine*, Baſil. Pont. *in tractat de ſacrament. Matrimon. lib. 5. cap. 10. numer. 3.* Hurtado *d. diſput. 4. diffic. 9. num. 30.*

122 Idem etiam dicendum de Abbate Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ, firmant Petr de Ledeſm. *de Matrim. quæſt. 45. art. 1. puncto 3. paulo ante dubium 4. concl. 1.* Henriq. *libr. 13 cap. 2. num 4.* Gutier *d c. 66. num 6* Baſil. Pont. *d §. 6. verſ idem, quod, & d. lib. 5. cap 10. num 4.* vbi *num. 13* aſſerit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Epiſcopalia habeat. Gaſp. Hurtado *dict. difficul. 9. num 30.*

123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante eſſe reſoluendum tenent Coninch. *d diſp 27. num 17.* Gutier *dict. cap. 66. n. 5.* Hurtad. *d. diffic. 9. num. 30. verſ. quartò.*

124 Et de Legato reſpectu Prouinciæ ſuæ legationis idem aſſerunt Sanchez *dict diſp. 28. num. 7* Coninch *dict. diſp. 27 num. 16. verſ. 7* Gutier. *canon lib. 1. cap. 11. num. 6. & dict. cap 66. n. 10.* Hurtado *d diffic. 9. num. 9. verſ. quintò*, Baſil. Pont. *d. §. 6 verſ. idē quod, & d. lib. 5. cap. 10 num. 7.*

Et de Cardinalibus in Eccleſiis ſuorum titulorum aſſerunt Azor *inſtitut moral part 2. lib. 4. cap 3. q. 2.* Baſil. Pont. *in nouiſſimo tract de ſacramento Matrimonij lib. 5 c. 10. n 6* Hurtado *d diffic. 9 n. 11. verſ. tandem* Sanch *l. 3 d ſp. 28. nu. 3.* Scip de Rub. *in aphoriſm. Epiſcop. verbo* Cardinalis *n. 2.* Antonin. Diana *moral. reſol. p. 5 tract. 2 reſol. 35.*

125 Archiepiſcopus tamen non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorũ Suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: nam ipſe non eſt Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, eſt tamen iudex in cauſa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipſum, *c paſtoralis, de officio Ordin.* Vnde in caſu, quo nolet Epiſcopus per appellationem ad ipſum deuoluta cauſa poteſt licentiam cócedere, de quo vide Sanchez *lib. 3. diſp. 18.* Petr. de Ledeſm. *in ſum part. 1. de ſacram Matrim. c. 4. concl. 4. dub. 17. verſ. digolo 3.* Spin. *dict. gloſ. 15. num 28. & 29.* Molin. *d. differ. 11. nu. 96.* Bonacina *d. quæſt. 2 puncto 8. num 15.* Baſil. Pont. *d. § 6. verſ Archipresbyter*, Gutier. *d cap 66. num. 3.* Hurtad *d. diffic. 9 num 31. verſ conueniunt*; dum verò actu viſitat in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, poteſt huiuſmodi licentiam concedere, prout reſoluunt Henriq. *lib. 10. cap. 3. n. 2.* Suarez. *tom. 4. diſp. 25. ſect. 1. n. 14.* Coninch. *d. diſp. 27* *num. 17.* Sanch. *lib. 3 diſput. 27. num. 6.* Gutier. *d. c. 66. n. 7.* Baſil. Pont. *de ſacram. Matrimon. lib. 5. c. 10. n. 6.*

Licentia prædicta qualis?

126 Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda matrimonia eſt obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Epiſcopo vel eius Vicario generali, aliiſque Prælatis quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de quibus ſupra, expreſſa debet eſſe: nam citata non ſufficeret, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione. Ita tenent Menoch *de arbitr. caſu 453 numer. 14. & 14 & conſ. 198. num. 15. lib. 4.* Salzed *ad Bernard c. 76. verſ duodecimo*, Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 1. de ſacram. Matrimonij cap. 6. concl. 4. dub. 14.* Henriq. *lib. 11. c. 1. §. 5. litt. V* Ceuall. *communium contra commun. quæſt. 604 num. 114.* Petr. Cened. *pract. & Canon. quæſtion lib 1. quæſt. 36 n. 79. in fine*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. num. 52.* Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarra ad lib 4. tit. 25 lib. 1. de Matrim in declar. num. 31.* Coninch. *tom. diſput. 30. dub. 2. n. 13* Reginald *lib. 13 num 181.* Sanch. *lib. 3. diſput. 35. n. 15.* Franciſc. Molin. *de ritu nupt lib. 1. differ. 11 n. 98.* Baſil. Pont. *de impediment. Matrimon. cap. 16. § 6. verſ. licentia*, Bonacina *de magno Matrimonij ſacramento quæſt. 2. puncto 8. num. 11.* Molfeſ. *tract. 4. c. 8. num. 63.* Filliuc. *tract. 10. de Matrim cap. 6. q. 7. n. 319.* me citato *in hoc loco*, Homob. *de examine Eccleſ. tract. u. c. 10. q. 21 reſol. 2.* Hurtado *d diſp. 5. diffic. 11 numer. 38 & 39.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d. praxi cap. 15. num. 11* † Sufficiet tamen 127
ſi communiter generalis adminiſtrandi Sacramenta licentia concedatur, prout deciſum fuiſſe ex aliis referunt Armendariz *d. loco*, Bonacin *dict. num. 11* Rebello *de obligat. iuſtit poſt lib. 4. in declar ſect. 3.* Vel ſi Parochis concedat licentiam, vt poſſit intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, Nauarr. *conſ. 17 ſub tit de ſponſalib. in antiq.* quod deeſt in nouis, quem refert Salzed. *d. c. 76. verſ. duodecimo, in fine*, Sayr. *in floribus deciſ ſub tit. de ſpōſ. deciſ. 31.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. d. 8. q. 2.* Sanch. *lib. 3. diſp. 35 n. 7.*

Quid autem ſi concedatur facultas adminiſtrandi omnia Sacramenta? Hanc ſufficere ad celebranda Matrimonia reſoluit Sãch. *dicta diſp. 35. n. 8.* vbi intelligit quando Parochus abſens relinquit ſubſtitutum, non ita ſi præſens concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, & ita cenſuiſſe *Sacram Congreg Concilij* atteſtantur Rebello *de oblig. Iuſtit. l. 4. in declarat. ſect. 2.* Armendar. *d l. 1. de Matrim. n. 21.* & per S Rotam fuiſſe deciſum colligitur ex *deciſ. 750. n. 6. part. 1. diuerſ.* & fuit dictum *in Vicentina Matrim. 11. Martij. 1624.* coram *R P. D. Dunoz.* Contra Coninch *d. diſp 27. dub. 3.* Filliuc. *tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 6. n. 218.* Tamburin. *dict. q. 2. n. 1 prope fin.* Hurtado *d. diſp. 5. diffic. 11. n. 37. in fine.*

Verbalis ſufficit huiuſmodi licentia, non autem in ſcriptis requiritur; quia ſic etiam non exigit Trident. tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur niſi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus ſubſtantiam. *l. contrahitur ff. de pignoribus.* tum quia omnis actus verbo confici poteſt, niſi lex expreſsè ſcripturam requirat, iuxta gloſ. ab omnibus receptã *verb in ſcriptis in cap. 1. de cenſibus lib. 6.* Quibus fundamentis hanc ſententiam tenet Nauar. *conſ. 41. n. 1. ſub tit. de ſponſ. in antiq.* aliàs 12. *de clandeſt. deſp. in nouis*, Henriq *dict. §. 5 in comm. lit. Z.* Fr Emman. *in ſum. part 2. cap. 219 numer. 13.* Vgol *de irreg. cap. 6.* 128

§.7.*num*.3.Sanch *lib*.2.*diſp*.35.*num*.10.R g.n, *lib*.31. *num*.180 Franc.Molin.*dict*.*differ*.11.*nu* 100. Cened. *dict*.*quaſt*.30.*num*.80. Salzed. *vbi proximè*, Hurtad. *d ffic* 11.*num*.36.*in fine*.Sa r *ſub d.ct.tit.de Sponſalib. deciſ*.48.Bonacina *dict*.*quaſt*.1.*puncto* 8 *num*.11.*verſ. addit*,Contra Rebell.*lib*.2.*q*.3.

129 Actum præcedere debet: nam quæ de ſubſtantia ſunt,in ipſo actu adhiberi debent.*cap.audiſtis*,iuncto *cap quia propter,de elect*.gloſſ.& omnes *in l.vniuerſa C.de precibus Imperat offer*.Imol Paul.de Caſtro,Roman,Alexand.Aret.& Iaſ *in l ſi quis mihi bona* §.*iuſſum.ff.de acquir.hared*.Panorm Anton.& Imola *in c. cùm nos, de his qua fiunt à prelatis*;tū quia vbi licentia requiritur , ſemper præcedere debet,ex reſolutis per Caſſan. *in conſuet. Burgund.rub*.13.§.9. *verb.ſans licence,verſ.ſed quaro*,Gonzal *ad reg*.8.*Cancel.gloſ*.47. *num*. 46. Quibus fundamentis hanc tenent reſolutionem Salzed.*in dict.cap*.76.*verſ. decimotertio* , Coninch *tom*.2 *quaſt*.28.*num*.31.Sanch *dict diſp*.35.*nu*. 18.Franciſc Molin *dict differ*. 1.*num*.99.Cened *dict*.

130 *quaſt*.30.*num*.78. Vnde fit † nullum eſſe Matrimonium , cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit,nulla ab eo petita licentia , ſi poſt factum ratificare;nam etſi regulariter ratihabitio retrotrahatur , & mandato comparetur ,*reg. ratihabitionem*, cum vulgaribus,*de reg.iuris in* 6. tamen vbi lex, vel ſtatutum præſentiam requirit corporeā, ratihabitio ſequens non ſufficit ad actum validandū quemadmodum ex Angel. Felin. & Cotta ſcribit Tiraq. *de leg b connub gloſ*.6.*num*.31. Suar.de Paz *in pract. tom*.1 *part* 1 *temp*.2.*num*.17. & 28. Hinc S.*Congreg Concili ſub die* 7.*Septem*.1620.cenſuit *Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui re vera non habuit à proprio Parocho licentiam veram,eſſe nullum*. Et *ſub die* 5.*Decembris* 1626.& 15 *April*.1628.cēſuit *etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex cōtrahentibus, & ignorat ſe illam habere,prout ignorat. vnus ex contrahentibus, eſſe inualidum*.

131 Reuocata non debet eſſe huiuſmodi facultas, quæ tunc talis cenſeretur, quando iis , quibus conceſſa fuit per certum nuntium ,aut litteras ſignificata ſit, & ante hanc intimationem acta tenent,etiamſi Sacerdos ille aliunde ſciret reuocationem ſuæ facultatis.Ita Sanch.*lib*.3.*diſp*.16.*n*.9.Coninch *dict.diſp*.27. *num*.31.*verſ.ſextò* , Galet. *in margarita caſuum conſcientia,verb.Matrimonium* , *pag*.162.*col*.2 Hinc te-

132 nerem † datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti , ſi interim Parochus moriatur,illam non expirare;quia licèt mandatum morte mandantis regulariter expiret,*l.mandatum C.mandati,cap.gratum, cap.relatum de officio deleg*.gratia tamen facta alicui, minimè,*cap.ſi cui,de prabend. in* 6.*cap.ſi ſuper gratia, de officio deleg.eodem lib*.tum quia gloſſ.*in Clem.dudū*. §.*ſtatuimus,de ſepult*. docet expreſſim licentiam conceſſam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis;tum etiam,quia facultas ab Epiſcopo conceſſa Ordines accipiendi à quocumque Epiſcopo Catholico,non expirat morte Epiſcopi concedentis; Cardin.*in Clem.fin.q*.6.*de elect*.& multis aliis caſibus quos poteris videre per citatos à Franc.Molin *dict diff*.11.*num*.112.vbi hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tuetur ; ſed contrarium cenſuit Rota *in dict Vicentina Matrimonij* 12.*Martij* 1614.coram *bona mem. Dunozetto*, quam poſt aliquas huius tractatus impreſſiones inueni.

133 Metu , vel dolo obtenta licentia ſufficit, niſi per dolum,& mendacia verſantia circa ſubſtantiam,vel cauſam finalem,extorqueatur : quia diſpoſitio facta per dolum verſantem circa cauſam finalem eſt inualida;tum quia nihil eſt magis contrarium conſenſui, quam error *l ſi per errorem ff. de iuriſd. omnium iud* Ita tenent Sanch.*lib* 3.*diſp*.39. *à n*. 13 & *diſp*. 21 *n*.7.Coninch *diſp*.27. *n*.17. Gutier *c*.69.*n*.14.& 16 Reginald.*lib*.31.*nu*.181.Bonacina *d.q*.2.*punct*.8. *num* 17.Hurtado *d diffic*.11.*num* 39.*in fine*.

Licentia validè datur contra prohibitionem Epi- 134
ſcopi,ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote,cui conceſſa fuit,validum ſit Matrimonia enim tantum contra interdictum Eccleſiæ valent,licet cum peccato fiant.Ita Baſil.Pont *de impedimentis Matrim c* 27.§ 6. *verſ.valet*, vbi dicit ita eſſe ab *Illuſtriſſ Cardin*.deciſum, & iterum *in nouiſſimo tract de Sacram Matrimonii lib*.5. *cap* 29. *num*. 3.

Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere 135
licentiam à Parocho , vt poſſint coram ipſo contrahere , niſi certa ſigna afferant,vel ſint perſonæ ſpectatæ fidei , de cuius veritate dubitari nullo modo poſſet;nam in iis,quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gubernationem,non creditur teſtantibus in propria cauſa,præſertim ſi hoc vrgente poſſit in præiudicium alterius;ita Sanch. *l*.3.*diſp*.37.*n*.1. Coninch. *diſp*.27 *n*.39.Reginald *d l*. 31.*n*.181.Baſil.Pontij *dict*. §.6 *verſ.conceſſa*,Bonacina *d q* 2.*punct*.8.*n*.38. Tamburin.*d tom*.1 *diſp* 8.*q* 2.*in fine*.

Et aſſerenti licentiam proprij Parochi in contra- 136
hendo Matrimonio requiſitam non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio , incumbit onus probandi , ex Maſcard.*de probat concl*.981.Vbi enim matrimonium eſt contractum,debet probari, quòd non interuenerit proprius Parochus , nec licentia,Sanch.*de matrim.lib*.3.*diſp*.37.*n*.5.Rota apud Poſtium poſt *tract mandati de manuten deciſ* 241.*nu*. 10.& atteſtatio Parochi de licentia,ſuffragatur etiā poſt contractum Matrimonium,Caputaq *deciſ*.106. *p*.1 Rota apud Poſtium *d.loco,n*.11.

Teſtes ad Matrimonium adhibendi quales?

VLtrà proprij Parochi aſſiſtentiam , vel alterius 137
Sacerdotis de eius licentia,de quibus ſupra,vt matrimonium validè contrahatur , neceſſaria eſt duorum , vel trium teſtium præſentia , vt probat Conc.Trident.*ſeſſ*.24 *de ref Mat.cap*.1.ibi,*& duobus vel tribus* , &c. quæ ſimultanea debet eſſe,nec ſufficit ſucceſſiua, quia Trident. copulatiuè exigit præſentiam Parochi , & teſtium,per dict. & quæ copulat , vt cum multis quos citaui ego ipſe teneo *in meis remiſſ de dictionibus* , & *clauſ.dict*.94 Quare ita reſoluunt Specul.coniug *in appendice dub*.6. *concl*. 4. *pag*.14 Sanch.*de Matrim.lib*.3 *diſp*.41.*n*.3.Bonacin. *eod.tract q*.2.*punct*.8 *n*.42. Petr. de Ledeſma *in ſum. p*.1.*de ſacram Matrim.c*.4.*concl*.5. Poſſeuin.*de officio Curati c*.10.*n*.22.Rebell *de oblig.iuſt p*.2.*l*.2.*q*.8 *ſect*. 8.*à n*.8 Coninch *de Sacram.tom*.2 *diſp*.17.*n*.42 *concl*. 1.Filline *d.tr*.10 *à n*.219.

Quod verò attinet ad teſtium qualitatem , cum 138
lex illa odioſa ſit , reſtringens ſcilicet naturalem ad contrahendum libertatem , non ſunt ad ſeueram rationis normam teſtes exigendi , ſed ſatis erunt, quicumque rationis compotes,quamuis impuberes, conſanguinei,domeſtici,fœminæ,aut infames, quia poſſunt eſſe præſentes moraliter;tum quia Trident. nullos teſtes excipit. Sic Spin *in ſpeculo teſtam gloſ*. 15 *princ num* 46.Petr.de Ledeſma *in tract de matrim. quaſt*.45.*art*.5. *punct*. 2 *poſt*. 4. *dub.verſ.concluſio ſit*, Henriq *lib* 11.*cap* 3.§.6. Fr. Emman *in ſumm.tom*.1. *cap*.219 *num* 18 *in* 2.*edit*.plures refert , & ſequitur Sanch *dict diſp* 41.*n* 4.*cum ſeqq*.Quibus adde Zerol. *in praxi Epiſcop.part*.1.*verb. Matrimonium*.§.14. Co-

uall.

uall.commun.contra commun.quaſt.604 num.84. Galet. in margarita caſuum conſcientia, verb. Matrimonium. part.164 Baſil.Pont.de impedimentis Matrim.cap.26. §.6.in fine, Bonacina d.queſtion.2 puncto 8.numer.43. Fernandez in examin. Theolog moral part.3 cap.18.§. 1.num.14. Paul Layman. in Theolog morali tr.10.p 2. cap.4 num.6.verſ ſecundo Burat deciſ.711.n.7. vbi Ferent.in annot.num.11. Quamuis teſtes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat Franciſc.Molin.de ritu nupt.lib.1. comparat.8.num.64.cum ſeqq.

139 Nec etiam neceſſarium eſt, vt huiuſmodi teſtes ſint rogati, cum nullo iure iſta ſolemnitas in Matrimonio requiratur, Gregor Lop lib.1.verb. ſin teſtigos tit.3 part 4 Tenriq d.§ 9. Sanch. d.lib.3. diſputat.41. num.7. vbi plures refert, quibus addo Cald.Pereira de empt.cap 6.num.22. Gutier.de Matrim cap.55.in fine, Poſſeuin.dict c.10.num 21.verſic quæres, Bonacina d quaſt 2 punct.8 numer 44. Vgolin. de poteſtate Epiſcop.cap.15. § 10. Et ſufficit ſi vi detenti interſint, dummodo intelligant conſenſû contrahentium, & aduertant, quod agitur, Ceuall. d quaſt 604.num 81. Sanchez d diſputat 39 num.9. Coninch d quaſt.27. num.44 Gutier de Matrimon cap.69 num 13. Cened. pract.& canon quaſt lib. .quaſt 10.num 108.ad finem. Hurtado d.diffic 15.num.50. Bonacina d punct 8.n 45. nec refert ſi dolo ad aliud vocati ſint, vt reſoluit Sanchez d diſput.39 n.10.& Hurtado d diſp 5. diffic. 15.num 50. vbi idem dicit ſi aſſiſtant matrimonio à caſu.

De Matrimoniis abſque Parocho, & teſtibus irritis.

140 EX ſupradictis omnibus primò infertur contrahentem Matrimonium ſine parocho, & teſtibus peccare mortaliter. quia inualidè contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui. Ita P.Sanchez de Matr lib.3.diſput.5. Gutier.eodem tr c.56.num 4. Coninch tom.2 diſp.31. dub 2.n.18 Bonacina de magno Matrimonij Sacram.q. 2.punct.6.n 3.

141 Secundò infertur defectum præſentiæ Parochi, aut teſtium non eſſe impedimentum dirimens ſponſalia, ſicut eſt impedimentum dirimens Matrimonium, quia Concil Tridentin. irritat tantummodo Matrimonium clandeſtinum, non verò ſponſalia. Ita Nauar.in man.cap. 16.numer.134. Salzed ad Bernard. cap 75 verſ.nonò illud. Perez lib 1. verſ ſecundò circa prædicta dubitatur, tit.1.lib.5.Ordin. Vega in ſumm p.2. cap.34.caſu 20.verſ.notaque ſi ſolemne, Spino in ſpeculo teſtament gloſſ.11 princip numer.84. Segura in director iudicum Eccleſ part.2.cap.15 num.1.& 4. Petr.de Ledeſm.de matrim.quaſt 45.art.5. verſ ſecundum punctum, dub 4. Emman.Sa in Aphoriſmis, verb. Sponſalia numer.1. Valentia tom 4. diſputat 10 puncto 5. cauſa 5. Gutier canon.lib 1.c.18.num.10 & in tractat.de Matrimon cap.4. Hurtado de Matrimonio diſput.1.difficul.16. Ceuall communium contra commun.q 604 numer.124. Henriq.in ſumm.lib.11.cap.5. num.8. Rota Romana apud Farinac.deciſ.273.num.21 Armendariz in addit. ad recopilat.legum Nauarræ ad lib 4.tit.14. lib.1 in declarat,num.44.& 45. Sanch.lib.1. diſput.12. Cardin. Tuſch.practicar concluſ tom.7.concluſion.406. Cened. pract & canon quaſt lib.1 quaſt.21 num.9 & quaſt.30. num.20 cum ſequentibus, Franciſc.Molin de ritu nupt. lib.1.differ.1. num.159. Bonacina in tractat.de magno Matrimon Sacramento, quaſt.1.punct.7.num.11. Vnde

142 † contrahentes ſponſalia clandeſtinè non peccare reſoluunt Sanchez lib.1.diſp.13.n.2, Coninch tom.1. diſp.21 dub.2 num.20. Gutier d cap.4.n.1. Contra Sylueſt.verb. Matrimonium 6 q.7.& Chamerota de Matrim.c.2.dub.9.

Tertiò infertur Matrimonium contractum abſque præſentia Parochi, ſeu alterius Sacerdotis de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus in vim ſponſaliorum non reſolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi poſſint ad denuò contrahendum, ſeruata forma Concil.Tridentini. Ita Nauar.conſil 1 numer.3.ſub tit. de ſponſalib.in 1. edit.& conſil 3 nu.3.ſub tit.de clandeſt. deſponſat.in 2. edit. Azeued.lib.1 num.23.31 & 36.tit.1. lib.5 nouæ recopil. Petr de Ledeſma de Matrim.quaſt.45. artic.5. puncto 2 poſt dubium 4.concluſ.1.& in ſumma part.1. de Sacrament. Matrim.cap.7 concluſ.6 dub.2. Spino in ſpeculo teſtam gloſſ.15 principali, num 78. Armendar. vbi ſupra num.26. Salzed.ad Bernard. in pract. cap.76. additione 2. verſ vnde pariter Emman. Sa in Aphor. verb. Matrimon.numer.42. Fr.Emman.in ſumm part.2. cap.220.num 1. Galetus in margarita caſuum conſcientia verb. Matrimonium pag.163. col.1. Ceuall communium contra commun. quaſt.604.num 79. Triuiſ dec.9. Aloyſ Ricc in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ 240. in 1.impreſſ.& reſolut.119 per totam 2 impreſſ. Sanchez lib.1. diſput.2. Gutier de iuram. confirmat. part.1. cap 5 à num.28.& in tr de Matrimon.cap.11. Bonacina in tr. de Matrim.quaſt.2.punct.8 n.48. Sayr.deciſion. .ſub titul de ſponſalibus. Hurtad.de matrim. diſput.5. diffic.2. num.6. 143

Mouentur præfati Doctores, quia nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis oritur ex conſenſu 144 præſtito in Matrimonio clandeſtino, ex reſolutis per Franciſc.Mol.de ritu nupt.lib 1.comparat.19. nu 128. cum † actus à principio nullus nullum producit 145 effectum, lib.4 §. condemnatum, ff de re iudicat cap.ad præſentiam, de appellat cum citatis à Card.Tuſch.tom. 1.litt.A, concluſ.129 & in libello de principiis vtriuſque iuris litt.A, n.51. tum quia actus geſtus contra legem prohibentem ſubſtantiam actus, eſt nullus, & nullam producit obligationem, l non dubium, C de legibus, lib. hac conſultiſſima §.ex imperfecto, C.de teſtamen.& hæc opinio his nixa fundamentis verior eſt in puncto Iuris, quam libenter amplectimur.

Quamuis contrariam opinionem, imò Matrimonium clandeſtinum habere vim ſponſaliorum, & 146 obligare ad iterum publicè contrahendum, teneant Barthol de Ledeſm.de Matr dub 8. Ortiz. in ſumma, cap.16.de Matrim in fine, Veracruz in appendice ad ſpeculum, dub.9 verſ.2. propoſitio . fol.41. Ioann.Petr. Bimius conſil.62.nu.34 lib.1. Theſaurus fori Eccleſiaſt. part.2.cap.9. num.17. Vega in ſumma lib.4.caſu 164. & lib 6.caſu 120. Henriq lib.11.cap.5.§.4. Rebell.de obligat iuſtitia lib.2.q.9.n.3. Coinch.diſput.21. nu 40. cum ſequentib.& præcipuè n.47. tom 1. Cald Pereira de empt.cap.13.num.10 in fine. Quorum fundamenta facile deſtruuntur: & in primis ad illum deductum ex l.tam auguſti, ff de ſeruit. quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo, quo valere poteſt: reſpondetur procedere quando defectus prouenit ex parte cauſæ efficientis, non verò quando prouenit ex parte cauſæ efficientis, & ex parte formæ; in præſenti autem caſu defectus non ſolum prouenit ex parte cauſæ efficientis (cauſa enim efficiens ſunt ipſi contrahentes, qui ex decreto Trid. redduntur inhabiles ad clandeſtinè contrahendum) ſed etiam ex parte formæ, quæ eſt ſolemnitas à Trid. requiſita, quam ſolemnitatem conſtat deeſſe quando matrimonium clandeſtinum contrahitur. Deinde non obſtat aliud obſtaculum, quod ſicut matrimonium clandeſtinè contractum inter impuberes, ſeu inter

puperem, & impuberem, valet vt ſponſalia ita etiam matrimonium clandeſtinum debet inducere obligationem ſponſaliorum Nam reſpond tur illud eſſe peculiare in matrimonio clādeſtino impuberum, ex *cap final de deſponſat impuberum*; quia ius præſumit impuberes ſe voluiſſe obligare eo modo quo poſſunt, & Concil. Trident irritat ſolummodo matrimonium clandeſtinum, quòd alias erat validum, illique formam, & ſolemnitatem aſſignat; non verò irritat matrimonium clandeſtinum, quod alias erat inualidum, ſicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & reſoluebatur in ſponſalia, vt conſtat ex *cap. vnic, de deſponſat. impub. lib 6.*

147 *Quartò* infertur irritum eſſe matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore peſtis, aut belli, & quacumque alia neceſſitate contractum ſin. Parocho, & teſtibus; quia vbi in diſpoſitione dicitur aliter fieri non poſſe, inducitur forma, prout in Concil. Trident. *d cap* 1. ibi, *qui aliter*, &c quæ clauſula cum ſit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipſo iure, ſi forma prædicta non obſeruetur, Matienſ. *ad tit. 2. gloſſ. rubric. num* 14. *lib.* 5 *non recopilat*. Flamin. *de reſignat. lib* 5 *quaſt final à num.* 236. Cened *practic. quaſt* 30. *à num.* 2. Gutier *de matrimon cap* 61 *num* 5. Igitur in nullo euentu abſque ea ſolemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim ſine ſua forma numquam ſubſiſtere poteſt. Ita tenet Fr. Ludonic. *in inſtructor conſcientia, part.* 1. *c* 86 Nauar. *conſil.* 44. *ſub tit de ſponſalibus, in* 1. *impreſſ. & conſil.* 6. *ſub tit. de clandeſtina deſponſatione, in* 2 *impreſſ.* Segura *in ſuo direct iudicum Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 15 *numer.* 44. Perez *in l.* 1. *paulò poſt princip fol* 29. *tit.* 1. *lib* 5. *Ordin.* Sarm *lib.* 1. *ſelect. cap* 6. *num* 7. Barthol à Ledeſma *de matr. lib.* 21. Petr. de Ledeſma *in tract. de matrim quaſt.* 45 *art.* 5 *circa* 1 *punctum dub.* 3 *verſ. ex prædictis ſequitur, & in ſumma part. de ſacramēt. Matrim. cap.* 6. *dub.* 5 *in fine*, Spino *in ſpeculo teſtamenti. gloſſ.* 1 . *num.* 44. & 86. Fr. Emman *in ſumma tom* . *cap.* 119. *num.* 17. *in* 2. *impreſſ.* Azeuedo *l.* 1. *num* 18. *tit.* 1 *lib.* 5. *noua recopil* & *ibi* Matienſ *gloſſ.* 4 *verb clandeſtin cum.* 3 *in fin & gloſſ* 6 *num* 2 Ceuall. *d quaſt.* 604. *num.* 63. & 7 Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 1 . *num.* 4 Gutier. *de matrimonio, c.* 61 *num* 4 *cum ſeqq.* me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract* 11. *c.* 6 *quaſ.* 14. *reſol.* 3 *in med* Baſil. Pont. *de Matrimon. lib.* 5. *cap.* 6. Hurtado *diſp.* 5 *diffic* Rota *deciſ.* 646 *nu* 1. *part.* 1. *diuers. & in Vicentina matrimonij* 11. *Martij* 1614. *coram bona mem. Dunozetto.* Quamuis contrarium teneant Vega *in ſum. lib* 3 *caſu.* 461. & Iacob de Graſſhis *in deciſ aureis, lib.* 1. *c.* 86. *n* 4 *verſ. ſecunda.*

148 *Quintò* infertur hodie ſtante diſpoſitione Sacri Concilij Tridentin. ſponſalia non tranſire in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus: nam Concilium abſtulit matrimonia præſumpta, & ſolum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non poſſent: ſponſalia autem illa ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus adhuc ſunt præſumpta matrimonia, illi enim de copula quidem teſtificari poſſunt, ſed de conſenſu minimè, cum poſſent accedere ſine affectu maritali: quare niſi adſint verba, quæ hoc explicent copula tantùm inſufficiens eſt poſt Concil Trident. Ita Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quaſt.* 56 *art* . *dub* 2. Sanchez *lib.* 3 *diſp.* 40. *num.* 7. & *lib* 5 *diſp.* 8. *num.* 26. Gutier. *de matrimon. cap.* 40 *num* 1 & *cap.* 8 . *numer* 12. Baſilius Pont *de impedimentis matrimonij*, *cap.* 26. §. 3. *verſ antepenult.* Coninch *diſput.* 22 *dub.* 9. *num.* 57 *ad finem*, Bonacin. *q.* 2 *punct.* 1 *n* 4.

149 *Sextò* infertur, quòd licet Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiuſdem conditionis præſumeretur matrimonium, ex *l. in libera*, vbi gloſſ *ff. de ritu nuptiar.* & gloſſ *in l de concubinatu ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium ſententiam *in cap lator, qui filij ſint leg* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & ſpuriis, cap* 19. *numer* 9. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *quaſt.* 1. *num.* 71 & *conſil.* 199. *à num.* 48. Maſcard. *de probat. concl.* 1011. *n.* 7. Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, ſed nouus conſenſus requiritur, & forma Concilij: ſic Spin. *dict gloſſ.* 15. *numer.* 61. *poſt princip* Matienſ. *in rubr. tit.* 1 *gloſſ.* 1 *num.* 63. *cum ſequentib lib* 5. *noua recopil.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiar lib* 1. *comparat.* 12. *num.* 16.

Septimò infertur, quòd licet traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, quo ſolent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico. arg text. *in cap vidua, de regularibus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num.* 20 *de reſtitution. ſpoliator* Brunel. *in tractat. de ſponſal concl.* 11. *num.* 4 Menoch. *d. quaſt.* 14 *num* 56 hodie tamen, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Matienſ *d gloſ.* 1. *n* 55. *cum ſeq.* Spin. *d gloſ* 15 *num* 65 *verſ. etiam dicendum*, Franc. Molin *d. lib.* . *compar* 13. *n.* 7 150

Octauò infertur contrahentes ſine Parocho & teſtibus, licèt inhabiles dicantur ad ſic contrahendum non manere inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum, vel cum aliis, ſeruata Concilij forma: ita deciſum referunt Menoch *de præſumpt lib.* 4. *q.* 1. *numer.* 101. Matienſ. *d gloſſ.* 1. *d. tit.* 1 *ex num* 39 Franc Molin. *d. differen.* 11 *num.* 158. Petr. Ledeſm. *quaſt.* 45 *art.* 5. Rebel. *de obligat iuſtitia, part* . *lib* . *q* 8 *ſect.* 8 *num* 9. Gutier. *de matrim c.* 61. *n.* 2. & *cap.* 75. *num.* 4. Bonacina *d q.* 1 *punct.* 8. *n.* 47. 151

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & teſtibus deobligari omnes apud quos promulgatum eſt Trident. & receptum, cum ipſum ſtatuiſſet hoc tantum habiturum vim poſt triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligaito arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibuſdam aſſerunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledeſma *in ſumma p.* 1. *de ſacrament Matrimon cap.* 6. *concl.* 4 *dub.* 5. Ceuall. *d quaſt* 604 *num* 143. Nauarr. *conſil* 8 *numer.* 1. *ſub tit. de clandeſt. deſponſat in nouis*, Henriquez *l.* 11 *c.* 33. *n.* 8. Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Matrimō. pag.* 461 *col.* 2. Sanchez *l* 3. *diſp.* 18 *n.* 1. Rebel. *d lib.* 2. *q* 7 *ſect* 3. Gutier. *de matrim c.* 61. *nu* 12 Fr Baſil. Pont. *d cap.* 26. §. 2 *verſ.* 4 vbi aſſerit huiuſmodi reſolutionem non naſci ea eo, quod lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu quæ hanc legem obligare noluit, niſi poſt promulgationem in ſingulis Parochiis factam, trigentoque à publicatione diebus elapſis. 152

Hinc fit eos, qui ſunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, ſi aliò migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſe valide contrahere clandeſtinè, ſeruata quoad fieri poſſit antiqua lege Eccleſiaſtica, ſiue illac tranſeant, ſiue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledeſma *q.* 45 *art.* 4. *puncto* 1. Baſil. Pont *d cap.* 26. §. 2. *verſ. hinc etiam fit eos*, Henriq *lib* 11. *cap.* 8 *num* 8. Rebell. *dict. part.* 2 *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 5. Reginald, *in praxi fori pœnitent. lib.* 41. *num.* 176. Coninch *diſp.* 27 *dub.* 1 *n* 14. Sanch. *dict lib.* 3. *diſput.* 18. *numer.* 28. Gutier. *cap.* 61 *numer* 12. 153

Bonacin.

Bonacin. *d. quæſt. 2. puncto* 8 *num.* 2. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tr. 11. c. 7 q. 17 reſolut. 3. verſ. ſecundo.* Filliuc. *tr. 10. cap. 6. n.* 200. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta l.* 1. *c.* 8 *n.* 8. Hoc tamen limitant Ledeſma, Henriq. Rebel. & alij, niſi eò proficiſcantur, vt nubant non ſeruata lege Concilij Tridentin. & in eius legis fraudem, cum Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem ſibi diſplicere aſſerit Sanch *d. diſp.* 18. *n.* 29. *verſ. cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit validè veroſimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum cauſa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum eſt Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Côcil. præſcriptam. Ita contra Ledeſm. & alios reſoluuntq; Baſil. Pont. *vbi proximè,* Bonacina *d. punct.* 7. *n.* 3. & Sanchez *d. diſp.* 18. *n.* 35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & teſtibus, ſi diuertat ad locum, in quo eſt receptum: licet enim ſit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, abſque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis eſt iſta; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones præſcriptas in eo loco, in quo ipſe celebratur, *l. ſi fundus ff. de euictionibus.* ita Petr. de Ledeſma *q.* 45. *puncto* 3. *ad finem,* Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 18. *n.* 26. Reginald. *lib.* 11. *num.* 176. Coninch *d. diſp.* 27. *dub.* 1. *ad fin.* Bonacina *dict. puncto* 7. *numer.* 5. Nota *ſacram Congreg. Concilij in Ruſſanen. die* 18. *Nouemb. &* 2. *Decembris* 1628. cenſuiſſe *Epiſcopum non poſſe matrimonia inualidare per ſua decreta Synodalia, quæ clandeſtinè & ſine Parocho, & teſtibus contracta eſſent, ſi ibi non eſt promulgatum Concilium Trident. ita vt matrimonia etiam poſt huiuſmodi decretorum publicationem aliter contracta, ſi nullum obſtet legitimum impedimentum, valida, ac firma ſint.*

156 *Decimò* Infertur matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt valide fiat, neceſſarium eſſe conditionem adimplendam coram Parocho, & teſtibus, ſi tamen celebratum fuerit ſub conditione de præſenti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & teſtibus, vel vt Parochus, & teſtes cognoſcant conditionem de præſenti, vel de futuro eſſe adimpletam. Ita Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 47. *art.* 5. *dub.* 7. *concl.* 1. Coninch *diſput.* 29. *dub.* 1. *num.* 15. *& dub.* 2. *num.* 33. Gutiér. *c.* 1. *num.* 7. Bonacina *dict. quæſt.* 2. *puncto* 10. *num.* 22. Contra Sanch *lib.* 5. *diſp.* 8. *num.* 28. Dicit tamen Galet. *ver. matrimon.* deciſum eſſe matrimonium de præſenti coram Parocho, & teſtibus ſub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu conſummatum dici verum matrimonium.

157 *Vndecimò* Infertur non teneri iterum coram Parocho, ac teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdem contraxere, inualide tamen, propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, quia Parochus, & teſtes fuerunt præſentes externo contractui, & eorum præſentia requiritur, quando matrimonium contrahitur ſecundum omnes partes, non verò quãdo ſuppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in ſum. p.* 1. *c.* 208. *n.* 7. Henriq. *lib.* 11. *c.* 1. *num.* 2. Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 70. Alovſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Neapol. deciſion.* 98. *& in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 146. *in* 1. *impreſſ.* Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 23. *num.* 13. Reginald. *lib.* 11. *n.* 183. *ad finem,* Gutier. *cap.* 46. *num.* 15. Bonacina *d. quæſt.* 2. *puncto* 9. *numer.* 4. Rebell. *de obligat. iuſt. part.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 5. *cum ſeqq.* Poſſeuin. *d. cap.* 10. *numer.* 25. Exiſtimat tamen non ſine ratione Baſil. Pont. *dict.* §. 3. *verſ. ego tamen,* nequaquam poſſe ſubſiſtere huiuſmodi matrimonium, niſi iterum ſeruata forma Concil. Trid. celebretur, vel ſuper eo accedat Pontificis diſpenſatio, cum renouatione vtriuſque conſenſus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel ſequuta copula poſt eam cognitionem, eſt enim ſignũ conſenſus: ita reſpondiſſe graues Theologos affirmat idem Baſilius *dict. loco,* vbi cum Paulo Comitulo *reſp. moral. lib.* 1. *cap.* 120. *numer.* 3. aſſerit Clementem VIII. felicis memoriæ per Pœnitentiarium reſpondiſſe eſſe neceſſarium nouum conſenſum vtriuſque coram teſtibus, & Parocho, admonito prius merito de matrimonij nullitate, ſed ad euitandum ſcandalum eſſe diſpenſandum, vt ſecretò inter ſe contrahant, renouato conſenſu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Theſaur. fori Eccleſiaſt. *part.* 2. *cap.* 9. *numer.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & teſtibus contractum, eſſe poſtquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem ſubſiſtente aliquo impedimento occulto publice iuxta formam ſacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt, etſi nullum fuerit matrimonium, eo ſublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obſeruare. Ita deciſum referunt Petr. Ledeſma *quæſt.* 45 *art.* 5. *concl.* 2 *ante vltim. dub* Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 37. Reginald. *lib* 11. *n.* 183. *ad finem.* Ioan. Franciſc Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 3. *c.* 9. *num* 81. *cum ſequentib.* Coninch *diſp.* 24. *n.* 83. Franſc. Molin *d. differ.* 11. *n.* 160. Bonacina *d. quæſt.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. Receptiſſimum enim eſt matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, ſi poſt ratificetur, nõ egere noua ſolemnitate, vt tradunt Nauar. *conſ.* 32. *ſub tit. de ſponſal.* Henric *lib.* 11. *cap* 3. §. 6. Sanch. *dict. diſp.* 37. *num.* 3. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 17. *num.* 39. & dicit Nauar. *conſ.* 14. *in fine, de ſponſ. in nouis,* referente Illuſtriſſimo Cardin. Alciato Propœnit. in Signatura placuiſſe Sanctiſſimo, in huiuſmodi impedimentis occultis, quando matrimonium eſt renouandum, poſſit hoc fieri inter ipſo coniuges ſecretè, & quod non ſit neceſſaria præſentia Parochi, vel teſtium.

Verùm poſt aliquas huius tractatus impreſſiones, materiam huius illationis melius & exactius conſiderantes, nunc videmus illã ita Doctores confundere, vt inde nihil certum ſumere valeamus; quare, ſecluſo caſu impedimenti occulti, exiſtimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, niſi de nouo repetitis ſolemnitatibus Concil. Trid. etiamſi partes permanendo ſimul libere conſentiant: hanc ſententiam inconcoſsè ſequitur Rota coram Seraph. *deciſ.* 900. & coram Greg XV. *dec.* 395. & apud Farin. *deciſ.* 224. *num.* 2. *part.* 2. *recentiſ. in poſthum.* Hurtado *de Matrimon.* 3. *difficul.* 1. *num.* 40. Ratio eſt, quia quoticſcumque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, ſi poſtea ceſſet, opus eſt quòd omnia de integro ponantur, quæ ſunt neceſſaria, & de eſſentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in ſuis relect. Theologicis relect.* 7. *de matr. in* 2. *puncto p.* 1. *verſ. In contrarium, num.* 9. *& tribus ſeqq.* Nauar. *conſ.* 14. *de ſponſalib.* tum quia vbi conſenſus requiritur certo tempore, prout requiritur ex diſpoſitione Concilij tempore, quo Parochus eſt præſens, nunquam retrotrahitur.

trotrahitur , nec poteſt deſeruire ſulemnitas per prius ſequuta ; quoniam ille debet concurrere de tempore actus,nec poteſt ab eo ſeparari,neque innare poteſt fictio,aut retrotractio,cum nõ fiat quando actus eſt omnino nullus,Bart. *in l obſeruari num.9 ff. de offic.Proconſ* Alex.*conſ.78.n.24 lib.7.*Dec.*in l.ſemper,qui non prohibet,num. 16.ff.de regul.iuris*;quia tunc retrotractio non inuenit principium conſeruabile, Bald *in l fin num.2.C ad Velleian.*tum quia ratificatio reconciliat ea , quæ pendent ab animo, ſed non ea, quæ pendent ex aliqua forma,iuxta doctrinam Bald. *in l mancipia C de rebus alien.*quem in materia matrimonij ſequitur Rota apud Farin. *decis.293 n.4.p.1. recentiſſ in poſthumis :* tum denique,quia eadem ſulẽnitas eſt neceſſaria in ratificatione contractus , quæ requiritur in celebratione contractus , Tiraq. *de retractu lign.§.1.gloſſ.10.nu 90.*Rota *d deciſ.293 n.4.in princ.*

158 *Duodecimo* infertur expreſſionem, vel ratificationem conſenſus non eſſe neceſſariò faciendam corã Parocho,& teſtibus,vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum , quia Concilium Tridentin. requirit præſentiam Parochi,& teſtium,vt contractus validè celebretur ; contractum vero infidelium valide celebratum fuiſſe ante baptiſmum ſupponendum eſt , neque videtur neceſſaria præſentia parochi,& teſtium,vt matrimonium infidelium poſt ſuſceptum baptiſmum fiat Sacramentum , ſed videtur ſufficere expreſſio noui conſenſus, vel ratificatio præcedentis, qua poſita fit Sacramentum matrimonij,& recipitur ſacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia , niſi aliquod matrimonium Canonicum ſit , quo matrimonium prius contractum ſuſtineri minime poſſit. Vide Fr Emman. *in ſumm. part.1.cap. 230.num.1.*Nauar.*conſ 4. in fine, ſub titul.de pactis in 1.edit.& conſ.2.in fine,de conuerſ infidel in 2.edit.*Sanchez *lib.2 diſput.9.num.1.* Rebel.*lib.2.quæſtion 6. numer.5.*Gutier *cap 42.num.6.*Bonacina *d.qu.2.punct.... num.6.*

159 *Decimotertiò* infertur præſentiam Parochi, & teſtium requiri,vt matrimonium celebratum per Procuratorem ſit validum ; nam inualidè abſque Parocho , & teſtibus celebrat Procurator ; ſicut etiam inualidum eſt matrimonium contractum per litteras , quando illud non innoteſcit Parocho, & teſtibus : quando verò per litteras traditio,& acceptatio vtriuſque contrahentis innoteſcit , validum fit matrimonium.Ita Henriq.*lib.11.cap.2.n 6.* Sanch.*lib 2. diſp.12.num.3.& lib.3 diſp.8.n.24.* Coninch.*diſp.24. dub.9.num.78.*Gutier *de matrim c 45.* Bonacin.*d.q.2. puncto 5 num.5.*Vgolin.*de poteſtate Epiſcopi c.15 § 10. num.4.verſ.quæ.* Victorel.*in notis ad Poſſeuin. d.c.10. num.49.*

De pœna Parochi , qui Matrimonio clandeſtino interfuerit.

160 CONtra Parochum,vel quemcumque alium Sacerdotem Regularem,aut ſæcularem, qui matrimonio clandeſtino interfuerit , impoſita eſt pœna triennalis ſuſpenſionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis non interſit, ſi ſciens talia matrimonia non prohibuerit ; ita definitum eſt *in cap.vltim. § fin. de clandeſt. deſponſat.* in hæc verba, *Sanè ſi Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempſerit aut quilibet etiã Regularis,qui eis præſumpſerit intereſſe , per triennium ab officio ſuſpendatur,*
161 *grauius puniendus, ſi culpa qualitas poſtulauerit* † Hæc triennalis ſuſpenſio non eſt ipſo iure lata,ſed ferenda à iure,vt indicat verbum illud, *ſuſpendatur* ; quod cum ſit futuri optatiui modi,reſpicit hominis actum, & iudicis miniſterium ; reſoluunt Muneta *de diſtribut quotid p.3 q.7.n.21.*& in noſtris terminis Sanch. *lib.3.diſp.48.n.2.*quos Ego ipſe refero *in meis Remiſſ. de dictionibus,& clauſ.dict.343.*

Difficultas autem non modica eſt, an hodie Con- 162
cil.Trident.*dict.cap.1.*in illis verbis ibi.*Inſuper Parochum* , &c. voluerit corrigere, & derogare conſtitutioni *d.cap. vlt.* quoad pœnam triennalis ſuſpenſionis impoſitam Parocho aſſiſtenti matrimonio clandeſtino;quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem,qui cum minore teſtium numero, quàm duorum, matrimonio clandeſtino interfuerit , eſſe grauiter arbitrio Ordinarij puniendum ? Verior ſententia tenet pœnam ſuſpenſionis triennalis non eſſe ſublatam , ſed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præſumptionem coërcendam,quia Concil.Trid.*d c.1.paulò poſt princ.* expreſſe fatetur ſe velle inhærere veſtigiis Concil.Lateran.vnde deſumptum eſt illud *c.vlt* tum quia quãdo diuerſæ pœnæ infliguntur diuerſis legibus contra idem delictum,nec apparet vtra earum alteram corrigat,vtraque ſeruanda eſt,ex Bar. *in l.1.nu 1 ff. de vi bonor rapt.*recepto per Clar.*in pract.crimin.§.fin q.85. n.5.*Ant.Gom.*tom.3.var.c 1.n 38. verſ.quarta concluſ.* tum quia lex non in vno caſu extenditur ad alium caſum per legem antiquam , ex doctrina Bart.*in leg. Marcellus n.6 ad Trebel.* quem refert Armendariz *in proœm ad addit. in recopil legum Nauarræ nu.36.*Quibus,& aliis fundamentis ita tenent Verac.*in append. ad Specul.dub 11.in fine,*Maiol *de irregul lib.23 c.17.* Salzed *ad Bernard.in pract.c.76.verſ.octauo non eſt obliuioni,*Fr.Emman.*in ſum.p.1.c.221.n.4.in 2.edit.*Petr. de Ledeſma *in ſum p.1.de ſacr.matrimonij.c 6.concl.4. dub.16.*Coninch *diſp.27.n.84.*Sanch.*lib 3.diſp.48.à n.3.*Franciſc.Molin.*de ritu nupt lib.2 differ.11 n.147. cum ſeq.*Mar.Alter.*de cenſuris tom.1.diſp 11 de ſuſpen. c.5.in princ.*

Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti 163
aſſiſtendi matrimonio clandeſtino,non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram , quia Concil. ſolum ſuſpendit Parochum,vel alium Sacerdotem coniungentem,vel benedicentem alienos Parochianos,nec exprimit dantem licentiam,mandantem, vel conſulentem,cenſura enim lata in committentem aliquod delictum non obſtringit mandantes,conſulentes,vel aliter conſenſum præſtantes , niſi in Canone id exprimatur. Quare ita tenent Sanch *d.lib.3. diſput.49.* Mar.Alter.*d.c.5.verſ.ſecunda principalis quæſtio.*

Quæret aliquis an Parochus triennio ſuſpenſus, 164
qui interfuit clandeſtino matrimonio , ſi eodem triennio durante aſſiſtat alteri ſimili coniugio , ſuſpendatúrque iterum triennio , hoc poſterius triennium confundatur cum priore , vel incipiat completo priori triennio ? Cui ſic interroganti poterit reſponderi,tempus poſterioris ſuſpenſionis incipere ſtatim à die ſententiæ iudicis imponentis poſteriorem ſuſpenſionem triennalem,niſi iudex declarauerit in ſententia,vt incipiat finito priori tempore : ita Mar.Alter.*d. cap.5. verſ.tertiò dubitari,*Sanch.*d.lib.3. diſp.50.*

Deinde dubitari poteſt,an Parochus ſuſpenſus ab 165
officio , quod interfuerit clandeſtino matrimonio, ſit conſequenter ſuſpenſus à beneficio ? Quicquid verò ſit de illa quæſtione,an ſuſpenſus ab officio,ſit ſuſpenſus à beneficio. Id noſtrum oppoſitum ſolum attendens , verius duco ſuſpenſum ab officio qui

interfuit

interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſum à beneficio, quia text. in dict. cap. vlt. ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe ab officio; & ita reſoluunt Mar. Alter. d. c. 5. verſ. quartò dubitatur. Sanch. d. lib. 3. diſp. 51.

166 Ab hac ſuſpenſione triennali non valet Epiſcopus diſpenſare, vt reſoluunt Conar. de ſponſ. p. 2. c. 6. in princ. num. 14. Bernard. in pract. cap. 76 num. 3. in vltim. impreſſ. Henriquez lib. 13. cap. 39. §. 3. Sanch. d. lib. 3. diſp. 52. per totam, Mar. Alter. d. cap. 5. verſ. quintò. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 40. Non obſtat ſuſpenſum à iure, eo quòd ſibi abſolutionem non reſeruauit, poſſe ab Epiſcopo abſolui; quia id eſt intelligendum, vbi ſuſpenſus eſt à iure indefinitè, nullo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adiicitur, vt in caſu præſenti; nam Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, Gutier. canon. lib. 1. c. 5. num. 6. Nec etiam obſtat c. nuper, de ſentent. excomm. quia loquitur in ſpecie de excommunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſeruata, permittitur Epiſcopo, & Parocho, vt infrà dicemus; quod non habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

167 Adeò verum eſt non poſſe Epiſcopum hac triennali ſuſpenſione abſoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. ſeſſ. 14 de reform. c. 6. id ſibi permiſſum ſit: quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur delictum deductum ad forum contentioſum, Sanch. d. diſp. 52. n. 4. Mar. Alter. d. c. 5. 2. propè fin.

De obligatione Parochi Matrimonio aſſiſtentis.

168 PRoprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, præſentibus duobus vel tribus teſtibus, factíſque denunciationibus, vel illis omiſſis de forma præſcripta à Concil. vt ſupra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. lib. 31. num. 175. Coninch diſp. 27. dub. 5 num. 74. Gutier. cap. 68. ad fin. Bonacina d. quæſt. 1. punct. 8. num. 40. Aliàs ſi omittat, grauiter peccabit, vt reſoluit Baſil. Pont. de impedimen. matrim. c. 16. §. 2. verſ. ex quibus, condit. 6. Attamen quando Parochus certus eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit Bonacina d. n. 40. & ita contrahentes tenentur declarare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit Parochus de eo, & teſtes ferre teſtimonium poſſint, ex eodem Baſil. d. loco condit. 3.

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens, vtatur aliquibus verbis in eius celebratione, quia Trident. in clauſula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez l. 1. verſ. præterea neceſſarium eſt, titul. 3. lib. 5 Ordinam. pag. 39. Petr de Ledeſm. de matrim. quæſt. 43. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. artic. 5. punct. 3. ante primũ dub. 4. concl. 1. & in ſum p. 1. de Sacram. matr. cap. 1. concluſ. 25. in fin. Henriquez lib. 11. cap. 2. num 7. Sanch. lib. 3. diſput. 38. num 4. Segur. in directorio iudicum Eccleſiaſt. part. 2. cap. 15. num. 52. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. cap 9 num. 36. Ceuall. d. quæſt. 604. num. 53. Franciſc. Molin de ritu nupt. lib. 2. differ. 12. num. 125. Baſil. Pont. vbi proximè condit. 7. Coninch. diſputat. 27 dub. 4. num. 45. Reginald. lib. 31. num. 175. Sayr. deciſ. 61. ſub tit. de ſponſalib. Cened. practic. & canonic. quæſtionum lib. 1. quæſtion. 30. numer. 18. Gutier. de matrim. cap. 69. num. 4. Campanil. in diuerſor. Iuris Canonici rub. 1. num. 50. Bonacina d. quæſt. 1. puncto 8. num. 39. vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto eiuſdem Trident. ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1. vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. vel ſaltem vti aliis iuxta ritum, & conſuetudinem patriæ.

Vnde omiſſionem horum verborum, *Ego vos in matrimonium coniungo*, &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ reſoluunt Sanchez lib. 8. diſput. 18. num. 7. Coninch. num. 45 Gutier. num. 16. Bonacina num. 39. verſic. Rogabis dictis locis. Verùm omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptũ, melius tenent Henriq. lib. 11. cap. 2. § 1. Rebell. lib. 2. q. 7. ſection. 1. num. 4. Salzed. ad Bernard. d. c. 76. litt. B, verſ. ſecundò. 176

Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiuſmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confeſſionem, indignè recipiant Sacramentum, & per conſequens peccatum mortale incurrant, prout reſoluunt Fr Emman. Sanchez, & alij citati Gutier cap. 83. num 1. & à Bonacina de Matrimon. quæſtion. 3. puncto 9 num. primo, verſ. 6. † Non committunt tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus adminiſtrant, quia ſolum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. lib. 3. diſputat. 6. num. 4. Sayr de Sacramen. in genere lib. 2. cap 7. quæſt. 1. art. 5. Bonacina de Sacramen. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 1. num. 10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confeſſionem præcipientis; quia conſilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet; vt reſoluunt Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 2. c. 9. n. 49 Baſil. Pont d. § 2. verſ. quibus condit. 1. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 2. n. 12. 171 172

Matrimonium ne contrahatur impediri poteſt, donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint. Symbolúmque fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit: ita Barthol. à Ledeſm de matr. dub. 11. quem ſequitur Vega lib. 1. ſumm. caſu 211. & faciunt quæ adducit Baſil. Pont. de Matrimon. libr 5. cap. 36. num. 8. Verùm non licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamẽ ſuauiter, & abſque violentia, ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenent Sanch d. lib. 3. diſp. 15. ſub n. 19. Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 11. cap. 14 n 7. Ioan. Sanchez in ſelect. diſp. 28. num. 9. Homobon. de Bonis de examine Eccleſ. p. 3. tract. 23 cap 11 q. 53 reſol. 1. Diana mor. reſolut. p. 4 tract. 4 reſol. 85. & plures per Sacram Congreg. ſuper negotiis Epiſcoporum fuiſſe deciſum refert Aloyſ. Ricc in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 618. in prima impreſſion. & reſolut 576. in 2. editione Certum eſt enim non eſſe obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, itavt ſit peccatum mortale hoc committere, Bonac de legib diſp. 3. q. 6 punct. 1. n 14. Sanch in decalog. l. c. 3. n. 3. Suar. de fide diſp. 13. ſect. 5. n. 8. Diana mor reſol. p. 2. tract. 2. miſcel. reſol. 14. 173

Parochus etiã debet habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat, prout præcipit Concil. Trident. dict. cap 1. prope fin. & tenent Fuſch. de Viſitation. lib. 2. cap. 3. num. 26. Nauar. in manual. 174

manual.cap.62.num.79.verſ.5. Poſſeuin. de officio Cu-
rati cap 6.num.44.& cap.11.num.42. Azeued.l.8.n.2.
titul.1.l.3.noua recopil. Ceuall d.queſt.504.n.138.
Baſil Pont d.§.2.verſ.ex quibus, condition.9. Henriq.
lib.11.cap.7.§.4.Rebello p.2.lib 2.q.7.nu.6.Coninch.
d.diſp.27.num.74.Thom.Valaſc. alleg iuris tom 1 alle-
gat.72.num.106.Homobon.de humana vita ſtatib.p.1.
c.34.in fine,Nicol Genoa de priuata ſcriptura lib.5.q.6.
Molfeſ.in ſum.tract.4.cap.8.n.68. Et cum hæc ad ſo-
lemnitatem Sacramenti pertineant propter finem
neceſſarium vitandi lites, obligant ſub mortali,San-
chez lib.4 diſp 15.n.22.Reginald lib.31.n.242. verſ.
verſ. vltim Gutier.de matr. c.60 n.9. Baſilios Pont.
vbi proximè, Poſſeuin.d.c.12.n.44.Nald.in ſum.verb.
Parochus n.20.

175 Vnde iure nouiſſimo mortuis teſtibus, & Paro-
cho, ſolo huiuſmodi libro abſque aliis probationi-
bus matrimonium contractum plene probari di-
cendum eſt, quia in hoc Curati fides, & induſtria
fuit electa à Sacro Concil.ita Bellet.diſquiſit clerical.
part.2.tit.de clerico teſte,§.1.num.9.Maſcard de probat.
concl.672.num.18.cum ſequentib.Mar Antonin variar.
reſol.lib.1.reſolut.ſin caſu 33.verſic nihilominus. Caual-
can deciſ.12.ſub n.12 verſ.& liber Parochi,p.2.Franc.
Molin.de ritu nupt l.b 1.compar.9. d n.35. & tenuit
Rot.Roman deciſ.75c.n.10 p.1. & in Colonien ſtatuti
20. Februar. 1581.coram Rebuſterio. quæ eſt impreſſa
deciſ.340.p.2.in nouiſſimis, quam refert Aloyſ.Ricc.
in praxi fori Eccleſiaſtici dec.249.in 1. impreſſ.& reſol.
218.in 2 edit.

176 Sic etiam ex libro baptiſmi à Parocho confecto,
quis baptizatus,& illius ætas probatur,vt per Capu-
taquen in deciſ.714.n. p 1.Bellet d.§.1.n.10. Mandoſ.
ad regul.18.Cancellar.q.10.à num.1. Menoch. de præ-
ſump.lib.1.q.51.n.53.Viui.deciſ.184 n.15.lib 1 Franc.
Molin.dicta compar.9.num.41.Veral deciſ.124.lib.1.
Aloys.Ricc.dicta reſol.218.n.5.& Neapol. deciſ.258.
n.6.p.4 Farin.fragmen.crimin.verb ætas n.141.Pobatur
etiam origo,Rebuff.de pacif.poſſeſſ.n.217 .Gonzal.ad
reg.8 Cancel.gloſſ.9.§.1.à n 105. Piaſec.in praxi noua
Epiſcop.p.1.c.1.n.9.Huiuſmodi liber de baptizatis te-
nendus,& faciendus eſt à Parocho, in quo nomina,
& cognomina ipſorum ſint deſcripta,parentúmque,
ſi de legitimo matrimonio nati ſint,cum nominibus
patrini,vel patrinorum,die,menſe, & anno;ita Fuſc.
de Viſitat.lib.2.c.3.n.24.

177 Sic etiam ex libris eorũdem Curatorum mortem
probari,excommunicationem, ac ſepulturam tenent
Menoch.d.q.51.n.53.cum ſequen.Caldas Pereira in l.
ſi curatorem verb.minoribus n.33. cum ſeq. Ioſeph.Lu-
douic.Peruſ deciſ.55.num.7. Fuſch d cap.31.num.18.
178 Franc Molin. d.compar num.39. † Videant Parochi
modo fidem de his liberis facere debeant; nam in
Curia Archiepiſcopali Neapolitana quendam Paro-
chum, qui fidem fecerat de ſolemnizatione matri-
monij inter quaſdam perſonas, referendo ſe ad li-
brum matrimonij, cum poſtea perquiſito hoc libro
non reperiretur ſolemnizatio, iudicatum fuit cri-
men falſi incurriſſe,quia vero cum torqueretur,nihil
confeſſus fuit,ſed grauiora contra ipſum indicia ex-
tarent, ſuſpenſus a cura per quinquennium diffiniti-
ua ſententia condemnatus fuit,vt refert Aloyſ Ricc.
in praxi fori Eccleſiaſtici,deciſ.729. in 1.edit & reſolut.
607.in 2.edit.

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 CONtrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne
cohabitent hortatur Concil. Tridenti. ſeſſ 24.
de reform.matrim.cap.1.his verbis:Præterea eadem S.
Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacer-
dotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non co-
habitent:quod cùm non præcipiat,ſed hortetur,libe-
ram voluntatem excitat,& non obligat, cap.vltim.in
fine 4.diſt.gloſſ.verb ſtatuta in cap.1.vbi Abb. num.9.
& Felin.num.10.de conſtit.quia†Concilij natura eſt, 180
vt quamuis excitet, ad liberandum, non tamen
obligat ad ſequendum, vt multis citatis probatur in
libello de principiis vtriuſque iuris, lit.C.n.50. Quare
†peccatum mortale non eſſe ante Eccleſiæ bene- 181
dictionem matrimonium conſummare, ſublato
ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ,maximè
ſi probabile adſit incontinentiæ periculum, reſol-
uunt Nauar. in manual. cap. 22.numer.83. Couar.de
ſponſalib.part.2.cap.7.§.2.num.2.Vitald. in candelab.
aureo part.1.de matrim n.254.Victor.in ſumm.de ma-
trimon n.267. Ludou. Lopez in inſtruct conſc. p.1.de
Matrim.cap.36.verſ deinde diſceptari ſolet. Perez l.1.
verſ.quæri poteſt,tit 1.lib.5.Ordin. Fuſch.de viſit.lib.2.
cap.3.num.21.Matienſ in rubr.titul.1.gloſſ.1. num.98.
lib.5.noua.recop.Petr.de Ledeſma de matr.quæſtion.45.
art.5 puncto 3.dub.1.& in ſum part.1.de Sacr Matrim.
c.6.concl.7. propè fin. Spin. in ſpeculo teſtament gloſſ.
15 princip.n.18. Cened ad Decretal collect.49 n.3.&
pract.ac canonic.quæſt.lib.quæſt.30. propè fin. Henriq.
lib.11.cap.5.§.7 in fine, & cap 7.§.3. & cap.16.§.2.
Rebell.de obligation.iuſtit.par.2.l.2.q.7.n.2.Coninch.
de Sacram & cenſ.tom.2.diſputat.17.n.71.cum ſequen.
Baſil.Pont de impedimentis Matrim.cap.26.§.2.verſ.ex
quibus, condit.4. Franciſc.Leo in theſauro fori Eccleſ.
part.2.cap 9.num.1.verſ.nam licet, Sanch.de Matrim.
lib.3.diſp.12.Gutier.eodem tract.cap.48 n.3.& c.106.
num.13.Bonacina quæſt.4.puncto 6.numer.1 in fine,&
num.4.verſ.rogabis quarto,nouiſſimè Marcel Vulpe in
d.praxi cap.15.num.23. † Excipe niſi adſit contem- 182
ptus, vel ſcandalum, iuxta præcepta in materia de
ſcandalo, vel lata ſit in ea diœceſi excommunicatio-
tio contra oppoſitum facientes, ita Baſil. Pont vbi
proximè,& intendit Henriq.dict.cap.16.§.2. & cum
in his caſibus peccatum eſt,tantum peccabitur pri-
ma vice, quia ea prohibitio non eſt niſi vt debitus
ordo conſommandi ſeruetur, & reuerentia benedi-
ctionibus debita, præmittendo eos priori copulæ
quæ matrimonium legitimè conſummatur,qua habi-
ta ſeruari amplius non poteſt;ſecus autem eſt quan-
do conſummatur Matrimonium ante denunciatio-
nes, quia ea prohibitio eſt propter impedimenti ti-
morem,quod per denunciationes detegi poteſt, quæ
ratio militat etiam in ſequentibus copulis,ita Sanch.
d.diſp 12.n.11.

Qui ſemel contraxit matrimonium, & mortuo 183
primo coniuge aliud iniit, non tenetur in ſecundo
Matrimonio recipere benedictiones; etiamſi fortè
primum Matrimonium fuerit inualidum,quia bene-
dictiones non reſpiciunt nuptias, ſed perſonas. Ita
Nauar.in man cap.22.num.83. Perez lib.1. verſicul eſt
alia pœna.titul.1.lib.5.Ordin.Mozz.de contract.titul.de
Matrimon.cap de naturalib. Matrim.num.10 Menoch.
de arbitrar caſu 417. n.2. Cened.ad Decretal. collect.
49.num.1.Coninch. diſput.27.dub.8.num.72.Gutier.
c.106.num 14.cum ſequentibus, Sanchez lib.7.diſp.82.
num.15.Rebell.lib.3.quæſt.20. num.3. Bonacina dict.
quæſt 4.puncto 6.n.4.Hurtado diſp.5.diffic.28 num.84.
Semper tamen ſeruanda eſt legitima diœceſis con-
ſuetudo Poſſeuin.de officio Curati cap.10.nu.48. ita vt
quamuis prohibeantur ſponſi benedici, ſi vnus eo-
rum, qui contrahit ſecundas nuptias, receperit be-
nedictiones, quamuis alter nunquam recepiſſet ex
conſuetudine licet vtrumque benedicere,nec cenſe-
tur ea benedictio iterari, quia ipſa per ſe datur ra-
tione

tione coniugis nunquam benedicti, Henriq, *lib.*11.
184 *cap.*16. §. 5 *lit M.* Verùm † conſuetudo generaliter
recepta obtinuit, quod ſi fœmina ſolùm oondum
fuiſſe benedicta, poſſet tunc beoedictio ſolemniter
fieri. Ita Couar. *de ſponſalib.part* 2, *cap.*8 §. 11. *num.*2.
Greg. *l.*2. *verb. no deuen ſer velados, tit.*11. *p.* 4. Salzed.
*ad Bernard.c.*74. *lit.B*, Marc. Anton. Genueſ. *in pract.*
*Archiep.Neapolit.cap.*59. Mar. Alter *de cenſur.tom.*2.
*diſp.*11. *de ſuſpenſione c.*4. *verſ tertio dubitatur*, Aloyſ.
Ricc *loco infra citando* 313. *in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiuſmodi benedictiones fieri debeant. Quibuſdam placet noo integrum eſſe vtriuſuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, ſed id eſſe parochi mulieris. Ita Fuſc. *de viſitat.lib* 2. *cap.*3. *num* 21. Caualcan *p.*2. *deciſ.*12. *à num.*21. Ceuall. *communium contra commun.q.*604. *numero* 148 Sed Ego exiſtimo ſufficere Parochum vtriuſuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clauſula petitur à Concil. *dict.cap.*1. vt proprius Parochus interſit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: ſed ad illud ſufficit Parochus vtriuſuis contrahentis, vt ſuprà dictum eſt *hac alleg. num.*19. ergo & ad hoc Quare ita reſoluunt Cened. *ad Decretal.collect.*81. *num.*8. Sanchez *lib.*7. *diſp.*82. *num* 4. Armendariz *in addit.ad recopilat.legum Nauarra lib.*4. *tit.*5. *l.*1. *de Matrim.in declarat.num.*12. Gutier. *de Matrim.cap.*106. *n.*8 & 9. Bonacin. *dicta q.*4. *punct.*6. *num* 3.

Benedictiones coniugales non poſſunt niſi inter Miſſarum ſolemnia fieri, *S. Congregat. Concil in Biſauren.*13. *Iulij* 1630. Et Parochus proprius debet accipere eleemoſynam ratione Benedictionis, & non alius, *S.Congreg.Rituum in Acherontin.*25. *Ianuarij*, 1602.

Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, abſque Parochi licentiâ, quam pœnam incurrat?

186 Quæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis impertiens, caſu non permiſſo? Reſpondetur, ab officio, & beneficio ſuſpenſum ad Apoſtolicam Sedem mittendum eſſe, cum litteris Epiſcopi, prout diſponitur *in cap.*1. *de ſecundis nuptiis*, quæ tamen omiſſio ad Romanam Curiam ſublata fuit per *Extrauag.conſtitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt Couar. *d* §. 10. *num.*2. *verſic. eſt tamen*, Salzed. *ad Bernard.cap.*77. *lit.*C, Henriq. *dict.cap.*16. §. 2 *lit.* Q. Sanchez *dict diſp* 82. *num.*28. Mar. Alter. *d.cap.*4, *verſ quinto* Et quamuis aliqui teneant prædictam ſuſpenſionis pœnam locum habere tantùm vbi conſtante priori Matrimonio Presbyter ſecundas nuptias benedicit: ex quorum numero ſunt Couar. *dict.*§.11 *num.*1. & ab eo citatis, ac etiam Aloyſ Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.*369. *num.*2. *in* 1. *edit.* &
187 *reſolut* 313. *in* 2. *edit.* Verius tamen eſt † Sacerdotem huiuſmodi ſuſpenſionem incurrere, ſi benedicat ſecundum Matrimonium, etiam diſſoluto primo, vt oſtendit text. *in cap. vir autem, de ſecundis nupt* ibi *cū alia vice benedicti ſint*, ſequuntur Mar. Alter. *dict. cap.*4. *verſ.ſed primo*, Salzed. *dict.cap.*77. *lit. D*, Mar. Anton. Genuenſ. *dict.cap* 59. *in addit.* Sanchez *dict. diſput.*82 *in fine*, Vgolin *de poteſtate Epiſcopi cap* 15.
188 §. 12. *num.* 6. † Quæ quidem pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio lata *in dict.cap primo, de ſecundis nuptiis*, non infligitur ipſo, iure, quia præcipitur ibi vt ipſum ſuſpenſum remittat abſoluendum ad Pontificem; quaſi dicat, *ipſum ſuſpende, & vbi ſuſpenderis à ſolo Pontifice poteſt abſolui*, & reſoluunt Bernard. *dict. cap.*77. *num.*2. Couar. *dict.* §. 11. *num.*2. Clar §. *final.quaſt.*75. *verſ.Sacerdos*, Henriquez *lib* 13. *cap.*39. *num.*3. & *dict. cap.*16. §. 2. Nauarr. *cap.*25. *num.*137. Mar. Alter. *dict. cap.*4. *verſ. ſecundo*, Marc. Anton. Genuenſ. *dict.cap.*59. *in addit.* Perez *l.*5. *colum.*5. *verſ. intelligas, tit.*1, *lib.*5. *Ordin.* Fr. Emman. *in ſum. tom.*1. *cap.*241. *in fine*, Sanch. *dict. diſp.*82. *num.*27. Gutier. *cap.*106. *à num.*16. Quamvis arbitraria tantùm pœna eſſe puniendum Clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem aſſerant Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureu p.* 1. *lib.* 2. *c* 82. *num.*2. *in fine*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 427. *num.*8. Perez *dict.verſ. intelligas*, Ceuall. *dict quaſt.*604. *num.*235. Salzed *dict. cap.*77. *lit. F, verſ. in hoc delinquens*, Aloyſ. Ricc *d reſol* 313. *num.*1. Vgolin *d.*§. 12. *num.*6. *in fine.*

Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit con- 189
iungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, diſponit Concil. Tridentin. *dict. cap.*1. his verbis. *Quòd quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat alterius Parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentiâ Matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario eius qui Parochi, Matrimonio intereſſe debeat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.* † Hanc ſuſpen- 190
ſionis pœnam ne dum ad officium, ſed etiam ab beneficium extendi poſſe reſoluit Franciſc. Molin. *de ritu nupt lib* 2. *differ.n.* 149. quoniam in grauibus id regulare eſt, ex gloſſ *in Clem.cupientes, de pœnis & in c.latores, de Clerico excommunic. miniſt. & gloſſ.final in c. paſtoralis, de appellat.* Couar. *de ſponſ. p.*2. *cap.*6. *in princip num* 13. Perez *in l. prima, verſic. eſt etiam alia pœna, tit.*1 *lib* 5. *Ordinat.* † Ab hac ſuſpenſione non 192
ſolùm Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius poteſt abſoluere, vt reſoluunt Sanchez *lib.*3. *diſp.*52. *num.*4. & Mar. Alter. *d.c.*5. *in fin.* Contra. Franc. Molin *dicto loco num.*156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia miniſtrantes, 193
ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his Parochialis Preſbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, quam ipſo iure incurront per Concil. vbi proximè, ipso facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata *in Clem.* 1. *de priuileg.* cum ſuſpenſionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in caſu de quo agimus, non videatur ſuſtuliſſe veterem aliis legibus impoſitam, vbi vtraque ſoſtineri poteſt, vt ſupra probauimus Quare hanc ſententiam tenent Nauar *conſil.*1. *num.*7. *ſub tit. de pœnis in* 1. *edit. & conſ.*10. *ſub tit. de conſtitut. in* 2. *edit.* Majol *de irregularitat.lib.* 3. *cap.*25. *num.*12. *verſ. clandeſtinum*, Vgolin. *dict.*§.11. *num.*8. Sanchez *lib.*3. *diſput.*48 *num.*8. & 9. Mar Alter *dict.diſput.*11. *cap.*4. *verſ ſed quæret*, Fr. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat.tom.*1. *quaſt.*48 *art.*2. quicquid contrarium teneant Henriq *lib.*13. *cap.*38. §. 2. *in com.lit.E*, Soar. *de cenſur. diſputat.*12. *sect.*4. *num.*13. Sayr. *eodem tract lib.*4. *cap.*15. *num.*1. Bonacina *de Matrim.quaſt.*4. *punct.*6. *num.*8. & *de cenſuris, diſput.*3. *quaſt* 6 *puncto* 5. *num.*19. *in fine*, Fr. Baſil Pont. *dict cap.*26. §. 1. *verſ.ex quibus, condit.*10. & §. 6. *in princip.* Nec obſtat quòd leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Conſtitutionis, quia hoc intelligendum eſt, vt inquiunt Ioan Anan. *in c.vlt.ad finem, de colluſ deteg.* & Nauar *d.conſ.*10. in pœnis, quæ ab ipſo iure inferuntur, non in iis, quæ ipſo iure incurruntur, vt eſt excommunicatio illa *d. Clem.*1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictionéſque nuptiales non ſunt facienda.

193 A Prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitum eſt, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cùm tunc incipiat Aduentus, & Quadrageſima more Romano, decidit Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reformation. matrimon.c.*10. & plures Doctores ad hoc refert Cen *ad Decretal.collect.*22. quibus adde Matien.*in rubric.tit.*1 *gloſ.*1.*n.*147.*l.*5.*noua recopilat.*Henriq.*in ſumm.lib.*11.*cap.*16.§.2.Petrus de Ledeſma *in ſumm.part.*1.*de Sacram. Matrimonij cap.* 50.*conc.*8.*dub.*1.*verſ.el tercero*, Reginald.*in praxi fori pœnit lib.*31.*n.*188. Bonacina *de Magno Matrimonij Sacramento quæſt.*1.*puncto* 14. *num.*4. Sanchez *de Matrimon lib.*7.*diſp.*7.Poſſeuin.*d cap.*10.*n.*25. *verſ. quæritur.*

194 Verum tamen eſt de licentia Ordinarij poſſe dictis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait gloſſa communiter recepta *in c.Capellanus,de ferijs*.nam matrimonium prohibetur per Eccleſiam in Aduentu, & Quadrageſima, quoad ſolemnitates, traductionem ſcilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout deciſum referunt Galet.*in margarita caſuum conſcientiæ, verb. matrimonium,pag.*163.*col.*1. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt p.*2.*c.*9.*n.*57.reſoluunt Sanch.*num.*12. Reginald.*n.*188.Bonacina *n.*1.*dictis locis*, Coninch *de Sacram diſp.* 30 *de Matrim dub.*3.*n.*36, Aloyſ.Ric. *in deciſ.Curia Archiep Neapol.deciſ* 9.*p.*4.Vnde poſſe Epiſcopum ex magna cauſa concedere vt his temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, ſi commodè fieri poteſt, fiat ſecretò, & ſine populi frequentia, reſoluunt Emman.Sà *verb.matrimonij impedimenta non dirimentia, num.*12.*in fine*,Sanch.*d.lib.*7.*diſp.*7.*n.*6. Alzedo *dict. part.* 2.*cap.*7.*num.*42.

195 Conſummare Matrimonium antea contractum his temporibus non eſt prohibitum, cum Iura non loquantur de conſummatione. Ita Nauar.*in manual. cap.*22.*num.*71.Sanchez *dict.diſput.*7.*num.*21.Card. Bellarm.*lib.*5.*de Matrim.cap.*31.Coninch *diſput.*30. *dub.*3.*ad finem*,Reginald.*d lib.*31.*n.*189. Quamuis
195 † prædictis temporibus vetitum ſit Matrimonium contrahi, ſi tamen de facto contractum validū erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter prout deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.*4.*tit.*15.*l.*1.*de Matr.in declarat num.*10. reſoluunt P.Sanchez *d diſp.*7 *à num.*3 Matienſ.*dict. gloſ.*1.*num.*147.Cened.*d.collect.*22.*num.*2.Bonac.*dict. num.*4.Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curia Archiep Neapol.deciſ.*8.*num.*3.*p.*4.

197 Vltra prohibitionem de qua ſupra, etiam matrimonium licitum non eſt, neque abſque peccato cōtrahi poteſt tempore interdicti, vel à perſonis interdictis, & oſtenditur ex principali, & certiſſima reſolutione in hac materia, quod ea ſolum Sacramenta tempore interdicti licita cenſeri debent, quæ ſpecialiter à Iure conceduntur, ſed matrimonium vnum eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, denique nullibi permiſſum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non eſt; accedit quia ratio neceſſitatis, quæ in aliis permiſſis conſideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla neceſſitas poterit occurrere, vt matrimonium tunc, & ſtatim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam ſi deferatur, Eccleſiis debitus honor ſubtrahitur, neque hæreſes pullulant, nec creſcit indeuotio populi, quæ ſunt rationes conceſſionis factæ *in cap. alma mater,de ſent.excomm.lib.*6.vt in principio exprimit: ita Vgolin *de cenſur.tab.*5.*cap.*8.§.3.*num.*1. eumque ſequitur, & laudat Sayr.*eodem tract. lib.*5.*cap.*7.*n.*43. ac etiam P.Suarez *tom.*5.*diſp.*33.*ſect.*2.*à num.*51.late diſputans *à n.*46.ſequitur etiam Bonacina *de cenſ. diſp.*5.*puncto* 2.§.3.*n.*7.

Verùm communis ſententia eſt in contrarium 198
reſoluens quòd licitè & indiſtinctè Sacramentum Matrimonij, quoad ſui ſubſtantiam contrahi poteſt tempore interdicti, atque ita tam in Eccleſia, quàm à perſonis ſpecialiter interdictis, ſolet hæc doctrina deduci ex gloſ.*verb.Sacramentis in d.cap alma*, ſequitur Abb.*in cap.non eſt,num.*8.*de ſponſal.* vbi Alexand. de Neu. *num.* 21. & poſt alios antiquiores Nauar. *in manual.cap* 27.*num.*179. Couar *in d. cap. alma part.* 2. §. 2.*num.*7.*verſ. Matrimonij autem*, plures refert Henriq *in ſumm lib.*13.*cap.*45.§.3.Tolet.*lib.*1. *cap* 53.*n.*3. Sa *in aphoriſm. verb. interdictum num.*17. Fr.Emman. *quæſt reg.tom.*2. *q.*109.*art.* 3. latè tuetur poſt multos quos refert, Sanch. *de Matrim lib.*7. *diſp.*8. *à num* 2. latiſſime Mar.Alter.*de cenſur. tom.*2. *diſp.*4.*c.*7. Auil. *de cenſur.p.*5.*diſp.*4.*ſect.*1 *dub.*6. Zerola *in praxi Epiſcopali part.*1. *verb. interdictum*.§.4. plures afferentes rationes; *prima* eſt ex gloſſ. *d verb. Sacramentis*, quod
† reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti 199
gratiam conferunt, non ita matrimonium; ſed falſa eſt, & hæretica hæc doctrina: cùm enim matrimonium vnum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis neceſſariò conferre gratiam dicendum eſt ex Trident. *ſeſſ.*7.*de Sacram.in genere can.*1.& 6. & de ipſo matrimonio definit idem Trid. *ſeſſ.*24. *can.*. & ex Florent. I. & Colonien. ac receptiſſima Theologorum ſchola comprobat Couar. *de ſponſal part.*2. *cap* 1.§.1.*n.*31 & ex ſanctis Patribus latè probat Idoc. Cocc. *in ſuo theſauro Christiano tom.*2. *lib.*9. *art.*2. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 15. *princip. num* 15. Sayr. *de Sacrament. in genere lib.* 1. *cap.* 2. *quæſ.* 2. *art.*4. *verſic. quod verò ad matrimonium*, Petrus de Ledeſma *in ſumm. part.*1 *de Sacram Matrim cap.*1.*concluſ.*1. & 19.Card. Bellarm.*tom.*2.*de Matrim.Sacram. lib.*1.*cap.*5.*arg.*12. Valent *tom.*4.*diſputat.*10. *quæſt.*1.*punct.*5. Gutier *de Matrimon. cap.* 42. Bonacina *eodem tract. quæſt.* 2. *puncto* 1. *num.*2. Franciſc.Molin. *de ritu nuptiar.lib.*2. *different.*18.*num.*5.Henriquez *in ſumm.lib.*11. *cap.* 8. *in princip.*Sanch.*de Matrimon.lib.*2. *diſp.*10. *à num.*2. Rebell. *de obligat. Iuſtit. part.* 2. *lib.*2. *quæſt.*3. Valer. Reginald *in praxi fori pœnit.lib.*31.*cap.*1 *à num.*2.Coninch.*de Sacrament. tom ſecundo diſp.*24. *dub.ſecundo, à num.*5.

Quare reiecta illa ratione, aliiſque à prædictis 200
Doctoribus congeſtis, primam ſententiam veriorem duco, non obſtantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione ſigillatim reſpondendum eſt. *Primo* prædictæ communis ſententiæ Auctores dicunt ſpeciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Chriſto Domino excellentia Sacramenti fuerit illuſtratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quàm Sacramenti perfectio, ſempérque vti contractus naturam retinet, & verus contractus ſua ſpecialia ſortitur impedimenta, nec ad inſtar aliorum Sacramentorum prohiberi ſolet, vt poſt alios aduertit Sanchez *dict. diſp.*8.*n* 5. Cui obiectioni reſpondeo, quod licet contractus ſit, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt, Sacramentum efficitur; ita vt in nullo inſtanti perfecti contractus ratio poſſit conſiderari, in quo Sacramentum non ſit, vt notabiliter reſoluit Sanch.

Sanch *d. lib. 2. diſp.* 10 *num.* 6. quare licet dum ſit, ex eiſdem cauſis componatur, quibus conſtat in genere contractus, quia tamen eodem inſtanti, quo perficitur, ſtatim ſit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur ſine ſpeciali legis conceſſione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permiſſis.

201 *Secundò* pro ſua ſententia conſiderat Auil. contra primam quam ſequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes ſunt proprij ipſius miniſtri, vt ex D. Thom. Bellarm. Henriq. & aliis reſoluit Sanch. *dict. lib.* 2. *diſp.* 6 *num.* 2. Cui Conſiderationi reſpondeo, quòd licèt ante Trident. *ſeſſ.* 24 *de reformat Matrim. cap.* 1. aliquam habere videtur probabilitatem, poſt illud non ita, cum iam matrimonium ſine præſentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non eſſe proprium matrimonij miniſtrum Parochum, ſed ipſos contrahentes, ex reſolutis per Sanch *dict. lib* 2. *diſput.* 6. negari tamen non poteſt concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrare, & conſequenter legem Canonicam, quæ eam formam præſcribit addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluiſſe ne fiat interdicti tempore, bene conſiderant Henriq. Vgolin. *n.* 1. *in fine*, Sayt. *n.* 45 *dictis locis*.

202 *Tertiò*, pro ſua opinione etiam adducunt auctoritatem tex. *in cap. Capellanus, de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam ſententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi poſſe, iuxta *cap ſignificaſti, de eo, qui duxit in matrimonium quā polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus eſt receptiſſima omnium concluſio, ex adductis à Sanchez *lib* 7. *diſput.* 9 *n.* 2. Sed prædicto tex *in c Capellanus*, reſpondent Vgol. & Sayr. procedere ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, cuius meminit. Sed facilius reſpondebis quæſtionem de qua in eo text. non fuiſſe de tempore interdicti, prout cenſura eſt Eccleſiaſtica, ſed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde iſtæ inciperent, & iuxta hunc ſenſum ait Romanam conſuetudinem eſſe, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id eſt, non obſeruatis vllis feriis: vnde generalitas hæc terminos habiles ſupponit circa ea, quæ ſpecialiter non decidit, ita vt ſenſus ſit poſſe matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg *l. qui teſtamēto* 20. *in princ.* ibi, *ſi aliud nihil impediat, ff. de teſtam.* & generalem doctrinam gloſſ. *in cap.* 1. *de conſtit. & in l.* 1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Et ad illud de

203 excommunicato reſpondendo dico † potius contra communem retorqueri; nam verius eſt matrimonium ab eo contractum validum quidem eſſe, idque ſolum probat tex. *in d. cap. ſignificaſti*, non tamen licitè contrahi, ſed potiùs in peccato; vt ex D. Anton. Palud. Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 8. *num.* 3. quare eodem modo cōcludendum eſt prædictis non obſtantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi poſſe.

204 De ſponſalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi poſſe; ratio enim Sacramenti, ob quam ſecundum noſtram reſolutionem matrimonium eo tempore prohibitum eſt, apertè deficit in ſponſalibus; ſunt enim purè contractus humanus; atque ita aduertit Vgolin. *d. cap.* 7. §. 3 *num.* 1. Sayt. *d. cap.* 7 *n.* 40. Mari. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 4. *c.* 7 *in princ.* Neque his terminis applicari poteſt reg. text. *in l. oratio, ff. de ſponſ.* quòd prohibito matrimonio prohibentur ſponſalia: non procedit enim data diuerſa ratione, quæ in propoſito requiritur, vt benè explicant Conan. *commen. Iuris Ciuilis lib.* 8. *c.* 2. *nu.* 5. Menoch. *de præsūpt. lib.* 6. *q.* 93. *n.* 7 Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 51. *n.* 9.

De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores conſtanter tenent illas licitè fieri poſſe tempore interdicti, vt eſt Angel. *verb. interdictum* 6. *num.* 30. & alij relati à Sanch. *d. diſp* 8. *num* 9. rationem ſumentes ab illa communi ſententia, quam impugnauimus, aſſerente Matrimonium licitum eſſe, vnde colligunt benedictiones tanquam ipſius acceſſorias licere debere, ex reg *cap acceſſorium, de reg iur. in* 6. Contrarium tamen reſoluunt communiter reliqui omnes, vt conſtat ex Palud. D. Anton. Cou. Henriq Vgolin. & infinitis aliis relatis à Sanch. *d. diſp.* 8. *n.* 10. Sayr. *d c.* 7 *n.* 41. Bonacina *d.* §. 3. *n.* 9. ex ea ratione, quia ſecundum veriorem ſententiam, quam ſequimur, ſi Matrimonium eſt prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non conceſſa aduerſariorum communi ſententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Miſſæ, vt in Miſſ. Rom. ſcribitur, & conſequenter continent officium Eccleſiaſticum, quod tempore interdicti prohibitum eſſe conſtat. 205

Dubium tamen reſtat in hac materia dicendum, an ſcilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater* §. *adijcimus, de ſent. excom lib.* 6. Negatiuè reſpondent Vgol. *d. c.* 7. §. 3 *in fine*. Sayr. *d. c.* 7 *n.* 41 *in fine*, ea ſcilicet ratione, quia licet Diuina, ſeu Eccleſiaſtica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debēt tamē Laicos excludi, vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium ſententia, poſt gloſ. *verb. interdictis in d c adijcimus*, quam *ibi* ſequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia ſcripſerunt, vt aſſerit Cou *part.* 2. §. 1 *num.* 4. Nauar. *num.* 174. Vgolin. 54 *numer.* 1. Henriq. §. 3. Sayr *num.* 24. Suar *diſputat.* 34. *ſect.* 1 *à num.* 21. Auil. *diſputat.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concluſ.* 1. *dictis locis*, ampliantes non ſolum ab integris officiis diuinis, ſed etiam à qualibet eorum parte laïcos eſſe excludendos, ita vt neque ad faciendam obligationem in medio Miſſæ, neque extra Eccleſiam ad pacem ſint admittendi, tempore quo in Miſſa dari ſolet, & ideò cum huiuſmodi Matrimonium ſine præſentia laïcorum, quales ſunt contrahentes, contrahi non poſſit, neque dari benedictiones, rectè ſequitur moderationi, *dict.* §. *adijcimus*, in hoc propoſito locum non eſſe, quamuis contrarium teneant poſt Syluest. Couar. *dict. part.* 1. §. 2. *num.* 7. *verſ Matrimonij* Auil. *d diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub* 6 *concl.* 4 Henriq. *cap.* 44. §. 1. *lit. D*, & alij, quos ſequitur Sanch. *dict. lib.* 7. *diſp* 8 *num.* 11. qui nō effugit vim prædictæ rationis, ſed magis ei ſuccumbit, dum ex Henriq. reſpondet intelligendum eſſe Vgol. & Sayt. reſolutionem ſi contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud eſt quàm concedere ſecundum Iuris rigorem dari non poſſe benedictiones cum ea moderatione, vt reſoluit Vgol. & alij, qui eum ſequuntur. In Eccleſia autem ſpecialiter interdicta apud vtriuſque opinionis Auctores eſt indubitatum dari non poſſe benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch. *d. diſp.* 7. *num.* 12. quia moderatio illa ſolum obtinet in interdicto locali generali, non in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt notauit gloſſ. 206

verb. Eccleſiis in dict. §. adiicimus, quam omnes ibi ſequuntur. Per contrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ex alio capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi conſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. Matrimonij, c. 10.* receptiſſimum eſt, vt comprobant Vgolin. *cap 8. §. 10.* Couar. Henriq. Viuald. & alij, quos refert Sanch *d. diſp. 8. num. 15.* Sayr. *d. c. 47.* Auil. *dict. dub. 6. ad finem*, Mar. Alter *dict. c. 7. verſ. ſecundò dubitatur.*

107 Hæc pauca, quæ quotidiana ſunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Epiſcoporum conueniunt iuriſdictioni, cætera autem, quæ de Matrimonij Sacramento deſiderari poſſunt, ſunt latiſſimè in multis libris de hac editis tractata, qui ea ediſcere cupit, conſulat Verac. *in ſpeculo coniug.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Matrim.* Maticnzo *tit. 1. lib. 5. nouæ recop.* Card. Bellarm. *in ſuis controu. tit. de Matrim.* Iul. Salazar. *de Matrim diſſolut.* Franciſc. Anton. Oliuer. *de nullitate Matrim.* Iacob. Nauclant. & Anton. Cont. *de Matrimoniis clandeſtinis irritãdis*, Gregor. de Valentia, *de Matrimonij indiſſolubili vinculo.* Fernandez *in examine Theologiæ Moralis part. 2. cap. 15. cum ſeqq.* Vincent. Filliuc *quæſt moral tract. 10. de Sacram. Matrim.* Petr de Ledeſma *in ſpeciali tr. de Matrim. & in ſua ſum part. 1. de Sacram. Matrim.* Henriq. *in ſumm lib. 11. de Matrim.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Matrimonium*, Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Matrimonij impedimenta, & verb. Matrimoniales diſpẽſationes*, Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 2. diſp. 21 cum ſeqq* Ioan. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 19. de ſponſalibus, & Matrim.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ p. 2. l. 3. de contractu Matrimonij*, Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 31. de Matrimonij ſacramento*, Ioan. Petr. Fontanella *in tr. de pactis nuptialib. ſiue capitulis Matrimonialib.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis*, Fr. Baſil. Pont *in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouiſſimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*, & Ioan. Gotier *in ſpeciali tract. de Matrimonio*, Bonacina *in tr. de magno Matrimonij Sacramento*, & nouiſſimè Gaſp Hurt. etiam *de matrimonio.* Omnium latiſſimè tribus tomis totam hanc materiam elegãter tractauit doctiſſ. Thom Sanch. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod ſuper omne nomen eſt, titulo præſignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Epiſcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpẽſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem.*
2 *Diſpenſare in Iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere.*
3 *Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio cum cauſa cognitione ab eo, qui habet poteſtatem Diſpenſandi.*
4 *Diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſario cauſæ cognitionem, & expreſſionem.*
5 *Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio.*
6 *Diſpenſatio ceſſat, ceſſante cauſa.*
7 *Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris ſtrictéque intelligenda.*
8 *Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum.*
9 *Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus.*
11 Cap cui licet. 53. de reg. Ior. lib. ſexto *non procedit in diſpenſationibus, ſed tantùm in his, quæ propriè, & abſolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap ex parte 17. de decimis *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum, non poterit ſimplex poſſidere.*
15 Cap. per venerabilem, verſ. autem, qui filij ſint legitimi, *declaratur.*
16 *Epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum: poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuris abſolutionem non reſeruauit.*
18 *Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſari, quando eis expreſſe, vel tacite conceditur diſpenſandi facultas.*
19 C. delicti, de tempor. ordinat. *declaratur*,
20 Cap nuper, verſ. in ſecundo, de ſententia excommunicat. *declaratur.*
21 *Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè vel expreſſè.*
22 *Diſpenſatio Epiſcopis quandò tacitè concedatur.*
23 *Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro.*
24 *Cõcilij decreta expreſſa egent Põtificis derogatione.*
25 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpenſationẽ,*
26 *Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare?*
27 *Conciliaris Conſtitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere ſumpta nihil aliud eſt, quam iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem, vnde diſpenſatores dicuntur illi, quibus ſpiritualia, aut temporalia intra ſingulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc. 12.* ibi, *quis putas eſt fidelis diſpenſator*, Paul. 1. *ad Corinth 4. ſic nos exiſtimet homo, &c. & c. 6. diſpenſatio mihi credita eſt*, faciunt text. *in l. diſpenſatori 51. & in l. diſpẽſatorem 62. ff de ſolut. l. e vrbana 166.* & *ibi* Alciat. *ff. de verb ſignif.* docent D. Thom. 1. 2. *q. 97. art. 4. & 2. 2 q. 88. art. 10.* D. Anton. 2. *part. tit. 11. cap. 2. §. 6.* Syluest. *verb. diſpenſatio q. 1.* Sot *de iuſtit. lib. 1. q. 1. art. vlt.* Couar. *de ſponſalib. p. 2. cap 6. §. 9. num. 1.* At verò † attento Iure noſtro *in cap. de multa, ad finem, de præb & in cap propoſuit de conceſſ. præbendæ, & in c. & ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* & paſſim alibi, diſpẽſare idem eſt, quod à legibus ſoluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legibus*, Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. diſpenſatio.* 1 2

Diffinitur autem diſpenſatio, quod ſit Iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſãdi; ita *gl. eſſ. penult. in princ. in cap. requiritis, §. niſi rigor., quæſt. 7.* recepta communiter ibi, vt per Nauar. *in c. quem pœnitet, num. 7. de Pœnitent. diſtinct. 1. & in man. prælud. 9. numer. 13.* Couar. *dict. num. 1.* Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat n. 1.* 3

pag-

pag.179.Monet de diſtributionibus quotidianis.part 2. quæſt.14.num.2.Fr Emman quæſt. Regul.tom.2.q.46. art.1.Aloyſ.Ricc in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.260. in 1.edit.& reſol.227.num.2.in 3.edit.Iacob.de Graffiis in aureis deciſ.part.1.lib.2.cap.31. num.2. Sayr. in claui Regia lib 6.cap.11.à princip. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo Iuris Pontificij,c.17. de diſpenſat. Sāctiſſim. Epiſcop.in princip. Cardinal. Tuſch.practicar. concluſ. litt.D. concluſion. 457. Suar. de legibus lib.6.cap.10. num.7. Cardoſ.in praxi Iudicum, & Aduocat.verb.diſpenſatio,n.1 Fr. Ludon. Miranda in manuali Prælat. tom 2.q.30 art.1.Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.7. à num.1.

4 Verùm hæc diffinitio, quamuis ſit communiter recepta,non videtur admittenda,quia per illam ſolùm Ius commune,non verò particulare, velut municipale,aut ſynodale, relaxatur;ſiquidem hoc Iuris communis,appellatione minime continetur, cap. 1. de conſt lib.6.Deinde comprehēdit etiam ſolùm diſpenſationes emanentes ab inferiotibus, in qoibus neceſſariò cauſæ cognitio, & expreſſio præerequiritur,vt in Concil. Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.18. ibi,cauſa cognita,& ſeſſ.14 de reform cap.7 ibi, cauſa cognita, itaut non valeant ex gloſſ.vltim.in fine,ibi, vel dic. &c. in cap. litteras, de conceſſ.præbenda. gloſſ. vltim in princip.in c.1.de ætate, & qualit.lib.6. gloſſ.1. per textum in cap. 2. de ſchiſmaticis, Menoch. vbi multos refert,conſil.15.nu.15. Nauar. in conſil. vltim. num.4. de ſimonia, poſt alios Gutier. canonic. lib. 1.
5 cap.19.numer.5. † Quod enim fit ſine cauſa,dicitur potius diſſipatio,quam diſpenſatio,vt B. Bernardum referendo,dicit Curt.ſen.conſ. 19. Aggredior num.6. Socin iun.conſ.120.num 28.volum.2. & ideò requiritur cauſa, quia per diſpenſationem vulneratur Ius publicum,vt dicit Put.Rota Roman.deciſ.3. lib.2. re-
6 fert Aloyſ Ricc.in praxi aurea, reſol.410.n.3.Et† ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio, Archidiac.in cap.1.per illum text.poſt princip.55.diſtinct c.vltim. in fine, 77. diſt gloſ.in cap.poſt tranſlationem verb. ceſſante, de renunc.cum aliis citatis a Ric.dict.reſol.410. numer.8. Sanch de matrim.lib.8.diſp.30. num.14.intelligendo cum Diana moral.reſolut.part.1 tract 10.reſol.41. quæ tamen cognitio, & expreſſio in diſpenſationibus à ſupremo Principe emanantibus neceſſariò non requiritur,ex Rebuff vbi ſuprà num.9 aduertit Suar de Relig tom.1.tract 6 lib.6cap 9.num.1.Dic.ergo, quod diſpenſatio ſit legis,ſeu Iuris alicuius per legitimum.Superiorem relaxatio. quæ diffinitio videtur magis cōgruere materiæ,de qua agimus, & effugere difficultates,de quibus ſuprà.

7 Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti Iuris, ſtrictèque intelligenda,cap. 1.& cap. 2.de filiis Presbyt.lib.6.cap non poteſt,de præben.eodem libro cap. quod dilectio, de conſang. & affin.l.ex pacto in princip.ff de vulgari,& pupillari.Iaſ.in l.re coniuncti,num.178 ff de legatis 3. Matienſ.l.10.gloſſ.1.num.7. tit.8. lib.5. nouæ recopil.Monet.d.q.14.num 5. Mar. Antonin. variar. lib.1.reſol.19.num.14.& lib.4.reſol.1.num.18. Cardoſ. in praxi iudicum,verb.diſpenſatio,n.9. & 19. Campan. in diuerſ.Iuris Canon.rub. 11.cap.13.n.90. Fr. Ludou. Miranda d.q.30 art. 12.concl.2. Brunor.in locis cōmunibus,verb.diſpenſatio,num.9.Aloyſ.Ricc.d.reſol.227. num.3.& d reſol.410 num.4 Sanchez d diſp.1. num.3. Gironda de priuilegiorum explicatione, numer. 111. cum ſequentibus; nam diſpenſatio vocatur vulnus, quia per eam Ius ipſum vulneratur,c.ipſa pietas 23. quæſt.4.

Et licèt diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus cenſea-
8 tur ad omnia conſequutiua ad illud vnum, vt per gloſſ.verb. plures in cap. quia in tantum de præbendis Sayr de cenſuris lib.7 cap.14. num.21. plenè Sanchez dict.lib. 8.diſput 1. numer.19. tamen † diſpenſatione 9 facta ad vnum effectum,vel in vno defectu,ad alios non extenditur, Afflict.deciſ.320.num.12. Rota diuerſ deciſ.133.part. 1.quam refert Ricc. dict.reſolut. 227.num.6.Burg de Pace l.3.Tauri num.221 cum ſequentib.Gironda d loco num.151. vbi limitat quando diſpenſatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis,& acceſſorij; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi; vel quando proprietas verborum extenſionem requirit;aut quando diſpenſatio eſt fauorabilis ex cauſa neceſſaria, vel eſt neceſſaria ex fauorabili cauſa, & quando alicui data eſt poteſtas diſpenſandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur,nec quidem fit extenſio ad cauſam minorem,licet maiorem habeat rationem,vt per Panorm.in cap ad aures num.7.de reſcriptis,Nat. conſ.163.n.5.Aloyſ.Ricc.d reſol.227.n.7. Et dicit D. Felician.de Vega nunc Archiepiſcop.Mexican.in relect.c.& ſi clerici.§.de adulteriis n.84 de iudic.

Argumentum enim de maiori ad minus non ha- 10
bet locum in diſpenſationibus,Cou.de ſponſ p.2.c.8. §.8.num.11.Molin de primogen.lib.2.cap.4.numer. 48. & ſequen.Brunor.a Sole in locis commun.verb. diſpenſationes ſunt odioſa,Suar. deciſ.268.n 10 & 11. Cald. Pereira de nomin.emphyt.q.11.num.65. Gutiér.canon: lib.2 cap.15 n.12.Rendina in prompt.recept ſent. tom. 1.tit.29.n.12.Molina de Iuſtit. tract.2. diſp.591. n.2. Sanch.d.diſp.1.n.31.& diſp. 24.n.17.lib 8. me citato in hoc loco. Ibanez Faiardo ad cap. tanta, qui filij ſint leg.memb.1.n.91.

Sic etiam reg. cui licet 53.de regulis Iuris lib.6.non 11
procedit in diſpenſationibus,ſed tantum in his,quę propriè, & abſolutè à Iure communi conceduntur. Iaſ.lib.3.num.41.ff de conſtit. Principum,Felin.in cap. poſtulaſti.n.9.de reſcriptis,Paul.Æmil.deciſ.8.n.6.p.1. Campan.d c.13.n.92. Rebuff.in praxi tit.de diſpenſat. ad plura num.64.

Hinc intelligitur text.difficilis in cap.ex parte 27. 12
de decimis, omiſſis nàmque variis intellectibus de quibus Couar. lib.1.variar cap.17.numer.13. Gutier. Canon.lib.2.cap.21.à num.116.Fortun in §. & quid ſi tantum,num 164. Rebuff.de decimis, quæſt.14 à princ. Suar.de Relig tom.1.de decimis, quæſt.13. à numer. 4. Menoch.conſil.33.à numer.2.dicendum eſt text.illum non agere de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali, circa decimas recipiendas; ſed magis de conceſſione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum ſuarum, & ita ſenſus eſt, cùm tibi conceſſum ſit, ſimiliter à Iure communi, de quo in cap.cùm contingat,verſ vnde de decimis,quod maius eſt, † nempè vt percipias decimas de labori- 13
bus,& minus cōceſſum eſſe videtur. nempe vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure ſpeciali:nam in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet,cap.fin de tranſlat.Prælati,c.cui de non Sacerdotali,de præbend.in 6. cum ſimilibus,Sanchez d diſp.1.n.31.Ioan.Andr. in c.ea quæ, de reg.Iuris in 6.vbi dicit,quòd ex diſpenſatione Monacho conceſſa,vt poſſit beneficium Curatum obtinere,minimè poterit ſimplex poſſidere,& Nat.conſ.504. non ſum neſcius num.4.& 5 aſſerit quòd † diſpenſatio 14
Monacho facta ad beneficium Curatum, non porrigitur ad ſimplex,refert Aloyſ.Ricc ind praxi reſolut. 410.n.5.

Obſtat maximè text.in c per venerabilem, verſicul. 15
quod autem, ibi, quod in maiori conceditur,licitum,eſſe,

videtur & in minori, qui filij ſint legitim, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, ſeu diſpenſationis arguit de maiori ad minus; cui variis modis reſpondent ſcribentes; alij etiam diſtinguunt inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt in his poſterioribus procedat *d.cap.per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquirunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad ius naturale, ſecundum quod omnes homines legitimi naſcebantur. *Auth.quibus modis naturales efficiantur ſui*, §. *illud*, notat gloſ. *verb. alpha in cap ab exordio* 35. *diſtinct.* recepta, vt per Mantuam *dialogo* 85. At verò in prioribus, ſcilicet odioſis, procedat communis ſententia negatiua, & Iura pro eo adducta. Ita Abb. *in cap.ad aures n.* 8. *de reſcript.* Dec. *in c. & ſi clerici*, §. *de adulteriis à num.* 91. *de iudic.* Sanch. *d. diſp.* 1 *num.* 31. quorum ſententiam videtur ſequi Suar. *de legib.lib.*8. *cap.* 27. *à numer.* 2. Sed contra hanc diſtinctionem multis inſurgit Felin. *dict.num* 9. *verſ limita ſecundò*, tum quia omnis diſpenſatio ex ipſo, quod à Iure communi recedit, odioſa cenſeri debet, & exorbitãs, ac proinde reſtringenda, *l ſingulare.ff. de reg iur reg quæ à iurè communi, de reg iuris lib.*6 Alij igitur diſtinguunt inter legitimationem, quam fatentur odioſam, & reſtringendam, ſicut diſpenſationem, & inter poteſtatem legitimandi, de qua intelligunt *dict.c.per venerabilem*, quam inquiunt eſſe fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap.vlt de ſimonia* Ita Couar. *de ſpõſa. lib.*2. *p.cap* 8. §. 8. *num* 6. & alij, de quibus Sanchez *d.lib.*8. *diſp.*2. *num.*1. Sed non ſatisfaciunt, quia text. *in d cap. per venerabilem*, non ſolùm de poteſtate agit legitimandi, ſed etiam de ipſa legitimatione facta, vt patet, ibi, *cùm in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequẽter intelligitur in temporalibus diſpenſatum*; & deinde, quia vt bene Alciat. *lib.*5. *Parad.c.*16 fruſtrà diſtinguitur inter poteſtatem legitimandi, & ipſam legitimationem, vtrum etiam poteſtas illa fauorabilis ſit, vel odioſa, non aliunde expendi poteſt, quàm ex fine, ſeu effectu, propter quem conceditur, vel in quẽ dirigitur. Quare reiectis his & aliis, facilis, & verus ſenſus eſt argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in d.cap.per venerabilem* non eſſe Pontificis, ſed patris petenti etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæſtionem noſtram dicendum eſt liberum non eſſe Epiſcopis diſpẽſare in his, quæ per Canones & ius commune ſtatuta, aut prohibita ſunt, repugnantes reg *cap. cùm inferior, de maior. & obed.* quomodo enim Epiſcopi, quippe qui licèt Prælati, ſubditi tamen, & inferiores reſpectu Romanorum Pont. & Conciliorum vniuerſalium, & illorũ Canones ſiue decreta, ſuprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præſertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare? nullatenus certe, nullaque ratione credibile eſt Epiſcopis ſiue ſimilibus Prælatis competere talem diſpenſandi poteſtatem, vt ratiocinatur Anguian. *de legibus lib.* 2. *controu.* 3. *num.* 1. Qua in re Doctores aliquas exquiſierunt reſolutiones: quidam enim exiſtimauerunt Epiſcopum in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poſſe ex rei natura, & ex ipſo Iure diuino intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali ſuper omnem Orbem Chriſtianum, niſi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare tex. *in cap.nuper* 59. iuncta gloſ *verb.non retinuit, de ſententia excommun.* ex quo regulam tradunt ſcribentes omnes, quod quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluendi † Epiſcopis videtur conceſſiſſe, ſecundùm Nauar. *in man.c.*27. *num.* 39. Anguian. *d.lib.*2. *contr.* 3. *numer.*25. plenè Gutier. *can lib.*1. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *tom.*5. *diſp.* 6. *ſect.* 4 Sayr *de cenſ.lib.*2. *c.*19. *à num.*2. Hinc gloſ. *in cap.in quibuſdam, de Pœnit.verb.diſpenſatum*, explicãs verba textus in fine, ibi, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit quòd poteſtas diſpenſandi intelligitur conceſſa Epiſcopo, ſi illam Papa ſibi expreſsè nõ reſeruauit; idem confirmat gloſ. *verb.diſpenſatum in cap poſtulaſti, de cler.excom. & in cap.clerici, verb moniti, eod.tit. & in c.excommunicamus*, §. *credentes, verb. Apoſtolica, de hæret.* facit gloſ. *verb. interdicta, cap. cùm illorum* 32. *de ſent excommun.gloſ. penult.verſ.de diſpenſatione, in cap. requiritis.*1. *q.*7. intendit tex. *in cap ad honorem, de auctoritate, & vſu pallij*, ibi, *in plenitudinem*, & ibi, *in partẽ*, iuncto *cap.*1. *de officio Ordinarij*, ibi, *in ſuis diœceſibus liberam*, & ibi, *ſecundũ quod Canones cenſent*, & ex doctrina Archid. *in cap.licet Canon, de elect in* 6 quam probant Abb & alij *in cap.& ſi clerici*, § *de adulteriis, de iudic.* cũ multis relatis per Cott. *in memorab. verb. Epiſcopus*, & tanquam indubitatum tradunt Victoria *de matrim. part.*1. *num.*7. Pelag *de planct. Eccleſ.lib.*1 *cap.*10. *verſ. in his*, vbi teſtatur Communem; poſt Sot. Abulenſ. & alios ſequitur Henriq. *in ſum lib.*10. *de Sacram Ordin. cap.*15. *nu.*2. *litt D*, *& de Matr.lib.*12. *cap.*5. *num.*1. *in com lit N*, Ceuall *quæſt.*127. & poſt multos Sanch *de Matrim.l.*1. *diſp.*61. *num.*1. Suar. *tom* 4. *de pœnit.p.*2. *diſput.*25. *ſect.*1. *num* 14. *& de legib.lib.*9 *cap* 14. *ſub num.* 1 *& tom.*1. *de Relig.de voto l.*6. *cap.* 21. Leſſi. *de iuſtit.l.*2. *cap.*40. *dub.*13. *num.*103. Caſtr. Palao *in opere morali tract.*3. *diſp* 6 *puncto.*4. Trullench *in expoſit. Bulla Cruciata l.*1. §.7. *cap.*3. *dub.*6. *num.*3. *& dub.*15. *n* 1. Fr. Ludou Miranda *in man.Pral.tom.*1. *q.*30. *a.*10. *concl.*2.

Vtrùm alij aliter ſentiunt, & longè veriorem atteſtantur eſſe ſententiam, quæ docet Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſsè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas; ita reſoluunt gloſ. *verb.ſuſpenſos in cap. cupientes.de elect.in* 6. Card. *in cap.dilecti in princ de temp. ordin.* Abb *d.*§. *de adulteriis n* 6. vbi Dec. *num.*6. Anton. *p* 1. *tit.*17. *cap. vn.*§ 20. Suar. *comm.opin verb. Epiſcopus, n.* 134. Selu. *de beneſ.p.*4 *quæſt.*7. Rebuff *in praxi tit. de diſpenſ.ad plura num.* 27. Mandoſ. *regul.*13. *Cancell. quæſt.*6. *n.*6. Aluar. Pelag. Luſit. noſter *de planctu Eccleſ.lib.*1. *cap.* 50. *col.*1. *verſ.in ipſis*, vbi laudat tenentes hanc partem, licèt contrariam communiorem appellet, late Anguian. *citato loco*, Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. diſpenſatio num.*14. nec citato *in hoc loco* Alzed *de præcellent. Epiſcop.dignit p* 1 *cap.*7. *num* 1. *cum ſeqq.* Borgaſ. *de irreg.* 3. *par.tit.de diſpenſatione Epiſcoporum n.* 10 Vgolin. *de poteſtate Epiſcop cap* 57. §.1 Mar. Alter. *de cenſu.tom.* 2. *diſput.*8 *cap* 3. *verſ ſed controuerſia.* Ex quibus conſtat hanc eſſe hodie magis communem & receptam ſententiam, licèt olim contraria magis communis fuerit; pro qua ſententia vltra regulam *d.c cùm inferior.de maioris. & obed. & Clem.ne Romani, de elect.* cum ſimilibus, quibus habent † inferiores non poſſe tollere ius Superioris; maximè pro hac 16
parte facit tex. *in d.cap dilecti*, ibi, *diſpenſatio à Canone minimè ſit permiſſa*, quæ verba ſatis euincunt Epiſcopum, vel Archiepiſcopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus in quibus diſpenſatio à Canone permittitur eiſdẽ, & ita conceditur expreſsè, vel tacitè: aliter enim ſi ſecundum contrariam ſententiam Epiſcopi, & ſimiles poſſint diſpenſare in caſibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Epiſcopo non permittatur, aut non concedatur à canone diſpenſatio in eo caſu, adhuc ille poſſet diſpenſare, niſi ſpecia-

tim

tum prohibetur, & conſequenter ad conueniendum Epiſcopum,& improbandum diſpenſationem,de qua textus ille agit,debuit Pontifex dicere, quod diſpenſatio in eo caſu à Canone nun eſt prohibita, quod tamen non dicit, ſed & conuerſo, nempè quod diſpenſatio à Canone non eſt permiſſa.

20 Nun obſtat text *in dict.cap.super, verſ. in ſecundo* ibi,*ex quo condi.tor Canonis*, &c. quod eſt præcipuum contrariæ ſententiæ fundamentum; quia vltra illa, quæ ad illius intellectum tradunt poſt alios Couart. *in cap.Alma mater part.*1.§ 12.*nu.*5.*&* 6.& Duen.*reg.* 252.reſpondetur text. illum procedere in abſolutione ab excommunicatione, quæ à diſpenſatione, de qua agimus,differt, & faciliùs concedi ſolet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat,& datur periculum animæ, argum. *cap. cum illorum* 32. *verſ.primò ſi fuerint*,vbi gloſ *verb. ignorat, de ſenten. excommunic.* quod in diſpenſationibus non contingit, vt tradit gloſ.*dict.verb.ſuſpenſos*,& poſt Burgaſ. notat Gutier.*canon.lib.*1.*c.*3.*n.*4. *&* 5. late & eleganter Anguian.*d.lib.*2.*contr.*3. *num.*28.*&* 29. intendit Concil.Trid *ſeſſ.*24.*de reform.c.*6.ibi,*diſpenſare*,& ibi, *abſoluere*.

21 Abſoluere tamen legem diſpenſandi facultatem facere Epiſcopis aliquando expreſse, provt in ſpecie *cap.ſanè clericis contingat. & cap.penultim in fine, de elect.& cap.cum ex eo* 14.*de election in* 6. *& cap.* 1. *in princip.de filiis Preſbyter eodem lib.* 1.*& c* 1.*de ætate, & qualitat.eodem lib* cum aliis, de quibus per *gloſſ.* 1. *&* 3.*in cap.ſi clerici*,§. *de adulteriis, de iudiciis*. Aliquando verò eandem poteſtatem concedit tacitè, ſeu virtualiter,veluti † quando lex imperſonaliter diſpen-

22 ſandi facultatem facit, ſcilicet, *poſſit diſpenſare*. non adiiciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanum Pontificem provt in ſpecie, *cap.*2. *de eo qui cognouit, & cap poſtulaſtis*,7. vbi *gloſſ.*3. & Doctores *de clerico excommunicato,& cap penult.* iuncta *gloſ.vltim. de pœnis*,cum aliis Cardoſ.*d.verb.diſpenſatio num.*15. tunc enim, quia fruſtrà diſpenſatiu conceditur Summu Pontifici, qui de Iure poteſtatem diſpenſandi habet,*c.propoſuit, de conceſſ prabend.*cenſetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc caſu poteſt etiam intelligi dictum *cap.super, verſ.in ſecundo*, ibi *non retinuit*,& ibi,*eo ipſo*.Ita docet gloſ *vltim. in dict. cap.pen. de pœnis*, vbi cum text. dicat certos hæredes non poſſe aſſequi prolationis honorem, & ſubdat hæc verba; *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, ait ex quo text. non determinat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequuntur Abb *ibi num* 5. Cardin. & Henric. *in fine*, docet etiam gloſſ.*verb diſpenſatum in cap.poſtulaſti,de cler. excomm. miniſt* vbi text. decidit

23 † excommunicatos non poſſe retinere beneficia, ſubdens, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, ait cùm non dicat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequitur ibi Abb.*num.*8. reſoluunt Henriq *lib.*14. *de excomm. cap.*19.*num.*2. & multi citati à Sanchez *dict.lib.*8 *diſput.*5.*num.*1.nouiſſimè D.Felician de Vega *in relect. cap.& ſi clerici*,,§.*de adulteriis,num.*42.*de Iudic.* Quæ quidem diſpenſatio ſi ab Epiſcopo, vel alio inferiori à Principe poteſtatem diſpenſandi habente, concedatur ſine cauſa iuſta, non tenet in vtroque foro, vt reſoluunt Conat *de ſponſalib.part.*2.*c.*6.§.9.*numer.*11. Gutierr *canon.lib.*1.*ca.*19 *num.*1.Sanchez *de Matrim. lib* 8.*diſputat.*17.*num.*4.Anguian. *dict.lib.*2.*controuerſ.* 3 *num.*14.

Vnde extra omnem dubitationem ſunt illi duo caſus, veluti quando per Canones, aut ſtatuta Principum ſpeciatim Epiſcopis, aut ſimilibus Prælatis facta fuerit diſpenſandi poteſtas,vt in exemplis quorum meminit *gloſſ.*1.*&* 3.*in cap.& ſi clerici*,§.*de adulteriis,de iudic.*& ſæpiſſimè Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Epiſcopis relaxandi,& diſpenſandi facultatem, ſi illis viſum fuerit:& è conuerſo quando ſpecificè & expreſsè per Canones, & Iura ſcripta fuerit denegata diſpenſandi facultas Epiſcopis,ſiue aliis quibuſcumque Prælatis inferioribus, vt in exemplis, de quibus *in cap.de multa, in fin. de prebend. & in cap.penult. de filiis Preſbyter. & in cap. pen de ſimon & in cap.*1.*verſ ſciturus, de re iudic. lib.*6. quibus in locis diſpenſatio ſic opportunè facienda Pontificibus Max. ſeu Apoſtolicæ Sedi reſeruata fuit,& per conſequens ſublata Epiſcopis,& aliis Prælatis inferioribus,illiſque denegata omnino. His ita conſtitutis,

Primò infertur,quæ ſuprà diximus circa prohibitam Epiſcopis diſpenſandi facultatem in his, quæ per Canones ſtatuta,aut prohibita ſunt, non eſſe extendenda ad Canones pœnitentiales, & pœnitentiam,quæ per illos frequenter imponitur, vel imponi ſolet; in his enim certiſſimum eſt,& citra omnem diſputationem non ſolùm Epiſcopos,ſed & alios inferiores Confeſſarios diſpenſare poſſe; illorum enim arbitrio relinqui conſueuerunt tales pœnitentiæ, Henriq *in ſum lib.*5.*cap vlt num.*9.Menoch. *de arbitr. caſu* 391 Anguian.*d.lib* 2.*controu.*3 *num.*10.vbi *n.*11. tractat an hodie de medio ſublati ſint dicti Canones pœnitentiales?

Secundo infertur benigna quadam conſideratione, & per quandam epiikeiam tacitè,& virtualiter factam fuiſſe Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi contra Canones,& illorum ſtatuta,etiamſi expreſsè non concedatur,quandu materia, & negotium, de quo agitur, eſſet leue,& parui ponderis,ac momenti, & quando ſi expectandus eſſet Principis conſenſus,magnum timeri poſſet ſcandalum,vel animarum periculum,vrgénſve ſeſe offerret neceſſitas, aut ſummè difficilè eſſet ipſummet Principem adire, vt in puncto reſoluunt Nauar *in man.cap.*12.*n.*85.Henriq.*in ſum.lib.*10. *c.*35.*n.*3.*& lib.*12.*c.*3.*n.*1.*&* 2.Anguian. *d. lib.*2. *controu.*3.*num* 16.

Tertiò infertur ſupradictam principalem reſolutionem, de qua *num.*16.*princip.* declarandam quoque 24 eſſe,vt tantùm procedat, & intelligatur de Canone Pontificio; nam ſi Concilij generalis ſit, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem, non poterit Epiſcopus diſpenſare; tunc enim negata hac facultate Epiſcopo,adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior eſt, vt ad illi Concilij decreto derogandum non deſideretur ſpecialis eius mentio Poſterior, vt Pontifex ad diſpenſandum in eo facilior reddatur, vt cum aliis aduertat Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 6. *num.*6. nam decreta Concilij expreſſa egere derogatione, ac proinde non ſufficere clauſulam derogatoriam generalem, reſoluunt Cotta *in memorabil verb.clauſula non obſtante*, Rebuff. *in auth. habita,verb.examinatione,pag.*510. *cum ſeq. C.ne filius pro patre,& in praxi benefic.tit.de diſpenſat. ſuper defectum natalium, num.*24. Gutier.*pract. lib.*3. *quaſt.*17. *num.*231.Aloyſ Ricc.*in collect d.part.*4.*collect.*849 *& collect.*1367.*propè finem, & in praxi fori Eccleſ.deciſ.* 556.*in* 1.*edit.& reſol.*478.*num* 4.*in* 1.*edit.*Henriq.*lib.* 13.*cap.*57.§.1.Zerola *in praxi Epiſc part.*2.*verb.abſolutio,verſ.dico quinto,pag.*5. Flores de Mena *var.lib.*1. *quaſt.*10.*num.*50. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.* 397. *à num.*135 Verall *deciſ.*176 *part.*1.Fr.Emman.*quaſt.reg. tom.*1.*q.*8.*art.*10.*& tom.*3.*q.*36.*art.*1.*& quaſt* 19.*art.* 4.Azor.*inſtit moral.part.*2.*lib.*5.*cap.*14 *col.*574.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.* 5. *n.*2. Bonacina *de censur. diſput.*1.*quaſt.*3. *punct.*2. *num* 4. *in fin.* Mat. Anton *var.reſolut.lib.*1 *reſolut.*58.*num.*6. Nicol.Garc.

de benefic.part.4. c.5. num.30. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rubric.11.cap.vlt.n.27. & rubr.12.c.13. n.154.verſ.in cauſa.* Hieron. Fernandez de Otero *in repet.cap.1.de iudic.à n.*10. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.2.c.7.n.5.* Rota *in Valentin decimarum 8 Februarij* 1588. coram *Orano*, *& in Conchen.exemptionis decimarum 13. Martij* 1585. coram eod. *& in eadem 9. Decemb.*1602. coram *Penia*, refert Anton Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.5. cap.14.n.16.& lib.8.cap.4 num.6.*

Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident. ſufficere clauſulam generalem, *Non obſtantibus Conſtit. Apoſt.* & aliis ſimilibus, per *cap.21. ſeſſ.25.de reformat.* cenſuit Rot. *in cauſa S. Angeli penſionis 16. Decemb.*1594. coram *Illuſtriſſimo Card. Pamphilio ſen. & in Bononien Prioratus 9. Iunij* 1606. coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, & obſeruant Stephan. *diſcept.forenſ.tom.5.cap.490.& 963.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gl.6.n.*120. Mart. *de clauſ.p.4 clauſ.14. num.3.* Mareſcot. *var.reſol.lib.2.cap.38.n.41.* Monet. *de commut.vltim. volunt cap.11.num.250.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ. 17. dub.4. num.8.* Bonac. *de clauſurâ Relig. diſput.2 q 5. puncto 2. n.4. verſ. ratio*, Sigiſm. à Bononia *de elect dub.5.* Anton. Riccius *citatis locis.*

25 Et ideò Epiſcopum Conciliarem Conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minimè poſſe reſoluunt Rebuff. *in tract.nomin. quæſt.5. num.30.* Gutier. *de iuramem confirmat part.1.cap.51.num.24. & canon lib 1. cap.5.num.* 10. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.2.cap.8. num.44.* Henriq *dict.lib.13. cap.57.§.1. litter.C.* Franc. Molin *de ritu nupt.lib.2.differ 11. num.* 145. Stephan. Gratian. *dict. cap.397. num.33.* Gutier. *canonic.lib.1.cap.5. num.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.31.cap.17.num.202.in princip.*

26 Ex magna tamen cauſa neceſſitatis poterit Epiſcopus diſpenſare, & præcipuè quando Concilium vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam Vide Tiraq. *de pœnis temper.in præf. num.31.* Lambertin. *de iurepatro.par.1.lib.2.art.19. q.7. princ.numer.2.* Cott. *in memorab.verb. Epiſcopus* Brunor. à Sole *in locis commun.verb diſpenſatio, 1.* Rebuff. *in praxi tit.de diſpenſat. ad plura beneficia, & num.30.* Spin *in ſpeculo teſtam.gloſſ.25.princ. à num.8.* Humada *in gloſſ 12. in fine, verſ. limitatur, tit.5 par 1.* optimè Mich. Graſſ. *commun.opinion tom.1.lib.2. tit.2. num 67.* Sanch. *de matrim. lib.1.diſp.40.à num.1.* Cened *pract. & canon.quæſt lib.1.quæſt.10.à num.30.* Alzed. *d part. 2.cap.7.n.6.* Cardoſ. *d.verb.diſpenſatio num.17.* etiamſi dubitetur an ſit cauſa magnæ neceſſitatis, vel an ea diſpenſandi cauſa iuſta fuerit, ad reſoluta per Dianam *d p 4.tract.3.reſol.44.*

27 Quæres non abs re, quando dicatur Conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? De qua re latè Sanch. *d.lib.8. diſput.5. num.6.cum ſeqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. *Prima* eſt, ſi materia trahat originem à Concilio, dicitur Conſtitutio Concilij, vt ſi Concilium rem illam definiendam proponat, ſi verò originem trahat à Pontifice, dicitur Pontificia cùm enim Conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potiùs attribuatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. *Secunda* regula, quando in ſobſcriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio*, vel *in tali Concilio*, ſignum eſt id à Concilio traxiſſe originem; ac proinde cenſeri Concilij. *Tertia* regula, quando Pontifex attribuit Conſtitutionem ipſi Concilio, vt *in cap. fin.2. quæſt.*1. ibi, *decernente nobiſcum ſancta Synodo, & in c.nimis, de iureiur.* ibi *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.* Ita Dec *in cap.1. in nona edit.in 1.lect.à num.1.de iudic.* vbi Alciat. *num.1.* & alij, qoos refert, & ſequitur Sanch *d.diſp.5.n.6. 7.8.& 9* & ibi *num.11.* reſoluit cenſeri Conciliarem Conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic diceret, *definimus hoc cum conſenſu Concilij.* Quare Conſtitutiones, quæ ex Conciliis deſumuntur, quandoque ſub nomine Romani Pontificis, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur. Vide Anaſt. Germon. *animaduerſ.lib.3.cap.1.*

ALLEGATIO XXXIV.

Epiſcopus an validè in ſuis Conſtitutionibus abſque cauſa diſpenſare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt.*

2 *Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt.*

3 *Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi Conſtitutionibus validè diſpenſat.*

4 *Epiſcopi quamuis validè diſpenſent in prædictis Conſtitutionibus ſine causâ, peccabunt mortaliter: ſi verò non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis Conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis.*

6 *Nec quoque ſi Conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam, ſi prædictæ Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ.*

8 *Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.*

9 *Concilium Prouinciale maior eſt Archiepiſcopo.*

SVPPOSITA poteſtate Epiſcopi in condendis Conſtitutionibus ex latè 1
adductis per Rot. *in Vlixbonen. tabernariorum, & tendariorum 10. Martij* 1614. coram *D. Dunozetto, & 1. Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impreſſa per Farin. *dec.757.p. 2. recent.* iunctis traditis per Anguian. *de legib.lib.2. controu.*28. Suar. *in ſimili tract.lib.4.à n. 2.* Salas *eod.tract.diſp.8.ſect.5. n.37.* Bonacin. *eod. tract. diſp.1 quæſt.1.puncto 3.n.21.cum ſeqq.* Layman *in Theolog.moral.lib.1.tract.4.c.7.§.4.num 9.* dicendum eſt dupliciter coonſiderari poſſe diſpenſandi poteſtatem in Epiſcopo, *primò* circa legem Soperioris, tunc non abſolutè ea conceditur, ſed quoties Superior eam diſpenſationem ſibi non reſeruauit, vel ioferiori non prohibuit diſpenſandi poteſtatem: ita Bonacin. *de legib.diſp.1 q.2 puncto 1.num.12.cum ſequentibus.* Vel, vt alij meliùs exiſtimant, expreſsè de Epiſcopo loqoentes, non poterit diſpenſare niſi in caſibus ſibi conceſſis: vt per Guttier. *canon. lib.1. cap.5.n* 10. Suar. *de legib.lib.6.c.14 num.4.* Bonacina *d. puncto 1.num.17.* ſed id limitat moltis modis *in verſ. primo*, qaando in lege Pontificia hoc exprimitur. & *in verſ. ſecundo*, quando vir prudens interpretatur hanc eſſe Pontificis intentionem, vt Epiſcopus in aliqno caſu diſpenſet; veluti quando res leuis eſt; vel quando præcipiontur ea, quæ ſæpè eueniunt, & quæ frequenter indigent diſpenſatione; & quando grauis aliqua neceſſitas, vel vtilitas ſubdito aduenit, ita vt Sedes

Apoſt.

Apoſt.commodè adire nequeat, vt præcedente alleg. oſtendimus; vel denique quando dubitatur an res egeat diſpenſatione, de quo alleg.ſeq.num.8. Secundò circa propriam legem, ſeu Conſtitutionem, & tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare etiamſi Conſtitutio Synodalis ſit, reſoluunt Bonacin.d.diſp.1. quæſt.2.puncto 1 num.5. Suar.d.lib.6.c.15.n.8. Sanch.de Matrim.lib.8. diſp.17.n.31. Salas de legib diſp.20 ſect.4.n.43. Sed dubitatur an ſemper requiratur iuſta cauſa diſpenſandi ad validitatem diſpenſationis? Reſp. quod ſi verſemur in primo membro, quando ſcilicèt Epiſcopus diſpēſat in lege Superioris in caſibus ſibi permiſſis, certum eſt diſpenſationem huiuſmodi ſine iuſta cauſa factam non ſolùm non eſſe licitam, ſed etiam neque validam, Bonacin.d q.2.puncto 3.n.12. niſi dubium ſit circa iuſtitiam cauſæ, Diana moral.reſolut.p.4.tract.3. reſol.44.

2 Diſpenſatio verò Epiſcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta, ſine cauſa, valida eſt. Primò, quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Pontifex in toto Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt dixi alleg.1 num.6. ſed Pontifex in lege Eccleſiaſtica, & Princeps ſæcularis in Ciuili ſine cauſa valide diſpenſat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua ſola vim habebat lex, vt probat Sanchez dict.lib.8. diſput.7. num. 24. ita etiam Epiſcopus poteſt diſpenſare ſine cauſa in ſuis conſtitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare poſſit eas omnino caſſare, ſua poteſtate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor.in cap & ſi clerici § de adulteriis, de iudic. vbi Anton.num.17. Abb.n.10. Felin.6. Aretin.24.& Alexand.de Næuo num.16. Bottæ in tract.de Synodo Epiſcopi, part.1.art 4.nu.8. Gambar.de auctoritate Legati lib.10 num.441 & ſeq. Nauar.in man.c.25. numer.74. in fine, Sayr.de cenſur lib.6.cap 11.num.11 plures, quos refert, & ſequitur Sanchez d.diſp.17 num.27. quibus addo Salas de legib.diſp.20.ſect.4.n.37. Suar. in ſimili tr.lib.6.c.19.n.6. Villlalob.in ſum.tom.1 tract.2.dub.41. num.5. Pont de Matrim.lib.8.cap 14.numer.7. Dianam moral reſol p.1 tract.10.reſol.31. Sic Epiſcopus poterit extra viſitationem reuocare ſtatuta condita in viſitatione per ſuum prædeceſſorem, vt poſt Bellet.& Nouar.tenuit Rota coram R. Duran. deciſ.292 num 28. part.2.

3 Ex eadem ratione validam cenſeo diſpenſationem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in ſuæ diœceſanæ Synodi Conſtitutionibus, abſque cauſa factam, quia etiam hoc caſu, ſicut in ſupradicto, dicitur diſpenſare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum ſolus ille in Synodo diœceſana ſuffragium habeat deciſiuum, cæteri autem, qui communiter ſunt Parochi, & clerici, qui nulla ſtatuendi facultate gaudent, aſſiſtent illi, vt conſilium præbeant. Ita nuncupatim de Conſtitutionibus Synodalibus reſoluunt Nauar.dict.c.25 num.74. Bott.d.art.4.n.9. Salas d.diſp. 20.ſect.4.n.42. Bonacin.d.q.2.puncto 3 n.1. Sanch d. diſput.17.num.33. Ad quod fecit huiuſmodi Conſtitutiones non ligare ſucceſſores conſtituentes; immo nec ipſum conſtituentem, quem poſſit aliter cōſtituere, quàm ad initio fuerat, Abb. conſil 25.nu.5. lib.1. Rota deciſ.240 num.1. p.2. recentior. non enim Epiſcopus ligatur ſuis Conſtitutionibus, Seraphin. de priuil.iuram priuil.146.num.1. Vgolin.de offic.Epiſcopi num.2.cap.47.§.1 n.3. Alzed.de præcellent. Epiſcop.dignit.p.1.cap.5 n.25.verſ.neque. Et denique poteſt Epiſcopus contra Conſtitutiones ſuas, ac Synodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus caſibus, in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire, poteſt diſpenſare. Ita Franc.Leo in theſauro fori Eccl.p.2.c.8.num.58. Azor inſt.moral.p.1 lib.5.c.15.quæſ 3. Suar de legib.lib.6.c.15. num.8. Salas eod.tract.diſp.10.ſect.4.num.43. me citato in hoc loco Alzed.de præcellen Epiſc.dign.p.2.c.1.n.54. Bonacin.de legib diſp.1.quæſt.2.puncto.1. num.5 Baſil. Pont de Matrim.lib.8.cap.5 num.1. vbi num 4. reſoluit Epiſcopum in legibus diſpenſandis non pendere à Capitulo.

Peccabit tamen ſic abſque iuſta cauſa diſpenſando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali eſſe abſque iuſta cauſa eximendum, cap.cùm omnes, de conſtit. & tenent Nauar dict.prælud.9. n.15. Azor.inſtitut.moral part.1 lib.5.cap.15.quæſt.3 in fine, Sanchez d.numer. 27. Salas d.ſect.4.n.60 Bonacin.d.quæſt.1.puncto 3.numer.1.verſ.addo. At non dato ſcandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam eſſe venialem, prout explicant Nauar. dicto prælud 9.n. 14.& cap.25 num.5. Fr.Emman.in ſumm.tom 1.c.237.n. 1. Valentia 1.2.diſp 7.q.5 puncto 9 ad finem, lib.5. Azor. inſtit moral.p.1 5.quæſt.2. Salas d diſput.20.ſect. n.50. 58.& 59. Bonacin d puncto 3.n.1.verſ.dixi Sanchez d. l.8.diſp.18.n.3.& 7. Vide Dianam d.tract.10.reſol.32. in fine. 4

Primò, limitatur hæc noſtra Principalis reſolutio, niſi Epiſcopus eas Conſtitutiones iureiurando firmauerit: cum enim nequeat ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit in eis Conſtitutionibus iuramento firmatis diſpenſare. Ita Sayr. de cenſur.lib.6 cap.11. num.11. Bottæ de Synodo Epiſcopi par.1 art.4.num.13. Azor.d.lib.5.cap.15.quæſ.7.verſ in præſenti, Rota dec. 240.n.1 in fin d p.1.recentior. Alzed.d p.2.c.1.n.54.& 55. plures refert, licèt non ſequatur Sanchez d. diſp. 17.n.31.& Bonac.d puncto 3.n.2. Baſil.Pont. d.cap.5. num.5. 5

Secundò, limitatur, niſi illa Epiſcopi Conſtitutio tranſierit in contractum in commodum alterius; Ita Gambar d.lib.10.num.444. Syluester verb.diſpenſat.quæſt.13.num.19 Pont.d cap.5 n.7. Salas d.diſp 20. ſect.4.num.42.limitat.1. multi, quos refert, & ſequitur Sanch.dict diſp.17 n.29 vbi, addit, & licèt hæc limitatio ſit vera, etiam poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperuenienti contrauenire, Rota coram Duran.d deciſ.292.à n.37. Bonacina d puncto 3.n.2.verſ. hac tamen. 6

Tertiò limitatur, niſi eæ Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita docent Bottæ d art.4. num.12. Sayr d numer.11 Azor.vbi proximè, Bonacin. d.quæſt 1.punct.1.n.16. Sanchez d.diſp.8. n.11. & alij plures ab eis citati; quibus adde Baſil Pont de Matrimon.lib.8.c.5.nu.6. Salas diſp.20.ſect.3.differ.11. Rot. in Montis Regalis iuriſdictionis 13.Februarij 1609. coram Illuſtriſſimo Cardin Caualerio apud Farinac.deciſ. 240. n.3 p.2. recent. vbi aliæ ſimiles deciſiones referuntur. 7

Quæret aliquis opportunè, an diſpenſatio Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis facta ſine cauſa legitima valeat? In qua quæſtione negatiua pars verior eſt, quæ quidem ex multis ſuadetur, quæ adducunt Nauar. conſil 7.de offic Ordin in antiq.& conſil. 6. ſub titul. de maiorit. & obed.in nouis Sanchez dict diſputat.17 numer.36 Layman in Theolog.morali. lib.1. tract.4. cap.21.num.4.& cap.47 §.5. num.8. Bonacin.dict.quæſt.1.punct.1.n.14. & in pri- 8

mis

9 mis; quia † Concilium (loquimur de Prouinciali; nam in generali reſpectu Summi Pontificis longe aliter reſoluendum, quia ita ille eſt ſopra ipſum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipſum Summum Pontificem poſſit appellari, Iacobat. *tractat de Concil. lib. 10. artic. 2. num. 1. in fine.* Scacc. *de appellat q. 8. num.* 109. eſt ſuperius ſingulis omnibus, qui conſtituunt illud quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, qui poterit ab ipſo mulctari, & excommunicari, & probat Nauar. *d. loco n. 3.* tum quia Concilium adeo maius eſt Archiepiſcopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad Superiorem, vt tradunt *gloſſ final. in cap. à collat. de appellat. lib. 6.* Card. *in Clement. 1. §. quod etiam interdictus, numer. 1. notab 1. de ſentent. excommun.* vbi Ancharan. *numer. 5. notab. 1.* Nauar. *d. loco, num. 4.* vbi *num. 5* reſpondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quòd Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam ſedem, vt habet Decanus, & Canonicus ſenior in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ſed non quoad hoc, vt ſit Superior eius, vel maior eo iam congregato; neque quod habeat eamdem iuriſdictionem, quam habet illud, imò eſt coniudex, & collega aliorum Epiſcoporum quare irritum eſſe illam diſpenſationem ſine cauſa factam ab Archiepiſcopo in decretis Synodi prouincialis, tenet Sanchez *diſp. 17. n. 36.*

10 Intellige procedere eo caſu, quod diſpenſatio ſit ſeruata, ſecus verò ſi talis non ſit, quia tunc tam Archiepiſcopo, quàm Epiſcopo cenſetur data facultas diſpenſandi pro ſua diœceſi, alioquin magnum onus & incommodum ſubditis & ipſis Archiepiſcopis & Epiſcopis imponeretur ſi pro ſingulis diſpenſationibus obtinendis adeundus eſſet Summus Pontif. vel expectanda eſſet alia Synodus Prouincialis. Ita Suar. *de legib. lib. 6. c. 15. n. 7.* Salas *eodem tr. diſp. 20 ſect. 4. n. 46. & diſp. 8. ſect 9. n. 48.* Bonacina *d. q. 2. puncto 1. n. 14.* Sanchez *d. diſp. 17. n. 35.*

ALLEGATIO XXXV.

Epiſcopus in impedimentis matrimonij, quando poſsit diſpenſare.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.*

3 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium patet recurſus.*

4 *Intellige quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Epiſcopus in prædictis dirimentibus impedimentis poteſt diſpenſare, dum poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas.*

6 *Confeſſarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confeſſione à volentibus ſtatim Matrimonium contrahere quid facere debeant, oſtenditur.*

7 *Epiſcopus data huiuſmodi vrgentiſſima neceſſitate, poterit diſpenſare in impedimentis cognationis orta ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.*

8 *Epiſcopus poteſt ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationẽ ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium.*

9 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad petendũ debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges.*

10 *Epiſcopus in prædictis caſibus non poteſt diſpenſare, quando facile recurri poteſt ad Nuntium Apoſtolicum.*

11 *Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi in dictis impedimentis occultis pro ſolo conſcientiæ foro.*

12 *Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus, niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem.*

14 *Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare.*

15 *Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria.*

16 *Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iuriſdictioni, ſeu iuridicundo poteſt.*

17 Cap. vltim. de officio Ordinarij, & cap vlt. §. cæterum, de officio delegati, *declaratur.*

18 *Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare.*

19 *Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ relicta probabiliori.*

20 *Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*

IN impedimentis ſolo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium ſolius eſt Pontificis diſpenſare; nam illa omnia ſunt Iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Epiſcopus, qui inferior eſt diſpenſare, *c. cùm inferior, de maiorit. & obedient.* Ita Couar *de ſponſalib. p. 2. c. 6. in princ. n. 15. & §. 10. n. 1.* Angel. *verb. matrimonium 3. impedim. 18. n. 3.* Syloeſt. *verb. Matrimonium 6. in fine,* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 5 n. 10.* Nauar. *in manual. cap. 22. n. 85. verſ. tertio dicendum,* Hent *in ſum. lib. 12. c. 3. §. 1.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 201.* alios citat Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſp. 40. n. 1. lib. 8. diſp. 6 à n. 14.* & referunt deciſum Nicol Garcia *de benefic. p. 11. c. 5. n. 344.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 28. & l. 4. tit. 13. lib. 1. n. 98 & 99.* Solus enim Papa diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, vſque ad quartum incluſiue *c. non debet, de conſang. & affin.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 8 n. 39.* Alzed. *de præcellent. Epiſc dignit p. 2. c. 7. n. 15.* Et etiam Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex ſponſalibus validè contractis, *c. ciuitatis, cap. ad audientiam, de ſponſal.* Alzed. *cap. 8. num. 16.* Et deinque ſolus Papa diſpenſat in cognationis impedimentis ex Baptiſmo quouis tempore collato, ortæ, Alzed. *dict. part. 2. cap. 7. numer. 8 in princip.* † In aliis verò impedimentis, quæ Impediunt quidem Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt 2

munt, contractum poteſt Epiſcopus diſpenſare; quia licèt inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris, conſuetudine tamen receptum eſt, vt diſpenſatio iſtorum impedimentorum non obtineatur, à Papa, excepto voto Religionis, & caſtitatis Ita poſt alios antiquiores, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.*60.§.3. Bonacina *de magno Matrimonij Sacramento quæſt.* 3. *puncto* 15.*num.* 3. Henriq. *d.lib.*12.*c.*2.§.*verſ. Secundo*, Sanchez *lib.*7.*diſp.*17.*nu.*15. nouiſſime Baſil. Pont. *de Matrim.lib.*8.*c.*13. Valer. Reginald. *vbi ſuprà*, nouiſſime etiam me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſc. digait part.*2.*c.*7.*a.*13.

3 Aliquibus tamen caſibus poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum eſt occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſo tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Epiſcopus in lege Pontificia, vel Concilij diſpenſare, poterit tamen in caſu magnæ neceſſitatis vt ſuprà *alleg.* 33.*num.*16. oſtendimus ex multorum ſententia. Quare ita reſoluunt Nauar. *dicto verſ. tertiò dicendum*, Valent. *tom.*4.*diſputat.*10. *quæſt.*5.*puncto* 4. Fr. Emman. *in ſumm. tom.*1.*cap.*236. *concl.*2. Iacob. de Graffiis *conſil.*26 *num.*19.*de ſent. excomm.* Coſt. *de remediis ſubſidiariis remed.* 35.*num & ſeqq.* Mar Antonin. *var. reſol lib.*1 *reſol.*112. *caſu* 54. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ decis.*261 *in* 1. *edit.& reſolut.*228 *in* 2.*edit.* Sanchez *de Matrim.lib.* 2.*diſput.*12.*num.*3. Franciſc. Leo *in Theſauro fori Eccleſ. part.*2.*cap* 8.*num.*43. Henriq. *lib.*6.*de pœnit.c.*10. §.1.*& lib* 11.*de Matrim cap* 3 §.2. Spin. *in ſpeculo teſtam gloſſ.*15.*nu.*86. Vgol. *dict.c* 60.§.1. Valer. Regin. *dict. lib.*31.*num.*206. Diana *moral reſol. par.*2.*tractat.*2. *miſcel reſol.*19.*in princ.* Gutier. *de Matrimon.cap.*49. *num.*6.*cum ſequentib.& cap.*123.*num.*7. Bonacina *dicto puncto* 15.*num.* 4. nouiſſimè Fr. Franciſc. de Araujo ex Ordinè Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Epiſcopus Segobien. *in* 1.2.*D Thomæ quæſt.*97.*diſp.*3.*ſect.*7.*diffic.* 2. *in fine*, *verſ. hoc titulo*, vbi reſoluit Epiſcopis licere Iure communi diſpenſare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto ſuperuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis ſpiritualis, & ſimilium, ſecus ſi antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum diſpenſatio ſoli ſummo Pontifici eſt reſeruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in foro conſcientiæ Epiſcopo eſſe conceſſam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; ſi verò mala fide contractum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſeruaſſe ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Tridentin. *ſeſſ.* 24 *cap.*5. docentem ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, ita vt ex aliorum ſententia reſoluit Sanchez *dict diſputat.*11.*num.*4.*& lib.*8.*diſputat.*6.*numer.* 29. Contra Henriquez *dict cap.*3.§.2 *in comment. litter. K*, *& litter. O*, exiſtimantem bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. Quare reſoluit Alzed. *dict. part.*2 *cap.* 7. *numer.* 10. quòd maritus conſanguineam vxoris anteà cognouerat, & ignorabat vxoris conſanguineam fuiſſe, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc diſpenſabit Epiſcopus ſi denunciationes in matrimonio requiſitæ per fraudem omiſſæ non ſunt, nouiſſimè Aſphonſ Moſcoſ *in ſum. tractat.* 10.*cap.*19. *num.*22. ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con eſta mala fè, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obiſpo diſpenſar, aunque aya grandes eſcandalos, y difficultades de accudir por diſpenſacion à ſu Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornication. Mas la eſperiencia que oy tengo de ver almas affligidas, vendoſe in peligro de perdicion, y quaſi impoſſibilitadas de hallar remedio, ſi lo obiſpo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos caſados, puede el Obiſpo diſpenſar, concurriendo las cauſas dichas de ſer el matrimonio publico, y el impedimento ſecreto que no ſe puede publicar, y grande eſcandalo en apartaſſe, y difficoldad notable en acudira à ſu Santidad*, &c. Vnde Communis ſententia videtur tenere tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium eſt bona fide ſaltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum eſt occultum, & ſeparatio coniugum nequit fieri abſque magnæ famæ iactura, aut ſcandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium diſpenſandi, aut ſi adiri poteſt, diſpenſatio tamen differri nequit abſque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. *de Sacrament. tract.*5. *de Matrim.q.*2.*num* 7. Salas *de legib. diſp.*20 *ſect.* 3 *numer.* 25 Pont *de Matrim.lib.* 8 *cap.*15. *a.*4. Hurtad. *eod tr. diſp.*26.*diffic.*2.*n.*6. Villalob *in ſum. tom.*1. *tr* 14. *diffic.* 15.*n.*4 Præpoſ. *in* 3 *p.q.*8.*de diſpenſ Matrimon dub.*2. *num* 12.

5 *Secundus* caſus eſt, quando ſcilicet poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, quia tunc poterit Epiſcopus per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contractum matrimonium, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus, diſpenſare; præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſo. Ita Henriquez *dict lib.*1.*cap.*3. §.2. D. Felician. de Vega *in relect. cap.& ſi clerici* §. *de adulteriis*, *de iudic. num.*169. vbi extendit ad caſum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.*165. reſoluit Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud eſt occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, ſi eſt difficilis aditus ad Papam, coniuges ſeparari non poſſunt ſine ſcandalo. Valer Reginald. *dict lib.* 31.*num.*102 nouiſſime Alzedo *d. part.*2.*cap.*6. *n* 9.*verſ. quarto.* Villalob. *in ſumm tom.*1 *tract.*14.*diffic.* 25.*n.*11. Bonacin. *de matrimon. quæſt. puncto* 15 *numer.* 6 Pont. *in ſimili tr. lib.*8.*cap.*3 *num* 7. Molfeſ. *in ſumm. tom.*1.*tract.*4 *cap.*12.*numer.*35. Homobon de Bonis *de examine Eccleſ. part.*1.*tractat.*5 *cap.*5.*quæſt.*32 me citato *in hoc loco* Diana *dict part.*1.*tractat.*2.*miſcel. reſol. verſ tota igitur difficultas.* Sanch. *dict lib* 2.*diſput.*40.*n.* 7. vbi etiam aſſerit poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ diſpenſare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi cauſa grauis infamiæ, ſed iam parata ſunt omnia ad nuptias eo manè, aut veſpere celebrandas. nec adeſt alia via euadendi infamiam, vel ſuſpicionem grauis delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.*2.*cap.*7. *num.*12. quamuis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim.cap.*49 *num.*11. Quare videtur quod † ſecurius poſſit Confeſſarius, cui in confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimens, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptiis ad vitandam ſuſpicionem

alicuius

alicuius criminis, vel infamiæ inter ſponſos, conſulere, vt fœmina vel ſponſus voueat caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

7 Sic etiam, data vrgentiſſima neceſſitate, poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit Sanchez *d.lib* 8.*diſput*.6. *num*.17.reprobata opinione Sot.*in* 4.*diſt*.42.*quaſ*.1. *numer*.1. *immediatè ante reſolut. ad* 1.*princ* quem ſequuntur Ludouic.Lop.*in inſtr caſuum conſcien t part*. 2.*vbi de Matrim.cap*.51.*in fin*. Emman.Sà *verb Matrim vbi de impedim. dirim.num*.6 *in fine*, aſſerentes poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus, nam impedimentum hoc æque eſt Iure Pontificio inductum, ac alia; & æquè dirimit Matrimonium, igitur ſi in aliis impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum Matrimonium, ſiue poſt, niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio me citato *in hoc loco* Alzed.*d part*.2. *cap*.7.*num* 8 D.Felician.de Vega *in d.§. de adulteriis, num*.166.*cum ſeqq*.

8 *Tertius* caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis, priuatur iure petendi: nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta. Ita Emman. Sa *verb. debitum num*.13. Petrus de Ledeſma *de Matrim. quaſt*. 58.*art*.4.*dub*.2 *verſ in huius rei explicationem*, Valent. *part*. 4 *diſput*. 10. *quaſt*.5.*punct* 5.*in fine*, Fr. Emman.*in ſumm.tom*.1.*cap* 243.*numer*.12.& *Bullam Cruciat* §.13 *num*. 7.Vega *in ſum.tom*.2.*cap*.5. *caſu* 1. *in fine*, Henriq.*lib*.11.*cap* 15 *num*.11.*in fine*, Bonacina *dict. puncto* 25.*numer*.5. Quamuis contrarium, imò Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu, tenent Couarr.*de ſponſalib. part* 2.*c*.7.§.2 *num*.6. *ad finem*, Matienſ.*ad. rubr tit*.1.*gloſſ*.1. *num*.103. Iacob. de Graff.*in deciſ.aureis part*.1.*lib*.1.*cap*.83. *numer*.12. Quicquid etiam in noſtro caſu Epiſcopi diſpenſationem, data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, ſitque incontinentiæ periculum, admittant Gutier. *Canon. lib*.1. *cap*. 23. *num*.17.Vgolin.*dict.cap*.60.§.2.*numer*.2.& alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges; vtpote quia filium proprium baptizarunt extra caſum neceſſitatis, vel malitioſè facti ſunt patrini proprij; cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio eſt quia cognatio hæc poſt Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, ſed impedit ne debitum exigatur, vt dixit gloſ.*in cap. noſſe deſideras*, 30.*quaſt* 1.ſed ſic eſt, quod in impedimentis, quæ impediunt, poteſt Epiſcopus diſpenſare.vt ſupra dixi, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis cum tale ſit. Ita Nauar.*in man cap*.16. *numer*. 34. *verſ. interrogans autem*, Fr. Emman. *ad Bullam Cruciat*.§.13.*numer*.17. Iacob. de Graff. *dict.cap*. 83. *num*.13. Gallet. *de cognat. ſpiritual. cap*.19.*numer*.13. Matienſ.*dict.gloſ*.1. *numero* 143. Vgolin. *dict*. §.2. *num*.1. D. Anton. Verac. Valent Syluest. Sà, & alios Sanchez *dict.lib*.8 *diſputat*. 12.*numero*.15.me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. part*. 2. *cap*.7. *numer*.21.

Quartus caſus eſt quando periculum incontinentiæ eſſet, ſi expectaretur donec diſpenſatio veniret & ſimiliter ſi ex parte fœminæ, quæ cum viri conſanguineo ante matrimonium contractum copulata eſt, petitur diſpenſatio; nam licet diues ſit, timet famam, & fortè vitam amittere, ſi ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc diſpenſat Epiſcopus, Sanch.*de Matrim.lib*.1.*diſp*.40.*num*.5. Alzed.*d. part*.2.*cap*.7.*num*.11.

Quartus caſus eſt, quando debiti petitio eſt prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge ob copulam habitam, cum conſanguinea vxoris, vel vxor cum conſanguineo viri, licet ad Nuncium pateat aditus; tunc enim Epiſcopus diſpenſat, vt poſt multos reſoluit Alzed *d part c*.7.*n*.22.

Sextus caſus eſt, quando ad contrahẽdum diſpenſatio Pontificia ſubreptitiè impetrata fuit ſuper impedimentum dirimens; nam ſi delictum occultum eſt, & timetur quod ſi iterum diſpenſatio Pontificia impetretur, ſcandalum oriri poſſet, tunc ob vitandum ſcandalum diſpenſare poterit Epiſcopus, & confirmare diſpenſationem ſubreptitiè obtentam, & diſpenſare etiam cum illis, qui virtute talis diſpenſationis ſubreptitiè impetratæ, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, ſi timetur quod ſi detegatur, ſcandalum conſiderabile oriri poſſet, tunc enim Epiſcopus debet diſſimulare, & in illo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato viuere permittere, & tacitè diſpenſare, *c.quia circa, de conſang. & affin*. Emman. Sà *verb. matrimonium.n*.22.& 23.Sanch,*d lib*.38. *n*.12. refert & ſequitur Alzedo *d.part* 2 *cap*.7 *num*.14.

Quæret aliquis *an* in prædictis caſibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando facilè recurri poteſt ad Nuntium Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandum in ſimili caſu, vel ad quemcumque alium ſimili facultate præditum? In qua quæſt. pars affirmatiua ſuadetur, ex eo, quia Ius ſoli Pontifici reſeruat diſpenſationem; cum ergo is conſuli nequeat, poterit Epiſcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare. Ita Henriq.*lib* 6.*de Pœnit.cap*.10.*num* 11. *commento litt.D*,& *lib*.1. *de Matrim.cap*.3.*num*.1. *in comm.litt H*.Verùm licèt hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior; nam Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem confugi poteſt neceſſitas ceſſat, ergo non poterit Epiſcopus. Quare hanc partem ſuſtinent Nau. *in man.c*.22.*n*.80. Vega *lib*.6.*ſum caſu* 143.*in fine*, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch.*dict.lib*.2.*diſp* 40. *num*.8 me citato *in hoc loco* Alzed.*dict.cap*.7.*num*.18. vbi *num*.19.idem dicit ſi ad Commiſſarium Cruciatæ recurſus haberi poteſt, qui facultatem habet diſpenſandi in impedimentis dirimẽtibus occultis poſt contractum matrimonium, declarando vt per eum *vbi num*.20.

12 Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua *primò* hanc poteſtatem Epiſcopi diſpenſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet Henriq.*lib*.11. *cap*.3.§.1.*prope finem*, quem refert, & ſequitur Sanch.*dict.diſp*.40. *num*.10.vbi *num*.11.reſoluit dici impedimentum occultum, quando non publicè conſtat, nec facile conſtare poteſt, periculúmque non eſt, vt in foro externo detegatur.

13 *Secundò* obſerua habentem priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus

bus, minimè poſſe diſpenſare in caſibus, qui non iure Ordinario, ſed ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopo, & hi non dicuntur caſus Epiſcopales, ſed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam Iuris interpretatione Epiſcopo cenſentur permiſſi. Ita Fr. Emman *in Bullam Cruc.* § 9. *n.* 118. Hériq. *lib.* 6. *de Pænit. c.* 14. § 7. *in com. litt. P*, quos refert, & ſequitur Sanchez *d. diſp.* 40. *n.* 9.

13 *Tertiò* obſerua non poſſe generalem Epiſcopi Vicariū diſpenſare in prædictis caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad illud haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionē Ita Fr. Emman. *in d. c.* 236. *n.* 5. Henriq. *d. lib.* 11 *c.* 3. § 2. *propè fin* Alzedo *d p.* 2. *c.* 7. *n.* 37 Sanchez *d diſp.* 40. *n.* 12. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 228. *n.* 3. vbi etiam cum Nauar. quòd nec Prælati inferiores Epiſcopo poterant diſpenſare.

14 *Quartò* obſerua poſſe Epiſcopum delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. Ita gloſſ. licèt generaliter loquatur, *verb. caſibus, in cap. vlt. de officio Ordin* vbi Bald. *num* vn. Ioann. Andr *n* 1. Anton. *num.* 4. Abb. *numer.* 3. & in propriis terminis reſoluunt Sanch. *d. diſp.* 40. *à numer.* 14. Valer. Regin. *d. lib.* 31. *numer.* 207. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.*
15 *part.* 2. *cap.* 7 *num.* 36. † ex ea ratione, quia iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet, & ſequitur. Bart. *in leg ambitioſa, num.* 34 *ff de decretis ab ordine fac.* Couar. *variar. lib.* 3. *cap.* 20 *numer.*
16 6. *in princip. & numer.* 9. *in fine.* † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure ſui Officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, prout tradunt Morla *in emporio Iur. part.* 1. *titul* 2. *in prælud numer.* 88. Molina *de iuſtitia tom.* 6. *diſputat.* 8. *num.* 2. & 3 D Barboſa *in l. cùm Prætor* § 1. *à num.* 15. *ff. de iudic.* ergo cùm hæc ſit poteſtas ordinaria, po-
17 terit delegari, *dict. cap vltim. de offic. Ord.* † quod procedit in eo, qui habet poteſtatem ex officio ſuo, & non ex delegatione, & ideo poteſt eam delegare; text. verò *in cap vltim.* § *cæterum, de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita vtrumque textum conciliant Zerol. *in praxi Epiſcop part.* 1. *verb delegatus*, § 9. Nau. *conſil* 15. *in fine ſub tit de ſent. excom. in* 1. *edit & conſ.* 11. *in fine, ſub tit. de priuileg. in* 2. *edit.* D Barboſa *in d. l. cùm Prætor* § 1. *n.* 530.

18 *Quintò* obſerua, in dubio an res egeat diſpenſatione, poſſe Epiſcopum declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare. Ita Emman. Sà *verb. diſpenſatio, numer* 1. Laymann. *in Theolog moral. lib.* 1. *tr* 4. *cap* 22 *numer.* 4. Caſtr. Palaus *tom.* 1 *oper moral tr.* 3. *diſputat.* 6 *p.* 5. *numer.* 10. Diana *moral. reſolut. part* 4 *tr.* 3. *reſolut.* 46 Pro cuius dicti maiori explicatione ſciendum, quòd dubium hoc dupliciter poteſt euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde eſſent opiniones quorundam aſſerentium adeſſe impedimentum, aliorum verò negantium, tunc ſi opinio negans eſſet verè probabilis, quamuis affirmans eſſet probabilior, poſſet ille ſequens opinionem probabilem inire id Matrimonium abſque aliqua diſpenſatione: doctiſſimus enim Parens meus, quem nonagenarium ſenem in patria relictum, venerandum Iuriſconſultum oculis cernere nil amplius deſidero, qui filios ſuos ex ſe feliciter abdicans vnum Eccleſiæ, me ſcilicet indignum Presbyterum, duos alios inſignes Theologos ſacris Sanctiſſimæ Trinitatis, & Beatiſſimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliúmque vtriuſque Iuris ſtudioſum, & in Conimbricenſi Academia Artium Magiſtrum mihi in hanc Curiam proficiſcenti ſociam dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comment. ad Ordinat. Regiam Luſit lib.* 3. *tit.* 64. § 1. *n.* 10 poſt Arag. Bau. Sal. Valent Suar Sanch & alios, reſoluit † 19
in foro Conſcientiæ ſequi poſſe opinionem probabilem relicta probabiliori, quibus addo Ioan. Sanch. *practic. diſp.* 44 *à num.* 50. Fr. Anton Brauo *en ſu reſolucion nueua y cierta, num.* 1. licet alij ſecurius ſentiant in conflictu opinionum veriorem à iudicibus eſſe amplectendam, ex quorum numero ſunt Azor. *inſtit. moral. p.* 1 *lib.* 2 *c.* 17. *q. vlt* Gabr. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 64. *c* 2. Tannet. 2. 2. *diſp.* 4 *q.* 4. *dub.* 6. Vincēt. Filliuc. *in q. moral b tom.* 2. *tr.* 21. *c.* 4. *n.* 142. Villalob *ſumm. tom.* 1. *tr* 1 *diffic.* 15. *n.* 6. Becan. *in ſum. tom* 2 *tr.* 1. *c.* 4. *q* 9. *n.* 13. Malder. 1. 2. *q.* 16. *art.* 5. *diſp.* 86. Carol. Scriban. *tom.* 2. *cap.* 9.

Quando verò dubium conſiſtit in facto, dupliciter poteſt euenire, vel res omnino eſt dubia vel pro vna parte præſumptio præponderat: in primo caſu non eſt opus diſpenſatione, quia in illo præſumptio eſt pro libertate ad contrahendum: in ſecundo verò caſu ad cautelam requirenda eſt Epiſcopi diſpenſatio. Vide Bonacin. *de legib diſput. q* 1. 2. *punct.* 6. *nu* 18. quia quando dubitatur an res egeat diſpenſatione, poterit Epiſcopus in lege ſuperioris diſpēſare, Caſtr. Palao *tom.* 1 *tr.* 3. *diſp.* 6 *puncto* 5. *n.* 10 me citato *in hoc loco* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 39. *n.* 4. *in fine.*

Sextò obſerua poſſe Epiſcopum cum minoribus 20
non habentibus requiſitam ætatem ad Matrimonium diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt propè ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat. Ita Henriquez *d. lib.* 11. *cap* 13. § 12. vbi etiam refert diſpenſationem valere pro vtroque foro, ſequitur Sanchez *lib.* 7 *diſput.* 104. *num* 12. videtur ſentire Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *nu.* 171. *verſ. notandum eſt ſecundò*, me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 2 *cap* 7 *num.* 24. & id probant ex text. *in cap. de deſponſat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptam coniungantur, niſi fortè aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex diſpenſationem ſibi non reſeruaſſet, viſum eſt tacitè illam Epiſcopus concedere, iuxta reſoluta *allegat.* 33. *numer.* 17.

ALLEGATIO XXXVI.

Epiſcopus in iuramentis, & votis quando diſpenſare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi.*
2 *Cauſa iuſta, & rationabilis requiritur ad diſpenſandum in his votis, & ne fiat in tertij præiudicium.*
3 *Calicem alicui Monaſterio dare ſi quis iuret, vel voueat, poteſt excommunicatione Epiſcopi dare alteri Monaſterio vel pio loco.*
5 Cap. 1. de voto, *declaratur.*
5 Cap. ſi verò, verſ. verum, & cap. verum 15. de iureiuran. *declaratur.*

6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*

7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur verè Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*

8 *Capitulum Sede vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*

9 *Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis.*

10 *Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata verò Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*

11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*

12 *Prælati Regulares, tam Generales quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*

13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*

14 *Abbatiſſa in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*

15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*

16 *Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis, in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*

17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictio reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilii, non habitationis.*

18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loco ſtudij, ſi in eo domicilium non habet.*

19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*

20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei.*

1 EPISCOPOS, omneſqoe Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in foro externo ordinariam habentes, quoad ſibi ſobditos habere poteſtatem iuramenta præſtita intuitu diuini obſequi, & vota diſpenſaodi tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitores numer. 2. de iureiurand.* Felio *in cap. 1. num. 9. illo tit.* D Thom. 2. *q.* 88. *art.* 12. D. Anton. 2 *part tit.* 10 *cap.* 6. *in princip,* Sot. *de iuſtit lib.* 8. *q.* 1 *art.* 9. Caietan. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 9. Angel. *verb. Iuram.* 6 *in princip.* Syluest. *eodem verbo* 5. *quæſt.* 3. Selu *de iureiurando part.* 4 *quæſt.* 2. Nauar. *manual. cap.* 12. *n* 64. *verſ.* 2. Couar. *in cap. quamuis p.* 1. §. 3. *num.* 5 *verſ. nunc, & numero* 12. Suar. *de Religione tractat. de iuram lib.* 2. *c.* 40. *numer.* 3. *& tract.* 6. *de voto lib.* 6. *cap* 10. *num* 3. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 12. *nu.* 99. *cum ſeqq & dubis.* 13. *à princip & c.* 42. *dub.* 12. *num* 62. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c* 4 *à n.* 116. Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.* 12. *cap.* 15. *à n.* 109. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38. *à num* 5. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 38. §. 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 330. Bonacin. *in decem præcepta diſp.* 4 *q.* 2. *puncto* 7. §. 4. *n.* 4. *&* 5. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4 *tract* 4 *c* 8. *num.* 6. Filliuc. *in quæſtion moral. tract.* 26. *c.* 9 *num.* 249. oonisſimè Boſſi. *de triplici Iubilæi priuil. ſect.* 2. *caſu* 8. *num.* 16. & Trullench *in expoſit. Decalogi lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 22. *num.* 3. Fr Ludou. Miranda *in manual. Prælatorum tom.* 2. *quæſt.* 31. *art.* 1. *concl.* 1 *&* 1. *concl.* 4. cum D. Tom. & Nauar. † reſoluit ad diſpenſandum in huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *art.* 2. *concluſ.* 1. aſſerit quòd quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Intellige dummodo non fiat in præiudicium tertij; nam ſi quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monaſterio, poteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc oon eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in ſum. lib* 7. *c.* 28. §. 4 *in com. lit. G,* quē referunt Fr. Ludou. Miranda *in man Prælat. tom.* 1. *q.* 47 *art.* 4. *concl.* 1. 2

Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epiſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout *in cap. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod tranſlationem*, ibi *gloſſ. v. magiſtra, de officio legati, & in c penult. de ſimonia, & in cap. de multa, in fine, de præbend. & in cap penult. in princip. de elect. & in c.* 2. *verſ. ad ordines, de filiis Presbyter. in* 6. *& in c.* 1. *verſ. ſciturus, de re iudicata in* 6. *& in c.* 1. *in fine, de ſent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bertachin. *de Epiſcopo lib.* 4. *par.* 2. *num* 144. & per Pelag *de planct. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 50. *verſ. prohibetur* Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialē a Iure habent facultatē diſpenſandi, prout in ſpecie *c. ſanè, de clericis coniug. d c. penult in fide, de elect. cap cum ex eo* 34. *eodem tit. in* 6. *c.* 1 *in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap.* 1. *de ætate, & qualit. eodem libro.* Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. cum aliis, de qnibus per *gloſ.* 1. *&* 13 *in c. ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* citati à Bertachin *d p.* 2. *à n.* 107. *cum ſeqq.* 3

Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, ac per conſeqoens in iuramentis intuitu diuini abſequij factis (qoia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib.* 2. *de iuram. cap.* 40 *num.* 3. *& d. tract.* 6. *de voto, lib.* 6. *cap.* 14. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 13. *num.* 1.) fuiſſe aoctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatum, iuxt. text. *in cap.* 1. *in fine, de voto*, cuius textus argumeotum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præſideret, pendet arbitrio*; tum quia ille ſolus toti Eccleſiæ præeſt, ioxta *cap ad honorem, in fine, de auctor. & vſu pallij*; tum etiam quia ſcribens ibi, Alexander III. ad quendam Epiſcopum non dicit, *tuo arbitrio*, ſed, *eius qui præſidet*; non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius deceret, *à noſtro pendet arbitrio*; tum etiam, quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *d. cap ad honorem*, ibi, *in partem ſolicitudinis*; præſertim, quia quando in Iure ſermo eſt de propria Pontifici, 4

iu[illegible]d.

iuriſdictione, val ponuntur verba, quæ maiorem ſignificant poteſtatem. *d. cap. ad honorem*, ibi, *in plenitudinem*, vel additur, *qui toti Eccleſiæ præeſt*, & ſic dicendum eſt in eo textu agi de Epiſcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & reſpectiuè, ſcilicet de vnoquoque Epiſcopo in ſua diœceſi, ideò textus vſus ex illo modo loquendi, quem intellectum præſtant gloſſa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent aſſerentes illum textum non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, prout exiſtimant nonnulli citati à Suar. *d. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia reſpondebitur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam reſpondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti vel purè, vel miſcendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obſtant text. *in cap. ſi verò §. verum, & in cap. verum 15 de iure iur.*

5 vbi videtur † diſpenſationem, ſeu abſolutionem à iuramento eſſe ſoli Papæ reſeruatam, vt exiſtimat Specul. *tit. de legato §. nunc oſtendendum, n. 25.* quia reſpondetur ſolum in illis Iuribus narrari ſtylum Curiæ circa præſtandam abſolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & ſic non negat, imò ſupponit, illos abſoluere poſſe.

6 *Primò* amplia in Epiſcopis non ſolum conſecratis, ſed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem adminiſtrationem Epiſcopatus, & omnia poſſunt, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, de quibus *gloſ. pondr. in c. aqua, de conſecrat. Eccleſiæ*, probat text. *in cap. noſti 9. & in c. transmiſſam 25.* vbi gloſ. *de elect.* Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 136. n. 1.* & cùm huiuſmodi poteſtas diſpenſandi in iuramentis, & votis, non ſit Ordinis, ſed iuriſdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati diſpenſare poſſunt, vt reſoluit Leſſi *de iuſtit. lib. 2. c. 40. dubitat. 11. n. 100. verſ. ſecundo*, Sanch. *d. lib. 4 c. 38. n. 7.* vbi ſecùs dicit ſi ſolum electi ſint.

7 At Epiſcopum non conſecratum verè, & propriè non dici Epiſcopum probant text *in cap. cum te*, ibi, *ante promotionē tuam*, & ibi, *neque eſſet adhuc in Epiſcopum conſecratus, de reſcript. c. tua*, ibi, *Epiſcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, c. tam litteris 33. de teſtibus.* Ex quibus ita obſeruant Abb *num. 2.* Felin. Dec. & omnes *in d. c. cum te, gloſ. 1.* & Communis *in cap. 1. de religioſis domibus*, gloſ. *verb. Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Miſſar. gloſ. 2. in Clement. 1. de pœnis*, Iaſ *in l. 2. num. 4. ff. de inofficioſo teſtam.* Gomez *in reg. de triennali quæſt. 36.* Fr. Emman *quæſt. Regularium tom. 1. quæſt. 18. art. 2.* Sed his non obſtantibus potius dicendum etiam Epiſcopum non conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cùm nomen, *Epiſcopus*, videatur ex ſui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima apprehenſa totius diœceſis adminiſtratio, & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò*, iuncta gloſ. *verb. adminiſtrationem, de elect.*

8 An autem Archiepiſcopus ante receptum pallium poſſit in ſua diœceſi hac diſpenſandi poteſtate vti? Affirmatiuè reſpondet Sanch. *d. lib. 4. c. 38. nu. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, *cap. quod ſicut, §. ſuper eo, de elect.*

9 *Secundò* amplia huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis tranſire in Capitulum Sede vacante, vt tenent Aragon. *2. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5.* Anton Gom. *in Bulla Cruciata deciſ. 10. n. 62.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 6. §. 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2. in fine*, Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 17.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* me citato nouiſſimè Trullench *in expoſit. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. n. 10.* quia poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim Iure prohibitis, *cap. cùm olim 14.* vbi *gloſ. 1. de maiorit. & cap. ad abolendam*, vbi gloſ. *verb. Sede vacante, de hæreticis, c. penult.* vbi gloſ. *verb. ſed capitulū, & c. vlt. de ſupplenda negligent. Prælat. lib. 6. c. 1. de inſtit. eod. lib. cap. cùm nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib.* (qui tamen text. reſtrictus per Concil. Trident *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.*) *c. vnic. de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1.* vbi gloſ. *verb. Sede vacante, de hæreticis.* Felin. *in cap. cùm omnes n. 10. de conſtit.* Pauin. *de poteſtate Capituli p. 114* Sel. *de beneficio p. 2 q. 11. n. 4.* Syluest. *verb. Capitulum §. 2.* Rebuff. *in praxi tit. de deuol. à n. 57.* Nau. *in cōſ. 7. de filiis Presbyter. & conſ. 44. de tempor. ordin. in nouis*, Gutier. *Canon. lib. 1 cap. 11. num. 10.* Vgolin *de cenſuris tab. 1. cap. 10. n. 2. §. 2.* Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 218. in princ.* Flam *de reſign. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum ſeq.* Suar *de cenſuris diſput. 7. ſect. 1. numer. 4.* Sayr *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 10* Molin *de Iuſt. tract. 5. diſp. 11. num. 1. 3. & 10.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, in princ.* Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Capitulum num. 2.* † Poteſt etiam diſpen- 10
ſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare. Henriq. *in ſumm. lib. 14. de irregular. cap. 20. §. 1. in fine*, Gutier. *d. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr *d. cap. 11. num. 84.* Molina *d. diſp. 11. n. 5.* Cardoſ. *d. num. 2.* Cened. *p. 3. collect. 4. num. 3.* Dixi, *ordinariam*, quia in delegata Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit Capitulum, Abb. *in cap. cum olim, quæſt. 5. de maiorit. & obed.* Azeued. *ad Curiā Piſanam lib. 1. c. 8. n. 12.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 26. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4.* cum aliis citatis per Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 118. n. 2.*

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habenti- 11
bus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, qui poterunt in iuramentis, & votis diſpenſare, cum prædicta poteſtas diſpenſandi ad iuriſdictionem ſpectet, illique habeant Epiſcopalem, vel quaſi, poteſtatemque ordinariam in ſua veluti diœceſi, in eaque tribunal conſtituunt, & ſic ſuccedunt loco Epiſcoporum; vnde in illis caſibus poſſunt diſpenſare, in quibus Epiſcopus poteſt, prout in ſpecie *cap. & ſi clerici §. de adulteriis, de iudic. & cap. 1. de ætate, & qualit. libr. 6. & cap cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum ſimilibus, reſoluunt Abb. *num. 13.* & Dec. *num. 16. in d. §. de adulteriis*, idem Abb. *in cap. ſignificaſti num. 5. cum ſequentib. de foro comp. & in Clement. ne in agro § ad hæc, de ſtatu Monachor.* Innoc *in c. ſtatuimus, de tranſact.* Bald. *in auth hoc ius, col. C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Caſſan. *conſuetud. Burgundiæ rubr. 9. num. 26.* iuuat doctrina gloſ. *verb. proprij, in Clem. 1 de rebus Eccleſiæ*, recepta communiter, vt per ſuprà citatos, Couar. *in cap. Ioannes num. 1. de teſtam. & lib. 1. variar. c. 3. num. 9.* Nauar. *in man. c. 27. n. 39. verſ. quærro*, probant in ſpecie Abb *in cap. 1. n. 7. de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præſidet*, &c. ſcilicet, habentis iuriſdictionem Epiſcopalem, quia talis Prælatus poteſt exercere iura Epiſcopalia. Nau. *in man. cap. 12. num. 73. verſ. ſecundo, in fine*, Suar *d. lib. 6. cap. 10 n. 13.* Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 8. n. 9. lib. 6. c. 11. num. 82. cum ſeq.* Leſſi. *lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 12. num. 101.* Sanch *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4 c. 38. num. 19.* Valet Reginald. *lib. 18. ſuæ praxis numer. 339.* Molfi. *d.*

Vu 2 *dict.*

*dict.tract.*11.*c.*15.*n.*113. Trullench *dict.dub.*37.*n.*13.

12 *Quartò* amplia in Prælatis Regul. bus exemptis ab Ordinarin, (quales hodie ſunt ferè omnes ex Summi Pontificis primilegio) qui poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, quia, ſuppoſito quod ſunt exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ideò ſicut Epiſcopi, ita illi poſſunt circa ſuus ſubditus diſpenſare, nec hæc poteſtas illis competit vt delegata, ſed vt ordinaria: quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iuriſdictione Epiſcopi, conceduntur Prælatu ea, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcupalis, & ita ſuppoſita illa exemptione, & approbatione Religionis competit poteſtas illis, ex vi muneris, & officij, reſoluunt Sylueſt *verb votum* 4.*quaſt.* 3. Nauar. *dict cap.* 12 *numer.* 75. Sot *de inſtit.lib.*7 *quaſt* 4.*art.* 3. Caietan. & alij, quos refert, & ſequitur Suar. *d lib.*6.*cap.*10. *num* 14. Fr. Emman. *quaſt. Regularium, tom.*1 *quaſt.* 25. *art.*4 *cum* 4 *ſequentibus*, plures refert Sayr. *in Claui Regia lib.*5.*cap.*8.*num.*10. *& lib.*6.*cap.*11 *numer.* 87. *cum multis ſequentibus*, latè Fr. Ludouic. Miranda *d. quaſt.*12.*art.*4. Azor *inſtit.moralium part.*1.*lib.*11.*cap.* 18 *dubit.*4. Leſſ. *d.lib.*1.*cap.*40.*dubit* 13. *à numer.*107. Sanchex *d.lib.*4 *cap.*19 *num.* 3 *cum ſequentib.* Molfeſ. *dict.tract.*11.*cap.*15. *à num.*116. Trullench *d.dub.* 37. *numer.*11. Valer. Reginal. *d. lib.*18. *num.* 340. Quod etiam intellige non ſolùm in Prælatis Generalibus, ſeu Prouincialibus, ſed etiam in localibus, ſeu Conuentualibus; adhuc enim illi poſſunt in ſubditorum iuramentis, ſeu votis diſpenſare, ex ſupradicta ratione, vt per Sot. *d q.*4.*art.*7. Suar. *d.cap.*10.*num.*

13 14 Sayr. *dict cap.*11.*num.*89 † Qui quidem Religionum Prælati ex ſpeciali iure, & priuilegio, etiam poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, ex conceſſione Eugenij IV. de qua Fr. Ludouic. Miranda *d.quaſt.*12.*art.*5. & *art.*6. reſoluit omnia nouitiorum vota realia, & perſonalia, & mixta includi, & commutari in ſolemne Religionis votum, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſupradicta vota ceſſent, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur; quo fit, vt ceſſante præterita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa fa-

14 cta. † Abbatiſſæ verò in votis ſuarum Monialium non poſſunt diſpenſare, quia iure ordinario non ſunt capaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, *cap dilecta, de maior.* Fr. Emman. *d.quaſt.*25 *art.*7. Suar *d cap.*10. *numer.*15. Leſſ. *d numer.*17. In votis Regularium Epiſcopum diſpenſare non poſſe, quòd ab eius iuriſdictione exempti ſint, & immediatè ſubiecti Sedi Apoſt. reſoluit Sanch. *d. lib.*4.*cap.*39 *numer.* 26. vbi *num.* 27. *cum ſequentib.* latè diſſerit an hi Religioſi exempti poſſint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia ſuorum Superiorum ſe Epiſcopo ſubiicere, vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus, in quibus Epiſcopus hoc poteſt cum ſuis ſubditis; vbi affirmatiuè reſpondet, de quo etiam Trullench *d.dub.*37.*num.*20.

15 *Quartò* amplia procedere in Confeſſariis Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio ſpeciali ipſis à Summis Pontificibus conceſſo poſſunt diſpenſare in ſupradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, vt per Nauar. *in man.cap* 12. *num.*79. *verſ. vndecimo*, Ludou. Lopez *in inſtruct. conſcientia par.*1.*cap.* 50. Miranda *in man.Pral.tom.*1.*q.*74.*a* 4. *& ſeq.* Fr. Emman *in ſum p.* 3.*c* 102.*concl.*10. *& Reg quaſt tom.*1. *q.* 64 *art.*2.*cum ſeq.* Sayr. *lib.*5.*c.*6.*num.*10. *& lib* 6 *cap.*11. *n.*95.*cum ſeqq.* Leſſ. *dict lib.*2.*cap.*40.*dub.*13.*num.*108. Quamuis huiuſmodi Confeſſarij Regulares poſſint commutare, & diſpenſare in omnibus votis Epiſcopis Iure communi, & ordinario reſeruatis, non tamen in reſeruatis ipſis iure ſpeciali, vt firmat Franc. Ludouic. Miranda *dict. art.*4.*concl.*2. 16

Alij autem Confeſſores, quamuis Parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum iuramentis, ſeu votis nequeunt in neutro foro diſpenſare, vt reſoluunt Innoc. Hoſtien. Abb. & communiter Doctores *in cap.*1 *de voto*, & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *d lib.*5.*c.*8.*num.*9. *& lib.*6.*cap.*11.*n.*85. *cum ſequenti*, Suar. *lib.*6.*tract. de voto, c.*11 *num.*18.*cum ſequenti.* Leſſ. *dict. lib.*2. *cap.*40. *dub.*13.*n.*109. Sanch. *d.c.*38. *à num.*29. Reginald. *d. lib.*18.*n.*339.*verſ meminerint*, Mulfeſ *d. tract.*11.*c.*15. *num.*114. Ioan. Malder. *de virtut.tract.*10.*cap.*5 *dub.*10. *verſ. & quid ſi periculum*, Fillinc. *d.tr.*26.*cap.*9.*c.*249. Lauor. *d.p.*2.*c.*27.*num.*71. me citatu *in hoc loco* Boſſi. *d caſu* 8.*numer.*18. Quamuis Gabr *in* 4. *diſtinct.*38. *quaſt.*1 *art.*5. & Fr. Emman. *quaſt. Regularium tom.* 2. *q.*46.*art.*9. abſque fundamento contrarium teneant.

Intellige ſupradictam poteſtatem diſpenſandi in 17
votis, & iuramentis conceſſam Epiſcopis, Capitulo, Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere ſolùm reſpectu illorum qui sũt verè, & propriè ſubditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto, & iuramento ſui ſubditi in ſua diœceſi 18
domicilium habentis, † non poterit tamen diſpenſare in voto Scholaris, qui in ſtudio commoratur, & in loco ſtudij habitat, non tamen domicilium habet: ratio eſt, quia ſcholaris ſimpliciter non eſt ſubditus Epiſcupo Academiæ, & ideò non poteſt ab eo ordinari ſine licentia ſui proprij Epiſcopi, *cap. cum nullus, de temporibus ordin.in* 6 ergo non poterit in illius votis ſeu iuramentis diſpenſare, quam ſententiam tenet Abb. *in cap.nullus, num.*4. *de Parochis:* quem ſequuntur Angel. Tabiena, & Syluest. *verb. domicilium*, Suar *dict lib* 6 *de voto cap.*11.*numer.*11. & hæc eſt verior opinio in puncto Iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.*1.*de Pœnitentia c.*14.§.1. Sanchez *de matrim.lib.*3.*diſput.* 23. *num.*11.*cum dub.ſequentib.* Leſſ. *d. lib.* 2. *cap.*40. *dub* 13.*n.*103. aſſerentes † non requiri domicilium, 19
ſed ſufficere habitationem maiori parte anni, vt Epiſcopus loci poſſit diſpenſare in votis, quia, vt inter omnes ſuprà citatos conuenit, Scholares, & ſimiles maiore parte anni habitantes in aliquo loco, ſunt ſubditi Epiſcopo, & Parocho illius loci, reſpectu Confeſſionis, & Communicationis: cui tamen argumento reſpondetur faciendam eſſe diſtinctionẽ inter Sacramenta neceſſaria, prout eſt Confeſſio, & Communio; & inter voluntaria, prout eſt Sacramentum Ordinis, & alia ſimilia; vt ſcilicet priora per Epiſcopum loci ſtudij ſcholaribus conferantur, non ita poſteriora, vt per Syluest. *vbi ſupra, & verb. confeſſor* 1 §. 10 Vnde cùm regulariter nulla poſſit dari tam vrgens neceſſitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Epiſcopum loci ſtudij non pertinet diſpenſatio, ſi verò aliquando detur, poterit Epiſcopus ſuſpendere executionem voti ex voluntate tacita proprij Epiſcopi, vt explicat Suar. *d.n.* 11. Et addit Bonacin. *d.diſp* 4.*q.*2.*punct.*7.§.4.*nu.*6. poſſe Epiſcopum cum his ſubditis diſpenſare in votis extra diœceſim.

Ex quibus colliges Archiepiſcopum non poſſe 20
diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure ſpeciali,

ciali, nec conſuetudine, in eos habeat poteſtatem licet in foro contentioſo ſit Ordinarius iudex appellationum, quas iidem ſubditi à propriis Epiſcopis ad ipſum interponunt, *c. paſtoralis, de officio Ord c. 1. in princ. de foro compet. lib. 6.* ita reſoluunt Sylueſt. *verb. votum 4. q. 3.* Sot *lib. 7. de iuſtit. q. 4 art. 3.* Sayr *lib. 6. cap. 11. n. 79.* Suar. *lib. 6. cap. 10. n. 7.* Henriq. *lib. 14. c. 18. §. 3.* Auil. *de cenſuris part. 7. diſput. 10. dub. 6. poſt 1. concl. not. 2. & p. 2. cap. 7. diſp. 1. dub. 10.* Sanch. *in precepta Decalogi lib. 4. cap. 38. n. 11.* Baſil. Pont. *de Matr. lib. 8. cap. 5. n. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. n. 333.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6 dub. 19. n. 7.* Trullench *d. dub. 37. n. 9.* Poterunt tamen Archiepiſcopi in votis ipſorummet Epiſcoporum Suffraganeorum diſpenſare, quia ſunt illis ſubiecti, vt cum Palud. Antonin Henriq. Auil. Sayr. & aliis reſoluunt Bonacina *d. diſp 4. q. 2. p. 7. §. 4. n. 7.* Sanchez *d. cap. 38 n. 10.* & Molfeſ. *d. tract. 11. c. 15. n. 111.* Ludou. à Cruce *d. dub. 19. n. 10.* Quamuis Suar. *de Relig. lib. 6. de voto c. 11. n. 3.* dicat conſulendam eſſe conſuetudinem.

21 Vtrùm autem poſſint Epiſcopi, aliique Prælati facultatem concedere ſuis Confeſſariis, vt ſecum diſpenſent in illis caſibus in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis? Negat Suar. *d. lib. 6. de voto cap. 11. n. 4.* Sed contrarium merito reſoluunt S. Antonin. Auila, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim lib. 8. diſp. 3. n. 3. & in precepta Decalogi lib. 4. cap. 37. à n 42.* Molfeſ. *d. tract. 11. c. 15. n. 111. & 118.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 4 n. 5. in comm. lit. I, & c. 7. n. 5 in com. lit. B.* Anton. Gom. *in Bull. Cruc. clauſ 10. n. 85* Sayr *de cenſur. lib. 7 c. 14. n. 5.* Fr Ludou. à Cruce *in expoſ. Bull. Cruc. diſp. 1. cap. 6. dub. 18. per tot.* aliàs enim peioris eſſent conditionis, quàm ſubditi; duriſſimum ſanè eſſet Prælatos ſaltem ſoli ſummodo Pont ſubditos cogere ipſum pro quauis diſpenſatione obtinenda adire. De Cardinalibus quid poſſint in ſuis titulis diſpenſare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouiſſimè Diana *moral. reſol. p. 5. tract. 2. reſol 58.*

ALLEGATIO XXXVII.

Epiſcopus in votis ſolemnibus quando diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus.*

2 *Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis, & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & conſuetudine.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, etiam pendente conditione.*

6 *Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.*

7 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in pœnam fiant.*

8 *Continentia in voto, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, poteſt Epiſcopus diſpenſare.*

9 *Diſpenſare ex legitima cauſa poteſt Epiſcopus cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum.*

10 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt poſſit petere debitũ ille coniux, qui poſt Matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis.*

11 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, quando poſt Matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Diſpenſare poterit Epiſcopus, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum.*

13 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem.* 6

14 *Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa poterit Epiſcopus prorogare.*

17 *Diſpenſare in voto de non contrahendo Matrimonio poteſt Epiſcopus.*

18 *Diſpenſare in voto Virginitatis poteſt Epiſcopus.*

19 *Diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines poteſt Epiſcopus.*

20 *Voto ſuo an quis poſſit ita ſe obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa negatiuè reſpondetur.*

21 *Diſpenſandi poteſtatem habens in votis, & iuramentis, poteſt illa commutare.*

22 Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6 *procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.*

24 *Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa ſed fauorabilia cenſenda eſt.*

25 *Commutandi iuramenta, ſeu vota poteſtate tradita, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa.*

NVLLVS Prælatus, quantacunque præfulgeat poteſtate, præter Romanum Pontificem, poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua caſtitate ſeruanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum: de viſitando limina Apoſtolorum Petri, & Pauli; & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compoſtellæ. Ita Angel. *verb. votum 4. §. 6.* Sylueſt. *eod. verb. 4. quæſt. 3.* Sot. *lib. 7. de iuſt. quæſt. 4 art 3.* Nau. *in man. c. 12 n. 75. & tom. 4. de Regular. n. 22. verſ. ſexto*, nouiſſimè Fr. Franciſc. de Araujo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de iuriſdictione Eccleſiaſtica optimè meritus *in 1. 2. D. Thomæ qu. 97 diſp. 1 ſect. 7. diffic. 1. verſ. hoc titulo pag. 717.* Homob. *de examine Eccleſiaſt tract. 11. c. 6. quæſt. 12 reſol. 3. verſ. porro.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40.* Valer Reginald *in praxi fori pœnit lib. 18. n. 330.* Molfeſ *in ſum. Theolog. moral. tract. 1. c. 15. à n. 137.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 97. n. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9 n. 104.* Ludou. Lopez *in inſtructor. conſcientiæ part. 1. cap. 49.* Couar *in c. quamuis pactum part. 1. §. 3 num. 12* Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 31. §. 6. litt. A*, Iacob. de Graff. *in deciſ aur. p. 1. lib. 2. c. 31. n. 21.* Filliuc. *in quæſt moral tom. 1. tract 26.*

de benefic.part.4. c.5. num. 30. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rubric.* 11.*cap.vlt.n.*27. *& rubr.* 12.*c.*13. *n.*154.*verſ.in cauſa.* Hieron. Fernandea de Otero *in repet.cap.*1.*de iudic.à n.*10.me citato *in hoc loco* Alaed.*d. part.*2.*c.*7.*n.*5.Rota *in Valentin decimarum* 8 *Februarij* 1588.coram *Orano,& in Conchen.exemptionis decimarum* 13. *Martij* 1585.coram eod. *& in eadem* 9. *Decemb.*1602.coram *Penia*,refert Anton. Ricciul.*de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*5. *cap.*14.*n.*16.*& lib.*8.*cap.*4 *num.*6.

Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident. ſufficere clauſulam generalem, *Non obſtantibus Conſtit. Apoſt.* & aliis ſimilibus, per *cap.*21. *ſeſſ.*25.*de reformat.*cenſuit Rot.*in cauſa S. Angeli penſionis* 16.*Decemb.*1594.coram *Illuſtriſſimo Card. Pamphilio ſen. & in Bononien Prioratus* 9. *Iunij* 1606.coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, & obſeruant Stephan.*diſcept.forenſ.tom.*5.*cap.*490.*&* 963.Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell.gl.*6.*n.*120.Mart.*de clauſ.p.*4 *clauſ.*14. *num.* 3. Mareſcot. *var.reſol.lib.*2.*cap.*38.*n.*41. Monet. *de commut.vltim. volunt cap.*11. *num.*250. Maſſobr *in praxi habendi concurſum requiſ.* 17. *dub.*4. *num.*8. Bonac.*de clauſurâ Relig. diſput.*2 *q* 5. *puncto* 2. *n.*4. *verſ. ratio*, Sigiſm. à Bononia *de elect dub.*5. Anton. Riccius *citatis locis.*

25 Et ideò Epiſcopum Conciliarem Conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minimè poſſe reſoluunt Rebuff.*in tract.nomin. quæſt.*5. *num.*30. Gutier. *de iurament confirmat part.*1.*cap.*51.*num.*24. *& canon lib* 1. *cap.*5. *num.* 10. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.*2.*cap.*8. *num.*44. Henriq *dict.lib.*13. *cap.*57.§.1. *litter.C.* Franc.Molin *de ritu nupt.lib.*2.*diſſer* 11. *num.* 145.Stephan.Gratian. *dict. cap.*397. *num.*33.Gutier. *canonic.lib.*1.*cap.*5. *num.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*31.*cap.*27.*num.*202.*in princip.*

26 Ex magna tamen cauſa neceſſitatis poterit Epiſcopus diſpenſare, & præcipuè quando Concilium vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam. Vide Tiraq.*de pœnis temper.in præf. num.*31. Lambertin. *de iurepatro.par.*1.*lib.*2.*art.*19. *q.* 7. *princ.numer.*2.Cott.*in memorab.verb. Epiſcopus* Brunor. à Sole *in locis commun.verb diſpenſatio*, 1. Rebuff. *in praxi tit.de diſpenſat. ad plura beneficia, & num.* 30. Spin *in ſpeculo teſtam.gloſſ.*15.*princ. à num.*8. Humada *in gloſſ.*12. *in fine, verſ. limitatur, tit.*5 *par* 1. optimè Mich.Graſſ. *commun.opinion tom.*1.*lib.*1. *tit.*2. *num* 67. Sanch.*de matrim. lib.*2.*diſp.*40.*à num.*1. Cened *pract. & canon.quæſt lib.*1.*quæſt.* 10.*à num.*30. Alzed. *d part.* 2.*cap.*7.*n.*6. Cardoſ.*d.verb.diſpenſatio num.*17. etiamſi dubitetur an ſit cauſa magnæ neceſſitatis, vel an ea diſpenſandi cauſa iuſta fuerit, ad reſoluta per Dianam *d p* 4.*tract.*3.*reſol.*44.

27 Quæres non abs re, quando dicatur Conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? De qua re latè Sanch. *d.lib.*8. *diſput.*5. *num.*6.*cum ſeqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. *Prima* eſt, ſi materia trahat originem à Coocilio, dicitur Conſtitutio Concilij, vt ſi Concilium rem illam definiendam proponat, ſi verò originem trahat à Pontifice, dicitur Pontificia cùm enim Conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potiùs attribuatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. *Secunda* regula, quando in ſubſcriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio*, vel *in tali Concilio*, ſignum eſt id à Coocilio traxiſſe originem; ac proinde cenſeri Concilij. *Tertia* regula, quando Pootifex attribuit Conſtitutionem ipſi Concilio, vt *in cap. fin.* 2. *quæſt.*1. ibi, *decernente nobiſcum ſancta Synodo, & in c.nimus, de iureiur.* ibi *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.* Ita Dec *in cap.*1. *in noua edit.in* 1.*lect.à num.*1.*de iudic.* vbi Aleiat.*num.*1. & alij, qoos refert, & ſeqoitur Sanch. *d.diſp.*5. *n.*6. 7.8.*&* 9 & ibi *num.*11. reſoluit cenſeri Conciliarem Conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic diceret, *definimus hoc cum conſenſu Concilij.* Quare Conſtitutiones, quæ ex Conciliis deſomontur, quandoqoe ſub nomine Romani Pontificis, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur. Vide Anaſt. Germon. *animaduerſ.lib.*3.*cap.*1.

ALLEGATIO XXXIV.

Epiſcopus an validè in ſuis Conſtitutionibus abſque cauſa diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt.*

2 *Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt.*

3 *Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi Conſtitutionibus validè diſpenſat.*

4 *Epiſcopi quamuis validè diſpenſent in prædictis Conſtitutionibus ſine cauſà, peccabunt mortaliter: ſi verò non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis Conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis.*

6 *Nec quoque ſi Conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam, ſi prædicta Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmata.*

8 *Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.*

9 *Concilium Prouinciale maior eſt Archiepiſcopo.*

SVPPOSITA poteſtate Epiſcopi in condendis Conſtitutionibus ex latè adductis per Rot. *in Vlixbonen. tabernariorum, & tendariorum* 10. *Martij* 1614. coram *D. DunoZetto, &* 1. *Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impreſſa per Farin. *dec.* 757.*p.* 2. *recent.* iunctis traditis per Anguian. *de legib.lib.*2. *contrau.*28. Suar. *in ſimili tract.lib.*4.*à n.* 2. Salas *eod.tract.diſp.*8.*ſect.*5. *n.*47. Bonacin. *eod. tract. diſp.*1 *quæſt.*1.*puncto* 3.*n.*21.*cum ſeqq.* Layman *in Theolog.moral.lib.*1.*tract.*4.*c.*7.§.4.*num* 9.dicendum eſt dupliciter conſiderari poſſe diſpenſandi poteſtatem in Epiſcopo, *primò* circa legem Superioris, tunc non abſolutè ea conceditur, ſed quoties Soperior eam diſpenſationem ſibi non reſeruauit, vel inferiori non prohibuit diſpenſandi poteſtatem: ita Bonacin. *de legib.diſp.*1 *q.*2 *puncto* 1.*num.*12.*cum ſequentibus.* Vel, vt alij meliùs exiſtimant, expreſsè de Epiſcopo loquentes, non poterit diſpenſare niſi in caſibus ſibi conceſſis: vt per Guttier.*canon lib.*1. *cap.*5.*n* 10. Suar. *de legib.lib.*6.*c.*14 *num.*4. Bonacina *d. puncto* 1.*num.*17. ſed id limitat multis modis *in verſ. primo*, quando in lege Pontificia hoc exprimitur. & *in verſ. ſecundo*, quando vir prudens interpretatur hanc eſſe Pontificis intentionem, vt Epiſcopus in aliqoo caſu diſpenſet; veluti quando res leuis eſt; vel quando præcipiuntur ea, quæ ſæpè eueniont, & quæ frequenter indigent diſpenſatione; & quando grauis aliqua neceſſitas, vel vtilitas ſubdito aducuit, ita vt Sedes 1

Apoſt.

Apoſt.commodè adire nequeat, vt præcedente alleg. oſtendimus; vel denique quando dubitatur an res egeat diſpenſatione, de quo alleg.ſeq.num.8. *Secundò* circa propriam legem, ſeu Conſtitutionem, & tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare etiamſi Conſtitutio Synodalis ſit, reſoluunt Bonacin.d.diſp.1. quæſt.2.puncto 1.num.5.Suar.d.lib.6.c.15 n.8.Sanch.de Matrim.lib.8. diſp.17.n.32.Salas de legib diſp.20 ſect.4.n.43.Sed dubitatur an ſemper requiratur iuſta cauſa diſpenſandi ad validitatem diſpenſationis? Reſp.quod ſi verſemur in primo membro,, quando ſcilicèt Epiſcopus diſpēſat in lege Superioris in caſibus ſibi permiſſis, certum eſt diſpenſationem huiuſmodi ſine iuſta cauſa factam non ſolùm non eſſe licitam, ſed etiam neque validam, Bonacin.d q.2.puncto 3.n.12.niſi dubium ſit circa iuſtitiam cauſæ, Diana moral.reſolut.p.4.tract.3. reſol.44.

2 Diſpenſatio verò Epiſcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta, ſine cauſa, valida eſt. *Primò*, quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Pontifex in toto Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt dixi alleg.1 num.6 ſed Pontifex in lege Eccleſiaſtica, & Princeps ſæcularis in Ciuili ſine cauſa valide diſpenſat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua ſola vim habebat lex, vt probat Sanchez dict.lib.8. diſput.7. num. 14. ita etiam Epiſcopus poteſt diſpenſare ſine cauſa in ſuis conſtitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare poſſit eas omnino caſſare, ſua poteſtate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor.in cap & ſi clerici § de adulteriis, de iudic.vbi Anton.num.17.Abb.n.10.Felin.6.Aretin.24.& Alexand.de Neuo num.16.Bottæ.in tract.de Synodo Epiſcopi, part.1.art 4.nu.8.Gambar.de auctoritate Legati lib.10 num.442 & ſeq.Nauar.in man.c.25. numer.74. in fine, Sayr.de cenſur lib.6.cap 11.num.12 plures, quos refert, & ſequitur Sanchez d.diſp.17.num.27. quibus addo Salas de legib.diſp.20.ſect.4.n.37. Suar. in ſimili tr.lib.6.c 19.n.6.Villlalob.in ſum.tom.1 tract.2.dub.41. num.5.Pont de Matrim.lib 8.cap 14.numer.7.Dianam moral reſol p.1.tract.10.reſol.32. Sic Epiſcopus poterit extra viſitationem reuocare ſtatuta condita in viſitatione per ſuum prædeceſſorem, vt poſt Bellet.&Nouar.tenuit Rota coram R. Duran. deciſ.292.num 28. part.2.

3 Ex eadem ratione validam cenſeo diſpenſationem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in ſuæ diœceſanæ Synodi Conſtitutionibus, abſque cauſa factam, quia etiam hoc caſu, ſicut in ſupradicto, dicitur diſpenſare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum ſolus ille in Synodo diœceſana ſuffragium habeat deciſiuum, cæteri autem, qui communiter ſunt Parochi, & clerici, qui nulla ſtatuendi facultate gaudent, aſſiſtent illi, vt conſilium præbeant. Ita nuncupatim de Conſtitutionibus Synodalibus reſoluunt Nauar.dict.c.25 num.74.Bott.d.art.4.n.9.Salas d.diſp. 20.ſect.4.n.42.Bonacin.d.q.2.puncto 3 n.1. Sanch d. diſput.17.num.33.Ad quod fecit huiuſmodi Conſtitutiones non ligare ſucceſſores conſtituentes; immo nec ipſum conſtituentem, quem poſſit aliter cōſtituere, quàm ad initio fuerat, Abb. conſil.25.nu.5. lib.2.Rota deciſ.240 num.1. p.2. recentior. non enim Epiſcopus ligatur ſuis Conſtitutionibus, Seraphin. de priuil.iuram.priuil.146.num.2. Vgolin.de offic.Epiſcopi num.2.cap.47.§.1 n.3. Alzed.de præcellent. Epiſcop.dignit.p.1.cap.5.n.25.verſ.neque. Et denique poteſt Epiſcopus contra Conſtitutiones ſuas, ac Synodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus caſibus, in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire, poteſt diſpenſare. Ita Franc.Leo in theſauro fori Eccl.p.2.c.8.num.58.Azor. inſt.moral.p.1.lib.5.c.15.quæſ.3.Suar de legib.lib.6.c.15. num.8.Salas eod.tract.diſp.20.ſect.4.num.43.me citato in hoc loco Alzed.de præcellent.Epiſc.dign.p.1.c.1.n.54. Bonacin.de legib diſp.1.quæſt.2.puncto.1. num.5.Baſil. Pont de Matrim.lib.8.cap.5.num.1.vbi num 4.reſoluit Epiſcopum in legibus diſpenſandis non pendere à Capitulo.

4 Peccabit tamen ſic abſque iuſta cauſa diſpenſando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali eſſe abſque iuſta cauſa eximendum, cap.cùm omnes, de conſtit. & tenent Nauar dict.prælud.9. n.15. Azor.inſtitut.moral part.1 lib.5.cap.15.quæſt.3 in fine, Sanchez d.numer. 27.Salas d.ſect.4.n.60 Bonacin.d.quæſt.2.puncto 3.numer.1.verſ.addo. At non dato ſcandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam eſſe venialem, prout explicant Nauar. dicto prælud 9.n. 14.& cap.25 num.5.Fr.Emman.in ſumm.tom 1.c.237.n. 2.Valentia 1.2.diſp 7.q.5 puncto 9 ad finem, lib.5.Azor. inſtit moral.p.15.quæſt.2.Salas d diſput.20.ſect. n.50. 58.& 59.Bonacin d puncto 3.n.1.verſ.duci Sanchez d. l.8.diſp.18.n.3.& 7.Vide Dianam d.tract.10.reſol.32. in fine.

5 *Primò*, limitatur hæc noſtra Principalis reſolutio, niſi Epiſcopus eas Conſtitutiones iureiurando firmauerit: cum enim nequeat ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit in eis Conſtitutionibus iuramento firmatis diſpenſare. Ita Sayr. de cenſur.lib.6 cap.11. num.11.Bottæ de Synodo Epiſcopi par.1 art.4.num.13. Azor.d.lib.5.cap.15.quæſ.7.verſ in præſenti, Rota dec. 240.n.1 in fin d p.2.recentior. Alzed.d p.2.c.1.n.54.& 55.plures refert, licèt non ſequatur Sanchez d. diſp. 17.n.31.& Bonac.d puncto 3.n.2.Baſil.Pont. d.cap.5. num.5.

6 *Secundò*, limitatur, niſi illa Epiſcopi Conſtitutio tranſierit in contractum in commodum alterius; Ita Gambar d.lib.10.num.444. Syluester verb.diſpenſat.quæſt.13.num.19 Pont.d cap.5 n.7.Salas d.diſp 20. ſect.4.num.42.limitat.1.multi, quos refert, & ſequitur Sanch.dict diſp.17 n.29 vbi, addit, & licèt hæc limitatio ſit vera, etiam poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperuenienti contrauenire, Rota coram Duran.d deciſ.292.à n.37.Bonacina d puncto 3.n.2.verſ. hæc tamen.

7 *Tertiò* limitatur, niſi ex Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, Ita docent Bottæ d art.4. num.12.. Sayr d numer. 11.Azor.vbi proximè, Bonacin. d.quæſt 2.punct.1.n.16.Sanchez d.diſp.8. n.12. & alij plures ab eis citati; quibus adde Baſil Pont de Matrimon.lib.8.c.5.nu.6. Salas diſp.20.ſect.4.differ.11.Rot. in Montis Regalis iuriſdictionis 13.Februarij 1609.coram Illuſtriſſimo Cardin Caualerio apud Farinac.deciſ. 240. n.3 p.2. recent. vbi aliæ ſimiles deciſiones referuntur.

8 Quæret aliquis opportunè, an diſpenſatio Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis facta ſine cauſa legitima valeat? In qua quæſtione negatiua pars verior eſt, quæ quidem ex multis ſuadetur, quæ adducunt Nauar. conſil 7.de offic Ordin in antiq.& conſil. 6. ſub titul. de maiorit. & obed.in nouis Sanchez dict diſputat.17.numer.36 Layman in Theolog.morali. lib.1 tract.4. cap.22.num.4.& cap.47 §.5. num.8.Bonacin.dict.quæſt.2.punct.1.n.14. & in pri-

mis

munt, contractum poteſt Epiſcopus diſpenſare; quia licèt inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris, conſuetudine tamen receptum eſt, vt diſpenſatio iſtorum impedimentorum non obtineatur, à Papa, excepto voto Religionis, & caſtitatis Ita poſt alios antiquiores, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 60. §. 3. Bonacina *de magno Matrimonij Sacramento quæſt.* 4. *puncto* 15. *num.* 3. Henriq. *d. lib.* 12. *c.* 2. §. *verſ. Secundo*, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 17. *nu.* 15. nouiſſime Baſil. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 13. Valer. Reginald. *vbi ſuprà*, nouiſſime etiam me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſc. dignit part.* 2. *c.* 7. *n.* 13.

3 Aliquibus tamen caſibus poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum eſt occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Epiſcopus in lege Pontificia, vel Concilij diſpenſare, poterit tamen in caſu magnæ neceſſitatis vt ſuprà *alleg.* 33. *num.* 26. oſtendimus ex multorum ſententia. Quare ita reſoluunt Nauar. *dicto verſ. tertiò dicendum*, Valent. *tom.* 4. *diſputat.* 10. *quæſt.* 5. *puncto* 4. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 236. *concl.* 2. Iacob. de Graffiis *conſil.* 26 *num.* 19. *de ſent. excomm.* Coſt. *de remediis ſubſidiariis remed.* 35. *num & ſeqq.* Mar Antonin. *var. reſol lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 54. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ decis.* 261. *in* 1. *edit. & reſolut.* 228 *in* 2. *edit.* Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 11. *num.* 5 Franciſc. Leo *in Theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap* 8. *num.* 43. Henriq. *lib.* 6 *de pœnit. c.* 10. §. 1. *& lib* 11. *de Matrim cap* 3 §. 2. Spin. *in ſpeculo teſtam gloſſ.* 15. *nu.* 86. Vgol. *dict. c* 60. §. 1. Valer. Regin. *dict. lib.* 31. *num.* 206. Diana *moral reſol. par.* 2 *tractat.* 2. *miſcel reſol.* 19 *in princ.* Gutier. *de Matrimon. cap.* 49. *num* 6. *cum ſequentib. & cap.* 123. *num.* 7. Bonacina *dicto punct* 15. *num.* 4. nouiſſimè Fr. Franciſc. de Araujo ex Ordinè Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Epiſcopus Segobien. *in* 1. 2. *D Thomæ quæſt.* 97. *diſp.* 3. *ſect.* 7. *diffic.* 2. *in fine*, *verſ. hoc titulo*, vbi reſoluit Epiſcopis licere Iure communi diſpenſare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto ſuperuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis ſpiritualis, & ſimilium, ſecus ſi antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum diſpenſatio ſoli ſummo Pontifici eſt reſeruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in foro conſcientiæ Epiſcopo eſſe conceſſam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; ſi verò mala fide contractum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſeruaſſe ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Tridentin. *ſeſſ.* 24 *cap.* 5. docentem ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, ita vt ex aliorum ſententia reſoluit Sanchez *dict. diſputat.* 12. *num.* 4. *& lib.* 8. *diſputat.* 6. *numer.* 19. Contra Henriquez *dict. cap.* 3. §. 2 *in comment. litter. K, & litter. O*, exiſtimantem bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. Quare reſoluit Alzed. *dict. part.* 2. *cap.* 7. *numer.* 10. quòd maritus conſanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris conſanguineam fuiſſe, de quo certioratus matrimonio contracto, tunc diſpenſabit Epiſcopus ſi denunciationes in matrimonio requiſitæ per fraudem omiſſæ non ſunt, nouiſſimè Aſphonſ Moſcoſ. *in ſum. tractat.* 10. *cap.* 19. *num.* 22. ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fè, la comun tiene, que en ninguna manera puede el Obiſpo diſpenſar, aunque aya grandes eſcandalos, y difficultades de acudir por diſpenſacion à ſu Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornication. Mas la eſperiencia que oy tengo de ver almas affligidas, vendoſe in peligro de perdicion, y quaſi impoſſibilidas de hallar remedio, ſi lo obiſpo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos caſados, puede el Obiſpo diſpenſar, concurriendo las cauſas dichas de ſer el matrimonio publico, y el impedimento ſecreto que no ſe puede publicar, y grande eſcandalo en apartaſſe, y difficultad notable en acudira à ſu Santidad*, &c. Vnde Communis ſententia videtur tenere tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium eſt bona fide ſaltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum eſt occultum, & ſeparatio coniugum nequit fieri abſque magnæ famæ iactura, aut ſcandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium diſpenſandi, aut ſi adiri poteſt, diſpenſatio tamen differri nequit abſque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. *de Sacrament. tract.* 5. *de Matrim q.* 2. *num* 7. Salas *de legib. diſp.* 20 *ſect.* 3 *numer.* 25 Pont *de Matrim. lib.* 8 *cap.* 15. *n.* 4. Hurtad. *eod tr. diſp.* 26. *diffic.* 2. *n.* 6. Villalob *in ſum. tom.* 2. *tr* 14. *diffic.* 15. *n.* 4. Præpoſ. *in* 3 *p. q.* 8. *de diſpenſ Matrimon. dub.* 2. *num* 12.

Secundus caſus eſt, quando ſcilicet poſtulauerit
vrgentiſſima neceſſitas, quia tunc poterit Epiſco- 5
pus per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contractum matrimonium, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus, diſpenſare; præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſu. Ita Henriquez *dict. lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. D. Felician. de Vega *in relect. cap. & ſi clerici* §. *de adulteriis, de iudic. num.* 169. vbi extendit ad caſum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.* 165. reſoluit Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud eſt occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, ſi eſt difficilis aditus ad Papam, coniuges ſeparari non poſſunt ſine ſcandalo Valer Reginald. *dict. lib.* 31 *num.* 202 nouiſſimè Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 6. *n* 9. *verſ. quarto.* Villalob. *in ſumm tom.* 1. *tract.* 14. *diffic.* 25. *n.* 12. Bonacin. *de matrimon. quæſt. puncto* 15 *numer.* 6 Pont *in ſimili tr. lib.* 8. *cap.* 3 *num* 7. Molfeſ. *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 4 *cap.* 12. *numer.* 35. Homobon de Bonis *de examine Eccleſ. part.* 2. *tractat.* 5 *cap.* 5. *quæſt.* 32. me citato *in hoc loco* Diana *dict. part.* 1. *tractat.* 1. *miſcel. reſol. verſ tota igitur difficultas.* Sanch. *dict. lib* 2. *diſput.* 40. *n.* 7. vbi etiam aſſerit poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ diſpenſare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi cauſa grauis infamiæ, ſed iam parata ſunt omnia ad nuptias eo manè, aut veſpere celebrandas. nec adeſt alia via euadendi infamiam, vel ſuſpicionem grauis delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.* 2. *cap.* 7. *num* 11. quamuis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim. cap.* 49 *num.* 11. Quare videtur quod † ſecurius poſſit Confeſſarius, cui in confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimens, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptiis ad vitandam ſuſpicionem

alicuius

alicuius criminis, vel infamiæ ioter ſponſos, conſulere, vt fœmina vel ſponſus voueat caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

7 Sic etiam, data vrgentiſſima neceſſitate, poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit Sanchez d. lib 8. diſput. 6. num. 17. reprobata opinione Sot. in 4. diſt. 41. quæſ. 1. numer. 1. immediatè ante reſolut ad 1. princ quem ſequuntur Ludouic. Lop. in inſtr caſuum conſcien 1. part. 2. vbi de Matrim. cap. 51. in fin. Emman. Sà verb Matrim vbi de impedim. dirim. num. 6 in fine, aſſerentes poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus, nam impedimentum hoc æque eſt Iure Pontificio inductum, ac alia; & æquè dirimit Matrimonium, igitur ſi in aliis impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum Matrimonium, ſiue poſt, niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 8 D. Felician. de Vega in d. §. de adulteriis, num. 166. cum ſeqq.

8 Tertius caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis, priuatur iure petendi: nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta. Ita Emman. Sa verb. debitum num. 13. Petrus de Ledeſma de Matrim. quæſt. 58. art. 4. dub. 2 verſ in huius rei explicationem, Valent. part. 4 diſput. 10. quæſt. 5. puncto 5. in fine, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1 cap 243. numer. 12. & Bullam Cruciat §. 13 num. 7. Vega in ſum. tom. 2. cap. 5. caſu 1. in fine, Henriq. lib. 11. cap. 15 num. 11 in fine, Bonacina dict. puncto 15. numer. 5. Quamuis contrarium, imò Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu, tenent Couarr. de ſponſalib. part 2. c. 7. §. 2 num. 6. ad finem, Matienſ. ad. rubr tit. 1. gloſſ. 1. num. 103. Iacob. de Graff. in deciſ. aureus part. 1 lib. 2. cap. 83. numer. 12. Quicquid etiam in noſtro caſu Epiſcopi diſpenſationem, data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, ſitque incontinentiæ periculum, admittant Gutier. Canon. lib. 1. cap. 13. num. 17. Vgolin. dict. cap. 60. §. 2. numer. 2. & alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarunt extra caſum neceſſitatis, vel malitioſè facti ſunt patrini proprij; cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio eſt quia cognatio hæc poſt Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, ſed impedit ne debitum exigatur, vt dixit gloſ. in cap. noſſe deſideras, 30. quæſt 1. ſed ſic eſt, quod in impedimentis, quæ impediunt, poteſt Epiſcopus diſpenſare vt ſupra dixi, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis cum tale ſit. Ita Nauar. in man cap. 16. numer. 34. verſ. interrogatus autem, Fr. Emman. ad Bullam Cruciat. §. 13. numer. 17. Iacob. de Graff. dict. cap. 83. num. 13. Gallet. de cognat. ſpiritual. cap. 19. numer. 13. Matienſ. dict. gloſ. 1. numero 143. Vgolin. dict. §. 2. num. 1. D. Anton. Verac. Valent Syluest. Sà, & alios Sanchez dict. lib. 8 diſputat. 12. numero. 15. me citato in hoc loco Alzed. dict. part. 2. cap. 7. numer. 11.

Quartus caſus eſt quando periculum incontinentiæ eſſet, ſi expectaretur donec diſpenſatio veniret & ſimiliter ſi ex parte fœminæ, quæ cum viri conſanguineo ante matrimonium contractum copulata eſt, petitur diſpenſatio; nam licet diues ſit, timet famam, & fortè vitam amittere, ſi ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc diſpenſat Epiſcopus, Sanch. de Matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 5. Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 11.

Quartus caſus eſt, quando debiti petitio eſt prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge ob copulam habitam, cum conſanguinea vxoris, vel vxor cum conſanguineo viri, licet ad Nuncium pateat aditus; tunc enim Epiſcopus diſpenſat, vt poſt multos reſoluit Alzed d. part c. 7. n. 22. 8

Sextus caſus eſt, quando ad contrahẽdum diſpenſatio Pontificia ſubreptitiè impetrata fuit ſuper impedimentum dirimens; nam ſi delictum occultum eſt, & timetur quod ſi iterum diſpenſatio Pontificia impetretur, ſcandalum oriri poſſet, tunc ob vitandum ſcandalum diſpenſare poterit Epiſcopus, & confirmare diſpenſationem ſubreptitiè obtentam, & diſpenſare etiam cum illis, qui virtute talis diſpenſationis ſubreptitiè impetratæ, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, ſi timetur quod ſi detegatur, ſcandalum conſiderabile oriri poſſet, tunc enim Epiſcopus debet diſſimulare, & in illo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato viuere permittere, & tacitè diſpenſare, c. quia circa, de conſang. & affin. Emman. Sà verb. matrimonium. n. 12. & 13. Sanch. d. lib. 38. n. 12. refert & ſequitur Alzedo d. part 2 cap. 7 num. 14.

10 Quæret aliquis an in prædictis caſibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando facilè recurri poteſt ad Nuntium Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandum in ſimili caſu, vel ad quemcumque alium ſimili facultate præditum? In qua quæſt. pars affirmatiua ſuadetur, ex eo, quia Ius ſoli Pontifici reſeruat diſpenſationem; cum ergo is conſuli nequeat, poterit Epiſcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare. Ita Henriq. lib 6. de Pœnit. cap. 10 num 11. commento litt. D, & lib. 1. de Matrim. cap. 3. num. 1 in comm. litt H. Verùm licèt hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior; nam Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem confugi poteſt neceſſitas ceſſat, ergo non poterit Epiſcopus. Quare hanc partem ſuſtinent Nau. in man. c. 22. n. 85. Vega lib. 6. ſum. caſu 143. in fine, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. dict. lib. 2 diſp 40. num. 8 me citato in hoc loco Alzed dict. cap. 7. num. 18. vbi num. 19. idem dicit ſi ad Commiſſarium Cruciatæ recurſus haberi poteſt, qui facultatem habet diſpenſandi in impedimentis dirimẽtibus occultis poſt contractum matrimonium, declarando vt per eum vbi num. 20.

12 Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua primò hanc poteſtatem Epiſcopi diſpenſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. prope finem, quem refert, & ſequitur Sanch. dict. diſp. 40. num. 10. vbi num. 21. reſoluit dici impedimentum occultum, quando non publicè conſtat, nec facile conſtare poteſt, periculúmque non eſt, vt in foro externo detegatur.

13 Secundò obſerua habentem priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus

bus,minimè poſſe diſpenſare in caſibus,qui non iure Ordinario,ſed ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopo, & hi non dicuntur caſus Epiſcopales, ſed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam Iuris interpretatione Epiſcopo cenſentur permiſſi. Ita Fr.Emman *in Bullam Cruc.* § 9.*n.*118.Hẽriq.*lib.6.de Pœnit.c.*14.§.7.*in com.litt.P*, quos refert, & ſequitur Sanchez *d.diſp.*40.*n.*9.

13 *Tertiò* obſerua non poſſe generalem Epiſcopi Vicariũ diſpenſare in prædictis caſibus,in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad illud haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionẽ Ita Fr.Emman.*in d.c.*236.*n.*5.Henriq.*d.lib.*11 *c.*3.§.2.*propè fin* Alzedo *d p.*2.*c.*7.*n.*37 Sanchez *d diſp.*40.*n.*12. Aloyſ.Ricc.*d.reſol.*128. *n.* 3. vbi etiam cum Nauar. quòd nec Prælati inferiores Epiſcopo poterunt diſpenſare.

14 *Quartò* obſerua poſſe Epiſcopum delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. Ita gloſſ.licèt generaliter loquatur, *verb.caſibus, in cap. vlt.de officio Ordin* vbi Bald.*num vn.*Ioann.Andr *n* 1. Anton.*num.*4.Abb. *numer* 3. & in propriis terminis reſoluunt Sanch.*d.diſp.*40.*à numer.*14.Valer.Regin. *d.lib.*31. *numer.*207. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.*
15 *part.*2.*cap.*7 *num.*36.† ex ea ratione, quia iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet,& ſequitur, Bart.*in leg ambitioſa,*.*num.*34.*ff de decretis ab ordine fac.* Couar.*variar.lib.*3.*cap.*10 *numer.*
16 6.*in princip.* & *numer.* 9. *in fine.* † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure ſui Officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, provt tradunt Morla *in emporio Iur. part.*1. *titul.*2.*in prælud.numer.*88. Molina *de iuſtitia tom.*6.*diſputat.*8. *num.*2.& 3 D Barboſa *in l.cùm Prætor* §.1. *à num.*15. *ff de iudic.* ergo cùm hæc ſit poteſtas ordinaria, po-
17 terit delegari,*dict.cap vltim.de offic.Ord.* † quod procedit in eo, qui habet poteſtatem ex officio ſuo, & non ex delegatione, & ideo poteſt eam delegare; text.verò *in cap vltim.*§ *cæterum, de offic deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita vtrumque textum conciliant Zerol. *in praxi Epiſcop part.*1.*verb delegatus.*§.9.Nau *conſil* 15. *in fine ſub tit de ſent.excom.in* 1.*edit* & *conſ.*11.*in fine, ſub tit.de priuileg.in* 2.*edit.* D Barboſa *in d.l.cùm Prætor* §.1.*n.*530.

18 *Quintò* obſerua, in dubio an res egeat diſpenſatione, poſſe Epiſcopum declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare. Ita Emman. Sà *verb.diſpenſatio, numer* 1.Laymann.*in Theolog moral. lib.*1.*tr.*4.*cap.*12.*numer.*4.Caſtr.Palaus *tom.*1 *oper moral tr.*3.*diſputat.*6 *p.*5.*numer.*10. Diana *moral.reſolut. part* 4 *tr.*3.*reſolut.*46 Pro cuius dicti maiori explicatione ſciendum, quòd dubium hoc dupliciter poteſt euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde eſſent opiniones quorundam aſſerentium adeſſe impedimentum, aliorum verò negantium, tunc ſi opinio negans eſſet verè probabilis, quamuis affirmans eſſet probabilior, poſſet ille ſequens opinionem probabilem inire id Matrimonium abſque aliqua diſpenſatione: doctiſſimus enim Parens meus, quem nonagenarium ſenem in patria relictum, venerandum Iuriſconſultum oculis cernere nil amplius deſidero, qui filios ſuos ex ſe feliciter abdicans vnum Eccleſiæ, me ſcilicet indignum Preſbyterum, duos alios inſignes Theologos ſacris Sanctiſſimæ Trinitatis, & Beatiſſimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliúmque vtriuſque Iuris ſtudioſum, & in Conimbricenſi Academia Artium Magiſtrum mihi in hanc Curiam proficiſcenti ſociam dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comment. ad Ordinat.Regiam Luſit lib.*1.*tit.*64. §.1.*n.*10 poſt Arag.Ban.Sal.Valent.Suar Sanch & alios, reſoluit † 19
in foro Conſcientiæ ſequi poſſe opinionem probabilem relicta probabiliori, quibus addo Ioan.Sanch. *practic.diſp.*44 *à num.*50. Fr Anton Brauo *en ſu reſolucion nueua y cierta, num.* 1. licet alij ſecurius ſentiant in conflictu opinionum veriorem à iudicibus eſſe amplectendam, ex quorum numero ſunt Azor. *inſtit.moral.p.*1 *lib.*2 *c.*17.*q.vlt* Gabr.Vaſq.1.1.*diſput.*64.*c* 2.Tanner.2.1.*diſp.*4 *q.*4.*dub.*6.Vincẽt.Fillius.*in q.moralib tom.*2 *tr.*21.*c.*4.*n.*144.Villalob *ſumm.tom.*1. *tr* 1 *diffic.*15.*n.*6.Becan.*in ſum.tom* 2 *tr.*1.*c.*4.*q* 9.*n.*13. Malder.1.2.*q.*16.*art.*5. *diſp.*86.Carol.Scriban.*tom.*2. *cap.*9.

Quando verò dubium conſiſtit in facto, dupliciter poteſt euenire, vel res omnino eſt dubia vel pro vna parte præſumptio præponderat: in primo caſu non eſt opus diſpenſatione, quia in illo præſumptio eſt pro libertate ad contrahendum: in ſecundo verò caſu ad cautelam requirenda eſt Epiſcopi diſpenſatio. Vide Bonacin.*de legib diſput.q* 1.2.*punct.*6.*num* 18. quia quando dubitatur an res egeat diſpenſatione, poterit Epiſcopus in lege ſuperioris diſpẽſare, Caſtr. Palao *tom.*1.*tr.*3.*diſp.*6 *puncto* 5.*n.*10 me citato *in hoc loco* Trullench.*in expoſit. Decalogi lib.*2.*c.*2.*dub.*39.*n.* 4.*in fine.*

Sextò obſerua poſſe Epiſcopum cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad Matrimonium diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat. Ita Henriquez *d.lib.*11. *cap* 13. §. 12. vbi etiam refert diſpenſationem valere pro vtroque foro, ſequitur Sanchez *lib.*7 *diſput.*104.*num.*12.videtur ſentire Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*nu.*171.*verſ. notandum eſt ſecundò*, me citato *in hoc loco* Alzed.*d. part.*2 *cap* 7 *num.*24.& id probant ex text.*in cap.* .*de deſponſat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptam coniungantur, niſi fortè aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text.cum Summus Pontifex diſpenſationem ſibi non reſeruaſſet, viſum eſt tacitè illam Epiſcopus concedere, iuxta reſoluta *allegat.*33. *numer.*17. 20

ALLEGATIO XXXVI.

Epiſcopus in iuramentis, & votis quando diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi.*
2 *Cauſa iuſta, & rationabilis requiritur ad diſpenſandum in his votis, & ne fiat in tertij præiudicium.*
3 *Calicem alicui Monaſterio dare ſi quis iuret, vel voueat, poteſt excommunicatione Epiſcopi dare alteri Monaſterio vel pio loco.*
5 Cap.1.de voto, *declaratur.*
5 Cap ſi verò, verſ.verum, & cap.verum 15. de iureiuran.*declaratur.*

6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*

7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur verè Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*

8 *Capitulum Sede vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*

9 *Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis.*

10 *Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata verò Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*

11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*

12 *Prælati Regulares, tam Generales quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*

13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*

14 *Abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*

15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*

16 *Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis, in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*

17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictis reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis.*

18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loco Studij, ſi in eo domicilium non habet.*

19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*

20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei.*

1 EPISCOPOS, omneſque Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in foro externo ordinariam habentes, quoad ſibi ſubditos habere poteſtatem iuramenta præſtita intuitu diuini obſequi, & vota diſpenſandi tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitores numer. 2. de iureiurand.* Felin *in cap. 1. num. 9. illo tit.* D Thom. *2. q. 88. art. 12.* D Anton. *2 part. tit. 10 cap. 6 in princip.* Sot. *de iuſtit lib. 8. q. 1 art. 9.* Caietan. *2. 2. quæſt. 89. art. 9.* Angel. *verb. Iuram. 6 in princip.* Sylueſt. *eodem verbo 5. quæſt. 3.* Selu *de iureiurando part. 4 quæſt. 2.* Nauar. *manual. cap. 12. n. 64. verſ. 2.* Couar. *in cap. quamuis p. 1. §. 3. num. 5 verſ. nono, & numero 12.* Suar. *de Religione tractat. de iuram lib. 2. c. 40. numer. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap 10. num 3.* Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. c. 40. dub. 12. nu. 99. cum ſeqq. & dubit. 13. à princip & c. 42. dub. 12. num 62.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c 4 à n. 116.* Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis tract. 12. cap. 15. à n. 109.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. à num 5.* Vgulin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 38. §. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 330.* Bonacin. *in decem præcepta diſp. 4 q. 2. puncto 7. §. 4. n. 4. & 5.* Paul. Layman *in Theolog. moral. lib. 4 tract. 4 c 8. num. 6.* Fillinc. *in quæſtion moral. tract. 26. c. 9 num. 149.* nouiſſimè Boſſi. *de triplici Iubilei priuil. ſect. 2. caſu 8. num. 16.* & Trullench *in expoſit. Decalogi lib. 2. c. 1. dub. 22. num. 3.* Fr. Ludou. Miranda *in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 32. art. 1. concl. 1 & 3. concl. 4.* cum D. Tum. & Nauar. † reſoluit ad diſpenſandum in 2
huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *art. 2. concluſ. 1.* aſſerit quòd quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Intellige dummodo non fiat in præiudicium tertij; nam ſi quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monaſterio, poteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc non eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in ſum. lib 7. c. 28. §. 4 in côm. litt. G,* quẽ referunt Fr. Ludou. Miranda *in man Prælat. tom. 1. q. 47 art. 4. concl. 1.*

Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epi- 3
ſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout *in cap. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod tranſlationem,* ibi *gloſſ. v. magiſtra, de officio legati, & in c penult. de ſimonia, & in cap. de multa, in fine, de præbend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in c. 2. verſ. ad ordines, de filiis Presbyter. in 6. & in c. 1. verſ. ſciturus, de re iudicata in 6. & in c. 1. in fine, de ſent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bertachin. *de Epiſcopo lib. 4. par. 2. num* 144. & per Pelag *de planct. Eccleſ. lib. 1. c. 50. verſ. prohibetur* Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialẽ a Iure habent facultatẽ diſpenſandi, prout in ſpecie *c. ſanè, de clericis coniug. d. c. penult. in fide, de elect. cap cùm ex eo 14. eodem tit. in 6. c. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap. 1. de ætate, & qualit. eodem libro.* Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* cum aliis, de quibus per *gloſ. 1. & 3 in c. ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* citati à Bertachin *d p. 2. à n. 107. cum ſeqq.*

Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, 4
ac per conſequens in iuramentis intuitu diuini obſequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib. 2. de iuram. cap. 40 num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. cap. 14.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſput. 13. num. 1.*) fuiſſe auctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatum, iuxt. text. *in cap. 1. in fine, de voto,* cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præſideret, pendet arbitrio;* tum quia ille ſolos toti Eccleſiæ præeſt, iuxta *cap ad honorem, in fine, de auctor. & vſu pallij;* tum etiam quia ſcribens ibi, Alexander III. ad quendam Epiſcopum non dicit, *tuo arbitrio,* ſed, *eius qui præſidet;* non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius deceret, *à noſtro pendet arbitrio:* tum etiam, quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *d. cap ad honorem,* ibi, *in partem ſolicitudinis;* præſertim, quia quando in Iure ſermo eſt de propria Pontifici,

iur[illegible]d.

iuriſdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem ſignificant poteſtatem, *d.cap. ad honorem*, ibi, *in plenitudinem*, vel additur, *qui toti Eccleſiæ præeſt*, & ſic dicendum eſt in eo textu agi de Epiſcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & reſpectiuè, ſcilicet de vnoquoque Epiſcopo in ſua diœceſi, ideò textus vſus ex illo modo loquendi, quem intellectum præſtant gloſſa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent aſſerentes illum textum non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, prout exiſtimant nonnulli citati à Suar. *d.lib.6.cap.10.num.5.* quia reſpondebitur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam reſpondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti vel purè, vel miſcendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obſtant text. *in cap. ſi verò §. verùm, & in cap. verùm 15. de iureiur.* vbi videtur

5 † diſpenſationem, ſeu abſolutionem à iuramento eſſe ſoli Papæ reſeruatam, vt exiſtimat Specul. *tit. de legato §. nunc oſtendendum, n. 25.* quia reſpondetur ſolum in illis Iuribus narrari ſtylum Curiæ circa præſtandam abſolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & ſic non negat, imò ſupponit, illos abſoluere poſſe.

6 *Primò* amplia in Epiſcopis non ſolum conſecratis, ſed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem adminiſtrationem Epiſcopatus, & omnia poſſunt, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, de quibus *gloſ. penult. in c. aqua, de conſecrat. Eccleſiæ*, probat text. *in cap. noſti 9. & in c. tranſmiſſam 15.* vbi gloſ. *de elect.* Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 136. n. 1.* & cùm huiuſmodi poteſtas diſpenſandi in iuramentis, & votis, non ſit Ordinis, ſed iuriſdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati diſpenſare poſſunt, vt reſoluit Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 40. dubitat. 22. n. 100. verſ. ſecundo*, Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 7.* vbi ſecùs dicit ſi ſolum electi ſint.

7 At Epiſcopum non conſecratum verè, & propriè non dici Epiſcopum probant text *in cap. cum te*, ibi, *ante promotionē tuam*, & ibi, *neque eſſet adhuc in Epiſcopum conſecratus, de reſcript. c. ſuo.* ibi, *Epiſcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, c. tam litteris 33. de teſtibus.* Ex quibus ita obſeruant Abb *num. 2.* Fel in. Dec. & omnes *in d. c. cum te, gloſ. 1.* & Communis *in cap. 1. de religioſis domibus.* gloſ. *verb. Pontificum in Clement. 1. de celebrat. Miſſar. gloſ. 2. in Clement. 1. de pœnis*, Iaſ. *in l. 2. num. 4. ff. de inofficioſo teſtam.* Gomez *in reg. de triennali quæſt. 36.* Fr. Emman *quæſt. Regularium tom. 1. quæſt. 18. art. 2.* Sed his non obſtantibus potius dicendum etiam Epiſcopum non conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cùm nomen, *Epiſcopus*, videatur ex ſui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima apprehenſa totius diœceſis adminiſtratio, & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò*, iuncta gloſ. *verb. adminiſtrationem, de elect.*

8 An autem Archiepiſcopus ante receptum pallium poſſit in ſua diœceſi hac diſpenſandi poteſtate vti? Affirmatiuè reſpondet Sanch. *d. lib. 4. c. 38. nu. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, *cap. quod ſicut, §. ſuper eo, de elect.*

9 *Secundò* amplia huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis tranſire in Capitulum Sede vacāte, vt tenent Aragon. 2. 2. q. 88. *art. 2. fol. 1041. col. 2. concl. 5.* Anton Gom. *in Bulla Cruciatæ decis. 10. n. 62.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 6. §. 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2. in fine*, Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 17.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 21. num. 84.* me citato nouiſſimè Trullench *in expoſit. Decalogi lib. 1. cap. 2. dub. 57. n. 10.* quia poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim Iure prohibitis, *cap. cùm olim 14.* vbi *gloſ. 1. de maiorit. & cap. ad abolendam*, vbi gloſ. *verb. Sede vacante, de hæreticis, c. penult.* vbi gloſ. *verb. ſed capitulū, & c. vlt. de ſupplenda neglig. Prælat. lib. 6. c. 1. de inſtit. eod. lib. cap. cùm nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib.* (qui tamen text. reſtrictus per Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.*) *c. vnic. de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. § 1.* vbi gloſ. *verb. Sede vacante, de hæreticis*, Felin. *in cap. cùm omnes n. 10. de conſtit.* Panin. *de poteſtate Capituli p. 11.* Sel. *de beneficio p. 2. q. 11. n. 4.* Syluest. *verb. Capitulum §. 1.* Rebuff. *in praxi tit. de deuol. à n. 57.* Nau. *in conſ. 7. de filiis Presbyter. & conſ. 44. de tempor. ordin. in nouis*, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 11. num. 10.* Vgolin. *de cenſuris tab. 1. cap. 10. n. 2. §. 2.* Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 118. in princ.* Flam. *de reſign. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum ſeq.* Suar. *de cenſuris diſput. 7. ſect. 2. numer. 4.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 10.* Molin. *de Iuſt. tract. 5. diſp. 21. num. 1. 3. & 10.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, in princ.* Cardoſ. *in praxi iudicum verb. Capitulum num. 1.* † Poteſt etiam diſpen- 10
ſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare. Henriq. *in ſumm. lib. 14. de irregular. cap. 20. §. 1. in fine*, Gutier. *d. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr. *d. cap. 25. num. 84.* Molina *d. diſp. 11. n. 5.* Cardoſ. *d. num. 2.* Cened *p. 3. collect. 4. num. 3.* Dixi, *ordinariam*, quia in delegata Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit Capitulum, Abb. *in cap. cum olim, quæſt. 5. de maiorit. & obed.* Azeued *ad Curiā Piſanam lib. 1. c. 8. n. 12.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 16. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4.* cum àliis citatis per Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 118. n. 1.*

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habenti- 11
bus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, qui poterunt in iuramentis, & votis diſpenſare, cum prædicta poteſtas diſpenſandi ad iuriſdictionem ſpectet, illique habeant Epiſcopalem, vel quaſi, poteſtatemque ordinariam in ſua veluti diœceſi, in eaque tribunal conſtituunt, & ſic ſuccedunt loco Epiſcoporum; vnde in illis caſibus poſſunt diſpenſare, in quibus Epiſcopus poteſt, prout in ſpecie *cap. & ſi clerici §. de adulteriis, de iudic. & cap. 1. de ætate, & qualit. libr. 6. & cap. cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum ſimilibus. reſoluunt Abb. *num. 13.* & Dec. *num. 16. in d. §. de adulteriis*, idem Abb. *in cap. ſignificaſti num. 5. cum ſequentib. de foro comp. & in Clement. ne in agro § ad hæc, de ſtatu Monachor.* Innoc *in c. ſtatuimus, de tranſact.* Bald. *in auth. hoc ius, col. C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Caſſan. *conſuetud. Burgundiæ rubr. 9. num. 16.* iuuat doctrina gloſ. *verb. proprij, in Clem. 1. de rebus Eccleſiæ*, recepta communiter, vt per ſuprà citatos, Couar *in cap. Ioannes num. 1. de teſtam. & lib. 1. variar. c. 3. num. 9.* Nauar. *in man. c. 27. n. 39. verſ. quarto*, probant in ſpecie Abb *in cap. 1. n. 7. de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præſidet, &c.* ſcilicet, habentis iuriſdictionem Epiſcopalem, quia talis Prælatus poteſt exercere iura Epiſcopalia. Nau. *in man. cap. 12. num. 73. verſ. ſecundo, in fine*, Suar *d. lib. 6. cap. 10. n. 13.* Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 8. n. 9. lib. 6. c. 21. num. 82. cum ſeq.* Leſſi. *lib. 2. de iuſtitia cap. 41. dub. 12. num. 101.* Sanch *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 19.* Valer Reginald. *lib. 18. ſua praxis numer. 139.* Molf. C

*dict.tract.*11.*c.*15.*n.*113. Trullench *dict.dub.*37.*n.*13.

12 *Quartò* amplia in Prælatis Regul:ibus exemptis ab Ordinario, (quales hodie ſunt ferè omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, quia, ſuppoſito quod ſunt exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ideò ſicut Epiſcopi, ita illi poſſunt circa ſuos ſubditos diſpenſare, nec hæc poteſtas illis competit vt delegata, ſed vt ordinaria: quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iuriſdictione Epiſcopi, conceduntur Prælato ea, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & ita ſuppoſita illa exemptione, & approbatione Religionis competit poteſtas illis, ex vi muneris, & officij, reſoluunt Syluest *verb votum* 4.*quaſt.* 3.Nauar.*dict cap.* 12.*numer.*75.Sot *de iuſtit.lib.*7.*quaſt* 4.*art.* 2.Caietàn. & alij, quos refert, & ſequitur Suar.*d lib.*6.*cap.*10. *num* 14.Fr.Emman.*quaſt.Regularium,tom.*1.*quaſt.*25. *art.*4 *cum* 4 *ſequentibus*, plures refert Sayr. *in Claui Regia lib.*5.*cap.*8.*num.*10. *& lib.*6.*cap.*11 *numer.* 87. *cum multis ſequentibus*, latè Fr. Ludouic.Miranda *d. quaſt.*12.*art.*4 Azor *inſtit.moralium part.*1.*lib.*11.*cap.* 58 *dubit.*4.Leſſ.*d.lib.*1.*cap.*40.*dubit* 13.*à numer.*107. Sanchez *d.lib.*4 *cap.*39 *num.* 3 *cum ſequentib.* Molfeſ. *dict.tract.*11.*cap.*15.*à num.*116.Trullench *d.dub.* 37. *numer.*11. Valer.Reginal.*d. lib.*18. *num.*340. Quod etiam intellige non ſolùm in Prælatis Generalibus, ſeu Prouincialibus, ſed etiam in localibus, ſeu Conuentualibus; adhuc enim illi poſſunt in ſubditorum iuramentis, ſeu votis diſpenſare, ex ſupradicta ratione, vt per Sot.*d q.*4 *art.*7. Suar.*d.cap.*10.*num.*
13 14 Sayr.*dict cap.*11.*num.*89 † Qui quidem Religionum Prælati ex ſpeciali iure, & priuilegio, etiam poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, ex conceſſione Eugenij IV. de qua Fr. Ludouic. Miranda *d.quaſt.*12. *art.*5. & *art.*6.reſoluit omnia nouitiorum vota realia, & perſonalia, & mixta includi, & commutari in ſolemne Religionis votum, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſupradicta vota ceſſent, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur; quo fit, vt ceſſante præterita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa fa-
14 cta. † Abbatiſſæ verò in votis ſuarum Monialium non poſſunt diſpenſare, quia iure ordinario non ſunt capaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, *cap dilecta, de maiorib.*Fr.Emman.*d.quaſt.*25.*art.*7. Suar *d cap.*10. *numer.*15.Leſſ.*d numer.*17.In votis Regularium Epiſcopum diſpenſare non poſſe, quòd ab eius iuriſdictione exempti ſint, & immediatè ſubiecti Sedi Apoſt.reſoluit Sanch.*d. lib.*4.*cap.*39 *numer.* 26. vbi *num.* 27. *cum ſequentib.* latè diſſerit an hi Religioſi exempti poſſint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia ſuorum Superiorum ſe Epiſcopo ſubiicere, vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus, in quibus Epiſcopus hoc poteſt cum ſuis ſubditis; vbi affirmatiuè reſpondet, de quo etiam Trullench.*d.dub.*37.*num.*20.

15 *Quartò* amplia procedere in Confeſſariis Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio ſpeciali ipſis à Summis Pontificibus conceſſo poſſunt diſpenſare in ſupradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, vt per Nauar.*in man.cap* 12. *num.*79. *verſ. vndecimo,* Ludou. Lopez *in inſtruct. conſcientiæ par.*1. *cap.* 50. Miranda *in man.Præl tom.*1.*q.*74.*a* 4. *& ſeq.*Fr. Emman *in ſum p.*3.*c.*102.*concl.*10.*& Reg quaſt tom.*1. *q.* 64 *art.*2.*cum ſeq.*Sayr.*lib.*5 *c.*6.*num.*10.*& lib* 6 *cap.*11. *n.*95.*cum ſeqq.*Leſſ.*dict.lib.*1.*cap.*40.*dub.*13.*num.*108. Quamuis huiuſmodi Confeſſarij Regulares poſſint commutare, & diſpenſare in omnibus votis Epiſcopis Iure communi, & ordinario reſeruatis, non tamen in reſeruatis ipſis iure ſpeciali, vt firmat Franc. Ludouic.Miranda *dict. art.*4.*concl.*2. 16

Alij autem Confeſſores, quamuis Parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum iuramentis, ſeu votis nequeunt in neutro foro diſpenſare, vt reſoluunt Innoc.Hoſtien.Abb.& communiter Doctores *in cap.*1 *de voto,* & alij, quos refert, & ſequitur Sayr.*d lib.*5.*c.*8.*num.*9. *& lib.*6.*cap.*11.*n.*85. *cum ſequenti*, Suar.*lib.*6.*tract. de voto,c.*10.*num.*18.*cum ſequenti.*Leſſ.*dict.lib.*1. *cap.*40. *dub.*13.*n.*109. Sanch.*d.c.*38. *à num.*29. Reginald. *d. lib.*18.*n.*339.*verſ.meminerint,*Molfeſ *d. tract.*11.*c.*15. *num.*14.Ioan Malder.*de virtut.tract.*10.*cap.*5 *dub.*10. *verſ.& quid ſi periculum*, Filliuc.*d.tr.*26.*cap.*9.*c.*149. Lauor.*d.p.*1.*c.*27.*num.*71. me citato *in hoc loco* Boſſi. *d caſu* 8.*numer.*18. Quamuis Gabr *in* 4.*diſtinct.*38. *quaſt.*1 *art.*5.& Fr.Emman.*quaſt. Regularium tom.* 2. *q.*46.*art.*9.abſque fundamento contrarium teneant.

Intellige ſupradictam poteſtatem diſpenſandi in 17
votis, & iuramentis conceſſam Epiſcopis, Capitulo, Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere ſolùm reſpectu illorum qui ſũt verè, & propriè ſubditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Epiſcopus poſſit diſpen-
ſare in voto, & iuramento ſui ſubditi in ſua diœceſi 18
domicilium habentis, † non poterit tamen diſpenſare in voto Scholaris, qui in ſtudio commoratur, & in loco ſtudij habitat, non tamen domicilium habet: ratio eſt, quia ſcholaris ſimpliciter non eſt ſubditus Epiſcopo Academiæ, & ideò non poteſt ab eo ordinari ſine licentia ſui proprij Epiſcopi, *cap. cùm nullus, de temporibus ordin.in* 6 ergo non poterit in illius votis ſeu iuramentis diſpenſare, quam ſententiam tenet Abb.*in cap.nullus,num.*4. *de Parochis:* quem ſequuntur Angel.Tabiena, & Syluest.*verb.domicilium*, Suar *dict lib* 6.*de voto cap.*11.*numer.*11. & hæc eſt verior opinio in puncto Iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.*2.*de Pœnitentia c.*14.§.1.Sanchez *de matrim.lib.*3.*diſput.* 23. *num.*11.*cum duob.ſequentib.* Leſſ. *d. lib.* 2. *cap.* 40.
dub 13.*n.*103. aſſerentes † non requiri domicilium, 19
ſed ſufficere habitationem maiori parte anni, vt Epiſcopus loci poſſit diſpenſare in votis, quia, vt inter omnes ſuprà citatos conuenit, Scholares, & ſimiles maiore parte anni habitantes in aliquo loco, ſunt ſubditi Epiſcopo, & Parocho illius loci, reſpectu Confeſſionis, & Communicationis: cui tamen argumento reſpondetur faciendam eſſe diſtinctioné inter Sacramenta neceſſaria, prout eſt Confeſſio, & Communio; & inter voluntaria, prout eſt Sacramentum Ordinis, & alia ſimilia; vt ſcilicet priora per Epiſcopum loci ſtudij ſcholaribus conferantur, non ita poſteriora, vt per Syluest.*vbi ſupra,& verb. confeſſor* 1 §. 10 Vnde cùm regulariter nulla poſſit dari tam vrgens neceſſitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Epiſcopum loci ſtudij non pertinet diſpenſatio, ſi verò aliquando detur, poterit Epiſcopus ſuſpendere executionem voti ex voluntate tacita proprij Epiſcopi, vt explicat Suar. *d.n.* 11. Et addit Bonacin.*d.diſp* 4.*q.*2.*punct.*7.§.4.*nu.*6. poſſe Epiſcopum cum his ſubditis diſpenſare in votis extra diœceſim.

Ex quibus colliges Archiepiſcopum non poſſe 20
diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure ſpeciali,

ciali, nec conſuetudine, in eos habeat poteſtatem licet in foro contentioſo ſit Ordinarius iudex appellationum, quas iidem ſubditi à propriis Epiſcopis ad ipſum interponunt, *c. paſtoralis, de officio Ord. c. 1. in princ. de foro compet. lib. 6.* ita reſoluunt Syluest. *verb. votum 4. q. 3.* Sot *lib. 7. de iuſtit. q. 4. art. 3.* Sayr *lib. 6. cap. 11. n. 79.* Suar. *lib. 6. cap. 10. n. 7.* Henriq. *lib. 14. c. 18. §. 3.* Auil. *de cenſuris part. 7. diſput. 10. dub. 6. poſt 1. concl. not. 2. & p. 2, cap. 7. diſp. 1. dub. 10.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 38. n. 11.* Baſil. Pont. *de Matr. lib. 8. cap. 5. n. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. n. 333.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6 dub. 19. n. 7.* Trullench *d. dub. 37. n. 9.* Poterunt tamen Archiepiſcopi in votis ipſorummet Epiſcoporum Soffraganeorum diſpenſare, quia ſunt illis ſubiecti, vt cum Palod. Antonin Henriq Auil. Sayr. & aliis reſoluunt Bonacina *d. diſp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. n. 7.* Sanchez *d. cap. 38. n. 10.* & Molfeſ. *d. tract. 11. c. 15. n. 111.* Ludou. à Cruce *d. dub. 19. n. 10.* Quamuis Suar. *de Relig. lib. 6. de voto c. 11. n. 3.* dicat conſulendam eſſe conſuetudinem.

21 Vtrùm autem poſſint Epiſcopi, aliique Prælati facultatem concedere ſuis Confeſſariis, vt ſecum diſpenſent in illis caſibus in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis? Negat Suar. *d. lib. 6. de voto cap. 11. n. 4.* Sed contrarium merito reſoluunt S. Antonin Auila, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 3. n. 3. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37. à n. 42.* Molfeſ. *d. tract. 11. c. 15. n. 111. & 118.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 4. n. 3. in comm. lit. I, & c. 7. n. 5. in com. lit. B.* Anton. Gom. *in Bull. Cruc. clauſ. 10. n. 85* Sayr *de cenſur. lib. 7. c. 14. n. 5.* Fr. Ludou. à Cruce *in expoſ. Bull. Cruc. diſp. 1. cap. 6. dub. 18. per tot.* aliàs enim peioris eſſent conditionis, quàm ſubditi; duriſſimum ſanè eſſet Prælatos ſaltem ſoli ſummodo Pont. ſubditos cogere ipſum pro quauis diſpenſatione obtinenda adire. De Cardinalibus quòd poſſint in ſuis titulis diſpenſare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouiſſimè Diana *moral. reſol. p. 5. tract. 2. reſol. 58.*

ALLEGATIO XXXVII.

Epiſcopus in votis ſolemnibus quando diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus.*

2 *Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis, & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & conſuetudine.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, etiam pendente conditione.*

6 *Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.*

7 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in pœnam fiant.*

8 *Continentia in voto, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, poteſt Epiſcopus diſpenſare.*

9 *Diſpenſare ex legitima cauſa poteſt Epiſcopus cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum.*

10 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt poſſit petere debitũ ille coniux, qui poſt Matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis.*

11 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, quando poſt Matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Diſpenſare poterit Epiſcopus, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum.*

13 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem.* 6

14 *Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa poterit Epiſcopus prorogare.*

17 *Diſpenſare in voto de non contrahendo Matrimonio poteſt Epiſcopus.*

18 *Diſpenſare in voto Virginitatis poteſt Epiſcopus.*

19 *Diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines poteſt Epiſcopus.*

20 *Voto ſuo an quis poſſit ita ſe obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa negatiuè reſpondetur.*

21 *Diſpenſandi poteſtatem habens in votis, & iuramẽtis, poteſt illa commutare.*

22 Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6. *procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramẽtis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.*

24 *Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa ſed fauorabilia cenſenda eſt.*

25 *Commutandi iuramenta, ſeu vota poteſtate tradita, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa.*

NVLLVS Prælatus, quantacunque præfulgeat poteſtate, præter Romanum Pontificem, poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua caſtitate ſeruanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum: de viſitando limina Apoſtolorum Petri, & Pauli; & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compoſtellæ. Ita Angel. *verb. votum 4. §. 6.* Syluest. *eod. verb. 4. quæſt. 3.* Sot. *lib. 7. de iuſt. quæſt. 4. art. 3.* Nau. *in man. c. 12. n. 75. & tom. 4. de Regular. n. 22. verſ. ſexto*, nouiſſimè Fr. Franciſc. de Araujo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de iuriſdictione Eccleſiaſtica optimè meritus *in 1. 2. D. Thomæ qu. 97 diſp. 1. ſect. 7. diffic. 1. verſ. hoc titulo pag. 717.* Homob. *de examine Eccleſiaſt. tract. 11. c. 6. quæſt. 12 reſol. 3. verſ. porro.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40.* Valer Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 330.* Molfeſ. *in ſum. Theolog. moral. tract. 1. c. 15. à n. 137.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 97. n. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9. n. 104.* Ludou. Lopez *in inſtructor. conſcientiæ part. 1. cap. 49.* Couar. *in c. quamuis pactum part. 1. §. 3. num. 11.* Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 31. §. 6. litt. A,* Iacob. de Graff. *in deciſ. aur. p. 1. lib. 2. c. 31. n. 21.* Fillinc. *in quæſt. moral. tom. 1. tract. 26.* 1

cap.9.num.262.& 266. Paul.Layman.in ſum. Theolog. moral.lib.4. tract.4.cap.8. num.7. Bonacin. in præcepta decal.diſp.4.quæſt.2.puncto 7.§.4. num.11. Ioan. Maldet. de virtut, tract.10. cap.5. dub.10. Lauor de Iubil. §.2. cap. 27. num.5. Alzed. de præcellent. Epiſc. dign. p.2.c.8.à princ.Vgolin de poteſt. Epiſcopi cap.18. §.4. Cardoſ.in praxi Iudicum verb. diſpenſatio, numer.35. Valer.Regin.in praxi fori pœnit.lib.18.num.330.verſ. quod idem,nouiſſimè Fr. Ludou.à Cruce in expoſitione Bullæ Cruc. diſp.1.cap.6.dub.1.num.2.me citato in hoc loco Boſſi.de triplici Iudic priuilegio,ſect.2. caſu 8.à princ.Azor.inſtitut.moral part.1.lib.11. cap.18. quæſt.4. verſ mihi videtur, & cap. 19. quæſ.3. Sayr. lib.5.ſuæ clauis Regiæ cap.8.num 9.& lib.6.cap.11. num. 33.cum ſequentib.Suar.de Religione tom 2.tract.de iuram lib.2. cap.40 n.4.cum ſequentib.& tract de voto lib.6.cap.21. num.2 cum ſequent. Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ. part.2.cap.8.num.51.Leſſ.de iuſtit.lib.2.c.46 dubit.13. num 104 nouiſſimè Trullench in expoſit.Decalog lib. 2.cap.1 dub.22 num.7.& cap.2 dub.39.num.1.qui aſ-

2 ſerunt † prædicta quinque iuramenta, ſeu vota eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quàm Iure ſcripto; nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa in Extrauag.vlt ante fine, verſ & generaliter,de Pœnitent.inter communes; quia, vt optimè aduertit Leſſ.num.104.ſolum ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea ſubtrahendi Confeſſariis, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant,quos etiam ibidem excommunicat,& ſic totum tribuendum eſt ſtylo,vel conſuetudini Summorum Pontificum,qui in euulgandis Iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruant, excepto voto terræ Sanctæ,de quo fit mentio in cap.licet, cum aliis,de voto.

3 De voto peregrinationis in exemplum B.Virginis Lauretanæ,quòd ſit etiam ex reſeruatis ſummo Pōtifici,tenet Nauar.comm.1.de Regular.num.21. quem ſequuntur Henriq.d.§.6 litt.A,in fine, Fr.Emman.d. n.104. Fr.Ludouic.à Cruce d num.2. & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ Leonis X. aſſerit P.Ioan. de Rojas lib 2.hiſtoria Lauretana cap.16 pag.mihi 85. de quo tamen dubitant Pont d.§.1.n 6 Filliuc.d.cap. 9.num. 265. Sanch.d cap.40. num.8. Suar. d.cap.21. num.14.Homobon de examine Eccleſ part.2.tract.11. cap.3.pag.444.& part.3.tract.13 c.11.quæſ.34.reſol.4. Boſſi d.ſect. 2.caſu 8.num.4. Trullench d.cap.3. dub. 37.num.6.

Hic autem aduertendum duxi integrum eſſe Epiſcopo cum eo ſæculari ſubdito diſpenſare, qui arctiorem Religionem ingredi vouit, vt ad laxiorem tranſeat, ſiquidem hoc non eſt diſpenſare in voto Religionis,cùm ſemper ſit Religioni obnoxius, ſed in modo & illius qualitate,hoc eſt,in arctiori vinculo.Ita Molfeſ in ſum. tract.11.cap.15 num.146.Bonacin.in præcepta diſp.4. quæſt.2. punct.7.§.4 n.21.verſ. tertio.Iul.Lauor de Iubilæo part.2.cap.17.num.110.Alphonſ.Leo de Iubil part.2.quæſt.10.ſect.3 n.116 Baſil. Pont.de Matrim.lib.8.c.8.§.2.n.23. Barthol à S.Fauſto in theſ.Religioſor.lib.3.quæſt.95.& lib.4 quæſt.69. nouiſſimè Boſſi.d ſect.2 caſu 19. Fr.Emman. Sayr.& Sanch.quos refert, & ſequitur Homobon d.reſol.4. in fine.Leſſi.d lib.2.cap.40 dub.18. num.124. Azor d. lib.11.cap.8. quæſ.8. Fr. Ludouic. à Cruce d. cap.6. dub.12. num 9. Quicquid dicat Nauarr. comm.4 de Regular.num.10.ad fin.& Trullench d.lib.1.cap.2 dub. 39. num 10.

4 Primò amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum minimè poſſe diſpenſare, non ſolùm quando emittitur in ſubſidium, ſeu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam, vt olim faciebant Cruce ſignati,de quibus in cap. quod ſuper his,de fide inſtrum.& in cap licet,& in cap.ex multa,de voto;verùm etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum, ſeu votum fiat: idque attento ſtylo, ſeu praxi hodierna, iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis,& viſitationis factum (quale eſt hodie omne ferè,quod emittitur)indiſtinctè cenſetur reſeruatum.Ita Syluest.verb. votum 4.quæſt.3.verſ.5.Couar.in cap quamuis part.1. §.3.num.12.Greg in l.5 tit.8.part.1 Fr Emman.in expoſitione Bullæ Cruciatæ §.9.n.129. Azor inſtitut moral part.1 lib.2.cap.19.dub.4. alij, quos refert,& ſequitur Suar.d lib.6. cap. 21. numer.5. Sayr d cap.11. num.36. Leſſius d.num.104. Ludou. à Cruce d cap. 6.dub.15.num.4. Quamuis gloſſ. in d.cap.ex multa, vbi Anton. Abb. & alij, atque etiam in d cap. quod ſuper his,de fide inſtrum.vbi Felin.num.1.Angel.verb. votum 4.§.6.Nauar.in man.cap.12.num 75. & alij citati à Suar.d.cap.21 num.2.& à Sayr.d. num 36. exiſtiment prædictum votum ſolum eſſe reſeruatum, quando fit in ſubſidium terræ Sanctæ,quorum ſententia de rigore iuris vera videtur; quia Iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim, & conſuetudinem, refert me citato Alzed.d.part.2. cap.8. num.5.

Secundò amplia in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata, prout ſunt ſupradicta,in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita Sot.lib.7 de iuſt.q.2. art.1. ad 4.& quæſt.4.art.3. Nauar. in man.cap.12. num 43. Fr.Emman.dict.§.9.num.125.Gutier.canon.lib.2.c.21. num.vltim. Azor.inſtit.moral part.1.lib 11.cap.19.q.11. Suarez dict lib.6 cap.22.num.11. me citato in hoc loco Sanctarel.in tract de Iubilæo anni ſancti, cap.11 dub 2. 5

Cuius rei ratio eſt, quia † votum, ſeu iuramentum conditionale, ſtatim ac fit, eſt perfectum quoad vinculum voti,ſeu iuramenti;omnis namque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ex l.vſuſfructus 36 ad finem, ibi, ex præſenti vires accepit,ff de ſtipulat.ſeruorum,Afflict decif.280. num.3 vel 6 Tiraquell.de retract. lignag §.14. gloſſ.2. num.17. Conan. lib.4.cap.8. à num.6. Valaſc. de iure emphyt.quæſt.49.num 6. Et ita hæc opinio in puncto Iuris verior eſt. Quamuis contrariam ſequantur omnes ferè Theologi, ex quorum numero ſunt Cardinal.Tolet.in ſumm.lib 4.cap.19.in fin.Sayr.dict. cap.11.num.77.Leſſ vbi ſuprà,dubit.13 num 6. verſic. ſextus,Sanchez de Matrim lib.8.diſp 10 num.12. cum ſequenti,vbi alios refert,& in præcepta Decalogi lib 4. cap.40.num.8. Fr Ludouic.à Cruce in expoſit. Bullæ Cruc. diſp.1. cap.6.dub.8.à num 5. Filliuc d.tract.26. cap.9.num.269.Baſil.Pont.de Matrim lib.8.cap.6.n.7. Tambur. de iure Abbatum tom.1.diſp.18.q.6 num.37. Paul.Laymann d.tract.4.lib.4.cap.8. num.10. nouiſſimè Boſſ d ſect.2 caſu 10. num.34.cum ſeqq.Trullench in expoſit.Bull.S Cruciat.lib.1.§.7.cap.3 dub.7.num.9. & d.lib.2 cap 1.dub.40.n.3. Alzed.diſp.2.c.8.n.6.Diana moral.reſol part.1. tract.11. reſolut.54. verſic.& ita etiam,Bonacin.d.diſp 4.quæſt.2.punct.7. §. 4.num.17. verſ.quinto, quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum. & conſummatum:igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio, quæ cum ſit odioſa, tanquam detrahens iuri Epiſcoporum,debet reſtringi,c.ſtatutum, ibi, cùm ſit pœnale,de elect. in 6. Cui tamen argumento reſpondemus negando antecedens; quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti, 6

ſicut

ſicut cuiuſcunque alterius contractus, ſub conditione celebrari, ſit interim ſuſpenſa, pendente conditione, eſt tamen ſtatim, ac celebratus eſt perfectus contractus in ſua ſubſtantia, iuxta ſupradicta, Sed,

7 *Primò* limita principalem reſolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem poſſe diſpenſare in prædictis quinque iuramentis, ſeu votis, non procedere, ſi fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, ſeu voueo me non luſurum tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod ſi ſecus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam*, &c. ſuper quibus Epiſcopus ex cauſa poteſt diſpenſare, ex ea ratione, quia illa ſolum vota, ſeu iuramenta propriè Summo Pontifici reſeruantur, quæ ſimpliciter, & abſolutè ſunt Religionis, & caſtitatis volitæ, & peregrinationis deſideratæ, qualia non ſunt pœnalia, Ita tenent Aragon. 2. 2. *quaſt.* 88. *art.* 12. vbi ait eſſe Communem ſententiam, Lopez *in inſtructor. conſcientiæ part.* 1. *c.* 44. *colum.* 2. vbi aſſerit eſſe ſententiam Doctorum ſui temporis, Tolet. *in ſum lib.* 4. *cap.* 18. *in fine*, Henriq. *lib.* 7. *de indulgētus, c.* 30 §. 6. vbi dicit eſſe Communem praxim poſt multos, quos citat Fr Emman *in ſum part.* 2. *c.* 97. *& quaſt. regularium, tom.* 1. *quaſt.* 63 *art.* 7. vbi refert viros grauiſſimos eandem tenentes. Baſil. Pont *de Matrim. lib.* 8. *c* 9 *à n.* 10. Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, c.* 11. *dub* 1. Trullench *d lib.* 2 *c* 2. *dub.* 40. *n.* 1. Leſſ. *lib.* 2 *c.* 40. *dub.* 13. *n.* 106. *verſ.* 7. vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmaticen. ita reſpondiſſe, plures alios referunt, & ſequuntur Anton. Gomez *in Bullam Cruciatæ clauſ.* 10. *num.* 99. Suarez *dict. lib.* 6. *cap.* 23. *num* 6 *cum ſequenti, & cap.* 26. *numer.* 17. Sayr. *dict cap.* 11. *num.* 72. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quaſt.* 47. *art.* 6. Sanchez *d lib.* 8 *diſp.* 10. *num.* 8. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 58. §. 2. Valer. Regin *d. lib.* 18. *num.* 337. Ioan. à Cruce *in direct. Conſcient part.* 1. *prax.* 2. *art.* 2. *dub* 10 *cōcl.* 4. *in fine*, Bonac. *d. punct.* 7. §. 4 *num.* 17. *in fine*, Villalob. *in ſumm tom.* 1. *tract.* 27 *clauſ.* 9. §. 3. *n.* 42. latè Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 9. *à num.* 10. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſput.* 18. *quaſt.* 8. *num.* 36. Paul Layman *in ſumm. Theolog. moral lib.* 4 *tract.* 4. *cap* 8 *num* 9. Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 3. Filliuc *tom.* 2. *tract.* 26. *c.* 9. *num.* 270. Ioan Malder. *de virtut. tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 10. *verſ. nota*, Alphonſ. Leo *de Iubil. part.* 2. *quaſt.* 13. *ſect* 1. *n.* 85. Lauor *in ſimili tract. part.* 2. *cap.* 27. *n.* 177. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 3. *quaſt.* 107. *num.* 4. & Boſſ. me citato *in hoc loco, ſect.* 2. *caſu* 10. *num.* 29. Trullench. *in expoſit. Bull. S. Cruc. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3 *dub.* 1 *num.* 12. Quamuis contrarium, imò etiam hoc votum, ſeu iuramentum eſſe reſeruatum exiſtiment Sot. *lib.* 7. *de iuſtit quaſt.* 2. *art.* 1. *ad* 4. Nauarr *in manual cap.* 12. *num.* 41. Couar. *in cap. quamuis. part.* 1. §. 1 *num.* 12. Alcozer *in ſua ſumm. cap.* 16. Graffiis *in deciſ. aureis, part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *à num* 50. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 13. Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 124. *dub.* 1. qui tamē poſtea citato loco ſe retractauit, veriorem dicit Leſſ *dict. verſ.* 7.

Limita *ſecundò* circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Epiſcopus diſpenſare; quia Religio non approbata a Sede Apoſtol. non eſt verè Religio, & ideò id votum non eſt Religionis Sic. docent Leſſi. *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 40. *dub.* 13. *numer.* 205. Valer. Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 331. *verſ. primo in voto*, Barthol. à S. Fauſto *in theſ. Relig. lib* 3. *quaſt.* 96. Alphonſ. Leo *de Iubil part.* 2. *quaſt.* 10. *ſect.* 3. *numer.* 113. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 16. *num.* 3 Boſſi. *dict. ſect.* 2. *caſu* 19. *numer.* 6. Bonacina *d.* §. 4. *num.* 21. *verſ. ſecundo.* Sanchez *d lib.* 4. *cap.* 40 *num.* 71. vbi hinc infert poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto aſſumendi habitum fœminarum, quas vulgo *Beatas* appellant, & *num.* 71. reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto paupertatis & obedientiæ, ſiue in ſæculo, ſiue in Religione non approbata emiſſo, & *num.* 73. pariter reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, de quo latè Diana *dict. part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 77. & 78. ſubdit etiam Sanchez *dict. diſput.* 43. *num.* 74. poſſe Epiſcopum diſpenſare in qualitate adiuncta ſubſtantiæ voti Religionis, & *num.* 75. ſimiliter aſſerit ſi quis promittat non tantùm Religionem, ſed perſeuerentiam in illa quamuis Pontifici reſeruetur diſpenſatio circa ingreſſum, poſſe Epiſcopum diſpenſare circa perſeuerentiam, & ita vt poſſit hic tempore nouitiatus exire ſi expertus Religionis auſteritates iuſta cauſa ad non perſeuerandum, ducatur, quia votum perſeuerandi eſt virtute diuerſum a voto Religionis, de quo etiam Trullench *d cap.* 3. *dub.* 16. *nu* 7. Fr. Ludou. a Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 5 Vnde Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto ingrediendi Religionem arctiorem, commutando illud in laxiorem, vt per Henriq *d. lib.* 7. *c.* 22. §. 7. Bonacin *d.* § 4 *num.* 21. *verſ. tertiò.* Sayr *in claui Reg. lib.* 6 *cap.* 11 *num* 62. Trullench. *d. lib.* 1. §. 7 *art.* 3 *dub.* 16. *n.* 7. Leſſ *d. lib.* 2. *cap.* 40 *dub* 8. *n.* 124. quos & alios refert, & ſequitur Diana *moral. reſol. p.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 55. *verſ. & ideo* Hinc ſit vt ſi contingat quòd Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam, non reſeruatam, vt in Confeſſiones menſtruas, aut quid ſimile, poſſe materiam ſubrogatam per Epiſcopum diſpenſari, quia votum illud reſeruatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius ſubſtitutum, quod non eſt reſeruatum. Ita Henriq. *d. lib.* 7. *c.* 30. *num.* 5. *verſ.* 4. Fr. Emman. *in ſumm tom.* 2. *cap.* 96. *ad fin.* Bonac. *d.* §. 4. *nu.* 18. *verſ. ſexto.* Sanchez *d. diſp.* 9 *num.* 20. Leſſ. *d lib.* 2. *c.* 40 *dub.* 18. *num.* 124. Ioann. Sane *in ſelect. diſp.* 14. *num.* 14. Filliuc *tom.* 1. *tract.* 26. *cap.* 1c. *numer.* 294. Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub* 12. *num.* 8. *cum ſeqq.* Trullench *d. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 14 *numer.* 7. Boſſ *d. ſect.* 2. *caſ.* 11. Similiter ex dictis infertur votum vouendi Religionem, aut perpetuam caſtitatem, eſſe commutabile per Epiſcopum, quia non eſt Religionis, neque caſtitatis Suarez *d. lib.* 6. *de voto, cap.* 21. *numer.* 7. Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 70. Layman. *d. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. *verſ. ſexto.* Barthol. à S. Fauſt, *in theſ. Relig. lib.* 3 *quaſ* 21. Boſſ. *dict. ſect* 2 *caſu* 17. Denique poteria Epiſcopus ordinaria poteſtate diſpenſare, vt votum Religionis ex iuſta cauſa non impleatur tempore præſtituto, Sanchez *dict. l.* 8 *diſput.* 9. *n.* 19 & *d. l.* 4. *c.* 40. *n.* 76. Diana *d. part.* 1 *tr.* 11. *reſol.* 80. Bonac. *d.* §. 4. *n.* 22. *verſ. ſexto.*

Limita *tertiò* eadem principalem reſolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſariam eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interueniat ſimul impotentia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita per text. *in cap. veniens, qui clerici vel vouentes*, reſoluunt Syluest. *verb. votum,* 4. *quaſt.* 4. & *verb. diſpenſatio,* §. 9. Nauar *in man. cap.* 11 *num.* 76. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 1. *quaſt* 63 *art.* 6. plures refert Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 9. *num.* 22. *cum ſeq.* & *in precepta Decalogi, lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 32. Bonacin. *dict. diſp.* 4.

quaſt. 2. puncto 7. §. 4. numer. 15. latè Suarez dict. lib. 6. cap. 16. à numer. 8. cum ſequentib. Leſſ. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. verſic quarto: Baſil. Pont. de Matrimon. lib. 8. cap. 8. numer. 20. & 21. me citato in hoc loco Homobon de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quaſ. 11. limitat. 2. pag 445. & etiam me citato in hoc loco Sanctarel. de Iubilao anni ſancti cap. 9. in fine. Vtrùm antem votum caſtitatis perpetuæ ſaltem metu incuſſom poſſit per Epiſcopum diſpenſari? latè diſputant Fr. Ludouic. à Cruce dict cap. 6. dub. 13. per tot. Boſſ. d. ſect. 2. caſu 14. per tot. Diana d. tractat. 11. reſol. 73. Suarez d. lib. 6. c. 26. n. 4. Trullench d. dub. 15. Bonacin. d. diſput. 4. quaſt. 2. punct. 7. §. 4. num. 17. verſ. ſecundo, vbi affirmatiuè reſpondit, quamuis metus leniter emiſſus ſit, vbi in verſic. tertiò, poſt Suarez d. cap. 26. num. 6. & Sanchez d. cap. 40. num. 26. & 80. ſubdit quòd quando dubitatur vtrùm votum caſtitatis ſit validum, vel vtrum ſit reſeruatum, diſpenſat Epiſcopus.

9 Aduerte Epiſcopum data legitima cauſa etiam diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votom ſimplex caſtitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum, quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores in cap. meminimus, & in cap. rurſus, qui clerici, vel vouentes, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de conuerſ. coniugat. Nihilominus tamen ad id non tenetur, qoia formalem Religionis ingreſſum non vouit, iuuat text. optim. in cap. penultim. de Regularib. in 6. tenent Sot. in 4. diſtinct. 38. quaſt. 2. art. 1. latè Sayr. d. lib. 6. c. 7. n. 6. Leſſ d. dubit. 13. num. 106. Quamuis Nauarr. d. cap. 12. verſic. 14. Azor. lib. 11. c. 19. dub. 5. & multi alij citati à Sayr. vbi proximè, contradicant Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi Ita Sylueſt poſt D. Thomam, quem refert, verb matrimonium 7. n. 5. verſ. 11. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 331. verſ. tertio. Diana d. part. 1. tractat. 11. reſol. 66. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Sayr lib 6. c. 11. n. 53. verſ idem etiam, vbi addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo, cum eo, qui poſt contractum matrimonium ratum, votom caſtitatis emiſit.

20 Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſommatum, fecit votum caſtitatis ſine alterius coniogis conſenſu. Ita D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 22. §. 2. & 3. & Sylueſter d. verſ. 11. Sot. & alij quos refert Sayr. d. cap. 11. num. 52. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 8. num. 24. rectè aduertens, quòd mortua vxore iſte, qui in his caſibus fecir votum caſtitatis, non poteſt matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſauit in caſtitate perpetua, ſed tantum, vt poſſit petere debitum At quod attinet ad hanc materiam melius quàm omnes illam attingit Trullench in expoſit. Bulla Cruciata lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. per tit. vbi n. 24. reſoluit quòd quando coniux alter ſolus de licentia alterius vouit continentiam matrimonio non cõſummato, & animo ingrediendi Religionem, ſciendo non aliter eſſe in ſua poteſtate implere perfectè votum, tunc non poteſt cum eo Epiſcopus diſpenſare etiam ad debitum petendum; at ſi iam matrimonium conſummauit, poterit diſpenſare Epiſcopus ad ſolum debitum.

21 Item quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt votum caſtitatis, controuerſum eſt an ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in tali voto? Dic quòd ſi detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non poſſit ex infirmitate, paupertate, aliave ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Epiſcopus diſpenſare, vt matrimonio vtantur, ſiue petendo, ſiue reddendo, Angel. verb. votum 4. quaſtion. 6. ſpecul. coniugatorum, part. 1. artic. 15. in fine. Nauar. d. cap. 12. num. 39. verſ. 32. & num. 76. verſ. 5. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 15. n. 8. Fr. Emm. in ſum. tom. 1. cap. 243. num. 14. Sanchez d. lib. 8. diſput. 11. num 10. Anton. Gom. in Bulla Cruc clauſ. 10. num. 108 Fr. Ludou. à Cruce d. c. 6. dub. 14. num 6. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 8. n. 96. Azor. d. c. 19. q. 18. Trullench d. c. 3. dub. 15. n. 16. vbi num. 17. ſubdit quòd hæc Epiſcopi diſpenſatio ob eam vrgentem neceſſitatem conceſſa ſolum poteſt eſſe ad petendum & reddendum debitum in eo matrimonio, quia ad hoc ſolùm neceſſitas vrget.

Vtrùm verò poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum? Dubitant DD. in qua quæſt. Gutier. d. cap. 23. numer. 10. cum ſequenti, poſt aliud reſoluit non poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi caſo neceſſitatis, eo quod non patet facilis aditus ad Pontificem, & ſit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui inceſtum committeret ſceleſtiſſimum, videlicet cum ſocru, vel ſorore vxoris, Iacob de Graſſhis d. lib. 2. cap. 81. num. 3. Verùm communiter tenent Doctores poſſe ſemper Epiſcopum in hoc diſpenſare ita Galet. de cognat. ſpirit. c. 19. n. 14. Tolet. lib. 5. cap. 12. num. 6. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 60. §. 2. Henriq. lib. 11. c. 15. n. 11. in fine. Fr. Emman. in Bullam Cruciata, §. 13. n. 7. & in ſum tom. 1. cap. 243. num. 12. plures alios Doctores refert, & ſequitur Sanchez d. lib. 8. diſp. 12. num. 13. vbi à num. 15. an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum coniuge ad petendum, debitum, qui cum ſuo coniuge contraxit cognationem ſpiritualem? 12

Aduerte etiam Epiſcopum non ſolùm in prædicto voto caſtitatis, ſed etiam in omnibus aliis quatuor poſſe diſpenſare certo modo, data graui, & vrgente neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem: Sanchez d. lib. 4. cap. 40. num. 37. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 15. num. 3. cum ſeq. vbi intelligit procedere etiamſi ad ſit recurſus ad Apoſt. Nuntium, Suar. d. tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto cap. 16. n. 9. & ſeq. Leſſ. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num 106. Bonacin. d. diſp. 4. quaſt. 2. puncto 7. §. 4. num. 15. Filliuc. dict. tract. 26. cap. 9. num. 277. Pao. Layman. d. lib. 4. tractat. 4. cap. 8. numer. 16. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 3. q. 61. Leo d. ſect. 2. à num. 107. me citato in hoc loco Boſſ. d. ſect. 2. caſu 20. num. 23. cum quo declara numeris ſeqq. Trullench in expoſit. Bull. S. Cruc lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 2. Alzed. d. p. 2. cap. 8. num 13. quia verò regulariter in his quatuor votis, cum illa ſint affirmatiua, non poteſt dari neceſſitas, quæ ſuadeat illorum diſpenſationem, ſed dilationem, in illis poterit Epiſcopus diſpenſare, data etiam prædicta cauſa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratia, ſi aliquis intra annum voueat fieri Religioſus, vel facere peregrinationem reſeruatam, poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 58. §. 4. numer. 2. Suar. dict. lib. 6. cap. 26. à numer. 9. vſque ad num. 12. 13

Intellige deinde in caſibus contentis in hac limitatione non poſſe Confeſſarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes diſpenſare. Licèt enim poſſint diſpenſare in votis Epiſcopo reſeruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo Iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali. 14

ciali, in quibus electa videtur induſtria perſonæ, vt reſoluunt Fr. Emman. *tom. 2. quæſtion. 6 art. 6.* Leo *in tract. de Iubilæo, part. 2. q. 13. ſect. 2 num. 97.* me citato *in hoc loco* Diana *moral. reſol. part. 1. tract. 11. reſol. 56. verſ. notandum*, me citato *in hoc loco* Trullench. *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. num. 19.* me etiam citato *in hoc loco* Homobon. *vbi ſupra limitat. 3.* Suar. *d. cap. 16 num 16 cum ſequenti*, vbi *num. 15.* tenet quòd Epiſcopi in prædictis votis diſpenſare poſſint, licet Nuncius, ſeu Legatus Apoſtolicus ſit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita *quartò*, vt procedat ſolùm in voto perpetuæ caſtitatis, non autem ad tempus, putà ad annum, vel decennium, in quo poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſicut & in voto certæ caſtitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus, quia huiuſmodi votum non eſt perpetuæ caſtitatis, quod Papæ tantùm reſeruatur. Ita Sot *in 4. diſt. 38 quæſt. 2 art. 1 concl. 1 in fine, & lib. 7 de iuſtit. quæſt. 4 art. 3 col. 1* Nauar. *in man cap. 12. num. 76. verſicul. 5.* Aragon. *2. 2. quæſt. 8 art. 12 paulò ante ſolut. ad 1.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 1 lib. 2. c. 31 num. 29.* Bonacina *d. §. 4 numer. 18. verſicul. ſeptimo.* Anton. Gomez *in expoſit. Cruciatæ clauſ. 10. numer. 109.* Henriquez *lib. 7. cap. 30. §. 6.* Valent *2. 2. diſputation. 6 quæſtion. 6. punct. 7. col. 10. verſicul. ex quo ſequitur*, Fr. Emman. *in ſumm. tom 2. c. 96 num 5 & in expoſit. Cruciatæ, §. 9 numer. 1. & 20* Fr. Ludou. à Cruce *d. diſputat. 1. c. 6 dub. 10.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 4 cap. 187 num. 17.* vbi limitat in voto facto ad centum, ſeu 80. annos, quia reputatur perpetuum poſt Angel. Emman. Sà, Palat. Angl. Fr. Ludou. Lopez, & plures alios Sanch. *de matrimon. lib 8 diſput. 9 num 6.* Azor. *d. lib. 11 c 19. dub. 6.* Vgolin. *d. c. 59 §. 3 numer. 2.* & alij, quos refert, & ſequitur Sayr *dict. c 11. numer. 48.* Valer. Reginald *d. lib. 18 num. 331. verſ. ſecundo, & num. 334 verſ. tertium, & numer. 336.* Aſcan. Tamburin *de iure Abbatum tom. 2. diſput. 18. quæſt. 8 num. 7.* Alzed *d. p. 2. c. 8. numer. 14.* & multò plures Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, cap. 9. dub. 1.* Sanchez *d. lib. 4 c. 40 num. 48.* Trullench. *d. lib. 2. c. 1 dub 39 num. 16.* Bonacin. *in præcepta diſp. 4 q. 2. punct. 7. §. 4. num 18 verſ. ſeptimo*, Paol. Layman. *d. lib. 4 tract. 4. c. 8.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib. 3. quæſt. 70.* Sanctar. *de Iubil. c. 5. dub. 1.* Alphonſ. Leo *in ſimili tract part 2 quæſt. 13. ſect 1 num 95.* me citato *in hoc loco* Boſſ. *d. ſect. 1. caſ. 17.* Diana *d. p. 1. tractat. 11. reſol. 57.*

16 Et poſſe Epiſcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, ſi iuſta adſit cauſa, veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum non habet, aut carcere detinetur, reſoluit Vgolin *d. c 58. §. 4. n 2.* & late de poteſtate Epiſcopi circa dilationem executionis votorum reſeruatorum, vide nouiſſimè Boſſ. *d. ſect. 1. caſ. 19 num. 4 cum ſeq.* Sanchez *d. lib. 4 cap. 40. num. 76.* vbi probabilius exiſtimat

17 † poſſe Epiſcopum Ordinaria poteſtate diſpenſare in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt ſit periculum in eum ſtatum incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non ſit diſpenſare in ſubſtantia voti reſeruati; ſed in eius qualitate, Trullench. *d. c. 3. dub. 16. num. 9.*

Ex prædicta etiam ratione poterit diſpenſare in voto de non contrahendo matrimonium, ſeu nunquàm nubendi, quia non eſt votum ſimpliciter caſtitatis, neque illud violatur, ſi vouens cum alia fornicetur. Ita Nauar. Valent. Henriq. Fr. Emman. & Iacob. de Graffiis, *vbi ſupra*, Fr. Ludou. *in inſtruct. conſcient. 2. part. 1. cap. 49. col. 2. verſic. licet Epiſcopus*, Gutier. *Canon. lib 2. cap. 21 num 94.* Trullench. *d. c. 3 dub. 15 num 23.* Sanchez *d. diſp. 9 num. 11. & d. lib. 4 c. 40. num. 66.* Vgolin. *d. c. 58 §. 1 num ...* Sanctarel *dict. cap. 9 dub. 5.* Azor. *d. c. 19 quæſt 5.* Baſil. Pont. *de Matrim. lib. 8 c. 8. §. 2. num. 19.* Sayr. *d. c. 11. num. 46. cum ſequenti* Fr. Ludou. à Cruce *d. diſp 1. c. 6. dub. 10 num. 4.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 3. quæſt. 74.* Homobon *part. 2 exam. tract. 12. c. 3. pag. 445. col. 1.* Iul. Lauor. *d. c. 27. numer. 11.* Leo *d. ſect. 3. n. 100* Boſſi. *d. ſect. 1. caſu 20. num. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p. 1. præc. 2 art. 2. dub 10. concl. 3.* me citato *in hoc loco* Diana *d. part. 1. tract. 11. reſol. 59.*

Sicut etiam votum virginitatis erit ab Epiſcopo diſpenſabile, ſi vouens intendat ſolum ſeruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum, ſi enim illam ſemel admittat, iam voti obligatio euaneſcit, ac ſubinde cum non ſit perpetuæ caſtitatis, manet ab Epiſcopo diſpenſabile; ſecus erit ſi habeat intentionem caſtitatem ſimpliciter ſeruandi, quia tunc erit reſeruatum, iuxta ea quæ notant Sayr. *dict. cap. 11. numer. 55. cum 4 ſequent.* Graff. *dict. cap. 31. num. 31.* Gutier *de matrim. c. 123 num 8.* Azor *inſtitut. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. quæſt. 10.* Portel. *in addit. ad dubia Regular. verb. voti diſpenſatio num 78.* me citato *in hoc loco* Diana *moral. reſol. part. 1. tr. 11 reſol. 60. verſ. & ita.* 18

Hinc etiam ex dictis deducitur poſſe per Epiſcopum diſpenſari votum ſeruandi caſtitatem coniugalem, cum id non ſit votum caſtitatis abſolutum, ſed partis. Ita Henriq *lib. 7. de Indulgent cap. 10 numer. 6.* Sanchez *d. lib. 8. diſp. 9 num. 14. & d. lib 4. cap. 40. numer. 50.* Sanctarel, *de Iubilæo cap 9. dub. 1.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. cap. 6 dub 10. num 10.* Diana *d. part. tractat. 11. reſolut. 62.* Trullench. *dict. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 25. num. 10.*

Sicut etiam poteſt diſpenſari votum de abſtinendo à quouis peccato venereo, etiam mollitiei, quia huiuſmodi vota non ſunt abſolutæ caſtitatis, cum poſſit ſic vouens adhuc matrimonium contrahere. Ita Diana *d. part. 1 tract. 11. reſol. 61.* Valer. Reginald *d. lib. 18. c. 21. num. 331.* Leſſi *lib. 2. c. 40. num. 127.* Bonacin. *d. §. 4. num 21. verſ. quinto* Trullench. *d. c. 3. dub. 15. num. 14.* Molfeſ. *in ſum. tom. 1. tr. 11. c. 15. num. 50.* Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap. 58. §. 3. num. 3.* Portel. *in addit. verb. voti diſpenſatio num. 78.* Fr. Ludou. à Cruce *d. dub. 10. num. 12.*

Limita *quintò* circa triplicis peregrinationis reſeruatæ votum, vt non procedat ſupradicta principalis reſolutio, quando expreſſus vouentis finis fuit non ad inuiſenda ea loca, ſed alium finem; vt ſi quis promittat ire Romam ad inuiſendam imaginem Beatiſſimæ Virginis, vel ad oſculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alterius peccati abſolutionem ab eo; ac proinde in his caſibus, & ſimiliter in aliis cæterarum peregrinationum reſeruatarum poſſe Epiſcopum diſpenſare reſoluit Alzed. *dict. part. 2. cap. 8. num. 1.* Sanch. *dict. cap. 40. numer. 77.* vbi *num 78.* tenet poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in qualitate his peregrinationibus adiuncta, & *num. 78.* aſſerit votum non petendæ diſpenſationibus ab alio quàm à Romano Pont. non eſſe reſeruatum, ac proinde poſſe Epiſcopum in illo diſpenſare, & *num. 80* dicit in dubio an votum ſit reſeruatum nec ne, iudicandum eſſe in partem benigniorem, vt reſeruatum non cenſeatur, de quo etiam Diana *moral. p. 4. tr. 3. reſol. 39.*

Circa votum etiam ſuſcipiendi ſacros Ordines reſolue non eſſe Papæ reſeruatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari, cum non ſit caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui caſtitas annexa eſt, Nauar. *conſ. 32.* 19

in

in antiquis aliàs 18. in nouis de voto, Azor dict. lib. 11. cap. 19 quæſt. 9. Filliuc. dict. tract. 26. cap 9. n. 162. Layman. d. cap. 8. numer. 8 Barthol à S. Fauſto d. lib. 3. quæſtion. 94. Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 9. num. 13. & d. lib. 4. cap 40. numer. 69. Baſil. Pont. d. lib 8. cap. 8. §. 2. n. 21. Trullench d. cap. 3. dub. 15. num 26. Sanctarel. d. cap. 9. dub. 4. Molfeſ. d. tr. 11. cap. 15. num. 148. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 10. num. 6. Vgol. d. cap. 58. §. 3. verſic. quinto. Suar. d. cap. 21 n. 6 cum ſeq. Sayr. d. cap. 11 num. 60. Valer Reginald. d. numer. 131. verſ quarto, Leo d. ſect. 1. num. 105 me citato in hoc loco Boſſi. d. ſect. 2 caſu 10. n. 9 Diana d. part. 1. tr. 11. reſolut. 64. Bonacin. d. §. 4. n 17 quia, vt ſupra dicebam, tale votum non eſt votum caſtitatis, eo quod non promittit caſtitatem præſentem, ſed futuram, ſcilicet poſtquam fuerit ordinatus; vnde ſi iſte talis antequam ordinetur, peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum, Nauar. vbi ſuprà, & in man c. 12. n. 47. Azor. d. loco, Suar. d. c. 21. n. 7.

20 Vtrùm autem poſſit quis ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa, & ita ſuum votum efficere reſeruatum, licet alias non ſit? Reſponde, quòd non, cum Suar. d. c. 21. n. 15. apud quem à n. 11. cum duobus ſequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæſtio reſtat in hac materia non contemnenda, vtrùm ſcilicet, qui habet poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis, poſſit eadem commutare? In qua quæſt. affirmatiuè reſpondendum eſt cum Sayr. in claui Regia lib. 5. c. 8 num. 14. Leſſi. d. lib. 2. cap. 41. n. 58. Suar. lib. 6. de voto c. 9. n. vltim. & c. 10. n. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 59. n. 5. Sanch in præcepta Decalogi tom. 1 lib. 4. c. 52. à num. 1. nouiſſimè Fr. Ludouic. à Cruce in expoſit. Bullæ Cruciatæ diſp. 1. c. 6. dub 7. in princ. & Trullench. d. lib. 2. c. 1. dub. 46. propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius, & minus conceſſum eſſe videtur, vt in c. cui licet 53. de reg.

22 iuris in 6 † qui propriè & abſolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, tradunt Iaſ. in l. 3. n. 43. ff de conſtit. Princip. Felin. in c. poſtulaſti, num. 9 de reſcriptis, Rebuff. in praxi tit de diſpenſat. ad plura n. 64. & ſic intelligitur text. difficilis in c. ex parte 27. de decimis, vltra varios intellectus, quos adducunt Couar lib. 1. var c. 17. n 13. Fortun. in §. & quid ſi tantum, num 154. Rebuff. de decim q. 14. n princ. Menoch. conſil. 36 à n. 2. & de eo ſuprà tractaui Allegat. 33 n 1. Trullench. d. lib 2. c. 2. dub. 47.

23 Difficilior tamen quæſtio eſt, an delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis ſeu votis, cenſeatur conceſſa poteſtas commutandi? Affirmatiuè reſpondendum eſt cum Fr. Emman. in ſum. part. 1. c. 192. concluſ. 1. Henriq. lib. 7. de indulgent cap. 30. numer. 5 Sayr. d. numer. 14. & eod. lib 6. c. 12. num 15. & c. 11. à n. 116. late Suar. quæſtionem diſputante in vtramque partem dicto lib 6. c. 12. n. 7. cum ſeq. Leſſi lib 2. c. 40. dub. 11 num. 44. Bonacin. in decem præcepta diſp. 4. q 2. puncto 7. §. 3. nu. 10. Filliuc. in quæſt. moralib. p. 1. tr. 26. c. 9. n. 152. Paul. Layman. in ſumm. Theol. moralis lib. 4. tr. 4. c. 8. num. 20. Homobon de Bonis de examine Eccleſ. p. 1. tr. 5. c 6. q. 40. Baſil. Pont. de matrim lib. 8 c. 10. num. 3. & 4. nouiſſimè me citato in hoc loco Boſſ. de triplici Iubilæi priuil. ſect. 2. caſu 3. per tot. Licèt contrarium teneant Nauar in man. c. 12. n. 79. verſ illud Sotb Azor. & Beja. quos refert, & ſequitur Sanch. d. lib 4. c. 53. n. 4. contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur; quia licèt diſpenſatio ſit odioſa reſpectu illorum cum quibus diſpenſatur, & vti talis reſtringenda, c. 1. de filiis Preſb. in 6 cap. non poteſt cap cùm in alsis, de præbend. eod. lib. Brunor. à Sole verb. diſpenſat. e num. 7. Cardoſ. eod. verb. numer. 9 & 19. Monet de diſtrib quotid q. 14. numer. 5. Girona de priuilegiorum explicat. numer. 1111. me citato Boſſi. d. caſu num. 5. † nihilominus poteſtas diſpenſandi alicui conceſſa, non inter odioſa, ſed inter fauorabilia cenſenda eſt, ita vt quemadmodùm beneficium Principis largiſſimè eſt interpretandum reſpectu ipſius, l. 3. de conſtit. Principum, cap cùm dilecti, de don. c. olim. de verborum ſignificat. Monet d. q. 14. num. 39. Cardoſ. verb. beneficium num. 67. Valaſc. conſ. 58. n. 11. ita prædicta diſpenſandi poteſtas quoad eum, cui conceditur, latiſſimè eſt amplianda, text optimus, vbi notarunt gloſſ. 1. & Abb in c. vltim. de ſimon. in propoſito Suar. d. cap. 12. n. 9. Leſſi. d. c. 42. n. 60. Boſſi. d. caſu 3. n. 5. in fine. 24

E conuerſo autem † data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, vt poſt alios, quos refert, & ſequitur, reſoluit Suar. quæſtionem diſputans in vtramque partem, d. c. 11. à n. 1. vſque ad num. 6. ſequitur Valer. Reginald d. lib. 18. n. 339. verſ. poteſt. late Ludou. à Cruce d. dub. 7. à num. 1. Bonacina d. puncto 7. § 4. n. 30. Sayr. d. c. 11. n. 118. Baſil. Pont. d. c. 10. n. 1. Boſſi. d. ſect. 1. caſu 4. 15

ALLEGATIO XXXVIII.

Epiſcopus an poſsit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum ſuſpendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos.*

2 *Contrarium defendunt alij.*

3 *Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*

4 *Verior opinio eſt, quæ indiſtinctè tenet Epiſcopum nullum interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud protulerit.*

5 *Abſoluere qui valet à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere.*

6 *Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*

7 Cap. dilectis, verſ. qui verò, de appellat. *declaratur.*

8 *Interdicti effectus in eius prolatione poteſt Epiſcopus diuidere, & limitare.*

9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe, vel per alium violare, niſi in caſibus à Iure permiſſis.*

10 *Epiſcopus violans ſuum interdictum incurrit pœnas Iuris & irregularitatem.*

11 *Epiſcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, niſi dederit cauſam interdicto, vel in eo culpabilis ſit.*

12 *Interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mort. quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur, vt poſſint diuinis intereſſe.*

13 *Confirmationis Sacramentum licet Epiſcopo conferre tempore interdicti.*

14 *Epiſcopo licet tempore interdicti cum moderamine, cap. alma mater, conficere Chriſma Feria quinta in Cœna Domini.*

15 *Inter*

15 *Interdicto in loco, & perſonis interdictis non licet Epiſcopo Ordines conferre, etiam primam tonſuram, nec aquam, palmas, vel cineres ſolemniter benedicere, vt n. 16.*

16 *Epiſcopo non licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis, niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati non poteſt Epiſcopus ponere ſine licentia Papæ*

18 *Interdicti tempore licet Epiſcopis exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia.*

19 *Benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa feſtiuitate, vel occaſione, veluti pro Miſſa noua, profeſſione facienda, aut pro ſepultura alicuius nobilis perſonæ, poſſe Epiſcopum interdictum ſuſpendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare *gloſ. 1 in fine in c. præſenti, de ſentent. excom. lib. 6.* & docet Nauar. *in man. cap 27. n. 183.* ſequitur Sayr *de cenſ. lib. 5. c. 2. n. 8.* & pro eis videtur expreſſa deciſio text *in c dilectis 51. verſ. quia verò, de appell.* ibi, *cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum*, & ibi notat gloſſa Et in excommunicatione videntur firmare Con *in cap. alma mater §. 1. à num.* & Lauret. de Franchis *in controuerſ inter Epiſcopum & Regulares q. 14. pag. 319.* dum tenent, quòd licet excommunicatio verè non poſſit ſuſpendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur abſolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem vt prius.

2 Contrarium tamen imò Epiſcopum huiuſmodi interdictum in prædictis caſibus ſuſpendere non poſſe expreſsè reſoluit gloſ. *in cap ad hæc 37 de appellat.* & eam ſequuntur communiter Doctores, vt conſtat ex relatis ab Henriq *in ſum. lib. 13. cap 51. §. a. verſ quartò*, & conſtanter Auila *de cenſur. diſp 6. dub. 6. concl. 4.* Villalob. *in ſum tom. 1 tract. 19. diffic. 12. n. 2.* nouiſſimè me citato Ioan. Machaco *in tract. del. perfecto Confeſſor y Cura de Almas, lib. . p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut perſonali generali tenet, qui plures afferunt rationes; tum quia Epiſcopi ſunt inferiores lege Pontificia, ac ſubinde eam ſeruare, non autem priuilegio, aut diſpenſatione tollere poſſunt, iuxta regulam *cap. cùm inferior, de maiorit. & obed.* cum vulgaribus; tum etiam, quia cenſura ſecum trahit executionem, & ideò nec per appellationem eius effectus ſuſpendi poſſunt, *c. paſtoribus §. verùm, de appell.* iuncto *d cap ad hæc. 37. eodem tit.* ergo à fortiori neque Epiſcopus inferior poterit eam ſuſpendere.

3 Alij tamen diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur hoc modo. Aut interdictum eſt latum à iure, vel ab homine; quando à iure prolatum eſt, ab Epiſcopo ſuſpendi poſſe concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4 diſtinct. 22. quæſt. 3. art. 1. concl. 3.* tradit Fr. Emman. *quæſt. Regul tom 1. quæſt. 111 art. 1.* & poſt Sylueſt Suar *tom. 5. diſp. 38 sect. 3. num 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluendi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, iuxta regulam text. *in cap. nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excommunic.* cum traditis per Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 19. num. 2.* Cùm ergo interdicti abſolutio nemini ſoleat
4 reſeruari, conſequens fit, quod † proprius Epiſcopus illud in totum tollere poteſt, à fortiori ad tempus ſuſpendere, iuxta regulam *l qua tota ff. de rei vendic.* cum ſimilibus. Aut interdictum ab homine prolatum eſt, & ſubdiſtinguitur, vel enim agimus de Epiſcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori caſu aiunt procedere primam ſententiam affirmatiuam quod Epiſcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut cauſa ſuſpendere valeat, & eſſe ita intelligendum textum *in d. cap. dilectis*, & praxim Salmanticæ, de qua teſtatur Nauar. *d cap. 13 n. 185.* in poſterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipſo Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum, relaxare non poſſunt, nec in totum, neque etiam ad tempus ſuſpendere. Atque ita hanc diſtinctionem expreſsè tradunt Con. *in cap alma mater p 1. § 11. n. 6. in verſ. ſecundo*, Henriq. *d. §. 4. verſ. 4.* Suar *d. diſp. 38 sect. 3. à numer. 5.* ex ea ratione, quia effectus cenſuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens 2. de teſtib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l non omnis ff ſi certum petatur, & c cùm ſuper, de officio delegati*, cum vulg. Quæ omnia poſt hæc ſcripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctiſſimus Diana *moral reſol. part. 5 tract. 10 reſol 69.*

Verùm licèt ſupradicta hæc diſtinctio ſit in praxi 5
ſecura, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indiſtinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam perſonale à Iure, vel ab homine prolatum, poſſe ab inferioribus Romano Pontifice, etiamſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi, ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc* Syluest. *verb. interdictum 3. q. 8.* Auila *d. concl. 4.* iunctis precedentibus. Neque obſtant fundamenta adducta per Doctores ſuprapoſitam diſtinctionem facientes: ad illud enim, quo probant ſuſpendi poſſe ab Epiſcopo interdictum latum à Iure, quia poteſt abſoluere ab omni cẽſura Iuris nemini reſeruata, reſpondetur cum Abb. & Auila negando conſequentiam: nam eo, quod in totum abſoluere poſſit, & cenſuram abſolutione relaxare, minimè ſequitur poſſe eandem ad tempus ſuſpendere; patet differentiæ ratio, quia abſoluendo in totum agit ſecundum naturam actus, & Iuris diſpoſitionem, quando vero ſuſpendit effectum cenſuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipſius cenſuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas cenſuras eſt abſolutio; proferuntur enim cenſuræ, vt non perpetuò durent, ſed vt ceſſante contumacia ceſſent, & ideò, quando lex, quæ cenſuram imponit, nemini reſeruat abſolutionem, Epiſcopis, vt ordinariis miniſtris, abſoluendi poteſtatem videtur relinquere; at vero ſuſpendere effectum cenſuræ, quæ manet, eſt ſpecies diſpenſationis, vt ſcilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipſi cenſuræ prohibiti, nullibi autem expreſſum reperitur, quod Epiſcopi interdictum, vel aliam cenſuram dum manet, eiuſve effectus poſſint ſuſpendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap cùm deficeres, de ſentent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Nauar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & ſatis comprobat Suar. *tom. 5 diſput. 5. sect. 4. à numer. 6.* Neque ſatisfacit idem Suar dum *diſp 18. sect. 3 num. 9.* ait ſpeciale eſſe in excommunicatione, iuxta *d. cap. cùm deſideres*; nullam enim ſpecialitatis rationem aſſignat, neque aſſignari poteſt: & verba illius text, ſatis oſtendunt ex natura cuiuſcumque cenſuræ intrinſeca id prouenire, cum conſtet excommunicatum fuiſſe, & verum ſit abſolutum non eſſe, nec Epiſcopi, nec alij debent communicare eidem; quæ ſanè ratio ſimiliter interdicto

dicto poteſt applicari, & licet forſan admitti poſſit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum abſolutionis qui in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ in hoc non ita: ſemper tamen in toto rigore verum eſt dicere, quod ſi conſtat aliquem excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Epiſcopum, vel alios inferiores Roman. Pont. ei concedi, vt faciat actus cenſuræ prohibitos.

9 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur Epiſcopum poſſe interdictum à ſeipſo prolatum ſuſpendere ad tempus; quia pendet, ſicut reliquæ cenſuræ, ab intentione proferentis; reſpondetur enim quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipſo actu prolationis, vt ſunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, vt bene notant Couar *in cap alma part.* 2 §. 1 *num.* 3 *verſ. hinc apparet.* & Vgolin *de cenſur. tabul.* 5 *cap.* 16. *in princ.* poſtquā tamen prolatæ ſunt, ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur, & ideo iam dici non poteſt quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione Diuinorum, vel actuum prohibitorum, ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc quod eſt trahere ſecum executionem, aliqua conſiderari poteſt differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expreſsè vtrumque æquiparat text. *in d. cap hac,* iuncto *d. §. verùm.*

7 Denique ad tex. quo præcipuè mouentur *in d. c. dilectus, verſ quia verò,* reſpondet Auila (licet inaduertenter alleget *dict cap. ad hac*) quod procedit ex conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Epiſcopis ex tacito conſenſu Papæ: ſed minimè textus conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet Dec. *dict. cap ad hac num.* 8. videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis deciſionem, ſed partis allegationem, quod enim decidit, eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgaſſe, ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe, quam allegationem reiicit Pontifex minimeque decidit interdictum ſuſpendi potuiſſe: quamuis Abb. contrariam ſententiam magis approbans ſecundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere. Vide Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep Neapol p* 4. *deciſ.* 123. vbi poſt primam huius tractatus editionem ex hoc loco me non citato plura tranſcripſit.

8 In ipſa verò prolatione interdicti, poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, & limitare, itavt intendat prohibere ſolam ſepulturam, v. g. vel ingreſſum Eccleſiæ, vel vſum Communionis duntaxat, vel diuinorum Officiorum præciſè, non autem aliarum rerum ſacrarum: ſicut etiam poteſt diuidere effectus ſuſpenſionis, itavt de facto ſuſpendat ab hac ſolum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non poteſt Epiſcopus limitare, ſeu diuidere eius effectus, ſed hoc ad ſolum Papam ſpectat, qui ſolus poteſt diuidere, & diſpenſare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. *lib.* 13. *cap.* 2. §. Et ratio eſt, quia omnes excommunicationis effectus ſunt Iure communi inuicem annexi, ſuper quos ſolus Papa, non Epiſcopi diſpenſant: aliarum autem

cenſurarum effectus ſunt eodem iure communi diuiſibiles, ac proinde quomodo mens ferentis fuit expreſſa ſit, attendi debet, quod ſi abſolutè feratur interdictum abſque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum eſt, & tunc non poſſe ab inferioribus Romano Pont. etiamſi illud protulerint, ad tem-
pus ſuſpendi optimo Iure ſupra reſoluimus. † Inter- 9
dictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe, vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis, aliàs ſuſpenditur ab officio ac beneficio, & omni Iuriſdictione priuatur, vt habetur *in cap. vlt de exceſſ. bus Prelat.* quando ſcilicet in ipſa ſententia tam à Iure quàm ab homine lata expreſſa ſit de Epiſcopo mentio, per tex *in cap. quia periculoſum. de ſent, excomm lib.* 6. docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar *in man. cap.* 27 *num* 165. §. 3. quod etiam procedere in cenſura ſuſpenſionis, non autem in excommunicatione generaliter lata reſoluunt per me citati *alleg.* 111. *num.* 1.

Generale autem interdictum ſiue interdicatur ciuitas, prouincia, regnum, ſiue vniuerſitas ab ipſomet Epiſcopo, ſiue ab alio, qui impoſuit, niſi ſit Papa, ſeruandum eſt, docent Sylueſt. *in ſum. verb. interdictum* 6 § 1. Henriq *lib.* 14. *de excom. cap.* 30 § 1. obſeruantes Epiſcopum violantem ſuum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Epiſcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Miſſam, vnde ſeruato moderamine *dict. cap. alma,* licitè poteſt celebrare, vel celebrari ſibi facere, & audire diuina, quamuis ſit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt eſt text. *in cap fin. de priuileg. lib.* 6. & docet Couarru. *in cap. alma mater part.* 2. § 4 cum Ioan. Andr *in cap dilectis, de appellat.* niſi tamen cauſam dederit interdicto, tunc enim cum & ipſe Epiſcopus perſonaliter ſit interdictus, hoc priuilegio gaudere non poſſe reſoluunt Nauar *dict. cap.* 27. *numer.* 178. & 180 & Henriq. *dict lib.* 13. *cap.* 43 per *cap. licet, de priuileg. in* 6 nam omnia priuilegia à Iure, vel ab homine conceſſa vt tempore interdicti interſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu alias in eo culpabiles non ſunt, de priuilegiis Iuris probat tex. *in c quòd nullus* 15. *verſ verū, de priuil. lib.* 6. & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex Nauar. *dict. num.* 180 & Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 48. §. 5 *litt. A,* & poſt alios Sayr. *de cenſur. lib* 5 *cap.* 5 *num.* 29. & 31. Ratio eſt, quia illi, propter quos interdictum perſonale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, licet aliàs culpabiles exiſtant, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg tex. *in c ſi ſententia, verſ. caterum, de ſent excomm. lib.* 6 notant Doctores communiter ex Nauar & aliis, quos adducit Sayr. *dict. lib.* 5. *cap* 4. *num.* 10. *verſ ſecundo;* conſtat autem conceſſionem etiam Iure communi factam aliquibus perſonis, vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt poſt Couar & alios etiam in terminis *dict. cap. alma* § *adiicimus,* explicat Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp* 34. *ſect* 3. *num.* 2. Hinc euenit conceſſionem factam *in dict. cap. alma mater,* vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis atque etiam bene valentibus poſſit adminiſtrari, non prodeſſe perſonaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles exiſtunt, niſi ſatisfaciant, vel cautionem idoneam præſtiterint, vt probat idem *cap. alma, verſ. illis etiam,* & notant Nauar *num* 178. Vgolin *de cenſur. tab* 5. *cap.* 7. Sayr. *cap.* 6. *à n.* 10. Suar *diſp* 33. *ſect.* 1. *num.* 9. 11

num. 9. *&* 17. dictis locis. Sic etiam *cap quod in te, de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Eccleſiaſticam concedit ſepulturam, eam eiſdem denegare ſi interdictum non ſeruauerunt, multóque magis ſi ei cauſam dederunt, proſequitur ex aliis Vgolin *c.* 9. *in princip. & cap.* 15. § 4. Suar. *diſput.* 35 *ſect.* 3. *num.* 1. Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus, *dict.* § *adiicimus,* celebrare, & aliis Diuinis intereſſe, non ita id licitum eſſe ſi cauſam interdicto dederunt, comprobat Saÿr *d. cap.* 5. *num.* 4. Hinc denique licet *in* § *in feſtiuitatibus*, ob ſingularem eorum feſtorum honorem, concedatur perſonis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores: non ſatis conueniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles à ſumptione Euchariſtiæ; alij verò ab offertorio vt per Henriq. *d lib.* 3. *c.* 47 § 2. Sed facilius eſt cum Vgolin *c.* 8. §. 12. *à n.* 4. intelligere verba ſimpliciter vt ſonant, quod non appropinquent Altari, ſed à longe ſtantes ad valuas Eccleſiæ, vt ſic robore ſuffuſi faciliùs a contumacia reſipiſcant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in ſimili, probat text. *in c.* 50. *diſt.*

12 Huiuſmodi perſonæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti poſſint intereſſe Diuinis, vt ſunt Epiſcopi, Clerici, atque etiam Laïci, omnes illis diebus, quibus interdictum ſuſpenditur, tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Diuinis licite intereſſe poſſint, ac ſubinde ceſſet impedimentum, quo à præcepto deobligantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo *in cap. Miſſas, de conſecrat. diſt.* 1. cum ſimilibus, quæ explicat Suar. *tom de Relig. tract. de diebus feſtis lib* 2. *c.* 15. & in noſtro propoſito expreſſe reſoluunt Nauar. *in manual. cap.* 21. *num.* 3. *in fine,* & poſt Sot. Medin. & alios, Henriq. *lib.* 7 *cap.* 13. §. 3. *iuncta litter. I, & lib.* 13 *cap.* 48 §. 5. *iuncta litter D,* & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr. Emman. *in eius explicat.* § 5. *num.* 6. & Sebaſt. Acoſta *ad eandem quæſt.* 28 *per tot. in:* confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, ſi habeat facultatem à iudice exeundi, mortaliter peccare ſi non audiat Sacrum: ergo ſimiliter illi quibus facultas Diuinis intereſſendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt ſi Miſſam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmanticenſes, quos iſti referunt, & conſtanter ſequitur Auila *de cenſur part.* 5 *diſput.* 4. *ſection.* 2. *dub.* 6. contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium intereſſendi Diuinis tempore interdicti, ſi Sacrum omittant diebus feſtis. Quorum fundamentum eſt, quòd nemo cogitur vti priuilegio ſibi conceſſo, *leg pen. Cod de pactis, cap ſi de terra, de priuileg.* cum ſimilibus; nam facilè reſpondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, ſed ex illo remoueri impedimentum, quo excuſabantur, eoque remoto ſuccedere obligationem legis præceptum huiuſmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur; quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriuſque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Miſſam, quia ſecundũ Ius commune non ſunt prohibiti, ſed potiùs ſeruata moderatione *d capit. alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vſus, ex qua ratione neceſſariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, & quia ſuppoſito priuilegio, prohibiti non ſunt intereſſe Diuinis.

13 Licet Epiſcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta *c. reſponſo* 43. *verſ. præterea, de ſent excom* quàm adultis, iuxta *c. quoniam, eodem titul. l. b.* 6. Et tam in Eccleſiâ ſpeciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam ſolemniter, vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, paſſim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet, & Confirmationem. Nauar. *d c* 27. *n.* 178. Cou *d p.* 2. §. 1. *n.* 7. *verſ. idem, de confirmationis Sacramento,* Vgolin. *tab.* 5. *c.* 7. §. 5. Henriq *d. d. lib* 13. *c* 45 §. 1. *iuncta litt. I, & ſeq.* Saÿr *d. lib.* 5. *c.* 7. *n.* 6. Tolet *in ſum lib.* 1. *c.* 53. Auila *d. diſp.* 4. *ſect.* 1 *dub.* 4. *concl.* 3. Suar. *d. diſp.* 13. *ſect.* 1 *à n.* 7. obſeruantes non licere Epiſcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali perſonali affecti ſunt, ſi cauſam interdicto dederunt.

Præterea licere Epiſcopo tempore interdicti cum moderamine *d cap. alma* conficere Chriſma, quod eſt neceſſarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptiſmi in feria quinta maioris hebdomadæ, reſoluunt citati per me *alleg.* 31. *n* 24 licet ibi, *n.* 25 eorum ſententiam non approbem. 14

Non licere tamen Epiſcopo in loco interdicto & perſonis interdictis Ordinis Sacramentum conferre, reſoluunt citati per me *alleg.* 11. *n.* 21. vbi *n.* 24. id limitandum eſſe cenſeo, data ſcilicet miniſtrorum neceſſitate. 15

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Epiſcopo primam Tonſuram dare neque aquam ſolemniter benedicere, neque ſolemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres ſolemniter benedicere, ſimileſque actus ſacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita ſunt, reducantur, dicta Syluest Nauar & alij, quos refert, & ſequitur Suar *diſp* 34 *ſect* 3. 16

Epiſcopo non licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis, niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ, qui tardò, & cũ difficultate id aliis committit, arg. tex. *in Extrauag. prouida, de ſent. excomm.* & ex iis, quæ Cou *in cap alma mater p.* 1. §. 1. *num* 5. Suar *de cenſur tom.* 5. *diſput.* 36. *ſect.* 3 *num.* 8. *cum ſeqq.* 17

Epiſcopus non poteſt ponere ſine licentia Papæ interdictum generale ſolum ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extrauag prouida*, Nauar *d. c.* 7. *n.* 168. Armil. *verb. interdictum* §. 5. *num.* 27. Poſſet tamen ferre interdictum particulare alicui Eccleſiæ, vt dicit Cald. *in tract. de Eccleſia interdicto memb.* 1. *cap.* 4. 18

Epiſcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia: vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Syluest. *verb. interdictum* 5 *Paragraph.* 3. *numer.* 4. *in fine.* 19

Item licet Epiſcopo eo tempore benedictionem priuatam in itinere, etiam publicè dare, Nauar. *d. c.* 27. *n.* 176. cum illa non ſit actus Ordinis, ſed iuriſdictionis. 20

ALLEGATIO XXXIX.

Epiſcopus in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie diſpenſare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus de iure Concilij Tridentini concedatur diſpenſandi facultas.*

2 *Epiſcopus electus, & confirmatus, quamuis non conſecratus, poteſt in caſibus ſibi permiſſis diſpenſare.*

3 *Epiſcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, conceſſa ab eo Concil. diſpenſandi facultate non gaudent.*

4 *Subditi, quos poteſt Epiſcopus virtute Concilij abſoluere ab occultis delictis, ſufficit, quod illi ſubdantur, quoad ſolum conſcientiæ forum.*

5 *Vagabundi, Scholaſtici, & mercatores, quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchar. ita ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur.*

6 *Epiſcopus ad hoc vt abſoluat aliquem ob irregularitatibus, & ſuſpenſionibus in caſibus ſibi permiſſis, debet habere in eum iuriſdictionem Ordinariam.*

7 *Diſpenſandi poteſtas Epiſcopo conceſſa in terminis, de quibus agitur, poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abſentem.*

8 *Verba, in foro conſcientiæ, ſunt intelligenda, ideſt, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali.*

9 *Epiſcopus ſi ſciat aliquem ordinandum eſſe irregularem, vel ſuſpenſum, & tandem eum admittat ad Ordines, cenſetur cum eo diſpenſare, ſi ſibi permittatur.*

10 *Diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt.*

11 *Epiſcopus an poſſit committere aliis hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem? referuntur quatuor diuerſæ opiniones,* & n. 12. 13. 14.

15 *Epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cum ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet.*

16 *Capitulum Sede vacante eandem habet poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus virtute Concilij* d. c 6.

17 *Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem Ordinariam & quaſi Epiſcopalem, prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent*

18 *Superiores, ſeu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate diſpenſandi conceſſa* in d cap. 6.

19 *Archiepiſcopus dum actu viſitat, gaudet prædicta diſpenſandi, & abſoluendi poteſtate circa ſubditos Suffraganeorum, & cum ipſis Suffraganeis.*

20 *Occultum ſecundum vnam opinionem quoad præſens inſtitutum dicitur, quod probari non poteſt.*

21 *Occultum melius dicitur, quod non eſt publicum etiamſi ab aliquibus ſciatur.*

22 *Notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, notitiam & probationem diſcuſſione non egentem.*

23 *Delictum notorium dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio.*

24 *Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat.*

25 *Epiſcopus poterit diſpenſare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor.*

26 *Epiſcopus diſpenſare poterit etiamſi actus ſit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.*

27 *Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta.*

28 *Delictum deductum ad forum contentioſum dicitur, ſtatim ac denunciatio, ſeu occaſione de illo coram legitimo ſuperiore facta eſt.*

29 *Delictum deductum ad forum contentioſum verius dicitur poſt litis conteſtationem.*

30 *Litis conteſtatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.*

31 *Iudicium propriè poſt litem conteſtatam dicitur.*

32 *Epiſcopus poterit diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum, ſi de eo fuerit habita ſententia abſolutoria.*

33 *Etiamſi mediis deprauatis obtinuerit abſolutionem ab imecto crimine.*

34 *Vel iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum tacuerit.*

35 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum, & punito iam iudicio finito.*

36 *Irregularis occultis ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

37 *Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die ſuſceptos, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

38 *Suſpenſus, eo quod neſciente Epiſcopo, neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

39 *Suſpenſus ob receptionem Ordinum ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

40 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.*

41 *Irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus malè ſuſceptis, ſi ſit occultus, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari.*

42 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut à cenſura irretito, dummodo delictum ſit occultum.*

43 *Irregularis ob exercitationem Ordinum quos non habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum.*

44 *Simoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit.*

45 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſteria Monialium, etiamſi delictum ſit occultum.*

46 *Homicidium voluntarium, quod attinet ad præſens inſtitutum, illud dicitur, quod eſt illicitum intentum, & volitum in ſe.*

47 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa.*

48 *Epiſcopus diſpenſare valet in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum.*

49 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, ſi eſt occulta.*

50 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.*

51 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret, ne occideret.*

52 *Homicidium mandans in perſona vnius, ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem.*

53 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in homicidio occulto rato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

54 *Conciliaris conſtitutio habens committendam Ordinario loco facultatem diſpenſandi in irregularita-*

te

re contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Inuaſorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur?*

59 *Diſpenſare hodie non poteſt Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida eſt irregularis, neque ad Ordines promoueri poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.*

61 *Epiſcopus iam non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Epiſcopus in foro exteriori etiam poſt Concilium poterit diſpenſare pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis in homicidio iuſto, vel caſuali exequuto ſine diligentia.*

63 *Papa diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali.*

1 HODIE virtute S. Concil Trident. *ſeſſ. 24. de reform cap. 6.* licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtol. reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatũ in foro conſcientiæ, gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari; de cuius materia tractant Vgolin. *de irreg. cap. 33. §. 1. cum ſequentib & cap. 26. & de off. & pot. Epiſc. c. 57 §. 2. cum ſeqq.* Henriq *in ſumm. lib. 7. cap. 13. §. 2. litter. V, & lib. 14 cap. 18 cum ſequent.* Soar. *tom. 6 de cenſur. diſput. 7.* Sayr. *eodem tract lib 7. cap. 7.* Mar. Alter. *eodem tract. tom. 2. diſput. 8. de ſuſpen. cap. 3.* Bonacin *eodem tractat diſput. 7. quæſt. 5.* Nauar *conſ. 15. ſub tit. de ſentent excomm in antiq & conſil. 11. ſub tit. de priuileg. in nouis,* Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſput 37. num. 11. cum ſequentib. & diſp. 40. num. 17. & lib. 3. diſp. 2 ſ n. 12. & lib. 8 diſp 2 à num* 10. & latius *in præcepta Decalogi lib. c. 11.* Iacob de Graff. *tom. 1. conſ tiæ(?). de homicid. conſil. 1. n. 1 cum ſequentib.* Valer. Reginald *in praxi fori pœnitent. lib. 5 à num. 1. & lib. 30 tr 1 tit. 3. à num. 91.* Coninch. *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſput. 18. dub. 4.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. titul de irregular. num. 10.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. mor p. 3. c 9. § 15. n. 7. & 8 & p. 4 cap. 7. §. 1* Nicol. Garc. *de benef part. 7. c. 11 à num. 12. & part 11. c 10. n. 152. cum ſequentib.* Armend. *in add. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7 de irreg in declar. num. 6. cum ſequentib.* Ioan. Valer. *de differen inter vtrumque forum, verb. irregularitas differ. 7.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 117. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deducit, nouiſſimè Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2 lib. 8. c. 8. num. 23. cum ſequentib.* nouiſſimè Ioan Machado *in tr del perfeto confeſſor, y cura de almas, lib 1. p. 1 tract. 16 docum.* 10. Maurit. de Alzedn *in praxi de Epiſcop. p. 2 cap 6.* Portel. *in dub. Regular verb. diſpenſare n. 8. cum ſeq.* Villalob *in ſum p 1. tract. 21. diff. 9.* Hieron. Roderic. *in compendio quæſt Regul reſol. 52.* *n. 23. cum ſeq.* nouiſſimè Philiber. Marchin. *de Sacram. Ordinis tr. 1. p. 9. per tot.* latiſſimè Ioan. Angel. Boſſi. *in tr. de tripl. Iubil priuileg. ſect. 1. caſu 10. §. 14 cum ſeqq.* Trullench *in expoſ. Bullæ Cruc. lib 1. §. 7. c. 2. dub. 6.* & cæteri omnes in diſcurſo citandi.

Verùm pro faciliori præſentis quæſtionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtiliſſima eſt, ſub triplici diſtinctionis membro præſens huius Allegatioois materia diuiditur. In primo tractabitur, Epiſcoporum & ſubditorum nomine qoi contineantur. In ſecundo quod dicatur occultum, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Epiſcopo diſpenſandi facultas non conceditur.

Epiſcoporum, & ſubditorum nomine qui contineantur in hac materia?

EPiſcopi, quibus à Concil Tridentin *dict cap. 5.* 2
conceditur diſpenſandi facultas in caſibus ſibi permiſſis, ſunt quicumque ſobditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non conſecrati, qnia illis competunt ea quæ ſunt iuriſdictionis, qualis eſt hæc diſpenſandi facultas, nec indigent conſecratione, vt probaui *alleg. 36. num. 6.* quare ita tenent citati à Cened. *ad Sextum collect. 4. num. 3.* quibus adde Suar. *tom. 5. diſput. 42 ſect. 2. n. 7.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2 cap. 6. num. 39.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. diſputat. 2. numer. 11.* Gutiet. *eodem tract. cap. 49. à numer. 16.* Mar. Alter. *d. tom. 2. diſput. 8 de ſuſpenſ. cap. 2. verſ. tertio notandum,* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, & quotidiana reſol. 136.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. c. 10. num. 270.* Floron. *de caſib. reſeru p 1. cap. 4. §. 7. nu. 9.* Hieron. Pharaon. *d. tr 1. ſeſſ. 18 caſu 30. & 31.* Boſſi. *d. caſu 10. n. 201.* nouiſſime Trullench. *in expoſit. Decalogi lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 2.*

Sed Epiſcopi illarum regionum, in quibus Con- 3
cil. Trident. adbuc receptum non eſt, non poſſunt vti iſta facultate conceſſa *dict. ſc. 6.* qoia vbi non eſt acceptatum quoad leges oneroſas; neque videtur acceptatum quoad fauorabiles. Ita tenent, & deciſum referunt Armendar. *dict. loco n. 12.* Nicol. Garcia *dict p. 7. cap. 11. numer. 23.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 532. in 1. edit & reſolut. 445. n. 3. in 2 edit.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2 cap. 11. n. 2.* Mar. Alter. *dict cap. 2. concl. 4. verſ. primò animaduertendum eſt,* Bonacina *d. diſp. 7. q. 5. puncto 1. num. 2.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi c. 57. §. 2. ad fin.* Filliuc. *d. tr. 10. c. 10. n 269.* Gauant *d. verb. abſolutio n 6* Boſſi. *d. caſu 10. n. 202.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d p. 2. c. 6 n. 29.* Trullench. *citato loco,* Stephan. Daluin. *de poteſt. Epiſcopor c. 26. n. 19. in princ.*

Non conuenit hæc poteſtas Epiſcopo in ordine 4
ad omnes indifferenter, ſed conceditur proprio Epiſcopo habenti iuriſdictionem io ſuos ſubditos, vt Concil. declarat: ſub quorum oomine comprehenduntur in præſenti materia omnes illi, qoi ſibi quomodocunque ſubduntur, vel qui ſunt ordinarij ſubditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia ſubduntur quoad ſolum Pœnitentiæ forum, eo quod in ſua diœceſi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiamſi ſint vagabundi, ſcholaſtici, ac mercatores: nam quod Sacramenta † 5
Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſunt ſubditi Epiſcopi loci, in quo reperiuntur, ex conſuetudine generali Eccleſiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum, Ita Suar. *de Pœnit tom. 4. diſputat. 30. ſect. 2. numer. 3.* Sanchez *de Matrimon. lib. 3. diſput. 25.*

num.12.& in præcepta Decalogi lib.2. cap.11. num.8.9. & 17.Nicol.Garcia dict.part.11. cap.10. numer.139. Zeçola in praxi Epiſcop.p.1.verb. Vicarius, §.18. dub. 4.Bonacina de cenſuris diſput 1.quæſt.3 puncto 2. num. 5.Henriq.in ſumm.lib.14.cap.20.§.5. me citato in hoc loco Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.12.c.4. quæſt.16 reſolut.4.pag.460 Nald.in ſumm verb. abſolutio à peccatis n.9.Nouar.dict.concluſ.2.num.2. Duard. in Bullam Cœnæ lib.3.§.2.q.11.num.19. Marchin.dict. tract.1.part.9.diffic.5.à num.1. Floron.de caſib.reſeru. part.1.c.4.§.7.num.10. me citato in hoc loco Boſſi.d. caſu 10.§.6.num.115.Trullench. d.lib.1.cap.3.dub.4. num.6. In abſolutione enim caſuum reſeruatorum, & cenſuraro impedientiom receptionem Sacramenti, videtur requiri ea ſaltem ſubiectio, quæ ſufficit, vt Epiſcopus Sacramentalem abſolutionem impendat, Bonacina dict.diſput.7. quæſt.5.puncto 1. n.4. & ideò ille, qui non eſt ſubditus Epiſcopi, putà Medicus, Prætor, & ſimiles exteri, qui tamen habitant in ciuitate, ſub decreto d. c. 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus abſolui valeant, etſi illa aliis in ciuitatibus commiſerint;ita deciſum referunt Nicol.Garcia d.c.10.n.139. in 3.declarat. Armend.dicto loco n.18. Stephan. Daluin. d.cap.26 in fine.

6 Verùm licèt prædicta vera ſint in abſolutione caſuum reſeruatorum, & cenſurarum in Sacramentali Confeſſione pro foro conſcientiæ: in obtinenda tamen diſpenſatione irregularitatis, ac ſuſpenſionis requiritur, vt Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, quæ reſoluo alleg.36 n.17. & deciſum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar. locis proximè citatis, me citato in hoc loco Alzedo p.2.cap.6. n.45. quamvis contrarium teneat Henriq. d.§.5.

7 Quæ quidem diſpenſandi poteſtas etiam extra diœceſim poteſt ab Epiſcopo erga ſubditos ſuos exerceri: nam verba Concilij in d.c.6.ibi, in diœceſi ſua, referuntur ad poſteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à reſeruatis, ex ea ratione, quia Epiſcopus dum in ſua diœceſi exiſtit, poteſt cum ſuo ſubdito in aliena diœceſi exiſtente extraiudicialiter diſpenſare, cum iuriſdictio diſpenſandi exerceri poſſit circa abſentem. ita docent Suar de cenſur.tom.5 diſp.41.ſect.2.num.10.& 22.in fine, Sanch.in præcepta Decalogi lib.2 c 11.n.12. Bonac.d.diſp 7.q.5.punct.1 n.4. Fagundez in quinque Eccl.præcept.p.2.lib.8.c.8 num.35. Præpoſ.in 3 p. D. Thom p.1.de cenſur.in communi dub 14.n.99. Diana reſol.moral.p.4.tract.4.reſol.96 me citato in hoc loco Marchin.d p.9.diffic.5.n.12.Boſſi.d.caſu 10.num.166. Fr. Emman.in ſum.tom.3 cap.5.n.3. Alzedo d.part.2.c.6. num.28. Quicquid dicant Fr.Emman. in ſum tom.2. cap.69.n.2.in fine, Henriq.d.§.5.in princ.Vgol.de offic. Epiſc.c.57.§.2 n.6 Alzedo in praxi p.2.c.6 n.42.Auila de cenſur.p.7 diſput.10. dub.6. Cùm ergo Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cum ſibi ſubditis hac poteſtate vti poterit intra, vel extra diœceſim, iuxta principia diſpenſationum, at verò in abſolutione à quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, de quibus agit ſecunda pars d.c.6.cùm debeat eſſe Sacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientia gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari; & non poſſit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quòd fiat ab Epiſcopo præſente pœnitente intra diœceſim commorantibus.

8 Et quòd verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligenda, id eſt, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem cenſuiſſe Nicol Garcia de beneſ.par.11.cap.10.num.139.reſoluit Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.reſol.445.num.8. & accipi à quodam docto viro, ita tenere praxim S.Pœnitentiariæ; quicquid prædicta verba ſignificare, quòd abſolutio data vel facta, nihil proſit quoad forum exterius, & per conſequens poſſe Epiſcopum extra Confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus, dicant Nauar.dict.conſil.11.num.2. Henriq. lib.7. cap.13.§.2.verſ. Epiſcopus, Fr.Emman. quæſt. regul. tom.3.q.20.art.7.& quæſt.61 art.10. Suar.de relig.tom. 2.tract.6.lib.6.c.16.num.4.Sanch.lib.8.diſput.34.num. 29. Graff. lib.1. cap.15.num.12. Claudius Solerte de poteſt.Confeſſar.cap.30.§.1. Homobon de examine Eccleſ.tract.5.cap 5.quæſt.31. Diana reſolut.moral.tom.1. tract.5.reſol.2.in fine, Marchin diffic.5 num.35.Lazar. de monit ſect.5.quæſt.15.num 9. Duard d.quæſt.11. n. 30.Floron de caſib.reſeru. part.1.cap.4. §.7. num.17. Hieron.Pharon.in ſuo prompt.tract.1.ſect.18. caſu 31. Boſſi.d.caſu 10.num.167. idem Suar.in tractat. de F. de diſput.41 ſect.4.num.6.Caſtr.Palao de pœnis hæreticor. tract.4.diſput.4.num.11. nouiſſimè Trullench. d.lib.1. cap.3.dub.4.num.9.vbi tamen propter praxim Sacræ Pœnitentiariæ noſtram ſententiam eſſe ſequendam aſſerit.

9 Ex quibus infertur Epiſcopum eo ipſo, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſorias, cenſeri cum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Epiſcopo ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem, & intentionem habeat diſpenſandi; tum quia Epiſcopus non præſumitur, velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, Maiol. de irregul. cap 51. num.8.Henriq d.lib.14.cap.17.§.4.litt P, Suar.de cenſur.diſp.41.ſect.3.n.4.Sayr.eod.tract.lib.7.c.24. num.10. Auila par 7 diſput.6 ſect.5. dub 6. Menoch.de arbitr. in addit caſu 564 n fin.Baſil.Pont. de Matrimon.lib.8. cap.15.num 7.15.& 16 me citato in hoc loco Marchin. d tract.1 p.9.cap.4 num.3.cum ſeqq. Quicquid dicant Nauar in man c.27.n 74.verſ. ſed dubium, Sanch. de Matrim.lib.7 diſp.3.n.25. Tiber.Decian reſponſ. 31. n.7.tom.4.Dec.conſ.18.n.24.tom.1 & Oldrad conſ.329. n.4.ibi, Præterea video in Epiſcopo, quòd ſi aliquid conferat alicui, vel promouet eum, qui de Iure communi promoueri non poteſt, nec illud ſibi poteſt conferri quod in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare intelligitur, vt eſt caſus, & gloſſ.in cap.Ioannes, 51.diſt.& quod ipſo facto diſpenſetur, probatur in cap. veniens, de fil. Preſbyt.& in cap. literas, de reſtit. ſpoliat. & latius idem proſequitur num. 5. idèmque latiſſimè comprobat per totum conſilium ſequens 330.præcipuè n.6. per text.in l.fin. C. qui admitt. ad bonor. poſſ. vbi pupillus non poteſt ſine tutore bonorum poſſeſſionem petere, nec Prætor dando aliquid agit; ſed ſi Prætor ſciuit illum pupillum, diſpenſare & ſupplere videtur defectum ætatis, & eandem ſententiam tenent Natt.conſ.402.n.29.Roman conſ.216.n.7.& conſ.307. Ex facto enim eius, qui poteſt abſoluere, inducitur abſolutio realis, vt optimè Alex.conſ.164.n 8.concl.7.

10 Hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali conceſſione Vicarios generalis exercere non poteſt, quia id Conc. requirit, ibi, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum; tum quia in generali conceſſione hæc non veniunt, cap.penult.de pœnis.in 6. Quare ita tenent Rebuff.in

praxi

praxi beneficiali, tit. de forma vicariatus, num. 179. *cum ſequentib.* Sbrozius *de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *quaeſt.* 19. *num.* 2, *& q.* 179. *n.* 1. *& quaeſt.* 180. *n.* 2. *& q.* 184. *nu.* 1. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c.* 4. §. 7. *n.* 2. *verſ poſtremo,* Suar *de cenſuris diſp.* 41 *ſect.* 2. *n.* 8. Narbona *de appell. à Vicar. ad Epiſcopum p.* 1. *n.* 229. faciunt quæ eleganter tradit Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubr.* 11. *cap.* 23. *n.* 148.

11 An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi aliis? Quæſtio eſt dubia; in qua pro affirmatiua parte, quod ſcilicet poſſit committere, & delegare illis faciunt multa, & validiora fundamenta; in primis nulla occurrit ratio ſufficiens cur credere debeamus voluiſſe Concilium illam facultatem reſeruare Epiſcopo per ſeipſum tantum exercendam, præſertim cum non declaret hanc poteſtatem Epiſcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, ſicut aliquando facit, ſed ſimpliciter eam Epiſcopis concedit; ergo videtur virtute huius decreti hæc poteſtas annexa iure Ordinario iuriſdictioni Epiſcopali, atque ita delegabilis eſt ab Epiſcopo. Deinde quia non eligitur induſtria perſonæ; ſi enim eligeretur, nec generaliter, nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ cum perſonæ incognitæ delegetur, vt tradunt Iaſ *in l more maiorum, num.* 65. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum,* Gregor. Lopez *l.* 47. *in fine, tit.* 18 *p.* 3. Menoch. *de arbitr lib.* 1 *quaeſt.* 64 *n.* 17. Quare hanc partem tenent Nauar *d. conſ.* 11 *de priuilegiis num.* 4. Sanch *de Matrim lib.* 2. *diſput.* 40. *n.* 17. *verſ. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 11. *num.* 23. Azor. *inſtit. moral p* 1. *lib.* 8 *cap.* 10. *q.* 11, Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *num.* 26. Marchin. *d. diff.* 5. *num.* 14. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quaeſt.* 11. *n.* 34 Paul. Layman *in Theolog. moral lib.* 1. *tract.* 5 *part.* 2. *c.* 5. *n.* 2. obſeruantes Concilium *d cap.* 6. intelligendum eſſe, vt velit Vicariū Epiſcopi non habere ex generali commiſſione vicariatus hoc caſu, niſi ſibi ſpecialiter committantur: non autem vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi.

12 Verum Henriq. *lib.* 14. *de irregul. c.* 19 *in fine. & lib.* 6. *de pœnit c.* 14. §. 7. *iuncto comment. litt. O,* ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos caſus, vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantùm poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipſius faciat? quod quidem ex eo comprobat, quia Concilium *d c.* 6. expreſsè concedit Epiſcopis poſſe diſpenſare per ſe, vel per Vicarium ſpecialiter deputatum, tum quia dum hi caſus Epiſcopo conceduntur, eligitur induſtria perſonæ.

13 Alij verò putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione; ac abſoluendi à caſibus reſeruatis: vt in prima exerceri poſſit per quemcunque, cui generaliter ab Epiſcopo ſit delegata iuriſdictio: ſecunda vero conueniat tantum Vicario, qui ſpecialiter deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis; differentiæ rationem in eo conſtituunt, quia Concil. *d. c.* 6. Epiſcopis facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit poteſtatem abſoluendi in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſuos ſubditos, dicitur, *in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatū* potius volens coarctare, quàm ampliare hanc iuriſdictionem; nam ſi non addidiſſet verba illa, liberum fuiſſet Epiſcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti; Concilium autem volens illam concedere tantùm Epiſcopo, & Vicario ad id ſpecialiter deputato, ita peculiariter expreſſit.

Sed nonnulli diuerſum prædictorum verborum eſſe ſenſum arbitrantur, ſentientes Concilium voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſeipſos illam exercerent, neque poſſent aliis delegare, quaſi in hoc ſit electum miniſterium perſonale Epiſcopum; ita Suar. *tom* 5. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 1. *num* 8. Gutier *canon lib.* 1. *c.* 13 *n.* 29. Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 5. *cap.* 16. *n.* 3 Hieron. Pharaon *in ſuo prompt. tract.* 1. *ſect.* 18. *caſu.* 13. *in fine.* ex eo probant, quia Concil. *in eodem cap.* agit de diſpenſatione, deinde de abſolutione, & facultatem diſpenſandi ſimpliciter concedit Epiſcopis ſine vlla extenſitione, poteſtatem autem abſoluendi extendit etiam ad Vicarium ſpecialiter deputatum; ergo clariſſimè apparet mentem Concilij fuiſſe priorem iuriſdictionem communicare tantum Epiſcopis, quia extenſio, quæ in ſecundo caſu ponitur, & tacetur in primo, aperte ab illo excluditur: conſtitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel ſuppletur, aut limitatur, & reſtringitur *l. vnic. in princ.* C. *de inoff. dotib.* Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commiſſam eſſe Vicario, ſi enim illam voluiſſet concedere Vicario, vtique id expreſſiſſet, ſicut fecit in ſecunda parte, in qua agit de abſolutione, argum. text. *in l vnic.* §. *ſin autem ad deficientis, C de caduc. tollen.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris litt. L, num.* 32. Ratio autem diuerſitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem abſoluendi in caſibus reſeruatis, quam poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate, & ſuſpenſione eam aſſignant, quia abſolutio eſt magis neceſſaria ad ſalutem animarum, quam diſpenſatio, ita Mar. Alter *dict. cap* 3. *concl.* 4. *verſ. tertiò notandum*, vbi ex aliis hunc ſequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam non audeo, dum ſuper hoc peculiarem non habuero deciſionem, interim ſtudioſus iudicet lector. 14

Quæret aliquis, quis poſſit cum Epiſcopo diſpenſare, ſi occurrat caſus, vt ipſemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. *d. cap.* 6. Putat Mar. Alter *d. concl* 4 *verſ. tertiò quæri poteſt*, non poſſe Epiſcopum, cum ſit delegatus, huiuſmodi poteſtatem, quam habet diſpenſandi, alteri committere, vt ſecum diſpenſet. Verum alij communiter, & melius reſpondent poſſe ipſummet Epiſcopum alteri committere vices ſuas, vt ſecum diſpenſet, & ad ſe abſoluendum proprium ſuum Confeſſarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipſe habet ex *d. cap.* 6. Concilij Trident. in ſibi ſubditus. Ita Maiol. *de irreg. lib.* 2 *cap.* 2. *num* 12. *verſic. eſt autem, & lib.* 5. *c* 51. *n.* 7. Suar *tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *nu.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irreg. c.* 18. §. 3. Piaſec *in praxi. noua Epiſcop par.* 2. *cap.* 1. *num.* 17. *pag.* 107. Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 9 *num.* 5. Armend. *vbi proximè numer.* 12. Aloyſ. Ricc *in praxi rerū fori Eccleſiaſt. deciſ.* 518 *in* 1. *edit. & reſolut.* 445 *nu* 2. *in* 2. *edit.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 1. *num.* 54. Sanchez *de matrimon. lib.* 8 *diſp.* 3. *n.* 3. *& in præcepta Decalogi, lib.* 2 *c.* 11. *numer.* 11. nouiſſimè Fr Lud. a Cruce *in expoſit. Bull. Cruciatæ, diſput.* 1. *c.* 6. *dub.* 18. *num.* 1. *in fine*, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb iuriſdictio, differ.* 9. 15

num.52.Filliuc tom.1.tract.10.c.10.num.272.Floron. de caſib.reſeru.part.1.cap.4.§.7.num.14 Gauant.in manual.Epiſcop.verb Abſolutio.n.7. Duard in Bull. Cœna lib.3.§.1.quaſt.11.n.29. me citato in hoc loco Boſſ. d.ſect.1.caſ.10.n.188. me etiã citato in hoc loco Alzed. de præcell.Epiſcop.dignit p.1. cap.5.num.125. & c.6. num.68.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per Concil d.cap 6 nam licèt illa facultas competat Epiſcopo iure ſpeciali, tamen competit ei Iure communi & iuriſdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis reſoluunt Beja in reſponſis caſuum cõſcientia,p.4.caſu 37.verſ.tandem nullus, Sayr. in claui Regia,lib.6 cap.11 numer.84.Henriq.lib.6.cap.16. §.1.& lib.14 cap.10.§.1. Fr. Emman q.Regul.tom 1. quaſt.61,art.9.Ceneđ.ad Sextum collect.4. nu 3 Suar. tom.4.de pœnis diſp.30.ſect.2.nu.4. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.part,3. collect.721. verſ tertiò dubitatur, & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 535.in 1.edit.aliàs reſol. 466 in 2 edit.& in praxi aurea reſol.11.n.5.Sayr.deciſ. 31.de tempor ordinat.Alzed.d p.2.c.6 nu.73.Piaſec. in praxi noua.Epiſcop.p.2.cap.1.n.16.pag.106. Sanchez de matrim.lib 8.diſp.2.n.14.Nicol.Garc. de beneficiis, part.5.cap.7.num.41.& part.7.cap.11.nu.21. Nouar.in ſing Canonic.concluſ.2.n.5. Diana part. 4.tract.4. reſol.211.verſ notandum eſt Floron de caſib.reſeruatis,p. 1.cap 4.§.7.n.9.Duard.in Bull. Cœna lib,3.§. 2.quaſt. 21.num.16.& 17.Gauan.in man.Epiſcop.verb.Capitulum Sede vacan n.48 Boſſ.dict. caſu 10.n. 207.nouiſſimè Marcel.Vulpe in praxi c.44.numero 9.Quamuis contrarium teneant Marc. Anton.d.cap.5.verſ.ex eodem,& Bonacin.de cenſuris diſp.7.q 5. punct.1.Alter. tom.2.diſp.6.de ſuſpenſ.c.3.Stephan. Daluin.de poteſt. Epiſcop c.27.num 1.

17 Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, etiam nullius diœceſis,non gaudent prædicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi cõceſſa Epiſcopis in Concil d cap 6 ex eo, quia Conciliaris illa Conſtitutio hac in parte derogat Iuri communi,& idcirco potius eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligamus ſecundùm propriam ſignificationem huius nominis illos tantum, qui in Epiſcopi dignitate conſtituti ſunt,non inferiores. Ita Aragon.2.2.q.88. art.11.conſ.4.Ceneđ.d. collect.4.num.5. Tolet.in ſum. lib.1.c.83 numer.5.ad finem, Suar.tom.1.de pœnit.diſp. 30.ſect.2.num.6.& tom.5.de cenſuris, diſput.41.ſect 2. num.7.Petr.de Ledeſm in ſumm.tom.2. tract.1.cap 6. poſt concl.2 diffic.1.Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.552.n.1.in 1.edit. & reſ.555.in 2.edit.Mari Alter.d.c.5.verſ ſed hic,Bonacina d diſp. 6 q.5.puncto 1.n.6.Gauant.verb.abſolutio, numer.5. & verb.cenſura, num.2.Campan rubr.7.cap.5.numer.5.& cenſuiſſe ſacram. Congregationem referunt Nicolaus Garc. d. par. c.11.num.13.& 17.Armendariz d.loco num.9.& 10. Nauar.d.concl.2.num.4. Quamuis huiuſmodi Abbatibus prædictam diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem eodem modo eſſe conceſſam, quo Epiſcopo aſſerat Henriq.lib.6.cap.6.§.1.Fr. Emman. quaſt.Regular.tom.1.quaſt.24.art.13 & 17.& q.61. artic.9 & in ſum.tom.2.cap.10. num.6.Flores de Mena variar. lib. 3.quaſt.24.numero.18.Sayr.in claui Regia lib.6.cap. 11. num.83.in fine,Auila de cenſuris, part. 7.diſputat.10. dub.6.Sanchez in præcepta Decalogi lib.1 cap.11.n.5. Duard in Bullam Cœna lib.3.§.2,q.8.num.55. Monet. de commut.vltim.volunt.c.5.n.455. Sigiſm. à Boſſonia de elect.dub.51.num.8.Diana moral.p.4.tractat.4. reſol.111.nouiſſimè Marchin d.tr.1 p.9 diffic.1. nu.5. Portel.verb. Prælati poteſtas ad abſoluendũ,n.30. Pharon d.tract.1.ſect.18.cap.34.cum ſeqq. Boſſ d caſu.10. n.211.Caſt. Palao de pœnis heretic.tract 4. diſp 4.n.4. nouiſſimè Trullench d.lib.1.c.3.dub.4.nu.5.Stephan. Daluin.cap 17.num.2.

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, 18
ſeu Conuentuales Religionum exemptarum huiuſmodi facultate à Concilio Epiſcopis conceſſa erga Religioſos ſibi ſubditos, vti non poſſe,& ita a ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatione deciſum fuiſſe referunt Garcia d.c.11. numer.13.& 20. Armendariz d.loco num.10.& reſoluunt Suar.de Relig.tom.4. tract.8.lib.2 c.12.num.12.& tom.5.diſp 4.ſect... Petr. de Ledeſm.in ſum.tom.1.tract. 1.c 6. poſt concluſ.10. diffic.3.Valer.Regin d.n 29 verſic.quintum eſt.Lezana c.11.numer.6. Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religioſos ſibi ſubditos hanc poteſtatem habere,facultate ipſis ad hoc data à Pio V. Conſtitutione ſua,incipit Romanus, de anno 1571 die 21.Iulij,tenent Piaſec. in praxi noua Epiſcop part. 2. p 3.num.52.in princ. Henriq. in ſumm lib.6.cap.16. §.8 & lib.7.cap.25.§.2. & lib.14. cap.vltim.§.5.ad fin. Fr.Emman quaſt. Regul tom.1.quaſt.61. art.9.Fr.Lud. Beja in reſponſis caſuum conſcientia, part.4.caſu 37. in princip. Fr Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis lib.1.cap.6.dub.16.Sayr.de cenſuris, lib 7.cap.7.nu 25. Molin.de iuſtit.tract.3.diſp.61.num.4. & 5 diſp 70.in fin.Iacob de Graffiis tom.1.conſil. ſub tit.de homicidio conſil.2.num.23.cum ſequentib Sanchez de Matrim. lib.8 diſp.2.num.13. in præcepta Decalogi lib. 1.cap.11. num.7.Coriolan.de caſib reſeru part.1. ſect. 1. art. 12. num.6.& art.13.num.4.Barthol.à S. Fauſto in theſauro Relig.lib.5 quaſt.125.Portel in dub. Regularib.verb. Prælati,num.36.nouiſſimè Boſſ.d cap 10. numer. 220. cum ſeqq.vbi numero 223.ſubdit huiuſmodi Prælatos Regulares poſſe alteri committere dictam facultatem diſpenſandi & abſoluendi. Ioan.Valer.de differ. inter vtrũque forum,verb. Regularis differ. 6.verſ.denique,Nauar.d.concl.2 n.6.Barthol.de Vecchis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp.9.dub 18.ex numer.4.Hieron. Roderic.d.reſol.52. num.23.Diana p.4. tract.5. reſol. 211. in fine Marchin. d.diffic 1.n.9.Sigiſm & Bonacin de elect. p 2.c.1.dub. 50 & hęc ſecunda opinio attenta dicta Pij V.Cõſtit. in praxi ſequenda eſt,illa verò non extante,in puncto Iuris primam veriorem iudico, me citato in hoc loco Trullench d.dub 4.n.5.

Archiepiſcopus dum actu viſitat habet faculta- 19
tem abſoluendi ab Irregularitate occulta virtute Concilij Tridentini circa ſubditos ſuorum Suffraganeorum,tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad abſoluendum. Ita Henriquez lib.14. cap.18.num.5.Suar. tom.4 diſputat. 30.ſect.2.numer.8. Sayr in claui Regia lib.6.c.11.num.79. Auil.de cenſur. part.1.cap.7.diſput.1.dub 10. concluſ.3. & part.7.diſp. 10.dub.6.notab 2.circa primam concluſionem, Sanchez in præcepta Decal lib.2.cap.11.numer.5.& lib 4.cap.38. num.15.& 15.Marchin d.tract.1. part.9 diffic.1.nu.8. Ioan Valer.de different.inter vtrumque forum,verb. iuriſdictio,different 4. num.1.me citato in hoc loco Boſſ. d.caſu 10 num.115.Alzed.d.part.2.cap.6.num.40. Bonacin de cenſur diſput.1.quaſt.3 puncto 1. num.7. verſ. tertio,vbi in verſ. ſecundo, dicit etiã poſſe Archiepiſcopum à cenſuris latis à Suffraganeis, vel à Sede Apoſtolica abſoluere ſubditos Suffraganeorum, quando malitioſè,aut negligenter differunt abſolutionem,vel quando ad illum fuit appellatum,& vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu viſitationis non ſolùm poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum Suffraganeorum, ſed etiam cum ipſiſmet Epiſcopis Suffraganeis, vt contra Suar.tenent Henriq.

dict.

dict.c.18.num.4.Auila p.7.diſp.6 ſect.5.dub.5.Bonacina de cenſuris diſp.7.q.5.punct.1.num.1.in fine. Boſſ.d. caſ.10.n.216.vbi num.217. ſubdit quòd immo quocumque tempore, & ſic extra viſitationem, poterit Archiepiſcopus vti dicta facultate diſpenſandi & abſoluendi circa ſuos Epiſcopos Suffraganeos, ſicut poteſt circa ſubditos ſuæ propriæ diœceſis, & citat poſt alios Sayr.dict.cap.11.numer.79. Floron.de caſib. reſeru.part.1.cap.4.§.7.num.14.Trullench d.dub.4.numer.4.

Occultum quid dicatur, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet?

20 CVm Epiſcopi virtute Concilij Tridentini *ſeſſ. 24.de reformat.cap.6.* poſſint omninò diſpenſare in omnibus irregularitatibus,&ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportune inquirendum eſt quando dicatur delictum occultum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, vel ſuſpenſione per illud incurſa? Sunt qui teneant occultum in præſenti materia ſecundum terminos Iuris eſſe regulandum,& propriè dici,quod non poteſt probari.Ita Iacob.de Graff. *tom.1. conſ ſub tit.de homicid.conſ.1. num.10.* Nicol.Garcia *de benef part.7.c.11.num 46.*Armendar.*in addit ad recopilat.legum Nauarra lib.1.tit.18.l 7.de irregularitat in declaration.numer.15.*

21 Verùm communis Doctorum reſolutio tenet occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur,& poteſt tergiuerſatione celari; quia Concil.*d.c.6.* à regula diſpenſandi excipit deducta ad forum contentioſum: ergo non excipit occulta, quæ probari poſſunt, ſi tamen ad forum contentioſum non ſunt deducta; tum quia occultum plerumque accipitur non prout eſt improbabile, ſed prout contra diſtinguitur à notorio, publico, vel ſaltem famoſo,ſecundum Panormit.*in cap fin. de tempor ordin.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis poſſit promoueri, appellat illud quod opponitur notorio, licet probari poſſit, idem Panormit *in cap.*
22 *quæſitum,de Pœnit.& remiſſ.* † Et notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem,diſcuſſione non egentem, vt per text *in cap. veſtra,de cohabit.cleric & in cap.cura olim 24. de verb. ſignif.* tenent Clar.*lib 5.§.fin.quæſt.9.* Maſcard *de probation.concluſ.1101.*Paul Camitol. *reſponſ moral lib.1. quæſt.57.* Meneh.*illuſtr.cap.2.num 11,cap 26 nu 23.* Farinac. *in praxi crimin quæſt 28.* Menoch *de arbitr. caſu 166.numer.4.*Iacob.de Graffiis *in aureis deciſ p.1. lib.1.cap.13 num.43 & ſeq.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.1.cap.5.§.2.n.6.*nouiſſimè me citatn *in hoc loco* Boſſi. *de triplici Iubil priuilegio, ſect.1.caſu 10.*
23 *§.3.n.26.in fine.*Hinc†notorium dicitur delictum cõmiſſum vel confeſſum in iudicio Maſcard.*concl.1326. n.4.*poſt Afflict.Menoch & alios,Farinac *d q.21.n.31.* Stephan Gratian.*diſcept.forenſ.c.142.nu.9. & 10.*Al-
24 drete *d.§.2.n.11.*Item,† & omne illud,quod ex actis iudicij conſtat, ex citatis per Menoch.*remed.1 recup. n.132.& de arbitr.caſu 166 nu.6.& conſ.100.num.6.* Tiraq.*de retract.lignag.§.36 gloſ.1.n.44.*Maſcard.*concluſ.1101.num 13 cum ſequentib.* Farinac.*d.q.21.n.14.& quæſt.9.numer.20.*Mendez a Caſtro *in praxi Luſitana lib.3.cap 15 num 4.*Aldrete *dict.§.2 num.10* Boſſ.*d.§.3.num.30.*Vel deducitur ex ſententia in iudicio prolata,Maſcard.*concl.1296.num.15.*Farinac.*d quæſt.21. num.31.* Quare textum illum intelligendum eſſe de illo occulto,quod probari poteſt,ſed à paucis ſcitur, & aliqua valet tergiuerſatione celari,tenent Nauar. *in man.cap.27.num.254.in fine, verſic vndecimo,*Sorb. *compend. Mendicant in reſolut.materia abſolut. pag.48.* Anton.Roch *de viſitatio.verb occultus.*Vega *in ſumma part.1.c.49.caſu 16.* Tolet.*in ſumm lib 1 cap 89 num. 5.* Læl Zech. *de caſibus Epiſcopo reſeruatis caſu vltim. num.1.& caſu 1. de irregularit. circa finem*, Vital *in candelabro aureo, titul. de irregul.num. 315.* Zerola *in praxi Epiſcop p.2 verb.irregularitas,§.1.*Azor.*inſtitut. moral.part.1.lib.8.cap.10.quæſt.9.* Auila *de cenſur.p.2. c.7.diſp.1 dub.12.concl.2.& p. 7. diſp.10.dub.6.*Mar. Alter *eod tract.tom.2.diſp.8.de ſuſpenſ.c.verſicul.ſecundo notandum,*Suar *tom.4.diſp 30.ſect.2.num.2. & tom. 5.diſp.41.ſect.2 num.6.*Campan *in diuerſ.Iuris Canon. rubr.6 cap.5. n.7.* Duard.*in Bull.Cœna lib.3.§.2.q.11. num.4.& 5.*Floron *de caſib.reſeruat part.1.cap.4.§.11. num.1.*Gauant.*in manuali Epiſcop.verb.abſolutio,n.11.* me citato *in hoc loco,*Alzed.*d p.2.cap.6.n.12.* Molina *de iuſtitia,tr.5 diſput.79.n.8.verſ.ſecundo,*Fr.Emman. *quæſt.Regular.tom.1.queſtion.24. art.11.*Paul.Comitol. *reſponſ moral.lib 6.quæſt.44.num.2.*Vgolin *de poteſtate Epiſcopi,cap.57.numer.5.*Piaſec *in praxi noua Epiſcop. part.1.cap.1.num.56.pag.62.*Aloyſ.Ricc *in praxi for. Eccleſiaſt.deciſ 523.in 1 edit.& reſolut.450.in 2 edit.* Sayr.*de cenſur lib.4.cap.17.numer.21. & lib.1 cap 13. num.12.*Sanch.*de Matrim lib.2.diſput.37 numer 11.& lib.8.diſput.34.numer.55.& in præcepta Decalogi lib.2. cap 11.numer.19 cum ſequentib.* Reginald.*in praxi fori Pœnit.lib.30.tractat,2.numer.30.*me citato Bonacin.*de cenſur.diſp.1.quæſt.3.punct.1.num 1.verſ.quarto.* Fr.Sigiſm à Bononia *de elect.dub.71.à num.7.*Nouar.*inter deciſiones Neapol. Aloyſij Riccij deciſ.117. part.4.* vbi multa eſt hoc loco me non citato deſumſipt;nouiſſime Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta part.1. lib. 8.cap.8.n.23.* Barthol.de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit.diſp.9.dub.16. nu.3.* Hieron.Roderic *in compend.quæſt.Regul.reſ.52. num.13.*Alzed.*d.part.2.cap.6.num.12.*March. *in dict. part.9.diffic.1.*nouiſſimè me citato *in hoc loco* Boſſi.*de triplici Iubilæi priuil.ſect.1.caſu 10.§.3.num.26.* nouiſſimè Marcel.Vulpe *in praxi iudic.fori Eccleſ.cap.44.n. 10.* latè & eleganter Stephan.Daluin. *de poteſt Epiſcop cap.26.num.3.cum ſeqq.* vbi ex præſcripto Iuris, & Iuriſperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. *Primò* illud, quod non eſt ſua natura probabile, quia vt tale non cadit ſub cognitionem hominis, eiuſmodi ſunt cogitationes hominum, de quibus nec Eccleſia iudicat. *Secundò* id, quod ſua quidem natura eſt probabile,probari tamen non poteſt, quia nemo illius notitiam habeat, vtpote corã nemine factum. *Tertiò* illud, quod probari quidem poteſt, quia notum,ſed tam paucis, quod neque eſt vulgare neque in iudicium deductum,& *num.9.* notat per caſus occultos Sedi Apoſt. reſeruatos vigore Concilij *dict. cap.6.* Epiſcoporum iuriſdictioni conceſſos, non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti,ſed tantum eos,qui ſecundo,& tertio modo nouiſſimè D.Felician.de Vega,tunc Archiep. Mexican.*in relect.c. & ſi clerici § de adulteriis in 132. cum ſeq de Iudic.*

Ex quibus rectè infertur poſſe Epiſcopum virtu- 25
te Concil.*in dict.cap.6.* diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ,vel collegij; vnde in magna ciuitate quatuor,quinque,aut ſex vidiſſe teſtes, non ſatis videtur ad notorium,vt docent Henriq.*d.lib.13. cap.5. §.2.*Sayr.*de cenſur.lib.2.c.12.nu.19.*Sanch.*dict cap.11. num.19.*Trullench.*d.cap 2. dub.6.num.1.*Vnde etiam optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non ſit occultum,ſed publicum, quòd non tantùm actus,

qui eſt delictum, ſit publicus, ſed etiam vt publi-
26 cum eum feciſſe delictum, hinc reſo entes† poſſe
Epiſcopum diſpenſare etiamſi actus ſit materialiter
publicus, non verò formaliter in quantum delictum,
adhuc enim occultum dicitur delictum Ita Emman.
Sà *verb. Epiſcopus num.* 35. Fr. Emman. *in ſum part.* 1. *c.*
176 *n.* 3. Henriq *lib.* 14. *cap.* 20. *num* 4. Sayr. *de cenſuris*
lib. 7. *cap* 3. *num* 13 Bonacina *eodem tract. diſp.* 7 *quaſt.*
5. *puncto* 8 *n.* 4. *verſ dixi in prouenientibus*, Fr. Sigiſm à
Bononia *de elect dub.* 71. *num* 8. Fagundez *dict. cap.* 8.
num. 15. *&* 29. Sanch. *dict. lib.* 8. *diſp.* 34. *numer.* 56. Pia-
ſec. *in praxi noua Epiſcop. part.* 1. *c.* 1. *rub. de diſpenſat.*
ſub num 56 *fol.* 61. Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſ. re-*
ſolut 450. *numer.* 5. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de cenſuris tab.* 1.
cap. 13. §. 7. *ſub num* 4 Galet. *in margarita caſuum con-*
ſcientia verb delictum, vltim. Campan. *in diuerſorio iu-*
ris Canonici rub. 7. *c.* 5. *numer.* 3. me citato Trullench.
dict. cap. 2. *dub.* 7. *numer.* 3. & nouiſſimè *in ſua expoſit.*
Decalogi, me citato, *d. dub.* 4. *n.* 9. Hinc vnus Texeda
tom. 2. *lib.* 3 *tract.* 3. *num.* 138. exiſtimauit poſſe Epiſ-
copũ diſpenſare in irregularitate ex homicidio vo-
luntario occulto proueniente, dummodo ita occul-
tum, vt nullus alius ſciat id delictum fuiſſe à tali per-
ſona, niſi ſolus ipſe homicida, quaſi Concilium *d. lo-*
co an loquatur de homicidio omnino occulto, ſed
aliquo modo, ſcilicet de illo, quod in iudicio probari
non poteſt, ſed meritò illud reprehendit Diana *mo-*
ral. reſol p 6. *tr.* 6 *reſol.* 58. *in med.*

27 Hinc etiam colliges poſſe Epiſcopum diſpenſare
in irregularitate proueniente ab excommunicato ce-
lebrante, quando excommunicatio eſt occulta, licèt
celebratio ſit manifeſta, nam ad hunc effectum cen-
ſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis
ignorantibus, illam tamen eo caſu incurri. Fr. Ludou.
Miranda *in man prel tom.* 2. *q.* 8 *art.* 14. *concl* 2. Piaſec.
in praxi noua Epiſc p. 1. *c.* 1 *n.* 56. *pag.* 62. Nauar. *conſ.* 2.
ſub tit. de clerico non ordinato miniſt. in vtraque edit. Ga-
let. *d. verb. delictum pen.* Læl Zech *d. caſu vltim. n.* 1.
verſ. & quod, pag. 248 me citato *in hoc loco* Homobon.
de examine Eccleſiaſtico tract. 12. *cap.* 3. *quaſ.* 13 *reſol.* 3.
in fine, & me hic citato March. *d. tract.* 1. *p.* 9. *diffic.* 1.
n. 4. 5 *&* 6. nouiſſimè Boſſi. *d.* §. 2. *n* 33. Quidquid du-
biter Additionator *ad dictum conſ. Nauarri.* Hinc ſi
contingat delictum in vna ciuitate eſſe publicum,
vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confeſſum
vel quia per Iudicis ſententiam probatum, in alia
verò ciuitate, in qua petitur abſolutio, vel diſpenſa-
tio in irregularitate eſſet occultum, tunc licebit Epi-
ſcopo abſoluere, vel diſpenſare modo notitia talis
delicti non ſit illuc faciliimè peruentura; quia in tali
loco delictum verè dicitur occultum, nec ſemper
adeſt periculum diffamationis propter locorum di-
ſtantiam. Ita contrà Suar *de Pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 2. *n.* 2.
Sanctarel *de hæreſi c.* 5. *dub.* 6. *num.* 26. reſoluunt Aui-
la *de cenſur. part.* 2. *c.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. Sanch.
in præcepta Decal. lib. 2 *c.* 11. *num* 10. Duard. *in Bull.*
Cœna Domini lib. 1. §. 2. *q.* 11. *n.* 10 Fagundez *in quin-*
que Eccleſ præcepta part. 2. *lib.* 8 *c.* 8 *n.* 28. Marchin *d.*
part. 9. *diffic.* 1 *n.* 7. Trullench *d. dub.* 6 *n.* 2.

28 Delictum deductum ad forum contentioſum, ad
hoc vt Epiſcopus in irregularitatibus, & ſuſpenſio-
nibus ab eo prouenientibus, diſpenſandi facultatem
non habeat, dicitur ſtatim ac denunciatio, aut accu-
ſatio de illo coram legitimo iudice facta eſt, ita Mar.
Alter *d. cap.* 3. *verſ poſtulabit*, vbi multis nititur ſuam
comprobare ſententiam. Vel vbi primum citatio eſt
facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium,
§ *fin. Inſtit. de pœna temerè litig. gloſſ. in rub. C. de in ius*
vocando, vt tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccle-*
ſiaſt. deciſ. 522. *in* 1 *edit. & reſol.* 449. *in* 2 *edit.* Floron.
de caſ. reſer. c. 4. §. 21 *n.* 3. nouiſſimè Marcel. Vulpe. *dict.*
cap. 44. *n.* 10. *in fine.*

Verùm ego tenerem delictum dici deductum ad 29
forum contentioſum poſt litis conteſtationem, ex ſe-
quentibus, *primò* quia † forus contentioſus verè dici 30
non poteſt, niſi inter partes ſuper delicto commiſſo
contendatur, negando, vel confitendo, quo actu litis
conteſtatio etiam in criminalibus inducitur, vt te-
nent Viui. *Neapol. deciſ.* 310. *num.* 13. Farin. *in praxi*
crimin. quaſt. 10 *ſub n* 35 *ad finem.* Deinde † forus con- 31
tentioſus idem ſonat quod iudicium; at iudicium
propriè poſt litem conteſtatam dicitur, ex reſolutis
per Azin. *in praxi Florentina* §. 1. *cap.* 1. *num.* 14. *& ſeq.*
Lancellot. *de attent. in præfat. num.* 7. Peregr. *var. lib.* 2.
ſub rub. de iudic. num. 54. Vlterius forus contentioſus
nihil differt à lite mota, quia idem eſt, ſi non plus,
in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mo-
ta dicitur poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, vt
probat text. *in cap. ex parte* 30. *de verbor. ſignific.* & re-
ſoluunt Maranta *de ordine iudic. part.* 5. *tit. & omnia*
fiant durante inſtantia, num. 64. Surd. *de alim. tit.* 5. *q.* 8.
num. 64. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 15. *n.* 10 *part.* 2. ergo
etiam tenendum delictum deductum ad forum con-
tentioſum, dici poſt litem conteſtatam, quod poſt
primam huius tractatus editionem ſentire videtur
Fr. Sigiſmund. à Bonacina *de elect. dub.* 71. *num.* 10. *à*
princip. Gauant. *in man. Prælat. verb. abſolutio, num.* 12.
Diana *reſolut. moral. part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 93. Boſſ. *d.* §. 2.
n 6. Trullench *d. dub.* 6. *n.* 1. & nouiſſimè me citato *in*
hoc loco in ſua expoſit. Decalog. d. lib. 1. *cap.* 3. *dub.* 4.
num. 9. Caſtro Palao *de legib. tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 15.
§. 1. *n.* 1. *& de pœnis hæreticor. tract.* 4. *diſp.* 4. *n.* 14.

Deducto igitur delicto ad forum contentioſum, 32
modo ſuprà explicato in irregularitate, vel ſuſpen-
ſione ex illo proueniente impeditur Epiſcopus diſ-
penſare; quod quidem impedimentum non eſt di-
cendum ſemper durare, ex eo quod ſemel deductum
fuerit ad forum contentioſum, ſed tantum quouſque
durauerit iudicium, quo finito habita ſententia ab-
ſolutoria, licebit eidem Præſuli diſpenſare, quia ad-
huc manet occultum, & non poteſt dici deductum
cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Viuald.
in candel. aureo tit de excommun. num. 42. Emman. Sà
verb. Epiſcopus, num. 34. Fr. Emman. *in ſumm. part.* 1.
cap. 167. *num.* 4. Vega *in ſumm part.* 1. *cap.* 15. *caſu* 2. Ia-
cob. de Graffis *in aureis dec. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 42.
& tom. 2. *conſil. ſub tit. de homicid. conſil.* 20. *n.* 20. Suar.
de cenſur. diſput. 41. *ſect.* 2. *num.* 6. Sayr. *eodem tract. lib.*
4 *cap.* 7. *num.* 12. Auila *eodem tract. part.* 7. *diſput.* 1. *dub.*
11. *concluſ.* 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 17. §. 2. *in commen-*
to litt. H, Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici rubr.* 11.
cap. 23. *num.* 144. Mar Anton. *variar. reſol. lib.* 3 *reſol.*
16. *ſub num.* 21 *verſ. nec obſtat*, Mar. Alter *d. cap.* 3. *verſ.*
poſtulabit, Molina *de iuſtitiá, tract* 3. *diſput.* 79. *num.* 8.
verſ. 2 *&* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 37. *n.* 12.
& lib. 8. *diſp.* 34. *num.* 57 *& in præcepta Decalogi, lib.* 2.
cap. 11 *num* 21. & me citato Bonacina *de cenſur. diſp.*
quaſt. 3 *punct.* 2. *n.* 2. *& diſput.* 7. *quaſt.* 5. *punct.* 1. *n.* 4.
verſ. dixi excepto, Fagund *d. cap.* 8. *num.* 26. Nouar. *dict.*
concluſ. 1. *num.* 6. *in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſp.*
9. *dub.* 16. *num* 5. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *&* 11.
Boſſ. *d.* §. 3. *num.* 40. Trullench. *d. dub.* 4. *n.* 9. D. Feli-
cian. de Vega *in relect. cap. & ſi clerici*, §. *de adulteriis*,
n. 153 *de iudiciis.*

Quin etiamſi mediis deprauatis obtinuerit abſo- 33
lutionem ab iniecto crimine diſpenſabit Epiſcopus,
Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 27. §. 4. Suar. *dict. ſect.* 2. *à num.* 6.
Sayr *d. cap.* 7. *num.* 12. Sanchez *dict. lib.* 2. *de Matrim.*
diſp. 37. *num.* 11. *in fine, & lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 57. Bar-
thol. de Vecchis *d. dub.* 16. *num.* 7. *in fine*, Fr. Sigiſm.

à

à Bononia *de elect.dub.*71.*num.* 12.Campan *in diuerſor Iuris Canon.rubr.*7.*cap.*5.*num.*7.*& rubr.*11.*cap.*13.
*num.*144.vbi tenet, quòd ſi iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quòd accuſator per annum tacue-
34 rit,† poteſt ab Epiſcopo elapſo anno diſpenſari, vel ordinari, & allegat gloſſ. *verb.obrepſit*, *in cap.tantis*, 81.*diſt.* *& cap.omnipotens Deus*, *de accuſat.*Maiol. *de irregular.lib.*3.*cap.*17.*ſub n.*9.& Sayr.*d.cap.*7.*num.*11.me citato *in hoc.loco* Marchin.*d.tract.*1.*p.*9 *diffic.*4.*num* 8.*&* 9. Sigiſm.à Bononia *d dub.*71. *num.*10. Boſſ.*d.§.*3.*n.*43.*in princ.*

35 Dubitari tamen poteſt, vtrum Epiſcopus poſſit diſpenſari ſi delictum deductum ſit de forum contentioſum, & iam finito iudicio punitum? In qua quæſtione tenet vna ſententia etiam hoc caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſubſcribunt Henriquez *dict. lib.*14.*c.*7.*n.*5.Aoila *de cenſ p.*2.*diſp.*2.*dub.*7.*& p.*7.*diſp.*10 *dub.*7 Sanchez *in præcepta Decalogi l.*2 *c.*11.*n.*21.*verſ.Sed quid*, Reginald.*d.lib.*30.*tract.*2.*num.*19.*verſic ſextò* Fr.Sigiſm. à Bononia *de elect.dub* 71.*n.*13 Sanctar.*de hæreſi,cap.*5.*dub.*6 *num* 29.Hurtado *in tr. de irregul.diſp.*1 *diffic.*20 *num.*68.Diana *moral.reſolut. part.*4.*tract.*1 *reſol.*97. Marchin *dict. diffic.*4.*num.*11. Sed contrariam ſententiam veriorem duco, quia delictum huc non poteſt negari ad forum contentioſum eſſe deductum, nec deinde occultum, imo publicum, nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica. Ita Gutier.*canon.lib.*1.*cap.*3.*ad finem*, Fr.Emman.*in ſum.part.*1.*cap* 168.*in fine*, Suar *d.ſect.*1.*n.*5.*ad finem*, Bonacina *d punct.*2.*num.*1.*& diſp.*7 *quæſt.*5.*pun.*1 *num.*5.Barthol de Vecchis *d.diſp* 9 *dub* 16. *in fine*, Garcia *de benef part.*7.*cap* 11.*n.*50. Sayr. *de cenſur.lib.*4.*cap.*17.*numer.*13. Stephan. Daluin *de poteſt. Epiſcop.cap.*21 *in fine*, vbi refert *ſacram Congreg* ſic cenſuiſſe. *Qui occaſione dictorum delictorum occultorum Papæ reſeruatorum (de quibus intelligitur idem c liceat) fuerunt inquiſiti, ſed quia potuerunt delicta probari, Rei ipſi non fuerunt quidem abſoluti diffinitiuè, nec alio modo, ſed ſimpliciter dimiſſi recepta promiſſione de ſe repræſentando, non poſſe huiuſmodi vti dicti cap. liceat, beneficio: quia in eo ſcriptum ſit, exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, ſicque ſufficit ſola deductio, quicquid inde ſequatur.*

36 Ex quibus omnibus *primò* collige poſſe Epiſcopum virtute Concilij *d cap.*6. diſpenſare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptiſmi occulta. Ita Tolet *in ſumm lib.*1.*cap.* 70. Auila *de cenſur.part.*7.*diſp.*7.*quæſt.*1.*punct.*3.*nu.*6.Filliuc *in ſumm. tract.*10.*cap.*6.*quæſ.*5.Alzed.*d part.*2.*cap.*6.*numer.*51. Homobon.*de examine Eccleſiaſt. tract.*12.*c.*1.*q.*8.*in reſol.*1.*quæſtionis*, vbi citat metipſum in hoc loco; etiamſi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo neſciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sayr. *d l.*7.*c* 10 *n.*16.Auila *d.dub.*6.Sanch. *de Matrim.lib* 2.*diſp.*37.*n.*11.

37 *Secundò* collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit, quando delictum eſt occultum, Henriquez *lib* 14 *cap.*6 *num* 5. Auila *par.*7.*diſput.*9.*ſect.*1.*dub.*4.*ad finem*, Sayr.*d.lib.*7 *cap.*10 *num.*26.Bonacina *d diſp.*7.*quæſt.*3 *punct.*4.*nu.*4.Vgolin *de cenſuris, tract.de irregul cap.*39.*§.*1.*n.*31.*& de poteſt Epiſcopi cap.*57.*§.*1.*n* 4.*verſ quarto.*

38 *Tertiò* collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in ſuſpenſione contracta ab eo, qui furtiue, id eſt, neſciente Epiſcopo, neque probante, neque examinante, Ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit Henriquez *lib* 14 *c.*6.*§.*5.Suar.*d diſp.*41. *ſect* 3.*n.*5. Coninch *diſput.*18.*dub.*5.*num.*43. Bonacina *d punct.*4.*num* 5. Vgolin.*d tract.de offi & poteſt.Epiſcop.cap.*57.*§.*2.*n.*4.*verſ.quarto.*

Quartò collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare in ſuſpenſione, quam quis contraxit recipiendo 39
Ordines ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit occulta. Bonac.*de Sacr.diſ.*8 *q. vnic.punct.*4.*n.*25.

Quintò collige poſſe Epiſcopum diſpenſare cum 40
eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin. *d.§.*2.*num.*4.*verſ tertio.*

Sextò collige eodem modo poſſe Epiſcopum di- 41
ſpenſare in irregularitate occulta prouenientе ab adminiſtratione in Ordinibus malè ſuſceptis. Ita Auct.Catecheſis Neapolitan.*lib.*4.*cap.*12.*verſ.tertio*, Maiol.*de irregular.lib* 1.*cap* 30,*n.*9.*in fine*, Campan.*in diuerſ.iuris Canon rubr.*7.*cap.*5. *num* 2 qui hoc verum eſſe dicunt ſi Epiſcopus non fuerit etiam ſcienter particeps eiuſdem culpæ.

Septimò collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſa- 42
re cum eo, qui Ordines maiores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui, vel dignitati, aut è cenſura irretito, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, vel degradato, dummodo delictum ſit occultum Vgolin *d.§.*1.*n.*4.*verſ quinto*, Alzed.*de præemin. Epiſcop. dignit.p.*2 *c* 5 *n.*16.

Octauò collige poſſe etiam Epiſcopum diſpen- 43
ſare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum Vgolin *d cap* 57.*§.*3 *num.*1 *verſ.ſi etiam*, Bonacina *de cenſur.diſp.*7 *q.*3 *punct.*6.*num.*10.Alzedo *d.p.*2.*cap.*6.*num.*54.

Nonò collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare 44
cum ſimoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit. Ita per *ſacram Congregat* deciſum fuiſſe teſtantur. Suar. *de relig.tom* 1.*tract.*3.*lib.*4.*cap.*61 *num.*11.Leſſ.*de iuſt. lib.*2 *c.*35.*num.* 140 Nicol. Garcia *de benefic part.* 8. *cap.*1. *numer.*74. Armendar *in addit ad recopil. legum Nauarra lib.*1 *tit* 18. *lib* 7. *de irregularit. in declarat. num.*15 *&* 16.Alzed *d.cap* 6. *numer.*41. me citato *in hoc loco* Marchin *d tract* 1 *part* 9.*cap.*3.*nu.*2.Gauant. *in manuali Epiſcop.verb.Cenſura*, *num.*4.Chapeauil *de caſib.reſeru.c* 12.*quæſt.*13.Boſſ. *d caſu* 10.*§.*5 *num.*152. Quamuis contrarium aſſerere videatur Campan *in diuerſ Iur.Canon rub* 11. *c.*17.*n.*66. nam contra eum ſe habet veritas, vt optimè tenet D.Felician.de Vega in *relect.cap.& ſi Clerici, §. de adulteriis, num.* 160 *de iudic.num* 163. ſubdit ſimoniam etiam publicam poſſe diſpenſari in Indiis occidentalibus quoad cenſuras, & pœnas ex indultis conceſſis DD.Epiſcopis, *& num* 164 affirmat idem eſſe in locis vbi talia indulta non ſont, ſi tamen adſit difficilis acceſſus ad Papam & ſit periculum in mora.

Decimò Collige Epiſcopum poſſe diſpenſare cum promoto de facto, & præſumptuoſe ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum; licèt celebratio ſit publica, vt reſoluunt Nauar.*in man.cap* 27 *num.*141.*verſ dixi Iure antiquo*, ſic intelligens deciſionem Concilij Trident.*ſeſſ.*24.*de reformat.cap.*6. Vitald.*in candel. aureo tit de Sacramento Ordinis num* 37.*in fine*, Maiol. *de irregular lib* 1.*cap.*30.*num.*9.*in fine*, quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut* 105. *in fine.*

Vndecimò collige non poſſe Epiſcopum diſpenſare ſuper illegitimitate ex delicto occulto promouente; quia Conc.tribuit Epiſcopis auctoritatem diſpenſandi

ſandi ſuper irregularitates contractas ex delicto, ſed irregularitas illegitimorum eſt irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c. Ita Suar. *tom. 5. de cenſ. diſp. 50. ſect. 5. num. 5.* Bonacin. *in ſimili tract. diſp. 3. punct. 3. q. 2. num. 15.* Sayr *eod. tract. lib. 6. cap. 11. num. 8.* Fillinc. *tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 151.* Coninch *de ſacrament. diſput. 18. dub. 14. num. 11.* Arrojo *de ſacrament. tit. de irregular. num. 10* Alzedo *d. part. 2. cap. 6. num. 30.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 56. & 60* videtur non improbare Diana *moral. reſol. part. 2 tract. 1. miſcel. reſolut. 21.* Quicquid contrarium teneat Auila *de cenſur. part. 7. diſputat. 5. dub. 7.*

Duodecimò collige non poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate ortaex hæreſi occulta exteriori, quia Epiſcopi poſt Bullam Cœnæ non poſſunt abſoluere ab hoc crimine hæreſis, vt reſoluimus *alleg. ſeq. num. 24.* ergo nec poterunt diſpenſare; maior ſiquidem eſt poteſtas diſpenſandi quàm abſoluendi. Ita Maiol. *de irreg. lib. 5. c. 46. ſub nu. 6.* Suar *de cenſur. diſp. 43. ſect. 1. num. 7.* Bonacina *in ſimili tr. diſp. 7. q. 3. punct. 6. n. 11.* Contrarium verò immo non eſſe Epiſcopis hanc facultatem denegandam verius mihi videtur, quia Conc. Trid. *d. c. 6.* Epiſcopis expreſsè conceſſit facultatem diſpenſandi quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam hæreſis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuiſſe illis reuocatam; ergo tenendi ſunt in ſua poſſeſſione, & ideo hanc partem merito ſuſtinent Nicol Garcia *de benef part. 11. cap. 20. num. 86.* Farin. *de hæreſi quæſt. 192. num. 79.* Vgol. *de irregul. c. 36. nu. 5.* Viu. *in cand. aureo tit de irregul. 3. num. 21.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 25 n. 18.* Fillinc *in quæſt mor. tom. 1. tr. 29. c. 9. n. 246.* Ant. Dian *moral. reſol. 24 tom 1. tract. 15 miſcell. reſol. 24. per tot.* Boſſ. *de triplici Iubilæi priuilegio ſect. 1 caſ. 10 §. 12. n. 244.* Marchin. *de ſacrā. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 1 num. 11.* vbi duo aduertit. *Primum*, quod antequā Epiſcopus in hac irregularitate diſpenſet, ſemper eſt præmittenda Sacramentalis abſolutio ab Apoſt. Sede impetrata ad culpam delendam. *Secundum* quòd quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis, vel hæreſim abiurantibus nunquam ſe extendit ad poteſtatem audiendi Confeſſiones ſæcularium ex decreto Pauli IV.

Vtrùm antē per Bullam Cœnæ Domini, & aliàs Conſtitut. Summorum Pont. ſit derogatum facultati, & priuilegio Epiſcoporum, vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pontiſ reſeruatis, vt eis concedit Conc. Trid. *d. c. 6.* Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graffiis, quos refert, & ſequitur Macel. Megal. *lib. 1 inſtit. Confeſſ. c. 13. n. 15. & 16.* Contrarium nihilominus tuentur Viuald. *in candelabro aureo ſub tit. de abſol. n. 13. & in explic. Bullæ Cœnæ n. 141.* Claud Soler *in tr. de iuridica poteſt. Confeſſ. c. 3 q. 1.* Henriq. *l. 6 cap. 14. §. 7.* Ægid. de Coninch *de cenſ. diſp. 14. n. 143. verſ. nota dubium eſſe, & de ſacram. Pœnit. diſp. 8. n. 87.* quos refert, & ſequitur Molfeſ. *in ſum. Theologiæ Moralis tr. 7. c. 16. à n. 20.* vbi *n. 24.* obſeruat ob varietatem opinionum ſtandum eſſe conſuetudini, vt qui ſolent abſoluere abſoluant & qui non ſolent abſtineant, præcipue in partibus propinquis Romæ, vt tutiorē partem eligant, & ita reſcriptum ſibi fuiſſe ab vrbe Romæ atteſtatur.

45 Aduertendum maximè eſt quòd à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium Monialium non poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit *ſacra Congreg.* teſte Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccl dec 648. in 1. edit. & reſol. 544. n. 5. in 2. edit* Nicol. Garc. *p. 11. c. 10. n. 122.* Armendar. *d. lib. 7 de irreg. n. 23.* Iacob. de Graff. *de caſib. reſeru c. 5. poſt n. 6.* Læl. Zech. *in ſimili tract. caſ 10. n. 1.* Chapean. *eod. tr. c. 24. q. 2.* Gauant. *in man. Epiſc. verb. abſolutio, n. 15.* Marchin. *d. p. 9. 43. n. 3.* Alzed *d. p. 2. c. 6. num. 21. & 22.*

Contra Bonac. *de clauſura Religioſorum, & pœnis eam violantibus impoſitus q. 1 punct. 5 n. 2.* Boſſ. *in tr. de Iubilæo ſect. 1. caſ. 10. §. 5. n. 144. pag. 54.* Diana *mor p. 1. tr. 16. reſol. 33.* exiſtimantes poſſe Epiſcopum virtute Concil Trident. *citato loco* abſoluere à cenſura incurſa ob violationem clauſuræ, ob malum finem, etiam occultum.

A ſuſpenſione tamen à Diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas, ſi ſit occulta, poſſe Epiſcopum abſoluere virtute Concil. Trid. *d. c. 6.* reſoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princ.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem non habeat?

IN propoſito, & hoc reſpectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod eſt illicitum, 64
in tentum, & volitum in ſe. Ita Nauar. *in manual. cap. 27. nu. 240.* Fr. Emman. *quæſt. Regular tom. 1 q. 24. art. 9.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, par. 2. in initio, & §. 1. num 2.* Veg. *in eſpejo de Curas c. 12. num. 325.* Ludou. Lopez *in inſtruct. conſcient tom. 2. part. 1 c. 28 in princ.* Auil *de cenſ part. 7 diſp. 3. dub. 7. & diſp. 6. ſect. 1. dub. 1.* Vgolin. *eod. tr. tit de irregular. c. 33.* Suar. *eod tr. tom. 5. diſp. 44. ſect. 2. & diſp 45. ſect. 2.* Sayr. *eod. tr l. 7. c. 7. n. 5 cum ſeq* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 179. cum ſeq.* Vaſq. *1. 2. diſp. 10. n. 39.* Anton. Roch *de viſitat. verb. homicidio voluntario.* Molin. *de iuſtit. tr. 3. diſp. 33. & 39.* Martin Bonacin *in tr. de contractibus, diſp. 2. q. vlt. punct. 2. n. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. 519. in 1. edit. & reſolut. 446 in 2. edit.* Campan *in diuerſor Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 137.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 8. art. 9. concl. vnic.* Hieron. Roderic. *d. reſol. 51. num. 24.*

Primò ex dictis infertur Epiſcopum vigore facul- 67
tatis Concilij *dict. c. 6.* poſſe diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta cauſa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique miniſtri iuſtitiæ proprium officium iuſte exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniuſtum apparet. Quare ita tenent Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 3. num. 7. in fine*, Nauar. *dict. c. 27. num. 140. verſic, quarto. & in rub. de iudic numer. 109. verſ. tertiò, cum ſeqq.* Hieron. Roder. *d. reſol. 52. in retract. num. 59. & reſol. 81. n. 3.* Ioan. de la Cruz *in directſ. part. 2. de irregul. dub. 9. concluſ. 1.* Nauar *de iure nouo Pontif. concluſ. 81. num. 3.* Roch. Veron *de viſitat. verb. homicidium voluntariū*, Polanc. *in direct. Confeſſ. tr. de irregular. reg. 3.* Machado *in ſuperfetto Confeſſor lib. 1. p. 3. tract. 27 docum. 2 pag. 215.* Marchin. *d. tr. 1. p. 9. c. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. c. 6. num. 47.* Campan *in diuerſor. Iuris Canonici rub. 12. c. 23. n. 138.* & ita etiam concludit Fr. Emman. *dict. quæſt. 24 art. 8.* reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat *in ſumm. part. 1. cap. 174.* ob illam rationem quod Concil. *dict. cap. 6.* facultatem tribuerit Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis: ergo non conceſſit in proueniente ex homicidio iuſto, in quo nullum adeſt delictum idem tenent Viuald. *in candelabro aureo, part. 2. tit. de irregul. §. de diſpenſ. quoad frater n. 326. & 327.*

dicens

dicens ita practicari, Medin *in ſumm. part.* 1 *cap.* 12. §. 12. dicens eſſe multorum Doctorum opinionem, & Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 38. § 6. aſſerens quòd homicidium voluotarium, cum irregulatitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad diſpenſandum irregularitatibus, ſolummodo comprehendit, illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium ſignificat factum iniuſtum, qood prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Bañes 2. 2. *quæſt.* 40 *a.* 1. *dub.* 4. vbi agendo de Prælatis Regularibus dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolummodo per Summum Pontificem diſpenſabilis, nouiſſimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confeſſor y Cura de almas lib* 1. *part.* 3. *tract.* 17 *docum* 12. *num.* 3. vbi tenet ex irregularitate quæ cootrahitur ex homicidio iuſto, & quod procedit ex defectu lenitatis poſſe Epiſcopum diſpenſare virtute Concilij Trid. *in dict. cap.* 6. cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam eſſe ait de iniuſto. Quamuis contrarium, imò Epiſcopum non poſſe in homicidio voluntario iuſto diſpenſare, reſoluunt Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, par.* 1. *cap* 12. *n.* 48. Molina *tract.* 3 *diſp.* 79 *num.* .*verſ.* 4. Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. irregularitas* §. 8. Vega *in ſumm. part.* 1. *cap.* 56 *caſ.* 6. *& cap* 127. *caſu* 27. *& part.* 2. *c.* 15. *caſu* 40 *& en eſpeio de Curas cap* 11. *numer.* 287. *& cap.* 12. *n.* 323. Vgolin. *de irregular cap.* 13. §. 1. *num.* 1 *& c* 44. §. 2. *num.* 4 *& cap.* 62 §. 2. *num.* 5. Auila *de Cenſur p.* 7. *diſp* 6. *ſect.* 5. *dub.* 1 Gutier *Canon lib* 2. *cap.* 6 *num.* 170. Præpoſ. *in* 3. *part. quæſt* 5. *de irregul dub.* 13. *num.* 112. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 19 *cap.* 10. *num.* 28 Hurtad *de Cenſur. diſp.* 2. *de irregul diffic* 20. *n.* 56. Tanner. *in* 3. *par. diſp.* 6. *quæſt* 10. *dub.* 11. *num.* 113. Gauant *in encherid. Epiſcop. verb. Irregularitas, num* 105. Molin. *de inſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 79 *num.* 8. Homobon *de examine Eccleſiaſt tract.* 12. *c.* 3. *quæſ.* 13 *reſolut.* 2. *in fine*, Nicol. Garcia *de benefic part.* 7. *cap.* 11 *num* 40. Henriquez *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 9. §. 1. *& c.* 19. §. 4. *in comment. litt K*, Nauar. mihi viſus ſibi contrarius, *conſil.* 34 *ſub tit. de homicid in antiq & conſil.* 39. *in nouis*, vbi tenaciter hanc partem defendit, aſſerens pro hac parte facere conſuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit de homicidio deciſ.* 32. Sic etiam dicerem poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Clerico in Sacris conſtituto pugnante, & occidente in bello iuſto, vt tenent Ban. 2. 2. *quæſt* 40. *art.* 2 *dub.* 4 Henriq. *d. cap.* 19. §. 4. Auila *part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. Contra Bonacinam *de cenſur. diſput* 7. *quæſt* 4. *punct.* 4. *num.* 13. *& punct vltim. n* 10. Cornejo *in* 3. *p. D Thom. tract.* 5. *de irreg dub.* 13 *n.* 111. Diana *p.* 4 *tract.* 2. *reſol.* 69. *&* 79 exiſtimantes ſolum ſummum Pont. poſſe diſpenſare. Vnde etiam Aragon. 2. 2. *quæſt* 64. *art.* 8. & Solon *ibidem contron.* 4. *concl. vlt.* meliùs tenent Villalob. *in ſum. tom* 1. *tract* 21. *differ.* 18 *num.* 10 Diana *in reſolut. moral. part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 70 Candid *diſquiſ. moral. diſp.* 17. *art.* 15. *dub* 4. Ioan. Machado *d. docum* 12. *num.* 4. quòd omnes priuilegium habentes diſpenſandi in quibuſcumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, diſpenſare poſſunt in irregularitate, quæ prouenit ex homicidio iuſto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenent Auila *d. dub.* 5. *ad finem*, contra Henriq *d cap.* 19 §. 3. Nam homicidium voluntarium, de quo ſimiliter agit Concil. *ſeſſ.* 14. *cap.* 17. illud eſt, quod illicitè, per inſidias, & ex propoſito fit; Concil. enim *d loco* iterum, ac multoties repetit huiuſmodi particulas, *per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate*, &c ad inſinuandum quòd huiuſmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod ſit Summo Pontif. reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium in ſe aut ſaltem æquipollenter in ſua cauſa, prout aſſerunt Nicol. Garcia *d. cap* 11. *num.* 44. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi deciſ.* 519. *in* 1. *edit. & reſolut.* 446. *numero* 2. *in* 2. *edit.* Turriam *de cenſur lib.* 9. *diſput.* 63. *dub* 1. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 72. Hinc licèt Suar. Filliuc. & aliis, quos ſequitur Bonacin *de cenſur diſput* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 13. *in fin.* exiſtimauerint ſolum Summum Pont. diſpenſare poſſe in irregularitate proueniente ex aſſiſtentia in bello iniuſto, & illius cooperatione quamuis nullum occiderit, aut mutilauerit, nihilominus contrarium verius eſt, dummodo ſuis manibus nullum homicidium commiſerit, aut membri mutilationem, vt nouiſſimè ſentit Ioan Machado *d. docum.* 12 *n.* 1.

Secundò infertur Epiſcopum diſpenſare poſſe in 48
irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modò delictum ſit occultum; ex eo quia Conc. Trident *d. cap.* 6. Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; ſed homicidium caſuale non eſt proprie voluntarium; ergo Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali, modò ſit occultum. Sic reſoluunt Miranda *d quæſt* 8. *art.* 13. *concluſ* 2 *&* 3. Alzed. *d part* 1. *c* 6. *num.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *numer.* 27. me citato *in hoc loco* Marchin. *d part.* 9 *diffic* 3. *nu.* 9. vbi extendit ſiue homicidium caſuale ſit occultum, ſiue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauarr. *conſil.* 45. *num* 1. *de homicid* Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 19. §. 2. *& in commento lit. R.* Sayr. *de cenſur lib* 7. *c.* 7. *num.* 10. & Auila *in ſimili tract. part.* 7 *diſp.* 6 *ſect.* 5. *dub.* 1. *concl.* 3. Vnde deducitur non ſolùm licere Epiſcopo diſpenſare in irregularitare orta ex homicidio caſuali, vt dictum eſt, ſed etiam in homicidio volito, non ex conſilio, aut maturâ deliberatione facto, ſed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar. *de cenſur. diſp.* 44. *ſect.* 1. *num.* 5 reſoluunt Auila *dict. part* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 1. *& ſect.* 5. *dub* 5. *concl.* 2. Fr. Emman. *in ſumma part.* 1. *cap.* 177. *num.* 1. Diana *moral reſolut. part.* 1. *tract.* 15. *reſol.* 19. Marchin. *d tract.* 1 *part.* 9. *diffic* 3. *num.* 10. nam, vt aduertit Stephanus Daluin. *dict. tract. de poteſtate Epiſcop. cap.* 26. *num.* 5 etſi multi ſciant id factum eſſe delictum, & videant fieri, ſed neſciant cenſuram ob id incurri, poterit ſanè in ea diſpenſari, & *n.* 6 ex Emman. de Sà colligi quod ſi dubitetur in quam cenſuram incurrerit, ſuper eo diſpenſare poteſt intrepidè Epiſcopus, & nouiſſimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confeſſor y Cura de Almas, lib.* 1 *p* 3 *tract.* 16. *docum.* 13 ibi, *Quando el homicidio es verdadero y formalmente inuoluntario y caſual., como ſi yendo vn hombre à cauallo ſe le rompieſſen las riendas y arropelaſſe alguno, ya hemos dicho atras que del miſmo derecho contra que del no proviene irregularidad y per conſequente no neceſſita diſpenſaciō; aunque Mayolo ſiente per por derecho nuevo del Concilio Tridentino es neceſſaria diſpenſacion*, &c. Quibus autē caſibus incurratur irregularitas ex homicidio caſuali; vide eundem Ioan. Machado *d. tract.* 16. *docum.* 11. *per tot.*

Tertio infertur poſſe Epiſcopū diſpenſare in mu- 49
tilatione membri etiam voluntaria, ſi eſt occulta, in qua nihil innouauit Concil *d. cap* 6. quod ſolum excepit

cepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non ſit homicidium Ita Nauarr. in man. cap. 27. num 194. Sa verb Irregularitas, in fine, Marc Anton. Genuenſ. in praxi Archiep cap. 66 num. 9 in 1. edit. Cardin Tol. in ſumm. lib. 1. cap. 88. verſ. 6. & cap 89. num. 3 Fr. Emman. quaſt Regul. tom. 1 24 art. 10. & in addit. ad Bullam Cruciata, §. 13. n. 6. Piaſec in praxi noua Epiſcop part. 1. cap. 1. num 57 Soar. tom. 5. diſput. 44 ſect. 1. num. 4 ſect. 4 numer. 35. Molina de Iuſtitia, tom 4. diſp. 79. ſub numer. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2 numer. 91. me citato in hoc loco Alzed. d par. 2. cap. 6 num. 1. Fr. Ludou. Miranda dict quaſt. 8. art. 11 Coninch de Sacramentis, & cenſur tom. 1. diſp. 18. dub. 8. Auila de cenſuris part. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 4. Bonacin de Cenſuris diſput. 7. quaſt 4. puncto vltim num. 11. Villalob in ſumm part. 1. tract. 21. difſic. 9. num. 16 Hieron. Roder. d. reſol 52. num 16. Portel in dub. Regularib verb diſpenſare, num. 7. & 9. Barthol. de Vecchis d diſput. 9 dub. 17. num. 1. Ganant. in enchirid. Epiſcop. verb. irregularitas, num 108. Filliuc. to. tr. 20. cap numer. 51. Homobon de examin. Eccleſ part. 1 tract. 12. cap 1. quaſt, 10. Portel in dub reg. verb. diſpenſare, num. 7. & 9. Nauar. de Iure nouo Pontif. concluſ 81. num. 16. Hurtad de cenſur. diſput. 2. de irregul. diffic. 20. num. 66. Alzed in praxi Epiſcop. par. 1. c. 6 num. 2. Diana part. 4. tract. 2 reſol. 71. Marchin d. tract 1 part. 9 diffic. 3. num. 7. & ſuper hoc latam eſſe à ſacra Congregat. declarationem referunt Armendariz in addit ad recopil. legum Nauarra ad lib. 1 tit. 28. lib. 7. de regul. in declarat. num 14. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 30. cum ſeqq. Campan. dict. cap 23. num. 143. Aloyſ. Ricc. d. reſolut 447 n. 4. Miranda d. q. 8 art. 11. me citato in hoc loco Homobon de examine Eccleſiaſt. tract. 12. cap. 3. quaſt. 10 reſ. 5. quaſtionis pag. 438. Ioan Machado d. lib. 1 part. 2. tr. 17. docum. 12. num. 7. vbi aſſerit me pro hac opinione ſexdecim hoc in loco citaſſe Doctores. Licet contrarium tueantur Medina in ſumm lib. 1. cap. 12. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez in pracepta Decalogi tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 40. & Franciſc. Leo par. 2. c. 8 num 8.

50 *Quartò* infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem. Ita Nauarr. in man. c. 27. num. 240. & conſil. de homicid. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento litt. E, quos referunt, ſequuntur Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 521 in 1. edit. & reſol. 448. num. 2. & 3. in 2. edit. Bonacina d punct. vlt. num. 7.

51 *Quintò* infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret; nam homicidium inde ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Petr. Molin. tom. 4. tract. 3. diſput. 3. num. 7. Henriq. dict. lib. 14 c. 19. §. 3. in comment. litt. E, c. 14 §. 2. Bonacina d punct vlt. numer 8. March. d. tr. 1 p. 9. diffic. 3. num. 4. Alzedo d part. 2. c. 6. num. 4.

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum Campan. d. c. 13. n. 84. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in ſacra Congregatione propoſitum dubium his verbis, *An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, ne expreſſo occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum* Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap 6 *vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, abſque ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè, cum Concil requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito;* referunt Garcia d c. 11. nu. 443 Aloyſ. Ricc. in dict praxi deciſ. 519 in 1. edit. & reſol. 446 in 2 edit & in praxi aurea reſol 407. & Neapol. deciſ. 117. p. 4. Diana reſol. moral p. 1. tract. 15. reſol. 17. in fine.

Sextò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imò potius, licet non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa fit. Quamuis Fr. Emman. dict quaſt 8 art. 24. in princ. exiſtimauerit neceſſarium homicidium comprehendi ſub cauſali, ob illam rationem, quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per Ariſtot. 2. Phyſic. & propterea conentur reſpondere textui Concilij Trident ſeſſ. 14 de reform c. 7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, *ſed caſu, vel vim vi repellendo*, & aſſerit ipſe Fr. Emman. prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectēda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit volūtarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium Ita Petr. Greg. lib 4. part. iuris Canon tit. 13. cap. 2. Campan. d cap. 23. nu. 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. in man. cap 27 num. 239. Henriquez lib 14. cap. 10. nu. 2. Valentia tom. 4. diſput. 7. quaſt. 19. punct. 3 §. 5. Gut Canon. lib. 1. cap. 65. num. 13. Paul. Comit. reſpon. moral lib 6. q 54. num. 3. Vgolin. de officio Epiſcop. cap. 57. §. 2 num. 14. Sayr. de cenſur lib. 7 cap. 7 num. 21. Molina d diſput. 79. num. 8. & 11. Auila p. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 5. Bannes in 2. 2. D. Thoma quaſt. 64. art. 8. verſ ad ſecundum, Fr. Emmā. in ſumma tom 1. cap. 173. num. 1 Vega part. 2. cap. 15. caſu 23. verſ. nota. me citato in hoc loco Marchin d. tr. 1. part. 9. difficult. 3. num. 4. & Alzed. d. part. 2. c. 6. d. num. 13. 53

Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio, 54
quatenus habet committendam Ordinario loci facultatē diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo *Primò* Bonacin d. q. 4. punct. vltim numer. 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, *qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus*, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at verò noſtram ſexti Corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſcientiæ, iuxta cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. *Secundò* Maiol. de irregul. lib 1. c. 2. num. 10 verſic. 20. & lib. 5. cap. 48. numer. 10. & 11. dicit diſpoſitionem Concilij ſeſſ. 14. cap. 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commiſſo contra Clement. ſi furioſus, de homicid. *Tertiò* denique, & meliùs dicendum eſt eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis, ex d Clem ſi furioſus, iunctis reſolutis per Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ part. 4. collect. 930 Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 9. num 29. Campan. in
diuerſ.

diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. *cap.* 23. *num.* 51. Bonacina *d. diſput.* 7. *q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3. *cum ſeq.* Alzedo *d p.* 2. *cap.* 6. *num.* 24 Sed agere de eo, qui eget diſpenſatione, & per conſequens de eo, qni in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis niſi à Papa, ſed illa, quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. Ita Sayr. *d cap* 7. *num.* 12. & *deciſ.* 9. *de homicid* Paul. Comitol. *reſponſ. moral lib.* 6 *q.* 54. *n.* 3. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 65. *num* 13. vbi reſoluit qnòd excedens modum in ſe defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ poteſt ab Epiſcopo cauſa cognita diſpenſari, & circa intellectum *d. cap.* 7. latiùs Valer. Regioaldus *in praxi fori pœnitent lib.* 30 *tract.* 2. *n.* 111. Coninc *de Sacrament & cenſur tom.* 2. *diſput.* 18 *à num.* 83. latiſſimè Cened. *practicar. quæſtionum lib.* 1. *q.* 14 *num.* 15. *cum ſequenti*, optimè Petrus de Ledeſma *de ſumma part.* 2. *tract.* 8. *de iuſtit commutat. cap.* 18. *concl.* 14. *difficultate* 1. Bellet. *diſquiſit. cleric p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *num* 109. *cum ſeq.*

55 Vnde ſcieodum eſt qnod quando propter ineuitabilem neceſſitatem curandi propriam perſonam commiſit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ tranſgrediendo, irregularis eſt per *cap. ſignificaſti el* 2. ibique notant gloſ. & Doct. *de homicidio*, Couar *in Clem ſi furioſus p.* 3. §. 1. *n.* 1. *in fine*, Iacob. de Graffiis *d. num.* 13. præcipuè ſi dolo, & expoſito excedat, Farinac. *d q.* 125. *num* 418. Hinc irregularis eſt, qui percuſſorem ab eo fugientem occiderit, propter exceſſum gloſ *verſ. ſecular bus in c.* 3. *de homicid.* Paul. Comit. *reſponſ. moral. lib.* 4 *q.* 10. *n* 12. Farin. *d q.* 125. *num.* 185 quin, & pro homicidio punitur, ſed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda, ex reſolutis per Dec. *in l. vt vim, num.* 18 *ff. de iuſt & iur.* Clar. § *homicidium num* 27. vbi Bajar *nu.* 90 Menoch. *de arbitr. caſu* 268. idqne tametſi modum præfatum inculpatæ tutelæ exceſſiſſet, tam ob culpam, quam ſi propter dolum, vt firmant Bertrand. *conſ.* 274. *vol.* 1. *p.* 1. Clar. *d. cap.* 27.

56 Nam qui occidit inuaſorem, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, quamuis inuaſorem occidat ex odio, & cum intentione fomendæ vindictæ, vt per Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 72. *n* 8 Petr. Nauar. *lib.* 2 *de reſtit. cap.* 3. *num.* 327. Bonacina *d diſp.* 7. *q* 4 *punct* 6. *verſ dixi etiamſi occidat*, Farin. *d q.* 125. *n.* 382. me citato *in hoc loco* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris Spirit. lib.* 2. *cap.* 9 *n.* 61. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui ſe non poterat defendere, aut tueri, niſi eo modo, quo ſe defendit, vt ait Bertran. *d. conſ.* 274. *num.* 14 per tex. *in l. ſcientiam*, § *qui cum aliter, ff ad legem Aquil.* Bar. & alij *in l.* 1. *C vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modum, tempus, & cauſam, vt aduertunt Abb *in c. olim, il* 1. *n.* 15 *de reſtit. ſpol.* Chircon *tom.* 2. *comm opin. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 11. *verſ. ſed primò*, Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 17. *à nu.* 7. Farinac. *in praxi crimin. q.* 125. *n.* 350. *cum ſeqq.* Chriſtoph. de Paz *in ſcholiis ad leges ſtyli*, *l.* 58. *n.* 5. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij num.* 94. Rebel. *de oblig. inſtit. part.* 1 *lib.* 3. *q.* 12. *num.* 7. Azor. *inſtit mor part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *q* 2. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib* 2. *concl.* 110 *conſider.* 1. *à num.* 9.

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, ſi aliquibus feriat armis inuaſorem ſine armis, quando inuaſor prouocatus robuſtior, & ferocior eſſe, vt tenet Bernard. Grauæ. *dict. conſid.* 1 *num.* 12. & 13. vbi *num.* 18 reſoluit qnòd inuaſus à fœmina, non tenetur adhibere puriora arma, niſi moderatius egerit, vel maſculus ſit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robuſtior præſumitur aggreſſor, ex Tiraquel. *de iure primog q.* 17. *opin.* 8 *n.* 7. & 8. Gomez *variar. tom.* 3 *cap.* 1. *num.* 25. Probatio exceſſus accuſatori iniuncta eſt, vt tenent Honded. *deciſ. conſultiua* 99 *num* 14. & 15. Vin. *Neapol. deciſ.* 458. *num.* 8. Bernard Grauæ *d. conſid* 1 *à num* 44. Defenſionem ſatis eſt probare, vt eius neceſſitas probata cenſeatur, quamuis de neceſſitate non articuletur, Barb. *tom.* 2 *communium opin lib.* 9. *tit* 10. *n.* 19. & ibi Mich. Craſſ. *num.* 45. Farin. *in praxi crimin q.* 125. *num.* 418. *verſ. limita ſecundò.*

Circa verò diſpenſationem reſpectu fori exterioris non prohibebatur Antiſtes à iure communi illa 59
concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines conſequendos, ſimpliciàque obtinenda beneficia, ſecundu in Arjan *en cap.* 1 *num* 5. vbi Hoſt Ioan. Andr. & Butr. ac Abb. *n.* 5. *de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Epiſcopus diſpenſare non poteſt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum Ita Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 194. *verſ.* 5 & *n.* 240 *verſ.* 4. & *conſ.* 17. *de homicidio n.* 2. Gregor. de Valentia *tom.* 4 *diſp.* 7. *q.* 19 *punct.* 3. § 5 Petr. de Aragon. 2. 2. *q.* 64 *art.* 8 *in fine*, Tolet *in ſumm. lib* 1. *c.* 11. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 7. *num* 14 & 13. Henriq *in ſumm. lib.* 14. *cap* 19. §. 1 *lit. D*, Farinac *in praxi criminali p* 5. *q.* 119 *num.* 61. me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. nouiſſimè Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confeſſor y cura de almas lib.* 1. *p.* 5. *tract.* 16.
docum. 10 *num* 4. † Homicida enim eſt irregularis, 60
nec ad Ordines promoueri poteſt, *cap. final. de tempor. ordinat. cap. de cætero, de homicid.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de reformat cap.* 7 ibi, *ſed omni ordine*; etiam de minori intelligunt Cou. *in Clem. ſi furioſus p.* 2. §. 5. *num.* 6. *in fine*, Plures quos refert Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol.* 404. *n.* 2. Henriq. *d.* §. 1 *lit. D*, Neque deinde in ſuſceptis miniſtrare poteſt, *d. cap* 3. *de clericis pugnantib. c. ſuſcepimus, de homicidio*, Nicol Garc *de benef p.* 7. *cap.* 11. *num.* 6.

An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum 61
homicida voluntario ad retinendum Curatum: affirmatiuè reſpondent Sayr *in floribus deciſ. ſub tit. de offic. Ordin. deciſ.* 13. Zerola *in praxi Epiſc p.* 2. *verb. diſpenſatio*, §. 3. Nauar. *conſil* 23. *de offic. ordin. antiq.* aliàs *conſ* 45. *ſub titul. de homicid in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex eiuſdem Cōcil. verbis ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expreſſe loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi, *nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat.* ideo ſi quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula, certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem à Sacros tantùm, aut Curata beneficia reſtringendam, ſed ad minores etiam, aut ſimplicia extendendam tenent Nauar. *conſ.* 18. *incip. Quidam clericus*, *num.* 3 *de homicid in antiq.* & *conſil.* 13 *in nouis*, Sayr *in ſuis deciſ. ſub dict. tit. de homicid. deciſ* 19. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 3. *verſ. ſecunda concluſio*, & firmat Couar *in cap alma mater, part* 2. §. 7. *n.* 1. Quamuis circa ſuſceptos, & ſuſcipiendos Ordines diſtinctionem faciat Zerol. *in praxi Epiſcop. vbi proximè*, & videatur firmare Henriq. *dict. cap.* 19 *nu.* 1. & circa beneficia obtenta ante, & poſt irregularitatem, Fr Ludouic. Miranda *dict. q.* 8 *art* 12. Decretum

tamen Concilij Trident.*ſeſſ.14. de reform. c7.* quod loqoitur de incapacitate beneſiciarior m, in qua ſunt homicidæ, non extendi ad penſi nes referunt deciſum Nicol.Garc.*de beneſic.p.1.c.5.n 136.* & Armeudar *d lib.1.cit.18.l.7.de irregul p.5.*

62 Quod ſi occulium bomicidium non ſit in ſe voluntarium, ſed ioſtum, vel caſuale exequutum ſine diligentia, poterit etiam poſt Concilinm diſpenſare adhuc in foro exteriori, quilibet Antiſtes pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis: tum quia Concil. *dict. cap.* 6. prohibet tantùm ne Epiſcopi diſpenſent cum homicida voluntario; ideirco eius non eſt extendenda diſpoſitio ad alios homicidas. Ita Henriq.*dict.lib.14 cap.9 §.3.& cap.19.§.2. litter. X.* Nicol.Garc *dict.part.7 cap.11.numer.34.* Campan. *in diuerſ Iuris Canonici rub.11 cap.23 numer.132. & 142.* Fr. Lodou. Miranda *dict.quæſt.8.art.13 concluſ.2.* Zerol.*in praxi Epiſcop.part.2.verb diſpenſatio*, Bonac. *de cenſur.diſput 7 q.4.puncto vlt.num.4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt tractat.3.q 69. in fine part.1.*

63 Summus verò Pontifex diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali, ex eo quia omnis irregularitas à Iure ipſo Eccleſiaſtico introducta eſt, provt reſoluunt Bonacina *de cenſur diſput.7 quæſt.1. punct 1.num.1.* Couar. *in Clement. ſi furioſus p.2.§.3. n.3.* Nauar.*in man.cap.27.n.191.& ad cap 1.§ Quibus, num.10.de pœnitent.diſtinct.7.* Henriq *lib.14.cap.1.§ 3.* Campanil.*dict.cap.23 num.3.& 4.* tum quia ſic colligetur ex Tridentin.*ſeſſ.24.cap 6.* Quare ita reſoluunt Molin.*de iuſtit.tom.4 diſp.79.* Vgolin.*de irregul c 32.* Suar.*de cenſur.diſp.44.ſect.4 num.35.* Auila *eodem tr. part.7.diſput.6.ſect.3.* Bonacina *d.diſput.7.q 4.puncto vlt.n 1.* Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgaſ. *in tract de irregul.p.1. in princip. quæſt 3.*

64 Eſt tamen in hac re diſtinguendum, an ſit concedenda diſpenſatio in iſta irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum eſt præcedente mera, & directa voluntate occidendi præter peccatum, eſt indiſpenſabile, quia negat in ea diſpenſationem Concil. Trident.*ſeſſ.14 de reformat. cap.7.* in illis verbis ibi, *perpetuò careat*; & per argumentum à contrario ſenſu, quatenus in eius calce permittit concedi diſpenſationem ſi illud commiſſum fuerit abſque voluntate directa occidendi: cuius namque cap. verba non operantur omnimodam impoſſibilitatem diſpenſandi, ſed difficultatem præmaximam, cum qua eſſet illa quandóque concedenda in mentionato caſu, iuxta notata per Henriq. *lib.14.cap.14.§.2.* In cæteris tamen homicidij ſpeciebus æquior eſt Papæ voluntas, qui in illis facilius conſueuit diſpenſationes elargiri, ſi in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text.*in d.cap.7. verſ.ſi verò homicidium, dict.ſeſſ.14.* dum namqoe in eios calce præcipit committi loci Ordinario, qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit, apertè inſinuat requiri ſupremi Præſulis auctoritatem, ſine qua non liceret Ordinario elargiri diſpenſationem, Maiol. *de irregularit lib.5.cap 48.§.3.ſub num.18.* Henriq *in ſumm.lib.14.cap.19.§.1.* & ita intelligendus eſt Sayr. *de cenſuris lib.7. cap.7. ſub num.8.* indefinitè loqoens Nec contradicunt quæ Mar Antonin. *variar lib.1. reſolut 16.ſub num 20. verſ. Octauus*; qnia vindicant ſibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo cauſam habente, quo quidem caſu militat diſpoſitio *cap.6 ſeſſ.24 de reform.* ad cuius adimplementum ſatis eſt, ſi illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non ſit deductum ad forum contentioſum, vt poſſit diſpenſare Præſul.

ALLEGATIO XL.

Epiſcopus, virtute Concilij Tridentini, an poſſit abſoluere occultos hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Occultum per ſe ſiue abſolutè dicitur, quod nihil habet vnde poſſit hominibus cognoſci.*

2 *Occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditur.*

3 *Occultum ſiue ſecretum dicitur, quod plenè probari non poteſt.*

4 *Hæretici occulti, qualiter dicantur?*

5 *Hæretici purè occulti poſſunt abſolui non ſolùm ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato.*

6 *Hæretici omninò occulti, & purè mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas.*

7 *Canoniſtæ contrarium tuentur, ſed illorum fundamentis reſpondetur.*

8 Cap.1.§ verum quia, de hæret.*declaratur.*

9 Concil. Trident. ſeſſ. 24.de reform.cap.6. in fine, *non intelligitur de hæreticis occultis ſimpliciter, & per ſe.*

10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poſſunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt.*

11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt comprehenduntur* in cap. 1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini.

12 *Confeſſarij non poſſunt abſoluere hæreticos occultos per accidens, & manifeſtos ſeu notorios.*

13 *Confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi ſunt in fide.*

14 *Apoſtata in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorum conditionem.*

15 *Apoſtatæ ſunt hæretici.*

16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*

17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora facere debeant.*

18 *Hæreticus mentalis, ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum.*

19 *Hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit.*

20 *Hæreticus purè mentalis non eſt excommunicatus, quamuis per ſocium dixerit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim credidiſſe, melius ſub diſtinctione reſoluitur.*

21 *Epiſcopum poſſe poſt Conc. Trid per ſeipſum, & non per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, tamen tenent multi Doctores.*

22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*

23 Cap.1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini *refertur.*

24 *Verior ſententia tenet Epiſcopis eſſe ſublatam facultatem abſoluendi occultos hæreticos.*

Epiſcopi

25 *Epiſcopi à S.D.N. Papa facultatem petunt abſoluendi prædictos hæreticos occultos.*

26 *Inquiſitores Apoſtolici, aut eorum Vicarij, ſiue Commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos, virtute Extrauag Clement. VII.*

27 *Inquiſitoribus Apoſt. ſolum in prædicta Extrauag. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias*

28 *Inquiſitores Apoſtol. an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini, poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ.*

29 *Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*

30 *Clauſula in Iubilæis appoſita, vt Pœnitentes à Confeſſariis approbatis, quos elegerint, abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori.*

31 *Sententia contraria verior eſt, & in praxi tenenda.*

32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, ſe hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*

33 *Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt*

34 *Epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo conceditur licentia abſoluendi occultos hæreticos?*

35 *Epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, oſtenditur.*

36 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcumque, hæreticos credentes, fautores, &c non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto.*

37 *Inquiſitores huiuſmodi ſunt viri grauiſſimi, & & æquiſſimi, ac prudentiſſimi.*

38 *D. Ferdinandus Martinus Maſcarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor laudatur.*

39 *Hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propria ouis.*

40 *Caſus directè & reductiuè ad tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales, remiſſiuè.*

41 *Confeſſores, qui in Sacris Confeſſionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitoribus.*

42 *D. Rodericus à Cunha olim Epiſcopus Portugalenſis, nunc Archiepiſcopus Bracharen, & Hiſpaniarum Primas, vtriuſque Iuris ſtudioſiſſimus laudatur.*

43 *Clericus Matrimonium ſiue clam ſiue publicè contrahentes, ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſitores.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores? remiſſiuè.*

45 *Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus, videtur malè ſentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores.*

46 *Miſſarum celebrationes vſurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumentes ad Sacrum Preſbyteratus Ordinem minimè promoti, puniantur per Inquiſitores.*

47 *Sodomiæ criminis punitio ex conceſſione Gregor. XII. pertinet ad Inquiſit. in Regno Portugaliæ, priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Eccleſiaſticos, cumulatiuè tamen ad ſeculares poteſtates.*

48 *In Excommunicatione per annum perſeuerantes tanquam ſuſpecti de hæreſi puniuntur ab Inquiſitoribus.*

49 *Iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt.*

51 *Inquiſitores pœnis, & cenſuris contra inobedientes, procedere poſſunt.*

PRo vera præſentis quæſtionis explicatione, duo a nobis erunt examinanda; *Primum*, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos poſſint Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij à ſuis Ordinariis approbati, abſoluere. *Secundum*, an facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per Concil. Tridentin *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6* ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? Et in caſu, quo ſit adempta, quomodo ſe gerere debeant in abſoluendis occultis hæreticis?

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere?

QVantum ad præſens inſtitutum ſpectat trifariè dicitur aliquid occultum fieri.

Primò dicitur quoddam occultum per ſe, ſiue abſolutè, & ſimpliciter, quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci, & hoc dicitur occultum cordis, ſiue mentis, quia ſolo corde, & mente intus retinetur, nec voce, ſcripto, opere, aut alio quolibet actu, ſiue ſigno exteriori foras, ſiue extra procedit, Caietan. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. & *ibidem* Petr de Arag. & Bann. *art.* 4. Sylueſt. *in ſumm. verb excommunicatio 7. princ. verſ ſecunda eſt*, Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit lib. 2. cap.* 18. Simanch. *de Catholic. inſtitution tit.* 42. nouiſſimè me citato *in hoc loco* Boſſi. *de triplici Iubilæi priuileg. ſect. 2. caſu* 10. §. 4. *n.* 103. *cum ſeqq.* 1

Eſt aliud occultum per accidens, quod extrinſecus progreditur, & natura ſua manifeſtum, & cognitum fieri poteſt, ſed quia deſunt, qui audiant, vel indicant, occultum & ſecretum remanet, id tamen contingit quando quis in vaſta ſolitudine ſolus proferet hæreſim aliquam, talis hæreſis occulta per accidens dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura ſua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores proceſſiſſet, quamuis & defectu teſtium ſit occulta per accidens, & probari non poſſit, Caiet. Alph. de Caſtr. Simanch. & Boſſi. *dictis locis.* 2

Tertiò, & poſtremò dicitur quid occultum, ſiue ſecretum, quod plenè probari non poteſt, quale eſt 3

illud, quod vnus tantum ſcit, aut licet ab aliquibus ſciatur, ſunt tamen ſingulares, etenim occultum in hac ſignificatione dici poteſt quod non manifeſtú. *cap. veſtra, de cohabit. cleric.* vbi communiter Doctores, & Turrecrem. *in cap. ſi peccauer. 2. q. 1.* Simanch. *dict. titul. 42. de occultis, numer. 1.* Stephan. Alvin. *de poteſt Epiſc. cap. 29. num. 3.* vbi dicit appellatione hæreſis occultæ intelligi eam, quæ non eſt notoria per euidentiam facti, vel per ſententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confeſſionem in iudicio, & quæ item per teſtes probari nequit, ita vt occultum hoc loco ſumendum ſit vt à notorio, & publico diſtinctum eſt.

4 Similiter trifariè poteſt dici quis occultus, ſiue ſecretus hæreticus, aut per ſe, & ſimpliciter, aut per accidens, aut quia plene talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter Simanchas *d. tit. 42. n. 7.* obſeruat, recepta eſt à viris doctiſſimis, & retinenda in praxi, ſicut mox explicabitur.

5 Si hæretici ſunt omninò occulti, id eſt, ſimpliciter, & per ſe occulti, quos aliqui pure mentales, ſiue intellectuales appellant, non modo ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet confeſſario per ſuum Superiorem approbato, ſi pœniteant, & confiteantur, perinde abſolui poterunt peccato hæreſis mentalis, ſicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæreſis non eſt reſeruatum, niſi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæreſis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc ſententia veriſſima eſt, quam magni viri abſque controuerſia recipiunt, neque hæreſis purè mentalis, quæ nunquã prodit in actum exteriorem, vt verè Simanch. affirmat, eget abſolutione Inquiſitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, ſed ſufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium abſolutionis impertiri poteſt. Ita Caiet. *in ſumma verb. hæreſis, in fine.* Vmbertus *in opere iudiciali, ſiue in praxi hæreſeos, verb. hæreticus n. 24.* Simanch. *d. tit. 41. num. 11.* Petr. de Aragon. *d. q. 11. artic. 3. §. Sed dubium eſt, quiſnam poſſit, verſ. quinto dico,* Læl. Zech. *de caſibus Epiſcopo reſeruatis, circa caſum vltimum n. 1. verſ. hinc eſt,* Diana *moral. p. 6. tr. 6. reſol. 51.*

6 Veriſſima, & certiſſima huius poſitionis ratio illa eſt quem præſtantes viri ſequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea deſcripſimus, nec ſunt ipſo iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos ſtatutæ ſunt: idque propterea, quia vt concorditer, & verè Theologi docent Eccleſia militans non ligat, neque iudicat actus ſolum interiores, & pure mentales, neque illos ſua iuriſdictione prohibet, aut punit, quod ipſum frequenter iura profitentur, è quibus natum eſt prouerbium communiter receptum, Eccleſia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. conſtanter, & vere affirmauit dicens, de his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt iudicare, iudicium autem hominis eſſe non poteſt de interioribus, qui latent, ſed ſolummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere & ordinare ſufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non eſſe excommunicatos quoad Eccleſiam quãuis ſint verè hæretici, quoad Deum, tenent D. Anton. *in ſumm. part. 3. tit. 24. cap. 4.* Petr. Palud. *in 4 ſentent. diſt. 13. quæſtion. art. 1. concl. 8.* Angel. Clauaſi. *in ſum. verb hæreticus, n. 2.* Syluest. *verb. excommunicatio 7. num. 3. & 4.* Armil. *verb hæreſis, num. 1. & 19.* Caiet. *in ſumm. verb hæreſis in fine, & d. quæſt. 11. art. 3.* vbi Aragon. & Bann. *ar. 4.* Alphonſ. de Caſtro *d. cap. 18. & lege pœnal. lib. 2. cap. fin.* Iacob. Almayn *in 4. ſentem. diſt. 17. quæſtion. 1.* Scot. *in 4 diſtinct. 22. q. 2. art 3. concl 9.* Simanch. *d. titul 41. num. 3. cum ſequentib.* Couar *in reg peccatum 2. part. n initio num. 7.* Nauar. *in man. cap. 11. numer. 2?. & c. 27. num 56. & in cap. cognationis, de pœnit diſtinct. 1. & in princ. de Pœnit. diſt. 5 num. 19. & 20. & in rubr de iudiciis numer. 67.* Rebuff. *ſuper Bulla in Cœna Domini in verb publicè, vel occulte,* Buiſ. *conſil. 189. incip. In ſubhaſtatione, n. 13. lib. 3.* Valent. *tom. 2. diſput. 7. quæſt 5. punct. 7.* Henriq *in ſum. lib. 14 cap. 2. §. 1. in gloſſ tit* D. Iac. de Graffiis *in aureis deciſion. lib. 2 cap. 9 numer. 3.* Anton. Ricciul. *de iure perſon extra gremium Eccleſ. exiſtentium lib. 4. c. 10 num. 9* Paul. Laymann. *in Theolog moral lib. 2 tract. 1. c. 14. num 1.* Vgolin. *de cenſuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular cap. 14. in princ. num. 6. & in Bulla Cœna part. 1. cap. 1. §. num. 16. & ſeq & § 4 num. 12.* Ludouic. Garb *de legibus lib. 8. diſput. 14.* Azor *inſtit. moral part. 1. lib 5. c. 10. lib. 8. c. 20. q. 3. & c 19 quæſt 4.* Auila *de cenſuris p. 1. dub. 10. & part. 7. diſput. 1. dub. 1.* Sayr. *eod. tractat. lib. 1 cap. 9. numer. 14. & 15 & lib. 3. cap 4. à numer. 10.* Suar *eod tract. diſput 4. ſect. 1. n. 5. & diſput. 22. ſect. 2. & de legib. lib. 3. c. 13. & lib. 4 c. 12.* Salas etiam *de legibus diſputat. 9. ſect. 1.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 1. c. 8 num. 1.* Nicol. Garc. *de benefic part. 11. c. 10. numer. 91.* Homobon. *de examine Eccleſiaſt tractat. 6. c. 7. q. 3.* Bonacina *de cenſur diſputat. 2. quæſt. 5. puncto 2. num 4. & de cenſuris in Bullam Cœnæ diſp. 1. quæſt. 1. punct. 1. num. 1* Duard *ad Bullam Cœnæ lib. 2. in can. 1. quæſt 14. numer. 24.* Diana *reſol moral p. 4. reſol. 240. verſ. notandum,* nouiſſime n. c citato *in hoc loco* Boſſi. *d caſu 10. n 107 cum ſeqq* Caſtr. Palao *de hæret. tr. 4. diſp. 1. puncto 3. numer. 1.* nouiſſimè Trullench. *in expoſit. Decalogi lib. 1 cap. 3. dub. 1. n. 2.* & alij multi à prædictis citati; frequenter Iura profitentur *in c ſicut tuis, in fine, in cap. tua nos, §. licet autem, de ſimon & in cap erubeſcat.* vbi *gloſſ. 32 diſtinct. in cap humana aures 22 quæſt. 5. & in cap Chriſtiana 32. quæſt. 5.*

Verùm Canoniſtæ noſtri contrariam tuentur ſententiam, aſſerentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurrere, per text. *in Clem. 1. §. verum quia* vbi gloſſ. *verb. eo ipſo, de hæreticis,* Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin *in c. vltim. de hæret.* Archidiac. & Geminian. *in c. hinc etenim 49. diſtinct.* Rojas *de hæret part 1. n. 246.* Ioannes Vela *de pœnis delictor cap. 14. verſ. iure vero Canonico,* Cantera *quæſt. criminal. part. 2. cap 1.* Azened *l. 1. num. 152. tit. 3. lib 8. noua recopil* Menoch *de arbitr. c. 360. numer. 6.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 7. num. 13 cum ſequen.* Ceual. *communium contra com. q. 698.* Ioannes Medina *de oratione, quæſt. 15.* Albert Pyghius *lib. 6. de Eccleſiaſtica hierarch. c. 16.* Albertin. *tr. de agnoſcendis aſſertionib. q. 33.* Cened. *ad Decretal. collect. 103. n. 2.* nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris Spirit lib. 14. c. 10 n. 9.* 7

Illi enim putant efficaciter probari ſuam ſententiam ex *dict. Clem. 1. verum quia, de hæreticis,* vbi hæreticæ prauitatis Inquiſitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus eſſe interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè reſpondent, Inquiſitores non incidere in excommunicationem ob ſolum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, ſed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic eſt verus intellectus illius *Clement.* vt Caiet. Bann. Caſtr. & alij docuerunt, & eodem quoque modo reſpondendum eſt ad cætera Iura adducta 8

dicta per gloſſ. *verb eo ipſo, in d. Clem.* 1. illa enim Iura, & Canones, pœnas, ſiue cenſuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua ſigna exteriora in publicum prodeunt, aut manifeſtantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus ſolùm interioribus occultis penitus, ac pure mentalibus pœnam, ac cenſuram irroget.

9 Cùm ergo hæretici primo modo occulti, id eſt ſimpliciter, & per ſe occulti, ſeu mentales, non incidant in excommunicationem; inde fit, vt non modo ab Epiſcopis locorum, ſed etiam à Confeſſariis quibuſuis approbatis, & idoneis abſolui poſſint, vt paulò antea dictum eſt, & decretum Concil. Tridentin. non eſt de abſolutione horum occultorum accipiendum: fruſtra enim, & inutiliter conceſſiſſet in priuilegio, quod iure ordinario competebat, ſolùm enim de aliis occultis intelligitur, ſicut mox dicetur.

10 Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales ſunt, qui verbo, ſcripto, aut aliquo opere, ſeu facto exteriori hæreſim protulerunt, in excommunicationem, & alias cenſuras, ſeu pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæreſis iam deuenit ad eos actus, ad quos Eccleſiæ iuriſdictio pertingit, & ex natura ſua iudicio hominum obiicitur, quamuis ex defectu teſtium ſit per accidens occultum per ſigna, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet dicit *q.* 11. *art.* 3. Syluest & Alphonſ. à Caſtro, Pet. Paludan. D. Anton Sot. Rebel *dictis locis*, Bann. *in D Thom.* 2. 2. *q* 11 *art.* 4. *quæſt.* 1. *concluſ* x. & ibidem Aragon. *à num.* 3. *in princ. verſ. hoc ſuppoſito.* Eadem proríus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia ſignificatione paulò antea rélata omninò incurrere excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas contra hæreticos à Iure latas.

11 Iuxta has duas poſtremas occulti ſignificationes intelligenda eſt excommunicatio lata *in primo cap. proceſſus Bullæ in Cœna Domini, in verb occultè:* hoc enim aduerbium, *quod*, rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id eſt, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defenſores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt Nauar. obſeruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Eccleſia, ſicut idem Rebuff. *ſuper Bullã Cœnæ Domini, verb publicè, vel occultè*, prudenter affirmat: iſti enim non incurrunt in excommunicationem, ſeu cenſuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, ſed eos tantum occultos ligat, qui hæreſim protulerunt verbo, ſcripto, vel nutu, aut ſigno verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia ſufficit ſua natura eſſe probabile, quamuis contingat probari non poſſe ad hoc, vt includatur ſub poteſtate, & iuriſdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confeſſarios non poſſe abſoluere hæreticos occultos in ſecunda, & tertia ſignificatione, hoc eſt occultos per accidens, & hæreticos manifeſtos, ſeu notorios; iſti enim re vera in excommunicationem incurrerunt; cuius abſolutionem Summus Pontifex reſeruauit, id negando, vel adimendo aliis iuriſdictionem ſuper tali caſu, vt rectè Caiet. *d q.* 11 *art.* 3. obſeruauit, neque de hoc articulo eſt aliqua dubitatio, cum notiſſimum ſit hæreticos iure excommunicatos, eorum abſolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam ſibi reſeruauit per proceſſum *in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confeſſarius non poſſit abſoluere niſi ſolos hæreticos mentales, diligenter eas, vt rectè Caiet. *d. q.* 11. *art.* 2. & Nauar. *in dict. cap. cogitationis, de Pœnit. diſt.* 1. *num.* 21. *verſ. tertiò infertur*, explorare oportet omnes circumſtantias, & interrogare prudenter illos præſertim pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide, & victi ſæpè tentationibus conſentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij ſunt, & ancipites, vtrum etiam cum ſoli eſſent ore, vel ſcripto, aut alio modo ſignificatiuo protulerit hæreſim, ſeu infidelitatem ſuam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam ſi aliquo modo ſignificatiuo, & probabili hæreſim mentis detexerint, abſolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. Vnde videtur in parte poſſe defendi reſolutionem Iacobi Granado *in* 2. 2. *D. Thomæ controu.* 1 *tract.* 15. *diſp.* 13. *num.* 14. dum exiſtimat contingere poſſe vt quis exterius proferat hæreſim internam, quin ſubiaceat cenſuris Eccleſiæ, veluti quando hæreſim manifeſtaret ad petendum conſilium, vel ad illam aperiendam Confeſſario, vel illam ſcriberet inter ſua peccata vt manifeſtaret Confeſſario, vel quando quis omnino indeliberatè, & abſque vlla aduertentia exteriùs diceret hæreſim, ſeu iocosè tantùm, & non aſſertiuè eam proferret; vide tamen quæ infrà dicemus *à n* 18.

Quæ hactenus dicta ſunt, aut in poſterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum abſolutione intelligenda etiam ſunt, vt locum habeant in apoſtatis, & illis, qui vel ad iudaiſmum, vel ad paganiſmum, ſeu gentilitatem, aut quamlibet aliam ſectam tranſeundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deſeruerunt, & in totum ab ea receſſerunt: nam neque apoſtatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas, & cenſuras contra malè credentes latas, & propterea à quolibet Confeſſario approbato abſolui poterunt: ſed illi apoſtatæ in eas cenſuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam ſignificationem initio huius Allegationis allatam, eſſent occulti. † Ratio in promptu eſt quoniam apoſtatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & cenſuras attinet, pari iure cum hæreticis cenſendi ſunt, & eodem modo ad Eccleſiæ gremiũ vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apoſtatæ ſunt hæretici, & vti tales tractandi, Repertor. Inquiſitor *verb. apoſtaſia*, Syluest. *in ſumm. verb. apoſtata* 2. Gondiſal. *de hæret quæſt.* 20. Alphonſus de Caſtro *de iuſta hæreticor punit. lib.* 1. *cap.* 13. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori deciſ.* 671 *num.* 1. *in* 1 *edit. & reſol.* 423. *num.* 1. *in* 2. *edit.* 14 15

Idem penitus iudicium eſt de dubiis in Fide, quos hæreticos eſſe ius affirmat, qui enim ſciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non reſiſtens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, ſed melius inter vtramque partem natat, & incertus fertur, nec curat quid potiſſimum ſequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum ſua intereſſe dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat verbi gratia, an in venerabili Euchariſtiæ Sacramento ſit verè, & realiter Corpus Domini Noſtri Iesv Christi, nec ne? an Virgo Maria mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit? an Romanus Põtifex ſit vere Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor, & caput Eccleſiæ militantis, aut non ſit? ant his ſimilia, hæreticus eſt, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul eſſe debet: ſi quis ergo fuerit dubius mentalis, 16

talis, abſolui poterit à quolibet Confeſſario ab Ordinario approbato, ſed ſi dubitationem exterius protulerit, non poterit abſolui, quia in excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, provt ſupra deſcripti ſont, hæreticos eſſe ius affirmat *in cap. de hæreticis*, vbi communiter Doctores, D. Anton. *3. par. tit. 22. cap. 5. §. 10.* Albertin. *tract. de agnoſcendis aſſertion. quæſt. 3 num. 9. & in rub. de hæret. lib. ſexto, quæſt. 14. num. 16. & ſequentib.* Melchior Cano *de locis Theolog. lib. 12. cap. 9.* Auguſt. de Ancona *in ſum. de poteſtate Eccleſ. quæſt. 22. art. 1.* Nauar *in man. cap. 11. num. 17. & in cap ſi quis autem num. 18. 19. & 49. & de Pœnit. diſtinct. 7 & cap. inter verba concl. 6. concl. 19. num. 55.* Perez *l. 1. verb. ſanta fe, tit. 1. lib 1. Ordinam. pag. 16 & l. 3. verſ. ex quo requiſito tit. 4 lib. 8. pag. 83.* Menoch. *conſ. 149. n. 48. & à n. 52.* Clar. *lib. 5. § hæreſis n. 2.* Valent. *in 2. 2. diſput. 1. quæſt. 11. puncto 1. diffic. 1.* Azeucd. *l. 1 num. 74. cum ſequentib tit. 3. lib. 8. noua recopil.* D. Barb *in rub. ff ſoluto matrim. p. 2. num. 23.* Pegn. *in director. Inquiſitorum part. 2. commen. 1* Azot. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 8. cap. 9. quæſ. 5* Farin. *in praxi crimin part. 5. q. 124. n. 124 & ſeq* eleganter Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. n. 49.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi lib 2. cap. 7 n. 11.* Zerol. *in praxi fori Epiſcop. p. 1. verb. caſus verſ. dubij*, Suar. *de Fide diſp. 19. ſect. 4. n. 10.* Caſtr. Palao *de hæreſi tract. 4. diſp 3. punct. 2. n. 9.* me citato *in hoc loco* Trullench. *in expoſit Decalogi lib. 1. cap. 2. dub. 2. n 6.*

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam ſciendum eſt, quanta ſit neceſſaria expreſſio, aut quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora exigantur, ad hoc vt hæretici occulti in excommunicationem incidant, Bannes ait *dict. quæſt. 11. art. 4. quæſt 2. concl. 3. §. tertiò arguitur, verſ. quod ſi aliquis. Primò*, quod vbi primum quocunque ſigno, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliqoo alio quòd ſit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc eſt hæreticus manifeſtus. *Secundò*, dicit quod ſi ex aſſenſu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non ſunt ſufficientia ſecundum ſe, neque ex circumſtantiis, vt explicetur hæreſis, vt ſi intus conſentiens homo huic errori, filius eſt inæqualis patri ſecundùm Diuinitatem, exterius proferat, ita eſt, non erit excommunicatus, niſi forte ex aliqua circumſtantia illa verba ſint ſufficientia ad explicandum errorem. Hæc Bannes *d. loco*, quem citat Boſſi *d. caſu 10. n. 119.*

18 Prædictis mentalis hæreticus ſi coram Inqoiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, vel ob aliam honeſtam caoſam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus eſt, & cum antequam proferret illa verba non eſſet excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæreſim aſſerendo, & proteſtando illam, qood videtur neceſſarium, vt incurrat in excommunicationem, ſed potiùs diſtando. Ita Aragon. *dict. quæſt. 11. art. 3. & ibi* Bann. *art. 4 quæſito ſecundo ad quartum argumentum.* Conar *ad d. reg. peccatum. part. in initio num 7* Simancb. *dict. tit. 24. de occultis num. 9.* Granado *dict diſp. 13. num. 14.* Boſſi. *dict. caſu 10. num. 129.* Quod quidem molto magis procedit, cùm hæreticus in foro ſacro Pœnitentiæ intellectualem hæreſim confeſſos eſt, qoia non ſolùm actus ille bonus eſt ſed pius, & extra iudicium humanum, ioxta ſupra citatos.

19 Verùm ſi quis aliquando hæreſim ſuam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait Aragon. *d. q. 11 art. 5. verſ. ſed dubium*, aut ſciens, & prodens dubitet de aoctoritate Eccleſiæ Romanæ, vt ſentit Bannes *dict. quæſt. 11 art. 4. quæſito 2. concl. 2. ad quartum argumentum, verſ. reſpondetur quòd ſi ille homo*, etiamſi interroget Doctorem Catholicum ad ſequēdum, qoud ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cùm explicet ſuam hæreſim, qooniam non eſt paratus corrigi ab Eccleſia cùm vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat.

20 Hæreticum purè mentalem excommunicatum non eſſe, tametſi per iocum dixerit, ſe aliquãdo hanc aut illam hæreſim crediddiſſe, refert Franciſcum Victoriam ſenſiſſe Simanchas *dict. tit. 42. de occultis n. 16.* quia non aſſerit illam hæreſim, ſed tantum narrat, aut refert; eiuſdem ſententiæ videtur eſſe Bannes *loco proximè citato*, cùm ait neceſſarium eſſe hæreticum proteſtari, hoc eſt affirmare, vel aſſerere, ad hoc vt cùm illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamvis primum de hoc dubitet Simanch deinde concludit eam fortaſſe benignitatis gratia defendi poſſe. Sed quæſtio hæc ſub diſtinctionis fœdere reſoluenda, in hunc modum venit, vel is, qoi per iocum dicit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim tenoiſſe, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omninò dimiſit vel nondum errorem dimiſit: primo caſu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui verè hæretici ſunt, de quorum numero amplius non eſt is, qui iam dimiſit errorem, & qoi declarat, narrat aut refert, nihil noui facit, *l. hæredes palam, §. quid ff de teſtam.* in ſecundo verò caſu licet non aſſerendo dicat ſe aliquando ita crediddiſſe, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, ſufficere actum exteriorem ſignificatiuum, & de ſua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter non addunt neceſſariam eſſe aſſertionem in illo actu. Neqne actus iocandi poteſt appellari ſimpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, ſicut tuetur actus petendi conſilium ad reſipiſcendum, vt proximè dictum eſt, & qui iocatur non pœnitet, & hæc ſententia tutior eſt, vt ſaluti animæ conſulatur.

An facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi occulta in vim Concil. Trid. ſeſſ. 24.
de reform. c 6. *ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini?*

21 DVbium hoc controuerſum eſt apud Doctores quorum aliqui negant, alij verò affirmant Vna ſententia tenet poſſe Epiſcopos poſt Concil. Trid. per ſe ipſos, & non per ſoos Vicarios in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſobditos, occultos tamen, hoc eſt illos quorum hæreſes non fuerunt ad forum contentioſom deductæ, quamvis exterius probatæ, cuius auctores inſuper addont, & præcipuè Bannes loco infra citando, non obſtare proceſſum Bullæ in Cœna Domini, aſſerentes per illum non reuocari facultatem Epiſcopis conceſſam in Concil. Trident. vt poſſint abſoluere in foro conſcientiæ, ſed reoocari illis priuilegiom conceſſum ipſis perſonis, qui admittunt hæreſim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro abſolutione, niſi ad Snmmum Pootificem, niſi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Epiſcopom, vt abſoluatur, non ex prioilegio ſibi conceſſo abſoluitur, ſed Epiſcopus habet auctoritatem abſoluendi iure diuino, non ex

aliquo

aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotieſcumque non coarctauerit Epiſcopi auctoritatem, vt ſummus Prælatus Eccleſiæ, poterit Epiſcopus abſoluere ex auctoritate ſui officij ab omnibus peccatis ſuos ſubditos, à quibus Summus Pontifex poteſt abſoluere vniuerſos fideles, & huius ſententiæ ſunt ſectatores Bann. 2. 2. q. 11. *art.* 4. *dub.* 2. *poſt ſecundam concluſionẽ, arg.* 3 *verſ. & ſi quis obiciat,* & *vbi* Aragon *art.* 3. *verſ. ſed dubium eſt, quinam poſſint,* Vela *de pœnis delictorum cap.* 14. *verſ. Iure verò Canonico,* Angl. *in floribus Theologicis part.* 1. *tit. de Confeſſione, q.* 4. *art.* 1. *diffic.* 6. Llam. *in methodo Curator par.* 3 *c.* 1. §. *vlt. in fine,* Viuald *in candelabro aureo par.* 1. *tract. de abſolutione num.* 13. & *par.* 2. *in expoſitione Bulla Cœna numer.* 31. Sà *verb. Epiſcopus, n.* 37. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 131. *n.* 8. & *in explicat Bulla Cruciata* §. 9. *num.* 70. & *quaeſt. Regular tom.* 1. *in q.* 10. *art.* 10 Vega *in ſumm tom* 1. *c.* 25. *caſu* 11. Nugn *in addit ad* 3. *par. quaeſt.* 8. *art* 5. *dub.* 50 *ad finem,* Zerol. *in praxi Epiſcopali par.* 2. *verb abſolutio* §. 8. & 18. & *verb. hæreticus* §. 4. Anton Gomez *in Bullam Cruciata clauſula* 19. *num.* 44. *in fin.* Henriq *in ſumm. lib.* 6 *cap.* 14 §. 7. *lit M & cap* 16. §. 1. & *lib.* 13. *cap.* 17. § 5. *lit. Q,* Petr. de Ledeſin *in ſum. par.* 2 *tract.* 1 *cap.* 6 *poſt concluſ.* 10. *diffic.* 7. Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta par.* 2. *lib.* 8 *cap.* 8 *numer.* 82. Boſſ. *in tract de Iubilæo ſect.* 1. *caſu* 10. §. 2 *num* c. Fernandez *in examine Theolog moralis par.* 4 *cap.* 7. §. 1. *num.* 5 Granadn *in* 2. 2. *D. Thomæ controuerſ.* 1. *tract.* 15 *diſput.* 15. *ſect* 2. *n.* 8. *cum ſeqq.* Alzed. *dict p* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Portel. *in addit ad dubia Regul verb. Epiſcopus nu.* 1. Soula *in Bull Cœna cap.* 13. *diſp.* 100. *concluſ.* 3. *n.* 7. Lorca 2. 2. q. 11. *art* 4. *diſp* 45 *num.* 10 Sanc. *in ſelectis diſp.* 50. *n.* 32. Anton. à Souſa *in ſuis aphoriſmis lib.* 3. *cap* 4 *n.* 5 & videtur tenere Trullerch. *d. l.* 1. *c.* 3 *dub* 4 *n.* 11.

22 In re tam graui fortaſſis non licebat hos Doctores tam audacter ſuam ſententiam interponere, concludentes ſecurè poſſe Epiſcopos virtute Concil. Trident. in foro conſcientiæ hæreticos occultos abſoluere, nam ratio illa, quam addit Bann. *citato loco* & ſequuntur alij poſt eum, quod ſcilicet proceſſus Bullæ in Cœna Domini non tollit Epiſcopis priuilegium abſoluendi, ſed perſonis, nihil euincit, quia ſi ablatum eſt priuilegium committentibus hæreſim, vt non poſſint abſolui niſi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Eccleſiæ Prælatus, Epiſcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Epiſcopi iure diuino hanc iuriſdictionem habeant, de quo articulo tunc non tractatur, Romanus Pont. illam impediuiſſe & ſuſpendiſſe videtur per reſeruationem criminis hæreſis, cuius abſolutionem ad ſe ſolum voluit pertinere; quamuis ergo Epiſcopi non amiſerint poteſtatem, ſeu iuriſdictionem abſoluendi, quam iure diuino ipſis competere Bannes aſſerit, exercere tamẽ illam non poſſunt, ex quo Dominus Papa in dicto proceſſu Bullæ conſtituit, vt nullus talis, niſi à Domino Romano Pontifice abſolui poſſit, ibi, *cæterum à prædictis ſententiis, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem,* &c.

23 Verùm omiſſis metaphyſicis ſolemnitatibus non videtur poſſe in dubium reuocari, quin Epiſcopis ſit ſublata facultas abſoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum proceſſum Bullæ, cum ſpeciatim ibidem, & de Epiſcopis mentio fiat, & de decretis cuiuſuis Concilij in Bulla S. D. N. Gregor. XV. anni præteriti 1521 cuius hæc ſunt verba, *Cæterum à præteritis ſententiis nullus per alium quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & in adultorum quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate prædicis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis etiam Imperiali Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum,* &c. 34

Cùm in hoc decreto dicatur, quòd nullus per alium, quam per Romanum Pontificem abſolui poſſit, priuilegium, ſi quod habebat, aufertur à perſonis abſoluendis, quod & ſequentia indicant; ac cuiuſvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox ſubduntur, priuilegium auferunt non modo abſolutionis recipiendæ, ſed etiam impendendæ, quibuſuis quomodolibet habentibus huiuſmodi facultatem. Quare hanc ſententiam tenent Maiol. *de irregularit lib.* 5. *cap.* 46. *num* 6. *verſ. caueant,* Tolet. *in inſtruct. Sacerdotum in explicat. Bulla Cœna excommunicat.* 14. *in fine,* Viuald palinodiam recantans *in editione nouior anni* 1601. *in ſuo candelab aureo par* 1. *tit.* 11. *de abſolut. n* 13. Vgolin. *de caſibus reſeruatis Sũmo Pontifici par.* 2. *cap.* 2. § 4. *verſ. etiam prætextu quarumcumque facultatum,* Sayr *deciſ* 19. *de ſentent excommunicat.* Param *de origine Inquiſition. lib.* 1. *quaeſt.* 9. *num.* 191. Felician *de excommunicat cap.* 18 Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 72. & *conſil.* 15. *de ſentent excommun. in antiq. alias conſil.* 11 *de priuileg. in nouis,* Philiarc. *par.* 2. *lib.* 1 *cap.* 25. & *lib.* 4 *cap.* 22 & *in Bulla Cœna cap.* 2 *verſ. etiam prætextu quarumuis facultatum, n.* 3. Ragnſ. *in lucerna Paroch. q.* 116. *numero.* 5. Torreblanca *de magia lib.* 3. *cap* 10. *numer.* 17. Franciſ. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt par.* 1. *cap.* 37. *num.* 46. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop par.* 2 *cap.* 1. *num.* 14. *pag.* 110. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 811. *verſ tertio,* & *in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol deciſ.* 13. *num.* 8. & 9. *par.* 2. & *deciſ.* 180. *part.* 3. Molin. *de Iuſtit. tract.* 3 *diſput.* 64. *num* 8 & *tract.* 9. *diſput.* 18 *num.* 2. Beda *in defenſ. Fidei in cauſa Moriſcor. par.* 2. *cap.* 13. Nicol Garc. *de benefic. par.* 11. *c.* 10. *num.* 115. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 26. & 27. Homobon de Bonis *de examine Eccleſiaſt par.* 1 *tract.* 5. *cap.* 5. *quaeſt.* 31. *verſ. nono,* & *cap.* 6. *quaeſt.* 35. & *tract.* 7. *q.* 5. & *tract* 12. *c.* 4. *q.* 25 *reſol.* 4. *pag.* 459. Duard *in Bulla Cœna Domini lib.* 3. §. 2. *q* 13 & 12. *n* 47. Chapeauil. *de caſibus reſer. c* 4. *different.* 4. Coriol. etiam *de caſibus reſer. par.* 1. *ſect.* 2. *art.* 23. Ioan. Valer. *de different. inter vtrũque forum verb hæreſis diff.* 5. Ant. Riccinl. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent lib.* 5. *c.* 14. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 26. *num.* 55. Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 414. *n.* 22. Farin. *de hæreſi quaeſt.* 192. §. 4. *num.* 53. Mar. Alter. *de cenſur. lib.* 5. *diſput.* 2. 2. *cap.* 1. *pag. mihi* 767. latè Torreblanca *in practicabil. Iuris ſpirit lib.* 14. *cap.* 10. *n.* 4. Bonacina *in Bullam Cœna diſput.* 1. *qu.* 22 *puncto* 2. *num.* 2. *verſ. ſecunda.* Scort. *in conſtit Pontif. epit.* 166. *theorem.* 411. Villalob. *in ſumm par.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 21. *n.* 2. & 5. Hurtado *de excommun. diſp.* 15. *diffic.* 3. *n.* 12. Gauant. *in man. Epiſcop. verb. abſolutio* 4. & *verb. hæretici* 15. Diana *reſolut. moral. par* 1. *tract.* 5. *reſol.* 2. & *par.* 4 *tract.* 4. *reſolut.* 139. & ſecundum hanc opinionem in ſupremo generalis Inquiſitionis Prætorio Romano pronunciatum fuiſſe teſtatur Pegna *in direct. Inquiſitorum par.* 3 *quaeſt.* 91. *comment.* 141. *verſ. penult.* ſic declaraſſe Gregorium XIII. & Clement

tem VIII. referunt Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 31. num. 5. & cap. 21. num. 4.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol cap. 67. n. 10. in 2. edit.* Piaſec *in praxi noua Epiſcop. dict. cap. 1. n. 13.* nouiſſime Marc. *de Sacram. Ordinis tr. 1 par. 9. cap. 1. diffic. 9. & 10.* Georg. Polach *in Bull. Vrbani VIII ſect. 41 num 62.* Fleron. *de caſibus reſern. par 1. cap. 4. §. 12. num. 5.* Suar *de Fide diſp 1. ſect 4 n 13.* me citato *in hoc loco* Trulleneh. *in expoſ Bull. S. Cruciat lib 1. §. 7. c. 2. dub. 6. num. 4* & audiuiſſe à Religioſo docto, & fide digno ſic declaraſſe prædictum Clementem VIII. dicit Azor *inſtit. moral p. 1. lib. 8. c. 19. q. 3. & q. 10. c. c1.* & ita cenſuiſſe *Sacram Cardinalium Congregationem* aſſerunt Piaſec. *d. num. 13.* Nicol. Garc. *d. cap. 10. num. 122.* Suar. *tom. 4. diſput. 30 ſect. 1 num. 11.* Armendar *in add. ad recop. legum Nauarra lib. 2. tit. 21. leg. unica de familiaribus Inquiſitorum num 3.* Bonacin *de cenſ. r diſput. 1. quaſt. 3 punct. 2 num. 2. verſ. 1.* latiſſime Stephan Daluin *de poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, & Abbatiſſarum cap 58 per tot.* vbi aſſerit hanc partem in conſulendo, & in practica longe veriorem eſſe, quia nimirum totum hoc negotium facultatis abſoluendi, aut non abſoluendi hæreticos, à voluntate, intentione, & conceſſione ſummorum Pontificum præſertim, immo & omnino pendeat.

25 Et propterea vſus iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obſeruatur, vt Epiſcopi à S. D. N. Papa facultatem petant abſoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine cauſa cognita Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis concedere ſolent, confectis ſuper ea re patentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales ſuo ordine ſubſeribunt; refert me citato *in hoc loco* Trullench. *in expoſit. Bulla S. Cruc lib. 1. §. 7. c. 2 dub. 8. num. 4. prope fin.* Et Stephan. Daluin *d cap. 28. mihi tamen negatiua fol. 181.* ſe vidiſſe, & legiſſe diploma quoddam originarium in pergameoo ſubſignatum a ſeptem Illuſtriſſimis ac Reuerendiſſimis Cardinalibus Preſbyteris in vniuerſa Rep. Chriſtiana aduerſus hæreticã prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à Sede Apoſtol. ſpecialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S. R. & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſt. Apud S. Petrum coram S. D Clemente VIII. die 21. menſis Martij anni 1602. Pontificatus eiuſdem anno 11. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Epiſcopo Verdunẽſi in extremitatibus, & confiniis Galliæ, & Lotharingiæ, ac eius in eadem Verdunenſi Eccleſia Officiali ſeu Vicario in ſpiritualibus generali, tunc & pro tempore exiſtenti, in ſolidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum duntaxat duratura, vt omnes, & quoſcunque dictæ Verdunenſis ciuitatis, vel diœceſis, ſeu ex aliis partibus, in quibus hæreſes impunè graſſantur, ad Epiſcopum, vel ad eius Officialem, ſiue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdunenſi, vel diœceſi conſtitutos, ſeu reſidentes, ſponte veniẽtes, vtriuſque ſexus, ac tam laïcos, quam clericos ſæculares, & cuiuſuis Ordinis Regulares hæreticos, ſchiſmaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes, illorumque credẽtes (non tamen in hæreſes relapſos, aut errores, aut de præfatis in iudicio indiciis præuentos, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, ſeu ſacrum Inquiſitionis Officium conſulere tenebatur) pœnitentes quidem ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis cenſuris, ſententiis & pœnis, quas propter hæreſes, &c. quomodolibet incurrerint, dũmodo corde ſyncero, & fide non ficta coram notario, & teſtibus publicè, vel priuatim, prout caſus exegerit, & eidem Epiſcopo, ſeu eius officiali, ſiue Vicario in ſpiritualibus Generali magis expedire videtur, hæreſes, ſchiſma, & errores ſupradictos, ac alios quoſcunque deteſtati fuerint, anathematicauerint, & abiurauerint, ac gremium Sanctæ Matris Eccleſię recipi & admitti humiliter poſtulauerint, atque præſtito per eos iureiurando promiſerint, de cętero ab huiuſmodi hæreſibus, ſchiſmate, & aliis ſimilibus exceſſibus penitus abſtinere in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta inde eis, ac eorum cuilibet pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis iniungendis, &c. Aduertit D. Felician. de Vega tunc Archiep. Mexican. *in relect. c. & ſi clerici §. de adulteriis, num. 16 de iudic.* quòd Indi noui Orbis poſſũt abſolui per Epiſcopos ab omnibus delictis etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, & etiam ab hæreſi, & idololatria, & aliis caſibus reſeruatis ex conceſſione Gregorij XIII *& num. 176.* ait quòd diſpenſatio in irregularitate contracta ob hæreſim petenda eſt à Papa, quamuis quoad Ordines iam ſuſceptos, bene poteſt Epiſcopus diſpenſare excepto ſacerdotio.

Quemadmodum non eſt integrum Epiſcopis poſt decretum Conc. Trid. abſoluere in foro Conſcientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquiſitoribus Apoſtolicis, nec eorum Vicariis, ſiue Commiſſariis eoſdem in prædicto foro abſoluere virtute 26
Extrauag Clem. Papa VII incip *Cùm ſicut §. vel etiam*, refertur *in fine Doctor. Inquiſit* inter litteras Apoſt. pro officio S. Inquiſit. in qua ſic ſcriptum extat. *Vobis etiam ac Vicariis præfat s extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiue alios iudices, aut alios quoſcunque hæreticos fautores, defenſores, & receptatores, necnon à ſancta fide apoſtatas, eoſque qui contra inhibitionem Sedis Apoſtolica tenuerũt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eiſdem, ſiue eiſdem quomodolibet adhæſerunt (ſi ad cor reuerſi pœnitentes id humiliter petierint) poſtquam hæreſim, qua polluti, & infecti erãt, abiurauerint, medio iuramento promiſerint de catero ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere, abſoluendi, illiſque pro præmiſſis pœnitentiam iniungendi ſalutarem, eoſque ad gremium ſancta matris Eccleſia reſtituendi, & reducendi auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus*, &c.

Quoniam in ſupremo ſacroſanctæ Romanæ, & 27
Generalis Inquiſitionis Tribunali ſæpe pronunciatum, & declaratum eſt verbum illud, *extraiudicialiter*, non excludere formam iudicij, hoc eſt notarium & teſtes abiurationis, ſed tantum iudicij ſolemnitatem, per quam alij ſpectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innoteſcit. Per hanc ergo Extrauag. non conceditur Inquiſitoribus Apoſtolicis, & eorum Vicariis, ſeu Commiſſariis facultas abſoluendi hæreticos occultos in foro conſcientiæ, ſed ſolum tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo Auditorio eos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias, quod ſatis indicant illa verba, *poſtquam hæreſim abiurauerint*; item illa, *medio iuramento promiſerint*: hæ enim propriæ ſolemnitates ſunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquiſitores non habere facultatem abſoluendi in foro conſcientiæ hæreticos occultos exteriores, tenent Viuald. *in candel. aureo tit. de irregul. 3. num. 21.* Suar *de cenſur diſp 43. ſect. 1. num 5.* Sanctarel. *de hæreſi cap 5 dub. 7.* Nicol. Garc. *de benef. part. 13. cap 10. num. 115.* Bonacin. *de cenſur. diſp. 2. q. 5. puncto 2. num. 11.* Farinac. *in tract de hæreſi quaſt 191. num 51. & 54.* Greg Pollach. *in Bullam Vrbani VIII. ſect. 42 numer 61.* Caſtr. Palao *in oper. mor tom. 1. tract. 5 diſput. 4 puncto 3. §. 3. num. 3.* Alphon. de Leone

ne *de officio Confeſſ.tom.2.recollect.6.num.*127.Diana *p.4.tract.8.reſol.*35.

28 Inquiſitores Apoſtolicos ex priuilegio abſoluere poſſe ab huiuſmodi criminibus in foro conſcientiæ non obſtante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini, libenter admittit Bann.*dict q.*11.*art.*4.*verſ. præterea aduertendum eſt*, quamquam nolint, inquit ille, audire niſi cum teſtimonio tabellionis, idque vel quia Inquiſitores poſtea petierũt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium conceſſum hæreticis etiam pœnitentibus, ſed miniſtris Sancti Officij in fauorem fidei, quare ſine dubio non fuiſſe illis reuocata, hæc ſentit Ban *dicto loco*, Iacob. de Graff.*in aureis deciſ.part.* 1. *lib.*2.*c.*9.*num.*5.Fr. Emman. *in Bullam Cruciata* §.9. *num.*70.Henriq.*in ſum lib.6 de Pœnit.cap.4.numer.*9. Gutiet.*Canon.lib* 1.*cap.*13.*num.*7.Duard.*in Bul. Cœna lib.*3.§.2.*quæſt.*12.*num.*10. Boſſi.*in tract. de Iubil. ſect.*1.*caſu* 10.§.2.*n.*14.& §.11.*per tot.* Diana *moral. reſ part.*1.*tract.*5 *reſol.*1. Licet hæc ſententia ſuſtineri poſſit; nulla tamen cauſa ſuadet Inquiſitores Apoſtolicos in foro conſcientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiuſmodi abſoluere debere; cum Inquiſitores, vt ſupra dicitur, in hac cauſa potiſſimum ſint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Totius eſt ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non eſt mediocris controuerſia) non vtantur, ſed pœnitentes audiant coram notario, & teſtibus, vt eos Eccleſiæ recõcilient, & deinde à Confeſſariis approbatis in foro conſcientiæ abſolui poſſunt.

29 Sed obſeruandum eſt reum quemcumque ſiue ab Epiſcopo, ſiue ab Inquiſitoribus Apoſt. ſiue ab aliis quibuſvis poteſtatem abſoluendi habentibus, abſolutum in foro conſcientiæ, ſiue Sacramentali, & accuſari in foro exteriori, & in eum inquiri poſſe, ſi crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eum, aut tueri ſe poſſe exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt Zanchin.*de hæret c.*34. Direct. Inquiſit.*verb.abſolutio*, §.*ſed an abſolutio*, & *verb Confeſſio*, §.*vtrum ſi in foro*, Locat.*in opere iudic. verb.abſoluere n.*1. & *verb. hæreticus num.*14. Sanch. *dict.lib.*2.*cap.*12.*num.*7.Duard *in Bull.Cœna lib.*3 §.2. *quæſt.*12.*nu.*12. nouiſſime me citato *in hoc loco* Boſſi. *dict. caſu* 10.*numer.*231. Ratio huius aſſertionis illa eſt, quam Canoniſtæ communiter tradunt, & ſequuntur, quoniam pœna impoſita per Confeſſarium in foro pœnitentiali quantumcumque ſit magna, non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili: nam pœna pœnitentialis in foro interiori impoſita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam pœnitens ſatisfaciat Deo, & animæ ſuæ, alia verò pœna, nempè temporalis, ſpectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. ſatisfaciat is, quo malo exemplo delinquendo eam offendit, gloſ. *verb. poterit in cap gaudemus, de diuort. gloſ.*1.*in fine in cap.*2 *de ſchiſmat.* & *ibi* Panorm. Zabarel, & alij *in cap.vlt* 25. *diſtinct. gloſ. vlt. in c.*2. *de empt. & vendit.* & ita declarauit Gregor. X I I I. in quadam Bulla Iubilæi *in ann.*1572 *tertio Idus Septembris*; de qua per Pen. *in directorium Inquiſitorum p.*2. *commento* 15.§.*quod autem abſoluti*. Multum igitur intereſt ipſorum delinquentium, & pœnitentium, vt quamuis abſoluti ſint in foro conſcientiæ, accedant quoque ad ſuos Epiſcopos, vel ad Inquiſitores Apoſtolicos, vt ab ipſis in foro exteriori abſoluantur, & per ipſos gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ reconciliētur: ita enim plenam ſecuritatem conſequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori moleſtari, vel inquietari. Confeſſariorum quoque partes erunt in hac cauſa huiuſmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea ſeſe confeſtim conferant.

Suppoſita communi illa ſententia, quæ tenet hæreſi occultæ per accidens vltra excommunicationẽ eſſe annexam irregularitatem, vt per Felician.*de cẽſur.c.*7.*de irregular.* Nauar.*in man cap.*27.*n* 205. *verſ.* 3. Valent.*tom.*4 *diſp.*19 *p.*3 *in* 3. *ſpecie irregular* Maiol.*de irregular.l.*5.*c.*49 *n.*1 & 2. Penia *in d.tract. Inquiſ. part.*3 *q.*113.*num.*162 & 175. Azor *inſtit moral p.*1.*l.*8.*c.*11 *q.*13.& *c.*21.*q.*8. Anton Riccml *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*5.*c.*17. & plures citatos à Sench.*dict l.*2.*c.*25.*n.*1. & à Garc. *de benefic.p.*11.*c* 10.*n.*83.& etiam ſuppoſito quòd per Bullam Cœnæ ſit ſublata Epiſcopis & Inquiſitoribus dicta facultas abſoluendi ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ, vt ſupra dixi, dubitatur an illis etiã ſit ſublata facultas diſpenſandi ſuper dicta irregularitate orta ex hæreſi occulta? Maiol.*d.cap* 46.*nu.*6. *verſ ſic electio*, tenuit non eſſe ſublatam. ſed contrariũ, imò quoad vtrumque forum ſublatam eſſe ſuſtinent Vgolin.*de irreg.c.*36.§.5.*nu.*3. Sanchez *d.cl.c.*25.*n.*18. Garc.*dict.c* 10.*n.*86 Boſſi.*dict.caſu* 10.*n.*244. vbi *num.*246. ſubdit poſſe Inquiſitores diſpenſare in foro conſcientiæ ſuper præfata irregularitate hæreſis occultæ.

Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clauſula generali, *vt Pœnitentes à Confeſſariis approbatis, quos elegerint, abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſcis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur*; quo caſu putant aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos, & pœnitẽtes à crimine hæreſis abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata tamen poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori. Ita Sot.*in* 4. *ſentent.diſtinct.* 2.*quæſt* 2. *art.*3.*verſ.primus eius caſus*, Frechil.*de excommun art.* 1.*part* 4.*num.*7.*dub.*1.Zerola *in praxi Epiſcop part.*1. *verb.abſolutio* § 5 & *part.*2.*eodem verb.*§.4.Cordub.*in ſumm q.*8.*in fine*, Stephan.Fagund. *in quinque Eccleſ. prac p.*2.*l.*8.*c.*8.*num* 38.Valer.Reginald *in praxi fori pœnit.l.*8 *n.*53. *in fine*, Lorca 22 *diſp.*45.*n.*13.Filliuc. *tom.*1.*tr* 8.*c.*10.*q.*9.*n* 265 Molfeſ *in ſum Theolog moralis tr.*7.*c.*12.*n.*62.Leo *de Iubileo p.n.*41.Gregor.Polacch.*in Bullam Vrban VIII.ſect.*42.*num* 62.Sanctarel.*de Iubileo cap.*; *dub.*3.Boſſi.*eod. tract. ſect.*1.*caſ* 8. *n.*2.& 3. 30

Verùm contraria ſententia verior eſt, & in praxi omnino obſeruanda, aſſerens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur ſpecialis facultas abſoluendi ab hæreſi, poteſt quis abſolui ab ea, licet expreſſe detur facultas in genere abſoluendi a caſibus Bullæ: neque enim veriſimile eſt id generaliter eſſe conceſſum, quod ſpecialiter denegaretur; neque eſt probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis tam facile derogare voluiſſe. Ita Couar.*in c.alma mater part.*1.§.11.*numer.*15. Nauar.*in man. cap.*27. *num* 275.*verſ.decimoquarto* Rojas *de hæret.part.*2. *aſſert.*39.*num.*321.& *de priuileg.Inquiſit.num.*416.vbi ait id hodie pleniùs declaratum eſſe per Motum proprium Pij V.*de ann.*1572.Simanch.*de Cathol.inſtit.tit.*3 *de abſol.num.*1.& *in Enchir,cap.*15.*nu.*4.Viald *in candelabro aureo tit.de abſol.num* 6. & *in explic Bullæ Cœnæ n.*124.Angel.*in floribus Theologi.quæſt. de Cõfeſſ.art.de caſibus reſer.diffic.*6 Aragon.2.2.*quæſ.*11.*art.*3.4 *ſed dubium eſt quiſnã poſſit, verſ dico quarto.* vbi addit ita declaratum fuiſſe a Gregor. VIII. ad petitionem Inquiſitorum Hiſpaniæ, qui dederunt 31

operam,

operam, vt per Concionatores hæc declaratio diuulgata ad omnium notitiam perueniret: quod etiam teſtantur Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit ad § 9. num. 66.* Iacob. de Graſſhis *in aureis deciſ. lib. 1. cap. 13. num. 33. & lib. 4. c. 15. num. 25.* Vgolin. *de cenſuris tab. 1. cap 10. §. 4. num 12.* Henriq *lib. . cap. 17. §. 2. & lib. 7. cap. 13 § 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 192. §. 4. num. 63.* Ceuall. *commun. quæſt. 802 num. 67.* Miranda *in manual Prælat tom. 2. q. 7. art. 4.* Fernandez *in compendio Tæologiæ moralis part. 3 cap. 8. §. 11. num 1.* Vaſq *de excommun. dub. 19 à num. 5.* Vega *in ſumm part. 1. cap. 125. caſu 12.* Petr. de Ledeſma *in ſumm part. 2 tract. 1. cap 6 concl 19. & 20. diffic. vlt.* Azor. *inſtit. moral part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 22. & c. 19 quæſ. 2.* dicens ita habere ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ, Acoſta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ quæſt. 59. & ſeq.* Suar. *de cenſur diſp. 7 ſect. 5. num. 32. & de Fide diſp. 21 ſect. 4. num. 21.* Ludou. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſp. 1. cap. 3. dub. 6* me citato *in hoc loco* Trullench. *in ſimili expoſ. lib. 1. §. 7 c. 2. dub. 7. n. 9. & eod. l. 1. c. 3. dub 5. n 2.* Auila *eod. tr. de cenſur. p. 2. c. 7 diſp. 1. dub. 7.* Nicol. Garcia *d. p. 11. c. 10 nu. 109.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib 2. cap. 11. numer 7. & cap 12 numer. 10.* Nauar. *in ſing. Iuris Canon. concl 3.* Portel *in addit. ad dub Regular. verb. Epiſcopus num 1.* Antonin. Diana *reſol moral. p. 1 tract. 5. reſol. 2.* Marchin *d. tr. 1. part. 9. cap. 1. diffic 9. numero 13. cum ſeqq.* Caſtr Palao *in tract de Fide tract. 4. diſp. 4. punct. 3. §. 4. num. 2.*

52 Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à poſſeſſionibus pellantur, aut ob aliã cauſam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem pertinens quod hæreticum, vel apoſtaticum meritò iudicatur, vt ſi Mahometum adorent, aut verum Prophetam, & Dei amicum eſſe dicant, idola colant hæreticos ſe eſſe fingant, eorum vſus exterius obſeruent, mores illorum ſumant, Eccleſias eorum frequentent, concionibus interſint, iuramentum, & fidelitatem eis ſpondeant, & iurent, ac ſimilia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; ſed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius ſentiunt, ſicut exterius faciunt, vel dicunt, vtrùm in excommunicationem, & aliàs cenſuras contra hæreticos, apoſtatas, vel idololatras ab Eccleſia latas incurrant? In quo Caiet. *2. 2. quæſt. 12. art. 1. circa finem, verſ. in reſponſ. ad 2. & quæſt 1. art. 1.* tenet non modò in foro interiori, ſed etiam in exteriori excommunicatos eſſe; ex cuius ſententia apertè conſequitur eos non poſſe ab approbatis Confeſſariis abſolui, cum reſeruatio caſus Confeſſarium iuriſdictionem, & poteſtatem vel auferat, vel impediat, aut ſuſpendat. Verùm oppoſita ſententia verior eſt ex eo, quia excommunicatio Iuris lata eſt in eos, qui verè ſunt hæretici, apoſtatæ, vel idololatræ: at illi, de quibus dictum eſt, non ſunt huiuſmodi, cum Fidem Catholicam interius integre retineant; ergo non incurrunt in excommunicationem. Ita Archid. *in cap 1. de ſumm. Trin. lib. 6. in fine,* D Anton *part. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1.* Sylueſt. *in ſumm. verb. apoſtaſia quæſ 1. num. 4. & verb. hæreſis 1. q. 6. n. 9.* Roſel. *verb. hæreticus n. 4. verſ. quid de illo,* Repert. Inquiſit. *verb. hæreticus § ſi verò hoc facit,* Nauar. *in man. cap. 11 num. 17. verſ. tertiò peccat mort.* Bann. *in 2. 2. q 11. art. 4. quæſ. 1. verſ. tertia concluſio,* vbi ait hanc eſſe communem ſententiam Iuriſperitorum, & ibi Aragon *art. 2. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit. verſ. dico ſextò.* vbi ſatisfacit rationibus Caietani contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur Peña *in direct. Inquiſit. part. 2. ſuper q. 41. § an autem qui metu,* Mercer. *in 3. part. D. Thomæ q. 66 art. 9 num. 4.* Granada *in 2. 2. D. Thomæ tract. 15. diſp. 13. n. 21.* Diana *moral. reſol. part. 4. tract. 4. reſol. 240. in fine.* Qui tamen omnes tanquam veriſſimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apoſtatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauiſſimè, & mortaliter peccare, gloſſ & Canon *in c. non ſolum lo. 1. 11. q. 3.* Nulla enim cauſa, vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia, & Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur, nec metus mortis in cauſa eſt metus cadens in conſtantem virum, nec licet ore negare Chriſtum, aut Fidem, & corde tantùm retinere, hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea meritò, velut hæretici damnati ſunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert Breuiarium Roman. *die 20. Ianuar.* quod citat Peña *in direct. Inquiſit part. 1. commen. 24. ſuper quæſt. 9.*

Cùm igitur ſupradicti hæreticalia, vel apoſtatica 53
dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerunt, à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reſeruationem, per quam pœnitentes abſolui, & Confeſſarij abſoluere prohibeantur, ita ſentire videntur omnes præcitati, ex eo quod aſſerunt non eſſe excommunicatos, & nominatim id profitentur Arag *d. q. 11. art. 3. §. ſed dubium eſt quiſnã poſſit. verſ. dico ſexto quod qui Fidem* Ludou. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc diſp. 1. c. 3. dub. 7.* & me citato *in hoc loco* Trullench *in ſimili expoſit. lib 1. § 7. cap. 2 dub. 7. n. 3. verſ. ſuppono tertiò.* Quia tamen Eccleſia, quæ non iudicat de occultis, exiſtimat iſtos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetrauerunt, hæreticos, apoſtatas, vel excommunicatos, ideò illos punit, & à cenſuris, in quas putat incurriſſe, abſoluit, & mitius punit eum, qui vel ſponte acceſſit ad iudices Fidei, ad confitendum ſuum delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetrauit. Ita Bañes *d. q. 11. art 4 q. 1. verſ. eſt 1. argum. Eccleſia punit.* Pen. *in direct. Inquiſitorum p. 2. ſuper q. 41. §. & quamuis in foro conſcientiæ* Trullench. *vbi proximè.*

Ex prædictis omnibus, quod attinet ad noſtram 54
principalem quæſtionem, conſtat Epiſcopos virtute Concilij Trid *dict. cap. 6.* non abſoluere occultos hæreticos, quoniam per proceſſum Bullæ *in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuiſſet, adhuc non deberent Epiſcopi facilè vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obſeruantia oriri poſſent, quod iam olfecerat Ioan. Rojas *in ſingularibus Fidei ſing. 5. incip. Accuſatum, verſ. tertiò fallis num. 38.* Hinc Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis Apoſt. auctoritate re maturè conſiderata, vbi expedire vident, Epiſcopis petentibus, concedunt facultatem abſoluendi occultos hæreticos in foro conſcientiæ, tantum eam facultatem patentibus litteris teſtatam faciunt, & parciſſimè largiuntur, quia longo rerum vſu & quotidiana experientia didicerunt ita expedire. Regulariter igitur cauſa cognita id obſeruare ſolent quod à Clement. VII. conſtitutum eſt; nam Epiſcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defenſores hæreticorum pœnitentes, & humiliter conuerti volentes poſtquam errores ſuos abiurauerint, à cenſuris, in quas incurrerunt, abſoluant, ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ reſtituant, & reducant, & pœnitentias ſalutares iniungant. Addunt præterea,

vt

vt Epiſcopi poſſint ad idẽ peragendum eligere ſibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magiſtros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes abſoluere poſſint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœceſis Epiſcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, ſeu ſchiſmaticorum in diœceſi habitantium & quoniam interdũ in quibuſdam prouinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias cauſas difficulter Magiſtri in Theologia, aut Doctores, ſeu Licentiati in iure Canonico haberi poſſunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt ſi prædicti Magiſtri, vel Licẽtiatis haberi non poſſunt, alij viri idonei arbitrio Epiſcoporum eligantur, qui munus ad quod aſſumuntur, obire ſciant, & valeant. Hæc omnia litteris patentibus comprehenduntur, qui manes Domini Cardinales Inquiſitores Generales ſuo ordine ſubſcribunt quidem facultatem non ſolent ad indeterminatum tempus concedere, ſed annos præfiniunt tres, vel quartuor, ſicut occaſio, & circunſtantia ſuadet.

35 Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum Vicarij, aut officiales, & alij viri per Epiſcopos deputati in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè ſeruari aut non poteſt, aut non expedit vt ſeruetur, ſequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæreſi, vel ſchiſmate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Eccleſiam commiſſis pœnitentiam acturus ad Epiſcopum, ſeu alios per eum deputatos acceſſerit, verbo, vel ſcriptis culpas ſuas coram Epiſpopo, vel prædictis deputatis narrabit, notario, ſeu tabellione præſente coram duobus, vel tribus teſtibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circunſtantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permanſit, & de pleriſque aliis, quæ ad ſecuritatem eius conſcientiæ ſpectant, dicetur illi, ſi opus fuerit, vt integrè & cõfidenter explicet omnes ſuos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copioſam, & ſalutarem recipiat medicinam: admonebitur quàm grauiter errauit, Catholicam Romanam Eccleſiam deſerendo, eius dogmata ſpernendo & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius ſalutem exoptat. Poſtquam confeſſio fuerit ſic in iudicio recepta in priuato auditorio Epiſcopi, ſeu Vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Epiſcopus, ſeu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreſes, & errores, quos confeſſus eſt. Peracta abiuratione, & promiſſione quòd nunquam deſeret Catholicam Romanam Eccleſiam, Epiſcopus, ſeu deputati ab eo in forma Eccleſiæ abſoluent pœnitentem, iniungéntque illi pœnitentias ſalutares. notarius totius actus conficiet patentes litteras ſeu publicum inſtrumentum, cui præter notarium ſubſcribet Epiſcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam impoſuit reuertenti, & confitenti, idque inſtrumentum dabitur reo abſoluto, vt conſtet ipſum, & reconciliatum fuiſſe Eccleſiæ gremio, & pœnitentiam recepiſſe. Poſtquam reus in foro exteriori prædicto modo ſatisfecerit, & fuerit à cenſuris abſolutus, deinde per approbatos Confeſſarios abſoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices verò Fidei, videlicet Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori abſoluere poſſunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defenſores eorum, & alios quoſlibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis cenſuris contra eos latis, illoſque gremio Eccleſiæ reconciliare, iuxta ſacram Eccleſiæ ſanctionem, in qua ita ſcriptum extat. † de præeminentia horum Inquiſi- 37
torum, & obedientia eiſdem ab omnibus præſtanda extat Bulla Pij V quam refert Stephanus Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. hæreticus.* Sunt enim grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi, ſanctitate, & doctrina pollẽt; quippe quod ad illud munus tam ſanctum, & venerandum non vulgares homines, ſed doctrina, prudentia, probitate, aliiſque magnis virtutibus inſigniri eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant Simanch. *de Catholicis inſtit. tit.* 34. *à num.* 9. Sigiſmund. Scacc *de iudiciis lib.* 1. *cap.* 8. *à numero* . Eymeric. *in director. Inquiſitorum part.* 3. *quæſt.* 1. Rojas *de priuilegiis Inquiſitorum, num* 410 Ludou. à Paramo *de origine Officij ſanctæ Inquiſitionis lib.* . *quæſt* 7. *à num* 23 Fr. Diacus Morillo *de las excellencias de Caragoça tract.* 2. *cap.* 22. Cuius rei non vulgare teſtimonium nobis Luſitanis præſtat Illuſtriſſimus Dominus meus Ferdinandus Martins Maſcarenhas, † cui pri- 38
mos meorum laborum fructus, & me ipſum iure optimo deuoui, vir & gentilitia nobilitate, & litteris inſignis, qui poſtquam Conimbricenſis Academiæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & poſtquam Algarbienſem Eccleſiam digniſſimus Præſul multis annis feliciter gubernauit, tunc Portugaliæ Regni Inquiſitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude digniſſimos, ſacris Tribunalibus præficit, qui maturo ſemper conſilio cauſas ad Fidem ſpectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæreſis ſpectat ad In- 39
quiſitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſa propriæ ouis, vt decreuit S. D. Paulus V. adhibitis ſeueriſſimis pœnis contra Superiores Religioſorum intromittentes ſe vlterius hac de re in ſuis ſubditis, eoſque non deferentes illico ad ſanctum Tribunal, prout refert Luſitanus noſter Emman. du Valle de Moura *de incantationibus, & enſalmis, ſect.* 3. *cap.* 1. *num* 50 me citatu *in hoc loco* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 1 *cap* 3. *dub.* 5. *num* 1. *in fine*, vbi *n.* 2. *in princip* addit quòd in terris, vbi ſancta Inquiſitio ſita non eſt, vt in Gallia, Germania, & Polonia, Inquiſitorum munus Epiſcopi præſtant, Hodie præcipuè in Hiſpania, ſoli Inquiſitores cognoſcunt; Epiſcopi autẽ per ſe, vel per Vicarios Inquiſitoribus aſſiſtunt, & non poſſunt ſeparatim ab Inquiſitoribus de cauſis hæreticalibus cognoſcere. Ita Molin. *de iuſtit. tract.* 5 *diſput.* 28 *num.* 12. *&* 15. D. Acuña *de Cõfeſſ. ſolicitant quæſt.* 2 *n* 1. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 40 *dub.* 2. *num.* 5. Ioan Valer. *de different. inter vtrumque forum. verb. hæreſis differ.* 3 *num.* Peña *in direct. Inquiſ. part.* 3 *quæſt.* 52. *comm.* 101. Souſa *in aphor Inquiſ. lib.* 1 *cap.* 2. *num.* 11. qui omnes etiam reſoluunt ad ſolos ipſos Inquiſitores ſpectare proceſſum formare, procedere, reoſque comprehendi facere, atque in ſolo ſuo carcere cuſtodire, itaut ſi Ordinarij eos comprehendant, teneantur tranſmittere ad Inquiſitores, vel illos certiores facere, vt eum ad ſuos carceres adducant, & hoc idem ad Vicarium Capituli Sede vacante loco Epiſcopi extendit Diana *p.* 4. *tr* 6 *reſol.* 33. Cùm ergo (vt ſupra vidimus) in proferendis ſententiis Epiſcopi per ſe vel per eorum Vicarios Inquiſitoribus aſſiſtant, ideo non poterit Inquiſitor ſine Epiſcopo cogere reum ad abiurationem, quia abiuratio quidem ſua eſt, & condemnatio, Zanard. *in direct. Theolog. part* 2. *cap.* 6. *quæſt.*

quaſ.15. Azor.inſtit.moral part 1.lib.8.c.18.quaſt.16. Molin.de iuſtit.tract.5.diſp.28.num.1 Diana part.4. tract.8 reſol.46. Quicquid in con rarium teneat Ferdin.de Caſtro in opere moral.tom 1 tract.4 diſp 8 p.13. num.17. Sic etiam non poterunt Inquiſitores ſine Epiſcopo proferre ſententiam abſolutoriam Rei, vt per Sanchez de Cathol inſtit.tit.3.num.9.& in enchirid tit.63.num 2.Rojas ſing.27.num.7. Azor d quaſt. 26.Zeech in ſum.tract.1 de fide c.11 num.14. Dianam d reſol.50.contra Molin.d. diſput.28.num.15. Et addit idem Diana vbi ſuprà reſol.126.in Regnis Hiſpaniarum ſolùm Inquiſitores,& non Epiſcopos poſſe pu-
40 blicare edicta Fidei. Et † quot ſint caſus directè,& reductiuè ad tribunal ſanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes, numerant Aloyſ.Ricc in prax fori Eccl. dec. 671.in 1 edit.& reſol.423.in 2.edit. Alphonſ a Leone de officio & poteſt Confeſſ. recollect.12 & vltra caſus numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum Conſtitutionibus ab ipſos Inquiſitores pertinentes, vt eorũ notitia ad omnes peruenire poſſit, ne de eiſdem cognoſcere, & iudicare ſe intromittant.

41 Contra Confeſſores, qui in ſacris Confeſſionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, cum malè de Sanctiſſimo Pœnitentiæ Sacramento ſentire cẽſeantur, eo abutentes, vti de hæreſi ſuſpectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores. Ita Decian tract.crimin. lib.6.cap.21.num. 41. & cap.21 num.1.cum ſequenti. Nauar conſil.1 ſub.tit. de hæreticis, Sà in ſum verb.Confeſſio,num.25. Peña in comment ſuper Director Inquiſitor.part. 2 quaſt.56 comment.81.§ ille quoque. Iacob. de Graffiis conſ.1.ſub tit. de cognatione ſpeciali, Petr.de Ledeſm.in ſum part. 1. de ſacram.pœnitentiæ cap 19.verſ.ſexta concl. Farinac. in praxi crim quæſt.187 num.28 Marcus Anton Genuenſ.in praxi Archiepiſcop Neapolit.cap.66.num.2. Henriquez in ſum.lib.6 cap.18 §.4. & lib 13. de excommunicat.cap 24.num.1 lit.P, Ludou.à Paramo ad conſtitut.Pij IV.lib 3.q.10.numer 159. Petrinis in priuileg.Minimor tom.2.conſtit 4.Gregor.XV §.3. numero 6. Sanctarel de hæreſi cap.44.dub vnic.num.2. Diana part.4. tract.7 reſolut.7. Emman. do Valle d ct.tract. de incantat & enſalm.ſect.3. cap.2.numer.6.& latius cap.3.à num.10.Salzed ad Bernard cap.85 li A,& in nouiſſima edit Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut 440. Quarant. in ſumma Bullarij verb. Confeſſor. quod & iuſtiſſimè ordinauit, ac decreuit Pius IV quadam ſua Conſtitutione, cuius tenorem fideliter deſumptum ex archiuo ſanctæ Inquiſitionis Generalis Vlyſſiponis copiam libri in qua continebatur ſibi faciente Reuerendiſſ. D. Antonio de Matos de Noronha Epiſcopo Eluenſi, & Generali Inquiſitore ſanctæ Inquiſitionis Regni Portugaliæ, refert Fr. Emman.q. Regular. tom.1.q.59.art.4. numero.2. q 26 art. 1. & doctiſſimum ſuper prædicta Pij V.
42 Bulla ſcholium edidit † Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugalenſis Epiſcopus, tunc verò Archiepiſcopus Bracharenſis, Hiſpaniarumque Primas, hac noſtra tempeſtate inter cæteros litteris, & prudentia clariſſimus, eruditione ſingulari, & acerrimo iudicio ornatiſſimus, qui opus doctiſſimum ſanè ſuper Ius Canonicum molitus eſt: quam quidem Bullam nunc ex Apoſtolica commiſſione S.D.Pauli V. ad id nuper ſpecialiter emiſſam habemus, de qua Luſitanus noſter Benedictus Ægidius in tract de iure,& priuil.honeſtatis, art 11 à num.18.vbi etiam agit an Confeſſarius crimen inceſtus committat cum ea, quam in Confeſſione audit?

43 Religioſus, ſiue Clericus matrimonium, ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in Sacris ſit conſtitutus Ordinibus, non ſolum committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, ita vt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij. Ita Bernard.in pract.cap.80.aliàs 84 nu. 3.verſ redditur prætereà ſuſpectus, & ibi Salzed.litt.D, Decian.tract crim. lib 6. cap 22. de clericis contrahentibus matrimonium, num.11. Director Inquiſitor. part.2.q. 49 pag.365. vbi Pegna comment.74.§.iam apoſtata. Paramus de origine ſancta Inquiſitionis lib. 3.q.11 num.75 Farin in praxi crimin part.5.q.138.num 94.Ioſeph. Sele tom.4. deciſ.449 numero 8. Souſa in aphor Inquiſit lib.1 cap. 7 num 16.Hieron. Roder compend q Regul reſol q.3. numero 1 Diana part.4.tr.7.reſol.5.Traſmiera de polygam.lib 2.q.17.Azor.inſtit moral.part.1 lib 12.cap 13. q. vltim. Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus effectu 1.numero 1056. & effectu 5.numer.50.Emmã. do Vall.dict.ſect.4.cap.4 numero.9 Fr Emman q.Reg. tom.3.q 1 art.1.vbi an Inquiſitores procedere poſſint contra Monachum nuptias contrahentem: Alphonſ. de Leone de poteſtate Confeſſ part.1 reſol.21.num.15. caſ.23.

Matrimonium contrahentes ſimul cum duabus 44
vxoribus videtur malè ſentire de Sacramento & cõtra eum tanquam cõtra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, vt per Perez ad leges Ordinamenti,tit.1.lib.5.pag.44. in fine, Menoch.de arbitr.caſu 410.num 114.& lib 5. de præſump. q 6. numero.37. Nauar. conſ 1. de hæreticis num 8. Azeued l.5.numer 3.tit.1. lib.5.noua recopil. Gutier.pract.lib 2 q.8.numero.1. Henriquez in ſumm. lib.12.cap.2.num.3.& lib.12.cap.6.num 4.Farin d p 5 q.140.num.24.Emman.do Valle d ſect.3.cap 1.n 14. in princip. & cap 3.num.5. Scacc de iudic. cauſ lib 1. cap.12.n.55.Anton.Souſa in aphor. Inquiſ lib.1.c 35. num.18. Homobon.in exam Eccleſ.part.2.tract 11. cap.7.q.18. Aloyſ.Bariol in aphor.litt. V, verb. vxor §. 2. Diana part.4 tract.8.reſol.4. Ioan Eſcobar de puritate probanda, q.2 num.45.cum ſeqq. Traſmiera in tract de polygam a lib 2 q 1. per tot. vbi quaſt.2. diſputat, an quando non conſtat contrahentem duplex matrimonium, errorẽ habere in intellectu, hic puniendus ſit per Inquiſitores, an verò remittendus foro Ordinario? Et q.3. qualiter ſint ſuſpecti contrahentes binas nuptias, ad actum tamen carnalem non deuenientes, & qualiter ſint habendi talia attentantes? nouiſſimè S.D.N.Vrbanus VIII.in Breui incip. Magnum in Chriſto 20. Iunij 1637. vltra pœnas, quibus ordinariè puniri ſolẽt illi qui ſub mentito nomine ſeu cognomine, adhuc vera vxore viuente, ad ſecũdas nuptias tranſire audeãt, decernit vt huiuſmodi ſic delinquentes damnentur ad triremes in perpetuum, quod ſi inhabiles reperti fuerint, publicè fuſtigentur,& damnentur ad carceres in perpetuum: ſi verò pro qualitate, & enormitate delicti grauiores pœnas meruerint, etiã Curiæ ſæculari arbitrio eorundem Congregationis vniuerſali, & generalis Inquiſitionis Cardinalium puniendi tradantur

Contra eos, qui cum ad ſacrum Presbyteratus 45
Ordinem minimè promoti ſunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temere ſibi aſſumentes, Miſſarum celebrationes vſurpant, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt, procedunt etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem. Ita Fr Emman q.Regul.tom. 2 quaſt.27.art 2. Bobadil in ſua Politica lib. 2.cap.17.num.86. Emman. do Vall.d. ſect.1.cap.1. num.9. S. D.N Vrbanus VIII per ſuas litteras in forma Breuis, incip. Apoſtolatus officium, die 23.Martij 1628 ampliauit conſtitutionem Clementis VIII contra non promotos ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem, ſacramentales Confeſſiones

audien

audientes, aut Miſſam celebrantes Curiæ ſæculari præuia degradatione tradendos æditæ, ad omnes etiam minores vigintiquinque annis, dummodo vigeſimum ætatis annum compleuerint. Scort *in Bull. Pontif. epiſt.* 162. *theor* 403. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 42. *dub.* 5. *num.* 5. Homobon. *in conſtit p.* 1. *reſponſ.* 105. *vol.* 1. Souſa *in opuſc. de ſolicitant tr.* 1. *c.* 9 *n.* 1. Diana *p.* 4 *tr.* 7. *reſol.* 11 & 12. Et addit Traſmiera *d. lib.* 2. *q.* 2. *n.* 55. idem contra celebrantes vna die Miſſas plures abſque legitima cauſa & approbata, vel vnam tantùm poſtquam comederint.

47 Et conceſſione Gregorij XIII. qui ad inſtantiam Sebaſtiani Regis Portugaliæ, exiſtente Cardinale Henrico eius patruo, ſucceſſoréque in Regno Inquiſitore Generali, habent Luſitani Inquiſitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum pleniſſima poteſtate, & priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Eccleſiaſticos: cumulatiuè tamen ad ſæculares poteſtates, vt refert Emman. do Valle *d ſoll.* 3. *c.* 1. *n.* 16. & infr. *alleg* 44 *n* 30.

48 Contra perſeuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra ſuſpectos de hæreſi leuiter, vt per gloſſ. *in c contingit, de dolo, & contum* Couar *in c alma p.* 1. § 7. *num.* 10. *verſ quartò*, Marc. Anton Gennen. *in praxi Archiepiſcop Neapol c.* 7 *n.* 5. Roxas *ſing.* 60 *n.* 1. Sayr *de cenſur lib.* 1. *c.* 10 *n.* 10. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 4 *dub* 4 *num.* 4. Diana *part.* 4 *tr.* 7. *reſol.* 18.

49 Circa hæreſis crimen tanta fides, & obedientia Inquiſitoribus debetur, vt ſæculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & ſuum officium nullatenus impedire; alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt text. *in c. vt officium*, § *ſtatuimus*, & *in c. vt Inquiſitionis, in fine, de hæretic. lib.* 6. reſoluunt Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.* 23. *n.* 9. Carret. *in praxi titul. de hæreticis*, § *circa ſecundum*, *n.* 56. Lucerna Inquiſitorum *verb. impedientes num* 1. Azeued. *l.* 5. *num* 7. *tit.*

50 1. *lib.* 4. *noua recopil.* nam † iudex ſæcularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, etiamſi mortis pœna imponenda ſit hæretico; quia totum hoc Inquiſitoris prudentiæ relinquitur, ita vt locus non detur reuiſioni. Ita Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 330. *in* 1. *edit* & *reſolut.* 287. *in* 2 *edit.* Suar. de Paz *in pract. tom* 2. *prælud.* 2. *nu.* 30. Curia Philippica *p.* 3. §. 3. *n.* 19. Fr. Ludouicus Miranda *de ordine iudiciario*, *q.* 1. *art* 5. *concl.* 5. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitania l.* 2. *c.* 1. *n.* 16. & tenetur abſque alia cognitione officium ſuum impertiri ſtatim, & omni caſu, oculis, vt aiunt, clauſis, Azeued. *d. leg.* 16. *n.* 9. Pegna *in Director Inquiſitorum p.* 3. *comm.* 85.

51 † Si tamen inobediens fuerit, Inquiſitores cenſuris, & pœnis eum compellere poterunt, Decian *tr. crimin. lib.* 5. *c.* 22. *n.* 21. Bobadil. *in ſua Politica lib* 2. *c.* 17. *n* 81. Farinac. *in praxi crimin. q.* 97. *n.* 106. *cum ſequentib.* & *de hæreſi q.* 186 *n.* 162. Mendez à Caſtro *d. c.* 1. *n.* 16. Ex quibus iam ſublata eſt theorica Bartoli *in l. Diuus* la 2. *col.* 1. *n.* 3. *in l non dubium ff. de cuſtodia reorum*, aſſerentis iudicem ſæcularem non teneri præcisè credere ſententiæ, vel proceſſui hoc caſu, ſed poſſe facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum condemnare, quia Magiſtratus, qui huiuſmodi mandatis non obtemperat, & præſtare auxilium recuſat, eſt ſuſpectus de hæreſi, & vt hæreticus apprehendi, & iuriſdictione ſua priuari poteſt, Rebuf. *tom.* 2. *ad l. Callia tit. de litteris requiſitoriis in princ. n.* 10. Menoch *de præſumpt. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 31. Vnde bene Traſmiera *d. tr. de polygamia lib.* 2. *q.* 16. *num* 5. *cum ſeqq.* reſoluit quòd capti per alios iudices ex alio crimine, ſi de hæreſi ſint delati, debent ſtatim Inquiſitoribus eos poſtulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum eſt ſuſpendenda quouſque de hæreſis crimine cognoſcatur, & idem Traſmiera *citato loco à n.* 3. tenet quod ſi contingat quem ſimul ab Inquiſitoribus, & ab Epiſcopo in cauſis Fidei citari, prius coram Inquiſitoribus vt maioribus iudicibus ſui copiam facere tenetur.

ALLEGATIO XLI.

Epiſcopus quibus in caſibus excommunicatos, ob violentam manuum iniectionem in clericos, abſoluere poſſit, & an poſſit diſpenſare, vt quis retineat beneficium, obtentum excommunicatoris?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos ſolus Papa abſoluit.*

2 *Epiſcopi huiuſmodi excommunicatos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis.*

3 *Percuſſio leuis quæ dicatur.*

4 *Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio boni viri.*

5 *Percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit.*

6 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ poteſt ab Epiſcopo abſolui.*

7 *Impedimentum iuſtum habentis, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione.*

8 *Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum, vel filias, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile excepturos.*

9 *Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens, propter quas non valeat Romam adire, poteſt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*

10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur?*

11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*

12 *Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*

13 *Status quæſtio inducit capitalem inimicitiam.*

14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt à quolibet Sacerdote huiuſmodi excommunicatus abſolui poſſit.*

15 *Abſolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiuſuis impedimenti imponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum.*

16 *Clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſeſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt poſſunt ab Epiſcopo abſolui.*

17 *Monachi, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, cum certis declarationibus: Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. num.* 19.

18 *Religioſus, qui percuſſerit clericum ſæcularem, debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis.*

20 *Filij impuberes poſſunt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitiùs quis punitur.*
22 *Ianitor, ſeu officialis turbam arcendo non ex delibera-tione, ab huiuſmodi excommunicatione poteſt per Epiſcopum abſolui.*
23 *Inopes ab huiuſmodi excommunicatione quando poſſit per Epiſcopum abſolui?*
24 *Pauper quis dicatur?*
25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiuſmodi excommunicatione poſſit per Epiſcopum abſolui.*
26 *Ægri qui dicantur.*
27 *Senex à prædicta excommunicatione, quando poſſit per Epiſcopum abſolui?*
28 *Senes qui dicantur?*
29 *Exiſtens in poteſtate alterius, qualis eſt ſeruus, vel filiuſfami. poteſt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*
30 *Mulieres cuiuſcumque ſint ætatis, & conditionis, ab excommunicatione poſſunt per Epiſcopum abſolui.*
31 *Pontificem Summum non valens adire pro abſolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*
32 *Inferior ab Epiſcopo, quando poſſit ab hac excommunicatione abſoluere.*
33 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? oſtenditur.*
34 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio eſſet facta per Papam.*
35 *Beneficium Epiſcopus ſcienter conferens excommunicato non poteſt diſpenſare, vt illud retineat.*
36 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando ſimul cum excommunicatione concurrit intruſio.*
37 *Epiſcopus non poteſt concedere, vt cum excommunicato communicetur.*
38 *Excommunicatos tenetur vitare Epiſcopus prout cæteri.*

1 INCIDENTES in excommunicationē pro violenta manuum iniectione in clericum à ſolo Papa abſolutionem conſequi poſſunt, vt probant text. *in cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt*. 4. *& in cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicat.* de quorum Iurium materia latè agunt Nauar. *in man. cap.* 17. *numer.* 76. *cum ſequentib.* Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 31. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 1. *Ordin pag.* 61. Ludou. Beia *reſponſ. caſuum conſc. part.* 1. *caſu* 46. *& caſu* 60. Cened *ad Decretum collect.* 24. Læl. Zech. *de priuileg. Eccleſ priuil.* 155. Carol. de Graſſis *de effect. cler effectu* 9 *à num.* 148. Iacob. de Graſſiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 49. Suar. *tom* 5 *de cenſur. diſp.* 22. Sayr. *eod tract. lib.* 3. *cap.* 26. *& ſeq.* Molin. *de inſtit. tom* 4. *diſp.* 52. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 4. *& de cenſur extra Bull. Cœnæ contentis diſp.* 2. *q.* 3. *puncto* 6. *ſect.* 5. *n.* 1. Portel. *in dubiis Regular. verb. manus violenta.* Paul. Layman *in ſum Theolog. moral lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 5. Squillante *de priuil. cleric. c.* 6 Molin. *de iuſtit. tr.* 3. *diſp.* 59. Bellet. *diſquiſit. clericali p.* 1 *tit. de fauore clericorum Canonis.*

2 Aliquando tamen poſſunt Epiſcopi à prædicta excommunicatione reſeruata abſoluere, quando ſcilicet percuſſio eſt leuis, iuxta text. *in cap. peruenit. de ſentent. excommunicat.* & quæ reſoluunt Viui. *tom* 1. *commun. opin. lib.* 1 *titul.* 11. *num.* 10. *verſ. ſed antedicta concluſio. pag* 196. Gutier *canon. lib* 1. *cap.* 5. *num.* 11. *cum ſequentib.* Ioann. Garcia *de nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 40. *cum ſequentib.* latè Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 28. *cum ſeqq.* Iacob de Graſſ. *d. cap* 49 *num.* 52. *cum ſequentib.* Bonacina *d. quæſt.* 4. *puncto* 5. Bellet *d. tit. de fauore clericorum canonis* §. 3. *à n.* 33. Carol de Graſſ *d. effect.* 9. *d num.* 173. Paul. Layman *d cap.* 5. *numero* 10. Molin. *d diſp.* 59. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Panorm. & Felin. *in d. cap. peruenit.* & Syluest *verb. abſolutio.* 4. *num* 5. reſoluit Prælatum, qui Epiſcopus non ſit, eſto iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeat, abſoluere non poſſe ab hac excommunicatione, eſto iniuria percuſſionis, ob quam fuerit incurſa, leuis fuerit, Bonacina *d. punct.* 6. *ſect.* 5. *num.* 3. vbi *n* 4. poſt Molin. *d diſp.* 59. *n.* 2. Reginald. *lib.* 1. *n.* 238. Lazar *de monitor. diſp.* 1. *q* 6. reſoluit Vicarium generalem poſſe per ſe ipſum abſoluere, & dare aliis facultatem abſoluendi.

Percuſſio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel ſuggillationem carnium relinquit, vel quæ fit abſque abſciſſione mēbri ſine effractione dentis, ſine excluſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis, vt patet ex Extrauag. Ioan. XXII quem referunt Nau. *in man c.* 27. *num* 91. Piaſec *in praxi noua Epiſcop. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 14. & reſoluunt Philiarch. *de officio Sacerd. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 33. *fol.* 172. Molin. *d tom* 4. *diſp.* 57. *n* 1. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 8. Iacob. de Graſſ *d. cap.* 49 *num* 51. Bonacin. *d. puncto* 5 *num* 2. Layman. *d. cap* 5. 1 *num.* 10. 3

Et denique † leuis iniuria iudicanda eſt arbitrio boni viri, ſeu iudicis, id eſt, Epiſcopi, ex circumſtantiis perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis, vt tenent citati à Belleto *d.* § 3. *num.* 4. & Sayr *d. cap.* 18. *num.* 5. quibus addo Molin *de Iuſt. tract.* 3. *diſp* 57. Squillante *d. c.* 6. *num.* 100. Gutier *Canon. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 14. 4

Ex quibus decidenda venit quæſtio illa an dicatur leuis percuſſio quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum ſcandalo fit: In quo gloſſ. *verb mutilationem in dict. cap. cùm illorum*, tenet percuſſum in platea, vel in Eccleſia, etiam leniter, dici atrociter iniuriatum, propter quod ſic percutiens non poteſt per Epiſcopum abſolui, quia huiuſmodi non poteſt dici leuis, ex quo eſt notoria, ſequitur ibi Abb *num.* 9. Syluest. *verb abſolutio* 4. *in princip.* Iacob. de Graſſiis *d. cap.* 49 *num.* 56. Bellet. *d.* §. 3. *à num.* 36. Bonacina *d. quæſt.* 4. *puncto* 5 *num.* 1. *verſ. mediocris* Atrox enim iniuria dicitur, ſi percutiatur aliquis in platea, vel in theatro. § *atrox. Inſtit. de iniur. l. Prætor* §. *atrocem, ff. eodem*, Hippol. *ſign.* 549. Quamuis contrarium, imò huiuſmodi percuſſionem dici leuem, quæ fit in publico, & ab ea poſſe Epiſcopum abſoluere, niſi in ſe fuerit percuſſio notabilis, & magnum aliquod generaret ſcandalum, teneant, Card. *conſ.* 42. Lap. *alleg.* 76. Nauar *d.* 27 *n.* 92. Marc Anton Genuen. *in pract. Archiep. Neap. c.* 80. *per totum.* Gutier *d lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 17. 5

Dantur etiam aliqui caſus in quibus poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi percuſſio ſit mediocris, vel enormis, quos quatuor verſiculis recenſet Abb *in d. cap. cum illorum*, *num.* 1. & etiam adducunt Sayr. *d. cap.* 18 Nauar *d cap.* 27. *num.* 91. Bellet. *d.* §. 3. Bonacina *q* 4. *punct.* 5 *num.* 3. Squillante *d cap.* 6. *num.* 106. *cum ſeqq.*

Primus caſus eſt de habente legitimum impedimentum propter quod excommunicatus non poſſit Summum Pontif adire ſine graui periculo vitæ, vt probat *cap de cætero, de ſentent. excomm.* Henriq. *in ſum. lib* 6. *de Pœnit. cap.* 12 *num.* 5. Suar. *tom* 4 *diſp.* 10. *ſect.* 3. *num.* 4. Molin. *d tom* 4. *diſp.* 63. *num.* 1. Bellet. *d.* §. 4. *num.* 12 Bonacina *dict punct.* 5. *num.* 3. *ver tertius*, *& d. ſect.* 5. *num.* 10. Sayr. *dict. cap.* 28. *num.* 39. Hieron.

Monte

Monte quæſt. 25. num. 29. & 30. Carol. de Graſſis d. effectu 9. à n. 181. & n. 158. Sanch in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 13. n. 9. Zambran. de caſibus in articulo mortis c. 4. dub. 4. n. 14. Molin. d. tr. 3. diſp. 64 à princ.

7 Iuſtum impedimentum habet is, qui ire non poteſt; licet mittere valeat pro abſolutione, Henriq. d. lib. 6. cap. 9. num. 7. & lib 23. de excommun. cap. 29. numer. 3. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis p. 3. c. 2. verb. niſi in mortis articulo, §. 4. num. 1. verſ. item habet locum, & de cenſur tab. 1. cap. 4. num. 13. in fin Sanch. d. cap. 13. num. 41. Boſſi. diſcept. moral. diſcept. 1. numer. 1. Molin dict. tr. 3. diſp. 64 num. 6. verſ. obſeruat. Bonac. d. ſect. 5. n. 10.

8 Deinde iuſtum impedimentum, quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum habet ſi timet eas ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturas, niſi tamen idoneum Vicarium conſtituere poſſit. Vel, qui ad Papam pro abſolutione proficiſci tenetur habeat vxorem & filios, quos in extrema neceſſitate relictos agnoſcat, Sayr d c. 28. n. 38. Molin. d. tr. 3. diſp. 64. num 6. in princip.

9 Vnde ſi quis propter capitales inimicitias non poſſit Romam adire, etiamſi eas contraxerit ex ſua culpa, poteſt ab Epiſcopo abſolui, dict. cap de cætero, ibi, capitales inimicitias, vbi Ego ipſe in collect. num. 2. Syluest. verb abſolutio 4. n. 3. verſ. quartus, Tolet. in ſumm lib. 5. cap. 8 num. 2. verſ quarto, iſta, Sayr dict. cap. 28. num 16. Carol. de Graſſ. dict effectu 9. numer. 158. Bellet. dict §. 3. num. 12 & num. 18. Bonacina dict. num. 3. verſ tertius. Sanch in præcepta Decalogi tom. lib 2. cap. 13. num. 9. Zambran. de caſibus in articulo mortis, cap. 4 dub. 4. num. 14 me citato in hoc loco Boſſi. d. t.
10 diſcept. 1. num. 130. † Inimicitiæ capitales quæ dicantur; vide Bart. in l. 3. §. vlt ff de admendis leg & in l. licet, vbi gloſſ. verb. capitales, ff. de arbitr. Abb. vbi gloſſ. magiſtra verb. inimicitias in cap. per tuas 32 de ſimonia, Menoch de arbitr caſu 239 numero. 8. & 11. Card Mantica de coniectur. vltimar volunt. lib. 11. tit. 5. num 14. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom 1. quæſt. 35. art. 3. Flamin de reſignat lib 3. quæſt 1. num. 158. Cardol in praxi iudicum, & aduocat. verb. inimicitia à nu. 1. & verb. teſtis, n 15. Menoch. de præſumption. lib. 3. quæſt. 37. num. 26. cum ſequentib. Farinac. in praxi crimin quæſt. 49. num 1. cum ſequentib. Ordin. Regia Luſitan. lib. 3. tit. 56. §. 7. verſ declaramos ſer inimigo ca-
11 pital. &c. † Ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viui. tom. 1. communion. opin lib. 4. tit. 10. n. 137. verſ. & ſic ſecundum omnes, pag 518. Menoch dict. caſu 239. num. 11. & de præſumpt. lib. 3. quæſt. 42. num. 5. Maſcard. concl. 898. num. 7. Tiber Decian. tract crimin. lib. 3. cap. 25. num. 55. & 57. tom. 1. Farinac. dict. quæſt. 49. à num 1.
12 Item † ex criminali accuſatione, Hippol. conſ 8. num. 7. & in l. 1. n. 56. verſ. item dicuntur capitales inimici, & num. 57 ff. de quæſt. Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, de probat. verb. teſtium depoſitiones num. 50. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 45 n. 4. Maſcard concl. 898. n. 1. & 16. & concl. 899. Decian. d. cap. 25 n. 43. cum ſeq Farinac d. q. 49. à n. 24. Steph. Gratian. Mar-
13 chia deciſ. 133. n. 21. Item † contrahitur inimicitia capitalis, ſi moueatur quæſtio ſtatus, Hippol. conſ. 3. num. 11. Burg. conſ. 22. n. 11 Maſcard. concluſ 898. num. 6. Menoch de præſumption. lib. 5. q. 42. num. 2. Farinac. d. quæſt. 49. num. 23. Fr Emman. d. quæſt. 15. art. 3. verſ. 7. Et ex verbis iniurioſis, Viui, d. n. 137. verſ. imò inimicitia pag. 528. Hippol in l. 1. §. præterea num. 57. verſ. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniurioſis, ff de quæſt. Maſcard. concl. 898 n. 24. & 41. Menoch d q. 42. n. 17. Diana d c. 25 n. 52. Farin. d q. 49. à num. 38.

Hinc etiam quando imminet periculum mortis 14
vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, poteſt à quolibet Sacerdote abſolui non ſolùm ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ex adductis per Molin. de Iuſtit. tr. 3. diſp. 63. Bonac. de ſect. 5. num. 11. ſed etiam ab alia quacunque, iuxta ea, quæ habentur alleg. 25. à n. 49.

Notandum tamen eſt quod abſolutio ratione articuli mortis, aut cuiuſuis impedimenti a quacunque excommunicatione, ſiue iuris, ſiue hominis reſeruata ſiue Pontifici, ſiue cuicunque inferiori, tenetur Confeſſarius iniungere, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de Iure poterat illum abſoluere, & hoc ſe præſentandi onus eſt ſub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione abſoluatur, quia plenè ab illa abſolutus eſt, ſed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionémque imponat, ſi imponendam iudicauerit. Vide Henriq. d cap. 11. §. 5. Suar. tom. 4. diſput. 30. ſect. 5. n. 6 & tom. 5 diſput. 22. ſect. 3. num 62. Sanch. d cap. 13. num. 24. cum ſeqq. Verum tamen eſt clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus Religioſis, & officialibus Principum arcētibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non poſſunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non eſſe iniungendum præceptum præſentandi ſe Sedi Apoſtol. in illis caſibus in quibus poſſunt ab Epiſcopo abſolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit Bonacina d quæſt. 4. punct. 5. num. 3. verſ aduertendum eſt ſecundò, Sanch. d. lib 2 cap. 13 num. 26. Homobon. de Bonis de examine Eccleſ part 1 tr. 5. cap 4. quæſt. 16. verſ. quartò licet, Duard. d. quæſt. 10. num. 18. Philib. Marchin del bello diuino p 3. c. 3. num. 8. me citato in hoc locò nouiſſimè Boſſi. in diſcept moral diſcept. 1. n 173. cum ſeqq. & num 201.

Secundus caſus eſt de clericis collegialiter, ſeu cō- 16
muniter viuentibus, qui ſeſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt; hi enim ab Epiſcopo abſolui poſſunt, vt probat tex in cap. quoniam, de vita & honeſtat. cleric Bellet. d. tit. de fauore cleric. can. §. 3. num. 5. Suar. dict. diſput. 22. num. 71. Filliuc to. 1. tr. 15. cap. 1. num. 39. me citato Boſſi. dict. diſcept. 1. num. 188. cum ſeq. Bonacina dict. num. 1. in princip. & ſect. 5. n. 9. Bellet. d. §. 3. num. 5. Nauar d. c. 27. num 91. in princip. Layman d cap. 5. numer 10. Squillante d. cap 6. num. 106. in caſu notabili. Gutier. Canonic. l. 1 c. 5. n. 18. vbi de duobus Canonicis ſe adinuicem percutientibus in eadem Eccleſia, in qua quotidie ad diuina Officia celebranda conueniebant, quod tanquam communiter ac ſimul viuentes reputentur in propoſito ad hoc vt eos tanquam de iniuria mediocri poſſit Epiſcopus diœceſanus abſoluere, vt in d. cap. quoniam.

Monachi tamen, ſiue alij Regulares ſe adinuicem 17
percutientes per eorum Prælatos ſunt abſoluendi, cap Monachi 2. cap cum illorum, § qui ſi clauſtrales, de ſentent. excomm Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. d. locis, Fr. Emman. quæſt Regul to. 1. q. 10. art. 12. vbi addit quòd verb d. cap. Monachi, ibi, in clauſtro, non ponûtur quaſi innuant, quod ſi extra clauſtra ſe percuſſerint, ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui; ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit: deinde aduertit, quòd ſi Superior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundum priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit aliquis,

quieos poſſit abſoluere, poſſunt adinuicem ſe abſoluere, de quo etiam Coriolan. *de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 10. de iudic. Regul. §. 10. num 17. verſ. iam licet*, aduertens quòd licet de Iure communi excommunicatione non poſſit alium pariter excommunicatum abſoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24 q 1. in caſu tamen neceſſitatis, vbi non eſt alius Religioſus, qui poſſit eos abſoluere, poteſt excommunicatus alium excommunicatum abſoluere, ex quo idem Coriolan *d. loco n. 26.* reſoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta eſt immunitas, de qua etiam Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu. 9. n. 120.* quem refero Ego ipſe *in Collect. ad cap. 1. n. 2. in fine, de ſentent. excom.* & idẽ Fr. Emm. *d. q. 10. art. 19.* obſeruat quòd ſi Prælatus Regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo a minori clerici læſione. Si verò Monachũ alterius monaſterij alius monachus percuſſerit, per Abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui, *d. cap. cum illorum, §. ſi verò clauſtralis*, & ibi Abb. *n. 15.* & Hoſtienſ. *n. 14.* Aduertas tamen quòd Abbas non abſoluit nouitium incidentem in excommunicationem *Canon. ſi quis ſuadente*, ante religionis ingreſſum, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 8. nu. 31.* Quicquid dicat Bonacina *de cenſuris diſp. 2. q 4. punct. 5. n. 1. prope finem.*

18 Si verò Regularis percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis, *cap. religioſi, de ſentent. excomm. in 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 20. art. 12.* Molin. *de Iuſtit. tr 3. diſp. 60. n. 4.* Quicquid dicat Bonacina *d. ſect. 5. num. 9. verſ maior.* Quamuis enim prælatus Regularis monachos ſibi ſubditos ſe adinuicem percutientes abſoluendi ius habeat, iuxta ſupradicta, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d. c. ſi quis ſuadente* abſoluere poteſt, Syluest. *verb abſolutio 5. n. 2. & 3.* Bellet. *d. §. 3. n. 7.*

19 Item ſi Monialis Monialem, vel Conuerſum, aut Clericum percuſſerit, per Epiſcopum in cuius diœceſi monaſteria fuerint, abſolui poteſt, *cap de Monialibus*, vbi *gloſſ fin.* & Doct. *de ſent excommun.* Syluest. *verb. abſolutio 4. num. 3.* Bellet. *d. §. 3. num 4.* qui hoc procedere aſſerunt tam in exemptis, quam in non exemptis, me citato *in hoc loco* Boſſi. *in diſcept. mor. diſcept. 1. num. 79.*

20 *Tertius* caſus eſt de filiis impuberibus; iſti enim poſſunt ab Epiſcopo abſolui non ſolùm ab excommunicatione leuis, ſed etiam mediocris, & enormis percuſſionis factæ tempore impubertatis, *cap vltim. de ſentent. excommun.* Bellet. *d. §. 3. numer. 20.* Carol de Graſſis *d. effectu 9. n. 172.* Bonacina *d. n. 3. verſ. quintus caſus*, Aloyſ. Ricc. *in dec. Curia Archiep. Neapoli part. 5. deciſ. 22.* Squillante *d. cap. 6. ſub num. 107. verſ. præcipuè pueros*, me citato *in hoc loco* Boſſ. *d. diſcept. 1. n. 103. cum ſeqq.* & *à n. 186.* Molin. *d. diſp. 59. n. 3.* Bo-
21 nacina *dict. ſect. 5. num. 12.* † mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis, Duen. *reg. 259.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 7.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. vel aduerſarij dolo à nu. 59.* Molina *d. tom. 4. diſp. 56. n. 6.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ p. 5. collect. 1845.* Vnde clerici impuberes adinuicem ſe percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui, vt per Bellet *d. num. 20.* Molin *de iuſtit. tr. 3. tom. 4. diſp. 59.* quos refero Ego ipſe *in collect ad cap. 1. num 2. de ſent. excommun.* vbi *num. 6.* cum gloſſ. & aliis intelligo ſi ſint doli capaces, aliàs ab excommunicatione excuſarentur: Fagũd. *in quinque Eccleſ præc p. 2. lib. 1. c. 3. n. 12. in med.*

Quartus caſus eſt de ianitore, ſeu officiali turbam arcente non ex deliberatione, ſed fortuito caſu clericum lædente, qui poteſt ab Epiſcopo abſolui, niſi forte grauiter vulnerauerit, *cap. ſi vero, §. officialis, de ſentent. excom.* Sayr *d. lib. 1. c. 28. num 27.* Coninch *de ſacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. num. 193.* Bonacina *d. n. 3. verſ. ſecũdus*, Bellet *d. §. 3. n. 22.* Molin. *d. tr. 3. diſp. 62. n. 2.* Nau. *d. c. 27. n. 91.* Filliuc. *citato loco n. 39.* idem Bonac. *d. ſect. 5. n. 9. verſ. ſecundus caſus.* 22

Quintus caſus eſt de inope, id eſt, tanta paupertate grauato, quòd Romam pro abſolutione accedere non poſſit, is enim ſi clericum percuſſerit, poteſt ab Epiſcopo abſolui, *cap. quod de his, cap quamuis, de ſentent. excommun.* Tolet. *d. cap 8. num. 2. verſ. quarto iſta.* Hieron. de Moore *dict. quæſt. 15. à num. 6.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. num. 164.* me citato *in hoc loco* Boſſ. *d. diſcept. 1. num. 110 cum ſeqq.* Bellet. *dict §. 3. numer. 24.* vbi cum Hoſtien. & *in d. cap. quod de his, num 1.* & Abb. *in cap. ea noſcitur num 5. de ſentent. excommun.* reſoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, ſed viuente ex ſuo artificio, de quo etiam 23 24
Azeued *li. 2. num. 46. tit. 18. lib. 4. recopil.* † Pauperes enim dicuntur non ſolùm Mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere, Bart. *in l. 1. numer. 15. C de ſacroſ. Eccleſ.* Lara *in l. ſi quis à liberis, § ſed ſi filius num. 44. ff de liberis agnoſc.* Tiraq. *de pia cauſa in præfat pag.* 10. D. Barboſa *in l. maritum, n. 6 ff. ſoluto matrim* Surd. *de alimentis tit. 1. quæſt. 93. numero. 10 & tit. 7. quæſt 9. à numer. 19. dec ſ. 61. num. 2.* Maſcard *de probation concluſ. 1154 num. 14.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ 6. num 10.* Maxi *in tract. taxæ panis concl. 1. numer. 46.* vbi etiam reſoluit data paupertate potius nobili, quam ignobili ſuccurrendum, Bernard. Græue. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 42. conſid. 1. num. 2.* & Surd. *dict. quæſt. 9. num 33.* aſſerit paupertatem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis diſcretioni committitur, qui attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate arbitrabitur, Menoch *de arb caſ. 65. & de præſ lib. 6. q. 25.* Surd. *d. tit. 7. quæſt. 9. num. 10.* Maſcard. *d. concl. 1154.* Perez *l. 2. verſ. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin pag. 461.* Seraph. *de priuilegiis iuramen. priuil. 4. num. 98* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 16. num. 47.* D. Barboſa *in d l. matrim numer. 6.* Farinac. *in praxi crimin quæſt. 57. numer. 93. & ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2. num 43.* Scacc. *de appellat quæſt. 17. limit. 40. num. 8.* plures per Flores de Mena *var. lib. 2. quæſt. 21 num. 130.* & me citato Boſſ. *d. diſcept. 1. num 117.* Et paupertatis plura priuilegia referunt Rebuff. *priuileg. 9.* Paul. Montan. *de tutelis cap. 36. gloſſ. 2. num. 4.* Cened *part. 1. collect. 27. à num. 2.*

Sextus caſus eſt de ægro, ſiue valetudinario, aut quacumque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum deſtituto, qui ab Epiſcopo ſuo abſolui poſſunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incurſam etiamſi Infirmitas temporalis ſit, vel non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. per text. *ibi in d. c. quod de his*, Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. num 162.* Syluester *d. verb abſolutio 4. nu. 3. verſ. nonus*, Sayr *d. c. 28. num. 24.* Bellet. *d §. 3. num. 25.* me citato *in hoc loco* Boſſ. *d. diſcept. 1. num. 81. & 82.* 25

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex conſilio medicorum, Roland. *conſ. 22. num. 10. ad finem lib. 1.* Menoch. *de arbitr caſu 60* Farinac. *in praxi crimin par. 2. quæſt 76. nu. 90.* Boſſ. *de triplici Iubilæi priuilegio, ſect. 4 caſu 21. n. 92. vſque ad 116.* 26

Septimus

27 *Septimus* caſus eſt de ſene, qui à prædicta excommunicatione per Epiſcopum abſolui poterit, *cap. ea noſcitur.* 12. *de ſenten. excom.* ibi, *ſenes*, Ego ipſe *in collect. ad illum text. n.* 3. vbi amplio etiamſi fortes ſint ad ambulandum, Syluest. *verb. abſolutio* 4. *num.* 3. *verſ. decimus*, Carol. de Graſſ *d. effect.* 9. *à num.* 160. Sayr. *d. cap.* 29. *n.* 25. Belletus *dict.* §. 5. *n.* 26. me citato *in hoc*
28 *loco* Boſſ. *d. diſcept.* 1. *num* 85. Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. caſu* 59. *& de præſumpt. lib.* 6. *quæſt.* 46. *num.* 25. Flamin. *de reſignation. lib.* 5. *quæſt.* 6. *à num.* 4. vbi *quæſt.* 3 *num.* 47. aſſerit quòd ſenectus, & morbus à pari procedunt, imò ſenes dicuntur perpetuò infirmi, Monteleon. *in tractat. de priuileg ſenect cap* 5. Thom. Acti. *de infirmis, cap.* 19. & Farinac. *in praxi crim part.* 4. *quæſt* 92. *n.* 22. refert ſenem dici ab anno 50. perfecto, vſque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, Paleoth. *in ſpeciali tract. de ſenect.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 328. *à num.* 1. Pineda *in vita D. Ioannis Baptiſtæ lib.* 2 *art.* 1. *cap* 9. §. 139. *pag. mihi* 98.

29 *Octauus* caſus eſt de exiſtente in poteſtate alterius, qualis eſt ſeruus, & filiusfamil. modo Dominus graue damnum inde patiatur abſque ſua culpa ex ſerui abſentia. *cap mulieres* 6. *de ſentent excom* Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *numer.* 167. Bonacina *d. quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 3 *verſ. ſeptimus*, Bellet. *d.* §. 4. *num.* 29. me citato *in hoc loco* Boſſ. *dict. diſcept.* 1 *num.* 119. *cum ſeqq.* Molin. *d tract.* 3. *diſp* 64. *n.* 2. *cum ſeqq.* idem Bonac. *d. ſect.* 5 *n* 14.

30 *Nonus* caſus eſt de mulieribus cuiuſcunque ſint ætatis, & conditionis: poſſunt enim a locorum Ordinariis abſolui, cum illis periculoſum ſit peregrè proficiſci, & ſe viuorum cœtibus immiſcere, *d. cap. mulieres, dict. c. ea noſcitur*, Nauar. *dict cap.* 27. *num.* 88. Tiraquell. *lib.* 10 *connub gloſſ* 1 *part.* 10 *num* 33. Sayr. *dict. lib.* 3. *cap.* 28 *num.* 18 *verſ. tertius caſus*, Hieron. de Monte *quæſt.* 15. *n* 6. Carol. de Graſſis *dict effectu* 9. *num* 159. Bellet. *d* §. 3. *n.* 17. Bonacina *d. n.* 2 *verſ ſextus*, Duard *d q* 8. *n.* 2. me citato *in hoc loco* Boſſ. *in diſcept. moral. diſcept.* 1. *n.* 78. Molin. *d. diſp.* 59. *n.* 3. Bonacin. *d ſect.* 5. *n.* 13.

31 Aduertendum eſt eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimam impedimentum, non poſſe ab Epiſcopo abſolui, quando poteſt ſaltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem abſoluendi ab huiuſmodi excommunicatione reſeruata Summo Pontifici, Nauar. *d. c.* 27. *num.* 88 *verſ ad quartam*, Sayr. *d lib* 3 *c.* 28. *n.* 39. Bonacin. *d. n.* 3. *in fine, & d ſect* 5. *n.* 17.

Deinde aduertendum eſt ſupradicta non ſolum procedere in proprio Epiſcopo, ſed etiam in quocunque alio extraneo Epiſcopo, in cuius diœceſi percuſſio contigerit, vt per Capell. Tholoſan. *deciſ.* 231. *Item fuit quæſitum* Gutier *canon. lib.* 1 *capit.* 5 *numer.* 11. ſed inferiorem Epiſcopo non poſſe abſoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in perſonam Clerici, vel exiſtente aliquo ex prædictis impedimentis, reſoluunt Hieron. de Monte *d. q.* 15. *n.* 29. *&* 30. Carol. de Graſſis *d effectu* 9. *n.* 181. Niſi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Graſſis *d. loco num.* 153. Beller *d.* §. 3. *num.* 9. vel quando Epiſcopus in ſpecie mandauerit ſuo Vicario, vt poſſit abſoluere ita excommunicatos, Sbroz *de Vicario Epiſcop. lib* 2. *q* 180. *num* 2. *& ſequentib.* vel alicui Vicario ad id ſpecialiter deputato, Bonacina *d. punct* 5. *n.* 4. *verſ. addo.*

32 Aduertit Molin. *d. tr.* 3. *diſp* 64. *num.* 7. antequam Epiſcopus in euentibus omnibus explicatis abſoluat illum, qui eſt abſoluendus, debere ſatisfacere Eccleſiaſtico, qui iniuriam eſt paſſus, ſi ad aliquam ſatiſfactionem ei efficiendam teneatur, & commodè poſſit illam efficere, aut certè præſtare debet cautionem ſi ſatisfacere non poſſit iuratoria ſaltem, quando aliam præſtare non potuerit, quòd ſatisfaceret cum primum potuerit præſtare: item præſtare debet iuramentum, quod ceſſante eo impedimento, accedet cum primum potuerit, *c. ea noſcitur, cap quod de his, de ſent. excomm.*

Vtrùm autem poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? non abs re erit inueſtigare; in quo dubio gloſſ. *verb diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de clerico excommunic miniſtr.* tenet quòd ſic ex reg. quòd omnis diſpenſatio, quæ non reſeruatur Papæ, poteſt concedi ad Epiſcopo, argument *cap. nuper, de ſentent. excomm* atqui *in dict. cap poſtulaſtis* diſpenſatio non reſeruatur Papæ; Ergo, &c. ſequuntur ibi Abb. *num.* 8. & Rebuff. *num.* 64. Couarr. *in cap alma mater part.* 1. §. 7 *num.* 8. Vgolin *de cenſur tab.* 2 *cap.* 13. *nu.* 21. Suar. *tom.* 5. *diſp* 13. *ſect* 1 *num.* 34. Azor. *inſtitut. moral part.* 2. *lib.* 6. *cap* 7. *quæſ* 1. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 5. vbi *num.* 6 cum Suar. *citato loco n.* 36. extendit vt procedat etiam in eodem Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide putans, illum, cui facta eſt collatio, non eſſe excommunicatum, & *num* 7. cum Abb. *in d. cap. poſtulaſtis, num* 9 *verſ. intellige*, extendit ſecundo, vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus ſufficit diſpenſatio Epiſcopi; quod tamen intelligunt Couar. *d* §. 7. *num* 8. *verſ. ego verò non admitterem*, & Suar. *d num.* 36, *verſ. addit Panormit* dummodo is, ad quem ſpectat collatio, diſpenſationi conſentiat, & non aliàs. 33

Limita tamen *primò* quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpenſando ſe ingerere per Abbatem *in d. cap. poſtulaſtis, ſub num.* 10. *verſic. ſed ſi collatio.* Rebuff. *ibid. num.* 66. Couarruu. *d.* §. 7. *n.* 8. *verſic. quòd ſi Romanus Pontif* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 54. *n.* 22. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 13. *num.* 78. Ricciul. *dict. cap.* 12. *num.* 9. 34

Limita *ſecundò* in eo Epiſcopo, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato, vt per Abb. *in d. cap. poſtulaſtis n.* 9. *verſic. dum tamen.* Syluest. *in ſumm. verb. excomm.* 3. *n.* 2. *verſ.* 3. Ricciul *d. cap.* 12. *n* 10. Quicquid teneant Suar. *d ſect.* 1. *n.* 36. & Nicol. Garc. *d. c.* 13. *à n.* 84. 35

Limita *tertiò* quando ſimul cum excommunicatione concurrit intruſio ſcienter in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Auilam, reſoluunt Garc. *d. c.* 13. *n.* 88. & Ricciul. *d. c.* 12. *in fine.* 36

Illud pro coronide huius allegation. aduertendum duxi Epiſcopum non poſſe concedere, vt cum excommunicato communicetur, vt per Ioann. Andream *in cap. cum deſideres, numer.* 4. *de ſentent. excommun.* quem ibi ſequuntur Butr. *num.* 7. & Abbas *n.* 3. quos refert Anton. Ricc. *dict. tractat. lib.* 4. *capit* 43. *num.* 6. vbi *num.* 7. cum Socin *in cap. inter alia num.* 22. *&* 23. *de ſentent. excommun* aſſerit non valere priuilegium conceſſum ab Epiſcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum; ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per Abb. *in dict cap. cum deſideres* 23 *de ſentent excomm. num.* 2. vbi Anchar. *num.* 6. Socin. *num* 1. *&* 4. Suar. *tom.* 5. *diſput.* 15 *ſect* 7. *ſub n.* 1. *verſic quod adeò verum* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib* 32. *cap.* 64. Antonin. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent.* 37

lib.4.cap.44.n.8. Si enim Epiſcopus participet otioſè cum denunciato à ſe, incurrit minorem excommunicationem, vt per Couar. *in cap. alma mater p.1.§.2.n.2.& §.1.n.5.* Henriq. *in ſum. lib.13. de excom. c.3.§.4. litter. N.*

ALLEGATIO XLII.

Epiſcopus an poſsit cùm ſibi ſub itis diſpenſare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Perſæ ſacrorum miniſtros corpore integros admittebant.*
4 *Facies ſæpè indicet quale ſit corpus.*
5 *Corporis ſpecies ſimulachrum eſt mentis, figuraque probitatis.*
6 *Anima pulchra ſæpe reſidet pulchro in corpore.*
7 *Philoſophia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facile fieri poteſt vt bonus ſit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat.*
13 *Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quod hoc fecerint, vt castè viuant.*
14 *Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit in ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit.*
15 *Caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit eum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem, non poteſt fieri clericus.*
17 *Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri.*
18 *Digito carens, quando fiat irregularis?*
19 *Digitus non eſt propriè membrum noſtri corporis.*
20 *Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa.*
21 *Digito illo carens, qui medius eſt, non eſt irregularis.*
22 *Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.*
23 *Digitos ſuperfluos habens, poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum ſibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob membrum gallicum aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem?*
26 *Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale.*
27 *Cæcus non poteſt fieri Clericus: at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſa non eſt opus, miniſtrare poteſt.*
28 *Cæcorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monachus non poteſt eſſe clericus etiam prima tonſura.*
30 *Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua ſit lippitudo.*
31 *Oculi ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.*
32 *Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens, præcipuè ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Naſi abſciſſio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum, non eſt admittendus ad Ordines quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac bleſus, qui detinetur loqui & verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus.*
38 *Auris an ſit membrum*
39 *Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, eſt irregularis.*
40 *Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oppteat cum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habentes corroſam aliáve deformitate maculatam, non eſt ordinandus.*
42 *Gibboſi, vel curui dicuntur corpore vitiati, præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas.*
43 *Morboſi quando poſſint ordinari?*
44 *Podagra, & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, iregulares fiunt.*
45 *Paralyſi, vel apoplexia laborantes irregulares fiunt.*
46 *Gallico morbo laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gigaat, irregulares fiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare.*
49 *Leproſus promoueri non debet.*
50 *Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſanuerunt, non poſſunt fieri Clerici.*
51 *Dæmoniaci non poſſunt fieri Clerici.*
52 *Dæmoniaci tandem erunt ab officiis ſuis, ordine & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati.*
53 *Gigantes, & Pygmæi, quando irregulares ſint?*
54 *Abſtemij quando poſſint ordinari?*
55 *Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando proueniens impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu Officij, ad quod fit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*
56 *Digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.*
57 *Summo Pontifici ſolum competit poteſtas diſpenſandi cum corpore vitiatis.*
58 Gloſſ. verb noſtram, in c. ſignificauit; de corpore vitia, *declaratur.*
59 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus, membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa, abſciſſum*

abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum.

60 *Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas, relinquitur iudicis arbitrio.*

61 *Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur, ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium.*

CORPORE vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus inſigniri, ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita eſt, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum ſibi fuit, aut
1 ipſum nimia illius deformitas angit: qui vult enim fieri Clericos, non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus *cap illiteratos 37. diſtinct. cap. 1. 49 diſt. c. non confidas 50 diſtinct. cap. 1. cap. pœnitentes, & cap. præcepta 55. diſtin. Et cap infames 9. quæſt. 1. c. 1.* & per totum, *de corpore vit.* Couar *in Clem ſi furioſus par. 1. in princip n. 5.* Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib. 1. cap. 16.* Lambertin *de iurepatron. 1. p. 2. lib. q. 7. art. 12. n. 1.* Thom. Acti. *de ludo ſcacchorum, q. 5. princip n. 23.* Campan *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 17. n. 1.* Azor *inſtitut moral par. 2. l. 6. c. 4. q. 13.* Bellet. *diſquiſit. clericalium par. 1. rubr de diſciplina clericali, §. 7. num. 1. pag. 86.* Nicol Garcia *de beneficiis, part. 7. cap. 11. num. 4.* nouiſſime Ioann. Machad. *in tract del perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib 1 p. 3. tract. 17. docum. 6. à princ.* Nam ſecundum Galen. *lib. de defin. medic.* ſanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, teſteque Seneca *cap 4* c *minus eſt accepta ſcientia, vel virtus ex deformi corpore veniens* hinc Ennius

Gratior eſt virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos ſolos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellerent, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuiſſent, vt refert Dion *lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Perſas vſu pariter receptum fuit Sacrorum miniſtros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos, Alex ab Alex. *lib. 6. dierum genial. c. 14.* quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat, argum. *cap. quia diuerſitatem, de conceſſi. præb.* tenet *ibi* Abb. *notab. 1.* Tiraq *l. 1. connub. gloſ. 1. par. 2. num. 55* Eſcob *de ratiocin. cap. 22. num. 1.* Hinc quando plures ſunt torturæ ſubiiciendi, incipi debet ab eo, qui deformior eſt, vt magis de crimine ſuſpecto, Hippol *in pract. crimin. §. expediat num. 53.* Maſcard. *de probat concl. 831. num. 27.* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 7. cap 7. num. 3.* Vnde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conſpiciens antequam imperio potiretur, ex eius phyſiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. *lib. 10. cap. 37. Deus bone, quantum malum Romanorum fouet Imperium,* prout illum citat Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 14.*

4 Facies namque ſæpe indicat quale eſt cor, *l obſeruandum ff. de officio præſid. l. 3. ff. de teſtibus.* Iſai. cap. 3. *Agnitio vultus eorum reſpondet eis*, hoc eſt virtus exterior ſecreta cordis patefacit, vt docent *ibi* Lyranus, & Vatablus. Vnde Pythagoras ex faciei inſpectione diſcipulos admiſiſſe, & reprobaſſe teſtatur Aul. Gell *lib 1. noctium Atticar c. 9.* Et Socrates côiectauit Platonê ex vultu inſignem virtute & doctrina futurum, vt tradit Iul. Seren *lib. 5. de Fato cap. 39.* quem refert Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. nu. 11. & 12.*

Et ſpecies corporis ſimulacrum eſt mentis, figuraque probitatis, Luc. de Penn *in l. 1. verſ. 2. quæritur, C. qui at. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10. & l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib. 12.* Math. de Fano *in tract. de modo ſtudendi, cap. 10.* Menoch *de arbitrar. caſu 226. num 5* poſt Tiraq. Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thom. Acti *d quæſt. 5. num. 26.* D. Ambroſ. *lib. 2. de Virgin.* quem citat Ceuall *Commun contra commun. quæſt. 248. num 13.* vbi *à numer. 6.* multa de 5
pulchritudine adducit, & † ſæpe in pulchro corpore pulchra reſidet anima, ex ſententia Cyni relata ab Alexand. *conſ. 209 incip. Ponderatis, num. 10 verſ. dictus verò iuuenis, lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moyſem dicens, *Loquere ad Aaron, homo de ſemine tuo per familias ſuas, qui habuerit maculam non offeret Deo ſuo, nec accedet ad miniſterium eius, ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel herinoſus; omnis enim, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo Leuit. cap. 12.* refertur. *in cap. hinc etenim. 49. diſtinct.* 6

Per ſigna corporis nobis nota, inquiunt Logici, 7
ſyllogizamus diſpoſitiones animæ nobis ignotas, Ariſt. 2. *Priorū.* Apprime enim vtilis eſt phyſiognomia ad præſumptionem de aliquo capiendam, Bald. *in l. 2. in 2. col C. quorum appell. non recip.* Hipp. *in §. expedita n. 53.* quos refert Thom. Acti *de ludo Scacchorum q 5. princ. num. 67.* Canalean. *de brachio Regio p. 3. à num. 81.* Cambar. *de caſibus reſeru. pag. 186. num. 14.* Vnde Propert.

Ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, *§. pauonum, Inſtit. de rerum diuiſ.* Vnde non verificatur in Iure 8
dictum illud, *Fronti nulla Fides.* Et dicit Bald *in l. obſeruare C. quorum appell. non recip.* quòd ſicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes. † Non enim facile fieri 9
poteſt, vt qui omnino deformis eſt, bonus ſit. Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 8 n. 8.* Vnde Mart *lib. 11. epigram.* in Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam eſſe ſubinnegit ſi fortaſſe bonus eſſet.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Hæc quæ huculque diximus non imponunt neceſſitatem cognoſcendi hominum mores per ſigna membrorum naturalium, ſed tantum inclinationem naturæ oſtendunt probabiliter, quæ vinci poteſt per contrariam bonam conſuetudinem, vel frænum rationis, vt reſpondit Socrates Philomeni dicenti ex phyſiognomia eius eſſe luxurioſum ſuperaſſe naturam ratione, vt refert Laërtius, quem citat Torrebl *d. lib 7. c. 7. n. 15.*

Mutilatio (quæ propriè, & ſtrictè ſumpta, eſt am- 10
putatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 66.*) tantum inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dūmodo principali, euenit, & ab culpam contingit, Nau. *in man. cap. 27. nu. 198.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb Sacramentum Ordinis num 12.* Nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum neceſſariorum, in quibus nihil refert vtrū caſu, vel culpa ſit ſequuta mutilatio, ſemper diſtinguitur an illa caſu, vel culpa euenerit; quia ſi caſu, & ſine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, *gloſ. fin in c vlt de corpore vit.* dummodo rei licitę operā daret, Borgaſ *de irregul. rub. de cor-*

pore vit.n.5.verſ.ſi autem p.3. Sed ſi ex propria culpa in mutilationem incidit, etiamſi culpa ipſa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen diſpẽſat Epiſcopus, vt miniſtret in ſuſceptis, per cap.1. de corpore vit.

11 Membrum autem ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem, illud propriè dicitur membrum, ſecundùm Ariſtot. 3. Meteor. Clar §.fin q.69 n.16. Caball.reſol.crimin caſu 136.num.16. Farin.in praxi crim.q.19.nu.23.cum ſeq. Plac de delictis lib.1.cap.25. numer.4. Couar. in clem. ſi furioſus p.3.in init.n.8. Iacob de Graff in deciſ.aur. lib.2.c.16.n.4. Henriq.lib.14.cap 8 §.1. Nauar in manual.cap.27.nu.206.verſ.ſecundo dico, Aloyſ. Rice.in praxi aurea, reſol.67.

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Syluest verb. corpore vitiatus, num. 3. verſ aut eſt mutilatus, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem nempe ſi pollex præciſus eſſet, aut quiuis aliorum digitorum requiſitorum ad conſecrationem, cap.fin.& ibi gloſſ.vlt.de corpore vit. Vel deformitatem operaretur ſcandaloſam, cap 1.dict tit de corpore vit. & in hoc euentu procedere poteſt opinio Doctorum aſſerentium abſcindentem ſibi partem membri fieri irregularem, quamuis non ſit notoria eius culpa, quam tenẽt Tolet.in ſum.lib.1.cap.63.in vltima regula, Molin.de iuſt. tract.3 diſp.67.num 8.& diſput.70.num 16. Suar.tom. 5.de cenſuris diſput.31.ſect.2.num.6.& 8. Sayr.eodem tract.lib.7.cap.7.num.12. Nicol Garc.de benef par. 7. cap.12. à num.5. In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abſciſſione partis membri requiritur notoriè culpa, & in his terminis procedere poteſt ſententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam, quando totum membrum non eſt abſciſſum, de quo Placa de delictis c.24.n.13. Iacob. de Graff in deciſ aureis lib.4.cap.27.n.41. Vgolin.de irregul.cap.51.n.7.& c.52.num.5. Henriq.in ſum. lib. 14 c.8.§.4.lit X,& c.19.§.4.& in notoriam culpam incidere, qui voluntarie ſibi mutilat non eſt qui dubitet, qui enim abſciderit ſemetipſum, nõ poteſt fieri clericus, vt habetur in Can Apoſt.21 relato in cap. qui partem 55. diſt. tametſi abſciſſio ſit illius membri, quo minime egeat ad miniſterium Ordinis, nec deformitatem operetur, ſcilicet, ſi obtruncaſſet pudenda, prout infrà num.13.cum ſeq. dicitur Couarr.in Clem.ſi furioſus p 1.in princ n.7.verſ.ſecundo Bonacin. de cenſuris diſp.7.q.2.punct.2.à nu.29.& in iſto caſu non diſpenſat Epiſcopus, niſi dum defectus, & ipſa culpa eſt notoria, cum quadam infamia, Henriq. d. cap.19.§.4.

13 Qui ſe caſtrauerunt, ſeu permiſerunt ſponte ſe caſtrari, fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, cap.ſi quis abſcidit,& c.ſi quis pro ægritud. 55.diſtinct. c.ex parte 1.de corp.vit Etiam quòd hoc fecerint, vt caſtè viuant, d.c.ſi quis pro ægritudine, c.ſignificauit 4. de corp.vit. Rebuff in comment ad l ſpadonum 128.verſ. ſi tamen aliquis, ff.de verborum ſignificat pag. 487. & in praxi benefic.tit de diſpenſat.cum corpore vit.nu.15. & 16 Bellet.d.tit.de diſciplina clericali, §.7.num. 12. Cardoſ d verb.ſacramentum Ordinis, num.16. Nicol. Garc.de benefic.part.7 cap.12.à num.7. Molfeſ.in ſum. Theologia moralis, tract.2.cap.16 num. 16. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſ.12.num 2. nouiſſimè Ioan. Machado dict part.3.tract.17.docum.6.num.4.& Torreblanca in practicab.Iuris ſpirit.lib 2.cap 13. num.53. Nõ enim per abſciſſionem corporis à Deo plaſmati exiſtimare debent poſſe a ſe carnales cõcupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ; vnde illud Matth.9. quatenus Dominus noſter dicit eſſe Eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei, & eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter, id eſt, de his, qui ſe abſtinent perpetuò à concubinatu fœminarum, prout interpretantur D. Auguſt.& alij, quos congeruſit Couar. in Clem.ſi furioſus part.1.in princ.numer.6. verſ.quintò, Bellet d.tit. de diſciplina clerical.§.7.num.13. Campan. dict cap. 17.num.12, vbi etiam ſecundùm Chryſoſt. quem refert Sot.lib.5.de iuſtitia quæſt.2.art.1.in fine, dicit intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſſionem, ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt.

Si autem non ſponte, ſed caſu, quis fuerit ſectus, 14
vel caſtratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in cunabilis, ſeu a barbaris, aut per inſidias hominum, ſiue dominorum eunuchus factus, vel ſi ita natus eſt, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit, poteſt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, cap. ſi quis à medicis, cap. Eunuchum, cap. ſi quis pro ægritudine, cap.ſi quis in infirmitate, cap laicor, cap.præterea 55. diſtinct cap ex parte 1.& 2.& cap vlt de corpore vit. Nicol Garcia dict.cap 12.num.7. Bellet dict tit.de diſciplina cleric.§ 7. num.16. niſi id ſua culpa acciderit, Couar.in dict. Clem.ſi furioſus, part.1 in princ num.6. Maiol.de irregular.lib 1.cap.15. Plac. de delictis cap. 24.num.10 & 14. Rebuff.in praxi benefic. tit. de diſpenſat.cum corpore vit num.16. Viuald in candelabro aureo, tit.de irregularit.ex vitio corporis, à numer 174. Cardoſ d.verb Sacramentum Ordinis, n 16. Henriq. in ſum.p.2.lib.14.c.8.§.1.in fine, Nicol Garcia d.c 11. n.8. Torreblanca d l 2 c 13.num.51. plures refert Doctores Cened.ad Decretal. collect 69 num.1. vbi num. 3. pulchrè quærit cur carens teſticulis non ſit piloſus?

Veluti ſi fuerint abſciſſa virilia adultero è marito 15
vlciſcente iniuriam, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coëunte, Couar. vbi proximè Villad. in tract. de irregularit.de corpore vit. colum.2. Vgolin de irregular.cap.fin. num.3. Suar.tom. 5.diſp.51 ſect.1.num 8. Sayr de cenſur lib.7.cap.7 num.12. & 13. Molina de iuſt.tr 3.diſp 70.n.18. Campan d cap.17.n.11. ibi citato in hoc loco nouiſſimè Ioan. Machado d.lib.1.part. 3 tract.17 docum 6 n 5.

Aut ſi cognouit carnaliter mulierem habentem 16
morbum gallicum, & ex huius contagio amiſit mẽbrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quam ſanam putabat, Fr.Emman in ſum.tom.1.c.158.n.7. Caſtratus verò ob ægritudinem de conſilio Medicorum ſine vlla diſpenſatione ad omnes Ordines ſacros ab Epiſcopo ſuo promoueri poteſt, Nauar conſ.1.ſub tit. de corpore vit.in nouis, Sayr.ſub eod tit deciſ.3.

Manum habens mutilatam non poteſt ad Ordi- 17
nes promoueri, c.expoſuiſti 9. de corpore vit. Flamin. de reſign.lib.5.quæſt.6.num.48. Bellet.dict.tit de diſciplina clericali, num.20. Campan dict.cap.17.à nu.104. nouiſſimè Nauar.in tract.de elect.& variat. fori ſect. 2.quæſt.8.num.14. Torreblanca d.lib.2.cap.13.num.17. Nec illas habens articulatas, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces, Henriquez lib.14.c.8.§.4.in fine, Flamin.de reſignat.lib.5.quæſt.7. num.49. Campan.dict. cap.17.num. 107. Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipuè ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis, Maiol.de irregular.lib.1.cap.24.in fine, Tollet lib.1. inſtr.Sacerd.c. 25.num 13.

Digito ſiniſtræ manus carens poteſt promoueri, ex can.laicor 55 diſtinct. tum etiam dexteræ, vt inibi gloſſa dicit, dummodo illius carentia in alterutra

nec

nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis
ipſorum ſit, qui pernecesſarius eſt ad conſecratio-
nem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis
careat, ſit irregularis. Borgaſ de irregul. titul de corpor.
vit. num. 4. Selu. de benefic. part. 3. quaſ. 6 poſt numer. 44.
verſ. attendendum. Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 9.
Salon. in 2. 2. D. Thomæ quaſt. 65 art 1 controu. 4. concl.
2. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 15. poſt num. 12. Bellet. d.
tit. de diſciplina clericali §. 7. numer. 18. Torreblanca d.
19 lib. 2. cap. 13. num. 48. † Digitus enim non eſt mem-
brum propriè noſtri corporis, Bart. in l. 2. num. 13 ff.
de publ. iudic. & in leg. non ſunt liberi ff de ſtatu homin.
& conſ. 101. incip. quæritur an digitus part. 1. Felin. in
cap. ego N. poſt num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum,
num. 4. de ſentent. excommunicat. Caſſan. in conſuetud.
Burgund rub 1. §. 5 verſic. per hæc quidem, Farinac. in
praxi criminal quaſt. 19. num. 24. Aloyſ. Ricc. d. reſolut.
67. numer. 3. Henriq. d. lib. 14. cap 8. §. 1. in med. Nauar
conſ. 1. num. 1. ſub titul. de corpore vit. in nouis. Sayr in
20 floribus deciſ. ſub eodem tit deciſ. 2. † Vnde ſi pars pol-
licis deſit, & notabilem defectum non producat. ne-
que Hoſtiam frangere impediat, minimè inducit Ir-
regularitatem, dummodo nulla eiuſdem præceſſerit
culpa, Salon d. controu. 4 concluſ. 2. Tolet lib. 1. inſtruct.
Sacerdot c. 25 num. 13. Cardoſ d. verb. ſacramentum Or-
dinis, num. 12 Sayr. d. deciſ. 2. Nauar. d. conſ. 1. Bellet. d.
tit. de diſciplina clericali, §. 7 n. 19. Campan. d cap. 17 n.
112. verſ quinimo.

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, eſt irre-
gularis, prout reſoluit Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 15.
num. 16. Verùm contrarium exiſtimat. Campan dict.
num. 112. verſ. verùm, ex eo, quia digitus ille non de-
22 ſeruit Euchariſtiæ. † Q; i ſenos digitos habet in
manibus non eſt irregularis, ex Henriq. in ſumm lib.
14. c. 8. §. 3. præcipuè ſi exercitij vſum non detinent,
neque propterea operatio manus incommodatur,
iuxta gloſſ. in c qui partem, & ibi Archid. 15. diſtinct.
23 Et poteſt ſuperfluos digitos ſibi amputare, vel ampu-
tari permittere, dummodo nullum inde ſibi vitæ pe-
riculum immineat, aut maior deformitas ſuboriatur,
prout auctoritate gloſſ. in d cap. qui partem, reſoluit
Syluest. verb corpore vitiatus, n 4. ſequuntur Maiol. de
irreg. lib. 1 cap. 14. num 15 Henriquez d. cap. 8. §. 3. in
fine, Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 2. Bonacina d puncto 2.
num. 11.

24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut
ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari,
Epiſcoporum arbitrio, non ſolùm ob fœditatem, ſed
etiam, quia aſpectus huiuſmodi affectus memoriæ
omnium aut repetit, aut mandat illius cauſam, in-
continentiam ſcilicet, aut aliam nequiorem ſcanda-
lum producentem. Ita Campanil. dict. cap. 17. nomer.
36. in fine. Illud autem an capilli ſint membra, non
eſt meum inquirere, altiorem petit indaginem, cum
nemo audeat id affirmare, teſte Vgolin. de irregul. c. 4.
§. 5. ſub n. 1.

25 Facies quæ eſt pars anterior capitis humani, con-
ſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi
notabiliter deformis ſit, inducit irregularitatem, vt
inquit Nauarr. in man. cap. 25. num. 71 aut ſi illa adeò
maculata foret, vt propter ſcandalum inhabilis eſſet
ad Ordines. Syluest. verb. homicidium 3. num. 4. verſ. li-
mita ſecundo, vel ſi eſſet aliquibus coloribus, vel vul-
neribus deturpata, ex his quæ ſcribit Maiol. de
29 irreg lib. 1. c. 21. num 1. verſ. propterea. † Color tamen
in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale, vn-
de Mauri, & Æthiopes faciem nigram habentes,
nullo iure reperiuntur prohibiti ſuſcipere Ordines,
Maiol. lib. 1. cap. 11. num. 2. Bonacina dict. puncto 2.
num. 11.

Cæcus non poteſt fieri Clericus, cap hinc eſt 49. 27
diſtinct. c. fin. 55. diſt. Bellet. d. titul de diſciplina cler. cal.
§. 7. num. 22. Campanil. d cap. 17. num. 51. Henriq dict.
lib. 4. cap. 8. §. 2. litt. L, Filliuc. tractat. 19. num. 167. Ra-
guſ. de Miſſa in Eccleſia, quæſtion. 7. nouiſſimè Diana
moral. reſolut part. 5 tract 6. reſolut. 22. In ſuſceptis ta-
men Ordinibus miniſtrare poteſt, eaque ad vſum il-
lorum ſpectantia exequi, in quibus viſu non eſt
opus, veluti prædicare, & Confeſſiones audire; ac
pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiuto-
re, ſi perſonale ſeruitium requirat, Maiol. de irreg. lib.
1. cap. 20. num. 11. verſ. cæcum verò Flamin de reſignat.
lib. 5. quæſtion. 6. num. 37. † Cæterùm de cæcis aliqua 28
miranda referunt Guillielm. in cap Raynutius, verb. in
extremis, num. 31. & 32. Tiraquell. de iure primog. q. 21.
num. 15. Flamin. d. quaſt. 6. num. 39. cum ſeqq. De Lippo
Aurelio Florentino cæco vide multa per Bergomenſ.
in ſupplemento Chronicorum fol. 437. verſo. Et de Ca-
rolo Ferdinando Berga Burgenſi à parua ætate ocu-
lis capto, & ob id elementorum quoque penitus ig-
naro, qui tantum ſui miraculum præbuit, vt velut
alter Homerus vir in omni ſcientiarum genere do-
ctiſſimus euaſerit, & in celeberrimo Pariſienſi gym-
naſio publice docuerit, & fuit Monachus S. Bene-
dicti, & Diaconus, ſcripſit, ac dictauit, de quo Ar-
nold. lib 2. de ligno vitæ cap. 64. pag. 409. & c. 72. agit
de Paulo Genuenſi in infantia cæco, & Monacho
Caſſinenſi, anno Domini 1050. Nicatius Vordeus
Machliniæ natus apud Flandros, cæcus, fuit I. V. D.
& publice idem Ius docuit, vt aſſerit Gregorius
Brans ciuis lib. 3. in Indice verb. Machlinia, chart 26.
verb. menſis, Supplement. Chronicorum fol. 437 verſo;
& de Roberto Scoto à puerili ætate cæco Theolo-
go eximio, & Epiſcopo Aymacan. in Hibernia ſcri-
bit Campan d. c 17 n. 68.

Monoculus, id eſt, cocles, carens ſcilicet vnico 29
tantum oculo, non poteſt fieri clericus, etiam pri-
mæ tonſuræ, cap. ſi Euangelica 55. diſtinct. nouiſſimè
Nouar in praxi elect. & variat fori ſect. 1. quaſt. 8 n. 12.
in vlt. impr. Torreblanca d. lib. 1. cap. 13. num. 49. ne-
que carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit deciſum
per Rotam, teſte Seraphin. deciſ. 625. num. 1. 2. & 3.
part. 1. reſoluunt Nauar. in manual. cap. 27. numer. 199.
Campan. d. c. 17. num. 70. vbi num. 73. cum Henriq. d.
lib. 14. cap. 8. §. 1. & 2. idem aſſerit de habente ocu-
los, ſed alterum ipſorum inhabilem, quia viſu ille
caret, quamuis ſanus, & integer aliis videatur, &
num. 74. extendit ad habentem in oculo albuginem,
& num. 75. idem aſſerit † in lippis, modo tamen lon- 30
ga, & diuturna, atque continua ſit lippitudo, & hor-
rorem inſpicientibus afferat abſque ſubtili inſpe-
ctione, Henriquez d lib. 14. cap. 8 §. 2. in princip. Car-
doſ. dict. verb. Sacramentum. Ordinis numer. 15. Habens
verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam
deformitatem, nec ſcandalum pariat in populo, non
excluditur à clericatu, neque etiam ab Epiſcopatu,
c. cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. d. deciſ. 625 n. 3.
& 5. vbi etiam tenet in hoc caſu requiri Epiſcopi
diſpenſationem: & ſecus dicit mutilationem, quæ
requirit Papæ diſpenſationem, Cardoſ. d. verb. Sacra-
mentum Ordinis n. 15.

Si quis carens viſiua virtute in oculo ſiniſtro, ſiue 31
Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine
deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem,
non eſt irregularis, Nauar. d. cap. 27. numer 199. Sayr.
d lib. 6. cap. 8. num. 8. Bellet. dict. §. 7. num. 19. Bonacina
d. puncto 2. num. 2. me citato Homobon. de examine
Eccleſiaſt tractat. 12. cap 2. quaſ. 5. in obſeruat. verſ ma-
neat, Molfeſ. d. tract. 2. cap. 16. num. 12. Filliuc. tract. 19.
num. 168. Layman. in Theolog. morali tract. 5. p. 5. c. 7.
num. 2.

num.2.Diana par.4.tract.2.reſol.73.verſ.ſed difficultas.
Barthol. de Vecchis in praxi obſeruat in admittendis
ad Religionis ſtatum nouit.diſp.9.dub.21.n.6. Alzedo
d.p.2.c.6.n.60.
32 Naſum preſſum, aut grandem, vel tortum deti-
nens prohibetur ordinari, cap.hinc & hinc 49.diſt.
videlicet ſi illius prauitas, magnitudo, vel tortuoſi-
tas deformitatem pariat, explicat Selua in tractat.de
benefic.part.3.quæſt.5 verſ.item ille, in princ.poſt num.
44.idque arbitrio Epiſcopi dirimendum cenſent Vi-
uald in ſuo candelabro aureo,part 2. titul de irregularit.
num.491.& Campanil.dict cap.17.à num 81.cum ſe-
33 quentibus.† Sic etiam abſciſſio naſi inducit irregu-
laritatem propter deformitatem, Molina de iuſtit.
tract.3.diſp.70.num.2.Bonacina d diſp.7.q.2.puncto 2.
num.5.Henriq. lib.14.cap.8 §.3 litt.E,Molfeſ.d tr 2.
cap.16.num.14.Raguſ.de Miſſa in Eccleſia,quæſito 8.
num.25.
34 Os habens deforme,& imperfectum,non eſt ad-
mittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatem
ac horrorem generaret,putà, ſi corroſum,aut con-
tortum eſſet,Maiol.de irregul.lib.1.cap 21. verſ præte-
rea,Bonacina d.puncto 2.n.6.Campanil.d.c.17.num.86.
& 87 vbi num.91.cum Butr.in cap.expoſuiſti poſt n.9.
de corpore vitiatis,reſoluit† non cenſeri irregularem
35 tarde, & impeditè loquentem, vt balbum,ſicut erat
Demoſthenes, & bleſum,ſicut erat Moyſes, niſi vi-
tium hoc,atque defectus tam grandis eſſet, vt illum
detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia
tunc ad Ordines non eſſet aſſumendus,de quo etiam
Viuald p.1.titul.de irregularitate.162.Henriq.d lib.14.
c.8 §.2.in fine.
36 Dentes inter membra non numerantur, vt reſol-
uit Farinac.fragment.crim.litt. C, num.175. & ideo
37 † qui etiam ex indignatione, aut impatientia ſibi-
metipſi dentem euulſit, excuſſitque ab Ordinibus
non repellitur,ex Abb.in cap.ex parte poſt num 5. de
corpore vitiatis, Sayr.dict.lib.6.cap.8.num 16.Bonacina
dict.punct.num.7. Viuald. part 2.titul de irregul.num.
155.in fine. Verùm ſi notorium ſit hanc euulſionem
ex indignatione proceſſiſſe, non de facili Ordines
ſunt concedendi, ex reſolutis per Syluest.verb corpo-
re vitiatus num.5.Maiol. lib.1.cap 24. verſ. quod ita,
Henriq.d lib.14.cap.8.§.1. prope finem. Si verò non
voluntaria,ſed ex iuſta cauſa, videlicet propter im-
menſos, & continuos dolores dentium euulſio fiat,
nullum dubium eſt poſſe Ordines conferri,vt aſſerit
Borgaſ.in tract.de irregularit.tit de corpore vitiatis p.5.
num.4.
38 Aurem membrum eſſe per gloſſ.in cap.ſingula verſic.
oculus 89.diſt.tenent Sot.de iuſtitia lib.5. quæſt.2.art.
2.Maiol. dict.lib.1.cap.25. num.5. Farin.d litt.C,num.
475. Sed verius eſt dicere† non eſſe membrum,cùm
39 neceſſaria non ſit auditui, ſed eſt potius tutela, &
ornamentum auris vt tenent Nauarr. d.cap.27.num.
223.verſ.ſeptimò infertur, Couar.in Clemen.ſi furioſus
part.2.in initio num.8 verſ.primum,Henriq.lib.14.c.8.
§.3.in princ Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol 67.num.1.
& ideo auris cartilagine in tam modica carens
quantitate,quæ poteſt ita regi,vt poſſit ſine ſcanda-
lo miniſtrare,non eget aliqua diſpenſatione.Nauar.
ſub tit.de corpore vit.conſ.5.in non. Aurium tamen ca-
rentiam propria culpa, aut notorij peccati cauſa ac-
cidentem, quia tunc infamia incurritur, irregulari-
tatem inducere tenent Maiol. d.cap.25.num.5.& 6.
Henriq d.cap.8 §.3.Auila part.7.diſput.3.dub.1. Co-
ninch diſp.18.num.108 Bonacina d puncto 1. num.8.
Viuald d.part 1.tit.de irregularit.num.158. verſ.prima
ſit Campanil d.cap 17.num 41. & de ſurdaſtro vide
Paul.Comitol.reſponſ.moral. lib.6. q.55. Reginald.
lib.30.cap.6.num 50.Sayro d lib.6.cap.8.num.17. Bo-
nacina d puncto 2.num.7. Aloyſ Ricc. vbi proximè,
Filliuc.tractat.19.cap.9.quæſt.4.num.169.me citato in
hoc loco Homobon.tractat.14.in fine pag.466. Vnde
conſtat non eſſe irregularem, cui per vim præciſæ
fuerunt aures ab hoſtibus,Henriquez d.§.3.Nauar.in
man.cap.27.num.223.Auila de cenſur p.7. diſp.3. dub.
3.Coninch diſp.18.dub.13. num.108 Diana part.4.
tr.2.reſol.73.in fine.Surdaſtri, etſi Presbyterio poſſint
inſigniri,cum nullibi prohiberi videantur,id tamen
de omnino ſurdo vix poteſt defendi, ideo illis, qui
Presbyteralem ſuſceperint Ordinem, & ſi non ne-
ceſſaria, vtilis ſaltem eſt diſpenſatio Papæ, qua per-
mittatur, vt in occulto ſine ſocio aliquando cele-
brent,conſulit Nauar ſub tit de corpore vit. conſ.6. &
conſ.7.n.3.& 4.in nouis.
Claudus poteſt ad Ordines promoueri, cap.ſi quis 40
in infirmitate 53.diſt.niſi ſit talis,quem oporteat cum
baculo accedere ad Altare, cap.nullus Epiſcopus, vbi
gloſſ.verb.cum baculo,de conſecr diſtin.1. Vel ſi ligneo
pede incedat, Abb in cap.2.num.3 de clerico ægrot.
Flamin de reſig lib.5 quæſ.6.num.46.Molin. d.diſp.70.
num.9 Sayr d.lib.6.cap.1.num.22. Bonacina d punct.
2.num.15.Henriq lib.14 cap.8.§.1.lite F, Beller d.tit.
de diſciplina clericali §.7.n 13.Filliuc.tr.19.num.173. 41
Campanil.d.cap.17.n.127.vbi n.98.aſſerit† ordinan-
dum non eſſe,qui barbam corroſam,aliáve deformi-
tate maculatam habet,& n.99.aſſerit non eſſe admit-
tendam Maioli ſententiam lib.1.cap.20.verſ.vlt. aſſe-
rentis barbam tingentes non niſi poſt pœniten-
tiam admittendos eſſe, & quandoque deponen-
dos.
Gibboſos, vel curuos, eſſe corpore vitiatos re- 42
ſoluunt Flamin. d.quæſtion.6 num.55 Sayr de cenſur.
lib 6.cap.8 num 4. Bellet d titul.de diſciplina clericali
§.7.num 25. præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas,
in quo arbitratur Epiſcopus Raguſ. de Miſſa in Ec-
cleſia verſ.11.Nauar.in man.cap.17.num 199 verſicul.
qualis gibbus,Campanil.d cap 17.num 103.Vgolin. de
irregul cap 50 num 6 Molina d diſput.70. num 8. Bo-
nacina d.puncto 2.num.9.Henriquez d.lib.14 cap.8 §.
2.litt.O.
Morboſus, cui aliquod membrum lacerum, læ- 43
ſumque eſt, quo minus homo aptus ſit, non poteſt
ordinari, prout de chiragra ſi eſſet continua, & in-
curabilis,argumen.cap peruſtim.de cleric. ægrotant. aſ-
ſerunt Vgolin de irregul cap.53 §.1 num 1. Campanil.
dict.cap.17 num.135.vbi num.137.idem tenet de po-
dagra.
Et ſcabie laborantes nimia inducente deformita- 44
tem irregulares fieri reſoluunt Campanil. d cap.17.
num.163.Molin.d diſputat.70.num.11.Bonacina dicto
puncto 2.numer.19.& faciunt reſoluta per Maiol. lib.
1.cap.18.verſicul ad lepram, Sayr. de cenſ.lib.6.cap.9.
num 9.
Et de paralyſi laborantibus quòd irregulares,ſint, 45
tenent Sayr d cap 9.numer.10.Maiol.lib 2 cap 24.poſt
n.1.Filliuc.tract.19.num.181.verſ quintum n.1.Henriq.
d lib 14 cap.8.§.8 verſ.eadem ratio. Campanil.d c.17.
n.164.vbi n.165.aſſerit apoplexiæ morbum idem ope-
rari.
Gallico morbo laborans irregularis fit, ſi foris ap- 46
pareat, horroremque,& ſcandalum gigneret, vt per
Sayr.d c.9 n.5.Campan d c.17.n.167. Molin. d.diſp.
70.n 16 Bonacin d punct.2.n.18.Filliuc tr.19. n.181.
verſ tertium.
Quarta febris neminem retrahit ab Ordinibus 47
ſuſcipiendis,Sayr.d.c.9.n.4.Vgolin de irregul cap.53.
§.2.num.1.verſ excipitur. etiam, Campanil.d cap.17.
num.169. Febricitantes non poſſunt promoueri; nec
antea

antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vſque adeò innaſerit, vt ipſos conſtitueret extra ſenſus, aut aliàs acutiſſima eſſet. Maiol. lib. 2. cap. 22. num. 1. Sayr. d. cap. 9. num. 3. Campanil. d. cap. 17. num. 170.

48 Morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi diu conualuerit, gloſ. verb. de his, in c. cõmuniter 33. diſt. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2. cap 8. n. 32. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib 1. cap 48 lit. F, Nauar. in man. cap. 27. num. 203. Raguſ de Miſſa in Eccleſia q. 16. Maiol. lib. 2. cap 16. num. 4. Fillinc d. nu. 281. verſ. ſextum, & declarat huius infirmitatis ſpecies Henriq. d cap. 8. § 8.

49 Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus, propter ſcandalum ad celebrandum non permittatur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, cap 3. de corpore vitiatis, cap. de Rectoribus, & cap. tua, de clerico ægrotante, Fillinc, d. num. 181. verſ quartum. Bellet dict. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 12. Campanil dict cap. 17. à num. 16. Raguſ. de Miſſa q. 18. n. 1. Henriq. dict. lib 14 cap. 8. §. 8. in princip.
50 vbi etiam quòd † Parochus, aut Epiſcopus, ſi leproſus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione Furioſi, mente capti, & ij qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt fieri clerici, cap. communiter, cap. vſque adeò 32. diſt. cap infames ante finem 6. q 1. cap ſi quis in fine 15. q. 1. Bellet d. tit. de diſciplina clericali §. 7. n. 36. Campanil. d c. 17. à n. 177. Henriq. c. 8. § 9.

51 Dæmoniaci, id eſt, obſeſſi à dæmonibus, non poſſunt fieri clerici, cap maritum, cap communiter, & ibi gloſſ. 1 cap. clerici 33 diſtinct. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 2. cap. 48. lit. F, Bellet d tit. de diſciplina clericali num. 39 Franc. Leo d cap 8. n. 33. Campanil. d cap. 17. nu 188 Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 8. lit. A, Molin d. diſp. 70. n. 12. Sayr. d lib. 6. cap 9. n. 14. Bonac. dict. puncto 2. num. 24. Filliuc. tract. 19 num. 81. verſ. ſeptimum, Raguſ. de Miſſa in Eccleſia q 17. n. 1. verſ. de obſeſſo.

52 Qui verò poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi tandiu erunt ab officiis ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati, & alieni, dict c. communiter, & ibi gloſſ. 1. Nauar. conſ. 5. num. 3. ſub tit. de ætate, & qualit. Maiol, lib. 2. cap. 15. num. 3. verſ. ſed ſi es, Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 59 num. 4. & 5. poſt Turrecrem. Sylueſt. Bellet. dict. §. 7. num. 40 quamuis exiſtimauerint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam à dæmonum obſeſſione ſunt liberati, Borgaſ. tract. de irregul tit. de corpore vitiatis num. 17. Nauar. ſibi contrarius in man. cap. 27. nu. 203. poſt Antonin. & Villadieg. Campanil dict cap. 17. n. 189. Eſt tamen verum quòd Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, Sayr. d lib. 6. cap. 9. numer. 11. Henriq lib. 14 cap. 8. §. 8 in coment. lit. F, Bellet. d. numero 40 vbi num. 41. aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores, & citat gloſ. in cap. clerici 33. diſt. & Tolet in d cap 59. num. 2. verſ. 3. An autem dæmoniaci poſſint eligi ad Prælaturam? Vide Sigiſm à Bononia de elect. dub. 89. à n. 10.

53 Gigantes qui prætenſa corpora, aut puſilli, qui breuia, & humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi; ſi tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vſũ Ordinum impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pariant, ita ut à cæteris, deludantur ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi, Maiol. de irregul. lib. 1. c. 13. num 9. Vgolin. eodem tr. c. 48. §. 1. n. 11. Viuald. in candelabro aureo tit. de irregular n. 133. Henriq. d. l. 14. c. 8. § 2 propè finem. Sayr. d l. 3. c. 8 n. 3. Bellet. d. §. 7. num. 25. Campanil. d c. 17. num. 143. cum ſeqq.

Abſtemij, id eſt, vinum non bibentes, minimè poſ- 54
ſunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi: ita gloſſ. in cap ipſi Apoſtoli, 2 quæſt. 7. Abb in c. ex parte num. 1. de celebrat. Miſſarum Bonacoſ. commun crim part. 2 verb. Abſtemius fol. 2 Raguſ de Miſſa in Eccleſia quæſito 5. num. 2. Gutier. Canon lib. 2. cap. 4. num. 81. Bellet. dict. §. 7. num. 35. Fillinc. tract 19 num 181 ver. 8 Campanil. dict rub. 11. cap. 11. num. 15. vbi etiam cum Nauar. in man cap 27 nu. 104 verſ. 18. aſſerit idum poſſe aſſumere minores Ordines, quia non ſeipſum communicat ſub ſpecie vini, Henriq. dict. lib. 14. c. 8 § 7 propè finem. Ita etiam, cui vini potio eſt Medicorum conſilio interdicta prohibetur ordinari, niſi de eorumdem conſilio nõ poſſet ei obeſſe parua quantitas; Maiol. d l. 2. c. 15. per totum, vbi n. 2. reſoluit quòd ſi aliquis vouit non bibere vinum aut illi Confeſſor inhibuit; non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, de quo etiam Vgolin. de irregular cap. 53. § 1. nu. 5. Ita etiam ſi aliquis ob ſtomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem ſoleret ſæpiſſimè euomere, minimè deberet Ordinibus inſigniri, & illis ſi inſignitus eſſet à ſola Miſſæ celebratione priuatus diceretur. Maiol. d lib. 2. cap. 26 Henriq d. lib. 14. c. 8. §. 7. in fin.

Si alicui ordinato vitium aliquod, ſeu defectus 55
corporis abſque culpa proueniret, impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu officij Ordinis, tunc ſolum interdicendus eſt ille actus, ſeu officium, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, c. Presbyterũ, de clerico ægrotante, Vgolin. d. cap. 52. §. 1 num. 2. Nauar. dict cap. 16. num. 100. Sayr. dict. lib. 6. cap. 7. num. 7. Suar. tom. 5. diſp. 51. ſect. 2. nu. 13. Auila de cenſur part 7. diſp. 2. dub 6. diſp. 3. dub. 1. plures refert Nicol. Garcia de benefic part. 7. cap 11.
num. 18. Bellet. d. §. 7. num. 27. & 28. Vnde illi, † qui 56
in ſpecie c. 2. de corpore vitiatis, duos digitos, & dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa, poteſt conferri beneficium ſimplex, & non requirens celebrationem. Ita Vgolin. in cap. 65 § 1. num 4. Henriq. lib. 13. cap. 14. §. 1. in commento lit. F. & c. 56. §. 1. in commento lit. E, & lib. 14 cap. 2. §. 5. in commento lite E, Sayr. d. lib. 6. cap. 2. num. 23. Azor. inſtitut moral. part. 1. lib 6. cap. 4. quæſt. 14. vbi reſoluit eum, qui poſtquam legitime primam Tonſuram ſuſcepit ſiniſtri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros Ordines promoueri non poſſit, poſſe beneficium ſimplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & Suar dict. ſect. 2. num. 18. aſſerit quòd ægrotus morbo impediente vſum Ordinis, eſt irregularis, ad beneficium Curatum de nouo ſuſcipiendum, ad ſimplex non ita, ſit iam ſi clericus, vt inde ſuſtentetur, & Leſſius de iuſtit. lib. 2. cap. 34. num. 130. reſoluit, quòd clerico incidenti in cæcitatem non poteſt conferri beneficium etiam ſimplex, cum incapax illius ſit, quia preces Canonicas recitare nequit.

Diſpenſandi poteſtas cum huiuſmodi corpore vi- 57
tiatis nonniſi Summo Pontifici competit, præcipuè ſi vitium, atque defectus adeò eſt grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Mandoſin tr ſig. matur. gratia tit de diſpenſatio pro corpore vitiatis. verſ. alius à Papa Selua de benef p 1. q. 5. in 3. qualitat. num. 31. Couar. Clem. ſi furioſus part 1.

in

in intio, num. 7. verſ. ſuper hoc, Nauar. in man. cap. 27. num. 98 & num. 100 verſ. 8. Molin d d iſp. 70. num. 19. Vgolin cap. 52. §. 3. Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 1. Bonac. d puncto 2. num. 56. Campanil. d rub. 11 cap. 17. n 202. Miranda in manual. Prælator tom. 2. q. 8 art. 3. concl. 2. Aloyſ. Ricc in praxi aurea reſol. 16 per totam nouiſſime me citato Ioan. Machado in tract. d·l perfeto Confeſſor y Cura de Almas, lib. 1. part. 3. tr. 17. docum. 6. numer 8.

58 Non obſtat gloſſ. verb. noſtra & tua, in cap ſignificauit, de corpore vit. quatenus habet † Epiſcopum poſſe cum corpore vitiatis propria auctoritate diſpenſare in aliis, quàm in Miſſa; intelligitur enim de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate tamen Apoſtolica prædita, & ſic ſibi delegata, ita Couar Aloyſ. Ricc. dictis locis, exponentes verba illa, auctoritate noſtra. id eſt, tibi commiſſa, quæ etiam ideò dicitur tua, cum ipſam non valeat commiſſarius alteri delegare cap. vltim. in fine, de offic deleg.

59 Epiſcopus tamen poterit diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, vt reſoluit Miranda d. art. 3. nu. 3. quod eſſet intelligendum procedere in leuibus vitiis, & debilitationibus, Fr. Sigiſm. à Bonacina de elect dub 88 & ſubdit Seraph. d deciſ. 625. num 7. quòd Epiſcopus diſpenſando cùm corpore vitiato, debet hoc facere cum cauſæ cognitione, ex ſententia Rotæ ab eodem Seraph. d. deciſ. 625. num. 5 part. 1. aſſerit Campan. d. cap. 17. numer. 304. vbi etiam ex eadem deciſione obſeruat huiuſmodi diſpenſationem Papalem, aut Epiſcopalem non ſolum requiri pro ſuſcipiendis Sacris, ſed etiam minoribus, ac prima Tonſura. Hinc etiam poſſe Prælatos Regulares auctoritate quaſi Epiſcopili gaudentes diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente, dummodo vitium non ſit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo ſcandalum oriri rationabiliter formidetur, tenet Diana p. 4. tr. 2 reſ. 73.

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur conſideranda arbitrio Epiſcopi, in cap. 2. & ibi gloſ. penult. & vltim. de corpore vitiatis, vbi Abb. n. 1. Menoch conſ. 96. n. 30. & 31. & de arbitr caſu 226 num. 78. 15. & 16. Seraph. d. deciſ. 625 num. 4. Henriq. dict lib. 14 cap. 8. §. 1. Bellet. dict. 7. num. 26. nouiſſimè Ioann. Machado d lib. 1. part. 3. docum. 6: num. 9. Sic etiam quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi eſt determinare, ita quod non ſufficit arbitrium Confeſſarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per Couar. in Clemen. ſi furioſus part. 1. in initio num. 5. Auila part. 7. diſp. 3. dub 3. Bonacin d puncto 2. n. 36. in fine, Nauar. d. conſil. 3 num. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent lib. 30 num. 45 Raguſ. de Miſſa in Eccleſia q. 8 num. 5 in princ. Ioan. Machado d. num. 9. in fin. Diana moral reſol. p. 2. tract 6 1. me citato Alzed. p. 2. c. 6. n. 61.

61 Reſpectu verò Regularium ad eundem Epiſcopum id declarare competit, non autem ad Superiores Regulares, niſi eiſdem expreſsè à Sede Apoſtolica delegaretur. Ita Henriq d. lib. 1. §. 1. verſ. ſecundo, Hieron Roder. in compendio quaſt Regul. reſol. 52. num 17. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quaſt. 8. num. 3. verſ. de deformitatibus, & me citato in hoc loco Ioan Machado d. lib. 1. p. 3 tr. 17. docum 6. num 10. & Fr. Emman. quaſt. Regul. tom. 1. q. 24. a. 4. quem refert, & ſequitur Campanil. d. cap. 17. num. 204. vbi numer. 207. aſſerit corpore vitiatos. abſque diſpenſatione promotos ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrauerint, non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, ſi promoueatur, & celebret. Quamuis Suar de cenſur. diſp. 55. ſect. 2. nu. 16. Miranda d. tom. 2. q. 8 art. 3. concl. 1. Baſſeus in verb. irregularitas 2 numer. 19. exiſtimauerint arbitrari Religioſorum defectus, & deformitates an Ordinis executionem impediant, vel ſcandalum gignant, pertinere ad eorum Prælatos, non verò ad Epiſcopos.

Verùm contrarium, imò ad prælatos Regulares 62
ſpectare iudicare circa ſuos ſubditos, an defectus corporis ſit ita notabilis, vt inducat irregularitatem, vel non, tenent Suar de cenſur. tom 5. diſp. 51. ſect. 3. n. 16. Auila eod. tr. p. 7. diſp. 3. dub. 2. Miranda in man. Prælat tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 3. Cornejo in 3. p D. Tomæ tr. 5 de irreg. diſp. 12. q. 2. Barthol. de Vecchis in praxi obſeruan. in admittendis ad Relig ſtatum nouit. diſp. 9. dub. 21. n. 3. Quorum plures admittunt liberũ eſſe Epiſcopu, qui daturus eſt Ordines, admittere, vel reiicere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis ſubditi ſui, quod eſt tenere cum noſtra ſententie, ſecundùm quam diximus ad Epiſcopum cõpetere id declarare nouiſſimè me citato in hoc loco Ioan Machado in tr. del. perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7. n. 2. & 3.

ALLEGATIO XLIII.

Epiſcopus cum infamibus an poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico vel Ciuili imponitur infamia pœna.*
2 *Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canon. niſi expreſsè ius Canonicum, illam infamiam aboleat.*
3 *Vſurarij ſunt infames.*
4 *Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica eſſe qui nõ poſſunt. nec ad illa eligi, aut præſentari valent.*
5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos.*
6 *Pœnitentes ſolemniter infamia nota laborant.*
7 *Pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens.*
8 *Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendas Ordines minores diſpenſare poteſt.*
9 *Apoſtata etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur, ſunt infames.*
10 *Hiſtriones, buffones, ac ludentes, in ſcenis ſunt infames.*
11 *Alcatores ſunt infames.*
12 *Alegatoribus facta beneficij collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla' ſi occulti, venit irritanda.*
13 *Infames iuris, vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, portet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti.*
14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo. quod infames, vt quis dicatur infamis infamia iuris*
15 *Virgis qui cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, & in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet*
16 *Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiã, de illa debet*

debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur, latam fuiſſe.

17 *Infamia facti dicitur cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*

18 *Infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti.*

19 *Infamia iuris non ſolum impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantum ab obtentis.*

20 *Infamia iuris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occultè, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione.*

23 *Criminoſus quando præſumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam.*

25 *Infames iuris, & facti qui ſint in vniuerſum connumerantur, & num. 26. 27. & 28.*

29 *Infames tam iuris, quam facti irregulares ſunt, & Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex ſolus diſpenſat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipſa procedit.*

31 *Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi.*

1 EX proprio delicto contrahitur infa-
mia iuris, aut facti. Iuris dicitur,
quando ipſo iure Canonico, aut Ciuili
imponitur pœna infamiæ, de quibus
plures enumerat Prætor *in l. 1. ff. de*
2 *his qui not. infamia.* † Illi enim qui ſunt infames de
iure Ciuili, regulariter ſunt etiam infames de iure Ca-
nonico, niſi expreſsè ius Canonicum illam infamiam
tollat, facit *c. infames, 6. q. 1.* Bernard. *in practic. c. 93. n. 2.*
in nouiſſ. edit. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effe-
ctu 2. num. 255.* Filliuc. *tract. 19. à n. 204.* Auila *de cen-
ſur. p. 7. c. 12. dub. 5. concluſ. 1.* me citato Fr. Sigiſm. à
Bononia *de elect. dub. 86. c. 1.* Azor. *inſtitut. moral. p. 2.*
lib. 6. c. 7. quæſt. 3. Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 8. n. 11.*
Henriq. *in ſumm. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T,*
Farin. latè *part. 2. quæſt. 56. à princ.* nouiſſimè me citato
in hoc loco Tambur. *de iure Abbatiſſ. diſp. 26. quæſt. 15.*
num. 1.

3 Tales ſunt vſurarij, vt probant text. *in l. improbum
fœnus, C. ex quibus cauſis infamia, cap. 2. § porrò, 3. qu. 7.*
Afflict. *dec. 128.* Matheſil. *ſingul. 49.* Gemin. *de vſuris
commento 4. in præfat. num. 3.* Cotta *in memorab. verb.
Vſurarij pag. 934.* Cald. Pereira *in comment. ad §. ſeruor,
num. 44. verſ. Vſurarius, Inſtitut. de teſtament.* Nicol.
Garc. *de benefic. part. 7. c. 8. à num. 20.* Campanil. *in di-
uerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip.* Beller.
diſquiſit. clerical. tit. de diſciplina clericali, §. 10. num. 35.
Sanch. *in opuſcul moral. lib. 6. cap. 3. dub. 6. num. 4.* Tam-
bur. *vbi ſuprà,* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 91.*
litt. A, vbi etiam reſoluit poſſe hanc infamiæ notam
aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum
obtinendi beneficia Eccleſiaſtica, gloſſ. celebris *in cap.
præterea de vſuris,* quam eſſe communem dici Cou.
lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. verſ. qua ratione, eamque in-
telligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò
quoad obtinenda, quæ infames, & per conſequens
4 † huiuſmodi vſurarij aſſequi non poſſunt, neque ad
illa eligi, aut præſentari, Gemin. *d. commento 4. in præfat.
num. 6. cum ſequentibus,* Farinac. *fragmentar. criminal.
part. 1. litt. C. verb. clericus à n. 120.* Nicol. Garcia *d. c. 8.
à num. 28.*

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur in-
famis, & indignus, ac inhabilis ad ſuſcipiendum Or-
nes, ſi verò occultus ſit poſt reſtitutionem, & pœni-
tentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in capit.
vlsim. de furtis.* Bernard. *in pract. c. 93. n. 3. in nouiſſ. edit.*
Campanil. *d. rubr. 11. cap. 25. n. 14. cum ſequentib.* Bellet.
d. §. 10. num. 11.

Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborare 6
reſoluunt Bernard. *in pract. cap 19. num. 1.* alias *c. 23.*
in nouiſſim. Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. verſ. tertiò.* Mar.
Alter. *de cenſuris tom. 2. diſp. 16. de ſuſpen. cap. 1. verſ.
quartus caſus,* Campan. *d. rubr. 11. c. 21. n. 1.* & ſine du-
bio ordinari non poſſe probant text. *in capit. ex pœni-
tentibus, 50. diſtinct. & in cap. ſi ille, eadem diſtinct.* † 7
ſolemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa
peracta, prohibetur ordinari, Majol. *de irregular. lib. 3.
cap. 2. ſub num. 4. verſ. quæ omnia,* non autem ſi publi-
cam fecerit, quia poſt illam promoueri poteſt, idem
Majol. *d. lib. 3 cap. 3. poſt num. 2. verſ. & licet,* Mar. Alter.
vbi proximè. † Cum his ſolemniter pœnitentibus li- 8
cet Epiſcopis propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad
ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare, Syluest.
verb. pœnitentia n. 3. Bernard. *dict. c. 23. n. 3.* Majol. *dict.
cap. 3. ſub n. 6. verſ. hæc quæ,* Campanil. *au. l. cap. 21. num. 7.*
Mar. Alter. *vbi proximè.*

Binas nuptias contrahentes notantur infamia *l. 1. in
fine, & l. quid ergo ff. de his, qui not. infam.* Menoch. *de
arbitr. lib. 2. cent. 5. caſu 420. à n. 96.* nouiſſimè Traſmie-
ra *in tract. de polygamia lib. 3. quæſt. 8. à n. 1.*

Apoſtatæ deſciſcentes à Religione Chriſtiana ad 9
Iudaïſmum, etiamſi poſtea impoſita pœnitentia ab
Inquiſitoribus Eccleſiæ reconcilientur, infames fiunt,
nec poſſunt aliquo Ordine inſigniri, nec in ſuſceptis
miniſtrare, optimè Card. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 13.
num. 6.*

Cynœdi, lenones, hiſtriones, ioculatores luden- 10
tes in ſcenis, & buffones ſunt infames, *c. 1. 2. & 4. q. 5.
c. pro dilectione, de conſecrat. diſtinct. 2. lib. 2. § ait prætor
ff. de his. qui notantur infamia.* Menoch. *conſ. 140. num.
20. 25. & 28.* Cald. Pereira *ad dict. § ſeruor. num. 44. &
45.* Borrell. *in addit. ad Bellugam, in ſpeculo Principum
rub. 11. §. videndum num. 18. litt. H,* Carol. de Graſſis *de
effectibus clerical. effectu 1. num. 1235.* Tambur. *vbi ſu-
prà num. 2.* & ideo non poſſunt promoueri ad cleri-
catum, *cap maritum 33. diſtinct. cap. 1. 51. diſt.* Bellet. *d.
tit. de diſciplina cleric. §. 10. num. 17. & 18.* vbi *num. 20.*
intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt
geſticulationes ſui corporis, & ſe in illis aſſuefa-
ciunt, bis ſaltem, cauſa quæſtus, Sanch. *d. cap. 3. dub. 6.
num. 7.*

Aleatoribus, quia ſunt infames, vt reſoluunt Vin. 11
*tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 29. de religioſis, &
ſumpt. funer. verſ. vbi Andr. pag. 431.* Maſcard. *de pro-
bationib. concluſ. 995.* Rebuſt. *de reprobat. teſtium, num.
331.* Molina *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 159. in fine, verſ. ni-
hilominus,* Cald. Pereira *ad dict. §. ſeruor. num. 44. verſ.
Cynœdi.* † non poſſunt beneficia conferri, ſi enim 12
ſunt publici, ipſo iure nulla eſt collatio illis facta, ſi
occulti, venit irritanda, nec ſunt ratione conſuetu-
dinis excuſandi, vt tenuit Rota *in Pampilonen. Paro-
chialis 21. May 1374.* coram *Illuſtriſſimo Aldobran-
dino,* poſtea Clemente VIII. & habetur *deciſion. 426.
part. 1. diuerſor.* reſoluunt Salzed. *ad Bernard. capit. 73.
litt. D. in nouiſſim. edit.* Valer. Regin. *in praxi fori pœ-
nit. lib 30. n. 199.* Flamin. *de reſignat lib 4 q. 13. ad fin.* Nic.
Garcia *d. c. 8. num. 40.* Aloyſ. Ricc. *part. 1. in deciſ. 533.
n. 7.* De periuro an infamiam incurrat? dixi *alleg. 51.
num. 45.*

Licèt infamia notentur, quos lex infamat, eo ipſo 13
quòd aliquid commiſerunt, vt tenent Iaſ. *in l. cunctos
populos lect. 2. numer. 44. C. de ſumma Trinit.* Aretin. *in*

§.ex quibuſdam poſt num.9. Inſtitut. de pœnis temere litig. tamen vt huiuſmodi iuris infames patiantur eoſdem illos effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quòd ſint de crimine in iudicio confeſſi, aut conuicti, *cap.teſtimonium, de teſtib.* Farin. *in praxi crimin.part.1.quæſt.56.n.5.& 18.* Suar. *tom.5. diſp.48. ſect.1.num.8.& 9.* Sayc. *de cenſur.lib.7.cap.11.numer.3.* Bonacina *de cenſur.diſp.7.quæſt.3.punct.1.num 2.* quos refert, & ſequitur Fr.Sigiſm.à Bononia *de elect.dub. 86.n.1.verſ.ad hanc,* Molfeſ. *in ſumma Theologia mor. tract.6.cap.8 num.12.* Claud.Soler. *in tract.de iuridica poteſt. Confeſſor.cap. 9. quæſt.4.* nouiſſimè me citato Ioan. Machado *d. lib.1.p.3.tract.16. n.5.docum 6.in tract. del perfetto Confeſſor y Cura de Almas,* vel ſaltem accuſati, durante tamen accuſatione, & antequam ſe probauerint innocentes, *cap.final.eodem tit.* Nicol.
14 Garc. *d.cap.8.num.6.* vbi *num.7.* intelligit, † quando perſona eſt infamata apud bonos, & graues homines, aliàs accuſatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. *inſtitut.moral. part.2.lib.6. cap.7.q.4.* Fr.Emman. *qu.Regular.tom.1. quæſt.51.art.11.verſ.ad primum, & qu.56.art.1.* Molfeſ. *dict.tract.6.c.8.num.30.* requiritur enim ſententia declaratoria de crimine famoſo, quòd infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per *l.furti, ff. de his qui not.infam.* reſolutum fuit *in Antonio Bononien. teſtamenti, die 1. Iunij 1552.* coram *Auguſtino,* relata per Caputaquen. *deciſ.90.Infamia p.2.* me citato Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract.12.c.3. quæſt.7. ſupp.* & me etiam citato Fr. Sigiſm.à Bononia *de elect.dub.86.n.6.*

15 Et ideò qui virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet, vt conſuluit Nauar. *conſil.43.incip. Quæritur 1.n.1.ſub tit.de temporibus ordinan.in nouis,* & tenent. Card.Tuſch. *verb.infamia concl.111. num.5. cum ſequentib.* Lezan. *in ſumm.quæſt. Regul. cap.16. num.32.* Campan. *in diuerſ. Iuris Can. rub.11.cap.18. numer.16.* Molfeſ. *dict. tract.6.cap.8. num.14.* aduertens quòd damnatus ad pœnam fuſtigationis, & ex cauſa non vera, vel non iuſta fuſtigaretur, non eſſet infamis, per *l.ictus fuſtium, ff.de iis qui notantur infamia.* Quamuis damnatum ad triremes non effici irregularem teneant Aloyſ. Ricc. *p. 1. deciſ.* 119. Homobon. *in conſult. caſuum Conſcient. vol.1.part.4.reſp.158.* Diana *pa 1.4. tract.2.reſol.83.*

16 Omittendum tamen non eſt, quòd † dum prætenditur incurſa iſthæc infamia prætextu alicuius ſententiæ, conſtare de illa oportet, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe, Lanfranc. *in cap. quoniam, num.72.de probation.* Vnde etiam ex eo quòd quis ductus ad furcas, vt ſuſpenderetur, appareret, non dicetur probata infamia ſi ſententia non producatur, iuxta dictam Rotæ deciſionem relatam per Caputaq. *deciſ.90.par.1*

17 Infamia facti eſt cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, ſeu cum opinio alicuius grauata eſt apud bonos, & graues ſuper aliquo crimine, ſeu peccato, Felin. *in dict.cap.teſtimonium,num.14.* Henriq. *dict.§.3.* Viuald. *in appendice ad candelab. aureum cap. 10. num.4.* Vgolin. *de irregul. c.60. num.4.* Molfeſ. *in ſum. tract.6.cap.8.* Homobon. *d.ſuppoſ. 2.* Nicol. Garcia *d.cap 8.num.12.* Campanil. *dict.rubric. 11.cap.18.num.5.* latè Sanch. *in opuſculis moralib.lib.6. cap.3.dub.4. per tot.* vbi quatuor conditiones requiri ad hoc vt ſit infamia facti de aliquo delicto, *primam* quòd opinio communis; *ſecundam* vt ab iſtis pluribus voce manifeſtetur; *tertiam* vt infamia ſit apud bonos, & graues viros; *quartam* vt oriatur ex ſuſpicione probabili.

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa ſcilicet infamia iuris, de iure ſtare non poteſt occurrere, ſecundùm Felin. *in dict. cap. teſtimonium, num. 15.* & incurritur quamuis delictum, ex quo illa oritur, ſeu propter quod ipſo facto irrogatur, ſit occultum, Paul. de Caſtro *in dict. l.improbum fœnus num. 1.* quidquid dicant Couarr. *lib. 3. variar. cap.3.num.2.*& Henriq. *dict.§.3.* & Auil. *de cenſur. part 7.diſp.4. dub.5. in princip.* quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adſit fama publica, & quod delictum ſit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipſa eo ipſo irrogatur, eſt occultum, niſi accedat ſententia declaratoria, Burſat. *conſ. 14 num.18. cum ſequentib.lib.1.* Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.8.cap. 13 quæſt.7. verſ.ſed verius* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1.lib.2. cap.26. num.1.* & Farinac. *de hæreſi. quæſt. 188.num. 56.* Filliuc. *tract.19. num.209.* quia contra eos eſt verior opinio, quam ſequitur Nicol. Garc. *dict. cap.8.num.9.* & poſt Greg. Lop. Filliuc. & alios ſequitur etiam me citato *in hoc loco* Fr. Sigiſm.à Bononia *de elect.dub.86.num.3.* Hæc verò ſcilicet facti, cum conſiſtat in vitæ ſordibus, & vtilitate diuulgata, non poteſt eſſe occulta, vt poſt Felin.& Auilam reſoluit idem Nicol.Garcia *dict.cap.8.num.14*

Deinde alia eſt differentia, quia infamia iuris non 19
ſolùm impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurion lib.10. l.iudices, C. de dignitatib. lib.12.* Couarr. *pract.cap.19. num.5.concl.5.* Nicol.Garc *dict.cap.8 num.33.* Infamia verò facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henriq. *dict.§.3.in med.* Campanil. *dict.cap.18.num.5. in fine,* Nicol.Garc. *dict.cap.8.num.35.& 36.* vbi *num.37.* aſſecit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, ſecus verò in beneficialibus, quia non eſt text.hoc dicens.

Vlteriùs infamia iuris per Principem aboleri po- 10
teſt, vt tenent Henriq. *dict. §.3. pr pe finem.* Molfeſ. *dict cap.8.n.32.* eleganter Sfort. Odd. *de in integ.reſtit. part. 2. quæſt.92.* vbi *art.4.* tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & *art.5.* de Epiſcopo, & *art.6.* de Inquiſitore contra hæreticam prauitatem, & *art.8.* de Senatu Romano, & *art.9.* de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo remoueri non poteſt, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non poteſt ab aliquo etiam maximo, vel ſupremo Principe tolli, Princepſque non poteſt facere, vt homines credant illum eſſe bonum, quem credunt & credere volunt eſſe malum, imò nonniſi à Deo infamia facti aboleri poteſt, vt firmat Roman. *ſingul. 460. incip. Dubitatio eſt magna,* quamuis Sfort. quem refert, & ſequi videtur Farinac. *in praxi crimin.part.1.quæſt.6. num.45. verſ. in propoſito.* dicat quòd Princeps reſtituit etiam ab infamia
facti, ſi hoc ei placeat, & exprimat. † Eſt tamen ve- 21
riſſimum illam auferri contrario facto, hoc eſt, quod ſicut hominum oblocutione proceſſit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex Abb. *in cap. cùm te, num.9.de ſentent. & re iudic.* Campan. *dict. cap.18. num.5.propè fin.*& poſt Filliuc.Suar.Bonac.& metipſum *in hoc loco,* idem tenet nouiſſimè Fr. Sigiſm.à Bonacina *de elect. dub.7.num.7.* addo nouiſſimè Sanch. *dict cap.3 dub 5. num.vlt.*

Emendatus autem præſumitur qui crimen com- 22
miſit occultè, & confeſſus eſt Sacerdoti, Maſcard. *de probat.concl.475.num...* imò vt ipſe ait *concl.600.n.10.* ad probandum quem eſſe emendatum, non ſatis eſt, illum eſſe contritum, & confeſſum, ſed exterior requiritur ſatisfactio, & *num.12.* reſoluit, quòd emenda-
tio per abſolutionem à crimine probari poteſt. † Cri- 23
minoſus

minoſus præſumitur purgatus, & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbe factis ſe abſtinuerit, & in rectis actionibus, & honeſtis ſeſe exercuerit, Maſcard. *dict. concl.* 465. *num.* 10. Sic etiam emendatus præſumitur, qui poſt peccatum operatur bonum,
24 idem Maſcard. *dict. concl.* 600. *num.* 15. † Præterquam in reatu periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat tex. *in dict. cap. teſtimonium*, Vlu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 133. *verſ. imo dic.* Maſcard. *concluſ.* 1168. *à num.* 16. Rebuff. *de reprob. teſtium num.* 399.

25 Quæres quænam ſint in vniuerſum crimina, ex quibus infamia iuris, vel facti contrahatur? Reſpondeo cum Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſ.* 3. *verſ. infamia*, vbi per *cap. conſtituimus*, 3. *quæſt.* 5. dicit quòd repelluntur ab accuſatione, & teſtimonio, quia Infames ſunt, homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos diuinoſque concurrunt. Item *in d. cap. infames*, ſic dicitur, *Infames vocantur omnes, qui Chriſtiana legis normam, & ſtatuta contemnunt ſepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduerſus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ auferunt iniuſtè, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant; & qui contra innocentes Principum animum ad iracundiam prouocant, hoc eſt, delatores, & omnes anathematizati, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia repulſi.*

26 Item infames ſunt malefici, venefici, militiæ deſertores, hæretici, fautores, defenſoreſque hæreticorũ, & eis credentes, ac fauentes, ſchiſmatici, blaſphemi, ſiue maledici, qui ſimoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt; duellum offerentes, vel oblatum ab aliis admittentes: qui calumniantur, aut accuſant, cùm tamen crimen factum eſſe non probent; quos omnes ſic ſummatim perſtringit Azor. *dict. quæſt.* 3. *verſ. denique.*

27 Item infamis eſt, qui duxit vxorem vilem, & abiectam; vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, ſaltatricem, ſcenicam, ancillam, concubinam, *cap. ſi quis viduam*, 6. *quæſt.* 1.

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abiectam, vel ignominioſam profitetur, & publicè exercet, vel qui officio vili fungitur, quales ſunt mimi, lenones, ſcenici, carnifices, lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his ſimiles. Item tutor, vel curator, qui pupillam ſibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publicè cum ſcorto rem habent, prout poſt omnes commemorat Azor. *loco proximè citato.*

29 Infames prædictos, tam iuris, quàm facti infamia notatos, irregulares eſſe tenent plures Doctores, quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *d. cap.* 8. *n.* 44. ac Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos vetitos eſſe probant text. *in d. cap infames, cap. final.* § 1. *diſtinct. c. accuſatorum, de ſimon.* Viuald. *dict. cap.* 10. *num.* 3 Nicol. Garcia *dict. cap.* 8. *num.* 5. Bellet. *dict. tit. de diſcipl. cleric.* §. 10. *à num.* 1. Campan. *dict. rub.* 11. *cap.* 18. *à n.* 1. Et infamiam ex delicto graui publicè reſultantem inducere irregularitatem interim dum perſona ſit emendata, tenent Bonacin. *d. q.* 3. *punct.* 1. *num.* 5. Baſſæ. *verb. irregularitas* 10. *num.* 6. licèt alij, ex quorum numero ſunt Soar. & Tolet. quos refert & ſequitur Ioan. Machado *d. docum.* 6. *num.* 8. exiſtimauerint irregularitatem non contrahi ex delicto graui vnde infamia facti prouenit. Sanch. *dict. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 14. Marchin. *de ſacramento Ordinis tract.* 1. *part.* 10. *cap.* 4. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 33. *n.* 62. *cum ſeqq.*

30 Circa tamen eorum diſpenſationes, quod eſt noſtræ alleg. principale quæſitum, aduertendum quòd in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipſa procedit, ſolus Papa diſpenſat; † in illa verò, quæ naſci- 31
tur ex infamia facti, qualis eſt, quæ naſcitur ex crimine aliquo notorio, Epiſcopus diſpenſare valet, vt poſt Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 204. reſoluit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæſt.* 8. *art.* 5. *concluſ.* 1. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 17. *concl.* 2. Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub.* 87. *num.* 6. me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 63. Item infamia poteſt auferri per Epiſcopum diſpenſantem ſuper delicto, ad quod ſua facultas extenditur (vt quod non eſt grauius adulterio) directè enim diſpenſando in delicto, indirectè etiam, & acceſſoriè debet infamiam inde conſurgentem abolere. Ita Villadieg. *de irregul. q.* 1. *verſ. item eſt irregularis*, Nau. *in man. c.* 27. *num.* 204. Vgolin. *d. cap.* 60. §. 5. *num.* 3. Auila *de cenſur. part.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 6. Bonacina *eod. tract. diſput.* 7. *q.* 5. *punct.* 1. *numer.* 6. *verſ. tertio.* Henriq. *dict. cap.* 5. §. 3. *in fine*, vbi etiam tenet quòd ſuperueniente hac iuris infamia diſpenſat Epiſcopus, vt retineat vſum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat, nouiſſimè Ioan. Machado *d. docum.* 6. *n.* 8. ita ait: *Pero ſiala infamia es de derecho dudan los Dotores ſi podra diſpenſar en ella el Obiſpo, Algunos, como Fillincio y Layman lo niegan, pero otros como Bonacina, Henriquez Reginaldo, y Boſſeo lo affirman, fundados en que puede diſpenſar en el adulterio y otros delitos menores que el, porque diſpenſado directamente en el delito, es iuſto auer diſpenſado directamente en la infamia que del reſulta*, &c. Sanch. *dict. cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 16. & *n.* 26. vbi dicit poſſe Epiſcopum aliquando tollere infamiam non directè, ſed indirectè, in quantum ſcilicet poteſt diſpenſare in aliquibus criminibus, ad quæ conſequitur infamia, vt criminoſus talis promoueatur, & ex conſequenti, & indirectè auferr infamiam talia delicta conſequentem; ſubditque crimina, in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, eſſe adulterium & eo minora. Aduertas quæſo quòd ſi Epiſcopus infamem & turpem perſonam ordinauerit in clericum, videtur eo ipſo diſpenſare circa infamiam in caſu, quo cum illo diſpenſari poſſe ſupra meminimus, quia aliter non potuiſſet eſſe clericus, Abb. *in c. fraternitatis col.* 2. *de ſchiſmat.* vbi quòd Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta diſpenſare, Majol. *de irregular. c.* 51. *n.* 8. Suar. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 3. *n.* 4. Oldrad. *conſ.* 329. *n.* 4. ibi. *Præterea video in Epiſcopo quod ſi aliquid conferat alicui, vel promoueat eum, qui de iure communi promoueri non poteſt, nec illud ſibi poteſt conferri, quod in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare intelligitur, vt eſt caſus, & gloſ. in c. Ioannes* 51. *diſt. & quòd ipſo facto diſpenſetur, probatur in c. veniens, de filiis presbyt. & in c. litteras. de reſtit. ſpoliat.* in terminis Tiber. Decian. *reſp.* 31. *n.* 8. *tom.* 4. & faciunt dicta *infr. alleg.* 45. *in fine.*

Allegatio XLIV.

Epiſcopus an poſſit ad Ordines diſpenſare cum ſodomitis, de nefario crimine conuictis?

Svmmarivm.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum?*

2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua*

Chriſtus Redemptor Noſter, ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius Poeta celebratiſſimus.

3 *Caluinus hereticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi excepto Platone, ſodomitæ fuerunt.*

4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*

5 *Peccatum ſodomia eſt grauiſſimum, turpiſſimum, abominabile, & perexoſum.*

6 *Sodomitæ Igne comburuntur.*

7 *Bona eorum confiſcantur.*

8 *Infames fiunt.*

9 *Teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem.*

10 *Puniuntur, etiamſi non conſtet de corpore delicti.*

11 *Accuſari à quocunque poſſunt.*

12 *Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ.*

13 *Minor ſodomita arbitrio iudicis puniendus.*

14 *Credendum non eſſe aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen.*

15 *Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis adminiculis.*

16 *Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur.*

17 *Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*

18 *Vxori atteſtanti ſe a viro ſodomitatam non creditur.*

19 *Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt.*

20 *Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnam ordinariam.*

21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant?*

22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt exercentes vitium beſtialitatis.*

23 *Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*

24 *Comprehendunt peccatum hoc in ſua ſpecie conſummentes, non vero pollutionem extraordinariam ſeu extra vas exercentes.*

25 *Comprehendunt etiam illud ex vſu continuato committentes.*

26 *Comprehendunt notorium tantùm, non verò occultum exercentem.*

27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum eſt, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem.*

28 *Ordinari poteſt ſodomita, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*

29 *Beneficiis licet ipſo iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria condemnentur.*

30 *Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare.*

31 *Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omninò extirpetur?*

1 Sodomiæ crimen vitij nefandi nomen
ſortitum eſt, eo quòd nec fari quidem
de eo liceat, in tantum quòd diabolus
fugit quando illud committitur, vt
aſſerit Afflict. *Conſtit. Neapol. lib. 3.*
rub. 42 *num.* 11. & memorabile eſt quod ſcribit D. Hie-
2 ronym. *ſuper Iſayam. & Iob.* quod † in illa nocte, in
qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine Maria
natus eſt, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cum
illis Virgilius celebratiſſimus Poëta, qui, vt fertur,
illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonacoſ. &
aliis Ceuall. *commun. contra communes quæſt.* 248.
num. 10. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 89. *in princip.*
nouiſſ. edit. Mar. Alter. *de cenſuris tit.* 2. *diſp.* 15. *cap.* 3.
verſ. tertiò, & nouiſſimè Emman. de Valle de Moura
de incantat. & enſalmis ſection. 3. *capit.* 4. *num.* 14. vbi
n. 76. dicit quòd † Caluinus, Ariſtoteles, & alij Phi- 3
loſophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate
magiſtri, ſodomitæ fuerunt, excepto Platone,
qui amore veritatis contemplandæ, abſtinuit ab
omni delectatione venerea. Sed illud dictum de Virgilio
meritò improbat Lotter. *de re benef. libr.* 3. *quæſt.* 31.
num. 65.

Et per antonomaſiam dicitur hoc crimen contra 4
naturam, quia non ſolum eſt contra naturam hominum
ſed etiam contra genericam, vt dicit Otero *in interpret.*
c fin. de conſuet. n. 18.

Turpiſſimum, grauiſſimum, abominabile, & pere- 5
xoſum eſt huiuſmodi peccatum, vt patet tum ex D.
Paolo *ad Roman.* 1. tum ex grauiſſimis pœnis à Iure
Ciuili inductis *in l. cum vir, C. de adulter.* vbi horribiliter,
verbis tamen elegantibus, Imperator loquitur,
& *in auth. vt non luxurientur homines collat.* 6. licèt
enim ille text. *in d. l. cum vir*, videatur imponere pœnam
gladij, id eſt, amputationis capitis, tamen de
conſuetudine eſt quòd † ſodomitæ igne comburan- 6
tur, prout tenet Gomez *l.* 80. *Tauri num.* 32. *ad fin.* Clar.
§. ſodomia num. 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 286 *à num.* 2.
Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 148. *nu.* 1. *&* 4. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 18. *in princ.* Marta *de iuriſd.*
part. 2. *capit.* 2. *à n.* 15. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 302. *nu.* 1. Emman. de Valle *dict. ſect.* 3.
cap. 1 *nu.* 18. Salzed. *dict. cap.* 80. *addit.* 1. *verſ. fuit ſemper*, & diſponit Ordinat. Regia Luſit. *lib.* 5. *titul.* 13. *in*
princip. ibi, *ſeia queimado*, & apud Hiſpanos *l.* 1. *tit.* 21.
lib. 8. *noua recop.*

Eorum bona omnia confiſcantur, Gom. *dict. l.* 80. 7
Tauri num. 32. *in fine.* Menoch. *dict. caſu* 286. *num.* 9.
Pereg. *de iure fiſci lib.* 5 *tit.* 1. *n.* 169. Farin. *d. quæſt.* 148.
num. 12. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ*
lib. 2. *tit.* 21. *l. vnica num.* 31. vbi cum Salzedo intelligit,
de bonis, quæ tempore commiſſi criminis habebat,
& non de poſt acquiſitis. † Fiunt etiam infames,
Donell. *comment. Iuris Ciuilis lib.* 18. *cap.* 7. *col.* 1. Farinac.
dict. quæſt. 148. *num.* 11. Cardoſ. *in praxi iudicum,*
verb. ſodomia num. 8. ſicut & ſodomitati, Aloyſ. Ricc.
in deciſ. part. 1. *deciſ.* 133. *num. vlt.* † Et amittunt no- 9
bilitatem *dict. l.* 1. ibi, *per el qual nobleza ſe pierde*, Auendan.
reſp. 39. *n.* 9. Otalora *de nobilitat. part.* 5. *capit. vlt.*
n. 4. Azeued. *dict. lib.* 1. *num.* 17. Thom. Valaſc. *tom.* 1.
alleg. 13. *numer.* 21. necnon teſtandi facultatem, Dec.
in l. 1 *num.* 8. *Cod. de ſecundis nupt.* Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 1. *§.* 1. *n.* 6. *colum.* 4. Guillielm. *in cap. Raynutius*,
verb. mortuo num. 139. Menoch. *de arbitrar. caſu* 286.
num. 10. *& caſu* 360. *n.* 59. *&* 60. Auen. *ad l.* 4. *Tauri*
gloſ. 7. *n.* 16. Farinac. *dict. q.* 148. *num.* 16. Armendar. *vbi*
proximè n. 32. Et procedere etiamſi non eſſet condemnatus,
dicit Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ.* 892. quem
refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.* 184. *in*
fine, & licet mortuus fuiſſet, ex Farin. *in praxi crimin.*
part. 1. *quæſt.* 10. *num.* 44. reſoluit Campanil. *in diuerſ. Iuris*
Canon. rubr. 11. *cap.* 22. *num.* 4. non enim præſcribitur
hoc crimen, ex traditis per Hippol. *in l. qui falſam §.* 1.
num. 4. *&* 5. *ff. ad leg. Corn. de falſis*, Greg. Lop. *in l.* 4.
verb. faſta treinta annos tit. 17. *p.* 7. Thom. Valaſc. *alleg.* 13.
num 24.

Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpo- 10
re

re delicti, Plot. *conſ.* 132 *num.* 22. *volum.* 1. *inter conſ. criminalia*, Baiard. *ad Clar.* §. *ſodomia num.* 12. quos refert, & ſequitur Armendar. *vbi ſupra n.* 20. † & quilibet admittitur ad accuſandum *l.* 2. *tit.* 21. *part.* 7. vbi Greg. Lop.

12 Nec tenera ætas delinquentis excuſat à pœna criminis ſodomiæ, Baiard. *ad Clar.* §. *ſodomia numer.* 13. Lazar. *in tract. de blaſphemia quaſt.* 9. *num.* 42. Homobon. *de caſib. reſeru. part.* 1. *cap.* 3. Floron. *in ſimili tract. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. † Senatus tamen Pedem. ſolet

13 tam agentes, quàm patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare, teſte Theſau. filio *in addit. ad deciſ.* 161. quem refert Aloyſ. Ricc. *part.* 5. *collect.* 1877. & addunt Graſſ. *t.* 1. *conſ. lib.* 5. *tit. de adulter. conſ.* 3. *num.* 13. Belloch. *de caſibus reſeru. part.* 2. *quaſt.* 1. *n.* 203. Diana *moral. reſol. part.* 1. *tract.* 15. *reſ.* 5. puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi in pœnas contra tales comminatas, neque in caſibus reſeruationem. Iudicis enim arbitrio minor eſt puniendus, Menoch. *de arbitr. caſu* 286. *numer.* 19. Farinac. *in praxi crimin. quaſt* 91. *num* 85. *cum ſequentib. & quaſt.* 148. *num* 76. *& conſ.* 33. *num.* 15. Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio part.* 4. *num.* 79 *litt. E.* Caualcan *lib.* 3. *deciſ.* 13. Be-

14 ne verum eſt † non eſſe credendum ei, qui affirmet aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen, Aym. *conſ.* 41. Baiard. *vbi ſuprà num.* 15. Armend. *vbi ſupra n.* 28. vbi etiam dicit non eſſe dandam fidem famæ concordanti cum diſpoſitione talis, quia poteſt habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum fuiſſe, facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis indiciis, & coniecturis, Triniſ. *Venetia deciſ.* 14 *part.* 1. Marta *Piſana deciſ.* 138. Gaſpar. Theſaur. *Taur deciſ.* 35. Viui. *dec.* 157. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. cap.* 67. *num.* 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum, Grammat. *dec.* 40. *num.* 14. Baiard. *vbi ſuprà num.* 3. Caualcan. *conſ.* 169.

17 Nec meretrici tale quid dicenti, Dec. *conſ.* 81 *per totum*, quem refert Armendar. *vbi ſuprà n.* 28. *in fine*,

18 Nec denique vxori dicenti ſe à viro ſodomitatã, Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 281. *verſ. in ſumma*, & hinc ſolus conqueſtus mulieris de vitio nefando, non eſt ſufficiens ad ſeparationem thori, vt per Aloyſ. Ricc. *in deciſ part.* 1. *deciſ.* 71.

19 In probatione huius criminis teſtis recipi poteſt abſque citatione partis, Suar. de Pace. *in praxi tom.* 1. *temp.* 8. *n.* 55. *fol. mihi* 64 Salxed. *ad Bernard. cap* 88. *alias* 89 *incip. Nefandi criminis, verſ. & in ſodomia*, de auditu non probat, Caſſan. *in conſuetudin. Burgund. rub.* 1. *tit. des iuſtices num.* 56 *fol* 66. Hippol. *conſ.* 28.

20 *num.* 4. & 5. † Ex pragmatica *anni* 1598. edita Mariti teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. de Villar. *in ſylu. reſponſar. reſp.* 9 *num.* 40. Et nobis torturæ, & quæſtioni ſubditur, ex *l.* 1. *tit.* 21 *lib.* 8. *noua Recop.* in qua quidem lege in crimine ſodomiæ eundem proceſſum, & ſtylum ſeruandum eſſe ſtatuitur etiam quoad torturam, quod ſeruatur in crimine læſæ maieſtatis, Greg. Lop. *l.* 2. *verb. cauallero tit.* 30. *part.* 7. Otalora *de nobilit. part.* 5. *cap fin. n* 4. Gutierr. *pract. lib.* 4. *q* 15. *num.* 18. vbi dicit hanc ſententiam proculdubio in Hiſpaniarum Regnis communiter practicare, etiam contra nobiliſſimos, & illuſtres titulatos, refert Alphonſ. Narbona *ad l.* 61. *gloſ.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *noua Recop. pag.* 218.

Verùm coïtus ſodomiticus inter maſculos in primo & ſecundo gradu, habeat malitiam inceſtus, & ſit in Confeſſione aperiendus? Vide Dianam *dict. part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 101.

Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero ſunt eiiciendi, vel ad agendam pœnitentiam in Monaſteriis detrudendi, *cap. Clerici, de exceſſ. Prælat.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 88. Clar. § *ſodomia, num.* 5. Armendar. *vbi ſupra num.* 29. nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 19. Marta *de iuriſd. part.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Rigidius tamen contra eos procedendum miſſit Pius V. *in Conſtit.* 20. incip. *Horrendum*, his verbis. *Omnes & quoſcumque Presbyteros, & alios Clericos ſæculares, & Regulares cuiuſcumque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis canonis auctoritate priuamus*, &c. 21

Dirum nefas. Non comprehendit exercentes vitium beſtialitatis, ſaltem quoad pœnas ipſo iure impoſitas; nam licet ſit crimen grauiſſimum, & contra naturam, & grauius ſodomia, non eſt ſodomia, ſed ſpecies diſtincta à ſodomia. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. Contra Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 208. *num.* 2. Proſp. de Auguſt. *in addit. ad ſummam Bullary, verb ſodomia, ampl.* 2. Farinac. *d quaſt.* 148 *num* 47. hinc inferentes reſeruata ſodomia, nulla facta beſtialitatis mentione, cenſent reſeruatam beſtialitatem, Aloyſ. Ricc. *tom.* 3 *reſol.* 59. Homobon. *de examine eccleſiaſt part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 12. *num.* 16. Belloch. *in tract. de caſib. reſeru p.* 2. *q.* 2. *num.* 26. Sed contrarium verius eſt ſecundùm Bonacin. *de matrim. q* 4. *punct.* 12. *num.* 3. Diana *d. tract* 17. *reſol.* 66. Nouar. nouiſſimè *in lucerna Regularium verb. Sodomia, num.* 7. *pag.* 257. 22

Comprehendit tamen hæc Conſtit. non ſolùm Clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 352. *in* 1. *edit. & reſolut.* 302. *n.* 2. *in* 2 *edit. & in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1877. *dub.* 2. Farin. *d quaſt.* 148. *ſub num.* 36. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 22. *num.* 13. & 17. Proſper de Auguſtino *d. verb. ſodomia, in princ.* Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri, num.* 32. Farinac. *in prax. crimin. q.* 148. *n.* 36. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. Lezana *in ſum. quaſt. Regul. cap.* 5. *numer.* 11. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *n.* 207. Menoch. *caſu* 286. *num.* 5. Nouar. *d. verb. ſodomia, num.* 9. & 10. 23

Aduerte ſemper ad incurrendas pœnas in d. Bulla conſtitutas neceſſarium eſſe vt peccatum ſit in ſua ſpecie conſummatum, non enim ſufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, niſi intercedat coïtus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum conſummatur. Ita Vgolin. *de irregul. c.* 43. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 31. *sect.* 4. *num.* 21. & alij, quos refert & ſequitur Bonacina *de magno ſacramẽto Matrimonij quaſt.* 4. *puncto* 11 *num.* 2. *verſ aduertendum eſt ſecundo.* quibus adde Mart. Alter. *dict. cap.* 3. *verſ. tertiò notandum*, Chapeauil. *de caſ reſeru caſu* 15. *q.* 3. *par.* 2. Coriol. *eod tract p.* 2. *caſu* 9. *n.* 25. *in fine.* Fin. *in ſimili tract. caſu* 9. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *reſolut* 302. *limit.* 5. Nicol. Garc. *d cap.* 10. *num.* 203. vbi reſoluit dictam Conſtitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas. ſed ſolum exercentes copulam ſodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat ſibi vendicat, quoties ſemen emittitur intra vas, de quo etiam Læl Zech *in re p caſuum conſc. caſu* 1 *tit. de irregul.* §. *de irregularitate prouen. ex delicti qualitate*, Fr. Emman. *tom.* 1. *regul. quaſt.* 30. *art.* 18. Campan. *d. c.* 22. *num.* 14. me citato *in hoc loco* 24

nouiſſimè Marchin. de ſacramento Ordinis, tract. 1. part. 8 c. 4. num. 24. Diana moral. reſol part. 1. tract. 17. aliàs tract. miſcel. reſol. 25. Quidquid teneat Lezā in ſum. quæſt. Regul. c. 5. n. 21. Vnde ad incurrendum caſum reſeruatum ſodomiæ neceſſarium eſſe vt ſemen intra vas effundatur, reſoluunt Bonacin. de matrim. quæſt. 4. puncto 11. num. 2. Finell. de caſib reſeru. caſu 9. num. 9. Chapeauil. eod tract. cap. 25. quæſ. 2. & Humobon. part. 2. cap. 4. ſect. 2.

25 *Exercentes.* Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam, factumque ex vſu quaſi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. in §. item lex Iulia, Inſtit de pub. iudic. ibi. item lex Iulia de adulterijs, quæ non ſolùm temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, ſed & eos, qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent; vbi omnes verbum illud. exercere, intelligunt frequenti vſu, & quaſi ex conſuetudine, Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent ſi ſolum bis, vel ter hoc deteſtabile crimen commiſerint, niſi illud ex vſu continuato exerceant. Ita Nauar. in man. c. 17. num. a 40. verſ. tertiò dico, Majol. lib. 5. c. 43. num 5. Fr. Emman. in ſumm part. 1, cap. 209. & quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 30 art. 19. Sayr. de cenſuris lib. 7. c. 12. num. 23. Auila eodem tract. part. 3. diſp. 4. dub. 7. Henriquez in ſum. lib. 15. c. 56 in comment. lit. N, & lib. 14 cap. 5. in commento lit. F. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. cap. 67. Mar. Alter. d. c. 5. verſ. ſed dubitari, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 302 limit. 2. Franc Leo in theſauro fori Eccleſ part. 3. c. 4. num 50. Petr. Ledeſm. in ſumm part. 2. tract. 27. cap. 15. concluſ. 4. Lezan. dict cap. 5. num. 12. & nouiſſimè Marchin. tractat. de ſacrament. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 4. n. 23. me citato in hoc loco Lotter. dict. lib. 3. quæſt 51. num. 66. Marta de iuriſdict part. 2. cap. 16. Nicol. Garcia dict. cap. 10. num. 198. Campan. dict. cap. 2. num 11. Bonacina de magno Matrimonij ſacramento quæſt. 4. punct. 21. num. 2. verſic. aduertendum eſt primò. Suar. tom. 5, diſput. 31 ſect 4 num 22. Emman. de Valle de incant. & enſalm. ſect. 5 cap. 1. num. 21. Azor. inſtitut. moral. part. 3. lib. 3 cap. 19. quæſ. 2. Belloch. de caſibus reſeru. part. 1. quæſt. 1, num. 117. Humobon. in ſimili tract. part. 2. cap 4. ſect. 5. caſ 5. Diana d. tract 17. reſol. 65. me citato in hoc loco nouiſſimè Nouar. in lucerna Regular. verb. Sodomia à num. 4 pag. 238. Quamuis contrariam teneant Salzed & Ioan. de Vella, quos ſequitur Ceuall. quæſt. 128 num. 4. & nouiſſimè Cherubin. ſuper dictam Bullam Pij V. ſchol. 2. Aldrete de relig diſcipl lib. 2. cap. 15. §. 5 num. 28.

Etiam patientem labi in pœnas contra Sodomitas & in caſum reſeruatum, tenent Bonacin. de matrim part. 4. punct. 11. n. 2. Aloyſ Ricc. in prat. tom. 5. reſolut. 57. n. 7. Coriolan. de caſib. reſeruat. part. 2. caſu 9. verſic. vertitur. Finell. eod tract. caſu 9. num. 5. Floron. in ſimili tract part. 2. caſu 7. §. 1. num 6. quicquid dicat cum alijs Diana d tract. 17. reſolut. 64.

26 Non omnem exercentem obligat, & denincit, ſed notorium tantùm, minimè verò occultum, Vgolin. de irreg cap 43 §. 2 num 4. Graffijs in deciſ aureis lib. 2. cap 90 ſub num. 13. Lotter. dict quæſt. 31 n 67. Henriquez lib. 13. c. 56. in fine, & lib. 14. cap. 5. n. 1. Campan. d. cap. 22. n. 12. Auila de cenſur. part. 7. diſput. 4. dub. 7. concluſ. 7. Floron. de caſibus reſeru. part. 2. caſu 7. §. 1. num. 7. Finell. in ſimili tractat. caſu 9. n. 6. me citato Diana dict. part. 2. tractat. 17. aliàs 3 miſc. reſolut. 69. notorium ſcilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt reſoluunt Graffijs. dict. cap 90. num. 14. Belloch de caſibus reſeruat part 2. quæſt. 1. n. 125. Auila part. 7. diſput. 4 in vltimis verbis. Campan. dict. cap. 22. num. 15. & ſic dictam Conſtitut. & pœnas in ea contentas fuiſſe receptam ſolùm quantum ad forum exterius, at non eſſe in vſu quantùm ad forum interius, optimo iure tenent Diana dict. tract. 17. reſolut. 61. & Sanctarel. de apoſtaſ. cap. 4. dub. 21. concl. 9. num. 14.

Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit ſuſpenſionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum eſt occultum, Nauarr. in manual. cap. 27. num. 249. Fr. Emman. in ſumma part. 2. cap. 210. num. 1. Lazar. de ſodomia. num. 5. Aldrete dict. cap. 15. num. 54. Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 1. Bonacina dict. punct. 11. num. 3. & de matrim. quæſt. 4. punct. 11. num. 2. Valent. tom. 4. diſput. 7. quæſt. 19 punct. 5. num. 5. Vgolin. de irregular. cap. 45. §. 3. num. 4. Azor. inſtit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. quæſ. 6. & 7. Sanctarell. in tract de apoſtaſia cap. 24. dub. 11. concluſ 9. & 10. Diana dict. tract. 17. reſolut. 69. Marchin. dict. part. 8. cap 4. num. 31. nouiſſimè Nouar. dict. verb ſodomia num. 6. Campan. dict. c. 22. num 9. Quamuis clericos nefandum hoc ſcelus perpetrantes ſuſpenſionem de iure contrahere ab Ordinum executione, & ſi in eis miniſtrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos, etiamſi occultum fuerit commiſſum aſſerant Couar. in Clement ſi furioſus part. 1. §. 1. numer. 6. Feder. in praxi crimin. Canon part. 6 cap. 37. num. 18. Caualcan. Finz. deciſ. 13. incip. In hoc proceſſu, ſub num 25. part. 5. Clar. § ſodomia num. 5. Franciſc. Mar. Delph deciſ. 687. incip. Quæritur, num. 16. p. 2. Mar. Alt dict. cap. 3. à princ. contra eos enim eſt verior opinio, quam etiam poſt Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledeſm. Auil. & alios, quos refert, & ſequitur tenet Nicol. Garcia dict. c. 10. num. 193. 27

Hinc fit non videri ſodomitam prohibitum Ordinibus inſigniri, aut beneficia acquirere, ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium, Achill de Graſſis deciſ. vnic. n. 3. ſub tit. de pœnis, Campan. dict cap. 22. num. 19. Si verò notorium ſit, & per conſequens infamis infamia iuris ad Ordines non poteſt promoueri, & inualida eſt collatio beneficij illi facta, iuxta reſoluta per Bonacinam de cenſ. diſp. 7 part. 3. puncto 1 a n. 19. & quæ dixi ſuprà allegat. præc. Hinc deciſum refert Aloyſ. Ricc. in deciſ part. 1. deciſ. 60. quòd adoleſcens muliebria paſſus & ob id ignitis lardi guttis cruciatus eſt irregularis, & ead. part. 1 deciſ. 153. dicit reſolutum clericum ſodomitam eſſe incapacem collationis beneficij, ac proinde in caſu illius deciſionis fuiſſe à quodam beneficij iuriſpatronatus excluſum. Intellige poſt ſententiam Iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana d p 2 tract. 17 reſol. 67. 28

Et beneficio, &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipſo iure, ita vt ante ſententiam illa valeant impetrari, retineri tamen poſſunt quouſque ſententia declaratoria intercedat, prout reſoluunt Lap. allegat. 16. incip. An valeat, & ibi Mand. addit. 1. & Bonacin. de magno Matrimonij ſacramento, quæſt. 2. puncto 11. n 2. in fine, Rota dec. 728. part. 3. lib. 3. diuerſ. Quaranta in ſum. Bullarij verb. Sodomia ad finem, Lezā 1. Cherubin. ad dict. Conſtit. Pij V. ſcholio 1. optimè Campanil. dict. cap. 22. num 10. vbi etiam aſſerit, quod tunc non eſt neceſſaria poſſeſſoris citatio, niſi cum peteretur immiſſio in poſſeſſionem. Interim tamen non tenetur in foro Conſcientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut reſtituere fructus ante iudicis ſententiam. Ita Bonacina dicto puncto 11. num. 2. verſic. Aduertendum eſt tertiò. Qui enim commiſit crimen, ſeu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipſo iure, non admittit ſtatim titulum, ita vt teneatur 29

tur in Conſcientia illud dimittere ante declaratoriam iudicis ſententiam. Ita Sahagun. *in cap. fin. de ſequeſtr. poſſeſſionis num. 79. cum ſequentibus*, Molina *in emporio Iuris part. 1. tit. 1. quæſt 9. n. 42.* poſt Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor. Soar. Petr. de Ledeſm. Gabriel. Vaſquez. Leſſ. & alios Nicol. Garcia *dict. capite* 10. *numero* 8. & ibi citatis addo Vgolin. *de irregul cap. 43. §. 2. numero* 4. Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. numero* 10. Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 2 tract. 21. cap. 12. quæſ.* 26. Diana *dict. tract. 17 reſolut. 67.* Marchin. *dict. c. 4. num. 32.*

30 Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis nullo modo poſſunt diſpenſare, neque eos promouere ad Ordines aut poſt promotionem, vt in illis poſſint miniſtrare, cùm infamati iuridicè de crimine enormi ipſo iure ſint irregulares, vt bene probat Nauarr. *in ſuo manuali cap. 24. num. 248.* In qua irregularitate ſolus ſummus Pontifex poteſt diſpenſare, non autem alius Prælatus, vt reſoluit Ludou. Miranda *in man. Prælat to. 1. quæſt. 8 concl. 1*, vbi etiam aſſerit neque Religionum Prælatos facultatem diſpenſandi habere cum huiuſmodi conuicto de crimine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter ſcandalum, quod exinde aliis oriri, & generari poterat, videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata, me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcopor. dign. part. 2. c. 6. num. 67.*

31 Nota quòd in Regno Portugaliæ ex priuilegio Regia, & Conſtitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquiſitores habent cognitionem nefandi criminis, vt atteſtantur Emman. Mouta *de incantat. & enſalmis opuſcul. 1. ſect. 3. cap. 1. num. 16.* Souſa *in aphor. Inquiſit. lib. 1. cap. 59. num. 10.* Quod etiam ſeruatur in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinone ex Bulla Clementis VII. vt referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 86.* Narbona *l. 20. gloſſ. 8. numer. 3 tit. 1. lib. 4. noua Recop.* Caſtrus Palaus *in ſum. tom. 1 tract. 4. diſput 8. puncto 12. num. 11.* Et aduertit Freitas *in addit. ad tract. de Confeſſ. ſolicit. quæſt. 24. num. 136.* non poſſe Inquiſitores relaxare ſodomitas Curiæ ſæculari, niſi ſint incorrigibiles.

32 Cùm itaque ſui natura peccatum hoc ſit grauiſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, Idque tunc præſertim aſſequentur, ſi tum iſtud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus infligant ieiunia, diſciplinas, frequentesque Confeſſiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Auguſtinus vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod ſcilicet à tanta immonditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiam oculos claudunt. Superiores igitur maximè cauere, & inuigilare debent, hoc impium ſcelus puniendo, ne malum hoc tanquam peſtis latenter ſerpat, & vires acquirat; opportunè ideo occurrendum huic morbo eſt, ne latè diſſeminatus multos funeſta contagione turpiter inficiat, & Dei iuſtiſſimam iram prouocet.

ALLEGATIO XLV.

Epiſcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & odioſæ.*

2 *Argumentum de maiori ad minus in diſpenſationibus non valet.*

3 *Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentũ, vel defectum, non porrigit ſuum effectũ ad alium.*

4 *Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.*

5 *Diſpenſatus, vt promoueri poſſit ad Ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad Ordines minores.*

6 *Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia.*

7 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad ſimplex non dicitur habilitatus.*

8 *Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad illud præſentetur, dicitur habilitatus ad cætera ſimplicia.*

9 *Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium Curatum.*

10 *Diſpenſatus ad Curatũ, multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.*

11 *Diſpenſatus ad beneficium Curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.*

12 *Dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.*

13 *Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates.*

14 *Diſpenſatus ad Dignitates non dicitur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem.*

15 *Verba*, & principales Dignitates in Collegiatis, *non comprehendunt plures Dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*

16 Regula 3. Cancellariæ *reſeruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata.*

17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ fælicitatis, ac honoris impatientes.*

18 *Honorare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quàm amari.*

19 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex.*

20 *Cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum.*

21 *Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium, quo non Iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine Sacrorum Ordinum requirit?*

22 *Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum.*

23 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis.*

24 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem.*

25 *Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, huiuſmodi diſpenſationes impertiri.*

26 *Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis.*

27 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem.*

28 *Epiſcopus nõ poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper*

pluralitate beneficiorum ſimplicium.

29 *Papa ſolus ad Dignitates, vel Perſonatus etiam ſine cura diſpenſat.*

30 *Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem diſpenſare non poteſt.*

31 *Epiſcopus cum illegitimis ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare non valet.*

32 *Contrarium ſentiunt aliqui.*

33 *Sub diſtinctionis fœdere componuntur.*

Irregularitas occulta ex defectu natalium an ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines? remiſſiuè, ibid.

34 *Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe talis diſpenſatione præcedente alleget?*

35 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum Clerico coniugato?*

36 *Diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum, ante ætatem 14. annor. an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare.*

37 *Epiſcopus promouens ad Ordines illegitimum, ſeu alium qui de iure communi promoueri non poteſt, in caſibus tamen in quibus poteſt diſpenſare, an intelligatur cum eo diſpenſaſſe.*

38 *Dimiſſi a Superioribus ex Societate IESV, & electi ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri?*

1 DISPANSATIONES ſunt ſtricti iuris, & odioſæ, ſtrictamque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filiis preſbyter. l. 6.* Hoied. *de incompatib. beneficiorum part. 2. capite vltim. numero 67. cum ſequentibus* Sayr. *de cenſur. lib 6. cap. 11. à num. 16.* Azor. *inſtitution moral. par. 2. lib. 7. cap. 33. quæſ. 6.* Matien. *libro 10. gloſ. 1. num. 7 tit. 8. lib. 5. noua recopil.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap. 6 num 58.* Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemption. explicat. num. 1111.* Mari. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 19. num. 14. & l. 3. reſolut. 2. num. 18. & 11.* Carol. Tapia *ad rubr. ff de conſtitution. Principum. cap. 5. num. 1. cum ſequentibus.* Moneta *de diſtribut. quotidianis part. 2. quæſt. 14 à n. 5.* Soar. *de legibus lib. 11. cap. 11. num. 10. & cap. 17. à n. 2.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 15.*
2 *num. 90.* ita vt † in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad caſum habentem in ſe maiorem rationem, prout reſoluunt Couar. *de ſponſalib. part 2. c. 8. §. 8. num...* Nauar. *de redditibus Eccleſiaſt. quæſt. 5. monitu 10. num 2.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 4. num 48 & ſeq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. diſpenſationes ſunt odioſa*, Salas *de leg. diſput. 20. ſect. 10.* Sued. *deciſ. 268. num. 20. & 21.* Cald Pereira *de nominat. emphyteuſ. quæſt. 21. num. 3.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 15. numero 124.* Rendin. *in prompt. receptarum ſentent. tom. 1. tit. 29. num. 12.* Molin. *de Iuſtitia tom. 5. tract. 2. diſput. 591. num. 2.* Sanchez *de matrim lib. 8. diſput. 1. num. 32. & diſput. 24. num. 17.* Nicol. Garc. *dict. cap. 6. num. 59.* Campanile *dict. cap. 15. num. 91.* vbi reſtringit, quando illud minus comprehenſiuè, & neceſſario includeretur ſub maiori, aut eſſet neceſſarium conſecutiuum, ac dependens ab eo, ſuper quo fuit diſpenſatum; quia diſpenſatus ad vnum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequentia, plenè Sanch. *de Matrim. libro 8. diſp. 1. num. 19.*

3 Conceſſa igitur diſpenſatio aduersùs vnum impedimentum, & defectum, non porrigit ſuum effectum quoad alium, *l. ſi quando C. de inofficioſo teſtamento*, & vide ibi gloſſ. Bald. Salicet. & alios, Simon. de Prætis *conſ. 51. num. 6.* Surd. *conſ. 245 n. 4.* Ioſeph. Gonzal. *variar. quæſt. cap. 14. num. 11.* Ioan. Baptiſtæ à Coſta *de retroractione cap. 9 caſu 10. numer. 2.* Sic etiam diſpenſatus ad vnum effectum non cenſetur diſpenſatus ad alium, Beroi. *conſ. 163. num. 30. & 41. lib. 2.* Riminald. ion. *conſ. 341. n. 36.* Simon de Prætis *conſ. 100. n. 29.* Carol. de Graſſ. *de effectibus clerical. effectu 4. num 57. & 58.*

Quare diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, intelligitur duntaxat diſpenſatus ad minores, ex gloſſ. *verb. ordinari, in cap. litteras, de filiis Preſbyt.* & gloſſ. *verb. ad omnes, in cap. vlt. eod tit in 6.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium, num. 47.* Campan. *dict. cap. 15. n 95.* Suar. *de cenſur. tom. 5 diſp 41. ſect. 5. n. 3.* vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez *de Matrimon. lib. 8. diſp. 1. num. 16.* Azor. *inſtit moral. p. 2. lib. 6. c. 3. quæſ. 6.* Molſel. *in ſumm tract. 2. c. 16. n. 8.* 4

Diſpenſatus verò vt promoueri poſſit ad Ordines ſacros, multò magis cenſetur diſpenſatus vt poſſit promoueri ad minores Ordines, ex multis, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſ. *d. effectu 4. n. 205.* 5

Diſpenſatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum ſint ſeparabilia, & executio vnius poſſit ſtare ſine altero. Ita probant *cap. 2.* & ibi gloſſ. *de fil. Preſbyt.* Gemin. *in dict. cap. 1.* vbi Monach. Archid. Ioan. And. & Anchatan. *illo tit. lib. 6.* Pariſ. *conſ. 88. à num. 19. volum. 4.* Sayr *de cenſur. lib. 6. c. 11. num. 21.* Garcia *d. cap. 6. num. 70.* Sanch. *de Matrim. lib. 8 diſp. 1. nu. 27.* Mar. Antonin *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 19. num. 10.* Molſel. *in ſumm. Theologia moral. tract. 2. cap 16. n. 8. in fine, & tract. 6. cap. 7. num. 12.* Vaſq. *in opuſcul. de benefic. cap 3. §. 1. dub. 5.* Aloyſ. Ricc *in deciſ. p. 1. deciſ. 95.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi cap. 47. n. 19.* me citato *in hoc loco* nouiſſimè Alphonſ. de Leone *de officio Capellani quæſt. 4. praxi 6. num. 72.* Filliuc. *in ſumma Theolog moral. tract 41. de benef. cap. 4. ſub num. 5 in princip.* Extendi tamen ad beneficia ſimplicia conferri ſolita clericis Ordinibus initiatis tenent gloſſ. *verb. Sedis Apoſtolicæ in c. vltim.* & ibi Abb. *num. 2. de filiis presbyter.* Marol. *de irregularit lib. 1. cap. 8. num 8.* Oldrad. *conſ. 215. n. 6.* Michaël. Martin. de Villar *del patronado de Calayatand part 9. coſtumbre 5. n. 4.* Henriq. *lib. 13 cap. 57. §. 3.* Beller. *d. §. 3. n. 39.* Sed alij exiſtimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum; cuius quidem opinionis præter citatos in principio huius numeri, fuere Rebuff. *in praxi rubr. de diſpenſat. ſuper defectu natalium. nu 48.* Borgiſ. *in tract. de irregularit. rubr. de filiis Presbyt. num. 9.* quos refert, & ſequitur Campanil. *dict. cap. 15. num. 96.* quibus addo Marc. Antonin. *dict. reſolut. 19 n. 11.* Garc. *de benefic. part. 1. cap 6. num. 70.* Marchin *d. tract. 1. part. 9. cap. 4 n. 13.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quæſ. 5.* vbi ampliat etiamſi diſpenſatus ſit, vt ad omnes ſacros Ordines aſcendere queat. Verū diſpenſatus ſuper clericatu poteſt obtinere penſionem, quia illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem niſi ratione clericatus, ſuper quo ſi ſit diſpenſatus, non indiget diſpenſatione ſuper illegitimitate, vt per Sanuē *in reg. de annali quæſt. 21. ad fin, verſ. ſi vero non dantur*, Seraphin. *deciſ. 1264. n. 2. part. 2.* & hanc opinionem perpetuò ſeruaſſe Rotam teſtatur ipſa apud Farinac. *deciſ. 549. num. 3. part. 2. recentior.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11 c. 13. num. 64.* Alphonſ. de Leone *dict. praxi 6. nu. 73.* Quicquid contrarium eſſe de ſtylo Datariæ & Cancellariæ alleget Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. à n. 119.*

Quod

Qui enim ſimpliciter diſpenſatus fuit ad benefi-
cium, vtque ad aliud beneficium, quàm ad ſimplex,
non diceretur habilitatus, vt ait Borgaſ. *de irregula-
rit. part. 2. rubr. interpretatione diſpenſat. num* 2. ſequi-
8 tur Campanil. *dict. cap.* 13. *num.* 97.
Si verò aliquis obtinens diſpenſationem ad ali-
quod beneficium ſimplex conſequendum, ad illud
præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſim-
plicia, vt reſoluunt Canalc. *deciſ.* 29. *ſub num.* 35.
part 1. Campanil. *dict. cap.* 15. *num.* 98. Ex quibus
facilè colliges malè pronuntiaſſe Henriq. *lib.* 14.
cap. 8. §. 10 dum ait, quòd illegitimus diſpenſatus ad
Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium
Curatum, & Epiſcopatum, ac Dignitates: quæ
omnia ſunt falſa, & ſine fundamento, prout te-
nent Sayr. *dict. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 27. & 28. Nicol.
Garcia *dict. cap.* 6. *à num.* 67. Marchin. *dict. cap.* 4.
num. 14. Campanil. *dict. cap.* 13. *num.* 101. Diſpenſa-
tus ſimpliciter ad plura beneficia duo tantùm ſine
cura recipere poteſt. *cap. iteni in fine, de prab. in* 6.
Felin *conſ.* 4. *num.* 7. Rot. *in Pac. Parochialis de Tala-
uera* 20. *Nouembr.* 1613. coram *Card. Pamphilio iun.*
impreſſa per Farinac. *deciſ.* 528. *n.* 3. *in princip. part.* 1.
9 *recent.* † Et diſpenſatus ad beneficia recipienda non
cenſetur diſpenſatus ad illa retinenda, Rebuff. *in pra-
xi diſpenſat. rat. ætat. verb. & inſimul retinere*, Rot. *de-
ciſion.* 233. *num.* 26. *part.* 1. *diuerſ. & in dict. deciſ.* 528.
num. 1. *part.* 1. *recent.* etiamſi verba diſpenſationis
ſint vniuerſalia, videlicet, *necnon quæcumque & qua-
liacunque beneficia, &c.* quia illa ſolum referri de-
bent ad facultatem recipiendi, itavt poſſit quidem
quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo ſiue
ſimplicia, ſiue Curata, vel etiam Dignitates fuerint,
non autem plura ſimul retinere, Rot. *dict. deciſ.* 528.
num. 3.
10 Vnde quamuis diſpenſatum ad Curata, multò
magis cenſeri diſpenſatum ad Canonicatus Cathe-
dralis Eccleſiæ diſerit Ioan. de Selua *de benefic. part.* 2.
q. 61. *n.* 6. contrarium tamen verius eſſe ex Rota
deciſ. 54. *alias* 1. *de filiis Presbyt. in antiq.* aſſerit Cam-
11 panil. *d. cap.* 13. *num.* 99. † Et à fortiori diſpenſatum
ad beneficium Curatum, non cenſeri diſpenſatum
ad obtinendam Dignitatem reſoluunt Petr. Gregor.
ſyntagm. lib. 17. *cap.* 6. *num.* 36. Azor. *d. cap.* 3. *q.* 7. Beller.
12 *dict.* §. 3. *n.* 38. † etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio,
nempè ad quæcunque beneficia; quia adhuc Digni-
tates non comprehenderet, niſi apertis verbis illa-
rum mentionem faceret reſcriptum, vt poſt Rebuff. reſoluit
Campanil. *d. c.* 13. *n.* 102. appellatione enim benefi-
ciorum non veniunt Dignitates, *Clem.* 1. *de ſequeſt.
poſſ.* cum ſimilibus citatis à Beller. *part.* 1. *tit. de diſcipl.
clerical.* §. 2. *n.* 38.
13 Sic etiam diſpenſatus ad beneficia, vel etiam ad
Dignitates, non poteſt promoueri ad Dignitates,
quibus cura animarum ineſt, Azor. *dict. cap.* 3. *quaeſt.* 9.
& 10. Sic etiam diſpenſatum in ætate ad obtinen-
dum Canonicatum, vel Dignitatem in Eccleſia Ca-
thedrali, non cenſeri diſpenſatum ad hoc, vt poſſit
eſſe delegatus Papæ ante vigeſimum annum, probant
Nauar. *conſ.* 22. *à num.* 1. *ſub tit. de celebrat. Miſſ.* Carol.
de Graſſis *dict. effectu* 4. *n.* 60. D. Barboſ. *in l. cum præ-
tor.* §. *vlt. n.* 60. *ff. de iudic.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 270. *n.* 7. Maſſobr. *de Synodo diœceſana c.* 4. *dub.* 13.
num. 31.
14 Hinc etiam diſpenſatus ad Dignitates non dici-
tur diſpenſatus ad maiorem Dignitatem poſt Ponti-
ficalem, Bellam. *deciſ.* 698. *poſt med.* Rebuff. *in concor-
data in form. mand. Apoſt. in gloſſ. verb. aut dignitate, &
in praxi tit. de diſpenſatione ſuper defectum natal. n.* 86.
quos refert, & ſequitur Beller. *d. tit. de diſciplina cle-
ricali*, §. 2. *n.* 39. Azor. *d. c.* 3. *q.* 8. me citato *in hoc loco*
Marcel. Vulpe *d. c.* 47. *n.* 20. † Sed ad maiorem cautelā 15
hodie in diſpenſationibus quæ conceduntur, additur
clauſula, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedra-
libus, & principalibus in Collegiatis*: & cauſa ſimilium
verborum dubitabatur apud aliquos legalis ſcientiæ
tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detra-
ctores, an ſcilicet ſub illis verbis, *& principalibus Di-
gnitatibus in Collegiatis*, comprehenderentur plures
Dignitates, quàm vna in qualibet Collegiata; nam
cum quædam inſignis perſona promoueretur ad
Dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata,
virtute illius clauſulæ contra illum à Concanonicis
ſuis, & cooppidanis, magnum inuidiæ argumentum,
oppoſitum fuit, poſſeſſióque ſibi iā iniuſte denega-
ta; ego in hoc dubio (ſi dubium appellari poteſt, quod
omni caret difficultate) reſpondi verba illa, *& princi-
palibus Dignitatibus in Collegiatis*, intelligi ſolum de
vnaquaque Dignitate principali in qualibet Colle-
giata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates,
& reſpicit ſolum pluralitatem Eccleſiarum. Probatur
à ſimili ex *reg.* 3. *Cancellariæ*, vbi circa reſeruationem
beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Col-
legiatis Eccleſiis*, ex quibus reſoluunt Doctores † re- 16
ſeruari tantùm vnam principalem in qualibet Col-
legiata, prout tenent Mandoſ. *in d. regul.* 3. *q.* 3. *per to-
tam*, Menoch. *conſ.* 190. *n.* 5. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad regul.
8. Cancel. gloſ.* 21. *n.* 7. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *c.* 1.
n. 262. Non obſtat quod adducit Mandoſ. *d. q.* 3. *in fi-
ne*, nam deciſiones, & iura, quibus innititur, loquun-
tur tantùm de duabus Dignitatibus æquè principa-
libus, quia tunc tantùm duæ ſub eadem regula com-
prehenderentur, vt per Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 264.
Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1670 † Sed ad 17
hæc minime attendentes contrariam opinionem
Iubeantur aliqui prædicta iura non ignorantes, ſed
alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum
aduertentes honorem, qui videbatur aliis impendi,
reflecti in ſeipſos, † quoniam, vt ait Ioan. de Ligna- 18
no *de amicit.* cùm agit de amante, & amato *n.* 1. *Ho-
norare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quàm ama-
ri: nam qui honorat, & amat, oſtendit ſignum virtutis,
deinde amando, & honorando quis implet præceptum
Chriſti qui iuſſit nos, vt diligeremus proximum noſtrum*,
ex Apoſt. *ad Rom.* 12. *vt nos inuicem honore afficere-
mur.* Quare non temere vulgò dici ſolet honorem
eſſe facientis, non recipientis, facit *l.* 6. *ff. de offic. Pro-
conſ.* vbi dicit Vlpian. ſi ad aliquam celebrem ciuita-
tem, vel prouinciæ caput Proconſul aduenerit, pati
debet commendari ſibi ciuitatem, laudeſque ſuas
non grauatè audire, cum honori ſuo Prouinciales id
vendicent; ex quo text. clarum fit aliquem præſtando
honorem, cùm in dicta lege honor Proconſuli præ-
ſtaretur, & tamen id honori ſuo Prouinciales vindi-
cabant, vt eleganter exponit Thom. Act. *de ludo ſcac-
chorum q.* 7. *n.* 71.

Illegitimorum multæ ſunt ſpecies, nam ſi quis ſit
natus ex ſoluto, & concubina domi retenta, dicitur
filius naturalis, ſi ex meretrice, dicitur manzer, ſi ex
coniugato & ſoluta, dicitur nothus, ſi ex copula in
Iure Ciuili damnata veluti ex raptu, inceſtu, ſtupro
ſacrilegio, dicitur ſpurius à ſpurcitia in Iure repro-
bata: qui omnes ordinari prohibentur, *cap.* 1. & *per
tot.* 56. *diſt. cap. innotuit, de elect. c. fin. de fil. Presbyt.* Con-
cil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 10. ibi, *natalibus, & ſeſſ.*
23. *c.* 5. ibi, *de ipſorum ordinandorum natalibus, & c.* 7.
ibi, *ordinandorum genus*, &c. An expoſiti habendi ſint
illegitimi, & ab Ordinibus arcendi? Vide infra *alleg.*
51. *n.* 148. *cum ſeqq.*
Deueniendo nunc ad ſolutionem noſtræ princi- 19
palis

palis quæſt. dico Epiſcopum diſpenſare poſſe cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, Papam verò ſolum diſpenſare quoad maiores Ordines, & ad beneficia Corata, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem ſacrum annexum; ita probatur *in cap. 2. de filiis Presbyt. in 6.* & *ibi* gloſſ. & Doctores, Coninch. *de Sacram. diſp. 18. dub. 14. num 112. & diſp. 33. n. 29. dub. 1.* Hieron. Venero *in exam. Epiſc. lib. 1. cap. 20. num 28.* Vgolin. *de irregul. cap. 44. §. 2. n. 3.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 11. n. 8.* Gig. *de penſion. quæſt. 17. in princip.* Rebuff. *in praxi de form. litt. tonſur. num. 2. & tit. de diſpenſat. ſuper defectu nat. n. 8.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 50. quæſt. 8.* Henriq. *in ſumm. part. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. litt. B.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 2. n. 48.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 1. numer. 530.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. diſpenſatio num. 38.* Marchin. me citato *in hoc loco, de ſacram. Ordinis tract. 1. part. 10. c. 1. diffic. 2.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 48. n. 140. cum ſeq.* vbi dicit ob generalitatem dicti text. ad omnes cuiuſuis generis illegitimos extendi, nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. capit. 47. à num. 15.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præëmin. Epiſc. dignit. part. 2. cap. 8. num. 32.* Ioan. Mar. Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 3. num. 25.* nouiſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. n. 33.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. c. 13. n. 81.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 16. n. 3.* latè D. Felician. de Vega *in releg. c. & ſi clerici, §. de adulteriis, n. 93. cum ſeqq. de iudic.* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Alphonſ. de Leone *d. praxi 6. num. 74.* Quod locum habet in Epiſcopo diſpenſante cum filio ſuo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium ſimplex, Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 12. n. 13.* Suar. *de cenſ. tom. 5. diſp. 50. ſect. 5. n. 7.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 3. c. 38. n. 2.* Alzed. *d. p. 2. c. 9. num. 18.*

In huiuſmodi diſpenſatione facienda per Epiſcopum, cum ſit inferior Papa, requiritur cauſa, & quod eorum ſuffragantibus meritis fiat, gloſſ. *in cap. requiſiſtis, §. niſi rigor. 1. quæſt. 7.* Nanar *conſil. 45. num. 2. de homic.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 14. art. 14. & 15.* quem refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. c. 2. n. 49.* Petr. Anton. à Petra *in tract. de poteſt. Princip. cap. 32. dub. 2. num. 20.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. in prælud. num. 332.* Vaſq. *in opuſc. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 3. & 4.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. n. 18.* Illud tamen aduertere oportet, quòd ſi illegitimus beneficium aliquod ſimplex obtineret à Papa, nequiret Epiſcopus cum illo ſuper huiuſmodi illegitimitate diſpenſare propter appoſitionem manus Papæ, vt bene obſeruant Simon. *de reſeruat. q. 64. n. 6.* & Maſſobr. *in praxi habendi concurſum præl. 25. in princip. n. 4.* ſecundùm Romanam impreſſ.

Pro materiæ cognitione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus, *Primò* eſt obſeruandum quòd diſpenſatus per ſuum Epiſcopum, poterit etiam in diuerſa diœceſi beneficiari, per text. *in cap. cùm olim,* vbi Abb. *n. 1. de cleric. coniug.* Maiol. *de irreg. lib. 1. cap. 8. ſub n. 8. verſ. proderit etiam, & n. 9.* Lotter. *dict. lib. 2. quæſt. 48. num. 143.* *Secundò* eſt obſeruandum quòd diſpenſatio fiat expreſsè ante promotionem ad beneficium: nam Epiſcopus promouendo illegitimum, non cenſetur cum eo diſpenſare, ex communi opinione, de qua atteſtatur Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num. 9.* Lotter. *d. quæſt. 48. n. 144.* de quo tamen vide infra *num. 32.* *Tertiò* obſeruandum eſt, vt Epiſcopus non excedat limites à Iure ſibi conceſſæ poteſtatis, quandoquidem ea reſtricta eſt ad Ordines minores, & ad beneficium non Curatum, ſed ſimplex; in Curatis enim quæcunque ſubſit cauſa vtilis, vel neceſſaria, non diſpenſat, vt voluit Gemin. *d. c. cap. 1. num. 5.* Et quoad ſimplicia moderatas etiam habet habenas, & reſpectu quantitatis, & reſpectu qualitatis; & quidem reſpectu quantitatis, vt non poſſit diſpenſare vltra vnum, ex quo text. in ſingulari loquitur, & tenent citati infra *n. 28.* reſpectu verò qualitatis vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, ſed his tantùm ſuper quibus per Epiſcopum valet diſpenſari, vt expreſsè habetur *in d. c. 1.* quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus ipſis ſcriptis patebunt.

Primò amplia ſupradictam reſolutionem, quæ ha- 20 bet Epiſcopum cum illegitimis poſſe diſpenſare ad beneficium ſimplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Eccleſiarum, vt poſt Staphil. dicit Rota iuncta addit. Papaz. *deciſ. 2. n. 15. de filiis Presbyt. in nouis,* quam refert, ſequitur Bellet. *d. §. 3. n. 27.* Nicol. Garc. *d. c. 2. n. 69.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. Cathedral. n. 8.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Canonica, § 3.* Stephan. Grat *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 591. n. 16.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. n. 56.* Sayr. *de cenſ. lib. 6. cap. 11. n. 13.* nouiſſime Marcel. Vulpe *d. c. 47. n. 15. in fine,* † cùm non habeant annexum Ordinem ali- 21 quem ſacrum, etiamſi ſint alicuius inſignis Collegiatæ, quia etiam ad huiuſmodi Canonicatus obtinendos ſufficit prima Tonſura, & quod quis attingat decimumquartum annum, vt poſt multos, quos refert, dicit Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 4. num. 39.* & latiùs infrà dicemus.

Secundò amplia in dimidiis Portionibus, ſeu in- 22 ferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, prout reſoluunt Gomez *de expectatiuis, n. 38.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. n. 117.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. num. 98. & ſeq.* Gratian. *dict. cap. 391. n. 17.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 69.* Bellet. *d. § 3. num. 26.* † Dimidiæ enim 23 Portiones non habent ſibi annexum Ordinem ſacrum nec illius ætatem requirunt, Nicol. Garc. *dict. cap. 4. num 38.*

Tertiò amplia etiamſi beneficio ſimplici, aut Ca- 24 nonicatui Eccleſiæ Collegiatæ, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, parochialis Eccleſia vnita ſit acceſſoriè, ex multis rationibus, & Iuribus ad ipſum ſuadentibus, quæ refero alio in loco; quarum illa principalis eſt, quia quod accedit alteri, ſequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hanc ampliationem tenent Gemin. *in cap. 1. n. 12. de filiis Presbyt. lib. 6.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 16. n. 27.* Bellet. *dict. §. 3. n. 34.* Campanil. *dict. c. 13. num. 83.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c. 273. n. 47. & cap. 591. n. 16. & 17.* Zerol. *part. 1. verb. Canoni, §. 3.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. in Cathed. n. 8.* Squillante *de priuil. cleric. c. 4. n. 56.* Alzedo *dict. part. 2. c. 6. n. 35.* Azor. *d. c. 3. q. 14.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. § 7. n. 18.* & de hac veritate hucuſque nemo dubitauit.

Quartò amplia Capitulum Sede vacante poſſe, 25 ſicut Epiſcopum, huiuſmodi diſpenſationes impertiri, prout reſoluunt Nanarr. *conſil. 31. incip. An Capitulum Sede vacante, ſub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt. in nouis.* Campanil. *d. c. 13. n. 81.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, verſ. ſecundo quæro,* Zerol. *in praxi Epiſcopali, part. 2. verb. Capitulum, verſ. tertio pag. 28.* me citato *in hoc loco* Diana *part. 4. tractat. 2. reſol. 64. in fine,* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. num. 141.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *d. c. 47. num. 17.* Licèt contradicat Pariſ. *conſ. 136. incip. Stante defectu, n. 2. vol. 4.*

Etenim Capitulum Sede vacante diſpenſare in 26

iis

is poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, vt tenent Henriq. in ſum. lib. 14. de irregular. c. 20. §. 1. Gutierr canon. lib. 1. cap. 3. num 10. Sayr in Claui Regia lib. 6. cap. 11. n. 84. Cened. ad Sext. collect. 4 num. 3. Molin. de iuſtitia, tractat. diſput. 11. num. 5. Cardoſ. in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.

27 Quin etiam generalior ſuppetit ratio, quòd Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonullis ſpeciatim Iure prohibitis. Syluest. verb. Capit. §. 2. Pauin. de poteſtate Capit. Sede vacante part. 1. capit. 3. n. 3. Rebuff. in praxi beneficiali tit. de deuolut à num. 17. Nauarr. conſ. 44. num. 1. de temporibus ordinat. & conſil. 7. de filiis Presbyter. Flamin. de reſignation. lib. 7. q. 23. n. 11. cum ſeq. Suar. de cenſ. diſp. 7. ſect. 2. n. 4. Molin. d. diſp. 11. n. 1. 3. & 10. Gutier. & Sayr. Cardoſ. d. locu Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. dec. 357. n. 4. in prima edit. & reſ. 305. n. 4. in 2. edit. vbi dicit, quòd Capitulum ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis, tam contentioſæ, quàm voluntariæ.

28 Primò limita non procedere ſuprapoſitam reſolutionem, niſi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Epiſcopus diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, vt probat dict. c. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6. vbi Gemin. num. 8. tenent Zerola in praxi Epiſcopali p. 1. verb. Ordo, circa finem, Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 3. q. 12. Auila de cenſ. part 7. diſp. 3. dub. 6. concl. 2. Nicol. Garc. d. c. 2. n. 50. & part. 8. c. 3. n. 4. Lotter. d. lib. 2. q. 48. n. 146. Squill. de priuil. cleric. c. 4. n. 49. Filliuc. tract. 41. c. 4. ſub n. 5. Alphonſ. à Leone dict. q. 4. praxi 6. n. 82. Quamuis contrarium videantur ſentire gloſ. 2. in cap. final. de filiis Presbyter. lib. 6. Selua de benefic. part. 3. q. 12. n. 19. Menoch. de arbitr. caſu 201. n. 156. Nam verius eſt, quod ſupra reſoluimus, quia illegitimus cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere, vt reſoluit Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 51. n. 6. & 11.

29 Secundò limita in Dignitatibus, vel Perſonatibus, etiam ſine cura: ad quos ſolus Papa poteſt cum illegitimis diſpenſare. Ita colligitur ex capit. fin. de fil. presbyter. gloſſ. verb. beneficium in d. cap. 1. Henriq. dict. lib. 14. cap. 8. n. 10. Auila d. dubio 6. concl. 6. Azor. d. c. 3. q. 3. & poſt Petr. Gregor. Molin. Ledeſmam. Tolet. Sayr. Leſſium, & alios reſoluit Nicol. Garc. d. c. 3. n. 53. Lambert. in tract. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. q. 9. art. 3. verſ. adduco duodecimò, n. 50. Campan. d. c. 13. n. 86. Benedict. Ægid. in tract. de priuil. honeſt. art. 16. n. 20. cum ſeq. vbi n. 23. verſ. tertiò, ſubdit tex. in dict. c. fin loqui in Dignitatibus & Perſonatibus, qui pertinent ad Eccleſiaſtica beneficia.

30 Tertio limita in beneficiis requirentibus ſacrum ordinem, ad quæ Epiſcopus nequaquam illegitimos diſpenſare valet. Ita gloſſ. verb. tale in d. c. 1. quam ſequuntur ibidem Ioan. Monach. n. 8. verſ. & idem Franc. n. etiam 8. Anchar. n. 2. Campanil. d. c. 13. n. 85. quorum reſolutionem dicit Azor. d. cap. 3. queſt. 15. intelligendam de beneficio, quod ſacrum Ordinem requirit priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, in quibus Epiſcopus nihil Iuris, & poteſtatis habet.

31 Quartò limita in Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Epiſcopus diſpenſare, vt tenent Ioan. Monach. in d. cap. 1. num. 7. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium, n. 10. & ſeq. & hanc ſententiam (vt inquit Felin. in cap. poſtulaſti verſ. 2. concl. ſub n. 4. de reſcript.) videtur tenere Rot. Roman. deciſ. 36. vel ſecunda incip. Noluerunt Domini, de filiis Presbyt. in nouis, aliàs 54. ſeu prima eod. tit. in antiq. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 2. verb. Canonia, §. 3. Anton. Fabric. in praxi benefic. tit. de benefic. Cathedral. n. 6. late Lotter. d. q. 48. ex n. 253. Marcell. Vulpe d. cap. 47. n. 10. Fr. Emman in ſum. tom. 3. c. 38. n. 1. Alzed. d. p. 2. c. 6. n. 35.

Contrarium tamen, imò Epiſcopum poſſe cum 32
illegitimo diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent gloſ. in dict. cap. 1. verb. beneficium quam ibi ſequuntur Ioan. Andr. verſ. in gloſſ. intellige ſub num. 3. Geminian. num. 6. Anchar. num. 1. Domin. num. 7. Franc. n. 6. Cald. conſil. 1. de filiis Presbyt. Selua de beneficiis part. 3. queſt. 61. in fin. verbis, Azor. dict. c. 3. queſt. 11. Nauar. qui addit hanc opinionem eſſe communiter receptam, conſ. 3. incip. Multarum queſt. n. 4. de ætate & qualit. in antiquis, & conſ. 4. de filiis Presbyt. in nouis Torreblanca dict. c. p. 13. num. 33. Campanil dict. cap. 13. n. 82. vbi aſſerit deciſiones Rotæ ſupra allegatas non negare licere Epiſcopis diſpenſare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Eccleſiæ, ſed dicere diſpenſationes ab Epiſcopis conceſſas iuxta formam dict. c. 1. minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch. bene aduertit dict. cap. 1. n. 6. in fin quaſi procederent illegitimum habilitatum ad beneficium ſimplex non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum, niſi fuerit expreſſe additum de Canonicatu. & inſinuat Nauar. vbi proximè n. 4. & conſ. 2. n. 5. de filiis Presbyter.

Sed hæ contrariæ opiniones fœdere diſtinctio- 33
nis componuntur; prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non poſſe Epiſcopum cum illegitimis diſpenſare, procedit de Iure nouiori Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 12. quo attento omnes Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis requirũt aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cum non poſſit Epiſcopus cum illegitimis diſpenſare, ex adductis per Lotter. dict. q. 48. ex n. 147. ſequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ ſibi illos habent annexos. At verò ſecunda opinio procedit de Iure antiquo. & ita diſtinguunt Majol. de irregular. lib. 1. cap. 8. n. 11. Zerola in praxi Epiſcopali part. 1. verb. Canonicus §. 3. Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 11. n. 12. Auila eod. tract. part. 7. diſp. 3. dub. 6. notab. 3. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 10. ad fin. Leſſ. de iuſtitia lib. 2. cap. 34. n. 86. Nicol. Garc d. cap. 2. n. 65 & aſſentire videtur Campanil. d. c. 13. n. 85. Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. n. 52. cum ſeq. Lotter. dict. q. 48. num. 173.

Vltimo limita in beneficiis paternis; non poſſe enim Epiſcopum diſpenſare, vt filius illegitimus obtineat beneficium ſimplex in Eccleſia patris ſui, probat cap. cum electorem, de filiis Presbyt. & tenent. Vaſq. in opuſcul. de benefic. c. 3. §. 1. dub. 6 latè Lotter. d. q. 48. ex n. 174. Nicol. Garc. part 7. c. 3. à n. 6. Molfeſ. d. tract. 6. c. 7. n. 19. reprobantes opinionem Syluest. & Angeli aſſerentium, vt poſt mortem patris poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo; eandem opinionem tenet Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 34. n. 89. Layman. in ſum Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. c. 14. n. 5. Alphonſ. de Leone dict. q. 4 praxi 6. n. 83. qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, ſiue legitimè, ſiue illegitimè fuerint procreati.

Verum autem irregularitas occulta ex defectu natalium ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines? Vide Dianam reſol. moral. p. 2. tract. 2. reſol. 64. Verùm virtute Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. poſſit Epiſcopus diſpenſare in illegitimitate quando eſt occulta ad Ordines maiores, & beneficia Curata? in quo dubio nouiſſimè Ioan. Machado in d. tract. del perfetto Confeſſor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. num. 4. ita ait, Si quando la ilegitimidad es occulta pueda entonces el Obiſpo diſpenſar para

Ordines

Ordines maiores y todos beneficios, diſputan tambien los Doctores. Muchos mas communente lo niegan, como ſon Suares, Sayro, Marchino, fundados en que la facultad que goza por el Concilio es para diſpenſar en la irregularidades ocultas, que nacem de delicto, pero eſta de la ilegitimidad no prouiene de delicto ſine de indecencia. Mas no obſtante eſſo Auila, Coninch, Layman, Diana y otros defienden que ſi, fundados en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cauſe en la perſona alguna indecencia con todo eſto intrinſecamente pende del delito de los padres, &c.

34 Quæri opportunè poteſt, an diſpenſatio præſumatur, ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente allegat? In qua quæſtione negatiuam partem amplexa eſt Rota Roman *in Hiſpalen. Canonicatus, deciſ.780. lib.3.part.3.diuerſ.* vbi deciſum fuit teneri ſe clericum per litteras probare, & diſpenſationem remouentem defectum natalium anteceſſiſſe. Facit etiam quod diſpenſationem allegans illam probare tenetur, cum non præſumatur, prout tenent Bellam. *conſ.10.n.43.* Maſcard. *ac probat conſil.523. ſub num.6.* Menuch. *de præſumpt. lib.3.q.132. ſub n.72.* Surd. *conſ.235. num.32.* Sed ſtat pro contraria parte deciſio eiuſdem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *deciſ. ſecundam, incip. Voluerunt Domini, ſiue 136.n.8 de filiis Presbyterorum in nouis.* in qua deciſum fuit non probandam, & verificandam elapſo triennio diſpenſationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica reſolutio. Ancharan. *conſ.517. propè finem,* vbi præſumptionem exoriri ex longa poſſeſſione beneficij, ac diſpenſationem interceſſiſſe defendit, quod etiam tenet Flores de Mena *variar. qq. lib.3. q.23. num.52.* Item hanc partem ſequitur Gomez *ſuper regul. Cancell. de triennali q.10. verſ. nec obſtat*, vbi deciſione Rotali reſolutum atteſtatur regulam ipſam de triennali iuuare, etiam execrabilem ita quod liceat execrabili allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit.

Verùm in hac contrarietate Campanil. *dict. cap. 13. numer.107.* aſſerit præfatam Rotæ deciſionem in illa *Hiſpalen Canonicatus* ſubſiſtere tantùm reſpectu proprietatis, hoc eſt, validitatis, ſeu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficij; regula enim de triennali non operatur effectum, niſi quoad poſſeſſionem, & fructus duntaxat, vt à ſimili ex pluribus deciſionibus comprobat idem Campanil. *dict. cap.13. num.111.* Tamen ne litibus vel aperiatur, aut diſſenſionibus, detur locus, ſi decennio ſaltem aliquis illegitimus in beneficio ſteterit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris credendum eſt iuſtum titulum, & diſpenſationem obtinuiſſe, cum credendum non ſit vnum, vel plures Antiſtites ſæpiùs viſitantes poſſeſſori annuiſſe, niſi viderint diſpenſationem, alioquin prohibuiſſent inhabilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo, vt optimè infert Rota *deciſ.4. incip. Fuit concluſum, num.8. part 2. diuerſ.* & faciunt quæ tradunt Flamin. *de reſignat lib.3. quæſt.6 n.74.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. dec.701. in 1. edit. & reſ.593 in 2. edit.*

35 Vlteriùs curioſus quæret lector, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expreſſum in Iure, Abb. Sylu. Lambert. & alij, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.5. num.4. & 5.* quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. n.149.* Molſeſ. *in ſum. Theolog. mor. tract.6. cap.7. n.27.*

36 Deinde poſtulabit aliquis, an diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. cap.6.* poſſit aliud beneficium ſimplex obtinere ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione? In qua quæſtione dicendum eſt, quod cum obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, dicatur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluit Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 11. cap.13. num.98.* poterit euentu de quo agimus, huiuſmodi capax, & habilis per diſpenſationem factus ad alia ſimilia ſimplicia ab Epiſcopo impetranda, dummodo Ius non reſiſtat, vt ſunt duo ſimplicia beneficia. Ita in terminis Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſ.64.* Si verò à Papa diſpenſatus fuerit, vt poſſit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute diſpenſationis vnum fuerit aſſecutus, non poterit illo renunciato vigore eiuſdem diſpenſationis alterum aſſequi, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Diſpenſatio, n.19.*

Vltimò quæro. Vtrùm ſi Epiſcopus promoueat 37 ad Ordines illegitimum, ſeu alium, qui de Iure communi promoueri non poteſt, in caſibus tamen in quibus poteſt diſpenſare, intelligatur eum eo diſpenſaſſe? Quod non videatur cum eo diſpenſare niſi exprimat, dicendum videbatur, faciendo differentiam inter Papam & inferiores, quia Papa faciendo aliquid quod valere non poteſt propter aliquod Iuris impedimentum, niſi diſpenſet, videtur tacite diſpenſare, non autem Epiſcopi, niſi dicant ſe diſpenſare, doctrina eſt Abb. recepta *in cap. diuerſis fallaciis, in cleric. coniug.* Nau. *conſil 4. num.2. de Simon.* & ſubdit Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori eccleſ. capit. 47. numer.21.* quod ſi illegitimus impetret diſpenſationem à Papa, vt poſſit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euaneſcit talis diſpenſatio, itavt mortua eius vxore vnica & virgine, poſſit virtute dictæ diſpenſationis promoueri ad Ordines ſacros, & *num.22.* aduertit clauſulam illam apponi ſolitam in diſpenſationibus Apoſt. *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit*, non importare conditionem, ſed inſtructionem, & eius defectum non vitiare diſpenſationem. Contrarium verò videtur verius ad notata per Oldrad. *conſ.329. num.4. & 5. & conſ.330. per tot.* præcipuè *num.6.* per text. *in l. fin. C. qui admitti ad bon. poſſeſſ.* dum ibi dicitur quòd pupillus non poteſt ſine tutore bonorum poſſeſſionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, ſed ſi Prætor ſciuit illum pupillum, diſpenſare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta *conſ.402. n.29.* Roman. *conſ.216. n.7.* vbi apoſtilla *verb. videtur, & conſ.307.* Maiol. *de irreg. c.51. n.8.* Henriq. *in ſum. lib.14. c.17. §.4. lit. P*, Suar. *de cenſur. tom.5. diſp.41. ſect.3. n.4.* Decius *conſ.18. num.24. tom.1.* Tiber. Decian. *reſp. 31. num.8. tom.4.* Ex facto enim eius qui poteſt abſoluere, inducitur abſolutio realis, Alex. *conſ.164. num.8. vol.7.* Et hoc ideo, quia pariter conſenſus ex facto elicitur, ac ex verbis, *l. de quibus, ff. de legib.* ibi, *nam quid intereſt ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis & factis*, &c *l. ſi mia, C. de iure delib. l. recuſari*, & ibi gloſſ. *ff. de acquir. hæred.* imò facta potentius exprimunt hominum voluntatem, quàm verba, vt prædictis iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. *diſc. ept forenſ. c.594. num.20.*

Denique dubitari poteſt an dimiſſi à Superioribus ex Societate Iesv, & eiecti ab alia Religione, reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, itavt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimiſſos ex Societate exiſtimo non incidere in priſtinam irregularitatem ex defectu natalium, vt poſt Suar. & Sanctarel. 38

reſolui

reſoluimus *de Iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.42. num* 192.
Quicquid aliter teneat Turrian. *de cenſur. lib.9. diſp.*
71.*dub.*2. quem videtur ſequi Diana *part. 4. tract. 2.*
*reſol.*66. Quoad eiectos (quicquid inuoluant Docto-
res) ex declaratione *ſacræ Congreg.ſub d e* 21.*Sept.*1624.
ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata
Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem
relaxandi, ac moderandi.

ALLEGATIO XLVI.

Epiſcopus an poſſit cum illiteratis ad Ordines diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris indiget Eccleſia Dei per quos totus mundus illuminetur.*
2 *Eccleſia ſemper amat ſapientes.*
3 *Scientes præſumuntur à vitiis abſtinere.*
4 *Ignorantia eſt mater omnium errorum.*
5 *Illiterati penitus non poſſunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt.*
8 *Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus eſt magis odioſus quàm homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit.
10 *Irregularis eſt illiteratus.*
11 *Illiteraturæ defectus eſt omninò indiſpenſabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente.*
14 *Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopo ordinari.*

1 ECCLESIA Dei indiget litteratis vi-
ris, quibus regitur, & ſuſtinetur, *cap.*
ſuper ſpecula, de præbendis, cap. cùm ex
eo, & ibi Ioan. Monach. *num* 1. *de elect.*
in 6. Abb. *in cap. de multa num.*6. *&* 7.
de præbendis. Carol. de Graſſis *in tract. de effect. cleric.*
in prælud. à num 63. Felin. *in cap. ſi quando num.*7. vbi
Nauarr. *except.*16. *num.*5. *de reſcript.* Hieron. Giach.
*in conſ. ſyndicatus, num.*67. *&* 81. Perett. *ad extrauag.*
*ambitioſæ, verb. ex quibus Eccleſia, n.*11. *de rebus Eccle-*
ſiæ non alienan. Rodoan. *de ſpol. quæſt.*9. *§. vlt. num* 20.
cum ſequentib. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.*1. *tit. de diſcipl.*
*cleric §.*4. *num.*8. Rot. *in vna Meliten. Canonicatus* 9.
Martij 1595. coram *Illuſtriſſimo D. meo Cardinal.*
Millino, impreſſa per Marcheſan. *de omiſſionibus par.*1.
*§.*2. *pag.* 611. Per quos totus mundus illuminatur,
c. fin. de Magiſt. dict. cap. cùm ex eo, de elect. in 6. *gloſſ.*
verb. viris litteratis, in extrauag. Execrabilis, de præ-
bend. Flamin. *de reſignat. lib.*4. *cap.*11. *num.*17. Carol. de
Graſſis *d. prælud. num.*88. ob idque dicuntur radij So-
lis, & Stellæ, *auth. habita*, & ibi Bald. *num.*12. *C. ne*
filius pro patre, Mandoſ. *in reg.* 16. *Cancel. quæſt.* 15.
2 *num.* 3. Vnde † Eccleſia ipſos ſemper amat, *cap. Epi-*
ſcopus 41. *diſt.* 1. *c. multa*, latè & eleganter Marc. Anton.
Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſ. quæſt.* 621. ac illis
fauet Flamin. *de reſignat. lib.*5. *quæſt.* 3. *num.*78. mul-
taque priuilegia concedit Carol. de Graſſis *dict. præl.*
3 *num.*89. quia † ratione ſcientiæ, qua ſunt decorati,

præſumuntur abſtinere à vitiis, *c. cùm à iuuentute, §.*
quis præterea, de præſumpt. & quemadmodum ſcientia
eſt mater virtutum, *cap. præſentium* 1. *q.*5. Menoch. *de*
*præſumpt. lib.*6. *q.*91. *n.*20. nouiſſimè Ioan. Machado *in*
*tract. del perfeto Confeſſor y Cura de Almas, lib.*1. *p.*3.
*tract.*17. *docum.*12. *n.*1. ibi, *de donde reſulta que ſiempre*
derecho preſume que los eſtudioſos y letrados ſon virtuo-
ſos, &c. ita † ignorantia eſt mater omnium errorum, 4
c. ignorantia c. ſi laicis 38. *diſt. cap. niſi cùm pridem, §. pro*
defectu, de renunciat.

Et hinc fit quòd Epiſcopus cum maiori parte Ca-
pituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis
præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti
certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidium; Abb.
*in cap. vlt. num.*2. *de his quæ fiunt à maiori parte Capit.*
Bolognet. *in auth. habita, num.*387. *C. ne filius pro pa-*
tre, Bottæ. *de Synodo Epiſcopi in* 3 *part. concl.*17. *in* 6.
*col. art.*1. Rebuff. *de priu. leg. ſchol. ſi priuil.*42. quos re-
fert, & ſequitur Rot. *in Meliten. Canonicatus* 9. *Mar-*
tij 1595. coram *Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino*,
impreſſa per Marcheſan. *de commiſſion. p.*1. *§.*2. *pag.*
611. *in vlt. impreſſ.* ob quæ ſemper exiſtimaui, ſtudia,
& lucubrationes, quas cum ſumma omnium vtilitate
in lucem edideram mihi non parum vtilitatis alla-
turas in hac Curia Matritenſi, quam à ſeptem annis
inhabito; ſed cum in mala tempora bellis vndique
infeſta aduentus hic meus inciderit, minimè admiror
quin Iura ſileant, & libri non perquirantur; nam, vt
inquit Plutarchus *in vita Caij Marij. Inter armorum*
ſtrepitum leges non audiuntur; provt eum refert D. Fer-
dinandus Pizarro y Orellana *in tr. de Viris illuſtribus*
*noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, cap.*7. *obſeru.*3.
*pag.*116.

Peccat enim, qui non habet ſcientiam ſufficien-
tem ad illud officium, quod appetiuit, *c. non eſt putan-*
dum, in fine 1. *q.* 1. Iacob. de Graff. *d. c.* 11. *num* 23. culpa
eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti, *l. culpa eſt, ff.*
de regul. Iuris, c. non eſt ſine culpa, eod. tit. lib 6.

Penitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici, 5
cap. præcipimus 34. *diſtinct. cap. Illiteratos*, & ibi *gloſſ.*
138. *dict. cap. ſi quis* 77. *dict. c. fin. de ætate & qualit. cap.*
fin. de tempor. ordin. in 6. Bern. *in pract. crimin. cap.*18.
aliàs 21. Nauar. *in cap. ſi quando, except.*11. *num.*45. *&*
50. *de reſcriptis*, Menoch. *de arbitr. caſu* 425. Lambert.
*de iurepatron. part.*1. *lib.*1 *art.*24. *quæſt.*9. *num.*2. Pa-
cian. *de probation. lib.*2. *cap.* 34. *num.*79. Gutier. *Cano-*
nic. lib. 1. *cap.*26. *num.* 37. Henriquez *in ſumm. par.* 2.
*lib.*14. *cap.*8. *num.*11. Flamin. *de reſignat. lib.*4. *quæſt.*4.
*num.*2. *& quæſt.* 11. *num.*17. *cum ſequentib. & lib.*5. *q.*3.
*num.*70. *cum ſequentib.* Azor. *inſtitut. moral part.*2.
*lib.*3. *cap.*28. *quæſt.*9. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſſ.*4.
*num.*41. *cum ſequentibus.* Thom. Valaſc. *tom.*1. *alleg* 9.
*à n.*7. † Illi enim comparantur cæcis, *cap. poſt tranſla-* 6
tionem, § item ſi quis, de renunt. † Et ſunt nulli in Ec- 7
cleſia Dei, *cap. congregato*, & ibi Bald. *num.*4. *de elect.*
Nec in ea placere poſſunt, *cap. illiteratos* 36. *diſtinct.*
c. ignorantia, 28. *diſt. cap. quia frater* 7. *quæſt.*1. Franc.
Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.*2. *cap.*2. *n.*72. & aſini
nuncupari ſolent, Ioan. Monach. *in c. ex eo, de elect.*
in 6. *& in cap. ſicut, num.*10. *de verb. ſignific. eod. lib.* Pe-
rett. *vbi ſupra num.*13. Rodoan. *d. quæſt.*9. *§. fin. num.*21.
quinimò non veniunt appellatione hominum, ſed
iumentorum, Gomez *in reg. de annal q* 47. *in fin.* † Et 8
ſunt magis, quàm homicidæ, Thom. Acti. *de ludo*
ſcacchorum, quæſt. 8. *num.* 28. & Flamin. *d. quæſt.* 3.
*num.*90.

Illiteratus omnino dicitur, qui prima Gramma- 9
ticæ rudimenta non didicit, Præpoſ. *in cap.* 1. *num.*2.
*poſt med.*39. *diſtinct.* Rota Roman. *diuerſ. part.*2. *de-*
*ciſ.*26. *num.*3. Carol. de Graſſis *in d. prælud. num.*237.

& ſeq. Flamin. d.quæſt.4. num. 2. cum ſeqq.& d.quæſt.3. num. 70. cum ſequentibus, Majol. de irregul. lib. 1. cap. 32. Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub 5. cap. 5. num. 1. vel qui legere, & ſcribere Latinè neſcit, Azor. d.par.2. lib.6.cap.6.q.3. Garc. part.7.cap.7.num.15. Caſtr. Palao in oper. moral tom.2. tract.13.diſp.4.punct.6. num.9. & quoad propoſitum in ordinato ad primam Tonſuram dicitur talis, qui neſcit legere, & ſcribere; ad minores verò, qui Latinam linguam non intelligit; ad Subdiaconatum & Diaconatum, qui Latinè non ſcit, & quæ legit, minimè intelligit; Sacerdotium, qui non benè legit contenta in Miſſa, nec mediocriter ſaltem intelligit. Colliguntur hæc ex reſolutis per Sanch. in opuſc. moral. lib.7.c.1.dub.45.n.3. cum ſeqq. Irregularis enim is dicitur; nam inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu litteraturæ, c. præcipimus, ver. aut ignorantem litteras, 36. diſt. c. vlt. de æt. & qual. Thom. Valaſc. d. alleg.9.n.11. Auila d. cenſ.p.7. diſp.4.dub.1. Nicol. Garcia de beneſic.p.7.cap.7.n.19. Viuald. in candelabro aureo part.2.tit. de irregular. §.1. Tolet. in ſum. c.58.verſ. irregulares ex defectu animæ. Rebuff. in tr. de pacificis poſſ.n.226. Gonzal. dict. gloſſ.4.n.41. Flamin. d.q.3.n.89. † Eſtque omnino indiſpenſabilis, Rebuff.
11 de pacificis poſſeſſ.n.264.& Flamin. d.q.4.n.2. nouiſſimè Ioan. Machado d. docum.12.n.5. vbi citat Villalob. contrarium tenentem.

Quare Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum omnino illiterato, vt tonſuram etiam ſuſcipiat, reſoluunt Rebuff. in praxi tit. de clericis à quibus, & quomodo creentur, num.28. Bernard. in pract. cap.21. Sanch. d. lib.7.c.1.dub.45.n.2. nec in ſcientia requiſita ad alios Ordines minores, vt per Nauar. in c. ſi quando, excep. 13.n.7. de reſcript. Salzed. ad Bernard. d. cap.22. verſ. diſpenſare Sanch. d. dub.45.n.14. Et quod plus eſt, tenet Turrec. in cap. ſi in laicis diſt.38. non poſſe Papam diſpenſare vt omnino illiteratus promoueatur ad Sacerdotium, quia eſt contra Ius diuinum, refert Sanch.
12 d. dub.45.n.2. in med. † Litteraturam enim Iure diuino requiri videtur probari ex illo Oſeæ Prophetæ cap.34. ibi, conticuit populus, eo quòd non habuerit ſcientiam, quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi, referunt poſt alios Iacob. de Graffis in aureis deciſ. part.2. lib.1. c.11. num.22. Petr. Gregor. in praxi beneſic. cap.37.n.5. ad fin. Bernard. in pract. c.21. n.6. Viuald. d. tit. de irregular. n.97. Azor. d. part.2. lib.6. c.6. quæſt.4. colum.685. Flamin. lib.4.q.4. num.7. Carol. de Graffis d. prælud. n.64. Thom. Val. d. alleg.9. num.10. nihilominus tamen ſi de facto illiteratus ordinetur, percipit characterẽ, Bernard d. c.21.n.21. verſ. ſi autem carens. Iacob de Graffis in aureis deciſ. part.2. lib.1.c.11. num.19. Thom. Valaſc. d. alleg.6.n.30. quia in ordinandis ſcientia requiritur, non ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti, Sanch. in opuſc. moral. lib.7.c.1.dub.45.n.1. nam quod dicunt Doctores aliqui quòd defectus litteraturæ Iure diuino reprobatur, non eſt referendum ad Ius diuinum naturale, æternum atque immutabile, ſed ad Ius diuinum poſitiuum, & ex cauſa diſpenſabile, vt probat Lotter. de re benef. lib.2.q.50. à n.17. ſuccurruntq; plura exempla diſpenſationis huiuſmodi, vt de Anacorita ad Sacerdotium per ſanctum Flauianum Epiſcopum Macedonium, de ſancto Antonio Anacorita pariter ad Sacerdotium promoto, cuius meminit Auguſt. lib.1. de doct. Chriſt. in prol. de Spirdone etiam ad Epiſcopatum Cypri de quo Caſſiodor. tripartita hiſtor. lib.1.c. 10.& 13. quorum meminit Majol. de irregul. lib.1.c.32. n.5.& 6. vbi ſub n.10. refert aliud exemplum de Sanctulo Presbytero, qui nec prima elementa litterarum, nec legis decem præcepta cum calleret, Presbyter tamen erat, excuſatoremque ſuæ illiteraturæ habuit Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem eſſe, indeque eundem Sanctulum totam legem in Dei ac proximi dilectione ſeruaſſe.

Verùm ſi ordinandus aliquod principium Gram- 13
maticæ habuerit, aut modicum quid ſciat, & oſtendat ſpem addiſcendi in futurum, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia minor ſcientia ſufficit quando adeſt ſpes addiſcendi in futurum. Rebuff. de pacificis poſſeſſ.n.215. & dict. tit. de clericis n.28. Henriq. d.c.8. §.11. prope finem, Salzed. ad Bernard. d.c.21. litt. D. in nouiſſ. edit. Menoch. de arbitr. caſu 425.n.58. dum ait poſſe Epiſcopum arbitrari magis expedire Eccleſiæ ſi Ordines conferat ei, qui etſi adhuc Latinam linguam non intelligit, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, Sanch. d. lib.7.c.1.dub.45.n.13. Lotter. d. lib.2. q.50.n.23.& 24. remiſſiuè Mat. Alter. de cenſ. tom.2. diſp.16. de ſoſſ. cenſ. cap.1. verſ. ſecundo in fine, Gonzal. d. gloſ.4.n.80. cum ſequentibus. Vnde Alciat. de præſumpt. reg.2. præſ.3.& lib.1. de verborum ſignific pag.16. quem refert Thom. Actus de ludo ſcacchorum quæſt.8. princip. num.82. ex Innoc. & Iaſon. ſententia, affirmat propter futuræ doctrinæ ſpem multa contra Iuris regulas diſponi, Caſtr. Palao d. punct.6. num.12. vbi ſubdit quòd hac iuſta cauſa non intercedente ex diſpenſatione Epiſcopi prorſus illiterato beneficium nequaquam dari poterit.

Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lin- 14
gua Latina aliqualiter deficiant, tuta & ſecura conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præſentari, vt ordinentur; hi enim, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolummodo ad aſſiſtendum Choro diuiniſque officiis & ad miniſtrandum Altari, faciendamque rem ſacram, remanetque in illis ſpes de comparanda tali ſcientia & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum propter continuam inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis Religionibus, hanc ſententiam ex doctrina gloſſ. verb. inſtructio, in c. legi 16.q.1. tenent Sylu. verb. clericus 2.n.1. Iac. de Graff. in aureis deciſ. p.1. lib.3.c.2. n.24. Maiol. de irregular. lib.1.c.31. num.5. Henriq. in ſumm. lib.10. de ſacram. Ordinis c.16. in fine, Pottel. in dubiis Regular. verb. Ordines ſacri, n.6. optimè Miranda in manuali Prælatorum tom.2.q.8.art.7. concluſ.1. Menoch. de arbitr. cent.3. caſu 425. num.58. Peirinis tr.2. de Relig. Prælato q.3.c.7. num.10. nouiſſimè me citato in hoc loco, Ioan. Machado 1. tract. del perfecto Confeſſor lib.1.p.3. tract.17. docum.12.n.4. vbi n.6. idem cum Villalobos ſentit quoad Canonicos & Cantores Cathedralium Eccleſiarum Hieron. Roder. in compend. q. Regul. reſol.52. num.22. Laurent. de Peirinis tract.2. de Relig. Prælato q.3. cap.7. n.20. Aloyſ. Bariola in aphor. lit. R. verb. Regulares ad Ordines, Diana reſol. moral. p.2. tract.16. reſol.29. & part.3. reſol.86. & p.4. tract.2. reſ.74. Lotter. d. lib.2.q.50.n.25.& 26. idem Peirinis tom.1. priuileg. Minimor. conſtit.26. Leonis X.n.25. Lezana in ſum. q. Regul. c.14. num.24. Villalob. in ſumm. tom.1. tract.21. dub.34. num.5. Licèt autem gloſſ. dict. verb. inſtructio, teneat quòd in Monacho bonitas, & non ſcientia ſit neceſſaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent eſſe ſcientia ornari, cum diſtinctione ſuprapoſita, Iacob. de Graffis in d. part.1. lib.3. cap.5. n.10. Carol. de Graffis in tract. de effectibus cleric. in prælud. num.64. Nam quo rudiores ſunt, tantò magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant, pulchra enim, & præclara ſunt difficilia, vt dicebat Plato, & illud plus diligitur, quod laborioſius quæritur, Ioan. de Lignano de amicit. §.4. num.3. refert Thom. Act. de ludo ſcacchorum, quæſt.4. num.31.

Allegatio XLVII.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum promoto per ſaltum.

SVMMARIVM.

1 *Promotus per ſaltum incurrit ſuſpenſionem ab executione ſuſceptorum Ordinum, & miniſtrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui aſſerunt promotum per ſaltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per ſaltum recipit Ordinem, & ipſius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus.*

5 *Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi a* Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. *poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint.*

6 *Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter, antequam miniſtrauerit, poteſt per Epiſcopum diſpenſari.*

7 *Procedit non ſolùm in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum.*

8 *Promotus per ſaltum miniſtrans, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, indiget Apoſtolica diſpenſatione quamuis in minoribus adminiſtret.*

9 Sixti V. Conſtitutio *declaratur.*

10 *Suſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines, an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè ſuſcepit.*

11 *Promotus per ſaltum quando prætermiſſum Ordinem, recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat.*

12 *Diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa, non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem, Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat.*

1 QVi per ſaltum, & præpoſtero ordine ſe promoueri fecit, incurrit ſuſpenſionem ab executione ſuſceptorum, & miniſtrando fit irregularis; ita per text. *in cap. vnic. de cler. per ſalt. promot.* Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 14. ad fin.* reſoluunt Abb. *in c. vni. n. 4. & 5. de clerico per ſaltum promoto,* vbi Hoſtien. *n. 4.* Sylu. *verb. irregularitas n. 13.* Greg Lop. *l. 28. verb. no deue tit. 6. p. 1.* Salzedo *ad Bernard. in pract. c. 24. lit. C,* Henriq. *in ſum. p. 2. lib. 13. de excomm. c. 35. propè fin. lit. P,* Nauar. *in man. c. 27. n. 242.* Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 71.* Suar. *tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. à n. 44.* Auil. *eod. tr. p. 7. diſp. 9. dub. 2.* Fr. Emman *in ſum. tom. 2. c. 17. n. 7. cum ſeqq.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tr. 2. c. 18. num. 15.* Campan. *in diuerſorio Canon. rub. 10. c. vnico n. 4.* Bonac. *de cenſur. diſp. 7. q. 3. punct. 4. n. 5.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2 diſp. 10. c. 4. ver. verùm tota difficultas, & verſ. reſpondeo,* Fill. *tract. 17. c. 5. q. 8. n. 92.* me citato *in hoc loco* idem Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp. 3. q. 1. punct. 2. n. 1.*

2 † Quamuis per ſaltum promotum fieri ſtatim irregularem aſſerant minus bene Majol. *de irregul. lib. 4. c. 12.* Vgol. *eod. tr. c. 38. §. 1. n. 1.* Petr. Ledeſma *in ſum. de ſacramento Ordinis c. 60. concl. 8. diffic. 2.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 2. verb. irregularitas, §. 3. pag. 15.* Valentia *tom. 4. diſp. 3. q. 19. punct. 3.* Sayr. *de cenſuris lib. 7. cap. 10. n. 39.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. dec. 318. in prima edit. &*

reſ. 276. in 2. edit. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib. 20. n. 191.* † Is tamen per ſaltum, etiam Sacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per ſe non pendet ex charactere inferiori, Abb. *dict. c. vni. n. 4.* Henriq *lib. 14. c. 6. §. 3. in princ.* Mar. Alter. *d. c. 5. verſ. de eo qui ordinatur,* Bonac *d. punct. 2. n. 4.* Sed † beneficia ei, cum ſit ſuſpenſus, conferri non poſſunt, ac per conſequens præſentatio & prouiſio ad eius fauorem facta non ſubſiſtit, & fuit reſolutum per Rot. *in Meliten. Abbatiæ 24. Ianuar. 1590. coram D. Gipſio,* refert Garc. *de benefic. p. 7. c. 14. n. 3.* & in terminis Rebuff. *tract. de pacif. poſſ. n. 230.* Flamin. *lib. 4. q. 2. n. 100.* Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effectu 25. n. 4.* 4

Sed à quo valeat diſpenſationem obtinere, qui per ſaltum fuit promotus, dubium eſt præſentis quæſiti. In primis ſecurè tenendum illum poſſe per Epiſcopũ diſpenſari, etiam poſtquam miniſtrauerit, ſi delictum ſit occultum, vigore priuilegij ſibi conceſſi in Trident. *ſeſſ. 24. c. 6.* Ita Henriq. *lib. 14. c. 6. n. 5. in fine.* Vgolin. *de cenſur. c. 39. n. 3.* Suar. *tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. n. 5.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. n. 43.* Sayr. *d. c. 10. n. 37.* quos refert Bonac. *d. punct. 4. n. 5. in fine,* Campanil. *d. cap. vni. n. 6.* ſecluſo tamen d. priuilegio, generaliter etiam ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 14. in fine.* † Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, quod intelligit Mar. Alter. *dict. c. 6 verſ. hoc loco.* ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non diſtinguit de ordinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur. † Quod etiam verum eſt non ſolùm in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus ſiue omnibus, ſiue vno tantùm, vt refert deciſum Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. n. 53. verſ. item.* & tenent Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccleſ. c. 8. n. 15.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tr. 2. c. 3. n. 25. & c. 18. n. 16.* nouiſſimè Diana *moral. reſ. p. 5. tract. 10. reſ. 29.* 5 6 7

Vnde à contrario ſenſu apertè conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtrauit nulla præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quod ſimpliciter loquitur tex. ille *in d. cap. 14.* & ita vigore Concilij concludendum eſt ſemper indigere Apoſtolica diſpenſatione, qui ſaltatim Ordinibus inſignitus miniſtrauerit, & tenent Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 2.* Salzed *ad Bernard. d. c. 24. in additi. lit. D,* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 14. n. 26.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. num. 92* Homobon. de Bonis *de exam. Eccleſiaſtico par 2. tract. 12. cap. 3. q. 15 reſol. 5.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol dec. 150. n. 5 part. 4.* Fillioc. *tract. 17. cap. 5. num. 92.* Mar. Alter. *d. cap. 5. verſ. hoc in loco, & in verſ. reſpondeo,* admitti cenſet contra Nauar. *cap. 27. n. 242.* † Epiſcopum cum ordinato per ſaltum, ſi antea miniſtrauit in Ordinè ſuſcepto, non poſſe diſpenſare, quæ vt exerceat actus Ordinum, nec vt aſcendat ad ſuperiores, vnde nequibit Epiſcopus diſpenſare tam ſi miniſtrauit in Ordine malè ſuſcepto, quàm ſi miniſtrauit in Ordine prætermiſſo, & id cõtingere poteſt duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum aſſumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel poſtquam illum aſſumpſit, ſed ante legitimam diſpenſationem, nam cũ eſſet ſuſpenſus ab illius receptione, poſtquam illum ſuſcepit ſine diſpenſatione, manet ſuſpenſus ab illius executione: quare ſi in illo miniſtret, nõ poterit amplius Epiſcopus cum eo diſpenſare: nam irregularitatem contractam per talem vſum Epiſcopus non poteſt tollere, cum nullibi ei concedatur neque etiã auferre poteſt 8

Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletan. ſcriptum fuiſſe circa annum 1150. refert Franciſc. de Piſa *en la deſcription de la imperial ciudad de Toledo, lib.5.c.7. in fine*) reſoluunt Bernard. & Salzedo *in pract. cap.31. in nouiſſ. edit.* Nauar. *in manual.* c.27.n.241. *verſ. tertio*, Flamin. *de reſignat. lib.1.q.17.n.5. cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſumm. part.2. cap.14. ad finem*, Rebuff. *ad l. Barbarius ff. de officio Pretoris*, Azot. *inſtitut. moral. part.1. lib.3.c.48. quæſt.13.* Suar. *tom.5. diſp.31. ſect.1. in princip. & num.7.* Vgolin. *de cenſuris, cap.40.* Sayr. *eod. tract. lib.7.c.10.n.17.* Bonac. *eod. tract. diſp.7 quæſt.3. punct.4. n.8.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ Moralis tract.1. cap.17. n.24. & 25.* Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.30.n.27. verſ. quartus, & num.190. & lib.31. tract.2. n.69.* latè. Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.3.p.1. punct. 10.* Filliuc. *in quæſt. moral. tract.19.n.76.* Mat. Alter. *de cenſuris tom.2. diſp.9. cap.1. verſ. ſecundò dubitari*; vbi aſſerit hunc probabiliter ignorantem abdicationem abſque culpa contrahere ſuſpenſionem ab Epiſcopo diſpenſandam, quia non eſt priuatio vſus iam aliquando habiti, ſed impedimentum ne recipiatur: addit ideo neceſſariam fuiſſe diſpenſationem, quia ordinator cum non haberet executionem ſui officij, eam non poterat alteri conferre.

Quoad locum & dignitatem Epiſcopus renunciare dicitur quando quoad iuriſdictionem officium & vſum Ordinis Epiſcopalis renuntiat, vt declarat Bonac. *d. punct.9. num.4.* & tunc cum Epiſcopus huiuſmodi abdicauerit à ſe vſum ordinis Epiſcopalis quantum in ſe eſt, meritò Eccleſia talis Ordinis vſum impedit in recipiente; Bonac. *d.n.4. in fin.* Quod procedit etiamſi ſacros Ordines à tali loco & dignitate renunciante quis recipiat de licentia proprij Epiſcopi, Suar. *d. diſp.31. ſect.1.* Majol. *d. lib.4. cap.10. num.6.* Bonac. *d. punct.9.n.5.* vbi *num.7.* reſoluit renunciantem Epiſcopatui in dubio cenſeri illi renunciaſſe quoad locum tantum, & *n.8.* tenet collationem Ordinum ſuſceptorum ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, eſſe validam quoad ſubſtantiam, & *num.10.* quod talis Epiſcopus ex vi text. *in d. cap.1.* præcisè non incurrit aliquam cenſuram, conferendo Ordines, & *n.12.* quòd Epiſcopus conſecrationem accipiens ab alio Epiſcopo, qui dignitati renunciauit, non afficitur iſta ſuſpenſione.

2 Sic etiam Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit, debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere. poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui. Maſcard. *de probat. concluſ.648.n.46.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral lib.6. quæſt.58. num.11.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.28 quæſt.10.* Henriquez *in ſumm. lib.14. cap.6.§.6.* Valer. Reginald. *d. lib.*
3 *30. num.190. verſ. quarta.* † Secùs verò ſi hoc ſciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit, Majol. *de irregul. lib.4. cap.22.* Flamin. *de reſignat. lib.4. quæſt.2. num.96.* Carol. de Graſſis *de effect. clerical. effect. 15. num.19.* vbi *n.20.* idem reſoluit de clerico ordinato ab Epiſcopo ſchiſmatico.

Nam promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico,
4 vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat quod agit; non tamen recipit vſum, & executionem Ordinis, vt dicit text. ſic intelligendus *in cap. ordinationes 9. quæſt.1. & in cap.1. de ſchiſmat.* ibi, *Ordinationes ab Octaniano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ordinatis ab eis irritas cenſemus*, id eſt, quantum ad vſum, & executionem Ordinis, conſonant tex. *in cap. fraternitatem, eodem tit.* & *in c. Daibertum, 1. quæſt.7. & in c. conuenientibus, in fine verſ. Conſtantinus Epiſcopus eadem cauſa, & quæſt.*

5 Vnde cum huiuſmodi Ordinatis diſpenſari poteſt quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & hæc diſpenſatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Epiſcopis Ordines receperunt, & obtineri poteſt poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, ex *dict. c. ordinationes*, ibi, *niſi probare valuerint, ſi cum ordinaretur eos neſciſſe damnatos*, ſcilicet Epiſcopus, vbi gloſ. *verb. niſi probare*,
notat inde ſumi † argumentum pertinere ad eum, 6
qui allegat ignorantiam, illam probare ſequuntur Menoch. *de præſumpt. lib.3. quæſt.23. num.10.* Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæſt.90. num.105.* vbi *n.106. & ſeq.* reſoluit quòd probatur per iuramentum, & ſignis, ac coniecturis.

Qui verò ſcienter hoc modo Ordines receperunt 7
à ſolo Romano Pontifice diſpenſari poterunt, ſed ſi ordinatio fieret ab hæretico, vel ſchiſmatico, non ſeruata forma Eccleſiæ, tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit, ſed neque ipſum characterem, vt probatur *in c. qui perfectionem*, iuncta gloſ. *verb. plenitudinem, 1.q.1.* Bern. *in pract. cap.19. in fine, in nouiſſ. edit.* Sot. *in 4. diſt.25 quæſt.1. art.1.* Majoli *de irregular. lib.4. cap.22.* Bonacina *dict. punct.10. numer.7.*

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico, vel ſchiſ- 8
matico per metum cadentem in conſtantem virum, excuſetur à prædicta ſuſpenſione, ita vt diſpenſatione non egeat? In qua quæſtione Nauar. *in man. cap.27. num.241. verſ. quarto*, videtur tenere talem ſuſpenſionem non incurrere. Ego verò in contrariam ſententiam potius inclinarem, ex eo quia hæc ſuſpenſionis pœna non eſt impoſita in odium ordinati, ſed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & abſque culpa, igitur cum ipſe ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non poſſit, ſequitur, taliter ordinatum à ſuſpenſione non excuſari, maiori ipſius ordinantis culpa. Idem Nauar. *dict. verſ. quarto*, tenet huiuſmodi ſuſpenſionem incurri ordinatum ab hæretico, vel ſchiſmatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda.* Nam ſuſpenſio hæc & irregularitas non incurritur ſi Ordo recipiatur ab hæretico, ſeu ſchiſmatico etiam notoriè, & manifeſtè, niſi per ſententiam nominatim ſit denunciatus, vt probatur *in dict. cap. ordinationes*, ibi. *ordinationes, quæ ab hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt.* Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per conſequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem Nauar. *d.c.27.n.35. verſ. nota tertiò, & conſ.10. num.2. de hæret.*

Vnde ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignoran- 9
tia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, aut quauis alia cenſura innodato, executionem Ordinis non recipit, ſed indiget diſpenſatione, gloſ. *verb. quondam in cap. ab excommunicatis, 9. quæſt.1.* gloſſ. *in cap. ſi qui à Simoniacis, 1. quæſt.1.* gloſſ. *verb. ignorantia in capit. 1. de ordinatis ab Epiſcop. qui renunc. Epiſcop.* gloſſ. *verb. diſpenſare in cap. cùm illorum, de ſentent. excommunic.* Bernard. *in practic. capit.28. numer.3.* Couar. *in cap. alma Mater. part.1. §.6. numer.6. verſ. nihilominus*, Majol. *lib.4. de irregul. cap.16. numer.3. & 25.* Nauar. *in man. cap.25. num.69.* Sà *verb. ſuſpenſio, numer.7.* Suar. *de cenſur. diſput.31. ſect.1. num.61.* Sayr. *eod. tract. lib.4. cap.14. num.1.* Mat. Alter. *in ſimili tract. tom.2. diſp.9. capit.2.* Filliuc. *tract.17. numer.80. & tract.20. capit.7. quæſt.6. num.199.* Bonacina *dict. diſp.3. quæſt.1. puncto 10. num.1.* quia cum ſuſpenſus, vel excommunicatus

nicatus non habeat vſum Ordinum, ideo illum alteri conferre non poteſt, argum. text. *in cap. Daibertum 1. quaeſt. 7. & in cap. qui perfectionem 1. quaeſt. 1.* tum etiam, quia cum hæc ſuſpenſio non ſit pœna, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam rationem eandem ſententiam ſuſtinent Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 2. n. 62.* Filliuc. *in quaeſt. moral. tom. 1 tract. 7. c. 5. num 81.* Quicquid contrarium teneant Turrian. *de cenſur. lib. 5. diſp. 46. dub. 2.* & Diana *moral. reſol. p. 5. tract. 10. reſol. 39.*

10 In hac ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, &c. ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, vt in ſimili probat *d. cap. 1.* & ſicut ipſe excommunicatus, miniſtrans à ſolo Papa eſt diſpenſandus, gloſ. *verb. penes ipſos, in c. presbyteros 50. diſt.* ita qui ſciens, vel ſcire debens (quod par eſt *l. quod te, in fine* vbi gloſ. *ff. ſi certum pet. l. qui fundum, §. ſeruus. ff. pro emptore*, cum citatis à Stephano Gratiano *diſceptation. forenſ. c. 194 n. 1. & in libello de principiis vtriuſque iuris lit. S, n. 2.*) ab eo ordinatur, fit particeps eiuſdem delicti, & conſequenter eiuſdem ſuſpenſionis, vel irregularitatis, prout notatur *in cap. vlt. de apoſt.* tenent Syluest. *verb. irregularitas §. 9. verſ. ſeptimo quaeritur*, Majol. *dict. cap. 25. num. 1.* Bernard. *dict. cap. 28. num. 3.* Couar. *dict. §. 6. num. 6.* Suar. *d. ſect. 1. n. 63.* Bonacin. *dict. puncto 9. num. 8.*

21 Amplia etiamſi ordinetur ab Epiſcopo excommunicato, aut ſuſpenſo, per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum, per tex. *in cap. conſtat multos 1. quaeſt. 1.* vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium ſuſpenduntur; ob nullum enim metum lex eſt violanda, *cap. ſacris, de his, quae vi*, & debet taliter ordinatus omnia aduerſa potius ferre, quàm Epiſcopo excommunicato communicare in Ordinibus ſuſcipiendis, *c. Inquiſitioni, de ſent. excom.* Quam ampliationem tenent Majol. *de irreg. lib. 4. c. 25. n. 2.* Suar. *dict. diſp. 31. ſect. 1. n. 62.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 5.* Contra Syluest. *in ſumm. verb. irregularitas §. 9. verſ. 2.* Nauar. *d. c. 27. n. 244. verſ. 4.* Alter. & Auil. negantes talem affici hac ſuſpenſione.

22 Limita ſi recipiens probabiliter ignorans Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, ordines ſuſcipiat, illos exequendo, quia tunc non eſt reus alicuius culpæ, ſuppoſita hac probabili ignorantia, nec incurrit adminiſtrando irregularitatem. Ita Alphonſ. à Caſtro *de poteſt. legis pœnal. lib. 2. c. 15. conc. 3.* Panorm. Fr. Emmar. & Coninck citati à Bonac. *d. puncto 9. n. 4.* Contra Couar. Bernard. Suar Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert, & ſequitur Bonac. *vbi proximè*, aſſerentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excuſare ab iſta ſuſpenſione.

13 Vnde poſtquam ſic ignoranter ordinatus, ſufficientem habuerit notitiam quòd Epiſcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut ſuſpenſus, abſtinere debet ab vſu Ordinum quouſque diſpenſationem obtineat, quam poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo præuia cauſæ cognitione impetrare poterit, arg. *c. 1. & 2. de ordin. ab Epiſc. qui rem Epiſcop.* gloſſ. *verb. diſpenſatione in cap. fin. de apoſt.* Quicquid aliter ſentiat Bonac. *d. puncto 10. n. 8.*

24 Religioſus qui ante, vel poſt Religionis ingreſſum Ordines ab huiuſmodi Epiſcopo ſuſcepit, à proprio Prælato diſpenſari poteſt, Bernard. *in pract. c. 8. lit. C, in fine*, Mar. Alter. *citato loco dub. 2. ad finem*, quamuis Bonacin. *dict. puncto 10. in fine*, exiſtimet hunc deberi diſpenſari à Papa.

15 Vtrùm Epiſcopus conſecrationem recipiens ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, &c afficiatur hac cenſura? Affici tenet Bonac. *dict. punct. 20. num. 6.* etiamſi neſciuerit conſecrantem excommunicatum eſſe, hic enim defectus eſt conferentis, non recipientis Majol. *dict. c. 22. n. 2.* Mar. Alter. *dict. tom. 2 diſp. 9. c. 2. col. 4. verſ. dixi autem*, Suar. *d. diſp. 31. ſect. 1. n. 65.* Bonac. *loco proximè citato*, vbi *n. 8. verſ. ſecundo*, poſt Mar. Alter. *dict. diſp. 9. cap. 2. col. 4. verſ. 3.* reſoluit Epiſcopum, qui conſecrationem ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo obtinuit, diſpenſandum eſſe à ſummo Pont. eo quòd Epiſcopus ſemper indiget Papæ diſpenſatione, quia immediatè ſubiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiſcopo. Nec refert quòd poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione Iuris non reſeruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab abſolutione ad diſpenſationem non valet, Couarr. *in cap. alma mater, part. 1 §. 6. n. 6. verſ. nec quicquam in contrarium* abſoluit enim Sacerdos ab homicidio, *capit. Deus qui, de Pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam ſolus Papa tollit, *cap. 1. de ſenteng. & re iudic. lib. 6.*

ALLEGATIO XLIX.

Epiſcopus cum bigamis an poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ ſpecies triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptiſmum alteram aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia nõ cadit ſuper infidelem tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à ſe ſolo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam poſtquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem.*
10 *Bigamus fit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſus.*
21 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamiam non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum conſummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non poteſt beneficia conſequi.*
18 *Bigamus ſi ordinetur, characterem recipit.*
19 *Epiſcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat?*
20 *Bigamia vera irregularitas ſolo iure Põtificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare.*
22 *Epiſcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficium diſpenſare non poteſt.*

23 *Secun*

23 *Secunda ſuper hoc ſententia refertur.*
24 *Tertia ſuper hoc ſententia refertur.*
25 *Prima verior, quæ in certis caſibus limitatur.*
26 *Epiſcopus valet diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria, ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit diſpenſare, ſi ex delicto oriatur.*

TRIPLEX à Doctoribus ſolet communiter bigamiæ ſpecies aſſignari, vera ſcilicet, interpretatiua, & ſimilitudinaria, de quibus Maiol. *de irregul.*
1 *lib.1.cap.32. num.3.* Nauarr. *in man.cap.25. num.195.* Iacob de Graſſ. *in aureis deciſ. lib.4. cap.27. num.38.* Ceual. *commun. contra commun. q.558.* Sanch. *de matrim. lib.7. diſput.83. num.2.* Thom. Valaſc. *tom.1. alleg. 41. num.9.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap.45. num.5.* latè & nouiſſimè Traſmiera *de polygamia q.3. lib.1.* Quamuis gloſ. *verb. in bigamis in cap.2. de bigamis*, duas ſolas priores bigamiæ ſpecies conferat.

Vera bigamia contrahitur, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, eaſque carnali copula cognouit, *cap. deinde, cap. Acutius 26. diſt.* Couar. *in Clem. ſi furioſus part.1. §.2. num.5.* Milis *in ſuo reperter. verb. bigamus verus*, Tolet. *in inſtruct. Sacerdotum lib.1. cap.70.* Viuald. *in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamia*, Maiol. *de irregularit. lib.1. cap. 33. num.2.* Villadiego *eod. tract. cap.13.* Vgolin. *eod. tract. cap.56. §.1. ad finem*, Zerol. *in praxi Epiſcopali part.1. verb. bigami*, Brunor. à Sole *in locis commun. verb. bigamus 2.* Farinac. *fragment. criminal. part.7. litt. B. num.113.* Sayt. *de cenſur. lib.6. cap.3. num.25.* Valent. *tom.4. diſp.7. & 19. punct.5.* Molin. *de Iuſtit. tom.4. diſp.67. num.4.* Rebel. *de obligat. iuſtit. part.2. lib.3. de Matrimon. quæſt. 20. num.4.* Sanch. *de Matrimon. lib.7. diſp.83. num.8.* Coninch. *de Sacram. & cenſur. diſp.18. dub.11. num.102.* Campanil. *in diuerſor. Iuris Canonici rub.11. c.6. num.3.* Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.6. num.15.* Bonac. *de cenſur. diſp.7. quæſt. 2. punct.5. num.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.2. quæſt.8. art.2. in princ. verſ.3.* Thom. Valaſc. *dict. alleg.41. n.10.* & nouiſſimè Traſmieta *d. q.3. num.2. & quæſt.4. num.1. lib.1.*

a Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quòd in baptiſmo quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſolutum apparet, vt *in dicto cap. deinde*, & ſentit Abb. *in cap. gaudeamus n.16. de diuortiis*, & non ſolum confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verùm etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, D. Thom. *q.69. art.2.* Pezant. Coninch. & Nugn. *ibidem*, Bonac. *de Sacram. diſp.2. q.2. puncto 7. num.5.* Sed verius eſt bigamum dici etiam, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem ſecundum citatos *n.1.* qui prædictæ obiectionis permultas tradunt rationes, & reſponſiones, quarum aliquas congeſſit gloſ. *verb. inter peccata, in d. cap. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D. Ambroſ. *lib.1. officiorum, & lib.10. epiſt.82. ad Vercellen.* quòd culpa non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis eſt præceptum quoad ſuſcipiendos Ordines: ergo Baptiſmus nequit coniugium, legemve auferre, ſed tantùm peccata diluere, & ſequelas illorum, ſequuntur Fuſc. *de viſitat. lib.2. cap.28. n.7.* Cardin. Bellarm. *in controuerſ. Cath. tractat.2. de clericis cap.24. verſ. contra verò*, Campanil. *d. cap.6. num.4.* Bonac. *de cenſur. diſp.7. quæſt.1. punct.5. num.23.*

3 Nec obſtat quòd infidelis non ſit ſubditus Eccleſiæ, & per conſequens non obligatur legibus ab illa impoſitis ſuper irregularitate bigamiæ incurrenda. reſpondetur enim cum Suar. *tom.5. diſp.49. ſect.4. n.14.* bigamiam non cadere ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, ſed ſuper ipſum iam baptizatum, nam Eccleſia hunc facit irregularem ob iudicium incontinentiæ, ex eo quòd contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obſtat quod infidelis occidens alium iuſtè, vel iniuſtè tempore infidelitatis, non eſt irregularis; nam reſpondetur hoc ita fuiſſe à Iure conſtitutum, quòd irregularitatem homicidij non impoſuit niſi ob patratum poſt baptiſmum, *cap. ſi quis viduam 50. diſtinct. cap. ſi quis poſt baptiſmum, 51. diſtinct.* Ratio manifeſta eſt, quia Eccleſia non induxit impedimentum hoc ad Ordines ſuſcipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptiſmum vnà cum delicto remittatur: ſed quia id Matrimonium non eſt aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia: qui defectus æquè inuenitur in Matrimonio ante baptiſmum, ac poſt illum inito, ita Sanch. *dict. lib.7. diſp.83. num.9.*

Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim vero illi aſſimiletur; & ſecundum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quaſi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiſerit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus eſt, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea conſummat Matrimonium. Secundus quando virginem à ſe ductam, ac poſtmodum adulterij ream carnaliter cognoſcit. Tertius quando quiſpiam duo init & conſummat Matrimonia, alterum de Iure, ideſt, validum, alterum de facto, ideſt, irritum, ſiue priori coniuge viuente, ſiue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, ideſt, ambo irrita; de quibus infra ſigillatim à nobis agendum erit. 4

Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus eſt, quando quis vnicam, ſed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap. ſi quis viduam, cap. præcipimus 34. diſt. cap. quiſquis 84. diſt.* Nauarr. *conſ.1. num.2. de bigamis*, Gregor. Lopez *l.4. verb. que ſea tit.1. part.3.* Henriq. *lib.11. c.6. §.10.* Flamin. *de reſign. lib.5. q.3. n.191.* Sanch. *dict. lib.7. diſp.84. num.7.* Nicol. Garc. *d. cap.6. n.15.* Campanil. *d. cap.6. n.5.* Bonac. *d. punct.5. n.5. verſ. interpretatiua*, Valer. Reginald *in praxi fori pœnitent. lib.30. n.85. in fine*, Beller. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de diſciplina clericali §.6. n.1.* Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confeſſor y cura de Almas lib.1. p.3. tract.17. docum.3. n.7.* Thom. Valaſc. *d. alleg.41. n.12.* Traſmiera *d. tract. de polygamia q.4. n.14. lib.1.* Etiamſi huiuſmodi viduam inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec profeſſus, nec in Sacris conſtitutus eſt.) Ita Nauar. *in manual. c.27. n.193. & d. conſ.1. in vtraque edit.* Henriq. *dict. cap.6. num.9. in fine, & in comment. litt. T*, Fr. Emman. *tom.1. ſumma c.158. concl.4.* & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *dict. diſp.84. n.11. & n.12.* reſoluit non incurri irregularitatem ſi illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta ſit validum, iuxta Eccleſiæ præſcriptionem, quamuis in foro conſcientiæ non ſit tale.

Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem ſcilicet, aut concubinam, *cap. maritum 33. diſtinct. cap. qui aliquo 31. diſt.* Nauar. *in manual. c.27. n.195. verſ. interpretatiua eſt*, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.193. verſ. quintus*, Flamin. *dict. q.3. n.192.* Campanil. *dict. cap.6. n.6.* Sanch. *dict. diſp.84. n.7.* vbi *num.8.* reſoluit ab hac irregularitate excuſari 6

contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam; quia cenſuræ nunquam incurrimur ob ſolam intentionem deficiente facto. Vnde in hanc bigamiæ interpretatiuæ ſpeciem incidit ille, qui nubit fœminæ ab alio prius cognitæ, etiamſi ignorauerit eius corruptionem; Syluest. in ſum. verb. bigamia n.4. Aut. eodem verb. n.2. Sanch. dict. diſp. 84. n.3. Thom. Valaſc. d. alleg. 41. n.13.

7 At vero ſi ipſemet vir ducat fœminam à ſe ſolo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur; nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiſerit carnem ſuam in plures; cenſetur etiam virum diuiſiſſe ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non diuiſit carnem ſuam in plures, cum ab vno ſolo cognita fuerit. Ita gloſ. fin. in dicto cap. de bigamis, de bigamis gloſ. verb. deſponſata in cap. qualis 30. q.5. & verb. contraxerunt in c. vnic. de clericis coniug. in ſexto, & vltra Ordinarios citatis Iuribus Couar. in Clemen. ſi furioſus part. 1. §. 2. n. 2. in fine, Nauar. d. num. 195. Henriq. d. cap. 6. §. 10. Fr. Emman. d. tom. 1. ſum. c. 158 n. 3. concluſ. 2. in fine, Viuald. in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamia n.4. Campanil d. n.6. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 4. num. 17. Bellet. dict. § 6 n. 28. plures, quos refert, & ſequitur Sanch. dict. diſp. 84. num. 14. nouiſſimè Traſmieta d. q. 4. à n. 3. nouiſſimè Machado d. docum. 3. num. 8.

8 Secundus bigamiæ interpretatiuæ modus eſt quando quis ducens virginem, poſtquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoſcit. Ita probant tex. in cap. ſi vnius, & in cap. ſi laici 34. diſtinct. Nauar. d. num. 195. Maiol. de irregularit. libr. 1. cap. 33. n. 6. Viuald. vbi proximè num. 5. Matienſ. ad tit. 1. in rub. gloſ. 1. num. 102. lib. 5. noua recopil. Veg. in ſumm. part. 1. cap. 38. caſu 2. & in eſpeio de curas cap. 12. num. 299. & cap. 14. n. 37. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 66. Henriq. lib. 12. cap. 6. n. 10. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 158 concluſ. 3. n. 4. Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus, n. 184. verſ. ſexto, Flamin. d. q. 3. num. 189. Suar. tom. 5. diſp. 49. ſect. 3. n. 15. & 16. Sanch. dict. lib. 7. diſt. 84. num. 15. Nicol. Garc. dict. cap. 6. n. 16. Belet. d. § 6 n. 39. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 106. n. 3. Bonac. d. diſp. 7. q. 2. punct. 5. n. 32. verſ. 3. Campan. d. cap 6. n. 7. Villalob. in ſum. tom. 1. tract. 21. diffic. 31. num. 6. Diana part. 4. tractat. 2. reſol. 40. Thom. Valaſc. dict. alleg. 41. num. 14. Tranſmieta d. q. 5. num. 91.

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem, fit bigamus; nam in præſentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod deſideratur ſcientia, ſed de ſignificationis defectu, quem poteſt pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, cap. vltim. 15. quæſt. 1. Quare ita tenent multi ex ſupra citatis, & vltra eos Couarr. dict. part. 1. §. 2. num. 2. verſ. 3. Hurtad. leg. 5. ſuper gloſ. 33. n. 2. tit. 5. part. 1. Cornejo in 3. p. D. Thomæ tract. 5. de irreg. diſp. 10. dub. 2. q. 4. Villalob. tom. 1. ſum tract. 21. diffic. 31. n. 6. Hurtad. de cenſur. diſp. 2. de irreg. diffic. 13. num. 49. Turrian. eod. tract. lib. 9. diſp. 70. dub. 2. Auila in ſimili tract. part. 7. diſp. 8. dub. 1. Diana part. 4. tract. 2. reſol. 41. vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledeſma contrarium tenentes nouiſſimè Ioan. Ma-
10 chado d. docum. 3. n. 8. † Idem quoque dicendum eſt, quamuis illa coactè cognita commiſiſſet adulterium, nam, etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præciſa excuſat fœminam à culpa, ſed non efficit matrimonium illud eſſe aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia. Ita docent gloſſ. verb. virgo in cap. nemo 32. diſtinct. vbi Turrecr. art. 1. n. 1. Maiol. dict. cap. 33. num. 6. Viuald. d. part. 2. vbi de irregular. bigamia, num. 7. Henriq. lib. 12. de matrimon. cap. 6. n. 10. Campanil. d. cap. 5. n. 7. Sanch. dict. num. 15. in fine. Diana vbi ſupra. Tandem idem dicendum eſt, etiamſi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulſus, vt tenent Nauarr. in man. cap. 16. n. 27. Viuald. d. part. 2. vbi de irregul. bigamia, n. 6. Couarr. d. §. 2. n. 2. verſ. quarto, Flamin. d. q. 3. n. 189. Gotier. Canon. lib. 1. cap. 25. num. 15. Maiol. d. cap. 33. n. 7. Sanch. d. diſp. 84. num. 17. Bonac. n. 12. Campanil. d. cap. 6. n. 8. vbi etiam dicit bigamum fieri, qui cæteras prouincias peragrauit, longiſſimoque tempore a patria abfuit, ita vt probabiliter ferè omnes ſuſpicati ſint ipſum mortem cum vita commutaſſe; quare præcedente iudicio Eccleſiæ, licuit mulieri alteri nubere, conſummato verò matrimonio redierit, qui abſens erat, ac muliere inſtante ipſe fuerit a iudice compulſus iterum illi iungi, nam profectò bigamus erit, de quo etiam Sayr. lib. 6. c. 4
num. 19. Bonac. d. diſp. 7. q. 2. punct. 5. num. 11. † Tertius, 11
& quartus interpretatiuæ bigamiæ modus eſt, quando quis duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. in cap. nuper, in fine, de bigamis, nam iſte talis effectus eſt ad duo matrimonia ineunda, & ex parte ſua vtrumque contraxit, licèt ea aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod ſit inualidum. Ita Nauarr. cap. 27. n. 105. Maiol. d. c. 33. num. 3. Henriq. d. cap. 6. n. 6. Traſmieta d. q. 4. n. 13. Campanil. d. cap. 6. n. 9. nouiſſimè Ioan. Machado d. docum. 3. num. 11. plures quos refert, & ſequitur Sanch. dict. diſp. 84. num. 3. vbi num. 4. reſoluit irregularem eſſe, qui vera vxore nondum cognita, eáque ſuperſtite ad aliud de facto matrimonium tranſit, illúdque conſummans, ſi poſtea coactus ab Eccleſia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoſcat.

Qui verò cum pluribus fornicatus eſt, aut cum 12
vna & corrupta, nequaquam credendus eſt bigamus, cap. pen. de bigamis, neque verò qui ante, aut poſt matrimonium cum meretrice rem habuit, cap. fraternitatis 34. diſt. Duo namque coniunctim per neceſſaria ſunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium ſcilicet præcedens, & vſus venereus ſubſequens, Sanch. dict. lib. 7. diſp. 83. num 3. & 6. vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conſcientiæ ex copula abſque ſeminis virilis emiſſione intra vas fœmineum, ſed in ſolo foro externo ob præſumptionem perfectæ culpæ. Vnde † conſequens eſt multiplicitatem 13
matrimonij rati nondum conſummati non inducere bigamiam, ſicut nec eſt bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius conſummationem, c. vlt. 34. diſt. Sanch. d. l. 7. diſp. 83. n. 5. Bonac. d. punct. 5. n. 5. vbi n. 6. dicit multiplicia ſponſalia non inducere bigamiam, etiamſi ſubſequuta ſit copula.

Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia in- 14
curratur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis ſucceſſiuè, & ſubſequenti copula conſummatum, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis poſtmodum ipſe fornicator aliam & virginem ſibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propoſitæ dubitationi reſponſionem tradidit plures afferendo rationes diuerſitatis, gloſſ. verb. cognitam in d. c. debitum, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod ſcilicet conſenſus matrimonium ineuntis non cadit ſupra ſeipſum, ſed fertur in alterum coniugem, atque ita ipſamet contrahens eſt quaſi terminus à quo; is autem cum quo contrahit, eſt quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis

conſen

conſcriptis:ſed nullus actus ſortitur ſpeciem à termino à quo,ſed à termino ad quem; vitium ergo corruptionis ipſius viri, qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij non debet ipſi nocere, vt bigamus efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Majol. d. cap.33.n.3. verſ.altera, in fine. Couar.d.§.2.n.3.Vgolin.de irregularit.cap.56.§.3. Tiraquel. in l.1. connub.n.35. plures alios refert Cened. ad Decretal.collect.166.num.4. verſ.item, quibus adde Sayr.cap.4.n.13.Suar.d.diſp.49.ſect.3.n.9. Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.num.86. Bonac.d. punct.5.n.7. verſ. rogabis, Sanch. de Matrimon. lib.7. diſp.84.n.9. Gutier. eod.tract.cap.107.n.11. verſ.ratio. Campanil. d. cap.6. n.11. Sed aduerſus hanc rationem inſurgit Cardin.Bellarmin.in controuerſ.Catholic. tract.2. lib.1.de clericis,cap.24. verſ.at hic, vbi aſſerit quod ſi ipſa ratio ſubſiſteret,certè qui duxerit ſecundam vxorem,& virginem, bigamus non eſſet; nam vitium nullum eſt in hoc matrimonio reſpectu mulieris,ſed reſpectu viri; ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipſum virum.Quare ipſemet Card. Bellarm.aliam ſubdit rationem affirmans prohibitum eſſe, Ordines ſuſcipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, ſed quia ſic placuit Eccleſiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione Religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoſcit, cap. quotquot. 124.27. quæſt.1.ex ea ratione, quia adſtrictus voto ſolemni cenſetur ſpirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chriſto,& Eccleſia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cenſetur celebrare duo matrimonia quamuis autem ſecundum, ſcilicet carnale inualidum ſit per impedimentum procedens à voto ſolemni, vel ſacro Ordine, quia tamen adeſt effectus intentionis cum opere ſubſequuto, indicatur bigamus ſimilitudinariè propter ſimilitudinem ad verè bigamum. Ita Nauar. in manual. c.17. num 195. verſ.ſimilitudinaria,& conſ.1.n.7. verſ.ex quibus de bigamis,in vtraque edit. Couar. dict.§.2. num 2. verſ.tertio, Flamin. d.quæſt.3.num.190. Vgolin.d.cap.56.§.3. n.4. Sanch. d.lib.7.diſp.85.num.11. Bonac. d. punct.5. n. 4.verſ.bigamia,Nicol.Garcia d.c.6.n.15. Tranſmiera d.tract.de polygamia 93.n.5. cum ſeq. Campanil.d. cap.6.n.12.Bellet.d.§.6.n.40. nouiſſimè Ioan. Machado d.docum.3.num.12. Quod idem procedit,quamuis Clericus in Sacris conſtitutus cum virgine & vnica contrahat;per text.in c.1. & 2.qui clerici vel vouentes, vt docent gloſ.fin.in c. ſanè Sacerdotes, de clericis coniugatis,Suar.de cenſur.tom.5. diſp.46.ſect.6. Coninch. diſp.18. dub.11.n.102. Auila etiam de cenſur.part 7. diſp.8.dub.1.Præpoſ.in 6.part.quæſt.5.de irregul.dub.7. num.136.Cornejo in 3.part.D.Thomæ tract.5 de irregul. diſp.10.dub.2.q.5. & plures, quos refert, & ſequitur Sanch.d.diſp.85.n.5.vbi n.10. aſſerit hanc irregularitatem clerici in Sacris conſtituti, aut profeſſi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. in ſum.tom.1. cap.158.nu.pen. Henriq. d. cap.6.num.11. Quamuis Hurtado de cenſur.diſp.2.de irregul.diffic.13.n.47. & Turr. eod.tract.lib.9. diſp.70. dub.3. exiſtimauerit bigamiam ſimilitudinariam non contingere quando clericus ſæcularis in Sacris matrimonium contrahit.

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium ſpecierum excluditur à clericatu, cap.1. & per totam 26. diſt. c. maritum 33. diſt.c.præcipimus, & c.cognoſcamus 34. diſt. c. quicunque, & c. non confidat 50. diſt.c.1. & 2.45.diſt.c.à multis, de ætate, & qualit.c.1. de bigam.5,Bernard.in pract.cap.16. cum citatis à Bellet. dict.§.6.n.1.

17 † Sicut prohibetur ordinari,ita pariter Eccleſiaſtica conſequi beneficia, Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſorib.n.193.Couaſ.de beneficiis part.5. cap.4.n.2 Sayr.d.lib.6.c.5.n.9. Auil.de cenſuris part.7. diſp.8.dub.1. Nicol. Garcia dict. cap.6.num.1. & 2.& propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam eſſe obſeruat Nauar. conſ.3.num.1. de bigamis, Flamin. d.q.3. n.192. etiamſi accedat Epiſcopi conſenſus,Azor. inſtitut.moral part.2.lib.6.cap.4.quæſ. vndecimo, character tamen clericalis non tollitur per bigamiam, ſicut firmat Butr. in cap. Ioannes num.17. vbi quòd clerico non poteſt euelli character per bigamiam,Imol. num.18.in fine,de cleric.coniug. & eandem opinionem ſæpius amplexa eſt. Rot.& ſignanter in Veronen.penſionis 23. Februar.1600. coram Cardin. Lancellotto, & in Cæſarauguſtana penſionis 18. Iunij 1610. coram eod. in quibus dicitur,& pluribus auctoritatibus firmatur; quòd licet per bigamiam clericus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non deſtituitur clericatu,quoniam c.1.de bigamis lib.6.non dicit quòd bigamus non ſit clericus, ſed ſolùm quòd eſt nudatus omni priuilegio,refert & ſequitur Rota in Ferrarien.penſionis 14.Iunij 1624.coram bonæ mem.Remboldo.

18 Ordinatus igitur contra huiuſmodi prohibitionem characterem recipit, non tamen Ordinum executionem habet, ſic intellecto tex. in cap.ſi quis viduam 30. diſtinct.reiecta reſtrictione gloſ.verb. diſpenſare in fin. in c.3.de bigamis, vbi tantùm in ſuſcipiente minores Ordines characterem conferri aſſerit. Nec obſtat tex. in c. quicunque 50.diſt. quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita diſpenſatione; vt inſinuant verba eiuſdem tex.ibi, hac ſibi conditione veniam a nobis intelligat relaxatam, &c. Incurrit etiam ſic ordinatus pœnam priuationis Tonſuræ clericalis, delationis habitus,& priuilegij cuiuſcunque Eccleſiaſtici, niſi ſit initiatus Ordine ſacro, cum iam non poſſit viuere vt laïcus. Ita Vgolin.dict.cap.56.§ 5.n.3. Sayr.d.lib.6.c.5.num.2. & 4.Bonac.dict.punct.5.in fine.

19 Epiſcopus ſi ſciener bigamum ordinauerit, incurrit ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione eiuſdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione,vt per Nauar. conſ.3.n.2.ſub tit.de bigamis, quia deponi inſuper poteſt à poteſtate, & officio ordinandi,iuxta cap.3. de bigamis, gloſſ.verb.ſucceſſores,in c.nullus pœnitentem 55.diſtinct. additio verò ad dictum conſ.3. Nauar. atteſtatur à Sacra Congregat.Concil. deciſum Epiſcopum non poſſe Ordines bigamis conferre; ſi autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipſo iure: & quidem de dicta pœna ſuſpenſionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus eſt Canon: nam cap.eos, & cap. vltim.de tempor.ordinat. lib.ſexto, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum,iuxta vulgaria Iura:nec dict. cap.nullum pœnitentem, ponit talem pœnam ſuſpenſionis à miſſando; vnde poteſt intelligi quod non ſit lata ipſo iure, ſed ferenda per ſententiam, vt colligitur ex illis verbis, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, quæ videntur denotare eam pœnam eſſe imponendam, cum delictum in iudicio probabitur. Ita Nicol.Garc.d.cap.6.à num.8.vbi num.11. admonet quod quamuis ex noua Conſt. Sixti V.contra cleric. male promotos à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſteret; illa eſt iam redacta ad terminos Iuris communis,& Concil.Trident. per aliam Clem.

VIII.

VIII. prout ipſe Garc. aſſerit *p.2. cap.5. num.70.*

20 Hæc bigamiæ irregularitas ſolo iure Pontificio inducta eſt, cuius contrarium non inducit text. *in cap. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis diſpenſare, quia verbum *licet* ibi importat difficultatem, non autem impoſſibilitatem quare abſque dubio tenendum, † ex eo, quia ſolo Iure Pontificio inducta eſt, poſſe Summum Pontif. in ipſa diſpenſare, vt aſſerunt D. Thom. *in 4. diſt. 27. quæſt. 3. in corpore*, & *ibi* Rich. Palud. & alij gloſſ. *verb. fiat, in c. lector. 34. diſt.* Couar. *in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. n. 4.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 197.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quæſ. 7.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 2. cap 8. n. 34.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. verſ. diſpenſare.* Ludou. Miranda *d. quæſt. 8. art. 1. concluſ. 1.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. §. 11.* nouiſſimè Marcel. Vulpe. *in d. praxi cap. 45. num. 8.*

Vtrùm autem Iudex laïcus poſſit cognoſcere ſi clericus bigamus ſit? Negatiuam partem tenent Alex. *conſ. 149. vol. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæſt. 36. num. 73.* Diana *reſol. moral. part. 4. tract. 1. reſol. 71.* Quicquid contrarium reſoluat Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 24. num. 3.*

22 Principalis huius allegationis quæſtio hinc opportunè petit, an Epiſcopus in bigamia vera, vel interpretatiua poſſit diſpenſare? In qua tres potiſſimas inuenio ſententias.

Prima ſententia, ipſaque verior tenet Epiſcopum non poſſe diſpenſare eum huiuſmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam Tonſuram, aut beneficium etiam ſimplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib. 6.* deſumptum ex Concilio generali Lugdunenſ. interdicit bigamis in minoribus Ordinibus conſtitutis deferre Tonſuram clericalem, nec committit diſpenſationem Epiſcopo: tum quia hoc idem iudicat generalitas Concil. Trident. *ſeſſ. 23 de reformat. cap. 17.* & Epiſcopus nequit in Decreto generalis Concil. diſpenſare, vt dixi *alleg. 33. num. 25.* Quare hanc ſententiam tenent Greg. *l. 5. verb. dos mugeres, tit. 5. part. 1.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *d. cap. 45. à num. 10.* Couar. *in Clem. ſi furioſus part. 1. §. 2. num. 4.* Flamin. *d. quæſt. 3. num. 196.* Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 26. num. 8.* Humada *l. 5. gloſſ. 33. num. 3. tit. 5. part. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. verb. diſpenſare*, Villalob. *in ſumm. tom. 1. tract. 21. diffic. 31. num. 13.* Turrian. *de cenſur. lib. 9. diſput. 7. dub. 5.* Beller. *d. §. 6. num. 41.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſ. Neapol. part. 1. deciſ. 331. part. 4.* Diana *part. 4. tract. 2. reſol. 72.* & ſecundum hanc ſententiam fuiſſe deciſum in *Sacra Cardin. Congreg.* teſtantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 19. de foro comp. num. 16.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 6. num. 5.* Piaſec. *in praxi noua Epiſc. part. 1. cap. 1. num. 60.* Franc. Leo *d. cap. 6. num. 36.* Molſeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 28.* Ricc. *d. part. 4. deciſ. 331. num. 8. in fine*, Barthol. de Vecchis *in praxi nouitior. diſp. 9. dub. 15. num. 2.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſp. 7. quæſt. 3. num. 2.* D. Felician. de Vega *in d. §. de adulteriis num. 141. cum ſeqq.* nouiſſimè *mo citato in hoc loco* Ioan. Machado *in tract. del perfetto confeſſor y cura de almas, lib. 1 p. 3. docum. tract. 17. n. 1. cum ſeqq.*

23 *Secunda* ſententia ait non poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia, poſſe tamen concedere, vt inſeruiat in Ordinibus minoribus antè ſuſceptis, & vt beneficium ſimplex, quod ante poſſidebat, retineat. Ita Angel. *verb. bigamus num. 8.* Abb. *in cap. ſuper eo num. 5. de bigamis.* Nauar. *in manual. cap. 27. num. 197.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. lib. 4. cap. 7. in fine*, Valent. *part. 4. diſp. 7. quæſt. 19. puncto 3. in 1. ſpecie irregularitatis.* Fr. Emmen. *in ſum. m. tom. 1 cap. 158. concluſ. 5. num. 6.* Viuald. *in ſuo candelabro, part. 2. vbi de irregular. bigamia num. 34.*

Tertia ſententia ait poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt 24 accipiat Ordines minores, ſuſceptiſque vtatur & quoad ſimplex beneficium. Ita D. Thom. *in 4. diſt. 27. q. 3. art. 3.* vbi Palud. *q. 4. art. 5. concl. 4.* & Durand. *q. 3.* gloſſ. *verb. diſpenſare in fine in cap. 2. de bigamis*, Angel. *in floribus Theolog. part. 2. vbi de matrim. q. 1. art. vltim. difficult. 1. concluſ. 2.* Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 66. art. 5. concl. 3.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. lib. 4. cap. 27. num. 38.* Borgaſ. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis num. 8.* Henriq. *lib. 13 cap. 6. §. 11.* Bonacina *de cenſuris diſp. 7. q. 2. punct. 5. num. 15.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 20. q. 2. & lib. 6. cap. 4. quæſt. 8. & 11.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 6. n 11.* Auila *eod. tract. part. 7. diſp. 7. dub. 4.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 2. concl. 2.* Sanch. *dict. lib. 7. diſp. 86. num. 11.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 1. q. 106. num 5. & 6.* Cornejo *in 3. part. D. Thom. tract. 5. de irregul. diſp. 10. dub. 1. q. 5.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 2. de irreg. dub. 1. concl. 1.* Alxed. *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 6. num. 52.* Ceuall. *commun. q. 558.*

Verùm priori ſententiæ tanquam probabiliori 25 adhæreo, quam quidem ſequuta eſt *ſacra Congreg. Concilij in Feretrana 13. Aprilis 1630.* in qua fuit reſolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiamſi antea conſtitutus eſſet in Ordine Oſtiariatus, non poſſe mortua vxore diſpenſari per Epiſcopum, vt in Ordine ſuſcepto miniſtret. Eam tamen limitarem, niſi neceſſitas vigeat ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet aditus ad Pontificem ob loci diſtantiam, quia ob ſimilem neceſſitatem poteſt Epiſcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificalia diſpenſare, vt dixi *alleg. 33. n. 26.* Quare ſic limitant Henriq. *d. cap. 6. §. 11.* Sanch. *dict. diſp. 86. numer. 14.* Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto conſurgente; qualis eſt illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro exiſtente valido, aut altero valido, & altero irrito, poteſt Epiſcopus, ſi delictum ſit occultum, diſpenſare virtute Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* Ita Henriq. *d. cap. 6. in fine*, Sanch. *d. diſp. 86. num. 13.*

Circa diſpenſationem in ſimilitudinaria bigamia 26 volunt quidem in ea Epiſcopo non concedi facultatem diſpenſandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit; ſic Majol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 7.* Alij è contrario tenent poſſe Epiſcopum diſpenſare, quamuis corruptam duxerit; ſic Palat. *in 4. diſt. 27. diſp. 4. colum. 15.* & ſupponere videtur Henriq. *dict. cap. 6. num. 11.* dum ait difficilius diſpenſare Epiſcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 4. n. 4. cum ſeqq.* Verum Doctores communiter ſic diſtinguendum cenſent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. *Primam* partem huius diſtinctionis probant ſic neceſſariò intelligendam, ne aliis aduerſentur, text. *in cap. Sacerdotes, de clericis coniug.* & *in cap. 1. qui clerici, vel vouentes.* Secundum verò text. *in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis.* Ita docent gloſſ. *verb. diſpenſatiue in cap. 1. & verb. in ſubdiaconatu in cap. 2. qui cler. vel vouentes, & verb. diſpenſari, in c. nuper, de bigam.* Gomez *tract. breuium num. 20. & 21.* Couar. *dict. part. 1. §. 2. n. 2. verſ. ſecundo*, Nauar. *cap. 27. n. 197. in fine*, Selu. *de benefic. part. 4. quæſt. 7. numer. 8. verſ. 13. & 14.* Borgaſ. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis, num. 9.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 7. in fine*, Anton. Cuch. *lib. 4. inſtit. maior. tit. 22.*

m.12.*n*.188. Valent. *part*.4.*diſp*.7. *q*.19.*punct*.3. *in* 5. *ſpecie irreg. in fine*, Sanch. *d.lib*.7.*diſp*.86.*n*.22. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol*.220. Fr. Ludou. Miranda *d. to*.2.*q*.8.*a*.2.*concl*.3. Coninch. *de Sacram.diſp*.18.*dub*.11. *n*.122.& *dub*.14.*n*.112. Vgolin. *de officio Epiſcopi part*.2. *c*.57.§.4.*num*.3. Zerol. *in praxi part*.1.*verb. Irregularitas n*.7. Alzed. *d.part*.2.*c*.6.*n*.49. vbi *n*.50. reſpond. 1 ad text. *in c.nuper, de bigam.* D. Felician. de Vega *in dict.* §. *de adulteriis n*.147.

27 At verò ſi ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc ſimilitudinariæ bigamiæ, poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis clericus in Sacris conſtitutus, aut profeſſus viduam duxerit poſt ſacrum Ordinem vel profeſſionem, Aloyſ. Ricc. *d.reſolut*.120. Sanch. *d. diſp*.8.*n*.23.& *n*.22. reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate bigamiæ ſimilitudinariæ profeſſi tranſeuntis ad matrimonium, quando profeſſus eſt exemptus, ſi ex licentia ſui Superioris ſubiiciatur Epiſcopo. Nam Prælatus Religionis circa ſuos Religioſos eiſdem caſibus diſpenſat, quibus Epiſcopus, Fr. Ludouic. Miranda *d.q*.8. *art*.2. Henriq. *d.cap*.6. *n*.11 *prope finem*, vbi etiam aſſerit, quod Abbas ſæcularis non diſpenſat, niſi ex conſuetudine ſibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione ſui muneris, nec vi priuilegiorum diſpenſare poſſunt cum nouitiis, aut profeſſis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores; nam ſicut Epiſcopi non habent hanc facultatem, vt ſupra oſtendimus *n*.22. ita nec ea gaudent Prælati Religionum. Quare ſic in his terminis docent Fr. Barthol. de Vechis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouis. diſp*.9.*dub*.15.*n*.2. nouiſſimè Aſcan. Tamburin. *in tract. de iure Abbatum tom*.2.*diſp* 17.*q*.3.*n*.2. Sigiſm. à Bononia *de elect. part*.2.*c*.4.*dub*.71 *n*.2. Diana *part*.4. *tract*.2.*reſol*.63.

29 Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet poſt Henriq. *in ſum.lib*.12.*cap*.6.§.11.*in commento litt.* Z, ſcripſerit Auil. *de cenſuris part*.7.*diſp*.8. *dub*.4.*concl*.8. Religioſos diſpenſari poſſe in bigamia præfata non dum à Superioribus, ſed etiam à quocunque Confeſſario Ordinis, ex conceſſione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verb. abſolutio extraord. quoad fratres, num*.5. vbi conceditur tam profeſſis, quàm nouitiis, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſarium de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius Confeſſione pœnitentiam ſalutarem iniungendo obſeruat eos, &c.& diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione ſemper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi ſupra, cum hoc priuilegio excipiatur ſolummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas eſt omnium grauiſſima, & non recipiatur alia, quæ ſit facilioris diſpenſationis bigamiæ, ſequitur ſuper illam vigore memorati priuilegij diſpenſari poſſe.

Attamen contrarium iure optimo ſuſtinent. Collect. priuileg. Mendican. *in compend. loco citato*, Nauar.

30 *conſ*.84.*n*.1. *de Regularib. in nouis*, Fr. Emman. *in ſum. tom*.1.*c*.158. *concl*.7. Fr. Barthol. de Vechis *dict. dub*. 15.*n*.2 *in fine*, Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. Regular. reſol*. 16. *n*.14. Portel. *in addit. ad dub. Regularia verb. diſpenſare n*.5. Laurẽtius de Perinis *de Relig. Prælato tom* 2.*q*.1.*c*.5.§.8.*n*. 99. Ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet veriſimiliter conceſſurus, *c. in generali, de regulis Iuris lib*.6. non reſeruata Principi, *cap. fin. de offic. Vicarij lib*.6. Roland. *conſ*.2. *num*.147.*lib*.1. Oſaſch. *Pedemont. deciſ*.29. *n*.5. Giouagn. *reſp*.95 *num*.3 *lib*.1. at in ſpecie facultas diſpenſandi generaliter ſuper irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt Nauar. *ſub tit. de homicid. conſ*.38. *in nouis*, Vinald *in candelabro aureo tit. de irregul. n*.312. Fr. Emman. *q. Regul. tom*.1.*q*.24.*art*.15. & *tom*.2.*q*.105 *art*.1.*in fine* Fr. Emman. Mirandæ *in manuali Prælator. tom*.2.*q* 8.*a* t.14.*concl*.5. Homobon. de Bonis *de caſi. ns reſeruatis part*.1.*c*.5 §.*quinto obſeruandum fol*.100. Igitur, &c.

Super impedimento verò bigamiæ ſimilitudinariæ poterunt Prælati Regulares cum nouitiis, ac profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus, quibus id Epiſcopis licitum eſſe ſupra diximus, *n*.26. & 27. quod præter *ibi* citatos docent Suar. *de Relig. tom*.4. *tract*.8 *l*.2.*c*.-*n*.11. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub*.71. *n*.2. Aduertit D. Felician. de Vega *dict.* §. *de adulteriis n*.117. quòd bigamia quælibet diſpenſari poteſt per Prouinciales Ordinis Prædicatorum in Indiis, virtute conceſſionis Apoſt. de qua ibi. 31

Verum quia in hac materia diſpenſationis ſuper bigamiæ irregularitate extat nona S. Rotæ Romanæ deciſio, quæ plures decidit caſus ſcitu digniſſimos, ideò pro complemento huius ſecundæ partis tam hic inſerere operæ pretium duxi. 32

R. P. D. VIRILI.

Ferrariens. penſionis 21. Martij 1617.

ARGVMENTVM

Bigamus amittit priuilegia, ſed non characterem indelebilem, bigamiæ verò incurſui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum eſt per diſpenſationem præuentiuam, ac derogationem, cap. 1. de bigamis, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtica perſona illa dicitur, quæ habet primam Tonſuram*, & num. 2.

3 *Prima Tonſura eſt Ordo, & clericalis character indelebilis.*

4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, poteſt in ſimul ſtare.*

5 *Diſpenſatio præuentiua, & præſeruatiua remouens de medio obſtaculum Canonis inducentis bigamiam, impedit incurſum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non ſolùm præſeruatus clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum.*

6 *Habilis de iure communi, & ex diſpenſatione Papæ idem eſt.*

7 *Habilis de Iure idem eſt, quod ex priuilegio tam in odioſis, quàm in fauorabilibus.*

8 *Diſpenſatio clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate.*

9 *Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis.*

10 *Concilia generalia indigent expreſſa derogatione.*

11 *Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus diſpenſationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione.*

12 *Penſiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*

13 *Diſpenſatio antecedens præſeruata, ſubſequens tollit.*

14 *Papa*

14 *Papa voluntas declaratur ex inſcriptione.*

15 *Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum.*

16 *Tranſactionis penſionis caſum quando comprebendat diſpenſatio ad obtinendas,& conſequendas penſiones reſeruatas.*

17 *Clericatus impreſſus indelebilis remanet poſt bigamiam.*

18 *Papa quando plenarie legitimat, vel cum derogatione obſtantium,remouetur omnis macula natiuitatis.*

19 *Bigamia incurſui, & denudationi exercitij Clericatus eſt obuiatum ob diſpenſationem præuentiuam,& ob derogationem* cap. 1. de bigam.lib.6.

20 *Papa vere diſpenſat in defectibus Iuris poſitiui,& non ficte diſponit, itaut vere & proprie ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis.*

SIxtvs Papa V. Cardinali Montalto ex ſuture germana Pronepoti duas facultates transferendi penſiones conceſſit; vnam ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum;quibus Tranſlationes ſuffragari voluit,perinde ac ſi per ipſum Pontificem conſiſtorialiter legitimis,& vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium conſilio factæ fuiſſent;alteram ad fauorem,vnius,vel plurium perſonarum etiam Hoſpitalium Regularium expreſſè profeſſorum,aut aliàs ſimilibus de cauſis incapacium,aut nondum Clericali charactere inſignitorum ex nunc,prout ex tunc,poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti.

Idem quoque Sixtus diſpenſauit D.Principem Perettum Pronepotem iam Clericali Tonſura inſignitum ad retinendum, & recipiendum quaſcunque penſiones reſeruatas, etiamſi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & ſucceſſiue cum diuerſis nupta,ac aliter corrupta ſemel,vel pluries, & ad ſecunda, ac etiam plura laicalia, ſeu matrimonialia vota,aut ſecundas nuptias tranſire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, aut inualidari,cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranenſis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V.declarantis penſiones per futuri matrimonij contractum extinctas cenſeri.

Virtute ſupradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam penſionem ſcutorum trium millium auri in auro ſibi reſeruatam ſuper fructibus Epiſcopatus Ferrarienſis tranſtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & diſputato dubio coram Rèboldo *ſub die* 14.*Iunij* 1624.dixerunt Domini,tranſlationem ſuſtineri,quo iterum repropoſito *ſub die* 15. *May* 1626. Domini ſteterunt in deciſis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluiſſet tertia vice audiri, vtraque parte Informante *ſub die* 21. *Martij* 1627. cenſuerunt Domini non eſſe recedendum à deciſis tam inſpectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti,quam diſpenſatione D.Principis.

1 *Prima* enim facultas transferendi eſt ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, & D.Princeps ad differentiam laicorum ſecundum ſubiectam materiam pēſionis,eſt perſona Eccleſiaſtica, cum habeat primam tonſuram,quæ efficit,vt dicatur Clericus,& perſona Eccleſiaſtica, *cap.cum contingat, de ætat.& qualit. cap. cleros.* 20. *diſtinct.* Concil. Trid. *ſeſſ.*23.*cap.*2. Lap. *alleg.*138. *numer.*12. & dixit Rota *in Abulen. Penſionis* 27. *Iunij* 1608.coram *Card. Lancellotto*,& *in Veronen.Penſionis* 23.*Febru rij* 1600. coram *eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V.ad fauorem Cardinalis Alexandrini,vt poſſet transferre penſiones in perſonas Eccleſiaſticas, fuit dictum Marchionem Boncllum vxoratum eſſe perſonam Eccleſiaſticam,ex quo habeat primam Tonſuram. Verba enim de perſonis Eccleſiaſticis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam penſionum, de quibus Sixtus V. loquebatur.Aym. *conſule* 16 *numer.*3.Seraphin.*deciſ.*498 *numer.*7. & *deciſ.*121.*num.*11.& *deciſ.*559.*num.*2.& ideò ad effectum penſionis acquirendæ Princeps dicitur perſona Eccleſiaſtica,per præallegata. Balſæ.*verb.irregularitas* 4. *num.*6.me citato *in hoc loc* Ioan.Machado *in tract.del perfetto Confiſſor y Cura de Almas, lib.*1.*p.*3 *tractat.*27. *docum.*3.*num.*...

Secunda verò facultas transferendi eſt ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere inſigniti, ex nunc prout ex tunc poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti,& conſequenter multo magis virtute iſtius ſecundę facultatis,ſat eſt quod Princeps iam habeat Tonſuram,cum hîc Sixtus conformet ſe cum eiſdem verbis Concilij *ſeſſ.* 23. *cap.* 5. ibi *qui iam Clericali Tonſura inſigniti eſſent*. Vnde tales habentur pro Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis ad effectum penſionis. 2

Neque obſtat, quod Princeps per bigamiam remanſerit denudatus omni priuilegio Clericali,*cap.*1. *de bigam. in* 6. & ideò non ſit perſona Eccleſiaſtica, ſed purus laicus.& qualitas Clericalis remanſerit extincta,cum ſecūdum Theologos prima Tonſura non ſit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi,magis communis ſententia Canoniſtarum tenet contrarium, quam Rota pluries ſequuta eſt, quod ſcilicet prima Tonſura ſit Ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, ſed nō characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim *in cap.*1. dicit quòd bigamus eſt nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Butr. *in cap. Ioannes num* 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cler.coniugat. c.cum contingat*, & *ibi* gloſſ *in verb. Abb. de ætat. & qualitat.* Hoſt.*col.*1.Ioan.Andr. *col.*2. Butr. *numer.*6.Cardin.*quæſt.*2.Ægid. *quæſt.*7. Anchar. *in fin.* Abb.*num.*1. Gemin. *in capit.Cleros colum.*1.*in fin.* vbi Præpoſ. *numer.*4.*diſtinct.*21. Abb.*in cap.*1.*numer.*6. *de vit. & honeſt. cleric.*Felin.*in cap ſicut pro certo numer.*2. *de ſimon.*Gabr *conſil.*181.*numer.*3.*lib.*2. Rot. *diuerſ.deciſion.*731.*num.*5.& 6.*part.*1. Sylueſt. *in ſumma in verb. Ordo*, Couar. *in cap. quia nos num.*4. *de teſtam.* Card. *in clement. dudum in* 8. *not. de ſepult.* Gregor.*deciſion.*516.*num.*8. & 9. Rot.*deciſ.*1 *num.*6 *de bigam in nou.* & fuit dictum in ſupradicta *Veronen. penſionis.* & *in Cæſaraugnſtana penſionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardin. Lancelloto*: † ſtant enim ſimul quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap.*1. *num.*6. *de vit. & honeſt. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impreſſum & indelebilem habitu ſemper remanet Clericus. 3 4

Nec dicatur quòd per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illiſque Princeps remanſerit denudatus, & character mortificatus, iuxta *dict. cap.*1. *de bigamia num.*6. Quia cùm Sixtus. Quintus ad effectum penſionis (vt ſupra relatum eſt) diſpenſauerit Principem ante incurſum bigamiæ, verſamur in diſpenſatione præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouendo de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit 5

incurſum

ſucurſum Bigamiæ,& efficit vt remaneat non ſolum præſeruatus Clericatus habitu indelebilis,ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, iuxta tenorem diſpenſationis præuentiuæ, ac ſi bigamia nunquam eſſet incurſa,ita vt remaneat Princeps in eodem ſtatu primæuo, prout erat ante bigamiam, Turrecrem. *in cap. quiſquis ante num.1.* & *ibi.* Præpoſ. *n.1.* & Gemin. *ibidem diſtinct.*84. Mol. *de Iuſt & Iure tom.2.tract.2.diſput.*108.*verſ.quoniam eo ipſo*, Suarez *de legibus lib.6.c.*11.*n.*4. & 5. Sanch. *de Matrim.lib.*8.*diſp.*1.*num.*2. Azor. *inſtit.moral.lib.*3.*cap.*15 *in princip.* & quod ita diſpenſatus remaneat idem ac ſi non indiguiſſet diſpenſatione Ioan. Andr. *in regul.in Generali n.*3. *verſ. quadrageſimus ſeptimus,*
6 *de regul. Iur. in* 6. † tanta enim eſt vis Apoſtolicæ diſpenſationis præuentiuæ quoad defectus Iuris poſitiui, quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, & idem ſit eſſe habilem de Iure communi, vel ex diſpenſatione Papæ, Anchar. *conſ.*404 *in primo dub.* Dec. *conſ.* 542.*n.*4.Rebuff.*ſuper concord. rub. de coll.*
7 *§ præfatique Ordinarij in verb Idoneis.* † Idemque ſit eſſe habilem de Iure, quàm ex priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus. Bald. *in l.cum ex oratione,in princ.ff. de excuſ.tut.* Rol *conſ* 79 *num.*7.*lib.*1. & propterea deciſio *in Cæſaraugustana penſionis* 18. *Iunij* 1610.coram *Cardinal.Lancelloto num.*13. dicit quòd vbi adeſt diſpenſatio Papæ, præſeruatur clericatus ad effectum penſionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus,& tradit Capt. *concl.*97. *n* 8 a.
8 Sicuti † diſpenſatio Clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate, Molin. *dict. tom.* 2.*de iuſt. & Iure tract.*2. *diſp* 108. Auila *de cenſur. part.*7. *de homicid.*
9 *in bello,diſp.*6.*dub.*2.*in concl.*& † Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis, Sayr. *de cenſur.lib.*6.*cap.*18. Si ergo impedimt incurſus bigamiæ, pinguius Ius conceſſit Principi Papa, quam ſi expreſsè diſpenſaſſet ſuper bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilij generalibus, & ſic *dict.cap.*7. deſumpto ex Concilio generali Lugdunen. Dec. *conſ.*341.*num.*10 *verſ. & in tali clauſula.* Prob. *ad Monach. in c.cùm in tua, num.*24.*de conſuet.* Abb. *in cap. ex parte num.*2. *verſ. ſaltem in genere,de capell.monach.* Gozad *conſ.*6.*n.*53. & fuit dictum *in Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Martij* 1589. *coram Orano.*

11 Nec obſtat quod in diſpenſatione Principis adſint verba, *ſi contingeris contrahere Matrimonium &c.* quaſi cum verba ſint conditionalia, effectus diſpenſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiam, quia omiſſo quod verba dicunt, *& ſi contigerit, vel non contigerit*, &c. quæ fuerunt appoſita vt exprimerentur caſus diſpenſationis, cum Papa de præſenti diſpenſet; ex quo vtitur verbo temporis præſentis, *diſpenſamus*; diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione, Gig. *de penſ. conſil.*23. *num.*10. *verſ. puto tamen*, & fuit dictum *in Cæſaraugustana penſionis* 18. *Iunij* 1590. coram *Gypſio.*

12 Et quod effectus diſpenſationis ſit purus ante incurſum bigamiæ,apparet ex ſequentibus verbis diſpenſationis,videlicet, *Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiteratis, penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, & inualidari:* ergo præueniendo, & præſeruando;nam cum per contractum Matrimonij,penſiones extinguerentur,Gig.*de penſ.q.*54 & *conſ.*25.*num.*7.& 10.

& dicitur *in ſupradicta Cæſaraugustana penſionis* 18. *Iunij* 1610. *coram Cardin. Lancelloto*, Papa non reuiuiſcendo penſiones,ſed præueniendo caſum extinctionis, reliquit eas in primæuo ſtatu, & vna pars diſpenſationis aliam ſupplet,& declarat, *l. qui filiabus ff.de leg.*1. & propterea ſupradicti DD. diſtinguunt tantùm inter diſpenſationem antecedentem & ſubſequentem;nam † antecedens præſeruat,ſub- 13
ſequens tollit, Suar. *de legib d lib.*6 *c.*11 *n.*4. Molin. *dict.diſp.*108. *§. eſt verò inſtit.moral.lib.*5. *cap.*15.*in princ.*

Nec dicatur quòd Papa diſpenſauerit cum Prin- 14
cipe tanquam laïco,qui de Iure eſt capax penſionis temporalis, non autem tanquam perſona Eccleſiaſtica,quia apertè apparet Papam voluiſſe diſpenſare cum eo vti habente primam Tonſuram, & perſona Eccleſiaſtica, tum quia litteræ diſpenſationis ſunt inſcriptæ, *Michaeli Clerico*; ex inſcriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioann. Andr. *in reg.non licet, numer.*2.*de reg.Iur.in* 6. Lap. *alleg.*7. *per tot.* Gig. *de penſ. quæſt.*22. *num.*8. Rot. *in Toletana Indulti.*14. *Martij* 1625. *coram Remboldo*, tum quia ſi princeps non obſtante bigamia remanebat Clericus, & habebat, Characterem indelebilem ſecundum opinionem Canoniſtarum à Rota approbatum, vt *ſuprà* dictum eſt, ſit potius veriſimile quòd Papa voluerit conſiderare hanc qualitatem, quam Princeps habebat,& præſeruare exercitium Characteris impreſſi ad effectum retinendi & conſequendi penſiones,cum longè facilius detur retentio, & diſpenſatio, vt quis miniſtret in Ordine iam ſuſcepto,Seraph *deciſ.*6.625.*num.*6.& *in puncto bigamiæ.* Sanch. *de matrim. lib* 7.*diſp.*86. tum quia cum de ſtylo Curiæ pro penſionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à ſupradicto ſtylo, Felin. *in capit.ſuper litteris,numer.*8 *de reſcript.* Caſſad *deciſ.*12.*numer.*14.*de præb* Put *deciſ.*181. *numer.*6. *lib.*1. tum quia pro penſione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium,ex derogatione colligitur qualitas gratiæ & intentio Papæ,Bald. *in l.eam quam, num.*36 *Cod.de fideicomm.* tum quia iſta diſpenſatio eſt præuentiua & ſic reſiſtit incurſui bigamiæ, vt *ſuprà* deductum eſt,tum quia ſequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret penſionem vti Clericus, poſtea verò vti Laïcus, & iſta mutatio non præſumitur, ſeu potius continuatio,& conſeruatio eiuſdem ſtatus; tum quia magis conuenit decori Eccleſiæ, vt tanquam Clericus retineat & acquirat penſiones, quàm vti Laïcus,tum quia parum aut nihil iſta diſpenſatio ſuffragaretur ſi intelligeretur conceſſa vti laïco.

Non obſtat quòd Princeps non gaudeat priuile- 15
gio fori,& aliis priuilegiis,ſeu effectibus clericatus, quia ſufficit quòd ſit diſpenſatus pro penſionibus; nam in hoc caſu diſpẽſationis retinet Princeps clericatum illæſum. Turrecr. *in c.quiſquis, in princip. verſ.niſi cum tali diſpenſetur*,& ibi Præp. *verſ. tamen ſi corrigantur*, & Gemin.*diſt* 84.

Nec obſtat quòd diſpenſatio ad obtinendas, & 16
conſequendas penſiones reſeruatas, & reſeruandas non comprehendat caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimatur,vt videtur deſumi ex Verall. *deciſ.* 322.*part.* 2. & *ex deciſ.*143.*num.*1. *part.*2. *in recent.* quia in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis *retinendi, recipiendi, conſequendi ac exigendi penſiones reſeruatas,& reſeruandas*, comprehẽditur etiam caſus per viam tranſlationis,Greg.*deciſ.*18.*n.*3.& fuit dictum *in Romana penſionis* 27. *Iunij* 1622. *coram Buratto*,

& ratio eſt, quia in tranſlatione extinguitur penſio antiqua, & reſeruatur noua, Gabr. *conſ.* 186. *n.* 6. *lib.* 1.

17 Non obſtat quod præuentio, & perſeueratio diſpenſationis operetur quoad culpam & pœnam, non autem quoad antiquum ſtatum perſonæ Eccleſiaſticæ, de quo bigamus remanet denudatus; cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt ſit in poſtliminio, in quo ſit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nunquam quem fuiſſe apud hoſtes, *§. ſi ab hoſtibus, verſ. nam poſtliminium, Inſt. quib. mod. ius patriæ poteſt. ſoluitur, l. poſtliminij, ff. de capt. & poſtlimin. reu.* nam exemplum poſtliminij ſubſequitur factum, & ideo per fictionem requiritur ſublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum: at in diſpenſatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præſeruet ab incurſu bigamiæ, vt *ſuprà* deductum eſt: vnde ſi non ſequitur euentus, & factum incurſus bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod ſecundū opinionem Canoniſtarum poſt bigamiam remanet Clericatus impreſſus indelebilis, & ſic bigamia non eſt contraria Clericatui, nec illi repugnat. Ioan. Andr. *in c. ſuper n.* 12. *de bigam.* Rot. *d. deciſ. vnic. n.* 3. *de bigam. in nou.* Nauar. *de redditib. Eccleſ. monit.* 1. *q.* 57. *n.* 9. *in fin. & num.* 12. *&* 13. Archidiac. *in cap. Lector, n.* 2. *diſt.* 34. ſed ceſſat priuilegiorum exercitium per diſpenſationem, *cap.* 1. *de bigamis, in* 6. quæ diſpenſatio, ſeu obſtaculum quoad exercitium ſi forſan habet vim contrarij, non ſolum occultatur, ſed de medio tollitur, & conſeruatur exercitium Clericatus ad effectum penſionum ex diſpenſatione præuentiua ſupradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & ſic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6. de quo propterea nulla eſt habenda conſideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum, & ſpurij qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendum, remanet macula, Achil. *deciſ.* 6. *n.* 2. *qui fil. ſint legit.* Serap. *deciſ.* 351. *num.* 14. prout Cæci, Manci, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis diſpenſentur.

18 *Primò*, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis, gloſſ. *in auth. quibus mod. nat. effician. ſui §. fin. in verb. participium.* Caſtr. *conſ.* 41. *n.* 2. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 225. *n.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *num.* 12. *verſ. ſecunda eſt, & paulo poſt verſ. cum derogatione obſtantium:* Rot. *deciſ.* 105. *n.* 6. *p.* 1. *diuerſ.* hic autem Papa diſpenſauit cum derogatione ampliſſima omnium Conciliorum, etiam generalium, & ſic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6.

19 *Secundò* exempla ſupradicta ſunt in caſibus, in quibus macula eſt incurſa, hic incurſus bigamiæ non euenit ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem *cap.* 1. *de bigam. in* 6. eſt obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum penſionis, Oldrad. *conſ.* 327. *in princ.* Bart. *conſ.* 17. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Feder. de Senis *conſ.* 30. *verſ. ſed diſpenſatio non eſt,* Bellam. *conſ.* 32. *n.* 5. *&* 17. Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de ſchiſmat.*

Tertiò quicquid ſit quoad defectus naturales, ſi illi per diſpenſationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt DD. *in leg. gallus, §. quid ſi tantum, ff. de lib. & poſthum.* Bartol. *in l. fin. n.* 2. *Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris poſitiui ſi Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponit, & præueniendo efficit, vt etiam ſecundum rei veritatem nunquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſitione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis, *cap. lector diſt.* 34. vbi Archidiac. *num.* 2. Turrecrem. *in cap. quiſquis, ante numer.* 1. *verſ. niſi cum tali diſpenſetur,* Præpoſ. *verſ. tamen ſi corrigantur,* Gemin. *ſuper* 1. *gloſſ. verſ. nihilominus diſtinct.* 84. Ioan. Andr. *in reg. in generali, num.* 3. *de reg. iur. in* 6. Oldr. *conſ.* 215. *num.* 5. Dec. *in cap. at ſi Clerici, §. de adult. num.* 168. *de iudic. & conſ.* 206. *num.* 6. Sot. *diuerſ. deciſ.* 505. *num.* 3. *in fin. part.* 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram, cùm (quicquid ſit reſpectu penſionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonſuram, & ideo intrare poſſet conſtitutio Sixti Quinti contra non incidentes, &c. aduerſus quam adeſt gratia Clem. VIII. & reualidatio,) tamen reſpectu iſtius penſionis nuper tranſlatæ, de qua agitur, non intrat Conſtitutio quam poſt gratiam de non incedendo in habitu, & tonſura fuerit acquiſita; Conſtitutio enim Sixti extinguit penſiones ob non delationem habitus, & Tonſuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi penſiones futuras.

Nec obſtat, quòd dicta Conſtitutiò Sixti innouet Conſtitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico, de Cler. coniug. in* 6. quia Conſtitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica & virgine contraxerit, nam ſi Tonſuram, & veſtem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. Alterum quod non poſſit conueniri coram Iudice ſæculari pro ſuis delictis, iuxta Pariſienſe Concilium: ſi verò non deferat, priuatur iſtis duobus priuilegiis; ex qua Conſtitutione Bonfacij nihil poteſt inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis penſionibus, & non deferentis habitum, & Tonſuram reſpectu acquiſitionis penſionis futuræ.

Atque ea his, & aliis meliùs explicatis in duabus deciſionibus Remboldi, ita fuit reſolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his tribus partibus, de Officio, & poteſtate Epiſcopi, continentur.

Prior numerus partem, alter paginam, tertius ſectionem margini adſcriptam denotat.

A

Abbatum poteſtas, auctoritas, & officium.

ABBATES ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt. *part.1.pag.5. num.181*
Abbates vt Ordines Minores cōferre valeant quot requiſita habere debeant. 1.201.6
Abbates hodie ex noua Tridentini diſpoſitione non poſſunt Ordines minores conferre niſi illis, qui Regulares ſibi ſubditi ſunt. ibid.7
Abbates nouitios in propriis monaſteriis degentes ordinare non poſſunt. ibid.8
Niſi priuilegium habeant concedendi ſuis Monachis dimiſſorias literas ad quemcumque Epiſcopum. ibid.9
Abbates facultatem non habent Tonſuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus ſibi non ſubditis, vel Clericis ſuorum ſuperiorum, & Ordinariorum dimiſſorias afferentibus. ibid.10
Abbatis ordinatio Ordines minores conferentis ſibi non ſubditis Regularibus eſt irrita, & inualida. 1.202.11
Abbati Ordinanti ſuos ſubditos Regulares fas eſt diſpenſare in interſtitiis ibid.12
Abbates aliique exempti hodie dimiſſorias clericis ſæcularibus concedere non poſſunt. 1.218.7
Abbates qui ſubditis ſuis primam Tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare. 1.274.3
Abbates an cum Regularibus ſibi ſubditis poſſint in interſtitiis diſpenſare, oſtenditur. 1.275.12
Abbates ſæculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones approbare. 1.312.9
Abbates generales Congreg. S. Benedicti regni Portugalliæ, quod priuilegium ſuper hoc habeant, refertur. 1.330.9
Abbas ex benedictione Epiſcopi conſequitur, vt poſſit conferre Ordines minores. 1.341.51
Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcumque veſtimenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi. 2.138.36
Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impartiri, oſtenditur. 2.342.67
Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij ſacramentum Confirmationis conferre poſſunt. 2.357.5
Abbates & Monachi non poſſunt eſſe patroni, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem. 2.581.36
Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis. 3.3.31
Abbates titulares, & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes. ibid.32
Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimoniis ſuorum diœceſanorum. 3.85.121. & 122
Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent. 3.421.17
Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum diœceſi ſunt. 3.100.108
Abbates atque alij Prælati Epiſcopo inferiores, ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta, poſſunt vniones facere 3.118.14
Abbas quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere. 3.229.3
Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus. 3.250.18
Abbates, Generales, & priores, Miniſtri, aliique Præſidentes habent ius viſitandi in Monaſteriis Religioſorum ſuorum. 3.287.33
Abbates Caſſinenſes, Olivetani, & Camaldulenſes quomodo Baldachinum ex conceſſione Vrbani VIII. erigere poſſint. 3.332.19
Abbates, licèt non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis ſuæ diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie vti poſſunt iuriſdictione. 3.334.7
Abbates qui gaudeant priuilegio primæ inſtantiæ. 3.337.5
Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, & Capitulum Sede vacante, habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates. 3.347.10
Abbates non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſæcularibus, vel regularibus monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis. 3.375.8
Abbates exempti, & qui intereſſe debent Synodo, quo amictu & ornamentis vti debeant, remiſſiuè 3.391.9
Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nulliique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus. 3.414.6
Abbas poteſt Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit. 3.481.12
Abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus compellere, vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubiectis monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus. 1.173.15

Abbatia, & Abbatiſſa.

Abbatiæ Monaſteriorum, quæ Sedi Ap. reſeruata ſint 3.161.92
Abbatiæ dignitas cancellariæ non confertur, quamuis vnita ſit ei perpetuo, & acceſſoriè Parochialis Eccleſiæ 3.173.24
Abbatiſſa in caſis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt. 3.408.14
Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda. 3.541.60
Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officium habere non poſſunt illæ quæ Virgines non ſunt. 3.443.14

Abbatiſſarum electio.

Abbatiſſa debet eligi non minor annis 40. & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. 3.443.12
in Abbatiſſam eligi non poteſt bigama Monialis abſque Apoſtolica diſpenſatione. ibid.15
neque infamis. ibid.16
Abbatiſſæ debent eligi per vota ſecreta. ibid.18
Abbatiſſarum in electione poſſunt vota per Epiſcopum vna cum Vicario, vel alio iure aſſumpto, oretenus accipi. ib.17
Abbatiſſæ in electione ex tripartito numero Monialium duæ partes concurrere debent. ibid.24

Abeſſe ab Eccleſia iuſtè poteſt Epiſcopus, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum onium ſuarum. 3.83.8
Abeſſe a ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum. ibid.9
Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus. 3.97.92
Abeſſe vt poſſint Canonici per quatuor menſes poteſt Epiſcopus illis facultatem concedere. 3.101.113

Abortus.

Abortum fœtus animati procurantes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.40.270
Abortum procurantes, & conſulentes, & quocumque modo conſentientes, quibus pœnis per Conſtit. Sixti V. & Gregorij XIV. puniantur. 3.68.136
Abortum conſulens ei, quæ dubitat eſſe prægnantem, non eſt irregularis, ſi non appareat de abortu. ibid.139
Abortui cauſam præbens fit irregularis, etiamſi dubium ſit, an fœtus eſſet viuificatus. 3.69.141
Abortus cauſam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur, tem.ſtiuè. ibid.142
Abortum animatum cauſans, ſi Eccleſiaſticus fuerit, tradatur Curiæ ſeculari. 3.518.20

Abſens, & Abſentia.

Abſentes ſi ex ſtatuto non potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate vt filius abſens priuilegiis potiatur. 2.207.50
Abſens Epiſcopus an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos fixos appellamus. 1.4.19
Abſens ex cauſa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reſtitutionem. 3.98.100
Abſens per annum à dignitatis canonicatus, ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus, &c. 3.104.146
Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vt poſſit fructus, & diſtributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij. ibid.151
Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine, &c. 3.107.171
Abſens à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtributiones. ibid.172
Abſens cauſa ſtudij diſtributiones quotidianas non percipit. 3.141.19
Abſens cauſa ſtudij, etiam obtenta licentia à Sede Apoſtolica non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum ibid.20
Abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum præbendarum, etiamſi plusquam duo Canonici ſint dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur. 3.142.25
Abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis. 1.171 16
Abſentiæ cauſam legitimam non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium menſium à Concil. Trident conceſſorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint. 3.101.118
Abſentia trium menſium Canonicis conceditur conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirant. ibid.121
Abſentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis. 3.448.25

Abſolutio.

Abſolutio ſacramentalis præſtita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla eſt. 2.197.12
Abſolutio ſacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos ibid.13
Abſolutio ſuſpenſionis contractæ à ſuſcipiente Ordines abſque licentia proprij Epiſcopi, a quo ſit obtinenda, oſtenditur. 2.218,84
Abſolutio ſacramentalis inualida eſt præſtita ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate ſe ingerit abſque approbatione legitimi ſuperioris. 2.325.22
Abſolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiuſuis impedimenti apponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum. 2.443.15
Abſolutio Papæ ab aliquo caſu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non deſtiterint. 3.17.79
Abſolutionem, aut reuocationem excommunicationis, ſimoniæ, &c. vi aut metu extorquentes. 2.34.206
Abſolutionem à cenſuris per vim, aut metum extorquentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.40.270
Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando ſit Confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, oſtenditur. 4.77.22
Abſolutio Concil. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* c. 6. committi poteſt ab Epiſcopo, non tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, ſed Vicario ad id ſpecialiter deputato. 3.137.13
Abſolutio Epiſcopi an ſit danda à duodecim Epiſcopis, & Metropolitano, ac definienda per Papam, ſicut condemnatio. 3.550.13

Abſoluere quis poſſit.

Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere. 1.172.55
Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe, quàm per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes 1.174.48
Abſoluere ab hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei. 1.175.50
Abſoluunt Epiſcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus ſolus Papa abſoluit 3.164 78. & circa iuramentum in caſibus, qui non ſint maximi momenti, aut valde dubiis. ibidem 79
Abſoluere à cenſuris in quibus caſibus poſſint Epiſcopi. ibid.80.81
Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos. 2.187.8
Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſoriis ordinati fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimiſſorias concedere. 2.232.30
Abſoluere qui valet à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere. 2.415.5
Abſoluere præſumentes à caſibus Bullæ in Cœna Domini excommunicantur. 3.17.78
Abſoluentes à caſibus Bullæ Cœnæ, vel Ordinariorum incidunt in excommunicationem Papalem. 3.30.185
Abſoluere præſumentes à caſibus contentis in Bulla Cœnæ incurrunt excommunicationẽ nemini reſeruatã 3.39.266
Abſoluere ab excommunicationibus Papæ reſeruatis nullus Epiſcopus poteſt. 3.41.278
Abſoluendi facultatem obtinens ab omnibus caſibus Summo Pont. reſeruatis non poteſt abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ. ibid.274
Abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non poteſt qui vertute illius abſoluit ab excommunicatione ob hæreſim contracta. ibid.275
Abſoluendi à caſibus Summo Pont. reſeruatis facultatem obtinens, poteſt abſoluere à cenſuris illis reſeruatis. 3.42.276
Abſoluendi ab omnibus cenſuris facultatem obtinens à Sum. Pont. poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis. ibid.277
Abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruat 3.74.2
Abſoluendi conceſſa generalis facultas à Sum. Pont. ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, an comprehendat caſus, & excommunicationes quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt, oſtenditur 3.76.7
Abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita, & futura. 3.77 9
Abſoluere a crimine hæreſis, etiam de licentia Epiſcopi non poteſt Vicarius generalis. 3.123 86
Abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus ſine particulari conceſſione Vicarius generalis non poteſt. 3.125.107
Abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione non poteſt Vicarius generalis. ibid.116
Abſoluere condemnatum inquiſitum Vicarius generalis non poteſt. ibid.118
Abſoluendi poteſtas ex ſolo capite negligentiæ quo caſu ad Archiepiſcopum deuoluatur. 3.578.23

Abſolui qui poſſint.

Abſolui non poſſunt incurrẽtes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quàm à Romano Pontifice non obſtantibus priuilegiis, &c. 3.17.80
Abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia iure, quam incurrit in alia Diœceſi. 3.43.282
Abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediſcere non curat. 3.312.40

Abſolutus.

Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori. 2.457.19
Abſolutos ab excommunicatione ſub conditione non adimplentes incurrunt in excommunicationẽ Papalem 3.31.188
Abſtemij quando poſsint ordinari. 2.433.50.
Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt, tam in viro, quàm in fœmina. 2.100.13

Accuſatio.

Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam. 2.443.12
Accuſare quilibet poteſt Sodomitam. 2.456.21

Acolytatus,

Acolytatus, & Acolytus.

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur. 2. 248. 12

Acolytus debet attingere annum decimum quartum. 1. 239. 2

Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio. 2. 248. 12.

Actio, Actus.

Actiones, & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur. 1. 30. 9

Actus vnicus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur ſufficiens ad priuilegium admittendum. 2. 351. 15

Actus meræ voluntatis non præſcribuntur. 2. 352. 10

Actus à principio nullus nullum producit effectum. 2. 386. 145

Actus extraiudiciales validi fiunt diebus feriatis. 3. 273. 145

Adminiſtratio, & Adminiſtrator.

Adminiſtrandi munus ſuſcipientes in ciuitate diuerſorum ritaum, &c. incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 2. 58. 106

Adminiſtratores Sacramenta Vnctionis, & Euchariſtiæ ſine licentia Sacerd. incurrunt excommunicationem Papalem. 3. 30. 186

Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum. 1. 35. 1

Adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſtolicæ ſuæ promotionis, vel confirmationis ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earumdem Eccleſiarum. 3. 185. 34

Adminiſtratores laicos hoſpitalium, Confraternitatum, Montis pietatis & quorumcumque locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis 3. 348. 41

Adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo poſſunt ab eo compelli ad ſoluendum. 3. 349. 47

Adminiſtrator, ſeu Coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti, poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium. 3. 373. 10

Adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera. 3. 610. 16

Admonitio vna monitoria pro rebus deperditis. 3. 484. 84

Adulteria & ſcelera inquirendi, vleiſcendi & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcopus poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ diœceſis 36. 17

Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel ſaltem ſe putare contritum. 2. 358. 1

Aduocatio, & Aduocatus.

Aduocationis officium Chriſtus Saluator noſter pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accuſatione, ac ſuorum diſcipulorum criminationibus falſo impoſitis ſuſtinuit. 3. 326. 17

Aduocationis officium vtile, ac neceſſarium Reipublicæ eſt. 3. 327. 21

Aduocati hac tempeſtate plures ſunt ad bonas cauſas malè perdendas. 3. 326. 15

Aduocati qui rectè, & iuſtè vtuntur legibus, multum merentur apud Deum. ibid 16

Aduocata peccatorum beatiſſima Virgo dicitur. ibid. 18

Ambroſius vndecim annis in Curiis, & foro cauſa egit. 3. 327. 19

Aduocati Germanus, & Lepandus, & D. Leonardi fratres in numerum Sanctorum relati ſunt. ibid. 20

Aduocati militibus, & equitibus comparantur. ibid. 2

Aduocati Medicis præſtantiores ſunt. ibid. 23

Aduocatus debet ſemper eſſe verax in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in conſilio. ibid 24

Aduocatus ſecreta clientis reuelans tenetur pœna falſi. 25

Aduocatus conſulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non poteſt. 26

Aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe rei in ſecunda, & vice verſa. ibid. 27

Aduocatus non poteſt, cum cliente pactum de quota litis facere. ibid. 28

Aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam à domo pedem moueat. ibid 29

Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur. 30

Aduocatus ſecundùm ſuæ ſcientiæ probitatem, poteſt mercedem quærere, etiam abſque librorum reuolutione. 3. 328. 31

Aduocato patrocinium debetur, etiam cauſa finita per concordiam. 328 40

Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe abire poſſint, non poteſt Epiſcopus Religioſis licentiam concedere. 3. 481. 9

Aduocati ſalarium, vide *Salarium.* 481

Ædificatio.

Ædificari non poteſt Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu. 2. 316. 1

Ædificare ſi voluerint Religioſi exempti in loco non exempto, tenetur Epiſcopi diœceſani conſenſum requirere. 2. 387. 3

Ædificare poſſunt Eccleſias ſine diœceſani Epiſcopi conſenſu Fratres Ordinis Carmelitarum diſcalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati. ibid. 4

Ædificationis locum aſſignat Epiſcopus, Crucem figit, lapidemque ponit primarium. ibid. 2

Ædificans Eccleſiam, et dotem competentem conſtituere debet. 2. 334. 3

Ædificans Eccleſiam, dotem ſufficientem ei aſſignare tenetur alioquin Epiſcopus permittens ædificari ſine dote ad dotandum de proprio obligaretur. 2. 510. 2

Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuſpatronatus. 3. 210. 4

Ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti, aſſenſum, & auctoritatem Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit. 3. 184 89

Æger.

Æger quacumque corporis impotentia impeditus, quando ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericum poſſit per Epiſcopum abſolui. 1. 444. 15.

Ægri qui dicantur. ibid. 16

Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare quando ſit peccatum. 127. 132

Æqualitate data in votis patronorum præſentantium ad beneficia non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui. 3. 8 1. 100

Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia Parochiali. 3 97. 90

Ætas.

Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum. 1. 192. 26

Franciæ in Regno idoneus ad Epiſcopatum iudicatur qui in 27. conſtitutus anno reperitur. ibid. 27

Ætas 30. annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa. ibid. 18

Ætas quæ in ordinandis requiratur, remiſſiuè. 1. 235. 28

Ætas ad ſuſcipiendum quemlibet ex ſacris Ordinibus quæ ſit neceſſaria oſtenditur. 166 1. & ſeqq.

Ætates pro ſuſcipiendis ſacris Ordinibus poſitiuo iure ſunt conſtitutæ 2. 267 4

Ætatis ob fragilitatem minùs quis punitur. 1 44. 11

Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ. 2 456. 12

Ætas ad Vicarium generalem, requiſita vigintiquinque annorum eſt.

Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut diœceſi. 3. 136. 8

Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit inceptus. 1. 194 66

Ætas quatuordecim annorum quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur, etiamſi illud daretur per viam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcumque prouiſionis. 3. 100 78

Ætas vigintiquinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam acceſſoriè, & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad Principalem requiritur 3. 131. 42

Affictio per appoſitionem manus non intrat, quando reſignatio eſt nulla. 2. 282. 58

Affinitas.

Affinitas ex copula licita dirimit Matrimonium vſque ad quartum gradum. 3. 71 164

Affinitas ex copula illicita dirimit Matrimonium vſque ad ſecundum gradum. ibid. 165

Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula quæ ſit ſufficiens ad generationem. ibid. 167

Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana. ibid 169

Affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis. ibid. 172

Affinitas oritur ex copula cum effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum. ibid. 172

Affinitas non oritur ex copula ſodomitica. 3. 73. 173

Affinitas non oritur ex Matrimonio per verba de præſenti, copula non ſequuta, ſed impedimentum vlterioris gradus. ibid 175

Agens omne agit ſibi ſimile. 1. 67. 12

Agnus Dei.

Agnus Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit, & ali-

quo colore infecerit, an in excommunicationem Papalem incidat, oſtenditur. 3.27.150
Agnos Dei à ſummo Pont. conſecratos depingens. 3.39.162
Agnos Dei pingentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.40 270

Aleator.

Aleatores ſunt infames. 2.454.18
Aleatoribus facta beneficij collatio; ſi publici ſunt, eſt nulla, ſi occulti, venit irritanda. ibid. 18
Alexander de Franciſcis, vulgo Hebrianus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum promotus. 1.112.9

Alexandria.

Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africæ conterminа, magna & illuſtris. 1.147.1
Alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC, ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit. ibid 2
Alexandrina Eccleſia, vide *Eccleſia.*
Alexandrinus Patriarcha, vide *Patriarcha.*
D Fr. *Alexius* de Meneſes Bracharenſis Archiepiſcopus Primatiali Cruce Matris ſepultus. 1.160.83

Alienatio.

Alienari non poſſunt bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus. 2.287.75
Alienationis appellatione venit promiſſio de vendendo. ibid. 79
Alienationis appellatione venit tranſactio ex parte rem dimittentis. ibid. 80
Alienare prohibitus non poteſt permutare. ibid. 83
Alienare qui non poteſt, non poteſt hypothecare. ibid. 86
Alienantes, ſeu locantes in plures annos, quàm in tres bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum. 3.37.215
Alienandi omnis modus etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur. 3.402.2
Alienare prohibitus ſi locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur. 3.404.14
Alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ. 3.411.69

Alienatio patrimonij.

Alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida. 2.187.77
Alienatio, ſeu renunciatio patrimonij, an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi tunc habet beneficium, ſeu alias, vnde commodè viuere poſſit. ibid 82

Alienatio rerum Eccleſiaſticarum.

Alienationem Eccleſiarum procurantes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. 3.30 185
Alienantes bona Eccleſiarum, vel locantes vltra triennium incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.39 266
Alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato decretum interponere non poteſt. 3 184.106
Alienatio rerum Eccleſiæ fieri nequit præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa, quamuis ſolemnitas concurrat. 31. 262.10
Alienans Epiſcopus bona Eccleſiarum abſque licentia ſummi Pontif. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ. 3.385.36
Alienatio rerum Eccleſiaſticarum nulla eſt. 3.347.3
Alienationi inſtrumentis prohibitio reſiſtit. ibid. 4
Alienationem prædeceſſoris Epiſcopum non teneri ratam habere qui tenent. 3 143.6
Alienari poſſunt Eccleſiarum res cauſa neceſſitatis ipſarum Eccleſiarum. 3.406 23
Alienari poſſunt Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis. ibid 24
Alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus res Eccleſiæ, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet. 3.410 58
Alienari poſſunt Eccleſiarum res in remuneratione meritorum. 3.428.62

Alienigena.

Alienigenarum iure gaudent, qui ſuccedunt aliò non habitaturi, nec manſuri, ſed ſolum ne coram proprio Parocho contrahant. 2.378.77
Alienigena, cui prohibitum eſt lege Regia Aragoniæ obtinere dignitatem, &c ac poſſit eſſe Vicarius Generalis Epiſcopi. 3.114.3

Alimenta.

Alimenta etiam à laicis coram Epiſcopo peti poſſunt. 3.348.9
Alimentorum cauſa dicitur pia. 3.345.10
Alimentorum legatum dicitur pium, quando fit pauperi. ibid. 2

Alphonſus primus Rex Portugaliæ pro Confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad Summum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe iiſdem Chriſti Vicario B. Petro, & ſucceſſoribus in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere. 1.138 64
D. Alphonſus de Mendoſa vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtes coram Rege Catholico Philippo III Vlyſſipone Primatus ſui ius defendit. 1.167.84
Alphonſi Aragonum Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem petentibus. 3.65.132

Altare.

Altari portatili vt quis valeat celebrare, an poſſit hodie Epiſcopus ſaculiſtem concedere. 2.298. à n. 6
Altare dicitur quaſi alta res, ſeu, Alta ara. 2.316 10
Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud verò portatile ibid. 11
Altare ſaltem maius debet Orientem mundi partem reſpicere. ibid. 20
Altaris ab Epiſcopis conſecrantur. 2.337.13
Altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum. ib. 24
Altare portatile, quando execratur, & deſinat eſſe ſacrum. Ibid. 25
Altare fixum, & ſtabile, & quando deſinat eſſe ſacrum. ibidem 26
Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ſit Eccleſia. ibid. 38

Alternatiua.

Alternatiua non gaudet Epiſcopus in ſua diœceſi non reſidens, quamuis abeſſet pro exercitio alicuius officij Inquiſitoris Generalis 3.89.34
Alternatiua non fruitur Epiſcopus abſens, etiam ex cauſa à Concilio approbata. ibid. 35
Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, oſtéditur. 3.90.36
Alternatiuæ acceptatio ex quibus probetur, remiſſiuè. ibid.
Proponuntur certa dubia in hac materia reſoluenda. ibidem. 37
Regulæ quatuor ad illa decidenda conſtituuntur. ibid. 38
Fundamenta prædictarum Regularum oſtenduntur, & earum rationes dantur. ibid. 39.40.41.42.43.44
Alternatiua an poſſit vti Epiſcopus quando fuit præſens tam in principio menſis, quàm tempore vacationis, ſed ante ipſam vacationem receſſit ad modicum tempus. d. n. 43
Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit. 3.92.46
Alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi, quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum. ibid. 51
Alumnus ex partibus infidelium deſerentes incidunt in excommunicationem papalem. 3.32.188
S. *Amandus* pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum B Martini. 1.76.16
Amaſia, quæ ſe tranſtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiori parte anni, poteſt coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amaſio, ſed cum alio extraneo. 2.377.68

S. Ambroſius.

S. Ambroſius temperantiæ ſtudium coluit. 1.76.17
S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Domini conflauit. 1.90 15
B Ambroſius noctu receſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus. 1 58.16
S. Ambroſius vndecim annis in curlis, & in foro cauſas egit. 1.327.19
Ambulare quomodo debeamus, oſtenditur. 1.105.9
Amentes licitè poſſunt confirmari. 2.359 21
Vide *Confirmatio.*
Amicitia vinculum multoties fortius eſt, quàm ſanguinis.
Tò *Amittat*, an contineat ſententiam ipſo iure latam. 3.180. 240
S. *Ammonius* ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur, auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reſciſſurum eſſe adiurans, ſi adhuc inſtarent. 1.39.20
Amor paternus omnem alium vincit. 3.73.10
Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus, & intolerabile iniunctum eſſe profitetur. 1.62.8
Angeli, de Epiſcopis. 1.9.16

Anima.

Animarum cura probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, id eſt, adminiſtratio Sacramentorum. 1.116.35
Animarum curæ vbi ſimpliciter fit mentio, intelligitur ſemper de cura actuali, & non habituali. 1.117.40
Animarum curam ac tempus mandans alteri Epiſcopus ſciens, & volens, cenſetur approbare. 2.325.12

Animæ pulchra ſæpè reſides pulchro in corpore. 2.447.6

Animarum curæ incumbens imminenti ſuæ dignitati habetur pro præſens. 3.101.127

Animarum curam exercentes, quo illi Eccleſiæ, vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actis adminiſtrandi Sacramenta, diſtributiones quotidianas lucrantur. 3.106.562

Animarum cura non infertur per actum baptizandi. 3.572.160

Animarum cura quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concurſu non confertur. 3.593.30.

Animarum curam non cenſetur habere, qui beneficium curatum habet acceſſoriè annexum alicui beneficio ſimplici. 3.231.13

Animarum curam in Regularium Eccleſiis exercentes, ſiue ſæculares, ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopis. 3.295.24

In Animarum cura non habentium proprium Parochum habet Epiſcopus aſſiſtentiam iuris. 3.594.33

Animalia, & alia bona diripientes ex Eccleſiæ ſtatim incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31.188

Animatio.

Animari fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœminæ verò poſt 80. 3.68.137.

Animatus fœtus præſumitur poſt 40. dies ſi dubitatur an maſculus ſit, vel fœmina. ibid.138

Animus.

Animi generoſi eſt & magnifici iuuare, & prodeſſe.

Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem cum tranſlatione maioris partis bonorum. 2.207.27

Animus recedendi a ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. 2.208.32

Animus malitioſè impedientium coniecturis detegitur & iureiurando præſtito cognoſcitur. 2.572.22

Animus non niſi iuramento probari poteſt. ibid.23

Anniuerſaria.

In vltima voluntate, vel pacto inter viuos, an liceat bona temporalia. Eccleſiis, aut monaſteriis, ſub eo modo, aut conditione dare vt Anniuerſaria fiant, ſacraue certis diebus celebrentur. 5.354.4

Anniuerſaria, & officia pro defunctis ſub reductione cadunt. ibid.

Reductio hæc an debeat intelligi de Miſſis, & legatis, tam ante Concil. quàm poſt illud relictis, oſtenditur. ibid.5

Anniuerſaria in totidem Miſſas poteſt Epiſcopus commutare 5.355.10

Vide *Miſſa*.

Annona victualia, vt iuſto pretio vendi faciat, pertinet ad Epiſcopum ne pauperes fame pereant. 3.142.5

Annulus facer nouo Epiſcopo traditur, vt ſanctam Eccleſiam Sponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat. 1.31.15

Annus.

Anni an ſint computandi iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ. 2.266.5

Anni curſus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, oſtenditur. 2.275.2

Anni quadraginta in Pœnitentiario debent eſſe completi. 3.136.9

Anni quinquaginta poſſeſſionis, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, debeat ſumere initium ab illo die quo apparuit factam fuiſſe primam præſentationem, vſque ad diem litis poſtremo motæ. 3.564.59

Anni biſſexti dies computandus non eſt pro legitima Ordinis ætate. 2.276.1

Annus biſſextilis an ſit integrè finiendus ad profeſſionem emittendam, oſtenditur. 3.447.20

Annus 1582. à quo Gregor. XIII. ſubſtulit decem dies, integer reputatur ad ſacros Ordines, & ad quæcumque officia, vel beneficia. ibid.28

Annus probationis, vide *Probationis*.

Antiochia.

Antiochiæ primùm ſedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret. 1.181.58

Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ. ibid.56

Antiochia Syriæ Metropolis. 1.148.1

Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur. ibid. ...

Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt. 3.525.21

Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum. 3.261.35

Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur, fit ei iniuria, quam de facto poteſt propellere. 3.324.48

Antiſtites, pro Epiſcopis. 1.8.6

Antonius Barboſa, parentis Auctoris auunculus magnus, laudatur. 3.395.9

Apoſtata.

Apoſtatæ in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorum conditionem. 2.433.14

Apoſtatæ ſunt hæretici. ibid.15

Apoſtatæ etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur, ſunt infames. 2.433.P

Apoſtoli.

Apoſtolus omnes reſpectu conſecrationis, & ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen eos reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit. 1.4.19

Apoſtoli, vt tenet probabilior ſententia, immediatè habuerunt à Chriſto Domino poteſtatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipſe Petrus agere poterat, quamuis illius diſpoſitioni, vt capitis, & Ordinarij eorum ſubordinata. 1.6.32

Apoſtolorum dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, viporis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa. ibid 33

Apoſtoli authoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt. 1.12.1

Apoſtoli potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt. 1.56.20

Apoſtolus cur in præſenti loquat tantùm de Epiſcopis, & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, oſtenditur. 1.68 20

Apoſtoli excepto Petro inter caſtos agmen ducunt. 1.84.10

Apoſtolorum limina, vide *Limina*.

Appellatio.

Appellatio gradatim non omiſſo medio eſt interponenda. 1.153.17

Appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem. 3.159.45

Appellatio de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur. ibid. 46

Appellationis omiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio. 3.155.120

Appellatio in viſitatione, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu & ſine ſcriptis. 3.288.33

Appellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua, quæ ſuſpendit iudicatum. ibid 33

Appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum. 3.350.53

Appellans.

Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium eorúmque fautores excommunicantur in Bulla. 3.13.19

Appellantes a grauamine, vel futura executione literarum Apoſt ad laicam poteſtatem, excommunicantur in Bulla. 3.15.70

Appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum quomodo audiendus ſit, oſtenditur. 3.508.104

Appellare a quibus, & ad quos liceat, vel non.

Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus. 1.175.63

Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam. 1.276.64

Appellari poteſt de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum. 2.175.12

Appellatio an detur à Vicario foraneo ad Epiſcopum dubitatur, pro vtraque parte reſiſtuntur Doctores. 3.116.25

Appellationem à Vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum dari tanquam probabilius amplectitur. ibid.22

Appellatio de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum etiam partibus conſentientibus non datur, imò proceſſus inde ſequutus nullus, & inefficax eſt. 3.120.48

Appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis factæ per Epiſcopum, oſtenditur. 3.236.9

Appellare quando contigeris in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum.

Appellari poteſt à commiſſis arbitrio iudicis, ſi partem lædit, aut grauat. 3.414 5

Appellari poteſt ab Epiſcopo differente inſtituere ſine cauſa legitima, præcedente trina interpellatione. 3.280.194
Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum. 1.189.16
Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei. 1.176.67
Appellatio datur ad Epiſcopum ab interloquutoria Vicarij. 3.120.50
Appellatio cauſarum, quæ in generali vicariatus commiſſione non continentur, datur de Vicario ad Epiſcopum. ib.52
Appellatio datur à viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia. 3.288.34
Appellatio à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum. 3.289.37
Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in cauſa, in quo proceſſit, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus. 3.393.13
Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Epiſcopo viſitante etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegato interponitur ad Metropolitanum. ibid. 14
Appellatione interpoſita ad Archiepiſcopum ob abſolutionem ad excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum abſoluere, oſtenditur. 3.579.25
Appellatio à ſententia Conſeruatoris, vide *Conſeruator*.

Appellationis Iudex.

Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum. 1.175.61
Appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.

Approbatio.

Approbatio ad audiendas Confeſſiones non requiritur vt fiat in ſcriptis. 2.315.28
Approbatio ad Confeſſiones audiendas cuius Epiſcopi ſit neceſſaria, valde dubium eſt. ibid. 26
Sufficere cuiuſcumque Epiſcopi probatus ſecundum vnam opinionem. ibid. 27
Approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis requiri ſecundum alteram opinionem, oſtenditur. ibid. 28
Approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris neceſſariam eſſe, ſecundum tertiam ſententiam refertur. ibid. 29
Approbationem Epiſcopi illius loci in quo fit Confeſſio neceſſariam eſſe tenet probabilis ſententia. ibid. 30
Approbationes generaliter & indiſtinctè, vel determinatè ad locum ſeu tempus quomodo dandæ, oſtenditur. 2.320.51
Approbatio Sacerdotibus ſæcularibus ſemel per Epiſcopos impenſa, an poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint, oſtenditur. 2.321.57

Approbans, & Approbatus.

Approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, idem eſt, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas. 2.318.53
Approbare poteſt Epiſcopus quemcumque Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas abſque vllo examine. 2.318.58
Approbatus ad audiendas Confeſſiones reputatur ille qui habuerit acta Parochiale beneficium & non ſufficit habuiſſe. 2.313.16
Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio ſcientiæ non eſſe idoneum non cenſetur approbatus. 2.318.40
Approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu. 3.595.39
Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuò examinandus ſi ad aliam admitti procuret. 3.210.10
Approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficiis ſimplicibus. ibid. 11

Aqua.

Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt. 1.100.14
Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, dæmoneſque, oſtenditur. 2.355.58.59
Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem. ibid. 60
Arbiter poteſt eſſe laicus in cauſa Clericorum ſi in ipſum ſimul cum clerico compromittatur.

Arbor.

Arborum, & vitium inciſores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio, oſtenditur. 3.6?0.81
Arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt, an peccet, teneatúrque ad reſtitutionem, oſtenditur. ibid. 82

Archidiaconatum duos habens, dignitate pares, tenetur reſidere in quo magis ſibi placuerit. 3.100.114

Archidiaconus.

Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis. 3.102.126
Archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum Officialibus, Vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines, ac monitoria concedunt. 6.315.17
Archidiaconus non ſuſtinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare debet. 3.131.169
Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, in omnibus Eccleſiis, vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licenciati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe. 3.197.60
Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem S. de vacante exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, non autem in ficta. 3.206.19

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopi dicuntur quaſi Principes Epiſcoporum 1.36.20
Archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præ ſe ferre non poſſunt. 1.123.29
Archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet ſollicitudinem. 1.170.1
Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis. ibid 2
Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana. 1.170.9
Poteſt compellere Epiſcopum vt quotannis Synodum faciat. 1.171.13
Compellere Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij. ibid. 14
Suſpendere, interdicere, & excommunicare Epiſcopum. 15
Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet. ibid 20
Archiepiſcopus de ſimilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt. 1.172.28
Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, miniſtris, ac familiæ ſuæ. ibid. 32
Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt, litis ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos. 1.176.65
Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationis, quoad alios, qui partes non fuerunt. ibid. 68
Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo. ibid. 72
Archiepiſcopus dum actu viſitat, poteſt abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quàm per alios. 2.252.7
Archiepiſcopus in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt.
Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, niſi actu viſitet. 2.385.12
Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis. 2.401.8
Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei. 2.408.20
Archiepiſcopus dum actu viſitat gaudet prædicta diſpenſandi, & abſoluendi poteſtate circa ſubditos ſuffraganeorum, & cum ipſis ſuffraganeis. 2.428.19
Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua Diœceſi, non autem ſuffraganeorum. 3.228.13
Archiepiſcopus, Primas & Patriarcha ab Eccleſiis, & clericis ſuæ prouinciæ extra diœceſim ſuam, iure ſubſidium charitatiuum exigere non poſſunt. 3.373.9
Archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam prouinciam, & archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis. 3.383.15
Archiepiſcopus nondum palliatus Synodum cõgregare nequit.
Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nonnullos de bonis temporalibus. 3.434.4
Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina Officia celebrare. 3.390.66
Archiepiſcopus in prima inſtantia non habet iuriſdictionem cuiuſcumque negligentiæ præterquam circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum. 3.176.6
Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impeditus ſit Epiſcopali iuriſdictione. ibid 8

Archiepi

Archiepiſcopus non poteſt adiri in prima inſtantia per viam ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viam appellationis. 3.577.14
Archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri non poteſt ob negligentiam Epiſcopi abſolutionem ab excommunicatione denegantis. 3.579.24
Archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis licentiis, ſed ſolum compellere ipſum Epiſcopum iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta cauſa per officium Iudicis petitam. 3.580.32
Archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum compellendi Epiſcopum, vt conſentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo conſenſu præſtando reuertendum eſſet ad Summum Pont. ibid.33
Archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ab Epiſcopo, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere, vbi actum fuerit remedio appellationis. 3.581.36
Archiepiſcopus Coadiutor, vide *Coadiutor*.
de Archiepiſcoporum pallio, vide *Pallium*.

Archipresbyter.

Archipresbyter, Canonici, & beneficiarij, ac clerici Baſilicæ S. Petri de vrbe non applicantes integram medietatem omnium fructuum, & diſtributionum primi anni ſemiſſ. 3.38.258
Archipresbyteri breuiores duorum palmorum etiam ad breuiſſimum tempus licentiam deferendi concedentes quicumque Sedis Apoſt. gubernatores, ſiue officiales. ibid.253
de *Argemiro* Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa an. 863. 1.163.52

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu non valet, quando ex illo ſequeretur abſurdum. 1.148.99
Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus. 2.397.10
Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, ſeu diſpenſationibus odioſis affirmatiuè procedum non valet. ibid.13
Argumentum de maiori ad minus in diſpenſationibus non valet. 2.460.2
Argumentum de iuriſdictione ad dominium non rectè deducitur. 3.218.37
Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem iuris. 3.569.39

Arma.

Arma, & alia vſui bellico idonea deferentis ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla. 3.14.64
Arma intra clauſtra ſine licentia tenentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.42.167
Arma breuiora tribus palmis permittentes portare in ſtatu Eccleſiaſtico incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. ibid.169
Armatorum collectas, & caualcatas facientes incidunt in excom. Papalem. 3.28.164. & 3.31.188
Arrepitiij prohibentur ordinari.
Aſa Rex, quoniam ſe totum humanis applicuit remediis nulla Dei habita cognitione, mortuus eſt. 3.390.33
Aſſaſſini beneficia vacant ipſo iure. 3.110.258

Aſſenſus.

Aſſenſus Apoſtolicus non requiritur in alienatione ab vna Eccleſia alteri Eccleſiæ facta. 3.410.56
Aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur. 3.411.78
Aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione præſumitur. ibid.72
Aſſenſus Capituli vltra Apoſtolicum requiritur in alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparatæ à menſa Capitulari. ibid.70
Aſſeſſorem laicum in cauſis criminalibus Clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere. 3.584.6

Aſſiſtentia.

Aſſiſtentiam Iuris communis habens pro ſe, dicitur habere liquidiſſimam probationem. 3.594.35
Aſſiſtentia Iuris communis quando eſt offuſcata, & redditur turbida, tunc non ſufficit vt competat manutentio. ibid. 40
Aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, oſtenditur. 3.67.134
Aſtrologi qui dicantur, remiſſiuè. ibid.133
Auaritia omnium malorum radix. 2.106.4
Auarus non ſolum eſt qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupidè ſeruat ſua. ibid.3
Auctoritas Eccleſiaſtici 10. Regnum à gente in gentem. &c. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuinæ Maieſtatis. 2.134.39

Auditores Cameræ.

Auditor Cameræ, Gubernator, Vicarius Vrbis qui vigore facultatis aliquid præter obſeruatum innouauit, incurrunt excommunicationem Papalem 3.29.173
Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia. 3.333.3
Auditores Cameræ cauſas obligatione Camerali firmatas in partibus exiſtentes auocare poſſunt, etiamſi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinariis. 3.335.16
Auditor Cameræ, ſeu alius delegatus Apoſtol. quando poſſit de cauſis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſt. etiam immediatè cognoſcere, oſtenditur. ibid.17
Auditor Cameræ poteſt cauſas obligatione Camerali firmatas in quacumque inſtantia auocare. 3.339.19
Auditor Cameræ habet in facultatibus ex Pontificis gratia vt poſſit in quacumque inſtantia de omnibus obligationibus Cameralibus cognoſcere. 3.340.25

Auditores Rotæ Rom.

Auditores Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbendarum in abſentia. 3.105.255
Augures qui dicantur, remiſſiuè. 3.66.127

S. Auguſtinus

S. Auguſtinus, ac B. Valerius ſucceſſores ſibi elegerunt ex conceſſione Rom. Pont. vt aliqui putarunt, vel meliùs ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potiùs perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit. 1.18.48
S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ vbertim lacrymatus eſt. 159.52
S. Auguſtini Ordo eſt antiquior Mendicantibus. 1.76.14
S. Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa. 1.83.19
S. Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cuſtos. 1.85.14
S. Auguſtinus omnibus pauperibus erogauit. 1.92.17
Auocatio ob lapſum biennium, quomodo fiat, & quæ culpa ac defectus ex parte Iudicis apparere debeat. 3.337.13

Auris.

Auris an ſit membrum. 2.450.38
Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa eſt irregularis. ibid.39
Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo, & iure, aut conſuetudine ſpeciali. 3.268.32
Auxilium præſtans in delicto punitur, pro vt ipſe delinquens. 3.53.25

B

Baculus.

BAculus in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur. 3.31.18
Baculo quare Summus Pontifex non vtatur. ibid.14
Balbus, ac blæſus, qui detinetur loqui, & verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus. 2.430.35

Baldachinum.

Baldachinum erigere in Eccleſiis regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus. 3.332.17
Baldachinum erigere non poſſunt Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes ſimiles, quando ſolemnitet in propriis Eccleſiis celebrant. ibid.18
Baldachinum quomodo ex conceſſione Vrbani VIII. erigere poſſint Abbates Caſſinenſes, Oliuetani, & Camaldulenſes. ibid.19
Balthazar Dazeredo regni Portugalliæ Protomedicus laudatur. 1.390.6
Bannientes perſonas Eccleſiaſticas incidunt in excommunicationem Papalem.

Baptiſmus.

Baptiſmum ſolemne familiæ cuiuſdam ex primariis inter Iudæos a Pio V. Pont. Max. factum. 2.122.10
Baptiſmi ſacramentum, tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti adminiſtratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis. 2.365.12
Baptizandus ſicut ſuſceptores habet vt eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget. 2.360.12
Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerit, ſi Ordines procurauerit an eos recipiat, Chriſtive corpus celebrando conficiat. 2.196.9.10
Baptizatus quis probatur vnico teſte. 2.335.8
Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Chriſtiani. 2.358.8
Barbam habens corroſam, aliáve deformitate maculatam, non eſt ordinandus. 2.450.48

Barn

Index Rerum,

Baro.

Baro aſſumi poteſt ad Ordines ab eo Præſule in cuius diœceſi habet feudum. 1.208.32
Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco, in quo genitus propter dictum feudum. ibid. 33
Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut e anlem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit. 3 27 145
Baro, vel Dominus Sedi Apoſtolicæ ſubiectum frumentum, fruges vltra ſibi ſuum, familiæque ſuæ neceſſarium emens, in excommunicationem Papalem incidit. ibid. 146
Baronum defunctorum regalia an pertineant ad Epiſcopum vbi habent baronias, an verò vbi moriuntur, oſtenditur.
Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharenſem ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit. 1.59 16
D. Fr. Bartholomæus à Martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit. 1 166 8
S. *Baſilius* victu & cultu fuit abſtinentiſſimus. 1 83.50
S. Baſilius ſecundus Bracharæ Epiſcopus paſſus eſt anu. 58.1. 162.48
Beguini, ſiue qui ſequuntur eorum ſtatum. 3.36 216
Beguinarum ſtatum fouentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam 3 40 267
Beguinarum ſtatum aſſumentes, ſeu ſequentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. ibid. 270

Benedictio.

Benedicere populo per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus. 1.174.42
Benedicens inaduertenter Epiſcopus calices, vel corporalia in alia diœceſi à ſuſpenſione non excuſatur. 2. 215.7
Benedicit Epiſcopus Abbates, Abbatiſſas, & moniales. 2. 34c 52
Benedictio Epiſcopi efficit vt Abbas poſſit conferre Ordines minores. ibid. 53
Benedictio Epiſcopi dari debet Abbatibus illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine. ibid 53
Benedicere Abbatem renuens Epiſcopus tertiò monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium ſuum miniſtrare. ibid. 54
Benedictio Epiſcopi eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem. ibid. 55
Benedicendi virgines conſuetudinem non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congreg. ibid. 58
Benedici in Abbatiſſas prohibentur minores anni quadrageſima, quæ per octo ante profeſſæ non fuerint. ibid. 9
Benedicenda iure non eſt Abbatiſſa temporalis. ibid. 60
Benedicens veſtes Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus eſt irregularis. 2 341 61
Benedictionem ſolemnem dare poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi in fine diuinorum Officiorum, & ſimplicem ſuis populis in itineribus. ibid 63
Benedictionem dare poteſt Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans. ibid. 64
Benedictionem dare non poteſt Presbyter præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu. ibid. 66
Benedictionem populo dare quando poſſit Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem. ibid. 67
Benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel conceſſit, & mortuo primo coniuge aliud iniit, etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum. 2. 391.183
Benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta, ſi fœmina ſolam nondum fuiſſet benedicta. 2.393.184
Benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſuis contrahentis. ibid 185
Benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in caſu non permiſſo, ab officio, & beneficio ſuſpenditur. ibid. 186
Sacerdos hanc ſuſpenſionem incurrit, ſi benedicat ſecundum matrimonium, non diſſoluto primo. ibid 187
Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur. 3 195.205
Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione cap. alma mater, §. adiicimus. de ſentent. excommunicat. in 6 ibid. 206
Benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti. 2.417.20
Benedictus Ægidius Luſitanus laudatur 1 130.46
Beneficere, & egenis ſubuenire, ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc plurquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur. 2 93 65
in *Beneficialibus* ſummus rei ſtatus inſpicitur. 1.166.81. & 37 172.169

Beneficiarius, & Beneficiatus.

Beneficiarius perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Ponti. conceſſione fructus beneficij percipere. 3.9.26
Beneficiarius teſtator ſi abſolute leget Epiſcopo, cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus legatum, & luctuoſam ſimul retinere, oſtenditur. 3.568 32
Beneficiarij an habeant dominium ſuorum beneficiorum, oſtenditur. 3.533.4
Beneficiatus in ægritudine conſtitutus an liceat immoderatas facere donationes, oſtenditur. 3.941.35
Beneficiatus qui habet annexam Parochialem ſuo beneficio, non intitulatur in Parochiali, ſed in beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum. 1.117.45
Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum ſeculare non ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem. 2.147.4
Beneficiatus, qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionem, ſi collatio beneficij ſit valida, fori priuilegio gaudet. ibid. 5
Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & Tonſuram non deferat. ibid. 6
Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamſi beneficium ſit modici valoris. ibid 7
Beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario. 3.242.35
Beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario. ibid. 36
Criminis obnoxius beneficiatus habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario. ibid. 37
Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario. ibid. 40
Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum. 3.534.6

Beneficium.

Beneficia poteſt conferre Epiſcopus electus, & confirmatus 1.41 4
Beneficia homines ligant. 1.91.28
Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret. 1.93.37
Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis, & auaritiæ baratbro merguntur. 1.107 6
Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & ſuppreſſus eſt, ita vt amplius non cenſeatur vacare, nec in eo alius poſſit inſtitui. 1 116.56
Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu. ibid 59
Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre ſpectat ad Epiſcopum. 2 282.32
Beneficij etiam tenuis ratione efficitur beneficiarius ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud extat. 2. 289. 44
Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali. ibid. 45
Beneficij requirentis reſidentiam ratione, acquirit beneficiatus domicilium in loco vbi illud poſſidet. ibid. 46
Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci vbi ſitum eſt. ibid. 50
Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vnaquaque illarum Antiſtite promoueri poteſt. 2.210.51
Beneficij ratione vnius diœceſis vnus alteri diuerſæ diœceſis eſſe non quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale ibid 53
Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum. ibid. 57
Beneficia ante ſuſpenſionem obtenta retinentur. 3.1.8. 24
Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi. 2.278 8
Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuo famulo & pauperibus, ac peregrinis, iuribuſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat. 2.279 13
Beneficium inſufficiens patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum ibid. 14
Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet pacificè poſſideri. ibid. 15
Beneficium litigioſum, & non pacifice poſſeſſum, ſit ſ... ne. ibid. 17
Beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis ad titulum poteſt quis promoueri. ibid. 18
Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, reſignari non

non poteſt niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias reſignatio erit nulla. 2.281.92
Beneficium Eccleſiaſticum ſufficient non habens ad cuius titulum ordinari poſſit, cum titulo ſaltem patrimonij permittente Epiſcopo ordinari poteſt. 2.184.53
Beneficium vbi ſit tenue, & extra patriam, cui ad congruam ſuſtentationem iungatur patrimonium, ad quem ſpectabit tunc ordinatio, nunc ad Epiſcopum beneficij, vel ad Epiſcopum patrimonij. ibid.
Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, dotest cùm penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo edit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum. 2.286.73
Beneficium ſimplex habens non poteſt cogi reſidere in diœceſi vbi illud habet. 2.294.6
Beneficium Epiſcopus ſcienter conferens excommunicato non poteſt diſpenſare, vt illud retineat. 2.443.95
Beneficium ad certum tempus conferre ſolus Papa valet. 3.9.25
Beneficia in Curie Romana vacantie Papa ſolus confert. ibid.27
Beneficia quæ incompatibilia iure dicuntur, vni eidemque clerico conferre ſolus Papa poteſt. ibid.28
Beneficium primum incompatibile ita vacat adepta prioris poſſeſſione, vt illud ſtatim poſſeſſor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, aliàs vtrumque vacat Romano Pont. conferendum. ibid.30
Beneficiorum Eccleſiaſticorum prouiſione vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt. 3.24.185
Beneficia Eccleſiaſtica palam aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.26.138
Beneficium in confidentiam retinentes incurrunt in Excommunicationem Papalem. 3.30.183
Beneficia fictè reſignantes incurrunt in excommunicationem nemini reſeruatam. 3.39.266
Beneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex. 3.96.69
Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi per Epiſcopum ad aliquod ſeruitium perſonale in eis faciendum. 3.106.181
Beneficium conferendi poteſtas non conceditur in generali vicariatus commiſſione. 3.121.60
Beneficia conferēdi data vicario ſpecialiter facultate, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt. 3.121.62
Beneficia conferendi conceſſa vicario ſpecialis poteſtas eſt latè interpretanda. ibid.63
Beneficia conferendi ſpeciali vicario data poteſtate, intelligitur data poteſtas commendandi. ibid.64
Beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt vicarius. ibid.71
Beneficia vnire, reuocare vniones, & Eccleſias diuidere ſine ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius. ibid.72
Beneficia conferre poteſt Vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi ſi conferendi poteſtatem habebat.
Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios & in iure ea conferendi fundatam habet intentionem. 3.149.10
Beneficia in quolibet menſe vacantie poterent olim conferre Epiſcopi. 3.150.2
Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt naturalia. & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis. ibid.8
Beneficij collationem à Papa vnus habente, alius vero ab Ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis. 3.151.4
Beneficij collatio facta vna die a Papa & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora & in collatione Papæ non. ibid.13
Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem. 3.152.18
Beneficia in curie vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur. ibid.24
Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in curie, vt diſpoſitioni Summi Pont. reſeruentur. 3.153.25
Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, quamuis adſint in reſeruatione verba illa, ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, &c. ibid.26
Beneficia, quæ ſunt mixta Iuriſpatronatus clericorum, & laicorum cum ad propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium. ibid.27
Beneficia Iuriſpatronatus laicalis competentia ex priuilegio vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel donatione, dicuntur vacare in curia. ibid.28
Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in curia. ibid.29
Beneficia curam animarum habentia ſi vacant in curia ante collationem Apoſtolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet. ibid.30
Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione ordinis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curie vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant. ibid.31
Beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apoſtolicam. ibid.32
Beneficia diſpenſationi Romani Pontificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factam 3.153.33
Beneficia vacantia, ſede Epiſcopali vacante cuiuſcumque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruatur diſpoſitioni Summi Pontificis. 3.134.35
Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & Regularia reſeruatur Summ Pontif. diſpenſationi. ibid.36
Beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam, oſtenditur. ibid.38
Beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont. ibid.39
Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nouam Romani Pont. prouiſionem pertinent. ibid.40
Beneficia quæcumque recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata. 3.55.42
Beneficia quæcumque recepta in confidentiam non ſolum vacant ipſo iure, ſed etiam quæ obtinebat confidentiarius. ibid.42
Beneficia parochialia collata non ſeruata forma Concil. Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap.18. ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata. ibid.43
Beneficia, quæ intra ſex menſes à die, qua nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus, ſtatim ad Papam deuoluuntur. ibid.44
Beneficium ob Epiſcopi negligentiam deuolutum ad Papam, poteſt Epiſcopus vnire. 3.227.5
Beneficium, cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum, poteſt Epiſcopus vnire. ibid.6
Beneficia reſeruata vniri poſſunt per Epiſcopum, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſt. beneficia illa. 3.228.7
Beneficia exempta a iuriſdictione Epiſcopi non valet ille vnire. ib.n.9
Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates. 2.462.13
Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus. 2.487.4
Beneficia diuerſæ diœceſis nulla ratione hodie Epiſcopus vnire valet. 3.230.28
Beneficium in vna diœceſi ſitum ſi permutatur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus. 3.238.10
Beneficia exempta viſitant Epiſcopi delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione cui ſit delegata non ſuccedit Capitulum. 3.294.9
Beneficium habens, ſed nullos fructus aliquo fortuito caſu percipiens, ad ſubſidium charitatiuum non tenetur. 3.373.30
Beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur, cum decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur. 3.135.45
Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum reſeruantur Sedi Apoſtolicæ. ibid.46
Beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in curia, reſeruatur diſpoſitioni Summi Pontificis. ibid.47
Beneficia litigioſa ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere, dici poſſunt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruata. ibid.49
Beneficia conſiſtentia in Vrbe, ſoli Papæ veluti Epiſcopo Rom. reſeruantur. 3.156.12
Beneficia collata à Cardinalibus vigore ſuorum indultorum reſeruantur ſummo Pontifici, quando intra ſex menſes prouiſi à Sede Apoſtol. nouas prouiſiones non impetrauerint. ibid.52
Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. ſunt reſeruata diſpoſitioni Romani Pont. ibid.53

Bene

Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, ſunt reſeruata Summo Pontifici. ibid 54

Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia eorúmque iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel Notarios, reſeruatur diſpoſitioni Summi Pontificis. ibid 55

Beneficia illorum, qui ſeipſos examini pro aliis ſupponunt, reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ. ibid. 56.

Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ. ibid. 57

Beneficia vacantia per diſpoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem auctoritate Apoſtolica factas, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis in d. Extrauag. ad regimen. 3.157.65

Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis in d. Extrau. ad regimen. ibid. 66

Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam. ibid. 67

Beneficia prouiſi per Romanum Pontificem ad Epiſcopatum ſtatim quoad eum promotus eſt, poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione. 3.158.68

Beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Epiſcopatum. ibid 69

Beneficiorum ſub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones. ibid 70

Beneficia etiam ſimplicia vacant per promotionem ad Epiſcopatum. ibid. 71

Beneficia promoti ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularis, cum per eum non ſiet aſſequi illius poſſeſſionem, non vacant. 3.159.74

Beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apoſtolica promiſſorum diſpenſationi Sedis Apoſtolicæ reſeruantur. ibid. 77

Beneficia vacantia per execrabilitatem diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur. 3.160.79

Beneficia de quibus ordinarij, & alij collatores, contra Conc. Trident. decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, reſeruantur Summi Pont. diſpoſitioni. ibid. 80

Beneficiorum reſeruationi declaratio per aſſecutionem pacificam vacaturorum refertur. ibid. 85

Beneficia vacantia tempore vacationum Epiſcopatuum reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, etiamſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio, & collatio, vel inſtitutio ad alium: limitatur hoc tribus caſibus ibi relatis. 3.162.90

Beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad alium Epiſcopatum quando Sedi Apoſtolicæ reſeruata cenſeantur. ibid. 92

Beneficia omnium Subcollectorum ſunt reſeruata, ſi deputantur in aliqua ciuitate, vel diœceſi ſucceſſiuè, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit. 3.167.122

Beneficia omnia Collectorum, ſeu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij, ſunt reſeruata, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent. ibid. 123

Beneficia Eccleſiarum S. Ioannis Lateranenſis, ac S. Petri, & Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reſeruauit, cum ſit Vrbis Epiſcopus, oſtenditur. 3.168.133

Beneficium Eccleſiaſticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur. 3.170.148

Beneficia manualia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.171.152

Beneficiorum collationem ſibi Papa reſeruans, videtur intelligere propriè de collatione, quæ ſit perpetuò de beneficio. ibid. 153.

Beneficia de menſa non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 155

Beneficia vnita acceſſoriè non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, ſecus ſi ſint vnita æquè principaliter. ibid. 158

Beneficium curatum, vt dicatur, quæ concurrere debeant. ibid. 159

Beneficium curatum non dicitur ex iure ſepeliendi. 3.172. 161

Beneficium curatum poteſt dici quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris. ibid. 163

Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum. ibid. 165

Beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus. ibid. 166

Beneficia omnia præſumuntur ſæcularia, niſi Regularia probentur. ibid. 167

Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt Regi per viros Regulares. ibid. 168

Beneficia Regularia Regularibus conferri debent. ibid. 170

Beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitiis, ſed expreſsè profeſſis. 3.173.178

Beneficia Regularia defectu Regularium ſæcularibus conferri poſſunt. ibid. 172

Beneficia omnia cuiuſcumque generis & qualitatis fuerint, & vbicumque exiſtentia, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 176

Beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, non includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.174. 179

Beneficium monoculare comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 180

Beneficia creata & fundata poſt promulgationem Regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur ſub illius reſeruatione. ibid. 181

Beneficia vbicumque exiſtentia, ſiue in Eccleſiis Patriarchalibus Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue aliis, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 182

Beneficium ſi vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minime conſtare poſſit, an ſit menſis vnius menſis Apoſtolicus & ceptus alius Ordinarius prouiſus à quo debet præualere oſtenditur. 3.175.188

Beneficium vacans menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico. ibid. 189

Beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.176 193

Beneficia renunciata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 194

Beneficia vacantia de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ ibid. 195

Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 196

Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud. ibid. 198

Beneficium vacat per obitum beneficiarij, ita vt ſi miraculosè reſurgeret, non recuperaret illud. ibid. 199

Beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittitur per renunciationem. ibid. 200

Beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum ſit oſtenditur. ibid. 101

Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta culpa. 3.177.102

Beneficium ita vacat per Matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij. ibid. 203

Beneficium vacat per Matrimonium etiamſi vxor non illo conſummato religionem ingrederetur. ibid. 204

Beneficium amittitur ipſo iure per Matrimonium etiam irritum ob ſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus caſibus. ibid 207

Beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum religionis, ſequuta profeſſione, non antea. ibid. 208

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni. 3.178.208.

Beneficium vacat ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam. Ibid. 215

Beneficium vacat ipſo iure per militiam ſequutam. ibidem 216

Beneficium non ſolum vacat ipſo iure, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit. ib. 217

Beneficium vacat ipſo iure per electionis ceſſationem. ibid. 218

Beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem. ibid. 219

Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius. ibid. 220

Beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, & quomodo hoc procedat, oſtenditur. ibid. 221

Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit. 3.179.222

Beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in extrauag. Ambitioſæ. §. inferiora vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis. ibid. 226

Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto. ibid. 227

Bene

Beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hæreſis, oſtenditur. ibid. 228
Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure. ibid. 230
Beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ vacat ipſo iure. ibid. 231
Beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis. ibid. 233
Beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure. ibid. 234
Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipſo iure. ibid. 235
Beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure. 3. 180. 237
Beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure. ibid. 239
Beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium, vacat ipſo iure. ibid. 241
Beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure. ibid. 242
Beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure. ibid. 244
Beneficium Curatum ob non ſeruatam formam Conſtit. Pij V. vacat ipſo iure. ibid. 245
Beneficium per diſpenſationem, & priuationem vacat ipſo iure. 3. 181. 247
Beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure. ibid. 248
Beneficia retinentis indebitè ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, vacant ipſo iure. ibid. 249
Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, commque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipſo iure. ibid. 250
Beneficia per confidentiam vacant ipſo iure. ibid. 252
Beneficij priuatio ipſo iure non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis. ibid. 252
Beneficium quando vacat ipſo iure vacat in ipſomet puncto quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur. ibid. 253
Beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure ſtatim, non expectata ſententia poteſt conferri, ſeu impetrari. ibid. 255
Beneficiis priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare. ibid. 256
Beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 257
Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur. ibid. 258
Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuſlibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda. 3. 182. 2
Beneficia de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali. 3. 184. 16
Beneficia deuoluta ipſo ſemeſtre conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. ibid. 17
Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum. 3. 193. 28
Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, concurſu non ſunt conferenda. 3. 194. 33
Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur. ibid. 36
Beneficium ſimplex conſequi volenti, ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, & conſtruere ſciat. 3. 199. 72
Beneficium ſimplex nullus ante decimumquartum annum poteſt obtinere. ibid. 73
Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri. ibid. 74
Beneficium ſimplex, vt poſſit obtineri, ſufficit quod decimuſquartus annus ſit cœptus quamuis non ſit expletus 3. 200. 76
Beneficia curata quam peritiam flagitent, oſtenditur. 3. 201. 80
Beneficia curata qui vult obtinere, debet eſſe conſtitutus in ætate vigintiquinque annorum incœptorum. ibid. 81
Beneficij curati collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit. ibid. 82
Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatij vnius anni, aliàs vacat Parochia ipſo iure. ibid. 83
Beneficium ſuperius qui eſt adeptus, examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur, in Eccleſia tamen, vel loco ampliori, maiorive, aut nobiliori. 3. 202. 90
Beneficium digno diœceſano omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt. 3. 205. 99
Beneficium digno vbi confertur omiſſo digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale. ibid. 100
Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius ſuccedere non poſſit, oſtenditur. 3. 211. 9
Beneficium liberum beneficio iuriſpatronatus poteſt Epiſcopus vnire. 3. 231. 32
Beneficij principalis natura, qualitas attenditur non autem annexi. ibid. 36
Beneficium curatum annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis. 3. 232. 40
Beneficium principale in impetratione ſufficit tantum exprimi, nec opus eſt exprimere acceſſoriè vnitum. ibid. 43
Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua. 3. 234. 7
Interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini. ibid. 8
Beneficium Curatum quando dicatur, vt ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum, remiſſiuè. 3. 237. 14
Beneficium à compermutante reſignatum, & alteri collatum poteſt compermutante decedente ab altero retineri, etiamſi ſuum poſtea non reſignet. 3. 241. 58
Beneficium Eccleſiaſticum ſit, vbi, in erectione accedit auctoritas Epiſcopi. 3. 251. 37
In Beneficio inſtitui poteſt ex lege fundatoris. 3. 251. 41
Beneficij Rector ex lege fundatoris poteſt, ſibi deſignare ſucceſſorem. ibid. 42
Beneficiorum pluralitas non reprobatur, vbi eam permittant fundatores. ibid. 43
Beneficium vacat ob delictum Rectoris, priuationem, ſeu depoſitionem inducens. 3. 260. 12
Beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo, itavt patroni poſſint præſentare. ibid. 13
Beneficium primum quando vacet per aſſecutionem ſecundi remiſſiuè. ibid. 14
Beneficium iuriſpatronatus quando ſitum ſit in confinibus duarum diœceſum, coram quo Epiſcopo præſentatio ſit facienda, oſtenditur. 3. 274. 150
Beneficium non eſt deuolutum ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere. 3. 280. 192
Beneficia vacantia per obitum Protonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. 3. 296. 32
Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis poſſunt Seminario vniri vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium. 3. 317. 28
Beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſtolicæ, an poſſint Seminario vniri, oſtenditur. ibid. 30
Beneficia certo modo impetranti debet Epiſcopus ſemper conſulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret diſpenſationem. 3. 325. 2
Beneficij poſſeſſio quando per breue Apoſtol. capitur, poteſt cauſa in prima inſtantia in Romana Curia tractari. 3. 334. 12
Beneficia Sedi Apoſt. reſeruata, ſeu affecta Epiſcopi conferentes ſuſpenduntur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſiæ. 3. 527. 53
Beneficiorum omnium ſuper collatione habet Epiſcopus intentionem fundatam de iure in tota ſua diœceſi. 3. 594. 32
Beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt Vicarius Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiore à Papa conferre. 3. 610. 28
Secus ſi ſit deputatus à Papa. ibid. 29
Beneficia inſtituendi practica. 2. 151. 39
Beneficiorum collatio, vide *Coadiutor*.
Beneficiorum permutatio, vide *Permutatio*.
Beneficij renunciatio, vide *Renunciatio*.
Benemeritos remunerare valeeſt Eccleſiæ, vt inuitentur homines ad illi beneſaciendum. 3. 365. 12
S. Bernardus bis, aut ter Epiſcopatum ſibi vltrò oblatum reſpuit. 1. 59. 23
S. Bernardus grauius, & periculoſius periculum cùm ad Epiſcoparum promoueretur, deplorat. 1. 63. 13
Biennium intra quod cauſæ Eccleſiaſticæ coram Ordinariis locorum in prima inſtantia terminari debent, currit dato culpa, apparenteque defectu. 3. 334. 9

Bigamia & Bigamus.

Bigamiæ ſpecies triplex 2. 471. 2
Bigamia non cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis. ibid. 3.
Bigamia interpretatiua cur ita dicatur. ibid. 4
Bigamiam interpretatiuam incurrit, viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens. ibid. 5
Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit. ibid. 6
Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem quam poſtquam adultera ſuerit etiam ignorantes carnaliter cognouerit.
Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut

cum pluribus mulieribus; non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus. 2.472.14

Bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine,vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit. 2.47.315

Bigamiæ veræ irregularitas ſolo iure Pontificio inducta. 2.474.20

Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare. ibid.21

in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficium non poteſt diſpenſare Epiſcopus. ibid.22

Secunda ſuper hoc ſententia refertur. ibid.23

Tertia ſuper hac ſententia refertur. ibid.24

Prima verior,quæ in certis caſibus limitatur. ibid.25

in Bigamia ſimilitudinaria, diſpenſare valet Epiſcopus ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. ibid. 26

in Bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua,vel corrupta poterit diſpenſare Epiſcopus ſi ex delicto ortatur. 2.475.27

Bigamiæ incurſui, & denudatione exercitij Clericatus eſt obuiatum ob diſpenſationem prouocatiuam & ob derogationem cap.1 de bigam.lib.6. 2.478.19

Bigamus quare ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non concedatur,capenditur. 1.72.8

Bigami non poſſunt ordinari, quod multipliciter declaratur. 2.237.43

Bigamus dicitur,qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem 2.471.8

Bigamus non efficitur ducens fœminam à ſe ſolo deſloratam. 2.472.7

Bigamus fit ducens corruptam,quam credebat eſſe virginem. ibid.9

Bigamus fit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſus. ibid.10

Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum. ibid.11

Bigamus non efficitur,qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit. ibid.12

Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum conſummati. ibid.13

Bigamus excluditur à clericatu. 2.473.16

Bigamus non poteſt beneficia conſequi. ibid.17

Bigamus ſi ordinetur,characterem recipit ibid.18

Epiſcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat. ibid.19

Bigamus Epiſcopi vicarius eſſe non poteſt,etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ. 3.185.18

Bigamum,vel ſolemnem pœnitentiam peragentem ſcienter ordinans, ſuſpenſionem incurrit per annum a celebratione. 3.523.15

Bigama Monialis non poteſt eligi in Abbatiſſam abſque Apoſt.diſpenſatione. 3.443.35

Bizantium cur primum Conſtantinopolis appellata fuit.1.543 2

Vide *Conſtantinopolis*.

Blaſus,vide *Balbus*.

Blaſphemans, & Blaſphemator.

Blaſphemantibus,quæ pœna imponatur apud Neapolitanos. 3.64.104.

Blaſphemantes à pœna ordinariis quando poſſint excuſari, remiſſiuè. ibid.105

Blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſsè,verbo,vel ſcripto contra Deum,aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum. 3.61.86

Blaſphematores apud Gallos quomodo moleſtantur. 3.63.113

Blaſphemia, & Blaſphemus.

Blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo. 3.161.85

Blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex. ibid.87

Blaſphemia hæreticalis eſt illa quæ cum hæreſi connexionem habet. ibid 88

Blaſphemia ſimplex eſt illa, quæ non repugnat iis,quæ tenemur credere. 3.61.91

Blaſphemiæ ſimplicis quæ iterationes ſint oſtenditur 3 61.92

de Blaſphemiis,quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt Epiſcopi,& puniunt. ibid.93

Blaſphemiæ ſimplicis crimen eſt mixti fori. ibid.94

Blaſphemiæ peccatum quam deteſtabile ſit in ſacra Scriptura oſtenditur. ibid 96

Blaſphemi quibus pœnis iure Pontificio puniantur. 3.62.97

Blaſphemi in Synodo Later.quibus pœnis afficiantur. 3.63.98

Iulius III.quas pœnas aduersùs eos ſtatuerit, oſtenditur ibid.99

in Blaſphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum Pius V.ſua Conſtit.ſancivit. ibid.100

Blaſphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur. ibid.101

Blaſphemi quibus pœnis apud Luſitanos, & Hiſpanos puniuntur. ibid.102

Blaſphemum patrem tenetur filius denunciare. 3.481.58

S. Bonauentura Epiſcopatum ſibi oblatum ſemel quantum potuit refutauit,ſed poſtea tandem Sum.Pont.iuſſu coactus accepit. 2.59.23

Bononia domos alterius Scholaſtici, vel Doctoris conducentes incidunt in excommunicationem ipſi reſeruatam 3.40.270

Bonum.

Bonum amabile,vnicuique autem proprium. 1.91.21

Bonorum aſſignatio, an valeat in præiudicium legitimæ aliis debitæ,ſi pater totum patrimonium ad ſacros Ordines aſſumendos alicui irreuocabili donatione donaret remiſſiuè. 2.285.62

Bona, ad quorum titulum ſuis quis ordinatus, alienari non poſſunt. 2.287.75

Quoad decimam parochialem certum eſt clericum de huiuſmodi bonis patrimonialibus illam ſoluere debere. 2.238.92

Bona Eccleſiaſtica per vim, vel ſuppoſitas perſonas in proprios vſus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.25.130

Bona Eccleſiæ occupantes incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31.188

Bona Chriſtianorum naufragio perdita capientes. 3.33.148

Bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam Parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſtol. pertinent. 3.98 94

Bona ſi ſint ſolita vniri in diuiſionem, ſufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant. 3.406.38

Bona relicta, & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in commoni, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem. 3.410.59

Bona menſæ Epiſcopalis ſunt,quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent præter ipſum Epiſcopum. 3.411 67

Bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ,atque ita,quæ nunquam alteri ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium,conceſſa fuerunt. ibid.68

Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi,ſecus in Hiſpania,& Francia. 3.3[illegible].17

Bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſubiiciens Epiſcopus iure ſ,ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſt. niſi modo & caſibus à iure permiſſis ſuſpenditur. 3.126.45

Bona Eccleſiarum & dignitatum vacantium vſurpans Epiſcopus ſine titulo, ſuſpenditur ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ. 3.527.46

Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur. 3.536.18

Bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumentur,quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe. ibid.12

Bona ſi inueniantur penes Prælatum,& neſciatur verum acquiſita fuerint ante,vel poſt Epiſcopatum,tunc præſumuntur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata. ibid.13

Bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quàm Eccleſiæ, quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij & de propriis diuitiis Prælati conſtet. ibid.14

Bona excrepta per Prælatum ex fructibus, vel peculio Epiſcopatus, an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an verò penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant,oſtenditur. 3 537.17

Bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum,eo defuncto non ad monaſterium,ſed ad Eccleſiam cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario vel donatione, aut propria induſtria,& labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint. 3.540.28

Bona Eccleſiaſticorum,vide *Eccleſiaſticus*.

Bona in conſilio obſequio,ac contubernio habendi. 1 309.7

Brachara.

Brachara à Carthaginenſibus illic appulſis,& ab Humilione, ſelectis initium ſumpſit a fluuio Africæ,Bragada cognominata. 157.5

Brachara Auguſtæ titolo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito honeſtata fuit. 1.517.6

Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquiſſima negotiatione. ibid 7

Brachara habuit vnum è ſeptem conuentibus iuridicis Hiſpaniæ ibid 8

Brachara deſcriptio Gregorij Braunij refertur. ibid 10

Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Epiſcoporum, primámque totius Hiſpaniæ Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit. 1.162.37

Bracharenſis ciuitatis caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, ſecundùm dignitatem gradus a S. Petro conſtitutos adepta eſt. 1.158.15

Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine nitum ſumpſit. ibid.13

Bracharenſes ſuffraganei qui. ibid.14

Bracharenſis Archiepiſcopus Vicarios quinque in quinque diœceſis prouinciis triennales creat. ibid.15

Bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annuos in decuriones, magiſtratus, & ſcribas. 1.159.16

Bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam tranſlatus fuerit oſtenditur. ibid.17

Cauſæ ciuiles quantumcunque graues in ampliſſimo Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deferuntur. ibid.

Laudantur DD. Senatores Bracharenſes. ibid.18

Brachium ſæculare.

Brachium ſæcolare implorare valet Epiſcopus, vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt. 3.508.24

Brachij ſæcularis auxilium ſi ſæcularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli. ibid.25

Brachij ſæcularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe iudex laicus cauſæ cognitionem ſumere, oſtenditur. 3.505.26.27

S. *Bruno* Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit. 1.58.14

Bulla.

Bulla in Cœna Domini cur ita dicatur. 3.13.55

Bulla in Cœna Domini refertur. 3.13.57

Bullarum Apoſtol. executionem iniuſtè impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas.

Bullæ Conſeruatoriæ ſunt inſpiciendæ, nam in ampliori forma ſunt aliquibus Religionibus, quàm aliis conceſſæ. 3.502.52

Bulla prædicta Iulij III. an ſit vſu recepta in ſtatu Mediolanenſi, oſtenditur. 3.549.10

C

CAdauera hominum exhumans, in ſruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem. 3.21.103

Caducitatis remiſſionem emphyteutæ Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus, ſeu Rector abſque ſolemnitatibus facere. 3.411.64

Cæcus.

Cæcus quamuis retineat dignitatem, & teſtificari poſſit de iis, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit vel teſtis ad Matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit. 2.381.87

Cæcus non poteſt fieri Clericus: at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt. 2.449.17

Cæcorum aliqua miranda referuntur. ib.28

Cæleſtinorum Ordo ab omni Epiſcoporum iuriſdictione exemptionem obtinuit à Cœleſtino V.

Cæſaraugustana ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac B. Petri Apoſt. adhuc viui Eccleſiam conſtrictam prius obtinuit. 1.162.39

Calix.

Calices, patenas, Corporalia & veſtimenta ſacerdotalia ex priuilegio, vel conſuetudine benedicere poteſt non Epiſcopus. 2.181.43

Calix, & Patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter franguntur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum. 2.319.37

Vaſa hæc, ſi deaurata ſint, & vſo aurum amittant, ſi poſtea deaurentur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti, noua conſecratione indigent. ibid.38

Calicis conſecratio non amittitur per aliquot ictus à fabro inflictos. ibid.39

Calix amittit Conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus verò ſi torneatilis ingenio. ibid.40

Calicem alicui Monaſterio dare ſi quis voret, vel voueat, poteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri Monaſterio, vel pio loco. 2.406.3

Camera Apoſtolica.

Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excom. Papalem. 3.54.188

Cameræ Apoſtolicæ miniſtri, & alij, rationes integrè, & fideliter non reddentes, incidunt in excommunicationem Papalem. ibid.185

Cameræ Apoſt. Clerici, notarij, qui in cauſis iuxta propriam eorum tribunalis naturam non ſpectantibus quodammodo ſe intromittere præſumunt, &c. excommunicationem Papalem incurrunt. 3.31.187

Cameræ Apoſt. libros, vel ſcripturas occultantes, incidunt in excommunicationem Papalem. ibid.188

Camerales, qui aliorum ſuffragia, vel ſuam, aut aliorum ſententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.29.175

Campana.

Campanas benedicit, & chriſmate vngit Epiſcopus. 2.340.46

Campanæ quare benedicantur ibid 47.49

Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur. ibid.48

Campanæ tempore interdicti non pulſantur. Ibid.50

Campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. conſenſu. 3.82.84

Cancellaria.

Cancellariæ regulas aliquas tulit, eaſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. 3.156.59

Cancellariæ regulæ expirant morte cuiuſque Pontificis, reuiuiſcunt per nouos Papas renouatæ. ibid.60

Cancellariæ regula quælibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem ibid.61

Cancellariæ regulæ vt ligent non eſt neceſſaria illorum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ ligant, quamuis publicatæ non ſint. ibid.62

Cancellariæ Regula prima refertur. 3.157.63

Cancellariæ Regula ſecunda refertur. 3.160.81

Ratio cur hæc Regula ſecunda addita fuit de nouo a Sanctiſſimo Domino Noſtro Gregorio XV. aſſignatur. ibidem 82

Cancellariæ Regula tertia refertur. 3.191.84

Cancellariæ Regula quarta refertur. 3.162.94

Cancellariæ Regula quinta refertur. 3.166.115

Cancellariæ Regula ſexta refertur. 3.167.117

Cancellariæ Regula ſeptima refertur. 3.169.130

Cancellariæ Regula octaua refertur. ibid.132

Cancellariæ Regula nona refertur. 3.169.140

Cancellariæ Regula nona non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. 3.175.190

Cancellariæ Epiſcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio. 3.507.28

Cancellarius.

Cancellarius Epiſcopi ſiue notarius quas expeditiones gratis præſtare debet. 3.309.28

& quod ſalarium ſiue ſtipendium ex aliis accipere poteſt, oſtenditur. ibid.29

Cancellarius Iudicis à quo, an teneatur gratis exhibere copiam proceſſus criminalis reo appellanti, &c. ibid.30

Canones generales condere eſt Papæ. 3.11.32

Canonica, & Canonicatus.

Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſana. 4.11.17

Canonica portio nihil aliud eſt, quàm certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet. 3.363.8

Canonica portio ſic dicitur, eo quòd ſit in Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. ibidem 5

Canonicæ portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſaſque diuerſarum prouinciarum conſuetudines, aſſignata fuit. ibid.3

Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum præſcripta. ibid.4

Canonica portio Epiſcopo debetur de legatis relictis Eccleſiis, vel piis locis. ibid.7

Canonica portio eſt de lege iuriſdictionis. ibid 9

Canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto. ibid.10

Canonica portio ex quibus relictis debeatur Epiſcopo, oſtenditur. ibid 11

Canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ verò tempore teſtamenti, oſtenditur. 3.366.16

Canonica portio, ſeu quarta Epiſcopalis ex quibus bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis piis obueniunt, deduci non poſſit, oſtenditur. 3.367.20

Canonica portio non detrahitur de relictis perſonis. ibid.21

Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminariis, anniuerſariis, vel pro faciendo choro, picturis, Calice, ac aliis, quæ ad perpetuum diuinum

Barboſ. de Epiſcopo Part. II.

diuinum

diuinum cultum legantur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis. ibid. 23
Canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, oſtenditur. ibid. 24
Canonicæ portio non debetur quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti. ibid. 25
Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ. ibid. 26
Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis ſingulis annis facto. ibid. 27
Canonica portio an debeatur ex his, qui hoſpitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remiſſiuè. 3.368.28
Canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ. ibid. 29
Epiſcopus, cui legatum abſolute relictum eſt, poteſt inſimul canonicam vindicare portionem. ibid. 30
Canonicatum & Parochialem obtinens, in parochiali reſidere tenetur. 3 96.83
Canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens debet in canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum. 3.100
Canonicatum & Parochialem habens in duabus diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu. ibid. 123
Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur. 3.101. 128
Canonicatum & Parochialem habenti, in quo non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in canonicatu reſideat. 3.102.130
Canonicatus, ac dignitates obtinentes præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur. ibid. 138
Canonicatus, & præbendæ magiſtratus, & Doctorales in regnis Caſtellæ, & Legionis, quomodo prouidendi ſint. 3. 140.5
Canonicatus, & præbendæ Metropolitanæ Cæſaraugustæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ. 3.13 .10
Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.174. 158
Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, ſub diſtinctione demonſtratur. 3.198.70
Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum obtineri eſt habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſoriè vnitas. 3. 199.71
Canonicatum obtinens, cui eſt vnita Parochialis ad vitam, debet in Parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac tacere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.

Canonicus.

Canonici eligunt Eccleſia viduata Paſtore, Sede vacante ſepulto mortuo Epiſcopo, non prius. 3.14.15
Canonici propriè dicuntur, cum de Capitulo ſunt. ibid. 17
Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt, cum declarationibus ibi poſitis. ibid. 20
Canonici ſupernumerarij, item ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere remiſſiuè. 3.15.23
Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an poſſint admittere, ſub diſtinctione reſoluitur. ibid. 24
Canonici beneficiati, & clerici Baſilicæ S. Petri de Vrbe eam ingredientes abſque habitu quem in choro deferre ſolent, incurrunt excom. Papalem. 3.30.180
Canonici, & Clerici beneficiati Baſilicæ S. Petri de Vrbe illum impedientes abſque habitu incurrunt excommunicationem Papalem. ibid. 185
Canonici Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis tenentur ad reſidentiam, & ets non liceat rigore cuiuſlibet ſtatuti, vltra tres menſes etiam continuos ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe. 3.100.107
Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate, vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes incidant in pœnas Concilij. 3.101.118
Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotidianas conſequantur. ibid. 124
Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi ſacramenta. 3.102.129
Canonici, & dignitates in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, etiam ſeclusa conſuetudine, vel ſtatuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro. ibid. 131
Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum. ibid. 133
Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ deobligantur. ibid. 137
Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non ſunt participes diſtributionum quotidianarum. 3.103.142
Canonici duo aſſiſtentes Epiſcopo ad mentem ſanct. Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus. ibid. 142
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renunciatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere. 3 105.155
Canonicus Theologalis quo tempore, & hora, & ſuper qua materia lecturus ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur. 3.240.6
Canonicus Theologalis vacare poteſt à lectione tribus menſibus, Iulij, Augusti, & Septembris. ibid. 7
Canonici Theologales diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro, non modo pro illis horis, vt ſi mane legant pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die. ibid 8
Canonicus Theologalis quamuis toto die, quo legit, habeatur pro præſente, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſpere præcedenti. ibid. 9
Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimiſſo officio poteſt optare aliam præbendam. ibid. 12
Canonicus Theologalis poteſt ab Epiſcopo occupari in ſuo ſeruitio, & fructus in abſentia percipit. ibid. 12
Canonicus in Cathedralibus, quam requirit ſcientiam, oſtenditur. 3.198 69
Canonici exempti coram Epiſcopo, & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur. 3.209 5
Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium inter duos menſes à die electionis de obligantur Fidei profeſſionem emittere. ibid. 6
Canonici dum à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitantur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint. 3.185.6
Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint. ibid. 12
Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario diſtribuere. ibid. 13
Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri poteſt, niſi ex legitima, & iuſta cauſa. 3.317.12
Canonicos, & alios Presbyteros beneficia Eccleſiaſtica obtinentes poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones vocari non debeant. 3.319.12
Canonici Regulares ſanctæ Crucis Conimbricenſis veniunt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt. 3. 380.17
Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum præbendarum, nullo caſu huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt. 3.409.10
Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtol. conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari. 3.491.9
Canonici in Cathedralibus licet ſecundùm latam interpretationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex proprio ſignificatione. 3.495.10
Canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus Religionis priuilegiis in Conſeruatores eligi valent. ibid. 18
Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Synodales iudices conſtitui non poſſunt. 3.496.12
Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto 3. 531.18
Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam Pontificaliter accedenti, maximè decet. ibid. 15
Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant. 2.192.30
Canonizare Sanctos ſolus Pontifex poteſt. 3 11.43
Canonizatio Sanctorum ſolo Romano Pontif. eſt reſeruata. 3. 426.5
Nemini licet publico, aut ſolemni cultu abſque Sedis Apoſt. auctoritate perſonam non canonizatam venerari. 3.428. 13.14
Capacitas tempore præſentationis in beneficiis attendimus 3. 066. 78

Capellania, & Capellanus.

Capellania quæ eſt perpetua, & in titulum collata inter Eccleſiaſtica beneficia connumeratur. 2.309.43

Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari. 1.281.30

Capellania Sacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent, *vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos.* 2.307.37

Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos. 2.308.43

Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadis. ibid.44

Epiſcopus de conſenſu patroni an poſſit pro vna vice capellanum requirentem actu Presbyteratum non Presbyteratum conferre. ibid.45.46

Capellania, an & quando ſit incompatibilis cum alio beneficio. ibid.47

Capellaniæ, ſeu Oratoria, quæ ſunt fundatæ abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica. 3.1701.42

Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica. ibid.143

Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum, gaudet fori priuilegio. 2.248.10

Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris. 2.305.28

Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere. 2.306.31

Capellanus obligatus ſingulis diebus Miſſas celebrare, poteſt in quolibet anno aliquando pro ſe, vel pro aliis ſacrificium applicare. ibid.

Capellanus qui tenetur quotidie celebrare, ſi per menſem fit infirmus, an teneatur pro illo tempore Miſſas compenſare. Ibid.

Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, malè agit, ſi alias celebret. ibid.32

Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.

Cauſæ legitimæ non celebrandi in Altari deſignato referuntur. ibid.34

Capellanus etiam de conſenſo hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, malè agit. ibid.35

Capellani & coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti, auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi. 3.96.78

Capellanus Eccleſiæ noniter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit inſtructa, oſtenditur. 3.156.5

Capientes Chriſtianos habitantes inter Turcas incidunt in excomm. Pap. 3.12.188

Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi. 2.449.25

Capitularium peccata, & exceſſus, poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat. 3.285

Capitulum.

Capitulum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quod literæ promotionis intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ tempeſtiuè. 1.21.10

Capitulum excludens promiſſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis. 1.217.45

Capitulo volente repellere prouiſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi prouiſo onus probandi ſe purum, oſtenditur. 1.518.48

Capituli negligentiam ſupplere quandoque poteſt Epiſcopus. 1.182.56

Capitulum Sede vacante non niſi elapſo 1 die obitus Præſulis, poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatus beneficiis ſub certis pœnis. 2.219.10

Etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob memorialem poſſeſſionem. 2.210.11

Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem a Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere. ibid.14

Capitulum Sede vacante poteſt concedere literas teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias. 1.221.16

Capitulum Sede vacante poteſt externo Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis ſedis. ibid.17

Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitiis. 2.274.6

Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius literas dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Epiſcopus. 2.391.26

Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere Confeſſores per Vicarium a ſe electum. 2.312.10

Capitulum Sede vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis. 2.301.8

Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis. 2.406.9

Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata verò Epiſcopo iuriſdictionem non ſuccedit. ib.10

Capitulum Sede vacante eandem habet poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus virtute Concilij *d. cap.* 6. 2.422.16

Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis. 2.462.26

Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem. ibid.27

Capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis. 3.71.2

Capitulum Sede vacante poteſt confeſſarium inſtituere, qui abſoluat caſibus reſeruatis. ibid.3

Capitulum, ſeu clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus. 3.103.139

Capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur Vicarium, aliàs deputatio deuoluitur ad Metropolitanum. 3.130.158

Capitulum Sede vacante an poſſit plures vicarios ſibi conſtituere oſtenditur. 3.132.168

Capitulum conſtituens ſecundum Vicarium, cenſetur primum reuocare. 3.133.172

Capitulum ſi conſtituit Vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione. ibid.173

Capitulum Sede vacante in deputatione ſui Vicarij poteſt apponere clauſulam, vt in cauſis Canonicorum procedatur cum voto certi conſultoris. ibid.174

Capitulum in commiſſione Vicarij poteſt ſibi aliqua reſeruare. ibid.176

Capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt. ibid.180

Capitulum non poteſt habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſederunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt. 3.212.84

Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo per eam vnionem iuriſdictioni Epiſcopali nihil detrahatur. 3.218.12

Capituli Eccleſiæ Cathedralis conſenſus in vnione per Epiſcopum facienda accedere debet. 3.219.18

Capituli conſenſus in vnione facienda per Epiſcopum, ſatis eſt ſi poſtea accedat. ibid.22

Capituli conſenſus an exigatur in vnione per legatum facienda, oſtenditur. 2.130.26

Capituli conſenſus, an ſit neceſſarius cum Epiſcopus vniones facit tanquam Sedis Apoſt. delegatus. ibid.29

Capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Concilij *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 11. 3.233.3

Capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus. 3.239.8

Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus. 3.150.32

Capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationem Iuris patronatus. 3.154.24

Capitulum Sede Epiſcopali vacante, non poteſt beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant. 3.178.182

Capitulum Sede vacante poteſt præſentatos clericos à patronis admittere, ſeu inſtituere. ibid.183

Capitula Cathedralium, & aliorum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda, oſtenditur. 3.184.4

Capitula Cathedralium cum viſitantur coram adiunctis, ac Epiſcopi notario, proceſſus eſt fulminandus. 3.181.7

Capitulum poteſt Epiſcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuam vel ſuorum commodum ſpectante. 3.281.16

Capitulum conuocare poteſt Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt eſſe iudex. ibid. 18
Capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare. 3.288.25
Capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet. ibid. 26
Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoſcendi cauſas in prima inſtantia. 3.333.6. & 3.337.7
Capitulum de adminiſtratis per ſe bonis Eccleſiæ tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis Epiſcopi. 3.349 46
Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, compellere Religio ſos piarum voluntatum executores ad reddendas adminiſtrationis rationes. ibid. 49
Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. 3.373.13
Capitulum Sede vacante non poteſt ſtatutum concedere quo charitatiuum ſubſidium in futurum ex parte minuatur. ibid. 14
Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium. 3.374.43
Capitulum Sede vacante poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimoniis ſuorum diœceſanorum.
Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere. 3.383.81
Capitulum Sede vacante, an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſt. oſtenditur. 3.393.17
Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantùm debet venire, alia verò remanere in ſeruitio Eccleſiæ. 3.396.18
Capitula collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad Synodum ſunt vocanda. ibid. 12
Capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere, vt nouitij poſſint diſponere de bonis temporalibus. 3.434.3
Capitulum tanquam Sede vacante ſtatim debet vti iuriſdictione, ac Vicarium conſtituere, cum Epiſcopus translatus eſt ad alium Epiſcopatum. 3.593.8
Translatus ſine ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ. ibid. 9
Capitulum Sede vacante exercere poteſt omnem poteſtatem, adminiſtrationem, iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam, exceptis caſibus in iure expreſſis. 3.606.11
Capitulum Sede vacante poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam ſi neceſſarium fuerit ad vitandum Epiſcopatum præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens. ibid. 12
Capitulum occaſione Sedis etiam fictè vacantis non poteſt ita liberè etiam in neceſſariis adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo. ibid. 13
Capitulum Sede vacante non poteſt exercere niſi neceſſaria. 3.607.4
Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante poſſit viſitatorem deputare, tenent plures, quod probatur. ib. 567
Diſtinguunt inter viſitationem generalem & particularem, illam Capitolo negantes, hanc verò illi concedentes. 3.608.8
Capitulum Sede vacante poſſe deputare viſitatorem, id eſt, adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus & temporalibus, receptior tenet opinio. ibid. 9
Capitulum Sede vacante non poteſt Viſitatori generali in ſpiritualibus, & temporalibus à ſe conſtituto plenam omninò, & vndique liberam adminiſtrationem concedere. ibid. 13
Capitulum Sede vacante habet etiam ius viſitandi in ordine ad morum correctionem, & poteſt ad hoc minus particularem viſitatorem deputare. 3.609.14
Capitulum Sede vacante poteſt in ordine ad morum correctionem deputare non ſolum viſitatorem particularem, ſed etiam generalem totius diœceſis. ibid. 9
Capitulum Sede vacante ſecundum communem opinionem non poteſt viſitatorem reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſtol. immediate ſubiectorum. ibid. 20
Diſtinguitur cum Molina. 3.610.28
Capitulum Sede vacante poteſt ſuccedere etiam in iuriſdictione delegata commiſſa in perpetuum Epiſcopali muneri. ibid. 11
Capituli aſſenſus, vide *Aſſenſus*.
Capucini recipiantes Minores de Obſeruantia incurrunt excommunicationem reſeruatam. 3.40.267

Carcer.

Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam. 3.308.20
Carceris cuſtos æquiparatur depoſitario. ibid. 11
Carceris cuſtos ſi carnaliter cognoſcat mulierem etiam meretricem, ſub ſua cuſtodia carceratam, acerrimè punitur. ibid. 22

Cardinalatus, & Cardinalis.

Cardinalatus an ſit vetus Ordo. 2.190.19
Cardinalatus ad celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere. 2.193.35
Cardinales Papæ ſoli eligunt, non Concilium generale, ſi tempore, quo fuerit congregatum, Apoſtolica Sedes vacauerit. 1.23.31
Cardinales an peccato commaculentur, reſtitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur, oſtenditur. 2.71.33
Cardinales S.R.E. etiam non Epiſcopi ex priuilegio Ordines minores conferre poſſunt. 2.181.40
Cardinales Presbyteri ex conſuetudine poſſunt Ordines minores ſuis familiaribus tradere. 2.203.15
Cardinalis etiam Epiſcopus familiarem ordinat ſicut Epiſcopus non Cardinalis. 2.214.50
Cardinales S.R.E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur in Bulla. 3.20.98
Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui ſunt, incidunt in excom. Papalem. 3.22.108
Cardinalis, vel aſſiſtentis, qui ſe finxerit nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem, aut litteras Apoſtolicas gratis expediat, in excom. Papalem incidit. 3.23.118
Cardinales, qui Sede vacante contrauenerint iis, quæ ordinata ſunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem. 3.25.127
Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecreto in Conſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excom. Papalem. ibid. 128
Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excommun. Papalem 3.30.183
Cardinales non ſeruantes ſtatuta à Iulio II. incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31.187
Cardinales reuelantes geſta in ſecreto conſiſtorio in eandem excommunicationem incidunt. ibid.
Cardinales ambientes Papatum, & ſimoniaci eius cauſa, incidunt in excommunicationem eandem. ibid.
Cardinales ſimoniaci in Ordine & Beneficio, in eandem incidunt. ibid.
Cardinales contrauenientes Bullæ de electione Pontificis, in eandem. ibid.
Cardinalis perſonam offendentes in excommunicationem Papalem incidunt. ibid. 88
Cardinalium in conclaui bona occupantes incurrunt excommunicationem Pap. ibid.
Cardinalibus Inquiſitoribus in officio ipſorum non parentes incurrunt excomm. nem. reſeru. 3.40.269
Cardinales dum ſunt in Conclaui ſecretò alloquentes incidunt in excomm. nem. reſeru. ibid. 270
Cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aſſiſtere tenentur, ita vt à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat. 3.84.32
Cardinales Romano Pontifici aſſiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſiis ſuis. ibid. 13
Cardinales an comprehendantur ſub reſeruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ. 3.162.93
Cardinales à curia Romana ſine legitimo Romani Pontificis conſenſu abeſſe non poſſunt. 3.16.135
Cardinalium officium eſt Papæ aſſiſtere & ob id pars corporis ipſius dicuntur. ibid. 136
Cardinales obtinentes Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes, ſolent habere indultum à Papa vt omnibus gratiis, prærogatiuis, & fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia gaudeant. ibid. 137
Cardinalium offendentium filij ac nepotes priuantur omnibus beneficiis & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas impoſterum obtinendas efficiuntur inhabiles. 3.179.256
Cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt Seminarium. 3.314.8
Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum charitatiuum ſubſidium petere poſſunt. 3.373.85
Cardinalium electio, vide *Electio*.
Carmelitas diſcalceatos eſſe ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII. 3.515.28
Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugiendæ. 3.85.20
Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret. ibid. 21
Carthuſienſium Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Bonifacio IX. 3.488.22
Caſſinenſis Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa. 3.482.12

Caſtitas.

Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere. 1.72.3
Caſtitas pretioſiſſima omnium maximaque poſſeſſio. 1.84.8
Caſtitas omnibus pernecceſſaria, ſed maximè miniſtris Chriſti Altaris. ibid.7
Caſtitas dignitas magna. 1.85.8
Caſtitas honorem Deo ſimillimum reddit. ibid.9
Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt. 1.86.19
Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt. ibid.13
Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt. ibid.17

Caſtitatis exempla.

Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum. 1.85.12
Cyprianus à ſuæ conuerſionis ini.in caſtitatem coluit. ibid.13.
Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cuſtos. ibid.14
Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem ſummoperè exarſit. ibid.15
Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur. ibid.19

Caſtratio.

Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quod hoc fecerint, vt caſtè viuant. 2.448.13
Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam fuit ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit. ibid.14
Caſtratus ab adulteræ marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit. ibid.15

Caſus.

Caſuum reſeruationem de grauioribus poſſunt delictis Epiſcopi ſibi facere. 2.184.82
Caſus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales, remiſſiuè. 2.440.44
Litteris ſacræ Congreg. referuntur, in quibus circa caſuum reſeruationem regulæ dantur vtiliſſimæ. 3.46.188
Declaratio eiuſdem S. Congregationis circa facultatem abſoluendi à caſibus Sedi Apoſt. & ordinario reſeruatis. 3.47.189.
Caſus in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio nulli certi dari poſſunt. 3.50.c
Caſus numerantur quos Epiſcopi ſibi reſeruare conſueuerunt. ibid.2
Caſus omnes ſibi reſeruatos concedens, non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris. 3.75.5
Caſus proponitur, qui accidit in vacatione Theſaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouiſus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Theſaurariæ annexarum inter Illuſtriſſ. Archiepiſcopum Bracharen. & Colleg. Vimar. Priorem. 3.190.4
Cathedram in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate. 3.132.16

Cathedraticum.

Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopis debetur. 3.170.40
Cathedraticum debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini. ibid.41
Cathedraticum non poteſt præſcribi licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci. ibid.42
Cathedratici taxa ſunt duo ſolidi. ibid.43
Solidi duo pro Cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione, conſuetudine illa quæ bona & rationabilis fuerit. ibid.44
Cathedraticum non cenſetur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſsè ponatur. ibid.45
Cathedratici pro credito habet Epiſcopus iuris aſſiſtentiam contra Eccleſias ſibi ſubditas ratione viſitationis, ſeu procurationis vſque ad duos ſolidos. 3.194.36
Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ. 1.148.7

Cauſa.

Cauſæ rationabiles excommunicandi Vicarium Epiſcopi ſuffraganei, quæ ſint, referuntur. 1.171.18
Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere, & omnino ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare eſt Epiſcopi. 2.181.53
Cauſarum matrimonialium cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos. 2.187.7
Cauſa grauior requiritur tam in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines. 2.274.5
Cauſæ omnes maiores ad Sedem Apoſt. referuntur. 3.9.32
Cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis. 3.98.95
Cauſas matrimoniales cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt. 3.184.94
Cauſæ feudales niſi ſpeciale adſit mandatum, Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt. 3.185.112
Cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint, Vicarius generalis expedire non poteſt. ibid.117
Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent. 3.336.2
Cauſas Eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis.
Cauſas, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud Sedem ſunt iudicandæ, vel quas Summus Pontif. arbitrio ſuo, ſupplicatione manu propria ſignata expreſsè ad ſe aduocauerit non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia. 3.337.10.
Cauſæ quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſt. ſunt iudicandæ, non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij Trident. in d.c.20. 3.338.14
Cauſæ quæ ſuper beneficiis reſeruatis agitantur, poſſunt in prima ſententia cognoſci in Curia. ibid.15
Cauſæ omnes beneficiales, in quibus ſub plumbo expeditæ ſunt, ac de illarum nullitate, vel intellectu tractatur, in Curia committuntur. ibid.16
Cauſæ poſſunt ad Curiam auocari, ſeu alicui committi in prima inſtantia per ſpeciale reſcriptum manu Sanctiſſimi ſignatum, & quomodo dicatur conſtare de tali reſcripto ſic ſignato. ibid.18
Cauſæ conſeruatoriæ non ſunt neceſſario in prima inſtantia coram Ordinariis pertractandæ. 3.339.20
Cauſæ quæ ratione contractus, vel delicti alibi geſtorum ſunt ventilandæ, non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij in d.c.20. ibid.18
Cauſæ matrimoniales inter arduas enumerantur. 3.355.1
Cauſæ matrimoniales non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ. ibid.2
Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali poteſt de cauſis matrimonialibus cognoſcere. 3.356.3
Capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius Vicario. Ibid.4
Cauſa matrimonialis eſt grauis. 3.357.8
Cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa. ibid.11
Cauſæ graues, & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ. ibid.12
Cauſas matrimoniales, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, qui ſtatum Canonum non ignorent. ibid.15
Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur. 3.362.9
Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente probari debet concludenter, ita vt illi affirmanti eam ſubeſſe credendum non ſit. 3.363.12
Cauſa manifeſta & rationabilis quæ dicatur in exigente Charitatiuum ſubſidium, oſtenditur. 3.373.18
Cauſæ delegatæ iudici ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando verò Ordinarium iudicem conſtituant, oſtenditur. 3.392.9
Cauſæ nullitatis profeſſionis nullæ, ita ſunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiuè, vt nullo modo poſſit ſuperior per ſe ſolum de illis cognoſcere. 3.476.14
Cauſæ Epiſcoporum à Romano Pontifice, Sedeque Apoſtolica cognoſcuntur. 3.518.1
Cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ.
Cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget, requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua. 3.529.7
Cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Conciliis tantum Prouincialibus cognoſci, & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis. 3.532.25
Cauſarum omnium cognitio pertinet ad Epiſcopum in ſua diœceſi, in eaque habet fundatam intentionem de iure communi. 3.593.28
& in cognitione cauſarum criminalium, & matrimonialium. ibid.29

Celebratio.

Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens, id ſibi licere, irregularitatem non incurrit. 2.269.12

Peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem. ibid.22
Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem. 2.307.36
Celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen non ſuſpenſus non fit. 2.252.14
Celebrans in Eccleſia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo tantùm vna hora, non poteſt dici alij interfuiſſe. 1.102.134
Celebrans, vel Confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatus, ſtatim Curiæ ſæculari traditur. 3.518.18
Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum. 2.127.2
Celebrare debet Epiſcopus Dominicis diebus, & feſtis ſolemnibus, & tam frequenter quòd ſuo muneri ſatisfaciat data opportunitate. 2.199.8
Celebrare, vel celebrari facere poſſunt Epiſcopi cum iter faciunt ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio vnius horæ. ib.
Celebrare non poteſt Sacerdos ea die in Altari in quo Epiſcopus ſolemniter, & Pontificaliter celebrauit. ibid.

Cenſura.

Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis. 2.480 9.
Cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium 3.242.39
Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus ſubdita, oſtenditur. 3.469.74

Cenſus.

Cenſus Eccleſiæ dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius. 3.364.1
Prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere. ibid.2
Cenſus, ſeu penſiones perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere. ibid.3
Cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio, quàm à Summo Pont. ibid.4
Cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore ſuæ fundationis. 3.362.5
Cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas. ibid 6
Cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi Epiſcopalia remiſerit in Eccleſiis pleno iure ei ſubiectis. ibid.7
Cenſum conſtituere an valeat Epiſcopus tempore perceptæ libertatis Eccleſiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit ſibi, oſtenditur. 3.363 4a
Cenſualia onera quomodo detrahenda. 3 380 8a
Ceroferarius, pro acolyto. 2.242.12
Certamen ſingulare ineuntes, ſua ſentes, prouocatores, &c. incurrunt excom. Papalem 3 29.178

Character.

Characterem imprimit Ordinis ſacramentum, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio. 2.196.4
Characterem non recipit Ordinatus abſoluta coactione compulſus. ibid.5
Characterem recipit Ordinatus conditionali adductus coactione permittens ſibi Ordines conferri. ibid.6
Characterem recipit excommunicatus ſi ordinetur. ibid.7
Character acolytatus in quo actu imprimi debeat. 2.364.12
Characterem recipit bigamus ſi ordinetur. 2.473.18

Charitas.

Charitas vbi eſt, ibi & ſanctitas. 1.67.14
Charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis, oſtenditur. 3.82.6

Charitatiuum ſubſidium.

Charitatiuum ſubſidium Vicarius generalis imponere non poteſt, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatum. 3.125.182
Charitatiuum ſubſidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri. 3 372.2
Charitatiuum ſubſidium petitur quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt. ibid 3
Epiſcopus, ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, poteſt ſubditos clericos compellere ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum. ibid. 5
Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere. ibid.7
Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, licet nondum conſecratus. ibid.8
Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſiis, & clericis ſuæ prouinciæ extra diœceſim ſuam, iure ſubſidium charitatiuum exigere non poſſunt. 3.327.9
Adminiſtrator, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam vel Eccleſiæ Cathedral. vacanti, poteſt a ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium. ibid.10
Charitatiuum ſubſidium debet Epiſcopus exigere cum conſilio Capituli ſui & ... torum. ibid.12
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, ... ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato. ibid.12
Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. ibid.13
Capitulum Sede vacante non poteſt ſtatutum condere quo charitatiuum ſubſidium in futurum ex parte minuatur. ibid. 14
Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum charitatiuum ſubſidium petere poſſunt. ibid.15
Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis prouinciæ ſibi delegatæ. ibid.16
Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt de iure ſubſidium charitatiuum exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine. ibid.17
Abbates, vel Priores non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſæcularibus, vel Regularibus monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis. ibid.18
Præpoſitus, ſiue Præfectus totius Ordinis Regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere a monaſteriis Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſariis ad gubernationem ordinis, aliunde non habeat bona. ibid.19
Exemptio generalis non cenſetur eximere à charitatiuo ſubſidio per Papam impoſito ibid.24
Charitatiuum ſubſidium non poteſt præſcribi. ibid.25
Prælatus qui poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimere cauſam ſuæ indigentiæ. ibid.26
Cauſa ad charitatiuum ſubſidium exigendum debet eſſe manifeſta & rationabilis. ibid.27
Cauſa manifeſta, & rationabilis, quæ dicatur in exigente charitatiuum ſubſidium, oſtenditur. 3.374.28
Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere pro ſua conſecratione, vel pro ſolutione debitorum in Eccleſiæ vtilitatem contractorum. ibid.29
Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi magnas fecerit expenſas in negotiis diœceſis communibus pertractandis. ibid.30
Charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia re concernente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem. ibid.31
Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus ſi iter facturus ſit ad Papam vel Imperatorem, vel Regem ob Eccleſiæ ſuæ vtilitatem. ibid.32
Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi viſitaturus ſit limina Apoſtolorum. ibid.33
Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi velit ire ad Concilium Prouinciale. ibid.34
Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis. ibid.35
Epiſcopus quoties rationabilis cauſa ſubſit, non ſolùm ſemel, ſed etiam pluribus vicibus poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. ibid.36
Charitatiui ſubſidij ſumma quæ ſit exigenda, oſtenditur. ibid 37
Charitatiuum ſubſidium clerici ex vrgenti cauſa poſſunt compelli ſoluere vltra taxam ſolitam ibid.38
Charitatiuum ſubſidium ratione beneficiorum poteſt Epiſcopus exigere a Clero, & Eccleſiis ſuæ ciuitatis, & diœceſis. ibid.39
Laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compelluntur. ibid.40
Fructuum ipſius quarta pars annui reditus pro ſubſidio charitatiuo eſt ſoluenda. ibid.42
Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium. ibid 43
Charitatiuum ſubſidium non debetur ex diſtributionibus quotidianis inſpecto iure communi, niſi conſtat id fuiſſe ſtatutum. 3.375 44
Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium. ibid 45
Exemptæ Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, quod vt iure ligantur ibi oſtenditur. ibid 47

Clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes non poſſunt cogi Epiſcopo præſtare Charitatiuum ſubſidium. ibidem. 48

Clerici pauperes, qui ex redditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minimè cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum. ibid. 49

Beneficium habens, ſed nullos fructos aliquo fortuito caſu percipiens, ad ſubſidium charitatiuum non tenetur. ibid 50

Rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, prædia vero in alia, tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt Eccleſia. ibid. 51

Penſionarius an teneatur ad ſubſidium charitatiuum, oſtenditur. ibid. 52

Charitatiuum ſubſidium, cui Epiſcopo ſit ſoluendum, quando Eccleſia eſt in confinio duarum diœceſium, oſtenditur. 3. 376 53

Vide *Subſidium*.

Chilonis tria præcepta referuntur. 2.106 2

Chiromantici ſuperſtitiosè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, ſecus ſi complexiones, humores & aptitudinem. 3.67.252

Chirothecis nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat tua dextera. 1.52.20

Chorepiſcopus.

Chorepiſcopi dicuntur χώρα Græce pagum, ſeu villa, quaſi in pagis, & in villis, ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi. 1.58.21

Chorepiſcopi poteſtas qualis fuit, oſtenditur. ibid. 22

Chorepiſcopi an fuit veri Epiſcopi commiſſiue. 2.202.24

Chriſma.

Chriſma Confirmationis conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato. 2.363.12

Chriſma quod eſt Confirmationis materia, neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote. ibid. 4

Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabis Epiſcopus ſi ex veteri confirmet. 2.184.5

Pontificis caput Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delinitur. 2.365.12

Chriſma, & olea ſingulis annis confici debent, & peccabit Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat, non data neceſſitate. 2.361.17

Chriſma tamen clauſis ianuis conſecrandum. ibid. 24

Contrarium verius. ibid. 25

Chriſma conficere feria quinta in Cœna Domini, Epiſcopo licet tempore interdicti. 2.417.14

Chriſmate linitus aliquo panno albo cui contingitur, ne recens vnctio deflueret, aut deleatur. 2.359.54

Chriſmale pannus poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. ibid. 23

Vide *Oleum*.

Chriſtianus.

Chriſtianus, qui aliquem Chriſtianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.56.148

Chriſtianum aliquem per aſſaſſinos interficiens, aut videns interfici. 3.35.216

Chriſtianum per aſſaſſinos contra mandantes interfici incidunt in excommunicationem reſeruat. 3.40.270

Chriſtus Dominus.

Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe mendicum ſanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo pariter omnes virtutes amplecti nos docuit. 1.2.3

Chriſtus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuerſalis fuit modo Dominus, & Rex vniuerſorum 2.132 18

Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus, oſtenditur ibid. 22

Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit. 1.133.26

Chriſtus Dominus per ſe & directe habuit ex dono Patris excellent quoddam dominium & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario. ibid. 27

Auctoritas Chriſti Domini *Matth.* 16. *Tibi dabo claues regni Cælorum*, intelligitur de poteſtate ſpirituali ſuprema, non verò temporali directa. ibid 28

Chriſti quinque ſtigmata in cœlo oſtenſa ab Alphonſo Portugaliæ Rege I. in regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illuſtrant adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodoueo. 1.158.61

Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis, tribus menſibus, & aliquibus diebus. 1.161.10

Chriſtus aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accuſatione ſuorum diſcipulorum criminationibus falſò impoſitis ſuſtinuit. 3.326.17

Chriſtus Dominus Saluator noſter à ſacris Scriptoribus medicus ſæpe ſolet appellari. 3.190.18

Chriſtus Dominus cur lutum poſuit oculis cæci, cum eum ſanauit, oſtenditur. ibid. 14

Chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus. 3.264.15

Cingulum ſi ita frangatur, vt reuera pars ſufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, ſecus ſi longior pars adhuc ſufficeret ad cingendum. 2.339.34

Citatio.

Citatio circunducta nulla, vel cum falſo procuratore, non efficit litiſpendentiam. 2.279 18

Citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens, trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, alias eorum facta priuatio eſt nulla. 2.204.149

Citatio partis non requiritur in conceſſione monitorialis excommunicationis 3.418.17

Monitoria hæc concedi poſſunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non datur. ibid. 18

Citari non poſſunt Epiſcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrociſſimo, niſi accedat ſpecialis commiſſio Papæ. 3.516.6

Citare Epiſcopum non ſufficit, niſi etiam citetur Capitulum, quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, ita vt ſi aliter contra Eccleſiam lata citatio ſolum Capitulo ſit nulla & inualida 3.373.8

Ciuis præferri debet extero. 3.282 203

Ciuitati ad ſubſtantiam requiritur, quod habeat Epiſcopum, ſecundum vnam ſententiam, 2.40.16

Cuius contrarium ponitur. ibid. 17

& ſub diſtinctione reſoluitur. ibid. 18

in *Claro* non eſt opus coniecturis. 3.544.8

Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare. 2.450 40

Clauium poteſtas, fœminis non competit. 2.233 25

Claues Eccleſiæ, vide *Eccleſia*.

Clauſtra Religioſorum an liceat mulieribus ingredi cum proceſſione. 3.471.63

Clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem Papalem. 3.30.186

Clauſula.

Clauſula in Iubilæis appoſita, vt Pœnitentes à Confeſſariis approbatis, quos elegerint, abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſvis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori. 3.437 50

Sententia contraria verior eſt, & in praxi tenenda. ibid. 51

Clauſula generalis (& ad omnia alia, etiam ſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi aſſenſu. 3.123.124

Clauſura.

Clauſura Monialium quibus conſtitutionibus commendetur, oſtenditur. 3.4.3.2

Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſura monialium inuiolabiliter obſeruetur. ibidem 3.

Clauſura ſi non ſeruetur in monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit. 3.454.7

Clauſuræ mœnia ſi ſint contracta, & facultates non ſupperterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel Monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deſiſtentibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium 3.413.10

Clauſura Monialium cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cum eiſdem. ibid. 13

Clauſura Monialium vt ſeruetur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda, oſtenditur. ibid. 14

Clemens an Diui Petri ſucceſſor extitiſſet, oſtenditur. 1.19.41

Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, oſtenditur.

Clericalis habitus, vide *Habitus*, *Veſtis*.

Clericatus.

Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate, & honore ſæculari. 2.186 2

Clericatus impreſſus indelebilis remanet poſt bigamiam. 2.478 17

Clericatus, ſeu beneficiatus Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non

non comprehendunt ſub reſeruatione Regulæ octauæ. 3.169.134

Clericus.

Clericus quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altero retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit. 1.90.14
Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt. 1.92.31
Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur. 1.100.15
Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 30. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.
Clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere, & carcerare, ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, & beneficiis priuare poteſt Epiſcopus. 2.182.53
Clericum primæ Tonſuræ percutiens incurrit excommunicationem *can. ſi quis ſuadente* 17. q. 4. 2.198.27
Clericus habet domicilium, & eſt eius illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet. 2.209.43
Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur. 2.228.3
Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua. 2.229.7
Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes. ibid. 8
Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur. ibid. 9
Clerici in maioribus, aut beneficium habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccat mortaliter. ibid. 11
Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt. 2.230.16
Clerici propter infirmitatem, tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes. ibid. 17
Clericus primæ Tonſuræ quæ priuilegia nanciſcatur. 2.241.7
Clerici in minoribus, ſi coniugati non ſint, iure communi attento, fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, ſicut & clerici in maioribus. 2.246.1
Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Tridentini quando gaudeant fori priuilegio. ibid. 2
Clerici primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus. ibid. 3
Clericus non beneficiatus, ſed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat. 2.248.12
Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonſuram tempore capturæ. ibid. 15
Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis, fori priuilegio gaudet. 2.249.17
Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul. ibid. 18
Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis ſolitos Tonſuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio. ibid. 20
Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent. ibid. 21
Ordinatio Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat, oſtenditur. ibid. 22
Clericus enorme committens ſine habitu, & tonſura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice ſæculari puniri. ibid. 23
Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum eſt per Concil. Trident. 2.250.24
Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent. ibid. 25
Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant, neceſſe eſt quod cum vnica virgine contraxerint, veſtes deferant & tonſuram. 2.251.26
Attenta Ordin. Reg. Luſitanorum vt huiuſmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur, quòd tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonſuram deferant. ibid. 27
Clericus coniugatus incedens ſine habitu, tonſura ſi pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat, an fori priuilegio gaudeat. ibid. 28
Clerici coniugati negotiis ſæcularibus ſe immiſcentes an fori priuilegio gaudeant. ibid. 29
Clerici in caſibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an poſſint puniri à Iudice ſæculari nulla præcedente degradatione. ibid. 30
Clerici, qui decr. Conc. Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an cenſeantur priuati diſputatur. 2.252.31
Clericus coniugatus an ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici, remiſſiuè. ibid. 36
Clerici etiam primæ Tonſuræ non coniugati ſunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis ſimilibus oneribus. 2.253.2
Clerici in minoribus apud Caſtellanos non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum. 2.256.2
Idem in Regno Portugalliæ. ibid. 3
Leges prædictæ Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nullitati ſubiectæ videntur. ibid. 4
Clerici huiuſmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis. ibid. 6
Clerici negotiatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ. 2.257.8
Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri. ibid. 9
Clericus in Regnis Hiſpaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denotiare gabellariis res, quas portat. 2.258.16
Clerico non manifeſtante tenebitur mulcto eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire. ibid. 7
Clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum quas portat ad ſuum vſum, & illius iuramento ſtatur, ita vt contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint. ibid. 18
Clericus fornicans ratione voti committit inceſtum. 2.263.7
Clericus caſtitatem & continentiam ſacro Ordini annexam ſeruare debet. 2.264.18
Clericus peregrinus ſine Commendatitiis ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus. 2.294.1
Fidem tamen faciens de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum. ibid. 2
Clericus non Sacerdos an in articulo mortis, deficiente Sacerdote poſſit abſoluere à cenſuris, maximè ab excommunicatione. 2.325.80
Clericus ne ad potus æquales bibat prohibetur. 2.344.12
Clericus matrimonium ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi & poteſt puniri per Inquiſitores. 2.440.43
Clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſeſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui. 2.443.16
Clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus. 2.447.2
Clerici Sodomiæ crimen committentes, quas pœnas incurrant. 2.457.25
Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem. 2.458.27
Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegio clericorum, poteſt ſimul ſtare. 2.476.4
Clericos percutientes incidunt excommunicationem Papæ reſeruatam. 3.10.83
Clerici, ſiue Religioſi, qui violant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.17.100
Clerici de Parochiali Eccleſia promiſſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes, in excomm. Papalem incidunt. 3.23.132
Clerici Cameræ Apoſt. notarij, officiales, &c. qui in cauſis ad eorum tribunal non ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, excom. Papalem incurrunt. 3.29.1.4
Clerici quando excom. Papalem incurrant. 3.30.183
Clerici habentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſæcularis ſi admoniti non deſiſtant. 3.33.196
Clerici permittentes verſari in terris ſuis fœneratores publicos, &c. 3.35.217
Clerici quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant. 3.39.1.6
Clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, etiamſi cum vnica, & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet. 3.114.6
Clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia. 3.177.205
Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent. 3.188.102
Clerici exempti tam ſæculares, quàm Regulares, etiam Monachi,

rochi, ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt. 3.319.8

Clerici omnes diœceſani, quantumcumque exempti, ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia, in Diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſiæ, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones. ibid.9

Clerici qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones. ibid.10

Clerici inſeruientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ, nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant. ibid.11

Clericus abſoluere conſentiens in alterius iuriſdictionem ſine licentia proprij Epiſcopi nihil agit. 3.340.13

Clericus contrahendo, vel delinquendo poteſt alterius iuriſdictioni ſe ſubijcere ſine conſenſu proprij Epiſcopi. ibid. 14

Clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes, non poſſunt cogi Epiſcopo præſtare charitatiuum ſubſidium. 3.375.48

Clerici pauperes, qui ex redditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum. ibid.49

Clerici Regulares de Simonachia exempti fuerunt à Sixto V. 3.482.12

Clericus vt cumque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum 3.517.5

Clericus degradatus, ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales, non debet de nouo ſacris inſigniri. ibid.6

Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur. ibid.7

Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſæculari, eſt neceſſaria degradatio. ibid.8

Clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, aut obduratus, in profundum malorum venerit, an abſque expreſſa Curiæ ſæcularis traditione poſſit per eam comprimi, oſtenditur. 3.518.16

Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. 3.530.12

Clerus non poteſt impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum triennij ſub prætextu immemorialis conſuetudinis. 3.350.2

Cluniacen. Ordo exemptus fuit ab Ordinariorum poteſtate per Clementem IV. 3.482.12

Coadiutor.

Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſæculari ſuperiorem, non recognoſcenti poteſt ſummus Pontifex dare quando id poſtulat populi ſcandalum, & rerum ſpiritualia. 1.137.51

Ideo Summus Pontifex in cap. grandi, de ſupplenda neglig. Prælat. lib.6. proceſſit ad illam coadiutoris dationem, qui de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem a pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus. ibid.52

Verius tamen in eo re. poterat ſummus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Luſitanis. ibid 53

Refutatur intellectus aſſerentis ideo ſummum Pontificem proceſſiſſe ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d.cap. grandi, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus. ibid.56

Coadiutor poſitus per Papam, qui aſt primæ tonſuræ, vel minorum Ordinum, gaudet eodem fori priuilegio. 2.247.9

Coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus. 3.101.125

Coadiutores Vicarius Imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet vicarium deputare. 3.122.73

Coadiutor dum viuit coadiutus, non habet ius in re, ſed ad rem. 3.171.157

Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione, non tenentur niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, Fidei profeſſionem emittere. 3.210.13

Coadiutor poſt mortem coadiuti fit verus Canonicus, & non ei eſt aſſignanda vltima ſedes. ibid 14

Coadiutorem illiteratis dare non poteſt Vicarius ex generali commiſſione. 3.219.7

Coadiutor datus illiteratis ſicut Rector tenentur ad reſidentiam. ibid 9

Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ.21. de reform. cap.6. non eſt attentata, etiam ſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam a ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit. ibid.10

Coadiutori auctoritate Epiſcopali certa redditum portio aſſignanda eſt. ibid.14

Coadiutor datus Epiſcopo dementi, poteſt renunciationem liberam beneficij accipere. 3.239.6

Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ea forma coadiutoria colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent. 3.281.12

Coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcumque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora, non niſi Papa conſtituit. 3.551.2.

Papa antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet ſolet cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Conc. requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare. ibid.3

Cauſæ propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat, quæ ſint referuntur. ib.4

Coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopis requiruntur. ibid.5

Coadiutor quam obtineat poteſtatem, ſiue auctoritatem, oſtenditur. ibid 6.& ſeq.

Coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter. ibid.8

Crucem in diuinis, & in functionibus Pontificijs non debet vti coadiutor Archiepiſcopus. ibid.9

Coadiutor Archiepiſcopus exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vti poteſt cappa, eo autem præſente vti debet mantelletto, & Rochetto. ibid.10

Canonici ſunt compellendi, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant. ibid.11

Canonici non debent accedere ad circulos cum adiuto. ibid.12

Coadiutor Epiſcopus debet facere confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrare. ibid.13

Coadiutori, de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit. ibidem 14

Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam Pontificaliter accedenti, maxime decet. ibid.15

Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias. ibid.16

Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne, an coadiuto oſtenditur. ibid.17

Coadiutoria.

Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione ad titulum poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeant congruam ſuſtentationem. 2.180.23

Coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.1-1.156

Coadiutoria temporalis dari poteſt ab Epiſcopo cum beneficij Rector ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poteſt. 3.219.12

Cœmeterium.

Cœmeterium quid ſit, & qualis eius inſtitutio. 2.338.29

Cœmeterium contiguum ipſi Eccleſiæ pollutæ, pollutum cenſetur, non tamen contra. ibid.30

Cœmeteria duo ſi ſint contigua, quando polluto vno cenſeatur alterum pollutum. ibid.33

Cœmeterium quomodo reconciliandum. ibid.34

Cogentes Eccleſiaſticos, vt ſubmittant laicis iure Eccleſiæ, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.34.208

Cogentes ad matrimonium incurrunt excom.nem. reſeru. 3.40.170

Cogentes fœminas ingredi monaſteria incurrunt excommun.nem. reſeru. ibid.

Cognatio ſpiritualis.

Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem. 2.362.49

Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore. ibid.50

Cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahitur. ibid.53

Cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur. ibid.54

Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos ibid 55

Cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem. ibid.56

Cognatio legalis.

Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium, oſtenditur. 3.74.189

Cognitio, & deciſio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Eccleſiaſticum ne, an ſæcularem, diſcutitur. 2.352.32

Cohabitatio.

Cohabitatio non efficit hodie matrimonium. 2.388.149

Cohabitatio

Cohabitatio non dicatur qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur. 3.136.109

Coitus.

Coitus damnatus dicitur ille cui aliqua pœna temporalia per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur. 2.164.13

Coitus coniugalis an Eccleſiam polluat, affirmatiuè reſpondetur. 2.310.46

Contraria opinio receptior. ibid.47

Vtraque diſtinctionis fœdere componitur. 2.351.48

Coitus ſodomiticus inter maſculos in primo & ſecundo gradu an habeat malitiam inceſtus, & ſit in confeſſione aperiendus. 2.457.20

Colaphi omiſſio in Confirmatione non videtur peccatum mortale. 2.360.27

Collatio, & Collator.

Collatio facta à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis. 2.21.8

Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, non habita illius poſſeſſione. 2.210.53

Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, Vicarius conferat. 3.128.147

Collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis. 3.151.13

Epiſcopi in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis de iure communi fundatam habent intentionem. 3.174.177

Collatio, ſeu inſtitutio beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poteſt, ita vt ad alios inferiores pertineat. 3.591.9

Collatores conuicta eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à iure præfixi ſtatim pro ea pluſquam occurrente collatione amittant ipſo iure poteſtatem prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla. 3.584.54.55

Etiamſi mora ſit vnius etiam diei. ibid.56

Collator negligens infra præfinitum tempus conferre, licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. 3.581.59

Collatori non labitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit. ibid.60

Collator, ſeu elector fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, poteſt iterum prouidere. ibid.62

Collecta, & Collector.

Collectas imponentes clericis, vel Eccleſiis, incidunt in excomm. nem. referu. 4.40.270

Collecta quæ dicatur? & in quo differat à tributo. 3.379.79

Collector generalis Cameræ Apoſtolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia. 1.105.157

Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata, reſoluitur ſub diſtinctione. 3.166.156

Collegium.

Collegia, ſeu vniuerſitates ſæculares, ex eo quia Reipublic. æquiparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent. 3.304.40

Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium, pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent Eccleſiæ priuilegiis, ac proinde ab Epiſcopis viſitari poſſunt.

Collegiata in Eccleſia ſi ſupprimatur aliqua præbenda vltra conſenſum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipſius collegiatæ, oſtenditur. 3.534.14

Color in facie nō eſt quid eſſentiale, ſed accidentale 2.449.16

Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vel inuiliorum. 1.81.8

Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam. 1.104.22

Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare. 2.451.48

Commemoratio defuncti ſemper eſt facienda in numero Miſſarum reductarum. 2.333.15

Commenda.

Commenda non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. 3.175.154

Commenda alicuius Eccleſiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiatus. 3.185.8

Commenda perpetua beneficij eſt titulus canonicus. ibid.2

Commendam perpetuam habentes non ſe promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet canon. de elect. lib.6. ibid.3

Commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari. ibid.5

Ordinarius nullus inferior Papa poteſt perpetuo commendare. ibid.6

Eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur. ib.7

Eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus. 3.186.8

Eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus. ibid.9

Commenda ad tempus dicitur cum Eccleſia Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata, alterius fidei, & curæ committitur.

Commendatio.

Commendare nihil aliunde eſt quàm deponere. ibid.13

Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata. ibid.14

Commendare poteſt Epiſcopus parochialem Eccleſiam, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum ad ſex menſes. ibid.15

Commendare Abbatias, Prioratus, & præpoſituras, beneficiáque Regularia ſolus Papa poteſt. ibid.16

Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, ſeu Prioratu Regulari, non requirit poſſeſſionem. ibid.17

Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. ibid.52

Commendari non poteſt Parochialis Eccleſia Epiſcopi auctoritate, niſi clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto. 3.187.23

Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo. 3.190.5

Commendatarius.

Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem ſacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur. 3.100.112

Commendatarius ad tempus non facit fructus ſuos, imò tenetur de eis rationem reddere. 3.186.12

Commendatarius ad tempus, nec reſignare, nec permutare poteſt beneficium ſibi commendatum. ibid.13

Commendatarius poteſt ad libitum reuocari, ad nutúmque remoueri per Epiſcopum, etiam ante ſemeſtre finitum. ibid.18.

Commendatarius coram Ordinario abſolutè, & ſimpliciter commendationi cedere poteſt. ibid.19

Commendatarij, quando ſunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei profeſſionem. 3.210.52

Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis habet legitimam adminiſtrationem, & poteſt exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato. 3.373.20

Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis. ibid.21

Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipſa impetratur. 3.186.10

Commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab eo qui parentis clerici Ordinarius fuerit. 2.294.4

Commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo denegandæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia. ibid.5

Commendatum beneficium, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius. 3.186.21

Commenſales continui qui. 3.97.92

Commentarios ſuper Concil. Trid. Epiſcopus edere audens ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ. 3.527.54

Commercium omnibus fecit commune ius gentium. 1.135.48

Commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, non poſſunt expediri per Vicarium Capituli Sede vacante. 3.127.142

Commiſſarij, ſeu delegati ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem amore vel timore alienationi conſentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.135

Commiſſiones, intimationes, publicationes, & affixiones Apoſt. in Romana Curia præſentantes præter Curſores. 3.38.250

Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ea bis locis ſint oriundi, in quibus receptum eſt Conc. tenentur contrahere iuxta illius formam. 2.389.154

Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa, excommun. Pap. incidunt. 3.51.128

Communio in omnibus hominibus eſt diligenda. 1.214.20

Commutatio.

Commutandi iuramenta, ſeu vota poteſtate tradita, non cenſetur ex ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa. 2.414.18

Commutare pias defunctorum voluntates ſolus Papa poteſt. 3.330.8.

Comma

Commutare non poteſt Epiſcopus vltimas voluntates ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſamue ſuam, aut Capitulum eiuſdem Cathedralis. 3.352.16
Commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum, non poteſt regulariter Epiſcopus, ſed ſolum data eorum negligentia. ibid.
Commutare vltimas voluntates pias poteſt Epiſcopus quoad tempus, concedendo modicam dilationem ad eas exequendas. ibid.
Commutandi vltimas defunctorum voluntates, nullam habet Epiſcopus poteſtatem. 3.350.1
Niſi concurrente iuſta & rationabili cauſa. ibid.5
Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus. 3.254.30
Compatronus à medietate compatronorum præſentatus dignior eſt habendus. 3.282.204
Compellentes Eccleſiaſticos ſubmittere laicis iura Eccleſiæ, incidunt in excom. nem. refert. 4.40.270
Complutenſis Vicarius generalis non eſt, qui nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet. 3.126.128

Compoſitio.

Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarũ Eccleſiarum ſuper decimas in futuro ſoluendas valet, modò cauſæ cognitio, & ſuperioris accedat auctoritas. 3.560.13
Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam à laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris. ibid.15
Compoſitio ſi fiat inter laicos, & clericos, vt minus quàm ſit, decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcil. 30. annorum ibid.17
Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente, deuoluitur ipſius poteſtas apud Epiſcopum. 3.587.73
Compromitti an poſſit in materia præeminentiarum, oſtenditur. 3.322.35
Conceptionis Beatiſſimæ Virginis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.22.109

Conceſſio.

Conceſſio generalis vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum. 3.121.59
Conceſſio facta alicui de intrando Monaſteria Monialium, intelligitur de prima vice. 3.463.59
Conceſſio ſpecialis cum clauſula, *vt is ſolus de illis cauſis cognoſcat*, priuatiuè facta dicitur. 3.571.8
Conciliaris conſtitutio quando dicatur. 2.400.27
Conciliaris conſtitutio habens committendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligenda. 2.428.54
Conciliaris conſtitutio ſeſſ. 25 de reformat. cap. 15. in quibus differat à Iure communi. 3.223.2

Concilium.

Concilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad ſequendum. 2.392.180
Concilij decreta expreſſa egent Pontificia derogatione. 2.399.14

Concil. Bracharenſe.

Concilium primum Bracharenſe celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412. 1.163.55
Concilium ſecundum Bracharenſe celebratum fuit in Vrbe Lucenſi, an. Domini 569. ibid.56

Toletanum.

Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1 Conciliorum, celebratum fuit ann. 450. ibid.57
Concilia Toleti celebrata, dum Reges ibi ſedem habebant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos ſolum inuitati conueniebant Epiſcopi. ibid.80

Generale

Concilia generalia indigent expreſſa derogatione. 2.477.30
Concilium generale confirmare, & eius conſtitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipſius eſt Summi Pontif. 3.11.34
Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas. 3.205.158

Prouinciale.

Concilij Prouincialis cauſa celebrandi Archiepiſcopus vocat Epiſcopos ſuffraganeos. 1.370.10
Concilium prouinciale maior eſt Archiepiſcopo. 2.402.9

Tridentinum.

Concilio Trident. *cap. 2. de reform. ſeſſ.* 21. non eſt ſatisfactum mediante clauſula, conſtito quod reſignãs habeat aliunde, &c. ſi non fuerit expreſſum, quod ad titulum beneficij reſignati fuit promotus. 2.280.15
Concilium Trident. *d. loco* non poteſt adimpleri per æquipollens. 2.282.36
Concilium *d. loco* comprehendit etiam reſignationes factas in manibus Papæ. ibid.37
Concilium *d. c.* 2. comprehendit tantum reſignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renunciationibus inducta à iure. 2.283.45
Tò Conc. *d. c.* ibi, *atque aliqua deinceps ſine licentia Epiſcopi alienare*, declaratur. 2.288.90
Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. ſecundùm primam opinionem innouat pœnas *cap. neminem*, & *cap. ſanctorum* 70 *diſt.* & *cap. cùm ſecundum*, *de preb.* cum diſtinctione. 2.291.25.
Innouat, iuxta ſecundam opinionem, pœnam ſuſpenſionis, de qua *in dict. cap. neminem*, & *in dicto cap. ſanctorum*. 2.292.26
Concil. Tridení. commentarios, gloſſas, & ſcholia inſerentes in excomm. Papalem incidunt. 2.25.133
Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 20. procedit in cauſis Fidei. 3.337.8
Concil. Trident. d. cap. 20. non ſuſtulit modos legitimos, quibus quis ex Iuris diſpoſitione ſortitur forum alienum. ib.10
Concil. Trid. fuit confirmatum die 27. Ianuar. 1564. 3.388.9
Fideiuſſionem comprehendit Concil. dicto loco. 3.439.14
Liberationem qua nouitius tutorem ſeu curatorem ſuum a reddendis ratiociniis liberat, comprehendit Conc. citato loco. 3.440.5
Eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit Conc. vbi ſupra. ibid.26
Donationem Deo, ſeu B. Mariæ, vel Sanctis oblatam non comprehendit Concil. vbi ſuprà. ibid.27
Victum ac veſtitum, quem pro ſe tribuit nouitius monaſterio, non comprehendit Concil. citato loco. ibid.28
Donationes, oblationeſve factæ monaſterio ab aliis quam à nouitiis non comprehenduntur ſub dicto Concilij decreto. ibid.29
Contractus quos non includat diſpoſitio Concilij citato loco, oſtenduntur. ibid.30
Concilium Trident. ſeſſ. de Regularibus cap. 16. non habet locum in teſtamentis, donatione cauſa mortis & codicillis. 3.436.12
Concilium Trident. d. cap. 16. an procedat in maiori rigore quinque annis renunciante, oſtenditur. 3.438.18
Concilij d. cap. 16. diſpoſitio non habet locum in reſignatione beneficij. ibid.19
Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regularib. cap. 16. non habet locum in nouitiis Soc. Ieſu. 3.440.32
Concilij Trident. dict. diſpoſitio ſeſſ. 6. de reform. cap. 5. locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani. 3.483.15
Concilium Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14 an deroget textui in c. 1. de priuilegiis, lib. 6. oſtenditur. 3.485.23
Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore, oſtenditur. 3.487.44
Concil. Trid. quid circa Conſeruatores diſponat, oſtenditur, 3.496.17
Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7. quid ſtatuat, refertur. 3.330.1

Concionator, vide Prædicator.

Cõciones, & lectiones, quas idem Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſæcularis vititur illis diebus feſtis. 3.476.15
Concordes reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus, diſcordes etiam laicos. 3.325.6
Concubinarius Epiſcopus & à ſynodo admonitus non ſe emendans ſuſpenditur. 3.127.48
Concubitum clerici ſacris inſigniti eſſe ſimplicem fornicationem, ſunt qui teneant. 2.163.8

Concurſus.

Concurſus vitiatur ſi concurrens non fuerit examinatus & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab aliis quos Epiſcopus elegit. 3.151.47
Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ debet fieri iuxta formam Concilij, alias collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur. 3.192.13
Concurſus conſeruatur per viam regulę beneficiis ea quæ curam habent animarum. ibid.14
Concurſus in beneficiis curatis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ

quomodo faciendus, oſtenditur. ibid. 15

Concurſus edicta habens propoſito ſi beneficium eiuſmodi iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt ibid. 16

Concurſus forma, quam Concilium præſcribit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertinet ad laicum. ibid. 17

Concurſu non reſeruntur Parochiales, quæ ſunt iuris patronatus laicorum. 3.193.18

Nec dignitas Abbatiæ, quamuis vnita ſit et parochialis. ibid. 24.

Nec dignitas quæ perpetuò & acceſſorie parochialem vniſsam habet. ibid. 25

Nec parochialis Eccleſia, quæ eſt vnica dignitati, vel canonicatui. ibid 26

Nec beneficium curatum, quod verè eſt dignitas. ibid 28

Nec dignitas in Eccleſiis collegiatis habens curam animarum. ibid. 29

Nec parochialis quando eſt ſubiecta monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa. 3.194 31

Nec vicaria perpetua. ibid 32

Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt. ibid. 33

Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſæcularibus. ibid 34

Nec Parochiales quæ requiruntur per regreſſum. ibid. 35

Nec Parochialis litigioſa. ibid. 37

Nec Parochialis quando eſſet exigui reditus. 3.191.38

Concurſus facere non poſſunt inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi. ibid. 40

Niſi habeant proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem. ibid. 42

Concurſus faciendus eſt, etiamſi vnus tantum, vbi alij non adſunt, ſe deſcribi faciat ad illum, cui ſi idoneus inuenitur, beneficium eſt conferendum. 3.196.51

Concurſus non eſt faciendus in prouiſione dignitatis habentis vnitam Parochialem perpetuò, & acceſſoriè.

Condemnatum actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos 2 453.5

Conditio.

Conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes e a puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt 1.283.27

Conditionem adimplere coram Parocho & teſtibus neceſſarium eſt, vt matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro validum ſit. 2.389.56

Conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mortale videtur. 3.271.529

Conditiones quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs monialium referuntur. 3.465.62

Conditor Canonis, quoties non reſeruat abſolutionem cenſuræ, poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe. 2.272.15

Conductor.

Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, nec ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, niſi conſtet de culpa, vel negligentia ipſius. 3.60 75

Conductor anticipate penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro eo de nouo obligetur, habet recurſum contra hæredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint. 3.400.7

Conductor poteſt recedere à locatione in illis caſibus, in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illi ſtare. 3.402.15

Confeſſarius.

Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus quoad Deum eſt abſolutus. 2.311 4

Confeſſarius, qui abſoluit ſine ſufficienti iuriſdictione, ad quid tenetur. ibid 5

Confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum poteſt eligere Confeſſarium ab Ordinario propriæ diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum 2.317 35

Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam exterius approbare. 2.318 41

Confeſſarius Religioſus deputatus a Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, an teneatur etiam approbari ab Epiſcopo, oſtenditur. 2 321.6

Confeſſarius quicumque ab Ordinario approbatus, an poſſit tempore Iubilæi abſoluere Moniales a peccatis, vel a caſibus & cenſuris reſeruatis.

Confeſſarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confeſſione à volentibus ſtatim Matrimonium contrahere quid facere debeant, oſtenditur. 2.403 6

Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali. 2.408.15

Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſponere in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur. 2 412.14

Confeſſarius vi monitorij non tenetur reuelare ea quæ in Confeſſione audiuit. 3.522 64

Confeſſarij non poſſunt abſoluere hæreticos occultos per accidens, & manifeſtos, ſeu notorios. 2.433.12

Confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi ſunt in fide. ibid. 13

Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt abominabile Sodomiæ vitium omnino extirpetur. 2.458.31

Confeſſarij ſæculares, vel Regulares præſumentes abſoluere à caſibus in Bulla Cœnæ contentos incurrunt excom. Pap. 3.29 1-8

Confeſſarij commutantes aliquod quinque votorum, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.30 185

Confeſſarius poteſt pœnitentiam a ſe iniunctam quandocumque & vbicumque ex cauſa commutare. 3.42. 280

Confeſſarij delegati ad abſoluendum a reſeruatis quomodo ſe habere debeant, oſtenditur 3.78.13.14

Confeſſarij quibus in caſibus, & pro quo tempore monaſteriorum Monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur. 3.465.149

Confeſſarios approbare ſpectat ad Epiſcopum, & in quaſi poſſeſſione debet manuteneri. 3.594.31

Vide *Confeſſor.*

Confeſſio.

Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat. 1.174.47

Confeſſionis ſacramentum vt validè adminiſtret Sacerdos, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo, aut confirmato & habente ſubditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab aliis exercentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem. 2.312.3

Vide *Approbatio.*

Confeſſiones inualidè audit non approbatus. ibid.

Petens licentiam per alium audiendo Confeſſiones, an validè eas audiat, antequam ſciat licentiam eſſe conceſſam, etſi confeſſiones audiat poſt huiuſmodi conceſſionem, remiſſiuè. ibid. 1c

Ordinatio Pij V. de Regularibus ſemel per Epiſcopum præuio examine ad audiendas Confeſſiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodem met, non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid. 2.319.48

Confeſſiones quicumque audiunt, apud ſe litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini habere debent. 3.18.82

Confeſſionem, & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excom. Papalem. 3.28.163

Confeſſionem ſacramentalem contra docentes poſſe fieri in abſentia excomm Pap incurrunt. 3.31.188

Confeſſionem ante Euchariſtiam neceſſariam non eſſe aſſerentes. 3.37.248

Confeſſionem ante Euchariſtiam neceſſariam non eſſe contra aſſerentes excom nem. reſeru. incurrunt. 3.40.270

Confeſſionis audiendæ facultatem, ſeu licentiam Vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione aliis concedere non poteſt. 3.124.98

Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis poteſt Vicarius generalis audire, ſi ſit ſacerdos. ibid. 92

Confeſſio Prælati habentis adminiſtrationem communem cum Capitulo non nocet niſi ſit facta cum conſenſu Capituli. 4.171.1

Confeſſio Prælati Eccleſiæ præiudicat, ſicut & tutoris, procuratoris, & ſimilium, ſi ſit facta ex neceſſitate iudicij per modum contentioſæ iuriſdictionis: ſecus ſi extra, & abſque neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ. ibid. 3

Confeſſio Prælati, ſeu Procuratoris dicitur voluntaria quando fuit facta non præcedente iudicis iuſſu. ibid. 4

Confeſſio Prælati, ſeu Procuratoris voluntaria non præiudicat, nec eſt apta ad obligandum Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo. ibid. 5

Confeſſio Prælati, ſeu Procuratoris voluntaria reuocari debet quamuis geminatè facta ſit, & etiam non docto de errore. ibid. 6.

Confeſſor.

Confeſſores in Monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo. 2.313 6

Confeſſores

Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis, in vtroque foro nequeunt diſpenſare. 2.408.16

Confeſſores, qui in ſacris Confeſſionibus confitentem ad libidinem procurauerint, vt de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitoribus. 7.440.41

Confeſſores, qui ex priuilegio Sixti V. commutant aliquod votum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.56.144

Confirmandus non poſſit tenere duos patrinos, ſicut in Baptiſmo. 2.361.43

Confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ab beneficium curatum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit. 3.323.20

Confirmatio.

Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio. 3.265.72

Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat conſeruat. ibid.73

Nullum quod eſt confirmari non poteſt. ibid.74

Confirmatio ex certa ſcientia an actum nullum confirmet, oſtenditur. ibid.75

Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua incertus eſt tenor rei confirmatæ. ibid.76

Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur. ibid.77

Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſcopus ſi Eccleſia ſuffraganea vacat. 2.175.53

Confirmationis ſacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pont. 2.357.4

Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij ſacramentum confirmationis conferre poſſunt. ibid.5

Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti. ibid.6

Confirmationis ſacramentum vtiliſſimum. 2.358.7

Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Chriſtiani. ib.8

Epiſcopus grauiter peccat, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare. ibid.9

Confirmare debet Epiſcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali. ibid.11

Epiſcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare. ibid.12

Confirmationis ſacramentum in Eccleſia, vel loco honeſto, aut palatio Epiſcopali poteſt Epiſcopus conferre. ibid.13

Epiſcopus confirmatus in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione, & culpa excuſat. ibid.14

Confirmare in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus ſuos ſubditos. ibid.15

Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel ſaltem ſe putare contritum. ibid.18

Epiſcopus dum adminiſtrat, debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem, ſaltem virtualem. 2.359.19

Muti, & ſurdi poſſunt Confirmari. ibid.20

Amentes licitè poſſunt Confirmari. ibid.21

Confirmationis forma quæ? ibid.22

Confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato vngantur. ibid.23

Chriſmata frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur. ibid.24

Pannus Chriſmalis poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi. ibid.25

Maxilla confirmati quare percutiatur. 2.360.26

Colaphi omiſſio non videtur peccatum mortale. ibid.27

Confirmationis ſacramentum bis conferens, vel ſuſcipiens, non incurrat irregularitatem. ibid.38

Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quàm accipientem non incurrere irregularitatem reſoluitur. ibid.40

Vnus quando poſſit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die. 2.363.38

Confirmationis ſacramentum licitè, ſolemniter, & publicè tempore interdicti celebratur. 2.363.53

Confirmationis ſacramentum licet Epiſcopo conferre tempore interdicti. 2.417.13

Confirmat electos, & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione poteſt Vicarius. 3.155.70

Confiſcare clericorum bona non poteſt Vicarius generalis, 3.325.118

Confraternitas.

Confraternitates, Hoſpitalia, & collegia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati tenentur viſitare, non obſtante quauis exemptione, & immunitate. 3.283.3

Confraternitatum bona quod poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum Eccleſiaſticarum alienationibus neceſſariis qui tenuerint, citantur. 3.302.32

Sub diſtinctione reſoluitur. ibid.33

Confraternitates, Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent. 3.303.36

Confraternitates, & Hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, quando gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, qui teneant, oſtenditur. ibid.38

Confraternitates, Capellæ, & ſcholæ habentes reditus Eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario. 3.314.10

Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli accedere ad proceſſiones publicas, oſtenditur. 3.322.14

Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remiſſiuè. 3.324.19

Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangeliſtæ in regno Portugalliæ B. Laurentium Iuſtinianum parentem, fundatorem ſuum agnoſcit. 1.332.8

Congrua.

Congrua portio aſſignanda Vicario conſtituto in Eccleſiis Parochialibus vacante, eſt arbitraria Epiſcopo, & poteſt eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus. 3.189.2

Congrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium. 3.551.12

Coniecturis in contrarium vigentibus quid iudicandum. 3.544.6

Plures hinc inde dum concurrant coniecturæ, ad fortiores recurrendum. ibid.7

Conimbricenſis ciuitas ſitus præſtantia, aut quitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris. 3.350.19

Conimbricenſis Academiæ laudes qui cumulent, citantur. ibid.20

Coniugatus

Coniugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiamſi eius vxor ætate prouecta, nec ſuſpecta de incontinentia caſtitatem in religione voueat, ſed requiritur, vt ea ſimpliciter religionem profiteatur. 1.72.5

Coniugati non ſunt ad Ordines promouendi. 2.337.44

Coniungi à lege, vel ab homine quid differant. 3.546.23

Coniuncta legali coniunctione veluti diuerſa conſiderantur. 3.547.24

Coniurationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excommun. Papæ reſeruatam. 3.29.276

Conſanguinitas.

Conſanguinitas dicitur quaſi inuocatione vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti. 3.70.153

Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum. ibidem 154

Conſanguinitas per gradus, & lineas diſtinguitur. ibid.155

Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit. 1.29.5

Conſecratio.

Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus. 1.30.6

Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuũ, &c. 1.54.1. & 2.194.39

Conſecrationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici. 1.54.2

Prædictum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis. 2.194.40

Conſecratio Epiſcoporum die Dominica eſt facienda. ib.42

Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minimè debet. ibid.45

Conſecrari in Epiſcopum non poteſt Dominica, qui eadem die ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium eſt promotus. ibid.46

Conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quàm ferialibus fieri poteſt. 2.334.2

Conſecratio probatur per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte. 2.335.6

Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat, factum tenet. ibid.10

Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos. 2.339.19

Conſecrationem amittit Calix ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus verò ſi tornatili ingenio. ibid.

Conſecratio Virginum eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem. 2.341.35

Conſecrata Eccleſia, vide *Eccleſia*.

Index Rerum,

Conſenſus.

Conſenſus patroni exigitur vt Epiſcopus Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus vnire poſſit. 3.240.19

Conſenſus Capituli in vnione facienda, an & quibus caſibus exigatur. ibid.21

Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſtfacto interuenire poteſt. 3.249.21

Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis. ibid.22

Conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab Ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia 3.250.223

Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat ibid 24

Conſenſus Epiſcopi non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtituerit, vel dotauerit. ibid 25

Conſenſum ſi diœceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel Primatis. ibid 26

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertere poſſit an interueniat labes ſimonica. 3.255.13

Conſenſus Capituli in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiuè cum conſenſu Epiſcopi. ibid.14

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſecuter admiſſa ab Ordinario fuiſſet. ibid.15

Conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia. ibid.17

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus ex poſtfacto poteſt adhiberi. ibid.18

Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu, quandocumque præſtetur, actus ſemper eſt validus. ibid.19

Conſenſus Epiſcopi non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta religioſis per patronum etiam laicum. 3.254 26

Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ. ibid.27

Conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat. ibid.28

Conſenſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poteſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt. ibid.32

Conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus non poteſt præſtari ante & poſt prouiſionem 3.270.12

Conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali, vbi periculum immineret mortis, non naturalis, ſed violentæ. 3.457.2

Conſeruator.

Conſeruatorem ſibi datum incitantes, vt ſe intromittant in iis quæ non continent apertam violentiam, &c. 3.34 225

Conſeruatores regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſ. 14. de reformat. cap. 20. oſtenditur. 3.334. 13

Conſeruatores iudices pro quibuſcumque Conuentibus in Synodo diœceſana nominandi. 3 396 20

Conſeruator eſt Iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine. 3.494.1

Conſeruator eſt iudex delegatus niſi in Bulla conſeruatoria expreſſè concedatur, vt ſit iudex Ordinarius. ibid 2

Conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare. ibid. 3

Appellandum eſt a ſententia Conſeruatoris ad ſolum Papam. ibid. 4

Conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcumque Ordinarios, etiam Legatos, ſi eum impediant in ſuis conſeruatoriis. ibid. 5

Differentia conſtituitur inter Iudices Conſeruatores & iudices delegatos. ibid.6

Conſeruatores a ſolo Papa concedi poſſunt. 3.495.7

Conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi aut eorum Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes. ibidem 8

Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtolicæ conſtitui poſſunt, non tamen valent conſeruatores deputari ibid. 9

Vicarij generales Epiſcoporum poſſunt eſſe Iudices Conſeruatores. 3.496 13

Conſeruator nemo poteſt eſſe ſui Conſeruatoris. ibid.14

Priores ſeu Guardiani Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt. ibid.15

Conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, &c. ibid.16

Concil. Trid. quid circa Conſeruatores diſponat, oſtenditur. ibid.17

Conſeruator vt procedere valeat, neceſſe eſt, quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam. 3.497.18

Conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria. ibid.20

Conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationem cum non fuerit factum ad qualitatem ipſius notorium fuiſſe. ibid.21

Conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt ſi de aliis, quàm de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure ſit nulla corruant, & Conſeruatores per id incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum. 3. 499.30

Conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant oſtenditur. ibid.31

Conſeruator vt ſuſpectus recuſari poteſt. ibid.32

Appellatio a ſententia Conſeruatoris eſt admittenda. ib. 33

Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa non ſolùm aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas. ibid.34

Conſeruatores ad munus, & officium ſuum exequendum per cenſuras, at àque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere. 3.500.36

Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint, oſtenditur. ibid.37

Conſeruatores poſſunt per excommunicationem cogere brachium ſæculare ad ſuffragandum ſibi contra inferentes ipſis iniurias. ibid.38

Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. ibid. 40

Amplius vt ibi.

Conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes & ſententiarum promulgationes. 3.501.45

Conſeruatores quare nequeunt committere vices ſuas, oſtenduntur ibid.46

Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. ibid.47

Conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, ſententiam excommunicationis incurrunt, a qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. 3 502.49

Conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta. ibid.50

Conſeruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis. ibid.52

Conſeruatorum circa materiam videndæ conſtitutiones ſuper hac re editæ à Clemente VIII. & S.D. N. Gregorio XV. ibid.53

Conſtitutio Clementis VIII. refertur. ibid.54

Conſtitutio S.D N.Gregorij XV.refertur. 3 503.55

Conſilio & alieno iudicio in arduis ſemper procedendum. 1. 78 12

Conſolatione eget, qui Epiſcopale onus iniuitus ſuſcipit. 1.59 27

Conſpirantes in perſonam Romani Pont. incurrunt excomm. Pap.

Conſpirationes contra Cardinales non reuelantes, excomm. Pap incurrunt.

Conſtantinopolis.

Conſtantinopolis ciuitas a Conſtantino Imper. qui eam reparauit, ſic dicta. 1.144.1

Conſtantinopolis noua Roma dicebatur. 1.145 3

Conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1453 1.146.10

Conſtantinus,

Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt. 1.56.4

Conſtantinus Imper. pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit. 1.138 68

Conſtantini donatio, auctoritate antiquiſſimorum grauiſſimorumque Patrum munita eſt. 1.139 77

Conſtantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam. 1. 140.80

Conſtantinus non ſolum fecit donationem, ſed cum eo ſatrapæ, optimates, ſenatus, ac populus. ibid.82

Conſtitutio.

Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia, & diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum. 2 6.42

Conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia, valida eſt 3.98 97

Conſtitutiones aut breuia contra deſcendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.

Conſtitutio

Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata. 2.115.58

Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere Parochiales Eccleſias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ ſunt vnitæ in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato. 2.156.54

Conſtitutio iuris communis reſtricta, ſeu correctoria, ita eſt interpretanda, vt minus lædat ius commune, quam fieri poſſit. 3.261.14

Conſtitutiones Synodales ante publicationem ad Vrbem mittere non obligatur Epiſcopus. 3.597.86

Conſtitutio nouiſſima Sanctiſſ. D.N. Gregorij Decimiquinti ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis, refertur. 3.489.59

Conſtitutio ſynodalis Bacharenſis ſtatuit, quod ſi obtinens beneficia ſimplicia moriatur ab inteſtato, habeant omnia eius hæredes integrè, & ſi illos non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia. 3.548.9

Conſtitutus in minoribus Ordinibus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit. 2.181.39

Conſtitutus in ſacris non poteſt beneficium reſignare etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commodè viuere poſſit. ibid.40

Conſtruens quando acquirat ius patronatus. 3.247.52

Conſtruere dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo Eccleſiam, non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus. ibid.53

Conſuetudo.

Conſuetudines bonas circa perſonas & loca ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum. 2.6.50

Conſuetudo immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. 3.100.215

Conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonis vltra tres menſes abeſſe, ſublata eſt per Concil. Trident. niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſtolic. ibid.216

Conſuetudo vel ſtatutum, quo cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt. ibid.217

Conſuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos. 3.268.103

Conſuetudo, qua commeaciones procurant Epiſcopum viſitantem, ſeruanda eſt, quamdiu voluerit. 3.290.45

Conſuetudo aliquarum Religionum licita eſt, in quibus ex ſuperiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioſo aſſignantur ad victum, & veſtitum. 3.473.9

Conſuetudo viſitandi in præiudicium Epiſcopi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum. 3.598.12

Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. 3.53.54

Contractus materia an ſit de eſſentia. 2.243.13

Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det. 2.85.18

Continentia.

Continentia, & cœlibatus non eſt per ſe de iure diuino ſacris Ordinibus annexus. 2.72.6

Continentia ſacro Ordini quando cœpit eſſe annexa, oſtenditur. 2.262.8

Promouendi antiquitus continentiam expreſsè cogebantur polliceri. ibid.2

Continentia ſacris Ordinibus Eccleſiaſtico præcepto fuit annexa. ibid.3

Ordinibus ſacris inſignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam oſtenditur. ibid.4

Ordinibus vi, metúve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneantur diſputatur. ibid.5

Continentia in clericis eſt de iure poſitiuo. 2.264.20

Continentiæ in voto ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, poteſt Epiſcopus diſpenſare. 2.411.8

Contractus.

Contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiuſmodi non comprehendit diſpoſitio Concilij ſeſſ. 25. de Regular. c. 16

Contractibus quod deficit, ſolus Summus Pontif. ſupplet. 3.9.36

Contractus non obligat ante conditionis euentum. 3.73.181

Contractus celebrati, & etiam delicti commiſſi ratione ſortitur quis forum, ita vt cauſa ipſa non coram Ordinario in prima inſtantia, ſed iudice contractus ſit decidenda. 3.314.14

Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, ſi quis in Romana Curia obligetur, vt vndecumque veniat ſortitur forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit. ibid.15

Contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi. 3.400.25

Contractus vt videantur vtrum ſit vtilis, vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus. ibid.27

Contrahent.

Contrahentes matrimonium, quando plura habuerint domicilia, faciendæ ſunt denuntiationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta. 2.371.48

Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat. 2.381.84

Contrahentes ſine Parocho, & teſtibus, licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum. 2.388.152

Contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit. ibid.152

Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. 2.391.179

Controuerſia.

Controuerſia circa locum incedendi in proceſſionibus an aliquando componat ſæcularis iudex, oſtenditur. 3.324.42

Controuerſias ancipites componere pium, & ſacerdotale munus eſt. 3.326.16

Controuerſia matrimonialis ſi à Romano Pontif. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare. 3.357.7

Vide *Cauſa, Lis.*

Conuerſi veri religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent. 2.853.58

Conuentus, in quibus Fratres ſub arctiori clauſula degunt, ita vt nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones. 3.320.16

Conuerſæ eo ipſo quod ingrediuntur monaſterium, poſſunt emittere profeſſionem. 3.410.34

Conuiuium.

Conuiuia potatorum, comeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda. 1.75.7

Conuiuia Saluator noſter adiit, vt ſuo exemplo alios temperantiam doceret. ibid.10

Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale. 2.104.27

Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ad illius tit. ordinari, niſi ob cauſam interueniendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum. 2.281.32

Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus. 2.91.24

Corona vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia. 2.225.10

Corpus.

Corpore vitiati ordinari non debent. 2.238.48

Corporis ſpecies ſimulacrum eſt mentis, figuráque probitatis. 2.447.5

Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando proueniens, impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu officij, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum. 2.432.15

cum Corpore vitiatis Summo Pontifici competit diſpenſandi poteſtas. ibid.17

Corpore vitiati non poſſunt præſentari ad beneficia. 3.167.74

Correctores ciuitatum facere poſſunt etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat. 3.322.30

Corripiendum in miſericordia. 1.101.7

Crimen, & Crimino ſus.

Crimina quando ſunt notoria, poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia. 1.173.15

Criminoſi ordinandi ſunt. 2.230.42

Criminoſus quando præſumatur purgatus, & emendatus. 2.454.28

Criminoſi inquiſitione pendente quando beneficia poſſint reſignare, oſtenditur. 3.242.58

Crux.

Crucem clarum Patriarchæ præ ſe ferre liberè poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit. 1.123.28

Crux Patriarcharum qualis eſſe debeat. ibid.25

Crucem ante deferre poteſt Archiepiſcopus in tota ſua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam. 1.173.39

S. Crucis Conimbricenſis monaſterium ab Alphonſo Henriquez Portugalliæ Rege conſtructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit. 3.320.18

Cruce in diuinis, & in functionibus Pontificiis non debet vti Archiepiſcopus coadiutor. 3.550.9

Cruciata, ſubſidij, & primæ decimæ excuſati officia vendi non poſſunt. 3.177.64

Crucifer.

Cruciferi requirentes fauores pro dignitatibus, & officiis obtinendis. 3.39.264

Cruciferi approbati, ſub Sedis Apoſtolicæ protectione fuerunt recepti ab Vrbano III. 3.482.12

Cubicularij honoris nuncupati beneficia diſpoſitioni Summi Pontificis ſunt reſeruata, quod de nouo additum eſt a S. D. N. Gregorio XV. 3.168.130

Cupiditas.

Cupiditas qualiter dicatur oſtenditur. 1.106.8

Cupiditatem qui à ſe non abſcondit, bonorum auctori inhærere non valet. 1.107.9

Cura animarum, vide *Anima.*

Cura Epiſcoporum, vide *Epiſcopus.*

Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuſpatronatus dictæ hæreditatis. 3.2.53.6

Curia.

Curiam Romanam pro negotiis ſuis petentes per ſe, vel per alios lædentes excommunicantur in Bulla. 2.55.69

Curia Romana an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientia, oſtenditur. 3.168.128

Curia Regia eſt locus, vbi Rex eſt cum ſuis Conſiliariis & aliis, qui eius lateri aſſiſtunt, vt ei conſulant in regimine totius regni. 3.ibid.

Curiam Principum adeuntes ad nocendum ſuis, incurrunt excom. ocm. refero. 3.40.267

Curiales non ſunt ordinandi, & declaratur late. 2.238.46

Curſores Papæ, qui. 3.168.138

Cuſtodia.

Cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis ſpectat ad patronos Eccleſiaſticos. 3.260.17

Cuſtodia Eccleſiæ pertinet ad Epiſcopum, quando patroni ſunt laici. ibid.18

Cuſtodia Eccleſiæ Parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius hodie per Concil. Trident. commendatur Vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur. ibid.19

S. Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit. 1.85.23

D

Dæmoniacus.

D*Æmoniaci* non poſſunt fieri Clerici. 2.451.58

Dæmoniaci tandiu erunt ab officiis ſuis, ordine & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati. ibid.52

Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur. 189.58

Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.22.107

Data pro ingrediendi militia non ſunt conferenda. 2.285.67

Data ad conſequendam dignitatem etiam non ſunt conferenda. ibid.68

Datio in ſolutum venit appellatione alienationis. 2.287.84

Tò *De* naturalitatem, ſeu originem importat. 2.206.9

Debitum

Debitum quotieſcunque ex contractu, vel quaſi, non in diem, nec ſub conditione, ſed purè contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur. 3.545.19

Debiti denegatio quomodo dicatur iniuriam importare, oſtenditur. 3.500.41

Debita prædeceſſoris quando teneatur Epiſcopus ſoluere. 3.543.10

Decanus.

Decanus in tota ferè Hiſpania in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet. 3.162.96

Decanus Conc. Trident. decreto iubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico 3.197.68

Decani viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint. 3.287.22

Decima.

Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem. 3.39.26

Decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur. 3.16.75

Decimarum à ſolutione in concionibus auditores retrahi. 3.36.231

Decimæ prædij, quod in alicuius Parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum. 3.369.36

Decimæ prædiales, gabellæ & ſubſidium ſoluenda ſunt non deductis expenſis. 3.379.77

Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus. 3.537.2

Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes. ibid.3

Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranenſe concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum. ibid.4

Decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranenſe fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concil. ibid.5

Epiſcopi conſenſus neceſſarius non eſt ad decimas reſtituendas Eccleſiæ ad quam pertinent: ſufficit verò vt in aliam Eccleſiam, vel locum Religioſum transferantur. ibid.6

declaratur ibid.7

Decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu. 3.558.8

declaratur. ibid.9

Decimæ ſi ante Lateranenſe Concilium laici fuit in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & ſiuita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim, oſtenditur. ibid.10.11.12

Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas valet, modo cauſæ cognitio, & ſuperioris accedat auctoritas. 3.560.13

Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis ibid.14

Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris. ibid.15

Epiſcopi auctoritate poteſt fieri compoſitio cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum. ibid.16

Compoſitio ſi fiat inter laicos & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi ſit approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 40. annorum. ibid.17

Tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in aliis rebus. ibid.18

Super decimis prædiorum, quæ ſunt in nullius Parochia & ſuper decimis prædiorum exiſtentium in Eccleſia Cathedrali, quæ ſit Parochialis, habet Epiſcopus aſſiſtentiam Iuris communis. 3.594.14

Decimarum in materia Rota non dat mandatum de manutenendo propter Iuris communis aſſiſtentiam, niſi probata etiam quaſi poſſeſſione. 3.595.43

Decimarum quartæ, vide *Quarta.*

Decretum.

Decretum ſacræ Congregationis S. Romanæ Eccleſiæ, & vniuerſalis Inquiſitionis refertur. 3.22.110.

Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis, refertur. 3.44.286

Decretum ad aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti. 3.45.287

Decretum irritans in fine Regulæ octauæ Cancellariæ poſitum, non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiam ad omnes regulas præcedentes. 3.169.138

Decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem. ibid.139

Defendere vitam, ſeu bona proximi licet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris quando aliter illa defenſio expediri non poterit. 3.528

Locus *Matth.* 26. declaratur. ibid.9

Deformis, & Deformitas.

Deformis non facilè fieri poteſt vt bonus ſit. 2.447.9

Deformis facies quando inducat irregularitatem. 2.449.23

Deformitas notabilis quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. 2.452.60

Defunctus.

Defunctorum voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt. 2.354.3

Defunctorum pias voluntates exequi non poteſt vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa. 3.124.104

Defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Epiſcopus cum hæredis conſenſu inquam Sedis Apoſt. delegatus commutare. 3.351.5

Degradatio.

Degradatio duplex, verbalis ſcilicet, realis, ſiue actualis. 3.516.1

Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per ſolam, & ſimplicem ſententiam, qua Clericus remouetur ab Ordinibus clericalibus, ſeu ab eorum executione depoſitus declaratur. ibid.2

Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur. ibid.3

Degradatio actualis, ſeu realis eſt quando vltra diſpoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatem clericus perſonaliter priuatur, exauctoratur, cauetur, & ſpoliatur Eccleſiaſticis Ordinibus. ibid.4

Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita, eſt intelligenda de leuiori. 3.517.9

Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, oſtenditur. ibid.10

Degradationem realem merentur crimen hæreſis, crimen falſi & conſpiratio contra proprium Epiſcopum. ibid.11

Degradari, & curiæ ſæculari tradi poteſt clericus propter crimina hæreſis, aut falſi, aut conſpirationis contra proprium Epiſcopum, etiam non data incorrigibilitate. ib.12

Degradari, & Curiæ ſæculari tradi poteſt Clericus, quando fuerit incorrigibilis & tranſierit in profundum omnium malorum. ibid.13

Degradatio ab Ordinibus eſt à proprio Epiſcopo facienda ſibi aſſiſtentibus ſecundum ſacros Canones ſex Epiſcopis, ſi degradetur Presbyter: ſi Epiſcopus duodecim Epiſcopis, ſi verò Diaconus, ſiue Subdiaconus, tribus. 3.519.22

Degradatio attento Concilio Trident. à quo, & quibus aſſiſtentibus fieri debeat, oſtenditur. ibid.23

Degradare actualiter clericum non poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem, ſecus in verbali depoſitione. ibid.24

Degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos non habent facultatem Prælati Religioſorum, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pontifice toleratam. ibid.25

Degradatio quomodo fieri debeat, oſtenditur. 3.520.30

Degradatus clericus, qui famæ reſtitui vult, an debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo à quo degradatus fuit, oſtenditur. ibid.32

Delegatio.

Delegatio facta perſonæ prohibitæ Pontificalia exercere, cum tempus ac locum prohibitum, non ſortitur effectum. 2.224.35

Delegatio quoties fit ab ipſa lege, non delegatam, ſed potius Ordinariam iuriſdictionem tribuit. 3.389.2

Delegatio quando fit a Canone, ſeu lege per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iuriſdictionem tribuere cenſetur. ibid.5

Delegare qui poſſint, & qui non.

Delegare vnam, vel plures cauſas ex vi commiſſionis generalis poteſt Epiſcopi Vicarius. 3.124.101

Delegare non poteſt Epiſcopus iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum. 3.131.1

Delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpirituales laico ſimul cum Clerico coniuncto. 3.311.3

Delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens, & habilis, cui Epiſcopus poſſet huiuſmodi cauſas delegare. ibid.3

Delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter. ibid.7

Delegari quæ cauſæ nequeant.

Delegari non poſſunt Clerico coniugato cauſæ criminales Clericorum ab inferiori à Papa. 3.311.4

Delegatus, eiuſque poteſtas & officium.

Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi. 2.414.23

Data vero poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa. ibid.25

Delegati, ſeu commiſſarij ad cognoſcendum, an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi conſentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.131

Delegatus ab Epiſcopo ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit. 3.77.11

Delegatus ſpecialiter Epiſcopo Vicarius generalis cognoſcere non poteſt. 3.125.111

Delegatus Papæ poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate. 3.137.136

Delegatus Papæ, & gratiarum beneficialium executor poteſt eſſe Vicarius Capituli Sede vacante. ibid.137

Delegatus Papæ poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licèt nondum conſecrati. ibid.138

Delegatus Papæ non poteſt eſſe Vicarius foraneus. ibid.139

Delegatus iudex dicitur ille, cui ſine magiſtratu, officióve, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio demandata eſt. 3.392.6

Delegatæ cauſæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando verò Ordinarium iudicem conſtituunt, oſtenditur. ibid.99

Delegatus iudex, Eccleſiaſtici brachium ſæculare ad executionem demandati ſibi negotij implorare poteſt. 3.500.39

Delegatus Summi Pontificis in totum delegare valet. 3.501.44

Delictum.

Delictum commiſſum in Cœmeterio, vel in Eccleſiæ veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa Eccleſia. 2.138.31

Delictum notorium dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio. 2.483.23

Delictum deductum ad forum contentioſum dicitur, ſtatim ac denunciatio, ſeu accuſatio de illo coram legitimo ſuperiore facta eſt. 2.484.28

Delictum deductum ad forum contentioſum verius dicitur poſt litis conteſtationem. ibid.29

Delictum committens per quod priuatus ipſo facto beneficiis, amittit titulum, vt ea in conſcientia teneatur dimittere ante ſententiam. 3.181.154

Delictum aliquod vix reperiri poteſt tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes. 3.597.18

Delinquentes à ſacris locis extrahentes, præter quàm in caſibus conceſſis per Gregor. XIV. in excomm. Papalem incidunt. 3.28.167

Denarij quibus fuit venditus Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui fuerint. 3.58.54

Dentes non numerantur inter membra. 2.450.36

Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus. ibid.37

Denunciatio.

Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij. 2.370.1

Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa. ibid.2

Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam. 2.371.3

Parochus peccat mortaliter, aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus. ibid.4

Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus. ibid.5

Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat. ibid.6

Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium. ibid.7

Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur. ibid.8

Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipſius Parochi licentia. ibid.9

Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum. ibid.10

Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta. ibid.11

Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè. ibid.12

Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat. ibid.13

Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi. ibid.14

Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quam feſto ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat. ib.15

Denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus ſpius ſit, vt ad multorum notitiam perueniant. ibid.16

Denunciare aut teſtificare vi monitorij, qui non curarunt, poſſunt declarari ob contumaciam, in excommunicationem incurriſſe. 3.415.44

Denunciare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denunciauit, oſtenditur. 3.425.58

Denunciare nullus tenetur emendatum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat. ibid. declaratur. 3.526.72

Denunciare nullos tenetur niſi quos pars vel iudex intendit ligare. ibid.71

Denunciare nemo tenetur, quæ non verè & realiter ſcit. 3.522.66

Denunciare quando quis teneatur iuſtum compenſatorem, oſtenditur. 3.423.78

Denunciata ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denunciantis. ibid.37

Denunciare non tenetur, qui rem habet ſibi debitam cum ſunt creditores ipſi anteriores. 3.424.81

Denunciare non tenetur vt matrimonij, qui ſine rem præſcripſit. ibid.82

Denunciare non tenetur, qui bona fide rem alienam pretio numerato emit à latrone negata.aut non ſperata reſuſione. ibid.83

Denunciatio Euangelica non obligat niſi pro loco.& tempore,data ſcilicet commoditate,& opportunitate ex parte denuntiantis,& denuntiati. 3.241.98

Vide *Monitorium*, *Reuelatio*, *Edictum*.

Depoſitio.

Deponere à beneficiis, officiis,aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt Vicarius. 3.183.79

Deponi à prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus.3.494.2

Deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pontificem ſpectat. 3.529.8

Depoſitionis cauſa ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem,quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate, oſtenditur. ibid.9

Vide *Degradatio*.

Depoſitio Epiſcopi.vide *Epiſcopus*.

Deprehendere in flagranti dicitur quando incarcerandus, nec fugere,nec inficiari potuerit. 2.252.35

Deputatus.

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio. 2.253.40

Deputati in Eccleſiis Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent. 3.295.25

Deputatos ad gubernationem Seminarij Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium,non tamen obligatus eorum conſilium ſequi. 3.317.32

Deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, & ſe ipſum vt pauperem ſi egeat,ac filios ſuos pauperes frauda ceſſante. 3.353.28

Derogationes generales non operantur quando talia ſunt impedimenta,quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum. 3.216.33

Deſcendentes è Iudæis an ſint ab ordinatione excludendi. 2.232.6

Deuolutio.

Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem,& quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum a tempore ſcientiæ. 3.583.11

Deuolutio in exemptis immediatè Papæ ſubiectis, fit immediatè ad Papam,vel Legatum de Latere. 3.584.13

Deuolutio in beneficiis vnitis reſpectu vicariæ non habet locum in vnitis menſæ prælati,quæ nunquam vacare cenſentur. ibid.15

Deuolutio vbi fit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ. ibid.18

Deuolutio vbi ei locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum,fit ad quem ſpectat collatio,vel inſtitutio. 3.469.109

Deuolutionis iure Prælatus conferens beneficium, tenetur ſeruare illius naturam. ibid.

Deuolutio iuriſdictionis, vt inducatur ad Archiepiſcopum ex capite negligentiæ,vel ex alia qualibet cauſa, non eſt ſatis eam non inuenire prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſsè in iure eidem conceſſa. 4.476.11

Deuolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura,ſed ex ſola legis diſpoſitione. 3.577.12

Deuolutio inducta ob negligentiam Prælatorum Eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti,ſed immediatè tribuenda eſt voluntati, & diſpoſitioni legis Canonicæ. ibid.16

Deuolutio dominij de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto. 3.478.17

Deuolutio poteſtatis Prælatorum Eccleſiaſticorum propter negligentiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos. ibid.18

Deuolutio vbi expreſsè à iure inducta reperitur,non ſemper fit ad proximum ſuperiorem. ibid.20

Deuolutio poteſtatis ad Superiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numeratas minimè prouident. 3.584.52

Deuolutio,quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum, non poteſt fieri Sede vacante ad Capitulum. 3.587.70

Deuolutio in quibus caſibus fiat à ſuperiori ad inferiorem, remiſſiuè. 3.588.76

Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham,& de hoc ad Summum Pontificem. ibid.80

Papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre,quin deuolutionis ordinem ſpectare teneatur. 3.599.81

Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis,ſed etiam iure præuentionis. ibid.82

Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione. ibid.83

Deuolutio ex negligentia fit ad ſuperiorem, qui doloſè non procurauerit negligentiam,collatoris. ibid.84

Superior ſi ante deuolutionem iure deuolutiuo conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat. ibid.85

Deuolutio ceſſat in reſeruatis. ibid.87

Deuolutio fit ſi ij,ad quos ſpectat prouidens indignis,ſeu inhabilibus,& incapacibus. ibid.88

Vicarius ſi contulerit beneficium indigno, non fit deuolutio,nec eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus ibid.89

Dextera pars nobilior eſt. 2.163.60

Diaconi materia eſt liber Euangeliorum. 2.259.6

Dieta quælibet continet viginti milliaria. 2.353.65

Dies.

Dies martyrij Beati Petri fuit Aprilis. 1.162.34

Dies martyrij S. Iacobi fuit 25. Martij, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideò transfertur in diem 25. Iulij, quia eo die inuentum fuit eius corpus: ibid.35

Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit, ſed die primo Auguſti,quo catenæ Romam ſunt adductæ. ibid.36

Dies dominici, & feſtiui in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt,ſunt omnes dies feſti de præcepto. 2.244.22

Dies feſtiui nomine qui veniant. 2.273.7

Digitus.

Digito carens,quando fiat irregularis. 2.449.18

Digitus non eſt propriè membrum noſtri corporis. ibid.19

Digito illo carens,qui medius eſt,non eſt irregularis.ibid.24

Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.ibid.26

Digitos ſuperfluos habens,poteſt eos ſibi amputare,vel amputari permittere,dummodo nullum inde periculum ſibi immineat. ibid.23

Digitos duos,& dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.2.451.56

Dignitas.

Dignitates, quæ de communi menſa præbendam non habent licèt habeant ſtallum in choro,vocem non habent,nec in Capitulo nec in Epiſcopi electione. 1.54.18

Dignitas maior in ſuperſcriptione, & prima voce dignoſcitur. 1.163.62

Dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram,vel ſiniſtram ſedere. ibid.63

Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis. 2.189.16

Dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.

Dignitates beneficiorum appellatione non veniunt.

Dignitates duas in eadem Eccleſia,vel vnam ſimul cum Canonicatu nullus abſque Indulgentia Romani Pont.habere poteſt. 3.11.29

Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum requirit ætatem 25. annorum incceptatam. 3.100.109

Dignitatis creationi à Canonicis factæ non poteſt vicarius generalis Epiſcopi auctoritatem interponere. 3.123.80

Dignitas Eccleſiaſtica eſt rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione. 3.157.133

Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principalis in Collegiatis.iuxta Prouinciarum, & Eccleſiarum conſuetudinem dignoſci poſſunt. 3.162.95

Dignitates, quæ reſeruantur in Regula quarta Cancellariæ debeat

debeat eſſe maiores, ſeu principales actà. 3.263.98
Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata, non cadit ſub reſeruatione Regulæ quartæ. ibid.99
Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt per Regulam quartam Cancellariæ. ibid.100
Dignitates ſi duæ ſint æquè maiores in Cathedralibus, & æquè principales in Collegiatis, ambæ erunt reſeruatæ. ibid. 101
Dignitas vna tantum ſi adſit maior in Cathedrali, hæc erit reſeruata. ibid.102
Dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum quæ non reguntur per Abbates, reſeruantur Regula quarta Cancellariæ. Ibid.104
Dignitas, quæ Parochialem perpetuò, & acceſſoriè vnitam habet, concurſu non confertur. 3.194.25
Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis, concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus. ibid.19
Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commodè fieri poteſt, hortatur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur. 3.197.58
Dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere. ibid.59
Dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali non tamen neceſſariò. ibid 63
Dignitas principalis in Collegiatis requirit ætatem viginti-quinque annorum inceptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori. 3.198.64
Dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duorum annorum, niſi habeant curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſoriè. ibid.65
Dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimumſeptimum annum. ibid 67
Dignitatis ſuppreſſio & extinctio alicuius, vel præbendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiamſi id cederet in vtilitatem Capituli. 3.234.9
Dignitates inferiores an poſſit Epiſcopus creare, oſtenditur. 3.257.10.11.12

Dignus.

Dignum, an verò digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur. 1.70.29.30.31.32
Dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum. 2.234.16
Dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo. 3.207.105
Dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniori. 3.281.198
Dignior prætermiſſus poteſt ab inſtituente appellare. 3.282.201
Dignior eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate. ibid..202
Dignior eſt habendus ad Eccleſiam iuriſpatronatus intitulatus in ea nobilior, doctior, ſenior, & pauperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata. ibid.205
Dignitas, & potentias trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis. 2.338.31
Dimiſſio facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pontificem, videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes a die habitæ poſſeſſionis ſecundi primum dimittat beneficium, debet eſſe pura, & ſimplex & non poteſt prædicto decreto ſatisfieri per æquipollens. 3.159.79

Dimiſſoria.

Dimiſſoriæ litteræ à quibus per Regulares obtinendæ. 2.212.31
In Dimiſſoriis ſi concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non tamen additum ſit, *vel ab alio eo id Pontificalia exercente*, non poſſit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente. 2.216.58
Dimiſſoriarum vſus antiquiſſimus. 2.218.1
Dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines ſolent promouere. ibid.4
Dimiſſoriæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato non ſunt validæ, poſſuntque ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo. ibid.5
Dimiſſorias Prælati inferiores concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiſſent eas dandi. 2.219.6
Abbates, aliique exempti hodie huiuſmodi dimiſſorias clericis ſæcularibus concedere non poſſunt. ibid 7
Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere. ibid.9
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato huiuſmodi dimiſſorias concedere non poteſt. ibid.9
Capitulum Sede vacante, non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis, poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficiis, ſub certis pœnis ibid.10
Dimiſſorias litteras infra annum concedere poteſt Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum arctatis beneficiis, tam habitis, quàm habendis. 2.220.11. §. arctatis.
Amplia etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem. ibid.
Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, quas pœnas incurrat. ibid.12
Vicarius Papæ non prohibetur, etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dimiſſorias impartiri. ibid.15
Dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant at illum Ordinario examinandum dimittebant. 2.221.19
In Dimiſſoriis concedendis quæ ſeruanda ſint. ibid.21
Dimiſſoriæ ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante. 2.222.23
Dimiſſoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant. ibid.24
Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcumque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas, reuocare. Ibid. 25
pro Dimiſſoriis ad Ordines ſuſcipiendos, nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiuſve miniſtris. ibid.26
Notarius pro ſingulis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil recipiendi. ibid.27
Epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere. ibid 29
Dimiſſorias cuius Epiſcopi, originis ne, an domicilij pertineat oſtenditur. 2.123.35
Dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis non poteſt vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente. 3.124.97
Dimiſſi à Superioribus ex Societate Iesv, & electi ab alia Religione, non incidunt in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri. 2.465.38

Diœceſis.

Diœceſes, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præſertim à Dionyſio I. diſtinctæ fuerunt. 3.40.7
Diœceſis quid ſit, oſtenditur. 3.41.8
Diœceſis vna non eſt in duas diuidenda. ibid 9
Diœceſum fines, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt. ibid.10
Diœceſum fines qualiter probentur, oſtenditur. ibid 11
Diœceſes Epiſcoporum non diſtinguuntur, iuxta terminos dominij temporalis, ſed plerumque vna diœceſis ſeſe extendit infra fines alterius dominij. ibid.15
Diœceſes duæ, etiam æquè principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna. 3.126.152
Diœceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur. 3.532.169
Diœceſum, Prouinciarum, ſeu Parochiarum fines præſcribi non poſſunt. 3.602.3
Diœceſum fines, quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, præſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli quod occupant, quoad dominium & proprietatem eiuſdem. 3.602.11
Diſcipuli Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fuerunt. 1.85.18
Diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſium poteſt Metropolitanus eos cogere vt conueniant. 3.172.30

Diſmembratio.

Diſmembratio, ſeu diminutio beneficij eandem cauſam, & ſolemnitatem requirit, quam vnio poſtulat, ſeu alienatio rerum Eccleſiæ 3.23.116
Rectoris, vel defenſoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ. ibid 17
Diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet. ibid.18

Parochialis pinguedo eſt cauſa ſufficiens diſmembrationis. ibid.19
Epiſcopus non poteſt diſmembrare fructus vnius beneficij & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus. ib.20
Diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo Parochialis. ibid.21
Dimembratione non poteſt Epiſcopus fructus vnius Beneficij & illos alteri applicare ſine ſolemnitate in alienatione bonorum Eccleſiæ requiſita, & de conſenſu Rectoris. ibid.22
Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia Curata, ac vnire beneficiis ſimplicibus. ibid.23

Diſpenſatio.

Diſpenſatio eſt de lege iuriſdictionis. 2.4.16
Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, oſtenditur. 2.107.7
Diſpenſationem debitam Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare. 2.172.24
Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcumque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem, propter eius excellentiam. 2.189.17
Diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta eorumque neceſſitatem. 2.396.1
Diſpenſare in iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere. ibid.2
Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi. ibid.3
Diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſariò cauſæ cognitionem, & expreſſionem. 2.397.4
Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio. ibid.5
Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa. ibid.6
Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris, ſtrictè per intelligenda. ibid.7
Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur. ibid.9
Diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur. 2.399.12
Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt. 2.401.2
Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & odioſæ. 2.460.1
Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium. ibid.3
Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia. ibid.6
Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad aliud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia. 2.461.8
Cauſæ requiſitæ in diſpenſatione facienda per Epiſcopum. 2.461.20
Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget. 2.464.34
Diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat. 2.468.12
Diſpenſatio clerici ad bellum proſeruandi de irregularitate. 2.477.8
Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus diſpenſationis attendi debet, licèt vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione. ibid.11
Diſpenſatio antecedens præſeruat, ſubſequens tollit. ibid.13
Diſpenſatio præſumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui. 3.223.9
Diſpenſatio vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare, vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clementis VII. & Concilij Trident. 3.226.31
Diſpenſatio vna non tollit omnes defectus. ibid.32
Diſpenſatio præueniens, & præſeruatiua remouens de medio obſtaculum Canonis inducentis bigamiam, impedit incurſum bigamiæ, & efficit vt remaneat non ſolùm præſeruatus clericatus habitu indebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum.

Diſpenſare, & diſpenſari quinam poſſint.

Diſpenſare in votis, & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus. 1.72.19
Diſpenſare in foro conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus. 1.575.38
Diſpenſare in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos quando poſſit Epiſcopus. 2.182.62
In irregularitate ex delicto manifeſto quod non ſit grauius adulterio poſt peractam pœnitentiam diſpenſat Epiſcopus. ibid.63
In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifeſto diſpenſat Epiſcopus, ſi abſque iuſta excuſatione muniatur. ibid.64
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in irregularitate ex quacumque etiam cauſa, abſque delicto tamen proprio veniente. 2.183.65. vel vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, vt ibid.66. vel propter Eccleſiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam. ibid.67
Epiſcopi non minus diſpenſare poſſunt ad diſpenſandum in Ordinibus iam ſuſceptis, quam ad eoſdem ſuſcipiendos. ibid.68
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimis in Beneficiis ſimplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus. ibid.69
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo qui recipit beneficium de manu laici vt valeat illud retinere. ibid.70. & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari ſi abeſſe velit cauſa ſtudij. ibid.71. & vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa. ibidem 72
Diſpenſare in Matrimonio contrahendo quibus caſibus poſſint Epiſcopi, oſtenditur. ibid.73
Epiſcopi in multis caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis diſpenſare poſſunt, vbi neceſſitas magna coëgerit, & periculum ſcandali. ibid.74
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones, & Concilia, niſi in tribus caſibus relatis. ibid.75
Diſpenſare necne an debeant Epiſcopi in multis caſibus arbitrio eorum relinquitur. ibid.76
Diſpenſat Eccleſia facilius ad retinendum, quam de nouo acquirendum. 2.184.77
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur. 2.188.9
Diſpenſare poteſt Capitulum Sede vacante in iis, quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit. 2.407.10
Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in pœnam. 2.411.7
Diſpenſare ex legitima cauſa poteſt Epiſcopus cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum vt poſſit petere debitum. 2.412.9
Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt Matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis. ibid.10
Diſpenſare poteſt Epiſcopus, quando poſt Matrimonium contrahentes mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi deinde periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem. ibid.11
Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem affecta affine per prædictum inceſtum. ibid.12
Diſpenſare poteſt Epiſcopus in omnibus quatuor votis data grani, & vigente neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem. ibid.15
Diſpenſare in voto de non contrahendo Matrimonio poteſt Epiſcopus. 2.413.17
Diſpenſare in voto Virginitatis poteſt Epiſcopus. ibid.18
Diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines poteſt Epiſcopus. ibid.19
Diſpenſare poteſt in mutilatione membri etiam voluntaria, ſi eſt occulta. 2.427.49
Diſpenſare cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere. 2.428.50
& cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret, ne occideret. ibid.52
Diſpenſare poteſt Epiſcopus in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ. ibid.53
Diſpenſare hodie non poteſt Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum. 2.428.59
Diſpenſare ao poſſit Epiſcopus, vt qui retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, oſtenditur. 2.465.33
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio eſſet facta per Papam. ibid.54
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando ſimul cum excommunicatione concurrit intruſio. ibid.56
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignorantes. 2.469.5
Diſpenſare in omnibus bigamiæ ſpeciebus poteſt Pontifex. 2.474.21
Diſpenſare in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines

etiam

etiam minores, & ſimplex beneficium, non poteſt Epiſcopus. ibid. 22
Diſpenſare vult Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria, ſi Clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. 2. 474. 16
Diſpenſare poterit Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, ſi ex delicto oriatur. 2. 475. 17
Diſpenſare non poteſt Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato. 3. 125. 121
Diſpenſare non valet Epiſcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit. 3. 216. 30
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui vnita eſt Parochialis. 3. 232. 44
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeant. 3. 481. 6
Diſpenſari non poteſt, vt puella, quæ duodecimum annū non compleuit, poſſit habitū in monaſterio ſuſcipere. 3. 446. 10
Diſpenſandi cauſa ſufficit, quod extraiudicialiter cognoſcatur. 2. 374. 39
Iuſtæ ad diſpenſandum cauſæ quæ. ibid. 40
Cauſa iuſta ad diſpenſandum eſt, quando creditur matrimonium iniuſtè impediendum. ibid. 41
Vel quando virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. ibid. 42
Vel quando virgo erat à viro defloxata. ibid. 43
Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali. ibid. 44
Vel quando magnates contracturi ſunt matrimoniū. ib. 45
Vel quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis ætatis, diuitiarum, & qualitatis. ibid. 46
Vel quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo. ibid. 47
Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti. ibid. 48
Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus. 2. 375. 49
Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictis reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis. 2. 408. 17
Diſpendi poteſtatem habens in votis, & iuramentis, poteſt illa commutare. 2. 434. 21
Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis cenſetur concesſa poteſtas commutandi. ibid. 23
Diſpenſandi poteſtas alicui concesſa non iure odioſa, ſed fauorabilis cenſenda eſt. ibid. 24
Diſpenſandi poteſtas ab Epiſcopo concesſa in terminis, de quibus agitur, poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abſentem. 2. 420. 7
Diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo concesſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt. ibid. 10

Diſpenſatus.

Diſpenſari propter merita perſonarum cum laicis, & neophytis vt poſſint Epiſcopi fieri. 1. 19. 46
Diſpenſatus ad Ordines intelligitur duntaxat diſpenſatus ad minores. 2. 460. 4
Diſpenſatus, vt promoueri poſſit ad Ordines ſacros, multò magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad Ordines minores. ibid. 5
Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus. 2. 461. 7
Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum. ibid. 8
Diſpenſatus ad curata, multò magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium. ibid. 10
Diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio. ibid. 11
Diſpenſatus ad Dignitates, non dicitur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem. ibid. 14
Diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum, ante ætatem 14. annor. an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare. 2. 464. 36
Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum. 2. 477. 15
Diſpenſatus ad votum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequentia ad illud votum. 2. 397. 8

Diſpoſitio.

Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta. 3. 410. 6
Diſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitiis cum primum recipiunt habitū, ſed intra duos menſes ante profesſionem, cū licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij 3. 434. 2
Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium. ibid. 3
Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus. ibid. 4
Capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere, vt nouitij diſponant de bonis temporalibus. ibid. 5
Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus. 3. 435. 6
Prælati Regulares in monaſteriis exempti, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus. ibid. 7
Vicarius Epiſcopi, vel quorumcumque Prælatorum iuriſdictionem Epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus. ibid. 8
Licentiam, quam Epiſcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare. ibid. 9
Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorúmque Vicarij concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quod ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta. ibid. 10
Diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminantur. 3. 144. 2
Diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco & tempore. 3. 202. 53

Diſtributio.

Diſtributiones quotidianas in abſentia an conſequantur Canonici pro tribus menſibus ſibi conceſſis. 3. 101. 124
Diſtributiones quotidianas quomodo lucretur Canonicatum, & Parochialem habens, reſidens in Parochiali. ibid. 128
Diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulando. 3. 101. 132
Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſo id priuilegio iuuarentur. Ibid. 135
Diſtributiones quotidianas non lucrantur Canonici aſſociantes Prælatum, quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem. 3. 103. 140
Diſtributionum amisſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus, aut Capitulum remittere. ibid. 140
Diſtributiones quotidianas non percipiunt Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum, ibidem 141
Diſtributiones & fructus vt poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij. 3. 104. 133
Diſtributiones quotidianas lucrantur Auditores Rotæ Rom. 3. 105. 135
& Inquiſitores contra hæreticam prauitatem. ibid. 136
& Collector generalis Cameræ Apoſtol. & ſubcollectores Aduocati, prouocatores fiſcales, & notarij in cauſis ſpoliorum & iurium præfatæ Cameræ eorum officio durante. ibid. 157
& Concilio generali intereſſentes. ibid. 158
& limina Apoſtolorum viſitantes Epiſcopi nomine, vel ipſum comitantes. ibid. 159
& pœnitentiarius dum confesſiones audit. ibid. 160
& examinatores beneficiorum à Diœceſana Synodo electi pro tempore, quo cauſa examinis abſunt à choro. 3. 106. 161
& curam animarum exercentes, quæ illi Eccleſiæ vbi ſunt Canonici imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta. ibid. 162
& viſitans Eccleſiam, iura, reditus ſuæ præbendæ. ibid. 163
& obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus. ibid. 165
& infirmus, qui perſonaliter diuinis intereſſe non poteſt. ibid. 166
& abſentes pro vtilitate Eccleſiæ. 3. 107. 171. cum ſeq.
& medicinam ſumendæ valetudinis cauſa cum medici conſilio ſumens. ibid. 169
& excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus, & incarceratus iniuſtè. ibid. 173
Diſtributiones quotidianas omiſſas à quo recuperet excommunicatus iniuſtè, oſtenditur. ibid. 174

Diſtribu

Diſtributiones quotidianas percipere non debent Canonici ceſſationa a diuinis durante. 3.108.177
Diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi, quamuis fidei profeſſionem non emiſerint. 3.213.30

Diuiſio.

Diuidere prohibetus vendere prohibitus. 2.587.82
Diuidere Parochialem poteſt Epiſcopus ſine maioris partis Parochianorum conſenſu. 3.236.4
Diuidere Parochiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt. ibid.6
Diuiſio venit appellatione venditionis. 2.287.81
Diuiſio parochialis non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minimè difficili Oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali. 3.236.7

Diuinatio.

Diuinatio quotuplex ſit. 3.66.122
Diuinatio quæ ſit per dæmonum inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinantes poſſunt per inquiſitores cueri. ibid. 123
Diuinos omnes & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à Diœceſibus ſuis penitus eradicare officium eſt Epiſcoporum 2.3.7
Diuites poſſunt compelli officio iudicis ad dandam eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis. 3.378.4

Docentes, & Doctores.

Docentes ſacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum ſuarum, cum conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu Cathedræ, quam habent. 3.142.27
Docentes ius Canonicum, vel ſacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quamdiu docuerint. ibid.32
Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Epiſcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, ſicut ſtudentes. 3.143.33
Doctorem, id eſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet. 1.94.1
Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Iſidoro. 1.95.7
Doctores, ac Lectores in Theologia, vel Iure Canonico, famoſique prædicatores tenentur petere ab Epiſcopo approbationem ad audiendas Confeſſiones. 1.112.14
Doctores inſignes licentiam petentes ad audiendas Confeſſiones non cenſetur approbati quamuis illis iniuſtè negetur. 1.113.15
Doctores aſſerentes Matrimonium clandeſtinum habere vim ſponſaliorum, referuntur, & illorum fundamentis reſpondetur. 2.387.146
Doctores, & ſcholares vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domus alterius Doctoris, ſeu ſcholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu.
Doctoris gradum conferens Epiſcopus, niſi ſub certa limitatione, a collatione gradus ſit ſuſpenſus. 3.525.38
Doctorando non recepto prius iuramento ſuſpendum Epiſcopus. 3.527.53

Doctoratus.

Doctoratus gradus, vel licentiatura requiſitus ad beneficia, ſeu dignitates, ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti. 3.235.5
Doctoratus gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei, aut contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus. ibid. 6

Doctrina.

Doctrina cum ſit quid extrinſecum homini ineſſe alicui non præſumitur. 2.134.17
Doctrina non per teſtes, & famam, ſed ex actuali examine probari debet. ibid.18
Doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimentum pueris in ſingulis Parochiis Dominicis, & aliis feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4. in fine.* 3.312.37
Ordinarius an poſſit mulctis & pœnis cogere pueros ad diſcendam Doctrinam Chriſtianam, oſtenditur. ibid. 38
Doctus minus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur 3.206.102
Documentum authenticum, vide *Authenticum.*

Domicilium.

Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum. 2.206.16
Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit. ibid. 22
Domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit. ibid 23
Domicilium & habitatio in quo differant. 2.107.24
Domicilium non contrahitur etiam per mille annos dum quis habet animum recedendi. ibid 25
Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuo in eo permanendi. ibid 26
Domicilium contrahi poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari. 2.108 38
Domicilia quando non ſunt æquè principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius. ibid 39
Domicilium contrahitur, quoad Ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat. 2.209.47
Domicilium facit præſumi habitatio decennalis, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium. 2.372.28
Domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet. 2.375.34
Domicilium retinet relegatus in eo loco vnde traxit originem, & in eo in quem relegatus eſt. 2.374.38
Domicilium contrahens poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari. ibid.
Domicilium habet Clericus, & eſt eius illius diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, ſi illud poſſideat. ibid 43
Domicilia duo vbi quis habet, ad validitatem matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho illud contractum. 2.377.8 verſ. ſed.

Dominium.

Dominium eiuſdem rei diuerſis reſpectibus in ſolidum penes duos ſtare poteſt. 3.108 59
Dominij deuolutio denuo in aliam ſit per præſcriptionem à lege inductum, ne rerum dominia eſſent in incerto. 3.578.17
Domini temporales prohibentes ſubditis ſuis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant. 3.54.112
Domini temporales quando excommunicationem Bullæ Cœnæ reſeruatam incurrant. 3.49 268
Dominus de incendio per familiam commiſſo vtrum teneatur, & quando teneatur, remiſſiuè. 3.60.79

Domus.

Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium. 1.87.1
Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat. 1.88.8
Domum ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent. 3.107.1
Domus, quæ in totum deſtruitur, ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius. 2.335.14
Domum emens clericus ad ſuum vſum, non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum. 2.258.15
Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cedit fiſco. 3.59.69
Donans patrimonium alicui, rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit. 2.293.38
Donatarium rerum immenſitas in ſanctiſſimis Eccleſiis optima menſura eſt. 1.140.78
Donata bona, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur, dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitiis exhibendis. 2.291.17
Donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt. 2.290.25
Donatarius iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice. 3.268.95

Donatio.

Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita eſt, & inualida. 3.138 69
Donationis vera ad titulum poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ. 2.284.26
Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conſeri non debet, ideo imputari in legitimam. 2.285.64
Donatio patrimonij abſoluti & illimitate facta clerico cauſa ſuſcipiendi ſacros Ordines, an ad hæredes tranſmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur. 2.288.90
Donatio ob cauſam inſinuari non debet. 2.291.18
Donatio cauſa dotis, vel contemplatione Matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur. ibid 19
Donatio iuriſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu legitima præſcriptione præſumitur. 3.213.26
Donatio licet ſine conſenſu Epiſcopi poſſit fieri compatrono, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu. 3.254.29
Donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos in

In exceſſu ſolum vitiatur,& firma remanet in ſumma, à iure permiſſa. 3.404.10
Donatio facta ab ingreſſu religionis, cum pacto de non reuocando,& cum iuramento, an reuocari poſſit.
Donationes inter viuos comprehendit decretum Concilij dicto loco. 3.439.65
Donatio,& renonciatio pari paſſu ambulant, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit. ibid.
Donationem Deo, ſeu B. Mariæ, aut Sanctis oblatam non comprehendit diſpoſitio Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. c. 16. ibid. 67
Donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modicè,& in profanos vſus. 3.540.33
Donationes immodicas facere an liceat beneficiario in ægritudine conſtituto. 3.548.35
Donationes factæ ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quòd etiam ad alias ſimiles ex identitate rationis extenditur. 3.456.18
Donatio cauſa mortis quoad ſuum effectum, & efficaciam accedit,& aſſimilatur vltimæ voluntati. 3.5430.2
Donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modicè,& in profanos vſus. ibid.33
Donatio militi facta à conſanguineo potiùs ratione ſanguinis facta præſumitur, quàm militiæ. 3.545.53
in Donatione facta Epiſcopo,& Eccleſiæ quomodo procedendum diuiſione. 3.546 19.20
Donator tenetur de euictione, ſi expreſsè promittat ſe velle de illa teneri. 2.290.16
τὸ *Donec*, eſt reſtrictius temporis. c.238.89
Dormiens interſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat quia furioſo æquiparatur, Eccleſiam non polluit,& pœna homicidij excuſatur. 2.344.13
Dos in Eccleſiæ ædificatione quanta requiratur. 3.210 3

Dotatio.

Dotare dicitur ad effectum conſequendi iuriſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata,& conſtructa. 3.247.9
Dotare dicitur, vt acquirat iuſpatronatus dotem aſſignans, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & luminariæ. ibid 10
Dotans inſufficienter, quod arbitratur Ordinarius, non acquirit iuſpatronatus. ibid.15
Dotans vt acquirat iuſpatronatus debet proteſtari coram Epiſcopo ſe dotis nomine dare. 3.548.12
Dotans inſufficienter, quamuis Epiſcopus conſentiat, non fit patronus. ibid.14
Dubia, vel obſcura in reſcriptis ipſe ſolus Papa interpretatur. 2.11.35
Dubius in Fide quando dicatur hæreticus. 2 433.16
Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo præire. 1.66.6
Ducis officium habet Epiſcopus vt rectum iter ſubditis oſtendat. 1.9 17
Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præſtantes incidunt in excom Papalem. 3.25.110
Duo inſimul eandem rem,& eodem modo inſolidum poſſidere non poſſunt, non ita ſi diuerſo modo,& diuerſis reſpectibus. 3.28.38

E

Ebrietas.

EBrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur. 2.99.6
Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes. 2.344.8
Ebrietatis tempore cognoſcens ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidit, non erit immunis à pœna. 2.344 6
de Ebrietate,& quibus pœnis ebrij ſint plectendi, vide apud Doctores citatos. ibid.9
Ebrietas damnabile,& graue vitium. ibid.10
Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt. ib.15
Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam non polluit. ibid.5
Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vim furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna. ibid.6
Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando verè ebrius eſt,& ebrietatis furore extra ſe poſitus. ibid.7

Eccleſia.

Eccleſiæ vniuerſalem poteſtatem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum Principe collocauit. 1.3.5
Eccleſiæ gubernaculo, periculum peccati timens, ſuſcipere fugiens, ſui tantummodo habet conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit. 1.64.57
Eccleſiæ auctoritas non conſiſtit in faſtu Prælati. 1.85.14
Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alueo. 1.96.14
Eccleſiæ Claues Petro præcipuè, & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt. 1.128 2
Eccleſiæ vnitas ſub vno ſummo Paſtore, oſtenditur. 1.129.6
Eccleſia cum læditur vincit, & magis incipit eſſe vberima cum ad finem ſæculi erit producta. 2.139.73
Reſpondetur contrarijs fundamentis. ibid.74
In Eccleſijs optima manſura eſt donatarum rerum immenſitas. 2.140 78
Eccleſijs quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet. ibid. 79
Eccleſiarum pollutarum, ſi fuerint conſecratæ, reconciliationem non delegat Epiſcopus ſine indulto Apoſt. 2.181.44
Eccleſias omnes & Parochias, Monaſteria, & Hoſpitalia, an omnia lota loca pia ſub ſua poteſtate,& regimine continere debet Epiſcopus. ibid.46
Eccleſias ædificandas deſignare ſpectat ad Epiſcopum. 2.182 58
Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliter haberet. 2.194.44
Eccleſiæ non ſufficit inſeruire ad hunc effectum bis, vel ter, ſed requiritur perſeuerantia, ſaltem pro maiori parte temporis. 2.248.14
Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia.
Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt. c. 337. 2
Eccleſia, ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ,& diœceſani. 2.330 8
Eccleſiarum conſecratio tam feſtis diebus, quàm ferialibus fieri poteſt. 2.334.2
Eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt. c.335.4,
Eccleſia conſecrata non præſumitur, niſi probetur. ibid. 5
Eccleſia ſi dubitetur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda. ibid.9
Eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari nō debet. ib.12
Eccleſia ſi corruat in totum quoad tectum,& parietes, aut in maiori parte, vt oporteat eos nouiter reficere, conſecrationem amittit. ibid.13
Eccleſia ſi inſimul,& in totum deſtruatur, vt ex eadem materia poſtea reædificetur, iterum eſt conſecranda. ibid.15
Eccleſiæ tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non eſt ipſi conſecranda. 3. 336.17
Eccleſiæ conſecratio ad quæ reſpiciat. ibid.18
Eccleſia, ſi non ſimul,& in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, parte habita per modum acceſſorij, conſecrata habebitur. ibid.19
Eccleſia, ſeu Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit. 2.337.22
Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ diſputatur. 2.344.15
Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur. 2 343.20
Eccleſia quare polluta dicatur. ibid 21
Eccleſiæ nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta. c.346.22
Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario ibid.23
Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus inſligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum. ibid 24
Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem. 2.347.29
Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui. ibid.32
Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia, præſumptio eſt vehemens. 2.348.32
Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis. ibid.32
Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa. 2.349.34
Ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſè effundatur, Eccleſia non polluitur. ibid. 36
Sanguinis effuſio propter quam Eccleſia polluitur, debet eſſe publica. ibid.37
Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam. 2.350.42
Eccleſia non polluitur, ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, aut turri cymbalorum. ibid.45
Eccleſia vt polluatur ex ſeminis effuſione, requiritur, vt contingat in ſufficienti quantitate. 2.351.49

Eccleſia an per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem a parte rei polluatur, oſtenditur. ibid. 50
Eccleſia non polluitur, quando actus luxurioſus fit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat. ibid. 51
Eccleſia polluitur, ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut nominis Clerici percuſſor. ibid. 52
Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes. 1. 311. 53
Eccleſia non conſecrata, ſed tantùm benedicta reconciliari poteſt per quemcumque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ benedictæ aſperſionem. ibid. 57
Eccleſia ſemper amat ſapientes. 2. 465. 2
Eccleſiam in Cathedralem ſolus Papa erigit, ac alia ratione mutat. 3. 7. 3
Vide infrà *Eccleſia Cathedralis*.
Eccleſiam baptiſmalem obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam. 3. 96. 80
Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob camm. & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato Vicarius Epiſcopi transferre non poteſt. 3. 123. 82
Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo. 3. 172. 11
Eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui, in perpetuum hic ad vitam eius commendare videtur. 3. 183. 7
Eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus. 3. 186. 8
Eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus. ibid. 9
Eccleſiam quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit ea debet penitus dirimi. 3. 211. 13
Eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt, ſunt in totum deſtruendæ. ibid. 19
Eccleſiam ſubiectam Abbati, aut alij inferiori Prælato non poteſt Epiſcopus abſque illius conſenſu 3. 229. 18
Eccleſiam ſimplicem Curatam, & Parochialem, an ea cauſa poſſit erigere Epiſcopus, oſtenditur. 3. 255. 25
Eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus ſubiicere iuripatronatus alicuius. 3. 212. 35
Non ſeruiunt. ibid. 36
Eccleſiæ inferiores Epiſcopis, & aliis viſitantibus moderatas procurationes ſoluere tenentur iuxta modum, & qualitatem iure præfinitam. 3. 289. 43
Eccleſiæ militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiectæ. 3. 295. 86
Eccleſiæ appellatione, quando comprehendantur loca pia, oſtenditur. 3. 303. 37
Eccleſiarum res minori ſpatio, quàm quadraginta annorum præſcribi non poſſunt. 3. 316. 55
Eccleſiæ omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni, curæ & ſpirituali eius poteſtati ſubiiciuntur. 3. 329. 2
Eccleſia exempta non cenſentur exemptæ Capellæ ipſi Eccleſiæ ſubiectæ accedentes, vel connexæ.
Eccleſia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quando negligens eſt, poterit Epiſcopus in alio loco, ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem. 3. 352. 16
Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ. 3. 366. 14
Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus eidem ſubiectæ ſunt. ibid. 15
Eccleſiæ exemptæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, quod vt intelligatur ibi oſtenditur 3. 375. 47
Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem ſubiectæ ſunt. 3. 385. 4
Eccleſiarum res vltra triennium locari, aut alienari non poſſunt. 3. 403. 3
Eccleſiæ res inconſulto Romano Pontif. in emphyteuſim dari poſſunt in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate. 3. 405. 22
Eccleſiarum res alienari poſſunt cauſa neceſſitatis ipſarum Eccleſiarum, vt ſi debitum vrgeat ab ipſis Eccleſiis contractum, vel cauſa pietatis aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum vel quando res eſſent inutiles, aut incommodæ ipſis Eccleſiis. 3. 406. 23
Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt. ibid. 24
Eccleſiæ res ſolitæ concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato, ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum. ibid. 19
Eccleſiæ res ſemel alienabilis ſi ceſſauit prima cauſa conceſſionis, iterum alienari non poteſt. 3. 407. 33
Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt inconſulto Romano Pontifice alienari permittitur. ibid. 37
Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vſu conſumitur, & non fructificat. ibid. 38
Eccleſiæ res immobilis parua cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus alienari poteſt. 3. 409. 10
Eccleſiarum res non acquiſitæ, ſed etiam acquirendæ non poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari. ibid. 54
Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet. 3. 410. 58
Eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta abſque ſolemnitatibus reſtitui poſſunt. 3. 411. 61
Eccleſiarum res alienari poſſunt ob remunerationem meritorum. ibid. 62
Eccleſiæ res, quæ inconſulto Romano Pontifice alienari non poſſunt, remiſſiuè. ibid. 66
Eccleſiæ nomine poteſt quis venire contra proprium factum. 3. 540. 2
Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus. 3. 546. 21
Eccleſiæ vel Epiſcopo quando coniunctim relinquitur, diuiſio inter eos facienda eſt & quomodo? ibid. 22
Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſeipſam facere non poteſt. 3. 571. 8
Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur. 3. 603. 8
Eccleſia quaſi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius, vt oportet tuendas inutilis eſt. 3. 604. 3
Eccleſia vacare dicitur ad hoc vt præſcriptio cõtra illam non currat, quando caret proprio, & inſtituto Paſtore. ibid. 7
Eccleſia Alexandrina Patrochiali honore fungitur, quia B. Petri nomine a Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt. 1. 120. 5
Præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris inſignis. 1. 121. 15
Vide *Conſtantinopolitana*.
Antiochena Patriarchali honore fungitur. 1. 121. 6
Germana Romana appellari meruit. 1. 148. 3
Eius Antiſtes dicebatur Catholicus. ibid. 6
Bracharenſis non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hiſpaniam occuparunt. 1. 165. 51
Bracharenſis licèt Maurorum inuaſionibus Paſtore aliquando caruiſſet, in priſtinum poſtea decus reſtituta, latentem, ac penè dormientem ſtatum reaſſumpſit quaſi poſtliminio reuerſa ad Primitialem dignitatem. ibid. 54
Bracharenſis curſum Primatiæ ius non fuit proſequuta oſtenditur. 1. 166. 79

Cathedralis.

Cathedralium tranſlatio ex vno loco in alium.
Cathedralis ſine ſpeciali Summi Pontificis mandato nullus poteſt Paſtorem dare, &c. 2. 184. 6
Cathedralis adminiſtrationem nemo poteſt dare, niſi Papa. ibid. 7
Cathedralem non poteſt Epiſcopus ſine Apoſtolica auctoritate in alium locum transferre. 3. 221. 15
Collegiata habens curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans. 3. 172. 164
Conſtantinopolitana à Summis Pontific. Patriarchalis honor Imperatorum precibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem primatus haberet honorem. 1. 122. 7
Conſtantinopolitana Romana appellabatur. 1. 145. 4
Conſtantinopolitanæ poſt Romanam primus locus datus fuit. ibid. 5
Conſtantinopolitana multis cohoneſtata erat miniſtris. ibid. 7
Conſtantinopolitana & Alexandrina parem dignationem cum Eccleſia Romana non habuerunt. 1. 146. 8
Epiſcopales, quæ ſunt iuriſpatronatus regij non comprehenduntur ſub reſeruatione prædictæ regulæ tertiæ. 3. 162. 86
Hieroſolymitana, ſi antiquitas ſpectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere. 1. 120. 19
Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiectæ 3. 295. 26
Parochialis quæ dicatur. 3. 95. 66

Parochialis

Parochialis quomodo dignoſcatur. ibid.67

Parochiale, ſeu curatum beneficium quoad reſidentiam non dicitur illud quod non eſt actu curatum, ſed habitu. ibid. 68

Parochialem obtinens Eccleſiam poſt Conc. Trid. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur. 3.96.77.

Parochialem habens in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente reſidere non tenetur. ibid. 79

Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas. 3.172.162

Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio initietur. 3.178.209

Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo, quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor verò menſes, quando ad Papam ſpectat. 3. 183. 3

Parochialis, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non conferetur. 3.193.26

Parochialia, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius. ibid.27

Parochialis, quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, de eius menſa, concurſu non confertur. 3.194.31

Parochia, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit ibid. 35

Patriarchales quinque quare in Vrbe conſtitutæ oſtenditur. 1.126.38

Patriarchales obtinentibus poteſt Concil. Trid. ſtudendi licentia atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur. 3.141.40

Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur. 3.161.85

Romana Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, 1.123.4

Romana quare primatum obtineat oſtenditur. 1.122.14

Romana omnium aliorum, omniumque fidelium mater eſt & magiſtra. 1.131.14

Romanæ, & vniuerſalis Pontifex ſuccedet Petro in Eccleſiaſtica monarchia. ibid.15

Romanæ nomine nullus poteſt agere in iudicio ſuper bonis, quæ Fratribus Franciſcanis relinquuntur ſine ſpeciali Romani Pont. mandato. 3.12.53

Eius bona aut terras occupantes, & illius iuriſdictionem vſurpantes excom. 3.17.77

Eccleſiam Romanam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes, excommunicationem omnini reſeruatam incurrunt. *& ita deinceps in iis quæ ſequuntur.* 3.32 189

Eccleſiæ cuſtodia, vide *Cuſtodia.*

Eccleſiæ reparatio, vide *Reparatio.*

Eccleſiaſtica perſona illa dicitur quæ habet primam Tonſuram. 1.476 1.2

Eccleſiaſticis perſonis ne quidpiam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem. 3 19 93

Eccleſiaſticus, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale trahit, incidit in excom. Papalem. 3 23 115

Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerunt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Eccleſiæ. 3.542.3

Eccleſiaſticus iudex, vide *Index.*

Edictum.

Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus. 3.173. 38

Edictum eſt de ſubſtantia, atque de forma in concurſu Parochialium. 3.193.43

Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum. ibid 44

Edictum debet remanere affixum ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra. ibid.45

Edicti termino elapſo nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus. ibid. 46

Edicti tranſacto termino, qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis examinari debent. ibid.47

Edictorum affixio in vacatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, adeò eſt ſubſtantialis, vt inſtitutio facta ſine ea ipſo iure annulletur. 3 171.23

Edicti vi reuelare nemo cogi poteſt id quod nouit ſub ſecreto naturali. 3.582.63

Electus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodo habilis ſit. 1.206.21

Electio.

Electionis canonicæ conſuetudo ſolùm in Germania ſeruatur. 1.16.18

Electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato, electum à pœna excuſet, oſtenditur. 1.104

Electio per Rempub. Luſitanam Alphonſo I. in ſuum Regem, veluti in publicis comitiis legitimè congregatam, potuit fieri abſque auctoritate Summi Pontificis. 1. 137. 60

Electione non celebrata intra tres menſes iuſtos, tamen impedimento ceſſante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebunt, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum. 1.170.4

Electioni de ſe factæ in ſummum Pont. à paucioribus quàm duabus Cardinalium partibus, aſſentientes, vel recipientes. 3.30 192

Electio perſonæ ad præbendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum ſi vacet in ſuo menſe ordinario, collatio vero ad quos antea pertinebat. 3.140.4

Electio conſultorum Theologorum, & in vtraque iure Doctorum, Promotoris, & Notarij, ſiue Secretarij Synodi imprimis eſt facienda. 3 39 .14

Notarius Synodi omnium Synodo intereſſe obligantium nomina legit. ibid.15

Electio reputatur ſecreta & canonica, ſi electi fuerint à ſuperioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant. 3. 442.20

Electio quando ſit nulla, oſtenditur in caſu occurrenti. ibid. 22.23

Electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt monaſteriorum bona ad monaſterij ſpectat ſuperiores. ibid 25

Electio Papæ, vide *Papa.*

Eligendi Epiſcopos poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſæculares Principes abrogata reperitur. 1.13.9

Eligendi Epiſcopos abrogata laicis poteſtate, illa penes omnes clericos & religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati. ibid 10

Eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. ibid.11

Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt. 1.14.16

Eligendi, ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur. 1.16.31

Electi, & Eligentes, qui, & quales eſſe debeant.

Eligere non poſſunt Epiſcopi. 1.14.18

Eligentes Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia, & dignitate inſignem, in Papalem incidunt excommun. 3.19.98

Eligentes per ſchedulam aliquo patenti ſigno ſignatam, faciunt electionem non ſecretam, & peccant mortaliter. 3. 442.21

Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet. 1.20.2

Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit. ibid.3

Electus à Superiore, cui ſubiicitur, confirmationem, aut ſecundùm alios, à Sede Apoſt. de iure antiquo petere debet. ibid.5

Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat. 1 170.3

Electo confirmato in Epiſcopum, Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debet, vel eam committere. ibid.5

Electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium, acquirit tantum ius ad rem. 3.176.197

Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ non conſentit electioni, vacat Prælatura. 3.178 212

Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum, non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito. ib 213

Electus, vel præſentatus quando ante confirmationem, vel inſtitutionem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit, eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius. ibid.214

Eleemoſyna.

Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere. 2.41.25

Eleemoſyna, ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactóque exigi, ſine labe ſimoniæ. 2.300.2

Eleemoſynæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt. ibid.3

Eleemoſynæ pro Miſſis, ſi multum creſcat ut conſtituta remiſſima ſit, quid agendum oſtenditur. 2.354.7

Eleemoſynæ, ut fiant, poteſt Epiſcopus ſubditos compellere. 3.342.5

Eleemoſynæ ut pauperibus erogentur, poſſunt diuites ab Eccleſia cogi. ibid.4

Eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, ſi adeò tenuis ſit ſub hac reductione comprehenditur.

Eleemoſynæ inter pauperes diſtribuendo prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine, & diſtribuendo inter pauperiores, & nobiles, & uni omnes concedendæ non ſunt. 3.335.17.18.19.

Diuites poſſunt compelli officio iudicis ad dandum eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis. 3.378.4

Eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit diſpoſitio Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regul. cap.16. 3.440.26

Eleemoſynas ſponte datas in pios uſus conuertendas accipientes, non comprehenduntur decreto Concil. Trident. ſeſſ.21. de reform. cap.9. 3.514.3

Eleemoſynas per loca quæritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios. ibid.9

Eleemoſynas petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro uſu alicuius pauperis, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores. 3.315.18

Eleemoſynas ex uſu Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Galliæ non permittuntur à Regiis magiſtratibus, niſi regias litteras oſtendant. ibid.13

Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.

Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occultè, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione. 3.447.22

Quando præſumatur criminoſus. ibid.23

Ementes rem Eccleſiæ, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico. 3.33.199

Emphyteuta excuſatur à commiſſo ſi prælatus etiam ſolus abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas. 3.411.65

Emphyteuſis.

ad *Emphyteuſim* quare poſſit nominare pupillus, oſtenditur. 3.14.20

Emphyteoſis conceſſa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt. 3.403.9

Emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum utilibus Eccleſiæ. 3.406.16

Emphyteuſis fieri non poteſt de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur. ibid.28

in Emphyteuſim concedi ſolita, ut bona dicantur ſufficit unica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos. 3.407.36

S. *Ephrem* fatuitatem ſimulauit, ne fieret Epiſcopus. 1.36.17

Epiſcopalia.

Epiſcopalia in locis exemptis Epiſcopus nec exigit, nec percipit. 3.366.12

Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio & ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali, eſt inſtituta à Chriſto Domino. 1.3.24

Epiſcopali Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, ut eam regeret non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare. ibid.25

Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale ſi ſumatur in particulari, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus qui augeri, vel minui nequeant. ibid.20

Epiſcopali nullus Ordo maior, vel æqualis reperitur. 2.35.4

Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari. 1.55.1

Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum. 1.63.16

Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina & exemplo ad Deum dirigere. 1.68.7

Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcumque beneficiorum in odioſis. 2.189.17

Epiſcopalis dignitas iure patriæ poteſtatis ſoluit. 2.190.50

Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt. 2.524.38

Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis. 3.88.29

Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali & in communi eſt inſtituta de iure diuino. 2.191.23

Epiſcopali Sede vacante facultas viſitandi diœceſim reſidet penes capitulum. 3.287.24

Epiſcopalis auctoritas in regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas. 3.486.29

Epiſcopatus.

Epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Urbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum appellet. 1.8.18

Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro facta fuerit, oſtenditur. 1.40.1

Epiſcopatus dignitatem qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant & difficultates officiant. 1.366

Epiſcopatus appetentes ratione honorum, & ſufficientiæ horum, illicitè faciunt. 1.17.8

Epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem bonum opus deſiderat. ibid.9

Epiſcopatus munus quod. 1.62.4

Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum. 1.63.13

Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum, ſi perfunctoriè agatur, & ſi ut decet, nihil periculoſius. ibid.18

Epiſcopatum renuere non debes, qui poteſt prodeſſe. 1.64.26.

Simplicitatem propter ſtolidam ab Epiſcopatu quis repellitur. 1.78.7

Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum. 2.187.4

Epiſcopatus dignitas eſt. 2.189.11.12

Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus. ibid.18

Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſecundum Sacramentum. 2.190.19

Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & Gymnaſij publici ſuffragio, & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia, aut iure Canonico creari. 2.191.24

Examinantur ad Epiſcopatus munus euchendi coram Sanctiſſimo in Curia aut eius Nuntiis in partibus iuxta nouam Conſtit. Clem. VIII. 2.191.53

ad Epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine ante ſaltem ſex menſium ſpatium conſtitutus eſſe debet de iure Concil. Trid. 2.194.36

ad Epiſcopatum promouendus in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus iuxta Bullam Gregorij XIV. ibid.39

Epiſcopatus in Eccleſia ſunt de iure diuino. 3.42.278

Epiſcopatus renunciatio dupliciter poteſt fieri, vel renunciando loco, vel loco ſimul, & dignitati. 3.551.1

Epiſcopatus renunciatio ex quibus cauſis fieri debeat. 3.552.2

Renunciare Epiſcopatui poteſt, & tenetur Epiſcopus propter debilitatem corporis. ibid.3

Epiſcopatui poteſt renunciari per Procuratorem. ibid.4

Conſcientia criminis eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui. ibid.6

Scientiæ defectus eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui. ibidem 7

Malitia plebis eſt cauſa renunciandi Epiſcopatui. ibid.8

Scandalum graue eſt cauſa reſignandi Epiſcopatum. ibid.9

Irregularitas perſonæ eſt cauſa reſignandi Epiſcopatum. ibid.10

In ceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur conſenſus Cardinali, qui contexit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus. ibid.12

Epiſcopus.

Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit. 1.3.6

Epiſcopos eſſe de iure diuino inſtitutos, qui teneant oſtenditur. ibid.8

Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis. ibid.9

Ordinis facultas in Epiſcopis, quæ ſit, oſtenditur. ibid.10

Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit ex illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem; de illis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus & confirmatus, licèt nondum conſecratus. 1.4.12

Epiſcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius, electio & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in prouincia, cui præficit. 1.3.22

Epiſcopi ubi probetur quod ſucceſſerint Apoſtolis, oſtenditur. ibid.29

Epiſcopi impropriè videlicet per quandam ſimilitudinem & proportionem dicuntur Apoſtolis ſuccedere. 1.6.32

Epiſcopi Apoſtolis ſuccedere dicuntur, reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis. ibid.34

Epiſcoporum iuriſdictio in particulari immediatè à Summo pontifice. 1.7.36

Epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius

cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere. ibid. 1
Epiſcopus Græcè dictus eſt qui Latinè dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quòd illius præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere. ibid. 2
Epiſcoporum nomina. ibid.
Epiſcopi ſummi Sacerdotes vocantur ad differentiam ſimplicium Sacerdotum. ibid. 3
Pontifices tantùm; aliquando verò Summi Pontifices nominantur Epiſcopi, cùm ipſi Eccleſiaſticos Ordines diſtribuant, diſponant & præordinatores ſint in cunctis. t. 8. 4
Præſules dicuntur Epiſcopi, quia in Concilio præſident. ib. 5
Antiſtites appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes præeminent populo. ibid. 6
Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent. ibid. 7
Legati Christi nonnunquam appellantur Epiſcopi ibid. 8.
Paſtores Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur. ibid. 9
Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales; Cardinales verò & Reges filios. ibid. 10
Illuſtres, & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi. ibid. 11
Præco Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera aliorum. t. 9. 13
Sal terræ etiam dicitur Epiſcopus, vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis ac præceptis. ibid. 14
Lucerna ſuper candelabrum poſita ideò appellatur Epiſcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis. ibid. 15
Angeli dicuntur Epiſcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei. ibid. 16
Ducis officium habet Epiſcopus, vt rectum iter ſubditis oſtendat. ibid. 17
Medici appellantur Epiſcopi, vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus. ibid. 18
Epiſcopum quem eſſe oporteat à Chriſto Domino oſtenditur in Euangelio. ibid. 19
Item ab Apoſtolo multis in locis. ibid. 20
Epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei, & hominum eſſe dicit beatus Clemens Petri ſucceſſor ibid. 21
Epiſcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dionyſius Areopagita. t. 10. 22
Epiſcopum eſſe dicit Ignatius, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quod hominis licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens. ibid. 23
Epiſcopus quot nominibus ſignificetur, Nazianzenus, & ſacer Baſilius oſtenditur. ibid. 24
Epiſcopi dignitas, poteſtas, & iuriſdictio ex inſtitutione Diuina presbyteratum ſupereminet. ibid. 25
Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri. t. 12. 2
Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant. ibid. 4
Epiſcoporum Electiones aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarent, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò conſentiret. ibid. 5
Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando verò ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi, & nominandi Epiſcopos concedebat. ibid. 6
Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos. ibid. 7
Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus. ibid 8
Epiſcopus eligendi poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſæculares Principes abrogata noſcitur, optimis rationibus t. 13. 9
Epiſcopo eligendi abrogata laicis poteſtate illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati. ibid. 10
Epiſcopos demum eligendi poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. ibid. 11
Epiſcopum eligendi poteſtas, non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolùm earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt. t. 14. 18
Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui pupillari ætate exiſtant, vocandi non ſunt. ibid. 19
Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coëligendum admittantur. t. 15. 21
Laici ius eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt. ibid. 26
Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. ibid. 27
Reges Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopus in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur. ibid. 29
Regibus Franciæ ius nominandi Epiſcopos indultu Pontificio conceſſum. ibid.
Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos, iuſpatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas exercerunt, vel proprijs redditibus auxerunt. t. 16. 33
Epiſcoporum electionem ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempeſtatis hæretici. t. 17. 35
Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum. ibid. 36. 37. 38
Epiſcopi ſibi eligere, vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum. t. 18. 39. 40
Succeſſores Diuus Auguſtinus ac Beatus Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius ſecundùm alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potiùs perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit. ibid. 41
Poteſtas aſſumendi Epiſcopus ad ſolum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit. ibid. 42
Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, referuntur. ibid. 44
Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi. t. 19. 45
Diſpenſari propter merita perſonarum cum laicis, & neophytis vt poſſint Epiſcopi fieri. ibid. 46
Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt. ibid. 47
Epiſcopus nullus inuitis dari debet ſubditis. ibid. 48
Epiſcoporum electionis confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit. t. 21. 6
Epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus quæ agere poſſit. ibid. 7
Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, debet obtinere literas Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt. ibid. 9
Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, oſtenditur. t. 24. 3
Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam manicis induatur, oſtenditur. t. 30. 8
Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ. t. 31. 10
Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter ſocium, ſed propter negotium ſuſcipere ib. 12
Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant. t. 35. 28
Epiſcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus ſunt præficiendi. t. 41. 12
Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt. t. 56. 5
Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus, eo fine, vt poſſit ſuis, cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant. t. 57. 10. quod intellige vt ibi.
Epiſcopus nemo læto animo crearetur, ſi pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret. ibid. 12. 13
Epiſcopi munus non tam honor, quàm onus eſt. t. 60. 1
Epiſcopus monaſterio, & labori inſeruire debet. t. 61. 4
Epiſcopi non ad propria commoda, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt. ibid. 6
Epiſcopus nemo ſapiens læto crearetur animo. t. 63. 14
Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet. t. 65. 1
Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire. ibid. 2
Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis. ibid. 4
Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur. t. 66. 9
Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi. t. 67. 15
Epiſcopi ſunt aſtra cœli, quorum vita inter peccata, & errores hominum quaſi inter noctis tenebras lucet. t. 70. 28
Epiſcopus debet eſſe tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius ſint notabilia. t. 77. 3
Epiſcopus aduerſitates & tribulationes perpeti debet. t. 79. 14
Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare de-

bent, ſed inter vtramque medium quoddam eſt capiendum. 1.80.7
Epiſcopi ſupellex qualis eſſe debeat oſtenditur. 1.82.9
Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo. 1.89.7
Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur. 1.90.12
Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia. 1.92.27
Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poteſt bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat. 1.93.34
Epiſcopus omnium ſacrarum interpretationum, atque ſacrorum ſcientia debet eſſe præditus. 1.94.3
Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat. 1.95.6
Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laboretque in verbo & doctrina. ibid.7
Epiſcopus quæ in ipſa prædicatione conſiderare debet. 1.97.20
Epiſcopi præſentia velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. ibid.22
Epiſcopi viſitatio perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur. ibid.23
Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire. ibid.24
Epiſcopi percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur. 1.98.1
Epiſcopus propria manu neminem debet percutere. ibid.2
Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat. 1.101.6
Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus. ibid.8
Epiſcopus ſubditis bene viuentibus putet ſe æqualem, erga peruerſos verò iura rectitudinis exercere non formidet. 1.103.16
Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet. ibid.18
Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat, edocetur. 1.104.25
Epiſcopi, & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem & amorem fugere, & execrari debent. 1.106.2
Epiſcopus debet eſſe ſolicitus ad orationem. 1.108.4
Epiſcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis. 1.117.41
Epiſcopus Hieroſolymitanus quartum Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem habuit. 1.128.8
Epiſcopus primus fuit S. Iacobus in Hieroſolymitana Eccleſia conſtitutus. ibid.10
Epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouinciæ, quam ſuſtinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas. 1.164.64
Epiſcopi ſequentur in Conciliis ſedem ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque. ibid.65
Epiſcopi ſecundum ſuæ conſecrationis antiquitatem ſcripſerunt, & ſederunt in Concilio Trid. ibid.66
Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſitare accedere tenetur. 1.170.8
Epiſcopo negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiſcopus exequitur. 1.172.28
Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum, an ſit iudex appellationis à ſententia quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus. 1.175.62
Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem. 1.176.71
Epiſcoporum Officium, ac munus in duobus præcipuè conſiſtit, primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda, ſecundò in paſcendis ac regendis ouibus ſibi commiſſis. 1.179.1
Epiſcoporum cura circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt ibid.3
Epiſcopi Officium circa fidem, & venerationem Dei eſt curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ Fidem Chriſtianam ſuſcipiant, & rudimenta ſciant, ac de illa inanes diſputationes tollere. ibid.4
Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio ſacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur. ibid.5
Curare etiam ne verba, & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, & alia profana adhibeantur. ibid.6
Diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes a diœceſibus ſuis penitus eradicare. ibidem 7
Miracula noua, reliquias, & imagines approbare. ibid.8
Vouentes vt vota ſua reddant, & cū impotentibus diſpenſare, & vt iuramenta licita ſeruentur, abſoluendos eos qui poſſunt abſolui. ibid.9
Feſta in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè & rectè celebrentur. ibid.10
Epiſcopi curare debent vt Miſſæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito. ibid.11
Diuina officia, & horæ Canonicæ vt debitè, ac deuotè ſuis horis celebrentur. ibid.12
Epiſcoporum curæ mandatur, vt populus diuerſarum linguarum, Miſſæ & officia, ac Sacramenta ſecundum earum linguas, & approbatos ritus celebrentur. ibid.15
Epiſcoporum officium eſt miniſtrare Sacramenta, ſpecialiter verò Confirmationem, & attendere vt ea à miniſtris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur. ibid.19
Curare ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur. 2.180.15
Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur. ibid.16
Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere. ibid.17
Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus literis ſuſcipere non debent. ibid.18
Rationes ab teſtamentorum executoribus etiam Regularibus exigunt. ibid.19
Aliorum negligentiam ſuppleant. ibid.20
Confeſſorem Monialibus aſſignent. ibid.21
Immunitates & Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conſeruare debent. ibidem 22
Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, præcipuum eſt Epiſcoporum officium. ibid.23
Animarum curæ prouidere debent Epiſcopi, bonos & idoneos, Rectores, ſiue Curatos inſtituendo. ibid.24
Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & viciniæ etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, etſi oporteat publicare. ibid.25
Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, errores corrigere. ibid.26
Victum pauperibus, & viduarum orphanorum, & ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi. ibid.27
Prouidere debent Epiſcopi ne ſubditi ſui inanibus & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant. ibid.28
Epiſcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum ſuis ſubditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare. ibid.29
Epiſcopi debent generaliter oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre. ibid.30
Viſitare totam diœceſim ſæpius perſonaliter debent Epiſcopi. ibid.31
Synodum quotannis conuocare debent Epiſcopi. ibid.32
Reſidere debent Epiſcopi. 2.181.33
Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violatæ fuerint, ad Epiſcopum ſolum ſpectat. ibid.35
Chriſma conficere & Baptizatorum frontes Chriſmate ſignare ad Epiſcopum ſolum ſpectat. ibid.36
Ordines Clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare ad Epiſcopum ſolum ſpectat. ibid.47
Epiſcopus quæ non poſſit alteri demandare, oſtenditur. ibid.38
Subiectas habere omnes & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopi. ibid.45.
Eccleſias omnes & parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine habere debet Epiſcopus. ibid.46
Bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiaſtica quoad quædam ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus. 2.182.47
Dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere pertinet ad Epiſcopum. ibid.48
Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum. ibid.49
Conſuetudines bonas circa perſonas, & loca, ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum. ibid.50
Epiſcopis licet circa celebrationem diuinorum & adminiſtrationem ſacramentorum multa quæ annexa Ordini cōmunia ſunt Presbyteris. ibid.51
Epiſcopus capituli negligentiam ſupplere quodcumque poteſt. ibid.56
Epiſcopi non minus diſpenſare poſſunt ad miniſtrandum in Ordinibus tam ſuſceptis, quam ad eoſdem ſuſcipiendos. 2.183.68
Epiſcopi in multis caſibus Sedi Apoſtol. reſeruatis diſpenſare poſſunt

poſſunt, vbi neceſſitas magna coëgerit, & periculum ſcandali. ibid. 74
Epiſcopi in quibus caſibus tanquam Sedis Apoſt. delegati procedere poſſint, oſtenditur. 2.184.85 & ſeqq.
Epiſcopi iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur. 2.185.104
Epiſcopi Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione ſine cauſa liberare non poſſunt. ibid. 105
Epiſcopi à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur. ibid. 106.107.108.109.110.111.112
Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſeientia diuinitus communicata datum eſt. 2.187.5
Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem, & tribunal ordinarium. ibid. 6
Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, & aliquando ſummi Sacerdotes. 2.188.10
Epiſcopus dicitur à verbo Græco *ἐπισκοπεῖν*, & ſignificat eum qui ſpeculatur, & inſpicit. 2.189.15
Epiſcopus ante 30. annum conſecratus non fit irregularis. 2.192.29
Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet. 2.193.32
Epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in Eccleſia. 2.200.2
Epiſcopus carens minoribus Ordinibus poterit validè eoſdem aliis conferre. 2.202.15
Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, veramque dat eorum executionem. 2.203.17
Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, ſi publice pro tali habebatur, non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordinis ſuſcepti. ibid. 19
Epiſcopus Sacramentum conferens licet iniquus ſit, tamen gratiam qua caret, largitur. ibid. 20
Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus ſi ordinari velit portare teſtimonium circa probationem qualitatis, mores, & ſufficientiam ab Epiſcopo loci vnde digreſſus fuit. 2.208.41
Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet. 2.209.42
Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium, poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo. 2.210.52
Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolùm poteſt ordinare, ſed etiam diſpenſare cum illis interſtitiis, & etiam in illegitimitate ad minor. Ordin. ibid. 54
Epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolùm perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœceſium legitimas licentias atque dimiſſorias habentes. 3.211.64
Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus & beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat. 2.212.1
Epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur. 2.213.10
Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre debet ſeu paulo poſt. ibid. 12
Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum. ibid. 13
Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſuo familiari triennali, alias non ſubdito ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſtitiis. ibid. 14
Epiſcopus diſpenſare poteſt quoad interſtitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit ſtatim beneficium. ibid. 15
Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimiſſorias concedere. ibid. 16
Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis, ordinare non poteſt. 2.214.17
Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem, ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi. 2.215.1
Pius V. ſummus Pontifex conſtitutionem edidit ſuper creandis huiuſmodi titularibus Epiſcopis. Ibid. 2
Epiſcopus ſi in aliena diœceſi aduertentes Calices, vel corporalia benedicant, à ſuſpenſione non excuſatur. ibid. 7
Epiſcopus ordinarius ordines conferens, ſeu Pontificalia exercens in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarii loci, aut in perſonas eidem Ordinario ſubiectas, ſuſpenditur ipſo iure ab exercitio eorundem Pontificalium. ibid. 9
Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licet puniri poſſint. 2.216.10
Epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto non ſolum debet habere licentiam ſuperioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt. ibid. 12
Epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus. ibid. 13
Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia ibid. 14
Epiſcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, poſſuntque concedere dimiſſorias. ibid. 16
Epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exercere contentioſam iuriſdictionem. ibid. 18
Epiſcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum. 2.221.20
Epiſcopus ex alia legitima cauſa, quàm ægritudini, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines, apud alienos Epiſcopos recipiendos. ibid. 21
Epiſcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare. 2.222.22
Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcumque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas reuocare. ibid. 25
Epiſcopus abiens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere. ibid. 29
Epiſcopus tranſlatus non poteſt Pontificalia exercere in Epiſcopatu, à quo fuit tranſlatus. 2.224.38
Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum. 2.225.1
Epiſcopus ſuſpenſionem incurrit à collatione omnium Ordinum ſi aliquem alieno clerico ſine dimiſſoriis contulit. ibid. 2
Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius diœceſis non eſt ſuſpenſus. ibid. 3
Epiſcopus ordinans exterum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus. ibid. 4
Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori punietur pœna, quam ſi Italo illum conferret, ibid. 5
Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam Tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt. 2.226.7
Epiſcopi atteſtanti ſe ordinaſſe clericum alienæ diœceſis de licentia proprij Epiſcopi creditur. 2.217.18
Epiſcopus confirmatus licèt nondum conſecratus ſtando in iure communi antiquo poteſt vnire beneficia & Eccleſias ſuæ diœceſis ex legitimis cauſis.
Epiſcoporum munus eſt ordinationi faciendæ diligens ſcrutinium ordinandorum proponere. 2.231.1
Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debent. 2.232.3
Epiſcopus an cum verè neophyto diſpenſare valeat. ibid. 8
Epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines 2.234.19
Epiſcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet. 2.236.31
Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat, aut fiat irregularis, oſtenditur. 2.267.9
Epiſcopus ſuper interſtitiis temporum cum ordinando diſpenſare cenſetur, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum. 2.274.7
Epiſcopus cum familiari ſuo triennali ſibi non ſubdito an poſſit diſpenſare in interſtitiis? remiſſiuè. 2.275.13
Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præſcripta non ſit. 2.279.11
Epiſcopus vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo concedenti, quæ debeat attentè timari. ibidem 12
Epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare. 2.280.17
Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri. etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſtè alimenta denegare. 2.290.10
Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate vel alluuione periit. ibid. 11
Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, ſi poſtea euincitur an de altero teneatur prouidere? diſcutitur. ibid. 14
Epiſcopo tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum,

ſed non ſufficientem. 2.291.10

Epiſcopus tenetur prouidere Ordinato à ſe ſine titulo, quamuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, ſi ante hoc illo promotus fuerat. ibid.12

Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſiſtit ibid.13

Epiſcopi poſſunt admittere ſacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda. 2.294.7

Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis, admiſſi fuerint. ibid.8

Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in capellis, & aliis Eccleſiis nõ parochialibus pro adoratione aſſeruetur. 2.295.8

De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda. 2.296.9

Miracula plura de hoc Sanctiſſ. Sacramento facta. ibid.10

Miraculum refertur Neapoli factum. ibid.11

Miraculum refertur in diœceſi Bracharen. factum. ibid.12

Epiſcoporum priuilegium, de quo *in cap. vlt. de priuil. lib.6.* an per Concilium Tridentinum ſublatum, oſtenditur. 2.2.795

Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur. 2.298.6

Facultas hæc, an ſit reuocata per Concil. Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur. ibid.7

Pro negatiua tenent plures Doctores. ibid.8

Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa: poſterior verò illa ſtante. ibid.9

Epiſcopus ſingulis diebus de congruentia, & bene eſſe dicere, vel audire Miſſam debet. 2.299.1

Epiſcopus poteſt legem condere, vt certum ſtipendium pro Miſſæ ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant. 2.302.8

Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam. ibid.9

Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio Miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant. 2.304.18

Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, quòd Capellani celebrent. 2.305.29

Epiſcopus de conſenſu patroni, an poſſit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Preſbyteratum non Presbytero conferre. 2.308.45 46

Epiſcopi vigore priuilegij de quo *in cap. vlt. de pœnitent.* in ſuum Confeſſarium eligere an poſſint Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus. 2.314.20

Vbi reſoluitur negatiuè. ibid.21.

Epiſcopus an poſſit extra diœceſim confeſſiones eorum audire, qui eſſent ſui ſubditi. 2.317.38

Epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſub cura Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, à ſuo Superiore tantum examinatum, oſtenditur. 2.324.69.

Refertur S. Congreg. deciſio num. ſeqq.

Epiſcopus locum ædificationis aſſignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegari 2.328.2.

Epiſcopus, quæ perpendere debeat in huiuſmodi licentia regularibus concedenda. 2.329.5

Epiſcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monaſteriis nouis ædificandis ordinauit Clemens VIII. in conſtitutione relata. ibid.7

Epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias conſecrare debet. 2.334.1

Epiſcopus ſi pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit. 2.335.11.

Epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet. 2.338.15

Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Moniales. 2.341.51

Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre Ordines minores. ibid.52

Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine ibid.53.

Epiſcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipſe Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium ſuum adminiſtrare. ibid.54

Benedictio hæc, & conſecratio Virginum ſunt Ordinis Epiſcopalis, & non poſſunt delegari non habenti illum Ordinem. ibid.55

Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione non poteſt clauſtra monialium intrare. ibid.56

Epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, virgines, & conficiens Chriſma, vel benedicens veſtes, non peccat mortaliter, ſi eſſet ſcandalum. ibid.61

Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus conſecrans Eccleſias, benedicens veſtes eſt irregularis. 2.342.62

Epiſcopus benedictionem ſolemnem dare poteſt in ſua diœceſi in fine diuinorum officiorum, & ſimplicem ſuis populis in itineribus. ibid.63

Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans benedictionem dare poteſt. ibid.64

Epiſcopus, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatur à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, nullam pœnam meretur. ibid.65

Epiſcopus non poteſt in ſua diœceſi benedicere populum, & deferre veſtes, præſente Legato de latere. ibid.68

Epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto. 2.354.8

Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas. 2.355.12

Epiſcopus non poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum. ibid.13

Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia. ibid.15

Epiſcopus grauiter peccat, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare. 2.358.9

Epiſcopus tenetur Chriſmatis tantùm conferendi gratia ad loca ſuæ diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non obligantur Eccleſiarum Rectores. ibid.10

Epiſcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare. ibid.12

Epiſcopus confirmans in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione & culpa excuſatur. ibid.14

Epiſcopus poteſt in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali. ibid.16

Epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus. ibid.17

Epiſcopus dum miniſtrat debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem, ſaltem virtualem. 2.359.19

Epiſcopi cum conuictis de crimine Infando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare. 2.459.30

Epiſcopus ſi abſens ſit, vel Epiſcopali, Sedes in eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret. 2.365.19

Epiſcopus peccato ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter. 2.366.16

Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi à Trid. *ſeſſ.24. de reform. cap.6.* poteſt diſpenſare cum promotus per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint. 2.467.5

Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque quamuis ſunt diuerſæ Diœceſis in denunciationibus diſpenſare. 2.473.35

Epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus. ibid.36

Epiſcopo incumbit cura indagandi, an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, qui remittendo eas ſine iuſta, & rationabili cauſa peccat mortaliter. 2.473.50

Epiſcopus in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines etiam minores, & ſimplex beneficium diſpenſare nequit. 2.474.22

Epiſcopus diſpenſare valet in bigamia ſimilitudinaria, ſi Clericus cum vnica, & virgine matrimonium contraxerit. 2.475.28

Poterit diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, ſi ex delicto ortus. ibid.27

Epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius validè intereſſe matrimoniis, aliiſque committere. 2.384.119

Epiſcopus non valet diſpenſare à ſuſpenſione triennali. 2.391.166

Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporalia intra tempus, nec virtute Decreti *Concil. Trid. ſeſſ.24 de reform. c.6.* ibid.167

Epiſcopus in his quæ ſunt de genere permiſſorum, poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summũ Pontificem prohibeatur. 2.398.16

Epiſcopus.

Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit. ibid 17

Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſsè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas. ibid. 18

Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè, vel expreſſe. 2.399.28

Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro. ibid. 23

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis quamuis abſolutè permittat diſpenſationem. 2.400.15

Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare. ibid. 16

Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſua diœceſanæ Synodi conſtitutionibus validè diſpenſat. 2.401.3

Epiſcopi quamuis validè diſpenſent in prædictis conſtitutionibus ſine cauſa, peccabunt mortaliter: ſi verò non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter. ibid. 4

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis. ibid. 5

Nec etiamſi conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius. ibid. 6

Nec etiamſi prædictæ conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ. ibid. 7

Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum. 2.402.2

Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium patet recurſus. 2.403.3

Intellige, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide. ibid. 4

Epiſcopus in prædictis dirimentibus impedimentis poteſt diſpenſare, dum poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ibidem 5

Epiſcopus data huiuſmodi vrgentiſſima neceſſitate, poterit diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato. 2.404.7

Epiſcopus poteſt ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium ibid. 8

Epiſcopus poteſt diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges. ibid. 9

Epiſcopus in prædictis caſibus non poteſt diſpenſare, quando facilè recurri poteſt ad Nuncium Apoſtolicum. ibid. 10

Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi in dictis impedimentis occultis pro ſolo conſcientiæ foro. ibid. 11

Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare. 2.405.14

Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare. ibid. 18

Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat. ibid. 20

Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpēſandi. 2.406.1

Cauſa iuſta, & rationabilis, requiritur ad diſpenſandum in his votis & ne fiant in tertij præiudicium ibid. 2

Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare. 2.407.6

Epiſcopus non conſecratus dicitur verè Epiſcopus quoad omnia quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis. ibid. 7

Epiſcopi, aliique Prælati an poſſint facultatem concedere ſuis Confeſſarijs, in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis. 2.409.28

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, etiam pendente conditione. 2.410.3

Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus. 2.413.15

Epiſcopus poteſt pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos. 2.415.1

Contrarium defendunt alij. ibid. 2

Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij. ibid. 3

Verior opinio eſt, quæ indiſtinctè tenet Epiſcopum nullum interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud protulerit. ibid. 4

Epiſcopus violans ſuum interdictum incurrit pœnas iuris & irregularitatem. 2.416.10

Epiſcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, niſi dederit cauſam interdicto, vel in eo culpabilis ſit. ibid. 11

Epiſcopo licet tempore interdicti cum moderamine cap. alma mater, conficere Chriſma Feria quinta in Cœna Domini. 2.417.14

Epiſcoporum licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ ibid. 17

Epiſcopus in quibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus de iure Concilij Tridentini concedatur diſpenſandi facultas. 2.419

Epiſcopus electus, & confirmatus, quamuis non conſecratus poteſt in caſibus ſibi permiſſis diſpenſare. ibid.

Epiſcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit conceſſa ab eo Concil. diſpenſandi facultate non gaudent. ibid. 3

Epiſcopus ad hoc vt abſoluat aliquem ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus in caſibus ſibi permiſſis, debet habere in eum iuriſdictionem ordinariam. 2.420.6

Epiſcopus ſi ſciat aliquem ordinandum eſſe irregularem, vel ſuſpenſum, & tandem eum admittat ad Ordines, cenſetur cum eo diſpenſare, ſi ſibi permittatur. ibid. 9

Epiſcopus an poſſit committere alijs hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem, referuntur quatuor diuerſæ opiniones. 2.421.11.12.13.14

Epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cum ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet. ibidem 15

Epiſcopus poterit diſpenſare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor. 2.423.25

Epiſcopus diſpenſare poterit etiamſi actus ſit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum. 2.424.26

Epiſcopus poteſt diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum, ſi de eo fuerit habita ſententia abſolutoria. ibid. 32

Etiamſi mediis deprauatis obtinuerit abſolutionem ab iniecto crimine. ibid. 33

Vel iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum tacuerit. 2.425.34

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in delicto deducto ad forum contentioſum punito iam iudicio finito. ibid. 35

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo qui per ſaltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. ibid. 40

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut à cenſura irretito, dummodo delictum ſit occultum. ibid. 42

Epiſcopus non poteſt abſoluere à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſteria Monialium, etiamſi delictum ſit occultum. 2.426.45

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate prouenienti ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa. ibid. 47

Epiſcopus diſpenſare valet in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum. 2.427.48

Epiſcopus iam non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum. 2.429.61

Epiſcopus in foro exteriori etiam poſt Concilium poterit diſpenſare pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis in homicidio latio, vel caſuali exequuto ſine diligentia. 2.430.62

Epiſcopus quod non habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ ſuadeant fundamenta, oſtenditur. 2.431.1

Contrarium verius. ibid. 2

Epiſcopum poſſe poſt Concil. Trident per ſeipſum, & non per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, tenent multi Doctores. 2.434.21

Doctores prædicti reprehenduntur. 2.435.22

Cap. 1. proceſſus Bulla in Cœna Domini, refertur. ibid. 23

Verior ſententia tenet Epiſcopis eſſe ſublatam facultatem abſoluendi occultos hæreticos. ibid. 24

Epiſcopi a S D N. Papa facultatem petunt abſoluendi prædictos hæreticos occultos 2.436.25

Epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD Cardinalibus Vrbis & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos. 2.438.34

Epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in locis ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium

quentium ordo iudiciarius plenè ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeam, oſtenditur. 2.439. 31.
Epiſcopus non poteſt concedere, vt cum excommunicato communicetur. ibid. 37
Excommunicatos tenetur vitare Epiſcopus prout cæteri. ibid. 38
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum, non reddit ipſum impotentem ad celebrandum. 2.452.59
Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat etiam reſpectu irregularium. ibid. 61
Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt. 2.453 8
Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi. 2.455. 31
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex. 2.461 19
Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum Ordinem requirit. 2.462.21
Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum. ibid 22
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis. ibid. 23
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem. ibid 24
Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus huiuſmodi diſpenſationem impertiri. ibid. 25
Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium. 2.463 28
Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinum diſpenſare non poteſt. ibid. 30
Epiſcopus cum illegitimis ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare non valet. ibid. 31
Contrarium ſentiunt aliqui. ibid. 32
Subdiſtinctionis ſœ leſe componuntur. ibid. 33
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum Clerico coniugato. 2. 464. 35
Epiſcopus promouens ad Ordines illegitimum, ſeu alium qui de iure communi promoueri non poteſt, in caſibus tamen in quibus poteſt diſpenſare, an intelligatur cum eo diſpenſaſſe. 2.464.37
Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente. 2.468.13
Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis, an recipiat conſecrationem. 2.470.23
Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa poteſt in huiuſmodi interſtitiis diſpenſare; & quæ ſit legitima cauſa. 2.274.4
Epiſcopus cum Religioſis diſpenſare poteſt in interſtitiis. ibid. 10
Epiſcop. in bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficium diſpenſare non poteſt. 2. 274 22
Epiſcopus valet diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria, ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. ibid. 26
Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, poteſt diſpenſare, ſi ex delicto oriatur. 2.475.27
Epiſcopo coadiutorem nemo dat niſi Papa. 3.10.8
Epiſcoporum maiores cauſas ſolus diſcutit, & cognoſcit. ibid. 10
Epiſcopus è gradu dignitatis deiicit, & deponit, ac reſtituit. ibid. 11
Epiſcoporum admittit renunciationes. ibid. 12
Epiſcopi, & locorum Ordinarij literas proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur. 3.18. 81
Epiſcopus aut patronus, tam Eccleſiaſticus, quam laicus, qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerit, aut ad id præſentauerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.27.147
Epiſcopi, aliique Prælati permittentes ritum, habitumve Fraticellorum, Bizocorum, &c. 3.37.239
Epiſcopi quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 3.39 265
Epiſcopi ſinguli cum nomen ſuum alicui actui, cuius ipſi ſunt auctores, inſcribunt, poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt. 3.41.272
Epiſcopus cauſa cognita poteſt diminuere, & relaxare de pœnitentia, quam Papa impoſuit. 3.42.278
Epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſint. 3 43.285
Epiſcopi cognoſcunt de blaſphemiis, quæ hæreticales non ſunt, & puniunt. 5 6 295
Epiſcopus nominatim excommunicatus nō toleratus, ſuſpenſus, irregularis, aut interdictus non poteſt valide aliquem abſoluere à reſeruatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam abſoluendi. 3.74.2
Epiſcopi in caſus reſeruatos à ſe ipſis incidere non poſſunt, & cur. ibid.
Epiſcopus ſi abſit in longinquis partibus, Capitulum adminiſtrare debet, ſi vicario mori contingat, vel per potentiam Regiam è regno eiiciatur 5.75.2
Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis. ibid. 4
Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, non videtur idep concedere caſus ſibi reſeruatos. 2.76 6
Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe. 3.83.5
Epiſcopus iuſte poteſt abeſſe ab Eccleſia, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum omnium ſuarum. ibid. 8
Non poteſt abeſſe propter perpetuum morbum. 3.84 9
Epiſcopi tempore Sanctiſſimi, an poſſint abſque licentia ſpeciali peregrinari ad Vrbem Iubilæi aurpiſcendi cauſa. ibid. 10
Epiſcopi leges reſidendi Summi Pontificis conſenſu ſolui poſſunt. ibid. 12
Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe legatus, ſiue Orator Principis ſæcularis. 3.85 16
Epiſcopi in Curia Regum, & aliorum ſæcularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur. ib. 17
Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat, oſtenditur. 3 80.28
Epiſcopus ſi initio menſis, vel per momentum abfuerit à ſua diœceſi, nihil illi proderit, ſi eodem menſe redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo prouideat. 3. 90.43
Epiſcopus ſi initio menſis præſens fuerit, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, mox que receſſerit, nihilominus irrita erit illius prouiſio, & Papa prouidebit, tanquam de reſeruato. ibid.
Epiſcopus quando fuit præſens tam in principio menſis, quam tempore vacationis, ſed ante ipſam vacationem receſſit ad modicum tempus an poſſit vti alternatiua. 3 90.45
Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis. 3 92.50
Epiſcopus in principio menſis recedens, eo ita abſens non gaudeat alternatiua in reliqua parte menſis. 3.93.64
Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria. 3.96 76
Epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſiis conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere. 3. 97.85
Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario. ibid 86
Epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes, iuxta Trid. tenetur ſeruare ſolemnia, de quibus *ſeſſ. 6. cap* 1. 3.98.104
Epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes. 3.101. 125
Epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia præbendarum, ſed portionum ſuarum fructus percipiant. 3. 103.143
Epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in cap. vnic. de cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonic. excuſare poteſt. ibidem 144
Epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium. ibid. 145
Epiſcopus non poteſt creare vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus. 3.114.3
Epiſcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia poteſt præuenire. 3.122.65

Epiſcopus

Epiſcopus in remotis agere quando dicatur. 3.184.98
Epiſcopus an teneatur Vicarium ſibi conſtituere, oſtenditur. 3.124.125
Epiſcopus poteſt binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur. 3.125.126
Epiſcopus duarum diœceſum etiam æquè principaliter vnitarum, non poteſt duos Vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſum. ibid.129
Epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publicè denunciatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt. 3.128.146
Epiſcopi iuriſdictio Sede vacante ad Capitulum deuoluitur. 3.130.157
Epiſcopus promotus non poteſt Epiſcopatum adminiſtrare, nisi literis expeditis, & oſtenſis. 3.31.181
Epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire poteſt. 3.134.185
Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus pontifex. 3.135.3
Epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex. ibid.5
Epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet ex diſpenſatione Papæ. 3.159.75
Epiſcopo titulari, vel qui renunciauit Epiſcopatui facta collatio præſertim de beneficiis ſimplicibus, valet. ibid.76
Epiſcoporum nominatio, Luſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus iuſpatronatus titulo competit. 3.61.88
Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, ſi intra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem. 3.185.10
Epiſcopus an poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium, remiſſiuè. 3.196.51
Epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſtè ſuſtentandum non ſufficit. 3.214.5
Epiſcopus non poteſt indulgere cuiquam vt ante decimumquartum annum inceptum, beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla. 3.199.75
Epiſcopi parochianos ad Eccleſiam reparandam, in caſibus quibus teneantur, cogere poſſunt. 3.211.8
Epiſcopus ſine licentia Papæ non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, fabricæ alterius aſſignare. 3.222.17
Epiſcopus poteſt vnire beneficia abſque patroni Eccleſiaſtici conſenſu ſi Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſint. 3.231.51
Epiſcopus non poteſt diſmembrare fructus vnius beneficij & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus. 3.235.20
Epiſcopus quando beneficia permutata ſunt inæqualia, poteſt ex officio mandare, ceſſante pacto, quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturum. 3.240.14
Epiſcopi, coram quibus reſignantur beneficia, debent obſeruare, vt reſignantes, ſi ſint in ſacris conſtituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commodè ſuſtentare poſſint. 3.243.47
Epiſcopi admittentes liberas beneficiorum reſignationes non debent illa ſuis conferre, quod an in Hiſpania ſeruetur, dubitat Garcia. ibid.48
Epiſcopi beneficia coram ipſis reſignata, ſi conſanguineis reſignantium, aut ſuis conferant, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.144.49
Epiſcopus non poteſt eligere iuſpatronatus ex augmento dotis. 3.247.16
Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione, quæ de neceſſitate debeat requirere, oſtenditur. 3.250.29
Epiſcopus regulariter non poteſt derogare qualitatibus in beneficij fundatione appoſitis.
Epiſcopo pertinet in erectionis limine examinare locum, dotis congruentiam, & futurum regimen. 3.251.38
Epiſcopus quas leges & conditiones per fundatorem perſcriptas admittere, vel reiicere poterit. ibid.40
Epiſcopus licitè confert beneficium filio legitimo, vel nepoti idoneo. 3.268.94
Epiſcopus elapſo tempore ad præſentandum, poteſt patronum ad præſentandum admittere. 3.276.170
Epiſcopus præſentans intra tempus facit firmam collationem, ſed ea patronorum diſſenſu poteſt irritari, qui ſi intra terminum non reclamauerint, manet omninò firma collatio. Ibid.171
Epiſcopus ſolus de iure communi poteſt præſentatos à patronis inſtituere. 3.277.176
Epiſcopi in collatione beneficiorum ſuæ Diœceſis de iure communi fundatam habent intentionem. ibid.177
Epiſcopi malè inſtituentis culpa patronis non nocet. 3.278.179
Epiſcopi tenentur viſitationem per ſeipſos exequi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur. 32.83.2
Epiſcopus in delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat. 3.285.9
Epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter examinat non poteſt viſitationem, & correctionem à ſe abdicare, ibid.11
Epiſcopus duobus modis poteſt eſſe in Capitulo, primo vt Epiſcopus, ſecundo vt Canonicus 3.286.16
Epiſcopus quando eſt in Capitulo tanquam Epiſcopus, debet ſedere in ſuperiori loco ornato, & præparato & proponere ſicut, caput Eccleſiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri. ibid 17
Epiſcopus non habet vocem deciſiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolum poteſt proponere, exquirere, & reſſumere. ibid.
Epiſcopus, an & quando poſſit Capitulum conuocare. ibid.
Epiſcopus vocem in Capitulo non habet. ibid.
Epiſcopus quando aſſiſtit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Eccleſia eſt præbendatus, obtinetque ius Canonicæ debet ſedere in ſua propria ſede apparata, & ornata, & primus debet dicere ſuam ſententiam. ibid.18
Epiſcopo viſitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multòque minus propoſita pœna excommunicationis. 3.288.29
Epiſcopus viſitans quando tanquam ſuſpectus recuſari poſſit, oſtenditur. 3.289.38
Epiſcopus poteſt præſtituere terminum Archidiacono, ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum. ibid.40
Epiſcopus viſitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ pauper, & ille non indiget. 3.295.52
Epiſcopus per ſe ipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licèt inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ. 3.294.18
Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptarum tanquam Sedis Apoſt. delegati, poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere. 3.295.23
Epiſcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum. 3.307.60
Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadrageſimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum ſit. 3.312.31
Epiſcopus ſi negligens fuerit in electione Seminarij Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam. 3.314.4
Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet. ibid.8. ſed verius n.10
Epiſcopus, qui poſt Concilium prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio prouinciali non refert, ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit. ibid.21
Epiſcopus, qui ſciens Sacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntaria oblatio, & cum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes. ibid.22
Epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incendiarios in *cap. peſſimam* 23. *quæſt.*8. per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur. ibid.23
Epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtitut. Concilij Lugdunenſ. relatam in *cap. quamuis. de elect. in 6.* ibid.24
Epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo. 3.319.5
Epiſcopus poteſt animaduertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &c. qui negligunt adminiſtrare, vt oportet. 3.330.12
Epiſcopus debet ius dicere in loco honeſto, & more maiorum, & ſine incommodo litigantium. 3.329.5
Epiſcopus non poteſt cogere ſubditos ad litigandum in loco valde diſtanti, quando cauſa eſt modica, ſed debet, vel ipſe accedere vbi verſatur litigium, vel alium delegare. ibid.
Epiſcopus extra diœceſim vt priuatus habetur. 3.350.8
Epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licet non obtenta licentia, poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare. ibid 10
Epiſcopi arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commodè Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani. 3.235.2
Epiſcopus poteſt ſibi ſepulturam eligere vbicumque voluerit extra diœceſim, & extra terminos limites promociæ.

Epiſcopus

Epiſcopus & Canonici deputati à Capitulo non debent exigere rationes quo tempore Horæ canonicæ, & Diuina celebrantur. 3.349.44

Epiſcopi an poſſint Presbyteris ſingulos aureos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere, oſtenditur. 3.363.13

Epiſcopalia in locis exemptis Epiſcopus nec exigit, nec percipit. 3.366.22

Epiſcopus, cui legatum abſoluere relictum eſt. poteſt inſimul Canonicam vendicare portionem. 3.368.30

Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, poteſt ſubditos Clericos compellere ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum. 3.372.3

Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus, & Diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta, & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere. ibidem 7

Epiſcopum poſſe eximere à ſua poteſtate, qui teneant referuntur. 3.383.2

Epiſcopus non poteſt in totum à ſua poteſtate eximere. ib. 2

Epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cùm hoc tantum tribuatur Illuſt. Cardinalibus ſolùm in plena Congregatione. 3.387.7

Epiſcopi, & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum ſacra vetitum requiritur. 3.388.10

Epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quàm Concilij Trident. facultas conceditur, vt tanquam delegati Sedi Apoſt. procedant, remiſſiuè oſtenditur. 3.391.2

Epiſcopi cum tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ cognoſcunt, quod Ordinariam iuriſdictionem habeant, adducuntur aliquot fundamenta, ſed contrarium verius. ibid. 3

Reſpondetur fundamentis primæ opinionis. 3.392.4

Epiſcopus, qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum ſpectantes, an incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis cauſa luſerit, oſtenditur. 3.397.27

Epiſcopus, qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidit in illam. ibid. 28

Epiſcopus quibus caſibus poſſit ſtatuere contra Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum oſtenditur. 3.398.31. & ſequent.

Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſt. procedit in monitoriis rigore *ſignificauit* expeditis à Summo Pont. 3.418.48

Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens, poteſt facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. 3.429.16

Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium. 3.434.3

Epiſcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, oſtenditur. 3.445.3

Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. ibid. 6

Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliáſque ſuperiores habitum ſacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales. 3.442.10

Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſt. auctoritate clauſura Monialium inuiolabiliter obſeruetur. 3.453.3

Epiſcopus non poteſt impedire quominus ingrediatur ſepta monaſterij ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum videndi, ſi clauſula ſeruata ſit, vel non. 3.454.8

Reprobatur opinio Fr. Ludou. Mirandæ. ibid. 9

Epiſcopi conſenſus abſque alia Superioris Regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij monialium exemptarum in caſibus neceſſarijs, oſtenditur. 3.433.40

Epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia Superiorum in ſcriptis, includuntur ſub decreto Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5. 3.462.41

Epiſcopi, & Superiores, Prælati ſicut poſſunt alijs facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs, ita etiam & ipſi viſitationis, aut alterius cauſæ neceſſariæ gratia intrare poſſunt. ibid. 43

Epiſcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatiſſæ præeſſe poteſt, clauſtra Monaſterij ingredi non valet, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire. 3.463.46

Epiſcopus imponens pœnam etiam ad monaſterium ſuæ diœceſis, comprehendit tam ſubditum, quàm non ſubditum 3.429.75

Epiſcopus, ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa poteſt ſubditos Clericos compellere ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum. 3.372.6

Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere. ibid. 7

Epiſcopus quoties rationabilis cauſa ſubſit, non ſolum ſemel, ſed & cum pluribus vicibus poteſt charitatiuum ſubſidium exigere. ibid. 8

Epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares. 3.475.9

Epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere. ibid. 5

Epiſcopi ſuper Regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent. 3.486.28

Epiſcopus habet poteſtatem abrogandi, vel ſubrogandi dies feſtos prout ſibi magis expedire videtur. 3.487.37

Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta. ibid. 42

Epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt Superiores Regulares, vt nouitijs nolentibus profiteri, omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in monaſterium detulerunt. 3.488.47

Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuerè animaduertere in Regulares audentes publicè aſſerere, quod B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. 4.487.58

Epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui, cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent. 3.490.62

Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia arrogant. ibid. 63

Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes. 3.498.72

Epiſcopus poteſt iudicare & punire delinquentes. 3.506.5

Poteſt ſuas ſententias exequi. ibid. 6

Epiſcopus, ſiue eius Vicarius punire poteſt exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiſcopali inſeruiunt. 3.507.15

Epiſcopi pro Paſtorali officio omnia crimina in ſuis diœceſibus à quibuſcumque commiſſa, punire poſſunt, ac debent. 3.510.25

ad Epiſcopum ſolum ſpectant cauſæ piures ciuiles, & non ad laicum. ibid. 32

Epiſcopi quoque cognoſcere poſſunt ſi victualia plus æquo venundantur aduenis, quam ciuibus, vel etiam ipſis ciuibus: vel ſi aromatarij, & huiuſmodi merces falſas pro bonis vendant. ibid. 33

Epiſcopi, ac reliqui Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſtici iudices, ne dum contra laicos delinquentes cenſuris Eccleſiaſticis procedere poſſunt, ſed etiam eos perſonaliter capere, & in carcerem detrudere valent. ibid. 36

Conſuetudo quid hodie teneat, explicatur. 3.511.37

Epiſcopus in prauos eleemoſynarum quæſtores, quamuis laicos, poteſt animaduertere. 3.515.22

Epiſcopus contra exemptos cognoſcit in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus. 3.520.31

Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines ſacros, ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque. 3.522.12

Epiſcopus ordinans in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos à Pontificalibus ſuſpenditur. ibid. 13

Epiſcopi titulares conferentes Ordines, aut primam Tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus. ibid. 14

Epiſcopi, & Prælati Eccleſiæ, qui procurant, vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſum ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium. 3.524.29

Epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odio, gratia amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint. ibid. 30

Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus, vltra id quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat. ibid. 31

Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea, quæ in *Extrauag. 2. de elect. Ioann. XXII.* ſta.tua

ſtatutum fuit. ibid. 52
Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſas alienationis rerum Eccleſiaſticarum, in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa. 3. 525. 37
Epiſcopus in illis caſibus, in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere, ſi contrafecerit à beneficiorum collatione tamdiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pont. meruerit obtinere. ibid. 39
Epiſcopus qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum. 3. 526. 40
Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito, non tolerato, ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus. ibid. 43
Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos ſuſpenditur. 3. 527. 50
Epiſcopus conſecratus ſine conſilio, & præſentia Metropolitani ſuſpenditur. ibid. 52
Deponi, aut priuari è prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus. 3. 318. 2
Epiſcopi, eorúmque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubiiciuntur. ibid. 5
Epiſcoporum numerus præſcriptus à Concilio, an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato oſtenditur. 3. 530. 10
Epiſcopi, ac alij beneficiarij non Monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, qui à lege Canonica prohibentur. 3. 543. 5
Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut clerici ſecundum hodiernam conſuetudinem teſtari non valeant, oſtenditur ibid. 7
Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus tam verè, quàm præſumpti de acquiſitis, præter Eccleſiam nullum poteſt facere hæredem. 3. 535. 9
Epiſcopus translatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de redditibus prioris Epiſcopatus quæſita. 3. 537. 16
Epiſcopus titularis acquirit Pontifici. 3. 540. 31
Epiſcopus non tenetur ratam habere alienationem factam è prædeceſſore cum Eccleſia relinquitur hæres. 3. 542. 5
Epiſcopum non teneri ratam habere alienationem prædeceſſoris, qui teneant. ibid. 6
Epiſcopus non poteſt concedere furtum in præiudicium ſucceſſoris. 3. 543. 12
Epiſcopus ſucceſſor non poteſt reuocare officia ſua Audientiæ conceſſa ab antiquo, & quæ ex diuturno tempore, & longa quaſi poſſeſſione poſſidentur. ibid. 14
Epiſcopo reſignanti quod mille remaneant, vel non remaneant qui incumbat, oſtenditur. 3. 550. 14
Epiſcopus in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſuper Epiſcopato impoſitam ſoluere tenetur. 3. 555. 7
Epiſcopus proprius neceſſarius eſt adeundus ſi Clericus aduerſus Clericum negotium habeat. 3. 560. 1
Epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionem in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes, in quibus aliter non habet particularem quaſi poſſeſſionem. 3. 568. 36
Epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione à ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi an ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite negligentiæ oſtenditur. 3. 578. 22
Epiſcopo negligente concedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas, & ad Romanum Pont. pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſt, & non ad Archiepiſcopum. 3. 579. 28
Ampliatur quamuis negligens ſit inferior Epiſcopo. 3. 580. 33
Epiſcopus in conferendo negligens poteſt beneficium ſic deuolutum vnire. 3. 585. 63
Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatam à Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum. 3. 588. 73
Epiſcopus vbi fuerit exemptus, & Rom. Pont. immediatè ſubiectus eo negligente poteſtas ad ſolum Rom. Pont. deuoluitur. ibid. 79
Epiſcopus exercet iuriſdictionem in loca & perſonas ſuæ diœceſis, licet exemptionem allegent niſi priuilegio exhibito, & diligenter excuſſo. 3. 593. 25
Epiſcopo ſine poſſeſſione non datur mandatum de manutenendo in quarta decimarum, ſuper qua habet de iure communi fundatam intentionem. 3. 595. 42
Epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat non poteſt viſitationem, & correctionem a ſe abdicare. 3. 597. 1
Epiſcopi vt ad ſynodum celebrandam allicerentur, ſtatutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad ſynodum. 3. 599. 2
Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit. 3. 602. 13
Epiſcopo capto à paganis, ſchiſmaticis tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum. 3. 605. 17
Epiſcopus quando captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur adminiſtratio Capituli, remiſſiuè. 3. 600. 20
Epiſcopus abſens, vide *Abſens.*
Epiſcopi abſolutio, vide *Abſolutio.*
Epiſcoporum conſecratio, vide *Conſecratio.*
Epiſcoporum electio, vide *Electio.*
Epiſcopi Iuriſdictio, vide *Iuriſdictio.*
Epiſcopi Suffraganei abſentia, vide *Abſentia.*

Epiſtola.

Epiſtola, quam ad nepotem ſcripſit Clemens IV. refertur. 1. 93. 32
Epiſtolam canere, vel Sacriſtiæ officio fungi in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt. 3. 315. 20
per Epiſtolas cum abſentibus, tanquam præſentibus loquimur. 3. 469. 79
Equites Capellani Religionis S. Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt. 3. 173. 174

Eremita.

Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuerunt. 1. 76. 18
Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent 2. 253. 42
Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent. 2. 254. 43
Vel votum aliquod apud Prælatum Eccleſiaſticum. ibid.
Error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet vt illum præcellens titulus officij exerenti. 2. 322. 63
và & principales dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quàm vnam in qualibet Collegiata. 2. 461. 15
Regula 3. Cancellariæ reſeruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata. ibid. 16
Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ felicitatis, ac honoris impatientes. ibid. 17
Ethnici Principes parci, & ſine faſtu vixerunt. 1. 82. 17
vò Etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit. 3. 289. 36. & 199. 12
Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur. 1. 31. 16.
Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis affectiones effugeret. 1. 80. 26

Euchariſtia.

Euchariſtiæ ſacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in ſacrario aſſeruatur. 2. 295. 1
Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum, quale debeat eſſe, oſtenditur. ibid. 2
In ſacrario ſacra alia præter Sanctiſſ. Euchariſtiæ ſacramentum debens non teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco ibid. 3
Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminaribus, ſonante campana, Parocho ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes intereundo recitante. ibid. 4
Euchariſtiæ ſacramentum prohibetur adminiſtrari ſecularibus, & Religioſis, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit, oſtenditur. 3. 18. 98
Euchariſtia ſanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & curiæ ſeculari traduntur. 3. 67. 135

S. Eugenius.

S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus à quo ſit conſtitutus, non inuenitur. 1. 162. 43
S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur a Clem. Summo Pont. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum ibid. 44.
S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſecundum veriorem relationem martyrio coronatur an. 97. ibid. 46
vò Ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta. 2. 206. 10

Examen.

Examen Fidei, & ſalutis principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare. 1. 30. 7
Examinis alter modus ao ſetoetur. 2. 214. 28
Examini ſe ſupponentes pro alio beneficium Eccleſiaſticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 24. 124

Examini ſenſus ponentes pro aliis admittant ipſo iure beneficia. 3.180.146

Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. 3.192.18

Examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, & tunc Epiſcopus eligere poteſt, quem cæteris magis idoneum iudicauerit. 3.193.19

Examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem. ibid. 25

Examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium oſtenditur. ibid. 53

Examen in Parochialibus præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt, ex eo quod prouiſus notoriè dignus ſit, etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi. 3.201.86

Examini ſubiicere non poteſt Epiſcopus pro ſimplici beneficio illum, quem examinauerat pro Ordinis ſacri promotione. 3.202.89

Examen nouum eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati, & alias reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum. ibid. 90

Examen in notoriè litterato non requiritur. 3.270.119

Examen in Parochialibus præciſè neceſſarium eſt nec omitti poteſt ex eo, quod prouiſus notoriè dignus ſit. ibid. 120

Examen per concurſum non requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint præſentati. 3.271.121

Examen per concurſum requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus Eccleſiaſtici. ibid. 122

Examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcumque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem. 3.295.19

Examinari denuo debet promotus ad ſimile, & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idoneè, & aptè reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe. 3.170.119

Examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent præſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio. 3.571.155

Examinans Epiſcopus prius diligenter electionis proceſſum, & perſonam electam ad regimen animarum, ſuſpenditur.

Examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana electi ſi cauſa examinis abſunt à choro, poſſunt ex ſtat. Capituli quotidianas diſtributiones lucrari. 3.106.168

Examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, & ab ea Synodo probari. 3.191.47

Examinator vt dicatur probatus à Synodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. 3.196.48

Examinatores ſi omnes decedũt, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopus intra annum ad celebrandam Synodum ex antiquis, qui fuerunt ſex, non pauciores ſubrogare debet, & ſi non extabunt, alios ſupplere de nouo approbatos à Capitulo vſque ad ſex. ibid. 49

Examinatores Synodales eligi debent qui ſint Magiſtri, aut Doctores, ſeu licentiati in Theologia, ſeu iure Canonico, ſi extent, alioquin alij clerici ſunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei. ibid. 50

Examinatores ſynodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poſt accipere poſſunt. ibid. 52

Examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium etiam minimum, niſi contrarium vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſiis. 3.197.53

Examinatores ad beneficia ſcientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari. ibid. 57

Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renunciare Epiſcopo, quos idoneos repererint, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere. 3.203.92

Examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali. ibid. 94

Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam. ibid. 94

Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, ita vt non ſufficiat ſolum de ſcientia. ibid. 95

Examinatorum vota quomodo danda, oſtenditur. ibid. 96

Examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus ſi prætermiſſo digniore eligatur dignus. ibid. 97

Examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur. 3.196.48

Examinatorum Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint. ibid. 49

Examinatores Synodales ſi non adſint eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare examinatores abſque celebratione Synodi. ibid. 50

Examinatores ad minus ſex eligentur in Synodo diœceſana, tam per vota ſecreta, quàm aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent. 2.396.18

Examinatores deputare pro collatione Parochialium ſpectat ad Epiſcopum de iure communi. 3.192.30

Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile. 3.202.89

Exceptio.

Exceptionem rei iudicatæ numquam præſtat informatio de genere. 1.118.47

Exceptio in particulis debet plenè & concludenter probari. ibid. 51

Exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitandi Hoſpitale, aut Confraternitatem, quod ſit immediate ſub Regum protectione, non ad ſæcularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere.

Excommunicare qui poſſint.

Excommunicare poteſt ſubditos de iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus. 1.4.13

Excommunicare, & abſoluere poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens. 1.216.17

Excommunicationis vis, & effectus.

Excommunicationis maioris vinculo obſtrictus ſacros Ordines ſuſcipiens indulgentia ſolum Summi Pont. munere, & officio ſuo fungi poteſt. 3.10.21

Omnes generaliter quando in Excommunicationem Papæ reſeruatam incidant. 3.31.188

Excommunicationem nemini reſeruatam quando omnes generaliter incurrant. 3.40.270

Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate non poteſt decernere generalis Vicarius. 1.125.115

Excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum. 1.388.13

In Excommunicationis magna circumſpectione vtendum. 3.413.1

Excommunicationes diebus feſtis, exceptis inſignioribus, publicari poſſunt. ibid. 2

Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi poſſunt, præterquam ab Epiſcopo. 3.414.3

Excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum. ibid. 4

Excommunicationes dare pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis, poteſt Vicarius Epiſcopi. ibid. 6. & ſeqq.

Excommunicationes pro rebus deperditis concedere non poteſt Vicarius foraneus. 3.415.9

Excommunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante. ibid. 10

Poſſunt concedere Legatus à latere, & nuntius Apoſtolicus. ibid. 11

Non poſſunt concedere Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apoſt. ſubiecti. ibid. 12

Excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt Prælati regulares in ſubditos. ibid. 13

Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium, deficiente ſcilicet alia probatione. ibid. 14

Excommunicationes pro rebus deperditis, non ſunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt. 3.416.15

Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter, niſi illos qui mortaliter furtum fecerunt. 3.417.18

Excommunicatio pro furto à pluribus dato, poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli datum acceperint. ibid. 19

In Excommunicatione per annum perſeuerantes tanquam ſuſpecti de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus

Excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes non comprehendit mittentes. 3.470.12

Excommunicatus.

Excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ 1.324.36

Excommu

Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, etſi oporteat publicare. 2.180.23
Excommunicatus iniuſtè à quo recipere poſſit omiſſas diſtributiones. ibid.
Excommunicatus iniuſtè ſi fuit in mora petendi abſolutionem, pro eo tempore, pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat diſtributiones quotidianas. ibid.
Excommunicatus ſi ordinem, characterem recipit. 2.196.7
Excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab Ordinibus ſunt repellendi. 2.236.59
Excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus perditis. 3.416.20
Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos ſolos Papa abſoluit. 2.441.1
Epiſcopi huiuſmodi excommunicatos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis. 2.442.2
Excommunicatos citare tenetur Epiſcopus, prout cæteri. 2.445.38
Excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum manet in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa. 3.19.87
Excommunicatus à Papa clericos ad diuina ſcienter admittens incidit in excommunicationem Papalem. ibid.88
Excommunicatus ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit. ibid.90
Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium lucratur fructus, & diſtributiones beneficij. 3.107.173
Excommunicatus iniquè diſtributiones quotidianas exigere poteſt. ibid.174
Excommunicatus beneficium obtinere non poteſt. 3.268.96
Excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt. ibid.97
Vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere. 3.463.80
Excuſatum ſubſidium in Regnis Hiſpaniarum quando incepit, & quomodo ſoluebatur, & ad quod tempus. 3.376.60.61
Excuſari ad conceſſionem tenentur S. Hieronymi & Ciſtercienſis Ordinum Religioſi. ibid.62
Penſionum ratione à S.R.E. Cardinalibus obtentarum an excuſatum ſolui debeat. 3.377.63
Cruciatæ, ſubſidij & primæ decimæ excuſati officia vendi non poſſunt. ibid.64

Executio, & Executor.

Executionem litterarum S. Pœnitentiariæ impedientes incidunt excommunicationem Papalem. 3.30.181
Executio teſtamenti non impeditur ante aditam hæreditatem. 3.345.28
Executio facta non ſeruato ordine dato *in l. à D.Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* non ſubiacet nullitati. 3.418.49
Executores litterarum Apoſt. poſſunt cognoſcere de cauſis ſibi commiſſis in prima inſtantia. 3.338.17
Executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus. 3.342.2
Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mortaliter ſecundum negligentiæ qualitatem. 3.344.16
Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem, poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocumque alio diœceſano, vel Capitulo Sede vacante, niſi aliud refragatur. 3.345.18
Executores an poſſint diem à teſtatore deſignatum ad executionem ſuæ voluntatis alterare, vel commutare. 3.345.28
Executores teſtamentorum qui, & quando poſſint eſſe Regulares. 3.348.36
Executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excommunicatione poſtquam partes ſunt, qua in eam inciderunt, oſtenditur. 3.418.42
Exemplar probitatis Epiſcopus præbere debet. 1.68.16
Exempla potius, quàm verba homines mouent. 1.65.3
Exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, vicariua generalis auctoritas non poteſt. 3.185.113

Exemptio, & Exemptus.

Exemptionem à iure, & poteſtate Epiſcoporum ſolus ipſe concedit. 3.10.13
Exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum. 3.194.6
Exemptio generalis non cenſetur eximere à charitatiuo ſubſidio per papam impoſito. 3.373.24
Exemptio Eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum concedi non poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pont. 3.586.3
Exemptiones à ſe conceſſas non poteſt Epiſcopus reuocare in illis caſibus, in quibus valet ſubditos à ſua iuriſdictione eximere. ibid.10
Exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri poſſunt. 3.563.5
Priuilegium exemptionis conceſſum perſonis per viam legis, ſeu in corpore iuris clauſum, an per delictum amittatur, oſtenditur. 3.564.6
Exemptio quando data eſt reſpectu generis iuriſdictionis, per delictum non amittitur. ibid.7
Exemptionis priuilegium quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinariis puniri non poſſint, ſatis Pontifex ſub ea forma cenſetur eximere delinquentes quoad affectus expreſſos à poteſtate Ordinariorum. ibid.8
Exemptio quando conceditur reſpectu certi Iudicis, veluti eximendo à Poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquant, conuenire poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt. ibid.9
Exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcumque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt. 3.563.10
Exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate, vel cum plena libertate. ibid.11
Item ſi dicat, ne audeat Epiſcopus ibi Cathedram ſuam collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuiſſimam facere. ibidem 12
Item ſi dicat locum, ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat. ibid.13
Item ſi dicat, gaudeat plena libertate. ibid.14
Exemptio an plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quis exiſtat iuris B. Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam oſtenditur. ibid.15
Priuilegium, ſententia aut ſcriptura quando non ſunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe Iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. ibid.16
Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando apponunt verba quod Eccleſia ſit Iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam Romanam pertineat, tunc exemptio plenè probatur. ibid.17
Exemptio an plenè probata cenſeatur, quando verbis priuilegij narrantibus quod Eccleſia ſit Iuris B. Petri, accedit ſolutio cenſus. ibid.18
Exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut ſententia non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia, aut Princeps in illa principaliter ſuam fundat intentionem, oſtenditur. 3.566.19
Exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa videtur, ſi Papa recipiat in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus verò ſi recipiat aliquos in filios, & aſſignatur ratio differentiæ. ibidem 20
Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſt. niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & præceptæ libertatis. ibid.21.22
Exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ. 3.567.26.27
Exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione, ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat. 3.568.30
Exemptionis generale priuilegium minimè ſufficit, vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio. ibid.31
Exemptio prodeſt quoad poteſtatem Ordinarij, non quoad poteſtatem Legati de latere. ibid.32
Exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non ſuffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exemptionis, & præcipuè ad effectum impediendi manutentionem. ibidem 34.37
Exemptionem à iuriſdictione alicuius per quaſi poſſeſſionem non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit. 3.569.38
Exemptionis priuilegio renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti. ibid.44
Exemptionem à reuerentia debitam Epiſcopo nemo in totum præſcribit. 3.593.6
Exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiuè. 3.596.8

Eximere à ſe, & à Romana Curia, an poſſit Summus Pontifex. 3.10.14
Eximere poſſe Epiſcopum à ſua poteſtate, qui teneatur. 3.185 1
Eximere non poteſt Epiſcopus in totum à ſua poteſtate. ibidem 2
Exime, & ad religioſos transferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem. 3.386 7
Exempti ſubiiciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, &c. 2.357.20
Exemptus locus, & locus extra diœceſim, ſiue territorium, iudicantur à pari. 3.330.8
Exemptis an poſſit Epiſcopus indulgentias concedere. 3.384.26
Exempti habentur inſtar extraneorum. ibid.26
Exempti exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario. 3.386
Exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur. 3.385.8
Exemptos, ſi fugæ ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem. 3.490.64
Exempti ſubiiciuntur Epiſcopis, in iis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. ibid.65
Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina Officia celebrare. ibid.66
Ordinarius audiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat. ibid.67
Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis. 3.481.72
Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc vt per eum poſſint denunciari, & mandari vt euitentur, quando eſſent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine. ibid.73
Exempti ratione delicti, contractus, vel rei ſitæ coram Ordinariis locorum conueniri poſſunt. 3.562.1
In contrarium fundamenta adducuntur. 3.573.2
Concordantur opiniones. ibid 3
Concordia & diſtinctio reprobatur. ibid.
Exempti tantummodo Romano Pontif. immediatè manent ſubiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione. 3.568.19
Exemptus non poteſt priuilegio ſuo renunciare. 3.569.40.41.42.43
Exemptus, ſeu priuilegiatus manutentionem conſequitur contra Epiſcopum ſi in poſſeſſione illius exemptionis, priuilegij reperiatur. 3.593.27

Exorciſta.

Exorciſta debet habere ætatem annorum 12. 2.240.1
Exorciſta quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia, 2.242.11
Exorciſta manus exorcizandi exercere poteſt præſente aliquo in ſupremo Ordine conſtituto. ibid.

Expenſa.

Expenſæ factæ pro doctorando filio non ſunt conferendæ. 2.285.66
Expenſæ factæ à patre, vt filius naneiſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum, non ſunt conferendæ. ibid.69
Reſpondetur contrariis. 2.286.70
Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum. 2.290.8
Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe. 2.29.82

Exponens, & Expoſitus.

Exponentes proprios partus feris peiores. 3.619.143
Exponens pater filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantùm arbitrio iudicis eſt puniendus. ibid. 144
Exponens pater filium, ſiue alium eo conſentiente, vel tacitum habente, amittit ius filiationis. ibid.145
& exponens filium licèt perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. 146
Exponentes filios grauiter peccant, ſi eos nutrire & alere commodè poſſint. ibid. 147
Expoſitus, cuius parentes ignorantur, non ſolùm iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci, in quo eſt expoſitus. 2.206 17
Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues. 2.208.57
Expoſiti non ſunt capaces cenſendi vbi habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi. 3.70 151
Expoſitus eſt ciuis illius loci, & ciuitatis, cui exponitur. ibid. 152.

Exteriora indicant interiora. 2.447
Externus non expedit eligi ad vicariatum. 3.184.2
Extrema Vnctione ſacramentum valide non confertur, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum. 2.364.16
Exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopos.

F

Fabrica.

FAbrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum Eccleſiaſticum. 3.149.58
Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddēda. ib.52

Facies.

Facies deformis quando indicat irregularitatem. 2.449.25
Facultas Epiſcopis conceſſa à Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap.6. vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam ſummo Pont. reſeruatis, an fuerit abrogata per Bullam in Cœna Dom. & alias conſtit. ſummorum Pont. 2.425.44
Falcidia de legatis ad pias cauſas non detrahitur.

Falſitas.

Falſa impedimenta denuncians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.373.24
Falſarij, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expreſſorum incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. 3.18.84
Falſificantes litteras Apoſt. aut ſupplicationes à quocunque auctoritatem habente ſignatas, item & falſo fabricantes litteras Apoſt. excommunicantur in Bulla. 3.13.68
Falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. 3.17.85
Falſitas teſtium vt euitetur, eorum dicta ſunt impropriè intelligenda. 3.55.29
Falſitas nemini nociua pœna ordinaria non punitur. ibid.30
Falſitas tria eſſentialia requirit, dolum ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat. ibid.31
Falſum deponens in iudicio nullo includitur ſub reſeruatione huius ſecundi caſus. ibid.25
Falſum deponens ſine dolo, non eſt ordinaria pœna falſi plectendus. ibid.27
Falſum teſtimonium doloſè dicens, quod tamen non valuit ordinaria pœna non eſt puniendus. ibid.32
Falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus. ibid.34
de Adulterantibus, vtentibus falſis ponderibus, & menſuris, referuntur plures Doctores. 3.57.40

Fama.

Fama non ſufficit ad probandum ſanguinis impuritatem, niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa. 2.118.31.
Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem. 2.139.75
Fama ſola non ſufficit ad probandum iuſpatronatus, ſed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis. 3.262.44

Familia.

Familia, nulla cognatio, patria, ſapientis eſt, præter virtutes, & actiones suas. 1.122.14
Familiam armatam Epiſcopus tenere non poteſt ſecundum aliquos. 3.503.8
Multo plures tenent eum habere poſſe familiam armatam. ibid. 2
Familia Epiſcopi quamuis ſit laica, potitur fori priuilegio 3.506.9

Familiaris.

Familiares Epiſcopi quomodo educendi oſtenditur. 2.209.5
Familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales. ibid.6
Familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua. ibid 8
Familiares quales debeant habere Epiſcopi, oſtenditur. ibid. 10
Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ poteſtati ſubiiciuntur, vel dominicæ, & expenſis domini continuè aluntur, indeque commenſales dicuntur. 2.212.2
Familiaris ad effectum de quo in præſenti dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, & ſi ſumptibus Epiſcopi vixit. 2.213.6
Familiares, vel famuli familiarium Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur etiam familiares. ibid.7
Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum. ibid.12
Familiaris bona fide cum ſpe beneficij ſtatim obtinendi, ordinatus

dinatus ab Epiſcopo,eius eſt familiaris,non manet ſuſpenſus ab Ordinis executione, ſi Epiſcopus beneficium ei ſtatim non conferat, aut ſi Epiſcopus moriatur nondum collato beneficio. ibid.14

Familiares Papæ, vel Cardinalium, nec non Epiſcoporum in curia reſidentium poſt triennium ſeruitutis poſſunt à Vicario Sanctiſſimi ad quoſcumque Ordines eleuari. ibid.19

Cardinalis etiam Epiſcopus familiarem ordinat,ſicut Epiſcopus non Cardinalis. ibid.20

Familiaris quis dicatur. ibid.

Familiares,& continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis Regulæ quartæ Cancellariæ,qui dicantur. 3.163.106

Familiares familiarium habentes partem,ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares. ibid.107

Familiares Cardinalium qui dicantur. 3.165.108

Familiares domeſtici dicuntur, etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotiis gerendis contingat. 3.165.110

Familiares Cardinalium non dicuntur,qui in eorum domibus habent expenſas,ſeu partem non vt familiares, & ſeruitores,ſed vt amici,aut conſanguinei. ibid.111

Familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit. 3.166.113

Familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi,an poſſit eo dimiſſo quod habet,optare aliud, & optatum non maneat reſeruatum. ibid.114

Familiaris,& de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium,& officium. 3.507.10

Familiaritas.

Familiaritas ſola, ſine beneficio, non ſufficit in prima Tonſura.

Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli. 2.211.3
& per fidem Archiericlini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris. ibid.4
item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium. 2.213.5

Famulæ ſæculares pro totius monaſterij obſequio poſſunt Moniales habere,quando ibi non ſunt conuerſæ,quæ iſtud miniſterium exercere valeant,dummodo foras non exeant & admittantur de licentia ſuperiorum. 3.468.65

Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis. 2.450.47

Felix Bracharæ Archiepiſcopus in inuaſione Maurorum cum 27.viris paſſus eſt. 1.162.10

Ferdinandus Martins Maſcarenhas Regni Portugalliæ generalis Inquiſitor laudatur. 2.439.18

Feſtum.

Feſta de præcepto obſeruanda,& ieiunia,vt in offertorio Miſſarum conuentualium populo declarent, poteſt Epiſcopus cogere Regulares. 3.199.2

Feſta ſacra in propria diœceſi cum Clero, & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adſcripti. 2.488.36

Feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu indicere. 3.487.39

Feſtis diebus, quibus rebus liceat operam dare, oſtenditur. ibid.40

Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta. ibid.41

Laici Superiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo ſit intelligendum,ibi oſtenditur. ibid.42

Fidauſſionem comprehendit diſpoſitio Conc.Trid.ſeſſ 25.de Regularib.c.16. 3.439.24

Fidelis baptizans,vel confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre,vel matre infideli. 2.360.35

Fidei profeſſio, vide *Profeſſio*.

Fidei rudimenta,ad quæ tenemur ſub peccato mortali, qualia ſint,oſtenditur. 3.312.19

Filiabus legitimè ſuſceptis quam dotem Clemens IV. ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit,oſtenditur. 1.92.32

Pius V. Collegium Illuſtriſſ. DD. Cardinalium conſuluit, poſſet ne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare. ibid.33

Filius.

Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi. 1.72.8

Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi,quæſtio dubia,pro parte affirmatiua rationes expenduntur. 1.73.6

Clemens IV.& Alexander VI.filios habuerunt. ibid.8

Expenduntur rationes pro contraria opinione. ibid.9

Filios habens,& nepotes,an poſſit in Epiſcopum eligi,oſtenditur. 1.92.30

Filius dicitur oriundus,ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus,non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus. 2.306.12

Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis. ibid.15

Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit. 2.258.3

Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu, oſtenditur. 2.236.37

Filius clerici in ſacris conſtituti ſuæ matri poteſt ſuccedere. 2.284.13

Contrarium oſtenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus. ibid.14

Filius vt non ſuccedat matri, ſufficit eſſe ſuſceptus ex coïtu damnato,vel punibili. ibid.16

Filius ordinandus non eſt ſine patrimonio,quamuis habeat patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & portione. 2.283.60

Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio. 35.290.6

Filij impuberes poſſunt per Epiſcopum abſolui ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos. 2.444.18

Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus. 3.84.108

Filius etiam leuiter patrem percutiens,peccat mortaliter. 3.85.113.

Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Chriſti non punitur. ibid.115

Filius occidens patrem ſuum,ignorans ſibi patrem eſſe, non punitur vt parricida. ibid.119

Filij naturales procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non poſſunt parentum beneficia obtinere. 3.283.9

Filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit. ibid.8

Filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt. ibid.10

Filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, quæ acceſſoriè alteri eſt vnita. 3.224.12

Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat poſtmodum tempore,quo pater illum obtinebat. ibid.12

Filius illegitimus non prohibetur ſuccedere in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet. ibid.13

Filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis. ibid.14

Filius illegitimus non poteſt obtinere canonicatum in Eccleſia,vbi pater fuit canonicus. ibid.15

Filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quæcumque in eadem Eccleſia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent. ibid.16

Filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere ſi in eo mediate poſt triginta annos ſucceſſerit. 3.325.19

Filij illegitimi miniſtrare, aut Epiſtolam canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſiis parentum nullo modo poſſunt, ibid.20

Filius illegitimus Antiphonam ratione oneris beneficij alterius Eccleſiæ annexi in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium,canere non poteſt. ibid.21

Filius & pater proceſſionaliter poſſunt inſimul incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. ibid.22

Filius, & pater poſſunt Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. ibidem 23

Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare. ibid.24

Filij ſpirituales ex vi monitorij tenentur denunciare patrem ſpiritualem. 3.481.54

Filij poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales. ibid.55

Filij licitè exhæredari poſſunt a parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles. 3.456.17

Filiusfam. percutiens Clericum poteſt ab excommunicatione abſolui. 2.445.29

Fingentes cauſam, vel fraudem aliquam quo Iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ. 3.34.207

Finis.

Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini vel limites, quia terminant, & limitant. 3.500.8

Fines dupliciter conſiderantur, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædiis diſtinguuntur, vel non quantum fines ſunt, ſed in quantum ſolum, vel pars aliqua prædij ab illis occupatur. ibid. a
Fines prædiorum, etiam Eccleſiaſticorum præſcribi poſſunt. 601 3
Fines diœceſum, prouinciarum, ſeu parochiarum præſcribi non poſſunt, quia non priuata, ſed publica auctoritate conſtituti ſunt. ibid. 5
Fines ipſi præſcribi non poſſunt ad effectum, vt deſinant eſſe qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur, & ſint vbi non erant. ibid. 7
Finibus diœceſum cohærentia præſcribi non poſſunt. ibid. 9
Fines diœceſum quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, præſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli, quod occupant quoad dominium & proprietatem euſdem. 3.602.12

Fiſcalis.

Fiſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius aſſenſu. 3.285.8
Fiſcales noſtri cuſtodes carcerum, ac lictores Epiſcopi gaudent fori priuilegio. 3.507.13

Fiſcus.

Fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet. 3.304.48
Fiſcum habent Epiſcopi 3.507.16
in *Flagranti* quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari poteſt. 2.40.54

Flamen.

Flamines, proflamines, & archiflamines in iuriditiones commentibus à ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſoliti erant conſtituere. 1.158.9
S. Petrus Apoſtolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, inſtituit, vt Primates præeſſent. ibid. 10

Fœmina.

Fœminis non competit clauium poteſtas. c.235.25
Fœminæ iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt ordinis ibid. 26
Fœmina, quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum poſtquam ſe tranſtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non poteſt poſtea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare. 2.377.65
Fœminæ in virorum monaſteria qualiter ingredi prohibeantur oſtenditur. 3.470.85.86
Fœminam cogētes ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſæculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini *ſeſſ.25.de Regularibus, cap.18.* 3.475.5
Fœtum poſtquam eſt viuificatus ſi occidiens, verum homicidium committi dicitur. 3.69.148
Foraneus vicarius, vide *Vicarius.*
Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Eccleſia conſtruitur. 3.221.10

Forma.

Forma viſitationis qualis. 3.120.56. & ſeqq.
Forma poteſt, qua Vicarius à Capitulo Sede vacante creari ſolet. 3.130.159
Forma dat eſſe rei, & ad vnguem eſt ſeruanda. 3.264.58
Fornicatio clerici cum ſoluta non eſt adulterium. 1.264.12
Fortis vir non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate. 2.62.14
Fortuna nulla eſt quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior. c.93.2
Fori priuilegio gaudet, qui paſſus eſt ſine licentia proprij Epiſcopi ab alieno ordinari. 1.227.79
Franciæ Regibus ius nominandi Epiſcopos indultu Pontificio conceſſum. 1.15.29
in Franciæ regno idoneus ad Epiſcopatum iudicatur qui in 27. conſtitutus anno reperitur. 2.192.27
Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimiſſo vngebantur. 2.364.18
S. *Franciſcus* noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem. 1.59.81
S. Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit. 1.86.22
Franciſcus de Caldas Pereira laudatur. 1.139.76
Franciſcus Salgado præter communem omnium ſenſum exiſtimauit clericum Romæ degentem non poſſe ibi contrahendo ſe obligare in forma Cameræ abſque licentia ſui Ordinarij. 3.339.22
Franciſcus Salgado reprobatur, & eius doctrina vt pernicioſa cenſetur. 3.340.26

Frater.

Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt. 3.8.10
Fratres ſacri Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani à quocumque Catholico Antiſtite, ſub Rom. Sedis obedientia Conſtituto ſacros Ordines etiam extra tempora tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſæcularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt. 2.2.12.65
Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci, quando gaudeant fori priuilegio. 2.153.42
Fratres Minores, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, poſſunt extra ſtatuta tempora dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere. 1.271.6
Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Ieſu, conceſſum eſt, vt vbicumque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare c.257.3
An poſt Concilium Trident. ſublatæ ſint huiuſmodi conceſſiones, diſputatur. ibid. 4
Fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ & extremæ vnctionis illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitiosè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint. 3.20.97
Fratres cuiuſcumque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, necnon & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.22.105
Fratres S. Franciſci de Obſeruantia, qui in electione Miniſtri Generalis, Prouincialium, & Cuſtodum, pro ſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.148
Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe, vel aliis ad fauores extra religionem incurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.28.162
Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſæcularia quouis prætextu appellare, vel confugere præſumunt, in excom. Papalem incidunt.
Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicantes. ibid.
Fratres Minores de Obſeruantia præcedunt Conuentuales. ibid.
Fratres tertij ordinis non ligantur ad diſpoſitiones Concilij ſeſſ.25. de Regular. cap.15. 3.446.7.
Frates Ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet. 3.516.42
Fratres S. Spiritus de Vrbe à ſuperioritate & iuriſdictione omnium Prælatorum, præterquā Magiſtri generalis exempti fuerunt à Sixto IV. 3.482.12. verſ. Fratres
Fraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remiſſiuè. 3.514.19
Fraus non præſumitur, ſed probanda eſt ab allegante. 2.378.77. in deciſ. 5. Rotæ verſ. Domini.
Frequentia alloquendi cum Monialibus ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur. 3.467.70

Fructus.

Fructus beneficij, ad cuius titulum fuis quis promotus, non poſſunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capi, vt in illis executio fieri poſſit, ſi Clericus egeat. 2.283.48.49
Fructus filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera Matrimonij, non ſunt conferenda 2.283.69
Fructus amittuntur duntaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum malè perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ. 3.98.101
Fructus non reſidentium debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis. ibid. 103
Fructus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerint à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus. 3.104.150.152
Fructus, & diſtributiones vt lucrari poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ duo copulatiuè requiruntur, iuſta ſcilicet cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij. ibid. 151
Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ. 3.21.3.51
Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem Ordinarius condonare non poteſt. ibid. 52
Fructus dicuntur deductis expenſis. 3.379.79
Fructus Eccleſiarum an vltra triennium, intra tamen modicum tempus alienari poſſint, oſtenditur. 3.485.19.20.21
Fructus ciuiles, quorum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem, ad quem etiam

etiam ſpectant fructus pendentes. 3.547
Fructus à ſolo ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti, cæteri verò omnes reſignatario. ibid.
Fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter in hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſint diuidendi. 3.548.3.& ſeqq.
Fructus inter beneficiatum defunctum, ſeu etiam renunciantem, & ſucceſſorem, diuidendos eſſe pro rata anni, tenant DD. citati. ibid.4
Fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem hæredes prædeceſſoris, concludunt alij. ibid.5
Fructus ante obitum eius, qui beneficium habeat, collectos ad hæredem defuncti tranſire, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior ſententia. ibid.6
Bulla Iulij III. quid ſuper fructibus decedentium beneficiatorum, oſtenditur. ibid.7
Bulla prædicta Iulij III. non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum. ibid.8

Frumentum.

Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum S.Rom. Eccleſiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.153
Frumentum & legumina extra Vrbem & ſtatum Eccleſiaſticum extrahentes, aut ſeruentas impediens. 3.39.263
Frumentum, & alias res tempore penuriæ, vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere. 3.342.9

Fundatio.

Fundare quis dicitur Eccleſiam, quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet. 3.249.2
Fundare, & conſtruere Eccleſiam non ſufficit, vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio. ibid.8
Fundationi ſtandum eſt, quia ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex, etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trid. 3.200.77
Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maximè attendenda eſt. 3.322.28
Fundator in limine fundationis poteſt apponere quaſcumque conditiones etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, vel aliàs à iure improbatæ. 2.115.28
Fundatrices poſſunt ingredi à ſe conſtructa fratrum monaſteria, abſque incurſu alicuius cenſuræ. 3.470.88

Furioſus.

Furioſus eligere non poteſt. 3.55.28
Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt fieri Clerici. 2.451.59
Furioſus percutiens patrem non incidit in pœnas parricidij. 3.65.117
Furore captus non conſequitur ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur. 2.344.4

G

G*Abriel* Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595. per ſuos Legatos fidei profeſſionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Conſiſtorio promiſit. 1.125.44

Gabella.

Gabellam ſoluunt Clerici negotiatores. 2.257.8
Gabellam non ſoluit Clericus emens domum ad ſuum vſum, ſecus ſi ad locandum. 2.258.13
Gabellam, & tributa non ſoluunt Militares Religioſi. ibidem 14
Gabellam, & tributa an viduæ quæ fuerunt Militarium Religioſorum vxores, ſoluant, oſtenditur. ibid. 15
Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vendantur, ſub diſtinctione reſoluitur. 3.301.34
Vera reſolutio ponitur. ibid.35
Gabellarius in Regnis Hiſpaniæ tenetur Clericus denunciare res, quas portat. 2.218.16
Galli cantus an faciat præſumi eſſe iam noctem versùs diem inclinatam. 3.175.187
Gallico morbo laborantes ſi foris appareant, horroremque & ſcandalum gignant, irregulares fiunt. 2.450.46

Genus.

Genus, de quo in Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reform. cap.7.* idem ſignificat quod lignamus, vel libet, & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum. 2.232.5
Generis differentia ad Eccleſiaſtica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum diſſidia. 1.223.19
Generalis, Prouincialibus, ſeu alius Prælatus inferior, ſi ad Epiſcopatum præſentatur, & acceptat, ſtatim vacat Prælatura. 1.23.17
Germanus, & Lepandus Aduocati, & D. Leonardi fratres in numerum Sanctorum relati ſunt 3.327.20
Geſta per Iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur, ex errore communi. 2.321.59
Geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt. 3.157.152
Gibboſi, vel curui dicuntur corpore vitiati præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas. 2.450.42
Gigantes, & Pigmæi, quando irregulares ſint. 2.411.53
Gloſſa ſuper Clem. Ea attendenter. 3.172.23
S.Goaris, incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum. 1.58.18
Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Conciliis præſentes erant. 1.163.59
Gothorum Reges vngebantur. 2.364.9
Gradenſis Patriarchæ vbi fiat mentio, oſtenditur. 2.352.4
Gradenſis ciuitatis deſcriptio. ibid. 5
Gradenſem Patriarcham Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit. ibid.6

Gradus.

Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior. 1.186.9
Gradus, quos continet Ordo, ſunt nouem ſecundum Canoniſtas. 2.198.17
Graduum computatio in matrimoniis contrahendis ſecundum ius Canonicum ſemper facienda eſt. 3.72.161
Graduum computatio ad ſucceſſiones, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure facienda eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex ciuilis ſecus ſtatuerit. ibid. 162
Gradus affinitatis quomodo computentur, oſtenditur. 3.72.166
Graduatus in aliqua ſcientia, & littera, & maiori habilitate præditus præfertur has qualitates non habenti. 3.206.103

Gratia.

Gratiis amplioribus honorandi, qui renati ſunt fonte Baptiſmatis priſtina extirata dimiſſa. 1.112.12
Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. 2.321.6
Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, ſeu Regis expirat. 3.171.198
Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem. 1.14.15
Gratificationi locus eſt quando duo æquè idonei cumulatiuè præſentati fuerint. 3.282.199
Grauitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi, vt ſcilicet raro & moderato greſſu incedat. 1.80.3
S.Gregorius Magnus ad Pontificatum electos infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit. 1.57.19
S.Gregorius onus ſuum multis depingit lachrymis. 1.61.7
S.Gregorius deplorat infirmitatem ſuam, cùm Epiſcopus fit. 1.62.9.10.11.12
S. Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus eſt. 1.63.12.20
S.Gregorius peregrinos quotidie ad menſam adhibebat. 1.96.19
S.Gregorius Nazianzenus è patria diſceſſit ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur. 1.58.15
Onus ſuum multis depingit lachrymis. 1.62.7.9
Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus eſt. 1.63.19
& in Virginitatis amorem ſummopere exarſit. 1.85.15
Gregorius V. Sum. Pont primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſæcularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem.
S.Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci oppidi Vimaranen. ſitum eſt, ac multis claret miraculis. 3.190.10
Guardiani Mendicantium conſeruatores eſſe non poſſunt. 3.496.25

Gubernator.

Gubernator locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit incidit in excommunicationem Papalem. 3.26.140
Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit. ibid.143
Gubernatores, qui pœnas, ſeu multas pecunias alteri quam Cameræ Apoſt. applicare præſumunt. 3.38.254

H

H*Abilis* de iure communi, & ex diſpenſatione Papæ, idem eſt. 2.77.6

Index Rerum,

Habilis de iure idem eſt, quàm ex priuilegio tam in odioſis, quam in fauorabilibus. ibid.7

Habitans in confinio duarum parochiarum, cenſetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, ſi duos habet. 2.377.78

Habitatio.

Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen natum, ſeu oriundum. 2.106.11

Habitatio decennalis facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium. 2.207.18

Habitationis inæqualitas ſi detur illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori tẽporis parte habitauerit 2.377.70

Habitatio ſimulata, & in fraudem Conc. Trid. & propter Parochi præiudicium habita, an ad matrimonij validitatem ſuffragari poſſit. 2.378.77

Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria. 3.408.19

Habitus.

Habitum Monaſticum non admittit Monachus factus Epiſcopus. 1.23.17

Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatus. 2.128.1

Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur. 2.130.12

Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio. ibid.20

Habitus Regularis à nouitiis deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis. 3.448.29

Hæres, & Hæreditas.

Hæredes etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum. 3.143.13

Hæres obligatur ex quaſi contractu, non in diem, neque ſub conditione, ſed purè. 3.145.20

Hæres inſtitui qui de iure non poteſt, quandoque legare poteſt ad pias cauſas. ibid.36

Hæredes vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione neque conductor ab eis petere poteſt quantum ſua intereſt locationem impleri. 3.400.13

Hæredem mulierem inſtituens ea lege, vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monaſterium ingredi. 3.475.4

Hæres prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hæres eſt. 3.542.7

Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus. ibid.8

Hæreditati paternæ non poteſt filius renunciare, & retinere iuſpatronatus. 3.255.4

Hæreditati, legato, vel alteri iuri quærendo, an ſolus Prælatus renuntiare poſſit. 3.547.25

Hæreſis, & Hæreticus.

Hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit. 2.432.19

Hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores priuatiuè omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij conſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propriæ ouis. 2.439.39

Hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione vicarius Epiſcopi non punit. 3.1 3 85

Hæretici ſunt irregulares etiam occulti. 2.236.34

Hæreticorum fautores, credentes, & defenſores clericatu habentur indigni. ibid.36

Hæretici occulti, qualiter dicantur. 2.432.4

Hæretici purè occulti poſſunt abſolui non ſolùm ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato. ibid.5

Hæretici omninò occulti, & purè mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas ibid.6

Canoniſtæ contrarium tuentur, ſed illorum fundamentis reſpondetur. ibid.7

Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poſſunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt. 2.433.10

Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt, comprehenduntur *in cap. 1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini.* ibid.11

Hæreticus quando dicatur dubius in fide. ibid.16

Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora facere debeant. 2.434.17

Hæreticus mentalis, ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum. ibid.18

Hæreticus purè mentalis non eſt excommunicatus, quamuis per locum dicere ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim credidiſſe, melius ſub diſtinctione reſoluitur. ibid.20

Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, ſe hæreticos fingunt, integram tamen fidem in corde retinentes. 3.438.32

Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt. ibid 33

Hæretici cuiuſcumque ſectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & ſchiſmatici. 3.13.38

Hæreticorum filij, ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficiis antea obtentis. 3.179.219

Hæreticus poteſt puniri vbi reperitur, & non datur remiſſio ad locum delicti. 3.387.9

Hæreticorum librorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. 3.387.8

Hæreticorum libri tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi. ibid.4

Hæreticum patrem reuelare tenentur filij. 3.421.56

Hermaphroditus an, & quando ordinari poſſit. ibid.15

Hermaphroditus, qui habet vtrumque ſexum parilem, aut præualet in fœmineo, ordinari non poteſt. 2.236.28

de *Hero* Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa ann. 950. 1.162.33

Hieroſolyma.

Hieroſolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit oſtenditur. 1.550.1

Hieroſolyma in medio totius orbis ſita. ibid.2

Hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita. ibid.3

Hieroſolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta manſit. ibid.4

Hiſpania.

Hiſpaniarum Regibus à Rom. Pontifice priuilegiis fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos. 1.12.7

Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges nominandi & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur. 1.15.29

Hiſpaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt. ibid.30

Hiſpaniæ reges non recognoſcunt Imperatorem, aliumque ſuperiorem in temporalibus. 1.100.8

Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotoria maria Indias ſcrutari miſerunt. 1.133.42

Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Cathorum Catholicorum temporibus. 1.138.65

Hiſpaniæ regnum non recognoſcit Imperatorem, aliumque ſuperiorem. ibid.66

Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges vngebantur. 1.364.10

Hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus conſiſtentium. 3.161.49

Hiſpani ad omnes, & præcipuè Luſitani præſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, & mulieres ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt. 1.100.8

Hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames. 2.453.10

Homo.

Homo natus ad labores, & dolores. 163.38

Homines vndecumque naſcantur, ſi parentum vitia non ſectantur, & Deum rectè colunt, honeſti, & ſalui erunt. 1.152.13

Hominum ſepulchra ſupra altaria non ſunt erigenda. 1.337.27

Homicida, & Homicidium.

Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non poteſt. 2.236 32

Homicida eſt irregularis, neque ad Ordines promoueri poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare. 2.459.60

Homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ cum moderatione, inculpatæ tutelæ, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis. 3 31.4

Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit. 2.343.2

Inuoluntarium contingens præter opinionem, & caſu fortuito, non polluit Eccleſiam. ibid.3

ex

Homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ Eccleſia non polluitur. 3.345.16
Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruata in eo moderatione inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt. ibid.17
Homicidium voluntarium, quod attinet ad præſens inſtitutum illud dicitur quod eſt illicitum intentum, & volitum in ſe. 2.426.46
Homicidium mandans in perſona vnius, ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem. 2.428.52
Homicidium voluntarium quod dicatur. 4.51.3
Homicidium affert nocumentum irreparabile; quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt. 3.47.16
Homicidium verum committi dicitur, ſi occidatur fœtus poſtquam eſt animatus. 3.69.140

Honeſtas.

Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ, aut diuerſo colore. 1.79.2
Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis. 2.288.2
Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur. 2.229.9
Honeſtas publica oritur ex Matrimonio nondum conſummato, ſi non ſit inualidum defectu conſenſus. 3.73.177

Honor.

Honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur. 1.34.2
Honor non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur. 1.80.10
Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & veſtibus. 1.81.15
Honorare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quàm amari. 2.461.18
Hora pro ſacrorum collatione quæ ſit, oſtenditur. 1.561.34
Horologio illi ſtandum eſt, duobus ſtantibus, quod fauori magis adhæreat: pluribus vero ſtantibus, illis credendum quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quàm alia. 3.873.186
Horti Religioſorum qui ſubiecti ſint clauſuræ. 3.470.88

Hoſpitale.

Hoſpitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.170.148
Hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij, intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda, ſi ad eum ſpectat collatio. 3.138.4
Hoſpitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum viſitandi ius habet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus. 2.298.2
Hoſpitale omnino fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ, aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi. ibid.3
Hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel altare pro Miſſarum celebratione, ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, dicitur locus religioſus & pius. ibid.4
Hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum, oſtenditur. ibid.5
Viſitari ab Epiſcopo poſſunt hoſpitalia quæcunque, & alia pia loca, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue illa ſine inſtituta. 3.299.6
Hoſpitalia erecta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum, vtrum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris. ibid.7
Hoſpitalia quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt. 3.300.16
Hoſpitalia ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta pia ſunt. 3.302.27
Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent. 3.303.36
Hoſpitalia quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, an gaudeant priuilegio reſtitutionis in integrum. ibid.38
Hoſpitalia, & Confraternitates, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, reſtitutionis priuilegio non gaudere tanquam verum, ſunt qui teneant, ſed contrarium verius. ibid.48
Hoſpitalium, & Confraternitatum bona quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, non poſſunt præſcribi minori tempore quadraginta annorum. 3.306.54
Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta gaudent immunitate Eccleſiaſtica. 3.307.56
Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus Eccleſiaſticos, tenentur ſoluere Seminario. 3.309.6
Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis, & in quibus ſunt bona laicorum, quæ data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem, non ſoluunt Seminario. ibid.8
Hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum quod eſt alterius diœceſis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium. ibid.9
Sæculares iudices etiam facultatem habent, ſicut Epiſcopi, viſitandi Hoſpitalia, & cætera loca, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, dato præuentioni loco in ipſos. 3.310.13
Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt. ibid.16
Hoſpitale virginum Vlisbonen. toto orbe celeberrimum. ibid.19
Hoſpitalia quando teneantur ad charitatiuum ſubſidium, oſtenditur. 3.376.35

Hoſpitalitas.

Hoſpitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere. 1.88.2
Exempla ſacræ Scripturæ, & SS. Patrum referuntur non ad hoſpitalitatem maximè incitantia. ibid.3
Hoſpitalitatem, vt Epiſcopus populos exhortetur, debet prius ipſe ſeruare. 1.89.5
Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab eo inuenti alieni, iure prohibeantur ordinari. ibidem 6
Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet. 1.91.20
Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine. ibid.23
Hoſpitalitatis opus curare maximè debet Epiſcopus, vt diligenter, & fideliter adminiſtretur. 3.398.2
Hoſtilitatis, ſchiſmatis, vel peſtis, ac exilij tempore dormiat præſcriptio contra Eccleſiam. 3.604.12

Humilis, & Humilitas.

Humilis an ſit ille, qui ſuperni natura arbitrio, vt debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit. 1.64.85
Humilitas ſola eſt officij ſacerdotalis erectio. 1.105.8
Humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & ſtabile fundamentum. ibid.9
Humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus ibid.10

Hypothecatio.

Hypothecari non poteſt patrimonium. 2.287.85
Hypothecare non poteſt, qui non poteſt alienare. ibid.86

I.

S. Iacobus.

S. IAcobus quos diſcipulos habuerint in Hiſpania. 1.160.23
S. Iacobus cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Galleciæ prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit. ibid.27
Refertur hiſtoria Compoſtellana atteſtans de miraculoſo nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi. ibid.28
Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes. 1.161.30
S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam cæteri Apoſt. diuiderentur. ibid.31
S. Iacobus primum ad Irienſem portum in Gallecia appulit, ibique inſtituit primum Epiſcopum Bracharæ S. Petrum. ibid.32
S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyrij palmam conſequutus fuit an. 44. quo etiam B. Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt. ibid.33
S. Iacobi martyrij dies 25. Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit & paſſus eſt, & ideò transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus. ibid.35
S. Iacobus peragrata Galleciæ parte, relictóque Petro Bracharenſi Epiſcopo, cum iam ad Hieroſolymam rediret, Aragoniæ regnum petiit, vbi in Cæſaraugustana ciuitate Beatiſſima Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit. 1.162.38
Ianitor, ſeu officialis turbam accedo non ex deliberatione, ab huiuſmodi excommunicatione poteſt per Epiſcopum abſolui. 2.474.22

Ieiunium.

Ieiunij vtilitates referuntur. 1.75.8
Ieiunium neminem reddit debilem. ibid.9
Ieſuatorum Congregatio Mendicantium Ordinibus adnumerata fuit per Pium V. 3.315.20

Ignorantia.

Ignorantia eſt mater omnium errorum. 1.465.4

Ignorantiam

Index Rerum,

Ignorantiam qui allegat eam debet probare. 2.469.6
Ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia. 3.272.131
Ignorantia vacatione beneficij non præſumitur in Epiſcopo. 4.583.48

Illegitimus.

Illegitimi non poſſunt fieri clerici. 2.239.50
Illegitimorum ſpecies. 2.461.18
Illegitimum poteſt Epiſcopus diſpenſando promouere ad ordines minores, & ad beneficium ſimplex. ibid.19
Illegitimum an poſſit Epiſcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum ordinem requirit. ibid.20
Illegitimos ad canonicatus Eccleſiarum collegiatarum poteſt Epiſcopus promouere. ibid.22
Illegitimos ad dimidias portiones ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ cathedralis poteſt Epiſcopus promouere. ibid 23
Illegitimum ad beneficium ſimplex, cui annexa acceſſoriè parochialis poteſt Epiſcopus promouere. ibid.24
Illegitimus non poteſt diſpenſari ab Epiſcopo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium. 2.463.28
Illegitimum ad beneficia requirentia ſacrum ordinem non poteſt Epiſcopus promouere. ibid 30
Illegitimum ad canonicatus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit Epiſcopus promouere. ibid. 31
Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari. 3.267.83
Illegitima abſque diſpenſatione Papæ non poteſt de iure in Abbatiſſam eligi. 3.442.83
Illiteratura defectus eſt omninò indiſpenſabilis. 2.267.81

Illiteratus.

Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus. 2.191.24
Illiterati prohibentur ordinari. 2.235.9
Illiterati penitus non poſſunt fieri clerici. 2.466.5
Illiteratus comparatur coco. ibid.6
Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt. ibid. 7
Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum. ibid.8
Illiteratus eſt magis odioſus, quàm homicida. ibid. 9
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit. ibid.
Illiteratus eſt Irregularis. ibid 10
Illiteratum poteſt Epiſcopus ad ordines promouere, ſi aliquod principium Grammatices habeat. 2.466.13
Illiteratus eſt irregularis. ibid.
Illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida & irrita. 3.218.1
Illiteratus quis. ibid.
Illiterati ſunt incapaces beneficiorum. ibid 2
Illiterato, ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita, tenetur enim ſub peccato mortali ediſcere, vel illud remittere, aut renuntiare. ibid. 3
Illiterati, qui aliàs honeſtæ vitæ ſunt, quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt. ibid. 5
Illiteratis poſſunt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu. 3.216 6
Illiteratis coadiutores dare non poteſt Vicarius ex generali commiſſione. ibid 7
Illiteratus coadiutor datus ſicut Rector tenetur ad reſidentiam. ibid.9
Illiterato tonſuram conferens Epiſcopus, ab eius collatione per annum ſuſpenditur. 3.521.6
Illuſtres & perſonæ egregiæ, de Epiſcopis. 1.8.12
Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium exiſtentem percuſſerit. 2.347.27
Ratio differentiæ aſſignatur. ibid.28

Impediens, & Impedimentum.

Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt, excommunicantur in Bulla. 3.14.65
Impedientes Eccleſiaſticos Iudices Ordinarios, vel delegatos, ne ſua iuriſdictione vtantur. 3.34.213
Impedimentum omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud ſciens ordinauerit. 2.274 8
Impedimenta falſa denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.372.24
Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis; vt denunciationum tenetur manifeſtare. ibid.25
Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo, non tenetur detegere. ibid.26
Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui. 2.442.6
Impedimentum iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione. 2.443.7
Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum, vel filias, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile excepturos. ibid.8
Impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur. 171.174
Impedimentum publicæ honeſtatis, quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicitè, vel ſaltem implicitè in petitione explicandum eſt. ibid.176
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex Matrimonio rato amentium, vel puerorum. ibid.178
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex Matrimonio celebrato ſub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio. ibid.180
Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis & certis oritur in primo gradu. ibid.182
Impedimentum publicæ honeſtatis non dicitur quando aliquis fictè conſentit. ibid. 183
Impedimentum ex ſponſalibus, aut Matrimoniis metu, aut errore perſonæ nullum naſcitur. ibid 184
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante euentum conditionis. ibid.185
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu. 3.74.186
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacumque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta. ibid.187
Impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis, non ceſſat quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu. ibid 188
Impedimento facti exiſtente videntur aliquibus currere præſcriptionem contra Eccleſiam, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio. 3.603.12
Alij intelligunt procedere vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur ius partibus. ibid.13
Nonnullis placet diſtinctionem Iuris & facti procedere attento Iure Ciuili, non autem iſto Pontificio, quo attento putant præſcriptionem dormire ipſo iure, ſtante aliquo facti impedimento. ibid. 14
Aliquibus videtur ideò impedimentum facti æquiparari impedimento Iuris in hoc caſu, quia hoc expreſſum eſt in Iure. ibid. 15
Impedito non currit tempus. 3.272.139
Imperator defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur. 1.140.8
Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à ſummo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium. ibid.87
Imperialis dignitas poſt Imperij tranſlationem à ſummo Pontifice habetur, & ab eo inſtituta dicitur. ibid.88

Imperium.

Imperium, & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem. 1.61.3
Imperij tranſlatione à ſummo Pont. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur & inſtituta dicitur. 1.140.87
Imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à ſummo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum. ibid. 89
Imperium transferre in aliam gentem poteſt ſummus Pont. 1.141.92
Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad Summum Pontificem. 1.141.93
Impotentes ad reſtituendum non tenentur denuntiare. 3.424.79

Impreſſor.

Imprimentes etiam cum addit. huiuſmodi tractatum, necnon noſtra collectanea abſque ſpeciali noſtra licentia in ſcriptis habita, incurrunt excom. Papæ reſeruatam. 3.30 184
Imprimentes, ſeu mandantes imprimi libros de rebus ſacris tractantes ſine nomine Auctoris, & ſine approbatione Ordinarij. 3.37. 240
Impudicitia quid ſit, oſtenditur. 1.84.5
Impunitas eſt incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & transgreſſionis nutrix. 1.101.5

Impuritas.

Impuritatis exceptio debet plenè & concludenter probari. 2.218. 30
Quando per famam poſſit probari. 2.137.45
Impuritas ſanguinis per famam concludenter probari non poteſt niſi perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat ortum potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quæque contrariis probationibus non debilitetur. 2.218.52
Incarceratus iniuſtè, remota quacumque conſuetudine in contrarium, debet percipere diſtributiones quotidianas. 3.208.178

Incendiarius

Incendiarius

Incendiarij excommunicati,& publicati, nonniſi à Papa abſolui poſſunt. 3.89.89

Incendiarius dicitur ille,qui malo animo auctoritate propria incendit aliena. 3.59.73

Incendiarius ad damna,& intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa. 3.60.76

Incendiarius ad damni, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua minima negligentia fiat. ibid.77

Incendiarius quæcumque pertinentia,remiſſiuè. ibid.80

Incendium.

Incendium connumeratur inter caſus fortuitos. 3.59.74

Incendium à quibus in dubio emiſſum,præſumatur,remiſſiuè ibid.78

Incendium magnum , quo poſſunt moniales à monaſterio egredi,tale debet eſſe , vt certum ſit,aut ſaltem probabile quod niſi moniales omnes ſtatim è monaſterio exeant, omnes ſint ſimul moriturae. 3.457.83

Incola.

Incola vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium ſi aliò migrent , vbi non eſt acceptatum , poſſunt validè contrahere clandeſtinè. c.;88.158

Incola illius loci in quo non eſt promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho,& teſtibus, ſi ducatur ad locum in quo receptum eſt. 2.389.155

Incompatibilitatem inducit commenda perpetua. 3.185.4

Incorrigibilis.

Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci. 3.518.14

Incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur oſtenditur. ibid. 15

Indulgentia.

Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuam prouinciam etiamſi non ſit in actu viſitationis,dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat. 1.174.44

Indulgentias pleniſſimas peccatorum ſolet Papa concedit. 3.15.46

Indulgentias prætextu generalis commiſſionis vicarius generalis concedere nequit. 3.124.90

Indulgentia eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem theſauri Eccleſiaſtici. 3.381.1

Indulgentia plenaria eſt illa,qua remittitur tota pœna. ibid.2

Indulgentia temporalis dicitur illa qua non remittitur tota pœna,ſed eius tantum pars relaxatur. ibid.3

Indulgentiæ centena,quadragena,& ſeptena quæ ſint,oſtenditur. ibid.4

Papa tantum plenarias poteſt indulgentias concedere, Epiſcopi verò,temporales,limitatas, ſeu partiales. ibid.5

Indulgentias concedendi poteſtas eſt iuriſdictionis, & non Ordinis. ibid.6

Indulgentias temporales poteſt concedere Epiſcopus etiam non conſecratus , aut ordinatus, dummodo ſit electus , & confirmatus. 3.382.7

Indulgentias concedendi poteſtas penes Papam eſt iure diuino à Deo proximè accepta,penes Epiſcopos verò eſt iure communi,& Ordinario. ibid.8

Indulgentias plenarias concedendi poteſtas à Papa eſt delegabilis. ibid.9

Indulgentias temporales concedendi poteſtatem Epiſcopus non ſolùm ſuo Vicario,verum etiam Clerico demandare poteſt. ibid.10

Laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedendi Indulgentias. ibid.11

Indulgentias non poteſt concedere Epiſcopus excommunicatus denunciatus,ſeu vitandus. ibid.15

Indulgentias validè , ac ſine peccato , ſecluſo ſcandalo non præmiſſo, concedit Epiſcopus dum in mort. peccato exiſtit. Ibid.13

Indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere poteſt, quæ ſint , oſtenditur. ibid.14

Archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam prouinciam,& Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis. 3.383.15

Indulgentias concedere eſt voluntariæ iuriſdictionis. ibid.16

Indulgentias iure proprio nullus inferior Epiſcopo poteſt concedere. 3.383.18

Indulgentias concedit Epiſcopo inferius ex conſuetudine, etiamſi non ſit Presbyter. ibid.18

Prælatus religionis , quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, iure ipſo non poteſt Indulgentias concedere. ibid.19

Parochus Indulgentias concedere non poteſt. ibid. 20

Capitulum Sede vacante , an valeat Indulgentias concedere,oſtenditur. Ibid.22

Indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo ſi excesserint numerum taxatum *in cap. cum ex eo, de pœnitent.* an valeant,oſtenditur. ibid.22

Indulgentias Epiſcopus concedere tantum poteſt ſubditis ſuis. 3.384.23

Indulgentias pro mortuis non poteſt Epiſcopus concedere. ibid. 24

Indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas lucrantur exteri de proprij licentia. ibid.25

Exempti an poſſit Epiſcopus indulgentias concedere , oſtenditur. ibid.26

Indulgentiis, quas alij conceſſit , frui & gaudere poteſt Epiſcopus. Ibid.28

Indulgentias publicans Epiſcopus etiam Cardin. vt illis vti poſſit ſoluto certo pretio ſuſpenditur à perceptione fructuum. 3.527.49

Indumenta mollia animi mollitiem indicant. 3.80.6

Induſtria perſonæ quando eſt electa non poteſt quia mandare alicui vices ſuas. 3.337.13

Inebriari aliquem cogens qualiter peccet,oſtenditur. 1.98.3

Inebriari ſolitus ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt. 2.344.11

Infamare ſe nemo debet. 3.419.46

Infamia,& Infamis.

Infamia iuris dicitur quando ipſo iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamiæ pœna. 2.433.c

Infamiæ nota laborant pœnitentes ſolemniter. ibid.6

Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam, de illa debet conſtare , nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe. 3.353.16

Infamia facti dicitur cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos,& graues. ibid.17

Infamia iuris de iure poteſt,eſſe occulta,non ſic infamia facti. ibid.18

Infamia iuris non ſolùm impedit præfici,ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis , infamia verò facti repellit tantùm ab obtentis. ibid.19

Infamia iuris per Principem aboleri poteſt , non ſic infamia facti. ibid.20

Infamia facti contrario facto tollitur. ibid.21

Infames infamia iuris omnino ordinari non debent. 2.436.40

Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canon. etſi expreſſè ius Canonicum illam infamiam aboleat. 2.433.2

Infames qui. ibid. & ſeqq.

Infamis efficitur,& inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos condemnatus actione furti. ibid.5

Infames iuris,vt patiantur eoſdem effectus,quos ipſamet infamia parare ſolet,oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi,vel conuicti. ibid.13

Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo quod infamet , vt quis dicatur infamis infamia iuris. 2.434.14

Infames iuris,& facti qui ſint in vniuerſum connumerantur. 2.435.25 26 27 28

Infames tam iuris , quam facti irregulares ſunt , & Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos prohibentur. ibid.29

Infames ad beneficia eligi,ſeu præſentari non poſſunt. 3.168.100

Infamis non poteſt in Abbatiſſam eligi. 3.441.16

Infans.

Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem. 2.292.59

Infanti Tonſuram conferens,quam pœnam incurrat. 2.262.2

Infantes expoſitos ſpurios eſſe cenſendos, tenet vera ſententia. 3.69.148

Naturales autem eſſe iudicandos , exiſtimat altera opinio. 3.70.149

Legitimos tamen,ad ſucceſſionem ordinum,& dignitatum capaces eſſe,tenet verior ſententia. ibid.150

Infantes expoſiti,vide *expoſiti.*

Infantes diſcretione carentes abſque peccato mort. admitti poſſunt ad clauſtra Monialium. 3.459.30

Inferior.

Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt. 2.400.8

Inferior Epiſcopo quando poſſit abſoluere percutientes Clericum. 2.441.32

Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi non poſſunt facere concurſum. 3.141.40

Inferiores exempti habentes proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem,habent facultatem faciendi concurſum. ibid.42

Inferior nullus gerere poteſt illa, quæ ſupremo Principi reſeruantur. 3.450.8

Infacunda

Inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus. 3.356.5

Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apoſt. ſubiecti, non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare. 3.415.12

Infidelis.

Infideles ſubiiciuntur Summo Pont. etiam quoad poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam. 1.134.32

Infideles immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari poſſunt ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem. ibid.36

Infideles non poteſt Summus pontifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem. ibid.38

Infideles quantumuis ſceleratos non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum. ibid.40

Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander. VI ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei. ibid.41

Infideles, & hæretici ab ordinibus repelluntur. 2.236 33

Infidelis, vti incapax, præſentari non poteſt. 3.187.79

Infirmaria non ſubiicitur clauſuræ. 3.469.90

Infirmitas.

Infirmitas eſt cauſa iuſta reſignandi beneficium coram Ordinario. 3.241 33

Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi quamuis infirmitatem adeò contagioſam, quòd ſi ipſius radix foris non eiciatur, cito omnes eiuſdem monaſterij ſorores inficiet. 3.417.24

Infirmitas, quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda. 3.538.4

Infirmus, qui perſonaliter diuinis officiis adeſſe non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones. 3.106.166

Intellige ſi ſolitus erat reſidere, & intereſſe diuinis, dum bene valebat. ibid 167

ac etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit. ibid. 168

Informatio.

Informatio de genere nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ. 3.518.49

Informationes pro nouitiis volentibus profiteri quomodo ſint faciendæ, oſtenditur. 3.456.41.42

Inhabilis.

Inhabilis quis iudicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſuperuenit. 3.269.104

Inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij tenetur reuelare. 3.421.61

Inhabilitas procedens de Iure diuino ſuppleri non poteſt. 2.597.12

Inimicitia.

Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens, propter quas non valet Romam adire, poteſt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui. 2 443 9

Inimicitiæ capitales, quæ dicantur. ibid.10

Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte. ibid.11

Inimicitiam capitalem inducit accuſatio criminalis. ibid.12

Inimicitiam capitalem inducit ſtatus quæſtio. ibid.13

Inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ propter quas quis reſidere non tenetur in Parochiali. 3.97.89

Inimicitias in Epiſcopatu ortas debent Epiſcopi componere. 3.325.6

Iniuria.

Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio boni viri. 2.442.4

Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit, non poterunt ipſi Conſeruatores inhibere Iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant. 3.498.26

Inops.

Inopes poſſunt per Epiſcopum abſolui ob violentam manuũ iniectionem in Clericos. 2.444 13

Inops Clericum percutiens quando poſſit ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui. ibid.

Inquiſitio.

Inquiſitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excomm. Papalem. 3.14.120

Inquiſitionis officiales occidentes, verberantes, &c. incidunt in excommunicationem nemini reſeruatam. 3.39.258

Inquiſitores.

Inquiſitores Apoſtolici, aut eorum Vicarij, ſiue commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos virtute Extrauag. Clem. VII. 2.436.26

Inquiſitoribus Apoſt. ſolum in prædicta Extrauag. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias. 2.436.27

Inquiſitores Apoſtol. an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini, poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ. 2.437.28

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcumque hæreticos credentes, fautores, &c. non obſtante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto. 2.439.36

Inquiſitores huiuſmodi ſunt viri grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi. ibid.37

Inquiſitores pœnis, & cenſuris contra inobedientes procedere poſſunt. 2.441.58

Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falſo imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.201.95

Inquiſitores qui prætextu ſui officij illicitè ſumunt pecuniam aliquam. 3.36.218

Inquiſitores, aduocatos alium ve miniſtrum S. Officij occidens, aut verberans. 3.39.258

Inquiſitorum generalium S.R.E. Cardinalium præceptis, & mandatis non obedientes. ibid.259

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem priuatiuè cognoſcunt de blaſphemiis hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare ceſſantem. 3.61.89

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcumque aliqua admiſceant, quæ hæreſim ſapiunt. 366.124

Inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat. 3.97.87

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habentur in ſolo præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, non tamen in beneficiis curam animarum habentibus. 3 05.156

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſis hæreſis Epiſcoporum.

Inquiſitores non poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtolica ſede, vel per ſacram Congregationem Inquiſitionis ſiat facultas. 3.187 8

Inquiſitores omnes hæreticæ prauitatis poſſunt procedere, & ſeuerè animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis ſacramentalis inducerint. 3.489.60

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum. 3.550.14

Inſtantia in Curia Romana nunquam extinguitur, niſi per ſententiam 3.314.18

Inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem. 3.277.178

Inſtituendi ius, vide *Ius*.

Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur. 3.580.67

Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus, ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior. 2.276.20

Inſtitutio.

Inſtitutio accipitur pro titulo. 2 233.13

Inſtitutio propriè, per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur tranſlatio iuris non libera a ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto. 3.259.1

Requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore. ibid.2

Inſtitutio, ac inſtituere in beneficiis, quibus modis accipiatur in iure, oſtenditur. 3.277.172

Inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur. ibid.173

Inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus. ibid.174

Inſtitutio dicitur tranſlatio iuris non libera, à ſuperiore facta ex qua plenum ius datur inſtituto. ibid.175

Inſtitutio duplex, vna collatiua tituli, altera authorizabilis. ibid.

Inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos. 3.278.180

Inſtitutio auctorizabilis præſcriptione acquiri poteſt. ibid. 185

Inſtitutio quod ſpectat ad inferiorem de conſenſu Epiſcopi poteſt in ipſa fundatione conditio apponi ibid.187

Inſtitutio eſt actus extraiudicialis, & poteſt fieri die feriato. atque

atque extra territorium, & diœceſim. 3.280.195
Inſtitutio hæredis alterius voluntati commiſſa fauore piæ cauſæ valida eſt. 3.348.35
Inſtitutio authorizabilis proſcribi non poteſt. 3.591.18
Contrarium verius. ibid.25
Inſtitutio beneficiorum, vide *Collatio.*
Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrimis. 2.156.3
Interdici non poteſt ciuitas à ſacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu. 3.12.42

Interdictum, & Interdictus.

Interdicti effectus in eius prolatione poteſt Epiſcopus diuidere, & limitare. 2.825.8
Interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe, vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis. ibidem 9
Interdicti tempore an Chriſma poſſit confici. 2.365.22
Interdicti tempore Confirmationis ſacramentum conferri poteſt. ibid.23
Interdicti tempore, & à perſonis interdictis matrimonium abſque peccato mortali contrahi non poteſt. 2.394.197
Interdicti tempore contrahi poſſunt ſponſalia. 2.395.204
Interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibentur. ibid.205
Interdictum ad tempus an poſſit ſuſpendere Epiſcopus pro certa feſtiuitate, vel occaſione. 2.415.à n.8
In Interdicti prolatione poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, limitare, non autem in excommunicatione. 2.416.8
Interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mort. quibus ex priuilegio vel à iure conceditur vt poſſint diuinis intereſſe. 2.417.12
Interdicto in loco, & perſonis interdictis non licet Epiſcopo Ordines conferre. ibid.25
etiam primam tonſuram, nec aquam, palmas, vel cineres ſolemniter benedicere. ibid.26
Epiſcopo non licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis, niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ. ibid.27
Interdictum generale loci ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati non poteſt Epiſcopus ponere ſine licentia Papæ. ibid.18
Interdicti tempore licet Epiſcopis exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia. ibid.19
Benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti. ibid.20
Interdictum ſuum Epiſcopus violans incurrit pœnas iuris, irregularitatem. ibid.
Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.82.108
Interdicti tempore ſi Minores Religioſi admittant in ſuis Eccleſiis Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina Officia, in excommunicationem Papalem incidunt. ibid.102
Interdictum Sedis Apoſt. violantes incidunt in excommunicationem papalem. 3.82.106
Interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpeciali mandato. 3.134.96
Interdictum iniuſtè, vel nolliter ab ingreſſu Eccleſiæ, recuperat quotidianas diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate. 3.108.176
Interdictus non poteſt præſentari ad beneficium. 3.268.99
Interpretatio in dubio ſemper fieri debet, vt quis excuſetur à periurio. 3.53.28

Interſtitium.

Interſtitiis temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere. 2.843.18
Interſtitiis temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare. 2.273.1
Interſtitiis diſpenſare poſſunt Abbates cum ſuis ſubditis, quibus primam Tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre. ibid.3
Interſtitiis cum ordinandis poteſt Epiſcopus diſpenſare, data aliqua legitima cauſa. ibid.4
Interſtitiis poſſunt diſpenſare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius. ibid.6
Interſtitiis cum ordinando diſpenſare cenſetur Epiſcopus, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum. ibid.7
Interſtitiis cum Religioſo diſpenſare poteſt Epiſcopus. ibidem 10
Interſtitiis non ſeruatis Epiſcopus ordinans ſubditum nullam pœnam incurrit. 2.275.12
Interſtitiis non ſeruatis Ordines recipiens peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi. ibid.22

An poſſint in interſtitiis diſpenſare cum Regularibus ſibi ſubditis, oſtenditur. ibid.
Intruſus in beneficio ſine auctoritate ſuperioris, an habeat iuriſdictionem ſufficientem, ita vt Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda, oſtenditur. 2.317.36

Inuaſor.

Inuaſorem occidens, etiam ex odio & cum intentione ſumendæ vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis. 2.425.56
Inuaſorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ. 3.52.6
Inuaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis. ibid.7
Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore quo Epiſcopatum conſequitur. 3.516.13
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus. 2.849.26
Inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis natura, non ſapit hæreſim. 3.66.125
S. Ioannes Alexandrinus patriarcha cum primum decimum quartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit. 2.90.16
Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. ſibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit. 2.59.24
Ioſeph relicto in mulierum manibus pallio, fugæ ſe dedit, mulierem fugit, & vicit. 2.86.23

Irregularis, & Irregularitas.

Irregularis an ſit ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando. 2.817.89
Irregularis fit promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans. 2.867.82
Irregularis vt efficiatur promotus ad ſacros Ordines ante legitimam ætatem, requiritur ipſum doloſè, & in contemptum ſuſcepiſſe ſacros Ordines, & adminiſtraſſe. 2.869.19
Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta. 2.424.27
Irregularis occultus ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 2.425.36
Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die ſuſceptos, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. ibid.37
Irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus malè ſuſceptis, ſi ſit occultus, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. ibid.42
Irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum. ibid.43
Irregularis efficitur quis homicidium committens tranſgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ. 2.428.55
Irregularis quando fiat digito carens. 2.448.18
& pollicis parte carens. 2.449.20
& habens faciem deformem. ibid.25
Irregularis non eſt digito illo carens, qui medius eſt ibid. 21
Nec digitos ſenos habens in manibus. ibid.22
Nec carens oculi ſiniſtri, ſine canonis virtute viſum, ſi tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi facti conuerſione poſſit legere Canonem. ibid.32
Irregularis eſt auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa. 2.450.39
& podagra, vel ſcabie laborantes, ſi nimiam inducant deformitatem. ibid.44
& paralyſi, vel apoplexia laborantes. ibid.45
Irregularis eſt illiteratus. 2.465.20
Irregularis non fit defendens proximum vſque ad occiſionem vel mutilationem aggreſſoris. 3.41.10
Irregularis non poteſt præſentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, ſeu prouiſio de beneficio illi facta nulla. 3.267.82
Irregularitatem incurrit non ſolùm qui functiones Ordinum ſacrorum abſque dimiſſoriis ſuſceptorum exercuerit, antequam abſoluatur à ſuſpenſione, ſed etiam qui exercuerit ſolemniter actum Ordini minori ſic ſuſcepto deputatum. 2.227.18
Irregularitatem non incurrit, qui Ordines ſic bona fide ſuſceptos ab alieno Epiſcopo exercuerit. ibid.24
Irregularitatem non incurrit qui etſi temerariè ordinatus bona fide, & ex ſimplicitate ordinem exercuerit. ibid.13
Irregularitas, quam contrahunt hæretici, non durat poſtquam per pœnitentiam reuertuntur. 2.236.35
Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. ſuſcepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis. 2.268.26
Irregularitatem incurrit promotus ante legitimam ætatem

aſcendendo ad altiores Ordines.
Irregularitatem inducit naſi abſciſſio. 2.450.33
Irregulares occultè ita ex defectu natalium an ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines remiſſiuè. 2.463.33
Irregularitatem incurrit promotus per ſaltum. 2.467.8
Irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoria, vel extra tempus ſtatutum, ſuſcepit Ordinem Presbyterij. 2.473.16
Irregularitas bigamiæ veræ ſolo iure Pontificio inducta. 2.474.20
Irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam ætatem bona fide, credens id ſibi licere: peccat tamen mortaliter celebrando, ſciens ſe non habere legitimam ætatem. ibid.28

Irreprehenſibilis.

Irreprehenſibiles eſſe conuenit quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis. 1.66.4
Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus vt virtutes omnes in eo comprehendantur. ibid.9

Iudex.

Iudex Eccleſiaſticus ex poteſtatis ſæcularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere. 1.137.54
Iudex eſt Ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ Archiepiſcopus. 1.172.27
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus, in quo fuit repertus, ſit conueniens. 2.249.16
Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſæcularis in clerico remiſſo. 2.312.35
Iudex reum ſuſpendens intra Eccleſiam eam polluit. 2.348.25
Iudices ſæculares tenentur Inquiſitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi. 2.441.49
Iudex ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec crimine illo cognoſcere poteſt. ibid.50
Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis. 2.477.9
Iudices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur in Bulla. 3.26.72
Iudices ſæculares qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas excommunicantur in Bulla. ibid.76
Iudices, & alij quicumque etiam Cardinales qui in cauſis ad officium A. C ſpectantes ſe intromittere præſumunt, incidunt in excom. Papæ reſeruatam. 3.29.172
Iudex fori exterioris poſtquam ſuam tulit ſententiam definitiuam; non poteſt pœnam in eam appoſitam reuocare. 3.42.279
Iudex Eccleſiaſticus ſi prius de crimine mixti fori cognoſcens pœnam leuem impoſuerit, iure optimo poterit ſæcularis de eadem cauſa iudicare, ſupplereque vſque ad condignam condemnationem. 3.62.95
Iudices ordinarij qui dicantur. 3.117.26
Iudex decretum quod inter loquendo pronunciauit, mutare, ſeu emendare poteſt non ſolum ſemel, ſed millies 3.120.51
Iudices laici omninò prohibiti, & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt. 3.317.17
Iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua poſſunt cognoſcere de incidentia. ibid.18
Iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in Eccleſiaſticam, quæ coram eo ventitur, incidere ibid.19
Iudex ſæcularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur diſtinctio Bart. ibid.20
Alia Abbatis. 3.358.21
Iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poteſt. ibid.22
Iudices alij dicuntur competentes ſimpliciter alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, & improrogabiles, inter quos differentia conſtituitur. ibid.24
Iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere de incidentibus ſolum ad deciſionem cauſæ principalis oſtenditur. ibid.25
Iudices laici de quæſtione facti circa ſpiritualia cognoſcere non poſſunt. 3.329.38
Iudices ſæculares de cauſa matrimonij, ſeu natalium etiam ſummariè cognoſcere non poſſunt 3.360.52
Iudices ſæculares etiam ſuper poſſeſſorio in matrimonio cognoſcere non poſſunt. ibid.54
Iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ. 3.372.6
Iudex Eccleſiaſticus de iure competens cenſetur aduerſus laicos in criminibus mixti fori, ſi ſæcularem præueniat. 3.510.33
Iudex Eccleſiaſticus in crimine violationis monialis, vel eius attentatione contra laicum procedere poteſt. ibid.34
Iudex Eccleſiaſticus laico delegare poteſt cauſas ciuiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter. 3.512.7
Iudex Eccleſiaſticus adeundus eſt in cauſa commiſſa clerico, & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat. 3.513.9
Iudicum inferiorum dationes ſunt odioſæ, & Ordinariorum præiudicium includunt. 3.570.2
Opponitur contra principalem concluſionem. ibid.3
Iudices Ordinarij & generales quando ſunt plures, & vni ex illis certum genus cauſarum ſpecialiter committitur, videtur conceſſum priuatiuè ad collegam. 3.57.18
Iudicium poſſeſſorium pro honore competit. 3.324.40
Iudicium propriè poſt litem conteſtatam dicitur. 2.423.32
Iudicans iuſte miſericordiam cum iuſtitia ſeruat. 1.103.19
Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum miniſtros. 3.513.12
Iudicandum eſt in dubio pro pia cauſa. 3.347.38
Iulius III. quas pœnas aduerſus blaſphemos inflixerit, oſtenditur.

Iuramentum.

Iuramentum in rebus & perſonis alicuius momenti ſolus Papa relaxat, commutat, interpretatur. 3.11.37
Iuramentum vt licitum & honeſtum ſit, tres comites habere debet. 2.54.17
Iuramentum promiſſorium, cui deeſt veritas, an ſemper inducat peccatum mortale. ibid.25
Iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum veniale. ibid.32
Iuramentum factum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum, oſtenditur. 3.38.27
Iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fieri directè impeditiua. ibid.28
Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato. 3.125.105
Iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur in cauſa matrimoniali. 3.357.10
Iuramento de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſoluta alienari. 3.406.30
Iurans reſignare beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem reuocari valebit. 2.283.46
Iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus. ibid.52
Iurare facientes illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrariis decretis Conc. Trid. in excommunicationem Papalem incidunt. 3.28.159
Iurans falſum putans eſſe verum quando peccet. 3.54.10
Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis venialiter tantum peccat, iurans tamen ſe nunquam illud facturum mortaliter peccabit. 3.58.32

Iuriſdictio.

Iuriſdictionis poteſtas in Epiſcopis quæ dicatur, oſtenditur. 1.4.18
Iuriſdictionis poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro. ibid.18
Iuriſdictio non eſt neceſſario coniuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali. 1.5.28
Iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam. 1.172.58
Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente. 1.173.16
Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus. 1.174.30
Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacante Sede Metropolitana Capitulum ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſacris, &c. 1.175.34
Pertinentiam ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcoporum multa ſunt quæ ſine eorum permiſſione, & conſenſu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt. 1.184.84
Iuriſdictio Epiſcopi in quibus reſtringatur, oſtenditur 1.185.103
Iuriſdictionem contentioſam extra ſuam diœceſim quando exercere poſſit Epiſcopus,
Iuriſdictio Epiſcopalis expirat morte Epiſcopi, & mandatum morte mandantis, 1.214.46

Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſubditi, poſſunt remittere denũciationes. 2.373.30
Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimoniis ſuorum diœceſanorum. 2.385.121
Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt huiuſmodi facultatem concedere. ibid.122
Capitulum Sede vac. poteſt etiam huiuſmodi licentiam concedere. ibid.123
Legatus reſpectu prouinciæ ſuæ legationis eandem habet poteſtatem. ibid. 124
Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed Ordinaria. 2.405.19
Iuriſdictionem temporalem habentes, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in perquirendis hæreticis. 3.35.125
Iuriſdictio eadem penes duos in ſolidum eſſe non poteſt. 3.117.38
Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit. 3.128.32
Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt. ibid.33
Iuriſdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata verò re integra morte delegantis expirat. ibid. 35
Iuriſdictionem rerum Eccleſiarum habet Vicarius Epiſcopi. 3.117.134
Iuriſdictio Vicarij ab Epiſcopo reuocari poteſt. ibid 145
Iuriſdictionem exercere non poteſt Vicarius à Capitulo ſede vacante, ſi ſuſpenſion. a cenſura ſit irretitum. 3.134.180
Iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quam contentioſam in tota diœceſi exercere poteſt Epiſcopus. 3.359.3
Iuriſdictionem ſuam de iure communi Epiſcopus poteſt exercere in quacumque parte, ſeu loco ſuæ diœceſis. ibid. 5 verſ. cum de Iure.
Iuriſdictionem in laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis. 3.348.8
Iuriſdictio quando iudici Ordinario à lege, ſeu Principe committitur, quæ alias ſemota commiſſione ei competebat, adiecta clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, & ſimilibus, ſit delegata. 3 392.8
Iuriſdictio, quæ abſolutè conceditur per illa verba, auctoritate Apoſt. ſeu tanquam Sedis Apoſt. delegatus, eſt delegata, licet ſiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat. ibid.10
Iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatus, vel etiam auctoritate noſtra, Ordinaria, & delegata eſt. 3.393.10
Iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur cum remotione obſtaculi exemptionis, aut priuilegiorum Ordinaria reſtituta cenſetur. ibid.15
Iuriſdictio Epiſcopis ſpecialiter conceſſa, ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula, ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuò detur, ordinaria eſt. ibid.16
Iuriſdictio vbicumque competit alicui reſpectu certæ qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare. 3.497.19
Iuriſdictio ordinaria ſine territorio ſubſiſtere non poteſt. 3.506.5
Iuriſdictione conceſſa omnia licent, quæ ad illam tuendam neceſſaria ſunt. ibid.7
Iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit. 3.535.12
Iuriſdictionem eo ipſo quod Epiſcopus exercet in vna parte Diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem. 3 568.36
Iuriſdictio in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè quæſita iudicatur. 3.570.5
Iuriſdictio quando priuatiuè data eſt alicui Iudici an poſſint ſubiecti, ſine eius conſenſu, alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, oſtenditur. 3.571.7
Iuriſdictio quando priuatiuè quæſita vel data iudicanda ſit, oſtenditur. ibid.5
Iuriſdictio quando aſſignatur alicui caſtro, vel loco, vt ibi tractetur cauſa per Iudicem illius loci, eſt priuatiua. 3.572.9
Iuriſdictio quando conceſſa eſt Prælatis Regularibus in ſuos vel Monachos, vel Fratres, priuatiuè præſumitur conceſſa ad Epiſcopum. ibid.10
Iuriſdictionis, ſeu poſſeſſionis cumulatiuæ datâ præſumptione, quid probandum ad eam præſcribendam contra illum, qui iuriſdictionem exercet, vel poſſeſſionem habet cum alia cumulatiuè. 3.573.13
Iuriſdictio contentioſa eſt illa, quę redditur in inuitos. 3.575.4

Iuriſdictio voluntaria dicitur illa, quæ in volentes exercetur. 3.576.5
Iuriſdictio contentioſa Epiſcopi excommunicati non tantum non deuoluitur ad Archiepiſcopum pro ſuis culpis. ibid.9
Sed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos. ibid 10
ad Iuriſdictionem voluntariam ſpectantia, ſi per negligentiam omittantur, multoties ſupplentur per alios, & ad illum finem ad eum ſæpe deuoluitur poteſtas negligentibus competens. 3.477.15
Iuriſdictio & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pontif. priuilegio concedi aliis quàm Epiſcopis. 3.590.2
Iuriſdictio & iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus. ibid.3
Iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi. 3.591.6
Iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata intelligitur accumulatiuè, non vero priuatiuè reſpectu illius qui Ordinariam de Iure habet. 3.592.16
Iuriſdictio priuatiuè Epiſcopo præſcribi non poteſt, quia ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Epiſcopum. 3.593.20
Iuriſdictionem exercendi in omnibus Eccleſiæ diœceſis fundatam intentionem habet Epiſcopus de Iure communi. ibid.23
Iuriſdictionis ſpiritualis exercitium quoad omnes perſonas ſuæ diœceſis habet Epiſcopus de Iure communi. ibid.24

Ius.

Iura loquentia de ingredientibus monaſteria, intelliguntur cum effectu, ſequuta ſcilicet profeſſione. 2.210.62
Ius ad rem conſiderabile non tribuit oppoſitio facta in concurſu Parochialis vacantis. 3.196.46
Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces. 3.217.26
Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam poſſeſſionem. 3.240.17
Ius ordinariis competens cognoſcendi in primis inſtantiis de cauſis ſubditorum ſuorum fuit in fauorem vtrorumque introductum. 3.336.3

Ius instituendi.

Ius inſtituendi ob negligentiam Prælati in inſtituendis præſentatis etiam idoneis, non deuoluitur ad proximum ſuperiorem, ſed Patronus legitimo tempore præſentans poteſt interpellare Epiſcopos pro inſtitutione facienda. 3.577.1

Ius conferendi.

Ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert intra tempus à iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum. 3.587.77

Ius naturale, gentium, &c.

Ius naturale, gentium, aut diuinum poſitiuum ex grauiſſima cauſa poteſt declarare Summus Pont. 2.236.45

Ius Canonicum.

Ius Canonicum ſtudentes eodem priuilegio gaudent quo ſacræ Scripturæ operam nauantes. 3.142.26
Ius Canonicum docentes non percipiunt fructus præbendarum ſuarum, cùm conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent. ibid.27
Ius Canonicum docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quandiu docuerint. ibid.32
& non tenentur licentiam ab Epiſcopo obtinere, ſicut ſtudentes. 3.143.33

Ius Ecclesiasticum.

Ius Eccleſiaſticum totum ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinet. 2.179.2

Ius Episcopale.

Iura Epiſcopalia ardua, & quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur præſcribi poſſunt ab inferioribus. 3.598.7
non procedit in reſeruatis Ordini. ibid.8
Iura Epiſcopalia præſcripta non competunt præſcribenti accumulatiuè cum Epiſcopo, ſed priuatiuè. 3.591.14
Contrarium non eſt improbabile. ibid.15
Iura Epiſcopalia licet regulariter præſcribi poſſint, nonnulla tamen excipiuntur ſpecialiter iure prohibita. 3.596.11.
Vide *Iuriſdictio.*
Iuſiurandum in rebus & perſonis, alicuius momenti ſolus Papa relaxat, commutat, & interpretatur. 3.51.37

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt. 1.16.32
Iuſpatronatus ex cauſa donationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius. 3.123.74
Iuriſpatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere ſine ſpeciali mandato non poteſt vicarius ibid. 75
Iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat. 1.181.87
Iuſpatronatus mixtum quando cadat ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur. 3.170 144
Iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium conferetur per concurſum pro ea vice.
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tam per laicos, quàm per clericos, tribus potiſſimum modis acquiritur, ſcilicet fundatione, conſtructione, & dotatione. 3 246.1
Iuſpatronatus ex conſtructione quando acquiratur. 3.147.3
Iuſpatronatus non acquiritur ex ſola reparatione, ſeu refectione Eccleſiæ, niſi de nouo conſtruatur. 3.147.6
Iuſpatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Eccleſiæ funditus dirutæ reſtauratio requiritur. ibid.7
Iuſpatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe. 3.148.14
Iuſpatronatus ex dotis augmento non acquiritur. ibid.15
Epiſcopus non poteſt erigere iuſpatronatus ex augmento dotis. ibid.16
Iuſpatronatus præſcriptione, vel conſuetudine poſſunt laici acquirere. ibid.17
Iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione acquiritur interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarij, non alias. ibid.20
Iuſpatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri poteſt. 3.252.1
Iuſpatronatus ſucceſſione transfertur, quando cum vera vniuerſitate venit, id eſt, cum hæreditate in qua quis ſuccedit. 3.253.2
Iuſpatronatus cum vera vniuerſitate ad hæredes tranſmittitur ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. ibid.3
Iuſpatronatus hæreditate vendita, alicui villæ vel caſtro annexum in emptorem tranſit. ibid.7
Contrarium verius, quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum. ibid.8
Iuſpatronatus in fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit, ſed remanet penes hæredem. ibid 9
Iuſpatronatus vbi cum vniuerſitate, ſiue cum hæreditate transfertur, non requirit Epiſcopi conſenſum, ſecus verò ſi de per ſe transferatur. ibid.10
Iuſpatronatus tranſlatio in Eccleſiam, ſeu locum religioſum valet ſine Epiſcopi conſenſu. ibid.14
Iuriſpatronatus tranſlatio in laicum ſine Epiſcopi conſenſu fieri non poteſt. ibid.12
Iuſpatronatus per donationem de vno in alium tranſit. ibid. 20
Iuſpatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit. ibid.22
Iuſpatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, niſi de eo ſpecifica mentio. 3.254.22
Iuriſpatronatus donatio ſi fiat de laico in laicum, neceſſariò interuenire debet Epiſcopi conſenſus. ibid.23
Iuſpatronatus per permutationem de vno in alium transferri poteſt, quod ſi fiat in laicum, Epiſcopi conſenſus requiritur, ſecus verò ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ. ibid.31
Iuſpatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuerſitatis cui inſeparabiliter adhæret, tranſferri poteſt. ibid 33
Iuſpatronatus ſub bonorum generalitate vendi, ſeu alienari poteſt. ibid.
Iuſpatronatus de per ſe vendi non poteſt, nunc enim patronus vendens ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera. ibid. 34
Iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum. 3.255.67
Iuſpatronatus annexum villæ, vel caſtro tranſit cum ipſo villa, vel caſtro dato in dotem. ibid.58
Iuſpatronatus transfertur cum vniuerſitate, vel villa, cui eſt annexum, dato in feudum, vel emphyteuſim. ibid. 21.
Iuriſpatronatus vno fructu præſcripto, puta præſentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præſcripti alij fructus, quorum vſus non eſt præſcriptibilis ibid.45
Iuſpatronatus vt præſcribatur quod tempus requiratur, oſtenditur. ibid.44
Bona omnibus confiſcatis ac iuſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur remiſſiuè. ibid.45
Iuſpatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet eſſe, qui ex authentico documento, & aliis à iure requiſitis oſtenditur. 3.260.20
Iuſpatronatus probatur ex fundatione, vel dotatione per antiquiſſimum temporis curſum, ibid.28
Iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur, probata immemoriali, licet hoc non appareat. ibid.29
Iuſpatronatus plenè probatur ex pluribus enunciatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & citra, etiamſi enunciatiuæ, haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis. 3.262.40
Iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt. ibid.42
Iuſpatronatus per famam concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione probari poteſt. ibid.43
Iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione. 3.263.45
Iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito. ibid.46
Iuſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potēte. 3.264 61
Iuſpatronatus in Vniuerſitatibus, etiam partis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur. ibid 62
Iuſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel vniuerſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana. 3.265.63
Iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur ſi non totius vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur. ibid.64
Iuſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis. ibid.66
Iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt. ibid.67
Iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato. ibid.69
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum quod dicatur, oſtenditur. 3.271. 128
Iuſpatronatus quando eſt commune, & laici Eccleſiaſtici, omnes ſimul vnione communiona habent ſemeſtre ad præſentandum. ibid.131
Iuſpatronatus mixtum, licet quoad priuilegia & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale. ibid.132
Iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de Eccleſiaſtico. ibid.133
Iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali. 3.274 153
Iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & ſimilia licet non emantur, nec transferantur aliquo temporali dato, ſunt tamen in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur. 2. 530.5

Iuſtitia.

Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus. 1.10.5
Iuſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis. 3.32.198

L

Labor.

Labor ac ſudor cuiuſcumque virtuosè operantis, & in Republica auxilium afferentis remunerandus eſt. 3.303.12

Laicus.

Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi. 1.18.45
Laici & neophyti propter merita diſpenſantur vt poſſint Epiſcopi fieri. ibid.46
Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt. 2.126.8
Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus ib 9
Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio aſſiſtit. 2.385.104
Laicus, qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui præſcriptionem ſcripſerit, incidit in excommunicationem Papalem. 3.23.114
Laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius. 3 114.4
Laicus poteſt conſtitui vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos. ibid.7
Laicus vel miniſter iudicis Eccleſiaſtici, cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum. ibid.8
Laicus poteſt deputari vicarius Epiſcopi, tantum in temporalibus. ibid.9
Laicus poteſt eſſe Epiſcopi vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis, 3.115 10

Laicj

Laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere? dubitatur. 3.249.18
Differentiæ ratio inter vtrumque conſtituitur. ibid.19
Laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur clericus. 3.566.73
Laicus non poteſt præſentari ad beneficium. ibid.74
Laicus ad beneficium non poteſt præſentari, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit clericatum, quia Ordo debet neceſſario præcedere. ibid.77
Laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias, peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent. 3.342.5
Laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compellentur. 3.580.40
Laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedendi indulgentias. 3.382.15
Laici ſuperiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere & pœnas violantibus imponere. 3.487.42
Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non verò eorum Superiores. 3.488.54
Laicus etiam coniunctus cum clerico de cauſa criminali clerici cognoſcere non poteſt. 3.512.2
Laici poſſunt in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſiis prorogare. 3.315.10
Laici à communi vita primum recedere cœperunt. 3.531.2
Laici in cauſis in quibus contra eos iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſint in alium iudicem Eccleſiaſticum, ſine Diœceſani voluntate conſentire. 3.561.6.& ſeqq.

Lapis.

Lapis profanatus Altaris vendi & teneri licitè poteſt ab emptore, ſed in loco decenti & honeſto.
Lapides, & alia ornamenta de Eccleſia, vel aliis locis ſacris auferentes, & auferenti, ſeruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.53.317
Lapides ſiue alia ornamenta Eccleſiarum ſubripientes incurrunt excom. Papalem. 3.30.183
Lapides altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum poteſt Epiſcopus vendere, non tamen in ſordidos vſus conuertere. 3.221.14
Lapides, ſeu columnæ, quibus litteræ inciſæ ſunt, probant confinia. 3.263.52.
Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur. 1.89.10

Lectio, & Lector.

Lectio ſacræ Scripturæ in iis Eccleſiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium pro lectoribus deputatum reperitur. 3.139.8
Lectio ſacræ Scripturæ in monaſteriis Monachorum, vbi id commodè fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt 3.142.16
Lectio ſacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia, ſeu examine Ordinarii. ibid.17
Lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſæcularis vtitur illis diebus feſtis. 3.486.33
Lector debet habere ætatem annorum duodecim. 2.540.2.
Lector quis dicatur, & quæ ſit eius forma, materia & officium, oſtenditur. 2.543.10
Lectores Regulares petentes licentiam audiendi ſæcularium Confeſſiones, poſſunt à b Epiſcopis ſi voluerint, examinari. 2.359.46

Legatum.

Legata facta pro Magiſtris Grammatices, qui pueros pauperes edocent, poſſunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros, ſicut teſtator iuſſit. 3.315.18
Legatum ad pias cauſas eſt validum & præſtandum etiamſi relictum fuerit in teſtamento. 3.347.35
Legari poteſt ad pias cauſas ei, qui hæres inſtitui de iure non poteſt. 3.348.36
Legatum ad pias cauſas factum poteſt alteri ſimili vſui præſtari. ibid.37
Legatum ad pias cauſas peti poteſt ſi hæres differat adire hæreditatem. ibid.38
Legatum factum loco conſtruendo in fauorem piæ cauſæ valet. ibid.41
Legatum factum Eccleſiæ, quam in ſpecie non expreſſit defunctus, valet. ibid.41
Legata in pias cauſas non obiiciuntur ſolemnitatibus Iuris Ciuilis. ibid.42
Legatum relictum reſpectu Eccleſiæ cenſetur pium, reſpectu verò perſonæ, ſæculare. 3.545.9
In Legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum. ibid.10
Legatum quodcumque pium ad certum vſum relictum, in alium pium Epiſcopus commutare poteſt, ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta, cum hæredis conſenſu. 3.551.6
Legatus vſus quando non poteſt adimpleri, in alium pium per Epiſcopum commutari poteſt. ibid.8
Legata res, quæ pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Epiſcopi in alios pios vſus commutari valet. 3.552.9
Legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Concil. Trid. poterit Epiſcopus commutare. ibid.12
Legatum quando eſſet factum ad aliquem vſum non ita neceſſarium, poteſt per Epiſcopum in alium pium magis neceſſarium commutari. ibid.12
Legatum factum Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum & conſimilem pium vſum. ibid.13
Legatum vbi non reſpicit certam perſonam, & cauſam, non poteſt per Epiſcopum commutari. ibid.16
Legatum relictum Epiſcopo ab extraneo valde amico, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ. 3.3 (3.17
Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitalibus. ibid.20
Deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, & ſe ipſum vti pauperem, ſi egeat, filios ſuos pauperes fraude ceſſante. ibid.21 22.23
Legatum quando relinquitur alicui perſonæ determinatæ vt matrimonium ineat, fere certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur. 2.354 27
Legatum relictum ſub hac forma, Lego tibi mille ſi nubas, centum verò ſi religionem ingrediaris; an mille debeantur monaſterio, oſtenditur. ibid.28
Legatum quando alicui factum eſt, eo adiecto, vt illo contentus, nihil amplius petat, eo ipſo quod accepit, videtur debitu renuntiare. 3.368.38
Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Eccleſiæ incorporatam poteſt Prælatus abſque ſolemnitatibus 3.409.58
In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio, ſolum habetur reſpectus ad perſonam. 3.544.3
Legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis tranſit in ſucceſſionem regulariter in dubio. ibid 4
Quando ſub vtroque nomine ſimul relinquitur legatum, ad illud quod præcedit recurrendum. ibid.6
Legatum Epiſcopo relictum à propinquo, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ. 3.5.(.18
Probata affinitate, eo ipſo præſumitur legatum relictum intuitu perſonæ. ibid.16
Legatarios poſſunt Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegati cogere ad exequendas pias diſpoſitiones, etiamſi executores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S. Inquiſitionis. 3.343.24

Legatus.

Legati Chriſti, de Epiſcopis. 3.8 8
Legatus de latere inſignia, & ornamentis Romani Pontificis vti poteſt. 3.554.35
Legatus reſpectu prouinciæ ſuæ legationis poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimoniis ſuorum diœceſanorum. 2.385.114
Legati, ſeu Vicelegati, aut gubernatores quemcumque in officiis notariatuum per Cameram Apoſt. venditis ſe intromittere præſumentes, &c. 3.38.255
Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria. 3.184.14
Legatus à latere poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valeat, ex cauſa rationabili, & legitima vnire. 3.228.12
Legati nati, vel a latere poſſunt viſitare ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtolica demandatæ. 3.286.28
Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis Prouinciæ ſibi delegatæ. 3.375.56
Legatus à latere, & Nuncius Apoſtolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere poſſunt. 3.425.12
Legatus de latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopos deponere non poteſt. 3.528.5

Legitimatio.

Legitimatio à Pontifice præſtita, non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, &c. non prodeſt ad ſucceſſionem hæreditatum, & alios ſæculares effectus. 1.143 105
Legitimatio quæ ſit per ſubſequens matrimonium ratihabitione retrahitur ad tempus natiuitatis. 3.193.34
Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur. ibid 33
Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus

rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri. 2.103.
10

Leo III. Summus Pont. ex circumſtantiis ſuo tempore occurrentibus poſtulante ſine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos. & diſponere de Imperatoria electione, coronatione, & confirmatione. 2.140.84

Leproſus promoueri non debet 2.431.49

Lex.

Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ dicantur, oſtenditur. 2.4.15

Lex conſtituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum perſonarum, & eſt nulla. 2.114.25

Lex canonica in foro ciuili ſeruanda eſt, quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Luſitanorum, quæ de quantumuis veniali etiam eſt intelligenda. 2.141.96

Lex abſque temporis præfinitione pœnam imponens cenſetur illam perpetuo infligere. 2.272.16

Legem condendi poteſtas ſoli Principi competit. 3.11.23

Legibus per fundatorem beneficij ſibi porrectis, ſi Epiſcopus ſine legitima cauſa conſentire denegat, poterit fundator recurrere ad ſuperiorem, qui eum cogat ad conſentiendum; vel ſi contumax ſit, ipſe ſuperior conſentiat. 3.258.
35

Leges illas per fundatorem ſibi porrectas poterit Epiſcopus reiicere, quæ vel natura impoſſibiles ſunt, vel turpes, vel contra ſubſtantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium. ibid.

Lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimò infantem inſtitui in beneficio, eſt toleranda. ibid.

Liber.

Liber in quo coniuges, teſtes, dies, menſis & annus à Parocho ſcribuntur, mortuis teſtibus & Parocho plenè probat matrimonium contractum. 2.395.175

Liber Baptiſmi à Parocho confectus plenè probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo ſit faciendus, oſtenditur. ibid.176

Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & ſepulturam. ibid.177

Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, admonetur. ibid 178

Libros mouentes, & monumenta quæcumque ex bibliothecis Ordinum Fratrum Carmelitarum, in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 8.162

Libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus. 3.261.48

Librorum ſana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis eos abducit. 3.386.1

Libri improbi, religionique noxij ſunt apti ad diſſenſiones, & tumultus excitandos. 3.387.2

Librorum Hæreticorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. ibid.3

Libri Hæreticorum tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi. ibid.4

Libros prohibitos habentes non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori. ibid. 5

Reuerendiſſimus Sacri Palatij Magiſter viris doctrinæ, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos. ibid.6

Epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illuſtr. Cardinalibus Inquiſ. in plena Congreg. ibid.6

Inquiſitores ipſi non poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſt. Sede, vel per Sacram Cong. Inquiſitionis ſiat facultas. ibid.8

Libri in Vrbe imprimi non poſſunt abſque examine, & approbatione in ſcriptis Vicarij, & Palatij Apoſtol. magni Magiſtri. 3.388.9

Epiſcopi, & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur. ibid.10

Pœna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia, quæ ſit, oſtenditur. ibid.11

Libros vendere, aut apud ſe retinere ſub excommunicationis, & pecuniæ pœnis, nullus valet, niſi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario. ibid.12

Excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum. ibid.13

Regulares volentes libros imprimere, vltra Epiſcopi, & Inquiſitoris examinationem, & approbationem licentiam quoque à ſuis Superioribus impetrare tenentur. ibid.14

In *Liberalitatis* executione quæ circumſtantiæ attendendæ ſint, oſtenditur. 1.89.9

Liberationem, qua nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum à reddendis ratiociniis liberat, comprehendit diſpoſitio Conc. Trid. *ſeſſ.25. de Regular. cap.16.* 3.439.25

Libertas.

Libertatem Eccleſiaſticam, aut interdictum Sedis Apoſtolicæ violantes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.22.
106

Libertas non veniendi ad Synodum, an præſcribi poſſit, remiſſiuè. 3.396.10

Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci vnde patronus trahit originem. 2.201.36

Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt. 1.84.4

Licentia.

Licentia ordinandi ſuffraganeo conceſſa an expiret per mortem Epiſcopi concedentis contingentem poſt deſcriptionem ordinandorum in matricula, & an hoc caſu res dicatur adhuc integra. 2.223.34

Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia inſeruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quòd fuerit ore tenus conceſſa. 2.248.13

Licentia audiendi Confeſſiones debet gratìs dari. 2.312.12

Licentia delegata audiendi Confeſſiones non expirat mortuo, vel amoto delegante. 2.318.43

Licentia ad audiendas Confeſſiones ſub conditione data, illa non impleta ceſſat facultas. 2.320.53

Licentia conceſſa ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, poteſt per illum reuocari. 2.321.55

Licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti, etiam ſi contrarium ſit conſuetudo. 2.352.56

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa. 2.385.126

Licentia generalis, ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia, ſufficit. ibid.127

Licentia hæc verbalis ſufficit, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa. ibid.128

Licentia debet actum præcedere. 2.386.129

Licentia hæc non debet eſſe tacita, quæ tunc talis cenſetur, quando illis, quibus conceſſa fuit per certum nuntium, aut literas ſignificata ſit. ibid.131

Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur, non expirat. ibid.132

Licentia obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur. ibid.133

Licentia data contra prohibitionem Epiſcopi valida eſt. ibid.
134

Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis, extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit. 3.77.
10

Licentia diſcedendi requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Conc. Trid. Parocho conceſſis. 3.97.96

Licentia vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquennium, à die quo cœpit ſtudere. 3.142.38

Licentiam, quam Epiſcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare. 3.435.9

Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarij concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quòd ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta. ibid 10

Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus vt ille non interrumpatur, concedunt miniſtri Prouinciales. 3.448.28

Licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandum Monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere. 3.464.57

Licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, non poteſt Epiſcopus Monacho concedere. 3.481.7

Licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt Religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcumque vltimæ voluntatis ſuſcipere valeat. ibid 8

Licentia pro acceſſu ad Monialium monaſteria exemptorum petenda ſit ab Epiſcopo, an à Superiore Regulari oſtenditur. 3.479.76

Licentiæ & indulta ingrediendi à mulieribus Religioſorum Conuentus, reuocantur. 3.471.92

Licentiam concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis

Epiſcopi

Epiſcopis vt teſtentur. 3.558.25
Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiam re integra morte concedentis. 3.559.25
Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto. ibid.26
Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum. ibid.27
Licentia ab Epiſcopo iuſtè petita,& ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non poteſt per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium quàm ad ipſum Rom. Pont. 3.580.31
Lictores Epiſcopi gaudent fori priuilegio. 3.507.13

Limen.

Limina Apoſtolorum viſitans Epiſcopi nomine,vel ipſum comitans ad eadem limina, quotidianas lucratur diſtributiones. 3.105.159
Limina Apoſtolorum, qui non viſitauerint ſtatutis temporibus,quas pœnas incurrant,oſtenditur. 3.226.48

Linea.

Linea quotuplex dicatur. 3.70 156
Quælibet ex his lineis per gradus diſtinguitur. 3.71.57
in Linea recta aſcendentium,& deſcendentium, vtroque iure inſpecto,tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, dempta ſemper ea à qua incipit computatio. ibid.158
Linea tranſuerſa æquali quo gradu vnaquæque perſona à communi diſtat ſtipite, eo etiam gradu ab altero diſtat conſanguineo. ibid.159
in Linea tranſuerſa æquali attento iure Canonico,quo gradu diſtat remotior à communi ſtipite,eo etiam differt ab alio conſanguineo. ibid.160
Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, aut continua ſit lippitudo. 2.449.30

Lis.

Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ. 2.106.8
Mala plura ex litibus oriuntur. ibid.9
Lis mota ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis deferatur ad Summum Pontif. ſi ex contentione, & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima. 2.136 49
Litis pendentiam non efficit citatio circumducta, nulla vel cum falſo procuratore.
Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis.
Litis conteſtatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur. 2.424.30
Lites ne proſeluantur debet quilibet iudex laborare. 3 326.8
Lites qui minuit, minus peccat. ibid.11
Litium occaſio amputanda eſt. ibid.12
Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet. ibid.13
Lites ſunt cauſa multorum. ibid.14
Litigantes poteſt Epiſcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere,quando lis diu durauit,& cauſa eſt intricata,vel quando imminet timor armorum. 3.326 9
Litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio. 2.179.19

Littera.

Litteræ dimiſſoriæ expeditæ.& ſubſcriptæ manu Epiſcopi,ordinandis traditæ,& directæ Epiſcopis non impeditis Pontificalia exercere,ſemper valent,nec expirant morte concedentis. 1.224.39
Litteras ſubreptitias, vel obreptitias impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. 3.18.86
Litteras,aut ſcripturas cuiuſuis generis mittentes ad eos, qui ſunt in Conclaui,& ſic recipientes, in excom. Papalem incidunt. 3.25.129
Litteras Papæ electi antequam coronetur impugnantes. 3.37. 238
Litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant iuſpatronatus. 3. 263.47
Litteræ maiuſculæ inſcriptæ in lapide poſito & publico ab immemoriali tempore citra, plene probant iuſpatronatus. ibid. 50
Litterarum ſeu Epiſtolarum miſſio ad Monachas an iure communi reperiatur prohibita,oſtenditur. 3.469.77
Litteras ſcribens Moniali,& mittens,an incidat in cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium,oſtenditur. ibid.78
Litteras mittens ad Monialem non incidit in cenſuram comminatam aduerſus alloquentes cum illa. ibid.81

Littera Apoſtolica.

Litteræ Apoſtol. diſpenſationis,vel beneficij, non ſunt ſubreptitiæ in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeneteti, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit. 2.105.8
Litterarum Apoſtol. aut aliarum expeditionum executionem impedientes, & prohibentes, excommunicantur in Bulla. 3.13.71
Litteratura ad titulum etiam inſignis non poteſt quis ordinari. 2.286.72
Litteratura iure diuino requiritur. 2.466 12
Litteratis viris indiget Eccleſia Dei, per quos totus mundus illuminatur. 2.463.1

Locatio.

Locari non poſſunt Eccleſiarum res vltra triennium. 3.403.3
Locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium ſuſtineri poteſt. ibid. 5
Locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere,quoad dictum triennium,qui tenuerint,oſtenditur. ibid.8
Locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit, ſi vltra triennium fiat,quando tunc datur vnicum pretium,ſeu merces. 3.404. 13
Locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto,vt poſt primum triennium incipiat ſecundum, omnino inualida eſt. ibid.17
Locationi an teneatur ſtare ſucceſſor,vide *Succeſſor.*
Locator beneficij, ſeu mainatus, quando pro ſecuritate vitæ ſuæ,& validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter,ſiue ſpecialiter obligauerit,vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis,tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni. 3.400.14

Locus.

Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis,vel locus dignior. 2.261.12
Locus vbi Epiſcopus Ordines confert an ſit in litteris ordinandorum exprimendus. ibid.3
Locus ad Romanam Eccleſiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.27.149
Lucerna ſuper candelabrum poſita,pro Epiſcopo. 1.9. 15
Luctuoſa in aliquibus Hiſpaniæ locis canonicæ portionis loco ſubrogata eſt. 3.365.5
Luctuoſa ex quibus ſoluenda,oſtenditur. ibid.6
Ludouicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſcop. Bracharenſem nominaretur grauiter obſtitit. 1.59.23
Luſitaniæ Reges obtinuerunt iuſpatronatus, & priuilegium eligendi Epiſcopos in Cathedralibus.
Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt. 3.134.37
Luſitaniæ regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an fuerit, oſtenditur. 3.137.57
Luſitaniæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit. ibid.59
Luſitaniæ primus Rex Alphonſus quinque Chriſti ſtigmata in cœlo oſtenſa regni inſignia inſigni pietate ſuſcepit. ibid 60
Luſitaniæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata virtute bellica ab ipſorum manibus vendicauerunt. 3.138.62
Luſitani pertinaciſſimè Romanis reſtiterunt duce Variato. ibid. 63
Luſitaniæ Rex primus Alphonſus pro confirmatione ſui regij tituli recurſum habuit ad Sum. Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet,ſed ex eo,quia deuotione,pietate & animi gratitudine voluit libens,& abſque vlla obligatione ciuili, ſe eiuſdem Chriſti Vicario B.Petro, & ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam,ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere. ibid.64
Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente Summo Pontifice fuerunt ſemper obſeruatæ, confirmatæque in concordatis factis inter clerum, & Regem.
Luſitaniæ Reges conſueuerunt, & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere. 3.239.4
Vide *Hiſpaniæ Reges.*

M

MAculam aliquam corporalem in lege veteri habentibus hoſtias offerre Dominus prohibuit. 2.233.82
Magica ars quæ ſit, remiſſiuè. 3.65.120
Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum. 2.365.18

Magiſter.

Magiſter actorum curiæ Epiſcopalis, an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari?
Magiſter ſcholæ Salmanticen reſpectu Scholaſticorum,qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denunciationes remittere. 2.373.3
Magiſter Grammaticæ non poteſt deputari in ciuitate, cum

excuſatione reſidentiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe. 3.97.85
Magiſter Reuerendiſſimus ſacri Palatij viris doctrina, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Rom. Curia licentiam legendi libros prohibitos. 3.587.6

Magiſtratus.

Magiſtratus ſeculares, qui ab Epiſcopis requiſiti non præbent auxilium ad reſtituendam, vel conſeruandam clauſuram Monialium. 3.58.145
Magiſtratus & Iudices quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant. 3.40.169
Magiſtratus ſpecialis videtur datus priuatiuè ad generalem. 3.571.11
Mala ex non reſidentia Epiſcoporum quæ ſequantur, oſtenditur. 3.83.4
Malè agens odit lucem. 3.470.84
Mali non curant reſpicere meliores. 1.66.8
Malitiosè facere dicitur, qui non iuſtè impedire poteſt. 2.370.28

Mandans, & Mandatum.

Mandans, & mandatarius cenſentur vnum idémque delictum committere, ſaltem ratione finis. 3.53.12
Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius. ibid.13
Mandatum ſpeciale requiritur ad præſentandum.
Mandatum in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus Vicario dare. 3.220.55
Mandatum ſpeciale requiritur in beneficiorum collatione. 3.101.69
Mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis. 3.436 20
Manducare & bibere ad gloriam Dei quando intelligentur. 1.75.11
Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari. 1.203.21

Manus.

Manus ſordida aliam non lauat. 1.67.13
Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri. 2.448.17

Manutentio.

Manutentio quando concedatur. 3.314.38
Manutentio in quibus rebus & cauſis danda eſt Epiſcopo etiam reſpectu exemptorum, ſeu monaſterij exempti. 3.593.16
Manutentio in materia iuriſdictionali competit ratione ſolius Iuris communis. 3.594.17
Manutentio vigore aſſiſtentiæ Iuris communis competit abſque alia probatione. ibid.38
Manutentio non datur ex ſola Iuris communis aſſiſtentia quando alius eſt in poſſeſſione, & quando ex aduerſo allegatur, & probatur exemptio, priuilegium, ſeu titulus, vnà cum præſcriptione, ſeu poſſeſſione. ibid.41
Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quòd vinum bibiſſet, iuſtè percuſſam interemit. 1.100.10
Marcus Aurelius Heraldus laudatur. 3.601.83
Maria Aaronis ſoror, vide *Aaron.*
S.*Martinus* factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe prius fuerat. 1.82.13
Martius, & September, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam ſunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarij facultate concella in illis conferendis, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non. 3.93.58 62
ex *Martyrio* alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo, illa polluitur quatenus iniuſtum conſideratur, & iniuriosum ipſum homicidium ex parte accidentis. 2.147.19
Maſculus, vel fœmina an ſit ſi dubitetur, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies. 3.68.138

Materia.

Materia remota ſacramenti Ordinis eſt res illa, quam traditur illud ſumenti. 2.248.7
Materiæ contractus an ſit de eſſentia. ibid 8
Materia Subdiaconatus eſt propriè calix vacans etiam non conſecratus cum patena. 2.259 3
Materia Diaconi eſt liber Euangeliorum. ibid 6
Matribus non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria Monialium ad inuiſendas filias morti proximas. 3.467.68

Matrimonium.

Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicitè contrahatur.
Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur. 2.371.8
Matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrari poteſt. 2.372.27
Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant. ibid.19
An detur tam vrgens neceſſitas, vt ſolum coram Parocho, & teſtibus matrimonium contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione. 2.375.53
Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non ſtatim ea facta matrimonium contrahendum, ſed per aliquod tempus differendum. ibid.54
Qui intra quatuor menſes poſt denunciationes factas matrimonium non contraxit, non poteſt illud inire, niſi aliæ denunciationes permittantur arbitrio Epiſcopi. ibidem 55
Matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi affectatum eſſet non intelligere. 2.381.83
Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo, validum eſt. 2.381 91
Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non ſit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum eſt. ibid.92
Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida. ibid. 94
Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis, eſt inualidum. 2.384.113
Matrimonium nullum eſt, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret. 2.386.130
Matrimonium contrahens ſine Parocho, & teſtibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit. 2.387.140
Matrimonium abſque præſentia Parochi, & teſtium contractum, in vim ſponſaliorum non reſoluitur. ibidem 145
Matrimonium in articulo mortis, vel tempore peſtis, aut belli, ſine Parocho, & teſtibus inualidum eſt. 2.387.147
Matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt validè fiat neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho, & teſtibus, quid ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito. 2.389.156
Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & teſtibus contrahere. ibid.157
Matrimonium infidelium, vt fiat Sacramentum, non eſt neceſſario facienda expreſſio, vel ratificatio conſenſus coram Parocho, & teſtibus. 2.390 158
Matrimonium celebratum per procuratorem vt ſit validum Parochi, & teſtium præſentia requiritur. ibid.159
ad Matrimonij validitatem non pertinet, vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur. 2.391.169
Matrimonium contrahentes cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confeſſionem indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non verò quatenus adminiſtrant, vel quatenus Conſilij præceptum infringunt, cùm conſilium ſolummodo continent. ibid. 172
Matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta decalogi, ac Eccleſiæ, ſeptémque peccata capitalia. ibid.178
Matrimonium conſummare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, non eſt peccatum mort. 2.392.181
Excipe ſi adſit contemptus, vel ſcandalum, vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice. ibid.182
A prima die Aduentus Domini, vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia non poſſunt celebrari. 2.394.193
Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate. ibid.194
Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus conſummari non prohibetur. ibid.195
Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum eſt, contrahentes verò peccabunt mort. ibid.196
Interdicti tempore & à perſonis interdictis Matrimonium abſque peccato mort. contrahi non poteſt. ibid 197
Matrimonium quoad ſui ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti. ibid.198
Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam. ibid. 199

Matrimonium, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur. ibid. 200
Parochus licèt non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo iſtud adminiſtrat. 2.395.201
Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus videtur malè ſentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores. 2.440.44
Matrimonium ſcienter contrahentes, in gradu prohibito. 1.36.157
Matrimonia filiorumfam. ſine parentum conſenſu contracta eſſe irrita aſſerentes. 3.37.242
Matrimonium ne liberè contrahatur cogentes ſubditos, &c. ibid. 244
Matrimonium hodie interdicitur conſanguineis intra quartum gradum. 3.71.163
Matrimonij munitionibus etiam iuſta cauſa interueniente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque Epiſcopi aſſenſu. 3.124.95
Matrimonium ne contrahant an poſſint impediri illi, qui orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didicerint. 3.312.41
Matrimonij ſpiritualis ſolutio inter Epiſcopum, & Eccleſiam, vt & carnalis inter virum & fœminam, reſeruatur à Chriſto. 3.552.2
Matrimonium carnale in lege gratiæ planè factum eſt indiſſolubile, quoad vinculum. ibid. 2
Matrimonij ſpiritualis vinculum fortius, quàm carnalis. ibid. 3
Matrimonium ſpirituale facilè diſſoluit Summus Pontifex, cùm non ſit reſeruatum lege diuina. ibid. 4
Matrimoniales cauſæ, vide *Cauſa*.
Maxilla confirmati quare percutiatur. 2.160.26
Medicam mulierem an liceat introducere in dormitorium Religioſarum pro curatione alicuius Religioſi infirmi. 3.470.83

Medicina.

Medicinam, aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.33.296
Medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit diſtributiones. 3.107.169
Medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur. 3.390.10

Medicus.

Medicus celeſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia. 1.2.2
Medici, pro Epiſcopis. 2.9.18
Medicis præſtantiores ſunt Aduocati. 3.327.23
Medici quoties ad gradus Doctoratus ſunt promouendi, vltra Fidei profeſſionem ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V. 3.389.2
Medici vltra tertium diem ægrotum non viſitant, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat. ibid. 2
Medici non ſeruantes Innoc. III. & Pij V. conſtitutiones, quas pœnas incurrant, oſtenditur. ibid. 3
Conſtitutiones Innoc. III. & Pij V quibus habetur vt cum Medici infirmum viſitant, eum faciant confiteri, intelliguntur de quacumque infirmitate, quæ ex ſe lectum petat. ibid. 4
Medici an ſint nobiles oſtenditur. 3.390.5.6
Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem. ibid. 8
Medici tanquam Dei miniſtri accerſendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus. 3.390.12
Medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxiis abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportunè euſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur. ibid. 16
Medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio & labore morbo laborantibus opem ferre, ſicut Parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent. 3.39.125
Medici, Procuratores, vel Aduocati contenentur vi monitorij reuelare ſecreta infirmorum, clientum, &c. 3.452.65
Medicus cauſa multum grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi Monialium monaſteria. 3.464.52
Medici, vt poſſint Monialium monaſteria ingredi, non neceſſario requiritur, quod ſint Doctores, aut graduati, ſed quod medici ſciant. ibid. 33
Vide *Aduocatus*.
Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt. 2.285.62

Membrum.

Membrum ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem. 2.448.11
Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem, non poteſt fieri clericus. ibid. 16

Mendicans.

Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare ſine ſpeciali Papæ licentia. 3.21.50
Mendicantes, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſt. 3.34.209.210
Mendicantes Ordines an poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. 3.78.17
Mendicantium monaſteria Seminario contribuere non tenentur. 3.315.14
Mendicantium monaſteria, quæ dicantur, oſtenditur. ibid. 15
Mendicantes ſunt Ordines S. Auguſtini, Societatis Ieſu, Minimorum S. Franciſci de Paula, Ieſuatorum, Carmelitarum diſcalceatorum. ibid. 17. & ſeqq.

Menſa.

Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illa eſcæ ſint adducendæ, oſtenditur. 2.75.12
Menſæ Epiſcopalis bona, vide *Bona menſæ Epiſcopalis*.

Menſis.

Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus, computantur ſecundùm quod occurrunt in Kalendario. 1.10.2
Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem non quoad vſum, durante reſidentia Epiſcopi. 3.93.53
Reſpondetur traditis in deciſ. Sulmon. ibid. 54.55.56
Adducuntur reſponſiones aliquibus obiectis. ibid. 57
Menſes Martij, & Septembris, quibus Epiſcopi, per alternatiuam ſunt Papæ ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendis, ſiue Epiſcopus, reſideat, ſiue non. ibid. 58
Menſis à principio cœptus Apoſtolicus ſemper remanet Apoſtolicus. 3.94.61
Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, prouidere debent Epiſcopi, ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates. 3.108.119
Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, debent continere nonaginta dies, & poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpolati. ibid. 120
Menſium trium abſentia Canonicis conceditur ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt. ibid. 120
Menſium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ, terminatur in media nocte vltimi diei. 3.174.183
Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis. 3.183.5
Menſis quilibet, vbi abſolutè de menſe fit mentio, triginta dies continet. ibid. 8
Menſes ſex dati Ordinariis ad conferendum, computantur ſecundum Calendarium, & ſecundum quem occurrunt. ibid. 9
Menſes ſex dati Ordinariis ad prouidendum, vbi primum lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere. ibid. 12
Menſes duo profeſſioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio, computantur ſecundùm quod occurrunt in Kalendario, & ibi vide alia vtilia ſuper hac re. 3.431.16
Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat. 1.95.21

Meretrix.

Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. 2.457.17
Meretric. domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat. 3.354.28

Metropolitanus.

Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt. 2.96.12
Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei. 1.1.0.6
Metropolitanus adiri poteſt vt Epiſcopum cogat Iudici ſæculari auxilium, quod di negauit, eab here. 3.372.22
Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi procedit contra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à diuinis cauſa rationabili. ibid. 14

Miles.

Miles.

Milites armati, fundamentum denique, columna, Pater, Doctor Eccleſiæ, oculus, & miniſter Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi, dicuntur Epiſcopi. 1.9.18
Miles condemnatus arrenus, quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur. 2.584.50
Milites Regulares militiæ ſancti Iacobi de Spatha, aliique huiuſmodi, non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſæcularium. 3.173.174
Milites ſancti Iacobi de Spatha (excepta tamen magiſtrali menſa & quatuor meodicantium Ordinum Fratres immobilia poſſidentes ad ſubſidiorum hactenus non ſolutorum ſolutionem tenentur. 3.376.38
Milites regulares non comprehenduntur decreto Concilij Trid. *ſeſſ.26.de Regular. cap.15.* 3.445.5
Milites S. Stephani non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij *Seſſ 25.de regularib. cap.15.* 3.446.6
Milites Hieroſolymitani ex nouo ipſorum ſtatuto comprehenduntur ſub decreto Concilij Trident. *ſeſſ.25.de Regul. cap.15.* ibid 8
Milites S. Ioannis Hieroſolymitani comprehenduntur ſub decreto Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de Regularib. cap.19.* 3.476. 10
Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint. 2 254.45
Idem de nouitiis Ordinum militarium huiuſmodi. ibid.
Militares ex Ordinibus Chriſti domini, D.Iacobi, & ſimilibus, an veri religioſi ſint. ibid.46
Milliones quando inceperint. 3.385.65
Milliones in quibus ſpeciebus imponendi, & ad quod tempus ſolui debeant. ibid.66.67.68.69
Minimorum S. Franciſci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendic antes à Pio V. 3.315.19

Miniſter.

Miniſter Ordinarius Confirmationis eſt ſolus Epiſcopus Ordinatus. 2 357.2
Etiamſi excommunicatus, hæreticus vel degradatus. ibid 2
& non Confirmatus. ibid.3
Miniſtro generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria Monialium S. Claræ, oſtenditur. 3.462.44
Miniſtri Prouinciales atque Viſitatores quando poſſint intrare Monialium monaſteria ſibi ſubditarum. ibid.45

Minor.

Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur. 2 341.59
Minor Sodomita arbitrio iudicis puniendus. 2 457.23
Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis adminiculis. ibid. 25
Minores fratres, vide *Frater.*
Minores Ordines vide *Ordo.*
Minores Religioſi, qui tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina Officia in excommunicationem Papalem incidant. 3.2.102
Mirabile quoddam refertur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis. 2.346.25

Miraculum.

Miracula plura de ſanctiſſimo Euchariſtiæ ſacramento referuntur. 2.596.10.& ſeqq
Miraculum dicitur mirum factum. 3.457.7
Miraculum vt propriè dicatur quæ requirantur, oſtenditur. ibid.8
Miracula examinandi poteſtas ſoli Epiſcopo, non tamen alio inferiori competit. ibid.9
Miracula noua an Epiſcopus habeat poteſtatem examinandi & approbandi.

Miſſa.

Miſſæ & diuinorum officiorum vna celebratione quæ curare debeat Epiſcopus, latè. 2.1-9.11.& ſeqq.
Miſſarum numerum, & anniuerſariorum poteſt Epiſcopus reducere in donationibus & aliis actibus inter viuos.
Miſſam cum Mitra, & Baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus. 2.281.6
Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur, non eſt de ſubſtantia 2.261.16
Miſſæ ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum. 2.296.2
Miſſæ pro ſacrificio pitantiæ taxatio eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt. 2.300 3
Miſſa pro multis dicta, non tantumdem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur. 2.301.7
Miſſæ tot abſolutè celebrari debent, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint ex declaratione ſacræ Congregat. ibid.
Miſſas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII. 2.302.12
Conſuetudo celebrandi anticipatè non eſt approbanda, nec toleranda. 2.303.13
Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis. ibi 15.
Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur. 2 304.18
Miſſam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter. ibid.19
Conſtitutio Leonis X. qua declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, refertur. ibid.20
Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus. 2.354.1
Cauſa iuſta eſt neceſſaria ad huiuſmodi reductionem faciendam. ibid.2
Miſſæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, non poſſunt ad minorem numerum reduci. 2.355.24
Miſſarum celebrandarum onera quando Epiſcopi reducere poſſint, ex deciſ. ſacræ Congr. ibid.26
Miſſarum celebrationes vſurpantes, & ſacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumentes, ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniuntur per Inquiſit. 2.441.45
Miſſam filius, & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. 3.225.25
Miſſarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, prouidetur in Synodo diœceſana. 3.396.58

Mitra.

Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat. 1.32.18.& 1.94.4
Mitra vti non poteſt Epiſcopus in locis exemptis, niſi inuitatus. 3.330.24

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus & cauſam. 2.34.5.18 & 2.429.57
Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur. ibid.18.
Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruare, qui occidit ſi fugiendo euadere poſſit, niſi fuga ſit illi valde dedecoroſa. 3.52.5

Modeſtia.

Modeſtia quid ſit oſtenditur & vnde dicatur. 2.105.1
Modeſtia in grauitate ſita eſt. ibid.2
Modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt omnis geſtus, ac motus corporis. ibid.3
Modeſtiæ regulæ præſcribuntur. ibid. 5
Modeſtia in humilitate creſcit. ibid 7

Monachus.

Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus. 1.21.12
Monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus. ibid.21
Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiuniis Religionis, oſtenditur. 1.22.24
Monachus factus Epiſcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur. 1.23.25
Monachus Epiſcopus factus renuntians Epiſcopatui, an teneatur ad Monaſterium reuertere, oſtenditur. ibid. 18
Monachos, & alios Regulares vagabundos, apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad ſua monaſteria &c. 1.175.58
Monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, ac ſpiritualem contrahent cognationem. 2.362.36
Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum, non poterit ſimplex poſſidere. 2.397.14
Monachos nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores, remiſſiuè. 2. 440.43
Monachi, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, cum certis declarationibus. 2. 443 17
Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. ibid. 19
Monachi ſe ad inuicem percutientes, per eorum Prælatos abſolui poſſunt certis declarationibus, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. 2.443.17. 19
Monachus laicus vt Epiſcopus creetur, ſolus Papa diſpenſat. 3.10.9
Monachi, & Canonici Regulares, an alij perſonatus habentes

ſen

ſeu Presbyteri, qui leges, vel Phyſicam audiunt extra clauſtrum. 3.33.197
Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis. 3.46.223
Monachi, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis arma tenere præſumunt. ibid.224
Monachus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel ſuperioris Vicarius creari. 3.215.22
Monachus, vel Religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. ibid.
Monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus ſiat, Vicarij officium exercere non poteſt. ibid.23
Monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori Religione exiſtentes ab Epiſcopo Vicarij inſtitui non poſſunt. ibid. 24
Monacho licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi imperti ri non poteſt Vicarius generalis præter commiſſionis generalis, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt. 3.264.93
Monachi trium fontium, & S. Crucis in Hieruſalem debent præcedere Monachos S. Euſebij, eo quod eorum Ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus & approbatus. 3.321.37
Monachi reformati Ordinis Ciſtercienſ. Congregationis S. Mariæ Iulien. in proceſſionibus & ſupplicationibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes.
Monacho factum legatum dicitur pium. 3.343.18
Monachi & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœceſanam. 3.393.7
Monachi, & Fratres Regulares ſcientes rem de qua id monitorium, ſi non reuelant, non ſunt excommunicati. 3.424.80
Monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem promotus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factam reuocare. 3.417.25
Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant. 3.481.1
Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de æquitate abſoluit Epiſcopus. 3.488.53
Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra. 3.490.61
Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum. 3.510.17
Monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus redd. suum Eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſæcularium. 3.537.19
Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit, ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione. 3.538.20
Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere. ibid.21
Monachus factus Epiſcopus in vita tam plenè poteſt diſponere, quam amplè poteſt licitè Epiſcopus ſæcularis. ibid.23
Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad ſtandum etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe Religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum. 3.539.24
Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecumque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua Eccleſia à tempore confirmationis Pontificiæ. 3.540.30
Vide *Abbas*.

Monaſterium.

Monaſterium Sanctæ Crucis Conimbricenſis ab Alphonſo Henriq. I. Portugalliæ Rege extructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit. 3.320.18
Monaſteria Regularium reformare, & quandoque gubernare poteſt Epiſcopus. 3.181.60
Monaſteriis, & Eccleſiis Religionum ſolus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes Legatis Apoſt. & iura Epiſcopalia. 3.10.51
Monaſterium in commendam ſæcularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem. 3.100.111
Monaſteriis commendatis, in quibus non viget regularis obſeruantia quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus ſingulis annis viſitat. 3.194.15
Epiſcopus in monaſteriis commendatis, vbi Regularis obſeruantia viget, debet eorum ſuperiores monere, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant. ibid.16
Monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares, ſi monita in congregationes ſeſe non receperint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt. ibid.17
Monaſteria Regularium quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam, vt fiat non forte clandantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid.22
Monaſteriorum adminiſtratores non tenentur de illis Ordinario reddere rationem. 3.149.45
Monaſterium, quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtitui non poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtitui valet. 3.351.10
Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium. 3.375.45
Monaſterium virtute profeſſionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non poteſt ſuccedere in bonis ipſius nouitij in præiudicium ſuorum hæredum. 3.450.34
Monaſterij ſepta non licet ingredi in caſibus neceſſariis ſine licentia Epiſcopi, aut vicarij generalis ſpeciale mandatum habentis. 3.461.58
Monaſterij nomine, in quod fœminæ intrare non poſſunt, fuit totum illud ſpatium quod intra Monaſterij ſepta continetur. 3.470. poſt n.83
Monaſterij nomine quid intelligatur. ibid.87
Vide *Lenocinatus*.
Monaſteria monialium, vide *Monialis*.
τὸ *Moneo*, inducit conſilium, & non præceptum. 2.303.19

Moneta.

Monetam cudere ad Principem ſolum, & rempublicam ſpectat. 3.58.53
Moneta vt probata, & legitima ſit, quæ continere debeat oſtenditur. ibid.56
Moneta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur. ibid.57
Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis, à pœnis excuſatur. ibid.58
Monetam Principis tondentes, vel radentes eiſdem ſubiciuntur pœnis, quibus eam adulterantes. ibid.59
Monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iuſtum pondus reducens, an in pœnam incidat, oſtenditur. ibid.60
Monetam reprobatam vitiantes non puniantur. ibid.61
Monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas. ibid.62
Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem, excuſabitur à pœnis ordinariis. ibid.63
Monetam falſam expendentes eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes. ibid.64
Intellige ſi ſcientes falſam expendant. 3.19.65
Ignorantia quomodo in hoc caſu probetur, oſtenditur. ibid.66.
Monetam falſam expendens, ſi doceat à quo illam habuit nulla lege puniri debet, & referuntur alij caſus in quibus poteſt excuſari. ibid.67
Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expendens, igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur. ibidem 68

Monialis.

Monialium clauſuram intrare non poteſt Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione. 2.341.16
Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum conſecrari non debent ex Sacra Congreg. ibid.57
Conſuetudinem benedicendi virgines non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congregatio. ibid.58
Monialis à clauſura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, in excommunicationem papalem incidunt. 3.26.136
Monialium Monaſteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.152
Monialium ad electiones vocati non temperantes ea, ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt. 3.35.204
Monialium viſitatores impedientes. 3.56.225
Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram & ſpiritualium rerum curam pertinent, ſubiiciuntur Epiſcopo. 3.433.4
Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoties ad obſeruationem clauſuræ ei videbitur expedire. 3.454.5
Moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ viſitantur ab Epiſcopo diœceſis, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus. ibid.6
Monialium clauſura ſi non ſeruetur in Monaſteriis, quæ Regularibus ſubſunt, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poteſt. ibid.7

Monialium clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel monialium conſanguinei ad hoc compellendi & illis deficientibus, tunc compellendus erit cuius auctoritate fuit erectum monaſterium. 3.433.10
Monialium clauſura cuſtoditur in impediendo acceſſum ad ipſas moniales, & colloquia cum eiſdem. ibid.11
Monialium clauſura vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſint attendenda oſtenditur. ibid.12
Monialium exitus è ſuis monaſteriis quibus conſtitutionibus prohibeatur, oſtenditur. ibid. 13.14
Moniales an poſſint è monaſteriis egredi ex aliis caſibus vltra illos tres relatos in Conſtit. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores. 3.456.15
Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur. ib.16
Moniales è monaſterio egredi poſſunt aliis infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in conſtitut. Pij V. ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit. ibid.20
Caſus tres, quibus licet Monialibus è monaſterio egredi ea ſimilitudine rationis extendi ad caſus hoſtium inuadentium, aquæductus, ruinæ domus. 3.457.22
Vide *Confeſſarius, Medicus.*
Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſtolic. eſt recurrendum. ibid.25
Moniales quando transferuntur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſtol. quomodo, & quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda, oſtenditur. 3.458.26
Moniales exeundi è monaſteriis iuſtam cauſam non habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent. ibid.27
Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium, à quo debeant obtinere licentiam, oſtenditur. ibid.28
Moniales è ſuis monaſteriis exeuntes ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes. 3.459.29
Moniales concomitantes è ſuis monaſteriis egredientes, & recipientes eas, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant. ibid.30
Monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum. ibid 31
Conſtitutione Gregor. XIII. quibus reuocat omnes facultates ingrediendi monaſteria & domus Monialium referuntur. 3.460.33.34
Sixtus V. fecit reuocationem omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monialium monaſteria. ibid.35
Monialium monaſteria intrantes ſine licentia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum, oſtenditur. 3.461.36
Monialium monaſteria ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione, & cauſa, vel à Summis Pontif. iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum. ibid.37
Monialium præfecta, ſi Superior longè abſit, in caſibus repentinis, ſed tamen neceſſariis, poteſt licentiam concedere. ibid.39
Monialium vota earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati quando prudentes iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus. 3.463.47
Cauſa ad intrandum Monialium monaſteria non requiritur, quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit, quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta. ibid.48
Monialis cum vitam obiit, an & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum, oſtenditur. ibid.50
Monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercendo, quod commodè extra monaſterium fieri non poteſt. 3.464.55
Monialium monaſteria intrare non poſſunt ſartores ibid.56
Monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio, finito illo, ſub peccato mortali tenentur ſtatim exire, quamuis poſſint yet aliquantulum temporis amplius ſe detinere. ibid.58
Monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentibus vti famulabus domeſticis ſeruitiis incumbere. 3.465.60
Moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſunt, quibus licitum ſit clauſtra intrare, & exire quando libuerit. ibid.61
Monialium monaſteria frequentantes qua pœna puniantur, oſtenditur. 3.467.69
Frequentis alloquendi cum Monialibus, ex quibus vitiibus inducatur, oſtenditur. ibid.70
Cauſa legitima alloquendi cum Monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis. ibid.71
Loquens cum Moniali audiente, ſed non reſpondente, ligatur excommunicatione lata contra alloquentes Moniales. 3.470.84
Monialibus quomodo liceat habere cenſus, ſeu reditus annuos, aut quoduis peculium, oſtenditur. 3.472.5
Moniali an liceat poſſidere quod ſibi legatur, relinquitur, vel datur? ibid.5
Moniales non poſſunt poſſidere tanquam proprium quod ſuis manibus laborando acquirunt, & quo caſu illa ſibi comparare poſſint, oſtenditur. 3.473.8
Monialis quando poſſit ſibi conſtituere redditus vitalitios? ibid.10.11
Monialis non dicitur contrauenire profeſſioni & voto paupertatis retinens proprium de licentia ſuperiorum cum certis moderationibus. ibid.12
Monialium clauſuram in omnibus monaſteriis, etiam exemptis, conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus. 3.486.32
Moniales exemptas Epiſcopus abſoluit. 3.488.35
Monialium monaſteriorum regimen habens Epiſcopus etiam Card. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſ. pro prima vice, pro ſecunda verò à diuinis ſi ea ingrediantur in caſibus non neceſſariis.

Monitio.

Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & Tonſura, amittat clericale priuilegium. 2.249.19
Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos. 3.110.182
Monitio neceſſaria eſt ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas. 3.345.24
Monitiones plures non requiruntur, ſed vnica ſat eſt, à iudice perſonaliter facienda. 3.346.25
Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, & publicari poſſunt feſtiuis diebus, quin & excommunicatio proferri, præterquam in certis inſignioribus diebus. 3.419.41

Monitorium.

Monitoria concedi poſſunt aduerſus teſtes non cognitos alicuius negotij veritatem ſcientes, vel notos, ſi veritatis teſtimonium ferre renuant. 3.416.17
Refertur praxis concedendi monitoria aduerſus teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes. ibid.18
Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis inſtante parte, & officium iudicis implorante conceduntur. ibid.19
Monitoria huiuſmodi inſtante iudice laico concedi poſſunt, modo ea imploret à iudice Eccleſiaſtico, non tamen iubeat. ibid.21
Monitoria huiuſmodi quando iudex Eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente, oſtenditur. ibid.23
Monitoria huiuſmodi ſunt concedenda illi, cuius intereſt, non tamen aliis. ibid.24
Monitoria huiuſmodi non ſunt concedenda quando certæ ſunt perſonæ. ibid.25
Monitoria huiuſmodi pro qualibet parua re decerni non debent. ibid.26
Monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ, & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſiis, & locis piis, communitatibus, &c. 3.417.27
Monitoria pro qua ſumma in Curia Romana, & Neapol. concedantur, oſtenditur. ibid.30
Monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam. ibid.31
Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur. ibid.32
Monitoria non conceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. ibid.33
Teſtes, qui monitoriis excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo ineant, oſtenditur. ibid.34
Teſtes qui monitoriis excommunicat. impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare, & propalare quicquid ſit. ibid.35
Monitoria excommunicationum concedi poſſunt tam ante cœptam litem, quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabitur. 3.418.38
Monitoria quomodo concedenda, & quæ præuenire debent, oſtenduntur. ibid.40
Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſtol. procedit in monitoriis vigore ſignificauit expeditis à Summo Pont. ibid.41
Executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excommunicatione poſtquam paruit is, qui in eam incidit, oſtenditur. ibid.42

Monitorij vi nemo tenetur ſeipſum patefacere, aut denunciare. 3.419.45
Vide *Denunciatio.* 3.419.43
Monoculus non poteſt eſſe Clericus etiam primæ tonſuræ. 2.445.29. & 2.448.28

Mons pietatis.

Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici præſidentes, & officiales omnes, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios quam pauperum vſus diſponere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.28.169
Montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando incidunt in excommunicationem nemini reſeruatá. 3.38.248

Mora

Moræ purgatio non admittitur, vbi executio facta eſt à iure. 3.276.169
Moræ purgatio non admittitur, vbi dies & pœnæ ſimul à lege vel ab homine ponuntur. 3.584.57

Morbus

Morbo Gallico laborantes ſi fortis appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares fiant. 2.450.46
Morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare. 2.451.48
Morboſi quando poſſint ordinari. 2.450.43

Mors

Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans. 2.326.8
Mortis, aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt à quolibet Sacerdote huiuſmodi excommunicatus abſolui poſſit. 2.443.14
Mors omnia ſoluit. 2.260.8
Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis. 3.606.18
Mores boni qui, & qui praui remiſſiuè. 2.223.14
Moyſes Iſraëlitici populi Princeps in veſtitu, veſtibuſque quotidianis nihil faſtus, ſed ſimplicitatem frugalitatemque priuati hominis exercuit. 1.82.16
Moyſes Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei profeſſionem fecit. 2.125.43
Vide *Aaron.*

Mulier

Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum horum num factis illuſtratur. 1.87.24
Mulieres ſunt via iniquitatis. ibid.25
Mulier omnis, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt. 1.100.12
Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum. 2.264.12.13
Mulieres cuiuſcumque ſint ætatis percutientes Clericum poſſunt abſolui. 245.30
Mulier quæ monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 335.135
Mulieres ingredi Monaſterium præterquam in caſibus à iure permiſſis, cogentes. 3.38.247
Mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt. 3.357.9
Mulierum medicam, an liceat introducere in infirmaria pro curatione religioſi infirmi. 3.470.81
Mulieres ingredi poſſunt Fratrum monaſteria, quæ ſunt in fieri, vel in quæ dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus. ibid.81
Mulier ſi prægnans reperiatur in carcere, culpa cuſtodis præſumitur. 3.108.22
Mulieres ſollicitantem in confeſſione, ſi delicti grauitas patet poſſunt Curiæ ſæculari puniendi tradi. 3.519.21
Mulium, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam. 3.261.33
Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis. 1.79.3

Munus.

Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum ſpirituale, & cœleſte. 1.88.4
Munera qualiacumque, & quodcumque illi offerantur, recipere non poteſt Epiſcopus a viſitatis ratione procurationis. 3.261.34
Murorum, & pontium ad reparationem non ſunt tributa imponenda clericis abſque ſummi Pontificis auctoritate 2.256.7
Mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur. 3.271.129

Mutilatio.

Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dúmodo principali, eueniat, & ob culpá contingit. 2.447.30
Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat. 2.446.22
Muti & ſurdi poſſunt confirmari. 2.359.20

N

Naſus.

Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens præcipuè ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari. 2.416.32
Naſi abſciſſio inducit irregularitatem. ibid.33
Natalibus legitimis Papa aliquos reſtituit, quod attinet ad ea, quæ ſpiritualia ſunt. 3.11.40
Nata, vt vnuſquiſque diligat naturale eſt. 3.190.6
Natalitia perſcrutari debent, id eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint. 2.133.9
Natiuitatis incidens quæſtio in iudicio ſæculari hæreditatis ad Epiſcopum ſeu eius delegatum eſt remittenda. 3.357.10
Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici, non poſſunt beneficia parentum obtinere. 3.223.6

Natus.

Natus nemo inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex patris Chriſtianis. 1.117.46
Natus fortuito in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus. 2.106.18
Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet. ibid.19
Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcumque generis bona, etiam in littoribus inuenta ſurripientes, excommunicantur in Bulla. 3.14.61
Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.

Neceſſitas.

Neceſſitas vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, quomodo intelligenda. 3.63.7
Neceſſitas ſi vrget aliunde commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri poſſit Summus Pont. poteſt Epiſcopus illas commutare. 3.312.16 verſ. octaua.
Necromantici qui dicantur, & eorum materia remiſſiuè. 3.67.183
Negatiua cum adiungitur dictioni, *aliquid*, etiam in qualibet minima parte verificatur. 3.403.7

Negligentia.

Negligentia Epiſcopi, circa id quod facere debet, deuolutiue facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum. 3.172.19
Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus. 3.172.26
Negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſibus tanquam Sedis Apoſt. delegati. 2.185.102
Negligentia non præſumitur, ſed probanda eſt, & non præſumitur ignorantia, niſi ſcientia probetur. 3.184.29
Negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas inefficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum. 3.575.8
Negligentiæ formalis & propriæ vitium non ſemper conſtituit peccatum mortale & in confeſſione ſpecificandum niſi in duobus tantum caſibus. ibid.3
Negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis. 3.581.37
Negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum, conuincitur per lapſum trium menſium. ibid.38
Negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia conuincitur per lapſum ſex menſium. 3.392.39
Negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tempus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre. ibid.40

Negotiatio.

Negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum fundorum. 2.237.11
Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex ſuo ſemine ſuáque induſtria collectos ex alieno agro conducto. 2.258.12
Negotiator non dicitur qui vendit granum, aut vinum ex redditibus ſui beneficij. 2.257.10

Neophytus.

Neophytus deducitur à neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt Fides, quaſi nouus in Fide. 1.111.8
Neophytus eſt ille, qui è reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ militiæ nomen dedit. ibid.2
Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi. ibid.3
Neophyti nuncupari non poſſunt qui à natiuitate ſacro Baptiſmate fuerunt abluti. ibid.4

Neophytus quare ad Epiſcopatum non ſit promouendus, oſtenditur. ibid.5
Neophytus ad Ordines ſacros non eſt promouendus. ibid.6
Neophyti vitæ qualitas quando oſtendit illum eſſe talem, qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, tunc poteſt ordinari. 2.212.7
Papa promouens neophytum ad Epiſcopatum, videtur cum eo diſpenſare. ibid.8
Neophytus qui recenter ſuſcepit habitum Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt. 2.232.7
Neophytos intendens ordinare, quæ perquirere debet. 2.231.8
Neophyti à clericatu non ſimpliciter repelluntur. 2.236.18
Neophytus, id eſt, qui initio S. Fidei eſt eruditione plantatus, non poteſt præſentari. 3.267.81

Nepos.

Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiendos. 2.206.13
Nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia. 3.224.18
Nicol. Garc. reprehenditur. 3.181.87
Nilamontius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari. 1.58.13

Nobilis.

Nobilis torturæ & quæſtioni ſubditus. 2.458.20
Nobiles & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum reditus non ſuperſunt. 3.220.7

Nobilitas

Nobilitas ſumma eſt clarum eſſe virtute. 13.n.15
Nobilitas vera non ex ſanguine, & carne, ſed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. ibid.16
Nobilitas filij non prodeſt patri. 2.291.18
Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium eſt valida. 3.206.76
vò *Non poſſe*, indicat carentiam, & actum contra geſtum omnino reddit nullum. 2.311.2

Notarius.

Notarius pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantùm poteſt, niſi ſalarium ſit conſtitutum, vel conſuetudo adſit nil accipiendi. 2.222.17
Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur, accipere. ibid.28
Notarius Synodi omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit. 3.396.15
Notarij Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio. 3.307.15

Notorium.

Notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem. 2.423.12
Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat. ibid.22
Notorium non offuſcatur, licet allegentur circunſtantiæ notorium delictum excuſantes. 3.297.23
Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri. ibid.22
Notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis, nulla probatione indiget. 3.298.25
Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus citatis populis, ſeu viciniæ manifeſtum ſit. ibid 28

Nouitius.

Nouitius infra annum probationis ordinari poteſt ab Epiſc. in cuius diœceſi moratur, quamuis alibi natus ſit. 2.221.63
Nouitius ante profeſſionem an poſſit cum dimiſſorijs ſui Prælati Regularis ordinari? 2.223.92
Nouitius, cuius Epiſcopi originis ne, an domicilij, pertineat dimiſſorias concedere. ibid.93
Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & priuilegio fori gaudent.
Nouitius Canonicus neceſſario vocandus non eſt ad electionem Epiſcopi, quamuis iure eligendi poteſtate minimè priuatus ſit. 3.440.31
Nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem, poſſunt profiteri. 3.449.33
Nouitiis intra annum probationis licitum eſt à monaſterio exire. 3.250.32
Nouitiis nolentibus profiteri, ſunt omnia bona reſtituenda, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium. ibid 36
Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis deductis tamen alimentis temporis, quo in monaſterio fuit. ibid 37
Nouitio egredienti ſi non vult monaſterium habitum religioſum dare, ei ad minus eius pretium reſtituere tenetur. ibid.38
Nouitius ſi deceſſerit intra tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus, vna cum fructibus, deducto tamen victu, & veſtitu. ibid.40

Nox.

Nox media vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulſus illius horæ. 3.174.184
Nox media, vbi ſunt plura horologia, regulatur ſecundum horologium parochiæ, ſeu viciniæ. 3.173.185
Nox media, vbi non eſt horologium, ex galli cantu regulari poteſt. ibid.187
vò *Nullatenus*, inducit nullitatem actus ipſo iure. 2.487.76
Nullitatis profeſſionis cauſa coram Ordinario, & ſuperiore regulari in prima inſtantia, & intra biennium terminari debet. 3.334.8

Numerus.

Numerus Religioſorum, & mulierum in quolibet monaſterio is tantùm conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſint. 3.431.3
Numerum Monialium in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis Ordinarij ſtatuere debent, quæ commodè ibi ſuſtentari poſſent. ibid.3

Nuncius.

Nuncius Apoſtolicus qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.25.134
Nuncios vel legatos Romani Pont. impediens ne ingrediantur Regna, ſeu prouincias ad quæ mittuntur. 3.17.234
Nuncij Epiſcopi gaudent fori priuilegio. 3.307.13
Nuptæ mulieres quando poſſint in monaſterijs Monialium recipi, oſtenditur. 3.466.66
Nuptias binas contrahentes notantur infamia. 2.455.8

O

Obedientia.

Obedientia debita, propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia, qualis dicatur. 3.84.10
Obedientiam Epiſcopis, & Prælatis debitam ſubditi præſcribere non poſſunt. 3.393.6
Obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia. ibid.2
Obedientia quæ iure ſpeciali debetur poteſt præſcribi. 3.396.10

Oblatio.

Oblationes Sacerdotibus factas accipientes. 3.32.190
Oblationes in Miſſa factæ cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ. 3.33.110
Oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura Parochialia, niſi aliud conſuetudine ſit obtentum. ibid.18
Oblati, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori. 2.253.39
Obligatio nulla nec ciuilis, nec naturalis oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino. 2.387.144
Obligati ad reddendas rationes non poſſunt fieri clerici, multipliciter declaratur. 2.238.47
Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repreſſaliarum cauſa captus, quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt. 3.306.165

Occidens.

Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur. 2.343.10

Occultum, & publicum.

Occultum, & publicum multis modis dicitur. 2.349.38
Occultum quod dicatur quoad effectum Eccleſiæ pollutæ. 2.350.39
Occultum quod dicatur quoad diſpenſationem in irregularitate, & ſuſpenſione. 2.423.21
Publicitas pollutionis, Eccleſiam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit. 2.421.40
Occultum per ſe, ſiue abſolutè dicitur quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci. 2.431.8
Occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditus. ibid.2
Occultum, ſiue ſecretum dicitur, quod plenè probari non poteſt. ibid.3

Oculus.

Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos. 1.91.28
Oculi ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis. 2.449.51.

Octauum

Oeconomum Eccleſiæ vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum. 3.123.78

Offendentes aliquem vindictæ ſtudio in Vrbe. 3.39.257

Officium.

Officia vbi ſunt peculiaria, & certæ adminiſtrationes ad tuendam pacem, & concordiam, poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat. 1.3.4

Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto. 1.174.43

Officia quæcumque veluti Notariatus Audientiæ Epiſcopalis expirant mortuo Epiſcopo, poteſtque nouus ſucceſſor illa concedere. 3.543.11

Officij datio, ſeu conceſſio quando fuit facta ab Epiſcopo ad vitam officialis cum conſenſu Capituli non poteſt recuperari à ſucceſſore. 3.541.13

Officia à Prælato defuncto conceſſa non poſſunt reuocari à ſucceſſore ſi confirmata ſunt à Summo Pontifice. 3.543.15

Officium collatum ſiue commiſſum à Prælato, tametſi concedatur cum clauſula, Ad beneplacitum, vel ad libitum, ſeu ad voluntatem concedentis, non poteſt reuocari ab ipſo Prælato concedente, niſi iuſta & legitima cauſa interueniat. ibid.16

Officium Epiſcopi, vide *Epiſcopus.*

Officiales.

Officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus ſibi interdictis à Pio IV. ſe intromittentes. 3.39.256

Officialis verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem ſit referendum, oſtenditur. 3.116.25

Officiales aſſumpti ad viſitationem expediendam, quod ſalarium poſſint accipere à viſitatis, oſtenditur. 3.289.42

Oleum.

Oleum ſanctum trina diuerſitate conſecratur. 2.363.1

Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento Confirmationis, balſamum verò accidentarium. ibid.3

Oleum Catechumenorum quale. 2.364.6

Reges ab Epiſcopis in ſuis Regnis hoc ſancto oleo Vnctionem accipiunt. ibid.7

Oleum quo vnguntur Reges quid ſignificet. ibid.8

Oleum infirmorum, ab Epiſcopo benedictum, eſt materia remota ſacramenti Vnctionis. 2.363.13

Oleum, & Chriſma de conſenſu Summi Pontificis an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari. ibid.14

Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens ſacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione. ibidem 15

Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt. ibid.20 Vide *Chriſma.*

τὸ *Omninò*, omni ex parte alienationem comprehendit. 3.402.8

τὸ *Omnis*, eſt vniuerſalis, & qui omne dicit, nihil excludit. 3.450.39

Onus.

Onus Chriſti leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat. 1.64.25

Onus capellæ iniunctum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poteſt, per Epiſcopum diminui valet. 3.351.4

Onus rei tranſit cum ſua cauſa. 3.545.2

Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ, relicta probabiliori. 2.405.19

Oppoſitio facta in concurſu Parochialis vacantis non tribuit oppoſitori ius ad rem conſiderabile. 3.195.46

Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito. 3.140.10

Optari non poteſt pœnitentialis præbenda poſtquam eſt effectum ſortita, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſo officio. 3.117.35

Oratoria quæ domi habentur nomine Eccleſiæ veniunt. 2.346.22

Orbem totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex. 3.150.4

Ordinatio, & qui ordinare, & ordinari poſſint.

Ordinandus eſt in Eccleſia, qui eam diligat, non deglubat. 3.123.18

Mens ac ratio finalis Concilij Trident fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inſeruierint, cum illóque intra domum commoratus, & præſens ſit. 2.213.7

Ordinandi quo tempora debent conuenire. 2.211.2

Ordinandorum genus ſcrutari debet, an ſcilicet ex Catholicis nati ſint. ibid.4

Ordinandus non eſt qui beneficium Eccleſiaſticum non obtinet, aut aliud vnde commodè viuere poſſit. 2.239.51

Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus primam Tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter. 2.243.14

Ordinandi miniſtros ſi immineat neceſſitas, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri, niſi in loco interdicto, an in eo licitè conferantur, oſtenditur. 2.245.18

Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interſtitiis quas pœnas incurrant 2.273 14

Ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, etiamſi ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione. 2.289.3.4

Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtiis ſuper eius prouiſione per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus. 3.513.18

Ordinans aliquem, vel primam Tonſuram conferens ſimoniacè, accepta pecunia, pretio, vel præmio, ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicitur. ibid.19

Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat. 1.194.49

Ordinare non poteſt Epiſcopus quemquam inuitum. 2.218.67

Ordinare non poteſt Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis. 2.216 17

Ordinari non poterit quis ab Epiſcopo originis natiua, niſi ſit filius naturalis. 2.206.15

Ordinari non poteſt ab Epiſcopo, in cuius diœceſi patrimonium habet, ſi ratione originis, aut alia de cauſa ſubditus non ſit. 2.210.58

Ordinari ab Epiſcopo nequit qui diaconatum, aut ſubdiaconatum ſuſcepit à Papa ſine eius expreſſa licentia. 2.211 65

Ordinari prohibentur acrepititij. 2.239.49

Ordinari quis ſorte poteſt ad titulum beneficij habentis reditus incertos, & caſuales defunctorum, & anniuerſariorum, ſi communiter ad certam ſummam pro victu ſufficientem redigantur. 2.280.27

Ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa. 2.281.28

Ordinari quis non poteſt ad titulum litteraturæ etiam inſignis. 2.281.32

Ordinari quis poteſt ad titulum penſionis, dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum. ibid.74

Ordinari poteſt ſodomita, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum factis deductum in iudicium. 2.458.28

Ordinarius.

Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere. 2.219 8

Ordinarius non poteſt præcipere, ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma 2.372.18

Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa. ibid.27

Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius. ibid.28

Ordinarij abſque iuſta cauſa denunciationes remittere non poſſunt. 2.374.38

Ordinarius exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare. 2.375.52

Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti matrimonium aſſiſtendi ſuorum diœceſanorum. 3.184.116

Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius. ibid.118

Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia à prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè, ſine ſolemnitate. 2.394.154

Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iuriſdictioni, ſeu iuſdicendo præeſt. 2.405.16

Ordinarius non poteſt ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris nulli reſeruatarum. 3.41.284

Ordinarius in quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, valentibus facere abſentiam cauſa ſtudij. 3.142.29

Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque, cum omnibus Ordinariis. 3.149.6

Ordinarius ſi prouideat de beneficio quod vacauit in Curia prouiſus non habebit titulum coloratum. 3.151.19

Ordinarius loci vbi obiit defunctus rationes teſtamenti expoſcere debet. 3.153.30

Ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem. 3.179.224

Ordinarius nullum inferior Papâ poteſt perpetuò commendare. 3.185.6

Ordinarius non poteſt concedere laico iuſpatronatus ſuper beneficio libero. 3.231.35

Index Rerum,

Ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciendis debet ab eo præſtari vnico contextu cum fit reſignatio. 3.239.3
Ordinarius an poſſit mulctis & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, oſtenditur. 3.312.38
Ordinarij ſub vocabulo comprehenditur Epiſcopi Vicarius. 3.333.5
Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter profeſſus poteſt intra quinquennium cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis deducere, ſi etiam ſit Superior monaſterij, ſufficit quod ſolus procedat.
Ordinarij in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, quæ commode ibi ſuſtentari poſſunt ex bulla Gregor. XIII. 3.431.3
Deciſio ſacræ Congreg. refertur. 3.432.4
Quæ Paulus V. & S. Congreg. Gregorio XV. & S D.N. Vrbano VIII. approbantibus circa certum numerum Religioſorum vnicuique monaſterio præfigendo edidarint, oſtenduntur. ibid. 5.6.7.8.9
Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis. 3.448.5
Ordinarij tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt. 3.485.21
Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint. 3.489.60
Ordinarius audiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat. ibid. 67
Ordinarius poteſt profeſſionem ante expletum decimum ſextum annum factam nullam declarare. 3.445.1
Ordinarius poteſt, & tenetur percipere delegato etiam Principis, ne aliter ſua poteſtate vtatur, quàm in ſuis litteris continetur. 3.498.27
Ordinarius ſi iure ordinario beneficium iurispatronatus contulerit ſpretæ patrono intra tempus datum ad præſentandum, talis collectio valet non præſentante, nec contradicente patrono. 3.589.86

Ordinatio, & Ordinator.

Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis ſibi non ſubditis Regularibus, eſt irrita, & inualida. 2.502.12
Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur. 2.217.2
Ordinationes factæ in diœceſana Synodo ſunt perpetuæ. 3.397.24
Ordinator ſuper temporum interſtitiis non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illi in dimiſſorijs diſpenſandi facultas concedatur. 2.274.9

Ordinatus.

Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem. 2.196.5
Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi Ordines conferri, characterem recipit. ibid. 6
Ordinatus ſine licentia proprij Epiſcopi eſt inhabilis ad beneficia conſequenda. 2.227.10 12
Ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat. 2.234.22
Ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam. 2.235.23
Ordinatus in Presbyterum non manet ille, cui non traditur Patena cum Hoſtia, & Calix cum vino. 2.260.8
Ordinatus vi metuve, qui in conſtantem virum caderet, eſtæ ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur, diſputatur. 2.283.5
Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit. 2.288.17
Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus. 2.269.20
Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi ſine diſpenſatione. ibid. 23
Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo. 2.284.57
Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem. 2.292.30
Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit, debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui. 2.269.2
Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, ſcienter beneficium obtinere non poteſt. ibid. 3
Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum, an incurrat ſuſpenſionem. ibid. 8
Ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione. ibid. 9
Papa ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico, data verò probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus. 2.471.10
Amplius etiamſi ordinetur ab Epiſcopo excommunicato, aut ſuſpenſo per vim, aut metum. ibid. 11
Quid ſi recipiens probabiliter ignorarit Epiſcopum eſſe excommunicatum? ibid. 12
Ordinatum à Papa nullus ad ſuperiores Ordines promouere ſine ipſius licentia poteſt. 3.530.32
Ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. 3.530.12

Ordo.

Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur. 2.35.8
Ordinem Clericalem ſummopere dedecet, vt ex manus violentes alicui iniciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt. 3.101.3
Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum. 2.195.2
Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta. 2.196.3
Characterem imprimit ſicut baptiſmus, & confirmatio. ib. 4
Ordinis Sacramentum quid ſit. ibid. 7
Neminem ad illum cogi poſſe, niſi in caſu neceſſitatis. ib.
Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit. ibid. 8
Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de neceſſitate præcepti non de neceſſitate Sacramenti. 2.197.14
Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam & extra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. ibid. 15
Ordines ſinguli an ſint Sacramenta, oſtenditur. 2.198.19.20.22
Ordines Sacri qui & quare ſic dicantur. 2.199.12
Ordines minores quare ſacri non dicantur. ibid. 23
Ordines maiores, & minores in quibus differant, oſtenditur. ibid. 24
Ordinis ſacramenti verè, & propriè eſt Epiſcopus miniſter. 2.200.1
Ordines conferendi poteſtas penes Epiſcopum reſidet, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit. ibid. 3
Ordines minores ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri, non ſic maiores. ibid. 4
Ordines denegare non poteſt Epiſcopus ei, qui obtinet beneficium aut Eccleſiaſticam dignitatem. 2.211.46
Ordines non habentibus beneficium Epiſcopus non tenetur conferre, nec ob id ab eo appellari poteſt. ibid.
Accedente licentia, & conſenſu proprij Epiſcopi, poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre. 2.218.2
Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipientes ſine proprij licentia ſeu literis dimiſſorijs pœnam ſuſpenſionis à ſuſceptorum Ordinum executio incurrunt. 2.226.10
Ordo ſi de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente ſexu. 2.235.24
Ordines minores conferuntur his, qui ſaltem linguam Latinam intelligunt. 2.241.6
Materia remota ſacramenti Ordinis eſt res illa quæ traditur illum ſuſcipienti, traditio vero eſt materia prima. ib. 7
Ordines minores poſſunt abſque Miſſa conferri. 2.243.14
Ordines maiores de neceſſitate præcepti, non verò Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi. ibid. 15
Ordines minores vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa benè viſa Epiſcopo. ibid. 17
Ordines minores & prima Tonſura vna die conferri poſſunt vbi adeſt conſuetudo. 2.244.19
Ordines minores & primam Tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurreret irregularitatem. ibid. 20
Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur ſi conſuetudo vigeat. ibid.
Ordines minores poſſunt conferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in Domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine. 3.145.14
Ordinis ſacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt. ibid. 25
Populo generaliter interdicto clerici etiam primæ Tonſuræ ſicut & laici alteriut populi in eodem, vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur. ibid. 26

Ordines an conferri poſſunt Sabbatho ſancto vbi eſt locus interdictus. ibid.17
Ante annum à ſuſcepto poſtremo grado minorum Ordinum ad Sacros quis promoueri non poteſt, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret. 2.259.5
Ordinis Sacerdotalis materia remota eſt Calix cum vino, & patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio. 2.260.7
Ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent. 2.361.10
Ordines duos ſacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret. ibid.11
Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior. ibid.12
An locus vbi Epiſcopus Ordines confert in litteris ordinandorum ſit exprimendus? remiſſiuè. ibid.13
Ordines maiores quare ſacri appellentur, oſtenditur. ibid.17
Ordinibus ſacris inſignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, oſtenditur. 2.263.4
Ordinibus ſacris inſignitus tenetur in Confeſſione circumſtantiam Ordinis ſacri detegere, non ſolùm cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed etiam cum conſenſum præſtitit. ibid.6
Ordinis ſacramentum ſi pueris, furioſis, & his qui vſu rationis carent, adminiſtretur, characterem imprimit in eorum animas. 2.267.5
Ordines ſacri in ſex anni ſabbatis conferuntur. 2.270 1
& qua ratione in quatuor anni temporibus conferuntur. ibid.2
Diebus ſabbati Eccleſia pro his conſtituit ſacros Ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem. ib.3
In quodam caſu fas eſt die Dominica ſequenti poſt Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum ſacros Ordines conferre. ibid.
Ordines ſacri extra prædicta tempora, nec conſuetudine conferri poſſunt. 2.271.4
Papa poteſt licentiam, & diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri. ibid.5
Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, poſſunt extra ſtatuta tempora Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere. ibid.6
Patres Societatis IESV eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII. ibid.7
Tempus præſtitutum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collocationis illorum. ibid 8
Ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines poteſt quis promoueri ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem. 2.281.19
Ordo Minorum de Obſeruantia quod priuilegium habeat ne alia Monaſteria propè ſua ædificentur. 2.319 6
Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſciens, antequam miniſtrauerit, poteſt per Epiſcopũ diſpẽſari. 2.460 6
Procedit non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum. 2.461.7
Ordines maiores recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo qui loco ſimul, & dignitati renunciauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione ſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem. 2.468.1
Ordinibus minoribus initiatus vel Monachus laicus, vt Epiſcopus eretur ſolus Papa diſpenſat. 3.1.9
Ordines ſacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, ſolius eſt Summi pont. ibid.15
Ordines Eccleſiaſticos extra tempora à iure conſtituta dare ſolius eſt Summi pont. ibid.16
Ordines duos ſacros alicui vno, eodémque die, vel duobus continentes diebus dare eſt Summi Pont. ibid.17.18
Ordines vt quis accipiat ab Epiſcopo alieno ſolus Papa concedit. ibid.19
Ordines vt Epiſcopus conferre poſſit in die ſuæ conſecrationis, ſolius eſt Summi Pont. concedere. ibid.20
Ordinibus Mendicantibus virtute ſacrorum priuilegiorum, etiam Maior imago, an liceat abſoluere à reſeruatis caſibus. 3.78 17
Ordinis Epiſcopalis ea quæ fuerint, exercere non poteſt vicarius, etiamſi Epiſcopus ſit, ex generali commiſſione. 3.133.84
Ordinis Epiſcopalis ea quæ ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere non poteſt vicarius, etiam Epiſcopus, alteri Epiſcopo. ibid.84
Ordo D. Auguſtini eſt antiquior Mendicantibus. 3.315.17

Ordo Minimorum S. Franciſci de Paola adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. ibid.19

Originarius.

Originarius, ſeu oriundus dicitur à propria origine. 2.205.3
Originarius vt quis dicatur non ſolùm requiritur, vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint. ibid.7

Origo.

Origo & principia cuiuſque rei in primis ſunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerit, ſine fraude pateat. 1.136.2
Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere. ibid.2
Originis Epiſcopus eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt. 2.205.2
Origo patria etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt. ibid.4
Originis locus ſecundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus eſt. ibid.5
Originem patris, & non matris ſequitur filius. 2.206.14
Originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renunciari. ibid.20
Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna. 2.205.6
Os habens deforme, & impeditum, non eſt admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat. 2.410.34

Oſtiarius.

Oſtiarius, Lector, & exorciſta debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere. 2.240.2
Oſtiarius quis dicatur, & quæ ſit forma materia, & officium huius Ordinis, oſtenditur. 2.241.9
S. *Ovidius* tertius Bracharæ Epiſc. paſſus eſt an. 65. 2.162.42

P

P*Acis* violatores tenetur ſub peccato mortali Epiſcopus excommunicare. 3.326.7

Pallium.

Pallium Patriarchis Summus Pont. tribuit, Archiepiſcopi verò eiſdem Patriarchis accipiunt. 1.121.19
Pallium à ſolo Romano Pontifice dari poteſt. 1.113.20
Pallio vti poteſt Archiepiſcopus iuxta quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ. 1.173.40
Pallio quibus diebus, & actionibus vti poſſit Archiepiſcopus, oſtenditur. ibid. 48
Pallium Archiepiſcopi concedere eſt Summi Pontif. 3.9.8
Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur. ibid.4

Panis, & vini.

Panis, & vini oblatio in conſecratione noui præſulis quid ſignificet, oſtenditur. 1.31.17
Pannus Chriſmatis poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. 2.339.25

Papa.

Papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt de iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt ab ipſo etiam inſtituta, ſed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata. 1 4.20
Papa cùm eligitur ſuppoſita legitimæ electionis conditione, accipit à Chriſto Domino immediatè iuriſdictionem. 1.5.21
Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu creat, & transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat aut deprimit. ibid.17
Papa poteſt extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem Epiſcopali muneri iure diuino cohærentem iam in ſe, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei. ibid.28
Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apoſtoli condiderunt. 1.6.30
Papa ſecundùm varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit. 1.12.3
Papæ electio licèt olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit. 1.13.12
Papa quare baculo non vtatur, oſtenditur. 1 31.14
Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum pontificis vtitur Mitra. 1.31.15
Papa vniuerſalis, ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur. 1.33.3
Papam non eſſe Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum eſt dicere. 1.120.8
Papa nullum in terris ſuperiorem habet. 1.121.26
Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt. ibid.17

Seruus ſeruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum. ibid. 18

Papam ſaltem in habitu habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto Domino qui defendunt, oſtenditur. ib. 19

Papa Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat. ibid. 10

Papa (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex ſummo Pontificatus officio directè non habet etiam in habitu, poteſtatem ſæcularem ab ſpirituali diſtinctam. 1. 132. 14

Papa vt Chriſti Vicarius ex officio ſummi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolùm, quam in lege gratiæ Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit. ibid. 23

Papa ſuper omnia negotia ſæcularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum. 1. 133. 38

Papa ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam. 1. 133. 32

Papa directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet. ibid. 33

Papæ poteſtas competens qua talis, non competit ei niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem. ibid. 34

Papa nõ habet poteſtatem in homines, niſi quæ ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet baptiſmo fideles facti, incorporati cum Chriſto eius capite. ibid. 35

Papa nec quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtporè ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum. ibid. 40

Papa ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium aut diuinum poſitiuum. 1. 135. 45

Papa in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſæculari latam reuocare. 1. 135. 45

Papa potuit transferre in perſonam Caroli Magni Imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis. 1. 138. 67

Papa imperatorem poteſt deponere. 1. 140. 90

Papa poteſt electionem de imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur. ibid. 91

Papa in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes. 1. 141. 94

Amplius ad leges ciuiles peccata venialia ſolum approbantes. ibid. 93

Papa poteſt laicos legitimare ad temporalia. 1. 142. 106

Poteſt legitimare principem ſupremum. ibid. 102

Papa nequit legitimare laicos in terris imperij non ſolùm ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſæculares. 1. 143. 104

Papa poteſt legitimare laicos ad temporalia, ſi aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate. ibid. 105

Papa quare Epiſcopum ſe appellet. 2. 189. 13

Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonia contrahant. 2. 265. 22

Sic etiam poteſt diſpenſare cum religioſo, vel moniali ſuper voto caſtitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant. ibid. 23

Papa poteſt licentiam & diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo antiſtite ad ſacros Ordines promoueri. 2. 2[illegible]0. 5

Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ Sacramenti Confirmationis. 2. 357. 6

Papæ caput chriſmate conſecratur, brachium verò Principis oleo delinitur. 2. 365. 12

Papa ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus Matrimonium. 2. 402. 2

Papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus. 2. 409. 8

Papa diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali. 2. 430. 63

Papæ ſolùm competit poteſtas diſpenſandi cum corpora vitiatis. 2. 451. 57

Papa ſolus diſpenſat in infamia iuris, ac irregularitate, quæ ex ipſa procedit. 2. 455. 30

Papa ſolus ad dignitates, vel perſonatus etiam ſine cura diſpenſat. 2. 463. 29

Papa ſolus diſpenſat in ſuſpenſione quam contrahit Ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: data verò probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus. 2. 470. 10

Papa in omnibus bigamiæ ſpeciebus diſpẽſare poteſt. 2. 474. 24

Papæ voluntas declaratur ex ſubſcriptione. 2. 477. 14

Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium, remouetur omnis macula natiuitatis. 2. 478. 18

Papa verè diſpenſat in defectibus iuris poſitiui, & non fictè diſponit, ita vt verè propriè ſemper quia remanent idem prout ab initio erant ante bigamiam, vel caſum irregularitatis. ibid. 20

Papa Petri ſucceſſor ex ordinatione diuina principatum & iuriſdictionem ſolus habet, illamque immediatè in vniuerſa Eccleſia. 3. 9. 2

Papa plures potuit ſibi reſeruare caſus. ibid. 2

Papa ſolus reſtituit eos, qui ſolemni ritu ſunt è clericorum gradu deiecti. 3. 9. 38

Plenariſſimas peccatorum condonationes ſolus Papa concedit. 3. 11. 46

Papæ miniſtri & omnes officiales etiam Epiſcopali dignitate præditi in terris Eccleſiæ officium quodcumque exercentes qui munera accipiunt præter eſculenta, & poculenta quæ breui conſumi poſſunt, in excom. Papalem incidunt. 3. 23. 116

Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excomm. Papalem incidunt. 3. 24. 126

Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & viceuerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos. 3. 92. 52

Papa Chriſti Vicarius dicitur. 3. 119. 47

Papa in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habet poteſtatem. 3. 150. 7

Papa quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſum, penes ipſum tamen maior remanſit. ibid. 9

Papa etiam in menſibus, quos Ordinariis conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio. ibid. 10

Papa, & Ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, ſi prouiſus ab Ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda. 3. 151. 12

Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiuæ, non eſt neceſſaria illius derogatio. ibid. 16

Papa ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes conſtare poteſt. ibid. 17

Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda, per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorem manu ligare. 3. 154. 34

Papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit. 9. 157. 58

Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum. 3. 616 18

Papa ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam. 3. 323. 8

Papa an ſolus poſſit erigere Eccleſiam in Collegiatam, oſtenditur. ibid. 9

Papa poteſt ſolum ſeipſum eligere. 3. 267. 86

Papa dicitur diœceſanus totius vrbis. 3. 329. 2

Papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt. 3. 350. 1

Papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolum Epiſcopo, ſed etiam inferiori. 3. 356. 6

Papa charitatiuum ſubſidium poteſt exigere ab omnibus clericis, & Eccleſiis. 3. 373. 20

Papa liberam habet adminiſtrationem omnium beneficiorum, & eſt dominus, & ordinarius cunctorum, & Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ. ibid. 23

Papa tantum plenarias poteſt indulgentias concedere, Epiſcopi verò temporales, limitatas, ſeu partiales. 3. 380. 5

Papa antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolet cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam primùm per Cardinales, vt in Conſiſtorio examinare. 3. 551. 8

Papa cum transfert Epiſcopum de vno Epiſcopatu ad alium, poteſt & ſolet eum abſoluere à vinculo prioris Eccleſiæ. 3. 552. 4

Papa ſolent vti S. Scripturæ teſtimoniis in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda. 3. 553. 5

Papæ nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere. 3. 584. 53

Papa poteſt quandocumque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruata conferre, quia deuolutionis Ordinem ſpectare tenetur. 3. 589. 81

Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis. ib. 82

Papa ſolus deputare poteſt viſitatorem ſede vacante, nec id permiſſum eſt Capitulo, immo nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam, vel malitiam ipſius Capituli. 3. 707. 8

Probatur. ibid. 2. 3

Vide *Legitimatio*.

Papa abſolutio, vide *Abſolutio*.

Papæ electio, vide *Electio*.

Paralyſi, vel apoplexia laborantes irregulares ſunt.

Paraphernæ

Parafrenarij, & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſtolico inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.

Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta. 1.74.1

Parentes.

Parentes percutientes quàm graue peccatum faciant, oſtenditur multis ſacræ Scripturæ locis. 3.65.106

Parentes percutiens poteſt hæreditate priuari. ibid.107

Parentum appellatione in præſenti materia veniunt ſolum pater, mater, auus, auia, & alij aſcendentes. 3.65.104

Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſunt. 3.69.147

Parentes immediatè conſequi poſſunt eadem beneficia quæ eorum legitimi filij habuerunt. 3.224.17

Parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, de quibus filius intelligatur, ibi declaratur. 3.426.33

Parochia, & Parochialis.

Parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont. incœpit. 1.21.15

Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis. 2.375.56

Parochias duas habens vtrasque æquè principaliter, poteſt in qua maluerit reſidere. 3.97.82

Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet Vicarius erigere. 3.153.76

Parochias nouas conſtituendi, etiam inuitis Rectoribus facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt. 3.135.8

Parochiam diuidere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt. 3.236 6

Parochiæ ſuæ intereſſe vniuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commodè id fieri poteſt. 3.316.54

Parochia Epiſcopi dicitur tota diœceſis. 3.330.12

Parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum. 3.369.37

Vide *Diœceſis*.

Parochialis beneficij nomine qui veniat, oſtenditur. 2.313.17

Vide *Beneficium*.

Parochialis litigioſa concurſo non confertur. 3.194.37

Parochialis, quando eſſet exiguì redditus, aut nullus eſſet, qui vellet examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas, abſque concurſu conferri poteſt. 3.195.38

Parochialis abſque concurſu conferri poteſt quando nullus comparuit, aut nullus ex comparentibus vult ſubire examen. ibid.39

Parochialis pinguedo eſt cauſa ſufficiens diſmembrationis. 3.231.12

Parochiam diuidere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis Parochianorum conſenſu. 3.236.4

Parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minimè difficili oratorium accedet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali. ibid.

Parochialis Eccleſia, vide *Eccleſia*.

Parochianus

Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur. 1.24.12

Parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur. 2.235.29

Parochianus vt verè aliquis dicatur debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium. 2.376.64

Parochianus efficitur quis ſtatim ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc defectum opus eſt capella, e vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitet. 2.377.77

Parochiani ad fabricam Eccleſiæ reparandam compelli poſſunt, ſi ad hoc non ſuperſint ipſius reddituis, deducto neceſſario beneficiariorum alimento. 3.210.6

Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtructæ in loco opportuniori ea que vetus Eccleſia ſufficiebat. 3.211.11

Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur. ibid.12

Parochus.

Parochi, ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur. 1.42.13

Parochi Officium.

Parochi primam Tonſuram ſuis ſubditis conferre non poſſunt. 1.203.66

Parochus cum vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reponet honorificè, vt populus adoret. 2.371.5

In Conimbricenſi Epiſcopatu eſt conſtitutio, quæ præcipit haberi lumen accenſum diu noctuque ante ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum. ibid.6

Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali quàm in aliis, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente. ibid.9

Parochus obligatur populum monere, vt Miſſas frequentet, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia. 2.303.66

Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium. 2.304.53

Parochi ab Eccleſiis arcere debent Muſicas eas, vbi ſiue Organo ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur. ibid.54

Parochus non poteſt alteri Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum. 2.315.83

Parochus proprius quoad Sacramentalem confeſſionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti. 2.316.51

Parochus relinquens Curatum per commutationem, vel aliam cauſam, fit eligibilis in Confeſſarium vnitate Bullæ. ibid.54

Parochus exiſtens extra territorium poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem. 2.337.56

Parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi. ibid.58

De aliis Sacerdotibus approbatis ad audiendas confeſſiones in certo Epiſcopatu quid. ibid.

Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus. 2.371.4

Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus. ibid.5

Parochus timore mortis omiſſis denuntiationibus matrimonio aſſiſtens non peccat. ibid 6

Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium. ibid.7

Parochus non peccat mort. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat. ibid. 13

Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere, vt fiant antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit. 2.372.60

Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur. 2.375.56

Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, ſi in eius parochia contrahatur, & parochus viri, ſi in viri parochia fiat. 2.377.65

Parochus ruralis non eſt proprius parochus, quando ruri, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur. ibid. 66

Parochi duo quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna parochia, altera dimidia in altera habitat. ibid. 69

Parochus qui in vagorum matrimoniis non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum. 2.378.74

Parochus quilibet poteſt intereſſe Matrimonio vagi, etiamſi tantùm vnus vno ſit alienigena. ibid. 76

Parocho deferendum eſt quando atteſtatur de eo, quod ſpectat ad eius officium. ibid. 77

Parochi præſentia in matrimoniis neceſſaria, non tantum corporea, ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus. 2.380.78

Parochi præſentia quare hodie de eſſentia requiratur. 2.381. 80

Parochi præſentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit. ibid.82

Parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamuis vt interſint, dummodo intelligant conſenſum contrahentium. ibid.82

Parochi præſentia adducti dolosè, & renuentis, ſufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat. ibid. 85

Parochi præſentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat eum quid agitur, ſed vt videat. ibid 86

Parochi præſentia ſufficit etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit. ibid. 88

Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis. ibid. 89

Parochi præſentia, etiam irregularis, ſuſpenſi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, ſufficit. ibid 90

Parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, validè matrimonio aſſiſtit. 2.383.93

Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia parochi, & Epiſcopi loci validè aſſiſtit matrimonio ſuorum parochianorum. ibid 95

Parochus, & teſtes in celebrandis coniugiis non ſuſtinent publicam alicuius officij auctoritatem. ibid 96

Parochus in aliena parochia ſine licentia parochi, vel Epiſcopi loci aſſiſtens matrimonio ſuorum parochianorum ceſſante ſcandalo, non peccat, nec puniendus venit. ibid 97

Parochi vnius præſentia ſufficit, quando contrahentes ſunt diuerſarum parochiarum. ibid.98

Parochus delegatus, vel vicecuratus poteſt matrimonio aſſiſtere. ibid.99

Parochus delegatus ad vniuerſam Parochiæ curam poteſt delegare facultatem aſſiſtendi matrimonio. ibid.100.& 115

Parochus quando præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare. 2.383.102

Parochus habens iniuſtum beneficij titulum, quandiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt matrimonio aſſiſtere. ibid. 103

Parochus non Sacerdos validè matrimonio aſſiſtit. ibid.105.

Parochus aſſiſtens in peccato mort. validè matrimonio aſſiſtit. ibid.106

Parochus proprius matrimonio intereſſe non valens, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit. ibid.107

Parochus fictè concedens facultatem aſſiſtendi matrimonio, illud non efficit inualidum. ibid.109

Parochus irregularis etiam excommunicatus non toleratus, poteſt validè dare alteri licentiam aſſiſtendi. ibid. 110

Parochus licentiam aſſiſtendi matrimonio non poteſt concedere Clerico non Sacerdoti. 2.384.112

Parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos non ſolum in propria parochia, ſed etiam extra illam. ibid.114

Parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum matrimonio, ſi illi aliquin licito interuenire nolit, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere. ibid.115.

Parochi, & teſtium præſentiæ defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia. 2.387.141

Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio. 2.390 160

Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit cenſuram ſuſpenſionis. ibid.163

Parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendaturque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. ibid.164

Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, alias ſi omittat grauiter peccabit. 2 391.168

Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur. ibid. 169

Omiſſio verborum, Ego vos in matrimonium coniungo, &c. eſt pec. mort. ibid.170

Parochus curare debet ne contrahentes in peccato mort. ad ſacramentum matrimonij accedant. ibid. 171

Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confeſſionem, indigni accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus adminiſtrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat. ibid.172

Matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ, ſeptemque peccata capitalia. ibid.173

Parochus ſub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat. ibid. 174

Liber hic mortuis teſtibus & parocho, plenè probat matrimonium contractum. 2 398.175

Parochus licèt non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrat. 2.151.201

Parochus, & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſolui à mortalibus, poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis. 3.43.183

Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poteſt abſoluere pœnitentiam alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit. 3.76.15

Parochi cur ita dicti. 3.95.65

Parochi in ſuis Eccleſiis debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris. 3.96.70

Parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra parochiarum limites. ibid.71

Parochus tenetur in parochia reſidere, etiamſi in illa tres, vel quatuor eſſent incolæ. ibid.72

Parochus non habetur pro reſidente ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis dominicis, & feſtiuis diebus ad illam accedat. ibid.74

Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abeſt, ſuos non facit. 3.98.93

Parochus non ſatisfacit petens licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare. ibid.98

Parochus habens licentiam per mendacium, in abſentia fructus percipiens, eos reſtituere tenetur. ibid.99

Parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ ibid 102

Parochi ob non reſidentiam quomodo beneficiis ſint priuandi. ibid.105

Parochus abſens ex iuſta cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia ſit per ſex, vel octo dies. 3.99 106

Parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam, non poteſt abeſſe à reſidentia. 3.110.8

Parochus indulgentias concedere non poteſt. 3.193.30

Parochi ſicut ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent, ſic medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre. 3 390.15

Partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire. 3.560.2

Ratio multiplex ſpecialitatis præſtatur, quare partes foro ſuo renunciare poſſunt, & in alium Iudicem conſentire, ac clerici minime ſine Epiſcopi diœceſani voluntate. ibid.3.4.5

Paſtor.

Paſtores pro Epiſcopis. 1.8.9

Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos. 1.63.17

Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potentes ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt. 1.65.22

Paſtor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex ſequitur 1.70.24

Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt, niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium. ibid.26

Paſtor bonus omnibus ſe conformare; ac in ſe omnium transferre effectus debet. 1.102.9

Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis & alta. ibid.18

Paſtor extrema duo cauere debet, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat.

Pater.

Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua. 2.192.24

Pater poteſt filio donare ad ſuſcipiendos Ordines. 2.285.62

Pater nolens filio volenti ſe promoueri iuſtum patrimonium conſtituere, poteſt conſtringi iuris remediis, vt illud aſſignet. ibid.63

Pater viuens filium alere conſtringitur. 2 630.5

Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, qui de eius licentia incœpit politioribus Muſis operam nauare. ibid.9

Pater qui patrimonium filio aſſignauit, tenetur de altero prouidere ſi primum conſumpſit filius. ibid 12

Pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere. ibid.18

Pater vel mater non præſumitur, qui filium non diligit. 3.64.109

Salomonis Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem poſtulantibus, refertur. ibid.110

Caroli Magni ſimile iudicium refertur. Ibid.112

Alphonſo Aragoniæ Regi ſimile factum accidiſſe oſtenditur. 3.65.112

Patrem ad ſui defenſionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida. Ibid.116

Patrem ſine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida. ibid.118

Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis eſt puniendus. 3 69.144

Pater exponens filium, ſiue alias eo contentus, vel iratum habens amittit ius filiationis. ibid.145

Pater exponens filiam licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. ibid 146

Patrem læſæ maieſtatis crimen committentem tenetur filius denunciare. 3.401.17

Patres, & fratres, qui filias, ſororeſque aut habitum religionis ſuſcipere, vel votum, aut profeſſionem emittere cogunt, excommunicationem incurrunt. 3 475 6

Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. c. 6. 3. 18
Patria ordinandorum inueſtiganda, cur. 2. 255. 9

Patriarcha.

Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licèt diuerſa ſint nomina, ſecundum vnam ſententiam. 2. 36. 6
Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei. ibid. 8
Patriarchæ dicti ſunt quaſi patres patrum, ſeu principes Epiſcoporum. ibid. 9
Patriarchæ præcipui, & veri, quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & de quaternario numero. c. 120. 1
Patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontificem quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerant, ibid. 3
Patriarcha vnde dicatur remiſſiuè. 1. 182. 18
Patriarcha ex auctoritate ſibi a Romano Pontifice conceſſa pallia Archiepiſcopis concedit. c. 153. 11
Patriarchæ Crucem alatam vbique præferre liberè poſſunt, præterquam in vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontif. vel eius Legatus de latere fuerit. ibid. 23
Patriarchis ante ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis poſſit appellari. ibid. 28
Patriarchæ Regibus, aliiſque principibus ſuperiorem non habentibus æquiparantur. 1. 154. 30
Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur. ibid. 31
Patriarchæ Romani Pontificis inſignibus, & ornamentis vti las eſt. ibid. 5
Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos eſt ordinaria, & ſuprema. ibid. 34
Patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat a Concilio ſuſpenſus. ibid. 25
Patriarchæ etiam hodie non tantum de bene eſſe, ſed de neceſſitate ad Concilium generale vocandi ſunt. 1. 225. 39
Patriarchæ Conſtantinopolitano quæ Metropolitanæ, & Archiepiſcopatus olim fuerint ſubiecti, oſtenditur. 1. 146. 18
Patriarchæ Alexandrini ſedes cur, & a quo Alexandria poſita fuerit oſtenditur. 1. 147. 3
Patriarcha Alexandrinus quibus præſit prouinciis. ibid. 4
Patriarcham Alexandrinum cur Antiochenus non præcedat, oſtenditur. 1. 148. 4
Patriarchæ Antiocheno Sedes ſubiectæ inferuntur. ibid 8
Patriarchæ Hieroſolymitano quæ ſedes Epiſcopales ſubiectæ fuerint, oſtenditur. 1. 151. 5
Patriarchæ minores qui. 1. 152. 1
Patriarchæ minores inter Latinos ſex. ibid. 2
Patriarcha Aquileienſis cur ita dictus. ibid. 3
Patriarchæ Beruicenſis vbi fiat mentio, oſtenditur. 1. 155 9
Patriarchæ ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus viurarum exercendum alienigenis. 3. 5. 3. 10
Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis. 3. 514. 25
Patriarcha, aut Legatus de latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt. 3. 328. 2
de Patriarcharum pallio, vide *Pallium*.
Patriarchales tres tantùm Eccleſiæ a principio fuerunt. 1. 181. 8
Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſiis à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ beati Petri. ibid. 13
Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primo, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate. 1. 182. 17

Patrimonium.

Patrimonij vocabulo intelligitur non ſolùm quidquid ex patris bonis filio obuenit, verùm etiam omne idquod aliunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt. 1. 283. 52
Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari. 2. 284 34
Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet. Ibid. 55
Patrimonij ad titulum quod conſiſtat in cenſu tam vitalitio, quam perpetuo, & redimibili, poteſt quis ordinari. ibid.
Patrimonium ſuper rem certam conſtituendum eſt, & non ſufficit, quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem. 2. 276. 71
Patrimonium non habens poteſt cùm penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtrantium. ibid. 73
Patrimonij alienatio, ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida. 2. 287. 77
Patrimonium vt alienari, ſi vendi non poteſt. ibid. 78
Patrimonium non poteſt hypothecari. ibid 85
Patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario. ibid. 87. 89
Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus habent priuilegia quæ conceduntur à iure bonis Eccleſiaſticis. 2. 288. 91
Patrimonium donans alicui rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo, cùm ordinatus habuerit beneficium ſufficiens vel aliunde vnde viuere poſſit. 2. 293. 98
Patrimonium per ordinationem dans vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem. ibid. 32
Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & inditus Eccleſiaſticos in vſus profanos expendere. 3. 541 36
Vide *Titulus*.
Patrimonij alienatio, ſeu alienatio, vide *Alienatio*.

Patrinus.

Patrinus poteſt eſſe minor baptizato. 2 361. 39
Patrinos plures adhibens vltra permiſſos, peccat mortaliter. ibid. 44.
Patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes contrahunt omnes cognationem. ibid. 45
Parentes tenentur patrinos deſignare, & illis non deſignantibus poterunt tunc parochi. 2. 382 47
Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur. ibid.
Patrini ſi multi deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum omnes fierent cognati. ibid. 48
Patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo. ibid. 52
Patrinus poteſt matrimonium contrahere cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſcipit. 2. 363. 58
Patrocinium ſuſcipere etiam pro miſerabilibus perſonis intuitu cogitur aduocatus. 3. 528. 34
Vide *Aduocatus*.
Patronatus, vbi per errorem coram Ordinario præſentauerit, cum deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere. 3. 273. 142

Patronus.

Patronus ſi non dedit ſufficientem dotem pro Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus ipſa ad hoc tenetur, quamuis ſine dote Epiſcopi auctoritate fuerit ædificata. 3. 221. 16
Patroni conſenſus exigitur vt Epiſcopus Eccleſiam iuriſpatronatus vnire poſſit. 3. 229. 59
Patroni conſenſus in vnione non præſumitur, nec ex eo ſtatur aſſertioni Epiſcopi. ibid.
Patronorum intereſt videre ne habeant Rectorem electioſum, & non acceptum. 3. 240. 22
Patronus in habitu habet ius præſentandi, illud tamen non habet in actu, niſi à tempore vacationis. 3. 260. 5
Patroni ſemper poſſunt præſentare ad beneficium ſui iuriſpatronatus quomodocumque vacet. ibid 15
Patronatus ad beneficium, in quo habet iuſpatronatus, poterit per Epiſcopum vocari, & inſtitui. 3. 367. 20
Patroni plures poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare ad Eccleſiam ſui iuriſpatronatus. ibid 98
Patronatus non poteſt cum compatronis ſeipſum præſentare, ſed præſentationi de ſe factæ conſentire. 3. 268. 92
Patronus abſens poteſt per literas facere præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet. 3. 270. 116
Patronatus vbi per errorem, coram Ordinario præſentauerit, cùm deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere. 3. 273. 142
Patronus laicus, non autem Eccleſiaſticus, poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiuè præſentare. 3. 274. 158
Patronus clericus poteſt variare & alterum præſentare ſicut laicus quando præſentat ratione ſui patrimonij. ibid 152
Patroni laici poſſunt variare, etiamſi procedatur per viam ſcrutinij publicato ſcrutinio, vel etiamſi ſit patronus ex

Priuilegio

priuilegio, præſcriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuerſitatem laicorum. ibid. 156.
Patronus laicus ſicut poteſt variare, ita eius procurator, niſi haberet tantam poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum. ibid. 157
Patronus, qui præſentauit primo vnum idoneum, & poſtea alium indignum, non punitur, quia tunc Epiſcopus primum inſtituet. 3.275.160
Patronus poteſt ſemel aut iterum quos vellet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice. ibid. 161
Patronus Eccleſiaſticus ſicut non poteſt variare, ita nec eius procurator, ſiue ceſſionarius. 3.276.163
Patronus Eccleſiaſticus ſi poſt primum præſentatum, poſtea variando alium præſentauerit, prima præſentatio attenditur, dummodo non præſentauerit indignum. ibid. 164
Patronis ſi ſinant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerit, poteſt Epiſcopus eo tranſacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere. ibid. 168
Patrono non labitur tempus datum ad præſentandum ſi bona fide præſentauit eorum non habente ius inſtituendi. 3.583.61
Patrono negligente intra tempus ſibi præſtitutum ad præſentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad inſtituentem. 3.586.65
& procedit etiam in patronis Regularibus. ibid 66
S. *Paulinus* Nolanus Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit. 591.18

Paulus Apoſt.

Paulus Apoſt. non Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus atque opus laudare voluit, 1. ad Timoth. 3. 1.61.5
& cur 1. ad Tim. 3. loquatur tantùm de Epiſcopis & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, oſtenditur. 1.68.10
Paulus Apoſt perpetuum coluit cœlibatum. 1.85.12

Pauper.

Pauperibus quando aliquid reliquitur in genere non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci. 3.367.1. & ſeq.
Pauper quis dicatur. 2.144.24

Peccatum.

Peccatum graue eſt cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari. 2.284.58
Peccatorum pleniſſimas condonationes ſolus Papa concedit. 3.12.46
Peccatum mortale non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præ ſe ferat, vt morum honeſtatem tollat. 3.88.32
Peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi. 3.344.17

Pecunia.

Pecuniæ ac bona mobilia monaſteriis acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum qualiter debeant inueſtiri, ex decreto S. Congr. 2.355.17
Pecunia quibus vſui fuiſſent, oſtenditur. 3.58.13
Pecunia regulariter eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia retenta nihil operatur. 3.408.40
Pecunia, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium cenſuum, vel mobilium pretioſorum, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretioſa, & tunc non poteſt alienari ſine ſolemnitate. ibid. 41
Pecunia minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinata abſque decreto alienari non poteſt. ibid. 42
Pecunia magnæ quantitas, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, non in fructu, abſque aſſenſu Apoſtolico alienari non poteſt. ibid. 43
Pecunia in banchis campſorum poſita cenſetur iure rerum immobilium. ibid 44
Pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſtituendo magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, cenſetur iure rerum immobilium. ibid 45
Pecunia ad aliquem vſum legata ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti. 3.312.7
Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla. 3.14.62
Compellantes perſonas Eccleſiaſticas ad pedagia, guidagia, &c. 3.15.103
Pedes Epiſcopi in conſecratione quare calceantur & interioribus quibuſdam tunicis induantur. 1.308

Penſio, & Penſionarius.

Penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eo promoueatur. 2.310.56
Penſionem habens ſolitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet. 2.247.8
Penſionis ad titulum poteſt quis ordinari dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum.
Penſiones per contractum matrimonij extinguuntur. 2.47.12
Penſiones annuas in beneficiis conſtituere, & conſtitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere ſolius eſt Summi Pont. 2.47
Penſio impoſita ſuper Canonicatu, dum Canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum 3.108.177
Penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcopus poteſt, ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere 3.112.77
Penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum. 3.158.73
Penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur ad particularis alicuius commodum, ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium Eccleſiaſticum. 3.171.150
Penſionem habens, & incedens in habitu, & tonſura, gaudet fori priuilegio. ibid 151
Penſio Eccleſiaſtica per contractum matrimonium amittitur 3.177.206
Penſio illius, qui tonſuram & habitum clericalem non aſſumit, vacat ipſo iure. 3.178.217
Penſio non poteſt obtineri, niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum. 3.200.79
Penſionem habens ſuper beneficio Eccleſiaſtico & fructibus eius impoſitam, pro rata ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur. 3.212.18
Penſionem ſuper beneficio reſignato in fauorem tertij non poteſt pater imponere ſoluendam filio illegitimo. 3.225.25
Penſionem, quam parens obtinuit, vel aliam ſuper parentis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere ibid. 26
Penſio poteſt transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi. ibid 27
Penſionem ex nulla cauſa poteſt Epiſcopus reſeruare, & imponere. 3.240.15
Penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca. 3.301.2
Penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus. 3.362.8
Penſiones inualidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ. ibid. 10
Penſionem Epiſcopus in caſu quo reſeruare poteſt, reſeruatio tunc tantum fiet vſque ad tertiam oneratam. ibid. 12
Penſiones imponendi facultas conceſſa Epiſcopis legitima cauſa exiſtente non eſt derogata ex Conſtitut. Pij V. contra confidentias. 3.362.12
Penſionum ratione à S. R. E. Cardinalibus obtentarum an exceſſarum ſolui debeat. 3.377.68
Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum. 3.532.18
Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille. 3.552.13
ad Penſiones decurſas an titularis, & quando teneatur, pro tempore quo intruſus fructus percepit. ibid 15
Penſio, cuius ſolutionis dies venit poſt mortem penſionarij, quomodo ſoluenda ſit. ibid. 16
Penſio eſt onus reale & cohærens beneficio. 3.554.2
Vide *Reparatio, Succeſſor.*
Penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ac pro ratâ contribuere Seminario, ſiue illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt. 3.315.12
Penſionarius an teneatur ad ſubſidium charitatiuum oſtenditur. 3.375.52
Penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio, ſuper quo fuerit impoſita penſio. 3.554.4
Penſionarij in electione erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit. ibid. 5
Penſionarius in caſu quod agat contra ſucceſſorem in beneficio idemmet ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes. ibid 6
Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis ſi diligentias præceſſiſſent contra ipſummet ſucceſſorem. ibid. 8
Perangaria: vide *Angaria.*

Percuſſio.

Percuſſio quando eſt leuis, Epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos abſoluere poſſunt. 2.542.2
Percuſſio leuis quæ dicatur. ibid. 3

Percuſſio

Percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit. ibid. 5
Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici. 2.409.3

Peregrinus.

Peregrini, & ignoti ordinari non debent. 2.239.52
Peregrinus Clericus ſine commendatitiis ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus. 2.294.8
Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinat. nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſeclaſo ſcandalo celebrare. ibid. 3
Peregrini Sacerdotes ne celebrent in Eccleſiis Regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis admiſſi fuerint. ibid. 8
Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopos habere. 1.79.17

Periurium, & Periurus.

Periurium eſt mendacium iuramento firmatum. 3.54.18
Periurium iuramento aſſertorio ſemper, & indiſtinctè eſt peccatum mortale. ibid. 19
Periurium quam graue ſit peccatum, oſtenditur. 3.55.33
Periurium eſt grauius adulterio. ibid. 37
Periurium homicidio grauius eſt. ibid. 41
Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur. 3.56.42
Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam. 2.454.24
Periurus non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis. 3.55.36
Periuri puniantur pœna depoſitionis ab Ordine. 3.57.43
Periuri beneficiis Eccleſiaſticis obtentis priuantur. ibid. 44
Periurio facta collatio eſt nulla. ibid. 45

Permutatio.

Permutare poteſt quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem. 3.240.16
Permutari non poteſt beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis niſi eſſet ſuper priuatione beneficij. ibid. 19
Permutari poſſunt coram Epiſcopo beneficia iuris patronatus accedente patronorum conſenſu. ibid. 20
Permutari coram Ordinario poſſunt reſeruata beneficia, non tamen conferri. 3.245.25
Permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur. 3.243.45
Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla eſt. 2.283.43
Permutationis tacendo ordinationem, ac titulum, tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erit æquiualens. ibid. 44
Permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poteſt coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore Ordinario. 3.239.9
Beneficium in vna diœceſi ſitum ſi permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione, vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus. ibid. 10
Permutari poſſunt beneficia coram Epiſcopo in quolibet anni menſe. ibid. 11
Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis. 3.240.12
Permutatio coram Ordinario ſimplex, non vero triangularis fieri debet. ibid. 13
Epiſcopus quando beneficia permutata ſunt inæqualia, poteſt ea officio mandare ceſſante pacto quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam. ibid. 14
Permutationis forma coram Ordinario faciendæ conſtituitur. 3.244.58
Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit, remiſſiuè. 3.245.54
Permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus ſine patroni conſenſu venit annullanda. 3.260.10
Permutatio inter Rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiaſticis licitè fieri poteſt. 3.410.55
Permutatio bonorum Eccleſiæ an & quando valeat ſine beneplacito ſedis Apoſt. remiſſiuè. ibid.
Perſæ ſacrorum miniſtros corpore integros admittebant. 2.447.1

Perſona.

Perſonam, id eſt, an ſint corpora viciati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus. 2.233.10
Perſonæ publicæ quando excommunicationem Papalem incurrant. 3.31.187
Perſonæ potentes in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumatur, ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrſinorum, vel Columnæ. 3.261.65
Peſtis cauſa qui adfuerit, quotidianas diſtributiones non lucrantur niſi conſuetudo ſit vt darentur abſentibus ex legitima cauſa. 3.107.170

Petrus Apoſt.

Petro eius Vicario dedit Chriſtus Dominus ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos. 1.3.7
Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam. 1.74.7
Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. 1.102.10
Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur. 1.118.2
Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauerit, oſtenditur. ibid. 3
Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit. ibid 4
Petrus variè nominatus à pluribus. ibid.
Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cœpit regere Eccleſiam. 1.129.3
Petrus 13. Kalend. Februar. ann. Chriſti 44. Romam venit. ibid. 7
Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit, oſtenditur. 1.130.8
Petrus iuſſu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit. ibid. 10
Vado Romam iterum crucifigi reſpondiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur. ibid. 12
Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit. 1.132.13
Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. 1.142.3
Petrus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, inſtituit, vt Primates præeſſent. 1.158.10
Petrus primus Bracharen. Epiſcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apoſt. qui multis iam ſæculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis ſuſcitatus, 1.153.21
Refertur fragmentum quoddam S. Athanaſij. ibid. 22
Petrus primus Braccharæ Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Bracharenſi ſede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachias, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hierem. cap. 1.160.24
Samuel hic venit cum tranſmigratis in Hiſpaniam duce Nabucodonoſor, vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 614. annis. ibid 25
Petrus diſcipulos inſtituit. ibid. 26
Petrus primus Bracharæ Epiſcopus martyrij palmam conſecutus fuit ann. Chriſti 44 1.165.40
Petrus Barboſa Regius conſiliarius, ac Regni Portugalliæ Cancellarius maximus laudatur. 1.137.35
Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant. 3.58.32
Phyſiognomia apprimè vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem. 2.457.7
Pilæ quadrati ſanctæ Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant. 2.129.6
Piratæ, atque eorum receptores, & fautores excommunicantur in Bulla. 3.83.60
Piſanus Archiepiſcopus quarum prouinciarum Primas dicatur, oſtenditur. 1.153.20
Piſanæ ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt. ibid. 12
Pitantia taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt. 2.300 3
Piæ cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Confratriis, etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis.
Pius V. in blaſphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum ſua conſt. ſanciuit.
Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantum, qui maius habent beneficium. 2.41.14
Vide *Parochus*
Plebs vocari non debet in vnione facienda, niſi allegaret cauſam rationabilem ne fieret vnio. 3.231.37
Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt. 3.366.13. & 383 4
Pluralis locutio duorum numero eſt contenta. 3.268 32
Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remiſſiuè. 3.66.126

Podagra

Podagra.

Podagræ ob ſatietatem ac ancta edulia hoc tempore naſcuntur. 3.60.6

Podagra,& ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares fiunt. 2.450.44

Pœna.

Pœnam conſtitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium tale, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat. 2.230.55

Pœnæ à Sixto V. impoſitæ contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, quæ. 2.289.8

Reſtrictæ ſunt à Clemente VIII. & reductæ ad terminos iuris communis, ac Conſtit. Pij II. & Concil. Trid. ibid.2

Pœna quæ incurratur ab ordinato ſine titulo. 2.291.24

Pœnæ contra Clericos crimen ſodomiæ committentes à Pio V. inflictæ non comprehendunt exercentes vitium beſtialitatis. 2.458.52

Pœnas ob ſimoniam in Ordine, vel beneficio contractam remittit Papa. 3.12.19

Pœna quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro hæreticalibus blaſphemiis oſtenditur. 3.61.90

Pœna contra abtinentes canonicatos, & non reſidentes non procedit in Canonico ſimplici carente præbenda. 3.104.147

Pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidentes, neceſſariò ſeruandi ſunt, antequam deueniatur ad punitionem, aliàs erit nulla. ibid. 148

Pœnam contra non reſidentes poteſt Epiſcopus ante ſententiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere. ibid. 151

Pœnas corporales in pecunia non poteſt conuertere Vicarius generalis. 3.125.110

Pœnæ ordinariæ in viſitatione non ſunt imponendæ, ſed tantum extraordinariæ. 3.288.30

Pœna quæ ſit impoſita contra Epiſcopum in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis aliquid muneris accipientem oſtenditur. 3.289.44

Pœna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia, quænam oſtenditur. 3.388.11

Pœna contra alienantes Eccleſiæ bona abſque ſolemnitatibus requiſitis quæ ſit in Extrauagant. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ, conſtitutæ, oſtenditur. 3.408.47

Pœnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare. 3.507.18

Pœnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper. ibid.19

Pœnarum nulla portio poteſt aſſignari depoſitario earundem pœnarum, nec in reſtaurationem carcerum Epiſcopalium, nec pro veſtiendis Apoſtolis, &c. ibid.

Pœnitens.

Pœnitentes publicè in Miſſa reconciliare Sacerdos ſimplex ſine licentia Epiſcopi non poteſt. 1.181.42

Pœnitentes ſolemniter ordinari prohibentur. 2.236.32

Pœnitentes ſæculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent. 2.254.44

Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis. 2.33.54

Pro contraria ſententia referuntur Doctores.

Pœnitens confeſſus cum ſacerdote excommunicato communiter occulto, ſibi tamen non ignoto, ex parte materiæ validè facit ſacramentum. 2.328.59

Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur poſſunt eſſe ſuſceptores. 2.362.37

Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant. 2.453.6

Pœnitentia.

Pœnitentias publicas iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere poſſunt Epiſcopi. 2.384.83

Pœnitentiæ forma in loco delicti quis non ſortitur. 2.317.37

Pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens. 2.453.7

Pœnitentias publicas imponere, non pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato vicario generali non licet. 3.123.87

Pœnitentiam ſolemnem peragentem ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione. 3.522.15

Pœnitentiale forum in loco delicti non ſortitur. 2.317.37

Pœnitentialis præbenda vacans in menſe Apoſtolico, vel ſi adſit alia reſeruatio, ſeu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reſeruationis. 3.116.13

Pœnitentialis præbenda poſtquam eſt effectum ſortita, nec poteſt optari, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſo officio. 3.137.35

Pœnitentialis præbendæ erectio non habet locum in ea quæ vigore ſtatuti à ſequenti Canonico optatur, ſed illa præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui nouiſſimè optat, hæc manent affecta, & vacua remanet. 3.138.36

Pœnitentiaria.

Pœnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum accipientes incidunt in excommun. Papalem. 3.261.37

Pœnitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato. 3.135.3

Pœnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi & Capituli, vel etiam ſolius Capituli. 3.136.17

Pœnitentiariæ vacantis Sede Epiſcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo. ibid.18

Pœnitentiaria poteſtatem quam habet abſoluendi aliis delegare, ſeu committere non poteſt. ibid.22

Pœnitentiaria poteſt reſignari etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis. 3.137.34

Pœnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat. ibid.35

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarij Officiales, qui in expeditionibus ſibi interdictis ſe intromittere quoquo modo præſumant. 3.39.256

Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis. 3.76.17

Pœnitentiarius dum Confeſſiones audit cenſetur pro præſente in choro. 3.105.160

Pœnitentiarium cum vnione præbendæ proximè vacaturæ in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere, modò id commodè fieri poſſit. 3.135.1

Pœnitentiarij officium, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat. ibid.2

Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur. ibid.4

Pœnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum. 3.136.7

Pœnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturæ inſtitutus, officium exercere, ac pœnitentiariæ inſeruire tenetur, & interim quo vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonicatus cum illum fuerit aſſecutus. ibid.10

Pœnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere etiam Epiſcopo abſente. ibid.14

Pœnitentiarij electio pertinet ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem. ibid.15

Pœnitentiarij electio non facta per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum. ibid.16

Pœnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis abſque alia Ordinarij licentia. ibid.19

Pœnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit præcepto cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. ibid.20

Pœnitentiarius inſtitutus pro audiendis confeſſionibus vnius diœceſis non poteſt eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui parochi. ibid.21

Pœnitentiarius poteſtatem, quam habet abſoluendi, aliis delegare, ſeu committere non poteſt. ibid.22

Pœnitentiarius à caſibus, quos Epiſcopus expreſsè ſibi reſeruauit, abſoluere non poteſt. ibid.23

Pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos, & ab eo ſibi commiſſos, aliis ſubdelegare. 3.137.24

Pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere, nec poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri. ibid.26

Confeſſiones integras, & non ſolos caſus reſeruatos, tenetur Pœnitentiarius audire. ibid.27

Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur. ibid.28

Pœnitentiarius virgam, ſeu bacchettam in manu, ſicut in vrbe tenere non debet, præcipuè in locis vbi hoc non eſt in vſu. ibid.29

Pœnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra, habendus eſt pro præſenti in choro, pro illo tempore duntaxat quo actualiter eas audit ibid.30

Pœnitentiarius dum Confeſſiones actualiter audit, non ſolum habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas

dianas diſtributiones,ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis, & ſepeliendis defunctorum cadaueribus,&c. ibid. 38
Pœnitentiarius non habebitur pro præſenti in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat,etiam infirmorum. ibid. 32
Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quam alij Canonici,dummodo non abſit tempore quo frequentiùs pœnitentes accedunt,& diebus feſtis ſolemnibus. ibid. 33
Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter,vel Doctor,aut Licentiatus in Theologia,vel iure Canonico,& annorum 40. ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur. 3.198.68
Poliaci,vide *Hæretici*.
Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem,dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa. 2. 449.20
Pollutiones publicitas Eccleſiam non polluit, ſed potiùs pollutam oſtendit 2 350.40
Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſæculi,quàm ædificat. 2.81.13

Pondus.

Pondus illud dicitur falſum,quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum. 3.57.46
Ponderibus,& menſuris falſis vtens, falſum dicitur committere. ibid.47
Ponderibus,& menſuris falſis vtens,quomodo ad reſtitutionem obligetur. ibid 48
Pontifices,& Summi Pontifices,de Epiſcopis. 1.8.4
Vide *Papa*.

Pontificalia.

Pontificalia hîc quid. 2.235.2
Pontificalia inſignia quæ ſint,oſtenditur. ibid.3
Pontificalia Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto, etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus. 2.116.13
Pontificalia vt poſſit Epiſcopus exercere in diœceſi alterius, non poteſt Patriarcha facultatem concedere. ibid.14
Pontificalibus ſuſpenſus vide *Suſpenſus*.
Pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus,etiam cuiuſuis priuilegij prætextu, ſuſpenſionem incurrit à Pontificalibus. 3.582.9
Pontificalium nomine quæ veniant,oſtenditur. 3.525.33

Populus.

Populus in lege veteri in duos ordines ſapientes diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officijs,alius verò diuino cultui inſeruiret. 1.2.3
Populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite. 1.240.23
Populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis,& feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, ex communicandus tamen non eſt,ſi admonitioni non paruerit. 3.318.35
Populum non poteſt Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendum ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia Parochiali. 3.318.36
Populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præſcribere poteſt contra Epiſcoporum exemptionem. 3.596.9
Portio canonica,vide *Canonica portio*.
Portionarij cum non dicantur de Capitulo, poſſunt corrigi & puniri ab Epiſcopo ſine Capitularibus adiunctis,etiam caſu quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo. 3.185.10

Portugalia.

Portugaliæ regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an verè fuerit oſtenditur. 1 137.57
Refertur liberatio Nuncij Apoſtolici de prædicto cenſu à ſe recepto. ibid. 58
Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit. ibid. 59
Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata,virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt. 1. 138.62

Poſſeſſio.

Poſſidere non poſſunt in ſolidum duo ſimul eandem rem,& eodem modo,non ita ſi diuerſis reſpectibus. 3 118.39
Poſſeſſio omnis amiſſa dicitur per renunciationem factam,& ab Epiſcopo admiſſam. 3.245.55
Poſſeſſio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione,non poteſt fieri per teſtes. 3.254.57
Poſſeſſio capta nomine Seminarij nondum erecti,eſt nullius conſiderationis,& non producit iuris effectus 3.316.26
Poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt,nec illum adminiſtrare,niſi litteris expeditis,& oſtenſis. 3.523.33

Poſſeſſor.

Poſſeſſor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio,vel extra. 3 1.67.16
Poſſeſſor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio,domo,cenſu,aut redditu ſui beneficij. 2. 180.23
Poſſeſſor beneficij vniti attenta diſpoſitione Concilij *ſeſſ.7. de reform. cap. 6.* non poteſt quadragenaria præſcriptione ſe tueri, quominus liceat Epiſcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare. 3.230.27
Poſſeſſor bonorum ſuccedit in iuſpatronatus, cum ſit vt hæres. 3.253.5
Potentes perſonæ, in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur,ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique Magnates. 3 265.65

Poteſtas.

Poteſtas aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem lege diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit. 1. 28 41
Poteſtas,auctoritas,iuriſdictio Epiſcopi, vide *Epiſcopus*.
Ad quot capita reducantur. 2.181.34
Poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum. quibus hoc munus incumbit,deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem donec perueniat ad Papam. 3.380.84
Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficiis,an & quando ad Epiſcopum deuoluatur. ibidem 69
Practica ponitur, qua vti debet Epiſcopi in præſtando aſſenſu ſuper re ſoluta alienari. 3.407.33

Præbenda.

Præbendæ dimidiæ, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione canonicatus. 1.115.32
Præbenda Theologalis. vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat,oſtenditur. 3.139.2
Præbenda primo vacatura, vt ſit Theologalis & in Theologalem maneat erecta,requiritur actualis deputatio. ibid.3
Præbendæ Theologales in Francia,& in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque menſe vacauerint,prouidentur. 3.140.5
Præbenda Theologalis nec poteſt optari ab alio,nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & eliam optare. ibid 10
Præbenda Theologalis,ſeu Magiſtralis vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli,donec ſtatim prouideatur. ibid.14
Præbendæ Theologalis collatio ſuſpendenda eſt,donec inueniatur Theologus ſæcularis, cui fieri poſſit & interim fructus omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publicè doceat ſacram Scripturam. ibid.15
Præbendæ Metropolitanæ Cæſaraguſtæ in menſibus Ianuarij,Aprilis,Iulij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ. 3.170.148
Præbendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid.
Præbendas ſupprimere in Cathedralibus,& Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus,oſtenditur. 3.233.2
Præbendas extinguendi Collegiatarum non inſignium, nullam habet Epiſcopus poteſtatem. ibid.2
Præbendarum tenuium ſuppreſſionem facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ prælatus, licèt ſit exemptus, & Eccleſiæ inſignis. ibid.4
Collegiata inſignis quæ dicatur,oſtenditur. ibid.
Præbendæ alicuius ſuppreſſio,& extinctio fieri non poteſt ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi,& Capituli ſunt communia, nec etiamſi id cederet in vtilitatem Capituli. 3.234.9
Præbendam ſupprimere,& applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo, poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli. ibid. 10
Præbendarum, ſeu beneficiorum redditus, cum eorum aliqua ſupprimenda ſunt,quomodo taxandi, remiſſiuè. ibid.15

Præcedentia

de præcedentia omnes controuerſias inter Eccleſiaſticas perſonas,tam ſæculares, quàm Regulares contingentes Epiſcopus amota omni appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummariè componit. 3.321.16
præcedentiæ ſunt iudicandæ ſecundum loci conſuetudinem. 3 321.17
Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maximè attendenda eſt. ibid. 18
Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros. ibid. 29
Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes. ibid.30

Controuerſiæ de præcedentia quomodo componendæ, declarauit Gregorius XIII. ibid. 3[?]
Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentiis habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ. ibid. 33
Præcedentia ſunt terminandæ ſecundum quod in Alma vrbe omnium magiſtra ſeruatur. 3.323.35
Religio debet præcedere, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione. ibid. 36
Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hieruſalem, debent præcedere Monachos ſancti Euſebij, ea quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercienſium, ſuis prius inſtitutus, & approbatus. ibid. 37
Parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus. 3.324.38
Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remiſſiuè. ibid. 39
Præceptoria militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, vacant per promotionem ad Epiſcopatum. 3.158.72
Præco Epiſcopus dictus vt annunciet populo ſcelera aliorum. 1.9.13
Prædicantes miracula falſa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in ſacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.23.119

Prædicatio, & Prædicator.

Prædicare ſæpiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet præditus 1.96.12
Prædicandi munus Epiſcopis incumbit. ibid. 14
Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus. ib. 15.16.17.20
Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempora Quadrageſimæ, & aduentus Domini. 3.311.30
Prædicare non eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis. 3.312.44
Prædicandi munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus. ibid. 45
Prædicationis officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam. 1.174.45
Prædicationis populo facere præcipuum Epiſcoporum munus eſt. 3.308.1
Prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci. 3.309.2
Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſit prædicare, intelligitur, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum. ibid. 3
Prædicationis munus ſi Epiſcopi impediti populo facere non valent, ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent. ibid. 4
Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut alijs duobus ſacris Ordinibus inſignitis. 3.312.42
Prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt. ibid. 46
Prædicatoris Officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam. ibid.
Prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa, ex relatis in cap. inter cætera, de offic. Ordin. 3.309.4
Prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in nonnullis Cathedralibus ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis. ibid. 6
Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt. ibid. 7
Prædicatores pro Eccleſiis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt. ibid. 8
Prædicatoris munus obire per ſe volentes, qui animarum curam habent non debent prohiberi. ibid. 9
Prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium, locando libertatem ſuam. ibid. 12
Prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos præſtare tenentur, vel ſolent. ibid. 11
Conſuetudo vbi viget, quod populus ſoluat concionatori, eſt ſeruanda. ibid. 11
Prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda atque minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat. ibid. 13
Prædicatoribus mercedem ſolitam adhiberi communitas dare debet ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam. 3.310.14
Prædicator pro Quadrageſima quorum expenſis ſit conducendus quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum ibid. 15
Parochus quando nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo ſi habeat reditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori; ſi verò ſit pauper, tenebitur populus. ibid. 16
Prædicaturi Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere. ibid. 17
Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur. ibid. 18
Regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia, debent ab Epiſcopo petere benedictionem, ſi tamen eam minimè obtinuerunt. ibid. 19
Regulares prædicatores quando in Eccleſiis ſuorum ordinum moniti, an contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint, oſtenditur. ibid. 20
Prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prædicandi, nec poteſt eam Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione. ibid. 21
Prædicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat, non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur. ibid. 22
Prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis oſtenditur ibid. 23
Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia prædicatores non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent. ibid. 24
Parochus, vt in ſua Eccleſia prædicetur poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario. 3.381.25
Parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, ſiue ſæculari nondum præſentato coram Epiſcopo ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat. ib. 26
Religio Societatis Ieſu habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, à ſuis Superioribus deputati, poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adeſt Epiſcopus ibid. 27
Regulari poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, et etiam non reddita cauſa. ibid. 28
Conſtitutiones Pij V. quibus conceſſum erat regularibus vt irrequiſito, & contradicente Epiſcopo prædicare poſſent, & per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concilij Tridens. reductæ fuerunt. ibid. 29
Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore quadrageſimæ, & Aduentus Domini. ibid. 30
Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadrageſimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum. ibid. 31
Correctores ciuitatum facere poſſunt, etiam renitente Vicario generali vt ſaltem omnibus diebus Dominicis & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat. ibid. 32
Profeſſionem Fidei ea gere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant. ibid. 33
Parochiæ ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commodè fieri poteſt. ibid. 34
Prædicatores verbi Dei quales eſſe debeant, oſtenditur. 3.312.27
Prædicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum, quamuis Regulares ſint poteſt Epiſcopus prædicationem interdicere, etiam in ſuis monaſteriis. 3.313.48
Contra prædicatores etiam Regulares hæreſes prædicantes procedit Epiſcopus. ibid. 49
Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicos, qui eam præſtare tenebantur. 3.341.7
Prædicatorum Ordo exemptus fuit à Gregorio XI. 3.482.12 verſ. Prædicatorum.

Præeminentia.

Præeminentiarum in materia an poſſit compromitti.
Præeminentia in ſedendo in Synodo diœceſana nullum præiudicium in futurum ſedentibus operatur. 3.396.16

Prælatio, & Prælatura.

Prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſerunt. 1.39.29
Prælationes Primatum, & Archiepiſcoporum ad ius diuinum eſſe referendas qui teneant, oſtenditur. ibid. 24
Prælaturas contra temere ſe ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius. 1.56.7
Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſolicitante nos æmulari fratrum ſalutē. 1.57.18
Prælaturam eorum ſuſcipientes in ciuitate diuerſarum linguarum qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiantur à proprio Epiſcopo in adiutorem ſuum, incurrunt Excommunicationem nemini reſeruatam. 3.32.154

Prælatus.

Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare. 1.57.14
Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant oſtenditur. 1.40.2

Prælatorum

Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia. ibidem 3

Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit. 1.70.24

Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, & expedientius, & efficacius. 1. 82. 12

Prælati à perſonarum acceptatione cauere debent. 1.105.14

Prælatus intueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis. ib.d.15

Prælati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corripere debent. ib d 17

Prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre poſſunt aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint. 2.202.15

Prælati inferiores dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi. 2.218.6

Prælatus Regularis an diſpenſare poſſit cum ſuo ſubdito ordinato ante ætatem, abſoluendo illum à ſuſpenſione, ac etiã cum eo in irregularitate contracta diſpenſando ex adminiſtratione illius Ordinis durante ſuſpenſione. 2.269 25

Prælati Religioſorum an poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſæcularium confeſſiones. 2.310.34

Prælati Regulares bene poſſunt conciliare Eccleſias quacunque cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas dietas. 2.353.64

Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in aliis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent. 2.407.11

Prælati Regulares, tam Generales, quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis. 2 408.12

Prælati Religioſorum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem. ibidem 15

Prælati etiam Regulares, nec ratione ſui muneris, nec vi priuilegiorum diſpenſare poſſunt cum nouitiis, aut profeſſis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores. 2.473.18

Super impedimento bigamiæ ſimilitudinariæ prælati Regulares cum nouitiis ac profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus, quibus id Epiſcopis licitum eſt. ibid 38

Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam ſæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtantveſque auxilium, excommunicantur. 3.16. 75

Prælatus quicumque ſibi ſubditum abſoluere poteſt ab omni excommunicatione iuris nulli reſeruata. 3 50 181

Prælatos, vel alias perſonas Eccleſiaſticas compellentes vt ſubmittant Eccleſias, vel earum bona, &c. Laicis, &c. 3.34.108

Prælati ad Romanam Curiam venientes, & inde diſcedentes abſque licentia Romani Pont. 3.37.236

Prælatus quicumque poteſt abſoluere ſibi ſubditum à cenſuris nemini reſeruatis, ſiue ſint latæ & appoſitæ per Concil. ſiue per quemcunque Summum Pont. 3.48.281

Prælatus dicitur Vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione. 3.117.155

Prælati Regulares intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ tenentur Fidei profeſſionem facere. 3 209.7

Prælati ſæculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem non poſſunt ſupprimere eius beneficia etiam in caſibus in quibus Epiſcopi poſſunt in ſuis diœceſi. 3.254 11

Prælati Regulares ſupprimere non poſſunt beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum. ibid.13

Prælatus omne ius habens conferendi, inſtituendi & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi. 3.330.4

Prælatus quilibet etiam inferior dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum præſtare. 3.350.30

Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij. 3.369.109

Prælati inferiores ius inſtituendi poſſunt habere ex priuilegio, præſcriptione, ſeu conſuetudine. 3.378.184

Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vel proximiores Eccleſias ſæculares exemptas non viſitant. 3.394.10

Prælati exempti Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non verò inferiores, & quæ ſubſunt Epiſcopis, gaudent priuilegio primæ inſtantiæ. 3.557.4

Prælatus nullus papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere. 3.361.2

Prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia, debetur Canonica portio de relictis ipſis Eccleſiæ. 3.365.8

Prælati Epiſcopi inferiores non poſſunt de iure ſubſidium charitatiuum exigere ſed priuilegio, vel conſuetudine. 3.373.17

Prælatus qui poteſt charitatiuum ſubſidium exigere debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimere cauſam ſuæ indigentiæ. ibid.26

Prælatus religionis quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, iure ipſo non poteſt indulgentias concedere. 3.383.19

Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœceſanam. 3 393.7

Ratio oſtenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice poſſint inducere conſuetudinem contra Ius Canonicum, & non poſſint contra illud ſtatuere. 3.398.10

Prælatus, vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſoris anticipatè ſolutam. 3. 400.5

Prælatus ſciens ſe repudiaturum prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ. ibid. 6

Prælatus, ſiue Rector ſi ex cauſa renunciationis, vel permutationis libere dimittat ſuum beneficium, eius hæredes, & fideiuſſores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus. ib.d. 10

Prælatus quando bona ſui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiuſſores de euictione tenentur. ibid. 13

Prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt. 3 415 18

Prælati Regulares in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis, non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus. 3.434 2

Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem nulliſque Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus. ib.d. 6

Prælati Regulares in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus. 3.435.6

Prælatis religionum licitum eſt concedere Religioſis peculium ad vſum eorum reuocabile ex cauſa legitima ad ſolos vſus honeſtos, & pios, quod correctum non eſt per Concil. Trid. c. 8. 3.472.4.6

Prælati Religioſorum non habeant facultatem degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Rom. Pontifice toleratum. 3. 519. 35

Prælati, quorum præſentia in degradatione Clerici, neceſſaria eſt, ex diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 13 de reform. c. 4.* debent cum proprio Epiſcopo in cognitione, & examine cauſæ tanquam iudices ferre ſuffragium. ibid. 26

Prælati Eccleſiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt exire ad Apoſt. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium. 3. 524.29

Prælato iniuſtè negligenti inſtituere bene præſentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à iure præfinitur. 3 584.52

Prælatus inferior poteſt præſcribere, vt in ſua parochia præcedat Epiſcopum. 3.595. 7

Prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam, quàm contra ipſum, præſcriptio non currit. 3.604.4

Prælati regulares, vide *Abbas*.

Prepoſitus, ſiue præfectus totius Ordinis regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à monaſteriis Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſariis ad gubernationem Ordinis, ſi aliunde non habeat bona.

Præſcriptio.

Præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens. 3.255.46

Præſcriptio omnis extinguens omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtinctè prohibetur. 3.595.3

Præſcriptio quæ iuri ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & inordinationem continet, prohibetur. ibid 4

Præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur ad alium non excluditur. ibid. 5

Præſcriptio etiam immemorialis non poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam. 3.596.11

Præſcriptio contra viſitationem multis modis contingere po-
teſt,aliquando abſolutè illam extinguendo,aliquando ve-
rò transferendo. 3.597.3

Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure communi in-
iunctam,meritò prohibetur, quamuis admittatur, quæ il-
lam transferret,vel alijs accumulat. 3.598.9

Præſcriptio omninò viſitationem tollens quare prohibeatur,
oſtenditur. ibid 10

Præſcriptio quæ transfert viſitationem, vel alij accumulat
nullo iure prohibetur. ibid.11

Præſcriptio omnis prohibetur contra procurationem ratione
viſitationis iure communi debitam manente viſitandi
onere. 3.599.5

Præſcriptio an admittatur de iure communi contra partem
procurationis. ibid.8

Quid attento Concil. Trid. 3.600 9

Præſcriptio intra fines diœceſum, prouinciarum, ſeu paro-
chiarum admittitur ad effectum,vt præſcribens intra illos
obtineat iuriſdictionem, vel Iura Epiſcopalia, ſeu paro-
chialia. 3.601 6

Præſcriptio etiam immemorialis prohibetur in præſcriben-
dis finibus diœceſum,prouinciarum,& parochiarum.ib.10

Præſcriptio admittitur,vbi de finibus non apparet. 3 602.12

Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocumque
modo vacantem. 3 603.1

Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore vi-
duatam non ſolùm in rebus ad Eccleſiam vel menſam
Prælati pertinentibus,verum etiam in iis,quæ Eccleſiæ,vel
Prælato inſimul cum Capitulo & clericis communes ſunt.
3.604.5

Præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem
Eccleſiæ temere alienauit. ibid.6

Præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit non ex eo
quod deficit is,contra quem præſcribitur, adeſt enim Ec-
cleſia,ſed quoniam ex vacante non eſt qui agere poſſit. ib.9

Præſcriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem
iacentem,oſtenditur. ibid.10

Præſcriptio ipſo iure dormit contra eos qui non iure, ſed fa-
cto aliquo impediuntur, vbi huiuſmodi facti impedi-
mentum non fuerit,ſed generale. 3.606.18

Præſentes qui. 3.103.143

Non intelligens dici poteſt præſens. 2.38 .79

Præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant morta-
liter.& ſi ſunt patroni Eccleſiaſtici priuantur ea vice iure
præſentandi, ſi autem laici, poſſunt intra quadrimeſtre
alium præſentare,niſi ſcienter præſentauerint. 3.269.105

Præſentatio.

Præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium iu-
rispatronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens, abſ-
que eius ſpeciali mandato. 3.113.82

Præſentare ſeipſum non poteſt clericus patronus. 3 267.85

Præſentare poteſt pater filium,auus nepotem, ſeu alios con-
ſanguineos. 3.268.93

Præſentare poſſunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti
non reperiuntur. 3.266.72

Præſentati ad beneficia qui vt indigni non poſſint,referuntur.

Præſentationem habens in præbenda Pœnitentiariæ vnita,
poterit in ea poſtea præſentare electum ab Epiſcopo. 3.
316,12

Præſentatio in beneficio iuriſpatr.fuit per patrinos, quando
Eccleſia vacat. 3.239.3

Præſentationes multiplicatæ probant iuspatronatus, dato
etiam quod eſſent interpolliatæ,& non ſucceſſiuæ. 3.261.30

Præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.ibid.31

Præſentationes continuatæ,quæ omnes effectum ſortitæ ſint,
de ſubſtantia requiruntur in probatione iuriſpatronatus,
quod ex vſurpatione præſumitur. 3.264 35

Præſentationes effectum ſortiti dicuntur, ſi ſint confirmatæ.
ibid.56

Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo
vel alteri ad quem inſtitutio pertinet legitimè facta.3.269.
113

Præſentatio de abſente facta non valet,nec ordinarius tene-
tur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhi-
bet. ibid.114

Præſentatio patronis laicis,vel clericis ratione proprij patri-
monij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab Eccleſiaſticis
intra ſemeſtre. 3 273.138

Præſentatio ſi fuit amiſſa præſumitur facta in tempore. 3.
273.142

Præſentatio intra tempus datum à iure fieri poteſt quocum-
que die etiam [illegible] 0. ibid.144.

Præſentatio eſt actus extraiudicialis, & voluntarius. ibid
146

Præſentatio poteſt fieri extra territorium & diœceſim haben-
tis inſtituere. 3.274.147

Præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſti-
tuere facienda eſt ibid.148

Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epi-
ſcopali vacante,fieri poteſt coram Capitulo. ibid.149

Præſentatio Eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua
non cadit variatio. ibid.154

Præſentationis actus vbi non fuit perfectus,poterit tunc pa-
tronus Eccleſiaſticus iterum canonicè præſentare. 3.276.
163

Præſentatio & inſtitutio quando pertinet ad Epiſcopos di-
uerſo capite, ſeparatè fieri debent, ſecus vero quando ad
Epiſcopum, tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iu-
riſpatronatus,vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia
tunc in eius arbitrio erit vnico,vel duplici actu negotium
expedire. 3.280. 196

Præſentatus.

Præſentatus ad aliquod beneficium, ſi ante confirmationem
per ſe,vel alium adminiſtrauerit,eo ipſo, priuatur iure ſibi
quæſito,& beneficium vacat vt prius. 3.178 214

Præſentatus,ſeu electus ad beneficium, poteſt abſens inſtitui
ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè. 3.202.
83

Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet. 3.269.
110

Præſentati cur perſonaliter, & non per procuratorem ſe de-
beant Epiſcopo præſentare,oſtenditur. 3.270.117

Præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei no-
tum ſit eſſe idoneum notoriè. ibid.118

Præſentati ad beneficia ſimplicia,ſi Epiſcopo eorum idonei-
tas nota non ſit,à nullo, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuncio
inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati.
3 272.134

Præſentatus à laico requirit tantum ius ad rem. 3.274.155

Præſentatus à duobus compatronis,vno clerico,alio laico,eſt
inſtituendus, quamuis laicus variando alium præſentet.
3 276.166

Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere no-
luit,patronus non tenetur alium præſentare. ibid.167

Præſentatis pluribus à diuerſis patronis ille debet inſtitui, qui
à maiori parte fuit præſentatus. 3.280.197

Præſidentes, & Officiales omnes Montium pietatis ſtatus Ec-
cleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet
ſpectantes in alios,quàm pauperum vſus, diſponere præ-
ſumunt, in excom Papalem incidunt. 3.29.169

Præſul.

Præſules,pro Epiſcopis. 1.8.5

Præſules ſuperioreſque maiori reprehenſione digni ſunt, ſi
peccauerint,quo maioris fuerint dignitatis. 1.66.5

Præſtimonium.

Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur,&
ab Epiſcopo loci,vbi eſt ſitum præſtimonium ordinari po-
teſt. 2.289.48

Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia commemorantur.
ibid.49

Præſtimonium, vel ſratantiam habens gaudet eodem fori
priuilegio. 2.248.12

Præſtimonij ad titulum poteſt quis promoueri ſi detur in
perpetuum,ſecus ad tempus. 2.250.25

Præſtimonia qualia veniant ſub diſpoſitione regulæ nouæ
Cancellariæ,oſtenditur. 3.170.149

Præſumptio eſt pro patrono vt dicatur præſentaſſe in tempore,
& ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit. 3.
271.136

Prætor habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis
in officio commiſſis. 3.507.14

Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in lit-
teris,dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſi-
tum. 3.150.18

Preces ſolemnes & publicas fundere non licet defuncto, non
canonizato. 3.428.12

Presbyter.

Presbyter, præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu,nec quidem
ſimplicem benedictionem dare poteſt. 2 342 66

Presbyteris,ſeu aliis in Eccleſiaſt ca dignitate conſtitutis, nõ
liceat ius ciuile publicè legere,nec non ad Cathedras Cæ-
ſarei iuris in aliqua vniuerſitate ſe apponere. 3.143.34.
vſque ad 48

Prima inſtantia.

de Primis inſtantiis Ordinariis non adimendis materia fre-
quentiſſima,& quare, 3.334.1

Franciſcus Salgado de Somozxa quid circa hanc materiam
in lucem nouiſſimè ediderit oſtenditur. ibid.2

Ius ordinariis competens cognoſcendi in primis inſtan-
tiis

tiis de cauſis ſubditorum ſuorum fuit in fauorem vtrorumque introductum. ibid.
Prælati exempti Epiſcopalem iuriſdictionem habentes non verò inferiores, & quæ ſubſunt Epiſcopis, gaudent priuilegio primæ inſtantiæ. ibid.4
Abbates qui gaudeant huiuſmodi priuilegio. 3.317.5
Vicarius generalis Epiſcopi venit appellatione Ordinarij in præſenti materia. ibid.6
Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoſcendi cauſas in prima inſtantia. ibid.7
Recuſationis cauſa legitima vbi probata fuerit Ordinario, non præſeruatur illi prima inſtantia. ibid.11

Prima tonſura.

Prima tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reliqui.
Prima tonſuram, & cæteros minores Ordines de iure communi poſſunt conferre Abbates non ſolùm Monachis ſuis, ſed etiam ſecularibus in quos ordinariam habent iuriſdictionem. 2.101 5
Prima tonſura à Parochis ſimplicibúſque ſacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cùm Eccleſiæ vſus reſiſtat. 2.103.16
Prima clericalis tonſura ſecundùm aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœceſi. 2.216 15
Prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum. 2.230.1
Prima tonſura non eſt conferenda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire in lingua ſaltem vulgari. ibid.2
Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mort. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus tamen ſic, nullam verò ſuſpenſionem incurrit ſuſcipiens Ordines minores ante prædictam ætatem. ibid.3
Primam tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus, ipſo iure ſit ſuſpenſus. ibid.
Primam tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre, per annum ab eius collatione ſuſpenditur. ibid 4
Prima tonſura non danda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire in lingua ſaltem vulgari. ibid.5
Primam tonſuram illiterato conferens Epiſcopus, ab eius collatione per annum ſuſpenditur. 2.241.6
Primam tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui ſuperioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur. ibid.7
Primam tonſuram conferentes titulares Epiſcopi alicui non habenti literas dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annum à pontificalibus. 2.243.14
Prima tonſura in omni tempore poteſt conferri. 2.244 23
Prima tonſura eſt Ordo, & clericalis character indelebilis. 2.496.3
Primates, vt verior tenet ſententia, licèt patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes primates verè ſunt patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem. 1.35.7
Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum primatiam in Bracharenſi in Eccleſia conſtitiſſe. 1.162.47

Primatia.

Primatiæ ius Bracharenſi Eccleſiæ ineſt ex inſtitutione ſancti Iacobi. ibid.48
Primatiam Hiſpaniarum Toletanæ Eccleſiæ de iure competere exiſtimarunt Summ. pont. 1.164 68
Primatiæ contentio inter Archiepiſcopos Bracharenſem, & Toletanum, à quo tempore incœpit, oſtenditur. 1.169.78

Princeps.

Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant, aliquando verò ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi, & nominandi Epiſcopos concedebat. 1.12.6
Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta validè non eſſet, niſi principis accedat conſenſus. ib 8
Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum. 1.67.10
Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent. 1.69.12
Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur. ibid.13
Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. 1.70.17
Princeps nullum maius indicium boni mentis poteſt oſtendere, quam vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres 1.109.9
Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit. 1.139.70
Principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterunt, de hoſtibus ſuis triumpharunt, & Imperium, ſeu regna ad longiſſimam poteſtatem traduxerunt. 1.14..81
Principi ſub competis lagem condendi poteſtas. 3.11.33
Principes & Officiales, qui tertiò admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis. 3.32.192
Principes & alij domini, ac Iudices non obſeruantes contenta in c. fœlicis, de pœnis lib. 6. contra percutientes Cardinalem. 3.15.2 9
Princeps ſæcularis non poteſt ſubditis ſuis indicare, & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi. 3.482. 38
Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando apponantur verba quod Eccleſia ſit iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam, Rom. pertineat, tunc exemptio plenè probatur. 3.365.17

Prior.

Prior in Luſitania dicitur prima dignitas in Collegiata. 3.155.31
Prior in aliquibus Hiſpaniæ partibus Collegiatarum Eccleſiarum principalis dignitas dicitur, in aliis vero vocatur Abbas, alibi præpoſitus. 3.162 37
Prior Fratrum Prædicatorum, ſi illi electio pauperum commiſſa ſit, poteſt eligere fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij. 3.354.25
Priores, ſeu Guardiani Mendicantium conſeruatores eſſe non poſſunt. 3.496.15

Prioratus.

Prioratus, Abbatias, præpoſituras, beneficiaque Regularia ſolus Papa commendare poteſt. 3.141.19
Prioratus. præpoſituræ, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ. 3.163.103
Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Clauſtrales, cadunt ſub reſeruatione Regulæ quartæ Cancellariæ. ibid.105
Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus non dicitur beneficium curatum. 3.172,166
Prioratus Religionis S. Auguſtini, & S. Dominici, & alij ſimiles, quæ non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3 173.175
Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſæcularibus, contuitu non conferuntur. 3.194.34
Prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare non poſſunt. 3.195.27
Priorissa, vide *Abbatiſſa*.
Prioritas, ſeu præuentio cauſatur non ſolum per vnum diem anterioritatis, ſed etiam ratione vnius horæ. 3.322.38

Priuatio.

Priuari non poteſt Epiſcopus à Concilio prouinciali. 3.128.2
Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis. 3.181.132
Priuilegiatus ſi occaſione oblata ſuo priuilegio non vtatur, quando illud amittat. 3.332.14
Priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quanam tempore priuilegio ſuo renunciare videatur. 2.333.18
Priuilegiatum quod non eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum. 3.171.140

Priuilegium.

Priuilegia quæ patriarchis ex iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum primatiis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine viſitata voce appellari ſolent. 1.124.37
Priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet. 1 154.16
Priuilegia ſi quæ ſunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium. 1.164.68
Priuilegium, ſeu gratiæ ex precibus non veris ipſo iure ſunt nulla. 1.165.70
Priuilegium conceſſum à Summo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio. ibid.71
Priuilegium obtinens à Sede Apoſt. ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis literis dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus. 2.220.15

Priuilegium qua ratione amittatur?

Priuilegium conceſſum alicui religioni ad ædificandum Monaſteria ſine licentia Ordinarij, non non vſu amittitur. 2.330 10
Priuilegium amittitur per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum inter vnum & alterum modum conſtituunt differentiæ. 2.331.11
Priuilegium non amittitur per vſum, ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi illo. 2.332.13
Priuilegium vt amittatur quando videatur ſufficiens vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius. ibid. 15
Priuilegia merè voluntaria per vllum tempus non amittuntur. 2.331.19

Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis. 2.404.12

Priuilegium ſolus Papa poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur. 3.12.44

Priuilegium Regi, & Principi ſolus Papa concedit, vt beneficia in Eccleſiis ſuæ ditionis ſitis obitu beneficiarij deſtituta conferre queant. ibid.45

Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confeſſariis Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, ſunt reuocata. 3.76.8

Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare, intelligitur niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum. 3.304.3

Priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolius Principis eſt. 3.386.82

Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur. 3.576.3

Priuilegium exemptionis conceſſum perſonæ per viam legis, ſeu in corpore iuris clauſum, an per delictum amittatur. 3.564.6

Priuilegium exemptionis quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinariis puniri non poſſint, tunc ſi exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerint. ibid.8

Priuilegium, ſententia, aut ſcriptura quando non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe iuris D. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. 3.565.16

Priuilegio exemptionis renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti. 3.569.44

Priuilegio quæ acquiri poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione. 3.590.8

Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requiſitam, non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio. 2.386.136

Probatio.

Probationes in iurepatronatus quare tam exactæ requirantur, oſtenditur. 3.261.18

Probatio iurispatronatus per authenticas ſcripturas eſt facienda, ita vt per teſtes non ſufficiat. ibid.25

Probatio temporis immemorialis quando fit per ſcripturas & inſtrumenta, centum requiruntur anni, ſi verò per teſtes, ſufficiunt ſexaginta. 3.262.38

Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt, nec viderint contrarium. ibid.39

Probatio quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur. 3.264.54

Probatio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in iurepatronatus ex vſurpatione non poteſt fieri per teſtes. ibid.57

Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iurepatronatus ex vſurpatione acquiſito non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos. 3.265.68

Probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi. 3.266.78

Probationis annum ante profeſſionem emittendam debet habere Religioſus, alias profeſſio eſſet nulla. 3.446.16

Probationis annus incipit à die ſuſceptionis habitus, ſiue ab eo die, quo communis ſequitur aliorum Religioſorum vitam. ibid.19

Probationis annus debet eſſe continuus, & non ſufficit interpollatus. 3.447.23

Probationis anni pars ſi extra monaſterium iuſta de cauſa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur diſcontinuatus. 3.448.27

Probatio debet fieri in habitu monachali. ibid.30

Probationis annus poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum ſextum ætatis. ibid.31

Proceſſionaliter poſſunt inſimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. 3.285.22

Proceſſio.

Proceſſiones à procedendo & eundo dicuntur. 3.319.1

Proceſſiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Litaniis maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti. ibid.2

Proceſſiones publicas nemo valet indicere niſi Ordinarius ſit. ibid.3

Proceſſiones publicæ dirigendæ ſunt quo voluerint Epiſcopi cum conſilio Capituli. ibid.4

Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere. ibid.5

Proceſſiones priuatæ ſunt quæ à Capitularibus, & clericis, in Cathedralibus tantùm fiunt ob aliquas cauſas. ibid.6

Regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt, præterquam intra Eccleſiam, eiuſque, & monaſterij ambitum. ibid.7

Clerici exempti tam ſæculares, quam Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt. ibid.8

Clerici omnes diœceſani, quantumcumque exempti, ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia, in diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſiis, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones. ibid.9

Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones. ibid.10

Clerici inſeruientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant. ibid.11

Canonicos, & alios Presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indicta pro bono publico vel honore. ibid.12

Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate, vel diœceſi, non ſunt ab Epiſcopo compellendi ad vllas proceſſiones accedere. ibid.13

Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quaſcumque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore. 3.320.14

Regulares, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt, non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones. ibid.15

Conuentus, in quibus Fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro canant, nec ad mortuos accedant, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones. ibid.16

Regulares abſentes a ciuitate per dimidium milliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones. ibid.21

Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi, quamuis ſemel, vel ſæpius iuerint. ibid.22

Religioſi Societatis habent ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones accedere. ibid.23

Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli accedere ad proceſſiones publicas, oſtenditur. 3.321.24

Regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus quibus tenentur an pœnis & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri, oſtenditur. ibid.25

Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos quomodo formandus, oſtenditur. 2.144

Procuro pro ſuſtento & procuratio, pro ſuſtentatione. 3.298.2

Procurandus à nemine eſt Epiſcopus, dum ex it vt ſacramentum Confirmationis tantum conferat. 3.291.53

Procuratio.

Procuratio vel debetur ratione viſitationis, vel ex vi conſuetudinis, aut alterius iuris ſpecialis, vel tandem ex pacto legitimè celebrato, tempore ſuæ fundationis. 3.289.43

Procuratio viſitationi annexa qua ratione fuerit ſtatuta. ibid.

Procurationes plures in anno exigere an poſſit Prælatus, ſi plures quàm ſemel in anno viſitauerit. ibid. verſ. verùm autem.

Procurationem pro ſolutione an redditus Eccleſiæ ſint tantummodo obligati, an verò laici quoque contribuere teneantur. ibid. verſ. verum redditus.

Procuratio nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitat. 3.291.47

Procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præſcribi poteſt, nec petitur, vbi illam non dandi viget conſuetudo. ibid.48

Procurationem ſemoto priuilegio vel præſcriptione, nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia. ibid.49

Procurationem nullus viſitator accipere poteſt ob Hoſpitalibus, & aliis locis leproſorum bonorum Dei pauperum, & infirmorum. ibid.50

Procurationem à pauperibus clericis nullus poteſt exigere. ibid.51

Procurationem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint. ibid.56

Procuratio in iure Canonico dicitur ſuſtentatio, vel refectio illa quæ Ordinarius ratione viſitationis, vel legatis Apoſt. iure legationis debetur. 3.299.2

Procurationes ab Eccleſiis viſitatis præſtandas eſſe Epiſcopis & Archiepiſcopis viſitantibus, quanam ratione lex Canonica conſtituerit, oſtenditur. ibid.3

Procu

Procurationes, quæ ratione viſitationis iure aliquo ſpeciali debentur præſcribi poſſunt. ibid.6
Procuratio manente viſitandi onere præſcribi non poteſt, ſecus inſimul cum illo. ibid.7
Procuratio ratione viſitationis iure communi debita non poteſt præſcribi immemoriali præſcriptione, manente viſitandi onere. 3.600.9
Procuratio reſpectu modi poteſt præſcribi. ibid.10
Procuratio futura licet præſcribi non poſſit, poteſt tamen præſcribi præterea, id eſt, annorum præteritorum. ibid.11
Procurationes viſitationis factæ per viſitatorem a Capitulo Sede vacante deputato quomodo reſeruandæ Epiſcopo futuro ſucceſſuri.

Procurator.

Procuratores Generales nullo modo cogi poſſunt vt apud Sedem Apoſtolicam, & in Curia Regis Catholici negotia peragant, durante illorum deputatione. 3.108.179
Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ipſum patronum præſentare. 3.267.88
Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſeipſum præſentare. ibid.87
Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono. 3.269.106
Procuratorem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint. 3.291.56
Procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum. 3.347.35
Procurator non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur. 3.610.24
Ratio differentiæ datur. ibid.25

Profeſſio Religionis.

Profeſſionem Religionis poteſt Papa irritam facere certa formula minimè ſeruata. 3.12.48
Profeſſio Fidei facienda eſt prouiſis de beneficiis quibuſcumque curam animarum habentibus, in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouiſi de dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo. 3.209.1
Profeſſionis Fidei forma vbi referatur, oſtenditur. ibid.2
Profeſſionem Fidei qui teneantur emittere. ibid.3
Profeſſio Fidei facienda eſt à promouendis ad Epiſcopatum. ibid.4
Profeſſionem Fidei denuò non obligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt. 3.210.8
Profeſſionem Fidei emittere tenetur, qui denuò conſequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimiſit. ibid.9
Profeſſionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Eccleſiarum. ibid.15
Profeſſio Fidei coram Vicario generali, etiam Epiſcopo non impedito fieri poteſt. 3.211.16
Profeſſionem Fidei poſſunt facere prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui fortè eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur ſoris coram eodem emittere. ibid.17
Profeſſio Fidei Sede Epiſcopali vacante non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario. ibid.18
Profeſſionem Fidei per procuratorem fieri non poſſe declarauit Sacra Congregatio. ibid.19
Quid attento iure ſit reſoluendum. ibid.20
Profeſſio Fidei emiſſa creditur, quando collatio beneficij eſt decennalis. ibid.20
Profeſſionem Fidei omittentes facere intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis, fructus ſuos non faciunt, nec illa ſuffragatur poſſeſſio. 3.212.22
Profeſſio Fidei poſt dictos duos menſes facta, ad fructus temporis præteriti poſt lapſum duorum menſium quærendos prouiſis non ſuffragatur. ibid.23
Profeſſionem Fidei non emittentes intra duos menſes, ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia. ib.28
Profeſſionem fidei per ignorantiam, ſeu inaduertentiam intra duos menſes non facientes quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem. ibid.29
Profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant. 3.311.33
Profeſſio Fidei, & decreta Concilij Trid. de reſidentia intelligibili voce legantur in diœceſana. 3.396.17
Ordinarius poteſt profeſſionem ante expletum decimum ſextum annum factam nullam declarare. 3.445.1
Profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario, & ſuperiore Regulari, debet intra biennium terminari, quia ſubiectas diſpoſitio Concilij *ſeſſ. 24. de reform. cap. 10.* ibid.2
Profiteri nullus valet expreſsè, nec tacitè ante decimum ſextum annum expletum, & profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla. ibid.3
Profeſſio Monachi facta ante decimumſextum annum eſt nulla. 3.446.12
Profeſſionem quorum dictorum defectus nullam efficiet oſtenditur. ibid.13
Profeſſionem ante decimumſextum annum expletum, vel intra annum probationis validè emittere poteſt, qui ex voto Religionem ingreditur. ibid.14
Profeſſio, quæ in quibuſdam Religionibus facienda eſt in decimooctauo ætatis anno, ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimumſextum a Concilij Tridentini expreſſum, valida eſt. ibid.15
Profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat, nec in ſpecie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conſcientiæ. 3.447.17
Profeſſio durante anno nouitiatus emiſſa non poteſt haberi rata, niſi accedat Papæ diſpenſatio de conſenſu recipientium, & recepti. ibid.18
Profeſſio facta in vltimo anni die non eſt inualida. ibid.22
Profeſſio Monachi ob non ſeruatum annum probationis intra clauſtra monaſterij dicitur nulla. 3.448.26
Profeſſio facta ante expletum probationis annum eſt nulla, neque huiuſmodi terminus ex conſenſu partium poteſt remitti. 3.449.30
Profeſſio Monachi erit nulla, quando facta fuit non ſeruata Conſtitut. Sixti V. pro informationibus faciendis edita. 3.451.45
Profeſſio nulla cauſa ita eſt proponenda coram ſuperiore & Ordinario copulatiuè, vt nullo modo poſſit ſuperior per ſe ſolum de illa cognoſcere. 3.476.14
Profeſſionem aſſerens fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe, etiam poſt quinquennium, exaudiri poterit per viam reſtitutionis. ibid.18
Profeſſio nulla non ratificatur à perſiſtente in religione, ignorante tamen nullitatem, oſtenditur. 3.477.19
Profeſſio facta ante expletum probationis annum eſt nulla, neque huiuſmodi terminus ex conſenſu partium poteſt remitti.
Profeſſio Monachi erit nulla quando facta fuit non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. pro informationibus faciendis edita.

Profeſſus.

Profeſſus in Religione, & ſacris initiatus, ſi caſtitatem violet, ſi votum ſacri Ordinis & Religionis differunt ſpecie, vtramque circumſtantiam tenetur confiteri, alias ſecus. 2.263.5
Profeſſi temere de clauſtro exeuntes, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.
Profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt.
Profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem reuocare. 3.436.14
Profeſſi nulliter, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare. 3.451.44
Profeſſi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare. 3.478.20
Prohibitio generalis vltra quartum gradum non poteſt eſſe rationalis. 1.185.25

Promiſſio.

Promiſſio de vendendo venit appellatione alienationis. 2.79
Promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortem beneficiarij non conualeſcit. 3.260.6
Promittentes dantes, vel recipientes aliquid pro iuſtitia incurrunt excom. Papalem. 3.29.177

Promotio, & Promotus.

ad Promotionem infra annum arctatur, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis Fructuum adeptus ſit. 2.180.22
Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus. 2.194.46
Promotus ante legitimam ætatem eſt ipſo iure ſuſpenſus. 2.267.10
Intellige de promoto ad maiores Ordines, vt. ibid.14
Promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans fit irregularis. ibid.18
Promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. 2.268.13
Promotus extra tempora, an ſit ſuſpenſus ipſo iure, reſoluitur & de promouente. 2.271.9
Promotus per ſaltum incurrit ſuſpenſionem ab executione ſuſceptorũ Ordinum, & miniſtrando fit irregularis. 2.467.1

Referuntur Doctores, qui aſſerunt promotum per ſaltum incurrere irregularitatem. ibid.2
Promotus per ſaltum recipit Ordinem, & ipſius characterem. ibid.3
Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus. ibid.4
Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi à Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. poteſt diſpenſare cum promotus per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerit. ibid.5
Promotus per ſaltum miniſtrans, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, indiget Apoſtolica diſpenſatione, quamuis in minoribus miniſtret. 2.468.9
Promotus per ſaltum quando prætermiſſum Ordinem recipit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat. ibid.11
Promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcepit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit. 2.469.4
Promotus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pont. diſpenſatur. ibid 7
Promotus ad Eccleſiam Parochialem, quæ eſt vnita acceſſoriè alicui non Parochiali, minimè tenetur lege poſita in cap. licet canon. de elect. lib. 6. 3.233.45
Promouendi antiquos continentiam expreſsè cogebantur polliceri. 1.262.2
Proponentes populo indicem caſuum, & gratiarum cum indulgentiis incurrunt excommunic. Papalem. 3.28.182
Propoſitum alio migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili, vel familia ſua. 2.308.40

Protonotariatus, & Protonotarius.

Protonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti. 3.196.33
Protonotarij primi ſunt, & notariorum principes dicuntur. 3.302.30
Protonotarij à iuriſdictione Ordinarij ſunt exempti. ibid.31
Protonotarij ſiue ſint creati a Papa, ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extrauag. ad regimen. de præbend. 3.296.32
Prouentus Eccleſiaſtici ſanguis Chriſti, & Sanctorum. 1.99.6

Prouincia, & Prouinciales.

Prouincia, cui præeſt Archiepiſcopus, quot ſub ſe debeat habere ciuitates, & Epiſcopos, oſtenditur. 3.36.11
Prouincias Patriarchales redditurus ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta. 1.125.43
Prouinciales Miniſtri, atque viſitatores quando poſſint ortare Monaſteria Monialium ſibi ſubdita, oſtenditur. 3.462.45

Prouiſio, & Prouiſus.

Prouiſio per Epiſcopum facta in principio, vel in medio menſis Ordinarij, cenſetur legitime facta, veluti in tempore habili, etiamſi poſtea in fine receſſerit. 3.91.63
Prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis an ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam, oſtenditur. ibid.57
Prouiſus de Parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur approbatus idoneus miniſter ad audiendas Confeſſiones duntaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt Parochia. 2.314.18
Prouiſus de Parochiali, an ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi ad Confeſſiones audiendas. ib.19
Prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacante a Sede Apoſtolica prouiſionis oeconomatoribus aliquid dans, permittens promiſſóve ſoluens, in ea com. Papalē incidit. 3.23.113

Prudens, & Prudentia.

Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit, ſciens verò qui alterius iudicio rem percipit. 1.78.5
Prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur, oſtenditur. ibid.6
Prudentiam virtutum Abbatiſſam nuncupat S. Bernardus. 1.77.1
Prudentia non exiſtente nulla eſt virtus. ibid.2
Prudentia Prælati in quibus conſiſtat oſtenditur. 1.78.4
Prudentia eſt in Epiſcopo, vt non ſit facilis ad credendum. ibid.9
Prudentia in Epiſcopo eſt, vt in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum. ibid 10
Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores. ibid.11
Prudentia Epiſcopi eſt in malignorum calumniis patiens eſſe. 1.79.13
Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum & ſpiritualium officiorum. ibid.15
Pſalmiſta officiorum forma & materia. 2.141.9
Pſeudopatriarchæ de facto Patriarchalibus prouinciis conſtituti aliquando diuerſis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt. 1.125.42
Publicani, qui pedagium, gabellam, vel vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.26.142
Publicum, vide *Occultum*.

Pudicitia, & Pudicus.

Pudicitia in primis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit. 1.84.3
Pudicitia fruſtrà oſtentatur ſine temperantia. ibid.6
Pudicus ille eſt qui non modò corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce vel geſtu leuitatem oſtendit. ibid.2

Puella.

Puellæ voluntatem habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis, & generalis commiſſione Vicarius explorare non poteſt. 3.183.88
Puellæ cauſæ educationis in monaſteriis monialium, an & quando recipi poſſint, oſtenditur ex S. Congregationis deciſione. 3.433.10
Puellis quæ ſumpſerunt ſacrum habitum in aliquo Monialium monaſterio debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem debeant declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non. 3.442.3
Puellæ Deo dicandæ voluntas exploranda eſt per Epiſcopum tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſteriis ſibi ſubiectis, quam in aliis ab eius iuriſdictione exemptis. ibid.4
Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis. ibid.5
Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. ibid 6
Puella incluſa per vim in monaſterio debet inde deduci, ſi tamen monialis effici velit, deſiderij ſui compos eſt facienda licet eius pater contradicat. 3.442.7
Puella ad profeſſionem ante decimum ſextum annum admitti non poteſt. 3.446.9
Diſpenſari non poteſt, vt puella, quæ duodecimum annum non compleuit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere. ibid.10
Puella in ætate duodecim annorum matrimonio coniuncta ſi religionem ſit ingreſſa cogendus ſponſus per quatuor annos expectare vſque dum illa profiteatur. ibid.12
Puellæ educationis gratia, licet ſacro veſtitu indutæ non ſint, poſſunt in monaſteriis Monialium retineri cum certis conditionibus. 3.465.62
Conditiones, quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſteriis Monialium, referuntur. 3.466.63
Puellæ cauſa educationis in monaſteriis Monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimoquinto. ibid.64
Puella educationis gratia in monaſteria Monialium recepta, ſi ſtatim poſtquam præterit vigeſimumquintum annum non egreditur, nec ipſa, nec alia quæuis incidit in ea commonitionem. ibid.65

Puer.

Puer in cunis ſi conſecretur Epiſcopus, tenebit factum. 2.192.29
Puer ante vſum rationis, vel amens, an validè poſſit ordinari. 2.197.15
Pueri, imò & infantes ipſi, ſi doli capaces ſint, & iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiuſmodi cognationem, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant. 2.261.38
Puero affirmanti ſe eſſe Sodomitatum in nullo creditur. 2.457.16
Pueri ad Seminarium admittendi quales eſſe debeant, & quæ ibi diſcere teneantur, oſtenditur. 3.317.34
Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis. 1.172.33
Pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare, oſtenditur. 1.14.20
Pygmæi quando irregulares ſint. 2.451.53

Q

Quæſtor, & Quæſtuarij.

QVæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ. 2.173.37
Quæſtorum factæ pecuniæ qualitates deſcribuntur. 3.134.1
Quæſtores eleemoſynarum admittendi non ſunt ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris litteris. ibid 2
Quæſtorum vſus qua ratione extinctus fuerit oſtenditur. ib.3

Quæſtores non obſtante qualicumque exemptione, poteſt Ordinarius incarcerare, excommunicare, & caſtigare, ibid. 4

Quæſtuarij propriè dicuntur, qui quæſtum ſibi referunt. ib. 8

Qualitas.

Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, referuntur. 1.28.44

Qualitates in fundatione beneficiorum oppoſitas, nec de conſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt. 3.351.15

vò *Qualitercumque*, eſt vniverſale, & comprehendit maiora expreſſis. 3.174.177

Quarta.

Quartam decimarum, mortuariorum, & ſyndaticum Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt. 3.225.123

Quarta Canonica quod ex iis quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, oſtenditur, eorúmque fundamenta adducuntur. 3.30.443.

Quarta Canonica ſoluitur ex iis, quæ relinquuntur Eccleſiis, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis. ibid. 44

Quarta Canonica, vt debeatur duo requiruntur; alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit. ibid. 45

Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ Confraternitatibus relinquuntur indiſtinctè, qui teneant, oſtenditur. ibid. 46

Sub diſtinctione, & per certos caſus quæſtio diſſoluitur. ibid. 47

Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis, quæſtio eſt in duas opiniones diuiſa. ibid. 48

Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea in inſtitutis, relinquuntur. 3.306.49

Quarta Falcidia de legatis ad pias cauſas non deducitur. ibid. 50

Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro ſtudio, non infertur. ibid. 51

Contrariis reſpondetur. ibid. 52

Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur. ibid. 53

Quarta de Miſſis relictis, an & quando debeantur, remiſſiuè. 3.367.12

Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit oſtenditur. 3.368.33

Epiſcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem. ibid. 34

Quarta decimarum iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſia curatis, non autem ab ipſis Parochianis. 3.369.35

Quarta decimarum eſt legis diœceſanæ à qua exempta ſunt monaſteria. ibid. 38

Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, & idem de canonica portione. ibid. 39

Quartæ decimarum in exactione pro ſua portione Pontificali habet Epiſcopus intentionem fundatam de iure intra limites ſuæ diœceſis. 3.194.35

Quinquennium.

Quinquennium intra quod dici poteſt profeſſio nulla, incipit à die, quo quis expreſſam emiſit, in tacita vero à die, quo fecerit actus ſolummodo profeſſis proprios. 3.376.16

Quinquennio elapſo poteſt audiri Regularis deducens cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis, ſi intra illud non potuit reclamare. ibid. 17

Quinquennium intra quod Regularis poteſt deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, an currat minori, oſtenditur. 3.478.21

vò *Quomodolibet*, vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit. 1.854.85

R

Raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, &c. 3.37.243

Ratio.

Nihil minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ ſèpoſcere eum, qui non poſſit ſuæ reddere. 1.104.16

Ratio vbi eadem viget, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio. 3.12.34

Ratio fabricæ Eccleſiæ Cathedralis quomodo reddenda. 3.861.38

Rationes Ordinariis ſunt reddendæ ab adminiſtratoribus piorum locorum tam Eccleſiaſticis, quàm laicis. 3.107.57

Rationes Epiſcopo ſunt reddendæ de omnibus locis pijs ſiue ea ſint publica, ſiue priuata. ibid. 58

Ordinarij poſſunt ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit. ibid. 59

Capitulum ſede vacante poteſt exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum ſicut Epiſcopus. ibid. 61

Appellans à decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen executio. ibid. 62

Rationes pluries in anno Epiſcopus poteſt exigere ab adminiſtratoribus piorum locorum, quando conſtiterit illas doloſè redditas fuiſſe, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum. ibid. 63

Rationes adminiſtrationis quando poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere, oſtenditur. 3.330.4

Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares ſunt. 2.360.19

Reclamatio de nullitate profeſſionis facienda eſt habitu religionis retento. 3.476.13

Reconciliatio vbi haberi non poteſt per Epiſcopum, quia longè abeſt, & venire non poteſt, an idem Epiſcopus ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur? 2.353.61

Quid tamen in hoc ſecuritus ſit ſeruandum, oſtenditur. ibid. 62

Rector.

Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, ſatis eſt vt tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam conſuetam ſecundùm morem ciuitatis, vel prouinciæ. 2.160.7

Rectores Eccleſiarum & Mendicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant. 3.37.237

Rector beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maximè quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum. 3.259.20

Rectoris, vel defenſionis vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ. 3.235.87

Rector beneficij vt deſignet ſibi ſucceſſorem qui beneficium obtineat ſine aliqua alia inſtitutione Ordinarij poterit in fundatione cauteri. 3.258.35

Rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, prædia vero in alia, tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt Eccleſia. 3.373.51

Rectores Parochialium nullius diœceſis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. 3.395.6

Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & aliis impedimentis, ſunt ipſo iure excommunicati. 3.325.4

Recurſus ad curiam ſæcularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis. ibid. 5

Redditus.

Redditum beneficij generalis adminiſtratio quando competat coadiutori, oſtenditur. 3.219.13

Redditus Eccleſiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiato non ſufficiunt, quid faciendum ſit oſtenditur. ibid. 15

Redditus Eccleſiæ aucti potius, quàm diminuti in dubio præſumuntur. 3.134.6

Redditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere poteſt Epiſcopus. 3.234.84

Redditus anni inter immobilia connumerantur, & ideo ſine cauſa alienari non poſſunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia. 3.408.46

Vide *Præbenda.*

Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſubſunt locorum Ordinariis. 3.296.29

Regale.

Regalia, cuſtodiam, ſiue guardiam titulo aduocationis, ſiue defenſionis in Eccleſiaſticis, vel pijs locis præſumentes occupare. 3.368.31

Regalia Baronum defunctorum, quæ conſiſtunt in lecto, equo, pileo, &c. ex antiqua conſuetudine ſolent dare hæredes Epiſcopi, in cuius diœceſi habent baroniam. ibid. 32

Regis dignitas præ cæteris conuenit ſocietati.

Regimen.

Regimen omne omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur. 1.101.4

Regiminis Eccleſiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici deſumitur. 1.109.11

Reginæ, & fundatrices monaſteriorum aliquorum Fratrum poſſunt ea ingredi abſque incurſu alicuius cenſuræ. 3.478.96

Regula.

Regula de octo eſt reſeruatoria menſium. 3.51.48

Regulas aliquas Cancellariæ inſtituit, eâ que in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. 3.157.18

Regulæ Cancellariæ expirant morte cuiuſque Pontificis

reuiuiſcuntque per nouos Papas renouatæ. ibid.60
Regula quælibet Cancellariæ facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem. ibid.61
Regulæ Cancellariæ vt ligent, non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non ſint. ibid.62
Regula I. Cancellariæ quæ ſit. ibid.63
II. quæ contineat. 3.160.81
Cur aucta fuerit de nouo à S.D.N. Gregorio XV. ibid.82
III. referatur. 3.161.84
IV. quæ diſponat. 3.158.14
V. proponitur. 3.166.115
VI. aſſignatur. 3.167.127
VII. adducitur. 3.168.129
VIII. quæ decidat. ibid.135
IX. deſcribitur. ibid.140
Ea non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. 3.175.190
Regula de annali tueri non poteſt ad fructus retinendos Fidei profeſſionem non emittentes, nec longiſſima poſſeſſio illis prodeſt quoad dictos fructus percipiendos. 3.212.27

Regularis.

Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpti, tenentur ante conſecrationem libros & bona Ordini relinquere. 1.25.16
Regulares poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus conuocare in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſt. protectione ſita ſunt, ſi ſint negligentes exequi decretum Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 8. 1.175.17
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre poſſunt aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint. 2.208.13
Regulares ſi degunt in monaſteriis ſitis in locis nullius diœceſis, debent ordinari ab Epiſcopo viciniori. 2.210.61
Regulares non poſſunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſint.
Regulares Superiores ſuis monachis dimiſſorias concedunt. 2.221.18
Dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, non tenentur examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant. ibid.19
Regulares à diuinis ſuſpenſi propter admiſſiones fœminarum poſſunt abſolui ab Epiſcopo vigore Concilij Trid. ſeſſ. 24 de reform. c. ſi ſuſpenſio ſit occulta.
Regulares promoti abſque dimiſſoriis ſui Superioris Regularis quas pœnas incurrant. 2.227.16
Ampliatur ad monachos, & Religioſos exemptos. ibid.17
Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini D. Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis. 2.258.14
An huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædictorum militum. ibid.15
Regulares, ſicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines ſuſcipientes ſunt ſuſpenſi ipſo iure. 2.269.24
Regulares qui poſſint non ſeruantes interſtitiis ordinari. 2.274.11
Regularis, tam non profeſſus, quàm nulliter profeſſus ſine titulo ad ſacros Ordines promoueri non poteſt. 2.278.5
Regularis non profeſſus ſine titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis. ibid.6
Regulares tum ſæcularium etiam ſacerdotum confeſſiones audire cupiunt indigent Epiſcopi approbatione, & refertur conſtitutio Pij V. ſuper hac re edita. 2.318.45
Regulares Confeſſarij ab Ordinariis ſemel approbati non poſſunt ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente. 2.319.50
Regularium iuriſdictio ad audiendas Confeſſiones reſtringitur, ſeu dilatatur per ipſam approbationem Ordinariorum. 2.320.52
Regulares ſemel approbati extra diœceſim Epiſcopi approbantis non poſſunt Confeſſiones audire. ibid.54
Regulares non indigent approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones cum Regularium peccata audita ſupponit. 2.321.64
Regularis extra Religionem confiteri non poteſt tempore iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem. ibid.66
Regulares Prælati quando ſacras veſtes benedicere poſſint. 2.340.44
Regulares Prælati bene poſſunt conciliare Eccleſias quacumque ex cauſa violatas & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas dietas. 353.64
Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio menſurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo eſt relegatus. 2.377.63
Regularis poteſt de licentia Parochi matrimonio aſſiſtere. 2.383.108
Regulares matrimonium adminiſtrantes, ſeu ſolemnizantes non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, ipſo facto, ſunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata. 2.393.192
Regulares Prælati tam Generales, quàm Prouinciales & locales, ab Ordinario exempti poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis. 2.408.12
Regulares Prælati non poſſunt diſpenſare cum nouitiis, aut profeſſis in bigamia vera & interpretatiua. 2.475.28 cum ſeq.
Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali ipſo facto in excommunicationem Papalem incidunt. 3.50.99
Regulares, qui ex ſuis Philippinis & aliis Indiarum partibus ad Iapponicas commeant, incidunt in excom. Papalem. 3.28.165
Regularium Superiores quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt. 3.77.18
Regulares Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori regione exiſtentes, ab Epiſcopo vicarij inſtitui non poſſunt. 3.115.14
Regulares ſubiiciuntur Epiſcopis in dependentibus a cura animarum. 3.291.20
Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo; ſed à ſuis ſuperioribus punitur. ibid.21
Regularium monaſteria quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis, fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid.22
Regulares prædicatores prædicare volentes in Eccleſiis ſuis Ordinis, debent a ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere. 3.310.17
Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, qui ſui Ordinis non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur. ibid.18
Regulares quando in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum Superiorum licentia debent ab Epiſcopo petere benedictionem, tametſi eam minimè obtineant. ibid.19
Regulares prædicatores quando in Eccleſiis ſuperiorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint. ibid.20
Regulares prædicatores an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopo. ibid.23
Regulares in Eccleſia, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia prædicantes, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent. ibid.24
Regulari poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa. 3.311.28
Regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt, præterquam intra Eccleſiam, eiuſque & monaſterij ambitum. 3.319.7
Regulares quantumuis exempti, tenentur accedere ad omnes, & quaſcumque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico vel honore. 3.320.14
Regulares qui in ſtrictiori clauſula perpetuò viuunt, non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones. ibid.15
Regulares abſentes à ciuitate per dimidium milliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones. ibid.21
Regulares vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi quamuis ſemel, vel ſæpius iuerint. ibid.22
Regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus, quibus tenentur, an pœnis & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri, oſtenditur. 3.321.23
Regulares exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ab eo puniri ſi male geſſerint. 3.348.34
Regulares an & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores. 3.321.26
Regulares, ſiue Religioſi exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac ab eo puniri ſi male geſſerint. 3.349.49
Regulares an, & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores.

tores, oſtenditur. ibid. 50

Regulares, qui examinantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ oſtenditur. 3.566.57

Regulares volentes libros imprimere vltra Epiſcopi, & Inquiſitoris examinationem & approbationem licentiam quoque à ſuis ſuperioribus impetrare tenentur. 3. 388. 14

Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegiis ſibi conceſſis. 3.410.60

Regulares indigentes victu, nec reperientes, qui credito illis tribuat, nec poſſint conſenſum expectare ſummi Pont. an poſſint abſque dicto conſenſu, & abſque incurſu cenſurarum res pretioſas in pignus tradere, ſeu pecunias ad cambium ſumere, ſi aliter non reperiant. ibid. 62

Regulares Prælati in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus. 3.435.7

Regulares ſe adinuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt cum certis declarationibus, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit. 3. 443. 57

Regulares cuiuſcumque ordinis prohibentur accedere ad Monialium monaſteria. 3.467.72

Regularis abſque legitima licentia accedens ad monaſterium monialium Regularibus ſubiectarum, ibique in loco colloquiis deſtinato cum moniali colloquens, à diœceſano Epiſcopo tanquam Apoſt. ſedis delegato corrigi & puniri poteſt. ibid.

Regulares adeuntes monaſteria Monialium, abſque Epiſcopi licentia, an incidant in excommunicationem, etiamſi Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, oſtenditur. 3.468.73.75

Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debent ſuis Superioribus, & quibus primo ſubueniendum eſt earum neceſſitatibus. 3.475.3

Regularis nullus ſuperior poteſt concedere facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem. ibid. 4

Regularibus non licet poſſidere agros, aliáque bona ſtabilia vel mobilia ſuperflua ex diſpoſitione inferiorum ſummo Pont. 3.475.53

Regularis prætendens ſe per vim ingreſſum Religionem, aut nulliter profeſſum fuiſſe, intra quinquennium tantum poteſt cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere. 3.475.8

Regularis deducens intra quinquennium nullitatem profeſſionis, tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram Ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſterium, in quo profeſſus eſt. 3.476.22

Regulari prætendenti profeſſionem eſſe nullam, ſicut licet cauſas nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere, an ita ipſe Superior coram eodem Ordinario illas deducere poſſit, vt è monaſterio religioſo dimittat illo nihil proponente, item illud. ibid. 25

Regulares ferè omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex Summorum Pont. priuilegiis. 3.481.3

Regularium ſuperiores ob exemptionem ab Ordinariorum poteſtate ea omnia exercere poſſunt in ſuos quæ Epiſcopi in ſubditos. ibid. 4

Regularium monaſteria à quo tempore fuerint exempta à poteſtate Epiſcoporum oſtenditur. ibid. 11

Regulares an illis caſibus, in quibus ſubſunt, Epiſcopis valeant ab eis puniri, ac cenſuris inuolui, oſtenditur. 3.483. 21

Regularis etiam extra monaſterium degens ſi deliquerit ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valet. ibid. 24

Regularis qui poteſt puniri ab Ordinario loci, ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non viuit ſub Superiori conuentualiter. ibid. 26

Regulares manens de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro religionis ſeruitio, ſi delinquat, non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet. ibid. 27

Regularis intra monaſterij clauſtra degens, ſi extra notoriè deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo Superiore, vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt. 3.484.28

Regularis intra clauſtrum monaſterij degens, & extra illud delinquens, an poſſit antequam remittatur ad ſuum Superiorem, ad carcerem Epiſcopi duci, oſtenditur. ibid. 29

Regulares abſque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à ſuis ſuperioribus impetratam, libros imprimi facere non poſſunt. 3.485.34

Regulares ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſtolica delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſteriis ſuis habeant, ſi commodè fieri poteſt. ibid. 35

Regulares in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt, prædicare volentes vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur. ibid. 36

Regulares quomodo exempti ſubiiciuntur Epiſcopis quoad Ordines ſuſcipiendos. 3.487.27

Regulares etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu. ibid. 30

Regulares omnes, etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis. ibid. 32

Regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopis præceptorum. ibid. 33

Regularium etiam in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina Officia ab ipſis in eorum Eccleſiis perſoluenda remanere debent. ibid. 34

Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgata in eorum Eccleſiis publicare, ac ſeruare tenentur. 3. 487.43

Regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt. 3.488.44

Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Epiſcopis ſubiiciuntur. ibid. 46

Regularis quicumque prætendens per vim, & metum aut quid ſimile ingreſſum eſſe Religionem, debet intra quinquennium cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere. ibid. 48

Regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, & quomodo id intelligatur, ibi oſtenditur. ibid. 49

Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi malè geſſerint. ibid. 50

Regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt quæritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere. ibid. 58

Regulares omnes etiam exempti, in cauſis hæreſis ſubiecti Epiſcopi iudicio. ibid. 56

Regulares Superiores non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis. 3.489.57

Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia arrogant. 3. 490.63

Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari. ibid. 68

Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni. ibid. 69

Regulares Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campanas Cathedralis vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſiis ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur. ibid. 70

Epiſcopus remota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes. 3.491.78

Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas non comprehenduntur decreto Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap. 9. 3.514.7

Regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis ſuperioribus ſibi data. ibid. 8

Regulares Ordinum Mendicantium nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſeipſos in diœceſibus, vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant. 3.515.10

Regularis effectus Epiſcopus an poſſit reuocare teſtamentum factum ante profeſſionem, remiſſiuè. 4.558.28

Vide *Epiſcopus*.

Relegatus.

Relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio menſurando, tenetur contrahere coram parocho loci, in quo eſt relatus. 2.376.68

Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt. 2.208.34

Religio.

Religio non eſt in habitu, ſed in corde. 1.80.5

Religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ anno 1606. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.28.168

Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia. 3.88.23

Religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto oſtenditur. ibid. 25

Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes, habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinariis, dummodo re ipſa id exequantur. 3.242.45

Religio Societatis Iesv vide *Societas IESV*.

Religio illa debet precedere, quæ eſt prior in Inſtitutione

& approbatione. 3.323.56
Religionis ſtatus, non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſeu cum maxima libertate. 3.473.8
Religio eſt primum & præcipuum regnorum, & poteſtatum vinculum. 3.389.10

Religioſus.

Religioſus in Epiſcopum poteſt eligi. 2.19.47
Religioſi prohibentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à ſuperiore Regulari deputati fuerunt. 2.210.58
Religioſi a proprijs Regularibus ſuperioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium. ibid.59
Religioſi, ſiue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſed non niſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciunt promoueri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij fiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent, irregularitatem incurrunt. 2.293.33
Excipiuntur Patres Soc. Ieſu, ibid.34
Religioſus, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Epiſcopus facultatem non reuocet. 2.318.44
Religioſus præſentatus à Prælato, & ab Epiſcopo approbatus an poſſit virtute Bullæ eligi poſtquam ei a ſuo Prælato prohibitum eſt ne confeſſiones ſæcularium audiat. 2.322.63
Religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſæcularium qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum. Confeſſiones audire non poſſunt. 2.323.65
Religioſi exempti ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere. 2.328.3
In erigendis Regularium Monaſterijs non ſufficit prædictus Epiſcopi conſenſus, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat. ibid.4
Religioſus, qui percuſſerit clericum ſæcularem, debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis. 2.444.18
Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari. 2.466.14
Religioſorum nouos Ordines ſolus Papa approbat. 3.10.47
Religioſi profeſſi, vt cœnobium egreſſi ad audiendas leges, vel medicinam ad Ordines promoueri queant, ſolus Papa concedit. ibid.49
Religioſus non poteſt eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, ſine licentia Papæ. ibid.52
Religioſi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant, non habita prius à Parocho ſpeciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidunt. 3.20.96
Religioſi minores, qui tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſijs Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt. 3.21.102
Religioſus ſancti Franciſci de Obſeruantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.28.154
Religioſus Heremita S. Auguſtini Congregat. Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiuſdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem. ibid.155
Religioſus Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, in excommunicationem Papalem incidit ibid.156
Religioſi qui violant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum vt ſepulturam apud eorum Eccleſias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. ibid.
Religioſi quando in excommunicationem Papæ reſeruatam incidant. 3.30.186
Religioſi profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Phyſicam, ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint. 3.32.193
Religioſi qui habitum ſuæ Religionis temere dimittunt. 3.34.210
Religioſi qui ſibi appropriant noualia, aut decimas Eccleſijs debitas. 3.35.222
Religioſi Mendicantes, qui ſine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, &c. 3.36.230
Religioſi non ſeruantes interdictum auctoritate Apoſtol. vel ordinaria impoſitum. 3.37.230
Religioſi, qui recipiunt aliquid a nouitiis dum ſunt in probatione. 3.38.246
Religioſi quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant. 3.40.267
Religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel ſuperioris Vicarius creari. 3.185.12
Religioſis in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubijciuntur, pertinet inſtitutio. 3.279.188
Religioſi Societatis Ieſu, habent ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones accedere. 3.320.29
Religioſorum, & mulierum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit. 3.4.12
Religioſus profeſſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem reuocare. 3.436.14
Religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore verè ſit proprium in particulari. 3.472.8
Religioſum leuiter percutientem clericum ſæcularem abſoluit Epiſcopus. 3.488.52
Religioſos non profeſſos abſque patrimonio promouens ad ſacros Ordines, ſuſpenditur per annum à collatione illorum Ordinum, qui huiuſmodi perſonis contulit. 3.383.16

Reliquiæ.

Reliquias ſacras, qui ſine conceſſione Summi Pontif. in prouinciam Mediolan. aſportauerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.28.158
Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Epiſcopo approbare. 3.427.10
Reliquiæ inuentæ alicuius Sancti in Sanctorum numerum iam diu relati cognoſcente & approbante Epiſcopo, etiam publicè coli poſſunt. ibid.11
Reliquias Sancti ab Eccleſia canonizati competit Epiſcopo in ſua diœceſi approbare. 3.428.15
Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens, poteſt facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. 3.429.16
Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint, habendæ ſunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt. ibid.
Reliquias nouiter inuentas approbandi an ſint Sanctorum iam canonizatorum, refertur modus. ibid.17
Reliquiarum ſancti canonizati quæ certitudo veritatis requiratur, vt huiuſmodi reliquiæ venerari poſſint, oſtenditur. ibid.18
Decretum nouiſſimum S. Congreg. refertur. ibid.19
Remiſſio clerici facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis. 2.212.38
Remunerationis ob cauſam multa diœceſanus Epiſcopus poteſt, quæ non alias liceret. 3.369.12.& ſeqq.
Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſt in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur. 3.244.50

Renunciatio.

Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non eſt valida, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus. 2.282.42
Renunciationem beneficij gratia alterius factam ſolius eſt Summi Pont. admittere. 3.11.23
Renunciatio beneficij facta in manibus poteſtatem non habentis, eſt nulla. 3.241.46
Renunciationes factæ abſque iuſtis cauſis ſunt nullæ, Ordinarij verò illas admittentes nullam pœnam incurrunt. 3.241.46
Renunciatio, ſeu donatio bonorum facta ab exiſtente adhuc in ſæculo prætextu & intuitu ingreſſus religionis ſtante Concilij Tridenti diſpoſitione *ſeſſ.25.de Regular.cap.*16. an valida ſit non obſeruata illius forma, oſtenditur. 3.437.16.17
Renunciatio beneficij, cuius titulo quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus eſt omninò inualida. 3.438.20
Renunciatio Beneficij an infra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri, oſtenditur. ibid.22
Renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilij dicto loco. ibid.23
Vide *Reſignatio.*

Reparatio.

Reparationi Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda. 3.210.5
Reparatio Eccleſiæ, vbi quarta pars, portio, aut ſumptus deputatus non eſt, facienda eſt à Rectore & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redditum.

nium. ibid. 4

Reparatio Eccleſiæ Cathedralis pertinet ad Epiſcopum, niſi egeat magna reparatione, & fructus ſint tenues, quia tunc ſupplet Capitulum detractis prius ſibi neceſſariis. ibid. 5

Parochiani ad fabricam Eccleſiæ reparandam compelli poſſunt, ſi ad hoc non ſuperſint ipſius redditus reducto neceſſario beneficiatorum alimento. Ibid. 6

Nobiles, & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum redditus non ſuperſunt. ibid. 7

Epiſcopi Parochianos ad Eccleſiam reparandam, in caſibus, quibus tenentur, cogere poſſunt. 3.221.8

Vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam. ibid. 9

Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Eccleſia conſtruitur. ibid. 10

Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ea quo vetus Eccleſia ſufficiebat. ibid. 11

Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur. ibid. 12

Reparari quando nequeunt Eccleſiæ vetuſtate collapſæ, ſiue in totum deſtruendæ. 3.22.19

Repræſentationes in Eccleſiis fieri prohibentur. 2.304.25

Τὸ *Repræſentare*, propriè ſignificat præſentiam ſui facere. 3.269.118

Repræſentari dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis. ibid. 212

Repreſſaliæ.

Repreſſalias conceſſas contra Eccleſiaſticos extendentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.35 218

Repreſſalias ſine ſpeciali mandato concedere non poteſt Vicarius generalis. 3.12.114

Reprobatus & rejectus ſemel, poteſt iterum admitti. 3.202.98 verſ. verum autem.

Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Eccleſiæ non incorporatam poteſt Prælatus abſque ſolemnitatibus. 3.409.52

Res.

Res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet. 3.166.80

Res Eccleſiaſticas diſpenſare ac moderari ſpectat ad Epiſcopum. 2.6.61

Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. 3.119.48

Res ſemel effecta alienabilis cum ſolemnitate, efficitur perpetuò alienabilis, abſque ſolemnitate, dummodo ſtatum non alteretur. 3.406.32

Res pretioſæ mobiles, cum immobilibus æquiparentur ſine cauſa & ſolemnitate alienari non poſſunt. ibid. 39

Res exigui, ſeu modici valoris, quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur. 3.409.58

Res ſacræ quæ propriè dicantur 3.591.4

Reſeruatio

Reſeruationes, quæ continentur in prima parte *Extrauag. ad regimen, de prabendis, inter communes.*

Reſeruatio illa de octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam. 3.91.49

Reſeruationes generales & ſpeciales, quæ dicantur. 3.151.18

Reſeruata ſunt diſpoſitioni Rom. Pont. omnia beneficia vacantia Sedem Apoſtolicam, vel in curia. ibid. 19

Reſeruatio quando inducitur ratione perſonarum, ſi beneficium vacet ſede Apoſt. vacante, collatio ſpectat ad futurum Papam. 3.156.62. verſ. cum autem.

Reſidens in parochiali, quæ non longè abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt. 3.96.84

Reſidentia.

Reſidentia in Epiſcopis, & Parochis eſt de iure diuino. 3.83.2

Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis. ibid. 8

Reſidentia eſt de iure diuino. 3.85.18

Auctoritas D. Cypriani refertur. ibid. 19

Reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aſſidua corporis præſentia, ſed potius in mentis ſollicitudine, & Charitatis ſtudio conſiſtere debet. ibid. 20

Reſidentia Epiſcopi gaudentis Alternatiua non ſequuta initio menſis illico totius menſis ſit affectus, neque ſuperueniens reſidentia in ipſo menſe tollit eam affectionem. 3.90.43

Reſidentia non conſtituitur ex ſola præſentia, ſed ex commoratione continua. ibid.

Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis. ibid.

Reſidentia in alternatiua deſiderata debet eſſe menſe integraliter facta. 3.94.60

Reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duæ æquè principaliter vnitæ, quod ſi non conſtat, quæ ſit dignior, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra. 3.96.73

Parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam, non poteſt abeſſe a reſidentia. 3.119.8

Reſidere debent Parochi in ſuis Eccleſiis, etiamſi beneficium ſit modici valoris. 3.96.70

& etiamſi in illa tres, vel quatuor eſſent incolæ. ibid. 72

Reſidere compelli poteſt Rector, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à parochia per tria milliaria. ibid. 76

Reſidere perſonaliter tenentur Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium, auctoritate Apoſt. inſtituti. ibid. 78

Reſidere non tenetur habens Parochialem vnicam Vicario perpetuo, quem in ea legitimè inſtitui obtinuit. ibid. 79

Reſidere tenetur baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi. ibid. 80

Reſidere poteſt habens duas parochias vnitas æquè principaliter in qua maluerit. ibid. 82

Reſidere tenetur in parochiali Inquiſitoris officium ſuſtinens. 3.97.87

Reſidere tenetur in parochiali ſubcollectoris generalis officium exercens. ibid. 88

Reſignatio.

Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum & vitam 3.87.14

Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia. 3.242.42

Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingere beneficiatum ad aliud beneficium promoueri. ibid. 42

Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario, dummodo re ipſa id exequantur. ibid. 43

Reſignandi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere. 3.243.44

Reſignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij. 2.121.13.

Reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur. 3.131.23

Reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies, iuxta regulam 19 Cancellariæ, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad prædictam regulam. 3.180.243

Reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, ſi alter decedit ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſe dimiſſum. 3.145.52

Reſignans ad fauorem coram Sanctiſſimo non amittit poſſeſſionem niſi poſtquam reſignatario eſt perfectè quæſita. ibid. 56

Reſignans dicitur poſſidere ante acquiſitionem poſſeſſionis reſignatarij. ibid. 59

Reſignare, vel cum alio permutare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem. 3.241.36

Reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen poſſeſſione. 3.143.18

Beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis, non poteſt reſignari, vel permutari, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficij. ibid. 19

Reſignari, vel permutari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt accedente patronorum conſenſu. ibid. 20

Reſignatio alicuius in ſacris conſtituti in Curia non admittitur, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commodè viuere poſſit. 2.281.42

Reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato vicarius admittere & approbare non poteſt. 3.112.66

Reſignationes admittendi data facultate abſolutè & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi. ibid. 67

Reſignationes factas cauſa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre. ibid. 68

Reſignationibus reciprocis debet Epiſcop. obuiare. 3.226.28

Reſignationes reciprocæ poſt Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur. ibid. 29

Reſignatio beneficiorum libera & ſimplex coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt. 3.239.1

Superior Ordinarius, coram quo fieri poteſt libera reſignatio, debet eſſe Superior Eccleſiaſticus habens ſpirituualia. ibid. 2

Ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciẽdis debet ab eo præſtari vnico contextu cũ fit reſignatio. ib. 3
Prælatus omnia ius habens conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi. ibid. 4
Abbas, quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere. ib. 5
Coadiutor datus Epiſcopo dementi poteſt renunciationem liberam beneficij accipere. ibid. 6
Vicarius Epiſcopi an poſsit beneficiorum reſignationes accipere, remiſsiuè. ibid. 7
Capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus. ibid. 8
Reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi, poteſt Epiſcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre. 3. 241. 22
Reſignari coram Epiſcopo poterunt beneficia reſeruata, non tamen conferri. ibid. 23
Reſignationes, in menſibus, in quibus Collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre. ibid. 24
Reſignatio beneficiorum coram Ordinariis facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo, ſi eam admittat. ibid. 27
Conſtitutio Pii V. ſuper reſignationibus coram Ordinariis faciendis, refertur. ibid. 28. 29. 30
Senex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem. 3. 242. 31
Reſignatio, vel permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur, oſtenditur. 3. 243. 45
Vide *Renunciatio*.
Reſignatario in poſſeſsionem beneficij iuſtè & legitimè immiſſo datur manutentio. 3. 245. 37

Reſtitutio.

Reſtituendi nulla obligatio contrahitur, ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullam iuſtitiæ ius per oppoſitionem illi acquiratur. 3. 104. 98
Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſùs ſententiam Epiſcopi. 1. 175. 70
Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum. 3. 419. 47
Reſtituere non poſſe commodè dicitur ille vbi reſtituendo damnum alterius ord[illegible] vitæ vel famæ ib. 48
Reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compenſationem iuſtam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur. ibid. 49
Reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt. 3. 183. 108
Reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ. Ciuitate, Villa, Caſtro ſeu quacumque alia communitate. 3. 304. 39

Reuelatio.

Reuelare non tenentur vi monitorij ſcientes, quando id quod ſciunt ſaltem vno teſte probare non poſſunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi. 3. 420. 51
Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum. 3. 421. 52
Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente. 3. 422. 67

Rex.

Rex Hiſpaniarum ſub mortale tenetur nominare ad Epiſcopatus non dignum, ſed digniorem. 1. 37. 34
Vide *Hiſpania*.
Reges cur in humeros, & non in capite vngantur, oſtenditur. 1. 31. 81
Rex abſque populorum conſenſu regnum priuare Iure & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione. 1. 139. 78
Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni. ibid. 78
Regum, ſummorumque ſæcularium cauſa ex Regis conſultatione in Conciliis ſolebant tractari. 1. 163. 18
Regi quantumcumque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficiis. 3. 57. 157
Riſu grauitatis decor eliditur. 1. 103. 1
D. *Rodericus* à Cunha olim Epiſcopus Portugalenſis, tunc Archiepiſcopus Bracharen. & Hiſpaniarum Primas vtriuſque lucis prudentiſsimus laudatur. 2. 440. 42

Roma, & Romani.

Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex. 1. 40. 5
Roma laudatur. 1. 130. 9
Romæ iuſſu Domini Petrus Pontificiam ſedem fixit. ibid. 10
Romam venit Petrus 15. kalend. Februarij anno Chriſti. 44. 1. 129. 7
Romam vado iterum crucifigi reſpondiſſe Dominum Petro vrbem fugienti qui affirmant, oſtenditur. 1. 130. 11
Romæ prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus. 1. 131. 12
Romæ aliquem offendentes vindictæ ſtudio incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3. 39. 257
Romani prope Limam fluuium caſtra ponentes illam Lethem dixerunt, quod ibi ſecuros lariter, & longa patriæ potauerint obliuia. 1. 156. 4
Romani quos olim Sacerdotes eligebant. 2. 447. 2
Romana Curia, vide *Curia*.
Romana Eccleſia, vide *Eccleſia*.
Romipetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes lædentes excommunicantur in Bulla. 3. 24. 67

Rubrica.

Rubrica habens rationem perfectam poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. 3. 91. 47
Rubrica de Epiſcopali audientia quomodo intelligenda. 3. 306. 3

S

Sacerdos.

Sacerdotes ſummi, de Epiſcopis, ad differentiam ſimplicium Sacerdotum. 1. 7. 9
Sacerdos Angeli nomen habet. 1. 5. 5
Sacerdotem nec implicari errore nec cupiditate violari oportet. 1. 107. 8
Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur. 2. 186. 2
Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur. ibid. 3
Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer eſſet. 2. 233. 12
Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolito pro celebratione Miſſæ debet abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, ex declarat. ſacræ Congr. 2. 260. 7. verſ. *Et tamen*.
Sacerdos manet initiatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa, *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. peractis aliis. 2. 260. 9
Sacerdos eſt miniſter ſacrificij Miſſæ. 2. 299. 1
Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui citati. 2. 300. 4
Contrarium verius, etiamſi accedat Superioris conſenſus, ſecus ſi peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium. ibid. 5
Sacerdos vnica Miſſa ſatisfaciens multis, à quibus diuerſa accepit ſtipendia, tenetur ad reſtitutionem. 2. 301. 6
Sacerdotes exigentes importunè ab aliis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccant mortaliter. 2. 302. 10
Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum iudicio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus. ibid. 12
Sacerdos qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare poteſt eas anticipatè dicere. 2. 303. 14
Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo. 2. 304. 22
Sacerdos obligatus ad dicendam Miſſam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Miſſas in natiuitate Domini pro eo celebrare. 2. 306. 31
Sacerdos ex vi ſuæ inſtitutionis, & Ordinis ſacerdotalis non eſt ſufficiens, ac idoneus miniſter Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Epiſcopo. 2. 318
Sacerdos vt validè adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo, ſaltem electo, licet nondum conſecrato. ibid. 6
Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrat credens ſuperiorem ratam habere abſolutionem de futuro. 2. 314. 21
Sacerdos Confeſsionis miniſtros nullus præter Epiſcopum approbare poteſt. 2. 315. 24
Sacerdotes approbati ad audiendas confeſsiones in certo Epiſcopatu, an poſſit ſubditos illius alieno abſoluere, ſicut poſſunt Parochi. 2. 317. 48
Sacerdos Religioſus an poſſit licitè abſque approbatione, & conſenſu

conſenſu ſui Prælati audire Confeſſiones, & abſoluere, extra mortis articulum. 2.318.45
Sacerdos Religioſus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à ſuo ſuperiore Confeſſiones audire, licèt peccet contra præceptum Prælati, validè tamen abſolutionem impertitur. 2.310 53
Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus validè abſolutionem præſtat illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt, oſtenditur. 2.321.58.60
Sacerdos quilibet abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere. 2.384.78
Ampliatur, licèt ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus. ibid.79
Ampliatur, etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi. 2.325.80
Sacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam pollutam, in ea celebrare poteſt. 2.350.41
Sacerdos ſi contingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi cœptam habeat conſecrationem, aliàs ſecus. 2.355.63
Sacerdos degradatus validè aſſiſtit Matrimonio, de licentia Parochi. 2.384.131
Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho. 2.386.135
Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debeat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur. 2.393.189
Incurrit etiam ſuſpenſionem à beneficio. ibid.190
Epiſcopus, vel eius Vicarius ab hac ſuſpenſione abſoluere poteſt. ibid.198
Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes poteſt Epiſcopus cogere vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore. 3.319.22
Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœceſanam Synodum venire. 3.403.5
Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita, quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandam debet oſtendere. 1.70.19
Sacerdotium ſummus eſt omnium honorum. 1.56.2
Sacerdotium Summum Eccleſiæ aſpirare nullus præſumat, qui Eccleſiaſticis diſciplinis per Ordinem non ſit imbutus. 1.78.8
Sacra res quæ propriè dicantur. 3.591.4
Sacramentorum adminiſtratio quando Epiſcopis incumbat. 2.3.14. & ſeqq.

Sacriſtia.

Sacriſtia quæ ſi ſubiecta ſit clauſuræ. 3.470 79
Sacriſtia ad quam non patet aditus niſi per clauſtra monaſterij ſubiicitur clauſuræ. ibid.85

Sal.

Sal terræ, de Epiſcopo. 1.9.14
Sal exterum in vrbes, & oppida, eaque loca Sede Apoſt. ſubiecta aſportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.87.152

Salarium.

Salarium debet habere Vicarius Epiſcopi Sede Epiſcopali vacante. 3.133.178
Salarium non conuentum non poteſt petere Vicarius Epiſcopi iam defuncti à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori. ibid.179
Salarium immodicum non poteſt aduocatus extorquere, quia teneretur ad reſtitutionem. 3.327.52
Salarium petens à pauperibus peccat. ibid 53
Salarium certum à duabus perſonis quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando accipiens aduocatus, ſi litigent inter ſe, quam earum teneatur adiuuare, oſtenditur. 3.328 56
Salarium in propria cauſa non meretur aduocatus, niſi petat tanquam damni, & intereſſe. ibid.57
Salarium aduocati poteſt quis petere, quamuis eum habeat gratis. ibid.58
Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis ſit ſoluendum, oſtenditur. ibid.59
Salomon Corcoſſus Hebræus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus. 3.118.18
Salomonis Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem poſtulantibus refertur. 3.64.110
Salutem operatur moderata refectio. 1.74.4
Saltationes in Eccleſia permitti non debent. 2.504.26
Sancti qui non ſunt, ſancta tractare non poſſunt. 2.164.19
Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent. 1.8.9
Sanctum hominis & cum ipſo ore concordia ad precandi munus exercendus requiritur. 1.97.19
Sapientiam iuuat ſobrietas. 1.74.3
Sardiniæ an vero Corſicæ dicatur Primas Piſanus Archiepiſcopus, oſtenditur. 1.153.12
Sartores Monialium monaſteria intrare non poſſunt. 3.464.56
Schedula pura & ſimplex oſtenſa ſecretò facta ab aliquo ex electoribus non tollit, quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta. 3.443.19
Schiſmatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pſeudopatriarchas de facto eligere. 1.325.48

Scholares.

Scholares & Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam, niſi finito ſtudii decennali tempore, & maiori commoratione ſint. 2.207.29.30
Scholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri. 2.316.32
Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loco ſtudij ſi in eo domicilium non habet. 2.408.18
Scholares quoad Sacramenta confeſſionis & Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci in quo reperiuntur. 2.419.5
Scholares in Eccleſiis Cathedralibus, non gaudent eiſdem priuilegiis, ſicut ſtudentes in ſtudiis publicis, & Academiis. 3.141 13
Scholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri.
Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij, vt poſſet in litterarum ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra locationis tempus decedat, ſucceſſor in illo beneficio tenebitur ſtare locationi.
Scholaſticorum priuilegiis non gaudent, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt. 3.442.14
Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla. 3.197.62

Sciens, & Scientia.

Sciens non præſumitur quis niſi probetur. 2.340.4
Scientes præſumuntur à vitiis abſtinere. 2.405.5
Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio. 1.95.8
Scientia vera afficit, non extollit. ibid.9
Scientia ſine charitate inflat. ibid.10
Scientia quæ requiratur in maioribus Ordinibus initiandis oſtenditur. 2.260 9

Scriptura ſacra.

Scripturas ſacras, & Canones ſcire, omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens eſt, & neceſſarium. 1.94.4
Scripturæ ſacræ lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur. ib.5
Scripturam ſacram docentes in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia fruuntur. 3.142.18
Scripturam ſacram docentes, & ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum ſuarum, cùm conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent. 3.142.27
Scripturam ſacram docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quandiu docuerint. ibid.32
Scripturam ſacram, vel ius Canonicum docentes non tenentur licentiam obtinere ab Epiſcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, ſicut ſtudentes. 3.543.33
Scripturæ ſacræ lectio, vide *Lectio*.

Scriptura publica.

Scripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti mittens, vel cum eo ſecretè loquens. 3.53.101
Scriptura publica dicitur, quæ conficitur per actuarium, ſeu iudicem cum duobus, vel trium ſubſcriptione, aut præſentia. 3.261.23
Scriptura authentica ad probandum iuſpatronatus requiſita cenſetur Bulla Epiſcopi, ſeu conſenſus in ſcripto datus ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum. ibid.24
Scriptura, vt dicatur authentica, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria tam in confectione, quàm in extractione. ibid.27
Scripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidem faciunt. 3.263.51
Scripturæ authenticæ non ſolùm exiguntur in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis. 3.264.60
Scripturas habens in vi monitorij tenetur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pareretur, oſtenditur. 3.420.50

Sebaſtianus de Mattos de Noronha ſuæ Eccleſiæ ius acerrimè defendit. 1.167 85
Secreta clientis Aduocatus reuelans tenetur pœna falſi. 3.917 25
Secularis poteſtas ad Eccleſiæ iura non poteſt manum adhibere. 1.161.49
Sedens in Conciliis Epiſcopi ſecundùm antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque. 1.264.65

Sedes.

Sedium Parochialium tractatio quare adhuc vtilis, oſtenditur. 1.125 40
Sedem Apoſtolicam an licitum ſit è Roma aliò transferre oſtenditur. 1.131.13
Sedes Eccleſiæ prior debetur priuri in Fide recipienda. 1.159.19
Sede vacante non licet Ordines conferre ſubditis infra annum, ex diſpoſitione *Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap.* 10. 2. 214. 47
Sedem Apoſtol. parentes, vel ab ea recedentes, & ſine iuriſdictione vexantes in Curia commorantes excommunicantur in bulla. 3.14.66
Sedes Apoſtol. & quorumcumque Eccleſiaſticorum iuriſdictiones vſurpantes, vel etiam fructus ſequeſtres excommunicantur in Bulla. 3.16.74
Sedes Epiſcopalis vacare dicitur donec litteræ Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo. 3.131.160
Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij. 3.175. 192
Sedere pro tribunali, & ius dicere poteſt Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis, dummodo locus honeſtus ſit & litigantes ſine magno incommodo eo loci venire poſſint. 3. 319. 4
Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non poteſt Epiſcopus. 3 330.7
Sedes Apoſtolica quaſcumque cauſas Eccleſiaſticas immediatè iudicare poteſt. 3.333.8
Sedis Apoſtolicæ appellatione venit eius Legatus. 3.568.33

Semen.

Seminis effuſio ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, vel excommunicati Eccleſiam polluit. 2.350.42
Si intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali. ibid.44
& requiritur in ſufficienti quantitate. ibid.40
Non ſufficit tamen ſi fiat in ſomnis. ibid 43
nec ſupra tectum aut infra Eccleſiam. ibid.45
nec denique ſi actualis effuſio extra Eccleſiam contingat, licèt actus luxurioſus factus fuiſſet intra. 2. 351.58
Seminis effuſio in ſomnis non ſufficit, vt Eccleſia polluatur. 2 350.43
Seminis effuſio Eccleſiam polluit, ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali. ibid 44
Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem. 3.72.170
Semeſtre tempus quare potius quàm aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus conceſſum fuerit ordinariis collatoribus, remiſſiuè. 3.382.41

Seminarium.

Seminarij vnum vel plura Collegia poteſt Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia erigere ob Eccleſiarum paupertatem. 1.175.56
Seminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum, & gubernandum, oſtenditur. 3.314.1
Seminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo. ibid.2
Seminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus, quæ in incerto conſiſtunt, nihil debet contribui. ibid. 3
Seminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale, quod in titulum, & non in adminiſtrationem, & mere laicale eſt. ibid.7
Omnes & ſingulæ perſonæ in beneficiis S. Ioannis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij contributione eximuntur. 3.316.22
Seminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe, vt exactiones eis factæ ſubſiſtant. ibid.23
Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non verò exemptione pro eo, & creatione deputatorum. ib.24
Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeant oſtenditur. 3.316.27
Seminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarum Primatis ad normam Concilij Trident. inſtitutum, oſtenditur. 3.317.35
Seminarij redituum rationes in Synodo diœceſana reddendæ. 3.396.26

Seminatio fœminæ ad generationē nō eſt neceſſaria. 3.72.115
Senator, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius. 3.202.34

Senectus.

Senectus in paroco non excuſat à reſidentia, ſed debet ponere Vicarium idoneum, cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ redditibus. 3.97.96
Senectus, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium paſtorale, relinquitur arbitrio Iudicis, ad eſt, Summi Pont. 3.152.5
cum *Senibus* quomodo procedendum oſtenditur. 1.104.14
Senex quando ab excommunicatione pro violentā manūs iniectione in Clericum poſſit per Epiſcopū abſolui. 2.443.27
Senes qui dicantur. ibid.
Senex beneficiatus quando non reſidens diuinis officiis habeat quotidianas diſtributiones. 3.104.164
Senex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem. 3.242.56
Senes qui dicantur remittitur iudicis arbitrio. ibid.32

Sententia.

de Sententiæ nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum abſque appellatione. 1. 1. 6. 17
Sententia Epiſcopi, quæ iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit. 3.283.49
Sententia actualis degradationis Sacerdotis proferenda nemine diſcrepante. 3.519.27
Non ſic in Diaconorum, & Subdiaconorum degradationibus. ibid.29
Sepelientes in loco ſacro hæreticos. 3.31.124
Sepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra caſus à iure conceſſos. ibid. 128
Sepulchra hominum ſupra Altaria non ſunt erigēda. 2 357.27
Sepulchrum Domini petentes cauſa deuotionis abſque licentia Summi Pont. incurrunt excom. Papalem. 3.20.179
Sepultura pro Moniali defuncti, an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolū ingrediatur, oſtenditur. 3.463.58
Sequens, pro Acolyto. 2 142 12
Sequeſtrata villa, vel caſtro, cui eſt annexum iuſpatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud eligere, vel præſentare poteſt. 3 255.59
Sequeſtrationem factam per loci Ordinarium præſumentes impedire. 3.33.130
Sermoni vita reſpondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. 1.93 7
Seruitij in aliqua Eccleſia præſtandi ad titulum non poteſt quis ordinari, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum. 2.280.26

Seruus.

Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus. 1.30.8
Seruus ſeruorum Dei quare nominetur ſummus Pontifex. 1. 131. 18
Serui ordinari non poſſunt, niſi plenæ libertati fuerint reſtituti. 2.237 55
Seruus clericum percutiens poteſt ab excommunicatione abſolui. 2.335.29
Seruus non poteſt præſentari ad beneficium, niſi manumiſſus ſit, & ſit clericus. 3.277.79

Simonia.

Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingreſſu, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.18. 104
Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure. 3.179.232
Simoniæ vitium tam ipſi examinatores, quam alij dantes incurrunt, oſtenditur. 3.197.14
Simonia committi poteſt ex parte competitorum, ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det vt a concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat. ibid. 55
Simonia committitur ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat. ibid. 56
Simonia committitur quando venditur de per ſe iuſpatronatus. 3.234.15
Simoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autē rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit. 2.435.44

Sobrietas, & temperantia.

Sobrietas iuuat ſapientiam. 1.73.3
Sobrius aliquando idem quod vigilans. 1 76.19
Soror an poſſit eſſe teſtis in cauſa germani, vel è contra, oſtenditur. 3.421.60

Sponſus

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu patres à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt. 2.210.60

Societatis Ieſu Patres poſſunt extra ſtatuta tempora ſacros Ordines ſuſcipere. 2.871.7

Societatis Ieſu Patres ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad ſacros Ordines poſſunt promoueri. 2.878.7

Societatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directè, vel indirectè impugnare, aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.88.160

Societatis Ieſu religio habet priuilegium, vt prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus deputati, poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adeſt Epiſcopus. 3. 381.87

Societatis Ieſu Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi noluit Pius V. 3.315.28

Societatis Ieſu Religioſi habent ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones accedere. 3.320.23

Vide *Religioſi.*

Societatis Ieſu nouitios non comprehendit Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16. 3.440.52

Sodomia.

Sodomiæ criminis punitio ex conceſſione Gregor. XIII. pertinet ad Inquiſitio Regni Portugaliæ priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Eccleſiaſticos, cumulatiuè tamen ad ſeculares poteſtates. 2.441.47

Sodomiæ crimen quare dicatur etiam nefandum. 2.416.1

Sodomiam committentes, ſi Clerici fuerint, degradantur, & traditionis Curiæ ſæculari pœna puniuntur. 3.518.19

Sodomita

Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor Noſter, ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius Poeta celeberrimus. 3.416.2

Caluinus hæreticus, Ariſtoteles & alij Philoſophi, excepto Platone, ſodomitæ fuerunt. ibid.3

Vitium hoc quare contra naturam dicatur. ibid.4

Peccatum eſt grauiſſimum, turpiſſimum, abominabile, & periculoſum. ibid 5

Sodomitæ igne comburuntur. ibid 6

Bona eorum confiſcantur. ibid.7

Infames fiunt. ibid.8

Teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem. ibid 9

Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti. ibid.10

Quilibet ad eum accuſandum admittitur. 2.417.11

Minor ſodomita arbitrio iudicis puniendus. ibid.13

Credendum non eſt aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen. ibid.14

Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis adminiculis. 2.417.15

Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur. ibid.16

Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. ibid 17

Vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur. ib.18

Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt. ibid.19

Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpania ſodomitæ ad pœnam ordinariam. ibid.20

Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant. ibid 21

Pœnæ contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflictæ non comprehenduntur exercentes vitium beſtialitatis. ibid.22

Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui mulieres retro abutuntur. ib.23

Comprehendunt tantum peccatum hoc in ſua ſpecie conſumentes, non vero pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas exercentes. ibid.24

Comprehendunt etiam illud ex vſu continuato committentes. 2.418.25

Comprehendunt notorium tantum, non vero occultum exercentem. ibid 26

Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem. ibid.27

Ordinari poteſt ſodomita & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium. ibid.28

Beneficiis licet ipſo iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria interuenerit. ibid.29

Epiſcopi cum coniunctis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare. 2.419.16

Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur. ibid.38

Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe. 3.418.1

Somniantes putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera & diuinitus ſibi immiſſa, peccant mortaliter. 3.67.132

Sortilegia, incantationes & exercentes. 3.38.149

Sortilegi qui ſint remiſſiuè. 3.66.128

Spoliantes clericos, &c. beneficiis pro eo quod noluit eligere eum pro quo ipſi rogarunt. 3.38.202

Sponſalia.

Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt. 2.393.204

Sponſalia clandeſtinè contrahentes non peccant. 2.387.142

Sponſalia non tranſeunt in Matrimonium ſubſequente copula coram Parocho, & teſtibus. 2.188.148

Spurios filios teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas. 3.114.83

Status quæſtio inducit capitalem inimicitiam. 2.445.13

Statutum

Statuere non poteſt Epiſcopus vt ſacerdotes pro Miſſæ ſacrificio non accipiant minorem pitantiam, quam ab illo taxatam. 2.301 9

Statuere quando poſſit Epiſcopus cum conſenſu Capituli, vel ſine illo oſtenditur. 3.197.85

Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda non ſunt. 1.114.22

Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus. 1. 115 24

Statuta prædicta valida erunt, ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias. ibid 26

Statuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis, non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, ſunt pœnalia, exorbitantia & ſtrictè accipienda. ibid 29

Statutum Toletanum cum vtatur verbo progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta. 1.118.29

Statutum habens, quod prouiſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos. 2.308.38

Idem ſi dixerit, quod ſit Capellanus, vel Sacerdos. ibid. 39

Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur. 2.348.35

Statuta edita contra vniuerſitates Eccleſiæ libertatem ſeruari facientes. 3.33.100

Statuta de ſoluendis vſuris dictantes, vel ſcribentes. 3.36.129

Statutum quo cauetur ſeruitium 40. annorum Eccleſiæ præſtiturum liberale beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt. 3.100.117

Statuti non eſt habenda ratio, quo cauetur poſſe Canonicos inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia eſt contra Conc. 3.108.156

Statutum in quo diſponitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, alias perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem. 3.217.24

Statutum contra ius commune Canonicum nulla Religio condere poteſt, niſi ſpeciali priuilegio hanc poteſtatem concedente donaretur. 3.398.30

Statutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonicum, vel legem Pontificiam diſponit. ibid.

Statuta præter poteſt Epiſcopus condere. ibid.

Statutum factum à Capitulo circa rem licitam, & confirmatum ab Epiſcopo eſt validum. ibid.

Statuta, ſeu ordinationes aliquas licitum eſt Epiſcopo in diœceſana Synodo condere. 3.396.23

Statutum Epiſcopale extra territorium ſuum, delinquentem non ligat. 3.497.28

Statuta, quæ condit Epiſcopus, non debent contraire ſacris Canonibus. ibid.29

Statutum in præiudicium Eccleſiæ valet in quærendis, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo faciunt. 3.409.53

Statutum, Edictum, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia, accedant, eſt nullum. 3.576.7

Studens, & ſtudium.

Studentes, vt percipere poſſint fructus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate. 3.341.28

Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo ſacræ Scripturæ operam nauantes. 3.141.26

Studiorum rectores, & alij Epiſcopis inferiores doctorandi facultatem habẽtes, qui aliquem ad gradum Doctoratus promouent priuſquam Fidei profeſſionem emittat. 3.38.452
Studium generale dicitur illud, quod eſt erectum, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu principem. 3.141.22
Studiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolica. 3.142.28
Studiorum cauſa abſens, vide *Abſens.*

Subcollector.

Subcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur. 3.97.88
Subcollectorum beneficia impetrans vt reſeruata, ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario verò incumbo onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate. 3.167.117
Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis. ibid.118
Subcollector vnus ſi ſit in ciuitate, & alias in diœceſi, neutriorum beneficia comprehenduntur ſub reſeruatione regula quinta Cancellariæ. ibid.119
Subcollector vnicus debet tantum eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, vt eius beneficia reſeruata cenſeantur. ibid.120
Subcollectorem ſecundum deputando quis primum tacitè reuocare videtur. ibid.123
Subcollector debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis. ibid.126
Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo.

Subcollectoria.

Subcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes cautè ſoluant. 3.167.124
Subcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, publica voce & fama. ibid.125

Subdiaconatus.

Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur. 2.558.1
Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Vrbani. 2.559.3
Subdiaconatus materia eſt propriè Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena. ibid.3
Subdiaconatus Ordo & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt. ibid.4
Subdiaconatus eſſentia, vt ſubſtantia non eſt continentia, ſed tantùm accidens ex ſtatuto Eccleſiæ. 2.265.28
Subdiaconatus Ordo alicui ante 22. annum inchoatum dari non debet. 2.266.3

Subditus.

Subditos obſequentes amor Principis, & non terror facit. 1.112.18
Subditus Epiſcopo diœceſis quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos in qua beneficium habet. 1.117.48
Subditus, & diœceſanus Epiſcopi triplicitet quis fieri poteſt, ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij 2.203.1
Subditi, quos poteſt Epiſcopus virtute Concilij abſoluere ab occultis delictis, ſufficit, quod illi ſubdantur, quoad ſolum conſcientiæ forum. 2.194.4
Subditos ditioni Eccleſiaſticæ, qui homicidas, graſſatores, & damnatos crimine capitali exules receperint, aut recipi permiſerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.18.157
Subditis præcipiens ne præſtent obſequia Eccleſiaſticis, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.34.212
Subditos Eccleſiæ Rom. ab Ordinarij Epiſcopi ſubiectione exemptos, vt quis per præſcriptionem dicatur, qua requirantur.
Subditus Eccleſiæ Romanæ, & ab Ordinarij Epiſcopi ſubiectione exemptus, vt quis per præſcriptionem dicatur, quæ requiratur, oſtenditur. 3.596.5
Subrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam. 3.155.48

Subſidium.

Subſidium an ſolui debeat de bonis relictis pro capellaniis non collatiuis, remiſſiuè. 3.375.48
Subſidij Hiſpanici prima conceſſio de trecentis millibus ducatis auri. 3.376.56
Subſidij Hiſpanici ſecunda conceſſio ibid.57
Subſidij Hiſpanici concordia inter vniuerſum Clerum Regnorum Caſtellæ, & Legionis & Regem Catholicum inita. ibid.59
Subſidium charitatiuum non Eccleſiaſticis perſonis, ſed redditibus imponitur. 3.379.78
Subſidium quomodo augeri, vel diminui poſſit. ibid.79

Subſtitutio, & Subſtitutus.

Subſtituere alium Vicarium generalis Vicarius non poteſt niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat. 3.184.99
Subſtituendi ab Epiſcopo facultatem habens Vicarius non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus. ibid.100
Subſtituere non poteſt Vicarius Epiſcopi, niſi in mandatis ſubſtituendi facultas concedatur. 3.133.177
Subſtitutus à procuratore dato ad præſentandum, non poteſt nec patronum, nec ſuum principalem præſentare. 3.267.89

Succeſſio.

Succeſſionem inter, quæ fit Petro, & eam, quæ Apoſtolis, diſcrimen conſtituitur. 1.6.35
Succeſſio in intepatronatus hæreditario iure delata datur in ſtirpes, & non in capita. 3.865.70

Succeſſor.

Succeſſores D. Auguſtini, ac B. Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Rom. Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius ſecundùm alios ſoli ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed ſolùm perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit. 1.18.42
Succeſſor in Epiſcopatu poteſt vocare ad examen omnes approbatos, quamuis ſimpliciter, & quos idoneus minime inuenerit, reiicere. 2.319.49
Succeſſor in beneficio ſoluere ſubſidium cogitur, quod anteceſſor beneficiatus non ſoluit. 3.376.54
Succeſſor Epiſcopi non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ; ſecundò, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ; tertio quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ. 3.399.8
Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi, quando Summus Pontifex concedere licentiam locandi ad tot annos, eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine moleſtaretur. 3.400.0
Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi pro anno incepto. ibid.3
Succeſſor in beneficio tenetur ſtare colono exiſtente loci conſuetudine. ibid.4
Succeſſor in beneficio recipiendo penſionem, videtur conſenſiſſe locationi pro anno, pro quo illam recipit. ibid.8
Succeſſor in beneficio obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolum in futurum, ſed etiam in præteritum, pro terminis decurſis. 3.554.3
Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, quando conſtat de diligentiis factis per penſionarium contra prædeceſſorem. 3.555.9
Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ. ibid.10

Suffraganeus.

Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiſcopis ſunt ſubiecti? non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpeciatim expreſſis. 1.361.3
Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei, tenentur accedere. 1.170.7
Superbia omnium ſcelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia naſcitur. 1.107.5
Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet, oſtenditur. 1.66.7

Superior.

Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruit. 1.68.18
Superiores ſeu Conuentuales Religioſorum exemptorum, non gaudent facultate diſpenſandi conceſſa in d. c. 8. 3.425.18
Superiores quorumcumque Ordinum & Religionum non remittentes cauſas ad officium inquiſitionis ſpectantes, incurrunt excõm. Papalem. 3.19.170
Superiores, quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit, ea in caſibus non neceſſariis ingredientes. 3.39.161
Superior ordinarius, coram quo fieri poteſt libera reſignatio, debet eſſe Superior Eccleſiaſticus habens ſpiritualia. 3.239.8
Superior non poteſt ſuis cenſuris ſubditos extra diœceſim exiſtentes ligare. 3.483.74
Superiores Regulares tantum poſſunt concedere facultatem introeundi ſepta monaſterij Monialium ipſis ſubiecta. 3.485.41
Superiores cauere debent, ne renunciationes admittant, niſi antea ſibi conſtiterit reſignantem habere, vnde commodè poſſit ſuſtentari, quo non perquiſito ſi acceptauerint, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſi tenebuntur ei miniſtrare alimenta. 3.465.47
Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, ea omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos. 3.481.4
Superiores Regulares non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denunciare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis. 3.489.17

Vide *Epiſcopus*.

Superſtitio quæ dicatur. 3.66 122

Supplicatio non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem. 3.8 20. 49

Suppreſſio.

Suppreſſionem præbendarum tenuium facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus, licet ſit caſ prus, & Eccleſiæ inſignis. Collegiata inſignis quæ dicatur, oſtenditur. 3.233.3

Suppreſſio tituli nunquam fieri debet, niſi redditus Eccleſiæ diminuti probentur. ibid. 5

Suppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ea cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiam ſi id cederet in vtilitatem Capituli. 3.234.9

Supprimere præbendas in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur. 3.233.2

Capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Concil. *ſeſſ.* 14 *de reform. cap.* 15. ibid. 3

Supprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli præbendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo. 2.234.10

Prælati ſæculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem non poſſunt ſupprimere eius beneficia etiam in caſibus in quibus Epiſcopi poſſunt in ſua diœceſi. ibid. 11

Vicarius Epiſcopi, ſeu Capituli Sede vacante non poteſt ſupprimere aliquod beneficium etiam in caſibus. ibid. 12

Prælati Regulares ſupprimere non poſſunt beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum. ibid. 13

Collegiata in Eccleſia ſi ſupprimatur aliqua præbenda vltra conſenſum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipſius collegiatæ, oſtenditur. ibid. 14

Redditus præbendarum, ſeu beneficiorum, cum eorum aliqua ſupprimenda ſunt quomodo taxandi remiſſiuè. ibid. 15

Suſceptor.

Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omitteret peccabit grauiter. 2.160 35

Suſceptores in Baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent. ibid. 34

Suſceptor vnus in Baptiſmo adhiberi debet, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina. 2.161 40

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant. ibid. 41

Viri duo quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris poſſunt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere. ibid. 42

Suſcipiens minores Ordines ſine intentione aſcendendi ad ſuperiores non peccat. 2.234.20

Suſcipientes in ciuitatibus diuerſarum lin. naturam eorum regimen, qui ſunt linguæ ſuę poſtquam ſuſcipiantur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum. 3.32.194

Suſpectus.

Suſpectus recuſari poteſt Vicarius ea ſuſpicione Epiſcopi. 3. 128.149

Suſpecto Vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus, & etiam quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat oſtenditur. ibid 50

Suſpenſio.

Suſpenditur à Pontificalibus Epiſcopus, qui aliquid recipit in collatione, aut alia prouiſione, ſeu admiſſione beneficiorum à prouiſis auctoritate Ordinaria, vel Apoſt. 3.527 55

Suſpenditur, vel potius interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, ſi non faciat comburi libros Talmud. ibid. 56

Suſpenditur Epiſcopus à beneficiorum, & officiorum collatione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, donec, &c. ibid. 57

Suſpenſio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines ſine licentia proprij Epiſcopi ſuſcipit. 2.226 11

Suſpenſio non incurritur, quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Epiſcopo abſque proprij licentia. ibid. 13

Suſpenſionem non incurrit ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter. 2.268.17

Suſpenſio quam contrahit promouens carentem ætate non incurrit. 2.264.8

Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat an fiat irregularis, oſtenditur. ibid. 9

Ab iſta ſuſpenſione nullus præter Papam diſpenſat. 2.265. 15

Suſpenſio nulla incurritur cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit. 2.285.19

Suſpenſionis pœna triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandeſtino intereſt, non eſt ſublata per Concilium. 2.390.162

Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram. ibid. 163

Parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendatúrque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. ibid. 164

Suſpenſionis pœna ab officio & beneficio lata non incurritur ipſo iure. 2.393.188

Suſpenſionem incurrit ab executione ſuſceptorum Ordinum promotus per ſaltum, & miniſtrando fit irregularis 2.467.8

Suſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines, an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam aliorum, quos ritè ſuſcepit. 2.470.10

Suſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedentes ſuam iuriſdictionem, non tantum eſt ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab officio clericali, non tamen a beneficio. 3.508 49

Suſpenſionem non incurrunt Epiſcopi, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio. 3.521.2

Suſpenſionem incurrit Epiſcopus ordinans, etiam in propria diœceſi alienum non ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij. 3.522.8

Suſpenſionem incurrit Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato. 3.526 43

& non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam. ibid 44

& ſubiiciens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſa ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſt. niſi modo & caſibus à iure permiſſis. ibid. 45

& vſurpans ſine titulo bona dignitatum Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium. ibid. 46

& ſi eſt concubinarius, & a Synodo admonitus non ſe emendauerit. 3.527.58

& negligens procedere contra ſimoniacos. ibid. 50

Doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c. ibid. 51

& alijs caſibus. num. ſeqq.

Suſpenſus.

Suſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi aliàs, vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis. 2.215.13

Suſpenſus à Pontificalibus poteſt baptizare, Confeſſiones audire, Miſſæ ſacrum facere. ibid. 4

Suſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur. ibid. 5

Suſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis. 2.217.19

Suſpenſus à iure tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla. 2.127 14

Suſpenſus à iure tam ab officio, quàm à beneficio ſpoliatur beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi ſteterit voluntariè ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis. ibid. 15

Suſpenſus à iure ab officio & beneficio, nequit beneficia conſequi. ibid. 28

Suſpenſus, impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent. 2.267.12

Suſpenſus an ſit ipſo iure promouans, & promotus extra tempora. 2.271.2

Suſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta, ſi celebret irregularis fit. 2.272.10

Bulla Pij II. refertur. ibid. 11

Suſpenſi ob caſus in d. Bulla comprehenſos, non poſſunt beneficia conferre. ibid 12

Bulla Pij II. ſemper fuit obſeruata, à Clem. VIII. & S. D Paulo V. confirmata. ibid. 13

Suſpenſus per conſtitutionem Pij II. an ab alio, quàm à Papa abſolui poſſit. ibid. 14

Reſoluitur negatiuè, niſi ſuſpenſio, vel irregularitas fuerit occulta. 2.273.17

Suſpenſus fieret ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, ſi conuenerint ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum. 2.292.28

Suſpenſus ab officio, qui interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio. 2 390.165

Suſpenſus, eo quod reticuit Epiſcopo, neque examinatori Ordines ſuſcepit, ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 2 421 58

Suſpenſus ob receptionem Ordinum ſine literis dimiſſorijs ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. ibid. 59

Suſpenſus eſt ipſo iure promotus ante legitimá ætá. &c. 3.5.10

Suſpenſus non remanet ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum. 3.551.20

Suſpenſus iniuſtè, ſiue ab officio, ſiue à beneficio, recuperat quotidianas diſtributiones. 3 108 175

Suſpenſus

Suſpenſus non poteſt eligi,nec præſentari ad beneficia. 3. 468
98
Suſpicio propter quam Vicarius Epiſcopi eſt recuſatus, ſi tangeret etiam Epiſcopum, tunc ſuſpicionis cauſæ non cognoſcuntur coram Epiſcopo, ſed Epiſcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit. 3. c28.150 verſ.nota.
Sylueſtrinorum Ordo ab Epiſcoporum iuriſdictione immunem,& exemptum reddidit Innocentius IV. 3.482.12 verſ.Sylueſtrorum.

Syndicatus.

Syndicatui ſtare tenetur Vicarius Epiſcopi ſede vacante finito officio. 3.184.181
Syndicatui ſtare non tenetur Vicarius Epiſcopi. ibid.183

Synodus.

Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere. 2.171.13
Synodum diœceſanam congregare circa ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi. 3.124 103
Synodus eſt triplex, generalis,ſcilicet, prouincialis, & diœceſana. 3.394.1
Synodum ſemel in anno in ſua diœceſi quilibet Epiſcopus conuocare poteſt ſæpius,vbi neceſſitas poſtularet. 3.395.2
Synodum per alium poteſt Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detentus congregare. ibid.3
Vicarius generalis Epiſcopi Synodum diœceſanam congregare poteſt ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante. ib.4
Synodum congregare poteſt electus & confirmatus in Epiſcopum,nondum tamen conſecratus. ibid.verſ.poteſt
Synodus in Eccleſia celebrari conſueuit,ſed poteſt etiam extra,& in loco priuato. ibid.
Sacerdotes omnes qui animarum curam habent, tenentur ad diœceſanam Synodum venire. ibid.5
Rectores parochialium alius diœceſis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. ibid.6
Monachi & Prælati mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum. ibid.7
Exempti omnes,qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur. ibid.8
Abbates exempti,& qui intereſſe debent Synodo,quo amictu,& ornamentis vti debeant,remiſſiuè. ibid 8
Libertas non veniendi ad Synodum an præſcribi poſſit,remiſſiuè. 3.396.10
Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia verò remanere in ſeruitio Eccleſiæ. ibid.11
Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad Synodum ſunt vocanda. ibid.12
Synodus diœceſana intimanda eſt in tempus, quo ieiuniis,& deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum non vacatur,neque grauis hyeme & temporibus ad itinerandum periculoſis. ibid.13
Synodo diœceſana eſt facienda electio conſultorum Theologorum & in vtroque iure Doctorum promotoris,& Notarij,ſiue Secretarij Synodi. ibid.14
& Notarij Synodi omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit. ibid.15
& declaratur præeminentiam à ſedendo nullum præiudicium futurum ſedentibus operari. ibid.16
& profeſſio fidei, ac decreta Concilij Trid. de reſidentia intelligi voce leguntur. ibid.17
Examinatores ad minus ſex eliguntur, qui promouendos ad beneficia curata examinent. ibid 18
Aſſignantur perſonæ aptæ,ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur. ibid. 19
& prouidetur vbi Miſſarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit ibid. 21

T.

TAlias clericis imponentes, & clerici illas ſoluentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3 19. 92
vò Tantùm, quamuis excludat ad omnes caſus præter expreſſos,non excludit tamen caſus ſimiles. 3.456.19
Tauroriun agitationes permittentes. 3.39.260
vò Temerè præſumpſerit, dolum,ac temeritatem ſignificant. 2.269.18
Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit. ibid.c9

Temperantia exempla.

S. Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur. 3.76.14
S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus,carnis,vel vini vſum admiſit. ibid.15
S. Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum B. Martini. ibid.16
S. Ioannes Chryſoſtomus,S. Baſilius,S. Ambroſius,& S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere. ibid.17
Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu ſi fuere. ibid.18

Tempus.

Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum. 5.83.24
Tempus trimeſtre infra quod tenentur Epiſcopi ſuſcipere munus conſecrationis, exorditur à die confirmationis. 2.194.40
Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod ſit. 2.144.21
Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum. 2.261 15
Tempus præſtitutum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum. 2.27 1.8
Tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo. 3.182.2
Tempus quindecim menſium eſt breue ad effectum vt reprobatus in examine poſſit medio tempore ita eruditus fieri, vt poſtea in alio examine approbationem mereri. 3.202. 91.verſ.nec ſubſiſtit.
Tempus immemoriale probari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum & famam. 3.262.56
Tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis. 3.271.127
Tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem, a tempore ſcientiæ vacationis. 3.252.134
Regi quantumcumque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficiis. ibid.137
Tempus ad præſentandum in beneficiis non currit abſenti, vel impedito. ibid.138
Impedito non currit tempus. 2.473.139
Tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iure patronatus patroni præſentare contendentibus currat oſtenditur. ibid.c40
Tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare,non tamen abbreuiare. ibid.143
Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio. 3.270 198
Tempus certum per ſuperiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit,poteſt illum compellere. ibid.193
Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitimè impedito etiam data culpa ex parte impediti. 3.345.20
Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi,poteſt à iudice reſtringi. ibid.28
Tempus inutile ab vtili non ſeparabile dicitur quando conſtet rectis contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos. 3.484.12
Tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos. ibid c5
Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis. 3.448.24
Tempus ſemeſtre quare potius, quàm aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus conceſſum fuerit Ordinariis collatoribus,remiſſiuè. 3.582.42
Tempus ad commicendam eligentium,ſeu collatorum negligentiam præfixum non computatur, niſi à die notitiæ vacationis. ibid.42
Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dum aliud non appareat,intelligitur continuum. ibid.43
Intellige,vt. ibid.46
Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium. 3.583. 45
Tempus conferendi currit ab eo tempore quo Epiſcopus potuit,vel ſcire debuit vacationem. ibid.46
Tempus ad committendam eligentium,ſeu collatorum negligentiam non currit legitimè impeditis, intellige vt ibi, ibid.49
Tempus ad committendam collatoris negligentiam, ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari. ibid.50

Terminus.

Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede Vacante vicarium conſtituere,non currit,niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam. 3.c3c.164
Termino elapſo per edictum ad examen conſtituto nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus. 3.195.46
Termino edicti tranſacto omnes,qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis,examinari debent. ibid.47

Terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem non currit prouiſo, qui non accepit poſſeſſionem quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat. 3.212.25

Terminus in edicto propoſitus ad denuntiandum, non opponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandam. 3.423.73

Non denuntians intra tempus præſcriptum in edicto, tenetur elapſo eo tempore denuntiare. ibid.76

Terminus in monitorio præfixus an prorogari poſſit. ibid.77

Monitoria hæc non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia. ibid.78

Territorium.

Territorium habet Epiſcopus. 3.506 4

Territorium dicitur a terrendo. ibid 8

Tertia decimarum Regibus Catholicis conceſſarum quando eis ſolui inceperint, & quomodo hodie perſoluantur. 3.378 71.& ſeqq.

Teſtamentum.

Teſtamentorum pias voluntates ſolus ipſe Papa commutat. 3.18.48

Teſtamenti executio tam ad pias, quam ad non pias cauſas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Epiſcopum. 3.343.15

Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem 3 345.21

Teſtamentorum executores an & quando poſſint eſſe Regulares, remiſſiuè. 3.314.36

Teſtamentum an ante profeſſionem factam ſubſequenti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionem poſſit expreſsè reuocari, oſtenditur. 3.436.13

Teſtandi facultatem amittunt ſodomitæ, & etiamſi non ſint condemnati, ac poſt mortem opponatur. 3.456.9

Teſtandi licentia conceſſa Epiſcopis, vide *Licentia*.

Teſtari non poſſunt beneficiarij ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia a lege Canonica prohibentur. 3.534 5

Teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum poteſt beneficiatus de conſuetudine totius Hiſpaniæ. ibid.6

Teſtari de acquiſitis intuitu Epiſcopatuum, quare non valeant Epiſcopi ſicut Clerici attenta conſuetudine Hiſpaniæ, oſtenditur. ibid.7

Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus. 3.535.10

Teſtari no poteſt Monachus in Epiſcopū promotus. 3.537.18

Teſtator.

Teſtator fundans Capellam, non poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate.

Teſtator ſi capellam inſtituat eo affectu, vt præſentati inſtitutio apud Epiſcopum non permaneat, an adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere. 3.478.186 verſ.vtrum

Teſtator ſi velit pro ſalute animæ ſuæ pià relinquere incertum hæredem veluti pauperes Chriſti, aut miſerabiles perſonas, valida erit huiuſmodi diſpoſitio. 3.347.32.verſ.ſecundum.

Teſtatoris mandata exequi non ſolùm poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus. 3.346.26

Teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere. ibid.27

Teſtator prohibere poteſt ne executores rationem reddere compellantur. 3.347.28

Teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate. ibid 29

Teſtator poteſt pro ſalute animæ ſuæ relinquere incertum hæredem. ibid 34

Teſtator quando mandat bona ſua diſtribui inter virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monaſterium. 3.354.16

Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumitur. 3 544.8

Teſtator cum intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere, abſque perſonarum reſpectu. ibid.11

Teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus, quamuis ſub nomine appellationis legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur. ibid.14

Teſtator ſi iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis inter pauperes, ſeu ad virgines maritandas, poſſit executor totam quantitatem inſimul primo anno expendere, oſtenditur. 3.353 25

Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumitur. 3.548.8

Teſtator cùm intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere abſque perſonarum reſpectu. 3.549.18

Teſtator ſtricta amicitiâ legatario coniunctus, quamuis ſuo nomine appellatiuo legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur. ibid.

Teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat, ordinaria plectendus eſt pœna. 3.55.26

Teſtis.

Teſtis vnus probat in omnibus caſibus, vbi de præiudicio tertij non teſtatur. 2.319.7

Teſtes quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi. 2.318 77.verſ.ſunt.

Teſtium duorum, vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt, ad validè matrimonium contrahendum. 2.386.137

Teſtes in matrimoniis neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames. ibid.138

Teſtes huiuſmodi non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes, ac per violentiam præſentes. ibid.

Teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint. 3.53.23

Teſtis à iudice, legitimè interrogatus de veritate dicēda non ſolùm falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſciens et in damnum penarum. ibid.24

Teſtes in matrimonio non requiruntur rogari, & ſufficiunt repugnantes ac per violentiam præſentes. 2.587.139

Teſtis abſque citatione partis in crimine Sodomiæ recipi poteſt. 2.417.19

Teſtibus ſingularibus, deponentis de actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpania contra Sodomitas ad pœnam ordinariam. ibid.20

Teſtis, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, quando teneatur reuelare factum occultum. 3.53.33

Teſtium atteſtationes, in actis redactæ cenſentur authenticæ ſcripturæ, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni *Concilij ſeſſ.23.de reform.cap.9.* 3.261.16

Teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis 54.annorum. 3.262 37

Teſtes ſi non ſunt citati, conteduntur monitoriis ſi eſt datus terminus in cauſis. 3.416.16

Teſtes qui monitoriis excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, oſtenditur. 3.417.34

Teſtis qui monitoriis excommunicat. impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare, & propalare quicquid ſit. ibid.33

Teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus depoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica. ibid.36

Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum, & de ſingulis circumſtantiis reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares. 3 456.6

Teſtes duo legitimi legitimè deponentes, & rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu mao feſtum. 3.498 59

Teſtes ſeptuaginta requiruntur ad deponendum Epiſcopum. 3 530 11

Theatini exempti fuerunt à Clemente VII. 3.482.82. verſ. Theatini.

Theologalis Canonicus, vide *Canonicus*.

Theologalis præbenda, vide *Præbenda*.

Theologi præferentur Canonicis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferri debent. 2.198.38

Titularis.

Titulares Epiſcopi dicuntur qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clerico Chriſtiano, atque etiam facultatibus. 1.37.13

Titulares Epiſcopos quare hodie conferantur, ratio aſſignatur. ibid.16

Titulares Epiſcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis. 1 38.17

Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui renuntiarunt ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem ſibi eligant. ibid.18

Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo & clerico, cùm iuriſdictionem teneant, an in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, ac eis Ordines conferre. ibid.19

Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint, & admittendi, oſtenditur. ibid.20

Titulares Epiſcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo ſummus Pont. conſtituere poſſit, oſtenditur. 1.36.47

Titulares Epiſcopi ſi aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio

Pontificalium per annum ſuſpenſi. 2.215.1

Titulares Epiſcopi conferentes Ordines, aut Primam Tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus. 3.518.14

Titularis Epiſcopus Pontifici acquirit. 3.537.59

Titularis an, & quando teneatur ad penſiones decurſas pro tempore, quo totiuſus fructus percepit. 3.531.33

Titulus.

Titulus non requiritur ad minores Ordines. 2.277.3

Titulus huiuſmodi requiritur, quotieſcumque Clericus ſæcularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus. 2.278.4

Titulus ad Ordines requiritur, non ſolùm ſufficiens pro victu ſed etiam ad honeſtè viuendum. ibid.8

Titulus conditoriæ cum futura ſucceſſione eſt ſufficiens vt quis ad ſacros Ordines promoueatur. 2.280.13

Sic etiam ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis. ibid.14

Titulus Vicariæ temporalis, vel de fumo, vel ſeruitij in aliqua Eccleſia non ſufficit vt quis poſſit ordinari. ibid.26.& ſeqq. Vide *Patrimonium.*

Titulum probare, & oſtendere tenetur poſſeſſor etiam pacificus. 3.178.223

Tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione. ibid.215

Tituli ſuppreſſio nunquam fieri debet, niſi redditibus Eccleſiæ diminuti probentur. 3.233.3

Toletanus.

Toletanum ſtatutum cùm vtatur verbo *progenie*, non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta 1.117.46

Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur. 1.154.3

Toletanus Archiepiſcopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont gaudet prærogatiuis veris Patriarchis conceſſis. ib.14

Toletanum Concilium, vide *Concilium.*

Toletum vrbs Regia, & quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari. ibid.17

Tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter Monialium monaſteria intrare poſſit oſtenditur. 3.464.34

Tonſura.

Tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus, ipſo iure ſuſpenſus eſt. 3.318.3

Tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre, per annum ab eius collatione ſuſpenditur. ibid 4

Tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui ſuperioris, ab eius collatione per annum, ſuſpenditur. ibid.7

Tonſuram conferens contingere non ingredienti Religionem ſuſpenditur per annum ab eius collatione. 3.522.10

Traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, nō efficit hodie matrimoniū niſi in traductione ipſa nouus cōſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur 3.588.150

Tranſactio.

Tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem mittentis. 2.287.80

Tranſactionis penſionis caſum quando comprehendat diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſeruatas. 2.447.16

Tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam. 3.411.63

Tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus. 3.560.18

Tranſformari coactus propter aliquod veriſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur. 2.230.18

Tranſlatio quando fit de conſenſu ipſius tranſlati, iſte talis ſic tranſlatus perdit ſtatim iura prioris Eccleſiæ. 3.553.7

Tranſlatus ſuo ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ. ibid 9

Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur. 3.306.53

Tribunal erigere nequit iudex extra ſuam diœceſim, in qua habetetur vt priuatus. 3.330.8

Tributa iuris publici ſunt, & non niſi à Principe ſuperiorem non cognoſcente imponi valent. 3.363.15

Triennium.

Triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopis ad effectum de quo in præſenti, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus. 2.213.8

Triennium huiuſmodi debet eſſe continuum. ibid.8

Triennium vbi tranſactum fuerit à die motæ litis coram ordinario, licet partibus adire ſuperiores Iudices, prima non finita inſtantia. 3.337.12

Triennium infra quod permittitur Eccleſiarum res locari eſt computandum ex tribus fructuum collationibus. 3.403.4

Triennium, intra quod Eccleſiarum res poſſunt alienari, ad vnum, vel duos annos per ſtatuta Epiſcoporum limitari valet. 3.405.18

V

Vacantia, & Vacatio.

V*Acantibus* Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, aut præbendis geſſtatutum, aut conſuetudinem, diſtributiones & fructus menſæ Epiſcopali applicans, aut in communem vſum cedens, incidit in cacum. Papalem 3.161.19.

Vacare dicitur ſedes Epiſcopalis donec literæ Apoſt. Prælati, cuius ſedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo. 3.131.160

Vacare apud Sedem Apoſtolicam quando dicatur beneficium, vt ſit reſeruatum. 3.151.21

Vacare dicuntur apud ſedem Apoſt. beneficia non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa. ibid.22

Vacare apud ſedem & vacare in Curia, an ſit idem. 3.152.24

Vacare dicuntur in Curia beneficia, quando ibi priuatio, aut alij vocationis modi inducuntur. ibid.

Vacare in Curia non dicuntur beneficia, iure patronatus laicorum, vt diſpoſitioni ſummi Pontificis reſeruentur ibid 25

Vacatio beneficij ſi contingat Sede Apoſt. vacante etiam in menſe Apoſt. nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium. 3.156.62. verſ. cum autem.

Vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud. 3.176.198

Vacat ita per obitum beneficium, vt ſi miraculoſè reſurgeret beneficiatus, non recuperaret illud. ibid.199

Vacare ipſo iure beneficia quando dicantur. ibid.201

Vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato, conſiderata per iudicem beneficij qualitate. 3.185.6

Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum. fama quæ conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debet eſſe clara, & nō dubia. ibid.7

Vacat beneficium ob delictum Rectoris, priuationem, ſeu depoſitionem inducens. ibid.12

Vacatio beneficij propriè, & verè per mortem Rectoris fit. 3.560.7

Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens. ibid.9

Vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam, qui habet ius inſtituendi. ibid.16

Vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorem pertinent. 3.435.8

Vagabundus.

Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia ſunt, vel commorantur. 3.378.72

Vagorum matrimoniis poteſt quicumque Parochus intereſſe diligenti inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia. ibid.73

Parochus, qui in vagorum matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum. ibid.74

Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet. ibid 75

Vagabundi matrimonio poteſt intereſſe quilibet Parochus etiamſi coniux vnus non ſit alienigena. ibid.76

Vagabundi, Scholaſtici, & mercatores, quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſubiecti ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur. 1.489.3

Vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hîc non ſunt reſeruata. 1.78.16

Valdeſius decipitur in annorum computatione. 1.163.45

Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur. 3.242.34

Vallumbroſana congregatio excepta fuit ab Innocentio IV 3.482.12. *Verſ.* Vallumbroſana.

Variatio.

Variare non poſſunt patroni lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis. 3.275.162

Variare ſicut non poteſt patronus Eccleſiaſticus, ita nec eius procurator, ſeu ceſſionarius. ibid.163

Variatio à patrono, quibus modis fieri poſſit, oſtenditur. 3.274.258

Variatio eſt permiſſa in patronis ſi præſentent cumulatiuè. ibid 159

Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſeruatur Sanctiſſimæ Euchariſtiæ ſacramentum, debet eſſe conſecrata. 2.339.42

Venditio.

Vendere prohibitus cenſetur prohibitus diuidere. 2.187.82

Venditio villæ, & iuriſpatronatus licet non valeat quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam. 3.253.36

Venetiarum primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit. 2.152.7

Ventrat

Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam. 1.74.8

Verbum.

Verba erectionis quando expreſsè ſignificarent intentionem eſſe,vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poterit. 2.305.30
Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, preſenteiur Presbyter,tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſecus verò,ſi Presbyterum ſignificatiua proſecutionem præſentationis reſpiciant. 2.307.40
Contrarium tenent aliqui reſoluentes,quod ſi iubeatur præſentare in patronatu , vel Capella Presbyter Capellanus,ſufficiet,ſi præſentetur non Sacerdos. ibid.41
Sed prima ſententia verior,contrariiſque reſpondetur fundamentis. ibid.42
Verba,in foro conſcientiæ, ſunt intelligenda, id eſt , in foro Sacramenti pœnitentiæ , & in confeſſione Sacramentali.2.420.8
Verba procemialia inducunt cauſam finalem. 3.225.5
Verba enunciatiua in antiquis plene probant. 3.262.41
in *Veſtibus* non eſt gloriandum,cum eas vermes & gignant,& perdant. 1.81.11

Veſtes clericales.

Veſtium clericalium honeſtas pondeiabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis. 2.228.2
Veſtibus illis vti debent clerici coniugati,quibus iidem illius reginola vtuntur. ibid.3
Veſtes clericales mainribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares. ibid.4
Concilium Bracharenſe deſcribit modum,& formam veſtium clericorum. ibid.5
Veſtes quæ cooperiunt tota genua ex conſuetudine Hiſpaniæ debent habere clerici in minoribus. 2.229.7
Veſtes debent ſemper deferre clerici proprio Ordini congruentes. ibid.8
Veſtes clericales contra non deferentes , quæ pœnæ ſint impoſitæ. 2.230.12
Veſtes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes penſionem,& fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 60. Ducatorum auri de Camera non excedentes. ibid.13
Veſtes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis geſtare,non valuerint, non incurrunt pœnas latas contra non deferentes habitum clericalem. ibid.19
Veſtes breuiores ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis licitum eſt clericis habere. 2.231.21

Veſtes Pontificales.

Veſtes Pontificales & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis. 1.337.25

Veſtes ſacræ.

Veſtes ſacræ debent benedici ab Epiſcopo,qui huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt.2.339.42
Veſtium ſacrarum ſignificationes,quæ ſint,remiſſiuè. ibid.43
Prælati Regulares,quando huiuſmodi ſacras veſtes benedicere poſſint. 2.340.44
Veſtes ſacræ benedictionem amittunt,& non indigent,quando ita franguntur,vt non ſint aptæ ad vſum , cui fuerunt deſtinatæ. ibid.45
Veſtitus non debet eſſe affectatus , ſed naturalis & ſimplex 1.80.4
Vexandi , capiendi ſeu interficiendi facultatem tribuens eorum perſonas,vel res,eo quòd, ſuſcepit excommunicationis, interdicti,vel ſuſpenſionis ſententiam,incidunt in excommunicationem Papalem.

Vicaria.

Vicariæ temporalis,& aliorum ſimilium beneficiorum , ſeu Capellaniarum amouibilium ad titulum perpetuum poteſt ordinari. 2.210.25
Vicariam perpetuam non poteſt vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre. 3.122.61
Vicariæ temporales,& non perpetuæ , quæ non dantur in titulum, non veniunt ſub reſeruatione regulæ octauæ Cancellariæ. 3.128.146
Vicaria temporalis,ſeu ad nutum am[illegible] non eſt benefi-

Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus excommunicare.ibidem 17
Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum,vel commodè regere non poteſt. 1.272.25
Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea, ſi intra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit,vel non idoneum elegerit. 1.175.60
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato dimiſſorias concedere non poteſt. 2.219 9
Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum , quas pœnas incurrat. 2.220.12
Vicarius Papæ non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dimiſſorias impartiri. ibid.13
Vicarius Epiſcopi poteſt ex generali commiſſione facultatem audiendi confeſſiones aliis concedere. 2.217.8
Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.3.303.29
Vicarius generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare,non tamen generaliter. ibid.37
Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt matrimoniis intereſſe,& alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere. 2.384.157
Vicarius Epiſcopi qui Sacerdos non eſt, non poteſt præſentiam matrimonio contrahendo præſtare,ſed tantum Sacerdotem delegare. ibid.120
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus , niſi ad hoc habeter ab Epiſcopo particularem commiſſionem. 2 405.13
Vicarium deputare donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum,in cuius diœceſi Parochialis exiſtit. 3 96. 81
Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſſumere,oſtenditur. 3.113.1
Vicarius Epiſcopi debet habitum clericorum deferre.3.114.5
Vicarius generalis, ſeu prouiſor,aut officialis,iudex, & ordinarius alicuius Archiepiſcopi , vel Epiſcopi, aut alterius perſonæ iuriſdictionem Eccleſiaſticam obtinentis in regnis Caſtellæ,& Legionis, nullus poſt hac in perpetuum eſſe poteſt , qui in aliquo ſaltem ex Ordinibus ſacris non fuerit conſtitutus. 3.115.10
Vicarius foraneus quis. ibid.13
Vicarij foranei appellantur illi, qui extra ciuitatem in qua eſt Epiſcopi ſedes,iuriſdictionem exercent. ibid.
Vicarij in iure tripliciter accipiuntur. ibid.15
Vicarij legitimi , ſeu nati dicuntur, qui è lege ipſa conſtituti ſunt veluti Archidiaconus,& Archipresbyter. ibid.16
Vicarij datiui,ſeu conſtituti Generales appellantur hi , quos Epiſcopos creant , vt eius vices gererent in eodem tribunali,& loco,in quo ipſe ius dicere conſueuit. ibid.19
Vicarij nati, id eſt , Archidiaconi , vel Archipresbyteri ordinariam habent iuriſdictionem , inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideò ab illis ad Epiſcopum appellatio defertur. 3.116.20
Vicarius Epiſcopi generalis in ciuitate tantum conſtitutus vel forenſis regulatur. ibid.24
Vicarij Epiſcopi generales ordinariam habent iuriſdictionem ibid 26
Vicarij, ſeu Vicegerentes alicuius Magiſtratus,ſeu Ordinarij, ſunt ordinarij iudices. 3.117.28.& ſeqq.
Vicarij ab Epiſcopis permiſſione , & auctoritate Pontificum nominati,ab ipſis Pontificibus electi cenſentur. 3.118.40
Vicarius protinus quod ab Epiſcopo conſtituitur,accipit à lege iuriſdictionem. 3.119.44
Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum iuris, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent. 3.120.54
Vicarius generalis is tantum dicitur , qui in ſpiritualibus , & temporalibus eſt creatus ſecundum vnam opinionem,ſufficit tamen ſecundùm alteram veriorem,quod conſtituatur in ſpiritualibus. 3.121.57
Vicario ſecundo creato primus cenſetur reuocatus. ibid.58
Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate , & clauſula ſubſtituendi,non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus.

Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum Eccleſiaſticarum. ibid. 134
Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, qui expediuntur in curia Romana, & conſeruator. ibid. 136
Vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor. ibid. 137
Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, eſſe poteſt Papæ delegatus. ibid. 138
Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ. ibid. 139
Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem. ibid. 140
Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem, non poſſunt eſſe Papæ delegati. ibid. 141
Vicarius Epiſcopi ipſius Epiſcopi repræſentat perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum tenet. ibid. 143
Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam Sedē poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores. ibid. 144
Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt. Ibid. 145
Vicario Epiſcopi excommunicato non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor. 3. 128. 48
Vicarij iuriſdictioni Epiſcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta. 3. 129. 151
Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili. ibid. 154
Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis. 3. 130. 158
Forma ponitur qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari ſolet. ibid. 159
Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis, creatus fuerit, & reuocandus, & Capitulum denuò congregandum ad ipſius Vicarij conſtitutionem. 3. 131. 162
Vicarius à Capitulo Sede vacante ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, non percipit diſtributiones quotidianas, quamuis ſit in actu exercendi officium. 3. 132. 166
Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiori non præcedendo. ibid. 167
Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, Licentiatus, vel alias quantum fieri poteſt, idoneus, & ſi non eſſet Doctor, poteſt capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem. Ibid. 168
Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari. ibid. 170
Vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus an poſſit ab eo reuocari, oſtenditur. ibid. 171
per Vicarij generalis conſtitutionem in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum. 3. 133. 173
Vicarius Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur. ibid. 177
Vicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalariū. ib. 178
Vicarius Epiſcopi iam defuncti nō poteſt petere ſalarium non conuentum, à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori. ibid. 179
Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui. 3. 134. 181
Vicarius Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum. ibid. 183
Vicarij, ſeu Prouiſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, an dicantur eorum familiares. 3. 165. 112
Vicario Parochiali ſimpliciter dato congrua debetur portio, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſubſtitutionem eſſent neceſſarij. 3. 186. 26
Vicarij depoſitio non eſt de forma concurſus, & prouiſionis. ibid. 27
Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente Patriarchalis Eccleſiæ vacatione, oſtenditur. 3. 189. 1
Vicarij depoſitio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ, non poteſt impediri à collitigantibus, etiā interpoſita appellatione ab electione Officiorum. ib. 2
Vicarij deputatio occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem. 3. 190. 3
Vicarius Epiſcopi etiam Epiſcopo nō impedito, poteſt mandare, vt coram ſe examen fiat. 3. 195. 41
Vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam. 3. 220. 9
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, niſi ſpecialiter ſibi ab Epiſcopo committatur. ibid. 10
Vicarius Epiſcopi, ſeu Capituli Sede vacante non poteſt ſupprimere aliquod beneficium etiam in caſibus. ibid. 12
Vicarius Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes accipere, remiſſiuè. 3. 139. 7
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatē ad reſeruationem iuriſpatronatus. 3. 250. 33
Vicarius Epiſcopi, quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, hæc tamen auctoritas præſtat titulum ad præſcribendum. 3. 234. 25
Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos. 3. 278. 81
Vicarij perpetui ponendi ſunt in Eccleſiis, quæ non pertinent pleno iure ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionē; in iis vero, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum amouibiles. 3. 279. 169
Vicarios perpetuos in quibuſcumque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur, Ordinarij deputare poſſunt ex *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 7.* ibid. 190
Vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus. 3. 288. 28
Vicarius in Capituli Sede vacante vti proximior non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares nullius diœceſis. 3. 294. 8
Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere. 3. 319. 3
Vicarius Epiſcopi, ſiue eius Officialis, non poteſt extra locum, vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit. 3. 330. 6
Vicarius generalis Epiſcopi venit appellatione Ordinarij in primis infantis. 3. 337. 6
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mādato. 3. 373. 10
Vicarius generalis Epiſcopi Synodum diœceſanam congregare poteſt ſpecialiter Epiſcopo id ei mandante. 3. 395. 4
Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis; quæſtio dubia. 3. 424. 6
Reſoluitur. ibid. 7. 8
Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non poteſt. 3. 413. 9
Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt. ibid. 10
Vicarius Epiſcopi, vel quorumcumque Prælatorum iuriſdictionem Epiſcopalem habentes in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponēdi de ſuis bonis tēporalibus. 3. 435. 8
Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non poteſt, niſi Epiſcopo impedito. 3. 442. 8
Exploratio prædictarum ſi nulla fiat, non eſt profeſſio nulla. Ibid. 9
Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque ſuperiores habitum ſacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione. Ibid. 10
Vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe iudices conſeruatores. 3. 445. 13
Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis. 3. 560. 14
Vicarius ſi contulerit beneficium indigno, non ſit deuolutio, nec eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus. 3. 589. 11
Vicecomites officium habentes vel Præpoſiti ſeculares ſi ordinati non deſiſtunt, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.
Vicecuratus inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum. 2. 180. 181
Vicegerentes alicuius Magiſtratus ordinarij iudices ſunt.
Vice alterius fungens nihil proprium habet, ſed delegata vtitur iuriſdictione. 3. 112. 34
Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt. 3. 139. 42
Victualium appellatione quæ comprehendantur, oſtenditur. 3. 29. 8. 17

Victus.

Victus tenuitatē Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati. 2. 76. 13
Victum pauperibus dare, & viduarum, & orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi. 2. 4. 27
Victum & veſtitum, quem pro ſe tribuit nouitius monaſterio, non comprehendit diſpoſitio Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. c. 16. ibid. 28

Vidua.

Vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ factæ in eius domo. 3. 39. 70
Viduæ ex licentia Epiſcopi non poſſunt Monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant. 3. 476. 67

Vigilantia

Vigilantia & ſollicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficiis, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur. 3.79.16
Villaloborum familia, nunc Marchionis Aſtorgæ in Sede Legionenſi ex priuilegio Pont. ficio Canonici ſunt. 3.166.75

Vimaranum.

Vimaranum oppidum quondam Luſitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit. 3.90.7
Vimaranum oppidum antiquiſſimum eſt. ibid.8
Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatus. ibid.9
Vimaranen. Eccleſia collegiata Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt. ibid.11

Vinum.

Vini potatio nimia clerico comprimenda. 1.98.8
Vinum multum etiam citra tumulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium. ibid.2
Vinum moderate ſumptum multa bona corpori, & animo præſtare poteſt. ibid.4
Vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex alio naſcantur, oſtenditur. 1.99.3
Cretenſes, Lacedemonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potionem guſtaret. ib.7
Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres, ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt. 1.100.6
Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit. ibid.9
Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quod vinum biberet, fuſte percuſſam interemit. ibid.10
Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit. ibid.11
à Vino abſtinere laudabile valde, tam in viro, quam in fœmina. ibid.13
Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiuè. 3.57.50
Vinum vetus cum muſto admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiuè. ibid.58
Vide *Panis.*
Violatores Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ hodie abſolui non poſſunt à Confeſſariis ſæcularibus, vel regularibus, etiam vigore ſuorum priuilegiorum. 3.58.72

Vir.

Vir fortis non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate. 1.64.24
Vir, & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo. 2.362.57
Vires amittit cibo multo, aut potatione diſtentus. 1.74.5
Virgis qui cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, & in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet. 2.454.15

Virgo.

Virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi. 1.181.41
Virginem inducentes monaſterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Concilio Tridentino *ſeſſ.25. de Regularib. cap.18.* 3.473.8
Virginem cogens monaſterium ingredi, ingreſſu non ſecuto in nullam excommunicationem incidit. ibid.7

Virgo Beatiſſ.

Virginis Beatiſſ. Conceptionis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.22.109
Virginem Beatiſſimam ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio. 3.23.111
Virgo ſanctiſſima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem Continet Aue. ibid.112
Virgo ſanctiſſ. aduocata peccatorum dicitur. 3.326.18

Virtus.

Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat. 1.65.28
Virtus, cui negligentia opponitur, eſt prudentia. 3.575.2

Viſitatio.

Viſitandi diœceſim ſollicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet. 3.[illegible]
Beneficia exempta viſitare Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione cum ſit delegata non ſuccedit Capitulum. ibid.9
Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vel proximiores Eccleſias ſæculares exemptas non viſitant. ibid.10
Viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſiis intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus. ibid.11
Viſitare poteſt Epiſcopus omnes Parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes ſæculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ. ibid.12
Epiſcopus per ſeipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, ſi cet inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ. ibid.13
Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias curatas vnitas monaſterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis vniantur monaſterio exempto alienæ diœceſis, vel alij, quod ſit Ordinis caput. ibid.14
Viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſſè dictum ſit quod Epiſcopus non poſſit viſitare. 3.592.17
Viſitans Eccleſiam iura, vel redditus ſuæ Præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas. 3.106.163
Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam liberatur procurationem. 3.290.46
Viſitare diœceſim abſque ſpeciali licentia non poteſt vicarius generalis. 3.124.102
Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus. 3.174.46
Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, aut emendare. 3.283.1
Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, & bonorum ſuorumque bonorum adminiſtratores. 3.285.14
Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c. ibid.15
Viſitare licet poſſet iterum Epiſcopus Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem. 3.288.31
Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtol. delegatus exempta loca Summo Pont. immediatè ſubiecta. 3.293.1
Exempta loca ab Epiſcopi iuriſdictione, ſed alteri Prælato ſubiecta, Epiſcopus non viſitat, ſed ipſe Prælatus. ibid.2
Viſitare poteſt Epiſcopus quoſcumque Clericos exemptos, Pronotarios, &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium. 3.294.3
Epiſcopus non poteſt extra viſitationem clericos à ſe exemptos corrigere, aut punire. ibid.4
Viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, omnia Hoſpitalia, & pia loca, quamuis ſint priuata laicorum. ibid.11
Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſæcularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem. ibid.13
Viſitare abſolutè non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, Collegia, vel confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus piis, quæ ipſis incumbunt. ibid.14
Viſitare debet Epiſcopus bis, aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam. 3.183.47
Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori Eccleſia ſæcularis nullius Diœceſis. 3.294.5
Viſitari debent ab Epiſcopo, monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam. 3.295.18
Viſitatio omnium Eccleſiarum, & quorumcumque locorũ Eccleſiaſticorum, & perſonarũ ſpectat ad Epiſcopum. 2.6.54
Viſitatio in inferioribus Eccleſiis, quomodo incipienda, oſtenditur. 3.286.19
Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur. 3.288.29
Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis. 3.389.41
Viſitatio præſcribi non poteſt. 3.597.1
Epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat, [illegible] viſitationẽ, & correctionem [illegible]. ib.2

Viſitator.

Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi deputati debent eſſe approbati ab Ordinario. 4. 288. 87

Viſitatores debent quantò citius poſſunt ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis. 3.289.48

Viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat. 3 291.31

Viſitator Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato. 3.610.23

Viſitatore ſpeciali à Papa pro aliqua diœceſi deputatu, an poſſit generalis Epiſcopi, vel Capituli Sede vacante viſitare, oſtenditur. 3.681.30 31.32

Vita.

Vita in materia de qua agitur, accipitur pro actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto. 2.233.14

Vitam communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ propriúmque nihil habebant. 3.333.2

Vitis.

Vitis dicitur arbor frugifera. 3 81.83

Vites, aliáſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuriæ, ſed cutacitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit ſub reſeruatione quinti caſus. ibd. 84

Vide *Arbor.*

Vitium.

de Vitio parentum non eſt quis laudandus, aut vituperandus. 2. 113.27

Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, & errantes corrigere. 2.180.16

Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio. 2.452.60

Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter, ſunt diuerſa. 2.278.10

Vltramontani ſi ab Italia in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant. 2.226.9

Vnctio.

Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ. 1.31 10

Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter ortum, ſed propter negotium ſuſcepiſſe. ibid. 12

Vngebantur Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges. 2.364.10

Vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cœlo demiſſo. ibid. 15

Vnio.

Vnionis literæ non dicuntur de beneficio, ſed proprietate, & re profana. 1.116.37

Vnionis cauſa non dicitur amplius beneficialis. ibid. 38

Vniones Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere ſpectat ad Epiſcopum. 2.182 59

Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſſitatem facta annexio. 3. 227.1

Vnio tribus potiſſimum fit modis. ibid. 2

Vnio facta per Ordinarium ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, etiam ſeruata iuris forma, eſt nulla ipſo iure 3 228 16

Citari debent ij omnes, quorum intereſt in vnione facienda. 3.229.17

Vnio vt ritè & rectè facta dicatur, quorum conſenſus requirantur. ibid. & ſeqq.

Patroni conſenſus exigitur vt Epiſcopus Eccleſiam ſui iuriſpatronatus vnire poſſit. ibid. 19

Rectoris, ſiue poſſeſſoris beneficij ab Epiſcopo vniendi ſenſus non exigitur. ibid. 20

Capitulo Eccleſiæ Cathedralis conſenſus in vnione per Epiſcopum facienda accedere debet. ibid. 15

Conſenſus Capituli in vnione facienda per Epiſcopum, ſatis eſt ſi poſtea accedat. ibid. 22

Vnio per Epiſcopum abſque conſenſu Capituli fieri poteſt exſtante conſuetudine in contrarium. ibid. 23

in Vnione facienda ab Epiſcopo ipſi Capitulo, an ſufficiat illius conſenſus, oſtenditur. 3.230.24

Vnionis nullitas ob defectum conſenſus Capituli, an poſſit opponi ab alio quàm ab ipſo Capitulo, oſtenditur. ibid. 25

Capituli conſenſus, an exigatur in vnione per Legatum facienda, oſtenditur. ibid 26

Poſſeſſor beneficij, cuius attenta diſpoſitione Concilij *ſeſſ. 7. de reform. c.* 6. non poteſt quadragenaria præſcriptione ſe tueri, quominus liceat Epiſcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare. ibid. 27

Beneficia diuerſæ diœceſis nulla ratione hodie Epiſcopo vnire valet. ibid. 28

Capituli conſenſus, an ſit neceſſarius cum Epiſcopus vniones facit tanquam Sedis Apoſt. delegatus. ibid. 29

Vnio cuiuſcumque beneficij curati monaſterio, aut cuiuſcumque operi pio, ſeu beneficiis ſimplicibus prohibita eſt. ib. 30

Vniones retractare factas per Sedem Apoſtolicam non poteſt Epiſcopus. 3.231.31

Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſoriè operatur extinctionem & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti. ibid. 34

Vnio principaliter, quæ, ſit oſtenditur. 3.232.46

Vnio quomodo acceſſoriè, vel æquè principaliter facta cognoſcatur, remiſſiue. ibid. 48

Vnio non præſumitur, ſed probari debet ab eo, qui factam aſſerit. ibid. 49

Vnio probanda eſt per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis. ibid. 50

Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, oſtenditur. ibid. 51

Vnio probari poteſt per confeſſionem partis aduerſæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, & per teſtes deponentes de publica voce, & fama. ibid. 52

Vnio ſeminario non dum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum. 3.316.15

Vnio facta Seminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet. 3.317.29

Vniones factæ Seminario abſque conſilio deputatorum non valent. ibid. 33

Epiſcopus confirmatus licet nondum conſecratus ſtando in iure communi ante quo poteſt vnire beneficia & Eccleſias ſuæ diœceſis ex legitimis cauſis. 3 327.3

Vnire poteſt Epiſcopus alicui Religioni beneficium, ſeu Eccleſiam ſuæ diœceſis. ibid. 4

Beneficium ob Epiſcopi negligentiam deuolutum ad Papam poteſt Epiſcopus vnire. ibid. 5

Beneficium, cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum poteſt Epiſcopus vnire. ibid 6

Beneficia reſeruata vniri poſſunt per Epiſcopum, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſtol. beneficia illa. ibid. 7

Vnire ad tempus, ſeu ad vitam non poteſt Epiſcopus. 3.228.8

Beneficia exempta à iuriſdictione Epiſcopi non valet ille vnire. ibid 9

Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, niſi ſpecialiter ſibi ab Epiſcopo committatur. ibid 10

Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo per eam vnionem iuriſdictioni Epiſcopi nihil decedat. ibid. 11

Legatus de Latere poteſt vnire beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque tamen præiudicio Epiſcopi. ibid. 12

Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem ſuffraganeorum. ibid 13

Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta poſſunt vniones facere. ibid. 14

Cauſa in vnione requiritur, quæ in hac parte eſt neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ. ibid. 15

Vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus. 3.127.4

Vnire poteſt Epiſcopus beneficium, cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum. ibid. 6

Vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ, niſi reſeruatio eſſet perpetua. ibid. 7

Vnire ad tempus, ſeu ad vitam non poteſt Epiſcopus. 3. 228.8

Vnire non poteſt Epiſcopus beneficia exempta à ſua iuriſdictione. ibid 9

Vniendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam 3.218 8

Vniendi facultas Eccleſias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Epiſcopis concedatur. 3 119. 10

Vniendi tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ Capitulari, Concilium Epiſcopis facultatem concedit. 3.232.32

Vide *Beneficium, Epiſcopus.*

Vnitas à Domino, & per Apoſtolos tradita, & quantum poſſibile fuerit, obtineri debet. 1.134.22

Vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis. 3.231 37

Vnita Eccleſia, per vnionem ſupprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio. ibid. 38

Vnita Eccleſia Parochialis poſſeſſa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem. ibid. 39

Vniuer-

Voluntas.

Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentes, ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt. 3.123.88

Voluntas puellæ Deo dicandæ explorandum eſt per Epiſcopum, tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſterijs ſibi ſubiectis, quàm in alijs ab eius iuriſdictione exemptis. 3.441.4

Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt. 3.441.8

Verba Vos eſtis ſal terræ, &c. Matth. 5. declarantur. 1.67.18

Votum.

Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto Terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur. 2.410 2

Vota Terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & conſuetudine. ibid.4

Vota quinque ſolemnia poſſunt diſpenſari ab Epiſcopo, ſi in pœnam fiant. 2.411.7

Vota data graui & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem. ibid.13

Votum caſtitatis perpetuę ſaltem metu incuſſum, an poſſit per Epiſcopum diſpenſari. ibid.8

Votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa poterit Epiſcopus prorogare. 2.413.16

Voto ſuo an quis poſſit ita ſe obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi a Papa, negatiuè reſpondetur. 2.214.20

Votum ſuſcipere non poſſunt Epiſcopi quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſijs addicti, dirimatur ſine ſpeciali ſummi Pontificis licentia. 3.87.22

Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinentur. 3.217.25

Vota Monialium earum monaſteria ingredientes reijcere poſſunt Prælati quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſius non intrantibus. 3.469.74

Vocem deciſiuam non habet Epiſcopus in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed olim poteſt proponere, exquirere & reaſſumere. 3.286.17.

Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, oſtenditur. 1.22.12

Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrare pateretur. 1.85.16

Vſufructuarius omnium bonorum hæreditariorum poteſt præſentare in iurepatronatus ipſis bonis annexo. 3.255.40

Vſura, & Vſurarius.

Vſuras poteſtate fouentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.36.229

Vſurarij ſunt infames. 2.453.3

Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt, nec ad illa eligi, aut præſentari valent. ibid.4

Vſurarij alienigenis domos minores Epiſcopis locantes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 3.55.217

Vſurarius publicus, manifeſtus quando dicatur, oſtenditur. 3.524.24

Vtilitas.

Vtilitas Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis. 3.85.14

Vtilitas Reipublicæ euidens quæ dicatur. ibid.15

Vtilitas Eccleſiæ euidens tempore vltimæ conceſſionis debet adeſſe in noua conceſſione rei emphyteuticæ, & non ſufficit adeſſe in antiqua. 3.407.34

Vxor.

Vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur. 2.358.18

Vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit. 3.250.27

Vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare. 3.421.59

F I N I S.

9. 970 43